СРПСКИ ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ ЗБОРНИК
КЊИГА LVII

ACADÉMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS
et
INSTITUT DE LA LANGUE SERBE DE
L'ACADÉMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

RECUEIL DE DIALECTOLOGIE SERBE

LVII

RADOSAV STOJANOVIĆ

DICTIONNAIRE DU PARLER DE CRNA TRAVA

BELGRADE
2010

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
и
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

СРПСКИ ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ ЗБОРНИК

LVII

РАДОСАВ СТОЈАНОВИЋ

ЦРНОТРАВСКИ РЕЧНИК

БЕОГРАД
2010

У финансирању ове књиге учествовало је
Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије

Издају
Српска академија наука и уметности, Београд, Кнез-Михаилова 35
и
Институт за српски језик САНУ, Београд, Кнез-Михаилова 36

Израда програма и компјутерска припрема за штампу:
Давор Палчић
palcic@eunet.rs

Штампа:
ЧИГОЈА ШТАМПА
Београд, Студентски трг 13
chigoja@eunet.rs
www.chigoja.co.rs

CIP — Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

80

СРПСКИ дијалектолошки зборник — Recueil de dialectologie serbe / главни уредник Слободан Реметић. — 1905, књ. 1–. — Београд : Српска академија наука и уметности : Институт за српски језик САНУ, 1905 — (Београд : Чигоја). — 24 cm.

Годишње

ISSN 0353-8257 = Српски дијалектолошки зборник

COBISS.SR-ID 18167554

Посвећено

свим црнотравским неимарима и печалбарима, који у XX веку у овој земљи оставише немерљиве трагове својих градитељских руку, и женама Црнотравкама, које, у исто време, на оскудној црнотравској земљи, однеговаше часне градитеље и бранитеље српске земље.

САДРЖАЈ

СКРАЋЕНИЦЕ

агр — аграрни
анат — анатомски
аор — аорист
астр — астрономски
ауг — аугментатив
Б. Д. — забележио Бранко Динић
бот — ботанички
бр — број
в — види, видети
везн — везник
вер — верски
вер праз — верски празник
вет — ветеринарски
вок — вокатив
вулг — вулгарно
гл им — глаголска именица
дем — деминутив
деч — дечји говор
енк — енклитички
етн — етнички
ж — женски род
зам — заменица
зб им — збирна именица
знач — значење
зоол — зоолошки
и — име
изр — израз, изрека
имен — именички
имп — императив
ирон — иронично
исп — испоредити
јед — једнина
комп — компаратив
л — лице
м — мушки род
М. П. — забележио Миодраг Поповић, а ми нисмо наишли на ту реч
м/ж — мушки / женски род
мат — математички
мед — медицински
мет — метеоролошки
мит — митолошки
мн — множина
мтн — микротопоним
муз — музички
нар мит — народна митологија
нар песма — народна песма
непр — непромењљиво
несв — несвршени глагол
несв/свр — глагол несвршеног и свршеног вида
одн — односно
оном — ономатопеја
пеј — пејоративно
пес — песма
плт — плуралија тантум
подр — подругљиво
поим гл — поименичени глагол
поим зам — поименичена заменица
поим прид — поименичени придев
пољ — пољопривредни
пом гл — помоћни глагол
пр — пример
предл — предлог
прид — придев
прид непр — непромењљиви придев
прил — прилог
прим — пример
прис зам — присвојна заменица
рад прид — радни придев
рел — религијски
реч — речца
с — средњи род
свр — свршени глагол
скраћ обл — скраћени облик
спорт — спортски
сујев — сујеверно
супр — супротно
трен — тренутни глагол
трп прид — трпни глаголски придев
угл — углавном
узв — узвик
уп зам — упитна заменица
упор — упоредити
фам — фамилијарно
фиг — фигуративно значење
фраз — фразеолошки
хип — хипокористик
црк — црквени
шаљ — шаљиво
шатр — шатровачки

УВОД У *ЦРНОТРАВСКИ РЕЧНИК**

Црнотравски говор припада сврљишко-заплањском типу говора у оквиру призренско-тимочке зоне српског језика, онако како ју је одредио Александар Белић у *Дијалектима источне и јужне Србије*. Но, овај говор не захвата само насеља која су у непосредном окружењу варошице Црна Трава, нити само села која припадају овој општини, већ нешто шири појас, пружајући се према насељима Грделичке клисуре у којима доминира јужноморавски говорни тип, а која досадашњим дијалектолошким проучавањима нису била обухватана. Његове лингвистичке карактеристике је сасвим добро обрадио и описао др Вилотије Вукадиновић у *Говору Црне Траве и Власине*, тако да у нашем *Црнотравском речнику* није неопходно давати посебна објашњења и назнаке о овом говору. Другим речима, Вукадиновићева студија у нашем речнику, и обратно, наш речник у Вукадиновићевој студији има одговарајућу језичку потврду, када је реч о црнотравском говору. Но, не испустимо из вида да се Вукадиновићева студија бави и говором Власине, коме припадају и нека насеља црнотравске општине.

Оно што сматрамо неопходним да у овом уводу посебно нагласимо то су најпре границе црнотравског говора, имајући у виду да говор суседне Власине припада тимочко-лужничкој зони, у коју такође спадају и нека насеља данашње црнотравске општине (Кална, Градска, Преслап, Јабуковик, источни засеоци Дарковца), док су, с друге стране Чемерника, насеља јужноморавског говорног типа. Црнотравски говор се буквално уклинио између два говорна типа призренско-тимочке дијалекатске области.

Централну зону црнотравског говора чине насеља расута око варошице Црна Трава: насеља у сливу реке Чемерчице, насеља у сливу Власине од Тескова до Тегошнице, као и насеља у сливу Рупске (Бајинске) реке до Новог Села. То су: Село̉ (сама Црна Трава), Ливађе, Славковци, Чука са засеоцима, Горња и Доња Козарница, Прочоловци, Јовановци са засеоцима, Степановци, Црвенковци, Жутини / Жутинци, Самчекинци, Обрадовци, Брод са засеоцима с обе стране Власине, Добро Поље са засеоцима, Бистрица, Козило, Вус, Горње и Доње Гаре, Острозуб, Рупље с околним селима, Банковци, Павличини, те село Млачиште са Бајинцима. Гранична села црнотравског говора према тимочко-лужничкој говорној зони, на истоку, су: Златанци са својим засеоцима, Тодоровци са за-

---

* Рад је настао у оквиру пројекта *Дијалектолошка истраживања српског језичког простора*, који финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије.

сеоцима, западни део махала села Дарковца: Терзијини, Џокини, Кошарци, Северинкини (Мишини), Петкови (Рид), Дебели Дел, Ливађе, Златанови, Дарковце (центар) и село Криви Дел, а на југу заселак Кучишњак испод Големог Чемерника. Са моравским говорним типом граниче се села црнотравског говора на ободу Грделичке клисуре: Боровик, Мачкатица, Лебет, Мрковица (Гузевје код А. Белића), Црвени Брег и Ново Село.

Речник у црнотравски говор укључује и говоре села Мачкатице (са засеоцима Кучишњак, Ивановци и Боровик), Лебета, Мрковице, Црвеног Брега и Новог Села, која Вукадиновић у својој студији, из нама непознатих разлога, није обухватио. Овим је сада јасно повучена граница црнотравског говора, односно сврљишко-заплањског говорног типа према јужноморавском на обронцима Чемерника. Према овоме, заселак Кучишњак је најистуреније насеље срврљишко-заплањског дијалекта према југу — Варденику и Бесној Кобили, где га пресеца јужноморавски тип и тимочко-лужнички, који се додирују изнад саме Сурдулице у насељима око Врле реке.

С обзиром на чињеницу да је ово, у последњих педесет година, изразито депопулациони крај и да ће, колико за деценију-две, његова насеља остати без житеља и старинаца чији је матерњи црнотравски говор, *Црнотравским речником* настојали смо да обухватимо (колико се то могло) лексику која је (била) у употреби у временском распону од стотину последњих година а која не припада стандардном српском језичком изразу. Осим чињенице да је аутор овог речника у дубокој вези с родним крајем (Млачиште, Жутини, Село̀), те да је објавио више приповедачких књига везаних за поднебље Црне Траве, у изради *Речника* коришћени су фонолошки записи стари и до три деценије, а обављена су и нова снимања на терену говора саговорника који нису напуштали родни праг, а имали смо на увид и литературу (доста скромну) везану за лексику овога краја.

Кад помињемо ту литературу, мислимо пре свега на речи црнотравског говора (око 500), које је проф. Миодраг Поповић записао од своје мајке Евгеније и бабе Гиздаве, у лето 1950. године, а које се налазе у оставштини Сергија Димитријевића. Речи су, без већих претензија сакупљача, дате са оскудним тумачењем и без акцента. Према његовом каснијем присећању, оне још онда нису биле у употреби. Оне речи које је М. Поповић записао, а на које ми нисмо наишли у говору Црнотраваца и чије нам значење није било познато, у речнику смо означили са: (записао М. П.) или само (М. П.).

Имали смо увид и у два упитника за *Српскохрватски дијалектолошки атлас*, које је 1961. године, за Црну Траву и Власину, попунио професор Миливој Павловић. Такође делимично смо прегледали сва четири упитника за *Етнолошки атлас Југославије*, из 1963–1967. године, које су попуњавали етнолози на основу исказа мештана села Рупља, Брода, Кривог Дела, Доброг Поља и Гара. С обзиром на разуђеност њихове грађе (157 области, са преко 2000 питања) и на методологију музејске обраде, нисмо били у стању да их све детаљно у кратком временском року прегледамо, већ само оне одговоре који су нас посебно интересовали, те их остављамо онима који ће имати више могућности да то пријежније обаве. Велики део те грађе данас се налази у Етнографском музеју у

Београду. Поменућемо само имена неких казивача који су помогли да се упитници колико-толико квалитетно обраде, а који више нису међу живима: Божидар Китановић (р. 1912) Добро Поље; Сика Дикић (р. 1884. Бајинци) Рупље; Славко Богојевић, Брод; Данило Стевановић (р. 1886) Брод; Даница Илић (р. 1914) Брод. Њихова лексика, премда записана руком етнолога, без акцената, била је такође драгоцена за овај речник. И књига пуковника у пензији Симона Симоновића — Монке *Печалбарство и неимарство црнотравског краја* (1983) пружила нам је неке врло значајне податке о лексици овога краја.

У Лесковачком зборнику XLIV, 2004. године, Татјана Јанков је објавила рад *Лексика прераде вуне и конопље у селу Горње Гаре* (рађен под руководством проф. Недељка Богдановића), са речником (око 250 речи) који је дат с примерима из народног говора, али су речи и овог пута, заслугом редакције, објављене неакцентоване. Срећко С. Станковић је у обимној књизи *Брод, село код Црне Траве* (2006) без неког реда и критеријума донео један број речи овога говора, са приличним импровизацијама и честим неадекватним тумачењима и, такође, без акцента.

Но, подстицај за израду *Речника* дала нам је пре свега чињеница да језички миље овог краја до данас није завредео знатнија лексичка интересовања лингвиста, а да одумирање целог краја иде таквим током, да тај посао препустити генерацијама које долазе значи дозволити да заувек нестане језик и дух који он са собом носи а на коме су одгајана поколења трудољубивих неимара Црнотраваца. Био је последњи час да се уради овај посао. Отуда, можда, коме и засмета обимност речника, али он је пре свега произашао из наше тежње да се црнотравски говор што боље и адекватније лексикографски опише и тако, колико-толико, сачува за сва евентуална даља проучавања и истраживања, па и допуне.

Речник је припремљен по методологији по којој је рађена већина дијалекатских речника објављених у издањима САНУ и њеног Института за српски језик са евентуалним незнатним одступањима. Можда је, евентуално, могао бити и квалитетније урађен да Институт има јасно конципиране критеријуме и начине уноса лексичке грађе. На крају овога обимног посла, свесни смо да смо могли много тога другачије и боље урадити. Но, основна чињеница да је лексика ту, забележена, и да је време неће потрти, чини нас задовољним, уз напомену да смо се трудили да објашњења лексема буду што концизнија и краћа, јер нам није био циљ да детаљно описујемо оно што наши читаоци већ знају.

Први пут јавности дајемо на увид део лексичког блага црнотравског говора, знајући да то није све и није коначно, уз напомену да је у овом нашем речнику полуглас (ъ) реда *а* (ъ^{а}), те да је у црнотравском говору он вокализованији него у околним идиомима у којима се појављује, и да, с временом, све више нестаје.

У азбучном поретку полугласник [ъ] долази после *а*; а [ѕ] после *з*.

Акценат је експираторни, без опозиција по квантитету и квалитету.

Именице смо давали у номинативу једнине, по потреби и у номинативу множине, а глаголе у трећем лицу једнине презента, с обиром на чињеницу да ови говори немају инфинитив. Уврштен је и један број глагола који нису „прави“ повратни, али уз себе имају повратну речцу *се*, и у речнику су означени као *повратни глагол*, зато што се у говору углавном срећу у таквим пасивним

конструкцијама, стварајући посебност у значењу и употреби. На неки начин желели смо да скренемо пажњу и на овакав вид употребе глагола у народном говору. Код неких глагола давали смо и трпне придеве, наглашавајући то, а врло ретко и радни придев.

Речник ређе, мимо правила, доноси и поједине облике заменичког система као посебне ликове, и то искључиво с разлога што су удаљени од основе нашег књижевног језика и чињенице да су сами по себи занимљиви а за овај говор посебно карактеристични. Ево неких од примера:

гу̍ *енклитички облик акузатива једнине личне заменице трећег лица „она"*. — Што гу̍ ви̍каш, ка[д]-ти се не оsи̍ва?!

во̍ј *енклитички облик датива присвојне заменице трећег лица једнине, „њој"*. — Не да̍м во̍ј да и̍де у шко̍лу на ти̍ја дьн. — О̍дма во̍ј прати̍л па̍ре из рабо̍ту.

Исто се може рећи и за глаголске облике, поготову кад је реч о императиву:

че̍ке / че̍кеј имп од *чека*. — Че̍ке да ви̍диш како̍ ба̍тка те̍па. — Че̍кеј ме, куде̍ си тако̍ј запе̍л ко си̍воња! — Че̍кете дете̍, да ви сти̍гне.

гле̍ј (мн гле̍јте) имп од *гледа*. — Нека̍ си они̍ мла̍ту гра̍ње, ти̍ си гле̍ј твоју̍ рабо̍ту.

Имајући у виду да је црнотравски говор на неки начин уклињен између два доста различита говорна типа: тимочко-лужничког и јужноморавског, то смо за оне лексеме које се не срећу на целом његовом подручју назначавали и места где су најфреквентније. Наравно, историјска кретања становништва овога краја била су усмеренија према Морави, Предејану, Владичином Хану, Грделици, где је пролазио воз, једино превозно средство у дугом временском периоду, понајвише због печалбарства, а и због чињенице да су то били развијенији крајеви. Отуда је утицај моравског говора код појединих лексема евидентнији, док је народ остао имунији на утицај власинског идиома, који припада тимочко-лужничком типу. Отуда се и срећу лексеме: *слуба, слупац, брго, улегњује* и сл. уместо доминантнијих *слаба, слапац, брзо, улази* итд. Наравно, ми смо и ове облике речи бележили, али не све. Овакви варијетети јављају се понајвише у местима која су гранична са моравским (Мачкатица, Мрковица, Црвени Брег, Ново Село), односно са лужничким говорним типом (Криви Дел и Дарковце), ако се кадгод сретну неке речи с њиховим варијантама.

У *Речник* је ушао, наравно, и један број речи које су одраз савременог живота, а које продиру на рурална подручја како путем медија тако и већом и бржом комуникацијом и фреквенцијом људи између села и града. Тамо где су породице на селу остале с једним чланом, чији је брачни друг умро, такве особе зиму најчешће проводе код деце или рођака у граду, да би се с првим данима пролећа вратиле у родни крај. Везе с рођацима одржавају већ десетак година мобилним телефонима, док фиксне немају. Те савремене речи (из културе, технике, образовања, политике, жаргона) преломљене су кроз народни осећај за језик, добивши нешто измењеније ликове, а некад и померенија значења.

Кад је реч о самој „техници“ уношења лексема, поготову код ликова именица и глагола који имају слична или истоветна значења, да не бисмо у засебном речничном чланку понављали оно што је већ речено о неком претходном лику, ми смо упућивали скраћеницом **в**(иди) на *одређени лик*, уносећи при том у загради бројеве под којима су дата сва значења те лексеме. У даљој разради бројевима, који су дати на крају примера из говора, позивамо се на неко од њених значења, у случају полисемичности те речи, а које је дефинисано речју на коју смо се позвали. Нпр.:

чекета̍ло с в *кречетало (1, 2)*. — Ис туј водени̍цу ода̍вно се не чу̍е чекета̍ло (*1*). — Оглуну̍ о[д]-то̍ј чекета̍ло (*2*). — Отиде̍ ли си до̍м оно̍ј То̍зино чекета̍ло (*2*)?

Кад погледамо на упућени пример, видимо значења која су означена бројкама:

кречета̍ло с **1.** *чекетало на воденици*. — Како̍ кречета̍ло тра̍ска по го̍рњи ка̍мен, тако̍ј жи̍то испа̍да ис ку̍тлицу да се ме̍ље. **2.** фиг *причалица, брбљивац, торокало*. — О[д]-тој кречета̍ло ми јо̍ш ѕавну̍ у̍ши.

Или код глагола:

бежи̍ несв **1.** в *бега* (*1*). — Бе̍ж да бе̍гамо, ете̍ га лу̍ди Мило̍јко с помага̍љку. — Бе̍ж од ме̍не. — Бе̍ж накуде̍ кошa̍ру, да те не ви̍ду. **2.** фиг *сели се*, в *бега* (*3*). — Сви бежу̍ у ва̍рош, ни̍ки не-це-му̍чи по ове̍ј пу̍сте гологу̍зе.

Погледајмо пример на који се упућује:

бе̍га несв **1.** *бежи*. — Куде̍ бе̍га кьд ис ко̍жу не мо̍ж да побе̍гне. — Бе̍геј док си чи̍тав! **2.** фиг *иде*. — Да̍ј нешто̍ да гу̍тнем, па да бе̍гам у њиву̍. **3.** фиг *сели се, напушта родни крај*. — Дојде̍ вре̍ме да сви бе̍гају у ва̍рош, ни̍ки не̍ће да се му̍чи на зевњу̍.

С обзиром на различитост и разуђеност ових планинских села, поједине речи срећу се у више ликова, а ми смо их давали најчешће овако:

чека̍н / чека̍њ / чека̍ња м *чекић за окивање косе*. — Доне̍си ми чека̍њ и на̍ковање, да накове̍м косу̍.

заро̍нза / заро̍нѕа / зару̍нѕа свр *гласно заплаче*. — О̍н ла̍ко заро̍нза. — Заронѕа̍л од сре̍ћу. — За̍рунѕа оеднy̍ш како ки̍ша.

ни̍з / ни̍за / ни̍с пред *наниже, надоле*. — Отиде̍ низ дру̍м. — Свуља̍ се низа пади̍ну. — Отидо̍ше говеда̍рке з-гове̍да нис ри̍д.

Изговор гласа *ј* унутар речи је доста нестабилан, тако да у народном говору постоје ликови једне речи, поготову код глагола, са њим или без њега. Без обзира на фреквентност варијаната, ми смо их бележили паралелно: **ми̍е / ми̍је** несв *умива, пере*; **ми̍е се / ми̍је се** несв *умива се, купа се*; **мие̍ње / мије̍ње**, с гл им од *ми(ј)е (се), умивање, купање*; **преблаи̍ / преблаји̍** несв; **преби̍е / преби̍је** свр *поломи* итд. Увек први лик без гласа *ј*, с обзиром на то да он по азбучности долази први.

Неке случајеве асимилације у суседним речима исте акценатске целине, идући за изговором, представљамо на следећи начин:

што̏-е (<што је), **ту̏-е** (<туј је), **да̏-е** (<да је) и сл. (Ако не би било овако, енклитика *је* свела би се на *е*, а то онда поставља питање: је ли то нека посебна реч или није, будући да *јѐ* егзистира сем кад није у оваквим везама);

д-и̏дем, з-голе́му тоја́гу,

ус-ку̑ћу, пот-ку̑ћу (ако не би било овако, јавили би се ликови *ус*, *пот* и сл. који заиста не постоје као засебне речи, јер егзистирају *уз*, *под* и сл.);

ка̏[д]-ће, о[д]-тугу̑, ко[д]-до̏ктура..., (ако не би било овако, ликови: *каће*, *о тугу*, *ко доктура* имали би сасвим други смисао, или би били бесмислени);

ка[д]-цу се..., Ако не би било овако, не би се могло схватити порекло *цу* (-д+с), и помислило би се да *цу* постоји као посебна реч.

Енклитике и друге атоне речи биће везане цртицом за акцентовану реч синтагме, јер то имплицира и локални изговор: **баба-Ра́да, Свети-Ра̑нђел, з-блентаве́ње не-мо̏ж ни̏шта** и сл.

Иза скраћеница нисмо стављали тачку, јер сматрамо да су у нашим речницима оне толико уобичајене да им тачке нису најнеопходније.

На крају изражавамо захвалност многим својим земљацима који су нам помогли да овај речник буде што потпунији и обухватнији. Помињемо имена оних с којима смо чешће били у контакту, а то су: Зора Спасић (1925) из Млачишта; Нада Савић (1929, рођ. Прочоловци), Млачиште; Десанка Деска Стојковић (1930), Ивановци — Боровик; Милкана (1936) и Славољуб (1936–2008) Стојиљковић, Лебет; Браниславка Цветковић (1924, рођ. Голубовци), Лебет; Даница Дицка Спасић (1922–2010), Млачиште; Милевка Младеновић (1920–2010), Млачиште; Живка Јовановић (1921–2008, рођ. Јовановци), Црна Трава (Село̏); Стоименка (1928) и Грга (1928–2009), Тричковић, Попадисци — Златанци; Радослава (1935, рођ. Брод) и Севронија (1940) Станојевић, Козило; Радован Ивановић (1953), Козило; Стојадин Стојча Костић (1931–2009), Млачишке Механе; и Евица Митровић (1928, рођ. Жутине), Млачиште. Посебно захваљујем мр Радовану Јовановићу, који ми је уступио аудио снимке исповести десетак својих саговорника из овога краја, начињене у периоду од 1982. до 1988. године, од којих сам користио исповести Радунке Ивковић (1922–2010, рођ. Мачкатица), Дањино Село; Солунке Миладиновић (1924–1990, рођ. Млачиште), Црвени Брег; и Зорке Јовановић (1928–1994, рођ. Млачиште), Мачкатица. У прикупљању лексичког материјала усрдно су ми помогле и Станица Цана Пакић, из Београда, и Станика Сека Петровић, из Предејана, које летње месеце годинама с породицама проводе у родном Млачишту, те им и овим путем захваљујем.

Изузетну захвалност дугујем академику проф. др Слободану Реметићу, који ме је упутио у рад на дијалекатском речнику и саветима помогао да *Црнотравски речник* буде што бољи и потпунији. Професору др Недељку Богдановићу захваљујем на великом труду који је уложио у прегледању сваке лексичке

јединице, драгоценим саветима и помоћи у разноврсној литератури која ми је била неопходна у раду. Да 2002. године од њега нисам добио на поклон студију Вилотија Вукадиновића „Говор Црне Траве и Власине“, можда се не бих одважио да кренем у овај посао.

Мр Тањи Милосављевић и Ани Савић Грујић захваљујем на труду који су уложиле на коначној припреми текста за штампу.

За труд у изради мапе простора црнотравског говора посебно захваљујем Драгану Николићу Гаши из Црне Траве (Село̏).

Свакако, не и на последњем месту, изузетно сам захвалан супрузи др Марини Стојановић, која је имала пуно стрпљења и разумевања за мој рад, испољавајући велику љубав према црнотравском крају и људима, и помажући ми у компјутерској обради речника.

Сасвим на крају још једном да напоменемо да овим речником није исцрпено све лексичко и језичко благо црнотравског краја.

Млачиште,
на Богородицу, 2009. године

Аутор

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Александар Белић, *Дијалекти источне и јужне Србије*, Српски дијалектолошки зборник (СДЗб) I, Београд, 1905.

Недељко Богдановић, *Говори Бучума и Белог потока*, СДЗб XXV, Београд, 1979.

Недељко Богдановић, *Говор Алексиначког Поморавља*, СДЗб XXXIII, Београд, 1987.

Недељко Богдановић, *Змијски речник југоисточне Србије*, СДЗб LIV, Београд, 2007.

Недељко Богдановић, *Земљописна и њој сродна лексика југоисточне Србије*, СДЗб LV, Београд, 2008.

Станиша Војиновић, *Народне песме и речи из Црне Траве у записима Миодрага Поповића*, Српски југ 6, Ниш, 2006, Речи 93–101.

Вилотије Вукадиновић, *Говор Црне Траве и Власине*, СДЗб XLII, Београд, 1996.

Бранко Динић, *Навоји (нави) у веровању Црнотраваца*, Лесковачки зборник XLIV, Лесковац, 2004, 231–243.

Бранко Динић, *Легенда о Дини „чудотворки", о „црквеном асталу", транспонованом у топоним Црквиште, на коме је подигнута црква посвећена светоме Пантелејмону у селу Брод,* Лесковачки зборник XLVI, Лесковац, 2006, 267–310.

Јакша Динић, *Тимочки дијалекатски речник*, Институт за српски језик САНУ, 2008.

Глиша Елезовић, *Речник косовско-метохијског дијалекта*, СДЗб IV, 1932. и СДЗб VI, 1935.

Новица Живковић, *Речник пиротског говора*, Музеј Понишавља, Пирот, 1987.

Радмила Жугић, *Речник говора јабланичког краја*, СДЗб LII, Београд, 2005.

Момчило Златановић, *Речник говора јужне Србије*, Врањске књиге, Врање, 2007.

Павле Ивић: *Дијалектологија српскохрватског језика. Увод и штокавско наречје*, Нови Сад (Матица српска), 1956.

Павле Ивић: *Српски дијалекти и њихова класификација (III),* Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XLIV/1–2, Нови Сад, 2001.

Татјана Јанков, *Лексика прераде вуне и конопље у селу Горње Гаре*, Лесковачки зборник XLIV, Лесковац, 351–372.

Властимир Јовановић, *Речник села Каменице код Ниша*, СДЗб LI, Београд, 2004.

Властимир Јовановић, *Додатак Речнику села Каменице код Ниша*, СДЗб LIV, Београд, 2007.

Марина Јуришић: *Говор Горње Пчиње, гласови и облици*, Институт за српски језик САНУ, 2009.

Јордана Марковић, *Ткачка лексика југоисточне Србије*, Филозофски факултет, Ниш, 2006.

Брана Митровић, *Речник лесковачког говора*, Народни музеј, Лесковац, 1984.

Јован М. Поповић, *Црна Трава*, Београд, 1914.

Борислав Првуловић, *Лексика старих заната*, Регионална занатска комора — Свен, Ниш, 2008.

Слободан Реметић, *Српски призренски говор I*, СДЗб XLII, Београд, 1996.

Симон Симоновић Монка, *Печалбарство и неимарство црнотравског краја*, СИЗ културе Црна Трава, 1983.

Срећко С. Станковић, *Брод — село код Црне Траве*, КПЗ Србије, Београд, 2006.

Станислав Станковић, *Ареал заплањскога говора на власотиначкоме земљишту*, Зборник радова Филозофског факултета у Приштини XXXVII, Косовска Митровица, 2008, 67–78.

Станислав Станковић: *Границе призренско-тимочких говора у власотиначкоме крају*, Институт за српски језик САНУ, 2008.

Ива Трајковић, *Сточарство на Чемернику*, Лесковачки зборник XLIV, 2004, 253–274.

Upitnica I, II, IV, Etnološko društvo Jugoslavije, Komisija za Etnološki atlas, Centar za pripremu atlasa, Filozofski fakultet — Etnološki zavod, Zagreb, 1963, 1965. i 1967.

Упитник III, Етнолошко друштво Југославије, Комисија за Етнолошки атлас, Центар за припрему атласа, Филозофски факултет — Етнолошки завод Загреб, 1966.

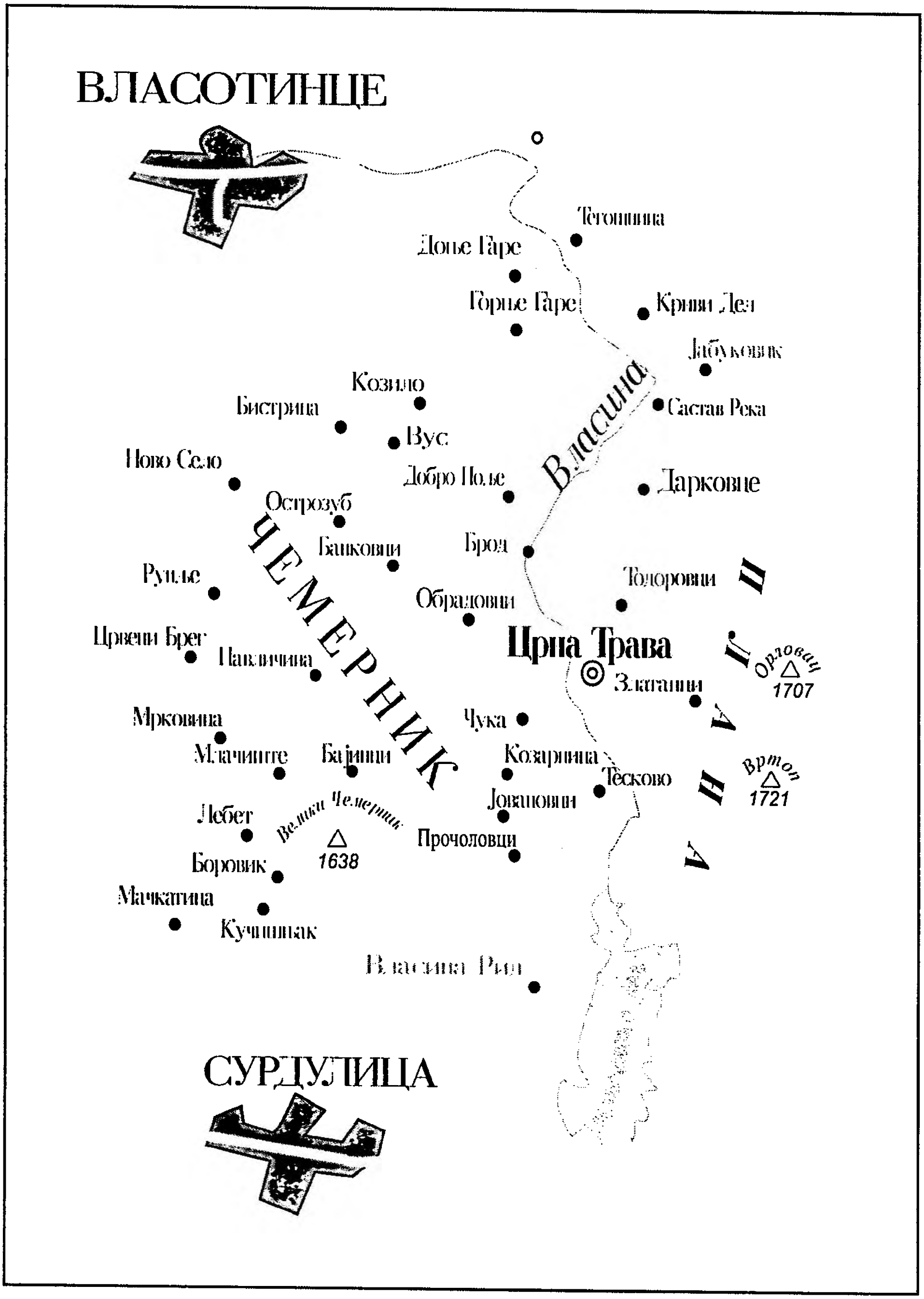
ВЛАСОТИНЦЕ
Тегошница
Доње Гаре
Горње Гаре
Криви Дел
Јабуковик
Козило
Бистрица
Вус
Састав Река
Власина
Ново Село
Добро Поље
Дарковце
Острозуб
Банковци
Брод
Руњље
Тодоровци
Обрадовци
ЧЕМЕРНИК
Црвени Брег
Павличина
Црна Трава
Орловац
1707
Златанци
Мрковина
Чука
Млачиште
Бајинци
Козарница
Тесково
Вртоп
1721
Јовановци
Лебет
Велики Чемерник
1638
Прочоловци
Боровик
Мачкатица
Кучишнак
Власина Рид
СУРДУЛИЦА

ЦРНОТРАВСКИ РЕЧНИК

А

а̀ узв **1.** *за одазивање.* — О, Мѝлојо! — А̀! **2.** ирон *ништа.* — Ни а̀ не зна̀је да бѐкне.

а́ у прил значењу: **1.** *ништа.* — Изделѝше се бра̀ћа, мѐне ни а̀ не да̀доше. — Од она̀ј на̀брана дрва ни а̀ не бѐше оста̀ло, свѐ ги А̀рса откара̀л. **2.** *чим.* — А̀ тра̀сне нештѐ, ја искоко̀лим о̀чи на та̀м откудѐ дојдѐ то̀ј. — А̀ пу̀кне про̀лет, о̀н отѝде у рабо̀ту и вѝдиш га тек на̀есен, кът по̀чне снѐг. **3.** **а̀...а̀** *час, час.* — А̀, а̀, па га етѐ! А̀ дојдѐ, а̀ се ѝзгуби. А̀ та̀м а̀ ова̀м, ни са̀м не зна̀је кудѐ-е пошъл.

а̀аа узв *за присећање.* — А̀аа још па̀нтим на̀шо врѐме къд бѐомо мла̀ди и у̀бави.

а̀ба несв *квари, упропашћава.* — Детѐ ми мло̀го а̀ба обу̀вку, кво̀ с њу рабо̀ти не зна̀м.

а̀бање с гл им од *аба.* — Од а̀бање све му гу̀њче пролитѐло. — Доклѐ вѝше то̀ј а̀бање, ва̀ркај ма̀лко облекло̀?

а̀бен, -а, -о *коришћен, употребљаван.* — Коњц ми, колко̀ вѝдим, а̀бен, некѝ ми чачка̀л плетѐње.

абѐње с гл им од *аби (се).* — То̀-е едно̀ абѐње, кудѐ си видѐл од њѐга посъ̀л?

а̀бер м **1.** *глас, порука, новост.* — Пратѝ му а̀бер по комшѝку да до̀јде у Предѐне на паза̀р. — Нејѐ до̀бар а̀бер од детѐ му. **2.** фиг *брига, страх.* — Ја̀ му казу̀ем, а о̀н си ни а̀бер нѐма.

а̀би несв *квари, упропашћава.* — Не а̀би ми вѝше тестѐру с тѝја чко̀љави тру̀пци. — Не а̀би ми тѐј кла̀шње, трѐбу ми за гу̀њче.

а̀би се несв **1.** *цепа се.* — А̀би се по тај дрва̀, до̀сади ми крпѐећи га. **2.** фиг *троши се, упропашћава се.* — Вика̀ му: човѐку, не а̀би се то̀лко по ту̀ј рабо̀ту, а̀ја, јо̀к, не слу̀ша ме.

абипара̀ ж/м *расипник, трошаџија.* — Голѐм абипара̀, од њѐга дина̀р у ку̀ћу не мо̀ж се завртѝ.

а̀бре узв при обраћању *хеј.* — А̀бре, со̀тоно, кудѐ си то̀лко врѐме? — А̀бре, што̀ ме не причека̀сте?!

а̀бре-у̀бре са прил знач *на брзину.* — А̀бре-у̀бре и смандрљаше га, час по̀сла. Бѝ што бѝ.

аброно̀ша ж/м *сплеткар, онај који оговара.* — Тај аброно̀ша да ми вѝше на о̀чи не иска̀ча.

абула̀нта ж *амбуланта.* — На Меја̀не бѐше абула̀нта и до̀ктур је доодѝл једну̀ш у недѐљу.

а̀ва ж деч *пас.* — Ла̀е а̀ва. — А̀пе а̀ва.

ава̀л м *овал, овална посуда,* в *тану̀р.* — Бр̀зо ми да̀ј тѝја ава̀л ис ку̀ћу.

ава̀лче с дем од *авал.* — Ко̀лко мѝ е жа̀л за оно̀ј ава̀лче што га строшѝмо, да ти не казу̀ем.

а̀вед[т] м **1.** *утвара, приказа.* — Прича̀ли су ни ста̀ри како су срића̀ли а̀вед[т] у Баинску рѐку. **2.** фиг *мршава особа.* — Напраѝла си се ко а̀вед[т], едѐш ли тѝ, ћѐро?

а̀ведан, -дна, -дно, *незајажљив, незасит.* — Дојдѐ а̀ведан, па свѐ по̀лапа.

аведник м *незасит човек.* — Не викај аведника, ће поеде алу.

аведница ж *халапљива, незасита жена.* — Није ни она крива, аведница, отворил вој се грцман ко цивун на воденичну буку.

аветиња ж/м *незајажљива особа.* — Боже ме прости, куде најде онуј аветињу, има од њу зачас да ископнеје.

авка несв **1.** *лаје с времана на време.* — Ће авка, авка, па ће престане. — Само авка, не уида. **2.** фиг *моли.* — Авка како куче за лебац. — Купи му ципулке, да ми сваки час не авка.

авкање с гл им од *авка.* **1.** *повремено лајање.* — Разбуди ме тој Ђумино авкање. **2.** фиг *мољење, зановетање.* — Усарави ме с тој његово авкање, те за овој, те за онoj, откуде ми толке паре?

авлија ж *двориште.* — Авлија оградена са[с] сучке. — Ако пуштим кокошке у авлију, лисица ће ги зачас, крос плот, побере. — Авлија му ко орман.

авне свр **1.** *залаје.* — Авне па се ућути. — Авни, бре, да се види да си куче! **2.** фиг *уједе, угризе.* — Пази да те Гривча не авне, ће ти одгризе цеванку.

Авросоније м надимак од *Совроније.*

авте узв у смислу: *бежи, бежите.* — Авте, Мико, да не види нико! — Нема овде авте и мувте!

авто м *аутомобил.* — И мој Младен у Смедерево купил авто.

автобус м *аутобус.* — Имаш автобус у четири сата за Београд. — Слезнем по мркли мрак у Предеане да ватим автобус за Белиград.

автомобил м *аутомобил.* — Ники доньс није без автомобил.

ага м *човек који ужива.* — Није он ага, па да га ми служимо! — Распиштољил се мој ага, а ми му само приносимо кво оће.

агалък м *уживање, добар живот.* — Цел живот тера агалък, а други му поље срабоћује. — То-е еднуш агалък. — Ка[д]-ци умејатан, цел живот ти пројде у агалък.

Агна ж *име.*

Агнија ж *име.*

адъм м *неспособан човек.* — Како ће ти помогне къд је он адъм?!

адет м **1.** *обичај.* — Да га поканимо како си е адет. — Уработи га, колко да му праим адет. — Још си чувамо стари адети. **2.** *навика.* — Има си адет кад пројде ни[з]-село, наврне куде нас.

аеро прид непр *најчешће с предлогом на,* **1.** *храмље, накриво, укосо.* — Иде н[а]-аеро. — Што ти-е кров на амбар отишал н[а]-аеро. **2.** фиг *наопако.* — Цел живот ми с њега отиде н[а]-аеро.

аеродрум м *аеродром,* в *еродрум.* — Ћерка ми станује близо аеродрум.

азгън прид непр *бесан, силан.* — Ич си цеву на дава за ништа, азгън човек.

азгин м *силан, бесан, разуздан (коњ).* — Каквога-е азгина купил, сьл да видиш. — Припуштил се ко азгин. — Разрипал се од јутроске ко азгин.

аздисан, -а, -о *необуздан, осиљен, обестан од изобиља.* — Жена му аздисана донде: ништа не работи, сьл тражи да вој неки настовује.

аздисанка ж пеј *осиљена, обесна жена.* — Ете гу па онај аздисанка: вуче се од Мејане.

аздисанко м пеј *осиљен, обестан мушкарац.* — Стално нешто сколева тија аздисанко: те купи ми овој, те купи ми онoj, ко да сам ја буер.

аздисанче с пеј *осиљено дете.* — Такој малечко, па и оно постало аздисанче.

аздислък м *осиљеност, обест.* — Од аздислък оће да иде с мужа у варош, у работу.

аздисоја м пеј *осион, бесан човек, насилник, бесник.* — Овој ти-е мамин малечьк аздисоја.

аздисотина ж/м пеј *необуздана, осиљена особа.* — Ники не знаје која-е он аздисотина, тој знам само ја.

аздисување с гл им од *аздисује.* — Бем ти аздисување, кьд никакав ћар од њега немаш.

аздисује несв *бесни, сили се.* — Он си аздисује, а ја по цел дьн репчим грбину над оној текме.

аздише свр *побесни, осили се.* — Како да не аздише, кьд му све родитељи по дупе иду.

аздишљак м пеј *обесан, осиљен, безобразан човек.* — Више ни се на главу укачи тија Петров аздишљак.

ази узв *види, гледај!* — Ази, што работи дете! — Ази, лисица однесе кокошку!

аир м *корист, добит.* — О[д]-цтоку си увек имаш аир! — Срећу да имаш, аир да немаш (*клетва*)!

ај узв *хајде.* — Ај Лисо, ај Було, да заоремо њиву!

аја узв *не.* — Аја, јок! Аја, тој ми се не увата!

ајат / ајет м *вајат, настрешница испред штале, плевње.* — Над ајат држим ветрењачу и четверак.

ајван м *дангуба, нерадник.* — Нарађали се све ајвани у овуј малу, па ники ништа не работи. — Родила-е мајка Стана два сина, два ајвана…

ајванчина м ауг и пеј од *ајван.* — Ни баштá му корис нее видел од тога ајванчину, него ли ћу ја.

ајгир м *ждребац, пастув, неушкопљен коњ.* — Толко се цилита, да тога ајгира ники још неје ујанул.

ајд / ајде узв *хајде.* — Ај[д]-ц[и]-идемо дом. — Ајд у материну. — Ајд у здравје, це видимо па.

— Ајдемо у работу! — Ајде у здравје, да се видимо и догодине овој време. — Ајде, не праи се луд!

ајдук м **1.** *хајдук.* — Викају: ајдуци закопали злато пот-камен с нацртан кантар на Спаисковицу. в *други пр под аргат.* **2.** пеј *непоштен човек, лопов.* — Тој ти-е голем ајдук: прли куде пројде! — Тија ајдук је покрал задругу. **3.** *натега за вађење пића из бурета.* — Чекеј, да узнем ајдук да извадим ракиицу из бурче.

ајдуклък м *разбојништво, лоповлук.* — Такьв ајдуклък одавно несмо видели овде.

ајдукување с гл им од *ајдукује.* — Брзо се заврши његово ајдукување с лисице на руке.

ајдукује несв *краде.* — Дању спи, ноћом ајдукује.

ајдукуља ж *крадљивица, лоповка.* — Ка[д]-цу-туј ајдукуљу ватили цандари, са све тикве низ грбину су гу провели низ малу.

ајдуче с *крадљивче.* — Малечко, па ајдуче. — Ћу рашчепим тој ајдуче, само ли га ватим!

ајдучица ж в *ајдукуља.* — У вр очи те гледа ајдучица и не видиш ка[д]-ти нешто грабне.

ајду̀чка трава̀ ж бот *хајдучка трава* Achillea milleofolium L. и Achillea Clipealata, в *равуника.*

ајду̀чка кр̀в ж фиг пеј *лоповска сорта.* — Онѝ су од ајду̀чку кр̀в, па̀зи се до̀бро од њѝ.

ајду̀чки, -а, -о *хајдучки, лоповски.* — Вазд̀ьн смо се качѝли по некѐ ајду̀чке скрколѝје. — Дојдо̀ у ајду̀чки свѐт, свѐ ме покра̀доше.

ајду̀чки прил *неприметно, тихо, шуњајући се.* — О̀ди ајду̀чки, да га нѝки не примѐти.

Ајду̀чки кла̀данац м мтн *извор, шума.* — А̀јд, а̀јд тѝ, ћу те пречѐкам куде Ајду̀чки кла̀данац.

а̀је несв *мари, брине, хаје.* — Не а̀је ни за жѝву гла̀ву. — Чу̀је, а не а̀је. — За кво̀ ли а̀је, да га пѝта човѐк. — Вѝкам га, али о̀н не а̀је ѝч. — Не а̀је ни за рабо̀ту, ни за има̀ње, ни за жену̀ и деца̀.

а̀јка ж **1.** *хајка.* — Ишлѝ смо у а̀јку на ву̀ци. — Чѝм са̀вне, о̀н у а̀јку. **2.** *дангуба.* — Ватѝл а̀јку на бата̀јку, па се не св̀рта до̀м.

ајла̀з м *нерадник, дангуба, ленштина, готован.* — Ја̀ у ку̀ћу ѝмам еднòга ајла̀за, кво̀ ће ми јо̀ш ед̀ьн. — С ајла̀зи нѐћу вѝше да ѝмам по̀сла.

ајла̀к м *плата, рад у најам, ајлук.* — Уценѝли момка̀ из Дервѐн под ајла̀к да чу̀ва говѐда.

ајлакува̀ње с гл им од *ајлакује.* — Мѝслиш мѐне ми-е ла̀ко у ајлакува̀ње.

ајлаку̀је несв *ради у најам.* — Сиротѝњка, па мо̀ра да ајлаку̀је.

ајла̀шчина ж/м ауг и пеј од *ајлаз.* — Ту̀ј ајла̀шчину немо̀ј вѝше да вѝкаш, да ни гу̀би врѐме.

ајло̀сан, -а, -о *уаљен, пресит, искварен,* в *алосан.* — Кудѐ ће да узѝма ајло̀сану дево̀јку. — Бѐгеј, сѝнко, од ајло̀сани.

ајлосува̀ње с гл им од *ајлосује се.* — Не мога̀ да истрпѝм то̀лко ајлосува̀ње, па побѐго.

ајлосу̀је се несв *шегачи се, замлаћује се, прави глупости.* — По вазд̀ьн се ајлосу̀је, а нѐће да ни помо̀гне.

ајло̀ше се свр *запусти се, уали се, улењи се.* — Ајлоса̀л се, па нејѐ за нѝгде.

ајма̀н м пеј *нерадник, лењивац.* — Нес̀ьм знала̀ каквòга са̀м ајма̀на родѝла.

ајма̀нски, -а, -о *готовански, лењивски.* — Како̀ му не до̀јади тѝја ајма̀нски живо̀т?

а̀јмо узв *хајдемо.* — А̀јмо у тршѐвину, да око̀симо то̀ј што-е остало̀. — А̀јмо наго̀р, куде Љу̀бицу.

а̀јт узв *хајд, хајде.* — А̀јт у здра̀вје, па да се вѝдимо дого̀дине у ѝсто врѐме.

ајто̀ше се свр *улењи се, ода се беспослици.* — Ајто̀сали се, па не пѝпају нѝкакву рабо̀ту. — С̀ьл се тек ајто̀ше.

а̀к м *плата (награда) која се даје слуги.* — Нес̀ьм ја̀ нѝчиј̀и слу̀га без а̀к, да ме вѝка ко̀му се како̀ наша̀кне да му рабо̀тим бес па̀ре. — За а̀к смо ту̀ј го̀дину далѝ педесѐ ба̀нке. — Била̀ сам момкѝња под а̀к.

а̀ка несв **1.** *удара, бије.* — Гледа̀ли смо како̀ га а̀ка у бра̀ниште, ал несмо̀ смеја̀ли да га бра̀нимо. **2.** пеј *тумара, скита.* — Ни са̀м не зна̀је кудѐ вазд̀ьн а̀ка, с̀ьл се довучѐ на̀вечер до̀м. **3.** *пеј оптерећује, ломата, упропашћава.* — Немо̀ј млòго да ми а̀каш за̀прегу, дала̀ сам ти да дока̀раш во̀з сѐно. — Енѐ га, а̀ка коњѝ низ ридѝшта.

а̀ка се несв **1.** *вуцара се.* — А̀ка се ни̏з вр̏зине ко у̏лав. **2.** *ломаша се, мучи се.* — Нећу ви̏ше да се а̀кам с ти̏ја воло̀ви, усарви̏ше ме све. **3.** *јури за мушкарцима.* — Ака̀ се, ака̀, с кога̀ се све̏ неје̏ ака̀ла, и па се о̀жени у̏баво.

ака̀л / акъ̀л м *памеш, ум, разум, мозак.* — Остаре̏л, ама̀ ака̀л неје̏ сте̏кал. — Да и̏ма акъ̀л у гла̀ву не би пра̀ил далаве̏ре.

ака̀лан, -лна, -лно *нормалан, разуман, памешан.* — Да-е ака̀лан, не би се тепа̀л око међу̏.

ака̀ње с гл им од *ака (се)* **1.** *ломашање.* — Тој бе̏ше големо̀ ака̀ње низ риди̏шта, до[к]-ги-па̀ не вати̏мо и врза̀мо. **2.** *бијење.* — Ни сък ми нее̏ ја̀сно како̀ изне̏се жи̏ву гла̀ву по̀сле то̀ј ака̀ње. **3.** *јурење за мушкарцима.* — Њо̀јно ака̀ње с мо̀мци га ни̏где не̏ма.

акъ̀л м в *акал.* — Још му съл акъ̀л фа̀ли, па да бу̏де у ре̏д.

акъ̀льн, -лна, -лно в *акалан.* — Мо̀ш[ж] се осло̀ниш на њега, о̀н је акъ̀льн чове̏к.

акма̀ч м *имишација цепа код шерзија у кројењу.*

а̀кне свр **1.** *удари, муне, шресне.* — Кьд га а̀кнем у па̀шиште, и̏ма га упоко̀им! **2.** вулг *псовка.* — А̀кнем му га у ду̏пе гу̏љаво, његово̀.

а̀ко везн *иако, мада.* — Не запи̏рај, ба̀рем едно̀ залче̏ у̏зни, а̀ко неси̏ гла̀дан.

/а̀ко би̏ би̏/ изр *ако буде нек буде.* — Ћу му пону̏дим за јунца̀ два̀ес и̏љаде, а̀ко би̏ би̏, а̀ко не̏ — то̀ј зато̀ј.

акобо̀гда узв *куда идеш.* — Акобо̀гда? — У Цр̏ну Тра̀ву за со̀л, га̀с и зејти̏н.

ако̀в м **1.** *кошао.* — Ка̀лаиса ми калаџи̏ја и ако̀в по про̀пис. **2.** *мера за запремину: 80 лишара.* — Натопи̏мо ако̀в ма̀з о[д]-цвињу̏.

а̀креп м **1.** *шкорпија.* — Накоти̏ше се а̀крепи у по̀друм. **2.** фиг *сподоба, ружна особа.* — Куде̏-ли-е са̀мо наша̀л оно̀га а̀крепа да га у̏зне за жену̏?

а̀кће се несв в *бакће се.* — Нећу се а̀кћем з-белосве̏цки мангу̏пи, да гу̏бим вре̏ме.

а̀л[1] вез **1.** *али.* — Зре̏ле цре̏шње, ал горчљи̏ве. **2.** *или.* — А̀л ће и̏деш на ва̀шар, а̀л ће седи̏ш до̀м?

а̀л[2] узв в *ала.* — А̀л ћу га те̏пам док се свиња̀ у др̏во не ука̀чи, а по̀сле и зашто̀ се укачи̏ла. — А̀л ће да ме па̀нти. — А̀л ћу се наеде̏м.

а̀ла[1] ж/м **1.** мит *неман.* — Појављу̏је се а̀ла из Власи̏нско бла̀то што зо̀бе сто̀ку и чоба̀ни. — Те̏ј а̀ле доо̀ду но̀ћу, па тро̀пају по тава̀н, пла̀шу љу̏ди. **2.** *грдосија.* — Колка̀ а̀ла пора̀сал да се заѕве̏риш. **3.** *будала.* — О̀н ти-е а̀ла о[д]-чове̏ка. **4.** фиг *искварена особа.* — Напра̀ил се а̀ла, а онака̀в чове̏к бе̏ше. — Спопа̀ла ни она̀ј а̀ла од Тико̀мира. — А̀ло је̏дна, ко̀ј ће те трпи̏! **5.** фиг *ненасиша особа.* — А̀лу би пое̏л, ко̀лка-е гладни̏ца. — А̀лу си̏рење изеде̏ за ру̏чак. — А̀ла једна̀, гла̀ву би си своју̏ изе̏л ко̀лко-е др̏чан. **6.** фиг *ненасиша особа.* — Алу̏ би пое̏л. в *ала алосана.*

а̀ла[2] несв *шражи, шрага.* — Це̏л дьн нешто̀ а̀ла по малу̏, а не зна̀је кво̀. — Кво̀ ту̏ј а̀лаш сре̏д но̀ћ?

а̀ла[3] узв в *ал[2]*. — А̀ла ћу му се нате̏пам, до̀век да ме па̀нти.

/ала̀ ало̀сана/ изр *рђав човек.* — А̀ло-ало̀сана, ти̏ ли ће ме̏не да бра̀ниш да уле̏знем у ку̏ћу.

алаба̀к прид *дволичан, лицемеран човек.* — Све̏ су то̀ј алаба̀ци, како̀ да и̏м веру̏еш?

Алаба̀к м *надимак.* — Ми̏ка Алаба̀к те̏раше гове̏да куде ча-Дра̀гољуба докле тр̏гуваше са сто̀ку.

алабу̍ка ж *вика, дрека, халакање, халабука.* — У̍вати ме безде̍р од ону̍ј алабу̍ку, па побе̍го.

алава̍нта ж *занесењак, ветропир.* — Не мо̍ж да му се веру̍е, то̍-е алава̍нта чове̍к. — С алава̍нте нема̍ј по̍сла.

алаве̍ње с гл им од *алави се, измотавање.* — Сви̍ га замрзе̍ли збо̍г то̍ј њего̍во алаве̍ње.

ала̍ви се несв *измотава се, кревељи се,* в *аљави се.* — Што̍ се они̍ја чове̍к оно̍лко ала̍ви, ко да нејe̍ чаму̍з.

алаво̍тина ж/м *изопачен човек.* — По̍ алаво̍тину несьм виде̍л од њe̍га.

алаву̍жда ж/м *онај који све ради на брзину, напречац, варалица, покварењак.* — До̍вуче се однеку̍д алаву̍жда, о̍пељеши ни дибиду̍з.

алајбе̍гово фиг *туђе.* — Нејe̍ ово̍ј алајбе̍гово да запусто̍ше, ово̍[ј]-е Со̍тирово.

алака̍ње с гл им од *алаче, дречање, халакање.* — Кво̍-е тој алака̍ње по Јe̍реницу, да се нејe̍ вати̍л ву̍к у кључу̍су?

ала̍л прил *срећно, браво, просто ти било, опроштено ти.* — Ала̍л нека̍-ти-е чела̍. — Ала̍л ти качема̍к (*изр*). — Ала̍л ти ве̍ра за то̍ј. — Ала̍л си га напраи̍л. — Ала̍л ти си̍рипте (*изр*).

ала̍лење с гл им од *алали.* — Ус-то̍ј и̍де и ала̍лење и целива̍ње.

ала̍ли несв *жели срећу коме.* — Ако си му га прода̍л, ськ му га ала̍ли да му би̍де сре̍ћно.

алама̍н м *мангуп, бадаваџија, насилник.* — Збра̍ше се алама̍ни па све̍ изе̍доше, ни̍ки се не се̍ти да ва̍ти косу̍ у ру̍ке.

алама̍нес, -та, -то *дрчан, мангупски, несигуран.* — Бe̍гај по̍долеко од алама̍нести љу̍ди.

алама̍нка ж **1.** *прождрљивица, гладница.* — Еде̍ алама̍нка ко три-дьна да нејe̍ за̍лок[г] окуси̍ла. **2.** пеј *незасита жена у сексу.* — И̍скопне чове̍к отка̍[д]-це у̍вати с ону̍ј алама̍нку. — Зар та̍ј алама̍нка зна̍е ко̍лко-во[ј]-е до̍ста.

аламу̍ња ж/м **1.** *јак, опасан ветар.* — Ду̍ну нека̍ аламу̍ња, све̍ ни о̍ткосје о̍днесе уз де̍л. **2.** *непогода, невреме.* — Ка[д]-це-ство̍ри аламу̍ња, у̍дари кише̍тина, цре̍пови попада̍ше од стреу̍. **3.** фиг *ветропираст човек, несврт.* — О̍н ти е една̍ о̍пасна аламу̍ња. — Пројде̍ та̍ј аламу̍ња и ни̍какав ко̍рис од њe̍га не ви̍диш.

аламу̍њес, -та, -то *брзоплет, непромишљен.* — Све̍ си, бре̍, аламу̍њес, ни̍шта неси̍ у ста̍ње да урабо̍тиш на тенела̍к, како̍ тре̍бе.

аламуње̍тина ж ауг и пеј од *аламуња.* — О̍н ти е ко аламуње̍тина, провужди̍ прекај те̍бе и не ви̍диш га.

алао̍јда ж *распусна жена, ветропир,* в *олоојда.* — Куде̍ ми у ку̍ћу довy̍че ону̍ј алао̍јду да црвене̍јем пре[д]-цве̍т?

алапа̍ча ж *торокуша.* — Ода̍вно се та̍ква алапа̍ча нее̍ роди̍ла куде на̍с.

ала̍т м фиг *мушки полни орган.* — Па̍зи кво рабо̍тиш, да не оста̍неш без ала̍т.

Ала̍т м *име коња.*

алау̍ка ж *вика, дрека, халаука.* — Од алау̍ку на воденицу ни̍шта не чу̍јем. — И̍де ги алау̍ка по тој бобата̍ло ка[д]-це-ба̍њају.

алаука̍ње с гл им од *алауче,* в *алаука.* — Уплаши̍ше ме с алаука̍ње, ре̍ко кво̍ ли се то̍ј та̍м на̍праи.

алау̍пав, -а, -о *халапљив.* — Мло̍го ми је алау̍пав, на кога̍-е не зна̍м, ја̍ несьм тако̍ј алау̍пава.

алаўче несв в *алаче*. — Алаўче ко до га дѐру. — Алаўче да раскара стра у Валмиште.

аláче несв *урла, урличе, виче, халаче*. — Квò тòј аláче Тòдор з-Голѐми рид, не чўем дòбро?

алáца ж **1.** *врсша исшочњачке шканине од које се шила аншерија.* **2.** *аншерија скројена од алаце.*

албáтин м *йошкивач*. — Њѐкња бѐо куде албáтина да обўјем кòњи.

албатльк м *йошкивачки занаш*. — Албатльк изучил куде Гигу у Предѐне, па си сáм потковўе стòку.

албáтница ж *йошкивачница*. — Остáји коњá са[с]-зобницу пред албáтницу, а јà отидò на пазáр по грне.

àле ж мн фиг *йийав, сишан йосао*. — Закецўје се с некѐ àле. — Јебѐ си àле по долину, нѐће дòјде.

/àле и врàне/ изр *йрождрљивци, нерадници*. — Збрàше се àле и вране и свѐ га ошуљкаше.

àле-мàле прил *йовршно одрађен йосао*, в *оле-мале*. — Има да ти га урабòту àле-мàле и пà да неѐ урабòтено.

àлен, -а, -о, 1. *црвен, алев*. — На говѐче се врзўје àлен коньц за рòгови прòтив свàкакву бòлку. **2.** *размажен*. — Детѐ вој млòго àлено. — Àлено, àлено, па уàлено дибидўс.

àленка ж *сукња црвене боје*. — Àленка вој пòбоље стòеше.

алѐнкас, -та, -то *црвенкасш*. — Свѐ-е на њў алѐнкасто.

алѐнче с бот *цвеће црвене боје које се сеје због йчела*. — У градинче ни е ўвек цьвтѐло алѐнче, баштà га е насејàл због чѐле, онѐ га вòлу.

алѐње с гл им од *али (се), йреШерано мажење*. — С таквò алѐње знàш ли квò ће напраиш о[д]-детѐ?

алесија ж *нешшо огромно, грдосија*, в *алосија[1]*. — Не мòж да га помàкнемо троица, трупàц алесија. — Рипи човѐк алесија, òће да ги бие, не мòж га четворица удржў.

алѐтина ж пеј ауг од *ала* **1.** *рђа, ништарија* — Тај алѐтина о[д]-човѐка ни ўпропасти јўнци. — Идем да убијем алѐтину и — готòво! **2.** *неман*. — Стркољи се низа стрàну некà алѐтина, свѐ да ни побије. **3.** *гладник, гладница*. — Тўј алѐтину не мòж да наранш, а òн нѐће да рабòти.

àли несв **1.** *навикава, мази, квари*, в *али свеш*. — Немòј више детѐ да ми àлиш, па пòсле, ка[д]-ци-отидеш, да закасўјем с њѐга. **2.** *одлично ради*. — Врти онўј косў по брàниште, та àли. — Рабòти, па àли! **3.** *уйройашшава, уништава*. — Рѐко му да не àли онòј дрво, ће ми затрѐбе за нештò, òн пà узѐл да га стружѐ.

/àли свѐт/ изр *иде йо свеШу Шако лош, зао, зайушшен, никакав*. — Не àли свѐт више, но се уљўди ко човѐк, па излѐзни међу нàрод. — Јòш àли овија свѐт, још нејѐ умрѐл.

àли се несв *измошава се, квари се*. — От кьд је дошьл сàмо се àли. — Кòј се àли тија се квàри.

àлипав, -а, -о *ударен, без йамеши*. — Што ће ми àлипав човѐк? — Коѐ ћу с àлипавога да рабòтим? — Немòј се праиш àлипав, кьд неси!

алипавѐње с гл им од *алийави се, измошавање, глуйирање*. — Мисли да-е ўбаво тoј његòво алипавѐње. — Смејў му се за алипавѐње.

алипа̀ви се несв *измоѿава се, чини се алиѿавим, глуми алиѿавосѿ.* — Немо̀ј се ту̀ј алипа̀виш, ће ми се одвѝје да те испампу̀рим!

Алисѐ с вер *народни ӣразник ӣроѿив ӣовреда, Свеѿи ӣророк Јелисеј, 27. јуна.* — На Алисѐ се ни̏шта не рабо̀ти, да се човѐк не поврѐди ту̀ј го̀дину.

а̀лиш-верѝш м *ѿрговина, куӣовина и ӣродаја, обрѿ.* — Откара̀ кравчѐ на Рѝд, на паза̀р, а̀лиш-верѝш, и отидѐ.

а̀лишта с мн *неваљалсѿво, неӣодоӣшѿине, срамоѿа, брука.* — Три-дњна да бро̀јиш нѐће збѐреш његова а̀лишта. — Кудѐ је прошал, свуде-е остаји̇л а̀лишта. — Њо̀јна а̀лишта сви̏ зна̀ју.

а̀лка ж *карика.* — Ђу̀ма прекину̀л а̀лку и истрча̀л нау̀лице. — Др̀ж га на а̀лку, да га не изгу̀биш.

а̀лос м **1.** *сӣрдња, ӣодсмех, ӣоруга, глуӣосѿ.* — Не праи̏ ту̀ј а̀лос, нѐго си и̏ди до̀м. — Свѐ квò о̀н урабо̀ти је з[а]-а̀лос. — О̀[н]-ни слу̀жи са̀мо з[а]-а̀лос. **2.** *лошоѿиња, јавашлук.* — Вати̏л га а̀лос, па га не пу̀шта.

ало̀сан, -а, -о *заӣушѿен, искварен, ӣоремећен.* — По̀ ало̀саног од њега несњм још видѐла.

алосѐње с в *алосување.* — Њо̀јно алосѐње га ни̏где нѐма. — Не мо̀гу да глѐдам ви̏ше његово алосѐње.

алоси̏ја[1] ж/м *грдосија, ӣреголем, велики ӣрождрљивац.* — Бѐше то̀ј алоси̏ја о[д]-човѐка: це[л]-лѐб ис црепњу̀ поедѐ за ручак. — Обали̏мо у Мртвице едну̀ алоси̏ју од бу̀ку, едва̀ гу истркаљамо на дру̀м.

алоси̏ја[2] ж ауг од *ала.* — Ср̀кољи се некво̀, неква̀ алоси̏ја, некво̀ чу̀до озго̀р, прекај на̀с, са̀мо што мѐне и ста̀рца неѐ закачи̏ло.

алоси̏на ж/м ауг од *ала, алеѿина.* — И ми̏ гу видо̀мо, неква̀ алоси̏на, некво̀ страшни̏ло. — Неѐ би̏л човѐк, то̀ј-ти-е била̀ алоси̏на.

алосува̀ње с гл им од *алосује се, измоѿавање, глуӣирање.* — Научи̏л на алосува̀ње, па ми̏сли и овдѐ ће тако̀ј да про̀јде. — Нѐма алосува̀ње, мо̀ра се рабо̀ти.

алосу̀је се несв **1.** *ӣреѿерује, измоѿава се, глуӣира се.* — Ни̏шта нѐма гр̀ђе но ка[д]-це-ста̀р човѐк алосу̀је. — Алоса̀ла се то̀лко да гу не препознаѐш. **2.** фиг *баца чини, мађија, ӣогани.* — Не оста̀љај по но̀ћ вѐш нау̀лице, да се а̀ле по њега не алосу̀ју.

ало̀тина ж/м ауг и пеј од *ала, заӣушѿена, ӣоремећена особа.* — С ту̀ј ало̀тину немо̀ј да те ви̏ше ви̏дим.

ало̀ше се свр *иземеѿне се, ӣреруши се, заӣусѿи се.* — Ста̀лно се ало̀ше, па ни̏кад не зна̀ш кьд о̀збиљно ора̀ти. — Тако̀ј се човѐк ало̀ше, па нѐе за ни̏где.

Алта̀на ж *име.*

а̀лча м *уаљена особа.* — Голѐм је а̀лча поста̀л, ни̏шта не пи̏па осѐм ложи̏цу.

А̀лча м *име ӣса кесѿењасѿе боје.*

алче — *дораѿ* (М. П.)

а̀љав, -а, -о, *зао, свадљив, ӣргав, гадан, искварен.* — Мно̀го си о̀н а̀љав човѐк бѐше, ал си трпѐмо, трепѐмо и — истрка̀мо. — А̀љав дондѐ, поа̀љав на бѐл свѐт нѐма. — Тако̀ј а̀љава нѐће скро̀чи у моју̀ ку̀ћу.

аљавѐје несв *квари се, ӣонаша се аљаво.* — Ће аљавѐје некò врѐме, па-це-сми̏ри. — Почѐла ста̀рка у ѕа̀дњо врѐме да аљавѐје, ко̀ј во[ј]-е сто̀јко, не зна̀м.

аљавѐње с гл им од *аљави се.* — Да ми дадѐ деда-Го̀спод још једну̀ш да ви̏дим оно̀ј њо̀јно аљавѐње з-го̀ли кра̀ци по сока̀ци. — Едну̀ш-ли-е изѐл ћотѐк за то̀ј аљавѐње.

аља̀ви се несв **1.** *кревељи се, измоӣава се.* — То̀ј што зна̀е да се аља̀ви, нѝгде га нѐма. **2.** *квари се (време).* — Збѝрај руко̀љке, по̀че врѐме да се аља̀ви, ħе вр̀не кѝша.

аља̀вина ж *бес, злоба, љуӣина.* — Кьд у̀знем помага̀љку, ħу иска̀рам из њу̀ сву̀ аља̀вину!

аља̀вка ж *ружна, неуредна, лоша жена.* — Такву̀ аља̀вку мојѐ о̀чи јо̀ш несу̀ видѐле.

аља̀вко м *ружан, неуредан, лош.* — Појдѐ за аља̀вка, па се за̀црни.

а̀љаво прил *свадљиво, ӣргаво.* — С њу̀ трѐбе са̀мо а̀љаво, каква̀-е и она̀!

аљаво̀тина ж пеј *ӣокварена, безобразна особа.* — Несьм зна̀л да-е-то̀лка аљаво̀тина, не би с нѐга ни почиња̀л ортаклък. — У аљаво̀тину му га споту̀ри некѝ (*ӣсовка*)!

аљѝна ж **1.** *комад одеће.* — Ни една̀ аљѝна ми вѝше не стоѝ како трѐбе. — Ѝма си свѐ аљѝне што вој трѐбу. **2.** *одећа.* — Кьд сам слугува̀ла, аљѝну сам га̀здину носѝла: даду̀ ми старудѝје и ја̀ обучѐм, но̀сим, вучѐм. **3.** *хаљина.* — Купѝ си аљѝну, нек се вѝди и ја̀ умѐјем да се дотеру̀јем и бѐдним.

аљѝне ж мн фиг *одећа.* — Отанѐла сам скро[з]-с-аљѝне, трѐбе се подно̀вим.

аљинѐтина ж ауг од *аљина.* — Кудѐ ськ, на ову̀ј вруħѝнчину, обу̀че ту̀ј аљинѐтину?

аљѝнка ж дем од *аљина.* — Сна̀га вој аљѝнку не држѝ. — Аљѝнка вој се нешто̀ збра̀ла како да је од по̀младу сестру̀.

аљѝнче с дем и хип од *аљина.* — Река̀л сам на детѐ ħе му ку̀пим у̀баво аљѝнче за Горѐшњак. — Ватѝ гу и рѐко: Сту̀рај то̀ј аљѝнче, да ти га ја̀ не сту̀рам, ел мо̀ж да ти се исцѐпи!

аљѝнченце с дем и хип од *аљинче.* — Не мо̀гу да забора̀вим детѐнце у оно̀ј аљѝнченце.

аљинчѐтина ж ауг и пеј од *аљина.* — Разву̀кла вој се она̀ј аљинчѐтина до зѐмњу.

аљѝнчица ж дем и хип од *аљинче.* — Да им ку̀пимо по аљѝнчицу, да се подно̀ву. — Нѐмам си ни аљѝнчицу како трѐбе.

а̀љка ж *аљкава жена, нерадница, мурдаруша.*– Она̀ ти је една̀ а̀љка а̀љкава, у ку̀ħу да вој не улѐзнеш. — Тѐра а̀љку на бата̀љку (*изр*).

аљо̀тина ж пеј *заӣушѿена, ӣоремећена особа*, в *алоѿина.* — Од нѐга је сьг остала̀ са̀мо аљо̀тина, нѝшта вѝше.

аљо̀ше се свр *ӣосѿане нерадник, скиѿница,* в *алоше се.* — Да га бр̀зну да рабо̀ти, нѐ би има̀л врѐме да се овако̀ј аљо̀ше.

а̀љча[1] м *намћор, нерадник, мурдар.* — Тѐжак а̀љча, говѐче му не би да̀л да чу̀ва нѐголи ħѐрку за женѝ. — Вучѐ се а̀љча ко помѐтина, мрзѝ га што̀-е жѝв.

а̀љча[2] м *име дораѿасѿог коња.* — У̀јану а̀љчу, ал о̀н га вр̀љи на̀зем.

а̀м м *део коњске оӣреме.* — Да̀ј а̀мови да прѐзамо ко̀њи. — А̀м чѝну: гру̀дњак, јастучѐ, палду̀м, куску̀н, кола̀н и дизгѝни — каја̀си.

а̀ма узв. — А̀ма, доклѐ да те чѐкам ко на тр̀ње?

ама̀л м *носач.* — Ла̀ко-е и то̀ј, а̀ко нѐħеш да у̀чиш, ħе бу̀деш ама̀л, па ħе ти пу̀ца грбѝна.

ама̀н узв *негодовања*, в *аман-дозаман*, в *аман-заман.* — Ама̀н до зама̀н. — Ама̀н, оста̀ви ме на мѝр. — Ама̀н, доклѐ ħе вѝше да ме тѐскаш (*искушава, ӣроверава*)?

ама̀н-до̀заман узв *негодовања.* — Ама̀н-до̀заман, доклѐ ħу вѝше да трпѝм ту̀ј бру̀ку о[д]-тѐбе?!

ама̀н-зама̀н узв *негодовања.* — Ама̀н-зама̀н, куде̇ смо ово̀ј залута̀ли?

а̀мбар м *дрвена зграда за чување жита.* — Сък пога̀нци во̀ду ко̀ло по а̀мбар. — Ка[д]-це ку̀че упла̀ши, о̀дма бе̇га под а̀мбар.

амбари̇ја ж фиг *зградурина, огромна празна зграда, велика просторија.* — То̀ј нее̇ ку̀ћа, то̀-е амбари̇ја. — Тре̇бе ти це̇л шиба̀к дрва̀ да загре̇јеш ову̀ј твоју̀ амбари̇ју. — Ото̀ си ја̀ у ону̀ј моју̀ амбари̇ју.

амбари̇на м ауг и пеј од *амбар.* — Про̀гута амбари̇на све̇ што овро̀мо. — Брнчи̇ пра̀зан амбари̇на, бе[з]-жи̇то, без ни̇шта.

амби̇с м *провалија.* — Нашли̇ га на дно̀ амби̇с, на̀[д]-Цело̀. — Немо̀ј се стрко̀љиш у амби̇с.

амби̇сина ж ауг од *амбис.* — Нашли̇ га у ту̀ј амби̇сину.

амбо̀лија ж *чупави прекривач, јамболија.* — Ско̀ро смо набави̇ли амбо̀лије за сви̇ кре̇вети.

амето̀м прил *сасвим, потпуно.* — Амето̀м пошантаве̇л, ни̇ки ви̇ше не мо̀ж му помо̀гне. — Пропа̀домо амето̀м.

а̀мза м *недотупав човек, будала.* — Ка̀жем ви, то̀[ј]-е а̀мза, неје̇ о̀н чаму̀з. — Они̇ја а̀мза сѐл блаи̇ у те̇бе.

ами̇н м у прил служби: *и квит, без поговора.* — Тако̀ј ће бу̀де и — ами̇н! — Ја̀ сам река̀л и то̀-е — ами̇н!

амино̀ше свр *опрости, дозволи, да.* — Аминоса̀ вој то̀ј котли̇че, кьд во̀ј то̀лко тре̇бе — нека̀ вој га.

ами̇нује несв *потврђује, одобрава.* — Кво-го̀ђ му̀ж ка̀же, она̀ ами̇нује. — Све̇ вој ами̇нује.

а̀мка ж **1.** фиг *глад за нечим.* — Отвори̇ла му се а̀мка, па не зна̀је ко̀лко ће изеде̇. **2.** фиг *незаситост, жеља за поседовањем.* — Отвори̇ла му се а̀мка, све̇ би да-е његово̀. — Не мо̀ж ту̀ј а̀мку ни̇какo да запу̀ни. — Да мо̀ж, све̇ би набута̀л у његову̀ а̀мку.

амре̇л м *кишобран, сунцобран.* — Без амре̇л је̇сени ни̇куде не и̇дем, ча̀с мо̀ж да вр̇не.

амре̇лче с дем од *амрел.* — Кво̀-ти-е то̀ј амре̇лче, ни гла̀ву не мо̀ж да сакло̀ниш.

а̀н м *хан, крчма на путу.* — До̀ле, пре̇ко̀ј Мора̀ву, ко̀лко о̀ћеш а̀нови низ дру̀м.

а̀нане изр *сажаљења и милоште.* — А̀нане, куде̇ си се утепа̀л, да ви̇ди стри̇нка?

анане̇нце в *анане.* — Ти̇ све̇ детету анане̇нце, анане̇нце, па га по̀сле извука̀риш.

Ана̀нија м *име.*

ана̀нке в *анане.* — Ана̀нке, боли̇ ли те јо̀ш ручи̇ца што си гу утепа̀л?

а̀ндак м *јендек, провалија.* — Докле прој̇до̀ над они̇ја голе̇ми а̀ндак на[д]-Цело̀, но̀ге ми се оцѐкоше.

а̀ндра (се) несв *скита (се), луња,* в *ландра (1).* — Отку̀д зна̀м куде̇-е; о̀н а̀ндра по це̇л дьн. — О̀н се а̀ндра, а ти̇ ра̀бо̀ти. — А̀ндра се по Чеме̇рник по некаква̀ ждребети̇ја.

а̀ндрав, -а, -о *хром.* — А̀ндрав од кат^{д} је па̀дал на гра̀дилиште.

андраве̇је несв *скита, лута.* — Андраве̇је ко шу̀нтав по те̇ј лива̀де. — Андраве̇је с неке̇ буда̀ле.

андра̀ви (се) несв *шепа, храмље, глуми да храмље.* — Откьд па ти̇ андра̀виш? — Не̇ће андра̀виш, но ће патра̀виш, ка[д]-те-запу̀цам! — Андра̀ви се ко нека̀ о̀ала. — Не андра̀ви се, ћу те сту̀цам!

андра̀к м *ђаво,* в *матрак.* — И ја̀ се питу̀јем ко̀ј му је андра̀к. — Ће доби̇је за то̀ј — андра̀к!

андрамо̀ље ж мн в *андрмољ.* — Што̀ ће да пра̀иш с тѐј андрамо̀ље?

а̀ндрање с гл им од *андра (се), скитање, тумарање.* — Долѐко ће догу̀ра с то̀ј а̀ндрање до половѝн но̀ћ.

андрмо̀љ / андрмо̀љина м *дроњци, рите.* — Но̀си, брѐ, тѝја андрмо̀љ, да га вѝше не глѐдам.

андула̀ција ж гл им од *андулира (се).* — Одгова̀ра ми ла̀дна андула̀ција.

андулѝра (се) несв *фризира косу, фризира (се).* — За собо̀р андулѝрам ко̀су. — Отишла̀ у Власо̀тинци да се андулѝра.

андулира̀ње с гл им од *андулира (се).* — И њу̀ ћу во̀дим на андулира̀ње куде врѝзера.

анђа̀ма ж *ђаво.* — Не сѐбај се, несѝ видѐла анђа̀му.

а̀нђел м *анђео.* — Да ми нејѐ мо̀ј а̀нђел чува̀р, ода̀вно би ми ко̀ске разнѐла пцетѝшта.

антарѝја / антерѝја ж *горњи кратки део одеће са рукавима или без њих.* — Евѐ, кудѐ ми се башта̀ сликал у антарѝју, тьк се такво̀ носѝло. — Носѝл је антерѝју везѐну з-гајта̀ни.

антерѝка ж дем и хип од *антерија.* — Збра̀ антерѝку, па шту̀кну с коња̀ на собо̀р.

антеричѐ с дем и хип од *антерија.* — И на детѐ сашѝ уба̀во антеричѐ.

антикрѝс / антикр̀с м фиг *некрст, неваљало дете, немирко.* — Забаталѝл сла̀ву, антикрѝс, — Тѝја антикр̀с ни све модрѝце у слива̀к о̀бра.

а̀нтрак м в *андрак.* — Ко̀ј а̀нтрак о̀н тра̀жи овдѐ, куде на̀с?

анџа̀р м *ханџар, велики нож.* — Ка[д]-до̀вати анџа̀р, па излѐзе манѝт пред њѝ, да ги поко̀ље. — Овѝја Бу̀лоња, бре, ѝма анџа̀ри, а не ро̀гови.

анџѝк м *вунена торбица,* в *јанџик.* — Турѝмо му у анџѝк сѝренце, лѐбац и едну̀ попрѝчку, па га пратѝмо да бѐре дрва̀.

а̀њц м *карташка игра ајнц.* — По цѐл дьн преигра̀ше у Ста̀менову кафа̀ну а̀њц.

апа̀ње с гл им од *апе.* — Нѐма апа̀ње, па врља̀ње огрѝжљаци куседа̀је. — То̀ј-во[ј]-е од апа̀ње, уапа̀ла гу кобѝла.

апатѐка ж *апотека.* — Како̀ то̀ј да у апатѐку нема̀ ниедьн лѐк што ми до̀ктур преписа̀л?

апатека̀р м *апотекар.* — Апатека̀р Вѝдоја ни-е и енѐкције удара̀л.

апатека̀рка ж *апотекарка.* — Отка̀д па̀нтим ниедна̀ апатека̀рка нејѐ доодѝла у Село̀.

апа̀ш м *мангуп, враголан.* — Онѝја тво̀ј пора̀сал голѐм апа̀ш. — Нѝки нѐма мѝр о[д]-то̀га апа̀ша.

а̀пе несв *гризе, уједа.* — Бѐгеј от-коња̀, во̀ли да а̀пе деца̀.

апера̀т м *апарат, фотоапарат.* — Купѝл ни у рабо̀ту апера̀т за сликува̀ње.

апера̀тор м *хирург, оператор.* — Водѝли гу у бо̀лницу куде апера̀тора да гу отва̀ра.

апера̀ција ж *операција.* — Нѐма ѝзбор, мо̀ра на апера̀цију.

аперѝсан, -а, -о 1. *оперисан.* — Аперѝсан је о̀н и од жљу̀ч и о[д]-цлѐпо црево̀. **2.** фиг пеј *глуп, будала.* — Аперѝсан је о̀н од па̀мет. — Аперѝсан од акьл.

аперисува̀ње с гл им од *аперисује, оперисање.* — Не смѐје да ѝде на аперисува̀ње.

аперису̀је несв *оперише.* — Сѝн му аперису̀је у Гра̀цку бо̀лницу у Нѝш.

aперѝше несв **1.** *оперише.* — Ка[д]-те с-енѐкцију аперѝше нѐма да болѝ. **2.** фиг *краде.* — Аперисува̀л је по во̀зови докле га несу̀ ватѝли.

апети́т м *жеља за јелом.* — Изгуби́л апети́т, и́ч му се не еде́. **2.** *јака жеља за нечим.* — Пора́сал му апети́т за столи́чку.

апети́тан, -тна, -тно *с изузетно јаком жељом, расположен.* — Апети́тан је би́л на моје́ има́ње, ал несъм дала́.

а́пка[1] ж *одгризак,* в *огрижљак.* — Нагризе́ оша́в, па вр̀љи а́пку, не́ће да еде́.

а́пка[2] несв *гризе, једе.* — Дете́ поче́ло само́ да а́пка.

а́пља м *замлата.* — Запени́л а́пља, па не пу́шта ни́ки ре́ч да прозбо́ри.

а́пне свр **1.** *уједе, угризе.* — Чу́вај се, немо́ј те Гри́вча а́пне за ку́к. — Немо́ј [да] те ко́њ а́пне, па по́сле да ми леле́чеш. **2.** *поједе на брзину.* — Да́ј нешто́ да а́пнем, па да трчи́м на поса́л.

апо́љак м *огризак.* — Куде-го́д сти́гне разба́цује апо́љци. — Сву́д разврља́ни апо́љци од оша́в.

апо́тина ж *рана од угриза.* — Ко́лке апо́тине му на ши́ју направи́ла пцети́шта.

а́пс м в *апса.* — Ни́ки не зна́е зашто́ су га стрпа́ли у а́пс.

а́пса ж **1.** *затвор.* — За ни́шта га открара́ше у а́псу у Власо́тинци. **2.** *школска казна до средине XX века.* — Тако́ј ме учи́тељ Стани́ша оста́ви у а́псу што несъм научи́л.

апса́на ж **1.** в *апса (1).* — Оти́де чове́к у апса́ну ко да га во́ду на сва́дбу. **2.** *затворска зграда.* — У Леско́вац па́дла апса́на, па га откара́ли у Ле́бане.

апсанџи́ја м *радник у затвору.* — У пре́дратну држа́ву би́л је апсанџи́ја.

апсени́к м *затвореник, ухапшеник.* — У Мачка́тицу, у Ру́дник су, у ра́т, раде́ли талија́нски апсени́ци. — Сва́шта се нагледа́л како апсени́к.

апсени́ца м *затвореница.* — С апсени́цу не́ћу и́мам по́сла.

апсе́ње с гл им од *апси, хапшење.* — Не ги́не ни апсе́ње, ако ни ва́ту да сече́мо гору́ у држа́вно.

а́пси несв *хапси, води у затвор.* — И́де мили́ција низ ри́д и а́пси сви́ који́ рабо́ту на се́дми ју́ли. — Сьг о́н а́пси, о́н су́ди, не питу́ј кво́ све́ не рабо́ти, поста́л голе́ма ѕве́рка.

апци́гује несв *издваја.* — О́ћу да ми апци́гујеш оно́ј што сам рабо́тил кьд ми напла́ћу́еш се́но.

а́ра несв *пљачка, отима, пустоши.* — Ту́ђо а́ра а кроз његово́ не да́ва ни пи́ле да пролети́.

араба́т прид непр *старо, дотрајало, отрцано, неупотребљиво.* — Да́л ми ко́ла араба́т, да дока́рам дрва́. — То́-е све́ араба́т, и ку́ћа и кро́в, тре́бе се мло́го попра́ља.

араба́тан, -тна, -тно *дотрајао, неупотребљив.* — Ра́лица ми мло́го араба́тна, бои́м се ће оста́не у бразду́.

Арала́мпија м *име.*

ара́м м **1.** *оно што је проклето, нека је проклето, нека ти је на част (користи се у клетвама).* — Не́ка-ти-е ара́м млеко́ што сам те задо́ила! — Ара́м да му е све́-што-е куде ме́не поје́л и попи́л. **2.** *нека се стиди.* — Ара́м нека́-му-е што ми, бес пита́ње, про́даде гове́да ис-коша́ру!

/ара́м и катра́н/ изр *проклето и црно.* — Нека́-му-е све́ ара́м и катра́н (*клетва*).

арамба́ша м *харамбаша, вођа, разбојник.* — Ти́ ли си ни, кобаја́ги, арамба́ша, па да те слу́шамо. — Поста́де ти о́н голе́м арамба́ша у на́шо село́, сви́ му се скла́ћају от пу́т.

арами́ја м *обесан човек, насилник, силеџија.* — Куде́ ми се ће́ра о́жени за арами́ју, да си и́мамо сьг му́ку.

арамосува́ње с гл им од *арамосује.* — Да не слу́шаш њо́јно арамосува́ње.

арамосу̍је несв *куне, проклиње.* — Са̍мо зна̍е да арамосу̍је. — Продаде̍ сто̍ку на матрапа̍за, па га арамосу̍је.

а̍ран -рна, -рно, **1.** *добар, добродушан, благородан.* — Што-е то̍ј-а̍ран чове̍к, на ра̍ну да га ту̍риш ће зара̍сне. — Од а̍рно и̍ма и по̍арно, ко што од ло̍шо и̍ма по̍лошо, а од у̍баво — по̍убаво. — Жени̍ца му-е мло̍го а̍рна. **2.** фиг ирон *зао, лош.* — Од њего̍во а̍рно бо̍ли грби̍на. — О[д]-то̍ј а̍рно сам и поболе̍ла.

ара̍не изр *милошће и сажаљења.* — Ара̍не, не сети̍ се да га пи̍там и за Милу̍тина, како̍-е о̍н. — Ара̍не, то̍ј ли си ме̍не купи̍л?

ара̍нке в *аране.* — Ара̍нке, ко̍лко сам ти се нада̍ла да до̍јдеш ове̍ј го̍дине. — Ара̍нке, што ме на̍мучи да о̍дим по ове̍ј скркoли̍је.

ара̍ње с гл им од *ара.* — Од њи̍но ара̍ње четере̍с дру̍гу го̍дину не оста̍де ни една̍ ку̍ћа чи̍тава.

Арапу̍љка м *надимак.*

арато̍с речца у смислу: *џаба га било,* или: *нека ти је за џаба.* — Арато̍с ти га би̍ло. — Арато̍с ти весе̍ље кат-ку̍м зе̍мљоса од раки̍ју.

ара̍ч м *украсни материјал којим се везе вута (хаљина).* — Ара̍ч ти чи̍ну: ла̍ске, мани̍стра, гајта̍н, ши̍к, шири̍т и дизга̍. Е, с то̍ј ти е ву̍та нају̍бава. **2.** *украсни део на вути (хаљини).* — Наве̍зла ара̍ч, па вој се ву̍та цъкли!

а̍рација м *онај што наноси штету, штеточина.* — Изроди̍л се о̍н у големо̍г а̍рацију да сви̍ пишту̍ од њега.

а̍рацика ж *она што наноси штету.* — Жена̍ му а̍рацика, мно̍го перети̍ше по село̍.

а̍рашан, -шна, -шно *добар.* — Бе̍ше а̍рашан докле куде на̍с бе̍ше.

арби̍ја ж *дрвена шипка у пуцаљки од зове, којом се сабија ваздух.* — Н-уме̍јем да напра̍јим арби̍ју за пуца̍љку од бъз.

арга̍т м *радник, надничар, кулучар.* — Це̍л ве̍к би̍л сьм арга̍т по рабо̍ту, ни̍кат сво̍ј чове̍к. — Ја̍ не гре̍јем ца̍ра на вече̍ру, / ни̍ти гре̍јем ајду̍ка у го̍ру, / већ ја̍ гре̍јем арга̍та у по̍ље (*нар песма*).

аргатлъ̍к м *надничење, диринчење, кулук, тежак посао.* — У аргатлъ̍к сам би̍л од мале̍чко.

аргатува̍ње с гл им од *аргатује.* — Живо̍т ми ми̍ну у аргатува̍ње.

аргату̍је несв *диринчи, црнчи, ради напоран посао.* — Чове̍к аргату̍је ко цр̍нац, а ова̍м кво̍-е спечали̍л — бо̍љку?

Арга̍ћија м *име.*

ардо̍в м *велико буре за ракију које захвата преко 50 литара.* — Напуни̍мо јесена̍с ардо̍ви с раки̍ју о[д]-цли̍ве џанари̍ке.

ардо̍вче с дем од *ардов.* — Доне̍си ока̍ньче препе̍к из но̍во ардо̍вче.

ардовчи̍на м аут од *ардов.* — Це уда̍ви у ардовчи̍ну, ко̍лко во̍ли ту̍ј помочу̍љу.

Ариза̍н м *име.*

Арито̍н м *име.*

арлау̍ка ж *вика, дрека.* — Каква̍-е то̍ј там-до̍ле арлау̍ка?

арлаука̍ње с гл им од *арлауче.* — И̍де неко̍ арлаука̍ње по орма̍н ко да бр̍зу ву̍ци.

арлау̍че несв *јауче, кука.* — Арлау̍че ко да га де̍ру с ту̍п но̍ж. — Арлау̍че од боле̍ж.

арли̍ја м **1.** *човек пун доброте.* — О̍н ми-е арли̍ја, кьд га сању̍јем, нешто̍ до̍бро ми се у̍век де̍си. **2.** прил *нека ти је са срећом.* — Арли̍ја ти ју̍ница, што ти гу продадо.

/арли̍ја рабо̍та/ изр *срећан рад, срећан посао.* — Арли̍ја рабо̍та, људи!

армонйка / армунйка ж *хармоника.* — Кьд развуче армонйку, свй се у едьн ма ватймо у оро. — Нигде не поодй без армунйку на рамо.

армоникаш / армуникаш м *хармоникаш.* — Армоникаш свирй сйтан дрдавац, а мй се истепамо играећи. — Нема свирачи, тике армуникаш с тупанцију.

/арна година/ изр *родна година.* — Арна ко арна година. — Беше тој арна година, родйло, па преродйло.

Арнавут м *Арнаут.* — Пред рат је тргувал с Арнавути. — Гледају ме ко да сам Арнавут.

арнавут м пеј *опасан, подмукао човек.* — Арнавуту едьн! — Онйја малечки арнавут да се смйри, да не еде вйше ћотек.

Арнавутин м в *Арнавут.*

арнавутин м в *арнавут.* — Што ме гледаш како арнавутин да сам?

Арнавутка ж *Арнаутка.*

арнавутка[1] ж *опасна, подмукла жена.* — Каква-е арнавутка постала, опште на очи да вој не искачаш.

арнавутка[2] ж *народно коло које се некад играло.*

Арнавутльк м *земља у којој живе Арнаути.* — Он нее за овде, он је за Арнавутльк.

арначьк, -чка, -чко у дем знач: *аран.* — Арначьк си човек беше. — Арначко дете, оће ме послуша.

арначке / арначко прил *добро.* — Арначке си поручамо, ако несмо билй толко гладни. — Арначко ни дочекаше.

арнеје несв *постаје добар.* — Почел да арнеје, нее вйше прзнйца.

арнйца ж **1.** *некадашња ораница, сада ливада,* в *орнйца.* — Ишлй смо да косимо у арнйце. **2.** *добростива, добродушна жена.* — Прави ми се туј некваа арнйца, ко да гу не знамо ква-е беснуља.

арниче с дем од *арница.* — Кој ће се тепа за едне лојтре сено да коси оној арниче у Мрковицу.

арнйчиште с аугм од *арница.* — Већем неколко годинe не косимо арнйчиште на Романски рйд, па урасло у трње.

арнйчје с *некадашња ораница, ливада, пашњак.* — Терај ги там, у арнйчје, там нека пасу, што ги уврташ само на едно место.

арно прил **1.** *добро.* — Што-е-арно, Бог нека дава; што неје, нека не дава ни на душмани. — Арно сам и жйва кво сам све извукла за овеј године. — Арно си пооратймо. — Млого ми е арно. — Арно з-дрва поминумо и овуј зиму! — Арно смо спорећувалй и живувалй док се Симадйја не оцели. — Арно ни поштује. — Арно му се мати надрења. **2.** *доста, пуно.* — Арно му натура сирење у торбйчку да понесе уз говеда. — Рече ми: „Арно натурај тамњан на шпорет, па да вйдиш оће л да ти вйше гребе ноћу тај ала!" **3.** ирон *лоше, зло.* — Млого ни е арно, сьл што не вйкамо: „Куку леле!" — Арно ми тй уработи, да ми се цел свет смеје. — Арно ме нагалати, тај помочуља. — Арно ћу му све врнем (*освети се*).

/арно-убаво/ изр *добро, лепо*; *одговор на питање: Како си?* — Арно-убаво!

арноћа ж *доброта.* — Убйла гу његова арноћа (*ирон*).

арноше се свр *отараси се.* — Сьг сам се арносала од стоку, све сам продала на матрапази.

а̏рњеви м мн *део коњских кола.* — Попусти́ли ми а̏рњеви на ко̏ла, мо̏ра да пра́им дру́ги.

арпаџи́к м бот *ситан црни лук за расађивање.* — Никну́л ми арпаџи́к, па уба́во вира́је.

арта́к м в *орта́к (2)* (Козило, Бистрица, Вус). — Арта́к проо̏ди кроз опле́н и јастуче̏ на предњаче̏ и држи̏ срчани́цу.

арти́ја ж *хартија, папир.* — Од арти́ју напраји́ше више́к, па у више́к замота́ше зе̏чи бра́боњци. — Узо̏ арти́ју да му наша́рам пи́смо, да се разгово̏римо на доле́ко.

артије́тина ж ауг и пеј од *артија.* — Ра́зврља оне̏ј артије́тине по ку́ћу и поче̏ се де̏ре ко лу́д.

артиле́рац м *артиљерац.* — У во̏јску сам би́л артиле́рац.

артиле́рија ж *артиљерија.* — Служи́л во̏јску у алтиле́рију, уме̏је да га̏ђа ис то̏п.

арти́шан, -шна, -шно *који је од хартије.* — Куде̏ да ту́рим ове̏ј арти́шне па̏ре, да ми се не загу́бу? — И́маше ту̏ј едно̏ арти́шно кути́че.

арти́шка ж **1.** дем од *артија.* — Ве̏тар но̏си арти́шке. — З-бонбо̏ну дете̏ ће изеде̏ и арти́шку. **2.** фиг *папирна новчаница.* — Ко̏ј ће ми вра̏г си́тне па̏ре, ме̏не тре̏бу арти́шке.

артишља̏к м (мн артишља̏ци) пеј од *артија.* — Пошта̏р ми доне̏се неки̏ артишља̏к, вра̏г ће га зна̏е кво̏-е, ја̏ исповрте̏, па у ку́бе.

арти́шче с дем од *артишка.* — На̏писа ми на арти́шче атре̏су, да му се ја̏вим.

а̏рчење с гл им од *арчи (се), трошење, расипање.* — Не во̏ди и̏ч ре̏д од а̏рчење.

а̏рчи (се) несв *троши (се), расипа (се).* — Мно̏го а̏рчи ма̏з. — Сьг а̏рчи твое̏ па̏ре. — Зафаљу́јем, не а̏рчим дува̏н и раки́ју. — Не да̏м да се то̏лко а̏рчи, тре̏бе се и шпа̏ра. — Не а̏рчи се како се нека̏д арчи́ло. — А̏рчи се по сока̏ци с мо̏мци.

арчли́ја м *трошаџија, расипник.* — До̏ста ни је у ку́ћу једьн арчли́ја.

арчли́ка ж *расипница.* — Голе́ма-е тој арчли́ка, све па̏ре да̏де на ујдурису́вање.

арши́н м *стара мера за дужину, 80 сантиметара.* — Не̏ма ни арши́н од зевњу̏, це же̏ни! — Изаткала сам цр̏гу че̏три арши́на, кьд гу прекло̏пим у две-стру́ке, ете̏ ти за преко кре̏вет.

аршлама̏ ж *црни лук за расад.* — Не сти́же ми аршлама̏ ни за три-ле́је.

а̏сма ж мед *астма.* — Због а̏сму мо̏ра у санато̏рију у Су̏рдулицу.

а̏сна ж *корист.* — Ква̏-е а̏сна од ломоте́ње, бо̏ље да ва̏тамо мати́ке.

а̏спра ж *некада најмања новчана јединица, сада у изразима фраз. типа.* — Да му истресе́ш чеши́ре, ни а̏спру не̏ће на̏јдеш.

аста̏л м *сто.* — Ка[д]-це сви̏ збе̏ремо за аста̏л, тьг ће се и догово̏римо.

аста̏лче с дем од *астал.* — Тури̏ ја̏ сто̏вну поред аста̏лче, о̏н гу ћу̏шну с но̏гу и со̏бали.

аста̏лченце с дем од *асталче.* — Скуће́мо се, напраји̏ и неко̏ аста̏лченце и две-три-столи́чке, да и́ма куде̏ ле̏б да едѐмо.

аста̏лчина ж ауг и пеј од *астал.* — Ту̏ј аста̏лчину двои́ца едва̏ поме̏ру насре̏д со̏бу за сла̏ву.

а̏т м *коњ.* — Мале̏чьк, а уме̏је [да] се ука̏чи да ја̏ше а̏та.

а̏тар м *подручје једног места.* — На̏ш, млачишта̏нски а̏тар је наго̏р до на вр̏ Чеме̏рник, па низ дру̏м до Борови̏к и Лебецки̏ ри̏д, па над Мр̏ковицу, пре̏јде се Голе́ма река̏ и До̏лњи Голе́ми ри̏д и уда̏ри на Про̏нине Меја̏не, па ус-Ка̏чар на ру̏пско и пажа̏рско и, та̏м, на и̏сток, до Па̏влову грема̏ду.

ȁтрес м *адреса*. — Мо̑ј ȁтрес у рабо́ту у̏век је би̏л ту̏ј негде̑ око Сла̏вије, Тера̏зије и Калиме̏гдан.

ȁтреса ж в *ат̄рес*. — Ре̏че ми чове̏к, ал забора̀ји која̏ му е ȁтреса.

атреси̏ра несв *адресира*. — Н-уме̏јем да атреси̏рам пи̏смо, па га да̏вам на дете̑, оно̑ е попи̏смено од ме̏не.

ау̏ узв *чуђења, изненађења, зайрейашћења*. — Ау̏, кои-е то̑ј пога̏н чове̏к би̏л, несъ̏м зна̏л. — Ау̏, кoју̏ ми ште̏ту напраи̏ше огурсу̏зи?

ȁузлук м *излог какве радње или продавнице*. — Погле̏дам у ȁузлук у Леско̏вац и ку̏пим ко̏млет, тако̑ј сам пр̏ва батали̏ла да но̏сим ву̏ту у Мла̏чиште, а До̏брић ми ви̏ка: „Немо̑ј, же̏но, ће ти се смеју̏ љу̏ди на собо̑р!“, по̏сле и дру̏ге же̏не вати̏ше да но̏су ку̏пено.

ау̏у узв *ономатопеја завијања вука*. — Ау̏у, ау̏у, свуно̑ћ зави̏вају ву̏ци по Лиси̏чарку и Тв̏рди бре̏г.

афи̏ра се свр *изрекне се, излане се*, в *офира се* — А̏фира се ку̏чка да ме је она̑ набеди̏ла.

афи̏рање с гл им од *афира се, објављивање, исказивање, обистињавање*, в *офирање*. — То̑ј његово афи̏рање ме ви̏ше не зали̏ма.

а-ха̑ узв *за присећање*. — А-ха̑, съ̏к се се̏ћам, ти̏ си си̏н на Сте̏вана Дупа̏њу.

а-ха-ха̑ узв *за подражавање смеха*. — Гу̏шу-е те̏л да си исце̏пи како̑ ми се смеја̏л: а-ха-ха-ха̑.

А̏цко м *име коња*.

ȁч узвик за *гоњење говеда и коња*. — А̏ч, Вра̏њчо, ȁч, До̏рчо!

аче̏ње с *изопачени говор*. — Къкво̑-е то̑ј аче̏ње з-гово̑р це̏л дњ̏н?

ȁчка несв **1.** *дира, изазива*. — Не ȁчкај коња̑ куде ре̏п, ће се ри̏тне да ти сви̏ зу̏би иси̏пе. — А̏чка ку̏че да га уа̏пе. — Не ȁчкај ме̏чку за пи̏чку къд нее̑ зо̑р. **2.** *прља, рије*. — Ди̏гла се у скитњу̏, а свињче̑ вој ȁчка по гради̏ну.

ȁчка се несв *дира се, изазива*. — Не ȁчкај се у оси̏њак, це испли̏чиш.

ачка̏ње с гл им од *ачка (се)*. **1.** *дирање*. — Преста̏ни с ачка̏ње, ће ти пу̏кнем шља̏какавицу. — Едну̏ш-ли-е изе̏л ћоте̑к за ачка̏ње. **2.** *прљање*. — Куде ме̏не не̏ма ачка̏ње по су̏дови.

ȁша ж *ћебе од грубог сукна испод самара на коњу или магарцу*. — Пр̏во ту̏ри ȁшу, па по̏сле седло̑. — Оздо̑л ȁша, а озго̑р, на трше̏љ, покро̏вац.

аша̏в м *воће*, в *ошав*. — Ју̏тре да се спре̏мите да бе̏ремо аша̏в.

ашавчъ̏к м дем од *ашав*, в *ошавчьк*. — Да му ту̏ри ба̏ба ма̏ло ашавчъ̏к, да понесе̑ у торби̏че.

А̏шани м мн *сточари на Чемернику до двадесетих година XX века*, в *Каракачани*, в *Црновунци*. — А̏шани ви̏камо још и Црнову̏нци, чува̏ли су о̏вце с цр̏но ру̏но.

А̏шанин м *припадник сточарског племена пореклом из Грчке*.

А̏шанка ж *припадница сточарског племена пореклом из Грчке*. — Од едну̏ А̏шанку сам научи̏ла како̑ да по̏брзо вр̏ткам пре̏ђу.

А̏шанске коли̏бе ж мтн *место на Малом Чемернику где су биле ашанске колибе, односно станови*.

А̏шанске лива̏де ж мтн *пашњаци на Чемернику где су лети чували своју стоку Ашани*.

ȁшанске о̏вце ж мн в *каракашке овце*.

а̀шански, -а, -о *оно што припада Ашанима.* — Ту̀ј су А̀шанске лива̀де, а на њѝ су билѐ а̀шанске колѝбе.

ашикува̀ње с гл им од *ашикује.* — Сѣл си мѝсли од ашикува̀ње.

ашику̀е / ашику̀је несв *проводи се, забавља се, ништа не ради.* — О̀н мо̀ж да ашику̀е како̀ си о̀н о̀ће, тѝ ѝма да у̀чиш!

ашо̀в м в *риљач.* — Една̀ с тѝја стро̀шени ашо̀в изриља̀ градѝну.

ашо̀вче с дем од *ашов.* — Кѣд у̀знем ашо̀вче, свѐ ћу испреко̀пам градѝнче.

ашто̀ упитни узв *зашто, ради чега.* — Ашто̀ те башта̀ пратѝл у слѝве, ка[д]-цу-свѐ о̀бране. — Ашто̀ тѝ не дојдѐ куде мѐне ка[д]-цам-те-вика̀л?

ашчѝја м етн *човек који помаже некоме у припреми свадбе.* — Ашчѝје ће ни урѐду пастр̀му и да слу̀жу го̀сти.

ашчѝка ж етн *жена која помаже у припреми свадбе или весеља.* — Ашчѝка ће го̀тви едѐње, печѐ ба̀ницу, кола̀чи и принòси уз аста̀л.

Б

ба̀ба ж **1.** *старија жена.* — Збра̀ле се ба̀бе на чука̀р па си ваздѣн о[д]-цва̀шта ора̀ту. **2.** *очева мајка.* — Ма̀јка на на̀шога башту̀, баба-Сѐвда, у̀век ни је доносѝла гњѝле кру̀шке из Острѝке. **3.** *ташта.* — Како̀ споређу̀је ба̀ба са зѐта? **4.** фиг *удубљење на блазини у које улази бад воденичног вретена.* — Ба̀ба држѝ ба̀[д] да вретѐнце не изрѝпи из блазѝну.

баба-лѝза ж фиг *сувише радознала особа.* — У сва̀ко гр̀не заѕр̀не баба-лѝза.

баба-ма̀рта ж фиг *зимско време у пролеће.* — Дојдѐ баба-ма̀рта са своѝ јарѝћи.

ба̀бац м *јака, држећа, кочоперна баба.* — Кад му подвѝкне ба̀бац, о̀н одма̀ стру̀гне до̀ма.

бабетѝна ж аугм од *баба, опасна жена.* — Улѐзе бабетѝна и ра̀скара ни седѐњку.

бабѐтка ж ауг од *баба.* — Срѐто Тѝчину бабѐтку на Двоја̀нку заметну̀ла косу̀ на ра̀мо и она̀ ће, белкѝм, да ко̀си.

бабешља̀к м ауг и пеј од *баба.* — Тој неј̀е ба̀ба, то̀[ј]-е бабешља̀к.

бабештѐрка ж ауг и пеј од *баба.* — Откако̀ ме оговара̀ла, не мо̀гу с о̀чи да вѝдим вѝше ту̀ј бабештѐрку.

ба̀бина сљза̀ ж бот *бабина суза* Briza Media.

ба̀бине ж *прва посета новорођенчету у року од 40 дана по рођењу*, в *повојница.* — Ишлѐ смо у то̀рник на Јова̀нкино детѐ на ба̀бине.

/ба̀бине деветѝне/ изр *испразне приче.* — Ста̀лно ми казу̀је некѐ ба̀бине деветѝне, не мо̀гу вѝше да гу слу̀шам. — То̀ј су ба̀бине деветѝне, у то̀ј не веру̀ем.

ба̀бини м **1.** *поим прид.* — Бѐо у ба̀бини за мотовѝла и подно̀шке. **2.** *прид.* — То̀ј су ба̀бини опѣнци.

/ба̀бини ја̀рци / ба̀бини ја̀рчеви/ изр *снег у марту.* — Ба̀бини ја̀рци ће ни излѐзну на но̀с. — Нѐ ли сьм ти казу̀вала ће до̀јду ба̀бини ја̀рчеви.

/ба̀бино здра̀вје/ изр: за ба̀бино здра̀вје *узалуд, низашта, бадава, џабе, бесплатно.* — За кво̀ ово̀ј ја рабо̀тим, за ба̀бино ли здра̀вје? — Свѐ што-е куде То̀лу работѝл, било̀ му е за ба̀бино здра̀вје.

/ба̍бино ле̍то/ с *бабље лето, михољско лето.* — За̍качи ни ма̍лко и ба̍бино ле̍то, те се надокра̍јке огреја̍мо.

Ба̍бићевац / Бабиће̍вчанин / м *човек из засеока Бабићеви.*

Ба̍бићеви м мн *заселак.*

Ба̍бићевка / Бабиће̍вчанка ж *становница засеока Бабићеви.*

ба̍бићевски, -ска, -ско *који припада засеоку Бабићеви.*

Ба̍бићевче с *дете из Бабићева.*

ба̍бица ж **1.** дем од *баба.* — Сти̍же моја̍ ба̍бица да ми донесе̍ но̍ве чера̍пс. **2.** мед *сестра која брине о новорођенчету.* — Кь[д] цьм се ја̍ пора̍ђувала, несу̍ има̍ли до̍ктури за то̍ј и ба̍бице. — Мло̍го ба̍бице — ки̍лаво дете̍ (*изр*).

ба̍бичка ж дем и хип од *бабица.* — Не̍ће да ме забора̍и моја̍ ба̍бичка.

баби̍ште с пеј од *баба.* — Разорати̍ло се баби̍ште по туј ку̍ћу, ни ре̍ч си не мога̍ с љу̍ди прозбо̍рим.

ба̍бји, -а, -о прид *бапски.* — Мо̍ж му помо̍гне са̍мо ба̍бји ле̍к.

бабљь̍к м ауг и пеј од *баба, опасна, одвратна баба.*– Ти̍ја бабљь̍к ми се на гла̍ву у̍качи. — У бабљь̍к му га споту̍рим (*псовка*).

ба̍бљи, -а, -о прид в *бабји.* — Не веру̍ем у ба̍бље при̍че. — Јо̍ш се по ку̍ћу вучу̍ ба̍бљи по̍ндраци.

бабња̍ло с *брбљивац, торокало.* — Ће ли ста̍не то̍ј бабња̍ло едну̍ш, ел да му ја̍ подви̍кнем?

бабњи̍ несв *бубњи, тутњи.* — Накла̍до ку̍бе да све̍ бабњи̍. — Нешто̍ ми бабњи̍ у у̍ши.

бабо̍вина ж *наслеђе од оца, очевина.* — То̍ј ми-е бабо̍вина, од башту̍ оста̍ло. — Све̍, све̍, ал у бабо̍вину ми не ча̍чкај.

бабу̍рка ж пеј од *баба.* — Ку̍ре, куде̍ ти се дену̍ла бабу̍рка, те не̍је̍ до̍ма?

бабу̍ска ж *кочоперна, јака баба.* — Не̍ће то̍ј тако̍ј ла̍ко да про̍јде куде ту̍ј бабу̍ску.

бабу̍скера ж пеј од *баба.* — Ка̍д сти̍же све̍ да чу̍је та̍ј бабу̍скера.

бабуске̍рина ж пеј од *баба.* — На перчи̍к ми се попе̍ бабуске̍рина с њо̍јно занове̍тање.

ба̍бушка ж дем и хип од *бабица.* — Што̍ би ја̍ без мoју̍ ба̍бушку.

баве̍ње с гл им од *бави (се).* — Његo̍во баве̍ње по село̍ се зна̍је — до половѝн но̍ћ. — До̍сади ми ви̍ше с то̍ј баве̍ње по рабо̍ту, ка̍[д]-ће едну̍ш да се сврти̍ до̍м?

ба̍ви (се) несв **1.** *задржава (се), касни.* — Баве̍шемо на̍вечер мло̍го о̍вце, до при са̍[м]-мра̍к. — Не̍це ду̍го ба̍вим у Цр̍ну Тра̍ву, докле изва̍дим увере̍ње. — Немо̍ј се мло̍го ба̍виш, ју̍тре це ра̍но ди̍замо, рабо̍та и̍ма ло̍м! **2.** *ради нешто, живи од нечега.* — Ба̍ви се з-дуњ̍ерљь̍к. — С кое̍ да се ба̍ви, ка[д] дру̍го н-уме̍је, но матрапазль̍к.

багаи̍в, -а, -о *болесних ногу, хром (коњ),* в *багаљив.* — О̍ће ми утра̍пи багаи̍во коњче̍, несь̍м лу̍[д] да га узи̍мам.

багаљи̍в, -а, -о **1.** *који има болесне ноге, хром.* — Куде̍ ми дове̍де ово̍ј багаљи̍во кљусе̍, не мо̍гу с ње̍га ни̍шта да урабо̍тим. — Ко̍њ му багаљи̍в, па ра̍мље. **2.** фиг *неспособан, малоуман, фаличан.* — Наша̍л багаљи̍вога чове̍ка да питу̍је за са̍вет.

багаљи̍ви несв *храмље.* — Кво̍-ти-е те тако̍ј багаљи̍виш ко оћопа̍вен?

багаљи̍вка ж *жена која храмље.* — До̍клендрца куде на̍с багаљи̍вка.

багаљи̍вко м **1.** *онај који храмље.* — Што̍ ли дојде̍ они̍ја багаљи̍вко, да се ба̍ш овде̍ соплете̍ и препре̍чи ко̍лко-е дуга̍чак. **2.** фиг *малоуман, фаличан.* — Багаљи̍вко ће да ти се на̍јде за по̍моћ.

багаљи̏вча м ауг и пеј од *багаљивко.* — Уватѝл се у ко̏ло багаљи̏вча, па рѝпа у̏трупац, да му се свѝ посме̏вају.

багаљи̏вче с *хромо деше.* — Куде̏ па̏ и дете̏ да вој бѝдне багаљи̏вче.

багате̏ла ж **1.** *сишница, безначајна ствар.* — То̏ј куде на̏с ѝде ко багате̏ла. — Не тре̏бе ми та̏ј багате̏ла, са̏мо да ми заузѝма ме̏сто под а̏мбар. **2.** *бадава, бесплашно.* — Ма, купѝ га за багате̏лу. — На пѝјац компирѝ дошлѝ на — багате̏лу. **3.** *безначајан, зао човек.* — То̏-е багате̏ла чове̏к, с њега нѝки у малу̏ не ора̏ти. — Немо̏ј с ту̏ј багате̏лу да ѝмаш по̏сла. — Багате̏ло је̏дна, куде̏ се на ме̏не натрѝшаш, ћу те замла̏тим с едну̏ сировѝцу, да се вѝше не дѝгнеш.

багателисува̏ње с гл им од *багателисује, потцењивање.* — Од њо̏јно багателисува̏ње вѝше ће ми жљу̏чка пу̏кне.

багателѝсује несв *омаловажава, потцењује.* — Све̏ што-е-мое̏ о̏н багателѝсује, а њего̏во уздѝза.

багателѝше несв *омаловажава, ниподашшава, потцењује.* — Доша̏л матрапа̏з да ми ку̏пи о̏вце, па поче̏л да ги багателѝше. Е, не̏ћеш, ма̏јци, да ги тако̏ј добѝјеш.

багате̏лча м пеј *безвредан човек.* — На̏али се багате̏лча, па сва̏ки ча̏с куде на̏с.

бага̏ш м *пртљаг, личне ствари.* — Збра̏мо бага̏ш, па си ото̏мо. — Оставѝ бага̏ш на ста̏ницу, а ја̏ отидо̏ у апате̏ку за пра̏шак. — Куде̏ си дену̏л оно̏лки бага̏ш?

багѝ прил *тобоже, као,* в *бајаги.* — На̏пран се, багѝ ме не позна̏ва. — Багѝ ће мло̏го да зарабо̏ти. — Багѝ-е некѝ трго̏вац.

багѝм прил в *баги.* — Багѝм смо нека̏ бра̏ћа, а у̏век гле̏да да ме зае̏бе. — Багѝм са[м] му жена̏.

багѝмке прил в *баги.* — Багѝмке ће ме поведе̏ на Власѝну, па ме пре̏вара.

багла̏ма ж *шарка, спојница на врашима.* — Стоѝ на багла̏ме. — Иску̏бомо багла̏ме и тако̏ј отворѝмо вра̏та.

багла̏мка ж дем од *баглама.* — Тре̏бу ми багла̏мке за капа̏к на та̏ван, па ре̏ко да ги сту̏рим о[д]-цта̏р са̏ндук.

ба̏грен[1] м бот *багрем* Robinia pseudoacacia. — Це̏ла страна̏ на[д]-Цело̏ ура̏сла у ба̏грен.

багре̏н[2], -а, -о, *који се односи на багрем, који је од багрена, багремов.* — Да огра̏диш авлѝју з-багре̏ни ко̏лци, по̏дуго ће ти трају̏, а мо̏ж и пу̏шту ко̏рен.

багрено̏вина ж *багремово дрво (као гориво и грађа), багремовина.* — Узе̏л багрено̏вину за бурѝћи.

багренче̏ с (мн багренчетѝја) дем и хип од *багрен.* — Расеја̏ла се багренчетѝја по це̏лу падѝну.

багрења̏к м *багремова шума, багремар.* — Седу̏ си у багрења̏к, не ѝде им се до̏м, мло̏го прѝпрто уш-Чу̏ку.

багрења̏р м в *багрењак.* — Што не исече̏те онѝја багрења̏р, кад од њега са̏мо че̏ле ѝмају ко̏рис.

ба̏грење с зб им од *багрен.* — Немо̏ј по ба̏грење, ће се уба̏цкаш на тр̏ње.

ба̏д м *гвоздени део са шиљком на воденичном врешену који улази у бабу на блазини, како би се вишло шшо лакше окрешало,* в *горњи бад,* в *доњи бад.* — Да неје̏ ба̏д, не̏ би вода̏ тако̏ј ла̏ко обрта̏ла воденѝчно ко̏ло.

бада̏ва прил *узалуд, не вреди, бесплашно.* — Не̏ћу бада̏ва да рабо̏тим на ову̏ј др̏чу. — Да га ебе̏м, да̏до кравче̏ бада̏ва.

ба̏дањ м **1.** *букова цев за покретање воденице*, в *бука воденична*. — Вода̏, низ ба̏дањ, уда̏ра у ко̏ло и водени̏ца ме̏ље. **2.** фиг *трупац, пањ*. — Седи̏ у ку̏ћу са̏м ко ба̏дањ.

баде̏ с *прибадача с увећаном главом („пупулком") за причвршћивање мараме*. — Ако н-уме̏јеш з-баде̏ да зака̏чиш шами̏ју, ти̏ гу завр̏жи.

баде̏н м бот *бадем* Prunus amygdalus. — Доне̏се у бисаѕи ора̏си, баде̏н, смоки̏ње за Божи̏ћ.

ба̏дља ж *израслинана у устима говечета због које не може да пасе*. — Ба̏дље сечу̏ с но̏жице они̏ја кои̏ зна̏ју како̏ се то̏ј рабо̏ти, да го̏вече мо̏ж да еде̏.

бадљи̏в, -а, -о *који има бадље (говече)*. — Кравче̏ ти преми̏та с јези̏к ко да-е бадљи̏во.

баџа̏ва прил **1.** *узалуд*. — Баџа̏ва ти си̏рење (*узречица*). — Баџа̏ва га у̏чиш, кад га то̏ј не зали̏ма. — Баџа̏ва се му̏чиш, ка[д]-ће-до̏јду алама̏ни да га салти̏шу. **2.** *бесплатно*. — Растури̏л ко̏ла, па ми да̏де то̏чкови баџа̏ва.

баџави̏ше несв **1.** *ленствује, дангуби, беспосличари*. — Са̏мо зна̏е да баџави̏ше, а за ни̏шта се не прива̏та. — Баџави̏ше си по вазд̀ьн, а ја̏ се утепа̏ работе̏ећи. **2.** *ниподаштава*. — Кво-го̏џ да урабо̏тим о̏н ће ми га баџави̏ше. — Све̏ мое̏ баџави̏ше, његово ва̏ли на сва̏ уста̏.

баџави̏ја м *нерадник, готован, дангуба, доколичар, мангуп*. — Да си се о̏дма откачи̏л о[д]-то̏га баџави̏ју! — Дојде̏ баџави̏ја да ме замављу̏је да не рабо̏тим.

баџави̏ка ж *нерадница, готованка*. — Несьм баџави̏ка, па да вазд̀ьн прележи̏м до̏ма.

баџавиль̏к м *бадаваџилук, беспосличење*. — До̏ста-е живе̏л на баџавиль̏к, о[д]-ца̏г мо̏ра да се снао̏ди, не̏ма кои̏ да га издржа̏ва.

баџави̏ски прил *готовански*. — Ако мо̏же, све̏ би баџави̏ски да доби̏е. — До̏ста-е живе̏л баџави̏ски, сьг ће мо̏ра да за̏пне.

баџависува̏ње с гл им од *баџависује*. — Не̏ма ка̏д од баџависува̏ње. — Све̏ жу̏љови на ду̏пе од баџависува̏ње.

баџавису̏је несв *беспосличари, ленствује*. — Баџавису̏је, а ме̏не не̏ће ни да припомо̏гне.

баџавиче̏ с *дете готован*. — Це̏л дьн преседи̏ баџавиче̏, мрзи̏ га и књи̏шку да отво̏ри.

ба̏е несв в *баје*. — Ба̏е си по це̏л дьн, уста̏ не затва̏ра.

бае̏ње с гл им од *баи (се)*. — Научи̏ли смо на његово бае̏ње куде го̏џ да оти̏де.

баждȁр м *тег на кантару*, в *кијац*. — И̏спаде баждȁр, та ми пре̏туца но̏гу.

баждȁрен, -а, -о *регулисан, проверен* (о кантару). — Немо̏[ј] ич да ме̏риш, ако ти нее̏ баждȁрен канта̏р.

баждаре̏ње с гл им од *баждари*. — Еси̏ носи̏л канта̏ри на баждаре̏ње?

баждȁри несв *утврђује и дотерује исправност кантара*. — Воденича̏рски канта̏р се у свое̏ вре̏ме двапу̏т годи̏шњо баждари̏л.

ба̏з м в *бьз* . — Набе̏ри и ме̏не ба̏[з] за ча̏ј.

баздȅж м в *бьздеж*. — Од баздȅж се ту̏ј не про̏оди.

баздȅње с гл им од *базди*, в *бьздење*. — Не престању̏је баздȅње о[д]-цвињштраци.

базди̏ несв в *бьзди*. — Да мири̏ше, не мири̏ше, да базди̏ — базди̏!

базȅнт м *базен*. — Ојдо̏ и ја̏ у базȅнт да ла̏днем но̏ге.

базȅнче с дем од *базент*. — У то̏ј базȅнче се на врући̏ну ба̏чкају сви̏ње.

базо̀вка ж в *бьзовка.* — По бо̀љи ча̀ј од базо̀вку нѐма.

ба̀и несв *касни, доцни, задоцњава.* — Немо̀ј мло̀го да ба̀иш говѐда ис па̀шу, докару̀ј ги на врѐме.

ба̀и се несв *задржава се, бави се.* — Не баѝ се по рѐку, трѐбе сѐно да докару̀јемо.

Баѝнка / Бају̀нка / Баѝнчанка / Бају̀нчанка ж *становница села Баинци.*

баѝнски, -а, -о / бају̀нски *оно што припада селу Баинци.* — Баѝнске ма̀ле су: Зиља̀мци, Но̀вковци, Господѝновци, Сѝтни Баѝнци, Комарџѝје (Кумарџѝје), Лѝнгури и Џавгарѝ.

Баѝнце / Баѝнци / Бају̀нци м *село.* — Баѝнци су млачишта̀нско село̀.

Баѝнчанин / Бају̀нчанин м *становник села Баинци.*

Баѝнчанче / Баѝнче / Бају̀нче с *деше из села Баинци.*

баѝр м *месшо где се скупља сшока, пландишше.* — Ће ги на̀јдеш го̀ре, на баѝр, кудѐ пландӯју говѐда.

ба̀ја м **1.** *сшарији девер.* — Старо̀тога дѐвера вика̀ли смо ба̀ја Мѝка. **2.** *уопшше сшарији мушкарац.* — Пројдѐ нис пу̀т еда̀н ба̀ја Џо̀ра откуде Власѝну, кво̀ ли о̀ће у Самчѐкинци?

ба̀ја Га̀ња м фиг *Бугарин,* в *Гања.* — Довѐл едно̀га ба̀ја Га̀њу што отку̀пуе говѐда. — Ел ба̀ја Га̀ња донѐл сѝрење на пѝјац куде котѐл?

Баја̀ Џо̀ра м (*браш Ђорђе*), *јунак хумористичких прича с Власине, попуш Насрадин хоџе.* — Баја̀ Џо̀ра е трѝпут бѝл у воденѝцу и два̀пут на паза̀р и свѐ зна̀е, са̀мо га питу̀јте, о̀н ће ви свѐ ка̀же.

бајагѝ прил *шобоже, као, као да.* — Бајагѝ-са[м]-му нека̀ сво̀јта, роднѝна, коѐ ли. — Бајагѝ ће ме послу̀ша, па ме не по̀слуша.

бајагѝм прил в *бајаги.* — Бајагѝм појдѐ с мѐне, па се ѝзгуби. — Бајагѝм вој нешто̀ трѐбем.

бајагѝмке прил в *бајаги.* — Бајагѝмке вој се не свѝди момѐк, а овѐм би гру̀дачки потрча̀ла за њѐга.

баја̀ње с гл им од *баје,* **1.** *изговарање шајансшвених речи уз магијску радњу, врачање.* — Ни баја̀ње вој не помо̀же, ни гасѐње уро̀ци. **2.** фиг *шорокање, придиковање.* — До̀сади ми вѝше с то̀ј баја̀ње по цѐл дѐн ко да-е врачарѝца.

баја̀т, -а, -о, *усшајао, који није свеж.* — Не мо̀гу вѝше да едѐм баја̀т лѐб.

бајатисува̀ње с гл им од *бајашису(ј)е се.* — Не мѝслиш од бајатисува̀ње на ову̀ј врућѝну, остаѝш тако̀ј рану̀ кудѐ бѝло.

бајатѝсуе се / бајатѝсује се несв *квари се, упропашћава се.* — Онѐј ти се грѐде бајатѝсују вр̀љене у травуљѝну, место да ми ги дадѐш.

бајатѝше се свр *поквари се, упропасши се, пропадне.* — Бајатиса̀ло ми се пу̀но качѐ сѝрење.

ба̀је несв **1.** *уз магијску радњу, изговара шајансшвене речи, врача.* — Сѐк ће ба̀пка да му ба̀је против уро̀ци, па нѐће вѝше да ми се сѐбаш у сѐн. — Ба̀пка зна̀је да ба̀је и од у̀плав, о[д]-џу̀во слѐнце, умѐје да ва̀ди и живака̀ иш-човѐка. **2.** *блебеће, шороче.* — Ба̀је си, ба̀је, уста̀ не закла̀па. **3.** *придикује.* — Кѐд го̀ђ се вр̀нем до̀цкан, она̀ одма̀ по̀чне да ба̀је. — Доклѐ ће вѝше да ми ба̀јеш, несѐм малѐчак? **4.** *прича.* — Ѝч ме не слу̀ша, за ко̀га ја̀ о̀ндак ба̀јем ко пра̀зна воденѝца.

ба̀јин, -а, -о поим прид *деверов.* — Дојдо̀ше ба̀јини другарѝ те ни помо̀гоше да овршѐмо овѐс.

ба̀јка м **1.** *старији девер,* в *баја.* — До̀де-ле, Ја̀но, шарѐно ткани̇̀че, ба̀јке-ле, Мила̀нче, набѐри вој јегли̇̀че (*нар песма*). — Ба̀јке, кудѐ си поша̀л тако̀ј саба̀јле? **2.** *брат.* — Бра̀та сам си вика̀ла ба̀јка. — До мојѐга ба̀јку отима̀ле су се дево̀јке да се ва̀ту у ко̀ло.

бајра̀к м *барјак, застава,* в *барјак.* — Сви̇̀ јуна̀ци уви̇̀ли бајра̀ци, мла̀ди И̇̀ва бајра̀к не уви̇̀ва (*нар песма*).

бака̀л м **1.** *бокал.* **2.** *бакалска роба, бакалук,* в *бакаљк,* в *ситнице.* — Бѐо у Предѐне, у срѐду, да ку̀пим бака̀л за ку̀ћу.

бакаљк м **1.** *бакалски посао, бакалук.* — Јо̀ш от прѐ ра̀т о̀н се ба̀вил з-бакаљк. **2.** *бакалска роба.* — Еси̇̀ купи̇̀л бакаљк како̀-ти-е речѐно? — Поскупѐл бакаљк у ма̀јчину.

бака̀лница ж *продавница.* — Држа̀л је бака̀лницу у Предѐње.

бака̀лче с дем и хип од *бакал.* — Донѐси ракии̇̀цу у бака̀лче и три-ча̀шке.

бака̀нце ж мн **1.** *велика обућа, велике ципеле.* — Улѐзал ми у ку̀ћу с ка̀љаве бака̀нце. — Шу̀тну ми детѐ с онѐј бака̀нце, па га изѐде. **2.** фиг *велике ноге.* — Кудѐ си отраћи̇̀л тѐј бака̀нце, до прет ку̀ћу.

бака̀ри несв *поштује, уважава.* — Ни̇̀т кога̀ ма̀ри, ни̇̀ти кога̀ бака̀ри. — Не бака̀ри ни по̀стари, него ће тѐбе.

бакару̀ше ж мн *стари бакарни новац.* — Ту̀ј, у Ма̀лу реку̀, ча-Дра̀гољуб нeјѐ наша̀л зла̀то, са̀мо бакару̀ше у едн ћу̀п, то̀ј-ми-е о̀н река̀л.

бакр м *бакар.* — Збѐри свѐ што и̇̀мамо од бакр, етѐ га и̇̀де Та̀не калаџи̇̀ја.

бакмѐз м *онај који једе и пије (живи) на туђ рачун.* — Да сам знала̀ да см роди̇̀ла бакмѐза, упишори̇̀ла би га докле-е-би̇̀л јо̀ш малѐчк. — Изѐде ме жи̇̀ву ти̇̀ја бакмѐз.

бакра̀ч м *бакарни котао.* — Однѐсомо бакра̀ч на калаисува̀ње куде Та̀нета калаџи̇̀ју у Предѐње.

бакрачѐ с дем од *бакрач.* — Опраил ни калаџи̇̀ја бакрачѐ, па се сјаи̇̀ ко да-е но̀во новца̀то.

бакрѐн, -а, -о *који је од бакра.* — Евѐ ти још едн бакрѐн кота̀л за калаисува̀ње. — Јо̀ш печѐ ба̀ницу у бакрѐну тепси̇̀ју.

баксу̀з м *човек без среће, човек који доноси невољу или несрећу.* — По̀длази ни ову̀ј го̀дину неки̇̀ баксу̀з, па се мо̀ј човѐк Кра̀нислав ис печало̀вину вр̀ну с пра̀зну кѐсу. — Неса̀м видѐл по̀већег баксу̀за од њега. — Бѐж од мѐне, баксу̀зу нијѐдан!

баксу̀зан, -зна, -зно, *несрећан, ускобан.* — Ко̀лко је тѐжак још по̀више-е баксу̀зан.

баксу̀зес, -та, -то, *несрећан, кобан.* — То̀ј-ти-е басу̀зеста жена̀, ни̇̀шта гу не затрачку̀ј.

баксузи̇̀ра несв *малерише, доноси невољу.* — Немо̀ј да ме баксузи̇̀раш.

баксузлк м *малер, невоља, несрећа.* — Цѐл вѐк га тѐра неки̇̀ баксузлк.

баксу̀зник м в *баксуз.* — Ћу пребии̇̀ем оно̀га баксу̀зника што-е одврну̀л водени̇̀цу.

ба̀кће се несв **1.** *петља се.* — Нѐ-це ба̀кћем с отро̀шљак од ветрења̀чу, ћу вѐем жито с прото̀ку и решѐто. **2.** *замлаћује се, губи време.* — Нѐ-це ба̀кћем з-гула̀мфери. — Што̀ се ба̀кћеш ка̀д о[д]-то̀ј нѐмаш ко̀рис. **3.** изр **ба̀кће се у гру̀ди** *хвалише се.* — Ба̀кће се у гру̀ди: да нејѐ њега, ни̇̀шта нѐ би било̀ о[д]-цтру̀ју.

бакџи̇̀л м *бацил.* — Збо̀г бакџи̇̀ли доктѝр му преписа̀л енѐкције.

бакши̇̀ш м *напојница.* — Свѐ што зарабо̀ти вр̀љи за бакши̇̀ш на свира̀чи.

ба̀ла[1] ж *слина.* — Пусти̇̀л ба̀ле из но̀с до го̀ле земњѐ, па запени̇̀л, лѐлке, ма̀лке.

ба̀ла[2] ж *свезана гомила сена.* — Узо̀ од Драги̇воју петна̀ес ба̀ле се̇но, да изра̀ним Пр̀вку до про̀лет.

ба̀ла[3] ж *ролна тканине или платна,* в *труба.* — Исече ми од ону̀ј ба̀лу три-мѐтра за оде̇ло.

ба̀лав, -а, -о 1. *слинав.* — Ју̀же од коњче̇ бе̇ше ба̀лаво, тури̇ га да се су̀ши, ал доби̇ло но̀ге. **2.** фиг *незрео, млад.* — Јо̀ште је о̀н ба̀лав за жени̇дбу.

балава̀ндер м *незрео, лош човек.* — Ко̀ј ће па то̀ј да ми ка̀же, едьн балава̀ндер.

балава̀ндерка ж *незрела, лоша жена.* — Дошла̀ балава̀ндерка да ме питу̀је за ћили̇ми и посте̇љке ко да уме̇је да тка̀је.

ба̀лавац м *жутокљунац.* — Та̀ј ли ће да ме у̀чи кво̀ ћу у свому̀ авли̇ју да рабо̀тим, ба̀лавац нијѐдан.

бала̀ви несв **1.** *испушта бале, слине.* — Ко̀њ ми це̇л дьн бала̀ви, да нее̇ нешто̀ ло̀шо изе̇л? **2.** фиг *прича без везе.* — Вазды̀н бала̀ви, а ни̇шта не ре̇че.

ба̀лавица ж *жутокљунка.* — Које̇ ми па зна̀је та̀ј ба̀лавица?!

балаву̀рда м/ж *лоша особа, покварењак, ништарија.* — Ми̇сли ћу да гу пу̀штим да се дру̀жи с ту̀ј балаву̀рду. — Накљука̀ла га Пе̇рса, она̀ј балаву̀рда, па ка[д] дојде̇ по̀че да бесне̇је.

балаву̀рдија ж зб им *олош, лош свет.* — Збра̀ла се балаву̀рдија па по це̇л но̀ћ арлау̀чу ни[з]-сока̀ци, не мо̀ж чове̇к да за̀спи.

Баљк Дерве̇н м *турски назив за Црну Траву,* в *Кара-Кас,* в *Село.*

балва̀н м *трупац,* в *бьлван.* — Тре̇бе да стру̀жемо ови̇ја балва̀ни докле су јо̀ш си̇рови.

балва̀нче с дем од *балван,* в *бьлванче.* — Такво̀ едно̀ балва̀нче би ми до̀бро дошло̀ за потпира̀ч под а̀мбар.

балдисува̀ње с гл им од *балдису(ј)е (се).* — Кьд би гледа̀л на балдисува̀ње, кьд би га те̇к тьг сработи̇л?

балдису̀е (се) / балдису̀је (се) несв *премара (се), умара (се).* — Це̇л дьн балдису̀е од рабо̀ту и па̀ му нее̇ те̇шко да те послу̀ша. — Од ову̀ј рабо̀ту бр̀зо се балдису̀је.

балди̇ше свр *изнемогне, премори се.* — Од голе̇мо рмба̀ње чове̇к изгу̀би сна̀гу и балди̇ше. — Ко̀си докле не балди̇ше. — Балдиса̀ трча̀ећи да га сти̇гнем.

ба̀ле м вок *брате!* — Куде̇ си, бре̇, ба̀ле, да ме ви̇диш ка[д]-цам-дана̀ске вра̀л ржени̇цу?

ба̀лчак м у изр: **до ба̀лчак** *до краја, сав.* — Загмаца̀ се у блати̇ште до ба̀лчак. — Јуна̀ц вој га на̀кара до ба̀лчак.

баљѐзга несв *говори којешта, трућа, лупета.* — Немо̀ј га слу̀шаш, са̀мо зна̀је да баљѐзга.

баљѐзгало с *онај који лупета, који говори глупости.* — Наслуша̀л сьм се ја̀ баљезга̀рије од то̀ј баљѐзгало.

баљезга̀ње с гл им од *баљезга.* — Како̀ му ви̇ше не доса̀ди баљезга̀ње.

баљезга̀рије ж мн *глупости, трућања, лупетања.* — Отидо̀ си, да не слу̀шам ви̇ше баљезга̀рије.

баљиго̀тина ж *онај који просипа храну из уста док једе, који пушта бале.* — Зга̀ди ми се кьд ви̇дим ову̀ј баљиго̀тину.

баљигува̀ње с гл им од *баљигу(ј)е се.* — Кво̀-е то̀ј ви̇ше баљигува̀ње, зар неси̇ научи̇л како тре̇бе да се еде̇.

баљигу́е се / баљигу́је се несв *просипа храну из уста док једе, пушта бале.* — Је́ђ, ако уме́јеш, љу́цки, немо́ј се баљигу́јеш.

баљу́зга несв фиг в *баљезга.* — Чи́м отво́ри у́ста, одма́ ста́не да баљу́зга.

баљу́згало с пеј в *баљезгало.* — О́н ти је едно́ те́шко баљу́згало.

баљузга́ње с гл им од *баљузга,* в *баљезгање.* — Немо́ј те секи́ра њо́јно баљузга́ње.

бамбада́ва прил *узалуд, џабе, бесплатно.* — На кра́ј испа́де да сам гичи́л ус Купи́нски ри́д бамбада́ва.

ба́мбало с **1.** *причалица, торокало.* — Про́би ми у́ши тој ба́мбало, по це́л дьн бамбу́ће. **2.** фиг *оно што производи јак, продоран звук* (*радио, грамофон...*) — Пушти́ли неко́ ба́мбало, па ни́шта не чу́јем у моју́ ку́ћу.

ба́мбула м пеј *неотесан, некултуран човек.* — Ти́ја ба́мбула неје́ твое́ дру́ство ни за у гове́да.

Ба́мбула м *надимак.*

бамбу́ра ж *паприка бабура.* — Купи́ попри́ке бамбу́ре двае́с кома́та и три́ ки́ла парада́јс.

бамбу́рас, -та, -то, *бабураст.* — Ла́ко ће га препозна́јеш: и́ма бамбу́рас но́с.

бамбућа́ло с *причалица,* в *бамбало* (*1*). — Од бамбућа́ло не мо́же се живи.

бамбу́ће несв *прича, тороче.* — Куде́ да се де́нем да га ви́ше не слу́шам како́ бамбу́ће.

ба́н м *човек на високој нози.* — То́-е ба́н, ка[д]-тако́ј госпо́цки живи, а не́ како́ ја́!

бана́к м **1.** *место на зиду испод греда таваньача, које служи као оставa.* — Доне́си ми чека́њу, ете́ гу на бана́к. **2.** *зид за седење.* — Седу́ на бана́к и пи́ју гре́јану.

банбада́ва прил в *бамбадава.* — Банбада́ва ме потрза́л да се ди́зам у зо́ру.

банга́в, -а, -о **1.** *хром.* — Ће му преби́јем оне́ј банга́ве но́ге, да ви́ше не обли́та око моју́ ку́ћу. **2.** фиг *шашав, незгодан.* — То́ј су банга́ви љу́ди, не р̀чкај се с њи́.

банга́ви несв *храмље, тешко хода.* — Са́мо ти банга́ви, ус-пу́т ћу те сти́гнем.

банга́вци м мн фиг пеј *болесне, хроме ноге.* — Едва́ кила́вим с ови́ја мои́ банга́вци, а ти́ ме јо́ш затра́чкујеш.

ба́нда ж **1.** *дружина, распуштен, разуларен свет.* — Збра́ла се лопо́вска ба́нда да ме усара́ви, па ме јо́ш препиту́је куде́ сам би́л у ра́т. — Ба́ндо една́ ба́ндеста! **2.** фиг *трубачки оркестар.* — На сва́дбу му је свири́ла труба́чка ба́нда на Му́рата Исмаи́ловића ис Прекодо́лци.

банда́ш м *метални обруч на точку бицикла и мотоцикла, бандаж.* — До́кара ми три́це на банда́ш. — Се́дни на банда́ш, да те прово́зим нис пу́т. — Чи́м је докара́л бици́клу и укатери́л Ру́ску, одма́ му се искриви́л пре́ђњи банда́ш.

банде́ра ж **1.** *телефонски или електрични стуб.* — Три́ го́дине ту́рају банде́ре и јо́ш ни́шта не уработи́ше о[д]-цтру́ју. **2.** фиг *оцена јединица.* — Да́де ми у дне́вник банде́ру.

бандогла́в, -а, -о, *тврдоглав, својеглав, неразуман.* — Неса́м то́лко бандогла́в да сре́д но́ћ с те́бе и́дем от-ку́ћу на ку́ћу.

бандогла́вес, -та, -то, *особина онога који је тврдоглав, својеглав, настран.* — Ако ти-е та́тко бандогла́вес, мо́раш ли и ти́?

бандогла́весто прил *тврдоглаво, својеглаво.* — Ако рабо́тиш тако́ј бандогла́весто, ја́ ци и́дем до́ма.

бандогла́ви несв *ради на своју руку.* — Поче́л и о́н да бандогла́ви како́ му се наша́кне.

бандогла̀вка ж пеј *тврдоглава, самовољна, настрана жена.* — Не-лѝ му-е жена̀ бандогла̀вка, с њу̀ нѝки не мо̀ж да споређу̀је.

бандогла̀вко м пеј *тврдоглав, самовољан, настран човек.* — Нећѐ те послу̀ша ни за жѝву гла̀ву тѝја бандогла̀вко.

бандогла̀воња м в *бандоглавко.* — Дѝгне се бандогла̀воња па у Власѝну усрѐд зиму̀, а снѐг до пу̀пак.

бандорѐње с гл им од *бандори, блебетање, придиковање.* — Зна̀е тике за бандорѐње, за дру̀го не зна̀је.

бандо̀ри несв *блебеће, лупета, придикује.* — Немо̀ј ми вѝше бандо̀риш, про̀би ми гла̀ву с тој бандо̀реље.

ба̀нђа несв **1.** *прича, гунђа, негодује.* — Вездьн ми ба̀нђа, не мо̀гу гла̀ву од њега да дѝгнем, ни кво̀ да урабо̀тим. **2.** *клевеће, лаже.* — За кога̀ го̀ђ да ми ба̀нђа, ја̀ му не веру̀ем. **3.** *придикује.* — Јо̀ш не до̀јдем от по̀со, она̀ ста̀не да ба̀нђа.

ба̀нђало с *гунђало, закерало.* — Ко да ми на гла̀ву стоѝ то̀ј ба̀нђало, не мо̀гу га вѝше трпѝм.

банђа̀ње с гл им од *банђа.* — О̀дви ми се с њојно бањђа̀ње, од њу̀ ћу бѐгам у бѐли свѐт.

банђу̀ка несв *гунђа, изражава незадовољаство, придикује,* в *банђа.* — Банђу̀ка ли банђу̀ка, ко пра̀зна воденѝца, и цѐл дьн му про̀јде тако̀ј.

банђу̀кало с в *банђало.* — Ѝде Сѝмка ни[з] село̀ и во̀ди оно̀ј њо̀јно банђу̀кало.

банђука̀ње с гл им од *банђука,* в *банђање.* — Без банђука̀ње нѝшта нѐ би постѝгал.

банђу̀р м *причалица, запрдало, трабуњало.* — Така̀в се банђу̀р јо̀ш нѐје родѝл у на̀шо село̀.

Банђу̀р м *надимак.*

банђура̀ви несв *прича, трабуња, меље.* — Банђура̀ви по малу̀ којѐ му па̀дне на па̀мет.

ба̀не свр *изненада се појави.* — Немо̀ј емпу̀т да ба̀нем, па да вѝдим кво̀ се овдѐ рабо̀ти кьд неса̀м ту̀ј.

ба̀нѕа[1] м *глупак.* — Каквòга си ба̀нѕу родѝла — ни шко̀ла не мо̀ж му дадѐ ћева̀п.

ба̀нѕа[2] несв *луња, скита без циља.* — Ба̀нѕа си низ гарѝне и ридѝшта, до̀м се не свр̀та.

банѕа̀ње с гл им од *банѕа, скитња, тумарање без циља.* — Са̀мо му е банѕа̀ње у гла̀ву, ни на што̀ дру̀го не мѝсли.

банѕѝка ж/м *глупан.* — Поста̀л банѕѝка, етѐ то̀[ј]-е постѝгал за сво̀ј живо̀т.

банѕѝчина ж/м ауг и пеј од *банѕика.* — Кудѐ се по̀треви да седѝм у во̀з до Бѐоград с ту̀ј банѕѝчину, жѝв се поѐдо.

банѕо̀в м *неотесанко, тикван, лењивац.* — Од оно̀ј малѐчко детѐнце поста̀де тaка̀в банѕо̀в, да се човѐк са̀мо ѕвѐри.

банѕо̀вчина ж/м ауг и пеј од *банѕов.* — Дѝгни ру̀ке о[д]-то̀га банѕо̀вчину.

ба̀ница ж **1.** *пита, гибаница,* в *растрзана баница,* в *сукана баница,* в *суканица.* — Кад развучѐ ко̀ре па напра̀и ба̀ницу, пр̀сти да си полѝжеш. **2.** фиг *батине.* — Голѐм нема̀јмир, чѐсто ће му едѐ ду̀пе ба̀ницу док порастѐ.

банича̀р м *онај ко воли да једе баницу, питу.* — О̀н си је голѐм банича̀р и целолѐбоња.

баничарка ж *она која меси и воли баницу.* — Таква баничарка како Тодорка још се неје родила.

баниче с дем од *баница.* — Уз баницу испеко и баниче, да понесеш за ус-пут.

баничка ж дем и хип од *баница.* — Омеси му баничку и испеко кокошку за подак у работу.

банка ж *новчаница од десет динара.* — Дај ми пет банке. — Стискавац, не мож банку да му извучеш.

банкет м *наслага, купа цигала спремљена за печење.* — Напраимо банкет, сьг само да запалимо огењ и заѕидамо отвор да се пече цигла.

Банко м *име.*

Банковац / Банковчанин м *човек из села Банковци.*

Банковка / Банковчанка ж *жена из села Банковци*

банковски, -а, -о *који припада селу Банковци.*

Банковци м *село.*

Банковче / Банковчанче м *дете из села Банковци.*

банта несв *прича којешта, блебеће.* — Нека га, нека банта, а кьд га оѕидамо тьг ће се заѕвери.

бања[1] ж фиг *добар живот.* — Куде њега-е живот бања, за ништа не аје, за ништа се не еде. — Средил живот — бања.

бања[2] **(се)** несв *купа (се).* — Малечка-е, још гу мати бања у дрвено корито. — Отишал у реку, це бања. — Не воли да се бања, па пред[т] бањање изеде тепање.

бањање с гл им од *бања*[2] *(се).* — Кво ми је па тој бањање у ладну реку, то-е гинеж. — Воду од бањање расипи у бурјан да ми дете расте ко трава.

бањка[1] ж бот *врста јабуке.*

бањка[2] несв у дем знач: *бања.* — Сьг ће мама да гу бањка у топлу водичку.

бањкање с гл им од *бањка*[2]. — Ел ти неје досадило оволко бањкање?

бао узв *ономат пуцња, експлозије.* — Бао, пуче пушка у малу, а они порипаше санити.

бап узв в *бьп.* — Бап! Бап, бап, трипут га бапну у груди и он се изврну.

бапа несв **1.** *халапљиво једе.* — Бапа лéб и сланину ко мећава, па ће иде у дрва. **2.** *удара, туче.* — Не бапа га за мерак, но за његово добро. — Бапа га што не слуша. **3.** *неспретно хода.* — Недовидује, па бапа по путишта.

бапа се несв *буса се, хвалише се.* — Бапа се у груди ко петьл на буњиште.

бапање с гл им од *бапа (се).* — Само се чује његово бапање, како еде онуј баницу (1). — Бегај долеко од његово бапање, да те не довата с онеј ручетине (2)! — Све се очкољавил докл[е] е бапал по мрак и[з]-Село (3). — Од бапање у груди све му помодрело месо.

бапе-бупе в *бьпе-бупе.* — Доватили чукачи, па бапе-бупе, само чукају снопје на гувно.

бапере-бупере узв *тупере-лупере.* — Бапере-бупере испрашимо га с тојаге, неће више да дира наше девојке.

бапка[1] ж дем и хип од *баба.* — Да ми је жива моја бапка, не би ви с мене терали сеир.

бапка[2] ж *древени део на самару: предња и задња бапка са шест патарица.* — Бапка дојде кривуљеста, такој напраена да не жуља коња.

бапке[1] ж мн мед *мале богиње (рубеоле).* — Исипало се дете з-бапке. — По целу снагу добило бапке.

бапке[2] ж мн *оболели плод шљиве.* — Избапкала се слива све у бапке, нигде едьн здрав зеленац.

бапла ж фиг *крупна жена.* — Да виш какву-е баплу довел Криста ис-Прочоловци.

бапне свр в *бьпне.* — Кьд га еднуш нешто бапне у главу, ће се окасвети.

/банске приче/ изр *наклапања, празноверице.* — Нећу да слушам тej бапске приче.

бапски, -а, -о пеј **1.** *који је као у баба, својствен бабама.* — Што ће ти овој бапско облекло кьд још неси баба? **2.** *неверовашан, неозбиљан,* в *бапски лек,* в *бапске приче.* — Наслуша се ја куде вас бапске приче.

/бапски лек/ изр *несигуран лек, староврелски начин лечења.* — Едино да му најдем неки бапски лек, па ако помогне, помогне.

бапће несв **1.** *гори добро, бубњи.* — Разгоре се кубе са сува дрва, па све бапће. **2.** фиг *једе халапљиво.* — Ручка дете па бапће, ко да неје три-дьна видело леб. **3.** фиг *игра лопту, фудбал.* — Цел-дьн бапћу лопту над нашу кућу, настраува се ће ми разбију пенџер.

бапче с дем и хип од *баба.* — Куде е моје бапче да га видим?

бапчица ж дем и хип од *бапка*[1]. — Кад ми умре бапчица, остадо едино женско у кућу, све се свали на мене.

бара[1] ж **1.** *поток, поточић.* — Доле, нис падину, куде бару, ће скараш говеда да се зачас напасу. **2.** *локва.* — Помоча се Мурџа, напраи бару. — Расипал млеко, напрайл онолку бару. **3.** фиг *мокраћа, пишање.* — Идем у грмење, да пуштим бару.

Бара[2] м *име пса.*

барабар / барабарке прил **1.** *заједно, једнаки.* — Свуде су били барабар, ко близнаци: и у работу и на косилбу и у војску. — Барабарке смо ишле у школу у Брод. **2.** прил *напоредо, заједно.* — Мучила сам се барабар с мужа, докле напраимо кућу. — Булча и Жероња су у ерам барабар вукли кола.

барака ж *кућица од дрвета.* — Печалбу сам провел по бараке, дојде време да и ја еднуш легнем како требе, у кућу.

барапштина[1] ж аугм и пеј од *бараба (мангуп, нерадник, пробисвет).* — Куде сам па ја пристал да се носим з-белосвецке барапштине.

барапштина[2] ж *безобразлук, глупост.* — Наслуша се ја од његове барапштине. — Колке-е барапштине напрайл, да се човек за главуувати.

бардак м *земљани суд за ракију,* в *кондир.* — Отиде з-бардак да вика на свадбу.

барем / берем прил *бар.* — Узел ми косу, барем да ме-е питал, дал би му гу. — Кад је такој, берем да и ја појдем с њега.

баретина ж ауг и пеј од *бара, барушшина.* — Настраува се како ћу преко туј баретину да пређем.

баретка ж *плитка округла капа без шшита, берешка, бере.* — Понеки, тике због моду, куде нас носу баретку. — Тај глава нее за баретку.

барица ж *мала вода.* — Тече барица низ Буђину падину а[л] лети често пресушује.

барјак м **1.** *барјак, застава.* — Како барјак на кућу сам била у нашу вамилију. **2.** *црна марама која се ставља на кућу умрлога.* — Видо црн барјак на Динчину кућу, кој ли-е наћаске умрел?

барјактар м *сват који носи заставу, барјак.* — Не мож свадба ни без барјактара.

Ба̏рка м *надимак.*

Ба̏рке ж *заселак.*

барушља̏к м *мочварно земљишӣе.* — На́кара ме да о̏дим преко неки̏ барушља́к, те се углибави̏.

барушљи̏в, -а, -о, *мочварасӣ.* — Лива́да му барушљи̏ва, ка-це-око́си, те̏шко ће се се́но осу̏ши.

бару̀штина ж ауг од *бара*, в *барчуга.* — Низ Бла̏то бару̀штине ко́лко о̏ћеш, па̏зете куде̏ о̏дите. — Загмаца̏ се до гу̏шу у ону̏ј бару̀штину на Ки̏тку.

барче̏тина ж ауг и пеј од *бара.* — У ту̏ј барче̏тину се ста̏лно загло́бу ко́ла.

барчу̏г м ауг и пеј од *бара.* — Немо̏ј се загма̏цаш у барчу̏г, па да ми до̏јдеш блатњи̏в до коле̏на.

барчу̏га ж ауг од *бара, баруштина.* — Кьд иска̏раш сто̏ку, бе̏ж од барчу̏гу, да се неко̏ гове̏че не загло̏би.

ба̏с м муз *лимени музички инсӣруменӣ, ӣуба.* — Мо̏ј чи̏ча зна̏е да сви̏ри у ба̏с.

ба̏са несв *удара ӣесницом.* — Још емпу̏т да ви̏дим да ми дете̏ ба̏саш тако̏ј у грби̏ну, с ме̏не ће и̏маш по̏слу!

ба̏са се несв *удара се (у груди), горди се, хвалише се,* в *буса се.* — Ста̏лно се за по нешто̏ ба̏са, мо̏ра да су му гру̏ди веће̏м помодре̏ле о[д]-то̏лко баса̏ње.

ба̏самак м *сӣеӣеник.* — Мно̏го им припр̏ти ба̏самци ис-по̏друм.

баса̏ње с гл им од *баса (се)*, в прим под *баса се.* — До̏јади ни с то̏ј баса̏ње у гру̏ди.

ба̏саџија м *свирач на басу (инсӣруменӣ ӣуба).* — Ка̏жи, а̏, како̏ сви̏ри преде̏нски ба̏саџија? — Ту̏ј бе̏ше Ђу̏ра ба̏саџија с тра̏ктор, докара̏л бра̏шно у за̏другу.

баски̏ја ж *грубо ӣесана леӣва.* — Огради̏ гу̏вно з-баски̏је. — На баски̏је закова̏ та̏рабе.

ба̏сма ж *ӣлаӣно.* — Купи̏ ба̏сму за су̏књу, сьг са̏мо да на̏јдем шна̏јдерку, па да ме зали̏чи.

ба̏т м *ӣањ с великим кореновима у земљи.* — Ови̏ја ба̏тови не мо̏ж ни̏ки да изва̏ди, едино тако̏ј да иструлу̏.

ба̏та м **1.** дем и хип од *браӣ, сӣарији браӣ.* — З-ба̏ту Драго̏љуба смо ишли̏ да бе̏ремо дрва̏. — Дојдо̏ше ба̏тини го̏сје из Дика̏ву. **2.** *девер.* — Ово̏ј су ципе̏ле на ба̏ту, а ово̏ј на башту̏.

бата̏лен, -а, -о **1.** *наӣушӣен, осӣављен.* — Пу̏т преко Цеврља̏нку ода̏вно је бата̏лен, па-е ура̏сал у шиба̏к. **2.** *ћакнуӣ.* — Пра̏ен, па бата̏лен. — З-бата̏леног чове̏ка ће изле̏знеш ти̏ на кра̏ј, кьд је то̏ј па било̏?

бата̏ли свр **1.** *наӣусӣи, осӣави.* — Не̏ма вајда̏, бата̏ли рабо̏ту, па да си бе̏гамо до̏ма. — Ако е батали̏л шко̏лу, че̏кају га фа̏нгла и мистри̏ја. — Бата̏ли то̏ј, обр̏ни дру̏ги ли̏с. **2.** *ӣресӣане.* — Батали̏ли да во̏ј доо̏ду си̏нови. — Батали̏л да пи̏е, сьг са̏мо це̏вчи (*ирон*). **3.** *ӣрекине на ӣола ӣосла, не доради.* — Башта̏ га праји̏л, па батали̏л. Тако̏ј оста̏л недопра̏ен.

баталијо̏н м *баӣаљон, много.* — Пројде̏ низ дру̏м на собо̏р баталијо̏н љу̏ди.

батаљува̏ње с гл им од *баӣаљу(ј)е (се).* — Нави̏комо на његово батаљува̏ње: пр̏во ба̏тали шко̏лу, па ба̏тали рабо̏ту, па за̏батали до̏м!

батаљу̏е (се) /батаљу̏је (се) несв *осӣавља, заӣосӣавља (се).* — Батаљу̏ј ту̏ј рабо̏ту, неси̏ ти̏ за ма̏јстора. — Ако не у̏чи, о̏дма да батаљу̏е шко̏лу, па у рабо̏ту докле-е вре̏ме! — Све̏ се батаљу̏е: њи̏ве, лива̏де, село̏! — Батаљу̏је се печа̏лба, Црнотра̏вци ськ и̏ду на школува̏ње.

батѐрија ж *батеријска лампа*. — Донѐси ми батѐрију у пòдрум да вѝдим квò се овòј расипàло. — Да ми кỳпиш крỳшчицу за батѐрију.

батѝсан, -а, -о *покварен*. — Овòј ти сѝрење батѝсано, неје̏ за едѐње.

батисувàње с гл им од *батисује (се)*. — У овѝја пòдрум нѐма вѝше батисувàње, кво остàниш, тỳј се не квàри.

батисỳје (се) несв *упропашћава (се), квари (се)*. — Ỳзне ли кво гòђ у рỳке, òн батисỳје, неје̏ тòј мàјстор. — Штà ни-е свѐ батисàл, да ти не казỳем. — Компирѝ су ми се ỳвек батисувàли на тỳј орнѝцу, нѐћу вѝше тàм да ги сàдим. — Сѝрење се батисỳје ако му не тỳриш кочкà сòл.

батѝше (се) свр **1.** *упропасти (се), поквари (се)*. — Немòј да ми батѝшеш тỳј даскỳ, мòж ће ми потрѐбе за нештò. — Уплашѝ се да га не батѝшем, па не тѐ вѝше да дѐљам трупàц. — Лѐб се батисàл, не мòж се едѐ. — Батисàла се урдà у зàстуг. **2.** *промени се, поквари се (време)*. — Бàтиса се врѐме, не могàмо да докàрамо снòпје, ни рукòљке да збѐремо.

бàтка м дем и хип од *баша*. — Дòјди, да вѝди бàтка кòлко си порàсал. — Бàтка ће вој дадѐ некѝ динарчѝк.

батлàг / батлàк м *мочвара, глиб*. — Заглавѝше ми се кòла са свѐ сѐно у батлàг, едвà ги извадѝмо. — Навѐде ме прàво у батлàк, да се заглòбимо.

батлѝја м *срећан човек, срећник, заљубљеник*. — На коњѝ е голѐм батлѝја. — Кьд је тòлки батлѝја, ћу му дадѐм пòевтино. — Òн је батлѝја, пòбрзо ће нàјде работу у вàрош.

/батлѝја работа/ изр *срећан рад*. — Кад љỳди нештò работу, вѝка им се: Батлѝја работа, да тòј што работу брзо и дòбро уработу.

батлѝјес, -та, -то *онај који је срећних руку*. — Дàј њѐму да ти пробѐре кравчѐ, òн је батлѝјес.

батлѝка ж *срећница, жена срећне руке*. — Бò[г] гу дàл батлѝку за свѐ, па и за човѐка.

/бàца крв/ изр *пљује крв*. — Одвѐли га у бòлницу, почѐл да бàца крв.

бàцка ж *бодља, трн*. — Нагазѝл на бàцку, па вучѐ нòгу.

бàцка (се) несв в *бьцка* **1.** *убада (се)*. — Немòј да се бàцкаш на иглỳ. — Двàпут су ме бацкàли у рỳку. — Окòсено, па бàцка ка-це òди бòс. **2.** фиг *ради иглама, плете*. — Дањ̏с је голѐм прàзник, данà[с] се не бàцка. **3.** фиг *удара петом при ходању*. — Све бàцка кад òди.

бàцкав, -а, -о *трновит, који има бодље*. — Не мòж да òди бòс по странѝште, млòго бàцкаво.

бацкаѝв, -а, -о в *бацкав*. — Овѝја трње млòго бацкаѝви, какò да бѐрем шипцѝ?

бацкаѝво прил *бодљикаво*. — Млòго е бацкаѝво, немòј да завлàчиш рỳку. — Какò òдиш по тòј бацкаѝво, не знàм.

бацкаљѝв, -а, -о в *бацкаив*. — Шишàрке су млòго бацкаљѝве, не мòж се кòпају з-голỳ нòгу.

бацкаљѝво прил в *бацкаиво*. — Кудѐ пòјдеш, свỳде бацкаљѝво.

бацкàње с гл им од *бацка, плетење*. — Дањ̏с нѐма бацкàње, голѐм је светàц.

бàцко м *ован који боде*. — Пàзи се дòбро од бàцка, немòј те зачà[с]-стркòљи.

бацкољàв, -а, -о *бодљикав*. — Не мòж се бòс òди по бацкољàво странѝште.

бацљѝв, -а, -о *бодљикав*. — Немòј бòс по странѝште, млòго-е бацљѝво.

бацма̀к м пеј *блатиште, глибиште.* — Не видо̀ по мр̀ак, но се загмаца̀ у бацма̀к до колѐна.

ба̀цне свр в *бьцне.* — Ба̀цне те, па побѐгне.

ба̀чва ж **1.** в *бьчва.* — Расипа̀ле ми се ду̀ге на ба̀чву. **2.** *мера за течност, хиљаду литара.*

бачвѐтина ж в *бьчветина.* — Едва̀ опра̀мо бачвѐтину от ко̀мине.

бач̀евиште с *место на коме је бачијала стока.* — На бач̀евиште су нека̀д билѐ тр̀ле и колѝбе.

Бач̀евиште с мтн *ливада, шума, извор.*

бачѝја ж *место на планини са колибама и торовима где су лети напасане овце.* — Чува̀ла се, о̀ндак, мло̀го ста̀да на бачѝје.

ба̀чка се несв *ваља се у блату, гмаца.* — Пра̀сци излѐзла у бра̀ниште, па се ба̀чкају по ба̀ру. — Немо̀ј се деца̀ ба̀чкају по бла̀то.

ба̀чкало с *каљаво, мочварно, мокро земљиште.* — Чѝм до̀јду до во̀ду, свѝње о̀дма напра̀ву ба̀чкало. — Ступу̀ј по ка̀мење, да не о̀диш по ба̀чкало.

бачка̀ње с гл им од *бачка се.* — И деца̀ во̀лу бачка̀ње по бла̀то по̀сле кѝшу. — Како̀ им не доса̀ди бачка̀ње по тој бла̀то?

бачко̀љ м *блато, баруштина.* — Ра̀сипа снаа̀ во̀ду и на̀праи бачко̀љ по ку̀ћу. — Едва̀ пројдо̀мо кроз бачко̀љ у Баинску рѐку.

бачкоља̀к м ауг од *бачкољ, блатиште, каљуга.* — Кьд излѐзомо из бачкоља̀к, сьг је ла̀сно по пу̀т.

бачкољѝв, -а, -о *блатњав, каљав.* — Дру̀м скро̀з бачкољѝв, љизгају се ко̀ла. — Наста̀де неко̀ бачкољѝво врѐме, ника̀ко да га одбѝје. — Кудѐ сту̀пиш, сву̀д бачкољѝво. — И̏де си о̀н по бачкољѝво, две-па̀ре не да̀ва.

бачкољивѐје несв *постаје блатњаво.* — Јѐсен, ће по̀чне да бачкољивѐје, како̀ ће дока̀рамо дрва̀?

бачува̀ње с гл им од *бачује.* — На Чемѐрник су А̀шани докарува̀ли сто̀ку на бачува̀ње.

бачу̀је несв *чува овце на бачијама.* — Вѝше нѝки не бачу̀је о̀вце. — Ту̀ј су на̀ши ста̀ри бачува̀ли сто̀ку, зато̀ј се и вѝка Бач̀евиште.

ба̀ца[1] м **1.** *пашеног, свастикин муж.* — Рѐтко се вѝђамо з-ба̀цу, не доо̀ди у село̀. **2.** *крупан човек.* — Доша̀л некѝ ба̀ца па засѐдал у кафа̀ну и не помѐра се, а нѝки не зна̀је коѝ је, ни откудѐ је.

ба̀ца[2] м *отвор на крову на димњаку.* — Кьд засувѝтли вѐтар кроз ба̀цу, у ку̀ћу нака̀ра снѐг.

бацана̀к м в *баца (1).* — Нѝје смо бацана̀ци, жѐне су ни сѐстре.

ба̀цин, -а, -о *који припада пашеногу.* — Кад га спа̀рим з-ба̀цинога Му̀рцу, ѝма да вучу̀ ко̀ла, па свѐ да прштѝ.

ба̀ш речца *за посебно наглашавање нечега, управо тако, управо ту, управо тада.* — Да до̀јдеш ба̀ш на Ђурђо̀вдан. — Дана̀с бѐше ба̀[ш] жѐшко. — Бѝл са̀м ба̀ш у Леско̀вац. — Ба̀ш да му не дадѐм коња̀. — Ба̀ш зато̀ј га и не во̀ли.

ба̀шено прил *прикривано, слагано.* — Нѝшта ба̀шено не вира̀је, бр̀зо се дознаѐ.

башѐње с гл им од *баши.* — Да те не спасѝ з-башѐње, изѐл би ћотѐк ко бѐла ла̀ла.

ба̀ши несв *таји, прикрива, настоји да забашури.* — Н-умѐјем да ба̀шим, свѐ ти испрѝчам да зна̀ш о̀дма. — Башѝ од му̀жа, башѝ ко̀лко мога̀, ал је па̀ дозна̀л. —

Донегде̏ баши̏, па ви̏ше не мога̏, мора̏ му ка̏жем. — Да неје̏ баши̏ла, мо̏ж би вој и опрости̏ли.

башка̏ прил *посебно, одвојено.* — Башка̏ си е о̏н, башка̏ смо си ни̏је. — У пре̏сак се сипу̏е башка̏ ржени̏ца, башка̏ ца̏ревица. — Башка̏ ти-е си̏рење, башка̏ поприке, а ти̏ је̏ђ како̏ о̏ћеш.

башкаре̏ње с гл им од *башкари се.* — Нави̏кла до̏ма на башкаре̏ње, па вој те̏шко да рабо̏ти.

башка̏ри се несв *излежава се, одмара се.* — Пу̏сти дете̏ нека се ма̏лко башка̏ри.

башно̏м прил *чини ми се, биће да, као да.* — Башно̏м сам га негде̏ виде̏ла, а куде̏, не зна̏м, па да ме уте̏паш.

башта̏ м *отац* (вок: *тато!*). — Зна̏е ли ти башта̏ куде̏ си доша̏л и што̏ пра̏иш? — Кака̏в ти је башта̏, ни ти̏ неси̏ по̏ а̏ран од њега. — То̏-е башта̏ на ме̏не.

баште̏вина ж *наследство од оца.* — Три-е̏ктара земња̏ и полови̏н ку̏ћа ми е од баште̏вину. — Еди̏ни о̏н оста̏де на баште̏вину, бра̏ћа му се оцели̏ше, се̏стре поуда̏доше која̏ куде̏.

баште̏тина м аугм и пеј од *башта̏.* — О̏н неје̏ башта̏, о̏н је баште̏тина.

ба̏штин, -а, -о, *очев.* — Од ба̏штин голе̏ми капу̏т саши̏ли на деца̏ чеши̏рке.

баштина̏ ж в *баште̏вина.* — Оста̏л на баштину̏ да се снао̏ди како̏ зна̏је и уме̏је.

башу̏ри несв в *баши.* — Дете̏ е мале̏чко, оно̏ н-у̏мејe да башу̏ри како ти̏, него све̏ ка̏же.

бьбња̏ло с в *бабњало.* — Како̏ мо̏ж да слу̏шаш ви̏ше то̏ј бьбња̏ло?

бьбњи̏ несв в *бабњи.* — Бьбњи̏ с ло̏пту по со̏бу, не гле̏да, ће стро̏ши пе̏нџер!

бь̏з м бот *зова* Sambicus nigra. — Кьд уцавти̏ бь̏з, ки̏тке бе̏ремо за ча̏ј.

бьзде̏ж м **1.** *смрад, смрдеж.* — Чак се овде̏ наду̏шује бьзде̏ж од њи̏ов ну̏жник. — Тру̏је од бьзде̏ж. **2.** фиг *лош човек.* — Немо̏ј да ми ви̏ше доо̏ди у ку̏ћу ти̏ја бьзде̏ж.

бьзде̏ње с гл им од *бьзди.* — Ку̏де да се де̏немо о[д]-то̏ј бьзде̏ње од буњи̏иште?

бьзди̏ несв *смрди, заудара.* — От паље̏вину бьзди̏ це̏ла доли̏на. — Бьзди̏ па се не траи̏.

бьздо̏тина ж/м пеј *прљава, смрдљива особа.* — Куде̏ па сьг дојде̏ она̏ј бьздо̏тина да ми ку̏ћу опога̏ни.

бьзо̏вина ж *зовино дрво.* — Бьзо̏вина нее̏ ни за огњи̏иште, зача̏с ву̏кне и изгори̏.

бьзо̏вка ж в *бь̏з.* — Сва̏ри си ча̏ј од бьзо̏вку, да се иска̏шљеш како̏ тре̏бе.

бьлва̏н м *балван.* **1.** *трупац.* — Обали̏мо бу̏ке, исе̏комо бьлва̏ни, кои̏ ће ги тако̏ј те̏шки сьг у ко̏ла ка̏чи? **2.** фиг *тутубан, глупан.* — Ти̏а бьлва̏н не̏ће те разу̏ме кво о̏ћеш, два̏пут мо̏ра му ора̏тиш.

бьлва̏нче с дем и хип од *бьлван.* — О[д]-то̏ј бьлва̏нче до̏бро-е да издубе̏ш кору̏бу да еду̏ сви̏ње.

бь̏п узв *за подражавање звука кад нешто падне.* — Бь̏п, па̏де кути̏че.

бь̏па несв в *бапа (1, 2).* **1.** — Бь̏па ли бь̏па, докле̏ се не наси̏ти. **2.** — Кьд ва̏ти да бь̏па дете̏, да ти дожале̏је. **3.** — Нуме̏је да о̏ди но ба̏па ко по мра̏к.

бь̏пе-бу̏пе узв *тапе-тупе, тупе-лупе.* — У̏вати дете̏ па бь̏пе-бу̏пе, бь̏пе-бу̏пе по ду̏пе, на брзи̏ну га сми̏ри.

бь̏пне свр **1.** *удари, тресне, падне.* — Кьд га о̏н бь̏пну му̏комачки у гру̏ди, и̏скара му ва̏здук, едва̏ га поврну̏мо. **2.** фиг *каже бесмислицу.* — Бь̏пне си тако̏ј нешто̏ и оста̏не жи̏в.

бъпњување с гл им од *бъпњу(ј)е (се).* — Да не беше бъпњување у грбинку, теше дете да ми се затаи.

бъпњуе / бъпњује несв *удара, бије, млати.* — Много га бъпњуе, а дете неје толко кабат.

бъпњуе се / бъпњује се несв **1.** *удара се, бије се.* — Не бъпњује се дете у главу, ће га изалипавиш. **2.** фиг *чини се силним, горди се.* — Бъпњује се у груди, колко е јак и силан.

бъцка (се) нес **1.** *боцка (се).* — Бъцка га трнчак у ногу, па клендрца. — Бъцка се с иглу у прс, да извади трн. **2.**фиг *плете, везе.* — Данъс је Огњана Марија, данъс се не бъцка. **3.** фиг *пецка, подбада.* — Стално га бъцкају за Руселену, а он поцрвенеје ко поприка, па ги још више поцакоше. **4.** фиг *сади поврће.* — Другу леју бъцкам аршламу.

бъцкање с гл им од *бъцка (се), шприцање, пелцовање.* — Тај бопка ми-е од бъцкање. — Требе да иду деца на бъцкање од голему болес.

бъцкољ м *трњак.* — Не мож да се пројде, свуд голем бъцкољ. — Куде ме доведе у овија бъцкољ?

бъцне свр **1.** *боцне.* — Кьд га бъцне, одма врљи чивте. **2.** фиг *плете, везе.* — Дьнас бъцнем, јутре бъцнем и исплето детету цемпирче. **3.** фиг *пецне, подбоде.* — Само ли ме још еднуш бъцне ће види своега бога! **4.** *посади.* — Бъцне арпацик овде-онде, никако да увати ред.

бъцне се свр **1.** *убоде се.* — Требало се бъцне у прс, кад је нашал ђуђум с паре, да му не отиду у там-тум. **2.** фиг *пецне, подбоде, изазове.* — Задригуза, воли да се бъцне, а овам после кука кад га бију. **3.** *посади.* — Бъцну ту[ј] и там, колко да не каже да несъм садила тикве.

бъчва ж *велико буре с отвором.* — Напуни се бъчва са сливе до сам вр, съг нека чека док сташу.

бъчветина ж аугм од *бъчва.* — Едва испразнимо бъчветину с комине.

бъш узв *баш.* — Е, бъш ми је мило. — Бъш да га не купи Тодор. — Бъш ми нешто дојде на памет Румена.

бебе с *беба.* — Има бебе, па га чува.

бебиште с ауг и пеј од *бебе.* — Тој бебиште досади с врекање.

бебуљан м *мало старија и крупнија беба.* — Колко кила има тија твој бебуљан?

бега несв **1.** *бежи.* — Куде бега кьд ис кожу не мож да побегне. — Бегеј док си читав! **2.** фиг *иде.* — Дај нешто да гутнем, па да бегам у њиву. **3.** фиг *одлази, сели се, напушта родни крај.* — Дојде време да сви бегају у варош, ники неће да се мучи на зевњу.

бегањац м шатр у дем знач: *бежање.* — Не вреди му бегањац, ће дојду девери из општину, да га па одведу.

бегање с гл им од *бега.* — Бегање до могање. — Какво ти је па тој бегање, ка це врну дом чим огладне?

бегендија ж/м *онај који има укуса, уживалац у нечему.* — Ставра је голем бегендија на добри волови. — Узела еднога бегендију.

бегендисување с гл им од *бегендисује (се).* — Ништа не испаде од њино бегендисување.

бегендисује (се) несв *воли (кога), одабере (кога), свиђа се, допада се.* — Много га девојке бегендисују. — Бегендисувал девојку там, у Славујеви. — Бегендисују се три-године дана, а кво ће од тој да испадне, сам Бог знаје.

бегендѝше свр **1.** *пронађе, одабере.* — Ће му помо̀гнеш, да бегендѝше по̀убаву дево̀јку? **2.** *допада се.* — Мло̀го га бегендѝшу дево̀јке.– Бегендѝшу се, ал им се родѝтељи не трпу̀.

бегенисува̀ње с гл им од *бегенисује* (*се*). — У мојо̀ врѐме неѐ било̀ бегенисува̀ње, башта̀ ме е оженѝл како̀ е о̀н тѐл.

бегенису̀је (се) несв в *бегендисује.* — Неѐ до̀бро ка це деца̀ то̀лко бегенису̀ју, а родѝтељи им, збок-ста̀ру пѝзму, не да̀вају да се у̀зну.

бегенѝше свр/несв в *бегендише.* — Кьд гу бегенѝшеш, трѐбе одма̀ да вој ка̀жеш да-е твоја̀ и нѝчија вѝше.

бегѝм прил в *бајаги.* — Бегѝ[м] ми ту̀ђо прасѐ изрѝло лѐју, а неѐ њо̀јно вепрѐ.

беда̀ ж **1.** фиг *било шта чији је садржај непознат.* — Рѐче оста̀ил ми неку̀ беду̀ куде чѝчини, па ѝдем да гу у̀знем. **2.** фиг *штогод мало, безначајно.* — Прѝмам неку̀ беду̀. (*одговор на питање: Колка ти је пензија?*). — За ту̀ј беду̀ нѐ би ни работѝл. **3.** фиг *разлог.* — Нањутѝл се на мѐне, не зна̀м која̀ му је беда̀. **4.** фиг *невоља.* — Која̀-ти-е беда̀ те си тако̀ј у̀илан? **5.** изр: — На крѝвога беда̀ (ирон *кривица је окривљеног*).

бедевѝја ж **1.** *расна кобила.* — Ја̀ше едну̀ бедевѝју, нѐма гу одо̀вде до куде Вра̀ње. — Што̀ се едну̀ш не скр̀ши с ону̀ј бедевѝју, кьд то̀лко скита̀ра. **2.** фиг *крупна, незграпна жена.* — Довѐл из рабо̀ту едну̀ бедевѝју, мо̀ж га у зу̀би но̀си.

бѐдем / бѐден м **1.** *бедем, узвишење.* — Укачѝл се на бѐден, са̀мо што не па̀дне. **2.** *обала реке.* — Уз бѐдем сам посадѝл вр̀бе, да га вода̀ вѝше не одно̀си.

беденчѐк м дем од *беден.* — Ѝди се ука̀чи на беденчьк куде ону̀ј кру̀шку, па ће ги вѝдиш до̀ле у падѝну кудѐ бѐру сѐно.

бѐди несв *лажно оптужује, набеђује, клевета.* — Што̀ ме залу̀д бѐдиш, кьд несьм крѝв.

бѐдни се несв **1.** *горди се.* — Кьд излѐзне на сока̀к, сва̀ се бѐдни, ко да гу не зна̀мо ис коју̀-е вамѝлију. — Почѐла се мло̀го бѐдни отка̀д вој му̀ж из Нѐмачку пра̀ћа па̀ре. **2.** *дотерује се.* — Сѐдла пред-огледа̀ло, па се бѐдни да-е у̀бава ко кандѝљка. — Во̀ли да се бѐдни ко сва̀ки девојчурља̀к.

бедренѝца ж *уздужна страница на дрвеном кревету.* — Међу бедренѝце ту̀ри се надѐксана сла̀мњача, па се покрѝе с пр̀тен чарша̀в.

бедува̀ње с гл им од *бедује.* — Навѝкла-е она̀ на њего̀во бедува̀ње, па си две-па̀ре не да̀ва за то̀ј.

бедујe несв *жали се, приговара, изводева.* — По цѐл дьн ми беду̀је, не мо̀гу си рабо̀тим од њѐга. — Ка̀жи ни којѐ тѝ мо̀ж да рабо̀тиш, а да не беду̀јеш?

бѐее узв *за дозивање оваца.* — Бѐее, бѐее, Зр̀нко, бѐее!

бежанѝја ж *бежање.* — Узо̀мо ала̀тке, па бежанѝја. — Наила̀зу ли Бу̀гари, а мѝ о̀дма у бежанѝју.

бежа̀пов, -а, -о *бегунчев.* — Бежа̀нова ма̀ти жѝва, а Стоја̀нова нејѐ (*изр*).

бежа̀њац м шатр в *бегањац.* — Ватѝше бежа̀њац уз рѐку, кад видо̀ше ћу им напу̀ним ду̀пе з-драмлѝје ко на за̀јци.

бежа̀ч м *бегунац.* — Ка̀в си тѝ то̀ј бежа̀ч ка[д]-те одма̀ ватѝше?

бежѝ несв **1.** в *бега* (*1*). — Бѐж да бѐгамо, етѐ га лу̀ди Мило̀јко с помага̀љку. — Бѐж од мѐне. — Бѐж накуде коша̀ру, да те не вѝду. **2.** фиг *сели се*, в *бега* (*3*). — Свѝ бежу̀ у ва̀рош, нѝки не це му̀чи по овѐј пу̀сте гологу̀зе.

/беж-цева̍п/ изр *осион, луд* (*човек*), в *цеваӣ*. — О̍н је чове̍к беж-цева̍п, не мо̍жеш ти̍ с ње̍га. — Шће̍ ти чове̍к беж-цева̍п, са̍мо да си и̍маш главобо̍љу. — Роди̍л се таќв беж-цева̍п и не мо̍ж се уцева̍пи.

безвезња̍к м *глуӣ човек*. — О̍н ти је едьн безвезња̍к, ни свињу̍ у ко̍чину н-уме̍је да ука̍ра.

безде̍р м *сӣрах, ӣаника, чудо, нерешива сиӣуација, безизлаз*. — Увати̍ се у безде̍р: кво̍ сама̍ да рабо̍тим. — И ти̍ ће се од ње̍га на̍јдеш у безде̍р. — Ва̍ти ме безде̍р од ону̍ј алабу̍ку, па побе̍го. — Без безде̍р не̍ће изле̍зне ис ку̍ћу.

безде̍тка ж *нероӣкиња*. — Жена̍ му безде̍тка. — Зашто̍-е са̍мо жена̍ безде̍тка, а не̍је и му̍ж?

безду̍шник м *силник*. — Безду̍шници, оте̍ше ми и то̍ј му̍зно кравче̍ за по̍рез, оста̍до без ни̍где ни̍шта у коша̍ру.

безецува̍ње с гл им од *безецује*. — Без безецува̍ње не̍ће те че̍ка да се вр̍неш из рабо̍ту.

безе̍цује свр/несв *унаӣред одреди, заузме, заузима, резервише*, в *каӣарише*. — Безецува̍л сам едно̍ у̍баво јунче̍ у До̍бро По̍ље. — Ту̍ј дево̍јку сам ја̍ безецува̍л.

безле̍бница ж *глад, безлебица*. — Увати ра̍т, дојде̍ безле̍бница, кво̍ ће еде̍мо? Мазгу̍емо бу̍кову ко̍ру.

/безо̍бзир/ изр *безобзира*. — Безо̍бзир на то̍ј с Милу̍нку, ти̍ си свр̍ни куде на̍с кьд прово̍диш.

Бе̍ка ж *надимак*.

беке̍ће несв *мекеће, блеји*. — Што̍ ти ова̍ј овца̍ нешто̍ мло̍го беке̍ће?

бе̍кне свр *каже*. — А̍јде, бе̍кни, ка[д]-цве̍ зна̍ш! — Сви̍ убуљи̍ли у ње̍га, а о̍[н] ни да бе̍кне.

бе̍л, -а, -о, *бео, беле боје*. — Почо̍мо и ми̍ да еде̍мо бе̍[л]-ле̍б. — Од ње̍га не̍је виде̍ла бе̍л дьн све докле се не о̍жени.

Бе̍ла вода̍ ж *извор на врху Големог Чемерника*.

/бе̍ла вра̍на/ изр *изузеӣак (лош)*. — О̍н је у на̍шу вами̍лију поста̍л бе̍ла вра̍на.

/бе̍ла глава̍/ изр **1.** *сӣарац*. — Овде̍ још кома̍ндује бе̍ла глава̍. **2.** *ӣамеӣан човек*. — Зна̍е, мо̍ре, та̍ј бе̍ла глава̍ сва̍шта, са̍мо га затрачку̍ј, па ће да чу̍еш.

белаи̍ше се свр *оӣараси се, ослободи се чега*. — Белаиса̍ се од беду̍, да ме ви̍ше не затрачку̍је те куде̍ си би̍л, те кво̍ си работи̍л. — Белаиса̍ли смо се од оно̍га шу̍тка да ви̍ше не боде̍ деца̍.

бела̍ј м *зло, невоља*, в *беда*. — Немо̍ј ми навуче̍ш неки̍ бела̍ј на ши̍ју. — Кола̍ј, кола̍ј, па дојде̍ до бела̍ј.

/бе̍ла ла̍ла/ изр: — И̍ма да ми пома̍га па све да и̍гра око ме̍не ко бе̍ла ла̍ла (*рад на силу*).

бе̍ла ра̍да[1] ж бот *цвеће* Leucanthemun Vulgare. — Пу̍но о̍рниште исцьвте̍ла бе̍ла ра̍да.

бе̍ла ра̍да[2] ж бот *ӣраӣинчица, красуљак* Bellis perennis L., в *ӣрӣка*, в *врӣиӣоӣ*.

бе̍ла ра̍да[3] ж *народно коло*. — Сви̍ зна̍ју да и̍грају „бе̍лу ра̍ду“, са̍мо ти̍ не зна̍ш.

бе̍ла у̍ма ж *бела глина, каолин*. — З-бе̍лу у̍му се пра̍ло пр̍тено да се избеле̍је.

бе̍ла чемери̍ка ж бот *оӣровна биљка* Veratrum Album L. — Поче̍ла да нестању̍је по Чеме̍рник бе̍ла чемери̍ка.

бе̍ла цигѐрка ж **1.** *бела цигерица, ӣлућа*. — Бе̍лу цигѐрку ту̍рамо у дро̍б ели у спр̍жу. **2.** изр: — И̍зеде ми бе̍лу цигѐрку (*униш̄ӣи ме*).

бељ̀ц[1] м (мн *белци*) *беоњача*. — Покрвавѐл му бељ̀ц.

бељ̀ц[2] прид непр *белцаш*. — Избувà ги на белѝло, па ми постѐљке дошлѐ бељ̀ц.

Бељ̀ц / Белàц м *бео коњ*. — Мòј Бељ̀ц је најбр̀з на Чемѐрник ка[д]-тр̀камо коњѝ.

Бѐле вòде ж в *Бела водà*.

белѐга ж **1.** *ожиљак*. — Тòј ми је белѐга од нòж ка[д] цмо се тепàли с Павлѝчани у кафàну у Рỳпје. **2.** *цр̄ша, белег*. — Овдѐ сам ударѝл белѐгу, да се знàје кòлко сам измерѝл. **3.** *обележје*. — На овнà смо врзàли белѐгу, àлен конàц. — Вр̀жемо белѐгу о[д]-ѕàкрпу и носѝмо клàшње у ваљàвицу. — Засечѐмо ỳво на овцỳ за белѐгу. **4.** *белег*. — Трѐбе на врачарѝцу да понесѐм некỳ белѐгу о[д]-Тòдора, да ми и за мужà вражỳка.

белегѝја ж **1.** *оштрило за оштрење косе*. — Купѝ дòбру белегѝју да измасàтим косỳ. **2.** фиг *мушки полни уд*. — Кад ѝзвади онỳј белегѝју да мòча, од брỳку обрнỳмо се на дрỳгу странỳ.

белѐжен, -а, -о *обележен*. — Òвце су ни билѐ белѐжене, ỳши смо им резàли.

белѐје несв **1.** фиг *свиће*. — Дњ̀н белѐје, а тѝ спѝш ли, спѝш! **2.** фиг *постаје сед, седи*. — Почѐ да белѐјем у нѝкакво врѐме.

белѐје се несв **1.** *бели се*. — Снѐг се белѐје по увàле на Станѝкин кр̀с срѐд лѐто. — Ка[д]-тàм, а његòва се кошỳља белѐје у јàбуку. **2.** фиг *стари*. — Рàно почѐл ỳљ да му се белѐје. — И њѐму се белѐје перчѝк.

белѐк м в *белега*. — Тỳј ѝма белѐк, на челò, од грàњку. — Узѐ ми белѐк, да ми гàта.

белѐње с **1.** *бељење, избељивање*. — Носѝла сам платнò у Голѐму рекỳ на белѐње. **2.** фиг *стављање пудера на лице*. — Сàмо си мѝслу на белѐње и дотерувàње овѝја девојчурљàци.

белетѝне ж мн *стара мушка народна ношња од белог сукна*. — Мòи старѝ свѝ бѐоше у белетѝне.

бѐли несв *избељује, прањем чини белим* (*платно*). — Плàтно во(ј)-е бѐлено, бѐлено, па нѐма кудѐ.

Бѐли м *надимак*.

бѐли брѐбер м бот *планинско цвеће* Anemone Nemoroza.

бѐли бубрѐзи м мн *тестиси код стоке (ован, бик, нераст) од којих се справљају куварски специјалитети*. — Штровàч ỳзне бѐли бубрѐзи па си ги пòсле испр̀жи у тигàњ и порỳча.

Белѝград м *Београд*. — Заорàл рабòту у Белѝград, па се врнỳл дòма. — Већѝном смо радѐли у Белѝград.

Белѝла с мн мтн *место поред Големе реке где се некад белило платно*.

белѝло[1] с *врста пудера за бељење лица*. — Не купѝ си белѝло, но ѝдем ко алòсана, нѝкаква.

белѝло[2] с *место на реци на којем се некад избељивало платно*. — Тỳј су некàд билà белѝла, а плàтно се сушѝло на тòј голѐмо пљòсно кàмење што га цѐл дњ̀н слњ̀нце грѐје.

бѐлисвет м **1.** *много, пуно*. — На собòр се збрàл бѐлисвет нàрод. — Родѝли компирѝ бѐлисвет. **2.** *туђина, иностранство*. — Од вàс ћу се дѝгнем да штỳкнем у бѐлисвет, да ме вѝше нѝкад не вѝдите.

бѐли се несв *ставља белило* (*пудер*) *на лице, дотерује се*. — По цѐл дàн се бѐлиш, нѝшта у рỳке не вàташ, да ѝма бар за когà, но за онòга тỳлоњу.

/бѐли смòк/ изр *производи од млека*. — У кỳћу се ỳвек имàло бѐли смòк докле се чувàла стòка.

/бели удовац/ изр *човек кога је жена оставила.* — Живи сам ко пустињак тија бели удовац.

белица ж *врста шљиве или трешње белих плодова.* — Сливе белице доле, у брег, родиле па скршиле. — Укачи се у белицу, па н-умеје да се сивне.

беличас, -та, -то *бео, беличаст.* — Зададе се беличас облак откуде Власину, ће дојде аламуња. — Коса му већем беличаста, почел да старее.

белиштар м пеј *човек изразито светлог тена и плаве косе.* — Куде отиде онакој рано онија твој белиштар?

белиштарка ж пеј *жена белог тена и плаве косе.* — Кој ће гу узне онакву белиштарку.

белка[1] ж **1.** *бела овца.* — Нећу си продавам белку, ћу гу запатим за расу. **2.** *беланац код јајета.* — У едну белку две жутке, таква јајца снесе наша Белка.

белка[2] ж *бела куница,* в *бељка.* — Белка ни издави све кокошке.

белки прил *кобајаги, тобоже.* — Белки ме не познаваш, а заедно смо ишли у школу у Златанци.

белким прил **1.** *кобајаги, тобоже.* — Белким немамо кво да работимо, па појдомо на Мејане у задругу. **2.** *можда.* — Пушти гу да иде у Село, белким ће ми најде ћенар за кошуљу.

белмуж м *специјалитет од сира и кукурузног брашна.* — Белмуж смо праили увек за премлаз.

/бело видело/ изр **1.** фиг *напредак, срећа, радост.* — Несьм видел бело видело откад она улезе у овуј куђу. **2.** фиг *дан, напредак.* — Не видела бело видело ако неје такој како ти викам (*заклетва*). — Дабогда, не видел бело видело (*клетва*).

белоглавац м *сед човек.* — Дојде едьн такав белоглавац, како-ти, ш-чантру да ни уписује за самодопринос.

белоглавка ж *црна овца с белом шаром на глави.* — Што-е овој: белоглавка ни постала лијарица?

белојка ж *женски струк конопље* Cannabis sativa. — Од белојке су побоља кучиста. — Тој белојке порано березимо, беоше поситачке о[д]-црнојке, и брзо ги чукашемо.

белокапац м фиг *Шиптар.* — Стално дооди куде нас едьн белокапац, матрапаз ис Прешево, купује овце и говеда.

Белоња м *име вола.*

белорепка ж *црна овца белог репа.* — Измузе ли више туј белорепку, ел да вој пуштам јагње?

белосветац м пеј *туђинац, бескућник.* — Ма кои да-е, да-е белосветац, она ће га уведе у куђу.

белосветка ж пеј *жена лаког морала, роспија, туђинка.* — Довуче Стојча из работу едну белосветку, па ни помами мужи; докле гу не претепамо два-трипут не те да си отиде.

белосветуша ж ауг од *белосветка.* — Па ли се довуче онај белосветуша, да ни помамљује мужи?

белосвецки, -а, -о фиг пеј *који је видео свет* (*скитница, пропалица).* — Уватил се з-белосвецки олош, па н-умеје да се отргне од њи. — Што ће ти белосвецка курва у куђу?

белотрепка ж *жена светлих трепавица.* — Које па оће о[д]-тебе тај белотрепка.

белоушка ж зоол *змија неотровница која живи у води.* — Ватал рибе, а уватил белоушку, па му се ноге оцекле.

белужњав, -а, -о *беличаст, белкаст.* — Ја га омасти, кѣд оно испаде белужњаво.

Белуна ж *крава беле длаке и име краве беле длаке.*

Белунка ж в *Белуна.*

белуњав, -а, -о, *беличаст.* — Цемпир ти е све белуњав, јал од брашно, јал од паучину.

белутак м *бели камен, силикатни камен.* — Узне белутак, труд и огњило, да запали цигару.

белутрак м в *белутак.* — Напунил џепови з-белутраци, па едва гижљави.

белуша ж *бела овца и име овце.* — Белуша, Грмуша и Калуша прве дотрчу на солило.

Белушка ж *име овце.*

белушке ж мн бот *врста баштенског цвећа.*

белци м мн *беоњаче ока,* в *бельц.* — Излетели му белци, па изровил у мене, да те стра уватити.

белча м **1.** *човек плаве косе.* — Он белча, па и деца се турила на њега. **2.** фиг *во драп длаке.* — Укарамо Белчу у кошару да не боде јунчетија. **3.** фиг *снег.* — Ноћаске запрашил по врови белча. — Излезни да видиш: белча до глежиње.

Белча м *надимак.*

белче с *говече длаке драп боје.* — Куде купи тој белче?

белчуг м *алка, карика, беочуг.* — Покидал се белчуг на Ђумино врзло. — Туј ми требе још едьн белчуг.

белчужьк м дем од *белчуг.* — Искидал ми се белчужьк на ланац о[д]-цат.

Беља м *име пса драп длаке.* — Што ли е тој те ме Беља не лае?

бељаван -вна, -вно *опасан, љут.* — Дете му млого бељавно, како с њега излази на крај ни сам не знае. — Не смеја ништа да продумам, беше тој бељаван човек.

бељавеје несв *лудује, немирује.* — Ка це напие, почне да бељавеје, не мож га ники смири.

бељавина ж/м *опасна, незгодна особа.* — То-е една бељавина, боље с њега да немаш работу.

бељај м *белај, мука, невоља, напаст.* — Узо га с-мене у работу, па си натовари голем бељај. — Кьт поче да рове на мене, ували се у бељај које да работим.

бељашан, -шна, -шно в *бељаван.* — Беше тој млого бељашан човек, неси могал с њега да споређујеш ни како с комшију.

бељигуваньe с гл им од *бељигује се,* в *баљигуваньe.* — Јеђ, доста с тој бељигувањe.

бељигује се несв в *баљигује се.* — Це бељигује докле ја не донесем мирка.

бељка ж *куна белица* Mustela foina, в *белка²*. — Уселила ни се у кошару бељка, гостинка, све ни кокошке повата.

Бељка м *надимак.*

бепче с дем и хип од *бебе.* — Порасло вој бепче кочка.

бепченце с дем и хип од *бебе.* — Убаво моје бепченце.

берaљка ж **1.** *жена која сакупља сено,* в *сенарка* (*1*). — Толко родило, три-берaљке два дьна не мож оберу сено у Папрат. **2.** *метална направа у виду чешља за брање боровница.* — Напраили гвоздене берaљке, па ни све затреше боровињке.

бера̀чка ж в *бераљка* (2). — Бес[3] бера̀чку ле̏чка ће набѐреш борови̏њке, зато̀ј си напра̀и бера̀чку.

бѐре несв **1.** *скуӣља.* — Сви̏ отишли̏ у слива̀к да бѐру сли̏ве. — Ју̏тре це̏л дь̏н трѐбе да бѐрем сѐно. **2.** фиг *гноји, бубри, оӣиче, набире.* — Убо̀до се на тр̏н, па ми пета̀ вазд̏ьн бѐре и ја̀ска. **3.** фиг *сече и довози дрва из шуме.* — Сву̏ но̀ћ се премисли̏ од една̀: кои̏ ће ми бѐре дрва̀ за зиму̏. **4.** фиг *брине, сӣрахује.* — Бѐрем стра̀ о[д]-цта̀рос што доо̀ди. — Не бѐри га̀јле. — Не бѐри бри̏гу за државу ће се сна̀јде, но ми̏ како̀ ћемо. — Бѐри ко̀жу на шиља̀к, ете̏ га шу̏нтоња. — Бѐрем бри̏гу како̀ ћу прези̏мим. **5.** фиг *ӣрӣи, ӣолерише.* — Ја̀ бѐрем, бѐрем у сѐбе, докле мо̀гу, а кьд однемо̀гу ви̏ше, све̏ ћу му нака̀жем што и̏мам; несь̏м ни ја̀ неосѐтљива, како о̏н мисли. **6.** фиг *захваӣа, заӣрема.* — Ови̏ја мо̀ј ако̀в бѐре осамдесе̏ ки̏ла, ка це напу̏ни с ма̀з два-му̏жа не мо̀ж га сту̏ру с огњиште.

бѐре се несв *скуӣља се.* — Ја̀ре се дѐре, на̀род се бѐре (*загонеӣка: гајде*).

берѐм прил в *барем.* — До̀бро-е да ти берѐм ма̀ти зна̏е куде̏ си отиша̀л, да не страу̏је. — Берѐм си му се натепа̀л, да ти не̏је ја̀д.

бери̏ја ж *галама, вика, дрека.* — Нада̀л бери̏ју ко да су га ву̏ци спопа̀ли. — За џа̀бе пра̀јш бери̏ју.

берикѐт / бериħѐт м *лешина, род.* — Да нава̀лимо да обѐремо берикѐт.

берикѐтан, -тна, -тно / **бериħѐтан,** -тна, -тно *родан, ӣлодан.* — Ова̀ј го̀дина бѐше берикѐтна за компири̏.

бѐрне свр *бере мало.* — Да бѐрнемо сенце̏ што-е оста̀ло, да га не зава̀ти ки̏ша.

бѐс м *јаросӣ, обесӣ, ӣомама.* — Вати̏л гу неки̏ бѐс, па не зна̏е кво̀ рабо̀ти. — Нашла̀ на мѐне ће искару̏е њојни бѐсови. — Улѐзал бѐс у њѐга, па про̀паде беснѐјећи.

бесѐди несв *говори, ӣрича.* — Сѐди и бесѐди кво̀ и̏маш да ми казу̏јеш.

бесѐње с гл им *од беси (се), вешање, бешење.* — Ако се не вр̏не кно̀ћи, не ги̏не му бесѐње прет-ку̏ћу.

бѐси (се) несв **1.** *веша (се).* — Еди̏но да га бѐси, кое̏ човѐк да му рабо̀ти. — Буда̀ла, це бѐси збо̀г ону̏ј белосвѐтушу. **2.** фиг *ӣење (се), ӣенӣра (се), качи (се).* — Не бѐси торбиче̏ ча[к]-го̀ре, не мо̀ж га детѐ дова̀ти. — Бѐси се по онѐј кру̏шке, ће па̀дне да се распу̏чи у парампарче̏. — Не бѐси се на ко̀ла, ви̏диш да воло̀ви едва̀ вучу̏ уз бр̏до. — Надену̏л се на та̀рабу, бесѐјећи се по цре̏шње.

беси̏лка ж **1.** в *бесење.* — За њѐга е са̀мо беси̏лка, дру̏го му нѐће помо̀гне. **2.** *уже за вешање.* — Тури̏л бѐше беси̏лку на сливо̀в сла̀п, сь̏л да се зама̀кне.

беси̏ло с *беснило,* в *бес.* — Ва̀ти га неко̀ беси̏ло, поче̏ да лудѐје, ди̏же се и отиде̏ там надо̀ле, у рѐку, да се скрндо̀ше негде̏.

/беслѐб/ изр *без хлеба.* — Не поо̀ди на пу̏т беслѐб. — Јѐђ попа̀реницу беслѐб (*ирон*). — Прати̏ла га беслѐб у водени̏цу.

беслѐбица ж *немашӣина, оскудица.* — Едва̀ преживѐмо беслѐбицу докле мо̀ј човѐк не најде̏ рабо̀ту.

/бѐсне глисте/ изр *глуӣосӣи, ӣрућање.* — Изво̀ди бѐсне глисте да му се сви̏ смеју̏ (*ӣрабуња*).

беснеја̀ње с гл им од *беснеје.* — Немо̀ј да чу̏ем да-е било̀ неко̀ беснеја̀ње, кьд несь̏м ту̏ј.

беснѐје несв *бесни, лудује, ӣрави лом.* — Вати̏л га неки̏ ђа̀вол па це̏л дь̏н беснѐје. — Кво̀ о̀ћеш, кво̀ беснѐјеш, а̀ло неотрѐпана?!

беснељь̏к м *обесӣ, блуд, расӣушшӣво.* — Вати̏л беснељь̏к с неки̏ женстура̀ци, па се не свр̏та до̀м. — С њего̀в беснељь̏к не мо̀ж [да] излѐзнемо на кра̀ј.

бесни несв *лудује.* — А на ноге, а почне да бесни. — Ће бесни, бесни, па ће се смири.

бесник м *луд, опасан човек.* — Куде појде за онога бесника, има млада да обелеје. — Бесник бил, бесник ће остане.

беснило с *бес, обест.* — Ватило га беснило о[д]-циноћке, ујану коња и отиде накуде Троскач.

бесница ж пеј *опасна, осиљена жена.* — Нема кво да работи, па си, бесница, праји воловодњицу око кућу. — Бесница бесна, кога све неје свртела куде њу.

беснување с гл им од *беснује.* — С твоје беснување ништа добро неће напраиш.

беснује несв в *бесни.* — Нека си она беснује колко оће, ти си буди миран.

беснуља ж в *бесница,* в *бесуља.* — Само ли ми дојде до руке беснуља, ћу гу искршим.

бесраман, -мна, -мно, *бестидан.* — Да неје бесрамна, не би те галатила.

бесрамник м *бестидник.* — Бесрамник едан, како после тој мож у очи да ме погледа.

бесрамница ж *бестидница.* — Бесрамница, наврзла се на туђога човека.

бесрамуља ж в *бесрамница.* — Да оће бар да се усрами што ме-е галатила, она ко да ништа неје било, бесрамуља една.

бестрага прил **1.** *дођавола.* — Нек иде он у бестрага с његову помоћ.

/бестрага му глава/ изр *далеко му лепа кућа.* — Бестрага му глава, отку[д]-це па он сьг налута?!

бестрагија ж *пропаст, недођија.* — За мене е он отишал у бестрагију. — Нек иде у бестрагију сьс његову памет.

бесување с гл им од *бесује се (1, 2).* — Кьт[д] појде бесување пцетишта, на сокак бес тојагу не иди (1). — Сви знају за њојно бесување по село (2).

бесује се несв **1.** *тера се, пари се кучка.* — Кучка се бесује, немој ники о[д]-деца на сокак да излази, да га не изеду пцета. **2.** фиг *одаје се разврату* (*жена*). — Кој знаје за њу куде је, бесује се негде по град, малко ли се овде бесувала тај кучка.

бесуља ж пеј **1.** *обесна, блудна жена.* — Тај бесуља само се ака с мужи. **2.** *помахнитала животиња.* — Едва вати онуј бесуљу, Првку, да гу вржем за колац.

бећар м *момак, нежења.* — Неје се женил, још је бећар.

бећарување с гл им од *бећарује.* — Беше и његово бећарување, оженимо га, па га врзамо за жену.

бећарује несв *момкује.* — Малијат се ожени, ал старијат син ми још бећарује.

Беца м *надимак.*

бецка ж *бела овца.* — И овуј зиму бецка близнила.

бецко[1] м *белолик човек.* — Деца га називљају бецко, дека е бел, а он се љути.

бецко[2] м *бели ован и име таквог овна.* — Залутал бецко по туђе овце.

Бецко м *надимак.*

бечење с гл им од *бечи (се).* — Од његово бечење ватила сам стра.

бечи (се) несв *колачи очи.* — Не бечи очи на мене, несам ти ја низашто крив. — Несам при-памет што се на мене бечи, кьд му ништа несам уработила.

бештиа ж *опасна особа.* — Џабе ти убава жена, ако е бештиа.

Биба м/ж *надимак.*

бива несв **1.** *може, иде.* — Бива ли од бабу девојка? — Бива ли тој, ел не бива? — Ако бива — бива, ако не бива — не бива. — Све што бива — бива, што не бива — не

би́ва, које́ да му пра́иш. — Зна́м кьд је бива́ло, ако сьг не би́ва. **2.** *догађа се.* — А бива́ло-е и то́ј и оно́ј, да не ора́тим да ме сви́ слу́шају. — Бива́ла-с зи́ма, сне́г до гу́шу, па бива́ло е ла́дно, да прости́ш, па се смр́знеш, а бива́ло е и же́шко, да изгори́ш од вруће́ину. — Бива́ше да и́деш у ра́т, а не вр́неш се. — Бива́ше да се вр́неш, а жену́ и деца́ не затече́ш, поубива́ли ги. — Бива́ло-е, а сьг не би́ва. — Не би́ва и́ч, ка[д]-ти казу́ем.

би́вол м **1.** *биво.* — На Чеме́рник ни́ки ви́ше не чу́ва би́воли. **2.** фиг *нерадник, ленштина.* — Оте́гал се би́вол прет ку́ћу, у ладови́ну, па аздису́је. — Пу́на ку́ћа з-би́воли, ко́ј да ги нара́ни?

би́волес, -та, -то пеј *крупан, трапав, биволасти.* — Некако́ е мло́го би́волес.

би́волица ж **1.** *биволица.* — Кое́ ће рабо́тиш з-би́волицу; да гу музе́ш, ко́ј ће пи́е млеко́ од би́волицу? **2.** фиг *нерадница.* — По це́л дьн се излегу́је та́ј азди́сана би́волица. — То́ви се ко би́волица (*угојена особа*).

бигор непр прид *претерано горак, претерано слан.* — Куде́ ми да́де ови́ја бигор, не мо́гу га пи́ем. — И́згоре ме бигор, от ко́је си гу пе́кал?

би́де / би́дне пом гл *буде.* — Ће би́де ли оно́ј што смо орати́ли? — Ако не би́де ни́шта о[д]-ту́ј његову чко́лу, ћу га изгори́м о[д]-ћоте́к. — Како́ е река́л Го́спод, тако́ј ће би́дне. — Ако не би́дне како́ ти ја́ казу́ем, пљу́ни ме у ови́ја обра́з.

би́е несв **1.** *туче, удара, бије.* — Ви́дим ја: неки́ ће бу́де би́ен за отво́рено градинче́. — Ако сам се џа́бе мучи́л да доо́дим довде́, ће бу́деш ти́ би́вен за то́ј. — Не мо́ж ни́шта да урабо́ти до[к] га не би́еш. — Пропа́дне же́на бие́ећи платно́ з-бува́ч у ту́ј пу́сту реку́.

/би́е/ изр *мисли, тежи.* — Ко да ја́ не осе́ћам на кво́ она́ би́е с ти́ја рече́ви.

/би́е га гла́с/ изр *чује се, прича се.* — Би́е га гла́с да је голе́м ма́јстор.

/би́е га сльнце/ изр *заслепљује га.* — Би́е га сльнце у о́чи, па не ви́ди до́бро.

/би́е кле́пало/ изр *звони.* — Би́е кле́пало за ручак.

/би́е млеко́/ изр *бучка.* — У́тепа се бие́ећи млеко́, да набу́чка гру́тку ма́сло.

би́е се несв **1.** *тепа се.* — Не мо́гу му ни́шта, ста́лно се би́е з-деца́. **2.** фиг *каје се.* — Це би́е она́ у гла́ву зато́ј што-е ломоти́ла, ал ће тьг бу́де до́цкан.

/би́е се у гла́ву/ изр: *каје се.* — Кьд ви́ди кво́-е урaботи́л, са́м ће се би́е у гла́ву, ал ће би́дне ка́сно.

би́е-кове́ несв **би́је** (по трави), **кове́** (косу) *ради лаички, неумешно.* — Би́е-кове́ по лива́ду, ни́како да гу око́си. — Це́л да́н нешто́ би́е-кове́, ал од рабо́ту ни́шта не на́праи.

бие́ње / бије́ње с гл им од *би(ј)е (се).* **1.** *тепање.* — Ниеда́н собо́р на Петро́вдьн не́је проша́л без бие́ње, па не́ће ни ови́ја. — Ће изеде́ едно́ бије́ње. — Та́ј модри́ца му е од бије́ње. — Немо́ј се мло́го коко́ри, ће изеде́ едно́ бије́ње! **2.** фиг *бучкање.* — Без до́бро бие́ње ш-чури́ло, не́ћe [да] избу́чкаш ма́сло.

бижде́к м пеј *израсли дечак психички још незрео.* — Оно́лки бижде́к пора́сал, а ни́шта не ва́та да припомо́гне до́м.

биждеку́ља ж пеј *девојка психички још незрела.* — Што́ не даде́ш на ону́ј биждеку́љу нешто́ да ти помо́гне, да не ладу́је по це́л дьн?

бижде́чина ж ауг и пеј од *биждек.* — Бижде́чина една́, са́мо зна́е з-деца́ да се закачу́е.

бизго́в м пеј *ленштина, нерадник.* — Ни́шта та́ј бизго́в не рабо́ти, са́мо ленчуга́ри.

бизго́вчина ж ауг и пеј од *бизгов.* — Ни́какав ко́рис о[д]-ту́ј бизго́вчину.

бија̀ч м *дрвени нож на трлици којим се млати конопља.* — Заболѐше ме ру̀ке од бија̀ч за гр̀снице.

би̏је (се) несв **1.** *удара (се), тепа (се).* — Би̏је ваља̀вица, па расту̀ра. **2.** *бубњи, лупа.* — Крчѝ собо̀р, бѝје тупа̀н на Меја̀не, па усту̀ра. **2.** фиг *комеша се.* — Би̏ју се о̀блаци на нѐбо. **3.** фиг *придикује.* — Вазд̀ьн ми бѝје у гла̀ву едну̀ ѝсту ства̀р. **4.** фиг *боли.* — Бѝје ми по̀дгруди о̀пасно.

/би̏је ма̀лер/ изр: *нема среће, буде у невољи.* — Ако ни То̀ка прѐјде пу̀т, дань̀с ће ни бѝје ма̀лер. — Ста̀лно гу за по нештò бѝје ма̀лер.

/би̏је ма̀сло/ изр: **би̏је ма̀сло** или **би̏је млекò** *бучка млеко да произведе маслац.* — Саба̀јле ватѝла бу̀чку, па бѝје млекò.

бијѐница ж *кућа грађена од дрвета чији су зидови пуњени блатом са сламом и козином, пуњеница.* — На̀јстаре ку̀ће у селò су бијѐнице.

би̏јено ма̀сло с *маслац добијен бучкањем.* — На̀јбољо е бѝјено ма̀сло.

би̏јено млекò с *млеко из кога је бучкањем издвојен маслац.* — Еднò врѐме е бѝено млекò сипува̀ла на свѝње, а сь̀г нѐма ни да обѝђне.

би̏јено си̏рење с *сир добијен од бучканог млека из кога је издвојен маслац.* — Нејѐ млòго мр̀сно, тò-е-бѝјено сѝрење.

бикчѐ с дем и хип од *бик* (*млади во, обично остављен за приплод*). — Јунчѐ ми попора̀сло, сь̀г је већѐм бикчѐ.

билѐт м *исправа за животињу.* — Ако нѐмаш билѐт за вра̀ньчу, нѐма нѝшта от-паза̀р.

би̏лмез м **1.** *глупак, будала.* — Колкѝ бѝлмез изра̀сал, а нѝшта не сва̀ћа. **2.** *лenштина.* — Кòј ме на̀говори з-бѝлмеза да ѝдем у др̀ва да се утѐпам од рабòту, а òн са̀мо да блаѝ.

би̏ло с *вратило за постељину,* в *премет.* — Изнѐси постѐљке на бѝло да се ветрѐју.

би̏љка ж фиг *дете* (*од милоште*). — Млòго ме усрећѝла ова̀ј моја̀ бѝљка. — Тò-е ма̀терина бѝљка, моја̀ Невѐна, за њу̀ ма̀ти жѝви.

Биљобѐр м у изразу: *Свети Јован Биљобер* (*7. јули — Ивањдан*). — Ју̀тре је Свѐти Јова̀н Биљобѐр, ка- це-бѐру кѝтке и плету̀ венчѝћи. — Дојдѐ и Биљобѐр, а њѐга нѐма да дòјде из рабòту да окòси овѐј лива̀де, свѐ ће прегору̀.

биљобѐрче с дем од *биљобер, дете које бере ливадско цвеће.* — Да вѝдимо квѐ је свѐ кѝткс набра̀ло биљобѐрче, па да плетѐмо вѐнци.

биљо̀ше се свр *обави велику нужду.* — Биљоса̀л се на путѝньче кудѐ љу̀ди проòду.

би̏љчица ж дем од *биљка.* — Ка̀[д]-ће [да] ми порастѐ, да ме одмѐни, моја̀ бѝљчица.

би̏ндур м *стуб носач на грађевинској конструкцији.* — Бѝндури држу̀ столѝцу, а на столѝцу дòјду рòгови от[д] крòв. — Трѐбе се бѝндури дòбро поста̀ву, да нòсу ћупрѝју.

Би̏пче с дем од *Биба.*

би̏рка[1] несв у дем знач: *бира.* — Немòј да ми бѝркаш компирѝ, него по рѐд ту̀рај у тòрбу.

би̏рка[2] ж *избирачица, она која много бира младожењу.* — Бира̀ла бѝрка ћòравога Мѝрка (изр).

бирка̀ње с гл им од *бирка[1], бирање.* — Нѐма бирка̀ње, са̀мо по рѐд, па коѐ ти запа̀дне.

бирне свр *пробере, изабере.* — Бирни о тё[ј] јабуке оне́ј кое несу здригосане.

бирőв м *гласник, позивар.* — Неси бирőв да се дереш ни[з]-сокаци ко луд? — Доста ни-е едьн бирőв у вамилију, не требу ни два.

биртија ж *крчма.* — Само да не улезне у биртију, све паре ће да пропије.

бисаг м *једна торба на бисагама.* — Узни из десни бисаг на коња ситнице што сам ти накупувал.

бисаѕи м мн **1.** *двострука торба, бисаге.* — Освем смо бисаѕи купували от козину, све друго смо сами ткали. — Тури пуни бисаѕи преко грбину, отиде да сеје ченицу. — Ујанул коња, напунил бисаѕи, одлете накуде Власину. **2.** *мера за тежину, = 20–30 кг.*

Бисинци м *заселак у Новом Селу.*

Биска ж *надимак од Бисерка.*

бистрење с гл им од *бистри се,* **1.** *разбистравање, избистравање течности.* — Колко ће чекамо још тој бистрење извőр? **2.** фиг *трачарење.* — Беж од бистрење палитику, тој неје за деца.

бистри несв *пролепшава се (време).* — Бистри га откуде запад, ће осавне убаво.

бистри се несв **1.** *разбистрава се, прочишћава се.* — Још се не мож пие, бистри се извőр. **2.** фиг *пролепшава се.* — Бистри се небо, јутре ће биде убаво време. в *јагли се.*

/бистри палатику/ изр *трачари.* — Само знае да бистри палатику свуде по малу.

Бистрица ж *село на Острозубу.*

Бистричанин м *човек из Бистрице.*

Бистричанка ж *жена из Бистрице.*

Бистричанче с *дете из Бистрице.*

Бистричке Мејане ж мн *махала села Бистрица са механама на друму Власотинце — Чемерник — Власина.*

бистрички, -а, -о *оно што припада Бистрици и Бистричанима.*

битлез / битлес м фиг *особа зарасла у косу и браду, чупавац,* в *котрузљан.* — И мőј син őће да-е битлез, ал ћу га искарам ис кућу.

бицикла ж *бицикл.* — Бил докарал у село бициклу да се деца возу.

бицман м *битанга, лештина.* — Не би продала јунца на тőга бицмана, да ми дава злато.

бицманка ж *лештина, нерадница.* — Не помагај ништа на туј бицманку.

бич м *бич, канџија.* — Узни бич па потерај коња по вра, поче се ставњује ће ни вати ноћ.

бичало с *штап за који је везана кожна врпца,* в *бич.* — И бичало требе да-е добро да се савива.

бичи несв *пили, струже, тестерише.* — Бичи дрва з-бичкију, кадᵀ ги őн избичи, ти ће ги цепиш!

бичи се несв *горди се, кочопери се,* в *пува се.* — Откако-е дошал из работу, бичи се; кобајагимке намлатил паре. — Бичи се без разлог тој пувало.

бичкија ж *тестера.* — Досади ми да стално џакам о[д]-Цőтира, збра паре, па купи бичкију.

бичне свр у дем знач: *ожеже, ошине.* — Бични Врањчу, да се не успи у вра.

бичује несв *удара, гони бичем.* — Не бичуј коњи бес пőтребу!

благ, -а, -о *сладак.* — Млőго су благе овеј крушке ако ги туриш у сламу да зимус упрну.

блáгачьк, -чкá, -чкó *сладак, слаткаст*. — Благачкé су ти онéј јáбуке пот кýћу.

блáгдан м *празник*. — На блáгдан да се премéниш, обри́чиш, почи́шаш, да бýдеш ýбав, да се у тéбе заглéдају девóјке.

/блáге вéзе/ изр *ништа не зна*. — Нéма óн с тóј блáге вéзе, залýд га набеђýете. — Од рабóту си па óн нéма блáге вéзе. — За њéга јá нéмам блáге вéзе, јá кои́ га рáним и облáчим!

блáги пáпрат м бот *блага папрат* Polypodium Vulgare. — Кóреñе од блáги пáпрат се едé.

блáги петък м *дан кад се не пости, кад се мрси*. — Кá ће ви́ше ти́ја блáги петък да се омрсимо?

Блáгица ж *име*.

благи́чък, -и́чка, -и́чко *благо, слатко* — Млóго му благи́чко куде нáс да едé. — Ел ти благи́чка бáница?

благни́ несв *слади, сладни*. — Благнý овéј крýшке ко шићéр.

блáго узв *благо, драго*. — Блáго си га на мáјку за таквóга печалóвника.

Блáговес м мн *Благовести*. — Разврши́мо нóв стóг за телчи́ња пред Блáговес.

/блáго дрво/ изр *родно дрво, воћка*. — Штó тýј не пóсади некó блáго дрво, него метлóвине?

Блáгоја м *име*.

благоси́вља несв *благосиља*. — Свáки чáс потргне ис кондирьк, па благоси́вља младéнци.

блáгосов м *благослов*. — Не мóж да рабóти, чéка од Бóга блáгосов (*ирон*). — Чéкаш ли блáгосов, те не почи́њаш рабóту?

благосóвен, -а, -о *благословљен*. — Некá ти-е детé благосóвено.

благосовéње с гл им од *благосови*. — За тóј ће причéка на благосовéње о[д]-дéду.

благосóви несв в *благосивља*. — И баштá ће те благосóви ако ýзнеш Вели́ку. — Благосови́ла сам га кьд је довéл девóјку.

благотá ж *млеко и бели мрс*. — Првотéлка прегорéла, дрýга се неé јóш отели́ла, па ми мáња благотá.

благоти́ња ж в *благота*. — Какó сте з-благоти́њу, куде нáс већéм намалýје?

благоти́њка ж дем од *благотиња*. — Понестáде ни благоти́њка бьш кад не трéбе.

благýн м бот *врста храста* Quercus conferta, *граница*. — Каквá е сáмо ладови́на под благýн.

Благýна ж *име*.

благуньц / благуњьц м *рана слатка крушка*. — Откудé е донéл ови́а благуњци́, дáј на сви́ по едьн благуњьц?

благýнка ж бот *јесења крушка ситних слатких плодова*. — Несáм кáдар да обéрем онéј благýнке у пади́ну.

блáжан, -жна, -жно *мрсан, масан*. — Дóктур му не дáва да едé млóго блáжно. — Ськ си нóсу у петьк блáжно на грóбје, рани́је тóј неjé моглó.

блáжен, -а, -о *благородан*. — Овó[ј] е намýчен, а блáжен нáрод.

блáжено млекó с *напитак од смеше киселог и слатког млека, јогурт*. — Уз бáницу ел попáреницу и́де сáмо блáжено млекó.

блажéње с гл им од *блажи*. — Нéма блажéње доклé трајý пости́.

блáжи несв *једе масно*. — О[д]-тéј пáре купи́ ки́ло мáс и с тóј сам блажи́ла децá цéлу гóдину. — Даньс не блáжим, јóш су пости́. — Ськ си блáжу и у петьк.

блажни несв в *благни*. — Још ми блажни у-[у]ста о[д]-ту[ј]-јабуку.

блажно с поим прид *мрсно*. — Неје добро што стално еде млого блажно.

блазење с гл им од *блази се*. — Толко блазење ко да-е видел Рајину патку.

блазина[1] ж *будала, глупак*. — Остави туј блазину, дојди овам да ми помогнеш. — Од блазину кво мож да научиш? — То е човек блазина.

блазина[2] ж *метална подлога воденичном вретену која стоји на кобилици, на њу належе бад*. — Не мелье воденица на блазину, но човеку на грбину (*изр*). — Блазина стои закована на кобилицу, у њу се утура бад.

блазинетина ж ауг и пеј од *блазина[1]*. — Поглеј колка-е блазинетина, а ништа у руке не знаје да уработи.

блази се несв *блене*. — Што се блазиш кьд неће да работиш. — Нека се он блази, ми ци идемо.

блаи /блаји несв **1.** *блеји*. — Дај сено на овце да не блају. — Блају овце ко на солило. **2.** фиг *блене*. — Ја му казуем, а он блаи у мене ко теле. — Што блаи у мене ко нездрав? — Блаи у снајку ко блазина. **3.** фиг *дангуби*. — Несмо дошли да блаимо овде цел дьн, но да нешто уработимо.

блајање с гл им од *бла(ј)и (1, 2, 3)*. — Познавам нашу Калушу по блајање (**1**). — Не вреди му блајање, кьд она не аје ич за њега (**2**). — Кој ће ни плати оволко блајање на станицу (**3**).

бланета несв **1.** *говори, бунца у сну*. — Дете ми добило ватру, па свуноћ бланета. **2.** *прича без везе, трабуња*. — Пусти га, нека бланета, замлата. — Такој си он бланета ваздьн, ал га ники не узима у обзир.

блањав, -а, -о *мртвосан, улењен*. — Овија Мика, блањав неки човек, вуче се ко пометина, па како ће о[н]-нешто да уработи?

блатаив, -а, -о *прљав, каљав*. — Такој блатаив немој [да] си ми у кућу улезал!

блатар м *радник на припреми смесе за прављење ћерамиде у ћерамиџиници*, в *калџија*. — Сьл едьн блатар не мож да одвие на тезетара, носеећи по цел дьн блатиште.

блатарка ж *алатка за малтерисање блатом*. — Куде ни се денуше онолке блатарке, нигде една нема?

блатишљак м аугм и пеј од *блато*. — Наведе ни у неки блатишљак, едва се извукомо. — От кишу напраи се блатишљак по пут.

блатиште с в *блатишљак*. — Очукај чешире, немој блатиште да ми уносиш у кућу.

блатњив, -а, -о *умазан блатом, блатњав*. — Куде њи око кућу блатњиво до бога.

блато с **1.** *мочварно земљиште, тресава*. — Пази куде преодиш кьд идеш преко блато у Баинци! **2.** фиг *много* у изр: — Има паре ко блато. — Намлатил паре ко блато, не знае кво ће с њи.

Блато с **1.** *речица*; **2.** *тресава, мочвара*. — У Блато има пуно потресуље и глобила, мош човек да се загмаца и никад не излезне.

блед, -а, -о *жут*. — Куде најде такој убаво бледо џемпире.

бледињав, -а, -о *изблеедео, бледуњав*. — Нешто ти брзо кошуљка постала бледињава.

блеј м *блејање*. — Чује се блеј из Јереницу, овце пошле низ врбаци.

блене несв *зури, тупо гледа*. — Блене ко маћиосан, а ништа не види.

бле̏нови м мн изр: **ко̏ла на бле̏нови** *воловска кола са дрвеним осовинама.* — На̏јпроста ко̏ла су би̏ла она̏ј на бле̏нови, з-дрвене о̏ске.

бле̏нта м *будала, глупан.* — Бле̏нта едьн, пред но̏с му откара̏ше јуни̏цу, а о[н]-ни̏шта не ви̏ди.

бле̏нтав, -а, -о *недотупав, глуп.* — Куде̏ си би̏л це̏л дьн, бле̏нто бле̏нтави? — Скро̏з је бле̏нтав.

блентаве̏ње с гл им од *блента̏ви се.* — З-блентаве̏ње не мо̏ж ни̏шта [да] постѝгнеш.

блента̏ви се несв *глупира се, замлаћује се.* — Немо̏ј се блента̏виш, него би̏ди о̏збиљан.

бле̏са ж *блесавко, блесава особа.* — Сва̏ка бле̏са гле̏да у небе̏са (*дечја зачкољица*).

бле̏сав, -а, -о *будаласт.* — Бле̏сав сто-по̏сто. — Од бле̏савога по̏блесав, то̏[ј] е мо̏ј Спиридо̏н.

бле̏саст, -а, -о в *блесав.* — Како̏ је бле̏саст мо̏шж сва̏ки да га превȁра.

блеси̏на ж поим прид *замлата, будала.* — На моју̏ се лива̏ду окоми̏л, блеси̏на е̏дна.

бле̏ска (се) несв *сија (се), пресијава (се), лашти (се), сјаји.* — Нешто̏ бле̏ска од ону̏ј страну̏ откут Прочо̏валци. — Бле̏ска ми сльнце у о̏чи. — Бле̏скају вој се ла̏ске и мани̏стра на ву̏ту кьд о̏ди.

блеска̏ње с гл им од *блеска (се).* — Од блеска̏ње на сльнце не видо̏ куде̏ ото̏ше с коњѝ.

блесо̏тина ж *онај који је блесав.* — Закаса̏ з-блесо̏тину, ни̏-це во̏ди, ни̏-це те̏ра!

блешти̏ несв *сјаји се, јако сија.* — Нешто̏ блешти̏ на ри̏д, мо̏ра да-е ср̏ч, ел неко̏ огледа̏лце.

бле̏шча м *блесавко.* — О̏стаји ра̏лицу и воло̏ви у бразду̏ па бле̏шча отиде̏ да ло̏че раки̏ју.

бли̏жањ, -жња, -жњо *ближњи.* — Ко̏лко ти-е бли̏жањ не зна̏м, ал за ме̏не о[н]-нее̏ чи̏тав!

ближње̏ва несв *доноси на свет близанце, близни.* — Полови̏н о̏вце ми ближње̏вају.

бли̏зна[1] ж *овца која је близнила.* — И̏згуби се негде̏ у шума̏к она̏ј на̏ша бли̏зна и не мога̏ гу на̏јдем.

бли̏зна[2] ж *нит основе која се прекинула при ткању.* — Премо̏сти ту̏ј жицу з-бли̏зну, и проду̏жи да тка̏еш.

близна̏к м *близанац.* — Бо̏ра-е би̏л близна̏к с ме̏не, ал га утепа̏ше Бу̏гари четере̏с пр̏ву. — О̏н ми-е бра̏т близна̏к. — За̏р се не позна̏ва да су близнаци̏?

близнаку̏ља ж *близнакиња.* — О[д]-те̏ј близнаку̏ље не мо̏ж ни̏кад да пого̏диш која̏-е која̏.

блнзначе̏ с дем и хип од *близанац.* — Оста̏де ми за за̏пат едно̏ близначе̏.

близне̏ с *једно од јагњади близанаца.* — Ово̏ј близне̏ ће ко̏љемо за Ђурђо̏вдьн.

бли̏зни свр *роди двојке.* — Пет-о̏вце ми близни̏ле, а една̏ трој̏ани̏ла.

близни̏ца ж *комад челика.* — Од близни̏цу се у дуга̏њу кова̏ле на̏јбоље секи̏ре.

бли̏зњи поим прид *ближњи, блиски род.* — Ми̏ смо си с Ма̏рка бли̏зњи. — Да несмо̏ бли̏зњи, сьг би га утепа̏л.

бли̏зо прил *близу.* — На̏ша ку̏ћа је бли̏зо, не̏-це умо̏риш до та̏м.

бли̏ја несв *јако тече,* в *шврчи.* — Проте̏кал кро̏в, бли̏ја вода̏ у коша̏ру.

бли̍не свр *одједном потече, надође.* — Оеднӱш му бли̍ну кр̍в на но̍с. — Бли̍ну вода̍ низ бу̍ку па у ко̍ло, за̍кречета водени̍ца.

бло̍мба ж **1.** *пломба.* — Ћу гу во̍дим куде зуба̍ра, испа̍ла вој бло̍мба и[з]-зу̍б. **2.** *пломба са сигурносним жигом.* — Тури̍ше бло̍мбу на паке̍т, па га картира̍ за Бе̍оград.

бломби̍ра (се) несв **1.** *пломбира.* — Тре̍бе да бломби̍рам зу̍б, ал све стра̍ујем. **2.** *ставља пломбу са жигом.* — Са̍т за стру̍ју се бломби̍ра, да га сва̍ки не ру̍чка.

блу̍дан, -дна, -дно *пресит, презасићен.* — Нае̍л се и напи̍л, па како̍ не̍ће бу̍де блу̍дан. — Блу̍дно дете̍, па не у̍чи; да не̍је блу̍дно, како̍ би учи̍ло да ви̍диш.

блудни̍к м *пресит, аздисао од преситости.* — Поста̍л [је] блудни̍к, све̍ са[м] му купи̍л, а о̍н ни̍шта не рабо̍ти, нит о̍ће да у̍чи.

блудува̍ње с гл им од *блудује.* — Не̍ма ви̍ше блудува̍ње, о[д]-цекте̍мбар поо̍ди у шко̍лу.

блуду̍је несв *игра се, галами.* — Це̍л но̍ћ им дете̍ блуду̍је, кьд ће да спи̍, кьд тре̍бе у шко̍лу да и̍де.

бљезга несв *лупета, баљезга.* — Што̍ му да̍ваш да бље̍зга куде не̍познати љу̍ди?

бљезга̍реање с гл им од *бљезгари.* — О̍дви ми се од њего̍во бљезга̍рење, еднӱш ћу га замла̍тим с не̍ки сирова̍к да га ви̍ше не слу̍шам.

бљезга̍ри несв в *бљезга.* — Ни са̍м не зна̍је кво̍ све бљезга̍ри.

бљи̍а / бљи̍е несв **1.** *прелива се.* — Надошла̍ голе̍ма вода̍, бљи̍а пре̍ко ја̍з и ва̍ду. **2.** *шиба, шикља.* — Уплаши се дете̍ кад виде̍ како̍ му бљи̍е кр̍в из гла̍ву. — Упе̍кло сльнце, ко̍сим, а бљи̍е зно̍ј ниш-чело̍ и грби̍ну. **2.** фиг *сипа.* — Съл што вој не бљи̍е о̍тров из уста̍, таква̍ ми-е етр̍ва.

бљи̍згавица ж *клизавица.* — Немо̍ј, ба̍бо, на бљи̍згавицу бе[з]-штапче̍.

бљуво̍тина ж *глупост, бесмислица.* — Не̍ћу стопу̍т да слу̍шам те̍ј его̍ве бљуво̍тине.

бљуво̍ч м/ж **1.** *бљување, избљувак.* — Ка̍в је ово̍ј бљуво̍ч овде̍, куде вра̍та? **2.** фиг *глупост, бесмислица.* — При̍ча си не̍ки бљуво̍ч, и̍ч да га не слу̍шаш. **3.** *онај који лупета глупости.* — Откат[д] ја̍ с ти̍ја бљуво̍ч не ора̍тим.

бљу̍е / бљу̍је несв **1.** *повраћа.* — Кво̍ ли-е изе̍л те ово̍лко бљу̍е? — Са̍мо трни̍м да не бљу̍је кр̍в. **2.** фиг *лупета, трачари, напада.* — Окуражи̍ла се отка̍д вој му̍ж доша̍л, па сьл што не бљу̍је на ме̍не.

бљу̍згавица ж *клизав, мокар пут, клизавица.* — Еднӱш ли сам се расцепи̍л на бљу̍згавицу.

бљу̍не свр **1.** *поврати.* — Па̍зи да не бљу̍не дете̍ ка це тако̍ј зата̍и о[д]-ци̍су. **2.** *нагло почне да пада, пљусне, лине (киша, град).* — Бљу̍ну ки̍ша, све̍ ни у̍шљепа до Село̍. **3.** *јурне, надође (вода).* — У̍дари про̍вала, бљу̍ну вода̍ да однесе̍ водени̍цу. **4.** фиг *каже у афекту.* — Она̍ трпи̍, трпи̍, па кьт бљу̍не, и̍ма ти сва̍шта нака̍же. **5.** фиг *плати, исплати.* — Кьд бљу̍ну три̍ес и̍љаде па̍ре, одма̍ му да̍до јунче̍.

бљу̍ткав, -а, -о *бљутав.* — Ку̍пи неки̍ петлиџа̍ни, а они̍ бљу̍ткави, мо̍ра [да] су презре̍ли.

бо̍б м бот *боб* Vicia faba. — Не̍је о̍н о[д]-ти̍ја што ће ка̍жу по̍пу по̍п, а бо̍бу бо̍б.

бо̍ба ж *баба.* — Боба-Ната̍лија је куде-на̍с тка̍ла посте̍љке на разбо̍ј. — Били̍ смо куде боба-Ћи̍рку за куде̍љу да се дете̍ у̍чи да преде̍.

бобата̍ло с *вир у теснацу реке, у коме се вода вртложи, вртлог.* — Немо̍ј се пода̍вите у бобата̍ло, па̍зете како̍ се ба̍њате.

Бобата̀ло с мтн *клисура на Големој реци.* — У вѝр у Бобата̀ло су најголѐме пастр̀мке.

бобѣ̀к м дем и хип од *боб.* — Сварѝ тȍј ма̀лко бобѣ̀к што ѝмашемо, а за ју̀тре ће се снао̀димо.

бобо̀њи несв *прича, разговара.* — Ја̀ лѐго да спѝм, онѝ оста̀ше да бобо̀њу.

Бо̀г м рел *творац духовног и материјалног света,* в *бог ми душа,* в *богу брада,* в *боже здравје,* в *Деда Бог,* в *Деда Господ,* в *други бог.*

бо̀г м фиг *клима, поднебље.* — Куде-вас ра̀ђа и пченѝца, и ца̀ревица и гро̀зје, куде на̀с је дру̀ги бо̀г.

бога̀ство с *богатство.* — Не зна̀е се ко̀лко голѐмо бога̀ство ѝма. — Деца̀ су, вика, њего̀во бога̀ство.

богатѐје несв *богати се.* — Не мо̀гу да глѐдам како о̀н богатѐје на ту̀ђу грбѝну.

богатлѣ̀к м *богатство, иметак.* — Свѝ дру̀ги су нѝшта спро̀ма њѝов богатлѣ̀к.

/Бо̀[г]-га поразѝл/ изр *клетва.* — Бо̀[г]-га поразѝл кудѐ се на срет-пу̀т натоврља̀л!

/Бо̀[г]-га убѝл/ изр *клетва.* — Бо̀[г]-га убѝл што ми на̀праи сва̀ђу̀ с комшѝку!

/Бо̀г-да чу̀ва/ изр *да те Бог сачува од кога или чега.* — Бо̀г да чу̀ва којѐ-е свѐ у ста̀ње да ти ка̀же. — Бо̀г да чу̀ва о[д]-тѝја мукомџѝје.

/Бо̀г ми (ти) ду̀ша/ изр: *тако ми Бога.* — Ја̀ дојдо̀, Бо̀г ми ду̀ша. — Бо̀г ми ду̀ша, ѝч се несѝ променѝл.

бо̀гзна прил *нарочито, посебно.* — Нѝшта бо̀гзна несѣм купѝла, а па̀ре ми ото̀ше. — Исцелива̀ше се ко да се бо̀гзна ко̀лко во̀лу.

богѝње ж мн *ожиљак од пелцовања против великих богиња.* — Ѝма две-богѝње на ра̀мо от-пелцува̀ње, а ја̀ едну̀. в *големе богиње.*

богиња̀**в**, -а, -о *осут богињама, који има богиње.* — Детѐ вој богиња̀во, немо̀ј д[а] ѝдете куде-њу̀ да не прѐјде на ва̀с. **2.** *који на лицу има трагове прележаних богиња, рошав.* — Овако̀[ј] е у̀бава, са̀мо по лицѐ је ма̀лко богиња̀ва.

богѝњке ж дем *од богиње,* в *бапке.* — Детѐ се осипа̀ло з-богѝњке.

боговѐтан, -тна, -тно прил *за појачано значење.* — Рмба̀мо цѐл боговѐтан да̀н и на кра̀ј нѝшта не заработѝмо.

бого̀вски прил *добро, лепо.* — Ужѝва га бого̀вски. — Дочека̀ли га куде дѐдини бого̀вски.

Бо̀гоина падѝна ж мтн *увала, ливаде.*

Бо̀гоја м *име.*

богорадѐње с гл им од *богоради.* — Нѐма богорадѐње, мо̀ра [да] се рабо̀ти.

богора̀ди несв фиг *вајка се, жали се, кукумавчи.* — Немо̀ј ми туј богора̀диш, него узѝмај рабо̀ту у шаке.

Бого̀слов м *име.*

Бого̀сов м *име.*

/бо̀гу брада̀/ изр *на крају жетве на њиви се остави прегршт струкова непожњевеног жита, увезан у снопић и окићен цвећем, да сачека следећу сезону, ради берићета.* — Кѣд по̀жњемо, окѝтимо бо̀гу бра̀ду да и дого̀дине до̀бро ро̀ди жѝто.

бо̀д м *петља у плетиву.* — Изву̀кал ми се бо̀д, несѣм видѐла, сѣг мо̀ра да расплетѐм цѐл рука̀в.

бодѐ (се) несв **1.** *сукобљава (се), супротставља (се), бори се роговима (во, бик),* в *збоде (се).* — Кѣд искара̀мо воло̀ви на Чемѐрник, узо̀мо да ги бодѐмо, да вѝдимо кој-е

ћаја. — Не приоди близо ка це боду волови, ће те скрљају. **2.** фиг *изгледа мргодно* (*човек*). — Ће видиш какав је: сьл што не боде.

бодење с гл им од *боде (се)*, **1.** *сукобљавање, борба бикова.* — Волим да гледам бодење бикови. **2.** *пробадање.* — Тој ми-е од бодење на трњe ка[д]-цам брал шипци.

/боже здравје/ изр *ако Бог да здравља, нека Бог да здравља.* — Боже здравје да се видимо овдека и догодине.

божем прил *тобожe.* — Направи се, божем, да ме не познава. — Божем ће иде у Село, а овам отишал на Власину. — Боже[м] ме не познава, а познавал ме ка[д] ца[м] му требал.

божи, божја, божјо *божји.* — Излезни малко у ливаде на овија божи дьн. — То е божи дар како дете умеје убаво да црта и пише.

Божидар м *име.*

/божи дьн/ изр **1.** *леп дан, дан подарен од Бога.* — Милина една да работиш на овија божи дьн. **2.** *празник, светац.* — Даньс је божи дьн, даньс се не работи.

Божил м *име.*

Божић м изр: — Големи даньс, јутре Мали, Мали Божић, па одма Стеванов дьн.

божичњак м бот *девојачка суза* Hoja L.

Божја уредба м *вишња сила, вишњи закони.* — Таква-е Божја уредба, не мож ти како оћеш!

божљак м *божјак, убог човек, просјак.* — Направил се божљак, да га не познајеш. — Нећу ја овде да чувам божљаци, мора сви да се докарају у ред.

божљакиња ж *просјакиња.* — Напунимо торбу на божљакињу, па си отиде низ малу.

боица / бојица ж дем и хип од *боја.* — Таман се детету врну боица у лице, они га па одведоше у варош.

бој[1] м *спрат.* — Направил кућу на бој. — Такве куће на бој ретко има у село.

бој[2] м *туча, батине.* — Направи се бој ко на Косово у оној време.

бојадисување с гл им од *бојадисује.* — Збра два џака пређу за бојадисување.

бојадисује несв *боји пређу.* — Кьд бојадисујемо пређу у Предене, поцети ме да купим неку кануру од[т] памук, за везење.

бојадише несв в *бојадисује.* — Сама си бојадишем у црно з-габар.

бојаџија м *занатлија који боји пређу за плетиво и ткање.* — Беше Мита добар бојаџија у Предене.

бојаџильк м *бојаџијски занат.* — Сьг је већем непостал бојаџильк.

бојаџисување с гл им од *бојаџисује.* — Кад напредемо, носимо на бојаџисување, а после се спремамо да ткаемо ћилими и постељке.

бојаџисује несв в *бојадисује.* — Умрел Мита, сьг му син бојаџисује.

бојдаш м *вршњак, испиcник.* — С Милоју смо бојдаши, заедно смо у школу ишли, и исто лето у војску пошли. — Говеда сам чувала с тија мои бојдаши. — На пазар це сретне з-бојдаши, да се наорату.

бојује несв *ратује.* — И ће бојујемо, ако требе. — Деда-е бојувал у Први и Други свецки рат.

Бока м *надимак.*

Бокица м дем и хип од *Слободан.*

бо̀кс м **1.** *метална направа која се навлачи на руку за задавање опасних удараца.* — Но̀си у џеп бо̀кс ако га неки̇̀ ди̇̀ра, да се бра̀ни. **2.** фиг *ударац песницом.* — Удари̇̀л му бо̀кс, па му расцепи̇̀л жљеби̇̀не.

бо̀кче с дем и хип од *бог.* — Бо̀кче му њего̀во! — Бо̀кче ти пољу̀бим, а што̀ ме не по̀слуша?

бо̀лан, -лна, -лно *болестан.* — Ба̀ба ми-е мло̀го бо̀лна, па узо̀ коња̀ да гу во̀дим куде до̀ктура.

болѐж м *јак бол, болест.* — О[д]-ти̇̀ја болѐж не нао̀ди се лѐк: човѐк с ту̀гу до̀јде на свѐт, с ту̀гу се бо̀ри и с ту̀гу си оти̇̀де.

бо̀лес ж/м *болест,* в *голема болес,* в *падаћа болес.* — Ора̀ту од неки̇̀ болѐс на сто̀ку, па мо̀ра да се шприцу̀је. — Увати̇̀ла гу бо̀лес у но̀ге, една̀ патра̀ви.

бо̀лесан, -сна, -сно *болестан.* — У̀баво изглѐдаш, да неси̇̀ нешто̀ бо̀лесан (*ирон*). — Бо̀лесан је отка̀д зна̀мо и тако̀ј бо̀лесан на̀циве сви̇̀ здра̀ви му̀жи.

болешчи̇̀на ж *тешка болест, болештина.* — У̀вати ме нека̀ болешчи̇̀на па ме држа̀ цѐл про̀лет.

/боли/ изр *за појачавање значења.* — Напраи̇̀л га па боли̇̀ ко̀лко-е до̀бро.

/боли̇̀ га бри̇̀га/ изр *не секира се.* — Боли̇̀ га бри̇̀га за свѐ, напи̇̀е се, па по цѐл дьн чмаи̇̀, чмаи̇̀, доклѐ не лѐгне кудѐ би̇̀ло.

бо̀лка ж **1.** *бољка, болест.* — Моја̀ бо̀лка нејѐ од бо̀лес, него о[д]-ту̀гу за дѐте што сам изгуби̇̀ла. **2.** фиг *невоља, мука.* — Немо̀ј ме врти̇̀ш у̀около, но ора̀ти која̀ ти-е бо̀лка?

болни̇̀к м *болесник, боник.* — Нејѐ о̀н болни̇̀к са здра̀вје, него с акъл.

бољи̇̀кав, -а, -о *болешљив.* — Бѐше бољи̇̀кава, ал се и̇̀звуче, енѐ гу сък пра̀ва ко о̀раталька.

бо̀лта ж *дућан, трговина* (стари нестали назив).

болтаџи̇̀ја м *дућанџија, продавац* (стари ишчезао назив).

болува̀ње с *боловање.* — Узѐл болува̀ње, а до̀ма га една̀ накара̀ше да нешто̀ урабо̀ти. — Његово болува̀ње о[д] дѐсет го̀дине та̀м било̀ та̀м оста̀ло.

болужња̀в, -а, -о *болешљив.* — Болужња̀во ми детѐ, па о[д]-до̀ктура на до̀ктура, цѐл мѐсец несъм до̀ма.

болу̀је несв *болује, тугује, пати.* — Сваки̇̀ нека си болу̀је сво̀ју бо̀лку.

болуња̀в, -а, -о *болешљив.* — Бѐше ми ма̀ти болуња̀ва, оди̇̀ла-е свѐ на шта̀пови. — Оно̀лко болуња̀в, а свѐ у ку̀ћу лѐгло на њега.

бо̀љ, -а, -о *бољи.* — Од Ми̇̀тра нѐма бо̀љ ма̀јстор у сѐло за свѐ што трѐбе у ку̀ћу. — Ово̀-е бо̀љо гребу̀љче од моѐ.

бо̀љка ж *болест.* — За сва̀ку бо̀љку се на̀јде до̀ктур, а за мо̀ју — до̀ктурка.

бо̀мба ж фиг *боца пића.* — Однèсо му кесичѐ ка̀ву и бо̀мбу с раки̇̀ју и сьг ме одма̀ при̇̀ми ка[д]-до̀јдем.

бомбардува̀ње с *бомбардовање.* — Кад бѐше бомбардува̀ње, несмо̀ знали̇̀ кудѐ да се сакри̇̀емо него у дрвни̇̀к.

бомбо̀нка ж **1.** дем и хип од *бомбона.* — Разда̀до на деца̀ вишѐк свилене бомбо̀нке. — Нѐће га превàраш з-бомбо̀нку. — Девојчѐ ко бомбо̀нка. **2.** бот *врста цвећа.* — Уцавтѐле ми бомбо̀нке, мили̇̀на да поглѐдаш.

бомбо̀нче с дем и хип од *бомбона.* — На сва̀ко детѐ по едно̀ бомбо̀нче.

бомбонџи̇̀ја м *бомбонџија, посластичар.* — Умрѐл бомбонџи̇̀ја у Предѐње, нѐма кои̇̀ да пра̀ви бомбо̀нке на деца̀.

бондру̍к м *дрвена грађа.* — Ова́-е ку́ћа од бондру́к, са́мо што-е ома́зана и окре̍чена, па се не ви̍ди.

бондруча̍ра ж *зграда од бондрука.* — Башта́ му е би̍л тесар, ма̍јстор за бондруча̍ру.

бо̍нсек м *бонсек, тестерица за метал.* — Да и̍мам бо́нсек не̍ би се мучи̍л око ови̍ја пле́к.

бо̍пка[1] ж *оспа.* — Изле́зле му бо́пке по це́лу сна́гу.

бо̍пка[2] ж *вакцина, ожиљак од вакцине.* — Прими̍ло дете̍ бо́пку, па вој се подљути̍ла.

бора̍к м *боров шумарак.* — Потера́ ги по пу́т, ал се разбега́ше по бора́к, една́ ги па збра́.

бо̍рьк м дем од *бор, борић.* — У пади́ну расте̍ едьн борьк, мо́ра га преса́дим пот ку́ћу.

боре̍ње с гл им од *бори се, борба.* — Му́рџа-е би̍л ћа́ја у боре̍ње би̍кови на Чеме́рник, докле́ га не учука́мо.

Бори̍воја м *име.*

Бори̍ка ж *име.*

бо̍ри се[1] несв фиг *ради, ствара, обрађује, негиује, чува, живи.* — Одртаве̍л сам, не мо́гу се ви̍ше бо́рим с има́ње. — Мло́го си̍тна деца́, една́ се бо́рим с њи́. — Остаре́, една́ се бо́рим.

бо̍ри се[2] изр: **а) бо̍ри се з-ду̍шу** *потпуно телесно ослабио.* — Една́ се бо́рим з-ду́шу, а они́ ме те́рају да им пома́гам; **б)** *на самрти, умире.* — Гото́в је, са́л се јошке́ з-ду́шу бо́ри.

Борови̍к м *име села.*

боровиња̍к м *простор обрастао боровницама.* — Па́влова грема́да се претвори̍ла у боровиња́к, па гу све̍ уништи̍ше бера́чи из Вра́ње и Леско́вац сьс бера́љке.

борови̍ње с *покошена боровница.* — Се́но пу́но з-борови̍ње.

борови̍њке ж мн бот *боровнице* Vaccinium Myrtilus L. — Напраи́мо гу́[с] со́к од борови̍њке.

борови̍њци м мн фиг *брање боровница.* — Накани́мо се, ете̍, д-и́демо у Чеме́рник, у борови̍њци.

Борови̍чанин м *човек из Боровика.*

Борови̍чанка ж *жена из Боровика.*

Борови̍чке вра̍књице ж мн *пропланак, ширина у шуми.*

Борови̍чки дру̍м м мтн *планински гребен и пут који с Чемерника иде тим гребеном.*

боровња̍к м *место засађено боровима,* в *борак.* — Одве̍л гу у боровња́к, кво́ е та́м било́ не зна́м, по́сле га тике затвори̍ше.

Бо̍рча м *надимак од Бора, Боривоја.*

борче̍ с (мн борчети̍ја) дем и хип од *бор, борић.* — Посади̍л сам борчети̍ја око ку́ћу, кат порасту́, ће бу́де дебе́ла ладови̍на.

борчи̍ћ м дем од *бор, млади бор, борић.* — Насади̍ли по у́трину борчи̍ћи, не́ма куде̍ сто́ка да пасе̍. — Што по́сече борчи̍ћи, у́бави бе́оше?

бо̍с, -а́, -о́ фиг *непоткован.* — Не мо́гу да рабаџису́јем, воло́ви ми боси́. Мо́рам у сре́ду куде алба́тина да ги поткове̍. — З-босо́га коња́ се не тр́ка.

босѝљчак м дем и хип од *босиљак*. — Турѝ си босѝљчак у ћилимѝ, да ги мо̀љци не еду̀.

Бо̀ска ж *надимак* од *Босиљка*.

босотѝја ж *беда, оскудица, сиротиња*. — Прекара̀мо и босотѝју и голотѝју и деца̀ ни стану̀ше на но̀ге.

босотѝња ж в *босотија*. — Сљзе ми по̀јду на о̀чи ка[д]-це сѐтим каква̀ смо билѝ босотѝња.

босотѝњка ж дем и хип од *босотиња*. — Билѝ смо ти голотѝњка и босотѝњка по тѝја пу̀сти ра̀т.

бо̀ц м *пинтерска алатка за вађење жљебова на каци*.

бо̀цка м деч *инјекција*. — Ка[д] ти чѝка дадѐ бо̀цку, нѐма ни да пѐкне.

бо̀цкав, -а, -о, *бодљикав*. — Оградѝ градѝнче з-бо̀цкаве гра̀њке, да телчѝна вѝше не ула̀зу.

Бо̀шке м вок у дем знач: *Боже*. — Та̀м, Бо̀шке, та̀м, кудѐ нѝкој нѐма! (*из бајалице „против градушке“*). Кво̀ ми бѝ, Бо̀шке, те му се обрѐко? — Не да̀ј ме, Бо̀шке, та̀м у ту̀ј ку̀ћу!

брабо̀ња несв фиг *лупета, прича, тороче*. — Не брабо̀њај вѝше, нѝки те не слу̀ша.

бра̀бoњак м **1.** *овчји измет*. — Пуштѝла о̀вце у авлѝју па гу напунѝле з-бра̀бoњци. **2.** фиг *све што је величине мале куглице*. — Ово̀ј ли су компирѝ, ел бра̀бoњци?

брабо̀њи несв **1.** *балега (овце)*. — О̀вце брабоњѝле, брабоњѝле, чу̀до ми напра̀иле око ку̀ћу. **2.** фиг *лупета, прича без везе*. — Немо̀ј да брабо̀њи, не мо̀гу га вѝше подно̀сим.

бра̀бoњка ж в *брабоњак (1, 2)*. — Кудѐ се озрнеш око брста̀к, свѐ за̀јче бра̀бoњке (**1**). — Збра̀л бра̀бoњке, па вѝка купѝл бомбо̀не на деца̀ (**2**).

брабо̀њче с дем од *брабоњка*. — Бомбо̀нке ко за̀јча брабоњчетѝја.

бра̀в м *овца*. — Нѐка[т] цмо чува̀ли по двѐста бра̀ва, а сьг се отањѝло на десетѝну.

бравчѐ с дем и хип од *брав*. — За Ђурђо̀вдьн редо̀вно закољемо бравчѐ, а понека̀д и два̀.

бра̀да ж **1.** *део лица испод уста*. **2.** *длаке на лицу одраслог мушкарца*, в *богу брада*.

брада̀вичка ж дем од *брадавка*. — Бричѝл се па посѐкал брада̀вичку, а нѐма стѝпсу да заустаи крв.

брада̀вка ж *брадавица*. — Немо̀ј да дѝраш брада̀вку, мо̀ж на голѐмо да излѐзне. — По ру̀ке му свѐ излѐзле брада̀вке.

брадашѝл м *брадат човек*. — От коѝ је овѝја брадашѝл?

бра̀дес, -та, -то *брадат*. — Ѐл куде ва̀с наврћа̀ онија̀ бра̀дес младѝћ из о̀пштину.

брадѝца ж **1.** дем од *брада*. **2.** *корен лука*. — Лучьк пустѝл брадѝцу, брзо ће растѐ.

брадичѐ с дем од *брада*. — Пора̀сло му брадичѐ, а јо̀ш се не брѝчи.

брадѝчка ж дем од *брадица (1)*. — Вика̀ му да сту̀ри ту̀ј брадѝчку, да се не гру̀би, ал ме не слу̀ша. — Огрубеја̀л з-брадѝчку дибиду̀с. — Да је бар нека̀ брадурѝна, но брадѝчка за сеир.

брадурѝна ж ауг и пеј од *брада*. — Ко̀ј ће ти ђавол то̀лка брадурѝна, ће се запо̀пиш ли?

бразда̀ ж *удубљење које прави плуг при орању*, в *у бразду*.

бра̀здас, -та, -то *избраздан*. — Оно̀[ј] е моја̀ бра̀здаста лива̀да у ро̀вине.

бра̀јко м *пријатељ*. — Ку̀де ли је сьг мо̀ј-бра̀јко да ме обѝђе. — Е, мој-бра̀јко, не мо̀же тој-тако̀ј како̀ тѝ о̀ћеш!

брактѝше (се) свр **1.** *ослободи се*, в *курталише се*. — Ћу се брактѝшем от по̀со, ко̀ј ће ми а̀ндрак пот-ста̀р зама̀н. **2.** *пастрада, умори се*. — Брактиса̀ од ово̀лку рабо̀ту. — Брактиса̀ о[д]-то̀га човѐка.

бра̀ле м **1.** хип од *брат*. — Нѐма га бра̀ле да до̀јде даньс ка̀д ми најтрѐбе. — Што̀, бре, бра̀ле, не слу̀шаш башту̀? **2.** *пријатељ*. — Залута̀мо, бра̀ле, у ову̀ј скрколѝју, како̀ це вр̀немо са̀м Бо̀г зна̀је.

брана̀ ж *дрвена дрљача за уситњавање земље и поравнавање орања*. — Иска̀рај брану̀, да вла̀чимо ора̀ње. — Ка[д]-це поо̀ре њѝва с плу̀г ел ра̀лицу, и посѐје жѝто, ора̀ње се завла̀чи з-брану̀. — Брана̀ ѝма широ̀ку даску̀, оплѐн, слапцѝ, кривуљѝцу и гра̀њке.

бра̀ни несв *забрањује*. — Ко̀ј мо̀же да ми бра̀ни да сечѐм моју̀ шу̀му. — Ко̀ј му бра̀ни да рабо̀ти ако умѐје и о̀ће?

бранѝк[1] м *штитник око доњег камена да се брашно не расипа, но пада у мучњак*. — Бранѝк не да̀ва да се стр̀ви бра̀шно ка[д]-це мѐље.

бранѝк[2] м в *браниште*. — Насѐчи лемѐзнице у Милто̀ин бранѝк. — Некѝ ни отрсѝл цѐл бранѝк.

/бра̀ни стра̀/ изр **1.** *буде с ким да се тај не би плашио, чува кога од страха*, в *чува стра*. — Јѐлка спѝ куде Бо̀рку, да вој бра̀ни стра̀, ел је сама̀. **2.** фиг *осматра*. — Тѝ ми бра̀ни стра̀ доклѐ ја̀ бѐрем Бо̀рчине ја̀буке.

бра̀ниште с *шумски забран, забел*, в *браник*[2]. — Насѐкомо лемѐзнице у бра̀ниште, побод̀омо о̀стожу и ськ ће дѐнемо сто̀г.

Бра̀нча м хип од *Бранко, Бранислав*.

брањѐвина ж *врста јогурта*. — Брањѐвину го̀твимо ка[д] цвѝк и сѝрутку помѐшамо с кѝсело млеко̀, па ма̀лко одстоѝ у ђу̀ђум.

бра̀ство с *братство*. — Ка[д]-це збѐре моѐ бра̀ство, зача̀с ће дѝгнемо ку̀ћу пот-кро̀в.

братанчѐ с дем и хип од *братанац* и *братаница*. — Ово̀ј девојчѐ ми е братанчѐ, ћѐрка од бра̀та, а ово̀ј братанчѐ е његов̀ сѝн.

Бра̀ца м хип од *Бранислав*.

бра̀цки прил *братски*. — Ће подѐлимо бра̀цки, како̀ долѝчи, на по по̀ла.

брашанцѐ с дем и хип од *брашно*. — У̀зни брашанцѐ и масалцѐ, па завр̀ти едну̀ погачу. — Оста̀де ми још ма̀лко брашанцѐ, трѐбе да си доку̀пим кад нѐки по̀јде у Предѐне.

брашнанѝк / брашњенѝк м **1.** *сандук за чување брашна, брашњеник*, в *наћви*. — Напунѝмо брашнанѝк з-двѐста кѝла бра̀шно, да прека̀рамо зѝму. **2.** *сандук у који пада самлевено брашно у воденици*, в *мучњак*. — На̀пуни се брашнанѝк, да пресипу̀јем у врѐће?

брашна̀ра ж *продавница брашна*. — Оста̀де ми још ма̀лко брашанцѐ, трѐбе си доку̀пим у брашна̀ру, кьд некѝ по̀јде у Предѐне.

брашњ(а)ѝв, -а, -о *брашњав*. — Свѐ си брашњаѝв, ко да си доша̀л из воденѝцу. — Дојдѐ брашњѝв, нејѐ се ни очука̀л од млѝво.

брбљо̀тина ж/м *брбљивац, брбљивица*. — Затво̀ри уста̀ на ту̀ј брбљо̀тину, да вѝше не ровѐ.

брбо̀њи несв в *бробоњи (1, 2)*. — Ка́ко̀ у̀баво кѝшица брбо̀њи по о̀лучак (*1*). — Брбо̀њи ли, брбо̀њи, н-умѐје да ста̀не ко пра̀зна воденѝца (**2**).

бр̀го прил *хитро*, *брзо* (ређа употреба, угл Лебет, Мачкатица, Мрковица, Ново Село). — Збѐри бр̀го ру̀тке, да бѐгамо от кѝшу. — О̀н ће то̀ј по̀брго да урабо̀ти о[д]-тѐбе. — Глѐј, ако мо̀ж то̀ј по̀брго да ми завр̀шиш.

брда̀к прид *великих рогова* (*ован*). — О̀двоји се едьн ова̀н брда̀к па ни по̀кара нис падѝну, искршѝмо се од бега̀ње.

Брда̀к м *надимак*.

брдѝл м **1.** *ован великих рогова*. — То̀зин брдѝл по̀тепа ни овно̀ви, па се разбега̀ше од о̀вце. **2.** фиг *тврдоглав човек*. — Мѝсли брдѝл ће мо̀же како̀ о̀н о̀ће, ал несьм ни ја̀ од јучѐр.

бр̀дила с мн *део разбоја у који се смешта брдо*, в *набрдила*. — Из њо̀јну со̀бу са̀мо се чу̀је како̀ мла̀ти з-бр̀дила, цѐлу зѝму тка̀е ћилѝми.

бр̀до с *део ткачког разбоја*. — Кад увѐдомо осно̀ву у бр̀до, ма̀лко ми ла̀кну, оста̀ло умѐјем и сама̀. — Од разбо̀ј ми оста̀ло сьл едно̀ кру̀пно бр̀до и два̀ сѝтна.

брѐ узвик *за појачавање онога што се казује*. — Кудѐ си, брѐ, што̀ те нѐма? — Немо̀ј, брѐ, да ме фо̀рташ ната̀м-наова̀м. — Бу̀ди, брѐ, човѐк од рѐч.

брѐбер м бот *рано пролећно цвеће, кокошчица*, в *бели бребер*, в *жути бребер*.

брежа̀к м *бреговито тле*. — Та̀м ти е свѐ брежа̀к око њѝну ку̀ћу, нѝгде равнѝна.

брежь̀к м дем од *брег, брежић*. — Вѝђ на брежь̀к да несу̀ говѐда улѐзла у штѐту.

брѐкће несв *стење*, в *бреће*. — Уморѝли се воло̀ви теглѐећи уз Двоја̀нку, са̀мо брѐкћу. — Брѐкће мото̀р ус Купѝнски рѝд па усту̀ра.

брекчѐ с дем и хип од *брег*. — Укачѝмо се на брекчѐ да глѐдамо како̀ се воло̀ви боду̀.

брѐме с **1.** *терет*. **2.** *мера за тежину; 50 килограма*.

бремѐнце с дем и хип од *бреме*. — Мѐне ми то̀ј бремѐнце о[д] детѐ нѐће бу̀де тѐшко.

бремења̀к м аугм од *бреме*. — Кудѐ си запѐл с тѝја бремења̀к, едва̀ га сѐцаш?

брѐнда несв *уважава, поштује, мари за што*. — Не брѐнда ни башту̀, те ли ће мѐне.

бренда̀ње с гл им од *бренда, уважавање*. — Какво̀ бренда̀ње, кад ми-е о̀н гла̀вни крвнѝк.

брѐнза несв *слуша, поштује, уважава*. — Кака̀в ми-е тоj ро̀д, кьд ме нѝки од њѝ не брѐнза.

брenза̀ње с гл им од *бренза*. — Кво̀ ѝмаш од брenза̀ње, са̀мо да ги слу̀жиш.

Брѐница ж *име*.

Брѐнка ж *надимак*.

бренува̀ње с гл им од *бренује, поштовање, уважавање*. — Куде њѐга нѐма бренува̀ње, рабо̀ти свѐ на свју̀ гла̀ву.

брѐнује несв **1.** *поштује*. — Кьт човѐк остарѐје и непоста̀не, нѝкој га не брѐнује. **2.** фиг *фризира косу*. — Ко̀со мо̀ја јо̀ш не брѐнована (*шаљ песма*). — Збо[г]-кокр̀тке, и она̀ ће брѐнује ко̀су.

брѐс м (мн брѐсје) бот *брест* Ulmus suberosa.

брѐсје с зб им од *брес, брестова шума*. — Тѐрај ги до̀ле, покрај брѐсје, нека пасу̀.

бреста̀к[1] м *брестова шума*. — Уву̀коше се ко̀зе у бреста̀к, не мо̀ж ги иска̀рамо

брестък² м дем и хип од *брес*. — Оцекал ми неки онија брестък што растеше на слог.

брећe несв *једва дише, брекће од напора,* в *брекће*. — Брећу волови с пуна кола уш-чепељак. — Едва брећем од умор.

бреца (се) несв **1.** *плаши (се), стреши*. — Од тог опасника човек бреца чим га види. — Што толко брецаш од енекцију, тој није ништа? — Наплашило се дете, стално се бреца чим нешто пукне. — Не брецај се од њега, неће те убоде. **2.** *срди (се), гица (се), љути (се)*. — Не мож ништа да га питаш, одма се бреца ко да си га убол са шило у дупе.

брецање с гл им од *бреца (се) (1, 2)*. — Мора га некако лечим од брецање, да не вати уплав (1). — Не мож га одвикнеш од брецање, такав се осоран родил (2).

брецне се свр **1.** *тргне се од страха, штрецне се*. — Шушне ли кво, он се брецне. — Брецне се о[д]-цтра. **2.** *одврати осорно, обрецне се*. — Брецни се на твоју матер и башту, а не на мене, тиква непосолена, солнику ни-едън!

бржe прил *што пре, брже*; комп **побрж**. — Дојди побрж, да те не чекамо у ноћ.

бржо прил *брзо*. — Бржо иди дом, дете се попарило с врелац ис-котле над огњиште.

брза несв *ради штогод брзо,* в *брзга*. — Не брзај, не мож те стигнемо. — Брза ко пред мушицу.

брзак¹ м **1.** *део реке где вода брзо тече, матица*. — У брзак се не лову рибе, но у вирови. **2.** *брз, брзоплет човек*. — Брзак човек лако и згреши. — Млого-с брзак, ће ти исаби работу.

/брзак²/ изр: **на брзак** *на брзину*. — Ништа не мож на брзак, само сталожно. — Све што се уработи на брзак не вељаје. — Да га уватимо на брзак докле није отишал.

Брзак м *надимак*.

Брзаци м *надимак фамилије*.

брзга несв **1.** *брзо и површно ради*. — Немој да брзгаш, ће покваримо работу. **2.** *брзо говори*. — Брзга кьд орати, па га не разуму људи. **3.** *брзо хода, журu, хита*. — Не брзгај, не могу те стигнем. в *брза*.

брзгав, -а, -о *хитар, жустар*. — Он ти је млого брзгав, тешко ће се уклопиш с њега.

брзгање с гл им од *брзга, журба, брзоплетост*. — 3-брзгање и најбољ мајстор упрска работу.

брзење с гл им од *брзи (се) (1, 2)*. — Такво брзење с коњи несам видел (1). — Улезну ли у штету, одма брзење (1). — Требе му стално брзење да би учил (2).

брзи несв **1.** *јури*. — Работи полак, ники те не брзи. — Брзи кокошке да не кљују рану на пилићи. — Немој тој кучиште више да ми брзи деца, ћу га утепам. — Брзу се врапци по кров. **2.** *пожурује у послу*. — Душу ће му извади колко га брзи за работу. в *брзи сојке*.

/брзи жене/ изр *швалерише се, курва се*. — Да ти не причам, сестро, по[д]-цтар заман почел да брзи жене.

/брзи сојке/ изр *не ради ништа, ленчари*. — Цело лето брзи сојке по браниште, сьг се сетил да работи.

брзне свр *јурне, појури*. — Ако те ја брзнем, ће се свртиш одонуд реку.

брига (се) несв *брине (се), секира (се)*. — За тој не бригај, тој ћу ја уработим зачас. — За мене се не бригај млого у работу, глеј деца.

бригáње с гл им од *брига (се).* — Нéма бригáње: сработѝли смо пóље, накарáли дрвá, крмá-е у плéвњу, мóж зимá да дóјде кьд óће.

бридѝ несв фиг *дува снажно, брише, носи.* — Бридѝ вéтар уз дéл, кудé си пошáл гољѝздрав, ће те прокóрма.

брѝја несв **1.** *брије.* — Јá ћу га брѝјам за свáдбу. **2.** фиг *носи, брише* (*ветар*). — Дýва вéтар, па брѝја. — Брѝја уз Власѝну, кýче се не свр̏та.

бријáћи прѝбор м *прибор за бријање.* — Тýри ми у торбѝцу и бријáћи прѝбор.

брѝсне свр **1.** *донекле обрише.* — Брѝсни мáлко по кýћу, доóду ни гóсје. — Брѝсни рýке с крпчé, па да рýчамо. **2.** фиг *побегне, стругне.* — Докле јá сврнý у зáдругу, óн бриснýл. — Брѝсну јунчé, не мóж га троѝца увáту. **3.** фиг *отаре нос.* — Сопуљáне едьн, брѝсни теј ѕѝнѕе што си разѕинѕавѝл!

брѝсне се свр **1.** *обрише се површно.* — Брѝсни се óле-мáле, па да сéдамо за обéд. — Брѝсни се преко нóс да те не глéдам таквóга. **2.** *побегне, одјури.* — Ка це бриснý низ мејанѝште, не могáше ни милицáјци да га стѝгну.

брѝтва ж *ножић на расклапање, перорез.* — Без брѝтву у џéп не ѝде нѝгде.

брѝца м *берберин.* — Појдó куде брѝцу, па се замајá с оратý у малý и не стѝго.

Брѝца м *надимак.*

брѝч м *нож за бријање, бријач.* — Пред бричéње, на кaѝш дóбро наóстрим брѝч.

брѝч панталóне м *панталоне на бок.* — Чешѝре на брѝч, а на дýпе ѝч (*изр*). — Вáско шнáјдер ми шѝје брѝч панталóне, па ка це улѝцкам, кóј ти дáва, морѝ Ђýрђо!

Бричéвје с *село Бричевље.*

бричéње с гл им од *бричи.* — Досáди на човéка бричéње свáки дáн, па се мáлко и запýсти.

брѝчи (се) несв **1.** *брије (се).* — Брѝчи ми се, брѝчи, млáди младожéњо (*песма која се пева при обреду бријања младожење за свадбу*). — Несьм дошáл да те брѝчим, него да опомéнем. — Дéда се сáм брѝчи без огледáло. Пóсле, кьд остарé, почé баштá да га брѝчи. — Кóј те пѝта брѝчи ли се владѝка (*изр*). — Кóј се не брѝчи, на кýче лѝчи (*изр*). **2.** фиг *добро коси.* — Не кóси, но брѝчи, ни сламкá поза њéга не остáне. — Кóси, па брѝчи (*изр*). **3.** фиг *једе.* — Брѝчи, брѝчи, ал по панѝцу.

Бр̏ка м *надимак.*

бр̏ка (се) несв **1.** *меша (се).* — Бр̏ка помѝје за прашчѝна. — Нéћу у тýј њѝну расправѝју да се бр̏кам. **2.** фиг *претражује, препипава.* — Бр̏ка по бисáѕи ко да ће нáјде кóј знáе квó. — Такóј ли се бр̏ка по тýђи џéпови?

бркáјлија м *онај који има велике бркове, брка.* — Негдé сам видéл тóга бркáјлију, не сéћам се кудé.

бркáјло м в *бркајлија.* — Штó нејé с вáс пошáл и бркáјло?

бр̏кало с *смеша хране за свиње.* — Сипá на свѝње бр̏кало, онé га зачáс по-лапћáше. — Полýлај детé у лелéјку докле јá однесéм бр̏кало на вепрé.

бркáљка ж *варјача, дршка за мешање.* — Ýзни бркáљку па побр̏кај лéчка мáз да не загорѝ.

бр̏кано с в *бркало.* — Редóвно на свѝње дáвам по еднý кóву бр̏кано.

бркáње с гл им од *брка (се) (1, 2).* — Квó ѝма за бркáње на свѝње (**1**)? — За бркáње по тýђ кóвчак некѝ ће изедé тепáње (**2**)!

брклó с в *бркало.* — Да им не сипýем по кóву брклó, не би моглá да ги изрáним с вáрени компирѝ.

бр̍кне свр **1.** *завири свуда.* — Бр̍кне куде сти̍гне. — То̍ј му-е мера̍к да бр̍кне у ту̍ђо. **2.** фиг *увреди.* — Таква̍-е: на сва̍кога ће бр̍кне у о̍ко.

бр̍кне се свр *пипне се, потражи.* — Бр̍кну се у па̍зуку и и̍звади кључе̍ од са̍ндук.

брло̍г м **1.** фиг *нечистоћа, неред.* — Деца̍ напраи̍ла брло̍г по ку̍ћу. **2.** *ђубре, ђубриште.* — Не мо̍гу да ула̍зим у ти̍ја сви̍њски брло̍г.

бр̍љ / брља̍ м вет *болест код оваца, вртоглавица.* — Кад гу ва̍ти бр̍љ, овца̍ се врти̍ у кру̍г ко побрљаве̍ла.

бр̍ља[1] несв *шкраба, прља.* — Не да̍[м] му књи̍ге, о̍н ги са̍мо бр̍ља, не чи̍та.

бр̍ља[2] ж *лоша ракија.* — Налока̍л се бр̍љу, па се по ку̍ћу алосу̍је, ко да-е обрљаве̍л.

бр̍љав, -а, -о 1. *будаласт, неразуман, сметен, шашав.* — Ко̍ј ће ти ма̍трак бр̍љав чове̍к у ку̍ћу, иска̍рај га. — Бр̍љав чове̍к како̍ ће ора̍ти но бр̍љаво. **2.** *оболео од брља, вртоглавице (овце).* — Бр̍љава овца̍ мо̍ра се бр̍зо леку̍је, да не ли̍пче.

брљаве̍је несв *понаша се неразумно, шашаво.* — Брљаве̍је з-деца̍ по ту̍ј ре̍ку. — Забрљаве̍л, па брљаве̍је ли брљаве̍је. — Не брљаве̍ј ви̍ше по те̍ј гу̍бе, но у̍зни секи̍ру да бе̍реш дрва̍!

бр̍љаво прил *неразумно, будаласто, шашаво.* — На̍прича ми скроз нешто̍ бр̍љаво.

брљи̍в, -а, -о в *брљав.* — Па зар не ви̍диш да-е брљи̍в сто̍-посто, куде̍ с ње̍га ло̍нзаш по село̍.

брљиве̍је несв в *брљавеје.* — О̍[н] нека брљиве̍је, ти̍ си се̍ди до̍м. — Поче̍л да брљиве̍је.

Брљи̍ви ва̍лог м *удољица, пашњак.*

брљи̍вка ж *будаласта, сметена женска особа.* — Брљи̍вка, не сети̍ се да га пи̍там а куде̍ му-е жена̍ кьд о̍ће да му ја̍ ме̍сим ле̍б.

брљи̍вко м *будаласт, сметен мушкарац.* — Брљи̍вко едьн, па тако̍ј се то̍ј не рабо̍ти.

брљи̍вче с *будаласто, сметено дете.* — Прати̍ брљи̍вче у за̍другу по ши̍ћер и зејти̍н и јо̍ш се неје̍ врну̍ло.

бр̍љка ж в *брљивка.* — Бр̍љка бр̍љава, како̍ да не понесе̍м ке̍су с па̍ре на паза̍р.

брљо̍тина ж *шкработина.* — Како̍ да обри̍шем ову̍ј брљо̍тину из ли̍с да се не позна̍ва?

бр̍љча м в *брљивко.* — На̍да се бр̍љча да ће му и сьг упа̍дне секи̍ра у ме̍д. Ај̍а јо̍к.

брнча̍ло с *оно што производи звук (радио, грамофон, мотоцикл...).* — Откако̍-е купи̍л оно̍ј брнча̍ло, не мо̍ж се од ње̍га живи.

брнчи̍ несв **1.** *јако бруји, јечи, зврнда, зуји.* — Чу̍ем брнчи̍ нешто̍, дошла̍ чела̍, па се вати̍ла на сла̍пје у сли̍ву. — Це̍лу неде̍љу како брнчи̍ тра̍ктор на Спаи̍сковицу, ће са̍ду компири̍. — У у̍ши ми брнчи̍ о[д]-ту̍ј струга̍ру. **2.** фиг *зјапи, стоји празан.* — Брнчи̍ пра̍зан амбари̍на, пре̍саци, са̍ндуци. — Брнчу̍ ко̍ла над а̍јат, а ти̍ на грби̍ну те̍гљиш се̍но.

брња̍ш м *брњаст коњ.*

бр̍њка ж **1.** *брњица, алка на њушци.* — Тури̍мо бр̍њке о[д]-те̍л на сви̍ње да не ри̍ју по авли̍ју. **2.** *њушка, губица.* — Како га за̍качи тако̍ј му ра̍сцопа бр̍њку.

бр̍њес, -та, -то *бела шара на њушци код животиња.* — Чи̍и ли е оно̍ј бр̍њес ко̍њ уле̍зал у ове̍с?

бробѝњак м *мрав.* — Бра̍те броби̍ньке, куде̍ су ти бра̍ћа, куде̍ су ти друга̍ри? — Напраи̍ли бробѝњци пути̍њче и уле̍зли у ку̍ћу.

бробињало с *мравињак.* — Леле, колко бробињало напраили бробињци на штетину на Чобанац, два-метра високо.

бробињче с дем од *бробињак.* — Он ти је сьг бробињче: оће нешто да узне, а не мож да га носи: дибидус непостал.

бробоњи несв **1.** *добује, луйа, йада.* — Киша бробоњи цел ноћ у олук. **2.** фиг *йрича без везе, луйеша.* — Немој више да бробоњи, не мож да спимо од њега.

Брод м *село.*

Броѓанин м *становник села Брод, човек йореклом из Брода.*

Броѓанка м *становница Брода, жена йореклом из Брода.*

броѓански, -а, -о *који йрийада Броѓанима.*

Броѓанче с *деше из Брода.*

броење с *бројање.* — Научил и броење до сто. Сьг ће, наесен, у школу.

бројтро узв *добро јушро.* — Ја им викам бројтро, ники ме не чуе, ел су се испизмили на мене.

бронѕа ж *бронза.* — Плотна на шпорет је од бронѕу напраена, затој се онакој распукла.

бронѕан, -а, -о *који је од бронзе.* — Ѕвоно је бронѕано, затој такој болно ечи.

броцки, -а, -о *који йрийада Броду или је из Брода.* — Угасила се и броцка школа. — Броцке мале здесну страну Власину су: Каракаши, Пецари, Кокарци, Бричеве, Пачукове, Бакалци, Милчине, Китанове, Рашине, Анѓелинкове, Белчине, Загузје и Пудине, а с леву страну Власину: Славујеве, Мало Равниште, Миљине, Шакобарци, Милошеве, Главшине, Ѓуркине, Калкари, Јовинци, Де(и)ћеве, Маџаре, Маркова Чука, Мошина Долина, Којчине, Литранци и Сировичине.

брс м *бршс, младе гранчице које сшока брсши.* — Пусти говеда нек еду брс, а ти дојди да ми помогнеш да утоварим овеј сировице.

брстак м дем од *брс.* — Рано стигал брстак, ће порани и пролет.

брстење с гл им од *брсши, бршћење.* — Откарај ги у Јереницу на брстење.

брстина / брстина ж *бршс, гранчице с йуйољцима младог лишћа.* — Ене ги доле, у шипраг, еду брстину, кад нема кво да пасу. — Стигал пролет, стигла и брстина.

брстинка ж дем од *брсшина.* — Куде ће се стока нарани з-брстинку, само ће да гу пролиптеје.

брстиње с зб им *бршс,* в *брсшина.* — Искарај говеда у шумак, нека еду брстиње.

брстује несв *брсши.* — Искарај говеда да малко брстују по шумак.

брук м *брух, кила, хернија.* — Води рачун колко и како дизаш тија трупци, да не добиеш брук.

брус м в *белегија,* в *осшрило.* — Плива како брус (*изр*). — Неје ми добар брус, ел ја н-умејем да острим косу.

брце с *йолуга на ралици којом се одреѓује дубина бразде.* — З-брце подизаш и спушташ ралник како оћеш да ореш: плитко ел дибоко.

брци м мн **1.** *бркови.* — Што би му ја осмудила онија брци, да ги никат[д] више не пушти. **2.** изр: **омуси брци** *снужди се, сневесели се.* — Што си па ти омусил брци? — Омусил брци ко да му несу све козе на број.

брцне свр *йодбоде, йодсшакне, йодјарне.* — Умеје он да брцне, па се други излети да каже.

брчка ж **1.** *бора.* — Брчке вој све излезле по чело и образи. — По брчке се види њојна мука. **2.** *набор на шканом машеријалу.* — Сашила сукњу з-брчке.

бр̀чка (се) несв **1.** *прави наборе при шивењу.* — Бр̀чка су̀књу тако̀ј да-е цѐла од бр̀чке. **2.** *бора се.* — Обра̀зи вој се бр̀чкају ко на ста̀ру ба̀бу. **3.** *игра се у води.* — Нек се детѐ бр̀чка, то̀пла је река̀. **4.** *претура, премеће.* — Ћу гу пребѝем што ми бр̀чка по постѐљке у ко̀вчак.

бр̀чкав, -а, -о *набран, смежуран.* — Кво̀ ће рабо̀тиш с тѐј бр̀чкаве ру̀ке.

бр̀чкан, -а, -о *набран.* — На паза̀р ћу ку̀пим бр̀чкани опьнци.

брчка̀ње с гл им од *брчка.* — Излѐзни из во̀ду, до̀ста е било̀ брчка̀ње.

брчко̀љ м **1.** *блато, каљуга.* — Кудѐ ме на̀кара да улѐзнем у ова̀ј брчко̀љ, ко да нејѐ има̀л дру̀ги пу̀т. — Загмаца̀ се до гу̀шу у брчко̀љ. **2.** *неукусно јело, бућкуриш.* — Сварѝла некѝ брчко̀љ, неѐ ни за свѝње, а о̀ће да га еду̀ деца̀.

брчкоља̀к м **1.** *калиште, блатиште.* — Па̀де кѝша на̀праи брчкоља̀к, не мо̀ж се улѐзне у компирѝште. **2.** *неукусно јело, бућкуриш.* — Јѐђ тѝ тѝја брчкоља̀к, ја̀ ни да оку̀сим.

брчко̀љина ж *мочварно земљиште, тресава.* — Ко̀е ће ми њего̀ве брчко̀љине по Бла̀то при мoју̀ у̀баву зевњу̀.

брчко̀тина ж ауг и пеј од *брчка, локва, каљуга.* — Кои̇ на̀праи ово̀лку брчко̀тину прет ку̀ћу? — Та̀м су ти свѐ го̀ле брчко̀тине, не мо̀ж ни да се ко̀си.

бу̀ узв **1.** *оном оглашавања бикова и волова.* — Бу̀, бу̀! — бу̀цају воло̀ви ка[д]-це боду̀. **2.** узв *застрашивања.* — Бу̀, ѝскочи аждаја из во̀ду. **3.** *узречица.* — Ца̀ или бу̀.

буа̀[1] ж (мн бу̀је) *бува.* — Свѐ ме бу̀је поедоше из ону̀ј ста̀ру сла̀марицу.

бу̀а[2] несв **1.** *млати, лупа, удара.* — По цѐл дьн бу̀ам з-бува̀ч пр̀тено пла̀тно у Ма̀лу рѐку. — Кьд ста̀нем да те бу̀ам не-це свртѝш у Ра̀совачки рѝд. **2.** *бауља.* — Бу̀а по мр̀ак ча̀с та̀м, ча̀с ова̀м, ко да-е дибиду̀з пија̀н.

бу̀ав, -а, -о *буђав, плесњив.* — Лѐб ти је са̀в бу̀ав. — Зевнѝк му је бу̀ав, појавѝл се и скрѐж по зѝдови.

буа̀љка ж *праљача, пирајка,* в *бувач.* — Нека̀[д]-цмо пра̀ли вѐш и постѐљке з-буа̀љку у рѐку, у Белѝло.

буа̀ње с гл им од *буа[2] (1, 2).* — Без до̀бро буа̀ње нѐће платно̀ да избелѐјеш (**1**). — Зарадѝл до̀бро буа̀ње у мра̀к (**1**). — Гледа̀л сам његово̀ пѝано буа̀ње по мра̀к (**2**).

бу̀ба ж *инсект.* Изр: — Ла̀зи бу̀ба, ла̀зи, нешто̀ тра̀жи.

бубазла̀тка ж *кромпирова златица* Cetonia surata L.

буба̀љка ж аугм од *буба.* — По̀длази ме нека̀ буба̀љка, па ми се шѝја ѝспличи.

бубаљчѐ с дем од *бубаљка, бубица.* — Ако је детѐ, неѐ бубаљчѐ, не бо̀ј се, ће дока̀ра говѐда о[д]-Чемѐрник.

бу̀бац м *желудац живине,* в *жељудица.* — Бу̀бац на пѝргу бѐше пу̀н с ка̀мење и жѝто, зато̀ј га вѝкају и воденѝца.

буба̀чка ж аугм од *буба.* — Спопа̀ла ме нека̀ буба̀чка, нѝкако да се отресѐм од њу̀.

бу̀бица ж **1.** дем и хип од *буба.* — Подлазѝла ме нека̀ бу̀бица, па ме едѐ под мѝшку. **2.** фиг *дете.* — Мно̀го ми је врѐдна моја̀ бу̀бица.

бу̀бне свр **1.** *удари.* — Тако̀ј се о̀н ѝгра, бу̀бне те у гла̀ву, па побѐгне. **2.** фиг *извали, каже што без везе.* — Бу̀бне нешто̀ колко да нејѐ без нѝшта.

бубњѝ несв *бабњи, тутњи.* — Накла̀до ку̀бе, па бубњѝ ко коломотѝва.

бубрѐзи м мн анат *унутрашњи парни жлездани орган код кичмењака који излучује мокраћу,* в *бели бубрези.* Изр:– Жѝви ко бубрѐг у ло̀ј (*у изобиљу*).

бубуља̀шка ж дем и хип од *бубица;* изр: **мѝран ко бубуља̀шка.** — Сьг си мѝран ко бубуља̀шка, а док ти башта̀ не бѐше ту̀ј нѝки да те смѝри.

бува́¹ ж (мн бу́је) *бува*. — Бу́је ни жи́ви поедоше. — Кako се накоти́ше то́лке бу́је.

бу́ва² несв в *буа*. **1.** *млаши, удара*. — Бу́ва посте́љке на пре́мет. **2.** *бауља*. — Не ви́ди пија́н куде́ бу́ва кьд о́ди, но куде́ си уда́ри.

бува́лька ж в *буалька*. — То́j са́мо мо́же у ре́ку з-бува́льку да се избеле́је.

бува́ње с гл им од *бува²*, **1.** в *буање*. — Тре́бе му до́бро бува́ње да истресе́ш праши́ну. **2** фиг *шейање*. — Заслужи́л је бува́ње у мра́к кьт^д ни́ки не ви́ди.

бува́рник м **1.** *месшо са йуно бува*. — Ово́j нее́ кре́вет за спање́, ово́-е бува́рник. **2.** фиг *сумњиво, зайушшено месшо*. — Ишла́ сам у та́j ньиан бува́рник куде се збира́jу да седу́. Неjе́ то́j ко куде на́с што бе́ше у ста́ро вре́ме седе́нька.

бува́ч м *йљоснашо обрађено дрво за бељење йлашна*, в *йирајка*. — Ру́ке ми утрне́ше це́л дьн млате́ећи з-бува́ч у во́ду.

бувосе́рина ж *бувљи измеш*. — Не мо́гу да гле́дам по пе́нцери оно́лке бувосе́рине.

Бугара́ш м *йрекорно Бугарин*. — У ра́т, побе́гла два́ Бугара́ша, дошла́ куде на́с и ви́каjу: о́ћемо куде шу́мкациjе.

Бу́гарин м *надимак*.

/бу́гарска поли́тика/ изр за *несшалносш и вероломносш*. — Ви́дим и ти́ во́диш бу́гарску поли́тику.

/бу́гарска ску́пштина/ изр: — Ћу те расту́рим ко бу́гарску ску́пштину.

бу́дак м *йијук, крамй*. — У́зе бу́дак и шта́нглу и отиде́ у ма́jден да ва́ди ка́мен.

будалѐк м *глуйосш, будалашшина*. — Искара́л жену́ — напраи́л голе́м будальк.

будале́с, -та, -то *будаласш*. — Виде́ла сам, виде́ла будале́сти чове́ци, ал по-буда́лес о[д]-те́бе не́ма. — Нека би́дне и будале́сто, ал ће да напра́jмо поса́л.

буда́лка ж дем и хип од *будала*. — Која́ сам ја́ буда́лка: седи́м до́м и че́кам да се вр́не из меjа́ну.

буда́лски прил в *будаласшо*. — Превара́ се, вати́ се буда́лски у рабо́ту и сьг не мо́гу да изле́знем.

буда́лче с дем и хип *будала*. — Које́ си па ти буда́лче, прати́ те на во́ду, це́л дьн н-уме́јеш да се вр́неш.

буда́лчина м ауг и пеј од *будала*. — Та́j буда́лчина се jо́ш не вр́ну из гове́да.

буда́лштина ж *будалашшина*. „Прећу́, прећу́!“. „Кво́ пре́ћеш?“. „Пре́ћем буда́лштину!“. „Запре́ћи, да гу не́ма!“. „Запрећа́, и не́ма гу!“ (*бајалица йрошив глуйосши*). — Ко́[j] и́змисли ту́j буда́лштину: ми́ да пра́jмо пу́т, а држа́вни камиjо́ни га ископу́jу.

буде́ње с *буђење*. — А jу́тре не́ма буде́ње до пла́дне, jу́тре-е светьц.

бу́дне несв *буде*. — Ће бу́дне ту́j око пла́дне, ако о́пште до́jде. — Нека бу́дне како бу́дне, ти́ си гле́j твоjу́ рабо́ту.

бу́ђа ж *буђ, йлесан*. — Ле́б вати́л бу́ђу, неjе́ ни за коко́шке.

бу́ђав, -а, -о *йлесњив*. — От кво́ ли-е ово́лко бу́ђав ѕи́д у голе́му со́бу?

Бу́ђнна падѝна ж мтн *увала, долина*.

буђосува́ње с гл им од *буђосује се*.

буђосу́је се несв **1.** *йлесниви се, буђави се*. — У по́друм ни се рана́ буђосу́jе. **2.** фиг *квари се, салшосује се*. — Добрачка́ бе́ше, ал и та́j женица поче́ла да се буђосу́jе.

буђо́ше свр *убуђа се, уйлесниви се*. — Ле́бац ни се у карли́чку буђоса́л.

буе́р / буjе́р м *йарајлија, богашаш*. — Ви́каjу: поста́л голе́м буе́р у Бе́оград. — Далечко́ смо ми́ од буjе́ри.

буе̍рка / бује̍рка ж *богаша жена, буерова жена.* — Сък ти је она̍ буе̍рка, несмо̍ вој ни до коле̍на.

буе̍рски¹, -а, -о / **бује̍рски**, -а, -о *богаташки.* — И буе̍рска пце̍та се с на̍ша не ме̍шају.

буе̍рски² прил *господски.* — Не мо̍ж и да лењчуга̍риш и да жи̍виш буе̍рски. Тре̍бе и за то̍ј да си ро̍ђен.

бу̍за ж *напитак од кукурузног брашна, боза.* — Ста̍ре же̍не прайле су бу̍зу от ца̍ревично бра̍шно кое̍ пре̍ври у во̍ду и оцтои̍ на то̍пло ме̍сто да се укисе̍ли.

бујa̍ ж в *буа¹.* — Све̍ ме изе̍доше бу̍је у ону̍ј овсе̍ну сла̍му.

бу̍ка ж **1.** бот *буква* Fagus silavatica . — Ма̍јстор Ке̍ња о[д]-три̍ бу̍ке две̍ врете̍на. **2.** *дугачка дрвена цев којом вода падом, кроз цивун, удара у воденични витло,* в *бадањ.* — Дошло̍ вре̍ме да се ме̍ња бу̍ка на водени̍цу, ова̍ј, ста̍ра, ура̍сла у траво̍ље и иструле̍ла. — О̍дма да се чи̍сти бу̍ка, запиши̍ло гу ли̍сје, гра̍ње и бу̍сје.

бука̍л м *бокал.* — Ебе̍[м] му рабо̍ту, строши̍ бука̍л.

бука̍лче с дем од *букал, бокалчић.* — Напу̍ни ми с вино̍ ово̍ј бука̍лче.

букаре̍ње с гл им од *букари (се).* — Дошло̍ вре̍ме на свињу̍ за букаре̍ње.

бука̍ри несв *оплођује (крмачу).* — Дока̍рај вепра̍ да бука̍ри свињу̍.

бука̍ри се несв *пари се (свиња).* — Свиња̍ се бука̍ри, ће гу те̍рамо на Мило̍инога не̍реза.

бу̍квица ж **1.** *војничка књижица.* — Ода̍вно-е о̍н врљи̍л бу̍квицу у шу̍шљак. **2.** фиг *придика, придиковање.* — Очита̍ му бу̍квицу, па сьг нек и̍де з-гове̍да у Чеме̍рник.

бу̍ке ж мн *букова шума, буквик,* в *шумак.* — Отиша̍л у бу̍ке да бе̍ре дрва̍. — Ене̍ ги гове̍да у бу̍ке, планду̍ју. — По̍беже за̍јац у бу̍ке.

букле̍ с *блуза од буклеа.* — Обеле̍кла сам букле̍, погле̍ј како ми стоји̍.

букли̍ја ж *кондир којим се позива на свадбу или славу.* — Појдо̍мо з-букли̍ју у ро̍д да ги ви̍камо на сва̍дбу.

бу̍кне свр **1.** *нагло се распламса.* — Бу̍кну о̍гењ од оне̍ј су̍чке ко су̍в бару̍т. **2.** фиг *подлюти се рана, натекне.* — Би̍л је ра̍њет у но̍гу, па му ра̍на букну̍ла и несу̍ могли̍ да га изле̍чу по земуни̍це, и тако̍[ј] е умре̍л Са̍нда Ву̍зја.

/буко̍ва глава̍/ изр *тврдоглав човек.* — И башта̍ му је би̍л буко̍ва глава̍ како сьг о̍н што је, недока̍зан чове̍к. — З-буко̍ву гла̍ву ни̍ки неје̍ изле̍зал на кра̍ј.

бу̍ковина ж **1.** *букова шума, грађа.* — У Ма̍лу ре̍ку и̍мам три-а̍ра бу̍ковину. — Гра̍ђа за кро̍в ми е о[д]-црве̍ну бу̍ковину. **2.** фиг *простак, глупак.* — Каква̍ е он бу̍ковина то̍ј са̍мо ја̍ зна̍м.

бу̍ла ж деч *назив за краву и вола.* — Поми̍лки бу̍лу! — Еве̍ гу на̍ша бу̍ла.

Бу̍ла ж *име краве жуте длаке са белим белегом на глави.* — Отели̍ла се онома̍д Ли̍са, а јуче̍рке и Бу̍ла, сьг и̍мамо му̍шка телчи̍на.

була̍зар / була̍зер м **1.** *брат.* — Јо̍ш ми се була̍зар неје̍ врну̍л из рабо̍ту. — Мои̍ була̍зери сви̍ рабо̍ту на грађеви̍ну. **2.** *пријатељ.* — Була̍зару, куде̍ си тргну̍л тако̍ј ра̍но на саба̍јле?

бу̍лес, -та, -то *говече плаве длаке са белегом на глави.* — Белу̍на отели̍ла бу̍лесто теле̍.

Бу̍лка¹ ж дем и хип од *Була.* — Отка̍[д]-це Бу̍лка отели̍ла, несьм гу преза̍л у јера̍м, а ськ ћу мо̍рам.

бу̍лка² ж *кокица, испечено кукурузно зрно.* — Још ма̍лко, ка[д]-цти̍гне ца̍ревица, ће пу̍цкамо бу̍лке.

бу̀лка³ несв *кокича (кукуруз)*. — Тѐтка бу̀лка ца̀ревицу, па ме вѝка на бу̀лке.

булка̀ње с гл им од *булка³*. — Нек до̀јде на булка̀ње ца̀ревицу.

Бу̀лоња м *име вола жуте длаке са белим белегом на глави*. — Ра̀нђелов Бу̀лоња је ћа̀ја на Чемѐрник.

бу̀лоња м **1.** *во драп длаке са белом пегом на глави; општи назив за бика*. — Иска̀рај оно̀га бу̀лоњу н[з]-жѝто. — О̀јс, бу̀лоњо! **2.** фиг пеј *приглуп човек*. — Онѝја малѝјат Јорда̀нин бу̀лоња нѝшта си, брѐ, не зна̀е, ко некѐ телѐ. — То̀ј си и мога̀л да очеку̀еш од онаквѐга бу̀лоњу?

булума̀ч м *ништа*. — Тѝја апа̀ш ѝма да нау̀чи до булума̀ч. — По̀цепи то̀лко облеклѐ за школува̀ње, и квѐ-е научѝл — до булума̀ч!

булумѐнта ж **1.** *метеж, гужва, неред*. — На̀праи се булумѐнта без ра̀злог. **2.** *гомила, маса, руља, мноштво*. — Нејѐ се збра̀ла оно̀лка булумѐнта пред о̀пштину без ра̀злог.

Бу̀лча м дем и хип од *Булоња*.

бу̀лча м **1.** дем и хип од *булоња*. — Една̀ накара̀мо бу̀лчу у коша̀ру. **2.** фиг *онај који се бечи, кописти*. — То̀га бу̀лчу ћу га ја̀ нау̀чим, да се вѝше не јѐрчи!

буља̀н м пеј *буљоока особа*. — Оно̀лки буља̀н, а не вѝди дека ће га зга̀зу воло̀ви. — Квѐ ту̀ј бу̀љиш, буља̀не едън?!

бу̀љес, -та, -то *буљоок*. — Дојдѐ еднѐ бу̀љесто девојчѐ за момкѝњу да ни чу̀ва о̀вце.

бу̀љи несв *пиљи, гледа непремице*. — По цѐл дън бу̀љи у ту̀ј књигу, ба̀рем да ѝма ва̀јду да нештѐ нау̀чи, нѐ би ми билѐ жа̀л.

бу̀љѝна ж **1.** *сова*, в *урулејка*, в *човечаљка*. — Сву̀поћ преурулу̀ка буљѝна у слива̀к, ис-па̀мет ме иска̀ра. **2.** пеј *особа буљавих очију*. — Искоколѝла онѐј о̀чи на мѐне та̀ј буљѝна, да мо̀ж живу би ме појѐла.

бу̀љка ж **1.** пеј *буљоока, буљава особа*. — По̀длази ме она̀ј бу̀љка, па ми се цѐла го̀дина ѝзбаксузира. **2.** пеј *ћоравка*. — Квѐ глѐдаш, бу̀љко бу̀љава, къд несѝ видѐла куде ти се кравчѐ загубѝло!

бу̀љке ж мн фиг *очи*. — Искоколѝла у мѐне онѐј бу̀љке, не смѐјем се помѐрим.

буљоо̀кес, -та, -то **1.** *буљоок*. — Така̀в се родѝл буљоо̀кес. **2.** фиг *превише радознала особа*. — Сна̀јка ти је млѐго буљоо̀кеста, у сва̀шта ће да за̀рне, док се едну̀ш не опечѐ.

буљу̀к м у прил употреби *много*. — Прокара̀ше цѐл буљу̀к за Кума̀ново. — Изгубѝше се онѝја буљу̀ци од говѐда и коњѝ по Чемѐрник, запустѐ у̀трина, па гу усадѝше з-бо̀рови и урниса̀ше.

бу̀љча м **1.** *буљоок, буљав човек*. — Така̀в бу̀љча да ми вѝше нејѐ улѐзал у ку̀ћу. **2.** пеј *ћоравко*. — Каквѐ си глѐда̀л ка ци се женѝл, бу̀љчо бу̀љави, но си шепа̀вку шѐпаву довѐл у ку̀ћу, да ми цѐл живо̀т патра̀ви!

бумба̀р м фиг *дебела лења особа*. — Тѝја бумба̀р са̀мо аздису̀је, нѝшта не пѝпа.

бумбарѝна м ауг и пеј од *бумбар*. — Налетѐ ме некѝ бумбарѝна, стршѐљ ли, бо̀г ће га зна̀е штѐ-е, да ме изедѐ.

бумба̀рка ж фиг *дебела лења жена*. — Бумба̀рко ѐдна! — Кудѐ нај̀дѐ бумба̀рку, да се усара̀вим!

бумбарчѐ с дем од *бумбар*. — Оно̀ј њо̀јно бумбарчѐ ни до̀бар дън н-у̀мејe да ка̀же.

бумбулѐ с *мало узвишење*, в *чукаре*, в *чукле*. — Ће око̀сиш до оно̀ј бумбулѐ, а оста̀ло ћу ја̀.

бумбулеа / бумбулеја м *надувенко.* — Пусти га, видиш да је постал бумбулеа. — Отиде ли си бумбулеја?

бумбулеас, -та, -то / **бумбулејас**, -та, -то *надувен, лойшасш.* — Млого си ми нешто постал бубулеас, неси такав бил.

Бунда м *име йса.* — Само ли призрнеш у нашу авлију, Бунда ће ти исцепи гаће.

буне свр *йојави се изненада, уйадне.* — Буну човек у кућу бес тропање, трница ме увати кьд га видо. — Ће буне и други пут, ал ће му игра огрејаш.

Буне м *надимак од Добривоја.*

бунење с гл им од *буни* (*се*), **1.** *чуђење.* — Кьд им реко кое ће работу, настаде бунење, не знаје ники тој. **2.** *йрошивљење.* — Нема бунење, тақој смо се договорили сви да работу.

буни (се) несв **1.** *збуњује (се), чуди (се), не йознаје нешшо како ваља.* — Буни ме овој дете што оволко дрће. — Немој ме стално буниш ко да ја ништа не знам. — Буни се ка[д] чита, још не знае сва слова. — Увек се буни кад заплита џемпир, докле се не оправи. **2.** *йрошесшује, йрошиви (се).* — Буни се што га несмо викали на свадбу. — Буни се што па мора да чува говеда.

бунчи несв *бучи, хучи.* — Цел дан ми бунчи у уши. — Бунчи нека беда у Острике, па устура.

буњиште с **1.** *ђубриишше.* — От кућу сте напраили буњиште. — Што се неки не постара да растреби овој буњиште? **2.** *месшо где се одлаже ђубре.* — Све што ви више не требе, одма врљите на буњиште.

буп узв *засшрашивања деце од могућег йада.* — Пази, ськ ће буп!

бупа несв **1.** *луйеша, говори глуйосши.* — Пусти га нека бупа ко Максим по дивизију. **2.** *удара.* — Што га бупа, ка[д] дете нее криво. **3.** фиг *халайљиво једе.* — Такав си је от крај: бупа, бупа докле се добро не набупа.

бупање с гл им од *буйа (1, 2, 3).* — Не обраћај пажњу на његово бупање (**1**). — Заболе ме рука од бупање онога огурсуза (**2**). — Појде ми вода на уста од његово бупање леб и сланину (**3**).

бупе узв *за йодражавање шуйог звука йри йаду неког йредмеша или од ударца шуйим йредмешом.* — Бупе, паде дете! — Бупе, бупе, само падају крушке од ветар. — Бупе, бупе, излупаше га ко стару канту.

бупне свр **1.** *удари.* — Куде он бупне с онеј песнице, туј трава не ница. — Бупну два-три пут дете по дупе. **2.** *йадне.* — Једнуш ће и он да бупне, ништа нее довек. **3.** фиг пеј *каже бесмислицу.* — Тақој си бупне и остане жив.

бургија[1] ж **1.** *сврдло.* — Без бургију не мож се напраи колце на чурило за бучку. **2.** фиг *шала, глуйосш.* — Немој туј да изводи бургије, нека доодн да помага.

бургија[2] несв фиг *йокушава да дође до нечега, койа, шражи.* — Бургија, бургија он, па ће си избургија, а тебе боли дупе. — Ми ци седимо и гледамо како он бургија.

бургијање с гл им од *бургија.* — Рођен за бургијање. — Од њега ће научиш бургијање.

бургијаш м *шаљивџија, сйрдало.* — Први бургијаш у село, сьл изводи бургије.

буре с **1.** *буре.* — Добро закисни буре да задује, туј ће лежи ракија од модрице. **2.** *сшуйа, аван,* в *чушура.* — Да стуцаш у буре овија венац паприку.

бурило с *дугуљасшо буре које се шовари на самару,* в *шоварија.* — Добро утегни бурило на самар, да се не одврже.

буриште с ауг и пеј од *буре.* — Досади ми више да мијем овеј каце и буришта.

бурја̀н м **1.** бот *аӣта Sambucus ebulus L.* **2.** *дубока гусӣа ӣрава.* — Зама̀ло не нагази̇̀ змију̇ у бурја̀н. — Брзи̇ га, брзи̇, ал уле̇же у бурја̀н и и̇згуби ми се. **3.** *заӣушӣена земља.* — Све је зара̀сло у бурја̀н, ни̇где се ни̇шта не позна̀ва, ни њи̇ве, ни лива̀де.

бурче̇ с (мн бурчети̇ја) дем и хип од *буре.* — Напуни̇ бурче̇ са[с] сли̇вовицу за Свети-Ра̀нђел.

бу̇с[1] м *ӣарче земље са ӣравом, бусен.* — У̇зни бу̇с да запи̇шимо ва̀ду да не тече̇ вода̀ низ лива̀ду.

бус[2] м бот *ӣланинска биљка* Avenella Flexuosa.

бу̇са[1] м дем и хип од *булазар.* — Куде̇ си, бу̇со, да ми помо̀гнеш да иска̀рам дрва̀ из ону̇ј скрколи̇ју.

бу̇са[2] несв *ӣреска, друса, удара ӣесницом.* — Кьд га ја̀ ва̀тим, и̇ма га бу̇сам докле о̇чи не искоко̀ли ко жа̀ба. — Ко да не̇ма акьл: оно̀лка банзи̇ка да ми бу̇са дете̇ у гру̇ди.

Бу̇са м/ж *надимак.*

бу̇са се несв фиг *горди се без разлога, ӣрси се.* — Бу̇са се у гру̇ди (*изр*). — Са̀м си зна̀је кака̀в је го̀ља, а ова̀м се бу̇са ко пета̀л на буњи̇ште.

буса̀ње с гл им од *буса (се).* — Оно̀лко буса̀ње у гру̇ди, а ка[д]-та̀м, ни̇ки га не зарезу̇је.

бу̇сија ж *заседа.* — Сачека̀ли га у бу̇сију и утепа̀ли то̀ј ку̇че с мо̀тке.

бу̇сје с зб им од *бус, бусење.* — То̀ј све̇ затр̀пај з-бу̇сје да се не позна̀ва да-е ту̇ј ко̀пано.

бу̇ска м дем и хип од *буса*[1]. — Са̀[д] ћу ви̇кам бу̇ску, о̇н ће [да] ти све̇ ка̀же по ре̇д.

Бу̇ска ж *надимак.*

бу̇та (се) несв *гура (се), завлачи (се).* — Немо̀ј да ти неки̇ бу̇та ру̇ку у џе̇п, сакри̇ си ги пари̇це. — Не бу̇тај се куде ти неје̇ ме̇сто.

бута̀иица ж *гужва, халабука.* — Уле̇те и тети̇н у ту̇ј бута̀ницу с помага̀љку, па кьд ра̀спали, двои̇ца о̀дма у̇тркољи.

бута̀ње с гл им од *буӣа (се).* — Нави̇кал на бута̀ње, па ми̇сли и овде̇ мо̀ж тако̀ј да про̀јде, али а̀ндрак мо̀ј.

буть̇к м дем од *буӣ.* — Да ти у̇јна насече̇ ма̀лко од буть̇к. — Испе̇че ни буть̇к од прасе̇, те уба̀во е̇домо.

бути̇нка ж дем од *буӣина (бедро).* — Да ви̇дим бути̇нку куде̇ ми се убацка̀ло дете̇ на трнча̀к.

бу̇тка[1] ж **1.** дем и хип од *буӣина (део ноге изнад колена, бедро).* — Саши̇ла неко̀ у̇скратко аљи̇нче, да вој изле̇зле бу̇тке донде̇, сьл сви̇ткају.

бу̇тка[2] несв *гурка, ӣодгуркује.* — Ста̀лно га бу̇тка с но̀гу под аста̀л и с ла̀кат у слаби̇ну.

бу̇тне свр **1.** *гурне, удари.* — Немо̀ј те неки̇ бу̇тне, да па̀днеш у во̀ду. — Тако̀ј ме нека̀д му̇комачки бу̇тне с песни̇цу у грби̇ну, да ми изле̇зну светлаци̇. **2.** вулг у псовци: *меӣне.* — Бу̇тне вој га не̇ки, да ме она̀ фо̀рта како̀ си о̇ће. — Бу̇тне[м] му га у ду̇пе шу̇гаво, ће ме цу̇ца како̀ си о̇н о̇ће.

бу̇тне се свр **1.** *завуче се, сакрије се.* — Бу̇тне се мачо̀р под а̀мбар и не мо̀ж га на̀јдемо. **2.** *гурне, одгурне.* — Бу̇тне се гра̀њка и уле̇зне [се] у гради̇нче.

бутњу̇је (се) несв *гура (се), угурава (се), завлачи (се).* — Ви̇ди дека си остаре̇л, па те бутњу̇је ко̀ј си како̀ о̇ће. — Ла̀дно му, па се бутњу̇је по[д]-цр̀шче.

бу̇ћа м пеј *деӣе које се сӣрема да заӣлаче.* — Набући̇л се бу̇ћа, па сьл што не заро̀нѕа.

бу̍ћка ж **1.** фиг *сӣлеӣ коврџаве косе изнад чела, цвеӣ од косе.* — Напраи̍л бу̍ћку на чело̍. **2.** вулг *женски ӣолни орган.* — Бу̍тнем вој га у њо̍јну бу̍ћку.

бућкури̍ш м *неукусно јело, лоше ӣиће.* — Сипа̍ла ми неки̍ бућкури̍ш, кои̍ ће га еде̍. — Са̍м нек си пи̍е они̍ја њего̍в бућкури̍ш.

буђуле̍ с *омања буцмасӣа особа.* — Не те̍ ме послу̍ша то̍ј буђуле̍, ди̍же пр̍лицу, па си отиде̍.

бу̍ца несв **1.** *риче (во, бик),* в *рика,* в *муче.* — Нешто̍ мло̍го бу̍цају воло̍ви, да се несу̍ па закрви̍ли? **2.** фиг *виче, дерња се.* — Ка̍жи му да не бу̍ца то̍лко, ни̍ки се не пла̍ши од њега.

буца̍ње с гл им од *буца,* **1.** *рика, рикање.* — Иде неко̍ буца̍ње низ де̍л, мо̍ра да-е па̍ воловодњица. **2.** фиг *дрека, вика.* — Кво̍ е то̍ј буца̍ње куде њи̍ по ку̍ћу?

бу̍цла ж *буцмасӣа, ӣунија особа.* — Ту̍ј бу̍цлу сам ја̍ негде̍ виде̍ла.

бу̍чав, -а, -о *бучан, хучан.* — У водени̍цу мло̍го бу̍чаво, па се не чу̍е кво̍ ора̍тиш.

буче̍ с дем од *бука* (мн бучети̍ја). — Оцечи оно̍ј буче̍ куде коли̍бу да не сми̍та за дене̍ње сто̍г.

бучети̍на ж ауг од *бука.* — Ка̍чу се огурсу̍зи по бучети̍не да расту̍рају гњезда̍ на вра̍не.

бучи̍ несв *хучи, бруји.* — Бучи̍ вода̍ у Раки̍цку ре̍ку, ће се иза̍љави вре̍ме. — Бучи̍ ми у у̍ши од они̍ја тупа̍ни о[д]-цобо̍р. — Бучи̍ Власи̍на на ло̍шо вре̍ме.

бу̍чје с зб им *буквик, букова шума.* — Иди у бу̍чје, насе̍чи леме̍знице да подвр̍жемо сто̍гови, да ве̍тар не разнесе̍ се̍но. — Пасу̍ о̍вце по бу̍чје, по гр̍мење.

Бу̍чје с *заселак у Новом Селу.*

Бу̍чје с мтн *шума.*

бу̍чка[1] ж *дугуљасӣи дрвени суд за одвајање масла из млека.* — Два-три-са̍та би̍јем у бу̍чку с оно̍ј чу̍рило, да избу̍чкам ма̍сло, све̍ ми снага̍ у̍сану.

бу̍чка[2] несв *бије (одваја) масло од млека.* — Распрати̍ ги ра̍но на рабо̍ту, а ја се̍до да бу̍чкам; се̍дла сам на те̍згу и бу̍чкам, бу̍чкам и заспа̍ла сам. — Удрвендељи̍ се бучка̍ећи ма̍сло, нека сьг нека̍ дру̍га ма̍лко побу̍чка.

бу̍чкано ма̍сло с *маслац добијен бучкањем,* в *бијено масло.* — Во̍лим да з-бу̍чкано ма̍сло запр̍жим качема̍к.

бу̍чкано млеко̍ с *млеко из кога је бучкањем одвојен маслац,* в *бијено млеко.* — Сва̍ри ми бу̍чкано млеко̍, дека во̍лим да неје̍ мло̍го мр̍сно.

бучка̍ње с гл им од *бучка*[2], *бијење млека.* — Ру̍ке ме заболе̍ше од бучка̍ње.

бу̍џа м *богаӣ човек, човек на високом ӣоложају.* — Вика̍ше ми људи како̍-е о̍н голе̍м бу̍џа, дрма̍тор, а ја̍, буда̍ла, не веру̍јем.

буџа̍к м *угао, куӣ, неуређен ӣросӣор, забачено месӣо.* — Немо̍ј да ула̍зиш у ти̍ја буџа̍к, ће се упла̍шиш ко̍лко е пр̍љаво.

буџова̍н м в *буџа.* — Сьг је на̍ш Со̍ћа поста̍л буџова̍н у Леско̍вац, па др̍ма.

бушче̍ с дем од *бус.* — Не тре̍бе ти то̍лки бу̍с, бушче̍ ће запи̍ши ту̍ј ду̍вку.

В

ва̍брика ж *фабрика.* — Едно̍ вре̍ме раде̍ла-е у ва̍брику у Грди̍лицу.

вабрика̍нт м *власник фабрике, фабриканӣ.* — Теока̍ревић је би̍л голе̍м вабрика̍нт.

ва́бричан, -чна, -чно *фабрички.* — Има́ли смо ва́бричан плу́г за ора́ње. — По́сле смо купува́ли ва́брична оде́ла.

ваѓа́н м *велика чинија.* — У ваѓа́н иси́пе качема́к, у́знемо ложи́це па сви́ ку́само.

ваго́н м *количина од једних пуних воловских кола,* в *воз*[1] . — Даньске докара́мо и у пле́вњу уврљи́мо три-ваго́на се́но. — Ће ми затре́бе јошке ваго́н дрва́ за зи́му.

ва́да ж **1.** *канал којим иде вода да наводњава ливаду или усеве.* — Очисти́ли смо ва́де од гра́ње и ли́сје, сьг вода́ мо́ж да клоко́ће. **2.** *канал којим дотиче вода од јаза до воденичне буке.* — Надојде́ вода́ и за́пуни ва́ду с песьк, гра́њке и травуљи́ну, тре́бе гу чи́стим. **3.** *канал којим је довођена вода до рудокопа да пречишћава руду.* — И дьн-даньс стоју́ ту́рске ва́де куде́ су вади́ли руду́, сьл што су ура́сле у ро́вине.

ваде́ње с гл им од *вади.* — Ћу те ви́кам ка[д] до́јде ре́д за ваде́ње компири́.

ва́ди несв *ископава.* — Да-е ла́сно да се ва́ду компири́, не́ би вика́л по́моћ, са́м би ги вади́л.

/ва́ди ма́сло/ изр **1.** в *бучка.* — Ене́ гу Си́мка у ку́ћу, це́л дьн уз бу́чку ва́ди ма́сло. **2.** фиг *награбуси, настрада.* — Ка[д] те ува́ти башта́ да рабо́тиш, ће ти ва́ди ма́сло за све́ што си лежа́л.

/ва́ди о́чи/ изр **1.** *свађа се, туче се.* — Јо́ш си ва́ду о́чи око оне́ј ме́ђе. **2.** фиг *ломи се, крши се, чини што му је воља.* — Не дава́ му да и́де, ал о́н отиде́, па нек си ва́ди о́чи куде́ е зашијави́л.

ва́дица ж дем од *ва́да.* — Запиши́ла се ва́дица, па вода́ не тече́ у кори́то. — Вода́ доо́ди по едну́ ва́дицу, па у водени́чку бу́ку.

вадиче́ с дем од *ва́да.* — Црцо́реше низ вадиче́ пома́лко вода́ у гради́нче, сьг и оно́ пресуши́ло.

ва́дичка ж дем и хип од *вадица.* — Одврну́л ми во́ду и из ту[ј]-едну́ ва́дичку.

ва́дне свр у дем знач: *вади, извади извесну количину.* — Ва́дни ле́чка компири́ да напра́им цувечьк.

вадоду́шник м *бездушан, свиреп човек.* — Ти́ја неје́ га́зда, то́-е вадоду́шник.

вадоду́шница ж *она која душу вади.* — Пара́ је голе́ма вадоду́шница.

вазды́н прил *по цео дан.* — Вазды́н рабо́тимо, а ле́б ни донесу́ пре́двечер.

вазды́нке прил в *вазды́н.* — Вазды́нке преседе́, ни́шта у ру́ке не вати́.

ва́здук м *ваздух.* — Нешто́ ме сопе́ло у гру́ди, не мо́гу да до́јдем до ва́здук. — Вр́ну ки́ша, па се про́чисти ва́здук да се мо́ж ди́ше.

вајда́ ж *корист,* в *ћар.* — Чу́вам ги тике за мера́к, од њи́ не́мам ни́какву вајду́. — Од њу́ не́ћеш вајду́ да ви́диш. — Изе́л ћа́р вајду́ (*изр*).

вајде́ње с гл им од *вајди (се).* — Ја́дно његово вајде́ње у печа́лбу, кьд га у во́з покра́ли.

ва́јди (се) несв *има користи, има добит.* — Мло́го ће ва́јди о[д] ту́ј сто́ку, што гу купу́е на ову́ј оскуда́цију. — Вајди́л се убаво у рабо́ту по Не́мачко.

ва́јдица ж дем од *вајда.* — Да бар неку́ ва́јдицу ви́дим о[д]-то́лко рмба́ње. — О[д]-цва́ку рабо́ту на́јдеш си по ва́јдицу, па тако́ј истр́каш го́диницу.

ва́јкери м мн фиг *доктори.* — Ће и́деш на ва́јкери, на је́ргулу и ве́ршулу, куде́ си поша́л?

ва́ка ж в *вакица.* — Како́ сте смеја́ли да ми продаде́те мо́ју ва́ку?

ва́кал, -кла, -кло *који има црну главу (овца).* — Поља́к ми вати́л лиари́цу ва́клу у ште́ту. — Цел-дьн по́је од ва́кло ја́гње.

вакѐла ж *грдња, укор, опомена.* — Дојади ми баштȁ с његову вакѐлу. — Држ ти на твоју жену вакѐлу, немој на мене.

вȁкес, -та, -то *брав црне губице.* — Чиа је онȍј вȁкеста овцȁ улезла у овьс?

вȁкица ж *бела овца а црна око очију, црне главе.* — Најубава овцȁ е мојȁ вȁкица.

вȁкла ж *овца.* — Куде су ми ськ онеј моје убаве вȁкле?

вȁклес, -та, -то в *вакес.* — Вȁклес ован потепа децȁ што му дирају овце.

вакултѐт м *факултет.* — Свȁ децȁ школуе на вакултѐт.

вакултѐцки, -а, -о *факултетски.* — Питуј њега, он је вакултѐцки човѐк.

вȁла[1] ж *похвала, хваљење.* — Тој што си уработил неје за валу. — Има ли нештȍ за валу, да се вȁлиш? — Стално слушам едну исту вȁлу.

вȁла[2] **1.** изр: *хвала.* — Вȁла Богу, збрамо сено, не ували ни овȁј слотȁ. — Вȁла му куде чули и куде не чули за тој што ми-е помогал. **2.** узв. — Вȁла ћу вȁтим туј лопужу што ми обра јабуке у падину. — Вȁла се наседе овуј зиму дом.

вȁлба ж *хваљење, хвалба.* — Онȁ-е за голему вȁлбу: самȁ еднȁ оре, еднȁ копа, еднȁ коси и еднȁ си и бере.

валѐње с гл им од *вали (се)*, **1.** *хваљење, похвала.* — Што-е валѐње на твоега сина у работу, само да чуеш! **2.** *хвалисање.* — Досади ни с тој његово стално валѐње, да бар има за штȍ.– Од његово валѐње не мож се живи. **3.** фиг *куђење, оговарање.* — Од њојно валѐње сьг ники не орати с мене.

вȁли несв **1.** *хвали, похваљује.* — Учитељка га млого вȁли да добро учи. — Кој гу вȁли, с памет да си вȁли. — Кој гу вȁли, тија гу завȁли. **2.** *недостаје.* — Неје Цида измерил какȍ требе, вȁли му тристо грама. — Вȁли му даскȁ у главу. — Ни длака з-главу не смеје да му вȁли. — Штȁ би му валило да дојде куде нас? — У празну кућу ништа не вȁли. **3.** фиг *куди, оговара.* — Све сам чула какȍ си ме куде снау валила, такȍј ћу ти се и јȁ наплатим, да ме запантиш.

вȁли се несв *хвали се.* — Неје да се вȁлим, око стȍ ћилима сам изаткала. — Кој се вȁли сам се квари. — Излезни у њиву, па се вȁли, а не овде ус-кондир.

валивечера ж/м *хвалисава особа.* — Тој ти-е еднȁ валивечера, само знаје да се вȁли.

валинка ж *недостатак, мана.* — Толко-е добар, не мож валинку да му најдеш. — Тај валинка на девојку срећу квари.

валипрда ж/м в *валивечера.* — Доклѐ ћу слушам туј валипрду?!– Поголем валипрда од њега нема одовде до Лесковац.

вȁличан, -чна, -чно *који има неки недостатак.* — Најгоре кьд је човѐк вȁличан с акьл.

вȁлмишки, -а, -о *оно што припада Валмишту.*

Вȁлмиште с мтп *шумско пространство испод Малог Чемерника.*

вȁлов м *корито за храњење свиња.* — Исипи овеј помие у вȁлов, нека поеду свиње.

вȁлог м *увала, удолица, падина.* — Ене ги овце, запасле се у вȁлог. — Још се белеје снег у вȁлог.

Вȁлог м мтн *пашњаци, шума.*

вȁлога ж в *валог.* — Спуштимо се низ вȁлогу, па у Селȍ. — Искарај говеда из вȁлогу, да не пасу мокру траву.

вȁлта ж *набор на одећи, фалта.* — Саши ми гу клот, без вȁлте.

валџија м *хвалисавац.* — На башту си се метнул такав валџија.

валци́ка ж *хвалисавка.* — Ма́ти вој валци́ка, па и она́ од њу́ узе́ла аде́т.

ва́ља (се) несв **1.** *котрља (се), котура (се).* — Ваља́ли смо нис-ри́д бу́ку за кори́то на до́лњи кла́данац. — Деца́ се ва́љају по лива́ду, па ни све тра́ва поле́же. **2.** *ваља сукно.* — Ка[д]-це изатка́ју кла́шње, о́бовезно мо́ра [да] се ва́љау. — Цел-дьн ла́е ваља́вица, ва́ља платно́ и кла́шње. **3.** изр: — Не ва́ља! (*није добро, није доброг здравља*). — Ни́шта не ва́ља сьс здра́вје.

ваља́вица ж *постројење на води за ваљање сукна.* — Сва́ко село́ је има́ло ба́р едну́ ваља́вицу за кла́шње и платно́.

ваља́е / ваља́је несв *ваља, одговара.* — Не́ће да ваља́је ју́тре вре́ме. — Ако ми до ју́тре не донесе́ па́ре, не́ће да ваља́е ни за њега ни за ме́не.

ваља́ње с гл им од *ваља.* — Однесе две-ба́ле кла́шње у ваља́вицу на ваља́ње.

ваља́ч м *онај што се у ваљавици бави ваљањем (бељењем) сукна.* — Стоја́нча Вука́нов је би́л ѕа́дњи ваља́ч у Мла́чиште што ни-е ваља́л кла́шње.

ваља́шан, -шна, -шно *оно што ваља, што је добро.* — Куде́ је па то́ј ваља́шно за дете́? — То́ј неје́ ваља́шно за ни́кога!

ва́љка се несв у дем знач: *ваља се.* — Не ва́љкајте се по вла́жну тра́ву, грби́на ће да ви заболи́.

ва́љчас, -та, -то *округао, лоптаст.* — Тре́бе ни голе́м ва́љчас трупа́ц за воде́ничку бу́ку.

вами́лија ж *породица, род.* — А на ову́ј увели́чану сли́ку-е моја́ це́ла вами́лија. — Или́ја и Гми́тар су една́ вами́лија.

вамилија́ран, -рна, -рно *породичан.* — Сви́ смо ми вамилија́рни љу́ди, о́ћу да ка́жем о́збиљни.

вамилија́рно прил *породично, фамилијарно.* — Тако́ј вамилија́рно да до́јдете и куде на́с.

вами́лијуз м *школски послужитељ.* — Кьд је Ле́пка Добри́нкина била́ учите́љица на Меја́не, Во́ја Катари́нин је би́л вами́лијуз.

ва́нгла ж **1.** *зидарска алатка, фангла.* — У рабо́ту понесе́шемо ви́сак, ва́нглу, мистри́ју и либе́лу. **2.** *кухињска посуда.* — Напу́ним ва́нглу с љу́штени компири́, па ги тьг пече́м у ре́лну.

ва́нглица ж дем од *вангла.* — Куде́ ми је она́ј моја́ мета́лна ва́нглица, што́ гу отуца́?

ва́не (се) свр **1.** *ухвати (се).* — Ће ти ва́не де́да зајче́ у Ми́шиницу. — Ва́ну га, па му о́лупи ду́пе. — То́ј ће би́дне ка[д]-це с уста́ ва́не за ду́пе. **2.** *прихвати се.* — Што́ се и Ра́досов не ва́не за косу́ него сьл ја́? **2.** фиг *наврши.* — Дете́ ва́ну три-го́дине, кьд му башта́ по́гину на грађеви́ну.

ванта́зија ж *фантазија, измишљотина.* — При́ча ми неке́ ванта́зије. — Не тре́бу ми ванта́зије, о́ћу оно́ј што-е ства́рно.

вантази́ра несв *заноси се, сања на јави.* — Це́л жи́вот си чове́к вантази́ра и ве́к му тако́ј про́јде у заносува́ње.

вантазира́ње с гл им од *вантазира.* — Ко́ј ће слу́ша његово вантазира́ње!

ванци́ра свр *изгуби памет, полуди.* — Зано́си се с неке́ ванта́зије ко да је ванцира́ла.

ванци́ран, -а, -о *онај што је изгубио памет, луд.* — Не мо́ж с ванци́ранога чове́ка да излезнеш на кра́ј.

ванцирување с гл им од *ванциру(ј)е*. — Стра́ ме, бре, од ванцирува́ње, ће ванци́ра, па кое́ по́сле да рабо́тим с ње́га.

ванциру́е / ванциру́је несв *луди, измишља, досећа се*. — Ма, пу́сти га нека ванциру́е ко́лко о́ће, бри́га ме за то́ј.

вапи́р м **1.** *вампир*. — Чове́к ко́ји се роди́л у субо́ту и ку́че мо́ж да наду́шу вапи́ра. — Би́л на неку́ четере́сницу па сврну; ре́че: Би́ске, дове́до ти вапи́ра. — У водени́цу се у но́ћ збирају вапи́ри да седе́њкују. **2.** фиг *тврдоглав човек, инаџија*. — Изе́де ме вапи́р, сьл ћули́ и рабо́ти како си о́н о́ће. — Не ора́тим ви́ше с то́га вапи́ра. — Залу́д кьд не мо́гу да се бо́рим са ста́рог вапи́ра. — Не може́ ни го́дину да ста́ви с то́га вапи́ра, побе́же.

вапи́рес, -та, -то *ћудљив, тврдоглав*. — Досьг несьм виде́л по́ вапи́рестог чове́ка од ње́га.

вапи́ри се несв фиг *инати се, не говори*. — Не зна́м што́ ћу с ње́га да рабо́тим, сва́ки ча́с ми се за по нешто́ вапи́ри.

вапи́рка ж **1.** *вампирка, вампирица*. **2.** фиг *тврдоглава особа, инаџика*. — Па́ се повапири́ла ста́ра вапи́рка, зби́ра око-њу́ кучи́шта да ме ла́ју.

вапирџи́ја м аугм од *вапир*. — Кьд ува́тим то́га вапирџи́ју, и́ма оста́не без га́ће.

/ва́ра/ несв изр: **немо́ј ђа́вол да те ва́ра**, *немој да си се усудио, немој да си се случајно преварио*. — Немо́ј ђа́вол да те ва́ра да узи́маш ту́ђо ел да кра́днеш! — Немо́ј ђа́вол да те ва́ра да си се увати́л с они́ја мандо́ви.

ва́рба[1] ж *фарба*. — Тре́бе ми по́арна ва́рба за тишља́ра́ј. — Ту́ј ва́рбу ни Власи́на не мо́ж да опе́ре.

ва́рба[2] несв **1.** *боји, фарба*. — Мо́рам да ва́рбам про́зори. — Варба́ ги едну́ш, поодавначке́, ал се ва́рба ољушти́ла. — Још отка́д о́н ва́рба бр́кови. **2.** фиг *лаже*. — Нашла́ ме́не да ва́рба, ко да гу не зна́м. — Цел-про́лет ме ва́рба за њо́јнога девери́чића, па ни́шта.

ва́рба се несв *фарба косу*. — Одавначке́-е обеле́л, ал се ва́рба.

ва́рбан, -а, -о *офарбан, фарбан*. — Запанти́ла сам га по ва́рбани бр́кови, но́си ва́рбани бр́кови.

варба́ње с *фарбање*. — Још ма́лко па ћу завр́шим варба́ње за даньс.

ва́рен, -а, -о *куван*. — Даньске ће еде́ш ва́рену ца́ревицу ел ва́рени компири́, па би́рај.

ва́рено с *кувано јело*, в *вариво*. — Еду́ са́мо ва́рено, што се ку́са с ложи́цу. — Ел остало́ од ва́рено?

ва́рење с **1.** *вариво, јело за кување*. — Пристави́ ва́рење у грнче́ на огњи́ште. **2.** *кување*. — Неје́ ми пробле́м за ва́рење, куде мои́ сьм научи́ла.

ва́ри (се) несв *кува (се)*. — Не мо́гу да пости́гнем да ва́рим на они́ја мо́ји ала́ма́ни. — Кво́ се ва́ри у тој котле́?

ва́риво с *општи назив за кувано јело*. — Научи́ли сви́ на ва́риво, еду́ сьл што-е ва́рено.

варивце́ с дем и хип од *вариво*. — Кво и́ма од варивце́ да се ку́сне?

ва́рка (се) несв **1.** *чува (се), штеди, пази (се)*. — Ва́ркај маса́лце, ће ни тре́бе за сла́ву. — Ва́ркај пр́сти о[д]-чпо́рет. — Ва́ркај ми телчи́на докле не до́јдем из гради́ну. — Ва́ркај се да те гове́да не уло́пају. — Ва́ркај се ма́лко, немо́ј то́лко да ко́паш, грби́на ће ти испу́ца. **2.** *пази, труди (се)*. — Ва́рка се да не ка́же неку́ глу́пос. — Куде башту́ се ва́рка кво́ ора́ти.

варкање с гл им од *варка (се).* — Толко сьм варкала дете од ладноћу, ка[д]-це оно па разболе. — Не вреди ти варкање, ћеро. — Досади ми варкање те од овуј рану, те од онуј рану.

варне (се) свр *скува (се) шшо на брзину, кува (се) мало.* — Од работу едва стигнем да варнем нешто у грне. — Нек се још малко варне чорба на шпорет, па гу измаћињај.

Василија м *име.*

Василко / Васиљко м *име.*

Васиљковица ж мтн *ливаде, пашњаци.*

васпитување с гл им од *васпиту(ј)е (се)*– Омашил у васпитување деца. — Васпитување се носи о[д]-дом.

васпитуе (се) / васпитује (се) несв *васпитава (се).* — Едно време-е учил и васпитувал ђаци у Рупје, а ськ у Предење. — Несу ни такој васпитували како даньс да не поштуе старога. — Не васпитуе се дете с прут и тојагу, но з-благу реч.

Васуљица ж *Васиљев дан, св Василије Велики (14. јануар, йо новом календару), у народу йознаша и као Срйска нова година.*

вата несв **1.** *лови, хваша.* — Отишал да вата рибе у Голему реку, у Овсиште. **2.** фиг *захваша, мери.* — Овьј бакрач вата шесет оке. **3.** фиг *избегава (рад).* — Кьд надуши [да] ће га запослу, вата маглу. — Вата штуркавицу. — Вата сојке по шумак. — По цел-дьн вата зевала. **4.** фиг *има йолни однос.* — Вали се како гу е ватал ка[д]-цу чували овце. **5.** изр: — Место га не вата (*немиран, несмирен*).

/вата зевала/ изр *бесйосличи.* — Поваздьн вата зевала, неће ни ич помогне.

вата се несв **1.** *хваша се.* — Нека се паре ватају за тебе како овија трн (*каже жена која је закачила гранчицу шрна мужу за рукав док га йраши у рабошу*, сујев). — Не вата се ни за матику, ни за косу. **2.** фиг *избегава обавезе.* — Не вата се у јерам. **3.** фиг *каје се.* — Залуд се ськ вата за главу, кьд неје на време слушал. **4.** фиг *сшвара се.* — Вата се површка на снег. — Вата се слана по ливаде. — Роса се вата на китке пре[д]-ѕору. **5.** фиг *води љубав.* — Деца ги видела ка[д]-це ватали у сењак. **6.** изр: — Толко ти се вата и да работиш и да не работиш, па ти виђ кво ћеш.

ватање с гл им од *ваша (се),* **1.** *хвашање, ловљење.* — Несмо забораили онoј ватање зајци зимени кьд снег беше до гушу. **2.** фиг *кајање.* — Не помага сьг ни ватање за главу. **3.** *вођење љубави.* — Како је ондак било убаво тој ватање с Јагодинку у плевњу, на ново сено.

ватаћија м фиг *онај ко хваша.* — Неје он Страћија, он је ватаћија.

вати (се) свр **1.** *ухваши (се) йосла, зайочне.* — Ватила сам да месим леб, не могу да ти помогнем.– Њега су ватили на[д]-цело, куде се крил у сењаци. — Вати се она до Милоју да игра. — Вати да трчи, не мож гу стигнеш. — Уз друм вату, редомке, редомке, па на Мејане. **2.** фиг *зареди.* — После ја вати по село, та ми дадоше два-триес кила жито. — Ватил по малу, не мож га најдеш. **3.** фиг *збуни се, йреиадне се.* — Вати се у чудо што да праим. — Вати се у station бездер од онога човека (*израз*). **4.** фиг *овлаш зашије.* — Вати ми зачас с коньц овија рукав што се рашил. **5.** фиг *йадне.* — Слана ни ватила компири, лозе све спржољила. **6.** фиг *йочне.* — Кад вати он да бега, не мож га ники стигне.

/вати свет/ изр *йобегне главом без обзира, несшане.* — И он од њу ватил свет. — Ће ватиш свет ако те Стојанча подбере с помагаљку!

/вати штило/ изр *йобегне главом без обзира,* в *шшило.* — Ће вати штило, ка[д] те таквога види.

ва̍тка[1] ж **1.** *мера за дужину, ширина шаке, хват.* — Шта̍п тре̍бе да и̍ма ви̍ше о[д]-де̍сет ва̍тке. — Це̍ла па̍тка една̍ ва̍тка. — Чи̍и сто̍јко и̍ма по̍више ва̍тке? **2.** *свежањ жита које жетелац једном шаком захвати и одсече српом, хват.* — Три̍-чети̍ри ва̍тке, една̍ руко̍љка. — Несу̍ све ва̍тке и̍сте, зави̍си колке̍ су ти ша̍ке.

ва̍тка[2] несв у дем знач: *вата.* — 3-другари̍ ва̍тка рипчети̍ја у Чеме̍рчицу.

ватка̍ње[2] с гл им од *ватка.* — Ће му пресе̍дне едну̍ш ваткање, кьд га ва̍ти шума̍р у ре̍ку.

ва̍тне (се) свр у дем знач: *уватити (се).* — Оти̍де у ло̍в, ва̍тне по неко̍га за̍јца по неки-пу̍т. — Ва̍тне се по неко̍ пи̍ле на при̍мку.

ва̍тра ж *температура.* — Прелади̍ло ми се дете̍, доби̍ло ва̍тру, ће изгори̍. — Сьг му се снизи̍ла ва̍тра, па е бо̍ље.

ватру̍штина ж ауг и пеј од *ватра.* — Напа̍де дете̍ нека̍ ватру̍штина, но̍ћу бланe̍та, све̍ вој се не̍што прецказу̍е: и̍де башта̍ из рабо̍ту, но̍си вој аљи̍нке.

ва̍ћа несв в *вата.* — Укачи̍л се на слубу̍, ва̍ћа ја̍буке у кро̍шњу. — Ви̍ди ли ме, о̍дма ва̍ћа маглу̍.

ва̍ћка несв **1.** у дем знач: *хвата.* — Еве̍, ва̍ћкамо јагње̍, ал је мло̍го прудо̍, па ни бе̍га. **2.** *има полни однос.* — Ва̍ћкаш ли нешто̍ (*имаш ли женску*)?

ваћка̍ње с гл им од *ваћка.* — Мисли̍ си са̍мо на ваћка̍ње.

ва̍ш, -а, -о прис зам *припадности већем броју лица.* — Ва̍ши коњи̍ ми урниса̍ли ржени̍цу у Поло̍м. — Да си чу̍вате ва̍шога де̍ду, мло̍го је до̍бар.

ва̍шар м **1.** *сајам, велики пазарни дан.* — Це на̍јдемо у сре̍ду, на ва̍шар, у Преде̍не. **2.** фиг *неред, збрка, лом.* — Пушти̍л сви̍ње, напраи̍ле ми ва̍шар по авли̍ју.

ва̍шариште с **1.** *место где се одржава вашар.* — Вр̍жи коња̍ за бу̍ку, скра̍ј, куде ва̍шариште. **2.** фиг *неред, збрка.* — Што̍ сте ми напраи̍ли ва̍шариште от ку̍ћу?

ва̍ши поим зам *укућани.* — Кво̍ рабо̍ту ва̍ши? — Ка[д]-до̍јдеш до̍ма, поздра̍ви си ва̍ши.

вь̍шан, -шна, -шно *који има ваши.* — Немо̍ј ми тој вь̍шно ку̍че уле̍зне у авли̍ју.

вьшка̍ ж **1.** зоол *ваш Pediculus L.* — Завукува̍л се у кокоши̍њац, напуни̍л гла̍ву с вь̍шке. **2.** пеј *цицијa, тврдица.* — То̍ј неје̍ чове̍к, то̍ е вьшка̍. **3.** пеј *досадна особа.* — Ете̍ гу сва̍ки-час куде ме̍не за по нешто̍ тај вьшка̍.

вь̍шла ж *неуредна жена, вашљивица.* — Куде̍ се по̍треви да се̍днем до ону̍ј вь̍шлу, по̍сле пропа̍до чеша̍ећи се.

вь̍шља м пеј *који има ваши, вашљивко.* — О̍н ће ме̍не да гала̍ти вь̍шља вьшљи̍ви.

вьшљи̍в, -а, -о *вашљив.* — Отиде̍ дете̍ чи̍сто у шко̍лу, вр̍ну се вьшљи̍во.

вьшљи̍вка ж **1.** *вашљивка.* — И ба̍ба во[ј]-е била̍ таква̍ вьшљи̍вка. **2.** *неуредна жена, мурдарка.* — У ку̍ћу да не уле̍знеш, жена̍ му голе̍ма вьшљи̍вка.

вьшљи̍вци м мн пеј *назив за породицу у којој има вашљивих.* — Сти̍гли вьшљи̍вци и ку̍ћу да напра̍ву у Пре̍дење.

вьшљи̍вча м ауг од *вьшља.* — Така̍в вашљи̍вча се ода̍мно неје̍ роди̍л.

вьшљи̍вче с *вашљивче.* — И ја̍ се питу̍јем куде̍ пове̍доше с њи̍, у го̍сти, и оно̍ј вьшљи̍вче.

вьшче̍ с дем од *вьшка.* — Све̍ ми усарави̍ло дете̍ неко̍ вьшче̍. — Глава̍ вој пу̍на вьшчети̍ја.

вьшчети̍на ж ауг од *вьшка.* — Куде̍ ли на̍џара оно̍лке вьшчети̍не?

веа̍ње с гл им од *вее.* — Тре̍бе ни ветрења̍ча за веја̍ње ржени̍цу.

ве̍бруар м *фебруар.* — У ве̍бруар уме̍је да наве̍је до пот стреу̍.

ведер м *опруга, федер.* — Пропали ми ведери на гвозден кревет.

ведерчьк м дем од *ведер.* — Ка[д] цам навивал сат, пукал му ведерчьк.

ведерче с дем од *ведер.* — Изгубило ми се ведерче од хемиску оловку.

ведринка ж дем од *ведрина,* **1.** *део ведрог неба.* — Помољуе се ведринка, ће да га изведри за јутре. **2.** фиг *нешто добро, позитивно.* — И мое срце да осети неку ведринку, а не стално невољу. — Куде ти е ведринка, што си се такој смркал?

ведување с гл им од *веду(ј)е (се).* — Каква ти-е корис од ведување, не предеш, не плетеш, боље ти е леж да спиш. — Очи вој покрвавеле од ведување.

ведуе / ведује несв *не спава, дрежди, окапава од неспавања.* — По цел ноћ ведуе нат књигу, а спи до пладне. — Не мож се ноћом ведује, и да се рано устањује и работи.

веђа ж (обично мн) *обрва.* — Закачил га слап, па га расекал над веђу. — Има млого убаве веђе.

веђица ж дем и хип од *веђа.* — Девојче си има убавачке веђице, па црне очи на матер.

веђичка ж дем и хип од *веђица.* — Кво ти е тој на веђичку, да види баба?

вее / веје несв *чисти зрневље од плеве.* — По вршилбу жито веемо с ветрењачу, ели па с решето, ако-е ветар јак.

везе несв фиг **1.** фиг *игра (коло).* — Утрапи ми зембиљ, а он се вати да везе коло. — Кьт поче да везе „стару правку“, сви се ватише да играју до њега. **2.** фиг *свира.* — Ували армунику, па стане да везе, да се утепаш играећи.

везенка ж *везена вутарка.* — Носиле смо и везенке, и тој најубаве.

везење с гл им од *везе.* — Тој везење коло, то[ј]-играње га нигде нема како куде нас на Горешњак.

везиљка ж *она која везе.* — Бабина везиљка, како ми она убаво везе.

Везиљка м *надимак.*

вејалица ж в *ветрењача.* — Несмо имали вејалицу, па смо с решета вејали жито.

вејање с гл им од *веје.* — Све му осиљке напуниле главу од вејање жито.

веје несв *чисти жито од плеве помоћу ветра или ветрењаче (после вршидбе).* — Раније смо с протоку вејали жито докле не купимо ветрењачу.

вејка ж *грана, углавном се употребљава фигуративно.* — Лелејем се ко вејка на ветар. — Напраила се ко вејка. — Усукала се ко вејка.

вејник м *продужени део зграде без зидова са или без настрешнице, вењак.* — Седни си под вејник да не сланчошеш. — Иди на вејник да нараниш овце.

век м **1.** фиг *живот.* — Имал си е век, па-е и прекарал стотку. — Није имал век, па млад умрел. **2.** изр: **(за)ебало век, а)** *изврсно, одлично.* — Напраил буре, заебало век. **б)** изр: **(за)ебало век,** *слабо, ништа не ваља.* — Ебало век што га е напраил, има одма да се строши.

вековно прил *вечито, трајно.* — Кьд га напраимо од гозје, ће буде вековно. — Ништа нее вековно, све има век.

векување с гл им од *веку(је) (се).* — Отиде ли на векување, цел дьн се не врћа, ништа не знам.

векуе (се) / векује (се) несв *векује (се), живи бесмртно.* — За два-три-дана ћу се врнем, нећу векујем. — Там се векуе, на друм, у гробје.

Вела ж *надимак од Велинка.*

вели несв/свр **1.** *говори, каже.* — Кво ти вели башта кьд му рече ће коначиш куде нас? **2.** фиг *мисли.* — Ко велим, да јутре појдем и ја с тебе у Власотинци.

Велѝгден м *Ускрс, Васкрс.* — За Велѝгден мѐсимо кревай̀ с ја̀јца, на ста̀ри с по два̀ ел трѝ, а на деца̀ с по една̀ ја̀јцѐ, и ко̀љемо шиљѐже.

велѝгденски, -а, -о, *ускршњи, васкршњи.* — По̀старији си издржу̀ велѝгденски по̀с, а онѝ кой̀ пу̀но рабо̀ту тѐшко.

Велѝка ж *име.*

Вѐлика Госпой̀на ж *Успеније пресвете Богородице, Велика Госпојина, 28. август,* в *Голема Богородица.*

Велѝн м *име.*

Велѝнка ж *име.*

веља̀је несв *ваља* (из израза: *не вељаје!*). — Ако му сьг не веља̀је, ју̀тре ће му ваља̀је.

Вѐљковци м *заселак.*

веньц м **1.** *венац.* — Турѝли смо три-венца̀ попрѝку пот стреју̀ да се су̀шу. **2.** *повесма кучине сплетена у виду плетеница.* — Кад ги увла̀чимо, повѐсма сплетѐмо у вѐнци, **3.** фиг *прстен од мехурића у боци с ракијом.* — Поглѐј какьв са̀мо веньц ѝма моја̀ ракѝја.

венчанѝца ж *кровна греда,* в *подрожњача.* — Купѝл сьм растѐве грѐде за венчанѝце, трѐбе вѐћем да срѝжам кро̀в.

венчьк м дем и хип од *веньц.* — Исплѐти ми едьн у̀бав венчьк да га ту̀рим ћа̀ји на ро̀г, зато̀ј што-е на̀јак во̀л на Чемѐрник.

венчѐ (мн венчетѝја) с дем од *веньц.* — А детѐ набра̀ло кѝтке, сѐдло на чука̀р, па си плетѐ венчетѝја и појѐ.

венчува̀ње с гл им од *венчу(ј)е (се), венчавање.* — Кой̀ ти е бѝл ку̀м на венчува̀ње? — Видѐл гу еднỳш и о̀дма ће гу во̀ди на венчува̀ње.

венчу̀е (се) / венчу̀је (се) несв *венчава (се)* — Венчува̀ли су се на Мѐја̀не, куде Пѐду, ма̀тичара, у мѐсну за̀едницу. — По̀сле ра̀т нѝки се у Цр̀ну Тра̀ву не венчу̀е у цр̀кву.

веньѐр м *фењер.* — У̀гаси ми се веньѐр у коша̀ру, па едва̀ напипа̀ по мр̀кли мр̀ак вра̀кньицу да излѐзнем.

веньѐрче с дем и хип од *вењер, фењерчић.* — Трѐбе да си ку̀пим веньѐрче за у воденѝцу.

вепьр м *вепар.* — Штро̀вен вепьр не бука̀ри свѝње, то̀ј бар зна̀ш.

вепрьк м в *вепре.* — О̀ће л ни подмѝри сла̀ву овѝја вепрьк?

вепрѐ с дем и хип од *вепьр.* — Ка̀[д]-ће вѝше до̀јде тѝја штрова̀ч да штро̀ви вепрѐ?

вепрѐнце с дем и хип од *вепре.* — Без вепрѐнце не дочеку̀емо Свети-Ра̀нђел.

вѐра ж **1.** фиг *поверење.* — Нѐмам вѐру у њѐга, це пишма̀ни. — Да ѝмам вѐру у ро̀д, па а̀јде дѐ, но нѐмам! **2.** фиг *род, сој.* — Њѐго̀ва вѐра нејѐ пѝтома, како на̀ша. — Њѐго̀ва вѐра-е о̀пасна!

вѐргла несв *брзо говори.* — Ко̀ј до̀бро зна̀е тѝја мо̀же да вѐргла, док га учѝтељ не зауста̀ви. — Вѐргла како навѝен.

верѝге ж мн **1.** *ланац за који се качи котао над огњиштем.* — Ука̀чи котлѐ на верѝге, па си по цѐл дьн врѝ вода̀. — На верѝге се ватѝла ча̀ђа ѝма цѐл пр̀с. **2.** црк *празник Часне вериге св. Апостола Петра (29. јануара).* **3.** фиг *окови за затворенике.* — Вѝдим ја̀ тѝја апа̀ш ће завр̀ши с верѝге на но̀ге ко пра̀мдеда му Спиридо̀н у оно̀ј врѐме. **4.** фиг мит *муња.* — Ударѝше верѝге од гро̀м у црѐшњу, па гу располутѝше. — Отиша̀л да тра̀жи верѝге кудѐ е ударѝл гро̀м та̀м, на рѝд.

верѝгњача ж *греда у димњаку на којој висе вериге.* — Турѝл сьм нѐву верѝгњачу од гору̀н.

верѝжњак м *простор у огњишту у коме се налазе вериге.* — Нѐси тУј ра̀кљу у верѝжњак, над ѐгењ да ма̀лко нагорѝ, ће ми трѐбе да гу навѝем за вѝлу.

вѐрма несв *уважава, цени.* — Ма, кѐј га вѐрма! — Не вѐрмају те онѝ ни за црвѝву слѝву.

верма̀ње с гл им од *верма.* — Какво̀ верма̀ње, туј нѝки нѝкога не вѐрма.

вермѐн м *старински прслук извезен ибришимом и срмом.* — Саранѝли су га с она̀ј његѐв нѐв вермѐн, како̀ е са̀м тѐл: нѐво гу̀њче и вермѐн!

верменѐ с в *вермен.* — Мѐј башта̀ е носѝл вѐзено верменѐ и чешѝре на брѝч.

вермѐнче с дем и хип од *вермене.* — Ће ми сашѝје куде кројача̀ вермѐнче.

верои̇̀сповес ж *вероисповедање.* — Докле е служѝл пѐп у Цр̀ну Тра̀ву, ишлѝ смо на верои̇̀сповес.

верува̀ње с *веровање.* — С верува̀ње у Бѐга у Цр̀ну Тра̀ву раскрстѝли још у врѐме ра̀т, ка[д]-цу поп-Сѝму и[с]-Село̀ искара̀ли, а попа̀ Метѐдију партиза̀ни убѝли.

верува̀тно прил *извесно, вероватно.* — Ће дѐјде верува̀тно за Свети-Ра̀нђел. — Верува̀тно сте се негдѐ промину̀ли, кьд га несѝ срѐтла.

вѐршула м фиг *доктор,* в *вајкери.* — Одидѐ на вѐршулу.

вѐсел, -а, -о **1.** *радостан, весео.* — Мно̀го је вѐсел кьд нешто̀ срабо̀ти како̀ трѐбе. **2.** *припит, омајан.* — Чѝм тр̀гне ча̀шку ракѝју, одма̀ е вѐсел. **3.** фиг *будаласт, затуцан.* — Он си је такѐј оду̀век вѐсел. — Кво-го̀ђ да-е, не смѝта му да-е вѐсел.

весѐлба ж *весеље, свечаност.* — Жѐни ћѐрку, па ни вѝка на весѐлбу.

веселѐње с **1.** *весеље.* — Ако такѐј проду̀жи по собѐри, да се спрѐмамо за веселѐње. **2.** фиг *батинање.* — Кьд га вѝду дѐма са[с] сцѐпене чешѝре, ће бу̀де веселѐње.

Веселѝновица ж мтн *ливаде, пашњаци, шума.*

весѐлник м *несрећник, јадник.* — Умрѐл Спѝра, весѐлник. — Кѐје ће рабо̀ти весѐлник бе[з]-жену̀ с три деца̀ еднѐ на дру̀го до мѝшку.

веселџѝја м *весељак.* — Такав веселџѝја се ода̀вно неѐ родѝл у Прочѐвалци.

веселџѝка ж *жена ведра духа, она која се весели.* — А и жена̀ му голѐма веселџѝка.

вѐсла несв фиг *лаже, вара, измишља, избегава да каже истину.* — Доклѐ ће ме тѝ мѐне вѐслаш? — Нѐће ми ка̀же истѝну, него ме вѐсла. — Тѝ ће ме вѐслаш, ко да ја̀ не зна̀м којѝ је човѐк Милѐнко. — До̀ста ме је весла̀л, вѝше не да̀м!

вѐт, -а̀, -о̀ **1.** *разводњен, изветрео.* — Од ову̀ј Бу̀лу у ѕа̀дњо врѐме млекцѐ ми дѐјде некако̀ вето̀. — Сѝренце ни дошло̀ вето̀. **2.** *танак, овештан.* — Аљѝнка вој вета̀, проѕѝра се. **3.** фиг *болестан.* — Детѐ ми нешто̀ вето̀, жуто̀, болужњаво.

вѐтар м *ветар,* в *црвени ветар.*

вѐтачьк, -чка, -чко у дем знач: *вет.* — Млеко̀ на Лѝсу постало̀ вѐтачко, ћу преста̀нем да гу музѐм.

ветра̀ив, -а, -о *ветровит.* — Овѐј ветра̀иво врѐме вѐћем мѐсец ѝздржа.

ветреа̀ње / ветреја̀ње с гл им од *ветре(ј)е (се).* — Свѝ на ветреа̀ње! — Бѐоше ми постѐљке на ветреја̀ње, на прѐмет, па ги за̀вати кѝша.

ветрѐе / ветрѐје несв **1.** *испарава, ветри.* — Запѝши вла̀шу, да не ветрѐје ракѝја. **2.** *губи арому.* — Почѐло винѐ да ветрѐе. **3.** фиг *постаје сенилан.* — Што човѐк старѐје, па̀мет му ветрѐје.

ветрёе се / ветрёје се несв **1.** *суши се, проветрава се.* — Изнёси црге на било да се ветрёју. — Отвори луфтер, нека се куħа ветрёе о[д]-чур. **2.** фиг *освежава се.* — Излёзе да се ветрёје.

ветрењача ж *направа за одвајање жита од плеве.* — Без ветрењачу жито се тёшко вёје с решёто.

ветри несв в *ветреје.* — Ветри му пàмет, па си бланёта спромà главё.

ветрило с *ветровито место.* — На ветрило такој дува да се куче туј не сврта.

ветрина м *јак ветар.* — Дуну неки ветрина, црёпови от куħу пообаља, ħеремиде попадаше.

ветропир м *несигурна, нестална, детињаста особа.* — Едвà чёкам ка[д]-ħе порàсне онија мој ветропир.

ветропирес, -та, -то *ветропираст.* — Тёшко ħе излёзнеш на крај с ветропиресто шиљёже.

ветрушина м *јак ветар.* — Ће сковрнеш на ветрушину по тија голём снёг.

ветрушица ж **1.** *ковитлац ветра.* — Пази да те не увàти ветрушица, ħе те однесё. — Донесе га нека ветрушица, сàм бог знàје откудё. **2.** фиг *брза, површна особа.* — Онај ветрушица пројдё кроз куħу с метлу, кобајаги очисти.

ветрушка ж **1.** *ковитлац ветра.* — Ветрушка ни разнёсе откосје, џàбе смо се мучили. **2.** фиг *бубе у глави.* — Ватиле га ветрушке, па побеже о[д]-дом. **3.** фиг *ситно лишће.* — Вётар сврта ветрушке око àмбар. **4.** фиг *нагла ватра у огњишту.* — Ветрушка подвати огењ па вукну ус-комин, да запàли куħу.

ветруштина м *опасан ветар,* в *ветрушина.* — Дуну ветруштина, подиже црёп от кров, однёсе стрёје на кошàре и сёно од стогови.

веħе прил *веħ.* — Пожури, веħе пàда мрàк. — Дркти кьд орàти, веħе-е непостàл сирома.

веħем прил в *веħе.* — Веħем је порàсал да још држи мàтер за вуту. — Веħем је мужьк.

веħином прил *највише, најчешће.* — Веħином смо радёли по Белиград.

вечер м *вече.* — На вечер ħе дојдемо да поорàтимо.

вечера несв **1.** *једе вечерњи оброк јела.* **2.** изр: **вечера баницу** *добије батине.* — Видим ја, видим, дупе ħе му вечера баницу.

вечерица ж дем и хип од *вечера.* — Ће поедёмо вечерицу, па у црге.

вечерка[1] ж дем и хип од *вечера.* — Зготвила бàба на унуче вечерку.

вечерка[2] несв у дем знач: *вечера.* — Бёбе ħе ми вечерка, па ħе да спàвка.

вечерување с гл им од *вечеру(ј)е.* — Викај ги сви на вечерување.

вечеруе / вечерује несв *вечера.* — Ники не смёје да га дира кьд вечерује. — Кà[д]-це вечеруе, не можемо да чёкамо, поцрцàли смо глàдни?

веџба[1] ж *вежба.* — Гледàл сьм толке војне веџбе по Чемёрник, кра[ј]-и-броj им се не знàе.

веџба[2] **(се)** несв *вежба (се).* — Ники не мож да научи ако не веџба. — Веџбај рукопис. — Веџба се да пише како трёбе.

веџбанка ж *вежбанка.* — У веџбанку из рачун има свё петице. — Заборàил да понесё веџбанку у чколу.

веџбање с гл им од *веџба*[2] *(се).* — С веџбање дома ħе постигнеш што си у школу пропуштил.

вѐш, -та, -то **1.** *сӣрет̄ан, веш̄ӣ.* — О̀н ти-е вѐш мȁјстор за свȁку рабо̀ту. **2.** *сналажљив, ӣреӣреден.* — Мло̀го-е вѐш, снȁјде се кьд је нȁјтешко.

вѐшало с *вешала.* — Не гѝне му вѐшало, ка[д]-до̀јде баштȁ и види коѐ-е напрȁил! — Ако крȁдне, ѝма да ѝде на вѐшало.

вѐшплав м в *модрило*[2]. — Свѐ сам бѐле кошу̀ље испирȁла у вѐшплав.

вѐштица ж фиг *зла жена.* — Не знȁм кудѐ да бѐгам од ону̀ј мојỳ вѐштицу, тѐра ме по ду̀шу.

вештичȁв, -а, -о *урокљив,* в *злогледан.* — Тај женȁ ѝма вештичȁве о̀чи, мо̀ж ти зло̀ донесѐ.

вѐштичина ж ауг и пеј од *веш̄ӣица.* — Кьд увȁтим туј стȁру вѐштичину, ћу гу распу̀чим.

ви енклитички облик датива заменице *ви.* — Дошȁл сам куде вȁс с кондѝр да ви вѝкам на свȁдбу. — Трѐбе да ви дадѐм едно̀ пѝсмо. — Што-вѝ-је, брѐ, па сте ме то̀лко ужцањкȁли?

вигȁњ м *ковачница, ковачко огњиш̄ӣе,* в *дугања.* — Цѐл вѐк је провѐл уз вигȁњ у Мѝлчину дугȁњу.

вѝгњиште с *месӣо где је била ӣурска ковачница која је ковала гвожђе у велике ӣолуге.* — Ту̀-е некȁд било̀ вѝгњиште, зато̀ј ѝма то̀лко у̀гаљ и шљȁка.

Вѝгњиште с мтн *више месӣа у крају са овим називом, углавном ӣоред река.*

видѐвља несв *виђа.* — Видѐвља ги по грȁд понекȁд, кьд излѐзну у шпацѝр.

вѝделица ж *дан, свеӣлосӣ.* — До̀јди за вѝделицу, немо̀ј се до̀цниш, нѐће те чѐкамо, ће полѐгамо! — Изнѐси га на вѝделицу, у по̀друм се ѝч не вѝди. — До̀јди по вѝделицу, немо̀ј се мло̀го до̀цниш.

вѝдело с **1.** *дан, свеӣлосӣ.* — Цѐл живо̀т сам работѝл по грађевѝну, несьм видѐл бѐло вѝдело. — Пȁре на вѝдело, за ко̀лко си продȁл Бу̀лчу?! — До̀јди докле-е вѝдело. **2.** *свеӣло, лаӣа.* — Упȁли вѝдело, нѝшта се овдѐ не вѝди! — Ду̀ну про̀маја па ми у̀гаси вѝдело. **3.** *вид.* — Ко малѐчьк је остȁл без вѝдело. в *бело видело.*

вѝделце с дем и хип од *видело.* — Јоштѐ мȁлко да поглѐдам ово̀ј бѐло вѝделце па по̀сле нека бу̀де што је Бо̀г рекȁл.

видѐлче с *гасарче.* — Ду̀ну вѐтар и у̀гаси ни видѐлче.

Вѝден м *име.*

вѝден, -а, -о **1.** *који је виђен.* — Продȁл Стȁнча воло̀ви у Власо̀тинци на вȁшар и вѝше неѐ вѝден, нѝ[ти] цу га нашлѝ. **2.** фиг *угледан, цењен.* — Бѝл је едьн од вѝдени мȁјстори још прѐ рȁт.

видѐње с гл им од *види,* **1.** *виђење.* — Смѝну куде дѐдини тике на видѐње. **2.** *гледање, уӣознавање.* — Билѝ на видѐње з-дево̀јку. — Естѐ билѝ на видѐње, па којѐ си тѝ, ћо̀рчо, гледȁл?

вѝди несв/св **1.** *оӣази, оӣажа чулом вида, ӣогледа.* — Вѝш колкѝ пȁкос си напрȁил? — Вѝш ли кьд ти опȁлим еднỳ шамȁрчину. — Да вѝш колкѝ-е ло̀м по ку̀ћу од овȁј децȁ; имп: **вѝђ.** — Вѝђ да видиш кво̀ се рабо̀ти до̀ле у Село̀. — Вѝђ ел спу̀ децȁ! — Вѝђ кво̀ те то̀лко вѝка баштȁ. **2.** фиг *осеӣи.* — Стр̀љај међу шȁке ову̀ј трȁву да видиш како мирѝше.

Вѝдњиште с в *Вигњиӣе.*

вѝдовача ж *врсӣа крушке.* — Бѐше донѐл некѐ вѝдоваче Сѝмча из Дикȁву.

Вйдовдьн м *Видовдан, православни црквени и народни празник, који се слави 28. јуна.* — На Вйдовдьн се изнόси премéна што се тỳј гóдину уработйла, да вйди Вида којá-е женá кóлко врéдна билá, затòј се на тйја дьн рабóти.

Вйдосова ж *име Видосава.*

вйдришњак / вйтришњак м *простор испод воденице где вода кроз цивун удара у витло.* — Улéзни у вйтришњак ако смéјеш кьд воденйца мéље.

вићáва (се) несв *повремено (се) виђа.* — Вићáвам гу кат прóјде с óвце ни[з]-сокáк. — Вићáва се да човéк поблесáви, ал овóлко, ко нáш Тйса, рéтко!

вићавáње с гл им од *виђава (се).* — Од нáшо вићавáње вйше нéма нйшта. — Бéомо на вићавáње з-девóјку, па нйшта, не допáда се на бáтку.

вићáвља (се) несв *виђа (се) повремено.* — Вађављáл сам га у рабóту понéкад, у кафáну „Кйкевац" нáјвише. — Вићáвља се с некогá из Мйљковци, ал не могá да одйрим с когá, са Станóјлу ли, ел с онóга Миљтóиногa апáша. — Вићáвљају се у Вáлмиште срне и јелéни. — Тỳј се вићављáле ранйје óале.

вићављáње с гл им од *вићавља (се), упознавање.* — Јýтре йду на вићављáње. — Каквó ни је па тóј вићављáње, кад гу тéтка из óчи не испýшта.

вићéва (се) несв *повремено (се) виђа,* в *виђава се.* — Волéл би да гу чéшће вићéва, сестрá му е едина. — Вићевáли су се нéко врéме, ка[д]-цу работйли у йсто предузéће.

вићевáње с гл им од *виђева (се),* в *виђавање.* — Нéјé телá да йде на вићевáње с њéга.

вићéвља (се) несв в *виђева (се).* — Ако га не вићéвља, знáе ли му áтрес, кудé станýе? — Вићéвљаш ли Стамéну, кьд слéзнеш у Селó? — Вићéвља се с апáши по крчме и кафáне.

вићевљáње с гл им од *виђева (се),* в *виђевање.* — Ишлй на вићевљáње, па се нештó пишманйли.

вићувáње с гл им од *виђу(ј)е (се), виђење.* — Ишлй су на вићувáње, ал јóш нйшта нéма о[д]-тỳј рабóту. — Уговорйл им вићувáње куде њéга.

вићýе (се) / вићýје/ (се) несв *повремено (се) виђа.* — Вићýе гу кьд дóјде от-пóсо. — Вићýјемо се о[д]-цобóр на собóр. — Вићýе се с нáши мáјстори по рáдилишта.

вие / вйје[1] лична зам *ви,* в *ви.* — Кудé сте вйе, цéл дьн ви трáжим?– Кудé сте вйје билй такóј цýмиле?

вйжља ж/м *витак човек.* — Док бéше малéчьк, бéше вйжља, а ськ се утовйл како бйк.

вйжљес, -та, -то *витак, вижљаст.* — Девóјче вој млóго вйжљесто, йста мáтер.

визитáрка ж пеј *скитара,* в *помаларка.* — Тај визитáрка се не свртa дóм, сáмо от-кýћу на кýћу.

вијáкер м *фијакер.* — Баштá ни-е причáл какó се возйл с вијáкер до Калимéгдан.

вијáрник м *кукање, запомагање.* — Какáв је тој вијáрник у Тйчину кýћу?

вйје[2] несв **1.** *нариче, реди, жали за покојником.* — Не мóгу гу слýшам кóлко вйје за Мйлоју. — Дóјду жéне на задýшницу, па стáну да вйју свáка за својéга покóјника. **2.** *плаче, завија.* — Штó ти детé онóлко вйје? — Дáј му сйсу, да ти вйше не вйје. — Не кýка, но вйје на сьв глáс. — Овдé је, бóлан, вйл по двóр. — Цéлу нóћ вйју вýци у Лисичáрку. **3.** фиг *снажно дува (ветар).* — Вйје вéтар око кýћу, па устýра, сáмо сувйтли снéг.

вйје се несв *игра се, врти се (коло).* — Некá[д]-це на саборйште на Мејáне вйла три-четйри óра. — Кóло се вйло око спóменик у Селó на Петрóвдьн.

вијење с гл им од *вије*. — Што је, бре, толко вијење там у Станишљовци, ел неки некога утепа?

вијока ж *фијока, ладица*. — Потегљи вијоку од орман и дај ми шиферче.

вијолина ж *виолина*. — Он је учил вијолину да свири дибидуз сам. — Љуба Кења га учеше да свири вијолину.

вијорење с гл им од *вијори се*. — Нема вијорење докле се не раздува ветар.

вијори се несв *лепрша*. — Нека га барјак, нек се вијори. — Дуне ветар, а тергалка вој се вијори.

вијугас, -та, -то *кривудав*. — Пут до Власотинци је млого вијугас, мука да ти припадне.

вијулица ж *снежна олуја*. — Ка[д]-дуне вијулица преко Цеврљанку, сврти снег и не видиш куде одиш, зачас се загубиш.

вик м в *вика¹*. — Нећу више да чуем никакав вик из овуј кућу, есте чули?! — Какав је тој стално вик куде вас?

вика¹ / вика ж *плач, кукњава, дерњава*. — Каква-е тој вика по туј реку? — Нее дете навикло на вику, па се не мож успи.

вика² несв **1.** *зове, дозива*. — Викам гу да се врне, да збéремо рукољке, ће врне киша. — Не чујем кво викаш. — Је л бьш мене викаш? **2.** *запомаже*. — Неки вика у долину, па устура. — Кво толко вика, ништа гу не разумим. **3.** фиг *ословљава*. — Не знае како свекрву да вика. **4.** *говори, саветује*. — Па, не л ти викам даньс да не работиш, празник је, ти ме не слушаш. –Вика му, вика колко умеја, неје емпут, ал не помага, не слуша. **5.** *виче*. — Млого вика по говеда ка[д]-тера дрва. — Не вика, него се дере ко Вукан Тренчин.

вика се несв **1.** *зове се, назива се*. — Како се вика онија малијат твој девер? — Овој се вика јерам, а овој привој. **2.** *говори се*. — То-е срамотно, тој се не вика. **3.** *виче се*. — Вика се по говеда, а не по људи.

викање с гл им од *вика (се), дозивање, запомагање, галама*. — Што-е, бре, там толко викање? — Од њино викање не заспа. — Толко викање по говеда, ко да су уштркљала. — Несмо чули за тој његово викање. — Претуцал прс ш-чук, па надал викање. — Да не беше викање, не би га спасили.

Викентија м *име*.

викне свр **1.** *зовне*. — Ја ћу те викнем кьд појдемо у зајци. **2.** *ослови*. — Како да га викнем, побратиме, ка[д] цам му име заборайл. **3.** *почне, започне што*. — Кад викну да се дере, ис памет ме искара. — Кьд викне да коси, ники не мож с њега. — Викне ли да бега ус-рид, не мож га ватимо. — Изненада викну киша, све ни ушљепа. **4.** фиг *набије* (*псовка*). — Викнем му га у дупе гуљаво, он ће мене да форта.

викња ж *галама, вика, дрека*. — Од њину викњу не мож се дете успи.

викњава ж *кукњава, дрека, вика*. — Надал викњаву, ко да га кољу с туп нож. — Уплаши се од онуј викњаву, па се затвори у кућу.

викот м *вика, галма*. — Иде неки викот тамдоле, у долину, препадо се кво ли е.

викса¹ ж *паста за обућу*. — Узни виксу, извиксај ми ципеле тако̀ј да се на њи оглéдам.

викса² несв *чисти обућу*. — Ене га викса на башту ципелке. — Имаш руке, па сам виксај теј чижметине.

виксање с гл им од *викса*. — Тешко му виксање, неће си обућу извикса, ко да-е мене лако.

/вила́/ у прил знач *среће се само у форми*: **ри̏па у вила́**, што значи: *скаче до неба (од радости или од бола).*

Вилда̏нка ж *име.*

вилења̏в, -а, -о *обесан, разуздан.* — На башту̏ си-е по ма̏лко вилења̏в. — Кьд му до̏јду њего̏ве му̏шице, поста̏не вилења̏в, не мо̏ж га уразу̏миш.

вилењу̏е / вилењу̏је несв *дрежди, не спава.* — Немо̏ј по це̏л но̏ћ да вилењу̏еш, него и̏ди спи̏!

Ви̏лип м *име.*

Ви̏липово с мтн *ливаде.*

/ви̏лице/ ж мн клетвени изр: **ви̏лице те (га, гу) пресе̏кле // да те пресечу̏ ви̏лице** *не говори више, шта причаш, не трабуњај!* — Ви̏лице те пресе̏кле кво̏ тој ора̏тиш. — Да те пресечу̏ ви̏лице што ми то̏лко злова̏риш.

вилне̏је несв *лудује, вилени.* — Ува̏ти гу тако̏ј, на ма̏ови, неки̏ ђа̏вол, па вилне̏је по ку̏ћу, све̏ ни пани̏це по̏крши.

вилче̏ с дем од *вила (= пољопривредна алатка за скупљање сена).* — Еве̏ и на дете̏ вилче̏ да бе̏ре се̏но.

вилче̏ње с гл им од *вилчи.* — Тре̏бе ми до̏бра ви̏ла за вилче̏ње се̏но.

ви̏лчи несв в *виљчи.* — Нека она̏ ви̏лчи се̏но, ја̏ ћу згри̏бам з-гребу̏љу.

вилџа̏н м *шољица за кафу.* — Остала̏ сьм с три-вилџа̏на, дру̏ги ми деца̏ строши̏ше.

вилџа̏нче с дем и хип од *вилџан.* — Доне̏си ми едно̏ вилџа̏нче ка̏ву.

ви̏љо ко̏ло с мит *вилинско коло.* — Та̏м, на И̏гриште, зби̏рају се ви̏ле и по но̏ћ и̏грају ви̏љо ко̏ло. — Мо̏ра да-е наступи̏л на ви̏љо ко̏ло, рекла̏ му врачари̏ца. — Упле̏л се у ви̏љо ко̏ло.

Ви̏љо-коло с *топоним.*

виљче̏ с дем и хип од *вила.* — Де̏да му-е напраи̏л од вр̏бово др̏во виљче̏, да ми дете̏ бе̏ре се̏но.

виљче̏ње с гл им од *виљчи.* — За̏врши ли едну̏ш с тој виљче̏ње, ел тре̏бе да ти и ми̏ пома̏гамо?

ви̏љчи несв *купи сено гурајући откос вилама, купи сено у навиљке.* — Отишла̏-е у Па̏прат да ви̏љчи се̏но. — Ти̏ ви̏љчи о̏ткоси, а ја̏ ћу згри̏бам, да се не стр̏ви се̏но.

виме̏нце с дем и хип од *виме.* — Виме̏нце се на кра̏ву нешто̏ опруди̏ло, па гу не мо̏гу измузе̏м.

ви̏места прид *крупног вимена.* — Што и̏маше ја̏ кра̏ву Ли̏су, што бе̏ше ви̏места, па ми̏рна, зачь̏с намузе̏м котличе̏ млеко̏.

Ви̏нка ж *име.*

ви̏нкла ж **1.** *зидарска алатка правоугаоног облика.* — Доне̏си ви̏нклу да прове̏римо ел ће га до̏бро закове̏мо да па̏сује. **2.** изр: **под ви̏нклу** *како треба, нормалан.* — Ови̏ја чове̏к, ви̏ди се, неје̏ баш под ви̏нклу. — Погле̏ј га под ви̏нклу, да ли е до̏бро.

ви̏р м (мн *ви̏роји / ви̏рови*) **1.** *удубљење у кориту реке у коме клобуча вода.* — Ле̏ти се деца̏ ку̏пају у ви̏роји у О̏всиште. **2.** *свако улегнуће на земљи у коме се скупља вода.* — Сву̏[д] це по дру̏м уз Де̏л напраи̏ли ви̏рови от ки̏шу.

вира̏је несв *успева, напредује, расте.* — Све̏ вој вира̏је што-е с њо̏јну зла̏тну ру̏ку посади̏ла. — До̏бро им сто̏ка вира̏је.

ви̏ри се несв *скупља се течност,* в *језери се.* — Голе̏ма вода̏ се ви̏ри, не̏ће мо̏ж да преско̏чимо ва̏ду, бо̏ље да се вр̏немо на ћупри̏ју.

вѝриште с *барчуга, место где се зајезерила вода.* — Не га̀зи по вѝришта ка[д]-це врћаш и[з]-шко̀лу, ко̀ј зна̀ ко̀лко су дибо̀ка.

вѝрка[1] ж *барица.* — Напрайле се вѝрке сву̀де по пу̀т.

вирка[2] несв *гвирка.* — Вѝрка ли оно̀ј детѐ јо̀ш иза сто̀г?

вирка̀ње с гл им од *вирка*[2]. — Научѝл на вирка̀ње кроз ду̀вку од вра̀та ка[д]-ће до̀јде учитѐљица.

вѝрма ж *предузеће, фирма.* — У коју̀ вѝрму рабо̀ти тво̀ј му̀ж? — Мѐња вѝрме, нѝгде нејѐ за ста̀лно.

вѝрне свр *гвирне, навири,* в *ѕвирне.* — Вѝрни ус пу̀т, да не ѝде Дра̀гољуб с коња̀, нешто̀ се мло̀го за̀бави.

вѝрнез м *ланено уље за заштиту дрвета, фирнајс.* — Не купѝ си онома̀д вѝрнез за тишљара̀ј, но па̀ мо̀ра д[а] ѝдем у Предѐне.

виро̀нга ж *завеса.* — Сашѝ виро̀нге за сви пѐнџери на со̀бе.

вирчѐк м дем и хип од *вир.* — Не бо̀ј се, сло̀бодно улѐзни у вирчѐк да се изба̀њаш.

вирчѐ с дем од *вир.* — Не па̀зи кудѐ о̀ди, ко да бѝра вирчетѝја. — Угазѝ у вирчѐ, уплиска̀ се дибиду̀с. — Не бо̀ј се, нѐ-це уда̀ви у вирчѐ, нека̀ се ба̀њка детѐ.

вирчѐнце с дем од *вирче.* — За̀вири ли се вода̀ у вирчѐнце, да напо̀јмо телѐ?

вирчѝна ж/м аугм и пеј од *вир.* — Едва̀ с ко̀ла пројдо̀мо онѐј вирчѝне уз Голѐму рѐку. — Загмаца̀мо се у вирчѝне, нѝкако да излѐзнемо.

Вирчѝне ж мн мтн *превој у Качарској шуми.*

вѝс м *издигнути део земље, брдашце, брдо, планински гребен.* — Ука̀чи се на вѝс, па га вѝкај да до̀јде, ако те чу̀је. — Забелеја̀л се ју̀троске снѐг по вѝсови.

Вѝс м мтн *сам врх Големог Чемерника, 1638 метара.*

вѝсак м фиг *мушки полни орган.* — Висну̀л му вѝсак, нѐма од њѐга нѝшта.

висѝ несв фиг *борави, седи.* — По цѐл дѐн висѝ куде Про̀нини. — Дру̀ги пут ће висѝш пред вра̀та, ал нѐћу ти отво̀рим.

/висѝ над гла̀ву/ изр **1.** *досађује, надгледа.* — Немо̀ј туј да ми висѝш над гла̀ву, сѐдни ко човѐк. **2.** фиг *чека.* — Тај рабо̀та ми ста̀лно висѝ над гла̀ву, ал не постиза̀вам.

висѝкур м бот *висибаба* Galanthus nivalis L.

висѝпатка ж бот в *висикур* Galanthus nivalis L.

вѝска (се) несв *шиба (се) (прутом).* — О̀да̀вно га несѐм виска̀л, па се ушијавѝл. — О̀ткину шибљѝнку па ста̀де да вѝска вола̀, да потѐгљи ко̀ла уш-чука̀р. — Лу[д]-човѐк, у̀зне пру̀т, па се вѝска по грбѝну! — Засечѐ се на овцу̀ у̀во, па се с пру̀т вѝска по њѐга докле не излѐзне кр̀в.

виска̀ње с гл им од *виска (се).* — Заслужѝл је виска̀ње до мога̀ње! — Не гѝне му до̀ма виска̀ње.

вѝсне[1] свр **1.** *отромбољи се, опусти се, остари.* — Висну̀ла му мешѝна преко кайш. — Мло̀го-е љут, висну̀ли му мустаћѝ. **2.** фиг *ослони се, окоми се.* — Висну̀л ми на шѝју, па не сла̀зи. **3.** фиг *обеси се.* — Ѝма да вѝсне на гра̀њку, ако кра̀дне. — Висну̀ли му кра̀ци.

вѝсне[2] свр *шибне прутом.* — Вѝсни га по̀јако, да га заболѝ, да не дѝра вѝше деца̀!

висо̀љак м **1.** *висуљак, део одеће који виси, конац.* — Ка̀в ти је тој висо̀љак низ грбѝну? — Откѝни ми овѝја висо̀љак на џемпѝр. **2.** фиг *пиша код дечака.* — Вр̀љи тѝја висо̀љак, кво̀ ће ти!

височѐк, -чка̀, -чко̀ *прилично висок.* — Старѝат бра̀т ти бѐше некако̀ височѐк, па убавчѐк. — Немо̀ј у височко̀ др̀во да се ка̀чиш, ка[д] те мо̀лим.

височкѐ прил *повисоко.* — Та̏м је ма̏лко височкѐ да се о̏ди на шти̏кле. — До Прочо̏валци ви је височкѐ да и̏дсте пе̏шки.

виста̏н м *посебна врста сукње, шарена сукња, фистан.* — У Дерве̏н жѐне но̏су ви̏стани и кана̏вци. — Има̏ла женá у̏бав виста̏н, па вој га укра̏ли и онá сталá да ру̏ца: „Мој виста̏не, мој виста̏не!“ (*шаљ прича*).

виста̏нче с дем хип од *вистан.* — Ој, Ста̏но Ста̏нче, поди̏гни виста̏нче / Да ви̏ди ча-Би̏ба колкá ти-е ри̏ба! (*шаљ песма*).

вису̏љка ж **1.** бот *висибаба.* — Поцавтѐле вису̏љке по шумљк. **2.** фиг *минђуша.* — Каквѐ у̏баве вису̏љке тури̏ла на у̏ши. **3.** *леденице на стрехама зими.* — Глѐј кудѐ прооди̏ш пот[д] стреу̏, да не па̏дне нека вису̏љка, да те снѐма. **4.** фиг *пенис* (дечји). — Изва̏ди вису̏љку, па мо̏чкај. — Ће оста̏неш без вису̏љку, ако се ди̏раш з-девојчети̏ја.

вису̏љче с дем од *вису̏љка, пенис* (дечји). — Ће ти отпа̏дне вису̏љче, ако га сва̏ки час ди̏раш.

ви̏тел м **1.** *витао, крстаста направа за намотавање пређе,* усп *мотовилче.* — Тури̏мо рамцѐ пређи̏цу на ви̏тел да намоту̏емо цѐвке. **2.** *вртешка за игру деце и младих о верским празницима.* — На Ви̏тел је би̏л поста̏вен голѐм ви̏тел, напра̏вен од грѐде, на коѐ смо седѐли и вртѐли се доклѐ не попа̏дамо у нѐсвес.

Ви̏тел м мтн *ливаде.*

вити̏љ м **1.** *фитиљ.* — Догорѐл ми вити̏љ на гаса̏рче. **2.** фиг *отправи се на пут, умре.* — Уга̏сил му се вити̏љ и гото̏во, ви̏ше га нѐма. **3.** фиг *отупи.* — Не па̏ли му ви̏ше вити̏љ. — О̏н ти-е сљг ко гаса̏рче без вити̏љ. **4.** изр: — Догорѐло до вити̏љ. — Дошло̏ до вити̏љ (*неподношљиво, несносно тежак положај*)! — Оста̏л без вити̏љ (*изгубио моћ, снагу*).

вити̏љче с дем од *витиљ.* — Догорѐло вити̏љче на гаса̏рче.

витљ̏ц м *вир у коме клобуча вода у реци.* — У витлаци̏ се зби̏рају ри̏бе, ту̏ј ги на̏јвише ло̏ву с мрѐже.

витлѐ с дем од *вител, направа за мотање пређе.* — Игра̏ла се децá, па ми строши̏ла витлѐ, мо̏ра га попра̏ниш.

витло̏ с *воденични витао с колом који покреће вода,* в *вретено.* — Стоја̏нчина водени̏ца з-два-ви̏тла, па ла̏је у Голѐму реку̏.

ви̏тришњак м в *видришњак.* — Пршти̏ водá у ви̏тришњак, а пред ви̏тришњак шаренѐје се дугá. — Одвр̏ни во̏ду на о̏дврт и у ви̏тришњак нава̏тај ри̏бе.

ви̏улица ж в *вијулица.* — Не изла̏зи гољниждра̏в на ви̏улицу, ће поболи̏ш, па те трѐбе сѐцам на кркаче ча̏к у Предѐње.

ви̏че свр фиг *поче, стаде.* — Кљд ме видѐ, снаа̏ ви̏че да се раду̏је. — Ви̏комо да чу̏камо сно̏пје с они̏ја млатачи̏, те ги тро̏ица зача̏с очука̏мо. — Ви̏че да гала̏ти женá сви̏ по рѐд. — Кљд ви̏че да па̏да снѐг, зача̏с се забелеја̏ше ри̏дови.

ви̏ш прил *више.* — Лѐже у крѐвет и ви̏ш се неѐ ни диза̏л.

вишѐк м *фишек.* — На собо̏р ми је купи̏л два-ви̏шека бонбо̏не.

вишепу̏тке прил *више пута, много пута.* — Вишепу̏тке сам дооди̏ла куде до̏ктура, ал те ни̏једну̏ш не срѐто.

вишњо̏в, -а, -о *вишњев.* — Два̏ес го̏дине како̏ пу̏шим на овуј вишњо̏ву муштри̏клу.

вишњо̏вача ж *ракија од вишања.* — Са̏мо у Предѐне купу̏ем вишњо̏вачу.

Влади̏чки А̏н м *Владичин Хан.* — Слѐзо с во̏з у Влади̏чки А̏н, па кљд запѐ одоздо̏л, уз дереца̏к, за три-са̏та дојдо̏ до̏м.

влакнѐнце с дем од *влакно, влаканце*. — Вѝше вој не бѝ дала̀ ни едно̀ влакнѐнце, него ли цѐлу штрѝнглу.

вланѐл м *врсѿа ӣлаѿна, фланел*. — Куде Цѝду ѝма јо̀ш да се ку̀пи вланѐл, па си ку̀пи и сашѝ га̀ћке на деца̀.

вланѐла ж *ӣоѿкошуља дугих рукава од фланела*, в *вунела*. — Купѝ вланѐлу на детѐ за зиму̀, да не ѕѐбне преко Цеврља̀нку.

вланѐлан, -лна, -лно *од фланела*. — До̀ста ми-е два-мѐтра вланѐлно пла̀тно за кошу̀љу.

вла̀с м *власѿ*. — Да сьм ја̀ некѝ вла̀с, увѐл би рѐд и пред воденѝцу.

Власѝна ж *ӣредео око Власинског језера*.

Власѝнац м *човек са Власине*. — Оцелѝше се и Власѝнци ко то̀ј, по̀богу, Црнотра̀вци.

Власѝнка ж *жена са Власине*.

власѝнка ж *народно коло*. — И данѕ у Цр̀ну Тра̀ву ѝграју „власѝнку".

/власѝнка на пру̀чку/ изр *коло „власинка" одсвирано на инсѿруменѿу бубањ само уз ӣомоћ ӣруѿића, без „маљице", код ѿрубачких оркесѿара*. — На̀јбоља-е „власѝнка" на пру̀чку.

власѝнски, -а, -о *који ӣриӣада Власини или Власинцима*. — Нека̀д власѝнске тараѝје бѐоше пу̀не з-говѐда, а сьг и онѐ запустѐле.

Власѝнћа ж *жена са Власине (са ӣодругљивим значењем)*. — Жена̀ му Власѝнћа. — Мло̀го му омилѐле нешто̀ Власѝнће. — Ћу ти доведѐм Власѝнћу за ма̀ћију, па ће вѝдиш како̀ тѐпа.

вла̀сна ву̀на ж *фина, мекана вуна*. — Свѐ сам работѝла од вла̀сну ву̀ну, и ћилимѝ и тканѝце, и цемпирѝ за деца̀.

Власотѝнац / Власотѝнчанин м *човек из Власоѿинца*.

власотѝначки, -а, -о *власоѿински*.

Власо̀тинка / Власотинча̀нка ж *жена из Власоѿинца*.

Власо̀тинци м *Власоѿинце*.

Власотѝнче с *деѿе из Власоѿинца*.

власотѝнче с бот *врсѿа башѿенског цвећа*.

вла̀стер м *фласѿер*. — Турѝ си вла̀стер на ру̀ку, да ми се не подљу̀ти, кудѐ сам се закачѝла са ср̀п. — Залепѝл се за њу̀ ко вла̀стер, па гу нѝгде не пу̀шта саму̀.

влача̀р м *радник у влачари*. — Докле бѐше Гра̀да влача̀р у Село̀, у̀баво ни вла̀чеше ву̀ну.

влача̀ра ж **а)** *машина за влачење вуне*, **б)** *радионица за влачење вуне*, в *вуновлачара*. — Збра̀ три-џака ву̀ну, да гу дадѐм у влача̀ру, у Село̀, да гу увла̀чу.

влачѐг / влачѐк[1] м *наӣрава за ӣревлачење ѿереѿа у изразиѿо брдовиѿом крају [ӣредњи крај ѿереѿа (греде, ѿруӣци иѿд) сѿави се на двоколицу, а задњи се вуче ӣо земљи]. Посѿоји и влачег за ӣревоз снопља и сена*. — С влачѐг смо докарува̀ли тру̀пци и грѐде за ку̀ћу и коша̀ру.

влачѐк[2] м *ӣредњи део саоница за довлачење дрва*. — На влачѐк смо зѝмени довлачѝли бу̀кови тру̀пци и[з]-шумьк.

вла̀чи несв **1.** *чешља, гребена вуну, кучине, лан*. — Стамѐна отишла̀ у влача̀ру, у Село̀, да вла̀чи ву̀ну. — Мо̀ж и з-грѐбенци сама̀ да вла̀чиш ву̀ну. **2.** *дрља орање дрљачом*. — Сеја̀ли смо овѕс, па да вла̀чимо њи̏ву з-брану̀. **3.** *доѿерује, довлачи*. — Упрѐгал волови, вла̀чи дрва̀ оѓу̀троске.

влáша ж *флаша.* — Нé би му јá далá да тóлко лóче, онýј би му влáшу од глáву разбѝла.

влашѝра несв *флашира.* — У Вр̀лу рéку влашѝрају вòду ш-Чемèрник.

влашѝран, -а, -о *флаширан.* — Свè што кýпиш сък је влашѝрано.

влашѝраиа водá ж *флаширана вода.* — Куде гòђ ѝде, нòси си сьс њý влашѝрану водý.

влáшица ж дем и хип од *влаша.* — Донèси влáшицу да ти насѝпем сѝруп.

влашичè с дем од *влаша, флашица.* — Нáпуни ли ми онòј влашичè с ракѝју за у воденѝцу?

влáшка ж дем од *влаша.* — Што ми жáл за онýј влáшку, ѝспаде ми из рýку и рáсполути се.

вòда ж *прозирна, безбојна течност, без мириса и укуса, хемијско једињење водоника и кисеоника H_2O, врло распрострањено у природи.* Изр: **нá-воду** *по воду.* — Нека детè ѝде нáводу. — Отидè нáводу на клáданац.

воденѝца ж **1.** *млин на реци, води.* **2.** *ручни метални млин којим се меље кафа.* — Иступѝла се воденѝца за кáву, трéбе гу нòсим куде мáјстора. **3.** фиг *причалица, алапача.* — Сьл си торòче, прáзна воденѝца. — Њòјна воденѝца нѝкад не стањýје, и без вòду вàздьн мéље.

воденѝчиште с *место где је некад била воденица.* — Укачѝли се у црéшњу на воденѝчиште, па едý црéшње, а говéда самá ватѝла уз рéку. — Тýј кудè је сьг воденѝчиште билá-е и Стојáнчина ваљáвица.

воденѝчка ж дем и хип од *воденица (1, 2).* — Трéнчина воденѝчка ни спáси од гладувáње.

воденѝчки кáмен м **1.** *воденични камен.* — Цéл дьн клéпа воденѝчки кáмен. **2.** фиг *напорна особа.* — Не мòж се споразýмиш с њèга, тéжак човèк ко воденѝчки кáмен.

воденѝчки кантáр м *кантар којим се мери у воденици.* — У воденѝцу ѝма два-кантáра: с једьн се мéри ка-це донесè жѝто, з-дрýги ујáм. — Немòј ми мéриш с воденѝчки кантáр (*изр*).

воденѝчко кòло с *главни део воденице за погон на воду, састављен од вретена и дрвених пераја у која удара млаз воде из цивуна, окрећући (преко вретена и паприце) горњи камен.* — Воденѝчко кòло се заутáља з-дрвену ýставу. — Водá ис цѝвун удáра у пéрја на воденѝчко кòло.

водéнка ж *јесења сочна крушка водењача,* в *водунка.* — Још парáдеда-е пот кýћу посадѝл тýј крýшку водéнку.

водењáк м *водени дух из приче за децу.* — У рéку жѝви водењáк, кой вòли децá, ел нéма баштý и мáтер.

водењáц м (мн водењци) в *воденка.*

водéње[1] с гл им од *води се*[1]. — Лѝси је сьг пр̀во водéње. — Мòра на водéње куде бѝка.

водéње[2] с фиг *забављање, водање.* — Квò ти је па тòј три-гòдине водéње за рýку с онòј девојчè, па се не узòсте.

водењкáв, -а, -о *са доста воде, водњикав.* — Овá[ј] е крýшка млòго водењкáва. — Ливáда ти је водењкáва, трéбе се собýјемо кат кòсимо.

водешљáк м аугм од *вода, много воде.* — Ýдари кѝша, надојдè водешљáк. — Кой рáсипа на срéд кýћу овòлко водешљáк?

вòди[1] несв *води за поводац.* — Вòди волòви на клáданац да ги напòиш!

во̀ди² несв *бик оплођује краву.* — Немо̀ј деца̀ да глѐдају како̀ јуньц во̀ди кра̀ву.

во̀ди³ несв *иде, пружа се* — Кудѐ во̀ди овѝја дру̀м, ел низ тѝја дру̀м мо̀ш се слѐзне у Цепу̀?

во̀ди се¹ несв *крава се спарује с биком.* — Нек па̀зу деца̀ ка[д] тѐрају говѐда на Дѐл, Шару̀ља се во̀ди, мо̀ж сва̀шта да напра̀и.

во̀ди се² несв **1.** фиг *забавља се, вода се.* — Во̀ди се с неку̀ цр̀нку од Власѝну. **2.** изр: — Нѝ це во̀ди, нѝ це тѐра *(не зна шта хоће).*

/во̀ди рачу̀н/ изр *пази шта и како радиш, немој да обрукаш дом и образ.* — Во̀ди рачу̀н о[д]-до̀м, о[д]-деца̀, о[д]-цсто̀ку и има̀ње, ја̀ отидо̀ да печа̀лим. — А тѝ во̀ди рачу̀н кво̀ рабо̀тиш у печа̀лбу. — Неѐ водѝла рачу̀н, па закачѝла (*остала трудна*).

водѝца ж **1.** рел *освећена вода.* — Ода̀вно ни е по̀п светѝл водѝцу. **2.** дем и хип од *вода.* — Даду̀ вој сто̀мну с водѝцу у сва̀ко јѐло да присѝпе ма̀лко. — Заватѝ с уста̀ ма̀лко водѝцу, ко̀лко да га̀снем жѐђ.

Водѝце ж вер пр *Богојављање.* — За Водѝце се у ку̀ћу пра̀ву питѝје.

водѝчка ж дем и хип од *вода.* — Слѐзо у падѝну да зава̀тим у сто̀вну водѝчку од изво̀р.

воднѝк м *остава за тестије с водом.* — Вр̀ни сто̀вну у воднѝк, да гу некѝ не ћу̀шне да се располу̀ти.

водњика̀в, -а, -о *који у себи има доста воде, воден.* — Ово̀ј млеко̀ ми до̀јде некако водњика̀во.

воду̀нка ж в *воденка.* — Набра̀ли смо пу̀н ко̀ш воду̀нке.

водунцѝ / водуњцѝ м мн бот *крушке воденке.*– Ѝмамо лѐтњи и есѐњи водунцѝ. — Нека ти набѐре од онѝја на̀ши водуњцѝ.

воду̀нче с дем и хип од *водунка.* — Благо̀ бѐше оно̀ј воду̀нче што изѐдо.

воду̀њак м (углавном у мн: *водуњци*) *врста крушке,* в *водунци / водуњци.*

водурља̀к м аугм од *вода.* — Ра̀сипа се кѝша, дојдѐ водурља̀к и понѐсе калѝште нис пу̀т.

водурљѝв, -а, -о в *водњикав.* — Свѐ куде њу̀ што згѐтви је тако̀ј водурљѝво.

во̀ђице ж мн *улари.* — Ва̀ти говѐда за во̀ђице, па ги повѐди, а ја̀ ћу држѝм ко̀ла на прѐглабину.

во̀з¹ м *поред основног значења има и значење количине. Један воз је количина од једних пуних воловских кола.* — Докара̀ ми ча-Тра̀јко два-во̀за дрва̀. — Турѝл сам у плѐвњу пет-во̀за сѐно. — Трѐбе ће ми јоште едьн во̀з сѐно да говѐда истр̀кају до про̀лет.

во̀з² м *дрвена направа за довожење сена која се користи уместо лотри,* в *кавалет* (Мачкатица). — Распу̀сти ко̀ла, па ту̀ри во̀з да докару̀емо сѐно о[д]-Дру̀м.

воза̀љка ж *клизаљка, клизавица на снегу.* — Деца̀ нис пу̀т напраила воза̀љку, да па̀днеш да се утѐпаш.

воза̀љке ж мн *клизаљке,* в *иљичке.* — Башта̀ му напраил воза̀љке да се ву̀зга по лѐд.

возѐње с гл им од *вози (се), вожња.* — Ће ни помо̀гнеш с воло̀ви ка[д]-до̀јде возѐње дрва̀ за зѝму. — Деца̀ во̀лу млого возѐње на сѐно.

во̀зи несв *дотерује.* — Отиша̀л да во̀зи дрва̀ из Мр̀ковицу.

возни̇̀к м **1.** *увала која се користи за спуштање посеченог дрвећа, клизалиште.* — Оба̀љамо бу̀ке на Пѝови, па ги спу̀штимо низ возни̇̀к у Село̀. **2.** *клизавица.* — Расипа̀л во̀ду, напраил возни̇̀к по ку̀ћу, да се ск̀рши човѐк.

вој дативна енклитика личне заменице *она.* — Не дам вој да иде у школу на тија дън. — Одма вој пратил паре из работу.

војниче с дем и хип од *војник.* — Дојде војниче на осуство седьм дана.

вол м **1.** *во.* — Куде ти-е онија вол што беше ћаја на Чемерник? **2.** фиг *ленштина, нерадник, замлата.* — Таквог вола мати неје скоро родила.

волък м дем и хип од *вол, вочић.* — Само га ти чувај, ће порасне добар волък.

воле с дем и хип од *вол, мали во, вочић.* — Имамо у кошару још едно воле. — Добро вуче овој твое воле.

воленце с дем и хип од *воле.* — Не дам да ми продаду оној воленце од Првку.

волење с гл им од *воли (се), вољење, љубав.* — Кво ми је па тој волење, ка це сваки час дереш на мене?

волетина ж/м **1.** ауг и пеј од *вол.* — Још чува онуј волетину што брзи људи. **2.** фиг *тврдоглав, неразуман човек.* — Не мож да излезнеш на крај с тог волетину, па тој ти е.

волина ж **1.** ауг и пеј од *во.* — Онај Чедомиров волина избол ми јунче. **2.** фиг *тврдоглав, неразуман човек.* — Што ли рани волину, кьд ништа неће да вој помогне?

волиште с ауг и пеј од *волина.* — Куде се толко уљопа тој волиште.

волче с (мн: *волчетија*) дем и хип од *вол, вочић.* — Купи волче, па га упари с моје јунче, догодине, боже здравје, ће вучу ралицу.

воловодњица / воловођњица ж **1.** *скуп бикова који јуре за кравом која се пари.* — Пази се да не погинеш од воловодњицу. **2.** фиг *неморална жена.* — Напраила воловодњицу око кућу.

воловска жила с *пенис од вола који се користио као пендрек.* — Промочал је крв од воловску жилу. — Осушили га жандари с воловску жилу.

воловска кола с мн *возило на четири точка које вуку волови.* — Не презам ја мое јунче у воловска кола, још ће причека за тој.

воль везн *или.* — Воль ти говеда, воль овце да ги тераш да пасу. — Воль ти овој, воль ти оној, сам си бираш.

воља ж *жеља.* — Испунил си-е на матер вољу, уписал текничку у Црну Траву.

вољан, -љна, -љно *заинтересован, жељан.* — Нее вољан да иде јутре с мене у дрва. — Да-е вољна, досьг би дошла. — Беше вољан да гу узне, ал се нешто пишмани.

вољување с гл им од *вољу(ј)е (се).* — Навикли на вољување, па си вољују, да немају не би ми млого вољували.

вољуе (се) / вољује (се) несв *извољева (се).* — Научил да вољуе, па си работи како оће. — Овде не мож да се вољује кои како оће.

ворта несв *лаже, вода,* в *форта.* — Нек те ворта како си она умеје, ка[д] ци такьв билмез.

воћка ж *преполовљен и осушен плод неког воћа.* — Осушили смо за зиму воћке од крушке и јабуке.

вр м (мн: врови) **1.** *врх.* — Укачил се огурсуз у вр црешњу, а н-умеје да се сивне. **2.** *шиљак врха.* — Убол га с вр од вилу. **3.** *вис, узвишење.* — Сьг су они на вр Чемерник, а ти топрв поодиш. **4.** *пун до врха, препун.* — Напуни до вр котличе с компири, па га тури на вериге да се вару. **5.** *до одређеног времена.* — Прикосили смо на вр Горешњак. — Ћу га чекам до на вр Светилију, ако не дојде, сам ћу си идем. **6.** фиг *дојади, дозлогрди.* — Укачил ми се на вр перчик. **7.** *највише што може.* — У вр главу свињче

ако и́ма осомдесе̏ ки́ла, ни дра́м ви́ше. **8.** фиг *мушки полни орган.* — Мло́го ми она́ зна́је, ту́рим гу на вр̏.

вра̏ м **1.** *вршај.* — Насади́ сно́пје око о́стожу, направи́ вра̏ и уве́до коњи́ на гу́вно, дете̏ да ги те́ра да врше́мо јечьм. — За да́н се три-вра̏ куде њи́ са́ду, це̏л но́ћ мо́ра да те́раш коњи́. — Одвади́мо од вра̏ оно́ј што-е овр̏шено. **2.** фиг *лом, џумбус, неред.* — Што̏ сте напраи́ли ово́лки вра̏ по ку́ћу. — Несьм ту́ј два-да́на и одма́ зате̏кнем вра̏.

вражаљ̏ц м *врачар.* — Како̏ му у́гаси уро́ци вражаљьц, дете̏ преста́де да пишти́.

вражали́ца ж *врачара,* в *врачарица.* — Ишли́ смо по неке̏ вражали́це да тра́жимо спа́с од ту́ј си́лу.

вра́жбина ж **1.** *врачбина, магија.* — Ишла́ на раскр̏сје с врача́рку, прави́ла вра́жбину да се некако̏ оже̏ни. — Ка ти ка́жем: узе̏л гу с вра́жбине, дру́кше неје̏, си́гурно. **2.** фиг *празноверица.* — Све̏ су то́ј вра́жбине, у то́ј не веру́ем. — При́ча ми неке̏ вра́жбине, ко да сам дете̏.

вражу́ка несв *баје, прориче судбину, врача.* — Дошле̏ Ци́ганке да ни вражу́кају, ал ги Стоја́нча с леме̏зницу и́скара из авли́ју.

вражука́ње с гл им од *вражука.* — Не тре̏бе ми вражука́ње, ја́ зна́м кво̏ ћу да рабо́тим.

вра̏ј прил *бесплатно, фрај.* — И́ди куде Џи́ду у за́другу ће ти даде̏ вра̏ј, сьл ће те упи́ше у те̏втер.

вра̏јер м *фрајер.* — Ја́ сам закаса́ла, ре̏ко, тра́жим спа́с за живо̏т а не вра̏јера.

вра̏јерка ж *фрајерка.* — О́н ми́сли да сам вра̏јерка, па и́де иза ме̏не, ал се бр̏зо снајдо̏.

вра̏јла ж *блудница, лоша жена.* — И́ска да у́зне едну́ вра̏јлу из Леско́вац, ал му башта́ не да́ва.

вра́кне свр *викне, крикне, дрекне.* — Ка[д] то́ј дете̏ вра́кне, ис па́мет да те иска́ра.

вра́књица ж *капија од тараба и баскија, вратница.* — Затво̏ри вра́књицу да не изле̏зну сви́ње из авли́ју.

вракњиче̏ с дем од *вракњица, мала капија, капијица.* — Ће изле̏знеш на оно́ј вракњиче̏. — И́ди до́ле, на вракњиче̏, вра́књица-е зако́вана.

вракњи́чка ж дем и хип од *вракњица.* — Притр̏гни вракњи́чку на гради́нче да ми коко́шке не ула́зу.

вра́на ж зоол *врана,* в *бела врана.* — Вра́на на вра́ну о́чи не ва́ди (*изр*).

вранче̏ с *вранин птић.* — Вати́л вранче̏, па му оце̏кал кри́ла да не лети́.

вра́њ м **1.** *отвор на горњаку у који пада жито приликом млевења, грлић.* — Ис ку́тлачу жи́то, кроз вра́њ, па́да на до́лњи ка́мен, да се ме̏ље. **2.** *горњи отвор на бурету, правоугаоног облика.* — Сьс џезвиче̏ на вра́њ зава́ти раки́цу, те попи́је, да га сакри́је по[д]-ткани́цу.

вра́њак м в *врањ.* — Кроз вра́њак жи́то ис ко́ш па́да и ме̏ље се.

вра́њча м **а)** *коњ врањасте длаке* **б)** *име коња врањасте длаке.* — Што и́ма едно́га у́бавога пасту́ва вра́њчу, да му се не нагле̏даш.

вра́пче с дем од *врабац.* — Погле̏ј она́ј врапчети́ја како̏ по гу́вно кљу́ју ржени́цу.

вра́пчи, -а, -о *врапчији.* — За Божи́ћ смо суши́ли вра́пча кри́лца. — Мло́го пога́н ови́ја вра́пчи ро́д, свуде се посе́ре.

вра́ска несв *крцка, пуцкета.* — Еде̏ како ве̏верица, са́мо вра́ска. — Вра́скају су́ве гра́ње под но́ге.

враска́ње с гл им од *враска.* — Чуе́ се кроза шу́му неко́ враска́ње, кад оно́ј однеку́д излѐзе говѐче.

/вра̑т/ изр: — Све́ рабо́ти на сво́ј вра̑т (*својеглав*). — Пу̏сти га нека си кр̂ши вра̑т, кад је запѐл (*нека сшрада, кад је шврдоглав*). — Укачи́л ми се на вра̑т (*дојадио*). — Нѐће да ми се сту́ри од вра̑т (*и даље га искоришћава*). — Не мо́ж га ува̏тиш ни за ши́ју ни за вра̑т (*преливода*). — Нѐје ши́ја, него вра̑т!

врата́ра несв *лупа врашима при уласку и изласку.* — Са́мо се врчка́рите и врата́рате, од ва́с ће иско́чу вра̏та из багла̏ме.

вратара́ње с гл им од *врашара.* — Доклѐ ви́ше с тој вратара́ње, на́праи се студени́ца от ку́ћу.

врату̏к м дем и хип од *враш.* — Врату̏к му доша́л нешто́ та́нак, ушиљѝл се ко у петлѐ.

врати́ло с *део разбоја који се још зове и кросно. Има два врашила: на предњем се намошава изаткан ћилим, на задњем основа за шкање* (Мачкатица, Лебет, Мрковица), в *кросно.* — На врати́ло насновѐмо осно́ву за тка́ње, а на дру́го иза̏ткан ћили́м.

врати́на ж/м **1.** ауг и пеј од *враш.* — С ту́ј врати́ну све́ си огули́л о̏швице на кошу́љу. **2.** фиг *шврдоглав човек.* — Ди́гни ру́ке о[д]-ту́ј врати́ну, нек вра́г но́си и мѐђу и лива́ду.

врати́шта с мн ауг и пеј од *враша.* — Претуца́ си пр̂с на она́ј тѐшка врати́шта от-по́друм.

вратни́к м *горњи део јарма који се наслања на враш говечеша*, в *јерам.* — Вратни́к трѐбе да-е ма́зан, да не жу́љи вола́ кад вучѐ. — Негдѐ се ви́ка го́рња поли́чка, негдѐ јера́м, а негдѐ гредѐљ, а куде на́с вратни́к.

вра̏тница ж в *вра̏књица.*

вра̏тњи, -а, -о *врашни.* — Боли́ ме вра̏тњи пр̂шњен од ста́лно сагиба́ње.

врача̏р м *онај који врача, гаша, бави се магијом.* — Морѐ, ћу оти́дем и ја́ куде врачара́, и́ма да ви напра́им мађи́је бѐл дън да не ви́дите, да ви́ше ни́кад не проглѐдате!

Врача̏р м *надимак.*

Врачари́ м мн *назив фамилије.*

врачари́ца ж *врачара, гашара.* — Ни врачари́ца вој не по́може, ни јѐргула, ни вѐршула. — У Злата́нци бѐше чу́вена врачари́ца Дима́на.

врача̏рка ж **1.** в *врачарица.* — Мо́ра га во́дим куде врача̏рку да му преба́је од у́плав. **2.** фиг *скишница, лушалица.* — То́-е врача̏рка, ни́кад нејѐ до́м, ски́та по сѐло, па ка[д]-це сѐти вр̂не се. **3.** фиг *велика причалица.* — Ће те омађи́ја та́ј врача̏рка с њо́јне при́че да забора́иш и лѐб да едѐш.

вра̏чка несв *врача,* в *вражука.* — О̏ће да ми вра̏чка у дла́н.

врба́к м бот *врбово грање.* — Да не бѐше они́ја врба́к, тѐше река́ да однесѐ водени́цу.

Вр̂бе ж мтн *уширина око изворишша Големе реке.*

врби́ца[1] ж бот дем од *врба.* — Насѐчи ластари́ од врби́цу да испреплетѐмо лесу́, да се не провуку́ју ку́чишта у трлу́.

Врби́ца[2] ж рел *Лазарева субоша.* Изр: — Удеси́ли га ко за Врби́цу.

врби́чка ж дем од *врбица.* — Донѐси ми слапчѐ од врби́чку, ако-е олиста́ла.

врбо́вина ж *врбово дрво.* — Не докару́ј ми ви́ше врбо́вину, врбо́вина нејѐ ни за о́гењ.

врбопу̓ц м **1.** *време пупљења врба.* — Сти̓гал врбопу̓ц, сьг ће се бр̓зо зазелене̓ју ливаде. **2.** фиг *посебно расположење.* — Вати̓л га врбопу̓ц, па пошантаве̓л.

вр̓в м *врх.* — Да излезнеш на вр̓в чу̓ку и погле̓даш ко̓си ли неки̓ до̓ле ливаде.

врве̓ж м **1.** *гужва.* — Кака̓в то̓ј врве̓ж беше наћа̓ске крос ку̓ћу? **2.** фиг *јака киша.* — Едва̓ че̓кам да ста̓не ови̓ја врве̓ж, па да изла̓зимо да ко̓симо.

врве̓ње с гл им од *врви,* **1.** *ходање.* — Од врве̓ње, преко лива̓ду ми напраи̓ли пути̓њче. **2.** *падање, ромореље кише.* — Ел ста̓де врве̓ње, да изла̓зимо ис-ку̓ћу.

врви̓ несв **1.** *иде, хода, комеша се мноштво.* — Врви̓ на̓род ус Па̓влову грема̓ду на собо̓р. — Врву̓ броби̓њци под на̓ћви. — Де̓те, вр̓ви си до̓м, ће вр̓не ки̓ша. **2.** *пада (киша).* — Ел јо̓ш врви̓ ки̓ша? — Докле ова̓ко̓ј врви̓ си̓тна и до̓бро е, да не уда̓ри по̓јака. **3.** фиг *кипти.* — Врви̓ од бе̓с. — Врви̓ од ра̓дос. — Врви̓ од знање̓.

вр̓вина ж *путања, стаза на стрмини, пастирска, козја стаза.* — Куде̓ и̓де ова̓ј вр̓вина, да не залу̓там у шума̓к?

вр̓винка ж дем од *врвина.* — О̓ндак неје̓ има̓ло пу̓т, него вр̓винка. — Да не и̓деше вр̓винка кро[з]-шу̓му, те̓омо да сланчо̓шемо.

вр̓вињче с дем од *врвина.* — Ту̓ј све̓ по вр̓вињче да и̓деш, не̓ће залу̓таш.

вр̓виште с *угажено, утабано место од ходања.* — Од лива̓ду ми напраи̓ли вр̓виште, ко о̓ро да су води̓ли.

вр̓вњи, -а, -о *горњи, онај на врху.* — Отво̓ри вр̓вњо прозорче̓, ти̓ја лу̓фтер, да уле̓зне чи̓с ва̓здук. — Узни вр̓вњи тањи̓р за су̓пу.

вр̓га ж/м фиг *јака, развијена особа.* — Погле̓ј га кака̓в је вр̓га. — Не мо̓ж ти̓ тако̓ј пи̓кљав с вр̓гу.

вр̓гав, -а, -о 1. *пун, препун.* — Докара̓ше вр̓гава ко̓ла с компири̓. **2.** фиг *јак, развијен.* — Куде̓ ћеш с ње̓га да се но̓сиш, вр̓гав му̓ж. **3.** *нераван, џомбав.* — Мло̓го ни-е вр̓гав пу̓т до село̓, мо̓ж са̓мо с коња̓.

вр̓да несв *избегава.* — Ће вр̓да, вр̓да, па ће приста̓не кьд га прика̓рамо уза ѕи̓д.

врдала̓ма ж *непоуздан човек, превaрант.* — Куде̓ се па ја̓ ослони̓ на врдала̓му.

вр̓дало с *превртљивац.* — С то̓ј вр̓дало ни̓кад чове̓к не мо̓ж да изле̓зне на кра̓ј. — С то̓ј вр̓дало ни̓кад не зна̓ш на ко̓је̓ си.

вре̓ва ж *галама, гужва.* — Ква̓-е то̓ј вре̓ва у сока̓к?

вредни̓к м *вредан, радан човек.* — Још от ка̓[д]-це ди̓гал мо̓ј вредни̓к да ко̓си.

вредни̓ло с *вредноћа.* — Вати̓ло гу неко̓ вредни̓ло, па о[д]-цаба̓јле са̓мо нешто̓ срти̓.

вредни̓ца ж *вредна, радна особа.* — Ма̓ти вој била̓ са̓мо таква̓ вредни̓ца, ал она̓ се тури̓ла на башту̓.

вре̓днос ж/м *вредност.* — Ми̓ му не зна̓мо вре̓днос. — Колка̓ му-е вре̓днос ће пока̓же канта̓р.

вредно̓ћа ж **1.** *особина онога који је вредан, марљив, марљивост.* — За вредно̓ћу у село̓ му не̓ма па̓р. **2.** *вредност.* — Вредно̓ћа на има̓ње сьг спа̓ла на ну̓лу.

вре̓н / вре̓ји несв *ври, кипти.* — Кота̓л на огњи̓ште поче̓л да вре̓и. — Нек вре̓ји докле се ма̓з не исто̓пи.

вре̓ка несв **1.** *оглашава се креком.* — Це̓л но̓ћ нешто̓ до̓ле, у доли̓ну вре̓ка, са̓м бо̓г зна̓је кво-е то̓ј. — Вапири̓ и о̓але вре̓кају кьд ги ку̓че да̓ви. **2.** фиг *плаче, дере се.* — Ла̓ко-е од њу̓ кьд не̓ма до̓м ни̓шта — ни да вре̓ка, ни да кре̓ка. — По це̓л дьн си вој дете̓ вре̓ка, а она̓ две-па̓ре не да̓ва за то̓ј. — Не вре̓кај ви̓ше, вре̓кало ни-је̓дно!

вре̓кавац м *плачљиво дете* — Све̓ ни ју̓трос ра̓збуди они̓ја тво̓ј вре̓кавац.

врѐкало с *плачљиво дете.* — Ућути вѝше тој твоѐ врѐкало, да му ја̀ не доо̀дим!

врека̀ње с гл им од *врека.* — До̀ста с тој врека̀ње по ку̀ћу, врѐкајте та̀м, по орма̀н.

врѐкне свр *огласи се, крикне.* — Ка[д] те уда̀рим сьл ѝма да врѐкнеш. — Нѐће врѐкнеш вѝше ма̀јки ка[д] те ја̀ замла̀тим с мо̀тку!

врелѝц м **1.** *јако врућ, врео.* — Па̀зи, немо̀ј ме соплетѐш, да ти расѝпем овѝја врелѝц на но̀ге. **2.** *јако топло време.* — Не ко̀си се по овакѐв врелѝц. — Ко̀ј ће издржѝ на овѝја врелѝц, ћу се бу̀ћнем у рѐку.

врѐме с *непогода, лоше доба.* — Дојдѐ некѐ кѝлаво врѐме ће се исколѝемо, не мо̀ж[ш] с о̀чи да се глѐдамо. — Кькво̀-е ово̀ј врѐме да не мо̀ж да срабо̀тимо за вѝдело. — Дошло̀ тѐшко врѐме за печало̀вину.

/големчко̀ врѐме/ изр *пуно, доста времена.* — Големчко̀ врѐме пројдѐ од Велѝгден, кьд га испратѝ у рабо̀ту, а јо̀ш ми не̏-прати пѝсмо.

времѐнце с **1.** мет дем и хип од *време.* — Убаво времѐнце за косѐње: ладовѝнка, а вѐтар пѝрка. — Времѐнце ко створѐно за вр̀шу. **2.** астр дем од *време.* — Трѐбе ми још ма̀лко времѐнце да се посрѐдим, докле не ста̀нем на но̀ге.

времѝште с **1.** мет аугм и пеј од *време.* — Сту̀нти га времѝште, руко̀љке ни оста̀доше у њѝву да се скапу̀ју. — По ово̀ј времѝште ни ку̀че не изла̀зи ис ку̀ћу. **2.** пеј *прилике, стање, доба.* — Оно̀ј бѐше о̀пасно некѐ времѝште: несѝ смеја̀л љу̀цки ш-човѐка да проора̀тиш. — А сьг је па наста̀ло времѝште да мо̀ж да лапр̀да коѝ како о̀ће и нѝки да те не дѝра.

врѐнка ж *жива рана* (*само у клетви*). — Врѐнка га изѐла, дабо̀гда. — Врѐнке ги, та̀мо њѝ, изѐле. — Врѐнке ги ватѝле, па ги нѝкад не пуштѝле.

вренкаѝв, -а, -о *рањав.* — Вренкаѝвога те ма̀ти гледа̀ла, дабо̀гда (*клетва*).

вретена̀р м *онај ко прави и продаје вретена.* — Пројдо̀ше низ дру̀м вретена̀ри, прода̀вају и сѝта и грѐбенци.

вретена̀рка ж *жена која продаје вретена.* — Една̀ вретена̀рка тѐше у дла̀н да ми глѐда, да ми вражу̀ка.

вретѐно с *осовина воденичног кола, витло.* — Трѐбе вењѐм да промѐним вретѐно на воденѝцу, изабѝло се.

вретенцѐ с дем од *вретено.* — На вретенцѐ стоѝ воденѝчно ко̀ло коѐ обр̀ћа го̀рњи ка̀мен с паприцу.

врѐћа ж **1.** *врећа.* **2.** *мера за тежину: 100 кг.*

врећетѝна ж аугм од *врећа.* — Ко̀ј ће да уно̀си теј врећетѝне с-рженѝцу.

врѐћка ж дем и хип од *врећа.* — Извадѝ лучѐк, нѐма ни пу̀на врѐћка. — Укачѝ на сама̀р две-врѐћке з-бра̀шно и едьн џак прѐвнину, па коња̀ за о̀глав и ус-Купѝнски рид.

врача̀ње с гл им од *вречи (1, 2).* — Тој вреча̀ње-е от-ко̀зе, несу̀ тој ђаволѝне (**1**). — Наслуша̀ла сьм се њего̀во вреча̀ње док бѐше у постѝлци (**2**).

вречѝ несв в *врека (1, 2).* — Нечија̀ коза̀ вречѝ до̀ле куде Па̀прат (**1**). — Немо̀ј да ми ту̀ј вречѝш, но у̀зни гребу̀љу па згрѝбај сѐно (**2**).

вречља̀к м ауг и пеј од *врећа.* — Исцепи ми се онѝја вречља̀к, компирѝ се расипа̀ше по пу̀т, па ста̀до да ги збѝрам и да те псу̀јем што га несѝ закрпѝла.

вр̀ждало с *моторно возило, мотоцикл.* — Пројдѐ Мѝлча с његово вр̀ждало ни[з]-сока̀к.

врждалѐка ж **1.** *направа за плашење птица и животиња на њиви или башти.* — Не помо̀же ни вржда̀љка, свѐ ми пѝлишта исклѝуваше гр̀снице. **2.** *играчка чегртаљка.* — И мѐне ће башта̀ напра̀ји вржда̀љку.

врждање с гл им од *врждu.* — Откỳ[д]-це чу̏е то̏ј врждање? — Гла̏ву ми про̏би врждање на мото̏р.

врждѝ несв *зуји, бруји, производи велику буку.* — Це̏ло ју̏тро нешто̏ врждѝ на Чеме̏рник, тра̏ктори ли су ел елико̏птер, ко̏ј зна̏е. — Немо̏ј да ми врждѝш око у̏ши с то̏ј вр̏ждало.

вр̏же свр **1.** *веже.* — Вр̏жи коња̏ за цре̏шњу, а ти до̏јди да поора̏тимо ле̏чка. — Има вр̏жем ју̏же око гу̏шу, да се обе̏сим од њѝ. **2.** *заметне плод.* — Врза̏ле веће̏м тѝкве пот коша̏ру. — Есу̏ ли врза̏ли компирѝ, како̏ ти се чѝни? **3.** *превије (рану).* — Ако си се мло̏го посе̏кал, ѝди куде до̏ктура да ти вр̏же ру̏ку. **4.** *Удари (шамар).* — Врза̏ му едну̏ шамарчѝну, онако̏ј цѝгански, да се пу̏ши. **5.** *забради се, повеже (мараму).* — Врза̏ла но̏ву шамѝју.

/вр̏же езѝк/ изр *уздржава се, ћути.* — Бо̏ље во[ј]-е нека си вр̏же езѝк за зу̏би, да мло̏го не ломо̏ти.

/вр̏же руке/ изр *онемогући, не дозвољава што.* — Не мо̏гу ја̏ нѝшта да прода̏вам, башта̏ ми врза̏л ру̏ке, сьл како̏ о̏н ка̏же.

вр̏же се свр фиг **1.** *зближи се с ким, веже се за кога.* — Врза̏ла се за сурту̏ка, па нѝкакав прогледльк не̏ма. **2.** фиг *ћути.* — Врза̏л му се езѝк, па не ора̏ти, ко да се посрамѝл.

врз предл *на, преко, поврх, одозго.* — Ту̏ри покро̏вац врз коња̏ да не ѕе̏бне, зно̏јан је от-пу̏т.

врза̏[1] ж **1.** *веза, свежањ.* — Да ми донесе̏ш две-вр̏зе пра̏зилук. **2.** *чвор.* — Како̏ га заврза̏л, не мо̏гу сьг да одвр̏жем врзу̏, мо̏рам да га оцече̏м.

врза[2] предл в *врз.* — Турѝл га врза-ѕѝд да га нѝки не на̏јде. — Врза сву̏ мому̏ му̏ку и његȍву брѝгу да брѝнем.

вр̏зан, -а, -о **1.** *везан.* — Ако је ко̏њ вр̏зан, како̏-е мога̏л да побе̏гне? — Кра̏ве, вр̏зане, у на̏шо пасу̏. — Како̏ це бра̏ним с вр̏зане ру̏ке? **2.** фиг *ожењен.* — Вр̏зан по̏п мѝрно село̏ (*изр*). **3.** фиг *спутан, затворен, несналажљив.* — Све̏-е-такьв, вр̏зан, н-уме̏је се снао̏ди ко дру̏ги. **4.** фиг *неспособан.* — Кво̏ ти па о̏н мо̏ж помо̏гне с вр̏зане ру̏ке. — Несьм ли ти зборѝла: то̏-е чове̏к вр̏зан у мо̏зак. **5** изр: **вр̏зана вре̏ћа; вр̏зан езѝк** *несналажљив, затворен.* — О̏н ти је вр̏зана вре̏ћа. — Вр̏зан му езѝк, па ћулѝ.

врза̏нка ж пеј *неумешна, невешта.* — Куде̏ гу најде̏, да ти врза̏нка срабоћу̏је по ку̏ћу.

врза̏нко м пеј *сметењак, невешт.* — Да се не̏-вати у рабо̏ту врза̏нко, те̏ше гу по̏ранке завр̏шимо.

врзло̏ с **1.** *место на коме се везује животиња.* — А што̏ Ђу̏ма неје̏ на врзло̏? **2.** *конопац, уже којим се нешто везује.* — Куде̏-е врзло̏ на кравче̏, не̏ма га на ја̏сле? **3.** изр: **пуштен с (од) врзло̏** *ослобођен, одвезан.* — О̏трча на собо̏р ко од врзло̏.

врзо̏љак м *чвор, завезана нит, прекинут конац.* — Цемпѝр ми исплȅтен све̏ од врзо̏љци.

врзо̏љка ж *канап, врпца.* — Погле̏ј ел сва̏ка вре̏ћка ѝма врзо̏љку, ако не̏ма, завр̏жи вој.

врзува̏ње с гл им од *врзу(ј)е (се),* **1.** *везивање.* — Вѝкни и Јанѝку да по̏јде у врзува̏ње сно̏пје. **2.** фиг *заметање плода.* — Сьг веће̏м тре̏бе да бу̏де и врзува̏ње компирѝ. — У, ка̏д је још било̏ врзува̏ње тѝкве!

врзува̏ч м *онај који везује.* — Какaв ти је па то̏ј врзувач не мо̏ж да постѝгне ни два жетва̏ра.

врзу̓е (се) / врзу̓је (се) несв **1.** *веже (се), везује (се).* — Отишал да прави ју̓жице, да врзу̓емо сно̓пје на Ро̓мански ри̓д. — Тако̓ј се говече не врзу̓је, це обеси. **2.** фиг *замеће плод.* — Еси̓ погледала: несу̓ ли компири̓ почели да врзу̓ју. — Мло̓го у̓баво почел да врзу̓е гра̓. **3.** фиг *носи.* — Јо̓ш врзу̓је цр̓ну шами̓ју за свекра.

ври̓ несв *кључа, комеша се.* — Ври̓ на̓род на собо̓р. — Куде њи̓ ври̓ о[д]-цвађу, ка̓вга голема!

ври̓дижер м *фридижер.* — Неје̓ има̓ло ври̓дижер, него се чува̓ло у по̓друм ел зевни̓к.

ври̓је несв *кипи, кључа* у изразу код вашарских продаваца мекика: — Нава̓ли на̓роде, са̓мо ври̓је за муштери̓је! Још ма̓ло па неста̓ло! Чи̓ка Мека̓јле, чи̓ка Пека̓јле из Вр̓њачку Ба̓њу!

вришти̓ несв фиг *изазива јаку киселост,* в *киси.* — Како̓ си га то̓ј потквасила, вришти̓ от киселоћу̓!

вр̓кне свр *покуља, јурне,* в *шиеркне.* — Одемпу̓т му вр̓кну кр̓в на но̓с, па не мо̓ж се заустаи.

вр̓л, -а, -о *стрм, врлетан терен.* — Немо̓ј ту̓ј са за̓прегу, мло̓го е вр̓ло. — Немо̓ј на вр̓лу стра̓ну с пу̓на ко̓ла, неће ги удржи̓ш, це превр̓ну.

Вр̓ла ж *назив речице и хидроцентрале.*

Вр̓ла река ж мтн *хидроним.*

Вр̓ли ка̓мен м мтн *пашњак, шума.*

Вр̓ло присо̓је с мтн *превој, пашњаци.*

вр̓ља (се) несв **1.** *баца (се), убацује (се) штогод.* — Немо̓ј да вр̓ља сено у коша̓ру док ја̓ не до̓јдем. — Ко̓ј се па то̓ј вр̓ља с ка̓мење на пу̓т у̓век кьд прооди̓м? **2.** фиг — Вр̓ља се то̓ј коњче̓ з-за̓дње но̓ге, а̓ко те закачи, ће те осака̓ти. **2.** *разбацује се.* — Вр̓ља се с па̓ре ко̓ да-е буер.

/вр̓ља чи̓вте/ изр **1.** *рита се, чивта се.* — Па̓зи си, мори̓, дете̓, ово̓ј ждребе̓ мло̓го вр̓ља чи̓вте. — Беж ова̓м, ко̓њ вр̓ља чи̓вте, да те не ри̓тне. **2.** фиг *бреца се, гица се, негодује.* — Што-е̓ на ово̓га човека, те ово̓лко вр̓ља чи̓вте? — Ел ка̓светан ови̓ја што вр̓ља чи̓вте?

вр̓љав, -а, -о *разрок, зрикав.* — Дете̓ си вр̓љаво на башту̓. — У вр̓љавога вр̓љчу му га споту̓рим (*псовка*). — Она̓-е по вр̓љава од њега.

врљавеје несв **1.** *гледа разроко.* — Ја̓ му показу̓ем една̓, о̓н врљавеје у дру̓го. — Куде̓ врљавејеш, глеј у мене! **2.** фиг *не слуша, ради на своју руку.* — Бада̓ва му ора̓тим, о̓н си врљавеје како̓ о̓н оће.

врља̓к м *стрмо, врлетно место, крш,* в *чепељак.* — Што и̓мам шу̓му, бучети̓не дори̓страшне, ал у врља̓к. — Куде̓ ме доведе да ко̓сим у врља̓к.

Врља̓к м мтн *ливаде, пашњак, шума.*

врља̓ње с гл им од *врља (се).* — Какво̓ е то̓ј врља̓ње па̓ре по собо̓ри, по кафа̓не, што̓ си ги, о̓ндак, печали̓л?

вр̓љачан, -чна, -чно *стрм, брдовит, кршевит.* — Три-да̓на не би̓ издржа̓л у вр̓љачно село̓. — До Село̓ е тако̓ј вр̓љачно за одење да с коња̓ не мо̓ж да слезнеш.

вр̓љи свр **1.** *баци.* — Врљи̓л тру̓пци на пу̓т, не мо̓ж се од њи̓ про̓јде. — Вр̓љи ту̓ј косту̓ру, кое̓ ће ти. **2.** фиг *одустане.* — Отиде̓ у рабо̓ту, кьд виде̓л како̓ е, врљи̓л фа̓нглу и мистри̓ју, па се врну̓л до̓м. **3.** фиг *нахрани.* — Вр̓љи на говеда у ја̓сле још по две ви̓ле сено. **4.** фиг *забатали.* — По ра̓т врљи̓ли кр̓сну сла̓ву, ал гу сьг па̓ сла̓ву. **5.** фиг *покрије.*

— Врљи ми [ј]ош једну цршку да се не смрзнем. **6.** фиг *обуче.* — Врљи си гуњче на грбину, надвор је студено. **7.** фиг *остави (пушење).* — Башта врљил дуван.

/врљи око/ изр *загледа се у некога или у нешто.* — Врљил око на Руселену из Рајчетине. — Врљил око на Драгомировога дорчу, ође га купуе.

врљи се свр **1.** *баци се чиме.* — Само нека се још еднуш врљи, па ће види кво ћу му направим. **2.** фиг *легне, спусти се.* — Дојде балдисал из косилбу и сьл се врљи у кревет. **3.** фиг *уметне се на кога.* — Млого е приветљив, врљил се на ујчевину.

/врљи у кљуницу/ изр *поједе штогод.* — Ти врљи нешто у кљуницу докле ја зготвим ручак.

/врљи у очи/ изр *ослепи кога, бацивши му што у очи.* — Ћу му врљим живу соду у очи!

врљка ж пеј *разрока женска особа.* — Никад не знаш куде гледа тај врљка.

врљча м пеј *разрок мушкарац.* — Куде најде врљавога врљчу да се с њега ожени.

врне[1] свр **1.** *врати.* — Кьд ми она врне зајам тьг ћу и ја на тебе врнем паре. — Плаши се да врне Булчу, млого опасан, ће гу убоде. **2.** *узврати, освети се.* — А, ћу му врнем ја танте за кукурику. — Врнула вој мило за драго. **3.** изр: **врне памет** *поправи се.* — Нека му Бог врне памет, да се не дружи з-гилиптери. **4.** изр: **врне с намет** *скрене, врдне.* — Види се врнул лечка с памет.

врне[2] фиг *пада (киша, снег...).* — Вьздьн врне киша, умокри ни рукољке. — Врне киша, а пролита и снег. — Тамьн да појдемо, кьд врну киша, па надојде вода. — Врну суградица, утепа жита.

врне се свр **1.** *врати се.* — Врни се пораншке, немој се млого бавиш по варош. **2.** *поврати се.* — Немој ти се врнем, да ти зачас скроим чеширке. — Це врнемо и на туј ствар, да ми гу потанко објасниш.

врњава ж *невреме.* — Не извадимо си компири, увати ги врњава, има да презиму у оџаци.

вровина ж *врхови грана.* — Стока си брсти вровину. — Исекал дебелиште и откарал, а мене остаил вровину.

вронт м *фронт.* — Отишал на вронт, остаил ме у недопраену куђу са[с] ситна деца.

вронцла ж *реса, ројта, фронцла.* — Кошуљке ми све у вронцле, требе си сашијем неку нову, ал немам кьд.

врп узв *ономатопеја више радњи.* — С трлицу туцам грснице, па врп, врп, извучем ги да испадне пуздер ис повесмо. — Врп, врп, само пасу овце уз Малу реку по ладовину.

врпћање с гл им од *врпће.* — Идем и чуем неко врпћање по мрак, кад оно запасли се коњи по ладовинку, па само врпћу траву.

врпће несв *једе гласно гризући.* — Врп, врп, чуем како дете врпће купуз. — Удари кишица, па се разјагли и говеда почеше да врпћу онуј росну траву.

врс м *врсник.* — С моега Мику су едьн врс, у исту водицу ги е поп Трајко окупал у рупску цркву. — Несьм ви ја врс, да се с мене спрдате! — На моју Благуну-е врс тој момче.

врска несв *неправилно изговара гласове.* — Млого врска кьд орати.

врсник м *вршњак.* — Миле-е мој врсник, заедно смо и у школу поодили.

врсница ж *вршњакиња.* — Зорка-е Перина врсница. — Ми смо врснице, заедно смо у школу ишле.

врсничѐ с *вршњаче.* — Њојно детѐ си е врсничѐ са[с]-своѐга у̍јку.

вр̍т-тр̍т прил *тамо-овамо.* — И ту̍ј вр̍т-тр̍т, а̍јде, намири̍мо се у су̍д.

врта̍љ м *мера, четвртина нечега.* — Још врта̍љ па ће два̍ са̍та. — Још врта̍љ, па ће ти се ста̍вни (ирон *одговор на питање: Колко е сати?*).

врта̍љче с *бочица запремине једне четвртине литра.* — Попи̍мо си по врта̍љче и сработи̍мо посъл, па мо̍ж да си и̍демо.

вр̍тен, -а, -о *бушен, свр̍длан.* — Што̍-е ово̍ј др̍во овдѐка вр̍тено?

вртена̍рка ж *вретенарка.* — Съг ће про̍јду вртена̍рке што збѝрају ста̍ро др̍паво.

вртѐно с *вретено.* — Сино̍ћке сьм испрѐла тике два-вртѐна на мо̍ју кудељѝчку.

вр̍тено и ду̍бено с *део на воденичном кошу који помаже регулисању протока жита до камена.* — Крз вр̍тено и ду̍бено прово̍ди кудѐљица.

вртѐнце с дем од *вретено.* — Ка[д] ци помѝслим съг кудѐ су ми оно̍ј моѐ вртѐнце и кудељѝчка, па кьд накладѐм о̍гењ, па си сѐднем ус прикла̍дник, јо̍ш ми то̍пло око ср̍це о[д]-то̍ј.

вртѐње с гл им од *врти (се), окретање.* — Од вртѐње му се завртѐло у гла̍ву, ће па̍дне у нѐсвес.

врти̍ несв **1.** *свр̍дла, буши, вади.* — О̍чи да ми је вртѐла, па то̍ј не би рекла̍ за њу̍, то̍ј срамотно̍. **2.** *сврта, уврта, обрће.* — Све врти̍ говѐда по Јѐреницу, ко да нѐма кудѐ дру̍го да пасу̍. **3.** фиг *много једе, халапљиво једе.* — Гла̍дна деца̍ са̍мо врту̍ ба̍ницу, не мо̍ж ги нара̍ниш. — Вр̍ти, морѐ, по ону̍ј панѝцу та а̍ли, да-е такьв ка[д]-це рабо̍ти.

врти̍ се несв **1.** *окреће се укруг.* — Врти̍ се ко лу̍маво шиљѐже. **2.** *љуља се.* — По цѐл дьн се врти̍ на ону̍ј љуља̍шку на слѝву. **3.** фиг *облеће.* — Врти̍ се око ту̍ј дево̍јку ѝма две го̍дине, ал га она̍ нѐће.

вртигу̍з / вртогу̍з м *немирно дете, несташко.* — Што̍ ми о̍стаи ово̍га вртигу̍за да во̍ј га чу̍вам дана̍ске, мѝрку си за њѐга нѐмам.

вртигу̍за / вртигу̍зла ж пеј *женска особа која њише задњицом кад хода, бестидница.* — Док нејѐ упозна̍л ону̍ј вртигу̍зу, бѐше серсѐм човѐк.

вртиду̍пка / вртоду̍пка ж пеј *жена која се врцка при ходу, бестидница.* — Кудѐ ни довѐде ону̍ј вртиду̍пку, да ни жѝв сра̍м изедѐ.

вртипо̍п м бот *тратинчица, красуљак* Bellis perennis L., в *трпка,* в *бела рада*[2]. — Ка[д]-це забелѐје вртипо̍п на рѝд, тьг зна̍м да-е проша̍л мра̍з, отишла̍ зима̍.

вр̍ти-су̍чи несв *уз напор учини што.* — Вр̍ти-су̍чи, вр̍ти-су̍чи, наговори̍мо га некако̍ да и о̍н по̍јде с на̍с на кулу̍к.

вр̍тка[1] несв *упреда или препреда две или три* нити *у једну*; *премотава предиво са вретена на клубе.* — По цѐл дьн вр̍тка, пра̍ји прећу̍ за ћилимѝ.

вр̍тка[2] несв у дем знач: *врда.* — По ма̍лко вр̍тка, ал не смѐје о[д]-цвѐкра. — Вр̍тка ис-ку̍ћу, ал се бр̍зо вр̍не.

вр̍тка се несв *врти се,* в *врцка се.* — Вр̍тка се, вр̍тка, по малу̍, ће на̍јде ђа̍вола.

вр̍ткало с *вретено и најмање два клупка преће чије се нити упредају.* — Даньс нѐћу да ва̍там вр̍ткало, да си одмо̍рим пр̍сти од вртка̍ње.

вр̍ткалце с дем од *вр̍ткало.* — Ту̍ј сам била̍ остаила вр̍ткалце, кудѐ је сьг?

вртка̍ње[1] с гл им од *вртка*[1]. — Про̍јдѐ ми дьн у вртка̍ње и не свртка̍ га свѐ. — Предѐње ми-е по̍ласно од вртка̍ње.

вртка̍ње[2] с гл им од *вртка*[2]. — Свѝ у ку̍ћу зна̍ју за њојно вртка̍ње и па̍ гу нѝки не ру̍жи.

вртља̍г м *вир у реци,* в *бобатало.* — Нѐмо̍ј се детѐ уда̍ви у вртља̍г.

вртљага ж в *врѿљаг.* — Цел дьн лови рибе по вртљаге.

вртоглав, -а, -о 1. *који је оболео од врѿоглавице* (*сѿока*). — Вати тој вртоглаво шиљеже, па му с костуру засечи уво и би с прутьк, да излезне крв, да оздравеје. **2.** фиг *луцкасѿ, шашав.* — Убав момьк, ал малко вртоглав.

вртоглавац м фиг *луцкасѿ, ћакнуѿ мушкарац.* — Кое си ти очекувал да уработи тија вртоглавац?

вртоглавка ж фиг *луцкасѿа, ћакнуѿа женска особа.* — Како знаш, најди ми онуј вртоглавку, да гу ја не тражим са[с] сировак.

вртоглавче с фиг *луцкасѿо деѿе.* — Куде ја прати вртоглавче у ѕадругу за поситнице, кој знае ка[д]-ће се врне.

вртоглавчина ж/м *луцкасѿа, ћакнуѿа особа.* — Неје се родил тија кои ће излезне на крај с онуј вртоглавчину.

вртогуз м в *врѿигуз.*

вртодуп м *немирно, несѿашно деѿе.* — Ама, што не седе еднуш за онај два сата докле беше куде нас тија вртодуп.

вртодупка ж в *врѿидуѿка.*

Вртоломе с вер праз *Свеѿи аѿосѿоли Варѿоломеј и Варнава, 24. јун ѿо новом календару.* — Обавезно се празњује Вртоломе, ако нећеш да те боли глава. — Врти Вртоломе, удри Ђермане (*изр*).

вртоп м *улегнуће, удубљење у земљи, јама, ѿровалија.* — Све уврта говеда око вртоп да пасу.

вртоп м мтн *велики број ѿоѿонима са исѿим називом.*

Вртоп м *највиши врх Плане, односно Грамаде (1721 м).*

врторепка ж **1.** пеј *бесѿидница, развраѿница.* — Кьт пројде врторепка, сви уцаклу с очи. **2.** *ѿреврѿљива, неѿоуздана особа.* — Зачьс ће врторепка каже да она тој нее рекла.

вртушка ж *дечја играчка од ѿаѿира која се на веѿру окреће.* — Ћу ти напраим вртушку, само немој да ѕивлиш.

врћа (се) несв **1.** *враћа (се).* — Врћај говеда дома, виш да се ставнило. — Кьд узнеш нешто из амбар, врћај га на место, да га не тражим там и овам. — Како ће ме врћају дом, кьд нећу више там. — Бега о[д]-дом, па се врћа. — Што се узне мора се врћа. — Ка[д]-це Соћа врћа из работу? — Тај редња се врћа ако се добро не излечи.

/врћа чур/ изр *дими.* — Оџак ми нешто цел дьн врћа чур, неће да повуче.

врћање с гл им од *врћа* (*се*). — Ка[д] цмо пошли, ськ нема врћање.– Дадо му косу, ал он не мисли на врћање. — Начури се од врћање на оџак.

вруска (се) несв *једе (се), хрска (се), крцка (се).* — Врускају говеда и сламу кьд нема кво друго. — Врускал се и овсеник кьд неје имало кво друго да се еде. — Вруска се корка од леб, па милина да слушаш.

врускав, -а, -о *хрскав, крцкав.* — Корица му млого врускава, па волим да штрпнем о[д]-тазе леб.

врускање с гл им од *вруска* (*се*). — Само чујем врускање у кошару како говеда трупу сено.

вруħ, -а, -о *врео.* — То-е вруħо млеко, немој се изгориш.

вруħак, -ħка, -ħко *ѿоѿао, донекле вруħ.* — Челце му-е вруħко, завата̄ла га ватра.

врушти несв *жваħе, мљацка, вруска кад једе.* — Еде гладно дете сув леб, па све врушти. — Море, зимус кьд отиде рана, ће врушти стока и сламу ако има.

врушту́к м *доручак.* — У́век проско́чи врушту́к, ви́ка удебели́л се, па држи́ ди́сту.

врущтукува́ње с гл им од *вруштукује.* — Ви́кај га на вруштукува́ње.

вруштуку́је несв *доручкује.* — Спре́мим им попа́реницу з-бла́жено млеко́ да вруштуку́ју.

вр́ц узв *ономатопеја цепања тканине.* — Вр́ц, сцепи́ше ми се пантало́не на гузи́цу. **2.** *ономатопеја врцкања.* — Вр́ц та́м, вр́ц ова́м, по це́л дьн се негде́ вр́цка, сьл да неје́ до́м.

врца́ ж **1.** *врпца, канап, узица.* — Тугу́ће за ба́бу (*ташту*), коква́чка за врцу́ (*ирон*). — На́јбо́ље су вр́це от кучи́на, од гр́снице. — Покида́ле вој се вр́це на опьнци, ћс се саплете́ да иска́ра о́чи. **2.** *порекло, лоза.* — Врцу́ му његову, не́ће ме ви́ше фо́рта, не зна́е о́н од[т] кои́ сам ја́. — Да сам знала́ од коју́ е врцу́, доле́ко би од њега бега́ла. в *смрси врце.*

врца́н м фиг *пасуљ.* — Наедо се врца́н, сьг се мо́ж рабо́ти.

вр́цка[1] ж пеј *она која се увија у пасу кад хода.* — Заврте́ла му мо́зак тај вр́цка.

вр́цка[2] **(се)** несв **1.** *извија се у струку при ходу.* — Кьд о́ди, са́мо вр́цка з-ду́пе та́ј вртире́пка. — Погле́ј гу ко́лко се вр́цка з-ду́пе. **2.** *нема мира.* — Не мо́ж да поседи́ ни мину́т, сьл се вр́цка, ко да и́ма по́ндраци у ду́пе. **3.** фиг *скита (се), лута.* — Вр́цка се по село́, ни́кад неје́ до́м. — Ако гу зате́кнемо, мло́го вр́цка по малу́.

вр́цкав, -а, -о **1.** *који се извија у струку.* — Мло́го-е нешто́ у за́дњо вре́ме вр́цкава она́ј Пе́рсина мала́та. **2.** *окретан у послу.* — Не мо́ж с њега ниедьн, зача́с онако́ј вр́цкав све сработи.

вр́цкавац м фиг *бежанија* . — Ви́дим ја́, бр́зо ће оди́граш једьн вр́цкавац.

врцкаљи́в, -а, -о *склон врцкању.* — Неје́ га сра́м му́шко па врцкаљи́во. — Мло́го ми-е нешто́ поста́ла врцкаљи́ва.

врцка́ње с гл им од *врцка (се),* **1.** *увијање, привијање.* — Оно́лко врцка́ње око Драги́воју, па ни́шта. **2.** *скитање.* — За то́ј врцка́ње по село́ зна́је си вој и му́ж.

врцко́љ м *врцкаста особа.* — Погле́ј она́ј врцко́љ, све́ се на ма́тер метну́л.

врцко́љка ж *врцкаста женска особа.* — Кое́ ће очеку́еш од едну́ врцко́љку.

врцко́љче с *врцкасто дете.* — Кьд ва́тим оно́ј врцко́љче, и́ма га све́ оскубе́м.

вр́цла ж в *врцкољка.* — Која́-е она́ј вр́цла, чија́-е, што с те́бе сто́еше?

вр́цне свр *одсече.* — Са́мо ћу да вр́цнем са секи́рче и отиде́ му глава́ ко на петли́чка.

вр́цне се свр. **1.** *нестане.* — Врцну́ше се у шиба́к и ви́ше ги не видо́мо. **2.** *помери се.* — Вр́цни се по́там, да се́днем. **3.** *промува се.* — Вр́цну се на та́м, на ова́м и најде́ га.

врча́нка ж *ппрлена узица којом се опшивају „свињски опанци" или вунена врца којом се везују вунене чарапе* в *врца.* — Кво́ бу́љиш: пу́кла врча́нка, па ми се зароза́ла чера́па.

вр́чва ж *земљани суд, ћуп.* — Напуни́ли смо голе́му вр́чву са спр́жу.

вр́чвас, -та, -то *као врчва, налик на врчву.* — Тако́-е, до́јде како вр́чвас, ал ма́лко још по́дебел.

врчве́ с дем од *врчва, мали врч.* — Остаила сам ма́лко спр́жу у едно́ врчве́ да саче́ка ле́то.

врчве́нце с дем од *врчва.* — Куде́ да на́јдем едно́ врчве́нце, о́дма би узе́ла два́.

врчвети́на ж аугм и пеј од *врчва.* — И́скида ми ру́ке врчвети́на, едва́ гу изне́со да гу оми́јем.

врчвичè с дем од *врчва.* — Ѝмаше млòго згòдно врчвичè, ал ми се ràсполути о[д]-ѕèмљу.

врчвичèнце с дем и хип од *врчвиче.* — Напунѝ еднò врчвичèнце са сѝрење.

врчè с дем и хип од *врца.* — Трèбеше ми врчè да заврѐжем врèћку.

врчèнце с дем и хип од *врче.* — Вучè се некò врчèнце по тèбе.

врчетѝна ж ауг и пеј од *врчка.* — Да ми је еднà дòбра врчетѝна за прèмет, да си цр̀шке кàчим. — Прèжили ме врчетѝна, па ме болѝ.

врчѝ несв *лије, шикља.* — Вр̀чи му водà из опьнци. — Нèбо се расклопѝло, сьл врчѝ кѝша.

врчѝца ж дем и хип од *врца.* — Тỳри си гу у џèп, нек ти се нàјде врчѝца, зачàс ти мòж затрèбе.

врчѝчка ж дем и хип од *врчица.* — Кьд ми потрèбе врчѝчка нѝгде гу нèма, а кьд ми не трèбе тьг ме саплѝта.

вр̀чка[1] ж дем од *врчанка,* в *врца (1).* — Одврзàле ти се вр̀чке на опьнци. — Мòрам да увр̀ткам дрỳге вр̀чке за черàпе. — С вр̀чке те врзувàли, дабòгда, па се нѝкад не одврзàл (*клетва*)!

вр̀чка[2] **(се) 1.** *шнира (се).* — Енè гу дòма, вр̀чка опьнци, сьг ће дòјде да ти помòгне. — Вр̀чкај черàпу, немòј ти се смакњỳје. — Сỳкња се вр̀чка с пòдебелу вр̀чку. **2.** фиг *врзма (се), мота (се).* — Немòј ми се вѝше вр̀чкате по кỳћу, него излàзите. — Овàј младинà нѝшта не рабòти, сàмо се вр̀чка на тàм на овàм.

врчкàње с гл им од *врчка (се),* **1.** *шнирање, завезивање* — Пòтешко ми е врчкàње од дупнèње опьнци. **2.** фиг *врзмање, врчкарење.* — Каквò-е тòј стàлно врчкàње ис кỳћу у сòбу, смѝрите се еднỳш.

врчкарèње с гл им од *врчкари се.* — Дèцо, дòста врчкарèње, ће ви искàрам ис кỳћу.

врчкàри се несв *врзма се, мота се, мува се.* — Цèл дьн се врчкàри око кỳћу, а сьг, по кѝшу, нашàл да цèпи дрвà.

врчкàрник м *метеж, гужва.* — Од кỳћу ми напрàише врчкàрник. Тòј вѝше нèће да бỳде.

врчкòљ м в *врчкарник.* — Какò да ћутѝм, кад вѝдиш какàв су ми врчкòљ децà напрàила от кỳћу.

врчкòм прил *млазом, у млазу (тече).* — Преморѝл се, врчкòм му течè знòј ниш-челò.

вр̀ша ж **1.** *вршидба.* — За вр̀шу ỳзнемо два коњà из Јовàновци, од Гѝгини, па кьд ги потèрамо по врà, стопỳт се презнòју. **2.** *време вршидбе.* — Увèдомо стрỳју онèј гòдине пред вршỳ.

вр̀шалница ж *машина за вршу жита.* — Докарàмо вр̀шалицу да вршèмо жѝто.

вр̀шан, -шна, -шно *пун до врха.* — Донèсе ми џàк вр̀шан з-брàшно.

вршьк м дем од *вр,* **1.** *врх чега.* — Укачѝл се у вршьк у бỳку, ће пàдне да се снèма. — Пошлѝ на вршьк на Чỳку. **2.** *оштри врх алатке, прибора.* — Пàзи, немòј га убодèш с вршьк од вилỳ.

вр̀ше несв *издваја зрно из класја жита.* — Ка[д] цам врàл рженѝцу, бèше челопèк, а сьг поглèј квò-е врèме.

вршѝлба ж в *врша (1, 2).* — Имà ли кои да ти помòгне у вршѝлбу (**1**)? — Одмà по вршѝлбу це вр̀ћам у рабòту (**2**).

вр̍шиње с збр им *врхови дрвећа.* — У вр̍шиње на̍јубаве цре̍шње. — Прегоре̍ло вр̍шиње на оша̍в о[д]-цлану̍. — На њи̍ си докара̍ли тру̍пци, а на ме̍не вр̍шиње.

вр̍шка ж *кошница од прућа.* — Вика̍ли смо ги и вр̍шке и тр̍мке.

вр̍шњи, -а, -о *последњи, који је на врху.* — Да дова̍тим оне̍ј вр̍шње цре̍шње, те̍ј су на̍јзреле.

вршњи̍к м **1.** *гвоздени поклопац за црепуљу, вршник, сач.* — Прогоре̍л вршњи̍к, не мо̍ж ви̍ше да му се сипу̍е жа̍р. — Кво̍ се пече̍ под вршњи̍к? **2.** фиг *велика топлота.* — Изгоре̍ на сла̍нце, под бо̍жји вршњи̍к. — Не мо̍гу издржи̍м под ови̍ја вршњи̍к.

вршњиче̍ с дем од *вршњик.* — С вршњиче̍ покри̍л коми̍н да не прокапу̍је.

вршчьк м дем и хип од *вршьк, вршак, врхчић.* — Укачи̍л се у сьм вршчьк у цре̍шњу, не ви̍ди ће па̍дне да поги̍не.

вршче̍ с дем од *вршчьк.* — Ту̍ри ми ма̍лко на вршче̍ од но̍ж слани̍нку да оби̍ђнем.

ву̍гне[1] несв *упија влагу, влажи се.* — Немо̍ј шић̍ер у по̍друм, та̍м ву̍гне.

ву̍гне[2] свр *удари, ребне,* в *вукне*[2]. — Кьд ме ву̍гну с тоја̍гу, сви̍тке ми излете̍ше на о̍чи.

ву̍ждало с **1.** *оно што производи хуку.* — Вр̍љи тој ву̍ждало, заболе̍ше ме од ње̍га у̍ши. **2.** *мотоцикл.* — Пројде̍ Ста̍нча с његово̍ ву̍ждало. **3.** фиг *особа која се не задржава на једном месту, скитара.* — Па̍ про̍вужда оно̍ј Сте̍вкино ву̍ждало ни[з]-сока̍к.

вужда̍љка ж в *вуждало* (3). — Дове̍л Ти̍ма едну̍ вужда̍љку, за дьн оби̍гра село̍.

вужда̍ње с гл им од *вужди (1, 2, 3).* — Кво̍ ли је тој вужда̍ње уз Ди̍нииницу (1)? — До̍ста с тој вужда̍ње по малу̍, се̍дни да се ма̍лко одмо̍риш (2). — Ако вој забра̍ниш вужда̍ње, це уцрви̍ви до̍м сама̍ (3).

вужди̍ несв **1.** *пролази брзо с брујањем.* — Вужди̍ авијо̍н. — Нека̍ ко̍ла вужду̍ ни[з]-сока̍к. **2.** фиг *ради у грчу, у брзини, у јурњави.* — Ната̍лија це̍л дьн вужди̍ по ку̍ћу, спрема̍ећи сла̍ву. **3.** фиг *скита, скитара.* — Вужди̍ от ку̍ћу на ку̍ћу ко ку̍чка помала̍рка.

Ву̍з м *име засеока Вус,* в *Вус.*

ву̍за несв *вуче, гура по земљи или снегу.* — Трупьц ће ву̍замо нис пади̍ну до̍ле до са̍не.

ву̍за се несв *клиже се, санка се.* — Са̍мо нека се о̍н ву̍за, ја̍ ћу за ње̍га да у̍чим.

ву̍зав, -а, -о *клизав, љизгав.* — Др̍ж га до̍бро, мло̍го е ву̍заво, да ти не излети̍ из ру̍ке.

вуза̍љка ж *клизаљка.* — Напраи̍ла деца̍ вуза̍љку пот кла̍данац, па се по це̍л дьн ву̍зају.

вуза̍ње с гл им од *вуза се.* — Ото̍ше сви̍ на вуза̍ње у Бу̍ђину пади̍ну.

ву̍збал м **1.** *фудбалска игра.* — По̍јду и[з]-шко̍лу деца̍, па и̍грају ву̍збал на Ива̍новицу. — И̍сцепи све̍ чеши̍ре од ву̍збал. **2.** *лопта, фудбал.* — Ако у̍чиш, башта̍ ће ти из рабо̍ту донесе̍ ву̍збал.

вузбале̍р м *фудбалер.* — Не̍е се знало̍ кои̍-е у Село̍ би̍л по̍боль вузбале̍р от Па̍шу и Ке̍су.

ву̍збалски, -а, -о *фудбалски.* — Едва̍ напраимо ву̍збалски клу̍б.

ву̍зга несв в *вуза.* — Ву̍згају дрва̍ низ возни̍к до кла̍данац, куде̍ ги това̍ру у ко̍ла.

ву̍зга се несв *клиже се.* — Ву̍зга се на ду̍пе, све̍ исцепи̍л чеши̍ре.

ву̍згав, -а, -о в *вузав.* — Ву̍згаво пути̍њче, да се искр̍шиш.

вузга̍ње с гл им од *вузга (се).* — Од вузга̍ње све̍ исцепи̍л чеши̍ре на ду̍пе.

Ву̍зја м *надимак.*

ву̏зне свр *удари.* — Ву̏зни ги с пру̏т, да воло̀ви по̀брзо и̏ду! — До̏бро гу ву̏зну с коно̀пче!

ву̏зне се свр *оклизне се, клизне се.* — Вузну̏л се ниш-чу̏ку, разби̏л си гла̀ву. — Па̀зи да се не ву̏знеш низ бъ̀самаци. — Да̀ј му шљи̏чке, нека се и о̀н ву̏зне ма̀лко.

Вукан м *име.*

вука̀ри несв *бије, туче.* — Вука̀ри детѐ за залу̏дњицу. — До̀ма га че̏сто бaшта̀ вука̀ри кьд не слу̏ша.

ву̏кне свр **1.** *плане, сукне, тренутно се запали, букне.* — Ву̏кне о̀гењ, па се уга̀си, ни̏како да накладѐм ку̏бе. — Упали̏ла деца̀ сто̀г, ву̏кну о̀гењ до не̏бо. **2.** фиг *удари.* — Ка[д] те ву̏кнем с ову̏ј мо̀тку, ћу те преполо̀вим.

ву̏кне се свр **1.** фиг *уђе неприметно.*– Ка̀[д]-це па ти̏ ву̏кну у по̀друм, неса̀м виде̏ла? **2.** фиг *уђе хитро.* — Ву̏кну се мачо̀р у ку̏ћу, иска̀рај га. **3.** фиг *брзо нестане, ишчезне* — Ву̏кну се и побе̏же, не мога̀мо га ува̀тимо.

ву̏кса ж вулг *неморална особа, фукса.* — Она̀ј Мило̀радова уну̏ка те̏шка ву̏кса оста̀ла.

вуксе̏тина ж аугм и пеј од *вукса.* — На кога̀ ће се ме̏тне вуксе̏тина не̏го на ма̀тер.

ву̏л м *врста финог памучног и свиленог конца који се увозио из Енглеске.* — Купува̀ли смо ву̏л на штри̏нгле за шара̀ње ткани̏це и ћилими̏ ка[д] цмо тка̀ли.

ву̏на ж **1.** *густа мекана длака на кожи неких животиња; влакно добијено од овчјег руна; предиво од тога влакна,* в *власна вуна.* **2.** фиг *трпа, страх* изр: — Ву̏на, Ки̏ћо! — Ву̏на Ки̏ћо, кои̏ да претрпи̏ то̀лки стра̀. **3.** *мекан, укусан хлеб.* — Купи̏ ле̏б, ву̏на, у̏јке, па га изе̏до.

вуне̏ла ж *поткошуља.* — Деца̀ зи̏ми но̀су вуне̏лу да им бу̏де то̀пло.

вунени̏ја ж *вунена одећа и постељина.* — Коца̀ сьм била̀ спреми̏ла вунени̏ју за да̀рови.

вуне̏тина ж ауг од *вуна.* — Испре̏до вуне̏тину, а сто̀еше ми то̀лко вре̏ме ко над гла̀ву.

вуни̏ја ж *левак.* — У̏зни вуни̏ју, наси̏пи раки̏ју у конди̏р.

вуниче̏ с дем од *вунија.* — И̏згуби ми се вуниче̏ за раки̏ју.

ву̏ничка ж дем и хип од *вуна.* — Нема̀ вре̏ме да испредѐм ону̏ј ву̏ничку што сьм увлачи̏ла.

ву̏нка ж дем и хип од *вуна.* — Остаи̏ла ми ма̀лко ву̏нку, ко̀лко за еда̀н џемпи̏р, па кад ми се наша̀кне ћу гу испредѐм.

вуњља̀к м ауг и пеј од *вуна.* — Едва̀ опра̀ пу̏сти вуњља̀к, а ка[д]-це се̏тим да тре̏бе и да га увла̀чим, испредѐм и исплетѐм, све̏ на ру̏ке, исполелеја̀ла би га, па у доли̏ну.

вуновлача̀ра ж *строј за влачење вуне.* — Док и̏маше о̀вце по Чеме̏рник, бе̏ше пу̏но вуновлача̀ре.

ву̏њав, -а, -о *увуњављен, пун вунених влакана.* — Што̀ ти е ле̏б ово̀лко ву̏њав, у кво̀ си га носи̏ла?

ву̏п узв *ономатопеја пада.* — Ву̏п, слете̏ дете̏ ис цре̏шњу. — Ву̏п, ву̏п, са̀мо па̀дају зре̏ле кру̏шке.

ву̏па[1] узв *ономатопеја ударања мотком.* — Море̏, ја̀ би њему ву̏па, ву̏па по ду̏пе, па да ви̏диш како̀ ће слу̏ша.

ву̏па[2] **(се)** несв *удара (се), туче (се), бије (се) (мотком, тојагом, прутом).* — Кьд ва̀ти да га ву̏па с тоја̀гу, изву̏па га ко ста̀ру ка̀нту. — Не ву̏па се дете̏ тике тако̀ј, пр̏во мо̀раш з-до̀бро, па ако то̀ј не пома̀га, тьг га ма̀лко ву̏пни, да осе̏ти стра̀.

вупа́ње с гл им од *вуйа²* (*се*). — То́ј вупа́ње ни во́л не́ би издржа́л. — Не васпиту́је се дете́ с вупа́ње.

ву́пне свр *удари једном мойиком, йојагом, йрупиом.* — Ву́пни га ма́лко, да ви́ди зо́р, ега́ се сми́ри.

ву́пе узв в *вуйа¹*. — Ву́пе, ву́пе с тоја́гу по ду́пе.

ву́р м у изр: **у ву́р па на та́ван** *као одговор на йиийање: Куде ћу овој да осйавим?*

ву́ра несв *сйавља нешйо више но шйо йреба.* — Не ву́рај то́лко дрва́ у ку́бе, ће поцр́цамо од вруће́ну!

вура́ње с гл им од *вура.* — С то́лко вура́ње, ће изгори́ш сва дрва́, на кво́ ће се о́ндак гре́јеш до про́лет. — Научи́ла на вура́ње ма́з у ба́ницу, н-уме́је да ма́лко пришпа́ра.

ву́рда ж *йосан сир*, в *урда.* — Поне́си си у за́струг и ву́рду.

вуру́на ж *кубе, йлехана йећ.* — Тури́ кубарче́ у вуру́ну да се не уга́си.

вуру́нче с дем од *вуруна.* — Бабњи́ вуру́нче, од мера́к да га слу́шаш.

Ву́с м *заселак* у Добром Пољу.

Вуса́рац м *човек из Вуса.*

Вуса́рка ж *жена из Вуса.*

Вуса́рче с *дейе из Вуса.*

ву́та ж *главна женска ношња у Црној Трави, дугачка хаљина без рукава, од йканог црног йлайна, богайо везена гајйаном, шиком, ширийом и дизгом, украшена ласкама и манисйрима у доњем делу и йределу око враийа.* — Јо́ш от како дете́ но́сим ву́ту, и дањ́ске ми-е ми́ло кьд гу ви́дим на неку́ жену́. — Ву́та мо́ж да бу́де ни́зана и с плетенче́. Ни́зана-е с ла́ске и мани́стра, а с плетенче́ — и́ма огрља́к с ћенари́. — Те́шко ће дањ́с сре́тнеш жену́ да но́си ву́ту

вута́ра ж в *вуйарка.* — И́маш вута́ру от платно́ што ми́ тка́емо и вута́рку од ку́пено платно́, па гу ми́ са сви́лени ко́нци навезе́мо.

вута́рка ж *дуга сукња од йканине ручне израде, извезена у доњем делу* (Мачкатица, Лебет, Ново Село). — Вута́рке и кана́вци но́су же́не у Дерве́н и поред Мора́ву. — Куде на́с, у Мачка́тицу, Ле́бет и Мр́ковицу, вута́рке се појави́ле после ра́т, до тьк се носи́ле ву́те.

вутиче́ с дем од *вуйа.* — Ма́ти ће ти саши́је но́во вутиче́ с ла́ске и мани́стра, да ми бу́деш у́бава ко ја́бука.

ву́тка с дем и хип од *вуйа*, в *вуйиче.* — Кад облече́ дете́ ву́тку, ће бу́де ко лу́тка.

ву́ца несв *јако гори, сукља* (*ваира*). — Накла́до о́гењ, па ву́ца ус коми́н. — Су́ва дрва́, ву́цају ко бару́т, зача́с прогору́.

ву́ца се несв в *вуцара се (1, 2).* — Поче́ла се ву́ца и с матрапа́зи за па́ре (**1**). — Тако́ј пија́н се ву́ца по меја́не (**2**).

вуца́ра се несв **1.** *иде с разним йрийадницима суйройног йола из сексуалних разлога.* — Курве́штија, вуца́ра се с ра́зни бе́ли све́т по ра́дничке бара́ке. **2.** *скийа, йумара, луња.* — Вуца́ра се по Село́ до кое́ вре́ме, па до́јде до́ма све́ скр́шен.

ву́цне се свр *брзо уђе, уйрчи, улейи.* — Ву́цну се ми́ш под на́ћве, бр́зо га ва́тај.

вуча́ ж *йерей који се налази у колима која вуку волови или коњи.* — Заустаи́ воло́ви, Му́рца претегну́л вучу́ на Же́рка.

вуче́ несв **1.** *йомаже ваийри да гори* (*димњак, чунак*) — Ови́ја коми́н се увапири́л, па не́ће да вуче́. — Ћу́нак вуче́, па усту́ра. **2.** *дува* (*йромаја*). — Вуче́ про́маја ко на ци́вун. **3.** *мери.* — Ко́лко вуче́ ти́ја канта́р? — Водени́чки канта́р вуче́ стопедесе́ ки́ла.

вучѐ се несв **1.** *једва иде, ради што без воље.* — Вучѐ се низ меја̀не ко пребѝено ку̀че. — Вучѐ се ко мрцѝна, не мо̀ж за дън да згребѐ една̀ лива̀ду. **2.** фиг *прегања се, тужи се.* — Остарѐло, одртавѐло, а јо̀ш се вучѐ по су̀дови.

вучѐње с гл им од *вуче (се).*

вучетѝна м ауг од *вук.* — Тѝја вучетѝне су ми ду̀шу изѐли кьд напа̀дну о̀вце на трлу̀.

вучѝ, -а̀, -о̀ **1.** *вучји.* — Позна̀вам: ово̀ј су вучѐ шапе, несу̀ то̀ј одѝла на̀ша пцѐта. **2.** фиг *опак, зао.* — Позна̀ва се, вуча̀ кр̀в то̀ј пцѐто.

вучља̀к м ауг и пеј од *вук.* — Ћу му ту̀рим кљусу̀, нѐће вѝше да ми но̀си о̀вце од трлу̀ тија̀ вучља̀к.

Г

га̀ узв *оном грактања врана и гавранова.* — Га̀, га̀, га̀вран га̀че, но̀си вра̀ну на крка̀че (*шаљ пес*).

га̀бар м бот *граб, листопадно дрво* Carpinus betulis. — Бѐремо лѝсје о[д]-цр̀н га̀бар за мастѐње кла̀шње.

габарчѐк м бот дем од *габарче.* — Немо̀ј да сечѐш тѝја габарчѐк, нека̀ си растѐ.

габарчѐ с бот дем од *габар.* — Расеја̀ла се габарчетѝја, за неко̀ врѐме свѐ ће зашу̀му.

габро̀в, -а, -о *грабов.* — Кьд дова̀тим габро̀ву мазуљѝцу, нѐ це свртѝш одону̀д реку̀.

габро̀вак м *грабова шума, шипражје.* — Улѐзоше о̀вце у габро̀вак, па се погубѝше.

габро̀вьк м *прут, мотка.* — Вѝдим ће ѝгра овдѐ габро̀вьк. — Смѝри га зачѐс габро̀вьк.

габро̀вина ж *грабово дрво.* — Сла̀ба-е гра̀ђа од габро̀вину.

га̀вран м **1.** зоол *крупна птица станарица сјајног црног перја Corvux corax.* **2.** *врста кључа.* — Ово̀ј ће притѐгнеш до̀бро са̀мо з-га̀врана.

Гаврѝл м *име.*

гагрѝца ж зоол **1.** *жижак у житарицама* Dermertes lardarius L. — Гагрѝце ти пројѐле кожу̀к. — Гагрѝце те изѐле (*клетва*). **2.** фиг *ситничав човек.* — Изѐде ме та̀ј гагрѝца. — Ебѐм ти гагрѝцу о[д]-човѐка.

гагрича̀в, -а, -о *који има жижак, црвљив.* — Да̀л ми гагрича̀в гра̀, којѐ да му ськ рабо̀тим?

гагричаѝв, -а, -о в *гагричав.* — Ржењѝца ни свѐ гагричаива.

гагричљѝв, -а, -о в *гагричав.* — Нѐћу [да] едѐм ту̀ј гагричљиву сушењѝцу.

га̀д м **1.** фиг *лош човек, подлац.* — То̀-е едьн га̀д. — Така̀в га̀д овдѐ се нејѐ јо̀ш видѐл. **2.** фиг *измет, нечист.* — У̀зни лопа̀ту, па очисти тѝја га̀д од путѝњче, што се кучѝште унередѝло. **3.** фиг *змија.* — Есѝ видѐл га̀да кудѐ ла̀зи по камења̀к? **4.** фиг *одвратност, гадљивост.* — Од га̀д да га не поглѐдаш. — Га̀д ме од ту̀ј крекета̀чу.

га̀деж[1] м в *гад (1, 2, 3, 4).* — То̀-е така̀в га̀деж о[д]-човѐка да га вѝше ѝч не сма̀трам (**1**). — Кудѐ је наша̀л да истовр̀љи га̀деж, насрет пу̀т (**2**). — Не помѝњај у ку̀ћу тѝја га̀деж (**3**). — Не мо̀гу од га̀деж да га поглѐдам (**4**).

гадеж[2] м зб им од *гад*. — Збрал се гадеж да усарави човека.

гадежљив, -а, -о *гадљив*. — Млого е гадежљива, не мож свашта да еде.

гадежљивка ж *гадљива жена*. — Како да вој згодимо с рану, кьд је гадежљивка.

гадежљивко м *гадљив мушкарац*. — На кога се тури овакав гадежљивко.

гадежљивче с *гадљиво дете*. — Невељае што-е толко гадежљиво твое гадежљивче.

гадење с гл им од *гади се*. — Кьд гу видим, одма ме спопадне гадење. — Нема гадење, и то-е работа, и о[д]-тој се живи.

гадина ж **1.** ауг и пеј од *гад*. — Која е гадина тија мусуљан да знаш. — Неопојана гадина! **2.** пеј *змија*. — Кьд на пут неки утепал гадину, па не смејем да пројдем.

гадљивка ж *гадљивица*. — Голема гадљивка, из руку ни ора неће да ти узне.

гадљивко м *гадљивац*. — Такав гадљивко у нашу вамилију се неје родил.

гадосија ж **1.** *лош, зао човек*. — Не помињај ми туј гадосију о[д]-човека. **2.** *нешто ружно, зло створење*. — Немој по траволе, ће излезне нека гадосија да те изеде.

гадурија[1] ж/а *лоша, подла особа*. — Приврта ти она свакакву гадурију у кућу. — С туј гадурију нећу да имам посла.

гадурија[2] ж зб им од *гад*. — Збрала се селска гадурија на еднога човека.

гадуријес, -та, -то *подао, зао, лош*. — По гадуријесту жену досьг несьм видел.

гадурина ж/м ауг и пеј од *гад*. — Беше тој, боже ме прости, гадурина о[д]-човека, с њега неси могал ни з-добро ни с-лошо.

гађала с мн *ситан мајсторски алат*, в *урутке*. — Збирај брзо гађала, да бегамо, овој неје наш посьл. — Збраше гађала и без реч отоше. — Еси понел сва гађала за у работу?

гађне свр *баци се неким предметом*. — Гађну ме с едно кубарче, па по цволику, диже ми се оволка гука.

газ м *прелаз преко реке где је најплића вода*. — Ударите на газ, поред Најдину воденицу, па ус-Трди брег. — Немој сьг на газ, голема-е вода, иди на ћуприју.

газда м **1.** *власник*. — Ово[ј]-е газда од онија јунци. — Неје туј газда от кућу. — Газда од воденицу. **2.** *послодавац*. — Муж ми-е летоске радел куде млого добро[г] газду, па спечалил.

газдальк м **1.** *богатство, газдалук*. — Голем газдальк стекал само с његове две-руке. **2.** *добар живот*. — Навикал на газдальк па му овдека невељае.

газдаш м *богат човек, богаташ*. — Не можемо се ми поредимо з-газдаши.

газдашка ж *богаташева жена, богаташка*. — Ово[ј]-е моја газдашка.

газдашки прил *газдињски, богаташки*. — И ја би волел да работим малко, а да живим газдашки.

газдејање с гл им од *газдеје*. — Загаздел, па нема куде од газдејање. — Орати од газдејање, а носи пртене чешире.

газдеје несв *газди се, стиче*. — Почел и он да газдеје. — Кои умеје, тија и газдеје. — Газдеје на туђу грбину. — Он газдеје, туђа грбина пуца.

газдерица ж **1.** *газдарица, домаћица*. — Газдерице, дошли гости. — Остал без газдерицу. **2.** *богаташица*. — Забогатели, па ти-е сьг она голема газдерица.

газдини м мн *газде, богати људи*. — Оженила се у газдини. — Несу там сви газдини, како ти се учинило.

газдињски, -а, -о **1.** *богаташки.* — То̍ј су газди̍њски си̍нови, не мо̍жемо ми̍ с њи̍. — По̍ газди̍њске дево̍јке су има̍ле ду̍бле, а ја̍ тике нани̍жем мани̍стра. **2.** *раскошан.* — Ово̍ј ти-е газди̍њска ку̍ћа, кое̍ о̍ћеш то̍[ј] и̍ма.

газдува̍ње с гл им од *газдуе, газдовање.* — Бе̍м ти газдува̍ње ка[д]-ци здра̍вје изгу̍биш од рабо̍ту.

газду̍е несв **1.** *управља имањем, води имање.* — Газду̍е сас два̍ес е̍ктара зе̍вњу и оно̍лку сто̍ку. **2.** *живи као газда, господски, ужива.* — Бри̍га га да рабо̍ти, кад уме̍је да газду̍е.

га̍зен, -а, -о **1.** *гажен.* — Ви̍ди се по штра̍пке куде̍ је га̍зен ечм. **2.** фиг *тучен, бијен.* — Зашијави̍л, нее̍ ода̍вно га̍зен.

га̍зено прил *утабано.* — И̍ди по га̍зено да се не загло̍биш.

газе̍ње с **1.** *гажење, утабавање ногама.* — Умори̍ се од газе̍ње се̍но на сто̍г. — Газе̍ње сне̍г и бла̍то, то̍ј ти је је̍сен у Мла̍чиште. **2.** фиг *батинање, бијење.* — Чи̍нимиске да-е забораи̍л како̍ изгле̍да газе̍ње кд не слу̍ша.

га̍зи несв **1.** *хода.* — Ма̍лко ли сам гази̍л и сне̍г и бла̍то, па ме ни̍ки нејe̍ сажаљева̍л. **2.** *утабава.* — Га̍зи сне̍г да нара̍ни о̍вце прет поја̍ту. — Га̍зи прти̍ну на деца̍ за у шко̍лу. **3.** фиг *туче.* — Кат[д] га у̍вати, па ста̍де да га га̍зи, на̍праји од ње̍га пача̍вру. **4.** фиг *спарује се.* — Пета̍л га̍зи коко̍шку.

га̍зне свр *овлаш нагази, недовољно гази.* — Н-уме̍је да га̍зи сто̍г: га̍зне, па ста̍не, га̍зне па ста̍не!

гајда̍р м *гајдаш.* — На сла̍ву ни-е свири̍л гајда̍р ис-Прочо̍валци.

Гајда̍рски ри̍д м мтн *планинска коса.*

гајдаџи̍ја / гајдарџи̍ја м *гајдаш.* — Дојде̍ Ми̍та гајдаџи̍ја из Јова̍новци с ону̍ј ње̍гову јагње̍ћу ко̍жу и прда̍љку, па це̍л но̍ћ не трену̍мо. — Стисну̍ла гу ко гајдарџи̍ја га̍јде под ми̍шку, па ни̍кому не да̍ва.

гајдаџи̍ка / гајдарџи̍ка ж фиг пеј *плачљивица.* — Нејe̍ гајдарџи̍ка што вој му̍ж сви̍ри га̍јде, но што ста̍лно за по нешто̍ ѕивли̍.

гајдаџисува̍ње с гл им од *гајдаџисује.* — За̍батали рабо̍ту, па прејде̍ на гајдаџисува̍ње.

гајдаџису̍је несв *зарађује свирањем у гајде.* — Лако̍ е њему: мо̍ж да гајдаџису̍је с ону̍ј о̍вчу меши̍ну, а које̍ ја̍ да рабо̍тим?

га̍јде ж мн **1.** фиг ирон *плач, ридање.* — Чу̍, куде вас сви̍ри га̍јде, па дојдо̍ да ви̍дим то̍га гајдарџи̍ју. **2.** изр: — Дили̍, дили̍ га̍јде, куде̍ ће га на̍јде... (*детету које плаче*). — Напе̍л га̍јде (*naљутио се*). — Наду̍л га̍јде (*напрдио нос*). — И̍де з-га̍јде (*иде плачући*). — Но̍си га под ми̍шку ко га̍јде (*стегнуто, лако*).

гајдени̍ца ж *свирала на гајдама.* — Ће ти напра̍им гајдени̍цу о[д]-црешњо̍во др̍во.

гајдети̍не ж мн ауг и пеј од *гајде.* — Вр̍љи теј гајдети̍не, ко̍ј ће ти а̍ндрак!

га̍јдице ж мн дем од *гајде.* — Напраи̍ла о[д]-ду̍пе га̍јдице. — Ѕивли̍ ко у га̍јдице.

га̍јка ж **1.** *покретан кожни прстен на каишу.* — Оста̍л сам без и едну̍ га̍јку на каи̍ш. **2.** *петља на панталонама која држи каиш.* — Како̍ ће но̍сиш каи̍ш, ка[д]-цу ти чеши̍ре без га̍јке?

га̍јле непр у изразима бере ~, нема ~, в *бере (4).* — Не̍мај си га̍јле, сло̍бодно спи̍, ја̍ ћу то̍ј све̍ да срабо̍тим.

Гајта̍на ж *име.*

гајтањк м дем од *гајтан.* — Још да си ку̍пим гајтањк, па да везе̍м ву̍ту.

гајта̀нчьк м дем од *гајтаньк.* — Не сти̏же ми гајтанчьк за ву̏ту, мо̏ра си прику̏пим.

гајтанче̏ с дем од *гајтан.* — Куде̏ ти-е оно̏ј гајтанче̏ што ти оста̏ло од ву̏ту?

гајтанџи̏ја м *продавац, трговац гајтаном.* — Неје̏ јо̏ш умре̏л гајтанџи̏ја, јошке̏ се држи̏.

гајтанџи̏ка ж *жена трговац гајтаном.* — Пројде̏ гајтанџи̏ка и проне̏се гајта̏ни, ширити̏, ла̏ске, мани̏стра, ибришу̏ми.

гајче̏ с дем од *гајка (1).* — Изгуби̏ло ми се гајче̏ од каишче̏ на опьнак.

гајче̏нце с дем од *гајче.* — Скину̏ло се гајче̏нце на гумењак.

га̏јчица ж дем од *гајка (2).* — Заши̏ ми га̏јчицу на чеши̏ре.

га̏л м *миловање, мажење.* — Без га̏л не̏ће ни̏шта да послу̏ша. — Научи̏ла на га̏л, па сьл тра̏жи да се га̏ли ко ма̏че.

гала̏ ж в *гал.* — Нави̏кло дете̏ на галу̏, па не̏ће да спи̏ докле га ма̏лко не га̏лиш.

галата̏ ж *безобразне, ружне, срамотне речи, вређање, грдња.* — Туј галату̏ не мо̏гу ти поно̏вим, мло̏го је срамотна̏.

га̏латан, -тна, -тно *безобразан, сраман, увредљив.* — То̏-е га̏латно, немо̏ј ни̏шта да ми при̏чаш.

галате̏ње с гл им од *галати (се).* — Несьм мога̏л да слу̏шам оно̏лко галате̏ње о[д]-ту̏ј жену̏, па гу ма̏лко вукну̏ с тоја̏гу по ду̏пе.

гала̏ти (се) несв **1.** *обасипа увредама, говори ружне, безобразне, ласцивне речи, вређа (се), грди (се).* — Же̏не гала̏ту, а му̏жи пцу̏ју. — Ку̏че с ма̏сло не̏ би пое̏ло оно̏ј што она̏ гала̏ти. — Гала̏ти како погансу̏з. — Како̏ су се са̏мо галати̏ле, о[д]-цра̏м чове̏к у зе̏вњу да пропа̏дне. — Све̏кар се не гала̏ти, лу̏мке лу̏мава. **2.** *грди.* — Оста̏де да га гала̏ти што во[ј]-е без пита̏ње одве̏л јунче̏ и прода̏л. — Галати̏ла га не галати̏ла, о̏н ти напраи̏л ште̏ту.

галатљи̏в, -а, -о в *галатан.* — Мло̏го е ру̏жно кад је чове̏к галатљи̏в.

галатљи̏вка ж пеј *она која говори безобразне речи, која некога вређа.* — Како̏ се едну̏ш не засра̏ми пред људи, галатљи̏вка.

галатљи̏вко м пеј *онај који говори бесрамне, бестидне речи, који вређа.* — До̏ста ви̏ше, галатљи̏вко, не мо̏гу те слу̏шам.

галатљи̏во прил *ружно, безобразно, увредљиво.* — Све̏ што-е река̏л све̏ је галатљи̏во.

га̏латно прил в *галатљиво.* — Како̏ да ти ка̏жем, кьд је га̏латно.

га̏лен, -а, -о **1.** *мажен.* — Неје̏ ло̏шо да је чове̏к ма̏лко и га̏лен. **2.** *размажен.* — Дете̏ во[ј]-е мло̏го га̏лено. — Га̏лен, га̏лен, па уга̏лен дибиду̏с.

гале̏ње с гл им од *гали (се).* — До̏ста му-е било̏ гале̏ње, ви̏диш да-е голе̏м.

га̏ли (се) несв **1.** *мази (се), тетоши (се).* — Научи̏ло дете̏ да се до̏ма ста̏лно га̏ли, па напе̏ло га̏јде. Зна̏е са̏мо да деца̏ га̏ли, ме̏сто да ги нау̏чи да нешто̏ и урабо̏ту. — Ськ се ту̏ј га̏ли, а јуче̏р те не слу̏ша. **2.** *квари (се), размазује (се).* — Ко̏лко га гали̏ла, ене̏ што̏-е од њега напраи̏ла — размазо̏тину и нерабо̏тника.

Га̏лица ж *име краве црне или мрке боје.*

гални̏к м *онај који се гали, који се милује, кога неко тетоши.* — Ко̏лко ми-е пора̏сал, ма̏јкин гални̏к.

галосни̏к м пеј *онај што је размажен преко мере, размаженко.* — Му̏ке ће и̏маш с ње̏га, те̏жак је о̏н галосни̏к.

галосни́ца ж пеј *она која је размажена преко мере, размаженица.* — Галосни́ца една́, не́ће ни ку́ћу да изме́те.

галосува́ње с гл им од *галосује (се).* — Говњоса́ла дете́ з-галосува́ње.

галосу́је (се) несв *гали се преко сваке мере.* — По це́л дьн се галосу́је место да у́зне неки́ поса́л у ру́ке. — Кьд би се сви́ тако́ј галосува́ли како о́н, кво́ би било́ од ову́ј ку́ћу? Немо́ј да ми те она́ј ку́чка галосу́је.

га́лча м дем и хип од *галник.* — Куде́ ли ми је мо́ј га́лча?

Га́ља м *име вола мрке или црне боје длаке.* — Дока́рај Га́љу у коша́ру и приврьжи га за ја́сле.

га́љес, -та, -то *животиња црне или мрке боје длаке.* — Што и́ма едно́ у́баво га́љесто јунче́ у гове́да.

Га́љка ж *име краве мрке или црне боје длаке.* — Врза́ла сам на Га́љку клопота́р да ми се не загу́би у Твьрди бре́г.

Га́љча м дем и хип од *Гаља.* — Ка́жи како́ уш-чепеља́к те́гљи ко́ла мој Га́љча?

гамћа́ње с гл им од *гамће* (Боровик, Мачкатица). — До́ста сам се наслуша́ла њо́јно гамћа́ње докле бе́ше жи́ва.

га́мће несв *закера, приговара, негодује* (Боровик, Мачкатица). — Изве́до Вра́њчу, оседла́ га, ћу и́дем у Су́рдулицу, свекрьва га́мће, га́мће, ал се напраи́ да гу не чу́јем.

Гане ж *хипокористик од Драгомир, Драгољуб.*

Га́ра м *пас и име пса црне длаке.* — Ка[д]-те брьзне мој Га́ра, ће ти сце́пи чеши́ре.

га́рав, -а, -о *црнпураст.* — Мло́го-е га́рав ко од Гла́нцини да-е. — Оста́де ми жа́л за тој га́раво девојче́ ис Клису́ру.

гараве́ње с гл им од *гарави (се).* — Дошло́ вој вре́ме за гараве́ње. — Башта́ ни неје́ дава́л гараве́ње и румене́њ него смо се криечко́м гарави́ле.

гара́ви (се) несв *шминка (се) „гаравилом“.* — У за́дњо вре́ме ста́лно гара́ви ве́ђе и тре́пке. — У оно́ј вре́ме смо с у́глен гарави́ле ве́ђе. — За кога́ ли се то́лко гара́ви?

гарави́ло с *оловка, угљен за шминкање обрва.* — Несьм си купи́ла јо́ш гарави́ло за ве́ђе и тре́пке.

гараву́ша ж *црнпураста женска особа.* — Дове́л едну́ гараву́шу с ону́ј стра́ну Власи́ну.

гараву́шес, -та, -то *гарав, црнпураст.* — Чијо́-е оно́ј гараву́шесто дево́јче?

гараву́шка ж дем и хип од *гаравуша.* — Куде́ ли је сьг оцкита́ла моја́ гараву́шка?

га́равче с дем од *гаравац.* — Куде́ најде́ то́ј га́равче га́раво?

/гара́нт/ прил *гарантовано, сигурно,* изр: — Гара́нт да-е тако́ј било́. — Гара́нт [да] не́ће до́јде. — Гара́нт [да] ће побе́димо.

гарантува́ње с гл им од *гара́нтуе, гаранција.* — Тре́бе ми гарантува́ње да поди́гнем креди́т.

Га́рац м *човек из села Горње и Доње Гаре.*

га́рван м зоол *гавран.* — Откако́-е га́рван поцрне́л несьм бе́л дьн виде́л.

Га́рваница ж мтн *река у Мачкатици.* — Га́рваница изви́ра под Врьло при́соје, а ули́ва се у Голе́му ре́ку, одо́кле почи́ња Мутни́ца, на[д]-Цепу́. — Не ви́ка се Га́рваница по га́рвани, него по га́раву во́ду о[д]-топе́ње руду́ по самоко́ви у ту́рско до́бо.

Га́ре с *заједничко име за села Горње и Доње Гаре.* — Кoју́ си по́слу има́л у Га́ре?

га́рес, -та, -то *гараст.* — И́мам пет-га́ресте о́вце и три-јага́њчета, оста́ло су белову́нке.

Гари́на ж мтн *ливаде, трњаци.*

гарѝне / гарѝње ж мн *место на коме је изгорела шума; посно неродно земљиште.* — Отишлѝ у гарѝне, иза Рòмански рѝд, да бèру купѝне. — Навàли òвце надòл, нека пасỳ по гарѝње.

гарѝнка ж дем од *гарина, пропланак настао паљењем шуме.* — На тỳј гарѝнку родѝле па скршѝле купѝне.

Гарѝње с мтн *ливаде, пашњаци.*

Гàрка[1] ж *жена из села Горње и Доње Гаре.*

Гàрка[2] ж *овца и име овце беле длаке са црнкастим шарама на глави.* — Наћàс се ојагњѝла Гàрка.

Гарòв м *пас и име пса црне боје.* — Гарòв је на лàнац, па кòј га стѝска нек дòјде у авлѝју.

Гàрча м **1.** дем хип од *Гаров.* — Кудѐ си ми одвѐл Гàрчу? **2.** *име белоруног овна са црнкастим шарама на глави.* — Ако ни-е Гàрча мркàл òвце, јагњѝћи ћe бỳду гàрести.

Гàрче с *дете из села Горње и Доње Гаре.*

Гарчѐнце с дем од *Гарча.*

гàс м *петролеј.* — Бèо у Селò по посѝтнице, купѝ влàшу гàс, шиħерьк и зејтѝн.

гасàрка ж *посуда за гас.* — Да не напунѝмо гасàрку, кòј би, по овѝја снèг, ськ ѕѝпал до зàдругу? — Донèси гасàрку, да присѝпемо гàс у лàмпу.

гасарчьк м дем од *гаськ.* — Нестàде ми гасарчьк, бьш кад ми трèбеше лàмпа.

гасàрче с **1.** *лимена петролејска светиљка купастог облика без стакла.* — Прèврну се гасàрче, рàсипа се гàс. — Сѝпни гàс у гасàрче, да не чамрèје такòј. **2.** **гасàрче му ебèм** изр: *надрља, настрада (претња, псовка).* — Ћу му èбем гасàрче, ако га јà вàтим. — Ебàл си-е òн гасàрче, ако му Ристàћија доòди. **3.** **жмѝчка ко гасàрче** изр: *дрхти, стрепи, трепти.* — Ће жмѝчка ко гасàрче, кьд га довàтим. **4.** **угàси гасàрче** изр: *умре.* — Угасѝл је òн гасàрче, нàчисто.

гасарчѐнце с дем и хип од *гасарче.* — Гледàећи у иглỳ и конàц на гасарчѐнце скрòз изгубѝ òчи.

гаськ м дем од *гас.* — Нестàде ми гаськ у лàмпу. — У гасàрче ѝч нèма гаськ.

гасèње с гл им од *гаси, гашење.* — Зàпали се Чèдомирова кошàра, не помòже ни гасèње с вòду, свè изгорè.

гасетѝна м ауг и пеј од *гас.* — Кудѐ се такòј усмрдè на гасетѝну, да се не трпѝ.

гасљàк м ауг и пеј од *гас.* — Рàсипа ми се гасљàк, зàсмрде цèла кỳћа.

гасљѝв, -а, -о *натопљен петролејом.* — Дàј ми онỳј гасљѝву кр̀пу да обрѝшем овѝја ћỳнак.

гàсне несв *гаси се, нестаје.* — Пòсле рàт црнотрàвска сèла почèше да гàсну. — Полагàк и дунђерльк гàсне.

гàта несв **1.** *прориче гледајући у карте, боб, пасуљ, длан.* — Гàта у кокòшју тр̀тицу (*ирон*). **2.** фиг *нагађа, проверава.* — Дошлà куде мèне, па ѝзокол гàта кудѐ сам јучèр билà.

гатàње с гл им од *гата.* — Немòј ми тỳј гàташ, но питỳј квò те интересỳје, што мрзѝм гатàње.

гàтар м *гатер, тестера за стругање трупаца.* — Мòрам трỳпци да тèрам на гàтар.

гàћа ж *гаће.* — Тькᵍ нѝки нејѐ имàл гàћу да облечѐ. — Клашњèне чешѝре глòђу дỳпе без гàћу.

гаћа́н м 1) *петао са дугим перјем на ногама.* — Има́шемо петла́ гаћа́на па кад кукури́кне збе́ре све́ коко́шке. 2) *голуб са дугим перјем на ногама.* — Обећа́л Ива Кра́љкин да ми даде́ едно́г го́луба гаћа́на. 3) фиг *дете у гаћама.* — Куде́ и́стрча они́ја гаћа́н ис-ку́ћу?

га́ће ж мн фиг *панталоне,* в *тресе гаће.* — Кьд га ува́тим ћу га истресе́м из га́ће.

га́ћес, -та, -то *гаћаст (голуб или петао).* — Закла́мо га́ћестог петла́ да не ју́ри комши́ске коко́шке.

гаћети́не ж мн ауг и пеј од *гаће.* — Пропа́л у оне́ј гаћети́не, са́л му глава́ ѕви́рка.

га́ћке ж дем од *гаће.* — Гледа́ у Леско́вац на дете́ да ку́пим неке́ га́ћке, па не најдо́.

гаћу́ре ж мн ауг од *гаће.* — Какве́ су ти па то́ј гаћу́ре?

гаћури́не ж мн ауг и пеј од *гаће.* — Што́ си овде́ врљи́л пр́љаве гаћури́не.

гаћу́рле ж мн ауг од *гаће.* — Куде́ си ми тури́ла гаћу́рле?

Га́џа м *надимак.*

Га́џини м *махала на Власини.*

гашчи́к м дем од *гас.* — Намали́л ми се гашчи́к у гаса́рку.

гви́нт м *навој на завртњу, лоза.* — Изе́л се гви́нт и не мо́ш се зашра́ви.

гвожђури́ја ж зб *гвоздени предмети.* — Збра́л нека́ гвожђури́ја. — Кво́ ће ти та́ј гвожђури́ја, те ги то́лко довла́чиш?

гвозде́на ко́ла с мн *запрежна кола чији су извесни делови на срчаници, јастуку, оплену, осовинама и главчинама од гвожђа.* — Гвозде́на ко́ла вучу́ са́мо ја́ки воло́ви, она́ несу́ за кра́ве.

гвозде́нац м *гвоздени кликер.* — Не мо́же стакле́нац за гвозде́нац, не́го два́ стакле́нца за едьн гвозде́нац.

гво́зја с мн *гвожђе за хватање дивљачи.* — Вати́л се ву́к у гво́зја.

гво́зје с *гвожђе.* — Куде́ вуче́ш то́ј гво́зје? — Паприца е од гво́зје.

ге́гула м *прост, примитиван човек .* — Кои́ је па од ге́гулу мога́л нешто́ да нау́чи.

ге́ка (се) несв **1.** *товари, набија.* — Не ге́кај то́лко компири́ у вре́ћу, ко́ј ће гу но́си? **2.** *удара (се), бије (се).* — Немо́ј да га чи́ча ге́ка, не́ће се проведе́ до́бро. — Ге́кај се ко́лко о́ћеш, не́ћу ти ви́ше даде́м ни дина́р.

/ге́ка се у гла́ву/ изр *каје се.* — Кьд му до́јде вре́ме, сам-це ге́ка у гла́ву. — Сьг се ге́ка у гла́ву, а она́г неје́ мисли́ла кьд је но́ге диза́ла.

/ге́ка се у гру́ди/ изр *хвалише се, прси се.* — Ге́ка се у гру́ди ко да-е керо́ј.

гека́ње с гл им од *гека (се), набијање, ударање.* — За́боле ме рука́ од гека́ње се́но у пле́вњу. — Тре́бе му до́бро гека́ње да се опаме́ти.

ге́кне (се) свр *удари (се), тресне (се), изненада удари.* — Па́зи се да те коњче́ не ге́кне ш-чи́вте. — Ге́кне се у гру́ди, па подри́пи ко еле́н треќа́к.

Ге́на ж хип од *Јергена.*

ге́нга (се) несв *храмље, шепа.* — Пома́лко ге́нга кьд о́ди. — Немо́ј се ге́нгаш, ка[д]-ти неје́ ни́шта.

ге́нгав, -а, -о **1.** *хром, шепав.* — Зна́ш га, то́-е они́ја ге́нгав чи́ча из Доли́ну. **2.** фиг *својеглав, тврдоглав човек.* — Тако́-е зда́ден ге́нгав, не мош се попра́и.

генга́ње с гл им од *генга (се).* — Ће га позна́еш по генга́ње.

гео́ргија ж бот *георгина,* в *џорџин.* — То́ј сам воле́ла да са́дим гео́ргије.

герда́н м *ђердан.* — Обећа́л ми је герда́н з-дука́ти. — Око гу́шу вој све́ герда́ни.

Ге́ца м *назив за све становнике Дервена и Мораве.*

ги *енклитички облик датива и акузатива множине личних заменица они, оне, она;* в *примере код ове заменице.*

гивна́зија ж *гимназија.* — Заврши́л гивна́зију у Леско̀вац.

Ги́га м *надимак од Драги, Драгивоја.* — Да Го̀спод пожи́ви Ги́гу рабаџи́ју, ко̀лко ни-е помо̀гал с рабаџисува́ње.

ги́га (се) несв **1.** *њише (се), гега (се).* — Ги́га се кьд и́де. — Енѐ га кудѐ се ги́га уз дру̀м. **2.** *хода уз помоћ штапа.* — Исклечи́л но̀гу па ги́га са[с]-штапчѐ.

гига́ви несв **1.** *храмље.* — Уштукну̀л глежи́ње, па гига́ви с но̀гу. **2.** *хода на гигаљама.* — Напраи́ла деца̀ гига́ље, па гига́ву по цѐл дьн.

гига́ви се несв *глуми да храмље.* — Немо̀ј се гига́виш, а̀ло ало̀сана, ка[д]-ти нѐје ни́шта!

гига́ља ж (обично у мн) **1.** *дрвене штуле за прелазак преко реке или за игру.* — Чоба́ни напра́ву гига́ље па о̀ду ко̀ј ће бр̀же. **2.** фиг *нога.* — Една̀ ме држу̀ овѐј мојѐ гига́ље. **3.** изр *иде на гига́ље.* — Ти́ зна́ш њѐга: и́де на гига́ље, па ка̀т сти́гне.

гига́љка ж (обично у мн) в *гигаља.* — Соплѐл се з-гига́љке на ко̀рен, па се разби́л.

гига́љче с (обично у мн) дем од *гигаља.* — Тра̀жим др̀во да детѐту напра́им гигаљчети́ја.

гига́ње с гл им од *гига (се).* — Боли́ га нога̀, па и́де з-гига́ње.

ги́гачки прил *гегајући се.* — И́ма да до̀јдем, ма̀кар ги́гачки.

ги́гне свр *скочи на једну ногу.* — Ськ ће ви́димо ко̀ј ће по̀долеко да ги́гне.

гидѐ прил *куда,* в *киде.* — Гидѐ си поша̀л? — Гидѐ ћеш? — Гидѐ су ти башта̀ и ма̀ти?

ги́жав, -а, -о *зарозан, неуредан,* в *смакљав.* — Онако̀ј ги́жав а̀ли свѐт.

ги́жља м *човек зарозаних панталона,* в *смакља.* — Ги́жљо, ће ти спа̀дну чеши́ре, устр̀гни ги ма̀лко.

ги́жљав, -а, -о *зарозан, неуредан,* в *смакљав.* — У ту̀ј вами́лију сви́ и́ду ги́жљави.

гижља́ви несв *хода зарозан.* — Евѐ га, вучѐ се до̀м, една̀ гижља́ви.

гижља́вче с *зарозано дете.* — Гижља́вче ги́жљаво, ка̀[д]-ће едну̀ш да нау̀чиш да се облече́ш?

ги́здав, -а, -о *дотеран.* — Сва̀ онако̀ј ги́здава отидѐ на собо̀р на Чоба́нац.

Гизда́вац м *ливаде.*

Ги́ла ж дем и хип од *Гиздава.*

ги́ла[1] несв *голица.* — Детѐ вришти́, бра̀т га мло̀го ги́ла. — Немо̀ј га ви́ше ги́лаш.

гила̀[2] ж *голицљивост.* — Мло̀го га гила̀, не сме́јеш да га пи́пнеш, одма̀ се ребе́ће. — И́ма гилу̀ (*голицљив је*).

гила́ње с гл им од *гила*[1], *голицање.* — Ово̀ј мало̀то детѐ мло̀го во̀ли гила́ње.

ги́ле-гу̀се ж мн *дечја игра: уштину се надланице суиграча па се покрећу горе доле уз речи*: „Ги́ле-гу̀се, ги́ле-гу̀се!“. — И́грају се деца̀ ги́ле-гу̀се.

ги́ли, ги́ли узвик *кад се голица дете.*

гили́нтер м *ветропир, непоуздана особа.* — Доклѐ ће се дру̀жиш з-гилинтери?

гили́ца несв **1.** *голица, сврби.* — Гили́ца ме нешто̀ по грби́ну. **2.** *чеше.* — Јѐла да ме ма̀лко гили́цаш.

гили́ца се несв *чеше се.* — Нек се са̀м гили́ца ако га сврби́.

гилица́ње с гл им од *гилица (се).* — И прасѐ во̀ли гилица́ње.

гили́цка несв у дем знач: *гилица (1, 2).* — Поглѐј кво̀ ме то̀ј гили́цка (**1**). — Во̀ли да га ма̀ти гили́цка пре[д]-цпањѐ (**2**).

гилицка̀ње с гл им од *гилицка.* — Нѐма вѝше гилицка̀ње!

гилицљѝв, -а, -о *голицав.* — Мло̀го је гилицљѝва.

гилѝцне свр *голицне.* — Сьг ће чѝча да те ма̀лко гилѝцне. — Гилѝцну ме нешто̀ у шѝју.

гилѝцне се свр *тргне се, измигољи се.* — Гѝлицну му се риба̀ из рўку и отидѐ у рѐку.

гилѝчка (се) несв у дем знач: *гилица (се).* — Кой̀ ме то̀ј гилѝчка? — Детѐ се гилѝчка, нешто̀ га подлазѝло. — Не вељаје да се то̀лко гилѝчка.

гиличка̀ње с гл им од *гиличка (се).* — Навѝкал на гиличка̀ње, па би сва̀ки ча̀с да га гилѝчкаш.

гѝлка несв **1.** *голица.* — Немо̀ј ме гѝлкаш. — Нешто̀ ме гѝлка у грбѝну. **2.** фиг *занима, интересује.* — Цѐло врѐме ме гѝлка кудѐ Пѐрса отидѐ тако̀ј ра̀но нис пўт.

гѝлка се несв *чеше се, голица се.* — Гѝлкај се са̀м, ја̀ ли ћу те гѝлкам! — Детѐ во̀ли да се гѝлка.

гилка̀ње с гл им од *гилка (се).* — Црче за гилка̀ње. — Ребѐће се од гилка̀ње.

гѝлне свр *голицне.* — [Ј]ош еднўш ли ме гѝлнеш, ћу се наљўтим на тѐбе.

гѝне несв **1.** фиг *предстоји.* — Не гѝне му тепа̀ње. — Не гѝне му а̀пса три го̀дине. — Не гѝне му ћо̀тек. **2.** фиг *мучи се, испашта, страда.* — Ја̀ гѝнем за моја̀ деца̀, рѐче Бо̀шко.

гинѐж м *опасна хладноћа, мраз, студен.* — Нѐ да-е ла̀дно, него гинѐж. — Не изла̀зи бес-по̀требу, наўлице-е гинѐж.

гѝци, гѝци, узв *за дозивање свиња.*

гѝцне се свр *ритне се.* — Немо̀ј се вра̀ньча гѝцне да те осака̀ти.

гѝчи несв *тешко хода, хода под теретом.* — О[н]-на коња̀, а ја̀ гѝчим ус Купѝнски рѝд, те се тако̀ј некако̀ довўкомо дома̀.

гѝџа ж бот *чокот.* — Донѐл ми гро̀зје дирѐк од гѝџу.

глава̀ ж *глава,* в *стан*², в *поставник,* в *бела глава,* в *бестрага му глава,* в *глава у торбу,* в *орати спрома главе,* в *говеђа глава.*

/глава̀ у то̀рбу/ изр *велики ризик.* — Таква̀ му работа, ѕѝда комѝни, вазд̀ьн му глава̀ у то̀рбу.

гла̀ван¹, -вна, -вно *најважнији.* — Ако-е о̀н гла̀ван, кво̀ тѝ тўј рабо̀тиш?

гла̀ван² м *главни.* — О̀н је гла̀ван у о̀пштину за по̀рез.

главачкѝ прил **1.** *на главу.* — Па̀дал главачкѝ, ово̀лка у се чамўга дѝгла. **2.** *одмах, с места.* — Како̀ га она̀ вѝкну, до̀трча главачкѝ. — Тр̀чи главачкѝ куде баштў [да му ка̀жеш] да бр̀зо до̀јде до̀м.

главачкѝм прил в *главачки* **1.** *на главу, главом.* — Главачкѝм је слетѐл низ ба̀самаци. — Главачкѝм ўдари у ѕѝд. **2.** *одмах, сместа, наврат-нанос.* — Главачкѝм да си доша̀л до̀м. — Главачкѝм отрчѝм у по̀шту да ўзнем дѐпешу, да вѝдим кво̀ ми ја̀вља. — Ако сьг нѐће [да] рабо̀тиш, јўтре ће трчѝш главачкѝм.

главѝна¹ ж ауг и пеј од *глава.* — Свѐ ми е то̀ј замесѝла тај неотрѐпана главѝна.

главѝна² ж в *главчина.* — На главѝну стојў спице, на спице на̀плата, па шѝна опшѝва то̀чак.

главѝнчина ж аугм и пеј од *главина¹.* — Не мога̀ да дока̀рам у рѐд тўј главѝнчину, па то̀ј ти-е.

главѝња несв *луња, скитара.* — Главѝња по Чемѐрник, ни са̀м не зна̀је зашто̀ и кудѐ.

глави̓ца ж **1.** дем и хип од *глава.* — Детѐ и̓ма глави̓цу ко песни̓чка. **2.** бот *плод неких повртарских биљака.* — Поглѐј колкѐ су глави̓це на лу̓к.

глави̓чка ж **1.** дем и хип од *глава, главица.* — Кудѐ детѐ боли̓ глави̓чка да ви̓ди ба̓ба? **2.** дем од *главица, главичица.* — Настру̓жи ми ову̓ј глави̓чку купу̓з за сала̓ту. — Донѐси неко̓лко глави̓чке лу̓к ис по̓друм.

главња̓ ж **1.** *угарак, комад дрвета који се у огњишту још жари.* — Запрѐћем главњу̓ у огњиште, да и̓мам жа̓р за ју̓тре, за по̓тпалу. **2.** фиг *цигарета.* — Ста̓лно држи̓ главњу̓ [у] уста̓, ко̓ му се не огади тѝја дуванчи̓на.

/**главња̓ ти уста̓**/ изр *каже се ономе ко је изговорио нешто несувисло.* — Главња̓ ти уста̓ што ми злова̓риш у ку̓ћу.

главњи̓ца ж бот *житни паразит у виду гљиве* Secale cornutum. — Појави̓ла ни се главњи̓ца у жи̓то.

главњи̓чка ж дем од *главња̓.* — Поту̓ри главњи̓чку, разр̓гај о̓гењ да се разгори̓.

главобо̓лка ж *главобоља.* — Па̓ти од главобо̓лку, ни̓шта му не пома̓га.

главобо̓ља ж фиг *проблем.* — Од њѐга ста̓лно и̓мам некѐ главобо̓ље. — У̓век ми напра̓и неку̓ главобо̓љу, зато̓ј нѐћу да га ви̓дим.

гла̓воња м **1.** *човек велике главе.* — Му̓ж во[ј]-е једьн гла̓воња, кьд га ви̓диш одма̓ ће га познаѐш. **2.** пеј *тврдоглав, самовољан човек.* — Гла̓воња, ни̓шта му не мо̓ж уту̓виш у гла̓ву, о̓н си вучѐ на свому̓ ши̓ју.

главура̓н м **1.** *човек велике главе, главоња.* — Сми̓рите то̓га главура̓на, да му ја̓ не доо̓дим. — Са̓мо ли ми до̓јде они̓ја главура̓н, гла̓ву ћу му расцо̓пам. **2.** *својеглав, тврдоглав човек.* — Не зна̓ш ти̓ кака̓в је то̓ј главура̓н поста̓л, ни̓шта не слу̓ша.

главу̓рда ж ауг и пеј од *глава.* — Коѐ ће му оно̓лка главу̓рда кьд не ми̓сли кво̓ рабо̓ти.

главурда̓н м в *главуран (1, 2).* — Главурда̓н, не мо̓ж гла̓ву да провучѐ да облечѐ џемпи̓р (**1**). — Мло̓го ми знаѐ ти̓ја главурда̓н, како̓ навиѐ на свој вра̓т, тако̓ј си рабо̓ти. (**2**).

главу̓рес, -та, -то **1.** *велике главе.* — Главу̓рес како мо̓ј Га̓љча. — Главу̓рес на башту̓. — Детѐ вој главурѐсто, а ни̓шта не зна̓је. **2.** фиг *тврдоглав.* — Мло̓го е главу̓реста, тѐшко ће с њу̓ излѐзнеш на кра̓ј.

главури̓на ж **1.** ауг и пеј од *глава.* — Ма̓кни ту̓ј главури̓ну, ни̓шта о[д]-тѐбе не ви̓дим. **2.** фиг *тврдоглава, самовољна особа.* — Не мо̓ж да нака̓раш ту̓ј главури̓ну да ти нешто̓ помо̓гне.

гла̓вча м пеј *тврдоглав човек.* — Узѐл га, мо̓ре, она̓ј Ро̓скин гла̓вча, па га не вр̓ћа.

главчѐ с дем и хип од *глава.* — Ва̓ркај главчѐ на детѐ, малѐцко је, да га не огребѐш.

главчѐнце с дем и хип од *главче.* — Кьд га ку̓паш па̓зи како̓ му држи̓ш главчѐнце.

главчи̓на ж *део точка на колима кроз који се провлачи осовина,* в *главина.* — Главчи̓на на то̓чак се пра̓и од расто̓во др̓во, да-е по̓јака.

гла̓вша м *глупак.* — Така̓в се гла̓вша ода̓мно нејѐ роди̓л. — Каквo̓га си гла̓вшу роди̓ла, Бо̓же!

глаго̓рак м *куглица у звечки или прапорцу.* — Испа̓дал глаго̓рак из детѐтову звѐчку.

гладѐж м *велика глад.* — У ра̓т куде на̓с бѐше голѐм гла̓деж.

гла̓дначьк, -чка, -чко *помало гладан.* — Ако си ми гла̓дначьк, ће ти стри̓нка попр̓жи јајцѐ.

/**гла̓дна го̓дина**/ изр *одужи се штогод, предуго траје.* — Кьд кулу̓чиш отѐгне се дьн ко гла̓дна го̓дина, ни̓како да про̓јде.

гладнéје несв *гладни, постаје гладан.* — Ус-тéшку рабóту бр́зо се гладнéје.

гладни́к м *гладница, незасит човек.* — Не мóш се засúти гладни́к кóлко едé.

гладувáње с гл им од *гладује.* — Спрéгоше ми се децá од гладувáње.

глађосувáње с гл им од *глађосује.* — Ископнéше им децá од глађосувáње.

глађосу́је несв *гладује у великој оскудици.* — Сáмо ви вр́љајте рану́ док дру́га децá глађосу́ју.

гламњá ж *угарак,* в *главња.* — Поћу́шни гламњу́ да се óгењ не загáси.

/**глáнц нóв**, -а, -о/ изр *потпуно нов, оно што се први пут облачи.* — Обу́кал глáнц нóво одéло.

глáнц пани́р м *шмиргла.* — Ку́пи ми у продáвницу и глáнц папи́р за шпóрет.

глáнца (се) несв фиг *дотерује (се).* — Глáнца одéло за ју́тре. — Цéло ју́тро се глáнца, не казу́је кудé ће.

гланцáње с гл им од *гланца (се).* — Óдви ми се од његóво гланцáње.

глáнцне (се) свр *дотера (се) овлаш, колико-толико (се) уреди.* — Глáнцни ми мáлко ципéлке. — Причéкај докле се глáнцнем мáлко.

глáнца м *црномањаст човек.* — Пројдé нис пу́т неки́ глáнца, не познáвам га кои́ је.

Глáнца м *надимак за мушкарце са Власине.*

глáськ м дем и хип од *глас.* — Штó си такóј утањи́л з-глáськ?

глéда (се) несв (имп: глéј) **1.** *чува, негује.* — Не мóгу с вáс, мóра да глéдам мáтер. — Кьд остарéјем, кóј ће ме глéда? — Јá, стáра, ли вáс, млáди, да глéдам? **2.** *воде љубав, воле се.* — Сóћа и Мари́ка се глéдају вéћем три-гóдине. **3.** *пази.* — Докле се не вр́нем, глéј и мојá говéда. **4.** *труди се.* — Глéј да сработиш тóј докле се не стáвни.

гледáње с гл им од *гледа (се), виђење.* — Били́ на гледáње девóјку куде Ми́лчини.

гледьц м *зеница ока.* — Глéј ме у гледьц ка[д]-ти орáтим.

глеђóсан, -а, -о **1.** *онај који има глеђ.* — Двапу́т су глеђóсане овéј стóвне за вóду и кондири́ за ракúју. **2.** фиг *умазан, запрљан.* — Којá ће га поглéда кьд је онакóј глеђóсан.

глеђосувáње с гл им од *глеђосује.* — Бéше óн мáјстор за глеђосувáње су́дови о[д]-ѕевњу́.

глеђосу́је несв **1.** *ставља глеђ земљаним посудама.* — Грнчáр нáјубаво глеђосу́је кондири́ и стóвне. **2.** фиг *прља, масти.* — Што гóђ облечé, глеђосу́је са знoéње и тéшку рабóту.

глеђóше (се) свр **1.** фиг *осуши се, пропадне од тешког посла.* — О[д]-толку рабóту се глеђóше човéк, непостáне. **2.** фиг *запече (се).* — Серсéм домаћи́ца — су́дови вој се глеђóшу од непрањé (ирон). **3.** фиг *запрља (се), замасти (се).* — Свé кошу́ље глеђóше по рабóту, мóж ги пóсле вр́љи, прањé им не помáга.

глежáњ м *зглоб на нози.* — Лóшо е ступи́ла, па изместúла глежáњ.

глéжиње с в *глежањ.* — Боли́ ме ногá у глéжиње, лóшо сам ступи́ла.

глéј (мн глéјте) имп од *гледа.* — Глéј да дóјдеш дóм за ви́дело. — Глéј гу Мари́ка квó рабóти.

/**глéј си рабóту**/ изр *баш те брига.* — Глéј си рабóту што онá др́њка. — Нек пцу́е кóлко óће, ти́ си глéј рабóту. — Нека си они́ млáту грáње, глéј си твојý рабóту.

глéтав, -а, -о **1.** *недопечен, гњецав,* в *стуштен.* — Лéб ми испáде нештó глéтав. **2.** фиг *лењ, спор човек.* — Пó глéтавога му́жа о[д]-тéбе несьм видéла. — Млóго глéтава женá, едвá се вучé, мрзи гу што-е жи́ва.

глéтка несв у дем знач: *гледа, гледуцка.* — Глéтка на еднó окцé, спáла му вáтрица.

глетó[1] с *длето.* — Трéбе да ку́пим глетó да издубéм кору́бу за сви́ње.

глето̀² прид *непечено.* — Ово̀ј лепчѐ јо̀ш глето̀.

глѐтоња м *лењ, спор човек.* — Кудѐ ми бѐоше о̀чи да по̀јдем за глѐтоњу?

глето̀ше се свр *улењи се.* — Гletоса̀л се о[д]-цедѐње. — Глетоса̀ла се, па се вучѐ ко помѐтина.

глѝбав, -а, -о **1.** *мочваран, глибовит терен.* — Мѐсто е мло̀го глѝбаво за косѐње. **2.** *кишовито, магловито.* — Мло̀го глѝбаво врѐме за рабо̀ту. **3.** фиг *лоше, зло доба.* — До̀шло неко̀ глѝбаво врѐме, не зна̀ш коѐ да рабо̀тиш. **4.** *мокро, блатњаво.* — Чѝжме ми скро̀з глѝбаве.

глѝбавац м **1.** *мокро, мочварно место.* — Пројдо̀мо глѝбавац у Бла̀то, па у Селѝчевицу. **2.** *лењ, мекушан човек.* — Нѝшта се не на̀дај од њега, о̀н је едьн глѝбавац.

глиба̀к м *глибовито место.* — Упа̀домо у некѝ глиба̀к до гу̀шу, една̀ се изву̀комо. — Каква̀ лива̀да, са̀м глиба̀к.

глиба̀нац м *глибаво земљиште.* — Та̀м је глиба̀нац, па̀зи како̀ ће про̀јдете. — Па̀де кѝша, лива̀да поста̀де глиба̀нац, не мо̀ж се ко̀си.

глибь̀ц м **1.** *глибаво место.* — Закаса̀мо, заглавѝше ни се ко̀ла у глибь̀ц. **2.** *мокар, блатњав.* — Чера̀пе ти го̀л глибь̀ц.

глибо̀сан, -а, -о *лењ, прљав.* — Мло̀го је глибо̀сан, о[д]-цра̀м да га човѐк и не поглѐда.

глибо̀ше (се) несв *улењи (се), испусти (се).* — Глибоса̀ла се, деца̀ запустѝла, нѝшта не дѝра по ку̀ћу.

глѝв, -а, -о *мокар, глибав.* — Гливо̀ врѐме, не мо̀ж се рабо̀ти. — Гливо̀ др̀во тике чма̀и на огњѝште, нѐће горѝ.

глива̀к м *предмет који је мокар, сав у води.* — Ово̀ј нејѐ кубарчѐ за о̀гењ, ово̀ е глива̀к. — Чера̀пе му глива̀к.

глива̀ц м (мн гливцѝ) *предмет који је мокар.* — Утепа̀ла га кѝша, одѐло му глива̀ц. — Собу̀вај тѝја гливцѝ да ги осу̀шим над огњѝште.

глѝвка ж пеј *запуштена, глибосана жена.* — Не мо̀гу да глѐдам ону̀ј глѝвку ко̀лко се запуштѝла.

гливо̀сан, -а, -о *мокар, углибављен.* — Ударѝла слота̀, дојдѐ гливо̀сан ис Предѐње.

гливо̀ше се свр *натопи се водом, углибави се.* — Три-дьна̀ па̀да кѝша, о̀ткоси се гливоса̀ли, још ги ватѝла у̀спарина, па це скапу.

глѝпка ж *лења, прљава жена.* — Поглѐј како̀ излѐда глѝпка глибо̀сана.

глѝста ж зоол *глиста*, в *бесне глисте.* — Детѐ добѝло глисте.

гло̀ба ж *казна, намет.* — Голѐму му гло̀бу ударѝли. — Па̀зи да ти за то̀ј не напла̀ту гло̀бу. — Тој нејѐ по̀рез, то̀-е гло̀ба!

глобѐвља несв *кажњава, глоби.* — Ва̀ти ли ги у штѐту, о̀дма ги глобѐвља.

гло̀бен, -а, -о *кажњен.* — Доськ несьм гло̀бен, сьг мо̀ж да ме огло̀бу због сѐчу у држа̀вну шу̀му.

гло̀било с *дубока баруштина, живо блато*, в *потресуља.* — Не тѐрај говѐда у гло̀било, це загло̀бу.

глобљѐва несв в *глобевља.* — Бо̀ље да пла̀тиш о̀дма, нѐго да те држа̀ва глобљѐва.

глога̀њ м **1.** фиг *већа животињска кост.* — Несмо̀ пцетѝшта да едѐмо са̀мо глога̀њи. **2.** фиг *неудобна обућа.* — Што̀ си обу̀л тѝја глога̀њи, ће ти утѐпају но̀ге? **3.** фиг *зглобови руку и ногу.* — Болу̀ ме глога̀њи од рабо̀ту.

глогиńак м *глогова шума, врзине.* — Беше убава ливада, а ськ порасал голем глогињак, не мож се пројде.

глогиње с зб им **1.** *глогов жбун.* — Исеко оној глогиње по[д]-цлог на Момчилово. **2.** фиг *жбуње.* — Долњи Големи рид све урасал у трње и глогиње.

глогињка ж **1.** *плод глога, глогиња.* — Кој ће, бре, да бере глогињке? **2.** изр: **млати глогињке; једе глогињке** *говори глупости, трабуња.* — Пусти гу, нека млати глогињке. — Једе глогињке од ка[д]-це родил.

глођање с гл им од *глође (се) (1, 2).* — Не мож ги намири ни глођање коске (*1*). — Сваки дьн глођање за по нешто, како неће оболеје (*2*).

глође несв **1.** фиг *гребе.* — Чешире глођу дупе без гаћу. **2.** фиг *секра, изједа.* — Од малечко ме глође, у гроб ће ме откара. — Мука ме глође, немаштина ме глође, како да се не једем ко месец?

глође се несв фиг *секира се, изједа се.* — Немам си мирку, само се глођем те за овој, те за оној.

глок м *глох.* — Сашила сукњу на глок.

глокче с дем од *глог.* — Убацкал се на глокче. — Свръљи цемпир на глокче, па вати да коси.

глоцка несв **1.** у дем знач: *глође, једе.* — Врљи Ђуми неку коску, не[к]-глоцка куче. **2.** фиг *секира, брине.* — Тој детиште ме стално за по нешто глоцка.

глоцка се несв у дем знач: *глође се*; *секира се, брине се.* — Глоцкај се за овој, глоцкај се за оној и не видо кьд ми век пројде.

глоцкање с гл им од *глоцка (се)*, **1.** *једење.* — Кво си спремила за глоцкање? **2.** фиг *брига, секирање.* — Живот ми пројде у стално глоцкање.

глоцне свр *на брзину поједе.* — Да нешто глоцнемо докле стигне ручак. — Има ли нешто да се глоцне на брзину?!

глув, -а, -о *који не чује*, изр: — Глув, па не чује (*ирон*).

глувак м *глув човек.* — Он је едьн тежак глувак. — Не викај глувака, неће те чује.

глуван м **1.** *наглув*, в *глувак.* — Збрали се глувани, па откачили радио да слушају. **2.** *онај што се прави глувим.* — Глуване једьн, докле ћу те викам, а ти се праиш да ме не чуеш.

глувара ж/м **1.** *глува особа.* — Залуд причаш на тај глувару, не чуе те. — Есьм ли оратила на глувару, ал не слуша? **2.** фиг *скитница, беспосличар.* — Куде севаздьн вучеш с тај глувару?

глувари несв *беспосличи, губи време.* — Глувари з-друство, не сврта се.

глуваћ м в *глувара.* — Не мож се никако споразумиш с тога глуваћа.

глувеје несв **1.** *губи слух.* — Почел да глувеје. **2.** фиг *губи време, глувари.* — Глувеје по цел дьн по село.

глувка ж **1.** *наглува жена, глувача.* — Ако је она глувка, има неки у кућу да се о[д]ѕива. — Што се праиш глувка кьд ме чуеш? **2.** *она која се прави да је глува.* — Праи ми се тај глувка, а све знаје кво се работи по малу.

глувла ж в *глувка.* — Вика онуј глувлу да излезне, ал ме не чу, ел неје туј.

глувља м в *глуван[1]*. — Не могу да довикам онога глувљу из Буђину падину.

/глуво куче/ изр *луталица, скитница.* — Слепута се ваздьн тој глуво куче. — Викај ми оној глуво куче да се довуче дом.

глувоња м *наглув човек.* — Отиде ми онија глувоња, не мога га довикам.

глувота̀ ж *тишина, глувоћа.* — Без деца̀ у ку̀ћу-е глувота̀. — Са̀м човѐк зара̀сне у глувоту̀, па му по̀сле свѐ смѝта.

глу̀вча м аугм и пеј *наглув човек, глувађ.* — Честѝт глу̀вча четри чу̀је (*изр*). — Глу̀вчо глу̀ви, кудѐ си до сьг, оно̀лко те вѝкам.

глупавча̀к, -чка̀, -чко̀ *приглуп.* — Глупавча̀к си-е од малѐчко, ал не ма̀ри. — Глупавчка̀ на ма̀тер.

глупа̀ндер м *глупак.* — Очува̀ла оно̀лкога глупа̀ндера а ськ гу дуѝч не слу̀ша.

глупѐрда ж/м в *глупандер.* — Кьд ва̀тим да бѝем туј глупѐрду, да му се напла̀тим за свѐ.

/глу̀пи а̀вгус/ изр в *глупи торник.* — До̀вуче ли се вѝше тѝја глу̀пи а̀вгус?

/глу̀пи то̀рник/ изр *каже се за онога који је приглуп.* — И глу̀пи то̀рник би то̀ј зна̀л да урабо̀ти, а тѝ не зна̀ш.

глу̀пос м *бесмислица, будалаштина,* в *одбие на глупос.* — Нѐма по̀голема глу̀пос о[д]-то̀ј. — Како̀ да се изва̀дим из глу̀пос што сам напраѝл?

глупо̀ћа ж в *глупос.* — Напраѝ глупо̀ћу, да̀до си па̀ре за нѝшта и ськ мо̀гу да свѝрим у песнѝце.

глу̀пча м *глупак.* — Наша̀л сам да питу̀јем глу̀пчу за оно̀ј што не зна̀е.

глу̀ши несв *заглушује, не чује.* — Глу̀ши ме нешто̀ лѐво у̀во, сла̀бо на њѐга чу̀ем.

глу̀шча м в *глувља.* — Ѐл је ства̀рно глу̀шча, ѐл се пра̀и да не чу̀је.

гма̀ца несв *гази блато, гаца.* — Са̀мо си гма̀ца по ба̀ру, о̀пште не ѝде по пу̀т.

гма̀ца се несв *прља се блатом.* — Гмаца̀л се, гмаца̀л по то̀ј блатѝште, па се угма̀цал до гу̀шу.

гмаца̀ње с гл им од *гмаца (се).* — Цигларѝ завр̀ну нога̀вице, па гмаца̀ње до мога̀ње.

гма̀цне свр **1.** *угази у што житко.* — Оклизну̀ се, па гмацну̀ с опа̀нак у во̀ду. **2.** *зарони што у течност.* — Гма̀цни секѝрче у во̀ду да заду̀је држа̀ље.

гмечѐње с гл им од *гмечи, гњечење.* — Ел ѝмаш ону̀ј беду̀ за гмечѐње компирѝ?

гмѐчи несв **1.** *гњечи.* — Не гмѐчи сѝрење, не праѝш урду̀. **2.** *туче кога гњечећи га.* — Кьд ва̀ти да га гмѐчи, зама̀ко му ѝскара пашља̀к.

Гмѝтар м *име.*

Гмѝтра ж *име.*

Гмѝтровдьн м *Митровдан.* — На Гмѝтровдьн дунђѐри се вр̀ћају од рабо̀ту, тьг почѝњају сва̀дбе, собо̀ри, весѐље.

гмичѝ несв *хода у обући у коју је ушла вода.* — Свѐ му гмичу̀ но̀ге, ће се прела̀ди.

гмѝчка несв у дем знач: *гмичи.* — Напунѝла ми се чѝжма с во̀ду па гмѝчка ли, гмѝчка кьд о̀дим.

гмѝчкав, -а, -о *гмацав* — Опьнци му гмѝчкави, пропу̀штају во̀ду.

гмичка̀ње с гл им од *гмичка.* — До̀јади ми гмичка̀ње, мо̀ра да ку̀пим но̀ви опьнци.

гможденѝк м *конац којим се ните везују за узленик на разбоју.* — З-гможденѝк се заврзу̀ју нѝтке за тоја̀шке.

гму̀ра несв *зарања, потапа, гњури.* — Не гму̀рај обу̀ћу у во̀ду.

гму̀ра се несв *гњура се.* — Поглѐј како̀ се пѝле гму̀ра у во̀ду. — Гму̀рају се прашчѝна у сла̀му.

гмура̀ње с гл им од *гмура (се),* **1.** *гњурање.* — Пр̀ви е у гмура̀ње у бобата̀ло. **2.** фиг *избегавање проблема.* — С гмура̀ње гла̀ву у пѐсак нѝшта нѐће напра̀иш.

гму́рац м зоол *птица која се гњура у воду, гњурац,* в *плискавац.* — Да ви́диш како́ се гму́рци пли́скају по во́ду.

гму́ри несв *гњури.* — Гму́ри с отво́рене о́чи.

гму́рне свр **1.** *загњури.* — Гму́рни си ма́лко гла́ву у во́ду да гу ола́диш. **2.** фиг *сакрије.* — Гму́рни ово́ј негде́ да га ни́ки не на́јде.

гму́рне се свр **1.** *загњури се, окупа се.* — Нека́ се о́н ма́лко гму́рне у реку́, а ти́ па́зи гове́да. **2.** *прогура се, пробије се кроз гужву.* — Гму́рну се у на́род и дове́де га зача́с. **3.** фиг *нестане.* — Гму́рну се за́јац у шиба́к и не видо́мо га ви́ше. — Гму́рну се риба́ у ви́р, пот ка́мен.

гму́ца ж *израслина, чворуга, оток,* в *чамуга.* — Ди́гла му се ово́лка гму́ца на ру́ку, тре́бе га во́дим куде до́ктура.

гно́ј м *ђубре.* — Гно́ј ис-коша́ру те́рамо на њи́ву за компири́.

гно́и / гно́ји[1] несв *лучи гној* — Убацка́л се на тр̍н па му нога́ гно́и.

гно́и / гно́ји[2] несв *ђубри.* — У је́сен ел у про́лет гно́јимо њи́ве.

гња́са несв **1.** *задаје тупе ударце, удара, стреса.* — Немо́ј га гња́саш то́лко, ће га уте́паш. — Дете́ се не гња́са, ће га стресе́ш, да му се наду́је меши́нка. **2.** фиг *једе пуно.* — Погле́ј ко́лко гња́са, ко да ле́б три-да́на неје́ виде́л.

гњаса́ње с гл им од *гњаса.* — Оно́лко гњаса́ње, и па́ те не слу́ша. — А́ло ни-е́дна, на́праи шкембе́ о[д]-то́лко гњаса́ње.

гњезде́ње с гл им од *гњезди (се).* — Вре́ме им је веће́м за гњезде́ње коко́шку.

гње́зди несв *смешта младунце у гнезду.* — Погле́ј како́ ква́чка гње́зди пили́ћи.

гње́зди се несв **1.** *прави гнездо.* — Вра́пци се гње́зду у сли́ву. **2.** *смешта се у гнездо.* — Гње́зди се Пирга у ја́сле, ће снесе́ јајце́. **3.**фиг *намешта се дуже да седне.* — Кво́ се то́лко гње́здиш, неће снесе́ш јајце́?!

гњездиче́ с дем и хип од *гнездо, гњездашце.* — Пупуња́к напра́ил гњездиче́ пот ка́мен на Клису́рку.

гњездо́ с *гнездо.* — Вра́не напра́иле гњездо́ у вр̍ бу́ку.

гње́тав, -а, -о в *глетав.* **1.** — Гње́тав ле́б се не мо́ж еде́. **2.** фиг *тежак, спор човек.* — Мло́го гње́тав неки́ чове́к, докле урабо́ти, ти́ изгу́биш живци.

гњете́ несв **1.** *набија, става нешто унутра.* — Гњете́ у ру́пе ка́мење, да не изле́зне пу́в. **2.** *крије.* — Бо́г зна́е куде́ гњете́ ону́ј пе́нѕију, по́сле гу ни са́м не мо́ж на́јде. **3.** фиг *једе.* — Ста́лно нешто́ гњете́ по уста́, ненаје́шник. — Погле́ј га како́ гњете́, едноиза́друго, ко да ни́кад ле́б нее́ виде́л.

гњете́ се несв **1.** *гура се, намеће се.* — Немо́ј се гњете́ш куде ти нее́ ме́сто. **2.** *крије се, скрива се.* — Гњете́ се та́м по оне́ј со́бе, не мо́ж гу ни́ки ви́ди.

гњете́ње с гл им од *гњете (се),* **1.** *скривање.* — Какво́ ти је па то́ј ста́лно гњете́ње па́ре по са́ндуци? **2.** *једење.* — Удебели́л се од оно́лко гњете́ње.

гњи́дла ж *особа која има гњиде.* — Немо́ј куде ту́ј гњи́длу, ва́шке ће добие́ш.

гњи́л, -а, -о *гњио, омекшан, труо.* — Оби́ђ да ви́ш како́ су бла́ге гњи́ле кру́шке.

гњи́лав, -а, -о в *гњил.* **1.** *омекшан, мек.* — Остри́ке се је́ду ка[д]-цу гњи́лаве. **2.** фиг *лош, непријатан.* — Гњи́лав неки́ чове́к, не́ће ни да проора́ти с те́бе. **3.** фиг *влажан, мокар.* — Дошло́ гњи́лаво вре́ме. — Ова́ј гњи́лава дрва́ не́ће ни да гору́.

гњи́лка ж *лења, нерадна жена.* — Не́ће ти тај гњи́лка до́јде на мо́лбу.

гњоа́рка ж *сандук који се стави на саонице за превоз ђубрета.* — Зи́мени иска́рамо ђу́бре з-гњоа́рку по њи́ве, па кьд окопне́је, растр̍вимо га.

го̍ м *погодак у фудбалу, гол.* — Па̍ша им пр̍ви да̍де го̍, по̍сле ги напуни̍мо з-го̍лови и победи̍мо.

/гове̍да/ изр **у гове̍да** *да чува говеда.* — Отиде̍ Ми̍ле у гове̍да. — Зна̍е ли се који̍ ће ју̍тре у гове̍да?

Говедаро̍вци м мн *заселак Жутина,* в *Курте.* — Смину̍ куде Ку̍ртини у Говедаро̍вци.

говеда̍рче с дем од *говедар.* — Ма̍мино говеда̍рче, у̍баво ми па̍зи гове̍да.

/гове̍ђа гла̍ва/ изр *нешто што је за некога превелико, недостижно, превелики залогај.* — Нашла̍ ма̍чка гове̍ђу гла̍ву, па ми̍сли ће гу поеде̍. — То̍-е за те̍бе гове̍ђа гла̍ва, и̍ч се не супе̍тли!

гове̍ђи опьнак м в *опьнак.* — Сами̍ смо си праи̍ли гове̍ђи и свињ̍ски опьнци.

гове̍ђина ж *говедина, говеђе месо.* — Ре̍тко смо суши̍ли гове̍ђину.

гове̍че с изр *орати на ~.* — Ора̍ти на ње̍га, ора̍ти на гове̍че — и̍сто ти-е.

говече̍нце с дем и хип од *говече.* — Сто̍ку прода̍до, заварка̍ тике едно̍ говече̍нце за за̍пат.

говне̍нце с **1.** дем од *говно.* — Кака̍в је а̍лав, изе̍л би си и своѐ говне̍нце. — Своѐ говне̍нце не смрди̍ (*изр*). **2.** ирон фиг *дете.* — Ово̍ј ли-е твоѐ говне̍нце те га тако̍ј па̍зиш?

говно̍ с **1.** *измет.* **2.** фиг *дете.* — Ово̍ е моѐ говно̍. — О[д]-цвоѐ говно̍ то̍ј да доче̍кам да ми ка̍же. **3.** фиг пеј *покварењак.* — Испа̍де о̍н голе̍мо говно̍. **4.** изр: — Еде̍ го̍вна (*прича без везе, лупета*). — Изе̍до го̍вна (*изланух се без потребе*). — Је̍ђ го̍вна! (*псовка, галата*). — Не ди̍рај говно̍ (*нечовек*). — Низ бр̍до се и говно̍ тркаља (*лако је нешто урадити*).

говнова̍љ м зоол *котрљан, балегар* Skarabaeus sacer L.

говња̍р м фиг пеј *покварењак, мурдар.* — Кака̍в ма̍јстор, о̍бичан говња̍р. — То[г]-говњара̍ да ми ви̍ше у ку̍ћу неси̍ пусти̍ла. — Голе̍м говња̍р и̍спаде побра̍тим, за̍еба ме у пи̍зду ма̍терину.

говња̍ри несв фиг *ради нешто без сврхе,квари посао.* — Кобаја̍ги ко̍си, само говња̍ри по лива̍ду.

говња̍рка ж фиг *мурдарка, покварењица.* — Па̍ ти дооди̍ла ста̍ра говња̍рка да те обрко̍ли.

говњи̍в, -а, -о **1.** *упрљан људским изметом.* — Куде̍ ли је тој проодил ка[д]-цу му чи̍жме говњи̍ве? **2.** изр: **говњи̍ва мо̍тка** *добра батина.* — За ње̍га-е са̍мо говњи̍ва мо̍тка.

говњо̍сан, -а, -о *уаљен, претерано размажен.* — Сва̍ вој деца̍ говњо̍сана. — Не веља̍е што-е то̍лко говњо̍сана.

говњосува̍ње с гл им од *говњосу(ј)е (се).* — От кра̍ј си нави̍кло на говњосува̍ње, па се и ськ говњосу̍је.

говњосу̍е (се) / говњосу̍је (се) несв *претерано (се) мази, квари (се).* — Немо̍ј га ви̍ше говњосу̍еш, ко бо̍га те мо̍лим. — Немо̍ј се ви̍ше говњосу̍еш, то̍ј не трпи̍м.

говњо̍ше свр фиг пеј *размази, упропасти.* — С то̍лко але̍ње говњоса̍ла дете̍, па ни̍кога не слу̍ша. — Говњоса̍л се па не̍ма ви̍ше куде̍.

годе̍је несв *свиђа се, годи, одговара чему.* — Не зна̍м кво̍ му-е, куде на̍с му ни̍шта не годе̍је, о̍ће да се вр̍не у рабо̍ту. — Годе̍је, не годе̍је, да̍л си си па̍ре за ње̍га, па га ськ но̍си до̍ма. — Годеја̍ло ти, не годеја̍ло, тако̍ј ће би̍дне!

годећки̍ / годећки̍м прил *намерно.* — Гађа̍л ме је годећки̍. — Годећки̍ ме је у ону̍ј гунгу̍лу оцепи̍л са шпица̍љку. — Све̍ што рабо̍ти, рабо̍ти годећки̍м.

го̀дина ж *годишњица*.– У четвр̀так ће ста̀вимо го̀дину како̀ смо се узѐли. — У субо̀ту ту̀рамо го̀дину на башту̀.

годѝнка ж хип од *година, годиница*. — Детѐ вој напунѝло три-годѝнке а jо̀ш не ора̀ти.

годиња̀к м *брав од годину дана*. — О[д]-тѐлци ћу продадѐм еднога годињака̀, да пла̀тим гло̀бу на држа̀ву: по̀рез, прѝрез и оста̀ло.

годињу̀је несв **1.** *проводи годину дана*. — Бр̀зо це вр̀немо из Мачка̀тицу, нѐће годињу̀јемо. **2.** *чува до годину дана* (*прасе*). — Годињу̀јемо еднò прасѐ.

годишња̀р м **1.** *дете од годину дана*. — Већѐм ти-е уну̀к годишња̀р. **2.** *брав од годину дана*. — Ће зако̀љемо свињчѐ кьд бу̀де годишња̀р. **3.** *онај ко се појављује једном у години*. — О̀н је годишња̀р, доо̀ди тако̀ј едну̀ш у го̀дину.

годѝшњо прил *за годину дана, годишње*. — Дунђѐри доо̀ду двапу̀т годѝшњо. — Едну̀ш годѝшњо пла̀ћамо траварѝну.

го̀ђ речца **1.** *год*. — Куде го̀ђ да по̀јдем, о̀н се creòри. — Како го̀ђ да га урабо̀тим — невеља̀је му. **2.** *воља ти, или или*. — Го̀ђ ти ово̀ј, го̀ђ ти оно̀ј, у̀зни коѐ о̀ћеш.

гоешљѝв, -а, -о *склон гојењу*. — Да су ни пра̀сци гоешљѝви ко што-е детѐ.

го̀жје с *гвожђе*. — На главѝну су две-грѝвне од го̀жје, а уну̀тра ту̀лац ѝсто од го̀жје.

го̀зје с *гвожђе*. — Кудѐ вучѐш тој го̀зје по авлѝју да ми-е да зна̀м?

го̀зјерица ж *окована ципела, гојзерица*. — Тьг сам носѝл го̀зјерице твр̀де, дубо̀ке.

го̀кне (се) свр *удари (се)*. — Па̀зи кьд музѐш Пла̀вку да те не го̀кне с но̀гу, да ти расѝпе млекò. — Го̀кну га у гла̀ву, о̀дма му ѝскочи ово̀лка гму̀ца. — Кудѐ се тако̀ј го̀кну, да ти излѐзне то̀лка чаму̀га?

го̀л, -а, -о **1.** *наг*. — Не веља̀је да ѝдеш по ку̀ћу тако̀ј го̀л. **2.** *непримерно одевен, разголићен*. — Тако̀ј го̀ла ли ћеш у на̀род да изла̀зиш? **3.** фиг *сиромашан, без ичега*. — У ра̀т ни Бу̀гари запалѝше ку̀ћу, оста̀домо го̀ли и бо̀си. **4.** изр: — Го̀л ко од ма̀jку ро̀ђен. — Го̀л ко пишто̀љ.

/го̀л-го̀лцат, го̀ла-го̀лцата, го̀ло-го̀лцато/ изр *без одеће, потпуно наг*. — Пред мѐне из вѝр оеднуш излѐзе дево̀јка го̀ла-го̀лцата.

/го̀ла-вода̀/ изр *сав мокар*. — Умо̀ри се ора̀ећи, са̀в сьм го̀ла-вода̀.

/гола̀ меса̀/ изр *бутине*, в *меса̀*. — Нејѐ гу сра̀м: облѐкла се, а вѝду вој се гола̀ меса̀.

Го̀ле гарѝне ж мтп *ливаде, пашњак, папратиште*.

голѐм, -а, -о *велики*. — Голѐм дѐдин уну̀к пора̀сал.

Голѐма Богоро̀дица ж в *Велика Госпоина*. — Ѕа̀дњи пут сам га видѐла на Голѐму Богоро̀дицу, она̀м, на Кр̀с.

голѐма бо̀лес ж *тифус*. — Умрѐл је од голѐму бо̀лес на Солу̀нски вро̀нт.

голѐма вра̀та с мн *главна врата на кући*. — Го̀сти се пречеку̀ју на голѐма вра̀та.

/голѐма ората̀/ изр *свађа, жучна расправа*. — То̀ј њѝно ће излѐзне на голѐму орату̀. — Чу̀ голѐму орату̀, па дојдо̀ да не пропу̀штим нешто̀. — Бѐж, да не глѐдаш, ѝмам си с њѐга голѐму орату̀.

Голѐма орнѝца ж мтн *њива*.

/голема̀ рабо̀та/ изр **1.** фиг *ситница, безначајна ствар*. — Голема̀ рабо̀та ако не до̀јдеш на врѐме. — Остаѝ га, голема̀ рабо̀та ако ти jо̀ш нејѐ врну̀л па̀ре. — Голема̀ рабо̀та што неѐ платѝл по̀рез, нѐће држа̀ва пропа̀дне. **2.** *велики посао*. — Ѝма голему̀ рабо̀ту, не мо̀ж да до̀јде лѐтени, ал зиму̀ске сѝгурно ће до̀јде. — Излѐзе то̀ј голема̀ рабо̀та, а мѝслешемо бр̀зо ће га срабо̀тимо.

Голе́ма река́ ж мтн *река која извире у Валмишшу, исйод Малог Чемерника, а улива се у Мораву, код Цейа, као Мушница.*

голе́ма сказа́љка ж в *сказаљка.* — Покварила се голе́ма сказа́љка на са́т.

голе́ма со́ба ж в *гостињска соба.* — Во́ди го́сти у голе́му со́бу.

големачѣк, -чка́, -чко́ *йовелики.* — Пора́сал ти уну́к големачѣк. — Бе́о си големачка́ кьд дојде́ ра́т и страда́ње.

голема́ш м *богаташ, газда.* — Башта́ му бе́ше голема́ш, а о́н све́ про́пи по кафа́не.

голе́ме боги́ње ж мн *велике богиње* variola vera. — Не поми́њај голе́ме боги́ње, та́м било́, та́м остало́.

големе́је несв **1.** *расше.* — Ова́ј твој пу́љпаз бр́зо големе́је. **2.** *узноси се.* — Са́мо га ти́ ва́ли, о́н о[д]-то́ј големе́је ко меју́р.

Голе́ми Божи́ћ м *йрви дан Божића,* в *Божић.*

голе́ми дьн м *йразник.* — На голе́ми дьн се не рабо́ти ни у ру́ке ни у њиву́.

Голе́ми кла́данац м мтн *извор.*

Голе́ми изво́р м мтн *извор.*

Голе́ми па́прат м мтн *ливаде.*

Голе́ми по́с м *Ускршњи йосш.*

Голе́ми ри́д м мтн *йланиска коса.*

Голе́ми Чеме́рник м *огранак Чемерника.*

/голе́мо говно́/ изр ирон *важан човек.* — Сьг је о́н у Леско́вац поста́л голе́мо говно́, не́ће с те́бе ни да ора́ти.

Голе́мо о́рниште м мтп *њиве*

големчѣк, -чка́, -чко́ *йовелики.* — Неје́ ви́ше детишња́р, поста́л големчѣк.

голе́мчић м *йалац.* — Огре́бал га мачо́р за голе́мчић.

големшѣк, -шка́, -шко́ в *големчьк (1, 2).* — Бе́ше си о́н тьг големшѣк, нее́ би́л детишња́р (*1*). — Мо́ре, големшѣк дьн ста́де: о́бдан мо́ж све́ [да] срабо́тиш (*2*).

голе́нике ж мн *колена.* — Не обу́ко се како́ тре́бе, све́ ми измр́зоше голе́нике.

го́ли (се) несв *огољује (се), ойкрива (се) део шела.* — Немо́ј да го́лиш ду́пе ту́ј пред љу́ди, сра́м је! — Не го́ли се на ову́ј ладно́ћу, це смр́знеш.

голиждра́в, -а, -о *разголићен, недовољно обучен,* в *голуждрав* — Што́ ти дете́ и́де тако́ј голиждра́во.

голиждра́вка ж *разголићена, недовољно обучена женска особа.* — Мо́ре, та́ј голиждра́вка, мло́го е о́пасна она́.

голиждра́вко м *разголићен, недовољно обучен човек.* — Ће те упр́ска ки́ша, голиждра́вко.

голиждра́вче с *разголићено дейе.* — Кьд ува́тим то́ј голиждра́вче, па га ишљи́скам по ду́пе, не́ће дете́ ви́ше да ми поди́ра.

голиждра́к м *недовољно обучена, разголићена особа.* — Куде́-[ј]е на ову́ј ладно́ћу поша́л ови́ја голиждра́к? — Ово́[ј]-е мо́ј ма́ли голиждра́к.

голиша́ив, -а, -о *голишав.* — Што́ си тако́ј голиша́ив изле́зал нау́лице?

голишља́к м *огољено месшо.* — Разгрну́ла голишља́к да вој се све́ ви́ди.

голишта́р[1] м *младунче йшице које још није добило йерје.* — У гњездо́ су јо́ш голиштари́, јо́ш ги ма́ти ра́ни.

голишта́р[2] м *сиромах.* — Сьг и́мамо ку́ћу, ви́ше несмо́ голиштари́.

голишта́рка ж *сиромашна жена.* — Има́ла сре́ћу голишта́рка, отишла́ у га́здини.

голишта̀рче с дем и хип од *голишйар.* — Да̀ј му неки̇ дроњък, да се обуче̇ голишта̀рче.

го̀лка ж *сиромашна жена, девојка без мираза.* — Узѐл, мо̀ре, неку̇ го̀лку озго̀р по[д]-Чеме̇рник.

/голо̀/ прил у изр: **било̀ се голо̀, босо̀** *сиромашан, йуки сиромах.* — Било̀ се голо̀, босо̀ па се некако̀ преживе̇ло.

голобра̀дес, -то (само за мушки и средњи род) *голобрад.* — Шће̇ ти то̀ј чеки̇ње, голобра̀дес си по̀убав? — Чијо̀ је то̀ј голобра̀десто момче̇?

гологла̀вес, -та, -то *гологлав.* — Ће се смр̀знеш тако̀ј гологла̀вес на ову̇ј др̀чу.

гологла̀вка ж *жена без мараме.* — Која̀ е оно̀ј гологла̀вка што с те̇бе на собо̀р орати̇?

гологла̀вче с *деīе са реīком косом.* — Ошиша̀мо гологла̀вче, ега̀ му порасте̇ по̀густа ко̀сица.

гологру̇дес, -та, -то *раздрљених груди, гологруд.* — Куде̇ си по ову̇ј зиму̇ поша̀л гологру̇дес?

гологу̇за ж **1.** фиг *ливада која слабо рађа, неродна, йосна земља.* — Утепа̀ се це̇ло ле̇то косе̇ећи Ми̇трове гологу̇зе. — Сви̇ бе̇гају у гра̀д, ни̇ки не̇ће на ове̇ј гологу̇зе. **2.** бот *биљка гологуза, водойија* Cichorium intybus. **3.** *сиромах, гоља,* в *гологузан.* — Та̀ј гологу̇за ка-це напи̇е ви̇ка да не зна̀е кво̀ ће с па̀ре. **4.** *жена која носи крайку сукњу.* — Видо̀ га с едну̇ гологу̇зу у ва̀рош.

гологуза̀н м фиг *сиромах, гоља.* — Бе̇гај, ће̇ро, на вре̇ме од гологуза̀на, доле̇ко му ле̇па ку̇ћа.

гологу̇зес, -та, -то *сиромашан, без имања.* — Сък се не се̇ћаш ка[д]-ци би̇л гологу̇зес, тък неје̇ има̀ло ку̇че за што̀ да те уа̀пе.

гологу̇зла ж фиг *сиромашка, сироīица.* — Несьм спа̀л на едну̇ гологу̇злу да гу у̇знем за жену̇.

гологу̇зоња м фиг *сиромах, гоља.* — Сьг је обогате̇л, па не па̀нти кьд је би̇л гологу̇зоња.

го̀ло ду̇пе с фиг *сиромашан човек, сироīиња.* — И̇грај ко̀ло ду̇пе го̀ло (*изр*).

голоду̇пес, -та, -то **1.** *који је без гаћа, йоцейаних йанīалона.* — Што̀ неси̇ закрпи̇л чеши̇ре него и̇деш голоду̇пес? **2.** фиг в *гологузес.* — Сьг ни се не се̇ћа, а кьд бе̇ше голоду̇пес свр̀ћаше за шиће̇р, га̀с и ори̇з.

голокра̀кес, -та, -то *голокрак.* — Што̀ си истрча̀л тако̀ј голокра̀кес, не ви̇диш ли да-е зима̀.

голокра̀кла ж ирон *жена обнажених ногу знаīно изнад колена.* — Не̇ћеш и ти̇ да о̀диш ко она̀ј Тико̀мирова голокра̀кла.

голокра̀коња м *онај који је голокрак.* — Немо̀ј да ми уво̀диш у ку̇ћу оно̀га голокра̀коњу.

голоку̇рес (само за мушки род) *који иде без гаћа, онај који је без йанīалона.* — Куде̇ су ти га̀ће па о̀диш голоку̇рес? — О̀ди си тако̀ј голоку̇рес по ку̇ћу, без чеши̇ре. — Куде̇ си пошьл голоку̇рес нау̇лице?

/го̀ло ме̇со/ изр *обнажени део буīине,* в *гола меса.* — Сцепи̇ше ми се чеши̇ре бьш на го̀ло ме̇со.

големра̀зица ж *сувомразица.* — У̇вати големра̀зица, само скрчу̇ бу̇ке по шума̀к.

голому̇дес, -та, -то фиг *разголићен, наг (човек).* — Излете̇ ис ку̇ћу онако̀ј голому̇дес.

голому̀довић м фиг *сиромашак, бедник.* — Ко̀ј ће вој матра̀к младожѐња голому̀довић. — Цѐла вами̏лија голому̀довићи.

голому̀доња м в *голомудовић.* — Коѐ о[д]-тѐбе о̀ће ти̏ја голому̀доња, па ку̀че нѐма за кво̀ да га уа̀пе.

голору̀кес, -та, -то **1.** *онај ко иде обнажених руку.* — Обуку̀ј се, не и̏ди голору̀кес, ће доби̏еш реу̀му. **2.** фиг *онај који празних руку иде на какво место где се носе дарови или понуде.* — Бе[с]-сра̀м доша̀л на весѐље голору̀кес.

/голоти̏ња и босоти̏ња/ изр *велико сиромаштво.* — Мо̀ре, живѐло се и з-голоти̏њу и з-босоти̏њу, па ни било̀ до̀бро, а сьг, ка[д]-цвѐ и̏мамо, несмо̀ за̀довољни.

голоти̏њка ж фиг дем од *голотиња.* — Сла̀тка ми бѐше она̀ј моја̀ голоти̏њка.

голотр̀б, -а, -о *голог стомака.* — Детѐ им цѐло лѐто прендѐ голотр̀бо.

голотр̀бес, -та, -то в *голотрб.* — Оклембеси̏л тулба̀к преко каи̏ш, о̀ди тако̀ј голотр̀бес по собо̀р.

голотр̀пка ж *женска особа голог трбуха.* — Да ми је да ви̏дим ону̀ј голотр̀пку да ли ће таква̀ да о̀ди кад вој му̀ж до̀јде из рабо̀ту.

голотр̀пча м *мушкарац голог трбуха.* — Излѐзал голотр̀пча сред ѕиму̀, две-па̀ре си не да̀ва за сту̀д.

голотр̀пче с *дете голог трбуха.* — Трчи̏ накуде мѐне едно̀ голотр̀пче. Чијо̀ ли е, лѐле ма̀јке? Кьд оно̀ моѐ.

голоши̏јес, -та, -то **1.** *голог врата.* — Кудѐ си поша̀л тако̀ј голоши̏ест на ову̀ј голомра̀зицу. **2.** *без перја.* — Неки̏ ми утепа̀л оно̀ј голоши̏јесто кокошчѐ.

Го̀луб м *име.*

голуждра̀в, -а, -о **1.** *лоше одевен.* — Кудѐ си потрча̀л тако̀ј голуждра̀в? **2.** *млади, незрели.* — Јо̀ште су они̏ голуждра̀ви да и̏ду на рабо̀ту по грађеви̏не.

голуждра̀к м *још голо пиле, без довољно перја, птић.* — Ту̀ј су голуждра̀ци, не ди̏ра[ј]-им гњездо̀.

голуждра̀кав, -а, -о в *голуждрав.* — Истрча̀ше однеку̀д голуждра̀кави да и̏грају ло̀пту.

голужња̀в, -а, -о в *голуждрав (1).* — Излѐзе онако̀ј голужња̀в, бои̏м се ће се прела̀ди.

го̀лупка ж хип од *голубица.* — Го̀луб ра̀ни го̀лупку докле лежи̏ на ја̀јца.

го̀лупче с (мн голупчи̏ћи) *птић голуба.* — Ува̀ти ми го̀лупче, ћу га чу̀вам куде мѐне у коша̀ру.

голца̀т, -а, -о *наг, неодевен.* — Соблѐкомо се голца̀ти за регрута̀цију.

го̀лча м в *гологузан, сиротан.* — Нејѐ о̀н то̀лки го̀лча ко̀лко се пра̀и.

го̀ља м *сиромашан човек, бедник.* — Нѐће да по̀јде за оно̀га го̀љу с пр̀тене га̀ће.

го̀љав, -а, -о *сиромашан.* — Како̀ човѐк да неѐ го̀љав ако не рабо̀ти.

голља̀к м *врста планинског кромпира црвенкасте коре.* — Посади̏мо цѐлу њиву̀ з-гољаци̏.

гољиждри̏в, -а, -о *голишав, недовољно обучен.* — Истрча̀ла гољиждри̏ва на ову̀ј студени̏цу.

гољиждри̏вка ж *голишава жена.* — Куде ту̀ј гољиждри̏вку те ви̏ше не пу̀штам.

гољиждри̏вко м *голишав човек.* — Ка[д]-це по̀јави гољиждри̏вко из гр̀мен, претури̏ се о[д]-цтра̀.

гољиждри̏вче с *голишаво дете.* — Довѐла оно̀ј гољиждри̏вче да ми сми̏та.

го̀љча м **1.** в *гологузан*. — Како̀ да приста̀нем да ми детѐ по̀јде за оно̀га го̀љчу? — Нек до̀јде го̀љча ма̀лко да пораб̀оти, да и о̀н зара̀ди неку̀ пару̀. **2.** фиг *пенис*. — Морѐ ће добиѐ она̀ го̀љчу, да се смѝри.

Го̀па м надимак од *Гопча*.

Го̀пча м *име*.

гора̀ ж *шума*. — Отиша̀л у гору̀ да бѐре дрва̀. — Посѐкал ми оно̀лку гору̀.

го̀рањ, -рња, -рњо *горњи*. — Да̀ј ми ону̀ј кутѝју с јексѐри од го̀рањ ра̀в.

Горѐшњак[1] м цркв *верски празник који се светкује од 26. до 28. јула*. — На Пр̀ви Горѐшњак је панађу̀р у Предѐне и Власо̀тинци, а на Трѐћи на Мејане.

горѐшњак[2] м фиг *велика врућина, припека*. — Горѐшњак се вѝка зато̀ј што су тьг големѐ врућѐине. — Рабо̀ти ськ, а нѐ ка[д]-до̀јде горѐшњак, кьд упечѐ, па се не дѝше.

горнѝ несв *нагорчује, има нагорак укус*. — Горнѝ ми нешто̀ овѝја ошав, нејѐ узрѐл.

Го̀рња Коза̀рница ж *име засеока*, в *Козарница*.

горња̀к м **1.** *горњи камен у воденици, који се окреће*. — Едьн воденича̀р клѐпа горња̀к, дру̀ги долња̀к. **2.** *гребено које се држи у руци при гребенању вуне*. — Ручѝца на грсбена̀ц горња̀к је по̀дугачка, да се мо̀ж ла̀сно влачи ву̀на.

го̀рњи ба̀д м в *бад*. — Го̀рњи ба̀д се нао̀ди на вретѐно и ула̀зи у до̀лњи ба̀д у кобилицу.

Го̀рњи Сла̀вковци м *заселак*, в *Славковци*.

горолом м *олуја која ломи шуму и обара дрвеће*. — Ду̀ну горолом, па по̀крши бу̀ке и по̀обаља др̀вља.

горо̀тина ж **1.** *оно што гори*. — Баздѝ на горо̀тину, не трай се. **2.** *изгорело место*. — Поглѐј колка̀ е овдѐ горо̀тина на штетѝну.

горо̀цвет м бот *салеп* Orchis morio L.

гору̀н м бот *врста храста* Qvercus robur. — Има̀шемо голѐм гору̀н у долѝну, па га исѐкомо за да̀ске кьд праѝмо ку̀ћу.

Гору̀н м *име*.

горунѝка ж *храстова шума*. — Нека ѝде у горунѝку, нека та̀м бѐре дрва̀.

Горунѝка ж мтн *шума, пашњак*.

гору̀нов, -а, -о *оно што потиче од горуна*. — На кошару турѝ гору̀нове та̀лпе. — Гору̀нову гра̀ђу не едѐ сипа̀ц.

горуно̀вина ж *грађа од горуна*. — За та̀лпе-е турѝл свѐ горуно̀вину.

гору̀нче с (мн горунчетѝја) дем од *горун*. — Посадѝмо у падѝну горунчетѝја, ал ги некѝ овча̀р искршѝл.

Го̀рча м *име*.

горчаѝв, -а, -о *горак*, в *горчив*. — Мло̀го горчаѝве овѐј црѐшње, ал ги пѝлишта пожљува̀ше. — Цѐл живо̀т ми-е бѝл горчаѝв ко ча̀ј од равунѝку.

горчѐје несв *горчи, постаје горко*. — Што̀ ти, морѝ, ово̀ј сла̀тко горчѐје.

горчѝв, -а, -о **1.** *горак*. — Горчѝва трава̀ је до̀бра за жу̀чку и жељудѝцу. **2.** фиг *тегобан живот*. — Печалба̀рски живо̀т је мло̀го горчѝв — цел вѐк кр̀ши грбѝну по ту̀ђ свѐт, а ста̀лно мѝсли на до̀м, жену̀ и деца̀.

горчивѐје несв *горчи, постаје горко*. — Ово̀ј што си ми сварѝла горчивѐје ко тарија̀ћ, не мо̀ж се пѝје.

горчѝвка ж *горка воћка* (*трешња, шљива*). — Енѐ гу укачѝла се у Наста̀сову горчѝвку.

горчи̍вљак м *оно што је горко (јело, пиће, чај).* — Куде̍ ми да̍де они̍ја горчи̍вљак, опогани̍ уста̍.

горчљи̍в, -а, -о в *горчив.* — Па̍ да ми сва̍риш од ону̍ј горчљи̍ву ајду̍чку тра̍ву да пи̍јем. — Ове̍ј цре̍шње млого горчљи̍ве, ал ги пи̍лишта све̍ исклу̍уву.

горчљи̍вка ж в *горчивка.* — Нека̍ е и горчљи̍вка, ал је здра̍ва.

го̍с м (мн го̍сје и го̍сти) *гост.* — У своју̍ ку̍ћу го̍с. — Дошли̍ ми кочка̍ го̍сје на сла̍ву.

госпо̍дин м фиг *учен, школован човек.* — О̍ћу да и мое̍ дете̍ и̍де у шко̍лу, да ју̍тре би̍дне госпо̍дин, а не̍ ко ја̍ цел ве̍к по грађеви̍ну, не зна̍м кьд је пра̍зник, кьд је де̍лник.

Господи̍нка / Госпођи̍нка ж *име.*

Господи̍новци м *махала у селу Баинци.*

Госпођи̍ндьн м цркв *празник Успенија Пресвете Богородице — Велика Госпојина, 28. августа.* — Тьг о̍н бе̍ше колача̍р на Госпођи̍ндьн на за̍пис, на Ива̍новицу.

Госпођи̍нске покла̍де ж мн *покладе пред почетак Богородичиног поста, 13. август.*

Госпођи̍нски по̍с м *пост пред Успеније Пресвете Богородице — Велику Госпојину, од 14. до 17. августа.*

госпо̍цки, -а, -о *господски.* — Ви̍ди се госпо̍цко дете̍ како̍ е обле̍чено. — Но̍су се ськ госпо̍цки и у село̍.

госте̍ва (се) несв **1.** *гости кога, гости (се), угошћује.* — Во̍ли да госте̍ва о[д]-цво̍ј-ту. — О̍н се госте̍ва, а ја̍ рабо̍тим ко си̍воња. **2.** фиг *грди, „галати“.* — Чу̍е ли за то̍ј, у̍баво ће те Драги̍ња госте̍ва.

госте̍ва̍ње с гл им од *гостева (се), гошћење.* — Какво̍ те снашло̍ гостева̍ње, ја̍ пропа̍до од рабо̍ту.

госте̍ње с *гошћење.* — Ако-е за вајду̍, до̍ста е три дьна госте̍ње.

го̍сти[1] м мн **1.** *гошћење, уживање, одмарање.* — Це̍лу неде̍љу бе̍о у го̍сти. — И̍дем из го̍сти куде Јери̍ну. — Зва̍ли ни у го̍сти да поседи̍мо неде̍љу-две̍. **2.** изр: **на̍-гости** *у госте.* — Дошьл бе̍ше на̍-гости. — Била̍-е три̍ дьна на̍-гости у Злата̍нци.

го̍сти[2] **(се)** несв **1.** *части (се).* — Ћу га го̍стим докле издржи̍. — Гости̍ се ле̍чка. — Нека̍ се и о̍н го̍сти. **2.** *проводи се у гостима.* — Три̍ дьна се гости̍ куде ба̍бини, и не издржа̍, врну̍ се.

гости̍нка / гости̍њка ж *гошћа.* — Ка[д]-цам била̍ гости̍њка у Пау̍новци мло̍го у̍баво ме дочека̍ше.

гости̍њска со̍ба ж *просторија намењена за славе и весеља у којој се окупљају гости*, в *голема соба.* — Есте̍ наместили како тре̍бе гости̍њску со̍бу?

гости̍њски, -а, -о, *гостински, за госте.* — Гости̍њска со̍ба ми у̍век у̍баво наме̍стена, ту̍ј сла̍ву прека̍рамо. — Ово̍ је сьг гости̍њско вре̍ме од Митро̍вдьн до Свети-Са̍ву.

гости̍ра (се) несв **1.** *гости (се).* — Мло̍го во̍ли да се гости̍ра у ро̍д, у Ку̍ртини. **2.** *угошћује кога.* — Сва̍ки ча̍с гу ете̍, да гу ја̍ гости̍рам. **3.** *ужива се.* — Гости̍рамо се с раки̍ју и мезе̍ под вејни̍к, у ладови̍ну.

госту̍је несв *налази се у гостима.* — Ју̍тре госту̍јем куде мои̍, а у то̍рник куде боба-Ма̍ргу.

готва̍р м *кувар на свадби или другој свечаности.* — Бе̍ше Ле̍ка пр̍ви готва̍р на сва̍дбе по малу̍.

готва̀рка ж *куварица на свадби или другој свечаности.* — Мѐне је на сва̀дбу Спа̀ска била̀ готва̀рка.

го̀твен, -а, -о *скувано, спремљено.* — Мило̀рад не едѐ ако нејѐ го̀твено.

готвени̇ја ж *оно што је спремљено за ручак.* — И̇ч не мо̀ж да ру̇чају без готвени̇ју.

готвѐње с гл им од *готви.* — Ко да ја̀ во̀лим готвѐње, но мо̀рам, ку̇ћа пу̇на с му̇жи, сьл тра̀жу да еду̇.

го̀тви несв *спрема, кува јело.* — Мо̀рам да го̀твим руча̀к за они̇ја мо̀ји̇ алама̀ни.

готови̇нка ж дем и хип од *готовина.* — Ушпара̀ла сьм неку̇ готови̇нку да ми се на̀јде за не да̀ј Бо̀же.

го̀ч м *бубањ.* — Посвади̇ше се с Ци̇гани, па им сцепи̇ше го̀ч. — По цѐл дьн ми би̇је срце ко у го̀ч.

гочоби̇ја м *бубњар у блех оркестру.* — Пла̀шу деца̀ з-гочоби̇ју да ће ги ту̇ри у го̀ч.

гоштѐва (се) несв в *гостева (се) (1, 2).* — Њо̀ј рабо̀ту, а ја̀ ћу ги гоштѐвам (1). — Неси̇ чу̇ла с кву̇ галату̇ ги-е Си̇мка гоштева̀ла (2). — Гоштѐва се ко бѐг куде ба̀бу (ташту).

гоштева̀ње с гл им од *гоштева (се).* — То̀-е еднуш било̀ гоштева̀ње да се па̀нти!

гоштѐвља (се) несв в *гоштева (се) (1, 2).* — Кои̇ ће ги сва̀ки ча̀с гоштѐвља (1)? — Она̀ ће ме гоштѐвља с ла̀јна, и̇ма гу пречѐкам да вој се напла̀тим. — Ти̇ја умѐје да се гоштѐвља, не бри̇нем ја̀ за њѐга.

гоштевља̀ње с гл им од *гоштевља (се).* — До̀јди на гоштевља̀ње за уну̇ка.

гра̀ м **а)** бот *пасуљ* Phaseolus. **б)** *јело кувано од пасуља.* — У гр̀не свари̇ла за обѐд гра̀ с о̀вча рѐбра.

/грабьц/ изр: **на грабьц** *журно, на брзину, у јурњави.* — Не-[ј]ѐђ на грабьц, ће се загр̀цнеш. — Све рабо̀ти на грабьц, ни̇шта куде њѐга нѐма на тенела̀к.

грабѐж[1] м *онај који граби, згрће.* — То̀-е едьн грабѐж о[д]-човѐка.

грабѐж[2] м *журба, хитња.* — На грабѐж ко̀лко збѐремо руко̀љке, до[к]-ги не зава̀ти ки̇ша.

грабѐж[3] м *отимачина, пљачка.* — То̀-е би̇л голѐм грабѐж, о̀днесе кои̇ што до̀вати из Ру̇дник.

грабѐње с гл им од *граби (се).* — Ку̇ћу е поди̇гал свѐ уз грабѐње, ко да е зна̀л да ће ма̀њка.

грабешљи̇в, -а, -о *грабежљив, алав.* — Сви̇ до еднòга су они̇ грабешљи̇ви.

гра̀би несв **1.** *жури да заврши неки посао.* — Ми̇ гра̀бимо да доко̀памо компири̇, а о̀н отѐгал гузи̇цу у ладови̇ну. **2.** *журно хода.* — Граби̇, граби̇ уз они̇ја чепељак на[д]-Цавдари̇, па се премори̇.

гра̀би се несв *отима се.* — Кака̀в је тој човѐк са̀мо се гра̀би за ту̇ђо. — Не гра̀би се за лѐб, неѐ до̀бро.

гра̀бив, -а, -о *грабљив, похлепан.* — Вами̇лија му-е сва гра̀бива. — На кога̀ ли-е гра̀бив то̀лко?

гра̀бне свр **1.** *отме (девојку).* — Печи̇нови грабну̇ли Вели̇ку за Ста̀мена. **2.** *узме што на брзину.* — Гра̀бни гу ти̇, да ти гу не гра̀бне неки̇ дру̇ги. — Грабну̇ше торби̇чке, отрча̀ше по говѐда. **3.** фиг *уједе.* — Немо̀ј те Ђу̇ма гра̀бне за цволи̇ку.

грабња̀ ж **1.** *хитња, журба.* — Научи̇л на грабњу̇, па и кьд едѐ. **2.** *грабеж, отимачина.* — Бѐше тьг грабња̀ за земљу̇, а ськ сви̇ ди̇гли ру̇ке од њу̇.

Гра̀да м хип од *Градимир.*

градѐње с **1.** *градња, грађење.* — Кудѐ ми па о̀н зна̀е што је тој градѐње ку̀ће. **2.** *ограђивање.* — Овѐј баски̏је су за градѐње гради̏ну у Сли̏ве.

гради̏на ж *башта, врт.* — Пу̏вови ни преора̀ли цѐлу гради̏ну.

гради̏нка ж дем од *градина.* — Расцавтѐли се ѕорци̏ни у гради̏нку, па мили̏на.

гради̏нче с дем и хип од *градина.* — У гради̏нче, пот ку̀ћу, има̀ мло̀го у̏баве ки̏тке. — И ми̏ трѐбе да напра̀имо една̀ гради̏нче с ки̏тке.

градоби̏ја ж *град.* — Још една̀ш ли уда̀ри градоби̏ја нѐће ни̏шта [да] оста̀не од гр̏снице.

граду̏шка ж *град, туча.* — На̀вали граду̏шка, у̏тепа ни руко̀љке, у̏туца компири̏.

гра̀ђа ж *дрвена грађа.* — Дотера̀ гра̀ђу да ми Тико̀мир срѐже кро̀в.

грама̀тан, -тна, -тно *писмен.* — Учи̏тељ ни бѐше грама̀тан.

Гра̀на ж *надимак.*

гра̀не свр **1.** *засија, обасја.* — Ће гра̀не слњнце, попра̀ило се врѐме. **2.** фиг *дође радост, олакшање.* — Ће гра̀не и мѐне про̀лет, нѐће је ста̀лно зима̀. — Една̀ш и њо̀ј да гра̀не.

Гра̀ница ж *име.*

грани̏чи се несв *имати заједничку границу, додиривати се нечим (имањем), граничити се.* — Ми̏ се у Мр̏ковицу грани̏чимо с Ми̏кини. — Моја̀ сестра̀ и о̀н се грани̏чу, авли̏ја до авли̏ју.

грања̀к м *густиш, честар,* в *шибак.* — И̏згуби ми се пи̏ле у грања̀к.

гра̀ње с зб им од *грана,* в *млати грање.* — Посѐчи тој гра̀ње, да не сми̏та на пу̏т.

гра̀њка ж *грана.* — Несу̏ могли̏ дру̏кше, нѐго га ра̀њетога на гра̀њку свучу̏ до̀ле, у Јова̀новци. — Тури̏ла гра̀њку на срѐт пу̏т да се неки̏ у мра̀к саплетѐ, да разби̏је р̏ње.

гра̀њес, -та, -то *гранат, разгранат.* — Ова̀ј бу̏ка мло̀го гра̀њеста, ду̏шу дала̀ за ладови̏ну.

гра̀њче с дем и хип од *грањка.* — Евѐ ти гра̀њче да тѐраш му̏је.

гра̀орас, -та, -то *пепељав, сив.* — И пи̏лишта гра̀ораста на ква̀чку гра̀орку.

гра̀орица ж бот *грахорица.* — Њиву̏ у Момчи̏лово предузѐла гра̀орица и сина̀п.

гра̀орка ж *кокошка пепељастог перја.* — Кудѐ ли се дѐну гра̀орка с пи̏лишта, нешто̀ гу не чу̏ем да крѐка.

Гра̀ча м надимак од *Градимир.*

гра̀шачњк м дем и хип од *грашњк.* — Доно̀со ти еднѐ крива̀че гра̀шачњк да сва̀риш.

граши̏к м *грах.* — Донѐси ми при̏тке за граши̏к.

гра̀шка ж фиг *капља, капљица.* — Изби̏ше ме све гра̀шке уз ово̀ј при̏прто бр̏до.

грашчи̏к м дем и хип од *грашњк.* — Ни зр̏но ми не оста̀де од грашчи̏к, у̏тепа га граду̏шка.

гр̏бав, -а, -о фиг *насамарен, изигран.* — Нѐћу да ту̏ј ја̀ испа̀днем гр̏бав, књд несњм кри̏в. — Сви̏ пра̀ви, еди̏но Ми̏тар гр̏бав.

грбавѐје несв **1.** *гури се, криви се.* — Почѐл си и ти̏ да грбавѐјеш ко то̀ј тво̀ј башта̀. **2.** *рипа.* — За чијо̀ ба̀бе здра̀вје ја̀ грбавѐјем по ра̀дилишта?

гр̏бавка ж *погурена жена.* — Не да̀ј бо̀же да и ја̀ бу̏дем гр̏бавка ко Ната̀лија.

гр̏бавко м *погурен човек.* — Сњг већѐм поста̀л гр̏бавко, кво̀ ли ће рабо̀ти књд[т] остарѐје.

грба̀ч м **1.** *леђа, грбача.* — Сави̏л му се грба̀ч од рабо̀ту. **2.** изр: **пу̏ца грба̀ч** *много ради.* — Глѐј како̀ рабо̀ти, пу̏ца му грба̀ч. — Узѐл да учи̏, нѐће да му пу̏ца грба̀ч о[д]-тѐкме с ма̀лтер. **3.** изр: **у̏зне (натова̀ри) на грба̀ч** *преузме бригу о некоме или нечему.*

— Натоварил сьм га од малечко на грбач, а он ме ич не поштуе. — Узел га на грбач, да га ишколуе.

грбачи се несв *ради тежак посао.* — За кога се цел век грбачим? — Само се ти грбачи, има кој ће [да] ужива.

грбачки / грбачким прил *на леђа, полеђушке.* — Соборил га грбачким. — Паде грбачки, чутуру да си разбије.

грбина ж *леђа.* — Боли ме грбина о[д]теглење трупци по Широку бару.

грбинка ж дем и хип од *грбина.* — Да видим куде те по грбинку подлазила бубаљка?

грбинче с дем и хип од *грбина.* — Дојди да ти измерим грбинче, да ти не омалеје брзо џемпере.

грбла ж пеј од *погрбљена, грбава жена.* — Ськ ћу па да идем на ноге на туј грблу!

грбља м пеј *погрбљен, грбав човек.* — Грбља се извуче, а ја по цел дьн работим.

грбњач м *кичма.* — Пази си грбњач, немој се теретиш толко с теј врећетине.

грбњача ж в *грбњач.* — Грбњача ми пуца од работу, а ти ме још туј затрачкујеш. — Цел век ги носим на грбњачу, ко да несьм касветан, па имају право да ми се смеју људи.

грваља (се) несв *ваља (се), котрља (се).* — Доде-ле, Марице, терај овце, наваљуј, / бајке-ле, Стојане, држ девојче, грваљај (*нар песма*). — Немој се грваљаш, трава-е мокра. — Дома се грваљај по кревет. — Деца се грваљаше, траву поваљаше. — Ако га не мож носиш, узни па га грваљај. — Остаде Сотир пијан да се грваља по Блато.

грваљање с гл им од *грваља (се).* — Од грваљање ће глава да те заболи. — Само з-грваљање толки трупац можемо да докарамо до пут, па тьг ш-четверак.

грваљуга ж *метеж, гужва.* — Потепаше се, напраи се грваљуга, не знае се кои кога бие.

грголи несв **а)** *жргори.* — На Крчи-извор вода грголи ко да орати. — Кьд Голема река јако грголи, јутре ће падне киша. **б)** *испира грло.* — Ће грголиш малко овуј водицу о[д]-доктура и грлце ће ти пројде.

гргуће несв *изговара прве гласове (дете).* — Почело детенце већем да гргуће.

грдење с гл им од *грди*[1, 2]. — Не мога да слушам више грдење ис кочину, но им сипа помије.

грди[1] несв *грокће (свиња).* — Грду свиње у кочак.

грди[2] несв *ружи кога.* — Грдила сьм гу што ти не помогне, ка[д]-цеди залуђна.

Грдилица ж *Грделица.* — Раније смо вуну продавали на вабрику у Грдилицу.

грдилички, -а, -о *грделички.* — На мојý свадбу свирили су грдилички Цигани.

грђ, -а, -о *гори.* — Од грђо има и погрђо. — Од њега грђ не мож се роди.

грђиш м фиг *зло, и горе од зла.* — О[д]-црњиша на грђиша (изр: *од зла на горе*).

гре м (мн греови) *грех.* — А колки ли су само његови греови. — Сваки носи неки гре на душу. — Ја да ти гледам гре како кољеш јагње, нећу.

гребанац м в *чешало.* — Узни гребанац да отимариш коња.

гребе несв **1.** *сакупља, чисти.* — Гребе з-гребуљу ливаду. — Гребе котле с млеко. **2.** фиг *мучи се, довија се.* — Гребе ко мачка уз дрво, ега се извуче из сиротльк. — Гребе мотор уш-чепељак па устура, да излезне на раван друм. — Гребе да некако заврши туј кућу што-е започел. **3.** *чешља, гребена вуну (кудељу) гребенцима,* в *влачи.* — Еве, гребем вуну, не могу главу да дигнем. — Гребе кучиста, па вој руке отпадају.

гребе се несв фиг *извлачи корист од другога.* — Гребе се стално за цигаре куде деду.

Гребенарѝ м *заселак.*

грѐбенци м мн *направа у виду четке са гвозденим зупцима за гребенање вуне, конопље и лана,* в *цигански гребенци,* в *уручки гребенци.* — Ситњѐвину смо свѐ на рỳке влачѝли з-грѐбенци. — Дѝгоше ми се мазуљцѝ од грѐбенци.

гребỳља ж **1.** *грабуља.* — Самѝ смо си прайли гребỳље, вѝле и косѝла. **2.** фиг *део на горњем камену у воденици који не дозвољава расипање жита.* — Гребỳља не дȁва да се жѝто стрви по кȁмен, но да пȁда у врȁњ, да се мѐље.

гредȁ ж фиг *брвно.* — Да нѐје онȁј гредȁ, какȍ ли би зимỳске преодѝли рекỳ.

гредѐљ м *гредица која спаја точак с раоником на плугу или ралици.* — Гредѐљ се куде нȁс вѝка и потѐглица, а ако-е скроз рȁван — опѝште.

гредѝца ж **1.** *горњи део вунених чарапа,* в *нагорњиште.* — Исплѐто гредѝцу, још петỳ, прсти и нȁгалвку и етѐ гу черȁпа. **2.** дем и хип од *греда.* — Фȁлу ми још трѝ гредѝце за крȍв.

грѐјан, -а, -о *скуван.* — За крчму ће пѝемо грѐјану ракѝју?

гремȁда ж **1.** *гомила, скупина камења, грана, разних предмета; грамада.* — Збѐри овȍј кȁмење, па расѝпи тȁм, на гремȁду. — Свѐ џопке наврљȁл на гремȁду, па лѐгал. **2.** *снажан човек, грмаљ.* — Кудѐ ћеш тѝ да се обȁљаш с онȍлку гремȁду о[д]-човѐка. **3.** *људи у положају један преко другог.* — Ватѝл ги на гремȁду, па ги одрȁл оћотѐк.

Гремȁда ж *планина која се зове и Плана, Црквена Плана, Грамада,* в *Плана, највиши врх Вртоп (1721 м).*

Гремȁда (Пȁвлова) ж *планински врх на Чемернику.*

гренѝца ж бот *врста храста, граница* Qvercus conferta. — Од гренѝцу се прȁи чеврмѐ, главчѝне и спѝце за кȍла.

гренѝчиште с *храстова шума.* — Откȁрај стȍку нека брсти у гренѝчиште.

греȍта ж **1.** *грехота.* — Какȍ га неѐ греȍта да се не јȁви мȁјки ис печȁлбу бар с еднỳ кȁрту. **2.** фиг *човек за жаљење.* — Поглѐј га какȍ се збрȁл у онȍј мантѝлче, греȍта јѐдна.

грѐпка ж *шпахла.* — З-грѐпку да згребѐш мȁлтер от-пȁтос.

грѐпка (се) несв у дем знач: *гребе (се), чеше (се).* — Чим угȁсим вѝдело, тȍј чỳдо пȍчне да грѐпка ус-ћỳнак. — А мѝш грѐпка ли грѐпка у прѐсак са жѝто. — Грѐпка се детѐ по грбѝнку, нештȍ ли га подлазѝло, вѝђ да вѝдиш.

грепкȁње с гл им од *грепка (се).* — О[д]-тȍј грепкȁње ноћȍм по комѝн сам билȁ ватѝла стрȁ.

грѐтка ж дем од *греда, гредица.* — Трѐбу ми још двѐ грѐтке за рȍгови, ћу ги оцечѐм у брȁниште од метлȍвину.

грешȁва (се) несв *греши (се), прави грешке.* — Јȍш грешȁва у читȁње. — Нѐма кой не грешȁва у овȍј ел у онȍј. — Кȍј рабȍти, мȍра и да грешȁва. — Кудѐ се рабȍти, тỳј се и грешȁва.

грешавȁње с гл им од *грешава (се).* — Добѝл единѝцу за грешавȁње.

грешȁвља (се) несв в *грешава (се).* — Млȍго грешȁвља кьд пѝше, јȍш не знȁе сва слȍва. — Квȍ мȍгу ка[д]-це грешȁвља.

грешављȁње с гл им од *грешавља (се).* — Нѝкако да испрȁи тој грешављȁње.

грешȁља (се) несв в *грешава (се).* — Грешаљȁл је ȍн млȍго спрома њỳ. — Грешȁља се и тȍј да човѐк погрѐши, ал се извѝни.

грешаљање с гл им од *грешаља (се).* — У тӱј работу нема грешаљање, само се еднуш згреши и готово.

griваш м *голуб који има другачије перје око врата.* — Цел дьн се уврта око наши голуби едьн griваш.

грйвес, -та, -то **1.** *који има гриву, griваст.* — Нешто ми овој ждребе млого грйвесто. **2.** *који је око врата другачије боје него по телу.* — Грйвес голуб ти-е млого убав.

грйвка ж дем и хип од *грива.* — Још требе да му порасте грйвка па да буде убаво коњче.

грйвка ж *кокошка чије је перје око врата другачије боје од осталога.* — Грйвку ни однела лисица.

грйвна ж *женски украсни предмет који се носи на руци,* в *наруквица.* — Донел вој из работу менђушке и млого убаву грйвну. **2.** *огрлица са бодежима која се ставља псу око врата.* — Тури на куче грйвну, па не страуј кьд га пуштиш. **3.** *метални обруч којим се сечиво косе учвршћује за косило.* — Неси добро углавил грйвну на косу, затој се разлабавила. **4.** *гвоздени обруч око главчине на точку.* — Кьд грйвне стегну главину, коло нема куде да мрда, само да преде низ друм. **5.** *гвоздени обруч који се користи за разне намене.* — Уза сењ иде грйвна, да се притегне, да се не обрћа уоколо. — Требу ми две грйвне за вракњице. — На главину от коло се туру две грйвне и унутра тулац да буде цврста.

грйвча м **1.** *griваст пас.* — Вржи грйвчу да улезнем у авлију. — Бабо, да пуштим грйвчу? **2.** фиг *мушки полни уд.* — Неје га срам, извади грйвчу, па се помоча на пут.

грйз м фиг *загрижај, одгризак.* — Дај ми едьн грйз, да видим ква-е јабука.

грйпча м аугм од *грип.* — Уватил га грйпча, једва пуа.

Грк м изр: Буни се ко Грк у апсу.

грка несв **1.** фиг *кашље.* — Свуноћ ми дете грка, боли га гуша. **2.** *пева промуклим гласом.* — И кокошче нешто почело да грка.

гркав, -а, -о *промукао.* — Глас му постал гркав от појање на свадбу.

гркавеје несв **1.** *добија промукао глас.* — Не дирај га, почел да гркавеје, па не мож да орати. **2.** *петлић који је почео да пева.* — Почело петле да гркавеје. — Кьд кокошка почне да гркавеје, одма иде на труп, па у лонац.

гркави несв в *гркавеје (1, 2).* — Што ти-е дете толко гркави, што га не водиш куде доктура? — Стално гркави од ладну воду (1). — Почело петле да гркави (2).

гркаво прил *промукло.* — Орати гркаво.

гркање с гл им од *грка, кашљање.* — Не мога му најдем лек за тој гркање.

гркне свр *проговори, гласне се.* — Затаило га у груди, ни да гркне. — Гркни ськ, кьд те ватил за гушу.

грлење с гл им од *грли (се), грљење.* — Какво им је па тој сваки час грлење.

грлић м **1.** *шири отвор на тестији.* — Деца пију воду на сиску, а стари на грлић. **2.** *отвор на горњаку кроз који пада жито за млевење,* в *врањ,* в *врањак.* — Кроз грлић жито пропада да се меље.

грличе с дем од *грлица, фиг дете.* — Како ми гугуће мое грличе.

грличенце с дем од *грличе, фиг детенце.* — Ово-е моје грличенце.

грличка ж дем и хип од *грлица.* — Грличка грка у поље.

гркљан м фиг *грло.* — Ватили се за гркљан, па ни едьн не попуста. — Гркљан ме заболе докле те одвика.

гр̍ло с **1.** *шири отвор на тестији и кондиру*, в *грлић*. — Гр̍ло е у̍век глеђо̍сано. — Неки̍ га ви̍кају вра̍њ, а ми̍ гр̍ло. На ње̍га се пи̍е вода̍ ел ви̍но, а раки̍ја на сиса̍к. **2.** *отвор на горњем камену у воденици где упада зрневље да се меље.*

гр̍лце с дем и хип од *грло*. — Да ви̍ди ма̍ма какво̍ ти је гр̍лце.

грма̍к м зб им *жбуње, шибље*. — Па̍зи се кьд и̍деш кро[з]-шу̍му немо̍ј те неки̍ ува̍ти и увуче̍ у грма̍к. — Косу̍ сьм сакри̍л у грма̍к. — Пу̍н грма̍к са зми̍је.

грме̍ж м *грмљавина*. — И̍де грме̍ж откуд Остро̍зуб, ће до̍јде о̍пасна ки̍ша. — Мло̍го и̍ма стра̍ од грме̍ж.

гр̍мен м *жбун, грм*. — Побе̍же за̍јац у гр̍мен. — Исе̍чи ови̍ја гр̍мен, да не сми̍та за проде̍ње.

грмења̍к м зб им в *грмак*. — Сакри̍л се у грмења̍к да га не на̍јду.

гр̍мење с зб им в *грмак*. — Да исече̍мо ово̍ј гр̍мење, да отр̍симо лива̍ду. — Излезо̍ше тро̍ица из гр̍мење с пу̍шке, па ме уплаши̍ше.

гр̍мес, -та, -то *разгранат*. — Да не бе̍ше оно̍ј гр̍место др̍во те̍ше ки̍ша целога да ме ушље̍па.

/грми̍ глава̍/ изр *има проблема, неприлика, невоља*. — Не̍ћу ви̍ше да ми због ње̍га грми̍ глава̍, во̍дите си га!

грмља̍ва ж **1.** *грмљавина*. — То̍лка грмља̍ва, ба̍рем да ма̍лко по̍роси. — Навата̍л стра̍ од грмља̍ву. **2.** фиг *бука, галама, свађа*. — Каква̍-е то̍ј грмља̍ва куде ва̍с?

грмња̍ва ж в *грмљава (1, 2)*. — То̍лка грмња̍ва, а од ки̍шу ни за ле̍к (1). — И̍де ги вика̍ и грмња̍ва (2).

Гр̍муша ж *име овце*.

грњ̍ц м (мн гр̍нци) *посуда од глине*. — Стро̍ши ми се она̍ј неглеђоса̍н грњ̍ц.

гр̍не[1] с (мн грнети̍ја) **1.** *земљани лонац*. — Вр̍ни гр̍не на пло̍тну да јо̍ш по̍ври. **2.** фиг *нерешено, игра без победника у рвању*. — Обаља̍ше се, обаља̍ше, па па̍доше у гр̍не. **3.** *музички инструменти*. — Дошли̍ труба̍чи без гр̍не.

гр̍не[2] свр *нагло уђе, навали*. — Грну̍ше сви̍ на ме̍не чи̍м им то̍ј ре̍ко. — Кьд гр̍ну воло̍ви ни[з]-сока̍к, мо̍ж те зга̍зу.

грне̍нце с дем и хип од *грне*[1]. –И̍маше свекр̍ва земља̍но грне̍нце ово̍цко, па ту̍ри грашчи̍ак по ма̍лко, па вари.

гр̍нци м мн *земљано посуђе*. — Пу̍на ку̍ћа з-гр̍нци.

грнче̍ с (мн грнчети̍ја) дем и хип од *грне*. — Ту̍ри нешто̍ у тој грнче̍ да се ва̍ри за руча̍к.

грнче̍нце с дем од *грнче*. — Стро̍ши ми се грнче̍нце.

гробь̍к м дем од *гроб*. — Тре̍бе да му гробь̍к оби̍ђсм у неде̍љу.

гро̍биште с аугм од *гробје*. — Не мо̍гу да и̍дем та̍м у тој гро̍биште, мло̍го доле̍ко.

гро̍бје с *гробље*. — Жу̍тинско гро̍бје на Чу̍ку куде за̍пис.

гро̍з м *грозд*. — Да̍до му едьн гро̍з, по̍седе, па си отиде̍.

гроза̍ м *осећање гађења, одвратности*. — Гроза̍ ми и сь̍к ка[д]-це се̍тим кво̍ ми-е дала̍ да еде̍м. — Гроза̍ да те ува̍ти од њи̍.

гро̍зан, -зна, -зно **1.** *ружан, лош, одвратан* (*о времену*). — Гро̍зан дьн. — На̍поље-е гро̍зно вре̍ме. **2.** пеј *веома лош човек*. — За ту̍ј рабо̍ту је мло̍го гро̍зна, и̍ч гу не питу̍ј.

гроздь̍к м дем од *грозд, гроздић*. — На̍ ти ба̍ба едьн гроздь̍к (*Даје ти баба један гроздић. Узми од бабе један гроздић*).

грозде̍ с дем и хип од *грозд, гроздић*. — Изе̍де едно̍ грозде̍, па си отиде̍.

грозди̍нка / грозди̍ња ж *пешељка од грозда.* — Носи̍ те̍ј грозди̍нке на сви̍ње.

гроздиче̍ с дем и хип од *грозд, гроздић.* — Е̍ла, у̍зни гроздиче̍, засла̍ди се.

грозешљи̍в, -а, -о *гадљив.* — Ово̍ј дете̍ ми грозешљи̍во, и̍ч неје̍ на ме̍не.

грозешљи̍вка ж *гадљива женска особа.* — Каква̍ си грозешљи̍вка, неће ни̍шта да у̍знеш што-е стри̍нка омеси̍ла.

грозешљи̍вко м *гадљива мушка особа.* — Не веља̍је да си то̍лки грозешљи̍вко.

грозешљи̍вче с *гадљиво деше.* — Не зна̍м кво̍ ћу рабо̍тим с мое̍ грозешљи̍вче, неће ни куде едно̍га да еде̍, са̍мо до̍ма.

гро̍зи несв *настоји да згади кога, учини што гадним.* — Немо̍ј ми ви̍ше гро̍зиш ри̍бу, неће̍у ви̍ше еде̍м.

гро̍зи се несв *гади се чега.* — Прејѐл, па се гро̍зи. — Нек се о̍н гро̍зи, ми̍ ци еде̍мо.

грозја̍р м *човек који продаје грожђе запрегом или на коњима у сепету.* — Пројдо̍ше грозјари̍ ни[з]-село̍ и све гро̍зје прода̍доше.

гро̍зје с зб им *грожђе.* — Тре̍бе деда-Ми̍ка да ни дока̍ра гро̍зје из Се̍јаницу.

грозје̍нце с дем и хип од *грозје.* — Погледа̍, не бе̍ше бьш зре̍ло грозје̍нце, па не купи̍.

грозни̍ца ж *страх, дрхтавица.* — Грозни̍ца ме тресе̍ кьт поми̍слим куде̍ се ка̍чи кьд ѕи̍да коми̍ни. — Трни̍м од грозни̍цу што га јо̍ш не̍ма да се вр̍не.

грозоти̍ја ж *грозота, одвратност, ругоба.* — Какьв чове̍к од ње̍га поста̍л, пра̍ва грозоти̍ја. — Грозоти̍ја, да га чове̍к ни не погле̍да.

грому̍љес, -та, -то *који је са громуљицама, грудваст.* — Немо̍ј ми па̍ сипу̍јеш од они̍ја грому̍љес шиће̍р, ћу те уте̍пам.

громуљи̍ца ж *грудвица.* — Изле̍зла му се некв̍а громуљи̍ца на гла̍ву.

грому̍љка ж дем од *громуљица.* — Купи̍ла ми шиће̍р на грому̍љке.

гро̍њес, -та, -то *гроздаст (цвет, плод).* — Откр̍ши едьн гро̍њес сла̍п с цре̍шње за дете̍. — Во̍лим гро̍њесте ки̍тке како што-е ка̍рта.

гро̍ња ж *цвет с безброј цвасти, гроздаст цвет.* — Да̍ј ми не̍колко гро̍ње од ову̍ј твоју̍ ка̍рту што се овако̍ј у̍баво расцавте̍ла. **2.** *гроздаст плод.* — Набе̍ри ми не̍колко гро̍ње од те̍ј твое̍ горчи̍ве цре̍шње.

грoњче̍ с дем и хип од *грoња.* — Проба̍ едно̍ грoњче̍ о[д]-ту̍ј цре̍шњу, па ми се не свиде̍.

гропче̍ с дем од *гроб.* — Не мога̍ да на̍јдем гропче̍ на моје̍ најмало̍то дете̍.

грoћа̍ње с гл им од *грoће.* — Пе̍вашеу по седе̍ње по две̍ и две̍ дево̍јке мло̍го у̍баво, па тој грoћа̍ње га ни̍где не̍маше. — Едне̍ и̍машеу у Борови̍к, Вели̍ка и Коста-ди̍нка, оне̍ кьд запе̍вашеу, сви̍ ста̍нешеу, и свира̍чи ста̍ну, слу̍шау грoћа̍ње.

гро̍ће несв фиг *певају на сав глас у дуету девојке.* — Не поју̍, но гро̍ћу да ку̍ћа ечи̍. — Гро̍ћу у Тв̍рди бре̍г Лебеђа̍нке, па усту̍рају.

гро̍ш м фиг **1.** *за свој рачун, за своје задовољство.* — Рабо̍ти си за сво̍ј гро̍ш. — Поје̍ си за сво̍ј гро̍ш. **2.** *не секира се, не боји се.* — Два-гро̍ша не да̍ва за њи̍но прете̍ње.

грошьк м дем од *грош, грошчић,* фиг *динар.* — Отиде̍ у рабо̍ту, ни грошьк ми неје̍ остави̍л. — Помину̍мо некако̍ бес[з] грошьк.

гр̍пка ж *погрбљена, грбава жена.* — Сави̍ла се до зевњу̍, гр̍пка, па едва̍ ди̍ше од мати̍ку.

гр̍пча м пеј *погрбљен, грбав човек.* — Куде̍ ће гр̍пча да това̍ри те̍ј вреће̍ти̍не.

гр̍сница ж *струк конопље* Cannabis sativa.

гр́снице ж мн *конопља.* — Киселѝли смо гр́снице у топѝла, у Ма̏лу реку̏, па ги притѝснешемо с ка́мење.

грснѝчиште с *конопљиште.* — Ту̏ј, пот пу̏т, бе́ше ни грснѝчиште, а преко пу̏т, у о̏грађу, тр̏лица за чука́ње гр́снице.

грснѝчка ж дем од *грсница.* — Кьд узре́ју грснѝчке, мло́го су ги кљува́ла пѝлишта.

гр̏тав, -а, -о *промукао, одебљалог гласа.* — Нешто̏ си ођу̏трос гр̏тав.– Не по́ј ка[д]-ци гр̏тав. — Гр̏тав, а пѝе ла́дну во̏ду.

грта̏вeје несв *глас му постаје промукао.* — Петле̏ поче́ло да гртаве́је, нешто̏ не мо̏ж да пое̏.

гр̏таво прил *промукло.* — Кьд пропо̏е, петле̏ на̏јпрво запое̏ гр̏таво. — Све̏ ми нешто̏ ора̏ти гр̏таво.

гр̏тко прил **1.** *лошег укуса, горко.* — Нешто̏ ми гр̏тко од ову̏ј попа̏реницу. **2.** фиг *непријатно, неугодно.* — Гр̏тко ми да га питу̏јем је л виде̏л Станѝмира у рабо̏ту.

гру̏б, -а̏, -о̏ **1.** *ружан*, суп *убав.* (степени компарације: гру̏б, по̏груб, на̏јгруб, гру̏б донде̏, гру̏б па не̏ма куде̏, гру̏б па болѝ, гру̏б до бо̏га, гру̏б у пѝзду ма̏терину). — Жена̏ му мло́го груба̏, неје̏ спрома њега. — До бо̏га е гру̏б, како̏ га узе̏, Бо̏г ће ти зна̏је. **2.** фиг *некултуран, лошег понашања.* — Мло́го-е гру̏б, н-уме̏је ш-чове̏ка да поора̏ти. — Гру̏б, те̏па жену̏ и деца̏.

гру̏бав, -а, -о **1.** *ружан.* — Мло́го-е гру̏бав, па га не̏ће дево̏јке. — Што ѝма гру̏баве ру̏ке од ма̏лтерку. **2.** *струљ, рапав.* — Ова̏ј ти посте̏љка мло́го гру̏бава, гло̏ђе ка[д]-це покрѝваш.

груба̏веје несв **1.** *ружни, постаје ружан.* — Расте̏, па поче̏л да груба̏веје. — Нешто̏ ми дете̏ у ѕа̏дњо вре̏ме груба̏веје. **2.** *хаба се, упропашћава.* — Дека се покрѝвамо с њѝ, па поче̏ле посте̏љке да груба̏вeју.

грубе̏ње с гл им од *груби се.*

гру̏би се несв *постаје ружан, чини се ружним.* — Не гру̏би се с ту̏ј брадетѝну, но гу обрѝчи!

грубо̏ прил *лоше, ружно.* — Немо̏ј тако̏ј грубо̏ да се обуку̏јеш. — Н-уме̏је спрома деца̏ како тре̏бе, но са̏мо грубо̏ и зато̏ј гу не слу̏шају. — Спрома жену̏ немо̏ј грубо̏, но гу ма̏зни, збо̏ри вој у̏бави речо̏ви.

гру̏ва несв **1.** *удара, ствара буку.* — Што то̏лко гру̏ваш у вра̏та, не бр̏зу те вапѝри. — Сву̏ноћ ве̏тар гру̏ва у пе̏нџер. **2.** фиг *пуни.* — Гру̏ва жѝто у пре̏сак. **3.** *пуца, тутњи.* — Гру̏вају то̏пови откуде Пла̏ну. **4.** фиг *јако кашље.* — Сву̏ноћ гру̏ва, не мо̏ж се од њега спѝ. **5.** фиг *једе.* — Гру̏вају деца̏ гра̏, па све̏ пр̏штѝ.

гру̏ва се несв **1.** *удара се, хвалише се.* — Зна̏е са̏мо да се гру̏ва у гру̏ди, о̏н, па о̏н. **2.** *каје се.* — Ће до̏јде вре̏ме ка[д]-це гру̏ва у гла̏ву, ал ће бѝдне ка̏сно.

грува̏ње с гл им од *грува (се).* — Уплаши ни то̏ј грува̏ње откуде Чеме̏рник. — Ни грува̏ње у гла̏ву не̏ће му помо̏гне.

гру̏дачки прил **1.** *истурених прса.* — Немо̏ј тако̏ј гру̏дачки д[а]-ѝдеш, ће осе̏бнеш. **2.** *одважно, без зазора.* — Бо̏гами сва̏шта накупува̏л, дојде̏ од рабо̏ту гру̏дачки, з-да̏рови. **3.** *одмах, сместа.* — Како̏ га викну̏, до̏трча гру̏дачки. **4.** *свом снагом.* — Гру̏дачки ѝма рабо̏тим, са̏мо ли на̏јдем посьл.

грудљѝв, -а, -о *грудваст.* — Ово̏ј бра̏шно нешто̏ поста̏ло грудљѝво, нее̏ за ле̏б.

гру̏дник[1] м *прслук,* в *грудњак (1, 2).* — Како̏ она̏ зна̏е да извезе̏ гру̏дник, да се заѕве̏риш.

груднѝк² м *каиш који иде преко коњских груди (опрема).* — Вр̀жи му до̀бро груднѝк, да неје̇ ла̀бав, ал га и не зате̇зај мло̀го.

гру̀дњак м **1.** *прслук.* — Обле̇кла гру̀дњак с на̀јубав ћена̀р. **2.** *богато везени оковратник који се носи преко кошуље и вуте.* — На гру̀дњак се извезе̇ ћена̀р с манѝстра, а мо̀ж се но̀си и бес кошу̀љу. **3.** *ојачани ремен ама који належе коњу на груди приликом вуче.* — Гру̀дњак не сме̇је да жу̀љи коња̀ кьд вуче̇.

гру̀лен, -а, -о *љуштен.* — Доне̇л сьм ти кѝло гру̀лени ле̇шњаци.

груле̇ње с гл им од *грули.* — Омастѝ си све̇ ру̀ке од груле̇ње ора̀си.

гру̀ли (се) несв в *груљи (се).* — Коѝ зна̀е бо̀ље од ме̇не да гру̀ли ора̀си, нека у̀зне па нека гру̀ли.

груља̀к м в *гољак* (Бистрица). — От компирѝ на̀јвише смо садѝли груља̀к.

груља̀ч м *направа која грули кукуруз.* — Не̇мамо груља̀ч за ца̀ревицу.

гру̀љи (се) несв *љуштити (се).* — Ѝма пу̀но да гру̀љи ора̀си, тре̇бу му гру̀љке за масте̇ње. — Кьд узре̇ју, ора̀си се самѝ гру̀љу.

гру̀љка ж *љуска, кора од плода ораха.* — Нагњете̇мо пређу̀ у ону̀ј во̀ду с ва̀рене гру̀љке, па се то̀ј јо̀ш ва̀ри и ту̀ри карабоја̀, и тако̀ј се ма̀сти. — Што̀ си овде̇ врљѝла гру̀љке?

гру̀мен м (зб гру̀меље) *грудва.* — Ово̀ј ти је на̀јбољи гру̀мен за крме̇ње о̀вце.

гру̀мењче с дем од *грумен.* — У̀зни едно̀ гру̀мењче да про̀баш од на̀шо сѝрењце.

грумењчьк м дем и хип од *грумен, груменчић.* — Да̀ј ми едьн грумењчьк од качемьк, тике да обѝђем.

гру̀не свр **1.** *снажно удари.* — Гру̀ну га у па̀шиште, ѝскара му ва̀здук. **2.** *потмуло пукне.* — Негде̇ гру̀ну то̀п, па запраска̀ше пу̀шке куде Радѝвљовци, тьг порипа̀мо на но̀ге. **3.** *нагрне.* — Груну̀ше пр̀во у на̀шу ку̀ћу с оне̇ј пушчетѝне. **4.** *бане.* — Уме̇ју порежцѝје да гру̀ну бьш ка[д]-це не на̀даш. **5.** *почне јако да пада (киша).* — Грме̇, грме̇, па кьд гру̀ну кѝша, све ни у̀шљепа. **6.** фиг *удари (у плакање).* — Дете̇ гру̀ну у плака̀ње кьд чу̀ да му башта̀ неје̇ доша̀л. **7.** *лине (сузе).* — Како̀ме виде̇, тако̀ј му груну̀ше сльзе на о̀чи.

гру̀нт м *грубо набацан малтер на зид.* — Навр̀љај гру̀нт, па ћу га ја̀ пердашим. —Ударѝ му гру̀нт, па ћу га пердашим кьд повуче̇.

гру̀нтав, -а, -о *рапав.* — Мло̀го ми га гру̀нтаво омалтериса̀л.

грунтѝра несв *грубо набацује малтер на зид.* — За̀узет је, грунтѝра со̀бу.

грунтира̀ње с гл им од *грунтира.* — Ка[д]-ѕавр̀шим з-грунтира̀ње, тѝ о̀ндак перда̀ши ко̀лко о̀ћеш, сьг ми не смѝтај.

гру̀пка ж *ружна жена.* — Дове̇л гру̀пку гру̀баву како ме̇чку ску̀баву.

гру̀пча м *ружан човек.* — При ово̀лки лепота̀ни, куде̇ најде̇ да у̀зне оно̀га гру̀пчу?

Гру̀пча м *надимак.*

гру̀тка ж *грудва, комад.* — Доне̇се едну̀ у̀баву гру̀тку од њо̀јно о̀вчо сѝрење. — Колко̀ е то̀ј дете̇, не̇ма га ни гру̀тка.

груче̇ с дем од *гручка, грудвица.* — Колко̀ во[ј]-е дете̇нце, ѝма главче̇ ко груче̇.

гру̀чица ж дем од *гручка.* — Изе̇до едну̀ гру̀чицу сѝрење, за̀горча ми уста̀.

гру̀чка ж дем и хип од *грутка.* — Не свиде̇ во̀ј се да ми ту̀ри гру̀чку сѝрењце у торбиче̇.

гру̀шен, -а, -о **1.** *уситњен, ситан.* — Попр̀жи ми ја̀јце̇ з-гру̀шено сѝрење. **2.** *обрушен.* — По пу̀т сву̀де гру̀шено ка̀мење, па̀зи куде̇ ѝдеш.

грушење с гл им од *груши (се).*

груши (се) несв *мрви (се), руши (се), одлама (се), обрушава (се).* — От-плафон се груши малтер. — Груши варени компири на свиње да еду.– Стално се груши камен на[д]-Цастав Реку.

грушка ж *мрва, ситнеж.* — Очисти теј грушке испод астал.

грцка несв *грицка.* — Дај на дете нешто да грцка, да се залаже до ручак. — Грцкају поганци у плевњу сено.

грцкање с гл им од *грцка, грицкање.* — Цел ноћ слушам грцкање по таван, па ме стра од поганци.

грцман м пеј **1.** *грло, ждрело.* — Јеђ и ћути, ће ти западне залок у грцман. **2.** фиг *похлепа, незаситост.* — Зинул му грцман за мојў њиву на Злату, па не знаје кво све не работи. **3.** фиг *глас.* — Кьд пушти грцман не могу гу слушам колко рове.

грчав, -а, -о *мршав.* — За оноlке паре даде ми едно грчаво, метиљиво кравче. — Дете ти, бре, млого грчаво, даваш ли му да еде.

грчавеје несв *суши се, постаје мршав.* — Изеде се зимени рана и стока почне да грчавеје.

грчави се несв *мучи се.* — Ти се овде шириш, а ја се грчавим у едно сопче.

грчење с гл им од *грчи се.* — Вика: има неко грчење у мешину, мора куде доктура.

грчи се несв **1.** *скупља се, стеже се од бола.* — Грчи се од болеж. — Што се такој грчиш, кво ти-е? **2.** фиг *мучи се.* — Немају куде, грчу се у стан са[с]-старци.

грчла ж *мршава, слаба женска особа.* — Не види грчла, душа вој дошла у нос, и па ринта.

грчља м *мршава, слаба мушка особа.* — Куде ће с тебе цел дьн да копа њиву онија грчља.

Грчке / Грчки ж мтн *пашњак, шума, утрина испод Чемерника, где су некад чували овце Ашани (Црновунци), пореклом из Грчке.*

гу *енклитички облик акузатива једнине личне заменице трећег лица „она".* — Што-гу викаш, ка[д]-ти се не озива?!

губа ж *печурка.* — Отишла деца сабајле да беру губе.

губер м *покривач од грубог вуненог или пртеног сукна.* — Постељи им, нек спу на губер.

гувник м *гумно, место где је накад било гумно.* — Испрегни стоку на гувник, ја ћу стоварим снопје.

гувниште с *место на коме се налази(ло) гумно.* — Докарали смо снопје од гувниште.

Гувниште с мтн *ливада.*

гувно с **1.** *гумно.* — На гувно, око остожу, насадимо вра од двесто-тристо снопа. — Ти насади снопје на гувно докле ја доведем Врањчу и Дорчу, да вршемо. **2.** фиг *угажен, утабан простор.* — Од убаву ливаду, играећи се, деца ми напрайше гувно.

гугла се несв *тмури се, гомила се.* — Гугла се небо с облаци. — Гуглају се облаци откуде Плану.

гуглавење с гл им од *гуглави се.* — Навикли смо на гуглавење по[д]-Чемерник.

гуглави (се) несв **1.** *гомила се (облаци).* — Гуглави га откуд Власину, збирај рукољке докле не врне. — Гуглави се небо, неће буде на добро. — Гуглаву се облаци над Бесну Кобилу. **2.** фиг *мршти се.* — Што се такој гуглавиш, кој ти-е матрак?

гугума̀нац м *кликер од гуме.* — Ѝмам два̀ гугума̀нца, трѝ стаклѐнца и едън гвоздѐнац. — Ѝграмо се з-гугума̀нци.

гугума̀нче с дем и хип од *гугуманац.* — Изгубѝл гугума̀нче, па му жа̀л.

гугута̀н м *мужјак гугушке.* — Гугута̀н и гугута̀нка пра̀ву гњездо̀.

гугута̀нка ж *гугушанова женка.* — До̀сади ни вѝше та̀ј гугута̀нка, по цѐл дън гугу̀че.

гугу̀че несв фиг *изговара грлене гласове (деше).* — Почѐло детѐ већѐм да гугу̀че.

гу̀да ж деч *свиња.* — Грдѝ гу̀да у ко̀чину.

гу̀де с у дем знач: *гуда, прасенце.* — Ово̀ј на̀јмалечко-е Мѝрино гу̀де.

гудѐнце с дем и хип од *гуде.* — Сън ма̀лко детѐ да помѝлки гудѐнце.

гудѝ несв фиг *хуји, хучи, сшеже (зима).* — Трѐћи мѐсец гудѝ зима̀, не престању̀је. — Гудѝ ветрѝна уш-Чемѐрник, не стању̀је.

гу̀до, гу̀до узв *за ваблење свиња.*

гу̀др, гу̀др узв *за ваблење свиња.*

гу̀ж м зоол *слешић* Angius fragilis L. — Утепа̀ с косу̀ гу̀жа у долѝну.

гу̀жва ж **1.** *обруч од йрућа.* — Пра̀им гу̀жве за о̀граду, ћу помѐрам лѐсе на трлу̀, да о̀вце нађу̀бру цѐлу лива̀ду. **2.** *прегршш сламе за шимарење коња и сшоке.* — Напра̀ј гу̀жву и отима̀ри воло̀ви, мло̀го се озноѝше уш-Чу̀ку.

гу̀жвав, -а, -о *изгужван.* — Поглѐј га ка̀кьв је гу̀жвав. — Свѐ-е на њѐга гу̀жваво.

гужња̀к м *завршни део дебелог црева.* — Расцепѝл се од болѐж, па̀дал на гужња̀к.

гу̀зан[1], -зна, -зно фиг *који је за нешшо крив.* — О̀н је побѐгал, ел зна̀је да-е гу̀зан. — Тьг не тѐше да до̀јду куде судѝју, бѐоше упла̀шени, ел су гу̀зни, ће им се су̀ди.

гуза̀н[2] м *човек велике задњице.* — Колкѝ је онѝја Ро̀скин гуза̀н пора̀сал.

гузачкѝ прил **1.** *уназад, нашрашке.* — Ел ти рѐко, не ѝђ гузачкѝ, ће па̀днеш на тѝлиње. **2.** фиг *неморална особа.* — Зна̀е са̀мо гузачкѝ, та̀ј з-ду̀пе отва̀ра вра̀та!

Гузѐвје с *сшаро име села Мр̀ковица.*

гузѐвски, -а, -о *који припада Гузевју и Гузевчанима.*

Гузѐвчанин м (мн **Гузѐвци / Гузѐвчани**) *човек из Гузевја.*

Гузѐвчанка ж *жена из Гузевја.*

Гузѐвче с *деше из Гузевја.*

гу̀зес, -та, -то *гузасш, гузаш, велике задњице.* — Мло̀го му-е гу̀зеста она̀ј жена̀.

гузечкѝ прил в *гузачки.* — Па̀де гузечкѝ, па се скро̀з ра̀стрти.

гузѝца ж анат *сшражњица, задњица,* в *успалена гузица.* Изр: — Обра̀з му ко гузѝца (*бесраман човек, дебелокожац*). — Усука̀л гузѝцу, па едва̀ о̀ди (*пропао, смршао*). — Ла̀ко-е њѐму: една̀ гузѝца — една̀ панѝца, а којѐ ја̀ да рабо̀тим с оно̀лко деца̀?

гузѝчи несв *шуче по задњици.* — Гузичѝл га, не гузичѝл, о̀н си ѝсти такьв, недоту̀пав.

гузѝчина ж **1.** ауг и пеј од *гузица.* — Оно̀лку гузѝчину напраѝл, а нѝшта не прива̀та да рабо̀ти. **2.** фиг *приглупа особа.* — Кво̀ па зна̀је та̀ј гузѝчина па ће гу слу̀шаш.

гузѝчњак м *задњица.* — Натѐла оно̀лки гузѝчњак, па едва̀ о̀ди.

гуја̀ ж **1.** *змија.* — Накотѝле се гу̀је, не смѐјеш да сту̀пиш по лива̀ду. **2.** фиг *опасна, зла жена.* — Што ѝма ону̀ј гују̀ у ку̀ћу. — За срце ме у̀гризе та̀ј гуја̀ с ону̀ј рѐч.

гу̀ка ж *ошок, израслина, чворуга, одебљање,* в *чамуга (1).* — Ударѝл се у коша̀ру по мра̀к, ово̀лка гу̀ка му искочѝла на чело̀. — Дѝгла му се неква̀ гу̀ка на ру̀ку.

гу̀кав, -а, -о *у ошеклинама, чворугав.* — Да га во̀диш куде до̀ктура, нешто̀-е мло̀го гу̀кав. — О[д]-то̀ј гу̀каво дрво мо̀ж напра̀иш мањѝцу.

гула́мфер м *голаћ, вуцибатина.* — Уортачи́л се з-гула́мфери па се до́м не свр́та.

гу́лен, -а, -о *гуљен.* — Доне́л сам ти гу́лени компири́.

гуле́ње с гл им од *гули.* — Све́ ми пр́сти пропа́доше од гуле́ње шаргаре́пу.

гу́ли несв **1.** *љушти, скида (кору).* — У про́лет чоба́ни гу́лу ко́ру, мазгу́ју бу́ке. **2.** фиг *једе.* — О́н се ту́ј го́сти а ја́ гу́лим кводаје. **3.** фиг *учи.* — Чети́ри го́дине-е гули́л ду́пе у Те́кничку и кво́-е научи́л, да ме гала́ти, ете́ то́ј! в *гу́ли опьнци.*

/гу́ли опьнци/ изр *иде пешице, хода.* — Ће гу́ли опьнци јо́ш две́ го́дине у те́кничу у Село́. — Ја́ ћу гу́лим опьнци по гове́да, а о́н ће седи́ до́м!

гули́ја ж бот *прокељ* Brassica oleracea gongylodes L. — Ськ смо батали́ли да са́димо гули́је, а нека́[д]-цмо ги има́ли цел по́стог.

гули́сов м пеј *тупаџија, сметењак.* — С то́га гули́сова не́ћу ви́ше [да] рабо́тим, са́мо ме замављу́је. — Нсје́ о́н Мили́сов, о́н је гули́сов!

гу́ља м *бедник, јадник.* — Неси́ се нада́л да ће једьн гу́ља то́ј да ти урабо́ти.

гу́љав, -а, -о **1.** *бедан, јадан, покуњен.* — На гу́љавога чове́ка и ку́че ди́за но́гу. **2.** *лоше ошишан.* — Оцекли му ко́су, па-е сьг гу́љав ко овца́ на Ђурђо́вдьн. **3.** *ћосав.* — Ви́диш да-е гу́љав, не́ма ни бра́ду.

гу́љава овца́ ж *лоше острижена овца.* — Како́ ги почиша́л, све́ му о́вце дошле́ гу́љаве.

гуљаве́је несв *губи време, тумара, џаболебари.* — Куде́ це́л дьн гуљаве́јеш, не мо́ж те на́јдемо?

гуља́вка ж *жена слабе косе, или без косе.* — Што да́де да те та́ј гуља́вка фо́рта како́ си она́ о́ће.

гуља́вко м *слабић, јадник, бедник.* — Куде́ најде́ то́га гуља́вка да за́едно гуљаве́јете?

гу́љча м **1.** *ћосав човек.* **2.** *бедник, јадник.* — Докле́-це спотура́ш сьс то́га гу́љчу?

гу́ма ж *презерватив.* — Да́л ми па́ре да му ку́пим гу́му.

гумара́блика *лепак за гуму, гумарабика.* — Тре́бе ми гумара́блика да зале́пим ло́пту.

гумења́к м *гумени опанак.* — Бр́зо ми се сце́пу гумења́ци од оде́ње.

гунде́љ м зоол *гудељ, бумбар.* — Немо́ј неки́ гунде́љ да улети́ у ку́ћу.

гу́нгула ж *гужва, галама, врева, свађа.* — Не мо́ж ниедьн собо́р да про́јде без гу́нгулу. — Пра́ји са́мо гу́нгулу, за дру́го неје́.

гунтура́ћ м *болест грла, тежак кашаљ.* — И́ма гунтура́ћ, не мо́ж се и́гра нау́лице.

гу́њ м *кратки мушки капут од клашње.* — Однéсо кла́шње на Ва́ска, да ми саши́је гу́њ.

гу́ња ж *кабаница за кишу.* — Несьм поне́л гу́њу, па ме у́тепа ки́ша.

гуњьк м дем од *гуњ.* — Бе́ше ми у́бавачьк гуњьк, убавшке́ га изно́си.

гу́њга несв *замера, приговара.* — Ста́лно ми дете́ нешто́ гу́њга, а која́-е рабо́та не́ће ка́же.

гу́њгав, -а, -о *који стално нешто замера, приговара.* — Мло́го-е поста́ла гу́њгава, не мо́ж се издржи́.

гуњга́ње с гл им од *гуњга.* — Од ње́га чу́еш само гуњга́ње, ни́какав по́моћ.

гу́њче с дем од *гуњ.* — О́ћу да саши́јем гу́њче за мера́к, па да га оплете́м с мо́дар гајта́н на рукави́, та́слице и о́швице.

гу́с м *легура од које се прави плотна за шпорет.* — Пло́тна-е од гу́с напра́ена, зато́ј пр́сне.

гу̏с, -та, -то *гусш*. — Ку̏ва ре̑так гра̑, а ја̑ во̏лим да је по̏гус.

гусе̑нка ж *гусеница*. — Гусе̑нке напа̑ле шу̑му у Ка̑чар, па се ди̏гло це̑ло село̑ да ги уни̏шти.

гу̏сла несв **1.** *свира у гусле* — По це̑л но̑ћ гу̏сла от-Кра̑љевића Ма̑рка. **2.** фиг *сшруже дрва*. — Не рабо̑ти се у по̑ље, па гу̏сла дрва̑. — Йдем да гу̏слам ма̑лко оне̑ј цепа̑нке з-бички̏ју. **3.** фиг *сексуално ойшши*. — Јо̑ш ли гу̏сла ону̏ј Добри̏нку? **4.** фиг *хрче*. — По свуно̑ћ гу̏сла, не мо̑гу се у̏спим. **5.** фиг *луйеша, йрича без везе*. — Нек о̑н гу̏сла, ти̏ си гле̑ј твоју̏ рабо̑ту.

гусла̑ње с гл им од *гусла*. **1.** *свирање у гусле*. — Од де̑ду-е научи̏л гусла̑ње. **2.** фиг *луйешање*. — С његово гусла̑ње на сви̏ ни до̑јади. **3.** фиг *сшругање, шесшерисање*. — Тре̑бе до̑бро гусла̑ње да пресече̑ш ти̏а трупа̑ц. **4.** фиг *сексуално ойшшење*. — Ме̑к си ти̏ за њу̏, она̑ тра̑жи до̑бро гусла̑ње. **5.** фиг *хркање*. — Дуи̏ч не заспа̑ од његово гусла̑ње.

густа̑к м *гусшиш, чесшар*. — Отидо̑ше криећко̑м у густа̑к. — Не сме̑је из густа̑к да иска̑ра гове̑да, бои̏ се од зми̏е.

гу̏стачьк, -чка, -чко *йрилично гусш*. — Сва̏ри ни чорби̏цу са[с]-зе̑ље, ал да је по̑ гу̏стачка.

густиња̑к м **1.** в *гусшак*. — У ти̏ја густиња̑к ја̑ не ула̑зим. — Тре̑бе да се исече̑ густиња̑к поред пу̏т. **2.** *оно шшо је гусшо, гусшина*. — Иси̏пи густиња̑к и[с]-ше̑рпу на прашчи̏на.

гу̏сто прил фиг *ойасно*. — Бе̑ше гу̏сто, мо̑ре, кьд ни у но̑ћ пце̑та напа̑доше, да ни исце̑пу.

гу̏т м *гушљај, срк*. — Да̑ј и на ме̑не едьн гу̏т. — С то̑лки гу̏т и крокоди̏л-це зада̑ви.

гу̏та несв фиг *једе халайљиво*. — Не жва̑ће, са̑мо гу̏та едноиза̑друго ко мећа̑ва; имп: **гу̏теј**. — Они̏ еду̏, а ти̏ гу̏теј кне̑дле. — Гу̏теј по̑брзо да ти не оти̏ду, не мо̑ж ги по̑сле сти̏гнеш!

Гу̏та м *надимак*.

Гу̏те м *надимак*.

гу̏тка[1] ж дем и хип од *гушљај*. — Не пи̏ем пу̏но раки̏ју, по едну̏ гу̏тку на̑јутро. — Попи̏мо по едну̏ гу̏тку, па вати̏мо рабо̑ту.

гу̏тка[2] несв у дем знач: *гуша, једе*. — Гле̑дам како̑ пи̏ле гу̏тка цр̏вика.

гутка̑ње с гл им од *гушка*.

гутура̑ћ м *шврдоглав, лош човек*. — Йди па ти̏ ськ ора̑ти с то̑га гутура̑ћа̑.

гу̏ца ж дем и хип од *гуда, свиња*. — Ко̑лко-е пора̑сла на̑ша гу̏ца.

гуц, гуц узв *за вабљење свиња*.

гуц, гуцо узв *за вабљење свиња*.

гу̏цка несв *йијуцка*. — Мо̑ре, не гу̏цка ви̏ше раки̏ју, поче̑л да ло̑че.

гуцка̑ње с *йијуцкање*. — Сва̑ки дьн пома̑лко гуцка̑ње и, ете̑, дојде̑ до̑м пијанду̏ра.

гу̏цне свр фиг *сркне, йивне*. — Поне̑кад тако̑ј з-дру̏ство гу̏цне ма̑лко, ал ве̑ћем батали̏л да пи̏је.

гу̏ца[1] ж **1.** *ошок*. — Ди̏гла му се ово̑лка гу̏ца на ру̏ку, ту̏ј, куде̑ се утепа̑л. **2.** *кврга на сшаблу, израслина*. — Оно̑лка гу̏ца пора̑сла на др̏во.

гу̏ца[2] ж (углавном у мн: гу̏це) *йасширска игра, свињка, у којој се комад облог дрвеша, зайраво кврга, гони йалицама (машкама)*. — Збе̑ру се овчари̏, запла̑нду ста̑да, па и̏грају гу̏цу.

гу̏ша ж **1.** *грло*. — О[д]-ту̏ј во̑ду боли̏ гу̏ша, мло̑го-е ла̑дна. **2.** изрази: — Отвори̏л гу̏ше па са̑мо рове̑ (*йусшио глас, дерња се*). — Една̑ душа̑, една̑ гу̏ша (*сам самцијаш*).

— Ватили се за гу̀ше (*шуку се*). — Ћу те ува̀тим за гу̀шу (*дойашћеш ми шака*)! — Дошло̀ му до гу̀шу (*прекийело му*).

гушаве̏је несв фиг пеј *виче, дере се.* — Пу̀шти га нека гушаве̏је, кьд му про̀јде бе̏с, це сми̏ри.

гуша̀н м *голуб богашог йерја око грла.* — Нају̀бави го̀луби су гуша̀ни.

гу̀шес, -та, -то 1. *гушав.* — Гу̀шес на вами̏лију. **2.** фиг *виче кад говори.* — И̏ма мло̀го гу̀шес гла̀с.

гу̀шка ж дем и хип од *гуша.* — Да ви̏дим куде̏ ми дете̏ боли̏ гу̀шка?

гу̀шла ж пеј **1.** *гушава жена.* — Немо̀ј да ди̏раш гу̀шлу, ни њо̀ј неје̏ ла̀ко. **2.** фиг *жена која има йовишен глас.* — Отиде̏ си гу̀шла, све̏ ми од њу̀ ѕавну̀ у̀ши.

гу̀шља[1] м пеј **1.** *гушав човек .* — Куде̏ сре̏то гу̀шљу на пу̀т. **2.** фиг *човек који има йовишен глас.* — Емпу̀т да се ућути̏ и они̏ја гу̀шља. — Кьд проора̀ти гу̀шља ис па̀мет да те иска̀ра. **3.** *йешао који йо цео дан кукуриче.* — До̀сади ми ти̏ја гу̀шља, ћу га ва̀там да га зако̀љем.

Гу̀шља[2] м пеј *назив за сшановнике дервенских села, геца.* — Овако̀ ора̀ту Гу̀шље: „Иша̀ја, иша̀ја, па ми се пот-кру̀шку посра̀ја, да сам га виде̏ја ја̀ би га изе̏ја!"

гу̀шља-гу̀шави м *онај који чесшо виче, који говори йовишеним шоном.* — Што̀ ли се то̀лко де̏ре ти̏ја гу̀шља-гу̀шави?

гушља̀к м аугм и пеј од *гуша.* — Што̀ му тре̏бе оно̀лки гушља̀к.

гу̀шљес, -та, -то *гушав.* — Мло̀го-е гу̀шљес, па вој се не сви̏ђа.

гушња̀к м *йодгушњак, йодвољак.* — Ко̀лко му е ло̀шо у живо̀т ви̏ди се по оно̀лки гушња̀к.

гушче̏ње с гл им од *гушчи се.* — О[д]-цту̀д ги ва̀ти гушче̏ње.

гу̀шче перо̀ с *гушчије йеро.* — Ел ово̀ј нее̏ гу̀шче перо̀? — И ја̀ се чу̀дим како̀ су то̀ј писува̀ли з-гу̀шче перо̀, а не с пла̀вез.

гу̀шчи, -а, -о *гушчији.* — Однеку̀[д]-це чу̀е гу̀шчи гла̀с. — У̏зни гу̀шче перо̀ па пи̏ши, ако ти̏ ке̏миска не ваља̀е.

гу̀шчи се несв **1.** *косшреши се.* — Поче̏ се гу̀шчим од ладно̀ћу. **2.** *љуши се, срди се.* — Гу̀шчи се ти̏ на оно̀га кои̏ те пра̀ил, немо̀ј на ме̏не!

Д

дабо̀гда речца *нека да Бог (у заклешвама и клешвама).* — Дабо̀гда не виде̏ла бе̏ло ви̏дело, ако неје̏ тако̀ј. — Дабо̀гда га вре̏нке изе̏ле. — Рука̀ му се осуши̏ла, дабо̀гда, што те тако̀ј осакати̏л.

дабо̀гме / дабо̀ме речца *јесше, шако је.* — Дабо̀гме, тре̏бе да слу̀шаш ма̀тер. — Дабо̀ме, била̀-е проле̏тоске куде на̀с.

да̀ва несв *даје.* — Ако ти о̀н да̀ва ле̏бац, те̏шко це прера̀ниш. — Едьн чове̏к ми не да̀ва ми̏р, по це̏л но̀ћ си на њега преми̏слим. — Ако-е дава̀л, неје̏ дава̀л из његов це̏п, но из држа̀вно. — На сви̏ тре̏бе да да̀вају, а на неки̏ по̀више. — На едни̏ да̀ва, на дру̀ги прода̀ва, куде̏ е ту̀ј пра̀вдина? — Не да̀ва му ђа̀вол ми̏рку, но се са̀мо зади̏ра з-деца.

да̀ва се несв *дойушша, дозвољава се.* — Не да̀ва се До̀рча да га тако̀ј ла̀ко уја̀неш. — Да̀ва ли се да га ја̀ пречеке̏м са[с]-сливовьк? — Да̀ва ли се да едьн рабо̀ти, а дру̀ги све чети̏ри у̀вис? — То̀ј што о̀н мо̀же, ме̏не се не да̀ва. — Не да̀ва ми се да рабо̀тим.

/**да̍ва зо̍р**/ изр в *дава сйра.* — Два̍ му стра̍, два̍ му зо̍р, ал не пома̍га.

/**да̍ва стра̍**/ изр *ӣреӣи, ӣлаши, сӣраши кога.* — Да̍вај му стра̍ докле̍-е вре̍ме.

/**да̍ва цеву̍**/ изр *виче, галами из сӣраха.* — Ви̍ђ да ви̍диш што̍ дете̍ оно̍лко да̍ва цеву̍.

дава̍нција ж *давање.* — Каква̍ гу тој дава̍нција сопе̍ла сва̍ки ча̍с.

дава̍ње с гл им од *дава (се).* — Два̍ ти за ово̍ј, два̍ за оно̍ј, кво̍ дава̍ње ви̍ше о̍ћеш? — Рука̍ му се о̍суши о[д]-дава̍ње. — Загазде̍л о[д]-дава̍ње (*ирон*). — До̍ста-е било̍ дава̍ње, ви̍ше не да̍вам ни̍кому.

да̍ват, -а, -о *даван, ӣоклањан.* — Ма̍лко ли му-е да̍вато док неје̍ има̍л ста̍н. — С крива̍че му-е да̍вато, а о̍н ни сьг тако̍ј вр̍ћа. — Да̍ват му-е ко̍њ за вршу̍, да̍вата му-е и пастр̍ма, кво̍ ви̍ше о̍ће од нас?!

даве̍ње с гл им од *дави (се),* **1.** *дављење у води.* — Спаси̍л га Ми̍тар о[д]-даве̍ње у је̍зеро. **2.** фиг *свађа.* — Немо̍ј па̍ да чу̍ем неко̍ даве̍ње кьд излезнем ис-ку̍ћу. **3.** *уједање ӣаса.* — Та̍ј пцѐта досади̍ше, и̍де ги вазд̍ьн даве̍ње по сока̍ци.

да̍ви несв **1.** *уӣаӣа у воду.* — Поче̍ да га да̍ви у реку̍, уплаши̍ се ће га уда̍ви, ал га о̍н па̍ пу̍шти. **2.** *коље зубима (звер).* — Утепа̍ли га с пу̍шку док је дави̍л овцу̍. **3.** *уједа.* — Не̍ћу ви̍ше да те бра̍ним, ако те Ђу̍ма па да̍ви. **4.** фиг *досађује.* — Немо̍ј ви̍ше да ме да̍виш с теј твое̍ за̍чкољице. ■ трп прид **да̍вен**, -а, -о **1.** *дављен.* — Едну̍ш си да̍вен, па те една̍ повр̍ну̍мо, не мо̍ж ви̍ше у бобата̍ло. — Откако̍ е да̍вен, бе̍га од во̍ду. **2.** *гушен.* — Една̍ овца̍ да̍вена, две̍ нада̍вене, а една̍ скро̍з уда̍вена.

да̍ви се несв **1.** *уӣаӣа се у воду.* — Ту̍-е мло̍го дибо̍ко, ту̍ј се деца̍ да̍ву. **2.** *уједају се (ӣси).* — Пцѐта се свуно̍ћ да̍ву по сока̍к око неку̍ ку̍чку. **3.** фиг *свађа се.* — Мло̍го су се дави̍ли докле бе̍оше у за̍једницу. **4.** фиг *игра се.* — Ене̍ га до̍м, з-дете̍ се да̍ви.

Дави̍д м *име.*

дави̍ја ж *свађа, расӣрава,* в *кланица.* — Не мога̍ ви̍ше да трпи̍м ту̍ј дави̍ју, па изле̍зо ис-ку̍ћу.

давначке̍ прил *ӣоодавно.* — Бе̍ше ту̍ј давначке̍, па си ото̍ше спрома Богоро̍дицу.

да̍да ж *сӣарија сесӣра,* в *дода.* — И̍дем з-да̍ду у шума̍к да бе̍ремо ја̍годе.

даде̍ свр *да̂,* в *даде узбуну.* — Ако ти даде̍, ти̍ у̍зни, не сраму̍ј се. ■ трп прид **да̍ден**, -а, -о *даӣ, ӣосуђен.* — Ка[д]-ти-е нешто̍ да̍дено, и̍ма га чу̍ваш ко две-о̍чи у гла̍ву. — Да̍дено и кра̍дено не трај̍и ако не̍маш свое̍ (*изр*).

/**даде̍ у̍збуну**/ изр *уӣозори, ӣобуни се, негодује.* — Кьд видо̍ ће ни прескочу сьс во̍ду, да̍до у̍збуну. — Да не да̍до у̍збуну, те̍ше ни река̍ однесе̍ мосте̍.

да̍ден, -а, -о фиг *сӣворен, рођен.* — Ко да сьм да̍ден са̍мо за по̍со и му̍ку, а не̍ за ужива̍нцију.

да̍дин, -а, -о *сесӣрин.* — Не ди̍рај, то̍[ј]-е да̍дино грудња̍че̍.

да̍дица ж дем и хип од *дада.* — Кьд несьм ту̍ј, ће те чу̍ва да̍дица.

да̍дичка ж дем и хип од *дадица.* — Што ме је почува̍ла да̍дичка, и данс то̍ј па̍нтим.

да̍дом изр у разбрајалици. — Едно̍ле, дво̍ле, тро̍ле, чиви̍ле, па̍ле, ша̍ле, са̍дом, да̍дом, о̍врт, до̍врт, ки̍кац, ка̍кац, а̍скрц, да̍скрц.

да̍жбина ж *ӣорез, намеӣ, глоба.* — Удари̍ли ни то̍лке да̍жбине, са̍мо за њи̍ да си рабо̍тимо.

даја̍на ж *засебна дрвена кућа у двориишӣу,* в *кућерче.* — Ту̍ј но̍ћ су младе̍нци отишли̍ да прележу̍ у даја̍ну.

да̍клем речца *дакле.* — И, да̍клем, куде̍ си би̍л це̍лу целцату но̍ћ, то̍ј о̍ћу да чу̍јем?

далаве̏ра ж **1.** *превр̄тљивац, варалица.* — Мо̏ж да ломо̏ти кво о̏ће, ко̏ј ће веру̏е на туј далаве̏ру. **2.** *лаж, неис̄тина, подвала.* — Немо̏ј ми при̏чаш те̏ј далаве̏ре. — Не интере̏сују ме ту̏ђе далаве̏ре. — Па̏зи да ти не напра̏ји неке̏ далаве̏ре.

далаве̏рка ж *лажљивица, смут̄љивица.* — Не ора̏тим ви̏ше с туј далаве̏рку, у ста̏ње-е да зава̏ди две-о̏чи у гла̏ву.

далаве̏рча м *лажљивац, смут̄љивац.* — Те̏жак далаве̏рча, не мо̏ж ни̏шта да му веру̏еш.

дала̏к м *слезина, т̄умор, болес̄т на слезини.*

дала̏п м в *долаӣ*[2]. — У дала̏п смо пржи̏ли рже̏ни̏цу за ка̏ву.

дала̏па ж *хармоника, марка хармонике.* — У̏зни „дала̏пу", па да и̏демо на игра̏нку.

дале̏чак, -чка, -чко *далек.* — Пој̏до̏мо на дале̏чак пу̏т, куде̏ ни̏когa не зна̏мо.

дале̏чан, -чна, -чно *далек.* — Неје̏ одо̏вде, то̏-е мло̏го дале̏чан кр̏в, неје̏ била̏ Црнотра̏вка. — Они̏ су ни дале̏чан ро̏д, гото̏во смо се одроди̏ли.

далечко̏ прил *далеко, подалеко.* — Ото̏мо далечко̏, уплаши̏ се да се не изгу̏бимо.

дале̏чно прил *далеко, прилично далеко.* — Дале̏чно си-е до та̏м, тре̏бе се о̏ди и о̏ди.

да̏љан, -љна, -љно в *даљни.* — Неси̏ погоди̏л, то̏ј ти-е да̏љан пу̏т куде̏ си ти̏ пошъ̏л.

да̏љни, -а, -о *даљи, удаљенији.* — Милто̏ини су ни да̏љни ро̏д, ал се пошту̏емо ко ро̏ђени.

дама̏р м *било, жила куцавица.* — Сви̏ ми дама̏ри бриду̏ откако̏ ми за то̏ј ре̏че.

да̏мбе узв *ономатоӣеја ударца.* — Поче̏ да уда̏ра да̏мбе, да̏мбе у вра̏та, ко да га бр̏зу нечасти̏ви.

да̏мбе-ду̏мбе / да̏мбе-лу̏мбе узв *ономатоӣеја ударања у бубањ, наковањ или ударања маљева ваљавице.* — Це̏л дьн да̏мбе-лу̏мбе, да̏мбе-лу̏мбе, про̏би ми гла̏ву ти̏ја го̏ч. — Да̏мбе-ду̏мбе, да̏мбе-ду̏мбе, са̏мо-е раде̏ла Стоја̏нчина ваља̏вица там-до̏ле у ре̏ку.

да̏ме ж мн *мица (игра зрнима ӣасуља или кукуруза).* — Вика̏ га да до̏јде да игамо да̏ме, па че̏кам да сти̏гне.

дана̏ске прил *данас.* — Дана̏ске о̏ремо у Гари̏не.

дана̏шањ, -шња, -шњо *данашњи.* — Еде̏ са̏мо дана̏шањ ле̏б, за јучера̏шањ ни да чу̏је.

дањ̏с прил *данас.* — Дањ̏с тре̏бе му̏жи да сти̏гну из рабо̏ту.

дањ̏ске прил в *дањс.* — Дањ̏ске кьд је голе̏м светьц узе̏л да рабо̏ти.

дангу̏ба ж **1.** *накнада за изгубљено време.* — Ко̏ј ће ми пла̏ти ову̏ј дангу̏бу? **2.** *лениш̄тина, нерадник.* — Немо̏ј те ви̏дим ви̏ше с туј дангу̏бу. — Одра̏ни̏ дангу̏бу, са̏мо да си се слепу̏та.

дангубе̏ње с гл им од *дангуби (се)* . — Уба̏в дьн ми проjде̏ у дангубе̏ње, ни ово̏цко не уработи̏.

дангу̏би несв *ленс̄твује, губи време.* — По це̏л дьн рабо̏ти, не зна̏е о̏н да дангу̏би ко мо̏ј Радо̏јло. — Куде њега не̏ма [да] се дангу̏би, одма̏ ви̏ла у ша̏ке па у њи̏ву, стр̏ви ђу̏бре.

да̏нгубица ж дем од *дангуба (1, 2).* — Ко̏ј ће ме̏не да надокна̏ди ову̏ј да̏нгубицу дана̏ске **(1)**? — Она̏ ти-е голе̏ма да̏нгубица: ако се ува̏тиш с њу̏, ко̏ј зна̏е ка-це вр̏неш **(2)**.

да̏н-да̏њи прил *данас.* — Ни да̏н-да̏њи туј добро̏ту не мо̏гу му забора̏им. — Ни да̏н-да̏њи не мо̏гу се се̏тим кои̏ ми да̏де ти̏ја пу̏сти теле̏грам из Не̏мачко.

да̏не свр **1.** *удахне.* — Не мо̏гу да да̏нем од њега, съл нешто̏ сколе̏ва. **2.** *ӣредахне, одахне, одмори се.* — Се̏домо куде изво̏р, у ладови̏нку, те дану̏ з-ду̏шу. — Ни̏ка[д]-да

ста̀нем, ни̏кад сьз ду̏шу да да̀нем, куде̑ се обр̀нем и ко̀је̑ да запо̀чнем, сву̏д ме че̏ка рабо̀та.

Дани̏л м *име.*

дани̏ловка ж бот *врс̄та јабуке.*

данце̑ с *дно код судова.* — Расуши̏ло се данце̑ на бу̏ре, мо̀ра га заки̏снем на кла̀данац.

Да̀ња м хип од *Драгӯшин.*

да̀њи, -а, -о *дневни.* — Ово̀ј ти-е пома̀да да̀ња.

Да̀њин ри̏д м мтн *ūревој, коса, брдо.* — За̀вати ни ки̏ша на Да̀њин ри̏д на[д]-Да̀њино Село̀.

Да̀њиио Село̀ с *село.*

да̀њом прил *дању.* — Да̀њом спи̏, а но̀ћом луду̏је.

да̀р м **1.** *девојачка сūрема за даривање сваūова, ūоклон.* — Наткàла пу̏н ко̀вчак да̀рови за жени̏лбу, не мо̀ж ги ш-четвѐрак отка̀ра. **2.** *ūоклон који се добије на свадби.* — Врну̏ше се с у̏бави да̀рови.

да̀р-ма̀р м *неред.* — Чи̏м несьм до̀м, они̏ ми напра̀ву да̀р-ма̀р.

дарь̀к м дем и хип од *дар.* — То̀ј ми-е дарь̀к од етр̀ву. — Спреми̏ла сьм и за ку̏мово дете̑ дарь̀к.

да̀рић м дем и хип од *дар.* — По три̏ дари̏ћа су се дава̀ли на куми̏цу: чера̀пе, рукави̏чка и ткани̏чка, ел пешки̏рче.

Да̀рковка ж *жена из Дарковца.*

да̀рковски, -а, -о / **да̀рковачки**, -а, -о *који ūриūада Дарковцу.* — На̀јбољи-е водени̏чки ка̀мен би̏л да̀рковски.

Да̀рковци м *село.*

Да̀рковчанин м *човек из Дарковца.*

Да̀рковче с *деūе из Дарковца.*

даро̀ван, -вна, -вно *даровни.* — Ово̀ј ми-е даро̀ван ћили̏м за младожѐњу, а ово̀ј даро̀вна кошу̏ља за мла̀ду невѐсту.

дару̏ван, -а, -о трп прид *дариван.* — Сви̏ смо били̏ дару̏вани од мла̀дини на ба̀ткину сва̀дбу.

дарува̀ње с гл им од *даруе, даривање.* — Не рѐче како̀-е било̀ з-дарува̀ње на ту̏ј сва̀дбу?

дару̏е несв **1.** *дарује.* — Сьг ће мла̀да да дару̏је старѐјка. — Тој ћили̏мче су ми дару̏вали на Јо̀скину сва̀дбу. **2.** фиг *ūребије.* — Ськ ће ви чи̏ча дару̏е с едно̀ тепа̀ње, да га запа̀нтите довѐк.

дарчь̀к м дем и хип од *дар.* — Прими̏ и ја̀ дарчь̀к, ко̀лко да не про̀јдем без ни̏шта.

да̀скрц изр у разбрајалици. — Едно̀ле, дво̀ле, тро̀лс, чиви̏лс, па̀ле, ша̀ле, са̀дом, да̀дом, о̀врт, до̀врт, ки̏кац, ка̀кац, а̀скрц, да̀скрц.

да̀том м *даūум.* — Скро̀з ми па̀мет изветрѐл; ни̏како да упа̀нтим да̀том, кои̏ данѝс бѐше?

да̀ће несв *дише.* — Умори̏ се од копа̀ње по ови̏ја челопѐк, па едва̀ да̀ћем.

да̀ција ж *ūорез, дажбина.* — Куде го̀ђ да по̀јдем, сву̏де ме пречеку̏ју са̀мо с неке̑ да̀ције.

да̀чица ж дем од *даска.* — Бес ту̏ј да̀чицу не мо̀ж да заковѐш капа̀к.

дашче̑ с дем од *даска.* — Трѐбу ми два̀-три̏ дашчети̏ја за за̀клопац на са̀ндук.

дашчѐнце с дем од *дашче.* — Да̀ј ми неко̀ дашчѐнце, да подмѐстим пот-ка̀цу.

дашчетѝна ж ауг и пеј од *даска*. — Пре́крши се дашчетѝна на цкелу́, зама́лко да постра́дамо.

дашчурѝна ж аугм од *даска*. — Куде́ најде́ ову́ј дашчурѝну, не мо́гу гу натова́рим на ко́ла.

дашчурља́к м зб им *даске*. — Кво́ ће ти овѝја дашчурља́к, што́ га не изгорѝш?

дьвначке́ прил *поодавно*. — Дьвначке́ сам била́ у свой, у Ве́љковци.

дьвначко́ прил *поодавно*. — Бе́ше то́ј дьвначко́, ко́ј ће га па́нти.

дь́кће несв *дахће*. — Дь́кће ко ку́че на врућѝну.

дь́н м (мн дь́ни и днѝ) *дан*. — Бро́им дь́н по дь́н, ка́[д]-це вр́не ис печа́лбу. — До́бар дь́н и ть́м и овь́м!

дьнь́с прил *данас*. — Дьнь́с ел нѝкад. — Дьнь́с ће по́јдемо на Кѝтку у дрва́.

дьнь́ске прил в *дьнь́с*. — Есмо́ реклѝ за дьньске да ко́памо компирѝ?

дьнь́шањ, -шња, -шњо *данашњи*. — На дьнь́шањ дь́н ла́ни сам бѝл у Прочова́лци на сла́ву.

дьнь́шњица ж *садашње доба, данашњица*. — Кьд је оваква́ дьнь́шњица, кво́ ли ни че́ка ју́тре?

дь́нге-дь́нге узвик *ономатопеја пуцња*. — Узе́ пиштољ и: дь́нге-дь́нге, да ги поте́па ко мѝшови.

дь́н-дьнь́с прил *дан-данас*. — И дь́н-дьнь́с се сећа́вам како́-е то́ј било́.

дь́н-дь́њи прил *дан-данас*. — И дь́н-дь́њи ми не веру́је, а то́лко смо ле́б и со́л пое́ли за́едно.

дь́не свр *предахне, одмори* се, в *дане*. — Свуно́ћ од врућѝну не мо́га да дь́нем.

дьнце́ с *дно на бурету или каци*, в *данце*. — Отишло́ скро́з дьнце́ на бу́ре, тре́бе се попра́ља, а не́ма кой. — Попустѝло и то́ј дьнце́ о[д]-дудулѝцу.

дь́њом прил *дању*. — Но́ћом се не завр́та до́ма, а дь́њом спѝ ко уте́пан.

дь́ска ж *даска*. — Па́зи да не попу́сту дь́ске! — Ва́ли му една́ дь́ска у гла́ву, сьл то́лко!

дь́ће несв *дахће*. — Балдиса́л, едва́ дь́ће.

два́ес / два́јес број *двадесет*. — У шко́лу остала́ са́мо два́ес деца́. — Два́јес една́ ку́ћа у на́шу малу́.

дваестѝна / двајестѝна ж *двадесетак*. — Збра́мо се дваестѝна и отркаља́мо буку́ до изво́р, ть́ј ће гу издубе́мо за пойло. — Дојде́ едно́ двајестѝна на сла́ву из малу́.

двана́ес број *дванаест*. — Двана́ес о́вце ми се ојагњѝше. — Двана́ес ги-е у ку́ћу било́, све́ му́ж до му́жа.

двапу́тке прил *два пута, у два маха*. — Двапу́тке докара́мо дрва́ ис-Кѝтку, ѝма за још емпу́т.

два-тринáес број *дванаест-тринаест*. — Чу́вам едно́ два-тринáес о́вце, и то́-е све́.

дватрѝпут прил *два-три пута*. — Дватрѝпут тако́ј ми ср́це за́лупа о[д]-цтра́, како сь́г што ми лу́пка.

/две́ о́чи/ изр две́ (ми, ти) о́чи. — Ко ми две́ о́чи било́-е овако́ј. — Тако́ј ми две́ о́чи несь́м доодѝл куде њу́. — Ћу ти се закуне́м у две́ о́чи. — Ове́ј ми две́ о́чи, а́ко неје́ тако́ј било́.

/две́ па́ре/ изр **1.** фиг *не брине се, не секира се*. — Две́ па́ре си не да́ва кво́ му збо́рим. **2.** *тврдица*. — Стѝсал се ко две́ па́ре у ке́су. **3.** *безначајан*. — Не вре́ди то́ј ни две́ па́ре. **4.** *сиромах*. — Да му ишчу́каш ке́су, две-па́ре не́ће на́јдеш, а овь́м се бе́дни.

двизѣц м *двогодишњи ован.* — На Ђурђовдьн обавезно закољемо двиску, ел заблаи двизѣц.

двиска ж *двогодишња овца.* — За тој ћу ти дадем едну двиску.

двишче с дем од *двиска.* — Морам да продадем двишче, да намирим државу с порез.

двобанка ж *новчаница од двадесет динара.* — Беше нашал двобанку, па се зарадувал.

двогодац м (мн двогоци) *онај ко има две године, двогодишњак.* — Мурца (*и. вола*) е двогодац, требе ми још едьн двогодац, да ги спарим за у јерам.

двоготка ж *она која има две године.* — Лиса (*име краве*) е двоготка, још се неје водила.

дводинарка ж *метални новац од два динара.* — Нека[д]-ци з-дводинарку куде Жиду купувал кило гас, а ськ нема ни за цигару.

двоење / двојење с гл им од *дво(ј)и² (се), раздвајање,* в *двојење.* — Тешко вој падло двоење о[д]-децá. — На Китку-е двоење говеда надвечер. — Дојде време за двојење, он у работу, ми — дома.

двожутка ж (мн двожутке и двожуци) *јаје са два жуманцета.* — Децá се радују на двожутке.

двожучан, -чна, -чно *са два жуманцета.* — Пирга носи двожучна јајца.

двожуче с дем од *двожутка.* — Дете воли да поеде двожуче.

двои / двоји¹ бр *пар.* — Има двои волови, па ги преза сваки други пут. — Упрегомо двоји волови, те едва извукомо туј буку уш-чепељак.

двои (се) / двоји² (се) несв *одваја (се), раздваја (се), раставља (се).* — Двои ти говеда, да ги ја не двоим. — Требе Мурцу и Булчу да двоиш, да се не боду. — Двои кучину од пуздер на трлицу. — Немој да двоиш децá, требе да су ти свá еднака. — Брзо двоји говеда да се не боду. — Двоји жито у пресаци. — Туј се друм двои; едьн иде наку[д]-Чемерник, едьн накуде Црну Траву. — Дојде време да се двоимо: он отиде у работу, а ја остадо дом. — Овде ни се пут двоји, па да се поздравимо. — Туј се двоји рекá, една вада за у воденицу, друга за ваљавицу.

двоица ж *два мушкарца; мушкарац и жена.* — Њи двоица уработише за петину. — Туј су и муж и женá, двоица.

двоичка ж у дем знач: *двоица,* в *двоица.* — Какво ће уработу њи двоичка, требе се туј добро запне.

двојани несв *овца која истовремено ојагњи двојке, близни.* — Калуша пá двојанила.

двојанка¹ ж *запрежна кола са два точка,* в *кривуљке,* в *кошерка.* — Куде нас, у Златанци, затој што-е бреговито, само се користу двојанке за докарување.

двојанка² ж *шљива чији су плодови срасли, удвојени.* — Двојанка пá добро родила.

Двојанка³ ж мтп *њива, узбрдица.*

двојанке ж мн *народни инструмент, двојнице,* в *дипле.* — Мој баштá е диплил у двојанке.

двојичка ж дем од *двоје, два,* в *двоичка.* — Које ће они двојичка сами да работу кьд уклека снег?

двокат м *адвокат.* — Нећe му помогне ни двокат, це терамо до Бога!

двока̀тан, -тна, -тно *из две сӣруке, двосӣрук.* — Ћу ти исплѐтем за зиму̀ двока̀тан џемпи̇р.

дво̀ле број *два* у разбрајалици. — Едно̀ле, дво̀ле, тро̀ле, чиви̇ле, па̀ле, ша̀лс, са̀дом, да̀дом, о̀врт, до̀врт, ки̇кац, ка̀кац, а̀скрц, да̀скрц.

двоока̀т м в *двокаӣ.* — Куде двоока̀та ћу на уну̀ка да препи̇шем свѐ: и ку̀ћу, и има̀ње! — Ћу га тѐрам з-двоока̀та свѐ до Маршала̀т.

дво̀р м **1.** *кућа са авлијом.* — Ово̀[ј]-е мо̀ј дво̀р, моја̀ шири̇на. **2.** *двориште.* — Излѐзни на дво̀р да ви̇диш кво̀ су сви̇ње уработи̇ле о[д]-твои̇ џорџи̇ни. **3.** *ограђени ӣросӣор за овце исӣред ӣојаӣе.* — Да се о̀дма о̀вце помузу̀ у дво̀р.

дворӯе / дворӯје несв *госӣи, двори.* — Дворӯје га по цѐл дњн, и па̀ му (она̀) невељ̀аје.

двоцѐвка ж *ӣушка са две цеви.* — На̀пуни двоцѐвку, па излѐзе на орма̀н, у за̀јци, нѐма га цѐл дњн.

дѐ[1] прил *где.* — Дѐ је овдѐ била̀ Драги̇њина коша̀ра? — Дѐ си се скита̀л цѐло ју̀тро? — Дѐ ми се дѐну оно̀ј секи̇рче?

дѐ[2] узв *хајде.* — Дѐ, донѐси дѐди во̀ду от кла̀данац. — Дѐ га уда̀ри још емпу̀т, ако смѐјеш. — Дѐ се помѐри ма̀лко да сѐднем.

деанѐње с гл им од *деани се,* в *дејанење.*

деа̀ни се несв в *дејани се.* — Непоста̀л, едва̀ се деа̀ни.

дебѐл, -а, -о **1.** *дебео.* — И̇ма о̀н за то̀ј, ви̇ка, дебѐл ра̀злог. — Мо̀ре, кьд у̀знем дебѐлу сирови̇цу, ћу му пока̀жем. **2.** фиг *велики.* — Ми̇ смо дебѐли ро̀д по ба̀бину ли̇нију. — Дебѐла секира̀ција ме чѐка до̀м, па ми се и̇ч не и̇де.

/дебѐла мо̀тка/ изр *баӣине.* — Ма, о̀н је за дебѐлу мо̀тку.

дебела̀ц м (мн дебелци̇) *дебло.* — Насѐко дебелци̇ за огњи̇ште, па да ги дока̀рам.

дебелгу̀з м *човек велике сӣражњице.* — Како̀ нѐће да бу̀де дебелгу̀з, кьд сњл едѐ.

дебелгу̀за ж *жена дебеле сӣражњице.* — Нѐће ни̇шта да ва̀ти у ру̀ке та̀ј дебелгу̀за, мо̀ра човѐк ста̀лно да гу опоми̇ња.

дебелгуза̀н м в *дебелгуз.* — Да ми-е да ва̀тим оно̀га дебелгуза̀на, да му се натѐпам, гузи̇ца да му помодрѐје.

дебелѐје несв *гоји се.* — Невеља̀е кьд човѐк то̀лко дебелѐје.

дебелѐње с гл им од *дебели (се).* — Вати̇ла стра̀ о[д]-дебелѐње, па ни̇шта не едѐ.

дебѐли (се) несв *гоји (се), ӣови (се).* — Не едѐ ни̇шта што дебѐли. — Ја̀ ли ћу га оваква̀ спѐкава дебѐлим, а о̀н ће све чети̇ри у̀вис. — Дебели̇ га, дебели̇, да ме по̀боље едѐ. — Дебели̇мо свињу̀ и едно̀ крмѐ за зиму̀. — Са̀мо се дебѐли ко вѐпар, ни̇шта не прива̀та с ру̀ке.

Дебѐли дѐл м мтн *ӣланинска коса.*

дебели̇на ж **1.** *дебљина.* — Ѕвѐрим се како̀ му не сми̇та дебели̇на да рабо̀ти. **2.** *обим* — Три̇ човѐка не мо̀ж обва̀ту дебели̇ну на бу̀ку крста̀тицу.

дебели̇ца ж *ӣодебело сӣабло, дрво.* — Трѐбеше да оцечѐм двѐ дебели̇це од јеси̇ку за ло̀јтре.

дебели̇ште с **1.** *дебело сӣабло дрвеӣа.* — О[д]-то̀ј дебели̇ште мо̀гал сам са̀не да напра̀им. **2.** *ӣриземни, дебљи део сӣабла.* — Кьд това̀риш у ко̀ла, дебели̇ште и̇де напрѐд, а вр̀шиње наза̀д.

дебѐло прил *круӣно, много,* в *дебело месо,* в *дебело црево.* — Умѐје дебѐло да изла̀же. — Ово̀ј твоѐ ће излѐзпе на дебѐло. — Дебѐло се насекира̀ од дебѐлу лажу̀.

/дебе́ло ме́со/ изр *бӯти̇на, сӣражњица.* — Убо̀л се на ви̇лу у дебе́ло ме́со. — Уштипа̀л гу за дебе́ло ме́со.

дебе́ло црево̀ с *рекӣум.* — Аперисал дебе́ло црево̀.

дебелоко̀жес, -та, -то фиг *бесӣидан.* — Не бо̀ј се за њега, о̀н је дебелоко̀жес, ни̇шта га не танги̇ра.

дебелоко̀рес, -та, -то *који је дебеле коре.* — Кра̀ставице мло̀го дебелоко̀ресте.

дебелоко̀рка ж *воће и йоврће дебеле коре.* — Ре̇ко ти: не купу̀ј ги, те̇ј лубени̇це су дебелоко̀рке.

дебе̇лоња м пеј *дебео човек.* — Јо̀ш ли се држи̇ они̇ја тво̀ј дебе̇лоња. — Куде̇ ћете с ово̀га дебе̇лоњу, кьд не мо̀ж ни да о̀ди?

дебелчьк, -чка̀, -чко̀ *дебељушкасӣ.* — Море̇, ово̀ј прасе̇ ти дебелчко̀, па слани̇несто.

дебеља̀к м *дебело дрво.* — Мо̀ра с кли̇ње да исцѐпим ови̇ја гору̀нов дебеља̀к.

дебеља̀н м пеј *дебела мушка особа.* — Колки̇-е, бо̀же, ти̇ја тво̀ј дебеља̀н.

де̇ва (се) несв *губи (се), крије (се), несӣаје.* — Ни̇шта бо̀гзна не купу̀је, а куде̇ де̇ва оно̀лку Мило̀јину пе̇нзију, не зна̀м. — Куде̇ ли се то̀ј женче̇ де̇ва, кьд у сре̇д но̀ћ неје̇ до̀ма?

дева̀ње с гл им од *дева (се).* — Ни̇ки не зна̀је за његово дева̀ње по та̀ј дери̇нска села̀.

деведесе̇ број *деведесеӣ.* — У трлу̀ сьм укара̀л деведесе̇ пе̇т о̀вце, сьл гу не̇ма калу̀ша с јагње̇.

де̇вер м фиг *йолицајац.* — Откара̀ше га де̇вери у Власо̀тинци.

деве̇ра / деве̇ри несв *двори, чува, бди.* — Ја̀ му деве̇рам кьд је бо̀лан, а о̀н сьг с профу̀књаче прово̀ди но̀ћ.

девери̇чина ж *деверова кћи.* — Нека по̀јде с на̀с и девери̇чина.

девери̇чић м *деверов син.* — Ово̀ј ми-е девери̇чић, ако неси̇ верува̀л.

деверува̀ње с гл им од *деверује (се), дворење.* — Неје̇ де̇да заслужи̇л то̀лко деверува̀ње, неје̇ им ни̇шта остаи̇л.

деверу̀је несв *двори, насӣоји коме* в *девера.* — Ко̀ј ће ви̇ше да му деверу̀је сва̀ки дьн до по̀л-но̀ћ?! — И мр̀твому тре̇бе да му се деверу̀је.

деверче̇ с дем од *деверичић, деверов син.* — Ел ми неје̇ у̀баво ово̀ј деверче̇, са̀мо да јо̀ш попорасте̇.

деве̇та несв *бије, ӣуче.* — Неје̇ га сра̀м, по̀слаб од њега да га деве̇та.

девета̀ње с гл им од *девеӣа, ӣуча, млаћење.* — Ушијави̇л се, тре̇бе му едно̀ девета̀ње да се едну̀ш упито̀ми.

девети̇на ж **1.** *девеӣорица, девеӣоро.* — Пој̀до̀мо у ра̀т девети̇на из на̀шу малу̀, врну̀мо се сьл тро̀ица. **2.** *девеӣи део.* — Запа̀де ни по девети̇на о[д]-де̇довину ка[д]-це изде̇ли̇мо.

девети̇не ж в *бабине девеӣине.* — У тѐј девети̇не се ја̀ не разби̇рам. — Не̇ћу слу̀шам ви̇ше те̇ј девети̇не, ако ћеш о̀збиљно да ора̀тимо, о̀дак да ора̀тимо.

девети̇нка ж у дем знач: *девеӣина (1, 2).* — Тике девети̇нка бѐше дошло̀ на сла̀ву, ни̇кад тако̀ј ма̀лко (**1**). — Што̀-е то̀ј една̀ девети̇нка о[д]-три̇ е̇ктара, то̀ј ми не тре̇бе (**2**).

девова̀ње с *девојашӣво.* — Мо̀ре, у̀баво бѐше мое̇ девова̀ње, по̀сле га заличи̇.

девоја̀на ж *девојка.* — Што̀ не дојде̇ она̀ј твоја̀ девоја̀на, кьд о̀бећа да ми помо̀гне, у копа̀ње компири̇?

девојкин, -а, -о *девојчин.* — Овој су делени девојкини дарови и девојкина спрема. — Дошла-е девојкина роднина.

девојћа ж ирон *девојка.* — Овде неје могал да се ожени, довел девојћу из Власину. — Овој ти-е девојћа одонуд Власину.

девојче[1] с **1.** дем и хип од *девојка.* — Нашо девојче неје још за давање. **2.** *женско дете.* — Има два мушкарчетија и едно девојче.

девојче[2] с бот *пољска биљка длакави крештушац* Polydala Comosa.

девојченце с дем и хип од *девојче*[1]. — Ма, што видо девојченце у туј малу, памет ми се заврте.

девојчетина ж ауг и пеј од *девојка.* — Порасла дори страшна девојчетина. — Да се заsвериш колка-е тој ськ девојчетина.

девојчиште с ауг и пеј од *девојка.* — Оној моје девојчиште ич ме не слуша.

девојчљак м ауг и пеј од *девојче*[2]. — Такав девојчљак немој да си се усудил да ми свртиш у куђу.

девојчурак м (мн девојчураци и девојчурци) дем од *девојка.* — Које могу да работу девојчурци, салте да се ребеђу.

девојчурљак м дем од *девојка.* — Још је девојчурљак, неје за давање.

Деда м в *Деда Бог,* в *Деда Господ.* — Ората, копата, дај ми, Дедо, комата! (*речи које се изговарају на олалијама, на њиви, уз витлање запаљеним „ораталькама"*).

деда м **а)** *очев или мајчин отац*; **б)** *сваки стари човек*; **б)** *таст.* — Дедо, ћу ти врнем ћерку, ако не дадеш кво си обећал за њу.

Деда Бог м *Господ Бог.* — Све ни одозгор гледа деда Бог кво, доле, работимо.

деда Гопа м изр: — Опа деда Гопа, сьс два-зуба гувно копа.

Деда Господ м *Бог.* — Ће ти плати Деда Господ, ако ја не стигнем. — Убил га деда Господ кво ми-е напраил (*клетва*)!

де-де узв *претња.* — Де-де, само нека га неки пипне, уши ћу му извучем.

дедер узв *хајде.* — Дедер, поглеј кроз прозор, врне ли слота. — Дедер ми прочитај овој писмо.

дедини м поим прид *сви они који живе са дедом у дединој кући, дедина породица.* — Иди у дедини и узни голему вилу што се дене стог.

дедиште с ауг и пеј од *деда.* — Само знаје да запрдује тој дрто дедиште.

дедовина ж *имање наслеђено од дедова, предака; баштина.* — Продал би и дедовину да има кои да купи.

Дећћеви м *заселак у Броду.*

дејанење с гл им од *дејани се.* — Од мое дејанење нема више ништа, скро[з]-сам папсал.

дејани се несв *бори се, истрајава, једва се одржава у животу.* — Ислабел, па се едва з-душу дејани. — Работи цел дьн по сльнце и ськ се едва дејаним. — Не могу се више дејаним с онај моја дечишта. — Дотрајало се, прике, не мож се више дејаним.

дека[1] везн *да, јер.* — Дека-е големо брдо, па ми Милорад о[д]-трипут докарува дрва. — Не причај на никога дека смо ватали рибе у видришњак, у Стојчину воденицу.

дека[2] несв *грди, виче.* — Слушај га, да те више не дека. — Ако те па дека, ће буде повуци-потегљи.

декламација ж фиг *придика.* — Не могу више да слушам тej његове декламације.

де̏кне свр *подвикне, нареди.* — Кьд о̏н де̏кне, сви̏ се уһуту̏. — Һу му де̏кнем едну̏ш да зна̏е с кога̏ и̏ма по̏сла.

де̏л м **1.** *део (нечега).* — Одре̏кал се на њего̏в де̏л од има̏ње због де̏чји дода̏ци, а сь̏к, кад му деца̏ голе̏ма, и̏ска да му вр̏ну. **2.** *планинска коса, вис, гребен.* — Иска̏рај гове̏да го̏ре, на Де̏л, не̏ка пасу̏ по у̏трину. **3.** *раздељак косе.* — Напра̏ви де̏л, рашче̏шљај ко̏су, па у̏баво сплѐти сколу̏бе.

де̏л м *планинска коса, висораван.* — Го̏ре, куде̏-е де̏л, да запла̏дниш гове̏да кад уцвр̏ли ѕвезда̏.

Де̏л м мтн *планински вис, коса.*

дель̏к м дем од *дел*, **1.** *делић нечега.* — Дель̏к од има̏ње што ме за̏паде да̏до на бра̏һа. **2.** *планинска коса.* — Пречека̏ гове̏да го̏ре, на дель̏к, те ги докара̏.

делба̏ ж *деоба.* — На̏ша де̏лба-е била̏ за уз гу̏сле.

де̏лбина ж **1.** *деобнина,* в *поделбина.* — Ова̏j лива̏да ми је остала̏ о[д]-де̏лбину, од башту̏, а ову̏ј сам докупи̏л. **2.** *рођаци, род.* — С Раду̏нку смо де̏лбина. — Една̏ смо де̏лбина и па̏ се не трпи̏мо.

деле̏ње с гл им од *дели (се);* **1.** *деоба иметка,* в *делидба.* — Кьд бе̏ше деле̏ње, све̏ а̏рно подели̏мо, ал се око сто̏ку закрви̏мо. **2.** мат *дељење.* — Све̏ му и̏де до̏бро из рачу̏н, ал је сла̏б з деле̏ње. **3.** *дељење у картама.* — Сь̏к је на те̏бе деле̏ње, поде̏ли ни ка̏рте.

де̏ли (се) несв **1.** *дели (се), раздваја (се).* — Јо̏ш жи̏ву у за̏једницу, несу̏ се дели̏ли. — О̏һе да ни де̏ли на своју̏ ру̏ку. — А што̏ де̏лиш деца̏, ел ти несу̏ сва̏ една̏ка? **2.** *рачва се.* — Ту̏ј, на раскр̏сје се де̏ли пу̏т за Ру̏пје и Чоба̏нац. — На о̏дврту се де̏ли вода̏ за у водени̏цу и ваља̏вицу. **2.** фиг *комада.* — Де̏ли ле̏б, па да еде̏мо!

дели̏дба ж *деоба.* — Сви̏ смо една̏ко доби̏ли о[д]-дели̏дбу, а по̏сле се снаоди̏л како̏-е ко̏ј умеја̏л и

зна̏л.

де̏лник м *радни дан.* — Ју̏тре-е де̏лник, па се рабо̏ти, зато̏ј да се по̏рано ле̏гне.

де̏лница ж *део, деоница, земљишни потез,* в *постог.* — Сва̏ка ку̏һа-е на ку̏лук доби̏ла де̏лницу да напра̏ви пу̏т до Цеврља̏нку. — Ову̏ј де̏лницу ко̏пај ти̏, а ја̏ һу ову̏ј до њу̏. — Нее̏ ни започе̏л њего̏ву де̏лницу.

Де̏лча м *надимак.*

де̏ља несв **1.** *теше, деље.* — Де̏љам баски̏је за о̏грађу. — Де̏ља тоја̏гу за у гове̏да. **2.** фиг *туче, бије.* — Ако га ја̏ де̏љам, дове̏к һе па̏нти. — Изгле̏да несь̏м га деља̏л ко̏лко тре̏бе. **3.** фиг *обавља полни однос.* — Ако о̏һеш бь̏ш да зна̏ш, њу̏-е едно̏ вре̏ме деља̏л Ми̏ка Др̏ња.

де̏ља се несв фиг пеј *полно општи преко мере (женска особа).* — Де̏ља се куде̏ (с кога̏) сти̏гне. — Де̏ља се ко шту̏ка.

де̏љан, -а, -о *тесан.* — Те̏ј гре̏де ми јо̏ш несу̏ де̏љане како тре̏бе, ал һу ги оде̏љам за неки̏ дь̏н.

деља̏ње с гл им од *деља (се)*; **1.** *тесање.* — Тру̏пци јо̏ш че̏кају деља̏ње. — Пр̏во деља̏ње, па һу ги по̏сле стружѐм. **2.** фиг *тепање.* — То̏ј деља̏ње и ськ му не мо̏ж забора̏ви. **3.** фиг *полно општење.* — То̏-е едну̏ш било̏ деља̏ње с Раду̏нку, у поја̏ту, на се̏но, то̏ј па̏нтим ко дань̏с.

де̏љка[1] ж *ивер, иверка,* в *треска.* — Збе̏ри де̏љке о[д]-дрвни̏к за по̏тпалу.

дѐљка[2] несв у дем знач: *дела (1, 2, 3).* — Да̏ј му костӳру нека дѐљка прӯт док чӯва говѐда, да се с нешто̏ зали̏ма (1). — И̏ма те дѐљкам по мо̏ј мера̏к: свѐ дӯпе да ти испли̏чим (2). — Дѐљка гу ба̏ја Со̏ћа на тана̏не (3).

дељка̏ње с гл им од *дељка*[2]. — Замаја̏л се з-дељка̏ње, па му побѐгла говѐда (1). — Ће ти дӯпе испли̏чи о[д]-дељка̏ње (2). — Научи̏ла на редо̏вно дељка̏ње, не смѐје гу оста̏и до̏м самӯ (3).

дема̏р м в *дамар.* — Дрктe ми сви̏ демари̏ о[д]-цтра̏.

дембѐл м *готован, ленитина.* — Израни̏ла дембѐла, бьш ни̏шта нѐће вој помо̏гне.

дембелисува̏ње с гл им од *дембелисује.* — Нѐма дембелисува̏ње, ва̏тај косӯ, па у о̏ткос пред мѐне! — Што̏-е овдѐ за дембелисува̏ње, ни̏ки те не тѐра да работи̏ш.

дембелисӯје несв *ленствује, беспосличи.* — Ми̏ работи̏мо, а о̏н дембелисӯје. — И̏ди та̏м кудѐ се дембелисӯје, овдѐ нѐмамо ка̏д.

дембели̏ше несв *ленствује, беспосличи.* — По цѐл дьн дембели̏ше, ни̏шта не ва̏та у рӯке.

демѐк м изр: **лѐгал у демѐк 1.** *умре, упокоји се.* — Сино̏ћке Стра̏тија лѐгал у демѐк, и то̏ј му би̏. **2.** *усмрти, убије.* — Ће те тӯрим у демѐк, са̏мо ли ми до̏јдеш под рӯку.

дѐне[1] несв *садева, скупља на гомилу, пласти.* — Дѐнем сно̏пје у кла̏дње да ги не зава̏ти ки̏ша. — Дѐне сѐно у ови̏рке, јо̏ште се нејѐ осуши̏ло за у пла̏сје.

дѐне[2] свр *затури.* — Кудѐ ли сам денӯла кључ от кӯћу, не мо̏гу га на̏јдем? — Кудѐ денӯсте оно̏j ва̏шо кӯче?

дѐне се свр *нестане, изгуби, побегне.* — Кудѐ це дѐнем, ка[д]-до̏јде башта̏ и ви̏ди кво̏ сам напраи̏ла? — Загледа̏ се у плетѐње, не видо̏ кудѐ се денӯло детѐ. — Кудѐ да и̏дем, кудѐ да се дѐнем, ка[д]-це из овӯј ко̏жу не мо̏же?

денѐње с гл им од *дене*[1]. — За денѐње сто̏г трѐбе ни и она̏ј голѐма ви̏ла што дова̏та до вр̏ о̏строжу.

дѐнка / дѐњка ж **1.** *снопић, рукохват,* в *вашка.* — Донѐсе две-дѐњке лӯк. — Набѐри ми еднӯ дѐњку љи̏љак из гради̏нче. **2.** *куп, скуп нечега.* — Последње обѐремо црно̏јке, па ги вр̏жемо, и њи̏ тако̏ј здѐнемо у дѐњке на купчьк, па ги покри̏емо с нешто̏ да ги не бѐру пилети̏ја.

дѐнци изр у разбрајалици: — Ѐнци, мѐнци, на камѐнци, тӯда седӯ два̏насс дѐнци, а̏н, ча̏н, чарапа̏н, чараӯпе, гри̏зеш дӯпе.

Дѐнча м *име.*

Дѐпа м хип од *Десипот.*

дѐр узв *за подстицање.* — Да̏ј ми, дѐр, тѐј кла̏мфе и чӯк. — По̏итај, дѐр, да сти̏гнемо на во̏з.

Дервѐн м *плaнински део Грделичке клисуре.* — Отиша̏л у Дервѐн да уцѐни момка̏ за сто̏ку.

Дервѐнка ж *становница Дервена.* — Довѐл еднӯ Дервѐнку, па са̏мо врти̏ кана̏вац око дӯпе.

дервѐнка ж агр *јесења крушка ситних плодова.* — Ће оберѐмо ва̏ше дервѐнке да ги сви̏ње не едӯ.

дервѐнски, -а, -о / дервенци̏ски, -а, -о *који припада Дервену и Дервенцијама.* — От Про̏нини вати̏ низ дервенци̏ски пӯт, па слѐзо у Цепӯ.

Дервѐнци м *становници Дервена.* — Свѐ су то̏ј Дервѐнци од Мора̏ву до Мањак.

Дервенци̏ја м *становник Дервена.* — Пројдо̏ше Дервенци̏је с они̏ја голѐми воло̏ви монтофо̏нци, прокара̏ше оша̏в.

Дервенције м в *Дервенци.* — Дервенције, кад завршу косилбу, дојду куде нас да косу.

Дервенцика ж в *Дервенка.* — Утегле се Дервенцике у канавци, па на собор.

дере несв **1.** *гули (кожу и сл).* — Тија, бре, дере свињу ко кесапин! — Дере с онија нож, па устура. **2.** фиг *туче, бије.* — Ћу га дерем, море, докле се свиња у крушку не укачи. ■ трп прид **дран**, -а, -о **1.** *онај коме је огуљена кожа.* — Кьд је драно овој шиљеже? — Дран, дран, па одран. **2.** фиг *тучен, бијен.* — Неси одавно дран, затој си се ушијавил, синко.

дере се несв фиг *виче, дерња се.* — Што се толко дере ко да га турају на рожањ. — Дере се ко Здравко за спржу (*изр*). — Дере се ко да му деру кожу (*изр*). — Дере се ко јарац (*изр*).

дерецак м *врлет, велика стрмина, стрмен.* — Едва искочимо уз онија преденски дерецак. — Напраил кућу на вр дерецак, па не мож [да] се прийде с никоју страну.

дериште с пеј *дете.* — Онөј сопуљаво дериште па проси нис пут.

дерле с пеј од *дете.* — Ако неће дерле да учи, ће носи текме с малтер.

дерња се несв *виче, урла.* — Дерња се ко да му кожу стурају.

дерњање с гл им од *дерња се, викање, дерњава.* — Кво-е тој толко дерњање там?!

десан, -сна, -сно *десни.* — Десан вол се спотури, да падне, а леви претеже цела кола на њега, да га утепа.

деси свр *задеси, погоди.* — Куде ме деси да с њега идем у работу?

деси се свр **1.** *задеси се, затекне се.* — Деси се и ја туј кьд му продаде коња. — Да се не деси туј чича, теше ме утепа. **2.** *догоди се.* — Тақој се десило како ники неје очекувал.

деснак м **1.** *који се служи десницом, дешњак.* — Ја сам деснак, а брат ми-е левак. **2.** *стока која се преже са десне стране.* — Жерко је деснак, немој да си га упрегал на леву страну, тьг н-умеје да вуче.

детињ, -а, -о **1.** *дететов.* — Узела да пере само детињ веш. — Настануло неко време ко детињо дупе. — То-е детиња промена. — У старога човека детиња памет. **2.** фиг *неозбиљна ствар.* — Све су тој детиња посла. — Детиња памет га још држи. в *детиња работа.*

/детиња работа/ изр *наивно, детињасто понашање.* — Детиња работа: играју се, играју, па се потепају, и па се па играју ко да ништа неје било.

детињак / детињар м *дечак, младић дечје памети.* — Порасал онолки билмез, а детињар. — Још је детињак.

детињар м в *детињак.*

детишљар м *дечак, деран, балавац,* в *детишњак,* в *детишњар.*

детишњак м *дечак, деран, балавац.* — Што не поведе онога твоега детишњака, да ти прајн друштво.

детишњар м *дечак, деран, балавац.* — Још су они детишњари, несу за дунђерлык, нек седу дом још овој лето. — Били су детишњари, а морали су да иду у рат.

детиште с ауг и пеј од *дете.* — Кво сам детиште родила: никога не слуша, за ништа не аје.

Дећеве м *заселак села Брод.*

децомер м *пинтерска алатка за набијање обруча на каци и бурадима.*

дечишта с зб им ауг и пеј од *деца.* — Чудо напрајише овај дечишта по ливаду, све утапкаше травуљину, не-це мож коси.

дечурлија ж зб им ауг од *деца*. — Збрала се дечурлија, да му помогну у збирање сено.

дечурлиски, -а, -о *дечји, детињи*. — Дечурлиска посла, да сргају кола у тарабе.

дибидус /дибидуз прил *сасвим, потпуно*. — Дибидус ме киша ушљепа. — С туј мрешку ме осакати дибидуз, ко да му-е било причукало да сьг мре.

дибина ж *дубина*. — Колка-е дибина у Власинско језеро, ники још неје измерил сигурно.

дибок, -а, -о *дубок*. — Дибоко-е језеро, дибоко-е небо, ал је око најдибоко.– Загазимо у дибоку јесен, а снег још не врну.

дибоко прил *дубоко, много*. — Убацка се на јексер, заболе ме дибоко.

диваљ, -вља, -вљо *дивљи*. — Млого во[ј]-е диваљ коњ, ће те урита да те осакати. — Малијат син ти-е диваљ.

дивани несв *прича*. — Кво ли толко по цел дьн дивану ш-чичу да ги пита човек?

дивји, -а, -о *дивљи*. — Сьл ме загледују, ко да сам дошал откуде дивји људи.

дивка ж *сурогат кафе од ражи и јечма*. — Седни да попиемо по едну дивку и попушимо по цигару.

дивљак м *диваљ, недружељубив човек*. — Какьв је тој дивљак, ники не знаје тој боље до мене.

дивљака ж *дивља јабука или крушка*. — Јабука дивљака е добра за сирке. — Крушке дивљаке требе [да] упрну у сламу, па тьг да се еду.

дивљи ким м бот *ливадска биљка пољски ким* Carum sarvi L.

/дивљо месо/ изр *израслина на телу*. — Излезло му дивљо месо на руку, а бои се да га аперише.

/дивљо место/ изр *планинско место*. — Ово[ј]-е дивљо место, не рађа пченица, ни царевица, ништа.

дивтерија ж мед *дифтерија*. — Добил дивтерију, па се едва вуче ни жив ни мртав.

дигне свр **1.** *скупи плод*. — Дигомо рженицу на Полом. **2.** фиг изр: — Дигал нос. Дигал прлицу (*надурио се, прави се важан*). — Дигни главу! (*не дај се*). — Дигни руке о[д]-тој! (*остави га*). — Диза цеву (*галами без разлога*). — Дигал прашину (*без разлога узнемирио људе*). — Дигал једро (*отишао, одселио се*). — Ни војна музика не мож га дигне (*не помаже му ништа*).

дигне се свр **1.** *устане*. — Још спи, не-це дигне, еј, до пладне. **2.** фиг *окопни*. — Како се снег дигне исцавту јагличетија. **2.** фиг *скочи пенис*. — Дигал му се стојко. **3.** фиг *никад*. — Ће буде тој ка[д]-це дигне мртав.

диза несв **1.** *диже*. — Диза греде за кућу. — Како мож да диза онолки џакови с-рженицу? **2.** *поставља, гради*. — Диза кров на кућу. **3.** фиг *мери*. — Овија кантар диза сто кила. **3.** фиг *одустаје*. — Боље да дизам руке о[д]-туј работу.

диза се несв **1.** *устаје*. — Диза се у зору. **2.** изр: **(не) диза ми се** *свиђа се*. — Не диза ми се на туј профукњачу. **3.** изр: **не диза се** *много тешко, претешко*. — Не диза се колко-е тешко. — Овој се диза, ал овој се не диза.

дизање с гл им од *диза (се)*, **1.** *подизање, ношење*. — Болу ме руке о[д]-дизање џакови. **2.** *устајање*. — Рекомо дизање у зору, а он још чмаи.

дизга ж *украс на вути, златна трака од гајтана*. — Без дизгу вута неје толко убава.

дизгѝн м (најчешће у мн *дизгини*) **1.** *каиш на узди којим се управља коњем.* — Ја̀ ћу држѝм дизгѝни, а тѝ се др̀ж за мѐне, па кьт потѐрамо до̀рчу у ка̀с уз дѐл. **2.** фиг *строго васпитање.* — Мло̀го си вој олабавѝл дизгѝни. — Трѐбе му дизгѝн, да се мло̀го не сампа̀си.

дизлацѝ м мн *чарапе без стопала које се навлаче преко чакшира.* — Дизлацѝ — то̀ј су ти чера̀пе бе[з]-ступа̀ло.

дизльцѝ м мн в *дизлаци.* — Обу̀ј и дизльцѝ кьт поо̀диш у Село̀ по тѐј со̀спе.

дѝја несв *дише.* — Голѐма врућѝна, уморѝ се от копа̀ње, едва̀ дѝјам.

дија̀није с *сорта, семка, вера.* — От какво̀ ли-е дија̀није овѝја човѐк, кьд нѝкога не зерезу̀е, па ни ма̀тер си, ни башту̀? — Да му ебѐм његово дија̀није (*псовка*)!

дија̀ње с гл им од *дија.* — Затају̀е се од тѐшко дија̀ње ко задиљѝв. — Мло̀го вој тѐшко дија̀ње.

дѝка ж *понос.* — Детѐ во[ј]-е сва̀ дѝка. — Отидѐ моја̀ дѝка у ва̀рош, у шко̀лу, оста̀до сама̀ у ову̀ј амбарѝју.

Дика̀ва ж *назив села у Дервену.*

Дика̀вац м *човек из Дикаве.*

Дика̀вка ж *жена из Дикаве.*

Дика̀вче с *дете из Дикаве.*

Дѝла м/ж *надимак од Димитрије и Добрила.*

дѝлбер м пеј *младић, љубавник.* — Оставѝл гу дѝлбер, па си отиша̀л у рабо̀ту.

дѝлберка ж пеј *драга, драгана, љубавница.* — Наша̀л неку̀ дѝлберку у Нѐготин, зато̀ј се не вр̀ћа.

дилѐја м пеј *неозбиљан, ветропираст човек.* — Којѐ да се на̀даш дру̀го о[д]-дилѐју, него да те заѐбе. — О̀н ти-е дилѐја, ѝч се од њега не слобо̀ди.

дѝли-дѝли узв *у пошалици намењеној детету које плаче*: — Дѝли, дѝли га̀јде, кудѐ ће га на̀јде, у попо̀ву …

дилинда̀ра ж *трачара, оговарачица.* — Од ра̀ну зо̀ру но̀си а̀брови по малу̀ тај дилинда̀ра.

Дѝма м *надимак.*

Дима̀на ж *име.* — Бѐше една̀ Дима̀на, врачарѝца у Злата̀нци.

димѐње с гл им од *дими.* — Угушѝ се од димѐње; оцкр̀кни лу̀втери да се изветрѐје.

Дѝмина падѝна ж *ливаде, пашњак.*

дѝминица ж *посуда у којој се ствара дим за омамљивање пчела,* в *димњача.* — Донѐси машѝну да запа̀лим дѝминицу, ћу ѝдем у ља̀ник.

Дѝминица ж мтн *ливаде, њиве.*

Димитрѝја м *име.*

дѝмљак[1] м *димњак.* — О̀н ти-е ма̀јстор за дѝмљаци; по цѐлу Југосла̀виу-е градѝл дѝмљаци.

димља̀к[2] м ауг и пеј од *дим.* — Ѝскара ми о̀чи тѝја димља̀к о[д]-цировѝце. — Што се дѝже то̀лки димља̀к по ку̀ћу, ће упа̀лите ку̀ћу!

дѝмњен, -а, -о *димљен.* — Свѝ во̀лу дѝмњено мѐсо, дѝмњену сланѝну, су̀шенице.

Дѝмча м *надимак.*

димчѐк м дем од *дим.* — Јо̀ш се вѝје димчѐк из њиан комѝн.

Дѝна м *име.*

дина̀рчьк м дем и хип од *динар.* — Дина̀рчьк му се не ту̀рчи.

дина̀рче с дем од *динар*. — Да бар на деца̀ да̀де неко̀ дина̀рче, ни то̀ј му се не свидѐ.

Ди̏нча м *име*.

дињчѐ дем и хип од *диња*. — Донѐси ми едно̀ дињчѐ из Предѐне.

ди̏п прил **1.** *сасвим, потпуно, до врха*. — Ди̏п га исаби̏л. — Испразни̏мо преса̀к с ца̀ревицу ди̏п, до да̀ске. — Ди̏п га напуни̏л, па се расипу̀је. **2.** *сем, осим*. — Ди̏п да га дадѐм на Милути̏на да га о̀н проко̀си.

ди̏пла[1] ж *количина сена или сламе коју захвате једне виле, навиљак*. — О̀н ми пра̀ји ди̏пле, а ја̀ дѐнем пла̀сје. — Јож две-три̏ ди̏пле, па да здѐнем сто̀г.

ди̏пла[2] несв **1.** *свира у дипле*. — Пра̀и ди̏пле, а н-умѐје да ди̏пла. **2.** фиг *прича без везе, трабуња*. — Немо̀ј ви̏ше ту̀ј да ми ди̏плаш, не мо̀гу те слу̀шам!

дипла̀ње с гл им од *дипла[2]*. — До̀сади с тој дипла̀ње у двоја̀нке, кудѐ му ги па ја̀ купи̏ (1). — Кът по̀чне з-дипла̀ње, да се згро̀зиш!

ди̏пле ж мн муз *двојнице*, в *двојанке*. — Мо̀ј чи̏ча е праи̏л ди̏пле о[д]-цливо̀во и црешњо̀во др̀во. — Мло̀го у̀баво сви̏реше у ди̏пле.

диплѐње с гл им од *дипли* (*1, 2, 3*). — Ко̀ј ће ми пома̀га у диплѐње сѐно (1)? — Говеда̀р ће те нау̀чи диплѐње у двоја̀нке (2). — У̀качи ми се на гла̀ву с тој диплѐње съ̀л едно̀ и̏сто (3).

ди̏пли несв **1.** *слаже сено у навиљке*. — Ја̀ ћу ди̏плим сѐно, ти̏ вр̀љај на сто̀г. **2.** *свира у дипле* (*двојнице, двојанке*). — Чу̀ва говѐда и по цѐл дъ̀н ди̏пли. **3.** фиг *трабуња, говори без везе*. — Пу̀сти га нека ди̏пли глу̀пос. — Тако̀ј о̀н у̀век ди̏пли без вѐзе.

диптѐн прил в *дип*. — Диптѐн смо дошли̏ до кра̀ј с па̀ре. — Диптѐн смо бес лѐб. — Окоси̏ли смо диптѐн за ово̀ј лѐто.

ди̏р м *тајна, вест, новост*. — Са̀мо ди̏р да му оди̏рим кудѐ је ро̀вља отиша̀л да па̀ ровѐ на мѐне.

ди̏ра ж в *дир*. — Вати̏ла му дирӯ, не мо̀ж вој ни̏шта измъ̀кне.

дирѐк[1] м **1.** *древени стуб*. — Почѐл да попу̀ста дирѐк у коша̀ру што но̀си ћупри̏ју, трѐбе га замѐнимо. **2.** фиг *женска нога*. — Кудѐ са̀мо трчи̏ за ти̏ја дирѐци.

дирѐк[2] прил **1.** *право*. — Спреми̏ се ра̀но на саба̀јле, и дирѐк — у о̀пштину! **2.** *директно, без преседања, без свраћања*. — Атобу̀с и̏де дирѐк за Бѐоград.

дирѐње с гл им од *дири*. — Без дирѐње ни̏шта нѐће дозна̀еш какъ̀в је то̀ј човѐк.

диречъ̀к м дем од *диречe*. — По̀тпри га з-диречъ̀к.

диречѐ с (мн диречети̏ја) дем од *дирек*. — До̀бра диречети̏ја си одеља̀л за кокошињац.

диречети̏на м ауг од *диречина*. — Ти̏ја диречети̏на сто-го̀дине ће држи̏ ћупри̏ју.

диречи̏на м ауг од *дирек*. — На̀с чети̏ри му̀жа едва̀ постави̏мо диречи̏ну у по̀друм.

дири̏ несв *тајно дознаје, сазнаје, ослушкује, распитује се*. — До̀ста ја̀ дири̏, съ̀к ди̏ри ти̏, да ви̏дим кво̀ ће оди̏риш. — Дири̏, дири̏, и не одири̏ за њу̀ ни̏шта. — Ди̏ри ти̏ и ја̀ ћу ди̏рим, да ви̏димо кво̀ ће урабо̀ту с ту̀ј стру̀ју.

диригува̀ње с гл им од *диригује*. — Не мо̀гу ви̏ше да слу̀шам њего̀во диригува̀ње, и̏ма се одѐлим.

дириѓу̀је несв *заповеда, нарећује*, в *командује*. — Нѐће у мојӯ ку̀ћу Ста̀мена да дириѓу̀је. — Нек дириѓу̀је о̀н у његову ку̀ћу, овдѐ и̏ма кои̏ ће дириѓу̀је! — Ту̀ј се не зна̀је кои̏ дириѓу̀је.

дири̏нчи несв *ради много тежак посао, црнчи*. — Цѐл вѐк съм диринчи̏л по гра̀дилишта и коѐ съм спечали̏л: бо̀лес, реу̀му, да ми ру̀ке съ̀к дркту̀?!

дирка (се) несв у дем знач: *дира (се)*. — Немој сваки час да га диркаш, це-наљути. — Сьл се дирка, после тужевља кьд га чвокну по лабрњу.

диркање с гл им од *дирка (се)*. — За стално диркање ће изеде ћотек.

Диса м *надимак.*

Диска м *надимак.*

диципли̇на ж *дисциплина.* — Неје овој војска, да ни он држи диципли̇ну.

Дицка ж хип од *Даница.*

длаг, -а, -о **1.** *дуг, дугачак.* — Длаг пут пројдомо, воду не пимо. **2.** фиг *опак, зао, поган.* — Млого длаг език има Тисина баба, да гу не слушаш. **3.** фиг *лопов.* — Тој детиште има длагу руку, не пуштај га у кућу.

длакаив, -а, -о *длакав, космат.* — У бисаѕи ли си држал леб, те-е оволко длакаив?

длакурина ж аугм и пеј од *длака.* — Бричи туј длакурину, не могу те таквога гледам.

длачетина ж ауг и пеј од *длака.* — Откуде оволка длечетина у грне?

длачка ж дем и хип од *длака, длачица.* — Почеле да му избивају длачке на бркови.

длачурда ж ауг и пеј од *длака.* — Грбина му сва у длачурде. — Грози се о[д]-длачурде.

длачурина ж ауг и пеј од *длака.* — Откуд у леб толка длачурина?

длачурина ж у пеј знач: *коса.* — Урасал у онолке длачурине, а неће се почиша! — Ич му не смита онолка длачурина, па гу подврзује у реп ко на коња.

дльг, -а, -о в *длаг (1, 2, 3).* **1.** — Излезомо на Дльги рид да играмо вузбал. — Дльга њива, три-дьна гу жњејем. — Дльга му рука па довата, еј, там, куде онај девојчетија. **2.** — Пуштила онија дльг језик па само мете! **3.** — Сви га знају по дльге руке.

дльгачак, -чка, -чко *подужи, подугачак.* — За које прејдомо дльгачак пут до Власину, кьд ништа не пазаримо? — Постаде дьн дльгачак.

дльгачко прил *подалеко, подуже.* — До там си-е дльгачко, требе се пуно оди.

Дльги дел м мтн *висораван.*

Дльги рид м мтн *вис, гребен.*

Длибокица ж мтн *удолина.*

дно с изр: — Ники неје напипал дно на онуј ствар, па нећеш ни ти (*каже се ономе ко јури за женама*).

/до кноћи/ изр *до вечерас.* — Не дојде ли до кноћи, немој више ни да дооди!

/до крај/ изр *на крај.* — Седни ти туј, а ја ћу до крај. — До крај га окосимо и прикосимо за овој лето.

/до пладне/ изр *до поднева.* — Тој морам да сработим до пладне.

/до после/ изр *мало затим, касније.* — Не могу га чекам до после.

доађа несв *долази.* — Оће л он да доађа, да га чекамо ел да си легамо?

доака свр *доскочи, докрајчи, дође коме главе.* — Доакали му милицајци, ватили га у Страње: сече буке у туђо. — Окоси ливаду, доака вој напоследак. — Коњи ће му доакају главу.

добави (се) свр *домогне (се), снабде (се), дође до нечега.* — Едва добави дизгини за коњи. — Добави си коња ко видру. — Да ми добавиш едьн кожан мантил. — По мрак и овуј слоту, едва се добави до дом.

добавување с гл им од *добавуе (се).*

добаву̇е (се̇) несв *снабдева (се), добавља (се).* — Откуде̇ добаву̇еш овако̇ј у̇бави ју̇нци? — Водени̇чки ка̇мен се добавува̇л чак из Да̇рковци.

до̇бардьн м **1.** фиг *празник.* — Дана̇ске-е це̇л дьн до̇бардьн. **2.** фиг *лењивац, готован, нерадник.* — За њега-е сва̇ки дьн до̇бардьн.

до̇барчак/ до̇барчьк, -чка, -чко *јако добар, добар.* — Бе̇ше о̇н до̇барчьк чове̇к. — До̇брачку-е жену̇ узе̇л. — До̇брачку спр̇жу напраи̇мо. — До̇барчак си-е и о̇н, кьд несте̇ до̇м, све̇ срабо̇ти.

добаршко̇ прил *јако добро.* — Добаршко̇ си поруча̇мо, ськ да ода̇немо у ладови̇нку.

доба̇ци свр **1.** *баци до одређеног циља.* — Одо̇вде с ка̇мен о̇н мо̇ж да доба̇ци до Клису̇рку. — Добаци̇л ча̇к она̇м до цре̇шњу. **2.** *дода бацањем.* — Доба̇ци ми туј фа̇нглу.

добе̇ре свр *заврши брање.* — Ка[д]-добе̇ре се̇но, и о̇н ће до̇јде до водени̇цу.

доби̇ва (се) несв **1.** *добија (се).* — Доби̇ва ли Добри̇воја пе̇нѕију? — Пи̇сма овде̇ ви̇ше не доби̇вамо, не̇ма кои̇ да ги но̇си. — О[д]-то̇ј се доби̇ва про̇лив, неје̇ за дете̇. **2.** *постиже се цена.* — За њега доби̇вам и два̇ес и̇љаде, ал те̇бе ћу га даде̇м за осамна̇ес. — Ко̇лко се доби̇ва за борови̇њке ову̇ј го̇дину?

добива̇ње с гл им од *добива (се).* — Нека̇д је било̇ добива̇ње па̇ре у дунђерль̇к, а ськ по̇слабо.

доби̇е / доби̇је (дете̇) свр **1.** *роди (жена).* — Едва̇ че̇ка да доби̇е дете̇. **2.** изр: **доби̇е /доби̇је** *почне месечно прање код жене.* — Разболи̇ се ка[д]-доби̇је оно̇ј, па не мо̇ж да рабо̇ти.

/доби̇е ду̇шу/ изр *поврати се, окрепи се, дође к себи.* — Да̇де ми ле̇бац те ма̇лко поėдо, па доби̇ ду̇шу, те мога̇ да се вр̇нем до̇м, а те̇ше да оста̇нем на Цеврља̇нку.

/доби̇е но̇ге/ изр *нестане, буде украден.* — Остави̇ га куде коша̇ру и док се обрну̇, трноко̇п ми доби̇л но̇ге.

/доби̇је но̇гу (но̇ге)/ изр **1.** *одбаци, шутне кога.* — Ће доби̇је но̇гу у ду̇пе, ко дру̇ги што су доби̇ли кьд су гу проси̇ли. **2.** *нестане, буде украден.* — Ама̇, сьл што га остаи̇ на тру̇п, ве̇ћ ми секи̇рче доби̇ло но̇ге.

доби̇ра несв *завршава брање* (*воћа*). — Доби̇ра сли̇ве у Па̇прат, да допу̇нимо ка̇цу.

добли̇жи (се) свр **1.** *приближи (се).* — Добли̇жи ми кле̇пала, да накове̇м косу̇. — Ка[д]-це доближи̇мо до ку̇ћу, се̇домо куде Нико̇лин кла̇данац, да ода̇немо. **2.** *приђе, примакне (се).* — Јо̇ш несмо̇ окоси̇ли, ал доближи̇мо до кра̇ј. — Добли̇жи се до аста̇л, да обе̇дуемо. **3.** *дође време чему.* — До̇ближи се Горе̇шњак, а јо̇ш несмо̇ сработи̇ли лива̇де.

добли̇зи (се) свр в *доближи (се) (1, 2, 3)*, **1.** — Добли̇зи воло̇ви до се̇но, нека̇ еду̇ докле стовару̇емо дрва̇. — Доблизи̇л се ве̇ћем да зав̇рши ку̇ћу. **2.** — Добли̇зи се ус ку̇бе, да се огре̇јеш. — Ко̇лко ће у̇знеш да ми добли̇зиш гре̇де ис Ка̇чар до ку̇ћу. **3.** До̇близи вре̇ме за у рабо̇ту (**3**).

доблизува̇ње с гл им од *доблизу(ј)е (се).* — Од њи̇но доблизува̇ње не̇ма ни̇шта, јо̇ш су на кр̇в и но̇ж.

доблизу̇е / доблизу̇је несв **1.** *приближава што.* — О̇н ће доблизу̇је се̇но, ја̇ ћу това̇рим у ко̇ла. **2.** *приближава се коме и чему.* — Доблизу̇јемо до Село̇ да ста̇немо да се посре̇димо. **3.** *дође време чему.* — Доблизу̇је шко̇ла, а књи̇гу још неси̇ вати̇л у ша̇ке.

доблизу̍е се / доблизу̍је се несв *приближава се, примиче се.* — Бада̍ва се ја̍ доблизу̍ем до њега, кьд о̍н од ме̍не бе̍га. — Доблизу̍је се вре̍ме за жњетву.

до̍бо с *време, доба.* — Чека̍мо га до кое̍ до̍бо да до̍јде, и о̍н не дојде̍. — Ми̍слим си нешто̍: у ово̍ј мое̍ до̍бо е умре̍ла моја̍ ма̍ти. — Бе̍ше оно̍ј дру̍го до̍бо кьд сам ја̍ момкува̍л. — У сва̍ко до̍бо ти-е овде̍ отво̍рено.

/до̍бра сти̍жа/ изр *каже се ономе кога сустигнете на путу.* — До̍бра сти̍жа, сна̍јке!

добрачко̍ прил *прилично, доста.* — Задржа̍мо се добрачко̍ на ва̍шар у Сво̍ђе.

добре̍ прил *дуже време*, в *добрачко.* — Добре̍ се задржа̍мо у кафа̍ну.

добре̍је несв *постаје добар, постаје све бољи.* —Није̍ ви̍ше прзни̍ца, поче̍л да добре̍је. — Ко̍ј зна̍е што̍ му-е: поче̍л нешто̍ да добре̍је.

Добри̍воја м *име Добриводе.* — Акобо̍гда, Добри̍војо?

До̍брић м *име.* — Ку̍ку, До̍бриће, отишла̍ ни Ми̍рка, ожени̍ла се. — Куде ва̍с све неки̍ До̍брићи, те До̍брић Ти̍чин, па До̍брић Мила̍нов.

До̍брица ж *име.*

до̍бро[1] с *добро дело, доброчинство.* — Ће га уби̍е мое̍ до̍бро с ко̍је̍ сам га очува̍ла! — Бр̍зо-е нешто̍ заборайл мое̍ до̍бро. — Ће гу уби̍е моје̍ до̍бро што сам гу очува̍ла, да ме ськ не гле̍да ни за црви̍ву сли̍ву.

до̍бро[2] узв *одобравања.* — До̍бро, кьт по̍јдеш, ви̍кај ме. — До̍бро, мо̍ж да и̍деш да се и̍граш.

добро̍јтро с *добро јутро.* — Кьд про̍јду у шко̍лу деца̍ ви̍кају: Добро̍јтро!

До̍бро По̍ље с *село.*

Доброно̍љац м *човек из Доброг Поља.*

Доброп̍о̍љка ж *жена из Доброг Поља.*

добропо̍љски, -а, -о *који припада Добром Пољу или је из Доброг Поља.*

Добропо̍љче с *дете из Доброг Поља.*

Добро̍сов м *име Добросав.*

Добро̍совка ж *име Добросава, Добросавка.*

доброти̍ња ж **1.** *доброта, добродушност.* — Уби̍ла те моја̍ доброти̍ња, што ми тако̍ј вр̍һаш (*клетва*). **2.** *добра особа.* — Наша̍л њу̍, доброти̍њу, да цу̍ца, што ме̍не не цу̍ца, ако сме̍је?!

доброти̍њка ж у дем знач: *добротиња (1, 2).* — Све̍ ће урабо̍тиш з-доброти̍њку, с лошоти̍ју — ни̍шта **(1)**. — Такву̍ доброти̍њку, ко што-е она̍, ви̍ше не̍ће на̍јде **(2)**.

добро̍тица ж в *добротиња.* — Она̍ ти-е добро̍тица каква̍ гу не̍ма у це̍л кра̍ј.

дова̍ди свр *извади све.* — Оста̍де у њи̍ву да дова̍ди компири̍.

дова̍ља свр *докотрља.* — Довађа̍мо с му̍ку ка̍мен до водени̍цу. — Ако трупа̍ц не мо̍ж да поди̍гнемо, ће га дова̍љамо.

дова̍ља се свр *с муком дође.* — Ѕипа̍, ѕипа̍ сне̍г, едва̍ се, овако̍ј са̍м, преко Цеврља̍нку, дова̍ља до̍м. — Некако̍ се дова̍љал ус-ти̍ја пу̍сти Купи̍нски ри̍д.

дова̍не свр *дохвати, ухвати.* — И̍ма га дова̍не па ма̍кар у вр̍ кру̍шку да-е. — До̍вану ма̍чка пога̍нца. — До̍вану ме мачо̍р с но̍кти, све̍ ме о̍гребе. — До̍вану шта̍п, па гу стуца̍ змиети̍ну.

дова̍пе се свр *дохвати се, домогне се.* — Ка[д]-це дова̍не с уста̍ за ду̍пе, тьк ће то̍ј би̍дне. — Ка[д]-це довану̍мо до пра̍в пу̍т, тьг ла̍ко бе̍ше.

/до̍ват/ изр: **на до̍ват 1.** *на брзину, у журби, на дохват.* — То̍ј што сти̍го за три-дьна на до̍ват да урабо̍тим, то̍ј му бе̍ше. — Не је̍ђ на до̍ват, но полага̍чке, ни̍ки те

не бр̀зи. **2.** *на домеш руку, на дохваш.* — Ала̀т трѐбе да ти-е ста̀лно на до̀ват. — И̏мај си штапчѐ на до̀ват.

дова̀та несв **1.** *дохвата, досеже.* — Гра̀њка дова̀та у пѐнџер. — Немо̀ј ко̀њ да дова̀та жѝто. **2.** *простире се.* — Градѝнче дова̀та до ку̀ћу. — Има̀ње ми дова̀та до На̀јдину воденѝцу. **3.** *види.* — Одо̀вде о̀ко дова̀та до Ку̀кавицу. — Доклѐ о̀ко дова̀та уш-Чемѐрник дотлѐ ти-е мла̀чишко. **4.** фиг *узима.* — Некѝ преко пло̀т дова̀тају кру̀шке.

дова̀та се несв *дохвата се, хвата се.* — Це дова̀та о̀н за ду̀пе, кът чу̀е да-е она̀ отишла̀ за дру̀гога.

довата̀ње с гл им од *довата (се).* — Кьд наста̀не довата̀ње, свѝ ће дова̀ту по нешто̀, тѝ ће, слѐпчо, оста̀неш без ѝч.

доватъ̀к м дем од *доваш; домеш, докле сеже рука.* — Ја̀ турѝ торбичѐ с лѐб на доватъ̀к, ко̀ј га у̀качи још по̀горе?

дова̀ти[1] свр **1.** *дохваши.* — Дова̀ти ми ону̀ј гроздѝнку о[д]-црѐшњу. **2.** *уједе, угризе.* — Немо̀ј Бѐља да те дова̀ти за цева̀нку. **3.** *ухваши.* — Ако те дова̀ти, ће те искр̀ши. — Кь[д]-те дова̀тим, нѐће ни перу̀шка о[д]-тѐбе да оста̀не. — До̀вати га за о̀швице, па о[д]-sѐмњу. **4.** *удари.* — До̀вати га с млата̀ч преко гузѝцу, та га изѐде. **5.** *узме.* — До̀вати торбичѐ и отидѐ у говѐда. — До̀јде ис печа̀лбу, дова̀ти кланѐт и з-ба̀нду лу̀та, свѝри по сва̀дбе, го̀збе, на собо̀ри и нѝкад нејѐ до̀м.

дова̀ти[2] свр фиг *узме, почне.* — На̀кова косу̀, па до̀вати да ко̀си. — Кь[д]-дова̀ти да чѝта књѝгу, не испу̀шта гу из ру̀ке. — До̀вати да се чѐша о[д]-дирѐк. — До̀вати да вѝје ко гла̀дан ву̀к. — Ни мѝ не зна̀мо зашто̀ оеднѹ̀ш до̀вати да пѐва. — До̀вати да бѐга. — Тѝ, какъ̀в си, о̀дма ће дова̀тиш да га бѝеш.

дова̀ти се свр **1.** *ухваши се у кошшац.* — Ка[д]-це дова̀ту да се да̀ву ку̀чићи, не мо̀ж ги раздво̀јиш ни с мо̀тку. — Доватѝше се у ко̀ске, онако̀ј кру̀пни, р̀мпалије, па не зна̀ш кои̇̀ ће надвѝје. **2.** *ухваши се за шшо.* — До̀вати се до дево̀јку и ста̀де да ѝгра. **3.** *дође до негде, домогне се чега.* — Ка[д]-це доватѝ до Цеврља̀нку, тъг ми па̀де ка̀мен од ср̀це.

дова̀ћа несв **1.** *дохвата, досеже.* — Голѐм пора̀сал, с ру̀ку дова̀ћа плафо̀н. **2.** фиг *бере.* — Дова̀ћај ги с ку̀кљу, ако не мо̀ж с ру̀ку. **3.** фиг *уједа.* — Ако те Бѐља дова̀ћа, нѐће оста̀неш чѝтав.

дова̀ћа се несв **1.** *хваша се за нешшо.* — Што̀ се еднѹ̀ш не дова̀ти и за матѝку, ко што се дова̀ћа за сушенѝцу? **2.** фиг *пружа се, досеже.* — Дова̀ћа се ча̀к она̀м до девојчетѝја.

довађа̀ње с гл им од *довађа се.* — До̀сади ни њего̀во довађа̀ње за свѐ и сва̀шта. — Висо̀ко-е за довађа̀ње, мо̀ра се ука̀чиш на нешто̀.

довдѐк прил *довде.*– Довдѐк је на̀шо, одо̀вдек ту̀ђо.

довдѐка прил в *довдек.* — Косѝл сам довдѐка, одо̀вдека съ̀к ко̀си тѝ.

довѐк прил **1.** *довека, заувек.* — Довѐк ће да те па̀нтим. — Нѝшта не траѝ до̀век. **2.** фиг *за вечносш, онај свеш.* — Сашѝл гу̀њче и чешѝре за довѐк.

до̀вечер прил *вечерас, довече.* — Рѐко вој: „До̀јди до̀вечер куде кла̀данац".

довѝва се несв *сналази се.* — Довѝва се ко̀ј како̀ умѐје. — Довѝвају се с ту̀ј едну̀ пѐнзиицу.

довива̀ње с гл им од *довива се, сналажење.* — Детѐ сам одранѝла свѐ на довива̀ње, од мои̇̀ неѐ тѐл нѝки да ми се на̀јде.

довиђѐње *до виђења.* — Довиђѐње, па да се вѝдимо, акобо̀гда, што скорѐје, ако нѐ — дого̀дине.

дови́је се свр **1.** фиг *досади, дојади, дозлогрди,* в *одвије се (3).* — До́ви ми се од ова́ј деца́, по це́л дьн цвр́кају око ку́ћу. — Од ра́зне буда́ле дови́је се на чове́ка што-е жи́в. — Кьд му се дови́је да рабо́ти, оти́де у ре́ку да се ба́ња. — Дови́ло му се учѐње, побе́гал и[з]-шко́лу. **2.** фиг *снађе се.* — Дови́ се и ти́ некако́, па си ку́пи пржу́њ, да не џа́каш ста́лно из дру́ги. — Дови́ се ја́ за па́ре, па му исплати́.

дови́ка свр *дозове.* — Оно́лко се дра́ од ри́д и не мога́ ги дови́кам.

довикува́ње с гл им од *довикује (се), довикивање.* — Пробуди́ше ме та́ј деца́ з-довикува́ње.

довику́је (се) несв *дозива (се), зове.* — Изгуби́ло се неко́ дете́ па са́мо довику́је по Јере́ницу и пла́че. — Довику́је овча́рка лијари́цу по ту́ј у́трину. — Двику́ју се овчари́ по Твр́ди бре́г.

довлачѐње с гл им од *довлачи² (се).* — Оно́лко довлачѐње и па́ не́ма кво́ да се еде́.

довла́чи¹ свр *заврши с влачењем (дрљањем).* — По́služи ни вре́ме, те довлачи́мо ора́ње на Ви́тел.

довла́чи² несв **1.** *допрема вукући.* — На гра́ньку до поја́ту довла́чимо се́но. **2.** фиг пеј *доноси, допрема.* — Оно́лку рану́ довла́чи у ку́ћу и па́ им ма́лко. — Немо́ј ви́ше да ми довла́чиш туј гвожђури́ју у ку́ћу. **3.** фиг пеј *доводи.* — Не довла́чи ми ви́ше туј гадури́ју у ку́ћу!

довла́чи се несв **1.** пеј *долази.* — Ви́кај га да се довла́чи до́м, да га ја́ не ви́кам! — Што́ се не довла́чи ви́ше до́м, кое́ та́м рабо́ти? **2.** пеј *долази, долази кришом.* — Довла́чу се куде ње́га неке́ женети́не, ал ни́ки не зна́е кое́ су и одо́кле су.

доврзу́је несв *завршава с везивањем.* — И́ма још ма́лко да доврзу́је сно́пје, па ће до́јде.

довр́ља (се) несв **1.** *добацује (се) чиме, добацује што.* — До́јди да ми довр́љаш ди́пле на сто́г, ја́ ћу де́нем. — Поста́л ја́качак, довр́ља се с ка́мен чьк до ону́ј кру́шку. **2.** *упада у реч, добацује.* — Не довр́љуј, ка[д]-чове́к ора́ти.

доврља́ње с гл им од *довр́ља (се).* — Још ко́лко-е оста́л цре́п за доврља́ње на кро́в?

довр́љи свр *добаци, дода.* — Довр́љи ми кључ от ку́ћу. — Мо́ж да довр́љи ка́мен преко ре́ку, до ону́ј штети́ну. — Довр́љи ни још по едну́ раки́ју! — Несьм верува́л, ал се мома́к до́врљи до чука́р.

доврљува́ње с гл им од *доврљује (се).* — З-доврљува́ње бр́зо ће пренесе́мо ци́глу на спра́т.

доврљу́је несв *добацује што до кога или чега.* — Довр́љују се деца́ з-гру́тке о[д]-цне́г.

доврљу́је се несв *добацује се.* — Доврљу́е се с ка́мење, е́ј, она́м, до ба́ру.

до́врт изр у разбрајалици. — Едно́ле, дво́ле, тро́ле, чиви́ле, па́ле, ша́ле, са́дом, да́дом, о́врт, до́врт, ки́кац, ка́кац, а́скрц, да́скрц.

довр́тка свр *заврши с вртkањем.* — Још ма́лко, па ћу довр́ткам.

доврше́ свр *заврши с вршидбом.* — Даньс ће доврше́мо ржени́цу.

довршу́је несв **1.** *приводи крају вршидбу.* — У́тре скро́з довршу́јемо жи́то. **2.** *завршава што.* — Довршу́јемо ку́ћу ал тако́ј да се не истере́тимо.

довукува́ње с гл им од *довукује (се).* — Ушпара́л сам па́ре за довукува́ње цре́п о[д]-цта́ницу.

довуку́је (се) несв **1.** *довози (се), дотерује (се).* — Ко́ј ће ти довуку́је дрва́ ис-ту́ј скрколи́ју? — Двуку́ју пе́сак чак из Мора́ву, нѐће ис-Пр́жине ро́вине. **2.** фиг *долази*

невољно. — О́дма да се довуку́је до́м, да му ја́ не доо́дим. — Ка[д]-це напи́е, едва́ се довуку́је ус-ту́ј Чу́ку.

дову́че се свр фиг *дође невољно.* — Дову́че ли се ви́ше из ту́ј водени́цу? — Како́ се дову́ко овде́, они́ ми праи́ше маџи́је, праи́ше, праи́ше. — Довла́чи се до́м, да те ја́ не дово́дим с пру́т!

доги́га (се) свр *дође с муком, дође гегајући се.* — Едва́ догига́ше до́м по оно́ј те́шко време́иште.– Доги́га се о́н са штапче́ сва́ки дьн пре[д]-за́другу. — До́гига ли се ви́ше до́м? — Едва́ се доги́гам на ове́ј мо́је гига́ље.

догла́ви свр *допуни, домери.* — Ту́ри још една́ крива́че да догла́виш вре́ћку до вр.

догле́да свр фиг *дочека, доживи.* — О́ћу л и ја́ да догле́дам да ми деца́ ста́ну на но́ге.

догло́ђе свр **1.** *оглође све.* — Докле́ не догло́ђе све́ кошчури́не, не ди́за се од аста́л. **2.** фиг *уништи, упропасти.* — Ова́ј деца́ ће ме догло́ђу с њи́не сва́ђе.

догма́ца свр *дође гацајући.* — До́гмаца ли по ову́ј ља́павину?

договорџи́ја м **1.** *онај који се нешто с неким договарао, утаначивао.* — О́н је би́л договорџи́ја, о́н зна́е како́ се договори́ли за во́довод. **2.** *проводаџија.* — О́н им је би́л договорџи́ја ка[д]-це узима́ли.

договорџи́ка ж *она која је нешто с неким уговарала, договарала, проводаџика.* — За те́ј што су се ожени́ле у на́шу малу́ ис Коза́рницу, Сте́пановци и Јова́новци она́-е била́ договорџи́ка.

дого́дине прил *кроз годину дана.* — Дого́дине ће да ро́ди. — Дого́дине у ово́ј вре́ме да се па́ ви́димо.

дого́ђ прил *докле год.* — Дого́ђ-цам ја́ овде́, ни́ки не сме́је да те ди́ра. — Дого́ђ бу́дем жи́в ћу те па́зим.

догрва́ља свр *докотрља.* — Насе́комо тру́пци, па ги догрваља́мо до пу́т за у ко́ла.

догрва́ља се свр фиг *дође с напором, падајући успут.* — Помр́злица, едва́ се догрваља́ до́м.

догр́ди свр *досади, дозлогрди.* — Све́ ми догрди́ло, ћу шту́кнем негде́ ни́ки да ме не на́јде.

догу́ди свр *дође до крај, прохуји.* — До́гуди веће́м до кра́ј ова́ј зимети́на.

до́да ж *старија сестра, дада.* — До́де-ле, Ја́но, шаре́но ткани́че, ба́јке-ле, Мила́нче, набе́ри вој јегли́че (*нар песма*). — У неде́љу ће и́демо куде до́ду у го́сти.

дода́ва несв **1.** *даје, пружа.* — Ко́лко му чове́к додава́, о́н јо́ш џака. **2.** *додаје.*– Дода́вај ми ци́гле на скелу́. **3.** фиг *домишља, измишља, слаже.* — Кво го́ђ да вој ка́жеш, она́ му јо́ш додава́, те га наткачи. — При́чај како́-е ства́рно било́, немо́ј ти́ да дода́ваш.

додво́ри свр *угоди.* — Голе́м запрдо́ја, ниедна́ му не мо́ж додво́ри, па га ниедна́ не́ће.

доде́не свр *доврши, заврши.* — Ви́ше не сме́јем, мло́го е висо́ко, нека башта́ доде́не сто́г.

до́ди несв скраћени облик од *дооди, долази,* в *дооди.* — Доди́ ли Ста́мен из рабо́ту за коси́лбу? — На ово́ј до́ди наста́вак с-ку́кљу. — Како́ до́диш до па́ре, кьд не и́деш у рабо́ту? — Кво́ ти до́ди Миле́нтија ис Коза́рницу — тети́н, ел у́јка?

доди́ја (се) свр *досади, дозлогрди.* — Додија́ше ми ова́ј деца́ с њи́ну ви́ку. — До́дија ми ви́ше рабо́та на ту́ђо има́ње.. — Ка[д]-ти доди́ја, ти́ га оста́и. — Ка[д]-ти се доди́ја, ти́ немо́ј ви́ше да рабо́тиш. — До́дија ми се то́ј његово стења́ње, па га ма́лко шербну́

додирњува́ње с гл им од *додирњује (се)*. — Све́-е поче́ло о[д]-додирњува́ње с коле́на.

додирњу́је (се) несв *додирује се, пипа се.* — Авли́је ни се додирњу́ју иза коша́ру. — Боли́, не додирњу́је се. — Ти́ја манѓу́п мло́го во́ли девојчети́ја да додирњу́је.

до̀долица ж **1.** *додола, учесница у додолама.* — Пројдо́ше до́долице, све̏ ги окупа́мо с во́ду. — Ко́на и Петри́ја су ста́лно биле̏ до́долице. **2.** фиг *мокра особа.* — Напраила га ки́ша ко до́долицу.

доду́ма се свр *договори се.* — Додума́сте ли се ви́ше за то̏ј ткае́ње, ел ће се јо̏ш додуму́јете?

додумува́ње с гл им од *додумује се.* — С ти́ја намћо́ри не́ма додумува́ње.

додуму́је се несв *договара се.* — Нашле̏ се ба́бе на пу́т, па се доду́мују.

доеде̏ свр *заврши с јелом.* — Нека доеде̏, па ће по̏јдемо.

дожале̏је свр *постане много жао.* — Дожале̏ ми за оно̏ј дете̏ како̏ се му́чи, па му да́до неку̏ пару̏.– Кьд му дожале̏је за ма́јку, ће се вр̏не до́ма.

доже́ва несв *завршава жетву.* — Кьд доже́ва нек оста́и Бо́гу бра́ду. — Ова́ј се њи́ва доже́ва кьд узре́ју сли́ве.

дожева́ње с гл им од *дожева.* — По́служи ни вре̏ме и за дожева́ње, те у́баво доже̏мо.

дожње̏је свр *заврши са жетвом.* — У то́рник ће дожње̏јемо жи́то.

до̀заман прил *довека.* — До́заман ли да га че̏кам за теј па́ре за мои̏ у́бави ју́нци?

дозва́ља (се) несв *дозвољава (се), допушта (се).* — Ма́ти му све̏ дозва́ља, са́мо га башта́ ма́лко сапи́ња. — Не дозва́љај да ти дру́ги кома́ндује у твоју̏ ку́ћу.– На́јмалечьк па му се све̏ дозва́ља — Не дозва́ља се с ка́љаву обу́вку у ку́ћу.

дозваља́ње с гл им од *дозваља (се).* — Без дозваља́ње немо̏ј то̏ј да рабо́тиш.

до̀зем прил *до земље.* — Сави́ла се до́зем и тако̏[ј], јадни́ца, о́ди.

дози̏да свр **1.** *заврши зидање.* — Да дози́дам још три-ре́да и гото́ва пре́града. **2.** *озида још нешто.* — Плани́ра ус коша́ру да дози́да и поја́ту за о́вце.

дозиме̏је свр в *дозиме.* — Ће дока́ра дрва́, кьд му дозиме̏је.

дози̏ми свр *постане хладно.* — Дозиме̏ ми, не мо́гу ви́ше да седи́м нау́лице.

дозна́ва несв **1.** *дознаје.* — Све̏ што урабо́тиш о́н однеку́д дозна́ва, ко да му неки̏ при́ча. **2.** *понаша се нормално, јесте нормалан.* — Ја́ би му верува́л, ти́ја чове́к дозна́ва. **3.** *понаша се ненормално, будаласто, глупо.* — По ма́лко не дозна́ва, ал ме послу́ша кьд га пра́тим у за́другу. — Мо́ре, она́ не дозна́ва, ре́коше, кво̏ ће вој ово́лко цреву̏.

дознава́ње с гл им од *дознава.*

дознаву̏је несв в *дознава.* — При́чају љу́ди, па тако̏ј понешто̏ дознаву̏јем кво̏ се рабо́ти у Село̏ (1). — Она́ нее̏ то́лко ло́ша, ал ма́ти вој већем не дознаву̏је (3).

дозре̏је свр *узри, сазри.* — Немо̏ј ги јо̏ш бе́реш, нека кру́шке дозре́ју.

дозреу̏је несв *дозрева.* — Еве̏, и овьс већем дозреу̏је.

дои̏да несв *завршава с храном.* — Докле до́рча дои̏да, да га ма́лко отима́римо.

дои̏ч прил *потпуно, начисто,* в *дуич.* — Белу́ну јо̏ш музе̏м, ал Пла́вка дои̏ч пресуши́ла.

дојаде̏је свр *дојади, досади.* — Дојаде̏ло ми ви́ше да се ди́зам сред но̏ћ за на рабо́ту.

дојадне̏је свр *досади, дојади, отежа.* — Ће ти дојадне̏је пра́зна торби́чка, па ће гу вр̏љиш. — Кьд ти дојадне̏је, ти́ си до̏јди.

дојадни свр **1.** *дојади, досади.* — Еднуш кьд ми дојадни, ћу гу здувам моментално. **2.** *naљуши се, разљуши се.* — Дојадне ми на онуј жену, па вој свашта наказа.

дојде свр **1.** *дође.* — Дојде ли, прике? — Кьд ће Стамена да дојде о[д]-цвои? — Ће дојде на куково лето. — Све што дојде, и пројде! — Дојде ми да га напцујем. **2.** фиг *долија.* — Дојде маца на вратанца. **3.** фиг *опамеши се.* — Ништа ми не требе сьл еднуш да му дојде из дупе у главу! — Дојде ми памет, ал касно.

докаже свр *увери кога у нешшо.* — Не мож му докажеш, па тој ти-е, он ти-е недоказан човек.

докара свр **1.** *дошера, довезе.* — Докара чича сабајле три-воза сено, ће дене стог. — Докара свињу куде вепра, це букари. — Да сам докарал и оној снопје ськ би пребринул бригу. **2.** фиг *среди, доведе у ред.* — Докара га у бразду з-добро ђебрањс. — Само моја душа знаје како сьм ги докарала у ред. **3.** фиг *(шо)сшигне.* — Докарал до преседника на општину. — Докарал до генерала. **4.** фиг *пройадне.* — Докарал до прошљачки штап. **5.** изр: **докара до булмач** *йонавља (у школи), йройадне.* — Тија Тикомиров докарал до булумач у текничку. **6.** изр: **докара донде** *йроћерда, уйройасши шшо, йройадне у живоѿу.* — Докарал донде с његову мајторију по Белиград.

докара се свр **1.** *дошера се, уреди се.* — Докарала се за собор тип-топ, ко краљица. — **2.** *среди се, йосшане неко.* — Човек мора еднуш да се докара у памет. **3.** фиг *уйройасши се.* — Докарал се до прошљачки штап. **4.** фиг *найије се.* — Докарал се у кафану, па га доведоше мртвосаног.

докарување с гл им од *докарује.* — Окоси Мрковицу, збра га, ал з-докарување нећe буде ласно.

докарује несв *дошерује, довози.* — Јутре ћу докарујем сено из Бачевиште.

докарује се несв *дошерује се, украшава се.* — Почела се докарује, сьл се ѕира у огледало, иде на игранке.

докаса свр **1.** *дође касом на коњу.* — Јутроске докаса Драгомир на Дорчу из Ан с побратима. **2.** фиг *дошрчи.* — Викнем га и одма докаса да види кое ми требе.

докаска свр у дем знач: *докаса.* **1.** — Докаска на коња по мељаву. **2.** — Ће докаска дома ко куче, кьд му ја подвикнем с едну шибљинку по гузицу.

докача несв **1.** *дошиче, додирује.* — С руку докача плафон. — Не докачај жицу, ће те убие струја. **2.** фиг *хваша, качи.* — Малечак, још га закон не докача, па лудује. **3.** фиг *осећа, брине.* — Њега тој не докача, ич се не секира.

докачи свр **1.** *дошакне, удари.* — Немој те докачи нека грањка о[д]-цливу, ће ти искара очи. **2.** *дохваши.* — Докачи гу с тојашче, преко плот. **3.** фиг *удари.* — Да га докачи с тојагу, ськ ме не би подирал.

докачи се свр **1.** *йосвађа се, йошуче се.* — Докачише се кьд дојде да се дели Китка. — Не докачај се с појаки од тебе. **2.** *ухваши, домогне се.* — На Шанци докачимо пут за Промају.

докачување с гл им од *докачуе се.* — Извукли му уши због докачување з-деца.

докачуе се несв **1.** *изазива, задиркује се.* — Стално се докачуе з-деца, не знам кво да му работим. **2.** *додирује се.* — Пази да се жице не докачују, ће прегори аперат.

докачује несв **1.** *додирује, дошиче.* — Грањка о[д]-цливу докачује струју. **2.** *дира, задиркује.* — Докачује како кога стигне, па му после крив ђавол кьд га бију.

докид м *век шрајања, крај.* — Дошло јуже до докид, срећа сам видел, иначе би ни говече отишло у штету. — Џопке ми све дошле до докид.

докида (се) свр *поцепа (се), откине (се) сасвим.* — Носи чешире докле мож, кьд ги докидаш, ће сашиемо нове. — Докидало ми се трекло на торбичку. — Ка[д]-це докидају едни опьнци, одма праји други.

доклацка (се) свр *једва дође, дође клецајући.* — Како ли само доклацка довде с онуј пребијену ногу? — Доклацка се с муку докуде доктура да види које ми-е тој на ногу.

доклека (се) свр *дође с муком, храмајући.* — Доклека ли, Ђуро, ис-туј пусту печалбу?– Едва се доклека до кућу по овеј соспе.

доклекави (се) свр в *доклека (се).* — Ники гу неје викал, она па доклекавила из Најдину долину. — Кьд он може да се доклекави до Мејане, а што не би могал и ти?

доклендрца (се) свр *једва дође, дође храмајући.* — Едва доклендрца уш-чепељак по овија челопек. — Доклендрца се некако с тојашку куде вас.

докленѕа (се) свр *једва дође.* — Докленѕа до вракњицу, ал више никуде не иде. — Како ли се докленѕа ис Предене? — Ногичку пред ногичку, па се човек докленѕа.

доклепа свр *заврши клепање.* — Докле доклепам косу, иди донеси воду од извор у Послониште.

доклеца свр *једва дође, дође храмајући..* — Доклецала некако, ал ко-це врне сам Бог знаје.

доклеца се свр фиг *дође непозван.* — Доклецал се и он, старчина, ко да га-е неки викал.

доклипавеје свр пеј *дође шепајући.* — Ће доклипавеје још неки пут, тьг ћу га питујем за ора. — Довде некако и доклипаве, ал на даље не могу.

докључуве свр фиг *упокоји, сахрани.* — Ква те врана закључуве, таква ће те докључуве (*изр*).

докове свр *доврши ковање.* — Јошке да докове баскије, па ће успрајмо плот.

доковување с гл им од *доковује (се).* — Однесе кламфе куде ковача на доковување.

доковује (се) несв **1.** *поново (се) кује.* — Залуд он кове кьд ја по њега морам да доковујем. — Мора се доковују рогови с кламфе. **2.** *завршава (се) с ковањем.* — Неје косу наковал до крај, па гу ја доковујем. — Даньс це доковују летве и јутре турамо цреп.

доколан, -лна, -лно *докон, беспослен.* — Доколан поп и јарићи крсти (*изр*). — Несьм толко доколан да ти цел дьн деверујем. — Ка[д]-ци веќ доколан, да ми нешто помогнеш.

доколенка ж дем и хип од *доколеница.* — Купила сам доколенке на сва деца.

доколко прил *докле, докад.* — Доколко ће више стоимо, заболеше ме ноге.

доколување с гл им од *доколује (се).* — Куде Стојанчу нема доколување, свáки мора да работи.

доколује (се) несв *беспосличи (се), дангуби (се).* — Он доколује, а ја се утепа од работу. — Овде нема да се доколује, има да се работи.

докопување с гл им од *докопује (се).* — Пратимо га да помогне на Стамену у докопување компири.

докопује (се) несв *завршава (се) с копањем, докопава (се).* — Остаде Стамена на рид да докопује компири. — Ськ се докопује на Игриште, а јутре-е празник.

докривеје свр в *докриви.* — Докривеје човеку такој гледаећи разан глупос.

докриви свр *дође коме криво, буде коме криво.* — Кьд ми докриве како мучи дете, умал теше да га бијем.

докр̍ца свр *дође колима која шкрипе.* — До̍крца Печи̍н пу̍на ко̍ла с расто̍ве гре̍де.

докр̍ши свр *поломи све.* — Ти̍ докр̍ши гра̍њке, ја̍ ћу дока̍рам гове̍да да бр̍сту.

докр̍ши се свр фиг пеј *дође.* — Па се докрши̍л куде на̍с, а ни̍ки га нее̍ вика̍л.

до̍ктур м *лекар.* — О[д]-до̍ктура на до̍ктура, пројде̍ ми ле̍то по бо̍лнице.

до̍ктурица ж *лекарка.* — До̍ктурица ме ис па̍мет и̍скара, кьд ре̍че куде̍ све̍ тре̍бе д[а]-и̍дем да ме испиту̍ју од моју̍ бо̍лес.

до̍ктурка ж в *доктурица.* — И на̍ша мала̍ доби̍ла до̍ктурку.

докуде́[1] прил *куда.* — Докуде́ си би̍л? — Докуде́ си пошьл?

докуде[2] пред *до.* — Испрати̍ га докуде Про̍нини.– Че̍кеј га докуде мра̍к, ће до̍јде с коњи̍. — Докуде до̍ма ли?

докуде[3] прил *око, отприлике.* — Има̍ га прасе̍ докуде шесна̍ес ки̍ла.

до̍кур м пеј подр *доктор, лекар.* — И̍ма куде на̍с едьн до̍кур што такве̍ ле̍чи. — Зре̍ла-е за до̍кура с ту̍ј њо̍јну бо̍лес.

до̍курка м пеј подр *докторица, лекарка.* — Ако му не помо̍гне до̍курка, ни̍ки не̍ће. — Ће̍рка вој у Бели̍град у̍чи за до̍курку.

доку̍рчи свр *дојади, досади.* — Ви̍ше-е докурчи̍л на це̍л све̍т с то̍ј вале̍ње, валипр̍да.

докусу̍рен, -а, -о трп прид *утрошен.* — Ма̍сло-е докусу̍рено, па̍ тре̍бе да узи̍мам бу̍чку у ру̍ке.

докусу̍ри свр **1.** фиг *дотуче.* — С ту̍ј ре̍ч га дибиду̍з до̍кусури. **2.** фиг *утроши, потроши.* — Докусури̍мо брашанце̍ дибиду̍с. **3.** *заврши какав посао.* — Докусури̍мо косе̍ње, па, Бо̍же здра̍вје, иого̍дине.

до̍л м *до, удолина.* — Чека̍л сьм га три-са̍та у Гргу̍лов до̍л да сече̍мо бу̍ке и не дојде̍ лажо̍в.

доладне̍је свр *постане хладно.* — Доладне̍ ми у за̍другу чека̍ећи поштара̍.

дола̍мче с в *гуњче.* — Без[с] дола̍мче ни̍где не по̍оди.

дола̍п[1] м *остава у зиду у сеоским кућама.* — Да̍ј ми шиће̍р та̍м, из дола̍п.

дола̍п[2] м *специјална метална посуда за пржење ражи и јечма (замена за кафу) и кафе.* — Нека̍[д]-цмо у дола̍п пржи̍ли јеча̍м и ржени̍цу, па по̍сле ка̍ву, а сь̍г смо га забатали̍ли.

доле̍к, -а, -о *далек.* — Пошли̍ на доле̍к пу̍т бес коња̍ с оно̍лко ства̍ри. — Мло̍го ми се у̍чини доле̍ка та̍ј Су̍рдулица.

доле̍к / доле̍ко прил *далеко.* — Мло̍го је доле̍к до Ки̍јевац, душа̍ да ти испа̍дне. — Ото̍мо доле̍ко, стра̍ ме да се не загу̍бимо. — Доле̍ко-е о̍н докара̍л у Леско̍вац, до гла̍вног инџење̍ра у ва̍брику. — Куде̍ па ти̍ отиде̍ доле̍ко, несьм на то̍ј ни помисле̍л! — Несмо̍ ти ми ба̍ш то̍лко доле̍ко да не до̍јдеш по неки̍ пу̍т.

долети̍ свр фиг *дојури, дотрчи.* — Чим га викну̍, долете̍ у едьн ма̍.

доле̍чак, -чка, -чко *далек, удаљен.* — Доле̍чак ми бе̍ше пу̍т у Влади̍чки А̍н, бес-коња̍ те̍шко би се врну̍л.

доле̍чан, -чна, -чно *далек.* — Низ Меја̍ну прооду доле̍чни љу̍ди, откуде Клису̍ру и Божи̍цу. — На доле̍чан пу̍т пој до̍мо куде̍ ни̍когa не позна̍вамо.

долечко̍ прил *далеко.* — Мло̍го-е долечко̍ до Власо̍тинци, ће те заболу̍ но̍ге, бо̍ље ува̍ти автобу̍с. — Долечко̍ ото̍мо од ку̍ћу, ка̍[д]-це вр̍немо?

доли̍ја свр *буде ухваћен.* — Долија̍л мачо̍р што ни да̍ви коко̍шке.

доли̍кује прил *како треба, како ваља, како приличи.* — Да се обуче̍ш како̍ доли̍кује. — Неје̍ доликува̍ло на дево̍јку да се до̍цкан вр̍ћа о[д]-цобо̍р.

долѝна ж **1.** *удолина, дубодолина.* — Ју̀тре ће обо̀римо ону̀ј лива̀ду у долѝну с трѝ ко̀се. **2.** *поток, водени ток.* — Надошла̀ долѝна, ће ни однесѐ свѐ ва̀де. — Наврни во̀ду из долѝну у ва̀де да наво̀дни лива̀де.

долинѐтина ж ауг и пеј од *долина.* — Пропа̀до косѐећи долинѐтину и јо̀ш гу несъ̀м окосѝл.

долѝнка ж дем и хип од *долина.* — Слѐзни у долѝнку да прѝпнеш Вра̀њчу.

долѝнче с дем и хип од *долина.* — Тр̀кни у долѝнче, у стовнѐ, да ми донесѐш во̀ду од кладанчѐ.

долиња̀к м ауг и пеј од *долина.* — Нѐћу вѝше да расипу̀ем сна̀гу трсѐећи тѝја долиња̀к.

долѝта несв *долеће.* — Нејѐ ми ја̀сно откудѐ долѝта ово̀ј лѝсје.

долѝчи несв *доликује.* — Ће подѐлимо бра̀цки, како̀ долѝчи. — Не долѝчи на ста̀рога да се ва̀та у оро̀ с мла̀ди.

до̀лма ж *древена кућа чији су зидови испуњени блатом измешаним са сламом.*

До̀лња Коза̀рница ж *име засеока*, в *Козарница.*

дољња̀к м **1.** *доњи, непокретни камен на воденици.* — Обр̀та се како дољња̀к на воденѝцу (*изр*). — Изѐл ми се дољња̀к, трѐбе да га мѐњам. — Кроза дољња̀к про̀оди вретѐнце, па у горња̀к за папрѝцу. **2.** *гребено за гребенање вуне.* — Гребена̀ц дољња̀к се до̀бро уцвр̀сти, да з-горња̀к мо̀ж да вла̀чиш ву̀ну.

до̀лњи, -а, -о *доњи.* — Дојдо̀мо из до̀лњу малу̀. — Ува̀ти по до̀лњи пу̀т, па рѐдом до Ру̀дарски рѝд. — До̀лња мала̀ о[д]-цаба̀јле лежѝ у маглу̀ и ѝње.

до̀лњи ба̀д м в *баба (4).* — До̀лњи ба̀д је уду̀бен у кобѝлицу.

До̀лњи Голѐми рѝд м мтн *шуме, ливаде, пашњаци.*

до̀лњи ка̀мен м в *дољњак (1).* — Трѐбе да оклѐпам до̀лњи ка̀мен на воденѝцу.

До̀лњи Сла̀вковци м *заселак*, в *Славковци.*

до̀лњиште с *стопало код чарапе.* — Пр̀во заплетѐм гредѝцу, па по̀сле до̀лњиште.

долу̀ња (се) свр *доскита (се), долута.* — До̀луња синоћке по̀сле то̀лко луња̀ње. — Ка[д]-це па̀ долу̀ња, ће га вр̀жемо да вѝше не лу̀ња ко глуво̀ ку̀че.

долу̀ра (се) свр *доскита (се), долута.* — До̀лура се некѝ човѐк откуде Прѐслоп, не зна̀м кои-е, ни кака̀в је, а ни о̀н нѐће ка̀же.

до̀м м *кућа.* — Ово̀[ј]-е мо̀ј до̀м. — О̀дма ѝди до̀м, тра̀жу те за неквỳ бедỳ!

до̀ма прил *код куће, кући, из куће.* — Седѝ си до̀ма и чмаѝ. — Бѝл сам до̀ма. — Донѐсо ги о[д]-до̀ма.

домазла̀к / домазлъ̀к м *домазлук*, **1.** *домаћинство, сточни фонд.* — Ѝма голѐм домазлъ̀к. **2.** *прииплод.* — О̀ћу да запа̀тим од овѐј о̀вце за домазлъ̀к. **3.** *порекло, сој (стоке).* — Распѝтај се пр̀во за њѝн домазлъ̀к, па по̀сле купу̀ј.

дома̀кне (се) свр *примакне (се).* — Дома̀кни ми столичѐ да поту̀рим пот котлѐ. — Дома̀кни се по̀близо до мѐне да поора̀тимо.

дома̀ми свр *маљењем дозове.* — Ѝди дома̀ми свѝње да ги нара̀ним.

домаћѝни се невр *окућује се, постаје домаћин.* — Почѐмо се домаћѝнимо од нѝшта. — По̀сле смо се домаћинѝли, ка[д]-це одвоимо од ста̀рци.

домацѝња (се) несв *примиче (се), приближава (се).* — Домацѝња гра̀ђу, ће по̀чне да праѝ ку̀ћу. — Домацѝњају се дористра̀шни о̀блаци откуде Остро̀зуб.

домацѝња̀ње с гл им од *домацња (се).* — Пола̀к, пола̀к з-домацѝња̀ње, и о̀н-це пресѐли куде на̀с.

домашња̀р м *онај ко се стара о кући.* — Та̀тин домашња̀р, по цѐл дъ̀н чу̀ва ку̀ћу.

домашња́рка ж *жена која се стара о кући.* — Ову̏ј неде̏љу сам ја̏ домашња̏рка, а дру̏ги су у по̏ље.

домашњару̏је несв *стара се о кућним пословима.* — Нека она̏ домашњару̏је, а ми̏ ће рабо̏тимо.

домашња̏рче с *дете које се стара о кући кад други нису ту.* — Да ви̏димо кво̏-е дане̏с работи̏ло домашња̏рче.

доме̏ље свр *заврши с млевењем, самеље.* — Да доме̏љем ржени̏цу, па тъг ту̏рам пре̏внину. — Ка[д]-це доме̏ље, спу̏шти у̏ставу, у̏зни ујȁм, па пу̏ни џа̏кови.

домете̏ свр *почисти метлом.* — Оста̏де још ле̏чка да домете̏м.

домиле̏је свр *омили, постане драго.* — То̏-е таква̏ сp̏ткава рабо̏та да не мо̏ж ти домиле̏је.

доми̏ли свр *омили, постаде драго.* — До̏миле ми у село̏ дево̏јче (*нар песма*).

доми̏сли се свр **1.** *смисли, досети се.* — Домисли̏ се нешто̏: да ти изатка̏јем ткани̏цу **2.** *предомисли се.* — Домисли̏ла се да ми вр̏не јуни̏цу што сам вој продала̏. — Домисли̏ се: ци седи̏м до̏м, не мо̏гу у Село̏.

доми̏та несв *приводи крају метење.* — Доми̏та гу̏вно по врશу̏.

домита̏ње с гл им од *домита.* — Препу̏шти вој домита̏ње, а ти̏ напо̏ј гове̏да.

домое̏га / домоје̏га узв **1.** *негодовања.* — Домое̏га с те̏ј ба̏пске при̏че. **2.** фиг *беспрага, доврага, пропаст.* — Нек и̏де домое̏га. — Све̏ отишло̏ домоје̏га. — Ће зара̏ди домое̏га.

домоту̏је несв *приводи крају мотање.* — Домоту̏ј це̏вку, па да спа̏вамо, ју̏тре се ра̏но ди̏замо.

дому̏нђа се свр *договори се тајно, смисли превару.* — Домунђа̏сте ли се како̏ чи̏чу да пребе̏бете?!

домунђа̏ва се несв в *домунђује се.* — Ене̏, па̏ се домунђа̏вају.

домунђава̏ње с гл им од *домунђава се.* — Гле̏дам то̏ј њи̏но домунђава̏ње и зна̏м да не̏ће бу̏де до̏бро.

домунђува̏ње с гл им од *домунђује се.* — Од њи̏но домунђува̏ње неје̏ ни̏кад испало̏ нешто̏ до̏бро.

домунђу̏је се несв *тајно се договара, смишља превару.* — Ка[д]-це на̏јду за̏едно, о̏дма се нешто̏ домунђу̏ју. — Кад го̏ђ ги ви̏дим, они̏ се домунђу̏ју.

донде̏[1] / донде̏к / донде̏ка прил **1.** *до одређеног места.* — Да ми однесе̏ш ово̏ј донде̏ и оста̏иш. — Доша̏л донде̏к и не мо̏ж да ма̏кне. — Донде̏ка и̏ма да о̏диш це̏л са̏т. **2.** *много, јако.* — Очкољави̏ се на цволи̏ку, за̏боле ме донде̏. — Говњоса̏ла дете̏ донде̏. — Не̏миран донде̏.

донде̏[2] / донде̏ка прил у изр **доша̏л донде̏ / доша̏л донде̏ка** *пропао, до краја.* — Дошло̏ ми-е донде̏ (*прекипело*). — Дошло̏ ми-е донде̏ка и ви̏ше не̏ма куде̏ (*до краја*).

донегде̏ прил *донекле, извесно време.* — Донегде̏ му помага̏, ал ви̏ше однемога̏. — Чека̏мо га донегде̏, ал ка[д]-це ста̏вни, дојдо̏мо си.

до̏њиште с в *дољииште* **1.** *део чарапе који покрива стопало,* в *наглавка.* — Исцепи̏ло ми се до̏њиште на чера̏пу, да ми закр̏пиш. **2.** *уопште доњи део нечега што се састоји из најмање два дела.*

доо̏дак м *долазак, долажење.* — Едни̏ доо̏ду, дру̏ги си поо̏ду, са̏мо доodȅње и пречекува̏ње, глава̏ да те заболи̏. — Есу̏ ја̏вили за доо̏дак из рабо̏ту?

доodȅње с гл им од *дооди.* — Какво̏ њего̏во доodȅње, једну̏ш годи̏шњо, па и то̏ј проређи̏л.

доо̍ди несв **1.** *долази.* — Доо̍дим, ка[д]-це вр̍нем. — Не доо̍ди ви̍ше, не̍ма куде̍, ку̍ћа му се срину̍ла. — Доо̍деше докле му ма̍ти бе̍ше жи̍ва. **2.** фиг *наилази, наставља се на нешто.* — Пр̍во доо̍ду Байци, па тъг доо̍ди Мла̍чиште. **3.** фиг *стиче, прибавља.* — Не доо̍ди се ла̍сно до па̍ре. **4.** фиг *јарост, љутња.* — Доо̍ди ми од њи̍ да шту̍кнем у бе̍ли све̍т. **5.** фиг *сродство.* — О̍н ми доо̍ди о[д]-те̍ткину те̍тку за̍лвин де̍вер (*ирон изр*). в *доди.*

доодлък м в *доодак.* — Несу̍ ми ни̍шта рекли̍ за тво̍ј доодлък.

дооңде̍ / доонде̍ка прил *донде, до оног места.* — Доонде̍ и̍ма два-са̍та да о̍диш и па̍ не̍ће сти̍гнеш. — Носи̍ла сам му ра̍нац доонде̍ка, до плачи̍грм, ту̍ј га о̍н у̍зне и цили̍тне се низ дру̍м, накуде Преде̍не.

допа̍дне свр **1.** *дохвати, треви се, нађе се.* — Допа̍де ми нека̍ та̍раба, одбрани̍ се от-ку̍че. — Кад побесне̍јем о[д]-то̍ј ку̍че, не гле̍дам с кво̍ уда̍рам, кво̍ ми допа̍дне. — С кво̍ ми допа̍дне с то̍ј се бра̍ним. **2.** *дође, дотрчи.* — Допа̍де и Ли̍нгур, те изглоби̍мо ко̍ла из бачко̍љ.

допатра̍ви свр *дохрама.* — Уби̍вају ме ципе̍ле, едва̍ допатрави̍ до до̍м.

допи̍па несв *додирује.* — Голе̍м пора̍сал, з-гла̍ву допи̍па плафо̍н.

допи̍пне свр *додирне.* — Кои̍ од ва̍с мо̍же на̍јвише да допи̍пне уза ѕи̍д?

допипу̍је несв *додирује.* — Гра̍њка допипу̍је пенџе̍р, па сву̍ но̍ћ гребе̍ кьд ду̍ва ве̍тар.

допи̍ра несв **1.** *дохвата, досеже, допире.* — Цр̍на Тра̍ва допи̍ра све̍ до Су̍рдулицу. — Голе̍м, допи̍ра до плафо̍н. — Орати̍ вој, орати̍, ал вој то̍ј до мо̍зак не допи̍ра. **2.** *довршава прање.* — Допи̍ра ве̍ш, па ће до̍јде.

допира̍ње с гл им од *допира (1, 2).* — Јо̍ш тре̍бе да расте̍ за допира̍ње до плафо̍н (**1**). — За допира̍ње ве̍ш ми тре̍бе јо̍ш вруће̍ вода̍ (**2**).

до̍платак м *доплата, доплаћивање.* — Да̍до му Га̍љу за ово̍[ј] јунче̍ уз до̍платак.

доплете̍ свр *исплете до краја.* — Не мога̍ да доплете̍м џемпи̍р, о[д]-ци̍лну работу.

допли̍та несв *завршава плетење.* — Оста̍де куде поја̍ту да допли̍та пло̍т на трлу̍.

доплита̍ње с гл им од *доплита.* — Насе̍комо ластари̍ од врбу̍ за доплита̍ње пло̍т.

допоје̍ свр *отпева до краја.* — Не да̍доше му да допоје̍ пе̍сму уз гу̍сле.

допоју̍је несв *довршава певање.* — Дру̍гу пе̍сму веће̍м допоју̍е, па ће ону̍ј ти̍ што си наручи̍л.

допра̍вен, -а, -о трп прид *завршен.* — Неје̍ о̍н допра̍вен (изр: *није нормалан, ћакнут*).

допра̍и свр *заврши неки посао.* — До̍праи ли коси̍ло? — Три-ку̍ће сам праи̍л, едну̍ да бар допраи̍.

допра̍ља несв *довршава.* — Допра̍ља са̍не за дрва̍.

допраља̍ње с *завршавање каквог посла.* — Допраља̍ње брану̍ ми одузе̍ вре̍ме, бо̍ље да сьм но̍ву праи̍л.

допра̍ши свр *доврши друго окопавање (прво је „загртање") кромпира.* — Да допра̍ши компири̍, па ће до̍јде на обе̍д.

допрашува̍ње с гл им од *допрашује.* — Ото̍ше копа̍љке на допрашува̍ње компири̍.

допрашу̍је несв *довршава друго окопавање кромпира.* — Ене̍ га пот Па̍прат, допрашу̍је компири̍.

допреде̏ свр *заврши с предењем.* — Не мо̏гу га допреде̏м за ви̏дело, но ћу уз гаса̏рче.

допри̏да несв *довршава предење.* — Вазд̓ьн допри̏да едну̏ куде̏љицу.

доприда̏ње с гл им од *доприда.* — Ебе̏м ти то̏ј доприда̏ње три-са̏ти!

до̏-пролет прил *до пролећа.* — Ће истр̏камо ж-џа̏к бра̏шно до̏-пролет.

дорабо̏ти свр *доради, доврши посао.* — Да дорабо̏тим око ку̏ћу, па да збере̏м га̏ђала и о̏до у рабо̏ту.

дорабоћува̏ње с гл им од *дорабоћује (се).* — Ако неје̏ до̏бро, вр̏ћај га на дорабоћува̏ње.

дорабоћу̏је несв **1.** *дорађује што, доправља, поправља.* — Што̏ неје̏ до̏бро напра̏ено, о̏н дорабоћу̏је. **2.** *довршава посао.* — И̏ма још пу̏но да дорабоћу̏јем око ку̏ћу. **3.** *одрађује неки посао.* — Ју̏тре дорабоћу̏јемо што несмо̏ сработи̏ли око пра̏зник.

дора̏ни свр *ухрани добро.* — Ово̏ј вепре̏ ће дора̏нимо до сто̏ ки̏ла. — Деца̏ во̏ј несу̏ дора̏њена.

дорањува̏ње с гл им од *дорањује.* — Ту̏-е пре̏внина за дорањува̏ње пра̏сци.

дорању̏је несв *дохрањује.* — Тре̏бе га дорању̏јеш, ако о̏ћеш да се подго̏и за Божи̏ћ.

до̏рес, -та, -то *тамноцрвене длаке, дорат̄аст̄.* — Ће га позна̏еш ла̏ко, во̏ди до̏ресто коњче̏.

до̏ри речца *до, скоро до.* — Напраи̏ла ву̏ту до̏ри до зевњу̏. — Згрби̏ла се, пови̏ла се до̏ри до зевњу̏.

дори̏пи свр *доскочи докле је већ неко скочио.* — Не да̏ва се и о̏н а̏ко-е малеца̏к, до̏рипи до куде њи̏.

дори̏страшан, -шна, -шно / **дористра̏шан** *доста велик, доста опасан, застрашујући.* — Бе̏ше о̏н дори̏страшан чове̏к.

до̏ртула ж *глупа, будаласта особа.* — Куде̏ најде̏ ту̏ј до̏ртулу? — Иста̏ си ко та̏ј до̏ртула што и̏де с те̏бе.

до̏рча м *коњ и име коња дорат̄аст̄е длаке.* — Моега до̏рчу не да̏вам ни за два̏ твоја̏ коња̏.

досага̏шањ, -шња, -шњо *досадашњи.* — И досага̏шањ учи̏тељ бе̏ше а̏ран, ал га промени̏ше.

до̏сада ж *досадна особа.* — Дојде̏ и̏м до̏сада, с̓ьк ће ис ко̏жу [да] изле̏зну од му̏ку.

доса̏ди свр *заврши са сађењем.* — Докле доса̏ди за̏дњу леју̏, балдиса̏.

до̏саћа[1] ж в *досада.* — Те̏шка ко до̏саћа (*изр*). — Не мо̏гу с туј до̏саћу да седи̏м нико̏је вре̏ме.

доса̏ћа[2] несв *досађује коме.* — Са̏мо ми ка̏жи ако ти па̏ доса̏ћа, ћу га ко̏внем, да му ви̏ше на па̏мет не па̏днеш.

доса̏ћа се несв *досађује се.* — Ене̏ га до̏м, ни̏шта не рабо̏ти, доса̏ћа се ко, по̏богу, ми̏.

досаћа̏ње с гл им од *досаћа[2] (се).* — Не зна̏је што̏ ће о[д]-досаћа̏ње. — У̏тепа се о[д]-досаћа̏ње.

досаћу̏је несв *завршава са садњом.* — Досаћу̏је леју̏ с кроми̏д.

дос̓ьг прил *до овог тренутка, досад.* — Да си ме̏не прати̏ла, дос̓ьг би се врну̏ла. — Ка[д]-дос̓ьг неје̏ доша̏л, не̏ће ни о[д]-ц̓ьг.

доседи̏ свр *одседи до краја.* — Доседе̏ до прет кра̏ј сва̏дбу, напосле̏тку ре̏че: „Ел мо̏гу да преноћим“.

досе́ти се свр *сети се, схвати.* — Ка[д]-це досе́ти да смо га превара́ли, обра́ли смо бοста́н.

досе́тко м *онај који се досећа, извољева.* — О̓н ти-е ко Пе́тко досе́тко: сьл се нештὀ досе́ћа. — Ете̓ ти га и̓де досе́тко.

досећа́ње с гл им од *досећа се.* — Еба́л си је ве̓к с његόво досећа́ње.

досећува́ње с гл им од *досећује се.* — Баџа́ва му досећува́ње.

досећу́је се несв **1.** *предомишља се.* — Бада́ва му сьг да се досећу́је, ка[д]-цмо јунца́ продали́. **2.** *смишља.* — Сва́ки час се досећу́је за по нештὀ и каба́ти ме.

досе́ца свр **1.** фиг *довуче, донесе.* — Једва́ досеца́ торбети́ну с компири́. **2.** фиг *дође нерадо.* — До̓сеца ли едну́ш ја̓јца до̓м, ту́ђа стре́о?

досе́ца се свр фиг *дође с муком.* — Едну́ш ка[д]-це досеца́ до до̓м, ви̓ше ни̓куде не и̓дем.

доси́пе свр *досипе.* — Ма̓ти ће ти доси́пе у ча́шку млекце̓.

доси́пне свр у дем знач: *досипе; присипе, присипне.* — Да доси́пнем још ле́чка шиће́рак у ка́ву?

досипњува́ње с гл им од *досипњује.* — Не́ма досипњува́ње, што сте ручáли, ручáли сте!

досипњу́је несв *додаје на већ сипано.* — Док пи́е, во̓ли да си са̓м досипњу́је у ча́шку.

досипува́ње с гл им од *досипује.* — Куде̓ и̓де то̓ј: сва́ки ча̓с досипува́ње раки́ју?

досипу́е несв *досипава.* — Научи́ла деца́ да им сва́ки ча̓с досипу́е, да ги неки́ двору́е.

доско́ра прил *до скоро.* — Доско́ра се ту́ј повр̓таше, одедну́ш га о̓днема, мо́ра да га-е неки́ узе́л.

доскр́ца (се) свр **1.** *дође с муком, досе.* — Нема́шемо рану́ за сто̓ку, ал некакὀ прескрца́мо зиму́, доскрца́мо до про̓лет. — До̓скрца са̓м, пе́шки, ус-Ка́чар, с наде́ксани ку́фери. — Едва̓ се доскрца́ ус-ти́ја Купи́нски ри̓д. **2.** *пропадне од старости, изнемогне.* — Ви̓ше се не мо̓же, доскрца́ло се, при́ке, донде̓.

дослепу́та се свр *долуња се, довуче се.* — До̓слепута ли се едну́ш до̓м?

дослу́ња се свр *долуња непозван.* — Дослу́ња се такὀј ко глувὀ ку́че, а не зна́је квὀ о̓ће.

досми́ца се свр *дође, довуче се.* — До̓смица се, пија́н, некакὀ, до ку́ћу, по̓сле га несьм виде́л.

доснове̓ свр *заврши сновање основе.* — Оста́и гу нека́ доснове̓, па по̓сле ца́њкај квὀ-[о]ћеш!

доснову́је несв *завршава са сновањем основе.* — Ве́ћем доснову́је посте́љке.

до̓спе свр *дође, постане.* — Доспе́л до нача́лника у о̓пштину.

доспе́ва несв *нараста, надолази (тесто).* — Пу́шти га, нека́ јо̓ш доспе́ва, јо̓ш неје̓ за премесува́ње.

доспева́ње с гл им од *доспева.*

доспе́е свр *нарасте (тесто, хлеб).* — Даньс ми нештὀ неје̓ доспе́л ле́б какὀ тре́бе.

досраме́е свр *застиди се.* — До̓сраме ми кьд то̓ј ре́че, ди́го се и отὀ си до̓м.

До̓ста ж хип од *Достана.*

Доста́на ж *име.*

дости́за несв *достиже, стиже.* — Не дости́за ни пе́нѕија за ле́б. — Тај мо́тка ел дости́за до твоју̓ гузи́цу?

достизање с гл им од *достиза*.

дострашнее свр *уплаши се, навуче страх*. — Дострашне ми да седим сама у малу целу зиму.

достудее свр *постане хладно*. — Достуде ми чекаећи по мраз, ћу си идем дом.

досуди свр *одреди*. — Што досуду суђенице о[д]-тој се не бега. — Такој вој суђенице досудиле да будс убава, да избира момци, да се никад не ожени.

дотавнее свр *замути се, замагли се вид*. — Дотавне ми тике пред очи, скљока се туј, на пут.

дотам прил *до тамо*. — Дотам има три-брда и три-баре да прејдеш. — За паре ће ме причекаш дотам, до Светилију.

дотациња несв **1.** *дотиче, дира*. — Метловина дотациња струју. — Мисли да не видим кьд га дотациња с ногу под астал. **2.** фиг *помиње*. — Немој да ме више дотациња тај езичара, ћу гу изрезилим.

дотьг прил *дотада*. — Дотьг ћу те чекам, ако не дојдеш, сам ћу си идем.

дотегљи свр *довуче теглећи, дотегли*. — З двои волови едва дотегљимо трупац до кућу.

дотежи свр **1.** *постане тешко, отежи*. — Дотежа ми торба, па гу тури у тршељ. **2.** *дојади, досади*. — Дотежа ми више дунђерльк, ћу бегам од њега.

дотепа свр *дотуче, убије*. — Ако ја надвијем на овчарку, Ненад је чекал у грмак да ме дотепа. — Дотепа змију. — Женина мрешка га дотепа. — С тој ме дибидус дотепа.

дотера (се) свр **1.** *довезе (се)*. — Дотерали снопје, ће вршу. **2.** *догони*. — Дотерал матрапаз лом говеда у авлију. **3.** *обуче (се)*. — Дотерал се за ујгун. — Дотерал се ко рабаџиска кола (*ирон*). **4.** фиг *притера кога у безизлаз, нагна*. — Дотерал га уза ѕид, па му све признал.

дотерување с гл им од *дотерује (се)*, **1.** *довожење*. — Дојде време за дотерување дрва за зиму. **2.** *гоњење*. — Тешко ми пада тој дотерување говеда из утрину. **3.** *улепшавање*. — Млого ме кошта тој њојно дотерување. **4.** *сређивање*. — Сьг је на ред дотерување по кућу.

дотерује (се) несв **1.** *довози*. — Дотерује дрва из Ракицку реку. **2.** *гони, тера*. — Увек он отерује стоку у кошару. **3.** *улепшава (се)*. — Како срипи от-коња, такој поче да дотерује облекло. — Дотерује се толко за собор. **4.** *сређује (се)*. — Јучерке балдиса дотерујући кућу за славу.

дотича несв **1.** *долази текући (вода), дотиче*. — Дотича ли у ваше ваде вода? — Не дотича вода у буку, неки гу одврнул у јаз. **2.** *додирује*. — Грањке о[д]-сливу дотичају пенџер. **3.** фиг *интересује, занима кога*. — Тој ме не дотича, кога дотича нека се брани.

дотича се несв *тиче се нешто некога*. — Да се мене тој дотича, знал би како би работил.

дотичање с гл им од *дотича (се)*. — Изгребал се све ѕид о[д]-дотичање грањке.

дотишти се свр *допече*. — Остаи га у релну да се још малко дотишти.

дотка ж дем и хип од *дода*. — Пратила ни честитку дотка.

доткава несв **1.** *завршава ткање*. — Остаи Милунку да доткава цршке. **2.** *тка оно што недостаје*. — Доткавам на Стамену још едно ћилимче, да сви имају по три.

доткавање с гл им од *досткава*. — Она ми-е голема помоћ у доткавање.

доткавување гл им од *доткавује*.

доткаву̍је несв в *доткава.* — Нешто̍ бр̍зо доткаву̍јеш, ка̍д пости̍же да изатка̍еш?

дотка̍е / дотка̍је свр *заврши ткање.* — Да дотка̍ем још ову̍ј струку̍, па ће ломо̍тимо три-дьна. — Ма̍ти ће ми дотка̍је ћили̍мче, а ја̍ да сработ̍им око сто̍ку.

доткајува̍ње с гл им од *доткајује.* — Кво̍-е тој доткајува̍ње це̍л дьн?

доткају̍је несв в *доткаву̍је.* — У̍век ми посте̍љке етр̍ва доткају̍је, ја̍ н-уме̍јем.

дотле̍ка прил *дотле, до тог места, до тог времена.* — Дотле̍ка ћу те че̍кам да ми вр̍неш па̍ре, по̍сле не мо̍гу, тре̍бу ми за гре̍де.

дотраи̍ (се) / дотраји̍ (се) свр *дође (се) до краја, посустане, остане (се) без снаге и моћи.* — Дотраја̍ли му опьнци, да му напра̍иш дру̍ги. — Дотраја̍л сам ви̍ше, ни̍шта ми се не ми̍ли на ови̍ја све̍т. — Дотраја̍ло се, ро̍ђо, не̍ма се ви̍ше куде̍.

дотркаља свр *докотрља.* — Дотркаља̍мо водени̍чки ка̍мен до пред водени̍цу.

дотрка̍ља се свр фиг *једва дође.* — Една̍ се дотркаља̍ до̍м по ову̍ј слоту̍.

дотро̍ши (се) свр **1.** *сломи (се) сасвим.* — Ја̍ га затроши̍, ал ти̍ га до̍троши, па ће ку̍пимо дру̍го стовне̍. — До̍троши ми се држа̍ље на секи̍ру. — До̍троши се ови̍ја ср̍п на̍чисто. **2.** *измрви сасвим.* — Дотро̍ши ми ови̍ја ле̍бац да ти напра̍им тро̍шеницу. **2.** *потроши (се).* — Дотроши̍ оно̍ј цакче̍ с ну̍ларицу, ськ начи̍њам дру̍го. — До̍троши се рана̍ за гове̍да, а зима̍ не устуци̍ња, мо̍ра докупу̍емо.

дотро̍шљак м *поломљена ствар, делови поломљене ствари.* — Збе̍ри ови̍ја дотро̍шљаци о[д]-ђувеч, па вр̍љи у бу̍рјан.

дотру̍пи свр *исече све.* — У̍зни, па га ти̍ дотру̍пи, да ја̍ не те̍пам ру̍ке.

доту̍ра несв **1.** *додаје још.* — Доту̍ри још едне̍ крива̍че, да канта̍р ри̍пне. **2.** *шаље преко кога.* — Преко стража̍ра смо му дотура̍ли цига̍ре. **3.** *додаје један другом.* — Ће доту̍рамо цре̍п едьн на дру̍гога, да га по̍ласно ука̍чимо на кро̍в.

дотура̍ње с гл им од *дотура.* — З-дотура̍ње ће по̍брзо[да] пренесе̍мо циглу. — Забрани̍ли дотура̍ње у а̍псу.

доту̍ри свр **1.** *дода.* — Доту̍ри ми још едно-два̍ ки̍ла у вре̍ћу до са̍м вр̍. **2.** *достави.* — Гле̍ј да му доту̍риш ово̍ј пакете̍ некако̍.

доћу̍шка свр *догура.* — Доћушка̍мо они̍ја голе̍м ка̍мен до пред водени̍цу.

доце̍пи (се) свр *исцепа до краја, поцепа (се) до краја.* — Ће до̍јде уну̍к да ми доце̍пи дрва̍. — До̍цепи ли, до̍цепи те̍ј чеши̍ре, не да̍де ми да ги зава̍тим с кона̍ц.- Доцепи̍ше се гумења̍ци ко да су од арти̍ју.

до̍цкан прил *касно.* — Ка[д]-дојдо̍ бе̍ше ве̍ћем до̍цкан, сви̍ полега̍ли.

до̍цна прил *касно.* — Мло̍го се до̍цна врну̍мо од Горе̍шњак ис Преде̍ње. — До̍цна ме ви̍каш да ти помо̍гнем.

доцне̍ње с гл им од *доцни (се).* — О[д]-доцне̍ње несмо̍ ни орати̍ли. — За доцне̍ње ће ми пла̍ти.

до̍цни (се) несв *касни (се).* — То̍ј му-е у се̍мку да до̍цни. — Што̍ ли се ово̍лко до̍цни из гове̍да?

дочекува̍ње с гл им од *дочекуе (се), дочекивање, дочек.* — Ће спре̍мимо у̍баво дочекува̍ње на Но̍ву го̍дину.

дочеку̍е (се) несв *дочекује (се).* — Дочеку̍е га у̍век с коња̍ у Преде̍не ка[д]-доо̍ди из рабо̍ту. — Ку̍м се дочеку̍е како̍ доли̍чи, с пе̍чену коко̍шку.

дочу̍ва свр *очува га у старости.* — Погоди̍ли се да га дочу̍ва до̍ле, у Леско̍вац, за ста̍н.

дочуву̍је[1] несв *слабо чује.* — Залу̍д га ви̍каш, о̍н не дочуву̍је, мо̍ра по̍близо да при̍јдеш.

дочувује² несв *чува кога у старости.* — Кои-е најмлад он дочувује родитељи към остарерју.

дочука свр *докуца.* — Дочука ли више теј грснице. — Нека неки други дочука кламфе на рогови, ћу почнем да ковем летве за цреп.

дочури свр *попуши цигарету до краја.* — Ајд, дочури, па да бегамо ус тија чепељак.

дошапњује несв *дошаптава.* — А жена му стално нешто дошапњује.

дошљак м фиг *просјак*, в *прошљак.* — Одви ми се од њега, тија дошљак стално нешто цањка. — Тој су све дошљаци, сьл от-куђу на куђу, неће ништа работу.

/драге воље/ прил *радо, врло радо.* — Драге воље ћу ти помогнем.

Драгивоја м *име.*

драгичка узв (изр: кажи драгичка) *каже се ономе коме се жели саопштити пријатна вест.* — Кажи драгичка, жена ти добила сина!

Драгиш м *име.* — У Млачиште су била два Драгиша: Драгиш Ристаћијин и Драгиш Сотиров.

Драгољуб / Драгољуб м *име.*

Драгослов м *име.*

Драгосов м *име.*

Драгосова ж *име.*

Дражиновац м *Дражићевац.* — Само еднуш су куде нас доодили Дражиновци, ка[д]-цу одвели Синадина из воденицу.

дражићевац м *припадник покрета Драже Михајловића.*

Дракча ж *име.*

драм м **1.** *део оке, старе мере за тежину.* — У вр главу вепре мож да има сто-оке, ни драм више. **2.** *грам* — Драм горе, драм доле, не-це ники обогати за пола кило.

драмлије ж мн *оловна сачма за ловачку пушку.* — Беж, ће ти напуни дупе з-драмлије!

дрангулије ж мн *ситнице, не много вредне ствари.* — Куде иде, збира разне дрангулије. — Натрпал туј дрангулије, не могу си пројдем.

драње с гл им од *дере (се),* **1.** *гуљење (коже и сл).* — Колко узима за драње по марвинче. — Узима само кожу за драње. **2.** *дрека, викање.* — Досади њојно драње по деца сваки час. — Чу неко драње у реку.

драпа (се) несв **1.** *грубо (се) чеше.* — Само драпа руку куде га подлазила оложа. — Нешто се дете млого драпа, да нее ошугавело. **2.** *штипа (се), вата (се).* — Не давам му да ме драпа, несьм ја распија. — Сви гу драпају за гузицу. — Драпа се, бре, са свакога, како да гу узимам за жену?

драпање с гл им од *драпа (се),* **1.** *грубо чешање.* — Све огули кожу о[д]-драпање. **2.** *штипање, ватање.* — Сьг ће почне драпање на вилм. — Срамота, да људи гледају њино драпање.

драпше (се) несв в *драпа (се).* — Не драпши ме такој, него ме малко почешкај. — Нешто се овој куче млого драпше.

дрвар м *онај који „бере" дрва за огрев.* — Отоше дрвари у Тврди брег да обаљају буке.

дрвен, -а, -о **1.** фиг *крут, усиљен у опхођењу .* — Млого-е дрвено овој мое дете. — Како ће он онакој дрвен тој да заврши? **2.** фиг *покондирен.* — Ватил бога за патку, па-е затој дрвен. — Дрвен, дрвен, па нема куде.

дрвендѐда м *крӯт човек, несналажљив.* — Немо̀ј да вѝкате да ми у кӯћу доо̀ди тѝја дрвендѐда.

дрвендѐљ м пеј *крӯт, покондирен човек.* — Нејѐ бѝл ранѝје тека̀в дрвендѐљ. — Мо̀ре, тѝја дрвендѐљ ми мло̀го зна̀је за тѐј го̀дине!

дрвендѐљка ж пеј *покондирена жена.* — Нѐћу вѝкам дрвендѐљку на седѐњку. — Пројдѐ дрвендѐљка, ма ни да се ја̀ви.

/др̀вени двока̀т/ изр *онај који се меша у туђе послове.* — Не трѐбе ми др̀вени двока̀т. — Тӯј ти-е о̀н др̀вени двока̀т, ѝч да се не секѝраш.

дрвѐни се несв *понаша се круто.* — Кьд ста̀не с тӯђи љӯди, дрвѐни се, да га не препозна̀јеш.

дрвенѝја ж зб *дрвени намештај, грађа; дрвенарија.* — Дрвенѝја на кӯћу ти-е а̀рна.

дрвења̀к м фиг *човек крутог понашања.* — Како̀ споређӯјеш с оно̀га моѐга дрвења̀ка?

дрвења̀ци м мн **1.** *обућа од дрвета.* — Не мо̀гу да вучѐм овѝја дрвења̀ци, утепа̀ше ми но̀ге. **2.** фиг *неудобна обућа.* — Ѝдем с овѐј цѝпуле ко на дрвења̀ци. **3.** фиг *ноге.* — Заболѐше ме дрвења̀ци од одѐње.

др̀вењас, -та, -то фиг *дрвенаст, крут.* — Невеља̀је кьд је жена̀ о̀двѐће др̀вењаста.

дрвѐње с гл им од *дрви (се)*, **1.** *круто понашање.* — Досадѝл је с то̀ј његово ста̀лно дрвѐње. **2.** *укрућивање полног уда.* — Без дрвѐње нѐма еба̀ње.

др̀ви (се) несв фиг **1.** *чини се важним, малтретира кога.* — На мѐне ли си наша̀л да др̀виш па̀тку?! — Отка[д]-це вр̀ну из ва̀рош, почѐ мло̀го да се др̀ви. **2.** *лупета, прети.* — Нека о̀н др̀ви па̀тку на по̀јаки од њѐга, тѝ си рабо̀ти тво̀ј по̀со. **3.** *паметује.* — Немо̀ј мло̀го да га др̀виш! — Др̀ви га тѝ на дрӯгога, на мѐне немо̀ј (*знам те добро*). **4.** *љути се.* — Др̀ви се што га несмо̀ вика̀ли на честѝто. — Нека̀ се др̀ви ко̀лко о̀ће. **5.** *укрућује (се) (полни уд).* — Ѝди си до̀м па га др̀ви на твојӯ Стано̀јку. — Нејѐ о̀н малѐчак кьд му се па̀тка др̀ви на тej распѝје. **6.** *свиђа му се.* — На Марѝчку му се др̀ви па̀тка.

/др̀ви па̀тку/ изр *прави се важан.* — По цѐл дьн у о̀пштину др̀ви па̀тку. — Др̀ви па̀тку тѝ на твојӯ Стамѐну, немо̀ј на мѐне.

др̀вља с зб *дрвље.* — Збѐри ова̀ј др̀вља от-пӯт, да се мо̀ж с ко̀ла проо̀ди.

дрвља̀к м **1.** зб им пеј *дрва.* — Наврља̀л дрвља̀к по авлѝју место на дрвнѝк. **2.** пеј *дрво.* — Што̀ ће тѝ ово̀лки дрвља̀к кьд је прошла̀ зима̀.

дрвнѝк м *место где се слажу дрва за огрев, дрвљаник.* — Дрвнѝци ни, на свѝ у село̀, до̀ле у рѐку, па зѝмени на са̀не докарӯемо дрва̀. — Цепа̀нке ѝду на дрвнѝк, а гра̀њке на кӯп за по̀тпалу.

дрвуља̀к м зб им ауг и пеј од *дрво.* — Докара̀л некѝ дрвуља̀к, па га три-са̀та стоварӯе.

др̀вце (мн **дрвцетѝја**) с дем од *дрво*, **1.** *садница.* — Посадѝли смо трѝес дрвцетѝја от крӯшку и два̀ес од ја̀буку. **2.** хип *мало дрво.* — Ово̀ј др̀вце сам ја̀ посадѝл пре два̀ес го̀дине. **3.** *дрво за потпалу.* — Нацепка̀л ми др̀вца за по̀тпалу. **4.** *оса око које се окреће цевка у совељки.* — Напра̀ји ми дрвцетѝја за совѐљке о[д]-цливо̀ве шибљѝнке. **5.** *дрво за огрев.* — Не дојдѐ мӯж на врѐме, оста̀до без др̀вца за зимӯ.

др̀давац м *зорт, страх.* — Мло̀го је ла̀дно, ӯвати ни др̀давац. — Ће ѝгра сѝтан др̀давац кьд га дова̀ти Страѝња у ша̀ке.

дрдавка ж **1.** *старинско народно коло.* **2.** фиг *зорт, страх.* — Кьд га ја̏ у̏знем пот ко̏манду, ће и̏гра дрдавку, не̏ ли да рабо̏ти. **3.** фиг *трепет.* — Куде башту̏ и си̏тну дрдавку ако тре̏бе, а ме̏не не зарезу̏је.

дрдоре̏ње с гл им од *дрдори.* — О[д]-тој њојно дрдоре̏ње ис ко̏жу ћу иско̏чим. — Кво̏-е тој дрдоре̏ње?

дрдо̏ри несв *брбља, мумла.* — Ако ти̏ разу̏миш кое̏ дрдо̏ри, та и ја̏.

дрежда̏ње с гл им од *дрежди.* — О̏суди ме на дрежда̏ње у ови̏ја пустиња̏к.

дрежди̏ несв *дуго чека.* — Дрежди̏ по це̏л дьн пред вра̏та, и па̏ га, на кра̏ј, не при̏му.

дре̏ка[1] ж *галама, вика.* — Стоји̏ ги дре̏ка по ту̏ј Је̏реницу, не зна̏мо кво̏ се то̏ј у̏работи.

дре̏ка[2] несв *дречи, виче, урличе.* — Кво̏ то̏ј дре̏ка сву̏ноћ у доли̏ну? — Дре̏ка човеча̏љка да те стра̏ ува̏ти.

дре̏кавац м **1.** фиг пеј *галамџија.* — Од то̏га дре̏кавца не мо̏ж да се траи̏. **2.** фиг *плачљиво дете.* — Ти̏ја дре̏кавац не престању̏је, мали̏, зала̏жи га с нешто̏!

дре̏мав, -а, -о *поспан, дремљив.* — Онако̏ј дре̏мав не мо̏ж ни̏шта да урабо̏ти како тре̏бе.

дре̏ме несв *дрема.* — Дре̏ме ко со̏јка на ју̏говину (*изр*). — Дре̏ме ко ко̏њ над пра̏зну зобни̏цу (*изр*). — Сьл ко мачо̏р дре̏ме ус ку̏бе. — Немо̏ј да дре̏меш, рабо̏ти кво̏ ти ре̏ко.

дре̏мка[1] ж *поспаност, дремеж.* — Вати̏ла га дре̏мка, па две̏ не ви̏ди. — Дре̏мка га утркољи̏ла у кре̏вет.

дре̏мка[2] несв *дремуцка.* — Јо̏ште неје̏ заспа̏л, тике дре̏мка. — Притаи̏л се, па дре̏мка.

дре̏мка[3] ж *жена која је стално поспана, поспанка.* — Кво̏ ће да ми помо̏гне она̏ј дре̏мка што-е зажма̏ла. — Јо̏ш ли дре̏ме дре̏мава дре̏мка?

дремка̏ње с гл им од *дремка*[2], *дремуцкање.* — Овде̏ не̏ма спање̏, тике дремка̏ње.

дре̏мла ж *дремљивица,* в *дремка.* — Вика̏ ја̏ дре̏млу да ми се на̏јде у по̏моћ, о̏бећа и јо̏ш гу не̏ма.

дре̏мља м *поспанко,* в *дремча.* — Јо̏ш се неје̏ разбуди̏л дре̏мља дрема̏ви.

дре̏мне свр *накратко заспи, прилегне.* — Ја̏ ћу дре̏мнем, разбу̏ди ме кьд до̏јде башта̏ с коња̏.

дре̏мча м *онај што је стално поспан, поспанко.* — Па̏ отиде̏ у цр̏ге они̏ја дре̏мча. — Ће иска̏ра о̏чи, не ви̏ди куде̏ о̏ди дре̏мча дрема̏ви.

дре̏мчица ж дем од *дремка.* — Не да̏де ми да тре̏нем ни дре̏мчицу с то̏ј вика̏ње.

дрењ̏к м дем од *дрен.* — Кьд по̏јдеш у шко̏лу ту̏ри си дрењ̏к у торби̏чку, да до̏бро у̏чиш и бу̏деш здра̏в ко дре̏н.

дре̏нка ж *плод дрена, дрењина.* — Уж-Цавгари̏, напуни̏ то̏рбу з-дре̏нке.

дреновь̏к м *дренов прут, штап.* — За ње̏га-е она̏ј мо̏ј дреновь̏к. — Ви̏дим ја̏: ће поједе̏ дреновь̏к.

дре̏новица ж *дренова мотка, батина.* — Кьд га забе̏рем з дре̏новицу, не̏-це сврти̏ одону̏д Мора̏ву.

дренчь̏к м дем од *дрењк.* — И̏мај си куде те̏бе ови̏ја дренчь̏к.

дренче̏ с дем од *дрен.* — Пркну̏ло дренче̏, ће расте̏.

дре̏ња несв *бије, туче.* — Вати̏л дете̏ да дре̏ња што му говече̏ уле̏зло у овь̏с. — И̏ма га дре̏њам за ти̏ја па̏кос докле се свиња̏ у кру̏шку не ука̏чи. — Едну̏ш ћу гу дре̏њам, па куде̏ и̏де нек и̏де.

дрења̀к м *дренова шума.* — Уштркља̀ше гове̏да у пу̏сти дрења̀к.

дре̏њан, -а, -о трп прид *бијен, тучен.* — Неје̏ ода̀вно дре̏њан. — Дрења̀н ко во̏л у купу̏з и неје̏ му помо̀гло.

дрења̀ње с гл им од *дрења.* — За голѐмо-е дрења̀ње што ѝч не слу̏ша. — Не гѝне му дрења̀ње чим се вр̏не.

дрењѝнка ж бот *дрво дрен и плод дрена, дрењина.* — Набѐри ус пу̏т и дрењѝнке за пѐкмез.

држа̀лица ж **1.** *дршка за алатку,* в *држаља.* — Пу̏кла ми држа̀љица на гребу̏љу. **2.** *дршкица на коју се ставља метално перо за писање.* — Носѝл сам у шко̀лу ма̀стило у ћу̏пче, пѐро и држа̀љицу.

држа̀ло с *дршка.* — Тре̏бе да напра̀им држа̀ло за секѝру.

држа̀ље с *дршка за алатку.* — Де̏да зиму̏ске напрајѝл држа̀ља за матѝку, кесѐр, чу̏к, секѝру и гвозде̏ну вѝлу. — Изглавѝло се држа̀ље на секѝру, тре̏бе се до̀бро уцвр̏сти, да не излѝта.

држа̀љица ж в *држалица (1, 2).* — Доне̏л ми ку̏пену држа̀љицу за гвозде̏ну вилу̏ (**1**). — Писа̀л сам с пѐро и држа̀љицу (**2**).

држдѐвњак м *даждевњак.* — Не дѝрај држдѐвњака, ће цѝкне да оглувѐјеш.

држдевњаче̏ с дем од *држдевњак.* — Па̏дла кѝша, а држдевњаче̏ искочѝло на пу̏т.

државља̀нство с *држављанство.* — А што̀ ће му ту̏ђо државља̀нство?

држе̏ћи, -а, -о *способан, здрав.* — Де̏да-е јо̀ш држе̏ћи, па мо̀ж да се бо̀ри са сто̀ку.

држѝ несв фиг *чува, негује.* — Држѝмо још две̏ кра̀ве и пе-шѐс о̀вце, за по̀више несмо̀ држе̏ћи.

држѝ се несв **1.** фиг *пази се, чува се.* — Др̏ж се до̀бро ка[д]-те ја̀ дова̀тим (*претња*). **2.** фиг *још је способан, крепак, здрав.* — Јо̀ш ли се држѝ Стоја̀нча, како̀-е са здра̀вје? — До̀бро-е докле се држѝ, немо̀ј да поклѐкне.

/држѝ страну̏/ изр *штити, брани кога.* — Ја̀ му држѝм страну̏ ка[д]-це ту̏ј распра̀ља, а о̀н мѐне тако̀ј! — Чију̏ па тѝ држѝш страну̏?

дрѝкер м (угл мн дрѝкери) *метална копча.* — Не купѝ си дрѝкери да сашѝјем на аљѝнку.

дрѝпав, -а, -о *поцепан, дроњав.* — Дојде̏ дрѝпав да те бо̀г сачу̏ва куде је бѝл. — Куде̏ ћеш тако̀ј дрѝпав да а̀лиш све̏т?

дрѝпац м *запуштена мушка особа.* — Уватѝл се з-дрѝпци, па дѝгал ру̏ке о[д]-чко̀лу.

дрѝпла ж *жена дроњаве одеће, запуштена жена.* — Што̀ се не закр̏пи него ѝде тако̀ј ко дрипла?

дрѝпља м *мушкарац подеране, зарозане одеће.* — Корчѝ све̏т дрѝпља, ѝч га неје̏ сра̀м. — Дрѝпљо, устр̏гни те̏ј пантало̀не, да ти се не смеју̏!

дрѝпча м в *дрипља.* — Не̏ће да се уљу̏ди дрѝпча, па то̀ј ти-е.

дрѝпша м в *дрипља.* — Како̀ узе̏ онаквога дрѝпшу, са̀м бо̀г зна̀је.

дрѝшав, -а, -о *поцепан, подеран, у ритама.* — Куде̏ ћеш тако̀ј дрѝшав, што̀ се ма̀лко не поуре̏диш?!

дрѝшља м *запуштен, подеране одеће мушкарац.* — Кьд је треба̀ло и крпѝла сам то̀га дрѝшљу, ал не пома̀га. Дрѝшља, па дрѝшља!

дрѝшљав, -а, -о *поцепан, распаран, у ритама.* — Доша̀л тако̀ј дрѝшљав куде су̏дију како̀ си о̀ди по село̀.

дрка несв **1.** *онанише, мастурбира,* в *тучка.* — Ка-це еднуш ожени, неће више да га дрка. **2.** фиг *прича без везе, баљезга.* — Немој млого да га дркаш, ники те не слуша!

дркање с гл им од *дрка (1, 2).* — Душу му вади о[д]-дркање (**1**). — Не могу више да слушам дркање на тога дркацију (**2**).

дркаћ м *голе, без рода стабљике, сасушене гране.* — Овија дркаћи по ливаду све да отрсиш. — Од лозу ништа, остали само дркаћи у компириште.

дркација м пеј *човек без поверења.* — Не требе ми више онај ваш дркација, па он неје касветан.

дрктање с гл им од *дркти.* — Не мож он у руке ништа да работи о[д]-дрктање.

дркти несв *дрхти.* — Дркти о[д]-цтра. — Дркти ми снага. — Руке ми дркту од голему работу.

дрлица ж *направа од дрвета за дрљање њиве, дрљача,* в *брана.* — Изели се све зупци на дрлицу.

дрља[1] ж *крмељ у оку.* — Оми теј дрље из очи. — Ће прогледаш ка[д]-цтуриш дрље.

дрља[2] несв *ситни земљу и поравнава орање,* в *влачи* (*2*). — Отиде з-дрљачу на раскрсје да дрља јечмиште.

дрљавеје несв **1.** *настаје крмељ.* — Нешто му очи млого дрљавеју. **2.** фиг *замазује, прља.* — Немој да ги дрљавејеш оле-мале, но убаво оми теј панице.

дрљавење с гл им од дрљавеје. — Куде доктура ће идеш за тој дрљавење.

дрљави се несв фиг *умива се, купа се.* — Само се дрљави, н-умеје се омије ко човек.

дрљетина ж ауг и пеј од *дрља.* — Како си се мил ка[д]-ти остале толке дрљетине.

дрљив, -а, -о *крмељив, неумивен.* — Такъв дрљив не мож да идеш у школу.

дрљица ж дем од *дрља*[1]. — Дај ти стурим теј дрљице од око. — О[д]-дрљице дете ништа не види.

дрљка ж **1.** *неумивена, неуредна особа,* в *мурдарка.* — Не мож дрљка да ми меси лeб. — Дрљка дрљава. **2.** дем од *дрља*[1]. — Иди се уми, да стуриш теј наћашње дрљке.

дрљотина ж *нечистоћа, прљавштина.* — Обриши теј дрљотине по ѕид.

дрљча м *неумивен, неуредан човек,* в *мурдар.* — Зажмал дрљча на обе очи. — Дрљчо дрљави, куде гледаш кьд идеш?

дрма несв **1.** *тресе.* — Дрма буку ко миш бандеру. **2.** фиг *влада, господари.* — Постал буца, дрма у Лесковац. — Една успијуша дрма цело село.

дрма се несв **1.** *клати се.* — Дрма се на дете зуб. — Немој се дрмаш ће собалиш нешто. **2.** *тресе се.* — Руке му се дрмају, не мож да работи. **3.** *плаши се.* — Дрмају му се гаће од Видоју.

дрмање с гл им од *дрма (се).* — Кьд почне дрмање, поганци први излазу из дувку. — Како ће отресеш ошав без дрмање?

дрматор м фиг *човек на високом положају, на важном месту.* — Беше Соћа дрматор у Лесковац, ал не напраји пут до своје село на Чемерник. — Уватил се з-дрматори, а нас заборaил.

дрмација м в *дрматор.* — Он ти-е ськ там голем дрмација.

дрмбољ м **1.** муз *инструмент, дромбуља.* — Кьд нема кво да работи, свири у дрмбољ. **2.** изр: **свири у(з) дрмбољ** *замлаћује се, прича глупости, ленчари.* — Немој ми више свириш уз дрмбољ, наслушал сам се такви! — Пушти га, нека свири у дрмбољ.

дрмка несв у дем знач: *дрма.* — Не дрмкај астал, ће расипеш обед.

дрмка се несв *тресе се.* — Дрмка се греда, не оди по њу, ће паднеш.

дрмкање с гл им од *дрмка (се).* — Осети ли ти неко дрмкање; да неје па земљотрес?

дрмне свр **1.** *затресе.* — Дрмни сливу да наберемо малко. **2.** фиг *удари.* — Дрмну га с песницу, расцопа му њокалицу. **3.** фиг *попије.* — Дрмни едну-две, па да ватамо маглу.

дрмса несв *дрма, цима, вуче, дрмуса.* — Немој ме више дрмсаш. — Поглеј колко ждребе дрмса кобилу за виме. — Одлучи теле, да не дрмса краву више. — Нема кво више да сисају пращчина, залуд дрмсају свињу.

дрмса се несв *чеше се, гребе се.* — Млого се дрмса куче, мора да-е пуно з-буве.

дрмсање с гл им од *дрмса (се).* — Ће гу исцепу пращчина з-дрмсање. — Кое ране-е напраил од онолко дрмсање.

дрн узв *звук звона и сл.* — Дрн-дрн-дрн — ѕвони ѕвоно за у школу.

дрнда несв **1.** *чешља, влачи вуну на дрндари, уопште чешља вуну.* — Ћу те викам да ми дрндаш вуну. **2.** *лупета.* — Кое ли поваздън дрнда онија блесави Милојко куде Стамену? **3.** изр: **дрнда вуну** *полно општи.* — Да вој ти, можда, не дрндаш вуну, па знаш ква-е у кревет? — Дрнда вуну на неку Стојану ис-Полом.

дрндав, -а, -о *у ритама, исцепан, раздрндан, издрпан.* — Облекло во[ј]-е дрндаво ко на Циганку.

дрндало с *онај што лупета, закерало.* — Куде ће се носиш с тој старо дрндало.

дрндан, -а, -о трп прид *чешљан (о вуни).* — Поглеј каква-е вуна дрндана куде влачара, а поглеј каква-е з-гребенци.

дрндање с гл им од *дрнда (1, 2, 3).* — Дојади ми по цел дън дрндање кучиста (**1**). — Не слушај тој дрндање, он си друго не знаје (**2**). — Ватил ги бьш на дрндање у плевњу (**3**)

дрндар м *онај који дрнда (чешља) вуну.* — Говедар дрндар, дртне бабу за гузицу, да му пушти масленицу (*нар хумористичка песма*).

дрндара ж *машина за грубо чешљање вуне.* — Кьд пушти дрндару, по цел дън влачи вуну.

Дрндари м а) *заселак*; б) *назив фамилије.*

дрндење с гл им од *дрнди се.* — Кво остаде од његово некадашњо дрндење?

дрнди се несв *љути се, кочопери се.* — Ваздън се дрнди, а не знаје за кво. — Дрнди се кьд оди по село ко петьл на кокошке. — Нека се дрнди ако не знаје друго да работи.

дрне свр *зазвони, забруји.* — Кь[д]-дрне тија сат, ис памет те искара.

дрнет, -а, -о *откачен, ћакнут, луд,* в *дрнут.* — Такьв дрнет човек не знае ни кво орати.

дрнка несв в *дрњка*, **1.** *звони, звецка.* — Дрнка ли звонац на Плавку? **2.** фиг пеј *тороче, брбља, прича глупости.* — Кьд вати жена да дрнка, нема си уставу. — Глеј си работу што она дрнка. — Дрнкај и ти ако она дрнка, па кои надвие.

дрнкало с в *дрњкало.* — Тој дрнкало н-умеје си отиде дом, свуноћ би дрнкал.

дрнкање с гл им од *дрнка*, в *дрњкање.* — Наслушал сам се њино дрнкање, више ми неће требе.

дрнут, -а, -о *откачен, ћакнут, луд.* — Море, нек ломоти, не видиш да-е дрнут.

дрњ узв *звук звона и сл.* — Дрњ-дрњ-дрњ, јечи по тија ридови Првкин ѕвонац.

дрњка несв **1.** *звони, звечи.* — Не чује се да дрњка клопотар на калушу. — Престаде да дрњка звоно, изгуби се лијарица. **2.** *лупа, удара у нешто.* — По цел дън дете дрњка у неку сцепену шерпу. **3.** фиг *зановета, закера, звоца, непрестано прича*

глупости. — Дрњка ли дрњка, само да гу неки слуша, а ники нема време за њојно дрњкање. — Немој више да ми дрњка, не могу гу слушам.

дрњкало с **1.** *звоно, клопотар.* — Покварило се дрњкало, не дрњка. **2.** *дечја звечка.* — Купи му дрњкало да се залагује дете. **3.** фиг *брбљивац, зановетало.* — Срето куде Кумарџију онoj Рисимкино дрњкало, па кьд поче па да дрњка, едва му умако. — Дрњкај си на тебе, немој ме мене сопињаш, пошьл сам на пут.

дрњкање с гл им од *дрњка,* **1.** *звоњава.* — Не чујем дрњкање на клопотар, изгубише се овце. **2.** фиг *брбљање, зановетање.* — Кавво-е тој њојно дрњкање да знаш, ис кожу да искочиш.

дроб м **1.** *изнутрице и јело од изнутрица.* — О[д]-дроб правимо кавурму, ел га турамо у спржу. **2.** *унутрашњи органи, плућа.* — Таман га беше заклал и истресал му дроб да га сређује. — Ударил га, расипал му дроб.

дробьк м дем од *дроб.* — Не остаде му ништа о[д]-дробьк.

дробено с *јело са удробљеним хлебом.* — Најбрзо ћу ти спремим дробено да едеш. — Па едо дробено, такој свако јутро.

дробено млеко с *у млеко удробљен хлеб.* — На брзину ми даде дробено млеко.

дробење с гл им од *дроби (1, 2).* — Поче дробење, да крмим говеда, па се замаја (1). — Чик да издржиш њојно дробење (2).

дроби несв **1.** *мрви, ситни.* — Дроби компири за свиње. — Дроби леб на пилишта. **2.** фиг *тороче, брбља.* — Дроби и онoj што неје за дробење. — Само дроби ко празна воденица. — Дроби ко без акьл. — Немој више да дробиш, досади ни! ■ трп прид **дробен**, -а, -о *уситњен, измрвљен.* — Дај дробени компири у помије за свиње.

/дроби сламу/ изр *лупета, баљезга.* — Немој да ми она више дроби сламу.

дробне свр *мало удроби.* — Да ти дробнем малко лебац у паничку с кисело.

дробуљак м ауг и пеј од *дроб.* — Неће ми душа дробуљак.

дрозговац м зоо *дрозд.* — Како само пое дрозговац по ливаде.

дроздовац м зоо *дрозд,* в *дрозговац.*

дроља[1] м зоо *дрозд.* — Уплаши ме црни дроља у шумак: поче да шушка, помисли ѕверка.

дроља[2] ж *дроца.* — Немој неку дрољу да си довел, има да гу оскубем на сред село.

дроња м *мушкарац раздрте одеће.* — Требе да закрпим онога моега дроњу, све се издрпавил.

дроњав, -а, -о *у ритама, у крпама, подеран.* — Куде ћеш такoj дроњав, што се малко не уљудиш?

дроњак м в *дроњка.* — Нател неки дроњак, бајаги се облекал.

дроњес, -та, -то *поцепан, у дроњцима,* в *дроњав.* — Што му даваш да али свет онакoj дроњес.

дроњка ж **1.** *исцепана дроњава хаљина.* — Кву си тoj дроњку облекла? **2.** *крпа.* — Узни дроњку, па обриши патос. **3.** фиг пеј *одећа, рубље.* — Збрала дроњке што-е имала, побегла куде њојни.

дроњци м мн **1.** фиг *одећа.* — На работу носу исцепени дроњци, ново чувају за собори, свадбе и славе, кад отиду дом. — Куде су ти дроњци, што си гол? **2.** *прљава, згрушана, спечена вуна која код занемарених оваца виси с руна.* — На овце му све вису дроњци и он се вика газда.

дроњча м в *дроња.* — Кој ли те па сьг раздрпави, дроњчо?!

дроњчък м дем од *дроњак*. — Ко́лко на женскаћ тре́бе да се облече́, ти́ке едън дроњчък!

дро́па се несв *ӣрља се, каља се*. — Дро́па се по оно́ј кали́иште, праееќи ци́глу. — Дро́пају се сви́ње по бачко́љ це́л дън.

дро́пав, -а, -о *ӣрљав, блаӣњав*. — Од греоту́, како́ мо́ж да гле́да онако́ј дро́паве о́вце, место да ги оку́па у ре́ку.

дро́пла ж *неуредна, ӣрљава женска особа*. — Не́ће ви́ше дро́пла да ми прескочи пра́г докле сам жи́ва. — Дове́де едну́ дро́плу, па ни ку́ћу за́смрде. — Дро́пла дро́пава, куде́ ће се де́не таква́ салто́сана.

дро́пља ж/м *неуредна, нечисӣа особа*. — С ту́ј дро́пљу не́ћу те ви́дим ви́ше. — Жена́ му не́је такава́ како́ што-е о́н, дро́пља.

дро́пљав, -а, -о в *дроӣљив*. — Гове́да му дро́пљава, кьд им не пости́ља редо́вно.

дропљи́в, -а, -о **1.** *неуредан, ӣрљав, замазан*. — Мло́го дропљи́ва, с о́чи не мо́гу да гу гле́дам. — От кво́ ли во[ј]-е ву́та оно́лко дропљи́ва? **2.** *замазан балегом*. — У́зни чеша́ло, па очче́шеј та́ј дропљи́ва гове́да.

дропљо́сан, — а, -о трп прид *ӣроӣао, ӣосусӣао, малаксао*. — Нешто́ сам све́ дропљо́сан, вуче́м се ко преби́ен.

дропљо́ше се свр *онемоћа, ӣосусӣане, смрша*. — Проточи́ше се гове́да од мла́ду па́шу, па се скро́з дропљоса́ше.

дро́пча м *неуредна, нечисӣа мушка особа*. — Не́ће дро́пча спрома ње́га, него би́ра у́баво дево́јче.

дропчък м дем од *дробък*. — Поје́ђ ма́лко и о[д]-дробчък.

др́па несв **1.** *шӣиӣа, ӣиӣа, чеше*. — Ме́не не мо́ж ни́ки да др́па, ко то́ј неке́ гузи́це. **2.** *краде*. — О[д]-дете́-е поче́л да др́па, док нее́ до а́псу докара́л.

др́па се несв *чеше се, шӣиӣа се*. — Кво́ се ку́че оно́лко др́па, да га несу́ сколоптиса́ле бу́је.

др́пав, -а, -о *одрӣан, дроњав, у риӣама*. — Што́ му да́ваш да онако́ј др́пав и́де у љу́ди?

дрпаве́ње с гл им од *дрӣави се*. — Тепа́ла сам га за дрпаве́ње, и па́ не пома́га, па́ се дрпа́ви.

дрпа́ви се несв *ӣосӣаје дрӣав, дроњав*. — Дрпави́л се, дрпави́л, па ме́не доне́л да га кр́пим.

др́паво с *ӣоцеӣано, изанђало рубље или одело*. — Збира́ју ста́ро др́паво за крпа́ре. — Да́ј му да облече́ др́паво, ће ри́не кошару́.

дрпа́ње с гл им од *дрӣа (се)*, **1.** *шӣиӣкање, ваӣање*. — Са́мо му у па́мет дрпа́ње з-девојчети́ја. — Не́ма дрпа́ње и за ду́пе штипа́ње. **2.** *крађа*. — Научи́ла на дрпа́ње, па ру́ку у ту́ђ џе́п држи́.

др́пка (се) несв *шӣиӣка (се), ӣиӣка (се)*. — Не́ће о́н ме́не да др́пка, балава́ндер, кьд му се наша́кне.

дрпка́ње с гл им од *дрӣка (се), ӣиӣкање, ваӣање, шӣиӣкање*. — С тој дрпка́ње ће изеде́ш тепа́ње.

др́пла ж **1.** *она која је ӣоцеӣана*. — Не сти́гнем од рабо́ту да се закр́пим, но и́дем ко др́пла. **2.** *она која се сӣално чеше*. — Че́ша се ко нека́ др́пла.

др́пља м **1.** *ӣоцеӣана, дроњава мушка особа*. — Кьд га уцени́мо под а́к бе́ше др́пља; сь[к]-га обу́комо и укара́мо у ре́д. **2.** *онај који се сӣално чеше*. — Др́па се др́пља, ће ни све́ уваши́љиви.

дрпља̀к м *крпа, дроњак*, в *дрпољак*. — Што но̀сиш ти̏ја дрпља̀к, облѐчни емпу̏т но̀во.

дрпне свр **1.** *штипне, пипне.* — Научѝл је о̀н да сва̀ку дрпне за гузѝцу. **2.** *украде.* — Дрпне овдѐ, дрпне ондѐ и на̀пуни џа̀к с кра̀дено.

дрпњува̀ње с гл им од *дрпњује.* — Научѝл од малѐчко на дрпњува̀ње, па си жѝви о[д]-то̀ј.

дрпњу̏је несв *краде.* — Дрпњу̏је ли дрпњу̏је, а свѝ си ћуту̏ докле његово не дрпне.

дрпо̀љ м пеј *одевни предмет.* — То̀лки дрпољѝ ти у ко̀вчак, а тѝ но̀сиш са̀мо тѝја едњн, ко да дру̏ги нѐмаш.

дрпо̀љак м дем од *дрпољ*, **1.** *дроњак.* — Пу̏н ми вѐш з-дрпо̀љци, свѐ ћу збѐрем да врљим у крпа̀ре. **2.** *одевни предмет.* — Загрнѝ некѝ дрпо̀љак, немо̀ј го̀л по студенѝцу.

дрпољчњк м дем од *дрпољак.* — Нѐмам си ниедњн но̀в дрпољчњк, свѐ пролитѐло.

дрпо̀љче с дем од *дрпољак.* — Облѐкла неко̀ дрпо̀љче, кобаја̀ги аљѝнка. — У̏зни дрпо̀љче, обрѝши мака̀њу о[д]-sѝнse.

дрпосува̀ње с гл им од *дрпосује.* — Три-го̀дине за дрпосува̀ње неѐ ма̀лко.

дрпосу̏је несв *краде.* — Дрпосува̀л је јо̀ш како детѐ, па се наалѝл.

дрпо̀ше несв *краде.* — Дрпо̀ше кудѐ стѝгне.

дрпса несв *вуче, дрмуса, стреса.* — Не дрпсај детѐ, ће порѐва.

дрпса се несв *чеше се.* — То̀лко се дрпса, ко да су га ва̀шке предузѐле.

дрпса̀ње с гл им од *дрпса (се).* — Свѐ се кико̀ће о[д]-дрпса̀ње. — Изгрѐбал се о[д]-дрпса̀ње.

дрса несв *вуче, чупа, дрмуса,* в *дрмса.*

дрса (се) несв *чеше (се), гребе (се).* — Немо̀ј ме дрсаш за рука̀в, ка[д]-ти ка̀жем! — Одљу̏чи јагањчетѝја да не дрсају вѝше о̀вце.– Немо̀ј се вѝше дрсаш, ће напра̀иш ра̀не по ко̀жу.

дрса̀ње с гл им од *дрса (се).* — О[д]-дрса̀ње свѐ исцепѝл џемпѝр.

дрт, -а, -о *стар, изнемогао, дотрајао.* — Пома̀кни тој дрто ду̏пе, да сѐднем и ја̀! — Мло̀го-е тѐжак дрт човѐк, а по̀тешко дрта женà.

дртав, -а, -о *стар, изанђао, дотрајао.* — Кудѐ на дртавога човѐка да се осло̀ниш.

дртавѐје несв *стари, дотрајава.* — Књд по̀чне да дртавѐје, човѐк се напра̀и детѐ.

дртѐје несв *стари, матори.* — Што̀ човѐк дртѐје, па̀мет му ветрѐје.

дртина ж/м пеј *старкеља.* — Есѝ чу̏л кво̀ ора̀ти ста̀ра дртина. — Свѐ забораѝл што му рѐко, дртина.

дртла ж пеј *стара, изнемогла жена.* — Кво̀ ми свѐ, бо̀шке, на̀казува тај дртла дртава.

дртља м пеј *стар, изнемогао човек,* в *дртина.* — Дртља ће ме у̏чи како̀ да рабо̀тим, нек у̏зне о̀н па нека рабо̀ти.

дртља̀к м в *дртља.* — Тѝја ста̀ри дртља̀к ће у свѐ да ни се мѐша!

дртне свр фиг *уштине.* — Говеда̀р, дрнда̀р, дртне ба̀бу за гузѝцу, да му пу̏шти масленѝцу (*нар шала*).

дрћа̀ње с гл им од *дрће, кашљање.* — Не заспа̀мо од његово дрћа̀ње.

дрће несв *тешко, јако кашље.* — По сву̏ но̀ћ дрће, не мо̀ж се од њѐга спѝ. — Дрће ко ста̀р прѐстар.

/дру̏ги бо̀г/ изр *другачија клима, поднебље.* — Куде ва̀с и пченѝца ра̀ђа и гро̀зје, куде на̀с је дру̏ги бо̀г.

дру̀гоʲеч прил *дрќчије.* — То̀ј се писќје дру̀гоʲеч. — Дру̀гоʲеч је било̀ него што тѝ казу̀ʲеш.

друго̀ш прил *други пут, другом приликом.* — Едну̀ш, друго̀ш му прошћева̀, вѝше не мо̀гу.

другува̀ње с гл им од *другује, дружење, друговање.* — Не мо̀гу [да] забора̀им на̀шо другува̀ње.

другу̀је несв *дружи се.* — Другу̀ју од малѐчко.

дру̀зга (се) несв *тресе (се), дрма (се).* — Немо̀ј ми дру̀згаш столѝцу. — Мло̀го дру̀зга низ Мејански дру̀м. — У ова̀ј ко̀ла се човѐк са̀мо дру̀зга. — Друзга̀ећи по ло̀ш пу̀т, едва̀ се довѐзомо до̀ма.

дру̀згав, -а, -о *лош пут по коме кола подрхтавају.* — Издрузга̀ ме по дру̀згав пу̀т.

дру̀згање с гл им од *друзга (се), подрхтавање, труцкање,* в *друскање.* — Од друзга̀ње ће порѐва.

дру̀кче прил *другачије.* — Дру̀кче су ни у шко̀лу учѝли.

дру̀кчи, -а, -о *другачији.* — Бѐше то̀ј дру̀кчо детѐ, кьд бѐше малѐчко.

дру̀кше прил *другачије.* — То̀ј ћу ја̀ да урабо̀тим дру̀кше, а бо̀ље. — Дру̀кше смо оратѝли за то̀ј, не тако̀ј!

дру̀м м **1.** *планинска коса.* — Искара̀ говѐда на дру̀м, да попасу̀ по ладовѝнку. **2.** *пут.* — Кудѐ во̀ди овѝја дру̀м, ел низ тѝја дру̀м мо̀жемо до А̀н? — Ту̀ј ће излѐзнеш на дру̀м, а по̀сле свѐ низ дру̀м, на во̀з.

Дру̀м м *планински гребен и пут који иде тим гребеном од Предејана, преко Млачишких Мејана и Чемерника, за Власину.*

дру̀мишта с зб им *друмови.* — Ко̀ј ће га тра̀жи по дру̀мишта кудѐ се тр̀ка с коњѝ.

друмува̀ње с гл им од *друмује.* — Изгубѝ здра̀вје о[д]-друмува̀ње ко кириџѝја.

друму̀је несв *путује.* — Сва̀ки дьн сам друмува̀ла до Предѐње и наза̀д.

друмчѝк м дем од *друм.* — Етѐ га го̀ре, на друмчьк, пасѐ говѐда.

дру̀са (се) несв **1.** *удара јако, дрма (се), тресе (се).* — Кьд ѝгра, мло̀го дру̀са. — Дру̀са ко Светилѝја. — Дру̀са се земња̀ под њега. — По ка̀мени пу̀т сал дру̀сају ко̀ла. — Дру̀сају се та̀лпе под но̀ге на плѐвњу. **2.** фиг *хвалише се.* — Мло̀го се дру̀са у гру̀ди. **3.** фиг *сиса, цима.* — Немо̀ј пра̀шчѝна то̀лко да дру̀сају свињу̀.

друса̀ње с гл им од *друса (се).* — Кво̀-е тој друса̀ње било̀ наћа̀ске (*лупање*)? — Гру̀ди му свѐ помодрѐле о[д]-друса̀ње (*хвалисање*). — Бо̀ље да се скрѝђам, ћу повр̀нем од тој друса̀ње (*трескање, тресење*).

дру̀ска (се) несв **1.** *цупка (се) (дете на колену).* — По цѐл дьн дру̀ска детѐ на колѐна.– Не ѕивлѝ детѐ, кьд се дру̀ска. **2.** *поскакује.* — Мло̀го се дру̀скају ко̀ла нис-пу̀т за Ракѝцку реку̀. — Гвоздѐна ко̀ла мло̀го дру̀скају по пу̀т. **3.** фиг *хвалише се.* — Са̀лте се дру̀ска у гру̀ди ко да-е о̀н са̀м свѐ урабоѝл.

дру̀скав, -а, -о *лош, излокан, каменит пут по коме кола подрхтавају.* — Невѐља̀је пу̀т, мло̀го дру̀скав.

друска̀ње с гл им од *друска (се), труцкање.* — Цѐл пу̀т до Предѐње друска̀ње у рабаџѝска ко̀ла.

дру̀сла ж *жена једрих облина, дунда.* — О̀пасна дру̀сла по̀расте од оно̀ј мало̀то Тѝкино дево̀јче.

дру̀сна *једра, развијена, снажна (о жени, девојци).* — Дру̀сно дево̀јче довѐл Кумарџѝја. — Жена̀ му дру̀сна, а о̀н се спѐкал ко су̀чка.

дру̍сне свр **1.** *падне, тресне.* — Ће дру̍снеш о[д]-ѕемњу̍ кь[д]-те дова̍тим. **2.** фиг *понавља разред.* — Друсну̍л ми уну̍к у шко̍лу. — Да-е учи̍л, не̍ би друсну̍л из рачу̍н.

дру̍сне се свр **1.** *удари се.* — Сва̍ки ча̍с се дру̍сне у гру̍ди. **2.** фиг *хвали се.* — За све̍ се о̍н дру̍сне у гру̍ди ко да-е нешто̍ ва̍жан.

дру̍ство с *друштво.* — Са̍мо га-е дру̍ство откара̍ло у про̍пас, ни̍ки ви̍ше. — Пра̍ви ми дру̍ство до Ру̍пје. — Ба̍ш си изабра̍л дру̍ство спрома те̍бе. — Чијо̍ се то̍ј дру̍ство весе̍ли?

Друсу̍нци м *село.*

дру̍шка ж *другарица.* — Има̍ла сам дру̍шке из сва̍ се̍ла ка[д]-цам ишла̍ у шко̍лу.

дру̍шкан м *друг.* — Што-ће̍мо сьг да рабо̍тимо, дру̍шкане? — До̍јди, дру̍шкане, да уципнемо неку̍.

дру̍шкиња ж в *другка.* — Све̍ ти се дру̍шкиње ижени̍ше, а ти̍ кое̍ ми̍слиш, докле̍ ће веду̍јеш ко дево̍јка?

др̍ча ж *невреме, непогода, велика киша, суснежица, мраз.* — У̍дари нека̍ др̍ча, не мога̍ си прика̍рам сно̍пје. — Ће ги уте̍па ова̍ј др̍ча бе[з]-за̍клон.

дрчаве̍је несв *чезне,* в *жељује.* — Немо̍ј му о̍дма да̍ваш да еде̍, нека ма̍лко дрчаве̍је. — До̍ста-е у рабо̍ту дрчаве̍л за ону̍ј рабо̍ту.

др̍чан, -чна, -чно *халапљив, ненасит, облапоран, лаком.* — На кога̍-е тако̍ј др̍чан? — Мло̍го др̍чан на же̍не.

др̍чко м *онај ко је дрчан.* — Ма̍мин др̍чко, све̍ би изе̍л што се на̍јде на аста̍л.

др̍чла ж *незасита, похлепна жена.* — Све̍ се пла̍шим да га не ува̍ти нека̍ др̍чла, па да му се по̍сле сеи̍ри.

др̍чља м *незасит, похлепан, халапљив мушкарац.* — Трча̍л је и по ме̍не тај др̍чља, ал џа̍бе.

дрчљи̍в, -а, -о *халапљив, незасит, похлепан.* — Бе̍ше мло̍го дрчљи̍в, ськ се спрегну̍л, па ни ко̍рку [у]-уста̍ не ту̍ра.

дрчљи̍вка ж в *дрчла.* — За јагње̍ћину је таква̍ дрчљи̍вка да гу ни̍где не̍ма.

дрчљи̍вко м в *дрчља.* — Стра̍ да те ува̍ти кьд по̍чне дрчљи̍вко да ма̍ва по тањири̍.

дрчне̍је несв *жељује, чезне за нечим.* — Не̍ка га, нек ма̍лко дрчне̍је, ви̍ше ће пошту̍је ле̍бац.

дрчни̍ несв *постаје жељан, чезне,* в *жељује.* — Не да̍вај да ти дете̍ дрчни̍ за ле̍бац, за то̍лко мо̍ж да рабо̍тиш.

дрчни̍к м *ненасита, халапљива мушка особа.* — О[т]-то̍га дрчни̍ка, ни̍шта се у ку̍ћу благо̍ не завр̍та. — У вами̍лију сви̍ су дрчници̍ за ону̍ј рабо̍ту.

дрчни̍ца ж в *дрчла.* — И ме̍не едну̍ш спо̍паде тај дрчни̍ца.

дрчниче̍ с (мн дрчничети̍ја) *халапљиво дете.* — Како̍ ли пости̍гне да нара̍ни она̍ј дрчничети̍ја?

др̍шка ж **1.** *ручица.* — Др̍шка на гр̍не се окрњи̍ла. **2.** *петељка.* — Чу̍вам др̍шке о[д]-цре̍шње за ча̍ј от про̍лив.

ду̍ узв *ономатопеја грмљавине.* — Ду̍-ду̍-ду̍, тресу̍ се џа̍мови ка[д]-ѕагрми̍.

ду̍б м *дубак.* — Оста̍л ни ду̍б од старо̍то дете̍, ськ се мали̍јат у њега у̍чи да о̍ди.

дубе̍ несв *копа, прави што у дрвету.* — Од бу̍ку дубе̍ кору̍бу за сви̍ње.

дубе̍ње с гл им од *дубе.* — Тре̍бе мло̍го дубе̍ње да се издубе̍ по̍ило за сто̍ку на до̍лњи кла̍данац.

дубе̍нче с *полуга којом се запиње задње вратило на разбоју.* — З-дубе̍нче за̍пнеш кросно̍ ка[д]-тка̍еш, па попу̍шташ како̍ тре̍бе.

дуби́ несв **1.** *стоји.* — Ел дуби́ детѐ у ду̍б? — Почѐло да дуби́, па ће проо̍ди. **2.** *настојава, двори.* — Съл си тра̍жи да му се дуби́. **3.** фиг *надзире, надгледа.* — Ко да ми и сък свекр̍ва дуби́ над гла̍ву. **4.** фиг *лепо пристаје, добро стоји.* — Сашѝла ву̍ту, па не да вој стоѝ, него дуби́ на њу̍.

дуби̍нка ж у дем знач: *дубина.* — Нејѐ нека́ дуби̍нка, ал во̍ди рѐд кудѐ о̍диш по ту̍ј потресу̍љу.

дубиња́к м ауг и пеј од *дубина.* — Ће пропа̍днеш у тѝја дубиња́к, да те вѝше не на̍јдемо.

ду̍бла ж *златник, дукат.* — Тъг ми, за честѝто, башта́ да̍де две-ду̍бле, те ги и дањ̍с но̍сим око гу̍шу.

дубоча́к, -чка́, -чко̍ *прилично дубок.* — У дубоча́к вѝр по̍ ѝма рѝбе.

дубочѝна ж *велика дубина.* — Ту̍-е дубочѝна, не мо̍ж с ко̍ла да прѐјдеш, це загла̍ву.

дубочко̍ прил *прилично дубоко.* — Дубочко̍-е у Бобата̍ло, немо̍ј се уда̍вите.

ду̍ва несв фиг *сикће.* — Ду̍ва од љутину̍ за нешто̍, ће ни свѐ потѐпа.

ду̍ва се несв *прави се важан.* — Ду̍ва се што-е купѝл на детѐ скѝје.

ду̍вало с **1.** *онај који се прави важан.* — Пу̍сти га — пра̍зно ду̍вало. **2.** *свињска бешика,* в *мејур.* — Ће се ѝграмо з-ду̍вало. — Наду̍ј ми ду̍вало.

дува́н м **1.** *цигарета.* — До̍јди под гр̍м, у ладовѝну, да попѝемо по едън дува́н. **2.** *сасушена, сагорела трава.* — Напраѝше се лива̍де дува́н, а јо̍ш нѝки нејѐ ватѝл косу̍.

дуванѐње с гл им од *дувани се.* — Нѐма вѝше куде мѐне дуванѐње, пресушѝло кладанчѐ.

дува́ни (се) несв *снабдева (се) дуваном, цигаретама.* — Доклѐ ћу вѝше да те ја́ дува́ним? — Сѐдни у ладовѝнку да се дува́нимо ма̍лко.

дуванисува́ње с гл им од *дуванисује се.* — За лѐб нѐма, ал за дуванисува́ње ѝма.

дуванису̍је несв **1.** *снабдева дуваном.* — Му̍ж си гу са́м дуванису̍је. **2.** *пуши.* — Сва́ки ча́[с]-се дуванису̍ју, а ја́ балдиса́ ус-косу̍.

дуванља́к м ауг и пеј од *дуван.* — Тру̍је на дуванља́к.

дуванчък̍ м дем и хип од *дуван.* — Съл да ми-е едън дува̍нчък, па нека ме и отру̍је.

дуванџѝја м *пушач.* — И тѝ ли си дуванџѝја? — О̍дма те намириса́ дѐка си дуванџѝја.

дуванџѝка ж *жена пушач.* — Голѐма дуванџѝка, чу̍р вој и на у̍ши изла̍зи.

дува́ње с гл им од *дува се.* — То̍ј дува́ње ка[д]-це запослѝл, куде на́с досъг неѐ било̍.

ду̍вар м *зид.* — Како̍-це овако̍ј жѝви у четри ду̍вара?

дуварѐтина ж/м ауг и пеј од *дувар.* — Ко̍лко са̍мо ма̍лтер отидѐ у дуварѐтину.

дуварља́к м в *дуваретина.* — Свѐ се поткоруштѝл дуварља́к, кудѐ ћу га ја́ опра̍љам нѐмоћан.

дуварчѐ с дем од *дувар.* — Тѐ ти ги ма̍ше на дуварчѐ, куде огњѝште.

ду̍вка[1] ж *рупа.* — Пога̍нци напраѝли ду̍вку кроза ѕѝд. — Ду̍вка до ду̍вку — решѐто. — Кѐрови искара́ли лисицу из ду̍вку. — У ду̍вку вој га ту̍рим (*псовка*). — Ће се споту̍риш у ду̍вку. — Наѕр̍ни на ду̍вку да вѝдиш кво̍ работу̍. — Ду̍ни у ду̍вку.

ду̍вка[2] несв у дем знач: *дува, пири (ветар).* — Ду̍вка некѝ бла̍г вѐтар, про̍сто да ти-е мѝло.

дувчѐ с дем од *дувка.* — Дуду̍к ѝма шѐс дувчетѝја и дувчѐ оѕа́д. — Упа̍де пу̍лка у дувчѐ, не мога́ гу извучѐм.

дувчѐње с гл им од *дувчи, бушење, сврдлање.* — Нѐмам бургију за дувчѐње дрво, а трѐбе лојтре да праим.

дувчетина ж ауг од *дувка.* — Колкѐ су дувчетине издубле јазовице у Страње.

дувчи несв *буши рупу.* — Узѐл свр̀дел да дувчи колце за чурило на бучку.

дувчица ж дем од *дувка.* — Завуче се поганче у дувчицу. — З-дупнило надупни дувчице да провучѐм опутку на опьнци.

дуга[1] ж *дужица од дрвета на бурету или каци.* — Мѐњам дугу на буре, најѐл гу сипац. — Свѐ иструлѐла дуга на ардов, са[г]-га мож врљимо.

дугања м **1.** *ковачница.* — Носи у дугању да наковѐм ралник и секиру. **2.** *вижљаст човек.* — Колки-е дугања порасал, з-главу таван довата.

дугањес, -та, -то *висок, вижљаст.* — Млого ми-е овој дете дугањесто, зачас му скратѐју цопке.

дугањетина ж ауг и пеј од *дугања (1).* — Закопа се у тују дугањетину четерес године.

дугањиште с *место на коме је накад била ковачница.* — На дугањиште је Стѐван после напраил куħу.

дугањџија м *ковач.* — Стари дугањџије су праили кламфе, потков за коњи и багламе.

дугачьк, -чка, -чко *дуг, дугачак.* — Напрај дугачьк млатач да довата вршиње на сливе.

дудѐрка ж *сува стабљика од конопље или лана која је служила као светиљка при вечери.*

дудињка ж *плод дуда.* — Назоба се дете дудињке, ħе напуни чешире до дом.

дудњало с *тутањ, ударање, бука.* — Кво се тој дудњало чује ис куħу?

дудњање с гл им од *дудњи (1, 2, 3).* — Ете гу киша, ел не чуеш дудњање (**1**). — Ис памет ме искара ноħашњо дудњање од воловодњицу (**2**). — Кво тој дудњање синоħке беше куде вас (**3**)?

дудњи несв **1.** *потмуло грми.* — Дудњи откуде Власину, ħе дојде нека слота. **2.** *тутњи, тресе се.* — Дудњи земња кь[д]-Драгољуб трка коњи. **3.** фиг *бесни, љути се.* — Дудњи од муку, не дудњи се о[д]-добро.

дудовина ж *грађа од дуда.* — Ово-е буре о[д]-дудовину.

дудук м **1.** *фрула.* — Сви овчари свиру у дудук. — Дудук и тарабук, готово весѐље. **2.** фиг пеј *глупак, незналица.* — Ич га не питуј, он је дудук за тој. — Знае ко дудук. **3.** изр: **свири у дудук** *гладује.* — Нѐħеш у работу, зимус ка[д]-цви имају да еду, ти ħе свириш у дудук.

дудуклија м фиг *пијаница.* — Слаб ми-е он дудуклија, отиде си, а не виде дно на буре.

дудулица ж *метални суд за млеко.* — Збѐри млеко у дудулице, па ħе после бучкамо.

дудуран м *главуран, тврдоглавко.* — Долази дом, немој се шљипаш по блато, дудуране едьн.

дудурика ж *дрвенасти део стабљике конопље и других крупнијих биљака.* — Кьд очукамо грснице, дудурике запалимо. — Порасал ко дудурика. — Исврљи дудурике и[з]-сено.

дудурка ж в *дудурика.* — Ка[д]-це осуши, дудурка-е шупља.

дудуче с дем и хип од *дудук, фрулица.* — Иде Миле свири у дудуче.

дудучѐнце с дем и хип од *дудуче*. — И на на̀јмалечко детѐ ће ку̀пимо дудучѐнце да не ѕивлѝ.

ду̀жа несв *продужује се, расте*. — Сьг дьн ду̀жа свѐ докле не узрѐју црѐшње.

ду̀жица ж **1.** *дугачак посед једног власника (њива, ливада)*. — Ова̀ј ду̀жица ната̀м си-е на̀ша, ал гу не ко̀симо вѝше. — До̀ле накуде Па̀прат ѝмам две-ду̀жице с компирѝ. **2.** *део њиве или ливаде коју радећи, с краја на крај, обухвати један радник*, в *постог*. — Ожѐмо по две ду̀жице до обѐд, оста̀де ни још по то̀лко, па да соба̀лимо цѐло жѝто.

ду̀жнос м **1.** *дужност, обавеза*. — Сва̀ки у ку̀ћу ѝма сво̀ј ду̀жнос. **2.** фиг *положај, посао*. — Отидѐ прѐдвечер, ју̀тре трѐбе се ја̀ви на ду̀жнос.

ду̀з прид непр *раван, прав*. — Зна̀е да шѝје и ду̀з и брѝч панталѐне.

дуѝч прил *потпуно, сасвим*. — Ка[д]-це поделѝмо, мѐне бра̀ћа оста̀йше дуѝч без нѝшта. — Дуѝч сам остала̀ бес па̀ре. — Дуѝч ма̀лко родѝле слѝве. — Дуѝч си нѐмам га̀с за ла̀мпу.– Дуѝч ме у̀рниса с тућ трговину.

дујдурѝше несв в *дурдулише*.

ду̀је несв **1.** *надувава*, в *дује гуше*. — Ду̀је мејур на деца̀ да се ѝграју. **2.** *дува, свира лимени инструмент*. — Трубачѝ ду̀ју, па расту̀рају.

ду̀је се несв **1.** *надима се, пуни се ваздухом*. — Мејур се ду̀је доклѐ-е вла̀жан. — Ду̀је се фу̀збал, ду̀је се и бало̀н. **2.** фиг *љути се*. — Нємо̀ј мло̀го да ми се ду̀је, умѐјем и ја̀ да се наду̀јем на њѐга. — Сѝпни му ракѝју, да вѝдиш да л ће ти се ду̀је. **3.** фиг *смеје се у себи*. — Глѐда ни како̀ се му̀чимо с изврнута ко̀ла и са̀мо се ду̀је. **4.** *шири се*. — Даска̀ се ду̀је у во̀ду. — Ду̀је се бу̀ре кад му сѝпеш ко̀мину. **5.** *јавља се оток, отиче*. — Ду̀је му се нога̀ што гу исклечѝл. **6.** *гневи се*. — Ду̀ се, ду̀, па ћу прснем од му̀ку, кьд видо̀ како̀ помѐра мећу̀, а ја̀ му нѝшта не мо̀гу. — Ду̀је се ко жа̀ба на сувоту̀.

дујѐње с гл им од *дује (се)*. — Брзо ће гу про̀јде дујѐње (*љутња*). — Њо̀јно дујѐње ко ма̀чља ка̀шљица. — Ће пу̀кне мејур о[д]-дујѐње (*надувавање*).

Дука̀т м *село*. — Дојдѐ ми бојда̀ш из Дука̀т.

дукатлѝче с дем од *дукат*. — До ско̀ро чу̀ваше тој дукатлѝче, па ми се за̀губи.

дукачѐ с дем и хип од *дукат*. — Па̀нтим кьд ми чѝча да̀де една̀ дукачѐ ка[д]-цам се задевојчѝла.

дулѐк м **1.** бот *тиква*. — Над воденѝцу се ра̀ћашеу до̀бри дулѐци. **2.** фиг *пуначка особа*. — Дево̀јче ко дулѐк, да га цу̀неш у обра̀з це распу̀кне.

ду̀лић м *грлић тестије*. — Деца̀ на сѝску, ста̀ри на ду̀лић пѝју и[с]-сто̀вну.

дулу̀м м *мера за површину, 16 ари*.

дума̀[1] ж *говор (реће)*, в *ората*. — Не разумѐјем му думу̀. — Кака̀в човѐк таква̀ дума̀ (*изр*).

ду̀ма[2] несв *говори*. — Залу̀д му дума̀, нѝшта ме не слу̀ша. — Коѐ вѝше да му ду̀мам, ка[д]-це увапирѝл, па не чу̀е.

дума̀ње с гл им од *дума*, в *оратење*. — С њѐга нѐма дума̀ње, копа̀ч па у гла̀ву.

ду̀нда ж *дебељушкаста, пунија особа*. — Море она̀ си-е ду̀нда спрома тѐбе.

ду̀ндес, -та, -то *пуначак, буцмаст*. — Деца̀ вој ду̀ндеста на њу̀.

ду̀ндоња м *дебео мушкарац*. — Кака̀в се ду̀ндоња напра̀ил, да га не препозна̀јеш.

ду̀нђер м *зидар, грађевинар*. — Свѝ ду̀нђери ото̀ше у работу, са̀мо се мој јо̀ш споту̀ра о̀ко огњѝште. — Кьд заврши пра̀вни вакултѐт, ду̀нђер пренесѐ цкелу̀ на вилозо̀вски.

дунђерѝја ж *печалбарство*. — Кудѐ ћеш у дунђерѝју? — Дунђерѝја ми по̀еде на̀јбоље го̀дине.

дунђе́рин м *зидар, грађевинар, печалбар.* — Поста́до дунђерин с петна́ес го́дине, бараба́р з башту́ и чи́чу.

дунђерисува́ње с гл им од *дунђерисује.* — Ото́ше сви́ из малу́ у дунђерисува́ње.

дунђери́сује несв *зида, гради.* — Дунђери́сује го́ре-до́ле по Бе́оград.

дунђе́рка ж *печалбарка.* — И ћера ми поста́де дунђе́рка чи́м за́врши те́кничку у Цр́ну Тра́ву и за́посли се у мојý ви́рму.

дунђерлы́к м *печалба, печалбарство.* — Започе́ ја́ дунђерлы́к на́јпрво у Бе́оград, на Ка́рабурму, а по́слем, с ра́зни ма́јстори и та́јбе, куде́ све́ несьм би́л.

дунђе́рски прил *печалбарски.* — Те́жак дунђе́рски ле́б ко мајму́нка.

дунђе́рче с *печалбарче.* — На́јмало дунђе́рче но́си во́ду и слу́ша ни за поси́тнице.

ду́не свр **1.** *духне.* — Ду́ну аламу́ња, по́обаља цре́пови и ћереми́де от ку́ћу. **2.** фиг *падне на памет.* — Дуну́ло му у ду́пе да и́де у Леско́вац и — отиде́. **3.** фиг *удари.* — Ка[д]-те ду́нем, ће одлети́ш, е́ј, она́м.

дуниве́тар м *превртљивац.* — Верува́л би вој да не зна́м да-е дуниве́тар.

ду́нстер м *незналица.* — Куде́ најде́ ово́га ду́нстера да ти ко́ла опра́ља?

ду́њка ж дем од *дуња.* — Да си поне́сеш едну́ торби́чку ду́њке да ти боба-Та́ла напра́и сла́тко.

дуњче́ с дем од *дуња.* — Ел ра́ђа дуњче́ пот ку́ћу?

ду́овит, -а, -о *духовит.* — Неки́ ду́овит чове́к.

дупа́н м *онај који има велику стражњицу.* — Колки́ е дупа́н, а ни́шта не зна́је. — То́лки дупа́н, а па́мет ко тупа́н.

дупа́ња м в *дупан.* — Утепа́ се месе́ећи, са́л с ле́б не мо́гу изра́ним дупа́њу.

ду́пе[1] с фиг *лице.* — Кво́ ти-е то́ј по ду́пе изле́зло?

ду́пе[2] с, *поред уобичајеног значења, среће се и у изразима*: — Дала́ ~ на вереси́ју (*распусна жена*). — Трчи́ за едно́ ~ (*за женом*). — И́ма едно́ ~ (*девојку*). — Чу́ва ~ (*пази се*). — Свр́би́ га ~ (*тражи ђавола, хоће батине*). — ~ би прода́л (*похлепан на новац*). — Не држи́ га ~ (*немирно чељаде*). — Пија́н ко ~ (*пијанац*). — Дошло́ му из ~ у гла́ву (*опаметио се*). — Слу́ша са́мо своје́ ~ (*халапљив*). — И́де на ~ (*клиза се*). — Гле́да си своје́ ~. — Како́ се обр́нeш ~ ти ѕа́д. — Уле́зал (би) му у ~ (*додворио се, додворава се*). — И́де му уз ~ (*додворава се*). — И́де му по ~. — Ста́лно тре́бе неки́ да му и́де по ~ (*служи кога, беспоговорно слуша кога*). — Зину́ло му ~ (*има велике прохтеве*). — Прода́л се на ~ (*гладница*). — И́ди у ~ (*доврага, псовка*). — Це́л отиша́л у ~ (*има велику задњицу*). — Изле́зни му из ~ (*улизица*). — Ла́дно му на ~ (*зима му је*). — Оста́ло му са́мо ~. — Ће се угризе́ за ~ (*цркне од зависти*). — ~ би си изе́л (*халапљив*). В *затиши дупе.*

ду́пе-гла́ва ж/м пеј **1.** *глупак.* — Што́ си га узе́ла да ти ко́си, ви́диш да-е ду́пе-гла́ва за коси́лбу? **2.** *спава дубоким сном, пијан.* — Сък је о́н ду́пе-гла́ва. — Напра́ил се од ракију ду́пе-гла́ва.

дупегла́вац м *глупак.* — Кво́ ће ти помо́гне едьн дупегла́вац.

дупе́нце с **1.** дем и хип од *дупе.* — Свр́би́ га дупе́нце, ће изеде́ пру́т. — Дупе́нце ће му изеде́ ба́ницу. **2.** фиг *згодна женска особа.* — Дупе́нце ко смо́квица.

дупи́ње с *дно стабљике жита, снопа.* — Насади́мо сно́пје око стоже́, дупи́ње до́ле, а кла́сје наго́р.

дупиче́ с дем од *дупе.* — Уте́гла дупиче́, па о́ди ко на гига́ље.

дупиче́нце с дем од *дупиче.* — И́ма дупиче́нце ко смо́квица.

дупи́ште с ауг и пеј од *дупе.* — Кво́ се па о́н ту́ј врти́ с оно́ј дупи́ште ко шерпа.

ду́пке прил *сасвим.* — Ду́пке пу́н пре́сак с ржени́цу.

ду̏пли, -а, -о *двострук*. — Сък ме тури̏л на ду̏пли тро̏шак, а могло̏-е је̏втино да про̏јдем.

ду̏пло прил *двоструко*. — Куде њѐга-е све̏ ду̏пло. — Кьд је куде на̏с ду̏пло, куде њѐга-е па троду̏пло!

дупнѐње с гл им од *дупни*. — Опьнци о̏бовезно и̏ду на дупнѐње.

ду̏пни несв *буши рупе за опуту*. — Ду̏пним опьнци да мо̏ж да се провучу̏ опу̏тке.

дупни̏ло с *пробојац, клин за дупљење опанака*. — Доне̏си ми дупни̏ло и чукче̏ да наду̏пним опьнци.

дупчь̏к м дем и хип од *дуб*. — Ве̏ће̏м је зре̏л за дупчь̏к, да се у̏чи да о̏ди.

ду̏пче с дем и хип од *дуб*. — Ту̏ри дете̏ у ду̏пче, одмо̏ри ма̏лко ру̏ке.

дурдево̏јка ж *најлепша девојка, лепотица*. — Голѐма му̏стра, да нѐ би тѐл з-дурдево̏јку да га жѐним.

дурдисува̏ње с гл им од *дурдисује се*. — На кво̏ ће излѐзне то̏ј њо̏јно ста̏лно дурдисува̏ње са̏м Го̏спод зна̏је.

дурдису̏је се несв *дотерује се, гизда се*. — Нешто̏ се оћу̏трос сна̏јка млого̏ дурдису̏је.

дурди̏ше се свр *дотера се, спреми се*. — За куде̏ си се тако̏ј дурдиса̏л?

ду̏рла ж *срдита, љутита женска особа*. — Ка[д]-це ду̏рла наду̏рли сви̏ вој и̏ду по во̏љу.

дурлѐње с гл им од *дурли се*. — З-дурлѐње нѐ-це млого̏ ова̏јдиш, ка[д]-ти ка̏жем.

ду̏рлес, -та, -то *љутит, срдит*. — Јо̏ш му но̏с ду̏рлес. — Да нее̏ то̏лко ду̏рлеста, па да вој наводаци̏сујем.

ду̏рли несв фиг *пије много*. — Не пи̏е, него ду̏рли.

ду̏рли (се) несв *срди се, дури се*. — Та̏ј ми сна̏јка ста̏лно ду̏рли нос. — Ду̏рли се како нека̏ ду̏рла.

ду̏рлоња м *срдит, љутит мушкарац*. — Бри̏га гу за ду̏рлоњу што се ду̏рли, она̏ си тѐра а̏љку на бата̏љку.

ду̏рља несв *куља, тече набујала (вода)*. — Ду̏рља вода̏ на кла̏данац ко на ци̏вун.

дурља̏је несв в *дурља*. — Не мо̏ж се прѐјде река̏, млого̏ дурља̏је.

дурља̏ње с гл им од *дурља*.

Ду̏рма м *надимак*.

ду̏рне свр *нагло дотече, потече*. — У̏дари про̏вала, ду̏рну река̏, да однесе̏ водени̏цу.

дућа̏н м фиг *шлиц*. — Чи̏чо, отвори̏л ти се дућа̏н.

ду̏ће несв *одише, тешко дише*, в *даће*. — Напа̏сле се кра̏ве, па едва̏ ду̏ћу.

душа̏[1] ж *дах, душа*. — Куде̏ ће ти душа̏, ци̏мри̏јо? — Заиспада̏ла вој душа̏, па ни на та̏м, ни на ова̏м.

душа̏[2] ж фиг *особа*. — Ла̏ко-е њо̏ј: една̏ душа̏, една̏ гуша̏, а које̏ ја̏ да рабо̏тим с то̏лка гла̏дна уста̏? — У на̏шу ку̏ћу било̏-е осамна̏ес ду̏ше, све̏ је то̏ј трча̏ло и работи̏ло ко едьн.

/**душа̏**[3]/ изр. **ду̏шу би (ти, ...) да̏л** *учинио би све за (тебе...)* — Ду̏шу би ти да̏л, така̏в је то̏ј човѐк; **ду̏шу дало̏** *као створено*. — Ово̏ј дрво ду̏шу дало̏ за са̏не. — До̏бра греда̏, ду̏шу дала̏ за ћупри̏ју; **душа̏ о[д]-човѐка** *племенит, добар човек*; **душа̏ му у но̏с** *једва жив*. — Од трча̏ње душа̏ му дошла̏ у но̏с; **ду̏шу би ти узѐл** *зао, рђав човек*. — Да мо̏ж, и ду̏шу би ти узѐл; **што ти душа̏ о̏ће** *свака жеља, сваки прохтев*. — У гра̏д и̏ма све̏ што ти душа̏ о̏ће.

душе́ван, -вна, -вно *осећајан, који има срца*. — Она́ ти-е едно́ душе́вно чељаде.

душе́внос м *осећајност, душевност*. — Ако чове́к не́ма душе́внос, бађа́ва му све́. — Куде́ ти-е душе́внос да те́паш сто́ку тако́ј с тоја́гу?

душе́ме ж мн *подница код запрежних кола*. — Напраи́л о[д]-чамо́вину душе́ме, да ги сипа́ц не еде́.

душе́ње с гл им од *души*. — По душе́ње мо́ж да позна́јеш ел керче́ надуши́ло лиси́чи тра́г.

ду́ши (се) несв *мирише (се), њуши (се)*. — Гри́вча души́, души́, па на́души лиси́цу. — Што́ ме то́лко ду́шиш? — Ду́шу се како пцета. — Ко́ј се ђа́вол ду́шу, ка[д]-це ода́вно здуши́ли?

души́чина ж бот *мајчина душица* Thymus Serpyllum, в *мајкина душичина*. — Бра́мо души́чину, до́бра-е зи́мени за ча́ј.

души́чка ж дем и хип од *душа*. — И́ма си она́ бла́гу души́чку, на ра́ну да гу зави́јеш, ће зара́сне.

душма́н м *зао, пакостан човек, непријатељ*. — Збра́ли се душма́ни да ми помо́гну по́брзо да ма́њкам.

душма́нин м *непријатељ, крвник*. — Душма́нина не мо́рам да тра́жим, са́м ће си се на́јде, а при́јетеља-е те́шко да на́јдеш.

душма́нка ж *зла, пакосна, злобна жена*. — Пу́но село́ з-душма́нке. — Мое́ душма́нке би воле́ле да ме ви́ду поружне́лу.

душма́нкин, -а, -о *које припада душманки*. — Да несъм у душма́нкину ко́жу даньс кьт заврша́вамо ку́ћу.

душманлъ́к м *непријатељство, мржња*. — Уби́л гу-е душманлъ́к.

душма́нов, -а, -о *који припада душману*. — Немо́ј да-е неки́ прекоси́л у душма́ново, еба́л си је ве́к.

душма́нски, -а, -о *непиријатељски*. — Како́ ме са́мо душма́нски за́срну, да ви́диш.

душма́нче с *дете непријатељ*. — Напраи́ше душма́нче од у́баво дете́.

душова́дник м пеј *зао, опасан човек*. — До́бро си и то́лко издржа́ла куде то́га душова́дника. — Не́ћу да рабо́тим ви́ше куде душова́дника.

душова́дница ж *жена тешке нарави*. — Она́-е жена́ душова́дница, све́ га те́ра по ду́шу.

ду́шован, -вна, -вно *осећајан племенит, душеван*. — Чове́к тре́бе да-е ду́шован, ако-е чове́к.

Ђ

ђа́ узв *за дозивање коња*. — Ђа́, Цве́тко, ђа́!

ђа́вол м **1.** *ђаво*. — Дошъл ђа́вол у водени́цу да ку́ша воденича́ра. **2.** фиг *несташна, враголаста особа*. — Голе́м је ђа́вол то́ј дете́. — Ђа́вол му не да́ва ми́р, но се ста́лно з-деца́ заде́ва. **3.** изр: Ко́ј му-е ђа́вол? — Ко́ј ђа́вол о́ћеш од ме́не? — Ђа́воли га потера́ли. — З-ђа́воли ти́кве са́ди.

ђа́вола прил *ништа*. — Ђа́вола ће [да] до́бијеш од ме́не кьд не слу́шаш. — Ђа́вола ће га на́јдеш та́м.

ћавола́к[1] м фиг *мангуп, ђаволчић.* — Голе́м си-е ђавола́к о́н.

ђавола́к[2] м фиг *сеир, шала, хумор, ђаволија,* в *саир.* — Те́ра с-ме́не ђавола́к. — Пра́ји си с-ме́не ђавола́ци.

ђаволе́с, -та, то *враголаст, ђаволаст.* — Мло́го-е ђаволе́с они́ја Тико́миров мале́чак.

ђаволи́ја ж *враголија, несташлук.* — Ста́лно пра́ји ђаволи́је.

ђаволи́на ж **1.** *ђаво.* — Ђаволи́не се зби́рају по раскр́сја у ни́кое до́бо. **2.** фиг *несташлук, ђаволија.* — Сопе́ле га ђаволи́не, не зна́је кво́ рабо́ти. — Ђаволи́не му ми́р не да́вају. **3.** изр: **вати́ле га ђаволи́не** *дошле му пупке.* — Вати́ле га ђаволи́не, не св́рта се до́ма.

ђаволисува́ње с гл им од *ђаволисује се,* фиг *играње, шала.* — Исцрца́мо о[д]-цме́ од њего́во ђаволисува́ње.

ђаволису́је се несв *шали се, забавља, врагује.* — По це́л дьн се ђаволису́је, ни́шта не́ће до́м да се прива́ти.

ђаволу́је несв в *ђаволисује се.* — Зна́је мло́го да ђаволу́је. — И́ма си такви́ љу́ди кои́ во́лу да ђаволу́ју.

ђа́волче с фиг *враголасто, ђаволесто дете.* — Коцко́-е дете́, а оно́лко ђа́волче.

ђе́бра несв *грди, саветује.* — Тре́бе чове́к сва́ки дьн да гу ђе́бра да нешто́ испа́дне од њу́.

ђебра́ње с гл им од *ђебра, грдња, саветовање.* — З-ђебра́ње гу некако́ докара́ у ре́д.

ђевђи́р м *цедиљка, посуда са решеткастим дном.* — Куде́ не купи́ на вре́ме још едьн ђевђи́р.

ђе́м м *метална пречка на узди која се коњу ставља у уста, да би се боље управљало њиме, жвала.* — Угла́ви на до́рчу ђе́м да мо́ж да га ја́шеш, да те слу́ша.

Ђе́на ж хип од *Јергена.*

ђе́не-ђе́не прил *тако-тако, и овако и онако.* — Да ми-е да́л полови́ну до Крсто́вдьн, па ђе́не-ђе́не, да га приче́кам још неки́ ме́сец.

ђе́пек м *пртљажник у аутомобилу, гепек.* — Река́л је ће ме ту́ра у ђе́пек ако не́ћу с њега у ва́рош.

ђерда́н м *огрлица око врата.* — И тури́ла но́в ђерда́н око гу́шу, а ја́ јо́ш но́сим ова́ј сиро́та мани́стра.

ђе́рђев м *оквир за везење, ђерђеф.* — Це́л дьн везе́ на ђе́рђев.

ђерма́нка ж *шиваћа игла.* — Све́ з-ђерма́нку сам вој ши́ла кошу́ље.

ђи́ узв *за терање коња.* — Ђи́, Вра́њчо, ђиии!

ђиди́ја м *јунак, делија.* — Кад уја́не коња́, па га ободе́, а о́н подри́пи у ка́с, пра́ви-е ђиди́ја.

ђи́ка несв деч *јаше.* — О́ће ли дете́ да ђи́ка коњче́? — Сьг ће ђи́камо вра́њчу.

ђика́ње с гл им од *ђика.* — Ел у́баво било́ ђика́ње?

Ђи́ла м *надимак.*

ђи́лкош м пеј *мангуп.* — Не́ћу [да] те ви́дим да ски́таш с ти́ја ђи́лкоши из Доли́ну!

ђо́злуци м мн *наочаре.* — Не мо́ж да у́чи без ђо́злуци. — Строши́ си ђо́злуци, па о́дим ко без о́чи.

ђо́ка м **1.** фиг *пенис.* **2.** изр: — Боли́ ме ђо́ка (*баш ме брига*). — Мо́ж са́мо да ме ва́ти за ђо́ку (*не може ми ништа*).

ђо́кица м дем од *ђока.*

ђу̍бре с **1.** *смеће, нечистоћа, отпаци.* — Куде̍ сте дену̍ли ону̍ј ко̍ву за ђу̍бре? **2.** *сточни измет, балега.* — Тре̍бе данѐс да се изри̍не ђу̍бре ис коша̍ру. **3.** *ђубриште.* — У̍зни и врљи̍ то̍ј у ђу̍бре, ко̍ј ће ти ђа̍вол. **4.** фиг *покварењак, лош човек.* — Такво̍ ђу̍бре како што-е о̍н, ода̍вно се неје̍ роди̍ло у на̍ш кра̍ј. — Бо̍ље да не зна̍е кво̍-е ђу̍бре очува̍ла.

ђубро̍вник м *ђубравник.* — Збе̍ри шу̍шке на ђубро̍вник, па на буњи̍ште.

ђубро̍сан, -а, -о трп прид *запуштен, прљав.* — Пушти̍ла деца̍ онако̍ј ђубро̍сана да и̍ду по малу̍. — А̍ло ђубро̍сана, ти̍ ће ме̍не наодиш ману̍!

ђубро̍ше се свр *запусти се, запрља се.* — Ђуброса̍ла се, па неје̍ за ни̍где.

ђувегли̍ја м *младожења, момак, ђувегија.* — Нашла̍ си ђувегли̍ју спрома њу̍. — Са̍мо ти̍ од њѐга пра̍ји ђувегли̍ју, па ка[д]-те оста̍ји ћу те пи̍там кво̍ ће рабо̍тиш.

ђуве̍ч м **1.** *округла земљана здела.* — Сврати̍ си куде грнчара̍ и узо̍ еднѐ ђуве̍ч. **2.** *врста јела.* — За ко̍сачи̍ ћу донесе̍м ђуве̍ч за обе̍д.

ђувеча̍р м *похлепан, грамзив на јело и пиће.* — Наали̍л се ђувеча̍р сву̍де да оли̍же пани̍це.

ђувечѐк м дем и хип од *ђувеч.* — Мло̍го љу̍ди, па за ча̍с отиде̍ ђувечѐк.

ђувече̍ с дем и хип од *ђувеч*, в *ђувечьк.* — Бе̍ше зготви̍ла ђувече̍, те је̍домо.

ђувечли̍ја м в *ђувечар.* — Таквога̍ ђувечли̍ју мое̍ о̍чи несу̍ виде̍ле.

ђугу̍м м *бокал од бакра, ђугум.* — Поређа̍ла на поли̍чку ђугу̍ми, ше̍рпе, пани̍це, све̍ што и̍ма.

ђуђу̍м м в *ђугум.* — Изне̍си ти̍ја ђуђу̍м с вино̍ да га на̍чнемо.

Ђу̍ла ж *надимак.*

ђу̍ле с (мн ђулети̍ја и ђу̍лићи) *кугла.*– Врљи̍ла ми ка̍мен у авли̍ју, ма какѐв ка̍мен, дористра̍шно ђу̍ле! — Ене̍ га Ми̍лча иза ку̍ћу, ди̍за неква̍ ђулети̍ја.

ђу̍м м *суд за воду.* — У̍зни ђу̍м па за во̍ду на До̍лњи кла̍данац.

Ђу̍ма м **1.** *надимак.* — Ви̍кају га Бо̍рко Ђу̍ма. **2.** *име пса.* — Да не бе̍ше ја̍, те̍ше Ђу̍ма да ти смр̍си ко̍нци.

ђу̍миле прил *сви скупа, заједно,* в *џумиле.* — Појдо̍ше у рабо̍ту на чи̍сти понеде̍лник ђу̍миле из на̍шу малу̍.

ђумру̍к м *царина, трошарина.* — Ишѐл сам по бра̍шно ча[к]-го̍ре, на ђумру̍к, над је̍зеро.

Ђу̍на ж *надимак.*

Ђу̍ра м **1.** *име, надимак.* **2.** изр: — Ши̍е му га Ђу̍ра (*нема благе везе*).

Ђу̍рђа ж хип од *Ђурђелена.*

Ђурђе̍вка ж *име.*

Ђурђеле̍на ж *име.*

Ђурђи̍ца ж *име*

Ђу̍рђовдѐн м *Ђурђевдан.* — Пред[т] Ђу̍рђовдѐн и̍демо у ки̍тке. — Кѐд про̍јде Ђу̍рђовдѐн тѐг му̍жи и̍ду у печа̍лбу, испра̍ћамо ги нис Ка̍чар и Ро̍мански ри̍д, до нат Преде̍не.

Ђурђу̍л м *име.*

ђурунти̍ја ж **1.** *мутљак, талог.* — Исипи ђурунти̍ју из бу̍ре та̍м куде буњи̍ште. — На дно̍ ка̍цу збра̍ла се ђурунти̍ја, неје̍ за пие̍ње. **2.** *гунгула, гужва, олош.* — Потепа̍ше се на собо̍р, на̍праи се ђурунти̍ја, стра̍ да те ува̍ти. — Откуде̍ се збра̍ онолка ђурунти̍ја да ми-е да зна̍м.

ђуру̍ти̍ја ж в *ђурунтија.* — Од ни̍шта напраи̍ше голе̍му ђуру̍ти̍ју.

ђу́сне свр фиг *удари*. — Па́зи да ти кравче́ не ђу́сне у котле́, да ти раси́пе млеко́. — Ђуснул га у грби́ну, па му излете́ли светлаци́ на о́чи.

ђустре́ње с гл им од *ђусӣри*, **1.** *чишћење, рибање*. — Утрне́ше ми ру́ке о[д]-ђустре́ње. **2.** *грдња, савеӣовање, ӣридиковање*. — Како́ па да не пома́га ђустре́ње, са́мо чове́к тре́бе да издржи́ да се бо́ри з-дечи́шта.

ђу́стри несв **1.** фиг *риба, чисӣи*. — Отидо́ да ђу́стрим котличе́ на кла́данац. — До́бро ођу́стри пани́цу, мло́го загоре́ла. **2.** фиг *грди, ӣридикује*. — Залу́д га сва́ки дьн ђу́стри, ни́шта не пома́га, така́в си-е кака́в си-е. — За поткача́ње з-деца́ башта́ га-е едну́ш ђустри́л, изгле́да ће мо́ра па́.

ђу́туре прил *све, уједно, уцело, без мерења, без бројања*. — Погоди́мо се ђу́туре да вој малтери́шемо ку́ћу. — Ку́пи ми матрапа́з гове́да ђу́туре.

Е

е енкл *облик за ӣреће лице једнине од глагола есам*. — Куде́-е поша́л на ову́ј зиму́ бес капу́т, да ми-е да зна́м!

еба́ва несв фиг *цени, ӣошӣује*. — Одрипи́л по́големо у Леско́вац, па кьд до́јде, ни́кога не еба́ва, а и ње́га, ко́ј га еба́ва. — Чира́к, ти ме́не, бре́, и́ч не еба́ваш, ел вика́ да ми донесе́ш ма́лтер! — Еба́вам те, ма́јсторе, еба́вам, ал не постиза́вам!

ебава́ње с гл им од *ебава, замлаћивање, губљење времена*. — То́ј како́ о́н рабо́ти неје́ работе́ње, то́-е ебава́ње ко́лко да му про́јде вре́ме.

е́бан, -а, -о фиг *надрӣљао, насӣрадао*. — Са́мо ја́ испа́до е́бан, дру́ги изву́коше гу́зице.

еба́нција ж *зајебанција, јебанција*. — С то́ј тужевља́ње у Власо́тинци испа́де голе́ма еба́нција.

еба́ње с *сексуални однос*. — После еба́ње не́ма каја́ње (*изр*).

е́бац м *јебац*. — И то́ј ми-е неки́ е́бац, јо́ш нее́ виде́л ону́ј рабо́ту.

ебе́ несв фиг *ради било шӣа неӣримерено, нељудски*. — Ко́ј се ебе́, нек се ебе́, а ти гле́ј се́бе.

ебиве́тар м *неозбиљна, лакомислена особа*. — Куде́ најде́ да се оже́ни с-ебиве́тра?

ебиве́троња м в *ебивеӣар*. — Не зарезу́јем ја́ такве́ ебиве́троње.

Е́ва ж *надимак од Евица*.

еве́ речца *ево*. — Еве́ ти ку́ћа, еве́ ти има́ње, па газду́ј, ја́ ћу ле́гнем у ладови́ну и ужи́вам, ко то́ј ти́ ськ. — Еве́ ти јајце́, па би́рај.

евти́ка ж *ӣуберкулоза*. — Евти́ка га изе́ла (*клеӣва*). — Евти́ка те увати́ла!

евтикљи́в, -а, -о *сушичав, ӣуберкулозан*. — Бе́ше евтикљи́в, ал се за́лечи у Су́рдулицу.

евтикљи́вка ж *она која је оболела од ӣуберкулозе*. — Куде́ ми се натре́се над млеко́ она́ј евтикљи́вка, које́ ськ да му рабо́тим.

евтикљи́вко м *онај који је оболео од ӣуберкулозе*. — Па́зи, немо́ј да те задушу́је евтикљи́вко.

евтикљи́вча м в *евӣикљивко*. — Евтикљи́вча евтикљи́ви, наша́л да ми се искашљу́је у лице́.

Евти́мија м *име*.

е̏втин, -а, -о *јефтин*. — Е̏втин му бе́ше зеле́нко, ал се не погоди́мо.

евтино́ћа ж *јевтиноћа*. — Ста́лно скупе́је, ка́[д]-ће еднý́ш да до́јде и та́ј евтино́ћа?

ега́[1] реч *можда, ваљда, еда*. — Брза́м, ега́ га сти́гнем докуде Меја́не. — Ега́ до́јду марве́ни трго́вци да им продаде́м ово́ј кравче́ и ове́ј две-дви́ске што ми оста́доше. — Ега́ не забора́и да ми ку́пи и́бришим.

ега́[2] ж *турпија*, в *еге*. — То́ј не́ће мо́ж уртабо́тиш без егу́.

еге́ с *јега, турпија*. — Доне́си ми еге́ да нао́стрим но́ж.

егли́че с (мн **егличети́ја**) в *јагличе*. — Ви́ш ко́лко су исцьвте́ла егличети́ја.

Егли́чевица ж мтн *пашњаци, шумарци*.

егли́чје с збир им *јагорчевина*. — Вика́ га у егли́чје, да бе́ремо егличети́ја, баксу́з, не те́ да по́јде.

е̏д м *јад, мука, јед*. — Е̏д ми сто́и у гу́шу од његови безобра́злуци.

еданаe̋с бр *једанаест*.– Ко́ј ће ги па́нти ел еданае́с, ел дванае́с јагњи́шта бе́ше.

еданае́с-дванае́с бр *око једанаест-дванаест*. — Ту́-е негде́ прасе́ око еданае́с-дванае́с ки́ла, не́ма ви́ше. — Изуми́л сам, ал еданае́с-дванае́с љу́ди су служи́ли го́сје на сва́дбу.

еданае́сти, -а, -о *једанаести*. — На́ша-е ку́ћа еданае́ста у село́, зато́ј вој тури́ли бро́ј еданае́ст.

еданпу́т прил *једном*. — Еданпу́т ка[д]-це отки́не соспети́на нат ку́ћу, па ни покр̀ши та́рабе и ко́лци, ће дру́сне пред вра́та.

еданпу́тке прил *једном, једнапут*. — Еданпу́тке и ме́не сльнце да огре́је.

едьн[1] бр *један*. — Са́мо едьн по едьн, па ће сви́ добију. — Едьн ли-е матра́паз, па да га упа́нтиш.

едьн[2] зам (мн едни́) *неки*. — Дојде́ едьн милица́јац и[з]-Село́ куде Че́домирови, питу́је за едну́ жену́ из Љуте́ж, што је дооди́ла ле́тоске куде То́зини.– Пројдо́ше едни́ љу́ди ни[з]-село́ на коњи́, тра́жу ку́ћу на матра́паза Дра́гољуба.

едьн[3], **една́**, **едно́** *једини, једина, једино*. — Ма да-е едьн на ови́ја све́т, не́ би га погледа́ла.

едва́ прил *једва*. — Едва́ га накара́ да ле́гне да се одмо́ри, по це̏л дьн се тере́ти с посьл.

еде́ (се) несв **1.** *једе (се)*. — Еде́, бре́, ко да-е детишња́р, а не старке́ља од осамдесе́ го́дине. — Еде́ ко ала́. — Ка[д]-це еде́, не ора́ти се. — Постави́ли смо со́вру, тре́бе се еде́. — Не еде́ се оно́ј што се не еде́, да га не спомињам, мло́го-е га́дно. **2.** фиг *јестив је*. — Ове́ј гу́бе се еду́, а ове́ј се не еду́. **2.** фиг *секира се, пати*. — Еде́ гу мло́го оно́ј дети́ште. — Еде́ се ко мла́д ме́сец. — Еде́ се за бра́та. — Еде́ ни сироти́ња, нема́штина, бо́лес. — Еде́ ме секира́ција. **3.** фиг *сврби*. — Еде́ ме нешто́ грби́на, па усту́ра, и чеша́ се, па ни́шта. **4.** фиг *прети*. — Немо́ј да еде́ кво́ се не еде́! — Еде́ го́вна ка[д]-тако́ј кри́во ора́ти! — Види́м ја́, ће еде́ о́н мазу́љицу. — Ће вој се еде́ оно́ј што се не еде́, кьд гу дова́тим. **5.** изр: еде́ мра́з *превише хладно*. — Нау́лице еде́ мра́з, па усту́ра.

еде́ње с **1.** *јело, храна*. — Кво́ и́ма за еде́ње? **2.** *време обеда*. — Ће га ува́тиш на еде́ње. — Ће до́јде до́м око еде́ње. — Не́ма еде́ње бе[з]-седе́ње.

единае́с бр в *еданаес*. — Единае́с дете́та било́-е у Ку́ртини. — Единае́с бра́ва ми тике́ оста́де од оно́лко о́вце.

единае́с-дванае́с бр *око једанаест-дванаест*.

единаестѝна ж **1.** *једанаести део.* — Ме̏не ми припа̏де еданаестѝна о[д]-домазлък, а то̏-е те̏к една̏ двѝска. **2.** *једанаесторо, једанаесторица.* — Еданаестѝна на̏с кьд у̏вати ону̏ј бу̏ку, дотркаљамо гу до кла̏данац, да гу ту̏ј издубу̏ тесари за корѝто, сто̏ка да се пои.

едѝнац м *јединац.* — У ма̏јку-е едѝнац. — Кво̏ ти-е па то̏ј едѝнац, тре̏бе, бре̏, да ѝмаш сто̏ деца̏, да си бога̏т з-деца̏.

едѝни, -а, -о *једини.* — То̏ј ти-е едѝни ко̏лски пу̏т за Власѝну, дру̏ги не̏ма. — То̏-е бѝл едѝни пу̏т да сам му уле̏зал у ку̏ћу. Едѝни и ѕа̏ђњи.– Едѝно дете̏ што ѝмам и њѐга ми ѝскара ис-ку̏ћу, то̏ј ли се вѝка башта̏.

единѝца ж **1.** *оцена јединица.* — Наре̏ђал единѝце, бла̏го ма̏јки што га родѝла. **2.** *једина кћи.* — Ве̏рка во-е единѝца, оста̏ло су све̏ мушкаретѝја. **3.** *једино дете.* — Она̏ во-е единѝца, дру̏га деца̏ вој се несу̏ задржа̏ла. **4.** *врста једноставног ткања, где се основа уводи у сваки други међузуб на брду.* — С-единѝцу смо тка̏ли ву̏те и ћилимѝ. **5.** *војна јединица.* — Његова единѝца је прошла̏ преко Чеме̏рник и избѝла на Пла̏ну. Ту̏ј куде̏ су си на̏ши утепа̏ли Ћѝћка.

едѝно прил *једино.* — Едѝно ми о̏н, ка[д]-до̏јде, насече̏ дрва̏.

едѝнство с *јединство.* — Онѝ су се борѝли за бра̏ство и едѝство, а не̏ за бра̏ство и убѝсто.

една̏к[1], -а, -о *једнак.* — Свѝ смо пре[д]-ѕа̏кон една̏ки.

една̏к[2] прил *одмах, сместа.* — Една̏к да си се врну̏л до̏м! — Вѝкај ме кьд ти затре̏бе, една̏к ћу до̏јдем.

една̏ко прил *једнако.* — Ја̏ ме̏рим една̏ко сва̏кому.

е̏дне свр *поједе на брзину.* — Да е̏днем ча̏ском, па да урѝпим па̏ у о̏ткос.

е̏днеш свр изр у разбрајалици: Е̏днеш, ме̏днеш, на мо̏ј се̏днеш, ма̏лко пла̏тиш, па се кла̏тиш.

едно̏ прил *отприлике, око.* — До Пре̏слоп ти тре̏бе едно̏ два̏-трѝ са̏та. — Задржа̏ се у Радо̏јловци едно̏ са̏[т]-два̏, ко̏ј ће да зна̏е, кьд не̏маше са̏т.

/едно̏ ѝсто/ изр *једно те исто.* — Сьл си ора̏ти едно̏ ѝсто. — Кои-што̏, о̏н едно̏ ѝсто, ко навѝјен.

еднобо̏јан, -јна, -јно *једнобојан.* — Облека̏л се у еднобо̏јно, ка̏џиво, ла̏ко ће га позна̏је̏ш.

едно̏-врз-дру̏го прил *једно преко другог.* — Тако̏ј наврља̏л џо̏пке едно̏-врз-дру̏го, па не мо̏ж чове̏к да се сна̏јде.

едно̏-на-дру̏го прил в *едно-врз-друго.* — О[д]-цра̏м, зате̏кла ги едно̏-на-дру̏го.

едно̏-по̏друго прил *једно за другим.* — Дојдо̏ше гове̏да сама̏ едно̏-по̏друго без говедара̏.

едного̏дац м (мн едного̏ци) **1.** *који има једну годину.* — Ово̏ј јунче̏-е едного̏дац, а ово̏ј, бо̏гами, треќа̏к, ськ ће га пре̏замо. **2.** *рођен исте године, врсник.* — Деца̏ ни едного̏ци и у шко̏лу ѝду за̏едно.

еднода̏нци м мн *рођени истог датума / дана у години.* — Ја̏ и Да̏ца смо еднода̏нци, на тѝја дьн смо се родѝли на Горе̏шњак, о̏н два̏ес дру̏гу, ја̏ два̏ес тре̏ћу го̏дину.

едно̏ле бр *један* у разбрајалици: — Едно̏ле, дво̏ле, тро̏ле, чивѝле, па̏ле, ша̏ле, са̏дом, да̏дом, о̏врт, до̏врт, кѝкац, ка̏кац, а̏скрц, да̏скрц.

едно̏ма̏н прил *истовремено, једновремено.* — Едно̏ма̏н еде̏ и чѝта књѝгу, а ова̏м наре̏ђал дво̏јке.

еднопа́ес, — то **1.** *с једним тестисом.* — Аперисали га, сък је еднопаес. **2.** фиг *ударен, није у реду.* — Остај га, нећеш с еднопаести људи да се односиш и распраљаш.

еднуш прил *једном.* — Еднуш сам носил жито у воденицу, у Дољњу Козарницу. — Само еднуш да га оманем, доста ће му-е за цел живот.

е̓зеро с **1.** фиг *барица, локва.* — Ко[ј]-е од вас двоица куде водник напраил онолко езеро. **2.** *зајезери се.* — Врну слота и напраји се езеро прет кућу.

език м *језик.* — Неје знал њиан език, ал польк па научил. — Упал се за език.

/език/ изр: — Само му език смита *(лапрдало).* — Сто-езика орати (*алапача*). — Не знаје се који език повише орати (*алапача*). — Кьд отидемо там, у гости: уста да имаш, език да немаш (*ћути*)! — Овај ракија пет езика орати (*добар*). — Дојде (паде) ми на език (*сети се, намести се*).

езильк м *срамота, брука.* — Езильк да ги је што су ти уработили. — Не мога од езильк још да едем, а беше убаво зготвила.

езичара ж *језичара.* — Само да не чуе онај езичара, Милосовка, ће бидне голем бељај.

езичарка ж в *езичара.* — Она-е у нашу малу главна езичарка, од њу ништа не мож да сакриеш.

езичьк м *језичак.* — Само езичьк на вагу да рипи. — Езичьк на браву се скршил.

езиче с дем и хип од *език, језичак.* — Изгорел езиче с-варено млеко.

езичина ж/м ауг и пеј од *език.* — Пуштила онуј езичину, само лапара.

езичљак м ауг и пеј од *езичина.* — Исплазил онија езичљак ко да-е капсал дибидус.

еј узв **1.** *хеј.* — Еј, Тикомире, куде си се денул? **2.** *ено.* — Еј га овчар са стоку на Дльги рид. **3.** *чак.* — Исповрну тојагу па еј доле, у шибак.

еј-там прил *далеко, чак тамо.* — Кьд те шутнем са шпицаљку, ће одлетиш еј-там. — Моја-е кућа еј-там, на крај малу. — Помери се еј-там, кој ћеш ђавол туј куде старци!

екла несв *хекла.* — Узела да екла миље, мисли дека-е тој лако.

екне свр *јако удари.* — Ка[д]-те екнем у мешину, црева ћу ти искарам.

ексенција ж *есенција.* — Требе давој купим и ексенцију.

ектар м *хектар.* — Овај ти-е њива голема: ектар и пет ара.

екти несв *дрхти од плача, јекти.* — Млого гу потресло, екти од плакање. — Ја ектим у четри зида, а тебе те нигде нема.

ел[1] речца *је ли.* — Ел дошьл Мика из работу? — Ел овој кућа на Соврониja Банковића?

ел[2] вез *или.* — Ел је луд, ел му ноге смрду (*изр*). — Ел ће идеш у школу да учиш, ел ће чуваш говеда, трећо нема! — Ел идеш с мене, ел ће останеш дом?

ела узв *дођи,* в *јела.* — Ела овам, да ти кажем нешто.

елате узв *дођите.* — Елате при нас, да ручамо.

елек м *грудњак, прслук, јелек.* — Дал сам да ми Васко сашие елек.

елетрика ж *електрика.* — Касно смо увели елетрику.

елече с дем и хип од *елек.* — Ка[д]-да видиш, испод не носи елече.

елеченце с дем и хип од *елече.* — Облечи на дете елеченце.

ељав, -а, -о в *иљав.* — Да нее онолко ељава, убавшко девојче. — Малко-е ељава, ал не мари.

ем везн — Ем млад, ем убав, ем нежењет. — Скупо, па ем невељаје.

емпу̑т прил **1.** *једном, једанӣут.* — Емпу̑т ћу ја̑ дока̑рам дрва̑, емпу̑т ти̑. **2.** *ускоро.* — Емпу̑т ћу до̑јдем куде те̑бе, да ви̑дим кву̑ си тој ле̑вину напраи̑л. **3.** *давно.* — Били̑ смо емпу̑т у Село̑, ка[д]-цре̑томо Ги̑гу с коња̑: купи̑л џак шиће̑р и џак со̑л.

емпу̑тке прил *једном, једанӣут.* — Емпу̑тке ћу му се нате̑пам што те заде̑ва.

е̑н бр фиг *један* у разбрајалици. — Е̑н, де̑н, ди̑ну, са̑ва, ра̑ка, ти̑ну, са̑ва, ра̑ка, ти̑ка, та̑ка...

енде̑к м *јаруга, јендек.* — Утркољи̑л се пија̑н у енде̑к. — Во̑ди до̑бро воло̑ви, немо̑ј да слету̑ ко̑ла у енде̑к.

ендече̑ с дем од *ендек.* — Одлете̑ ло̑пта она̑м, у ендече̑.

ене̑ речца *ено.* — Ене̑ га ја̑стреб, сък ће гра̑бне Пи̑ргу! — Ене̑ гу она̑ј ку̑чка куче̑ста, па̑ се уврта̑ око Драго̑љуба.

енеде̑ узв *заисӣа, зар заисӣа, није ваљда.* — Енеде̑, ти̑ си тако̑ј одлучи̑л, а ме̑не не питу̑јеш.

ене̑кција м *ињекција.* — Дава̑ше ми ене̑кције и ле̑кови, па не помо̑же. — Тъг ми да̑доше едну̑ ене̑кцију, та се поврну̑. — Како̑ поче̑ше љу̑ди да при̑мају ене̑кције, не̑ма ви̑ше ђаволи̑не и вапири̑.

е̑нци реч у разбрајалици: — Е̑нци, ме̑нци, на каме̑нци, ту̑да се̑ду два̑наес де̑нци, а̑н, ча̑н, чарапа̑н, чарау̑пе, гри̑зеш ду̑пе.

е̑па прил *баш, уинаӣ.* — Е̑па ћу око̑сим Ки̑тку до пла̑дне, ма̑кар цр̑кал у о̑ткос.

ер везн *јер.* — Мора̑ла сам гу бру̑кам пред љу̑ди, ер ме не слу̑ша.

ера̑м м *јерам.* — Еси̑ ови̑ја ју̑нци преза̑л у ера̑м?

ерба̑п м *вешӣ, visӣрен, сналажљив, ӣреӣреден човек.* — Налете̑, ма̑му му е̑бем, на ерба̑па, па едва̑ прода̑до те̑лци.

ерба̑пка ж *вешӣа и сналажљива жена.* — Не мо̑ж ти̑ с-ме̑не, ја̑ сам, бре̑, ерба̑пка; ћу те тре̑знога врти̑м око пр̑с.

ерба̑пски, -а, -о *који ӣриӣада ербаӣу.* — О̑н-ци ла̑ко, ерба̑пски, како̑ еди̑но уме̑је; а ти̑ гле̑ј како̑ ћеш ти̑ да се снао̑диш по све̑т.

е̑ребица ж зоол *јаребица.* — Испрет косу̑ ми излете̑ е̑ребица, ал вој повата̑ пи̑лићи.

Ереми̑ја м *цркв ӣразник, ӣразнује се ӣроӣив уједа змија.* — На Ереми̑ју се уда̑ра с ма̑ше по лопа̑тицу и и̑де око ку̑ћу, по авли̑ју, и ви̑ка: „Ереми̑ја у по̑ље, бе̑ште зми̑је у мо̑ре!"

е̑родром м *аеродром.* — Ва̑лил ми се да-е до̑бро заработи̑л на е̑родром.

е̑родрум м *аеродром.* — Му̑ж ми-е работи̑л на е̑родрум у Бе̑оград.

еропла̑н м *авион.* — Не̑ би смеја̑л да лети̑м с еропла̑н, доби̑л сам у̑плав од виси̑ну.

есьм пом гл *јесам.* — Есьм ли у пра̑ву? — Есьм ли ти оратил, а ти̑ ме, бре̑, и̑ч не слу̑шаш?

е̑сен м *јесен.* — У е̑сен по̑чне шу̑ма да жуте̑је.

есе̑ньс прил *јесенас.* — Есе̑ньс, кьд по̑јдемо у шко̑лу, ја̑ ћу стану̑ем у Јова̑новци куде ба̑бу.

есе̑ньске прил *јесенас.* — Јесе̑ньске сам би̑л у Бе̑оград з-башту̑.

есе̑ньшњи, -а, -о *јесенашњи.* — Есе̑ньшњи компири̑ по̑бољи од ови̑ја.

есе̑нка ж *воћка јесенка.* — Кру̑шке есе̑нке од мера̑к, съл да упрну̑ у сла̑му.

есења̑к м *јесењи лук.* — Јоште̑ ма̑лко, па ће сти̑гне есења̑к.

есе̑њи, -а, -о *јесењи.* — Есе̑њи дни̑ кра̑ћају. — Есе̑њо ку̑че поопасно от проле̑тњо.

есе̑њка ж в *есенка.* — Набе̑ри ми есе̑њке за зиму̑.

е̑сје узвик *јесӣе.* — Е̑сје, Бо̑рчо, све̑-е тако̑ј како̑ ти ора̑тиш.

ѐсте[1] друго л мн гл *јесам.* — Ѐсте свр́ћали куде Милу́нку за пи́смо?

ѐсте[2] узв *јесте.* — Ѐсте, и ти́ си би́л с ме́не у ро́псто, у Бу́гарску.

ете́ речца *ето.* — Ете́ га го́с на вра́та, са́мо што неје́ уле́зал у ку́ћу. — Ете́ ти га Тио́комир, па га питу́ј кв[о]-о́ћеш!

етике́тла ж *етикета.* — На етике́тлу све́ пи́ше.

етр̀ва ж *јетрва.* — С етрве́ сам живува́ла до́бро.

етр̀вин, -а, -о *јетрвин.* — Ово́ј етр̀вино дете́ мло́го во́ли да седи́ куде ме́не.

ѐца несв *јеца, рида.* — Претуца́л пр́с ш-чу́к, па ѐца од боле́ж.

еца́ње с гл им од *еца, ридање, јецање.* — Чу́е се неко́ еца́ње у ту́ј со́бу.

ѐцка несв **1.** *замуцкује у говору.* — Мло́го ѐцка кьд ора́ти. **2.** *јеца.* — Сми́ри се, не ѐцкај ви́ше!

ецка́ње с гл им од *ецка (1, 2).* — Не мо́ж да се изле́чи од ецка́ње (**1**). — Наслуша́л сам се њо́јно ецка́ње и за ово́ј и за оно́ј (**2**).

ѐцкоња м *онај који замуцкује у говору.* — Како́ мо́ж да слу́шаш то́га ѐцкоњу кьд ора́ти.

еча́м м бот *јечам.* — Кьд неје́ има́ло кво́, меси́ла сам ле́б од еча́м, од овь́с, па и о[д]-ца́ревицу.

еча́ње с гл им од *ечи (1, 2), јечање, јека.* — Сву́ноћ се чу́е еча́ње на Голе́му ре́ку (**1**). — Од њего́во еча́ње не трену́мо (**2**).

ечь́м м бот *јечам.* — Жње́ла сам ечь́м, и́дем сь́к да зби́рам руко́љке.

ечи́ несв **1.** *јечи, хучи.* — Кьд Власи́на овако́ј ечи́, ће па́да ки́ша. **2.** *јекти.* — Бо́лан, па ечи́.

ечме́н, -а, -о *јечмен.* — Мора́ло-е да се еде́ и ечме́н ле́б да се прежи́ви. — Ово́ј ни-е ечме́но бра́шно за сви́ње.

ечме́нка ж *врста крушке, јечменка.* — Кьд узре́ју ечме́нке ми веће́м сработи́ли по́ље.

ечми́к м *јечам* (Криви Дел). — Ту́ј смо сеја́ли ечми́к, бр́зо узре́је.

ечми́чак м *чмичак на очном капку.* — Ди́гал вој се ечми́чак на о́ко.

ечми́ште с *место где се сеје јечам, јечмиште.* — Ћу са́пнем коња́ на ечми́ште.

ѐшан, -шна, -шно *јешан.* — Бо́г да чу́ва ко́лко-е ѐшан. — Прашчи́на ми мло́го ѐшна, едва́ пости́зам да ги нара́ним.

ешни́к м *онај који има потребу много да једе, јешник.* — Гла́ву ци изеде́ колки́-е ешни́к.

ешни́ца ж *она која има потребу да пуно једе.* — Ко́ј ће нара́ни та́кву ешни́цу? — Ешни́ца кво го́ђ пред њу́ ту́риш, све ома́ва.

ешто́ прил *зашто,* в *ашто.* — Ешто́ ме ви́каш? — Ешто́ не облече́ш но́во облекло́, но све́ у то́ј дри́шаво и́деш?

Ж

жа́бица ж *копча на чарапама за халтер.* — Попусти́ла жа́бица, па вој се чера́па смаци́ња.

жа́бљак м *устајала вода, жабокречина.* — Немо́ј да те ђа́вол преа́ра да се ку́паш у ти́ја жа́бљак. — Ни сто́ка не пи́е ови́ја жа́бљак.

жа̀л м *жалост, туга, бол.* — О[д]-џа̀л за бра̀та ми се о̀чи исуши̇̀ше. — Мло̀го ми-е жа̀л што не отидо̀ на собо̀р на Чоба̀нац. — Оста̀де ми жа̀л за едно̀ га̀раво девојчѐ ис Клису̀ру.

жа̀лан, -лна, -лно *жалостан, тужан.* — Жа̀лан ћу оти̇̀дем на они̇̀ја свѐт за ону̀ј пу̀сту Мари̇̀ку.

жа̀лац м **1.** *жаока, рило пчеле.* — Букну̀л ми пр̀с кудѐ ме печи̇̀ла оса̀ с-њо̀ан жа̀лац. — Изва̀ди ми жа̀лац из ру̀ку. **2.** *језик змије.* — Еси̇̀ видѐл како̀ си̇̀кће змија̀ са[с]-жа̀лац. — Змија̀ у жа̀лац држи̇̀ о̀тров.

жалѐје несв *жали, тугује.* — Ни̇̀ки га ви̇̀ше не жалѐје од мѐне, бра̀т ми-е.

жалѐње с *жаљење, жалост, туговање.* — За ма̀јку то̀-е довѐк жалѐње, а жена̀ мо̀же да сту̀ри цр̀ну шами̇̀ју кьд му ту̀ри го̀дину.

жа̀лно прил *тужно, жалосно.* — Бѐше ми мло̀го жа̀лно што тако̀ј на брзи̇̀ну ото̀ше. — Жа̀лно поѐ како пи̇̀ле бе[з]-своју̀ дру̀гу.

жа̀ло с в *жалац (1, 2).* — Ел мо̀ж да изва̀диш жа̀ло од пчелу̀ из ру̀ку, што те печи̇̀ла, ел ја̀ да га изва̀дим (*1*). — Та̀ј гаду̀ра и̇̀ма ра̀кљесто жа̀ло, па са̀мо си̇̀кће (*2*).

жалопо̀јка ж **1.** *жалосна песма.* — По цѐл да̀н у у̀трину, чува̀ећи сто̀ку, поѐ жалопо̀јке. **2.** фиг *жалба.* — Не мо̀гу ви̇̀ше да слу̀шам теј твоѐ жалопо̀јке.

жа̀лос м *жалост, туга.* — Цѐл вѐк човѐк вучѐ неку̀ жа̀лос.

жа̀лосан, -сна, -сно *жалостан.* — Тьг сам би̇̀л мло̀го жа̀лосан, остаи̇̀ше ме до̀м, а они̇̀ ото̀ше у го̀сти у Бро̀д.

жа̀лосно прил *тужно.* — Да нејѐ жа̀лосно, било̀ би смѐшно. — Глѐда ме мло̀го жа̀лосно.

жалости̇̀ван, -вна, -вно *сажаљив, преосетљив.* — Она̀-е жалости̇̀вна жена̀, да гу не потри̇̀шамо и ми̇̀ с-на̀шу му̀ку.

жалости̇̀вно прил *жалостиво.* — Умѐје да поѐ то̀лко жалости̇̀вно, да се расплàчеш.

жалува̀ње с *жаљење.* — Мло̀го-е тѐшко њојно жалува̀ње. — Цѐл вѐк жалува̀ње.

жалу̀је несв в *жалеје, жали.* — Ко̀ј ће да ми те жалу̀је та̀м у рабо̀ту, кьд оста̀неш са̀м, без ма̀тер?

жа̀пка ж *омчица кроз коју се провлачи врпца за ширање опанака.* — Па̀зи да ти се не отки̇̀не жа̀пка, по̀сле не мо̀ж да завр̀жеш опьнак.

жапчѐ с **1.** дем од *жаба, жабица.* — То̀-е пуногла̀вац, јо̀ш нејѐ жапчѐ. **2.** *дете.* — Кудѐ си ми довѐл тој жапчѐ да га чу̀вам, ма̀лко ли су ми ови̇̀ја мои̇̀ огурсу̀зи.

жа̀р м *жеравица, жишка.* — Донѐси ми жа̀р с машу̀ да запа̀лим цига̀ру. — У̀зни тру̀д и огњи̇̀ло и напра̀ји жа̀р.

жарчѝк м дем од *жар.* — Ту̀ри ми ма̀лко жарчьк на лопа̀тку да накладѐм ку̀бе.

жарчѐ с дем од *жар.* — С едно̀ жарчѐ накла̀до о̀гењ.

жа̀ца[1] м *милиционер.* — Етѐ ги нис пу̀т жа̀це ис Цр̀ну Тра̀ву.

жа̀ца[2] несв *пробада, жига.* — Жа̀ца ме нешто̀ пот плѐћку.

жаца̀ње с гл им од *жаца*[2]. — Не мо̀гу се поди̇̀гнем од жаца̀ње уз но̀гу.

жа̀цне свр **1.** *жигне, опече.* — Ћу те жа̀цнем с покри̇̀ву да ти испли̇̀чим ду̀пе. — Нешто̀ ме жа̀цну под гру̀ди. — Жацну̀ла га пчела̀ у ру̀ку. **2.** фиг *дирне, подјари, увреди.* — У̀век глѐда да ме за по нешто̀ жа̀цне. — У ср̀це ме жа̀цну с ти̇̀ја о̀трован рѐч.

жа̀цне се свр **1.** *опече се.* — Немо̀ј се жа̀цнеш на главњу̀. **2.** *тргне се, прене се.* — Жа̀цну ме пот па̀зуку кьд ми тој рѐче за Тико̀мира.

жьц узв *боц.* — Жьц! О̀гењ!

жьцне свр в *жацне (1, 2)*. — Не дирај жицу, ће те жьцне струја (**1**). — Жьцну ме, па ме за срце уапа (**2**).

жьцне се свр в *жацне се (1, 2)*. — Жьцне се на покриву, па ѕивли (**1**). — Жьцну се о[д]-цтра кьд видо змију пред ноге (**2**).

жвајзне свр *удари, ошамари*. — Ка[д]-це наљути, умеје и да жвајзне сьс руку, по цигански.

жвака несв *жваће, једе*. — Кво жвакаш по цел дьн с-уста? — Кьд почне да жвака не знае колко-е доста.

жвакав, -а, -о *изгужван*. — Све му чешире жвакаве ко да ги му-е Првка (крава) жвакала.

жвакање с гл им од *жвака*. — Не даде ни ништа за жвакање, поседемо лечка, па си отомо.

жвакла ж пеј *она која стално нешто жваће*. — Кьд уватим туј жваклу жвакаву, ће забораи више да жвака.

жвакља м пеј *онај који стално нешто жваће*. — Виш какьв је жвакља ко да су га телци жвакала.

жвакне свр *поједе на брзину*. — Дај да жвакнем нешто, па да бегам у воденицу.

жваковљак м *преостали залогај хлеба*. — Немој више да ми остављаш твоји жвакољци по обед.

жвакча м в *жвакља*. — Жвакча жвакави, само нешто мушља по уста.

жвалави несв фиг *баљезга*. — По цел дьн такој жвалави, ал ники га не зарезује.

жвале ж мн *део оглава (узде) који улази коњу у уста, као и ђем, с тим што жвале имају две спојене пречаге*.

жвалча м пеј *онај који баљезга*. — Дојде жвалча, да па жвалави. Леле мале, кој ће га истрпи.

/жвањ-жвањ/ изр *испразни разговори*. — Поваздьн от-кућу на-кућу само жвањ--жвањ, никад неје дом.

жвањка несв **1.** *лењо жваће*. — Не жвањкај, но јеђ како требе. **2.** фиг *говори несувислости, трућа*. — Не давај вој више да жвањка како она умеје, ће ти пробие уши.

жвањкало с фиг *брбљивац*. — Стигло жвањкало, ськ има кој да орати, ви мож да си ћутите.

жвањкање с гл им од *жвањка*, **1.** *лењо жвакање, жваћкање*. — Да престанеш с тој жвањкање, да узнеш да едеш по пропис. **2.** *баљезгање, трућање*. — Урниса ме стално свекрвино жвањкање.

жваћка[1] ж *жвакаћа гума*. — Врљи туј жваћку из уста.

жваћка[2] несв *полако жваће*. — Не журиш се никуде, жваћкај полак да се не задавиш.

жваћкање с гл им од *жваћка*[2].

жваче несв *жваће*. — Не жвачи више туј гуму.

жвизди несв *звижди устима*. — А ја се па оѕрћам: кои ли ми тој ськ жвизди.

жвизне свр в *жвајзне*. — Жвизнула га грањка преко очи.

жврзне свр *јако удари*. — Пази се да те не жврзне оѕад.

жврка несв *штрца, шикља, прска*. — Жврка вода у воденично коло. — Жврка ми вода у чижме.

жвркање с гл им од *жврка*.

жвр̓кне свр *шӣрцне.* — Наступѝ на ка̓мен, па ми жвр̓кну вода̓ на чешѝре. — У̓дари га кеса̓пин с но̓ж под гркља̓н, жвр̓кну кр̓в и за̓кла свињче̓. — Жвр̓кну му кр̓в на но̓с оеднӯш.

жвр̓ља несв *шкраба.* — Н-уме̓је да пѝше, само жвр̓ља по вецба̓нку.

жврља̓ње с гл им од *жврља.* — То̓ј неје̓ писа̓ње, то̓-е жврља̓ње!

жврљо̓тина ж *шкрабоӣтина.* — Ко̓ј ће [да] чѝта њего̓ве жврљо̓тине?

жвр̓ца несв **1.** *шикља.* — Намокрѝли ми се опьнци па ми но̓ге са̓мо жвр̓цају. **2.** фиг *ӣиша.* — Жвр̓ца уз др̓во ко ку̓че.

жврца̓ње с гл им од *жврца.*

жвр̓цка несв *шикља у интервалима.* — На чешму̓ ус-пу̓т за Павлѝчини вода̓ са̓мо жвр̓цка.

жврцка̓ње с гл им од *жврцка.*

жвр̓цне свр **1.** *шикне.* — Жвр̓цну ми вода̓ у о̓чи. **2.** фиг *ӣишне.* — Попѝшко, ча̓с-ча̓с, па ус-пу̓т жвр̓цне. **3.** фиг *убоде.* — Несьм ни трепну̓л, жвр̓цну ми шпрѝц у ку̓к.

жга̓д м (мн жга̓дови) *шљам, олош.* — Што-ћеш тѝ с оно̓га жга̓да?! — Куде̓ се о̓двуче онѝја ма̓ли жга̓д? — Збра̓л се жга̓д па це̓л дьн торо̓че на рѝд.

жга̓дија ж *гадна, лоша, шѿеӣна деца.* — Збра̓ла се жга̓дија на мо̓ју̓ лива̓ду, па ми тра̓ву све̓ утапка̓ла.

жгадурѝја ж/м *лош, гадан човек,* в *гадурија.* — То̓ј ти-е чове̓к жгадурѝја, од њега мо̓ж сва̓шта да се на̓даш.

жга̓њ м зб им *гомила, свеӣина, олош,* в *цгањ.* — Бе̓ж од тѝја жга̓њ, несѝ њѝно дру̓ство!

жге̓пче с фиг пеј *деӣе.* — Оно̓ј жге̓пче не̓ће ѝч да ме слу̓ша.

жго̓љав, -а, -о *мршав, сӣечен.* — За оно̓лке па̓ре да̓л ми една̓ жго̓љаво кравче̓.

жго̓љча м *мршавко.* — Куде̓ ће овѝја жго̓љча це̓л дьн да ко̓си по челопе̓к?

ждѐре (се) несв фиг *секира.* — Мло̓го ме жде̓ре оно̓ј мало̓то дете̓. — Ме̓не оста̓ил овде̓ да се жде̓рем ко ме̓сец, а о̓н отиша̓л у рабо̓ту.

ждре̓бна прид *бремениӣа.* — Кобѝла ни ждре̓бна, па гу не пре̓замо.

ждрепченѝк м *древна шӣангла на коњским колима која се везује за шӣангле ама.* — За ку̓ку од ждрепченѝк се зака̓чи штра̓нга.

же̓гне свр *ожеже, удари ӣрӯӣом.* — Ка̓д га же̓гну с ону̓ј то̓ја̓гу, и ме̓не ме за̓боле. — Же̓гни га јо̓ш еднӯш да па̓нти бие̓ње.

жегра̓ ж (мн же̓гре) *меӣална шиӣка на јарму.* — Сту̓ри же̓гре из јера̓м и испре̓гни воло̓ви, да и онѝ з-ду̓шу да̓ну.

еднѐје несв *жедни.* — Кьд рабо̓тим у по̓ље, мло̓го еднѐјем.

же̓жак, же̓шка, же̓шко *врућ.* — Же̓жак дьн, да се поцр̓ца од врућѝну. — Пројдо̓ше же̓шки днѝ, па ма̓ло одану̓мо. — Не дѝрај, то̓-е јо̓ш же̓шко го̓зје.

же̓жне свр фиг *удари јако, ожеже.* — Жежну̓ га га̓дно с пру̓т по гузѝцу, о̓н ће да ме подѝра.

же̓жница ж **1.** *ӣримиӣивне ӣећи у којима се до средине XX века ӣравио угаљ.* — Уз Га̓рваницу су до ско̓ро биле̓ не̓колко же̓жнице за у̓гаљ. **2.** фиг *несносна ӣоӣлоӣа.* — Напра̓ил си же̓жницу у ку̓ћу, што̓ не отво̓риш ма̓лко вра̓та да се ола̓ди.

же̓жнут, -а, -о *ударен јако, ожежен.* — Же̓жнут је у гла̓ву ка[д]-цу се тепа̓ли, зато̓ј гу држѝ вр̓зану.

же̓зне свр в *жегне.* — Же̓зни га ма̓лко, да вѝди да куде те̓бе не̓ма ла̓баво.

желе̑за с мн **1.** *металии окови за сапињање коња.* — Са̑пни коња̑ са желе̑за, па га пу̑шти куде водени̑цу да пасе̑. — Желе̑за за коњи̑ су праи̑ли кантарци̑е. **2.** фиг *окови, лисице.* — Ће те ту̑ру у желе̑за, ако не слу̑шаш ма̑тер. — Це закло̑пу желе̑за и око њего̑ве ру̑ке. **3.** *гвожђе за хватање дивљачи.* — Тури̑ желе̑за иза кошару, ега̑ се ува̑ти лиси̑ца.

желе̑зан, -зна, -зно *гвозден,* в *железна кола.* — Ту̑ј мо̑же да помо̑гне са̑мо желе̑зна ви̑ла.

желе̑зна ко̑ла с мн в *гвоздена кола.* — Оду̑век смо си има̑ли желе̑зна ко̑ла, јер смо има̑ли и до̑бри воло̑ви.

желе̑зо с *гвожђе, гвожђурија.* — Кво̑ ће ти то̑лко желе̑зо у ку̑ћу?

железо̑р м *гвоздени предмет.* — Вр̑љи ти̑ја железо̑р, ко̑ј ће ти ђа̑вол, це̑л дьн га се̑цаш!

железо̑рија ж зб им *гвожђурија.* — Ш-ће̑ш да рабо̑тиш с ово̑лку железо̑рију у ку̑ћу?

желе̑сце с дем од *железо, комадић гвожђа.* — Тре̑бе ми едно̑ желе̑сце да зака̑јлујем секи̑ру.

же̑љка ж зоол *корњача* Testudo graeca. — И̑де бр̑зо како же̑љка. — По у̑трину сьл ла̑зу же̑љке.

жељува̑ње с гл им од *жељује, жудња.* — Мла̑дос ми пројде̑ у жељува̑ње за му̑жа, а о̑н у рабо̑ту.

жељу̑дац м *желудац.* — Мо̑ра да аперису̑је жељу̑дац.

жељуди̑ца ж *желудац код живине, бубац.* — Жељуди̑ца вој пу̑на са[с]-жи̑то.

жељу̑је несв *жели, жуди.* — Мло̑го жељу̑је за башту̑ у печа̑лбу. — Да ми деца̑ не жељу̑ју, ја̑ им ку̑пим све̑ што им се еде̑, до̑ста сьм ја̑ жељува̑л.

жене̑ње с **1.** *женидба.* — Јо̑ш не ми̑сли на жене̑ње. **2.** *удадба, удаја.* — Дево̑јка у те̑ј го̑дине, а бе̑га о[д]-цене̑ње.

женети̑на ж ауг и пеј од *жена.* — Та̑ј жене̑тина ће га ис-па̑мет иска̑ра.

же̑ни се свр *удаје се.* — Ти̑, ће̑ро, како̑ ре̑че, еси̑ се жени̑ла?

жени̑лба ж *женидба.* — Вика̑ли ни на жени̑лбу си̑на у неде̑љу.

жени̑ште с пеј од *жена.* — Не мо̑же да излезне на кра̑ј с оно̑ј пога̑но жени̑ште.

же̑нка ж бот *цвеће жуте боје, кадифа.* — У сва̑ко гради̑нче, нека̑[д]-цу цавте̑ле же̑нке. — У авли̑ју же̑нке ко̑лко о̑ћеш.

/же̑нска подве̑шка/ изр *онај који се уплиће у женски посао.* — О̑н ти-е же̑нска подве̑шка, и пле̑те и везе̑, све̑ же̑нске рабо̑те научи̑л.

женска̑дија ж *женска чељад.* — Пу̑на им ку̑ћа са женска̑дију.

женска̑р м *женскарош.* — Голе̑м је женска̑р.

женска̑ћ м пеј *женско дете, девојка.* — У ку̑ћу све женска̑ћи, ниедно̑ мушкарче̑.

же̑нски до̑ктур м *гинеколог.* — Би̑л је же̑нски до̑ктур у Грди̑лицу.

же̑нски пе̑тко м *мушкарац који се стално бави женским пословима, који је стално у друштву жена.* — Поста̑л је же̑нски пе̑тко. — Же̑нски пе̑тко — ца̑рева дево̑јка (*деч изр*)!

жентура̑ча ж пеј од *жена.* — Не мо̑гу ви̑ше да ви̑дим оне̑ј жентура̑че да ми се зби̑рају око ку̑ћу.

женче̑ с дем и хип од *жена.* — Не тре̑бе ми дру̑га, и̑мам си ја̑ женче̑ за ујгу̑н. — Же̑нче, немо̑ј се гу̑раш ту̑ј куде̑ ти неје̑ ме̑сто.

жѐнштина[1] ж ауг и пеј од *жена, женешина.* — Попѐ ми се на глѐву тај жѐнштина. — Привуче едну жѐнштину, лѐпу, па рѐче: спрѐмамо Дивчу да жѐнимо (*сан*).

женштинà[2] ж зб им *женскадија, жене.* — Што-е женштинà у селò кьд мужи отиду у работу.

жењѐње с гл им од *жени (се),* **1.** *женидба.* — Већѐм је стасал за жењѐње. **2.** *удаја.* — Ми вој викамо, ал онà нѐће [да] чуе за жењѐње.

жѐњет, -а, -о **1.** *ожењен.* — Одавначкѐ-е жѐњет, па заборайл. **2.** *удаша.* — А други пут је жѐњета за Драгишу, што куде нас викају пожѐњета.

жерàвка ж **1.** *искра.* — Немој жерàвка да ти одлети на чешире, да ги прогори. **2.** *жар, жарчић.* — Принеси на дѐду жерàвку да запали цигару.

жѐрес, -та, -то *црвенкасш, црвен, жерав.* — Компири црногорци су бѐли, а кро[з]-срѐд жѐрести. — Затој гу викамо Жѐрка, што вој жерѐста длака.

Жѐрко м *бик жераве боје.*

жетвàр м **1.** *жешелац.* — Збраше се жетвари, те ми помогоше да ожњѐјем овьс на Раскрсје. **2.** в *жешварка (2).*

жетвàрка ж **1.** *жена жешелац.* — Двѐ добре жетвàрке би овој за дьн сколоптисале, а ми се развлачимо цѐлу недѐљу. **2.** *мера за извршени рад: једна жешварка = девеш ари.* — За јутре ми трѐбу три жетвàрке за у Момчилово, да жњѐју рженицу.

жѐшко[1] прил *вруће.* — Наклал огењ, па жѐшко, не мож се седи. — Постаде жѐшко овој лѐто.

жѐшко[2] прил фиг *опасно, сшрашно, жесшоко.* — Жѐшко се наљути, едвà га смиримо. — Бѐше тој жѐшко тепање.

жив[1], -а, -о *нейечен.* — Арну је погачку омесила, ал мѐсо бѐше јо[ш]-живо.

жив[2], -а, -о прид *за йосебно исшицање.* Изр: — Жив клан, недоклан, жив пѐчен, недопѐчен.. — Жив срам ме изѐде од њѐга. — Свѐ живо урниса (*све шшо йосшоји*). — Нигде жива душà. — Нѐће ни за живу главу. — Жив несьм о[д]-цтрà. — Жив непѐчен. — Од њѐга жив упиш (*комедијанш*).

жив-живочачак, -чка, -чко *нейечен, недойечен.* — А што си извадил лѐб и[з]-шпорет, кьд је жив-живочачак?

жив-живцат, -а, -о **1.** *нейечен, недойечен, гњецав.* — Не тѐл лѐб да ми се испечѐ, но си га извади, а он жив-живцат. **2.** *жив и здрав.* — Кьд јà там, а он жив-живцат, ништа од причу да-е умрѐл.

/жив се поједе/ изр *йокаје се, йосшиди се, сашре се од муке.* — Жив се поједо што му рѐко оној што нејѐ за орату. — Жива се поједо какò ме онакој мукомачки прѐвара, па му дадо.

/жив срам/ изр *сшид.* — Изеде ме жив срам о[д]-Добривоју, какò си могал да онакој за њѐга оратиш?

/жива вага/ изр *шежина живе сшоке.* — Да се погодимо: по сто-динара за живу вагу.

/жива ватра/ изр **1.** *ошресиша, йамешана особа.* — За работу ти-е он жива ватра. **2.** *йргав.* — Не питуј га ништо, жива-е ватра, има те изрезили пред људи. **3.** *вреле крви (жена).* — Тој ти је женà жива ватра, ће те спепѐли.

/жива згода/ изр *велика йогодносш, јако добро.* — Овдѐ ти-е за уживанцију жива згода. — Напраил га: жива згода за седѐње.

/жива истина/ изр *йрава исшина.* — Тој што ти причам е жива истина.

/жи́ва ми Жива́на/ изр *лажна, иронична заклетва.* — Жи́ва ми Жива́на ако нејѐ такȯј, а штȯ би ти се џабе клѐл.

/жи́ва ра́на/ изр *непреболна рана* — Жи́ве ра́не га изѐле, дабо́гда (*клетва*). — О̓н вој-е жи́ва ра́на на ду́шу.

жива́к м *жива у организму у виду црвуљка коју неке врачаре умеју да изваде магијском радњом и бајањем .* — Умеја́ла-е она́ да изва́ди и живака́, ал ни́кому нејѐ остаила ту́ј мајстори́ју.

живъ́ц м (мн жи́вци) **1.** *нерв, живац.* — Вади́л му зу́б, па га потреви́л у живъ́ц. **2.** фиг *преосетљив, пргав човек.* — О̓н је голѐм живъ́ц . **3.** изр: — И́де ми на жи́вци. — Нѐмам жи́вци за њѐга. — Погоди́л га у живъ́ц. — И́ма дебѐли жи́вци. — Нѐма жи́вци. — Отишъ́л са[с]-жи́вци. — Изгуби́л жи́вци.

живеја́ње с гл им од *живеје (се).* — Уби́ло ме моѐ живеја́ње, къд живѐјем како ку́че.

живѐје (се) несв *живи (се), животари (се).* — Питу́јеш ме какȯ ти чи́ча живѐје, живѐје какȯ умѐје. — Етѐ, живѐје се, ка-це мо́ра.

живѐње с *живот, животарење.* — Бѐм ти та́кво живѐње, по цѐл дъ́н коњосу́јеш, а па́ре ни за лѐк.

жи́ви несв фиг *буде у интимној вези.* — Живѐла-е еднȯ врѐме с моѐга чи́чу, па се, по[д]-цта́рос, врну́ла куде му́жа.

/жи́ви о́гењ/ м *ватра добијена трењем двају суварака.* — Жи́ви о́гењ се но́си у бакра́ч ка-це лѐчи сто́ка од ра́зни бо́леси.

живи́не ж мн *клетвена реч.* — Живи́не те изѐле, дабо́гда, награди́са о[д]-тѐбе.

живи́нка ж дем од *живина (= перната домаћа животиња).* — Чу́вам нѐшто ма́лко о[д]-циви́нку и еднȯ свињчѐ.

живи́нче с дем од *живина, марвинче.* — И тȯј живи́нче-е бо́жји створак.

жи́вне свр *оживи, почне боље да живи.* — Откъ́д пођѐ у рабо́ту, ма́лко живну́мо, онакȯј га бѐомо скро́з увитиљи́ли. — Па́де ки́ша, те жи́вну жи́то.

жи́во бла́то с *дубоко блато,* в *глобило.* — На Власи́ну је некъ́д билȯ жи́во бла́то, а съ́г је јѐзеро.

жи́во-здра́во узв *поздрав, поздрављање.* — Н-умѐје ни жи́во-здра́во да ти ка́же, а ова́м учења́к.

/жи́во мѐсо/ изр **1.** *голо тело.* — Исцепи́л панталȯнке играѐћи ву́збал, жи́во мѐсо му се ви́ди. **2.** *израслина на телу, миом.* — Појави́ло му се жи́во мѐсо под ми́шку, мо́ра куде до́ктура.

животиња́ри несв *тешко, лоше живи.* — Е, какȯ жи́ви, животиња́ри, му́чи се ко бо́жљак.

животи́њка ж дем од *животиња.* — Нис пути́њче ла́зи нека́ животи́њка како тера́јеж.

живува́ње с *живот у слози.* — То́-е с Ми́лку билȯ еднȯ живува́ње, квȯ са́мо мо́ж да зами́слиш.

живу́је несв **1.** *живи у слози.* — С родби́ну живу́ј, ал не тргу́ј (*изр*). — Ку́ће им ода́вно живу́ју. **2.** *живи у интимној вези.* — Сък па живу́је з-Деса́нку.

жи́вчан, -а, -о *нервозан, пргав.* — Мло́го-е жи́вчан.

живчъ́к м *нервозна особа.* — О̓н је голѐм живчъ́к, неѐ ли му по во́љу, одма́ це би́је. **2.** дем од *живац.* — С тȯј га по́годи у са́м живчъ́к.

жи́га несв *пробада.* — Жи́га ме у слаби́ну, и́мам про́боди.

жи́жа ж *ватра (у дечјем говору).* — Не ди́рај жи́жу. — Пссст, жи́жа!

жи̏ла ж **1.** *корбач.* — Тепа̀ли га з-гове̏ђу жи̏лу. **2.** фиг *полни уд код бика.* — Оклембеси̏л жи̏лу до зевњу̏. **3.** *корен и ластари код биљака.* — Колке̏ је жи̏ле искара̀ла слі̏ва. **4.** *вене код човека.* — Наду̏ле му се жи̏ле на ру̏ке од работу. **5.** фиг *подземни доток.* — Ови̏ја изво̀р и̏ма ја̀ку жи̏лу, ни̏кад му вода̀ не ма̀ле̏је. в *воловска жила.*

жиловла̀к м бот *боквица* Plantago media.

жи̏-ми *жив ми (у заклетвама).* — Жи̏-ми Го̀спод. — Жи̏-ми деда Бо̀г. — Жи̏-ми деда Го̀спод. — Жи̏-ми ма̀јка. — Жи̏-ми ти̏. — Жи̏-ми деда Три̏фун. — Жи̏-ми све̏ на све̏т. — Жи̏-ми поко̀јни Петро̀нија (*ирон*).

Жи̏тко м *надимак.*

жи̏то с *раж, житарице.* — Вее̏мо жи̏то на гу̏вно с реше̏то, а ве̏тар ни да ћу̏не.

жи̏ца ж **1.** *упредена нит, конац.* — Снова̀ла сам осно̀ву на четри жи̏це. **2.** фиг *млаз на извору.* — Држи̏ му се жи̏ца, не пресу̏шује ни на Петро̀во ле̏то. **3.** фиг *млаз ракије из казана.* — По̀тече ли жи̏ца, да гу про̀бамо ква̀ ти-е раки̏ја?

жице̏ с дем и хип од *жито.* — Оста̀де̏ ми још ле̏чка жице̏ да га пожње̏јем и овршѐм и гото̀во.

жи̏чка ж дем од *жица,* **1.** *нит.* — О̀ткину ми се жи̏чка од осно̀ву, па гу врзу̏јем. **1.** *лицна на осигурачу.* — Прегоре̏ла жи̏чка на осигура̀ч, тре̏бе се заме̏ни. **2.** фиг *нервозан, напрасит човек* — Прегоре̏ла му жи̏чка, немо̀ј га ди̏раш.

жи̏шка ж **1.** *варница.* — Ће излети̏ жи̏шка да запа̀ли ку̏ћу. **2.** *жар.* — Да̏ј ми жи̏шку да запа̀лим цига̀ру.

жље̏б м *жлеб.* — Тре̏бе [да] се напра̀ји жље̏б да оти̏ца вода̀.

жљеба̀н м *онај ко се стално цери, који има велика уста.* — Жљеба̀н, са̀мо зна̀је да се це̏ри.

жљебе̏ње с гл им од *жљеби се.* — На кво̀ вој ли̏чи оно̀лко жљебе̏ње пред го̀сти?

жље̏би се несв *цери се, церека се.* — Ко̀ј се ђа̀вол то̀лко жље̏би, ко да је виде̏л Ра̀јину па̀тку.

жљеби̏не ж мн *десни.* — Рацепи̏л уста̀, искара̀л жљеби̏не ко у коња̀, ич се не сраму̏је.

жљеби̏нке ж мн дем од *жљебине.* — Да му ви̏ди ба̀ба жљеби̏нке, куде̏ га боли̏.

жљебу̏ља ж пеј *она која се стално смеје.* — Ко да ми се поцме̏ва та̏ј жљебу̏ља кьд ме погле̏да.

жљебу̏ра ж пеј *она која се стално цери.* — Кьд ува̀тим ту̏ј жљебу̏ру, и̏ма уста̀ да вој рашчевр̏љим. — Та̏ј жљебу̏ра ми се на перчи̏к попе̏.

жље̏пка ж в *жљебуља.* — Жље̏пка жље̏бава, она̀ це поцме̏ва на дру̏гога, а не ви̏ди си њу̏ ква̀-е.

жље̏пча м в *жљебан.* — Жље̏пча, на̀кара и ме̏не да се насме̏јем.

жљепче̏ с *дете које се стално цери.* — На̀цери ми се и оно̀ј њо̀јно жљепче̏.

жљува̀нак м *огризак.* — Пу̏на авли̏ја с-пти̏чи жљува̀нци.

жљува̀ње с *глодање, гризање.* — То̀ј нее̏ еде̏ње, то̀-е жљува̀ње.

жљуве̏ несв **1.** *глође, гризе, једе.* — По це̏л дьн пи̏лишта жљу̏ву цре̏шње. **2.** фиг *секира, изједа.* — Жљуве̏ ме отка[д]-це роди̏л.

жљуна̀ ж зоол *жуна, детлић.* — О[д]-цаба̀јле жљуна̀ кљу̏је у др̏во ко у мо̀зак да ми уда̀ра с ону̏ј кљуни̏цу.

жљуовьк м *огризак, нагрижено воће,* в *огри̏жљак.* — Куде̏ се обр̏неш све̏ жљуовьк до жљуовьк од ошав.

жљу̏ч м анат *жуч.* — За̀боле ме жљу̏ч од ја̀д на њу̏.

жљу̀чка ж анат *жуч.* — Жљу̀чка ће ми пу̀кне од њѝни бѐсови.

жма̀рци м мн *језа, ӣрнци.* — Свѐ ми жма̀рци ла̀зу ни[з]-сна̀гу. — Појдо̀ше ми жма̀рци о[д]-цтра̀.

жмь̀кне свр *ӣросӣава, сӣава дуже.* — Трѐбе ма̀лко да жмь̀кнем, ју̀тре ме чѐка голема̀ рабо̀та.

жмѝ несв **1.** *куња, чами, ништа не ради.* — По цѐл дьн жмѝ, нѝшта не рабо̀ти. — Жмѝ ко ма̀чка уз огњѝште. **2.** *жмури* (игра: жмурке). — Ськ нека̀ жмѝ Мѝлован. **3.** *чека на једном месӣу, окаӣава.* — Доклѐ ћу да жмѝм овдѐ, а њѐга јо̀ш нѐма. **4.** фиг *сӣава.* — Још ма̀лко нека̀ жмѝ, па ће га бу̀димо.

жмѝе / жмѝје несв в *жми.* — Не да̀вај му сред пла̀дне да жмѝе, кво̀ ће наћа̀ске да рабо̀ти. — О̀ди и жмѝје. — Ал не жмѝје кьд пѝје и кьд га дво̀ри ту̀ђа жена̀.

жмиѐћи / жмијѐћи прил *жмурећи.* — Жмиѐћи ћу га бѝјем. — Жмиѐћи се не о̀ди по глѝбав пу̀т. — Ѝма да излѐзнем уш-Чу̀ку жмијѐћи.

жмијећкѝ / жмијечкѝ прил в *жмиећи.* — Жмијећкѝ ћу збѝрам слѝве и о[д]-тѐбе бр̀же ћу напу̀ним ка̀цу. — То̀ј ће о̀н жмијечкѝ да урабо̀ти, а тѝ ѝзгуби то̀лко врѐме.

жмијећкѝм прил в *жмиећи / жмијећи.* — Ја̀ си се па мѝслим што̀ ли ме па тѐра да о̀дим жмијећкѝм, кьд оно̀ да ме соплетѐ.

жмѝка несв *намигује.* — По̀чел да жмѝка на дево̀јке.

жмѝкне свр **1.** *намигне.* — А̀јде, жмѝкни на ба̀бу да вѝди како̀ зна̀ш да жмѝкаш. **2.** *засвеӣли на ӣрен.* — О̀гењ жмѝкне па се уга̀си, жмѝкне па се уга̀си, нѝкако да се разгорѝ.

жмѝкла ж *она која намигује, намигуша.* — Мѝсли жмѝкла да ће сва̀ки да се ува̀ти на њо̀јно нажмикува̀ње.

жмѝкља м *онај који намигује.* — Којѐ тѝ рабо̀тиш ваздь̀н куде то̀га жмѝкљу?

жмѝчка несв **1.** *ӣовремено намигује.* — Жмѝчка о̀н и на девојчетѝја, а мѝ мѝслимо да јо̀ш нѝшта не знаје. **2.** *ӣреӣери.* — Још ма̀лко жмѝчка о̀гењ, ал-це брзо уга̀си. — Жмѝчка ла̀мпа, досѝпи вој га̀с.

жмичкѝ прил *жмурећи.* — Немо̀ј да ѝдеш жмичкѝ. — То̀ј ћу ја̀ жмичкѝ да урабо̀тим.

жму̀кав, -а, -о *ӣосӣан, лењ.* — Жму̀кав, па пожму̀кав од њѐга нѐма на бѐли свѐт. — Тако̀ј жму̀кав неѐ у ста̀ње ни да опепѐли.

жмукавѐје несв пеј *дрема.* — По цѐл дьн жмукавѐје, а но̀ћу скѝта.

жмука̀н м пеј *ӣосӣанко, лењивац.* — Дову̀че се онѝја жмука̀н, кобаја̀ги ће ни помо̀гне, а ова̀м една̀ глѐда с-о̀чи.

жму̀кла ж пеј *лењивица, ӣуӣубанка.* — Жму̀кло, ѕр̀ни се ма̀лко око тѐбе, да вѝдиш свѐт! — Една̀ глѐда жму̀кла, како̀ ће компирѝ да ти загр̀ћа. — За ту̀ј жму̀клу-е му̀ж ко Дра̀госов: да гу с мо̀кро ју̀же пока̀ра на рабо̀ту!

жму̀кља м пеј *лењивац, ӣосӣанко, ӣуӣубан.* — Кудѐ најдѐ то̀га жму̀кљу, не вѝди ни кудѐ о̀ди, него ће ти пома̀га у косѝлбу.

жму̀кне свр в *жмикне.* — Глѐј кьд му жму̀кне, а тѝ за њѝ, па ги пра̀ти кудѐ ѝду.

жмура̀н м в *жмукља.* — Жѐднога га преко во̀ду прѐведе, а о̀н, жмура̀н, ѝч нѝшта не вѝди.

жмура̀ч м *онај који жмури у игри жмурака.* — Пр̀ви-е запљуну̀л жмурача̀.

жму̀рачки прил *жмурећи.* — Па̀дал си [зато̀ј] што ѝдеш жму̀рачки.

жму̀рка[1] ж в *жмукла.* — Не вѝди коѝе рабо̀ти тај жму̀рка, па ми свѐ млеко̀ ра̀сипа.

жму̍рка[2] несв *жмирка, чкиљи.* — Нешто̍ неје̍ у ред с-о̍чи, поче̍л мло̍го да жму̍рка. **2.** фиг *дремуцка.* — Не спи̍, онако̍ј жму̍рка у кре̍вет.

жмуркa̍ње с гл им од *жмурка.* — Све̍-е учи̍л у[з]-жмуркa̍ње на гаса̍рче.

жму̍рла ж в *жмукла.* — Неје̍ она̍ жму̍рла, са̍мо ти се тако̍ј чи̍ни.

жму̍рне свр **1.** *зажмури на кратко.* — Жму̍рни докле се сакри̍ју деца̍. **2.** *заспи кратко.* — Жмурну̍ ле̍чка, ал ме деца̍ пробуди̍ше.

жму̍рча м пеј в *жмукља.* — Жму̍рчо жму̍рави, куде̍ ћеш тако̍ј жму̍рав у све̍т?!

жму̍цка несв в *жмурка.* — Што̍ ти дете̍ ово̍лко жму̍цка?

жмуцка̍ње с гл им од *жмуцка.* — Не мо̍гу да гле̍дам тој тво̍је̍ жмуцка̍ње.

жму̍чка несв *жмирка, трепери.* — Жму̍чка гаса̍рче, мо̍ра да неје̍ до̍бар га̍с.

жмучка̍ње с гл им од *жмучка.*

жња̍вка несв *жваће споро безвољно.* — Немо̍ј да жња̍вкаш то̍лко, но је̍ђ му̍шки.

жњавка̍ње с гл им од *жњавка.* — Ка-це оду̍чиш од то̍ј жњавка̍ње, да еде̍ш ко чове̍к?!

жње̍ несв *жање.* — Ото̍ше да жњу̍ у орни̍це. — Дошло̍ вре̍ме да се жње̍ овьс.

жње̍је несв в *жње.* — Тико̍мир поче̍л да жње̍је у црве̍нковско, веће̍м је вре̍ме и за на̍с.

жње̍тва ж *жетва.* — У Дерве̍н одавна̍чке поче̍ла жње̍тва.

жо̍љ м *карташка игра.* — По це̍л дьн ни̍шта не рабо̍ту, са̍мо и̍грају жо̍љ.

Жу̍јко м *име вола жујаве боје.*

жу̍љав, -а, -о 1. фиг *чврст, јак, незгодан човек.* — Жу̍љав му̍ж, неје̍ ла̍ко с-ње̍га. **2.** *нажуљан.* — Ка[д]-цту̍ри ра̍нац, а ра̍мо му све̍ жу̍љаво.

жу̍љи несв **1.** *жуља.* — Наме̍сти до̍бро сама̍р да не жу̍љи коња̍ кьд ука̍чиш те̍ј врећети̍не. **2.** *посувраћа кожицу пенису.* — Немо̍ј да жу̍љиш ку̍ре. **3.** фиг *прави се важан.* — На ме̍не ли си нашьл да жу̍љиш па̍тку? **4.** *отеже, извољева, зановета.* — Немо̍ј мло̍го да га жу̍љи, нека̍ урабо̍ти кво̍ сам му река̍л.

жу̍љча м пеј *замлаћена особа.* — Сти̍гал жу̍љча и на сла̍ву да се замлаћу̍је.

жу̍нга несв *наговара, моли, придикује, много прича,* в *цаька.* — Ста̍лно ме нешто̍ жу̍нга, не̍мам си ми̍рку од ње̍га. — Кьд оти̍дем у Ни̍ш, ће̍рка ми жу̍нга, жу̍нга да и̍дем куде до̍ктура.

жунга̍ње с гл им од *жунга.* — До̍дија ми с његово̍ жунга̍ње.

жута̍јка ж зоол *пољска препелица.* — У рженицу, на Момчи̍лово, бе̍ше гњездо̍ на жута̍јку.

жута̍јче с дем од *жутајка.* — Вати̍л сам три̍ жута̍јчета у кладњу̍.

жуте̍је (се) несв *жути (се).* — Дуње̍ поче̍ле да жуте̍ју. — Жуте̍је се у Де̍л Јани̍кина шами̍ја.

жу̍тка ж *жуманце.* — Пи̍рга но̍си ја̍јца з-две жу̍тке. — Ка[д]-це испи̍лу пи̍лићи, пр̍во им даде̍ш да еду̍ жу̍тку, па по̍сле ги ра̍ниш з-бр̍кано ца̍ревично бра̍шно.

жу̍ти бре̍бер м бот *ливадска биљка* Anemone ranuncu loides, в *бребер,* в *бели бребер.*

жути̍ло с *бледило.* — Све̍ га по лице̍ изби̍ло жути̍ло.

Жу̍тине / Жу̍тини с *заселак Жутини.*

Жу̍тинка / Жути̍нчанка м *становница Жутина.*

Жу̍тинска чу̍ка ж мтн *брдо.*

жу̍тински, -а, -о *који припада Жутину или је из Жутина.* — О̍н је жу̍тински зе̍т.

Жу̍тинци м мн *становници Жутина.*

Жути̏нчанин м *становник Жутина.*

Жути̏нче с *дете из Жутина.*

жути̏њкав, -а, -о *жућкаст, бледуњав.* — Омьсти̏ла сам га у жути̏њкаво.

жу̏ткас, -та, -то *жутињкав.* — Пролите̏л ти тија жу̏ткас џемпи̏р. — Бе̏ше жу̏ткас, а ськ је бледиња̏в.

жу̏тко с *бледо, болешљиво дете.* — Отка̏[д]-ци поста̏л такьв жу̏тко?

жутци̏ м мн *врста јабуке.*

жуту̏је несв *одаје жуту боју,* изр: — Жу̏ти жуту̏ју, а црве̏ни путу̏ју.

жџембосува̏ње с гл им од *жџембосује (се).* — Ће ми пла̏ти за то̏ј жџембосува̏ње, а ја̏ га то̏лко тра̏жим.

жџембосу̏је (се) несв *губи (се), нестаје.* — Куде̏ па̏ре жџембосу̏је ни̏ки у ку̏ћу не зна̏е, а не сме̏је ни да га пи̏та. — Куде̏ ми је џемпи̏р жџембо̏сан не зна̏м, не̏ма га, па не̏ма. — Куде̏ се о̏н то̏ј жџембосу̏је са̏м Бо̏г зна̏је, одедну̏ш ко да у зевњу̏ пропа̏дне и не̏ма га.

жџембо̏ше (се) свр *нестане, пропадне.* — Жџембоса̏ше ми негде̏ ку̏ферче, едва̏ га по̏сле најдо̏. — Што-го̏ђ му даде̏ш, о̏н жџембо̏ше, н-уме̏је да чу̏ва. — Жџембоса̏л се, ни̏ки не зна̏је куде̏, стр̏в му се не зна̏је.

З

/за а̏лос/ изр *за спрдњу, за подсмех.* — Ово̏ј дете̏-е са̏мо за а̏лос зда̏дено. — Промени̏ла се, па се напра̏ила за а̏лос.

/за жи̏ву гла̏ву/ ж изр *по цену живота.* — За жи̏ву гла̏ву не̏ће [да] до̏јде куде башту̏, мло̏го га увреди̏ли. — Ни за жи̏ву гла̏ву не да̏ва дево̏јку за Ста̏мена.

/за ко̏њски но̏кат и магаре̏ћи у̏ши/ изр ирон *за мало, за незнатно.* — Побе̏же ти за ко̏њски но̏кат и магаре̏ћи у̏ши, ина̏че би га вати̏л.

/за не да̏ј Бо̏же/ изр *за случај смрти, несреће или невоље.* — Ту̏ј ми-е сва̏ спрема̏ за не да̏ј Бо̏же. — Ушпа̏рај си у̏век неку̏ пари̏цу за неда̏ј Бо̏же.

заа̏ми свр *постане алав, незајажљив на добра,* в *зајами.* — Заами̏л, па би све̏ да-е њего̏во, це̏ло село̏, са̏мо он да жи̏ви.

заа̏нда се свр *заскита се, забориви се, занесе се у неком послу.* — Заа̏нда се по риди̏шта, па не зна̏је да се вр̏не до̏м.

заа̏ндра се свр в *заанда се.* — Заа̏ндра се по малу̏ и н-уме̏је да се вр̏не, а то̏лка рабо̏та гу че̏ка.

заа̏пе свр **1.** *почне брзо де једе.* — Заапа̏ли ко да су ськ из а̏псу. **2.** *загризе, начне па остави.* — Сва̏ку дру̏гу ја̏буку заапа̏л и врљи̏л.

заба̏ви (се) свр *задоцни се, закасни се, задржи (се).* — Што си забави̏л о̏вце да дока̏раш у трлу̏? — За̏бави руча̏к на мои̏ косачи̏ у Стра̏ње.– Залу̏д га че̏кате, ка[д]-це заба̏ви, кој зна̏е ка[д]-ће до̏јде. — Мло̏го се забави̏л и[з]-Село̏. — Забави̏ се у шко̏лу прича̏ећи с те̏бе.

заба̏вља се несв *касни.* — Ста̏лно се заба̏вља, куде го̏ђ да по̏јде.

забавља̏ње с гл им од *забавља се.* — Нави̏комо на њего̏во забавља̏ње куде го̏ђ да га пра̏тимо, па се ви̏ше и не секи̏рамо.

забавува̀ње с гл им од *забавуе (се) / забавује (се).* — Од њего̀во забавува̀ње от-по̀со глава̀ ме ви̇̀ше боли̇̀.

забаву̇̀е (се) / забаву̇̀је (се) несв *касни се, закашњава.* — Сва̀ки дьн се негдѐ ус-пу̀т забаву̇̀е. — Ста̀лно на косачи̇̀ забаву̇̀је руча̀к.

забагрѐје свр *запусти се.* — Немо̀ј да забагрѐјеш на рабо̀ту, како̀ што зна̀ју да забагрѐју ра̀дници. — Забагрѐл, па сьв базди̇̀ на прчѐвину.

заба̀гри свр в *забагреје.* — Забагри̇̀л ко да-е у ко̀чину спа̀л.

забада̀љка ж *игла којом се прибада марама за косу или се њоме учвршћује фризура.*

забаћа̀ва прил *бадава.* — Забаћа̀ва-е иша̀л у шко̀лу, кьд ни до̀бар-дьн н-умѐје да ка̀же.

заба̀зди свр *засмрди.* — Забаздѐ ни цѐлу ку̇̀ћу с ти̇̀ја о̀тров.

заба̀нда се свр **1.** *занесе се неким послом .* — Забанда̀л сам се с-тѐлци у коша̀ру, па не сти̇̀го да до̀јдем поранчкѐ. **2.** *крене неким послом.* — Кудѐ ли се забанда̀ла овако̀ј ра̀но по-малу̇̀?

забата̀лен, -а, -о *запуштен, запостављен.* — Пра̀ен, па забата̀лен на полови̇̀н рабо̀ту. — Забата̀лене лива̀де, њи̇̀ве, пути̇̀шта, дру̇̀мови, ку̇̀ће, све забата̀лено.

забата̀ли (се) свр *запостави, остави, напусти.* — Забатали̇̀л печа̀лбу отка[д]-це ожени̇̀л. — Детѐ забаталѝло шко̀лу, ськ ће з-башту̇̀ [да] но̀си тѐкме у рабо̀ту. — Забатали̇̀л се ду̇̀ич отка̀д му умрѐла жена̀.

заба̀ши свр *сакрије, утаји, прећути, не каже.* — Има̀ да заба̀ши, да му не ка̀же ни̇̀шта за то̀ј. — О̀ће од мѐне све да заба̀ши, ал ја па̀ оди̇̀рим.

забашува̀ње с гл им од *забашује.* — Ако е почѐла са[с]-забашува̀ње, ло̀ше-е почѐла. — Рѐкомо нѐма забашува̀ње, а о̀н па забашу̇̀је.

забашу̇̀је (се) несв *прикрива (се), сакрива, (се).* — По̀ла од то̀ј што-ти-е рекла̀ забаши̇̀ла-е, умѐје она̀ да забашу̇̀је, нѐмај вѐру у њу̇̀. — Нејѐ свѐ за казува̀ње, нешто̀ мо̀ра и да се забашу̇̀је.

забашу̇̀ри свр в *забаши.* — У̇̀век га позна̀јѐм чим нешто̀ забашу̇̀ри.

забезецува̀ње с гл им од *забезецује.* — Да не бѐше забезецува̀ње, тѐше ју̇̀нци дру̇̀ги да ти ку̇̀пи.

забезецу̇̀је свр *заузме, погоди, обезбеди.* — Има̀ [да] гу забезецу̇̀јем, чим попорастѐ. — Забезецува̀л је тој коњчѐ још како ждрѐбе.

забелѐје свр *јави се што беле боје.* — Забелеја̀ше се о̀вце у Остри̇̀ке. — Ка[д]-це у̇̀смивну, забелеја̀ше му се зу̇̀би.

/забелѐје дьн/ изр *сване.* — Кь[д]-забелѐје дьн, це ди̇̀замо за у Предѐње.

/забелѐје снѐг/ изр *падне, обели снег.* — Ју̇̀тре ће забелѐје снѐг, ко̀лко-е ла̀дно.

забелѐје се свр **1.** фиг *сване.* — Забелеја̀л се Бо̀жји дьн. **2.** фиг *обели снег.* — Забелеја̀л се снѐг на Чемѐрник, по ви̇̀сови. **3.** *почне да седи.* — Забелеја̀ли му се бр̀кови и ко̀са.

забељу̇̀згa свр *почне да лупета..* — Кьд забељу̇̀зга, ни̇̀ки гу не мо̀ж трпи̇̀.

забѐре свр **1.** *почне да пада (град, киша).* — Ако забѐре граду̇̀шка, цѐло по̀ље ће утѐпа. **2.** *појури.* — Мо̀тку, па забѐри жга̀дију. — Ако те забѐрем, не-це свр̀ти̇̀ш одону̇̀д Раки̇̀цку реку̇̀. **3.** *брзо путује, појури.* — Забра̀мо ус Купи̇̀нски ри̇̀д, за два са̀та сти̇̀гомо до̀м. **4.** *подврне.* — Забѐри рукави̇̀ кьд рабо̀тиш с-катра̀н, да се не зама̀жеш. **5.** *загноји.* — Кад забѐре тај убацко̀тина, исти̇̀скај вој гно̀ј.

заби̇̀ва несв *побада, набија.* — Заби̇̀вамо ко̀лци, ће гра̀димо о̀грењу.

забѝва се несв *пеūља се, завлачи се.* — Забѝва се и кудѐ му нејѐ мѐсто.

забивȁње с *забијање.* — Пр̀во ѝде забивање кȍлци, па се на њи закову̀ баскѝје, ȍндак до̀јду тȁрабе.

забѝе / забѝје свр *забије, ūободе.* — Ко̀ј забѝе, та̀ј добѝе! — нȁвали нȁроде Мȁрике на кȁрике! — Колȁц се зашѝљи, да се бо̀ље забѝе. — Забѝл нȍву о̀стожу, ју̀тре ће вршѐ.

забѝе се / забѝје се свр **1.** *завуче се, сакрије се.* — Немо̀ј се забѝјеш у четри зѝда, па с нѝкога да не орȁтиш.– Нећѐ крȁва да пасѐ, забѝје се у плȁс, па цѐл дњн едѐ сѐно. **2.** *забоде се.* — Забѝл ми се тр̀н у нȍгу.

забѝја несв *набија.* — Забѝја нȍву о̀строжу, за некѝ дњн трѐбе [да] вршѐмо.

заблȁгни свр **1.** *зашећери, заслади.* — Ел трѐбе кȁву да ти пȍвише заблȁгним. **2.** *оследи се.* — Заблагнѐше ми овѝја колȁчи, с каквȍ си ги прȁила? **3.** *ūосīане слађи.* — Ту̀ри тѐј кру̀шке у слȁму да упрну̀, тњк пȍвише заблагну̀.

заблȁжи (се) свр *омрси (се), ūоједе шīо мрсно ūосле ūосīа.* — Заблажѝла сам ју̀троске после тȍлко врѐме. — Изумѝла сам на постѝ, па се ненȁгодно заблажѝ.

/заблȁжи млекȍ/ изр *наūрави јогурī.* — У̀зни па заблȁжи млекȍ за уз бȁницу. — Ѝмаше кѝсело, па заблажѝ млекȍ.

заблаѝ (се) свр **1.** *ūочне да блеји, заблеји.* — Заблаја̀ше ȍвце књд ги искарȁ на ормȁн, ко да ће на сȍлило. — Ка[д]-це заблаѝ лијарѝца свѐ ȍвце стрчу̀ кудѐ њу̀. **2.** фиг *занесе се, загледа се.* — Кудѐ си заблаја̀л, што не глѐдаш кудѐ ѝдеш. — Заблаја̀л се у Ру̀ску, евѐ, цѐлу гȍдину, вѝше н-умѐје ни дȍм да потрѐви.

заблѐне се свр *загледа се.* — Блѐшча, заблену̀л се у девојчѐ ко да нејѐ видѐл жѐнско.

заблентавѐје (се) свр *занесе (се), загледа се у кога или шīо.* — Већѐм сам заблентавѐла, па не знȁм квȍ рабо̀тим. — Заблентавѐл се у ону̀ј Ордȁну, па не знȁје кудѐ ȍди ни штȍ рабо̀ти.

заблесавѐје (се) свр *залуди (се), занесе (се), зашунīави (се).* — Морѐ, заблесавѐл за ону̀ј То̀кину вртирѐпку, па не знȁје кудѐ му-е главȁ. — Заблесавѐје се такȍј, па не знȁје кудѐ ȍди.

забломбѝра свр *сīави ūломбу.* — Дојдȍше милицȁјци и забломбирȁше зȁдругу.

забобѝка (се) свр *баци (у блаīо шīо), заглави (се) (у блаīу).* — Какȍ забобикȁл кȍла у батлȁк, такȍј ги остаѝл.– Бњш ли морȁ да се забобѝкаш у лȍчку?! — Забобикȁ се у онȍј блатѝште, едвȁ жѝв излѐзо. трп прид **забобикȁн,** -а, -о *заūрљан блаīом.* — Улѐзал си у ку̀ћу са забобѝкане чѝжме, несѝ ги опрȁл. — Нејѐ се ни очистѝла, онакȍј забобѝкана ис-топѝло си отидѐ дȍма.

забогатѐје свр *забогаīи.* — Какȍ тој мȍже да човѐк оеднуш забогатѐје?

забо̀ли свр *разболи се, оболи.* — Од зиму̀ стȁрац ми зȁболе, зȁболе, и, не ѝстера гȍдину, умрѐ.

/заболѝ ме/ изр пеј *баш ме брига.* — Заболѐ ме за њѐга кво рабо̀ти и какȍ му-е.

заборȁви свр фиг *оūросīи.* — То̀ј тепȁње и сњк му не мȍж заборȁви.

заборȁен, -а, -о *заборављен.* — Заборȁен лѐб се не едѐ.

заборȁи свр *заборави.* — Заборȁи квȍ сам ти оратѝла, ко да ти нѝшта несȁм реклȁ. — Заборȁи ме.

заборȁља несв *заборавља.* — До̀бро се бр̀зо заборȁља, злȍ пȁнти дȍвек. — Поцѐти га, он лȁсно заборȁља. — Заборȁља кво гȍђ да вој кȁжем.

забораљȁње с гл им од *забораља, заборављање.* — Пȁти о[д]-ѕабораљȁње.

забр̓за свр *појури, почне нешто на брзину да ради.* — Забрза̓л уш-чепељак, не мо̓ж га сти̓гнемо. — Забрза̓л да ора̓ти, ко да ми све̓ мо̓ж да па̓нтимо. — За̓брза ме те појдо̓ овако̓ј у др̓паво. — То̓-е, ви̓ди се, на збр̓зано уработи̓л.

забри̓чи се свр *почне да се брије.* — Тама̓н се забричи̓, кьд дојде̓ Мари̓чка; ће и̓демо у Цр̓ну Тра̓ву да нами̓римо по̓рез.

забр̓ка свр *замеша, умеша.* — На граба̓ц забрка̓ попа̓реницу, па гу тури̓ да се пече̓. — Забр̓кај на сви̓ње пре̓внину и компири̓, па им си̓пи у ко̓чину.

забр̓кано с *смеша хране за свиње,* в *бркано.* — Да им даде̓ш забр̓кано да еду̓, то̓ј на̓јвише во̓лу.

забрнчи̓ свр *почне да бруји.* — За̓брнча неква̓ маши̓на, па се о̓ћута. — За̓брнча ми у у̓ши тој бр̓нчало.

забро̓и се свр *занесе се у бројању.* — Заброи̓л се, н-уме̓је да ста̓не.

забр̓чка свр *замеша, умеша,* (трп прид: забр̓чкано). — Забрчка̓ попа̓реницу, за по̓ла са̓т це испече̓.– Забр̓чка жена̓ поми̓је, па си̓пе у кори̓то на сви̓ње. — Све̓ што-е забр̓чкано пое̓доше сви̓ње, које̓ јо̓ш да им приси̓пем?

забрчкува̓ње с гл им од *забрчкује.* — Пропа̓до од забрчкува̓ње; забр̓чкај на деца̓, забр̓чкај на прашчи̓на, забр̓чкај на сви̓ње!

забрчку̓је несв *меша, припрема храну (мешањем неке мељавине и воде).* — Са̓лте то̓ј да си рабо̓тим, да забрчку̓јем на сто̓ку и не ва̓дим ру̓ке ис-поми̓је.

забуђаве̓је свр *посатне буђав.* — Немо̓ј бра̓шно да забуђаве̓је у ту̓ј ме̓млу, у ћо̓шку.

забу̓ни (се) свр *збуни (се), смете (се).* — За̓буни ме оно̓ј дете̓, те си не купи̓ ори̓з. — Забуни̓л се пошта̓р, па куде на̓с доне̓л чи̓чину пе̓нзију. — По̓смете ме ба̓ба, па се забуни̓ с-па̓ре.

забуњува̓ње с гл им од *забуњује (се).* — Не̓ма ту̓ј забуњува̓ње, све је чи̓сто како̓ сльза!

забуњује (се) несв *збуњује (се).* — Немо̓ј ме ту̓ј забуњу̓јеш, за то̓лко зна̓м и са̓м! — Забуњу̓је се кьд провла̓чи осно̓ву кро̓з ни̓тке, па да вој помо̓гнем.

забу̓та (се) свр **1.** *завуче (се), сакрије (се).* — Забута̓л се у цр̓ге, па спи̓ ко уте̓пан. — Кьд нешто̓ тако̓ј забу̓та, три дьна не мо̓ж га на̓јде. **2.** фиг *набије.* — Забу̓там вој га у ду̓пе (*псовка*).

забу̓тан, -а, -о **1.** *скривен.* — Кој даньс зна̓је куде̓ је забу̓тан ср̓п од ла̓ньску жњьетву. **2.** фиг *сметен, будала.* — Сви зна̓ју ко̓лко е он забу̓тан, са̓мо се ти̓ пра̓иш да не зна̓еш.

забутува̓ње с гл им од *забутује (се).* — Досади̓ше ми о̓вце с тој забутува̓ње по грма̓к.

забуту̓је (се) несв *скрива (се), завлачи (се).* — Ста̓лно нешто̓ забуту̓је по џе̓пови. — Забуту̓ју се гове̓да по шиба̓к. — Питу̓јеш ме: „Куде̓ је Драги̓ња?“ Ете̓ гу та̓м забуту̓је се по ћо̓шке.

забу̓чка свр *почне да бучка млеко.* — Тамьн забучка̓ млеко̓, они̓ ме вика̓ше да изле̓знем.

забуша̓ва несв *избегава да ради.* — Зна̓е мло̓го да забуша̓ва, зато̓ј га др̓ж на о̓ко.

забу̓ши свр *превари, закине.* — Отво̓ри о̓чи да те Џида не забу̓ши кьт купу̓еш. — Едну̓ш ли ме-е забуши̓л.

за̓ваћа[1] ж *свађа, мржња, завада.* — Уме̓је о̓н да напра̓ви за̓ваћу, а по̓сле кобаја̓ги ће ги ми̓ри. — Несьм чул за туј за̓ваћу. — Немо̓ј се ме̓шаш у њи̓ну за̓ваћу.

заваћа² несв *прави свађу, посвађа.* — Умеје она убаво да заваћа људи.

заваћа се несв *свађа се.* — Задорица, са свакога се заваћа.

заваћање с гл им од *заваћа² (се).* — Ако почне заваћање, ти одма побегни.

заваћување с гл им од *заваћу(ј)е се.* — Несам за заваћување, ако мож тој да решимо с-лепо.

заваћуе (се) / заваћује (се) несв *посвађа (се), свађа (се).* — Она ги заваћује, она ги и мири. — Са свакога се заваћуе, таква му семка.

завали (се) свр **1.** *изрази захвалност, захвали (се).* — Завали на Бога што те неје утепал ка-те ватил да краднеш! — Завали им се одма јутредьн за тија помоћ. **2.** *нагне (се), утоне.* — Тој требе малко да се завали, да му се потури кајла. — Завалил се у кревет, па не мисли да се диза. — Завалила му се пуна кола у јеругу, не мож ги извуче ни ш-четверак, мора ги претовара. — Завалила се у снег, не мож се дигне. **3.** фиг *обљуби.* — Вали се да гу завалил негде некад ка[д]-цу били сами.

завалија м *сиромах, јадник, несрећник, болесник.* — Кво да работи јадан завалија, остал бе[з]-жену, с три детета на врат: ни да ги чува, ни да иде у работу, неје за нигде.

заваља несв **1.** *наваљује, нагиње, обара.* — Ка[д]-дуне северинко, све заваља метловине. **2.** *обљубљује.* — Заваља како коју стигне ко пастув.

заваља се несв *заноси се, тетура се, пада.* — Нешто ми неје добро, све се заваљам кьд одим.

заваљање с гл им од *заваља (се).* — Навикал на заваљање ка[д]-цеди.

заваљување с гл им од *заваљу(ј)е (се).* — Брига некога за његово заваљување по путишта.

заваљуе / заваљује несв в *заваља (1, 2).* — Дува ветар, па заваљуе све живо (**1**). — Пазете се од њега, тија мангуп заваљуе девојке (**2**)!

заваљуе се / заваљује се *заноси се, тетура се.* — Пијан, па се зављуе кьд оди, докле се не скрндоше у неку јеругу.

заварка свр *сачува.* — Заварка малко паричке, те ми добро дојдоше да платим траварину.

заварка се свр *причува се, припази се.* — Човек се заварка о[д]-тешку работу ако оће још малко да поживи.

заваркан, -а, -о *сачувано.* — Овој-е од оној заваркано сиренце.

заваркување с гл им од *заварку(ј)е (се).* — Нема ништа о[д]-ѕаваркување, овдека се работи мушки.

заваркуе (се) / заваркује (се) несв *чува (се), пази (се), штеди.* — Заваркујем дрва, да ги не изгорим, још неје прошла баба-Марта. — Јошке се заваркуем, боли ме рана од аперацију. — Заваркуј се од онога Јованчинога унука, виш колки-е апаш.

завата несв **1.** *захвата.* — Завата воду за стоку. **2.** фиг *запрема.* — Аков завата шесе кила. **3.** фиг *почиње да се инфицира.* — Заватала га нека бољка, а не знае како да се лечи. — Заватал га грип, немој да му приодите. **4.** фиг *разгорева се (ватра).* — Ако гу огењ па завата, нeће од колибу ништа да остане!

завата се несв **1.** фиг *лепи се.* — Немој, смола се завата за руке, ће се умажеш. **2.** фиг *прихвата се неког посла.* — Завата се свашта да работи, а после не постиза. **3.** фиг *распаљује се (ватра).* — Суво лисје, па се огењ брзо завата. **4.** фиг *дружи се.* — Заватал се с мангупи, сьг се не мож раскачи од њи.

заватање с *захватање.* — Уморил се од заватање воду о[д]-долњи кладанац, нека га неки одмени.

завáтен, -а, -о **1.** *захваћен.* — Водá е завáтена у бýре. **2.** фиг *заузет.* — Рýке вој завáтене с-тéсто. — Свé панúце су завáтене, ниеднá прáзна. **3.** фиг *верена (девојка).* — Сáмо њу не глéдај, онá-е завáтена, од овéј дрýге ћéв ти којý óћеш.

завáти свр **1.** *захвати.* — Заватúл сам вóду у котлé. — Завáти ми вóду од Никóлин клáданац кьд прóодиш накуд Ракúцку рекý. **2.** фиг *заузме.* — Заватúла сам рýке с-тéсто, не мóгу [да] ти помóгнем. **3.** *узме.* — Заватú мáлко мáсло из бýчку, да обúђнем каквó-е. — Завáти с ложúцу пóвишке слáтко од купúне. **4.** фиг *накваси.* — Кúша ни зáвати рукóљке у Кúтку, бојм се це скáпу. — Зáвати ни још на Рóмански рúд, па ни до дóм све ýшљепа кúша. **5.** фиг *удари.* — Заватúл га с прýчку прекó ýши, па му ýво уцрвенéло. **6.** *захвати, ухвати (ватра).* — Кошáру им заватúл óгењ, изгорé ко барýт. **7.** *ушије овлаш.* — Завáти ми с конáц овóј што ми се сцелúл рукáв. **8.** *причврсти.* — Завáти шамúју с катáнку, да ти се држú.

завáти се свр **1.** *посвађа се, дохвати се.* — Заватúли се некáд око међý, па ни ськ не орáту. **2.** фиг *ради неки посао, прихвати се посла.* — Заватúли се з-брáњé дрвá, не мóж да дóјду. — Вúдим заватúл си се с-рабóту, а тéо да поорáтимо нештó. — Заватúл се да рабóти голéм посьл, па затóј нејé доодúл лéтоске.

завéк / завекá прил *заувек.* — Писáла му у вóјску: „Завéк сам твојá!“, па отишлá за дрýгога. — Овáј кýћа е напрáвена завекá.

зáвет м *заветрина, заштићено место.* — Иди у зáвет, да тс вéтар тýј не прокóрма.

зáветан, -тна, -тно *заштићен, заклоњен од ветра.* — Тóј ти-е зáветно мéсто, ветрóви га пребацýју.

завéтина ж *сеоска слава.* — Идемо на завéтину, на Голéму Госпоину, на Ивáновицу, на зáпис.

завúва несв **1.** *лелече, нариче над (за) покојником, плаче, реди,* в *завија.* — Завúва до бóга за умрéлога брáта. — Завúва за Стоилка, па устýра. **2.** *утопљава, повија, огрће.* — Завúва у лýлку детé, пошлá куде њóјни. — Завúвај ноћóм децá да се не открúју и наѕéбну. **3.** *завија (пас).* — Нештó Ђýма цéл нóћ завивá.

завúва се несв *покрива се, утопљава се.* — У овýј леденúцу трéбе се дóбро завúваш да не оѕéбнеш.

завивáње с **1.** *нарицање, лелек, плач.* — Тóј нејé плакáње, тó-е завивáње. — Од завивáње грýди ће исцéпи. **2.** *увијање, утопљавање.* — Не помáга ни завивáње, стáлно во[j]-е лáдно. **3.** *завијање паса, животиња.* — Зúмени сáмо слýшам завивáње вýкови по Тврди брéг.

завúвка ж *покривач,* в *покривка (1, 2).* — Есú ли понéла завúвку за детé (**1**)? — Зимýске ћу ткáем завúвке: црге и постéљке, овéј ни већéм пролитéле (**2**).

зáвидан, -дна, -дно *завидљив.* — Млóго су зáвидни, на свé ни завúду.

/за вúдело/ *док је још дан.* — Дојдé још за вúдело.

завидльк м *завист, сујета.* — Ће поцрцају од завидльк. — О[д]-ѕавидльк ће ме жúву поедý.

завúја несв в *завива,* **1.** *плаче, реди за покојником.* — Кьд пóчне да завúја ис пáмет да те искáра. **2.** *умотава, увија, покрива.* — Завúја детé у постúлци.

завúја се несв *умотава се, увија се, покрива се.* — З-двe црге се завúја и па му лáдно.

завијáње с гл им од *завија (се),* **1.** *нарицање, плач за покојником.* — Млóго ми-е тéшко од њóјно завијáње. **2.** *умотавање, утопљавање.* — Трéбе дóбро завијáње са-шáлови на овýј ладнóћу да те не пробúва студенúца.

зави̍је свр **1.** *почне да реди за покојником, почне да нариче.* — Ка[д]-ѕави̍је на гро̍бје, сва̍ се натр̍њим. **2.** *закука, залелече.* — Доо̍ди ми да зави̍јем од му̍ку, па ни̍кад не ста̍нем. **3.** *покрије, ушушка.* — Зави̍ до̍бро дете̍ да му не студи̍.

зави̍је се свр *покрије се, утопли се.* — Да̍ј [ј]ош едну̍ посте̍љку да се де̍да зави̍је, да му неје̍ ла̍дно.

/зави̍је у цр̍н пово̍ј/ изр **1.** *пребије, истуче.* — Ће те зави̍ју до̍ма у цр̍н пово̍ј што не̍си дошал це̍лу но̍ћ. **2.** *сахрани.* — Дабо̍гда те ма̍ти у цр̍н пово̍ј зави̍ла (*клетва*).

завију̍тка ж *кривина.* — Оцми̍ни куде дру̍гу завију̍тку. — Иза̍ дру̍гу завију̍тку-е њи̍на коша̍ра, ту̍ј се кри̍ју ти̍ја мангу̍пи.

зави̍ка (се) свр *почне да виче, развиче се, разјари се.* — Кьд неки̍ за̍вика поза ме̍не, пре̍паде ме. — Зави̍ка̍л се ко Здра̍вко за спр̍жу (*изр*).

зави̍ри се свр *накупи се вода, направи се вир.* — Завири̍ла се река̍, мо̍ж се ба̍њамо. — Завири̍л се изво̍р, са̍мо да се изби̍стри вода̍, па да зава̍тимо да пи̍јемо.

завирува̍ње с гл им од *завирује (се).* — Мло̍го пољьк и̍де завирува̍ње, залаби̍ла вода̍.

завиру̍је (се) несв *сабире се вода правећи вир.* — Ста̍нча ће завиру̍је во̍ду у топи̍ла за гр̍снице. — Напра̍и и̍спус да ти се вода̍ не завиру̍је. — На не̍колко пре̍глабине нис-пу̍т завиру̍је се вода̍, тре̍бе се отко̍па да оти̍ца у доли̍ну.

зави̍рчи се свр в *завири се.* — Завирчи̍ла се вода̍, не мож се пре̍јде с ко̍ла.

завирчува̍ње с гл им од *завирчује се.*

завирчу̍је се несв в *завирује се.* — Ту̍ј су голе̍ме ба̍ре, вода̍ се ста̍лно завирчу̍је.

за̍вис м *завист.* — Све̍ се осуши̍ла о[д]-ѕа̍вис. — Не мо̍ж да жи̍ви о[д]-ѕа̍вис.

завитла̍ва (се) несв *измотава се, шали се.* — Нашьл з-деца̍ це завитла̍ва. — Поче̍ла и деца̍ да га завитла̍вају.

завитлава̍ње с гл им од *завитлава (се), шала, измотавање.* — О̍збиљно да ора̍тимо, зае̍би завитлава̍ње.

завитла̍нција ж в *завитлавање.* — Завитла̍нција ги тако̍ј дока̍ра до сва̍ђу.

зави̍тли свр **1.** *испосвије, замахне,* в *исповрти.* — За̍витли ми оно̍ј гребу̍љче, па у ба̍ру. — Мо̍ре, кьд га зави̍тлим, ће одлети̍ одону̍д реку̍. **2.** *заврне (рајбер да затвори).* — Зави̍тли дола̍п. — Зави̍тли капа̍к на вра̍та да не ула̍зу коко̍шке.

завитло̍ше свр у аугм знач: *завитли.* — Ћу те завитло̍шем, па у чи̍чине та̍рабе.

завла̍чи свр *заврши дрљање орања.* — Завлачи̍мо ора̍ње у Момчи̍лово, па да прео̍димо да о̍ремо на Вител.

завлачува̍ње с гл им од *завлачује.* — Тре̍бе да попра̍јмо дрља̍чу за завлачува̍ње.

завлачу̍је несв *дрља орање.* — Дань̍с завлачу̍јемо у Стра̍ње оно̍ј о̍всиште.

заво̍ј м *кривина на путу.* — Голе̍ма стрмина̍, па заво̍ј до заво̍ј, докле искочи̍мо на Крста̍тицу.

за̍воран / за̍ворањ м *гвоздени клин који се провлачи кроз привој на јарму и руду на воловским колима или на саоницама.* — Да неје̍ за̍ворањ, воло̍ви не би̍ могли̍ да вучу̍ ко̍ла.

за̍вран м в *заворан / заворањ* (Златанци). — Кьд ту̍риш за̍вран у про̍цеп, мо̍ра да про̍јде и крос приво̍ј, па та̍г да и̍де двоја̍нка.

за̍врат фиг *испаштање туђих грешака* — Ко̍ј што̍ од ва̍с да урабо̍ти, све̍ ме̍не за̍врат. — Ти̍ не у̍чиш у шко̍лу, а ме̍не за̍врат.

завржди̍ свр **1.** *почне да зуји.* — За̍вржда неко̍ мото̍рче у Кукули̍нци. **2.** фиг *баци.* — Кьд завржди̍ ка̍мен, чак на Клису̍рку. **2.** фиг *ошамари.* — Немо̍ј ти завржди̍м едну̍ преконо̍сницу!

завр̍же (се) свр **1.** *завеже (се), увеже (се), замрси (се).* — Завр̍жи Пла̍вку за ја̍сле. — Завр̍жи шами̍ју, па да поо̍димо у Село̍. — Ја ћу напра̍им ју̍жице, а ти завр̍жи сно̍пје да ги здѐнемо у крсти̍ну. — Завршали се ко̍нци, не могу да ги распра̍им. **2.** фиг *направи се скучница.* — Заврза̍ли се ку̍чићи по ку̍чку, па пра̍ју чу̍до по сока̍к. — Заврза̍ла се ку̍чка, бесу̍је се.

заврза̍ло с *оно чиме се нешто или неко везује, конопац, уже, улар.* — Ку̍че пре̍јело заврза̍ло и побе̍гло.

завр̍зан, -а, -о трп прид од *заврже.* **1.** *завезан.* — Ко̍њ-е завр̍зан за сли̍ву и нара̍њен. **2.** фиг *сплетен.* — Пу̍т кро[з]-живо̍т му е завр̍зан, не зна̍је куде̍ и̍де. **3.** фиг *онемогућен.* — Не мо̍ж га при̍ми на посьл, завр̍зане му ру̍ке. **4.** изр: **завр̍зан езѝк** *ћутљив.* — Завр̍зан му ези̍к, па не ора̍ти. **5.** изр: **завр̍зан чове̍к** *суртук.* — Које̍ мо̍ж да урабо̍ти завр̍зан чове̍к? **5.** изр: **завр̍зани ку̍чићи** *спарени пси.* — Це̍л но̍ћ бесне̍ју по сока̍ци завр̍зани ку̍чићи.

заврзло̍ с в *заврзало.* — Одне̍л и заврзло̍ и шта̍нглу ишчупа̍л, па побе̍гал.

заврзо̍љак м *чвор две завезане нити, наставак.* — Немо̍ј да се ви̍ду ти̍ја заврзо̍љци на цемпи̍р.

заврзо̍љка ж *чвор, наставак, узица.* — Да̍ј ми ти̍ја кона̍ц, да напра̍им заврзо̍љку, да завр̍жем вре̍ћу с компири̍.

заврзо̍тина ж *оно што је умршено, завезано.* — Да не бе̍оше оне̍ј заврзо̍тине с ко̍нци, по̍брзо би га испле̍ла.

заврзува̍ње с гл им од *заврзу(ј)е (се).* — Пра̍им ју̍жице за заврзува̍ње сно̍пје.

заврзу̍е (се) / заврзу̍је (се) несв **1.** *завезује (се), везује (се).* — Ко̍ј га заврзу̍е, ти̍а ће га одврзу̍е. — Едьн га заврзу̍је, дру̍ги га одврзу̍је. — Ја га одврзу̍ем, оно се заврзу̍е. **2.** фиг *паре се (пси).* — Заврзу̍ју се пцети̍шта по ку̍чку.

завр̍ља свр **1.** *почне да баца.* — За̍врља ма̍лко се̍но на сто̍г, па си отиде̍. **2.** фиг *почне да пада (снег).* — За̍врља ју̍троске о̍ситан сне̍г, па ста̍де.

заврља̍чи свр у ауг и пеј знач: *баци.* — За̍врљачи торбиче̍, па о̍трча по малу̍ с-врсници̍.

завр̍љен, -а, -о *забачен.* — Село̍ им завр̍љено иза Чеме̍рник, и̍ч ми се та̍м не и̍де.

завр̍љи свр *остави, напусти.* — Заврљи̍л негде̍ кесе̍р и са[г]-га од ме̍не ца̍ка. — Заврљи̍л ку̍ћу у село̍, побе̍гал у гра̍д. — Скро̍з заврљи̍л уче̍ње.

завр̍не свр **1.** *подврне.* — Заврни̍ рукави̍, да ги не ума̍жеш с ла̍јна кьд ри̍неш коша̍ру. **2.** *окрене.* — Заврну̍л му ру̍ку, па га би̍л. — Ћу му завр̍нем ши̍ју ко на коко̍шку. — Заврну̍ гу, па во̍ј га ви̍ко о[д]-ѕа̍д. **3.** фиг *врати.* — Завр̍ни гове̍да да не и̍ду у ту̍ђ овьс. **4.** фиг *почне, удари (непогода).* — За̍врну ки̍ша, ћс наки̍снемо. — Тьг па за̍врну да ду̍ва ве̍тар и но̍си сне̍г у о̍чи. **5.** фиг *како ко пожели. како се коме прохте* — Не тре̍бе ми столи̍чка, ја се̍днем куде̍ завр̍нем. — Истепа̍ше ме Млачишта̍ни, те̍па си ме ко̍ј како завр̍не.

завр̍не се свр *окрене* се. — Завр̍ни се да ви̍дим, на грби̍ну си се с нешто̍ упрска̍л. — Тре̍бе ли да завр̍нем ду̍пе, да ме ебе̍ ко̍и си како о̍ће, ел да се бо̍рим с те̍ј а̍ле?!

/завр̍не ши̍ју/ изр *дотера у ред.* — Заврну̍л му ши̍ју, па ськ слу̍ша.

за̍врт м *окретај.* — Још едьн за̍врт и зашра̍фено-е.

завр́та (се) несв **1.** *сврта (се), одомаћи (се).* — По цел дьн се до́ма не завр́та. — Уз ре́ку ваздь́н о́вце завр́та. **2.** *множи (се), запати (се).* — Мо́ра де-е она́ неки́ баксу́з кьд вој се ни сто́ка у коша́ру не завр́та. **3.** *штеди.* — Пара́ му се не завр́та. — При ње́га се раки́ја не завр́та. **4.** *окреће.* — Не заврта́ј ми гузи́цу ка[д]-ти ора́тим! **5.** *заврће, зашрафљује.* — Ни шра́в н-уме́је да заврта, а ће се ку́ћи. **6.** фиг *врти, лаже* . — Не мо́гу да поднесе́м да га една́ профу́књача око пр́с завр́та. **7.** фиг *смирује се, скрашава се.* — Дуну́л севери́нко, ку́че се не завр́та.

заврта́љка ж *завртањ, шраф.* — Куде́ ми се де́ну заврта́љка о[д]-то́чак?

заврта́ње с гл им од *заврта (се).*

завр́ти (се) свр **1.** *сачува, уштара.* — Куде ње́га се пара́ не мо́ж заврти́. — Заврте́ ма́лко си́рнеце за у коси́лбу. **2.** *запати, сачува.* — Сто́ку ни́какo да заврти́. — Заврте́ли едну́ јуни́чку и крме́. — Заврте́ла сам едну́ пле́ћку слани́ну да ни се на́јде ус-про́лет. **3.** *одомаћи се.* — Откако́ се она́ заврте́ куде на́с, не прокопса́мо. — Бе́ше заврте́ла едно́га Лебеђа́нина, па се о́беси.

/заврти́ ши́ју/ изр *убије.* — Ако га ва́нем, ћу му заврти́м ши́ју!

за́вртка¹ ж *шраф, навртањ.* — Куде́ ми се де́ну за́вртка на ко́ло, не ли́ ту́ј дось́г бе́ше?

завр́тка² свр **1.** *почне да вртка, упреда нити вуне.* — Завртка́ла сам клу́бе, еве́ ти врете́на па ти довр́ткај. **2.** *заврти што.* — За́вртка чи́гру и по́ла са́т се врте́ по аста́л.

заврто́тина ж *замајан човек.* — Ел дојде́ до́м она́ј заврто́тина?!

заврто́ше (се) свр **1.** *завитла.* — Кьд заврто́шем ову́ј ви́лу, ћу гу вр́љим чак куде Ми́љковци. **2.** фиг *уштара, сачува.* — Н-уме́је да заврто́ше ни преби́јени гро́ш. **3.** фиг *смири се, скраси се.* — Заврто́ши ду́пе, па у́зни нешто́ од ко́рис да рабо́тиш. — Заврто́ши се едну́ш и ти́ до́м.

завр́ћа (се) несв **1.** *заврће, навр́ће.* — Завр́ћај шра́в докле га не зашра́виш! **2.** *заустави.* — Завр́ћај во́ду, на́пуни се бу́ре! **3.** *окреће се од некога или нечега.* — Ко́ј се ма́трак завр́ћа кьд ме ви́ди?

/завр́ћа гла́ву/ изр: *окреће се од некога или нечега.* — Како́ да му збо́рим, кьд завр́ћа гла́ву од ме́не чи[м]-ме ви́ди.

заврћа́ње с гл им од *заврћа (се)* — Ту́ј тре́бе ја́ко заврћа́ње, да се до́бро зашра́ви да држи́.

завруће́је свр *постане вруће.* — Дана́с и́ма да завруће́је, же́жница да се напра́и.

завру́ћи свр *постане вруће, настане врућина.* — Кьд завру́ћи, гове́да да запла́ндите у пла́ндиште у Бобата́ло, куде ре́ку. — Оедну́ш ми за́вруће у гла́ву ко да ми неки́ сипа́л жа́р.

заврша́ља несв *завршава.* — Гле́да да си заврша́ља своју́ рабо́ту. — Јо́ш две́ ви́ле и заврша́љамо сто́г. — Заврша́ља те́кничку шко́лу.

заврша́ља се несв **1.** *завршава се изградња чега.* — Заврша́ља се пу́т крос Ка́чар. **2.** *окончава се.* — Ово́[ј]-е гро́бје на Дру́м и ту́ј се заврша́ља на́шо скита́ње по бе́л све́т.

завршаља́ње с гл им од *завршаља се.* — Ко́лко ти тре́бу још па́ре за завршаља́ње ку́ћу.

завужди́ свр *почне да зуји.* — Завужди́ па ста́не, завужди́ па ста́не, не́ће мо́тор да па́ли.

зага́ђа (се) несв **1.** *изнољева, изналази.* — Ста́лно нешто́ зага́ђа. — Те зага́ђа ми за ово́ј, те зага́ђа за оно́ј, ни́кад вој ни́шта неје́ по́таман. **2.** *угађа (се) коме.* — Како́ да вој

човек загађа, кьд вој ништа нее по вољу. — Загађа вој, загађа, и па вој нее арно. — Тражи бабетка да вој се загађа.

загађало с *зановеталo*. — Да знаш кое-е она загађало, требу ти дебели живци ко тојага.

загађање с гл им од *загађа*, **1.** *извољевање, зановетање*. — Дојадне ми с тој загађање, те овој еде, те оној не еде. **2.** *угађање, удовољавање прохтевима*. — Немам више живци за загађање на никога. Од нас ти-е толко згађање, више н-умејемо. — Иди там куде си навикал на згађање, ми тој не знамо.

загађување с гл им од *загађује*, в *загађање (1, 2)*. — Цел живот само слушам његово загађување (1). — Научила га мати на загађување, па и на жену загађује (2).

загађује несв **1.** *зановета, извољева*. — Нек си она загађује кво оће, ти си работи како умејеш. **2.** *угађа, испуњава прохтеве*. — Кво она заиска, он вој загађује, сьл да се не љути.

загаздеје св *постане газда, обогати се*. — Човек не мож да загаздеје за едну годину.

загази св *угази задњи део обуће*. — Што си такој загазила ципеле, што ги не обуваш како требе?

загазување с гл им од *загазује*. — Еднуш ла сам му викала за тој загазување, и па исто!

загазује несв *угазује задњи део обуће*. — Све што обује, она загазује, ништа не чува обувке.

загар м *пас*. — Имам два опасна загара. — У авлију ники не смеје да улезне, ће га растргну загари.

загаспе св *угаси се*. — Пази да ти огењ не загасне. — Скроз загасло огњиште.

загасњување с гл им од *загасњује (се)*.

загасњује (се) несв *гаси (се)*. — Почел огењ да загасњује, тури му неко куберченце, нека клаи. — Сировице се загасњују, тури му неку суву сучку!

загилка св *почне да голица, заголица*. — Загилка ме нешто на грбину, да неје бробињак. **2.** фиг *заинтересује*. — Загилка ме с туј причу, па остадо до крај да гу чујем.

заглави св фиг *заборави се у каквом друштву*. — Синоћке добро заглавимо у кафану.

заглавка ж *уметак, кајла*. — Бе[з]-заглавку не мож да уцврстиш држаљу на секиру.

загладнеје св *постане гладан*. — У воду човек брзо загладнеје.

заглеђување с *загледање*. — О[д]-ѕаглеђување нема вајда. — Па тој заглеђување, па тој ујдурисување несьм још видел.

заглеђује несв *загледа*. — Што ме такој заглеђујеш, несьм рогат?! — Заглеђује ни са сваку страну ко да смо нешто криви.

заглеђује се несв **1.** *загледа се у некога или нешто*. — Девојка се на време заглеђује о[д]-цваку страну. **2.** *загледа самога себе*. — Сваки час се заглеђује ко да-е владика. — Заглеђује се ел убав.

заглибавен, -а, -о *упрљан, умазан блатом, глибом*. — Дојде до колена заглибавен да се заѕвериш.

зглибави (се) св *раскаља (се), заглиби (се)*, в *заглоби (се)*. — Да докарамо дрва докле га не заглибави. — Заглибави се у Китку, остаде ми една чижма у глобило.

заглобен, -а, -о **1.** *заглибљен.* — Кола ми осташе заглобена у Блато. **2.** *затворен, кажњен.* — Бил је заглобен у Лесковац, ал га брзо пустили.

заглоби (се) свр **1.** *заглиби (се).* — Коњ му се заглобил у блато, едва га извукомо. **2.** *казни, затвори.* — Заглобили га у нишки КП дом. **3.** фиг *уђе у сумњив посао.* — Заглобил се зет с тај трговину, па никако да се одглоби.

заглобување с гл им од *заглобује (се).* — Реко му да се пази од заглобување.

заглобује (*се*) несв **1.** *заглибљује (се).* — Туј, преко Дининицу, кьд удари на Блато, који не знаје лако се заглобује у потресуљу. **2.** *хапси, затвара.* — Навикал да га заглобују, па тај за свaки собор напраји неки џумбус.

заглупавеје свр *заглупави.* — С њега ако се дружиш, мож само да заглупавејеш.

заглуши (се) свр *отупи слух, оглуви.* — Уши ми се заглушиле од кречетало у воденицу. — Не дирај држдевњака: ако писне, ће те заглуши. — Заглуши ме с тој чукање, па однечу.

загмаца (се) свр *загаца.* — Загмацал у блато до колена, па гази ли гази, не мож се изгмаца. — Немој негде да се загмацаш у потресуљу, ћу те утепам. — Загмацал се до колена.

загмацан, -а, -о трп прид *умазан блатом.* — Дојде човек загмацан у блато до гушу.

загмацување с гл им од *загмацује (се).* — Ружили смо га толко за загмацување, и па дојде и-школу загмацан.

загмацује (се) несв *гаца по блату, прља се блатом, тоне све дубље у блату.* — Немој се загмацујеш кьд одиш нис-тој калиште, него пробирај посуво.

загмури (се) свр *загњури (се).* — Загмури пердашку у воду да се закисне. — Загмури се и ти у воду да се окупаш.

загмурување с гл им од *загмурује (се).* — Нема купање бе[з]-загмурување.

загмурује (се) несв *загњурује (се), потапа (се).* — Оној пиле се стално загмурује у воду, затој ли се вика гмурац?

загњаса свр фиг *почне да једе халапљиво.* — Загњасал ко да-е из апсу излезал.

загњете (се) свр **1.** *завуче (се).* — Загњете се у собу, па по цел дьн нешто рти. — Загњете нос у књигу и ништа га не интересује. — Куде си се тој загњел, излази овам?! **2.** *заглави* (*се*). — Добро га загњети, да не мож да мрдне.

загњетен, -а, -о *завучен, сакривен.* — Куде је срп загњетен, те га нема на своје место?

загњита (се) несв **1.** *завлачи (се).* — Загњита се куде телчина. **2.** фиг *радознао.* — Загњита нос у свако грне.

загњитање с гл им од *загњита (се).* — Какво-е тој стално загњитање по собе кьд требе нешто да се работи?!

заговни свр фиг *забрља, упропасти штогод.* — Идем да пропраљам тој што-е онија мајстор заговнил.

заговњари свр в *заговни.* — Све што узне у руке, заговњари.

загоди свр *угоди.* — Голем баксуз, тешко да вој неки загоди. — Кој ће да га загоди на дањшњи народ?!

заголи (се) свр *обнажи (се), разголити (се).* — Заголи му дупе, па га исплачи еднуш добро, да те запанти!– Кво си толко заголил наћве (*велика задњица*), срам ли ће на народ показуеш? — Ка[д]-це заголи, дупе вој свитне и ич гу неје срам.

загољува̀ње с гл им од *загољује (се).* — Па̀ти о[д]-ѕагољува̀ње, куде по̀јде, мо̀ра се заго̀ли.

загољу̀је (се) несв *обнажује (се), разголићује (се).* — Што туј загољу̀еш па̀тку, нѐје те сра̀м?! — Што̀ вој то̀ј трѐбе да се загољу̀је оно̀лко?

заго̀н м *уски простор у трли или појати где се музу овце.* — Докару̀ј ги едну̀ по едну̀ у заго̀н, да ги измузѐм. — Ће про̀јдеш та̀м како овца̀ у заго̀н (*изр*)!

заго̀рен, -а, -о *загорео.* — Дала̀ ми све заго̀рен лѐб.

загорѐтка ж *шећерне штанглице са сусамом, посластица коју су проносиле „кулунџије" и „бомбонџије".*

загори̇̀ свр **1.** фиг *јако се ужели нечега.* — Загорѐла ми уста̀ без во̀ду. — Загорѐ цѐл дьн без во̀ду. **2.** *ужели се жене, односно мушкарца.* — Би̇̀л у во̀јску, па загорѐл дибиду̀с. — Ода̀вно вој му̀ж отиша̀л у рабо̀ту, загорѐла-е да ће пу̀кне.

загоро̀тина ж *загоретина, загорели део.* — Сви узо̀ше у̀баво, мѐне запа̀де загоро̀тина.

загорува̀ње с гл им од *загорује.* — Тепси̇̀че о[д]-ѕагорува̀ње све поцрнѐло.

загору̀је несв *загорева.* — Ел надушу̀јете, нешто̀ на огѐњ загору̀је.

загорчува̀ње с гл им од *загорчу(ј)е.* — Не мо̀ж се едѐ о[д]-ѕагорчува̀ње.

загорчу̀е / загорчу̀је несв **1.** *горчи по мало.* — Загорчу̀је ко да-е загорѐло. **2.** *чини горким, несносним, тешким.* — Живо̀т ми он загорчу̀је. — Ча̀ј о[д]-туј травку̀ пома̀лко загорчу̀је.

загра̀ден, -а, -о трп прид *заграђен, ограђен.* — Загра̀дена вода̀ з-бу̀сје и напра̀ен ви̇̀р за топи̇̀ла. — На̀ша авли̇̀ја-е загра̀дена з-баски̇̀је.

заграђува̀ње с гл им од *заграђује.* — А по̀сле до̀јде заграђува̀ње.

заграђу̀је несв *ограђује.* — Реши̇̀л да заграђу̀је слива̀к. — Мо̀ра се гро̀бје заграђу̀је о[д]-цто̀ку.

загревува̀ње с гл им од *загреву(ј)е (се).* — Отидѐ ми зача̀с дѐсет ко̀ла дрва̀ за загревува̀ње.

загреву̀е (се) / загреву̀је (се) несв *греје (се), затопљава (се).* — Загреву̀е се с раки̇̀ју. — Како̀ загреву̀је ови̇̀ја тво̀ј шпо̀рет? — Тѐшко се загреву̀је ова̀ј амбари̇̀ја.

загрѐпци м мн *остаци од повесма после влачења гребенцима; ситнија вуна којом се ткају черге,* в *поздер (2).* — Загрѐпци су̀чемо на шиљак. — Загрѐпци ни по̀сле слу̀жу за ута̀к. — Неки̇̀ са[с] загрѐпци пу̀ну јеста̀ци (Горње Гаре).

загри̇̀ба несв **1.** *гребе.* — Ка[д]-це зака̀шљем, загри̇̀ба ме у гу̀шу. **2.** *скупља.* — Загри̇̀ба бра̀шно по на̀ћве да ги очи̇̀сти. **3.** фиг *има сметње.* — Не ра̀ди ти ко̀ло до̀бро, негдѐ загри̇̀ба.

загриба̀ње с гл им од *загриба.* — У̀зни гребу̀љу, па на загриба̀ње сѐно у Бу̀ђину пади̇̀ну.

загри̇̀жљак м *огризак.* — Разврља̀л сву̀де по пу̀т загри̇̀жљаци од ја̀буку.

загрка̀веје свр *промукне,* в *загртавеје.* — Загркавѐ вазду̀н вика̀ећи по говѐда.

загр̀кне свр **1.** *западне у грло,* в *задргне.* — Нешто̀ ми загркну̀ло у гу̀шу, не мо̀гу се иска̀шљем. **2.** *изгуби глас, добије храпав глас.* — Загркну̀л ми гла̀с, едва̀ ора̀тим.

загр̀не свр **1.** *огрне, заштити, утопли.* — Нема̀ с кво̀ да се загр̀нем, у̀тепа ме кишети̇̀на. **2.** *огрне земљом, окопа.* — Не пости̇̀го докле бѐше у̀баво врѐме да си загр̀нем компири̇̀. **3.** *загрли, пригрли.* — Прича̀мо тако̀ј, прича̀мо, по̀сле гу ја̀ загрну̀ и цуну̀. — Кьд гу о̀н за̀грну, тьк видо̀мо ко̀лко-е са̀ти. — До̀јди ми у нару̀чје да те ба̀тка

загр̍не. **4.** *обухвати.* — Загну̍ла тој што-е њо̍јно и отишла̍. — Загр̍ни те̍ј гра̍њке, па на дрвни̍к да се иструпу̍.

загр̍не се свр **1.** *огрне се.* — Загр̍ни се с нешто̍ кьд изла̍зиш на сту̍д. **2.** *загрли се.* — Загрну̍ли се ко бра̍ћа, па поју̍ ли поју̍.

загрњува̍ње с гл им од *загрњује (се).* — Компири̍ стаса̍ли за загрњува̍ње.

загрњу̍је несв **1.** *огрће нечим.* — Сва̍ки ча̍с гу загрњу̍е с ће̍бе, она̍ га па одри̍та. **2.** *загрљује, грли.* — Жена̍ му-е, нек си гу загрњу̍је ко̍лко о̍ће. **3.** *окопава кромпир.* — Три дьна-е куде на̍с ла̍ни Си̍ка загрњува̍ла компири̍.

загрњу̍је се несв *огрће се, утопљава се.* — Н-уме̍је и̍ч да се загрњу̍је, него и̍де разголи̍здрен.

загро̍зи (се) свр *згади (се).* — За̍грозе ми од зеле̍не сли̍ве. — За̍грози ми се ти̍ја чове̍чина кьд га видо̍ на кво̍ ли̍чи.

загртаве̍је свр *огртави, промукне, охрапави му глас.* — Не пи̍ ла̍дну во̍ду, ће загртаве̍јеш!

загрта̍ви свр в *загртавеје.* — Загртаве̍л па едва̍ орати. — Загтаве̍л на петле̍ гла̍с, па сме̍шно поје̍.

загр̍ћа несв **1.** *огрће земљом, окопава.* — Ко̍на загр̍ћа компири̍ на Голе̍ми ри̍д. — Сама̍ це̍л дьн на њи̍ву загр̍ћа компири̍. **2.** *утопљава, штити од чега.* — Не̍ма с кво̍ да те загр̍ћам, ча̍ском си тр̍кни до̍м докле неје̍ удари̍ла по̍јака ки̍ша. **3.** *грли.* — Загр̍ћа о̍н и дру̍ге же̍нске, не са̍мо те̍бе.

загр̍ћа се несв *огрће се, утопљава се.* — Нека̍ се загр̍ћа како тре̍бе, да гу студени̍ца не прокор̍ма.

загрћа̍ње с гл им од *загрћа (се).* — И̍демо на загрћа̍ње компири̍, а ти̍ чу̍вај до̍м. — Ће те ви̍камо ка[д]-до̍јде вре̍ме за загрћа̍ње.

загрцњува̍ње с гл им од *загрцњује се.* — Вати̍ла сам стра̍ од његово̍ загрцњува̍ње.

загрцњу̍је се несв *често се загрцне.* — Загрцњу̍је се сва̍ки ча̍с, стра̍ ме да се не загу̍ши.

загуди̍ свр фиг *дуне снажно, заковитла мећава.* — Кво̍ ће рабо̍тиш без дрва̍ кьд загу̍ди зима̍?

/загу̍ди севери̍нко/ изр *дође зима.* — Неси̍ још набра̍л дрва̍, а сьл што не загу̍ди севери̍нко.

загу̍зи (се) свр *истури огољену стражњицу, скине панталоне, задигне сукњу.* — За̍гузи га, па га све̍ с пру̍чку преко ду̍пе и̍шиба. — Ич гу неје̍ сра̍м, загу̍зи се куде сти̍гне.

загузува̍ње с гл им од *загузује (се).*

загузу̍је (се) несв *огољује стражњицу, скида панталоне, задиже сукњу.* — Загузу̍је дете̍ да мо̍чка. — Немо̍ј се ту̍ј загузу̍јеш поред пу̍т, прооду̍ људи, ће те ви̍ду.

загу̍лен, -а, -о фиг *тврдоглав, блесав, незгодан.* — Не мо̍ж ни̍шта да урабо̍тиш са[с]-загу̍лени љу̍ди.

загу̍ли свр **1.** *почне да гули.* — Загули̍л кору̍ на бу̍ку, па мазгу̍је ли мазгу̍је. **2.** фиг *посуврати кожицу на пенису.* — О̍ћеш да ми га ма̍лко загу̍лиш (пеј *ништа ми не можеш*)? — Мо̍ж ми га са̍мо загу̍ли (пеј *ништа ми не може*).

загуља̍н м *задрта особа,* в *загуљара.* — Да ми не изла̍зи ви̍ше на о̍чи ти̍ја загуља̍н, ел ћу га згро̍мим.

загуља̍ра ж/м *недотупавна, задрта особа, будала.* — Само̍ још једну̍ш да ми до̍јде та̍ј загуља̍ра и̍ма гу уте̍пам. — Загуља̍ро загу̍љеста, ћу те исце̍пим ко брашњи̍в ца̍к.

загу̍љен -а, -о, в *загулен*. — Кои-е могал да зна̍е да је он то̍лко загу̍љен чове̍к.

загу̍љес, -та, -то *задрт, недотупаван*. — Он ти-е загу̍љес до ко̍рице, неје̍ на̍шо дру̍ство.

загуљо̍тина ж **1.** в *загуљара*. — Нашла̍ загуљо̍тина да ме свету̍је. — Не мо̍гу с туј загуљо̍тину да изле̍знем на кра̍ј. **2.** *глупости, бесмислице*. — Вазда̍н при̍ча неке̍ загуљо̍тине, не мо̍ж се ни̍кад окасве̍ти.

загуљува̍ње с гл им од *загуљује (се)*. — Ту̍ј не̍ма загуљува̍ње, рабо̍та-е о̍збиљна.

загуљу̍је (се) несв фиг *замлаћује (се), заноси (се), глупира (се)*. — Немо̍ј га ви̍ше загуљу̍јеш, загуља̍ро една̍! — Н-уме̍је о̍збиљно да ора̍ти, съ̍л се загуљу̍је.

загу̍сти свр *постане опасно*. — Къд за̍густи, о̍стаи ме и по̍беже.

зада̍ва несв *наређује, даје задатке*. — Зада̍ва-ни кои̍ ће кое̍ ју̍тре да рабо̍ти. — Какъ̍в је то̍ј учи̍тељ: ни̍шта не зада̍ва на деца̍ да у̍чу?!

зада̍ва се несв *ствара се, појављује се*. — Зада̍вају се о̍блаци отку̍д Орло̍вац, ће вр̍не ки̍ша.

задава̍ње с гл им од *задава (се)*. — Не̍ма шко̍ла бе[з]-задава̍ње зада̍ци.

зада̍вен, -а, -о *задављен*. — Бил је зада̍вен ка[д]-цу га нашли̍.

зада̍ви се свр *загрцне се*. — Не ломо̍ти док еде̍ш, це зада̍виш.

зада̍вља несв **1.** *гуши, усмрћује дављењем*. — Та̍ј ве̍штица зада̍вља деца̍ која̍ не слу̍шају. **2.** *задаје*. — Ел ва̍ш учи̍тељ зада̍вља дома̍ћи зада̍ци?

зада̍вља се несв *гуши се док једе*. — Па̍зи га до̍бро, дете̍ се зада̍вља къд еде̍.

задавља̍ње с гл им од *задавља (се)*. — Съ̍к е пора̍сал, не̍ма ви̍ше задавља̍ње къд еде̍.

зададе̍ се свр *појави се, створи се, настане одједном*. — Задали̍ се о̍пасни о̍блаци нат Пла̍ну, ће уда̍ри ки̍ша. — Зада̍де се чове̍к го̍ре, на раскр̍сје, а јо̍ш га не̍ма да про̍јде нис-пу̍т.

зада̍не свр *задахне, запахне*. — Ка[д]-те зада̍не, не траи̍ се (*не може да се поднесе, издржи*).

за̍дањ, -дња, -дњо *последњи*, в *зађан*. — Доша̍л за̍дањ и за њега не сти̍же зејти̍н.

заде̍ва (се) несв *задиркује (се), изазива*. — Сва̍ки дъ̍н заде̍ва деца̍. — Не заде̍вај се, ка[д]-те не заде̍вам!

задева̍ње с гл им од *задева (се)*. — До̍бро сам га измездри̍л за задева̍ње, ви̍ше те не̍ће заде̍ва.

заде̍вка (се) несв у дем знач: *задева се*. — Немо̍ј да се заде̍вкате, јо̍ш сте мале̍чки, тре̍бе се чу̍вате ко бра̍ћа.

задевојчува̍ње с гл им од *задевојчу(ј)е (се)*. — Пр̍во мо̍ра да до̍јде задевојчува̍ње, па тъ̍к жени̍лба.

задевојчу̍е / задевојчу̍је несв *од девојчице чини девојку*. — Нека̍ гу ма̍ти задевојчу̍е докле е вре̍ме.

задевојчу̍е се / задевојчу̍је се несв *постаје девојка, израста у девојку*. — Још се неје̍ била̍ задевојчи̍ла, дошли̍ То̍зини да гу про̍су.

задевува̍ње с гл им од *задевује (се)*. — Њего̍во задевува̍ње по̍сле иско̍чи на плака̍ње.

задеву̍је (се) несв в *задева (се)*. — Задригу̍за, съ̍л се задеву̍је са сва̍кога.

заде̍ља свр **1.** *почне да деље*. — Задеља̍ про̍цеп, па ме поме̍тоше деца̍ с неко̍ стења̍ње. **2.** *засече дрво*. — Шума̍р заде̍ље бу̍ку, па гу о̍ндак ш-чу̍к марки̍ра. **3.** *обележи дељањем*. — Задеља̍ сва̍ку бу̍ку коју̍ ћу обаљу̍јем зиму̍ске. **4.** *зашиљи, заоштри*. — Ел за̍деља ви̍ше ти̍ја ко̍лци?! — Задеље̍ј ми пла̍вез да пи̍шем.

задѐне (се) свр *почне да задиркује.* — Задѐне детѐ, па извучѐ ду̏пе, а онȍ изедѐ тепа̏ње. — Ка[д]-це с тѐбе па̏ задѐне, а ти̏ га шакачки преко р̏њку.

зади̏ја (се) свр **1.** *задахне, запахне.* — Немȍј те су̏нца зади̏ја, ȍдма ће у̏мреш. **2.** *задише се.* — Немȍј тȍлко да трчи̏ш, це зади̏јаш. — Зади̏ја се човѐк одѐећи о[д]-Целȍ у[з]-жу̏тинску Чу̏ку.

задиљи̏в, -а, -о *који се гуши при дисању, асматичан.* — Не мȍж ȍн да ти кȍпа, млȍго-е задиљи̏в.

зади̏на ж/м *зидина, остатак зидане грађевине.* — Од Ви̏дићеви су осталѐ са̏мо зади̏не, свѐ ги чу̏ма покоси̏ла.

зади̏ра (се) несв *задиркује се, изазива, подбада.* — Зади̏ра све рѐдом, ни̏кога не оста̏ља на ми̏р. — Ста̏лно се зади̏ра, а пȍсле ровѐ кьд га би̏ју. — Зади̏ра се з-деца̏ у шкȍлу, ич не миру̏је.

задира̏ње с гл им од *задира (се).* — Научи̏л на задира̏ње, па се са сва̏кога задирку̏је докле му ду̏пе не изедѐ ба̏ницу.

задиргу̏за м *онај што друге задирује, изазива.* — Ти̏ја задиргу̏за нѐће ви̏ше детѐ да ми зади̏ра, ћу га снѐмам.

зади̏рка (се) несв у дем знач: *задира (се).* — Кој смѐје да ми детѐ зади̏рка? — Ако се ȍн зади̏рка, ти̏ се не зади̏ркај, па ће преста̏не.

задиркȍја м *онај који задиркује друге.* — С тȍга задиркȍју ћу ла̏сно: цига̏нски — прекȍ пр̏лицу.

задиркува̏ње с гл им од *задиркује (се).* — Од њи̏но задиркува̏ње мȍж сва̏шта да изле̏зне.

задирку̏је (се) несв у дем знач: *задирује (се).* — Ста̏лно гу задирку̏је кьд гу срѐтне. — И она̏ се с њѐга задирку̏је.

зади̏рне свр *изазове, подбоде.* — Нека ме јȍш едну̏ш зади̏рне, па ће ви̏ди свȍј огреја̏ш.

зади̏рне се свр *почне да задиркује.* — Зади̏рне се, па побѐгне, трѐбе неки̏ ста̏лно да га бра̏ни.

задиру̏је (се) несв *задиркује (се).* — Куде гȍђ да и̏де, сва̏кога задиру̏је.

за̏дња кȍла с мн *задњи трап воловских кола.* — Растȍчи за̏дња кȍла, ће докару̏емо сѐно сьс двоја̏нку, уш-чепеља̏к.

за̏дња поврата̏љка ж *штап којим се регулише кретање задњег вратила.* — Са[с] за̏дњу поврата̏љку затѐзам оснȍву ка[д]-ткаем.

задњачѐ с **1.** *задњи део воловских кола.* — Приву̏чи задњачѐ да ста̏вимо кȍла. **2.** *задњи део дасака које затварају канате на воловским колима.* — Задњачѐ се расква̏ло, трѐбе га попра̏иш.

за̏дњашан, -шна, -шно *последњи.* — Бѐше за̏дњашан, а ськ поглѐј куде је искара̏л бразду̏.

за̏дњи, -а, -о *последњи,* в *заdњи.* — Отидѐ му за̏дњи вȍз. — Овȍј вој-е за̏дњи вȍз да се ожѐни.

за̏дњиште с *леђа код џемпера и сличних плетенина.* — Пȍбрзо ће исплетѐш за̏дњиште, не и̏тај тȍлко.

за̏дњо прил *последње.* — Овȍј ти-е од мѐне за̏дњо, нѐце више пога̏ђамо.

за̏дњо кроснȍ с *основно вратило на разбоју за ткање.* — На за̏дњо кроснȍ се намоту̏е оснȍва.

задова̀ља (се) несв *задовољава (се).* — Неје̇ он чове̇к што се задова̀ља с-едън пр̀с, ѐће це̇лу ша̀ку.

задо̀ми (се) свр *закући (се), скући (се).* — Све сам одрабо̀ћува̀ла да ги ошколу̀ем, да ги задо̀мим. — Еднӱш да ви̇дим да су се задоми̇ли, ви̇ше ми ни̇шта не тре̇бе. — Мо̀ра да му помо̀гнемо да се задо̀ми.

задо̀р м *онај који изазива свађу.* — Да неје̇ они̇ја Милути̇нов задо̀р, деца̀ би се убав̀о слага̀ла.

задо̀рица м *онај ко друге стално дира, кавгаџија.* — Голе̇м задо̀рица, ста̀лно некога̀ р̀чка и зади̇ра.

задо̀рљив, -а, -о *особина онога који изазива свађу.* — Поста̀л нешто̀ мло̀го задо̀рљив.

задорџи̇ја м в *задор.* — Пречука̀ли на ри̇д оно̀г задорџи̇ју.

задра̀па се свр *почне грубо да се чеше.* — Задрапа̀ло се ку̇че од бу̀је, тре̇бе га напра̀шимо.

задр̀гне (се) свр *западне у грло, загрцне (се).* — Ће му задр̀гне сва̀ки за̀лок што-е од на̀шо кра̀л. — Не ора̀ти кьд еде̇ш, ће ти задр̀гне. — Мале̇чко дете̇ се ла̀ко задр̀гне ка[д]-ци̇са. — Задргну̀л се с-кру̀шку остри̇ку.

задргњува̀ње с гл им од *задргњује (се).* — Препа̀дне ме ста̀лно с то̀ј задргњува̀ње.

задргњу̀је се несв *загрцњује се.* — Че̇сто се тако̀ј задргњу̀је.

за̀дре свр *уђе (у чији посед).* — Па задр̀л у на̀шо с-ора̀ње, баџа̀ва му ла̀ни орати̇мо.

задре̇ме свр *задрема.* — Задре̇ме од у̀мор ко мачо̀р ус ку̀бе.

задр̀жи се свр **1.** *задоцни, закасни.* — Задржа̀ се куде Про̀нини, па не сти̇го до за̀одак. **2.** фиг *буде жив.* — Тике едно̀ вој се дете̇ задржа̀ло.

задржува̀ње с гл им од *задржује (се).* — Ре̇комо: не̇ма задржува̀ње, и па̀ се задржа̀мо до које̇ вре̇ме.

задржу̀је (се) несв *задржава (се). касни (се).* — Задржу̀је ми дете̇ бес по̀требу. — Немо̀ј ме задржу̀јеш ка[д]-це жу̀рим. — Не̇ћу с њега у Преде̇не, он се мло̀го задржу̀је по кафа̀не.

задрибан̀да ж/м *задрта особа.* — Куде̇ ћеш с-ту̀ј задрибан̀ду да излѐзнеш на кра̀ј.

задри̇гне свр *угоји се, добије подваљак.* — Си̇гурно неје̇ од ло[ш]-живо̀т задри̇гал.

задригу̀је несв *подригује.* — Нешто̀ сва̀ки ча̀с задригу̀је.

задригу̀за м в *задиргуза.* — Свако̀г ли ће чьчне ти̇ја задригу̀за.

задрљаве̇је свр *добије крмељ у очима.* — Не ви̇ди ко̀лко е задрљаве̇ла, а ме̇не ви̇ка несьм се оми̇ла.

задрљаву̀је несв *хвата се крмељ у очима.* — О̀чи нешто̀ поче̇ле мло̀го да ми задрљаву̀ју.

задр̀њка свр **1.** *позвекне, зазвечи.* — За̀дрњка ли то̀ј звона̀ц на гове̇да ел ми се у̀чини? **2.** *почне да гунђа, да звоца.* — Задр̀њка тако̀ј од ра̀ну зо̀ру, па до тавнину̀, н-уме̇је да ста̀не то̀ј Ди̇нино др̀њкало.

задр̀па свр *почне да цепа.* — Јо̀ш неје̇ облѐкал чеши̇ре, ве̇ћ ги задрпа̀л.

задр̀па се свр *почне да се чеше.* — Задрпа̀л се ко да га е о̀ложа подлази̇ла.

задрта̀ви свр *посенили.* — Остаре̇л, па задртаве̇л. — Кво̀ ће питу̀јеш задртаве̇лога ста̀рца.

за̀друга ж *продавница.* — Да ми ку̀пиш га̀с и зејти̇н у за̀другу.

задру̏ска свр *почне да удара, да треска.* — Неки̏ ми ономáд зáдруска на врáта сред нóћ, па се и̏згуби. — Задрускáше кóла нис-пу̏т, и пробуди̏ше ме.

заду̏ва свр *почне да дува.* — Задувáл северúнко, све ме прóкорма кроз гу̏њче.

заду̏дњи свр *почне да дудњи, да грми.* — Зáдудња откуде Власи̏ну, не сти̏го ни рукóљке да збе̏рем, дојдѐ ки̏ша.

заду̏је (се) свр *набрекне од влаге.* — Ће заду̏је, пóсле га не мóж извáдимо. — Насипá вóду у кáцу, да заду̏је докле сти̏гну сли̏ве. — Некá се кáца заду̏је, пóсле ће си̏пемо кóмине.

заду̏јен, -а, -о *набрекао, надут.* — Штó је фу̏збал овóлко заду̏јен, ће пу̏кне.

заду̏ља свр **1.** *убије, утепа.* — Ма, трéбсше да га заду̏љам са секи̏ру кьд га вати̏ у мој шумáк. **2.** Изр: — Штó лелéјка зaљу̏ља, тóј мати̏ка заду̏ља (*изр*).

заду̏ма свр **1.** *заговори.* — Зáдума ме с њојне бри̏ге, па забораи̏ куде сам пошлá. **2.** *почне да прича, заприча.* — Зáдума ми за моéга побрáтима, ал ми не и̏сприча свѐ.

заду̏ши свр *отежа дисање, загуши.* — Задуши̏ло ме овóј врéме, едвá тр̏кам.

зáдушина ж *оморина, запара.* — Уватúла некá зáдушина, не мóж се ди̏ше, кáмо ли рабóти.

/зáдушна бáба/ изр *плачљива, цмиздрава особа.* — Сáмо цми̏здри тáј зáдушна бáба. — Онá-е куде нáс зáдушна бáба.

задушувáње с гл им од *задушује (се),* мед *астма.* — Пáти од задушувáње.

задушује (се) несв *загушује (се), тешко дише.* — Овóј га времи̏ште задушу̏је, едвá се држи̏. — Задушу̏је се кьд óди уш-чепељáк, ел кьд рабóти.

зáђан, зáђња, зáђњо *последњи, задњи,* в *задањ.* — Кво гóђ да рабóти, óн ти-е зáђан. — У шкóлу е билá у зáђњу клу̏пу. — Зáђњо детé им нáјубаво.

заебáва несв *понижава, вређа.* — Не мóж ме ни̏ки заебáва, не дáвам.

заебáва се несв *заноси се, зеза се, змлаћује се.* — Заебáва се тикé онакóј, за свóј грóш. — По цéл дьн се заебáва, нéће ни с пр̏с да мáкне. — Кој óће нек се заебáва, ја си и̏дем да рабóтим.

заебавáње с гл им од *заебава (се), завитлавање, замлаћивање, вређање.* — Довдѐ ми је ви̏ше од њи̏но заебавáње!

заéбан, -а, -о *незгодан,* в *зајебан.* — Пази̏ кво рабóтиш с њéга, млóго е заéбан човéк.

заебáнт м *онај који воли да се шали.* — Голéм заебáнт.

заебáнција ж **1.** *шала* — Тéра на заебáнцију. **2.** *проблем.* — Шали̏мо се док се шали̏мо, пóсле испáде голéма заебáнција.

заéбе (се) свр **1.** *остави, напусти.* — Заебáл рабóту, дошáл си дóм. **2.** фиг *превари (се), пређе (се).* — Кој ће га заéбе некá се повáли. — Кој га слу̏ша, у̏век це заéбе.

заебóтина м **1.** *лош, незгодан човек.* — Тó е еднá заебóтина, ни̏шта с њéга нéце договóриш. **2.** фиг *незгодна, шкакљива ствар.* — И̏спаде тóј тéшка заебóтина, кóј се надáл.

заедѐ се свр **1.** *почне да се хаба, троши, круни.* — Заéла се óска, несу̏ кóла подмазу̏вана редóвно. **2.** фиг *почне да се свађа.* — Заéла ме је откáд-цам овдѐ дошлá и ськ ме јóш едѐ.

заéдница ж *неподељено имање које користи цео род подједнако,* в *заједница[2].* — Чувáмо говéда дóле, на ливáде, у заéдницу.

заéднички[1], -а, -о *који припада свима који чине заједницу.* — И̏мамо заéднички шумáк, а сечѐ си кои̏ какó óће.

за̀еднички² прил *нао̄ола, ио̄ йола.* — Ову̀ј лива̀ду несмо̀ делѝли, њу за̀еднички ко̀симо. — За̀еднички рабо̀ту на ку̀ћу.

за̀едно прил *заједно.* — За̀едно смо ишлѝ у шко̀лу, за̀едно чека̀ли девојчетѝја.

заезѐри се свр *зајезери се.* — Сма̀кну се со̀спа у реку̀ и за̀езери се вода̀.

заенгѐри се свр *крене, уйӯти се.* — Заенгерѝл се у Цр̀ну Тра̀ву по ову̀ј вруħѝну, ко да не зна̀је ко̀лко е прѝпртo кьд се вр̀ħа.

заесѐни се свр *дође јесен.* — Пројдо̀ше компирѝ, обра̀мо слѝве, за̀есени се, а њега још нѐма.

за̀ецка (се) свр фиг *йочне да јекйи, руца, йлаче.* — За̀ецка оеднѝуш детѐ, сувитлѝла га мешѝнка. — За̀ецка се жена̀, па нѝкакo да ста̀не.

заецко̀ја м *онај који замуцкује йри говору.* — Не да̀вај на заецко̀ју да вѝше заецку̀је, ел кьд га ја̀ забѐрем ѝма зача̀с да се оħутѝ.

заецкува̀ње с гл им од *заецку(ј)е.* — Не мо̀ж се одвѝкне од заецкува̀ње.

заецку̀е / заецку̀је несв *замуцкује.* — Немо̀ј да ми заецку̀еш, но ора̀ти ко што се ора̀ти! — Досьг неѐ заецкува̀л, от ка-це препа̀дал, почѐл да заецку̀је.

за̀ецне свр *замуцне.* — Још едну̀ш нека̀ за̀ецне, па ħе дру̀кше ора̀тимо!

зажѐгри свр *сйави жегру йошйо је увео вола у јарам.* — До̀бро зажѐгри воло̀ви, да се некѝ не изо̀тне док вучѐ уш-чепеља̀к.

зажегрува̀ње с гл им од *зажегрује.* — Ако неѐ научѝл зажегрува̀ње, како̀ ħе во̀ди воло̀ви?

зажегру̀је несв *сйавља жегру волу на јарам.* — Како̀ га то̀ј зажегру̀јеш, кьд жегра̀ неjѐ улѐзла у полѝчку?

зажежѐ свр *ужеже до усијања.* — Зажежѐ ма̀ше на жа̀р, па на њи ту̀ри шиħѐрче ко̀лко да замирѝше, тако̀ј запржу̀је шѐрбет.

зажѐни се свр *зайочне йрийреме за удају, односно женидбу.* — Заженѝла се То̀дора, па ни вика̀ше да ни питу̀ју за момка̀.

за̀жди свр *йобегне.* — Па̀зи да ти говѐда не уштр̀кљају на вруħѝну, па за̀жду уз тѝја рѝд, не мо̀ж ги по̀сле сабѐреш. — Заждѐ у шума̀к и нѝки га вѝше не видѐ све до даньс.

заждѝми свр *йобегне.* — Чим про̀јде ра̀дно врѐме, заждѝми уш-Чу̀ку — до̀м. — На̀љути се на мѐне, па за̀ждими уш-чепеља̀к, не мога̀ га стѝгнем.

зажљувѐ свр *йочне да глође, једе.* — Зажљувѐ ја̀буку, па пљу̀не.

зажмѝ свр **1.** *задрема.* — Зажма̀л ко со̀јка на ју̀говину (*изр*). — Зажма̀л ко мачо̀р ус ку̀бе. **2.** фиг *засйи.* — Ка[д]-ħе се едну̀ш смр̀кне да зажмѝм? **3.** фиг *умре.* — Чу̀ем и ча-Чѐда наħа̀ске зажма̀л. — Кьд дѐда зажмѝ, ја̀ ħу га премѐним. **4.** *зажмури.* — Зажмѝ кьд улѐзнем у со̀бу, пра̀ви се да спѝ.

за̀жње свр *йочне да жање.* — У по̀ље зажњѐли, куде на̀с, бо̀гами, јо̀шке ħе причѐка.

зажу̀љен, -а, -о в *загуљен.* — Немо̀ј си то̀лко зажу̀љен, послу̀шај по̀старога.

зажу̀љи свр **1.** *йосувраӣи (кожицу на уду).* — Зажуљѝл ку̀ре. **2.** *зашијави, йос̄ане йврдоглав.* — Зажуљѝл, па о̀ħе да е свѐ на његово. — Зажуљѝл дондѐ, сви да му се кла̀њају. **3.** изрази изазивања: — Мо̀ж са̀мо да ми га зажу̀љи. — Нек до̀јде да ми га зажу̀љи (итд у знач: *нишйа ми не може*).

зажуљо̀тина ж/м в *загуљойина.* — Што се не на̀јде некѝ да претѐпа ту̀ј зажуљо̀тину.

зажуљување с гл им од *зажуљује (се), замлаћивање.* — Кој ће слуша његово зажуљување?

зажуљује несв **1.** *посувраћује.* — Зажуљује патку, ко да само он има. **2.** *петља, замлаћује се.* — Немој млого да га зажуљује, нека одработи како смо оратили.

/зажуљује га/ изр *беспосличи, губи време.* — По цел дьн га зажуљују дом. — Други ће работи, а он нека га само зажуљује.

зажуљује се несв *замлаћује се.* — Кво-гођ да га питаш, само се зажуљује.

зажутеје свр **1.** *почне да добија жуту боју.* — Кьд зажутеје Тврди брег, ете гу зима.

/зажутеје јесен/ изр *дође јесен.* — Брзо ће јесен зажутеје, да си дрва докарамо на време.

зазалек прил *мало.* — Остало ми брашно тике зазалек.

заздравеје свр *зацели, оздрави.* — Ка[д]-ти заздравеје нога, па ће играш лопту.

заздравување с гл им од *заздравује.* — Ће потраи заздравување докле вој све не заздравеје рана.

заздравује несв *оздравља, опоравља се, зацељује.* — Заздравује вој нога куде се утепала.

зазими свр *дочека зиму.* — Теј цвеће не мож туј да зазиму, ће измрзну.

зазира (се) несв **1.** *боји се, прибојава се, зазире.* — Сви зазирају од њега, две жене-е сатрл. **2.** *загледа пажљиво.* — Зазира ме стално кво сам обукал. — Кво се толко зазираш, ко да си пошьл по невесту?

зазирање с гл им од *зазира (се).*

заѕавни свр *зазвони.* — Кьд ме удари, заѕавне ми уво.

заѕверен, -а, -о *збуњен.* — А што стоиш туј такој заѕверен?

заѕвери се свр *збуни се.* — Оноличьк човек да онакој млого работи да се заѕвериш.

заѕверување с гл им од *заѕвери се.* — То-е, бре, за заѕверување кое ми све етрва наказува.

заѕверује се несв *збуњује се, чуди се.* — Заѕверуј се ти колко оћеш, он ти откара вола ис-кошару!

заѕвони свр *зазвони.* — Које ми уво заѕвони?

заѕебне свр *назебе.* — Обукуј се добро, кьд заѕебнеш после-е касно.

заѕивли свр *заплаче.* — Кьд заѕивли н-умеје да стане.

заѕида свр *зазида.* — Заѕидал прозор на доњу собу.

заѕидан, -а, -о *зазидан.* — Ськ је пенџер заѕидан.

заѕидување с гл им од *заѕидује.*

заѕидује несв *зазидава* — Заѕидује ајат спрома пут.

заѕиђување с гл им од *заѕиђује.* — Завршил је са заѕиђување, ськ ће малтерише.

заѕиђује свр *зазидава.* — Цел дьн заѕиђује едьн пенџер.

заѕинѕави свр *заплаче,* в *заѕинѕи.* — Чим му реко да иде у говеда, одма заѕинѕави.

заѕинѕи свр *заплаче,* в *заѕинѕави.* — Заѕинѕил о[т]-цабајле, па му нешто није по вољу.

заѕипа свр *загази у дубок снег.* — Заѕипал кро[з]-соспу, не мож да излезне.

заѕира (се) несв *загледује (се), пажљиво посматра.* — Куде гођ да иде, стално нешто заѕира. — Заѕира девојчетија по собори, решил це жени. — Заѕира по грнци и панице. — По вaddьн се такој заѕира у огледало ко снашка.

засирање с гл им од *засира (се)*. — Дојади ни с тој засирање по грнци и панице.

засирување с гл им од *засирује (се)*. — Стра ме од његово засирување.

засирује (се) несв *заглеђује (се)* — Засирује и куде требе и куде не требе. — Засирује се у сваку женетину, ко да неје видел жену. — Засирује се са сваку страну.

засре (се) свр *упиљи (се)*. — Научил у сваку дувку да засре, затој га и викају засридувка. — Тија засре и куде му неје место. — Засре се добро у стакло, па тък појде ис куħу.

засридувка ж/м *онај који свуда завирује, ситничар*, в пример под **засре**. — Не могу од засридувку ништа да сакрием.

засрне свр *погледне, надгледне*. — Не мож а да не засрне у свако котле и паничку. — По[д]-цваку сукњу ħе засрне тија поцукњар.

засрħа (се) несв *загледа (се)*. — Ете га над ајат, засрħа нешто око четверак. — Засрħа се нешто млого у огледало о[д]-цабајле. — Немој се млого засрħа, него нека узне гребуљу, па у сено.

засрħање с гл им од *засрħа (се), загледавање, завиривање*. — Навикал на засрħање у сваку паницу. — Засрħање там, засрħање овам, ко да ħе најде ебем ли га кво.

засрħување с гл им од *засрħује (се)*. — Изгубимо оволко време у засрħување по подрум и па га не најдомо.

засрħује (се) несв *загледује (се)*. — Кој те ђавол онолко засрħује туђа жена?! — Кво-ме толко засрħујеш, неħе ли ме просиш? — Куде гођ да иде, у понешто се сьл засрħује.

заилалек прил *нимало, мало, малчице*. — Немам више од благоту ни заилалек. — Неħе ти тај стипса даде ништа заилалек.

заиљави несв *тврдоглаво настоји да оствари циљ*. — Кьд он нешто заиљави, има тој да буде, па бог! — Заиљавил це жени, па бог!

заиљи (се) свр *загледа (се), упиљи (се)*. — Заиљила у нас, па само буљи, да случајно нешто не пропушти. — Заиљил се у девоку, не дава вој ни да мрдне.

заиљување с гл им од *заиљује (се)*. — Кво оħеш с тој толко заиљување?

заиљује (се) несв *упорно пиљи, упорно гледа*. — Заиљује у сваку лозу, да нема компирове бубаљке да се појавиле. — Заиљује се у огледало колко е убав.– Заиљује се у сваку снајку ко нездрав.

заима (се) несв *позајмљује, зајми (се)*. — Од никога не заимам ништо. — Заима се она и куде требе и куде не требе, и што вој требе и што вој не требе.

заимање с гл им од *заима (се), позајмљивање*. — Док беше заимање, беше, ськ смо турили тачку.

заиска свр *затражи*. — Заиска од Агну вола за јерам, ал ми не даде.

заиска се свр фиг *заволе се, хоħе да се узму*. — Заискала се деца, а што да им ми пречимо, нека се узну. — Ако су се заискали, неħе им кваримо срећу?

заистину прил *заиста*. — Заистину дојде и куде нас компирова златица, а не беше гу раније.

зајами свр в **заами**. — Зајамил, па би све да е његово. — Малко им њино, него зајамили у туђо да косу.

зајамуе / зајамује несв *буде незајажљив, алав на материјална добра*. — Не зајамуј толко, кьд неси кадар да га работиш.

зајари свр *заскочи (петао кокошку ради оплодње)*. — Ватимо петла тамьн кьд је зајарил кокошку.

зајаска свр *почне да трни, сврби.* — Зајаска ми увек рана на ногу ка[д]-це мења време.

зајац м зоол *зец.* — Идемо да тепамо зајци горе, по Валмиште.

зајьм м *зајам.* — Три дьна сам му копала за џак компири на зајьм за семе.

зајде свр **1.** *зађе.* — Зајде сльнце у црвено, јутре ће буде ветровито. **2.** *зареди.* — Кумашин зајде от кућу на кућу, да погостује докле не искара цело кумство за недељу дана. **3.** *заобиђе.* — Зајди Пронину мејану, па udари на Ракицку реку, Николин кладанац и Романски рид и те си у Млачиште. **4.** фиг *претера.* — Тако-е тој ка[т]-човек најде, па зајде.

заjебава несв в *заебава.* — Нека дојде ськ да ме зајебава ако сме́је, ћу га прејебем ко стару пару.

зајебан, -а, -о *незгодан, лош, зао.* — У зајебану си ме работу увукал.

зајебе[1] свр **1.** *превари, пређе.* — Неје се родил тија што ће мене да зајебе. **2.** фиг *превазиђе, надмаши.* — Тија огурсуз зајебал и доктури и инџењери у учење, викају: ники му неје раван.

зајебе[2] свр *остави.* — Зајебал псчалбу, ка[д]-чул да му е башта умрел, па дошьл у село на укоп.

зајебује се несв *замлађује се.* — Он се зајебује, а ми ће работимо место њега.

заједе свр **1.** *почне да једе.* — Беше зајел ка[д]-дојдомо куде њи. **2.** фиг *започне нешто лоше.* — Она-е зајела туј работу и она нека си гу доеде.

заједе се свр фиг *замрзи се.* — Од малечко се зајели, и још с-очи не мож се виду.

заједница[1] ж *задруга, шира породица.* — Још живу у заједницу, несу се делили.

заједница[2] ж *неподељено имање које породице наизменично обрађују,* в *заедница.* — Јутре ће оремо у заједницу, у Романски рид.

Заједница ж мтн *ливаде.*

зајекне свр фиг *занеми од велике боли, туге.* — Зајекнула кь[д]-чула да вој умрел брат и отьк не орати.

зајем м *зајам, позајмица,* в *зајьм.* — Узо едну лампу гас на зајем, па ћу вој врнем кат купим.

зајецкоја м *онај који зајецкује, муцавац.* — Питај зајецкоју кьд јутре поођи на воз, да ми картира едьн пакет.

зајецкување с гл им од *зајецкује, муцање.* — Нећу да чујем зајецкување, има се орати како требе.

зајецкује несв *муца, замуцкује.* — На башту си: зајецкује кьд орати.

зајкуља ж **1.** *женка зеца, зечица.* — Голем ловџија, ономад ватил зајкуљу. **2.** фиг *жена која често рађа.* — Сваку годину донесе по дете тај зајкуља.

зајко м дем и хип од *зајац.* — Побеже ми зајко из руке. — Излете зајко из грм, ал га керови сколоптисаше.

зајмување с гл им од *зајму(ј)е.* — Тркам од зајмување до зајмување и за овој и за оној.

зајмуе / зајмује несв *позајмљује, зајми.* — Кьд ми устребе, а немам, зајмуем куде комшију.

зајнат прил *уинат, за инат.* — Зајнат ћу отидем на Рид на собор кьд ме они несу викали.

зајужи свр *отопли, дуне југ.* — Зајужи га малко, па га па стеже.

зајуларен, -а, -о *зауларен, везан уларом.* — Овде је бил зајуларен Брешко, а овде Жерко, барабар су вукли кола.

зајулари свр *завеже уларом.* — Зајулари волови, идемо да докарамо брашно из воденицу.

зајури (се) свр *почне да јури.* — Зајурила вода нис пут, све живо однесе. — Зајурил се са санке, па у дрво, главу да расцопа.

зајутре прил *прекосутра.* — Овакој су биле седењке у малу: куд[е]-едну наћас, куде другу јутре навечер, куде трећу зајутре. — Вика га да дојде зајутре да жњејемо рженицу.

Зајци м *махала.*

зајчар м *ловачки пас.* — Бе[з]-зајчара не идем у шуму: увек искара зајца.

зајчарка ж в *зајчар.* — То е зајчарка, лови само зајци.

зајче с дем и хип од *зајац,* **1.** *зечић.* — Ватил зајче, па га донел дома. **2.** фиг *срце.* — Зарипа ми зајче под груди кьд гу видо онакој друсну.

зајчетина ж *зечје месо.* — Кој неће да еде зајчетину.

зајчи, -а, -о *зечији.* — Збрал зајчи брабоњци у фишек, па вика: Еве ви бомбоне! — Исплела ми на дете џемпере о[д]-ѕајчу длаку. — Купуе зајче коже.

закади свр фиг *засмрди.* — Закадил кућу с-његови опьнци, не трај се.

закаден, -а, -о *окађен.* — Ел закадена даньске кућа?

закакво прил *зашто, због чега.* — Закакво ће ти Стоименка, те гу толко викаш?

заканѕери се свр *падне у мрзовољу, заинати се.* — Заканѕерил се, па ништа не работи.

закаса (се) свр *намучи се, настрада, награбуси.* — Ја сам закасала са живот, неје ми до тој што он оће. — Закаса с-порежџие. — Закаса с онoj малото дете, ни[т]-це води ни[]-це тера. — Куде се јако закаса, мора се кола држу да се не изврну.

закасан, -а, -о *намучен, јадан.* — То-е едьн закасан човек.

закасотина ж **1.** *невоља.* — Имам голему закасотину з-деца око кућу и имање. — С њега е стално нека закасотина, ако појде ш-човека. **2.** фиг *лош човек.* — Боље с туј закасотину да несьм имал работу.

закасување с гл им од *закасује (се).* — Стално си с тебе имам закасување. — Цел живот закасување, ка[д]-це еднуш пробудим без бригу?

закасује (се) несв *има проблеме, мучи се.* — Остарела, па закасује з-говеда, нема кои да ги чува. — Стално се у кућу за понешто закасује.

закатанчи (се) свр *закључа (се) катанцем,* уопште: *закључа (се).* — Закатанчи појату, па да идемо на спање. — Закатанчил се у собу, па не излази.

закатанчување с гл им од *закатанчује (се).* — Не вреди ни закатанчување, они обију катанац, па улезну у подрум по ракију.

закатанчује (се) несв *закључава (се) катанцем,* уопште: *закључава (се).* — Требе човек да ги закатанчује да не праjу пакос. — Чим падне мрак, одма се закатанчују.

закача несв **1.** *окачује, веша.* — Овде се закачају капути. **2.** фиг *изазива.* — Немој ме закачаш, ћу те распиздим. — Мене више не закача. **3.** *додирује, дира.* — Закача гу с-ногу под астал.

закача се несв *задиркује се.* — Закача се са постари, све се боим ће га неки претепа.

закачаљка ж *вешалица, клин за вешање, кука,* в *чевилак.* — Тури гуњу на закачаљку да се суши.

закача́ње с гл им од *закача (се).*

зака́чи свр **1.** *окачи.* — Зака́чи ми џемпи́р на жи́цу, мло́го-е зно́јав. **2.** *додирне, дотакне.* — Закачи́ вла́шу с раки́ју, па гу обали́. **3.** фиг *поједе с ногу, на брзину.* — За́качи ча́ском ле́бац и си́ренце, па о́тиде у дрва́. **4.** фиг *затрудни.* — Несьм се пази́ла, изгле́да [да] сам ови́ја да́нови закачи́ла. **5.** фиг *удари.* — Како га за́качи с ону́ј шапети́ну, по́тече му кр́в.

зака́чи се свр **1.** *обеси се.* — Закачи́л се за бу́ков сла́п куде́ Грема́ду и висну́л. **2.** *огребе се.* — Закачи́ се на гра́ньку, све се огре́бо. **3.** фиг *посвађа се.* — Едва́ че́ка да се с некога́ зака́чи, да се поте́па.

закачи́ња (се) несв **1.** *качи (се), веша (се).* — На ове́ј че́нгеле башта́ закачи́ња бра́вче кьд га де́ре. — Ту́ј се закачи́ња жи́ца за ве́ш. — О́глави се закачи́њају на гла́ван дире́к. **2.** *дира (се), изазива.* — Закачи́ња деца́, о́ће да се би́је. — Свр́бу́ га ро́гови, па сва́кога закачи́ња. — Закачи́ња се с-комши́е, а по́сле ја испа́штам а он оти́де у рабо́ту. — Голе́м нема́јмир, сьл се закачи́ња з-деца́.

закачиња́ње с гл им од *закачиња (се).* — Овде́ су ле́тве за закачиња́ње пастр́му. — Запрети́л са[м]-му: не́ма закачиња́ње з-деца́!

за́качка ж **1.** *предмет којим се нешто закачује, затвара, запетља; кукица, кука.* — Тре́бе да напра́им за́качку за врата́нца у ко́чину. **2.** *свађа.* — Зна́м га какьв је, па́ ће напра́и за́качку да се љу́ди поте́пају.

закачо́ја м *кавгаџија, онај ко се стално с неким качи.* — Те́жак закачо́ја расте́ од њега, мло́го ће му ду́пе поеде́ ба́ницу докле му па́мет до́јде у гла́ву.

закачо́љак м *кавгаџија.* — Ти́ја закачо́љак до́дија ми на дете́, ста́лно га за понешто́ зака́ча.

закачо́љка ж **1.** *кука, клин за вешање.* — Напраи́л сам но́ву закачо́љку за јула́ри у коша́ру. **2.** *онај ко се с неким качи.* — Поста́л је голе́ма закачо́љка.

закачо́тина ж **1.** *заврзлама.* — То́ј ти-е голе́ма закачо́тина, те́шко се реша́ља. **2.** *свадљив, прек човек.* — С ту́ј закачо́тину да не́маш по́сла, ће нае́беш.

закачува́ње с гл им од *закачује (се) (1, 2).* — Еве́ ти чевиљк за закачува́ње (1). — Међу деца́ не сме́је да бу́де закачува́ње (2).

закачу́је несв **1.** *веша што.* — Му́ж ми закачу́е па́стрму да се су́ши. **2.** *дира кога.* — Не закачу́ј ни́кога, ни те́бе ни́ки не́ће да закачу́је. **3.** *гребе, запиње, удара.* — Закачува́јећи по тр́ње, о́вце све огре́бле ру́на. — Сву́ноћ гра́њка од кру́шку закачу́је у пе́нџер.

закачу́је се несв *задиркује се.* — Закачу́је се з-деца́, па га би́ју.

заке́вка свр *залаје.* — За́кевка ке́р у Ра́соваички ри́д, надуши́л је за́јца е[л]-лиси́цу.

заке́нтрен, -а, -о *закључан.* — Ку́ћа е заке́нтрена, не мо́ж се уле́зне бес кључ.

заке́нтри свр *стави резу (кентру), закључа.* — Заке́нтри поја́ту да јагњи́ћи не изле́зну.

закентру́је несв *ставља резу, закључава.* — Ко́ј закентру́је коша́ру?

закерува́ње с гл им од *закерује.* — То́ј њо́јно закерува́ње тре́бе неки́ да издржи́, и да жи́ви.

закеру́је несв *приговара.* — Дьн не про́јде а да нешто́ не закеру́је.

/заке́си дупе/ изр *отегне, одужи.* — Закеси́л ду́пе, па се едва́ вуче́. — Што си то́лко закеси́л ду́пе, што то́ј не око́сиш до при́двечер?

заке́ца свр фиг *остави, зајебе.* — Нашакну́ло му се: за́кеца косе́ње, па си отиде́ у скитњу́.

закѐцан, -а, -о *незгодан, лош.* — Пу̏шти га, о̑н је закѐцан човѐк.

закецува̀ње с гл им од *закецује (се).* — Заѐби закецува̀ње с коњѝ по ридѝшта, до̏јди на побра̀тима да помо̀гнеш.

закецу̀је (се) несв **1.** *йодаје се, йолно ойии.* — Та̑ј флѝнта закецу̀је се с му̀жи по бра̀ништа, а ова̀м ни ора̀ти о[д]-чѝс обра̀з. **2.** фиг *змлаћује се, дангуби.* — Кво ће да рабо̀ти, вазд҄ьн се закецу̀је. — Закецу̀је со̀јке по ридѝшта (*изр*).

закѐчи свр *снажно шуйне шио даље.* — Закечѝл ло̀пту чак у Бу̀ђину падѝну, не мо̀ж гу на̀јдемо.

закѝва несв *закуцава.* — Закѝвамо баскѝје на пло̀т.

закѝвак м *ексер.* — Што̀ си растрвѝл закѝвци, ко̀ј ће ги збѝра?

закива̀ње с гл им од *закива.* — Вѝкај ме кь[д]-до̀јде рѐд на закива̀ње кла̀мфе.

закѝвка[1] ж *оно шио је заковано.* — Строшѝл ми закѝвку.

закѝвка[2] свр *йочне да кивка, кевће.* — Закивка̀ше кѐрови у Јелѐнче, мо̀ра да су надушѝли за̀јци.

закѝсне свр *йойойи у иечносии, да се ойусии, како би се боље ойрало.* — Закисну̀ вѐш у корѝто. — Закисну̀ла опьнци да се опу̀сту, да ги мо̀ж обу̀је.

закѝснут, -а, -о *йойойљен у иечносии.* — Ел вѐш закѝснут? — Гр̀снице стоју̀ ве̏ћем недѐљу закѝснуте у топѝла.

закисњува̀ње с гл им од *закисњује (се).* — Бе[з]-закисњува̀ње у цѐђ, не мо̀ж се опѐре како трѐбе.

закисњу̀је (се) несв *йойайа (се), умаче (се) у иечносии.* — Гр̀снице закисњу̀јемо у топѝла у Ма̀лу рѐку. — Закисњу̀ј се у во̀ду, да опѐреш ту̀ј штро̀ку.

закѝтен, -а, -о *окићен, закићен.* — Дојдѐ невѐста: превѐз на гла̀ву, закѝтена та̀м — ова̀м, и овдѐ кѝтка и ондѐ кѝтка, и вень̀ц на гла̀ву, и кондѝр у ру̀ке.

закладѐ свр в *накладе.* — Ѝмаш гла̀вње, држу̀ жа̀р, па закла̀ди о̀гењ.

заклаѝ (се) свр *разгори се, ухваии се ваира.* — Кладѐм о̀гењ цѐло ју̀тро, нѝкако да заклаѝ. — За̀клаја ли се вѝше тѝја тво̀ј шпо̀рет?

закла̀па (се) несв **1.** *заиварa (се), закључава (се).* — На̀вечер ма̀ти закла̀па вра̀књицу. — О[д]-цтра̀ се закла̀па у ку̀ћу чим се ста̀вни. **2.** *йоклайа.* — Ду̀дулица с млеко̀ се закла̀па сьс закло̀пац, не оста̀ља се но̀ћу откло̀пена.

заклапа̀ло с **1.** *йоклойац.* — Ту̀ри му заклапа̀ло да то̀лко не врѝ! **2.** фиг *кайа.* — Кудѐ ти-е заклапа̀ло на па̀мет?

заклапа̀ње с гл им од *заклайа (се).* — Нѐма заклапа̀ње, ако за̀спиш, ко̀ј ће ни отво̀ри вра̀та!

закло̀п м *брава, каианац.* — Свѐ своѐ држѝ по̀д закло̀п. — Покварѝл во̀ј се зако̀п на ко̀вчак, не мо̀ж га вѝше закло̀пи.

закло̀пац м **1.** *брава, каианац.* — Ова̀ј спр̀жа мо̀ра под закло̀пац! — Ћу̀шни закло̀пац да вѐтар не др̀ма капа̀к. **2.** *йоклойац.* — Како̀ се улубѝл закло̀пац од панѝцу? — Отво̀ри ми закло̀пац о[д]-та̀ван.

закло̀пи (се) свр **1.** *зайвори (се), закључа (се).* — Заклопѝше ме ту̀ј но̀ћ у со̀бу с њѐга, па побѐгоше. — Закло̀пи вра̀та, [па] да лѐгамо. — Са̀пни коња̀, закло̀пи желѐза, а кљу̀ч ми донѐси. — Ако се пла̀шиш, у̀зни па се закло̀пи у ку̀ћу. — Заклопѝл се, па н-умѐје да се откло̀пи. **2.** *йоклойи.* — За̀клопи ли вр̀чву с ма̀з?

заклопува̀ње с гл им од *заклойује (се).* — Провѐри заклопува̀ње на вра̀та.

заклопу̍је (се) несв **1.** *затвара (се).* — Кои̍ овако̍ј заклопу̍је вра̍та да се сама̍ отва̍рају? — Заклопу̍је се у со̍бу и по це̍л дьн ѕивли̍. **2.** *поклапа (се).* — Овако̍ј ви̍ше не заклопу̍ј млеко̍, да га напљу̍ју му̍је. — Гр̍не се заклопу̍је, ал се строши̍л закло̍пац.

закло̍пче с дем од *заклоп.* — Ту̍ри си га под закло̍пче да те глава̍ за њега не боли̍.

закљуве̍ свр *почне да кљује.* — Ква̍ те вра̍на закљуве̍, таква̍ ће те и докљуве̍ (*изр*).

/закљу̍је вра̍на/ изр *лош почетак нечега.* — За̍кљува ме нека̍ вра̍на ову̍ј про̍лет, па сьл од до̍ктура на до̍ктура.

закљу̍чи свр *закључа.* — Закљу̍чи ко̍вчак с-па̍ре, а кљу̍ч му̍не пот-по̍јес.

закључува̍ње с гл им од *закључује (се), закључавање.* — Не помa̍га од њега ни закључува̍ње, напраи̍л калау̍з и све откла̍па.

закључу̍је (се) несв *закључава (се).* — Ел се закључу̍је капа̍к на вра̍та? — Чим па̍дне мра̍к, закључу̍ју се у ку̍ћу.

закове̍ свр **1.** *прикуца.* — Закова̍л сам вра̍књицу на градинче̍, не мо̍ж ни̍ки да уле̍зне. **2.** фиг *удари.* — Ћу ти закове̍м едну̍ преконо̍сницу да се пу̍шиш. — Закова̍л му песни̍цу у зу̍би.

заковр̍нди (се) свр **1.** *смрзне се, заледи се.* — Заковрнди̍ла вода̍ у кори̍то на кла̍данац. — Заковрнди̍ се чека̍ећи га на ону̍ј студени̍цу. **2.** *умре.* — Заковрнди̍л де̍да наћа̍ске.

заковрнду̍је (се) несв *леди се.* — Це̍лу неде̍љу заковрнду̍је се вода̍ на чесму̍.

заковр̍не свр фиг *умре.* — Ене̍ га, бо̍лан, лежи̍, сьл што не заковр̍не. — Ћу заковр̍нем од боле̍ж.

заковрњу̍је несв *умире.* — Он заковрњу̍је веће̍м го̍дину, ни̍како да заковр̍не.

заковува̍ње с гл им од *заковује.* — Еси̍ доне̍л ексе̍ри за заковува̍ње ле̍тве?

закову̍је несв *прикуцава.* — Ваздьн нешто̍ закову̍је по авли̍ју.

закокрђува̍ње с гл им од *закокрђује.* — О̍дви ми се ви̍ше од његово̍ закокрђува̍ње.

закокрђу̍је несв *зановета.* — Не закокрђу̍ј ми ту̍ј ви̍ше, и̍ди си куде си поша̍л!

закона̍чи свр *заноћи.* — Законачи̍мо у До̍бро По̍ље, куде ни у̍вати мра̍к.

зако̍па свр фиг *сахрани.* — Де̍ду смо закопа̍ли у жу̍тинско гро̍бје, при на̍ши.

зако̍па се свр фиг *пастрада.* — О̍жени се, па се за̍копа. — Дове̍де ме у ову̍ј проклети̍њу да се мла̍да зако̍пам.

закопува̍ње с гл им од *закопује.* — Ви̍кај Сто̍јчу за закопува̍ње.

закопу̍је несв **1.** *закопава, зарива.* — Ку̍че закопу̍је ко̍ске у пе̍сак. **2.** фиг *сахрањује.* — У Село̍ ви̍ше не̍ма ме̍сто да се мр̍тви закопу̍ју.

закопчува̍ње с гл им од *закопчује (се).* — Тре̍бе ти до̍бро закопчува̍ње да те ве̍тар не проби̍је.

закопчу̍је (се) несв *закопчава (се).* — Закопчу̍ј капу̍т, нау̍лице мло̍го студи̍! — Како̍ се закопчу̍је ова̍ј торбети̍на?

закра̍ти свр *скрати.* — Ако-е срчени̍ца дуга̍чка, ћу гу ма̍лко закра̍тим, то̍ј неје̍ те̍шко.

закраћува̍ње с гл им од *закраћује, ускраћивање.* — Куде на̍с неје̍ било̍ закраћува̍ње ни ка[д]-цмо били̍ мале̍чки.

закраћу̍је несв *брани, ускраћује.* — Ни̍ки му не закраћу̍је да лу̍нѕа куде о̍ће, са̍мо нека у̍чи.

закр̍ви (се) свр *посвађа (се), постане непријатељ.* — Та̍ј ку̍чка ми закрви̍ла деца̍ да се исте̍пају. — Комши̍је се га̍дно закрви̍ле око међу̍.

закречѐта свр *почне да ради чекеᴗало на воденици.* — Кьд прийдо̀мо наку̀д воденѝцу, за̀кречета кречета̀ло.

закри̏ва несв *покрива, заᴗрᴗава.* — Закрѝвај дѐте да не озѐбне. — Закрѝвамо с матѝку компирѝ у оџа̀ци.

закри̏ви свр *почне да храмље.* — И тѝ си, вѝдим, нештò закривѝл, кòј ти-ѐ па тѐбе ђа̀вол?

закри̏вка ж в *покривка.* — Ел ѝмаш закрѝвку и за мѐне, ел да понесѐм о[д]-дòм?

закр̏ка свр **1.** *забије, зарије.* — Ћу ти закр̀кам овӳј вѝлу у мешѝну, са̀мо ли пòјдеш на мѐне. — Закр̀кам му га у ду̀пе (*псовка*). **2.** *почне халаᴗљиво да једе.* — Закрка̀л ко да-е побѐгал из а̀псу.

закр̏ка се свр *зарије се.* — Закрка̀л се у блатѝште до гу̀шу, коѝ ће га пѐре таквòга?

закр̏кља свр *почне да кркља, да се гуши, дави.* — За̀кркља едну̀ш, другòш и тòј му бѝ.

закр̏кне свр *приᴗвори, заᴗвори.* — Закр̀кни вра̀књицу да не изла̀зу òвце из трлу̀.

закр̏сти се свр *зачуди се.* — Кьд тòј вѝди, човѐк да се закр̀сти с лѐву и з-дѐсну.

закру̏жи свр *заокружи.* — Закру̀жи га на двѐста кѝла. — Закру̀жи све на две ѝљаде и готòво.

закрчу̏је несв **1.** *преᴗречава, онемогућава да се прође.* — Цѐлу гòдину ми с тр̀ње закрчу̀је пу̀т куде су јòш на̀ши ста̀ри ишлѝ. **2.** фиг *зановеᴗа.* — Ођу̀трос нештò закрчу̀је ко сцѐпено гр̀не.

закр̏ши свр *заломи.* — Кòј ли ми за̀крши пупу̀лке на џорџинѝ?

закр̏шљак м *оно шᴗо је закршено, заломак (зуб).* — Ѝмам еднò-два̀ закр̀шљака, трѐбе ги изва̀дим, ал се пла̀шим.

за̏ктев м *захᴗев.* — Јòш мој за̀ктев несу̀ ни погледа̀ли, а вѝкају убѝли се од рабòту.

закте̏ва несв *захᴗева, ᴗражи.* — Сва̀ки по нештò од мѐне зактѐва, а ја̀ од нѝкога нѝшта не зактѐвам, сьл да ме оста̀ву на мѝр.

за̏ктеван, -вна, -вно *захᴗеван.* — Коза̀ нејѐ млòго за̀ктевна, а да̀ва млекò.

закте̏ва̀ње с гл им од *закᴗева.* — Нѐма нѝкакво закteва̀ње спрома њѝ, са̀мо да га не дѝрају.

закудѐ прил *за где.* — Закудѐ си се такòј спремѝл?

заку̏ка свр *заᴗекне док се оглашава ᴗᴗица кукавица.* — Ако те ку̀кавица заку̀ка бес па̀ре у џѐп, ту̀ј гòдину нѐће ѝмаш ни дина̀р.

закукума̏вчи свр *почне да кукумавчи, досађује.* — Чим те вѝди, òдма закукума̀вчи.

закури̏кне свр *почне да кукуриче.* — Закукурика̀ло онòј на̀шо на̀јмало петлѐ.

заку̏сне свр *кусне мало.* — Заку̀сни лѐчка од ба̀бино сла̀тко од ја̀годе.

закусњу̏је несв *ᴗовремено куса.* — Закусњу̀је си òн ова̀г-она̀г сла̀тко од боровѝњке.

заку̏тка (се) свр *ушушка (се).* — Ма̀ма ће га заку̀тка с цр̀ге, да си у̀баво спа̀вка. — Заку̀ткај се дòбро у креветѐ да ти не ладнѝ.

зала̏би свр **1.** *сᴗиша се мало.* — За̀лаби вѐтар да ду̀ва. — За̀лаби ма̀лко зима̀. — Залабѝл изво̀р, па вода̀ едва̀ црцòри. **2.** *уᴗиша, сᴗиша.* — Зала̀би ра̀дио да не јечѝ тòлко. **3.** *смањи се.* — Залабѝла вода̀ на Чòчин кла̀данац дибиду̀с.

залагува̏ње с гл им од *залагује.* — Она̀ е ствòрена за залагува̀ње деца̀, умѐје си, па вој по цѐл дьн миру̀ју.

залагу̍је несв *одвраћа пажњу, вара.* — Залагу̍је га ба̍ба, докле ја̍ и̍дем у продa̍вницу.

залагу̍је се несв *занима се, игра се.* — Само̍ си се дете̍ залагу̍је с игра̍чке.

зала̍ди свр *престане да буде вруће, захлади.* — Наиђе̍ о̍блак те ма̍лко за̍лади, ина̍че балдиса̍мо од вруће̍ину. — Кьд ве̍ћ зала̍ди, иска̍рај сто̍ку од пла̍ндиште.

заладне̍је свр *захладни.* — Ако заладне̍је, немо̍ј да шпа̍рате дрва̍ поред оно̍лки дрвни̍к.

зала̍дни свр *захладни.* — Већѐм је вре̍ме да зала̍дни.

заладњу̍је несв *захладњује.* — Поче̍ло да заладњу̍је, а јо̍ш компири̍ несмо̍ изваи̍дили.

зала̍же свр фиг *одврати пажњу, превари, умири.* — Нека га зала̍же с-нешто̍ докле сти̍гне руча̍к. — Зала̍жи дете̍ с игра̍чку да не пла̍че докле се ја̍ не вр̍нем.

зала̍же се свр фиг *превари, одгоди (глад).* — Зала̍ж се с ле̍бац и си̍ренце докле не сти̍гне обе̍д.– У̍зни нешто̍ поје̍ђ, зала̍жи се до вечѐру.

за̍лак м в *залок.* — Ће ти у̍зне за̍лак из уста̍, то̍лко-е др̍чан. — Испа̍де ми за̍лак из уста̍ кьд ми то̍j ре̍че.

зала̍нда се свр *замаје се у скитњи, заскита.* — Зала̍нда се тако̍ј, па по це̍л дьн ла̍нда по малу̍, ни сам не зна̍је куде и̍де.

зала̍ска (се) свр *засветлуца.* — За̍ласка нешто̍ у тра̍ву, на лива̍ду, ко огледа̍лце. — За̍ласка се огледа̍лце од Лебецки̍ ри̍д. — За̍ласка вој се ву̍та ка[д]-це у̍вати у ко̍ло.

зала̍цка свр *зашtуца.* — За̍лацка од ра̍дос кьд гу виде̍.

за̍лва ж *заова, мужевљева сестра.* — Изорати̍мо се са-за̍лву.

залве̍ с дем и хип од *залва.* — То̍-е моје̍ залве̍.

за̍лвин, -а, -о *заовин.* — Узо̍ за̍лвин цемпи̍р да такьв и ја̍ исплете̍м.

залвиче̍ с дем и хип од *залва.* — Ће ми бу̍де залвиче̍.

залви̍чина ж *заовина кћи.* — Еси̍ ли виде̍л какву̍ залви̍чину и̍мам?

зале̍гне свр *почне да болује, легне у кревет од болести.* — Зале̍же чове̍к од ону̍j трле̍му и ви̍ше се не ди̍же. — Чим видо̍мо да ста̍рац зале̍же, окречи̍мо голе̍му со̍бу.

зале̍ден, -а, -о *залеђен.* — Како̍ ћеш ськ кьд је све зале̍дено?

зале̍к прил фиг *мало.* — Не̍мам ви̍ше ни зале̍к компири̍. — Оста̍ло ми колко̍ зале̍к брашанце̍.

залеку̍је (се) несв *лечи (се).* — Залекува̍ше га с некве̍ тра̍ве, а бе̍ше дуи̍ч непоста̍л. — О[д]-ту̍j бо̍лес мо̍ж се и залеку̍је, ал од ра̍к не мо̍же.

залекува̍ње с гл им од *залекује (се).* — Бада̍ва то̍лки до̍ктури, не̍ма му залекува̍ње.

зале̍ми свр *залепи лепком.* — Ове̍j чи̍жме залеми̍ и па̍ ми пропу̍штају во̍ду.

залепа̍ес, -та, -то *замлаћен.* — Зна̍ш ко̍лко-е залепа̍еста, и па̍ се с њу̍ дру̍жиш.

залепа̍јка ж/м *замлата, глупак.* — Куде̍ се тре̍ви да ба̍ш ськ до̍јде залепа̍јка кьд има̍м то̍лку рабо̍ту. — Дове̍ла некаквo̍г залепа̍јку, да се по село̍ замлаћу̍е.

зале̍пи свр фиг *удари.* — Ка[д]-ти зале̍пим шамарчи̍ну.

зале̍пи се свр фиг *веже се за некога.* — Залепи̍ла се за То̍дора, па га ни̍где не пу̍шта да и̍де са̍м.

залепува̍ње с гл им од *залепује се.*

залепу̍је се несв фиг *замлаћује се, беспосличи.* — Мо̍ж се он залепу̍је ко̍лко о̍ће кьд не̍ма ни да ко̍си ни да жње̍.

зале́ти свр **1.** *загрцне се.* — Залете́л му за̀лок у гу̀шу. **2.** *облети, обиколи, оиколи.* — Залете́ ме са[с]-све стра̀не да вѝди ква̀ сам, есьм ли у̀бава спрома њо̀јнога сѝна. — Зале́ти гу тѝ оту̀д, а ја ћу одову̀д да гу ва̀тимо.

зали̏же (се) свр *очешља (косу прилепљујући је уз главу), очешља (се).* — До̀бро зали̏же ко̀су с неко̀ у̀ље, па тьк изла̀зи ис-ку̀ћу. — Лализа̀л се ко да га-е кра̀ва лиза̀ла.

зализо̀ја м *особа зализане косе.* — Пројдѐ ни[з]-сока̀к едьн зализо̀ја.

зализо̀тина ж ауг и пеј од *зализоја.* — Пошла̀ за ону̀ј зализо̀тину ис Пе́ини.

зализува̀ње с гл им од *зализује (се).* — Зга̀ди ми се ви̏ше о[д]-то̀ј његово зализува̀ње.

зализу̀је (се) несв *чешља косу прилепљујући је уз главу, чешља се.* — Што то̀лко зализу̀је ко̀су нејѐ ми ја̀сно. — От ка[д]-це замомчи̏л, ста̀лно се зализу̀је.

зали̏ма (се) несв *занима (се), забавља (се).* — И̏ч га не зали̏ма шко̀ла. — Зали̏ма се з-детѐ. — Зали̏ма се с-игра̀чке.

зали̏мање с *занимање.* — Печа̀лба-е на̀јтешко зали̏мање.

залима̀ција ж *хоби, забава.* — Армуни̏ка му еди̏на залима̀ција. — Не́ма си ни̏какву залима̀цију, па му до̀садно.

зали̏та несв **1.** *опслужује, двори.* — Још ськ тре́бе да ми̏сли ко̀ј ће га по[д]-цта̀рос зали̏та. **2.** *облеће.* — Од одавна̀чке гу о̀н зали̏та. — Зали̏та о̀н и ту̀ђе же́не. **3.** *обилази.* — Да до̀јдеш до њи̏ну ку̀ћу, тре́бе да зали̏таш око це́лу малу̀. **4.** фиг *има.* — Не́ћу узи̏мам ту̀ј удовицу, њу̀ зали̏тају три̏ деца̀.

зали̏та се несв *залеће (се), насрће.* — Зали̏та се ко петьл на коко̀шку, а ка[д]-тре́бе нешто̀ да ка̀же, тьг јо̀к. — Зали̏та се на по̀слаби, пред по̀јаки збе́ре гузи̏цу.

залита̀љка ж *особа која облеће око некога или нечега.* — С њега повѐл и ону̀ј залита̀љку.

залита̀ње с гл им од *залита (се),* **1.** *облетање.* — О[д]-то̀ј залита̀ње око Мило̀јку испа̀де са̀мо бру̀ка. **2.** *залет, залетање.* — О[д]-то̀лко залита̀ње це умо̀риш, па не́ће прери̏пиш ре́ку. **3.** *ходање около, околишење.* — Вода̀ однела мо̀с, тре́бе залита̀ње преко два̀ се́ла да дока̀ра гра̀ђу. **4.** фиг *брига, опслуживање.* — Изгуби̏ двѐ го̀дине у залита̀ње ста̀рци, не́маше кои̏ да ги у село̀ зали̏та.

залита̀ч м **1.** *одевни предмет који се око особе која је носи обрће.* — Кака̀в си то̀ј залита̀ч облѐкла, зар неси̏ има̀ла нешто̀ по̀боље? **2.** *онај што облеће око нечега или некога.* — Она̀ј залита̀ч па се мо̀та око њу̀. — И̏де и во̀ди залитача̀.

залито̀ја м *онај што опслужује, облеће око некога.* — Њо̀ј тре́бе једьн залито̀ја, по це́л дьн да гу зали̏та.

залито̀тина ж ауг и пеј од *залитоја, сметало.* — Не мо̀гу с те́бе да проду̀мам ни ре́ч, ста̀лно во̀диш неку̀ залито̀тину.

зали̏ћа несв **1.** *обилази, иде около.* — Загради̏л пу̀т, па зали̏ћамо око малу̀ до изво̀р. **2.** *облеће, моли.* — Зали̏ћа гу и оту̀д и одову̀д да га пу̀сти на собо̀р. **3.** *двори, чува.* — Зали̏ћају гу си̏нови и сна̀е.

зали̏чен, -а, -о *добро урађен, дотеран,* в *ујдурисан,* в *ујгун.* — Напра̀јен па зали̏чен. — Како̀-е у̀баво зали̏чена ова̀ј ку̀ћа.

зали̏чи[1] свр *наликује на кога.* — У пр̀ви ма̀ за̀личи ми на ча-Дра̀гољуба, ал испа̀де да сам се препозна̀ла.

зали̏чи[2] свр **1.** *уради што добро, дотера.* — Напра̀ил га, па га заличи̏л. **2.** фиг *упропасти што.* — Заличи̏ла она̀ њо̀јну шко̀лу, ожени̏ла се. — Па̀де сне́г у ма̀ј, па га за̀личи.

зали́чи се свр *дотера се.* — Заличи́л се, па стана́л у́бав момък. — Зали́чи се ма́лко, немо́ј тъква у све́т.

заличува́ње с гл им од *заличује.* — У́баво га уработи́мо, још къд му до́јде заличува́ње, ће бу́де одмера́к.

заличу́је несв **1.** *наликује на кога.* — Заличу́ју они́ едън на дру́гога, па се мо́ж преве́раш. **2.** *дотерује, глаца.* — Бри́чу га, заличу́ју га, да бу́де у́бав младоже́ња.

за́лог м в *залок.* — Ту́ра едън преко дру́ги за́лог [у]-уста́, ко да ће вој га неки́ о́тне. — Ко́лко-е то́ј, не́ма ни едън за́лог.

/ зало́жи каза́н/ изр *припреми казан за печење ракије.* — Тре́ћи каза́н оћу́трос сам заложи́ла да пече́м.

за́лок м *залогај.* — Је́ди пола́к, немо́ј за́лок да ти запа́дне у гу́шу. — Ста́де ми за́лок къд та́ј распи́ја улезе на вра́та. — Три́ дьна зало́к ле́б несъм тури́л [у]-уста́.

зало́ми се свр фиг *погоди се, догоди се, задеси се.* — Тако́ј ми се заломи́ло да ја́ на́јвише повуче́м у вами́лију. — Заломи́ло ми се да ми у́мре башта́ и у трина́ес го́дине оти́дем у печа́лбу. — Заломи́ло вој се да сама́ подиза деца́.

зало́шка ж *уметак на подерани опанак,* в *подлошка,* в *навошто,* в *обојци.* — Тури́ зало́шку под наво́што, ал и
она́ се и́сцепи.

залуде́је (се) свр *изгуби (се) разум, полуди (се).* — Скро́з је залуде́л, не зна́је ни кво́ рабо́ти. — Ће га залуде́је, бесну́ља. — О[д]-тој мо́ж да се залуде́је. — Ка[д]-це залуде́је, ту́ј ви́ше не́ма бо́же помо́гни!

залудња́р м *беспосличар, докон човек.* — Немо́ј ви́ше да ми је ти́ја залудња́р доша́л у ку́ћу. — Не́мам ју́ вре́ме за залудњари́.

залу́дњица ж *нешто безначајно, глупост, будалаштина.* — Сва́ђају се око залу́дњицу. — За ме́не-е то́ј залу́дњица. — Не секи́рам се за залу́дњице.

залу́ђан, -а, -о *беспослен.* — Несъм то́лко залу́ђан да вој пра́им дру́ство. — Залу́ђан по́п и јари́ћи кр́сти.

залу́жи (се) свр *потопи се пређа од кучине заједно с пепелом да одстоји да би се избелила.* — Неки́ пређу́ залу́жу у ђу́бре да прено́ћи, како́ кои зна́е и уме́је. — Ка[д]-це изва́ри у кота́л, пређа́ се залу́жи у каче́: ре́д пе́пел, па ре́д пређа́ ра́мце, ре́д то́ј, ре́д пе́пел; и стои́ три́, чети́ри, неде́љу да́на. Ако стои́ ви́ше, оно́-е по́бело, по́лепо.

залужува́ње с гл им од *залужује (се).* — Бе[з]-залужува́ње, не мо́ж пређу́ да избеле́јеш.

залужу́је (се) несв *потапа (се) пређа од кучине у цеђ ради избељивања.* — У нека́ села́ залужу́ју пређу́ у ђу́бре. — Ако се не залужу́је пре́ђа од кучи́шта, не́ће буде́ бела́.

залумаве́је свр *заглупави, отупи.* — Залумаве́ла па не зна́е кво рабо́ти. — Понека́д чове́к скро[з]-залумаве́је, па се съл врти́ у кру́г.

залупа́јка ж *замлата, будала.* — Оста́и ту́ј залупа́јку, па се прива́ћај за по́со. — Та́ј залупа́јка се са́мо залупу́е, а ти́ вој пра́иш дру́ство.

залупува́ње с гл им од *залупуе се.* — Тре́бе неки́ да слу́ша тој залупува́ње, ал ни́ки неје́ залу́ђан да на залупа́јку пра́и ће́в ко ти́.

залупу́е се несв фиг *замлаћује се, трабуња.* — Залупу́е се како Ма́ксим по тр́ње.

залу́ра (се) свр *залута, заскита.* — За́лура ба́ба, и н-уме́је се вр́не до́м. — Ка[д]-це залу́ра, забора́и от-куде́-е поша́л и куде́ и́де.

залчък м дем и хип од *залок.* — Да бе́ше узе́л бар залчък, не би ми то́лко жа́л било́, за ње́га сам готви́ла ба́ницу.

залче̓ с дем и хип *од залок.* — У̓зни едно̓ залче̓, па и ако неси̓ гла̓дан.

заљу̓пи свр *почне да љушти.* — Заљупи̓ компири̓, па ги остаи̓, мора̓ да трчи̓м по сви̓ње.

заљу̓пи се свр фиг пеј *заљуби се.* — Заљупи̓л се у медеци̓ну и то̓ј ће у̓чи. ▪ трп прид **заљу̓пен**, -а, -о фиг *затуцан, замлаћен.* — По̓ заљу̓пен чове̓к од њега не̓ма на цел Чеме̓рник.

заљупува̓ње с гл им од *заљупује се.* — Да се засраму̓јеш од његово̓ заљупува̓ње.

заљупу̓је се несв *говори глупости, трабуња, замлаћује се.* — Сва̓ки час се заљупу̓је с некакве̓ далаве̓ре.

зама̓ва свр **1.** *почне да маше.* — За̓мава ми за̓ђњи пут из во̓з. **2.** фиг *почне да коси.* — Кьд зама̓вам с косу̓, не̓ма се заустa̓нм до на̓квечер.

зама̓вља (се) несв *ради нешто, забавља се чиме.* — Седи̓ си до̓м и зама̓вља деца̓. — Оста̓ло на де̓ду још то̓ј да се зама̓вља з-гове̓да.

замавља̓ње с гл им од *замавља (се).* — Не̓ма замавља̓ње по пу̓т, да се и̓де пра̓во до̓м.

замављува̓ње с гл им од *замављуе (се).* — Он је ро̓ђен за замављува̓ње. — Не̓ма ни̓шта од замављува̓ње, тре̓бе се рабо̓ти.

замављу̓је несв *одвлачи пажњу, замајава, омета.* — Немо̓ј ме замављу̓јеш, и̓мам пу̓не ру̓ке рабо̓ту. — О̓н ће га замављу̓је докле̓ се ти̓ не вр̓неш.

замављу̓је се несв **1.** *занима се, забавља се.* — Дете̓ се само̓ замављу̓је с-игра̓чке. — Нек се замављу̓је с-нешто̓, немо̓ј да ми праи̓ ло̓м. — Да̓ј му нешто̓ да се замављу̓је, докле не до̓јдем. **2.** *губи време, беспосличи, замајава се, заноси се.* — Замављу̓је се по за̓јци и лиси̓це с ловци̓је. — Не̓мам вре̓ме да се с те̓бе замављу̓јем, тре̓бе да то̓пим ма̓з.

замаво̓тина ж **1.** *стркав посао.* — Ово̓ј ти-е голе̓ма замаво̓тина, да изгу̓биш жи̓вци. **2.** *замајан човек.* — Куде̓ најдо̓сте ту̓ј замаво̓тину да ви пра̓и дру̓ство.

замаву̓је (се) несв в *замављује (се).* — Дојде̓ да ме замаву̓је з-ба̓бине девети̓не, сьл да не рабо̓тим. — Замаву̓је се до̓ма з-деца̓. — Не замаву̓ј се по пути̓шта ко а̓липав.

замаглу̓је се несв *почиње да се магли.* — Замаглу̓је се од До̓бро По̓ље. — Замаглу̓ју се пе̓нџери.

замађи̓ја свр *омађија, опчини.* — Замађија̓ла га она̓ј беснýља, па са̓л по њу̓ трчи̓.

замађи̓јан, -а, -о *омађијан, опчињен.* — Бе̓ше си дуи̓ч замађи̓јан, па не зна̓је куде̓ о̓ди.

зама̓е (се) / зама̓је (се) свр *заговори, одврати пажњу, отупи му пажња.* — Нека̓ га зама̓е докле ја̓ ма̓лко посрти̓м око обе̓д. — Зама̓ј дете̓, докле иско̓чим ис ку̓ћу. — О̓ће да ме зама̓је, па да ува̓ти бежа̓њац.– О̓ће да се ја̓ зама̓ем, па да побе̓гне. — Нека се де̓да зама̓е, па ће уле̓знемо у гради̓ну. — Зама̓ј се с нешто̓, рабо̓ти нешто̓, немо̓ј це̓л дьн да ћули̓ш.

зама̓же се свр *умаже (се), испрља (се).* — Замаза̓л се у бла̓то до гу̓шу, куде ли-е са̓мо гмаца̓л?

зама̓же свр **1.** фиг *почне да малтерише.* — О̓н га замаза̓л, ја̓ ћу га ома̓жем. **2.** *испрља, упрља.* — Замаза̓л ду̓вар, па побе̓гал.

/зама̓же очи/ изр *оправда се, искупи се јевтино, прође без грдње.* — Купи̓л ми шами̓ју ко̓лко да ми зама̓же о̓чи што га три дьна не̓ма до̓м.

зама̓јан, -а, -о *ударен, занесен, будаласт.* — Куде̓ ће о̓н, тако̓ј зама̓јан, да рабо̓ти с коња̓, ће га ри̓тне да га уте̓па.

зама̓јен, -а, -о *замајан, занесен, будаласт.* — И̓де тако̓ј зама̓јен. — Зама̓јен о̓н, зама̓јена му жена̓, како̓ да се с њи̓ пого̓диш?

замаjо̀тина ж в *замавоūина*. — Доклѐ ћеш вѝше с ту̀ј замајо̀тину да се споту̀раш по село̀?

замају̀је несв **1.** *омеūа, дангуби*. — Немо̀ј те тѝја мангу̀п замају̀је по цѐл дьн! — Замају̀је дру̀ги, не да̀ва им да рабо̀ту. **2.** *чува, забавља*, в *замавује*. — Трѐбе некѝ да замају̀је детѐ докле се не вр̀нем ис коша̀ру.

замају̀је се несв **1.** *скиūа, дангуби, заноси се*. — Замају̀је се с коњѝ по ридѝшта. — Замају̀је се сьс лезилѐбовићи. — Нек се о̀н замају̀је, немо̀ј са̀мо дру̀ги да замају̀је. **2.** *забавља, чува некога*. — Замају̀је се з-детѐ.

зама̀кне свр *несūане, оде, оūūуūује, оūūрави се*. — За̀макну Стра̀тија за Ро̀мански рѝд, нѐће мо̀ж да га стѝгнеш ни до Про̀нини. — Бр̀же, да ти не зама̀кну у малу̀.

зама̀кне се свр *обеси се*. — Замакну̀л се за бу̀кову гра̀њку и тако̀ј висѝ покра̀ј пу̀т.

зама̀л / зама̀лко прил *умало*. — Зама̀л да отѝднем у Ру̀пје, да ме не на̀јдеш до̀ма. — Зама̀лко да га ва̀тим у на̀шу градѝну. — Зама̀лко да се заба̀вим на рабо̀ту.

зама̀ли (се) свр **1.** *смањи (се)*. — Замалѝмо да едѐмо сѝрење. — Скро̀[з]-се замалѝла вода̀ на до̀лњи кла̀данац. **2.** *уūиша*. — Зама̀ли тѝја тво̀ј ра̀дио, не мо̀гу вѝше да слу̀шам дреча̀ње.

замалува̀ње с гл им од *замалу(ј)е (се)*. — Најавѝли замалува̀ње пѐнзију.

замалу̀е (се) / замалу̀је (се) несв *смањује (се)*. — Замалу̀е ни Пла̀вка млекцѐ. — Замалу̀ј му рану̀, да се не го̀ји. — Почѐл се замалу̀је дьн.

зама̀н м **1.** *време, земан*. — У овѝја зама̀н нако̀сешемо па̀прат, па дока̀рашемо, да на говѐда постѝљамо зѝмени. — Дошьл такьв зама̀н да се ни ро̀д рођѐни не позна̀ва. — Сьг је дру̀ги зама̀н. — Не заспа̀ наћа̀с све до некѝ зама̀н. **2.** изр: **под ста̀р зама̀н** *у годинама, у добрим (сūарим) годинама*. — Ја̀ сам човѐк под ста̀р зама̀н и не мо̀гу долѐко от ку̀ћу да ѝдем. **3.** изр: **доша̀л му зама̀н** *умро*. — И њему ће до̀јде зама̀н. — Доша̀л му зама̀н, ал га Бо̀г јо̀ш не узѝма, сьл се бо̀ри з-ду̀шу.

зама̀нда се свр *ūочне да скиūа, луūа, заборави се*. — Заманда̀л се и отидѐ куде Тѝчини.

заманда̀лен, -а, -о трп прид *закључан*. — Ако су вра̀та заманда̀лена, мо̀ж да ѝдемо у цр̀ге.

заманда̀ли свр *заūвори, закључа*. — Заманда̀ли по̀друм, па да ѝдемо у ку̀ћу.

зама̀ндан, -а, -о *занесен, замајан*. — Пу̀сти га, вѝдиш да е зама̀ндан.

замандува̀ње с гл им од *замандује се*. — Научѝли на њего̀во замандува̀ње, па се не секѝрају ако не до̀јде на̀вечер до̀м.

заманду̀је се несв *губи време, замајава се*. — Отиша̀л да се заманду̀је по село̀, мѐсто да ни помо̀гне.

зама̀не свр *замахне*. — Кьд зама̀нем, па кьд ти запељу̀штим едну̀ преко у̀во. — За̀ману два-три-ну̀т да ко̀па, па вр̀љи копа̀ч, нѐће рабо̀ти.

замању̀је несв *замахњује, измахује*. — Замањува̀ да ме уда̀ри, па се бр̀зо тр̀гну. — Во̀ли тако̀ј да замању̀је на људи, ал ће га едну̀ш некѝ ства̀рно пребѝје.

замањува̀ње с гл им од *замањује, замахивање*. — За замањува̀ње на ма̀тер ће добѝе преко̀ но̀с.

замацѝња несв **1.** *одлази, несūаје*. — Сьг већѐм замацѝња за Цеврља̀нку. **2.** фиг *залази (сунце)*. — Кьд сльнце ста̀не да замацѝња, прибѝрај о̀вце накуде трлу̀.

замацѝња се несв *беси се, веша се*. — Замацѝња се он већ пет-пу̀т, ал се јо̀ш неѐ зама̀кал.

замацињање с гл им од *замациња*, **1.** *нестајање, залажење.* — Слњце е веће̑м на замацињање, да се збирамо за до̑м. **2.** *вешање.* — Ако га не спаси замацињање, друго нема кое. — Остало му само замацињање.

замаши свр *замахне.* — Како замаши да га шљопи, овија се измакну.

замкне свр *зађе.* — Кьд замкне у долину, ја ћу ви викам да искочите.

замерување с гл им од *замерује се.* — Без замерување млеко нема смузување овце.

замерује се несв *на премлаз* (в), *кад се овце смузују* (в), *млеко се мери („замерује"), да би се знало која музиља* (в) *колико дана ће мусти стадо, како би свака од њих за месец дана добила једнаку количину млека.*

замета несв **1.** *ставља на раме.* — Нећe да га ја заметам, него се сам килави. **2.** фиг *замеће, прикрива.* — Замета трагови ко лопов. **3.** фиг *храмље.* — То-е онија што с едну ногу замета.

замета се несв *диже на своје раме.* — Не могу се заметам с-толке вреће. — Нека се сам замета, јак је.

заметан, -тна, -тно *тежак, напоран.* — Работа ни беше млого заметна, изакалимо се.

заметање с гл им од *замета (се).* — Овде ти е згодно за заметање вреће на рамо.

замете свр *умете метлом кога.* — Беж одотле, ако те заметем, неце ожениш.

заметне свр **1.** *подигне терет на раме.* — Заметну га, да мож да си појде дома. — Заметну си торбичку на рамо, па у говеда. **2.** фиг *дâ плод, оплоди се.* — Искуби лозињку да видиш ел су заметнули компири!

заметне се свр *дигне терет на своје раме.* — Немаше ни коњ, ни кола из нашо село, заметну се ж-цакче, па клај, клај ус Купински рид, те се довуко дом.

заметно прил *тешко, напорно.* — Беше ми заметно да одим преко Ивановицу, па слезо у Ракинци, па ус-пут, те дома. — Заметно-е млого да одиш там, преко Троскач, удари на Мачкатицу.

замеша свр *умеша.* — Замеша ли качемак? — Замеша попареницу, док се сви издизају, да гу испечем под вршњик. — Замешај малтер едно текме.

замешување с гл им од *замешује.* — Прво дојде замешување тесто, па да сташе, па премесување едно двапут, па тьг да се пече.

замешује несв *меси.* — Руке ми у тесто, замешујем леб. — Он ће замешује малтер, ти ми приноси, да зидам.

замине свр **1.** *заобиђе.* — Цигани свирише куде сви, само нашу кућу заминуше. — Кьд проодиш, њи да заминеш, да не свр̂ћаш! **2.** *претера, надмаши.* — Има од лошо и полошо, ал он је заминул и најлошо.

замине се свр *мимоиђе се.* — Заминумо се с Јагоду на Цеврљанку, она отиде у Село, а ја се врну дом.

заминување с гл им од *заминује (се).* — Түј требе добро заминување с кола ел пут неје добар.

заминује (се) несв *заобилази, заобилазе се* — Само куде нас не свр̂ћа, заминује ни откад гу знам. — Едино ни редња не заминује. — Не орату, па се заминују и на путињку ка[д]-це сретну.

замирисује несв **1.** *одаје помало непријатан мирис.* — Овој сиренце почело да замирисује. **2.** изр **замирисује на зевњу (чамовину / црницу/ уму)** *одаје мирис смрти, ускоро ће умрети.* — Почел да замирисује на црницу.

замѝслен, -а, -о *замишљен.* — Млѐго ми-е нештѐ замѝслен. — Квѐ си тѐлко замѝслена?

замѝта несв **1.** *меће прљавштину на некога.* — Мѐкни се, да те не замѝтам. **2.** изр: **замѝта с нѐгу** *храмље, хрома.* — Почѐл и ча-Ставра да замѝта с нѐгу. ▪ трп прид **замѝтан**, -а, -о *више пута заметен.* — Стѐј, не мѐти, нѐћу да сам замѝтан.

замитàње с гл им од *замита.* — Бѐга о[д]-ѕамитàње ко ђàвол од кр̏с.

замѝца несв *замиче.* — Сѐк онà замѝца у Селѐ, а јà с тѐбе тѐј прѝчам и гѐбим врѐме.

замицàње с гл им од *замица.* — Глѐдам његѐво замицàње ус-Пàвлову гремàду, у рабѐту, и рѐцам.

зàмлата ж *ћакнута особа.* — Зàмлато замлàтена, тѝ ли ће се с мѐне сеѝриш?!

замлàтен, -а, -о *ћакнут, ударен, замлаћен.* — Замлàтен ли-е, мàјко Бѐжја, по цѐл дѐн сàмо си еднѐ ѝсто дѝпли. — Замлàтен дибидѐс.

замлàти свр **1.** *удари јако чиме, пребије.* — Замлатѝл га с мѐтку у глàву. **2.** фиг *ћакнут.* — Сàм Гѐспод га замлатѝл. **3.** фиг *ошамути.* — Зàмлати ме промаја, па се ушинѐ. — Немѐј те замлàти с онѐј шакетѝну, нѐ-це дѝгнеш!

замлатѐја м *онај који је ћакнут,* в *замлатотина.* — Ватѝл се с-Крѝстиног замлатѐју, па по малѐ прàву пàкос.

замлатѐтина ж ауг од *замлата, онај који је ћакнут.* — Немѐј вѝше да ми довѐдиш тѐј замлатѐтину у кѐћу, не мѐгу гу истрпѝм.

замлàћен, -а, -о *ћакнут,* в *замлатен.*

замлаћувàње с гл им од *замлаћуе се.* — Дѐста вѝше замлаћувàње, да ѐзбиљно орàтимо.

замлаћѐе се несв *прави глупости, понаша се глупо, недолично.* — Сàмо се замлаћѐе.

замољàва несв *моли.* — Штѐ му не дадѐш, ка[д]-те детѐ ѐбаво замољàва?

замољавàње с гл им од *замољава.* — Бе[з]-замољавàње ѝч га немѐј питѐјеш.

замољувàње с гл им од *замољуе.* — Трàжи замољувàње, па тѐг да дадѐ воловѝ.

замољѐје несв *моли,* в *замољава.* — Ако ти нештѐ трѐбе, он ѐвек ѝска да га човѐк замољѐје.

замѐмчи се свр *постане момак.* — Дѐда се, сѝнко, замомчѝл у шеснàес гѐдине.

замѐта свр **1.** *завије.* — Замѐтај детѐ дѐбро у ћѐбе, да му нејѐ лàдно, кѐд га нѐсиш преко Џеврљàнку. **2.** *завије цигарету.* — Замѐтај и мѐне еднѐ о[д]-твѐј баѝновац (дувàн).

замотљàви се свр **1.** фиг *збуни се, помете се.* — Замотљавѝл се, па не знàе кв[о]-ѐће. **2.** фиг *почне да секвари време.* — Па се замотљавѝло откудѐ Плàну, ће вр̏не кѝша.

замотувàње с гл им од *замотује.* — Нѝшта не нѐси у тѐрбу бе[з]-замотувàње.

замотѐје несв **1.** *умотава.* — Детѐ се трѐбе замотѐје да не озѐбне. **2.** фиг *пуши.* — Замотѐје ли чѝча јѐш дувàн, ел је врљѝл пушѐње.

замѐча свр **1.** *запиша.* — Ће ти замѐча кѐче тркаљцѐ! **2.** фиг *остави.* — Замочàл рабѐту, па побѐгал у селѐ, ал нѝгде нѐма мѐсено па обѐсено. — Вѝдиш да га сви замочàли.

замочувàње с гл им од *замочује.* — Тѐј замочувàње сàмо àко-е видѐл од пцетѝшта.

замочу̑је несв *мокри на нешто, запишава.* — Уне̑си ако̑в у ку̑ћу, немо̑ј пцети̑шта да га но̑ћу замочу̑ју.

за̑мре свр *нестане, изгуби се.* — За два̑ес го̑дине се̑ло ни скро̑з замре̑. — Замре̑ше мло̑ги зана̑ти.

замр̑зне (се) свр *замрзи (се).* — За̑мрзну ме етр̑ва, ко да сам вој о̑ко искара̑ла. — Замрзе̑ли се ко да несу̑ бра̑ћа.

замр̑кне свр *ухвати га мрак.* — По̑брзо збира̑ј руко̑љке, да не замр̑кнемо на њиву̑.

замр̑сен, -а, -о *замршен.* — Ово̑лко замр̑сене ни̑те, ко̑ј да ги распра̑ви.

замрсо̑тина ж *оно што је замршено.* — Едва̑ излѐзо и[з]-замрсо̑тину у ово̑ј ткање̑. — Жи̑вот ти-е, бра̑јко, една̑ замрсо̑тина.

замрсува̑ње с гл им од *замрсује.* — Наградиса̑ од замрсува̑ње ко̑нци.

замрсу̑је несв **1.** *мрси, квари.* — Немо̑ј да ми замрсу̑јеш ко̑нци, едва̑ сам ги распраи̑ла. **2.** фиг *дангуби.* — Ако ме питу̑јеш кво рабо̑ти, ћу ти ка̑жем пра̑во: замрсу̑је муда̑.

заму̑ва свр **1.** *почне да удара.* — Прије̑де си тако̑ј и за̑мува чове̑ка у слаби̑не ко да неје̑ ка̑светан. **2.** *затури.* — Замува̑ла ба̑ба кљу̑ч негде̑ у сла̑марицу, не мо̑гу га на̑јдем.

заму̑зен, -а, -о *туп, глуп.* — Ко̑лко-е заму̑зен не ви̑ди кво̑ му све̑ жена̑ рабо̑ти.

/заму̑зена буда̑ла/ *израз за некога ко је гори од будале.* — То̑ј са̑мо мо̑же да поднесе̑ заму̑зена буда̑ла.

заму̑љи (се) свр *завуче (се).* — Замуљи̑л гла̑ву по[т]-цр̑гу и заспа̑л.

замуљува̑ње с гл им од *замуљује (се).*

замуљу̑је (се) несв *завлачи (се).* — Замуљу̑је гла̑ву и куде̑ тре̑бе и куде̑ не тре̑бе.– За кво̑ се замуљу̑јеш под а̑мбар, неси̑ ку̑че?!

замуса̑ви свр *заслинави.* — Што-е то̑лко замусаве̑л, што не обри̑ше те̑ј ѕи̑нѕе.

заму̑ти свр фиг *запетља, поквари.* — Ти̑ја огурсу̑з што зна̑е да заму̑ти три̑ па̑метна не мо̑ж да га засправу̑.

зана̑вља (се) несв *подновује (се), обнавља (се).* — Ли̑сје се у про̑лет зана̑вља. — Поче̑ла шу̑ма у Гари̑не да се зана̑вља. — И сна̑јка поче̑ла с но̑ви ћилими̑ да зана̑вља у ку̑ћу.

занавља̑ње с гл им од *занавља.* — Тре̑бу па̑ре за занавља̑ње по ку̑ћу.

занављува̑ње с гл им од *занављује (се).* — За занављува̑ње одвоимо кочка̑ арти̑шке (новац).

занављу̑је (се) несв *подновује се, купује ново,* в *занавља (се).* — Доје̑де вре̑ме да и ја̑ занављу̑јем облекло̑. — Занављу̑је се у ку̑ћу с но̑в шпо̑рет на дрва̑.

занева̑ља свр *онемоћа, разболи се.* — Де̑да бе̑ше заневаља̑л пред мре̑шку, ни крива̑к не мо̑жеше да држи̑ у ру̑ке.

занемо̑гне свр *онемоћа, остари, разболи се.* — Већѐм је занемога̑л на но̑ге. — Кьд занемо̑гнеш, ко̑ј ће те ондьк гле̑да?

занемо̑ћа свр в *заневаља.* — Занемоћа̑л већѐм са све̑, ни тоја̑шка му ви̑ше не пома̑га.

зане̑сен, -а, -о фиг *будаласт.* — Откако̑-е па̑дал с-кру̑шку ма̑лко е зане̑сен.

зане̑шко м *блесан, будала.* — Пра̑ти ми твое̑г зане̑шка, да ми се на̑јде око̑ вра̑.

занима̑ција ж *хоби,* в *залимација.* — Ако ни̑шта не рабо̑ти, чове̑к мо̑ра да изми̑сли неку занима̑цију.

зани̑ша се свр *заљуља се.* — Ка[д]-це зани̑ша на љуља̑шку, ће ре̑кнеш: о̑длете у Твр̑ди бре̑г.

зановѐтало с *онај ко зановеӣа,* в *ӣањкало.* — Ма̀кни од мѐне то̀ј зановѐтало, да га не слу̀шам.

зано̀ви се свр *ӣоднови.* — Занови̇̀ се с нову ву̀ту и ткани̇̀цу.

зано̀си несв **1.** *ӣоче да носи сӣално.* — Имаше у̀баво одѐлце, мѐсто да га чу̀ва, о̀н га за̀носи — Ти̇̀ за̀носи ту̀ј кошу̀љу, а чу̀ваше гу за но̀во. **2.** фиг *бесӣосличи, губи време.* — Које̇̀ ће рабо̀тиш та̀м, ће ми зано̀сиш ја̀јца на криви̇̀ну? **3.** фиг *наликује, личи.* — О̀дма сам га позна̀л, зано̀си пома̀лко по власи̇̀нски.

зано̀си се несв **1.** *ӣоводи се, ӣовија се, ӣреӣеже.* — Претовари̇̀л си ко̀ла, па се зано̀су. — Јо̀ш вој се неје̇̀ разбистри̇̀ло у гла̀ву, јо̀ш се зано̀си. **2.** фиг *фанӣазира, баљезга, ӣрича без везе.* — Пу̀сти га, зано̀си се ко пи̇̀нтур у чво̀рову дугу̀. — Зано̀си се ко ја̀јца у коси̇̀лбу.

заносува̀ње с гл им од *заносу̀је (се).* — Цѐл живо̀т си човѐк вантази̇̀ра и вѐк му тако̀ј про̀јде у заносува̀ње.

заносу̀је несв в *заноси (1, 2, 3).* — Свѐ што ку̀пи, о̀дма заносу̀је (1). — Заносу̀је у го̀вор на ма̀тер си (3).

заносу̀је се несв в *заноси се (1, 2).* — Мло̀го си натовари̇̀л, свѐ се коњчѐ заносу̀је (1). — Заносу̀јем се цѐл дњн ко пипетљи̇̀ва коко̀шка (1). — То̀ј што се ти̇̀ заносу̀јеш ни̇̀кад нѐће би̇̀дне (2)! — Заносу̀је се нѐшто ко да неје̇̀ ка̀светан (2). — Заносу̀је се с ону̀ј замлато̀тину до̀ле, по ту̀ј реку̀ (2).

зано̀ћи свр **1.** *легне да сӣава.* — Не смѐје да зано̀ћи сама̀, бои̇̀ се ће гу утѐпају. **2.** *дочека ноћ, ухваӣи га ноћ.* — Зано̀ћи̇̀мо ус-пу̀т куде Нико̀лин кла̀данац, па по мра̀к една̀ се дову̀комо до̀м. — Кьд и̇̀демо од во̀з, зано̀ћи̇̀мо негдѐ куде Про̀нини.

заноћува̀ње с гл им од *заноћује.* — Еси̇̀ се побрину̀л за заноћува̀ње негдѐ у Леско̀вац?

заноћу̀је несв *ноћи, ӣроведе ноћ.* — Ста̀лно заноћу̀је та̀м, у Да̀њино Село̀, ка[д]-це вр̀ћа из А̀н.

зању̀уца свр *ӣочиње да муче (крава).* — Пр̀во за̀њуца Жѐрка, па Ли̇̀са, па зањуца̀ше сва говѐда кьд улѐзо у кошару. Ода̀вно ме несу̀ видѐла, па се, белки̇̀м, и она̀ раду̀ју.

заобика̀ља несв **1.** *заобилази, обилази.* — Ако га ја̀ дрѐњам, ће заобика̀ља ову̀ј ку̀ћу на ки̇̀лометар. **2.** фиг *не говори исӣину.* — Нѐће да ка̀же зашто̀-е дошьл, све нешто̀ заобика̀ља ко ки̇̀ша око Кра̀гујевац.

заобикаља̀ње с гл им од *заобикаља (1, 2).* — Ту̀ј трѐбе до̀бро заобикаља̀ње око Чу̀ку (1). — Ма̀јстор је за заобикаља̀ње, ни̇̀кад нѐће ка̀же кво̀ ми̇̀сли (2).

заобико̀ли свр **1.** *обиђе, заобиђе.* — Заобико̀ли им ку̀ћу кьд и̇̀деш у до̀лњу малу̀, да те ку̀че не ла̀је. **2.** *оӣколи.* — Заобико̀ли говѐда, па ги свр̀ти на штети̇̀ну! **3.** фиг *не каже исӣину.* — Па̀ за̀обиколи и не рѐче кво̀ га пита̀мо.

заобикољува̀ње с гл им од *заобикољује.* — Ко̀ј во̀ли заобикољува̀ње, кьд и̇̀ма прѐчица. — Научи̇̀л на заобикољува̀ње, бои̇̀ се да ка̀же кво̀ ми̇̀сли.

заобико̀љује несв **1.** *заобилази.* — Бо̀ље да заобико̀љује, да му пцѐта не исцѐпу чеши̇̀ре. — Трѐбе пу̀но да заобико̀љујеш ако и̇̀деш по пу̀т, бо̀ље уда̀ри на Дѐл. **2.** *оӣкољава, сабире у круг.* — Отидѐ да заобико̀љује сѐно на Послони̇̀ште. — Кои̇̀ ће заобико̀љује о̀вце, ка[д]-це овако̀ј раштрка̀ле?! **3.** фиг *не говори исӣину.* — У̀век заобико̀љује, ни̇̀кад ти не ка̀же љу̀цки, како̀ трѐбе.

заобли̇̀та несв в *заобикољује (1, 2, 3).* — Ће заобли̇̀таш ти̇̀ три̇̀ сѐла око Меја̀не, ако те ја̀ подбѐрем (1)! — Заобли̇̀тај о̀вце, да ги нака̀рамо у трлу̀ (2). — Заобли̇̀та, нѐће ми ка̀же кво̀-е купи̇̀ла у Леско̀вац (3).

заоблитáње с гл им од *заоблита.* — До тáм ни трéбе заоблитáње око блáто. — Бе[з]-заоблитáње око Јéзеро, не мóж да отидеш до Стóјковићеви.

заобрне свр **1.** *окрене.* — Заобрни говéда уз јасикóвину. — Заобрни цилиндар какó трéбе! **2.** *изокрене.* — Ти му кáжеш еднó, óн га заобрне наглавáчке.

заобрне се свр *окрене се.* — Заобрни се да видиш квó ти децá рабóту. — Некá се заобрне око њéга да види којá алишта е свé напраил.

заобрћа несв **1.** *окреће.* — Какó се заобрћа кóло на воденицу, éси видéл? — Заобрћај говéда да кóла улéзну у авлију! — Заобрћá га, заобрћá докле му не скрши гвинт. — Пратила сам га да заобрћа сéно. **2.** фиг *изокреће на супротно (речи, мисли),* в *изобрћа.* — Јá му викам овакóј, óн ми заобрћа, óће по његóво.

заобрћа се несв *окреће се.* — Иде и стáлно се нештó заобрћа ко да ишчекује некогá. — Заобрћа се какó вéтар дува (*изр*).

заобрћáње с гл им од *заобрћа (се).* — Бе[з]-заобрћáње не-це сéно осуши. — Тóј његóво заобрћáње свáки час ме скрóз изнервира.

заовија несв *заобилази.* — Овдéка се заовија чепељáк, па óндак по прáв пут.

заовијáње с гл им од *заовија.* — Имаш два-трипут заовијáње докле излéзнеш на Дéл.

заовије свр *заобиђе.* — Заови сливáк, па кроз бурјан и шумáк, тьг ће излéзнеш на пут за Лéбет.

заод м *залазак сунца.* — Кьд сльнце дóјде на заод, покáрај говéда накуде појáту. — Дојдé сльнце на заод, ми јóш не смавáмо Дининицу.

заóдак м в *заод.* — На заóдак чéкам те куде Цвéтину кућу под орá.

заóди несв **1.** *залази.* — У Селó сльнце пóранке заóди. — Кьд заóди у óблак, јутре ће-е лóшо врéме, заóди ли у црвенило, ће буде ветрóвито. **2.** *заобилази.* — Заóди како мáчка око врућ качемáк. — Заóди какó киша око Крáгујевац. — Нештó ни Тиса паприкáр у зáдњо врéме заóди кьд доóди у нáшу малу. **3.** фиг *изво̀љева.* — Стáлно по нештó заóди, не мóж му се угóди.

заорáти се свр *заговори се.* — Заорати се с-етрву, не видó кьд ми прејдé млекó на огњиште.

заóре свр **1.** *почне да оре.* — Заорáл до половин óриште, па баталил. **2.** фиг *остави.* — Заорáл рабóту у Белиград, врнул се дóм. **3.** фиг *преоре.* — Заорáл двé-три брáзде у моје.

заорéва несв фиг *зановета, изво̀љева, закера.* — Не дáвај му други пут да тóлко заорéва. — Заорéва ко нацáк-бáба. — Не мóж се више поднóси кóлко-е почéл да заорéва.

заоревáње с гл им од *заорева.* — Кóј ће истрпи тóј њóјно стáлно заоревáње.

заóрљив, -а, -о *онај који зановета, изво̀љева.* — На когá ли-е овóлко заóрљиво овóј моé детиште.

заорувáње с гл им од *заорује, зановетање, закерање.* — Тóлко заорувáње не мóж се истрпи.

заорује несв фиг в *заорева.* — Поваздьн си заорује, ал ми си ћутимó, па кó[ј] издржи.

заосльнце прил *предвече, кад је сунце на заласку.* — Ка[д]-це пред заосльнце врнем од жњејéње, у сóбу сам затичáла свé растурено.

заостањувáње с гл им од *заостањује.* — Нéма заостањувáње, сви мóра да иду зáедно.

заостањује несв *заостаје.* — У учење заостањује за деца. — Немој да заостањујеш, побрзај!

заострен, -а, -о *наоштрен.* — Да-е заострен ко што неје, сьг би резал и коске.

заостри свр *наоштри, подрежe.* — Кьд га заостри, мож се бричиш бе[з]-сапун. — Заостри ми овуј секиру, затупила се. — Заостри ми плавез, да пише потанко.

запален, -а, -о *запаљен.* — Едьн стог му-е запален, друго сено спасили.

запалење с *упала, запаљење.* — Добил запалење груди.

запанти свр *запамти.* — Од даньс има ме добро запанти! — Запанти кво ти казујем!

запари свр **1.** *врелом водом дезинфикује судове.* — Запаримо бурићи за ракију. **2.** фиг *наднесе се над пару одвара трава ради излечења.* — Требе се запари нат камилицу, да продише.

запарување с гл им од *запарује (се).*

запарује несв *врелом додом дезинфикује судове.* — Требе да запарујемо каце и бурићи прет-бербу.

запарује се несв *лечи се паром одвара лековитих трава.* — И запарувала сам се, ал не помага.

запасе се свр *стане дуго да пасе (стока).* — Чим падне ладовина, овце се запасу све до мрак.

запасување с гл им од *запасује.* — Млого губи време у запасување докле намести вутарку.

запасује несв *облачи, опасује.* — Запасује вутарку, ће иде у задругу. — Одма запасује кицељу кьд меси леб.

запат м **1.** *приплод, домазлук.* — Овога ћају чувам за запат. **2.** *расад (цвећа, поврћа).* — Тej китке су од мој запат.

запати свр **1.** *однегује за приплод.* — Запатил сам све меримке. **2.** *однегује (цвеће или поврће).* — Запатила сам у градинче и ја каловер. **3.** фиг *добије.* — Три дьна у школу и већ запатил вьшке.

запати се свр *намножи се.* — Како се запатише овеј златице по компири, не знам.

запаше (се) свр *обмота око себе, препаше око себе, стави каиш.* — Запаши тканицу како требе. — Деда прво запаше појес па тьк облекује гуњче. — Запаши кицељу, немој се брашњаивиш! — Докле се он запаше, воз ће отиде.

запашка свр *почне да стење, да губи дах, да се гуши.* — Запашка дете од мешинку, гадно га заболе.

запекља (се) свр **1.** *умеша се, поквари.* — Оће Тоза да се запекља у сваку работу. — Запекља ли се он у тој, бољe да дизамо руке од работу. — Запекљал се у тој ко пиле у кучина (*изр*). **2.** *закопча (се).* — Нумеје ни чешире да запекља, него ће да ми мрси муда. **3.** фиг *замрси, замути.* — Све је тој он запекљал, тој само на њега личи.

запекљан, -а, -о **1.** *закопчан.* — Копоран му-е запекљан до гушу, како се неће зноји. **2.** *умешан.* — У то[ј]-е он запекљан до гушу, како це извуче сам бог знае. **3.** *повучен у себе, неповерљив човек.* — Он је скроз запекљан човек, ништа од њега да чуеш, ни добро ни лошо.

запекљанција ж *замршеност, нејасна ствар.* — То-е голема запекљанција, чим су дошли из општину. — Нећу се пекљам у туј запекљанцију.

запекљотина ж **1.** в *запекљанција.* **2.** фиг *човек склон петљавинама.* — Он ти-е запекљотина какву неси видел.

запекљуваније с гл им од *запекљује (се) (1, 2)*. — Овој неје на запекљуваније, него на рајфешлус (1).– Научил на запељуваније у све, не мож га одврнеш (2).

запекљује (се) несв **1.** фиг *закопчава (се), утеже (се)*. — Запекљуј се добро на овуј студеницу. **2.** *петља (се), упетљава (се)*. — Реко му: „Немој се запекљујеш у оној што не знаеш!". — Немој се запекљујеш више у туј работу, неће излезне на добро. — Не запекљуј се з-Диску, неће пројдеш добро!

запељужи свр *ошамари, удари*. — Къд му запељужи шамарчину, овија се одма оћута.

запељушти свр в *запељужи*. — Не издржа, него му запељушти едну преконосницу, а крв лину шврчком.

запени свр фиг *развиче се*. — Од-цабајле запенил, кво ли му па сьг неје потаман?

запењави свр **1.** *пусти пене*. — Кво ли је појело овој кравче, па-е запењавило? **2.** фиг *растороче се, развиче се*. — Запењавил чък од Големи рид, Динча му прекосил ливаду.

запепршка свр *овлашно покрије (песком, земљом, прашином)*. — Запепршкаше га надве-натри, па побегоше дом, ко да це дигне из гроб. — Мачка се покења, па га запепршка.

заперак[1] м *изданак, клица код кромпира*. — На пањеви о[д]-цливе све никли заперци. — На компири излезли заперци.

заперак[2] м (угл у мн заперци) *део у механизму код ваљавице*.

запере свр *делимично умије, умије део тела*. — Запери дупе на тој дете ако се укакило, да му се не оглође. — Не запира га, па се дете опрудило.

запере се свр **1.** *опере стидницу*. — Пред легање обовезно се запере. **2.** *умије део тела*. — Запери се под мишке, баздиш на зној.

запет, -а, -о *подупрт*. — Врата ноћу о[д]-цтра држу запета са секиру.

запечали свр *заради печалећи*. — Неће ми каже колко-е запечалил. — Запечалил, море, болес. — Мужи су ишли у работу да запечалу динар, да ни се најде ка[д]-требе.

запиња несв **1.** *упиње се, напреже се, запиње свом снагом*. — Запиња да сработи до Свети Илију, па да бега у печалбу. — Запиња, запања и окоси гу. **2.** *подупире*. — Покварила се кентра, па запиња врата са штанглу. — Страшно родила крушка, па гу запиња, да вој се грањке не покршу. — Мора се кошара запиња, попуштил ѕид.

запиња се несв *упиње се, напреже се*. — Залу[д]-це запињаш, неси кадар да га дигнеш, ће викамо чичу да ти помогне.

запињање с гл им од *запиња (се)*, **1.** *напрезање, упињање*. — Еба ти наше запињање, искилавимо се косејећи, а човек купил машину, па она коси. **2.** *подупирање*. — Бе[з]-запињање ће се све покрши ошав од род.

запињач м *подупирач*. — Намести неколко запињача на кошару, да се не срине на стоку.

запира несв **1.** *одбија храну или пиће*. — Даньс се не запира, даньс је голем празник. — Не запирај ми у кућу, неће ми носу кокошке. **2.** *умива део тела*. — Запира дупе на дете, укакило се у гаће.

запира се несв **1.** *умива део тела*. — Запира се под мишке, не мож да трпи зној. **2.** *умива стидницу*. — Узе лавор с топлу воду да се запира.

запирање с гл им од *запира (1, 2) (се)*. — Залуд му запирање, накараше га да еде (1). — Бе[з]-запирање не иде у кревет (2).

за̀пис м *молитвено, заветно дрво.* — Ју̀тре, на Богоро̀дицу, збѝрамо се куде за̀пис на Ива̀новицу.

записува̀ње с *записивање.* — Прѐту ни сьс записува̀ње, ако не до̀јдемо на врѐме.

запѝца / запѝча несв **1.** *пече.* — Запѝча ђувѐч у рѐлну. **2.** фиг пеј *нагрева се, греје се.* — Још ли дѐда запѝца ду̀пе уз огњѝште?

запѝца се / запѝча се несв **1.** *пече се, добија кору.* — Јоштѐ ма̀лко нек се запѝца ба̀ница. **2.** фиг пеј *греје се, нагрева се.* — Запѝча се уз огњѝште ко мачо̀р.

запица̀ње с гл им од *запица (се).*

запича̀ње с гл им од *запича (се).*

запиша̀ло с *запушач.* — Кудѐ е запиша̀ло от кондѝрче?

запѝшен, -а, -о **1.** *запушен.* — Шишѐ с-ракѝју е запѝшено тако̀ј да не мо̀гу га отпѝшим. **2.** фиг *који се најео, прејео.* — Ел се на̀еде, ел ти сьг запѝшена сва̀ка ду̀вка?!

запѝши свр **1.** *запуши, затвори.* — Некѝ ми запишѝл бу̀ку, па цѐл но̀ћ воденѝца нејѐ млѐла. — Запѝши ду̀вку, да не ула̀зу пога̀нци. — Запѝши му уста̀, да не ломо̀ти мло̀го. **2.** фиг *наједе се, преједе.* — Едѐ све доклѐ не запѝши сва̀ку ду̀вку.

/запѝши ду̀пе/ изр *задовољи се, наједе се, нахрани се.* — Отишла̀ у купѝне, ће вој запѝши ду̀пе купѝна! — Кола̀чи не пѝшу ду̀пе, него ба̀ница, ђувѐч, гра̀!

запѝшти свр *заплаче пискаво.* — За̀пишта ли то̀ј детѐ, ел ми се у̀чини? — За̀пишта, па не мо̀ж се повр̀не.

запишува̀ње с гл им од *запишује.* — Поглѐј да вѝдиш кудѐ свѐ трѐбе запишува̀ње у плѐвњу, па да запѝшимо са[с]-сѐно.

запишу̀је несв *запушава, затвара.* — Запишу̀је ду̀вке на та̀ван с ма̀лтер, да не св̀рта вѐтар по ку̀ћу.

запланду̀је свр *доведе стоку да пландује, да се одмара од жеге.* — Говѐда да запланду̀јеш у реку̀, у Бобата̀ло, кудѐ-е на̀јубав ла̀д.

за̀плет / за̀плит м **1.** *мустра, почетак плетења.* — Узѐла сам за̀плет о[д]-Добрѝлу за едьн у̀бав џемпѝр. — Да ми дадѐ за̀плит за ћена̀рче на гру̀дњак. **2.** *грло чарапе.* — Чера̀пе плетѐмо од гр̀ло, о[д]-ѕа̀плет.

заплетѐ свр *почне да плете.* — За̀плете ли џемпѝр од ону̀ј му̀стру што ти да̀до.

за̀плит м **1.** в *заплет*, **2.** *народно коло.*

заплѝта несв **1.** *почиње да плете.* — Не мо̀гу да до̀јдем, заплѝтам ћена̀р. **2.** *заплиће.* — Иде и свѐ заплѝта с-кра̀ци, ће се џиембо̀ше негдѐ у ендѐк.

заплита̀ње с гл им од *заплита*, **1.** *почетак плетења.* — Ће ми помо̀гнеш у заплита̀ње ћена̀р на кошу̀љу? **2.** фиг *саплитање, шушкетање.* — По заплита̀ње с езѝк се вѝди ко̀лко се натреска̀л.

запљескува̀ње с гл им од *запљескује се.* — Зга̀ди ми се од њего̀во запљескува̀ње.

запљеску̀је се несв *заноси се, замлаћује се, фантазира.* — Нек се о̀н запљеску̀је ко̀лко о̀ће, тѝ си глѐј твоју̀ рабо̀ту.

запљувува̀ње с гл им од *запљуву(ј)е.* — Од њѝно запљувува̀ње Бо̀г да чу̀ва!

запљувѐ свр *одбаци.* — Запљува̀л је о̀н свѐ што сам за њега уработѝла.

запљуву̀е / запљуву̀је несв *пљује на што или на кога.* — Оставѝ ча̀ше у дола̀п, да ги му̀шице не запљуву̀ју. — Ка[д]-це посва̀ђају, гала̀ту се и запљуву̀ју, да се заѕвѐриш.

запљуву̀шке ж мн *жмурке (игра).* — Кно̀ћи па ѝграјте запљуву̀шке, сьг трѐбе да срабо̀тимо.

запљу̀е / запљу̀је свр **1.** *пљуне на кога или на што.* — Кьд гу вѝдим ѝма гу запљу̀ем. **2.** *пљуне у игри жмурака.* — Жмура̀ч ги свѐ за̀пљува.

запљу̑не свр в *зайљуе / зайљује (1, 2)*. — Ћу гу запљу̑нем за то̑ј, па да ви̑ше ни̑кад не проо̑ратимо (1)! — Пр̑ви кога̑ запљу̑не, ти̑ја ће бу̑де следе̑ћи жмура̑ч (2).

за̑пне свр 1. *найрегне се*. — Мо̑раш и ти̑ ма̑лко да за̑пнеш, не да че̑каш са̑мо да ти дру̑ги пома̑га. — За̑пни, па га ишчу̑пај! 2. фиг *навали, буде йврдоглав*. — Запе̑ло му да ју̑тре и̑де у Преде̑не па бо̑г! — Запе̑л з-гла̑ву кроза̑ ѕи̑д. — Запе̑л ко во̑л у јера̑м. — Запе̑л це же̑ни, па то̑ј ти-е. 3. фиг *закључа, зайвори*. — За̑пни вра̑та, па на спање̑. — За̑пни капа̑к на ко̑чак, да не изле̑зну сви̑ње. 4. *йодуйре шйо нечим*. — Тре̑бе да за̑пнеш коша̑ру з-дире̑ци, да не па̑дне. ▪ трп прид за̑пет, -а, -о 1. *зайворен, закључан*. — Ако су вра̑та за̑пета, да и̑демо у цр̑ге на спање̑. 2. *йодуйрй нечим*. — Ел сто̑г до̑бро за̑пет с мо̑тке, да се не превр̑не у доли̑ну.

за̑пне се свe 1. *найрегне се из све снаге*. — За̑пни се, па прери̑пи ре̑ку. — За̑пни се, па се ука̑чи у цре̑шњу ако мо̑жеш. 2. фиг *навали*. — Запе̑л се, о̑ће у те̑кничку шко̑лу.

заповеђе̑но прил *нарећено*. — Запове̑ђено ни-е да збе̑ремо се̑но до пла̑дне. — Рабо̑ти како̑ ти-е запове̑ђено. — Не било̑ ти запове̑ђено, доне̑си ми води̑цу у ча̑шку.

заповеђува̑ње с гл им од *зайовећује*. — За ње̑га-е са̑мо заповеђува̑ње.

заповеђу̑је несв *нарећује, зайоведа, командује*. — Са̑мо зна̑е да заповеђу̑је. — И̑ма да се зна̑је кои̑ овде̑ заповеђу̑је, а кои̑ слу̑ша. — У ту̑ј једи̑ницу Ми̑рко му-е заповеђува̑л.

за̑повес м *зайовесй*. — Кво̑ башта̑ ка̑же то̑-е за ме̑не за̑повес.

заповр̑ти свр *хийне, баци*. — Заповрти̑м ону̑ј њего̑ву тоја̑гу, што те̑л с њу да ме уда̑ри, па у доли̑ну.

запое̑ / запоје̑ свр *зайева*. — Пр̑во ће Цу̑на запое̑, па тьг дру̑ги.

запо̑јде свр *йоће, йа га нешйо заусйави*. — Запојдо̑ у водени̑цу, па се сети̑ да поведе̑м и коња̑.

запо̑н[1] м *найон, найињање*. — Зателѝла ми се кра̑ва, па н-уме̑је да даде̑ запо̑н да се оте̑ли, првоте̑лка, па др̑ж, ви̑кај мрвења̑ка, да гу спа̑симо.

запо̑н[2] м *древна брава на сшаринским кућама*. — Забораи̑л да ту̑ри запо̑н на вра̑та, а ле̑гал да спи̑.

запоо̑ди свр *йочне да йолази* . — Вишепу̑тке запоо̑ди, ал ни̑какo да се отка̑чим да по̑јдем. — Запооди̑ си, ал ме врну̑ше на обе̑д.

запоодува̑ње с гл им од *зайоодује*. — Од њего̑во запоодува̑ње му̑ка да те ува̑ти.

запооду̑је несв *йолази*. — Кьд запооду̑је тре̑бе му це̑л са̑т да се отка̑чи и оти̑де си.

запо̑пи се свр фиг *йусйи браду*. — Ви̑дим и ти̑ си се запопи̑л, ал си по̑убав ка[д]-це обри̑чиш.

запо̑рник[1] м *онај који одбија да једе (зайира)*. — Голе̑м запо̑рник, ни̑шта не̑ће у̑зне у-[у]ста̑ у̑ ту̑ђу ку̑ћу.

запо̑рник[2] м фиг *уйорак*. — Сва̑дба се започи̑ња у понеде̑лник, среду̑, пета̑к и неде̑љу. У то̑рник и субо̑ту се не почи̑ња: субо̑та је заду̑шница, а то̑рник запо̑рник.

запоседи̑ несв/свр *заседи*. — До̑јде тако̑ј и запоседи̑ до полови̑[н]-но̑ћ.

запослува̑ње с гл им од *зайослује се*. — Какво̑ запослува̑ње од њу̑, тике си тро̑па нешто̑ ко̑лко да не ћути̑.

запослу̑је се несв *зайошљава се*. — Не̑ћеше ја̑ да и̑дем у шко̑лу, ћу се запослу̑јем.

запоте̑гне свр 1. *учини велики найор, одлучи се*, в *йошегне*. — Запоте̑гне сре̑д но̑ћ иж-Цепу̑, по мркли̑цу, и до̑јде до̑м од во̑з. — Запоте̑гал да ко̑си ту̑ђу лива̑ду. 2. *замахне*. — Немо̑ј запоте̑гнем с ови̑ја кола̑ц, да те на ме̑сто сне̑мам.

запо̍тне свр *побије зелену грану да стави до знања да ће се ту косити отава, да други не пуштају стоку на окошеној ливади.* — Запотну̍ли смо о̍таву у Стаме̍нкову доли̍ну.

запотњува̍ње с гл им од *запотњује.* — Бе[з]-запотњува̍ње ни̍ки не̍ће да ги па̍зи од гове̍да.

запотњу̍је несв в *запотне.* — Све̍ лива̍де кое̍ око̍си, о̍дма запотњу̍је, чу̍ва ги за о̍таву.

започи̍ња несв *започиње.* — Ни̍шта не започи̍њај у то̍рник, то̍рник је запо̍рник.

започињa̍ње с гл им од *започиња.* — Му̍ж ми-е ла̍к на ру̍ку, па га ви̍кају на започињa̍ње ку̍ћу кад неки̍ пра̍и.

запошљу̍је (се) несв *запошљава (се).* — Вика̍л га чи̍ча да и̍де у Бе̍оград, о̍ће га запошљу̍је. — Запошљу̍је се и Ку̍рта и Му̍рта, а ти̍ не мо̍ж!

запра̍и свр *почне да прави, гради.* — Запраи̍ли пу̍т за на̍шо село̍, па батали̍ли.

запра̍си се свр *почне да се праси.* — Запраси̍ла се свиња̍, па вој деверу̍јем.

запра̍ши свр **1.** *поспе прахом.* — Мо̍ра га запра̍шиш од бу̍је. **2.** фиг *накваси, нароси.* — Ју̍троске ма̍лко за̍праши ки̍шица ко̍лко праши̍нку да уга̍си. **3.** фиг *окопа са плевљењем.* — За̍праши ли ти̍ твои̍ компири̍?

запрашува̍ње с гл им од *запрашује.* — Тре̍бу вој три-дња за запрашува̍ње компири̍.

запрашу̍је несв **1.** *посипа прахом.* — Кьд по̍чне да ги запрашу̍је с-пра̍шак, не зна̍је ко̍лко-е до̍ста. **2.** фиг *кваси, роси.* — Тике̍ запрашу̍је праши̍нку, не̍ма ни̍шта од ки̍шу. **3.** фиг *окопава.* — Ју̍тре ће запрашу̍јемо компири̍ у Де̍л.

запр̍ди свр фиг *остави иза себе, престигне у било чему.* — О̍н ће сви̍ да ви запрди̍ у шко̍лу. — Немо̍ј се чу̍дите кьд ви сви̍ запрди̍ у трча̍ње.

запрдо̍ја м *зановетало, закерало.* — Те̍жак запрдо̍ја, не мо̍ж се од њe̍га отка̍чиш. — И куде̍ ва̍с сти̍гал запрдо̍ја.

запрдува̍ње с гл им од *запрдује.* — Зна̍е са̍л за запрдува̍ње.

запрду̍је несв *закера, извољева, зановета.* — Ста̍лно ми запрду̍је за по нешто̍ да му ку̍пим. — Ја̍ рабо̍тим, а о̍н запрду̍је: те неје̍ тако̍ј, те тре̍бе овако̍ј, па кьд зна̍ш што, о̍ндак, ти̍ не рабо̍тиш?

за̍пре свр **1.** *изнемогне, посустане.* — Запрли̍ му воло̍ви с ко̍ла уз Двоја̍нку, наиђо̍мо ми̍, па ћу̍шкај, ћу̍шкај те ги некако̍ искара̍мо на за̍раван. **2.** фиг *слабо напредује.* — Запр̍ла ми нешто̍ ржени̍ца на Ри̍д. — Ово̍ј дете̍ запрло̍, па не расте̍ ви̍ше. — Запрла̍ у дру̍ги те̍кничку и ни ма̍кац. **3.** фиг *застане.* — За̍пре му за̍лак у гу̍шу, да̍ј во̍ду! **4.** *подупре.* — Запр̍л вра̍та, па не пу̍шта ни̍кога у ку̍ћу. — За̍при ко̍ла с ка̍мен, да се не смазу̍љкају нис-пади̍ну.

за̍прег м **1.** *оно што се запрегне око струка, сукња, кецеља.* — Бо̍ље си ту̍ри за̍прег, кьд рабо̍тиш око сви̍ње, це ука̍љаш. **2.** фиг *јарам.* — Во̍ди гове̍да у за̍прег.

за̍прега[1] ж *кола са упрегнутом стоком,* фиг *јарам.* — А̍јде, Бу̍лчо, у за̍прегу! — За ју̍тре ми тре̍бе за̍прега да докара̍м се̍но из Де̍л. — Сино̍ћке докара̍ за̍прегу пу̍ну с-лубени̍це из Преде̍не.

за̍прега[2] ж *кецеља.* — Запа̍ши за̍прегу кьд ме̍сиш ле̍б. — Да си вр̍жем за̍прегу, да се не ума̍жем з-готвени̍ју.

запре̍гне свр **1.** *упрегне стоку у јарам.* — Запре̍гни Бу̍лчу и Га̍љу, да и̍демо по сно̍пје. **2.** *веже кецељу.* — Запре̍гни кице̍љу ако рабо̍тиш око на̍ћви.

запрѐгне се свр **1.** *веже кецељу.* — Запрѐгни се до̀бро кђд мѐсиш лѐб. **2.** *веже нешто око крста.* — Запрѐгни се са-ша̀л, нау̀лице ду̀ва па усту̀ра.

запредѐ свр **1.** *йоче да преде.* — Запрѐдо па ме помѐтоше: кра̀ве несу̀ напо̀ене. **2.** (*жена вретеном*) *запреде* (*упреде*) *мушкарца да га веже за себе, да се више не одваја од ње* (*веровање*). — Запрѐла га проклети̇̀ња, па се ви̇̀ше не сврћа до̀м. — Ако те Лѐнка запредѐ, нѐће бѐл дђн да ви̇̀диш, ће рабо̀тиш кво си она̀ о̀ће с тѐбе.

запрѐза несв **1.** *упреже стоку у јарам.* — Запрѐза воло̀ви ће и̇̀де у водени̇̀цу. **2.** *веже око тела.* — Запрѐза кицѐљу. — У̀век запрѐза ша̀л да не ѕѐбне.

запреза̀ње с гл им од *запреза.* — Кво̀ ми још трѐбе да понесѐм за запреза̀ње говѐда?

запрѐће свр **1.** *затрпа пепелом, запрете.* — Запрѐћи компи̇̀ри у огњи̇̀ште док седи̇̀ш залу̀ђан до̀ма. — Запрѐћи гла̀вње за ју̀тре. **2.** фиг *сахрани, укопа.* — Немо̀ј се то̀лко секи̇̀раш, и̇̀ма кои̇̀ ће те запрѐће у гро̀б! ▪ трп прид **запрѐћан**, -а, -о *запретан.* — Компи̇̀ри су запрѐћани у огњи̇̀ште да се испечу̀.

запрѐће се свр *затрпа се, запрете се.* — Запрећа̀ле се коко̀шке у пѐсак, па се пепр̀шкају.

запрећува̀ње с гл им од *запрећује.* — Са запрећува̀ње у огњи̇̀ште по̀брзо ће испечѐш компи̇̀ри (1).– Не пома̀га ни запрећу̀вање, ич се не пла̀ши (2).

запрећу̀је несв **1.** *запрета у огњишту.* — Зепрећу̀је главњу̀ у огњи̇̀ште да ју̀тре ла̀ко накладѐ о̀гењ. **2.** *прети.* — Нашђл се о̀н ће запрећу̀је на моја̀ деца̀ да се не и̇̀грају кудѐ њего̀ву ку̀ћу.

/**запр̀жи овѐс**/ изр *припреми овас за млевење.* — Трѐбе да запр̀жим овѐс за прѐвнину.

/**запр̀жи чо̀рбу**/ изр *наместити коме смицалицу, невољу, упропастити кога.* — Нека̀ га, нека̀, ћу му запр̀жим чо̀рбу ка-це нај не на̀да.

запричува̀ње с гл им од *запричује (се).* — Ка[д]-цѐдне, цѐл дђн запричува̀ње. — Од њо̀јно запричува̀ње не мо̀ж ни̇̀шта да урабо̀тиш.

запричу̀је несв *заговара, омета.* — Сђл ме запричу̀је, ни̇̀како да се опра̀вим на рабо̀ту.

запричу̀је се несв *заговара се, дангуби.* — Запричу̀је се вазди̇̀н по малу̀.

запрло̀жи свр *запусти, препусти зубу времена.* — Како̀ отидѐ у рабо̀ту, тако̀ј за̀прложи има̀ње. — Запрложи̇̀ла се она̀ј у̀бава гради̇̀на, предузѐл гу бу̀рјан.

запрло̀жи се свр *запусти се, осами се.* — Запрложи̇̀л се у ку̀ћу, не изла̀зи с људи, не бри̇̀чи се, запуштѝл се ко бо̀жљак. ▪ трп прид **запрло̀жен**, -а, -о *запуштен.* — Глѐдам: свѐ њи̇̀ве и лива̀де запрло̀жене, ни̇̀ки не ула̀зи у њи̇̀ ни да бѐре ки̇̀тке.

запр̀так м **1.** *оно што се запрти на леђа, завежљај.* — Да̀ј ми ти̇̀ја запр̀так, па да бѐгам ус-пу̀т, да ме ки̇̀ша не зава̀ти. **2.** *оно што не напредује, назадак.* — Куде дру̀ги свѐ напређу̀је, а куде мѐне сђл запр̀так. — Ни да пр̀кне ови̇̀ја мо̀ј запр̀так од тренда̀вил.

за̀пршка ж фиг *пришипетља.* — О̀н ти-е у сва̀ко гр̀не за̀пршка.

запрча̀ви се свр *запусти се.* — Што си се то̀лко запрчави̇̀л, ко да нѐмаш у ку̀ћу сапу̀н и во̀ду?

запу̀ди свр *отера (стоку да сама пасе).* — Ју̀троске запуди̇̀л говѐда на Ша̀нци, сђг не мо̀ж да ги на̀јде по ти̇̀ја Чемѐрник.

запу̀не свр *задахне, запахне.* — За̀пуну ме з-дуванчи̇̀ну, још се не мо̀гу расвѐстим.

запу̏ни свр *пойуни, зайуши.* — Запу̏ни овѐј ру̏пе с ка̏мење и зѐвњу, да се не пра̏ји бачкољ. — Запуни̏ла се бу̏ка з-бу̏сје и гра̏ње, не мо̏ж вода̏ да и̏де крос-ци̏вун, трѐбе гу чи̏стимо.

запуњу̏је несв *йуни, йойуњава.* — Цѐло врѐме запуњу̏је некаквѐ ду̏вке от-пу̏ови.

запупавѐје свр *закржља у расту.* — Запупавѐло им детѐ. — Не јѐђ ко нѐздрав, ће запупавѐјеш!

запустѐје свр *йостане йусто без људи, зайуштено.* — Ви̏дим свѐ ће запустѐје овѐј што сам ја̏ с моѐ двѐ ру̏ке пости̏гал да урабо̏тим. — Запустеја̏ло, дабо̏гда, па нема̏л кои̏ да га рабо̏ти (*клетва*).

запу̏ца свр *навали жестоко нешто да ради* . — Запуца̏л да би̏је воло̏ви, ко да су они̏ каба̏т што-е претиовари̏л ко̏ла. — Запуца̏л да трчи̏, не мо̏гу га сти̏гнем. — За̏пуца да рабо̏ти ко да е са̏мо дањс дѐлник. — Запу̏ца да едѐ ко да е из а̏псу дошьл. — За̏пуца да ни га̏ђа с ка̏мење без ра̏злог. — За̏пуца оседну̏ш да па̏да ки̏ша.

запуша̏лка ж в *зайушало.* — Наки̏дај серу̏шу, напра̏ј запуша̏лку, па запи̏ши шу̏ле и ту̏ри га под о̏ткос, да се не грѐје вода̏.

запуша̏ло с *зайушач*, в *зайишало*, в *зайушка.* — Кудѐ се и̏згуби запуша̏ло о[д]-чу̏турицу?

запуша̏лче с дем од *зайушало.* — Кудѐ ти-е запуша̏лче о[д]-ћупчѐ?

за̏пушка ж *зайушач,* в *корделька.* — Кудѐ-е за̏пушка од овѐј шишѐ с ракиј̏у?

зарабо̏ти свр **1.** *зарадu,* в *зайечали,* в *сйечали.* — Еси̏ заработи̏л ко̏лко у печало̏вину? — Овдѐ не мо̏ж мло̏го да се зарабо̏ти. — Свѐ што-е заработи̏л свѐ ни-е прати̏л до дина̏р. — Заработи̏л бо̏лес, етѐ то̏-е спечали̏л. **2.** *йочне да ради.* — Заработи̏ли смо у доли̏ну, у Момчи̏лово. Ко̏симо, па усту̏рамо. ▪ трп прид **зарабо̏тен, -а, -о** *зарађен.* — Овѐј су па̏ре с му̏ку, кр̏ваво, зарабо̏тене.

зарадѐје свр *заради, сйечали.* — Ка[д]-зарадѐје, ће до̏јде. — Свѐ ће си зарадѐје којѐ му трѐбе.

зараду̏е се / зараду̏је се свр *обрадује се.* — Зарадува̏ се доо̏ди ми бра̏т из рабо̏ту, ћу га чѐкам с вра̏њчу на ста̏ницу.

зара̏зен, -а, -о — *заражен.* — Сви̏ смо зара̏зени с то̏га грипчи̏ну.

заранчкѐ прил *йорано, раније.* — Да си по̏јдемо заранчкѐ ус-Ка̏чар, да ни не ува̏ти мра̏к.

зараншкѐ прил в *заранчке.* — Дока̏рај си говѐда зараншкѐ.

зарастува̏ње с гл им од *зарасту(ј)е.*

зарасту̏е / зарасту̏је несв **1.** *зараста, зацељује.* — Зарасту̏е ми посеко̏тина, па ја̏ска. **2.** *ураста, корови се.* — Село̏ почѐло да зарсту̏је у тр̏ње и метли̏ку.

зарату̏е се свр *йочне рат.* — По̏сле се за̏ратува та̏м, у Бо̏сну, и о̏н оста̏де бес-пѐнзију.

зар̏га свр *зарије, забоде.* — Кои̏-е зарга̏л ви̏лу у сѐно, да се на њу̏ набодѐм? ▪ трп прид **зар̏ган, -а, -о** *забоден.* — Та̏м ће ви̏диш у потресу̏љу зар̏ган шта̏п, па га обико̏ли.

зарђавѐје свр *зарђа.* — Свѐ ће то̏ј зарђавѐје од молу̏ у по̏друм.

зарѐва несв фиг *изво̏љева.* — Којѐ па̏ ти̏ја готова̏н зарѐва?

зарева̏ње с гл им од *зарева.* — Не мога̏ ви̏ше да истрпи̏м њо̏јно зарева̏ње, па гу ма̏лко шљопи̏ по ду̏пе, а она̏ ди̏гла цеву̏ до нѐбо.

зарѐже свр фиг *остави.* — За̏реза косѐње, отидѐ си до̏м. — Ће зарѐже и тѐбе такву̏ а̏липаву, а̏ко га не пошту̏јеш. — За̏реза рабо̏ту, отидѐ да ла̏нѕа. — Од-ода̏вно-е он

зарезал учење. — Зареза убаву жену, па отиде з-Допку Лекину у Златанци. — Зарезала сам опште све.

зарезување с гл им од *зарезује*. — Нема туј, брајко, зарезување, ка[д]-те не поштује.

зарезује несв фиг *цени, поштује*. — Ники га не зарезује, а ни он никога не зарезује за црвиву сливу. — Ја ли ћу па да зарезујем свакакве будале.

зарлжи свр *зарежи*. — Ако Ђума зарлжи на тебе, не бој се, неће те.

зарипа свр *почне да скаче*. — Зарипаше коњи, почеше да врљају чивте, да се сиграју, ми се измакнумо да ги гледамо.

зарипи свр *заскочи, обљуби*. — Пастув зарипи кобилу и истресе онија његов ћунак. — Не зарипују мене мужи по сокаци ко тој њу. — Пој̀до, поступи и девојче наступи, / Пој̀до, подрипи и девојче зарипи (*нар песма*).

зарипување с гл им од *зарипује*, пеј *заскакање*. — Навикла она на зарипување, па си и сьг тражи бељај.

зарипује несв фиг пеј *заскаче*. — Помери се да прој̀дем, да те не зарипујем. — Такав је, сваку би да зарипује да мож, ал на матрак. — Научила да гу зарипују селска момчетија. — Доста су гу мужи зарипували како бесну кобилу.

зарица се несв **1.** *зариче се*. — Зарицал се стопут ће остави ракију, па не може. — Немој се зарицаш, кьд не мож да оствариш. **2.** фиг *обећа се*. — Девојка се зарицала на еднога, а отишла за другога.

зарича се несв в *зарица се*. — Зарича се ће дојде куде мене на Горешњак, па не дојде. — Ел вој верујеш ка[д]-це тој зарича?

заришка (се) свр **1.** *закопа плитко*. — Куче заришка коску у зевњу. **2.** *завуче*. — Кокошке се заришкају у прашину, свињче у буњиште. **3.** фиг пеј *сахрани плитко, на брзину*. — Заришкаше башту ко да им неје ни род ни помози бог.

заришкување с гл им од *заришкује (се)*.

заришкује (се) несв **1.** *укопава (се)*. — Заришкују се прашчина у песак. **2.** *сахрањује (се) плитко*. — Ни куче се тој не заришкује, неголи човек.

зарка свр **1.** *захрче*. — Само што легне, одма зарка. **2.** *запљуне ркољцима*. — Неки заркал тарабе.

заробен, -а, -о трп прид од *зароби, заробљен*. — Наши су у рат били заробени у Бугарску.

зарове свр **1.** *зариче*. — Кьд Булча зарове, знам да су говеда потерали накуде дом. **2.** *заплаче*. — Толко заровал, не могу га заустаим. **3.** *почне да виче, да се дере, завиче*. — Заровал ко да га учукују.

зарови свр *зарије, стави у трап*. — Требе се лук добро зарови у зевњу.

заронза / заронѕа / зарунѕа свр *гласно заплаче*. — Он лако заронза. — Заронѕал од срећу. — Зарунѕа оеднуш како киша.

зарпће свр *почне да пије тако да се чује гласно*. — Требе да зарпћеш тој вруће млеко да се не изгориш.

зарска свр *захрска*. — Зарска ми по[д]-ѕуби нешто, ко да сам коску загризал.

зарубен, -а, -о трп прид од *заруби*. — Држаље на вилу мора да-е убаво зарубено, а парошци шиљи.

заруби свр *одсече дрво равно, па га ножем дотера да не боде*. — Заруби ми овуј тојашку за повратаљку на кросно.

заруси свр в *наруси*. — Како тој проодиш, све ми заруси млеко!

зарутавѐје свр *постане маљав.* — Зарутавѐл какȍ мајмӯн.

зарӯца свр *заплаче на сав глас.* — Заруцал па н-умѐје да стане.

засъ̀г прил *засад, засада.* — Засъ̀г ће поминемо з-дрвȁ, зимӯске ће докарӯјемо. — Засъ̀г сам здраво и добро, што и вам жѐлим.

засвѐти свр *осветили, засија.* — Засвѐти ми с тија вењѐр да измузѐм кравчѐ.

засвӣри свр *засвира.* — Ка[д]-Таса засвӣреше кланѐт на Чӯку, збѐремо се чак овам, у Жӯтини, па ӣграмо. — Засвӣри и за појѐс задѐни (*изр*).

засвӣтка свр **1.** *засветлуца.* — Засвитка нештȍ у Јѐриницу. — Засвиткаше ѕвѐзде на нѐбо. **2.** фиг *носи поцепане панталоне.* — Засвитка му голо дӯпе крз чешӣре.

/засвӣткају гле[д]цӣ/ изр *обрадује се.* — Засвиткаше му гле[д]цӣ къд видѐ децȁ.

засвр̏би свр **1.** фиг *тражи батине.* Изр: — Засврбѐло га дӯпе још од јучѐрке. **2.** фиг *путује му се, скита му се.* — Засврбѐли га табани, не знае што ће. **3.** фиг *испуњење жеље*: — Засврбѐ ме длан, ћу бројим паре.

засвртӣ свр *сачува.* — Засвртѐл некӣ динарчъ̀к, па и тој му ђавол не дава него оће да га потроши.

засвртӣ се свр *остане, в скраси се.* — Ће га ожѐнимо да се еднӯш и он засвртӣ дом.

засебан, -бна, -бно *посебан, самосталан.* — Свaки си-е засебан, ја сам си засебан, он си-е засебан.

засебно прил *посебно, одвојено.* — Сваки си-е засебно дошъ̀л. — Съг живимо засебно.

заседѐлица ж *уседелица.* — Избира, избира, ал колко вӣдим, ће остане заседѐлица.

заседӣ свр **1.** *задржи се.* — Заседѐли до половӣн нōћ, не мислу да си ӣду. **2.** *уседи се (девојка), остане удата.* — Заседѐла, па гу сък нӣки нѐће.

засѐдне свр *приседне.* — Засѐдне па се заборави докудѐ обѐд, не могу си од њӯ по кӯћу сработӯјем.

засѐре свр фиг *упропасти.* — Свѐ што-е баштȁ уработӣл, он је после засрал.

засӣпе (се) свр **1.** *упрља (се).* — Пази, не мој се засӣпеш къд едѐш! **2.** фиг *јако пада* — Засипала кӣша, нӣкако да стане. **3.** *доспе, досипе.* — Засӣпи још половӣн џак у кош да се мѐље.

засипӯје несв *јако пада.* — Къд па градӯшка почѐ да засипӯје, напуни олуци. — Не пада, но засипӯје кӣша ко да се отворило нѐбо.

засӣца (се) несв **1.** *засеца (се).* — Овдѐ се малко засӣца, а овдѐ се скрȍз престружѐ. **2.** фиг *улази, усеца (се).* — Чешӣре ти се млого засӣцају у дӯпе.

засицање с гл им од *засица (се).* — Прво засицање, па тъ̀г дубѐње, да се полако издубѐ корӣто.

заскрѐжи свр *почне да мрзне.* — Ноћаске заскрежӣла водȁ у корӣто. — Заскрежӣл мраз на окно.

заскр̏ца свр *зашкрипи, почне да крцка.* — Заскрцаше некȁ кола нис-пӯт. — Къд заскр̏ца у нōћ крѐвет, што знаш квȍ онӣ работу.

заскӯцка свр **1.** *почне да цвили, „скуцка“ (пас).* — Чим ме вӣди, Ђӯма заскӯцка. **2.** фиг *почне да моли, тражи.* — Какȍ да вој не дадѐм къд је онолко заскуцкала.

заслања несв *заклања.* — Не заслањај ми сльнце. — Заслања ми гасарче, нӣшта не вӣдим.

заслањање с гл им од *заслања.*

за̏слон м *наслон.* — Па̏зи, та̏ј столи̏ца не̏ма за̏слон.

заслоњу̏је несв *заклања.* — Увек ста̏не тако̏ј да ми заслоњу̏је све̏тло.

за̏слуга ж фиг *преслава, вече уочи славе, повечерје* (Мачкатица). — Че̏камо ви да, како и ла̏ни, до̏јдете на за̏слугу.

заслу̏ња се свр *одскита, почне да тумара.* — Заслуња̏л се од ра̏ну зо̏ру уш-Че̏мерник.

засмакља̏вен, -а, -о *зарозан.* — Деца̏ вој ста̏лно засмакља̏вена. — Што̏ си тако̏ј засмакља̏вен?

засмакља̏ви (се) свр *зароза се, аљкаво се обуче.* — Засмакљави̏л ра̏но о̏ђу̏трос, па пра̏во куде ме̏не. — Што̏ си се тако̏ј засмакљави̏л, што̏ не устр̏гнеш чеши̏рке?

засме̏ва несв *засмејава.* — Све̏ ни засме̏ва с оне̏ј његов̏е сме̏шке.

засмева̏ње с гл им од *засмева, засмејавање.* — Поцрца̏мо од његов̏о засме̏вање.

засмевува̏ње с гл им од *засмевује.* — Од његов̏о засмевува̏ње сви̏ поцрца̏мо.

засмеву̏је несв *засмејава.* — Немо̏ј с ту̏ј при̏чу да засмеву̏јеш на̏род, ка[д]-ти ни̏ки не веру̏је.

засми̏та свр *засмета.* — За̏смита ми оно̏ј буче̏ у Орда̏нино за прооде̏ње с ко̏ла, па га оце̏ко.

засо̏па свр в *усопа.* — Сне̏г за̏сопа це̏лу ма̏лу. — Засопа̏мо реку̏ са сне̏г и ри̏бе поче̏ше да се пра̏ћкају по су̏во.

засо̏па се свр в *усопа се.* — Засопа̏ се до гу̏шу кроз оне̏ј со̏спе на Џеврља̏нку.

за̏спи свр **1.** *успава се.* — Нека за̏спи дете̏, па ћу до̏јдем. **2.** *успава.* — И̏дем да за̏спим дете̏, па ћу до̏јдем. — Едва̏ дете̏ заспа̏, ка[д]-дојде̏ о̏н — про̏буди га.

засрамува̏ње с гл им од *засрамуе се.* — Куде њега не̏ма засрамува̏ње за ни̏шта.

засраму̏је се несв *застиђује се.* — Са̏мо баље̏зга, н-уме̏је за ни̏шта да се засраму̏је.

засрти̏ свр *почне пипав посао, занесе се у послу.* — Засрте̏л о[д]-цаба̏јле нешто̏, па н-уме̏је да ста̏не.

заставњува̏ње с гл им од *заставњује се.* — Немо̏ј [да] си дошьл та̏м пред заставњува̏ње, него докле-е још дьн.

заставњу̏је се свр *смркава се,* в *заставњива се.* — Поче̏ се заставњу̏је а ми још несмо̏ докара̏ли сно̏пје.

застањува̏ње с гл им од *застањује.* — Не̏ма застањува̏ње све до Чоба̏нац.

застању̏је несв *застаје.* — Не мо̏ж да и̏де, боли̏ га меши̏на, сва̏ки ча̏с застању̏је.

застаре̏је свр *постане старо, застари.* — Но̏во облекло̏ ће му застаре̏је кад га не но̏си.

заста̏ри свр *остари, добро остари (човек).* — Застаре̏ село̏, све̏ ста̏рци с-едну̏ но̏гу веће̏м у гро̏б.

засте̏ље свр *покрије.* — Засте̏љи кре̏вет с ћилими̏ у сопче̏ за кумаши̏на. — Застељи̏ с ло̏зе сви̏ џако̏ви с компири̏, па ги тьг завр̏жи.

засте̏љка ж *тканина за застирање врећа са храном, како се не би расипала.*

засти̏рка ж *завеса, простирка.* — На̏вуче ли засти̏рке на пе̏нџери.

застои̏ свр *застане.* — Застоја̏ ма̏лко те ги погледа̏ кво рабо̏ту, па си ото̏.

застојкува̏ње с гл им од *застојкује, застајкивање.* — Дојдо̏мо некако̏, ал све̏ на застојкува̏ње.

застојку̏је несв *застајкује.* — Кво̏ то̏лко застоку̏јеш, да не очеку̏јеш некога̏?

застојува̀ње с гл им од *застојује.* — Какво̀-е то̀ј застојува̀ње сва̀ки ча̀с, што се не рабо̀ти?!

застоју̀је несв *застаје.* — Застоју̀је ко̀лко да запа̀ли цига̀ру.

застр̀ви свр *почне да проси̧па, просе, в растрви.* — Још неси̇̀ ни по̀че̇л да рабо̀тиш, ти̇̀ си већ застрви̇̀л ове̇с. ▪ трп прид **застр̀вен**, -а, -о *просути.* — Ашто̀-е овде̇̀ка ово̀лко застр̀вена пшени̇̀ца?

застри̇̀г м *одсечено место на руну, ради распознавања овце, белег.* — Ја̀ си мое̇̀ о̀вце позна̀вам по застри̇̀г.

застри̇̀же свр *почне да стриже.* — Застри̇̀го ка̀рацу, мали̇̀, и̇̀зоте ми се и побе̇̀же.

за̀стрно прил *застрто, намештено.* — Ле̇̀гнеш у за̀стрно на̀зем, на сла̀му, и лежи̇̀ш, тако̀ј-е тъг било̀.

застру̀г м *древени суд с поклопцем.* — Тури̇̀ му у застру̀г сире̇̀нце и папри̇̀чку да понесе̇̀ у гове̇̀да.

засуви̇̀тли свр **1.** *заковитла, стегне.* — Немо̀ј да засуви̇̀тли зима̀ да не мо̀ж ис-ку̀ћу да изле̇̀знемо. — Не иска̀ча се куде̇̀ на̀с зи̇̀мењи ис ку̀ћу кьд засуви̇̀тли севери̇̀нко. **2.** *заболи јако.* — Засувитли̇̀ло ме под-гру̀ди, па усту̀ра. — Засувитли̇̀ла га меши̇̀на, преви̇̀ва се од боле̇̀ж.

засукува̀ње с гл им од *засукује (се).* — Бе[з]-засукува̀ње рукави̇̀, не̇̀ма рабо̀та.

засуку̀је несв **1.** *подвија, посувраћа (рукаве).* — Чим видо̀ засуку̀је рукави̇̀, о̀дма сам зна̀л це би̇̀јемо. **2.** *посувраћа, задиже (сукњу).* — Засуку̀е кана̀вац да вр̀же подве̇̀шку на чра̀пе. **3.** *сврдла (бркове).* — Поче̇̀ чи̇̀ча да засуку̀је бр̀кови кьд виде̇̀ ону̀ј пусти̇̀њу каква̀-е у̀бава.

засуку̀је се несв *посувраћа, задиже сукњу.* — Не̇̀ма мо̀с, па се засуку̀ју да пре̇̀јду реку̀.

засу̀н м *старинска брава од древета.* — Вра̀та на на̀шу водени̇̀цу заклапа̀ла су се са-засу̀н.

засу̀че свр **1.** фиг *наљути се.* — Кьд засу̀че бр̀кови, бе̇̀гај од њега. **2.** фиг *спреми се добро.* — Засу̀чи рукави̇̀ и ва̀тај ма̀лтерку. **3.** фиг *задигне (сукњу изнад бутина).* — Со̀бу гумења̀ци, за̀сука ву̀ту и прејде̇̀ ре̇̀ку.

засу̀че се свр *задигне (сукњу), оголи се.* — Засу̀че се, па крз но̇̀ге прогледу̀је цр̀н о̀блак и мр̀нца нешто̀, да га одвр̀не од на̀шо село̀.

зата̀и / зата̀ји свр *загуши, запуши, стегне, изгуби ваздух.* — Затаи̇̀ло ме у гру̀ди, једва̀ ди̇̀шем. — Затаји̇̀ се от кашљање, зама̀лко да се угу̀шим.

зата̀и се / зата̀ји се свр *зацени се, изгуби дах, загуши се, задише се.* — Затаи̇̀ се од ову̀ј кру̀шку, то̀лко-е горчљи̇̀ва, едва̀ прогута̀ за̀лак. — Кьд по̀чне да ка̀шље, зата̀и се. — Затаји̇̀ло се дете̇̀ от плака̀ње. — Затаи̇̀л се о[д]-трча̀ње.

затајува̀ње с гл им од *затајује се.* — Ис-па̀мет ме у̀век иска̀ра то̀ј његово̀ затајува̀ње от ка̀шаљ.

затају̀је се несв *загрцњује се (од плача, кашља, смеха, хране).* — На сва̀ки руча̀к се затају̀је. — От плака̀ње се у̀век затају̀је, не мо̀ж га повр̀немо. — Чим забр̀за да о̀ди, затају̀је се ко задиљи̇̀в.

зата̀кне свр *истакне, објави.* — Зата̀кни на вра̀та кьд рабо̀тиш, да зна̀ју љу̀ди. — На ку̀ћу затакну̀ли цр̀н бајра̀к, кои̇̀ ли-е умре̇̀л?

заталамба̀са свр **1.** *дигне вику, нада дреку, узбуни.* — Заталамбаса̀л од ра̀но ју̀тро, кво̀ ли му па̀ неје̇̀ по во̀љу? **2.** *зањуња, затресе.* — Заталамбаса̀ше трубачи̇̀ село̀.

заталамба́са се свр *зањише се, затресе се јако, задрхти.* — Заталамбаса́л се собо́р, па це́л дън дудњи́. — Заталамбаса́л ветри́на шу́му, са́мо бучи́!

затала́нти свр **1.** *задими.* — Заталанти́л ку́ћу ш-чу́р, па се ни́шта не ви́ди. **2.** фиг пеј *запали (цигарету).* — Заталанти́ла бабу́рка цига́ру па вој чу́р на у́ши изла́зи.

зата́па несв *потапа, кваси.* — Гр́снице зата́памо у топи́ла, у Ма́лу реку́, да ускѝсну.

затапа́ње с гл им од *затапа.* — Спре́ми ми те́ј твоје́ џопе за затапа́ње у це́ђ.

зата́пка свр *утаба.* — Навр́љај сне́г, па га зата́пкај, и ту́ј вр́љи се́но на о́вце.

затаци́ња несв *истиче, објављује, качи.* — Не́ће да ѕво́ни, но пи́сма затаци́ња у вра́та.

затаци́ња се несв фиг *набада се.* — Ка́чи се по пло́тови, па се затаци́ња на та́рабе.

затацња́ње с гл им од *затациња (се).*

зата́шка свр *прикрије.* — Ако бу́деш до́бар, то́ј ће пре[д]-та́ту да зата́шкамо.

заташкува́ње с гл им од *заташкује.* — Не́ма заташкува́ње, мо́ра се ка́же све́.

заташку́је несв *прикрива.* — Ви́ше се ни́шта не мо́ж заташку́је од ње́га у ку́ћу.

затъ́кми свр *запроси, вери, прстенује* (Грацка, Кална, Преслап). — Затакми́ли јуче́рке дево́јку у Злата́нци за И́ву Ста́вриног. — Затакми́л дево́јку, па отишъл у во́јску.

затво́р м фиг *затворена просторија, кућа.* — По це́л дън сам у затво́р, тка́ем посте́љке и цр́ге. — Ука́рај та́ј прашчи́на у затво́р, да не ри́ју по авли́ју.

зате́гне свр *стегне, учврсти.* — Зате́гни ју́же до́бро, да се не одвр́же.

зате́гњет, -а, -о *стегнут, учвршћен.* — Бу́чка е са ши́не до́бро зате́гњета.

зате́кне свр **1.** *ухвати на делу, затече.* — Врну́л се из рабо́ту и неје́ гу зате́кал до́м. — Затекну́ га на спање́. **2.** *отекне.* — Затека́л ми зу́б, боли́ ме, па усту́ра.

зате́кне се свр *нађе се, погоди се.* — Бе́ше се ту́ј зате́кал Добри́воја, те ми помо́же. — Це зате́кне и за те́бе некó ки́ло раки́ја.

зате́ли се свр *почне да се тели.* — Затели́ла се кра́ва, а ја́ не зна́м ни́шта око то́ј, па вика́ ча-Дра́гу.

зати́ка свр *затури, изгуби.* — Затика́ла сам негде́ ка́рту што ми му́ж прати́л из рабо́ту. ▪ трп прид **зати́каи**, -а, -о *изгубљен, затурен.* — Матиче́ ми бе́ше зати́кано по ту́ј шу́пу, ал га најдо́мо.

зати́ка се свр **1.** *изгуби се, затури се.* — Куде́ ми се за́тика клу́бе, не мо́гу га на́јдем. **2.** *нестане, умре.* — Затка́л се негде́ у ра́т и неје́ се врну́л. — Два́ дете́та су вој се затика́ла.

зати́лњак м *ударац у потиљак.* — Чи́м не слу́ша, а ти́ зати́лњак, па ће едну́ш да прослу́ша.

зати́ра несв *сатире, уништава.* — Ку́пи нешто́ што зати́ра те́ј зла́тице, да напр́скамо компири́.

зати́ра се несв *нестаје, затире се.* — Затрла́ им се се́мка, пола́к и и́ме им се зати́ра. — Отка́д ми му́ж умре́, поче́ ку́ћа да ни се зати́ра.

затира́ње с гл им од *затира (се).* — Наста́де затира́ње све́ што-е старовре́мско.

зати́ца / зати́ча несв **1.** *затиче.* — Прича́л како́ ме затица́л с-ту́ђе же́не, што неје́ исти́на, ти́ ме бар зна́ш. — Затича́л сам га по кафа́не с матрапа́зи. **2.** *отиче.* — Зати́ча му коле́но.

зати́ца се / зати́ча се несв *среће се, затиче се.* — Зати́ца се о́н по ра́зна ме́ста. — Зати́ча се и куде му неје́ ме́сто.

затицање / затичање с гл им од *затица (се) / затича (се).* — Све подбул од затицање о[д]-ѕуб.

заткаје свр *почне да ткаје.* — Заткала, па гу нешто викаше куде теткини, те отрча да види кво оћеју.

затој прил *због тога, из тог разлога, зато,* в *тој затој.* — Затој ли ја црнчим у работу, да се ти мангупираш у школу?

затопи свр **1.** *потопи.* — Затопи буре да се кисне за нову ракију. — Затопи тија дроњци, да се раскисну, па да ги перем. **2.** *умочи хлеб.* — Затопи малко од масло и сиренце. — Затопи од пржено. ▪ трп прид **затопен**, -а, -о *потопљен.* — Грснице су затопене у топила, у Малу реку. — Затопила сам веш да се кисне.

затопи се свр *загњури се, потопи се.* — Затопил се у воду са-све чешире.

затопли свр *утопли, загреје.* — Дај ми руке да ти ги затоплим. — Затопли руке над шпорет. ▪ трп прид **затоплен**, -а, -о *утопљен, загрејан.* — Узни затоплено млеко да се згрејеш. — Улезни, куде нас је затоплено.

затопли се свр *утопли се, загреје се.* — Никако да се затоплим, стално ми ѕебну ноге.

затопљување с гл им од *затопљује (се).* — Попимо по едну ракију за затопљување.

затопљује несв **1.** *загрева.* — Собу не затопљујемо, огењ кладемо само у кућу. **2.** *утопљава одећом или покривачем.* — Затопљуј дете да не оѕебне наулице.

затопљује се несв *утопљава се одећом или покривачем.* — Млого се затопљује, ни тој неје добро.

затра[1] ж/м *особа која немилице троши, расипник, расипница.* — За паре-е затра, динар вој се не заврта. — То-е жена затра, ич ти не требе у кућу.

затра[2] ж *штета, невоља, болест, несрећа.* — Ударила голема затра међу стоку.– Несьм тела да уносим туј затру у авлију.

затрачка свр *почне да запиткује.* — Кьд те затрачка, не мож се од њега откачиш, збораиш и куде си пошал.

затрачкоја м *онај ко стално запиткује.* — Имам и ја дом едног таквог затрачкоју.

затрачкување с гл им од *затрачкује.* — Немам време за затрачкување, затрачкуј ти онога кои-е залуђан.

затрачкује несв *запиткује, заговара.* — Вадзьн ме затрачкује те за овој, те за оној, ко да ја имам време за његове залудњице. — Затрачкује ме у сред работу.

затрвен, -а, -о *изгубљен без трага.* — Негде ми-е затрвен бријач и не мога га најдем.

затре (се) свр *уништи (се), нестане, изгуби (се), сатре.* — Ако такој работиш, кућу ће брзо затреш! — Три човека е затрла. — Род му се затрл (*клетва*). — Семка им се затрла (*клетва*). — Трелема га затрла (*клетва*). — Затрл ми најбољу овцу. — Што си своe не затре, него ударил на моe. — Затре ми се оној убаво цвеће. ▪ трп прид **затрт**, -а, -о *изгубљен, уништен.* — Цел род им је затрт у рат. — Затрта им семка.

затреска се свр фиг *заљуби се.* — Затрескал се у онуј улаву Маричку.

затркаља (се) свр **1.** *закотрља (се).* — Затркаљал празна кола па у плот. — Затркаљал камен с-вр брдо у реку. **2.** *ваља (се).* — Затркаљамо се нис падину, по траву, све до извор.

затрља (се) свр **1.** *избрише (се).* — Затрљај тўј чкработину да се не познава. — Тој неје слово да се затрља, то-е била љубав. **2.** фиг *заслепи.* — Затрљала му очи, па си работи кво оће а он си гу слуша како муле.

затрљује несв **1.** *брише.* — Што гу више затрљује, тој се више познава. **2.** изр: **затрљује очи** *заслепљује.* — Мене не би могла тако да затрљује очи ко што работи з-Бинета.

затрни свр **1.** *почне да трне.* — Затрнеше ми руке од ледену дршку. **2.** *препадне се.* — Кьд га видо у вр црешњу, затрне да не падне, да се снема.

затропа свр *залупа.* — Затропа нешто на таван у полови[н]-ноћ, ѕвери се који ли-е ђавол, кьд оно поганци тркаљају ораси.

затропка свр у дем знач: *затропа.* — Затропка на пенџер, па престану, такој дватрипут, докле не отвори, те га откара у мајчину. Мој покојни Станча се такој с-мене едно време ноћом спрдосувал.

затртавеје свр *заостане у развоју, закржља,* в *затупавеје.* — Затртавел на баштў.

затрупа[1] свр **1.** *затрпа, прекрије.* — Затрупамо га са[с]-сено у плевњу. — Падал снег и затупал пут. — Клизнула зевња и затрупала пу[т]-ѕа Власотинци. — Пази, да те не затрупа бука! **2.** фиг *сахрани.* — Затрупаше га у гроб и тој му би! ▪ трп прид **затрупан, -а, -о** *затрпан, прекривен,* супр *отрупа.* — Затрупано путињче до кладанац, требе га одрињујемо. — Бил затрупан у Скопје о[д]-ѕемљотрес, ал остал жив.

затрупа[2] свр *залупа ногама.* — Одеднуш затрупаше бугарски војници прет кућу.

затрупа се свр *добро се ушушка, прекрије се гомилом чега.* — Затрупај се добро с-црге да ти неје ладно.

затрупка свр у дем знач: *затрупа*[2]. — Затрупка ждребе пред амбар, за зоб.

затрупување с гл им од *затрупује (се).* — Мене су одредили за затрупување канал.

затрупује (се) несв *затрпава (се).* — Ськ ће едни да постаљају цево за воду, а други да га затрупују са зевњу. — Немој се затрупујеш преко главу с-црге, це угушиш ка[д]-цпиш.

затулунти свр в *заталанти.* — Затулунтил с онуј цигару, па се ништа не види.

затунти (се) свр **1.** *наоблачи се, смрачи се,* в *стунти.* — Затунти га, ће дојде киша — Затунти се откуде Тумбу. — Беше се затунтило, ал се облаци разлезоше. **2.** фиг *смркне се, сневесели се.* — Затунтил веђе, само што не заруца. — Затунтил се ко да му-е све помрло. ▪ трп прид **затунтен, -а, -о** *наоблачен.* — Затунтено, па поцрнело небо оздол, откуд Власотинци.

затунтује (се) несв *навлаче се облаци, облачи се небо.* — Затунтује га откуде Кукавицу, отуд увек дојде нека дрча. — О[д]-цабајле се затунтује од Острозуб, ел ће да врне, ел неће, ни оно не знаје.

затупавеје свр *отупави.* — Кьд ништа не работи, човек највише затупавеје.

затупи (се) свр **1.** *утупи (се).* — Све што узне у руке затупи, секирче, кесер, матику. — Затупи ми се матиче копаећи по камењак. **2.** фиг *каже што глупо.* — Е, ти га с-тој дибидус затупи. **3.** фиг *постане глуп.* — Скро[з]-се затупил, ништа не знаје.

затутавеје свр *забудали.* — Овде, међу вас, човек само мож да затутавеје.

затуцотина ж *замлата.* — Лако-е да будеш затуцотина, буди серсем човек, ако мож.

затуцување с гл им од *затуцује (се).* — Тој неје озбиљно, то-е за мене затуцување.

затуцу̀је несв *заглупљује.* — Она̀ ће мѐне затуцу̀је, ко да нѝшта не зна̀м.

затуцу̀је се несв *замлаћује се.* — По цѐл дњн се затуцу̀је з-гула̀мфери.

заћоравѐје (се) свр **1.** *обневиди.* — Већѐм сам заћоравѐл, па не вѝдим до̀бро. **2.** *загледа се, заблене се, занесе се.* — Заћоравѐ на паза̀р по неква̀ телчѝна и укра̀доше ми шла̀јпик. — Заћоравѐје се, па не зна̀је куде о̀ди. **3.** *заљуби се.* — Заћоравѐје се на собо̀р у некѐ девојчѐ, па си сњл на њѐга мѝсли. — Заћоравѐл се у Јагодѝнку из до̀лњу малу̀, па нѝшта не вѝди. **4.** фиг *превари, заслепи.* — Заћоравѐла га курвѐтина, па ће гу узѝма.

заћора̀ви (се) свр **1.** фиг *превари, заслепи.* — Немо̀ј те заћора̀ви то̀ј што-е мло̀го бога̀та, глѐј ква̀-е по ду̀шу. **2.** фиг *заљуби се.* — Човѐк се тако̀ј заћора̀ви у нештѐ, па ни са̀м не зна̀је кудѐ скѝта и кво̀ рабо̀ти. Ја̀ сам се пр̀ви пу̀т бѝл заћоравѝл у до̀рчу, ждрепца̀: ћу га ку̀пим, па бо̀г. Дру̀ги пу̀т, Бог ми ду̀ша, заћоравѝ се у дево̀јку из До̀лњу Коза̀рницу. И њу узо̀. Евѐ гу сњк ту̀ј, ова̀ј баба-Ста̀менѝа, што чмаѝ уз огњѝште.

заубавѐје свр **1.** *пролепша се.* — Нештѐ си ми мло̀го заубавѐла. — Ће га заубавѐје откуде ѝсток, не мо̀ж трѝ дњна да па̀да кѝша. **2.** *чини се неком да је неко убав, засвиди се.* — То̀лко му заубавѐла, сњл си на њу̀ мѝсли.

зауба̀ви (се) свр **1.** *дотера се, пролепша се.* — Девојчѐ се заубавѝло, свѐ на њѐга цњкли. **2.** фиг *упропасти.* — Дену̀ли сто̀г ал га на вр̀ заубавѝли дибиду̀с. — Зубавѝмо га ко ста̀ру ба̀бу.

зауда̀ра свр **1.** *почне да удара.* — Заудара̀л у вра̀та ко да га бр̀зи нечастѝви. **2.** фиг *смрди.* — Со̀ба зауда̀ра на молу̀, нејѐ вѐтрена.

заузвѝја несв **1.** *завија, кука, лелече.* — Књд заузвѝја не зна̀је да ста̀не, па вѝје, вѝје. **2.** фиг *моли.* — Како̀ да вој не дадѐш књд онако̀ј заузвѝја. **3.** *подвија, посувраћа.* — Заузвѝја рукавѝ, ће праѝ ма̀лтер.

заузвѝја се несв **1.** фиг *обавија се да обрлати, опчини кога.* — Заузвѝја се око̀ тѐбе како со̀тона, па како̀ да вој не учѝниш. **2.** *посувраћа се, подвија се.* — Нога̀вице се заузвѝјају ка[д]-це ѝде по росу̀.

заузвија̀ње с гл им од *заузвија (се).*

заузвѝје свр **1.** *почне да завија, да лелече.* — Са̀мо што несњм заузвија̀л од ову̀ј студенѝцу. — Заузвија̀ла за му̀жа, па не престању̀је. **2.** фиг *претерано се жали на кога или што.* — Заузвија̀ла на Милто̀ју ко да вој-е свѐ потепа̀л по ку̀ћу. **3.** *подвије, посуврати.* — Заузвѝ рукавѝ, да ги не намо̀криш.

заузвр̀не свр в *заузвије* (3). — Заузвр̀ни нога̀вице, па га̀зи по блатѝште ко̀лко о̀ћеш.

зау̀зне[1] свр *заузме.* — Нѝки не мо̀ж да ти зау̀зне твоѐ мѐсто за аста̀л.

зау̀зне[2] свр *опседне, насрне, спопадне.* — Књд нѐма с кога̀ да се ша̀лим, ја̀ зау̀знем То̀дора. — Заузѐл ме да га во̀дим у у̀јкини.

/зау̀зне (га) ду̀пе/ изр *засврби.* — Заузѐло га ду̀пе за тоја̀гу, вѝдим ја̀.

зау̀зне се свр **1.** *зајне, науми.* — Заузѐл се да и о̀н ѝде у Власо̀тинци на ва̀шар. — Заузѐл се ће дово̀ди Петрѝју. **2.** фиг *заинтересује се.* — Зау̀зни се ма̀лко и тѝ, да га негдѐ запо̀слимо.

зау̀лав, -а, -о *занесен, замајан, приглуп.* — Немо̀ј се пла̀шите од њу, ма̀лко-е зау̀лава, ал неѐ о̀пасна. — А̀ло зау̀лава, кудѐ се вучѐш по малу̀ цѐл дњн?!

заулавѐје свр *занесе се, зашантави.* — Понека̀д, ал рѐтко, заулавѐје, па не зна̀је кудѐ је.

заулаво̀тина ж *малоуман, приглуп, занесена особа.* — Кудѐ сам нашла̀ да се са[с]-заулаво̀тину распра̀љам.

зау̍лька се свр *занесе се, замаје се.* — Ма̍тор чове̍к а зау̍лька се з-деца̍ по ки̍тке, па не зна̍је да се вр̍не.

зау̍лькав, -а, -о в *заулав.* — По ма̍лко-е зау̍лькав.

зауљкаве̍је (се) свр *занесе се, замаје се.* — Зауљкаве̍је тако̍ј з-деца̍ по ри̍д до мра̍к. — Пра̍тиш га у прода̍вницу, о̍н се зауљкаве̍је, па га не̍ма, не̍ма до ко̍је вре̍ме.

зауљкаво̍тина ж *замлата, занесењак.* — Немо̍ј с ту̍ј зауљкаво̍тину да и̍деш, ко̍ј зна̍е куде̍ ће зашија̍ви.

заста̍н / зауста̍ји свр **1.** *заустави.* — Зауста̍н кола, испре̍гни воло̍ви, па до̍јди у ладови̍ну да зачу̍римо по едну̍. — Зауста̍ји воло̍ви, да уко̍чим ко̍ла нис пади̍ну. **2.** *спречи.* — Ако га не зауста̍ниш да оти̍де куде Ви̍нку, ће гу уте̍па. ▪ трп прид **зауста̍ен, -а, -о 1.** *заустављен.* — Во̍з је би̍л зауста̍ен ка[д]-цам дошла̍ на ста̍ницу, а му̍жи сви̍ у кафа̍ну. **2.** *спречен.* — Ако не бу̍де зауста̍ен на вре̍ме, пија̍н це поте̍па з-дру̍ство.

зауста̍н се / зауста̍ји се свр *заустави се, стане.* — Ка[д]-це заора̍ти, н-уме̍је се зауста̍ји.

зауста̍ља (се) несв *зауставља (се).* — Кьд по̍јдем, немо̍ј ни̍ки да ме зауста̍ља, не̍-це вр̍ћам. — Зауста̍ља га да еде̍, не те̍. — Бр̍зи во̍з се не зауста̍ља у Преде̍не. — Ако по̍чне нешто̍ да рабо̍ти, не зауста̍ља се докле не срабо̍ти све̍.

зауста̍љање с гл им од *зауставља (се).* — Не̍ма зауста̍љање све̍ до Власо̍тинци.

зау̍шка ж фиг *шамар.* — За ти̍ја па̍кос ће изеде̍ зау̍шке.

зафа̍ли се свр *захвали се.* — Зафали̍ се на де̍ду за ја̍буке, па да си и̍демо.

зафаљува̍ње с гл им од *зафаљује (се).* — Не тре̍бе ми ни̍чијо зафаљува̍ње, ја̍ то̍ј рабо̍тим из љу̍бав.

зафаљу̍је (се) несв *захваљује (се).* — Мло̍го (се) зафаљу̍је за по̍моћ.

зафрка̍ва несв *завитлава, задиркује.* — О̍ће це̍л све̍т да зафрка̍ва, е-па не мо̍же, и на[д]-те̍бе и̍ма зафрка̍нт.

зафрка̍ва се несв *завитлава се, шали се.* — О̍ће да се зафрка̍ва на ту̍ђ рачу̍н.

зафркава̍ње с гл им од *зафркава (се).* — Це̍ло вре̍ме ора̍ти с ме̍не о̍збиљно, кьд му помену̍ Ри̍ску, преjде̍ на зафркава̍ње.

зафрка̍нт м *шаљивџија.* — Голе̍м зафрка̍нт ови̍ја на̍ш Си̍мча.

зафрка̍нција ж *шала, завитлавање.* — Те̍ра си о̍н зафрка̍нцију, а ја̍ му о̍збиљно ви̍кам.

зафр̍кне свр *нашали се, превари.* — Ће те зафр̍кне, не зна̍ш ти какви̍ су трго̍вци матрапа̍зи.

зафр̍кне се свр *превари се.* — Ни̍ки ти неје̍ кри̍в, сам си се зафркну̍л.

зача̍чне (се) свр *подбоде, пецне, задирне се.* — Зача̍чне га, па побе̍гне. — А што во̍ли да зача̍чне чове̍ка та̍м куде га на̍јболи. — Немо̍ј пр̍ви да се зача̍чнеш.

зацавти̍ (се) свр *зацвета, расцвета се.* — Кьд зацавти̍, ће се вр̍не. — Зацавте̍ло се све̍, па поубаве̍ло по̍ље, ри̍дови, пла̍нина.

зацва̍ка (се) свр пеј *превише стави, умаже (се).* — Зацвака̍ла у̍сне с-карми̍н.

зацвр̍ли (се) свр **1.** *припече (се), пригори.* — Са̍лте ма̍лко се зацврли̍ло, мо̍ра се јо̍шке пече̍. **2.** фиг *ознoји (се).* — Све̍ се зацврли̍л од рабо̍ту. ▪ трп прид **зацвр̍лен, -а, -о 1.** *припечен.* — До̍бро-е зацвр̍лено прасе̍, нека се са̍мо тако̍ј пече̍. **2.** *румен, ознојен.* — Дојде̍ до̍ма са̍в зацвр̍лен од у̍мор.

заце̍пи (се) свр **1.** фиг *претера, прецени.* — Зацепи̍л це̍ну: за едно̍ јунче̍ тра̍жи четере̍с и̍љаде. **2.** фиг *шутне из све снаге.* — Зацепи̍л фу̍збал, па у гради̍ну. **3.** фиг *завиче из све снаге.* — Зацепи̍л да се де̍ре ко Здра̍вко за спр̍жу. — Зацепи̍л грцма̍н не

мо̀ж га слу̀шам. **4.** фиг *засмеје се.* — Къд чу то̀ј, за̀цепи се, па н-умѐје да ста̀не. **5.** *почне да се цепа.* — Зацепи̏ла се гра̀њка на кру̀шку од и̏ње. — Зацепи̏ла ти се аљи̏на куде стру̀к. ▪ трп прид **заце̏пен**, -а, -о **1.** *зацепљен.* — Не ви̏диш ли, заце̏пена ти нога̀вица. **2.** фиг *задрт, тврдоглав.* — Ко̀лко-е заце̏пен не̏ће да при̏зна дека е згреши̏л. — Заце̏пен дибиду̀с, да с њѐга не̏маш рабо̀ту.

зацепо̀тиииа ж/м **1.** *раздеротина, оно што је зацепљено.* — У̏зни и̏глу и кона̀ц па заши̏ ту̏ј зацепо̀тину на капу̀т. **2.** *задрта, тврдоглава, неразумна особа.* — Ко̀је̏ ми мо̀же та̀ј зацепо̀тина и ако оти̏де у о̀пштину, сви̏ га зна̀ју кои̏ е.

зацепува̀ње с гл им од *зацепује (се).*

зацепу̀је несв **1.** *почиње да цепа.* — Кво обуче̏, о̀дма га зацепу̀је. **2.** фиг *прецењује.* — Немо̀ј куде њѐга да купу̀еш, о̀н зацепу̀је ко ни̏ки.

зацепу̀је се несв *замлаћује се.* — Докле̏ це зацепу̀јеш це̏л живо̀т?!

заце̏ри се свр *зацерека се, закикоће се.* — Чи̏м га погле̏даш, одма̀ се заце̏ри.

зацрвене̏је се свр *поцрвени, зацрвени се, зарумени се.* — И сњг къд гу ви̏ди, зацрвене̏је се у лице̏. — Зацрвенеја̀ле се ја̀буке шума̀нке.

зацр̀ни се свр фиг *ожалости, пострада.* — Уда̀де се за Вито̀мира и[з]-Са̀моково, па се за̀црни.

зача̀ди (се) свр *задими (се).* — Мло̀го за̀чади и не те̏ се разгори̏ (о̀гењ). — Кво̀ се то̀ј то̀лко зачади̏ло у ку̀ћу?

зачађаве̏је свр *почађави.* — Къд и̏ма коми̏н, ку̀ћа мо̀ра да зачађаве̏је.

зача̀ђен, -а, -о **1.** *задимљен.* — Што-е ово̀лко зача̀ђено у ку̀ћу. **2.** *нагарављен, који има чађ.* — Зача̀ђен коми̏н то̀лко, да се мо̀ра сту̀ра ча̀ђе, це запа̀ли.

зачамо̀ше се свр *зачами се.* — Чове̏к, ако не изла̀зи у дру̀ство, бр̀зо се зачамо̀ше.

зачантраве̏је несв *напорно хода.* — Куде̏ си па ти̏ зачантраве̏ла уз ови̏ја бре̏г?

зачантра̀ви несв *иде тешко ходајући.* — Зачантрави̏ла чак ис Попади̏сци на сла̀ву у Обра̀довци по ови̏ја сне̏г.

зачъ̏чка (се) свр *задирне (се).* — Зачъ̏чка се з-деца̀, по̀сле се би̏ју.

зачъчку̀је (се) несв *задиркује (се).* — Сва̀ки ча̀с се зачъчку̀је, не̏мају си од њѐга ми̏рку.

зачъ̏чне (се) свр *задирне (се).* — Голе̏м нема̀јмир, зачъ̏чне се са сва̀кога.

зачеву̀љи свр *заврне.* — Ћу му зачеву̀љим уста̀ да ви̏ше не лапр̀да. ▪ трп прид **зачеву̀љен**, -а, -о *заврнут, уврнут.* — С њѐга не мо̀ж да ора̀тиш, мло̀го-е зачеву̀љен.

заче̏пи свр фиг **1.** *запне, навали.* — Зачепи̏л да и̏де у Леско̀вац, па то̀ј ти-е. — Зачепи̏л це же̏ни на ову̀ј оскуда̀цију. **2.** *шутне јако.* — Зачепи̏л ло̀пту преко̀ реку̀, а дру̀ги да гу доно̀си.

зачепр̀љи свр **1.** *зарије, засади плитко.* — Зачепрљи̏ла не̏колко оџа̀ка и — искара̀ла му о̀чи — посади̏ла компири̏. **2.** фиг пеј *сахрани на брзину.* — Ма, зачепрљи̏ли га у се̏лско гро̀бје. ▪ трп прид **зачепрљеп**, -а, -о *зарије͡н, плитко засађен.* — Ако ти е ра̀сад овако̀ј зачепр̀љен, не̏ће [да] вира̀је.

зачепрљува̀ње с гл им од *зачепрљује.* — То̀-е зачепрљува̀ње, то̀ј неје̏ саде̏ње по про̀пис.

зачепрљу̀је несв *плитко сади.* — Не зна̀је како̀ се са̀ди, са̀мо зачепрљу̀је.

зачкољаве̏је свр *огруби, окошта.* — Ру̀ке му од рабо̀ту све̏ зачкољаве̏ле.

зачмаи̏ свр **1.** фиг *успава се.* — Ка[д]-до̀јде од рабо̀ту, о̀дма зачмаи̏. **2.** фиг *зачами, улежи се.* — Не̏ма ни̏шта по̀горе за чове̏ка него къд зачмаи̏, па га све̏ мрзи̏.

зачмаи́ се свр *почне да тиња, неће да гори (ватра).* — Зачмаја́ла се дрва́ у огњи́ште, не-це разгору́. **2.** фиг *уседи се, олењи се.* — Зачмаја́л се, па га мрзи́ што-е жи́в, не ли да рабо́ти нешто́.

зачу́ка свр **1.** *залупа.* — Зачука́ у ко́ву да се збе́ру сви́ње, да ги нара́ним. **2.** *набије, забије, закује.* — Зачука́ кли́ње, те исцепи́ бу́ку, кьд са[с]-секи́ру неје́ могло́.

зачу́кан -а, -о фиг *ударен, затуцан, заостао.* — Што́ ће вој то́лко зачу́кан чове́к.

зачукува́ње с гл им од *зачукује (се),* **1.** *закивање, закуцавање.* — Кола́ј рабо́та за зачукува́ње, ка[д]-цу гре́де чамо́ве. **2.** фиг *замлаћивање.* — Научи́ло то́ј на зачукува́ње, па си те́ра по његово.

зачуку́је несв *закива, закуцава.* — Зачукује́мо ле́тве на кро́в.

зачуку́је се несв *замлаћује се.* — Нека́ се о́н зачуку́је ко́лко о́ће, ти́ си рабо́ти како тре́бе.

зачу́ри свр **1.** *задими* — Зачури́л му коми́н, си́гурно се већ ди́гал. **2.** фиг *припали.* — Да́ј жарчьк да де́да зачу́ри цига́ру. **3.** фиг *попуши.* — Ће зачу́римо ли по едну́? ▪ трп прид **зачу́рен**, -а, -о *задимљен.* — Ку́ћа ви сва́ зачу́рена, ко рожа́њ да сте врте́ли.

зачу́ри се свр *задими се.* — За́чури се це́ла ку́ћа од ту́ј ква́сну главњу́. **2.** *запали се.* — За́чури се она́м на Голе́ми ри́д нешто́, да неје́ па запа́лено се́но?

зачуру́је несв фиг *пуши с времена на време (цигарету).* — Зачуру́је си о́н тако́ј кьд сре́тне испи́сника, па се́дну при пу́т да поора́ту.

заџа́ка свр *затражи, тражи.* — Заџака́л да му даде́м Му́рџу да га спа́ри с његовог вола́ за ора́ње.

заџа́њка свр *закукумавчи, упорно моли.* — Заџањка́ла од ла́њско ле́то ону́ј мојý у́баву шами́ју.

зашаму́ти свр *ошамути.* — Зашамути́ло ме ово́ј вре́ме, па не ви́дим куде́ о́дим.

зашантаве́је свр в *зашунтавеје.* — Лу́џа, зашантаве́л па не зна́је кво́ рабо́ти.

зашиjаве́је свр *осили се, застрани, ради што тврдоглаво.* — Зашијаве́л па ни́како у бразду́.

заши́љи свр **1.** *ушиљи, наоштри, подреже.* — Зашиљи́л сам ти пла́вез да пи́шеш. — Н-уме́је ни кольц да заши́љи, а це же́ни. **2.** фиг *смрша.* — Нешто́ ми мло́го зашиљи́л у́ши, не знам кво́ му-е.

зашиљу́је несв *ушиљава, прави шиљак.* — Зашиљу́јемо ко́лци за о́грењу.

зашиће́ри свр *зашећери.* — Ме́д ни се зашиће́ри́л. — Сла́тко се зашиће́ри́ло у те́гле. — По́више ми зашиће́ри ка́ву.

зашља́ми свр *зарасте у шуму.* — Метло́вине све́ зашљами́ле Мр́ковицу, не мо́ж се с ко́ла про́јде. ▪ трп прид **зашља́мен**, -а, -о *запуштен, затрпан.* — Ку́ћа, авли́ја, све́ зашља́мено, ни да при́јдеш до вра́та.

зашља́ми се свр *запусти се, зарасте.* — Ура́сло, зашљами́ло се, ни пу́т се не позна́ва.

зашља́шти свр пеј *засија, заблеска.* — Не во́лим кьд ми ву́та зашљашти́ с то́лке ла́ске и дизгу́.

зашљи́па свр **1.** *упрска блатом или каљавом текућином.* — Зашљипа́ше ме ко́ла с кали́ште, едва́ се опра́. **2.** *загази у мочварно, каљаво земљиште.* — Зашљипа́мо преко бла́то, да по́брзо сти́гнемо.

зашљо́ка свр *навали да пије.* — Са́мо ли зашљо́ка, н-уме́је да ста́не.

зашљо́ка се свр *запије (се).* — За́шљока се у Село́ и не вр́ну се с ме́не до́ма.

зашљо́пи свр *ошамари.* — На кра́ј га зашљопи́, да ме ви́ше не гала́ти.

зашпа̀ра свр *приштеди.* — Човѐк трѐбе и да зашпа̀ра, да донесѐ до̀м ка[д]-це вр̀не из рабо̀ту.

зашра̀ви свр *завије шраф.* — У̀зни, тѝ ће то̀ј по̀боље да зашра̀виш од мѐне.

заштиħа̀ва (се) несв *штити (се), брани (се).* — Још је мла̀д, трѐбе некѝ ста̀лно да га заштиħа̀ва. — Заштиħа̀вај се од ладно̀ħу, да не озѐбнеш! — Оту̀д шу̀ма заштиħа̀ва, да мло̀го не ду̀ва. — Заштиħа̀вај се од рабо̀ту, да се не преоптерѐтиш!

заштиħава̀ње с гл им од *заштиħава (се).* — Навѝкал на заштиħава̀ње од рабо̀ту, па му се не рабо̀ти.

заштиħува̀ње с гл им од *заштиħује (се).* — Трѐбе им до̀бро заштиħува̀ње, да не изгору̀ од мра̀з.

заштиħу̀је (се) несв *штити (се), заштиħава (се).* — С кво̀ тѝ заштиħу̀јеш компирѝ од зла̀тицу? — Умоту̀ј се, заштиħу̀ј се са[с]-ша̀лови, мло̀го ду̀ва.

заштра̀па свр *закорача, загази.* — Заштрапа̀л преко градѝну, ко да не вѝди да е поса̀дено. — Заштрапа̀л по бачко̀љ, до гу̀шу се умокрѝл.

заштра̀нка свр у дем знач: *заштрапа.* — Ај да вѝдим како̀ ће детѐ да ми заштра̀пка.

заштрокавѐје свр *постане прљав.* — Заштрокавѐје од рабо̀ту, па се не пѐре по недѐљу.

заштуравѐје свр *изгуби се, пропадне.* — С мо̀зак сам заштуравѐла, не мо̀гу се свѐстим куде о̀дим. — Нека свѐ заштуравѐје, не мо̀гу га вѝше рабо̀тим!

заштурѐје свр **1.** *пропадне.* — Вѝдим свѐ ће ово̀ј [да] заштурѐје једьн дьн, па нѝки нѐће да га поглѐда.– Свѐ су ку̀ħе пот пу̀т заштурѐле, нѝки не доо̀ди, нѝки ги не отва̀ра. — Село̀ ни заштурѐло, нѝгде жѝва душа̀. **2.** фиг *полуди, пошашави.* — Глава̀ ће ми заштурѐје о[д]-цѝлну му̀ку и нево̀љу.

заштурѝ свр *пропадне, упропасти.* — Заштурѐ им свѐ отка[д]-цѐ оцелѝше. — Свѐ су заштурѐли што су има̀ли. — Заштурѐло, дабо̀гда, па човѐка не видѐло (*клетва*)!

зашугавѐје свр *ошугави.* — Да па̀зиш с каквѝ се дру̀жиш на по̀со, да не зашугавѐјеш.

зашу̀ми свр фиг *намножи се дрвеће, обрасте у дрвеће.* — Зашумѝла јесѝка у Мр̀ковицу, не мо̀ж се прѝјде до ливаду. — Зашумѝле метло̀вине по цѐло село̀.

зашумо̀љи свр *зашушти, зашушка.* — Нешто̀ за̀шумољи у гр̀м, у̀вати ме стра̀, кьд оно̀ цр̀ни дро̀ља.

зашунтавѐје свр *врдне памеħу.* — Свѝ смо мѝ зашунтавѐли, едѝно о̀н па̀метан у ку̀ħу (*ирон*).

зьькво̀ прил *зашто, због чега.* — Зьькво̀ ме вѝка да ѝдем чак у Попадѝсци?

зь̀л, зла̀, зло̀ *зао.* — Мло̀го-е зь̀л.

зь̀лва ж *заова, мужевљева сестра.* — Детѐ сьм остаѝла куде зь̀лву. — О̀н ми до̀јде голѐм ро̀д: на ку̀мину ку̀му зь̀лвин дѐвер (*шаљ, ирон*).

зь̀лвин, -а, -о *заовин.* — То̀ј мушкарѐ е зь̀лвино.

зь̀лвичина ж *заовина кћи.* — Да те упознаѐм с мо̀ју зь̀лвичину.

зьстању̀је несв **1.** *застаје.* — Сва̀ки ча̀с застању̀је ус-пу̀т, ко да ишчеку̀је некога̀. **2.** *заостаје.* — Село̀ ни дибиду̀с зьстању̀је, на̀род се потика̀л, на њѝве и лива̀де нѝки не рабо̀ти.

зьчь̀с прил *зачас, набрзину.* — Зьчьс су сработѝли, па сьг планду̀ју пот кру̀шку.

зьшто̀ прил *зашто.* — Зьшто̀ су га вика̀ли у Чукуру̀сци да ѝде.

збабо̍ше се свр *пре времена остари.* — Збабоса̍л се од неку̍ бо̍лес, а не зна̍ју кькву̍. ▪ трп прид **збабо̍сан**, -а, -о *стар, смежуран.* — Виде̍ ли Тико̍мира, нешто̍ мло̍го збабо̍сан, чи̍нимиске.

зба̍да несв **1.** *поставља (греде, мотке) тако да се на једном крају додирују, уклапају.* — Сьг тре̍бе да зба̍да ро̍гови на кро̍в. **2.** фиг *тешко хода.* — Едва̍ зба̍да с они̍ја патра̍ци и па̍ се вуче̍ по малу̍ ус тоја̍шке.

збада̍ње с гл им од *збада.* — Нејѐ ла̍ко збада̍ње ро̍гови на ку̍ћу, да се све̍ укло̍пи како̍ тре̍бе.

збѐре (се) свр **1.** *скупи (се), сакупи (се).* — Едва̍ збра̍ два̍ес дина̍ра да му даде̍м за тро̍шак. — Збра̍ше га̍ђала и побе̍гоше от-по̍со. — Збра̍ше ли се̍но у Поло̍м? — Збра̍ су̍књу у ру̍ке, па прејде̍ ре̍ку. — Нека̍ се збѐре це̍л све̍т да ви гле̍да како̍ се алосу̍јете! — Збра̍ше се око коња̍ ко на ме̍чку, да ви̍ду кво сам тој доне̍ла. **2.** *набере се, смањи се.* — Збра̍ла ми се су̍кња от прање̍. **3.** фиг *остари.* — Збра̍л се чи̍ча ко две па̍ре у ке̍су.

/збѐре гузи̍цу (~ду̍пе)/ изр *повуче се, устукне из страха.* — Зали̍та се на по̍слаби, пред по̍јаки сьл збѐре гузи̍цу.

/збѐре ду̍шу/ изр: *опорави се, одмори се после тешког рада.* — Едва̍ но̍ћу збѐрем ма̍лко ду̍шу, кьд оно̍ савну̍ло — мо̍ра да се ди̍зам за у трлу̍, коша̍ру, њи̍ву.

/збѐре па̍ре/ свр *приштеди, прикупи новац.* — Ће ме приче̍каш да ти пла̍тим докле̍ збѐрем па̍ре. — Ће ми даде̍, чим збѐре па̍ре.

збибѐри свр *забибери,* фиг *обави полни однос.* — Кьд гу ва̍тиш, да вој га до̍бро збибѐриш!

зби̍ва (се) несв *сабија (се), збија (се).* — З-бр̍до мо̍ра по̍јако да се зби̍ва по̍тка. — Се̍но у пле̍вњу тре̍бе се до̍бро зби̍ва у ћо̍шке, да не оста̍ну пра̍зне.

зби̍е / зби̍је свр фиг *набије (обави полни однос).* — Колки̍ му-е сто̍јко, кьд вој га зби̍е, сьл и̍ма да искоко̍ли.

зби̍е се / зби̍је се свр **1.** *сабије се.* — Ка[д]-це до̍бро зби̍е по̍тка и ћили̍м је до̍бар. **2.** *потуче се.* — Ви̍диш ли: це зби̍ју деца̍, што се не на̍јде неки̍ да ги разва̍ди. — У ста̍ње су да се зби̍ју за ни̍шта.

зби̍ра несв **1.** *сабира, скупља.* — Зби̍рамо руко̍љке на Ива̍новицу. — Една̍ сена̍рка мо̍ра данѐс да зби̍ра се̍но што се осуши̍ло. **2.** фиг *захвата.* — Ако зби̍ра шесе̍т ки̍ла ти̍ја ако̍в, по̍више не мо̍ж. **3.** мат фиг *сабира (рачуна).* — Зна̍е и да зби̍ра, и да одузи̍ма, и да мло̍жи.

зби̍ра се несв **1.** *сабире се, окупља се.* — Кво̍ се то̍ј сьг зби̍рају му̍жи куде за̍другу? **2.** *скупља се.* — Ова̍ј се ба̍сма зби̍ра, како̍ да гу пе̍рем да се не збѐре?

/зби̍ра ду̍шу/ несв в *збере душу.* — Приле̍гал у ладови̍ну, зби̍ра ду̍шу да прико̍си јо̍ш то̍ј ма̍лко што ни-е остало̍.

збира̍ње с гл им од *збира (се).* — Кој и̍ма да ни помо̍гне у збира̍ње, сами̍ ци зби̍рамо руко̍љке.

зби̍риште с **1.** *скупина нечега, отпад.* — У шума̍к, иза ку̍ћу, напра̍или зби̍риште, наврља̍ли све што им ви̍ше не тре̍бе. **2.** *скуп, гунгула.* — Ту̍ј ни-е зби̍риште, на Меја̍не, куде̍ се на̍одимо сва̍ки дьн.

збируди̍ја м **1.** *отпаци, дрангулија.* — Кво ће ти та̍ј збируди̍ја, но̍си па врљи у ђу̍бре. **2.** фиг пеј *гунгула, скуп.* — Кво о̍ће она̍ј збируди̍ја? — Голе̍ма збируди̍ја од људи у Го̍рњу малу̍, не зна̍м кво̍ рабо̍ту.

зби̍рштина ж в *збириште (1, 2).* — Напра̍или зби̍рштину от ку̍ћу за ра̍зна желе̍за, а кое̍ ће му ни о̍н не зна̍је (1). — На̍праи се зби̍рштина куде за̍другу, чим дојде̍ камио̍н (2).

збитак м *онижи, здепаст, јак човек.* — Поглеј га какав је збитак, мож на коња реп да искубе.

зблизи се свр *сроди се, постане близак.* — Зблизили се у школу, па му после постала и кумица.

збоде (се) свр **1.** *пободе (се), побије се роговима (волови, јунци, говеда, овнови).* — Збоду се волови на Шанци, па цел дьн гледамо како се јерчу и рову. — Ће збодемо јунци да видимо кои-е појак. **2.** фиг *саставе се греде у дрвеној конструкцији, укрсти (се) врховима.* — Кьд немаш дугачку ћуприју, збоду се две греде над едьн дирек пободен на камен и уцврсту с косници, и тој држи. — Збодеш три дрвља, три лемезнице, да напраиш колибу.

збор м *говор, разговор.* — Дојди вечераске куде мене на збор, ће дојде и Драгиња. — Отишал на збор бирача.

зборење с гл им од *збори, говорење, придика.* — Мене би о[т]-толко зборење глава заболела, а он ништа не аје. — Не помага ни зборење, ич не слуша.

збори несв **1.** *разговара.* — С њу више не зборим. **2.** *говори.* — Зборила сам ти кво да праиш, ти ме неси слушала, сьг кво да ти работим? **3.** изр: — Ја му зборим, он прди (*не мари за придику*).

збори се несв *говори се.* — Само се у воденицу двапут збори (*изр*).

збрза свр *учини штогод на брзину.* — Не ваља је да се збрза работа, па после испадне килаво.

збрзано прил *на брзину.* — Уработи га збрзано, па се вата за главу куде е погрешил.

збрзга свр в *збрза.* — Збрзга га, па што му бог даде.

збрчка (се) свр **1.** *згужва (се).* — Кој ми-е збрчкал овуј ратишку. **2.** *набора се.* — Збрчкали вој се онија убави образи. — Ја сьм се овакој збрчкала, кьд ми-е мој бајка умрел.

збува свр **1.** *претуче, умлати.* — Збували га едну ноћ ка[д]-це пијан врћал и[з]-Село. **2.** *набаца без реда.* — Што премену неси сложил, но си гу збувал како дође.

збува се свр **1.** *нестене, сакрије се.* — Збувал се негде, да га не најду. **2.** фиг *умре.* — Збувал се и тија старчина.

збута свр *остави, сакрије, одбаци.* — Збутала сам негде манистра, не могу ги најдем. — Збутај овеј кошуље у крпе, што ће ми такој исцепене и пролителе.

збута се свр *згура се, набије се, сабије се.* — Збута се цело село у едну учионицу на збор.

зват, -а, -о *позван.* — Есам ли и ја зват на славу, ако несьм, ци останем дом?

звездан м бот *пољска детелина* Trifolium campestre. — У ливаде исцавтел звездан, милина да гледаш, да га не косиш.

звонац м *бронзано звоно на стоци.* — Што се даньс не чује Гаљин звонац?

зврнда несв фиг *беспосличи, губи дане.* — Пуштила дете да си зврнда такој, без обавезу, а она пропаде.

зврндов м *глупак, звекан, беспосличар.* — Пусти ти нек зврндов вата зевала, ти неси без обавезу.

зврчка ж фиг *пакост, смицалица,* в *ѕврчка.* — Напраил им зврчку, па гледа њино сеириште.

згађа несв **1.** *угађа.* — Не могу више да вој згађам, стално нешто запрдује. — Згађај вој за рану, згађај за друштво, досади ни се више. **2.** *зановета, тражи.* — Згађа

си детѐ; ћѐ овој, ћѐ онѐј, а не знае кво ћѐ. **3.** *йогађа, нашуца.* — По некѐ слово и згађа, ал јоште нејѐ за школу.

згађање с гл им од *згађа, угађање.* — Требе им големо згађање, па да те они повалу.

зглашување с гл им од *зглашује се.* — Још ми ѕавну уши од оној њино зглашување.

зглашују се несв *йевају у један глас, складно.* — Слушам какѐ се Лебеђанке зглашују у Лисичарку. — Поју у едьн глас, бьш се убаво зглашују.

зглибоше се свр в *згливоше,* **1.** *углибави се.* — Свѐ се трава зглибосала од воду. **2.** фиг *улењи се.* — Зглибосала се н-умеје ни да се обања, ни да се премени.

згливоше се свр в *зглибоше, углибави се.* — Рукољке ни се згливосале од слоту и мьглу.

зглобьц м *зглоб, зглавац.* — Утепа се на зглобьц, па, етѐ, шантравим.

згмечи свр **1.** *згњечи, угњечи, йригњечи, угњави.* — Пази, немој ми згмечиш јајца у туј торбу. — Грозје се носило у сапетке на коњи, да се не згмечи. **2.** *изгњечи, измуља.* — Добро згмечи варени компири, па дај на прашчина да еду.

згњави свр *угњави.* — Почувај га малко, ал немој га згњавиш, још је кутре малечко.

згода ж *йогодносш, йовољносш,* в *жива згода.* — Начинила ми се згода ш-чичу да појдем у Лесковац. — Овдѐ ти је у лето згода за одмарање.

згоди свр **1.** *йогоди.* — Какѐ га згодил крушум у груди, такѐ[ј]-с падал главачким. **2.** *угоди.* — Ники да му згоди, на све наодиману. ▪ трп прид **згоден, -а, -о** *йогођен.* — Мирко-е згоден и[з]-заседу, ис-кошару, у Дугу Луку, куде Врањску Бању; ту-е погинул.

згоди се свр **1.** *деси се, догоди се.* — Згодило се такој да ни на крштењку у исту водицу поп окупа. **2.** *угоди коме.* — Њему це згоди едино на онија свет.

зготвено с *йрийремљена храна,* в *гошвенија.* — Има ли кво зготвено за едење? — У релну ћѐ најдеш зготвено, узни и јеђ, ич ни не чекај, кој знае ка[д]-це врнемо!

зготви свр *згошови, сйреми јело.* — Зготвила вечерку од мерак. ▪ трп прид **зготвен, -а, -о** *сйремљен, згошовљен.* — Обед је зготвен, само да гости седну за астал.

згране (се) свр *забезекне (се), йрейадне (се), изненади кога.* — Ћѐ згране баштү кьд му каже кво-е наумил да работи. — Измислила неку глупос сьл да ме згране. — Зграну се од онија срам кво детѐ орати. — Нека се згране кьд ме види да сам дошал.

зграњување с гл им од *зграњује се.* — Огуглали смо на њојно зграњување.

зграњује се несв *забезекњује се, изненађује се.* — Она-с таква: за свѐ се зграњује, ко да нејѐ одовде.

згрбави се свр в *згрби се.* — Згрбавила се дибидус, не мож ништа тешко да понесѐ.

згрби се свр *йогрби се.* — Згрбила се од големү работу, о[т]-терет, о[т]-теглење, од муку.

згрбоше се свр пеј в *згрбави се.* — Згрбоса се работејећи с матику и срп. ▪ трп прид **згрбосан, -а, -о** *йогрбљен, згрбљен.* — Какѐ ћѐ онакој згрбосана од реуму да се сама слуша?

згрваља свр **1.** *обори, сруши.* — Кьд га довати, згрваља га на ледину, па виче да га удара. **2.** *ошкошрља, докошрља.* — Згрваљамо трупац нис падину до пут, да га укачимо на кола.

згрвáља се свр **1.** *срушш се, падне.* — Едвá дојдó, сáмо што се не згрваљá од ýмор. **2.** *ухвати се у коштац с киме.* — Згрваљáше се какó кýчићи на ледúну, да вúду кóи-е пóјак. **3.** *падне у љубавни загрљај.* — Згрваљáли се еднó на другó у слáму.

згрвóљи (се) свр *скотрља (се), падне, обори кога.* — Згрвољи ме кýче низ онúја бáсамаци. — Згрвољú се на онýј љизгавицу.

згрéбе свр **1.** *изгребе, огребе.* — Мáчка га згрéбла по рýке, па се згребóтина подљутúла. **2.** *сакупи* — Ливáда се мóра згребé, а не да стоú такóј растрвено сéно. — Згрéби сметáну ис котлé. ▪ трп прид **згрéбен**, -а, -о **1.** *огребан.* — Свé згрéбен по обрáз од грáњку. — И кожá на Бýлчу (во) згрéбена од бодéње с Мýрцу. **2.** *сакупљен гребањем.* — Овó[ј]-е свé штó-е згрéбено на ливáду, нéма ни еднé лóјтре.

згребóтина ж *огреботина.* — Подљутúла ми се згебóтина на обрáз.

згрéва (се) несв *утопљава (се), греје (се).* — Кóј ће зимýске кóске да ми згрéва ако ми бáбу одведé Васúлко (*шаљ*)? — Згрéвај се сьг докле-е топлó, úду лáдни днú.

згревáње с гл им од *згрева (се).* — За згревáње ћу нáјдем некý бáбу, егá претркам и овýј зимý (*шаљ*).

згрéје свр *скува.* — Да згрéјем ракúју, да попúемо по чáшку.

згрéје се свр *утопли се.* — Улéзни у кýћу, да се згрéјеш!

згрéши свр *погреши, начини грешку.* — Немóј да згрéшиш ýлицу кьд úдеш куде чúчу у Бéоград. — Па ли згрéши, нé ли ти рéко да полáк рачýњаш!

згрúба несв **1.** *грабуљом скупља на гомилу (сено).* — Згрúба сéно у óсоје. — Кьд згребé, некá га здéне у овúрку. **2.** фиг *згрће.* — Куде њу нúшта не остањýје, згрúба свé што вој дóјде под рýку.

згрибáње с гл им од *згриба.* — Отидé на згрибáње сéно у долúну.

згрне свр **1.** *обухвати обема рукама.* — Згрну ме таквý крваву и унéсе у сóбу. — Набрáл ми тóлко кúтке, едвá ги згрнý с рýке кьд ги дóнесе. **2.** *загрли.* — Кьд га видé, пóдрипи, па га згрну, почé га целúва.

згрóзи свр *учини што гадним.* — Немóј га згрóзиш, да не едé вúше мéсо.

згрóзи се свр *згади се чега, стресе се.* — Згрозú се кьд видó какó су пцетúшта развýкла онýј мршу.

згрóми свр *пребије, истуче.* — Ако га вáтим, úма га згрóмим за пáкос што-е напраúл!

згромýљи се свр *згрудва се.* — Кь[д]-це брáшно згромýљи, неé вúше за лéб, сáмо за свúње. — Свé се згромуљúл шиħéр у џáк.

згромуљýје се несв *претвара се у грудвице, грудва се.* — Почéл се шиħéр згромуљýје, збúра се у громýљке.

згрýва (се) свр **1.** *падне.* — Згрувáла се бýка у долúну, препречúла пýт, не мóж се прóоди. — Зрувáли се сви у едьн кýп. **2.** *обори, тресне.* — Úма га згрýва о[д]-séмњу ко од шáлу.**3.** *угрува се.* — Пáдал ис црéшњу, па се згрувáл. **4.** *роди много, пpероди.* — Родúл ошáв, па згрувáл. **5.** *баци, смести.* — Лáкну ми кьд згрувá компирú у пóдрум. **6.** фиг пеј *умеси.* — На брзúну згрувá им зељáник, да úма квó да се едé. **7.** *настрада.* — Што се еднýш не згрýва негдé на рабóту, да ме вúше не мýчи! ▪ трп прид **згрýван**, -а, -о **1.** *набацан.* — Вúдиш да е тóј тек онакóј згрýвано без рéд. **2.** *оштећен,* в *здригосан.* — Крýшке су ти нештó млóго згрýване, ко да си ги с млатáч брáл.

згрýдвен, -а, о *згрудван, у грудви.* — Óћу да ми дадéш згрýдвено сúрење.

згрудвýје се несв *грудви се.* — Овóј се сúрење нештó згрудвýје, ко да нејé о[д]-чúсто млекó.

згру̏ши се свр *угруша се, претвори се у грудвице.* — Ва̏рено млеко̏ се згруши̏ло. ▪ трп прид **згру̏шен**, -а, -о од *згруши се, угрудван, угрушан.* — Згру̏шено млеко̏ е до̏бро за у̏рду.

згрушу̏је се несв *угрушава се, угрудвава се.* — Што̏ ли ми се млеко̏ неко̏лко пут веће̏м згру̏шује?

згу̏ли (се) свр *огули (се), одере (се).* — Згули̏л се на бу̏ку ка[д]-це качи̏л да сту̏ра вра̏њска гнезда̏. ▪ трп прид **згу̏лен**, -а, -о *огуљен, одеран.* — За̏што су ти коле̏на тако̏ј згу̏лена?

згуљо̏тина ж *огуљено место на телу.* — Што нешто̏ не ту̏риш на ту̏ј згуљо̏тину, да ти заздраве̏је.

згусњу̏је се несв **1.** *згушњава се.* — Ма̏лтер се поче̏л згусњу̏је. **2.** *гомила се.* — Згусњу̏ју се о̏блаци нат Пла̏ну. ▪ трп прид **згу̏сњен**, -а, -о *згушћен.* — Што-е то̏лко згу̏сњен ма̏лтер, кьд ми тре̏бе по̏ретак.

згу̏чи се свр *скупи се, згрчи се.* — Згучи̏ло се ку̏тре над а̏јат, пот ко̏ла о[т]-цту̏д.

зда̏ви се несв *уједа се, бори се.* — Здави̏ла се пцети̏шта у сока̏к, па ги и̏де у̏рнебес.

зда̏де свр *да га на свет, постане, створи.* — Све̏ ни̏-е на ови̏ја све̏т една̏ рука̏ здала̏. — Не мо̏ж да ти узи̏ма живо̏т они̏ја кои̏ те неје̏ зда̏л.

зда̏де се свр *дође на свет, роди се, постане.* — Куде̏ се така̏в зда̏де да ни вами̏лију а̏ли по све̏т. ▪ трп прид **зда̏ден**, -а, -о *дат, рођен, постао, настао.* — Така̏в си-е намћо̏р на све̏т зда̏ден. — Од какво̏ ли-е зда̏ден, кьд му ни зима̏ ни̏шта не мо̏ж. ▪ трп прид **зда̏т** -а, -о, *постао, настао, родио се.* — Му̏чим се откако̏ сам зда̏т на ови̏ја све̏т. — Бо̏ље да несьм здата̏ кьд не̏мам сре̏ћу.

зда̏нне с *здање.* — Ово̏ј зда̏нне су зида̏ли Црнотра̏вци између̏ ра̏т.

здва̏ја несв **1.** *спаја, удваја.* — Здва̏јам моји̏ воло̏вн с То̏зини ју̏нци у јера̏м да ви̏дим како ће вучу̏. — Немо̏ј на̏ше о̏вце да здва̏јаш с-ту̏ђе у у̏трину.

здва̏ја се несв **1.** *спаја се, састаје се.* — Ће ни че̏ка на раскр̏сје куде се здва̏јају путе̏ви. **2.** *удваја се.* — Здва̏јају се жи̏це, па се упреду̏ју с вртка̏ње.

здваја̏ње с гл им од *здваја (се).* — Не̏ма здваја̏ње ни о̏вце, ни гове̏да с прочова̏лска на Чеме̏рник, да зна̏ш!

здво̏ји свр **1.** *састави двоје.* — То̏ј ги-е Ма̏рица здвои̏ла, да се у̏зну. — Здво̏ји ги, па ће бо̏ље да вучу̏ ко̏ла. **2.** *удвоји, упреде две нити.* — Здво̏ји два̏ врете̏на, па ги до̏бро увр̏ткај да жи̏ца бу̏де цврста.

здво̏ји се свр *састави се.* — Ка-це здво̏ју с Баи̏нчани, о̏дма се те̏пају. — Здво̏ју ли се ти̏ја апа̏ши, чу̏до напра̏ју по малу̏.

зде̏не свр **1.** *садене.* — Тре̏бе неки̏ и се̏но да зде̏не. — Сно̏пје се зде̏не у крсти̏ну или кла̏дњу, ви̏кај гу како о̏ћеш. **2.** фиг *сазида, подигне.* — Мо̏гли смо и ми̏ да зде̏немо едну̏ ку̏ћицу негде̏ до̏ле поред Мора̏ву, а не да ськ чамре̏јемо овде̏ сами̏ ко штр̏кови. **3.** фиг *натрпа без реда.* — Здену̏л џо̏пке какода̏је, па са̏к не зна̏је куде̏ му е што̏. ▪ трп прид **зде̏њен**, -а, -о *саденут.* — Се̏но е зде̏њено у сто̏гови и̏за кошȁру, са̏мо-е едьн сто̏г нат по̏ја̏ту у Сли̏ве. ▪ трп прид **зде̏њет**, -а, -о *саденут*, в *здењен.* — Сьг кьд је се̏но зде̏њето, мо̏гу мла̏ко и да ода̏нем.

зде̏не се свр **1.** фиг *сруши се.* — И његȍва се кошȁра здену̏ла проле̏тос. **2.** фиг *падне у љубавни загрљај.* — Нашла̏ ги у плȅвњу: здену̏ли се едно̏-на̏друго.

здењува̏ње с гл им од *здењује.* — У здењува̏ње се не најде̏ ни̏ки да ми помо̏гне, све̏ сам са̏м работи̏л.

здењује несв *дене, садева.* — Кои ће здењује сено у Сливе и Папрат? — Бере сено и здењује га у овирке.

здими свр фиг *нестане, побегне.* — Чим се дигне, здими по малу о[д]-штра да нешто не помогне у кућу.

здомаћини се свр *постане домаћин, среди домаћинство, кућу.* — Здомаћинил се цакум-пакум.

здравац м бот *ливадска биљка здравац* Canicula Europaea.

здравеје несв *оздрављује, пездрављује.* — Како-е Тикомир, ел здравеје? — Здравеје, па ће и да оздравеје.

здрави се несв *рукује се, љуби се при поздраву.* — Док се сви не здраву, не мож ни да улезнемо у кућу.

здрави се свр *рукује се.* — Здрави се с тетина, неси га одавно видел.

здравица ж *тврда земља, здрава земља.* — Темељ ћу постанм на здравицу.

здравје с *здравље,* в *бабино здравје.* — Како си са здравје? — Ел те служи здравје? — Ајд у здравје!

здраво-живо *узвик при сусрету.* — Здраво-живо, како си ми, прике? — Ни здраво-живо не стигомо да кажемо.

здравување с гл им од *здравује се, поздрављање.* — Нећe прескочимо здравување.

здравује се несв в *здрави се.* — Ће ли се прво здравујемо, ел це целивамо?

здравчак / здравчьк узв *каже се малом детету када кихне.* — Здравчак, да си ми здрав.

/здржа/ (окамењени облик) изр: **не здржа (га, гу)** *не да му се, не држи га, не може.* — Не здржа га да чека, отрча да се сам увери. — Не здржа га место. — Не здржа ме да га чекам. — Не здржа га да седи дом, стално би негде лућал.

здригосан, -а, -о *покварен, иструнуо.* — Немој ми па доносиш здригосан зелениш.

здригосување с гл им од *здригосује се.* — Овеј крушке су млого арне у зиму, ал требе да ги пазиш о[д]-здригосување.

здригосује се несв *квари се, трули.* — Такој требе да ги остаиш да се јабуке не здригосују.

здригоше се свр *сатруне, скапе се.* — Здригосале се поприке у оној каче у подрум.

здрозга (се) свр *растресе (се), упропасти (се).* — Здрозгаше ми се све кола по овија цомбави путеви. — Здрозгаше се крушке у сепетке.

здропљосан, -а, -о тр **1.** *преморен.* — Овакој здропљосан, не могу више ни да работим. **2.** *смршао.* — Не презај здропљосана говеда у јерам.

здроњљоше се свр **1.** *премори се, посустане.* — Здропљосал се од работу, не мож више да мрдне. **2.** *смрша, осуши се.* — Што не раниш овај говеда, но ти се оволко здропљосала?

здрузга (се) свр *растресе се.* — Здрузгало се грозје у сапетке. — Пази да ми не здрузгаш компири кьд ги тераш у кола.

здрузготина ж *оно што је здрузгано, растресено.* — На дно остала сьл здрузготина, неје за ништа, осем за свиње.

здру̏са (се) свр *издрма (се), издрмуса.* — Здруса̏ше ме ко̏ла по џо̏мбав пу̏т. — Кьд гу до̏вати, све̏ гу здруса̏. — Здруса̏ се све̏ у тра̏ктор по те̏ј џо̏мбе, едва̏ издржа̏ до до̏м. ▪ трп прид **здру̏сан, -а, -о** *раздрман.* — Сва̏ка ко̏ска ми-е здру̏сана.

зду̏ва свр *убије, претуче.* — Кьд ми дојадни̏, и̏ма гу зду̏вам, па што бу̏де нек бу̏де!

зду̏ва се свр **1.** пеј *нестане, погине, умре.* — Здува̏л се негде̏, сам Бо̏г зна̏е куде̏, у неку̏ скрколи̏ју. — Што се едну̏ш не зду̏ва, да се не му̏чим око њега ви̏ше. — Здува̏л се, дабо̏гда! (*клетва*). **2.** фиг *седне.* — Зду̏вај се едну̏ш на едно̏ ме̏сто, немо̏ј да ми уоду̏јеш ната̏м-наова̏м! — Зду̏вај се ту̏ј и че̏кеј! **3.** фиг *распадне се, скапе се, иструли.* — Ту̏рим ки̏селе поприке у зевња̏ну пани̏цу, и̏сна, ле̏то-е, па се све̏ здува̏ле. — Здува̏ле ми се ти̏кве у по̏друм. — Сли̏ве попада̏ле, па се здува̏ле, ни̏ки ги неје̏ бра̏л. **4.** фиг *падне, сруши се од дотрајалости.* — Ка[д]-це врну̏, бе̏ше им се здува̏л а̏мбар. ▪ трп прид **зду̏ван, -а, -о** *укварен, труо.* — На дно̏ оста̏ло са̏мо зду̏вано гро̏зје. — Сва̏ си ко зду̏вана ти̏ква и с ме̏не здра̏ву це но̏сиш!

здуво̏тина ж пеј *стар, занемоћао човек.* — Ко̏ј ће чу̏ва ту̏ј здуво̏тину?

здуво̏ше се свр пеј в *здува се.* — Све̏ се на кра̏ј здуво̏ше, па и чове̏к. ▪ трп прид **здуво̏сан, -а, -о 1.** *укварен.* — Те̏ј здуво̏сане кру̏шке да̏ј на сви̏њс. **2.** фиг *изнемогао, млохав.* — Што̏ ће ти тако̏ј здуво̏сана, да е по̏млада, па а̏јде-де̏!

здуву̏је се несв *квари се, трули.* — Што неси̏ обра̏л они̏ја оша̏в, него се здуву̏је по травуљи̏ну?

зду̏шено прил *здушно, сложно.* — Рабо̏ту зду̏шено ко едьн.

зду̏ши се свр *зближи се, саживи се.* — Још се ју̏нци несу̏ здуши̏ли, па се ко̏шкају у јера̏м. — Несмо̏ се били ни здуши̏ли, кьд о̏н отиде̏ у печа̏лбу. ▪ трп прид **зду̏шен, -а, -о** *зближен.* — Ви̏диш како до̏бро вучу̏ ко̏ла ка[д]-цу воло̏ви зду̏шени.

здушува̏ње с гл им од *здушује се.*

здушу̏је се несв *зближава се.* — И тако̏ј, ме̏сто да ни бра̏чни живо̏т тече̏ у[з]-заеднички со̏вру и кре̏вет, да се тако̏ј здушу̏јемо, ми смо, печалба̏рске же̏не, самува̏ле.

зе̏в м *размак између жица основе на разбоју кроз који се провлачи уток и сабија набрдилом.* — Ово̏лки ти зе̏в! — *каже се жени која тка, у жељи да што боље и више сатка.*

зе̏ва несв фиг *виче, дере се.* — Немо̏ј дети̏ште то̏лко да зе̏ва, ћу му до̏јдем с едну̏ шибљи̏нку, да му ја пока̏жем зева̏ње.

зе̏вала с мн *зјала.* — По це̏л дьн ва̏та зе̏вала (*беспосличи*). — Ћу ти ку̏пим на ва̏шар зе̏вала (*каже се лењој особи*). — Прода̏ва зе̏вала (*дангуби*).

зе̏вало с *зазјавало, дангубић, беспосличар.* — Ви̏ше не сме̏је да се дру̏жи с то̏ј зе̏вало.

зева̏љка ж *прозевање.* — У̏вати ме зева̏љка, приспа̏ло ми се.

зева̏ње с гл им од *зева, блебетање.* — Живо̏т му проју̏де у зева̏ње о̏коло, ни̏шта не у̏работи.

зевзе̏к м *неозбиљан човек, беспосличар.* — Зевзе̏ци му ськ пра̏ву дру̏ство.

зевзе̏чи се несв *беспосличи.* — Са̏мо се зевзе̏чи, бе̏га од рабо̏ту ко ђа̏вол от-кр̏с.

зе̏вка несв *прозева се.* — Дете̏ ми нешто̏ зе̏вка, спа̏ва му се.

зевни̏к м *подрум укопан у земљу.* — Вр̏чву са спр̏жу однеси у зевни̏к.

зевња̏ ж *земља.* — Не ле̏ж на вла̏жну зевњу̏, ће навуче̏ш неку̏ трле̏му.

зевња̏н, -а, -о *земљан.* — Ту̏рим ки̏селе поприке у зевња̏ну пани̏цу. — Вари̏ла сам све̏ у зевња̏но гр̏не на огњи̏ште.

зе̏за (се) несв *мангуӣира (се), зафркава (се).* — Не́ка и̏де и о̏н ма̏лко, нек се зе̏за з-дру̏ство.

/зе̏за кри̏зу/ изр *ради нешӣо на шӣеӣу других.* — Не зе̏зај кри̏зу!

зејтинѣк м дем и хип од *зејӣин.* — Бе̏о у за̏другу да ку̏пим неста̏л ми зејтинѣк.

зејтињи̏в, -а, -о *зејӣинасӣ, који је боје зејӣина, умазан зејӣином.* — А што̏-е ова̏ј кр̏па ово̏лко зејтињи̏ва?

зејтинчѣк м в *зејӣинѣк.* — Тре̏беше још ма̏лко да му присипеш зејтинчѣк.

зејтињаив, -и̏ва, -и̏во в *зејӣињив.* — Што бе̏ше една̏ зејтињаивва аљи̏на, те̏ше гу ку̏пим, ал не бе̏о поне̏ла па̏ре.

зејтињи̏в, -а, -о *умазан зејӣином.* — Ру̏ке ми све̏ зејтињи̏ве, с кво̏ да ги обри̏шем?

зелена̏ц м **1.** *зелено воће.* — Не веља̏је да еде̏ш зеленци̏, ће те заболи̏ меши̏на. **2.** фиг *још млад.* — Јо̏ште е о̏н зелена̏ц за ту̏ј те̏шку рабо̏ту.

зелени̏чје[1] с бот *ловор-вишња* Prunus laurocerasus L. *која расӣе једино на заӣадном обронку Осӣрозуба, изнад Руӣља.*

Зелени̏чје[2] с мтн *јединсӣвени резерваӣ ендемске врсӣе ловор-вишње* Prunus laurocerasus L. *на Осӣроӣубу.*

зелењи̏кав, -а, -о *зеленкасӣ.* — Тако̏ј некако̏ до̏јде на зелењи̏каво, а неје̏ зелењи̏каво.

зелењи̏какав, -ква, -кво ирон *зеленкасӣ.*

зелени̏ш м зб им *ӣоврће и воће.* — Кво̏ си од зелени̏ш купи̏ла на пи̏јац?

зеља̏ник м *ӣиӣа од зеља.* — На̏бра ли скрипа̏ц за зеља̏ник?

зеља̏ница ж в *зељаник.* — Сѣк ће ти ба̏ба оме̏си зеља̏ницу сѣс скипа̏ц и покри̏ве.

зе̏ље с *куӣус.* — Приста̏имо зе̏ље сѣс ко̏кала у гр̏не.

зељи̏це с дем и хип од *зеље, куӣус.* — Зељи̏це изва̏ду ис-ка̏цу, турши̏а, парада̏јз и попри̏ка и то̏ е мезе̏.

зељи̏ште с ауг и пеј од *зеље.* — Це̏лу зиму̏ еде̏мо неко̏ зељи̏ште и не дојѐдомо га.

зе̏љка ж *главица куӣуса.* — Узо̏ триести̏ну зе̏љке за турши̏ју, за зиму̏.

зема̏н м *време, доба.* — Дојде̏ зема̏н да бе̏гамо у рабо̏ту.

зембиљ м *цегер.* — Напуни̏ зембиљ с оша̏в, па им однѐсо да им се на̏јде.

зе̏мја ж *земља.* — Са̏в си од зе̏мју, куде̏ си се то̏ј споту̏рал?

зе̏мљица ж дем од *земља.* — За де̏чји дода̏так да̏де на држа̏ву и то̏ј ма̏лко зе̏мљицу што и̏маше.

земљо̏ше се свр **1.** *добије ӣамну боју,* в *земњоше се.* — Од голе̏му рабо̏ту чове̏к се земљо̏ше. — Земљоса̏л се нешто̏, кво̏ му е, ни̏ки не зна̏је. **2.** фиг *наӣије се, ӣреӣије.* — Нало̏че се, па се земљо̏ше, да га не позна̏јеш. ▪ трп прид **земљо̏сан, -а, -о** *ӣамне боје, боје земље.* — Земљо̏сан како̏ цр̏на земња̏.

земни̏к м *ӣраӣ за чување кромӣира,* в *зевник.* — Компири̏ па̏ и̏ду све̏ у земни̏к.

земња̏ ж **1.** в *земја.* — Не ле̏ж на земњу̏, ће озѐбнеш! **2.** изр **напра̏и се ~** *наӣије се.* — Не сме̏је да оку̏си ракију, напра̏и се земња̏.

земња̏н, -а, -о *земљан, од глине.* — Све̏ земња̏не пани̏це ми се покрши̏ле, чу̏вам са̏мо црепњу̏ с вр̏шњик.

зе̏мњица ж дем и хип од *земња, земљица.* — И̏мам ма̏лко зе̏мњицу, ко̏лко за едну̏ кра̏ву да прези̏ми.

земњо̏ше се 1. *наӣије се ракије.* — Земњоса̏л се од ракију, однѐсоше га на кркаче. **2.** *добије црну боју.* — Нешто̏ му неје̏ до̏бро ка[д]-це онако̏ј земњоса̏л.

земуни́ца ж *склониште или спремиште ископано у земљи с тајним улазом.* — У земуни́це смо се кри́ли од Бу́гари за вре́ме ра́т.

зентиљи́в, -а, -о в *зејтињив.* — Цемпи́р вој до́јде тако́ј на зентиљи́ву боју́.

зе́чи ки́сељак м бот *ливадска биљка зечји киселак* Oxalis acetosella.

Зиља́мци м мн *заселак у селу Бајинци.*

зи́мени / зи́мењи прил *зими.* — Куде́ ћеш зи́мени с о́вце, бес коша́ру? — Не иска́ча се куде́ на́с зи́мењи ис-ку́ћу кьд засуви́тли севери́нко.

зи́мење с *зимовање.* — Куде́ ћеш на зи́мење, ће рабо́тиш ел ће и́деш до́м?

зи́мњи, -а, -е (-о) *зимски.* — Сти́гло зи́мњо вре́ме, тре́бе да ми́слиш на зи́мњо облекло́.

зи́мовача / зи́мовка ж бот *накисела јабука.* — Обра́ли смо и зи́мовке.

зимо́вина ж *зимовање.* — Дошли́ на зимо́вину куде де́ду, па ће кьд окопне́је, на про́лет, у рабо́ту.

зимогро́зив, -а, -о *зимогрожљив.* — Сви смо нешто́ постали́ зимогро́зиви, ко да смо се прелади́ли.

зимо́шњи, -а, -о *од прошле зиме.* — Још несьм изгоре́л ни зимо́шња дрва́.

зимува́ње с гл им од *зимује (= проведе зиму).* — Дојдо́ше печало́вници на зимува́ње.

зиму́ске прил *у току зиме, зимус.* — Зиму́ске ће во́димо деца́ да се са́нкају на Па́влову грема́ду.

зиму́шњи, -а, -о в *зимошњи.* — Зиму́шњи ку́чићи су поопасни од ле́тошњи.

зина́т прил *заинат, уинат.* — Са́мо зина́т неје́ те́л да ме послу́ша.

зинате́ње с гл им од *зинати се.* — Кьд гу про́јде зинате́ње, тьг ће до́јде па́ куде́ на́с.

зина́ти се свр *заинати се, наљути се.* — Зинати́ла се, па не́ће да ора́ти, ал кьд гу то́ј про́јде, тьг ја́ с њу́ не́ћу ора́тим.

зи́не свр фиг *полакоми се, постане алав на што.* — Зину́ло му ду́пе за има́ње, па оти́ма како́ сти́гне. — Зину́л за па́ре.

зи́нза ж *слина,* в *sinsa.* — Пусти́л зи́нзе ко да н-у́меје да се обри́ше.

зја́и несв **1.** *блене, зија.* — Ста́л па зјаји́ кво́ рабо́тим. — Зја́и ко на Ра́јину па́тку (*изр*). **2.** *зврји, зјапи.*– Умре́ли му ста́рци, па му ку́ћа зја́и пра́зна ко пусти́ња.

зјаја́ње с гл им од *зјаи.* — Са зјаја́ње не́ће ле́б да стече́ш, си́нко!

/зла́ пара́/ изр: — Позна́вам га ко злу́ пару́ (*лош човек*).

злако́би несв *слути, проричe зло, злокоби.* — Не злако́би чове́ку кьд је пошьл на пу́т.

Зла́та ж мтн *ливаде, њиве, шума.*

Злата́нци м мн *село.* — У Злата́нци су ма́ле: Попади́сци (Браништари́, Ђо́ринци, Ми́лкини, Прекоба́рци, Штрба́нци), Ча́ушеви, Го́њи Сла́вковци, Дуби́сци, Голу́сци, Ба́рке (Ба́ркинце), Стру́мћеви Ова́мњи, Стру́мићеви Та́мњи, Чурчи́сци (Ћурчи́сци), Ву́линци, Попруга́нци, Ма́кинци, Го́рњи и До́лњи Ве́синци, Лу́линци, Лепо́инци, Злата́нци, Ви́дићеви, Са́моково и Чукуру́сци. Под њи, до Село́, до́јду ма́ле: До́лњи Сла́вковци, Соколи́ца и Лива́ђе.

зла́тас, -та, -то *златаст, златкаст.* — Но́си зла́тас са́т. — Кво́ ти-е то́ј зла́тасто на ру́ку?

зловаре́ње с гл им од *зловари.* — Куде ме́не не́ма зловаре́ње.

злова́ри (се) несв *слути (се), наслућује (се), најављује (се) зло, злокоби (се).* — Немо́ј у ку́ћу да ми злова́риш неку́ несре́ћу, ћу те уте́пам. — Не злова́ри се у ку́ћу (*изр*).

зловарник м *онај који слути зло, који најављује зло, злокобник.* — Дојде ми тија зловарник у кућу, несам га ни викала, нити ми кво требе. — Нећу тога зловарника да слушам, н-умеје ништа питомо да каже.

зловарница ж *она која слути, која најављује зло, злокобница.* — Улезе ми у кућу зловарница у понеделник, те се жива изедо.

злогледан, -на, -но *урокљив.* — Пази се од њега, то-е злогледан човек.

зме с **1.** дем од *змија.* **2.** фиг *зла особа.* — Све ни поједе тој зме врачарско! — Да те не узне на зуб тој зме, лоше це спроведеш.

змиица ж **1.** дем од *змија.* — Вика да-е куде извор видел змиицу. **2.** *мала опака особа, злица.* — Што би ја тепал туј змиицу да више не завађа људи с онија поган език.

змија ж *општи назив за змију,* в *змија у пазуке.*

/змија у пазуке/ изр *неверна, подла особа.* — Несьм знала да сам чувала змију у пазуке, да ме изеде ка[д]-це нај не надам.

Змијанац м *заселак.*

змијар м *човек који лови змије, који уме звиждањем да их окупља.* — Причало се за Таћију да-е ноћник и змијар, па су деца зазирала од њега.

змијарник м **1.** *легло змија.* — У тај камењак е змијарник, пази куде ступуеш. **2.** фиг *опасно, зло друштво.* — Не смеш да дирнеш у тија њиов змијарник, ће те поеду док трепнеш.

змијетина ж ауг и пеј од *змија,* **1.** *змијурина.* — Излезе из бурјан змијетина, а ја бе[з]-штапче и не мога гу утепем. **2.** фиг *зла, опасна особа.* — Тај змијетина за срце ће те изеде ка-це не надаш.

змиска нремена ж в *кошуљица (4).* — Ене на ѕидину от кућу остала змиска премена.

змиске очи ж **1.** *очи змије.* **2.** фиг *зле, опаке очи; хладан, зао поглед.* — Ка[д]-те погледа с онеј змиске очи, има се наместо оладиш.

змиски, -а, -о *змијски.* — Ка те погледа с онеј змиске очи, одма це оладиш. в *змиски език,* в *змиски зуб,* в *змиске очи,* в *змиска премена.*

змиски език м **1.** *језик змије.* **2.** фиг *зао, опак, пакостан говор.* — Што би гу ја тепала за тија њоан змиски език.

змиски зуб м *зуб код змије.* — Змија у змиски зуб држи отров.

змиче с **1.** дем од *змија.* — Пази да не згазиш неко змиче кроз травуљину. **2.** фиг *зла особа, злица.* — Пројде Тодорово змиче нис путињче и све се оѕира около види ли га неки. — Опасно е змиче тај Костадинка, да се чуваш од њу ко о[д]-ђавола.

знае несв *зна.* — Знае ми он шипак (*ништа не зна*). — Знае ораси на таван (*не зна ништа*). — Знае до булумач (*глупа особа*). — Знае куде баба моча (ирон *свезналица*). — Знае и оној што неје било (ирон *свезналица*).

знае се свр *зна се.* — У сваку кућу се знае ред, а овде, колко видим, поганци коло воду.

/знае знање/ изр *паметна особа.* — Тија знае знање, он ће ти најбоље каже кво да работиш.

знаје несв в *знае.* — Знаје ли он за тој? — Знајете ли ви кои-е даньс дьн? — Кво знаје дете од годину?

знаје се несв в *знае се.* — Има се знаје кьд сте дошли у овуј домаћинску кућу.

зобање с гл им од *зобе.* — Тури зоб у торбицу, ће требе коњу за зобање кьд га привржеш на пазар.

зо̀бе несв *једе зрнасту храну, бобице.* — Детѐ зо̀бе цре̏шње ко да е штр̀к. — Ко̀ињ зо̀бе овѐс и[з]-зобни̏цу.

зо̀би несв *даје зоб стоци.* — Зо̀би коња̀ за долѐк пу̀т.

Зо̀нка ж *име.*

зо̀р м **1.** *сила, страх, невоља, мука.* — До̀бровољно на зо̀р (*изр*) — Вати̏л га зо̀р (*страх, велика нужда*). — Ма̀јсторе, дај му зо̀р (*гас*). — Ово̀ј рабо̀тим на зо̀р. — Ако га зо̀р не накара̀, ни̏ки не̏ће. — Зо̀р сам виде̏л докле сам га намести̏л. **2.** *опасност.* — Бѐше зо̀р да га Бу̀гари не ува̀ту. **3.** *претња.* — Да̀ј на детѐ зо̀р, да у̏зне књи̏гу у шаке. **4.** *потреба, нужда.* — Зо̀р ли е да сьг, по мра̀к, и̏деш до̀м?

зо̀рзаман м *последњи час, безизлаз.* — Немо̀ј да че̏каш зо̀рзаман, бољѐ га сьг урабо̀ти.

зо̀риле прил *невољно, на силу, силом.* — Немо̀ј зо̀риле да га те̏раш у шко̀лу, понако̀ га че̏кају фа̀нгла и мистри̏ја.

Зо̀рка ж *име.*

зо̀рле прил в *зориле.* — Зо̀рле од ба̀бу дево̀јка не мо̀ж (*изр*). — Зо̀рле едѐм кьд несьм гла̀дан. — Зо̀рле ме те̏рају да и̏дем с њи. — Кьд оти̏дем кудѐ њега, ви̏дим: зо̀рле ми се раду̏је.

зо̀рно прил *потребно, неопходно.* — Не̏е ми зо̀рно да се ди̏зам саба̀јле, ћу ко̀сим ко̀лко мо̀гу.

зоро̀м прил *у зору, у свануће.* — Ди̏го се зоро̀м па у Цр̀ну Тра̀ву на авто̀бус за Леско̀вац, кат он поква̀рен, нејѐ сино̀ћке ни доша̀л. — Далечко̀ му, па зоро̀м мо̀ра на рабо̀ту.

зо̀рт м в *зор.* — Еси̏ виде̏л што-е зо̀рт. — Зо̀рт га прикара̀л.

зре̏је несв *зри, сазрева.* — Сьг кьд зре̏ју сли̏ве, ле̏то всћѐм по̀чне да попу̏шта. — Свѐ у своѐ вре̏ме зре̏је.

зре̏л, -а, -о фиг *у годинама.* — Зре̏л човѐк, зрела̀ жена̀, а по̀сле испа̀дне свѐ гр̀баво.

зр̀но с **1.** фиг *плод воћа.* — Отре̏си ја̀буку да оби̏ђнемо неко̀ зр̀но. **2.** *плод житарица.* — Како̀ ти-е поне̏ло зрно̀ у Чу̏ку?

зу̏б м *општи назив за зуб,* в *злиски зуб.*

зуба̀н м *онај који има велике зубе.* — Сти̏гал зуба̀н да држи̏ ра̀лицу и о̀ре њиву̏.

зуба̀то сльце с *сунце за време мраза, у касну јесен и рано пролеће.* — Немо̀ј те пре̏јде то̀ј зуба̀то сльнце, па да нае̏бнеш.

зубьк м дем и хип од *зуб.* — Да ви̏ди ма̀ма кудѐ ти изби̏л но̀в зубьк.

зубьц м *зубац.* — Испа̀дал зубьц на гребу̏љче. — Строши̏л се зубьц на голе̏му тесте̏ру.

зу̏бла ж пеј *она која има велике зубе.* — Нашла̀ зу̏бла да ми укиму̏је да не ора̀тим с њега.

зу̏бља м пеј в *зубан.* — Кеси̏, кеси̏ ду̏пе, ал отидѐ и зу̏бља у рабо̀ту.

зуборљи̏в, -а, -о *који се тешко кува (пасуљ).* — Купи̏л неки̏ зуборљи̏в гра̀, не мо̀ж се свари тр̀и дьна.

зу̏ј-ка̀па ж в *зујке.* — Пу̏шти деца̀ нек се си̏грају зу̏ј-ка̀пе.

зу̏јке ж мн *дечја игра.* — Ајде да и̏грамо зу̏јке.

зука̀ ж бот *ливадска и барска биљка гола сита* Juncus effusus L. в *сука̀.* — Од зуку̏ ће исплете̏мо кро̀шњицу за ки̏тке.

зу̏лувн м мн *зулуфи.* — Пусти̏л оно̀лки зу̏луви да га не позна̀јеш.

зу̍мба[1] ж *найрава за йрављење руйица.* — У̍зни зу̍мбу, па са̍м назу̍мбај рупи̍чке на каи̍ш ко̍лко ти тре̍бе.

зу̍мба[2] несв *буши.* — Ће зу̍мбамо ли опьанци?

зунза̍р м *инсекӣ.* — У̍печи ме неки̍ зунза̍р, па ми нате̍че рука̍.

зунза̍ри несв фиг *моӣа се, ради нешӣо.* — По це̍л дьн зунза̍ри око ку̍ћу.

зу̍пче с дем и хип од *зуб, зубић.* — Изваду̍мо му зу̍пче с коньц, неје̍ ни осети̍л.

зупчени̍к м *зуйчаник.* — Подма̍жи зупчени̍к на ветрења̍чу да мо̍ж ла̍ко да се ве̍је жи̍то.

зу̍пчес, -та, -то *који је назубљен, зуйчасӣ.* — На метло̍вину ли̍сје до̍јду зу̍пчести. — Би̍л би пра̍в да неје̍ зу̍пчес.

зу̍цка несв у дем знач: *зуји.* — Нешто̍ зу̍цка у со̍бу, да неје̍ уле̍зла оса̍?

зу̍цне свр *йисне, гласне се.* — Сьг не сме̍је ни да зу̍цне, ако зу̍цне ће му и̍гра каи̍ш.

Ѕ

ѕавни̍ несв **1.** *звони.* — Ѕавни̍ клопота̍р на Калу̍шу чак у Је̍реницу. **2.** *одзвања.* — Још ми ѕавни̍ у у̍ши о[д]-цобо̍р на Горе̍шњак, на Меја̍не.

ѕа̍дањ, -дња, -дњо **1.** *йоследњи.* — Изле̍зе о̍н из ѕа̍дањ ваго̍н, а бе̍о се уплаши̍ла да нее̍ дошьл. — Ѕа̍дњи ку̍чићи се вр̍љају у реку̍. — Нешто̍ ми Бу̍ла накривује з-ѕа̍дњу но̍гу. — Бе̍оше на̍ши ѕа̍дњи, па се некако̍ изву̍коше. — То̍ј ми-е ѕа̍дња бри̍га. **2.** *најгори.* — Немо̍ј да бу̍де ѕа̍дањ у уче̍ње. **3.** *који се налази йозади.* — Ѕа̍дњи то̍чкови ми скроз араба̍т, тре̍бе но̍ви да наба̍вим. — Ово̍ј ми-е ѕа̍дњо кросно̍ што се нави̍ва.

/ѕа̍дња ру̍па на свира̍јку/ изр *нико и нишӣа.* — О̍н ти-е ѕа̍дња ру̍па на свира̍јку у село̍ куде на̍с.

/ѕа̍дњо вре̍ме/ изр *йослење време.* — Дошло̍ ѕа̍дњо вре̍ме. — Ѕа̍дњо-е вре̍ме да си тр̍гнемо до̍м, ода̍вно се ставни̍ло.

ѕа̍дња ко̍ла с мн *задњи ӣраӣ воловских кола.* — Сту̍ри ѕа̍дња ко̍ла, тре̍бе ни са̍мо двоја̍нка за до водени̍цу.

ѕадњаче̍ с *даска на колима која йозади заӣвара канаӣе.* — Иструле̍ло ми ѕадњаче̍ на ко̍ла.

ѕа̍дњашан, -шна, -шно *йоследњи.* — Дојде̍ ѕа̍дњашан.

ѕа̍дњи, -а, -о *који је на крају, йоследњи йо реду.* — Ѕа̍дњи је би̍л у шко̍лу. — Ѕа̍дњи пу̍т ти казу̍јем. — Ѕа̍дњи пу̍т сам га виде̍л у Бе̍оград на гра̍дилиште.

ѕа̍дњица ж *сӣражњица.* — А ѕа̍дњица вој дошла̍ ко сироти̍њске на̍ћве.

ѕа̍дњиште с *задњи део воловских кола.* — Мо̍рам да развуче̍м ѕа̍дњиште, да дока̍рамо тру̍пци из бра̍ниште.

ѕа̍дњо прил *йоследње.* — Ово̍ј нека̍ во̍[ј]-е ѕа̍дњо. — Било̍ му, дабо̍гда, ѕа̍дњо (*клеӣва*)!

ѕа̍ђан, -ђна, ђно в *ѕадањ.* — Ћу га уте̍пам што-е ѕа̍ђан у ра̍зред кьд сам му запрети̍л да у̍чи. — Зано̍си ти се ѕа̍ђан кра̍ј от ко̍ла.

ѕамни̍ несв в *ѕавни.* **1.** *звони.* — Ѕамни̍ ми у у̍ши о[д]-ти̍ја њоја̍н ези̍к. **2.** *одзвања.* — Ѕамни̍ Чеме̍рчица о[д]-де̍чјо вриска̍ње и шљиска̍ње по во̍ду.

ѕвезда̍ ж **1.** *звезда.* — Сва̍ка ѕвезда̍ на не̍бо е нечија̍ душа̍. — Кьд чове̍к ли̍пче, њего̍ва се ѕвезда̍ на не̍бо уга̍си и па̍дне. **2.** *сунце.* — Мло̍го припи̍ца ѕвезда̍, не мо̍ж се

рабо́ти. **3.** *белег.* — Кара́ца и́ма ѕвезду́ на чело́, тако́ј ће га по́ласно позаје́ш међу́ о̀вце. **4.** *сред (чела).* — Погоди́л га крушу́м бьш у ѕвезду́ на чело́.

ѕвезда́н м бот *прешипип.* — Лива́да ура́сла у ѕвезда́н, од мера́к да гу ко́сиш.

ѕве́здас, -та, -то *звездаст.* — Ки́тка вој ѕве́здаста. — Не́бо поста́ло зве́здасто.

ѕвезди́ца ж дем од *ѕвезда.* — Окити́л се з-ѕвезди́це.

ѕве́к м *звук.* — Заглуну́ше ми у́ши о[д]-ти́ја ѕве́к.

ѕве́кне свр **1.** *зазвучи.* — Кьд ѕве́кне дина́рче, излѐзни на пенџе́р. **2.** *удари.* — Па́зи да те не ѕве́кне ћереми́да у глѐву. **3.** фиг *дође, падне на памет.* — Ѕвекну́ло му нешто́, ди́гал се па си отиша́л.

ѕве́р м **1.** *звер.* — Излѐзе неки́ ѕве́р и[з]-шу́му, па шмугну у траволља́к и неста́де. **2.** фиг *зао, опак човек.* — Кои́ е о̀н ѕве́р, то́ ја́ до́бро зна́м! — Така́в ѕве́р нѐма у на́шо село́.

ѕве́ра несв *звера у страху и опасности.* — Наћули́л у́ши, па са́мо ѕве́ра о[д]-цтра́.

ѕвере́ње с гл им од *ѕвери (се), двоумљење, чуђење.* — Дьн ми пројде́ у звере́ње кво́ да рабо́тим.

ѕве́ри несв **1.** *страши, плаши.*– Не ѕве́ри га с те́ј ђаволи́не, по́сле се у сьн се́ба. **2.** *збуњује.* — Не ѕве́ри ми детѐ са шко́лу, но га ма́лко разрако́ли.

ѕве́ри се несв **1.** *мисли се, премишља се.* — Ста́не, па се ѕве́ри на кoју́ ће страну́, кво́ да рабо́ти. — Це́л дьн се ѕве́рим кво́ да пра́им с ове́ј посте́љке. — Не мо́ј да се ѕве́риш, но и́ди у Цр́ну Тра́ву куде до́ктура. **2.** *чуди се.* — Ѕве́рим се које́ му је тре́бало сьг да доо́ди из рабо́ту, у ни́које вре́ме.

ѕве́рка[1] ж **1.** *звер.* — Пре́трча ми нека́ ѕве́рка пу́т на Цеврља́нку, но́ге ми се смали́ше ко у пога́нца. **2.** фиг *важна, опасна особа.* — Ськ је о̀н голе́ма ѕве́рка у Леско́вац. — Таква́ ѕве́рка се куде на́с ви́ше не ра́ђа.

ѕве́рка[2] несв у дем знач: *ѕвера.* — Ста́л, па ѕве́рка ел и́де кои́ поза њѐга.

ѕверка́ње с гл им од *ѕверка*[2]. — У́би се о[д]-ѕверка́ње, да га неки́ не пра́ти кво рабо́ти.

/ѕве́рска рабо́та/ изр *зверска, опасна ствар.* — То-е ѕве́рска рабо́та.

ѕве́рски прил *зверски.* — Вати́л га ѕве́рски за гу́шу, да га зада́ви. — Кьд ме сре́тне, глѐда ме онако́ј ѕве́рски.

ѕве́рски, -а, -о *зверски, опасан.* — То́ј су ѕве́рске штра́пке по сне́г. — Ѕве́рско путињче́, куде порооду зве́рке.

ѕве́цка несв *звецка.* — Ѕве́цка му ситне́ж у џе́п. — Ѕве́цкају око́ви на коња́.

ѕвецка́ње с гл им од *ѕвецка.* — По ѕвецка́ње на клопота́р позна́вам да ту́ј пасу́ на́ше о̀вце.

ѕвеча́ње с гл им од *ѕвечи.* — Откуде́ доо́ди то́ј ѕвеча́ње?

ѕвечи́ несв *звечи.* — Ѕвечи́ ку́ћа ко пра́зна ка́ца кад деца́ несу́ ту́ј.

/ѕвечи́ му мо́зак/ изр *глуп човек, тупавко.* — Ѕвечи́ му мо́зак, сьл не чу́је.

/ѕвечи́ му шупља́к/ изр *глуп човек, тупавко.* — Ѕвечи́ му шупља́к на ра́мена.

ѕве́чка ж *звечка.* — Да́ј на детѐ ѕве́чку да се зали́ма, да не ѕивли́.

ѕви́ждало с *свирајка, пиштаљка.* — Напраи́л некво́ ѕви́ждало, па ни ми́р не да́ва.

ѕвижда́ње с гл им од *ѕвижди.* — Свуно́ћ не заспа́ о[д]-ѕвижда́ње на ве́тар.

ѕвижди́ несв *звижди.* — Ѕвижди́ ве́тар у о̀лук, у стреју́. — Ѕвижди́ му у но́с.

ѕвире́ње с гл им од *ѕвири.* — Нѐма ѕвире́ње крос пр́сти, и́ма да жми́ш како́ тре́бе!

ѕви́ри несв **1.** *гвири.* — Ѕви́ри на вра́та да ви́ди кво́ рабо́ту. — Ѕви́ри на ду́вку у плѐвњу куде седу́ мома́к и дево́јка. **2.** *гледа.* — Ѕви́ри на едно́ о̀ко. **3.** фиг *зјапи.* — Ѕви́ри му на све́ стра́не, не мо́ж ку́ћу да угре́је.

ѕвирка[1] ж *рупа, отвор.* — На таван има ѕвирка крос коју мож све да се види у куђу. — Узни нешто, запиши ѕвирку, да не улазу поганци.

ѕвирка[2] несв *вири, гледа, вирка скривен или кроз уски отвор.* — Научил се па и он ѕвирка крос кључанку.

ѕвиркање с *звиркање.* — Не знам какав корис има о[д]-ѕвиркање преко плот у туђу авлију?

ѕвирне свр **1.** *вирне, гвирне.* — А што па и ја да не ѕвирнем на пенџер? **2.** *извири, провири.* — Сцепил панталоне, па му сваки час ѕвирне голо месо.

ѕвиска ж *овца у другој години,* в *двиска.* — Морам да продадем онуј ѕвиску за порез.

ѕвонар м **1.** *клопотар, звоно на стоци.* — На Калушу смо турили ѕвонар, лијарица-е це загуби. **2.** *звонар.* — Пре рат Гута е бил ѕвонар, па га утепаше Бугари што-е ѕвонил ка[д]-цу улазили у Село.

ѕвонара ж *звонара.* — Црква има убаву ѕвонару, ал у цркву више ники не улази и ѕвонара не ѕвони.

ѕвонарка ж *овца са звоном око врата.* — Ете гу звонарка, познавам наше овце по ѕвоно како ѕвечи.

ѕвонарке ж мн *звонаре панталоне.* — Носили смо тъг ѕвонарке.

ѕвонас, -та, -то *звонаст.* — Бере ѕвонасте китке како цигански котлови.

ѕвонъц м *звоно.* — Булча носи ѕвонъц, он је ћаја. — А што се Првки не чује ѕвонъц?

ѕвонење с *звонење.* — Едва дочека ѕвонење да излезнем и[з]-школу.

ѕвони несв *звони.* — Ѕвони ѕвонъц на нашога Булчу, туде су негде говеда, по Спаисковицу.

Ѕвонимир м *име.*

ѕвоно с *звоно.* — А ѕвоно су били докарали рабаџије чак ис-Предене, од воз.

ѕвонче с дем од *ѕвоно.* — Деда Сојанча на његови немајмири врзал звончетија око гушу, да се не погубу лутаjећи по браниште.

ѕвоњава ж *звоњава.* — Ква-е тој там ѕвоњава, да несу дошли грозјари?

ѕвоњење с в *ѕвонење.* — Ће те пробуди цвоњење, навил сам сат.

ѕврк узв *цврк.* — Узе камен и — ѕврк, разби им пенџер.

ѕврка несв *цврчи, пишти, пева.* — По цел дън ѕркају пилишта у пролет. — Кво деца толко ѕвркају?

ѕврка̀ње с гл им од *ѕврка.* — Одви ми се о[д]-тој дечјо ѕвркање.

ѕвркне свр *удари.* — Пази ће те дете ѕвркне с камен у тилиње.

ѕврц узв *оном за прдеж.* — Преварало га, па дете учини: ѕврц.

ѕврца несв *прди.* — Избезобразил се па такој куде стари људи заинат ѕврца.

ѕврцање с гл им од *ѕврца.*

ѕврцка несв у дем знач: *ѕврца, прдуцка.* — По цел дън ѕврцка ко коњ.

ѕврцкање с гл им од *ѕврцка.*

ѕврцко м *онај који прди, пртко.* — Еве га дедин малечки ѕврцко.

ѕврцла ж *она која прди, прдла.* — Отиде ли си ѕврцла дом?

ѕврцне свр *прдне.* — Човек еднуш сврцне и готово, а не да сваки час ѕврцка.

ѕврчка ж *неслана шала, смицалица.* — Само знае да на други праjи ѕврчке, а кьд на њега неки напраjи, он се, ондак, љути.

ѕебе несв *зебе, смрзава се.* — Пази, немој дете да ѕебе по овуј студеницу.

ѕе́бне несв *зебе, смрзава се.* — Чу́ва се о́н до́бро, да њего́во ду́пе не ѕе́бне.

ѕе́ѕа (се) несв *зеза (се), зафркава (се), мангупира (се).* — Ти́ја апа́ш, бре́, ѕе́ѕа и башту́ и ма́тер, те па не́ће те́бе, кои́ си му па ти́?! — Узе́л це ѕе́ѕа са[с]-ста́рога чове́ка.

ѕеѕа́ње с гл им од *ѕеѕа (се), зафркавање, зезање.* — Немо́ј га поцакосу́јеш, о́дма ће по́чне ѕеѕа́ње, не мо́гу да гу́бим вре́ме. — Ѕеѕа́ње до мога́ње.

ѕе́ѕне (се) свр *зезне (се), зафркне (се).* — Голе́м зафрка́нт: чим отво́риш уста́ одма́ те ѕе́ѕне. — Ѕеѕну́л се ко ни́ки. — Ѕе́ѕне се чове́к, па му поверу́је.

ѕемљо́ше се свр **1.** *направи се као земља.* — Це ѕемљо́ше о[д]-ту́ј раки́ју. **2.** *добије боју земље.* — Ѕемљоса́л се у лице́, да га не препознао́ш. ▪ трп прид **ѕемљо́сан**, -а, -о *мртав пијан.* — Дову́че се са́в земљо́сан, едва́ га укачи́мо у кре́вет.

ѕемња́ ж *земља.* — Не ле́ж на ѕемњу́, ће оѕе́бнеш. — Тре́бе ти она́ј црве́на ѕемња́ о[д]-Цпаисковицу за цре́пње.

ѕемња́н, -а, -о *земљан.* — Нека́[д]-цмо куса́ли из ѕемња́не пани́це з-дрвене ложи́це. — Ѕемња́ни су́дови су по́здрави од ови́ја данѕ.

ѕивли́ несв *цмиздри, плаче.* — За које́ ли ѕивли́ ти́ја сопуља́н о[д]-цаба́јле?

ѕи́вт м *зивт, катран.* — Доне́си ми ѕи́вт да подма́жем то́чкови.

ѕивто́ше свр *испрља, умаже.* — Ѕивтоса́л све́ чеши́ре, не мо́ж ги ни Власи́на опе́ре.

ѕивуља́н м *онај који стално ѕивли, плаче, плачко.* — На гла́ву ми се попе́ ти́ја ѕивуља́н с његово стења́ње.

ѕи́д м *зид.* — Ѕида́ри ѕи́дају ѕи́д. — Заву́кал га негде́ у ѕи́д у водени́цу.

ѕи́да несв *зида, гради.* — Почели́ и они́ да ѕи́дају ку́ћу у Леско́вац.

ѕи́дан, -а, -о трп прид *зидан, грађен.* — Ку́ћа-е ѕи́дана с-ци́глу, неје́ о[т]-ту́глу. — Ови́ја до́м-е ѕи́дан пред ра́т.

ѕида́ње с *зидање, грађење.* — Це́л ве́к ѕида́ње и на кра́ј још неси́ напраил твоју́ ку́ћу.

ѕида́р м *зидар, градитељ.* — Ѕида́р ѕи́да на висо́ко. — Ѕида́ри су мло́го му́чени чове́ци.

ѕида́рка ж **1.** пеј *зидарка, она која је завршила техничку школу.* — И она́ у Село́ изучи́ла за ѕида́рку. **2.** *зидарева жена.* — Питу́ј си ону́ј ѕида́рку куде́ во[ј]-е му́ж, што ме́не питу́јеш.

ѕида́ров, -а, -о *који припада зидару.* — Ѕида́ров ле́б је мло́го те́жак и с о́бе стра́не ума́зан с ма́лтер.

ѕида́рски, -а, -о *који се односи на зидара, зидарски.* — Ѕида́рски дњн је о[д]-ѕо́ру па докле се не стњвни, докле га́зда не ка́же до́ста.

ѕида́рски чу́к м *зидарски чекић.* — И поне́си ѕида́рски чу́к, ће зи́дамо.

ѕида́рче с дем и хип од *ѕидар, зидарчић.* — Ма́мино ѕида́рче, и оно́ пошло́ у рабо́ту.

ѕида́рчина м ауг од *ѕидар, добар зидар.* — То́ј неје́ ма́јстор, то́-е ѕида́рчина, да ви́диш са́мо какве́ умеја́тне ру́ке и́ма.

ѕидњк м дем од *ѕид.* — Тре́бе ми се ово́ј сопче́ овде́ прегра́ди с једњн ѕидњк.

ѕиди́на ж **1.** *зидина, остаци зида.* — Ово́ј су ѕиди́не от Печи́нову ку́ћу. **2.** *празна, пуста кућа.* — Погле́ј на́шу малу́: остале́ сњл ѕиди́не, ни́где жи́в чове́к. — Које́ да рабо́тиш са́м у го́ле ѕиди́не? **3.** ауг *велики зид.* — Колку́ ѕиди́ну е оћу́трос оѕида́л.

ѕи́дни, -а, -о *зидни.* — Отиша́л у ма́јден да ва́ди ѕи́дни ка́мен.

ѕи́дњак м **1.** *камен за зид.* — Ово́ј ти-е до́бар ѕи́дњак, с њега да уда́риш теме́љ. **2.** *застирка на зиду изнад кревета.* — И́мам ћили́мче за ѕи́дњак.

ѕи̏љав, -а, -о *слабовид, разрок.* — О[д]-цта̏рос-е поста̏л ѕи̏љав.

ѕиљаве̏је несв *слабо види.* — Поче̏л сам и ја̏ да ѕиљаве̏јем.

ѕи̏нѕа ж **1.** *слина,* в *мрсољ,* в *сомур.* — Обри̏ши ѕи̏нѕу, не види̏ш ко̏лко си заѕинѕаве̏л. **2.** *плач.* — Пусти̏л ѕи̏нѕе, н-уме̏је се зауста̏ји.

ѕи̏нѕав, -а, -о *слинав.* — Дете̏ вој ѕи̏нѕаво, што га ба̏рем ма̏лко не уре̏ди.

ѕинѕаве̏је несв фиг *губи време, краде богу дане.* — По це̏л дьн ѕинѕаве̏је око за̏другу, не мо̏ж од њега чове̏к ни̏шта да ку̏пи, да му о̏н не зась̏рне у то̏рбу.

ѕи̏нѕавка ж *она која слини, слинавица.* — Куде̏ се и̏згуби она̏ј ѕи̏нѕавка, тре̏беше нешто̏ да гу пи̏там.

ѕи̏нѕавко м *слинавко.* — Кво̏ ми па зна̏е ти̏ја ѕи̏нѕавко, н-уме̏је ни но̏с да си обри̏ше.

ѕинѕу̏љка ж *минђушица.* — И на дете̏ тури̏ла ѕинѕу̏љке.

ѕи̏нца м *слинавко.* — Заседе̏л ко гла̏дна го̏дина, едва̏ си отиде̏ до̏м ѕи̏нца ѕинца̏ви.

ѕи̏нцав, -а, -о в *ѕинѕав.* — Ѕи̏нцав, да се згро̏зиш, три̏ дьна ле̏б да не еде̏ш.

ѕи̏па несв *гази дубок снег.* — До шко̏лу ѕи̏пашемо по це̏ла два̏ са̏та. — Немо̏ј да ѕи̏па по те̏ј со̏спе, бр̏зо ће се умо̏ри и не̏ће сти̏гне куде-е пошьл.

ѕипа̏ње с *ходање кроз дубок снег.* — До Цр̏ну Тра̏ву ни тре̏бе до̏бро ѕипа̏ње по ову̏ј зиму̏.

ѕи̏пи свр *скочи, рипи.* — Ѕи̏пи ис-кре̏вет бу̏нован, не зна̏је куде̏ е.

ѕи̏пне свр у дем знач: *ѕипи, скокне.* — Ѕи̏пну у једьн ма̏, ће се би̏е, едва̏ га смири̏мо.

ѕо̏ља ж зоол *зоља, обад, оса.* — Печи̏ла га ѕо̏ља, не мо̏ж с пр̏ст да ма̏кне.

ѕр̏ѕав, -а, -о *ситан, кржљав.* — Оста̏л је ѕр̏ѕав на башту̏.

ѕр̏ѕавка ж *ситна кржљава жена.* — Нека̏-е и сто̏пут ѕр̏ѕавка, ал је работна̏.

ѕр̏ѕавко м *ситан кржљав човек.* — Ѕр̏ѕавко, ал сто ки̏ла но̏си на ра̏ме.

ѕрѕо̏љак м *ситно кржљаво дете.* — Усампаси̏л се ѕрѕо̏љак па ни би̏је деца̏.

ѕу̏ узв *ономатопеја лета осе, пчеле.* — Ѕу̏, ѕу̏, ѕучу̏ че̏ле у про̏лет по расцавте̏ле сли̏ве.

ѕубру̏је несв *дрежди, стражари.* — По це̏л дьн ѕубру̏је пре[д]-ѕа̏другу, ега̏ ће до̏јде неки̏ да га ва̏ти да пи̏ју.

ѕу̏ј ка̏па м *дечја игра.* — И̏грају се деца̏ на гу̏вно ѕу̏ј ка̏пе.

ѕу̏ѕа м *мали човек.* — Како̏ ће ти ѕу̏ѕа пома̏га, кьд не дова̏ћа ни до ера̏м.

ѕуѕуле̏ с *мали створ, дете.* — Погле̏ј га коцки̏-е, напра̏ил се ѕуѕуле̏.

Ѕуѕу̏рка м *надимак.*

ѕука̏ ж боот *зуква* Heleocharis palustris R. Br, в *зука.* — И̏демо да сече̏мо ѕуку̏ да оплете̏мо конди̏рче.

ѕу̏кне свр *писне, огласи се.* — Укара̏л сам му стра̏ у ко̏ске, не сме̏је да ѕу̏кне од ме̏не. — Ѕу̏кни, па ће ви̏диш како̏ ба̏та те̏па!

ѕу̏мба[1] несв *буши рупице,* в *дупни.* — Еве̏, ѕу̏мбам опьнци.

ѕу̏мба[2] ж *направа за бушење рупица, зумба.* — Не̏мам ѕу̏мбу, а тре̏беше да изѕу̏мбам не̏колко ду̏вке на каишчети̏ја.

ѕу̏мба[3] несв *игра.* — Вати̏ли се с неко̏га армуника̏ша, па по це̏л дьн ѕу̏мбају ни[з]-село.

ѕу̏мба[4] узв *којим се подражава свирка или игра у колу или кад се дете цупка (*в *класка,* в *класука) на колену.* — Армуника̏ш сви̏ри с армуни̏ку и са̏мо ви̏ка: Ѕу̏мба, ѕу̏мба, ѕу̏мба, ѕу̏мба-ѕа!

ѕу̏мба-ѕа узв види пример под *ѕумба*[4].

ѕумбање с гл им од *ѕумба*[3], *играње*. — Заболеше ме ноге о[д]-ѕумбање у оро.

ѕумбул м бот *зумбул*. — Кьд ни проуцавту ѕумбули у градинче, од мерак да ги гледаш.

ѕумбулче с дем и хип од *ѕумбул*. — Ти си мое ѕумбулче.

ѕунѕар м *стршљен, зунзар, бумбар*. — Улете неки ѕунѕар у кућу, да ни живи поеде.

ѕунѕара ж **1.** зоол *мува зунзара*. — Откуд па дојде овај ѕунѕара у подрум? **2.** фиг *иде без циља*. — Не гледа куде лети тај ѕунѕара.

ѕунѕарица ж в *ѕунѕара*. — Не тепај туј ѕунѕарицу, ће истресе црви, реко ти искарај гу.

ѕунѕарка ж в *ѕунѕара*. — Не знам што су се дањс оволко разлетеле ѕунѕарке.

ѕурка се несв *слепута се, траћи време, замлаћује се*. — Место да потрчи дом, он си се ѕурка по пут.

ѕуркање с гл им од *ѕурка се*. — Нема куде мене ѕуркање, мора да се работи!

ѕурлење с *цмиздрење*. — На сви ни дојаде њојно ѕурлење сваки час. — Не смејеш ни реч да вој кажеш, одма почне ѕурлење.

ѕурли несв *цмиздри*. — Не плаче, тике ѕурли. — Ѕурли за глупости. — Ни сам не знаје ашто ѕурли.

ѕучање с гл им од *ѕучи*. — Тој ѕучање ме ис памет искара.

ѕучи несв *зуји, зучи*. — Цел дьн ѕучи овај мувестина, не мога гу утепам. — Нешто ми у ѕађно време ѕучи [у] уши.

И

и, бре узв *разочарања*. — И, бре, тато, што ти је требало тој да уработиш?

игла ж *древени или гвоздени клин који повезује руду на саоницама са салницима*. — Игла држи струку за санку.

игличе[1] с дем од *игла* (= *танка челична шипчица са оштрим врхом и ушицама за удевање конца, која служи за шивење, или без ушица, за плетење*), *иглица*. — Задену негде игличе и не мога се сетим куде.

игличе[2] с бот *јаглика, јагорчевина*, Primula veris, в *јагличе*. — Скрљала ливада на Китку с игличетија.

игличе ласкарче с *иглица којом су се на вутама пришивале шљокице („ласке") и перле*. — С игличе ласкарче су се низале вуте.

игличка / игличка ж дем и хип од *игла (=)*, в *игличе*[1]. — Куде појдем, носим си игличку забодену у шамију, мож ми лако затребе.

/игра/ несв у изр: **игра тојага, ~ прут, ~ мирко** *биће невоље*. — Овде ће игра тојага, колко видим! — Ће игра мирко, ако се не смирите. — Ће игра прут.

Игралина ж мтн *ливада, пашњак*.

играора м/ж в *играорац*. — Такьв играора како Јосим Кеза и[з]-Жутини се неје више родил.

играорац м *добар играч народних кола*. — Најбољи е играорац у село, игра са срце, а ноге се саме плету.

играорка ж *добра играчица народних кола*. — Докле бео помлада, била сам голема играорка.

играорче с *деше играч народних кола.* — Ники не мож у коло с овој играоче: кьд игра, не ступује на зевњу.

игриште с *месшо где, ио иредању, виле играју,* в *Вињо коло.* — Ту[ј]-им је игриште, туј се самовиле ноћом збирају да воду оро.

Игриште с мтн *зараван, ливада, шумарак.*

иде[1] несв *креће се.* — Јутре иде у Сурдулицу по неку работу. — Не иде му се у Село у школу, млого-е далечно. ▪ **ијђ** имп од *иде.* — Не ијђ натрашки, ће паднеш на тилиње.

иде[2] непр **1.** *може.* — Иде ли девојка да се врћа дом сред ноћ? **2.** *вреди.* — Не иде да га више бијем, кьд му у главу не улази. **3.** *шреба.* — Не иде да се буни, кьд му-е све купено што-е тел. — Колко ти иде у панталоне?

/иде на живци/ изр *нервира.* — Тој детиште ми стално иде на живци. — Њојно стењање за свашта иде ми на живци.

/иде по дупе/ изр *шешоши, угађа, двори.* — Да му неси ишла по дупе, мож би те сьг поштувал, а ти си тела да му све згодиш.

/иде понапоље/ несв *иде да врши нужду.* — Кобајаги иде понапоље, а овам гледа да се изгуби ис кућу.

/иде у главу/ изр *схваша.* — Не иде ми у главу како-е могал тој да уработи.

идееђи / идејеђи прил *идући, ходајући, шрчећи.* — Идееђи горе-доле заболеше ме папци. — Идејеђи у школу, ће се сетиш кво си забораила.

идење с гл им од *иде* **1.** *одлажење, одлазак.* — Више ми е досадило идење у работу; једнуш ка[д]-це врнем ћу си останем дома. **2.** *ходање, иешачење.* — Какав ми-е тој посьл, стално идење горе-доле, докле те не заболу ноге.

/идење у школу/ изр *школовање.* — Твоје идење у школу по кише и дрче ти се исплатило.

идееђким / идејеђким прил в *идееђи.* — Идееђким у Црну Траву видо Стојанчу говедара како плете и везе, па сам се чудом чудила да тој и мушко знае да работи и да се не срамуе. — Идејеђким за овце, исплето си цемпир и два чивта черапе.

идеђки / идеђким прил в *идееђи.* — Идеђки у школу едемо, немамо кьд да седимо.

идеђким прил в *идееђи.* — Идеђким шуткамо и лопту.

ижали свр *ожали кога.* — Толко сам га ижалила за овеј године, да сам се напраила сучка.

ижали се свр *изјада се.* — Ижали ми се толко на свекрву, ал ја вој не могу помогнем.

ижељује се свр *наиаши се за чим,* в *нажељује се.* — Ижељува се у работу за онеј наше црешње белице над гувно. — Млого сам се ижељувала за мојега мужа докле беомо помлади, а он цело лето у работу.

ижени (се) свр *ожени све кога шреба.* — Ижени бајка и синови и ћере, па остаде сам з-бабу. — Ижени се и старо и младо, само ја остадо нежењета.

иживљује се несв *иживљава се.* — Не дам да се ники с мене иживљује. — Иживљује се с мене кој како стигне.

ижљеби се свр *насмеје се ошворених усша,* в *нацери се.* — Не могу гу гледам ка[д]-це онакој стара ижљеби с начвакана уста.

ижљувѐ свр **1.** *оглође.* — Ижљувѐ такȍј ошȁв, па пљу̏је кудѐ му пȁдне. **2.** *загризе.* — Свра̏ка ижљувѐ ја̏буку па оста̏н. ▪ трп прид ижљу̏ван, -а, -о *оглодан.* — По[т]-др̏во свѐ ижљу̏ване кȍске о[д]-црȅшње, пи̏лишта ли су ги жљува̏ла ел нештȍ дру̏го, не зна̏м.

ижца̏ка свр *измоли, изнуди, искукумавчи.* — И̏жцака ми детѐ па̏ре, а неса̏м мисли̏ла да му дадѐм.

ижца̏ња свр в *ижцака.* — Тај кума̏вка и̏ма ти ижца̏ња квȍ ȍће ис-ку̏ћу. — И̏жцања ми и ѕа̏дњу пару̏ и[з]-шла̏јпик.

ижци̏гља свр *ижцикља.* — Ижцигља̏л ко при̏тка за грашљк.

ижци̏пка се свр **1.** *задовољи се ваљањем, котрљањем, превртањем.* — И̏жципка се вра̏њча (= коњ) по ри̏д, и̏жципка, па тљк почѐ да пасѐ. **2.** фиг *полегају, попадају сви.* — Ижципка̏ше се од у̏мор по крȅвети да спу̏.

/из ȍко испа̏дал/ изр *најмилији, највећи род.* — Неси̏ ми из ȍко испа̏дал, па да ти вучѐм свѐ тȍј ис Предȅне. — Такȍј те двȍрим ко да си ми из ȍко испа̏дал. — Притри̏ша се за њȅга ко да во[ј]-е из ȍко испа̏дал.

иза̏би свр *упропасти, уништи,* в *исаби.* — Онакȍј у̏баве кла̏шње ми изаби̏л, мȅсто да ми саши̏је гу̏њче. ▪ трп прид иза̏бен, -а, -о *упропашћен, уништен,* в *исабен.* — Што-ћѐ ми сљк иза̏бена пређа̏ с твоѐ мастȅње.

изабора̏ља свр *заборави све.* — Свѐ сам изабораља̏л квȍ су ни нека̏д у шкȍлу учи̏ли.

иза̏ври свр *врењем испари.* — Што ти е гр̏не изаврȅло? — Вода̏ ис котлѐ свѐ изаврȅла.

иза̏ка свр *упропасти, уништи.* — За нȅпун мȅсец изака̏л нȍви опљнци.

иза̏ка се свр фиг пеј *наскита се, наужива се* (*с мушкарцима*). — Дȍста се-е она̏ изака̏ла с мȍмци, рȅд је да се негдѐ едну̏ш скра̏си.

изака̏ли (се) свр *испамети (се), упропасти (се).* — Не би̏ј детѐ такȍј душма̏нски, ће га изака̏лиш! — Изакали̏мо се о[д]-ту̏ј тȅшку рабȍту цȅл дљн по сљнце.

изакачи̏ња свр *окачи све, наокачује,* в *изнакачиња,* в *изокачиња.* — Изакачињали њи̏не џȍпе, а за моѐ нȅма мȅсто.

иза̏лет прил *са залетом, из затрке.* — Кљд у̏знем иза̏лет ћу прери̏пим та̏м и онȍј девȍјче.

иза̏ли свр **1.** *поквари, упропасти.* — Што му да̏де да те такȍј иза̏ли, кљд нумȅје да ши̏ша. — Изали̏л мајсторлљк. **2.** фиг *уради што нарочито добро.* — Напраил га, па га изали̏л!

иза̏ли се свр **1.** *начини се ружним.* — Што тȍј облȅче, те се такȍј и̏зали? **2.** *поквари се.* — Изали̏л се, ви̏ше не рабȍти ко што-е некљд работи̏л. — Изали̏ла се деца̏ па ни добардљн не ви̏кају.

изалипа̏вен, -а, -о *малоуман.* — Од малȅчко е изалипа̏вен, па сљк ȍди такȍј порема̏нтен.

изалипа̏ви (се) свр *учини се малоумним.* — Изалипави̏л детѐ, туца̏јећи га ста̏лно у гла̏ву. — Изалипави̏л се, па ни на што не ли̏чи.

изаља̏ви се свр **1.** *поквари се, постане зао.* — Млȍго се је, у ѕа̏дњо врȅме, изаљави̏л. **2.** *погорша се време.* — И̏зељави се врȅме ови̏ја дни̏, не мога̏мо да ожњȅјемо.

изамењу̏је свр *замени све.* — Изамењува̏мо књи̏ге ш-четвр̏ти ра̏зред.

иза̏нђа свр *остари, просени се.* — Иза̏нђале му скрȍз џȍпке на детѐ.

иза̏пе свр **1.** *изуједа.* — Изапа̏л га Ђу̏ма, све̏ му чеши̏ре поцепи̏л. — То̏ј га̏дно кучи̏ште ми све̏ изапа̏ло кравче̏. **2.** фиг *учини шта из све снаге.* — И̏запе да ни бе̏га, едва̏ га сти̏гомо.

иза̏пе се свр *залети се, учини шта из све снаге.* — И̏запе се на на̏с с оно̏лку тојаже̏тину, да ни бр̏зи. — И̏запе се, па ме ра̏сипа с песни̏цу у грби̏ну. — Изапе̏ се, па кьд га довати̏ за гу̏шу.

изапи̏ња се несв *напреже се свом снагом.* — Залу̏д-це изапи̏ња, кьд не мо̏ж да га ди̏гне са̏м. — Колко-го̏ђ да се изапи̏ња, не̏ће дова̏ти кру̏шку.

изапиња̏ње с гл им од *изапиња се.* — Не вре̏ди ти изапиња̏ње, то̏-е те̏шко ко ту̏ч, не мо̏ж га двои̏ца ма̏кну.

иза̏пне свр *учини шта из све снаге.* — Кьд иза̏пнем да трчи̏м, не̏ће ме ни̏ки сти̏гне. — Кьд иза̏пнем с тоја̏гу, све̏ ћу ви покр̏шим. — Немо̏ј о̏н да иза̏пне, па ви побе̏гне. — Кьд иза̏пнем ћу прери̏пим то̏га прцмо̏љка. — Иза̏пне да га̏ђа љу̏ди са[с]-зеленци̏.

иза̏пне се свр *напрегне се из све снаге, залети се.* — Изапе̏л се з деца̏ це тр̏ка. — Иза̏пни се, па прери̏пи ти̏ја бачко̏љ. — Це иза̏пнем да га сти̏гнем до Лисича̏рку. — Иза̏пне се па потрчи̏ ко лу̏д ус-пу̏т.

иза̏ра свр *упропасти.* — И̏зара то̏лки компири̏, место̏ да ги поса̏ди.

иза̏рчи свр *упроши.* — Изарчи̏ла сам са̏в ма̏з што и̏машемо. ▪ трп прид **иза̏рчен, -а, -о** *потрошен.* — Си̏рење е све̏ иза̏рчено. — Мло̏го е бр̏зо иза̏рчен ма̏з о[д]-цвињу̏.

изасто̏п прил *заредом, редом.* — Ше̏с го̏дине изасто̏п сам раде̏ла у водени̏цу.

изаткȁе / изатка̏је свр *саткаје доста, откаје, изатка.* — Изатка̏е посте̏љке, ћилими̏, цр̏ге по̏брзо о[д]-цве̏ же̏не у село̏ и то̏ј на четѝри ни̏те. — Кьд изатка̏јем зиму̏ске ћилими̏, на̏јубав ћу те̏бе даде̏м, ел си ми еди̏ни ти̏ помага̏л у снова̏ње и мота̏л це̏вке.

изба̏ви се свр *много се задржи, закасни.* — И̏збави се даньс мло̏го по ти̏ја ва̏шар, ко̏ј зна̏је ка[д]-це вр̏не.

изба̏ња се свр *окупа се.* — Избања̏мо се до̏бро у Бобата̏ло и Стра̏ње по ви̏рови.

изба̏њка се свр у дем знач: *избања се.* — И̏збањка се дете̏ до̏бро у кори̏то, сьг ће спи̏.

изба̏пка се свр *оболи (плод шљиве).* — Сли̏ва се избапка̏ла, не̏ма ни̏шта од ро̏д ову̏ј го̏дину.

изба̏пће (се) свр *распукне се кромпир приликом печења.* — Избапћа̏ше компири̏ у ре̏лну, да ги ва̏димо.

избарaба̏ри (се) свр *поравна (се), изједначи (се).* — Избараба̏ри воло̏ви кьд вучу̏ у̏збрдо, да не претегњу̏је све̏ на Же̏рка. — Нека̏ се пр̏во избараба̏ру коно̏пци, па по̏сле ће ла̏ко ме̏римо. — Деца̏ се избарабари̏ла.

изба̏цка се свр *избоцка се, избоде се.* — Избацка̏ се трчее̏ћи бо̏с по гове̏да у Ми̏шиницу.

изба̏чка се свр *испрља се блатом бачкањем.* — Избачка̏ше се уба̏во прашчи̏на по ту̏ј доли̏ну.

избе̏га свр **1.** *побегне, избегне.* — Пот кра̏ља се били̏ иселили̏ у Вла̏шки Дрено̏вац, на Ко̏сово, па четере̏с пр̏ву избе̏гли од бали̏сти. **2.** фиг *оде силом прилика.* — Деца̏ избега̏ше у рабо̏ту, оста̏доше ста̏рци и ба̏бе.

избегенди̏ше се свр *допадне се.* — Избегендиса̏ли се по собо̏ри, па се узе̏ли.

избезобрази се свр *постане безобразан.* — Избезобразила се, па сваки час на мене нешто лаје.

избере свр *изабере, пробере.* — Избери поубаве јабуке, па си понеси у шамију дома на дечицу.

избеси свр **1.** *повеша.* — Пола Кукулинци Бугари у рат избесише, пола поклаше, такој ни дибидус урнисаше. **2.** фиг *окачи.* — Избеси овија оглави на свое место, на дирек.

избеси се свр *повеша се, обесе се сви.* — Мож се сви избесите за тој, неће ми буде криво!

избеснеје се свр *изигра се, искали бес.* — Избеснејаше се деца, ськ ће брзо заспу.

избесује се свр **1.** *тера се кучка.* — Одржи кучку нек се избесује, време во-е. **2.** пеј *испутњи се, проскита се.* — Нека гу, нека се избесује беснуља една, па ће си дојде дом.

избечи свр *истури.* — Избечи шију да те боље пострижем.

избечи се свр **1.** *истури главу.* — Избечил се ко да ће боде. **2.** фиг *окоми се.* — Избечил се ођутрос на мене, па ме по душу тера.

избива (се) несв **1.** *појављује се, излази, извире.* — Туј, низа зид, стално избива буђа. — Ладан знoj ме избива. **2.** *одлази.* — Ис кућу ни не избива, по цел дьн нешто срти. — Не избива ис-кафану. **3.** фиг *излази, истура.* — Не избива ми из главу. — Динар му се из руку не избива (о шкртици).

избивање с гл им од *избива.* — Нема избивање по малу, туј има да се седи.

избије свр **1.** *истуче, пребије.* — Ја ги избијем, они не плачу. -Ће ги избије башта што се касно врћају дом. **2.** *побије.* — Све ги избише Бугари у Денћеви. — Ћу ги избијем с двоцевку ко пилишта. **3.** фиг *изађе, изрони.* — Идеш уз Малу реку, па у Мртвице избијеш на Боровички друм. — Кьд избимо на Цеврљанку, малко ми лакну. **4.** фиг *пробије се, иэластари.* — Кьд вукну кошара, па изби онај огењ у вр небо.

/избије динар/ изр *заради уз велики труд.* — Цело лето ископнемо работејећи да избијемо неки динар.

избира несв *бира, одабире.* — Не даде ми да избирам компири, но ми сам наврља у зембиљ што му подруку паде.

избирање с гл им од *избира.* — О[д]-толко избирање остаде нежењет.

избирџија м *онај који много избира, пробирач.* — Дошьл ти-е избирџија, ськ ће закасаш, на све ће ти најде ману.

избирџика ж *она која много избира, пробирачица.* — Беше голема избирџика, ськ баба-девојка.

избички свр *иштестерише.* — Избички ми овај дрва, докле се ја не врнем и[з]-задругу.

изблизни свр *ојагњи двојке.* — Три ми овце изблизниле до сьг.

изблизо прил *изблиза.* — Изблизо ће и моја баба довати, довати гу ти преко плот.

изблује / избљује свр **1.** *поврати.* — Све што поеде, одма избљуе. **2.** *створи, нађе* (*углавном новац*). — Како знаш да ми избљујеш дуг од дваес иљаде за јунче, ел ћу те овде убием.

/избљу(ј)е отров/ изр *разгоропади се, нагрди кога речима.* — Сьг ће на тебе да избљуе отров.

избоде свр *убоде више пута роговима.* — Не приоди куде Жерка, ће те избоде! — Избол га јунац у мешину.

избоде се свр *пободе се* (*стока*). — Изболи се овнови у Чемерник.

избрѝчи (се) свр *обричи кога, обрије (се).* — Чи̏ча ће те избрѝчи, ја̏ не̏мам кад. — Избричѝ се од мера̏к, па ми све̏ некако̏ до̏јде у̏баво.

избу̏а свр *излупа, истресе мотиком.* — Тре̏бесе, море̏, да га до̏бро избу̏ам, да ми вѝше не запрду̏је. — Избу̏ај ове̏ј цр̏ге на пре̏мет.

избу̏ба свр *избије кога песницама у леђа или груди.* — Избу̏бај га до̏бро, да те запа̏нти.

избу̏бњи свр **1.** *зачас изгори.* — Избубњѝ се ку̏бе, па му ту̏рај дрва̏ да се ку̏ћа загре̏је. **2.** фиг *исприча, источе.* — Ибубњѝ се тако̏ј, па му ма̏лко ла̏кне.

избу̏ва свр **1.** *измлати, испраши.* — Избува̏ли га ноћа̏ске, у сока̏к, пија̏ног. **2.** *истресе, излупа.* — Носѝл сам кла̏шње у ваља̏вицу, да ги избу̏вам.

избу̏ди свр *пробуди све.* — Ѝзбуди ни онѝја апа̏ш ноћа̏ске, развика̏л се ко лу̏ђа у сь̏н.

избука̏ри се свр *пари се, оплоди се (свиња).* — Избукарѝше ли се ва̏ше свѝње?

избу̏лка свр *испече (кокице).* — Избулка̏ на деца̏ ца̏ревицу да се залѝмају.

избу̏па свр *изудара.* — Избупа̏ дете̏ што не па̏зи гове̏да, него се занесе̏, а она̏ уле̏зла у овь̏с.

избу̏та свр **1.** *изгура.* — Избута̏ше ме из ре̏д за шнѐр. — Избута̏мо пу̏на ко̏ла из енде̏к. **2.** *испреврће.* — Све̏ ми избута̏ла преме̏ну у ко̏вчак, не зна̏м кво̏-е ту̏ј тражѝла.

избутаве̏је свр *поквари се, сатруне.* — Све̏ избутеве̏ли компирѝ у по̏друм.

избу̏чка свр *произведе масло бучкајући млеко.* — Избучка̏ саба̏јле пу̏ну панѝцу ма̏сло.

изва̏ди свр фиг *испише (из школе).* — Ако не у̏чи, ћу га изва̏дим и[з]-шко̏лу, па у дунђерѝју, с ме̏не бараба̏р.

изва̏ли се свр *исхвали се.* — Ѝзвали се на снау̏ и бра̏та, ко да ги мѝ не зна̏мо.

изва̏ра (се) свр *превари (се).* — Ѝзвара ме ће ми донесе̏ шамѝју из рабо̏ту, па нѝшта. — Извара̏ла сам се у рачунѝцу, тре̏бу ми још па̏ре за по̏рез, прѝрез и тра̏внину.

изва̏та свр фиг *обави полни однос.* — Како̏ гу не извата̏ кьд бе̏ошемо самѝ на Цеврља̏нку, но сьг да ме ту̏ца у здра̏в мо̏зак.

изва̏та се свр **1.** *ухвати се,* фиг *побије се.* — Извата̏ше се за гу̏ше, една̏ ги смирѝмо. **2.** фиг *обави љубавни чин.* — Извата̏ше се на моје̏ о̏чи, а ја̏ о[д]-цра̏м побе̏го да не гле̏дам.

изведе̏ свр **1.** *излегне из јаја, роди се* (*пилад, змија итд*). — Изве̏домо по[д]-две̏ ква̏чке четере̏с пѝлишта. — Не прио̏ди куде тѝја камења̏к, ту̏ј се изво̏ду змијурѝне. **2.** фиг *изнесе у јавност.* — Пла̏ши се да гу за ту̏ј рабо̏ту не изведе̏ куде на̏род, да вој се сѝту душма̏ни. — Ћу ти испрѝчам мојy̏ нево̏љу, ал да ме не изведе̏ш куде на̏род.

изведе̏ се свр *роди се,* в *излегне се.* — Кад-це̏ изведу̏ пѝлићи, ква̏чка веду̏је над њѝ докле не попорасту̏. — Изве̏ли се пѝлићи, па сь̏л пију̏чу.

/изведе̏ на пу̏т/ изр *школује, запосли.* — По̏гину Страѝња, о̏стаи ме у нѝкакво вре̏ме, кьд ми на̏јвише тре̏беше да деца̏ изведе̏мо на пу̏т.

изве̏је свр *заврши с вејањем.* — Изveја̏мо жѝто што смо јуче̏рке вр̏ли.

изветре̏је (се) свр **1.** *изветри, испари.* — Изветреја̏ла ми ракѝја, некѝ ми отпушѝл бало̏нче и врљѝл за̏пушку. **2.** *проветри (се).* — Изле̏зни ма̏лко, изветре̏ј се по орма̏н! — Не̏ма коѝ да ни отво̏ри ку̏ћу, да се изветре̏је. **3.** фиг *посенили.* — Изветреја̏л му мо̏зак. — Чѝча изветреја̏л, па не зна̏је кво̏ ора̏ти. — Изветреја̏ла ми ба̏ба, све̏ си нешто̏ збо̏ри спрома̏ главе̏.

извива (се) несв *извија (се).* — Не извивај руку на дете, ће гу исклечиш. — Тој дрво требе се извива над огењ, ако ће праиш вилу. — Не извивај се толко, ће те заболи грбина.

извивање с гл им од *извива (се).* — Тој га боли од извивање, оће се преврћа преко главу. — С извивање над огењ ће га испраиш.

извиди свр *сазна, дозна на тајан начин,* в *одири,* в *издири.* — Ја ћу отиднем да извидим ква-е ствар куде њи с тој девојче, па ћу ви кажем. — Извиди тој, па ми јави.

извиђување с гл им од *извиђује.* — Научила на извиђување, па све оће по малу да извиди.

извиђује несв *сазнаје што тајно,* в *дири.* — Отиде Сребра да извиђује кво се тој там работи.

извије (се) свр **1.** *извитопери (се), усуче (се), савије (се).* — Овија слапци мора се извију на огањ, ако ће да буду парошци за вилу. — Извијешемо добро црге, да се осушу на сльнце. **2.** *исплаче (се).* — Кьд се на њојан гроб извије, лакне вој.

извика се свр **1.** *извиче се.* — Нека се извика по говеда, да ни у кућу не плаши. **2.** *изгрди кога.* — Извика му се добро кьд ме не слуша.

извикне се свр *продере се.* — Извикне се на човека, а после се праи ко да ништа неје било.

извикса свр *изгланца, улашти обућу пастом.* — Дедер ми извиксај ципелке, па ћу ти на вашар купим бомбоне.

извикување с гл им од *извикује се, издирање.* — Не могу да трпим више његово извикување.

извикује се несв *виче јако, дере се на кога, подвикује.* — Извикуј се ти на твоју жену, а не на мене, ако узнем секирче, с тилиње ћу ти расцопам њокалицу.

извиљка свр фиг *одгаји дете с муком.* — Едва сам га извиљкала од оволицко, од кило месо, а сьг да ме не слуша.

извиљчи свр *сакупи сено вилама.* — Узни, па извиљчи сено на едьн куп да се суши.

извира несв *извире.* — Чемерчица извира под Врло присоје. — Немој да газиш туј куде вода извира.

извирује несв **1.** *извире.* — Туј, под грмен, у Бачевиште, што извирује ладна вода. **2.** *гвири, навирује.* — Сваки час извирује на врата ко да некога чека.

извиска свр *ишиба прутом.* — Узе шибљинку, па га извиска, све му се напраише пручке по дупе.

изводи несв *излеже (пилиће).* — Квачка квачи на јајца, у гњездо, у јасле, ће изводи пилићи.

/изводи бесне глисте/ изр *замлаћује се, чини глупости.* — Изводи бесне глисте, кво друго работи?

/изводи керефеке/ изр *замлаћује се, чини глупости.* — Пусти га, нека изводи керефеке.

/изводи смешке/ изр *прави хумор, прича смешне приче, вицеве.* — Немој туј по млого да изводиш смешке, него узни да работиш и ти!

изволи свр *изађе из воље, засити се нечим.* — Изволил грозје, више не еде тој.

изволување с гл им од *изволује.* — Дете се наалило на изволување, па ни досади.

изволује несв *изволева, прохтева.* — Куде мене не мож да изволује како куде башту.

извр̍же свр *повеже све.* — Сък ћу до̍јдем, докле извр̍жем гове̍да. — Двои̍ца, изврза̍мо сно̍пје за ча̍с.

извр̍ља несв *избацује.* — Ста̍лно о̍н извр̍ља ђу̍бре ис-коша̍ру. — И̍зврља дрангули̍је, а ја̍ помисли̍ ће рабо̍ти.

изврља̍ње с гл им од *изврља.* — Ви̍кни га да ти помо̍гне у изврља̍ње ка̍мен из ма̍јден.

извр̍љи свр *избаци, истера.* — Изврљи̍ га ис-ку̍ћу, не̍ћу трпи̍м ајла̍зи. — Дањ̍с да извр̍љиш ћу̍бре ис коша̍ру!

изврљува̍ње с гл им од *изврљује, избацивање.* — Да се спре̍мите за изврљува̍ње сно̍пје ис-ко̍ла и дене̍ње вра̍.

изврљу̍је несв в *изврља.* — Кра̍ва изврљу̍је поме̍тину.

извр̍не свр *преврне.* — Ћушну̍л с но̍гу и изврну̍л дудули̍цу с млеко̍. — И̍зврну пу̍на ко̍ла се̍но.

извр̍не се свр **1.** *легне, извали се.* — Умори̍ се од ринта̍ње, едва̍ че̍кам да се извр̍нем у кре̍вет. **2.** *преврне се.* — Изврну̍л му се четве̍рак з-дрва̍ у Стаме̍нкову доли̍ну **3.** фиг *умре.* — Нашли̍ га: изврну̍л се куде по̍друм. **4.** *беспосличи.* — Са̍мо зна̍е да се извр̍не на грби̍ну, па све че̍три у̍вис.

/извр̍не па̍пци/ изр **1.** *брзо се умори, легне.* — Порабо̍ти ма̍лко, па извр̍не па̍пци у ладови̍ну. **2.** *умре.* — Наћа̍ске де̍да изврну̍л па̍пци. — Изврну̍ла па̍пци и она̍ј То̍мина урул̍ејка. в *отегне папци*

извр̍тано прил *наопачке, обрнуто.* — Чера̍пе плете̍мо пра̍во, кло̍т и извр̍тано.

извртѝ свр **1.** *избуши свpдлом.* — У̍зни свр̍дел, па извр̍ти ту̍ј куде тре̍бе ду̍вке за пре̍чке. **2.** фиг *издејствује, домогне се, снађе се.* — Ту̍ј куде ти̍ не мо̍ж ни да поми̍слиш, о̍н ла̍ко изврти̍. — Изврте̍ ли да те пу̍шту с на̍с?

извр̍тка свр *упреде (нити).* — Изврткa̍ це̍ло врете̍но, докле се ви ју̍троске ди̍госте.

извр̍ћа несв **1.** *изврће.* — На дете̍ извр̍ћал ру̍ку, па га боли̍. **2.** *преврће, окреће.* — Извр̍ћа о̍ткосје да се су̍шу. **3.** *враћа.* — Кьд на сви̍ извр̍ћам што сам зајми̍л, које̍ ће ми оста̍не?

/извр̍ћа и̍стину, ~ ре̍чи, ~ речо̍ви, ~ орату̍/ изр *лаже, окреће смисао речи, претвара се.* — Извр̍ћа исти̍ну. — Не̍ће ти ка̍же пра̍во, сьл извр̍ћа ре̍чи. — Извр̍ћа речо̍ви. — Извр̍ћа орату̍ да га не позна̍је̍м.

извр̍чка (се) свр *извуче (се) (везица, опута), издене (се) (конац, плетиво).* — Извр̍чкај иглу̍, ло̍шо си га запле̍ла, ел у̍зни дру̍ги за̍плит. — Изврчка̍ла ми се игла̍ из плете̍ње. — Изврчка̍ла вој се подве̍шка, па се расмакљави̍ла.

изврше̍ свр *оврше.* — Ћу ти даде̍м коња̍ чим изврше̍мо пчени̍цу да ти̍ врше̍ш.

изву̍гне свр фиг *изгори.* — Изву̍гомо зиму̍ске оно̍лка дрва̍, пун дрвни̍к. — Немо̍ј да ту̍раш су̍ве су̍чке у ку̍бе, бр̍зо ће изву̍гну.

изву̍зга свр фиг *излема, изудара прутом или штапом.* — И̍звузга га до̍бро, и̍спличи му ду̍пе.

извука̍ри свр фиг *излема, пребије.* — Извукари̍ли га до̍ма што-е напраил голе̍м па̍кос.

извукува̍ње с гл им од *извукује (се).*

извуку̍је (се) несв *извлачи (се), изврдава.* — Извуку̍ју дрва̍ ш-четве̍рак из доли̍ну. — У̍век се извуку̍је од рабо̍ту.

изву̍на свр фиг *пребије, пртуче.* — И̍звупа га с ону̍ј тоја̍гу, до̍век и̍ма да па̍нти.

извуче свр **1.** фиг *поднесе, пропати (терет, болест итд.).* — То̏лко сам изву̍кла те̏рет од коси̍лбу и же̏тву да не̏маш по̏јма. — Што сам ја̏ од њу изву̍кла, неје̏ ни̍ки. — Гла̏вни те̏рет у вамили̍ју она̏-е изву̍кла. **2.** фиг *добије батине.*– Изву̍кла-е она̏ од њега до̏бро тепа̏ње.

/извуче/ а) изр: **извуче̏ у̍ши** *пребије*: — Ћу му извуче̏м у̍ши што бе̏га о[д]-чко̏лу. — Изву̍кал му у̍ши ко лопа̏те; **б)** **извуче̏ жи̍цу на косу̍** *добро оклепа косу.* — Че̏кеј докле извуче̏м жицу на косу̍, па кьд ви подбе̏рем низ лива̏ду, све̏ ћу но̏ге да ви истру̍пим. **в)** **извуче̏ гла̏ву** *спаси се.* — Едва̏ изву̍ко жи̍ву гла̏ву да ме не уби̍ју. **г)** **извуче̏ ду̍пе** *побегне од обавеза.* — У̍век ка[д]-це нешто̏ те̏шко рабо̏ти, о̏н се сна̏јде и извуче̏ ду̍пе. **д)** **извуче̏ оћоте̏к** *добије батине.* — Ће извуче̏ о̏н оћоте̏к за ту̍ј Миро̏совку. **ђ)** **извуче̏ мачка̏ за ре̏п** *добије батине.* — Ће извуче̏ мачка̏ за ре̏п, ви̍дим ја̏.

изву̍че се[1] свр фиг *стане на ноге, заима.* — Ва̏ла Бо̏гу, сви̍ се мои̍ изву̍коше, сви̍ домаћи̍ни поста̏доше.

/изву̍че се[2]/ изр: — Едва̏ се изву̍ко да не рабо̏тим (*побегне од посла*). — И̍звуче се о̏н, и не о̏дслужи во̏јску (*снађе се*). — Изву̍че се, ста̏де на но̏ге (*избави се из сиромаштва*). — И̍звуче се из а̏псу, а они̍ заглави̍ше по три̍ го̏дине (*спаси се затвора*). — И̍звуче се о̏н з-два̏ ме̏сеца, а њи̍ одрапи̍ше по це̏лу го̏дину (*прође нешто блаже*). — И̍вуче се, и не вати̍ше га (*измаче*).

изгала̏ти (се) свр *испсује, наружи, нагрди*, в *нагалати (се).* — Што она̏ зна̏е да те изгала̏ти, Власи̍на те не мо̏ж опе̏ре. — И̍згалати се, па си отиде̏ до̏ма.

изга̏сне свр **1.** *погаси се све.* — Све̏ гла̏вње изгасну̍ше, како̏ ськ да запа̏лим цига̏ру? **2.** фиг *помре.* — Ко̏ј ће оста̏не на ову̍ј црнотра̏вску зевњу̍, кьд ста̏рци изга̏сну, а мла̏ди отишли̍ у бе̏ли све̏т?

изгили̍чка свр *изголица.* — Научи̍л да се по кре̏вет изгили̍чка, па тьк да спи̍.

изги̍м м вет *болест код оваца.* — Што-е умеја̏ла да ле̏чи о̏вце од изги̍м, ко с ру̍ку да е сту̍ра̏ла бо̏лес.

изги̍ма се свр вет *надује се (овца кад поједе паука).* — Ка-це овца̏ изги̍ма, ле̏чу гу овчари̍ з-баја̏ње. в *перу̍*, в *пири.*

изгла̏ви (се) свр *извади (се).* — Заглоби̍ се у Бла̏то, едва̏ изглави̍ чи̍жме из батла̏к. — Изгла̏ви држа̏љу иш-чу̍к, па му напра̏и бо̏љу. — Па̏зи ка[д]-цече̏ш дрва̏, да ти се не изгла̏ви секи̍ра, нешто̏-е ла̏бава.

изгле̏да свр *дуго гледа што, нагледа се чега.* — И̍згледа ми, и̍згледа си̍рење и не те̏ да ку̍пи. — И̍згледа ме у̍баво чове̏к и отиде̏ си, не зна̏м ни кои̍-е и кво̏-е те̏л.

изгло̏би свр **1.** *ишчаши.* — Не увр̍ћај на дете̏ ру̍ку, ће гу изгло̏биш. **2.** *избави, извади из глиба.* — Допа̏де и ку̍м с ју̍же, те изглоби̍мо коња̏ ис-потресу̍љу.

изгло̏би се свр *извуче се, избави се.* — Едва̏ се ко̏ла изглоби̍ше из бла̏то, да не бе̏ше Му̍рца ја̏качак, ко̏ј зна̏е ко̏лко би ту̍ј оста̏ли, мо̏ж би ги и претоварали.

изгма̏ца се свр *извуче се.* — Изгмаца̏мо се из блати̍ште на субоу̍.

изгме̏чи свр *изгњечи, угњечи.* — Изгме̏чи компири̍ за прашчи̍на. — Гле̏ј куде̏ ће се̏днеш, да ми не изгме̏чиш кру̍шке у торбиче̏.

изгња̏са свр *иступе, изудара.* — Изгња̏са̏ла га деца̏ због некаква̏в ву̍збал што се пробуши̍л.

изгње̏зди се свр фиг *роди се.* — Изгњезди̍л се из на̏ш кра̏ј, ту̍ј му е и свр̍т.

изгори̍ свр изр: **изгори̍ оћоте̏к // изгори̍ од бије̏ње** *пребије, претуче.* — Ћу га изгори̍м оћоте̏к. — Изгоре̏ га од бие̏ње и о̏н па̏ не слу̍ша.

изгори̍ се свр **1.** фиг *превари се.* — Да̍до му па̍ре у̍напред за јунче̍, па се изгоре̍, ни̍кад ми га не до̍кара. **2.** фиг *учини нешто што не треба, што не пристоји.* — Продума̍ куде ба̍ту за жену̍ му што̍ не тре̍бе и изгоре̍ се ко ни̍ки.

изгоро̍тина ж *изгорели део нечега.* — Сви̍ узо̍ше по у̍бав кома̍т ле̍б, а ја̍ изгоро̍тину.

изгости̍ра свр **1.** *проведе се у гостима.* — Изгостира̍ла се она̍ до̍бро: це̍л ме̍сец куде ће̍рку. **2.** фиг *издовољи се нечим, изгуби жељу за чим.* — Изгостира̍ла сам ја̍ собо̍ри, ви̍ше ода̍вно не и̍дем. — Изгостира̍ и кола̍чи и ме̍со, то̍ј ви̍ше не еде̍м.

изгосту̍је свр *проведе се у гостима.* — Изгостува̍ до̍бро, це̍лу неде̍љу куде у̍јку у Та̍зини.

изгрбаве̍је свр *погрбави се.* — О[д]-то̍лко сеца̍ње, чове̍к изгрбаве̍је. — От кво̍ сам ја̍ изгрбаве̍л, но о-то̍ј, од рмба̍ње.

изгрба̍ви (се) свр **1.** *учини што неравним.* — У̍баво си га малтериса̍л, ал си га на среди̍ну ма̍лко

изгрбави̍л. **2.** *згрби се, погрби се.* — Изгрбави̍ла се од рабо̍ту дуи̍ч. **3.** *лоше уради неки посао.* — Изгрбави̍л си рабо̍ту.

изгрва̍ља се свр **1.** *испреврће се по земљи.* — Коњче̍ ле̍же на леди̍ну, па се и̍згрваља, и̍згрваља и тъ̍к поче̍ да њишти̍. **2.** *легне, извали се.* — Остави̍ли рабо̍ту, па се изгрваља̍ли у ладови̍ну.

изгре̍бе свр *погребе, очисти, огребе.* — Изгре̍би до̍бро лива̍ду, ви̍[д]ш ко̍лко је се̍но оста̍ло̍.

изгре̍бен, -а, -о *изгребан.* — Мачо̍р ни се врну̍л из малу̍ све̍ изгре̍бен.

изгре̍ва несв *излази, рађа се (Сунце).* — Ле̍ти сльнце изгре̍ва откуде̍ Стани̍кин кр̍с.

изгреву̍је несв в *изгрева.* — Сльнце ће веће̍м да изгреву̍је, ти̍ се још неси̍ накани̍л от-ку̍ћу.

изгри̍ба несв *сакупља, чисти.* — Мо̍ра се на̍ћве изгри̍бају, не да се бра̍шно оста̍ља растр̍вено.

изгру̍љи свр *ољушти.* — Изгру̍љи ле̍шњаци, да ги ту̍римо у џа̍к, на про̍мају да се су̍шу.

изгр̍цка свр *изгрицка.* — Ће ти пога̍нац изгр̍цка у̍ши, ако се не покри̍еш.

изгрчаве̍је свр *ослаби, омршави.* — Кра̍ве ми пре̍т-пролет нешто̍ мло̍го изгрчаве̍ше.

изгрча̍ви се свр в *изгрчавеје.* — Изгрчави̍ла ми се зиму̍ске гове̍да, све̍ им се ко̍ске бро̍ју.

изгу̍бен, -а, -о *изгубљен, збуњен.* — Изгу̍бен, не мо̍ж се још сабе̍ре отка̍д му жена̍ умрла̍.

изгусти̍ра свр *изгуби вољу, поверење, наклоност.* — Ода̍вно-е она̍ изгустира̍ла куде Кра̍њчу, ськ не̍ће да чу̍е за њу̍.

и̍зда свр **1.** *ода.* — Изда̍ле ги штра̍пке по сне̍г, па ги Бугари уватили у Са̍вчи ка̍мен и све̍ поби̍ли у Баинску реку̍. **2.** *разда.* — Све̍ што-е има̍ла од спрему̍ у ко̍вчек, све̍ издала̍ на сестри̍чине.

изда̍ва несв **1.** *издаје.* — Кьд ја̍ по̍чнем да ги изда̍вам, све̍ ће ги поа̍псу. **2.** *раздаје.* — Све̍ што и̍мам ћу да изда̍вам на комши̍је, ни̍шта ви не̍ћу оста̍јим.

изда̍ва се несв **1.** *издаје, одаје.* — На̍ши су си се сами̍ издава̍ли куде̍ Бу̍гари у ра̍т. **2.** *раздаје, надава се.* — Издава̍ се на деца̍ све̍ што и̍маше о[д]-цла̍тко. **3.** фиг *одаје се.* — Питува̍ гу куде̍-е била̍ два̍ дьна, ал се она̍ не изда̍ва.

издави свр *исколье све.* — Лисице ни издавише све кокошке. — Издавили им вуци овце у Грчке.

издави се свр **1.** *подаве се сви.* — Немој се издавите по туј воду, млого е дибока. **2.** фиг *изуједају се.* — Издавише се кучићи по сокак. **3.** фиг *посвађа се.* — Да се зачудиш кве су тој жене: издаву се, издаву, па си после па споређују.

издаде се свр *ода се,* в *офира се.* — Тескам гу одавно ел се кому обрекла, ал се она неће издаде.

издалечи се свр *удаљи се, отуђи се.* — Ми смо род, ал смо се издалечили.

издане свр **1.** *издахне.* — Сапело ме у груди не могу да изданем. **2.** фиг *умре.* — Ћу изданем од овуј вруђину. — Чујем изданул и Тренча.

издањује несв **1.** *издише.* — Гуши се, тешко издањује. **2.** фиг *умире, испушта душу.* — Две године како тој он издањује, ал га Господ још не узима.

издарује свр *подари свима.* — Добро смо ги издарували на свадбу, да се не посрамимо.

издебели се свр *угоји се.* — Издебелил се ко вепар, едва оди.

издева несв **1.** *измишља, даје надимке.* — Кьд им он издева надимци, има се пушу. **2.** *извлачи (конац из игле, или игле из плетива).* — Неки ми стално издева игле из овој плетење, ако га ватим, има му претуцам прсти.

издева се свр **1.** *нестаје, одлази.* — Седам деца-е родила, сва се издеваше негде, остала-е сама ко пењуга. — Куде ми издевасте моје џопке? **2.** *извлачи се (конац из игле).* — Ја гу уденем, она се сама издева.

издевање с гл им од *издева (2).* — Опоменула сам ги за издевање игле, нека знају да ћу ги потепам.

издејани се свр фиг *избори се, преживи.* — Издејани се деда и овуј зиму, дочека пролет.

издели свр *подели имање свима.* — Изожени синови и издели ги, сьг ниедьн неје при мене.

издели се свр *поделе се деца из задруге с родитељима,* в *одели се.* — Изделимо се одма туј иза рат.

издеља свр *истеше, направи.* — На сви ћу издељам по едну пуцаљку од бьз. — Издељал ми тарабе од мерак. — Еси ми издељал скије како си ми обећал?

издене свр **1.** *извуче конац из игле.* — Изденула ми се игла, удени ми конац, ич не видим. **2.** *избаци сено из кола.* — Издени сено из лојтре докле се ја не врнем.

издењује несв **1.** *избацује сено.* — Издењује кола са[с]-сено. **2.** *извлачи конац из игле.* — Ватил га неки ђавол: стално баби издењује иглу.

издењује се несв *извлачи се.* — Ја га удењујем, конац-це издењује, изгуби си грдно време.

издере се свр пеј *викне, продере се.* — Тике се издере на човека без разлог. — Ка[д]-це он издере, и ја се издерем, да види да му се не плашим.

издигне свр *подигне.* — Кьд га ува̀ти, па га издигну и удари од-ѕемљу, теше га распучи.

издиза несв *подиже на виши ниво, поставља.* — Сами узоше да издизају онолке гредетине на кров.

издиза се несв **1.** *диже се, подиже се.* — Ја гу тапкам, земња се издиза. **2.** *устану сви.* — Ка[д]-ѕадрма кућу, сви се издизамо, рекомо: кво ли је па тој сьг? Оно земљотрес! **3.** фиг *истиче се, разликује се.* — Он се издиза на[д]-цви у село.

издипли свр *упакује сено у навиљке (дипле).* — Издипли сено, па ми врљај на стог, да га зденемо!

издира несв *дири.* — Издира куде смо купили куђу, куде це селимо.

издира се несв *виче на кога.* — Издира се он на свакога. — Н-умеје да орати с људи, него се издира.

издирање с гл им од *издира (се).* — Ники га не воли због тој издирање.

издири свр *дозна тајно, сазна,* в *одири.* — Ти ће издириш је л истина тој што викају за Тому ел неје.

издирување[1] с гл им од *издирује.* — Млого-е поган за тој издирување, оће све да издири, све да знаје.

издирување[2] с гл им од *издирује се.* — Дојаде ми његово издирување, па га шљопи по прлицу!

издирује несв *ослушкује, распитује се, тајно сазнаје, открива,* в *дири.* — Издирује куде сам била њекња, кьд ме неје нашла кот куђу.

издирује се несв в *извикује се.* — Издирује се по куђу ко да неје чамуз!

издиса (се) несв **1.** фиг *издише, умире.* — Дошло време да се издиса. **2.** *испушта ваздух.* — Точак почел често да ми издиса.

издисање с гл им од *издиса (се).* — Удисање и издисање.

издоваља свр *докотрља.* — Издоваљамо трупци над воденицу, туј ће ги цепимо с клиње.

издође свр *дођу сви.* — Моји издођоше од работу. — Лебеђани издођоше на собор с музику.

издокара свр *дотера све.* — Издокарамо сено из долину.

издолек прил *из даљине, из далека,* в *одолек.* — Дошли људи издолек, требе вечерају, па да легају.

издолечи се свр **2.** *одмакне се.* — Издолечил си се, како ће га доватиш? **2.** фиг *отуђи се.* — Моја роднина се издолечила од мене. — Ми сестре, па се издолечимо, ко да се не познавамо.

издонесе свр *донесе много тога.* — Кьд издонесе из работу, куђу ни напуни са[с]-свашта.

издоноси свр в *издонесе.* — Башта ни издоносил премену, не мож гу износимо ни за годину дьна.

издооди свр *дођу сви.* — Кьд вој браћа издооду из работу, тьк це договоримо око веридбу.

издочекује свр **1.** *дочека све.* — Она ги све издочекује с коњче у Предене, на станицу. **2.** фиг *подвори све.* — Уморим се докле, за славу, сву својту издочекујем.

издрења свр фиг *излема, пребије.* — Ћу га издрењам чим дојде дом, што неје сапел коњи како сам му рекал. — Издрења га ко вола у купуз.

издржн свр фиг *проведе време.* — Издрж бању двеастину дана, ега ти помогне.

издришљави се свр *поцепа се, одрпа се, буде сав у ритама.* — Куде ли си се такој издришљавил?

издркан, -а, -о фиг *покварен, лош човек.* — Како ли се из онакву вамилију изметну такој издркан човек неје ми јасно.

издроби се свр фиг *насекира се, препадне се.* — Све се издроби о[д]-штра да деца неће мож да прејду преко надошлу реку.

издропса свр *уситни, измрви.* — Издропсали леб ко за кокошке.

издру̏зга свр *истресе, раздрма.* — Издрузга̏ше ме све̏ ко̏ла низ ти̏ја Ка̏чар.

издру̏са свр *исцима, истресе.* — Оно̏ј теле̏ све̏ и̏здруса кра̏ву сиса̏ећи.

издру̏са се свр *иструцка се, издрма се.* — Издруса̏ се у ко̏ла низ џо̏мбав пу̏т накуде Раки̏цку реку̏.

издру̏ска се свр *иструцка се, истреска се.* — Издруска̏ се у кана̏те на тра̏ктор, заболе̏ше ме ко̏ске. — И̏здруска ни ко компири̏.

издрчаве̏је свр *напати се од чежње или жеље за чим.* — Дојде̏ издрчаве̏л за дома̏ћу рану̏.

издр̏чи се свр *нажели се, напати се од жеље (угл за храном или неким задовољствима).* — Они̏ еду̏, а ја̏ се издрчи̏ гла̏дан гледа̏ећи ги.

изду̏бен, -а, -о *издубљен, удубљен.* — Кору̏бе тре̏бе да су до̏бро изду̏бене, да по њи̏ тече̏ вода̏. — Све̏ ни гре̏де изду̏бене од сипци̏.

изду̏вчен, -а, -о *проврћен, избушен.* — Скр̏ши се изду̏вчен слапа̏ц на оплѐн.

изду̏вчи свр *избуши, проврти, просврдла.* — Све̏ издувчи̏л сипа̏ц ћуприи̏ју у по̏друм. — Овде̏ се тре̏бе изду̏вчи са-свр̏дел за па̏рожак.

изду̏дњи свр *прође, прохуји, иступњи.* — Издудња̏ше дрва̏ кроз ку̏бе зача̏с и не огреја̏мо се. — Ће издудњи̏ грмља̏ва, па ће про̏јде.

издудњи̏ се свр **1.** *прохуји, иступњи се.* — Ставни̏ше се о̏блаци, и̏здудња се не̏бо и па̏ сльнце о̏греја. **2.** фиг *извиче се.* — И̏здудња ли се ви̏ше ти̏ја старке̏ља? — Дру̏ги га наљу̏ту, па до̏јде овде̏, да се издудњи̏.

изду̏жи се свр **1.** фиг *падне, простре се.* — Како̏ га у̏дари, тако̏ј се Ми̏ка и̏здужи. **2.** фиг пеј *легне.* — Како̏ до̏јде од рабо̏ту, о̏дма се изду̏жи у кре̏вет.

изду̏је се свр **1.** *испусти ваздух, издуши.* — Ло̏пта се изду̏је на тр̏н. **2.** *надује се, испуни се (храном, ваздухом).* — Напа̏сла се, па се издула̏. **3.** фиг *преједе.* — Изду̏мо се од-еде̏ње на сла̏ву куде̏ За̏јци. **4.** фиг *цркне од надутости.* — Уле̏зла Ли̏са у о̏таву, па се изду̏ла о[д]-де̏телину. — Дабо̏гда се изду̏ла у ту̏ђу лива̏ду, кьд ме ви̏ше не слу̏шаш (*клетва: најела се, па цркла)!* **5.** фиг *изобличи се (зид).* — Изду̏л се зи̏д на коша̏ру, тре̏бе се по̏тпрс.

изђе̏бра (се) свр *изгрди.* — И̏ма га до̏бро изђе̏брам ка[д]-до̏јде до̏м.

изђу̏стри свр **1.** *очисти помоћу цеђи, песка или пепела, ориба.* — Изђу̏стри до̏бро то̏ј котле̏ о[д]-ча̏ђе. **2.** фиг *изгрди.* — Башта̏ га и̏зђустри ту̏ј, пред на̏с, што ни преварал.

изђи̏ка свр *израсте, порасте.* — И̏зђика ми си̏н ко млади̏ка у гору̏. — Зача̏с изђи̏кају деца̏.

изе̏бе[1] свр *озебе, смрзне се.* — Обу̏чи се како̏ тре̏бе, да не изе̏беш на ту̏ј студени̏цу.

изе̏бе[2] свр фиг *превари.* — Па̏зи се од матрапа̏зи, да те не изе̏бу за ма̏ле па̏ре. — Сва̏кога, кои̏ се с њи̏ вати̏л у ко̏ло, су изеба̏ли.

изе̏бе се свр *превари се.* — Изеба̏ се: купи̏ крвомо̏чљиво кравче̏.

изе̏бне свр в *изебе.* — Немо̏ј изе̏бнеш, посе̏чи ма̏лко дрва̏, па бе̏ж у ку̏ћу.

изеданпу̏т прил *одједном, одједанпут.* — Све̏ то̏ј што ти̏ носи̏ш два-три̏пут, ја̏ ћу изеданпу̏т.

изеде̏ свр (имп **изе̏ђ**), **1.** *поједе.* — Збра̏ше се алама̏ни, изе̏доше тепси̏ју ба̏ницу. **2.** *уједе, угризе.* — Немо̏ј те ку̏че изеде̏ за ду̏пе. — Изе̏ла га змија̏, оте̏кла му нога̏, па лежи̏ у изво̏р. **3.** *изуједа.* — Изе̏доше га бу̏је и кумарци̏. — Изе̏ле га о̏се и[з]-шупља̏к у бу̏ку. **4.** фиг *убије.* — Рече ми Ми̏рко: Чети̏ри чове̏ка су изе̏ли твое̏га бра̏та, потказа̏ли га на Бу̏гари. **5.** фиг *забрине, упропасти.* — Изе̏де ме дете̏: и̏ч не̏ће слу̏ша. — Изе̏доше ме

бриге и невоље. — Изеде ми изнутрице. **6.** изр *за појачано значење.* — Удари га, те га изеде. — Напраил га, па га изел.

/изеде/ изр **изеде ме срам** *постиди се, засрами се.* — Жив срам ме изеде о[д]-Драгомира што сам му оној рекла, место да сам оћутала. — Уработил га, па га изел (*одлично урадио нешто*). — Излагали га, па га изели (*преварили га опасно*); — Шутну ме с оней баканце, па ме изеде. Изр: **изеде ми душу** *уништи ме, упропасти ме.* — Душу ми изеде тај кучка како се ожени за мојега брата. Изр: **изеде (ме) за срце** *страшно увреди.* — Не мога да преболим тој што ме тај кучка изеде за срце.

изедно прил *одједном, из једног дела.* — Изедно ћу исплетем на џемпир рукави. — Изедно ће косимо и беремо сено.

изеднуш прил в *одједанпут.* — Изеднуш је изнел на спрат два џака цимент.

изелица ж/м *онај који живи на туђ рачун, који другога поткрада.* — Све су тој мукомџије и изелице. — Изелица, не свиде вој се ни капку млекце да сипе на дете. — Све ми дрва покрадоше тej изелице.

изешко м *онај који много једе.* — Од тога изешка ни колач не могу да свртим у кућу.

изешник м *прождрљивац, изелица.* — Кьд би бил радник какав је изешник, повише би корис од њега било.

изешница ж *гладница, прождрљивица.* — Кьд би знала за срам, не би била толка изешница.

изѕебне свр *озебе, назебе.* — Изѕебли смо дибидус браеjећи дрва по вијулицу.

изѕирује несв *гвири.* — Изѕирује сваки час преко плот да види кво работи комшика.

изѕрне свр *нагвири.* — Сваки час изѕрне на врата, да види који тој орати нис-пут.

изида (се) несв **1.** *изједа (се), нагриза (се).* — Мука га изида што му се потикало дете. — Изида се ко месец. **2.** *троши, нестаје.* — Ни сам не знам како ми се изидају паре, не видим куде отиду.

изиљи свр **1.** *начини гримасу, искриви.* — Изиљил уста. — Ка-це изиљи, а ти га по лабрњу, више неће ти се иљи тој жгепче. **2.** *накриви.* — Што си такој изиљил капу? — Нешто и он изиљил главу.

изиљи се свр *начини гримасу, искриви се.* — Изиљил се старац, па оди наеро.

изими свр *претера зиму, презими.* — Изимише ми краве и овце с три стога сено. — Кьд изимимо, беше ми остало сал џаче брашно. — Оделише се одма, докле само изимише куде мене и маму. — Изими у Београд, па дојде у село у пролет.

изистински прил *истински, стварно.* — Изистински-е такој било.

изишка свр **1.** *истера кокошке повиком: Иш!* — Изишкај кокошке из градинче. **2.** фиг *отера из куће.* — Удадо се ко да су ме моји изишкали ис кућу.

изјагли се свр *избистри се.* — Изјагли се небо, ће буде убав дьн.

изјадује се свр *изјада.* — Кьд гу видо, ко да-е чекала да ми се изјадује.

изјари свр *оплоди.* — Наш Ћубан изјари све комшиске кокошке.

изјерами свр *испрегне из јарма.* — Изјерами волови, да пију воду и тури им сено да еду.

изјулари свр *скине улар (стоци).* — Изјулари краве, нека пасу по отаву, докле товаримо снопје.

изладује свр *одмори се у хладу.* — Еси ли се изладувал, па да узнеш косу.

изла̀же свр **1.** *слаже.* — Зна̀је понѐкад и мр̀сно да изла̀же. — Чим зѝне, изла̀же. **2.** *наговори, превари.* — Кьд момьк изла̀же дево̀јку, во̀ди гу до̀ма.

излазѐње с гл им од *излази, излажење.* — Нѐма вѝше излазѐње, ја̀ сам заклопѝл вра̀та.

изла̀зи несв **1.** *цури, тече.* — Престала̀ вода̀ да изла̀зи на чесму̀. **2.** фиг *кипи.* — Изла̀зи млеко̀ ис котлѐ.

изла̀је се свр *каже нешто што не треба.* — Не мо̀ж она̀ да то̀лко ба̀ши, це изла̀је едну̀ш.

излака̀ч м *пинтерска алатка за извлачење данцета из каце или бурета.*

изла̀па свр *поједе.* — Излапа ку̀че свѐ во̀ду ис корѝто.

излапѐје свр *посенили.* — Кьд остарѐје, па излапѐје, ко̀је мо̀ж да му рабо̀тиш?

излапо̀тина ж *сенилна особа.* — Кво̀ ће ти помо̀гне една̀ излапо̀тина, са̀мо да ти смѝта.

изла̀пће свр в *излапа.* — Ко̀је го̀ђ да му ту̀риш од рану̀, о̀дма ће изла̀пће, ел вѝдиш да-е изгрчавѐло.

изла̀ска свр *изгланца.* — Да ми изла̀скаш ципѐле да се сјају̀!

изльцка се свр *иштуца се.* — Изльцка̀ се даньс то̀лко, мо̀ра да ме е некѝ споминьува̀л.

излѐгне (се) свр *роди (се), испили (се).* — Пѝрга трѐбе ско̀ро да излѐгне пилѝћи — Сьг ће ни се излѐгну пилѝћи. — Та̀јква̀чка зна̀е да излѐгне и во̀ди пилѝћи.

излегува̀ње с гл им од *излегује се, излежавање.* — Работѝл би, ал од излегува̀ње нѐма кьд. — Даньс се рабо̀ти, нѐма излегува̀ње, а ју̀тре, на светьц, цѐл дьн излегува̀ње.

излегу̀је несв *излеже.* — Излегу̀је пилѝћи, не мо̀ж да до̀јде (*ирон*).

излегу̀је се несв *излежава се.* — Сьл се излегу̀је, рабо̀ту не пѝпа ко да-е ва̀личан у гла̀ву.

излежува̀ње с гл им од *излежу̀је се, излежавање.* — До̀ста е било̀ излежува̀ње, мо̀ра се рабо̀ти.

излежу̀је се несв *излежава се.* — Не да̀вај му да се излежу̀је, нека и о̀н нешто̀ сртѝ.

излѐзне свр *изађе.* — Излѐзни бр̀зо, да ми помо̀гнеш да стова̀рим џакови. — Излѐзомо та̀м, под едну̀ кру̀шку, на чу̀ку кудѐ ни чека̀ше. — Како̀ да излѐзнем ис-ку̀ћу кьд ми не да̀вају? — Нѐће излѐзне ис-ко̀тало.

/излезне/ **1.** изр: **излѐзне на но̀с** *прескупо плати, има само штету, дојади.* — Тѝја њего̀в ортакльк ми е излѐзал на но̀с. — Па̀зи, немо̀ј ти то̀ј дружѐње излѐзне на но̀с. **2.** изр: **излѐзне на кра̀ј** *договори се, споразуме се.* — Ако с њѐга излѐзнеш на кра̀ј, преко̀љи ме куде сам на̀јтанак. — Не мо̀гу з-деца̀ да излѐзнем на кра̀ј. **3.** изр: **излѐзне ис ко̀жу** *полуди, изгуби памет.* — Од ово̀га смаѝла ћу излѐзнем ис ко̀жу. — Кво̀ ми свѐ не рабо̀ти, ћу излѐзнем ис-ко̀жу од етр̀ву.

излеку̀је (се) несв **1.** *излечи (се), исцели.* — Ка[д]-те о̀н излеку̀је, о̀дма ће отѝдеш на Дру̀м (*гробље*). — Одѝл по до̀ктури да се излеку̀је, ал га излекува̀л То̀дор Рѝсимкин с неквѐ тра̀вке. **2.** фиг *пребије.* — Ће га излеку̀је Стоја̀нча с врбо̀в пру̀т.

излѐми свр *залепи, залеми све.* — Чѝжме да ми излѐмиш з-гумара̀блику.

излѐмза свр *испребија.* — Излемза̀ше га ођу̀трос до̀бро, ѝч ги не слу̀ша.

излѝпче свр *поцрка све.* — У̀дари нека̀ редња̀, излипца̀ше пцетѝшта. — Ва̀ти ги пѝпет, па излипца̀ше коко̀шке.

излита несв **1.** *излеће.* — Пази тија чук излита, неје дршка заглавена како требе. **2.** *истрчава.* — Свакн час излита на пут да види кои иде. **3.** *почиње да лети.* — Почела пилишта да излитају из гњездо.

излита се несв *залеће се, истрчава се.* — Излита се на човека ко петьл на кокошку. — Не излитај се, кьд неје девојка спрома тебе. — Излита се, а неје кадар.

излитање с гл им од *излита* (*се*).

излитеје свр *просени се, истањи се од дуге употребе.* — Излители му све лактови на џемпере.

излител, -а, -о *истањен од дуге употребе, просењен.* — Немој више на облачиш тује излителу кошуљу, узни нову.

излитело с *одећа која је израбљена од употребе.* — Нећу више да носим излитело, несьм више малечьк.

излитоја м *онај што се истрчава кад не треба.* — Па ће дупе да му поеде баницу на тога излитоју.

изломи свр *поломи све, поломи на више комада.* — Донесе обед, изломи пресну погачу, напуцамо се, ко да никад несмо јели. ▪ трп прид **изломен,** -а, -о *изломљен, поломљен.* — Што је овија леб овакој изломен? — Све сам нешто изломен, ко да ме воловођњица прегазила.

излоче свр **1.** *полоче.* — Зачас свиње излочу сирутку. — Још несьм оцедила сирење, он излоче цвик. **2.** фиг *попије.* — Како да неје пијан, кьд излоче цело шише ракију. **3.** фиг *уништи, упропасти.* — Излокаше ми крв онеј покварене женетине.

излувтира (се) свр **1.** *проветри (се).* — Требе да излувтирам кућу. — Излувтирај се малко наулице. **2.** фиг *скита, луња.* — Отишал да излувтира дупе.

излудеје свр *излуди.* — Ће излудеје Марика за Тикомира. — Излудејал за тују распију, мозак му чавка попила.

излудује се свр *изигра се, наигра се, задовољи се игром.* — Иди на орман па се излудуј, а не овде по кућу да ми лудујеш!

излупен, -а,-о *ољуштен.* — Еве ти и излупена јајца.

излупи свр **1.** *ољушти, скине љуску или кору.* — Излупи на дете неку јабучку, да поеде. — Излупи овија ора, да си ја не каљам руке. **2.** фиг *пребије.* — Излупи му дупе башта за теј свињарије што-е праил по школу.

изљуска свр **1.** *очисти од љуске.* — Јучерке изљускамо грашак. **2.** *испуца глеђ или емајл.* — Отуца ми паницу, све се изљуска. **3.** фиг *изудара.* — Изљускала га добро, да му се прсти на гузицу познавају.

измава свр **1.** *истера.* — Измавамо мује ис кућу. **2.** фиг *окоси.* — Измава ли ливаду у Самоково?

измае се свр *прошета се, нашета се.* — Измаја се малко до дел, тике да си оладим главу.

измаже (се) свр **1.** *упрља (се).* — Куде пројде све измаже с руке. — Н-умеје убаво по пут, но се измаже з-блато ко прасе. **2.** *малтерише се.* — Требе собе да ми измаже с малтер. — Ѕид се прво измаже з грунт, па се тьк пердаши. **3.** *помете, очисти.* — Нека деда измаже тигањ са[с]-леб.

измазни свр *углача.* — Удари му грунт, па га после измазни! — Ш-чешало отимари говеда, па ги, после, ш-четку добро измазни.

измазуљка се свр *исклизне, извуче се.* — Измазуљка ми се шише из руку, и пуче от камен. — Ће ти се измазуљка риба из мрежу и отиде у воду.

измáје се свр *изгуби време*, в *измае се*. — Сáмо се измајá данѣс, нѝшта не уработѝ.

измању̀је несв *замахује, прети*. — Óн ће на мéне измању̀је с тојáгу, нек си измању̀је на тáтка.

измасáти свр фиг *изоштри, наоштри*. — Измасáти дóбро косу̀, па вáти да кóсиш по ред ливáду у Полóм.

измáсти (се) 1. *обоји*, в *омасти*. — Измастѝла онóлку прећу̀ па гу турѝла на тáрабе да се су̀ши. свр **2.** *упрља (се) машћу, упрља (се)*. — Свè си измастѝ брковѝ од бáницу. — Тóј што си измастѝл, не мóж се опèре.– С квó се такóј ѝзмасти?

измаршѝра свр *истера кога повицима*: „*Мариш*!". — Измаршѝрала порезџѝје ис ку̀ћу, кѣд јутредѣн вој откарáли јунцá.

измаџѝња несв **1.** *бежи*. — Од рабóту стáлно измаџѝња ду̀пе, ал на сóвру се примаџѝња. **2.** *измиче*. — Не измаџѝњај му рану̀, кѣд још едè! **3.** *одмиче*. — Не мóж га стѝгнемо, кóлко ни измаџѝња уш-чепељáк.

измаџѝња се несв *избегава*. — Не дáва да му прѝјдем, свè се измаџѝња ко да се плáши.

измáши свр *замахне*. — Кѣд измáшим, са зевњу̀ ћу га састáим!

измашувáње с гл им од *измашу(ј)е*. — Ће га претéпа за измашувáње на брáта.

измашу̀е / измашу̀је несв *замахује*. — Почéл и на мéне да измашу̀је.

измѣ̀кне свр **1.** *испредњачи*. — Измѣ̀кoше ми кудè чешму̀, доклè се одмарá, па ги едвá стѝго уз дру̀м. **2.** *помери, склони*. — Измѣ̀кни гр̀не од огњѝште, да не изáври.

измѣ̀кне се свр **1.** *избегне*. — Вѣздѣн џагóљи око тéбе, а ка[д]-ти затрèбе óн се измѣ̀кне. **2.** *напусти, остави*. — Одáвно се измѣ̀кал од рабóту. **3.** *помери се*. — Измѣ̀кни се одóтле, да не смѝташ.

измéздри свр фиг *излема, пребије*. — Ћу гу, брè, измéздрим кудè-е чак откарáла óвце по овóј слѣнце.

измèри свр фиг *истуче*. — С ову̀ј лемéзницу ѝма да га измèрим кóлко-е дугáчак.

измéсти свр фиг *ишчаши, угане*. — Уклизну̀л се на љѣзгавицу, изместѝл нóгу.

измéсто прил *с места, без залета*. — Рипѝл ѝзместо нáјвише о[д]-цвѝ ђáци.

изметè свр *почисти метлом*. — Доклe се вр̀немо, ку̀ћу да изметéш. — Ни ку̀ћу нејè измéла како трéбе. ▪ трп прид измéтен, -а, -о *почишћен*. — Ку̀ћа им áрно измéтена.

измéтне се свр *уметне се на некога*. — Кудè ми се детè измéтну на у̀јку?!

измéтри свр **1.** *исече дрва у метре*. — Ѝзметри ми дрвá у Дéл и докáра дóма без рéч. **2.** *истуче*. — Ватѝли га у штéту, па га изметрѝли како волá у купу̀з.

измѝје се свр **1.** *умије се*. — Ѝди донéси вóду у стóвне и измѝ се дóле, на клáданац. **2.** *окупа се*.– Ће се измѝје вечерáске у корѝто. **3.** *опере суђе*. — Грéјем вóду да измѝјем су̀дови.

измѝли свр **1.** *изађе из скровишта*. — Чим мáлко отóпли, у прóлет óдма измилу̀ гу̀штери и рáзне татáбице.

измѝслен, -а, -о *измишљен*. — Ма тó е измѝслено за мерáк. — Овáј ладовѝна-е измѝслена ко за нáс, косачѝ.

измѝта (се) несв *мете (се), чисти (се) метлом*. — З-др̀вену метлу̀ трéбе се гу̀вно измѝта, па да насађу̀јемо снóпје.

измитáње с гл им од *измита (се)*. — Евè ви по метлá, па на измитáње авлѝју!

измѝца (се) несв **1.** *измиче (се), склања (се)*. — Не измѝцај лéб од астáл, још едéмо. — Измѝца тронóшку од преклáд. — Вру̀ћо вој, па се и мáчка измѝца од огњѝште. — Измѝцај котлè од óгењ. **2.** *бежи, збегава*. — Кóлко óн измѝца, тóлко ми

трчимо̀ да га сти̑гнемо, докле га некако̀ не вати̑мо на вр̑ Чу̑ку. — Нејѐ ово̀ј коца̀ рабо̀та да се изми̑цаш.

измишља̀ва несв *измишља, изналази.* — Измишља̀ва си како̀ си ко̀ј о̀ће и ти̑ му веру̑јеш. — Измишљава си нешто̀ што га не̑ма ни̑где. — О̀на си измишљава, а ја̀ тре̑бе да га напра̑им.

измишљува̀ње с гл им од *измишљује (се).* — Научи̑ло то̀ј на измишљува̀ње, па си измишљу̑је неки̑ ра̑злози сьл да не рабо̀ти.

измишљу̑је (се) несв *измишља (се).* — Измишљу̑је ру̑пу на то̀чак. — Измишљу̑је ла̀дну во̀ду. — Не̑ма ту̑ј кво̀ да се измишљу̑је, тре̑бе са̑мо да у̑зне да рабо̀ти.

измоди̑ра се свр *задовољи се праћењем моде.* — Модира̀ла се, модира̀ла, па се измодира̀ла. **2.** *изађе из моде.* — На ме̑не да̀ва оно̀ј што се измодира̀ло, а она̀ се моди̑ра. ▪ трп прид **измоди̑ран**, -а, -о *изашло из моде.* — Но̀си већѐм свѐ измоди̑рано.

измо̀жди се свр *пропадне од неког напора, изнури се, исцрпи се.* — Изможди̑ се це̑ло ле̑то трча̀јећи по на̑дницу, да запеча̀лим неки̑ дина̑р.

измо̀зга свр пеј *измисли, досети се.* — Кьд нешто̀ измо̀зга, чове̑к да се за гла̑ву ва̑ти.

измота̀ва несв *прави кога будалом, зеза.* — На голѐ о̀чи те измота̀ва и којѐ му мо̀ж? Ни̑шта! Вла̀с је вла̀с!

измо̀ча (се) свр **1.** *измокри (се).* — Измоча̀л ка̀меп из бубре̑г. — Ста̀де Му̑рца па се и̑змоча на сре̑т пу̑т. — Измо̀чам му се ја̀ у његово̀ паничѐ (*галата, псовка*)! **2.** фиг *пљуне.* — Измо̀чам се ја̀ на њи̑ну рабо̀ту, тако̀ј ли се рабо̀ти?!

измочува̀ње с гл им од *измочује (се).*

измочу̑је (се) несв *испушта мокраћу.* — Му̑рца почѐл нешто̀ да измочу̑је кр̑в. — Ту̑ј ли најдѐ да се измочу̑је, куде поо̀ду људи?!

измр̑да свр **1.** *извуче се.* — Не̑ће ми измр̑даш, и̑ма да и̑деш с ме̑не у дрва̀ па да пе̑ваш. **2.** фиг *обави сношај.* — Ћу гу измр̑дам, па кво би̑ло.

измрдува̀ње с гл им од *измрдујем.* — Не̑ма ви̑ше измрдува̀ње, мо̀ра се ко̀си.

измрду̑је несв *избегава, изврдава.* — У̑век кьд ми затре̑бе за нешто̀, о̀н ми измрду̑је.

и̑змре свр *поумире.* — Измре̑ше ста̑рци, расели̑ше се мла̀ди, запустѐ село̀.

измре̑је свр в *измре.* — Полага̀чке, ће измре̑јемо и ми̑, па на кога̀ ће по̀сле оста̀не село̀?

измр̑ка (се) свр *оплоде (се) овце.* — Пу̑шти Бе̑цка нека измр̑ка и Ти̑сине о̀вце. — Есу̑ ти се измрка̀ле о̀вце?

изму̑ва свр **1.** *испретура.* — И̑змува ми преме̑ну и не најдѐ кво вој тре̑бе. **2.** *истуче.* — Измува̀ли га насре̑д село̀, у полови̑н но̀ћ, кьд ни̑ки нејѐ виде̑л.

измузѐ свр **1.** *помузе.* — Кравчѐ ми тврдови̑место, наму̑чим се доклѐ га измузе̑м. **2.** фиг *искористи.* — Кьд осе̑ти да мо̀же, уме̑је она̀ чове̑ка да измузѐ до голу̑ ко̀жу. ▪ трп прид **изму̑зен**, -а, -о **1.** *помузен.* — Кра̑ве су свѐ изму̑зене, мо̀ж ги те̑раш у гове̑да. **2.** фиг *искоришћен, покраден.* — Ода̀вно е о̀н изму̑зен о[д]-ту̑ј фли̑нту, сьг је го̀л ко пишто̀љ.

изму̑љи свр *провири, нагвири.* — Измуљи̑ли му пр̑сти из опьнци. — Кьд изму̑љи кр̑тица из ду̑вку, с мати̑ку гу уте̑паш.

измуљува̀ње с гл им од *измуљује (се).* — Ружи̑л сам га за то̀ј измуљува̀ње кьд ја̀ ора̀тим с некога̀ прет ку̑ћу.

измуљу̑је несв *гвири, вири.* — Измуљу̑је како̀ пога̀нац из ду̑вку. — Змија̀ измуљу̑је гла̑ву испод ка̀мен.

измуљу̍је се несв *излази, извлачи се кришом.* — Сва̍ко ју̍тро се измуљу̍је ис-кре̍вет да га ни̍ки не ви̍ди.

измуму̍љи свр в *измуљи.* — Кьд измуму̍љи гла̍ву на пе̍нџер, стра̍ ги ува̍ти, па побе̍гну.

изму̍нта свр *насамари, превари.* — Немо̍ј с њега да се орта̍чиш, и̍ма те изму̍нта.

изму̍шља свр **1.** *избуши.* — Гагри̍це ни све̍ измушља̍ле о̍вче ко̍же на та̍ван. **2.** *мушљањем истера што.* — С тоја̍гу изму̍шљај пот ко̍рење, ће иска̍раш ри̍бе. ▪ трп прид **изму̍шљан, -а, -о** *проврћен, избушен на више места.* — Што су ове̍ј та̍лпе ово̍лко изму̍шљане? Ел ги прогри̍зла мушљи̍ка?

изнабе̍ре свр *набере у више наврата.* — Изнабе̍ремо печу̍рке, па ги су̍шимо куде шпо̍рет.

изнаби̍ва свр *побије све кочеве, ексере…* — Изнаби̍вај ко̍лци, па да кове̍мо баски̍је.

изнаби̍је свр в *изнабива.* — Тре̍бе да изнаби̍јеш сви̍ ексе̍ри и кла̍мфе у греду̍.

изнава̍ђа несв в *изнаоди.* — Ста̍лно изнава̍ђа по нешто̍, ти̍ке да неје̍ без ни̍шта.

изнава̍ља свр **1.** *обори све.* — Ћу изнава̍љам ове̍ј бу̍ке низа̍ стра̍ну, за дрва̍. **2.** *докотрља све.* — Изнаваља̍л гре̍де за кро̍в у доли̍ну, тре̍бе му ги дока̍рам.

изнави̍ка (се) свр *саспе увреде.* — Сва̍шта ми и̍знавика та̍ј лу̍да ку̍чка, па си отиде̍. — И̍знавика ми се, ко на дете̍, још што ме неје̍ би̍л.

изнаврзу̍је свр *извеже све, повеже све.* — Кьд изнаврзу̍је сно̍пје, ти̍ ги зде̍ни у кла̍дње.

изнавр̍ља свр *набаца без реда.* — Изнаврља̍л џо̍пке, ми̍сли тре̍бе дру̍ги да му ги збира̍.

изна̍да се свр *пренада се, узалуд се нада.* — Изнада̍ се ће до̍јде мо̍ј Драгути̍н од рабо̍ту, ал џабе.

изнаде̍ва свр **1.** *набоде све.* — Изнадева̍л на ласта̍р ри̍бе што ги ува̍ти̍л у реку̍. — Набе̍ре ја̍годе, па ги изнаде̍ва на сламку̍. **2.** *измисли.* — Изнадева̍л на гове̍да имети̍ја, и дањ̍с ги тако̍ј, по његово̍, ви̍камо.

изнадо̍јде свр *дођу сви.* — На Горе̍шњак на Мејa̍не изнадо̍јде све̍т чак из Дерве̍н и откуде Мора̍ву.

изнадоно̍си свр *донесе више предмета, донесе више пута.* — Изнадоноси̍л ни дрва̍, да се це̍лу зиму̍ гре̍емо. — Изнадоноси̍л рану̍ у ку̍ћу за го̍дину. — Изнадоно̍си ни башта̍ из рабо̍ту сва̍шта.

изнадоо̍ди свр *дођу сви.* — Кьд изнадоо̍ду печало̍вници из рабо̍ту, па по̍чну сла̍ве, сва̍дбе, игра̍нке, весе̍ља, тьг се̍ло жи̍вне.

изнаду̍је свр *надува све редом.* — Кьд зако̍љемо сви̍ње, чи̍ча ни изнаду̍је мејури̍, да се и̍грамо.

изнаду̍је се свр фиг *naљуте се сви.* — Сви̍ се изнаду̍ли на ме̍не, ни̍ки не̍ће ора̍ти, што ноћа̍ске несьм доша̍л до̍м.

изна̍јде (се) свр *изнађе (се), пронађе (се).* — Како̍ си, бре̍, истика̍л оно̍лке о̍вце, не мо̍ж ги изна̍јдемо?- И за њега це изна̍јде неко̍ ме̍сто у о̍пштину да се запо̍сли.

изнаједе̍ се свр *наједе се у више наврата.* — Изнаједе̍ се ко не̍здрав, по̍сле ви̍ка боли̍ га меши̍на.

изнака̍чи свр *окачи све.* — Кьт прет ку̍ћу, а пости̍лци изнака̍чени на жи̍цу.

изнакачи̍ња свр в *изакачиња,* в *изокачиња.* — Распастрми̍мо свињу̍, изнака-чиња̍мо сушени̍це и слани̍ну на леме̍знице над огњи̍ште.

изнакачи̍ња се свр *попне се.* — Ва̍ти ме стра̍ ка[д]-це изнакачиња̍ше деца̍ по цре̍шњу, да не попа̍дају.

изнакладе̍ свр *наложи ватру на више места.* — Изнакла̍ли огњи̍шчета овчари̍, па се гре̍ју на штети̍ну.

изнале̍пи свр *излепи.* — Изналепи̍ли плака̍ти и у̍мрлице по банде̍ре куде шко̍лу. ▪ трп прид **изнале̍пен, -а, -о** *излепљен.* — Вра̍та у со̍бу му све̍ изнале̍пена с некакви̍ глу̍мци.

изнало̍че се свр *напије се, препије.* — Изнало̍чу се ракичину, па не зна̍ју кво̍ ора̍ту. — Изналока̍ле се сви̍ње поми̍је.

изнаљу̍ти свр *наљути све.* — Немо̍ј тако̍ј да ора̍тиш, ће ги изнаљу̍тиш, ви̍ше те не̍ће ви̍кају да до̍јдеш.

изнаљу̍ти се свр **1.** *наљуте се.* — Изнаљути̍ли се што ги неје̍ вика̍л на и̍спратни-цу у во̍јску. **2.** *наљуте се међусобоом.*- Изнаљути̍ли се, па ни̍ки с ни̍кога не ора̍ти.

изнаме̍си свр *умеси доста.* — Изнамеси̍ла ле̍б за три̍ дњна, докле се не вр̍не из Леско̍вац.

изнаме̍сти свр *намести свима.* — Изнамести̍ла сам ви кре̍вети, мо̍ж о̍дма да ле̍гате.

изнами̍ри свр *намири све.* — Изнамири̍ла сам сто̍ку, сьг мо̍гу ми̍рно да плете̍м.

изнамири̍ше свр *намирише све.* — Изнамири̍ше со̍бе з-боси̍љак.

изнамири̍ше се свр *намирише се превише.* — Изнамири̍ше се, изнамири̍ше, да се не тра̍и (*подноси*).

изнао̍ди несв *изналази, измишља.* — Изнао̍ди си о̍н неке̍ (керефе̍ке) бе̍сне гли̍сте, са̍лте да неје̍ до̍м. — Изнао̍ди три̍це и кучи̍не, да не и̍де у рабо̍ту. — Без ра̍злози изнао̍ди ману̍.

изнао̍ди се несв *налази се.* — Дањс се изнаоди̍: те до Цр̍ну Тра̍ву, те идо̍ у Стру̍мићеви.

изнапи̍је се свр в *изналоче се.* — Изнапи̍ју се бара̍бе, па све̍ та̍рабе покр̍шу нис-пу̍т.

изнапо̍ји свр *напоји све редом.* — Изнапо̍ји ги с неку̍ бр̍љу, па си рабо̍ти с њи̍ кво̍ си она̍ о̍ће. — Изнапоји̍ сто̍ку, напуни̍ им ја̍сле, па сьг нека прежи̍вају.

изнапосе̍да свр *седну сви.* — Изнапоседа̍ше жетвари̍ који̍ куде̍ по тра̍ву, по[д]--цливу̍, и зача̍с смаза̍ше о̍бе тепси̍је ба̍ницу.

изнапра̍ви свр *направи пуно чега, направи за све.* — Изнапраи̍л ви̍ле, гребу̍ље, ко̍се; за сва̍кога у ку̍ћу и̍ма понешто̍ за рабо̍ту.

изнапра̍ља свр *изгради.* — Изнапраља̍л сам сва̍кому по едну̍ со̍бу.

изнапре̍д прил *раније, у ранија времена.* — Изнапре̍д су љу̍ди гра̍ вари̍ли и у гр̍нци носи̍ли на сла̍ву и сва̍дбу. — Спр̍жа је изнапре̍д у земља̍не вр̍чве чу̍вана.

изнара̍ни свр *нахрани све.* — Не мо̍гу ги изнара̍ним ко̍лко еду̍.

изнаре̍ђа се свр **1.** *све се поређа.* — У по̍друм изнаређа̍ла бу̍рићи и ка̍це, па на поли̍це вла̍ше и те̍гле три̍ ре̍да. **2.** *обреде се сви.* — Превара̍ли гу и одве̍ли у ку̍ћу, па вој се изнаређа̍ли сви̍, ене̍, ју̍трос ги ва̍тају милица̍јци.

изнари̍па (се) свр **1.** фиг *попне се.* — Изнарипа̍ше у ко̍ла и ото̍ше на Власи̍ну. **2.** *претуче, пребије ногама.* — Изнарипа̍ му се до̍бро, сьг нека се ѕве̍ри што га-е снашло̍.

изнасе̍да свр в *изнапоседа.* — Изнаседа̍ше труба̍чи око чи̍чу, на леди̍ну, да му сви̍ру „изгу̍бено јагње̍“.

изнаски́та се свр *наскита се.* — Изнаскита̀ се за ови́ја два̀ дьна̀ ко̀лко несьм у цѐл живо̀т.

изнасу̀че свр *направи пуно кора.* — Подра̀ним, подло̀жим, па изнасучѐм ко̀ре за трѝ ба̀нице.

изнасу̀че се свр *поређају се један за другим.* — Изнасука̀ли се едь̀н по дру̀гога, трчу̀ да га ува̀ту, да им не побѐгне.

изнаткаје свр *изаткаје пуно предмета.* — Изнаткала сам зиму̀ске постѐљке, сва̀ки да си ѝма своју̀ покрѝвку.

изнатрѐњка се свр *напије се, попије преко мере.* — Изнатрењка̀ју се, па н-умѐју да си до̀ју до̀м.

изнатру̀пи свр *насече дрва.* — Кьд отидѐм куде дѐду изнатру̀пим му дрва̀ за недѐљу дь̀на.

изнату̀ра свр *нарећа, стави доста.* — Изнатура̀ла ми жена̀ сва̀шта у ра̀нац ка[д]-цам поодѝл у рабо̀ту.

изнѝклица ж **1.** в *ластар,* в *младар.* — На па̀њеви од ја̀вори свѐ излѐзле изнѝклице. **2.** *самораст, кромпир који изникне на кромпиришту заостао од претходне године.* — Окопа̀ла сам и изнѝклице, нека̀ ги нека̀ и онѐ расту̀.

ѝзново прил *поново, изнова.* — Ѝзново ће гу пра̀јмо ако трѐбе, ал ѝма да бу̀де ца̀кум-па̀кум.

изно̀сен, -а, -о *изношено, старо.* — Тѝја изно̀сен цемпѝр нѐћу вѝше да обуку̀јем!

изно̀сено с *изанђала, стара одећа.* — Преносу̀је од бра̀та, на њѐга-е свѐ изно̀сено.

изно̀си свр *дуго носи.* — Мло̀го сам у̀баво износѝла тѝја цемпѝр, па ми дојдѐ жа̀л што ћу га вр̀љим у крпа̀ре. — Износѝл чешѝре, па ги сьг да̀ва мѐне. ▪ трп прид **изно̀сен,** -а, -о *изношен, израбљен.* — Што си обу̀кал ту̀ј изно̀сену кошу̀љу?

изну̀трице ж мн *клетвена реч, некаква болест, у клетви:* — Изну̀трице те изѐле!

изоба̀ља свр *пообара.* — Зѝми изоба̀љам бу̀ке, да се су̀шу тру̀пци на леденѝцу, па ги у про̀лет докару̀јем до̀ма.

изо̀бе свр *поједе зрно по зрно, позобе.* — Набра̀мо боровѝњке, па ги изоба̀мо. — Чим изо̀бе крму̀, Лѝса о̀дма рѝта, нѐће се музѐ.

изобѐдује свр *поједе обед.* — Чѐке да изобѐдујемо, па ће тьг да рабо̀тимо.

изобика̀ља свр *прође свуда около, обиђе све.* — Изобикаља̀ цѐло село̀, докле те најдо̀.

изоблеку̀је свр в *изобукује.* — Докле изоблеку̀јем свѐ цо̀пке, трѝпут се презно̀им.

изоблечѐ свр в *изоблекује.* — На̀јутро едва̀ деца̀ стѝгнем да изоблечѐм, мо̀рам о̀дма у коша̀ру.

изобрѝше свр *обрише све.* — Докле ја̀ изобрѝшем су̀дови, ће до̀јду говедарѝ са[с]-сто̀ку, да измузѐм кра̀ве. — Изобрѝши ги тако̀ј, да се цаклу̀!

изобр̀не свр *изокрене.* — Како го̀ђ да си рекла̀, о̀н ће га изобр̀не. — Изобр̀ни о̀ткосје да се су̀ши сѐно.

изобр̀ћа свр *изокреће.* — Изобр̀ћај постѐљке да ги и з-дру̀гу страну̀ сльнце огрѐје. — Ѝзобрћа ми речо̀ви, како̀ несьм рекла̀.

изобу̀је свр **1.** *обује све.* — Не мо̀ж да стѝгне са̀мо да ги изобу̀је и нара̀ни. **2.** фиг *купи обућу.* — Рабо̀тим ко цр̀нац да ги изобу̀јем и изоблечѐм, да не ѝду голѝ и босѝ на ова̀ј свѐт при живога башту̀.

изобуку̀је свр *обуче све.* — Доклѐ изобуку̀јем деца̀, отѝде ми сѝлно врѐме.

изодѐли свр в *издели.* — Мо̀ж се онѝ не би одма̀ изоделѝли, да ги жѐне не накара̀ше и изоделѝше.

изодѐли се свр в *издели се.* — Изоделѝше се моѝ сѝнови чим се изоженѝше.

изо̀ди се свр *находа се.* — Изодѝ се цѐл дьн по о̀вце на ову̀ј вруħѝну, но̀ге ми отпа̀доше. — Изодѝ се оту̀д Меја̀не, одову̀д Меја̀не, докле га трѝ пу̀т не обиколѝ.

изодѝри свр *дозна тајно све.* — Не мо̀ра о̀н нѝшта да ми казу̀је, сама̀ ħу све да изодѝрим како̀ ја̀ зна̀м и умѐјем.

изоднѐсе свр *више пута однесе, однесе све.* — Ја̀стреб ни изоднѐсе свѐ коко̀шке.

изодову̀д прил *с ове стране, одавде.* — Тѝ оту̀д, ја̀ ħу изодову̀д, да свртѝмо говѐда у о̀грењу, куде бу̀ке, на пла̀ндиште.

изодону̀д прил *с оне стране, одонуда.* — Дојдѐ кѝша изодону̀д, од Боровѝчки дру̀м.

изожѐни свр *пожени све.* — Изоженѝ сѝнови и изделѝ ги, сьг ниедьн нејѐ при мѐне.

изозго̀р(е) прил *одозго.* — Изозго̀р му ту̀ри некѝ покро̀вац, да не кѝсне трешѐљ на коња̀. — Тѐрај ги изозго̀ре да не отѝду у чѝчин овьс.

изоздо̀л(е) прил *одоздо.* — Изоздо̀л ту̀ри шу̀шке и суварцѝ, а изозго̀р сирова̀к, па це разгорѝ.

изокачѝња свр в *изакачиња,* в *изнакачиња.* — Испрѐгни воло̀ви и изокачѝњај о̀глави на дирѐк!

изокачѝња се свр *окаче се сви, наокачују се.* — Изокачињала се деца̀ по црѐшње, па зо̀бу ли зо̀бу гроздѝњке.

ѝзокол(о) прил *около.* — С њѐга трѐбе некако̀ изоко̀л, да не осѐти, а да ти свѐ испрѝча.

изопѐре свр *опере све.* — Мо̀рам да изопѐрем ова̀ј деца̀, па тьг да нешто̀ по ку̀ħу прирабо̀тим.

изопра̀си свр *опраси више прасади.* — Свиња̀ изопрасѝла тринаѐс прашчѝна.

изопра̀си се свр *опрасе се све свиње.* — Изопрасѝле ми се свѐ свѝње, пу̀на ко̀чина с прашчѝна.

изора̀ти свр *изговори, каже.* — Прѐвара се та̀ј ку̀чка посела̀рска, па ѝзорати срамотну̀ рѐч за мо̀јега Станѝмира, е, та̀[г]-гу доватѝ, свѐ вој сколу̀бе оску̀бо.

изора̀ти се свр **1.** *исприча се, изразговара се, наразговара се.* — Трѐви се и Јагодѝнка куде до̀ктура, па се, чека̀еħи, у̀баво изоратѝмо. **2.** фиг *ода се, каже нешто што не треба.* — Дојдѐ ми тако̀ј само̀ на езѝк и изоратѝ се бес по̀требу.

изо̀ре свр **1.** *поорe.* — Изора̀л свѐ њѝве и посеја̀л. **2.** *орањем извади, ископа.* — Вѝкају: дѐда му изора̀л ħу̀п са зла̀то. **3.** фиг *ископа, упропасти.* — Кѝше свѐ изора̀ле путѝшта. ▪ трп прид изо̀ран, -а, -о **1.** *узоран, пооран.* — Бео̀ше нека̀д ту̀ј свѐ у̀баво изо̀ране њѝве, а ськ оста̀л пустиња̀к! **2.** фиг *ископан, изрован.* — От про̀валу, пу̀т ни свѐ изо̀ран.

изослобо̀ди се свр *ослободи се све.* — Ка-це ѝзослободи, бра̀ħа тр̀гоше за Бѐоград у рабо̀ту.

изоста̀ља несв *изоставља.* — Њѐга си увек во̀ди сьс њу, а мѐне изоста̀ља.

изостању̀је несв **1.** *касни, заостаје.* — Ка[д]-це вр̀ħамо ис Предѐне, она̀ ни ста̀лно изостању̀је, нешто̀ се кѐси. **2.** *изостаје, не долази.* — Болуња̀ва, па изостању̀је ш-ча̀сови у шко̀лу. — Изостању̀је на рабо̀ту, па га искара̀ли.

изо̀стри свр *наоштри.* — Наклѐпај и изо̀стри ми до̀бро ову̀ј „срча̀нку", да брѝчи по лива̀ду. — Изострѝл ми косу̀, брѝчи, та а̀ли.

изотѐли се свр *отелиле се све.* — Изотели̇̀ле се кра̀ве, пу̀на кошара с телчи̇̀на.

изоти̇̀де свр *оду сви.* — Сви му̀жи изотишли̇̀ у рабо̀ту, са̀мо се Та̀ћија још ма̀је по село̀ ко глуво̀ ку̀че. — Сви̇̀ си изотидо̀ше до̀м, са̀мо ја̀ оста̀до с Мари̇̀чку.

изоти̇̀ма се несв *отима се, бежи.* — Па̀зи како̀ во̀диш вра̀ньчу, он се изоти̇̀ма, ће ти побѐгне.

изотка̀ра свр *отера све.* — Изоткара̀л ђу̀бре на њи̇̀ву. — Цѐло жи̇̀то изоткара̀мо у водени̇̀цу, ни̇̀шта не оста̀де у прѐсаци.

изотка̀чи свр *откачи све, ослободи све.* — Изотка̀чи они̇̀ја дро̀њци о[д]-ци̇̀цу, ће уда̀ри ки̇̀ша, да ги ушљѐпа.

изотка̀чи се свр *откачи се, ослободи се.* — Ка[д]-це изоткачи̇̀мо едну̀ш од њѐга, нѐће се ви̇̀ше задужу̀јемо кудѐ цимри̇̀ју.

изотки̇̀да свр *откине све.* — Изоткида̀л ми на̀јубаве ки̇̀тке у гради̇̀нче. — Неки̇̀ му изоткида̀л све пу̀лке на кошу̀љу.

изоткри̇̀је се свр *открије се.* — Вруħи̇̀на му, па се изоткри̇̀је но̀ћу, и тако̀ј оѕѐбне.

изо̀тне свр *отме, зграби.* — Немо̀ј ти неки̇̀ изо̀тне то̀рбу с па̀ре.

изо̀тне се свр **1.** *отргне се, ослободи се, отме се.* — Др̀ж га, да ти се не изо̀тне из ру̀ке, о̀пасан е тој во̀л. — Изотѐ се ју̀ньц и побѐже, не мога̀мо га упрѐгнемо. **2.** фиг *излети из уста, изрекне се.* — Изотѐ ми се рѐч, па им сва̀шта рѐко. **3.** фиг *узе реч.* — Та̀мьн да ка̀жем, он ми изотѐ рѐч из уста̀. **4.** фиг *осамостали се,* пеј *усамтаси се.* — Изотѐли се сви̇̀ из мојѝ кома̀нду, па им ни̇̀шта не мо̀гу.

изоту̀д прил *отуда, са те стране.* — Едьн изодову̀д, дру̀ги изоту̀д, да га ско̀лимо и ва̀тимо.

изоцѐли се свр *одселе се сви.* — И̇̀зоцели се цѐло село̀, ни̇̀ки не оста̀де. ▪ трп прид **изоцѐлен, -а, -о** *одсељени.* — Из ову̀ј малу̀ сви̇̀ изоцѐлени, остала̀ сьл една̀ ба̀ба да чамрѐје.

израбо̀тен, -а, -о *истрошен, изморен.* — То̀лко сам израбо̀тена, ни ба̀ња ми не мо̀ж помо̀гне да се св̀рнем. — Израбо̀тен човѐк, дуи̇̀ч непоста̀л.

израбо̀ти свр *уради, направи.* — Нѐма што̀ не зна̀је да израбо̀ти, зла̀тне ру̀ке и̇̀ма. — Што ви̇̀ди то̀ј ће ти израбо̀ти.

израбо̀ти се свр *исцрпи се од рада.* — Човѐк се израбо̀ти, па непоста̀не, по̀сле ни за кудѐ нејѐ.

изра̀вња свр *поравна.* — У̇̀зни либѐлу, па изра̀вњај дирѐци. — С равња̀чу изра̀вњај ма̀лтер.

изра̀вња се свр **1.** *изједначи се.* — Зѐка и Брѐшко се изравња̀ли у вучу̀, у јера̀м. **2.** фиг *начини поравнање у каком послу.* — Изравња̀мо се кои̇̀-е ко̀лко да̀л и сьг смо кви̇̀т, ми̇̀рна Ба̀чка.

изра̀ди свр фиг *превари, обмане.* — Пљу̀ни ме, ако те Дани̇̀л за та̀ј посьл не изра̀ди.

изра̀дња ж гл им од *изради (= уради, направи).* — Да̀л сам про̀зори на изра̀дњу куде Јо̀ву столара̀.

изра̀ђа несв *изроди.* — Изра̀ђали до̀бра и па̀метна деца̀.

изразби̇̀је свр *поломи све, поразбија..* — До̀јде ли нањо̀скан, свѐ изразби̇̀је по ку̀ћу. — Пија̀н, изразбија̀л свѐ по ку̀ћу.

изразби̇̀је се свр *изразбија се.* — Изразбија̀л се по по̀ледицу докле-е доша̀л до̀м.

изразбу̀ди свр *пробуди све.* — Н-умѐје да улѐзне полага̀чке, ка[д]-до̀јде нòћу, но ни свѝ изразбу̀ди.

изра̀ни свр *исхрани.* — Како̀ ли ће изра̀ни оно̀лки алама̀ни на ову̀ј гла̀дну го̀дину?

израсѝпе свр *просӣе у више навраӣа.* — Немо̀ј она̀ да сипу̀је млеко̀ у ду̀дулице, о̀бавезно га израсѝпе.

израсипу̀је свр в *израсиӣе.* — Израсипу̀ј на сто̀ку крму̀ по ја̀сле, нека лѝже.

израсплетѐ свр *расӣлеӣе, оӣара.* — У̀зне, па израсплетѐ ста̀ри цемпирѝ, па преплѝта но̀ви.

израсту̀ра свр *ӣорасӣура.* — Ѝди израсту̀рај онѐј овѝрке, нека се су̀ши сѐно.

израчу̀ња свр *израчуна, ӣрорачуна.* — Ћу израчу̀њам, па ћу ти ка̀жем ел ми одгова̀ра.

израчу̀ни свр в *израчуња.* — У̀зни, са̀м израчу̀ни ко̀лко ме свѐ то̀ј ко̀шта и ел ми се испла̀ти.

изр̀ба (се) свр **1.** *исхаба (се), ӣохаба (се).* — Како̀ да му се не изр̀бају опьнци кьд по цѐл дьн шу̀тка ло̀пту. — Ѝзрба ми се гу̀ньче, уба̀во га износѝ овѐј го̀дине. **2.** *ӣоӣије.* — Изр̀бај тѝја ча̀ј, докле-е то̀плачьк. ▪ трп прид **изр̀бан**, -а, -о *ӣохабан.* — Од носѐње ра̀нац ми свѐ изр̀бан, трѐбе се закр̀пи.

изр̀га свр *исӣера, изјури.* — Заву̀кал се кѐр под-а̀мбар, едва̀ га изр̀га̀мо. — Изрга̀л ку̀чку ис-ку̀ћу.

изрѐбри свр *ӣребије, исӣуче кога.* — Ћу га ва̀тим, па ћу га изрѐбрим, нѐће ми оста̀не ду̀жан.

изрѐбри се свр **1.** *ӣогрбави се.* — Изребрѝ се работѐјећи с ту̀ј пу̀сту матѝку. **2.** *легне ӣоребарке.* — Ѝзребри се тако̀ј да и на мѐне на̀праи мѐсто за спа̀ње.

изрѐди се свр *учине шӣогод сви ӣо неком реду.* — Изредѝше се свѐ ку̀ће у чува̀ње говѐда, па испочѐтак. — Довѐли ту̀ј лу̀мавку у поја̀ту, па вој се свѝ мо̀мци изредѝли. — От-ку̀ћу на ку̀ћу изредѝше се трубачѝ пре[д]-цобо̀р.

изрезѝли (се) свр **1.** *осрамоӣи (се).* — Ѝзрезили ми вамѝлију, другѐјећи се с ту̀ј мангупа̀рију. — Немо̀ј се та̀м изрезѝлиш како тѝ умѐјеш, глѐј да по̀малко пѝјеш. **2.** *изгрди.* — Ка[д]-до̀јде, ћу га изрезѝлим што ти е детѐ дира̀л.

изрѐкне се свр *каже оно шӣо не ӣреба, ода се,* в *излаје се,* в *офира се.* — До̀јде му тако̀ј, па се човѐк изрѐкне, по̀сле се бада̀ва ка̀је. — Изрѐко се, а нејѐ трѐба̀ло то̀ј да му ка̀жем.

изрѐпчи свр *ӣребије, ӣреӣуче.* — Ѝма га изрѐпчим ко ма̀чку з-глоговьк.

изрѐпчи се свр **1.** *ӣроӣегне се, оӣружи се.* — Изрепчѝл се ко мачо̀р на сланѝну. **2.** *исӣречи се.* — Што си се ту̀ј изрепчѝл, не мо̀ж се о[д]-тѐбе про̀јде?

изрѝне свр **1.** *очисӣи (од ђубреӣа шӣалу).* — Кьд момьк изрѝне коша̀ру, нека отка̀ра жѝто у воденѝцу. **2.** фиг *издува нос.* — То̀лки мушка̀р, н-умѐје да изрѝне ѕѝнѕе.

/изрѝне коша̀ру/ изр *издува нос.* — Изрѝни ту̀ј коша̀ру, немо̀ј ми сва̀ки ча̀с ушмрку̀јеш!

изрѝпа несв *искаче, бежи.* — То[ј]-ја̀рѐ ста̀лно изрѝпа ис-трлу̀. — Изрипа̀ше деца̀ из гр̀мење, да ни попла̀шу.

изрѝпа се свр *исӣрчи се, изигра се.* — Одвр̀жи Вра̀ньчу нек се ма̀лко изрѝпа по рѝд.

изрипа̀ње с гл им од *изриӣа.* — Настрада̀л од изрипа̀ње из во̀з.

изрѝпи свр *искочи, изађе.* — Кьд гу видѐ, ѝзрипи из оро̀ и о̀трча по њу̀.

изрѝпне свр *искочи, искокне.* — Ѝзрипну зајчѐ из гр̀м, кѐрови га забра̀ше та̀м надо̀ле, у ту̀ј реку̀.

изрипува́ње с гл им од *изрийује*. — Не́ма изрипува́ње ис-ко́ла кьд и́ду, мо́ж настра́даш.

изрипу́је несв *искаче*. — Сьг смо гу вати́ли, не́ће ми ви́ше изрипу́је из гњездо́, и́ма да квачи́ на ја́јца, док не изведе́ пи́лиће. — Изрипу́ју ри́бе из во́ду у боба́тало.

изрипу́је се несв **1.** *скаче у љутњи и јарости*. — Ене́ га, изрипу́је се по ку́ћу ко лу́д. **2.** *заскаче*. — Изрипу́је се ју́ньц на кра́ву, ал му се она́ изма́ција.

изр́ка (се) свр *издува нос*. — Нек изр́ка но́с, да ми не ушмрку́је сва́ки ча́с. — И́зрка ли се ви́ше едну́ш?

изр́кне се свр *издува нос*. — Пусти́л сопу́љ, н-уме́је се изр́кне.

изркува́ње с гл им од *изрку(ј)е се*. — Нее́ ти овде́ ме́сто за изркува́ње!

изрку́е (се) /изрку́је (се) несв *издувава нос*. — Нека изрку́е ту́ј кошару, немо́ј га сва́ки ча́с опоми́њамо. — Сопуља́н, изрку́је се куде сти́гне.

изр́мба свр *ишшежачи, проведе време у шешком раду*. — Изрмба́мо и ову́ј неде́љу на њиву́.

изрове́ (се) свр **1.** *исплаче (се), заплаче, прикука*. — Ко́лко же́не изрова́ше за Дани́ла, несьм зна́л да га то́лко во́лу. — Нека се ле́чка изрове́, па ће вој ла́кне. **2.** фиг *изрије, прекопа*. — Це́лу гради́ну изрова́ле крти́це и пу́ови. **3.** фиг *искука шшогод*. — Едва́ изрова́ да ми даде́ неки́ динарчьк.

изро́ви свр **1.** *извади, ископа*. — Изро́ви му не́колко стру́ка пра́зилук. **2.** фиг *исколачи, разрогачи очи*. — Изрови́ла у ме́не, не мо́ж ме гле́да. — Изрови́ла, жи́вога ће ме поеде́.

изро́ви се свр *заблене се, избечи се*. — Изро́ви се тако́ј у чове́ка, да те стра́ ува́ти.

изро́гљи (се) свр *разрогачи (се), исколачи (се)*. — Изрогљи́ла у ме́не, ко да сам вој му́жа преоте́ла.– Кво си се тако́ј у ме́не изрогљи́ла, кој ти е ђа́вол?

изро́ди се свр **1.** *изгуби ранија својсшва (воће, йоврће)*. — И́машемо у́бави компири́, ал ни се изроди́ше. **2.** в *одроди се*. — Изроди́ли се по́одавно, и́ма два́ коле́на, ськ се узи́мају међу се́бе.

изро́нѕа се свр *исплаче се*. — Ка[д]-це изро́нѕа, ће се сми́ри.

изр́пће свр в *изрба* (*2*). — Зача́с изр́пће млеко́, па отрчи́ куде деца́ да се и́гра.

изру́би свр **1.** *исече*, в *иструпи*. — Изруби́мо зача́с три-чети́ри ме́тра дрва́. **2.** фиг *изгризе до корена, попасе до земље*. — Уле́зле о́вце у гради́ну, све́ ми изруби́ле цвекло́.

изру́пчи свр *просврдла*, в *издувчи*. — Изрупчи́л сипа́ц све́ са́ндук у а́мбар. ▪ трп прид изру́пчен, -а, -о *провршен, просврдлан*. — Што но́сиш ти́ја изру́пчен џемпи́р, кьд и́маш дру́ги, це́л?

изру́ца се свр *исплаче се, нарида се*. — И́зруца се дете́, и́зруца за ма́тер, па за́спа.

изру́ча свр *поједе све, руча*. — Ми́ изруча́мо, ти́ ка́сно дојде́.

изр́чка свр *ишчепрка*. — Изрчка́л некакву́ пару́ та́м, по са́ндук, па ми́сли напалијо́н.

изуа́ли свр *размази све*. — Н-уме́је з-деца́, све́ ги изуа́ли, па по́сле си и́мам му́ку с њи́.

изуби́ва свр **1.** *изубија, измлаши*. — Изубива́ли дете́ за ни́шта: опцова́ло ги. **2.** фиг *нажуља*. — Изубива́ла га ципе́лка, напраи́ла му дористра́шни жу́љови. ▪ трп прид изуби́ван, -а, -о **1.** *шруо, нагњечен*. — Доне́л ми изуби́ване ја́буке. **2.** *нажуљан*. — Све́ ми но́ге изуби́ване од ове́ј џо́мпе.

изуби́ва се свр *изубија се, озледи се*. — Све́ зе ја́буке изубива́ле на коња́ у вре́ћу.

изубије свр в *изубива.* ▪ трп прид **изубијен**, -а, -о *пребијен, у модрицама, у ранама.* — Погледа доктур, млого сам изубијена, па се зазвери.

изуведа свр *измисли.* — Изуведали да иду на гробје дьн пред задушнице.

изувија свр фиг *изокрене.* — Изувија речови, не мож да га уватиш ни за главу ни за реп.

изудара свр *пребије, избије.* — Изударал га башта што не слуша. ▪ трп прид **издаран**, -а, -о — Ће будеш ти изударан, видим ја!

изукара свр *утера све.* — Изукарам стоку, намирим гу, па у чичини на орату.

изуми свр *заборави.* — Изуми кво ми рекоше да купим. — Опште не мисли кво му рекнеш, до врakњицу веђ га изуми.

изуми се свр *препадне се, престраши се.* — Изуми се о[д]-цтра кьд испаде и[з]-шумак на пут ко оала. — Изумило се дете од грмљаву, ватило уплав.

изумување с гл им од *изумује.*

изумује несв **1.** *заборавља.* — Големе бриге ме сопеле, изумујем кво ми оратиш. **2.** фиг *сенили.* — Почел да изумује, памет му ветреје.

иљав, -а, -о **1.** *врљав, разрок.* — Зар не виде да им је снаа иљава. **2.** *непоуздан, опасан.* — Иљав неки човечина, стра да те од њега вати. — Тако̄ј ти-е кьд с иљавога имаш работу. — Од иљаво има и поиљаво.

иљави се несв *измотава се, прави гримасе очима и лицем, изазива, кревељи се.* — Кьд ме види, почне се иљави.

иљавка ж пеј *разрока жена.* — Да неје иљавка, била би убава девојка.

иљавко м пеј *разрока мушка особа.* — Нашал да ме критикуе тија иљавко иљави.

иљаво прил *накриво, лоше.* — Тија колац си побил иљаво, неће ти добро стоју тарабе.

иљавча м пеј *разрок, лош човек* — Куде узе онога иљавчу из Прочовалци, да ми је да знам.

иљада ж *хиљада.* — Збрало се неколко иљада људи. — Беше ни туј око иљада.

иљадарка ж *новчаница од хиљаду динара.* — Некад иљадарка беше голема пара, а сьг — ништа.

иљадење с гл им од *иљади (се).* — Нема иљадење, ако се добро не запне.

иљади се несв *хиљади (се), множи (се) (код благосиљања).* — Нека ти трла иљади, челе ти иљадиле, све ти иљадило, домађине (*благосиљање*)! — Нека ти се иљаду овце у трлу. — Иљадила му се реч што гу рече. — Иљадил се, дабогда.

иљадо 1. број *хиљаду.* — Тьг је село имало иљадо брава. — Иљадо овце сам чувала. — Иљадо динара му дадо да му се најде. **2.** фиг *много.* — Иљадо људи се беше там збрало, а ти не дојде.

иљач м *лек.* — За сваку болку најди се иљач, само требе да знаш кое е за кво.

иљачан, -чна, чно *лековит.* — Има баба за тебе иљачну траву, ће те излекује.

иљење с гл им од *иљи (се).* — Од онолко иљење преко плот, це изиљи проклетиња.

иљи несв **1.** *направи гримасу, искриви.* — Кьд гођ ме види иљи уста, ко да сам вој нешто крива. **2.** *искреће (главу).* — Што стално иљи главу? — Немој да иљиш главу, него гу испраи кьд гледаш! **3.** *гледа преко неке препреке.* — Не иљи у туђо, него работи, да и ти стечеш!

иљи се несв *руга се коме искрећући главу устрану.* — Што ми се оно̄ј дете онако̄ј иљи кьд га не познавам?

иљка ж в *иљавка*. — Како ме само гледа она[ј]-иљка.

иљча м в *иљавча*. — Куде се зацрни с иљавога иљчу.

има[1] несв *поседује, располаже, у сродству је*. — Ни он не знаје кво све има. — Имашемо еднога Гару, то[ј]-еднуш беше куче. — Има булазара у Немачку. — Имаш ли сведока за тој, ел немаш?

има[2] пом гл *непотпуног значења који остаје непромењеног облика (3. л. јед презента) и допуњује се са (да) + презент у изразима*: — Не знаје он с кога има посла. — Кьд га ватим, има га испокршим. — Има [да] га нема. — Има ги бијем. — Има [да] лети кроз прозор. — Има [да] ме моли да вој опростим. — Има [да] ме моли и куми. — Има ми ноге целивује. — У дупе има ме целива. — Има на трепке да оди. — Има вој игра каиш. — Има се носимо до Бога. — Има тој да писује и на крс. — Има све да испричам. — Има се закунем у цркву. — Има да добије мућак. — Има за њега една сировица. — Има га чека метрек. — Има га на чечрк! — Има га на ченгеле! — Има га турим на стојка! — Има да му игра колац. — Има се отегне ко Божићни пос. — Има отегне папци. — Има да седне на дупе. — Има се окози. — Има се окоти. — Има се укења. — Има да пушта пене на уста. — Има да види огрејаш. — Има да кривиш с обе ноге. — Има да оди на колена. — Има му заврнем шију. — Има се утркољи. — Има се утроња! — Има га изрепчим. — Има га изђустрим. — Има га излекујем са[с]-сливовьк. — Има га рацепим. — Има га предвојим на полутине. — Има га растурим на саставни делови. — Има да висне на грањку. — Има да искоколи. — Има да га роди. — Има да ги створи како знаје. — Има се отели. — Има га з десну. — Има га с леву. — Има га у слабине. — Има га у тилиње. — Има га у мешину. — Има га у грбину. — Има га у рње. — Има га у њокалицу. — Има му маму мамину. — Има да му башту. — Има му семку семкину затрем. — Има да му стрину. — Има да му ујну ујнину. — Има да му тетку теткину. — Има да му чичу чичиног. — Има да му ујку ујкиног. — Има да му старосватицу. — Има му кумицу. — Има да му Живомира. — Има му Живадинку. — Има му живу Живану. — Има му кућу затворим. — Има га после питујем. — Има се засвери. — Има кроза ѕид пролети. — Има га испромашујем. — Има ми налети ка[д]-це не нада! — Има га заковем. — Има у дьн да прогледа ѕвезде. — Има [да] орати сам спрома себе. — Има се крсти з-десну, па с-леву. — Има се бије у тикву. — Има скубе косу. — Има ме питује има ли још. — Има се узне у памет. — Има да зајецка! — Има се зацери. — Има се уторња. — Има се усере. — Има отвори оволка уста. — Има умре о[д]-цмејање. — Има га гилкам докле не изрове с очи! — Има [да] запанти овој тепање. — Има га нека трлема увати. — Има га собалим. — Има га вржем на коња за реп! — Има га обесим на остожу. — Има га носим на кркаче. — Има га на сливу укачим. — Има га друснем, има га распучим! — Има да падне у несвес. — Има га истресем из гаће. — Има да остане без јајца. — Има да моли за милос. — Има му се дупе расцавти ко трендавил. — Има да еде росне шишарке, само ли га ватим с мoју Живану, да пије каву, у недељу, кьд терам компири у Предене на пазар.

имањце с дем и хип од *имање*. — Поработи малко на имањце, па се диго и ото си.

име с **1.** *имењак*. — Куде си, име? — Име, које работиш? **2.** *надимак*. — Да л ни-е име Чорбари и такој ни-е за век остало, такој ни и ськ викају.

имендује свр *именује*. — Нећу да га имендујем, нека се сам јави.

инат м *пркос*. — На сви ни тера инат. — Не мож да живи без инат. — Од инат е зда̀ден.

инатење с *инаћење*. — С инатење неће ништа постизаш.

инатлък м *инат, ӣркос, ӣврдоглавосӣ.* — Уватил га неки инатлък, па га цёлу недёљу држи.

инацѝја м *онај који ӣркоси.* — Не могу да излёзнем на крај с тог инацију.

инацилък м *инаћење, ӣркос.* — С инацилък ништа нећe постигнеш.

инацисување с гл им од *инацисује се, ӣркошење, инаћење.* — Досадил ни-е више с инацисување.

инацисује се несв *ӣркоси, инаӣи се.* — Лако е њему да се инацисује, а ја морам да работим.

инвалида ж *инвалиднина.* — Прима инвалиду откад је падал з грађевину.

интересување с *инӣересовање.* — А сък одједнуш неко интересување за нашу малу, а досък ни несу ебавали за ништа.

инџилир м *инжењер.* — Збрали се били инџилири да виду кво ће работу с мос на Мораву.

инџињер м *инжењер.* — Син му постал главни инџињер у „Конграп".

инџињерка ж *инжињерка.* — Дете вој учи за инџињерку.

Ипка ж *надимак од Даница.*

ис предл *из.* — Дошьл чак ис Попадисци за едно кравче да му продадем.

исабен, -а, -о *искварен, уӣроӣашћен.* — Овој мање ти-е исабено с мастење, не мож ни за џемпир.

исабено с *уӣроӣашћена, ӣокварена сӣвар.* — Научил да збира исабено.

исаби свр *ӣоквари, уӣроӣасӣи.* — Исаби даску, н-умеја да напрајм ни столичку. — Исабила прећу с мастење.

исаби се свр **1.** *ӣокvари се, ӣосӣане лош, зао.* — Исабил се народ дибидус, ники с никога не орати, ники никога не зарезује, сваки гледа да те превара. **2.** *уӣроӣасӣи се шӣогод.* — Све ми се исабили компири у подрум.

исакати свр **1.** *нанесе ӣешку ӣовреду.* — Исакатила га граната у рат. **2.** фиг *ӣосече.* — Све ми неки исакатил ошав што сам посадил у Мрковицу.

исакати се свр **1.** *ӣешко се ӣовреди.* — Нагазил на косу, исакатил се скроз. — Це исакати са[с]-секиру, још неје научил да дёља. — Исакатил се са секиру. **2.** фиг *ӣореже се.* — Н-умеје се бричи з бријач, све се исакати.

исврља несв *избаца.* — Вазднн исврља покварени компири. — Исврља ђубре ис кошару на буњиште

исврљање с гл им од *исврља.* — За тој исврљање ис-кућу ће видимо на суд!

исврљи свр **1.** *избаци.* — Гром ги убил, гроб им ископал, па им коске исврљил на сви тија душмани (*клеӣва*)! — Накосим, накосим, па исврљим, немам га куде. **2.** *исӣера.* — Исврљили гу ис-кућу. — Ако не слуша, исврљи га ис-кућу.

исврљување с гл им од *исврљује.*

исврљуе / исврљује несв в *изврља.* — Исврљуе едно по едно што му не требе. — Исврљује снег, праи пртину.

исере се свр **1.** *обави велику нужду.* **2.** фиг *исӣрућа, излаӣрда.* — Пусти га нека се још малко исере, он друго н-умеје.

исећа се несв *изналази, измишља, досећа се.* — Само се исећа по нешто и затрачкује ме. — Исећа се едно по едно ко да е стварно такој било.

исеца несв *сече.* — Рекал сам му да исеца дрва, а он ватил по малу.

исече свр **1.** *насече.* — Нека ни исече дрва, докле још неје отишал у работу. **2.** *ӣодреже.* — На дете да исече нокти, па ће дојде.

исипе свр *испразни, проспе.* — Исипи песак куде кућу. — Исипи помије там, у корубу, на свиње.

исипе се свр *добије мале богиње (рубеоле), оспе се.* — Дете се исипало, не могу га остајм само дом.

исипување с гл им од *исипује (се).* **1.** *просипање.* — Напраили буњиште од исипување џибру. **2.** *осипање, осип.* — Кьд дете има исипување, ништа му не давај од лекови, нека се исипе.

исипује несв *изручује, просипа.* — Исипује брашно у наћве. — Исипује жито у пресак. — Исипује на свиње помије у корубе. — Вода од прану косу се исипује там, иза кућу, у бурјан, да коса буде бујна како бурјан.

исипује се несв *осипа се, добија мале богиње (рубеоле).* — Дете ми се почело исипује, па га млого сврби.

исипчи свр *просврдла, поједе, избуши дрво (сипац).* — Сипац све исипчил бindur и ћуприју у подрум. ▪ трп прид **исипчен**, -а, -о *избушен.* — Дрвени кревет ни-е све исипчен ко решето.

исира се несв **1.** *обавља велику нужду.* **2.** фиг *прича бесмислице, трабуња.* — Увек, ка[д]-добије прилику, такој се исира.

исиса свр *исише, посише.* — Исисаше јагњетија овце, нема кво да намузем.

исица несв *сече* в *исеца.* — Нек иде па нек он исица горунови трупци, што ја да ѕебнем.

исицање с гл им од *исица.* — Наостри добро тестеру за исицање дрва.

иска несв *тражи, жели, хоће.* — Иска да појдем с њега у Село. — Иска да знаје куде идемо. — Тој што он иска не може сьг. — И ја би искал паре, да има. — Нека иска колко оће, о[д]-тој нема збор.

искака несв *искаче, излази.* — Искакај ис-кућу, да ти ја не доодим там.

искаља (се) свр *упрља (се), умаже (се).* — Куде пројде с блатњави опьнци, све искаља. — Куде иде не знам, искаља се по блатиште ко свињче.

искани (се) свр **1.** *понуди у више наврата.* — Искани ни, искани са[с]-свашто кьд беомо куде њега у гости. **2.** *обави велику нужду.* — Искани дете, па да иде да лега. — Искани ли се више еднуш?!

искање с гл им од *иска, тражење, тражња.* — Кво е тој твое искање сваки час те овој, те оној.

искањување с гл им од *искањује (се).* — Дојади ни с искањување, па си отомо.

искањује несв *нуди.* — Таква е она, воли да искањује свакога који вој дојде у гости.

искањује се несв **1.** *скањера се, нећка се, оклева.* — Искањује се цел дьн кво прво да почне да работи. — Искањува се, искањува: те ће га купи, те неће и такој остаде без врањчу. **2.** *обавља велику нужду.* — Још ли се искањује по клозет, докле ће га чекамо?

искара свр **1.** *истера.* — Више неје могал да гу трпи, искарал гу ис кућу. — Брзили зајца, искарали лисицу. — Искарај свињу ис кочину. — Девестодванаесте смо искарали Турчина. — Нека искара говеда на утрину да пасу. — Искарај деца на орман, там нека лудују! **2.** *дотера.* — Искара онија стог сено из долину. **3.** фиг *уплаши.* — Препаде ме, искара ме ис памет. **4.** *дође до истине.* — Запел ће искара истину на видело. **5.** *оконча, заврши неки посао.* — Претицају се косачи кој ће први искара откос. — Искарај тија постог компири, па да обедујемо *(окопа)!* **6.** фиг *избије, израсте.* — Осушила се слива, ал ис корен искарали омлади.

/искара очи/ изр *уради што површно, лоше уради, ништа не уради* (ирон). — Ће га уработи, ће му искара очи. — Што-е окосил, искарал му очи. — Ће га напраи рече, па му искара очи.

искарување с гл им од *искарује*, **1.** *истеривање.* — Толко искарување, и па гу не искара. **2.** *терање.* — Ськ си ти на ред за искарување говеда у Чемерник.

искарује несв **1.** *истерује.* — Искарује гу сваки час. **2.** *тера, гони.* — Искарује стоку у утрину да пасе. **3.** *дотерује.* — Искарује сено из долину дома. **4.** фиг *плаши.* — Искарује ни ис памет с түј болес. **5.** фиг *тражи.* — Стално искарује неку правду по судови.

искастри свр *поткреше дрво.* — Искастри буке у Игриште, боље да расту.

искача несв **1.** *излази.* — Одма да искачаш ис кућу у говеда. — Не искачајте му на очи такви пијани. — Не мож сваку вечер да искача з-друство. — Неће на врата, но искача крос прозор. **2.** *појављује се.* — Искачају му ницине. — Искачају му брадавке по руке. — Искачају му веђем бркови. **3.** фиг *луди.* — Од њега ис памет искачам. — Ис памет искача од радос. — Искача ис кожу од љутину.

искачање с гл им од *искача.* — Да ми-е било до искачање, потопло би се облекла.

искачи свр *окачи све.* — Изврза говеда, па искачи оглави на дирек.

искашка (се) свр *упрља (се), умаже (се),* в *накашка се.* — Куде искашка опьнци, ко да си по лајна одил? — Искашкал се ко да-е кочину ринул.

искељави се свр **1.** *постане ћелав.* — А сьг да га видиш, остарел, искељавил се, за нигде неје. **2.** фиг *ошиша се до главе.* — Што се такој искељави, неси ли умејал боље да се почишаш?

искесапи свр *исече неким сечивом, искасапи.* — Мужа и свекра су ми Бугари искесапили на дрвник са секире. — Три сата кесапи едно бравче, не мож га искесапи.

искеца свр **1.** *обави полни акт.* — Море, еднуш ли сам гу искецал, па ко да ништа неје било, праи се да ме не познава. **2.** фиг *превари.* — Искеца ни чича за јевтине паре.

искеца се свр **1.** *обави полни акт.* — Искецамо се добро, ськ ми неје жал што-е отишла за другога. **2.** фиг *превари се.* — Искеца се сам на брзину, ники ме неје терал да купујем крвомочљиву јуничку.

искида (се) свр **1.** *намучи (се).* — Искидамо се цело лето трчаећи по работу. — Искида си руке с овеј коветине за воду. **2.** *забрине (се).* — Искида се о[д]-цтра, чекаећи целу ноћ ка[д]-це деца врну о[д]-цобор. **3.** *уништи.* — Искида ме мешина од болеж.

искилави свр фиг *упропасти.* — Искилавил работу. — Што га, бре, искилави, кьд рече ће буде за ујгун кьд га ти уработиш. ▪ трп прид **искилавен, -а, -о** *упропашћен.* — И без нас работа-е скроз искилавена, ми ич да се не мучимо (*ирон*).

искилави се свр **1.** *добије брух.* — Искилавил се од онија тешки трупци што ги товарил. **2.** фиг *упропасти се.* — Мене ники не гледа што се искилави целу јесен работејећи.

искилчи (се) свр *упропасти (се), постане килав, окилави.* — Ће га искилчиш с тej вреће, немој га толко товариш.– Искилчи се дизаећи и товареећи џакови с цемент. — Искилчил се носееђи вoj торбе и[з]-Село, и па вoj неје добар. ▪ трп прид **искилчен, -а, -о** *килав.* — Куде ће диза трупци искилчен човек.

исклекави свр *учини кога хромим, пребије ногу коме.* — С лемезницу га забрал, скроз га исклекавил, ене га сьг клекави. ▪ трп прид **исклекавен, -а, -о** *хром.* — Иде онакој исклекавена, потпира се с тојашку.

исклека̀ви се свр *ишчаши, повреди кук, ногу.* — Исклекавѝл се у дрва̀, па едва̀ о̀ди.

исклѐчи свр *угане.* — Исклечѝл но̀гу, па не мо̀ж да до̀јде. — Извѝл му ру̀ку, па гу исклечѝл, отидѐ кудѐ Тѝсу да му гу намѐсти. ▪ трп прид **исклѐчен**, -а, -о *угнут.* — Болѝ га исклѐчена нога̀, па усту̀ра.

искључувѐ свр *искључе, покључа све.* — Исључува̀ше коко̀шке жѝто на гу̀вно. — Кудѐ ѝма коко̀шке, ту̀ј нѐма змѝје, коко̀шка гу искључувѐ и утѐпа.

исковѐ свр *закује све, прикуца све.* — Исковал лѐтве на кро̀в, сьг трѐбе да ту̀ра црѐп.

искожѐља се свр *измигољи се,* в *изотне се (1).* — Ѝскожеља ми се мачѐ из ру̀ке и побѐже.

искоко̀ли свр *исколачи, разрогачи очи.* — Искоколѝл о̀чи у мѐне ко да нешто̀ очеку̀је.

иско̀ље свр *покоље све.* — По̀треви се у̀баво врѐме те искла̀мо свѝње и уредѝмо па̀стрму. — Свѐ ћу ви иско̀љем ко за̀јци!

искома̀ти свр *искомада.* — Искома̀ти лѐб на свѝ! — Сьг си га па мло̀го искоматѝл.

искома̀ти се свр фиг *исекира се, пропадне од бриге.* — Искоматѝше ме ова̀ј деца̀, ка̀чу се по оша̀в, ѝч не слу̀шају.

искоматѝше свр в *искомати.* — Што си пога̀чу то̀лко искоматиса̀ла ко да смо коца̀ у ку̀ћу. ▪ трп прид **искоматѝсан**, -а, -о *искомадан.* — Чѐка те обѐд, лѐб искоматѝсан и ракѝја, сьл да сѐднеш!

иско̀мса (се) свр *јако (се) ишчеше, изгребе се чешањем.* — Иско̀мсај ме, мло̀го ме сврбѝ плѐћка. — Свѐ се искомса̀ ко да ме е о̀ложа подлазѝла по грбѝну.

исконда̀ви се свр *искриви се, постане хром.* — Но̀ге во̀ј се искондавѝле од реу̀му.

ископува̀ње с гл им од *ископује (се).* — Ће до̀јде машѝна за ископува̀ње кана̀л.

ископу̀је (се) несв *ископава (се).* — Ко̀ј ће ти ископу̀је гро̀б, ће те зачепр̀љимо ко̀лко пцѐта да те не иско̀пају (*ирон*). — Та̀м, у ма̀јден, се ископу̀је ка̀мен за ку̀ћу.

искоруба̀ви свр **1.** *искриви.* — Било̀ би од мера̀к, да га несѝ овдѐ-ондѐ искорубавѝл. **2.** фиг *извади средину хлеба.* — Ко̀ј ли ово̀лко ѝскорубави лѐб?

искоруба̀ви се свр *искриви се, стврдне се.* — Ѝскорубави ми се свѐ па̀тос од онѐј дьске. — Свѐ му се та̀лпе на по̀друм искорубавѝле. — Искорубавѝше ми се опьнци, не мо̀ж се но̀су.

иско̀чи свр **1.** фиг *изгреје сунце.* — Откь̀д је сльнце искочѝло, тѝ се јо̀ш замаљу̀јеш по ку̀ћу, мѐсто да си ватѝл косу̀ у ша̀ке. — Искочѝл вѐпар ис-ко̀чину, свѐ изрѝл авлѝју. **2.** *оде.* — Ѝскочи за час до комшѝју, бр̀зо це вр̀не. **3.** *осле се по телу.* — Искочѝле му ба̀пке, па га сврбу̀. **4.** фиг *тежи.* — Ко̀лко ви ѝскочи вѐпроња што га јучѐрке закла̀сте? — Ће иско̀чи јунчѐ око двѐста кѝла. **5.** изр **иско̀чи ис па̀мет** *заборави.* — Ма, сьг ми ѝскочи из па̀мет, а на вр̀ ми езѝк бѐше.

иско̀шка свр *испрегне, изјарми.* — Иско̀шкај воло̀ви, пу̀шти ги да пасу̀ доклѐ утова̀римо сно̀пје.

искр̀а свр *поломи, помлати.* — Искр̀ал ко̀ла и воло̀ви у Ракѝцку реку̀. — Свѐ ги ѝскра, нѝедна̀ ча̀ша не оста̀де цѐла.

искр̀а се свр *изломи се, поломи се, настрада.* — Искр̀ал се са скѝје у слива̀к у долѝну.

искра̀дне се свр *изађе крадомице.* — Искра̀дне се па побѐгне куде другарѝ.

искр̊ан, -а, -о *изломљен, поломљен, настрадао.* — Дојде све искр̊ан, са сцепену главу.

искречи (се) свр *рашчепи (се), раскречи (се).* — Искречи ми наливперо, сьг не писује него гребе. — Љизну се на лед, па се искречи, да ишчашим кукови.

искривуљи се свр *искриви се.* — Све се искривуљиле лојтре на сльнце. — За вилу се парошци искривуљу над огењ.

искрили свр *поломи клице на кромпиру.* — Узни да искрилиш компири, да се не абу.

искрили се свр *појаве се клице на кромпиру.* — Компири се све искрилили, топло им у подрум.

искрка свр фиг *поједе све у сласт.* — Беше омесила баницу па гу искркамо з-блажено млеко.

искрља свр *онеспособи играче фудбала крљањем.* — Бегају од њега, да ги не искрља.

искрљи (се) свр *поломи (се), очуљи (се), окрњи (се).* — Требе искрљиш леденице на стреје, да не убију некога. — Ћу искрљим рогови на тога овна ако ми још еднуш нападне дете. — Добише говеда шап, па им се све искрљише чапоњци. — Несьм видел куде-е Жерко искрљил рог.

искрпати свр пеј *изломи на велике комаде (хлеб, питу, проју, храну).* — Искрпати ни баницу, па си отиде, а ми седомо да едемо. ▪ трп прид **искрпатен, -а, -о** *изломљен на велике комаде (хлеб, пита, проја, храна).* — Што искрпатисте оволко овија колач?

искрпати се свр фиг *препраши се.* — Искрапати се о[д]-цтра за дете преко Цеврљанку на овуј вијулицу. — Искрпати ме, бре, оало ни-једна!

искрсти свр **1.** *крсти све.* — Сва деца у малу-е искрстил стари кум Лингур. **2.** *укрсти снопове.* — Искрстиш снопови, едьн на други с класје унутра, и ете ти зденута крстина. **3.** *укрсти здравицу.* — Искрстише руке и испразнише чаше, па тьг прејдоше на ручак.

искрути свр *помери из корена, из лежишта, размрда.* — Ветар ни искрутил јабуку, па смо гу упрели с подупирачи. — Снег све колци искрутил, ће падне плот на авлију.

искрши (се) свр **1.** *поломи (се), разбије (се).* — Искршила му се грањка под ногу, тако[ј]-е падал из црешњу. — Отишал на извор, искршил стовну. **2.** фиг *пребије, истуче, настрада.* — Ватил га самога у пут, па га̊ искршил. — Слетел у бару са[с]-скије, све се искршил. **3.** фиг *оптерети се.* — Искрши грбину работејећи по цел дьн и тој за коју надницу.

исккрштава свр *крсти све.* — Искрштавамо сва деца што имашемо још некрстена.

искубе (се) свр *почупа (се), ишчупа (се).* — Искубла ми лозе из најубави оџаци с компири. — Потепале се, па вој Радојка искубла котруљ. — Ћу вој искубем џорџини, да вој се осветим, па куде иде нека иде!– Ватиле с за косе, па се све искубле.

искуде пред *од, одакле.* — Дојде искуде кућу. — Не видомо искуде се појави. — Искуде идеш?

искужља се свр *исклизне, извуче се.* — Искужља ми се риба из руку, не мога гу ватим. — Држ добро конопац, да ти се не искужља, да не паднем от кров. — Искужља ми се мангуп и побеже да не работи.

искỳка свр фиг *измоли.* — Ѝскука ми ѕàдњи динàр иж-џèп. — Не дадèш ли му динàр, ѝма га искỳка.

искỳрчи се свр фиг *исхвали се, покаже снагу.* — Ѝскурчи се тỳј пре[д]-ѕàдругу, ѝскурчи, па си отидè кьд видè да га нѝки не ебàва.

искỳса свр *покуса.* — Ће искỳса еднỳш и òн онòј што му се не кỳса.

ислабèје свр *изгуби снагу, омршави.* — Ако такòј џимраѝво едè, ће ислабèје дибидỳс.

ислàби свр в *ислабеје.* — Ислабèо сам нештò лèтоске, а не знàм квò ми-е.

ислàби се свр *смрша, изгуби снагу.* — Ислабѝл се, не мòж ни ложѝчку да држѝ у рỳку.

ислеђувàње с гл им од *ислеђује, ислеђивање.* — Еднỳш ли ме-е ислеђувàла милѝција, ѕàдњи пỳт ме одвèли на ислеђувàње, кобајагѝм сам га утепàла; јà пàтрава онòлку волѝну ћу утèпам!

исмèва несв *исмејава.* — Свè сам арабàт, а òн нашьл да ме исмèва.

исмèва се несв *подсмева се.* — Исмèва се на свѝ, нèма на когà се òн не исмèва, нѝки му овдè нејè ни до колèна.

исмевувàње с гл им од *исмевује (се).* — Да нејè тòј исмевувàње, не знàм кво би онѝ работѝли.

исмевỳје (се) несв *подсмева (се), исмејава (се).* — Нееè ỳбаво тòј што стàри исмевỳје, нека исмевиỳје другарѝ. — Видò ги, морè, исмевỳју ни се каквѝ смо, какò орàтимо, ко да су онѝ пòбољи.

исмèје се свр *задовољи се смејањем.* — Живи се исмејàмо од његòве смèшке. — Исмејàмо се на Рàтка кьд видòмо какò се облèкал.

исмејỳје несв *исмејава, подсмева се.* — Исмејỳје когà стѝгне, нѝки му нејè дòбар.

ѝсна речца *истина, заиста.* — Ѝсна смо добѝли нòвог учѝтеља. — Ѝсна ли се оженѝла Агна? — Свè-е тòј ѝсна такòј билò.

испàда несв **1.** фиг *премара се.* — Душà ми испàда док ѝдем уз онỳј чỳку. — Од овỳј косỳ испàда душà. **2.** фиг *препадне се.* — Душà ми испàда од стрà кад гу вѝдим квà се напраѝла ко òала.

/испàдне прѝлика/ изр *укаже се шанса.* — Ѝспаде ми прѝлика, па гу продàдо.

испàлен, -а, -о *запаљен, спаљен,* в прим под *испали.* — Ка-џе врнỳ свè у малỳ бèше испàлено, нѝгде еднà кỳћа чѝтава у авлѝју.

испàли свр **1.** *запали све.* — Испалѝше Бỳгари свè: кỳће, кошàре, àмбари. Свè-е билò испàлено. **2.** *опали пушка.* — Испалѝше двè пỳшке, би мàлко, па нàгрну вòјска по селò.

испампỳри свр фиг *избије.* — Трèбе да га човèк дòбро испампỳри што не слỳша.

испàри (се) свр *испере (се) врелом водом (о судовима).* — Ỳзни врельц, па дòбро испàри котлетѝја за млекò.– Трèбе се кàце дòбро испàру за нòве кòмине.

испасè свр **1.** *попасе.* — Испàсле крàве ливàду, па ги тèрамо у ỳтрину. **2.** фиг *нађе, ожени.* — Жѝв бѝл, голèм порàсал, и ỳбаву девòјку испàсал! (*каже се дечаку који вас нечим услужи*).

испàтен, -а, -о *напаћен, испаћен.* — … па ми е душà тòлко испàтена, да ти не казỳем.

испàти (се) свр *напати се, намучи се.* — Испатѝла-е ко нѝки, бòг дỳшу да вој прòсти. — Дòста сам се испатѝла докле децà на нòге подѝго.

испатрави свр **1.** *осакати, учини шепавим.* — Испатравил ни неки куче у ѕадњу ногу. **2.** *дошепа, догега се.* — Испатравила чак до Зиљамци, па не мож се врне.

испашка се свр фиг *испусти гасове.* — Испашкај се у страну, а не куде људи.

испашњачи свр фиг *јако удари у стомак.* — Удари ме у пашиште, замалко да ме испашњачи.

испендраши свр **1.** *претуче пендреком.* — Испендраши га добро по мој мерак. **2.** *претуче, пребије.* — Немој се задеваш с његову жену, не знаје он за шалу, ће те испендраши ка[д]-це најмалко надаш.

испентрачи се свр *попне се високо.* — Куде си се испентрачил на вр црешњу, ће паднеш да се упокоиш.

испердаши свр **1.** *изравна зид малтером.* — Прво требе да ми испердаши собе, па ћу ги, ондак, кречим. **2.** фиг *пребије.* — Испердашили га његови другари, с кои игра карте.

испере свр *опере поново, исплакни.* — Прала веш, ськ требе га испере.

испизми се свр *завади се, омрзне се.* — Испизмили се, па не орату. — Испизмили се у малу, па ники с никога не споређује.

испиен, -а, -о *испијен, блед.* — Ништа не работи, а па-е испиен.

испи се свр *наспава се.* — Пушти нека се дете добро испи, па га тьг викај да ти помага.

испит м фиг *прстеновање, венчање пред свештеником.* — Били смо на испит у цркву у Село, у фебруар, беше снег до колена и цича зима.

испитач м *качарска алатка за мерење дебљине данцета на бурету.*

испитување с гл им од *испитује.* — Есам ли куде тебе дошал на испитување, та ме толко испитујеш?

испитује несв *запиткује, пита.* — Залуђан, вalthaздьн ме нешто испитује.

испиши свр *запуши све отворе.* — Испиши дувке, да ми се поганци не шетају по кућу.

испишти свр *заплаче се уз писак.* — Испишташе деца о[д]-цтра за башту.

исплази се свр *покаже језик коме.* — Исплазил ми се што сам га само питал куде-е Руселена.

исплакиња несв *испира.* — Исплакињаваздьн едну кацу от комине.

исплакне свр **1.** *испере.* — Чека на ред да исплакне кацу. — Сьг па ти исплакни судови! **2.** фиг *узгред помене.* — Не мож ништа да прозбори, да с мене не исплакне уста.

исплаћа свр *плати све.* — Испродадо стоку, исплаћа дугови, ськ сам бар државу намирил.

исплаћа се несв/свр *исплати се.* — Не исплаћа ми се да се одовде врћам у Београд.

исплиска (се) свр **1.** *упрска, уњепа.* — Исплиска га све с воду. — Блатњаиво беше, па се исплиска по пут. **2.** *избаци течност из нечега прскајући.* — Исплискај овој блато из извор, да се вода избистри.

испличи (се) свр **1.** *добије пликове од коприве, од удараца прутом.* — Узо покриву па му испличи дупе, да више не задева деца. — Испличил му ноге с пручке. — Испличил се све на покриве браеjeћи јагоде. **2.** *оспе се пликовима.* — Не знам от кво му се све испличила снага.

испподи́ра свр **1.** *експлодира.* — И́сплодира вла̏ша с патлиџа̏н, све̏ ни по̏плаши. **2.** фиг *препукне.* — Ћу испподи́рам од му́ку.

испло̀зија ж *експлозија.* — О[д]-ту̏ј испло̀зију-е оста̏л наглуви̏чав.

испљѐска свр *изудара.* — Не слу́ша ли ме, ја̏ га испљѐскам, па да ви̏диш, по̏сле и̏гра ко бѐла ла̏ла.

испљуво̀тина ж **1.** *испљувак.* — Нѐћу ви̏ше по ку̏ћу да глѐдам тѐј његова̏ испљуво̀тине. **2.** фиг *глупости, трабуњања.* — Брабо̀ња ми некѐ испљуво̀тине.

испљувува̏ње с гл им од *испљувује (се).*

испљуву̏је (се) несв *пљује, испљувава.* — Почѐл да испљуву̏је кр̏в. — Испљуву̏је се куде сти̏гне, и̏ч не па̏зи.

испобѐга свр *побегну сви.* — Чим видо̀ше зо̀р, Бу̏гари исповрља̏ше пу̏шке, па испобега̏ше ниш-Чемѐрник, накуде Власи̏ну.

испова̏ди свр *извади све.* — Испова̏ди свои̏ зу̏би, па ту̏ри вешта̏чки, мо̀ж ти бу̏ду бо̀љи.

исповѐда се несв **1.** фиг *исприча.* — Тра̏жи да му се исповѐдам кудѐ сам била̏. — Ко̀ј ми е о̀н да му се исповѐдам с кога̏ сам била̏ на собо̀р! **2.** фиг *жали се.* — Ће до̀јде па да ми се исповѐда како гу му̏ж малтрети̏ра.

исповеда̏ње с гл им од *исповеда се.* — Да не слу̏шаш њо̀јно исповеда̏ње, глава̏ да те заболи̏.

исповедува̏ње с гл им од *исповедује (се).* — Несьм дошла̏ на исповедува̏ње, да ме тако̀ј исповеду̏јете!

исповеду̏је несв фиг *испитује.* — О̀н ће ме исповеду̏је кудѐ сам и кво̀ рабо̀тим, ко да ми е башта̏.

исповеду̏је се несв *жали се, тужи се на кога или на шта, правда се коме.* — А куде мѐне доо̀ди да ми се исповеду̏је како̀ гу ни̏ки не зарезу̏је.

и̏споvес м *исповест.* — Еса̏м ли ја̏ овдѐ дошьл на и̏сповес, ел ме вика̏сте на до̀говор?

испови̏је свр *излети се, залети се.* — Испови̏је учи̏тељ, па на сви̏ дадѐ пети̏це, освѐм на мѐне –четво̀рку.

исповр̏же свр *извеже све.* — Исповрза̏ говѐда на ја̏сле, па вати̏ да музѐм кра̏ве.

исповр̏ља свр *побаца све.* — Напи̏л се, па исповрља̏л свѐ по ку̏ћу.

исповр̏љи свр *излети се па учини нешто.* — Дојдѐ чи̏ча од неку̏д на коњчѐ, и̏споврљи па ни на сви̏ да̏де по едьн дуду̏к и по пѐт ба̏нке па̏ре за собо̀р.

исповр̏не (се) свр **1.** *поврати се.* — И̏споврну се, па кьд узѐ да га тѐпа, свѐ га и̏спљеска. **2.** *исповраћа.* — И̏споврну све што-е јѐл. **3.** *замахне.* — Кьд исповр̏нем ову̏ј тоја̏гу, па те забѐрем. — И̏споврну ону̏ј мати̏ку, па еј до̀ле, у лива̏ду, нѐће ви̏ше рабо̀ти.

исповрти̏ свр **1.** *замахне.* — И̏споврте мои̏ гумења̏ци, па у ви̏р. — Ћу исповрти̏м па га трѐснем о[д]-ѕевњу̏. **2.** *залети се, учини што изненада.* — И̏споврте и пла̏ти цѐк. — Оно̀лке па̏ре трѐбе исповрти̏м и дадѐм за ни̏шта!

испогу̏би свр *погуби све.* — Испогуби̏л књи̏ге, пла̏јвази, пѐрца, свѐске, кудѐ ли-е лонѕа̏л бо̀г да зна̏је.

испода̏ви се свр *утопе се сви.* — Кьд ги на̏ши покара̏ли ш-Чемѐрник, дѐветсто оса̏мнаесте, сви̏ се војни̏ци исподави̏ли у Власи̏нско бла̏то.

испозаврша̏(в)ља свр *посврши све послове.* — Оти̏дем саба̏јле у о̀пштину, испозаврша̏љам што ми трѐбе, па се бр̏зо вр̏нем. — Кьд испозаврша̏вљаш рабо̀ту по ку̏ћу, до̀јди куде мѐне.

испозака̀чи свр *окачи све.* — Испозака̀чи ови̍ја ве̍нци с лу̍к по[д]-цтреју̍.

испозатва̀ра свр *затвори све.* — Испозатвара̀ли ку̍ће у малу̍, па се ди̍гли на собо̍р на Остро̍зуб.

испоје̍ свр **1.** *отпева.* — Да ти испоје̍м едну̍ пе̍сму от Ке̍рим а̍гу? **2.** *испева, измисли.* — И̍ма испоје̍м едну̍ пе̍сму како̍ су се воле̍ли То̍дор и Ђурђеле̍на три го̍дине и па се не узо̍ше. **3.** фиг *сване.* — Кьд петьл и̍споја, сва̍тови се рази̍ђоше а у мо̍је ру̍ке оста̍де ко̍њска глава̍. **4.** фиг *умре.* — Испоја̍л је о̍н сво̍је ода̍вно.

испоје̍ се свр *напева се до миле воље, задовољи се певањем.* — Ка[д]-ца̍м чува̍ла о̍вце по Чеме̍рник, отка̍рам ги у Ва̍лмиште, па се испоје̍м, испоје̍м, пу̍штим гла̍с да са̍мо јечи̍ по ту̍ј реку̍.

испока̀чи свр *окачи све, остави све.* — Испокачи̍ те̍гле са[с]-сла̍тко на поли̍чку.

испоко̍си свр *покоси све.* — Ма, испокоси̍л и његово, и чи̍чино, и мое̍, це̍л орма̍н. — Каки̍-е коса̍ч, ће испоко̍си све̍ за три̍ дьна.

испокр̍ши свр **1.** *искрши, поломи све.* — Обали̍мо ону̍ј голе̍му бу̍ку, па̍де, и̍спокрши све око њу̍. **2.** фиг *пребије.* — А̍ко ги ја̍ ува̍тим, и̍ма све̍ да ги испокр̍шим.

испокр̍ши се свр *настрадају сви.* — Испокрши̍ше се деца̍ ни[з]-зале̍дено пути̍њче за у шко̍лу.

и̍спольк прил *полагано, тихо.* — Тре̍бе му при̍јдеш и̍спольк, да га не упла̍шиш, докле га не ва̍тиш.

исполе̍га свр *оду сви на починак.* — Кьд исполе̍гају у ку̍ћу, на пр̍сти изле̍знем, да ме не ви̍ду. — Исполега̍ше деца̍ ко мачети̍ја.

исполеле̍је свр в *исповрти.* **1.** *замахне и баци.* — Ћу исполеле̍јем ту̍ј твоју̍ ука̍љку што би̍јеш дете̍, па у авли̍ју. — Исполелеја̍л па ми врљи̍л мати̍ку, не да̍ва да ко̍пам овако̍ј те̍шка. **2.** *учини што изненада.* — И̍сполелеја оно̍лке па̍ре и да̍де на свирачи̍, це весе̍ли.

и̍сполица ж *наполица.* — Има̍ње-е да̍л на и̍сполицу. — Бо̍ље куде на̍с на и̍сполицу да рабо̍тиш, него та̍м да и̍деш.

и̍споличар м *надничар.* — Би̍л је и̍споличар куде на̍с, отиде̍ у Не̍мчку и загазде̍.

и̍споличарка ж *надничарка.* — У̍век ни е раде̍ла една̍ и̍споличарка.

испома̍га (се) несв *припомаже, буде од помоћи, испомаже, помаже (се).* — Да ги неје̍ Ти̍осов испомага̍л ове̍ј го̍дине, ода̍вно би они̍ мандркну̍ли. — Бли̍зо су, па се испома̍гају за све̍.

испомага̍ње с гл им од *испомага се.* — Без њи̍но испомага̍ње, кьд би ми озида̍ли ку̍ћу.

испоме̍ша свр *измеша све.* — Испомеша̍л ба̍бе и жа̍бе, ми̍сли да тако̍ј мо̍же да се рабо̍ти. — Немо̍ј да испоме̍шаш кру̍шке и ја̍буке.

испоми̍је свр *опере све.* — Докле испоми̍јем су̍дови, ти̍ забр̍кај на пра̍шчи̍на ва̍рени компири̍ и пре̍внину.

и̍спомоћ м *помоћ.* — Ви̍кај га па̍ да ни даде̍ коња̍ на и̍спомоћ за ора̍ње. — Кьд затре̍бе ћу ти до̍јдем у и̍спомоћ.

испомре̍је свр *поумиру сви.* — Ће испомре̍ју и ови̍ја ста̍рци, и отиде̍ село̍ на они̍ја све̍т.

испонале̍га свр *полегају сви.* — Испоналега̍ше ли гове̍да у поја̍ту, те ти̍ дојде̍?

испонаре̍ђа се свр *нарeђају се сви, стану у ред сви.* — Испонаређа̍ше се пре[д]-ѕа̍другу људи, ал га не̍ма Ли̍ка да отво̍ри, да по̍чне да о̍ткупу̍је борови̍њке.

и̏споново прил *изнова, испочетка.* — Ће га пра̏јмо и̏спонов, ал сь̏г и̏ма да бу̏де како̏ тре̏бе.

испообâља свр **1.** *обори све.* — Ве̏тар испоотварâл вра̏књице, испобаљâл пло̏тови. **2.** фиг *покоси све.* — Испообаљâмо оно̏лку тра̏ву, па нека̏ се су̏ши. ▪ трп прид **испообâљан, -а, -о** *пообаран.* — Лежу̏ бу̏ке испообâљане нис пади̏ну и гливосу̏ју се.

испоо̏ре свр *узоре све.* — Дојде̏ Ти̏са с тра̏ктор, ис-Преде̏не, испоо̏ра на сви̏ у Мла̏чиште.

испоотва̏ра свр *отвори све.* — Кьд сти̏гнешемо у Власо̏тинци, сви̏ испоотвара̏ли дућа̏ни, па у̏зни што ти ду̏ша да̏ва.

испопа̏да свр *поотпада.* — Испопада̏ле ја̏буке, неке̏ се здригоса̏ле, неке̏ коко̏шке накљува̏ле.

испоплете̏ свр **1.** *исплете мало.* — Кьд ми за̏спу деца̏, ако сти̏гнем испоплете̏м докле се не увуче̏м у цр̏шке. **2.** *исплете свима.* — Испопле̏то им сва̏шта: кому̏ џемпи̏р, кому̏ чера̏пе, кому̏ рукави̏це.

испоразби̏ва свр *поразбија.* — Оћораве̏ла ли сам, испоразбива̏ си у̏баве пани̏чке, оста̏до сь̏л на едну̏.

испору̏би свр *поруби, подшије све.* — Све̏ сам посте̏љке испоруби̏ла с пр̏тен коњ̏ц, да се ви̏ше не распрту̏ју.

испосакри̏је (се) свр *сакрије све, сакрију се сви.* — Сто̏ј на вра̏та докле не испосакри̏јем ово̏ј о[д]-деца̏. — Ка[д]-чу̏ју и̏де о̏н, испосакри̏ју се а̏ко су напраи̏ли неки̏ па̏кос.

испосва̏ђа свр *посвађа друге међу собом, завади све.* — Што она̏ уме̏је да испосва̏ђа љу̏ди, ни̏ки неје̏ тако̏[ј] умеја̏тан.

испосва̏ђа се свр *посвађа се са свима.* — Дојде̏ ко аламу̏ња и чь̏ском се и̏спосваћа са[с]-сви̏.

испосе̏да свр *седну сви.* — На ову̏ј клу̏пу испосе̏дају го̏сти кьд до̏јду на весе̏ље ел сла̏ву.

испосеки̏ра се свр *забрину се сви.* — Видо̏: испосекира̏ше се сви̏ мло̏го ка[д]-чу̏ше неси̏ дошь̏л.

испосече̏ свр *посече све редом.* — Оста̏л еди̏ни у малу̏, па ми̏сли да мо̏ж да испосече̏ чијо̏ сти̏гне.

испоси̏пе свр **1.** *полије водом да се умију.* — Ми̏ле ни с-[с]то̏вну испоси̏пе, да се сви̏ уми̏јемо. **2.** *укваси, упрска, пролије.* — Гурну̏ше ме сви̏ње, испосипа̏ се с поми̏је. — Испосипа̏ла ку̏ћу с во̏ду, ће мете̏.

испоски̏ђа свр *поскида све.* — Испоски̏ђала на̏ше сли̏ке, тури̏ла њи̏не.

испо̏сни се свр **1.** *ослаби, смрша.* — Испосни̏ла се од голе̏му му̏ку, ел од бо̏лес, ко̏ј ће га зна̏е кьд ни̏шта не ора̏ти. **2.** фиг *испости се земљиште од обраде.* — Испосни̏ле се њи̏ве у Ки̏тку, тре̏бе ги до̏бро нађу̏брим.

испо̏сти се свр в *испосни се (1).* — Испости̏ше ми се деца̏, кьд у ку̏ћу не̏мам ни̏шта бла̏жно.

испости̏за свр *постигне све, стигне да све заврши.* — Како̏ ли ће све̏ да испости̏за да срабо̏ти за два̏ дь̏на?

испости̏ља свр *простре све, простре свима.* — И̏спостиља ли на гове̏да у коша̏ру? — Да испости̏љам ве̏ш докле̏ ми ле̏б ста̏ше. — Што и̏маше сла̏му испостиља̏ гу на гове̏да, сь̏г не̏ма кво̏ да им пости̏љам.

испотѐпа (се) свр *побије (се), поубија све.* — Испотепа̀ли Бу̀гари то̀лки на̀род у Баинску реку̀, сред зиму̀. — Нали̇̀жу се ракичѐтину, па се испотѐпају мр̀тви пија̀ни.

испоти̇̀ка свр *затури, изгуби све.* — И̇̀маше то̀лки чешљо̀ви, свѐ ги испотика̀. — Испотика̀ше ми деца̀ ложи̇̀це.

испра̀вен, -а, -о *исправљен.* — Сьг је пут испра̀вен.

испра̀и свр *исправи.* — Кудѐ сам погреши̇̀л, ћу испра̀им. ▪ трп прид **испра̀ен**, -а, -о, в *исправен.* — Испра̀ен ко ку̀ндак.

испраксу̀је се свр *стекне знање кроз рад, научи да ради што.* — Испраксува̀л се на грађеви̇̀ну, све зна̀је да рабо̀ти. ▪ трп прид **испра̀ксован**, -а, -о *научен.* — Што-е то̀ј детѐ испра̀ксовано, па свѐ рабо̀ти.

испра̀ља несв *исправља.* — Испра̀ља кри̇̀ву Дри̇̀ну. — Испра̀ља јексѐри из баски̇̀је. ▪ трп прид **испра̀љан**, -а, -о *исправљан.* — Три-пу̀т је испра̀љан и па̀ нејѐ пра̀в.

испра̀ља се несв **1.** *исправља се.* — Поби̇̀ му кола̀ц и вр̀жи га да се уз њега испра̀ља. — Отказо̀ при̇̀греја сльнце, почѐ се чи̇̀ча испра̀ља. **2.** *коригује се.* — Сама̀ зна̀е да се испра̀ља кьд погрѐши у чита̀ње.

испраља̀ње с гл им од *испраља (се).* — Нѐма ту̀ј ви̇̀ше испраља̀ње, што си поквари̇̀л, поквари̇̀л си га.

испра̀ска свр **1.** *припуца.* — Испраска̀ше пу̀шке у Јѐреницу, Лебеђа̀ни потепа̀ше за̀јци. **2.** *измрви грудве земље мотиком.* — Испра̀скај теј гру̀тке зевњу̀ по оџа̀ци; кьд загрћу̀јеш компири̇̀, загрћу̀ј ги како̀ трѐбе! **3.** фиг *извиче се.* — И̇̀спраска, и̇̀спраска, па се о̀ћута!

испра̀ска се свр *извиче се на кога.* — И̇̀спраска се дѐда, па о̀тклендрца у воде̇̀ницу.

испра̀ти свр **1.** *отпреми, пошаље.* — Испрати̇̀л ми па̀ре у пи̇̀смо из рабо̀ту. — Испрати̇̀ла сам му вѐзене чера̀пе по То̀дора Ди̇̀скинога. **2.** *отпрати.* — Кьд је пошьл у печало̀вину, испрати̇̀ла сам га пр̀ви пу̀т свѐ до Про̀нине Меја̀не.

испра̀тница ж *испраћај, испраћање (сахрана, војска).* — Драго̀љуб и̇̀де у во̀јску, па ни вика̀ше ју̀тре на испра̀тицу. — Не мога̀мо Јереми̇̀ји да оти̇̀демо на испра̀тницу, а то̀лко ни-е помага̀л докле бѐше жи̇̀в.

испра̀ћа (се) несв **1.** *прати (се).* — Испра̀ћамо ги нис-пу̀т за у Предѐне до куде Ро̀мански ри̇̀д. **2.** *шаље (се).* — У про̀лет, кад ми̇̀не зима̀, печало̀вник се испра̀ћа у рабо̀ту. — Испра̀ћају си̇̀на у во̀јску.

испраћува̀ње с гл им од *испраћује (се).* — Му̀ка ми-е ви̇̀ше о[д]-цта̀лно испраћува̀ње и дочекува̀ње ти̇̀ја њего̀ви трго̀вци.

испраћу̀је (се) несв *прати (се), испраћа кога.* — Ста̀лно сам га испраћува̀ла у рабо̀ту и срића̀ла с коња̀ на ста̀ницу у Предѐне. — Испраћу̀ју се и̇̀ма едьн са̀т, ни̇̀како да се раста̀ву.

и̇̀спрво прил *на почетку, најпре.* — И̇̀спрво ми нејѐ верува̀л, послѐ-е сам видѐл да га несьм лага̀ла.

испр̀дак м **1.** фиг пеј *последње рођено дете.* — Они̇̀ја Ку̀ртин испр̀дак поша̀л у шко̀лу. **2.** фиг пеј *закржљало чељаде или живинче.* — Јо̀ш кила̀ви ти̇̀ја испр̀дак уз брѐг, не мо̀ж ни сти̇̀гне.

испрди̇̀ свр **1.** фиг *искија, одробија, одради.* — Ће испрди̇̀ о̀н то̀ј у а̀псу. **2.** фиг *потроши.* — И̇̀ма [да] испрди̇̀ и ѕа̀дњу пару̀ на жѐнско. **3.** фиг *оствари наум.* — Нѐће га, ба̀то, ти̇̀ испрди̇̀ш за то̀ј, ту̀ј си се ма̀лко преша̀л! **4.** фиг *остане без зуба.* — Испрдѐл му дѐда зу̀би.

испрдује се несв *испушта гасове, прди.* — Нее га срам ни од људи, испрдује се куде стигне.

испреза несв *испрежсе.* — Испрезај волови из јерам.

испрезање с гл им од *испреза.* — Прво на испрезање говеда, па после стоварување снопови.

испресебне свр *озебне јако.* — Испресебло дете играећи се на студеницу.

испрекарује свр **1.** *превезе све.* — Испрекарувамо снопје з-Големи рид таман пред кишу. **2.** *претера све.* — Испрекарај овце онам у Јереницу, немој по Мртвице да ти пасу.

испрекарује се свр фиг *преоптерети се послом.* — Испрекарувамо се летоске од работу.

испреко прил *преко неког узвишења или места.* — Узел невесту испреко Плану. — Испреко Чуку ћу идем у Преслоп.

испрескака свр *изгрди.* — Немој му ја дојдем, да га испрескакам, боље му-е да снаведе шију и да си ћути.

испреталашка свр *преврне, претражи.* — Кьд остане сам, све испреталашка по кућу.

испретура се свр *настрахује се, навуче страх од нечега.* — Испретура се кво се с њега десило, кьд га нема. — Испретура се да нејe пошал дом на овуј дрчу, па да остане у снег.

испретури свр *преврне све, претресе,* в *испреталашка.* — Улезал у собу, све ни испретурил ствари.

испречка свр *препречи.* — Испречкал грањке на пут, не мож се пројде. ▪ трп прид **испречкан, -а, -о** *препречен.* — Што су овај дрва овакој на дрвник испречкана?

испрли свр *опрљи.* — Испрлил руку на огењ.

испробување с гл им од *испробује (се).* — Без испробување, немој на дете да купујеш ципеле.

испробује несв *испробава.* — Испробује опьнци, ниедни му не вељају на онеј цомпе. — Довел некву Лебеђанку, испробује ел мож му буде жена.

испробује се несв *опробава се, окушава се у што.* — Још се испробује у косење, докле не научи. — Испробују се кои-е појак муж.

испроваља свр *избуши на више места.* — Поганци испроваљали вреће з-брашно.

испродаде свр *прода све.* — Испродадо стоку, исплаћа сви дугови.

испромушља свр *промеша.* — Нека испромушља жито у пресак да види несу ли се појавиле гагрице.

испрооди свр **а)** *прође све, обиђе све.* — Испроодi сва села, ал девојку спрома њега не најде. **б)** *прођу сви.* — Испроодише соборције, време-е да и ми појдемо.

испростира свр *простре све.* — Испростирала на конопац, премет и тарабе ћилими да се ветреју, све што-е ѕадње године наткала.

испрошупљи свр *избуши на више места.* — Мушљика исрошупљила дуге на ардов.

испрца свр *обави полни акт.* — Испрца петал кокошку.

испуа / испува свр фиг *оствари наум.* — Неће га, мајци, испуаш да отидеш сам на вашар у Власотинци. — Тој неће испува, колко гођ да се труди, докле сам ја жив. — Неће да испуваш како ти оћеш при мене живу.

испу̍ди свр *истера.* — Испу̍ди коко̍шке ис-плевњу̍. — Ћу те, бре̍, испу̍дим ис-ку̍ћу, а̍ко ми деца̍ тако̍ј поцако̍сујеш за неке̍ залу̍дњице.

и̍спус м **1.** *овдод, оток, испуст.* — Овде̍ да иско̍паш и̍спус за во̍ду, да ти не завиру̍је у гради̍ну. **2.** *венац, руб, симс на грађевини.* — По[д]-цтреу̍ напраи̍л и̍спус, да бу̍де ку̍ћа по̍убава.

испу̍ста несв **1.** *цури.* — Сто̍вна напр̍сла, па испу̍ста во̍ду. **2.** *пушта, изгони.* — Испуста̍ ли, До̍нке, телчи̍на да си̍сају? — Ка[д]-це око̍си, сто̍ку испу̍стамо на орма̍н сама̍ да пасе̍. **3.** *умире.* — Испуста̍ ду̍шу на сламку̍, неће га Бо̍г у̍зне о̍дма.

испуста̍ње с гл им од *испуста.*

испу̍сти свр **1.** *пусти, откачи.* — Немо̍ј га испу̍стиш, ће ти прету̍ца но̍гу. **2.** фиг *запостави.* — Испусти̍ли оно̍ј дете̍, па си пра̍ви вра̍ по ку̍ћу.

испу̍сти се свр фиг *ослаби, смрша.* — Испусти̍ла се, па се спре̍гла о[д]-цлаботи̍њу.

испу̍ца свр фиг *пребије.* — И̍спуца му ду̍пе башта̍. — Испуца̍ше га саба̍јле, па сък ѕивли̍.

испу̍шти свр **1.** *пусти.* — Испу̍шти сви̍ње ис-ко̍чак. **2.** фиг *помокри се.* — Отиша̍л да испу̍шти во̍ду. **3.** изр: — Испушти̍л дизги̍ни (*изгубио ауторитет*). — Испушти̍л деца̍ (*запоставио*). — Испушти̍л ду̍шу (*умро*).

испу̍шти се свр *пропадне, смрша.* — Испушти̍л се са сла̍бу рану̍, ене̍ га ко и̍спосник.

и̍срана ж *исхрана.* — Ви̍ка: на̍јтешко му-е у рабо̍ту за и̍срану.

иср̍ка (се) свр в *изрка се.* — Нуме̍је да иср̍ка но̍с, но це̍л дън усмр̍кује. — Иср̍кај се та̍м, да те не гле̍дам ви̍ше с те̍ј ѕинѕе.

истала̍шка свр *претресе, претражи.* — Кьд до̍јде, истала̍шка, истала̍шка по ку̍ћу, ко да нешто̍ од њу криемо.

истамбу̍ра свр фиг *избије, изудара.* — Вати̍л га башта̍, па га истамбура̍л до̍бро што-е врља̍л ка̍мење у водени̍чну бу̍ку.

иста̍пка свр *утапка, утаба.* — Кроз гради̍ну ми истапка̍ли и напраи̍ли пути̍њче.

истачък, -чка̍, -чко̍ у дем знач: *исти.* — И̍сти-е, истачък ко њего̍в башта̍.

истега̍ри се свр фиг *избаци трбух.* — Пусти̍л тега̍р, па се истегари̍л ко ско̍тна жа̍ба.

исте̍гљи свр **1.** *извуче.*– Истегљи̍ тру̍пци из ба̍ру ш-четве̍рак. — Истегљи̍л му у̍ши. — Истегљи̍л ши̍ју ко жира̍фа. **2.** фиг *виче.* — Истегљи̍л гу̍ше, од ју̍троске рове̍, а ни о̍н не зна̍је зашто̍.

истегљи се свр **1.** фиг *порасте, ижџикља.* — Истегљи̍л се до плафо̍н. — Истегљи̍л се ко глиста̍. **2.** фиг *преоптерети се.* — Истегљи̍ се работе̍јећи.

/исте̍гне на̍пци/ изр *умре.* — Исте̍гал па̍пци и Вито̍мир Руселе̍лнин, у неде̍љу, спрома Петро̍вдьн.

исте̍гне се свр **1.** *протегне се, опружи се, пружи се.* — Јалови̍ца, исте̍гла се у кре̍вет, а за рабо̍ту две па̍ре не да̍ва. **2.** фиг *умре.* — Едьн се исте̍гал, дру̍ги се проте̍гал (*изр*). — Ка[д]-це исте̍гнем, немо̍ј под Јери̍ч да ме но̍сите, но у Чу̍ку, куде мо̍ју̍ ма̍тер.

исте̍за несв *истеже, растеже.* — Не исте̍зај то̍лко ла̍стеж, ће пу̍кне, па ће ти спа̍дају га̍ће. — Ко мачо̍р, исте̍за ста̍ра ко̍кала.

исте̍за се несв **1.** *протеже се.* — Кь[д]-це чове̍к наеде̍, не исте̍за се. **2.** фиг *дангуби, не ради.* — Исте̍за се це̍л дън по кре̍вет, ни̍шта не пи̍па.

истезање с гл им од *истеза (се).* — Требе му истезање, да се испраји. — Нема леб од истезање, мора се работи.

истепа свр *пребије, претуче.* — Истепа га за оној задевање деца, више му неће падне на памет да се задева. — Истепаше ме Млачиштани, тепа си ме кој како заврне. ▪ трп прид **истепан**, -а, -о *пребијен, претучен.* — Одвуко се овакој истепана, сас маснице, куде доктура.

истера свр фиг *заврши неки посао,* в *искара (8).* — Истерај тија откос до крај па дојди да запалимо по едену. — Истера два постога компири, па се умори, премале.

истерети се свр *оптерети се, пропадне од рада.* — Истеретил се од работу, па се разболел. — Толко сам се истеретила, не могу два месеца да се поврнем. ▪ трп прид **истеретен**, -а, -о *преоптерећен, изможден од рада.* — Не мож се поврне колко-е истеретен летоске.

истијо прил *истиха, крадомице.* — Пријде им истијо, да га ники не чује, опипом, како мачка.

истика свр *погуби, изгуби све.* — Истика ми онолке урутке, нема сък с кво да штемујем.

истика се свр **1.** *погуби се, изгуби се, нестане.* — Куде су ти се, бре, истикале онолке овце, не мож ги изнајдемо? — Истика се народ, запусте црнотравски крај. **2.** фиг *поумире.* — Цело се село истикало за последње године. — Истикаше ми се исписници, остадо сам.

истимари свр *чешагијом или четком очетка говеда или коње,* в *отимари.* — Истимари ли више тог Врањчу, отка[д]-те чекамо на ручак?!

истимари се свр фиг пеј *очешља се, уреди се,* в *отимари се.* — Истимари ли се више, три дьна се тимариш, а ми те чекамо?!

истина речца *стварно, досита, заиста.* — Истина ми се свиђа тој девојче. — Истина ли се врнул Драгиш из работу?

истине свр *охлади се, смрзне се.* — Истину на онуј голомразицу док рани овце.

истискуе се / истискује се несв фиг *подсмева се у себи, усмивкује се.* — Ма видо ја Јевда се нешто истискује, ал неће да каже за кво, кьд оно због кокошињци на моју шубару.

истица (се) несв **1.** *истиче, цури.* — Истица ракија из буре. — Не видим куде истица вода и[з]-стовне, а водник мокар. **2.** *обзнани, истиче (се).* — Ськ ће истицају кои је какав бил ђак. — Викају: истица се млого у знање међу ђаци.

истицање с гл им од *истица (се).* — Добил наградно осуство за истицање.

истишти се свр *допече се.* — Нека се леб још малко истишти у релну.

исткаје свр *изатка.* — Тебе ће стринка исткаје понајубаво ћилимче за дар, ка[д]-це будеш женил.

истоварување с гл им од *истоварује (се).* — Потешко ми пада истоварување него утоварување сено.

истоварује несв *истовара.* — Истоварује песак за кућу.

истоварује се несв **1.** *ослобађа се терета.* — Истоваруј се брзо, да не трпиш тија терет на грбину. **2.** фиг *обавља велику нужду.* — Иди у грмьк, па се истоваруј, куде те ники не види.

истоврља се свр *обави велику нужду.* — Бо[г]-га убил куде се истоврљал, покрај пут. — Истоврљал се куде не требе.

истого̀тка ж *вршњакиња.* — Ве̏рка и ја̏ смо истого̀тке, за̏едно смо и у шко̀лу пошле̏.

истого̀ци м (мн) *вршњаци.* — А̏ко су истого̀ци, мо̀ј Ми̏лко е по̀рано од ње̏га завршѝл шко̀лу.

ѝсток м *источни ветар.* — Докле̏ бу̀де дува̀л ѝсток, ће мр̀зне овако̀ј, кьд престане, мо̀ж га ото̀пли.

исто̀пи свр *поједе, умачући хлеб у јело.* — Бе̏ше мр̀тав гла̀дан, ѝстопи пр̀жена ја̀јца док си река̀л бри̏тва.

истопр̀в прил *поново, отпочетка.* — Мо̀рамо све̏ истопр̀в да рабо̀тимо, ово̀ј ни̏шта не ваља̀је.

истопр̀вке прил в *истопрв.* — Све̏ ће̏мо ми̏ то̀ј истопр̀вке, да бу̀де како и тре̏бе, а не на брзи̏ну и прекотру̀п.

исто̀чи свр *наоштри на тоцилу.* — И̏дем куде Миле̏нка да исто̀чим секѝру, ћу це̏пим онѝја чво̀рави тру̀пци.

истра̀ска свр **1.** *поразбија.* — Пија̀на ба̀ба ѝстраска тањѝри и панѝце. **2.** фиг *избаљезга.* — Сва̀шта тако̀ј истра̀ска, па си отѝде до̀м.

истра̀чка се свр *исприча се, истрача.* — Се̏днешемо си тако̀ј у ладовѝнку, кьд си не̏машемо залима̀цију, па се добрачке̏ истра̀чкамо.

истр̀ви свр *измрви, просне.* — Н-уме̏је да еде̏, све̏ истр̀ви, по̀сле не мо̀ж да збе̏реш тро̀шке по ње̏га.

истре̏бн свр **1.** *уништи.* — По̀сле ра̏т не ли истреби̏мо ко̀зе? — Куде нас ву̀ци бе̏оше истре̏бени, ал се па однеку̀д запатѝли. **2.** *очисти од камења, грања, лишћа.* — Истреби̏мо лива̀де да мо̀ж ле̏тос да се ко̀су.

истре̏се свр **1.** *извади, покаже.* — Кьд ѝстресе ону̀ј гу̀џу из га̀ће, стра̏ да те ува̀ти. — Истре̏си вре̏ћу од бра̀шно. **2.** фиг *пребије.* — Кьд га дова̀тим, ћу га истресе̏м иш-чешѝре.

истресе̏ се свр **1.** фиг *појави се.* — Отку[д]-це̏ па о̀н ту̀ј истре̏се оеднỳш? **2.** фиг *извиче се, изгрди кога.* — Дову̀че се ту̀ј, ѝстресе се на на̏с ко да смо му ми̏ нешто̏ крѝви, па отиде̏ у коша̀ру, куде гове̏да.

истрѝса несв *истреса.* — Чу̀каш гр̀снице, истрѝсаш пузде̏р, тако̀ј це̏л дьн докле̏ не замр̀кнеш.

истрѝсине ж зб им *оно што се просуло.* — Нека̏ ги те̏ј истрисѝне, ће ги покљу̀ју коко̀шке.

истрѝша несв **1.** *премеће, претражује, претреса.* — Несмо̏ ли ту̀ј, у̀зне па истрѝша по ку̀ћу. — Не истрѝшај по ту̀ђо! — Истрѝша по ко̀вчек, тра̀жи неку̀ беду̀. — Кво̀ то̀лко истрѝшаш по це̏пови? — Не да̀[м]-му да по моје̏ ства̀ри истрѝша. **2.** *протреса, истреса.* — Нека̏ у̀зне да истрѝша ове̏ј вре̏ће од бра̀шно. **3.** *протреса сено да се просуши.* — Истрѝша о̀ткосје, да ги сльнце осу̀ши.

истрѝша се несв **1.** *искаљује бес.* — Истрѝша се на по̀слаби. — Дошьл си на жену̀ да се истрѝшаш, а од му̀жи бе̏гаш ко ми̏ш у ду̀вку. **2.** *чеше се јако.* — Кво̀ се то̀лко истрѝшаш ко да су те бу̀је напа̀ле. **3.** *претрапржује по џеповима одеће.* — Истриша̏ се, истриша̏ и не најдо̀ у кои џе̏п сам смандрља̀л кљу̀ч.

истриша̀ње с гл им од *истриша (се).* — Вѝкај ме за истриша̀ње посте̏љке. — Научѝло то̀ј на истриша̀ње, па мѝсли на сва̀кога мо̀ж да се де̏ре и истрѝша.

истрѝшко м в *истришче.* — Ово̀[ј]-е бѝл ба̀бин истрѝшко, а по̀сле поста̀де на̀јубав мо̀мак.

истри́шљак м фиг пеј *недоноиче, последње рођено дете.* — Које́ ми-е треба́л и ови́ја истри́шљак ка[д]-цам то́лко деца́ нарађа́ла? — На́мучи ме ти́ја истри́шљак, ста́лно му нешто́ нее́ по во́љу.

истришо́ја м **1.** в *истришљак.* — Пора́сал голе́м мака́ња они́ја Раду́нкин истришо́ја. **2.** *онај који воли да претреса, претражује по туђим стварима.* — Кво́ ли је па наша́л истришо́ја по а́мбар? — Ћу ва́тим то́га истришо́ју што истри́ша по моје́ ства́ри.

истри́шче с в *истришљак.* — Пове́ла и оно́ј њо́јно истри́шче ко́лко да ни сми́та. — Море́, оно́ј Милу́нино истри́шче се веће́м за́момчи.

истр́ка свр *издржи, потраје, преживи.* — О́ће ли ово́ј бра́шно да ни истр́ка до про́лет? — Истрка́ли смо и по́горо вре́ме, те не́ћемо ово́ј. — Оте́гла се зима́, рана́ за сто́ку не́ће да ми истр́ка. — Истрка́л де́да до сто́ го́дине. — Докле́ ће истр́камо овако́ј, у о́скудицу, сам Бо́г зна́је.

истрка́ља свр **1.** *докотрља, искотрља.* — Ако мо́ж да истрка́љамо тру́пци на штети́ну, па да ги тъ́г утова́рамо. **2.** *откотрља.* — Истркаља́ли ка́мење на пу́т, да не мо́ж да се про́јде с ко́ла. **3.** фиг пеј *роди.* — Истркаља́ла Си́ка Кумарџи́ка де́вет деца́.

истрка́ља се свр **1.** фиг *полегају сви.* — Истракаља́мо се у ладови́нку од у́мор. — Истркаља́ла се гове́да на пла́ндиште куде́ ре́ку, у вр́бе. **2.** *попадају сви.* — Истркаља́мо се низ ону́ј љъизгаву пади́ну, да се покр́шимо. **3.** *откотрља се, искотрља се.* — Истркаља́ли се компири́, посабе́ри ги на ку́п.

истро́па свр **1.** *изломи, исецка.* — У́зни секи́рче, да истро́паш ко́ске. **2.** фиг *исприча свашта.* — Кво́ ни све́ она́ј жена́ и́стропа, да зи́неш о[д]-цтра́. **3.** фиг *узме, потроши.* — И́стропа ми после́ђан дина́р ис ку́ћу.

истро́ши свр **1.** *поломи.* — До́јде ли пија́н, све́ истро́ши по ку́ћу. — Ич не гле́да како́ пе́ре су́дови, и́строши ми снаа́ пани́це. **2.** *потроши, употреби.* — Исторши́ зиму́с бра́шно у ба́нице и месе́ње ле́б. **3.** *измрви.* — У́зни, истро́ши на тро́шке ле́б на пи́лићи, ви́ш ко́лко пишту́ гла́дни. — Кьд еде́, све́ истро́ши ле́б.

истро́ши се свр **1.** *потроши новац.* — Ову́ј смо се го́дину мло́го истроши́ли, жени́ли смо Милу́нку. **2.** *пропадне од рада.* — Истроши́ се работе́јећи ово́ј ле́то.

истрпи́ (се) свр *поднесе (се), издржи (се).* — Ко́ј га истрпи́, тре́бе га награ́ду. — Мло́го се истрпе́ло у ра́т и нема́штину. — Една́ истрпе́ ти́ја боле́ж. — Истрпе́мо и нема́штину, и гла́д, и беду́, и, еве́, још тр́камо. — Тре́бе се све́ то́ј истрпи́, па да тъг ка́жеш кака́в је чове́к.

истр́си свр *искрчи, рашчисти.* — Истр́си гу́вно, ју́тре ће врше́мо. — Бе́ше лива́да ура́сла у тр́ње и глоги́ње, една́ гу истрси́.

истр́ти (се) свр *истури стражњицу.* — Истрти́л ду́пе, не мо́ж се од ње́га про́јде. — Неје́ гу сра́м, истрти́ла се у ону́ј те́сну аљи́нку.

истр́тља (се) свр фиг пеј *излане (се), каже оно што не треба.* — Куде кво́ чу́је, истр́тља, н-уме́је да ћути́.– Це се истр́тља едну́ш тако́ј, па ће га затво́ру.

истру́е (се) свр *отрује све, потрује.* — Немо́[ј]-истру́еш и ма́чке с ти́ја ми́шомор. — Це истру́ете с те́ј гу́бе, како́ сме́јете да ги еде́те!

истру́пи свр **1.** *исече дрва на трупчиће.* — Иструпи́ дрва́, још да ги исце́пим на кубарчети́ја. **2.** *изгризе, поједе.* — Ће изле́зне поганче́ из ду́вку, да ти истру́пи у́ши. — Све́ што им тури́, гове́да зача́с иструпи́ше. ▪ трп прид **иструпен, -а, -о** *насечен, нацепкан.* — Дрва́ су ти истру́пена, мо́ж да кладе́ш о́гењ.

истру́ћи се свр в *истегне се.* — Кьд је то̀ј било̀ да се мла́д истру́ћи у кре́вет, а ста́р да рабо́ти?

истр̀чка свр у дем знач: *истрчи.* — И̏стрчка ис ку́ћу неко̀ детѐ, една̀ га позна̀.

истр̀чка се свр *протрчи, projури,изјури се.* — Пу́шти ждребети́ја нека̀ се ма́лко истр̀чкају по гу́вно.

истулба́чи се свр в *истегари се,* **1.** *отегне стомак.* — Истулбачи́л се на вра́та, не мо̀ж се про̀јде од њега. **2.** *добије велики стомак* — Кво̀ ли му-е те се оно̀лко истулбачи́л?

исту́лбн свр **1.** *избаци стомак, надује се.* — Истулби́л меши́ну, па една̀ о̀ди. **2.** *удари јако кога у стомак.* — У̏дари ме, па ме и̏стулби. ▪ трп прид **истулбен, -а, -о** *лоптастог облика.* — Већѐм це оте́ли, чим је оно̀лко исту́лбена. — Ће те че́ка куде оно̀ј исту́лбено чуклѐ.

исту́лби се свр **1.** *добије лоптаст облик, надује се.* — Негдѐ цу́рка вода̀, па се зи́д истулби́л. — Истулби́ла се кра́ва о[д]-детелину. **2.** пеј *пусти стомак.* — Истулби́л се с они́ја шкемба́р ко сте́лна кра́ва. **3.** фиг *заболи стомак.* — Истулби́ се товаре́јећи вре́ће са жи́то.

исту́пен, -а, -о *утупљен.* — Секи́ра исту́пена не мо̀ж се исцѐпу дрва̀.

исту́ра несв **1.** *вади нешто из нечега, избацује.* — Исту́ра сно̀пје ис ко̀ла. **2.** фиг *подмеће.* — Исту́ра детѐ да оно̀ рабо̀ти, а она̀ измаци́ња ду́пе. — Истури́л жену̀ да га бра́ни. **3.** фиг *испушта.* — По цѐл дьн не исту́ра плете́ње из ру́ке.

истура́ње с гл им од *истура, избацивање.* — Едьн од ва́с и̏де на истура́ње се́но, а други́ти ће га уврљу́је у пле́вњу.

исту́ри свр **1.** *извади, склони.* — И̏стури ли ви́ше то̀ј се́но из ло̀јтре? — Исту́ри гр̀не да не иза́ври. **2.** фиг *измакне.* — И̏стури му столи́цу пода ду́пе, да се човѐк ск̀рши.

исту́ца свр *измрви тучком у авану.* — У̏зни лу́чницу и исту́цај вењ̀ц поппри́ку.

исту́чка свр *обави онанију.* — Научи́л од мале́чко да си га исту́чка. ▪ трп прид **исту́чкан, -а, о** фиг и пеј *ударен, ћакнут.* — Исту́чкан па не́ма кудѐ.

исћоравѐје свр *ослепи.* — Исћоравѐ чита́ећи на гаса́рче.

исћу́шка свр *изгура.* — Исћушка́ше воло̀ви Га́љу из воловоѐдњицу.

исћушкува́ње с гл им од *исћушкује, истеривање, избацивање.* — Ако смо ве́ћем дошли́ до исћушкува́ње, да ви́димо ко̀ј ће пр̀ви бу́де исћу́шкан.

исћушку́је несв *истерује.* — Не мо̀ж да ме исћушку́јеш ис-ту́ђу ку́ћу. — Мо́ре, зна́м и ја̀ да исћушку́јем.

исуре́је свр *изгуби боју, постане сив (сур).* — Кьд з-боју̀ ма́стим кла́шње, от пра́њѐ ми исуре́ју, а овако̀ј, са шуму, држу̀. — То̀ј кьд исуре́је, нејѐ у́баво, мо́ра га па ма́стиш.

ису́че свр *развије коре сукаљком (оклагијом).* — Подра́ни она̀ у́век да исучѐ ко́ре и испечѐ ба́ницу.

ису́ши (се) свр фиг **1.** фиг *смрша.* — Исуши́л се, поста́л ко шибљи́нка. **2.** фиг *претуче.* — Исуши́ли га од бие́ње. **3.** фиг *попије све, испије све.* — Бу́ре да му даде́ш с раки́ју, и̏ма га ису́ши.

исфрљу́је несв в *изврљује* (Мачкатица). — Нека̀ и̏де да исфрљу́је ис пле́вњу рану̀ на о̀вце.

исца́вти свр *процвета.* — Ка́[д]-дојдо̀мо бе́у исцавте́ле ки́тке по лива́де, пи́лишта поју̀, мили́на една̀.

исца́кли свр *исколачи очи које засветлуцају.* — Исцакли́л о̀чи од ра́дос.

исцврка свр *закрешти, звиче кратко.* — Исцвркаше нешто деца у долину.

исцврли (се) свр *испече (се), добије румен.* — Кьд исцврли, та[г]-га вади и[з]-шпорет. — Нека се пече докле се добро не исцврли. — Исцврли се работејећи на онуј припеку.

исцевчи свр фиг *попије све.* — Исцевчил онолко буре с ракију и па му малко. — Кьд ожеднеје, одеднуш исцевчи стовну с воду.

исцелива (се) свр *изљуби (се).* — Исцелива ни сви, па си отиде у работу. — Сватови се исцеливаше, поднапише, па запеваше.

исцело прил *у једном комаду.* — Мож да ми дадеш само исцело, никако на комади.

исцепен, -а, -о *поцепан.* — Сред зима он иде с-исцепени опьнци.

исцепи свр **1.** *нацепа, исцепа.* — Кој ли ће да ми исцепи дрва на овуј слоту? **2.** *поцепа.* — Ја му исплетем черапе, он ги зачас исцепи. — Исцепи ми лопту, кво ће ськ шутирамо? **3.** фиг *уједе.* — Добро кьд га куче неје исцепило кьд је доодил, а несьм била туј.

исцери (се) свр **1.** *заблене се откривајући зубе.* — Исцерил у мене ко да сам му нешто крива. — Исцерил се ко на Рајину патку. **2.** *руга се показујући зубе.* — Стално ми се исцери, кьд ме види тој жгепче.

исциба се свр *испрза се, изнемогне прзајући* се. — Детe се исциба од болеж. — Исциба ми се теле у руке, ал га удржа за јулар.

исцибрави се свр *испости се, смрша, ослаби.* — Исцибравил се ко да целу зиму ништа неје јел.

исцибравеје свр *смрша, ослаби, осуши се.* — Млого исцибравела, едва гу познадо. — Исцибравел, тике очи му се само виду.

исцибреје свр в *исцибравеје.* — Исцибрела, само шија на њега остала.

исцибри свр **1.** *смрша, ослаби, осуши се.* — Исцибрил, па се напрајил мрша. **2.** фиг *упадне.* — Угоил се, а очи му исцибриле.

исциври свр *изветри, изгуби квалитет.* — На Плавку млеко већем исциврело. — Овој сирће све исциврело.

исцицрави свр *једва узме, с муком извуче.* — Едва исцицрави овеј паре из њега, вика још нема да ни врне.

исцрца свр **1.** *поцрка све.* — Исцрцамо работејећи на врућину. — Исцрцамо жедни и гладни. **2.** фиг *претера у нечему.* — Исцрцамо о[д]-цмејање, кьд Тодор напраи неку смешку. — Ка[д]-чују куде се оженила, душмани има исцрцају од муку.

исцрца се свр *поцрка се, умре се.* — Це исцрца од работу на овија челопек.

ита (се) несв *жури (се), хита.* — Ита да стигне на време. — Ита у Владички Ан на воз. — Ита се у воденицу. — Ита се да окоси, докле неје врнула киша. — Кобајаги се ита, а овам орати три сата.

итање с гл им од *ита (се), журба.* — Чини ми се з-душу не дану, живот ми пројде у итање.

итар, -ра, -ро *хитар, вредан, брз, брзоплет.* — Млого-е итар на език, кам срећа да-е такав и на работу. — Тој ти-е млого итро чељаде.

итња ж *хитња, журба.* — У онуј итњу заборай да понесем паре.

итро прил *брзо, хитро.* — Гледам гу како итро оди, све вој пршти под ноге.

ицепи свр в *исцепи.* — Ицепи га ко бугарску скупштину. — Ицепил чешире прекачаећи се преко плотови.

ич речца **1.** *нигде ништа, ништа, нимало.* — Остал сам без ич. — На свакога по нешто, на мене ич. — Ич ме не затрачкуј, журим се. — Иди си по путињче, ич не застањуј, ич ме не заврћај. — Тебе може, ал мене ич не боли. **2.** *уопште.* — Ич ме неје брига за њега. — Ич ме не тангира бричи ли се владика. — Ич немој се надаш да ће дојде. — И[ч]-це не секирам.

ичачка свр *ишчачка, пронађе.* — Ћу ичачкам ја откуде тој доoди. — Кој стои иза тој, ћу ичачкам, па ћу ти кажем.

ичетка свр *очисти четком, ишчетка.* — Ка-це повесмо ичетка на четку, таг више нема пуздер.

иш узвик *за терање кокошака.* — Иш, пипет ви ватил!

ишаран, -рна, -рно *бистар, довитљив, сналажљив, паметан.* — Деца вој млого ишарна. — Колкогођ да-е ишаран, ја га претупа.

ишерпа свр фиг *изудара, измлати, ишерба.* — Ишерпа га мати што-е строшил стовну.

ишиба свр *избије прутом.* — Ишибај га добро, па други пут ће те послуша.

ишива несв *прошива, профирцава.* — Пушти гу да ми ишива аљинче. ▪ трп прид **ишиван,** -а, -о *везен прошивањем.* — Ово[ј]-е ишивана чипка, неје плетена.

ишивање с гл им од *ишива.* — Чека ме лом ствари за ишивање, па после на машину.

ишије свр *прошије, профирца.* — Узни, па га ишиј, а ја ћу с машину, по фирц, да га сашијем. ▪ трп прид **ишивен,** -а, -о *прошивен.* — Бело платно па ишивено с манистра.

ишка несв *тера кокош повицима: „иш!"* — Ишкај ги, да не приоду на гувно куде жито!

ишкање с гл им од *ишка.* — Реко ти: с ишкање ће ги набрзиш, да не стрву жито!

ишкемби свр **1.** *распори стомак.* — Прво га ишкемби, па да га пастрмимо. **2.** фиг *јако удари у стомак.* — Удари ме у мешину, па ме ишкемби. **3.** *претуче, просие дроб, пробурази.* — Ако ти па уватим говече у моју рженицу, ћу га ишкембим. — Ишкембили га с нож због неку Јагодинку.

ишкемби се свр **1.** фиг *преоптерети се.* — Ишкемби се дизаjећи тој камење за темељ. **2.** фиг *преједе.* — Ишкембише се говеда пасеjећи по ладовину уз реку. **3.** фиг *надује се, надигне се.* — Кво ти се тој у торбу такој ишкембило? **4.** фиг *угине, цркне.* — Прејело говече у градину, па се ишкембило.

ишљепа свр **1.** *изудара шаком.* — Узе, па га добро ишљепа за ништа. **2.** *грубо набаца малтер на зид.* — Ишљепаш, ишљепаш малтер на зид, па га после пердашиш.

ишне свр **1.** *разјури кокош повиком „иш".* — Ишни ги да не стрву жито! **2.** фиг *отера, најури.* — Ма, ја би га ишнула, да ми се више не сврта у кућу. **3.** фиг *отпусти.* — Толко е добар да су га о[д]-цваку работу ишнули (*ирон*).

ишпидира свр **1.** *истера, отера.* — Ишпидирали га ис кућу. — Ишпидирали онуј несрећу от посо. **2.** *одбије од наследства.* — На сви поделбина, мене ишпидирали ко да сам кучка.

иште несв *чеше, бишће.* — Ишти ме малко по грбинку, нешто ме све изеде.

иштети свр *начини штету.* — Црче коњ, па ме иштети.

иштети се свр фиг *истроши се, потроши доста.* — Туј сам се, на свадбу, добро иштетил.

иштр̍кља свр **1.** фиг *ижџигља, порасте брзо.* — Иштркља̍ло дете̍ ко шибљи̍нка. **2.** фиг *кад обад печи говече оно се разобада.* — Иштркља̍ла ми гове̍да, не мо̍гу ги собе̍рем.

иштр̍кља се свр **1.** *изјури се.* — Иштркља̍сте ли се ма̍лко по лива̍ду. — Иштркља̍ше се дана̍ске до̍бро коњи̍. **2.** *разобада се (стока).* — Напа̍ли ги кумарци̍, па се иштркља̍ше гове̍да даньске по врући̍ну.

ишути̍ра свр **1.** *претуче.* — Ишутира̍ли га карта̍роши. **2.** фиг *избаци.* — Ишутира̍ли га из предузе̍ће.

ишчаву̍љи (се) свр в *ишчевуљи (се).* — Бо̍[г]-га наказа̍л, па му уста̍ ишчавуљи̍л. — Ишчавуљи̍ла му се уста̍ о[д]-ѕло̍бу.

ишчамре̍је свр в *ишчамри, ископни, свене.* — Кьд ишчамре̍је, чове̍к поста̍не ко тра̍вка.

ишча̍мри свр *ископни, излапи, ослаби.* — Чове̍к ишча̍мри у самоти̍њу.

ишчевр̍љи свр *исколачи очи.* — Ишчеврљи̍л у ме̍не ко да сам му це̍лу вами̍лију поби̍ла.

ишчеву̍љи (се) свр *искриви, искрене (уста).* — Море, кьд га ва̍тим, уста̍ ћу му ишчеву̍љим, да ви̍ше ни̍кога не огова̍ра. — Ла̍жеш ли ме, уста̍ ће ти се ишчеву̍љу.

ишче̍ка се свр *дуго чека, начека се, не дочека.* — И̍шчека се лиси̍ца за ја̍рчева ја̍јца (*изр*). — Ишчека̍ се да ми То̍дор донесе̍ ала̍т, и још га не̍ма.

ишчекр̍љи свр *исколачи (очи), заблене се.* — Ишчекрљи̍ла о̍чи ко буљи̍на, па сьл у те̍бе бу̍љи.

ишчепа̍ти свр **1.** пеј в *искрпати.* — Ишчепати̍ла ле̍б ко да смо це̍л дьн копа̍ли у компири̍ште. **2.** пеј *откине, одруби.* — Ко[ј]-и̍шчепати ру̍б на пога̍чу?

ишчепа̍ти се свр *изломи, ишчаши се.* — И̍шчепати се врцка̍јући з-ду̍пе по собори̍ште.

ишче̍пи (се) свр **1.** *откине (се), поломи (се).* — Ишче̍пи ми о[т]-ту̍ј ки̍тку за пе̍лцер, да поса̍дим до̍ма. — Ишчепи̍ли се сла̍пје на цре̍шњу од ро̍д. **2.** фиг *ишчаши.* — Немо̍ј ру̍ку на дете̍ да ишче̍пиш. **3.** фиг *искриви.*– Ишчепи̍л нешто̍ уста̍ ко да је ванцира̍л. **4.** фиг *омрзне.* — Ишчепи̍л у ме̍не, не мо̍ж ме гле̍да. **5.** фиг *разрогачи (очи).* — Ишчепи̍ла на ме̍не с оне̍ј о̍чи, па ми и̍ч не да̍ва ми̍р.

ишчепр̍љи свр *ископа, извади.* — Ишчепрљи̍ не̍колко компира̍, да види̍м роди̍ли ли су. — Коко̍шке ишчепрљи̍ле све̍ ки̍тке што сам посади̍ла ус-ку̍ћу.

ишчке̍мби (се) свр в *ишкемби се.* — У̍дари га, па га и̍шчкемби. — Ишчкемби̍ се носе̍ећи оне̍ј пу̍сте вреће̍ти̍не с-рженицу.

ишчкоља̍ви се свр *изубија се.* — Ишчкољави̍ се на она̍ј желе̍за што си ги тури̍л куде̍ вра̍та. — Ишчкољави̍мо се оде̍јећи по пути̍шта по но̍ћ. ▪ трп прид **ишчкоља̍вен, -а, -о** *изубијан, у модрицама.* — Но̍ге му све̍ ишчкоља̍вене од ву̍збал.

ишчмаи̍ свр *истишти се.* — Ишчмаи̍, ишчмаи̍ кубарче̍ у шпо̍рет, па се по̍сле разгори̍.

ишчо̍ка се свр *ударе се главама (бикови, јарци, овнови).* — Ишчока̍ше се овно̍ви кои̍ ће надви̍је.

ишчу̍ва свр *очува док не порасте, однегује.* — Да ми-е да ку̍пим јуни̍че, па га ишчу̍вам да порасте̍. — Едва̍ ишчува̍ деца̍ у гла̍дне го̍дине. — Зато̍ј ли сам те ишчува̍ла, да ме ськ не слу̍шаш!

ишчу̍ди се свр *чуди се дуго, начуди се.* — Ишчуди̍ им се кво̍ уработи̍ше с ону̍ј у̍баву ку̍ћу. — Ни̍како да се ишчу̍дим што се тако̍ј ра̍но дову̍кал из работу.

ишчу́ка свр **1.** *истресе.* — Ишчу́кај на пре́мет цр́ге што се покри́вамо. **2.** *избије, изглави.* — Чу́к у ру́ке, па ишчу́кај јексе́ри из даску́! **3.** фиг *покраде, опељеши.* — Ишчука́ле му курве́тине бу́ђела́р. — Мераклѝја: ишчу́кају му свира́чи ке́су зача́с. **4.** фиг *пребије.* — Ишчука́ли му р́ње. **5.** фиг *научи памети.* — Ћу му ишчу́кам ја́ те́ј бу́је из гла́ву. **6.** фиг *заузда, ућутка.* — Ишчука́л му неки́ ро́гови, па ви́ше не рове́, ми́ран ко бубуља́шка. **7.** фиг *разбије.* — Па́дал, па ишчука́л но́с на неки́ ко́рен. — Ће му мо́ј башта́ ишчу́ка но́с.

ишчукува́ње с гл им од *ишчуку(ј)е (се).* — Спре́ми се за ишчукува́ње гр́снице.

ишчуку́е / ишчуку́је несв **1.** *млати, одваја нити од поздера.* — Тре́бе неки́ по́јак да ишчуку́е гр́снице. **2.** фиг *краде.* — И́ма една́ из Кукули́нци што им на сви́ ишчуку́је ке́се. **3.** фиг *тресе.* — О́[н]-нека ишчуку́је посте́љке, ти́ и́маш дру́гу рабо́ту. **4.** фиг *разбија.* — Че́сто му ишчуку́ју р́ње ка[д]-це заде́ва.

ишчуку́е се / ишчуку́је се несв *чисти се, ослобађа одећу чега.* — Ишчуку́е се од оси́љке. — Жи́то се и[з]-сно́пје ишчуку́је с чука́ч.

ишчу́љи свр **1.** *начуљи уши.* — Ишчуљи́л у́ши, не здр́жа га, о́ће да чу́је кво ора́тимо. **2.** *изломи, искрши све.* — Пија́н нис пу́т нођа́ске ишчуљи́л ни све́ та́рабе. **3.** *окрњи.* — Бу́лча ишчуљи́л ле́ви ро́г ка[д]-це бо́л.

ишчу́ри (се) свр **1.** *попуши.* — Кьд ли и́шчури оно́лки дува́н, да се заѕве́риш? — До́јди да ишчу́римо још по едну́. **2.** *издими (се).* — И́шчури, и́шчури сирови́ца и не разгоре́ се. — И́шчури се до́бро главња́ докле се не ра́збашћа о́гењ.**3.** фиг *изгори.* — Зача́с ишчури́ше дрва́, не у́греја се ку́ћа. **4.** фиг *оде, нестане.* — Ишчури́л ис-ку́ћу нађа́ске, ка[д]-цу сви́ спа́ли.

Ј

ја́ прво лице једнине, изр: — Жи́в ти ја́, да ме поведе́ш с те́бе у Пре́дене.

јабо́гме речца *дабоме, дабогме.* — Јабо́гме, било́ е тако́ј како Ста́мен и́сприча.

јабука́р м **1.** *воћњак под јабукама.* — Са́пни коњи́ куде јабука́р, према Ста́ноинци. **2.** *човек који воли да једе јабуке.* — Море ти́ја јабука́р, про́бра и по́ропћа све́ на́јубаве ја́буке. **3.** *врста парадајза.* — Да ми ку́пиш патлиџа́ни, ал од они́ја јабукари́.

јабуче́ с дем и хип од *јабука,* **а)** *плод јабуке.* — Натура́ ти не́колко јабучети́ја у торби́чку, да ти се на́јде ус-пу́т. **б)** *младо стабло јабуке.* — Посади́ на[д]-цлива́к не́колко крушчети́ја и јабучети́ја, ега́ ће вира́ју.

ја́бучка ж дем од *јабука, јабучица.* — У́зни си неку́ ја́бучку, да расква́сиш уста́.

јабучња́к м ауг и пеј од *јабучица (на грлу).* — Еси́ виде́л колки́ му-е јабучња́к изле́зал под гу́шу.

ја́ви свр *обавести, извести.* — Ја́ви ми кво́ и́ма за Ди́нчу кьд оти́деш у рабо́ту.

ја́ви се свр *огласи се, обавести.* — Ка[д]-цти́гнеш у печа́лбу, ја́ви се куде́ си, да зна́емо.

ја́га ж деч дем и хип од *јагње.* — Кое́ дете́ ће чу́ва ову́ј у́баву ја́гу? — Чија́ ће бу́де ово́[ј]-ја́га?

јаганча́р м *онај који чува јагањце.* — Вр́ну ли се јаганча́р ис-трлу́?

јаганча́рник м *део стаје намењен јагањцима.* — На́пуни се јаганча́рник с јагњи́шта.

јаганча̏рче с дем и хип од *јаганчар.* — Ово̏-е моје̏ јаганча̏рче, барабар с ме̏не чу̏ва јагањчети̏ја.

ја̏ганче / ја̏гањче (мн ја̏ганци) с хип од *јагње, јагњешце.* — У ку̏ћу смо чува̏ли една̏ ја̏гањче це̏лу неде̏љу, докле не ста̏де на но̏ге.

јагле̏ње с гл им од *јагли (се).* — На за̏одак се виде̏ло од ју̏тре доо̏ди јагле̏ње.

ја̏гли (се) несв *ведри (се), разведрава (се).* — Ја̏гли га, ју̏тре ће би̏дне у̏бав дьн. — Поче̏ло се ја̏гли откуд Власи̏ну, ће даде̏ Бо̏г да га одби̏је, да по̏чнемо коси̏лбу.

Јагли̏ка ж *име.*

јагли̏че ж бот *јаглика* Primula Veris Subsp. Columuae, в *јегличе,* в *егличе.*

јагњени̏ца ж *овца која се јагњи.* — Све̏ су ми о̏вце јагњени̏це, зато̏ј ги и чу̏вам.

јагње̏ње с гл им од *јагњи (се) (= овца доноси на свеӣ младунце).* — Мое̏ о̏вце заврши̏ше јагње̏ње.

јагње̏ћина ж *јагњеӣина.* — Мои̏ це уда̏ву у јагње̏ћину кьд гу зи̏мени сва̏рим с купу̏з.

јагњи̏ло с *месӣо где су били ӣорови где су се овце јагњиле.* — Ту̏-е нека̏д било̏ јагњи̏ло ка[д]-цу о̏вце иљади̏ле.

јагњи̏шта ж зб им *јагњад.* — Куде̏ де̏ну она̏ј твоја̏ јагњи̏шта, ел ги про̏даде?

ја̏д м фиг **1.** фиг *љуӣина.* — Не пори̏цам, то̏ј сам рекла̏, ал у ја̏д, ка[д]-ци ме најади̏л. **2.** фиг *ӣаӣња, жалосӣ.* — Немо̏ј да ти-е ја̏д ово̏ј што ћу ти казу̏јем за башту̏. — Мло̏го ми ја̏д бе̏ше на њу̏ што онако̏ј злова̏ри.

јадничьк, -ни̏чка, -ни̏чко у дем знач: *јадан, несрећан, ӣужан, бедан.* — Џа̏бе му гледа̏ње, моју̏ Ви̏тку, јадни̏чку, из гро̏б ни̏ки не ди̏же.

јадосува̏ње с гл им од *јадосује (се).* — У̏сарави гу јадосува̏ње за дете̏то.

јадосу̏је (се) несв *сӣвара бол, чини некога несрећним, ӣаӣи.* — Роди̏ла сам га да ме са̏мо јадосу̏је. — Немо̏ј се то̏лко јадосу̏јеш, све̏ це то̏ј сре̏ди.

јаду̏је несв *ӣаӣи.* — Остала̏ сама̏, па по це̏л дьн јаду̏је.

ја̏з м **а)** *брана на којој се зајезери вода за млин* **б)** *зајезерена вода исӣред воденичне букве, бадња.* — Неки̏ ми одвртал во̏ду у ја̏з. — Напуни̏л се ја̏з са[с]-шу̏шљак, тре̏бе га очи̏стиш.

јазильк м *шӣеӣа, срамоӣа.* — Од ње̏га са̏мо јазильк ће ви̏диш, дру̏го се не на̏дај.

ја̏зовац м *јазавац.* — У Стра̏ње су ру̏пе на ја̏зовци, та̏м да ги тра̏жиш.

ја̏зовица ж *јазавица.* — Отишли̏ да ло̏ву ја̏зовице.

ја̏зовичар м *ӣас јазавичар.* — И̏ма два̏ о̏пасна ја̏зовичара, што се завла̏чу у ја̏зовичке ру̏пе.

ја̏зовички, -а, -о *јазавички.* — Не те̏рај гове̏да накуде ја̏зовичке ру̏пе, него по штети̏не.

јајце̏ с **1.** *јаје.* — Запре̏ћи јајце̏ да се испече̏ у огњи̏ште. — Насади̏ли смо ква̏чку на ја̏јца. **2.** фиг *ӣесӣис, мудо.* — Шкопи̏ли ја̏јца на вепра̏. — Учука̏мо ја̏јца на Бу̏лчу, ськ је ми̏ран ко бубуља̏шка. **3.** изр: — Оте̏гне ја̏јца (*олењи се*). — Оке̏си ја̏јца (*одуговлачи, мрзи да ради*). — Оте̏гла му се ја̏јца до зевњу̏ (*једва иде*). — Мр̏си ја̏јца (*ӣрича глуӣосӣи*). — Зано̏си се ко ја̏јца у коси̏лбу (*ӣрича глуӣосӣи*). — Ће оста̏не без ја̏јца (*ӣреӣња*). — Дошло̏ до ја̏јца (*ӣрекиӣи, дојади*).

јајча̏р м **1.** *онај који краде јаја (ӣас, мачка, деӣе).* — Ку̏че ни поста̏ло јајча̏р, мо̏ра га те̏пам да не ло̏че ја̏јца. **2.** *онај који радо једе јаја.* — Мои̏ сви̏ јајчари̏, мло̏го еду̏ ја̏јца.

јајча̏рка ж **1.** *она која краде јаја (ӣас, мачка, деӣе).* — Наали̏ла се она̏ј ку̏чка јајча̏рка, не да̏ва на коко̏шку да снесе̏ јајце̏, о̏дма га дова̏ти. Да гу уби̏вам, ел да гу не

убивам, не знам које да работим. **2.** *женска особа која радо једе јаја.* — Голема јајчарка, млого воли двожутке.

јајченик м *пита од јаја.* — Понекад им испечем баницу, понекад јајченик.

јајченце с дем и хип од *јајце.* — И то[ј]-едно јајченце, што му свари, није кадар да поеде. — Испржи му јајченце за у школу.

јајчес, -та, -то *јајастог облика.* — За свињку требе и јајчесто дрво, гуџа, да се тера с машке.

јакачьк, -чка, -чко *довољно јак.* — Још није толко јакачьк да га прађам у говеда.

јаловак м *неплодан човек.* — Нее он крив што-е јаловак.

јаловик м *неплодно земљиште.* — Нећe више садимо компири там, у тија јаловик.

јаловица ж **1.** *жена нероткиња.* — Довел јаловицу, па сак јадосује нема деца. **2.** *неплодна животиња (овца, крава, кобила...).* — Продадо ону[ј]-јаловицу на Тозу матрапаза, те се курталиса.

јамаџија м *онај који згрће материјална добра, алав човек.* — Бил је голем јамаџија, тел је да-е све само његово.

јамка ж дем од *јама, јамица,* **1.** *јамица за садњу поврћа.* — У јамку тури и ђубре да се прими сливче. **2.** фиг *стомак.* — По цел дьн еде, никако да запуни ону[ј]-јамку. **3.** фиг пеј *грло.* — Кьд отвори јамку, не мож га слушаш. — Пустил јамку, сьл се дере. **4.** фиг *рака, гроб.* — Не види, сирома, зинула јамка за њега.

јане свр *узјаше,* в *ујане.* — Ђу јанем коња, па у Тичину воденицу. — Јани дорчу, па га стигни до Бистрицу!

Јаника ж *име.*

Јаникино с мтн *ливаде, шума.*

јанувар м *први месец у години, јануар.* — Четврти јанувар је врнула киша, па суснежица и завеја ни снег. — Кьд засувитли јанувар дори до стреју, нигде се не оди.

јанџик м *ткана торба, шареница,* в *анџик.* — Дала са[м]-му пун јанџик и тојагу, па га пратила у стоку, [у] утрину.

јанџиче с дем од *јанџик.* — Узе лебац у јанџиче, и отрча, јадниче, у говеда.

јарење с гл им од *јари (се).* — Таман беше зарипил кокошку, вати га на јарење.

јарећина ж *јаретина.* — Овде малко кои еде јарећину.

јари несв *оплођује.*

јари (се) несв **1.** *оплођује (се).* — Тој сам видел у Крушевицу: чича врзал петла са сиџимку за дирек, да не јари туђе кокошке. — Јарил ћар вајду, родила се штета (*изрека*). — Коза се јари и кокошка се јари. **2.** *долази на свет јаре.* — Почело се јари едно козле.

јарина ж *вуна острижена од јагњади.* — Збра јарину, има едьн џак, требе гу влачим.

јаришта ж зб им *јарад.* — Пусти и јаришта да пасу с козе.

јарма ж *сточна храна, крма.* — Сремили смо си јарму да изимује стока.

јарос м *јарост, бес.* — Падал у јарос, све ће ги потепа тија црвенобрешки луџа.

јаска несв *трни, сева, штреца (рана),* в *кове.* — Зарастује ми посекотина, па јаска. — Јаска ми зуб. — Цел дьн јаска ми рана, па устура.

јаскање с гл им од *јаска.* — Цел ноћ не трену од јаскање на зуб.

јасле ж плт *дрвена направа за храњење стоке, јасле.* — Там, у кошару, у празне јасле, насадила сам квачку.

јасновидац м *онај који добро види.* — Лако е на њега да оди по ноћ кьд је јасновидац

јасновитка ж *она која добро види.* — Баба ми-е била јасновитка, видела е ѕвезде по дьн.

јастак м *јастук.* — Тури му убав, везен јастак на кревет, ка[д]-дојде да се зарадује.

јастук м *део предњачета код воловских кола који држи процеп.* — На јастук иде оплен са слапци и оска.

јастуче с **1.** *мекани део грудњака који належе коњу на груди при вучи,* в *грудњак (3).* — Јастуче-е од кожу напуњену с кучина ел с нешто меко. **2.** в *јастук.* — Оплен лежи на јастуче.

јатка ж *језгра коштуњавог воћа.* — Извади ми јатку из овија ора. — Дај те[ј]-јатке од лешњаци да изедемо. — Кьд ујутро дивља мачка све изела онеј шишарке из бор, а у њи имало јатке, ја несьм знала.

Јаћим м *име.*

јачьк, -чка, -чко *прилично јак,* в *јакачьк.* — Овој ми дете, море, постало већем јачко.

јашање с гл им од *јаше, јахање,* в *јашење.* — За мене јашање неје било проблем, с коњи сам цел век работила.

јаше несв *јаше.* — Ко малечка сам јашала коњи, а после сам кирицисувала с њи.

јашен, -а, -о *јахан, узјахан.* — Још нее јашен коњ, мож се цилитне, кьд му се укачиш на грбину.

јашење с гл им од *јаше, јахање.* — Још неје свикал на јашење коњи, стра ме да га не утепају.

јебава (се) свр в *ебава (се).* — Никога не јебава, работи како како му се нашакне. — Јебава сојке по грмење. — Јебава се по матрапазльк.

јебавање с гл им од *јебава (се).*

/јебало век/ изр: *слабо, лоше, упропасти.* — Напраил га јебало век. — Затој си е он јебал век.

јебени, -а, -о фиг *проклети.* — Како да ти купим тија јебени гајтан, кьд га нигде нема.

јебуцка несв *ређе има полни однос.* — Јебуцка ка[д]-цтигне.

Јева ж *надимак.*

јеве узв ево. — Јеве ги гости, сьл што несу стигли. — Јеве ме, за кво ме толко викаш?

Јевица ж име *Евица.*

јево узв *ево.* — Јево га овде, немој га там више тражиш. — Доби малко време, па јево да ви се јавим, ја сам здраво и добро што и на вас желим.

јевтика ж мед *туберкулоза.* — Уватил негде јевтику. — Јевтика га изела (*клетва*). — Такој полагачке работи, јевтика да те увати.

јевтикљив, -а, -о *туберкулозан.* — Које ће ти она, матер вој била јевктикљива.

јевтикљивка ж *она која болује од јевтике.* — Да неси нешто из руку узел о[д]-туј јевтикљивку!

јевтикљивча м *онај који болује од јевтике.* — Бил је јевтикљивча, ал се залечил.

јевтинеје несв *појевтињује.* — Има ли нешто да јевтинеје, ел стално све скупеје?

јевтини́ја ж *јевтиноћа*. — Куде Жи́ду, у за̀другу, едну̀ш је била̀ јевтини́ја, сьг свѐ оскупѐло.

јега̀[1] прил в *ега[1]*. — Јега̀ га на̀јдем на па̀зар у Предѐне, да се едну̀ш раска̀нтамо око ту̀ј трго̀вину.

јега̀[2] ж *турпија за гвожђе*. — Трѐбе ми до̀бра јега̀ да нао̀стрим косту̀ру.

јегѐ с в *јега[2]*. — Затури́л сам негдѐ јегѐ, утепа̀ се тражеећи га.

јегли́ка ж бот *јаглика*. — Кьд уцавти́ јегли́ка, пожутѐје пади́на по ту̀ј Ди́нининицу.

јегличьк м дем и хип од *јеглика*. — Почѐл да цавти́ јегличьк у Ро̀вине.

јегли́че с дем и хип од *јеглика*. — Та̀м, у Бу̀ђину пади́ну, помилтѐла јегличети́ја. — До̀де-ле, Ја̀но, шарѐно ткани́че, ба̀јке-ле, Мила̀нче, набѐри вој јегли́че (*нар песма*).

јѐгуба изр у брзалици: Ус пу̀т нис пу̀т јѐгуба, ус пу̀т нис пу̀т јѐгуба.

јѐд м фиг *студ, велика хладноћа*. — Кудѐ појдѐ на ови́ја јѐд?

једа̀н[1], -дна̀, -дно̀ / **једьн**, -дна̀, -дно̀ фиг *исти*. — У једну̀ во̀ду смо кр̀стени. — У једьн дьн смо се роди́ли, у једьн дьн ни-е била̀ сва̀дба.

једа̀н[2], -дна̀, -дно̀ / **једьн**, -дна̀, -дно̀ фиг *сам*. — Она̀ једна̀ цѐлу ржени́цу пожѐ, ми трои́ца едва̀ по њу збра̀мо онѐј руко̀љке.

једанпу̀тке прил *једном, једанпут*. — Једанпу̀тке бѐо на Нико̀лин кла̀данац, што сам се тьк ла̀дну во̀ду напи́ла и ськ ми трну̀ зу̀би. — Једанпу̀тке је то̀ј било̀ у Мрати́њци ка[д]-ца̀м видѐла ву̀ка.

једѐ несв (имп јѐђ), в *еде*. **1.** *једе (=)*. — Не сти́гне да једѐ, трчи́ на рабо̀ту. **2.** фиг *сврби*. — Једѐ ме грби́на, ћу излудѐјем. — Једѐ ме ра̀на на но̀гу на ло̀шо врѐме. **3.** фиг *студи*. — Једѐ сувомра̀зица, па усту̀ра. **4.** фиг *мучи, кињи, злоставља*. — Сви́ ме у вами́лију једу̀, не зна̀м кудѐ це дѐвам. **5.** изр: **једѐ го̀вна** *лупета, трабуња, прича глупости*. — Што му да̀ваш да једѐ го̀вна, ја̀ би га одма̀ утепа̀л. — Нави́кал да једѐ го̀вна, па си за сва̀кога лупѐта кво о̀ће. — Ко̀ј мо̀ж да му забра̀ни да једѐ што се не едѐ ко̀лко о̀ће; **6.** имп: **јѐђ** *једи*. — Јѐђ бр̀зо, па да ва̀тамо штуру̀. — Јѐђ докле још и́ма у пани́цу.

једѐ се несв **1.** фиг *секира се*. — Једѐм се ко мѐсец за оно̀ј детѐ како̀ це сна̀јде на урабо̀ту у Леско̀вац. **2.** фиг *свађа се*. — Сва̀ки се дьн једу̀ ко да несу̀ бра̀ћа.

једѐње с гл им од *једе (се)*, **1.** *храна, јело*. — За једѐње спрѐмим лѐб, си́ренце, ко̀лко да се зала̀жем у њи́ву, па на̀вечер ка[д]-цѐ вр̀нем. **2.** фиг *секирање*. — О[д]-цта̀лно једѐње за ово̀ј, за оно̀ј, бо̀лес увати́.

једина̀ес бр *једанаест*, в *единаес*. — Спа̀доше о̀вце на једина̀ес бра̀ва.

једи́нац м *јединац*. — О̀н во[ј]-е једи́нац. — Једи́нац на ма̀тер.

једини́ца ж *једноставно ткање*. — По̀брзо се тка̀е на једини́цу него на четво̀рно.

једини́чаво прил *једноставно ткање*. — На једини́чаво сам тка̀ла овѐј цр̀ге што се покри́вамо.

јединича̀р м *слаб ученик*. — Нѐће се ти́ ви́ше дру̀жиш с јединича̀ри.

јединича̀рка ж *слаба ученица*. — Та̀ј његова̀ јединича̀рка се о̀пште не попра̀ља.

једи́нка ж *једина, сама*. — У малу̀ сам била̀ једи́нка жѐнско у шко̀лу.

/јѐдна на̀на/ бр *један* у разбрајалици: — Једна̀ на̀на, дру̀га на̀на, ха̀ј-бѐри, триписи́на, ко̀с, мо̀с, Ту̀рчин, Па̀вле, кѐрекес до дѐсет.

једна̀к прил *одмах, с места*, в *еднак*. — Чим видѐ да говѐда уштркља̀ше с ко̀ла, једна̀к до̀трча да ми помо̀гне.

једна̀ко прил *стално, увек*, в *еднако*. — Не врѐди говорѐње, једна̀ко му говѐда бѐгају у штѐту.

јѐдне свр у дем знач: *једе*, в *едне*. — Ту̏ри ми нешто̏ да јѐднем, па да бѐгам на њиву̏.

једноиза̏друго прил *једно за другим*. — Једноиза̏друго се излѐгоше пи̏лишта по[д]-две ква̏чке.

једнока̏тан, -тна, -тно *једносшрук*. — Тој ми-е једнока̏тно ткање̏.

једнома̏н прил в *едноман*. — Једнома̏н трчи̏ и ви̏ка, престрави̏ се кво̏ ли му-е.

једнопа̏ес, -та, -то **1.** *с једним тесшисом*. **2.** фиг *намћорасш, на своју руку, шврдоглав*. — И ти̏ си нашъл с кога̏ ће рабо̏тиш, с једнопа̏естог човѐка.

једну̏ш прил **1.** *једном, једаншуш*. — Једну̏ш ка[д]-ца̏м иша̏л и[з]-Село̏, срѐто Нико̏сију. **2.** *најзад*. — Једну̏ш да му до̏јде из ду̏пе у гла̏ву (*изр*)! — Једну̏ш и мѐне да са̏вне. **3.** фиг *прави, једини*. — Ти̏ја тво̏ј Го̏рча једну̏ш је би̏л човѐк како̏ трѐбе!

језѐри се несв фиг *скупља се шечносш правећи локву*, одн *вир*, в *вири се*. — Поче̏ се језѐри вода̏ прет коша̏ру от ки̏шу.

јѐзеро с фиг *локва, виришше*. — Кои̏ на̏праи ово̏лко јѐзеро насрѐт ку̏ћу?

језича̏ра ж *она која говори ружно о другима, лајавица*. — Ту[ј]-језича̏ру немо̏ј си ми дру̏ги пу̏т доводи̏ла у ку̏ћу.

језича̏рка ж в *језичара*. — О[д]-ту̏ј језича̏рку не мо̏ж проора̏тиш.

језичъ̏к м **1.** дем и хип од *језик*. — Късм да ви̏дим кво̏ ти-е излѐзло на језичъ̏к. **2.** фиг *део браве*. — Строши̏л се језичъ̏к на закло̏п, не мо̏ж се затва̏рају вра̏та.

језиче̏ с дем и хип од *језик*. — Нешто̏ му се наду̏ло језиче̏.

језичѐнце с дем и хип од *језик*. — Зи̏ни, да ти чика-до̏ктур поглѐда језичѐнце.

јека̏ ж **1.** *хучање, хука*. — Ка[д]-це чу̏је јека̏ из Голему̏ реку̏, ју̏тре ће па̏дне ки̏ша. **2.** *вика, дрека*. — Ква̏-е то̏ј јека̏ до̏ле по доли̏ну.

јѐкне свр в *ковне(2)*, **1.** фиг *удари*. — Бѐж о[д]-то̏га јунца̏, ће те јѐкне с ро̏гови, те утѐпа. **2.** фиг *обори, баци*. — Јекну̏л га од леди̏ну. **3.** фиг *убије*. — Късд га ја̏ уда̏рим и̏ма да јѐкне и то̏ј ће му бу̏де свѐ!

јексѐр м *ексер*. — Напуни̏л џѐпови с р̏ђави јексѐри, па си ги тако̏ј сѐца. — Напра̏ил вра̏та без јексѐри, свѐ о[д]-др̏во.

јексѐрче с дем од *јексер*. — Трѐбе му ку̏пим јексерчети̏ја за ру̏чни ра̏д у шко̏лу.

јѐктар м *хекшар*. — Сва̏ки-е од башту̏ доби̏л по два̏ јѐктара зѐвњу и јѐктар шу̏му.

јѐла узв *дођи*. — На̏не, јѐла ова̏м, по̏близо до шпо̏рет. — Јѐла ми ма̏то, јѐла ми бла̏га, јѐла ми мѐдна (*бајалица за пчеле кад се роје*). — Јѐла куде̏ чи̏чу, да те ма̏лко почу̏ва.

јелѐно мо̏ме *народно коло*. — У̏век је тражи̏л да му Ци̏гани сви̏ру „јѐлено мо̏ме".

Јелѐнче с мтн *прошланак, шума*.

јелѐче с дем од *јелек, прслуче*. — Ба̏ба ће во̏ј исплете̏ јелѐче. — Куде̏ се то̏ј чу̏ло да дево̏јка не но̏си јелѐче.

јелечѐнце с дем и хип од *јелече, прслучић*. — Намѐсто да су га утѐгли, на ови̏ја мра̏з му облѐкли јелечѐнце.

Јели̏совка ж *име*.

јѐлмаз м *алашка са дијаманшом за сечење сшакла*. — Да̏до му јѐлмаз и јо̏ш га не вр̏ну.

јемпу̏т прил в *емпуш*. — Јемпу̏т и ја̏ да оти̏дем негде̏ от ку̏ћу, седи̏м ко вр̏зан с ју̏же. — И мѐне јемпу̏т слънце да огрѐје.

јѐн бр *један*. — Јѐн, два̏, три̏, ту̏ј су сви̏, јѐн, два̏, ту̏ј сам ја̏, јѐн три̏, ту̏ј си ти̏...

јѐнац м *прекршај у фудбалу, енц*. — Са̏мо и̏гра с ру̏ке и пра̏и јѐнци, па изгу̏бимо.

јендакуља ж *реч из басме против урока.* — Над пут јендьк, пот пут јендакуља. Ако је јендьк –муда да му испуцају, ако је јендакуља — сисе да вој испуцају (Млачиште, *баје се уз магијску радњу*).

јендьк м *провалија, јендек,* в *андак,* в *ендек.* — Ту[ј]-има пуно јендаци, туј се ноћу не проди.

јерам м *јарам.* — Догодине кьд ги упрегнеш у јерам, тьг ће видиш кви сам ти јунци продал.

Јергена ж *име.*

јергула м фиг *доктор, лекар.* — Нешто му нее добро, отиде на јергулу.

јеребица ж зоол *јаребица.* — Ако нећеш тој што сам ти зготвила, да нећеш печене јеребице? (*ирон*). — Још да му принесем млеко од јеребицу. — Тек излетеше јеребице прет косу у жито.

јеребиче с *младунче јеребице.* — Разлетеше се јеребичетија из гњездо по тој жито, не мож ги поватамо.

јеремењача ж в *рамењача.* — С едну страну дојду жегре, з-другу јеремењаче.

Јеремија м *Свети пророк Јеремија, (1. мај, по старом календару).* — Око Јеремију се сејале грснице и садил гра.

јеренде с *ренде.* — Узел ми јеренде, па га оштрбил на неки јексер, чвор ли, Бог ће га зна е на што.

јерендисање с гл им од *јерендише.* — Све теј даске мора на јерендисање, ако ће нешто да праиш.

јерендисување с гл им од *јерендисује.* — Његово јерендисување се познава, ники такој убаву столарију неје праил.

јерендисује несв в *јерендише.* — Деда Драгомир га видел како јерендисује куде некога столара.

јерендише несв *рендише, глача дрво.* — Јерендише даске за врата и прозори.

Јереница ж мтн *пространа утрина испод Валмишта, у простору који захватају Голема и Мала река.*

Јеренци м мн **1.** *заселак у Лебету досељен из Јеренице* (*Млачиште*), *одакле је заувек расељен у XIX веку.* **2.** *назив становника засеока Јеренци.*

Јерко м *име вола.*

јеруга ж *јаруга,* в *андак.* — Пропадал ни пут, јеруга до јеругу. — Оклизнул се у јеругу, не мож да излезне онакој пијан.

јерча м пеј *онај који се бечи, нарогушен човек, булоња.* — Тија јерча само би се јерчил, друго си не зна је.

јерчење с гл им од *јерчи се,* **1.** *бечење роговима.* — Кьд видиш јерчење, беж од волови, це боду! **2.** фиг *мргођење, бечење.* — Научила сам одавно ја на његово јерчење.

јерчи се несв **1.** *во се спрема за борбу роговима.* — Волови се јерчу, це боду! **2.** фиг *бечи се, мргоди се.* — Што се Радоил тако[ј]-јерчи ко да ће боде. — Јерчи се ко Булоња. — Немој се млого јерчи, мож му неки стуца рогови!

јерчил м в *јерча.* — Дојде ли из дрва онија тво[ј]-јерчил? — Ники не воли тога јерчила.

јес узв неповерења, одбијања. — Јес, јес, без мене се ништа не може. — Јес, да дојдем, па да ме после бије. — Јес, ће ме вати за стојка!

јесенаске прил *на јесен, јесенас.* — Јесенаске требе дете да ми појде у школу.

јесе́нка ж *врста крушке.* — Тъ́г бе́решемо јесе́нке, къд по́беже Мари́ка за Драго́јла.

јеси́ка ж бот *јасика* Populus tremula. — Обали́мо три́ес јеси́ке у Мр́ковицу за ро́гови на кро́в.

Јеси́ке ж мтн *шума, пашњак.*

Јеси́ковица ж мтн *шума, пашњаци.*

је́сје узв *јесте, тако је.* — Је́сје било́ тако́ј, ал о[д]-ца́г ви́ше не́ће бу́де!

јестъ́к м в *јастак.* — Напу́ниш јестъ́к са[с] загре́пци, па од мера́к свуно́ћ спи́ш.

је́стиво с *јело.* — Спре́мим си је́стиво, къд о́ћу, къд не истр́кам на су́в ле́б. — Кво́ дана́ске и́ма за је́стиво?

је́цка несв **1.** *муца, замуцкује.* — Кво́ вој би, оеднау́ш поче́ да је́цка. **2.** фиг *јекти, руца, плаче.* — Оста́де она́ да је́цка, не мога́ да издржи́м плака́ње, па си отидо́.

је́цкав, -а, -о *муцав.* — Мало́то дете́ ора́ти вој ма́лко је́цкаво, а старо́то не ма́ри.

јецка́ње с гл им од *јецка, муцање, замуцкивање.* — Ка[д]-ти боба-Мари́чка пре́ба́је од јецка́ње, и́ма да ора́тиш како́ тре́бе. **2.** фиг *руцање, плакање.* — Научи́ли смо на њо́јно јецка́ње; чим вој нешто́ нее́ по во́љу, она́ је́цка.

је́цкоња м *онај који замуцкује у говору.* — Мло́го ће разу́миш ка[д]-ти је́цкоња то́ј обја́сни.

јечъ́м м *јечам.* — Пр́во узре́је јечъ́м, па тъ́к ржени́ца.

јечме́нка ж *врста крушке.* — Јечме́нке зру́ бараба́р с јечъ́м.

јечмења́к м *јечмени хлеб.* — Ми несмо́ је́ли јечмења́к, и́ма кои́ су мора́ли да га једу́.

јечми́к[1] м *јечам.* — Рани́е се до́ста сеја́л јечми́к за зо́б. — Јечми́к мо́ж да се́јеш и на Јереми́ју.

јечми́к[2] м *чмичак, јечмичак, гнојница на очном капку.* — Јечми́к се ле́чи тако́ј што се ис ко́њштрак у́зне зр́но јечъ́м што-е зоба́л ко́њ, па се с ње́га пи́пне ти́ја јечми́к и вр́не се па́ у ко́њштрак и јечми́к шту́кне. — Ел от кола́ц ољу́штиш ко́ру, пи́пнеш с њу јечми́к, па гу вр́неш на кола́ц и јечми́к шту́кне.

је́шан, -шна, -шно *онај који много једе.* — Мло́го ми-е је́шно ово́ј дете́, не зна́м на кога́-е.

је́шко м *онај који је стално гладан, који много једе.* — Ма́мин је́шко, сва́ки ча́з-би си нешто́ је́л.

јешни́к м *онај који много једе.* — То́лки јешни́к, а не позна́ва му се.

јешни́ца ж *она која много једе.* — Ди́за се сре́д но́ћ да еде́, јешни́ца.

јо́к речца *нема, не.* — Јо́к, ни́шта не а́је къд гу ви́кам. — Чо́рба чо́к, ме́со јо́к (*изр*).

Јо́н > Јо́на > Јо́нча м *име.*

Јонка ж *име.*

Јорда́нка ж *име.*

Јо́са м хип од *Јосим.*

Јо́сим м *име.*

Јо́ска м хип од *Јосим.*

јошемпу́т прил *још једном.* — Јошемпу́т ћу ти поме́нем, па ви́ше не́ћу, къд не па́нтиш кво́ ти ви́кам.

јошкъ́д прил *одавно.* — Јошкъ́д је то́ј било́. — Јошкъ́д је о́н дошъ́л, а ти́ тек съ́г.

јошке́ прил *још мало, малчице.* — Јошке́ ма́лко му приси́пи млекце́. — Јошке́ ме боли́ подгру́ди. — Јошке́ се др́жим. — Јошке́ се не да́вам. — Јошке́ о́дим. — Јошке́ ћу потрпи́м, ако не про́јде и́дем куде до́ктура. — Нека́ јошке́ по́спи.

јо̍ште прил *још*. — Јо̍ште ли си жи̍в? — Јо̍ште ће ми сви̍рите, докле ви не ка̍жем до̍ста. — Јо̍ште ли се држи̍ш? — Јо̍ште ли копне̍јеш за њу̍? — Јо̍ште ли ти ду̍ша о̍ће? — Јо̍ште ли мо̍жеш?

ју̍г м *јужни ветар*. — Кьд би са̍мо ле̍чка дуну̍л ју̍г, да ото̍пли ови̍ја гине̍ж.

ју̍говина ж **1.** *јужни ветар*. — Ка[д]-ду̍не ју̍говина и̍ма ото̍пи ове̍ј со̍спе за два̍ дьна. **2.** фиг *заветрина, нерад, ленствовање*. — Овде̍ не̍ма ју̍говина, мо̍ра се рабо̍ти.

јужа̍р / јужја̍р м *ужар*. — Да ми паза̍риш куде̍ јужара̍ о̍глав за коња̍. — Проо̍ду јужјари̍ ни[з]-село̍, тре̍бе ни едьн дугачьк коно̍пац.

ју̍же с (мн јужети̍ја) *уже, конопац*. — Вр̍љи ми ју̍же, да увр̍жем се̍но на ко̍ла. — Одврза̍ло се ју̍же и кра̍ва отишла̍ у овьс. — Немо̍ј га во̍диш без ју̍же, ће ти се изо̍тне.

јуже̍ње с гл им од *јужи*. — Едва̍ дочека̍мо да по̍чне јуже̍ње, да се ле̍чка зато̍плимо.

ју̍жи несв *отопљава, постаје топлије*. — Поче̍ да ју̍жи, прокапа̍ше стре̍је.

ју̍жица ж *уже од стабљика жита којим се везују снопови*. — Ти̍ пра̍ви ју̍жице, ја̍ ћу врзу̍јем сно̍пје, па ко̍ји надви̍је.

јула̍р м **1.** *улар, поводац*. — Покида̍ли се јулари̍ на гове̍да од сеца̍ње, па ги врзу̍јем с коно̍пче за ро̍гови. **2.** фиг *немирко*. — Вр̍жи то̍г опасни̍ка с јула̍р, да ти се не загу̍би. **3.** фиг *папучић*. — Жена̍ га држи̍ на јула̍р, не сме̍је да ма̍кне.

јуньц м *младо мушко говече, јунац*. — Јуньц је учу̍кан, бе̍ше мло̍го бе̍сан, страува̍ли смо да некога̍ не убоде̍.

ју̍не с (мн јунети̍ја) **1.** *говече старости између телета и јунца*. — Куде̍ и̍де ју̍не, ту̍ј нека и̍де и ју̍же. **2.** изр: — То[ј]-ју̍не не̍ће те му̍не (*нећеш добити, нећеш остварити циљ, наум*).

јуне̍ћина м *јунеће месо, јунетина*. — И ја̍ гу ви̍кам јуне̍ћина, ал гу не̍ма. — Ко̍ј не би је̍л јуне̍ћину?

јуни̍че с дем од *јуница*. — На̍јбоље да ку̍пиш јуни̍че, па га ишчу̍ваш.

јуни̍чка ж дем и хип од *јуница*. — Од ону̍ј Же̍рку, што гу прода̍до, запати̍ла сам јуни̍чку и теле̍.

јунче̍ с (мн јунчети̍ја, јунчи̍ћи), в *јуне*. — Прода̍до и оно̍[ј]-јунче̍ и курталиса̍ се з-гове̍да.

ју̍рне свр *појури*. — Кьд уда̍ри про̍вала, ју̍рне вода̍ нис пу̍т. — Ако те ју̍рнем, це сврти̍ш одонуд Мртви̍це (*претња*).

јурња̍ва ж фиг *журба, брзина*. — Све̍ рабо̍тимо на јурња̍ву, докле̍ држи̍ у̍баво вре̍ме.

јутра̍шњи, -а, -о *сутрашњи*. — Сьл да доче̍кам ју̍трашњи дьн, па пра̍во у о̍пштину куде Совро̍нија.

ју̍тре прил *сутра*. — Њего̍во ју̍тре је било̍ јуче̍рке, са̍мо што о̍н то̍ј не ви̍ди. — Са̍мо си оста̍ља рабо̍ту од даньс за ју̍тре. — Ете̍ ме ју̍тре у Село̍, на собо̍р, на Проко̍пје, па це распра̍вимо!

јутре̍дан / јутре̍дьн прил *сутрадан*. — Јутре̍дан, ете̍ га, дојде̍; ко̍ј зна̍је куде̍-е би̍л, скита̍л, ни̍ки не сме̍је да га питу̍је, сви̍ ћуту̍.

ју̍трина ж *одлазак на гроб првог јутра по сахрани покојника*. — На ју̍трину не и̍ду сви̍ из до̍м.

ју̍тром прил *сваког јутра*. — Ју̍тром една̍ чеврљу̍га у сли̍ву, пот ку̍ћу, ста̍лно крешти̍.

ју̍троске прил *јутрос*. — Ју̍троске дојдо̍ше на̍ши из рабо̍ту.

ју̏трошањ, -шња, -шњо *од јӯтрос.* — Ово̏ј ти-е ју̏трошањ лѐб, а ово̏[ј]-јучера̏шањ.

јучѐр прил *јуче.* — Ел ти не рѐко јучѐр да ће доо̏ди шума̏р да марки̏ра бу̏ке за дрва̏.

јучера̏њи, -а, -о в *јучерашањ.* — Да ми-е јучера̏њи дьн, а ови̏а па̏мет, не би ме претупа̏л матрапа̏з с крвомо̏чљиво кравчѐ.

јучера̏ске прил *јуче.* — Јучера̏ске се најдо̏мо с побра̏тима у То̏зину кафа̏ну, те поорати̏мо.

јучера̏шањ, -шња, -шњо *јучерашњи.* — Јучера̏шањ дьн ћу па̏нтим доклѐ сам жи̏в.

јучѐрке прил в *јучер.* — Јучѐрке бѐше створено за коси̏лбу, о̏блачно, ладови̏нка, а сьг гори̏ зевња̏.

К

ка̏бав -а, -о *слабашан, мет̄иљав.* — Мно̏го ми е ка̏бав, нѐће мо̏ж да око̏си они̏ја ти̏пац у Стра̏ње.

ка̏баван, -вна, -вно в *кабав.* — Ако-е о̏н ка̏баван, неси̏ ти̏, па у̏зни врѐће и натова̏ри на коња̏. — Ка̏бавна е, не мо̏ж ни сти̏гне ни до Цавгари̏, залу̏д да гу чѐкамо.

ка̏бавац м пеј *слабашан, мет̄иљав човек.* — Дову̏че ли се они̏ја ка̏бавац и[з]-Село̏?

ка̏бавка ж пеј *слабашна жена.* — Кудѐ вика̏ ту̏ј ка̏бавку да жњѐ, ка[д]-це една̏ на но̏ге држи̏.

ка̏бавко м пеј *слабашан, мет̄иљав човек.* — Ако за би̏ло што трѐбе да се потрчи̏, ка̏бавко нејѐ када̏р.

ка̏бал м *кот̄ао.* — Трѐбе ми едьн ка̏бал с вру̏ћу воду̏, ћу ми̏ем гла̏ву.

ка̏бас, -та, -то *гломазан, незграп̄ан.* — Купи̏л неки̏ ка̏бас шифуњѐр, една̏ га унѐсомо у ку̏ћу.

каба̏т[1] непр прид *крив.* — Ви̏ка: несьм каба̏т, а ел каба̏т отку̏д ја̏ зна̏м. — Прѐд Бо̏га сам каба̏т, пред љу̏ди несьм. — Нејѐ о̏н каба̏т што су говѐда улѐзла у То̏дорову ржени̏цу.

каба̏т[2] м *грдња, п̄рекор.* — Морѐ, он је за каба̏т што ме неѐ слуша̏л да у̏чи шко̏лу.

каба̏тан -тна, -тно, *крив, одговоран.* — Дру̏ги не урабо̏ти посьл, а по̏сле ја̏ испа̏днем каба̏тан.

кабатѐње с гл им од *кабат̄и,* **1.** *грдња, п̄рекор.* — Тво̏ј му̏ж је за голѐмо кабатѐње, нејѐ ми купи̏л кво̏ сам поручи̏ла. **2.** *оп̄т̄ужба.* — Зна̏е она̏ да накаба̏ти човѐка, њо̏јно кабатѐње ми-е до̏бро по̏знато.

каба̏ти несв *окривљује,.*

каба̏ти (се) несв *окривљује (се), оп̄т̄ужује (се).* — Нѐћу да ви каба̏тим, кад зна̏м да нестѐ кри̏ви за то̏ј, са̏м си-е Дра̏гиш каба̏т. — Ни̏ки га не каба̏ти, са̏м се каба̏ти с оно̏ј што-е урaботи̏л.

кабли̏ћ м *кот̄лић.* — Ћу ти донесѐм сва̏рено млеко̏ у кабли̏ћ, па си га ти̏ поци̏ри.

ка̏в, ква̏, кво̏ *краћи облик (дужи какьв, каква̏, какво̏) п̄ридевске односно-уп̄ит̄не заменице, какав, каква, какво.* — Ка̏в си то̏ј човѐк нѐ-це ни поздра̏виш?! — Ква̏ ти-е жена̏, такьв си и ти̏! — Ква̏ е то̏ј ла̏рма куде Драги̏њу? — Ква̏ си то̏ј ма̏јка, кьд ста̏лно тѐпаш детѐ? — Кво̏ ли ськ па̏ по ту̏ј плѐвњу рабо̏ти?!

ка̀ва ж *кафа.* — У вршњѝк над о̀гењ ту̀ри башта̀ да упр̀жи овьс, па га по̀сле у чу̀туру ту̀ца, ту̀ца, па просѐје и тако̀ј се праѝла ка̀ва. — Напра̀ј ми едну̀ ка̀ву, ега̀ проглѐдам; нешто̀ ми се пред о̀чи ставнѝло.

кава̀л м муз *врсша свирале.* — Дѝна иш Чу̀ку-е свирѝл кава̀л тако̀ј о̀пасно да ста̀неш да се засвѐриш.

кавалѐт м *древна направа која се умесшо лошри сшавља на кола за дойремање сена,* в *воз* (Дањино Село).

кава̀на м *кафана.* — Мло̀го су се коцка̀ли у Јо̀сину кава̀ну, па до̀јду до̀м у зо̀ру.

кавгаџѝка ж *свађалица.* — С кавгаџѝку нѐћу ѝмам рабо̀ту.

кавгаџисува̀ње с гл им од *кавгаџисује се, кавжење, свађање.* — Етѐ, на што излѐзе његово кавгаџисува̀ње, утепа̀ше га бра̀ћа.

кавгаџису̀је се несв *свађа се, изазива кавгу, кавжи се.* — Мло̀го е волѐл да се кавгаџису̀је, сьл да би се тепа̀л с љу̀ди.

кавѐ с дем и хип од *кава.* — Приста̀ви ни по едно̀ кавѐ.

кавѐн, -а, -о *који је браон боје.* — Ту̀ј пређу̀ сам омастѝла у кавѐно.

кавеџѝја м *кафеџија, конобар.* — Бѝл је кавеџѝја у Јо̀сину кава̀ну у Село̀.

кавта̀н м в *велика плетена марама с ресама пребачена преко рамена,* в *кафтан.* — И са̀к, кьд је ла̀дно, завр̀жем кавта̀н.

каву̀л м *проба, провера продатог грла стоке.* — Узо̀ јунѝчку пот каву̀л, трѝ мѐсеца како̀ се водѝла, па а̀ко бѝдне стѐлна, ћу гу ку̀пим.

кавурѝн м *каурин* **1.** *хришћанин.* — Тепа̀ли су ни Ту̀рци, зато̀ј што смо каву̀ри. **2.** *корисши се и у пејорашивном значењу у изразима шийа*: — Кавурѝне ни-једьн!

каву̀рка ж пеј *незгодна, неприлагодљива особа.* — С ту̀ј каву̀рку нѐће ла̀ко излѐзне на кра̀ј.

каву̀рски, -а, -о фиг *подмукао, безобзиран.* — Ма̀јку му каву̀рску!

каву̀ција ж *јемство, кауција.* — Без каву̀цију не-тѐ ми дадѐ зејтѝн.

кад[1] везн *кад, када.* — Ка[д]-те бр̀знем, ће слетѝш у долѝну!

ка̀д[2] прил *време.* — Нѐмам ка̀д гла̀ву да дѝгнем от-по̀со. — Од-цедѐње нѐма ка̀д (*изр*). — Кьд ѝмам ка̀д, ћу ти ги опѐрем. — Ка[д]-добѝјем ка̀д, ћу до̀јдем.

када̀р, -дра, -дро *способан, спреман.* — Да е када̀р за жену̀, ода̀вно би се оженѝл.

кадарчьк, -чка̀, -чко̀ у дем знач: *кадар.* — Кадарчьк си е о̀н, мо̀же јо̀ш да порабо̀ти око ку̀ћу.

када̀шањ, -шња, -шњо *од када, из ког времена.* — Када̀шањ ти е то̀ј капу̀т, свѐ се разниза̀л?

кадго̀ђ прил *кад год, било када, увек.* — Кадго̀ђ ти кво̀ затрѐбе, до̀јди куде на̀с.

кадѐње с гл им од *кади*[1 и 3], **1.** *кађење.* — Прво̀ куде нас ѝде кадѐње, па молѝтва, па тьк свѐ оста̀ло кво следу̀је за сла̀ву. **2.** пеј *испушшање гасова.*

ка̀ди[1] несв *окађује (нешшо, некога).* — Ода̀вно несам кадѝла ку̀ћу, це запа̀ту ђа̀воли.

ка̀ди[2] несв фиг *луња, луша, шрабуња.* — Отишла̀ да ка̀ди по село̀, ка-це вр̀не Бо̀г зна̀е.

ка̀ди[3] несв пеј *испушша гасове, прди.* — Ово̀ј си детѐ ма̀тер ѝма сра̀м нѐма: сваки час ни ка̀ди, ко некѝ запрдо̀ја.

кадѝвица ж *кадифица,* бот *врсша башшенског цвећа* Tagetes patulus.

кадѝвка ж в *кадивица.*

Кадѝвка ж *име.*

кади̓лница ж *кадионица за тамјан.* — Кьд је голе̓м света̓ц, па̓ли се кади̓лница, да се ку̓ћа ока̓ди.

казани̓ца ж **1.** *просторија у којој се држи казан за печење ракије.* — Однe̓си таба̓рку у казани̓цу, па се вр̓ни да пренесе̓мо каза̓н. **2.** *казан.* — Да̓л сам казани̓цу на Ми̓кини да печу̓ раки̓ју. **3.** фиг *слинави нос.* — Изр̓кај ѕи̓нѕе ис-ту̓ј казани̓цу, да не ушмрку̓јеш сва̓ки ча̓с.

казанџиль̓к м *казанџијски занат.* — И казанџиль̓к отиша̓л у тандари̓ју.

казува̓ње с гл им од *казује, казивање, причање.* — Од моје̓ казува̓ње нe̓ће ви̓диш ва̓јду, мо̓раш да си за̓пнеш, па да рабо̓тиш.

каи̓л непр прид *вољан, рад.* — Несьм каи̓л да и̓дем у Пре̓слоп по ову̓ј кишети̓ну. — Неје̓ каи̓л куде̓ на̓с да спи̓, це вр̓ћа до̓м.

каи̓лан, -лна, -лно *вољан, намеран, рад.* — О̓н неје̓ мло̓го каи̓лан да ни с воло̓ви дока̓ра црe̓п о[д]

— цта̓ницу у Преде̓ње.

ка̓јдис прил (најчешће у синтагми: *на кајдис*) *напречац, попреко, искоса, на брзину.* — Уда̓ри гу на ка̓јдис, да гу по̓ласно пресече̓ш. — Остри̓ка и ти̓пац се ко̓су на ка̓јдис, ел су жи̓лави.

кајди̓ше свр **1.** фиг *оде.* — Кајдиса̓ше сви̓ у рабо̓ту, сьл се ја̓ споту̓рам ста̓рачки. **2.** фиг *преломи, одлучи се, реши се.* — Кајдиса̓л: по Вели̓гден ће и̓де у печа̓лбу. — Како̓ башта̓ кајди̓ше, тако̓ј и̓ма да би̓дне.

ка̓јла ж **1.** *уметак од дрвета или гвожђа којим се учвршћује нека ствар.* — Уда̓ри ка̓јлу на кесe̓р, разлабави̓л се, це исече̓ш. — Ту̓ри ту̓ј ка̓јлу да се уцвр̓сти греда̓. **2.** *израз:* — Удари̓ му ка̓јлу, да ви̓ди како̓-е ка[д]-те дру̓ги подеба̓ва (*напакости, смести, освети се*). в *цајпер.*

кајлу̓је несв *учврсти, причврсти, затвори.* — Кьд о̓н нешто̓ кајлу̓је, у̓век се извуче̓ држа̓ље.

ка̓ка ж деч *измет.* — Бe̓ж, то-е ка̓ка.

какьв, -ква̓, -кво̓ упитно-односна заменица *какав,* в *кав.* — Какьв је човe̓к не зна̓м, ал какьв ма̓јстор то̓ј, зна̓м и цe̓ним.

какво̓ упитно-односна заменица *шта,* в *кво.* — Какво̓ даньс рабо̓тиш? — За какво̓ ће ти па та̓ј лемe̓зница?

каки̓[1], -ква̓, -кво̓ *какав.* — Каки̓ ма̓јстор, таки̓ и чираци̓. — Их, каки̓-е то̓ј ма̓јстор, зла̓тне ру̓ке и̓ма!

каки̓[2] речца за појачано значење *какви.* — Ма, каки̓, нe̓ма о[д]-то̓ј ни̓шта, сьл пра̓зна ората̓.

како вез *као.* — Дe̓ре се како бe̓сан. — Вуче̓ по цe̓л дьн како мага̓ре.

/како̓ да̓је/ изр *било како, како је затечен.* — Пошла̓ како да̓је, неје̓ се ни промени̓ла како трe̓бе.

ка̓л м **1.** *блато, глиб.* — Нис-цe̓л пу̓т гази̓мо ка̓л, едва̓ се дову̓комо. **2.** *смеса од глине.* — Трe̓бе да напра̓јиш ка̓л за црe̓пње. — Мe̓ша ка̓л за ту̓глу.

калаба̓к м *гужва, пометња, свађа.* — Немо̓ј ми пра̓ите калаба̓к по ку̓ћу, ћу ви потe̓пам.

калабаль̓к м в *калаба̓к.* — Дојдо̓ше огурсу̓зи, напраи̓ше калабаль̓к, па побe̓гоше.

калаву̓з м *примитивни кључ, калауз.* — Напраи̓ калаву̓з, те си улe̓зо у ку̓ћу.

калаисува̓ње с гл им од *калаисује (1, 2).* — Збe̓ри све̓ што и̓маш за калаисува̓ње, ови̓ја дьнови ће до̓јде калаџи̓ја (1). — О̓дви ми се од њего̓во калаисува̓ње пани̓це (2).

калаису̑је несв **1.** *ставља калај бакарном суду, калаише.* — Та̑не калаџи̑ја ис Преде̑не ни-е све̑ калаисува̑л ба̑крени су̑дови. **2.** фиг *једе оно што је остало (гладница).* — Ста̑лно калаису̑је ше̑рпе и пани̑це, ни̑какo да се наеде̑.

калаи̑ше несв фиг *једе оно што је остало.* — Остаде̑ до̑м да калаи̑ше су̑дови. — Не калаи̑ши ви̑ше пани̑цу, но поо̑ди да рабо̑тимо.

каламбу̑р м *неред, гужва.* — Немо̑ј ми пра̑ите каламбу̑р, едва̑ сам заспа̑ла дете̑.

каламуте̑ње с гл им од *каламути (се).* — Овде̑ не̑ма каламуте̑ње, у ову̑ј ку̑ћу се зна̑је кои̑ команду̑је.

каламу̑ти (се) несв *прави (се) неред, пометња.* — Не да̑м ни̑ки да ми каламу̑ти у мојy̑ ку̑ћу. — Кво̑ се тој вазд̑ьн каламу̑ти по малу̑?

каламу̑тница ж *гужва, неред.* — Каква̑-е то̑ј каламу̑тница по Ги̑гину авли̑ју?

каламу̑тња ж гл им од *каламути, смутња, неред.* — И̑де ги вика̑ и каламу̑тња она̑м по Је̑реницу, кво̑ се пра̑и не зна̑м.

калафо̑нијум м *калофонијум.* — У̑зни калафо̑нијум па нама̑жи жи̑це да ти гу̑сле бо̑ље сви̑ру.

калаџи̑ја м *калајџија.* — Дошьл Та̑не калаџи̑ја ис Преде̑ње, калаи̑ше котло̑ви, казани̑, тепси̑је.

калашту̑ра ж пеј *раскалашна, рђава жена.* — Дове̑л едну̑ калашту̑ру, Бо̑г да чу̑ва.

калема̑рка ж бот *калемљена воћка.* — У Ма̑лу пади̑ну све̑ су кру̑шке и ја̑буке калема̑рке, с ову̑ј ру̑ку сам ги калеми̑л.

калеме̑ње с гл им од *калеми (се), калемљење.* — Де̑да ме учи̑л калеме̑ње оша̑в.

кале̑мче с дем од *калем.* — Ку̑пи ми и едно̑ кале̑мче ибри̑шим.

калени̑ца ж *глинена чинија.* — Строши̑ си, море̑, ону̑ј калени̑цу што сам гу купи̑ла на ва̑шар на Светили̑ју.

каленича̑ с дем од *каленица.* — На сва̑ко дете̑ си и̑мам по паниче̑ ел калениче̑.

кали̑ште с аугм и пеј од *кал, блатиште, глибиште.* — Куде̑ најде̑ то̑лко кали̑ште да се угма̑цаш?!

калка̑н м **1.** *троугласти бочни простор изнад зида од последње плоче до кровних греда.* — Напраи̑л кро̑в на калка̑н. — Тре̑бе се ѕи̑дају и ка̑лкани на ку̑ћу. **2.** *„предњаче" и „задњаче" на канатама код запрежних кола* (Мачкатица, Дањино Село). — На душе̑ме ту̑римо кана̑те и ка̑лкани да искару̑јемо ђу̑бре по њи̑ве.

калове̑р м бот *врста цвећа калопер* Tanacetum balsamita. — У гради̑нче сам има̑ла поса̑ден калове̑р.

ка̑лпи несв *брука.* — Не ка̑лпи ме ви̑ше по све̑т с те̑ј твое̑ изми̑слене при̑че. — Моли̑ла сам га стопу̑т да ме не ка̑лпи по бе̑ли свет, да оста̑и̑ раки̑ју, ал ко да сам у водени̑цу орати̑ла.

калуђе̑рка ж **1.** *монахиња, калуђерица.* — Ста̑лно ме деца̑ заде̑вају: Ве̑рка калуђе̑рка. **2.** бот *врста озиме крушке.* — Грозјари̑ прокару̑ју у је̑сен и оне̑ј кру̑шке калуђе̑рке.

калупе̑ње с гл им од *калупи, калупљење.* — Дете̑ ми пропа̑де вазд̑ьн с ма̑јстори на калупе̑ње цигле.

калу̑пи несв *помоћу калупа прави цигле или туглу.* — У̑зни и ти̑ па калу̑пи ци̑глу бара̑бар с тезета̑ра да ви̑ш ко̑лко е ла̑ко.

калу̑ша ж *бела овца црних ушију или губице, или црна овца белих ушију.* — Близни̑ла па̑ калу̑ша.

калу̍шес, -ста, -сто *шарене главе а једнобразне боје руна на телу (овца).* — Ово̍ј калу̍шесто јагње̍ ће бу̍де мо̍је̍.

калци̍ја м в *блатар.* — Це̍л дьн се калци̍је не ва̍ду из бла̍то.

ка̍ља (се) несв *прља (се).* — Бада̍ва га пресвуку̍јем, ка[д]-цта̍лно ка̍ља што обуче̍. — Каља̍ се кьд и̍де баш ко да би̍ра бачко̍љ.

ка̍љав, -а, -о *прљав.* — Така̍в каља̍в не мо̍ж да и̍деш куде у̍јкини, да ми се смеје̍ родни̍на.

каља̍ње с гл им од *каља (се).* — Не мога̍ да га оду̍чим от каља̍ње, ста̍лно доо̍ди ка̍љав.

каља̍че ж мн *кратке чарапе, сокне.* — У̍баве каља̍че си купи̍ла, сла̍жу ти се с-ципе̍лке.

ка̍м узв **1.** *где* — А ка̍м га Мило̍рад, што о̍н неје̍ доша̍л? — Ка̍м ги кру̍шке? — Ка̍м ти чеши̍ре, што си го̍л? — Ка̍м те до̍м? **2.** *дај.* — Ка̍м ти помо̍гнем. — Ка̍м да ви̍дим кво̍ ти е на о̍ко?

ка̍ма ж *корице за нож, канија.* — На каи̍ш закачи̍л ка̍му за но̍ж от-ко̍жу.

кама̍ра ж *велика гомила сена, сламе, камења.* — Ко̍лку си кама̍ру напра̍ил о[д]-це̍но, како̍ ће га откара̍ш до̍м?

кама̍шла ж *камашна.* — У ципе̍ле смо тура̍ли кама̍шле, да ни неје̍ ла̍дно.

Камени̍ти ну̍т м мтн *пут који води из Големе реке за Јереницу преко Мишинице.*

каменчь̍к м дем од *камен, каменчић.* — Уле̍зал ми каменчь̍к у опьнак, па ме и̍зубива.

каменче̍ с дем од *камен, каменчић.* — Гађа̍ла се деца̍ с каменчети̍ја, разби̍ла ни ца̍м.

камења̍к м **1.** зб им *камењар.* — Куде̍ си се уву̍кал у ти̍ја камења̍к, да те нешто̍ изеде̍? **2.** фиг *посна, неплодна земља.* — Куде на̍с ти-е све̍ го̍л камења̍к. — Гле̍дам да се и ја̍ некако̍ извуче̍м из ови̍ја камења̍к, да оти̍дем у гра̍д.

камења̍рка ж *змија шарка.* — Ти̍ја пу̍сти камења̍к на Момчи̍лово врви̍ от камења̍рке.

Ка̍н м *Хан, Владички Хан* в *Ан.* — Си̍н вој рабо̍ти у ва̍брику у Ка̍н.

Ка̍на ж *надимак.*

ка̍на ж *она која се скањера, предомишља.* — Докле̍ се ка̍на нака̍ни, сва̍тови си ото̍ше.

кана̍вац м *дугачка сукња од тканог платна домаће израде, препасује се око струка* (Лебет, Мрковица, Мачкатица). — Црнотра̍вке не но̍су кана̍вац него̍ ву̍те с-ткани̍це.

кана̍вка ж **1.** *жена која носи канавац.* — Пројдо̍ше нис пу̍т неке̍ кана̍вке, река̍л би да су су откуд Мања̍к. **2.** фиг *жена из Дервена, односно из Грделичке клисуре.* — Кана̍вке овако̍ј ора̍ту: иша̍ја, доша̍ја, работи̍ја, а ми: ишь̍л, дошь̍л, работи̍л.

кана̍та ж **1.** *бочна страница запрежних кола.* **2.** **кана̍те** ж мн: фиг *запрежна кола.* — О̍ткара пу̍не кана̍те з-гро̍зје.

канди̍лка ж в *кадилница* (Козило).

канди̍љка ж бот *врста баштенског цвећа* Agnilegia vulgaris L. — Исцавте̍ле ни канди̍љке у гради̍нче.

канди̍ше несв фиг *смрди.* — Не̍ћемо у ла̍д по[д]-ту̍ј бу̍ку, однекуде̍ канди̍ше на мршу̍.

кане̍ње с гл им од *кани* (*се*). — Голе̍м кансе̍р: то̍лко кане̍ње и па̍ не те̍ да еде̍.

кансèр м **1.** *мрзовоља, леност.* — Ватѝл га кансèр, па с нѝкога не орàти. **2.** *инаџија, тврдоглава особа,* види пр под *канèње.*

кансерèње с гл им од *кансери се.* — Зналà сам да тòј његòво кансерèње нèће на дòбро [да] испàдне.

кансèри се несв *љути се, опире се, нећка се.* — Немòј се тòлко кансèриш, но прѝоди за астàл.

кансèрка ж *она која се кансери.* — Ка-це кансèрка накансèри трѝ данà не мòж гу одобровòљиш.

кансèрко м *онај који се опире, нећка, љути без разлога.* — Накарàмо кансèрка да пòјде с нàс на собòр.

кансèрче с *дете које се кансери.* — Кудè се и тòј кансèрче мèтну на баштỳ му?

кàни несв *нуди.* — Канѝ га да сèдне, не тè; ѝта се некудè. — Кàни га мàлко, егà ће ỳзне некѝ зàлок да поедè.

кàни се несв *отеже, одуговлачи, скањера се.* — Немòј се ваздѝн кàниш, но поѝтај да пòјдемо доклè-е ладовѝнка. — Кàни се ко млàда невèста.

кантàр м **1.** *справа за мерење тежине са полугом, ђулетом и тасом,* в *воденички кантар.* — Тỳри га на кантàр, па ће вѝдиш кòлко врèди. **2.** *мера за тежину, један кантар = 150 кг.* — Ѝзнесе ли свињà што гу заклàсте едън кантàр?

кантàрче с дем од *кантар.* — Не понèсо си кантàрче, но сам морàла на тỳђо да мèрим сѝрење.

кантарџѝја м *онај ко производи или продаје кантаре.* — Прoјдè Стàнча кантарџѝја, трèбеше да ỳзнемо и желèза за коњà.

кантè с дем од *канта.* — Намỳзо тикè еднò кантè млекò от Плàвку.

кантичè с дем од *кантица.* — Евè ти овòј кантичè с мàз, па къд ѝмаш ће ми вр̀неш.

канỳра ж *смотуљак конца за ткање.* — Н-умèје да смòта канỳру, а òће да ткàје. — Омастѝла сам канỳре за ткаèње.

канỳрка ж дем од *канура.* — Тỳј су свè канỳрке, сьг сàмо да сèднем за разбòј.

кањỳрка ж в *канурка.* — Па се пòсле од онỳј кањỳрку смацѝња и провлàчи кроз нàтку и ткàе се.

кањỳрче с дем од *кањурка.* — За тòј ти трèбе да кỳпиш шèс кањурчетѝја и јà ћу ти исплетèм.

кàос м *хаос.* — Збрàла се децà, па ми напрајѝла по кỳћу кàос.

капàк м **1.** *дрвени поклопац за неки отвор.* — Тỳри капàк на тàван, да не вучè прòмаја. — Тỳри се капàк на бỳку да водà не тèра воденѝцу, него ѝде на òдврт. **2.** *вратанца висине до једног метра испред врата на сеоским кућама.* — Затвòри капàк на кỳћу, да не улèзне погàнац. **3.** *вратанца.* — Спàла баглàма на капàк от кокошѝњац, трèбе гу заковèм. **4.** *прозорче на воденици.* — Притвòри капàк, ће те убѝе прòмаја. **5.** *глинени поклопац на казану.* — Капàк се мòра дòбро с умỳ умàже ус казàн да не пропỳста вàздук.

кàпе[1] несв *капље, прокапава.* — Кàпе ни плафòн, вèтар пореметѝл ћеремѝтке. — Кàпе им у шѝју, а къд протечè ће вѝдимо квò ће рабòту. — Докле пòчне да кàпе, къд прокàпе, ће течè шврчкòм.

кàпе (се) [2] несв *седи, борави, окапава, дангуби.* — У Селò кàпе свàки дьн а куде нàс нèјe кàил да дòјде ни едън сàт. — Нек се òн кàпе по кафàне, а јà ћу самà овдè по ридѝшта да кр̀шим грбѝну.

ка̀пе се[3] несв *скапава* се, *трули*. — Ка̀пе ми се сѐно у о̀ткосје, а ја̀ нѐмам ка̀д да га збѐрем. — Оно̀лка дрва̀ ти се ка̀пу на дрвнѝк, а тѝ још не кладѐш ку̀бе у со̀бу.

капетѝна ж ауг од *капа*. — Турѝл неку̀ капетѝну, поклопѝла га скро̀з, сьл му о̀чи ѕвѝркају.

капешља̀к м ауг и пеј од *капа*. — Вр̀љи тѝја капешља̀к, ел не вѝдиш да не веља̀је.

ка̀писла ж фиг *стражњица*. — Ће ти одву̀гне ка̀писла на тѝја студѐн ка̀мен.

капѝџик м *мала капија, в вракњиче*. — Немо̀ј на голѐму вра̀књицу, про̀тни се на капѝџик.

ка̀пка[1] ж *капља, кап*. — Ка̀пку во̀ду нејѐ тѐл да ми принесѐ, док сам болува̀ла. — До Огња̀ну Марѝју ка̀пка кѝша нејѐ врну̀ла, свѐ жѝво изгорѐ о[д]-џѐђ. — Да мо̀ж, удавѝл би ме у едну̀ ка̀пку! **2.** фиг *мали, малецни, неискусан, млад*. — Колко̀ е оно̀ — ка̀пка детѐ — и како̀ мо̀ж да га тѐраш да оно̀ рабо̀ти? — Ка̀пка зејтѝн ми још остало̀. — Ја̀ сам тьг била̀ још мла̀да, ка̀пка, чѝгра, несьм знала̀ нѝшта.

ка̀пне свр *падне, пороси*. — Бо̀шке, да̀ј да даньс ка̀пне кѝшица, свѐ ни по̀ље изгорѐ од сльнце. **2.** фиг *окористи се*. — Што и мѐне тако̀ј не ка̀пне како њѐму. — Ка̀пне си ми понекѝ динарчьк од-цто̀ку.

капњува̀ње с гл им од *капњује*.

капњу̀је несв **1.** *пада, капље*. — Грмѝ, ал још нејѐ почѐло да капњу̀је. **2.** фиг *заради*. — Капњу̀је ми и овьг и оньг по нека̀ парѝца, кьд продадѐм јагњѐ ел сѝренце.

капо̀ше несв *окапе, издангуби*. — Нека капо̀ше куде ту̀ј ку̀чку, ал ће до̀јде Велѝгден, ћу га пѝтам кво-е лѐтоске работѝл! — Ту[ј]-ѝма да капо̀шеш како ку̀че, нѐћу те поглѐдам.

капћа̀ње с гл им од *капће*. — Ел чу̀јеш то̀ј капћа̀ње, прокапа̀л та̀ван?!

ка̀пће несв *капље*. — Почѐле стрѐје да ка̀пћу, то̀пи се снѐг. — Помѐри се, да ти не ка̀пће у шѝју!

капутѐ с дем и хип од *капут*. — И детѐту трѐбе неко̀ капутѐ за зиму̀, да му не ладнѐје у шко̀лу.

капу̀тина м аугм и пеј од *капут*. — Нату̀кал неку̀ капу̀тину, да га не позна̀јеш.

капутлѝја м *човек у дугачком капуту*. — За у за̀другу срѐто некога̀ капутлѝју, не позна̀до га.

капутља̀к м ауг и пеј од *капут*. — Врљѝ онѝја капутља̀к, већѐм је поарабатѐл, трѝес го̀дине сам га носѝл.

ка̀пче с дем и хип од *капа, капица*. — Турѝл на̀опоко ка̀пче на главчѐ, отидѐ ус пу̀т ко шу̀нтав. — Накрѝви ка̀пче, па си глѐј своју̀ рабо̀ту. — Нешто̀ му ка̀пче на̀еро сто̀и.

капчу̀г м зб им *капи кише које се сливају с крова, капница*. — Зајужѝло, то̀пу се стрѐје, почѐл капчу̀г у о̀луци да бѝје.

ка̀пше свр *премори се, преоптерети се, изнемогне, пропадне*. — Капса̀ одѐећи уш-Чу̀ку, и[з]-Село̀. — Капса̀мо од рабо̀ту по оно̀ј сльнце. — Капса̀ гла̀дан у дрва̀, цѐл дьн несьм јѐл.

ка̀ра несв *тера, гони, грди*. — Немо̀ј ми детѐ то̀лко ка̀раш да рабо̀ти, још нејѐ ка̀дро. — Кьд ста̀не деца̀ да ка̀ра, бо̀ље да гу не слу̀шаш. — Кара̀ га, кара̀, ал нѝшта не пома̀га. — Не веља̀је да се детѐ сва̀ки дьн ка̀ра, ма̀јку му, пова̀ли га едну̀ш.

карабѝт м *карбид* C_aC_2. — Бес карабѝт не мо̀ж да запа̀лиш ла̀мпу.

карабѝтна ла̀мпа ж *карбидна лампа*. — Башта̀ донѐл карабѝтну ла̀мпу ка[д]-цу радѐли у тунѐл на Власѝну.

карабоја̀ ж *црна боја*. — У̀зне се карабоја̀ и шу̀ма, па се прећа̀ омьсти у цр̀но.

Каравиља / Каравиљка ж *име.*

карадак м *кршевито земљиште, крш.* — Кој ће да крши кола и говеда по тија карадак, да ти докарује дрва.

Карадак м мтн *пашњак, шума.*

Кара-Кас м *турски назив за Црну Траву.*

каракаца ж реч звучног значења у изразима: — Иде маца каракаца. — Те гу маца каракаца.

Каракачани м мн в *Ашани*, в *Црновунци.*

каракаш м *тамнопут човек, човек црних обрва.*

Каракаши м *махала, заселак села Брода.*

каракашке овце ж *овце црне вуне чије је порекло везано за црновунце и Ашане, стара балканска раса.* — Едино још Токини чувају каракашке овце.

караконца ж *вештица, зла жена.* — Срето онуј караконцу из Бабићеви.

карање с гл им од *кара (се), грдња.* — С карање неће ги доведеш у ред, боље-е с разговор. — Мислиш нешто ће куде њега постигнеш с карање?

каратаван м *плафон од летава на коме се кује трска.* — Исковамо каратаван, па ће од јутре малтеришемо.

караца м *ован црне боје.* — Пушти карацу у туђо стадо да им измрка овце. — Пази се ти од карацу, зачьс це залети да те утркољи.

кардаш м *друг, пријатељ.* — Куде ти-е онија кардаш што-е прошли пут доодил?

карлица ж *плитка дрвена посуда; користи се за разне намене: мешење хлеба, крмљење стоке.* — Лелке, искочило ми тесто ис карлицу, не постизавам да га премесујем!

карличе с *мала карлица која, између осталог, служи и као мера за сточну храну* . — Узни карличе овьс, па назоби коњи, докле стоју на гувно.

карличка ж дем од *карлица.* — Расушила ми се карличка, одавно несьм месила у њу.

карминисување с гл им од *карминисује се.* — Карминисување неје доодило у обзир куде мои.

карминисује се несв *шминка се.* — Све мое другшке се карминисују, а ја не смејем.

карминише се несв *шминка се.* — Несьм смејала од мојега татка да се карминишем.

карта[1] ж бот *врста украсног дрвета са крупним цветовима пуним цвасти.*

карта[2] ж *дописница.* — Стигла карта о[д]-Добривоју, пише ће дојде за Горешњак.

картарош м *онај који много игра карте.* — Ватил се с картароши, све му узоше паре.

картира несв *пошаље возом какву велику ствар.* — Картирал сам на воз прозори и врата за нову кућу, ка[д]-цтигну у Предене, да ми ги докараш.

каруце ж мн *велики дрвени сандук који се постави на предњи трап воловских кола.* — С каруце смо докарували вреће з брашно, царевицу и разне поситнице и терали компири на пијац у Предене.

Карча м *име бика црне длаке.* — Неће Карча у јерам, па узо слупац да га лемнем едно-двапут.

Карча м *надимак.*

ка̍рча м *црномањаст човек.* — Еси̍ виде̍ла какъ̍в је ка̍рча, ко да су му ба̍шта и ма̍ти од Гла̍нцини?

ка̍сарина ж **1.** *касарна.* — Пусти̍ли га ис-ка̍сарину са̍мо три̍ дьна. — Има̍ле су две-три̍ че̍шме прет-ка̍сарину. **2.** фиг *велика просторија, кућа.* — Ти̍ си, бре̍, напраји̍л ка̍сарину, а не ку̍ћу.

ка̍свет / къ̍свет м *памет, разум.* — Да има ка̍свет, не би иша̍л куде Руселе̍ну. — Ишчури̍л му къ̍свет. — Куде̍ ти-с къ̍свет, да тако̍ј урабо̍тиш сви̍ да се ѕве̍ру.

ка̍светан, -тна, -тно / **къ̍светан**, -тна, -тно *разуман, паметан.* — Ти̍ неси̍ ка̍светан што би̍јеш то̍лко дете̍. — Неје̍ он баш къ̍светан, то̍ј сам ода̍вно виде̍ла.

ка̍си несв *каска, ђипа* у дечјој песмици: „Ка̍си, ка̍си, коби̍ла, на пу̍т ми се ждреби̍ла" (пева се када се дете *класука* на колену).

кастре̍ње с гл им од *кастри, поткресивање.* — Ће ми тре̍бе до̍бро секи̍рче за кастре̍ње. — Ако ми још едну̍ш поме̍неш кастре̍ње, це̍л слива̍к ћу пообаљам.

ка̍стри несв *креше, поткресује.* — Отиде̍ да ка̍стри јеси̍ке и метло̍вине по Мр̍ковицу.

ката̍нка ж *копча од челичне жице са иглом за прибадање, зихернадла.* — Не мога̍ на брзи̍ну да гу заши̍јем, па гу завати̍ с ката̍нку.

ката̍нче[1] с дем и хип од *катанка.* — Тре̍бе ми едно̍ ката̍нче къд вр̍жем ша̍л око гу̍шу, да ми га ве̍тар не однесе̍.

ката̍нче[2] дем од *катанац.* — Оби̍ли ми ката̍нче о[д]-ца̍ндук и све̍ ми испретриша̍ли преме̍ну.

катарче̍ње с гл им од *катарчи (се).* — Све̍ се дрпљоса̍л с то̍ј катарче̍ње.

ката̍рчи (се) несв пеј *пење (се)*, в *катери (се).* — Не ката̍рчи гу то̍лко висо̍ко, не мо̍ж гу по̍сле дова̍тимо. — Ката̍рчи се за вра̍ньска гњезда̍ по те̍ј бу̍ке, негде̍ и̍ма да поги̍не.

ката̍стар м **1.** *земљишна књига.* — Доо̍ди̍л је геоме̍тар и све̍ смо по̍ново заве̍ли у ката̍стар. **2.** *зграда у којој се чувају земљишне књиге.* — Ако не веру̍јеш, и̍ди у ката̍стар.

катере̍ње с гл им од *катери (се).* — С катере̍ње по вра̍нска гњезда све̍ о̍дра чеши̍ре.

кате̍ри (се) несв пеј *пење (се), вере (се).* — Не кате̍ри га то̍лко го̍ре, не̍ће мо̍ж да га дова̍тимо ка[д]-ѕатре̍бе. — Укатери̍л ора̍си на та̍ван. — Кате̍ри се по бу̍ке, сту̍ра гње̍зда на вра̍не.

ка̍терица ж зоол *веверица* Sciurus vulgaris. — Ка̍терице ни све̍ обра̍ше ора̍си.

катрани̍ца ж **1.** *глинена посуда у којој се држи катран.* — Доне̍си ми катрани̍цу да подма̍жем ко̍ла. **2.** фиг *пролив.* — Доби̍л катрани̍цу, не сме̍је да мр̍дне о[д]-до̍м.

катранџи̍ја м *продавац катрана.* — Пројде̍ катранџи̍ја с мага̍ре, из меши̍ну то̍чи катра̍н.

катрањаи̍в, -а, -о в *катрањив.* — А̍ла си ти̍ катрањаи̍ва, кво си то̍ј работи̍ла око ко̍ла?

катрањи̍в, -а, о *умазан катраном.* — Куде̍ си се ву̍кал, те си тако̍ј катрањи̍в? — Ко̍ла ни све̍ катрањи̍ва. — И чеши̍ре ти катрањи̍ве.

катрио̍н м бот *кантарион* Hypericum perforatum L.

катрио̍нка ж бот *кантарион,* в *катрион.*

каћу̍н м бот *ливадска биљка мразовац* Colchicum autumnale L.

кау̍л м в *кавул.* — Ће ми продаде̍ Дра̍гољуб воло̍ви пот кау̍л.

кафи несв *кува кафу.* — Не могу више вaздън да ги кафим.

кафтан м *велика плетена марама с ресама која служи за огртање* (Мачкатица, Лебет, Мрковица). — Плели смо кафтани и од белу вуну, ал повише о[д]-црну.

Качар м мтн *густо, стрмо и непроходно шумско пространство.*

каче с дем од *каца.* — Напуни ли оној мое каче са[с]-сирење?

качемак м *качамак.* — Качемак остаде на вериге у котле, а ја побего за моега човека. — Спреми ми за јутре качемак с квасено млеко. — Забркај на брзину качемак, кьд је већ упален огењ.

качење с *пењање.* — Како е падал от кров, више не помиња качење ни на столичку.

качетина ж ауг и пеј од *каца* (= *ваљкаст дрвени суд ужи или шири при дну*). — Кој ће напуни онолку качетину са[с]-сливе?

качи несв **1.** *подиже нешто да обеси, пење.* — Качи сушенице на таван. — Качи лојтре на кола. — Качи оглави на дирек. **2.** фиг *дангуби, беспосличи.* — Качи ѕвезде на небо. — Отиде да качи сливе на ора.

качи се[1] несв *пење се.* — У Предејане се качу на воз за у печалбу. — Не давај му да се качи у црешњу, још је малечьк.

качи се[2] несв *задиркује се, изазива.* — Млого се качи з-деца, не знам које ћу му работим. — Не качи се с Радоила, млого је бељаван.

качка (се) несв *прља (се), маже (се),* в *кашка се.* — Не качкај опьнци по тија кокошињци! — Качка се по блато, не могу стигнем да га омијем.

качкање с гл им од *качка (се).* — Не мож га одучиш от качкање ко да е свињче.

кацив, -а, -о *тамно браон, кафено.* — Омасти пређу у каџиво за клашње.

кашиче с (мн кашичета и кашичетија) дем од *кашика, кашичица.* — Снаведе се војник и збра онај кашичета у ранац.

кашка несв *прља, каља, маже (блатом, балегом...).* — Узне лајна, па кашка по плотови куде стигне.

кашкав, -а, -о *умазан, запрљан.* — Стално ли ће доодиш такој кашкав и[з]-школу?

кашка се несв *прља се, маже се,* в *качка се.* — Кашка се на лајна ко да-е ћорав. — Кудегођ да појде, кашка се на нешто.

кашкање с гл им од *кашка (се).* — Ћу га пребием за тој кашкање кьд ич не пази куде оди.

кашљица ж *кашаљ.* — Ватила га кашљица па га држи еве две недеље.

кашљичав, -а, -о *који има кашљицу, кашљав.* — Млого-е кашљичава, не мож да дојде у школу.

кашљичаив, -а, -о в *кашљичав.* — Немој куде мене да доодиш, кашљичаива сам.

кашљичетина ж ауг и пеј од *кашљица.* — Више не знам како да се лекујем од овуј кашљичетину.

кашљопрдица ж фиг *кашаљ.* — Нешто му не прооди кашљопрдица.

кьд прил *кад.* — Кьд узреју боровињке, ћу дојдем да беремо. — Кьд да те чекам?

кьд прил *време.* — Нема кьд да дојде, да има кьд, одавно би дошьл.

кьдарчьк, -чка, -чко *донекле способан.* — Он ми-е већем кьдарчьк све да ме послуша.

кьдьр, кадра, кадро *способан.* — Није кьдьр ни ложицу да држи, а не ли да коси.

кьдьшьњ, -шња, -шњо *од када.* — Кьдьшьњо-е тој, не би се сетил да ме убиеш.

кьдгод прил *кадгод, увек.* — Кьдгод дојде, добро-е дошьл у мојy вамилију.

кькьв, -ква, -кво *какав.* — Кькьв ми-е па тој зет, ка[д]-дојде у малу, увек ме замине.

кьквo уп зам *шта.* — За кьквo ви требем? — За кьквo се збирају људи куде Мејане? — Кьквo работиш у недељу? — Кьквo ми збориш, не разумим?

кьткакo прил *каткако, понекад.* — Распитуе се кьткакo за овога и онога.

кьткьд прил *каткад.* — Виђавамо се кьткьд у работу.

ква *краћи облик уп зам трећег лица једнине ж рода и трећег лица* мн *с рода, каква,* в *кав.* — Ква ти-е тој матер ка[д]-те не пушта с нас на собор?

квартир м *преноћиште,* в *коньк.* — Квартир су им обезбедили у бараке, на градилиште.

квасан, -сна, -сно *мокар.* — Све си квасан и облеклo ти квасно, и торбичка ти квасна.

квасьц м *квасац.* — Бајат квасьц, па ми тесто неје надошлo.

квасен, -а, -о **1.** *укисељен.* — Донеси ми да едем квасено млекo. **2.** *мокар.* — Што су ти толко квасени опьнци, куде си се тој спотурал?

квасеник м **1.** *укисељено млеко, кисело млеко.* — Ће кусамо квасеник от прво-телку. **2.** *разблажено млеко, јогурт.* — Сипи ми у влашу квасеник, да понесем на косилбу.

квасено с *кисело млеко.* — Баба ти спремила квасено од овченик, цврсто ко сирење.

квасење с гл им од *кваси (се), киселење.* — Бес квасење не мож грснице да чукаш.

кваси (се) несв **1.** фиг *кисели (се) (млеко).* — Отиде да кваси млекo. — Млекo се кваси да буде квасено. **2.** фиг *потапа (се) у течност или раствор (конопља, кожа...).* — Грснице се квасу у топила.

квасник м **1.** *мокар, тежак предмет.* — Не диза се овија квасник. — Што си ми донел овија квасници, кьд неће гору. **2.** фиг *ленштина, нерадник.* — Онолки квасник се излежује дом, а ти болна работиш.

квац узв *којим се ваби квочка.* — Квац, квац, пирга, доведи пилићи овам, по[д]-цтреу.

квача несв *квоца.* — Ка[д]-це уплаши, квачка кваца и збира пилићи под њу.

квацање с гл им од *кваца.* — По квацање чујеш куде-е квачка.

квачање с гл им од *квачи (1, 2).* — Требе вој дваес едьн дьн квачање да излегне пилићи (1). — Од његово квачање ники неје видел корис (2).

квачетина ж аугм и пеј од *квачка.* — Овај квачетина растрвила пилишта, па само два-три води с њу.

квачи несв **1.** *лежи на јајима (кокошка).* — Несьм знал дека у јасле квачи кокошка. **2.** фиг пеј *лежи, ленствује.* — Још квачи, још се неје дигал. — Докле ће ти да квачиш, ми се утепамо од работу?

квачка ж **1.** *квочка.* — Ће те укљује квачка ако вој дираш пилићи. **2.** фиг пеј *лења жена.* — Гега се ко квачка с пилићи. — Уседела се тај квачка, неће з-дупе да мрдне ис куħу. — По цел дьн ква, ква, оговара свакога, квачка една. **3.** *белег, знак, део рабоша који ваљавичар даје власнику сукна,* в *пиле*[1]*(3).* — Остаји му клашње, а он ми даде квачку да понесем.

квашчьк м дем од *квасьц.* — Тео да замесим лeб, кьд нестал ми квашчьк.

кве̏ *краћи облик уп зам трећег лица* мн ж *рода, какве.* — Кве̏ су то̏ј же̏не доодѝле куде те̏бе?

кве̏к узв *живине и птице кад смртно страда.*

кве̏кер м (сличног значења као и реч *цајпер),* у изр типа: — Ударѝли му кве̏кер. — Ће добѝе кве̏кер (*напакости, освети се*).

кве̏кне свр *крикне, каже: квек*! — Кьд га љо̏снем од ледѝну, не̏ма ни да кве̏кне. — Са̏мо ће кве̏кне и — гото̏во!

квесе̏ње с гл им од *квеси се.* — Не̏ма квесе̏ње на пу̏на ко̏ла з-дрва̏.

кве̏си се несв *качи се, виси, клембеси се.* — Немо̏ј се кве̏сиш на ко̏ла, гове̏да едва̏ вучу̏ ус-Ка̏чар.

квѝ *краћи облик уп зам трећег лица* мн м *рода, какви.* — Квѝ су то̏ј трго̏вци дошлѝ, кво̏ купу̏ју?

квѝт[1] непр прид *измирен, намирен.* — Ово̏лко ме̏не, ово̏лко те̏бе и сьг смо квѝт; нѝки нѝкому нѝшта не дугу̏је. — Ода̏мно смо ми квѝт.

квѝт[2] узв *готово, крај, доста.* — Досьг е било̏ и овако̏ј и онако̏ј, о[д]-цьг ће ме̏не слу̏шате и — квѝт!

квѝта ж *признаница, потврда.* — Ту̏ј су ми све̏ квѝте да сам плаћува̏л редо̏вно по̏рез.

квича̏ње с гл им од *квичи.* — Ел чу̏јеш то̏ј квича̏ње, мо̏ра да-е дошьл штрова̏ч да штро̏ви вепро̏ви.

квичѝ несв *скичи (свиња).* — Квѝчи нешто̏ свиња̏, да се неје̏ заглавѝла у пло̏т.

кво̏ упитно-односна замен *шта.* — Кво̏ то̏ј рабо̏тиш? — Кво̏ ти тре̏бе? — Не мо̏гу гла̏ву о[д]-дете̏ да дѝгнем, ни кво̏ да урабо̏тим. — Кво̏-ће рабо̏тиш ју̏тре? — Кво̏-ће ти то̏ј желе̏зо?

кводае̏ / квода̏је прил *било шта.* — Обука̏л квода̏је и излȅзал нау̏лице, да га свѝ вѝду.

ке̏вка несв **1.** *кевће.* — Она̏м, у Је̏реницу, ке̏вка некѝ ке̏р, мо̏ра да су дошлѝ ловцѝје. **2.** фиг *моли, цвили.* — Погле̏ј како̏ ке̏вка дете̏ како̏ ку̏че за ле̏б.

кевка̏ње с гл им од *кевка, кевтање.* — Чу̏еш кевка̏ње, то̏ј на̏ш Бу̏нда свр̏ћа о̏вце.

ке̏жља м пеј *онај који се много кези, церека.* — Ке̏жља, расцепѝл уста̏ до у̏ши. — Не мо̏гу ја ко ке̏жља да се ке̏зим на све̏ што вѝдим.

ке̏за м *онај који се стално смејуљи, церека.* — Идеећи с ке̏зу, ѝч не осетѝ у̏мор от пу̏т.

Ке̏за м *надимак.*

кезе̏ње с гл им од *кези се, церекање.* — То̏лко кезе̏ње, и па му нѝшта не да̏доше.

Ке̏зини м *надимак фамилије.*

ке̏зи се несв *церека се, смеје се, кревељи се.* — Немо̏ј да ми се о̏н мло̏го ке̏зи, не̏ће то̏ј на до̏бро да му изле̏зне.

кекења̏вац м (мн кекења̏вци) *слабић.* — Не бо̏јим се ја̏ од кекења̏вци ко што си тѝ!

ке̏кере-ме̏кере речца *за испразне, лажне приче.* — Мо̏ж о̏н да си прѝча ке̏кере-ме̏кере ко̏лко о̏ће, ал ви зна̏те да неје̏ тако̏ј, да ви ку̏че ла̏же.

кекиша̏р м *мла̏коња, слабић, недорастао неком послу.* — Узе̏л кекиша̏ра да му пома̏га око онѝја тру̏пци алесѝје.

кекѝшкав, -а, -о *недорастао, млак, слаб.* — Мло̏го-е, бре, кекѝшкав, да би мога̏л да ни пома̏га.

кекишкање с гл им од *кекишка се*. — Од његово кекишкање нема вајда, него да си ми тој сами завршаљамо.

кекишка се несв *труди се, напреже се без снаге*. — Не кекишкај се тује кьд тој неје посо за тебе.

кекишко м дем од *кекишар*. — Ти си, кекишко, иди дом, овој неје работа за тебе. — Мишко кекишко.

кекишче с дем од *кекишко*. — Која ће ти па си повел тој кекишче?

кекне свр *udари, млатне, шутне*. — Кьд га кекну у тулбак, расипа му сириште.

келикоптер м *хеликоптер*. — Прелетеше келикоптери преко Јовановци за на Павлову гремаду.

кеља м пеј *ћелав човек*. — Узела кељу за мужа.

кељав, -а, -о *ћелав*. — Откад па ти постаде толко кељав? — Цела им вамилија кељава, па и он.

кељавеје несв *ћелави, губи косу*. — Почел и он да кељавеје.

/кељави кеља/ изр пеј *ружан човек*. — Отишла би и за кељавога кељу, сьл да не седим овде у овај пустињак.

кељча м пеј в *кеља*. — При онакву убаву косу одеднуш човек постаде кељча.

кентерење с гл им од *кентери (се)*. — С тој кентерење по вранска гњезда едуш це скрши.

кентери (се) несв *пење (се), пентра (се), качи (се)*. — Куде га кентериш ча[к]-горе, да га ники не довати? — Немој се више кентериш на тој дрво, мазуљкаво-е, ће паднеш. — Кентери се у кола, па да идемо!

кентра ж *једноставна брава, затварач*. — Скршили кентру и улезли у појату да крадну јагњићи. — Тој ли ми е па нека кентра, кьд гу свакн отвара.

кентрење с гл им од *кентри (се)*. — За воденицу нема кентрење, мож улезне кои оће.

кентри (се) несв *затвара (се), закључава (се)*. — Он је дужан да кентри вракњице на у појату. — Како се овој кентри, ја н-умејем да га закентрим?

кентрачење с гл им од *кентрачи (се)*. — Еднуш це скрља с тој кентрачење по буке.

кентрачи (се) несв пеј *пење (се), качи се тамо где је опасно*. — Само га ти кентрачи, кьд затребе ники га не мож сивне. — Кентрачи се на кров а не види дека-е остарел и ће падне.

кења[1] м *физички слаба особа*. — Куде ће ти кења помогне кьд је дуич непостал. — Мајстор Кења о[д]-три буке две вретена (*изр*).

кења[2] несв **1.** *врши велику нужду*. **2.** фиг *трабуња, баљезга*. — Пушти кењчу нека кења, и овакој га ники не зарезује.

Кења м *надимак*.

кењав, -а, -о *нејак, неспособан*. — Узел кењаву жену да му сработује по кућу.

кењка несв *стење, жали се, негодује*. — Куде да појде, само нешто кењка, куде да отиде, па кењка.

кењкав, -а, о, *слабашан, неспособан*. — Куде баш мене да снајде кењкав муж? — Да сам такој кењкав како ти, не би ни поодил на дугачак пут.

кењча м аугм од *кења*; *трабуњало, блебетало*, в пример под *кења*[2] (**2**). — Бегај о[д]-тога кењчу, не могу га слушам.

керој м поспрдно *херој*. — Голем керој-е бил, само нема кој да прича.

керојка ж поспрдно *херојка, херојева ћерка*. — Еве носим млеко на керојке.

кèса ж *новчаник.* — Ишчукàла му курбèтка кèсу. — Ни двè пàре нèма у кèсу. — Нек рабòти квò òће, од мојỳ кèсу не жѝви. — Кудè ми е кèса с трѝ ѝљаде пàре? — Казỳјем ти да знàш, а мèне ни у кèсу ни ис-кèсу! — Пòдлази ни некѝ баксỳз, па ми се човèк ис печалòвину вр̀ну с празнỳ кèсу.

кесапèње с гл им од *кесаӣи.* — Дојдè матрапàз, нàкупува стòку и òткара на клàницу на кесапèње. — Бèше ми жàл да продадèм Пр̀вку за кесапèње, онòлко ни-е ранѝла с млекò и работѝла у јерм, и не дàдо гу на трговца.

кесàпи несв **1.** *коље сӣоку, ӣриӣрема месо, касаӣи.* — Учѝл је куде кесàпина какò да кесàпи стòку. **2.** *масакрира, унакази хладним оруђем.* — Овдè су ми мỳжа Бỳгари кесапѝли прет кỳћу.

кесàпин м *касаӣин.* — Изучѝл је за кесàпина на клàницу у Лесковац.

кесàпница ж *касаӣница.* — Есѝ сврћàл у кесàпницу да кỳпиш квò сам ти реклà?

кесèње с гл им од *кеси (се),* **1.** *качење.* — Учỳкај некѝ ексèр на ѕѝд за кесèње ствàри. **2.** *одуговлачење.* — Ћу излудèјем од његòво кесèње, квогòђ да трèбе, òн се кèси.

кесèр м *ӣесла.* — Кесèр ли најдè да ми утỳпиш, па с којè ћу да дèљам и ковèм ексèри.

кесèрче с дем и хип од *кесер, ӣеслица.* — Кудè ми се дèну кесèрче, сък бèше тỳј?

кèси несв *качи.* — На клѝн иза врàта кèсимо гỳње. — Тỳј се не кèси торбѝче, нèго на ѕѝд.

кèси се несв **1.** *веша се, качи се, виси.* — Немòј се кèсиш на кòла, ће пàднеш да те некѝ згàзи. — Кесѝ се на слàп од бỳку. **2.** фиг *ӣежа, дојади, додаӣно ӣежава.* — Кèси ми се на грбѝну откà[д]-ѕнàм за сèбе, глàву не мòгу од њèга да дѝгнем. — Кèси се човèку на на врàт, па не слàзи. — Кèси се, не мòж га дѝгнемо. **3.** *ӣеже, одуговлачи.* — Доклè це кèсиш, што не пòодиш? — Сàмо се кèси, а ми га чèкамо.

/кèси дỳпе/ изр *одуговлачи, ӣеже неки ӣосао.* — Сàмо тѝ кèси дỳпе, мѝслиш јà ћу ти рабòтим.

/кèц на десèтку/ изр *ӣогоди се, намесӣи се.* — Амà, дојдè ми ко кèц на десèтку, свè му наказувà што ми бèше на ср̀це.

кèца (се) несв **1.** *обавља ӣолни акӣ.* — Кèца на квò налетѝ. — Тѝја ће кèца и овцỳ. — Тѝ кèцај малỳту, ја ћу старỳту. — Кèца се с когà стѝгне. **2.** фиг *малӣреӣира (се), ӣонижава (се).* — Кьд вѝду какѝ-е, сви га кèцају. — Мèне ли ће глàвоња кèца у здрàв мòзак. — Не дàвај дрỳги да те кèца. — Кèцај и ти њѝ. — Ће се нàјде нèки и њèга да кèца. — Кьд и њèга пòчну да кèцају, тьк ће вѝди какò се кèца.

кецàње с гл им од *кеца (се),* **1.** *ӣолни акӣ.* — Растỳра се с кецàње. — Ебèм ти кецàње, тèше глàву да изгỳбим. **2.** фиг *малӣреӣирање, замлаћивање.* — Какàв ми је па овòј посьл, ваздьн некò кецàње.

кèчи несв *снажно удара лоӣӣу без одређеног циља.* — Нумèје да ѝгра фỳзбал, сàмо кèчи лòпту.

кешѝр м бот *сӣочна реӣа.* — Тỳри котлè с кеширѝ на верѝге да се свàру за свѝње.

кѝван, -вна, -вно *љуӣ, огорчен.* — Одàвно сам му кѝван за онòј крвомòчљиво јунѝче што ми продàде.

кѝвка несв **1.** *лаје ӣанким гласом, кевће.* — Кѝвкају кèрови у Лисичàрку, мòра да су надушѝли зàјца ел лисѝцу. **2.** фиг *ӣрчкара.* — Он си отидè, а јà цèло врèме кѝвкај иза њèга. — Ће кѝвкаш ти ус Купѝнски рѝд, àко те остàим на Раскр̀сје, вѝдим јà. —

Детѐ кѝвка иза њѐга, а о̀н си двѐ па̀ре не да̀ва. **3.** фиг *тражи, дозива.* — Ће кѝвка он за мѐне, ал ће тьг бѝдне ка̀сно.

кивка̀ње с гл им од *кивка.* **1.** *кевтање.* — Како̀ мо̀ж да слу̀шаш то̀лко кивка̀ње, одвр̀жи тој керчѐ?! **2.** фиг *дозивање.* — Чу̀је се некакво̀ кивка̀ње у Ѐреницу. **3.** фиг *умиљавање.* — То̀лко кивка̀ње око тѐбе и тѝ детѐту нѝшта не да̀де.

кѝда несв **1.** фиг *јако боли.* — Кѝда ме мешѝна. — Кѝда ме зу̀б. — Ма не болѝ, но кѝда. **2.** фиг *јако хладно.* — Кѝда о[д]-цтуденѝцу. — Мра̀з кѝда. **3.** фиг *бежи, побегне.* — Вѝди ли да нејѐ до̀бро урабо̀тил, о̀дма кѝда. — Ако га затво̀риш у со̀бу, кѝда крос про̀зор. — Кѝда куде мо̀же, али куде мѐне нѐће мо̀ж тако̀ј ла̀сно да кѝдне.

кѝда се несв **1.** фиг *јако боли.* — Кѝда ми се стома̀к. — Кѝда ми се дро̀б. **2.** фиг *штогод тешко или пуно ради.* — Кѝда се од плака̀ње. — Кѝда се од носѐње. — Кѝда се од рабо̀ту. — Кѝда се од учѐње. **3.** фиг *секира се.* — Кѝда се за детѐ. — Кѝда се за рабо̀ту. — Кѝда се за вамѝлију.

кида̀ње с гл им од *кида (се),* **1.** *бежање.* — Чѝм га вѝду, о̀дма кида̀ње. — За кида̀ње ће изедѐ тепа̀ње! **2.** фиг *велики рад.* — То̀лко кида̀ње с онѝја тру̀пци и па̀ ги свѝ не докара̀мо. **3.** фиг *секирање, брига.* — От кида̀ње нѐма вајда̀, бо̀ље у̀зни нешто̀, па ср̀ти, да не мѝслиш на то̀ј.

Кидѐ м *надимак.*

кидѐ[1] уп зам *куда, где.* — Кидѐ си поша̀л? — Кидѐ си бѝл? — Кидѐ да те тра̀жим, ка[д]-ци побѐгал от ку̀ћу.

киде[2] предл *код.* — Да си доша̀л киде мѐне вечера̀ске.

кѝдне свр **1.** *убере, откне.* — Да кѝднем неку̀ кру̀шку, да зала̀жем детѐ, да ми не џа̀ка лѐб. **2.** фиг *побегне, утекне.* — Кидну̀ли ниш-чу̀ку, а њѐга оста̀вили само̀га да пла̀че. — Кидну̀ла му говѐда у ржѐницу. — Кидну̀л од рабо̀ту, па си дошьл до̀м.

кидо̀љак м *откинути део конца или пређе.* — Испла̀ела ми џемпѝр свѐ од кидо̀љци.

кија̀мет м *невреме.* — Кудѐ си пошьл на овѝја кија̀мет, не вѝдиш ли ко̀лко па̀да снѐг.

кија̀нац м **1.** в *кијац.* — Што̀ кија̀нац нејѐ за̀едно с канта̀р? **2.** фиг *тестис*, угл у мн *муда.* — Не мо̀ж да пома̀кне кија̀нци, но цѐл дьн преседѐ на едно̀ мѐсто. — Не мо̀ж по̀брзо да ѝде, тежу̀ му кија̀нци. — Стра̀нац незна̀нац, међу̀ но̀ге кија̀нац (*изр*). — Пустѝл кија̀нци до зевњу̀ (*ко споро иде*).

кѝјац м *гвоздена кугла на кантару, ђуле.* — Деца̀ узѐла кѝјац от-канта̀р да се ѝграју.

Кѝјевац м *име села.*

Кѝјевачка чесма̀ ж мтн *извор, чесма на Чемернику.*

Кѝјевачки пу̀т м *пут који са Чемерника, преко Кијевца, иде до Сурдулице.*

кѝјевачки, -а, -о *који је из Кијевца или припада Кијевцу и Кијевчанима.*

Кѝјевчанин м *човек из Кијевца.*

Кѝјевчанка ж *жена из Кијевца.*

Кѝјевчанче с *дете из Кијевца.*

кѝлав, -а, -о фиг *спор.* — Мло̀го-е кѝлав, куде го̀ђ га пра̀тим, три дьна не мо̀ж се вр̀не.

килавѐје несв **1.** фиг *ради тежак посао.* — О̀н скѝта, а ја̀ килавѐјем од рабо̀ту. **2.** фиг *тешко хода.* — Зача̀с дојдо̀ уз Двоја̀нку, а о̀н га, етѐ, још килавѐје.

килавѐје се несв фиг *пропада од посла.* — Килавѐјем се цѐл дьн с онѝја тру̀пци, а за којѐ па̀ре да те пѝтам?

килавење с гл им од *килави (се)*. — Вазддн килавење, а ништа не уработимо. — Нема пара која ће плати овој килавење по мајдан.

килави (се) несв фиг *отеже, одуговлачи, развлачи посао*. — Неје завршил собу, још килави с кречење. — Чекам га ођутрос, он се још килави з-бричење. — Немој се више килавиш, не могу те чекам.

/килави килча/ изр *мрзовољан, неспособан човек*. — Куде појдо за килавога килчу, па ми ништа не иде унапредак. — Још се неје врнул тија килча килави и[з]-Село.

килавка ж пеј **1.** *жена болесна од киле*. — Од тешку работу остала килавка. **2.** фиг *спора, невешта жена*. — Килавка, неје кадра едьн ручак на време да зготви.

килавко м пеј **1.** *човек болестан од киле*. — Не мож Тодор да ти помогне, ел је килавко, викај другога. **2.** фиг *спор, невешт човек*. — Још ли неје стигал и[з]-Село онија килавко?

килавча м в *килавко (1, 2)*. — Само сецај џакови, па ће постанеш килавча (**1**). — Стално развлачи работу тија килавча (**2**).

килајка ж *боца од једног литра*. — У ракију би се удавил, малко му килајка на дьн.

килаш м **1.** *кантар који мери килограме*. — Ће га меримо с килаш, па ће видимо колко тежи, у окаш ти се ја не разбирам. **2.** *тежина око једног килограма или један литар*. — Дај овам тија килаш, да тргнемо малко ракијицу (в *стокилаш*).

килка ж пеј в *килавка*. — Куде се дену онај килка, а досьг сам гу чекала?

кило с **1.** *килограм*. — Дај ми едно кило сол и кило шићер. **2.** *литар*. — Кило ракију и кило зејтин ћу понесем на моји у род.

килоња м ауг пеј в *килавко*. — Неје кадар да учува два говечета, тија килоња.

килце с дем и хип од *кило*. — Завртела сам неко килце ракијицу, да ми се најде за немајкуде.

килча м пеј в *килавко (1, 2)*. — Остави килчу на мир, него викај некога кој мож да диза џакови (**1**). — Неје он баштa, него килча, едва вуче патраци (**2**) — Килча килави не мож се никад довуче дом на време (*2*).

килче с в *килце*. — Тури си у торбиче и едно килче, нека се најде ус-пут.

килчење с гл им од *килчи се, пропадање од посла, сатирање*. — Толко килчење за никакве паре.

килчи (се) несв *ради тежак посао, сатире се од рада*. — За кога ја оволко килчим, кьд они не воду рачун за ништа? — По цел дьн килчим, да мож да живимо ко људи. — Килчим се по туј печалбу, да нешто зарáботим за дом.

кима несв **1.** *даје тајне знаке очима, обрвама, руком, зове кога а да други то не виде и не чују*. — Видо, море, како му кима с-очи, ал се направи да ништа не знам. в *укимује*. **2.** *даје знак, маше*. — Човек ни нешто кима с руку, ал га не разабирам.

кимање с гл им од *кима*. — Нећe ништа напраиш с кимање, боље га викни да те чује.

кимка[1] несв у дем знач: *кима*. — Кимка ми етрва да си идемо дом.

кимка[2] ж *пизма, мржња*. Изр: **има кимку** (*на некога*), *љут је, осећа потребу, има јаку жељу да се освети*. — Још от кьд имам кимку на Драгољуба за онија телци што ми откара, а ни дьн-дњи ми не даде ни банку.

кимкање с гл им од *кимка*[1], в *кимање*. — Бајагим неје разбрала његово кимкање.

кимпе свр **1.** *дâ, упути какав тајни знак*. — Станиша ми кимну, ја се оћута. **2.** *махне руком*. — Кимну ми од рид, па се џембоса нис-пут за Предење.

кѝне свр *кихне*. — Кѝну ма̀че. — Кьд кѝне детѐ, вѝка му се: „Здра̀вчьк!"

кѝпав, -а, -о *щром, гломазан, млак, мещиљав*, в *кабав*, в *щегав*. — Мо̀да е бѝл ма̀лко кѝпав мома̀к, нејѐ ми се свидѐл.

кипељ̀ц м *јако врео*. — Вода̀ кипељ̀ц, па̀зи да се не изгорѝш ка[д]-це мѝјеш.

кирѐч м *креч*. — Угасѝмо една̀ ко̀ла кѝреч.

киреча̀на ж *кречана*. — Оставѝла сам ту̀ј ча̀кљу куде киреча̀ну.

кирѐчи несв *кречи*. — Решѝла сам, сама̀ ћу кирѐчим ку̀ћу, па што бу̀де.

кирицѝја м *онај који се бави превозом робе коњем или запрегом*. — Село̀-е има̀ло пу̀но кирицѝје.

кирицѝка ж *она која се бави превозом робе коњем или запрегом*. — Ја̀ и Кра̀љка смо билѐ кирицѝке.

кирициль̀к м *кирицилук*. — Обелѐла сам од кирициль̀к и по кѝшу и по сльнце.

кирицисува̀ње с гл им од *кирицисује*. — Да неѐ било̀ кирицисува̀ње, не би моглѝ да прежѝвимо.

кирицису̀је несв *бави се превозом робе коњем или запрегом*. — Сва̀ки дьн сам кирицисува̀ла до Предѐне.

кѝрург м *хирург*. — Сѝн вој-е кѝрург у Бѐоград.

кѝсел, -а, -о **1.** *кисео*. — Изнѐла кѝсел купу̀з и ракѝју. **2.** фиг *нерасположен*. — Уста̀де ју̀трос нешто̀ кѝсел, не про̀орати ни рѐч и отидѐ наку̀д воденѝцу.

кѝсел лѐб м *хлеб умешен квасцем од теста*. — Во̀ли да едѐ кѝсел лѐб.

кѝсела жена̀ ж *натмурена, намрштена жена, намћор*. — Бега̀ј у свѐт от кѝселу жену̀.

кисель̀ц прид непр *веома кисео*. — Ово̀ј нејѐ сѝрће, ово̀-е кисель̀ц, ѝзгоре ми жељудѝцу.

кисѐли (се) несв *потапа се у воду (конопља)*. — Гр̀снице се кисѐлу у топѝла да се одво̀и жица̀ от пуздѐр.

кѝселица ж бот *врста дивље јабуке*. — Набра̀л ми кѝселице да пра̀јим сѝрће.

киселѝш м *оно што је киселог укуса*. — Ка̀ко мо̀ж да едѐш овѝја киселѝш, мѐне о̀тру от-киселоћу.

кѝсело с **1.** *кисело млеко*. — Нѐма вѝше кѝсело, покуса̀ше га косачѝ. **2.** *маја за справљање киселог млека*, в *потквасa*. — Турѝла бѐо у панѝчку кѝсело за по̀тквасу, кьд га о[н]-нашь̀л и излапа̀л.

кѝсело тѐсто с *тесто с квасцем*. — Развуко кѝсело тѐсто за попа̀реницу.

киселоћа ж *киселост*. — Цибрѝ от киселоћу. — Не мо̀ж се едѐ от-киселоћу.

кисеља̀к м бот *врста дивљег зеља која се користи у исхрани* Rumex acetosa L. — Набра̀ли ми у долѝну кисеља̀к и скрипа̀ц за зеља̀ник.

кѝси несв *одаје киселост, одаје кисели укус*. — Кѝселица кѝси, тѝ за мѐне нѝси (*пар разбрајалица*). — Ово̀ј сѝрке млого̀ кѝси.

кѝсне несв **1.** *мокри се, напаја се водом*. — Кѝсне вѐш трѝ дана̀ на жѝцу, нѝки га не дѝра. **2.** *потапа се*. — Ту̀ри, брѐ, тѐј чера̀пчине у ла̀вор нека кѝсну, ега̀ се раскѝсне тѝја ка̀л.

кѝта м **1.** фиг *мушки полни уд*. — Ћу вој сурду̀кнем кѝту да искоко̀ли о̀чи ко петопа̀рци. **2.** фиг *ништа*. — Нѝшта од то̀ј нѐма, са̀мо си добѝл кѝту. — Далѝ му кѝту. — На свѝ понешто̀, а на њѐга кѝту.

Кита̀н м *име*.

Кита̀нко м хип од *Китан*.

Кита̀нча м *име.*

ки̏тен, -а, -о *окићен.* — Отидѐ Стоја̀н по малу̏ с ки̏тен конди̏р да ви̏ка на сла̀ву.

китѐње с гл им од *кити (се), кићење, украшавање.* — На̀јубаво-е било̀ китѐње на невѐсту.

ки̏ти несв *украшава цвећем,* в *богу брада.* — Кьд испра̀ту му̏жа у рабо̀ту, жѐне бѐру ки̏тке, да ки̏ту ку̏ћу, и тьг ви̏кају: ко̀лко ки̏тке, то̀лко иљада̀рке да запеча̀ли. — Ожѐли смо, па ки̏тимо бо̀гу бра̀ду.

ки̏ти се несв **1.** *украшава се, окићује се.* — На Ђурђо̀вдьн ку̏ћа се ки̏ти с ра̀зне ки̏тке. **2.** *улепшава се, дотерује се.* — Ки̏ти се мла̀да невѐста да-е на̀јубава.

ки̏тка ж **1.** *цвећка, цвет.* — Испод село̀ ки̏тка цавти̏, испо̀д ки̏тку мома̀ седи̏, да ли ки̏тку да откѝне... (*нар песма*). — Бра̀ли смо ки̏тке по ладови̏ну, на Послони̏иште. **2.** *врх дрвета.* — Укачѝл се у бу̏ку, у вр̏, у ки̏тку, мали̏, ће слети̏, нѐће од њега ни̏шта оста̀не. **3.** *узвишење, брдо с венцем буковог дрвета.* — Ће се чѐкамо го̀ре, на ки̏тку, прѐдвечер, ко и дос̀ьг. **4.** *кићанка.* — Врза̀ла ки̏тку, па кьд и̏гра у оро̀ са̀мо вој подрипу̏је. **5.** фиг *особа за пример, мустра.* — Нејѐ ни о̀н нека̀ ки̏тка да не у̏зне мојy̏ Перси̏ду. — О̀н је за њу ки̏тка и гороцвѐт. **6.** фиг *заруке, просидба.* — Ју̏тре е ки̏тка: Драги̏ша про̀си Марја̀нову Стамѐну за старо̀тога си̏на Јова̀нчу. — Они̏ гу про̀су, по̀сле и̏ду на ки̏тку, па на до̀говор за сва̀дбу. **7.** фиг *дарови који се носе будућој снахи („премена": одећа, обућа и украси) кад се одлази на „китку"(6).*

Ки̏тка ж мтн *назив брда.*

киткā̀ри м мн *они који носе „китку" (дарове) будућој снахи: свекар, свекрва, младожења и најближи од родбине.*

китува̀ње с гл им од *китује (се).* — Па о̀ндак и̏де китува̀ње про̀зори и вра̀та, па варба̀ње.

киту̏је (се) несв *гитује дрво, прозоре.* — Трѐбе се киту̏ју про̀зори да не ду̏ва.

кицѐља ж *кецеља,* в *прегљача.* — Донѐл ми из рабо̀ту у̏баву шами̏ју и кицѐљу, да се препа̀шем кьд го̀твим обѐд.

кицѐљка ж дем и хип од *кицеља.* — Ово̀ј ли бѐше твоја̀ кицѐљка, што ти гу ба̀јка купи̏л?

кицѐљче / кицељчѐ с дем и хип од *кицеља, кецељица.* — А за дево̀јче, у̏баво кицѐљче.

ки̏цош м в *кицошлија.* — Нашла̀ еднòга ки̏цоша, па заеба̀ла шко̀лу у гра̀д, ви̏ка це жѐни.

кицошлѝк м *претерано удешавање, гиздање.* — Удари̏л он на кицошлѝк и дру̏го га не зали̏ма.

кицошли̏ја м *човек коме је стало до лепог изгледа, гиздавац.* — Ћѐро, не глѐј мло̀го у кицошли̏је, несмо̀ ми о[д]-ту̏ј со̀рту.

кицошли̏ка ж *жена која воли да се гизда.* — А ма̀ти во[ј]-е била̀ кицошли̏ка, надолѐко чу̏вена.

киши̏р м бот в *кешир.* — Да сва̀риш ови̏ја кишири̏ у котлѐ докле и̏ма о̀гењ.

ки̏шован, -вна, — вно *кишовит.* — У̏дари ки̏шовно врѐме, една̀ сти̏гомо да пожњѐјемо.

кла̀данац м *кладенац, извор.* — У̏зни стовнѐ и донѐси во̀ду о[д]-до̀лњи кла̀данац.

кладанчѐ с **1.** дем од *кладанац.* — Сѐди ђа̀че на кладанчѐ, си̏тну књи̏гу чи̏та (*нар песма*).– На кладанчѐ, о[д]-цу̏шу, една̀ вода̀ црцо̀ри. **2.** фиг *полни уд код мушког детета.* — Изва̀ди кладанчѐ, па мо̀чај, ни̏ки те не ви̏ди.

кладе̍ несв *ложи ватру.* — Кој кладе̍ о̍гењ ју̍тре на саба̍јле, нека приста̍ви компири̍ за сви̍ње.

кладе̍ње[1] с гл им од *кладе.* — О̍н је сурту̍к за кладе̍ње о̍гењ, неје̍ му се ма̍ти зарадува̍ла ка[д]-це роди̍л.

кладе̍ње[2] с *клађење, оклада.* — Оно̍лке па̍ре изгуби̍л на кладе̍ње.

кла̍дња ж *здenути снопови жита,* в *крстина.* — Сьг је жи̍то у кла̍дње, да га ки̍ша не зава̍ти.

клаи̍ / клаји̍ несв **1.** *тиња.* — Клаи̍ главња̍ на огњи̍ште, не-це разгори̍. — Клаи̍ о̍гењ у ку̍бе и чу̍ри. — Бо̍ље да клаји̍, него да ву̍кне и зача̍с изгори̍. **2.** фиг *тек се одржава у животу.* — Јо̍ш ли клаи̍ де̍да? — Тике клаи̍, ко̍лко што-е жи̍в.

клаја̍ње с гл им од *клаи.* — Од-то̍ј кла̍јање за̍чури се це̍ла ку̍ћа, ту̍ри му неки̍ сувара̍ц да се разгори̍.

кла̍ј-кла̍ј прил *без журбе, натенане, ногу пред ногу,* в *тенелак.* — Бри̍га га за рабо̍ту, о̍н те̍ра кла̍ј-кла̍ј, па кьд сти̍гне.

кла̍јка ж прил имен од *клај-клај.* — Кла̍јкај ти̍ кла̍јку, ја̍ ћу ти трчи̍м по гове̍да.

кла̍јка (се) несв *не жури (се), ради што полагано, незаинтересовано.* — Сви̍ се жу̍ру да срабо̍ту, о̍н си кла̍јка ја̍јца. — Са̍мо се ти̍ кла̍јкај, ја̍ ћу ти окопу̍јем и загр̍ћам компири̍. — Кла̍јка се ко да не̍ма кво̍ да рабо̍ти.

клајка̍ње с гл им од *клајка (се).* — Це̍л живо̍т му пројде̍ у клајка̍ње. — Нее̍ ни̍ки с клајка̍ње напраил ку̍ћу.

кла̍кер м *обојено безалкохолно пиће клахер.* — На сви̍ ни ку̍пи по едьн кла̍кер.

клакерџи̍ја м *онај који производи или продаје клакер.* — Куде клакерџи̍ју и бомбонџи̍ју се на̍јвише зби̍рају деца̍.

кла̍мфа ж *врста клина у облику слова* П, *служи за повезивање греда, особито столице, рогова и венчаница на кровној конструкцији.* — Среза̍мо кро̍в: уте̍гомо столи̍цу, распињa̍че, подро̍жњаче и ро̍гови з-два̍наеску и с кла̍мфе.

кламфети̍на ж ауг од *кламфа.* — Дире̍к ће вр̍жеш за ћупри̍ју з-две̍ кламфети̍не, ни̍кад да не попу̍сти.

клане̍т м муз *кларинет.* — Са̍м је научи̍л да сви̍ри у клане̍т.

кланеџи̍ја м *онај који свира на кларинету.* — Башта̍ му-е би̍л кланеџи̍ја, о̍н узе̍л тру̍бу да сви̍ри.

клапи̍ца ж фиг *свађа, туча,* в *давија.* — Посвади̍ше се на игра̍нку, па наста̍де клани̍ца, не зна̍је се кои̍ кога̍ ва̍та за гу̍шу.

кла̍нфа ж в *кламфа.*

кла̍нца (се) несв *лагано хода, иде без журбе.* — Тре̍бе да кла̍нцаш тако̍ј це̍л дьн до Власи̍ну, пои̍тај ма̍лко, да по̍брзо сти̍гнеш. — Кьд по̍јде са̍мо се кла̍нца ко да-е зау̍лав, ме̍сто да пои̍та.

кланца̍ње с гл им од *кланца (се).* — С то̍ј његово̍ кланца̍ње ће ме скро̍з изнерви̍ра.

кла̍пес, -та, -то *клемпав, великих ушију.* — Дојде̍ една̍ кла̍песта овца̍ у на̍ше и оста̍де, су̍мљам да-е лебецка̍.

клапћа̍ње с гл им од *клапће (1, 2).* — Како̍ мо̍ж да трпи̍ш ста̍лно клапћа̍ње на ти̍ја гумењa̍ци (1)? — Си̍пи им ра̍ну у кору̍бе, па гле̍ј клапћа̍ње (2).

кла̍пће несв **1.** *широка обућа лупа о пету.* — Обу̍л ципеле на по̍старога бра̍та, па му кла̍пћу. **2.** фиг *једе халапљиво.* — Сви̍ње са̍мо кла̍пћу поми̍је.

клапу̍шес, -та, -то в *клапес.* — Ку̍че ти мло̍го клапу̍шесто, што му несте̍ оцекли у̍ши докле̍-е било̍ мале̍цко.

клапу́шка ж *штитник за уши.* — Што си врзал клапу́шке, кьд неје́ сту́д?

кла́пча / кла́пша/ м фиг *грип.* — Вати́л ме кла́пша, не мо́гу да да́нем.

кла́с м **1.** *цвасш на сшабљици жиша у коме се развијају зрна.* **2. а)** *клип кукуруза.* — Ка́[д]-ће испече́мо ово́ј кла́сје што сам доне́л? **б)** *окрућени клип кукуруза.* — У́зни кла́с, запи́ши шу́ле и ту́ри га под о́ткос да се не гре́је вода́.

класьк м дем од *клас (1, 2).* — Жи́то у́баво искара́ло класьк (**1**). — У́зни класьк, па ту́ри на шише́ да не ветре́је раки́јица (**2**).

кла́ска (се) несв *цупка (се) (деше на колену).* — Ка[д]-до́јде, у́зне да кла́ска дете́ и пе́ва му: „Ѕу́мба, ѕу́мба!" — Во́ли дете́ да се кла́ска, тако́ј по́брзо за́спи.

класка́ње с гл им од *класка (се).* — Наали́ло се жге́пче, бес класка́ње не́ће за́спи.

класть́к м дем од *клас.* — Жи́то веће́м пусти́ло класть́к.

класу́ка (се) несв в *класка се.* — У́зни, па ти́ ма́лко класу́кај дете́.– Нек се класу́ка ма́лко куде де́ду докле не за́спи.

класука́ње с гл им од *класука (се), цупкање.* — С класука́ње мо́ж да сми́риш дете́ да не пла́че.

класу́р м *сува сшабљика кукуруза, шулузина, кордељ.* — Класу́р ће стои́ под а́јат за по́тпалу.

класу́рка ж дем од *класур.* — Збе́ри класу́рке за о́гењ.

кла́цка (се) несв *клаши (се).* — Тако́ј кла́цка столи́цу, докле гу не стро́ши. — Не кла́цкај аста́л, ће раси́пеш млеко́. — Ако му се кла́цка зу́б, с кона́ц ће га изва́димо.

клашња́р м *онај који продаје клашње.* — Ста́мен је би́л о́пасан клашња́р, купува́л је и прода́вал кла́шње у Село́.

клашња́рка ж *она која шка и продаје клашње.* — Моја́ етр́ва-е била́ најбо́ља клашња́рка.

кла́шње ж *грубо сукно од вуне шкано на две и чешири ниши на разбоју.* — Кьд саши́јешемо чеши́ре од кла́шње, несмо́ осећа́ли сту́д.

клашње́и, -а, -о *који је од клашња, сукнен.* — Клашње́не чеши́ре су ти ма́ти за зиму́.

клашњени́к м *краћи мушки кайуш од клашња,* в *гуњ.* — Отиде́ куде Ва́ска да му саши́је клашњени́к.

клашње́нке ж *панталоне од клашња.* — Уте́гал се у клашње́нке, па му неје́ ла́дно.

клашње́но с *одећа од клашње.* — У́теже се у клашње́но, па му неје́ сту́д. — На́јбоље ти-е клашње́но, за дру́го ја не а́јем.

клашче́ с дем и хип од *клас (1, 2).* — Еве́ и на дете́, едно́ клашче́ (**2**).

кльца несв *чука* (Криви Дел). — Ми ви́камо чу́ка, а неки́ кльца гр́снице.

кле́кав, -а, -о *бангав, онемоћалих ногу.* — Една́ дојдо́ куде́ вас овако́ј кле́кава. — За ни́где си неје́ кле́кав чове́к.

клендр́ца несв *иде поклецујући, клеца.* — Ступи́ онома́д некако́ на́еро, па си од тьг, еве́, клендр́цам. — Клендр́ца ко да-е па́трав.

клендрца́ње с гл им од *клендрца.* — Ви́ше ми се сму́чи ово́ј клендрца́ње, кьд не мо́гу пра́во да си о́дим.

кле́нѕа[1] м *хрома особа.* — До́кленѕа ли се до́м они́ја кле́нѕа?

кле́нѕа[2] несв *иде скачући на једној нози, храмље.* — Што ова́ј кле́нѕа, да неје́ уби́л но́гу?

кле́нѕав, -а, -о *хром.* — Кле́нѕо кле́нѕави, куде́ се вуче́ш тако́ј кле́нѕав?

кленѕање с гл им од *кленѕа*[2]. — Кьд је убил ногу, не гине му кленѕање.

кленѕарка ж *игра школице.* — Пушти деца, таман се замајала с кленѕарку.

клепа несв *кује, отшкива, извлачи брид на коси или срйу.* — Донеси ми гађала, да клепам косу. — Докле баштà клепа косу, ти донеси воду на косачи.

клепала с мн *наковањ и чекић за отшкивање косе.* — Ја не понесо клепала, реко: чича сигурно има.

клепало с **1.** *врста звона којим се радници позивају на посао.* — Кьд почне да бије клепало сви требе да су на радилиште. **2.** *чекић за окивање косе,* в *чекањ.* — Затури ми се негде клепало под откос, не мога га најдем.

клепање с *отшкивање, извлачење брида на коси или срйу.* — Однесе ралицу куде Милчу, у дугању, на клепање.

клепетало с в *кречетало,* в *чекетало.* — Како клепетало клепеће, такој пада жито ис-кош да се меље.

клепне свр *удари, луйи.* — Клепни га малко да се свести за које је јел говна. — Клепни с чук малко да испрајмо баглàму.

клет м *древна зградица, сйремишйе за жийо,* в *амбар.* — Иди, донеси ис-клет жито у решето за кокошке. — Кьд налетеше ероплани, она побеже пот-клет.

клеца несв *храмље.* — Почел нешто да клеца.

клецотина ж/м пеј *сйар човек.* — Куде ли се одвуче сабајле онај клецотина?

клечеѐћи(м) прил *клечећи.* — Ни клечеѐћи не мож га намолимо.

клечетарка ж в *кречетало.* — Заглуши ме тај клечетарка, па оглуве.

клечећки(м) прил *клечећи.* — Све клечећки на столицу е писал домаћи.

клечка[1] ж **1.** *йодмешање ноге коме, да йадне.* — Деца му турила клечку, па падал у кал. **2.** фиг *намесйи игру, йодмейне шйо.* — Напраѐили му клечку у предузеће, па га искарали.

клечка[2] ж *рачвасйо дрво дужине 20 — 30 см које се йричврсйи на једну од йредњих ногу круйне сйоке, да не може да бежи, већ мора лагано да хода.*

клечка[3] несв *иде йоклецујући* — Морс, поправи се каквà бео, салте по малко клечкам.

клије несв *клија.* — Почело жито да клије.

кликери м мн фиг *смисао* у изр: — Има кликери. — Ће му прораду кликери, кьд га ребнем. — Има кликери за рачуњ. — Раду му кликери. — Није бес кликери.

клима (се) несв **1.** *клайи (се).* — Кьд коњ почне да клима з-главу и цеди воду кро[з]-зуби, значи напил се. — Клима се кьд оди. — Климају се кола, це преврну. **2.** фиг *сйоји несйабилно.* — Тури плочку под ногару да се астал не клима.

климка (се) несв у дем знач: *клима (се).* — Ене га, едвà климка ус-пут. — Климка се на столицу докле се не преврне.

климкање с гл им од *климка (се).* — Климкај, климкај и с климкање се некако довуко дом.

климне свр **1.** фиг *одобри.* — Глеј га и чим ти климне з главу, прииди му. **2.** фиг *умре.* — Тике само климну чича и тој беше толко. **3.** фиг *йочне да силази.* — Климну сльнце накуд заодак. — Кьд климнумо преко Цеврљанку, тьг беше полако за одење.

климне се свр фиг *ойкачи се, йређе се йревој, йочне да силази.* — Испраћали смо ги до Павлову гремаду, и чим се климне накуде Предене, жене се врћају дом.

климуца (се) несв *клайи (се).* — Не климуцај клупу, ће расипеш мастило. — Што се астал толко климуца? — Иде и све се климуца.

климуцање с гл им од *климуца (се)*. — Не мо̀гу да пишем од његово̀ климуцање аста̀л.

клинац м **1.** *ексер, ексерчић*. — Нека[д]-це з-дрвени клинци уковувала по̀тплата на ципеле. **2.** изр: — Ко̀ј му је клинац (*шта му је*)? — Ће добије клинац од њега (*неће ништа добити*).

клиндуп м фиг *немирко, немајмир* (= *као да има клин у дупету*). — Еднуш да се смири тија клиндуп, но само рга там и овам.

клинчък м дем од *клин, ексерчић*. — Тује требе да се забије клинчък, да га држи како требе.

клинче с дем од *клин*. — Зафали ми едно̀ клинче да заковем рам за слике.

клипчорба ж *посна чорба, без меса*. — За ручак имате клинчорбу, пастрма ни понестала.

клиње с зб им *клинови*. — Бес клиње не мога да исцепим сви трупци.

клип м (мн клипови) *даске, талпе, патоснице на тавану или подруму преко којих се ставља земља* (Козило, Бистрица, Вус).

клипав, -а, -о *развучен, тром, лењ*. — Не мож то̀ј о̀н да урабо̀ти, мло̀го-е клипав.

клипавеје несв *развлачи се, отеже, тешко хода*. — Ти дојде, а о̀н јо̀ш клипавеје од Мејане.

клипан м *неотесан приглуп мушкарац, израстао дечак*. — Оно̀лки клипан, а ништа не знаје.

клипка ж *трома, развучена, лења жена*. — Докле се клипка дигне па се среди, пројде воз.

клипча м *тром, развучен, лењ човек*. — А, бре, клипчо, докле ће те чекамо да доклипавејеш?

клипша м в *клипча*. — Неће брзо до̀јде тија клипша, да си ми о̀димо.

клипше свр *умори се, изгуби снагу, малакше*. — Клипса одејећи цел дън по ово̀ј бо̀лесно слънце.

клис м **1.** *краће дрво, зашиљено на оба краја, које се помоћу машке баца у даљ*. — Да одељам клис и машке, па да се играмо. **2.** *дечја игра клиса*. — Играл з-деца клис, замалко нее оћоравел.

клиска несв *трчкара за ким*, в *кивка (2)*. — Нећу ко куче да клискам по тебе, но полак, барабар да о̀димо.

клискање с гл им од *клиска*. — Омори се од клискање по тебе.

клисне свр *стругне, побегне, утекне*. — До̀вати ни јагње и клисну низ долину. — Клиснули од рабо̀ту на купање.

Клисура ж *име села*.

Клисурац м *човек из Клисуре*. — Мо̀мци Клисурци, кошуље им до курци. (*нар пошалица*).

клисурка ж *теснац кроз који протиче река*. — Увек проо̀димо изнад клисурку, куде прокарујемо сто̀ку. — Нат клисурку-е штетина, куде се некад играли чобани.

Клисурка[1] ж *жена из Клисуре*.

Клисурка[2] ж мтн *речни усек, са зараванком на Големој реци*.

Клисурка[3] ж мтн *поток из кога изнад села Бајинци настаје Бајинска река > Рупска река > Козарска река, која се улива у Мораву у Грделици*.

кличка ж дем од *клица* (= *пупољак, изданак*). — Избиле кличке на џорџини, примили се, ће порасту.

кличица ж дем од *кличка*. — Пази на овуј кличицу да се не огруљи, да порасте!

клобучи се несв *прави клобуке, мехуре*. — Клобучи се вода у бобатало.

кломбрца несв *клокоће*. — Кломбрца ми вода у мешину.

кломбур м *мехур, плик*. — Паде камен у воду и излезоше кломбури.

кломбурац м в *кломбур*. — Све му по руке избили кломбурци куде се изгорел.

кломбурење с гл им од *кломбури се*, **1.** *стварање мехурића*. — Кьд гу протресеш у влашу, почне кломбурење и напраи се веньц, е, тој ти-е добра ракија! **2.** *љутња, мрзовоља*. — Научили смо ми на његово кломбурење. — С тој његово кломбурење неје пристал за нигде.

кломбури се несв **1.** *ствара мехуре, мехуриће*. — Што се овој млеко оволко кломбури? **2.** фиг *љути се, мргоди се*, в *дује се (2)*. — За кво се овија човек стално кломбури, кво му фали?

кломпав, -а, -о *незграпан, груб, широк*, в *цомпав*. — За овеј мое кломпаве ноге нема обувка.

кломфер м *лимар*. — Морам куде кломфера да купим штуцну за шпорет.

клоне свр *уклони*. — Оћу да гу клонете одовде, да гу више не гледам.

клопа несв фиг *једе*. — Кво ћу да клопам?

клопање с гл им од *клопа*, в *едење*. — Кво ти-е па тој сваки час клопање.

клопка ж **1.** *припремљена замка*. — Ватили га у клопку. — Напраили му клопку. **2.** фиг *загрљај, сигурно место* (*односи се на децу*). — Ела, деди, у клопку, да се лечка почувамо.

клопне свр фиг **1.** *поједе*. — Глеј да ти мачка не клопне врапца. **2.** *једне мало*. — Дај на дете нешто да клопне, докле се ручак не свари.

клопотало с **1.** *метално звоно на овци или крави*, в *клопотар*. — Тури вој клопотало да ти се тај лијарица не губи. **2.** фиг *причалица, брбљивац*. — Докле ће више да слушаш тој клопотало да ти клопоће?

клопотар м *ковано метално звоно на овци или овну предводнику стада, клепетуша*. — Ел чујеш клопотар на нашога Караџу?

клопотарник м в **1.** *клопотар*. — Неки на Белуну скинул клопотарник. — Куде је на нашу овцу клопотарник? **2.** фиг пеј *звоцање, галама, вика, дрека*. — Не могу ис-туј собу више да слушам клопотарник.

клопотаруша ж *овца која носи клопотар*. — Све овце иду за клопотарушу.

клопоће несв **1.** *звецка клепетуа*. — Тој на нашу белушу клопоће клопотар у Страње. **2.** фиг пеј *прича, галами*. — По цел дьн клопоће ко празна воденица тај твоја етрва.

клопће несв **1.** *звук који ствара вода кад кипље*. — Чујем клопће вода, ал не знам куде. **2.** *звук који настаје када пас једе кости*. — Ђума клопће коске. **3.** *звук који ствара вук при ходу*. — Ел несн чул како вуку клопћу кокала кьд оди гладан нис падину. **4.** фиг *гладан*. — Клопће ми стомак, несьм ништа узел [у] уста.

клоц узв *ономатопеја шкљоцања*. — Клоц, затворише се врата и више не знам како да излезнем.

клоца несв *крцка ситне кости, једе*. — Ене га куче под амбар, клоца коске.

клоцање с гл им од *клоца*. — Врљи им кошчурине од питије, па тој клоцање га нигде нема.

клоцна ж (углавном мн) *ногаре, ослонац*. — Да га туримо на клоцне, побрзо да га исечемо. — Подмести му клоцне да не трулеје на зевњу.

клоцне свр **1.** *окине.* — Ће клоцне окидач и ће се утркољиш на земњу. **2.** *грицне, поједе.* — Нека клоцне малко, колко да превара жељудицу.

клубе с **1.** *округли смотуљак пређе.* — Намотала сам четри клубетија од онуј пређу за џемпир. **2.** *клупко змије.* — Ка[д]-це прцају змије, зберу се у клубе.

клубес, -та, -то *обао као клубе, лоптаст.* — Дојде такој клубесто, а уваљано, деца да се играју.

клумка (се) несв *бућка (се), љуљушка (се) (течност).* — Кво ти тој клумка у балонче: ракија ел вино? — Клумка му вода у стомаче. — Још се по малко клумка гас у гасарче.

клумкање с гл им од *клумка (се).* — По клумкање би рекал да тој неје ракија него зејтин.

клупче с (мн клупчета и клупчетија) дем од *клубе.* — Требу ми још три клупчета за овија столњак што сам заплела.

клупченце с дем и хип од *клупче.* — С овој клупченце ћу да извезем куварицу.

кљакав, -а, -о пеј *изнемогао, оронуо, оматорио.* — Већем је кљакав за голему работу, сл се спотура по кућу. — Он, домаћин, ск четири кљакаве кокошке чува.

кљачка несв *гњечи.* — Варени компири ако не поеде вруђи, кљачка ги за свиње.

кљачкан, -а, -о *гњечен.* — Какав ти е овој леб, ко да-е кљачкан?

кљекав, -а, -о пеј в *кљакав.* — На кљекавога човека се немој ослањаш. — Кљекавога човека и куче замочује.

кљекави несв *једва хода, храмље.* — Еве, још кљекавим по овија бели свет. — Остарел, па кљекави некако до комшије.

кљечетарка ж в *клечетарка.*

кљешта с мн **1.** *клешта.* — Не мож из баскије да повадиш јексери без кљешта. **2.** фиг *чврст стисак руку.* — Увати ме с онај његова кљешта, па не пушта, оће ме води куде њега. **3.** фиг *пипци код рака.* — Пазите куде ватате рибе, да ви рак не ували с његова кљешта.

кљокав, -а, -о *млитав, изнемогао,* в *кљакав.* — Млого е кљокав, не мож он да иде барабар с кирицијe ус Купински рид.

кљокац м **1.** *дотрајао, изнемогао човек, живо биће.* — Кво ће ти он помогне, кад је кљокац. — Он четири кљокца чува, а ја петнаес-дваес кокошке. **2.** *изнемоглост.* — Работи, работи и — кљокац, падо од умор.

кљокне свр **1.** *посустане, клоне.* — Јошке ћу работим, нећу да ми викају како сам кљокнул. **2.** *пропадне, изнемогне.* — Човек кд кљокне, не требе му више ништа. — Још се држи, још неје кљокнул.

кљопше свр *посустане, изнемогне.* — Кљопсала сам, ништа ми се не дава дањс да урaботим.

кљоца[1] ж фиг пеј *пушка.* — Донел неку кљоцу, кобајагим ће иде у зајци. — Врљи туј кљоцу, па купи карабин!

кљоца[2] несв *окида, шкљоца.* — Напраил пушке на деца, па по цел дн кљоцају.

кљоцање с гл им од *кљоца*[2]. — Ђеће ме уплаши с његово кљоцање.

кљоцне свр *шкљоцне, опали.* — Ће кљоцне пушка и[з]-шуму и има се утркољи колко-е дугачак.

кљуве несв **1.** *кљује.* — Пази се, тија петал кљуве. — Кљуве и ршка с кокошке по буњиште. **2.** фиг *пулсира, сева.* — Вaздн ми нешто кљуве у главу. **3.** фиг *звоца, приговара.* — Цел век ме кљуве тија мукомција и ће ме надокрајке докљуве.

кљу̍вне свр *укљује, кљуцне.* — Немо̍ј те кљу̍вне пета̍л, ви̍ш како̍ се накокори̍л.

кљу̍ка несв фиг *цеди (грожђе).* — Кљу̍ка гро̍зје, пра̍ји вино̍.

кљуни̍ца ж **1.** *кљун.* — По це̍л дьн жљуна̍ туче̍ с ону̍ј кљуни̍цу у бо̍р, ис па̍мет да те искара̍. **2.** фиг *уста, њушка, нос, лабрња.* — Расцопа̍ли му кљуни̍цу. — Да̍ј да нешто̍ ту̍рим у кљуни̍цу, па да си бе̍гам (*да поједе*). — И̍ма оно̍лку кљуни̍цу, а ни̍шта не наду̍ша.

кљуни̍чка с дем од *кљуница.* — Не да̍вају му оне̍ј кокошче̍тине да и пи̍ле нешто̍ кљу̍не с кљуни̍чку.

кљу̍нча м фиг пеј *човек великог носа.* — Ел сре̍те ус-пу̍т негде̍ оно̍га кљу̍нчу?

кљуса̍ ж *кљусе, железа за хватање вукова.* — Тури̍ли кљусу̍ на два̍ ме̍ста да ва̍ту ву̍кови куде Дла̍ги ри̍д.

кљусе̍ с *коњче.* — Откуде̍ ти то̍ј кљусе̍, што во̍диш. — Пројде̍ Гра̍да на кљусе̍ за у Преде̍не.

кљуси̍на ж/м ауг и пеј од *кљусе.* — Дову̍кал неку̍ кљуси̍ну, едва̍ но̍си сама̍р. **2.** фиг пеј *висока, мршава, оронула особа.* — Куде̍ најде̍ да се оже̍ни с ону̍ј кљуси̍ну? — Та̍ј кљуси̍на ви̍ше ни̍шта не зна̍е.

кљусипе̍тина ж/м ауг и пеј од *кљусина.* — Купи̍л неку̍ кљусине̍тину, само што не кре̍па.

кљу̍ца[1] ж фиг пеј *секира, тупа секира.* — Узе̍л неку̍ кљу̍цу, па по це̍л дьн на дрвни̍к нешто̍ кљу̍ца.

кљу̍ца[2] несв **1.** фиг *једе.* — Како̍ ми убавчко̍ дете̍ кљу̍ца гро̍зје. **2.** фиг *удара.* — Немо̍ј ти̍ја огурсу̍з да ми ви̍ше кљу̍ца дете̍, ћу га уте̍пам. **3.** фиг *неуко деље, сече дрво.* — Кьд би о̍н зна̍л да сече̍ дрва̍, с оно̍ј секи̍рче са̍мо кљу̍ца на дрвни̍к. **4.** фиг *приговара, придикује.* — Нави̍кла да му ста̍лно кљу̍ца у гла̍ву, па не пропу̍шта ни сьг, пред љу̍ди.

кљуца̍ње с гл им од *кљуца*[2] (*1, 2, 3, 4*) / *кљуца се.* — Едну̍ш ли сам га тепа̍л збо[г]-кљуца̍ње з-деца̍.

кљу̍ца се несв фиг *задиркује се.* — Сьл се кљуца̍ з деца̍, које̍ да му пра̍јим.

/кљу̍ца у главу̍/ изр *придикује.* — Ста̍лно му жена̍ кљу̍ца у гла̍ву, зато̍[ј]-е пошунтаве̍л.

кљу̍цка несв у дем знач: *кљуца.* **1.** фиг *једе.* — Кљу̍цка ли дете̍, кљу̍цка, да порасте̍. **2.** фиг *задиркује.* — Са̍мо ме ти̍ кљу̍цкај, да ви̍дим докле̍ ће̍ш. **3.** фиг *сече.* — Кљу̍цка оно̍ј дрво, бајаги̍м га сече̍. **4.** фиг *приговара, придикује.* — Кљуцка̍ му, кљуцка̍ и о̍брну га против на̍с.

кљу̍цка се несв фиг *задиркује се.* — Задригу̍за, ста̍лно се кљу̍цка с некога̍.

кљуцка̍ње с гл им од *кљуцка (се).* — За кљуцка̍ње з-деца̍ изе̍л је тепа̍ње (**2**). — С такво̍ кљуцка̍ње не̍ће мо̍ж за го̍дину да оде̍љаш едну̍ греду̍ (**3**). — Од њо̍јно кљуцка̍ње ћу полуде̍јем (**4**).

кљу̍цне (се) свр **1.** фиг *засече (се), потреже (се).* — Ре̍ко да ми насече̍ дрва̍, а о̍н кљу̍цну не̍колко пу̍т, па за̍реза. — Кљуцну̍л се с косту̍ру по пр̍с. **2.** фиг *поједе неко зрно.* — Кљу̍цну не̍колко зр̍на, па си отиде̍. **3.** фиг *дирне, удари кога.* — Не мо̍ж да жи̍ви а̍ко некога̍ не кљу̍цне. — Уме̍је ти̍ја да се кљу̍цне и с ово̍га и с оно̍га, а по̍сле рове̍ кьд га би̍ју.

кључе̍ с дем и хип од *кључ, кључић.* — Закљу̍чи тако̍ј ко̍вчак, па си кључе̍ ту̍ри пот-по̍јас.

кљу̍чка несв *меша, туца, ситни.* — Кљу̍чкај ови̍ја компири̍ у котле̍ за прашчи̍на.

кључкање с гл им од *кључка, туца и меша лопатицом.* — Да побрзо сташу сливе за ракију, требе им кључкање.

кнођи прил *вечерас, довече.* — Дојди кнођи куде Големи кладанац, ка[д]-цви позаспу.

књишка ж дем и хип од *књига.* — Збрал књишке пот пазуку, па си дошьл дом.

књишче с **1.** дем од *књига.* — Даде ми неко књишче, да читам. **2.** фиг *бележница, свеска.* — Вересију писује у едно књишче.

ко[1] вез *откад, откако.* — Ко сам дошла, ники ни не преоди праг.

ко[2] скраћени обл од *како.* — Ко ће се снајде у варош, куде никога нема, сам Бог знае. — Ко ли ће истркамо на овуј оскудацију, Бог знае. — Ко му Станча казувал, он записал.

/ко за баксуз/ изр *на несрећу, на невољу.* — Таман да појдемо у њиву, кьд, ко за баксуз, ете ти га Таћија куде нас. — Ко за баксуз и он се треви туј ко да сам га викала.

/ко од беду/ изр *без воље, преко срца.* — Напраил га ко од беду. — Даде ми тој ко од беду.

/ко ти жив ја/ изр заклетве *нека сам ти жив, да сам ти жив.* — Ко ти жив ја кажи ел исна доодила Радунка куде тебе и кво-е тражила?

/ко тресак/ изр *јак, снажан, крупан.* — Узел девојку ко тресак. — Мужина ко тресак, увати трупац па на рамо до кола.

кобеља несв **1.** *једва хода.* — Кобељају деца кроз онеј споспе докле се не докобељају дом. **2.** фиг *мучи се, истрајава.* — Кобељам некако, ега прескрцам овој гадно времиште.

кобеља се несв **1.** *мучи се.* — Човек је здаден да се кро[з]-живот стално кобеља. **2.** *отима се, копрца се.* — Кобеља се мачка да му побегне из руке, ал не може. — Кобељамо се по онеј соспе, докле се, едва, не искобељамо.

кобељање с гл им од *кобеља (се) (1, 2).* — Ка[д]-це заглобиш бадава ти кобељање, још више се загмацујеш у глобило (*2*). — Живот ми пројде у кобељање (*1*).

кобилетина ж **1.** аугм и пеј од *кобила.* — Онај чичина кобилетина ми урита дете. **2.** фиг пеј *зла женска особа.* — Немој више да идете куде туј кобилетину, она-е ванцирала, ће ви потепа.

кобилица ж фиг **1.** *ослонац за струне на кожном делу гусала.* — Одељал ми е кобилицу од растово дрво. **2.** *леђа са белим месом код живине.* — Тоза умеје да гата у кокошју кобилицу. **3.** *ногаре на трлици за чукање конопље.* — Иструлела кобилица за грснице, трлицу сам праил ни ја не пантим кьд. **4.** *дрвена греда на коју се ослања вретено* (*витло*) *у воденици.* — На кобилицу з-бад стои вретено.

кобилиште с ауг и пеј од *кобила.* — Оној кобилиште о[д]-Цвету замалко [да] ме утепа, чим ми налети прилика, има гу продадем!

кобилка[1] ж хип од *кобила.* — Моја кобилка да ми-е жива, колки-е она товари брашно само изнела ус Купински рид.

кобилка[2] ж в *обрамка.* — Поласно ми-е с кобилку да носим него на-руке.

кобилски, -а, -о *који је од кобиле, кобињи.* — Давала ми-е да пием кобилско млеко.

кобилче с дем и хип од *кобила, кобила до треће године старости.* — Убаво си кобилче очувал, па зар да га дадеш на трговци и матрапази.

кобојаги прил *као бајаги, ко бајаги.* — Дошла кобојаги да ни види, а она се довукла да нешто одири ако мож.

ко̏в м *потков.* — На Цвѐтка поотпада̏л ко̏в, мо̏ра куде алба̏тина.

ко̏ва ж *кофа.* — Доне̏си ми една̏ ко̏ву кире̏ч.

кова̏ница ж *кућа саграђена од дрвета и блата.* — Јо̏ш се држу̏ кова̏нице пра̏јене од пред они̏ја ра̏т.

кованци̏ница ж в *дугања.* — Бе̏ше му кованци̏ница у Ра̏кинци пот пу̏т за Мр̏ковицу.

Кова̏чке ба̏ре ж мн мтн *пашњак, барчуга.*

кове̏ несв **1.** *потклва.* — Кове̏ воло̏ви у Преде̏ње. **2.** *кује, закива.* — Кове̏ ро̏гови на ку̏ћу с кла̏мфе. **3.** фиг *много боли.* — Кове̏ ми зу̏б па усту̏ра. **4.** фиг *звоца, приговара,* в *кљуве (3).* — Вазд̏ьн му кове̏ у гла̏ву, ал о̏н си па рабо̏ти по његово. В *бие-кове.*

ко̏вер м *кофер.* — Све̏ те̏ј ства̏ри држи̏ у ко̏вер, пот ката̏нац. — Спреми̏л ко̏вер да за Ђурђо̏вдьн и̏де у рабо̏ту.

ковети̏на ж ауг и пеј од *кова.* — Искида̏ше ми ру̏ке теј пу̏сте ковети̏не, носе̏ећи во̏ду о[д]-до̏лњи кла̏данац.

кови̏тли несв *диже, прави ковитлац (ветар).* — Поче̏ ве̏тар да кови̏тли, ће ни напу̏ни гла̏ву с оси̏лке.

ко̏вица ж дем и хип од *кова, кофица.* — Купи̏л на дете̏ ко̏вицу да се и̏гра.

ковиче̏ с дем и хип од *кова, кофица.* — Доне̏си бр̏зо ковиче̏ с во̏ду да ола̏дим ове̏ј ма̏ше.

ко̏вне свр **1.** *прикуца реда ради, прикује површно.* — Ковну̏л та̏рабе ко̏лко да се не ка̏же нее̏ те̏л да ме послу̏ша. **2.** фиг *муне, удари.* — Ће те ко̏внем у цева̏нку. — Ковну̏ло га ждребе̏ у пашља̏к.

коврнде̏ње с гл им од *коврнди (се).* — Ка[д]-до̏јде зима̏ и по̏чне коврнде̏ње, ис ку̏ћу се не изла̏зи.

ковр̏нди (се) несв *леди (се), мрзне (се).* — Поче̏ло га ковр̏нди, до ју̏тро ће га скро̏з уковр̏нди. — Веће̏м се ковр̏нди вода̏ у су̏дови, ће бу̏де о̏пасан мра̏з.

ковр̏тњак м *велики хлеб, велики комад хлеба.* — Оно̏лки ковр̏тњак му да̏до и па̏ џа̏ка.

ко̏вча м *копча.* — Зако̏вчај ко̏вчу да не ѕе̏бнеш.

ко̏вчаг / ко̏вчьк / ко̏вчак / ко̏вчег / ко̏вчек м *ковчег, шкриња за девојачку спрему и сл. Ишао је у мираз, заједно са девојачким даровима.* — Заклу̏чи ко̏вчак а кључе̏ ту̏ри у па̏зуву да во̏ј ни̏ки не перети̏ше по њега. — Ку̏пете ми ко̏вчаг, они̏ ми нареди̏ше да га сара̏ним.

ковчаже̏ с дем и хип од *ковчаг.* — У̏копну спрему̏ сам све̏ спакува̏ла у ковчаже̏, па кьд затре̏бе да се ни̏ки не му̏чи око ме̏не.

ковчежь̏к м дем од *ковчаг.* — И̏маше до̏бар ковчежьк, ал изгоре̏ кьд ни Бу̏гари ку̏ћу запали̏ше.

ковчеже̏ с в *ковчаже.* — Ковчеже̏ сам си доне̏ла из мои̏, сьс мо̏ју̏ спрему̏.

кого̏ђ[1] вез *као.* — Висо̏к кого̏ђ његов у̏јка. — При̏тран за рабо̏ту кого̏ђ његов башта̏.

кого̏ђ[2] зам *ко год, било ко.* — Кого̏ђ да про̏јде ниспу̏т, он га свр̏не у ку̏ћу.

Ко̏да м хип од *Никодије.*

Ко̏дина пади̏на ж мтн *увала, ливада, шума.*

ко̏дник м *ходник.* — Изле̏зе о̏н у ко̏дник а на̏с о̏стаи у со̏бу. — На кра̏ј ко̏дник-е његова канцела̏рија.

кодничѐ с дем од *кодник*. — Пројдеш кроз еднò кодничѐ и тỳј, з-дѐсну странỳ, ће га нȁјдеш.

коѐ уп зам в *које*. — Коѐ òће онѝја рашчѐпљак о[д]-тѐбе?

кожељȁње с гл им од *кожеља се*. — Кьд те увȁти с онѐј рỳке, не врȅди кожељȁње, нѐће му побѐгнеш.

кожѐља се несв *отима се, копрца се, трза се*. — Кожѐља се ко рибȁ на сỳво. — Џȁбе се кỳче кожѐља, òн нѐће да га пỳшти. — Кòжеља се мачѐ, кòжеља, па му се ѝскожеља и побѐже.

кòжица ж фиг *сланина*. — Тỳри у грȁ и некỳ кòжицу.

кожљȁк м **1.** аугм и пеј од *кожа*. — Кòј ће ти ђȁвол тѝја кожљȁк, кьд ги вѝше нѝки не откупỳје. **2.** фиг *кожни капут или мантил*. — Обỳкал некѝ кожљȁк до земњỳ, натỳкал шỳбару на òчи, едвȁ га познȁ.

кожљѝнка ж *кожица на којој је била сланина*. — Свѐ сланѝну поѐли, осталȁ сȁмо кожљѝнка.

кожỳ м в *кожук*. — Умрѐл кожушȁр, нѐма коѝ да ми сашѝје кожỳ.

кожỳк м *кожух*. — Бес кожỳк не би прескрцȁл овỳј зимỳ. — Купѝ му кожỳк да згрѐје грбѝну.

кожуљѝца ж *кожица на пенису*. — Немòј чѐсто да му зажуљỳјеш кожуљѝцу (*онанише*).

кожỳра ж в *змиска премена*, в *кошуљица*. — Кудѐ-е остаѝла кожỳру, мȁрен гу убѝл.

кожурѝца ж *препечена, сасушена кожица*. — Мѐсо полапȁли, мѐне осталȁ тѝке кожурѝца.

кожỳрка ж **1.** дем од *кожура*. **2.** *опна око плода шљиве*. — Ја ѐдем слѝве бес кожỳрке.

кожучȁр / кожушȁр м *мајстор који прави кожухе, ћурчија*. — Бѐше едьн Никòла, дòбар кожучȁр, у Брòд, кьд умрѐ, тỳј постȁде ȁбаџија његòв рођȁк Милтѐн.

кожучȁра / кожушȁра ж *ћурчијска радња*. — Носѝла сам свѐ у кожучȁру да ми закр̀пу кожỳк.

кожучѐ с дем и хип од *кожук*. — Обỳко кожучѐ да не озѐбнем сртѐјећи око òвце на трлỳ.

кожучѝна / кожушѝна ж аугм од *кожук*. — Ѝмам и јȁ еднỳ кожучѝну, ал тòј ми-е кьд дѝп заладнѐје.

кожучљȁк м ауг и пеј од *кожук*. — Вр̀љи тѝја кожучљȁк, ел не вѝдиш да-е свѐ исцѐпен, за нѝгде нѐје.

кожушѝна ж в *кожучина*. — На овỳј слотỳ мòж да те спȁси сȁмо кожушѝна.

кожушљȁк м ауг и пеј од *кожушина*. — Натѐл кожушљȁк у сред лѐто, да се не смр̀зне.

кожỳшче с в *кожуче*. — Да не бѐше дѐдино кожỳшче, тѐо да прѐмрем од леденѝцу.

козȁ ж фиг пеј *штркљеста, витка жена*. — Пројдѐ пȁ нис-пут онȁј Вѝденова козȁ.

Козȁрница ж *име села*. — Козȁрница ѝма две мȁле: Гòрњу и Дòлњу Козȁрницу.

кòзи се несв **1.** фиг *кењка, стење*. — Немòј се тỳј кòзиш, него поѝтај ус-тѝја чепељȁк. **2.** фиг *тешко ради*. — Ѝма се јòш кòзи, докле извучѐ онѝја трỳпци уз брѐг. —

Ко̀зим се це̏л дьн теглѐјеħи се̏но на гра̀њку до штети̏ну. — Етѐ-га Дани̏л до̀ле, у водени̏цу, ко̀зи се с водени̏чко ка̀мење.

Кози̏лац м *човек из Козила.*

Кози̏лка ж *жена из Козила.*

Кози̏ло с *име села.*

кози̏ло с *место где су били торови за козе и где су се оне козиле.*

Кози̏лче с *дете из Козила.*

ко̀зина ж **1.** *козја длака.* — Кьд по̀јдем у рабо̀ту, понесѐм и опьнци. Башта̀ не да̀ва да ги оструже̏м, него онако̀ј, неструга̀ни, са свѐ ко̀зину; ви̏ка по̀виш ħе трају̏. А ко̀зина дуга̀чка, па кьд ги обу̀јем, само метѐм по ка̀лдрму и прашѝна иде по мѐне. — Трѐбе ни ко̀зина за биса̀ѕи и покро̀вац. **2.** *длака од животиње.* — Биса̀ѕи и зобни̏це мутавџи̏је пра̀ју от-ко̀зину. — Збѐри ко̀зину што и̏маш, трѐбе ми за чо̀к. — Што̀-е овдѐка ово̀лко развр̀љана ко̀зина.

кози̏њав , -а, -о *од козје длаке, од кострети.* — Што̀ ти-е лѐб овако̀ј кози̏њав, ко да-е би̏л у зобни̏цу?

козја̀ча ж бот *врста печурке.* — Куде на̀с и̏ма пу̏но лисича̀рке, козја̀че и срндаци̏.

козјо̀ млеко̀ с *млеко од козе.* — Нѐħе деца̀ ни да оку̀су козјо̀ млеко̀.

козјо̀ пути̏њче с *стрма уска стаза.* — Не мо̀гу ја̀ да слѐзнем нис-то̀ј козјо̀ пути̏њче како ти̏.

козлѐ м *јаре, козица.* — Ти̏ си дѐдино козлѐ.

ко̀ј (кои̏), која̀, којо̀ (којѐ, коѐ) упитно-односна заменица *који (ко), која, које.* — Ко̀ј си ти̏, от кои̏ си? — Ко̀ј ти-е ђа̀вол? — Кои̏ ти-е ма̀трак. — Кои̏ ти што мо̀же? — Ко̀ј ти-е мо̀ј? — Којо̀-е то̀ј детѐ? — Која̀ дана̀ске мѐси лѐб? — Коѐ ти е то̀ј кравчѐ?

/која̀ му-е рабо̀та/ изр *шта му је, који му је ђаво.* — Која̀ му-е рабо̀та те га сьг опра̀љаш? — Која̀ му-е рабо̀та те о[д]-цаба̀јле да̀ва цеву̏?

којго̀ђ зам *когод, било ко.* — Којго̀ђ навр̀не, и̏ма кудѐ да но̀ħи.

којѐ уп зам *шта.* — Којѐ и̏скаш од мѐне? — Којѐ о̀ħеш? — Којѐ си ме пита̀л?

ко̀ка[1] ж (мн ко̀ке) зоол *кокош.* — Две ко̀ке ми се расквача̀ле, трѐбе да ги наса̀дим на ја̀јца.

ко̀ка[2] несв фиг *много једе.* — Са̀мо ти̏, ба̀то, ко̀кај, и̏ма јо̀ш. До̀бро се нако̀кај!

Ко̀ка с хип од *Танкосава.*

ко̀кало с **1.** *велика кост.* — Ижџимраивѐла му говѐда, це̏лу зиму̏ на сла̀бу рану̏, па им изле̏зла ко̀кала. — Некаква̀ ко̀кала гло̀ђу пцети̏шта у Бу̀ђину пади̏ну. **2.** фиг *ослаби, смрша.* — Непоста̀л дибиду̀с, од њѐга остала̀ са̀мо ко̀кала.

кока̀ње с гл им од *кока*[2]. — Кьд изнѐсоше свињѐħину, тьг је било̀ кока̀ње до мога̀ње.

ко̀клица ж *хоклица.* — Сѐдни ту̀ј на ко̀клицу.

ко̀кне (се) свр **1.** *удари (се), тресне (се).* — Кьд га ко̀кну у грби̏ну, за̀таи̏ га. — Кокну̏л сам се у цева̀нку, па ме боли̏. **2.** фиг *убије.* — Како̀ га кокну̏л с копа̀ч, тако̀ј га остаи̏л на мѐсто.

кокода̀к узв *ономатопеја оглашавања кокошке кад снесе јаје.* — Пи̏рга снѐла јајцѐ, па ви̏ка: кокода̀к, кокода̀к!

кокода̀че несв *оглашава се кокошка кокодакањем,* в *крека (1).* — Што̀ ли то̀лко кокода̀чу коко̀шке, да нејѐ бѐлка улѐзла у коша̀ру?

коколȁн м *човек с крупним, буљавим очима.* — Загледа̀ла се у една̀га колола̀на из Троска̀ч.

коколанка ж *женска особа с крупним, буљавим очима.* — Ће га превара коколанка да отидне онам, у Попадисци. — Ће му сјебе памет тај коколанка.

коколајес, -та, -то *буљав, крупних очију.* — Не би га погледала да је такој коколајес.

Коколајесто ориште с мтн *ливада.*

коколи несв *бечи очи, буљи, блене.* — Мож колко оће да коколи у мене, џабе му-е.

кокорење с гл им од *кокори (се).* — Не мож се живи од његово кокорење.

кокори несв *надиже, клобучи.* — Не кокори сено, него га надипли, па ми га тък врљај на стог!

кокори се несв фиг *храбри се, шепури се, сили се.* — Немој се кокориш ко петъл на кокошку.

кокоћање с гл им од *кокоће се.* — Иде ми на живци њино стално кокоћање.

кокоће се несв *кикоће се, смеје се грохотом.* — Ич ги неје брига, напиле се па се кокоћу.

кокоши се несв в *кокори се.* — Кокоши се ти колко оћеш, ники ти се не плаши.

/кокошиња памет/ ж у изр *глуп, ограничен човек.* — С туј кокошињу памет долеко ће догура — до булумач.

/кокошиња сила/ ж у изр *слабашан, нејачак.* — Куде се па ти, кокошиња сило, гураш с постари?

кокошка[1] ж зоол *домаћа птица која се гаји ради јаја и меса.* — Виђ есу полегале кокошке.

кокошка[2] ж бот *ливадско и шумско цвеће* Coridalis Cava.

/колај работа/ изр *лако ћемо, без напора.* — Све-е тој колај работа. — За њега ми-е бар колај работа, он се снашал.

кокошињак м *кокошји измет.* — Наступил си на кокошињак, па си га раскашкал.

кокошињац м *кокошарник, живинарник.* — Ел улеже живина у кокошињац, ве[ћ]-це ставнило?

кокошињи, -а, -о *кокошји.* — Турила у јастьк кокошињу перду.

кокошљак м ауг и пеј од *кокошка[1]*. — Прери ми тија кокошљак цело градинче.

кокошче с (мн кокошчетија) дем и хип од *кокошка[1]*. — Куде-е оној моје кокошче с ћулумичку на главу.

кокошчетина ж ауг и пеј од *кокошка[1]*. — Кокошчетина една, не дава на пилићи да еду, но ги кљује.

кокошчица ж **1.** дем од *кокошка[1]*. — Очува убаве кокошчице, још малко па ће проносу. **2.** в *кокошка[2]*, бот *ливадско цвеће* Coridalis Cava.

кокрдав, -а, -о *коврџав.* — Пројде онија ситар с кокрдаву косу што продава дрвенију.

кокрдан м *човек коврџаве косе.* — Ка[д]-ће дојде па онија твој кокрдан?

кокртка ж *коврџа, шишка.* — Има косу на кокртке. — Млого су му убаве кокртке.

кола с мн **1.** *превозно средство на два и четири точка,* в *воловска кола,* в *коњска кола,* в *гвоздена кола,* в *двојанка,* в *воз.* — Процагољише наћаске неки и пројдоше с кола накрцана з-дрва. **2.** *количина онога што стане у једна кола.* — Још една кола, па пуна плевња сено.

ко̍ла на бле̍нови с мн *лакша воловска кола направљена од дрвета чије су осовине (оске) такође од дрвета.* — Напоче̍так сва̍ су ко̍ла била̍ на бле̍нови, гвозде̍на су дошла̍ по̍сле.

кола̍н м *појас који, преко трбуха коња, држи седло или самар.* — Кола̍н се нате̍ва преко̍ грби̍ну на коња̍. — Прите̍гни кола̍н да се не смазу̍љка сама̍р са све̍ това̍р.

кола̍ц м (мн **колци̍** и **колче̍ви**) изр: — Ота̍ц кола̍ц, ма̍ти да ми-е жива̍!

кола̍ч м *славски колач.* — Омеси̍ла у̍бав кола̍ч за Свети-Ра̍нђел.

колача̍р м *домаћин сеоске славе на Великој Госпоини, који сече колач и приређује гозбу у част и славу Богородице* (Млачиште). — Сва̍ку го̍дину-е дру̍ги колача̍р на Голе̍му Богоро̍дицу куде Кр̍с, на Ви̍тел, на Ива̍новицу.

колаче̍ с дем од *колач, слаткиш.* — Ту̍ри му неко̍ колаче̍ да понесе̍ до̍м.

колаче̍нце с дем и хип од *колаче.* — Изе̍ђ неко̍ колече̍нце, на доле̍к пу̍т о̍диш.

кољ̍ц м *колац.* — Оде̍ља̍л до̍бар кољ̍ц за о̍строжу, сьл да га поби̍је како тре̍бе. — Којеће̍у ти то̍лки ко̍лци, ко да це гра̍диш од башту̍?

коледува̍ње с гл им од *коледује.* — За голе̍мо е коледува̍ње што све̍ рабо̍ти на своју̍ главу̍ и ни̍кога не слу̍ша.

коле̍дује несв фиг *грди, прети, прекорева.* — Са[к]-га ти коле̍дуј, до̍ста сам га ја̍ коледува̍ла зашто неје̍ до̍м ка[д]-цмо га оста̍ји̍ли да чу̍ва ку̍ћу.

колени̍ке ж мн **1.** *део разбоја, вратило на које се намотава основа,* в *кросно.* — Ту̍ри поврата̍љку у колени̍ке, да се не одмо̍та осно̍ва. **2.** пеј *колена, ноге.* — Што̍ си отраћи̍л те̍ј колени̍ке, не мо̍ж да про̍јдемо.

колени̍чка ж дем од *коленица, коленица од пастрме.* — Приставила сам ону̍ј колени̍чку да сва̍рим са[с]-зе̍ље.

коле̍нце с дем и хип од *колено.* — Да ви̍ди ба̍пка коле̍нце куде̍ се дете̍ утепа̍ло.

коли̍ба ж *чобанска кућица од дрвета и бусења.* — Ако уда̍ри ки̍ша, бе̍гајте у коли̍бу.

колиба̍р м *сточар који борави на колиби код трла.* — Колибари̍ бри̍ну од о̍вце и поме̍рају тр̍ле.

Коли̍бе ж мн мтн *место где су некад били сточарски станови или колибе.*

коли̍пка ж дем и хип од *колиба,* **1.** *колибица.* — Ча Би̍ба спи̍ у коли̍пку, на трлу̍, куде Па̍прат. **2.** фиг *кућа.* — Са̍м сам с ови̍ја де̍сет пр̍ста напраји̍л ову̍ј мојý коли̍пку. — Пресели̍л сам се у мојý коли̍пку чим сам гу оѕида̍л.

коли̍пче с дем од *колиба.* — И̍за ча Драго̍мирову о̍грењу и̍ма коли̍пче, покри̍јено з-бу̍сен, ете̍ ту̍ј да се на̍јдемо кьд о̍вце запланду̍ју.

коли̍р м *оковратник, капуљача.* — Мо̍ј де̍да-е носи̍л коли̍р.

коли̍рка ж *капуљача.* — Је̍сени е де̍да носи̍л гу̍њу с-коли̍рку да га чу̍ва от ки̍шу.

коли̍рче с дем од *колир.* — Обле̍кла кошу̍љу и тури̍ла коли̍рче.

коли̍цки, -а, -о *колишан.* — Коли̍цка му-е жена̍, то̍цка су му и деца̍.

коли̍цко прил у дем знач: *колико.* — Коли̍цко ви остала̍ дрва̍, не̍ће с њи истр̍кате зиму̍.

коли̍чка[1] с мн в *кривуље,* в *кривуљке* (Добро Поље). — На коли̍чка докару̍емо све̍ што ни тре̍бе.

коли̍чка[2] с мн дем и хип од *кола, колица.* — Утркољи̍л се у коли̍чка, на но̍во се̍но, и заспа̍л.

коли̍чки, -а, -о у дем знач: *колики, колицни.* — Коли̍чко дете̍, па но̍си во̍ду на жетвари̍.

коли̍чко прил у дем значењу: *колико, колишно.* — Коли̍чко си ми сипа̍л ракију.

колишта с ауг и пеј од *кола*. — Закаса дете с онај колишта. — Драгољуб с његова колишта возил сено, па ми све жито угазил.

колки, -а, -о *колики*. — Колки-е човек порасал овија Добривоја, Бог-да-чува!

колко прил *колико*. — Колко сам се намучил док сам ги докарал у ред. — Колко-е убава, салте да гу гледаш, ич да гу не цуњујеш.

колко-толко прил *колико-толико, ма колико*. — Колко-толко извадил си штету, па други пут гледај с кога се ортачиш.

колма несв *фризира косу*. — Отишла Јагодинка да колма косу у Лесковац.

колмуван, -а, -о *фризиран*. — Ел вој оној колмувана коса ел њојна?

колмување с гл им од *колмује (се)*. — Колке паре дава она на тој колмување, не смејем ни да помислим.

колмује несв в *колма*. — Кој ће ти колмује косу, кьд не мож од работу да макнеш нигде. Сама си колмуј.

колмује се несв *фризира се*. — Сама си се дома колмујем с-маше.

коло с **1.** *точак на колима* (Бистица, Козило, Вус). — Сам си попраљаш коло кьд ти се нешто строши, нема више колари. **2.** *воденично коло*. — Коло се углавује у вретено и тера камен! — Лед це наватал на коло, не мож воденица да меље. **3.** *клупко змија*. — Кьд помену тej змијетине, замалко да им нагазим на коло ономад по говеда. в *коло од баницу*, в *виљо коло*.

/коло од баницу/ с *средина пите гужваре, савијаче састављене од једне коре*. — Тури му да понесе на пут у работу два кола од баницу.

коловртњак[1] м *велики хлеб из црепуље*. — Изедомо онолки коловртњак и малко ни би.

коловртњак[2] м фиг *задњица*. — Онолки коловртњак носи, а неје кадар едьн џак брашно да подигне. — Туриш му га у коловртњак (*псовка*)!

коломаз м *маст којим се подмазују осовине на колима, катран*. — Требе да купимо коломаз, кьд појду катранџије.

колосек м **1.** фиг *пут, правац, ред (у животу)*. — Имаш ли ти колеск, ел ћеш цел живот ко глуво куче да тумараш? **2.** изр: **вати колосек** *пронађе пут*. — Ка[д]-ће еднуш и он да вати колосек да ми-е тој да дочекам! — Ватил неки други колосек куде се не работи, а тера уживанција.

/колски пут/ изр *пут којим се иде запрегом*. — Немој по колски пут, вати пречину, побрзо ће стигнеш.

колца с мн **1.** дем и хип од *кола*. — Напрајил колца од-мерак. **2.** *количина онога што стане у једна колца, фиг мало*. — За онолке паре докарал ми една колца дрва, очи му искарал.

колце с **1.** дем и хип од *коло, точкић*. — Цел дьн ткраља неко колце по авлију. **2.** *шупљикаст дрвени котур на држаљи („чурилу") у суду („бучки") за „бучкање" млека*. — Чурило је с колце унутра, па се с њега бучка да ти руке све премању. **3.** фиг муз дем од *коло, оро*. — Одиграмо по едно колце, па се врнумо дом. **4.** *котурић, округла кришчица*. — Напуну поприке, ориз, лучак и нарежу компири малко на колца, натурају лепо у тепсију и печу ђувечьк. **5.** *средина код пите гужваре*. — На сви по парче, а на мене колце од баницу.

колчази м мн *крпе причвршћене на коленима чакшира*. — Туру се колчази да чешире дуже трају.

колчьк м дем од *колац, кочић.* — Овде да начукаш колчьк да се кучишта не протињају крос плот.

колче с дем од *колац, кочић.* — Поби колче у отаву и врза коња да пасе. — Требу ни колчстија за притке.

коље се несв фиг *свађа се, туче се.* — Не могу ги гледам како се по цел дьн корьу.

кољижаба ж фиг *тупи нож.* — Реко да ми донесе нож, он ми донел кољижабу.

команда ж фиг *господар, онај који води кућу.* — Овија дом, видим, више нема команду, сваки си работи како си оће.

командување с гл им од *командује.* — Беше његово командување па пројде, сьг други командује.

командује несв *наређује, води кућу, господари.* — Овде, у моју кућу, ја командујем, а ти командуј ка[д]-цвоју стекнеш. — О[д]-данас ја командујем у овуј кућу.

Комарција / Кумарција м *надимак.*

Комарције / Кумарције м мн *назив фамилије.*

комат[1] м *комад, парче хлеба.* — Узе комат и истрча з-деца да се игра. — Најзад и он дошал до комат (*нашао посао*). — Ората, копата, дај ми, дедо, комата (*припев уз обред на олалијама, кад се носе „ораталке"*). — Дан и комат (*изр за онога који не мисли о својој будућности*).

комат[2] м фиг *комад, број предмета.* — Дај ми пет комата шибице и два комата свеће.

коматьк м дем и хип од *комат.* — Које ће он да поједе, тике једьн коматьк леб.

коматар м *готован, нерадник,* в *ајлаз.* — Очувала сам коматара, ништа неће да работи, ништа ми не помага.

коматарка ж *нерадница, готованка.* — Ма знал би ја како би с туј коматарку да ми несу врзане руке!

комате с дем од *комат.* — Едно комате леб и сиренце, на тој си помињуешемо у говеда.

коматенце с дем и хип од *комате.* — Бес коматенце у бисаг не поòди на пут!

комати несв *ломи у комаде, комада* (*најчешће хлеб*). — Узел да комати леб ко да ни има двеестина, а не троица.

коматина ж ауг и пеј од *комат.* — Понела онолку коматину, ко да ће војску да рани.

коматисање с гл им од *коматише.* — Научил на коматисање, па све леб искоматише.

коматише несв в *комати.* — Немој да коматишем погачу кьд још несу дошли гости.

комаче с дем и хип од *комат.* — Истркал даньс з-говеда на едно комаче.

комаченце с дем и хип од *комаче.* — Узни тике едно комаченце, неће ти запре у гушу.

комбилизон м *комбинезон.* — Донел ми тьг беше из работу комбилизон и шамичку.

комбилизонче с дем и хип од *комбилизон.* — Тако се облекла да вој се види комбилизонче.

комендија ж *комедија, шега, шала.* — Прајиш, синовац, с мене комендију. — Тера си он комендију, а људи мислу озбиљно орати (*спрда се*).

комендијаш м *шаљивџија, комедијант.* — Немој ми викаш тога комендијаша више у кућу.

комèсија ж *комисија.* — Одби̏ла га комèсија на регрута̏цију да не слу̏жи во̏јску.

коми̏н м *оџак, димњак.* — Моја̏ вами̏лија Аризȁновићи, ис Коза̏рницу, зида̏ла-е коми̏ни на ва̏брике по цѐлу Југосла̏вију.

комиња̏к м *лоша ракија, лоше пиће.* — Немо̏ј ми сипу̏еш ви̏ше ти̏ја комињак ако нѐмаш нешто̏ по̏арно.

ко̏мотан, -тна, -тно *широк, простран.* — Ку̏ћа им мло̏го ко̏мотна. — Облѐчи нешто̏ ко̏мотно да те не стѐза.

ко̏мотно прил **1.** *опуштено, растерећено.* — Осѐћај се ко̏мотно. **2.** *без журбе, натенане.* — Одо̏вде до Власину ко̏мотно мо̏ж за два̏ са̏та да сти̏гнеш.

компи̏р м бот *кромпир.* — Нека̏д смо сади̏ли и гоља̏ци, и месечари̏, и црного̏рци, и бѐли и не зна̏м све какви̏ компири̏, а сьг сви ди̏гли ру̏ке от-копа̏ње.

компирь̏к м дем и хип од *компир.* — У̏бав компирьк навади̏ у гради̏ну.

компирѐ с дем и хип од *компир.* — Што̏ не изѐде бар едно̏ компирѐ?

компири̏ште с *кромпириште.* — Појави̏л се пу̏в у компири̏ште, свѐ ни у̏рниса компири̏.

компирчь̏к м дем и хип од *компир, кромпирић.* — Запрѐћи неки̏ компирчьк у огњи̏ште да изедѐмо.

компи̏рче с дем од *компир, кромпирић.* — Гађа̏л деца̏ с компирчети̏ја, зато̏ј га би̏ју.

компирчѐтина м ауг од *компир.* — Какви̏ компирчѐтине се нарађа̏ли ову̏ј го̏дину да се зачу̏диш!

ко̏мса несв **1.** фиг *дрма, тресе кога ухвативши га рукама за јаку.* — Не ко̏мсај ми детѐ, ће га распамѐтиш. **2.** фиг *чеше јако.* — Не ко̏мсај ме то̏лко, ма̏лко ме почѐшај.

ко̏мса се несв **1.** фиг *свађа се, препире се.* — Ви̏ше с-њу нѐћу се ко̏мсам кьд гала̏ти и кунѐ. **2.** фиг *дрпа се, чеше се.* — Пропа̏до комса̏ећи се, нешто̏ ме о̏глођа по грби̏ну.

комса̏ње с гл им од *комса (се)*, **1.** *свађање.* — Не мо̏гу ви̏ше да трпи̏м тој комса̏ње по ку̏ћу. **2.** *чешање, гребање.* — И̏здрпави се детѐ от комса̏ње.

комшиль̏к м *комшилук.* — Свѐ што ми трѐбе ту̏-е, у комшильк.

Ко̏на ж дем и хип од *Иконија.*

коначѐње с гл им од *коначи.* — Ви̏кај ги на коначѐње, да не и̏ду по ову̏ј слоту̏ чак у Дика̏ву.

кона̏чи несв *ноћи, спава.* — Не мо̏ж наћа̏с да и̏де, не да̏ва[м]-му, ће коначи куде на̏с.

конь̏к м *преноћиште, ноћење.* — Ви̏кај ги нека̏ свра̏ту на коньк.

/на/за конь̏ц/ изр *несигурно, мало, умало, замало.* — Држи̏ се на коньц. — За коньц је оста̏л жи̏в.

кондирџи̏ја м *особа која у свадбеној поворци носи „китен" кондир и нуди пиће сватовима.*

ко̏нд(р)ав, -а, -о *хром.* — И̏ма ко̏ндаве но̏ге, зато̏ј тѐшко о̏ди.

конд(р)авѐје несв *храмље, тешко хода.* — Кьд не мо̏ж да о̏ди кудѐ кондравѐје по село̏, па се по̏сле не мо̏ж вр̏не.

кондра̏ви несв в *конд(р)авеје.* — Кондра̏ви ли, кондра̏ви бабускѐра, јо̏ш се не да̏ва.

конду̏ра ж *старинска ципела.* — Тьг су се носи̏ле конду̏ре по собори̏.

кондурџи̏ја м *мајстор који прави кондуре, ципелар.* — Пра̏веше у̏баве конду̏ре кондурџи̏ја Ми̏та, и[з]-Село̏, ал и ти̏ја зана̏т замрѐ.

кондутер м *кондуктер.* — Вози автобус бес кондутера. — Донесе ни пакет кондутер и[з]-Село.

конѕерва ж *конзерва, лименка.* — Сипни ми лечка катран у конѕерву.

коноп м **1.** *конопац.* — Искидал се коноп што сам врзувал говеда. **2.** фиг *провизорна мера за време и дужину = 10 метара.* — Има још три конопа до заодак. — Још едън коноп, па це ставни. — Пет конопа са три — толко-е моје на Гувниште. — Едън коноп ће га обвати.

коноплиште с *њива на којој се гаји(ла) конопља.* — Некад беше коноплиште, сьг туј садимо компири.

конопно семе с *семе конопље.* — Конопно семе се збирало о[д]-црнојке.

конопче с дем од *коноп*, **1.** *конопчић.* — Увртело се кравче око конопче, умалко да се обеси. **2.** фиг *батине.* — Он је за дебело конопче. — Ће му игра конопче око гушу. **3.** фиг *смрт, убиство, вешање,* в *бесилка.* — Боље нека си врже конопче, у кућу да не дооди! — Остало ми још једино конопче, други излаз немам.

кончар м *плетена чипка на рукавима и на грудима женске кошуље.* — На рукави и на грудњак сама сам си плела кончар и тој с маниста.

кончьк м дем и хип од *коньц, кончић.* — Донеси вој ален кончьк од цемпир, па ће ти пребаје од уплав. — Вржи кончьк за ногару о[д]-цтол, па ће најдеш кво си затурила.

конче с в *кончьк.* — Завати ми овуј вунелу с конче, туј куде се рашила.

конченце с дем и хип од *конче.* — Немаше ни конченце да ушијем поруб, но ми се све распрти.

кончурљак м пej *конци (искидани, умршени).* — Кво ће ми тај кончурљак, ка[д]-це замрсил ко свињска црева. — Развукли вој се неки кончурљаци низ грбину.

конштрак м *коњска балега,* в *коњштрак.* — Пази да збереш и конштраци кьд идеш у кошару.

коње с дем и хип од *коњ.* — Доведе нечијо коње, онакој штркљаво, неурањено, да га ја раним.

коњиште сауг и пej од *коњ, коњина.* — Пијан ли-е, није ли, накара оној коњиште на нас, едва се измакомо да ни не погази.

коњосување с гл им од *коњосу(ј)е.* — Овој није работа, ово[ј]-е коњосување.

коњосуе / коњосује несв фиг *пропада од посла.* — У овуј вамилију неки коњосује, а неки си тера кера. — За кво више да коњосујем, кьд те ники не сматра.

коњоше свр фиг *пропадне од посла.* — Коњосал, едва се дејани. — Кьд коњоше, тьг ћу га питујем за чију бабу здравје све тој работи.

коњска кола с мн *кола која вуку коњи.* — Сам Дорча вуче коњска кола.

/коњски болови/ изр *велики болови.* — Ти не би могал да истрпиш тија коњски болови о[д]-ѕуб.

/коњски вагон/ изр *теретни вагон којим се транспортује стока.* — Утоварише ни у коњски вагон у Лесковац, па правац у Немачко. — Потовари говечетија у коњски вагон за у кумановску кланицу.

коњски реп м бот в *раставиче.*

/коњски ћотек/ изр *велике батине.* — Од башту-е толко пут изел коњски ћотек, и па не помага.

коњско месо с *коњетина.* — Ондак смо купували коњско месо, та[г]-га-е било, а не ко сьг.

/ко̀њско тепа̀ње/ изр в *коњски ћотек.* — То̀ј ко̀њско тепа̀ње ни ко̀њ не би издржа̀л.

коњчѐ[1] с дем и хип од *коњ.* — Дра̀гољуб и сьг припу̀шта коњчетѝја по Дѐл.

коњчѐ[2] с фиг *подупирач струна на гуслама и виолини, кобилица.* — И немо̀ј ми изгу̀биш коњчѐ од гу̀сле, ћу те утѐпам.

ко̀њштрак м в *конитрак.* — Ако не рабо̀ти, ју̀тре ће едѐ ко̀њштраци.

ко̀па несв **1.** фиг *окопава, загрће.* — Ју̀тре ће ко̀памо компѝри у Зла̀ту. **2.** фиг *сахрањује.* — Есу̀ јавѝли ка[д]-ће га ко̀пају? В *копа очи.*

ко̀па се несв *ради се на њиви.* — Дањ̀с се не ко̀па, голѐм је светѝц.

/ко̀па о̀чи/ изр в *вади очи, свађа се, бије се.* — По ваздѝн си ко̀пају о̀чи ко крвнѝци, нѝкакo да се смѝру. — Ко̀ј ће ги разва̀ђа, нек си ко̀пају о̀чи.

копа̀лька ж *жена која копа на њиви.* — Отòше копа̀љке да запрашу̀ју компирѝ на до̀лњи рѝд.

копа̀њ м в *копања.*

копа̀ња ж **1.** *суд издубен од дрвета, корито.* — Мѐси лѐб у копа̀њу. — Донѐси ми прѐвнину у ову̀ј копа̀њу. **2.** *наставак воденичног коша из кога испада зрневље у горњак,* в *куплача.* **3.** фиг *велика глава, главурда.* — Оно̀лка му копа̀ња а нѝшта не зна̀је. — Кво̀ му врѐди копа̀ња што гу но̀си, кьд не зна̀је да се с њу слу̀жи. — Непоста̀л скро̀з — од њѐга са̀мо копа̀ња остала̀.

копа̀ње с **1.** гл им од *копа (се).* — Бѐомо на копа̀ње, па ни за̀вати кѝша. **2.** *обрађено земљиште.* — Његòва говѐда свѐ ми урниса̀ла копа̀ње куде Слѝве.

копа̀ч[1] м *алатка за копање земље, трнокоп.* — Сачека̀ гу с копа̀ч, да воj пока̀жем кога̀ ће она̀ да гала̀ти. — Кьд замаңу̀ с копа̀ч да гу лѐмнем, она̀ се у̀сра о[д]-цтра̀.

копа̀ч[2] м *онај ко обрађује земљу мотиком.* — Узима̀ли смо косачѝ, копачѝ и жетварѝ, свѐ под на̀дницу, да постѝгнемо да обрађу̀јемо зевњу̀.

копера̀ција м *кооперација.* — Мора̀мо да ѝдемо у копера̀цију са за̀другу. — Кьд улѐзомо у копера̀цију, за̀друга ни се ра̀стури.

конерѝра несв *сарађује са задругом у пољопривредној или сточарској производњи.* — Тако̀-е у̀бaво копериpа̀л сас ру̀пску за̀другу да су га затворѝли.

копилѝште с пеј *ванбрачно дете, копиле.* — Ма̀ти воj чу̀ва копилѝште, а она̀ бајагѝм рабо̀ти.

копиља̀к[1] м пеј и ауг од *копиле, копилан.* — Нек си во̀ди копиља̀к куде зна̀је, мѐне ми ѝч не трѐбе.

копиља̀к[2] м *последње рођење пчела.* — За̀дњи се, куде пчѐле, пу̀шта копиља̀к.

копиља̀р(к)а ж пеј *она која је родила ванбрачно дете.* — Довѐл ми у ку̀ћу копиља̀р(к)у.

копиљачѐ ж дем од *копиљак.* — Ни копиљачѐ не мо̀ж ме вѝше расту̀жи, свѐ сам прегорѐла.

копистѐње с гл им од *кописти се,* в пример под *кописти се.*

копѝсти се несв *јогуни се, негодује.* — Немо̀ј се мло̀го копѝсти, ћу га издевѐтам ко ста̀ру ка̀нту, да му на па̀мет вѝше не па̀дне копистèње.

копѝтњак м бот *ливадска биљка* Asarum Europaeum L.

ко̀пне свр у дем знач: *копа.* — Ква̀ његòва по̀моћ: ко̀пне овдѐ-ондѐ, па побѐгне.

копнѐж[1] м *чежња, трпљење.* — Од копнѐж се жена̀ бр̀зо збабо̀ше. — Попустѝло ми ср̀це от копнѐж.

копнѐж[2] м бот *трава која се користи у љубавној магији, ради изазивања чежње и придобијања љубави неке особе.* — Изѐде га с тȳј трȁвку копнѐж, ѝскопнеја за њȳ ако гу до тъг нејѐ тѐл поглѐда. — Мо̀мци бѐру копнѐж да дево̀јке копнѐју за њѝ.

копнеја̀ње с гл им од *копнеје (1, 2, 3).* — Јо̀ш неѐ почѐло копнеја̀ње (1). — Изѐде гу копнеја̀ње за оно̀ј детѐ што вој се по̀тика (2). — Од копнеја̀ње ме, евѐ, болѝ по̀д-груди (3).

копнѐје несв **1.** *копни, нестаје.* — Снѐг већѐм почѐл да копнѐје. — Копнѐје и на Вр̀ло Присо̀је. **2.** фиг *чезне, копни.* — До̀ста сам копнеја̀ла и за ово̀ј и оно̀ј, съг ми вѝше нѝшта не трѐбе, са̀мо здра̀вје кьд би могло̀ да ми се вр̀не. **3.** фиг *боли.* — Копнѐје ми нештò по̀д-груди, не зна̀м кво-е, мо̀рам куде до̀ктура.

копнѝ несв *чезне, вене.* — Отиша̀л у рабо̀ту, остаѝл мла̀ду невѐсту да копнѝ.

копња̀ ж *чежња,* в *копнеж.* — Изѐде гу копња̀ за сѝна. — О̀ткара гу на онѝја свѐт копња̀.

Копо̀вник м *Копаоник.* — На̀ша вамѝлиа-е дошла̀ овдѐ от-Копо̀вник.

копра̀ља ж *гвоздена лопатица на гредици (гредељу) којом се стружу блато и земља са плуга или ралице,* в *лопатка*[2]. — Копра̀ља се насади на плȳг.

копрѝвка ж дем и хип од *коприва.* — Ћу ти испло̀чим дȳпе с копрѝвку, па ће ме слȳшаш па ѝма ли јо̀ш. — Набра̀ ȳбаве копрѝвке за зеља̀ник.

копрѝвњак м *место обрасло у коприву, трњак.* — Вр̀љи то̀ј та̀м, у копрѝвњак. — Немо̀ј у копрѝвњак, там ѝма гадурѝне.

копрѝвњача ж мед *болест, појава црвенила на кожи.* — Добѝл копрѝвњачу, па се лекȳје.

ко̀пса се несв *чеше се, драпа се.* — Не ко̀псај се то̀лко, ће напра̀нш ра̀не по грбѝну.

копса̀ње с гл им од *копса се.* — То̀ј ти-е свѐ од копса̀ње с но̀кти.

ко̀рав, -а, -о *који је спечен, тврде коре.* — Кудѐ ми на̀праи овако̀ј ко̀рави опьнци, свѐ ми утепа̀ше но̀ге.

коравѐје несв *постаје корав.* — Ће ти укоравѐје она̀ј кожа̀ од овцȳ на сла̀нце, бо̀ље гу тȳри у по̀друм, докле гу не продадѐш.

корба̀ч м **1.** *кожни бич.* — Ȳзни корба̀ч, па потѐрај коњѝ, да бо̀ље га̀зу вра̀! **2.** фиг *батине.* — Он је са̀мо за корба̀ч, да му се човѐк до̀бро надрѐња!

кордѐљ м *окруњени клип кукуруза,* в *кочан (2),* в *клас (2 б).* — Збѐри кордѐљи за свѝње, нека̀ се залѝмају.

кордѐљка ж дем од *кордељ, чеп од кордеља,* в *запушка.* — Запѝши шȳле с кордѐљку.

ко̀рен м **1.** *подземни део биљке.* **2.** фиг *клип кукуруза,* в *клас (2).* — Изѐдомо по едьн ва̀рен ко̀рен.

коренчь̀к м дем од *корен.* — Осушѝл се коренчьк, па се кѝтка нејѐ примѝла. — Да̀ј на деца̀ по пѐчен коренчьк.

ко̀ренче с дем и хип од *корен,* в *корењче.*

ко̀рењ м *корен.* — Ископа̀ гу са свѐ ко̀рењ и да̀до му да гу поса̀ди у његово̀ градѝнче.

корења̀к м зб им *корење.* — Не завла̀чи се у тѝја корења̀к, ѝма тȳј сва̀шта, мо̀ж те нештò изедѐ.

ко̀рењче с дем и хип од *корењ, коренчић.* — Да̀де ми некò ко̀рењче за ча̀ј, сварѝ га у паничѐ и о̀дма ме о̀дболе мешѝна.

ко̀ри несв *прекорева.* — Немо̀ј ме мло̀го ко̀рите, откȳ[д]-цам знала̀ какò се то̀ј рабо̀ти.

кӧрис м *корисш.* — Нема из које још он неје извукал корис. — Размандује се, ништа от корис да уработи.

корисан, -сна, -сно *корисшан.* — За њега нека си-е корисан, не мора за другога. — Немој да гу убиваш невеска-е корисна. — Пув неје корисан, све уништи компири.

коритар м *онај који ӣродаје дрвена кориша, углавном Циганин.* — Појде коритар и пронесе корита, ложице, мешаљке, даске за месење.

коритарка ж *она која ӣродаје дрвена кориша, углавном Циганка.* — Ако не слушаш, ће те однесе коритарка.

корица ж дем од *кора, кора хлеба.* — Воли да еде корицу од леб.

корице[1] ж мн **1.** *фуӣрола, канија за нож.* — Кьд виде да ће да га сколу кучишта, извади нож ис-корице. **2.** *дршка* (*ножа, сечива*). — Бошко ватил нож за корице, а другијат за сечиво, па се исекал.

/корице[2]/ изр: **до корице** *до сржи, до краја.* — Кьд ме омаши, заболе ме до корице. — Накара вој га јуньц до корице. — Натепа вој га вепар до корице.

коричка ж дем и хип од *корица.* — Тури уста коричку да залажем стамак.

корка ж дем и хип од *корица* **1.** в *коричка.* — Дај детету корку ка[д]-ти толко тражи. **2.** *љуска.* — Врљи овеј корке од ора иза кућу. — Свари корке од ора у голем котьл за мастење.

короверје несв *урасша у коров.* — Компири почели да коровеју, несьм ги на време окопала.

корпе с дем од *корӣа, корӣица.* — Купил ми на пазар едно корпе да држим плетење ка[д]-цам у овце.

корпиче с дем од *корӣе, корӣица.* — Требе ми едно корпиче за клубе докле плетем.

коруба ж **1.** *издубљено дрво којим иде вода од извора до кладенца; кориӣо од дрвеша у које се слива вода за ӣојење сӣоке.* — Довели смо воду преко ваде и корубе до прет кућу. — Спроведена коруба, па иде вода да окрећа влачару. **2.** *ӣлиӣко кориӣо, дрвени суд у који се сӣоци сиӣа храна.* — Сипи овеј помије у корубу на свиње. — Накрми овце там, у корубе. **3.** *дрвено кориӣо за мешење хлеба.* — Замеси леб у корубу, па чекам да сташе. **4.** фиг *кора ӣоједене лубенице или диње.* — Збери разврљане корубе, па дај на свиње. **5.** фиг *велики оӣанци.* — Обу онеј корубе, па се оцлепута некуде.

корубав, -а, -о **1.** *који има облик корубе, исӣуӣчен.* — О[д]-теј корубаве баскије ће напраимо тарабе. **2.** *сӣврднуӣ, круӣ.* — Дала ми неки корубави опьнци, не мож се разгазу, све ми ноге утепаше.

корубавење с гл им од *корубави* (*се*). — Куде-е влага, ту-е и корубавење.

корубави несв *криви се, ӣврдне се.* — Немој при шпорет, огењ корубави опьнци.

корубави се несв *криви се, ӣоӣкоруштује се.* — Корубаву ми се даске од буку, кво да им работим?

корубач м *корбач.* — Тепали су га с корубач докле неје признал да се свиња у крушку укачила, а после и зашто се укачила. — На њега не помага ни корубач.

Корубе ж мн мтн *више ӣланинских удољица на Чемернику, Плани и Осӣрозубу.*

коруби се несв в *корубави се.* — Што ми се корица на леб кьд га печем коруби, до огењ ли-е, ел до квасьц, враг ће да га знае.

корубина[1] ж ауг и пеј од *кора* (*хлеб*). — Утепа си ми жљебине с-овеј корубине од леб.

корубӣна[2] ж ауг од *коруба 4.* — Што́-ће ове́ј корубӣне од лубенӣцу овде́ прет-ку́ћу?

кору́пка[1] ж дем и хип од *корица* (*хлеба*). — Да не бе́оше оне́ј кору́пке, те́ше да награ́ишем гла́дан.

кору́пка[2] ж дем од *коруба 4.* — По собо́р сву́де развр̀љане кору́пке, ко да-е прошла́ аламу́ња.

коруште́ње с гл им од *коруши̅ти* (*се*). — Де́да ни не да́ва коруште́ње бу́ке. — Бу́ке се су́шу од коруште́ње.

кору́шти несв *скида кору*, исп *мазгује*[1]. — Ко́ӣ-е коруштӣл ону́ј бу́ку насред лива́ду, ӣма да се осу́ши.

кору́шти се несв *надиже се, љуши̅ти се.* — Поче́л се ѕӣд кору́шти, мо́ра га прекре́чујемо.

корче́ње с гл им од *корчи* (*се*). — За оно́лко корче́ње тре́бе га прете́памо.

/корчӣ свет/ изр *брука све̅т*, в *али све̅т.* — Докле́ ће вӣше да корчӣ све́т, што га Го́спод вӣше не узӣма? — Зда́ден са́мо да корчӣ све́т. — До къд ће та́ј буда́ла да корчӣ овӣја све́т?

корчисве́тоша ж *жена која брука све̅т, блудница.* — Да те вӣше несъм виде́л с ту́ј корчисве́тошу!

ко́с м *кос̅т.* — Излеза́л му ко́с на но́гу како́-е па́дал.

ко́са[1] ж *длака на глави.* — Варба́ла ко́су, па гу наколма́ла.

коса́[2] ж **1.** *пољопривредна ала̅тка за кошење т̅раве.* — Јо́ш н-уме́је да кле́па косу́, ал ко́си та а́ли. — Къд пу́шти ону́ј косу́ низ лива́ду са́мо свӣри / пиштӣ. **2.** фиг *мера, једна коса = један дулум = 16 ари.* — Къд ро́ди, Стаме́нкову долӣну трӣ ко́се не мо́ж да сма́вају за дън.

Ко́са[3] ж хип од *Никосија.*

Коса́ра ж *име.*

коса́ч м **1.** *косац.* — Едън коса́ч за́пне да ко́си Васӣљковицу од ју́тро па све́ докле не за́јде слънце. **2.** фиг *мера за извршени рад: један косач = 16 ари.* — Ово́ј-е лива́да од трӣ косача́, а за це́ло имање тре́бу ми осомна́ес косачӣ це́л дън до зао́дак да ко́су.

косе́ње с гл им од *коси, кошење.* — Збра́мо се ле́тос за косе́ње, тако́ј и не осе́тимо косӣлбу.

косетӣна ж ауг и пеј од *коса́*[1]. — Ова́ј косетӣна ми ӣскида ру́ке, сва́ки ча́с мо́ра да гу кове́м.

косешља́к м ауг и пеј од *ко́са.* — Пустӣл оно́лки косешља́к, не вӣди куде о́ди.

косӣлба ж **1.** *косидба.* — Појдо́мо у косӣлбу ра́но, пред слънце, да ни не ува́ти вру́ћӣна. — По́рано ову́ј го́дину дојде косӣлба. **2.** *време косидбе.* — Пратӣл а́бер ће до́јде око косӣлбу.

косӣлбаша м *п̅редводник косаца.* — О́н је на́јбољи коса́ч, косӣлбаша.

косӣло с **1.** *дрвено држаље за косу, косир.* — Тепа́ змију́ с-косу́, па скршӣ косӣло. **2.** *мера за дужину, косило = 2 ме̅тра.*

косӣлче с дем и хип од *косило.* — Еве́, гото́во-е косӣлче за твоју́ косу́.

косӣна ж *ст̅рма ст̅рана брда.* — Низ ону́ј косӣну, што гу вӣкамо Ва́лог, тре́бе да свуче́мо дрва́ до пу́т.

ко́сица ж дем од *ко́са* (*длака на глави*). — Сла́бо му нешто́ расте́ ко́сица.

косиче́ с дем од *коса́* (*п̅ољ ала̅тка*). — Ӣма ти за дого́дине напра́им косиче́ и тӣ да ко́сиш с та́ту.

косӣчка ж дем од *косица.* — Тре́бе му поскра́тиш ту́ј косӣчку да му не ӣде у о́чи.

ко̍сиште с в *косило.* — На косу̍ напраи̍л ла̍ко ко̍сиште од ја̍вор.

ко̍ска ж **1.** *кост.* — Одне̍си ко̍ске на ку̍че под а̍мбар, нека̍ и оно̍ нешто̍ огло̍ђе. **2.** *кошчица.* — Пожљуве̍ цре̍шње, а ко̍ске развр̍ља куде сти̍гне. **3** фиг *претуче.* — Ћу му скр̍шим ко̍ске. — И̍ма му преби̍јем ко̍ске. **4.** фиг *матор.* — Ста̍ра ко̍ска. — Да ви̍диш како̍ ста̍ра ко̍ска ко̍си. **5.** фиг *у кошчац.* — Вати̍ше се у ко̍ске, па ни едьн не попу̍шта. **6.** фиг *смрша, ослаби.* — Излезле̍ му ко̍ске. — Изгрчави̍ла ми се гове̍да, све̍ им се ко̍ске бро̍ју.

коске̍н, -а, -о *који је од кости, коштан.* (*Обичај кад дете извади први млечни зуб, баци га преко крова говорећи*): — Вра̍но, вра̍но еве̍ ти коске̍н, да̍ј ми гозје̍н (гвозде̍н)!

косни̍к м *коса гредица која учвршћује стуб на кућној конструкцији.* — Тре̍бу ми два̍ до̍бра косни̍ка за дире̍к што држи̍ ћупри̍ју у коша̍ру.

косо̍м прил *косо, укосо.* — И̍ди косо̍м да се не умо̍риш, при̍прт је Твр̍ди бре̍г.

Костади̍н м *име.*

Костади̍нка ж *име.*

Коста̍ћија м *име.*

кости̍м м *сако и сукња уједно.* — Саши̍ла убавчьк кости̍м и у̍баво во̍ј стоји̍.

костобо̍љ м мед *реуматизам.* — Му̍ке-е виде̍ла от костобо̍љ, пр̍сти и згло̍бови вој се бе̍у све̍ згрчи̍ли.

костоло̍м м бот *троскот, троскач трава, користи се за зарашћивање костију и рана* Lathyrus Latifolius L. — Набе̍ри си костоло̍м, мо̍ж бит некому̍ затре̍бе.

костре̍ш м *пргава, раздражљива мушка особа.* — Пра̍ви-е костре̍ш, не сме̍јеш ни да се проша̍лиш с њега.

кострешење̍ с гл им од *кострешu се.* — Од његово кострешење̍ н-уме̍јем ни̍шта ни да прозбо̍рим.

костре̍ши се несв *понаша се пргаво, раздражљиво.* — За све се костре̍ши, не зна̍м ни како̍ с ње̍га да ора̍тим.

костре̍шко м в *кострeш.* — Ни̍кад не зна̍ш како̍ ће посту̍пи ти̍ја костре̍шко.

косту̍ра ж *ножић на склапање рожнате дршке.* — Држи̍м си у̍век едну̍ косту̍ру у гу̍ньче.

косту̍рка ж дем и хип од *костура.* — Изгуби̍ си косту̍рку, бо̍ље да сам гу била̍ врза̍ла за по̍јес.

косура̍н м пеј *онај који има бујну, неуредну косу.* — Ти̍ја косура̍н, вьшке ће запа̍ти у ону̍ј косури̍ну!

косури̍на ж ауг и пеј од *коса.* — Пусти̍л оно̍лку косури̍ну, напраји̍л се ко пустиња̍к.

косурља̍к м ауг и пеј од *коса.* — Што не посече̍ она̍ј косурља̍к, него се вуче̍ по село̍ како о̍ала.

ко̍т[1] узв *којим се свиње утерују у свињац.* — Ко̍т! Ко̍т! — и укара̍ сви̍ње у ко̍чину.

ко̍т[2] узв *којим се намамљује пчела у кошницу.* — Кьд ма̍ткам челу̍, ви̍кам: „Ма̍т, ма̍т, ма̍т, ко̍т, ко̍т, ко̍т, ви̍кау те у ку̍ћу, а̍јде, бе̍ште, ки̍ша, грми̍! Стра̍ вој да̍вам, и ча̍д напра̍им, крпа̍ се запали, па нао̍коло чу̍р, и оне̍ уле̍зну у кошари̍ну, у њу̍ побе̍гну".

ко̍тало с **1.** *легло, животињска лога.* — Ће гу ува̍тимо на ко̍тало ка[д]-це не на̍да. **2.** фиг *кревет, лежај.* — Нека дете̍ и̍де у ко̍тало, вре̍ме је.

котари̍на ж *обор за свиње, кочина.* — Затвори̍ла сам ги у котари̍ну, па по це̍л дьн гро̍кћу, о̍ће да изле̍зну на орма̍н.

котъл м *котао.* — Узо котъл да топим маз.

котел м *хотел.* — Кьд не стигне да посврши работу, преконачи у котел „Дубочица“ у Лесковац.

котило с *место окота, порекло.* — У котило му га његово. — Ебе[м]-му котило, какав је тој човек.

котилник м в *котило.* — У котилник му га његов (*псовка*)!

котка се несв *утопљава се, увлачи се испод покривача, штити се.* — Коткај се да ти не студи. — Дете се котка у кревет ко прасе у сламу.

коткање с гл им од *котка се, утопљавање.* — Бес коткање дете ће оѕебне.

котлајка ж **1.** *посуда са дршком и поклопцем.* — Понеси ручак на косачи у котлајку. **2.** фиг *задњица.* — Турим вој га у котлајку, она ће ме учи како се скубе кокошка (*псовка*)!

котлајче с дем од *котлајка.* — Потквасн овченик у котлајче да видиш какав је испал, гус ко сирење.

котлац м в *кутлац.* — Кьт прсне жица, требе па да гу угодиш у котлац.

котле с (мн котлетија) дем и хип од *котъл.* — Згреја воду у котле да оперем сирењајку.

котленце с дем и хип од *котле.* — Донеси ми воду у котленце.

котлина м ауг и пеј од *котъл.* — Не мога да помакнем онуј котлину у подрум, да прнјдем до каче.

котличе с *котлић.* — У тој котличе варимо само млеко.

котличенце с дем и хип од *котличе.* — Беше ми млого услужно тој котличенце, ал се провали.

котловарка ж *мотка којом двојица преко рамена носе велике судове с течношћу, обрамица.* — Узни котловарку да изнесемо котъл са[с]-спржу.

котне свр *сместн, остави, ушушка, сакрије.* — Котни тej крушке у сламу да упрну зимуске.

котне се свр *увуче се, смести се, ушушка се.* — Котни се куде тату, по[д]-цргу, да се утоплиш.

котњување с гл им од *котњује (се).* — Научило дете на котњување куде деду, па с њега оће да лега.

котњује (се) несв *смешта (се), ушушкава (се), сакрива (се).* — Куде деда котњује његов дуван да ми кажеш. — Куде се котњује Гарча кьд увеје снег?

котруљ м пеј *дугачка, запуштена коса.* — Ћу га уватим да му оскубем онија котруљ на главу.

котруљан м пеј *онај ко је запуштене косе, чупавац.* — Немој да те видим више с онога котруљана, ћу те утепам.

котруљча м пеј в *котруљан.* — Тој што си ти сьг такав, крив је онај котруљча на кога си се угледал.

коцки, -а, -о *колицки, -а, -о.* — Коцки је малечьк а колко работи! — Немој се, бре, буташ там, не видиш ли коцка си, неки ће те згази, да те опатрави. — Коцко дете, а води волови.

кочак м *свињац,* в *котарина.* — Укарај прашчина у кочак да не дрмсају онолко свињу за џабе.

кочан м **1.** *срж главице купуса.* — Збери кочани, па тури на свиње, ће се зарадују. **2.** *окрунени клип кукуруза.* — Све позобал царевицу, остали само кочани. **3.** *запушач на флаши од кордељи.* — Запиши кондир с кочан, да не ветреје ракија.

кочаче с дем од *кочак.* — Укара прашчина у кочаче да не рију око куħу.

кочина ж в *кочак.* — Нека ги, нек лежу у кочину, голема-е вруħина да ги пуштамо.

кочинка ж дем и хип од *кочина.* — Ськ ми само прасе седи у кочинку.

кочка прил *прилично, у задовољавајућој мери.* — Има си ракију још кочка, ал неје за продавање. — Кочка смо си, ако улезнемо, ће ти напунимо куħу. — Збрало се кочка људи. — Има си ги, море, кочка, а несьм се надал да ће толко дојду.

кочница ж *направа на задњем трапу вучних кола којом се коче точкови на низбрдици.* — Заврни кочницу низ брег да се не затрчу волови.

кочоперка ж пеј *женска особа која се без много разлога шепури, размеће.* — Верка кочоперка. — Матер во[ј]-едва сатавља крај с крај, а она, кочоперка, напрндила нос па ништа не види.

кочоперко м пеј *разметљивац, хвалисвац.* — Кьд ишчупаш перке на тога кочоперка, од њега неће ништа остане.

коца прил *пуно, поприлично, доста, много.* — Коца ме работа чека, не знам које прво да почнем. — Коца говеда се збирашеу на Вракњице. — Извадимо коца компири. — Коца родиле сливе. — Коца се утепал на ногу. — Мајсторе, не терај га коца да работи, још је он дете.

кош[1] м **1.** *велика корпа од пруħа, сепет.* — Пројдоше грозјари с пуни кошеви грозје и с крушке моравке. — Узни кош, по вирови у Бобатало ће ватамо рибе. **2.** *преграда у амбару,* в *пресак.* — Кошеви сам напунил до вр са жито и царевицу.

кош[2] м *древени сандук који се ставља на предњаче да би се добила кошерка,* в *кошерка.* — Тури кош на кола да докарамо превнину из воденицу.

кош[3] м *древени сандук у који се сипа жито за млевење у воденици.* — Ис-кош, ус-помоћ кречетало, пада жито да се меље. — Пола вреħа напуни цел кош.

кош[4] узв *којим се говече преже у јарам или везује за јасле.* — Кош, Було, кош у јасле, на своe место!

кошара ж *стаја, штала.* — Остаде кошара отворена, ће ни лисица однесе кокошке. — Пуна му кошара са[с]-стоку.

кошаретипа ж ауг и пеј од *кошара.* — Кои ће изрине онолку кошаретину?

кошарина ж ауг од *кошара*; **1.** *стаја, штала.* — Кьд ми е пуна кошарина, срце ми е на место. **2.** *кошница од пруħа,* в *трмка.* — Тьг несу били овија сандуци, челе смо чували у кошарине.

кошаринка ж дем и хип од *кошарина (1, 2).* — Укарај телци у кошаринку и затвори (*1*). — Овде, у планину, челе касно почну да лету ис кошаринке (*2*).

кошариште с *место где је некад била штала.* — Сьпни Дорчу на кошариште, нека пасе до заодак.

кошевина ж *покошена ливада.* — Пушти говеда по кошевину нека пасу.

кошерка ж *кратка кола, само предњи део воловских кола за допремање џакова и мање кабасте робе* (Лебет, Мрковица, Млачиште, Бистрица, Козило), в *кривуљке,* в *двојанка*[1]. — Кьд напунимо кошерку с вреħе, волови уз брег само бреħу.

ко̍шка несв **1.** *уводи говеда у јарам, ујармљује.* — Докле ја̍ ко̍шкам воло̍ви у јера̍м, ти̍ доне̍си вре̍ће за компири̍. **2.** *уводи, везује стоку за јасле.* — Нека Ви̍нка ко̍шка гове̍да, ти̍ им напу̍ни ја̍сле.

ко̍шка се несв фиг **1.** *дира се, спори се, расправља се.* — Де̍цо, немо̍ј се ко̍шкатс у моју̍ ку̍ћу, рабо̍тите си то̍ј куде до̍ма. — Немо̍ј се ко̍шкате како телчи̍ња. **2.** *гура се роговима, одмерава снагу (стока).* — Ко̍шкају се Бу̍лча и Же̍рко, це боду̍.

кошка̍ње с гл им од *кошка (се)*, **1.** фиг *свађање, задевање.* — Не̍ћу да трпи̍м њи̍но ста̍лно кошка̍ње! — Немо̍ј от кошка̍ње да изле̍зне по̍сле плака̍ње. **2.** фиг *ујармљивање.* — Бу̍лоња-е те̍жак во̍л за кошка̍ње у јера̍м.

кошта̍н м бот *кестен* (Лебет). — Доне̍сомо пу̍но коштани̍ да пече̍мо.

коштиљи̍в, -а, -о **1.** *коштуњав.* — Ове̍ј кру̍шке мло̍го коштиљи̍ве. **2.** фиг *сув, мршав.* — Што̍ си бре̍, си̍нко, то̍лко коштиљи̍в, еде̍ш ли нешто̍?

коштиљи̍вка ж пеј *мршава жена.* — Дојде̍ коштиљи̍вка и у̍рочи ми дете̍, уби̍ се це̍лу но̍ћ от плака̍ње.

коштиљи̍вко м пеј *мршав, жгољав човек.* — Која̍ ће па да у̍зне коштиљи̍вка за му̍жа.

коштиљи̍вче с *мршаво, неухрањено дете.* — Це̍л дьн си премисли̍ како̍ ће порасте̍ оно̍ј моје̍ коштиљи̍вче, кьд ни̍шта не еде̍.

кошти̍љка ж **1.** *коштица.* — Немо̍ј да еде̍ш цре̍шње са-све̍ кошти̍љке! — Из ову̍ј кошти̍љку ће ни̍кне сливче̍, ако гу вр̍љиш на буњи̍ште. — Позоба̍ли цре̍шње, оста̍ле тике̍ кошти̍љке. **2.** фиг пеј *мршав, жгољав.* — Ене̍ гу какава̍-е кошти̍љка, како̍ да гу у̍знем за жену̍? **3.** *зрно у пиштаљци.* — Испа̍дла му кошти̍љка ис пишта̍љку.

кошти̍љче с дем од *коштиљка.* — Немо̍ј се зада̍ви дете̍ с кошти̍љче.

кошуљи̍на ж ауг и пеј од *кошуља, кошуљетина.* — То̍лке кошуљи̍не куде едно̍га чове̍ка несьм доса̍г виде̍ла. — Обу̍кал испе̍глану кошуљи̍ну, па оцкита̍л.

кошуљи̍нка ж дем и хип од кошуљи̍на. — Преме̍ни дете̍ у но̍ву кошуљи̍нку.

кошуљи̍ца ж **1.** дем од *кошуља.* — Доне̍ла сам на дете̍ у̍баву кошуљи̍цу да ми се преме̍ни. **2.** *танак слој бетона на који се лепе плочице или ради што друго.* — Мо̍ра пр̍во да му уда̍риш кошуљи̍цу, па тьк ви̍наз пло̍чице. **3.** *опна око воћке.* — Олу̍пи пр̍во кошуљи̍цу, па тьк је̍ђ ја̍буку. **4.** *змијин свлак.* — У ле̍то змија̍ не̍колко пу̍т мења кошуљи̍цу.

кошу̍љка ж дем и хип од *кошуља.* — А ово̍ј ти да̍вам да си на дете̍ ку̍пиш кошу̍љку за у шко̍лу.

кошу̍љче с дем од *кошуља.* — И̍ма дете̍ едно̍ кошу̍љче, и то̍ј пролите̍ло.

кошчети̍на ж ауг и пеј од *коска (1).* — Од њу̍ оста̍ле тике кошчети̍не.

кошчи̍на[1] ж аугм од *кост.* — От кое̍ ли су живи̍нче ове̍ј кошчи̍не што су ги пце̍та оглођа̍ла? — Збе̍ри кошчи̍не па вр̍љи на ку̍че нека̍ гло̍ђе.

кошчина̍[2] ж зб им од *коска.* — И̍ма кошчину̍, па нека̍ гло̍ђе.

кошчи̍нка ж *кошчица.* — Утепа̍ла сам се, боли̍ ме сва̍ка кошчи̍нка.

кошчури̍на ж ауг и пеј од *кошчина.* — Осуши̍л се, од ње̍га остале̍ са̍мо кошчури̍не.

кошчурља̍к м зб им *гомила костију.* — Збе̍ри кошчурља̍к па да̍ј на ку̍чишта да еду̍.

кр̍а (се)[1] несв *ломи (се), сапиње (се),* в *крља.* — Кр̍а све по ку̍ћу. — Н-уме̍је да и̍гра ло̍пту, са̍мо кр̍а. — Кьд и̍гра ло̍пту кр̍а се.

кр̍а[2] несв *тешко кашље.* — Не ка̍шље, него̍ кр̍а. — Це̍лу но̍ћ кр̍а, не заспа̍мо од ње̍га.

крава̍ј м в *кревај.* — За Велигден ме̍су се̍ кравaји̍ с-ја̍јца.

кравајче с дем *кравај*, в *кревајче*. — На свако дете кравајче с по едно јајце.

кравичка ж дем и хип од *крава, кравица*. — Још да ми кравичка неје музна, не знам кво би работила.

кравиште с *опасна, махничава крава*. — Ритну ме оној кравиште, па ме све ушљиска с млеко ис канте.

кравешљак м ауг и пеј од *крава*. — До[к]-гу музо ушљепа ме све с реп тија кравешљак.

кравче с дем од *крава*. — Убава јуничка постаде од оној кравче.

кравченце с дем и хип од *кравче*. — Распродал цел домазлък, оставил сал едно кравченце.

крагла ж *крагна*. — Прво ми се исцепи крагла на кошуљу.

краден, -а, -о *украден*. — Ако-е тај матика крадена, нећу гу купим. — Овој су све крадене ствари. — Не требу ми крадени опьнци.

крадено с *украдено*. — Не требе ми крадено, оћу си га купим, да знам да-е мое.

крадивук м *крадљивац, лопов*. — Голем крадивук је бил тија Станко Лукин из Господиновци.

крадне несв *краде*. — Крадне куде стигне. — ~ с-обе руке. — ~ ко лопов. — ~ па растура. — ~ крићеком. — ~ па не постиза. — ~ од мерак. — ~ од болес. — ~ па се лечи. — ~ за другога. — ~ државно. — ~ државу. — Не мож да живи да не ~. — Ће цркне ако не ~. — Болесан је ако не ~.

крадња ж *крађа, лоповлук*. — Ватили га у крадњу.

крадњи, -а, -о *крајњи, последњи*. — Кућа им дојде крадња у малу. — Крадњи стог от-појату да начнеш за говеда.

крадов м *крадљивац, лопов*. — Ћу ватим ја тога крадова што ми перетише по кошару, немој да мисли да нећу!

крадом прил *кришом, тајно*. — Крадом сам ишла да видим ел истина да иде куде туј рашчепуљу.

крађањ, -ђња, -ђњо, в *крадњи*. — Крађња ливада до шуму у Овсиште-е Драгутинова, па тьг моја.

краиште с *ивица, обод*. — Иди по краиште, да не газиш по бачкољ.

Краиште с мтн *шума, пашњак*.

крај м **1.** *почетак*. — Ћу ти опричам от-крај како-е било. — От-крај смо си ми живели у Село. **2.** *завршетак било чега, крај*. — Ники не знаје какав ће му буде крај. — Едва дојдомо на крај, а ськ па све испочетак. — Ськ кьд је крај на наше муке, да попиемо по едну. **3.** *од почетка до краја, с краја на крај*. — Окосил сам у Страње от-крај до крај. **4.** *леви крај народног кола*. — Едьн брат води оро, другијат игра на крај, и такој не давају да им се коло прекине. **5.** фиг *смрт*. — Еднуш ће и на њега дојде крај. **6.** изр: **стане на крај** *заустави кога, обузда кога*. — Зашијавил, па како си он оће, ники не мож да му стане на крај. — Усампасил се, не мож му станеш на крај.

/кра[ј] и број/ изр *много, исувише много*. — Колко ноћи због њега несьм проспавала кра[ј]-и број им се не знаје. — Пројде војска кра[ј]-и број вој не знаш.

крајиште с *крај неке површине, забачени део*. — Ти коси по крајишта а ја ћу куде-е дебела трава.

крајчьк м **1.** *крајичак*. — Седни си по на крајчьк, да први излезнеш. **2.** *руб, окрајак*. — Штрпни крајчьк от погачу, нећe вој ништа буде.

кра̏к м фиг пеј *нога*. — Отра̏ћил кра̏ци да се саплете̏ш, да љоснеш. — Погле̏ј они̏ја кра̏ци ско̏ро до ми̏шке.

кра̏кла ж *дугонога, кракаша жена*. — Чека̏ по̏ла са̏т да излѐзне една̏ кра̏кла из абула̏нту, па да ми даду̏ енѐкцију.

кра̏кља м *човек дугих ногу*. — Колки̏-е кра̏кља пора̏сал, бо̏г-да-чу̏ва.

кра̏кљас, -та, -то *дугоног*. — Мло̏го е, брѐ, кра̏кљаста за ње̏га, мо̏ж га не ви̏ди, па га прескро̏чи.

Краљи̏ца ж *име*.

Кра̏љка ж хип од *Краљица*.

кра̏љство с *краљевство, краљевина*. — Ту̏-е њи̏но кра̏љство, кьд нѐма ни̏ки да ги ди̏ра.

кра̏на ж *храна, јело*. — Не мо̏гу да пости̏гнем са̏мо за кра̏ну да зарабо̏тим.

кранѐње с гл им од *крани (се), храњење*. — Чини̏ло ни се тьг да за кранѐње нѐће бу̏де проблѐм.

кра̏ни (се) несв *једе, храни (се)*. — Дѐвет деца̏ глѐда у њу̏, а она̏ нѐма с кво̏ да ги кра̏ни. — Кра̏ни се, кво̏ ме глѐдаш? — Коса̏ч трѐбе до̏бро да се кра̏ни, да одби̏ва о̏ткоси у дебѐлу лива̏ду.

Крани̏слав м *име Хранислав*.

Кра̏ња м хип од *Кранислав*.

кра̏ње[1] с гл им од *кра[1] (се), ломљење, саплитање*. — Нѐће ви̏ше и̏грамо ло̏пту с кра̏ње̊, но љуцки.

кра̏ње[2] с гл им од *кра[2], каињање*. — Не мога̏ да трѐнем о[д]-ци̏лно кра̏ње̊.

Кра̏њча м хип од *Крања*.

кра̏п узв *ономатопеја неке изненадне и брзе радње*. — Кра̏п и до̏вати ма̏чка пога̏нца. — Кра̏п за вра̏та, улѐзе човѐк бес пита̏ње у ту̏ђу ку̏ћу.

красоти̏ња ж *лепота*. — Несьм видѐл такву̏ красоти̏њу како̏ што-е она̏.

кра̏ставица ж бот *краставац*. — Куде Мора̏ву вѐћ сти̏гле кра̏ставице.

кра̏ставичка ж дем и хип од *краставица*. — Донѐл и нeку̏ кра̏ставичку од паза̏р.

краставичѐ с дем од *краставица*. — Да̏ј и њѐму едно̏ краставичѐ.

краставичѐнце с дем од *краставичка*. — Мѐне несу̏ остаи̏ли ни краставичѐнце.

кра̏ставче с дем од *краставица*. — Изѐдо тике едно̏ кра̏ставче.

кра̏тачьк, -чка, -чко *незнатно кратак*. — Кра̏тачко му одѐлце купи̏ли, мо̏ра га вр̏ћамо за по̏големо. — Поста̏л дьн мло̏го кра̏тачьк, докле се обр̏неш — па̏дал мра̏к.

кра̏тачко прил *кратко*. — На кра̏тачко ми исѐкли дрва̏.

кратѐје несв **1.** *смањује се, краћа*. — Кратѐју ми рукави̏, кратѐју ми нога̏вице и ципѐле почѐле да ми теснѐју, ко да сам пора̏сал мло̏го голѐм, а несьм. — От-Проко̏пје дьн по̏чне да кратѐје. — Кратѐју му чеши̏ре, бр̏зо растѐ. — Кратѐје дьн, а ду̏жа но̏ћ. **2.** фиг *сенили, стари*. — Веће̏м с па̏мет почѐла да кратѐје.

кратѐње с гл им од *крати (се) (1, 2)*.– Ви̏кај га за кратѐње дрва̏ (*1*). — Емпу̏т ли сам се прешла̏ с кратѐње ра̏зни пандиљи̏ (*2*).

кра̏ти (се) несв **1.** *сече (се) на делове*. — Вика̏ га да ми кра̏ти дрва̏, ал он нѐмаше ка̏д. — Овѐј цепа̏нке се трѐбе кра̏ту на кубарчети̏ја. **2.** *чини нешто краћим, скраћује*. — Крати̏ су̏књу, па гу дибиду̏с ократи̏. — Трѐбе да кра̏тим пантало̏нке на детѐ. **3.** *смањује се, скраћује се*. — Кра̏ти се дьн, не мо̏гу [да] срабо̏тим за ви̏дело.

кра̏ци м мн *ноге*, в *чепи краци*. — Ко̏ј си ђа̏вол отѐгал ти̏ја кра̏ци. — Поглѐј вој кра̏ци, ел несу̏ у̏бави?

кр̍в ж *крв,* в *ајдучка крв,* в *баца крв.* — Они̍ су од сла̍бу кр̍в. — То̍-е њо̍јна курви̍нска крв. — Не̍ће с њи ме̍шамо кр̍в. — Кьд га ва̍тим, и̍ма му се напи̍ем кр̍в!

крве̍ње с гл им од *крви се.* — Ће испа̍дне нека̍ несре̍ћа од њи̍но крве̍ње.

кр̍ви се несв фиг *свађа се.* — Кр̍ву се око има̍ње. — Бра̍ћа, па се кр̍ву. — Невељa̍је што се то̍лко кр̍ву, ко да несу̍ ро̍д.

крвљосу̍је несв *пропада од тешког посла.* — Крвљосу̍је од рабо̍ту, а до̍ма га ни̍ки не зарезу̍је.

крвљо̍ше свр **1.** *настрада, умре.* — Једну̍ш ће тако̍ј од рабо̍ту да крво̍ше и гото̍во, ко да неје̍ ни би̍л. **2.** *пропадне од посла.* — Крвљоса̍ше ми ле̍тос гове̍да од јера̍м. **3.** вет *овца се разболи на великој температури и не пасе.* — Кьд крвљо̍ше овца̍, у̍во вој се засече̍ с но̍ж и с пру̍т се ши̍ба по ње̍га да изле̍зне кр̍в, и тако̍ј се излe̍чи.

крвни̍к м фиг *непријатељ.* — То̍ј су мои̍ на̍јголеми крвници̍, а ти̍ с њи ора̍тиш!

крвоже̍дник м *непријатељ, онај ко је жедан крви.* — По ду̍шу ме те̍ра крвоже̍дник, о̍ће да промо̍чам кр̍в од ње̍га.

крволо̍к м *непријатељ, убица.* — Како̍ ни мрзи̍ ти̍ја крволо̍к. — Локну̍л би ми кр̍в да мо̍же, крволо̍к едьн.

крвомо̍чљив, -а, -о *који мокри крв.* — За̍сба ме матрапа̍з, про̍даде ми крвомо̍чљиво јунче̍.

крвопи̍ја м/ж *непријатељ.* — Жи̍ву су ме поје̍ли ти̍ја крвопи̍је и сьг ме не оста̍љају на ми̍р.

крвчь̍к м дем и хип од *крв.* — По̍тече му ма̍лко крвчьк из но̍с, па ста̍де. — Крвчьк му е̍бем дети̍њи *(псовка).*

крева̍ј м **1.** *мања погача, кравај.* — На сва̍когa, за Вели̍гден, ба̍ба оме̍си крева̍ј с јајце̍. **2.** *обичај да се у прву посету породиљи и новорођенчету носи погача са даровима.* — Спреми̍мо се да и̍демо Ви̍нки на крева̍ј.

кревајчь̍к м дем и хип од *кревајче.* — Зача̍с пое̍домо кревајчьк што ни бе̍ше тури̍ла у јанџи̍к.

крева̍јче с дем од *креваj, хлепчић.* — У торби̍чку ми ту̍ри едно̍ крева̍јче и си̍ренце и то̍ј ти-е за це̍л дьн.

кревајче̍нце с дем и хип од *кревајче.* — По̍еде ли дете̍ кревајче̍нце?

кревосни̍к м *клин који брани да не спадне точак с осовине код кола на бленови* (Добро Поље), в *кросник.* — Ка-це ту̍ри кревосни̍к, ко̍ло се само̍ не мо̍ж изгла̍ви.

кре̍ка несв **1.** *крекеће.* — Кре̍кају жа̍бе у ба̍ру, у Бу̍ђину пади̍ну. — Нешто̍ кре̍кају коко̍шке, да неје̍ па долете̍л ја̍стреб. **2.** фиг *галами, крешти, свађа се.* — За које̍ ли па сьг она̍ј ба̍ба кре̍ка? — Немо̍ј ми ви̍ше кре̍каш, ћу те уте̍пам. — Кре̍ка па ѕавни̍. — Ће кре̍ка, кре̍ка, па ће ма̍не.

кре̍кало с фиг *дете крештавац.* — Пора̍сло голема̍чко оно̍ј твое̍ кре̍кало.

крека̍ње с гл им од *крека,* **1.** *крекетање.* — Ча̍к у село̍ се чу̍е крека̍ње жа̍бе из доли̍ну. **2.** фиг *галама, бука, крештање.* — Кьд по̍че крека̍ње по ку̍ћу, ома̍ко се нис-пу̍т, побе̍го. — Не мо̍гу да слу̍шам ви̍ше то̍ј же̍нско крека̍ње.

креке̍та̍љка ж фиг *алапача, брбљивица.* — Које̍ о̍ће о[д]-те̍бе она̍ј крекета̍љка? — Са̍мо торо̍че та̍ј крекета̍љка.

крекета̍ча ж в *крекетаљка.* — И̍ч не трпи̍м ту̍ј крекета̍чу.

кре̍мен м *камен за упаљач.* — Да ми ку̍пиш кре̍мен за упаља̍ч.

кремена̍дла ж *крменадла.* — Ку̍пи ми едно̍ ки̍ло кремена̍дле.

кре̍менче с дем од *кремен.* — Испа̍де ми кре̍менче из упаља̍ч у тра̍ву.

крепе свр *цркне, угине*. — Одма се видело да ће крепе кљусе.

кресне свр фиг *обљуби*. — Што би гу креснул, да ми се дава.

крећање с **1.** *кретање*. — Ники не знае његово крећање. **2.** *покрет*. — Момци, крећање!

кречетало с **1.** *чекетало на воденици*. — Како кречетало траска по горњи камен, такој жито испада ис кутлицу да се меље. **2.** фиг *причалица, брбљивац, торокало*. — О[д]-тој кречетало ми још ѕавну уши.

кречетарка ж в *кречетало (1)*. — Кречетарка што лупа тапе, тапе, тапе, те спада жито…

креше несв фиг *има полни однос*. — Не заsрћај се млого у њу, креше гу Диса, комшија ми.

кржља м *онај који је кржљав, закржљао у расту*. — И башта му-е бил такав кржља.

крз предл *кроз*. — Несьм смејала по пут, но пот кошару, крз Драгишово, па у њиву.

крив, -а, -о **1.** *хром, ћопав*. — Рођа е бил крив на обе ноге и па-е играл у коло. **2.** *одговоран*, в *кабат*. — Он ти-е крив за све. — Ја му несьм крива што га жена оставила.

кривак м **1.** *криви штап, батина, тојага*. — Ка[д]-це врћаш из Власину по мрак, понеси си едьн кривак да ти си најде. — Овчар и говедар не иду у[с]-стоку бес кривак. **2.** фиг *батине*. — За њега је едьн добар кривак. — Едино с кривак тој може да се реши. **3.** фиг *пенис*. — Ма дал би во[ј]-ја одавно кривак. — Кој му-е кривак? — Само кривак мож гу смири.

кривачьк, -чка, -чко **1.** *помало одговоран*. — Па и он си-е малко кривачьк за њојно бегање ис кућу. **2.** *нагнут, искривљен*. — Овија дирек ти-е малко кривачьк, тури му потпор. **3.** *кривудав, с окукама*. — Беше си кочка кривачьк пут.

криваче ж мн **1.** *прегршт*. — Немамо кантар, па меримо с криваче. — Завати жито у криваче, па врљи на кокошке. **2.** *провизорна мера, оно што захвате две склопљене шаке*. — Сипа ми три пуне криваче боровињке. — Придај му [ј]ош едне криваче брашно.

кривендељ м **1.** *оно што је криво, искивљено, искошено*. — С овија кривендељи тешко ће направиш плот. **2.** фиг *хром, стар човек*. — Пројде па нис пут онија кривендељ.

кривење с гл им од *криви*[1, 2] *(се)*[1, 2], **1.** *оптуживање*. — Научил на кривење, па свакога криви, само он нее крив за ништа. **2.** *храмање*. — Све с кривење дошла уз малу куде нас.

криви[1] несв *оптужује*. — Немој мене случајно кои да криви за оној што несьм урадела.

криви[2] несв *ћопа, храмље*. — Немој толко да кривиш, знамо да си утепал ногу.

криви се[1] несв **1.** *кревељи се, пренемаже се*. — Криви се кьд орати ко да неје у село порасла. **2.** фиг *изазива, задева се*. — Криви ми се с-уста. — Кажи на Милета да ми се не криви (*деч*).

криви се[2] несв *искривљава се, накривује се*. — Острожа на ѕадњи стог почела се криви.

Криви Дел м *село*.

кривина ж **1.** *окука, завијутак пута*. — Изгуби ми се на кривину и више га не стиго. **2.** изр: — Уватил кривину (*побегао*). — Вата кривине (*бежи*). — Знаје само за кривине (*избегава обавезе*). — Чекам га на кривину (*где се не нада, у заседи*).

кривѝнка ж дем од *кривина.* — Къд про̀јдеш кривѝнку, ту̀ј ѝма една̀ штетѝна.

крѝвла ж пеј *она која храмље.* — Вѝкате гу крѝвла, ал она̀ си бара̀бар с ва̀с ѝде.

крѝвља м пеј *онај који храмље.* — О̀жени се крѝвља из бога̀ту вамѝлију.

крѝво прил **1.** *неправо.* — Ја̀ вој рѐко за сѝна, а њо̀ј дојдѐ крѝво. **2.** *лоше, ружно.* — Крѝво сѐди, а пра̀во ора̀ти (*изр*). — Несмѐјем крѝво да ора̀тим за нѝкога, са̀мо онако̀ј како̀ си-е.

Криводѐлац / Криводѐлчанин м *човек из Кривог Дела.*

Криводѐлка / Криводѐлчанка ж *жена из Кривог Дела.*

криводѐлски, -а, -о *који припада Кривом Делу или је из Кривог Дела.*

Криводѐлче / Криводѐлчанче с *дете из Кривог Дела.*

кривоно̀сес, -та, -то *који има криви нос.* — Кривоно̀сес на башту̀. — Свѝ су онѝ кривоно̀сести.

кривоно̀соња м пеј *човек повијеног носа.* — Кривоно̀соња се вр̀ну, а мојѐга човѐка задржа̀ше у а̀псу, а за̀едно су пцува̀ли вла̀с.

кривошѝјес, -та, -то *накривљеног врата.* — Свѐ ги по̀тепа оно̀ј кривошѝјесто петлѐ, съг оно̀ ја̀ри коко̀шке.

криву̀ље ж мн в *кривуљке (1)* (Добро Поље).

криву̀љес, -та, -то *искривљен, крив, кривуљаст.* — За скѝје ти трѐбе по̀младо пра̀во, а при дно̀ криву̀љесто др̀во.

кривуљѝна ж *искривљени део.* — Овдѐ му сък напра̀ј кривуљѝну, да па̀сује.

кривуљѝца ж **1.** *крива линија.* — Квѐ си ово̀ј кривуљѝце написа̀л? — Ово̀ј несу̀ сло̀ва, ово̀ј су са̀мо кривуљѝце. **2.** фиг *криво дрво.* — Трѐбе ми пра̀во др̀во, ко̀ј ће ми ђа̀вол кривуљѝца. — У̀дари га с неку̀ кривуљѝцу те га прѐмлати.

криву̀љке ж мн **1.** *део запрежних кола, који иде само са предњим трапом, за довожење мањег терета,* в *кошерка.* — Ту̀ри криву̀љке на ко̀ла, да дока̀рамо бра̀шно и прѐвнину и[з]-Сто̀јчину воденѝцу. **2.** *део задњег трапа код воловских кола.* — Пот криву̀љке се провуку̀је срченѝца. **3.** изр: **вута̀ на криву̀љке** *хаљина од сукна у чијем украшавању доминира ширит који је кривуљаст.*

крѝвча м пеј од *кривља.* — Мо̀ре, оно̀га крѝвчу трѐбе оскубѐм за оговара̀ње.

криећкѝ прил *кришом, крадом, потајно, кријући.* — Криећкѝ смо носѝли рану̀ на партиза̀ни у Ва̀лмиште.

криећко̀м прил в *криећки.* — Криећко̀м сам гу гледа̀ла како̀ кра̀дне на̀ши компирѝ из оџаци.

крија̀ч м *онај што се крије у игри жмурака.* — Жмура̀ч мо̀ра да па̀зи да га крија̀ч не запљу̀не.

кријечкѝ прил в *криећки.* — Кријечкѝ ми свѐ узѐ чѐпке од кѝтке.

кријечко̀м прил в *криећки.* — Срѐтал некога̀ баксу̀за, па се кријечко̀м врну̀л из рабо̀ту.

крилъц м (мн крилцѝ) *изданак, клица на кромпиру.* — Мо̀рам да чѝстим крилцѝ на компирѝ, почѐли да избѝвају. — Без крилцѝ компирѝ нѐће да нѝкну.

крилцѐ с **1.** дем и хип од *крило, мало крило, криоце.* — На ста̀ри бѐло мѐсо и караба̀таци, а на деца̀ крилца̀, да лету̀ докле не порасту̀. **2.** *изданак на кромпиру.* — Овѝја компѝри што су с крилца̀ ће са̀димо.

Крѝста м *име Христа.*

Крѝстин, -а, -о *који се односи на Кристу.* — Есу̀ ли се оженѝле Крѝстине дево̀јке?

кришче̏ с дем од *кришка.* — На кришче̏ нама̏жи ма̏з, ту̏ри ма̏лко со̏л и а̏лену папри̏ку.

кришче̏нце с дем и хип од *кришче.* — Не тѐ да у̏зне ни кришче̏нце од лубени̏цу.

кр̏ка несв *једе, похотљиво једе.* — О[д]-цла̏ву на сла̏ву, са̏мо кр̏камо ко нѐздрави.

крка̏њац м *ждерање.* — То̏ је би̏л еднӯш крка̏њац на сва̏дбу куде Та̏зини.

крка̏ње с гл им од *крка, једење, крканлук.* — С крка̏ње на крка̏ње, зато[ј]-е оно̏лко удебели̏л подгу̏шњак.

/крка̏че/ ж у изр: **на крка̏че** **1.** *на леђа, на рамена.* — Напи̏л се на Горѐшњак, однѐсоше га до̏м на крка̏че. — Укачи̏ бо̏лно детѐ на крка̏че, па ги̏чи с њѐга до Предѐне. — Ако нѐмаш коња̏, а како̏ ћеш него на крка̏че, па но̏си. **2.** фиг *дојади.* — Попѐл ми се на крка̏че, па не сла̏зи

/кр̏ке/ ж у изр: *на крке*, в *крkaче.* — О̏ће ли детѐнце да га дѐка ма̏лко но̏си на кр̏ке?

кр̏кне свр *забије.* — Кркну̏л га неки̏ с но̏ж, у тепа̏ње, у кафа̏ну, едва̏ га до̏ктури поврну̏ли у живо̏т.

ркрку̏ша ж зоол *врста рибе.* — У Чемѐрчицу и̏ма са̏мо пастр̏мке и крку̏ше.

кр̏леж м зоо *крпељ.* — Навата̏ли се кр̏лежи на овцу̏. — Попи̏ше ми деца̏ кр̏в како кр̏леж на јагњи̏шта.

кр̏ља (се)¹ несв *гура (се), подмеће ногу приликом играња фудбала.* — Мло̏го кр̏ља, нејѐ за ву̏збал. . — С њѐга ни̏ки нѐће да и̏гра ло̏пту: мло̏го се кр̏ља

кр̏ља² ж/м **1.** *труло дрво*, в *трульеди̏на.* — Збѐри овѐј кр̏ље да не лежу̏ по лива̏ду, нѐће се мо̏ж од њи̏ ко̏си. **2.** фиг *крупан, снажан човек.* — Ста̏де на вра̏та едьн кр̏ља. — Немо̏ј ти̏ја кр̏ља да те ува̏ти, из га̏ће ће те истресѐ.

кр̏љав, -а, -о *труо, који се рони.* — Не ту̏рај му кр̏љава др̏ва, него сирови̏це што држу̏ о̏гењ.

крља̏к м *стари пањ.* — Збра̏ крљаци̏, па запали̏ на крај штети̏ну да изгору̏.

крља̏ње с гл им од *крља¹ (се).* — За крља̏ње ћу те дрѐњам по про̏пис.

крљеди̏на ж/м **1.** *пањ, труло дрво.* — Докара̏л ми крљеди̏не, како̏ ћу с то̏ј зиму̏ да река̏рам? **2.** фиг *остатак окрњеног зуба.* — Пу̏на му уста̏ с крљеди̏не а нѐће куде до̏ктура. **3.** фиг *старац.* — Отидѐ ли си до̏м она̏ј крљеди̏на? — Ськ сам ста̏ра крљеди̏на, за ни̏шта ви̏ше несьм.

кр̏љи несв *крши, ломи.* — Кр̏љи тру̏д од бу̏ку за палѐње цига̏ре.

крљу̏га ж/м **1.** *суви пањ.* — Збра̏ла крљу̏ге у ко̏ла и докара̏ла да се грѐје. **2.** *снажан, јак, опасан човек.* — Таквȍга крљу̏гу несьм још видѐла. — Кудѐ це ти̏ но̏сиш с то̏га крљу̏гу!

крма̏ ж *сточна храна за зиму.* — Обезбеди̏л сам крму̏, ако трѐбе, за две-зи̏ме, сьг си мо̏гу ладу̏јем.

крмѐње с гл им од *крми (се).* — Кво̏ си спреми̏ла за крмѐње о̏вце?

кр̏ми несв *храни стоку крмивом.* — Етѐ га иза коша̏ру, утапка̏л снѐг, па кр̏ми о̏вце, бр̏зо це вр̏не.

кр̏ми се несв *храни се крмивом.* — Крми̏ло се си̏пе у кору̏бе да едѐ сто̏ка, тако̏ј се она̏ кр̏ми.

крми̏ло с *крмиво.* — Крми̏ло се пра̏и от прѐвнину и овь̏с, па му се си̏пе со̏л и измѐша.

крнда̏к м *велики пањ од посеченог дрвета.* — Јо̏ш несу̏ иструлѐли крндаци̏ од онѐј голѐме бу̏ке у Стра̏ње.

крнда̓р м *труло, старо дрво, пањуга.* — Ко̓ј ће ми ђа̓вол крндари̓, тре̓бу ми дрва̓ за греја̓ње.

крндарчъ̓к м дем од *крндар.* — Ту̓ри и ти̓ја крбндарчъ̓к у о̓гењ да изгори̓.

крндарче̓ с дем од *крндар.* — Збра̓мо дрва̓, оста̓доше ти̓ке две-три̓ крндарчети̓ја.

Крндари̓ м мн мтн *име брега.*

крнде̓љ м **1.** *окрњени зуб.* — Што̓ не ва̓диш ти̓ја крндељи̓, него те све̓ огруби̓ли? **2.** *окрњак од било чега (најчешће од дрвета).* — Збе̓ри крндељи̓ по шу̓му да накладе̓мо о̓гењ. **3.** фиг *стара, изнемогла особа.* — Од ње̓га оста̓л са̓мо крнде̓љ, не̓ма га четере̓с ки̓ла.

кр̓не свр *јурне, насрне.* — Къ̓т кр̓не све̓ ће ги поте̓па, не зна̓ју они̓ који̓-е Татаби̓т. — Кр̓не ли на ме̓не, ћу се бра̓ним с-но̓ж.

кр̓ња м *човек са малим носем.* — Ла̓сно ће познае̓ш кр̓њу: и̓ма кр̓њ но̓с.

/крња̓ го̓веда/ изр: **ћу̓шкају се ко кр̓ња гове̓да** (*стварају непотребно гужву*), **боду̓ се ко крња̓ гове̓да** (*безопасни*).

кр̓њав, -а, -о **1.** *окрњен.* — Што̓-е ово̓ј стовне̓ кр̓њаво? **2.** фиг *фаличан.* — Немо̓ј се мно̓го татла̓биш уз ње̓га, начу̓ла сам нешто̓-е кр̓њав.

крња̓к м *остатак окрњеног зуба.* — И̓ди куде зубара̓ да ти изва̓ди ти̓ја крња̓к.

кр̓њес, -та, -то *који има мали нос.* — Чијо̓ ли-е оно̓ј кр̓њесто дете̓ што ми доне̓се пи̓смо и[з]-за̓другу?

кр̓њка ж *женска особа с малим носем.* — Мно̓го др̓њка за ме̓не та̓ј кр̓њка.

кр̓њча м *мушка особа с малим носем.* — Са̓мо да ми до̓јде још емпу̓т у ку̓ћу ти̓ја кр̓њча, ћу га изгала̓тим.

крњу̓га ж в *крљуга.* — Оне̓ј крњу̓ге у Стаме̓нкову доли̓ну ћу запа̓лим да изгору̓.

кроза предл *кроз.* — Што̓ме тако̓ј гле̓дате, несъ̓м доша̓л кроза ѕи̓д? — Зача̓с се про̓тури кроза на̓род и најде̓ га.

кози̓ра несв **1.** *провиди, просени.* — Моја̓ ба̓ба неје̓ тела̓ да се слику̓је да гу апера̓т не крози̓ра. **2.** фиг *пробија.* — Крози̓ра ме ова̓ј про̓маја, це уко̓чим. **3.** фиг *упорно гледа.* — Крози̓ра ме она̓ј жена̓, не зна̓м кво̓ о̓ће од ме̓не.

крози̓ра се несв **1.** *провиди се.* — Крози̓ра вој се це̓ла снага̓ кроз оно̓ј про̓ѕирно аљи̓нче. — Крози̓ра се ко крз цеди̓лку. **2.** фиг *мршав, изгладнео.* — Деца̓ вој се крози̓рају, ко да ни̓шта не еду̓.

кро̓к м *корак.* — Сти̓же га у два̓ кро̓ка. — Ко̓лко-е о[д]-та̓м довде̓ — не̓ма едъ̓н кро̓к!

кро̓кне свр *коракне, закорачи.* — Да ви̓димо ко̓ј ће од ва̓с по̓више да кро̓кне.

кроми̓д м бот *црни лук.* — Доне̓си ми два-кроми̓да ис-по̓друм.

кросни̓к м *клин који штити да точак код кола на бленови не испадне с осовине,* в *кревосник.* — Късд ту̓раш ко̓ломаз на ко̓ла, па̓зи како̓ наме̓шташ кросни̓к.

кросно̓ с *вратило на разбоју на које се намотава основа за ткање, односно изаткана тканина.* — Несъ̓м тка̓ла три̓ го̓дине, а кросна̓ ми мо̓љци налете̓ли. — Ово̓[ј]-е пру̓чка за ѕа̓дњо кросно̓.

кро̓так, -тка, -тко *благе нарави, миран.* — Кро̓тка жени̓ца бе̓ше та̓ј Ста̓врина снаа̓.

кро̓тачьк, -чка, -чко *миран, добродушан.* — О̓н ми-е кро̓тачьк како бубуља̓шка.

кро̓тачко прил *мирно.* — И̓ди си ти кро̓тачко, а ко̓ј се жу̓ри, нек се жу̓ри, широ̓к му дру̓м.

кр̍отко прил *сӣоро, лагано, малих корака.* — Ста̍ре же̍не су вика̍ле да дево̍јке тре̍бе да о̍ду кро̍тко.

кро̍шња ж *корӣа ӣлеӣена од ӣрућа.* — Пу̍ну кро̍шњу с-рану̍ однесе на жетвари̍.

крошња̍р м *корӣар.* — Прооду и крошњари̍ с кро̍шње, сапе̍тке и крошњичети̍ја.

кро̍шњес, -та, -то *разгранаӣ, крошнаӣ.* — Кро̍шњес гору̍н, у̍бава ладови̍нка.

крошњи̍че с дем и хип од *крошња.* — Тре̍беше ми едно̍ зго̍дно на ру̍ку крошњи̍че, да ту̍рим ма̍ње, па да вр̍ткам.

крошњи̍чка ж дем и хип од *крошња.* — Ту̍ри у крошњи̍чку кво̍ тре̍бе, па да о̍димо на заду̍шницу.

кр̍па ж *марама,* в *шамија.* — Подврза̍ кр̍пу, па вати̍ ре̍дом — на Мејане, на собо̍р. — У̍баве кр̍пе продава̍шеу кулунџи̍је. — Но̍си цр̍ну кр̍пу за му̍жа.

крпа̍ра ж *ӣросӣирка изаӣкана од сӣарих ӣканина.* — Исече̍м ста̍ро др̍паво на тра̍ке, па изатка̍јем крпа̍ре за па̍тос.

крпа̍так м (мн крпа̍ће, крпа̍таци и крпа̍ци) **1.** *овећи комад дрвеӣа.* — Узе̍ крпа̍так, па се вр̍љи накуде ме̍не. — Гађа̍ли ме с крпа̍ће, да ме уте̍пају.**2.** *крӣа, оӣӣадак од ӣканине.* — Навр̍жем на но̍ге крпа̍ће да ми нее̍ ла̍дно. **3.** *овећи комад нечега.* — Наломи̍ла крпа̍ће од ле̍б ко да ће ко̍ј зна̍с ко̍лко изеде̍мо.

крпате̍ње с гл им од *крӣаӣи (се)*, **1.** *ломљење, комадање.* — До̍ста с крпате̍ње, ни то̍ј што си накрпати̍л не мо̍ж поеде̍мо. **2.** фиг *галама, луӣеӣање.* — С то̍ј његово крпате̍ње ви̍ше до̍сади.

крпа̍ти (се) несв **1.** *ломи (се), комада (се).* — Немо̍ј то̍лко да крпа̍тиш ле̍б? — Да̍ј да ти пока̍жем како̍ се крпа̍ти. **2.** фиг пеј *ӣрегласно говори, луӣеӣа.* — Немо̍ј ви̍ше да крпа̍тиш, бо̍ље си ћу̍ти. — Ка[д]-це тако̍ј крпа̍ти, ни̍шта се не разби̍ра кои̍ кво̍ ора̍ти.

крпаће̍ње с гл им од *крӣаӣи (се) (1, 2),* в *крӣаӣење.* — Оста̍и то̍ј крпаће̍ње, у̍зни но̍ж па у̍баво се̍чи ле̍б (**1**). — Наслуша̍л сам се ја̍ такво̍ крпаће̍ње, ал ни̍ки не̍ће да помо̍гне (**2**).

крпе̍ с *марама,* в *шамија.* — Куде̍ ку̍пи тако̍ј у̍баво крпе̍?

крпе̍ж м *окрӣљена одећа.* — Не мо̍гу ви̍ше да жи̍вим од крпе̍ж. — Све̍ крпе̍ж на крпе̍ж. — Ве̍к сам прове̍ла с-крпе̍ж и трпе̍ж. — Дањ̍с крпе̍ж, ју̍тре трпе̍ж, па се смењу̍ју.

крпе̍ља се несв *ӣавори се, живи се ӣешко.* — Крпе̍ља се некако̍ од дањ̍с за ју̍тре.

кр̍пен, -а, о *окрӣљен.* — Како̍ с кр̍пену кошу̍љу да и̍дем на собо̍р?

кр̍пен де̍да м *врсӣа ӣиӣе с куӣусом,* в *крӣећ.* — Нека̍ ни оме̍си кр̍пенога де̍ду, па ће до̍јдемо.

кр̍пено с поим прид *окрӣљено.* — Носи̍ло се са̍мо кр̍пено, но̍во се неје̍ има̍ло.

крпења̍јка ж в *крӣећ,* в *ӣрӣећ.* — У̍баво поѐдомо крпења̍јку, сьг мо̍ж да ѕи̍памо по сне̍г и рабо̍тимо.

крпе̍ње с гл им од *крӣи, крӣљење.* — Це̍л ве̍к крпе̍ње и трпе̍ње. — Гла̍ву не ди̍за од крпе̍ње.

крпе̍ћ м *врсӣа ӣиӣе од једне коре с куӣусом,* в *ӣрӣећ.* — Па̍ ба̍ба испе̍кла крпе̍ћ.

крпешља̍к м ауг и пеј од *крӣа.* — Врза̍ла неки̍ крпешља̍к на гла̍ву ко да-е зашунтаве̍ла.

кр̍пи (се) несв фиг *једва (се) сасӣавља крај с крајем.* — Кр̍пим некако̍ из ме̍сец у ме̍сец. — Кр̍пи се тако̍ј, зава̍ркам ма̍лко од ово̍ј, ма̍лко од оно̍ј и истр̍кам ме̍сец. — Се̍чи у̍ши, кр̍пи ду̍пе (*изр*).

крнљак м **1.** ауг пеј од *крпа, просењена, изношена, ружна марама.* — Што си турила тија крпљак на главу па те поружнела. **2.** *дроњак, крпетина.* — Узни неки крпљак, па обриши пенцери.

крпољак м в *крпљак 1, подерана марама.* — Има ти купим убаву шамију да не носиш тија крпољак. **2.** *дроњак.* — С тија крпољак бришемо ципеле.

крпче с дем од *крпа,* **1.** *марамица.* — И Ђила забол крпче у цепче ко неки господин. **2.** *отпаци од тканине.* — Збере крпчетија, па даде да се игра дете.

крс м **1.** фиг *запис, заветно дрво, заветни крст.* — На Голему Богородицу Млачиштани се збирају на славу на крс, на Ивановицу. **2.** *крст.* — Ел му турили крс на гроб ел петокраку? — Бега од мене ко ђавол од крс. **3.** фиг *крст на челу.* — Ђавол не смеје да ти види крс на чело, затој мужи навучу капу на чело и пцују тој чудо, кьд га сретну, и ми навучемо крпу и галатимо. **4.** фиг *вера.* — Страдал је за крс. — Także ми крс, несьм га видел о[д]-Цвети Јован. **5.** мед *крста.* — Боли га крс, па данаске не коси. **6.** фиг *прекрсти се.* — Ка[д]-човек сретне такву омају, требе само да напраи крс и да иде даље.

Крс м **1.** *сеоски запис на Ивановици.* **2.** мтн *ливада на којој се налази запис.*

крста с мн мед *лумбални део кичме.* — Уватило га у крста.

кретат, -а, -о *дрво с гранама у облику крста.* — Чекај ме у лад, под оној крстато дрво.

крстатица ж *граната буква у облику крста.* — Ће се одмарамо и ће ви чекамо куде крстатицу.

Крстатица ж мтн *раскршће.*

крстаче с *дрвена направа, мања од мотовилке, за намотавање пређе у канур и клубе.* — Целу ноћ премота пређу на крстаче.

крстьк м дем и хип од *крс, крстић који држи привој на јарму.* — Бес крстьк привој не би могал да стои.

крсте с дем и хип од *крст, крстић.* — На деца донела крстетија за под гушу.

крстен, -а, -о **1.** *крштен.* — Крстени смо у цркву у Рупје. — Овија малити несу крстени, а старата ми-е крстена. **2.** фиг *нормалан.* — Нешто си вика спрома главе ко да неје крстен. — Еси ти крстен, кво тој работиш, што тепаш дете?

крстено дрво с *освештано дрво,* в *запис,* в *молитва*[1], в *крс* (*1*). — Куде крстено дрво се збирамо на собор.

крстева (се) несв *даје (се) име детету, крштава (се).* — Наша деца-е крстевал поп Јова и[з]-Село. — Сьг се деца и не крстевају ко некад.

крстевање с гл им од *крстева (се), крштавање, крштење.* — Несьм могал да додим на крстевање на деца, бил сам у работу.

крстевља несв *крштава.* — Даньс ће ни крстевља поп деца у кућу.

крстење[1] с гл им од *крсти се.* — Крстење-е ка[д]-це човек прекрсти. — Народ заборајил на крстење, сети се кьд га голема мука сапне, па после вика како му не помага ни крстење.

крстење[2] с **1.** *крштавање, крштење.* — Крстење е закaзано у недељу. **2.** *свечани ручак поводом крштења.* — Спремили смо се, еве, за крстење Јовану.

крсти[1] м *сеоска слава, заветине.* — На крсти се и сьг збирамо куде запис.

крсти[2] несв **1.** *даје име детету, крштава.* — Дошьл поп да крсти дете. **2.** фиг *изнемогне, посустане.* — Крсти ноге кьд оди, дотле-е докарал. **3.** фиг *саветује,*

прекорева. — Крсти̍ га, крсти̍, ал о̍н па̍ по њего̍во — кафа̍не, же̍не, раки̍ја. — Ја̍ га кр̍стим а о̍н прди̍ (изр *тера по своме*).

кр̍сти се несв **1.** *крсти се.* — Кр̍сти се със три пр̍ста. **2.** фиг *чуди се.* — Од њега мо̍ж са̍мо да се кр̍стиш. — Кр̍стим се и чу̍дим кво̍ то̍ј рабо̍ти. **3.** изр: **не крсти се** *не слуша, не поштује, не мари ни за што.* — Еднък му ора̍тим, ал он се не кр̍сти. — Не кр̍сти се ово̍ј дете̍, па то̍ј ти-е.

крсти̍на ж **1.** *снопови зденути у виду крста,* в *кладња.* — На ри̍д здену̍мо чети̍ри крсти̍не. **2.** мед *лумбални део кичме, крста.* — Проба̍ђа ме нешто̍ у крсти̍ну. — У̍кочи ме крсти̍на, не мо̍гу се ни с ру̍ку посу̍нем.

Крсто̍вдьн м *Воздвижење Часног крста, 27. септемра.* — На Крсто̍вдьн отиде̍ бо̍с, не̍ма обу̍ћа, не̍ма ни̍шта. — На Крсто̍вдьн во̍јска-е рани̍е пости̍ла и каза̍ни су се пари̍ли.

крстоно̍ше ж мн *учеснице литија.* — До пред ра̍т смо има̍ли крстоно̍ше, по̍сле ни несу̍ дали̍ ел несмо̍ смеја̍ли.

крстопу̍тина ж *раскршће,* в *раскрсје.* — Ту̍ј, на По̍ље-е голе̍ма крстопу̍тина, по маглу̍ мо̍ж да залу̍таш, да оти̍деш куде неси̍ намисли̍л.

крстопути̍нка ж дем од *крстопутина.* — Сре̍то ги го̍ре, на крстопути̍нку.

крти̍нка ж дем и хип од *кртина.* — Најдо̍ нешто̍ от крти̍нку, па тури̍ у зе̍ље.

крти̍њак м (мн крти̍њци) *хрпа земље коју је изровала кртица, кртичњак.* — Це̍ла лива̍да крти̍њци, не мо̍ж да ко̍сиш како тре̍бе. — То̍лки крти̍њци изрова̍ле кр̍тице.

крти̍њче с дем од *кртињак.* — Пу̍на авли̍ја кртињчети̍ја што-е кр̍тица изри̍ла.

кр̍т м (мн кр̍тови) **1.** *хрт.* — Ови̍а мои̍ кр̍тови кьд дова̍ту да ју̍ру за̍јци, не мо̍ж ги сти̍гнеш. **2.** фиг *кртица.* — Кр̍та ли че̍каш, те си се тако̍ј ту̍ј замисли̍л? — Све̍ ни кр̍тови поје̍ли компири̍.

кр̍тица ж зоол *кртица* Talpa europea.

кру̍г м *дрвена даска у облику круга на којој се меси хлеб,* в *панур.* — Јо̍ш ме̍си крева̍и на кру̍г.

круле̍ње с гл им од *крули (се).* — Кои̍ ти помага̍ у круле̍ње ца̍ревицу?

кру̍ли несв *скида зрна с кукурузног клипа.* — До̍јди куде ме̍не да кру̍лимо ца̍ревицу.

кру̍ли се несв **1.** *рони се.* — Кру̍ли ми се ма̍лтер от-плафо̍н и з-ѕи̍дови. **2.** *одваја се.* — Ца̍ревица се кру̍ли од кла̍с, па се тьг да̍ва на сви̍ње.

круља̍ч м *направа за круњење кукуруза.* — Зача̍с о̍н с круља̍ч окру̍љи ца̍ревицу.

кру̍њи несв в *крули.* — Отишьл куде та̍збину, у Гузе̍вје, да кру̍њи ца̍ревицу.

кру̍павица ж *падавина од кише и зрнастог снега,* исп *лапавица.* — У̍дари кру̍павица те ни у̍пропасти рабо̍ту.

кру̍пначьк, -чка, -чко *крупнији, мало већи.* — Бе̍ше си он кру̍пначьк јо̍ш како дете̍.

крупне̍ж с *оно што је крупно.* — Они̍ збра̍ли крупне̍ж, ме̍не остаи̍ли са̍мо ситне̍ж од компири̍.

кру̍пно с в *крупнина.* — Све̍ ми да̍доше кру̍пно, а тре̍бе ми ситни̍на.

крупни̍на ж *новац великих апоена.* — Не̍маше си̍тно, да̍до му крупни̍ну па ће ми вр̍не.

крупњи̍кав, -а, -о *већи, повећи.* — Несу̍ то̍лко си̍тне те̍ј сли̍ве, до̍јду ма̍лко крупњи̍каве.

крушка ж в *кијац*, в *кијанац*, в *ћуле*. — Немој се измазуљка крушка от кантар, ће ти претуца ногу!

крушкар м *продавац крушака*. — Пројде едьн крушкар с коња, продава крушке и јабуке.

Крушке ж мн мтн *планинска коса, ливаде, њиве*.

крушум м *куршум*. — Ће добије крушум у чело. — У њега стои крушум, он нема гроб, њега-е вода сакранила (*из гледања врачаре*).

Крушумлија ж *Куршумлија*.

крушче с дем од *крушка*. — Посади неколко крушчетија доле куде појату.

крушчица ж **1.** дем од *крушка*. — Благачке су овеј твое крушчице. **2.** фиг *сијалица у батеријској лампи*. — Прегорела ми крушчица на батерију, а у задругу нема да се купи.

крца несв **1.** *крцка, пуцкета*. — Ка[д]-цтупује, оно крца под ноге, бил је тој сила о[д]-човека. **2.** *ломи*. — Крца ораси како миш.

крчажьк м дем од *крчаг*. — Нек си сенари понесу крчажьк за воду.

крчаже с дем од *крчаг*. — Строши ми се оној згодно крчаже што си носеше кьд жњееше.

крчање с гл им од *крчи (1, 2, 3, 4)*. — Не заспа од његово крчање (*1*). — Умори ме с тој стално крчање за овој и за оној (*2*). — Чак у Вракњице се чуе крчање на собор (*4*).

крчевина ж *ливада настала крчењем шуме*. — Данаске косимо крчевину на Романски рид.

крчи несв **1.** *крклља, хрче*. — Крчи ка[д]-цпава. — Цел ноћ крчи како воденица. **2.** фиг *закера*. — По цел дьн ми крчи ко сцепено грне, не мож се више трпи. **3.** фиг *ври, кључа*. — Поглеј, грне на шпорет је л почело да крчи. **4.** фиг *свира, бучи, бубња, ваља се*. — Крчи собор на Рид, народ салетел са све стране. — И оро-е големо напред туј крчало.

Крчи извор м *име врела, извора*.

крчља м *онај који крчи, закерало*. — Куде ми пратише овога крчљу да ми помага.

крчма ж фиг *част, чашћавање*. — Ће пијемо крчму, отелила ми се Лиса. — Дава крчму, купил коња. — На њега-е крчма, он је испразнил влашу.

крш м **1.** *лом*. — Какьв је тој овде крш? — Пијан напраил крш по кућу. **2.** *стрмо, врлетно земљиште*. — Не би могла у овај крш да живим. **3.** фиг *пребије, претуче*. — Крш ћу напрајм од њега кьд га уватим.

крши несв **1.** *ломи, разбија*. — Ем се налоче, ем после крши по кућу кво стигне, ем плаши деца. — Неки ми кршил џорџини. **2.** изр: **крши врат** *ради на своју руку, ради шта хоће*. — Нека крши врат кьд је зашијавел, сьл деца да ми не дира; **крши грбину** *много ради, пропада од посла*. — За кога триес године кршим грбину по овеј гологузе?

крши се несв **1.** *извија се у ходу*. — Све се крши кьд оди. **2.** фиг *одлази*. — Нека се крши там куде-е пошьл.

кршољак м *комад чега поломљеног, разбијеног*. — Куде погледаш, све кршољци од влаше, стовне, панице.

кршотиниа ж *остаци поломљеног, разбијеног предмета*. — Ај[д]-цаг залеми тија кршољци о[д]-цтомну.

крштева (се) несв *крштава (се)*. — Тика крштева већем трећо дете, а ти се још неси ни женил. — Јутре се крштева дете на Трајка ис Чуку.

крштѐван, -а, -о 1. *крштен.* — Не би̏ река̀л да си крштѐван како̀ рабо̀тиш! **2.** фиг *луд.* — Еси̏ ти крштѐван?

крштева̀ње с гл им од *кршшева (се).* — Ел те вика̀ше на крштева̀ње мало̀то детѐ?

крштѐвка ж *свечаност поводом крштења детета, крштење.* — И̏демо Мила̀ну на крштѐвку. — Чести̏та ви крштѐвка!

крштѐвља (се) несв в *крштева (се).* — Кои̏ си крштѐвља нека̀ си крштѐвља, ја̀ си зна̀м како̀ ћу с моја̀ деца̀. — Ма̀ло кои̏ тъ̏г нее̏ крштевља̀л деца̀, сва̀ се чѐљад крштевља̀ла.

крштевља̀ње с гл им од *крштевља (се).* — Спреми̏мо се за крштевља̀ње бепчѐ.

крштѐнка ж *крсно дрво (буква), запис,* в *крс (1).* — Двапу̏т годи̏шњо збѝрамо се куде крштѐнку, за Спа̀совдьн и Богоро̀дицу.

крштени̏ца ж фиг *извод из књиге рођених.* — Однѐсо им и крштени̏цу на детѐ.

кубара̀ц м *комад дрвета спремљен за ложење.* — Донѐси ти̏ја кубарци̏ за у шпо̀рет.

кубарчѐ с дем од *кубарац.* — Исцепи̏л ми дрва̀ на кубарчети̏ја, одмера̀к за кладѐње.

кубарчѐнце с дем од *кубарче.* — Изгорѐ и ѕа̀дњо кубарчѐнце. — Напра̀ј ми трѐске од ово̀ј кубарчѐнце за подложува̀ње.

ку̏бе с *ваљкаста плехана пећ.* — Накла̀ди до̀бро то̀ј ку̏бе, едну̏ш да се згрѐјемо како трѐбе.

кубѐнце с дем и хип од *кубе.* — Да ми-е овдѐ моѐ кубѐнце, да ме сто̀пли.

кубу̏ри несв **1.** *живи тешко у немаштини и беди.* — Цѐл живо̀т-цмо кубури̏ли, от печало̀вину се тѐшко састављ̀ал кра̀ј с-кра̀ј. **2.** *има проблема с неким или с нечим.* — При то̀лки шумаци̏ сѐк да кубу̏рим зи̏ми з-дрва̀!

ку̏варица ж *везено платно с мотивом народног кулинарства које се поставља на зид.* — Метну̏ли ку̏варицу на ду̏вар, па гу ушљепа̀ли.

ку̏верат м в *куферат.* — Да̀ј ми ку̏верат и арти̏ју да Арга̀нији наша̀рам пи̏смо.

куде[1] предл *код.* — И̏дем куде Со̀тира по багла̀ме. — Немо̀ј куде жи̏то да пасѐш сто̀ку.

кудѐ[2] прил **1.** *куда.* — Кудѐ ће овако̀ј саба̀јле, да га пи̏та човѐк?! — Кудѐ од А̏рсу да бѐгам? **2.** *где.* — Ка̀кав си, трѐбе да се уда̀виш та̀м кудѐ жа̀бе мо̀чају! — Кудѐ рабо̀тиш? — Кудѐ печа̀лиш? — Кудѐ да се дѐнем? — Кудѐ ти-е Цвѐта? **3.** *зашто.* — Кудѐ се то̀лко ујдури̏сујеш?

кудеби̏ло прил *било куда.* — Што го̀ђ у̏зне, оста̀ји кудеби̏ло и не мо̀ж га по̀сле на̀јдеш.

кудего̀д прил *било где, где год.* — Кудего̀д да и̏де, с-њѐга си во̀ди коња̀.

кудего̀ђ прил в *кудегод.* — Кудего̀ђ да оти̏деш, њѐга ће срѐтнеш.

кудеда̀е прил *било куда.* — Вр̏љи џо̀пке кудеда̀е, па ги по̀сле три са̀та тра̀жи.

кудеда̀ло прил *било куда.* — И̏ма побѐгнем кудеда̀ло од њѐга, да ме ни̏кад не на̀јде.

кудѐља ж **1.** *преслица.* — Запа̀шем кудѐљу, па цѐл дьн предѐм ву̏ну у о̀вце. **2.** *количина предива која стане на преслици.* — Нађа̀ске, на седѐњку, испрѐдо три̏ кудѐље.

кудѐљица[1] ж *прамен вуне увијен на кудељи који се преде.* — Испрѐла сам три̏ кудѐљице ву̏ну нађа̀с на седѐњку.

кудèљица[2] ж *полуга која регулише проток жита приликом млевења.* — Кудèљица подѝза вр̀тено и дỳбено за жѝто да спа̀да, да не сасѝпује млòго.

кудèљка ж дем и хип од *кудеља.* — Стрòши ми се кудèљка, квò ћу сьг?

кудèљче с дем и хип од *кудеља.* — Напра̀јил вој башта̀ кудèљче, да и она̀ предè.

кудèње несв *куђење, оговарање.* — Квò да ти казу̀јем, òна е за голèмо кудèње.

кỳди несв *оговара.* — Кòј ме кỳди да полỳди.

кỳжла ж *женска особа склона бежању од обавеза, побегуља.* — Не вѝкај вѝше тỳј кỳжлу да ти пома̀га.

кỳжља м *особа склона бежању од обавеза.* — Дошàл она̀ј кỳжља што ми-е кỳжнул ономàд з-две ѝљаде пàре.

кỳжне свр *побегне, узмакне.* — Др̀ж га дòбро, немòј ти кỳжне! — Мèне-е еднỳш такòј кужнỳл несàм могàл да га увàтим свè до долѝну. — Кьд кỳжне не мòж га стѝгнеш. — Кужнỳл из вòјску. — Кужнỳл од рабòту. — Кужнỳл у странство. — Кỳжни и тѝ ако умèјеш, ако смèјеш, ако си умејàтан.

кỳјна ж **1.** *кухињски намештај.* — Решѝл: сàм ће прàи кỳјну. **2.** *просторија у којој се кува.* — Да прèјдемо у кỳјну, ту-е пòтопло.

кỳка[1] ж **1.** *кочић који служи при сновању основе за ткање.* — Кỳка-е побòдена пòдаље од чѝнови и од њỳ пòчне сновàње. **2.** *гвоздена шипка савијена на оба краја, служи за качење судова или на веригама за котао.* — Тỳри котлè на кỳку да узàври водà за качемàк. **3.** *древни штап са кукицом за брање плодова.* — Ỳзни кỳку кад бèреш шипцѝ, да ги довàташ, да се не изгребèш по тр̀ње.

кỳка[2] ж *кукњава, плач.* — Оеднỳш чỳмо: настàде некà кỳка откуде њѝну кỳћу.

кỳка[3] несв **1.** *жали се, јадикује.* — Ѝма двà плàтежника у кỳћу и пà кỳка да-с бес пàре. **2.** *јауче, плаче,* в *вије.* — Кỳка за Светòмира што-е млàд умрèл. — Кỳка на глàс.

кукàља ж **1.** *штап с куком за дохватање удаљених ствари.* — Ако не мòж з-дрỳго, а ти с кукàљу. — С кукàљу ти-е нàјлакше, да те тр̀н не изгребè. — Свѝ сас рỳке а јà с кукàљу. **2.** фиг *штап, батина.* — Чвòкни га еднỳш с кукàљу па ће те послỳша. — Не мòж вѝше да òди бес кукàљу.

кукàљка ж дем од *кукаља.* — Ỳзни кукàљку, наскỳби сèно о[д]-цтòг на òвце. — Доватѝл кукàљу, да ме бѝје, али јà побèго.

кукàљче с дем од *кукаљка.* — С тој кукàљче нèће га довàтиш, ỳзни бòљу кукàљу.

кỳкица ж *копча.* — Тòј се ранѝје копчàло на кỳкице, а не на дрѝкери.

кукичè с дем од *кукица.* — Кỳде ми-е онàј иглà с-кукичè?

кукѝчес, -та, -то *са кукицама.* — На вр̀ дòјде кукѝчес.

кỳкичка ж **1.** *кукица на игли за плетење.* — Откину се кỳкичка на иглỳ, не мòгу си плетèм. **2.** *клин за качење.* — Напрàји кỳкичку на дирèк, па га закàчи.

кỳкља ж в *кукаља (1, 2).* — Нèмаше кỳкљу да довàтим некỳ грòњку црèшње. — Ỳзни кỳкљу, па наскỳби сèно о[д]-цтòг за òвце. **2.** *кукача за старкање ватре,* в *машице.* — Распрèћи жàр с кỳкљу, тỳри некò дрвцè, наклàди òгењ.

кỳкљес, -та, -то *с куком на крају, у виду куке.* — Нèће ми побèгнеш, ћу те довàтим с овѝја кỳкљес штàп!

кỳкљица ж *кукица на игли за плетење.* — Скр̀ши ми се кỳкљица на иглỳ, не мòгу да доплетèм џемпир.

кукњàвина ж *вика, дрека, запомагање, кукњава.* — Наслушà се њѝну кукњàвину. — Квà тòј кукњавина дòоди откуде Чỳку?

кỳковдан м фиг *никад.* — На кỳковдьн ће Руселèна пòјде за њèга.

ку́ковица ж **1.** *кукавица.* — Вре́ме-е за ора́ње, почѐла да ку́ка ку́ковица. **2.** фиг *јадан, кукаван (човек, жена).* — Куде̂ ћу ја̂, цр̏на ку́ковица, кьд нѐма ни̏ки да ми помо́гне.

/ку́ково ле̏то/ изр *никад.* — То̂ј ће би̏дне на ку́ково ле̏то, а можебѝт ни тьг.

кукувѝја ж зоол *шумска птица селица Cuculus canorus из породице Cuculidae, кукавица.* — То̂ј што по цѐл дьн прекýка кукувѝја на Цве̏тин бо̂р, не слутѝ на добро̂.

ку́ку-лѐле узв *при лелекању и кукању.*

Кукулѝн м *име.*

Кукулѝнац м *човек из Кукулинаца.*

Кукулѝнка ж *жена из Кукулинаца.*

кукулѝнски, -а, -о *оно што припада Кукулинцима.* — Ра̏но закукурика̂ше кукулѝнски петло̏ви.

Кукулѝнци м *заселак у Млачишту.*

кукума̏вка ж **1.** зоол *кукавица.* — У про̏лет по цѐл дьн кукума̏вчи кукума̏вка у Печѝново бра̏ниште. **2.** фиг *особа која стално кукумавчи.* — Бе̏гај о[д]-ту̏ј кукума̏вку, на гла̏ву ми се у̏качи с њо̂јни кукума̏вци.

кукума̏вци м мн *кукумавкина деца.* — Накотѝла оно̏лки кукума̏вци, па не зна̂је како̂ да ги изра̏ни. — С њу вуче̂ онѝја њо̂јни кукума̏вци.

кукуње̂ж м **1.** *врста народног кола.* — Не зна̂ју овѝја свира̏чи да свѝру кукуње̂ж. **2.** фиг *смрзавање.* — Ће ми ѝгра кукуње̂ж кьд до̏јде зима̂, а дрва̂ неје̂ докара̏л.

кукуре̏г м бот *кукурек* Heleborus odorus. — Пр̏во процавтѝ кукуре̏г у Са̏вчи ка̏мен.

кукуриѓа̏н м *петао.* — Есѝ чу̏л како̂ мо̂ј кукуриѓа̏н поје̂?

кукурѝгне свр *закукуриче, кукурикне.* — Кьд петьл дру̏ги пу̂т кукурѝгне, це дѝзамо за на паза̏р у Преде̏не.

кукурѝгу узв *кукурику.* — Кукурѝгу, завика̏л петьл од буњѝште. — Кукурѝгу пе̏тле, набе̏ри ми ме̏тле / Моја̂ мати лу̏да, ће напра̏ви чу̏да (*дечја песма*)

кула̂к м *испуст на дрвеном стубу који се поставља у лежиште у камену.* — Кьт кула̂к уле̏зне у ка̏мен, тьг ће дире̏к бо̏ље држѝ ћупрѝју, још бо̏ље кьд му закове̏ш косницѝ.

кулѝза ж/м *улизица, превртљивац.* — Стра̏тија ти-е голе̏м кулѝза, не орта̏чи се с њѐга, ће те навуче̂ на та̏нак лѐд.

кулиза̏н м в *кулиза.* — То̂ј нѝки не зна̂је колкѝ-е о̂н кулиза̏н.

кулиза̏нко м дем и хип од *кулизан.* — Куде̂-е мо̂ј кулиза̏нко да га вѝдим?

кулѝзица ж/м *превртљивац, улизица.* — На кога̂ ли се ме̏тну таква̂ кулѝзица?

кулизува̏ње с гл им од *кулизује се.* — Зна̏мо њо̂јно кулизува̏ње, ѝч ни не прѝчај за то̂ј.

кулизу̏је се несв *умиљава се, додворава се.* — Сва̏кому се кулизу̏је та̂ј мазну̏ља.

ку́лук м **1.** *присилан бесплатан рад.* — Ма̏лко ли смо поредѐли на ку́лук. **2.** *оптерећење, терет, обавеза.* — То̂ј ми-е голе̏м ку́лук да рабо̏тим и деца̂ да вој чу̏вам. — На такьв ку́лук не̏ће ме вѝше нѝки нака̏ра.

кулунцѝја м *продавац бижутерије и јефтиног кујунџилука, кујунџија.* — Проје̂де кулунцѝја и проне̏се пр̏стени, грѝвне, манѝстра, са̏тови, кво̂ ти душа̂ о̏ће, сьл па̏ре да ѝмаш.

кулунцильк м *кујунџијски занат, кујунџилук.* — Тѐл је да га даде̏мо на кулунцильк, ал то̂ј не бе̏ше.

кулучење с гл им од *кулучи (се)*. — Досади ми тој кулучење без динар. — Па ни викају на кулучење за пут.

кулучи несв фиг *ради тежак посао, бесплатно ради*. — Цел живот је кулучил да нешто заработи, и кво-е заработил? — Ако се кулучи, нека се кулучи, да знам. — Да сам знал да се кулучи, не би ни доодил.

кумарац м *комарац*. — Изедоше ме све кумарци.

кумашин м *онај који прима име*. — Кум крштевља кумашина.

кумита м **1.** *комита*. — Одавно се ишло у кумите, још кьд је бил мој деда. **2.** фиг *мангуп, препредењак*. — Куде-е онија твој кумита да га ја питујем за здравје?!

кумитина м ауг од *кумита (1)*. — Деда му-е бил опасан кумитина.

кумичка ж дем и хип од *кумица*. — Овој му-е купила кумичка за рођендан.

кумови м поимен придев *кумова породица*. — Ће ни помогну кумови ка[д]-дојду. — Ако не викаш кумови на радос, кога ћеш?

куновка ж *врста крушке*. — Турашеу крушке куновке у врчве за туршију.

куњање с гл им од *куњи*. — Нема леб от куњање, но се дизај да работимо!

куњи несв *куња, дрема*. — Укуњале ми нешто овеј кокошке, па по цел дьн куњу. — Цел дьн туј куња уз огњиште, ништа не уработи.

куп[1] м *гомила, скуп*. — Суво сено одма зденумо на куп. — Збери камење на куп ка[д]-требиш ливаду, па ће ги искарамо с колица.

куп[2] прил *скупа, заједно*. — Це зберемо сви у куп, па тьк ће идемо на Крс. — Затеко ги сви на куп, целу вамилију. — Докарал на куп и овце и говеда.

купара ж *гомила, скуп чега*. — Камење из мајден смо збрали на купару, за докарување.

купарка ж **1.** дем од *купара*. — Слабо родил ечам, едва се од вра збра една купарка. **2.** *здениши снопови конопље* (Горње Гаре). — Грснице се здену у купарке.

купьц м *купац*. — Ја сам му бил први купьц.

купе несв *купа* (Горње Гаре). — Прет постриг овце купемо на реку.

купен, -а, -о *купљен*. — У град еду купен леб, ми још месен.

купенија ж *купљена ствар*. — Несмо како сьг имали купеније, но смо све сами праили и готвили.

купено с *одећа која је купљена у радњи*. — Неће клашњено, носи само купено.

купинка ж дем од *купина*. — Набра му малко купинке, да изеде.

Купиновица ж мтн *пашњак, шума, жбуње*.

Купински рид м мтн *планинска коса са дрвећем и жбуњем*.

купињак м *место са много купина*. — Не завукуј се толко у купињак, има пуно змије.

куповно с *купљено*. — Ники више не шије клашње, носу сви куповно.

купување с *куповање*. — Ће причекаш с купување докле зберем паре.

купуз м *купус*. — Улезле овце у купуз, па га слистиле. — Остаи купуз да се вари, па ото куде њу.

купчьк м дем од *куп, хрпица*. — Дај паре на купчьк, да ги избројим.

купче с дем од *куп*. — Тури ми едно купче сирење.

/кур/ изр: — ~ мој ће добије (*ништа*). — Еве му ~ (*ништа*). — Турим га на ~ (*псовка*). **2.** *загонетка*: — Црвен кур на танур (*паприка*).

курајбер м *неозбиљан човек*. — Остави тија курајбери, несу ти они друштво.

ку̍рац м *поред обичног значења, среће се и у бројним изразима типа*: — Ко̍ј ти е ~ (*шта ти је*)? — Иди у ~ (*иди бестрага*)! — Боли̍ ме ~ (*баш ме брига*). — Ува̍ти ме за ~. — Мо̍же да ми пу̍ши ~ (*ништа ми не може*). — Сту̍ри ми се с ~ (*досадио си ми*).

курбе̍тка ж пеј *лака жена, блудница, проститутка*, в *олоојда*. — Не мо̍гаше ви̍ше да жи̍ви с ту̍ј курбе̍тку, па побе̍же до̍м.

курваљ̍к м *курвање, курварство*. — Са̍мо му у па̍мет курваљ̍к. — Кои̍ што̍, о̍н от-курваљ̍к.

курве̍штија ж ауг и пеј од *курва*. — Да-е она̍ знала̍ да е роди̍ла курве̍штију, упишори̍ла би гу одма̍.

/**ку̍рвин си̍н**/ изр *превртљива, лукава особа*. — Е, не мо̍ж ви̍ше тако̍ј, ку̍рвин си̍не, до̍ста си ме весла̍л.

курви̍че с дем од *курва*. — Чијо̍ ли бе̍ше оно̍ј курви̍че?

курвосува̍ње с гл им од *курвосује се*. — Са̍мо си ми̍сли од курвосува̍ње.

курвосу̍је се несв *јури жене, курва се*. — Не гле̍ј ти њега, нека се он курвосу̍је колко о̍ће, ти̍ си гле̍ј те̍бе.

курво̍ше се несв в *курвосује се*. — Курво̍ше се куде̍ сти̍гне.

ку̍ре[1] с **1.** *општи назив за непознато дете при обраћању*. — Ку̍ре, чи̍ ти̍ бе̍ше? — Куде̍ си пошъл, ку̍ре? **2.** речца *као израз милоште према мушком детету*. — Ел ти јо̍ш жи̍ва ба̍ба, ку̍ре, поздра̍ви гу од Си̍мчу из Дикаву?

куре̍[2] с дем од *кур*. — Ка̍м да ви̍ди де̍да ко̍лко ти-е пора̍сло куре̍.

куре̍нце с в *куре* [1, 2]. — Нешто̍ ти мале̍чко то̍ј куре̍нце. — До̍јди куде чи̍чу, куре̍нце.

кури̍л м *курир*. — Бо̍шко-е би̍л кури̍л, носи̍л је пи̍сма, па га отпусти̍ше.

ку̍рка ж фиг *лака жена*. — Са̍мо ли ми још едну̍ш до̍јде под ру̍ку та̍ј ку̍рка, ћу гу прете̍пам.

Ку̍рке м *надимак*.

ку̍рке м *општи назив за младића при обраћању*. — Ку̍рке, које̍ рабо̍тиш? — А што дањ̍с неси̍ иша̍л у шко̍лу, ку̍рке?

ку̍роња м фиг *младић*. — Пора̍сал де̍дин ку̍роња, пушти̍л бр̍кови, па се замомчи̍л.

Ку̍рта м *надимак*.

ку̍рта м пеј *онај који је јако курат*. — Отиде̍ ку̍рта у дрва̍ пот Па̍влову грема̍ду.

курталисува̍ње с гл им од *курталисује (се)*. — О[д]-то̍ј не̍ма курталисува̍ње, то-е голе̍ма бо̍лес.

куртали̍сује (се) несв *ослобађа (се), срећује што*. — Три̍ го̍дине се куртали̍сујем о[д]-ту̍ј му̍ку, јо̍ш се не мога̍ куртали̍шем. — Отк̍д куртали̍сује ту̍ј свињу̍, ни̍какo да гу куртали̍ше.

куртали̍ше (се) свр *ослободи (се), лиши се кога или чега, заврши што*. — Курталиса̍ дрва̍: ни кубарче̍ не оста̍де. — Да те куртали̍шем од о̍вце, да се ви̍ше не му̍чиш. — Ку̍рталиса ли твоје̍ сви̍ње? — Курталиса̍ се ја̍ од о̍вце, све̍ ги прода̍до, па што бу̍де.

Ку̍рте м *заселак Жутина*, в *Говедаровци*.

Ку̍ртини м мн *назив фамилије*. — Ку̍ртини до̍јду пот пу̍т за у Село̍.

курто̍н м *презерватив*. — Ка[д]-цам Пе̍ри пр̍ви пу̍т купува̍л курто̍н, река̍л ми-с да тра̍жим риш-чоколаду.

куртулису̍је несв в *курталисује*. — Докле о̍н куртули̍сује свињу̍, да ја приста̍вим ме̍со да се ва̍ри.

куртули́ше свр в *куртулише.* — О́н мо́же да те куртули́ше о[д]-ту́ј беду́.

ку́рц м *курац.* — Ово́лки му-е ку́рц, две́ ва́тке и три́ пр́ста.

курче́ с дем и хип од *курац.* — Нешто́ ми мло́го мале́цко то́ј тво́је курче́.

курче́ње с гл им од *курчи се.* — До́сади ни ви́ше с то́ј курче́ње.

ку́рчи се несв фиг *прави се важан.* — Ку́рчи се ко да му је башта́ ослободи́л Цр́ну Тра́ву. — Сњ́л зна́е да се ку́рчи.

ку́с, -а́, -о́ *кус.* **1.** *недовршен.* — Дошло́ ми некако́ кусо́. — Саши́л ми кусо́ гу́њче. — Не завр́ши́мо сто́г како тре́бе, оста́де ма́лко ку́с. **2.** изр: — Ку́с петњ́л, пи́ле дове́к. — Што́-е бр́зо то́-е и кусо́.

ку́са несв *једе кашиком.* — Ово́ј дете́ ку́са с ложи́цу ко ста́р чове́к.

куса́ ко́ла с мн *предњи трап воловских кола,* в *двојанка*[1]. — Спре́ми куса́ ко́ла, да раска́рамо ђу́бре по њи́ве.

куса́љка ж *кашика.* — Да́ј му куса́љку, нек огребе́ котле́.

куса́ње с *једење кашиком.* — Зна́је са́мо за куса́ње, да рабо́ти с ложи́цу.

ку́ска несв у дем знач: *куса.* — Научи́ло дете́, па си само́ ку́ска.

куска́ње с гл им од *куска.* — Не́ма куска́ње, но ка[д]-це еде́, це еде́!

куску́н м *каиш који је провучен испод репа коња,* в *подрепашник,* в *подгужњак*[1]. — Погле́ј куску́н да не гло́ђе коња́, ал да до́бро држи́ сама́р.

кускунци́ја м **1.** фиг *улизица, подрепаш.* — Би́л је на сва́ку вла́с кускунци́ја. **2.** фиг *помоћник, потрчкало.* — Отка́[д]-це поп-Јо́ван запопи́л, о́н му-е кускунци́ја.

ку́сне свр *једне кашиком.* — Ку́сне па оста́ји. — Ку́сни, не запи́рај на љу́ди у ку́ћу.

/кусо́ и ре́пато/ изр *гомила, олош, шљам,* в *ђурунтија (2).* — Збра́ло се кусо́ и репа́то, не мо́ж човек да проду́ма ни едну́ како тре́бе, о́дма га покло́пу.

кути́јица ж дем од *кутија.* — Доне́си ми бро́ш ис кути́јицу

кути́че с в *кутијица.* — Мани́стра, ђинђу́ве, бро́шови, гри́вне, све́ то́ј држи́ у кути́че.

кутиче́нце с дем и хип од *кутиче.* — Немо́ј да забора́јиш и кутиче́нце, и́де уз ови́ја са́т.

кути́чка ж в *кутијица.* — Оста́ји га у кути́чку да га не загу́биш.

ку́тлав, -а, -о *хром.* — Роди́ла се таква́, ку́тлава.

кутлаве́је несв *патрави, храмље.* — Куде́ кутлаве́је на ову́ј студени́цу књд гу ни́ки не́је вика́л.

кутла́ви несв *храмље, поклецује,* в *кутлавеје.* — Кутла́ви с-ле́ву но́гу.

ку́тлавка ж пеј *она која храмље.* — Поте́гла ку́тлавка чак из Ле́бет, па дошла́ на Меја́не на собо́р.

кутлавче́ с пеј *дете које храмље.* — И оно́ј мале́цко кутлавче́ пове́ла с њу́.

кутла́јка ж *кутлача.* — Куде́ ти-е кутла́јка, неси́ гу доне́ла?

кутла́ц[1] м *размак између два конца на нитима на разбоју, отвор у нити,* в *котлац.* — Крос кутла́ц се провуку́је жи́ца од осно́ву. — Све́ жи́це од осно́ву тре́бе да про́јду крос кутла́ц.

кутла́ц[2] м пеј *хрома нога,* в *патрак (2).* — У кутла́ц вој га кутла́ви неки́ (*псовка*).

ку́тлача ж *део на воденичном кошу из кога пада зрневље у грлић горњег камена,* в *кутлица,* в *копања.* — Како́ тра́ска клечета́рка тако́ј ис-ку́тлачу па́да жи́то да се ме́ље.

ку́тлица ж в *кутлача.* — Ис ку́тлицу жи́то упа́да у отво́р на го́рњи ка́мен да се ме́ље.

кутне (се) свр *сакрије (се), ушушка (се),* в *кошне (се).* — Кутни га под кревет да га не најде. — Кутни се куде мене, пот постељку.

кутњи, -ја, -о *кућни.* — Овој лето не макну от кутњи праг.

кутрак м **1.** *млади пас.* — Остаји кутрака куде Руселену докле отидем у Лебст по модре сливе. **2.** фиг *дечак, дечачић.* — Овој ли-е твој кутрак?

кутраче с дем и хип од *кутрак (1,2).* — Дај овој на кутраче, нека глоцне коску (*1*). — Ка[д]-ће поодн у школу твое кутраче (*2*)?

кутре с (мн кутретија), **1.** *псетанце, умиљато куче.* — Поцавељају се кутретија, па се па саживу.– Ћу ти дадаем едно кутре да га чуваш, да ти порасте. — Не дирајте ми кутре, ћу ви потепам. **2.** фиг *дете.* — Јела, кутре, куде деду, да се почувамо.

кутренце 1. дем и хип од *кутре.* — Ће остајимо едно кутренце од нашу кучку за запат. **2.** фиг *дете, детенце.* — Моје кутренце ме чека да дојдем из работу.

кутришта с зб им *псн.* — Куде иде, збира кутришта. — Ће ти се збирају на гроб кутришта!

кућа ж **1.** *просторија с огњиштем у кући где се проводио дан.* — Наклaдо огењ у кућу, беше заладнело. **2.** *зграда, цела кућа, дом.* — Напрајили смо нову кућу о[д]-чврс материјал.

кућеван, -вна, -вно **1.** *који припада кући.* — Отиде да посврши кућевне работе. **2.** *онај који брине о дому и породици.* — Млого во[ј]-е муж кућеван.

кућерак м дем од *кућа.* — Онија кућерак им је тескобан за онолку вамилију.

кућерка ж в *кућарка* (Горње Гаре). — Здену се грснице у кућерку.

кућерче с **1.** дем и хип од *кућерак.* — Имам си кућерче, колко-е толко-е, ал мое је. **2.** *собица са ниским кровом намењена младима после женидбе,* в *дајана.* — По свадбу младенци преспу у кућерче доле, пот кућу.

кућњак м *кутњак.* — Заболел ме кућњак, па само сувитли, не могу главу да дигнем.

куфер м *кофер,* в *ковчек.* — Донесе два-куфера ствари из работу.

куферат м *коверат, писмо.* — И саг ми стоју у сандук куферти с његова писма.

куферт м в *коферат.* — Прати му слику ус-писмо у куферт.

куферче с дем од *куфер, куферчић.* — У куферче држи тапије и папири от кућу и имање.

куче с фиг *човек,* у изр: — Знам тој ~ (*познајем га*). — Старо ~ (*познат је*). — Нашо ~ (*наш човек*). — Дрви патку на мртво ~ (*сили се над немоћним*). — Удри ~ да не лаје (*лош човек*). — Не веруј на тој ~. — Изеде ме тој ~ дибидус, урниса.

кучење с гл им од *кучи (се).* — Кьд вој дојде време за кучење, негде се изгуби.

кучес, -та, -то фиг *зао, нељаљао.* — Она-е с њега била, тај кучка кучеста, а овам мене форта.

кучетина ж **1.** ауг и пеј од *кучка.* — Изеде га Милорадова кучетина за цволику. **2.** фиг *зла, неморална жена.* — Одведе вој мужа онај кучетина из Бајинци.

кучећи, -а, -о *кучји.* — Овој су кучеће штрапке.

кучешљак м ауг и пеј од *куче,* фиг *лош, зао човек.* — Ћу утепам тија кучешљак, да ме више не лаје.

кучи несв *доноси на свет младе кучиће, коти.* — Чувам гу ел кучи убави кучићи.

кучи се несв **1.** *кучка доноси на свет ново младунче, коти се.* — Отишла да се кучи куде гу ники не види. **2.** фиг *устеже се.* — Немој се туј кучиш, но казуј кво има за казување.

кучи̍ста с мн *кучина.* — Истресе̍ се пузде̍р и оста̍не пове̍смо кучи̍шта.

кучи̍шљак м ауг и пеј од *кучиште* (*1*). — Набр̍зи ти̍а кучи̍шљак да не замочу̍је око̍ ку̍ћу.

Кучи̍шњак м *заселак Мачкатице.*

кучи̍шњак м *кучји измет,* в *пчешњак.* — Куде̍ се обр̍неш све кучи̍шњаци.

кучи̍шта с мн в *кучиста.* — Кучи̍ста се по̍сле гребу̍ с цига̍нски гре̍бенци.

кучи̍ште с **1.** ауг и пеј од *куче.* — У̍зни мо̍тку, немо̍ј те изеде̍ неко̍ кучи̍ште уз де̍л. — Не прооди ту̍ј кроз малу̍, ће те изеду̍ кучи̍шта! **2.** пеј *лош човек.* — С то̍ј кучи̍ште ви̍ше не споређу̍јем.

ку̍чка ж фиг *опака, зла жена.* — Те̍ј две̍ ку̍чке ме изе̍доше, превара̍ше, па ме дове̍доше за пија̍ницу.

кучка̍р м *онај који чува псе.* — Немо̍ј да те ви̍дим ви̍ше куде то̍га То̍зу кучкара̍.

кучка̍рка ж **1.** *она која држи псе.* — Место да чу̍ва деца̍, та̍ј кучка̍рка зали̍та кучети̍ја. **2.** *жена слабог морала.* — Обли̍тају ту̍ј кучка̍рку мло̍га пце̍та и ис ту̍ђу малу̍.

кучља̍к м ауг и пеј од *кучиште,* фиг *жена лошег морала.* — Дову̍че се они̍ја кучља̍к из бе̍ли све̍т, па по це̍л но̍ћ око њо̍јну ку̍ћу ску̍чница.

кушa̍к м *парче летве које служи за повезивање дасака или гредица.* — Тре̍бе ми још едьн куша̍к, да прикове̍м о̍плату за дире̍к.

Л

ла̍бав, -а, -о **1.** *недовољно затегнут, несигуран.* — Ла̍баво си врза̍л вре̍ће, ће ти се истресу̍ ис-ко̍ла уз Двоја̍нку. **2.** фиг *слаб, нејак.* — Ла̍бав је у грбину, не мо̍ж се тере̍ти с вре̍ће. — Мло̍го е ла̍бава, не̍ће мо̍ж она̍ да ги учу̍ва.

лабаве̍је несв *опушта, попушта што.* — Не да̍вај му да ти коно̍пче лабаве̍је, ви̍кни на коња̍: „О̍тег, Вра̍ньчо!“. — Поче̍ зима̍ да лабаве̍је.

лабаве̍ње с гл им од *лабави* (*се*). — Вр̍жи га до̍бро за сама̍р и не̍ма лабаве̍ње докуде ку̍ћу.

лаба̍ви несв *попушта, опушта.* — Едьн га зате̍за, дру̍ги га лаба̍ви, ебе̍м ли га како тре̍бе! — Не лаба̍ви ју̍же то̍лко, ће ти се вуче̍ по зе̍вњу.

лаба̍ви се несв *опушта се.* — Поче̍л се лаба̍ви кола̍н на коња̍, попритe̍гни га.

лабави̍ња м *несигуран, непоуздан човек.* — Ич га не ви̍кај, о̍н ти-е лабави̍ња за голему̍ рабо̍ту.

ла̍баво прил *опуштено, како ко хоће.* — Куде њe̍га не̍ма ла̍баво, мо̍ра се рабо̍ти. — Да мо̍же ла̍баво, сви̍ би ишли̍ куде њe̍га.

ла̍бавчьк, -чка, -чко у дем знач: *лабав* (*1, 2*). **1.** — Кола̍н му-е мло̍го ла̍бавчьк, ће му се смькне седло̍. **2.** — Ла̍бавчьк си-е у ру̍ке, још неје̍ за коси̍лбу. **3.** фиг *танак.* — Ла̍бавчко ти-е то̍ј облекло̍ за ови̍ја сту̍д, све̍ це измр̍знеш.

лабавшко̍ прил *недовољно затегнуто.* — Лабавшко̍ си врза̍л опьнци ће ти се развр̍жу, да се соплете̍ш.

лабр̍ња ж пеј *њушка,* в *њокалица.* — Ћу му разби̍јем лабр̍њу. — Сву̍де завла̍чи њего̍ву лабр̍њу.

лага̍ ж *лажа.* — Њо̍јна лага̍-е про̍видна.

Ла́га ж надимак од *Пелагија.*

лага́ње с гл им од *лаже се,* **1.** *лаж.* — Куде́-е научи́л на лага́ње да ми-е да зна́м. — Куде́ на́с не́ма лага́ње, како́ се догово́римо тако́ј ће би́дне. **2.** фиг *забављање момка и девојке.* — То́лко лага́ње и па се несу́ узе́ли.

лагари́ја ж **1.** *лаж.* — Не мо́гу ви́ше да слу́шам те́ј њо́јне лагари́је за ма́ла деца́. **2.** *лоша ствар, прескупи предмет.* — На брзи́ну си да́до па́ре за ску́пу лагари́ју, сьг се мо́гу на тенела́к ка́јем.

ла́д м *хлад, хладовина.* — Се́домо по[д]-цљи́ву, у ла́д, да обе́дује́мо, бе́омо оглад-не́ли. — Поткару́ј о́вце накуде о́грење да пасу́ по ла́д.

ла́дан, -дна, -дно *хладан, студен.* — Сти́гоше ла́дни дни́. — Доне́си ми ла́дну во́ду од изво́р.

ладьк м дем и хип од *лад, хладак.* — Приле́го у ладьк да си одмо́рим ду́шу.

ладе́ње с гл им од *лади (се).* — Тре́бе му до́бро ладе́ње, било́-е вру́ћо стакле́.

ла́ди (се) несв **1.** *расхлађује (се), хлади (се).* — Ла́ди шише́ с раки́ју у изво́р. — Ла́ди но́ге у леге́н. — Отиша́л у ре́ку да се ла́ди. — Ма́вај з-гра́њку, па се ла́ди. **2.** фиг *трезни се, смирује се.* — Ако неје́ чи́тав, нек ла́ди гла́ву.

ла́дначьк, -чка, -чко *хладњикав.* — Дошло́ му челце́ нешто́ ла́дначко и све́-е ла́дначьк. — Што́ су ти ру́ке то́лко ла́дначке? — Ту́ј куде́ дете́ спи́-е ла́дначко.

ла́дне (се) свр *прохлади се, освежи се.* — Ла́дни ле́чка млеко́, мло́го-е вру́ћо́. — Изле́зни ма́лко нс-ку́ћу да се ла́днеш! — И́ди, ла́дни и ти́ ду́пе ма́лко на сне́г, припе́кал си се ко мачо́р ту́ј, уз огњи́ште.

ладне́је несв *постаје хладно.* — Поче́ло да ладне́је. — Већа́м ми у со́бу ладне́је.

ладни́ несв *постаје хладно, захлађује.* — У по́друм ладни́. — У ду́шу ми ладни́ от-по́мен да тре́бе да дока́рам дрва́ за зиму́.

ла́дно прил *хладно.* — Ел ти ла́дно? — У автобу́с бе́ше ла́дно. — Кьд је ла́дно, чове́к се облече́ како тре́бе.

ладнокр́ван, -вна, -вно *хладнокрван, прибран.* — И́ч се не пла́ши, би́дни лад-нокр́ван ка[д]-те питу́ју учи́тељи.

ладнокр́вно прил *прибрано, хладнокрвно, одважно.* — Отиде́ си ладнокр́вно ко да ни́шта неје́ било́.

ладњи́кав, -а, -о *прохладан.* — Ладњи́кав дьн, па неје́ за ора́ње. — На ладњи́каво вре́ме се́ди си до́м, да се не мр́знеш за џабе.

ладњи́каво прил *прохладно.* — Поста́де у ку́ћу ладњи́каво, доне́си неку́ цепа́нку у огњи́ште.

ладови́на ж **1.** *хладовина.* — Под бу́ке-е на́јбоља ладови́на. — И́ди у ладови́ну, да не изгори́ш на сльнце. **2.** фиг *нерад, ленчарење.* — Куде де́ду му-е дебе́ла ладови́на, зато́ј ста́лно бе́га куде њега. — Нави́кал на ладови́ну, па му се не рабо́ти.

ладови́нка ж дем од *ладовина,* **1.** *хладовинка.* — Се́дни у ладови́нку да поора́тимо ле́чка. — Вр́жи гове́да у ладови́нку да ода́ну от-при́пеку. **2.** фиг *ленчарење, нерад.* — Кьд би и ја́ има́л овакву́ ладови́нку саз-до́бру пла́ту. — Куде ме́не не́ма ладови́нка, мати́ка у ша́ке, па у компири́ште.

ла́долеж м *лењивац, нерадник.* — Не ви́кај то́га ла́долежа да ти пома́га, не ви́диш скапа́л се од ле́њос.

ладува́ње с гл им од *ладу(ј)е (се).* — Прошде́ на́шо ладува́ње, тре́бе се загр́ћају компири́.

ладу̍е (се) / ладу̍је (се) несв **1.** *одмара се, хладује.* — Окоси̍ Бра̍ниште, па ћу ладу̍ем до пла̍дне. **2.** фиг *ленствује, беспосличи, излежава се.* — Овде̍ се са̍мо ладу̍е, ни̍шта се не ва̍та у ру̍ке. — Дань̍с се мо̍ж ладу̍је, светь̍ц је. — Не̍ће да рабо̍ти, о̍ће да ладу̍је, е то̍ј куде ме̍не не̍ће на̍јде. — Ми рабо̍тимо, а Стано̍јло ладу̍је.

лажа̍ ж *лаж, неистина.* — То̍-е са̍ма лажа̍, мрзу̍ га те̍ј ку̍чке, па га опа̍дају.

лажа̍ц / лажь̍ц / льжь̍ц м *лажљивац, лажов, преварант.* — Лажа̍ц, и̍злага ме ће до̍јде, начека̍ се, а о̍н не дојде̍. — Не веру̍ј му и̍ч, голе̍м је льжь̍ц.

ла̍же се несв *забавља се, води љубав (о момку и девојци).* — Три̍ го̍дине како се ла̍жу Си̍бин и Мари̍ка, а јо̍ш се не узи̍мају.

лажи̍пара ж *безвредна ствар која људима само измамљује новац.* — То̍-е за ме̍не лажи̍пара, то̍ј ни̍кад не би̍ купи̍л.

лажипр̍да ж/м *хвалисавац.* — Не слу̍шај ту̍ј лажипр̍ду, ла̍же па пр̍ли.

ла̍жља м в *лажац.* — Кво го̍ђ да ка̍же ни̍шта не веру̍јем на то̍га ла̍жљу.

лажо̍вка ж *цуцла коју дете сиса напразно.* — Даде̍ш му лажо̍вку и зача̍с дете̍ за̍спи.

Лазари̍ћовци м *заселак Лазарићевци.*

ла̍зарице ж мн *обичај играња и певања на Лазареву суботу.* — Ја̍ и сестра̍ смо ишле̍ у ла̍зарице.

ла̍зарка[1] ж *учесница лазаричких обичаја,* в *лазаркиња.* — И̍мам и сли̍ку ка[д]-цам била̍ ла̍зарка.

ла̍зарка[2] ж бот *ливадска биљка* Galium odoratum L.

лаза̍ркиња[1] ж в *лазарка.* — Девојчети̍ја во̍лу да су лаза̍ркиње.

лаза̍ркиња[2] ж в *лазарка*[2].

лазе̍ње с гл им од *лази,* **1.** *пузење.* — Поче̍л је с лазе̍ње, па др̍ж, др̍ж, ста̍де на но̍ге. **2.** фиг *удворииштво.* — С лазе̍ње-е ку̍ћу напраји̍л.

ла̍зи несв **1.** *пузи, бауља.* — Нека̍ га, нека ла̍зи, пола̍к па ће се успра̍ји да проо̍ди. **2.** *мили, гамиже.* — Ла̍зи па̍ук низа ѕи̍д. — Ла̍зи бу̍ба, ла̍зи, нешто̍ тра̍жи (*пошалица са децом*).

ла̍зибуба ж зоол *ухолажа,* в *оложа.* — Подлази̍ла га ла̍зибуба, па се о̍дра чеша̍ећи.

лаја̍ње с **1.** гл им од *лаје.* — Ла̍јчу позна̍вам по лаја̍ње. **2.** фиг *оговарање.* — И̍де ги по це̍л дь̍н лаја̍ње кьд не̍ма кво̍ да рабо̍ту.

ла̍је несв фиг **1.** *говори непрестано, придикује, тороче.* — Не мо̍гу га ви̍ше трпи̍м, ваздь̍н ла̍је, не заустa̍ља се. — Ла̍је на ѕве̍зде (*изр: прети, говори упразно*). **2.** фиг *оговара.* — Па̍ ли-е за ме̍не нешто̍ лаја̍ла та̍ј ку̍чка? — Избезобрази̍ла се, па ми и на дете̍ ла̍је. **3.** фиг *сече дрва.* — По це̍л дь̍н му секи̍ра ла̍је у Је̍реницу. **4.** фиг *меље воденица.* — Водени̍ца з-два ви̍тла, па ла̍је (*изр*).

лајно̍ с **1.** *сточји измет, балега.* — Боса̍ сам била̍, но̍ге ми ѕе̍бну, па гле̍дам куде̍ се гове̍че посе̍ре, наби̍ем но̍ге у лајно̍, та ги угре̍јем. — Згази̍л у лајно̍, па се опогани̍л. — Не је̍ђ ла̍јна (*вређање*)! **2.** фиг *лош човек.* — С то̍ј лајно̍ ви̍ше не ора̍тим. — Још емпу̍т ли за ме̍не нешто̍ проора̍ти то̍ј лајно̍, ћу га уте̍пам.

Ла̍јча м *име пса.*

ла̍кат м **1.** *мера изатканог платна, растојање од врхова прстију до лакта.* — Едва̍ сти̍го дана̍ске да изатка̍јем три ла̍кта цр̍гу. **2.** фиг *ништа.* — Зато̍ј ће од ме̍не доби̍је ла̍кат.

лакачьк, -чка, -чко у дем знач *лак*, **1.** *мале тежине.* — Нешто ти ранац лакачьк, други пут га добро надексаш. **2.** фиг *који слабо утопљава* (*одећа*). — Облекал си тој лакачко оделце на овуј зиму. **3.** фиг *оно што није тешко за рад.* — Коса ти-е лакачка за работу, напаил сам гу: сама бричи.

лакачко прил *на лак начин.* — Дај му да работи што-е лакачко, још је малецьк. — Ја запиња, запиња, а он гу лакачко окоси.

лакне свр *наступи олакшање, олакша на телу, души.* — Ка[д]-ћеш па у работу, да ми о[д]-тебе лакне? — Лакну ми глава од онија прашак што си ми дала.

лакнеж м *ослобођеност од мука, живот без терета.* — Цел живот пројде ми с теготу, ка[д]-ће емпут да дојде лакнеж.

лако прил *часком.* — Мож ми лако нешто затребе, па нека ми е при руку, да знам куде-е.

лакуван, -а, -о *лакован.* — Лакуване ципелке су тьг биле у моду.

лакше прил **1.** *лаганије.* — Лакше оди, не могу те стигнем. — Лакше коси, брзо це умориш. **2.** *тихо, тише.* — Лакше-те, деца, башта спи. — Лакше с туј вриску.

лала ж **1.** бот *цвеће лала*, в *бела лала.* **2.** *у изразима типа*: — Ће работи ко бела лала (*рад на силу*).

лале м *назив од миља у обраћању детету.* — Лале, ма куде си бил, твои те онолко тражу?

лале-миле прил фиг *мажење*, в *циле-миле.* — Куде њега нема лале-миле, има да слушаш, па уши да ти пуцају.

лаленце с хип од *лале.* — Куде-с мое лаленце, откад га несьм видел?!

лама несв фиг *једе похотљиво* — Лама ко да-е ськ из апсу. — Лама како мећава.

ламање с гл им од *лама.* — Од његово ламање, сви се погледују.

Ламба м *надимак.*

ламза м *онај који граби, који једе похотљиво.* — Јеђте, немој ви дојде онија ламза све да полама, ништа да ви не остаи.

ламка несв *хвата устима о конац везано јаје о Белим покладама.* — Ламкасте ли јајце за покладе?

ламкање с гл им од *ламка.* — Ламкање јајца мож само с уста.

ламча м пеј *онај који једе халапљиво.* — Тија ламча, какав је, главу ци изеде.

ланда (се) несв фиг *скита, лута.* — Ланда се от-кућу на кућу, ко глуво куче, да му пројде време. — Ланда се ко заулав.

/ланда јајца/ изр *беспосличи.* — Питујеш ме куде-е Драгиш — ланда јајца по Спаисковицу и Ваакњице.

ландање с гл им од *ланда (се), скитање, лутање.* — На перчик ми се попел с тој ландање по село да му пут види капут.

ландара (се) несв **1.** *клати (се), њише (се), млатара.* — Обесил торбиче на слап да му га ветар ландара. — Ландара му стојко кьд оди, ете тој му ландара! — Веш се ландара на премет. — Ландара ти се каиш на мантил, ће га загубиш. **2.** *скита, лута, беспосличи.* — Кьд би имал време и ја би се ландарал по цел дьн, не би држал овуј секиру да ми кида руке! **3.** фиг *говори глупости, блебеће.* — Одврзала език, па вој по цел дьн ландара.

ландарање с гл им од *ландара (се).* — Исцепи ти се веш од ландарање на ветар (*1*). — С ландарање по ормап се кућа не држи (*2*).

ла́ндра (се) несв в *андра (се)*; **1.** *скиша (се), луња, шумара, вуцара се.* — Ла́ндра по Чеме́рник з-другари́. — Ла́ндра се ко бле́сав по малу́. **2.** *клаши (се), млашара.* — И́де она́ а ла́ндра вој подве́шка на чера́пу. — Спре́гал се, ла́ндра му се гу́ња на грби́ну. — Ла́ндрају му се крпо́љци на чеши́ре.

ландра́ње с гл им од *ландра (се), скишња, луШање.* — Оста́ил ландра́ње, одисти́нски узе́л да рабо́ти.

ла́нза (се) несв *луња, скиша, бесйосличи,* в *ланѕа,* в *лунѕа.* — Отиша́л да ла́нза по некакви́ ко́њи. — Ла́нза се од ово́јми до оно́јми сѣл да не рабо́ти.

ланза́ње с гл им од *ланза (се),* в *ланѕање.* — У́тепа се од лаза́ње по риди́шта и ни́какав ћа́р не сте́че.

ла́нѕа[1] м *скишница, бесйосличар.* — Не́ма ланѕа́ње, не́ћу и ти́ да бу́деш како они́ја Миле́вкин ла́нѕа.

ла́нѕа[2] **(се)** несв в *ланза (се).* — Ла́нѕа по це́л дѣн од другара́ до другара́, не свр́та се до́м. — Ла́нѕа се за његов гро́ш, што те́бе па бри́га куде́ се ла́нѕа?

ланѕа́ње с гл им од *ланѕа*[2] *(се).* — И́ма ли нека́ ба́ба да му преба́је од ланѕа́ње? — Сцепи́л чеши́ре по ланѕа́ње.

ла́ни прил *лане, йрошле године.* — Ла́ни, на собо́р, на Чоба́нац, бе́ше по́више љу́ди. — Ла́ни неје́ овако́ј припица́ло сл́нце како сѣг.

ла́ниште с *месшо где је сејан лан.* — Те́рај ги да пасу́ прекај реку́, куде ла́ниште.

ла́нски, -а, -о *йрошлогодишњи, лањски.* — Интересу́је га шко́ла мло́го како ла́нски сне́г (*ирон*). — Ла́нска прашчи́на бе́оше по́крупњачка.

ланче́ с дем и хип од *ланац, ланчић.* — Кулунџи́ја проне́се ланчети́ја, бро́шови, пр́стени, гри́вне — и сто дру́ге дрангули́је.

ланче́нце с дем и хип од *ланче.* — Еве́, чи́ча за ро́ђендан на дете́ доне́л ланче́нце.

ла́павина ж *суснежица, лаПавица.* — У́дари ла́павина, оста́имо бра́ње дрва́, па побе́гомо у Стоја́нчину поја́ту. — Ба́тиса ни рабо́ту та́ј ла́павина.

ла́па несв фиг *једе халаШљиво, йохошљиво.* — Ла́па рану́ ко не́здрав. — Куде́ се тако́ј еде́, ла́паш како ку́че.

лапа́ње с гл им од *лаПа.* — Нави́кал на лапа́ње, па н-уме́је љу́цки да еде́ куде љу́ди.

лапара́ несв **1.** *говори глуйосши, луйеша, блебеће.* — По ваздѣн лапара́ с ону́ј пога́ну језичи́ну, и́ч да га не слу́шаш. **2.** *клоПара* (*воденица, кола*). — Лапара́ше нека́ ко́ла наћа́ске нис пу́т. **3.** *млашара,* в *ландара.* — Што́ не збе́реш ве́ш, да не лапа́ра на ве́тар?

лапара́ње с гл им од *лаПара (1, 2, 3).* — Не мо́гу да трпи́м њи́но ста́лно лапара́ње (*1*). — По лапара́ње позна́вам на́ша ко́ла (*2*). — Не све́до о́чи од лапара́ње на оно́ј прозорче́ на та́ван (*3*).

ла́пне свр у дем знач: *лаПа; брзо или мало йоједе.* — Ла́пну ма́лко од обе́д, па о́трча да до́и дете́.

лапр̀да несв пеј *говори свашша, блебеће.* — Нек лапр́да ко́ј што о́ће, ме́не ме то́ј не танги́ра.

лапр̀дало с *блебешало, шорокало.* — О[д]-то́ј лапр́дало сва́шта ће чу́еш.

лапрда́ње с гл им од *лаПрда.* — Пу́на ми глава́ од њи́но лапрда́ње.

лапћа́ње с гл им од *лаПће (се),* **1.** *халаШљиво једење.* — Кѣд на прашчи́на си́пеш бр́кало, са́мо чу́еш лапћа́ње. **2.** *бучно ходање, луйање ногама о шле.* — Кво́-е-то́ј

лапћање по кућу о[д]-цабајле? **3.** *ударање.* — Какво-е тој сваки час лапћање човека по грбину? **4.** фиг *хвалисање.* — Од његово лапћање у груди не мож се живи.

лапће несв **1.** *једе халапљиво, бучно.* — Куче млого гладно, па лапће помије ис корито за свиње. **2.** *лупа кад хода.* — Кои тој толко лапће с кондурс око кућу?

лапће се несв *удара се, хвалише се.* — Немој се толко лапћеш, верујемо ти.

ларма[1] ж *галама.* — Ис Тодорови се чуе голема ларма.

ларма[2] несв *галами.* — Кои куде чичини толко ларма? — Не чу од ларму кво ми рече.

лармање с гл им од *ларма.* — Пробише ми главу с лармање. — По лармање познавам да-е туј Таћија.

лармаџија м *галамџија.* — Он је главни лармаџија у кућу.

ласан, -сна, -сно *једноставан, лак.* — Тој ти-е ласна работа: косу у шаке, па мавај око тебе. — Ласан је живот кьд имаш паре, мука-е кьд немаш.

ласка[1] ж (угл мн) *шљокица као украс на вути.* — Кьд извезешемо вуте с ласке и манистра, па дизга, шиk, ширит, гајтан, поубаво о[д]-тој нема.

ласка[2] несв *светлуца, сјаји се.* — Нове ципелке, па ласкају.

ласка се несв **1.** *светлуца, одсјаји, сјајка се, леска се.* — Све се на њу ласка колко-е убава. — Ласкају вој се менђушке. **2.** *дотерује се, кинђури се.* — За кво ли се толко ласка пре[д]-цваки сабор?

ласкање с гл им од *ласка (се)*, **1.** *светлуцање, сјајкање.* — Од ласкање не мож да гледаш у реку. **2.** *улепшавање, кинђурење, дотеривање.* — Научила на ласкање куде баштy и матер, па се и овде ласка.

ласкарче с *иглица која је служила за украшавање („низање“) вуте шљокицама и перлама*, в *игличе ласкарче.* — Ка[д]-це с ласкарче нaниже вута све се сјаи и лашти онакој убава с ласке и манистра.

ласначко прил у дем знач: *ласно.* — Све вој иде од руке ласначко. — Ласначко га сработимо.

ласно прил *лако.* — Ласно ће га најдеш. — Докле се укачиш на Чуку, после е ласно, све редом.

ластавичка ж дем и хип од *ластавица.* — По поље се разлетеле ластавичке на све стране, све у радос.

ластар м *изданак на дрвету*, в *омлад*, в *младар.* — Оцеко лани сливу, кьд ис-пењугу избили ластари.

ластарак м дем од *ластар.* — Да калемиш тија ластарак од благу сливу.

ластеж м *ластиш.* — Покидал ми се ластеж на гаће, па спадају.

ластреж м в *ластеж.* — Фали ми још два метра ластреж, кьд идеш у Село да ми купиш.

лацка несв **1.** *штуца.* — Чим лацкаш толко, неки те сигурно спомиња. **2.** фиг *жели што, чезне за чим.* — Има си њојно, ал за туђо вој срце лацка.

лацкање с гл им од *лацка, штуцање.* — Увати ме неко лацкање, па сьл лацкам.

лацне свр *штуцне.* — Час, час, па лацне. — Само ли га ватим, има да лацне и тој ће му буде!

лаштење с гл им од *лашти (се).* — Од лаштење не мож да гледаш.

лашти (се) несв *сија (се), пресијава се, блиста.* — Средила кућу, да све лашти.– Лашти се онај вута на њу. — Лашту вој се зуби ка[д]-це насмеје. — Кьд омете, лашти се цела кућа.

льжа̀ ж в *лажа*. — Тој нејѐ тако̀ј било̀, то-е льжа̀ што проно̀су Ди̏нини. — Излѐзла голѐма льжа̀ за Милѐвку да е побѐгла за Синади̏на.

льжа̀ц м в *лажац*. — И̏злага ме ти̏ја белосвѐцки льжа̀ц, па потѐго чак у Село̀ по ови̏ја мра̀з.

лье̏же несв *лаже, говори неистину*. — Кои̏ лье̏же та̀[ј]-и кра̀дне. — О̏чи му ви̏кају да лье̏же.

лье̏же се несв в *лаже се*. — Лье̏жу се мома̀к и дево̀јка докле се не у̏зну, а по̀сле си зна̀ју да-е то̀ј била̀ льжа̀.

лье̏жља м *лажов*. — Така̀в лье̏жља у село̀ нејѐ ода̀вно откупува̀л говѐда.

лье̏сан, -сна, -сно в *ласан*. — Ви̏кај Си̏мку да жњѐте Пчсни̏чиште, она̀-е лье̏сна на ру̏ку, бр̏зо ће привр̏шите.

лье̏ска[1] ж (угл лье̏ске) в *ласка*[1]. — Извѐзла ву̏ту с лье̏ске и мани̏стра, па вој мло̀го у̏баво стои̏.

лье̏ска[2] несв *гланца*. — Ста̀лно лье̏ска ципѐле с имали̏н.

лье̏ска (се) несв **1.** *светлуца, пресијава се*. — Лье̏ска вој се вутичѐ ка[д]-це ва̀ти у оро̀, па заи̏гра. -Вута̀ вој се ла̀ска, свѐ се на њу лье̏ска, са̀мо трепти̏ како огледа̀лца. — Лье̏ска вој се ку̏ћа колко̀-е у̏редна. **2.** фиг *дотерује се, гизда се*. — Лье̏ска се за собо̀р.

лье̏сно прил *лако*. — То̀ј бѐше лье̏сно, но сьг се трѐбе за̀пне. — Лье̏сно гу превара̀мо и довѐдомо за Го̀пчу.

лье̏цка несв в *лацка*. — Лье̏цка о[д]-цтра̀. — Тико̀мир сьг лье̏цка кьд га спомењу̏јемо.

льцка̀ње с *штуцање*. — Какво̀-е па тој твоѐ льцка̀ње цѐл дьн?

лье̏цне свр в *лацне*, **1.** *штуцне*. — Ка[д]-детѐ лье̏цне, да̀ј му води̏цу да ста̀не льцка̀ње. **2.** фиг *награише, настрада*. — Немо̀ј ти лье̏цне сестра̀.

льшти̏ (се) несв в *лашти (се)*. — У̏баво, па льшти̏. — Льшти̏ вој ву̏та, обра̀зи вој льшту̏, докара̀ла се, па цѐла льшти̏. — Нешто̀ се льшти̏ на сльнце у доли̏ну. — Льшти̏ се ко мла̀да невѐста. — Льшту̏ вој се обра̀зи о[д]-црѐћу и ра̀дос.

лѐб м **1.** *хлеб*. — Омеси̏ р̏жен лѐб, тури̏ га да ста̀ше, по̀сле ћу га печѐм за вечѐру. — Куде на̀с се јѐл ка̀т-како̀: р̏жен лѐб, овсѐн лѐб, ца̀ревичан лѐб, јечмѐн лѐб, мѐшан лѐб и бѐ[л]-лѐб. — Јѐђ, ку̏ме, пога̀чу бес-лѐб (*шаљ*). **2.** фиг *храна*. — Роди̏ла сам се у породи̏цу куде се мло̀го деца̀ рађа̀ла, а лѐб ма̀лко. — Отиша̀л у печа̀лбу да зарабо̀ти за лѐб. — Кудѐ од њу̏ тра̀жиш кьд нѐма ни за лѐб. — Ни̏кад не поо̀ди долѐко без лѐб. **3.** изр: — Лѐб му се огади̏л (*клетва*). — Уби̏л га лѐб што-е куде мѐне појѐл (*клетва*).

/лѐб и с лѐб/ изр *храна*. — Да̀ј му лѐб и с лѐб нека понесѐ, па у говѐда. — Тури̏ му у јанци̏к лѐб и с лѐб и прати̏ га на коси̏лбу. — И̏ма лѐб и с лѐб и којѐ ће му ви̏ше?

леба̀рник м *остава за хлеб*. — У леба̀рник нѐма и̏ч лѐб. — Леба̀рник му њего̀в (*псовка*)!

леба̀рњак м в *лебарник*. — У леба̀рњак и̏ма кревајчѐнце с јајцѐ за тѐбе. — У леба̀рњак му га његов!

лѐбац м дем и хип од *леб*. — Лѐбац-[с]е не вр̏ља, лѐбац-[с]е пошту̏је. — Лѐбац му његов (*клетва*). Понеси си лѐбац и уз лѐбац. — Изѐл га ко лѐбац (*нешто добро направио*).

лебье̏к м дем и хип од *леб*. — Тури̏ ти лебье̏к у торбичѐ да се на̀јде, мо̀жебит огладнѐјеш.

Лѐбед м *старији назив села Лебет*, в *Плави Лебед*.

Лебеђа̀нин м *човек из Лебета*.

Лебеђа̀нка ж *жена из Лебета*.

лебеђа̏нски, -а, -о *који припада Лебеђанима.*

Лебеђа̏нче с *дете из Лебета.*

Ле̏бет м *име села.*

лебецки̏, -а̏, -о̏ *оно што је из Лебета, што припада Лебету.*

ле̏бно бра̏шно с *брашно од кога се меси хлеб.* — Умле̏л га одмера̏к, такво̏ ле̏бно бра̏шно несьм досьг има̏ла.

лева̏к м **1.** *који је леворук.* — О̏н је лева̏к од рођѐње. **2.** *стока која се преже с леве стране.* — Жѐрко-е десна̏к, а Му̏рџа лева̏к, немо̏ј да погрѐшиш у јера̏м.

лѐвина ж *зграда која није намењена становању.* — Куде на̏с лѐвине се ви̏кају: коша̏ра, плѐвња, поја̏та, а̏мбар, ко̏чак, клѐт, овча̏рник, кокоши̏њац, казани̏ца и дрва̏рник. — Склепа̏ ми лѐвину за жи̏то и отидѐ у ра̏т.

леви̏нка ж дем и хип од *левина.* — У леви̏нку нака̏рам коко̏шке, да ги ја̏стреб не однесѐ.

леви̏нче с дем од *левина.* — Оно̏ј ли-е ку̏ћа, напраји̏л ово̏цко леви̏нче, нѐма се кудѐ обрнеш.

/**лѐво смѐтало**/ изр спорт *онај који не зна да игра, који само смета.* — А ти̏ ће и̏граш лѐво смѐтало. — Изгуби̏мо збо̏г оно̏ј лѐво смѐтало, што не знаје да шу̏тне ло̏пту.

леворвѐр м *револвер, пиштољ.* — Из ра̏т сам донѐл леворвѐр и шма̏јсер, најдо̏ше ми ги по̏сле милицајци кьд затвара̏ше Крсто̏мира педесѐ дру̏гу.

леворукес, -та, -то *леворук, левак.* — Леворукес, а тако̏ј до̏бро пи̏ше. — И детѐ вој леворукесто.

лѐга несв **1.** *спава.* — Умори̏л се од копа̏ње, по̏рано отидѐ да лѐга. — Сьг већѐм лѐгају и коко̏шке. **2.** фиг *лежи, болује.* — То̏ј лѐто бѐо лѐгла у крѐвет од бо̏лес. — Лѐже детѐ у крѐвет от ка̏шљицу.

лѐгало с **1.** *кревет, постеља.* — Ако дру̏кше не мо̏же ће га ува̏тиш, на лѐгало. — Ће до̏јде то̏ј ку̏че на лѐгало, нѐће ми побѐгне. **2.** *животињска лога.* — Есу̏ ли сва̏ говѐда на лѐгало? — Раска̏рај ги од лѐгало да пасу̏! — Ће до̏јде лиси̏ца на лѐгало. **3.** *мотка на којој ноће кокошке.* — Укачи̏ле се коко̏шке на лѐгало.

лега̏ње с гл им од *лега,* **1.** *спавање, лежање.* — До̏цкан је, да се и̏де на лега̏ње. — Кво̏ лега̏ње, ама̏н. **2.** *излежавање, беспосличење.* — Нѐма ко̏рис од лега̏ње. — Знаје са̏мо за лега̏ње.

лѐген м *лавор.* — Си̏пи ми то̏плу во̏ду у лѐген да оми̏јем но̏ге.

легло̏ с в *легало (1, 2, 3).* — Што детѐ нејѐ вењѐм у легло̏ (*1*)? — Цѐл дьн ку̏че лежи̏ ненара̏њето на легло̏ (*2*). — Свѐ се коко̏шке укачи̏ле на легло̏ (*3*).

лѐгне свр **1.** *смести се да спава, спава.* — И̏ч га не ви̏кај, лѐгал је. — Ће до̏јде да лѐгне, тьг ће га ва̏тимо. **2.** фиг *разболи се.* — Лѐгал од гри̏п, двѐ недѐље како лежи̏. **3.** фиг *беспосличи.* — Лѐгне, па све четѝри у̏вис. **4.** фиг *да се што заборави.* — Чѐка да лѐгне тај ства̏р, па ће до̏јде. **5.** фиг *намести се.* — Почѐкај ма̏лко, и̏ма ти лѐгне ко кѐц на десѐтку. **6.** фиг *сруши се, срине се, сксьока се.* — И Цвѐтина ку̏ћа на раскрсје лѐгла. — Лѐгла им поја̏та, нѐма кудѐ о̏вце да им прези̏му.

леда̏ра ж **1.** *земуница у којој су посластичари чували лед за лето.* — Ту̏ј, у јабука̏р, поред Власи̏ну, била̏-е леда̏ра на Пелива̏на, кьд несу̏ били̏ вриди̏жери. **2.** фиг *хладна просторија.* — Како̏ мо̏ж да седи̏те у туј леда̏ру?

леда̏рник м в *ледара (1, 2).* — У леда̏рник су ту̏рани голѐми кома̏ти лѐд ва̏дени са[с]-секи̏ру из Власи̏ну (*1*). — Не мо̏гу да спа̏вам у ови̏ја леда̏рник (*2*).

леденица ж в *ледница*, **1.** *ледена свећа на стрехи.* — На стреје се навата̀ле леденице. **2.** фиг *хладна просторија.* — Не ложу у собу, па леденица, не мож се издржи.

ледина ж **1.** *необрађивана земља.* — На њи оришта, ливаде, сливаци, а на мене ледина, куде-е туј правдина? **2.** фиг *без игде ичега.* — Они се изделише, а ја остадо на ледину. — Искара ме башта на ледину, па се снаоди како знаш.

ле́дница ж в *леденица (1, 2).* — Пази немој ти падне нека ледница на главу, да те упокои (*1*).- Више ти не улазим у туј ледницу докле не накладеш огењ (*2*).

лежајник м *нерадник, дангуба.* — Куде најдо лежајника, да сам бар работника узела него овога што аздисује. — Који-е видел вајду од лежајника, те ли ћеш па ти.

лежајница ж *нерадница, готованка.* — С лежајницу не мож да кућиш кућу.

лежећки(м) прил *лежећи.* — Кьд би могло лежећки да се работи, тој би било млого убаво. — Лежећким је све учил. — Лежећким би и косил да може.

лежи несв **1.** фиг *спава, коначи.* — Ако ни не пушту у кућу, нађаске ће лежимо у плевњу. **2.** фиг *издржава затворску казну.* — Три и по године е лежал за тај пуста говеда у апсу. **3.** фиг *налази се, стоји, пропада.* — Рукољке ми лежу, а ја се с тебе овде замлаћуем. — Дрва ми лежу на дрвник, а ја ѕебнем без огењ. — На биндур лежи ћуприја у подрум. **4.** фиг *беспосличи.* — По цел дьн си także лежи без работу. **5.** фиг *опстаје, опстоји.* — Кућа лежи на жену, а печалба на човека. ▪ скраћени обл имп леж. — Леж да спаваш, кој ђавол ведуjеш свуноћ.

/лежи на паре/ изр *много богат.* — Лежи на паре, а стално кука како ништа нема. — Да лежи на паре, не би онолко ринтал.

/лежи на јајца/ изр *ленчари, дангуби.* — Кво работи, по цел дьн лежи на јајца, ете тој работи твој побратим!

лезење с гл им од *лези се, церекање.* — Досадил је и на Бога с тој стално лезење за ништа.

лѐзи се несв **1.** *церека се, смеjуљи се, подсмева се.* — Немој се лезиш кьд није за лезење, ћу те ошајдарим цигански. **2.** *показује коме језик у знак спрдања и подсмеха.* — Ако се па лезиш, ћу ти оцечем језик.

лезилебовић м в *лезилебоња.* — Накитили се куде мене све лезилебовићи, па ники да се сети за работу.

лезилебоња м *нерадник, готован.* — Родила ми еднога лезилебоњу, не вата се за ништа осем за ложицу. — Куде расту таки лезилебоње и ја еднога да посадим?

лезина ж/м *будала, глупак,* в *блазина*[1]. — Немој те више видим с онуј лезину по сокак.

лезинче с дем од *лезина.* — И с њу води онoj лезинче.

лѐзне свр *ошамари, удари.* — Ћу те лезнем с тојагу да се више не измотаваш с мене.

лејка ж **1.** *врста тикве која се као сасушена у домаћинству користи уместо суда.* — Завати ми воду у лејку. **2.** фиг пеј *глава.* — Ништа у њојну лејку не улази, оратил ти ел куче лајало — исто вoj дојде. — Гађала се деца, па му разбила лејку.

лејчетина ж ауг и пеј од *лејка.* — За кво ће ти толка лејчетина, кьд неси кадар да упантиш ништа у школу. — Не носи за џабе онолку лејчетину, колко да га викају главуран.

лек[1] м в *бајски лек.* — Она ти знаје лек за сваку болку.

/**лек**[2]/ у синтагми **за́-лек** *мало, нимало*: — Компири́ ни за́-лек несу́ остали́, све ги поје́ле пу́вице. — Дојде́ нема́штина, па ле́б ни за́-лек. — Остало́ ми си́риште колко́ за́-лек.

ле́кован, -вна, -вно *лековит*. — То́ј ти је мло́го ле́ковна трава́, за сва́ки бо́лес.

лекува́ње с гл им од *лекује (се)* (*1, 2*). — Тре́бе да и́де у ба́њу на лекува́ње (*1*). — Од његово́ лекува́ње јо́ш га боли́ грби́на (2).

леку́је несв **1.** *помаже у лечењу, лечи*. — Ба́бо, ре́че ми ти́ја Гра́да, ја́ ћу те леку́јем и да́де ми ону́ј тра́ву да сва́рим и три́пут на дън пи́јем пред једе́ње. **2.** фиг *бије, туче*. — Къд ва́тим ја́ да га леку́јем, ће ме до́бро запа́нти. ▪ трп прид **леку́ван, -а, -о** *лечен*. — О́дма ми ре́коше да-е по́грешно леку́ван.

леку́је се несв *лечи се*. — Лекува́ла се по бо́лнице, по ба́ње, куде́ све неје́ оди́ла.

ле́ле узвик **1.** *за изражавање бола, туге, жалости*. — Ле́ле, ма́јке, у́тепа ме Драги́ша с мати́ку! — Ле́ле, Ста́но, што о́стаји ма́ла дечи́ца, ко́ј ће ти ги очу́ва?! **2.** *при изненађењу, чуђењу*. — Ле́ле, куде́ ли сам ово́ј залута́л? — Ле́ле, Бо́шке, које́ ћу сьг да рабо́тим по ову́ј тавнину́? **3.** *у претњи, опомени*. — Ле́ле, са́мо къд ва́тим то́га сопуља́на, ћу га изме́здрим са[с]-слицовьк.

/**ле́ле ма́ле // ле́ле ма́лке**/ изр за појачавање радње *куку мајке*. — Ле́ле ма́ле, ко́лко е у́баво оно́ј Аризa̍ново девојче́! — Ле́ле ма́ле, кво́ ми ре́че огурсу́з! — Ле́ле ма́лке, ови́ја ме о́ће би́је!

лелеја́ње с гл им од *лелеје (се)*. — Ви́дим неко́ лелеја́ње по жи́то, къд лиси́ца се шу́ња до кокоша́рник.

леле́је (се) несв *љуља (се), лепрша (се), клати(се)*. — Се́ди ти до́м и леле́ј дете́ да за́спи. — Ка[д]-цеди́, сьл леле́је но́ге. — Ене́ га нис пу́т, леле́је се пија́н. — Леле́ју се лива́де о[д]-тра́ву, бр́зо ће коси́лба. — Леле́јем се од у́мор, од дана́шњо голе́мо рмба́ње.

леле́јка ж *колевка*.– Заме́тнем на грби́ну леле́јку з-дете́, па на њи́ву да жње́јем. — Бе́ше ми дете́ у леле́јку къд му́ж на́страда у Ско́пје о[д]-ѕемљо́трес.

леле́јне (се) свр *заљуља (се) на тренутак, залепрша (се)*. — Леле́јни дете́ къд закмечи́. — Леле́јну се два-три́пут на љуља́шку, па си отиде́.

ле́лке узв в *леле*. — Ле́лке, ма́лке, уштркља́ше ми гове́да, куде́ ћу ги на́јдем? — Ле́лке, ка[д]-те дова́тим ћу напра́јим пачари́з о[д]-те́бе!

/**ле́лке ма́лке**/ изр у дем знач: *ле́ле ма́ле*. — Ле́лке ма́лке, колка́-е буба́љка уле́зла у ку́ћу!

ле́ма несв *бије, туче*. — Узе́ да гу ле́ма, па ле́мај, ле́мај, све до́кле не па́де на зевњу́, а ни́ки не́ смеја да при́јде да гу одбра́ни.

лема́ње с гл им од *лема*. — Ла́ко-е за лема́ње, ал тре́бе дете́ да се очу́ва, однегу́је.

леме́зница ж (угл мн) *посечене младице буковог дрвета, уплетеног грања на врху, које се стављају на стогове да заштите сено од непогода или на кровове појата који су од сламе и папрати*. — Да не бе́о тури́л леме́знице, те́ше аламу́ња да разнесе́ сто́гови. — Ка[д]-це ку́ће покрива́ле с па́прат и сла́му, озго́р су доо́диле леме́знице.

лемезња́к м пеј *мотка направљена од лемезнице, дебела мотка*. — Да ми не бе́ше лемезња́к, да ги изме́здрим, те́ше се избоду́ с ро́гови Бу́лча и Му́рца.

ле́мза несв *бије, тепа, туче*. — Не сме́је да до́јде до́м, башта́ ће га ле́мза. — Не бои́ се и ако га ле́мзају, те́ра си по његово́.

лемза́ње с гл им од *лемза*. — Сампа́с, не пома́га му ни лемза́ње.

лемне свр *удари нечим.* — Ка[д]-те лемнем с овуј тојагу це смириш!

ленчуга ж/м *лењивац, лењивица.* — Убаво дете беше, постаде ленчуга. — Ја да раним ленчугу нећу!

ленчугар м *лењивац.* — Не помињај ми га, то-е ленчугар какав се још нее родил.

ленчугара ж/м *лењивац, лењивица.* — Нећу те видим с туј ленчугару више.

ленчугарење с *ленстовање.* — Навикли на лењчугарење, па им се ништа не вата у руке.

лењ м **1.** *лењост.* — Ватил га лењ, па ништа не работи. — Неје вој тој до болес, него до лењ. **2.** *лења особа.* — Беж од лењога ко од огењ. — Лењ се не вика у молбу.

лењав, -а, -о *лењ, нерадан.* — Ништа не работи, млого-е лењава, кој гу узне има се зароби.

лењавка ж пеј *лењивица.* — Не пипа ни у кућу, ни у руке тај лењавка, чека да други сработују.

лењавко м пеј *лењивац.* — Куде ми западе да с лењавка чувам говеда, па цел дьн трчи, трчи по Чемерник, ноге ми се оцекоше о[д]-трчање.

лењаив, -а, -о в *лењав.* — Една снајка ми е ко чигра, а една лењаива дибидуз.

лењив, -а, -о *лењ, нерадан.* — Да-е лењива, тој ники не порица, ал је убава.

лењивка ж в *лењавка.* — Лењивка, спи до пладне.

лењивко м в *лењавко.* — Неје, викаш, имал на кога да се тури лењивко.

лењивштина ж в *лењивка.* — Жена му-е голема лењивштина.

лењка ж *лењивица.* — Бађава молиш лењку, неће дупе помицне.

лењос м *леност.* — Ватил га голем лењос, очи не мож да отклопи.

лењосан, -а, -о *улењен, лењ.* — Лењосан донде. — Лењосана па нема куде. — Лењосано на родитељи.

лењосување с гл им од *лењосује се.* — Од лењосување поголема болес нема.

лењосује се несв *чини се лењим, ленствује.* — Лежи у кућу, лењосује се, неће ич да се привати да ни помогне.

лењоше се свр *улењи се, постане лењ.* — Лењосала се, па гу мрзи што-е жива.

лењча м в *лењавко.* — Докле ћу више раним онога лењчу?

лењчар м *лењивац.* — Голем је лењчар.

лењчарење с *ленстовање.* — Од ленчарење нема Боже помогни, но се приватај да работимо.

лењчарка ж *лењивица.* — Куде најде туј лењчарку да ти помага?

лењчарче с *лењивче.* — Имају и едно лењчарче како што су и они.

лењчуга м/ж *лењивац, нерадник, ленчуга.* — Какву-е лењчугу очувала у три среза га нема.

лењчугар м *лењ, нерадан човек.* — Кво ће ленчугар да ти помогне, едва се вуче. — Све су тој лењчугари.

лењчугарка ж *лења, нерадна жена.* — По њу се саму види колка-е ленчугарка.

лењчугарче с *лењо, нерадно дете.* — Ленчугарче, дало се на башту.

лепезан м *голуб лепезастог репа.* — Рекал је ће ми даде еднога лепезана.

лепезас, -та, -то *који има облик лепезе.* — Лис од јавор дојде голем, па лепезас.

лепенка ж бот *дивизма* Verbascum thapsiforme Schr.

лепне свр фиг *удари шаком, млатне.* — Не тропај глупости, ћу те лепнем преко рње.

Лепосова ж *име.*

лепотија ж *лепота.* — Девојче — лепотија. — Ка[д]-це изокоси, па лепотија да поглéдаш. — Тўј лепотију кьд уцавтў ливаде н-умéјем ти опричам.

лепотиња ж в *лепотија.* — Лепотиња и убавиња — кьд отидеш на собóр па видиш млад свéт како игра. — Изéде ме њојна лепотиња, ўрниса ме дибидўс.

лептирка ж *лептирица, лептир.* — Што-é овој, кóлко се намножиле лептирке?!

лепчьк м дем и хип од *лебьк.* — Не понéсомо си лепчьк, но помрéмо глáдни на овўј врућину.

лепчé с дем и хип од *леб, хлепчић.* — Намесила бéше лепчетија на свáко унучéнце по еднó.

лепчéнце с дем и хип од *лепче.* — Цéл дьн у говéда проведé на лепчéнце и сиренце.

лéса ж *вратњица, капија од тараба и баскија на авлији, трли, тору или градини,* в *плаћно.* — Притргни лéсу да не излéзну óвце нс трлў. — Трéбу ни још нéколко лéсе да заградимо градину.

Лескóва Падина ж *заселак у Новом Селу.*

лесковьк м *прут, мотка од леске.* — Милóрад је за дебéл лесковьк.

лескóвина ж *дрво леске.* — Од лескóвину да исплетéш плóт да ти се не промуљују óвце у градинче.

лескóвче с бот *врста баштенског цвећа.*

лéтени прил *преко лета, лети* (Боровик, Мачкатица). — Лéтени се малá напўни кьд издóјду из вáрош. — Зимени ће идемо дóле, куде децá, лéтени овдé, у планину.

летечки прил *летећи.* — Сáмо ли јáвим на Данила, летечки ће дóјде да ме одбрáни.

/лети перушиње/ изр *свађа, туча.* — Ка[д]-цé доватише, поче [да] лети перушиње.

лéтне свр у дем знач: *лети.* — Лéтну пиле из гњездó, па се ўтркољи у трáву.

летó с *улаз у кошницу са мало иступреном дашчицом.* — Пчéле слетў па тьг улáзу кроз летó у кóшницу.

лéтоске прил *летос.* — Лéтоске има да рабóтиш да зимени не гладўеш.

лéтошањ, -шња, -шњо *летошњи, од прошлога лета.* — Лéтошањ још неé стигал, овó-е лáњски грá.

летувáње с **1.** *летовање.* — Ако не дóјду лéти дóм, викáло се да су печалбáри на летувáње у рабóту. — Моé летувáње-е на Дéл и Китку с косў и срп у рўку. **2.** *лемљење лет лампом.* — Носи дўдулице куде клóмфера на летувáње, бéоше им се дршке разлетувáле.

лéцка (се)[1] несв *штреца (се), прене (се).* — Лéцка ги још њојно име. — Лéцка га срце за Áгну. — Детé навўкло стрá, па се лéцка свáки чáс на лармў.

лéцка[2] прил *мало, малчице,* в *лецна,* в *лечка.* — Штрпнў лéцка од погáчу кóлко да обиђнем квá-е.

лецкáње с гл им од *лецка[1] (се).* — Свáки чáс лецкáње и за овој и за оној, па какó да не вáтиш стрá?

лéцна прил *мало, малкице,* в *лецка[2].* — Дáј ми лéцна медьк на ложичку. — Дáде ми лéцна сирење да обиђем квó-е.

лéцне (се) свр *прене (се), штрецне (се).* — Це сéти за детé, кьд га зајчé (*срце*) лéцне. — Лéцну ме нештó куде срце. — Лецнў се кьд поменўше моé име милицајци.

лéчка прил *мало, малко.* — Дáј лéчка и на њéга да вóзи бициклу. — Лéчка поседé, па си отидé.

лешња́к м *лескова шума, лешťак.* — Мое̇ је та̇м, одкуде ба̇ру, па све̇ наова̇м докуде лешња̇к. — Уле̇зал у лешња̇к па све̇ исе̇кал пру̇чке.

ле̇шњик м бот *лешник*. — Набра̇л пу̇ну то̇рбу ле̇шњици у До̇лњи Голе̇ми ри̇д.

ли̇ба несв *куса брзо.* — Тако̇ј о̇н ли̇ба брзачки̇ и зача̇с поли̇ба пани̇цу млеко̇.

либа̇ње с гл им од *либа.* — Дабо̇гда загрцну̇л се с тој либа̇ње. — Здргну̇ло му од либа̇ње.

либе̇ла ж **1.** *грађевинска алаťка.* — У̇зни либе̇лу да ви̇диш ел до̇бро сто̇и дире̇к. **2.** фиг *здрав, нормалан.* — Па̇зи се ти о[д]-Цтоја̇на, неје̇ ба̇ш под либе̇лу.

Ливађа̇нин м *човек из Ливађа.*

Ливађа̇нка ж *жена из Ливађа.*

Ливађа̇нче с *деťе из Ливађа.*

лива̇ђе с *земљишťе ťод ливадама.* — Уле̇зла гове̇да у злата̇нско лива̇ђе.

Лива̇ђе с *махала.*

лива̇тка ж дем и хип од *ливада, ливадица.* — С једну̇ лива̇тку не мо̇ж ми сто̇ка пре̇кара зиму̇, мо̇ра докупу̇јем се̇но.

лива̇цки, -а, -о *ливадски.* — Набра̇л оно̇лко лива̇цке ки̇тке, све̇ по̇убава една̇ о[д]-дру̇гу.

лива̇че с дем и хип од *ливада.* — Изле̇зомо на лива̇че, под бу̇ку, обедува̇мо, па узо̇мо да се грва̇љамо.

ли̇вга несв *скиťа, луња, губи се (овца лијарица).* — Куде̇ ли по вазде̇н ли̇вга Га̇рка, н-уме̇јем да ти ка̇жем, ти̇ке при̇квечер довуче̇ се међу о̇вце.

ливга̇р м *овца која скиťа ван сťада.* — Докара̇мо иш Чеме̇рник и твое̇га ливгара̇.

ливга̇рка ж *овца која ťасе ван сťада.* — Не̇ма ми гу ливга̇рка из у̇трину да се вр̇не, куде̇ да гу наћа̇ске тра̇жим.

Ли̇вка ж хип од *Оливера.*

/**ли̇же ду̇пе**/ изр *додворава се.* — Н-уме̇јем ја̇ на ни̇кога да ли̇жем ду̇пе, па да ми зав̇рши по̇со ко та̇м неки̇.

ли̇заличка ж дем и хип од *лизалица.* — Не̇маше па̇ре ни за една̇ ли̇заличку на дете̇.

лиза̇љка ж *лизалица.* — На деца̇ доне̇се бонбо̇не и лиза̇љке.

лизаљче̇ с дем и хип од *лизаљка.* — О̇лиза ли то̇ј лизаљче̇, па да ти оми̇јем уста̇, умрља̇л си се ко неки̇ разлизо̇ја.

ли̇зга се несв *клиже се,* в *љизга се.* — Ли̇згају ми се опьнци, па узо̇ тоја̇шку да се потпи̇рам.

лизгу̇з узв *каже се кад неко кихне, наздравље.*

ли̇зне свр фиг *ťоťије мало.* — Ја̇ на мое̇га не да̇вам да ли̇зне раки̇ју, одма̇ га ува̇ти.

лизњу̇је свр фиг *ťомало ťије.* — Докле лизњу̇је и овако̇ј и онако̇ј, ал кьд наведе̇ да це̇вчи, не мо̇ж се живи од њега.

ли̇ја[1] ж *лисица.* — Однесе ни ли̇ја на̇јубаву коко̇шку.

ли̇ја[2] несв *скиťа, луња.* — Ово̇ј тво̇је шиљеже ми че̇сто само̇ ли̇ја по у̇трину, ће га уда̇ви нешто̇. — Ли̇ја, ли̇ја, па доли̇ја (*каже се за некога ко избегава обавезе или било шťа*).

ли̇јав -а, -о **1.** *изглачан од дуге ношње, ťросењен,* в *улиťкан.* — Обле̇кла ли̇јаву ву̇ту, па вој се ду̇пе скрози̇ра. **2.** фиг *на своју руку, својегав, луд.* — И̇мам едно̇ ли̇јаво кравче̇, не мо̇гу се с њега избо̇рим. — Куде̇ ће она̇ онако̇ј ли̇јава с њега да збо̇ри?

лѝјаво прил *лоше, слабо, глупо.* — То̀ј ти-е мло̀го лѝјаво урабо̀тено. — Н-умѐје о̀н, ће му па испа̀дне лѝјаво.

лија̀р м *ован који пасе ван стада.* — Ѝмашемо лијара̀, нѝкако да га упито̀мимо да пасѐ с-о̀вце, мора̀мо му вр̀жемо звоньц.

лијарѝца ж **1.** *овца која иде ван стада.* — На лијарѝцу се вр̀жу пр̀ве но̀ге са са̀пку, да не мо̀ж да бѐга, него тако̀ј клендр̀ца з-дру̀ге о̀вце. — Отѝде на̀ша лијарѝца по ту̀ђе о̀вце, па се прѐдвечер вр̀не. **2.** фиг *скитара, скитница.* — Ту̀ј лијарѝцу не мо̀ж нѝкад да затѐкнеш до̀м.

лија̀ћ м *скитара, скитница.* — Тѝја лија̀ћ се не свр̀та до̀м. — Кудѐ најдѐ то̀га лија̀ћа да ти нѝшта не помогне?

лијо̀ прил *осећај недостатка некога или нечега, штуро, глуво.* — Мло̀го ми лијо̀ без Тико̀мира, нѐма нѝки да ни разгово̀ри. — Лијо̀ ми у коша̀ру без Му̀рџу (*во*).

Лѝка м хип од *Светолик.*

Лѝла ж хип од *Станислава; Станиславка.*

лѝлав, -а, -о *љубичасте боје.* — Облѐкла бѐше лѝлаву су̀књу, па што вој пасу̀је, ко упѝсана.

Лѝнгур м *надимак.*

лѝнгург м фиг *непостојећи месец, никад.* — То̀ј што вѝкаш ће бѝдне ову̀ј го̀дину, у лѝнгург мѐсец, на свети-нѝкад.

Лѝнгури м *надимак фамилије.*

Лѝнгурка ж *надимак.*

линда̀ње с гл им од *линда се.* — Нѐма вѝше линда̀ње, чѐка ни овьс на рѝд, да жњѐјемо.

лѝнда се несв **1.** *лепрша, лапара.* — Лѝнда ти се нешто̀ поза̀ди на капу̀т. **2.** фиг *маје се, скита се.* — Са̀мо се лѝнда, нѝшта га не интересу̀је.

лѝндра[1] ж *скитара.* — Да нѐма и о̀н нешто̀ с туј лѝндру линдро̀сану? — Кудѐ-е па она̀ј лѝндра одлиндра̀ла?

лѝндра[2] **(се)** несв **1.** *скита, луња,* в *ландра,* в *андра.* — Лѝндра ко нека̀ ку̀чка посела̀рка. — Кудѐ се лѝндраш по цѐл дьн, ко̀ј ти деца̀ и ку̀ћу па̀зи? **2.** фиг *ландара.* — Лѝндра вој онѝја пандѝљ, а она̀, бајагѝм, не вѝди.

линдра̀ње с гл им од *линдра*[2] *(се).* — Не мо̀ж се оду̀чи од линдра̀ње. — Како̀ се не умо̀ри о[д]-то̀лко линдра̀ње?

лѝне свр *пљусне.* — Натунтѝло се, ће лѝне кѝша.

Лѝнчиште с мтн *пашњак, шума.*

липсо̀тина ж пеј в *липцотина (1, 2, 3).* — Закопа̀мо липсо̀тину да гу ку̀чићи не изрѝшкају (*1*). — О̀ћу да ку̀пим кра̀ву, а о̀н ми прода̀ва липсо̀тину (*2*). — Јо̀ш ли се по ку̀ћу вучѐ она̀ј др̀тава липсо̀тина (*3*)?

липсува̀ње с гл им од *липсу(ј)е.* — Нејѐ јо̀ш дошло̀ до липсува̀ње.

липсу̀е (се) / липсу̀је (се) несв в *липцује (се) / липцује (се).* — Липсу̀ју му без рану̀ говѐда, он се ѝч не секѝра. — Липсу̀је већѐм две го̀дине, нѝкако да лѝпче. — Липсу̀е од болѐж (*премире*). — О[д]-то̀ј се не липцу̀је, то-е лековно̀. — На ову̀ј вру̀ћину се липцу̀је.

липтѝ несв *лије, кипти.* — Бѐше га ударѝл у гла̀ву, липтѝ му кр̀в, а нѝки се не ва̀та да гу зауста̀ви. — Липтѝ вода̀ низ бу̀ку, ал у воденѝцу нѐма нѝки да ту̀ри у̀ставу. — Липтѝ ми зно̀ј ниш-чело̀ од вру̀ћину.

ли̏пцан, -а, -о *угинуо, мр̄тав.* — Што̀ си се ту̏ј издужи̏л ко ли̏пцан ко̀њ. — Ли̏пцан ко̀њ не вр̀ља чи̏вте (*изр*). — Д̀рви па̀тку на ли̏пцано мага̀ре (*изр за онога ко показује храброст према нејакима*).

липцо̀сан, -а, -о *болешљив, изморен, слабог здравља.* — О̀дим ко липцо̀сана. — Тако̀ј липцо̀сан немо̀ј да и̏деш у лива̀ду, кудѐ ти мо̀ж да ко̀сиш.

липцо̀тина ж пеј **1.** *тело угинуле животиње, цркотина.* — Та̀м, у шу̀му врљи̏ли неку̀ липцо̀тину, па гу пцѐта растр̀зају на свѐ стра̀не. **2.** *болешљива, изморена, неспособна за рад животиња.* — Реко̀ трѐбу ми коњи̏ за вр̀шу, о̀н ми докарал едну̀ липцо̀тину, едва̀ се вучѐ по вра̀. **3.** фиг *стар, изнемогао човек.* — Ел се до̀вуче она̀ј липцо̀тина до̀м? — Јо̀ш ли-е жи̏ва она̀ј липцо̀тина?

липцува̀ње с гл им од *липцу(ј)е (се).* — Да пожи̏вимо јошкѐ, по̀сле ће ми̏слимо од липцува̀ње.

липцу̀е (се) / липцу̀је (се) несв **1.** *крепава (се), цркава (се).* — Липцу̀е вој кра̀ва, она̀ не зна̀е кво̀ да вој рабо̀ти. — Липца̀ше ни коко̀шке од неку̀ бо̀лес. — Прода̀ј бо̀ље кобилѐтину да ти не липцу̀је у кошару. **2.** фиг *умире (се).* — Кат цта̀ри липцу̀ју нејѐ за жа̀лос, прекара̀ли своѐ, ал мла̀ди, тъг боли̏. — Напраи̏л се — липцу̀је да ви̏ди кво̀ ће рабо̀тимо. — О[д]-ту̏ј бо̀лес се липцу̀е. — Не липцу̀је се тако̀ј ла̀ко како ти ми̏слиш.

ли̏пче свр **1.** *цркне, липше, угине, крепа.* — Прерани̏ гу са[с]-зо̀б, па тѐше кра̀ва да ми ли̏пче. — Не да̀ј Бо̀же да ми ли̏пче Бу̀лка, она̀ ни с млеко̀ ра̀ни. **2.** фиг *умре.* — Сино̀ћке тѐше дѐда да ми ли̏пче. — Којѐ ће ти̏, ба̀бо, да рабо̀тиш кьд ти ја ли̏пчем? — И̏ма да ли̏пче како ку̀че, нѐма ко̀ј да га дочу̀ва.

ли̏пше свр в *липче.* — Ће ли̏пче ко ку̀че, ни̏ки га нѐће поглѐда ко̀лко-е би̏л до̀бар.

ли̏с[1] м **1.** *лист биљке.* — Овча̀р умѐје да сви̏ри с ли̏с. — Јо̀ш нѐма ни едьн жу̀т ли̏с. **2.** фиг *зеленило.* — Ка[д]-цти̏гне ли̏с до Ва̀лмиште, тьг зна̀м да-е наступи̏л про̀лет. — Зеленѐје се ли̏с до на вр̀ Чемѐрник. — Ра̀но почѐл на гору̀ да опа̀да ли̏с. **3.** *сечиво тестере.* — Трѐбе ми но̀в ли̏с на бички̏ју.

ли̏с[2] м **1.** *тапија, доказ.* — И̏мам ли̏с да-е то̀ј мојѐ, три̏ ѐктара лива̀де и ѐктар и̏-по шу̀ма, свѐ до рѐку. — Нѐма ни ли̏с да-е то̀ј његово, са̀мо си ора̀ти да си ора̀ти. **2.** *лист папира.* — Да̀ј ми едьн ли̏с да напи̏шем пи̏смо на Чѐдомира у Бѐоград. — Кьд пресави̏јем ли̏с, сви̏ ћу ви потужѐвљам!

Ли̏са ж *име овце или краве.*

ли̏са ж *овца или крава са шаром на глави.*

ли̏сес, -та, -то *бела шара на глави говечета или овце.* — Моѐ ја̀гањче-е ли̏сесто.

Лиси̏ца ж *надимак.*

лиси̏це ж мн *полицијски реквизит.* — Тури̏ли му лиси̏це и откара̀ли га у мили̏цију.

лисича̀ра / лисича̀рка ж бот *врста јестиве печурке* Cantharellus cibarius L. — Ишла̀ деца̀ да бѐру врга̀њи̏, набра̀ла лисича̀рке.

Лисича̀рка ж мтн *шума и утрина.*

лиси̏че с дем од *лисица, младунче лисице.* — Отидѐ дѐда у ло̀в, ће ти ва̀не лиси̏че.

Лиси̏че ја̀ме ж мтн *шума и пашњак.*

лиси̏чи, -а, -о *лисичији.* — Да и̏деш по лиси̏чи тра̀г, ће вој на̀јдеш ду̀вку куде се кри̏е. — Лиси̏чу ко̀жу мо̀ж да продадѐш у Предѐње.

лиси̏чко м фиг *сналажљиво, бистро дете.* — Кудѐ-е мо̀ј лиси̏чко, кво̀ ми рабо̀ти?! — Голѐм је о̀н лиси̏чко, не смѐјеш ви̏ше да му веру̀јеш.

лисичо грозје с бот *древенаста биљка чији су плодови црвенкасте бобице скупљене у грроздовима.*

лисје с зб им од *лис, лишће.* — У Качар све лисје на буке појели губари. — Опада лисје.

лиска несв у дем знач: *лиже.* — Почело маче да лиска млеко.

Лиска ж *име овце и краве.*

лиска се несв у дем знач: *лиже се.* — Стално се нешто лиска тој твоје маче. — Тој се лиска, не еде се ко бонбона, то-е лизаличка.

лискање с гл им од *лиска (се).* — Лискање оваг-онаг и олиза теглу мед.

лисник м *саденуто буково грање с лишћем стоци за зиму.* — Драгутин зденул лисници куде Чардаче.

листьк м дем и хип од *лис[2] (2), листић.* — Зави прашак у листьк, па у џепче да га не загубиш.

листи несв **1.** фиг *халапљиво једе.* — Не еде, но листи што довати. — Што листи сушенице. — Воли да листи сирење, не мож ни се од њега заврти ни гручица. **2.** фиг *одлично ради неки посао.* — Коси, па листи. **3.** фиг *краде, хара.* — Не пуштај га у кућу, тија листи куде улезне.

лит[1], -а, -о *ретко, провидно, једнострукo (ткање, пређа, плетиво).* — Овај пређа ти млого лита. — На овакој ладно време носиш литу вуту?

лит[2] узвик *лети,* у дечјој песмици: — Лит, лит, бубамаро, покажи ми пут куде ћу се оженим.

литак[1] м в *вута,* в *мујер.* — На Власину ги викају литак, а куде нас, у Село, вута. — Раније бил бел литак, ськ само црн.

литак[2] м **1.** фиг *кратка сукња или сукња од литог платна, одећа једноставног ткања.* — Облекла неки литак колко да neје гола, па дошла на собор. **2.** фиг пеј *сиромашна жена.* — Кое она има, едьн литак на дупе и тој пролител.

литеје несв *тањи се, постаје лито, просењује се.* — О[д]-тuј вуну брзо литеју чешире. — Литеју му лактови на џемпир.

литка несв у дем знач: *лети,* **1.** *лети, летуцка.* — Иде, па све литка (*поскакује од радости*). — Литкају лептири по ливаду. **2.** *лелуја се.* — Литка вој неки пандиљ на сукњу. **3.** фиг *иде без циља.* — Литка такој по село, ни он не зније куде. **4.** фиг *незрео, млад.* — Још му литка памет (*изр*). — Обелел, а памет му литка.

литкало с *несталан човек, врдалама.* — Од-тој литкало нема корис, но иди ти па заврши работу.

литкање с гл им од *литка.* — Тој литкање, тија радос за баштy нигде несьм видел.

литне свр **1.** *полети, одлети.* — Литнуло пиле из гњездо. — Држ га добро да ти кокошче не литне из руке ће побегне. **2.** фиг *пође, крене, појури.* — Кьд она литну да бега, нога ногу не стиза. — Кьд он литне низ друм, ники с њега не мож да иде. **3.** фиг *оде, буде смењен.* — Литнули краци и на преседника општину и на Совронију и[з]-задругу. **4.** фиг *умре.* — Литнул на онија свет. — Литнул куде баштy си и матер си.

лито *танко, ретко, једноставно ткање.* — Вуте и тканице се ткају у лито, на две ните, с мало брдо. — Овој ти-е лито платно. — Све-е на њу лито.

литра ж *пљоснати стаклени суд од једне литре.* — Донеси ми онуј литру с ракију.

лице с *предња страна.* — Ће дојдемо с лице кућу, ал ће улезнемо на ѕадња врата.

личан, -чна, -чно *леп, наочит.* — Порасла у лично девојче. — Лична ли-е, Боже!

личѐнце с дем и хип од *лице.* — У̀баво вој личѐнце ко упѝсано, ал кьд н-умѐје се накарминѝше.

лѝчи несв **1.** *прис̄таје некоме неш̄то, одговара.* — Лѝчи му да бу̀де до̀ктур. — Лѝчи вој аљѝна што гу но̀си. — Лѝчи му да ѝма висо̀ку дево̀јку. **2.** *изгледа као.* — Лѝчи си на башту̀. — Лѝчи на тетѝна Пѐру. — Скро̀з лѝчи на Та̀ћију. **3.** *доликује.* — Не лѝчи на ста̀ру ба̀бу с мла̀ди у оро̀.

лѝчно прил *за ӣодвлачење значења нечега.* — Лѝчно сам гу викàл да до̀јде, ал нсјѐ тела̀. — Лѝчно сам косѝл Широ̀ку падѝну, тако̀[ј]-и зна̀м ква̀-е там трава̀.

лиша̀ ж мед *гљивичасто обољење коже, лишај.* — Искочѝла му лиша̀ око̀ уста̀. — Говѐда добѝла лишу̀.

лѝшав, -а, -о *који има лишу.* — Немо̀ј гу целѝваш [у] уста̀, лѝшава-е.

лишаѝв, -а, -о в *лишав.* — От-кво̀ су ти деца̀ то̀лко лишаѝва, што̀ ги с нешто̀ не ма̀жеш?

Лѝшко м *лисас̄то куче и име куче̄та.* — У̀зни, па набр̀зи Јѐвриног Лѝшка из на̀шу авлѝју.

ловѐње с гл им од *лови.* — Ото̀ше саба̀јле у ловѐње за̀јци, мѐне ни не вика̀ше.

ловџѝја м *ловац.* — Збѐру се ловџѝје и[з]-село̀ с кѐрови у а̀јку на ву̀ка.

ловџѝка ж *мачка која добро лови мишеве.* — Голѐма ловџѝка-е ова̀ј ма̀чка, не оста̀ља на мѝр пога̀нци ни у а̀мбар, ни у коша̀ру.

/ло̀жи каза̀н/ изр *ӣриӣрема казан за ӣечење ракије.* — Досьг ложѝ каза̀н, запалѝ о̀гењ, па да наз̀рнем коња̀ доклѐ не потечѐ жѝца.

ложѝца ж *кашика.* — Зна̀ло се која̀-е чија̀ ложѝца. — Ра̀ни га с ложѝцу, а̀ко нѐће, назо̀р му да̀вај. — Има̀шемо ложѝце од алумѝнију, а сьг су овѐј од го̀зје.

ложичѐ с дем од *ложица, кашичица.* — У̀зни у ложичѐ тѝја сѝруп за грѝп.

ложичѐнце с дем и хип од *ложиче.* — С ложичѐнце да ра̀ниш детѐ.

ложѝчка ж дем од *ложица.* — Без ложѝчку не рачу̀њам ручàк. — Дѐда си-е има̀л њего̀ву ложѝчку, бѐше се скро̀з излиза̀ла пред смр̀т.

ло̀з[1] м *ӣолуга за ӣодизање воденичног камена на санке за клеӣање.* — Ту̀ј ми јо̀ш сто̀и ло̀з за подиза̀ње ка̀мен кьд га ковѐм.

лоз[2] м **1.** *игра на срећу.* — На̀да се ће му извучѐ ло̀з. **2.** фиг *срећа.* — И мо̀ј ло̀з ће едну̀ш добѝје. — Изву̀кал му ло̀з — наша̀л у̀баву жену̀.

лоза̀[1] ж *сшабљика ӣоврћа.* — Збѐри овѐј ло̀зе из градѝну на ку̀п, ће ги запа̀лимо ка[д]-це осу̀шу. — Свѐ ни ло̀зе на компирѝ изгорѐле, ко да ги слана̀ попарѝла. .

лоза̀[2] ж *навој на завр̄тњу.* — Ма̀јсторе, ел мо̀ж да нарѐжеш но̀ву лозу̀ на ову̀ј на̀вртку.

лозѝње с зб им од *лоза*[1]. — Носѝ лозѝње да еду̀ прашчѝна.

лозѝњка ж дем од *лоза*[1]. — Иску̀би лозѝњку да вѝдиш ел су заметну̀ли компирѝ.

ло̀јзе с *виноград.* — Деда Мѝка и[з]-Сеја̀ницу ѝма голѐмо ло̀јзе, чим ни докару̀је гро̀зје.

ло̀јтре ж мн *лоӣре.* — Енѐ ги ло̀јтре над-а̀јат, ал нѐће те вѝкају. — От Печѝново едва̀ збра̀ сѐно у еднѐ ло̀јтре. — Ко̀ј ли по̀крши овѝја слапцѝ на ло̀јтру.

ло̀м[1] м *неред, збрка.* — Доклe сам копа̀ла компирѝ, деца̀ ми ло̀м напраѝла по ку̀ћу. — На̀праи се некѝ ло̀м, несьм ни видѐла какьв.

ло̀м[2] прил **1.** фиг *много.* — Поједѐ ло̀м, не мо̀гу га сьл нара̀ним! — Ѝма ло̀м ства̀ри да ти казу̀јем. — Родѝле слѝве ло̀м. **2.** фиг *грдња, оштар ӣрекор.* — Кьд му рѐко ко̀лко сам па̀ре дала̀ за обу̀ћу, на̀праји ме ло̀м. — Ло̀м ћу га напра̀јим, са̀мо ли га не затѐкнем до̀м.

ломе́ње с гл им од *ломи.* — По́сле до́јде ломе́ње кола́ч.

ло́мив, -а, -о *крш, ломљив.* — Ове́ј ци́гле су ти нешто́ мло́го ло́миве, ко да несу́ пе́чене како тре́бе.

ло́мне свр у дем знач: *ломи, одломи парче.* — Ло́мни и ти́ от пога́чу.

ло́мот м *потмули, неразговетни, пригушени говор.* — Оту́де допи́ра неки́ ло́мот.

ломоте́ње с гл им од *ломоти (се).* — Позна́ га по ломоте́ње, са́мо о́н тако́ј ломо́ти у малу́.

ломо́ти (се) несв *прича (се) без везе, говори (се) несувисло, галами (се).* — Кво́ сьл ломо́тиш, ни́ки те не разби́ра? — Ломо́ти спрома главе́ (*изр*). — Ломо́ти ко клопота́р, глава́ да те заболи́. — Ако се не ломо́ти, ко да неје́ жи́ва ку́ћа.

ло́нза (се) несв *скита (се), тумара.* — Ло́нза ко мува без гла́ву низ риди́шта, низ пути́шта. — Ло́нза се поваздь́н ко да нее́ чи́тав.

лонза́ње с гл им од *лонза (се), скитња.* — С то́ј његóво лонзање, бо́љку-е заработи́л.

ло́нѕа (се) несв в *лонза (се).* — Ло́нѕа како си му до́јде, едну́ш отишьл ча́к у Кучи́шњак.– Ло́нѕа се от ку́ћу на ку́ћу ко да ни́шта не́ма да рабо́ти.

лонѕа́ње с гл им од *лонѕа (се).* — Да е са́мо лонѕа́ње у пи́тање, него се нешто́ и овако́ј, у па́мет, поремсти́л.

ло́па несв *једе халапљиво.* — Не еде́ ко чове́к, но ло́па ко не́здрав.

ло́па се несв *прља се.* — Што́ се ло́паш бес по́требу по пути́шта?

лопате́ с дем од *лопата.* — Оно́лки чове́к узе́л неко́ лопате́, ће ри́не коша́ру.

лопа́тица ж **1.** *мала метална лопата за жар и пепео, ватраљ.* — Истре́си пе́пел с лопа́тицу ис-пепеља́рник. **2.** *дрвена плоча с дршком којом се хлеб ставља у пећницу или под сач.* — Ле́б ми-е на лопа́тицу, тре́бе га пече́м. — И́ма ру́ке ко лопа́тице. **3.** анат *плећка.* — Засврбе́ ме га́дно под лопа́тицу. **4.** *мера за тежину: један килограм.* — Доту́ри вој [ј]ош едну́ лопа́тицу бра́шно!

лопатиче́ с дем од *лопата.* — Да́ј на дете́ ко́ву и лопатиче́ нека́ се и́гра.

лопа́тка[1] ж анат дем и хип од *лопата, лопатица.* — Поче́шеј ме по лопа́тку, нешто́ ме сврби́.

лопа́тка ж *дрвена лопатица за захватање брашна из „брашнаника" у воденици или код куће.*

лопа́тка[2] ж *гвоздена лопатица на гредици (гредељу) којом се скидају земља и блато са плуга или ралице,* в *копраља.* — С лопа́тку се струже́ бла́то што се нава́та на ко́ло и ра́лицу.

лопо́влук м *крађа, пљачка.* — То́ј му-е све́ од лопо́влук, нее́ га си́гурно зараде́л на поште́нски на́чин. — Не мо́ж да жи́ви без лопо́влук.

ло́птас, -та, -то *облика лопте, обао.* — До́јде ло́птас, како ву́збал.

лопу́жа ж/м *лопов, преварант.* — Не мо́гу од лопу́же ни́шта да сакри́ем, све́ ми покра́доше.

лопужа́н м *лопужа.* — У на́ш ро́д не́ма такви́ лопужа́ни.

лопужа́нски, -а, -о *који припада лопужама.* — Си́нко, неси́ ти од на́шу со́рту, ти си од лопужа́нску, на ма́тер ти.

лопу́рда м ауг и пеј од *лопужа, преварант.* — Испа́де голе́м лопу́рда, несмо́ се то́ј нада́ли од ње́га.

лочка ж *локва, барица.* — Кој напраи оволку лочку насред куќу? — Не мож да не згази у лочку. — Н-умеје да пробира, све гази по лочке. — Куде ступиш — лочка до лочку!

лоше прил *није добро здравствено.* — Нешто вој лоше дошло, па гу водим куде доктура.

лошо[1] с *зло, невоља.* — Смита им мое арно, оће њојно лошо! — Дошло лошо, арно отишло.

лошо[2] прил *лоше.* — Немој нешто јутре одовде да излезне лошо! — Целу недељу вој беше лошо. — Не знам кво сам рекла лошо, па ме такој гледате. — Од лошо има и полошо. — Нешто ме лошо погледа Савронија.

лошотија ж **1.** *невоља, несрећа.* — На мене ударила лошотија, на други и понешто добро дьн донесе. **2.** фиг *зао човек.* — Тој ти-е еднуш човек лошотија.

лошотиња ж в *лошотија.* — Од лошотињу смо побегли у град, да нам је било добро там би си остали. — Лошотиња — узел да тера човека да се мучи.

луав, -а, -о *заулав, ударен, сметен, глуп,* в *улав,* в *лумав.* — Луава жена, остаила отворен кочак, па илезла, а свиње напраиле чудо по авлију.

луавка ж *будаласта, сметена женска особа.* — Куде ће тај луавка да ти помага по куќу.

луавко м *будаласт, сметен мушкарац.* — Куде ли сьг заулаве онија луавко кьд га прати у задругу?

луавче с *будаласто дете.* — Луавче луаво, куде се скиташ по цел дьн?

луб м *предњи део ципеле, шпиц.* — Оцупа си луб на ципелку на неки камен. — Све улубил лубови на шимике.

лубе(н)диња ж *лубеница.* — Купил ни лубедиње и праске на пазар у Власотинци.

лубениче с бот *пољска биљка ивањско цвеће* Galium verum L.

лубеничка ж дем и хип од *лубеница.* — Чини ми се да овај лубеничка неје зрела.

лубенче с дем и хип од *лубеница.* — Овој лубенче нека изеду деца.

лубенченце с дем и хип од *лубеница.* — Што-е едно лубенченце на нас пет?

лувфбалон м *луфтбалон.* — Надуј ми лувфбалон.

лувтер м *мала горња окна на сеоским прозорима.* — Затвори тија лувтери, оладисе куќа.

лувтира (се) несв **1.** *проветрава (се.)* — По цел дьн лувтира куќу.– Требе да лувтираш постељке, да не стоју сьл у ковчьк. — Отишьл да се луфтира по орман. **2.** фиг *беспосличи.*– Лувтира се, нема кьд за работу.

/лувтира дупе/ изр *беспосличи.* — Лувтира дупе по орман, ете тој работи Таћија.

луд, -а, -о фиг *немиран, несташан, живахан.* — Тој дете што-е лудо, не мож ники с њега да излезне на крај. — Ако се там затече кakво лудо чељаде, не праи му друштво.

луда среда ж вер *прва среда по великим Ускршњим покладама.* — Ако не отиду у работу на чисти понеделник, тьг печалбари иду на луду среду у печаловину.

лудајка ж фиг *живахно, немирно женско дете.* — Кьд онај Тисина лудајка збере деца и стане да се с њи игра, сви поблесавеју. — Онуј твоју лудајку вржи дом, да ми не поцакосује деца!

лудак м фиг *немиран, живахан дечак.* — Онија лудак, што прескача плотови и јаше свиње, немој да ми-е у куќу дошьл.

лудејање с гл им од *лудеје (1, 2).* — Па почело лудејање куде њи (1). — Ватило гу лудејање, па се дом не сврта (2).

лудѐје несв **1.** *игра се, не мирује.* — Пу̏сти нека ма̏лко лудѐје, па ће бр̏зо за̏спи. **2.** *бесни, чини лудости.* — Не зна̏мо што̏ му-е, цѐл дьн лудѐје, ће напра̏и неки̏ па̏кос. — Лудѐје због неку̏ рашчепу̏љу.

лу̏дос м *лудост, неозбиљност.* — То̏-е лу̏дос, то̏ј нејѐ исти̏на! — Вати̏л га лу̏дос, па се не смиру̏е.

лудува̏ње с гл им од *лудује (1, 2), лудовање.* — До̏ста ви̏ше, дѐцо, с лудува̏ње, у̏ши ми од ва̏с ѕавну̏ (*1*). — Почѐл од ра̏ну зо̏ру да луду̏је, јо̏ш не мо̏ж да се сми̏ри (*2*).

луду̏е / луду̏је несв в *лудеје*, **1.** *игра се, скаче, не мирује.* — Ово̏ј детѐ мло̏го луду̏е, ни̏како да се скра̏си на столи̏чку. **2.** *луди, бесни.* — Кво̏ сам ти зло̏ рекла̏ та то̏лко луду̏јеш?

/лу̏к и вода̏/ изр *безначајно, ништа.* — Свѐ-е то̏ј за мѐне лу̏к и вода̏!

лука̏ња ж **1.** *ступа за туцање паприке, бибера, соли,* в *лучница (1),* в *чутура (1).* — То̏ј свѐ да сту̏цаш у лука̏њу. **2.** фиг *тврдоглав, својеглав човек.* — С ту̏ј лука̏њу ни̏ки нејѐ излѐзал на кра̏ј, па нѐћу ни ја̏. **3.** фиг пеј *глава.* — У ту̏ј његову лука̏њу ни̏шта не ула̏зи, бада̏ва му говори̏л.

лу̏кац м дем и хип од *лук.* — Наску̏би неки̏ стру̏к од лу̏кац за уз обѐд.

лукови̏ње с *суво лишће главице црног лука.* — Ја̏јца за Вели̏гден ма̏стимо у лукови̏ње.

лула̏ ж **1.** *део ракијског казана на капаку.* — Кроз лулу̏ и̏де па̏ра, па се ства̏ра раки̏ја. **2.** *цев на чесми кроз коју тече вода.* — На вр̏ Чемѐрник, на Бѐлу во̏ду ку̏ља вода̏ на лулу̏.

лу̏ла (се) несв *љуља (се).* — Вр̏же лелѐјку за др̏во, па лу̏ла детѐ.– Напра̏или љуља̏шку на сла̏п о[д]-црѐшњу, па се лу̏лају.

лула̏ње с гл им од *лула се.* — Нави̏кла га да без лула̏ње не спи̏. — И тако̏ј цѐл но̏ћ лула̏ње, да се сми̏ри детѐ.

лулеја̏ње с гл им од *лулеје (се).* — Оста̏ви ти лулеја̏ње детѐ, па срабо̏ћу̏ј по ку̏ћу.

лулѐје (се) несв *љуља (се).* — Кои̏-е залу̏ђан да га по цѐл дьн лулѐје да не врѐка. — Лулѐје се она̏ј гра̏њка ко да гу неки̏ лулѐје, а ни̏ки нѐма. — Лулѐје се вазд̏ьн на дети̏њу љуља̏шку ко да-е лу̏мав.

лулка̏ ж *љуљка, колевка,* в *лелејка.* — Чу̏ваше у сред ра̏т детѐ у лу̏лку, па се пра̏еше бо̏лна.

лу̏мав, -а, -о *глуп, ударен, будала.* — Реко̏ вој да дока̏ра воло̏ви да ги прѐзамо, она̏, лу̏мава, докара̏ла телчи̏на. — Лу̏мав и лу̏д бра̏ћа ро̏ђени (*изр*).

лумавѐје несв *глупира се, заноси се будалаштинама.* — Цѐло лѐто лумавѐје по залу̏дњице и глу̏пости, а дру̏ги му рабо̏ти. — Нека о̏н лумавѐје, ти̏ си сѐди до̏м и у̏чи. — Немо̏ј ви̏ше да лумавѐјеш по село̏ но у̏зни и ти̏ да пома̏гаш до̏ма.

лумавѐње с гл им од *лумавеје.* — Сви̏ се разболѐмо од његово лумавѐње.

лума̏ес, -та, -то в *лумав.* — Кьд трѐбеше да рабо̏ти, пра̏еше се лума̏ес, а сьг одемпу̏т нејѐ му ни̏шта.

лу̏мка ж *глупа, будаласта особа.* — Лу̏мке лу̏мава, кудѐ се вучѐш, цѐл дьн те чѐкамо?

лу̏моња м *глуп, будаласт мушкарац.* — Немо̏ј да ви̏каш ви̏ше оно̏га лу̏моњу да ти помага, занесѐте се обадвои̏ца и ни̏шта не урабо̏тите.

лу̏мча м в *лумоња.* — Дојдѐ лума̏ви лу̏мча, па засѐде, немога̏ си срабо̏тим сто̏ку у коша̏ру.

Лу̏на с хип од *Солунка* и *Милунка.*

лунза (се) несв *тумара, скита (се), луња*, в *ланѕа се*, в *ланза се*, в *луња (се)*. — Лу̀нза по де̏л ко да не̏је чи̏тав. — Отиде̏ да се лу̀нза и онако̏ј од њега не̏ма ко̏рис.

лунза̀ње с гл им од *лунза (се)*. — У̀дари ки̏ша, про̏паде му лунза̀ње.

лунѕа (се) несв в *лунза (се)*. — Лу̀нѕа ко глу̀во ку̀че по село̏. — Куде̏ се лу̀нѕаш у глуво̏ до̏бо, ка[д]-цве̏ спи̏.

лунѕа̀ње с гл им од *лунѕа (се), скитање, тумарање*, в *ланзање*, в *лунѕање*, в *луњање*. — Ва̀ла Бо̏гу кьд емпу̀т ба̀тали лунѕа̀ње и скра̀си се до̏ма ко чове̏к.

лу̀ња (се) несв *лута, скита, тумара*. — Лу̀ња от ку̀ћу на ку̀ћу. — Но̏ћу лу̀ња по Село̏ пија̀н. Лу̀ња се за сво̏ј гро̏ш. — Лу̀ња се по ри̏дови, заѕр̀ћа

луња̀ње с гл им од *луња (се)*. — Не мо̏ж без луња̀ње, то̏ј му-е у кр̀в.

лупе̏ње с гл им од *лупи (се)*, **1.** *љуштење*. — Што мрзи̏м лупе̏ње попри̏ке. — Ма̀јстор је за лупе̏ње ора̀си и ле̏шњаци. **2.** фиг *тепање*. — Заслужи̏л је до̏бро лупе̏ње.

лу̀пи (се) несв **1.** *љушти (се)*. — Свари̏ компири̏, па ги лу̀пим. — Лу̀пи лу̀к, а сльзе из о̏чи течу̀. — Тако̏ј се не лу̀пи јајце̏, пр̀во га ла̀дни у во̏ду. — Лу̀пи ми се кожа̀ на ру̀ке. **2.** фиг *пребије*. — Спреми̏л сам се да му до̏вечер лу̀пим ду̀пе ка[д]-це̏ вр̀не от Пла̀ну.

лу̀пка ж (угл мн) *љуска, љуспа*. — Не вр̀љај лу̀пке от компири̏, да̀ј ги на сви̏ње да поеду̀.

лу̀ра (се) несв *скита (се), лута*. . — Лу̀ра ко заулав. — Лу̀ра, лу̀ра, па долу̀ра (*изр*). — Са̏мо се ти лу̀рај, дру̀ги ће ти у̀чи, па по̏сле све̏ едини̏це. — Лу̀ра се по орма̀н ко за̀млата.

лура̀ње с гл им од *лура (се), скитање, лутање*. — Одви̏ ми се с то̏ј њего̏во лура̀ње по дево̏јке.

лу̀тке ж мн фиг *блесавост, шашавост*. — Вати̏ле га лу̀тке, скла̀ћајте му се от пу̀т. — Кьд му до̏јду лу̀тке, побе̏гне на орма̀н, па лу̀нза до мра̀к.

лу̀фтер м в *лувтер*. — Оцкр̀кни ма̀лко лу̀фтери да се ку̀ћа ола̀ди, ће поцр̀цамо о[д]-топло̏ту.

лу̀цкас, -та, -то *шашав, блескаст*. — Чове̏к во[ј]-е ма̀лко лу̀цкас. — Са̏мо лу̀цкас мо̏же то̏ј да урабо̏ти, но̏рмалан би се замисле̏л.

лучь̀к м дем и хип од *лук*. — Било̏-е на Младе̏нци, лучь̀к и ле̏б еде̏мо кьд за̀чука на вра̀та неки̏.

луче̏ с дем од *лук, струк лука*. — Еве̏ ти мла̀до луче̏ да оби̏ђнеш из мо̀ју̀ леју̀.

лу̀чница ж **1.** *стуипа за туцање паприке, соли, бибера итд*. — У̀зни тучни̏к, исту̀цај ови̏ја вень̀ц попри̏ку у лу̀чницу. **2.** фиг пеј *глава*. — Ел мо̏ж да задржи̏ нешто̏ тај твоја̀ лу̀чница ел све̏ забора̀ља? — У̀дари га с крпа̀так, па му ра̀зби лу̀чницу.

лу̀ѕа м *неразуман човек, лудак*. — Они̏ја Стаме̏нин лу̀ѕа укачи̏л се на банде̏ру да врзу̀је стру̀ју. — Да не̏је свр̀ћал куде ва̏с они̏ја Добро̏совкин лу̀ѕа? — Ти̏ја лу̀ѕа не̏је ка̀светан: уле̏зе ми на коња̀ у ку̀ћу.

лу̀ѕес, -та, -то *луд, малоуман*. — Ти̏ја лу̀ѕа лу̀ѕес ће ни упла̀ши деца̀ у сред но̏ћ. — На кога̀ ли се метну̀л онако̏ј лу̀ѕес?

Љ

ља̀га[1] ж *клевета, брука, срамота*. — Ту̀ј ља̀гу не мога̀ ви̏ше да издржи̏м, ре̏ко ћу гу те̏пам, па што бу̀де, ер ме она̀ скро̏з о̏љага куде̏ љу̀ди.

љага[2] несв *клевета, срамоти, блати, морално унижава.* — Ти ли ће мене да љагаш, замлатотино една! — Он ти-е такав: љага кога стигне докле га човек не испердаши. — Највише си љага вамилију. ~ **се** *клевета се, брука се, срамоти се.* — Реко вој: „Како може човек да се љага такој без доказ, на правду Бога?"

љагање с гл им од *љага (се), брукање, срамоћење.* — С тој љагање ни оцрни у малу. — Реко вој па: „Ће престанеш с љагање, ел ће ти игра копач?!"

љаник м *пчелињак.* — Горе, у градину, држали смо љаник ш-четерес трмке. — Донеси машину да запалим диминицу, ћу идем у љаник.

љапа несв фиг пеј *једе халапљиво,* в *лапа.* — Љапа ко да неје досьг видел рану.

љапавина ж в *лапавина.* — Удари нека љапавина, не могамо да повадимо компири.

љапавица ж в *љапавина.* — Една дојдомо по љапавицу.

љапање с гл им од *љапа.* — Да се посрамиш од његово љапање.

љапча м *неуредан, аљкав, мурдар.* — Куде се ти упоређујеш с љапчу, ка[д]-ци опран, окупан и у чисто обучен.

љепа несв пеј *нестручно набацује малтер на зид.* — Нуміеје да малтерише, само љепа малтер на зид.

љепа се несв *мажe се, прља се.* — Такој се повише љепа, него што малтерише ѕид. — Куде гођ да оди, љепа се ко дете. — Љепа се по облекло ко да не работи с руке.

љепање с гл им од *љепа.* — Куде-е његово малтерисување, то-е само љепање по ѕидови.

љига ж **1.** *слуз из уста, бале.* — Ете га иде Цветко, пустил љиге до зевњу, гига се ко да-е сто године. — Кьд замириса ђувеч, потекоше ми љиге на уста. — Цеду му се љиге низ браду. **2.** фиг пеј *љигав, сервилан човек, љигавац.* — То-е љига, тој неје човек. — С тује љигу да више неси оратил. — Љиго една љигава, ти ли ће с мене да се упоређујеш!

љигав, -а, -о **1.** *коме теку бале из уста, балав.* — Не дава ни дете у повој да во[ј]-е љигаво. **2.** фиг пеј *превртљив, снисходљив, човек за презир.* — До тьг несьм знал колко-е љигав, ал о[д]-тьг не идем више куде њега.

љигавење с гл им од *љигави (се).* — Да се згрозиш од његово љигавење.

љигави несв **1.** *пушта бале.* — Дете вој стално љигави, а она ни да се оѕрне да га обрише. **2.** фиг *цмиздри, шмрца.* — Немој ми тује љигавиш, но се смисли које ће работиш! **3.** фиг пеј *љуби, цмаче.* — По цел дьн га љигави, ко да само она има дете.

љигави се несв *пушта бале, балави се.* — Овој дете се млого љигави.

љигавка ж *она која пушта бале.* — Неје се ни омила, љигавка, него иде такој.

љигавко м **1.** *онај који пушта љиге, бале.* — Натрапа у оштину на еднога љигавка, рече ће ми помогне око порез, па се изгуби и нема га више. **2.** *онај који се понаша удворички.* — Онија љигавко само му се клања ко да-е видел Бога.

љигавче с *дериште.* — По цел дьн држи у руке оној љигавче.

љизга се несв *клиза се.* — Љизгају се низ браниште, па у сливак, да се покршу.

љизгав, -а, -о *клизав, раскаљан.* — Млого љизгав пут ниш-Чуку, трипут сам падал. — Љизгаво неко времиште.

љизгавење с гл им од *љизгави (се).* — Кьд почне љизгавење, една се оди по путишта.

љизгави (се) несв *чини клизавим, постаје љизгљиво.* — Југовина га љизгави. — Почело се љизгави нис падину, да се искрши човек.

љѝзгавица ж *клизавица, поледица.* — Напра̑ји̏ла деца̑ љѝзгавицу, па се љѝзгају до мра̑к. — Па̑де на љѝзгавицу и ѝзмести но̑гу. — Да се покр̑шимо на љѝзгавицу.

љизга̑ње с гл им од *љизга се, клизање.* — Ото̑ше на љизга̑ње куде Дра̑гана.

љизго̑тина ж *клизавица.* — Ту̑-е голе̑ма љизго̑тина, па̑зи куде о̑диш.

љѝзне свр *оклизне се, падне.* — Гле̑ј куде̑ ступу̑еш да не љѝзнеш у бла̑то.

љѝзне се свр *оклизне се.* — Море, љизну̑ се, па одлете̑ на бо̑к те се укаља̑.

љѝкша м в *љигавко.* — Не мо̑гу вѝше да ѝдем куде љѝкшу за едну̑ дрља̑чу.

љѝљак м бот *јоргован* Syringa vulgaris. — У ма̑ј процавтѝ љѝљак, па замирѝше у со̑бе на ње̑га.

љѝљачан, -чна, -чно *који је љубичасте боје, љубичаст.* — Испле̑то вој едно̑ љѝљачно цемпере̑.

љо̑кне свр **1.** *падне, скљока се.* — Одлете̑ше ми но̑ге на љѝзгавицу, љокну̑ на ду̑пе. **2.** *клоне, онемоћа.* — Љокну̑л чѝча, не мо̑ж се вѝше бо̑ри.

љо̑па несв *гази по блату, шљапа.* — Не ѝде куде̑ ѝду љу̑ди, но љо̑па по бла̑то да се све̑ уљо̑па. — Не љо̑пај по то̑ј блатѝште, це уљо̑паш до гу̑шу.

љо̑па се несв *прља се, каља се.* — Какво го̑ђ да-е вре̑ме, у̑век на̑јде негде̑ да се љо̑па. — Не чѝсти коша̑ру како тре̑бе, па му се љо̑пају гове̑да. — Љо̑па се по бачко̑љ како свињче̑.

љо̑пав, -а, -о *блатњав, прљав, каљав.* — Ашто̑ си тако̑ј љо̑пав? — Куде̑ ћеш љо̑пава у ку̑ћу? — Не ѝђ тако̑ј љо̑пава по малу̑!

љопа̑ње с гл им од *љопа (се).* — Мло̑го се па̑зи од љопа̑ње. — Оратѝла са[м]-му за љопа̑ње и па̑ не слу̑ша, уљо̑па се дибиду̑с.

љо̑пи свр фиг *удари.* — Љо̑пи га преко но̑с, да не баље̑зга глу̑пости.

љо̑пка ж *жена која мало мари за чистоћу, мурдарка.* — Како ми уле̑зе љо̑пка у ку̑ћу, одма̑ за̑базде на прче̑вину.

љо̑пка (се) свр у дем знач: *љопа (се).* — Љо̑пкај (се) тѝ, љо̑пкај по ту̑ј потресу̑љу, а ја̑ ћу те мѝјем.

љопка̑ње с гл им од *љопка (се).*

љо̑пне свр **1.** *падне у нешто житко.* — Љѝзну се на чукле̑, па љо̑пну у ка̑л. — Ако љо̑пнеш у то̑ј блатѝште, не̑ћу те ва̑дим. **2.** фиг *ошамари.* — Љопну̑ га ма̑лко по обра̑шче, о̑н се за̑плака.

љо̑пча м *човек који не мари за чистоћу, мурдар.* — Љо̑пча љо̑пави, куде̑ да ми о̑н бу̑де прѝетељ?

љо̑с узв **1.** *ономатопеја пада на земљу, у воду.* — Рѝпи с ка̑мен и — љо̑с у ре̑ку. **2.** *ономатопеја ударца шаком.* — Љо̑с, пу̑че му по ду̑пе шља̑кавица.

љо̑сак м **1.** *пљусак кише.* — У̑дари љо̑сак, н-умеја̑ да се закло̑ним, све̑ ме о̑купа на њѝву. **2.** *ударац шаком по телу.* — Какљв то̑ј љо̑сак чу̑, да га несѝ па шљопѝла?

љо̑ска несв **1.** *удара шаком, пљеска.* — Кљд га ку̑па, во̑ли да га и љо̑ска по дупе̑нце. **2.** *просипа течност.* — Не љо̑скај ста̑лно во̑ду по ку̑ћу, пра̑иш бачко̑љ! **3.** фиг *пије неумерено.* — Дру̑га го̑дина како љо̑ска, не тре̑зни се.

љо̑ска се несв *шљапка се, пљешће се по телу.* — Уле̑зне у вѝр, па се љо̑ска, љо̑ска.

љоска̑ње с гл им од *љоска (се) (1, 2, 3).* — Навѝкло дете̑ на љоска̑ње, ка[д]-це ку̑па (*1*). — С то̑ј љоска̑ње на̑праи калѝште прет ку̑ћу (*2*)! — Убило га љоска̑ње ракѝју (*3*).

љо̑сне свр **1.** *падне.* — Љо̑сну на па̑тос ко̑лко-е дуга̑чак. **2.** *удари.* — Љо̑сну му шама̑р ка[д]-це неје̑ нада̑л. — Не заде̑вај се, ћу те љо̑снем! **3.** *баци, тресне.* — У̑вати и љо̑сну га от ка̑мен, пу̑че шише̑ у парампарче̑. **4.** фиг *пукне, цркне.* — Ће љо̑сне од му̑ку

што гу неје̑ послуша̑л. — Љо̑сну жена̑ о[д]-ѕа̑вис. — Нуме̑је тенела̑чке, него ће љо̑сне од рабо̑ту.

љо̑шти несв *пада непрестанце (киша, лапавица, суснежица).* — Ки̑ша љо̑шти, тре̑ћи дьн не стањује.

љубависа̑ње с гл им од *љубависе.* — Ћу им даде̑м ја̑ љубависа̑ње, а дру̑ги ће цр̑ца од рабо̑ту.

љубависува̑ње с гл им од *љубависује,* в *љубависање.* — Не поцећај ме на љубависува̑ње, ода̑вно-е то̑ј било̑, забораило се.

љубави̑сује несв *води љубав.* — Оста̑ј деца̑ на ми̑р, нека љубави̑сују докле су мла̑да.

љубави̑ше несв *води љубав.* — Ра̑но поче̑ла да љубави̑ше. — 3-две дево̑јке љубави̑ше.

љубе̑ње с *љубљење.* — Кьд поче̑ љубе̑ње с куми̑це и старосва̑тице, засвири̑ше трубачи̑ ко̑лко мо̑ж и у̑дари го̑ч.

Љуби̑ка ж *име.*

Љуби̑сов м име *Љубис(л)ав.*

љуби̑чица ж *планинска биљка* Viola odorata L.

љу̑д м *човек.* — То̑ј ли-е љу̑д кьд би̑е деца̑.

љу̑ди м мн *свет, народ.* — Мо̑ра се уљу̑диш кьд и̑деш у љу̑ди. — Кво̑ ће ви̑кају љу̑ди за башту̑ и ма̑тер ти, ка[д]-те такву̑, у лито̑, ви̑ду?

љу̑з м *шамар.* — Да̑ј му едьн љу̑з, да се се̑ти кво̑-е вика̑л за те̑бе.

љу̑зга несв *шамара, бије.* — Кьд ва̑ти да га љу̑зга, да не гле̑даш ти̑ја огреја̑ш.

љу̑зга се несв *клиже се.* — Љу̑згају по сне̑г низ Бу̑ђину пади̑ну. — Љу̑згају се љу̑ди низ у̑лицу, па па̑дну гу̑зачки.

љу̑згав, -а, -о в *љизгав, клизав.* — Ти̑ја ка̑мен је љу̑згав, ће сту̑пиш и одлети̑ш у во̑ду. — До̑сади ово̑ј љу̑згаво вре̑ме. — На љу̑згаво се обу̑вају чи̑жме.

љу̑згавица ж в *љизгавица, клизавица, поледица.* — Па̑де сне̑г, деца̑ напраи̑ше љу̑згавицу нис-пу̑т, да се поги̑не.

љу̑згаво прил *мокро, клизаво.* — Пројде̑ на љу̑згаво, не те̑ га помр̑зне.

љузга̑ње с гл им од *љузга (се),* **1.** *шамарање.* — Кр̑в му по̑тече од љузга̑ње. **2.** *клизање.* — Напраи̑мо му шљи̑чке, отиде̑ с Ми̑лована на љузга̑ње. — Ка[д]-це ото̑пи сне̑г, до̑сади ми љузга̑ње нис-пади̑ну ус-пади̑ну.

љу̑зне несв **1.** *падне, омакне се.* — Љузну̑ на ти̑лиње, зама̑лко да си ти̑кву располу̑тим. **2.** *удари шаком, ошамари.* — Немо̑ј те љу̑знем, о̑чи да ти искȏчу! — Љузну̑ га и о̑н се о̑ћута, преста̑де не ломо̑ти.

љу̑к узвик *понавља се више пута приликом одвајања телета од краве.* — Љу̑к, љу̑к, у трлу̑, и̑зеде вој ви̑ме, оста̑ви ма̑лко млекце̑, да и̑ма и за деца̑.

љу̑кне свр **1.** *одвоји теле од краве.* — Љу̑кну ли теле̑; ако ти не мо̑ж, нека га башта̑ љу̑кне. **2.** *удари по њушци.* — Љу̑кни га по р̑ње да не рове̑ ви̑ше. — Мо̑ре, ако га љу̑кнем кр̑в ће му швр̑кне.

љу̑ља несв фиг *стари се, стиже старост.* — Љу̑љају ме го̑дине, си̑нко, непоста̑ло се.

љу̑ља се несв фиг *посрће.* — Не љу̑ља се ста̑ра бу̑ка од раки̑ју, од го̑дине се љу̑ља. — Љу̑ља се од голему̑ рабо̑ту, од рмба̑ње по шу̑му, по дрва̑.

љу̑љка ж **1.** *носиљка за одојче.* — Запр̑тим љу̑љку на грбину, па у Стра̑ње на окопува̑ње

компири̓, а оно̓ лежи̓ под бу̓ку куде Ли̓шка (*пас*). **2.** *љуљашка на дрвету направљена од ужета.* — Ћу им вр̓жем љу̓љку за сли̓ву да се љу̓љају, да не пра̓ву па̓кос по авли̓ју.

љу̓љне свр **1.** *одгурне снажно љуљашку, заљуља.* — Љу̓љни ме ја̓ко да се заљу̓љам, да одлети̓м у вр̓ кру̓шку! **2.** фиг *попије.* — Да љу̓љнемо још по едну̓ за ра̓станак, па да тр̓гамо на пу̓т. **3.** фиг *удари снажно.* — Кьд га љу̓љну у слаби̓ну, о̓н са̓мо за̓пашка. Љу̓љни га још емпу̓т, ре̓ко, па ће ви̓диш кво̓ ћу о[д]-те̓бе напра̓им. **4.** фиг *обори, падне.* — Вати̓ше се у ко̓ске, он га љу̓љну о[д]-зе̓мњу и ра̓спучи. — Љу̓љну бу̓ка преко долину, све жи̓во по̓крши. **5.** фиг *задрма, затресе.* — Љу̓љну земљо̓трес па ни и̓скара ис па̓мет. — Љу̓љни ма̓лко кру̓шку да набе̓ремо неку̓ зрелу̓.

љу̓љне се несв **1.** *заљуља се.* — Нека̓ се и Бо̓рча ма̓лко љу̓љне на туј љу̓љку! **2.** *задрма се.* — Љу̓љну се мосте̓, попада̓мо у во̓ду. **3.** фиг *баци се.* — Љу̓љну се у ладовинку, па за̓дрема.

љу̓ма несв *лута, скита.* — Љу̓ма по орма̓н, не мо̓ж се сврти̓ на едно̓ ме̓сто.

љу̓ма се несв *клати се*, в *гига се.* — Љу̓ма се о[д]-цта̓рос. — И̓ду пија̓ни, љу̓мају се нис-пу̓т.

љума̓ње с гл им од *љума (се),* **1.** *скитња.* — Кьд га у про̓лет ува̓ти љума̓ње, не свр̓ћа се до̓м. **2.** *гегање.* — Уз љума̓ње дову̓ко се некако̓ до̓м.

љу̓мча м в *лумча.* — Куде̓ ли-е скита̓л она̓ј љу̓мча те се тек ськ вр̓ћа?

љупе̓ње с гл им од *љупи (се),* в *лупење.* — Лу̓к ми по̓еде о̓чи од ово̓лко љупе̓ње. — Ви̓кај си дру̓гога за љупе̓ње кроми̓д.

љу̓пи (се) несв *љушти (се), гули (се).* — Љу̓пи компири̓ за ђу̓веч. — Љу̓пи ко̓ру на бу̓ку да еде̓ мазгу̓ (в *мазгује*). — Љу̓пи му се ко̓жа на ру̓ке. — Кешири̓ се сва̓ру, па се тьг љу̓пу.

љу̓пка ж *љуска,* в *ољупина.* — Кој-е овде̓, на пу̓т, наврља̓л љу̓пке от компири̓?

Љу̓пка ж хип од *Љубица.*

Љу̓пча м хип од *Љубиша.*

љу̓ска (се) несв **1.** *одваја (се), љушти (се).* — Не̓ка де̓да љу̓ска гра̓, ти̓ и̓ди у де̓л по гове̓да. — Поче̓л се љу̓ска гра̓ у гради̓нче, што̓ га не обе̓рете. — Љу̓ска му се но̓с от сльнце. **2.** фиг *шамара, бије шаком.* — Немо̓ј ми дете̓ љу̓скаш кьд неје ни̓шта кри̓во.

љуска̓ње с гл им од *љуска (се).* — Не̓ће га васпи̓таш с љуска̓ње, него с-ле̓пу ре̓ч.

љу̓сне свр **1.** *падне.* — Немо̓ј да љу̓снеш на ле̓д, льизгаво-е. — Љуснул из рачу̓н. **2.** фиг *пљусне.* — Љу̓сну ки̓ша, на̓мокри о̓ткосје. **3.** фиг *пукне.* — Од му̓ку ће љу̓сне. — Не при̓оди му, од љути̓ну ће љу̓сне. — Не да̓[м]-му, па ма̓кар љуснул. **4.** фиг *удари, ошамари.* — Он ће дете̓ да ми љу̓ска, мо̓ре, кьд га ја̓ љу̓снем, три̓ дьна ће му у̓во ѕавни̓.

љу̓спина ж *љуска.* — Тej љу̓спине од ја̓јца вр̓љи на коко̓шке да бр̓зо но̓су.

љу̓т, -а̓, -о̓ фиг **1.** *раздражљив, прек човек.* — Па̓зи како̓ с ње̓га ора̓тиш, мло̓го-е љу̓т. **2.** (*метал*) *челик који не може да се обрађује у ковачници, јер ће пући.* — Мло̓го-е љуто̓ то̓ј го̓зје, не мо̓ж се прековује, ће пу̓кне. — Љуто̓ гво̓зје не мо̓ж се кле̓па. — Па̓зи како̓ ће га сече̓ш, мло̓го-е љуто̓, це иса̓би.

љутачьк, -чка̓, -чко̓ *помало љут, наљут.* — Ову̓ј љутачку̓ чорби̓цу и деца̓ мо̓ж да ку̓сају.

љутьц м *нешто страшно љуто.* — Не да̓вај на деца̓ ови̓ја љутьц, гори̓ од љуто̓.

љуте̓ж[1] м *изузетно љуто.* — Напраила љуте̓ж, не мо̓ж се еде̓.

љуте̓ж[2] м в *љутење, љутња,* в *љутиш.* — Це-и̓грамо, ал да зна̓ш, ови̓ја пу̓т не̓ма љуте̓ж.

Љутѐж м *име села на ободу Дервена.*

Љутежа̀нин м *становник Љутежа.*

Љутежа̀нка ж *становница Љутежа.*

Љутежа̀нче с *дете из Љутежа.*

љутѐје несв *љути.* — Мло̀го љутѐје ова̀ј попри̏ка, ел и̏ма нека̀ што не љутѐје.

љутѐње с *љутња, љућење.* — Ће и̏грамо ка̀рте, ал кои̏ изгу̀би, нѐма љутѐње.

љутина̀ ж *љутња.* — У љутину̀ зна̀је сва̀шта да ка̀же, а овако̀[ј]-е до̀бар ко лѐбац. — До̀јдите, кьд га про̀јде љутина̀.

љутиња̀в, -а, -о *наљут, помало љут.* — По̀благо-е кьд је љутиња̀во.

љути̏њкав, -а, -о *наљут, помало љут.* — Во̀лим да-е пома̀лко љути̏њкаво ва̀риво.

љу̏тиш м в *љутење*, в *љутеж.* — Нѐма љу̏тиш, то̀ј пр̀во да се догово̀римо, па-це по̀сле и̏грамо.

љу̏ткас, -та, -то *помало љут.* — Купи̏ џакчѐ с љу̏ткасте попри̏ке, сви̏ то̀ј во̀лимо да едѐмо.

љу̏тко м *онај који се често љути.* — Повѐдите и на̀шога љу̏тка да излѐзне ис ку̏ћу, да се на ни̏кога не љу̏ти.

љу̏тни несв *љути помало, наљућује.* — Љутни̏, ал мо̀ж се едѐ. — Трѐбе по ма̀лко и да љутни̏.

љуто̀ прил фиг *опасно, незгодно.* — Мло̀го га љуто̀ засѐкал, тѐшко ће зарастѐ. — Ту̏ј кудѐ-е љуто, ја̀ ћу ко̀сим.

љу̏цки прил *људски, добро, како треба.* — То̀ј ће љу̏цки да се догово̀римо, да се ни̏ки не љу̏ти. — Љу̏цки-е да сви̏ зна̀ју којѐ ће рабо̀тимо з-говѐда кьд нѐма кои̏ да ги чу̏ва.

љу̏чи (се) несв *одваја (се) младунче од мајке (код животиња).* — Отишла̀ у коша̀ру да љу̏чи телчи̏на, па ће музѐ кра̀ве. — На врѐме се јагњи̏шта љу̏чу од о̀вце.

ључѐње с гл им од *ључи.* — Трѐбе неки̏ да ми помо̀гне у ључѐње тѐлци, мло̀го ја̀ка, не мо̀гу ги савла̀дам.

љу̏шти несв **1.** фиг *претерано туче.* — Љу̏шти га башта̀ о[д]-тепа̀ње, ал не врѐди. **2.** фиг *побеђује, најбоље игра.* — Љу̏шти ги у ка̀рте. — Љу̏шти ка̀рте. **3.** фиг *превише пије.* — О[д]-цаба̀јле љу̏шти раки̏ју.

М

ма̀[1] м **1.** *тренутак, час, мах.* — У едьн ма̀ дојдѐ ми на па̀мет да гу питу̏јем за моѐга Драго̀мира, па одуста̀до. — Рипи̏мо у едьн ма̀ кьд ни тој каза̀, ће и̏демо да тѐпамо ку̏че, ма̀му ли му ебѐм. — На ма̀ови ти се чи̏ни да е но̀рмалан, а на ма̀ови налу̏дњичав. — На ма̀ови нејѐ при свѐс, на ма̀ови разазна̀ва. — Вѐтар ду̏ва на ма̀ови. — На ма̀ови поросу̏је. — Ва̀та га на ма̀ови. **2.** изр: **(пре)у̏зне ма̀** *осили се, превлада, надвлада.* — Преузѐл ма̀ у ку̏ћу па сьг о̀н кома̀ндује.

ма[2] узвик *ама.* — Ма, којѐ ме па сьг тра̀жи кој ђа̀вол? — Ма кво̀ ћу ти ја̀, кьд несьм за голѐму рабо̀ту. (Ма, моја̀ рабо̀та и нејѐ голѐма.)

ма̀ва несв **1.** *маше.* — Ма̀вај му да ста̀не да ни сачѐка. — Говѐда ма̀вају с рѐпови, бра̀ну се од му̏шице. **2.** фиг *коси.* — Ма̀вам тра̀ву. — Глѐдам како̀ ма̀ваш, бр̀зо ће га

окосиш. — Ене га у огрењу мава отаву. **3.** фиг *ишчекује, очекује, припрема се, намешта околности.* — Мавам га да ми се намести, да му ја покажем пошто-е Муса продал јарца.

мавање с гл им од *мава (1, 2, 3).* — Не вреди ти мавање ка[д]-те више не види (*1*). — Досади ми више мавање по празни ридови (*2*). — Од моє мавање ништа, не мога га намавам да га научим памет (*3*).

магаре с фиг *ногаре за стругање дрва.* — Укачил трупац на магаре па стружє з-бичкију.

магарица ж фиг *велики кашаљ.* — Дете вој има магарицу, а она га не води куде доктура.

магацинер м *магационер.* — Башта ми работи како магацинер у предузеће.

магла ж фиг у изр: — Уватили маглу (*побегли*). — Сећам се тој кроз маглу (*нејасно, несигурно*). — Идем све некако кроз маглу (*несигурно*) . — Како гуска у маглу (*без размишљања*). в *продава маглу.*

маглаив, -а, -о *магличаст, магловит.* — Неко време маглаиво, никакво, само за спање.

маглаиви се несв *магли се, наилазе облаци.* — Поче се маглаиви, збирај рукољке да ги не завати киша.

мадеж м *младеж.* — Има мадеж на леву бутку ко и њојна мати.

мађија ж (угл мн) **1.** *магија.* — Иди куде баба Маричку да ти напраи маћије, да ти се отвору путеви, да крене у живот. — Напраила му кучка маћије па му ништа од руке не иде. **2.** фиг *ради несигурно, нико не зна како, али ради.* — Тија аперат работи на маћије, како му ћуне. — Иде на маћије.

маћијарка ж *она која прави маћије.* — Тај маћијарка стално ми-е правила маћије и на мужа и на деца, съл да ни усарави.

маћијетина ж ауг и пеј од *маћија.* — Кве ти ми маћијетине неје праила, съл да не прокопсам.

маћијешница ж **1.** в *маћијарка.* — Упропасти ми дете тај маћијешница с њојне маћијетине. **2.** *жена која иде код врачара.* — Друго си не работи, само скита од врачарицу на врачарицу тај маћијешница.

маћиосан, -а, -о *онај ко је под магијом, опчињен, замађијан.* — Да неје маћиосан још кьд би се оженил, онакве убаве девојке су га облитале.

маћиоше свр *направи коме магију, омађија.* — Ич се не секирај, бапка ће га маћиоше, има трчи по тебе ко на солило.

мае (се) / маје (се) несв **1.** *лута, беспосличи.* — Мае дупе по Власину, а други му пази стоку. — Мае се ко глуво куче, а дома га тражу. — Мае се ко да нема кво да работи. — Докле ми косимо, он се маје по ридови ко заулав. **2.** *шета.* — Мае едну девојку по сокак да га сви виду. **3.** *замајава.* — Само ме мае, да ми појде време, да не сработим. — Немој ме више мајеш око туј работу, ћу те утепам.

маже несв фиг *малтерише.* — Ене га на[д]-текме, маже собу, ја му праим малтер.

маз м *маст.* — Ако нема кво да едеш, намажи маз на леб. — С неслан маз измасирамо дете и ватра пројде.

мазан, -а, -о **1.** *углачан, гладак.* — Ударил мазан патос о[д]-чамовину, па га лакирал. — Дошьл ми некако мазан у лице, беше лани огрубавел. **2.** фиг *фин, лукав.* — Немој ми се сьг праји мазан, а до јучерке неје тел да орати с нас. **3.** фиг *умилан.* — Има мазан гласьк да превара човека.

мазáње с гл им од *мажe, фиг малтерисање.* — Свé смо му спремѝли за мазáње, съл да ýзне мáлтерку да рабóти.

мазък м дем и хип од *маз.* — Мазък у тепсѝју и брашанцé, квó ћу дрýго да прáим. — Да зáјмим еднó кѝло мазък.

мазгá ж *мезгра,* в *мьзга.* — Ка[д]-це у прóлет огýли кóра на бýку, тъг се стружé мазгá.

мазгóв м пеј *тврдоглав, задрт човек, ленштина.* — Нéће се договóриш с тóга мазгóва.

мазгóтина ж/м **1.** *место на дрвету на коме је скинута мезгра.* — Онóлке мазгóтине по бýке напрáили од мазгувáње. — З-мазгóтине упропастѝли бýке. **2.** фиг *неразуман, задрт човек.* — Ни[т]-це прéза, нити вучé тај мазгóтина. — Тóј ти-е тéшка мазгóтина о[д]-човéка.

мазгувáње с гл им од *мазгује,* **1.** *скидање мезгре.* — С мазгувáње се уништáва шýма. **2.** *трућање, блебетање.* — Тóлко мазгувáње од еднóга мазгóва, нѝки не бѝ истрпéл ко тѝ.

мазгýје несв **1.** *скида мезгру с дрвета.* — Пр̀во олýпу кóру на бýку, па тъг мазгују. — Овчарѝ и говедарѝ нáјвише мазгýју. **2.** фиг *говори глупости, лупета.* — Какó мóж да га трпѝш да ти тóлко мазгýје?

мазгуљáв, -а, -о *гладак, мазан, љигав.* — Мазгуљáва земњá, па се клѝза. — Рибá млóго мазгуљáва, не мóж се удржѝ у рýке. — Къд довáтим мазгуљáву шибљѝнку, па те свé испличим!

мазгуљáви несв фиг *говори глупости, трабуња.* — Немóј ми тѝја Спиридóн вѝше мазгуљáви тýј, нека си ѝде дóм, да ни не смѝта у рабóту.

мазгућáло с *блебетало, причалица.* — Дóсади ми тој мазгућáло, вазд̀ьн си прѝча бáбине деветѝне.

мáзне свр **1.** *намаже мало.* — Ýзни лóј па мáзни мáлко петý да омéкне. **2.** *погладн, помилује.* — Мáзни тој мачé мáлко, вѝдиш кóлко ти се умиљýе. **3.** фиг *украде.* — Тѝја апáш ће ти пред óчи мáзне шлáјпик да га не вѝдиш. — Óће да мáзне квó му дóјде под рýку. **2.** фиг *удари.* — Штó га и тѝ не мáзну еднýш, да вѝди какó се бѝје.

мазнéње с гл им од *мазни (се).* — О[д]-тóлко мазнéње свá вој децá говњóсана. — Трéбе дóбро мазнéње на тóј држáље да не убѝва рýке. — Цéл дън мазнéње пред огледáло.

мáзни несв **1.** *глади, милује.* — Још сáмо с перó по дýпе да га мáзним, још тóј несъм работѝла, да би ме слушáл! — Млóго мáзни децá, пóсле гу не слýшају. — Некá га, некá мáзни мачé. **2.** *глача.* — Мáзни тојáшку с ношчé. — Мáзни држáље за секѝру.

мáзни се несв **1.** *умиљава се, мази се.* — Мáчка е ко детé: вóли да се мáзни. — Уз мáму се млóго мáзни. **2.** *дотерује се.* — Те гу у сóбу, мáзни се за честѝто куде Василѝју.

мазнѝца[1] ж *умиљата особа, она која се умиљава.* — То[ј]-е мојá малéчка мазнѝца. — Море, знáе он да бýде и мазнѝца къд му затрéбе.

мазнѝца[2] ж *модрица, масница.* — Претепáли га Бaјнчани на собóр, свé му-е снагá у мазнѝце.

мазнó прил *фино, љубазно.* — Свé ми орáти онакóј мазнó, слутѝм ѝма тýј нештó крѝје. — Овóј детé посталó нештó млóго мазнó, мóра да-е напрáило некѝ пáкос.

мазнýља ж **1.** фиг *углађена, налицкана жена.* — Докарáла се мазнýља, мѝсли сък ће некѝ полетѝ за њý. **2.** фиг *притворна особа која љубазношћу хоће да придобије*

нечију наклоност. — До јучѐр се пра́веше да га не позна́ва, ськ одједну́ш постала́ мазну́ља, па приветљи́ва до бо́га.

мазну́љка ж в *мазнуља*. — Море, како́ си она́ уме́је с му́жи да се чу́диш: ча́с је бесни́ца, ча́с мазну́љка.

мазу́љ м *водени плик, жуљ*. — Излѐзли му све мазуљци́ по дла́нови од коси́ло, па га болу́.

мазуља́в, -а, -о *гладак, мазан*. — Мазуља́ва бу́ка не мо́ж се ука́чи да соба́ли вра́нско гњездо́.

мазуља́нка ж в *мазница[1]*. — Куде́-е де́дина мазуља́нка да се ма́лко почу́вамо.

мазуља́ц м **1.** дем од *мазуљ*. — Ди́гал ми се мазуља́ц на ру́ку. **2.** *право дрво*. — Ови́ја мазуљци́ још неку́ го́дину, па ће испа́дну до́бре гре́де. — Ока́стри ови́ја мазуља́ц за држа́ље на мати́ку. **3.** фиг *умиљата особа*. — Она́-е голе́м мазуља́ц, ће ти извуче́ све́ па́ре из џе́п.

мазу́љи се несв *умиљава се*. — Мло́го она́ уме́је да се мазу́љи.

мазуљи́ца ж **1.** *лепо одељана мотка, мотка*. — Оце́чи едну́ мазуљи́цу за котло-ва́рку. **2.** фиг *батина, тојага*. — Ви́дим овде́ ће и́гра мазуљи́ца. **3.** фиг *умиљата особа*. — Мо́ж се пра́и колка́ о́ће мазуљи́ца, ја́ гу о́дма прочи́там.

мазу́љка ж **1.** в *мазуљ*. — Колке́ ми-е мазу́љке по дла́нови напра́ји́ло држа́ље от косу́. — Доби́л све́ мазу́љке о[д]-цеде́ње (*ирон*). **2.** в *мазнуља*. — Каква́-е она́ сьг мазу́љка не мо́ж да зами́слиш.

мазу́љка се несв *клиза се*. — Држ гу до́бро, риба́ се мазу́љка, ће ти се измазу́љка из ру́ке.

мазу́љкав, -а, -о *клизав, мазан*. — Пастр́мка-е мазу́љкава, зачьс ти побе́гне у во́ду. — Укачи́л се уз мазу́љкаво др́во.

мазуљка́ње с гл им од *мазуљка се, клизање*. — Одра́л дла́нови од мазуљка́ње низ бу́ку.

мазу́љко с фиг *притворко*. — Не́ће ме прева́ра ти́ја мазу́љко, зна́м га кои́-е.

маи́а / маи́ја ж *крајња греда на крову где се раздвајају две воде, горња ивица крова, кровни хрбат покривен ћерамидом*. — До́бро подвр́жи маи́је с ма́лтер да ве́тар зи́мени не оду́ва цре́п.

мајальк м *скитња, шетња, губљење времена*. — Ваздьн си-е у мајальк, за ни́шта се не секи́ра.

маја́ње с гл им од *мае (се) / маје (се)*. — Дьн ми пројде́ у маја́ње, ни́шта не уработи́.

маја́ч м *скитница, луталица*. — Остаља́ј то́га мајача́, па доо́ди до́м, прива́ћај се за по́со.

мајачи́на ж *скитња, лутање*. — Отиде́ саба́јле у мајачи́ну, ко́ј зна́е ка[д]-це вр́не.

ма́јден м **1.** *мајдан, каменолом*. — У ма́јден, у Пр́жине ро́вине, це́ло ле́то е копа́л ка́мен за ку́ћу. **2.** *рудник*. — По́ла Црве́ни Бре́г је раде́л у ма́јден. — У ма́јден, у Мачка́тицу, су поцрца́ли талија́нски комуни́сти о[д]-те́жак ра́д, боси́, на зиму́, бесле́б, четере́с тре́ћу го́дину.

ма́јкина души́чина ж бот *мајчина душица* Thymus Serpyllum, в *душичина*.

мајму́нка ж фиг *велика торба за цигларски алат*. — Заме́тнемо мајму́нке на ра́мо, па у печа́лбу.

мајстори́ја ж *зидарски занат, занат уопште*. — Од њего́ву мајстори́ју ич да не ора́тимо. — Ово́ј ти-е ма́ла тесте́ра за мајстори́ју.

мајсторлък м в *мајсторија*. — Мајсторлък сам учил на радилишта по Београд, куде Горчу ис-Попови.

/макац/ у изр: **ни макац** *ни да крене, ни да мрдне*. — Дојдо до Крстатицу, тај ми се ноге оцекоше и више ни макац.

ма-каки узв *ма какви*. — Ма-каки, неје такој оратено.

макања м фиг *дете*. — Порасал макања, дористрашан мушкар.

макасине ж мн *мокасине*. — Обул макасине, обукал најлон кошуљу, турил машлу Ђила сума работа.

Макиве с *свети мученици Макавеји, почетак Богородичиног поста, 14. августи*. — На Макиве се ништа не работи у руке. — Колко има зрна у мак толко-е празник Макиве. — Подраниш ујутро рано и бројиш зрна од мак, кьд ги избројиш, тьг мож да плетеш на Макиве.

макне (се) свр *помери (се), склони (се)*. — Кьд макне столичку тьг ће пројдемо. — Макни га одотле, да га ја не мациња м! — Легал на вракњицу, нецe макне да пројдемо.

макул *бесплатно, мукте, џабе*. — Навикал да живи на макул. — Куде мене нема ништа макул, мора се све заработи.

макулција м *онај који непозван долази на туђе весеље, који бесплатно долази до нечега*. — Неће мож такој да опстане онија макулција и[з]-Станишљовци, ће узима и он матику у шаке. — Зачас се збраше макулције, ко да си ги викал.

макулцика ж *она која живи бесплатно, на туђ рачун*. — Она-е познатa макулцика још от при башту.

макулциски, -а, -о *на начин макулције, бесплатно*. — То-е макулциска вамилија отка[д]-це панти.

мал м *имање, стока*. — А сьг сам остал без мал, остал сам и бе[з]-снагу, не би могал ни да се борим са стоку.

/мала врата/ с мн *сеоска кућа је, поред големих врата, имала и мала врата, која су водила у двориште, ка штали, и даље; служила су у скрбним временима за бежање и спас*. — Излезни на мала врата да те не виду Бугари, ете ги нис пут цела колона. — Па дојду ноћу, на мала врата чукну, те ги пустимо да улезну да се огреју и нешто поеду.

Мала Госпоина ж *Рођење Пресвете Богородице, Мала Госпојина, 21. септембар, по новом календару*.

мала ж *више збијених кућа у раштрканом планинском селу, заселак, засеље, махала*. — Нашо село има пет мале, свака мала едьн род. — Беоше пуне мале с људи, а сьг запустеше без нигде никога.

Мала Река ж *заселак*. — Мала Река дојде куде Лазарићовци.

Мала река ж *река*. — У Малу реку смо прајили топила, да топимо грснице, затој што-е там топла вода. — Мала река се улива у Голему реку куде Стојанчину воденицу и одотле течу како Голема река.

мале вок од *мати*, в *мати*.

/мале паре/ изр *ради што безначајно, лудо, без потребе*. — Свири курцу за мале паре (изр: *лупета глупости*). — Преебали га за мале паре.

малеје несв *смањује се*. — На деца малеје облекло, требе на старотога да купимо ново, а малијат нека облече његово. — Малеје вода на кладанац.

малење с гл им од *мали (се)*.

малецьк, -цка, -цко *мали.* — Малецко ти тој момче, требе још да растеје. — Колко-е порасал, а беше малецьк.

малечьк, -чка, -чко в *малецьк.* — Малечка деца седу дома з-бабу, а поголемшка иду на собор.

Мали Божић м *други дан Божића* в *Божић.*

мали (се) несв *смањује (се).* — Польк поче и ја да малим стоку, понестаде крма, сено. — Мали се, мали, црцори, па скроз нестаде вода на Долњи кладанац. — Почел о[д]-цтарос да се мали.

мали узв **1.** *аман.* — Куде ћеш, мали, на овуј дрчу? — Мали, бре, утепа ми кравче с тија кольц! **2.** узв изненађења: *мори, бре.* — Куде си се изгубила, мали? — Мали, још ли си туј?!

малко прил **1.** *мало.* — Тој му-е било малко, па оће још. — Салте малко га udари, а он поче да рове ко да сам га пребил. — Не чачкај се с њега, њему малко фали да те удари. — Малко по малко и напраише кућу. **2.** *час-час.* — Малко, малко, па се потепају.

малокаван, -вна, -вно *малокрван, болешљив, слабашан.* — Води га куде доктура, нешто ми-е малокаван. — Тој он не мож да работи, малокаван је.

Малоречанин м *човек из Мале Реке.*

Малоречанка ж *жена из Мале Реке.*

малоречки, -а, -о *који припада или је из Мале Реке.* — Дошла малоречка говеда чак на Раскрсје.

малтерија ж *зидарски занат, малтерисање.* — Беше тесар, сьг прешьл на малтерију.

малтерисување с гл им од *малтерисује.* — Да се погодимо за малтерисување куде моју ћерку.

малтерисује несв *малтерише.* — Погодил неку кућу па малтерисује по цел дьн до мркли мрак.

малтерка ж *зидарска алатка, мистрија.* — Напослетку, ако не учиш, малтерка ти не гине. — Куде ми се дену онај згодна малтерка?

малтерчьк м дем од *малтер.* — Колко ти туј требе да га замажеш, една кова малтерчьк.

малтерџија м *онај који сприема малтер.* — Почел је од малтерџију, сьг је серсем мајстор.

малцина ж *мали број људи, мало.* — Малцина смо остали, не месим више онакој, с едьн леб прекарамо дьн.

малцинка ж дем од *малцина.* — Јоште студено, тике малцинка отиде у работу.

малчице прил *сасвим мало.* — Завати малчице лебац и сиренце да зальжем глад.

малчичка прил у дем знач: *малчице.* — Да поседе још малчичка, да се убаво изоратимо.

мањ м обично у множини *део у механизму ваљавице који удара у сукно у води.*

мањица ж **1.** *древни мањ.* — Ударил се с мањицу по прс. **2.** муз *палица којом бубњар бије у бубањ.* — Украл мањицу на тупанџију, такој да нема са што да удара у трампе. — Исцепи тупан udараећи с онуј мањицу. **3.** фиг *батина.* — Кьд узнем едну мањицу има ги потепам. **4.** фиг *песница.* — Бие с онеј мањице, па растура, ко боксер.

мањичка ж дем од *мањица (3, 4).* — Понеси си едну мањичку, да те кучишта не уплашу. — Колка-е његова песничка ко мањичка.

мальуга́н м пеј *човек малог раста.* — Ти́ја мальуга́н ће те́бе да пре́ти, мо́ре, да га не ва́там ја́ да му истри́шам па́шиште!

мальу́зга несв *прича глупости, трабуња.* — Не да́вај му да ви́ше мальу́зга, не мо́ж се трпи́.

мальу́зга се несв *клиза се.* — Мальу́зга се низ ону́ј мо́кру пади́ну, ће се скр́ши.

мальу́згав, -а, -о *клизав, мокар, кишан.* — Отиде́ низ мальу́згав пу́т, на мальу́згаво вре́ме, сьс мальу́згав шта́п да се потпи́ра, да се не мальу́зга.

мальузга́н м пеј *удворица, љигавац, глупак.* — О́трча мальузга́н саба́јле у о́пштину па́ да нешто́ мальу́зга.

мальузга́ње с гл им од *мальузга (се).* — Ћу и́дем, не мо́гу да слу́шам тој А́рсино мальузга́ње. — Сти́гомо до ста́ницу з-голе́мо мальузга́ње нис пу́т.

мальу́зне се несв *оклизне се.* — Ка[д]-це ма́льузну, па тре́сну, ре́ко гото́в је, скр́ши се це́л.

маме́ње с гл им од *мами, дозивање стоке.* — Не́ће ти помо́гне маме́ње, бо́ље потр́чи да ги потра́жиш по у́трину докле се неје́ ставни́ло.

ма́ми несв **1.** *дозива стоку или живину.* — Куде́ ли се изгуби́ла свиња́, мами́ гу, мами́, ал гу не́ма. **2.** фиг пеј *зове сваки час мајку.* — Ко́ј ме ђа́вол сва́ки ча́с ма́миш, ма́мци те изе́ли!

ма́мка[1] ж дем од *мајка,* **1.** *мамица.* — Ку́ку, ма́мке, уштркља́ше ми гове́да, кво́ да рабо́тим. — Ма́мку ли му ебе́м (*псовка*)! — Да му ма́мку ма́мину (*псовка*)! **2.** *клетвена реч*: — Ма́мка те вати́ла, дабо́гда (*клетва*)!

ма́мка[2] несв в *матка[2].* — Ма́мка га да га уте́па.

мамка́ње с гл им од *мамка[2].* — Са́мо с мамка́ње ће гу дома́миш да чела́ уле́зне у тр́мку.

ма́мци м мн *клетвена реч.* — Ма́мци те изе́ли, дабо́гда, што ме сва́ки ча́с ви́каш (*клетва*)!

Мана́сија м *име.*

ма́нда[1] несв *млатара.* — Кьд о́ди, ма́нда с ру́кс. — Укачи́ли се на ко́ла, се́дли на срчени́цу и ма́ндају с но́ге.

ма́нда[2] несв *маје, губи време.* — Куде́ ме ви́ше ма́ндаш по собо́р, мо́жда си-е Тико́мир отишьл а ми га џабе тра́жимо. — Што́ ме ма́ндаш ната́м-наова́м да си гу́бим вре́ме?

ма́нда се несв **1.** *слепута се, лута, луња.* — Ма́нда се ко глу́во ку́че. **2.** *ради нешто без видних резултата.* — Це́л дьн се ма́нда с косу́, а полови́н лива́ду неје́ окоси́л.

манда́л м в *засун.* — А што неси́ тури́л манда́л на вра́та?!

манда́ње с гл им од *манда[1,2] (се), тумарање, слепутање.* — Ле́то ми проје́де у манда́ње, а сьг дојде́ вре́ме да ми́слим на зиму́.

мандо́в м *мангуп, преварант.* — Увати́л се с мандо́ви, а за до́м и́ч не а́је.

мандо́вче с дем од *мандов.* — Не мо́ж ни́шта да про́јде без то́ј мандо́вче.

мандо́вчина м ауг и пеј од *мандов.* — Куде́ си се увати́л у дру́ство с то́га мандо́вчину.

мандо́тина ж/м *замајана, приглупа особа.* — Та́ј мандо́тина јо́ш се не́врну из гове́да.

мандра́к м **1.** *мадрац.* — Купи́л кре́вет на мандра́к, врљи́л сла́мњачу. **2.** фиг *ништа, никад,* в *матрак.* — Ће доби́је мандра́к. — На мандра́к ће га он урабо́ти.

мандр̍кне свр *нестане, умре.* — Мандркну̍л и деда Ри̍ста. — Чи̍ни ми се дека ће мандр̍кне.

ма̍не свр **1.** *остави.* — Ма̍ну рабо̍ту, оцлепу̍та се негде̍. — Ма̍ни дуду̍че, у̍зни га̍јде. — Сви̍ ману̍ше село̍, ото̍ше по ва̍роши. — Ману̍л Љуби̍нку, и̍де с Ра̍тку. **2.** *махне.* — Ма̍ну ми из во̍з ѕа̍дњи пу̍т и ви̍ше се не ја̍ви. **3.** *стане, престане.* — Ма̍ну да трчи̍. — Ма̍ну да сви̍ри. — Ману̍ше деца̍ да до̍оду у село̍. — Ману̍л да пи̍је. — Ма̍ну зу̍б да ме боли̍. — Ману̍л да и̍де у печа̍лбу, ће си седи̍ до̍м. **4.** фиг *косне, окоси.* — Ма̍ну с косу̍ два-три̍пут и о̍коси га.

ма̍не се свр *остави се нечега, престане да ради што.* — Ману̍л се от кафа̍ну.

манже̍тла ж (угл мн) *манжетна.* — Саши̍л чеши̍ре с манже̍тле.

ма̍ни узв *остави, пусти.* — Ма̍ни, ко̍лко би ви наприча̍ла, да сте јуче̍р дошли̍. — Ма̍ни га, заврши̍мо голе̍му рабо̍ту.

мани̍ста с мн в *манистра.* — Без мани̍ста несьм ишла̍ на собо̍р.

мани̍стра с мн **1.** *огрлица од стаклених перли у боји.* — Купи̍ мани̍стра за око гу̍шу, ал пу̍че коньц, па ми се разниза̍ше. — Врза̍ла у̍бава мани̍стра око гу̍шу. **2.** *ситне стаклене перле којима се украшава вута или чипка на женској кошуљи.* — На ву̍ту низа̍ла мани̍стра, па вој, за̍едно с-ла̍ске и шири̍т, са̍мо цьклу̍.

манисува̍ње с гл им од *манисује.* — До̍сади ни с то̍ј манисува̍ње, не мо̍ж вој ви̍ше зга̍ђамо.

манису̍је несв *налази ману.* — Кво го̍ђ да зго̍твиш, дете̍ ми манису̍је, не мо̍ж му зго̍дим.

мани̍т, -а, -о *ћакнут, луд.* — Башта̍ му-е би̍л мани̍т, па и на ње̍га пре̍шло̍. — Мани̍т о̍н, ти̍ мани̍т, и кво̍ ће напра̍јте од рабо̍ту?

мани̍ше несв *налази ману.* — Не̍ће да еде̍, мани̍ше ми рану̍.

Манои̍л / Манојѝл / Мануи̍л м *име.*

Мано̍јло м *име.*

Ма̍нча м хип од *Манојло.*

ма̍нџа ж *храна, јело.* — Сьг ће изнесу̍ ма̍нџу да еде̍мо.

манџи̍ја м *онај који свему налази ману, избирљив човек.* — Како̍ ће, ће̍ро, да му зго̍диш, кьд ви̍диш колки̍-е манџи̍ја.

манџи̍ка ж *она која свему налази ману.* — Бе̍ше то̍ј голе̍ма манџи̍ка на мо̍мци, тако̍ и оста̍де нежѐњета

Ма̍ња м *надимак.*

Мања̍к м *име села.*

ма̍њак[1] м *недостатак.* — Напрайл голе̍м ма̍њак у предузе̍ће.

мања̍к[2] м у изр: **на мања̍к** *при крају.* — Со̍л и га̍с су ми веће̍м на мања̍к. — С па̍ре сам на мања̍к, ал ћу истр̍кам докле ми му̍ж не пра̍ти ис печа̍лбу.

Мања̍чанин м *човек из Мањака.*

Мања̍чанка ж *жена из Мањака.*

мања̍чки, -а, -о *који припада Мањаку или је из Мањака.* — Уда̍ри на Мања̍чки дру̍м, па се спу̍сти у Џепу̍, ту̍ј ти е по̍близо.

Мања̍чки дру̍м м *пут који води с Чемерника изнад села Мањака и иде планинском косом према Морави.*

ма̍ње с *вунена пређа.* — Наврткa̍ла сам коца̍ мањети̍ја за џемпири̍ и посте̍љке.

мáњка свр **1.** *нестане.* — Брáшно ми мањкáло, трéбе да кýпим еднó џакчè. **2.** фиг *цркне, угине.* — Мањкáло ми кравчè од некý бóлес. **3.** фиг *умре.* — Нéће му душá ѝма ствр̀тку кьд мáњка. — Мањкáл му дéда.

мањувáње с гл им од *мањује (се).* — Нéма нѝшта од његóво мањувáње ракѝју.

мањýје (се) несв *оставља (се) што.* — Трѝпут већéм мањýје дувáн, нѝкако да га скрóз мáне. — Це мањýјете ли вѝше о[д]-цваћý, ел ћу ви јá бѝјем?!

мáови м мн *лудило, поремећеност,* в *на маови.* — Ватѝли га мáови, свè ће ни потéпа. — Дошлѝ му мáови, с нѝкога не орáти.

мáовина ж **1.** бот *маховина.* — Уватѝла се мáовина по ѕѝдови у пóдрум. **2.** фиг *дуго ћутање (или нека друга радња).* — Уватѝла ми се мáовина на устá. — Ватѝла вој се мáовина на онýј рабóту.

мáовит, -а, -о *махничав, махнит.* — Млóго е мáовит. — И женá му-е мáовита.

марвéни дóктур / мрвéни дóктур м *ветеринар,* в *марвењак.* — Тьг ни трéбеше марвéни дóктур за стáлно, а кой ће ни мáтраг сьг? — Да дојдè на врèме мрвéни дóктур, белкѝ би га спасѝл да не цр̀кне говèче.

марвéни трговáц / мрвéни трговáц м *трговац стоком,* в *матрапаз.* — Свè ни опљачкáше марвéни трговци, накупувáше стóку буд-зáшто, видéли не мóж вѝше да рабóтимо око њý. — Нéма на когá да продадéм још овóј мáлко стóку што ѝмам, него на мрвéни трговци.

марвењáк / мрвењáк м *ветеринар.* — Одáвно нејè проодѝл марвењáк да ни поглéда говéда. — Водѝмо крáву куде мрвењáка, изéло гу нештó за нóгу. — Зáборави ни мрвењáк.

Мáрга ж *име.*

Маргѝта ж *име.*

Маргичè ж *надимак.*

Мáре м хип од *Марисав.*

мáрен м *непозната зла сила, гром, неизлечива болест, ђаво, сатана, нејасна реч која се често користи у клетвама,* в *трлема.* — Мáрен те убѝл квó тóј рабóтиш. — Мáрен да га изедè! — Мáрен га убѝл да га не убѝје. — Кóј ти-е мáрен? — Мáрен га затр̀л!

марéње с гл им од *мари[1], забринутост, секирација.* — Несмó спáдли на његóво марéње. — О[д]-тóј марéње бр̀зо ће пóмремо (*ирон*).

мáри[1] несв **1.** *секира се, брине се, интересује се, занима се.* — Мáри он млóго за дóм и порóдицу (*ирон*). — Мáри ли кой за мéне, па и јá да мáрим за некогá? — Не мáри за нѝшта, сáмо си заѕр̀ћа сéбе. — Не мáри за кýћу, ни за имáње. — Кьд óн не мáри за стóку, а што јá да мáрим? **2.** *поштује, уважава.* — Нѝт когá мáри, нѝт когá бакáри.

мáри[2] прил у изр: **не мáри** *није лоше* (одговор на питања: Како си? — Како је? итд.). — Не мáри, нејè лóшо, а мóж и бóље. — Невестè му мáлко ћóпаво, ал не мáри. — Нáкисело грóзје, ал не мáри.

маривéт м *ред, обичај.* — Куде нáс је такѝ маривéт, а не знáм какѝ-е куде вáс.

маривéтлук м *шала, спрдња, марифетлук.* — Немóј мéне у тѝја маривéтлуци да спомѝњаш. — Ако је малéчко, знáе ти онó трѝста маривéтлука.

Марѝка ж *име.*

марѝнко м дем и хип од *марен (клетвена реч).* — Марѝнко га убѝл што ми-е напрáил да ѝдем по[д]-цтáр замáн по сýдови.

Марѝсав м *име.*

мариш̍е несв *краде*. — Мариш̍е по сел̍о кв̍о му п̍адне.

м̍арјаш м *пет пара динарских*. — За њега ј̍а не б̍и дал ни м̍арјаш.

марк̍ира несв **1.** *обележи дрво за сечу*. — Тр̍ебе да д̍ојде шум̍ар да ми марк̍ира б̍уке у Јес̍икиницу за дрв̍а. **2.** фиг *одреди, уочи*. — Маркир̍ал сам гу ј̍а још л̍ани, мој̍а ће б̍уде ка[т]-т̍ад.

мармул̍ада ж *мармелада*. — Мармул̍ада б̍еше нек̍ад у дрв̍ени с̍андуци, па гу је Ж̍ида с̍екал с-н̍ож и продав̍ал.

м̍арне свр *удари, тресне*. — Нем̍ој те м̍арне с он̍уј ручерду, ће те изалип̍ави.

мар̍от непр прид *малаксао, изнемогао, посустао*. — Ја сам мар̍от, не м̍огу в̍иће за н̍ишта да се прив̍атим.

М̍арча м *надимак*.

марш̍ира несв *каже коме: „Марш“*. — Так̍ој ли се дет̍е марш̍ира? Уб̍аво га ̍учиш!

м̍ас м в *маз*. — Истоп̍и м̍ас о[д]-цвињ̍у, у он̍ија ак̍ов, ̍има педес̍е к̍ила.

масалц̍е с дем и хип од *масло*. — Н̍емаше ни тр̍унку масалц̍е да попр̍жим на дет̍е јајц̍е.

м̍асан, -сна, -сно *мастан*. — Мл̍ого-е м̍асан, не м̍огу га ед̍ем.

мас̍ати несв фиг *оштри*. — Мас̍ати п̍очесто кос̍у па ће ти б̍оље к̍оси.

масл̍арка ж *врста крушке*. — Дон̍ел он̍еј масл̍арке, а што су па бл̍аге, пр̍сти да си ол̍ижеш.

маслен̍ица ж *масло* у шаљ песмици. — Говед̍ар дрнд̍ар, др̍тне б̍абу за гуз̍ицу да му п̍ушти маслен̍ицу.

м̍асли м мн *секач за метал*. — Дон̍еси ми м̍асли да претр̍упимо ов̍ој г̍озје. — Т̍ој ће м̍ораш с м̍асли да сеч̍еш.

м̍асло с *маслац*, в *бијено масло*, в *бучкано масло*, в *вади масло*. — Ет̍е гу Стан̍ија д̍ом, б̍учка м̍асло. — Кьд пр̍авиш качем̍ак, запр̍жи га с м̍асло.

масн̍ица ж *модрица, подлив испод коже, оток*. — Искоч̍ила му ов̍олка масн̍ица куде га он̍ија крвн̍ик ударил под ̍око.

м̍астен, -а, -о *обојен*. — Ел т̍ај м̍астено ел си је таква в̍уна. — Сур̍а в̍уна па м̍астена у кар̍абоју.

маст̍ење с гл им од *масти*. — Дон̍ел ми л̍исје од г̍абар за маст̍ење кл̍ашње.

м̍асти несв в *мьсти*. — Пређ̍у сам маст̍ила у котьл. — М̍асти кл̍ашње у г̍абар да не отп̍устају. — Ч̍ича ред̍овно м̍асти бр̍кови ш-ч̍ичково ̍уље.

мастиљ̍ив, -а, -о *мастиљав, оно што одаје боју мастила*. — Шт̍о су ти све св̍еске мастиљ̍иве?

мастиљ̍ив пл̍авез м / **мастиљ̍ива ол̍овка** ж *оловка која одаје боју мастила када се навлажи*. — Т̍у-е треб̍ало да т̍уриш цр̍тку с мастиљ̍иву ол̍овку да се не обр̍ише!

м̍ат, б̍убо, м̍ат! / м̍ат, м̍ато! узв *којим се намамљују пчеле у кошницу*. — М̍ат, б̍убо, м̍ат, м̍ато, м̍ат бл̍ага, м̍ат м̍една, ̍ела ми у кр̍ошњу…

м̍ата ж *пчела матица*. — М̍ат, м̍ато, м̍ат м̍ато!

м̍атер ж **1.** *мајка, мати*. — Куд̍е ти-е м̍атер? — Што нес̍и пов̍ел и м̍атер, но ̍идеш с̍ам? **2.** изр псовке: — Еб̍ем ти м̍атер! — ̍Иди у м̍атер! — Б̍естрага ти м̍атер!

м̍атера ж в *матер (1)*. — На св̍и се д̍одели п̍омоћ, м̍атери нем̍а н̍ишта. — Дојд̍е кур̍ил и м̍атери дон̍есе п̍исмо до бр̍ата. **2.** изр псовке. — М̍атере му га сп̍алим!

материј̍ал м *тканина*, в *матријал (2)*. — К̍олко си куп̍ила материј̍ал за т̍уј с̍укњу?

материн, -а, -о **1.** *мајчин.* — То е материна блуза. — Оно-е материно злато. **2.** изр псовке: — Пизда му материна! — Нека иде у материну!

мати ж *мајка,* вок: **мале**. — Мале, за кво си се толко наљутила? — О, мале, да ли понесем матику ел си ти и за мене понела? — Мале, не кукај, ништа ми неће.

матика ж **1.** *мотика.* — Од матику сам изгрбавела. — Оклепај матику, па ће боље копа. **2.** *мера према извршеном раду: једна мотика = шест ари.* — Посадил компири, три матике ги не мож окопају за дьн. **3.** Изр: — Оће леб без матику (*без рада*). — Сви бегају од матику (*пољопривреде, тешког рада*).

матиче с дем од *матика, мотичица.* — Не одваља се од матиче, куде иде свуде-е с њу.

матиченце с дем и хип од *матиче.* — Што на дете не дадете матиченце а не овуј матичетину.

матичетина ж ауг и пеј од *матика.* — Матичетина ми искида руке.

матичина ж ауг и пеј од *матика.* — Мене дал матичину, а он кљуцка с матиче.

матичица ж дем од *матика, мотичица.* — Матичица-е за међу расад.

матичка ж дем од *матика, мотичица.* — С моју матичку зачас окопам, загрнем, некако ми згодна на-руку.

матка несв **1.** *наводи, намамљује матицу пчеле у кошницу.* — Наберем маточину, па маткам челу: Мат, мат, мат, кот, кот, кот, викау те у куһу, ајде, беште, киша, грми! Стра вој давам, и чад, крпа се запали, па наоколо чур и оне улезну у кошарину, у њу побегну. — Цел дьн сам маткал челу да улезне у трмку докле гу не наматка. **2.** фиг *намамљује, навлачи кога.* — Ја ћу га маткам да дојде куде воденицу да ватамо рибе, а ви га туј, ондак, ухватите. — Маткам га да ми се намести, да га претупам.

маткање с гл им од *матка (1, 2).* — Без маткање неће чела да улезне у трмку *(1).* — Њега мож да ватите само маткање куде неку жену, удовицу, распуштеницу, голем је женскар *(2).*

маточина ж бот *матичњак* Melitis Melissophyllum. — Маточина се бере за чај, а волу гу и челе.

матраг / матрак м *никад, бестрага, ништа, ђаво.* — Кој га матраг стално вучеш с тебе, нека си седи дома кьд за ништа није. — Тој ће добијеш на матрак. — Кој ти-е матрак? **2.** изр: **у матраг / у матрак** *бестрага, дођавола.* — Отиде све у матраг. — Нека иде у матраг.

матрапаз м *трговац стоком, препродавац.* — Збрали се матрапази, па купују пошто-зашто. — Продадо на матрапаза задњу јуничку, ал за паре, рече, да причекам.

матретира несв *мучи, злоставља, малтретира.* — Млого су гу матретирали, па побегла. — Не дам ники да ме матретира.

матријал м **1.** *грађевински материјал.* — Докарал матријал за куһу из Лесковац. **2.** — Да видиш кав сам матријал купила за сукњу.

маћија ж *маћеха.* — Ће ти доведе башта маћију, па ће видиш како она бије.

маћијин, -а, -о *маћехин.* — Добро се слага с маћијина деца.

мауци м мн *клетвена реч, упућује се ономе ко много закера.* — Немој више да ми маучеш, мауци те ватили, дабогда.

мауче несв **1.** *мјауче.* — Мауче цел ноћ дивља мачка у бор. — Мауче мачка оће поулице (*да врши нужду*). **2.** фиг *закера, стење, запрдује.* — Не могу гу слушам,ваздьн нешто мауче.

маца[1] ж *маљ, велики чекић.* — С мацу ће исцепиш овај квргава дрвља.

ма̀ца[2] ж мн *пупољак на дрвету иве.* — Појавѝле се ма̀це на иву̀, сьг ће про̀лет.

мацо̀ла ж *велики чекић.* — Узни мацо̀лу да разбѝеш то̀ј ка̀мење.

мачьк м (мн мачко̀ви) *мачор, мачак.* — Кудѐ ти-е онѝја мачьк, о̀пасан ловџѝја? — Ел зна̀ш што̀-е било̀ с моѝ мачко̀ви, несьм ти прича̀л?

мачетѝја с мн *мачићи.* — Па се омачѝла ма̀чка и довѐла мачетѝја прет ку̀ћу.

мачѐћи[1], -а, -о **1.** *мачји.* — Ово̀ј су мачѐће ша̀пе по чарша̀в. **2.** фиг *тихи, нечујни.* — Ѝде с мачѐћи кора̀к.

мачѐћи[2] прил *тихо, нечујно.* — Привуку̀је се мачѐћи, па те упла̀ши.

мачѝште с аугм и пеј од *мачка.* — Уву̀кло се оно̀ј мачѝште у ку̀ћу па ло̀че млеко̀.

ма̀чја трава̀ ж *ливадска биљка* Valeriana officinalis

Мачка̀тица ж **1.** *село*; **2.** *рудник.*

Мачка̀товац и **Мачка̀товчанин** м *човек из Мачкатице.*

Мачка̀товка и **Мачка̀товчанка** ж *жена из Мачкатице.*

Мачка̀товче и **Мачка̀товчанче** с *дете из Мачкатице.*

мачка̀товски, -а, -о *који је из Мачкатице или припада Мачкатици и Мачкатовчанима.*

Мачка̀товски пу̀т м *пут од Чемерника, преко Мачкатице, до Сурдулице и Владичиног Хана.*

мачкетѝна ж ауг од *мачка.* — Немо̀ј да си вѝше пуштѝл у ку̀ћу мачкетѝну, да ми опога̀ни су̀дови.

ма̀чкољуб м бот *мачја трава, мачја метвица* Valeriana Officinalis.

мачља̀к[1] м *врста кромпира црне боје.* — Нека̀[д]-цу са̀дени и компирѝ мачља̀ци, ал се изгубѝше, ел несу̀ билѝ до̀бри за рану̀.

мачља̀к[2] м *мачји измет.* — Искару̀јте на̀вечер ма̀чку, немо̀ј да сам вѝше видѐл ма̀чљаци по ку̀ћу.

мачо̀р м **1.** в *мачьк.* — Дѝнчин мачо̀р ни попѝл сва̀ ја̀јца у ја̀сле. **2.** фиг *мушки полни уд.* — Вика̀л гу да во̀ј пока̀же мачо̀ра, па вѝше не ора̀ти с њѐга.

мачо̀рче с *млад мачак.* — Узо̀ мачо̀рче о[д]-чѝчини да га чу̀вам.

мачо̀рчина м аугм и пеј од *мачор.* — Не мо̀гу да ува̀тим оно̀га пакожџѝју, ону̀ј мачорчѝну да га измѐздрим.

мачу̀га ж *тојага, мочуга.* — С оно̀лку мачу̀гу да бѝе детѐ, кудѐ се то̀ј рабо̀ти?!

Маџа̀ре с *засеелак.* — У Маџа̀ре су свѐ ку̀ће билѝ ковачѝ.

маџа̀рка ж бот *врста шљиве.* — У Ма̀лу падѝну смо има̀ли мло̀го до̀бре слѝве маџа̀рке.

ма̀ша ж *метална шипка за рад око ватре,* в *маше.* — У̀век ока̀чи ма̀шу на шпо̀рет да гу не тра̀жимо.

ма̀ша се несв *пружа се, посеже за нечим.* — Видѐл сам га ка[д]-це ма̀ша у ту̀ђ јанџѝк.

маша̀ње с гл им од *маша се, посезање.* — Навѝкал на маша̀ње у ту̀ђо. — Едну̀ш ће пла̀ти за маша̀ње за ту̀ђе жѐне.

ма̀ше ж мн *двокрака метална направа за рад око ватре и шпорета, жарач.* — Без ма̀ше не мо̀ж да накладѐш шпо̀рет. — Џа̀ра с ма̀ше по о̀гењ. — Не рѝј с ма̀ше по огњѝште! — О̀смуди му бр̀ци с ма̀ше.

ма̀ши се свр *посегне, ухвати се.* — Тѐше да па̀днем да се не машѝ за слапа̀ц.

машѝна ж *кутија шибица.* — Донѐси машѝну да потпа̀лим о̀гењ.

маши̍ница ж **1.** *апарат за бријање.* — Избричи̍ се у̍баво с маши̍ницу. **2.** *подрезивач за оловке.* — Узо̍ ти маши̍ницу да зао̍стрим пла̍вез.

ма̍шице ж мн дем од *маше,* в *маше.* — Изва̍ди пе̍пел с ма̍шице и[з]-шпо̍рет.

ма̍шка ж *штап за игру клиса.* — Ма̍, ћу напра̍јим бо̍љу ма̍шку од ову̍ј. — Да га бе̍о закачи̍л с ма̍шку, дове̍к би ме панти̍л.

ма̍шла ж *машна, кравата.* — Обу̍кал на̍јлон кошу̍љу, тури̍л ма̍шлу, са̍т на ру̍ку, ђи̍ла су̍ма ра̍бота.

ма̍шлица ж дем и хип од *машла.* — Врза̍ла на деца̍ ма̍шлице, па им у̍баво стоју̍.

маште̍вина ж *пређа која се тренутно фарба.* — Оста̍и машт̍евину, дојдо̍ да ви зача̍с наср̍нем.

мъ̍гла ж **1.** *магла.* — Вуче̍ се мъ̍гла уш-Чеме̍рчицу. **2.** фиг *засењености ума.* — Кьд му па̍дне мъ̍гла на о̍чи, мо̍ж те уте̍па.

мъглаи̍в, -а, -о *магловит.* — Мло̍го-е мъглаи̍во, ич немо̍ј на пу̍т да поо̍диш.

мъглу̍штина ж *густа, непрозирна магла.* — Една̍ дојдо̍мо по мъглу̍штину преко Цеврља̍нку.

мъзга̍[1] ж *мезгра испод коре дрвета.* — Ољушти̍ли це̍лу бу̍ку због мъзгу̍.

мъ̍зга[2] ж фиг *бије, туче.* — И̍ч му не вре̍ди то̍ј што га мъ̍зга сва̍ки ча̍с.

мъзга̍ње с гл им од *мъзга*[2]. — Ће нау̍чиш дете̍ на мъзга̍ње па те не̍ће слу̍ша.

мъзга̍ч м *нож направљен од дрвета за скидање коре с дрвета ради мазговања.* — Стро̍ши ми се мъзга̍ч.

мъзгува̍ње с гл им од *мъзгује*[1,2]. — Отишли̍ па̍ на мъзгува̍ње, све̍ ни бу̍ке упропасти̍ше. — Како̍ на жену̍ не доса̍ди ста̍лно мъзгува̍ње.

мъзгу̍је[1] несв *скида мезгру испод коре буковог дрвета.* — Мъзгу̍јући уништи̍ше ни бу̍ке на Па̍влову грема̍ду.

мъзгу̍је[2] несв *прича глупости, тороче, блебета.* — Нека о̍н мъзгу̍је колко̍ о̍ће, ти̍ си рабо̍ти како уме̍јеш. — Не мазгу̍ј ви̍ше, не мо̍гу те слу̍шам.

мъ̍кне (се) свр *склони (се), помери (се), помакне (се).* — Мъ̍кни ове̍ј сове̍љке, да̍ј ми ону̍ј с а̍лено. — Мъ̍кни ду̍пе по̍там. — Мъ̍кни ми се пред о̍чи да те не гле̍дам. — Мъ̍кни се по̍тамо.

мъ̍лко прил *мало.* — Мъ̍лко ли сам му поработи̍ла, а сьг не̍ће да ме погле̍да ко да сам му крвни̍к.

мъ̍рш узв *марш.* — Мъ̍рш у гове̍да. — Мъ̍рш ис ку̍ћу.

мъ̍сти несв *фарба вуну, боји.* — Идо̍ у Мр̍ковицу да бе̍рем ли̍сје од га̍бар, да мъ̍стим ву̍ну за пређу̍.

мъци̍ња (се) несв *помера (се), склања (се).* — Мъци̍ња та̍рабе нат ку̍ћу, ће уда̍ри гво̍здену о̍граду. — Мъци̍њај се од ње̍га кьд га ви̍диш! — Мъци̍ња се, пра̍и ти ме̍сто да се̍днеш.

мъциња̍ње с гл им од *мациња (се), померање.* — Не̍ма мъциња̍ње ме̍ђе ел ћу некога̍ да уби̍ем наме̍сто. — Не̍ма мъциња̍ње одо̍вде докле се ја̍ не вр̍нем!

меа̍на ж *механа, крчма,* в *мејана.* — Куде̍ се жу̍риш, не пла̍че за те̍бе меа̍на.

меанџи̍ја м *власник кафане, механџија.* — Ста̍мен и Ми̍ка су орта̍чки били̍ меанџи̍је на Меја̍не.

меанџи̍ски, -а, -о *који се односи на механџију.* — То̍ј су меанџи̍ски рачу̍ни, у то̍ј се ти̍ не ме̍шај.

медь̍к м дем и хип од *мед.* — Оби̍ђ ма̍лко од на̍ш медь̍к.

мѐдвед м фиг пеј *незграпна, велика особа.* — Ће ми дојде [ј]ош-еднуш у куђу тија мѐдвед, па ће види огрејаш.

мѐдовина ж фиг *кишица која роси док сунце греје, ӣоросница.* — Пада мѐдовина, мѐчка се жѐни.

медуника ж бот *врсӣа цвећа, ӣлућњак* Pulmonaria Officinalis. — Исцавтѐла и медуника у Тврди брѐг.

медуница ж *бронзано ливено звоно на сӣоци, меденица.* — Чуе се медуница од нашу Првку (*крава*). — По медуницу гу познавам, то-е Жѐрка (*крава*).

медуничѐ[1] ж дем од *медуника.* — Набрал сам пуно медуничетија.

медуниче[2] ж дем од *медуница.* — И на кравчѐ смо врзали медуниче, да се не загуби.

медунка ж бот *врсӣа крушке.* — Млого су благе овѐј твоѐ медунке.

међа ж **1.** *камен или други сигуран знак који одређује границе неког имања, међник.* — Овдѐ-е била побиена међа још од моега прамдеду, ал Милен гу померил два скрока у моѐ. — Неки ни извадил међу и врљил гу у трњак. **2.** *гранична линија између два имања.* — Између мојў и Ставрину падину међа иде од онија голѐм белутрак, преко крушку, низ валог па на извор. — Прекосил ни преко међу два мѐтра. — Овај увала-е одувек била међа међу наше ливаде.

међаш м *власник суседног имања.* — Са Стратију смо међаши у Китку и у Дѐл.

мeђѐње с гл им од *међи се.* — Педесѐ другу смо завршили међење, одма по делидбу, и омеђили чијо-е доклѐ.

мѐђи се несв *граничи се.* — У Мрковицу се мѐђимо с Пронинци, ал они сечу у нашо како стигну, ко да-е свѐ њино.

мездрѐње с гл им од *мездри (1, 2).* — Ћу викам прику да ни помогне у мездрѐње вепра (*1*). — Без мездрѐње овој нећe пројде (*2*).

мѐздри несв **1.** *сече, ӣасӣрми.* — Узѐ да мѐздри мѐсо о[д]-цвињу, па се замаја око мејур за деца. **2.** *бије, ӣуче.* — Боље га одма послушај да те не мѐздри башта!

мезељьк м *мезелук.* — Изнѐси нештó за мезељьк уз овуј сливовицу.

мезѐнце с дем и хип од *мезе.* — Тури малко мезѐнце, док пиејмо да пооратимо.

мѐзи несв *мезеӣи.* — Кад пијем ракију, мора да мѐзим, да ме не увати.

мѐзне свр у дем знач: *мези.* — Да мѐзнем, па да бѐгам у њиву.

мѐј м (мн мѐјови и мѐови) **1.** *мех.* — У дугању Милча имаше голѐми мѐјови от кожу. — Од Велинову другању остали салте мѐови, да се играју деца. **2.** фиг *наљуӣи се, нарогуши се.* — Видим нештó ођутрос надул мѐови, ништа му нејѐ по вољу. — Тике надује мѐови, не знаш квó му-е.

мејана ж в *меана.* — Една ли-е мејана одовде до Предѐне куде мож да се задржиш до воз.

Мејане ж краћи назив засеока *Млачишке Мејане.* — Угаси ни се школа на Мејане. — Упропасти ни школу на Мејане онија Кумарџијин апаш; куде су деца учила, он чува свиње и кокошке. — Кьд идеш на Мејане, да ми купиш гас и шиħер, већѐм ми понестадоше.

мејане ж мн *свраӣишӣе на друму са више кафана.* — Кьд дојдемо куде прве мејане, це одморимо и ће прѐспимо ако трѐбе. — Уз Млачишке Мејане, на црнотравски друмови имаш и Пронине Мејане и Бистричке Мејане.

мејаниште с *месӣо где је некад била механа.* — На Сименково мејаниште, тьм на Острозуб, на Свет[и]-Илију е голѐм собор.

мејанџија м *механџија.* — Стамен је бьл једнуш меанџија, да свакога сврне, са свакога да поорати.

Мејанџија м *човек са Мејана.* — Пројде ли Стојча Мејанџија, требеше куде мене да дојде нешто?

Мејанџика ж *жена са Мејана.* — Дојде Сика Мејанџика, од милину се наоратимо.

мејанџиски, -а, -о *оно што припада људима с Мејана.* — Тој су мејанџиске ливаде, топрв ги косу.

мејанџисување с гл им од *мејанџисује (1, 2).* — Поарно му мејанџисување, него да оре и копа (*1*). — Нема кьд да работи од мејанџисување (*2*).

мејанџисује несв **1.** *бави се кафанским послом.* — Још ли мејанџисује онија твој Савронија? **2.** фиг ирон *дангуби по механама.* — Само мејанџисује, дом му се огадил.

Мејанџиче с *дете са Мејана.* — Виде ли кво уработи онoј Мејанџиче у Лесковац?

мејунка ж *махуна (пасуља, грашка, боранијe).* — Не видо, мори, кьд узреше мејунке на гра.

мејунче с дем од *мејунка.* — Све ми обрал неки гра, ни мејунче неје остало.

мејур м **1.** *плик.* — Испличил се по покриве, дигли му се све мејури по ноге. **2.** *мехур, водена пена.* — Само се дизају мејури у вирови по Бобатало. **3.** *бешика од свиње, лопта од свињске бешике.* — Заклал чича свињу, па ни надул мејур да се играмо.

мејурче с дем од *мејур.* — Неси га добро надул, па ти остало малецко мејурче.

мекачьк, -чка, -чко **1.** *мекан.* — Сиренце во[j]-е млого мекачко, кьд преври ће купимо. **2.** фиг *попустљив, разуман човек.* — С њега ће се полако договориш, он је мекачьк, а сьс жену не верусм.

мекеће несв фиг и пеј *говори мазно.* — Не могу гу више слушам колко мекеће по кућу.

мекишар м *нејак, мекушан човек, слабић.* — Како ће мекишар да ти натовари онолке вреће у кривуљке?

мекишко м в *мекишар.* — Ти, мекишко, да си седиш дом, не мож да одиш до Власину.

мекне[1] свр **1.** *замекеће (коза).* — Мекну ли тој коза ел ми се учини. **2.** фиг *застење, огласи се.* — Удари га у пашиште, он само мекну и паде рњачки. — Кьд га треснем, неће ни мекне!

мекне[2] свр **1.** *постане мекши но што јесте.* — Мекну ли острике у сламу, еси назрнул? **2.** фиг *смлачи се.* — Мекнула вода, мож се мијеш. **3.** фиг *постане добре воље.* — Нека мекне малко, па ће ти даде да ујанеш коња.

мекнеје несв **1.** *постаје све мекши.* — Мекнеје снег на југовину, неје за скијање. **2.** фиг *млачи се.* — Тури котле на плотну, нек мекнеје вода за судови. **3.** фиг *одобровољава се.* — По глас га познаеш, кьд почне да мекнеје, тьг мож с њега да оратиш.

мековиместа, -о *која има меко виме за мужу (крава, овца).* — Дал Бог све су ми краве мековиместе да се не мучим.

мекокожес, -та, -то *који је нежне коже, који има меку кожу (животиња).* — Овеј рукавичке баш згодне, мекокожесте. **2.** фиг *који је преосетљив (човек).* — Мекокожес на матер, зачьс пушти сльзу.

мекота́ ж *мекоћа, мекоси̅*. — Џемпи́рче мекота́, па ти у́баво стои́, зиму́ске ће те згре́ва.

мекоти́ња ж в *мекоӣа*. — Ле́гнеш на мекоти́њу, одмера́к се одмо́риш. — Не́ма ни́шта од мекоти́њу, мекоти́ња — слаботи́ња, тре́бе да си тврд му́ж.

меле́з м в *мелезьк*. — Ови́ја овьн ни-е меле́з, зато[ј]-е онакьв брдьк.

мелезьк м *мешанац, мелез*. — Ово́ј ку́тре ми-е мелезьк. — Прасе́ мелезьк се бо́ље ура́ни од на́ша прашчи́на.

меле́зно пла́тно с *ӣлаӣно ӣкано од различиӣих врсӣа основе и ӣоӣке* (*основа од коноӣље — наӣка од лана или ӣамука; основа од коноӣље — наӣка од вуне*). — Од меле́зно пла́тно се ши́ле у́баве кошу́ље с ћенари́.

ме́ље несв фиг *ӣрича ӣразне ӣриче*, в *ӣороче*. — Ме́ље ко празна́ водени́ца (*изр*). — Ме́ље си по це́л дьн, ал га ни́ки не слу́ша.

мељáва ж **1.** фиг *млин, воденица*. — Ти́комир о́ткара његóву ржени́цу у мељáву. **2.** *самлевено жиӣо, мливо*. — Тре́бе вечера́ске да дока́рам мељáву из водени́цу.

мена́ ж *ӣрва чеӣврӣ месечеве ӣромене*. — По мену́ ће насту́пи ло́шо вре́ме.

ме́нгеле ж мн **1.** *сӣега*. — Кьд го́зје ува́ти у дуга́њу у ме́нгеле, мо́ж да га це́л дьн кове́, неће му бе́га. **2.** фиг *железа, заӣвор*. — Тури́ли га у ме́нгеле, не мо́ж им побе́гне. — Он је за у ме́нгеле, а не да се ова́ко́ј сло́бодно ше́тка. **3.** фиг *сӣрог однос, дисциӣлина*. — Мо́ре, да га ја́ ува́тим у моје́ ме́нгеле, и́ма да пропе́ва. — Држи́ га у ме́нгеле, не да́ва му да ма́кне од њу́.

менђу́ша ж *наушница, минђуша*. — Ба́тка ће вој ку́пи менђу́ше.

менђу́шка ж дем од *менђуша*, **1.** *наушница, минђуша*. — Купи́ла сам менђу́шке куде кулунџи́ју. — И у шко́лу но́си менђу́шке. **2.** бот *ситан цвеӣ, висуљак, минђушица*. — Мло́го ми у́баво уцавте́ле менђу́шке.

менђу́шче с дем и хип од *менђушка (1, 2)*. — Дете́ не да́ва да му сту́римо менђу́шче с увце́ (*1*). — Цавти́ ли, цавти́ менђу́шче (*2*).

ме́нѕа ж *јавна кухиња, менза*. — Пи́ше ми дека се на гради́лиште ра́ну у ме́нѕу.

менка́ ж дем од *мена́, месечева мена, ӣојава младог месеца,*. — Ту́ј, око менку́, тре́бе се Ли́са оте́ли.

мења́ва (се) несв *мења (се), размењује (се)*.- Мло́го-е мо́мци мења́ва́ла, на кра́ј гу ни́ки неје́ те́л у́зне. — Мења́ва ста́ро за но́во. — Тре́бе да и́ма неки́ да га мења́ва, да сам не врти́ ветрења́чу, це умо́ри. — Река́л де́да ће мења́ва ба́бу, да ви́ди кво́ ће ка́жу унучети́ја. — Од Преображе́ње се мења́ва вре́ме. — Чове́к се мења́ва: како́ стари́ тако́ј се мења́ва. — Пр́вњи зу́би се мења́вају.

мењава́ње с гл им од *мењава (се)*. — Од мењава́ње же́не не́ма ни́шта, не́ће приста́ну.

мера́к м **1.** *ӣосебно задовољсӣво*. — Мера́к му с коња́ да и́де на собо́р. — Мло́го му-е мера́к да са́м де́не крсти́не. **2.** *жеља,доӣадање*. — И́ма мера́к на Руселе́ну, ал се она́ нање́га не озр́ћа.

мераклија м *онај који воли нарочиӣо нешӣо или уме да га изабере*. — Бе́ше си мерακли́ја на сто́ку, а на́рочито коњи́.

мерακли́ка ж **1.** *она која воли нарочиӣо нешӣо и уме да га изабере*. — Мерακли́ка-е на ћилими́ и посте́љке; какве́ ги само не́ма, да се заѕве́риш. **2.** фиг *лака жена*. — Мерακли́ка си-е на ону́ј рабо́ту ква́ гу не́ма у три сре́за.

ме́рдиван м *мердевине*, в *слаба́*, в *слу́ба*. — Укачи́л се на ме́рдиван, па на кру́шку.

мѐриво с *оно што се мери кантаром.* — У воденѝцу сам ѝмал кантар за мѐриво до сто̀ о̀ке.

мерѝмац м *ован мерино расе.* — Од овно̀ви за прѝплод чу̀вам два мерѝмца.

мерѝмка ж *овца мерино расе.* — Запатѝли смо мерѝмке, по̀боље су од овѐј на̀ше црнову̀нке.

мерѝмче с **1.** *јагње мерино расе.* — Раничѐ ми е мерѝмче, а сугарѐ од овѐј на̀ше црнову̀нске о̀вце. **2.** фиг *мезимче.* — Ово̀[ј]-е мо̀је мерѝмче, мо̀је на̀јмало детѐ.

мѐрка[1] ж **1.** *мера.* — Кьд би ѝмал мѐрку у пиѐње, не бѝ се напива̀л. **2.** *подеок на кантару који означава тежину.* — Глѐј кудѐ-е мѐрка да ни не подва̀ли на канта̀р. **3.** фиг *батине, освета.* — У̀зни му мѐрку, да се едну̀ш окасвѐти!

мѐрка[2] несв *мотри, чека прилику.* — Мѐрка гу како мачо̀р пога̀нца.

мерка̀ње с гл им од *мерка.* — О[д]-то̀лко мерка̀ње по соборѝ, јо̀ш не најдѐ спрома њѐга дево̀јку.

мертѐк м **1.** *гредица, мотка.* — Насѐкомо мертѐци за цкелу̀, ће малтерѝшемо ку̀ћу. **2.** фиг *батине.* — О̀н је за голѐм мертѐк. — Са̀мо мертѐк мо̀ж да га смѝри, то̀ј ти казу̀ем.

мертечѐње с гл им од *мертечи (1, 2).* — Дојдѐ да ми помо̀гне у мертечѐње ро̀гови (*1*). — За то̀ј би куде мѐне добѝл мертечѐње да па̀нти (*2*).

мертѐчи несв **1.** *сече греде.* — У голѐм шиба̀к мертѐчимо бу̀ке за ро̀гови. **2.** *лема, бије.* — Па ће те мертѐчи башта̀, ако то̀ј не урабо̀тиш како трѐбе.

меса̀ с мн фиг *бутине,* в *гола меса.* — Облѐкла се бајагѝ, свѐ вој се вѝду меса̀.

меса̀љ / месѝљ м *тканина од финијег предива за мешење и покривање хлеба.* — С месаљѝ завѝвам креваѝ и на њѝ размесу̀јем и премесу̀јем тѐсто. — Тако̀ј размѐсимо лѐб на меса̀љ, па га ту̀римо да ста̀ше.

меса̀нце с дем и хип од *месо.* — Нема̀ ни за̀лек меса̀нце да ту̀рим у гра̀.

мѐсен, -а, -о **1.** *умешен, домаћи хлеб.* — Ста̀лно едѐмо мѐсен лѐб под вр̀шњик. **2.** фиг *лезилебовић, ладолеж.* — О̀ће мѐсен па обѐсен, ич да се не му̀чи. — Нѐма, сѝнко, нѝгде мѐсен па обѐсен докле сам не за̀пнеш.

месенѝја ж збр имен *све оно што је спремљено од брашна мешењем.* — Бѐше зготвѝла ра̀зне месенѝје: пога̀чу, ба̀ницу, креваѝ, кола̀чи.

месѐње с гл им од *меси, мешење (хлеба).* — Научѝла сам на месѐње, па ми кола̀ј рабо̀та. Омѐсим, размѐсим, па премѐсим, па га тьг ту̀рим у црепњу̀.

месеча̀р[1] м бот *врста кромпира.* — Нека̀[д]-цмо садѝли и месечарѝ, а ськ са̀мо гоља̀ци компирѝ.

месеча̀р[2] м *онај који се креће највише ноћу или обавља неке послове током ноћи.* — Дра̀гољуб је бѝл месеча̀р, по но̀ћу о̀ди, путу̀је ко по дьн.

месеча̀рка[1] ж *жена која живи више ноћу него по дану.* — Кво̀ ће ти ка̀же та̀ј месеча̀рка кьд жмѝ по цѐл дьн, а но̀ћом се не свр̀та у ку̀ћу.

месеча̀рка[2] ж бот *врста гљива.* — Несмо̀ бра̀ли месеча̀рке дека тру̀ју, а ни о̀вце ги несу̀ јѐле.

месечѝнка ж дем од *месечина (=месечева светлост).* — Огреја̀ла месечѝнка, па се вѝди ко по дьн.

месѝљ м в *месаљ.*

месѝља ж **1.** *жена која меси хлеб у кући.* — Жена̀ му-е до̀бра месѝља: пога̀че, крева̀јчићи, ба̀нице, лѐб — свѐ куде њу̀ успѐје. **2.** *главна куварица на свадби или каквом обичају и обреду.* — Да̀ница-е била̀ моја̀ месѝља на сва̀дбу.

месиште с аугм и пеј од *месо.* — Турил пред нас онолко месиште, ко да едемо але.

месница ж вер *месојеђе.* — Ка[д]-ће се наеде, ако не мож на меснице.

местичаво прил *неравномерно.* — На местичаво компири добро родили. — Местичаво прегореле ливаде.

место 1. прил *умесшо.* — Место да ни помогне, он се замандује по село. **2.** предл *умесшо.* — Место мене ће дојде мој син на славу.

месце с дем и хип од *месо.* — Да беше месце, теше да буде побољ ручак.

мете несв **1.** *чисши мешлом.* — Мете око кућу, чисти авлију, ће му дојду гости. **2.** фиг *једе халапљиво.* — Мете ис тањир ко да-е из апсу. **3.** фиг *дува јако.* — Раздувал се ветрина, па мете око кућу, ич човек да не искача. **4.** фиг *сшави, мешне.* — Мете срп на рамо, бел тулбан на главу (*йесма*).

метен, -а, -о *чисш, чишћен мешлом (о йросшору).* — Соба-е метена, јоште кућу да пометем.

метиља ж *она која меше.* — Куде нашу метиљу неси могал да најдеш едну трунку у кућу.

метиљави се несв фиг пеј *сйоро ради.* — Цел дьн се метиљави око кола, не мож ги среди.

метиљив, -а, -о **1.** *овце болесне од мешиља, мешиљав.* — Све вој овце метиљиве. **2.** фиг *слабашан, болесшан, нејак.* — Куде ће он метиљив да се бори с онија косачи из Дикаву, неје требал да се навата у такав посьл?

метиљивка ж пеј *слабуњава, болешљива особа.* — Метиљивка, цел дьн не мож едьн леб да омеси.

метиљивко м пеј *слабуњав, болешљив човек.* — Не мож метиљивко с тебе да товари трупци.

метиљивче с пеј *слабуњаво, болешљиво деше.* -- Овој мое метиљивче навикло свакичас куде доктури.

метла ж бот *врсша шраве чврсше сшабљике од које се йраве мешле, йелен.* — Насекомо метле да напрајмо метлу за гувно.

метлика ж *бреза.* — Порасле онеј метлике, еј дори кућу. — Да ми напрајш метлу од метљике, требе ми за метење гувно кьд вршемо.

Метликар м *човек из Мешлика.* — Метликари су дошли откуде Струмицу.

Метликарка ж *жена из Мешлика.*

Метликарче с *деше из Мешлика.*

Метлике ж *име засеока код бране, на Власини.* — Узел жену из Метлике, од баба-Заркини.

метличе с **1.** дем и хип од *мешла, мешлица.* — Нека метличе стои иза врата, час потребе. **2.** дем и хип од *мешлика.* — Овој метличе да пресадиш горе, куде кућу, кьд порасте, да ти праи ладовинку.

метличка ж дем и хип од *мешла, мешлица.* — Куде тури метличку за по кућу?

метловина ж *бреза,* в *мешлика.* — Исекомо метловине у Папрат, сьл остаимо онеј малечке да расту.

метловинка ж дем и хип од *мешловина.* — Посекал ми онуј метловинку на раскрсје, а убавачко растеше.

метловиниче с (мн метловинчетија) дем и хип од *мешловина.* — Брзо расту метловинчетија.

метљика ж в *мешлика,* в *мешловина.* — Отишьл у метљике да насече лемезнице.

мѐтне свр у дем знач: *мете*. — Метну̏ла ма̏лко по ку̏ћу, искара̏ла му о̏чи.

мѐтне се свр *уметне се на кога*. — Метну̏л се на ујчѐвину. — На кога̏ ли се је метну̏ онако̏ј лу̏џес?

Мето̏дија м *име*.

мѐтри несв **1.** *сече дрва и слаже их у кубне метре*. — Ови̏ја што мѐтру дрва̏ у Ка̏чар, свѐ ни изора̏ше пу̏теви. **2.** фиг *туче, бије*. — Кьд ва̏тим да те мѐтрим, нѐће ви̏ше на па̏мет да ти па̏дне да ми ди̏раш детѐ.

меча̏к м в *медвед*, в *мечка*. — Натронта̏л се, па се напра̏ји̏л меча̏к.

мѐчи, -а, -о *мечји*. — Кудѐ ме во̏диш по мѐче ру̏пе, ко да не зна̏ш пра̏в пу̏т.

мѐчка ж фиг пеј *незграпна особа*. — Немо̏ј ми ви̏ше дово̏диш ону̏ј мѐчку из Дрндари̏ у ку̏ћу.

мечка̏р м *Циганин који води дресирану мечку*. — Енѐ га мечка̏р у То̏зини, би̏је у решѐто, а мѐчка и̏гра.

мечка̏рка ж *Циганка која води дресирану мечку*. — И мечка̏рка и̏гра за̏едно с мѐчку.

мечка̏рник м *запуштена просторија*. — Немо̏ј да ме во̏диш у они̏ја тво̏ј мечка̏рник.

мецеди̏ја ж *златник*. — Врза̏ла мецеди̏је око гу̏шу па вој са̏мо подрипу̏ју кьд и̏гра у оро̏.

мѐша несв *саставља стада, крда стоке*. — Несьм ли ти река̏л да не мѐшаш говѐда с Тро̏ска̏чка, а ти̏ ме не слу̏шаш, па кудѐ ти-е сьг Бу̏лча?!

мѐша се несв **1.** фиг *слаже се, живи у слози*, в *живује*, в *упоређује*. — Не мѐшамо се с њи̏, још ста̏ри су се нешто̏ посвади̏ли. — Ни деца̏ ни се не мѐшају. **2.** фиг *врти се*. — Нешто̏ ми се мѐша у гла̏ву, ћу па̏днем.

/мѐша по пѐпел/ изр *недорастао*. — Јо̏ш о̏н нејѐ за ту̏ј рабо̏ту, јо̏ш мѐша по пѐпел.

меша̏вина ж *помешане разне врсте жита за млевење*. — Спреми̏ меша̏вину па да но̏сим да умѐљем.

меша̏љка ж *варјача*. — Донѐси ми ону̏ј голѐму меша̏љку за то̏пење ма̏з.

меша̏љче с дем од *мешаљка*. — У̏зни едно̏ меша̏љче да промѐшаш гр̏не да не загори̏ руча̏к.

мешаљчѐтина ж ауг и пеј од *мешаљка*. — За кво̏ ти-е ово̏лка мешаљчѐтина?

мешани̏ја ж *скуп различитости*. — Бѐше там мешани̏ја, збра̏ли се љу̏ди из ра̏зна сѐла.

меша̏ње с гл им од *меша (се)*. — Нема ви̏ше меша̏ње о̏вце с лебецкѐ, па̏ ће ти гра̏бну ја̏гње. — Нѐма меша̏ње с ти̏ја лопу̏же.

меши̏на[1] ж *стомак, трбух*. — Пусти̏л оно̏лку меши̏ну. — До̏ктуре, до̏јди да ви̏диш што ми-е мѐне на ову̏ј мо̏ју меши̏ну. — За Ђурђо̏вдьн пострижѐмо о̏вце са̏мо на меши̏ну и около рѐп.

меши̏на[2] ж *суд од овнујске коже у коме се носило вино или катран на коњу*. — Пројдо̏ше катранџи̏је, пронѐсоше катра̏н у меши̏не на коњи̏.

мешинѐтина ж аугм и пеј од *мешина*[1,2]. — Оклембеси̏л мешинѐтину, па едва̏ шатри̏.

меши̏нка ж дем и хип од *мешина*[1,2]. — Детѐ ми боли̏ меши̏нака, да му сва̏рим чајчьк о[д]-џоџан.

меши̏нче с в *мешинка*. — Што̏-е на детѐ голо̏ меши̏нче, мо̏ж се ла̏ко прела̏ди?

мешинчѐтиия ж в *мешинетина*[1,2]. — Не мо̀ж да нара̀ни сьл ону̀ј мешинчѐтину што гу вучѐ.

меши̇̀нчина ж ауг и пеј од *мешина*[1,2]. — Ко̀лко ста̀не ко̀ломаз у туј меши̇̀нчину?

мешчина̀ ж *месо*. — Ко̀ске одва̀ља а мешчину̀ куде њѐга ту̀ра.

мешчиња̀в, -а, -о *који има местимице месо*. — Ова̀ј ко̀кала несу̀ бьш мешчиња̀ва.

мешчињаи̇̀в, -а, -о в *мешчињав*. — Испа̀де мешчињаи̇̀ва слани̇̀на од оно̀ј свињчѐ што закла̀мо.

ми зам (дат и акуз *ни*; инстр и лок *нас*) *лична заменица за прво лице множине*. — Донѐси ни во̀ду о[д]-до̀лњи кла̀данац. — Кудѐ ни, брѐ, фо̀рташ по ову̀ј планинѐтину? — Нѐће с на̀с да и̇̀де у рабо̀ту нѐго з-Баи̇̀нчани.

ми̇̀е (се)/ ми̇̀је (се) несв *умива, пере*. — Ко̀ј ће па да му ми̇̀је но̀ге. — Нека̀ она̀ ми̇̀е су̀дови. — Ми̇̀е попри̇̀ке. — Сва̀ки дьн ми̇̀је ко̀су. — Ми̇̀је котьл о[д]-ци̇̀бру. — Емпу̀т у недѐљу ми̇̀емо деца̀. — Ми̇̀е се, па ће и̇̀де у Село̀.. — Ми̇̀је се у Голѐму рѐку

/ми̇̀е гла̀ву/ изр *пере косу*. — Посипува̀л сам гу кьд ми̇̀је гла̀ву.

миѐње / мијѐње с гл им од *ми(ј)е (се), умивање, купање*. — Деца̀ су таква̀, без биѐње нѐма миѐње.

ми̇̀зес, -та, -то *који има лепе усне, умиљатих усана*. — Мло̀го ми̇̀зесто девојчѐ бѐше довѐл Дани̇̀л за Стѐвчу. — Ка[д]-це слику̀јеш, а ти̇̀ ка̀жи: „У̀ље" да ти уста̀ испа̀дну малѐчка и ми̇̀зеста.

ми̇̀зесто прил *умилно*. — Ми̇̀зесто га глѐдаше оно̀ј девојчѐ ис-Клису̀ру, ал о̀н срамежљи̇̀в.

мизу̀ља ж *она која има умилно лице, умиљата женска особа*. — Ми̇̀сли дека-е мизу̀ља, па ће сви̇̀ на то̀ј да па̀дну. — Мизу̀ља це ла̀ко сна̀јде, ал како̀ ћѐмо ми̇̀?

мизуља̀н м пеј *човек притворно умилног лица*. — Мизуља̀н, ми̇̀сли не зна̀емо кво̀ ни свѐ ми̇̀сли.

мизу̀љка ж дем и хип од *мизуља*. — Ма̀јкина мизу̀љка, од јѐсен ће по̀јде у шко̀лу. — Немо̀ј ми се пра̀и мизу̀љка кьд гу зна̀м каква̀-е.

мизу̀љче с дем и хип од *мизуљка*. — Кудѐ ми-е моѐ мизу̀љче, да га ви̇̀дим? — Поздра̀ви ми оно̀ј мизу̀љче.

Мијаи̇̀л м *име*.

Мија̀јло м *име*.

мија̀ч м *крпа за прање судова*. — Да̀ј ми мија̀ч да пѐрем су̀дови.

ми̇̀је лич зам *ми*, в *није*. — От кои̇̀-е, ми̇̀је га не позна̀вамо.

Мијо̀драг м *име*.

мика̀да ж *дужи мушки капут од клашње*. — Тури̇̀л муштри̇̀клу у мика̀ду, а ми̇̀сли да гу загуби̇̀л.

Микаи̇̀л м *име*.

Мика̀јло м *име*.

милѐје се несв в *мили се*. — Не милѐје ми се ви̇̀ше да жи̇̀вим од ово̀га Јорга̀ћију. — Кому̀ се милѐје нек рабо̀ти, ја̀ оста̀љам, ви̇̀ше не мо̀гу.

мили̇̀ несв **1.** *иде мноштво*. — Не зна̀м кво̀-е ово̀ј: милу̀ људи ус пу̀т на собо̀р. — Мили̇̀ бели̇̀свет на собори̇̀ште. **2.** *једва хода*. — Не мо̀ж да и̇̀де, мили̇̀ ко пужа̀љка.

ми̇̀ли се несв *радује се, буде драго*. — Ми̇̀ли ми се око срце кьд ви̇̀дим ту̀ј пу̀сту Гроздàну. — О̀пште ми се не ми̇̀ли кудѐ свѐ трѐбе даньс да и̇̀дем. — Не ми̇̀ли ми се живо̀т од ово̀ј црнча̀ње по рабо̀ту.

милијо̍н м *милион, много.* — Има̍ милијо̍н ства̍ри да ти наказу̍јем.

милијонѐр м *богаташ, богат човек.* — Не мо̍ж се ми углеђу̍јемо на милијонѐри.

мили̍на ж фиг *лепота.* — Расцавтѐли се цорцини̍ у гради̍нче, мили̍на една̍.

мили̍нка ж *мала раздаљина, милиметар.* — Ни мили̍нку нѐћу да оцту̍пим с међу̍. — Ни ми̍лу мили̍нку нѐма вој дадѐм кьд је побѐгла от ку̍ћу. Такој се дево̍јка не жѐни.

ми̍лки несв *милује* (дечји). — Детѐ во̍ли да ми̍лки јагањчѐ.

Ми̍лко м *име.*

ми̍ло прил *драго.* — Мло̍го ми-е ми̍ло што ги ви̍дим да су дошли̍.

милоку̍рка ж пеј *лака жена, радодајка.*

ми̍лос[1] м *љубав, милошта.* — Не па̍нтим роди̍тељи по ми̍лос, ко̍ј ће ни милу̍е, са̍мо ви̍кају по на̍с. — Од ми̍лос су га вика̍ли Чо̍не. Кьд ни видѐ, од ми̍лос по̍дрипи. — Кьд га ува̍ти неки̍ ми̍лос, по̍чне свѐ да ни цели̍ва.

ми̍лос[2] м *милост.* — Ће дојдѐ и то̍ј врѐме о̍н да ме мо̍ли за ми̍лос.

милости̍ван, -вна, -вно *саосећајан, милостив.* — Сна̍јка ни-е мло̍го милости̍вна и привѐтљива.

милости̍вно прил *нежно, милостиво.* — Како̍ мо̍ж да га оста̍иш, ви̍диш како те глѐда милости̍вно.

милтѐје (се) несв *умножава (се), множи (се).* — Нека милтѐју деца̍ по ку̍ћу, говѐда у коша̍ру, о̍вце на трлу̍, а па̍ре у кѐсу (*благосиљање*). — Милтѐје се пади̍на од јегли̍че. — Милтеја̍ла су се говѐда по Ма̍ли Чемѐрник, а сьг ни едно̍ да ви̍диш.

Милтѐн м *име.*

милува̍ње с гл им од *милуе, миловање.* — И ку̍че тра̍жи милува̍ње, ка̍мо-ли мла̍да жена̍.

милу̍е (се) несв *милује (се), мази (се).* — Јо̍штe ме вѐтар са̍мо милу̍е ка[д]-ду̍не од Остри̍ке. — Ко̍ј ће ме милу̍е, сама̍ се милу̍ем?! — Детѐ се милу̍е, да ви̍ди ел га во̍лиш.

ми̍не свр *прође.* — Ми̍ну прекај вра̍књицу у̍баво дево̍јче, чијо̍ ли-е? — Ми̍ну го̍дина откако̍ ни о̍стаји На̍ско. — Не видо̍ о[д]-ци̍лну рабо̍ту кьд мину̍ше го̍дине, мла̍дос и моја̍ снага̍. — Не мо̍ж да ми̍не а да ни се не ја̍ви ел навр̍не.

минута̍рка ж *казаљка на сату која показује минуте.* — Како̍ зна̍ш ко̍лко-е са̍ти ка[д]-ти не ра̍ди минута̍рка?

ми̍нче с *пас малог раста, псић.* — О̍ће, мо̍ре, да уа̍пе оно̍ј Дра̍гицино ми̍нче.

мињува̍ње с гл им од *мињује (се).* — Нѐма мињува̍ње о[д]-ти̍ја бо̍лес.

мињу̍је несв **1.** *пролази.* — Тѐшко ми мињу̍ју ови̍ја дьнови ка[д]-це не рабо̍ти. **2.** *обилази* — Мѐне мињу̍је, а куде дру̍ги свр̍ћа. — Це мињу̍јемо ли, ел ће ту̍ј ора̍тимо цѐл дьн?! **3.** фиг *престаје да боли.* — Не мињу̍је ми зу̍б ни од лѐк. **4.** фиг *престаје да пада.* — Не мињу̍је ки̍ша, а оно̍лка рабо̍та ни чѐка у по̍ље.

ми̍р[1] м в *мирба*, **а)** *мирење између момкове и девојчине породице после отмице или бекства девојке.* — Дево̍јкини доо̍ду на ми̍р куде младожѐњини. **б)** *окупљање код младиних после свадбе која се прави код младожењиних.* — По сва̍дбу се и̍де на ми̍р куде дево̍јкини.

ми̍р[2] м **1.** у прил служби *на миру.* — На ми̍р да ми му̍жа оста̍ји, да с мѐне нѐма по̍сла! — Оста̍и ме на ми̍р! **2.** *спокојство.* — Нѐмам си од њи̍ ми̍р. — Ми̍р ми не да̍вају тѐј двѐ луда̍јке.

/ми̍р у ку̍ћу/ изр: *хлеб.* — Ел донѐсе ми̍р у ку̍ћу? — Оста̍домо без ми̍р у ку̍ћу.

миразо̀вина ж *мираз*. — Отишьл да жи̏ви на миразо̀вину. — Ови̏ја шиба̏к сам му̏жу доне̏ла у миразо̀вину.

мираџи̏ја м *момак ожењен миражџиком*. — Море, поста̏де о̏н до̏бар мираџи̏ја.

мираџи̏ка ж *девојка с миразом*. — Узе̏л неку̏ бога̏ту мираџи̏ку.

ми̏рба ж *мирење, помирење*, в *мир*. — Ишли̏ на ми̏рбу због дево̀јку што-е побе̏гла за Стоја̏на. — Јутредьн по сва̏дбу куде младоже̏њини, и̏де се на ми̏рбу.

ми̏ри несв *намирује, посирема око стоке*. — Његòво-е да ми̏ри сто̀ку, а мое̏ да гу докару̏јем из Де̏л.

ми̏рка ж *мир, спокојство*. — Не̏мам си ми̏рку откако̀ ре̏че це се̏лимо у ва̏рош: ко ишла̏ би, а не оста̏ља ми се ово̀ј овде̏.

ми̏рко м фиг *прут, батина*. — За нема̏јмирка и̏ма ми̏рко да га сми̏ри.

/ми̏рна Ба̏чка/ изр *изглади какав спор*. — Нека му одрабо̀ти три̏ дьна за ту̏ј бу̏ку што му посе̏кал и ми̏рна Ба̏чка.

/ми̏рна глава̏/ изр *ослобођен брига*. — Од ње̏га ми ни̏кад нее̏ ми̏рна глава̏. — Докара̏ дрва̏ и ськ ми ми̏рна глава̏ ако не заве̏је.

ми̏рне свр *смири се, опусти се*. — Ми̏рни, де, ма̏лко, це̏л дьн луду̏еш! — Од ње̏га ни̏кад глава̏ не̏ће ми ми̏рне, то̀-е апа̏ш кака̏в не̏ма ни̏где!

Миро̀ска ж хип од *Мирославка и Мирослава*.

Миро̀совка ж *име Мирославка*.

Ми̏рча м *име*.

Мисаи̏л м *име*.

Миси̏р м фиг *рај, земља дембелија*. — Ко̀ј не̏ће овде̏ да рабо̀ти, нека и̏де у Миси̏р. — Ми̏слиш, у Бе̏оград те че̏ка Миси̏р: и̏ма р̏мбаш, па ко̀ске да ти пу̏цају!

мисла̏ ж *мисао*. — Едну̏ ли ја̏ мислу ми̏слим, него и од његòве дрангули̏је да во̀дим рачу̏н.

мисле̏ње с гл им од *мисли, размишљање*. — Заболе̏ ме глава̏ од мисле̏ње. — Немо̀ лу̏паш гла̏ву с мисле̏ње, но у̏зни нешто̀ да рабо̀тиш. — Неси̏ ти ту̏ј за мисле̏ње, него за рмба̏ње.

ми̏сли се несв *размишља, премишља се*. — Ми̏сли се кво̀ да пра̏и, куде̏ и̏де по[д]-џта̏рос да гу вр̏ња. — Ми̏слим се да гу купу̏ем ел не купу̏ем.

митроље̏з м *митраљез*. — Из ра̏т је доне̏л митроље̏з, ал му га по̀сле узе̏ше.

митроље̏зац м *митраљезац*. — Бил је митро̀љезац куде Ми̏рка Соти̏ровића.

ми̏ц м *мали покрет*. — Ми̏ц, по ми̏ц — изглоби̏мо ко̀ла из батла̏г.

ми̏ца[1] ж *игра са зрнима грашка*. — Ка[д]-до̀јде му̏ргаво вре̏ме по це̏л дьн и̏грају ми̏цу.

ми̏ца (се) несв *миче (се), измиче (се), помера (се)*. — Јо̀ш ми̏ца с но̀ге. — Не ми̏цај ру̏ку, др̏ж добро! — Не ми̏цај се ви̏ше, сто̀ј на едно̀ ме̏сто, не̏маш по̀нраци.

мица̏ње с гл им од *мица (се)*. — Не̏ма мица̏ње одо̀вде докле ни не доведу̏ коња̏ за бага̏ш.

Ми̏ца м хип од *Миладин*.

ми̏шка ж *удољица између руке и тела*, в *пазука*. — У̏вати га под ми̏шку и однȅсе до̀м. — Ва̏ти ме ти̏ја бесни̏к за ми̏шке, па ме и̏сврљи преко вра̏та.

ми̏шљак м *мишји измет*. — Уле̏знеш у а̏мбар, а оно̀ куде̏ се обр̏неш све ми̏шљаци.

млада̏р м *изданак на дрвету*, в *ластар*, в *омлад*. — Иж џикља̏ли младари̏ на ону̏ј оце̏чену кру̏шку.

младе́нче с (мн младе́нчиħи) *хлейчић йремазан медом који се меси о Младенцима.* — Ра́но се ди́же да наме́си младе́нчиħи.

млади́ка ж *младо израсло дрво,* в *младица.* — Оце́чи едну́ до́бру млади́ку за о́стожу, ће де́немо сто́г. — Посади́ о[д]-цли́ву не́колко млади́ке, па ћу ги дого́дине, ка[д]-це при́му, кале́мим. — Пора́сал, млади́ка му нее́ ра́вна.

младињá ж зб им *младеж, омладина.* — Даньс младињá не а́је ни за што́, са́мо си ми́сли на про́вод.

млади́ца ж *младо дрво сшаро иешнаесшак-двадесеш година.* — Млади́це сам кастри́л и негува́л, а сьг се нашьл неки́ да ми ги оцече́.

младишта́р м *момчић.* — Све́ су тој младиштари́, још им па́мет ле́тка.

младоже́ња м *младић за женидбу.* — Бе́ше о́н тьг младоже́ња, па ја́к, а ми деца́.

мла́дос ж *младосш.* — Ће ви питу́е ста́рос куде ви-е била́ мла́дос (*изр*).

младуни́ца ж *млада жена.* — Неси́ ти ви́ше младуни́ца да то́лко рабо́тиш.

младу́нка ж в *младуница.* — Да сам ја́ младу́нка, не би́ ви ськ моли́ла ни за што́.

мла́ка ж *бара, мочвара.* — Мла́чиште се ви́ка по мла́ку, по ба́ру, која́-е голе́ма, а љу́ди гу ви́кају и Бла́то.

млата́ч м *мошка којом се ошреса воће с дрвеша.* — Тре́бе ми дуга́чак млата́ч, ови́ја не дова́та на вр́ сливу́.

мла́ти несв **1.** *ошреса мошком.* — Мла́ти сли́ве у до́лњи слива́к. — Мла́ти цанари́ке. **2.** изр: **мла́ти па́ре** *добро зарађује, добро йечали.* — Ти́ја Ди́са мла́ти па́ре у рабо́ту. **3.** изр: **мла́ти а́ле, ~ гра́ње, ~ глоги́нь(к)е, ~ (пра́зну) сла́му** *йрича глуйосши, шрабуња, луйеша.* — Нек си То́дор мла́ти гра́ње ко́лко о́ће, ти́ си и́ди по тво́ј пу́т. — Мла́ти чи́ча пра́зну сла́му, не мо́ж га ви́ше слу́шамо, па си ото́мо.

мла́ти се несв **1.** фиг *губи време, замлаћује се.* — Ене́ га куде Мило́рада мла́ту се ко замлато́е. — Мла́ти се по ри́дови тако́ј а́липав. **2.** фиг *шрабуња, йрича глуйосши.* — Мла́ти се ко Ма́ксим по тр́ње (*изр*). — Нек се мла́ти о́н ко́лко о́ће, ја́ ци рабо́тим по мо́ински!

млати́шума ж/м *шорокало, блебешало.* — И ти́ веру́еш на ту́ј млати́шуму кво́ те ла́же!

мла́тка ж *млада, невесша.* — Јуче́рке по тавнину́ дове́доше мла́тку за Ра́тка. — Божа́на-е мла́тка, па неје́ то́лко при́трана за по́со.

млаче́ње с гл им од *млачи (се).* — Кво́ млаче́ње, с ла́дну ћу се оми́јем. — Доне́со ти во́ду за млаче́ње, за су́дови.

мла́чи (се) несв *загрева (се) до извесне мере (шечносш).* — Мла́чим млеко́ на деца́ да пи́ју. — Не може́ да че́ка да се мла́чи вода́, но се пљу́сну два-три́пут с ла́дну и отиде́. — Јо́ш се мла́чи млеко́.

мла́чан, -чна, -чно *млак, умерено загрејан.* — Млеко́ ти-е мла́чно. — У́зни па пи́ј докле-е мла́чно.

Мла́чишке Меја́не ж *махала села Млачишша, насеље с механама на друму Предејане — Власина,* в *Мејане.*

мла́чишки, -а, -о *који йрийада Млачишшу.* — Мла́чишки а́тар-е мло́го голе́м, све́ до Мр́ковицу, Ле́бет, Борови́к, Голе́ми Чеме́рник, Баинци и Ру́пје.

Млачишта́н / Млачишта́нин / Млачишта́нац м *човек из Млачишша, жишељ Млачишша.*

Млачишта́нка ж *жена из Млачишша, жишељка Млачишша.*

млачишта́нски, -а, о, *који йрийада Млачишшу и Млачишшанима,* в *млачишки.*

Млачиштанче с *деше из Млачишша.*

Млачиште с *име села.* — Мале у Млачиште су: Кукулинци, Радивљовци, Пауновци, Ракинци, Миљковци, Мејане и Камењари.

млеко с *млеко.* — Овеј врсте млеко има куде нас: варено ~, неварено ~, блажено ~, сирено ~, поцирено ~, квасено ~, потквасено ~, проварено ~, пресно ~, кравјеник, овченик, провара, потквасa, дробено ~, ~ от козу, ~ от кобилу, от пиле ~, сирутка, цвик, сметана. в *бијено млеко,* в *блажено млеко,* в *бучкано млеко.*

млекује несв *храни млеком.* — Булка ни сви млекује.

млекцe с дем и хип од *млеко.* — Не дава Плавка више млекцe ко раније што беше.

млеч м бот *маслачак* Taraxsacum officinale. — Кьд краве пасу млеч, давају повише млеко.

мливар м *радник у воденици, воденичар.* — Тьк су била два мливара у Стојанчину воденицу, ел је била з-два витла и млого радела.

мливо с *брашно.* — Отиде сабајле да докара мливо из Најдину воденицу.

млого прил *много.* — Млого се превара, дуич се изгоре, све ми паре узоше мангупи. — Млого ги воли, болуе кьд несу туј. — Млого-е заметно, има се млого оди до Станикин крс.

млогопут прил *више йуша.* — Млогопут сам вој доносил и[з]-Село кво вој требе.

мложење с гл им од *мложи (се).* — Сьл с мложење малко закасује.

мложи несв **1.** *увећава, йовећава.* — Неће продава јагањчетија, ће мложи стадо. **2.** *рачуна множењем.* — Сабира, одузима, мложи и дели до сто, све зпаје дете.

мложи се несв *размножава се, множи се.* — Полагачке, па се и стока мложи, ће станемо на ноге. — Нека дава Господ да се мложу деца у кућу и стока у кошару.

млозина ж **1.** *мношшво.* — Беше на славу млозина људи. **2.** *већина.* — За тој да се кулучи на пут привати се млозина домаћини у село.

млокство с *мношшво.* — Да се зачудиш, млокство скакци по ливаде, помилтело.

мљаска несв **1.** *мљацка, сйоро једе.* — Вздьн мљаска едно кревајче. **2.** *бије, шуче.* — Мљаска с онеј ручерде, па суши. — Боље му ти орати, да га ја не мљаскам.

мљашти несв *брзо жваће, брзо једе.* — Вика нее гладан, а кьд му туриште паницу, еде, па мљашти.

могање с гл им од *може, док се може, док издржи, до крајњих могућносши.* Изр: — Спање до могање. — Тепање до могање. — Ебање до могање.

могаре с (мн могаретија) *магаре.* — Ни могаре не мож толко да повуче ко он. — Могаре едно, куде ти знаеш дућанџиске цене?

могла ж *магла,* в *мьгла.* — Оно могла, тавно, тавно, ништа се не види, како да идем преко Џеврљанку? — Отиде на моглу, врну се по моглу. — Могла, из моглу киша, сал да си седиш дом.

моглаив, -а, -о *магловиш.* — Пројде и овиа моглаив дьн, јутре ће осавне можебит бољ.

моглаиво прил *магловишо.* — Кое ће работиш на овој моглаиво време?

могућаи, -ћна, -ћно *богаш, имућан.* — На свадбу дар донесе који-е како могућан. — Не питују еси могућан, него одма дај! — Они су млого могућни. — Кои-е могућан нека помага, ми немамо ни за нас.

Мода м *надимак.*

модира се несв *йраши моду, йомодарисује се.* — Откако вој баштa загазде, млого се модира, сваки дьн облекује друге аљине.

модрѐје (се) несв *постаје модар, плави (се), одаје плаву боју.* — Слѝве вѐћѐм почѐле да модрѐју. — Модрѐје се нека̀ шамѝја у гр̀снице, да нејѐ Руселѐна па̀ дошла̀ да ги бѐре. **2.** фиг *смрзава (се).* — Почѐ детѐ да модрѐје од ладно̀ћу. — Ѝдем си до̀м, нѐћу овдѐ да модрѐјем на студенѝцу!

модрѝкав, -а, -о *модрикаст,* в *модрињав.* — Кьд га омьстиш до̀јде на модрѝкаво.

модрѝло[1] с *модра боја, модрица.* — Свѐ га избѝло некѐ модрѝло. — Појавѝло му се модрѝло под мѝшку. — Оста̀де му модрѝло од ба̀тину песнѝцу.

модрѝло[2] с *модри камен који се користио при избељивању веша.* — Не купѝ си модрѝло за вѐш.

модриња̀в, -а, -о *модрикаст,* в *модрикав.* — Шамѝја вој до̀јде тако̀ј модрѝњава с цветѝћи на пѐмбе.

модрѝца ж *поред оптшег значења убој, озледа, и значење: врсте шљиве.* — Модрѝце овѝј го̀дину понѐле ко на некѝ несрѐћу.

модруља̀в, -а, -о *модрикаст.* — Кудѐ ми се денѝ онѝја модруља̀в џемпѝр?

модруља̀н м *плавоок човек.* — И башта̀ му-е бѝл тако̀ј модруља̀н, с пла̀ву ко̀су.

модруља̀нка ж *плавоока.* — Модруља̀нка му скро̀з завртѐла мо̀зак.

мо̀ж скраћени облик **2.** лица једнине презента гл *моћи, може.* — Мо̀ж ли да донесѐш во̀ду у овѐј кове? — Мо̀ж ли ју̀тре да ми ку̀пиш цига̀ре у Село̀? — То̀ј тѝ не мо̀ж да урабо̀тиш. — Ел мо̀ж тѝ да се бѝеш с њѐга, не мо̀ж — башта̀ ти-е!

мо̀зга несв пеј *размишља.* — Нека о̀н ма̀лко мо̀зга, да вѝдимо кво̀ ће измо̀зга с њего̀ву па̀мет.

мозга̀ње с гл им од *мозга.* — Нѐће ни мло̀го корѝсти њего̀во мозга̀ње, ал да га чу̀емо.

мо̀ј, моја̀, мојѐ (моѐ) мн **мојѝ (моѝ), мојѐ (моѐ), моја̀ 1.** *заменица: мој, моја, моје,* мн *моји, моје, моја.* — Моѝ воло̀ви су ћа̀је на Чемѐрник. **2.** *изрази*: . — Мо̀ј, мо̀ј, па преко мо̀ј! (*много извољева*). — Мо̀ј Милѐнко лѐгал је да спѝ. — Ћу му дадѐм мо̀ј (*ништа*)! — Евѐ му мо̀ј (*ништа*)!

мојѝнски / моѝнски *мој (начин).* — Нека̀ га, нека̀, ћу га срѐдим по мојѝнски на̀чин, нѐће вѝше о̀н да ми вр̀ља чѝвте.

мокрѐж м в *мокротија.* — Свѐ му облекло̀ мокрѐж. — Не изла̀зи на̀двор на овѝја мокрѐж!

мокрѐње с гл им од *мокри,* **1.** *пишање.* — Излѐзе по мокрѐње. **2.** *кваиење.* — Какво̀ косѐње, цѐл дьн мокрѐње по кѝшу и слотѝ.

мокрѝња ж *мокрина, влажност.* — Та̀м, накуде рекѝ-е мокрѝња, собу̀ј се па бо̀с ко̀си.

мокротѝја ж *мокрина, влага, мокрота.* — Цѐл дьн по мокротѝју, но̀ге ми озѐбоше.

мокро̀ћа ж *влажност.* — Др̀кти ми детѐ од мокро̀ћу. — Мѐсто да се премѐниш у су̀во, ти трпѝш то̀лку мокро̀ћу на тѐбе.

мола̀ ж *буђа, влага.* — Свудѐ по ду̀вари у по̀друм избѝла мола̀.

мо̀лба ж *моба.* — Ће вѝкамо на мо̀лбу да ни помо̀гну комшѝје, ако ба̀ш зака̀само у вра̀.

молѐње с гл им од *моли, мољење.* — Ни с молѐње нѐће то̀ј да тѝ урабо̀ти. — Ако нѐће с молѐње, ће о̀ће с претѐње! А ако ли не помо̀гне претѐње, ће о̀ће с тепа̀ње, па коѐ му се по̀више ува̀ти, нека̀ бѝра, тако̀ј му ка̀жи!

молѝтва[1] ж *запис, освећено дрво.* — На Богоро̀дицу се збѝрамо на молѝтву на Кр̀с. — Ће га на̀јдеш та̀м куде молѝтву како пасѐ говѐда.

молитва[2] ж *свештеников запис из јеванђеља,* в *молитвење.* — Донесу ти молитву ис попа и ти гу прочиташ на молитвење.

молитва[3] ж фиг *молба, мољење.* — Пусти га, још ће му читаш молитву да појде сьс нас.

молитвење с *прво шкропљење жене с дететом после порођаја светом / молитвеном водицом.* — После порођај, све до молитвење се не приоди на жену, ел је гадна и нечиста.

молитви се несв *купа се породиља први пут после порођаја светом водицом.* — Жене су се по порођај молитвиле која куде, у кошару, кућу, куде мож да гу окупају, ел гу само попрсну са[с]-светену водицу. Тек тьг се она врћа међу људи.

молушав, -а, -о *буђав.* — Немој да спиш у молушаву собу.

молушавеје несв *хвата се буђа.* — И ствари почеле да молушавеју у малечку собу.

молушаив, -а, -о в *молушав.* — Слике по ѕидови молушаиве.

молуши се несв в *молушавеје, буђави се.* — Није ветрена, па цела кућа почела се молуши.

молушина ж *буђа.* — Свуде се ватила молушина, ка[д]-це не ветреје кућа.

мома ж *девојка* (*угл у песмама*). — Испод село китка цьвти, испод китку мома седи, да ли китку да откине, да ли мому да пољуби... (*нар песма*).

момак / момьк м поред стандардног значења и: *чувар стоке за новац или наполичар који ради на имању одређену сезону за плату; слуга.* — Уценили смо момка из Дикаву да ни чува летос говеда. — Била сам момьк единаес години.

момкиња ж *девојка која чува стоку за новац или радница на имању за плату, слушкиња.* — Момкињу смо уценили ис-преко Мораву. — Ценилe су се момкиње за рану, облекло и шамију, а тој су била деца, ни девојчурци, да те срце заболи.

момкување с *момковање.* — Беше његово момкување, сьг ће га жену.

момкује несв *проводи момачке дане.* — Још момкује по[д]-цтари дьни.

момче[1] с (мн момчетија) поред стандардног значења и: *млади супруг.* — Овој ли ти-е, ћеро, тој момче? — Млого во[ј]-е момче убаво.

момче[2] с бот *пољска биљка обични крестушац* Polyigala vulgaris L.

момченце с хип од *момче*[1]*, младић.* — Пројде ча Ставра и с њега некво момченце.

Момчил м *име.*

Момчилово с мтп *њиве, ливаде.*

момчуљак м пеј од *момак.* — Још је момчуљак а ѕрћа се у девојке.

момчурљак м пеј од *момак.* — Јоште-е он момчурљак, требе још да расте.

монтофонци м мн *волови крупне расе.* — Прокараше Дервенције с монтофонци крушке.

мора ж мит *по нар веровању вештица која мучи, тишти, гуши у сну и сише крв људима.*

морање с гл им од *мора,* **1.** *на силу, присилно.* — Неће да работи под морање. **2.** фиг *потреба.* — Није баш морање за брашно, ал да смељемо још едно-два џака.

море узв *за појачавање значења радње.* — Море, за голему-е мотку тија муљузан. — Ће ми дојде, море, он па, па ће види кво ће га снајде.

мори узв *за појачавање присности с особом којој се обраћа.* — Мори, доде, које тој работиш? — Куде си, мори, била, цел дьн те тражим?

морија ж *болест, помор, несрећа.* — Нека морија потамани ни све кокошке.

мормела̀да ж *мармелада*. — Тьк су мормела̀ду сѐкли с но̀ж и продава̀ли у артѝју.

мо̀с м *мост*. — Про̀вала однѐла мо̀с на Голѐму рѐку.

мостѐ с дем и хип од *мост, мостић*. — Ба̀р да су напрајѝли неко̀ мостѐ да се прео̀ди река̀.

мо̀та несв *намотава*. — Сама̀ мо̀та цѐвке, сама̀ тка̀е. — Мо̀та пређу̀ на мотовѝлку. — Мо̀та кросно̀ за осно̀ву.

мо̀та се несв фиг **1.** *шњура се, беспосличи*. — Што̀ се ту̀ј мо̀тате око коша̀ру, што̀ не ѝдете нешто̀ да поработ̀ите? **2.** фиг *петља се, врзма се*. — Мо̀та му се око жену̀.

мотавѝлка ж в *мотовилка*, в *мотовило* (Горње Гаре). — На мотавѝлку намо̀тамо рамцетѝја.

мота̀ње с гл им од *мота (се)*, **1.** *намотавање*. — Помо̀гал ми-е у мота̀ње цѐвке. **2.** фиг *врзмање*. — Кво̀ му-е то̀ј ста̀лно мота̀ње око ту̀ђе жѐне?

мо̀тка ж фиг *батина*. — Он је за голѐму мо̀тку. — Ту̀ј ни мо̀тка не пома̀га.

мо̀тља несв *заврће, вара, врда*. — Мотља̀ ме за ту̀ј гребу̀љу цѐлу недѐљу и не на̀праи гу. — Не мо̀тљај ме вѝше, него ора̀ти кво̀ ѝмаш!

мо̀тља се несв в *мота се*, **1.** *беспосличи*. — Мо̀тља се по село̀, нѝшта не рабо̀ти. **2.** *врзма се* — Мо̀тља ми се око сестрѝчину, трѐбе да одѝрим какь̀в је. **3.** фиг *премишља се*. — Мотља̀ ми се по гла̀ву нешто̀, ал одуста̀до да гу то̀ј питу̀јем.

мотљавѐње с гл им од *мотљави (се)*. — Од његово мотљавѐње нѐће испа̀дне нѝшта до̀бро.

мотља̀ви несв *запетљава, лаже, врда*. — Мотља̀ви ме по цѐл дьн по гра̀д, а нѝшта не купу̀је. — Н-умѐје да прѝча, тикѐ мотља̀ви.

мотља̀ви се несв **1.** *врзма се, беспосличи*. — Не у̀чи, тике се са̀мо мотља̀ви до шко̀лу и на ова̀м. **2.** *комеша*. — Мотља̀ву се о̀блаци по нѐбо над Грема̀ду, ће вр̀не кѝша.

мотља̀вина ж/м **1.** *сплеткарош, петљавина, пришипетља*. — Пазѝ се од њѐга, голѐма-е мотља̀вина. **2.** *гужва, тарапана*. — Каква̀-е тој мотља̀вина до̀ле куде А̀рсу? — Ѝде ги нека̀ мотља̀вина по ку̀ћу, ко̀ј зна̀е кво̀-е.

мотља̀вка ж пеј *она која се мотљави*. — Нѐће, ва̀ла, да до̀јде за моѐга Мисаѝла та̀ј мотља̀вка, нѐћу вој дадѐм!

мотља̀вко м пеј *онај који се мотљави*. — О[д]-то̀г мотља̀вка нѐће бѝдне човѐк, па̀зи што ти ора̀тим!

мотља̀ње с гл им од *мотља (се)*. — Го̀дина му пројдѐ у мотља̀ње ната̀м-наова̀м и не најдѐ рабо̀ту.

мотовѝлка ж **1.** в *мотовило*. — Ел до̀бра мотовѝлка што сам ти напраѝл? **2.** фиг *мотка*. — Кад у̀знем мотовѝлку у ша̀ке, па га забѐрем, не-це свртѝ одонуд Мора̀ву.

мотовѝло с **1.** *дрвена направа са једним рачвастим делом а другим у облику слова* Т, *на коју се намотава пређа*. **2.** *количина пређе која стане на једно мотовило*. — Спремѝла сам трѝ мотовѝла алѐну пређу̀ за ткањѐ.

мотовѝлче с дем од *мотовило*. — Којѐ ће ти чѝни едно̀ мотовѝлче пређа̀, нѐма ни за џемперѐ.

мо̀ча несв *пиша, мокри*. — Мо̀ча ко ку̀че, уз др̀во.

мо̀чало с пеј *полни орган*. — За̀врну се, ѝзвади мо̀чало, па ни за̀моча. — Немо̀ј да изва̀дим мо̀чало па по-чѐло (*изр*).

моча̀ње с гл им од *моча, пишање*. — Ста̀домо куде Про̀нини, прикара̀ло га моча̀ње.

мо̀чка[1] ж *мокраћа.* — Немо̀ј да зга̀зиш у мо̀чку.

мо̀чка[2] несв *пишки, мокри помало.* — Кудѐ заста̀немо, ту̀ј мо̀чка порет пу̀т.

мочка̀ње с гл им од *мочка*[2], *мокрење, пишкање.* — До̀сади ни с то̀ј мочка̀ње сва̀ки ча̀с.

мо̀чко м пеј *онај што сваки час мокри.* — Немо̀ј вѝше да во̀диш с на̀с то̀га мо̀чка, да сва̀ки ча̀с застању̀јемо.

мо̀чља м в *мочко.* — Тѝ, мо̀чљо, тако̀ј ће вѝкаш за моѐ детѐ, сьг ће чу̀еш како се вѝка!

мочља̀к м ауг и пеј од *мочка.* — Оно̀лки мочља̀к изла̀зи из њего̀в клозѐт, не тра̀и се.

мо̀чне свр *пишне.* — Нешто̀ детѐ нејѐ у рѐд, мо̀чне па ста̀не, па мо̀чне, па ста̀не, да се нејѐ преладѝло.

мочурѝна ж *пишаћа, мокраћа.* — Око клозѐти сву̀де мочурѝна, нѝки нѐће поведѐ рѐд.

мочурља̀к м **1.** ауг и пеј од *мочурина.* — Кудѐ ме на̀веде на ова̀ј мочурља̀к, це зата̀им о[д]-цмра̀д. **2.** фиг *јака киша, водурина.* — Разглобѝла се небѐса, нѐће ста̀не вѝше овѝја мочурља̀к.

мочурљѝв, -а, -о *мочваран, подводан.* — У бла̀то-е мло̀го мочурљѝво, па̀зи куде о̀диш да не напу̀ниш опьнци.

мра̀зи (се) несв *брука (се).* — Мо̀ж ме мра̀зи ко̀лко о̀ће, две-па̀ре не да̀вам за то̀ј. — Немо̀ј се мра̀зиш за то̀цко сѝренце, ку̀пи си ба̀р кѝло. — Нѐћу се мра̀зим у го̀сти ако не понесѐм ба̀р едну̀ вла̀шку ракѝју. — Нѐћу се мра̀зим да бѝем буда̀лу.

/мратѝње врѐме/ изр *лоше време, крајње време.* — Стѝгло и куде на̀с мратѝње врѐме.

Мратѝњци м мн *Мратин дан, празнује се ради заштите стоке од вукова.* — На Мратѝњци се нѝшта у ру̀ке не рабо̀ти да ти ву̀ци не дѝрају сто̀ку.

мра̀чкав, -а, -о *сумрачан.* — Бѐше мра̀чкаво врѐме кьд ватѝмо ус-Купѝнски рѝд.

мра̀чњав, -а, -о *сумрачан.* — Да не бѐше оно̀лко мра̀чњаво врѐме, дошлѝ би.

мра̀чњаво прил сумрачно. — Дојдѐ мьгла, поста̀де мра̀чњаво.

мр̀ва ж у прил знач *мало.* — Да ми дадѐ ба̀р едну̀ мр̀ву да обѝђнем. — За̀довољан је и с мр̀ву.

мр̀вица ж фиг у прил знач: *мало, најмање.* — Испрода̀до, свѐ сам докара̀ла до мр̀вицу, са̀мо двѐ кра̀вице оста̀ше.

мрвѝчьк м **1.** фиг *мала особа.* — Колкѝ е, нѐма га мрвѝчьк. — Кудѐ си, мрвѝчьк? **2.** *мала количина чега.* — Једну̀ тике мрвѝчак да зала̀жем гла̀д.

мр̀вичка ж **1.** фиг *мала особа.* — Спрѐгла се, нѐма гу мр̀вичка. **2.** у прил знач: *мало, малчице.* — До̀ста ми-е една̀ мр̀вичка лѐб да помѝнем дань̀с. — Да вој се свидѐ бар мр̀вичку од ба̀ницу да пру̀жи на детѐ, кудѐ ће вој душа̀ на онѝја свѐт.

мр̀вка ж **1.** *мрва,* в *трошка.* — Ни мр̀вку о[д]-ђу̀трос нејѐ окусѝл. **2.** фиг *новорођенче.* — Отидѐ да нара̀ни ону̀ј мр̀вку. — Кочко̀-е детѐнце, една̀ мр̀вка. — Ово̀-е Бо̀жја мр̀вка. **3.** фиг *мало.* — Ко̀лко си ми тој сипну̀л шићѐр, ни мр̀вку.

мр̀да (се) несв **1.** *креће (се).* — Не мр̀да от-ку̀ћу како се врну̀л ис печало̀вину. — Зарѐкал се: не-це мр̀да ис-ку̀ћу з-бајонѐти да га тѐрају. **2.** фиг *обавља полни однос, полно општи.* — Вѝкају мр̀да едну̀ Лебеђа̀нку што куде њѝ чу̀ва говѐда. — То̀ј ти-е га̀дна со̀рта: мр̀да се с кога̀ стѝгне, ич си сра̀м нѐма.

мрда̀љка ж фиг *жена лаког морала.* — То̀-е една̀ мрда̀љка, цѐло село̀ гу зна̀е.

мрда́ње с гл им од *мрда (се)*. — Не́ма мрда́ње, ту̑ј ни и́ма че́каш докле се не вр̑немо. — Зате́кал ги њо̀јан му̑ж ба̑ш на мрда́ње.

мр̑дне (се) свр **1.** *покрене (се), помери (се)*. — Сто̀ка му не да̑ва да мр̑дне от ку̑ћу. — Мр̑дни ду̑пе, да про̀јдем. — Н-уме̑је се мр̑дне о[д]-џ*ену́, да изле̑зне у све̑т, да га ви̑ду љу̑ди. **2.** фиг *оде, отпутује*. — Нека и о̀н ма̑лко мр̑дне у бе̑ли све̑т, млого се уседе̑л. **3.** фиг *помери памећу*. — Ако-е о̀н мрдну̑л с па̑мет, ти̑ јо̀ш неси̑, мога̑л си до̀јдеш до̀м са̑м.

мре̑ (се) / мре̑е (се) несв **1.** *умире*. — Ле̑гал, ће мре̑. — Ће мре̑, тако̀ј му дошло̀. — Не мре̑е се тако̀ј ла̑ко. **2.** фиг *воли, чезне, пати за неким или нечим*. — Мре̑с за Стојади̑нку. — Мре̑е за те̑ј ски̑је и мо̀рам му ги пра̑им.

мре̑ење / мрење̑ с гл им од *мре (се), умирање*. — Поль̀к, сви̑ ни че̑ка мре̑ење.

мре̑је несв в *мре*. — Отка̑д он мре̑је, а све̑ ги надживе̑. — Мре̑је за деца̑, а она̑ си и̑ч бри̑гу за њу не̑мају.

мреје̑ње с в *мреење, умирање, смрт*. — Стра̑ га од мреје̑ње, ко да-е неки̑ побе̑гал о[д]-то̀ј.

мрена̑ ж **1.** *копрена од облака*. — Нека̑ мрена̑ се навла̑чи на не̑бо, ће наведе̑ облаци. **2.** фиг *затамњење*. — Ства̑ра ми се ста̑лно нека̑ мрена̑ пред о̀чи.

мре̑њав, -а, -о *засењен облаком, мренав, облачно (време)*. — Изаљави се, поста̑де мре̑њаво вре̑ме, а мо̀ж ће вр̑не и ки̑ша.

мрењаве̑ње с гл им од *мрењави (се)*. — Страу̑јем од оно̀ј мрењаве̑ње откуде Пла̑ну, да па̑ не уда̑ри кишети̑на.

мрења̑ви (се) несв *облачи се (небо), квари се (време)*. — Мрења̑ви га од Остро̀зуб, да збира̑мо руко̀љке на вре̑ме. — Поче̑ се мрења̑ви, до̀вечер мо̀ж се раси̑пе ки̑ша.

мрење̑ с *умирање, смрт*. — Докара̑ло га до мрење̑. — То̀ј ми-е река̑л пред мрење̑.

мре̑шка ж *умирање, смрт*. — Неје̑ јо̀ш дошло̀ до мре̑шку, не бо̀ј се. — Здра̑в чове̑к бе̑ше, неје̑ бил за мре̑шку, ал отиде̑.

мр̑жгав, -а, -о *тмуран, облачан (време)*. — Не бе̑ше ово̀лко мр̑жгаво ка[д]-ѕбира̑мо руко̀љке, бо̀ји̑м се не̑ће издржи̑, ће вр̑не.

мржгаве̑ње с гл им од *мржгави (се)*. — Оту̑д це̑л дњ̀н неко̀ мржгаве̑ње.

мржга̑ви (се) несв *наоблачује се, квари се време*. — Навла̑чу се о̀блаци, мржга̑ви га откуд Власи̑ну. — Мржга̑ви се вре̑ме, белки̑м ће издржи̑ још ово̀ј де̑сет о̀ткоса.

мр̑жди се несв *тмури се, облачи се*. — Не̑бо се нешто̀ млого̀ мр̑жди, ће донесе̑ ки̑шу.

мрждо̀ри / мржџо̀ри несв *ромиња, сипи киша*. — Мрждо̀ри из моглу̑ три-дњна. — Си̑тна ки̑ша мржџо̀ри, ду̑шу дало̀ за спање̑.

мржља̑к м *грудва смрзнуте земље*, в *помржљак*. — Шутну̑л мржља̑к, па утепа̑л пр̑с на но̀гу.

мрза̑ ж *лењост*. — Мрза̑ ми да рабо̀тим. — Вати̑ла га мрза̑, па му се и не жи̑ви.

мрзе̑је несв *мрзи*. — Неје̑ га мрзеја̑ло него ишњ̀л ча̑к у Село̀ да ку̑пи попри̑ке.

мрзе̑ње с гл им од *мрзи, мржња*. — Отка̑т па̑нтим међу њи̑-е било̀ мрзе̑ње.

мрзешљи̑в, -а, -о *који не воли да ради, лењ*. — Млого̀-е мрзешљи̑в на рабо̀ту, а неје̑ откра̑ј такњ̀в би̑л.

мрзешљи̑вка ж *лењивица*. — Куде̑ у ку̑ћу дове̑де мрзешљи̑вку, ни̑шта вој се не рабо̀ти.

мрзешљи̑вко м *лењивац*. — О̀н мрзешљи̑вко, она̑ мрзешљи̑вка, па ко̀ј ће им сработу̑је?

мрзешљи̏вче с *лењивче* — Од и̏сту со̏рту испа̏дло и мрзешљи̏вче.

мр̏злица ж *мраз,* в *йомрзлица.* — На ову̏ј мр̏злицу, ка[д]-цту̏д једе̏, ни̏куде се не и̏де.

мр̏зло с смрзлотина, замрзло (тле). — Излѐзнем, а све̏ мр̏зло.

мр̏зне (се) несв *смрзава (се), леди (се).* — Почѐло да мр̏зне. — Мр̏зну деца̏ у шко̏лу. — Излѐзал да се мр̏зне. — Мр̏зне се и река̏. — Мрзне̏ се сто̏ка у коша̏ру на ови̏ја сту̏д.

мрзнѐје несв в *мрзне.* — Нека̏ мрзнѐје, кво̏ му ја̏ мо̏гу помо̏гнем.

мрзнѐње с гл им од *мрзне (се), мраз, мржњење, смрзавање.* — Не мо̏ж се рабо̏ти на ово̏ј мрзнѐње.

мрзољи̏в, -а, -о в *мрзешљив.* — Мрзољи̏в неки̏ човѐк до бо̏га.

мр̏ка (се) несв *йари (се), ойлоћује (се) (о овци).* — Кара̏ца мр̏ка о̏вце, не да̏ва на дру̏гога овна̏ ни да им при̏јде. — О̏вце се мр̏кају у јѐсен.

мрка̏ње с *ойлодња оваца.* — На̏ше о̏вце заврши̏ле с мрка̏ње.

/мр̏кли мра̏к/ изр *касно ноћу, много касно.* — Јо̏ш ка̏[д]-ци отишъл, а вр̏ћаш се по мр̏кли мра̏к. — У мр̏кли мра̏к ли се доо̏ди до̏м?

мр̏клица ж *мрак, шама.* — По ову̏ј мр̏клицу не мо̏ж ни пу̏т да пого̏диш за Прѐслоп. — Немо̏ј да чѐкаш мр̏клицу, до̏јди по дьн.

мр̏кне несв фиг *онесвесићује се.* — Мр̏кне му чѐсто свѐс. — Почѐло ми мр̏кне пред о̏чи.

мр̏кне (се) несв *йада мрак, сшавњује се, смрачује се.* — Почѐло се мр̏кне. — Сьг ра̏но мр̏кне.

Мр̏ковица ж *село,* в *Гузевје.*

мр̏ковички, -а, -о *који йрийада Мрковици.*

Мр̏ковчанин м *жишељ села Мрковице.*

Мр̏ковчанка ж *жена из Мрковице.*

Мр̏ковчанче с *деше из Мрковице.*

мр̏ља се несв *йрља се.* — Немо̏ј се мр̏љаш кьд едѐш.

мр̏љав, -а, -о *умрљан.* — До сь̏к неси̏ бил то̏лко мр̏љав, с кво̏ си се то̏лко умрљави̏л?

мрљавѐје несв в *мрљави (1).* — Мрљавѐје, мрљавеје и ни̏шта не поедѐ. — Мрљавѐје по тањи̏р.

мрљавѐње с гл им од *мрљави (се).* — То̏ј нејѐ мајсторльк, то̏-е мрљавѐње.

мрља̏ви несв **1.** *слабо, нерадо једе.* — Докле едѐ, по̏ла са̏т мрља̏ви, на кра̏ј ни̏шта не поедѐ. **2.** *шраљаво, слабо ради йосао.* — То̏ј ли-е ма̏јстор, само̏ мрља̏ви, н-умѐје да рабо̏ти? **3.** *йогоршава се (време).* — Врѐме га мрља̏ви, ће до̏јде ки̏ша.

мрља̏ви се несв **1.** *квари се, йогоршава се време.* — По̏че се мрља̏ви откуде Ку̏кавицу, оту̏д у̏век до̏јде ки̏ша. **2.** в *мрља се.* — Мрља̏ви се докле ру̏ча, па се по̏сле облизу̏је.

мрља̏вка ж *она која шраљаво ради, несйособна жена.* — С мрља̏вку се здружи̏ла беги̏м ће рабо̏ту.

мрља̏вко м *несйособна особа,* в *неумејашан.* — Ако ти трѐбе ма̏јстор, бѐгеј од мрља̏вка ко што-е о̏н.

мрља̏вче с *несйособно деше.* — Кобаја̏ги ће ми помо̏гне мрља̏вче, са̏мо ми на̏праи јо̏ш по̏голему компликациу̏ју.

мр̏љка ж в *мрљавка.* — Узѐл едну̏ мр̏љку, ни̏шта н-умѐје у ру̏ке како трѐбе, а и по ку̏ћу мрља̏ви.

мр̍љча м в *мрљавко.* — Ти̍ја мр̍љча све̍ ће замрља̍ви, па га по̍сле не мо̍жемо попра̍имо.

мрмо̍љак м **1.** *нешто јако мало.* — Дете̍ вој колко̍ мрмо̍љак. **2.** *онај који тихо говори, који мрмољи.* — Еси̍ разуми̍ла кво̍ ти на̍орати они̍ја мрмо̍љак.

мрмоље̍ње с гл им од *мрмољи.* — Не мо̍гу да слу̍шам тој њи̍но мрмоље̍ње на у̍во.

мрмо̍љи несв *тихо и неразговетно говори, мрмља.* — Како̍ ће га разу̍миш кьд мрмо̍љи ко да не еде̍ ле̍б. — Мрмо̍љи вој нешто̍ на у̍во ни̍ки да не чу̍је.

мрморе̍ње с гл им од *мрмори.* — Чу̍је се некво̍ мрморе̍ње но̍ћу поза ку̍ћу.

мрмо̍ри несв *једва говори,* в *мрмољи.* — Душа̍ вој дошла̍ у но̍с, едва̍ мрмо̍ри.

мр̍нца несв *мрмља, гунђа, придикује.* — Ста̍лно ми нешто̍ мр̍нца, не мо̍гу гу ви̍ше трпи̍м.

мрнца̍ње с гл им од *мрнца.* — О̍дви ми се од њо̍јно мрнца̍ње.

мрња̍у узв *ономат оглашавања мачке у време парења.*

мр̍с м *месо, масна храна.* — Понеста̍л ни веће̍[м] мр̍с.

мр̍сан, -сна, -сно *мастан.* — Мло̍го во[ј]-е мр̍сно си̍рење, не бу̍чка млеко̍.

мрсе̍ње с гл им од *мрси (се).* — До̍ста се пости̍ло, од ју̍тре мо̍же мрсе̍ње. — За мрсе̍ње ко̍нци сам га испампури̍ла.

мр̍си (се) несв **1.** *једе масно.* — Узе̍л да мр̍си кьд ни̍ки не мр̍си. — О[д]-даньс се мр̍си, до јуче̍р се пости̍ло **2.** *умрсује.* — Не мр̍си ми пређу̍, де̍те, не мо̍гу гу размрсу̍јем сва̍ки ча̍с. — Не пи̍пај, тако̍ј се мр̍си пређа̍. **3.** фиг *квари посао.* — Ја̍ би то̍ј ода̍вно заврши̍л по мо̍ински, ал ми неки̍ мр̍си рачуни̍цу.

/мр̍си муда̍/ изр *лупета, прича будалаштине.* — Не слу̍шај замлато̍тину, зна̍е тике̍ да мр̍си муда̍.

мрсни̍к м *онај који стално једе масно.* — Голе̍м мрсни̍к: све̍ по̍еде сушени̍це и слани̍ну о[д]-та̍ван.

мрсо̍љ м *слина,* в *sunsa,* в *сомур.* — Пусти̍л мрсо̍љ нис пр̍лицу, да се згро̍зиш од ње̍га.

мрсољи̍в , -а, -о *који је слинав, балав.* — Све̍ мрсољи̍ва деца̍ сри̍ћам по пу̍т.

мрсо̍љче с *слинавче.* — И̍ма едно̍ мрсо̍љче и ње̍га н-уме̍је да чу̍ва како тре̍бе.

мрсому̍д м *онај који прича глупости, замлата.* — С то̍га мрсому̍да не би̍ седе̍л за̍едно ни у кафа̍ну, ка̍мо ли на сла̍ву.

мр̍тав, -тва, -тво прид за појачано знач: *веома, много, претерано.* — Ја̍ му казу̍ем, а о̍н мр̍тав ла̍дан. — Дојде̍ мр̍тав гла̍дан. — Ле̍же мр̍тав у̍моран. — Бе̍ше мр̍тав пи̍јан. — Мр̍тав бо̍лесан лежи̍ над а̍јат у сла̍му.

мртава̍ц м в *мртвак.* — Не пла̍шим се ја̍ од мртавци̍, но од живи човеци.

мртва̍к м *мртвац.* — А што̍ би се плаши̍л од мртвака̍ кьд је мр̍тав.

мртве̍н, -а, -о *оно што је намењено за опремање мртвог човека за укоп.* — Ово̍ј ми-е мртве̍на спре̍ма, кьд ме пока̍рају с воло̍вска ко̍ла на дру̍м, на Меја̍не.

мртве̍но с свечано (о одећи), пристојно за сахрану — То̍ј му-е све̍: и црквено и мртве̍но (*изр*).

мр̍тви чво̍р м *завезано тако да не може лако да се одвеже.* — Завр̍жи га у мр̍тви чво̍р да се не одврзу̍је.

мртви̍ца ж *осојно место, неплодна, каменита земља.* — Не мо̍ж ни̍шта да са̍диш у мртви̍це.

Мртви̍це ж мн мтн *шума.*

мртвѝчав, -а, -о *који је на осојној страни.* — Та̀м је мртвѝчаво, та̀м нѝшта не ра̀ђа.

мртво̀сан, -а, -о **1.** *уморан, изнемогао.* — Мртво̀сан о[д]-тѐшку рабо̀ту. **2.** *пијан до бесвести.* — Однѐсоше га мртво̀саног ис кава̀ну до̀м.

мртвосува̀ње с гл им од *мртвосује се.* — Едну̀ш га диза̀мо из гро̀б од мртвосува̀ње, дру̀ги пу̀т ја̀ нѐћу.

мртвосу̀је се несв *изнурује се пићем.* — Мртвосу̀ју се од пиѐње.

мртво̀ше се свр фиг *умори се, изнемогне.* — Несъм лу̀д да се мртво̀шем од косѝлбу, па се ју̀тре не мо̀гу дѝгнем.

мр̀тка (се) несв у дем знач: *мрда (се).* — Јо̀ште мр̀тка, али већѐм га стѝгла ста̀рос. — Нејѐ заспа̀ло, јо̀шке мр̀тка с ручѝце. — Мр̀ткају се по во̀ду рѝбе. — Несѝ гу утепа̀л (змију), јо̀ш се мр̀тка.

мртка̀ње с гл им од *мртка (се).* — Осѐћам некакво̀ мртка̀ње пот кошу̀љу, кьд оно̀ улѐзал скака̀ц.

мрцѝна ж **1.** *угинула животиња, цркотина.* — Кудѐ дену̀сте ону̀ј мрцѝну от коња̀ што га у̀тепа гро̀м. **2.** *спора, лења, остарела животиња.* — Купѝ едну̀ мрцѝну, не-це прѐза, нѐће вучѐ ко̀ла. **3.** фиг пеј *лоша особа, ленштина,*– Узѐл це бѝје з-детѐ, мрцѝна. — Немо̀ј с ту̀ј мрцѝну, кьд нѝшта не рабо̀ти. — Едва̀ се вучѐ мрцѝна. **4.** *изнемогла особа.* — Од њѐга остала̀ са̀мо мрцѝна.

мрчавѐје несв *пада мрак на очи, губи свест.* — Мрчавѐје ми у гла̀ву, ће па̀днем.

мр̀чи несв *мрачи се свест, онесвешћује се.* — Почѐ ми мр̀чи свѐс.

мр̀ш узвик *којим се неко тера.* — Мр̀ш ис ку̀ћу, да те вѝше не вѝдим! — Мр̀ш, на̀поље!

мр̀ша ж **1.** *леш угинуле животиње.* — Отка̀рај у шу̀му и зако̀пај туј мр̀шу од пцетѝште. **2.** фиг *мршава особа.* — Спрѐгла се, од њу̀ оста̀ла съл мр̀ша.

мршавѐе / мршавѐје несв *мршави, слаби.* — Одедну̀ш почѐл нешто̀ да мршавѐје, а не зна̀е кво̀ му-е.

мршавѐње с гл им од *мршаве(ј)е.* — Трѐбе му до̀бро мршавѐње да сту̀ри оно̀ј чкембѐ.

мршља̀к м **1.** *лешина угинуле животиње.* — Пцѐта ископа̀ла некѝ мршља̀к куде дру̀м, па га развла̀чу. **2.** фиг *мршава домаћа животиња.* — Узѐл да ми прода̀ва некѝ мршља̀к, несьм на то̀ј спа̀дал да купу̀ем изгрчавѐла говѐда.

мршо̀љ м в *мрша.* — Некѝ мршо̀љ лежѝ до̀ле, куде поја̀ту, у Па̀прат. — Од у̀баву жену̀ напраила се мршо̀љ. — Од њу̀ оста̀л са̀мо мршо̀љ.

мр̀штав, -а, -о *зборан, смежуран.* — Свѐ му ру̀ке мр̀штаве како лицѐ.

мршто̀ње с гл им од *мршти се* (= *прави наборе на лицу*). — О[д]-цта̀лно мршто̀ње ће напраиш бр̀чке по лицѐ. — Ћу излудѐјем од његово мршто̀ње на сва̀шта (*негодовање*).

мр̀шти се несв фиг *негодује* — Нѝки му не мо̀ж зго̀ди, на свѐ се мр̀шти кво̀ му дадѐш.

муа̀ ж в *муја.* — Тако̀ј са̀мо муа̀ без гла̀ву летѝ како̀ тѝ ѝдеш у живо̀т. — Налетѐше некѐ му̀е, па ми уштрка̀ше говѐда.

му̀а несв в *мува,* **1.** *избива, дангуби.* — Му̀а по собо̀ри и ва̀шари ко нѐкасветан. **2.** *једе халапљиво.* — Н-умѐје да едѐ како трѐбе, са̀мо му̀а. **3.** *претура, ради нешто неодређено.* — По коша̀ру нешто̀ му̀а.

му́а се несв в *мува се,* **1.** *ушрпава се.* — Ни́ки га не ви́ка, сам се му́а. **2.** *комеша се у гужви.* — Му́а се како шиљеже. **3.** *моша се, дангуби.* — Му́а се по малу́, и́ди па га на́јди ако мо́ж.

муа́ње с гл им од *муа (се).* — Како́ га не заболи́ меши́на од оно́лко муа́ње. — То́лко муа́ње по село́, па ни́шта не у́работи.

му́ва несв **1.** *удара.* — Му́ва га куде́ сти́гне, да му се нате́па. — Присламчи́ла се уз ме́не и му́ва ме у слаби́ну. **2.** фиг *халаиљиво једе, непрестано једе.* — Мува́ вазды́н нешто́ по́-уста. **3.** *преШражује, преШура, крије.* — Му́ва нешто́ по по́друм да га не ви́димо.

му́ва се несв **1.** *ушрпава се, гура се.* — Му́ва се куде́ му неје́ ме́сто. — Куде́ се па ти́ му́ваш, ка[д]-те ни́ки неје́ вика́л? **2.** *комеша се у гужви.* — Му́вају се ко крња́ гове́да (*изр*). **3.** *моша се.* — Це́л дьн се му́ва нешто́ по Село́. — Кво́ ли се то́ј jо́ш му́ва по ку́ћу, докле́ ће га че́камо?

мува́ње с гл им од *мува (се).* — Гу́нгула, без мува́ње неси́ мога́л да уле́знеш у за́другу.

мува́рник м *йросШорија йуна мува.* — Напраи́ла се ку́јна у мува́рник, искару́ј ги с нешто́!

мувосе́рина ж *уиљувак од муве.* — Крос пе́нџери се не ви́ди од мувосе́рине.

му́вта м *онај који све хоће џабе, ПреварантШ,* в *макулџија.* — Бе́гај од то́га му́вту да те па́ не прему́вта.

мувтаџи́ја м в *мувШа.* — То́ј су муфтаџи́је, таква́ им је вами́лија.

мувтаџи́ка ж *жена мувШаџија.* — Ту́ј мувтаџи́ку зна́мо до́бро, зато́[ј]-и бе́гамо од њу́.

му́вте прил *бесйлашно, џабе.* — Научи́л све́ на му́вте, ал ђа́вола, ви́ше не́ма.

муде́нце с дем од *мудо.* — Сцепи́л муде́нца на та́рабе, па му ги башта́ закрпи́л с иглу́ и коньц.

муди́ња с зб им *муда.* — Ће оста́не без муди́ња ако га ви́ди А́рсен да му преска́ча пло́т око ку́ћу.

мудо́ м **1.** *ШесШис.* **2.** в *кијанац,* в *кијац* — Куде́-е ~ од канта́р? **3.** *висак.* — На ма́јстора висну́ло ~. — Сьг ће ма́јстор изва́ди ~ да прове́ри ел пра́в ѕи́д. **4.** изр: — Ће доби́е муда́ Марја́нова (*ниШа*). — Зано́си се ко муда́ у коси́лбу (*замлаћује се*).

му́доња м фиг *јак, снажан човек, човек са залеђином.* — Удари́л би о́н и на по́големога му́доњу о[д]-Цо́тира. — Му́доња-е то́ј, не́-це ла́ко предаде́.

му́доњак м *ШесШис.* — Учука́мо Му́рџи му́доњци. — Ће до́јде штрова́ч да ти изва́ди му́доњак (*заШрашивање деце*).

му́ж ж (мн му́жи) **1.** *суируг.* — С му́жа си до́бро жи́ви. — Нашла́ си до́брога му́жа. — Му́жи су ни отишли́ у рабо́ту. **2.** *јак, снажан човек.* — Са́мо до́бар му́ж то́ј мо́же да заме́тне на ра́мо и однесе́. — Њо́ј тре́бе му́ж а не дете́. **3.** *одрасШао мушкарац.* — Веће́м је му́ж. **4.** *човек.* — Пројде́ неки́ му́ж нис пу́т, во́ди теле́. — Збра́ли се све́ му́жи. — На седе́њку не дојде́ ни едьн му́ж.

мужа́ ж в *музење.* — Ре́д во[ј]-е да при́двечер и́де на мужу́.

мужа́ња м хип од *мужьк.* — Де́дин мужа́ња, како́ ми о́н у́баво ко́си! — Неје́ дете́, мужа́ња си-е пора́сал.

мужьк м **1.** дем и хип од *муж, мужић, момчић.* — До́бар ми-е он мужьк, све́ уме́је да рабо́ти. — Пора́сал ми уба́в мужьк. — Де́дин мужьк. **2.** пеј *човек малог расШа.* — Узе́ла мужака́ у зу́би мо́ж га но́си.

мужѐ с дем од *муж*. — Има̀ ту̏ј едно̀ у̏баво мужѐ.

мужетѐрина ж ауг од *мужетина, мушкарчина*. — У колку̀-е мужетѐрину пора̀сал, бо̀г да чу̀ва.

мужетѐрчина ж ауг и пеј од *мужетерина, мушкарчетина*. — Да те упла̀ши онѝја мужетѐрчина како̀ изглѐда.

мужетѝна м аугм од *муж*. — Ово̀ј мо̀же да подѝгне са̀мо некѝ голѐм мужетѝна ко Стѐван Дупа̀ња.

мужѝна м **1.** аугм од *муж, снажан човек*. — Такъв мужѝна се ода̀вно нејѐ родѝл куде на̀с. **2.** *одрастао, младић*. — Да га са̀мо вѝдите, то̀ј нејѐ детѐ, пора̀сал мужѝна!

мужѝњав прид *одрастао*. — Већѐм је мужѝњав.

му̏жов, -а, -о *који припада мужу, мужевљев*. — Пѐглам му̏жову премѐну, ци ѝде у рабо̀ту. — Она̀ свѐ држѝ му̏жову стреу̀. — То̀-е му̏жова рабо̀та, у то̀ј се не пѐкљам.

му̏зеница ж *овца која се музе*. — Има̀ла сам два̀ес му̏зенице, три-ја̏ловице и двана̀ес јагањчетѝја.

музѐње с гл им од *музе* (= извлачи млеко из вимена). — Ел отидѐ Петрѝја на музѐње о̀вце на трлу̀.

музѝке ж мн *усна хармоника*. — По вазду̀н свѝри у музѝке.

музѝља ж *она која музе стоку*. — Неѐ ми ту̏ј музѝља па мо̀рам да музѐм о̀вце.

му̏злица ж *посуда у којој се музе млеко*. — Рѝтну ме Лѝса у му̏злицу, па ми ра̀сипа млеко̀.

му̏зна, -о *која се музе*. — Свѐ ни о̀вце откара̀ше, оста̀доше съл трѝ му̏зне и двѐ ја̏лове. — Кра̀ва-е јо̀шке му̏зна, па це тѐли, а кравчѐ јо̀ш неѐ му̏зно.

мујȁ ж *мува*. — Налетѐле ме некѐ сѝтне му̏је, у̏јкавци, не мо̀гу се одбра̀ним.

мујѐр м *богато украшена дугачка хаљина од домаћег платна без рукава, беле или црне боје*, в *литак*, в *вута*. — Власѝнке но̀су ву̀те, како и Црнотра̀вке, са̀мо што ги онѐ вѝкају мујѐр ели лита̀к. — У ту̏ј ву̀ту сьм се оженѝла: некѝ гу вѝка ву̀та, некѝ мујѐр. **2.** *клашњени капут*. — Донѐси ми мујѐр да се облечѐм, ћу сла̀зим у Село̀.

му̏ка ж **1.** *велики труд*. — Деца̀ сам извѐла на пу̏т без о̀ца, свѐ с-одрица̀ње и голѐму му̏ку. — С му̏ку смо, у на̏јгоро врѐме, напра̀јили ку̏ћу. **2.** *патња*. — Живо̀т сам провѐла, без родѝтељи, сьс му̏ку. — Мло̀го сам пропатѝла, такву̀ му̏ку нѝки нејѐ видѐл.

/му̏ка-иево̀ља/ изр *свађа, вика, дрека*. — Збра̀ли се у ку̏ћу, ѝде ги му̏ка-нево̀ља, не мо̀ж се нешто̀ догово̀ру.

мука̀ње с гл им од *муче*. — Што-ѐ то̀лко мука̀ње, несу̀ ни гла̀дна ни жѐдна тај говедѝшта?

му̏комачки прил *подмукло, подло, тајно, мучки, кријући, да нико не види*. — Му̏комачки ме у̏дари, па ме изѐде. — Свѐ-е то̀ј спремѝл му̏комачки да нѝки не зна̀е.

мукомцѝја м *подмукла мушка особа*. — Усаравѝше ме мукомцѝје, бе[з]-живо̀т ме остаѝше. — Свѐ су то̀ј мукомцѝје, му̏комачки ће ти урабо̀ти са̀мо да те однѐма.

мукомцѝка с *подмукла женска особа*. — Та̏ј мукомцѝка ми-е ду̏шу изѐла. — Несьм има̀ла етр̀ву, има̀ла сам мукомцѝку.

мукомцѝче с *подмукло дете*. — Од убаво детѐ напраѝше мукомцѝче, да ме и оно̀ едѐ.

мукува̀ње с гл им од *мукује*. — Научѝла на мукува̀ње, за дру̀го не зна̀е.

муку̏је несв *мучи се, пати се, живи у муци*. — Муку̏јем му̏ку, едва̀ саста̀љам кра̏ј с-кра̏ј.

му́ла ж/м фиг и пеј *ћу̑тљивац, глу̑пак, ћу̑тук.* — Кво̀ зна̀е тај му́ла. — Кво го̀ђ да га пи̑таш, са̀мо ћути̑ тај му́ла.

му́лав, -а, -о *ћу̑тљив, ӣриглу̑п,* в *улав.* — Што̀ вој не ка̀жеш, неси̑ му́лав. — Детѐ вој скро̀з му́лаво, съл ћули̑, н-умѐје да проора̀ти двѐ.

мулећа́р м *онај који живи на ту̑ђем раду.* — Ти̑ја мулећа̀р, не да̀ј бо̀же да се снаведѐ да нешто̀ порабо̀ти, а о̀ће да и̑ма свѐ.

мулѐћина ж *оно што је добијено без рада, бесплатно,* в *мувте,* в *оклапина (1).* — Научи̑л на мулѐћину, па му се и̑ч не рабо̀ти.

му́лка ж *ӣриглу̑па, заулава женска особа.* — Му́лка му́лава, нумеја̀ да га пи̑там за мојѐга Драго̀сова.

му́лча м пеј *глу̑п, заулав човек.* — Питу̀ј твоѐга му́лчу куде-с нођа̀ске би̑л, што си нејѐ спа̀л у њего̀в крѐвет.

му́ља несв **1.** *гњечи грожђе да добије вино.* — Докара̀ли ни гро̀зје, па трѐбе да га му́љамо. **2.** фиг *брзо једе.* — Са̀мо нешто̀ му́ља по уста̀.

му́ља се несв *ӣровлачи се, ӣробија се, сналази се.* — Му́ља се сву̀де и тако̀ј се снао̀ди.

муља̀ње с гл им од *муља (се) (1, 2).* — Помо̀гни им у муља̀ње гро̀зје (*1*). — Ало една̀, це зада̀виш с то̀лко муља̀ње (*2*).

му́љи несв **1.** *гвири, ӣомаља главу.* — Му́љи преко ту̀ђ пѐнџер да ви̑ди кво̀ се рабо̀ти. — Му́љи вој пр̀с из опъ̀нак. — Кво̀ ли ста̀лно му́љи на вра̀та? **2.** фиг пеј *буљи.* — Кво̀ ста̀лно му́љиш у мѐне?

му́љне свр **1.** *гурне.* — Му́љни ру̀ку у шупља̀к ће напи̑паш гњездо̀. **2.** *сакрије.* — Му́љни га негдѐ да га ни̑ки не ви̑ди. **3.** *ӣотоӣи.* — Му́љни гла̀ву у ла̀дну во̀ду да се ма̀лко ола̀диш.

му́љне се свр **1.** *ӣровуче се, снађе се.* — Му́љни се крз собо̀р, ће га на̀јдеш. — Човѐк трѐбе да зна̀е и да се му́љне кьд трѐбе. **2.** *нестане, ӣобегне.* — Му́љну се ната̀м-наова̀м и о̀днема га. **3.** фиг *окуӣа се.* — Му́љни се у ви̑р и ти̑, нејѐ дибо̀ко.

муљуза̀н м *ӣритворна особа, ӣритворко.* — Ти̑ја муљуза̀н што зна̀је да ти напра̀и па̀кос.

мумуља̀н м пеј *онај који гвири, који мумуљи.* — Ти̑а мумуља̀н, у ду̀пе би ти намумуљи̑л да мо̀же.

мумуљѐње с гл им од *мумуљи.* — Ћу га утѐпам за мумуљѐње у мо̀ј шла̀јпик.

мумуљи несв *гвири, ӣромаља, ӣротура, ӣродева.* — Муму́љи гла̀ву детѐ из лелѐјку. — Не муму́љи кр̀тица њу̀шку из зевњу̀ да гу ти̑ утѐпаш.

му́нђа несв *договара се, смишља ӣревару, зло.* — Ти̑а двои̑ца ста̀лно нешто̀ му́нђају, па ка[д]-це дому́нђају напра̀ву па̀кос.

мунђа̀рош м *ӣреваран, мућкарош, лоӣов.* — Ти̑ја Си̑кин уну̀к је голѐм мунђа̀рош.

му́не свр **1.** *удари, убоде.* — Умѐје о̀н да те, ка[д]-це не на̀даш, му̀комачки му́не у слаби̑ну. — Муну̀ло га говѐче с ро̀г, да му истресѐ пашља̀к. **2.** *смести, стави, остави.* — Муну̀ прећу̀ у котъ̀л да се мъ̀сти. — Муну̀л негдѐ јерендѐ, не мо̀гу га на̀јдем. **3.** *изненада да̄, даде.* — Му́ну ми у ша̀ке стодина̀рку, па си отидѐ.

му́не се свр **1.** *снађе се.* — Му́не се он за ча̀с и та̀м и ова̀м, и на̀јде кво̀ му трѐбе. **2.** *нестане.* — У ку̀ћу се му́ну и за̀клопи вра̀та. — Му́ну се говѐче у шиба̀к, не мога̀ га на̀јдем. **3.** *даде, ӣодмити.* — Му́не се шумару̀ у ра̀нац по нека̀ сушени̑ца и марки̑ра ти бу̀ку.

му́нта несв *вара, обмањује.* — Му́нта ме матрапа́з за оно̀ј кравчѐ, ни̏како да ми дадѐ па̏ре.

му́ргав, -а, -о *облачан, натмурен.* — Нѐбо постало̀ му́ргаво, нешто̀ се премишља̀ва.

мурга̀ви се несв *облачи се, тмури се, квари се време.* — Мурга̀ви се врѐме, ће до̀јду ки̏ше.

мурда̀р м *прљав, аљкав, немаран, неуредан човек.* — Ово̀ј мо̀ра да-е работи̏л неки̏ мурда̀р, а не ма̀јстор.

мурдарѐње с гл им од *мурдари.* — Нѐћу мурдарѐње, о̀ћу да ми до̀бро малтери̏шете ку́ћу.

мурда̀ри несв *површно, лоше ради.* — Нѐће ти урабо̀ти како трѐбе, о̀н са̀мо зна̀е да мурда̀ри.

мурда̀рка ж *прљава, аљкава жена.* — Треба̀ло-е да у́знеш неку́ мурда̀рку, па да ви̏диш како̀-е.

мурдарлъ̀к м *прљавштина, нечистоћа.* — Такъ̀в мурдарлъ̀к несъ̀м ода̀вно видѐла.

Му́рџа[1] м *во и име вола мрке, односно црне боје.* — Му́рџа се научи̏л, са̀м улѐзне у ера̀м.

му́рџа[2] м фиг *тупа, тврдоглава особа.* — Ти̏ја му́рџа, ни-це прѐза, ни-це во̀ди, не зна̀мо коѐ с њѐга да рабо̀тимо.

Му́син пу̑т м *пут преко Власине и Чемерника којим је, у зиму, 1412. године, султан Муса Бајазит прошао приликом освајања Новог Брда. У току његове градње страдало је много месног становништва, а велики број се тада раселио.*

му́са м **1.** *намргођена, зловољна особа.* — Ка[д]-це му́са уму́си, цѐл дъ̀н с ни̏кога не ора̀ти. — За кво̀ си, му́со, омуси̏л мустаћи̏? — С то̀га му́су ви̏ше не ора̀тим. **2.** изр: — Съг ће ви̏диш по̀што-е му́са прода̀л ја̀рца (*претња која претходи батинама*).

му́сав, -а, -о *слинав.* — Деца̀ вој му́сава, ко да н-умѐје да ги оми̏је.

му́се ж мн *слине.* — Пусти̏л му́се до зевњу́.

мусѐње с гл им од *муси се.* — С мусѐње не мо̀ж ни̏шта пости̏гне. — Научи̏ли смо на његово̀ мусѐње.

му́си се несв *мргоди се, љути се, инати се, изразом лица показује незадовољство.* — Ко̀ј се ђа̀вол му́си, къд га ни̏ки неѐ дира̀л? — Ко̀ј зна̀е што се детѐ му́си. — Це му́си ма̀лко, па це одму́си.

му́соња м ауг и пеј од *муса.* — Кудѐ се одву́че они̏ја тво̀ј му́соња?

мустаћи̏ м мн *бркови.* — Носи̏л је мустаћи̏ како у ста̀ро врѐме. — Што̀ о̀бричи мустаћи̏?

му́стра[1] ж **1.** *узорак, нацрт,* в *зайлит.* — Ши̏е по му́стру. — Да ми дадѐш му́стру о[д]-ти̏а џемпи̏р. **2.** фиг *лош узор.* — И о̀н ми-е у́бава му́стра. — Нашла̀ си му́стру баш спрома тѐбе (*ирон*).

мусуља̀н м *намргођена, зловољна особа.* — Етѐ га па̀ куде на̀с мусуља̀н, обеси̏л кљуни̏цу па свѐ жи̏во мрзи̏.

му́та м **1.** *мутав, нем човек.* — Како̀ це споразу́миш с му́ту, къд нумѐје да ора̀ти. **2.** фиг *онај ко тешко изговара речи, ћутљив човек.* — Ће ми ка̀жеш куде си би̏л, му́то му́тави, ел ће и да̀ље ћути̏ш? **3.** фиг *туп, глуп човек.* — Му́то му́тави, да̀ваш да те сва̀ки насама̀ри, а ти̏ му ћути̏ш!

му́тав, -а, -о **1.** *нем.* — Му́тав, па не ора̀ти. — Ел си ти̏ му́тава ел с мѐне не ора̀тиш? **2.** фиг *приглуп, тупав.* — Неси̏ то̀лко му́тава да не ви̏диш да те превара̀л.

му̍тавац м **1.** *нем човек.* — Како̍ ће да ти ка̍же кьд је му̍тавац. **2.** фиг *ћуӣљив, ӣовучен човек.* — Му̍тавче му̍тави, еси̍ мога̍л да им ка̍жеш да не доо̍ду ју̍тре, ју̍тре вршѐмо?! **3.** фиг *ӣриглуӣ, ӣуӣ човек.* — Откара̍л му вола̍ ис коша̍ру и ти̍ја му̍тавац ни ре̍ч да му не ка̍же.

мутавѐје несв пеј *ћуӣи, не говори кад ӣреба.* — Немо̍ј да мутавѐјеш кьд оти̍деш у о̍пштину, него им ка̍жи што сам те научи̍ла.

му̍тавка ж **1.** *нема женска особа.* — Не мо̍ж се споразу̍миш с њу̍ ел је му̍тавка. **2.** фиг *ћуӣљива женска особа.* — Што̍ вој не ре̍че нешто̍, му̍тавке, него ћути̍ш и слу̍шаш како те нагрђу̍е! **3.** фиг *ӣриглуӣа женска особа.* — Му̍тавке една̍ му̍тава, да те мо̍тља сва̍ка шу̍ша како о̍ће и ти̍ вој веру̍еш!

мутѐње с гл им од *муӣи*, **1.** *мешање.* — Одмѐни башту̍ у мутѐње киреч. **2.** фиг *мућкање.* — На мутѐње је ку̍ћу поди̍гал.

му̍тер м *шраф.* — А овдѐка до̍јду му̍тери да се до̍бро затѐгне.

му̍ти несв **1.** *меша.* — У̍зни ча̍кљу, па му̍ти ма̍лтер да се не стѐгне. **2.** фиг *мућка.* — Н-умѐје да жи̍ви ако не му̍ти. — Снао̍ди се тако̍ј што му̍ти овьм-оньм.

му̍ти се несв фиг *наоблачује се, квари се.* — Почѐ се одедну̍ш му̍ти врѐме, наву̍коше се о̍блаци.

му̍тла ж **1.** *ћуӣљивица.* — Кудѐ најдѐ ову̍ј му̍тлу по цѐл дьн да ми мутавѐје. **2.** *ӣриглуӣа жена.* — Му̍тла, н-умѐје да се сна̍јде, него по̍јди и ти̍, ега̍ завр̍шите рабо̍ту.

му̍тља м **1.** *ћуӣљив човек.* — Пита̍ оно̍га му̍тљу, ал о̍н ми ни̍шта не ре̍че. **2.** *сӣлеӣкарош, смуӣљивко.* — Кьд му̍тља заму̍ти и бра̍ћа це покр̍ву.

мутља̍вина м **1.** *сӣлеӣкарош.* — Дојдѐ па она̍ј мутља̍вина да нешто̍ оди̍ри, ал му ни̍шта не рѐкомо. **2.** *муӣан ӣалог у суду.* — Нѐма ви̍ше раки̍ја, остала̍ тикѐ мутља̍вина.

мутља̍г / мутља̍к м **1.** *муӣна вода, бара.* — Па̍зи, ће згa̍зиш у мутља̍г, це загло̍биш. **2.** *ӣалог на дну ӣосуде у којој је била нека ӣечносӣ*, в *муӣљавина (2).* — Иси̍пи ти̍ја мутља̍г у џи̍бру. — Ко̍ј ће му пи̍е они̍ја мутља̍к од вино̍.

мутља̍к м в *муӣљаг.* — Улѐзе човѐк у мутља̍к, за̍бобика се, да на̍јде куде му-е испа̍дал за̍ворањ. — Какьв је, ће попи̍е и мутља̍к, не ли раки̍ју.

Мутни̍ца ж *име Големе реке исӣод села Мрковице до улива у Мораву.*

мутни̍ца ж *муӣна, велика вода насӣала ӣосле ӣролома облака.* — Да вој не пружи̍мо мо̍тку, тѐше се уда̍ви у мутни̍цу. — Едну̍ го̍дину у̍дари про̍вала и мутни̍ца однѐсе Пѐшину водени̍цу.

мутњѐвина ж **1.** *муӣна вода.* — Надојдѐ мутњѐвина, однѐсе ја̍з на Димитри̍ину водени̍цу. **2.** *гужва, мешеж.* — Ква̍ оно̍ј мутњѐвина бѐше на собо̍р на Вра̍књице, ел се па̍ потепа̍ше Борови̍чани? **3.** фиг *сӣлеӣкарош.* — С ту̍ј мутњѐвину ни̍ки не спорећу̍је.

мутњи̍кав, -а, -о *ӣомало муӣан, замућен.* — Јо̍ш је вода̍ у изво̍р мутњи̍кава, нејѐ за пијѐње. — О̍савну мутњи̍каво врѐме, ал се по̍сле ра̍зјагли.

мутњи̍каво прил *ӣомало муӣно, нејасно.* — Свѐ што рабо̍ти до̍јде некако̍ мутњи̍каво, ни̍кад нејѐ ја̍сно.

му̍тоња м пеј в *муӣља* (1). — Она̍ си едѐ ла̍јна, гала̍ти га̍, а му̍тоња бла̍и у њу̍ и ћути̍. — Му̍тоњо едьн, што̍ ћути̍ш, што̍ во̍ј не ка̍жеш у о̍чи кво̍ трѐбе!

муħа̍к м **1.** *јаје из које се не излеже ӣиле.* — Насади̍ла свѐ му̍ћкови па се не излегу̍ју. **2.** *ӣокварено јаје.* — Кьд га олупи̍, а оно̍ муħа̍к. **3.** фиг *ништа.* — На сви̍ по нешто̍, а на њѐга муħа̍к. — Дала̍ му муħа̍к. — Ће добѝе муħа̍к. **4.** фиг пеј *ӣоквареньак.* — Несьм се нада̍ла да ће да испа̍дне такав муħа̍к. — То̍ј ти-е човѐк муħа̍к.

му̀ћка[1] ж **1.** фиг *непоштени посао, махинација.* — О̀богати се на му̀ћку. **2.** фиг *замка.* — Замесѝли му му̀ћку, сѣл да се ува̀ти ко врапчѐ на прѝмку.

му̀ћка[2] несв фиг *непоштено ради.* — Му̀ћка нештò, нѝки не знàе квò, затвòру га крàтко, па ѝсто.

мућкарѐње с гл им од *муђкари.* — Не мòж да жѝви без мућкарѐње.

мућкàри несв *прави махинације, непоштено ради.* — Мућкàри са[с]-стòку, кòлко да прекàра живòт.

мућкàрош м *онај који живи уз помоћ махинација.* — И баштà му-е бѝл ѝсти такѣв мућкàрош.

муфљу̀з м *покварењак, непоуздан човек.* — Од муфљу̀за нѝкад нејѐ бил човѐк.

муфљузàри м фиг *непоштено ради, вара.* — Муфљузàри нештò по Грдѝлицу.

муфљу̀ска рабòта ж *непоштен посао.* — Тòј ти-е свѐ муфљу̀ска рабòта, не пѐкљај се з-дрварѝ.

муфљу̀ски прил *на непоштен начин.* — Мòж човѐк сѣл на муфљу̀ски нàчин да забогатѐје, на поштѐн — нѝкад.

муфтацѝја м в *мувтација.* — Јòш едѣн муфтацѝја се родѝл у малу̀.

му̀фте прил в *мувте.* — Кѣд би билò му̀фте и јà би га узѐл.

му̀че несв *оглашава се говече,* в *риче.* — Му̀чу говѐда у кошàру, трѐбе се нарàну.

му̀ченица ж фиг *ракија.* — Да тр̀гнемо по еднў чàшку му̀ченицу.

мучѐње с гл им од *мучи (се).* — Без мучѐње нѐће стѐкнеш нѝшта. — Цѐл живòт ти-е мучѐње.

му̀чи несв фиг *решава проблеме, бори се, ради, живи.* — Му̀чи[м]-му̀ку, тòј рабòтим цѐл живòт.

му̀чи се несв фиг *бори се, ради, живи.* — Нѐце вѝше му̀чим, це утѐпам. — Сàмо се због детѐ му̀чим. — Му̀чимо се да нештò стѐкнемо, ал тѐшко.

/му̀чи му̀ку/ изр *пати, има проблема.* — С тој еднò детѐ и с њѐга му̀чи му̀ку. — Му̀чим си му̀ку, етѐ тòј рабòтим.

му̀чица ж дем од *мука.* — Му̀ко, му̀чице, кудѐ да се дѐнем, квò да рабòтим?! — То-е мојà му̀чица, јà си гу знàм. — Моѐ му̀чице од бòлес нѝки не знàе.

му̀чњак м *древни сандук у који пада самлевено брашно у воденици.* — Самà сам узимàла брàшно из му̀чњак у врѐћу и товарѝла на коњà.

мушѐма ж *стољњак од најлона.* — С мушѐму ми-е пòлако, лàко гу ту̀рим и лàко обрѝшем.

му̀шица ж зоол **1.** *мува, обад.* — Налетѐле му̀шице ко на вру̀ћо лајнò. — Печѝла га му̀шица, па у̀штркља. **2.** фиг *нишан, пушка.* — Бр̀зга ко пред му̀шицу. — Нàмести му̀шицу и смѣкну га с едѣн мѐтак. **3.** фиг *омрзне.* — Узѐл ме на му̀шицу, па ме по ду̀шу тѐра.

мушичѐ с дем од *мушица.* — Па и од овòј мушичѐ ли да се тр̀зам?

мушичѐтина ж ауг и пеј од *мушица.* — Улѐзе голѐма мушичѐтина, не мòгу гу искàрам ни с кр̀пу.

мушѝчка ж дем од *мушица.* — Доакà и на мушѝчку, па цѐл дѣн се вртѐ око мѐне.

мушѝчкав, -а, -о *брз, мушичав.* — Млòго-е мушѝчкав, бойм се за њѐга какò це снàјде у живòт.

мушкàр м (мн мушкарѝ) **1.** *мушко дете, младић.* — У њòјну вамѝлију нарађàли се свѐ мушкарѝ. — Збрàли се мушкарѝ на рѝд, ће ѝграју фу̀збал. **2.** фиг *млада домаћа животиња мушког рода.* — Од јагњѝшта остаѝл би и еднòга мушкарà, да мр̀ка òвце.

мушка̍рак м дем од *мушкар.* — Пора̍сал ко пра̍ви мушка̍рак. — Како̍ ти-е они̍ја мушка̍рак?

мушкара̍ча ж *мушкобањаста жена.* — Бу̍ска бе̍ше о̍пасна мушкара̍ча, ни му̍жи несу̍ смеја̍ли с њу̍ да се ва̍ту у ко̍скс.

мушкаре̍ с (мн мушкарети̍ја) *мушко дете.* — Дојде̍ едно̍ мушкаре̍, доне̍се ми пи̍смо о[д]-Ци̍тка из рабо̍ту.

мушкарче̍ с дем од *мушкар, мушко дете, дечак.* — На едну̍ страну̍ седу̍ мушкарчети̍ја, на дру̍гу девојчети̍ја.

мушкарче̍нце с дем и хип од *мушкаре.* — Чијо̍ ли-е оно̍ј у̍баво мушкарче̍нце?

му̍шки прил *јако, снажно, озбиљно, као мушкарац.* — У̍дри му̍шки. — Запни му̍шки. — Да се држи̍ш му̍шки, немо̍ј ти ви̍дим сль̍зу у о̍чи. — Не жња̍вкај, но је̍ђ му̍шки.

му̍шко с *мушкарац, муж.* — Ку̍ћа без му̍шко се бр̍зо уга̍си.

му̍шља несв **1.** *претражује шапом шупљину.* — Му̍шља пот ка̍мен куде се заву̍кла риба̍. **2.** фиг *брзо једе.* — Му̍шља рану̍ ко водени̍ца.

мушља̍ње с гл им од *мушља.* — Без мушља̍ње не мо̍ж рибу̍ да иска̍раш и[з]-скри̍вницу.

мушљи̍ка ж **1.** *сипац, жижак.* — Све̍ ни гре̍де у по̍друм пое̍доше мушљи̍ке. **2.** фиг *врдалама, препредењак.* — Море̍, тај мушљи̍ка проврти̍ куде̍ дру̍ги не мо̍ж ни да приви̍ри.

мушљи̍кав, -а, -о *проврћен, избушен, црвоточан.* — Сьг ми ћупри̍ја до̍јде све̍ мушљи̍кава.

мушљи̍на ж (угл у мн) *проврћени (исипчени) део дрвета, црвоточина.* — Све̍ сипа̍ц напра̍ил мушљи̍не по греду̍.

мушљи̍нка ж дем од *мушљина.* — Све̍ мушљи̍нка до мушљи̍нку, иси̍пчен скро̍з разбо̍ј.

муштери̍ја ж/м **1.** *купац.* — Жи̍да-е игра̍л око муштери̍је, са̍мо да ги услу̍жи како тре̍бе. **2.** фиг *љубавник.* — Има̍ си она̍ њо̍јне муштери̍је на кои̍ си бес па̍ре да̍ва. — Остала̍ без муштери̍је, па побесне̍ла.

муштери̍ка ж *жена купац.* — Ни̍шта без муштери̍ке, оне̍ ми на̍јбоље купу̍ју. — Ка[д]-це збе̍ру муштери̍ке, па по̍чну да др̍њкају, три̍ дь̍на ми у̍ши ѕавну̍.

муштериче̍ с *дете купац.* — Че̍кејте да послу̍жим ово̍ј муштериче̍, ви̍ сте голе̍ми, за ва̍с је ла̍ко.

мушти̍на[1] м *мушкарац, муж.* — Те̍шко е у ку̍ћу без мушти̍ну.

муштина̍[2] м зб им *мушкарци, мужеви, мушкадија.* — Тьм не̍ма же̍не, све̍ муштина̍, ко̍ј ћеш ђа̍вол ти̍ та̍м?

муштри̍кла ж *муштикла.* — Де̍да и ськ пу̍ши на муштри̍клу.

Н

на̍ узв *узми, ево.* — На̍ ти чу̍к. — На̍ ти кљу̍ч от ку̍ћу да нара̍ниш пи̍лишта.

/на Вели̍гден/ изр *никад.* — То̍ј што ти обећа̍л ће донесе̍ на Вели̍гден.

/на ка̍јдис/ изр в *кајдис.* — Уда̍ри га на ка̍јдис да га по̍лако оцече̍ш с косу̍.

/на кр̀в и но̀ж/ изр *у рату, у завади, у свађи.* — Они̏ су на кр̀в и но̀ж. — Една̏ га узо̀ на кр̀в и но̀ж.

/на ла̀кат/ изр **1.** *мера дужине од шаке до лакта.* — На ла̀кат одређу̀емо ко̀лко ће бу̀де дуга̀чка осно̀ва за цр̀ге и постѐљке. **2. ку̀ћа на ла̀кат** *кућа на Г.* — И̏мају староврѐмску ку̀ћу на ла̀кат.

/на ла̀стреж/ изр *мера дужине раширених руку* (Горње Гаре). — Ткани̏це тка̀емо на ла̀стреш, едьн ла̀стреш, една̏ ткани̏ца.

/на ма̀ови/ изр *на тренутак, повремено, кад га ухвати лудило.* — На ма̀ови-е лу̀д, на ма̀ови му ни̏шта нее̏. — На ма̀ови-е до̀бро, на ма̀ови невеља̀је (*болестан*).

/на ну̀ларицу/ изр *до главе, до голе коже* (*шишање*). — У про̀лет ги стрижѐмо на ну̀ларицу. — Што̀ си дете̏ оћупи̏л на ну̀ларицу?

/на потѐг/ изр: **1.** *извући, ослободити што трзајима, вучом.* — Ће вр̀жемо трупа̀ц с коно̀пци, збѐремо му̀жи и извучѐмо га из ба̀ру на потѐг. **2.** *приправан, увек на услузи.* — Како го̀ђ у̀знеш, ја̏ сам им у̀век на потѐг; мѐне потѐгну кьд им нешто̀ устрѐбе.

/на пр̀ву ну̀меру/ изр *до главе (ошишати),* в *на нуларицу.* — Ка[д]-цам гу вати̏ла, треба̀ло-е да гу оши̏шам на пр̀ву ну̀меру, да ви̏ди чи̏и̏ ће му̀жи она̏ да ди̏ра!

/на прѐборке/ изр *на фалте, на наборе.* — Тьг се носи̏ле су̀кње на прѐборке, па и ја̏ саши̏ем едну̏.

/на прѐкрет/ изр *уз помоћ полуге.* — У̀зни мо̀тку па да га ди̏гнемо на прѐкрет.

/на прѐстиж/ изр *такмичећи се,* в *на претич.* — Уработи̏мо га зача̀с на прѐстиж.

/на прѐтич/ изр *у журби, на брзину такмичећи се.* — Пропа̀до работее̏ћи на прѐтич, сама̏ да пости̏гнем све̏.

/на прѐтруп/ изр *на брзину, преко колена.* — Ни̏кога не слу̀ша, све̏ рабо̀ти на прѐтруп.

/на рѐд/ изр *заједничко чување стада онолико дана колико ко има брава у њему.* — Отку̀д омали̏мо сто̀ку, не уцењу̀емо говедара̏, чу̀вамо си ги на рѐд.

/на рога̀ч/ изр *наопако, на свађу.* — Како̀ гу дове̏де у ку̀ћу, све̏ појде̏ на рога̀ч!

/на шевѐр/ изр *на страну, храмајући,* в *нашевер.* — Све̏ чи̏ча и̏де некако̀ на шевѐр.

/на шејта̀н/ изр *несигурно, правећи осмице (ходање).* — Дојдо̀ некако̀, ал све на шејта̀н.

наа̀ка се фиг *наскита се, налута се.* — Емпу̀т да чу̀ем да си се наака̀л, па ми̏рна у гро̀б да лѐгнем.

наа̀лен, -а, -о *ували, размажен.* — Деца̏ вој мло̀го наа̀лена, и̏ч гу не слу̀шају.

наа̀ли (се) свр *навикне (се), размази (се).* — Наали̏ли га да му све̏ уга̀ђају, па сьг беду̀је и зага̀ђа. — Немо̀ј ми дете̏ наа̀лиш на ру̀ке, и онако̀ј нѐће да о̀ди, тра̀жи да га но̀сим! — Наали̏ла се гове̏да на крму̏, па нѐће да пасу̏.

нааљува̀ње с гл им од *нааљује (се).* — О[д]-то̀лко нааљува̀ње по̀квари се дете̏.

нааљу̀је (се) несв *навикава (се), квари (се).* — Та̀ј ку̀чка ми нааљу̀је дете̏ на сва̀шта. — Немо̀ј се нааљу̀јеш на туј ракичѐтину, ће те усара̀ви!

наа̀пе свр *нагризе, загризе.* — Наа̀пе оша̀в па оста̀ји.

наапо̀тина ж гл им од *наапе, загрижено воће.* — Оста̀ља куде-да̀је по ку̀ћу наапо̀тине и огри̏жљаци.

наапува̀ње с гл им од *наапуе.*

наапу̀е несв *нагриза, загриза.* — Не наапу̀ј ви̏ше тако̀ј кру̀шке, него ги пое̏ђ, нѐћу ги да̀вам на сви̏ње.

набáда несв **1.** *храмље.* — Свé набáда кьд óди, ал дóбро-е. **2.** *тешко хода у ципелама с великим штиклама.* — До јучéрке носи̍ла опьнци, а ськ набáда на онéј гигáље ко штр̍к (*ирон*). **3.** фиг *зна по мало, погађа.* — Набáда помáлко нáшки, па се разби̍рамо.

набадáљка ж **1.** *кочић за садњу поврћа,* в *расадаљка.* — У̍зни набадáљку, па расађу̍ј зéље. **2.** фиг пеј *жена која носи ципеле с високим штиклама.* — Еси̍ видéла ону̍ј набадáљку, постала̍ варошáнка, па се погосподи̍ла.

набадáње с гл им од *набада.* — Морé, óди, ал какó óди, с набадáње, едва̍ се вучé у[з]-штапчé.

набáје свр *пребаје, бајањем ослободи кога злих сила.* — Да вој не нáбаја боба-Мари̍чка тéше детé да ми љóсне од плакáње.

набаљéзга се свр *наприча глупости.* — Дóјде куде нáс, попи̍е неку̍, набаљéзга се, па си оти̍де дóм.

набáња се свр *задовољи се купањем, накупа се,* в *избања се.* — Ел се едну̍ш набањáсте? — Набањáмо се по ви̍рови у Голéму реку̍.

набáпка свр *напуни.* — Набапка̍ ку̍бе з-дрва̍, па ськ сáмо бабьи̍.

набáпка се свр *наједе се.* — Добрó се нáбапка, па лéже да спи̍.

набáпће свр *напуни, наставља дрва у ватру.* — Набáпћи га дóбро да се загрéје ку̍ћа, да се не мр̍знемо при тóлка дрва̍.

набáса свр *налети на некога или нешто.* — Набасáмо у Мр̍ковицу на срну̍; побéже кро[з]-шибáк.

набáцка се свр *набоде се, убоде се.* — Набацкáло се детé на трнчьк, ськ ће му га бáба извáди. — Це набáцкаш на иглу̍.

набáчка се свр **1.** *задовољи се бачкањем у баруштини.* — Набачкáле се сви̍ње у доли̍ну, па си самé дојдóше у кóчину. **2.** *испрља се.* — Кудé си се такóј набачкáл, ко да си оди̍л по глóбила?

нáбашка прил *одвојено, посебно.* — Несу̍ се одели̍ли ал жи̍ву нáбашка. — Нáбашка ни измéри по два̍ ки̍ла шиħéр.

набьнђа свр фиг *наприча лажи о коме, оклевета.* — Кога̍ она̍ набьнђа ни Морáва не мóж га опéре.

набьпа се свр фиг *наједе се.* — Ка[д]-це набьпа, три̍ дьна ће рабóти бес-лéб.

набьпће се свр в *набьпа се.* — Свр̍ну куде Пéрсу у Пáвловци, набьпћа̍ се, па тьк крену̍ за Власи̍ну.

набéден, -а, -о **1.** *невино оптужен.* — Такóј набéден, двé гóдине óдлежа у áпсу. — Бéше набéдена да-е крáла постéљке куде Стојáнку. **2.** фиг *лажни мајстор, умишљен стручњак.* — Набéден да-е дóктур, па лекује сьс трáвке. — Набéден мáјстор, свé по селó опрáља.

набéди (се) свр *оклевета (се), оптужи (се) лажно.* — Умéје она̍ да набéди човéка, пóсле пéри љáгу ако мóж.

— Лáсно-е да се човéк набéди за свáшто, да га затвóру.

набéђен, -а, -о в *набеден (1, 2).* — Набéђени су да крáдну јагњи̍ћи ис ту̍ђу трлу̍ (*1*). — Тóј су набéђени мáјстори, кобојáги умéју да ѕи̍дају (*2*).

набеђувáње с гл им од *набеђује.* — За тóј набеђувáње морáл је куде суди̍ју у Власóтинци.

набеђу̍је несв *клевеће, лажно оптужује.* — У̍век дру̍гога набеђу̍је, а óн кри̍в.

набеличас, -та, -то *претежно бео.* — Лако ће вој познајеш овце, све им прлице набеличасте.

набелужњав, -а, -о в *набеличас.* — Кое су ти овеј набелужњаве китке?

набелужњаво прил *беличасто.* — Ел увек цьвту овакој набелужњаво?

набере свр **1.** *насече, наструже (дрва).* — Отишли у шумак у Овсиште да наберу дрва за зиму. **2.** фиг *загноји.* — Не бој се, ће набере бубуљка, па ћеројде.

/набере мед/ изр *извуче корист, окористи се (ирон):* — Што коси папрат по утрину (?), ће набере мед там?! — И он набрал мед у печаловину, па ће мене наговара!

набеснује се свр фиг *засити се игре, одмори се.* — Набеснувал си се, ськ ће појдеш у школу, па да учиш. — Набеснува ли се више, требе да легаш?

набива несв **1.** *набија, побија.* — Набива колци, ће гради трлу у ориште. — Претуца си прс набиваећи ексери. **2.** *пакује, слаже.* — Требе се сено добро набива у плевњу да стане још едьн воз.

набива се несв *завлачи се.* — Куде се набиваш там по плевњу, излезни да ти кажем кво требе.

/набива на нос/ изр *спрда се, свети се, ликује.* — На нос ми стално набива твои курвальци.

/набива нос/ изр *сувише радознао.* — Свуде набива нос, не мож ни да мочаш да он не знаје.

набивање с гл им од *набива (се).* — Донеси мацолу за набивање колци. — Нема набивање по[д]-цтогови ка[д]-це играмо жмурке.

набира несв **1.** *прави наборе на сукну, прави фалте.* — Туј га набираш да буде потесачко у струк. **2.** фиг *гноји се.* — Набира му чир на руку, па га боли.

набира се несв *скупља се.* — Тој платно се млого набира, неје добро за аљине.

набирање с гл им од *набира (се).*

набиротина ж *место где је тканина набрана (на гардероби).* — Тесно ми-е туј куде-е набиротина у струк.

наблагњичав, -а, -о *помало сладак.* — Дојду ми овеј крушке помалко наблагњичаве, ал требе још да стоју у сламу, да упрну.

наблагњује несв *има слаткаст укус.* — Наблагњују сливе, ал требе још да зрају да заблагнеју.

наблесњичав, -а, -о *блескаст, приглуп.* — Неје он луд, сьлте помалко наблесњичав.

наблизи (се) свр **1.** *дође, приђе ближе.* — Напрајше куђу у Предене, наблизише се до варош. — Ка[д]-це наблизимо накуде воз, седомо да оданемо у ладовинку. **2.** *приближи, примакне што.* — Наблизи накуде нас туј тепсију да и ми узнемо од баницу! — Наблизи ми чокањ. **3.** *дође време.* — Наблизи се Свети-[И]лија, а сено ни у поље још растрвено. — Наблизи се Митровдьн, а он се не врну из работу. — Наблизи се пооденье у школу.

наблизо прил *близу, поред.* — Седните наблизо, да мож едьн на другога да помага.

набљује се свр *исповраћа се.* — Напију сс, па се набљују куде стигну.

набоде свр фиг *погоди, каже.* — Набоде по неку и по нашки (*реч*).

набој м *место убода на телу.* — Не дирај ме туј, боли ме набој од јексер.

набољњичав, -а, -о *болешљив, болан.* — Набољњичава-е, па не мож да работи. — Он набољњичав седи, а ја оволко болна, па ми грбина пуца од работу.

на̀бран, -а, -о **1.** *наборан, згужван.* — Куде̏ си седе̏ла па ти су̏кња тако̏ј на̏брана? **2.** *насечен, настругaн (дрва).* — И̏маше на̏брана дрва̏ у Мртви̏це, ал ми ги неки̏ зиму̏ске откара̏л.

набр̏дило с *део разбоја у који се смешта брдо.* — Ськ су ми но̏ва набр̏дила, па бо̏ље наткаву̏ем.

набрецува̏ње с гл им од *набрецу(ј)е се.* — Н-уме̏је с љу̏ди, научи̏л на набрецува̏ње, па га зато̏ј ни̏ки не ве̏рма.

набрецу̏е се / набрецу̏је се несв *говори осорно, набусито, грубо.* — Набрецу̏ј се на твоју̏ ма̏тер, немо̏ј на ме̏не. — Не̏мој ми се ту̏ј набрецу̏еш, ни̏ки ти се не пла̏ши.

набрза̏к прил *на брзину.* — О̏ће све̏ набрза̏к да рабо̏ти, па иса̏би.

набрзачки̏ прил *на брзину.* — Ако мо̏ж о̏н би све̏ то̏ј набрзачки̏ уработи̏л.

набр̏зи свр **1.** *најури.* — Ћу пу̏штим ку̏че да те набр̏зи нис пу̏т. **2.** *истера.* — Набрзи̏мо о̏вце и[з]-жи̏то. **3.** фиг *испрати, отпрати.* — На̏брзи ли го̏сти? — А̏јде да те набр̏зим ка[д]-ци реши̏л да си и̏деш.

набрзњи̏чав, -а, -о *брз, ужурбан, површан.* — Набрзњи̏чав је, не зна̏м како ће та̏м да се сна̏јде.

набрзу̏је несв *најурује, одгони.* — До̏јде ли ту̏ђо живи̏нче докуде авли̏ју, Ђу̏ма га о̏дма набрзу̏је.

набр̏ка свр **1.** *спреми храну за свиње.* — У̏зни пре̏внину и ва̏рени компири̏, па набр̏кај на сви̏ње да еду̏. **2.** фиг *упрља, запрља пробањем.* — Па̏зи да о̏вце не набр̏кају млеко̏ у котле̏! **3.** *напипа.* — Набрка̏л голе̏му рибу̏ пот ка̏мен, а не казу̏е, са̏м ће гу ва̏та. — Набрка̏ нешто̏ ру̏таво у мра̏к, па се себну̏ о[д]-цтра̏.

набрњчи̏ се свр *досади брујањем.* — На̏брњча ми се Ви̏тко с мото̏р, не мо̏гу га ви̏ше слу̏шам.

набро̏и / набро̏ји свр **1.** *наброји, изброји.* — Набро̏ји ми сви̏ ва̏ши из вами̏лију. — Набро̏и ги, бе̏ше едно̏ два̏ес, ако не по̏више. **2.** фиг *исплати.* — Нека ти набро̏ји па̏ре и нек во̏ди јунче̏.

набр̏чка се свр **1.** *набора се.* — Набрчка̏ле вој се ру̏ке и обра̏зи, остаре̏ла а јо̏ш то̏ј не ви̏ди. **2.** *изгужва се.* — Облекло̏ му се набрчка̏ло, па му ли̏ткају пандиљи̏ низ грби̏ну. **3.** *искупа се, наужива се у води.* — Набрчка̏ли сте се до ми̏лу во̏љу, а ськ о̏дма до̏м!.

набр̏чкан, -а, -о *наборан, нагужван.* — Но̏си набр̏чкани опьнци.

набу̏ва свр *натура, набије, смести.* — Набува̏мо сла̏му у пле̏вњу до ро̏гови. — Оно̏лку ву̏ну на̏бува у едну̏ вре̏ћу.

набу̏ва се свр **1.** *завуче се, сакрије се.* — Набува̏л се негде̏ по по̏друм да га ни̏ки не на̏јде. **2.** *сакрије, завуче.* — Куде̏ ли-е набува̏л ва̏нглу, не мо̏гу гу на̏јдем. **3.** фиг *наједе се добро.* — Че̏камо да се набу̏ва, па да и̏демо на рабо̏ту. **4.** фиг *пребије, претуче.* — Набува̏ му се до̏бро, па ськ нека ви̏ди кога̏ ће пла̏ши.

набуда̏лес, -та, -то *приглуп, будаласт.* — Куде̏-е он набуда̏лес, ту̏ј и ти̏ налу̏дњичав, па да корчи̏те све̏т.

набу̏лка свр *накока кукурузне кокице.* — Сьг ћу ви набу̏лкам ца̏ревицу.

набу̏па свр **1.** фиг *пребије.* — До̏бро му се набупа̏, ви̏ше ме не̏ће гала̏ти. **2.** фиг *напуни.* — Набу̏пај ко̏лко мо̏ж да ста̏не у теј вре̏ће, и̏ч немо̏ј да жа̏лиш компири̏. **3.** фиг *наједе се.* — Набу̏пај до̏бро торбиче̏, доле̏ко-е Власи̏на, тре̏бе прeко̏ Чеме̏рник да се о̏ди.

набу̏па се свр *наједе се.* — Ако си се набупа̏л, да поо̏димо.

набу̏пка (се) свр у дем знач: *набупа (се).* — Набу̏пкај ту̏ј меши̏нку, крчу̏ ти црева̏, ви̏диш да ти-е гла̏дна. — Дете̏ се на̏бупка, па ће спи̏. — На̏бупка ли се они̏а мангу̏п?

набу́та свр *нагура, набије, сакрије.* — Куде̏ си набута̏л но̏жице за стриже̏ње о̏вце, са̏[г]-ги на̏јди. — Набу́там му га у ду̏пе шу̏гаво (*йсовка*). — Све̏ би ти̏ја алама̏н, да мо̏же, у ду̏пе набута̏л, какъ̏в је (*грамзивац*).

набу́та се свр **1.** *завуче се.* — Набута̏л се негде̏ у коша̏ру, не мо̏ж га дови̏камо. **2.** *нагура се.* — Набута̏ле се у едно̏ сопче̏, па си седењку̏ју, а ја џо̏џим прет ку̏ћу, не̏мам кљу̏ч.

набу́тан, -а, -о *нагуран, угуран.* — Едва̏ најдо̏ сена̏рке ви̏ле, набу̏тане го̏ре у пле̏вњу на та̏ван.

набутува́ње с гл им од *набуйује (се).* — Закаса̏ с тој њего̏во набутува̏ње, набу̏та се, не мо̏ж га на̏јдеш.

набуту́је несв **1.** *нагурава.* — До̏бро набуту̏ј ву̏ну у вре̏ћу, да не прете̏кне ни куде̏љка. **2.** фиг *крије.* — Све̏ његово набуту̏је негде̏, да га ни̏ки не ви̏ди.

набуту́је се несв *зарива се, крије се.* — Куде̏ се набуту̏јеш по ти̏ја по̏друм, што не изла̏зиш ви̏ше?

набу́ћи се свр **1.** *надигне се, ускийи.* — Набу̏ћило се те̏сто, ће изле̏зне ис кори̏то. **2.** фиг *сйреми се да зайлаче.* — Немо̏ј га ди̏рате, набу̏ћил се, ће запла̏че.

набу́чка свр *бучкајући йроизведе маслац.* — Набучка̏ла данъ̏с три̏ о̏ке ма̏сло.

нава́ди свр **1.** *извади све.* — Навади̏мо то̏лко компири̏, ће истр̏кају и за тре̏ћу зиму̏. **2.** *извади одређену количину.* — Нава̏ди ми компири̏ у ово̏ј торбиче̏ за џувечъ̏к. — Нава̏ди ми у шише̏ раки̏ју из бу̏ре за у кумаши̏на. **3.** *наводњава, залива йуйем ваде.* — Навади̏мо бра̏ниште, па трава̏ до по̏ес.

нава́ди се свр *навикне се.* — Немо̏ј га нава̏диш з-бонбо̏не, по̏сле сва̏ки дън да виси̏ овде̏.

наваћува́ње с гл им *наваћује (2), наводњавање.* — Без наваћува̏ње не би то̏лки сто̏г здену̏ли у доли̏ну.

наваћу́је несв **1.** *вади, искойава.* — Ста̏нка наваћу̏је по̏више компири̏ у њо̏јно компири̏ште. **2.** *наводњава.* — И ча-Дра̏гомир наваћу̏је гради̏ну о[д]-до̏лњи кла̏данац.

на́вал м бот *врсйа йайрайи* Dryopterius Felix — Mas. — На̏вал не еду̏ гове̏да, а не пасу̏ га ни о̏вце.

на́вала ж бот в *навал.* — На̏вала расте̏ уз ре̏ку, на камени̏то и вла̏жно ме̏сто.

нава́ли свр **1.** *наслони, искрене.* — Нава̏ли га накуде ме̏не. — Нава̏ли ло̏јтре уза а̏јат да не па̏дну **2.** фиг *усмери сйоку йрема неком циљу.* — Прибе̏ри о̏вце, па ги нава̏ли накуде Ј̏ереницу. — Кьд бу̏де јо̏ш коно̏пац до за̏одак, нава̏ли гове̏да накуде поја̏ту. **3.** фиг *йрийисне, йрийегне, нагони.* — Навали̏ли да ме мо̏лу да се же̏ним, ал ја̏ јо̏ш несъм то̏лко лу̏д. **4.** фиг *насрне.* — Што си навали̏л на ту̏ј жену̏, пу̏шти гу!

нава́ли се свр **1.** *наслони се, ослони се.* — Ма̏лко сам се навали̏ла да дре̏мнем. — Нава̏ли се на ѕи̏д да не па̏днеш. — Нава̏ли се на ме̏не. **2.** *искриви се, йолегне, склон йаду.* — Навали̏ла се Дани̏лова ку̏ћа, веће̏м ће па̏дне. — Навали̏ли се пло̏тови ни[з]-сока̏к, не̏ма ко̏ј да ги по̏тпре.

навали́ја ж *навала људи, гужва,* в *навалица.* — Не мога̏ да ку̏пим ни̏шта, у за̏другу голе̏ма навали̏ја. — Докле бе̏ше навали̏ја, и̏маше шиће̏р, сък ви̏ше не̏ма.

нава́лица ж *навала, гужва,* в *навалија.* — Голе̏ма нава̏лица за бра̏шно, ће поскупе̏је.

навалу́је несв в *наваљује.* — Немо̏ј да навалу̏јеш на чове̏ка, не̏ће ти ку̏пи тој кравче̏!

навалу̓је се несв *криви се.* — Навалу̓је се поја̓та, ће па̓дне ако гу не по̓тпремо з-дире̓ци.

нава̓ља свр **1.** *докотрља, накотрља.* — Наваља̓ла деца̓ со̓спу нис-пу̓т, па затвори̓ла пр̓тинче **2.** *донесе, нанесе.* — У̓дари про̓вала, река̓ на̓ваља ка̓мење и тру̓пци пре̓д водени̓цу, не мо̓ж се про̓јде. **3.** фиг *врши притисак, примерава.* — Он нава̓ља на њу̓, ал се она̓ не пода̓ва. **4.** фиг *наговара.* — Не̓ћу ви̓ше да нава̓љам да до̓јде куде сестру̓, како̓ о̓ће тако̓ј нека рабо̓ти.

нава̓ља се несв *наслања се.* — Немо̓ј се нава̓љаш на греду̓, иструле̓ла, ће се скр̓ши да па̓днеш.

наваља̓ње с гл им од *наваља (се).* — То̓лко мое̓ наваља̓ње и па̓ не̓-смину куде на̓с.

наваљува̓ње с гл им од *наваљује (се), наваљивање.* — Тако̓ј с наваљува̓ње не мо̓ж га нака̓раш да те послу̓ша.

наваљу̓је несв **1.** *ослања, подупире.* — О[д]-цтра̓ на вра̓та но̓ћу наваљу̓је неки̓ дире̓к. **2.** *наговара, тражи, захтева.* — Наваљу̓је да гу пу̓стим да и̓де с Ка̓ту на Чоба̓нац на собо̓р. **3.** фиг *усмери стоку у неки правац.* — До̓де-ле, Ма̓рице, те̓рај о̓вце, наваљу̓ј, ба̓јке-ле, Стоја̓не, др̓ж дево̓јче, грва̓љај (*нар песма*). — У пла̓дне наваљу̓ј гове̓да накуде пла̓ндиште. **4.** фиг *оптерећује обавезама.* — Јо̓ш је мале̓чьк да наваљу̓јеш то̓лки посьл на њега.

наваљу̓је се несв **1.** *наслања се.* — Не наваљу̓ј се на ѕи̓д кьд је та̓зе кре̓чен. **2.** *криви се, пада.* — Ку̓ћа се поче̓ла наваљу̓је, тре̓бе гу по̓тпремо з-дире̓ци. — Чу̓вај до̓ле, наваљу̓је се бу̓ка, ће па̓дне!

нава̓м(о) прил **1.** *на овамо, на ову страну.* — До̓јди нава̓м да ти ка̓жем нешто̓. — Ће пре̓јду з-гове̓да нава̓мо, у Мртви̓це. **2.** фиг *до данас.* — Од Печи̓нову смр̓т нава̓м несмо̓ пркну̓ли. — Од Ђурђо̓вдьн нава̓мо у̓бавачко ни по̓služи вре̓ме.

нава̓ри свр **1.** *залеми варењем, завари.* — Строши̓ла му се коса̓, ал гу навари̓л, па ко̓си та а̓ли. **2.** *скува више јела.* — Навари̓ла то̓лко ко да ће на обе̓д да ви̓ка це̓лу малу̓.

нава̓ри се свр *набубри, нарасте при кувању.* — Кь[д]-це нава̓ри пчени̓ца, сте̓ ти пу̓н ло̓нац.

наварува̓ње с гл им од *навару(ј)е (се).* — Ми̓ка и̓ма апера̓т за наварува̓ње, однеси куде њега да ти нава̓ри ра̓лицу.

навару̓е / навару̓је несв **1.** *леми варењем, заварује.* — Пр̓сла мати̓ка па однесе да гу навару̓е. **2.** *кува више јела.* — Уме̓је она̓ да навару̓је три̓-четири̓ обе̓да за по неде̓љу дьна.

навару̓е се / навару̓је се несв **1.** *заварује се.* — Ово̓ј се навару̓је едно̓-на̓друго да бо̓ље држи̓. **2.** *набубри при кувању, добро се кува.* — Што се ови̓ја гра̓ до̓бро навару̓је, да се чу̓диш.

нава̓та свр **1.** *ухвати велику количину нечега.* — Што су навата̓ли ри̓бе куде Са̓став Ре̓ку у они̓ја ви̓рови! **2.** фиг *плаши се, страхује.* — Навата̓ло дете̓ стра̓шицу од мра̓к, не сме̓је само̓ да оста̓не до̓м.

нава̓та се свр **1.** *ухвате се сви.* — Навата̓ше се сви̓ у оро̓ кьд за̓свири бајка̓ Ти̓ча. **2.** *прихвата се, лаћа се неког посла.* — Што̓ се о̓н не нава̓та да рабо̓ти куде Са̓нду, него са̓мо ти̓? — Што̓ се нава̓таш, ка[д]-ѕна̓ш да не мо̓жеш? **3.** *појави се што.* — Навата̓ла се мола̓ у по̓друм дори до плафо̓н. **4.** фиг *има користи, одговара што коме.* — Не нава̓та му се да рабо̓ти за то̓цку на̓дницу. — Нава̓та му се тако̓ј, па си рабо̓ти куде до̓м. **5.** фиг *има храбрости.* — Јо̓ш се не нава̓там да пре̓зам Му̓рцу. — Ни̓ки се не нава̓та у да̓њшњо вре̓ме да купу̓е сто̓ку, ал се Ги̓га нavati̓л.

наватање с гл им од *навата (се).* — Даньс нема наватање за работу, голем је светьц.

навати се свр *подухвати се, лати се, обавеже се, скупи храброст.* — Навати се да ринем снег, ал не могу га савладам. — Ка[д]-те види таквога, беж-ћевап, која це навати да те узне? — Навател се да чува говеда, ськ не смеје да откаже.

наваћа се несв *прихвата се чега.* — Што се наваћаш кьд не знаш да работиш?

наведе свр **1.** *наговори, превари.* — Немој те неки наведе на погрешан пут, па отидеш у Друсунци, место Банковци. — Оће ме наведу да гу бием, ко да сам будала. **2.** *наброји.* — Наведи још некога са[с]-слабу оцену из малу. **3.** фиг *одведе, отера, заведе.* — Ракија ти-е лошо друство, ће те наведе на зло. **4.** фиг *нагне.* — Наведе ти он онoj кондирче и испразни га. **5.** фиг *покаже.* — Да не срето човека те ме наведе на пут, не би погодил куде да идем. **6.** фиг *савије.* — Парошци се требе добро наведу уз огењ, ако о[д]-тој праиш вилу.

наведе се свр *нагне се, сагне се, надвије се над што,* в *снаведе се.* — Наведи се нат кацу да видиш колко има још комине. — Наведи се кьд едеш да се не укапеш. — Наведи се над извор, па пи!

наведен, -а, -о 1. *наговорен, нахушкан.* — Не би он тој уработил да неје наведен. **2.** *савијен, нагнут.* — Требе да-е коса малко наведена да боље реже. — Несу ти добро наведени парошци на вилу, затој испада сено.

наведне (се) свр у дем знач: *наведе (се), нагне (се).* — Наведни кову да исипеш сву превнину. — Наведни се над воду да видиш куде ми испаде костура.

наведњује несв *нагиње.* — Немој по много да гу наведњујеш, ће исипеш сву воду. — Само наведњује влашу, докле вој не види дно.

наведњување с гл им од *наведњује (се).*

наведњује се несв *надвија се, нагиње се.* — Немој се дете наведњује крос прозор, ће падне.

навезе свр *довезе, допреми.* — Навезли смо троја кола сено у плевњу. — Невезал дрва за три зиме.

наве(ј)иште с *место навејано снегом, смет,* в *соспа.* — Толка навеишта пројдо о[д]-Цело, ал овај соспа ме умори.

навејотина ж *смет,* в *соспа.* — Иди по голо, немој крз навејотине, да се не заглобиш у снег.

навек прил *заувек, увек.* — Кусо петле, пиле навек. — Навек ћу ти пантим тој добро. — Заклели се навек у љубав.

навешка ж *канап, врпца на чарапама и опанцима.* — Вржи добро навешке, да ти се черапе не смацињају.

навива несв **1.** *намотава, навија што.* — Навива основу на кросно, ће ткае постељке. — Навива сат да ѕвони у пет. — Како ли навива сат с онеј ручерде? **2.** *држи чију страну, навија за кога.* — Ја сам толко навивала да се они узну, ал им се не даде. **3.** *бодри тим.* — Навива за Власину из Власотинци.

навиваљка ж *жена која намотава основу за ткање.* — Едьн отегне, па држи онуј пређу, едьн врти кросно, окреће, а навиваљка начиња онуј пређу, да-е права на кросно, да се не смациња и не умрси.

навивање с гл им од *навива.* — За навивање основу ће викамо Зорку, она-е за тој поумејатна.

нави м мн нар мит *самовиле које су настале од душа неудатих девојака које су извршиле самоубиство због неузвраћене љубави или немогуће љубави*, в *навоји (3)*.

навије свр **1.** *намота* (*пређу, федер на сату*) — Кьд навије пређу, ће почне да ткае. — Нека навије сат да не стане. **2.** фиг *запне, потегне, понаша се тврдоглаво*. — Куде навије, туј иде, никога не бренује. — Кьд навије на свој врат не мож га одговориш. — Навил шију, па по његово, како си он умеје. **3.** фиг *преузме одговорност, обавеже се*. — Навил на врат онолка деца, сьл ги не мож изрâни, а куде-е остало.

навије се свр *исплаче се, накука се*. — Нека се навије да вој малко лакне од бол.

навика свр *дозове кога*. — Вика га, вика од рид, едва га навика да докара волови за у јерам.

навика се свр фиг *изгрди, изврeђа, издере се*. — И ако га не познава, без разлог се навика на човека, и он си отиде посрамен.

навикњување с гл им од *навикњује* (*се*). — Још еднуш да чуем тој навикњување на матер, ја ћу те тепам.

навикњује (се) несв *издире се на кога, подвикује на кога, навикује се коме*. — Стално навикњује на жену, не знам како га трпи. — Научила деца од њега, па вој се и она навикњују.

навикување с гл им од *навикује (се)*, **1.** *навикавање*. — Требе време за навикување докле се навикну едно на друго. **2.** *издирање*, в *надирање*. — Неће му ники дооди због његово навикување. — Не мож он без навикување, на свакога се навикује.

навикује (се) несв **1.** *привикава (се), навикава (се)*. — Навикује се да носи наочаре, ал му тешко. — Немој ми деца навикујеш на цигаре, ћу те утепам. **2.** *виче на кога, прети коме, обрецује се на кога*. — Навикује се по цел дьн како на кога. — Ако мисли да се на свакога навикује, неће га ники слуша. — Научил да навикује на његови, па мисли може и мене да се навикује.

навилчи свр в *навиљчи*. — Кьд навилчиш сено у Папрат, пређи на Момчилово. ▪ трп прид **навилчен, -а, -о** *сакупљен вилом*. — Навилчено сено требе да зденеш на овирке.

навиљак м *количина од једне виле сена*, в *дипла*. — Навиљчи откоси све по навиљак да ги боље зденем у плас.

навиљка[1] ж в *навиљак*. — Ти спреми откосје у навиљке, а ја ћу га денем.

навиљка[2] свр в *навиљчи*. — Двоица, па зачьс навиљкамо сено да се суши. ▪ трп прид **навиљчен, -а, -о** *скупљен вилом*. — Цела ливада-е навиљчена.

навиљче с дем и хип од *навиљак*. — Навиљче по навиљче — овирка.

навиљчи свр *сакупи сено у навиљке*. — Требе се навиљчу откоси у Дининицу, а ја кьд га денем ћу огребем ливаду.

навиљчување с гл им од *навиљчује*. — Што-е он брз у навиљчување откоси.

навиљчује несв *сакупља сено у навиљке*. — Отиде у Падину да навиљчује сено.

навири свр *сврати, дође*. — Што еднуш не навириш, булазару, и куде нас кьд проодиш овдека?

навири се свр *накупи се* (*вода*). — Навирила се вода, мож се купамо.

навирување с гл им од *навиру(ј)е (се) (1, 2)*. — Без њојно навирување свакн дьн тешко би старци опстали.

навируе / навирује несв **1.** *сврађа, посећује*, в *naspћa*. — Често ни навирују деца, не мож се пожалимо. **2.** *гвири*. — Свакн час нештo навируе на врата.

навиру́е се / навиру́је се несв *скупља се (вода).* — От-ки́шу се навиру́ју ру́пе по пути́шта.

нави́рчи се свр у ауг знач: *навири се.* — На̏вирчи се вода̀ у каза̀н, почѐ да прео̀ди.

на̏вис прил *навише, горе.* — Кудѐ ћеш на̏вис, кьд о̀н нсјѐ го̀ре, вр̏ћај се одма̀. — Одлѐте на̏вис, у не̏бо.

нави́шија ж/м *тврдоглава особа.* — С то̀га нави́шију ни́кад не мо̀гу излѐзнем на кра̀ј.

на̏влака ж *јастучница.* — Прати́ла ми етр̀ва из Леско̀вац вѐзене на̏влаке за ја̏стуци.

навлачѐње с гл им од *навлачи (се).* — Нѐма навлачѐње дрва̀ с араба̀т ко̀ла.

навла̀чи несв **1.** *допрема, дотерује.* — Отидѐ с ко̀ла да навла̀чи дрва̀ за зиму̀. **2.** *облачи.* — Н-умѐје јо̀ш ни чеши́ре да навла̀чи, него га ма̀ти обуку̀је. **3.** *упија.* — Ту̀ј кво̀ оста̀иш, навла̀чи вла̀гу. **4.** фиг *омрзне коме.* — Што̀ се сва̀ђаш с њѝ, сьл навла̀чиш пизму̀ на на̀с?! **5.** фиг *обољева.* — Ква̀ му-е то̀ј рабо̀та, цѐл дьн по во̀ду сьл навла̀чи бо̀лес.

навла̀чи се несв **1.** *заоблачује се, долазе облаци.* — Навла̀чу се о̀блаци откуд Леско̀вац, мо̀ж ће прѐд вечер да вр̀не. **2.** фиг *улази, увлачи се.* — Затво̀ри вра̀та да се не навла̀чи ти́ја ми́рис у ку̀ћу.

наводаци́ја м *проводаџија.* — Дооди́ше мло̀ги наводаци́је, несьм тела̀ да се жѐним.

наводаци́ка ж *проводаџика.* — Била̀-е моја̀ наводаци́ка за Ста̀мена, ал ја̀ га несьм тела̀.

наводацильк м *наводаџисање, проводаџисање.* — Неса̀м се тела̀ жѐним с наводацильк, сама̀ сам си бира̀ла моѐга човѐка.

наводацисува̀ње с гл им од *наводаџисује.* — Свѐ ги је пожени́л с наводацисува̀ње.

наводацису̀је несв *проводаџише.* — Ако си бегендиса̀л дево̀јку да се жѐниш, и̏ма кои́ ће ти наводацису̀је.

наво̀ди несв *показује, води.* — Са̀м пу̀т те наво̀ди куде ће и̏деш преко Чемѐрник за Власи́ну.

наво̀ди се несв *сагиње се,* в *снаводи се.* — Не наво̀ди се кроз про̀зор ће па̀днеш.

наво̀дни свр *прочисти, оправи канал да њиме тече вода за наводњавање, наводњава.* — Отидѐ да наво̀дни Стамѐнкову ба̀ру. — Наводни́ли смо цѐлу Доли́ну до Па̀прат.

наводњу̀је несв *наводњава.* — Наводњу̀јемо и гради́ну са[с]-зѐље.

наво̀и / наво̀ји м мн **1.** *збир направа за навијање основе за ткање.* — Тури́мо наво̀ји, па да нави́вамо осно̀ву на кросно̀. **2.** *поступак навијања основе за ткање.* — Не проо̀ди кроз наво̀и, не-це ожѐниш. **3.** в *нави.* — Са̀мо суботари́ мо̀гу да ви́ду наво̀ји и омајо̀тине.

наво̀шти свр фиг *пребије, претуче.* — Не до̀јде ли до̀м до полови́н но̀ћ, ћу га наво̀штим да па̀нти.

наво̀што с *уложак код обуће, уметак у опанак,* в *обојци,* в *залошка.* — Напраи́ла ми от-кла̀шње но̀ва наво̀шта на опьнци.

навр̀ пред **1.** *на врху.* — Отиша̀л з-говѐда навр̀ Чемѐрник. **2.** прил *на врху.* — У кро̀шњу навр̀ су црѐшње, а оздо̀л погача.

наврвн свр *наиђе, случајно дође.* — Наврвил си тике ̀ такој, лунѕал, па наврвил куде нас.

наврвување с гл им од *наврву(ј)е.* — Навикоше на наврвување, па ги ете свaки час куде мене.

наврвуе / наврвује несв *сврађа, долази.* — Наврвуе ли онија кумита куде вас почесто?

наврже свр *навеже, увеже, нарeђа па увеже.* — Навржем на ноге крпаће да ми неје ладно.

наврже се свр **1.** *поређа се.* — Наврзали се кучики по кучку, кучећа свадба. **2.** фиг *навали, навикне се.* — Наврзал се, па сваки дьн виси куде њу.

наврзување с гл им од *наврзује (се).* — Ако су јужице готове, колај работа с наврзување снопје. — Најлако-е наврзување кьд је ћилимче изаткаено.

наврзује свр **1.** *извеже све.* — Да наврзује снопје, па ће дојде на обед. **2.** *везује остатак основе после ткања.* — Још да наврзује урежњаци и готово-е с ткаење.

наврзује се свр **1.** *изређа се, изреди се.* — Наврзују се момци по њу ко кучики по кучку. **2.** *увеже се.* — Наврзује се с разни дрпољци да му неје ладно.

наврљ м *чини, мађије,* в *нагаз.* — Врљила наврљ у моју кошару, па јунци да се исколљу буцаећи. — Турила им неки наврљ, мађијешница.

наврља свр **1.** *набаца, нагомила.* — Наврља едно врз друго, па ја морам да срећуем њојно обекло. — Ти наврљај компири у оцаци, а ја ћу ги зачепрљим. **2.** фиг *напада.* — За едну ноћ наврља метар снег, не мож да се пројде. — Снег па наврља, да се не мож излезне наулице. **3.** фиг пеј *изроди, нарађа.* — Лако-е да се наврљају деца, требе да се поведе ред од њи.

наврљи свр фиг *набаци чини, мађије.* — Пази да ти нешто не наврљи у авлију, ел у кошару, ел там куде проодиш, по раскрсје.

наврљотина ж в *наврљ.* — Мислим си: овој мора да-е нека наврљотина, сваки дьн по неки пакос напраим, понешто строшим, стално се свађамо, очи би си деца повадила. Натьм, наовьм, па морам куде врачарицу.

наврне свр **1.** *сврати, наврати.* — Бар емпут на дьн наврне куде стринку да види кво работи. **2.** *сврне, позове к себи.* — Проодеше врачарица нис пут, она гу наврну да и њој вражука. **3.** *сврне воду, подигне уставу.* — Воду из Власину наврнумо по едну ваду, до у ваљавицу у Ливађе. — Наврни воду у градинче. **4.** *нагне, попије.* — И он узе влашу, па наврну до ѕадњу капку. **5.** фиг *удари (падавина).* — Како појде киша, па наврну лапавица те ни све ушљепа.

наврњување с гл им од *наврњује (1, 2).* — Научил на наврњување, па сваки час наврњује за по нешто (1). — Досади ми тој наврњување и одврњување воду, ебем ти воденицу (2).

наврњује несв **1.** *сврађа.* — Кьд он наврњује, а што не наврнемо и ми еднуш куде тетку. **2.** *скреће воду, усмерава ток воде.* — Стално наврњује ваде у долину да боље роди трава.

наврњује се несв *сврађа чешће.* — Море, неколко пу[т]-це он наврњува куде њу, а зашто(?), он си знае.

наврта несв в *наврњује.* **1.** *наврће, сврће.* — Наврта воду у корито да напои говеда, неки гу ноћаске одврнул. **2.** *навија сат.* — Са[т]-це увечер редовно наврта да ради како требе. **3.** *зашрафљује.* — Докле турам кола на оске, ти навртај шрав на срченицу. **4.** фиг *окупља, сврће.* — Наврта око кућу разни гилиптери.

наврта се несв *облеће*, в *облита*. — Како она дојде, почеше се навртају момци из друга села.

навртање с гл им од *наврта* (*се*). — На десно иде навртање, на лево одвртање.

наврти свр **1.** *заштрафи*. — Наврте ли шравови на ралицу? **2.** фиг *доведе, приведе*, в *сврти (2)*. — Наврте едну вртигузу да се момци због њу тепају. **3.** фиг *створи невољу*. — Наврте ни беду на врат с туј армунику, да си не мож спимо.

наврти се свр *сврти се, навикне се, одомаћи се, привије се*. — Навртели се разни трговци у нашо село. — Наврте се нечијо куче у авлију, па и њега ськ чувам. — Наврте се куде нас да дооди, па ни смита.

навртка[1] ж *шраф*. — Испадла навртка о[д]-точак, кола да се искршу.

навртка[2] свр *упреде две или више нити у једну*. — Навртка́ла-е мање, има за пет ћилима. ▪ трп прид **навртkан**, -а, -о *упреден*. — Овај ти е прећа навртkана боли глава (*доста добро*).

навр́ћа несв **1.** *свраћа, навраћа*. — Навр́ћал би почесто да смо поблизо, но, пусто, далечко. **2.** *сврће воду*. — Навр́ћа воду за у воденичну буку. **3.** *залива*. — Отиде да навр́ћа градину.

навр́ћа се несв *свраћа, облеће*. — Навр́ћа се туј, у задругу, свака шуша; и кои знаш и кои не познаваш.

навр́ћање с гл им од *навр́ћа (се)*. — Даньс нема навр́ћање нигде, идемо право дом.

наврчи свр **1.** *упреде узице (врчке) од конца*. — Узни конац, па наврчи врчке за опьнци! **2.** *удене, ушнира (врце, опуту)*. — Наврчи опутке у опьнци. **3.** фиг *поређа, уврсти*. — Наврчил учитељ деца, да ги води на Помочаницу, да се играју.

наврчи се свр *стане у ред, направи гужву*. — Наврчимо се сви оеднуш куде доктура.

наврчка[1] ж *конац, врпца, опута*, в *врчка*. — Одврзала ти се наврчка на черапу, немој се соплетеш! — Иде без наврчке, па вој се черапе засмакљавиле, не викају гу џабе смакла.

наврчка[2] свр **1.** *увуче, провуче конац или врпцу*. — Еси наврчкала добро опьнци? — Наврчкај си сама сукњу. — Наврчкај ми подвешку. **2.** *увуче иглу у петље на плетиву*. — Ја наврчкам игле за черапу, неки ми ги разврчка, не могу да исплетем ни гредицу.

наврчка се свр **1.** *увуче конац или врпцу*. — Све тој што се разврчкало, мож па да се наврчка. **2.** фиг *поређа се у ред, направи гужву*. — Наврчкала се деца нис пртинку, иду у школу. — Ка[д]-це наврчкају прет продавницу, не мож да улезнеш.

наврчкари се свр *крене у неком реду*. — Куде се ођутрос такој наврчкаристе?

наврчкување с гл им од *наврчку(ј)е (се)*. — Ти си мајстор за наврчкување, наврчкај ми часком опутке.

наврчкуе / наврчкује несв **1.** *увлачи, провлачи конац или врпцу*. — Наврчкуем опутке на опьнци. **2.** *увлачи иглу у петље на плетиву*. — Разврчкала ми се игла, па гу наврчкујем. **3.** фиг *скупљају се у колону*. — Наврчкују се нис пут, па да појду у Предене. **4.** фиг *долазе и одлазе*. — О[д]-сору почну да се наврчкују куде нас у кућу, па од њи не мож да сработимо.

наврчкује се несв фиг пеј *долази мимо реда*. — Не могу више да подносим да ми се наврчкују у кућу како им падне.

наврши (се) свр **1.** *протекне одређено време.* — Наврши се година како ми се не јави из работу. **2.** *достигне неке године.* — Наврши ли онија твој пуљпаз године за у школу?

навуза се свр *насанка се, наклизне се.* — Навузала се деца са санке, па све брећу.

навузга се свр в *навуза се.* — Ел се више навузга, ськ се врћај дом да се згрејеш.

навукари свр пеј *стави много, намеће.* — Навукари у каву по четири кашичетија шићер, па гу пи ако можеш. — Навукарил дрва у кубе, да поцрцамо од врућину.

навукари се свр пеј *уђе, завуче се, натрпа се.* — Навукарили се сви у едну собу, едва се дише о[д]-ѕапару.

навукује несв **1.** *допрема, дотерује, навлачи.* — Навукује дрва за зиму. **2.** *навлачи, облачи што.* — Навукује нов џемпир ко да се пораџа.

навукује се несв *увлачи се, долази тајно.* — Немој да ми се више навукује у кућу, ћу га утепам.

навура свр *наставља, намеће превише чега.* — Навура дрва, па се кубе уцакли од огењ.

навуче свр фиг *разболи се.* — Ђе навуче там неку болес куде туј курбетку. — Такој голиждрав ће навучеш неку трлему по орман.

навуче се свр **1.** пеј *дође, уђе.* — Навуче се на човека у кућу невикан и цел дьн нећe излезне. **2.** фиг *обуче се.* — Кажи на Митра, нека се брзо навуче да идемо у Село.

/навуче трлему/ изр *заразн се, разболи се.* — Да пазиш кво работиш у туђ свет, по печалбу, да не навучеш неку трлему.

нагађа несв *сумња у кога или што.* — Мож само да нагађам кои ми-е утепал коња, ал немам докази.

нагађање с гл им од *нагађа.* — Тој неје тачно, то-е само нагађање.

нагаз м *чини или мађије које делују када се нагазе.* — Мора да-е ступила на неки нагаз, те се такој исипала.

нагалати (се) свр *каже ружне, безобразне речи, извређа кога.* — Реко вој добар дьн, а она ме без разлог нагалати. — Нагалати му се, па побего у кућу.

нагалаћување с гл им од *нагалаћу(ј)е,* в *галатење.* — Нећу се тужевљам по судови з будале за нагалаћување, други пут ћу гу пребием, да ме запанти.

нагалаћуе / нагалаћује несв *вређа кога ружним речима.* — Умеје она и да нагалаћује.

нагари свр **1.** *потера брже, нагони свом снагом (коња, стоку).* — Нагари Дорчу да побрзо стигнемо у Власину. — Да га не нагари, на пола пут би ни ватила киша. **2.** фиг *да већи гас ауту.* — Нагари га, мајсторе, да побрже стигнемо! **3.** фиг *обави полни чин.* — Кьд гу нагарим има вој очи присвиткају.

нагарување с гл им од *нагару(ј)е.* — Нажуљи се од нагарување голога Дорчу уз дел.

нагаруе / нагарује несв **1.** *нагони (коња, стоку, ауто).* — Нагарујем га колко могу, ал коњ већем остарел, па само каска. **2.** *обавља полни чин.* — Боље во[ј]-е да гу он не нагаруе.

нагичи се свр *умори се идући, находа се носећи терет.* — Доста се-е Василија нагичил о[д]-Цело до Предење носејећи пошту.

наглавак м *стопало код чарапе,* в *ступаљка.* — Исплето гредицу, да наврчкам игле па завршим и наглавак.

наглава̀ц прил *наглавачке,* в *главачким.* — Кьд му ре̏ко дека си ту̏ј, наглава̀ц побе̏же. — Ри̏па у ви̏р о[д]-цтену̏ наглава̀ц.

наглавачи̏ м мн *дубоке плетене чарапе.* — Наглавачи̏ су се пле̏ли и от ко̏зину и били̏ су до коле̏на.

нагла̀ви свр **1.** *углави.* — Нагла̀ви за̀ворањ у про̏цеп, па да кре̏немо. — На̏глави ли држа̀љу на сики̏рче? **2.** *обује.* — Наглави̏л опьнци на бо̏се но̏ге, па истрча̀л у сне̏г. — Наглави̏ ципе̏лке и одма̀ дојдо̀. **3.** фиг *напуни.* — Наглави̏л три̏ес го̏дине, а жену̏ јо̏ш не̏је омириса̀л.

нагла̀вка ж **1.** *метална гривна, обруч.* — Без нагла̀вку не̏ће да напра̀иш косу̏. **2.** *доњи део чарапе,* в *наглавак,* в *ступаљка.* — Све̏ ми се исцепи̏ле нагла̀вке на опьнци.

наглавува̀ње с гл им од *наглаву(ј)е.*

наглаву̏е / наглаву̏је несв **1.** *углављује.* — Узе̏ да наглаву̏је држа̀ље на секи̏ру. **2.** фиг *назува, обува.* — Поче̏ла да наглаву̏е и ципе̏ле о[д]-цестру̏.

нагла̀вци м мн фиг *папуче.* — Да̀ј ми неки̏ нагла̀вци за но̏ге, да ми не ѕе̏бну по бето̏н.

нагле̏да несв *стара се, брине, надгледа.* — Ја̀ моје̏га башту̏ и ма̀тер нагле̏дам, а ко̏ј ће ме̏не да нагле̏да кьд остаре̏јем?

нагледува̀ње с гл им од *нагледује.*

нагледу̏је несв в *нагледа.* — Кьд ти у̏мреш, си̏нко, ко̏ј ће ме нагледу̏је (*ирон*)?

наглеђува̀ње с гл им од *наглеђује.* — Не̏мам вре̏ме за наглеђува̀ње ни̏кога, дьн-но̏ћ р̏мбам по рабо̏ту.

наглеђу̏је несв в *нагледа, надгледа, брине се.* — Наглеђу̏ј кравче̏ у коша̀ру, ови̏ја да̀нови се тре̏бе оте̏ли. — По̏често наглеђу̏ј коко̏шке да ги не однесе̏ лиси̏ца. — Наглеђу̏јем ови̏ја ста̀рци, мло̏го непостали̏.

наглиба̀ви се свр *нагази се блата и барчуге, намокри се.* — Наглибави̏ се косе̏ећи ону̏ј потресу̏љу у Бла̀то. — Наглибави̏ле му се чера̀пе, а чи̏жме го̏ли гливци̏ од ову̏ј ки̏шу.

наглуви̏чав, -а, -о *наглув.* — Наглуви̏чав је па не чу̏је одо̏тле, ви̏кај га искуде ку̏ћу.

наглу̏пњичав, -а, -о *приглуп.* — Ви̏кашеу дека-е наглупњи̏чав, ал у̏баво се о̏жени и о̏домаћини.

нагма̀ца (се) свр **1.** *упрља (се), укаља (се), нагази се блата, прљавштине.* — Куде̏ си се нагмаца̀л с то̏лко блати̏ште? — Нагмаца̀л сам се це̏л дьн по мо̏кро ора̀ње з-говеди̏шта. **2.** фиг *потопи.* — Нагма̀цај ови̏ја дрпо̏љци у лаво̏р с во̏ду.

нагме̏чи (се) свр **1.** *сабије, угњави, нагњечи.* — Нагме̏чи до̏бро покри̏ве у вре̏ћу. — Немо̏ј да се̏днеш на ма̀чку да гу нагме̏чиш. — Све̏ си кру̏шке нагмечи̏л. **2.** фиг *повреди се.* — Нагмечи̏л но̏гу у дрва̀, па ськ ћопа̀ви. **3.** фиг пеј *наједе се.* — Докле се у̏баво не нагме̏чи, не по̏чиња рабо̏ту.

нагму̏ра свр *потопи.* — Нагмура̀ли гр̏снице у топи̏ла да се ки̏сну па по̏сле на тр̏лицу.

нагму̏ра се свр *загњури се.* — Нагму̏рај се ма̀лко у во̏ду, да се ола̀диш, мло̏го си ушашта̀л.

нагња̀ви свр в *нагмечи.* — Е̏ј, бре̏, што̏ сте се то̏лко згура̀ли, немо̏ј ми дете̏ нагња̀вите!

нагњаво̏тина ж *нагњечено место.* — Јо̏ш ми не про̏оди она̀ј нагњаво̏тина.

нагњáса (се) свр **1.** *сабије (се), нагура (се).* — Добрó нагњáсај вýну у врéћу да пóвише стáне. — Сéно се у плéвњу трéбе дóбро нагњáса да стáне још едњн вóз. **2.** *нагњечи (се).* — Немóј да нагњáсаш крýшке у сапéтку, па да ги пóсле врљим на свињe. — Какó ћу ги продадéм, ка[д]-ци ги овóлко нагњасáл? **3.** фиг пеј *наједе се.* — Нáгњаса се овчáр лéб и сирење, узé торбичку и отидé по óвце.

нагњетé (се) свр **1.** *зарије (се), сакрије (се).* — Нагњетé негдé пáре, ка[д]-ѕатрéбу не мóж ги нáјде. — Нагњетé се у кошáру, па не излáзи докле га не викаш. **2.** фиг *стави.* — Нагњетéм у шпóрет попáреницу да се печé. — Нагњéти му јóш дрвá да горй. **3.** *нагура (се), сабије (се).* — Нагњéл [у] устá лéб, па сáмо пýца. — У дýпе би га нагњéл, кóлко гњетé. — Нагњéли се свй у еднý сóбу, па се грéју; такóј прекáрају зимý. **4.** фиг пеј *наједе се.* — Нагњетé се дóбро како косáч.

нагњита (се) несв **1.** *завлачи (се), увлачи (се), крије (се).* — Кудé нагњиташ урýтке те ги не мóж нáјдемо? — Сáмо нагњита рýке у џéпови. — Нагњита се по змијáрници, да се уплáшиш. **2.** фиг пеј *додворава се.* — Кóлко мóж нагњита се прецéднику у дýпе. **3.** фиг пеј *једе.* — Самó нагњита, не мóж се нарáни.

нагњитáње с гл им од *нагњита (се).*

нагóди свр **1.** *угоди, планира.* — Ћу глéдам да нагóдим кьд он пóјде да пóјдем и јá у Селó, да се ус пýт нáјдемо. — Нагóди такóј да у срéду жњéјемо рж у Полóм. **2.** *погоди.* — Нáгоди га с кáмен сред челéнку, ко да га с пýшку гађáл.

нагóди се свр *погоди се, договори се.* — Нагодй се с матрапáза да му дадéм јунйчку за трйес йљаде пáре. — Такóј се нáгоди да се зáједно врнемо из Лескóвац. — Нáгоди ми се ýбаво врéме за вршйлбу.

нáгодно прил *намерно.* — Нáгодно га ударйл с камен. — Нáгодно му турйл клéчку.

нагóђује несв *планира, мерка, угађа, усаглашава.* — Евé, сво врéме нагóђујем да га срéтнем, ал ми се не дáва.

нагóр прил *навише, нагоре.* — Кучйште с рéп голéм, па га нагóр упрћйло. — Откара говéда нагóр, уз Вртоп. — Кá[д]-ћете ви нагóр, уш-Чемéрник, да бéремо боровйњке?

нагóре[1] прил фиг *горе, на небу.* — Свé вйди онйја што седй нагóре (*изр*). — Прйке, јóшке се држймо; докле вртймо косý, несмó за нагóре. — И ча-Стáвра отидé нагóре (*умре*).

нагóре[2] прил в *нагор.* — Бегéј нагóре да те дéда не стйгне. — Болý ме крáци кьд óдим нагóре.

нагóрке прил в *нагор*, в *нагоре.* — Покáрај говéда нагóрке докле ја пйем вóду на извóр.

нагоркувáње с гл им од *нагорку(ј)е.* — Осéћам некó нагоркувáње, ел се и тéбе такóј чйни од овéј црéшње?

нагоркýе / нагоркýје несв *има помало горак укус.* — Лéб ти нештó нагоркýје, да ли-е до брáшно ел до нештó другó? — Свé ми нештó нагоркýе [у] устá. — Дйвље црéшње нагоркýју.

нагóр-надóл прил *горе-доле.* — Цéл дњн ме мáје нагóр-надóл, изгубй си грдно врéме.

нагорњйчав, -а, -о *нагорак, горкаст.* — Овéј црéшње дóјду нагорњйчаве, ал су затóј здрáве.

нагорњиште с *део чарапе од стопала уз ногу,* в *гредица.* — Лако се плете нагорњиште, ал ме научи да исплетем ступаљку.

нагорчив, -а, -о *помало горак.* — Нагочив, а мож да се еде.

нагорчивљак м *плод горког укуса.* — Куде набра овија нагорчивљаци, ськ ги ти јеђ.

нагорчуе / нагорчује несв *помало горчи.* — Не могу да га едем кьд ми нагорчује.

нагости се свр *проведе се добро у гостима.* — Нагостисте ли се у родбину?

нагостује се несв в *нагости се.* — Нагостује се куде бабу по месец дьна.

наготви свр *припреми доста хране, наготови.* — Недељу дьна пре[д]-цлаву наготвим триста чуда, све што требе. — Наготви ли на косачи обед?

награбац прил *на брзину,* в *збрзано.* — Поједе пржено награбац и отиде у говеда.

награди свр *уведе основу и припреми разбој за ткање* (Горње Гаре). — Нарадимо разбој, па да ткаемо.

наградише свр *награбуси, настрада, награише,* в *оградише.* — Наградисамо од еднога бандоглавоњу што ни буди у полови[н]-ноћ, викаећи ко урулејка.

нагрби свр фиг *обави полни однос.* — Вали се дека гу-е нагрбил негде у Страње.

нагрби се свр **1.** *погрби се.* — Требе ли да се нагрбим да ме свако могаре јаше? **2.** фиг *остари.* — Нагрбил се и ча-Ставра ко стара стреја.

нагрваља свр *накотрља, докотрља, нанесе.* — Нагрваљали трупци на пут па да ги товару у кола. — Провала нагрваљала дрвља и камење пред воденицу.

нагрваља се свр **1.** *извали се.* — Нагрваљаше се деца у кревет да спу. **2.** *задовољи се грваљањем, изваља се.* — Нагрваљали смо се по нову сламу, да ни овуј годину не боли грбина. **3.** *обруши се, срине се.* — Нагрваљало се камење на пут, автобус неје могал да пројде до Село.

нагребе свр *скупи гребањем.* — Кьд нагребеш сено, по едну вилу тури пред волови.

нагребе се свр *обогати се непоштено.* — Млоги се нагребоше у рат, постадоше богати. **2.** *задовољи се гребањем хране са дна судова.* — Нагребе ли се више ел ће останеш гладан?!

нагребуси свр *настрада, награбуси.* — Немој да дооди овам, ће нагребуси ко жути, има га утепају.

нагрми свр **1.** *зарасте, обрасте у жбуње, много порасте.* — Нагрмиле метловине ни[з]-сьм пут, више се не мож ни пројде. **2.** фиг *много роди.* — Нагрмили компири чудо едно. — Нагрмиле сливе ко пред пропас и несрећу, нема кои да ги обере.

нагрне свр **1.** *изненада дође, навали.* — Нагрну војска по село, а ми куде ћемо да бегамо — не знамо. **2.** *огрне се,* в *загрне.* — Нагрни нешто, па тьг излази на овуј студеницу.

нагрне се свр *огрне се, заштити се.* — Нагрни се з-гуњу, да те не ушљепа киша.

нагрњување с гл им од *нагрњује (се).* — То-е било нагрњување на оне[ј] јабуке да се истепају деца.

нагрњује несв **1.** *наваљује, напада.* — Кво све неје на мене нагрњувало и у рат и по рат, и још ме, еве, жив сам, тркам. **2.** *огрће, штити се чиме.* — Нагрњуј гуњу, овде неје такој топло.

нагрњује се несв *огрће се, штити се чиме.* — Отка[д]-це разболе, нагрњује се кьд излази наулице, а раније неје тел.

нагрӯби (се) свр *наружи (се), начини (се) ружним.* — Млого̀ те нагрубѝла та̀ј шамѝја, што нѐ-купи некӯ дрӯгу? — Облѐкла неко̀ виста̀нче, нагрубѝла се до зла бо̀га. — На̀груби ми се детѐ с тӯј ко̀су ко котрӯљ. — На̀груби се с тој руменѝло и гаравѝло, па се прѐличи ко да нејѐ вѝше она̀.

нагрӯва свр фиг *напуни.* — На̀грува ора̀си у то̀рбу и однѐсе. — Нагрӯва кӯбе з-дрва̀, па га поткладѐ да исцр̀цамо од врућѝну.

нагрӯва се свр фиг *наједе се.* — Нагрува̀мо се ва̀рени компирѝ и сѝрење, па ће да пӯкнемо.

нагузачкѝ прил **1.** *уназад.* — Не ѝђ нагузачкѝ, ће па̀днеш да се искр̀шиш! **2.** фиг *наопако, лоше.* — Свѐ ни отидѐ нагузачкѝ.

нагӯнта се свр *наобуче се,* в *натронта (се).* — Нагӯнта се с облекло̀ ко да ће у Сибѝр.

нагунта̀ви се свр *натрпа се, наобуче се,* в *натронта (се).* — Нагунтавѝла се сьз-џемпирѝ, па едва̀ да̀ће.

нагӯчи се свр **1.** *набора се, намрешка се.* — Поглѐј ми по[д]-џемпѝр, нешто̀ ми се нагучѝло па ме убѝва. **2.** *скупи се, скутура се.* — Нагучѝла се по[д]-цр̀гу, па са̀мо јектѝ.

нада пред *изнад.* — Облита̀, облита̀ нада дрва̀, ко да нешто̀ о̀ће. — Енѐ га нада кӯћу, чӯва телчѝна.

нада̀ва свр *много да.* — И ськ па̀нтимо ко̀лко ни-е надава̀ла млеко̀ и сѝренце кьд на на̀шу Бӯлу бѐше прегорѐло вѝме. — На̀дава ни чѝча некѝ дудӯци, некѐ свира̀јке.

нада̀вен, -а, -о *уједан за грло, гушен.* — Двѐ о̀вце ни наћа̀ске уда̀вене, а една̀ тике нада̀вена, верӯем ће прескр̀ца.

нада̀ви свр *дави а не задави до краја.* — Нѐколко о̀вце ни вӯци надавѝли нoћа̀ске и двѐ удавѝли. — Бѐлка нада̀ви коко̀шку, попѝе вој кр̀в и тако̀-е остаи. — Надавѝла ни трѝ пила̀јке.

нада̀де свр **1.** *да много шта.* — Тьг вој нада̀до тканѝце, вӯту, шамѝју, кво̀ вој несьм дала̀. **2.** фиг *започне, почне.* — Ја̀ нада̀до кукњаву, комшѝе нада̀доше вика̀ње и о̀н ма̀ну да ме тѐпа.

нададѐ се свр *зада се, појави се.* — Нада̀де се о̀блак над Орло̀вац, па ста̀де да грмѝ.

надатѝча се несв *такмичи се.* — Ко̀ловођа и онѝја што ѝгра на кра̀ј се надатѝчају коѝ бо̀ље ѝгра.

надатича̀ње с гл им од *надатича се.* — Млого̀ смо волѐли да глѐдамо надатича̀ње кьд ѝграју оро̀.

надьн прил *дневно.* — Рабо̀ти два̀ес са̀ти надьн, па како̀ да се не изака̀ли.

на̀две прил *на две половине.* — Кьд га издѐлиш на̀две, кво̀ ће ти оста̀не?

надведѐ свр **1.** *сведе кров на одређену страну.* — Ћу га надведѐм тако̀ј да вода̀ не ѝде накуде кӯћу. **2.** *нагне што или кога.* — Надвѐди га преко пло̀т, нека се исповра̀ћа.

надведѐ се свр *нагне се, наднесе се.* — Надвѐди се над ла̀вор да не упр̀скаш цѐлу кӯћу ка[д]-це мѝјеш. — Надвѐди се над изво̀р, па се до̀бро напѝ.

на̀две-на̀три прил *на брзину, збрда-здола, аљкаво, површно.* — Јѐдомо на̀две-на̀три да стѝгнемо на во̀з. — Склепа̀л ми јера̀м на̀две-на̀три, ко̀лко да послӯжи.

на̀двечер прил *предвече.* — На̀двечер, ка[д]-ѕала̀ди, ће по̀јдемо на во̀з.

надвѝди несв **1.** *надгледа.* — О̀ће свѐ о̀н да надвѝди коѐ се рабо̀ти по малӯ. **2.** *погледа.* — Надвѝди га по̀често да вѝдиш коѐ рабо̀ти. — Отидѐ да надвѝди како пасӯ говѐда.

надви́ја се несв **1.** *надноси се, нагиње се.* — Јастре́б се надви́ја над авли́ју, ће гра́бне неко́ кокошче́. **2.** фиг *гомила се.* — Це́л дьн се о́блаци надви́јају на[д]-цело́.

надви́је свр *надјача, победи,* в *одвије²*. — Да боде́мо ју́нци, да ви́димо кои́ ће надви́је. — Који́ од воло́ви надви́је, ти́а-е ћа́ја на Чеме́рник. — Не́ка надви́је по́јак. — Оба́љајте се да ви́димо кои́ ће надви́је. — Кьд виде́ ћу му надви́јем, она́ прија́е с кубарче́ па ме́не по челе́нку. — Жена́ му надви́ла, па слу́ша ли гу, слу́ша.

надви́је се свр **1.** *нагне се, наднесе се.* — Надви́је се на[д]-чове́ка и не мо́ж му побе́гнеш. **2.** *појави се, натуши се.* — Надви́л се гро́зан о́блак, са́мо што не вр́не.

надво́р прил *напоље,* в *наулице.* — Изле́зни надво́р, ви́кају те неки́ љу́ди.

надвр́ља несв *баца најдаље.* — Надвр́ља и по́јаки од ње́га.

надврља́ње с гл им од *надврља.* — На́јбољи-е у надврља́ње.

надвр́љи свр *баци најдаље.* — Си́бин ги сви́ на́дврљи у врља́ње ка́мен. — Ни́ки га не мо́ж надвр́љи.

надглеђу́је несв *надгледа.* — Докле́ ће ви́ше надглеђу́јеш кво́ рабо́тим, надглеђу́ј си башту́?!

надглеђува́ње с гл им од *надглеђује, надгледавање.* — Не во́лим надглеђува́ње, ко да н-уме́јем да рабо́тим.

на́дебело прил *нашироко.* — Заорати́ли се на́дебело, не́ћу ги ди́рам.

наде́ва несв **1.** в *натациња.* — Нава́та ри́бе, па ги наде́ва на шибљи́нку. **2.** *даје имена, надимке.* — О́дма наде́ва и́ме на јагањче́, чим се оја́гњи.

наде́ва се несв **1.** *убада се.* — Ста́лно се наде́ва на тр́ње, едва́ му ги пова́дим из ру́ке. **2.** фиг пеј *прескаче плот.* — Куде́ се наде́ваш преко пло́т, и́ди на вра́књицу?!

надева́ње с гл им од *надева (се).* — Не мо́гу га испозакр́пим од надева́ње по та́рабе.

наде́кса свр *напуни.* — Надекса́л ко́ла сьс цепа́нке, ју́нци едва́ вучу́. — Надекса́ ку́бе, са́мо бьбњи́.

наде́ксан, -а, -о *пун, препун.* — Дојде́ с наде́ксана ко́ла, вр́ну се пра́зан. — Однесе о[д]-до́м наде́ксану то́рбу с јагње́ћо ме́со.

наде́ља (се) свр **1.** *издеља много.* — Надеља́ држаљети́ја за секи́ре, ви́ле, па коси́ла, па за кесе́ри. — До́ста сам се надеља́л та́рабе и баски́је. **2.** фиг *напије се.* — Наде́ља се како буда́ла, па и́де ћо́р-ћуту́к по сока́ци.

наде́не свр **1.** *убоде.* — Па́зи с ви́лу, немо́ј наде́неш некога́. **2.** фиг *окачи.* — Наде́ни то́рбу на сла́п. **3.** *да̄, дадне (надимак).* — Кьд ти о́н наде́не и́ме, дове́к ће га но́сиш.

наде́не се свр *натакне се, убоде се.* — Немо́ј се наде́неш на шиља́к. — Надену́л се на јексе́р на баски́ју. — Па́дал ис цре́шњу и надену́л се на та́рабу.

наде́ре се свр *продере се, обрецне се.* — На́дра ми се што́ сам пушти́ла кра́ве у о́таву.

на́джње свр *пожње највише.* — Ко́ј га на́джње, ти́а-е на́јбољ жетва́р.

наджње́ва несв *жање највише.* — Сре́ђњата ги све́ наджње́ва, оне́ј две́ не мо́гу с њу́.

наджње́ва се несв *такмичи се у жетви.* — Кьд уле́зну у р́ж са ср́пови, по́чну се наджње́вају.

наджњева́ње с гл им од *наджњева (се).* — То́-е у́рнебес кьд по́чне наджњева́ње.

наджњевува́ње с гл им од *наджњевује (се).* — С наджњевува́ње зача́с поже́мо Пчени́чиште.

наджњеву́је (се) несв *наджњева (се).* — Све́ ги наджњеву́је мо́ј Ми́лко. — Мло́го во́лу да се с Ти́су наджњеву́ју.

наджњѐје свр в *наджње.* — У на̀шо село̀ ни̏ки не мо̀ж да га наджњѐје.

надзи̏ра несв *надгледа, пази,* в *назира.* — Јани̏ка оста̀де до̀м да надзи̏ра пра̀сци.

надзиру̏је несв *надгледа, пази,* в *назира.* — Она̀ нека цѐло врѐме надзиру̏је Пр̏вку, трѐбе се отѐли.

нади̏за се несв *кипти, уздиже се.* — Кр̏тица ри̏је, земња̀ се нади̏за. — Тѐсто се нади̏за, трѐбе се премесу̏је.

нади̏ја свр *ошамути дахом.* — Невѐска нади̏ја кокошчети̏ја, па ги пова̀та.

нади̏плен, -а, -о **1.** *спремљено (сено у навиљцима).* — Сѐно-е било̀ нади̏плено, зача̀с здену̏мо сто̀г. **2.** фиг *спремљено, дотерано.* — Свѐ га у ку̏ћу чѐка нади̏плено и па̀ му нејѐ а̀рно.

нади̏пли свр *припреми сено у навиљке.* — Нади̏пли сѐно на Ви̏тел ка[д]-до̀јдем са̀мо да га здѐнемо у пла̀с.

нади̏пли се свр фиг *наједе се.* — На̀дипли ли се ви̏ше, рабо̀та ни чѐка?

надиплува̀ње с гл им од *надиплује.* — Без надиплува̀ње по̀тешко би здену̏ли сто̀г.

надиплу̏је несв *пресује (сено у навиљке).* — Нека̀ надиплу̏је сѐно докле ја̀ побѝвам о̀стожу.

нади̏ра несв *надире, продире.* — Вода̀ нади̏ра из ва̀ду, ће пото̀пи гр̏снице.

нади̏ра се свр *издире се, виче на кога.* — На ма̀тер нек си се нади̏ра, немо̀ј на мѐне, ел ћу га снѐмам. — Немо̀ј ми се нади̏ра, та[г]-га па још ви̏ше нѐћу слу̏шам.

надира̀ње с гл им од *надира се.* — Не мо̀ж без надира̀ње ни едьн дьн да му про̀јде.

надквѐси се / натквѐси се свр *нагне се (над што).* — Надквеси̏л се на про̀зор, слути̏ кво̀ ора̀тимо.

надлагува̀ње с гл им од *надлагује (се).* — На̀јбољи-е у надлагува̀ње у село̀.

надлагу̏је несв *лаже више од другог.* — Едно̀ дру̏го надлагу̏је, па кои̏ надла̀же.

надлагу̏је се несв *води љубав,* в *љубавише.* — Надлагу̏ју се мо̀мци и дево̀јке.

надла̀же свр *лаже највише.* — Ни̏ки не мо̀же да га надла̀же.

надма̀ши свр *погоди изнад циља, пребаци циљ.* — Не мо̀ж да пого̀ди с ка̀мен, па то̀ ти-е; ел га надма̀ши, ел га подма̀ши.

надмашува̀ње с гл им од *надмашује (се).*

надмашу̏је несв **1.** *погађа изнад мете, пребацује преко мете.* — Ста̀лно надмашу̏је, н-умѐје да га̀ђа. **2.** *побеђује, буде најбољи.* — Сви̏ ги надмашу̏је у учѐње ти̏ја То̀зин уну̏к.

надмашу̏је се несв *такмичи се у нечему.* — Ти̏ја опасни̏к надмашу̏је се и с по̀стари од њѐга. — Надмашу̏ју се кои̏ ће по̀долеко да вр̏љи ка̀мен.

надоватьк прил **1.** *на дохват руке.* — Ту̏ри чукчѐ ту̏ј, нека ми-е надоватьк. **2.** *на брзину, у журби.* — Појѐђ нешто̀ надоватьк, па да прѐзамо говѐда.

надого̀дине прил *идуће године.* — Ће се ви̏димо надого̀дине.

надо̀и (се) / надоји (се) свр *подоји (се), насиса (се).* — Одљу̏чи телѐ ка[д]-це надо̀ји. — Надо̀и детѐ, па и̏де да ко̀па компири̏.

надо̀јде свр **1.** *надође, набуја.* — У про̀лет понекьд надо̀јде Власи̏на, однесѐ мостѐви и путѐви. **2.** *нарасте.* — Чѐкам да тѐсто надо̀јде, да га резмѐсим. — Кьд ми нешто̀ надо̀јде у гру̏ди о̀ћу пу̏кнем.

надокра̀јке прил **1.** *на крају.* — Надокра̀јке ће се наго̀димо како љу̏ди. — Надокра̀јке ћу ви ка̀жем да слу̏шате ма̀му кьд неса̀м ту̏ј. **2.** *сасвим при крају.* — Брашанцѐ ни дошло̀ надокра̀јке.

надо̍л прил **1.** *надоле, наниже.* — Спу̍шти сто̍ку надо̍л, накуде водени̍це, да пасе̍ по ладови̍нку. **2.** *наниже.* — Појдо̍мо надо̍л, у Ти̍чину водени̍цу.

надо̍ле прил фиг *у пропаст.* — Све̍ му пошло̍ надо̍ле, у наза̍дак.

надоле̍к прил *на далеко.* — Пове̍ли би те да не и̍демо надоле̍к. — Отиде̍ надоле̍к, не-це бр̍зо вр̍не.

надоле̍ко прил в *надолек.* — Би̍л је надоле̍ко, сино̍ћке-е доша̍л. — Чу̍ли за њега надоле̍ко.

надоле̍чи се свр *одаљи се, пресели се далеко.* — Надолечи̍ли су се Мана̍сијини у Коса̍нчић.

надо̍лке прил у дем знач: *надоле.* — Сле̍зни ма̍лко по надо̍лке. — Појдо̍ надо̍лке до Гу̍вниште да пречѐкам о̍вце.

надолњи̍чаво прил *стрмо, бреговито.* — До њи-е надолњи̍чаво, мо̍ж са̍мо з двоја̍нку да се при̍јде.

надонесе̍ свр *донесе свега доста.* — Ка[д]-до̍јде, ћѐрка ни надонесе̍ сва̍шта, тако̍ј да си и̍мамо до полови̍н го̍дину. — Во̍да надоне̍ла др̍вља и ка̍мење.

надоно̍си свр *донесе свега доста.* — Надоно̍си ни башта̍ из рабо̍ту облекло̍ и рану̍.

надоо̍ди несв *надолази.* — Надоо̍ди голѐма вода̍, ту̍ри у̍ставу на водени̍цу. — Си̍лан све̍т на̍дооди куде чи̍чини. — Надооди̍ше, надооди̍ше го̍сје, па нѐма куде̍ да ста̍ну.

надора̍ти свр *надмаши у говору, препусти реч другоме.* — Кьд у̍зне да ора̍ти, не мо̍ж га надора̍тиш и то̍ј ти-е, не да̍ва ни̍ки да се чу̍е, о̍ће са̍мо о̍н.

надрабо̍ти свр *уради више од свих.* — Нека̍д неје̍ мога̍л ни̍ки да ме надрабо̍ти, а ськ сам веће̍м папса̍л.

надре̍ња се свр *натепа се, пребије кога.* — За тој пресрића̍ње девојчети̍ја и[з]-шко̍лу, ја̍ би му се до̍бро надрења̍ла. — Ако га до̍ма не би̍ју, ја̍ ћу му се надре̍њам. — Ћу га ва̍тим да му се надре̍њам.

надри̍пи свр *скочи најдаље, надскочи.* — Кои̍ надри̍пи, на̍јбољи-е у рипа̍ње.

надрипува̍ње с гл им од *надрипује (се).* — Такми̍чу се мо̍мци у надрипува̍ње тру̍пачки.

надрипу̍је несв *надскаче, скаче најдаље.* — Малечьк, а све̍ ги надрипу̍је.

надрипу̍је се несв *такмичи се у скоку удаљ.* — На голѐми о̍дмор деца̍ се надрипу̍ју, кои̍ ће надри̍пи.

надр̍ка свр *онанише.* — Надр̍кај сто̍јка, да ви̍димо чи̍-е по̍голем.

надр̍кан, -а, -о фиг *нерасположен.* — Даньс-е надр̍кан, немо̍ј га ди̍раш.

надр̍ља свр *настрада.* — Надрља̍мо з ди̍вје сви̍ње, све ни уништи̍ше компири̍ште.

надрљо̍тина ж *оно око чега се човек намучи из неког разлога.* — Ово̍ј косѐње у Поло̍м испа̍де голѐма надрљо̍тина.

надр̍ндан, -а, -о фиг *зловољан, мрзовољан.* — Дојде̍ и[з]-Село̍ надр̍ндан, ни̍ки не смѐје ни̍шта да га питу̍је. — Што̍ си даньс то̍лко надр̍ндана, кои̍ ти-е ста̍л на жу̍љ?

надр̍нди се свр **1.** фиг *наљути се, надури се.* — Ни̍ки гу не ди̍ра, тике се тако̍ј надр̍нди, па не ора̍ти це̍л дьн. **2.** фиг пеј *обуче се непримерено.* — Надр̍нди се, да ми прости̍ш, како курбе̍тка, па оти̍де у скитњу̍, а ка[д]-це вр̍не ни она̍ не зна̍је.

надро̍бено с *јело: хлеб удробљен у млеку.* — За по̍дручак еде̍ надро̍бено, па и̍де у шко̍лу.

надроби свр **1.** *удроби хлеб у млеко.* — Надроби ми да едем. **2.** фиг *наприча, исприча глупости.* — Ка[д]-ти надроби да се ѕвериш ели луд ел неје чамуз.

надруса се свр **1.** *истреска се, издрма се.* — Надрусамо се добро у гвоздена кола нис Купински рид. **2.** фиг *наигра се у колу.* — На Горешњак се надрусамо играјећи „власинку" и „Елено моме, Елено".

надруска се свр у дем знач: *надруса се,* **1.** *истреска се, издрма се.* — Ебем ти трактор, надруска се, црева ми искочише! **2.** фиг *наигра се у колу.* — Надруска ли се до Цунку јучерке на собор?

надрчи се свр *нажељује се, напати се за нечим.* — Надрчи се за леб, гледаећи како они еду печење.

надува свр *дувањем нанесе.* — Северинко надувал над ајат лисје, гомилу.

надува се свр **1.** фиг *угоји се.* — Надувал се ко урањен вепар. **2.** фиг *преједе се.* — Надува ли се више, докле ће едеш?

надује свр **1.** *надува, дувањем испуни ваздухом.* — И мене ће башта надује мејур. **2.** фиг *наљути се.* — Надул рње, па с никога не орати. **3.** фиг *виче, дерња се.* — Надул гуше, па се цел дьн дере.

надује се свр **1.** *надува се.* — Ка[д]-це надује вузбал, тьк се игра. **2.** фиг *наљути се, надури се, расрди се.* — Надује се, па не орати с никога у дом. — Кво си се на мене толко надула? **3.** *отекне.* — Надује се о[д]-цпање, па се цел дьн прозева. **4.** *преједе се.* — Надули се од едење, едва се одвукоше дом. **5.** фиг *повећа преко мере, надува.* — Надул цене, не мож више ништа да купиш за стодинарку.

/надује гајде/ изр *наљути се, надури се.* — Чим вој нешто неје право, надује гајде и не орати.

/надује меови/ изр в *надује гајде.* — Надул меови и оцкита по орман.

/надује нос/ изр в *надује гајде.* — Често такој: тике надује нос без разлог.

надума се свр *наприча се, наразговара се.* — Надумасте ли се, бабетке, више, цел дьн думате?!

надурли (се) свр *надури (се), наљути (се).* — Надурли нос, па не орати. — Надурли се и отиде.

надуша (се) несв **1.** *осећа (се) мирис.* — Надушаш ли неку мршу овде? — Кво се тој надуша у кућу? **2.** фиг *предосећа (се), слути.* — Има онолку кљуницу, а ништа не надуша кво му се у кућу спрема. — Надуша се ће будне гадно куде њи, ка[д]-це онолко искрвили.

надуши (се) свр **1.** *намирише, нањуши, осети (се) чулом мириса.* — Ако ли мачка надуши рибу, очи ће тиископа. — Пцета надушу вапира и удаву га, од њега остане само питиљиште. — Њоан мирис се надуши одолек. **2.** фиг *препозна (се).* — Сьл ли га видим, одма човека надушим какав је. — Како ли надуши да-е бајка дошьл из работу? — Одма се надуши добар човек.

надушување с гл им од *надушу(ј)е (се).* — О[д]-твое надушување да смо близо извор, нема ништа.

надушуе (се) / надушује (се) несв **1.** *осећа (се) чулом мириса.* — Иди по куче, оно најбоље надушуе траг. — Чак се овде надушује смрад ис кошару. **2.** фиг *осећа (се), предосећа (се).* — Надушујем ја да овде нешто неје у ред. — Надушуе се да-е близо село.

наебе свр фиг *настрада.* — Наебали смо ко жути (*изр*). — Ће наебе ако га вату да сече у туђо.

наедампу̍т прил *одједном.* — Наедампу̍т излете̍ за̍јац из гр̍м.

наеде̍ се свр *наједе се.* — Напи̍е се и наеде̍, па по це̍л дьн спи̍ ко уте̍пан.

наедна̍г прил *одједном, наједном.* — Поне̍си то̍ј наедна̍г да се не вр̍ћаш.

на̍едно прил *заједно, истовремено.* — На̍едно ви ту̍рам у торби̍чку и подру̍чак и обе̍д, па сами̍ ви̍ћте како ће еде̍те у дрва̍.

наедну̍ш прил *одједном, изненада.* — Наедну̍ш искочи̍ше из гр̍мење и ста̍доше да ни би̍ју с мо̍тке.

нае̍ђа ж **1.** *храна.* — Без нае̍ђу не поо̍ди на пу̍т. **2.** фиг *гладница.* — О̍н ти-е те̍шка нае̍ђа, бес коловр̍тњак не седи̍ уз аста̍л.

нае̍жи (се) свр *накостреши (се), најежи (се).* — На̍ежи ре̍п мачо̍р и загре̍бе уз др̍во. — Наежи̍ се о[д]-цтра̍ кьд га видо̍ куде ку̍ћу у полови̍[н]-но̍ћ.

нае̍ри (се) свр **1.** *накриви (се).* — Нае̍ри ка̍пу на гла̍ву, па на Лебецки̍ ри̍д. — Кьд о̍ди нае̍ри се ко да неје̍ здра̍в. **2.** *нагне се.* — Наери̍ли се дире̍ци на а̍мбар. — Ку̍ћа му се наери̍ла, ће па̍дне ако гу јесена̍с не по̍тпре з-дире̍ци.

на̍еро прил *накриво, у једну страну.* — Све̍ пошло̍ на̍еро, мука̍ жи̍ва да се чове̍к сна̍јде. — Убил но̍гу, па о̍ди на̍еро. — Но̍си шеши̍р на̍еро. — Што̍-е кро̍в на а̍мбар отиша̍л на̍еро?

наерува̍ње с гл им од *наерује се.*

наеру̍је се несв *нагиње се.* — Поче̍ла се ку̍ћа наеру̍је на едну̍ страну̍. — Прити̍соше го̍дине и ја̍ се поче̍ наеру̍јем.

на̍есен прил *на јесен.* — На̍есен га ожени̍мо, у̍пролет отиде̍ у рабо̍ту и ви̍ше се не вр̍ну.

нажале̍је свр *ражалости се.* — Ка[д]-це се̍тим како̍-е нека̍д било̍, нажале̍је ми мло̍го.

нажде̍ре се свр пеј *наједе се.* — Нажде̍ре се ко не̍здрав. — Са̍мо ми̍сли како це нажде̍ре.

нажда̍па свр **1.** *нагази, настуии.* — Наждрапа̍л на ексе̍р, па се сави̍ва од боле̍ж. **2.** *налети, натрапа.* — Куде̍ ли са̍мо на̍ждрапа на то̍га Си̍мчу из Дика̍ву да му те̍ра гове̍да.

нажељу̍је се свр *испуни се жудњом за неким или нечим, нажели се, напати се.* — За ле̍б сам се ко мла̍да нажељува̍ла. — Нажељува̍л се-е оно̍лко за њу̍ докле гу не узе̍, а тьг поче̍ да гу би̍је. — У рабо̍ту се нажељува̍ за до̍м, за ле̍б ис црепњу̍ и ква̍сено млеко̍.

нажљо̍ка се свр фиг пеј *напије се, налоче се.* — Нажљока̍ се водури̍ну, па ме ськ боли̍ меши̍на.

нажљуве̍ свр *изгризе.* — Нажљуве̍ кошти̍љке о[д]-цре̍шње ко да-е пи̍ле.

нажљуве̍ се свр *наједе се бобица.* — Нажљува̍ло се дете̍ цре̍шње, па се просра̍ло.

на̍жми се свр **1.** *настава се, одмори се.* — Три̍ дьна ми тре̍бе да се нажми̍м од ову̍ј врши̍лбу. **2.** *начека се, наседи се.* — Нажма̍ се чека̍ећи га у Преде̍не; три̍ во̍за пројдо̍ше а о̍н не дојде̍.

нажми̍кне свр *намигне.* — Нажмикну̍ла му нека̍д едну̍ш, о̍н и ськ да поги̍не за њу̍.

нажмикњува̍ње с гл им од *нажмикњује.* — Пра̍иш се То̍ша: бајаги̍ не примећу̍еш оно̍лко њо̍јно нажмикњува̍ње?

нажмикњу̍је несв *намигује.* — Та̍ј ку̍чка што нажмикњу̍је на ту̍ђи му̍жи едну̍ш ће доби̍е кво̍ гу следу̍е.

нажмикува̍ње с гл им од *нажмику(ј)е.* — Да овде̍ ви̍ше не ви̍дим нажмикува̍ње.

нажмику̍е / нажмику̍је несв *намигује.* — Неје̍ то̍ј ле̍по да се сваки ча̍с нажмику̍је.

нажњѐ свр *йожање.* — Нажњѐли смо до̀ста за̀ ова̀ј дън.

нажу̀љи свр *нажуља, найрави жуљ.* — Сѐко дрвца̀, па ме на̀жуљи секѝрче.

нажу̀љи се свр *нажуља се.* — Нажуљѝл се о[д]-цедѐње.

нажутѝњкав, -а, -о *који баца на жуто, нажутује.* — Трѐбу ми еднò пе[т]-цѐвке с нажутѝњкаву прећу̀.

нажуту̀је несв *има йримесе жутог, као жуто.* — Нажуту̀је по ма̀лко, ал нејѐ ба[ш]-жутò.

наза̀дак м *уназађивање, йройаст.* — Селò ни пропа̀де, свѐ пошлò ту̀мбе и у наза̀дак.

наза̀дачки прил *уназад.* — Не о̀ди наза̀дачки, це соплетѐш да пу̀кнеш ко тѝква.

назадлъ̀к м в *назадак.* — Пошлò ни нештò у назадлъ̀к.

назађува̀ње с гл им од *назађује, йройадање, уназађивање.* — Вучѐ ги некѝ ђа̀вол у назађува̀ње. — Ста̀лно назађува̀ње, нѐма напредлъ̀к.

назађу̀је нес *йройада.* — Почѐла ку̀ћа да им назађу̀је откъ̀д умрѐ Тико̀мир.

назака̀чи свр *закачи све.* — У̀зни, назака̀чи овѐј сушенѝце на прѐчке куде комѝн.

наза̀мчи свр *найрави замку од конойца или конца.* — Наза̀мчи ми ју̀же да ува̀тим Му̀рџу за ро̀гови.

назбѐре свр *сакуйи.* — Назбѐри су̀чке да поткладѐмо о̀гењ у колѝбу. — Къд назбѐрем руко̀љке, до̀јди да изврзу̀јеш сно̀пје.

назбѝра свр *сакуйи, йрикуйи.* — Про̀јду Цѝганке по селò, назбѝрају сланѝну, урду̀ и лѐб, па но̀су.

назбо̀ри се свр *наразговара се, исйрича се.* — Назборѝмо се убава̀чке у абула̀нту, чека̀ећи куде до̀ктура.

на̀зем прил *на земљи.* — Лѐгнеш у за̀стрто на̀зем и лежѝш, такò-е ондъ̀к билò.

назѝва (се) несв *вређа (се), назива (се) йогрдним именом (код деце).* — Ста̀лно назѝва деца̀ къд про̀јду у шко̀лу. — Назѝвају се са сва̀каква имѐна.

назива̀ло с *надимак.* — То̀ј му нејѐ ѝме, то̀ј му-е назива̀ло. — Назива̀ло му-е Чутурѝл, ѝма гла̀ву ко чу̀туру.

назѝвља (се) несв в *назива (се).* — Немо̀ј се назѝвљаш. — Ма̀мо, Мѝлча ме назѝвља. — Она̀ ће ме назѝвља распѝја, курвѐштија една̀!

назѝми се свр *назебе.* — Седѐећи у ла̀дну со̀бу, назимѝ се, па си съ̀к му̀ку му̀чим с прѐладу.

на̀зиму прил *зими.* — Лѐти су о̀вце у трлу̀, а на̀зиму ги затва̀рамо у поја̀ту.

назиркува̀ње с гл им од *назирку(ј)е (се).* — Тепа̀ га за тој назиркува̀ње, и па̀ си мѝрку нѐма.

назирку̀е / назирку̀је несв **1.** *вирка, гвирка* — Назирку̀је кроз пѐнџер да вѝди ѝду ли њо̀јни до̀м. **2.** *једва види.* — Оћоравѐл дѐда, тике пома̀лко назирку̀е.

назирку̀е се / назирку̀је се несв *види се у неким тренуцима.* — Ноћо̀м се одо̀вде назирку̀е Леско̀вац, ка[д]-це упа̀лу свѐтла.

назиру̀е / назиру̀је несв *навирује, вири.* — Назиру̀је преко та̀рабе квò рабо̀ту чѝчини.

назиру̀е се / назиру̀је се несв *види се йовремено.* — Одовдѐка се у про̀лет назиру̀е и Шар пла̀нина.

Назла̀нка ж *име.*

назна̀ва несв в *назнавуе / назнавује.* — Да нештò назна̀ва, не бѝ по цѐл дън седѐла на трупа̀ц прет-ку̀ћу.

назнава̀ње с гл им од *назнава*. — Од њо̀јно назнава̀ње нѐма ко̀рис.

назнавува̀ње с гл им од *назнаву(ј)е*.

назнаву̀е / назнаву̀је несв *почиње да схвата, донекле зна*. — Нејѐ се бѝш очитавѝла, ал назнаву̀је понештò.

назнаву̀е се / назнаву̀је се несв *распознаје се донекле, претпоставља се, сумња се*. — Назнаву̀е се кои̇̀ га-е убѝл, ал јòш нејѐ сѝгурно.

назнају̀је несв **1.** *сећа се понечега, долази к себи*. — Нејѐ се опоравѝл, ал пома̀лко назнају̀је квò му се десѝло. **2.** фиг *чује, дознаје*. — Назнају̀јеш ли нештò за Кита̀на, кудѐ-е, квò рабòти?

назòбе свр *дâ стоци зоб*. — Назòби коња̀ докле ја̀ стова̀рим сапѐтке.

назòр прил *на силу, принудно, уз претњу*. — Мора̀л сам назòр да пòјдем, нака̀раше ме. — Назòр ли ћу да пѝјем ракѝју? — Назòр сам му дава̀ла да едѐ, да пора̀сне. — Нѝшта неѐ добро, ка[д]-це рабòти назòр.

назòриле прил в *назор*. — Назòриле решѝли да га жѐну.

назòрле прил в *назориле*. — Кусò пѝле назòрле петѝл (*изр*). — Нећу̀ назòрле у Предѐне у шкòлу. — Назòрле га тера̀мо у шкòлу.

назр̀не свр **1.** *погледа, обиђе, посети*. — Првò њѐга да назр̀немо, да вѝдимо квò рабòти. — Понека̀д, такòј, назр̀не ме, ал рѐтко. **2.** *провири, провери, гвирне*. — Назр̀не на прòзор, па побѐгне. — Трѐбе да назр̀нем свињу̀, овѝја да̀нови це пра̀си.

назрњува̀ње с гл им од *назрњује*. — Квò ти је тòј назрњува̀ње сва̀ки ча̀с, еса̀м ли ја̀ у а̀псу?

назрњу̀је несв *погледује, надгледа*. — Понека̀д гу назрњу̀јем, да вѝдим какò-е, квò рабòти.

назр̀ћа несв **1.** *надгледа, посећује*. — Ба̀ба гу назр̀ћа, не мòж нѝкако да излѐзне ис ку̀ћу. — Нођòм назр̀ћамо Пла̀вку, це отѐли. — Назр̀ћај ми ма̀тер докле сам у рабòту. **2.** *гвири, осматра*. — Назр̀ћај да некѝ не наи̇̀де докле ја̀ бѐрем кру̀шке.

назрћа̀ње с гл им од *назрћа*. — Еба̀ ти тој назрћа̀ње сва̀ки ча̀с! — Доклѐ ће тој назрћа̀ње да тра̀и? — Њòј трѐбе редòвно назрћа̀ње, ако òћеш да у̀чи.

назу̀ва[1] ж в *назувка*. — Отанѐла сам и с назу̀ве и с аљѝне.

назу̀ва[2] несв *обува*. — Загазѝла патòфне, кьд ги не назу̀ва како трѐбе.

назува̀ње с гл им од *назува*. — Помòгни му у назува̀ње чѝжме!

назу̀вка ж *оно што се обува, чарапе и обућа*. — Кудѐ ми-е назу̀вка, овдѐка сам гу оста̀ил. — И с назу̀вку трѐбе опрѐмимо момка̀.

наsа̀д прил **1.** *назад*. — У̀чим га да нештò у живòт постѝгне, а òн свѐ наsа̀д. — Нѐма наsа̀д, са̀мо напрѐд! **2.** *у назадак*. — Свѐ му пошлò наsа̀д.

наsа̀дак м *назадак, назадовање*. — Вучѐш ни, брѐ, у наsа̀дак, такòј се не рабòти!

наsа̀дачки прил в *назадачки*. — Не ѝђ наsа̀дачки це утркòљиш, да расцòпаш тѝкву.

наsађува̀ње с гл им од *наsађује*. — Откѝд дојдѐ она̀ за Тикòмира, почѐ ни у ку̀ћу наsађува̀ње.

наsа̀ђује несв в *назађује*. — Вѝди се да ни пòље наsа̀ђује од овòлку су̀шу. — Почѐло свѐ да му наsа̀ђује. — Нештò ми овòј прасѐ наsа̀ђује.

наsвѐри се несв *начуди се*. — Не мòгу се наsвѐрим квò-е тражѝл та̀м, куде Драгѝњу, да мѐне неѐ река̀л.

на̀sеб м *прехлада, назеб*. — Вика̀ му да се па̀зи од на̀sеб, ал не пома̀га.

наѕе̏бе свр *прехлади се, озебе.* — Наѕе̏бе ми дете̏ на ову̏ј студени̏цу з-башту̏ по шума̏к.

наѕе̏бне свр в *наѕебе.* — Ће наѕе̏бне дети̏ште, излѐзло у џемпирък на ову̏ј дрчу. — Ће наѕе̏бне докуде водени̏цу, нијѐ бли̏зо, нека̏ се до̏бро натро̏нта.

наѕебо̏тина ж *прозебло место, прозеблина.* — Но̏ге ми сѐвају од наѕебо̏тине.

наѕи̏вља (се) несв в *називља.* — Нејѐ лѐпо да се деца̏ наѕи̏вљају тако̏ј. — Не наѕи̏вљај га ви̏ше!

наѕивља̏ње с гл им од *наѕивља (се).* — Нѐћу ви̏ше од вас да чу̏јем наѕивља̏ње, естѐ разумѐли?!

наѕи̏да свр *надзида, дозида.* — Наѕида̏ли још едну̏ со̏бу ус-ку̏ћу.

наѕи̏дан, -а, -о *надзидан.* — Ова̏ј со̏ба е наѕи̏дана нат по̏друм.

наѕидува̏ње с гл им од *наѕидује.* — Трѐбу ни мло̏го па̏ре за наѕидува̏ње.

наѕиду̏је несв *дозидава, надзидава.* — Реши̏ли ће наѕиду̏ју ку̏ћу.

наѕиђу̏је несв в *наѕидује.* — Наѕиђу̏је ку̏ћу у Ниш.

наѕи̏па (се) свр *нагази (се) (снега).* — Наѕи̏пај снѐг у трлу̏ да нара̏нимо о̏вце. — Наѕипа̏ се снѐг докле дојдо̏ до Меја̏не.

на̏ѕир м *надзирање, надзор.* — Доклѐ су малѐчка на деца̏ трѐбе до̏бар на̏ѕир. — Без на̏ѕир нѐће у̏чи.

наѕи̏ра несв **1.** *гвири, провирује.* — Наѕи̏ра ста̏лно ко̏ји̏ и̏де успу̏т-ниспу̏т. — Наѕи̏ра кроза-ду̏вку. **2.** *надгледа.* — Наѕи̏ра ни да ви̏ди кво̏ рабо̏тимо. — Наѕи̏ра овчари̏ куде пасу̏ о̏вце. — Ти̏ наѕи̏рај говѐда, ја̏ ћу ва̏там ри̏бе у ви̏дришњак.

наѕира̏ње с гл им од *наѕира.* — Без наѕира̏ње не мо̏ж да оста̏иш говѐда на у̏трину. — Остарѐли, па им трѐбе наѕира̏ње.

наѕирува̏ње с гл им од *наѕирује.* — Не мо̏ж дете̏ без наѕирува̏ње. -Трѐбе вој наѕирува̏ње да у̏чи.

наѕиру̏је несв в *наѕира.* — Наѕиру̏је крос пло̏т. — Наѕиру̏је деца̏ како се на ри̏д и̏грају. — Увек мо̏ра неки̏ да га наѕиру̏је да не напра̏и па̏кос.

на̏ѕор м *надзор, надгледање.* — Сваки ча̏с га етѐ у на̏ѕор, да ме наѕи̏ра.

на̏ѕорник м *инспектор, надзорник.* — Доодѝл на̏ѕорник у шко̏лу, да ви̏ди кво̏ су деца̏ научи̏ла.

на̏ѕре свр *угледа, види у даљини или кроз неку препреку.* — Кьд на̏ѕрещ да и̏ду нис пу̏т, ти̏ ми бр̏зо ја̏ви, да ги пречѐкам. — Кро[з]-шу̏му наѕрѐмо коња̏ у пади̏ну како пасѐ.- Одо̏вде мо̏ж да се на̏ѕре Вра̏ње и Влади̏чки А̏н.

наѕр̏не свр в *назрне.* — Наѕр̏не ме тако̏ј кьд на̏јде врѐме. — Нѐће да наѕр̏не у поја̏ту да ви̏ди како су о̏вце, ел се нека̏ ојагњи̏ла.

наѕр̏ћа свр в *назрћа.* — Наѕр̏ћа ме по̏често отка̏д купи̏л ко̏ла. — Наѕр̏ћај лѐб, да не изгори̏.

наѕрћа̏ње с гл им од *наѕрћа.* — Мѐне оста̏ише за наѕрћа̏ње деца̏.

наѕрћува̏ње с гл им од *наѕрћује.* — Не оста̏љај га без наѕрћува̏ње.

наѕрћу̏је несв в *наѕрћа.* — Наѕрћу̏је кроз пѐнџер кьд про̏јдем нис-пу̏т. — Сваки дьн гу наѕрћу̏је, ако трѐбе нешто̏ да вој помо̏гне.

наѕу̏рли свр *расплаче се, зацмиздри.* — А што̏ си то̏лко наѕурли̏л?

наи̏де свр *наиђе, дође.* — Ко̏ј како̏ наиде, даду̏ му ракии̏цу. — Наѕр̏ћај да неки̏ не наи̏де! — Бр̏зо ће наи̏де во̏з. — Наидѐ Сто̏ле с тра̏ктор, те ни у̏качи да не о̏димо чак одоздо̏л, ис-Предѐње.

наи̏ђа несв *наилази, долази.* — Наи̏ђају тако̏ј трго̏вци, паза̏ру сто̏ку.

наиђа се несв *наједа се.* — Кво гођ да му дадеш да еде, он се ненаиђа.

наиљо прил *накриво.* — Сви колци постаил наиљо, какьв ће тој плот да буде?

нај речца *за компарацију.* — Њему нај не верует. — Нај му верует.

најади (се) свр *наљути (се), изнервира.* — Најадила ме Стојадинка, па ћу пукнем од муку. — Најади се, па вој покрши китке у градинче. — И ја це најадим, па нећу с вас да оратим.

најадосује се свр *намучи се, напати се.* — Доста сам се најадосувала з-говеда по Чемерник, и по кишу, и по сльнце. — Еве овде, под-груди ми се све збрало колко сам се најадосувала за све и свашто.

најадоше се свр в *најадосује се.* — Колко се најадоса с њи, ће ми пукне жључка.

најадује се свр *изјада се.* — Срето Крстињу, што ми се најадува на њојни, бре.

Најда ж *име.*

најде (се) свр **1.** *нађе (се).* — За тој неће најдеш лек ни куде вершулу, ни куде јергулу. — Најде ли черапе, слепчо?! — За сваку се робу најде муштерија, па и за жену. — Најде се и понека голема риба у Власину. — Дили, дили гајде, куде ће га најде… *(деч песма).* **2.** Изр: — Нашьл, па зашьл. — Нашьл да се с мене завитлава *(падне напамет, дође му).* ▪ трп прид **најден**, -а, -о *нађен, пронађен.* — Куде рече да-е најдена твоја лијарица?

Најден м *име.*

наједе свр *почне да једе, нагризе, загризе.* — Мења летоске даске на патос, најел ги сипац. — Наједе јабуку, па врљи.

наједен, -а, -о *који се најео, нахрањен.* — Наједен и напиен, за друго се не глође.

наеднуш прил *одједном.* — Наеднуш удари нешто у врата, реко то-е Најден из воденицу.

најерчи се свр **1.** *спреми се на борбу роговима* (*бик*). — Нејерчили се Жерко и Булоња, рију зевњу, це збоду, да се знаје ко-е ћаја. **2.** фиг *нашмури се, нарогуши се.* — Најерчил се ко да це боде. — Кво си се толко најерчил?

најѕадњи прил *последњи.* — Ми смо најѕадњи у малу. — Стално доодиш најѕадњи и[з]-школу.

најлеп, -а, -о *најлепши.* — Бео најлепа девојка у Црну Траву на собор на Прокопје.

најмалко прил *најмање.* — Лиса најмалко дава млеко о[д]-цве краве.

најпрви, -а, -о *први.* — Увек је бил најпрви, а ськ почел заостањује. — Тој ми-е најпрво дете.

најпрво прил *најпре.* — Најпрво да знаш: кьд несьм кот кућу не мож нигде да луњаш.

најутре прил *сутра ујутру.* — Це видимо најутре. — Најутре да дојдеш куде мене.

најутро прил в *наујутре.* — Кьд најутро устанумо, нема га момьк, говедар, побегал дом.

накабати свр *окриви, оклевета невиног,* в *набеди.* — Накабати ме бајка ни криву ни дужну.

накабаћување с гл им од *накабаћује.* — Еднуш ће за тој накабаћување изеде дебел ћотек.

накабаћује несв *клевеће, окривљује за нешто што није урадио.* — Мож да ме накабаћује сък, ал ће излезне тој еднуш на видело колки-е он зловарник и ненавидник бил.

накаже[1] свр *каже све што има, навиче се.* — Наказала са[м]-му све што требе да знае у туђ свет.– Чеке, мамо, да му ја накажем све! — Наказаше една на другу свашто, како це јутре, о[д]-срам погледају у очи?!

накаже[2] свр *убије, унакази, начини од човека наказу.* — Бок те наказал, дабогда, што си ми тој уработил (*клетва*). — Нећу га бием, Бок[г] ће га накаже. — Наказало га не знам што! — Сам се наказал. — Бог гу наказал, ква-е беснуља. ▪ трп прид наказан, -а, -о *убог, бедан, јадан, сирот.* — Немој га дираш, неје он крив, виш да-е наказан. — Да неје наказана не би тој такој ни уработила.

накаже се[1] свр *унакази се одећом, понашањем.* — Наказала се с оној облекло ко оала. — Да га не познаједш како се наказал ко плашило.

накаже се[2] свр *најави се.* — Еси се наказала да ће идеш у роднину?

наказотина ж *наказа, јадник, бедник.* — Наказотино една, што ћеш ти туј? — Нећу прљам руке с туј наказотину, да гу бием.

наказување с гл им од *наказује се.* — Ел у моду дошло наказување, да више не личиш на човека.

наказује несв *каже све.* — Има[м] млого кво да ти наказујем, сьл кьд имаш време. — Кво ми све за њу наказува, да се завериш!

наказује се несв *унакази се одећом, фризуром.* — Не наказуј се с тој облекло, облечи оној што ти личи.

накаламути свр *уради што на брзину, склепа,* в *скаламути.* — Накаламути ли више тија четверак, да презам говеда.

наканѕери се свр *заинати се, олењи се, разгубави се.* — Наканѕерил се, па неће ништа да пипне. — Ка[д]-це наканѕери, три дьна га држи тиа лењос. ▪ трп прид наканѕерен, -а, -о *заинаћен, љут, мргодан.* — Отиде у Село онакој наканѕерен, кво ли ће уработи сам Бог знае.

накани (се) свр *намоли (се), смисли (се), одлучи (се).* — Накани ме да едем, а не беше гладан. — Докле се он накани, дојде пладне. — Докле се Кана накани, сватови си отоше (*изр*).

накањување с гл им од *накању(ј)е (се).* — Без накањување неће окуси ни залок.

накањуе се / накањује се несв *мисли се, премишља се, натеже се.* — Накањује се ел да појде, ел да остане дома. — Накањуе се ко да иде у прошевину.

накара свр **1.** *утера.* — Накарај и изврџи говеда у кошару. **2.** *натера, присили.* — Ће ме накара да гу пребием. — Нужда те накара, ако друго неће. — Накара ме да купим ципелке, а несьм планирал. — Накарај га да учи, да не ладује. **3.** изр: — У дупе му га накарам (*псовка*).

накаради се свр *ружно се обуче, изобличи се, преличи се, претера.* — Накарадил се такој да али свет.

накарађување с гл им од *накарађује се.* — Тој за њу неје накарађување ако-е за нас.

накарађује се несв *изгледа ружно, преличи се, лоше се обуче.* — Воли такој да се накарађује.

накарување с гл им од *накарује.* — Нее ладно, нема накарување говеда у појату, нека спу у трлу.

накарује несв *утерује*. — Ако ги она накарује, нека бар Плавку (краву) помузе.

накастри свр *насече*. — Накастри на овце брс да еду. — Доста си накастрил шуму, ськ гу здени.

накатарчи се свр *попне се*. — Накатарчил ми се на шију, па не-це сивне.

накатери (се) свр пеј *окачи високо, попне (се)*. — Што си га ча[к]-горе накатерил, да не мож да се довати? — Накатери се у кола, легне у сено и такој се вози. — Накатерил се у вр црешњу.

накачаљка ж *кука за качење, вешалица*. — Тури ми гуњу на накачаљку.

накачи свр **1.** *окачи, потовари*.– Накачи ми торбу на коња, да гу не вучем. — Накачи косу под стреју. — Накачи вреће с царевицу у кола, па у воденицу.

накачи се свр *попне се*. — Накачил се у бучетину да стури гњездо на врану. **2.** фиг *искоришћава*. — Накачил ми се на шију, па не слази двaес године.

накачољка ж *клин, кука за вешање*, в *накачаљка*. — Дај ми оној торбиче с накачољку.

накашка се свр *угази у што житко*. — Глеј куде идеш, да се не накашкаш на лајно. ▪ трп прид накашкан, -а, -о *умазан, упрљан*. — Што-е овај лопатаоволко накашкана?

наквеси се свр **1.** *нагне се, наднесе се*. — Наквесиле се леденице о[д]-цтреу, ће утепају некога. — Како ти се тој стог наквесил, потпри га да не падне. — Наквесила се соспа нат кућу. **2.** фиг пеј *ослони се*. — Едва стоим, а она се на мене још и наквесила. ▪ трп прид наквесен, -а, -о *наднет, нагнут*. — Пази куде проодите, оној камење-е млого наквесено нат-пут, час ће се сркољи.

наквече / наквечер прил *сутра вече*. — Дојди наквечер на седењку куде Деску.

накека свр фиг *напуни, набаца, напада*. — Накекал подрум с компири. — Накекал снег до стреју.

накека се свр фиг *наједе се*. — Накекај се ськ добро, кој знае ка[д]-ће стигне обед.

накекери се свр фиг *намести се где му није место*. — Накекерил се до старосватицу ко да му-е туј место. — Накекерила онеј сиротињске наћве на бициклу.

накентери се свр фиг пеј *попне се*. — Упрегне коњи, накентери се у кола, па ги покара уз друм да све пршти.

накентри се свр фиг пеј *закачи се*. — Накентрил се на врата, не мож да пројдеш.

накимује несв *намигује, даје тајни знак*, в *укимује*. — Мисли да гу не видимо како му накимује.

накисели се свр фиг *направи жалостан, плачан израз лица*. — Кьд видиш да се накиселил, да знаш нешто неје у ред с њега.

накиселичав, -а, -о *киселкаст, накисео*. — Накиселичаве овеј јабуке, још несу за брање.

накисие свр **1.** *намочи се, скваси се, упије воду*. — Накисну кошуљке, ськ ћу ги перем. **2.** *покисне*. — Утегни се добро да не накиснеш по маглуштину. — Накисли ми се опьнци, едва доштрапа уз друм.

накисњује (се) несв **1.** *кваси се, упија воду*. — Грснице се у топила накисњују недељу дьна. **2.** *одаје помало киселкаст укус*. — Не мари тој што помалко накисњује.

накити (се) свр **1.** *дотера (се)*. — Накитили гу, па се сјаи! — Невеста се требе накити, да-е најубава. **2.** *окити (се)*. — Јутре је Спасовдьн, требе крс на Ивановицу да накитиш. — За Ђурђовдьн се кућа накити. **3.** фиг *окупи (се), поређа (се)*. — Накитили се куде мене све лезилебовићи, ниедьн за работу не аје. **4.** фиг *опије (се), напије (се)*. —

Немо̀ј ви Лѝка па̀ накѝти у за̀другу с ракѝчину! — Накитѝ ги у̀баво, а о̀н ко да нејѐ ни окусѝл ракѝју. — Накитѝл се, едва̀ најдѐ крѐвет. ▪ трп прид накѝтен, -а, -о *окићен*. — Мло̀го им је у̀баво сна̀јка била̀ накѝтена.

накићува̀ње с гл им од *накићује (се)*. — Кво̀ си свѐ спремѝла за накићува̀ње невѐсту?

накићу̀је (се) несв **1.** *кити (се), окићује (се)*. — Девојчѐ ће накићу̀је сва̀тови. — И кондѝр се накићу̀је за вика̀ње на сва̀дбу. **2.** *кинђури се*. — Мло̀го во̀ли да се накићу̀је з-бро̀шови, манѝстра, пр̀стени, грѝвне, менђу̀шке.

наклаđѐ свр *наложи*. — Накла̀ди о̀гењ, жа̀р ти-е запрѐћан у огњѝште. ▪ трп прид накла̀ден, -а, -о *наложен*. — О̀гењ-е накла̀ден, мо̀ж о̀дма да ту̀раш гр̀не.

накла̀па несв **1.** *прича без везе, трабуња, измишља*. — По цѐл дън накла̀па ово̀ј и оно̀ј, ѝч да гу не слу̀шаш. **2.** фиг *изговара, саставља (речи)*. — Пија̀н, па едва̀ накла̀па.

наклапо̀тина ж ауг и пеј *капа*. — Кву̀ си то̀ј наклапо̀тину турѝл на гла̀ву?

накла̀ти свр фиг *обави полни однос*. — Ма̀јке ће му га накла̀тим, са̀мо ли ме превара (*псовка*).

наклѐка свр *падне много, напада, натрпа (снег)*. — Кьд наклѐка снѐг, приста̀вимо гр̀не, сѐднемо уз огњѝште и ора̀тимо.

наклѐпа свр *накује косу, извуче брид коси да сече траву*. — Кьд наклѐпа косу̀, брѝчи до зѐвњу.

накломбу̀ри се свр в *надује се*, **1.** *поткорушти се, створи мехуре*. — Лѐб ми се нешто̀ свѐ накломбурѝл. — Млеко̀ се накломбурѝло, ће прѐјде. **2.** фиг *надури се*. — Накломбурѝла се до̀да, па не ора̀ти с на̀с.

накљувѐ свр *почне да кљује, начне, кљуцне*. — Свѐ бу̀ке у долѝну накљува̀ла жљуна̀. — Пѝле накљувѐ кру̀шку, па гу оста̀ји.

накљу̀ка свр фиг *наговори, наприча нешто против некога, нахушка*. — Накљука̀ла га жена̀ против мѐне, па дојдѐ бѐсан ће ме бѝе. — Дошлѝ овдѐ, Алѐкса ги накљука̀л, шта̀ им је накљука̀л не зна̀м, дѝгли се и отишлѝ си, несу̀ ме чека̀ли.

накна̀ди свр *надокнади*. — Ко̀ј ће ово̀лко чека̀ње да ми накна̀ди?

накова̀ли несв *навали*. — Моѝ билѝ наковалѝли да по̀јдем за Крѝсту, а ја̀ га несьм тела̀.

на̀ковање с *наковањ*. — Есѝ ли понѐл чу̀к и на̀ковање за клепа̀ње косу̀. — Кьд гу ту̀ри на оно̀ј на̀ковање, па ста̀де да бѝје ш-чекѝч, о̀клепа секѝру за мера̀к.

наковѐ свр *отокује косу, извуче коси брид за сечење*, в *наклепа*. — Кьд наковѐм ко̀се, ѝдемо да оба̀лимо Бра̀ниште. — Нако̀ви ми ср̀п, свѐ се иступѝл.

наковува̀ње с гл им од *накову(ј)е (се)*. — Ел твоја̀ коса̀ за наковува̀ње?

накову̀е / накову̀је несв *отокива косу*. — Доклѐ ја̀ накову̀јем косу̀, тѝ донѐси во̀ду о[д]-Чо̀чин кла̀данац. — Ко̀си та а̀ли, ал н-умѐје да накову̀е косу̀.

накову̀е се / накову̀је се несв *отокива се*. — Едьн ср̀п се накову̀е, другѝат се не накову̀е.

нако̀ка свр **1.** фиг *напуни*. — На̀кока ђугу̀мче са[с]-сѝрење и однѐсе. **2.** фиг *набије* — Нако̀ка[м]-му га ма̀јке (*псовка*)!

нако̀ка се свр **1.** фиг *наједе се и напије*. — Св̀рне, нако̀ка се, па си отѝде. **2.** фиг *пребије, претуче*. — Са̀мо још една̀ш да му се нако̀кам, да ме упа̀нти.

накоко̀ри се свр *начини се јаким*. — Узо̀ тоја̀шку, накокорѝ се и појдо̀ уз малу̀. — Накокорѝл се ко петьл.

наколмује свр *навије косу, нафризира.* — Отишла куде Даницу, да вој наколмује косу. ▪ трп прид **наколмован**, -а, -о *нафризиран.* — Неје тој наколмована коса, тој су њојне кокртке.

накоматише свр *изломи на комаде (хлеб).* — Накоматисала погачу ко да смо дваестина.

накра се свр фиг *наједе се.* — Накрал се добро, па му се ськ не работи.

накрви се свр *закрви се, завади се.* — Накрвила се браћа око извор у Бачевиште, це исколју. — Накрвили се волови, боду се, ргају се с рогови, це истепају. ▪ трп прид **накрвен**, -а, -о *љуш, зао, опасан.* — Млого е накрвен, не искачајте му на очи.

накрека се свр фиг *нагалами се, нарича се.* — Есте се накрекале, ськ можемо да си идемо дом.

накривен, -а, -о *накривљен.* — Иде с накривен шемшир. — Потпри онај накривен стог, да се сено не урнише.

накриви (се) свр *искриви (се).* — Накриви си шешир, боли те дупе за све. — Накривил капу, ништа га не тангира. — Накривили се диреци на кошару, накривили се плотови, и ја сам се, еве, накривил накуде гроб. Они се још мож и потпру, да не падну, ал мене ништа више не потпре.

накриво прил *укриво.* — Учука јексер накриво. — Отиде накриво.

накривује несв *храмље.* — Накривује с леву ногу још од аперацију.

накривује се несв *искривљава се, наводи се на једну сшрану.* — Плот се почел накривује накуде пут. — Кошара се накривује, требе гу потпремо з-диреци.

накрка свр *набије, сабије у узак йросшор без реда.* — Накркал све што-е имал у една кола, отиде нис Качар у Предене, оцели се и он, еба му матер!

накрка се свр *наједе се.* — Накрка се ко нездрав, па ськ порева. — Накркал се па мож да работи.

накрке прил *на раме, на кркаче.* — Ујче ће га носи накрке.

накрми свр *нахрани крмивом.* — Накрмила сам овце, нека ги ськ у трлу. ▪ трп прид **накрмен**, -а, -о *нахрањен крмивом.* — И овце и говеда су накрмени.

накрпати свр *изломи на велике комаде (хлеб, храну),* в *искрйаши.* — Накрпати онолки леб, кои ће га изеде? ▪ трп рид **накрпатен**, -а, -о *изломљен на комаде (хлеб, храна).* — Леб накрпатен за цело село (*ирон*).

накрца свр *натуни, йреџуни.* — Накрцал пуна кола сено, волови едва теглју уз Двојанку. ▪ трп прид **накрцан**, -а, -о *натуњен, йреџуњен.* — Докара кошерку накрцану з-брашно и трице.

накрши свр **1.** *наломи.* — Накрши ми љиљак за у собу. — Пријдо, па си накрши џорџини из њојну градину. **2.** изр: — Накршим му га мајке *(йсовка).* — Ћу му га накршим, само ли га видим (*йсовка, йрешња*).

накуд(е) пред **1.** *йрема.* — Отиде с коња накуд појате. **2.** уп зам *куда, где.* — Накуд оди такој сабајле? — Расипа се киша там, накуде Боровик. — Кад појдеш накуде Власину, викни ме, да ме нешто послушаш. — Накуде си пошьл усред ноћ? — Накуде беше?

накукуљи свр *искриви, направи куку.* — Кво ми може тија бесник, мож ми га само накукуљи. — Узни дебелу жицу, оцечи гу, па гу накукуљи и ете ти кукља за качење. ▪ трп прид **накукуљен**, -а, -о *искривљен, у блику куке.* — То-е, бре, онија с накукуље[н]-нос, како се не сеќаш?

накукуљи се свр *искриви се, савије се у пасу.* — Накукуљила се баба Стамена, ете гу оздол уз малу.

накуп прил *скупа, заједно, на гомилу.* — Нашьл ги накуп. — Испцова ги све накуп.

накупчьк прил дем и хип од *накуп.* — Да не беомо накупчьк, теше ни се извуче да побегне.

накурчи се свр фиг *направи се важан.* — Накурчил се, па никога не зарезуе. ▪ трп прид накурчен, -а, -о фиг *надрндан, сав важан.* — Иде све накурчен. — Што си даньс такој накурчен?

накуса се свр *наједе се кусајући.* — Накусал се детишњар гра, па свуноћ опаљује.

налага (се) несв **1.** *простире (се),* в *постиља.* — Налага сламу на говеда, да не лежу у бачкољ. — На стоку се сваки дьн налага, да лежи у чисто, да-е здрава. **2.** *ложи (се) ватра.* — Налага дрва у шпорет, најутро да га само потпали. — Ако се не налага редовно, огњиште загасне. **3.** *припрема (се) казан.* — Кој ће з-деду да налага казан да пече ракију? **4.** *стављају се облоге.* — Парим траву, па налагам на утепотину да ме одболи. — На ногу се налага костолом, да умине болка. **5.** *ређа.* — Отиде да налага снопје у крстине.

налагање с гл им од *налага (се).* — Нашьл си мајстора за налагање казан. — За налагање на стоку користим сламу ел папрат.

налази свр *облази.* — Налазила ме оложа, све се изгребо чешаћи ногу. — Заспала сам по[д]-дрво па ме налазили бробињци.

налаје свр фиг *нагрди, напсује, извређа.* — Мирку си од њу немам, па ме налаја тај кучка. — Свашто-е налаја за тебе, немога вој врнем, побеже курбетка.

налана ж *папуча.* — У Предење, на вашар, на Први Горешњак, ћу ти купим налане.

наланка ж дем и хип од *налана.* — Донесе ми едне везене наланке, за ујгун.

налева несв **1.** *залива.* — Најутро сабајле налевам градину. **2.** *сипа,* в *посипа,* в *посипује.* — Налевај му да се омије. — Кој ће ни налева ракију у чашке?

налева се несв **1.** *залива се.* — Одврнули ваду да се не налева трава. **2.** фиг пеј *пије.* — Не пије више, ськ се налева. — Налева се сваки дьн, док се не мртвоше.

налевање с гл им од *налева, заливање, поливање.* — Изгорела му жељудица од налевање с ракију. — Сваки дьн налевање, иначе све изгоре у градину.

налега несв **1.** *належе, пријања.* — Косник требе да налега на греду.

налега се свр *сабија се.* — Зевња се налега, па му гроб упадал.

налегање с гл им од *налега (се).* — Што да чекаш налегање, узни туч, па наби земњу.

налегне свр **1.** *притисне.* — Кьд налегне на ралицу, не попуста докле не искара бразду. **2.** *полегне.* — Налегне на коња, па га припушти уз рид, државећи се за гриву. **2.** *сабије, учврсти.* — Налегни с колено на сноп, док врзујеш јужицу.

налези се свр *нацери се.* — Нализи ми се, кучка, без разлог. — Еси видел да се ја на некога такој некад налезим?

налезне свр *уђе све, уђе.* — Кьд дојдо, поганци беоше налезли у кућу, па закаса докле ги потамани. — Налезе ми прашина у очи. — Мора да су врапци налезли озгор. — Прискркни врата, да студ не налезне у кућу.

налетан, -тна, -тно *полетан, радан.* — Кьм срећа да-е и мој Стојадин такој налетан на работу ко твој Војча.

налетѝ свр фиг *насрне, нападне.* — Налетѐ ме куде задругу штò и њојну стòку не ỳзнем да чỳвам.

налѝба се свр *накуса се течне хране.* — Нàлиба ли се вѝше тỳј чорбетѝну, доклѐ ће те чèкамо?!

налѝже се свр фиг *напије се.* — Налѝже се, па прàи бèс по кафàну.

наликувàње с гл им од *наликује (се).* — Òдма ће ги познајèш по наликувàње.

наликỳје (се) несв **1.** *личи на кога, личи један на другога.* — Наликỳје си на баштỳ. — Наликỳју си едњн на дрỳгога како брàћа. **2.** фиг *пристоји.* — На квò ти тòј наликỳје да стàри људи галàтиш? — Не наликỳје му да се жèни по[д]-цтàр замàн.

налѝта несв *насрће, налеће.* — Налѝта, це бѝје. — Вѐтар налѝта на врàта ко бèсан, ће ги отвòри ако ги дòбро не закèнтриш. — Нèшто ни млòго налѝтају мỳшице.

налицѐ прил *с лица.* — Обрни цемпѝр налицѐ, стàлно га нàопоко обукỳјеш!

налòка се свр пеј *напије се.* — Е се нàлока цвѝк? — Нàлока се мàчка млекò што си остàила на астàл, па побèже.

налòмен, -а, -о *изломљен, наломљен.* — Погàча из црепњỳ-е налòмена, некà си свàки ỳзне по комàт.

налòпа се свр *укаља се, ублатњави се.* — Кудѐ да пòјде, налòпа се ко прашчѐ.

налòче свр *запрља мачка неку течну храну тиме што је само лизнула.* — Нèћу да едèм грà, налокàла га мàчка.

налòче се свр пеј *напије се.* — Налòче се ракѝју, па не знàе квò прàи по кỳћу.

налòчка се свр у дем знач: *налока се.* — Налочкàмо се вòду на Никòлин клàданац, па продужѝмо низ тỳј Ракѝцку рекỳ.

налỳдњичав, -а, -о *на тренутке луд, сулуд.* — Брàт вој-е налỳдњичав, на мàове мòж и да убѝе. — Убàво момчѐ, сњл да нејѐ налỳдњичаво.

налỳнѕа се свр *наскита се.* — Дòста си се налунѕàл, сњк да ỳзнеш да рабòтиш.

налỳпи свр *нањушти.* — Налỳпи гољàци, па ги испèчи у тепсѝче.

налỳта свр **1.** *наиђе, долута.* — Нàлута нечијò кравчѐ у нашà говèда на Шàнци и тỳј остàде. **2.** *нанесе га пут.* — Налутàмо у Вàлмиште на лисѝцу, па гу Вѝца ỳтепа с његову кљòцу.

налỳта се свр **1.** *дође изненада.* — Откỳ[д]-це па тѝ нàлута овдѐ? **2.** *измори се лутајући.* — Џàбе се налутàмо по Чемèрник, нѝгде зàјца не видòмо.

наљòка (се) свр *напије (се).* — Наљòкају га да не знàе кудѐ-е. — Наљòкал се куде Драгѝњу како смỳк.

наљòска (се) свр в *наљока (се).* — Едвà чèкам да га наљòскам јòш еднỳш, па да му се сеирим. — Књд отѝде у Селò, наљòска се; едњн бòг да знàе какò излèзне оздòл.

наљỳља свр фиг *препуни.* — Ка[д]-ципỳје ракѝју, балòн наљỳља до вр̀, јо[ш]-што га не нагàзи да пòвише стàне.

наљỳља се свр фиг *напије се.* — Наљуљàл се ракиèштину, па пијàн цупѝ уз бандèру.

наљỳска (се) свр **1.** фиг *ишамара кога.* — Наљускà му се дòбро, па сњк нек мѝсли когà смèје да дѝра, а когà не смèје. **2.** фиг в *наљоска се.* — Наљỳска се дибидỳз, и пà тражи.

наљутињàв, -а, -о *наљут, љуткаст.* — Дòјде ми наљутињàво вàриво.

наљутѝњкав, -а, -о у дем знач: *наљутињав.* — Што вòли књд је чòрба наљутѝњкава.

наљутњѝкав, -а, о в *наљутињав.* — Бèше ми наљутњѝкаво, па не могà да едèм.

нaљутњѝчав, -а, -о в *нaљуtињав.* — Купѝ некѐ нaљутњѝчаве попрѝке, прѐвара ме човѐк, рѐче ѐпште несу̀ љутѐ.

нaљутњу̀је несв *йомало љуtи.* — Нaљутњу̀је, ал мо̀ж се едѐ.

намàва свр фиг **1.** *намами, навуче.* — Ћу га намàвам како јà знàм, па ѝма га испрдàшим ко волà у градѝну. **2.** *накоси, йокоси неродну ливаду.* — За цѐл дън едвà намавà еднà кòла сѐно.

намàзни (се) свр *учини шtо глаtким, доtера (се).* — Намазнѝл кòсу с чѝчково у̀ље, па се уједурисàл за собòр. — Намазнѝ држаљѐ за матѝку, му̀шица да се лънзне да погѝне. — Намазнѝла се ко да ће на честѝто.

намајсторѝчав, -а, -о *који донекле има мајсtоског знања.* — Дòјде такòј намајсторѝчав, па ни свѐ òн попрàља што се поквàри.

намалàц прил *до самог краја, йри крају.* — Сѐно ни-е намалàц, какò ће изранѝмо говѐда до прòлет, не знàм.

намалѐје свр *смањи се количински.* — Већѐм ће намалѐје брàшно у нàћви. — Намалѐла водà нѐће мòж да тѐра воденѝцу. — Намалѐше ни дрва, трѐбе дà докàрамо ис-Пàпрат.

намàли (се) свр **1.** *смањи (се) йо обиму шtо, йриближава (се) крају.* — Нàмали се већѐм косѝлба, ће прикòсимо за некѝ дън. **2.** *смањи (се) количински.*– Четирѐс òвце смо имàли, па ги намалѝмо. — Намалѝше се дънови до Божѝћ. — Нàмали ми се бѐли мрс какò прегорѐше крàве.

намàлко прил *на йо мало.* — Купу̀ем у зàдругу намàлко, за пòвишке трѐбеју пàре.

намалувàње с гл им од *намалује (се).*

намалу̀је (се) несв *смањује (се) шtо, йримиче се шtо.* — Јòште зимà, а крмà за стòку намалу̀је. — Намалу̀је се врѐме до Божѝћ, трѐбе да кòљемо свињу̀.

намаљу̀згa свр *наtрабуња, исtрича глуйосtи.* — Квò ви пà нàмаљузга онѝја маљузгàн?

намàми свр **1.** *дозове.* — С мѐсо намамѝ кучѝште, да ме не изедѐ.– Намàми òвце на сòлило, да ги накрмимо. **2.** *йревари.* — Намамѝл га, па га истепàл.

намању̀је свр **1.** *замахује.* — Вѝдим јà ò[н]-намању̀је да га удàри, ал мѝслим бàтка се шàли. **2.** в *намалује.* — Свѐ ни намању̀је, нàрочито ранà.

намањък прил знач *намалили се, дође до краја.* — Мрс ни-е већѐм намањък.

намаòвичав, -а, -о *онај који на tренуtке исйољава неку негаtивну особину, махничав.* — Постàлде намаòвичав, ча[с]-се смејѐ, час лудѐје, нѝкад не знàш квò ће урабòти.

намасàти свр *наоштри.* — Евѐ ти острѝло, намасàти косу̀ дòбро, па да покàрамо òткосје нис падѝну.

намàтка свр *намами, доваби, наведе кога.*– Нàматка ли ону̀ј челу̀ што се бѐше пуштѝла? — Наматкàла га Персѝда у ку̀ћу и ту̀ј га ватѝли.

намѐље свр **1.** *самеље.* — Намлѐмо трѝ врѐће рженѝцу и докарàмо из воденѝцу. — Кьд намѐље цàревицу, а тѝ òдма сипу̀ј овьс. **2.** фиг пеј *лаџрда.* — Цѐл дън мѐље, и нѝшта не намѐље, ју̀тре пà ѝсто.

намѐри свр **1.** *измери, одмери.* — Намѐри ми пѐт кѝла шиђѐр, да помѝнем до Божѝћ. **2.** *одлучи.* — Намерѝ да га питу̀јем, ел истѝна тòј што вѝкају да-е рекъл за мѐне, ал не најдò згòдну прѝлику.

намѐри се свр **1.** *налеtи, наиђе случајно на кога.* — Какò слѐзо у вàрош, намерѝ се на Тòзу клòмфера. **2.** *одлучи се.* — Намерѝ се ћу га питу̀јем, па кудѐ ѝде нек ѝде.

наместичав, -а, -о *местимичан.* — И компири ми дојду наместичави, несу свуде родили једнако.

наместичаво прил *местимице.* — Наместичаво окопнело, наместичаво стои снег.

наместо прил 1. *намртво.* — Распали с тојагу и утепа змију наместо. 2. *уместо.* — Наместо да он води коња, а деда јаше, он ујанул, а деда оди. 3. *одмах, сместа, истог трена.* — Ка[д]-те погледа с онеј чекрљиве очи, има се наместо оладиш. — Теше га наместо утепа.

намет м в *навејотина*, в *соспа.* — Не можу деца од намети да отиду у школу.

намете свр фиг *донесе, салети.* — Ветрушина намете снег око кућу, три дьна га не мож очистимо. — Намете ветар лисје, намете шушљак, па га сврти у ћошку.

наметри свр *насече дрва у кубике.* — Која дрва наметрише цело лето по Тврди брег и откараше.

намешталька ж *подметачина, подвала.* — Пропала им намешталька, несу му подвалили.

намигљив, -а, -о *који намигује, враголаст.* — Тај кучка намигљива, само сврта мужи око кућу.

намигљивка ж *неморална, лака жена.* — Узел едну намигљивку, да му кућу растури.

намигљивча м *неверан муж, враголаст мушкарац.* — Беж о[д]-тога намигљивчу, да се јутре не каеш.

намилти свр *налети у гомили, размили се, буде чега много,* в *помилти.* — Намилтели овија улькавци, па ме живу поедоше. — Намилтеше скакавице, чудо едно.

намине свр *сврати.* — Ти па мислиш свђа, намине годишњо емпут-двапут. — Кад проодиш низ друм, намини куде нас.

намињување с гл им од *намињује.* — Навикал на намињување куде деду, па ни сьг неће да га промине.

намињује несв *сврађа, навраћа.* — Почесто намињује куде старци да ги обиђе.

намири свр *подмири, нахрани.* — Иди, намири стоку, па дојди на вечеру. — Косим до пладне, тьг дојдем дом, намирим деца, и брзо се врћам да косим.

намири се свр 1. *помири се, сагласи се.* — И туј врт-трт, ајде, намиримо се у суд. 2. фиг *нахрани се, наједе се.* — Ськ ка[д]-це намиримо, мож да работимо.

намирисује несв *смрди, одаје лош мирис.* — Нешто ми овој сиренце намирисује на каче.

намирује несв 1. *храни (стоку).* — Намирује стоку у кошару, ал брзо ће дојде. 2. фиг *води љубав.* — Он си луња по печалбу, по бели свет, а други му жену намирује.

намита несв 1. *мете у нешто.* — Едьн држи лопатицу, други му намита жито. 2. фиг *наноси.* — Ветар ни стално пред амбар намита шушљак.

намитање с гл им од *намита.*

намица несв *намиче, навлачи.* — Ја доодим, кьд она намица виронге.

намицање с гл им од *намица.*

намлати свр 1. *отресе, мотком обори.* — Намлати с млатач крушке, иди ги обери докле свиње несу пришле. 2. фиг *заради, запечали доста.* — Откако-е дошал из работу бичи се, бајагим намлатил пуно паре.

намодри свр фиг *оплави, истуче.* — Ћу ти намодрим туј малечку гузицу, па ће слушаш!

намо̀кри (се) свр **1.** *накваси (се), покваси (се).* — Н-уме̏ја си седи̏м, но по̑јдо̀ без гу̏њу, да ме намо̀кри ки̏ша. — Намо̀кри пешки̏рче па ту̏ри на гла̏ву, да не сланчо̀шеш. — Ушљиска̀ се, па се намокри̏. **2.** *упиша се.* — Неје̏ издржа̀ло, па се намокри̏ло дете̏ у га̀ће.

намо̀лује[1] свр *наслика, офарба у више боја.* — О̏ће да му намо̀лује со̀бу све̏ с ки̏тке.

намолу̏је[2] несв *одаје мирис плесни, буђи.* — Овде̏ мло̀го намолу̏је, неје̏ до̀бро ту̏ј да спи̏те.

намомку̏је се свр *проведе момачки живот.* — До̀ста си се намомкува̀л, вре̏ме-е да се ску̏ћиш.

намонти̏ра се свр фиг *обуче се, спреми се.* — Че̏ке да се намонти̏рам, па да изле̏знемо за̏едно.

намотува̀ње с гл им од *намотује (се).* — Вика̀ гу да ми помо̀гне у намотува̀ње осно̀ву за цр̀ге на кросно̀.

намоту̏је се несв *намотава (се), обавија (се), обмотава (се).* — На седе̏њку намоту̏ју це̏вке с пре̑ђу̀ за ткање̏. — То̏ј се намоту̏је око гла̏ву, да те ве̏тар не проби̏ва.

намо̀ча се свр *помокри се.* — Намо̀ча се куде̏да̀ло, и̏ч не̏ма сра̀м. — Куде̏ сти̏гне, ту̏ј се намо̀ча. — Намо̀ча[м]-му се [у] уста̀ (*грдња, псовка*). — На̏мо̀чам му се у његово има̀ње, које̏ ће ми!

на̏мртво прил *сасвим, потпуно, наместо.* — У̏тепа га на̏мртво. — Кьд га ва̏тим, ћу га преби̏ем на̏мртво.

намћо̀р м *зловољан, пакостан човек.* — Куде̏ роди̏ намћо̀ра, да ни с ма̏тер не ора̀ти. — Од њи̏ не зна̏ш кои-е по̀голем намћо̀р.

наму̏ва свр *нагура, стрпа, затури.* — Намува̀л ги негде̏, па ги не мо̏ж на̏јде. — Намува̀ му рану̏ у торби̏чку, па га прати̏ у о̀вце.

наму̏ва се 1. *нагура се, стисне се.* — Намува̀ше се деца̀ у за̏другу. — Намува̀мо се у фурго̀н, па на Власи̏ну. **2.** фиг пеј *наједе се.* — На̏мува ли се едну̏ш, тре̏бе [да] по̀одимо?

наму̏ља се свр фиг пеј *наједе се.* — На̏муља се на тенела̀к, па ле̏же да спи̏.

наму̏љи свр *нагвири, привири.* — Намуљи̏л му пр̏с иш-чера̏пу. — Сва̀ки ча̏с наму̏љи но̏с, о̏ће да ви̏ди све̏. — У Жу̏тини не сме̏јеш да наму̏љиш, ће те уда̏ву његова пце̏та.

намуљува̀ње с гл им од *намуљује.* — Грди̏ла сам га за намуљува̀ње.

намуљу̏је несв *гвири, повремено вири.* — Немо̏ј ми ви̏ше намуљу̏јеш но̏с на вра̏та!

намуму̏љи свр в *намуљи.* — Мумуља̀н, намумуљи̏л преко пло̏т, да ви̏ди кво̀ ми то̏ј рабо̀тимо.

намумуљува̀ње с гл им од *намумуљује.*

намумуљу̏је несв в *намуљује.* — Са̏мо нека намумуљу̏је, не̏ма кво̀ овде̏ да ви̏ди.

наму̏си се свр *намргоди се, онерасположи се.* — Намуси̏л се, па с ни̏кога не ора̀ти. — Како̀ се намуси̏л, тако̏ј ће се одму̏си. ▪ трп прид **наму̏сен, -а, -о** *нерасположен, намргођен.* — Ста̏лно е наму̏сен, ни̏кад неје̏ ра̏сположан.

на̏на ж *мати, мајка* (угл у псовци). — На̏ну му, на̏нину!

нани̏где прил *ни за где, никуда.* — Не мо̏гу да о̏дим, све̏ ме боли̏, ја̀ сам за нани̏где. — С мале̏чко дете̏ не мо̏гу да по̏јдем нани̏где. — С му̏жа неје̏ нани̏где: ни̏т гу пу̏шта, ни̏т гу о̏ће, ко два̀ ву̏ка у ку̏ћу. — Несьм за нани̏где.

нанѝже свр фиг *начини низу од нечега, сашије, пришије.* — Нанизал јагоде на сламку. — Зачьс ми наниза манистра, а ја цел дьн сртим око њи. — Наниза ласке на вутиче, па се лашти.

наница ж хип од *нана.* — Наницу му његову (угл у псовци).

нанка ж дем и хип од *нана, мајка.* — Нанку му нанину, прееба ме огурсуз (угл у псовци).

нанке узвик *саосећања.* — Туго, нанке, боли ли те још?

на-ноге прил фиг **1.** *покорно.* — Ськ му дошьл на-ноге, а онолко-е викал неће да га види докле-е жив. **2.** *равно.* — Само докле се ускачиш уз онија дереџак, после-е пут на-ноге. **3.** *оздрави без лежања.* — Увек такој одболуе болес на-ноге. **4.** *рипи, скочи.* — Чим га викнуше, одма рипи на-ноге.

нанула ж *папуча,* в *налана.* — Куде сте ми денули нануле?

нанче с дем и хип од *нана, мајка.* — Нанче ли ти шугаво, неотрепано (*угл у псовци*).

нањурави свр *зашантави, застрани,* в *зањурави.* — Нањуравил, па не знаје ни он кво работи.

нањури (се) свр *намргоди (се), напмури (се).* — Нањурил се па никога не зарезује. — Нањурил нос, па иде ко алипав.

нањуши свр фиг *осети, омирише.* — Нањушил сам ја одавно да туј нешто међу њи има.

нањушување с гл им од *нањушује.* — За тој во[ј]-е прлица, за нањушување.

нањушује несв фиг *осећа.* — Има он њушку за тој, па нањушује кво се там работи.

наобаља свр **1.** *обори довољно, обори све.* — Наобаља травурину у Браниште, ськ нек се суши. — Наобаља буке за целу зиму. **2.** *нахрва се.* — Наобаљамо се на рид Тиса и ја, ськ знае да сам појак.

наоблачи се несв *превише обуче, натронта се.* — Кьд појде, наоблачи се ко да ће у Сибир.

наобувка ж *обућа.* — Куде сте ми денули наобувку, синоћке сам гу турил куде клупу?

наобуче (се) свр **1.** *обуче све што може.* — Наобуче кошуље, џемпири, џубетија само да вој неје ладно. — Наобуче се да вој неје зима. **2.** *купи одећу свима.* — Требу ни кочка паре да ги сви наобучемо.

иаовам прил *на овамо.* — Покарај говеда наовам.

наоди несв **1.** *налази.* — Наоди по путишта свакакве дрангулије и све трпа у џепови. **2.** *проналази, даје дијагнозу.* — Наодише вој доктури да болуе и од овој и од оној, ал она све живо нациве. **3.** *наилази, наиђе.* — Наоди понекьд и на овуј страну. — Ће наодиш ли накуде нас? **4.** изр: **наоди ману** *закера, налази.* — Наоди ману на свакога, сьл њоан муж како требе.

наоди се несв **1.** *находа се.* — Наоди се цел дьн по Купински рид, берећи купине. **2.** *налази се с неким, нађе се с ким.* — Наоди се њекња, у Предене, са[с] залву, па се најадувамо. — Наодимо се с време на време куде задругу, па се добро изоратимо. **3.** *буде при руци, изађе у сусрет, помаже.* — Наоди ми се она такој, кьд закасам сама. — Само ми се Перса наоди кьд баш занемогнем. **4.** *налази се, проналази се.* — Влачара се наодила куде Тозину кафану, па још подоле низ реку сто метра. — Наоди се још понегде ралица, ал ськ углавном ору с трактор.

наонам прил *наонамо.* — Кьд појдеш наонам, викај ме, да ти праим друштво.

наопака́чки прил **1.** *наопако.* — Ста́лно га опоми́њам да се не обуку́је наопака́чки. **2.** фиг *с надланицом.* — Да се уђути́ш, ћу те заврто́шем наопака́чки. **3.** *лоше, како не треба.* — Тaка́в наопа́к чове́к, све́ рабо́ти наопака́чки.

на́опоко прил **1.** *наопако, како не ваља.* — Не мо́ж тако́ј на́опоко, мо́ра овако́ј. — Све́ му пошло́ зло́ и на́опоко. **2.** *с наличја.* — Обу́кал си вланéлу на́опоко. — Обр́ни черáпе на́опоко, да истресе́ш кáмењчиħи.

наорáти свр *напричa.* — Кво́ ми све́ на́орати да се заsвéриш.

наорáти се свр **1.** *напричa се, наразговара се.* — Наорати́мо се, ка[д]-це сре́томо у за́другу. **2.** фиг *нагрди, наружи кога.* — Наорати́ му се сва́шта, а о́н н-у́меја да зи́не.

наору́жа (се) свр *обуче (се), опреми (се).* — На́оружа ли то́ј дете́ ви́ше?! — И́дем да наору́жам коња́, за на пу́т. — Јо́ш н-умéје само́ да се наору́жа, јо́ш је малéчко. — Наоружáл се ко да-е сре́д зима́.

наору́жан, -а, -о *обучен, опремљен.* — Дојде́ наору́жан бьш како за преко Цеврља́нку.

нао́стрен, -а, -о 1. *наоштрен.* — Па́ ми но́ж неје́ нао́стрен како́ тре́бе. **2.** фиг *љут, љутит, срдит.* — Дојде́ от по́со нао́стрен, да ни поеде́.

нао́стри свр *наоштри.* — Наостри́ косу́, па ськ бри́чи нис-пади́ну.

нао́стри се свр **1.** *наљути се, разгневи се.* — Наостри́ се тако́ј до́бро, ре́ко да ги изгала́тим па куде́ и́де нека и́де. — Ако ти се башта́ нао́стри, ће те исте́па! **2.** *наоблачи се, натмури се, захладни.* — Наостри́ло се отку́д Пла́ну, ће уда́ри кишети́на да ни руко́љке зава́ти. — Наостри́ла се зима́, па еде́.

на́очи прил **1.** фиг *на изглед.* — На́очи, ни́шта му не фа́ли, ал неје́ нека́ ки́тка. **2.** фиг *јавно.* — Не́ће на́очи ви́ше да гу ви́ди. — На́очи да ми не изла́зи!

напа́дне свр **1.** фиг *крене (у посао), навали.* — Дањs ће напа́днемо лива́ду у Де́л да гу сма́вамо. — Напа́до да га бием за ти́а па́кос што-е напраи́л. **2.** фиг *изгрди.* — Јо́ш емпу́т ли ми дете́ напа́дне, с ме́не ће и́ма по́сла! — На́паде ме стри́нка за неке́ штри́нгле.

напаку́је свр фиг *припише, дода, оклевета.* — Не зна́ш гу: ће оти́де у мили́цију, ће ти напаку́је, да те затво́ру.

напа́ли свр *запали велику ватру.* — Напали́ли о́гењ у по́ље да изгори́ шу́ма. — Напали́ о́гењ, да осму́дим па́пци о[д]-цвињу́.

напалио́н / напалијо́н м *златник.* — Да́де ми све́кар напалијо́н и испроси́ше ме. — Де́да му-е има́л мло́го напалијо́ни, мога́л је да ку́пи ку́ћу у Бе́оград куде́-е те́л, ал се врну́л у село́, да му неки́ не прекоси у Ди́нини́цу. — Мо́ј деда-Мила́н да́л је чете́рс два́ напалио́на за ту́ј Ива́новицу што-е ськ ура́сла у метло́вине.

/напа́ри о́чи/ изр *нагледа се женског света,* в *пари очи.* — Пу́сти га ма́лко нека напа́ри о́чи докле́-е јо́ш мла́д.

на́пас м *напаст, невоља, зло.* — То́ј њи́но дете́-е на́пас у малу́, са сва́ деца́ се би́е.

напенде́к прил *наопако.* — Све́ рабо́ти напенде́к.

напенду́ши се свр *надури се.* — Квого́ђ да вој ре́кнеш, она́ це напенду́ши, зато́ј си ти́ ћути, не ора́ти с њу.

напеча́ли свр *заради новац у печалби.* — Напечали́л голе́ме па́ре. — Кьд напеча́ли, це вр́не до́м.

напече́ се свр *очврсне на топлоти.* — Напе́кло се др́во на сльнце па се те́шко струже́.

напи́ва се несв *найија се, ойија се.* — Му̏ж вој се мло̏го напи̏ва, а кьд до̏јде беснѐје по ку̏ћу.

напива̏ње с гл им од *найива се.* — Нави̏кал на напива̏ње и доклѐ се не напи̏е, не и̏де си.

напи̏јен, -а, -о трп прид од *найи̏је се, који се найио.* — Нају̏ден и напи̏јен, па га боли̏ у̏во за дру̏го.

напи̏ња (се) несв **1.** *найреже (се), уйиње (се).* — Залу̏д напи̏њаш гу̏шу, не мо̏ж те чу̏је у Ју̏реницу. — Напи̏ња се да дова̏ти црѐшње, ал сла̏п висо̏к. — Напи̏ња се у учѐње, ал му сла̏бо и̏де. **2.** фиг *хвалише се, горди се без разлога.* — Ко̏ј ђа̏вол се напи̏ња да-е бога̏т, кьд нѐма ни лѐб да едѐ.

напиња̏ње с гл им од *найиња (се), зайињање.* — О̏ће без напиња̏ње да изу̏чи шко̏лу. — Нѐма лѐб без напиња̏ње.

напи̏па свр фиг *досйе у нейрилику.* — Па̏зи куде ступу̏јеш, да не напи̏паш ендѐк. — Бр̏зо ће напи̏па а̏псу како рабо̏ти. — Кьд те забѐрем, ће напи̏паш Мора̏ву!

напипува̏ње с гл им од *найийу(ј)е (се).*

напипу̏е (се) / напипу̏је (се) несв *осећа (се) йод йрсйима.* — Кьд завучѐш ру̏ку пот ка̏мен, ел напипу̏еш ри̏бу? — Пот пр̏сти напипу̏јем некву̏ косту̏ру. — Ту̏ј ми-е у џѐп, напипу̏е се под ру̏ку.

на̏писмено с поим прид *акй, сйис, важан йайир.* — Прати̏ли ми на̏писмено да и̏дем у о̏пштину. — Кьд му извади̏ на̏писмено, ди̏же ру̏ке од на̏с. — Прати̏л ни би̏л Стѐван на̏писмено да и̏демо у Нѐмачко у рабо̏ту, ал ми̏ не то̏мо.

напи̏ца (се) несв *загрева (се).* — Напи̏ца др̏во за ви̏лу, да мо̏ж ла̏ко па̏рошци да сави̏је. — Напи̏ца се на сльнце ко ма̏чка куде шпо̏рет.

напи̏ча (се) несв **1.** *загрева (се), греје (се).* — Бабѐтка се напи̏ча уз о̏гењ цѐлу зиму̏. — Напи̏ча на сльнце ста̏ре ко̏ске. **2.** *сйврдњује се, очвршћује.* — Тури̏ држа̏ље куде огњи̏ште да се напи̏ча. **3.** фиг *бесйосличи, дангуби.* — Питу̏јеш кво̏ рабо̏ти Ми̏лча, напи̏ча ду̏пе уз огњи̏ште, етѐ то̏ј рабо̏ти; бѐга о[д]-дунђерльк.

напича̏ње с гл им од *найича (се).* — Ма̏лко ме по̏пушти грби̏на од напича̏ње на сльнце.

напи̏чњак м фиг *особа која се йрави важнијом но шйо заслужује.* — С такви̏ напи̏чњаци нѐћу и̏мам по̏сла.

напичо̏јла ж погрдно, вулг *она која бесйосличи, дангуба.* — Иди̏ куде ту̏ј напичо̏јлу, нека ти она̏ помо̏гне, она̏ на такви̏ пома̏га.

напла̏дне прил *у йодне.* — Дојдѐ напла̏дне, тамьн прижѐмо у Стра̏ње.

на̏плата ж *найлайак на дрвеном йочку йреко кога долази шина.* — И на̏плату ми до̏бро урадѐл, упасува̏л свѐ, па ми ко̏ло за ујгу̏н.

напла̏ши (се) свр *засйраши (се), уйлаши (се).*– Немо̏ј ми детѐ напла̏шиш с ту̏ј пушкети̏ну, ће доби̏је у̏плав. — Наплаши̏ла сам се од воло̏ви откьд ме Му̏рџа (во) при̏кара уз ја̏сле. — Наплаши̏ла га деца̏ од некакву̏ о̏алу у Баи̏нску реку̏. — Наплаши̏л се од грмња̏ву.

наплашува̏ње с гл им од *найлашује (се).* — Како̏ да га излѐчим од наплашува̏ње? — Ће му Дима̏на преба̏је од наплашува̏ње.

наплашу̏је (се) несв *йлаши (се), сйрахује, засйрашује.* — Наплашу̏је ни говѐда оно̏ј дети̏ште, кьд ги прока̏рају из Дѐл. — Почѐла сам да се наплашу̏јем о[д]-цва̏шта.

на̏плит м *оно шйо се дойлеће на сйаром одевном йредмейу.* — Ћу му додадѐм на̏плит на џемперѐ, да га јо̏ш ма̏лко поно̏си.

наплѝта несв *дойлиша.* — Евѐ, наплѝтам џемпѝр за мојѐга Страйњу, омалѐл му.

наплѝта се несв *уйлиће се, меша се у шшо.* — Кòј ђавòл се òн тỳј наплѝта, кьд нејѐ кàдар да нòси џàкови. — Бèж, не наплѝтај се кудѐ ти нејѐ мèсто.

наплитàње с гл им од *найлиша (се)* **1.** *дойлишање.* — С наплитàње мòж га јошкѐ понòси. **2.** *мешање, уйлишање.* — Не мòж да прòјде нѝшта без његòво наплитàње.

наплѝћа се несв в *найлиша се.* — Наплѝћа се кудѐ му нејѐ ни рèд ни мèсто.

напљувѐ / напљуỳе / напљуỳје свр **1.** *изгрди, йойљује.* — Напљувà га што ми-е тòлку невòљу натоварѝл на грбѝну, а од нѝгде нèмам пòмоћ. — Онà да ми напљуỳје детѐ, безобрàзница еднà! **2.** фиг *йодухваши се чега.* — Напљувѐ длàнови, па довàти да кòси. — Напљувàше рỳке и доватѝше се у òшвице, це обàљају. **3.** *овлажи.* — Напљувѐ мастиљѝв плàвез па белèжи гредỳ доклѐ сечѐ. **4.** *мува йолегне јаја.* — Немòј мỳје да напљувỳ мèсо.

нàпне свр *зайне, зашегне.* — Нàпни дòбро јỳже да вр̀жем сèно за лòјтре!

нàпне се свр **1.** *найрегне се.* — Ка[д]-це òн нàпне ѝма подѝгне тѝја трупàц. **2.** фиг *наљуши се, насрди се.* — За квò си се такòј напèла, ка[д]-ти несьм ни рèч продумàла?

/нàпне гàјде/ изр *наљуши се.* — Напèл гàјде, нèће с мèне орàти.

/нàпне дỳпе/ изр пеј *умре.* — Напèл дỳпе и ча-Гòма.

/нàпне пàпци/ изр пеј *умре.* — И ча-Мѝрча напèл пàпци наћàске.

/нàпне пр̀лицу/ изр *наљуши се.* — Напѐ пр̀лицу, па си отидѐ.

напòбашка прил *йосебно, одвојено.* — Мѝ смо си напòбашка дошлѝ, такòј ци ѝдемо.

напобỳса свр *йокрије бусењем.* — Напрàву колѝбу, па гу напобỳсају озгòр.

напојѐ се свр *найева се.* — Напојàше се Лебеђàнке у Лисичàрку, па си откарàше говèда у Јелèнче.

нàпола прил *радиши имање на исйолици.* — Дàл му имàње да рабòти нàпола.

нàполица ж *надница, йлаша.* — Окозѝ се цèл дьн косеèћи за нàполицу.

нàпоље с *заједно с йредлогом йо значи: клозеш, нужник.* — Ѝде по нàпоље. — Бѝл по нàпоље.

напомàлко прил *йо мало.* — Рабòтимо напомàлко, да се не умòримо. — Дà[ј]-им напомàлко да стѝгне за свѝ.

напосèда свр *седну сви.* — Напоседàмо у дебèлу ладовѝну уз Никòлин клàданац да се одмòримо.

напослèтку прил *најзад, на крају.* — Напослèтку, и баштà ти је тỳј, па га питỳј ће ли те дàва за Милòрада ел ће бèгаш самà.

нàправа ж *сйрава, машина.* — Тòј ти е нàправа којà самà кòси. — Донèл некỳ нàправу, па ме викà да гу вѝдим.

напрàви свр фиг *йоломи, сломи.* — Вѝдим јà, нàправи тѝ стòвну. — Направѝло детѐ кондѝр, па нèма у штò ракѝју да понесèм у гòсти. ▪ трп прид **напрàвен**, -а, -о **1.** *найрављен, учињен.* — Напрàвена голèма комèндија с његòву женѝлбу. **2.** *сағрађен.* — Дòле у рèку-е напрàвен вѝр за купàње. **3.** фиг *сломљен.* — Одàвно-е тàј вр̀чва напрàвена. **4.** фиг *рођен*, в *здаден.* — Нејѐ напрàвен како трèбе, мòра га баштà допрàви. — Напрàвен сàмо за пàкос.

направѝја ж *алашка, найрава.* — И баштà ѝма тỳј направѝју за сечèње плòчице.

нàправо прил *йраво.* — Сàмо нàправо уз дрỳм, ће излèзнеш на вр̀ Чемèрник, на Белѐ вòде.

напра̀и свр *направи.* **1.** *начини што, измајсторише што.* — Да ми напра̀иш едну̀ троно̀шку за уз огњѝште. **2.** *учини што непримерено.* — Билѝ на собо̀р, напраѝли џумбу̀с, па ги милѝција откара̀ла. — Немо̀ј да ти нека̀ ба̀ба напра̀и ма̀ђѝје. — Напраѝло детѐ па̀кос по ку̀ћу. ▪ трп прид напра̀ен, -а, -о в *направен.* — Ел је ку̀пен, ел напра̀ен? — Напра̀ен на три ћо̀шка.

напра̀и се свр **1.** *прометне се у што, промени се.* — Напраѝла се о̀ала, па корчѝ свѐт. — Напраѝл се бѝлмез, поглѐј га какъв је! **2.** *начини се, учини се.* — Напра̀и се лу̀д, па гу питу̀ј ће ли по̀јде за тѐбе, што̀ те ко̀шта?

напра̀ји свр в *праи.* — Нека̀ ти о̀н напра̀ји држа̀ље, о̀н га-е скршѝл.

напра̀си свр *опраси.* — Напрасѝла свиња̀ трина̀ес пра̀сци.

напра̀ћа (се) свр *нашаље много тога.* — Из рабо̀ту ни напраћа̀л сва̀што за мѐне и деца̀. — Ко̀лко сам вој се пѝсма напраћа̀л, а она̀ тикѐ на понеко̀ одгово̀ри.

напра̀шка свр *запраши, посте прашком.* — Напрашка̀мо компирѝ од онѐј буба̀ьке зла̀тице.

напрѐд прил *раније.* — Напрѐд-це мло̀го држа̀ло до тѝја пра̀зници, па се празнува̀ло.

напрѐдан, -дна, -дно *који брзо расте.* — Мло̀го сам била̀ на̀предна о[д]-цва̀ деца̀ у на̀шу ку̀ћу, зато̀ј су ме од малѐчко тера̀ли да рабо̀тим.

напрѐдачки прил *унапред, напред.* — Са̀мо ти гу̀рај напрѐдачки, нешто̀ ће о[д]-тѐбе бу̀де.

напрѐдица ж *бољитак, напредак.* — То̀ј се свѐ рабо̀ти за напрѐдицу. — Ову̀ј го̀дину не видо̀мо од нѝшта напрѐдицу.

напредлък м в *напредица.* — И куде на̀с крѐну напредлък от ка[д]-це оделѝмо, па ку̀ћу напраѝмо.

напређува̀ње с гл им од *напређује.* — Почѐ и куде њѝ напређува̀ње.

напређу̀е / напређу̀је несв *расте, множи се, напредује.* — Сто̀ка им напређу̀е, свѐ им у до̀м напређу̀е. — Почѐло и оно̀ј дрвцѐ што смо посадѝли иза ку̀ћу да напређу̀је.

напрѐчка (се) свр *препречи што, испрепречи (се) што.* — Напречка̀л грѐде на пу̀т, не мо̀ж се про̀јде низ дѐл. — Напречка̀ли се свѝ у едьн крѐвет да спу̀. — Напречка̀ла се говѐда у ладовѝну, па плану̀ју.

напрѝдвечер прил *предвече.* — Напрѝдвечер, ако мо̀ж, до̀јди да поседѝмо.

напр̀ли свр *напне, намргоди се.* — Напрлѝл њу̀шку, па не ора̀ти.

напр̀нди (се) свр *надури (се), наљути (се).* — Напр̀нди но̀с, па нѝкога не позна̀ва. — Напр̀нди се ко пу̀њета коко̀шка.

/напр̀нди но̀с/ изр *дигне нос, ускочопери се.* — Кьд напр̀нди но̀с, нѝки му нѐје до колѐно.

напр̀њи (се) свр **1.** *напући (се).* — Напрњѝла у̀сне, мѝсли да е то̀ј у̀баво. **2.** в *напрли.* — Напрњѝла се па с нѝкога ни црно̀ ни бело̀.

на̀пролет прил *у пролеће.* — На̀пролет по̀чнемо да пу̀димо говѐда у у̀трину.

напр̀сњак[1] м бот *ливадска биљка напрстак* Digitalis Grandiflora.

напр̀сњак[2] м *напрстак.* — Узѐла ми деца̀ напр̀сњак да се ѝграју, а ја̀ се бьцкам ту̀ј с иглу̀.

напр̀так м *омањи терет, торбица.* — Спремѝ му едьн напр̀так сьс ба̀ницу и печѐну пила̀јку да понесѐ у рабо̀ту.

напр̀ти свр *за̄рти, ӯрти, по̄тегне.* — Напртѝ ра̀нац на грбѝну, па ус Купѝнски рѝд — до̀ма.

напр̀шњак м в *на̄рсњак.* — Ма у напр̀шњак да ми-е сипну̀ла ракиицу, ни то̀ј не тѐ. — У̀зни напр̀шњак кьд везѐш, да се не убьцкаш.

наптилѐје свр в *на̄тили.* — Не дѝрај у осѝњо гњездо̀, ће ти наптилѐју о̀се на гла̀ву, ћу те пѝтам кво̀ ће рабо̀тиш!

наптилѝ свр *намножи се, по̄јави се мноштво нечега.* — Наптилѐла јагличетѝја у падѝну, у Ро̀вине. — Наптилѐле о̀вце на Вр̀ло присо̀је. — Наптилѐле му ва̀шке по гла̀ву.

напу̀ди свр *отера, истера, најури.* — Напудѝмо говѐда у Јѐриницу да пасу̀. — Напудѝла га ис-ку̀ћу.

напу̀мпа свр **1.** фиг *наговори.* — Напумпа̀ла га да ме замрзѝ. — Напумпа̀ле га да оста̀ји жену̀. **2.** фиг *на̄прави дете.* — Напумпа̀л гу, па мора̀л да гу жѐни.

напу̀па се свр деч *наједе се.* — Ел се детѐ напупа̀ло, па да спа̀вка?

напу̀пка се свр деч у дем знач: *на̄ӯпа се.* — Напупка̀ла се бѐбица.

напупу̀ли (се) свр *на̄ӯи, крене пӯпољак.* — Напупулѝли ми џорџинѝ у градѝну. — Ра̀но напупулѝле слѝве, ће ги пресѐче мра̀з да ги урнѝше. — Напупулѝл се љѝљак, по̀рано ће процавтѝ.

напупу̀љи (се) свр в *на̄ӯули (се).* — Напупуљѝл оша̀в куде воденицу, сьл мра̀з да га не ува̀ти. — Ка[д]-це напупу̀љу слѝве, почѝњамо да са̀димо компирѝ.

напупу̀љка свр *на̄ӯи.* — Напупуљка̀ли ми џорџинѝ, бр̀зо ће исцавту̀.

напу̀ца се свр фиг пеј *наједе се.* — Напу̀ца се то̀лко да му испа̀дне тега̀р. — Не напуца̀л се, дабо̀гда! (*клетва*).

напу̀шта несв/свр **1.** *оставља.* — Напу̀шта рабо̀ту већѐм трѝ го̀дине, ал јо̀ш гу неѐ напуштѝл. **2.** *пусти стоку у забрањени простор.* — Напушта̀л о̀вце у о̀таву, па си брѝгу нѐма. **3.** *пусти више нечега.* — Напушта̀мо рѝбе у Кѝтку да се запа̀ту до на вр̀ Чемѐрник. **4.** *баци.* — Напушта̀ли ка̀мење у воденѝчку бу̀ку, па се запишѝл цѝвун.

напушта̀ње с гл им од *на̄ӯшта.* — Кво̀ напушта̀ње по̀со, от кво̀ ће жѝвимо?

напу̀штен, -а, -о 1. *остављен.* — Свѝ ото̀ше у ва̀рош, оста̀де Мла̀чиште напу̀штено. **2.** *запуштен.* — Ку̀ћа ни напу̀штена, од рабо̀ту не стѝгомо да гу посрѐдимо ма̀лко. — Која̀ ће га, скро̀з је напу̀штен човѐк, не мѝсли на облекло̀, не брѝчи се, не мѝје се. — Напу̀штене ни лива̀де, нѝки ги вѝше не ко̀си, пора̀сал гло̀г и тр̀ње.

напу̀шти свр **1.** *остави, напусти.* — Напуштѝли у̀баво има̀ньце, нѐће га рабо̀ту. **2.** *распусти, размази.* — Напуштѝли га од малѐчко, зато̀[ј]-е сьг така̀в баксу̀з.

напу̀шти се свр *запусти се, постане аљкав.* — Напуштѝла се скро̀з откако̀ вој ма̀ти умрѐла. — Напуштѝл се, ѝде ко бо̀жљак.

нарабо̀ти се свр *наради се.* — Ако-е за вајду̀, до̀ста сам се наработѝл по ту̀ђ свѐт.

на̀равски речца и прил *наравно.* — На̀равски да-е тако̀ј, сѝне Драга̀не.

нара̀мак м **1.** *бреме које се носи преко рамена.* — Донѐсе нара̀мак суварѝ и[з]-шума̀к. **2.** *мера за тежину: двадесет килограма.*

нара̀мка ж в *нарамак.* — Ко̀лко-е бра̀ла сѐно, нѐма двѐ нара̀мке да-е назбра̀ла и вѝка помо̀гла ни.

нара̀ми свр *метне на раме.* — На̀рами Бу̀ска џакчѐ бра̀шно и изнѐсе на Чу̀ку, го̀ре, у Жу̀тини.

нара̀ни свр *нахрани.* — Не зна̀м ко ће оно̀лка уста̀ нара̀ни, кьд не ѝде у рабо̀ту. — Нара̀ни га и напо̀ј, ськ да ме, ку̀че, изедѐ. ▪ трп прид **нарањен**, -а, -о / **нарањет**, -а, -о *нахрањен, сит.* — Свѝње су нара̀њене. — Есу̀ нара̀њете коко̀шке дань̀ске?

на̊рба се свр *напије се рбањем.* — На̊рба се вру̀ћу ракѝју, узѐ чу̀к и клѝње, отидѐ да цѐпи тру̀пци.

на̊рве се свр *нарва се, наобара се.* — Нарва̀ше се деца̀ на рѝд, ськ ће си у̀баво спу̀.

на̊рга свр *набоде, нагура.* — На̊рга му̊ но̀ж у мешѝну. — На̊рга ву̀ну у џакчѐ и оdнѐсе.

на̊рга се свр фиг *увуче се, уђе, завуче се.* — На̊рга се мѝш у овѝрку и вѝше га не најдо̀мо̊. — Нарга̀ше се говѐда у кошару.

нарѐд прил *по реду.* — Чу̀вамо сто̀ку нарѐд: ко̀и ко̀лко ѝма то̀лко дьна ги чу̀ва.

нарѐди свр *збрине, побрине се о некоме.* — На̀реди ли говѐда? — Ѝди, нарѐди свѝње, да не грду̀!

нарѐди се свр **1.** *поређа се, устроји.* — Шѐс лека̀ри се наредѝше, глѐдају ме и свѝ ћуту̀. — Наредѝли се свѝ ђаци из малу̀, па у шко̀лу. **2.** фиг *договори се, нагоди се.* — Бо̀ље нека̀ се нарѐду, но да ѝду у су̀д. — Наредѝсте ли се око онѝја шибак? — Тако̀ј се наредѝли, да ја̀ испа̀днем гр̀бава.

нарећа̀ва (се) несв *нарећује (се), заповеда (се), налаже (се).* — Ко̀и си па тѝ, да мѐне нарећа̀ваш?! — Била̀-е таква̀ да нарећа̀ва на една̀га, дру̀гога и онѝ гу слу̀шају. — Свѐ му она̀ нарећа̀ва кво̀ да работи.– Било̀-е тако̀ј: „Нарећа̀ва се да свѝ ѝду на Па̀влову грема̀ду на сѐдми ју̀ли, на собо̀р, нѝки не смѐје на тѝја дьн да рабо̀ти!“, па стѝсни тѝ, па не ѝди ако смѐјеш. По̀сле се на̀род на̀виче па трчѝ по собо̀ри, ба̀тали рабо̀ту. А сьг запустѐ свѐ — и рабо̀та и собо̀ри. Ѝстика се на̀род.

нарећава̀ње с гл им од *нарећава (се).* — Ѝч не подно̀си нарећава̀ње, рабо̀ти како си о̀н о̀ће.

нарећѐње-извршѐње с *заповест.* — Реко̀ повр̊ то̀ј и: нарећѐње-извршѐње, и о̀н ме, брѐ, не по̀слуша!

нарѐкне свр **1.** *замисли.* — Нарѐкни едну̀ жѐљу, немо̀ј ми гу казу̀еш, да вѝдимо ел ће ти се испу̀ни. **2.** *намени.* — Овѝа напалијо̀н је башта̀ нарѐкал на стару̀ту ћѐрку ка[д]-це жѐни.

нарѐкне се свр **1.** *намени се, завешта се.* — Кьд се ло̀ми пога̀ча на Ба̀дњо вѐче сва̀ко парчѐ се нарѐкне некому̀. — Башта̀-е нарѐкал да о̀н бу̀де лека̀р, а ја̀ грађевѝнац. **2.** фиг *закуне се, зарекне се.* — Нарѐкал се вѝше куде Про̀нини не до̀оди. **3.** *обећа се, обрекне се (девојка).* — Нарѐкла се ће по̀јде за Ста̀мена, па порѐкла.

нарѐска свр **1.** *појави се цвет (реске) на ораху и лешнику.* — Нареска̀ла се леска̀ до̀ле у Широ̀ку ба̀ру. **2.** *направи ресе на тканини.* — Јо̀ш да нарѐскам ћилѝм и гото̀во. **3.** фиг *ишара нешто, начини шаре на штапу.* — Поглѐј како̀-е у̀баво нареска̀л шта̀п. трп прид **нарѐскан**, -а, -о *ишаран.* — Мло̀го-е у̀баво нарѐскана твоја̀ тоја̀га.

наречѐ свр **1.** *каже, погоди.* — Ба̀ба ће ти та̀чно наречѐ ко̀и те урочѝл, ка[д]-ти га̀си уро̀ци. **2.** фиг *намени коме за жену тек рођено дете.* — Ка[д]-це родѝла, нарѐкли смо гу билѝ за Дѝнчиног Ра̀дована.

нарѝка се свр **1.** *нариче се, изриче се (бик, во).* — Нају̀ел се Бу̀лча, па се на̀рика у Спаѝсковицу, мо̀ж сте и чу̀ли. **2.** фиг пеј *навика се.* — На̀рика ни се на свѝ у ку̀ћу, па си отидѐ у воденѝцу.

нарѝпа свр **1.** *поскочи.* — Нарипа̀мо у тија̀ ма̀ свѝ, кьд тро̀пну на вра̀та нешто̀. **2.** *ускочи, наскочи.* — Ка[д]-ѕапуца с пишто̀љ, нарипа̀мо у ендѐк, какьв је налу̀дњичав,

мо̀ж ни побѝе ко пѝлишта. — Нарипа̀ше на њѐга свѝ, да не заподѐва ка̀вгу, да се не кр̀ви.

нарѝпа се свр *наигра се.* — Нарипа̀сте ли се за да̀њс, дѐцо?

нарѝпи свр **1.** *ускочи,* в *нарипа (2).* — На̀рипи у тра̀ктор, да не о̀ди пѐшки уз Мртвѝце. — Нарипѝше скакцѝ у чо̀рбу. **2.** *скочи на кога, заскочи.* — Нарипѝше бра̀ћа на човѐка, па га премлатѝше. — На̀рипи петѐл на коко̀шку.

нарипува̀ње с гл им од *нарипу(ј)е (се).* — Нѐки ће си сцѐпи гла̀ву од нарипува̀ње у бобата̀ло. — Едну̀ш ли-е добѝл тепа̀ње за то̀ј нарипува̀ње да се бѝје.

нарипу̀е /нарипу̀је несв **1.** *ускаче.* — Нарипу̀ју деца̀ о[д]-цтену̀ у вѝр да се ба̀њају. **2.** *заскаче, обавља полни однос.* — Научѝло то̀ј да нарипу̀е на сва̀какве жѐне. — Нарипу̀је ко̀њ на кобѝлу, па се изма̀комо да ни не потѐпа. **3.** фиг *скаче да се туче,* в *супетли се.* — И о̀н нарипу̀је це бѝје, не зна̀је кво̀ мо̀ж да га сна̀јде.

нарипу̀е се / нарипу̀је се несв *наскаче се, наигра се.* — До̀ста сам се како̀ малѐчьк нарипува̀л з-деца̀ по рѝдови.

нарѝца несв *нариче, кука, реди,* в *вије.* — Цѐл дьн је преседѐла уз њу̀ и нарица̀ла.

нарѝца се несв **1.** *решава се, зариче се,* в *зарица се.* — Двѐ го̀дине се нарица̀ да до̀јде у Прочова̀лци, куде ма̀јку, па не дојдѐ. **2.** *намењује се.* — Кад-це ло̀ми пога̀ча на Ба̀дњо вѐче, на сва̀кога се нарѝца по кома̀т, па у чиѝ се трѐви пара̀, тѝја ће бу̀де срѐћан ту̀ј го̀дину.

нарица̀ње с гл им од *нарица (се).* — Јо̀ш чу̀ем њо̀јно нарица̀ње за бра̀та. — Без нарица̀ње се не мѐси крева̀ј за Велѝгден: на сва̀кога по едѝн.

нарѝча (се) свр в *нарица се, намени (се).* — За Велѝгден кьд мѐсимо кревај с ја̀јца, нарѝчамо ги на чѐљад, ку̀ћу, на о̀вце, на говѐда, на коња̀.

на̀рка се свр *најљује се.* — Ко̀ј се нарка̀л у ку̀ћу, ћу га утѐпам.

наровѐ се свр **1.** пеј *наплаче се, исплаче се.* — Сьг си се нарова̀л, сьг мо̀ж да рабо̀тиш, да те па̀ не тѐпам. **2.** пеј *издере се, извиче се.* — Наровѐ се до̀м, а тьм, куде трѐбе, ћутѝ ко ћуту̀к.

нарогу̀ши се свр фиг *наљути се.* — Нарогушѝли се што ги несмо̀ вика̀ли на сва̀дбу.

наро̀ља се свр фиг пеј *напије се.* — Нарољ̀ал се ракѝчину, па сва̀шта баљѐзга.

нару̀би свр *насече.* — Узѐ бичкѝју и на̀руби ми дрва̀ за недѐљу дьна.

нару̀би се свр **1.** фиг *наједе се.* — На̀руби се лѐбац, не можѐ да чѐка чорбѝцу. **2.** фиг *напасе се.* — Нарубѝше се о̀вце ону̀ј тра̀ву покрај Чемѐрчицу.

нару̀жи се свр *изгрди кога.* — Дојдѐ куде на̀с, на̀ружи ми се и отидѐ си ко да нѝшта нејѐ било̀.

наружу̀је се несв *грди кога.* — Тако̀ј се она̀ наружу̀је на сва̀кога, а по̀сле с њѐга па̀ ора̀ти.

нару̀квица ж **1.** *женски украсни предмет који се носи на руци,* в *гривна.* — Донѐл вој пр̀стен и у̀баву нару̀квицу. **2.** *рукавица.* — Решѝ ћу исплетѐм нару̀квице на свѝ у ку̀ћу.

на̀руку прил **1.** *од руку, како треба, згодно.* — Свѐ му ѝде на̀руку. — Нејѐ ми згодно на̀руку да тако̀ј сечѐм. **2.** фиг *намести се.* — Да ми дојдѐ на̀руку, тѐше га испретѐпам.

нару̀си (се) свр *натруни (се), упадне трун у око.* — Немо̀ј ми нару̀сиш ракѝју, јо̀ш та̀ј ка̀пка ми остала̀. — Нарусѝ се о[д]-ту̀ј плѐву, па не мо̀гу да глѐдам.

нару̏ча се свр *наједе се.* — Наручал се, па се оцᶜлуња негде. — Наручај се добро, немој се каниш.

нару̏че с *наручје.* — Кьд видо колку ватру има, узо дете у наруче па куде доктура. — Узни га у наруче, да више не врека. — Дојди деди у наруче, да се почувамо. — Ће те подржи баба у наруче докле ти ја спремим вечерку. — Докле беше малечак носила сам га у наруче, а ськ поглеј колки-е момак порасал. — У наруче гу унесе у кућу. — Муж отиде у апсу, а мене деца у наруче, бес пребиен динар, кво да работим? **2.** *количина нечега захваћена обема рукама.* — Узни едно-две наруче сено, па тури на кравче. — Унеси две-три наруче дрва за у шпорет.

нару̏чка се свр у дем знач: *наруча се.* — Нека ми се дете наручка, па да се одмори.

нару̏чке ж мн у дем знач: *наруче.* — Ка[д]-цнег навеје, носим га у наручке да не ѕипа по соспе до Село. — Набра едне наручке сувари у Мишиницу.

насаба̏јле прил *у зору, зором.* — Појдомо рано насабајле сьс рабаџије у Предење по цреп.

на̏сад м *јаја у гнезду на која лежи кокош да их излегне.* — О[д]-три насада излегла сам четерес пилишта.

наса̏ди свр **1.** *йосади, йосеје.* — Насадимо две њиве компири. **2.** *сйави квочку на јаја да излегне йилиће.* — Насадили две квачке на јајца у јасле. **3.** *йосйави снойове око сйожера за вршу.* — Насадимо снопје у вра, ськ ће доведемо коњи да вршемо. **4.** *йосйави косу на косило.* — Насадил косу на косило, па гу кове ће започиња косилбу. **5.** *йосйави јахача у седло.* — Насадимо деду на коња, дадомо му дизгини у руке, пратимо га у гости. ▪ трп прид **наса̏ден**, -а, -о *насађен, йосйављен.* У изр *ћакнуй*: — Наопоко насаден. — Насаден на главу. — Криво насаден.

наса̏ди се свр **1.** фиг *убоде се, набоде се у задњицу.* — Прекачувал се преко плот, па се насадил на тарабу. — Насадил се на трн кьд је седал у странипте. **2.** фиг *добије своје, йревари се.* — Це насади и он како требе, немој да мисли да неће. — Такој ћу га насадим, има се за главу вата кво га е снашло.

/наса̏ди вра̊/ изр *йосйави снойове око сйожера за вршу.* — Еве, насадимо вра̊, па да вршемо.

насађува̏ње с гл им од *насађу(ј)е.* — Колко појде од насађување кокошку?

насађу̏е / насађу̏је несв **1.** *сади, сеје.* — Од компири овуј годину насађувамо само гољаци и месечари. **2.** *сйавља квочку на јаја да излеже йилиће.* — Свако лето насађуемо по едну квачку. **3.** *сйрема снойље за вршу.* — Насађујемо по неколко вра̊ рженицу. **4.** *йосйави косу на косило.* — Само мајстор зnае да насађује косу на косило.

наса̏ка свр *найујда (йса).* — Ако насакам куче на тебе, има те изеде.

насакува̏ње с гл им од *насака.* — Ће гу пребијем за насакување кучишта на деца ми.

насаку̏је несв *йујда (йса на кога).* — Неје чамуз, насакује пцета на деца, да ги плаши.

на̏само прил *сами, без йрисусйва другога.* — Требе да пооратимо нештo насамо.

насви̏тка свр **1.** *найуни.* — Насвиткај ми шише до вр. **2.** изр *йсовке.* — Ако га па ватим у пакос, има му га насвиткам матере.

насе̏ва (се) несв *сеје (се), сади (се) шйо.* — На крај леју ће насевамо цвеће. — Туј смо увек насевали рженицу. — Такви се не рађају, такви се сами насевају (*ирон за зле, лоше људе*). — Почеле метловине млого да се насевају по ливаде.

насева̏ње с гл им од *насева (се).* — Не мож се никад више курталишемо од насевање трепетљику.

насе́да свр **1.** *седну сви.* — Наседа́ше го́сти на оне́ј клу́пе уз пу́н аста́л. **2.** фиг *буде преварен.* — Буда́ла, насе́де на њо́јно лага́ње.

наседењку́је се свр *задовољи се учествовањем на седељкама.* — Наседењкува́ла сам се и напре́ла по те́ј зи́мс, и сък ми-е до́ста.

насе́дне свр **1.** *седне на нешто.* — Па́зи ће насе́днеш на торби́цу с-ја́јца, па ће ги скља́чкаш. — Насе́дал на тр́н па га заболе́ло до ко́ске. **2.** фиг *буде преварен.* — Немо́ј насе́днеш на ту́ј при́чу, о́ће те превара́ју.

насе́је (се) свр *засеје (се).* — Тре́бе ту́ј да поо́рем, па да насе́јем неку́ дру́гу тра́ву. — Насеја́ла се борчети́ја у пади́ну, чу́до едно́.

наси́пе свр *насуе.* — Насипа́ на сви́ње бр́кало, зача́с га полока́ше. — Да мо́ж, па да му ма́лко па́мет наси́пу, да бу́де късветан.

насипува́ње с гл им од *насипује.* — Дали́ смо си то́лке па́ре за насипува́ње пу́т до Село́.

насипу́је несв *сипа, насипа.* — Залу́д насипува́мо пу́т нис-Ка́чар, кьд га камио́ни па́ упропасти́ше.

наси́са се свр фиг *напије се.* — Насиса́л се раки́ју, па спи́ ко за́клан.

наси́ти се свр **1.** фиг *наједе се.* — На́сити ли се ви́ше, докле́ ће еде́ш?! **2.** фиг *наслади се туђом невољом.* — Сък ће ми се комши́је наси́ту за њего́в глу́пос.

наси́ца несв *насеца, сече.* — Отиде́ де́да, кои́ ће ни наси́ца дрва́ зиму́ске.

На́ско м дем од *Настас.*

наскубе́ свр *начупа.* — Наску́би с ку́кљу едно́ пе-ше́с нару́че се́но, па вр́љи о́вце да не блају́.

наслепу́та свр *наиђе лутајући, набаса.* — Наслепута́л Ди́на куде Ша́нци на нашо́га коња́.

наслепу́та се свр *наскита се, налута се.* — До́ста си се наслепута́л сьс матра-пазльк, вре́ме-е да се скра́сиш до́м.

насле́ство с *наследство.* — То́ј ми-е оста́ло у насле́ство од башту́. — Сви́ питу́ју за насле́ство.

наслоњува́ње с гл им од *наслоњује се.* — Без наслоњува́ње на шта́ку не́-би мога́л да о́ди.

наслоњу́је (се) несв *наслања (се).* — Налоњу́је сла́бу на ѕи́д, це ка́чи на та́ван. — Наслоњу́је се на шта́п кьд о́ди. — Не наслоњу́ј се, ѕи́д је кре́чен.

наслутува́ње с гл им од *наслуту(ј)е (се).* — Наслуту́е ово́ј, наслуту́е оно́ј, ста́лно неко́ наслутува́ње.

наслуту́е (се) / наслуту́је (се) несв *наслућује (се), предосећа (се).* — Наслуту́јем да ту́ј, међу́ њи́, и́ма нешто́. — Наслуту́е се откуде Власи́ну аламу́ња и голе́ма ки́ша.

насме́је се свр фиг *нагвири.* — Насмеја́ло му се ду́пе и[с]-сцє́пене чеши́рє.

насмете́ свр *омете у неком послу.* — Тако́ј ме у́век насмете́, ка[д]-тре́бе нешто́ ва́жно да урабо́тим. ▪ трп прид насме́тен, -а, -о *поремећен, пометен.* — З-го́ле о́чи се ви́ди дека е насме́тен; ни[т]-це во́ди, ни[т]-це те́ра.

насми́та[1] несв *смета, омета.* — Немо́ј ви ја́ насми́там што сам дошла́, рабо́тите си ви́ ко да несьм ту́ј.

насми́та[2] свр *помете све.* — Насми́тај ово́ј жи́то од гу́вно на еднън чука́р.

насрду́је несв *осећа се непријатни воњ.* — Насрду́је му от коша́ру чак куде ку́ћу.

насму́ца се свр фиг *наскита се.* — Насмуца́л се три́ дьна по ва́шари, па се врну́л.

наснове́ свр *намоша ниши на вращило за шкање.* — Насновѐмо такој основу, па у зимњо вре́ме викнемо да ткаемо ћилими и посте́љке.

на̏спан, -а, -о *који се насйавао, насйаван.* — Не беше на̏спан кьд га пробудише.

на̏спи се свр *насйава се.* — Откако-е дошал и[з]-зајци не мож се наспи.

наспра̑ља свр *насйрема.* — Зимуске да наспраљам колци и баские, па упролет да градим авлију. — Наспраљали смо све што требе за славу.

нас̏рди (се) свр *нађуши (се), разљуши (се).* — Насрди га ти с туј твоју орату, затој си отиде. — Глеј да се за тој па не насрди башта.

насре́д пред *на средини.* — Остаил столиче насред куђу да се нођу неки спотури од њу.

наста̑и свр *насшави.* — Ви работите, ми ђе настаимо ка[д]-це уморите.

наста̑и се свр *йродужи.* — Ти се настаи на мене, одонде одокле сам ја окосил.

наста̑ља несв **1.** *насшавља, йродужује неку радњу.* — Настаљамо да косимо куде смо јучер стали. — Јутре настаљам ткаење црге. — Настаљам да мотам клубе, само да вржем конац. **2.** *веже, надовезује.* — Настаљам конопче за на стог. — Ти ли настаљаш туј косу те ти-е толко дугачка?

настаља̑ње с гл им од *насшаља, насшавља.* — За настаљање ђе узнемо још побољу пређу.

наста̑не свр *дође.* — Кьд настане лето, ђе врљимо овеј клашњенке, па у вир у Бобатало.

настању̑е / настању̑је несв *насшаје, долази, насшуйа.* — За нас настањују лоши дни. — Од даньс настањуе зима.

Наста̑с м *име.*

Наста̑сија ж *име.*

на̏стеница ж *греда која, код кућа чашмара, држи кровну консшрукцију.* — Настеница дојде на дирећи, да подвати кров.

насти̑не свр *назебе, йрехлади се.* — Не седи на ладан камен, ђе настинеш. — Настинуло дете одеећи у школу преко Цеврљанку.

настовува̑ње с гл им од *насшовује, дворење, неговање.* — Требе му настовување да се оправи, да оздравеје. — На дете требе млого настовување, докле стане на свое ноге.

настову̑је несв **1.** *двори кога, девера, служи.* — Не могу више да[н]-нођ да настовујем на старца, изалил се, почел млого да изводева. — Беше му добра докле му настовува, ка[д]-це разболе, не већаје му. **2.** *надгледа, йази.* — Да настовуеш докле штровач штрови вепре.

насто̑и / насто̑ји несв в *насшовује (1, 2).* — Доста сам им дьн и нођ настојала, па ме даньс ники не зарезује (*1*). — Мајстори работу, а мој Часлов им настои како работу.

насто̑ју̑је (се) несв в *насшовује.* — Научил да му се настојује докле обедује, а он никому неће да настојује.

настрани̑-оца м *намћор.* — Не мож да излезнеш на крај с настрани-оцу, па тој ти-е.

настрани̑чав, -а, -о *задрш, својеглав.* — Млого-е настраничав, не мож да излезнеш на крај с њега.

настрау̑је несв *зебе, сшрахује.* — Настраује, сирома, да не остане без работу ко пре неку годину. — Он се опива, а ја свуноћ настрауујем да се не срга негде у ендак, у неку скрколију.

настра̀ује (се) свр *наплаши се, настрахује се.* — Мло̀го сам се настраува̀ла о[д]-ѕемљо̀трес докле-е работѝл у Ско̀пје. — Настраува̀ се да ни не улѐзну пија̀ни с коњѝ у ку̀ћу, како̀ тој умѐју.

настрашњѝчав, -а, -о *онај који се помало плаши.* — Отидѐ куде Вѐрку да спѝ, сама̀-е а настрашњѝчава, па да вој бра̀ни стра̀.

настр̀ви свр *намрви, проспе, растури,* в *натроши.* — Кьд едѐ, настр̀ви тро̀шке на̀около ко за коко̀шке. — Настрвѝли жѝто по цѐло гу̀вно. — Настр̀ви сла̀му пода о̀вце, да лѐгају на су̀во.

насту̀пи свр **1.** *нагази.* — Појдо̀, поступѝ и дево̀јче наступѝ, / Појдо̀, подрипѝ и дево̀јче зарипѝ (*нар песма*). — Немо̀ј те ко̀њ насту̀пи, ће те изедѐ. — На̀ступи ме, па ме изѐде. **2.** фиг *дође.* — Наступѝло но̀во лѐто. — Наступѝло жешко̀ врѐме. — На̀ступи про̀пас у Ср̀бију.

наступува̀ње с гл им од *наступује.* — Спремѝл се за наступува̀ње на прѝредбу.

наступу̀је несв **1.** *наступа.* — Ју̀тре наступу̀ју ђа̀ци на прѝредбу у шко̀лу. **2.** *гази.* — Немо̀ј ме наступу̀јеш. **3.** фиг *долази, стиже.* — Наступу̀је зима̀, трѐбе се спрѐму дрва̀.

насувѝје свр *спопадне, налети.* — Не дѝрај ме, насувѝле ме брѝге, не зна̀м кудѐ ми-е глава̀.

насу̀кан, -а, -о *од суканих кора (јело).* — Ово̀[ј]-е ба̀ница с насу̀кане ко̀ре.

на̀сумице прил *отприлике, без знања.* — Не зна̀е пу̀т, ѝде онако̀ј на̀сумице. — Ора̀тим си на̀сумице, га̀там, дѝрим, па што одѝрим.

насу̀че свр **1.** *направи коре оклагијом (сукаљком).* — Зача̀с ћу насучѐм ко̀ре за зеља̀ник. **2.** *намота пређу.* — Трѐбе да насучѐм цѐвке, ју̀тре ће ма̀ти по̀чне да тка̀е. **3.** *усуче канап.* — У̀зни пр̀тен кона̀ц, па насу̀чи вр̀це за опњнци.

натака̀ри свр пеј *обуче.* — Кво̀ си то̀ј натакарѝла, таква̀ ли ћеш с мѐне у Леско̀вац?

натака̀ри се свр пеј **1.** *натакне се, набоде се.* — Натакарѝл се на нека̀в јексѐр, па усту̀ра од болѐж. **2.** *попне се.* — Натакарѝл се на коња̀, па нѐ-це сту̀ра.

ната̀кне свр **1.** *натакне, набоде.* — Тѐше да ме ната̀кне на вѝлу. **2.** *обуче.* — На̀такну цемпѝр, о̀блече чешѝрс и истр̀ча на сока̀к.

ната̀м прил *на тамо, на ту страну.* — Тѝ ѝди ната̀м, ја̀ ћу наова̀м, па ће гу на̀јдемо.

ната̀м-наова̀м прил *тамо-амо.* — Са̀мо ме фо̀рта ната̀м-наова̀м, не мога̀ нѝшта од њѐга да урабо̀тим.

натарату̀ти се свр *натуши се.* — Наратутѝл се пра̀во у Село̀, ће бѝе учѝтеља за онѐј пру̀чке детѐту по ру̀ке.

натацѝња несв *натиче, навлачи.* — Натацѝња прасѐ на рожа̀њ. — Свѐ натацѝња кошу̀љу на гла̀ву, нећѐ да откòпча пу̀лке.

натацињàње с гл им од *натациња, натицање, навлачење.* — Тѝја лопу̀жа-е за натацињàње на кола̀ц!

натѐва се несв *навлачи се.* — Кола̀н се натѐва коњу̀ преко гру̀ди да држѝ седло̀.

натега̀ри (се) свр **1.** *заметне велики терет, натовари (се).* — Што̀ си са̀м натегарѝл ту̀ј врћѐтину, нема̀ ли коѝ да ти помо̀гне? — Натегарѝл се са сто̀ кѝла, ѝма да окилавѐје. **2.** фиг *обави велику нужду.* — Нѐје га сра̀м кудѐ се натегарѝл, на путѝњче, куде свѐт про̀оди.

натѐгне свр **1.** *понесе, стави на себе.* — Натѐгне онѝја џа̀кови па у ко̀ла, ѝскилави се човѐк. **2.** фиг *попије, потегне.* — Ча̀с, ча̀с, па натѐгне вла̀шку с ракѝју, докле вој не вѝди дно̀. **3.** фиг *обави полни однос.* — Ако трѐбе и ћу гу натѐгнем.

натежи́ свр **1.** *постане тешко, позли.* — Даньс ми нештȯ натежȧло, едвȧ се дејȧним. **2.** *буде тежак, отежи.* — Овȯј ми торбичė нȧтежа ко да-е пу̇но с кȧмење. **3.** *много роди, преroди.* — Натежȧле сли̇ве, це покр̊шу. — Роди̇ло па натежȧло.

натėза несв **1.** *подиже, диже.* — Сȧм натėза онȯлке врėħе на самȧр, це истегȧри. **2.** фиг *пије,* в *шљока.* — Натėза, ли натėза из онȯј кондирчė. **3.** фиг *полно општи.* — Ськ он натėза некẏ снȧјку, а ми му тẏј ко слепци̇ рабȯтимо. **4.** фиг *успорава, отеже.* — Ми̇ би тȯј зачȧс заврши̇ли да ȯн не натėза.

натėза се несв **1.** *мучи се, потеже.* — Нėħу се ви̇ше натėзам с они̇ја тру̇пци, искилави̇ се. — Не натезȧј се сȧм, ви̇кај некогȧ да ти помȯгне. **2.** фиг *отеже, колеба се, премишља се.* — Викȧ га да пȯјде с мėне, ал он се нештȯ натėза. **3** фиг *калкулише, погађа се, ценка се.* — Натėзају се трėħи дьн око ждрепцȧ, ни̇како да се погȯду.

натезȧње с гл им од *натеза (се),* **1.** *одуговлањење.* — До ськ би га заврши̇ли, да не бėше његȯво натезȧње. **2.** фиг *пијење, шљокање.* — Пашљȧк му онȯлки од натезȧње бу̇риħи.

натėкне свр в *натечė (1, 2).* — Кьд натėкне водȧ, измȧкни мојẏ стȯвну (*1*). — Подвржи̇ гу са[с]-завȯј, да ти не натėкне ногȧ (*2*).

натекȯтина ж *натечено место, отекотина.* — Тẏри ȯблог на натекȯтину, да ти сплȧне.

натенельк прил *без журбе, натенане.* — Свė што рабȯти, рабȯти натенельк.

натėпа се свр **1.** *претуче кога.* — Ӣма му се натėпам, сьл ли га срėтнем. **2.** фиг *наждере се.* — Натепȧ се лėб и слани̇ну, сьг се мȯгу дејȧним.

натечė свр **1.** *напуни нешто течењем (о течности).* — Некȧ натечė водȧ у бẏре, да га заки̇снемо. **2.** *отекне, надује се.* — Тȯј кудė си се удари̇л, ħе ти натечė.

нати̇ња несв **1.** *натиче (одећу, обућу).* — Јȯш н-умėје да нати̇ња ципėлке, ал черȧпке и рукави̇чке самȯ нати̇ња. **2.** *натаче, подиже што нечим.* — Не нати̇њај такȯј пȧпрат на ви̇лу, ħе ти се изврн̊е.

нати̇ња се несв *напреже се.* — Бадȧва се нати̇њаш, кьд не мȯж сам да га ди̇гнеш.

натипкȧви (се) свр **1.** *уђеба (се), увуњави (се).* — Цемпи̇р му се свė натипкави̇л. **2.** *натруни.* — Натипкави̇л си ши̇ју сьс плевẏ, кудė си се тȯј грваљȧл?

натипљȧви (се) свр в *натипкави (се)(1, 2).* — Ови̇ја ħėбиħи не вељȧју, брзо се натипљȧву (*1*). — Натипљави̇ си цемпи̇р сьс оси̇љке, какȯ ли це очисти (*2*)?

нати̇ча несв **1.** *отиче, нараста ткиво, настаје оток.* — Нати̇ча му под ȯко, кудė га удари̇ла онȧј Драги̇њина битȧнга. — Нати̇ча му ногȧ од убивȯтину. **2.** *утиче, тече, пуни.* — От прȯвалу водȧ почėла да нати̇ча у пȯдрум. — Поглėј ел нати̇ча водȧ у вȧде да навȯдни ливȧде. **3.** фиг *облачи, обува.* — Нати̇ча ваздьн онėј тėсне чеши̇ре. — Не нати̇чај мојė ципėле, ħе ми ги раши̇риш!

нати̇ча се свр *набада се, убада се.* — Научи̇л да се нати̇ча на тȧрабе, бесėеħи се по црėшње.

натичȧње с гл им од *натича (се).* — Због натичȧње нȯге не мȯж да ȯди, ħе гу вȯдимо куде дȯктура. — Рȧна му бėре, од натичȧње. — Немȧјмир, исцепи̇л чеши̇ре од натичȧње по тȧрабе и гр̊мење.

нȧтка ж в *потка.* — Нȧтку намȯтамо на цėвке, па у совėљку и ткȧемо ħилими̇ на писма.

наткȧва несв *сабија потку добро при ткању.* — Сȧмо трėбе дȯбро да се наткȧвају цр̊ге, да бẏду цвр̊сте.

наткава́ч м *дрвена или метална направа за ткање тканица.* — Еве́, још и́мам наткава́ч што сам нека́д тка́ла ткани́це. — С наткава́ч прибиваш на́тку кьд тка́еш ткани́це.

наткавува́ње с гл им од *наткаву(ј)е.* — Са́мо с наткавува́ње мо́ж да бу́де до́бар ћили́м.

наткаву́е / наткаву́је несв *добро сабија потку при ткању.* — Она́ наткаву́е, па су вој зато́ј ћилими́ тако́ј ја́ки и цврсти.

натка́е / натка́је свр *изатка доста, изатка много.* — Кьд натка́ешемо пртене црге, несмо́ осећа́ли зиму́. — Це́лу зиму́ тка́ем, па натка́ем ло́м, два́ес ћилими́.

натка́чи свр **1.** *повећа цену нечега.* — Несу́ те́ј це́не на бра́шно и га́с, о́н ги па́ наткачи́л. **2.** фиг *измисли па придода ономе што је чуо, слаже.* — Не веру́јем на Драги́њу, она́ уме́је да га натка́чи, да испа́дне по́опасно.

наткачува́ње с гл им од *наткачује.* — Једну́ш гу-е Ста́вра би́л за наткачува́ње. — Емпу́т је до́бро плати́л за наткачува́ње; па́ ће га затва́рају ако натка́чи цену́.

наткачу́је несв **1.** *повећа цену нечега.* — Ни́кога не шти́ти ова́ј држа́ва, прода́вци си наткачу́ју це́не како́ кому́ па́дне. **2.** фиг *измисли па придодаје ономе што је чуо, лаже.* — Сва́ку на́шу орату́ зна́је да наткачу́је.

наткве́си се свр **1.** *наднесе се.* — Натквеси́ла се стреја́, ће па́дне цре́п да уте́па некога́. **2.** *живи на туђ рачун.* — Натквеси́л ми се над гла́ву, па не сла́зи. — Два́ес го́дине ми се натквеси́л на грби́ну да га дво́рим.

наткла́пи се свр **1.** *поклопи, обухвати, наднесе (се).* — Дојде́ о́блачина и на́ткла-пи сльнце. — Натклапи́л се над изво́р, не мо́ж да се напи́је. **2.** *прионе на јело.* — Натклапи́л се нат пани́цу, па еде́ ли еде́.

наткло́пи свр *поклопи.* — Наткло́пи грне ако-е поче́ло да ври́, да не иза́аври чо́рба.

натклопува́ње с гл им од *натклопу(ј)е (се).* — Ће ми нару́сиш ва́риво с то́ј натклопува́ње.

натклопу́е се / натклопу́је се свр *надноси се, завири свуда.* — На[д]-цва́ку се ше́рпу о́н натклопу́је, сву́де ће за́срне.

на́тне (се) свр **1.** *обуче на брзину, натакне.* — На́тне чеши́ре и кошу́љу, па преко пра́г на орма́н. **2.** *упрти, заупрти.* — На́тнемо џакови на грби́ну и но́симо. **3.** *натакне (се), набоде (се), набије (се).* — Немо́ј те Бу́лча на́тне на ро́г, мло́го е о́пасан. — На́тнем вој га ма́јке, да вој га на́тнем (*псовка*)! — Прекачу́је се и на́тне се на пло́т. — Натну́л се на шиља́к.

натова́ри свр фиг *оклевета.* — Какви́ су то́ј људи, натовари́ли би ми да сам уби́ла чове́ка, а́ко несьм.

натова́ри се свр **1.** *узме да носи велики терет.* — Натовари́л се ко Мило́ино мага́ре, па едва́ но́си. **2.** *обави велику нужду.* — Баксу́з, натовари́л се при пу́т.

натоврља се свр **1.** *наобуче се.* — Натоврља се сьс вуне́ле и џемпири́, па вој неје́ ла́дно́. **2.** *обави велику нужду.* — Натоврља́л се прека́ј за́другу, кьд га ни́ки неје́ виде́л.

нато́пи свр **1.** *накваси, намочи.* — Натопи́л но́ге по ки́шу, ће озе́бне. — Нато́пи коно́пац, па гу с њега би́е. **2.** *истопи.* — Натопи́мо педесе́ ки́ла ма́з о[д]-свињу́ и напраимо спржу пу́ну врчву.

нато́рња се свр *обави нужду.* — Наторња́л се баксу́з на сре́д пути́њче, куде љу́ди про́оду.

нато́чи свр **1.** *захвати (воду).* — Иди́ ми, у ово́ј шу́ле, нато́чи во́ду на Чо́чин кла́данац. **2.** *налије.* — Нато́чи ни по раки́ју.

натпоѐ / натпоје̇ свр *натпева.* — Лебеђанке ники неје̇ умеја̇л да натпоје̇ ка[д]-це удво̇ју.

натпојува̇ње с гл им од *натпојује се.* — У̇баво бе̇ше то̇ј натпојува̇ње дево̇јке по седе̇њке.

натпоју̇је се несв *натпева се.* — По вазде̇н се Лебеђа̇нке натпоју̇ју у Тврди бре̇г и Лисича̇рку къд па̇зу сто̇ку.

на̇тра ж *готова тканина која се при ткању намотава на предње вратило.* — На̇тра се намоту̇је с пре̇дњу поврта̇љку.

натра̇па свр *изненада дође, наиђе, налети.* — Натрапа̇л на лопо̇ва у коша̇ру. — Тама̇н ја̇ куде Ви̇нку, къд вој му̇ж на̇трапа.

натра̇пи свр *овлаш навуче, стави на брзину.* — Чим чу нис-пу̇т лелека̇ње, натрапи̇ на но̇ге кводаје [и] истрча̇ ко без ду̇шу. — Натра̇пи ову̇ј капуља̇чу да не оѕе̇бнеш.

натрачку̇је несв *запиткује,* в *затрачкује.* — Са̇мо ме нешто̇ натрачку̇је, а ја̇ не̇мам вре̇ме да му одгово̇рим.

натра̇шки прил *натрашке.* — Не и̇ђ натра̇шки, це соплете̇ш да љу̇снеш.

натр̇гне свр *навуче.* — Ка̇жи вој да ма̇лко натр̇гне су̇књу, ће вој спа̇дне. — Тре̇бе да натр̇гнем чера̇пе, засмакљави̇ле ми се.

натре̇би се свр *умори се од чишћења.* — Натреби̇л сам се дање̇с лива̇де, и̇ч не мо̇гу да мр̇днем. — Натреби̇ се ве̇шке на ово̇ј дете̇, мора̇ га ши̇шам.

натре̇њка се свр фиг *напије се, наloче се.* — Натрењка̇л се, па це би̇је с музика̇нти.

натресе̇ свр **1.** *отресе са дрвета.* — Натре̇си на дете̇ неку̇ ја̇бучку, да понесе̇. **2.** фиг *обуче.* — Натресе̇ кво-да̇је на грби̇ну и таква̇ изле̇зне ис-ку̇ћу.

натре̇се се свр фиг *дође изненада, бане.* — Неса̇м му се нада̇ла, тике се на̇тресе у ку̇ћу без и̇какав ре̇д.

натре̇ска се свр фиг *напије се.* — Натре̇ска се ко земња̇, па по̇сле не зна̇је кво̇ рабо̇ти.

натр̇за несв *навлачи* (суп *трза*). — Ста̇лно натр̇за пантало̇не ел му спа̇дају.

натри̇ша се несв *натреса се, грди, издире се.* — Ни̇ки не мо̇ж на ме̇не да се натри̇ша, ина̇че ћу га с леме̇зницу. — И̇ма две̇ о̇вце и ме̇не ће се натри̇ша!

натриша̇ње с гл им од *натриша се.* — Куде те̇бе мо̇ж да про̇јде његово натриша̇ње, куде ме̇не не мо̇ж. — Не трпи̇м ја̇ натриша̇ње.

натри̇шљак м пеј *онај који се натреса, издире.* — Не би ја̇ трпе̇ла таквог натри̇шљака како га она̇ трпи̇.

натришо̇ја м пеј в *натришљак.* — Отиде̇ у рабо̇ту и Јо̇рданин натришо̇ја, сег ће глава̇ ма̇лко да гу одболи̇.

натрка̇ља свр **1.** *накотрља.* — Натркаља̇мо ка̇мење у ре̇ку, ће гу загра̇димо, пра̇имо ви̇р. **2.** фиг *изроди пуно деце.* — Натркаља̇ла деца̇, сег ги тре̇бе чу̇ва, па вој те̇шко.

/натр̇ља но̇с/ изр *изгрди, наружи.* — За ти̇ја сра̇м ја̇ ћу му натр̇љам но̇с!

натр̇њи се свр **1.** *најежи се.* — Све̇ сам се натрњи̇л о[д]-цтра ка[д]-це изврну̇ше ко̇ла са-све̇ воло̇ви и се̇но у јенде̇к. **2.** *накостреши се, наљмури се, наљути се.* — Стра̇ ме од њега, ка[д]-це онако̇ј натр̇њи.

натро̇нта (се) свр пеј **1.** *наобуче (се).* — Натронта̇ла дете̇ да едва̇ ди̇ше. — Натронта̇ла се ко да-е еде̇ зима̇. **2.** *унакаради се.* — Натронта̇ла се, ми̇сли да вој то̇ј

у̍баво стои̍. ▪ трп прид **натро̍нтан**, -а, -о *превише обучен, наобучен.* — Тако̍ј натро̍нтана и̍ма се на ово̍ј вре̍ме озно̍иш и прела̍диш.

натронта̍ви (се) свр в *натронта (се).* — Натронта̍ви дете̍, па една̍ о̍ди у оне̍ј кла̍шње.

натро̍па (се) свр **1.** *исече сатаром кости.* — У̍зни ону̍ј о̍вчу пле̍ћку, да натро̍паш ко̍ске за у зе̍ље. **2.** фиг *направи глупости, налупета (се).* — Сва̍шта ми на̍тропа, па си отиде̍, а ја̍ сьг би̍јем гла̍ву. — На̍тропа се до̍бро с Тре̍нчу, па си отиде̍.

натро̍ши свр *намрви.* — Натроши̍ ле̍б на пила̍јке, да кљу̍ју.

натро̍ши се свр *истроши се, потроши много новаца.* — Ову̍ј неде̍љу натроши̍ се па̍ре ко ни̍кад.

натр̍ти свр **1.** *испречи што.* — Натрти̍л ку̍ћу насре̍д пу̍т куде̍ се про̍оди. **2.** фиг *обави полни однос.* — Ћу гу едну̍ш натр̍тим, па куде̍ и̍де нека и̍де.

натр̍ти се свр **1.** фиг *истури задњицу.* — Натрти̍л ду̍пе ко сироти̍њске на̍ћве, па га не мо̍ж обико̍лиш. **2.** фиг *петља, мучи се.* — Натр̍ти се, кобаја̍ги нешто̍ рабо̍ти.

натр̍тњак м *онај ко се петља тамо где му није место.* — Ту̍ј дојде̍ и они̍ја Да̍ницин натр̍тњак.

натрто̍ја м *онај ко је недорастао за посао који ради.* — Какьв ма̍јстор, о̍н ти-е едьн натрто̍ја.

натру̍нта (се) свр в *натронта (се).* — Натрунта̍ла се, една̍ о̍ди.

натру̍па свр **1.** *наставља, набаца без реда, наврља.* — Натрупа̍л ми цр̍ге, па како̍ под њи̍ да за̍спим. — Натрупа̍ла све̍ едно̍ врз-дру̍го, па не мо̍ж да на̍јде дети̍њи дрпо̍љци. **2.** *наслаже, натовари.* — Не мо̍гу то̍лко да понесе̍м ко̍лко си ми натрупа̍л. **3.** фиг *напада (снег).* — Кво̍ ће рабо̍тиш без дрва̍ ка[д]-цне̍г натру̍па до по̍јес? — На̍трупа сне̍г не мо̍ж да нара̍ниш и напо̍иш сто̍ку.

натру̍па се свр **1.** *набаца на себе.* — Натрупа̍л се с посте̍љке у ла̍дну со̍бу, да се не смр̍зне. **2.** *натовари се.* — На̍тру̍па се сьс то̍рбе, една̍ ги довуче̍ о[д]-цта̍ницу.

натру̍пи свр *насече (дрва).* — Да ми Ста̍ноја не на̍трупи дрва̍, тео̍ ову̍ј зиму̍ да заковр̍нем.

нату̍ка свр *напујда, нахушка,* в *нашушка,* в *насака.* — Сра̍м да га-е: натука̍л ку̍че на ста̍ру жену̍! — Натука̍ла ку̍че на ме̍не, са̍мо што ме не изе̍де.

натуку̍је несв *облачи.* — Натуку̍је кво̍ сти̍гне, кво̍ и̍ма, не изби̍ра мло̍го кво̍ ће обуче̍.

натунта̍ви (се) свр **1.** *натмури (се), наоблачи (се).* — Натунтави̍ло над Остро̍зуб, са̍мо што не ли̍не. — Натунтави̍ло га не̍бо, зби̍рај руко̍љке да ги не намо̍кри. **2.** фиг *намргди се, намршти се, сневесели се.* — Натунтави̍л се, још што не по̍чне да би̍е.

нату̍нти (се) свр в *натунтави (се) (1, 2).* — Ка[д]-це нату̍нти откуд Власи̍ну, ре̍тко кьд не до̍јде ки̍ша (*1*). — Натунти̍л ве̍ђе, чело̍, да те стра̍ ува̍ти (*2*).

нату̍ра свр **1.** *намеће, стави у нешто.* — На̍тура Гро̍зда обе̍д у кро̍шњу и однe̍се на косачи̍. **2.** *напуни.* — Натура̍мо се̍но у пле̍вњу, ськ си бри̍гу не̍мамо за зиму̍. — Нату̍рај у торби̍чку ора̍си ко̍лко зава̍ти.

нату̍ра се несв *намеће се.* — Ни̍ки га не ви̍ка, са̍м се нату̍ра куде̍ му нее̍ ме̍сто.

натура̍ње с гл им од *натура се.* — Не мо̍ж ни̍шта да про̍јде без његово̍ натура̍ње.

нату̍ри свр *наметне, обавеже.* — На̍тури ми да му сва̍ки дьн купу̍јем но̍вине у Село̍. — На̍тури ми да му но̍сим то̍рбу, а една̍ се вуче̍м.

натутка свр **1.** *наговори кога, нахушка.* — Натуткала целу малу на едну болесну жену, да гу мрзу без разлог. — Натуткала девера да ме бие за ништа. **2.** *нaūуjда.* — Натуткал куче да ме лаје, да не проодим куде њи.

натуца¹ свр *смрви, усиūни ūуцањем.* — Натуцај овија венћц поприку у чутуру. — Натуца ли туј поприку у лучницу, с тија тучник више?

натуца² несв *ūогађа ūо нешūо.* — Натуца по малко и нашки, ал слабо орати, више разуме.

натуцуе / натуцује несв *једва говори ūуђи језик, слабо ūознаје.* — Жена му едва натуцуе српски. — Натуцује српски ал још н-умеје да орати.

натуче свр *обуче.* — Натуче гуњче на грбину, тури шубару на челенку, па откленѕави у воденицу. — Натучи кводаје, па ајде да ми помогнеш да истоваруемо сено. — Натукал неку гуњу, на главу турил орепину, па ни све поплаши.

натушти се свр в *наūунūи се (1, 2).* — Натуштило се небо, сђл што не врне (**1**). — Не знам што му-е, оћутрос се натуштил, сђл што не еде (**2**).

наћас прил *нођас.* — Наћас ће се добро види ел је пун месец. — Наћас ми се ич не спи.

наћаске прил в *наћас.* — Наћаске се отелила Плавка.

наћви ж мн *дрвени сандук за мешење хлеба и држање квасца и хлеба.* — У наћви држим бар едђн це[л]-леб, кђд гођ најђе гладан човек да има, да не чека месење.

наука свр **1.** *замагли дахом.* — Наукај стакле, па га тђк бриши. **2.** фиг *оūрује дахом.* — Немој вој приодиш, ће те наука невеска да умреш.

наулице прил *ван куће, наūољу.* — Отишал наулице, неје туј. — Излезни наулице да пооратимо, нешто да ти кажем.

науман, -мна, -мно *намеран, рад нечему.* — Милојко науман да води и сина у печалбу, ако још неје стасал за работу, ал му Персида не дава.

науспраља свр *усūрави све.* — Науспраљај снопје уз остожу, докле ја доведем коњи за вршу. — Еси науспраљал цепанке уз дрвник?

научи свр фиг *уūуūи, ūодучи.* — Научи га кво да им каже, а он, мута, ништа неје рекал.

научи се свр фиг *расūиūа се, сазна, дозна.* — Ћу се научим ел Тикомир отишђл у работу, па ћу ти јавим.

научњак м *научник.* — Бил је туј неки научњак, нешто испитувал, па-е куде нас коначил.

нацавти се свр *нацвеūа се.* — Нацавте се карта овој лето.

нацацка свр *збије, нарећа, ūорећа.* — Нацацкал све петице у школу. — Нацацкала си теј ласке све едну до другу. — Нацацкал сливе едну до другу, не мисли да требе да порасту. ▪ трп прид **нацацкан**, -а, -о *збијен, нарећан.* — Нацацкани колци едђн до други, ко да неће тура лесе.

нацврца се свр *наūије се, оūије се.* — Нацврцал се куде Тренчу, па дојде спотурајећи се.

нацврцка се свр у дем знач: *нацврца се.* — Нацврцкал се, па му очи литкају ко на мађ.

нацевчи се свр пеј *наūије се.* — Пие докле се не нацевчи, а после рове ко курјак на пун месец.

нацепи свр *нацеūа.* — Нацепила дрва, да не страује за зиму.

нацепи се свр фиг *наједе се.* — Нацепимо се печење ко але.

нацери се свр пеј *накези се.* — Нацери се чим га човек погледа.

нацеро̀тина ж/м *особа која се без потребе кези.* — Не мо̀гу ви̏ше да рабо̀тим с ону̀ј нацеро̀тину.

наци̏ба се свр *накваси се, напуни се водом.* — Нацибa̍ли се све̏ сно̀пови од ону̀ј ки̏шу, мо̀ра ги су̏шимо.

нацињку̀е / нацињку̀је несв *повремено цињка, плаче.* — Дете̏ ти нешто̀ нацињку̀је. — Нацињку̀е ко сцѐпено гр̏не.

наци̏ца се свр **1.** *накваси се, испуни се течношћу.* — Нацица̍ле му се ципѐле, и па̍ ги но̀си. — Нацица̍л се с во̀ду ко су̀нђер. **2.** фиг *напије се.* — Нацица̍л се раки̏ју, една̍ се вуче̏.

наци̏цан, -а, -о *накваш*ен, *мокар.* — Кошу̀ља му све̏ наци̏цана о[д]-sно̀ј.

наци̏цка (се) свр *сувише (се) приближи једно другом, збије (се).* — Мло̀го си нацицка̍ла ти̏ја бо̀дови у везѐње, трѐбе да ги ма̍лко разрѐдиш. — Што̀ сте се нацицка̍ли тако̀ј едно̀ до̀-друго?

наци̏цкан, -а, -о *збијен, сабијен.* — Мло̀го су ти тѐј ки̏тке у гради̏нче наци̏цкане.

нацр̏ни (се) свр *ружно говори о коме, наружи кога пред другима.* — На̍црни га куде њего̀ви роди̏тељи. — Са̍м се је нацрни̏л кьд је тако̀ј работи̏л.

нацрњи̏чав, -а, -о *који је помало црн, црнкаст.* — Ова̍ј ти ву̀на нацрњи̏чава, а ја̍ бьш о̀ћу суру̀.

нацр̏та се свр фиг *дође, прис*пе, *стигне.* — Да си се нацрта̍л до̀ма до дѐвет са̍ти. — Нацр̏тај се овде̏ куде мѐне за два̍ са̍та. — И кад га не ви̏каш, са̍м се нацр̏та за аста̍л.

нача̏лник м *начелник.* — И̏ма да и̏дем чак до нача̏лника да се жа̍лим.

начва̍ка се свр **1.** *умаже се.* — Начвака̍л се з-бла̍то и такь̏в о̀ди по малу̀. **2.** *превише стави ружа на усне, превише се напудерише.* — Начва̍ка се, па тако̀ј начва̍кана корчи̏ свѐт.

начекѐрен, -а, -о *испет, попет на нешто.* — Цѐл дьн начекѐрен на про̀зор па̍зи кво̀ се рабо̀ти.

начекѐри свр фиг пеј *наметне (на леђа), упрти што.* — Куде̏ си начекери̏л ту̀ј мазуљи̏цу, што не ви̏каш да ти помо̀гнемо?

начекѐри се свр фиг пеј *испречи се, испне се.* — Начекери̏л се на вра̍та, не мо̀ж се од њѐга улѐзне. — Начекери̏ла се на про̀зор, па бу̀љи ли, бу̀љи кво̀ се рабо̀ти по пу̀т.

начѐпи свр **1.** *накриви, наломи.* — Начѐпи ми чѐпке од овѐј твоје̏ ки̏тке, да поса̍дим. **2.** фиг *очепи, шутне ногом.* — Како̀ ме на̍чепи са шпи̏ц, одма̍ се простре̏ по земњу̀. **3.** фиг *узме кога на зуб, омрзне, замрзне кога.* — Начепи̏ла ми дете̏ учитѐљица, па му дала̍ едини̏це. — Ко̀лко ме начепи̏л, сьл ме по ду̀шу тѐра. Не мо̀ж с очи̏ да ме глѐда . — Начепи̏ли га, не мо̀ж га сми̏слу.

начѐпи се свр **1.** *распукне се.* — Начепи̏ло се др̏во од вѐтар, ће па̍дне. **2.** фиг *раскречи се,испречи се.* — Начепи̏л се насрѐд пути̏њче, не мо̀ж да про̀јдемо.

начи̏ни свр фиг *намести.* — Трѐбе да начи̏ниш крѐвет, врѐме је за спање̏.

начи̏ња несв **1.** *намешта, даје.* — Начи̏ња на сто̀ку, да лежи̏ на су̀во. — Начи̏ња крѐвет на деца̍ за спање̏. **2.** *поставља.* — Начи̏ња о̀граду на гради̏ну. — Начи̏ња ко̀лци за о̀грађу. **3.** *почиње да користи, одврши, разврши.* — Ушпа̍ране па̍ре нѐћу [да] начи̏њам. — Начи̏њај дру̀ги сто̀г, за о̀вце. — Не начи̏њајте ба̍ницу докле башта̍ не до̀јде.

на̏чисто прил *сигурно, сасвим.* — Нѐје̏ јо̀ш на̏чисто ел је то̀ј сањува̍л ел је ства̍рно било̀. — Ськ је на̏чисто кво̀ трѐбе да рабо̀ти. — На̏чисто га утепа̍ше. — Полудѐл

на̀чисто. — На̀чисто се уторња̀л (*ӣреӣао се*). — Ће поло̀жи у шко̀лу на̀чисто (*без слабе оцене*).

начи̏чка свр *ӣореѓа (се шшо гусшо), збије (се).* — Начичка̀ла ву̏ту с ла̀ске и мани̏стра, па се са̀мо лашти̏. — Начичка̀ла ћилими̏ на та̀рабе да се ветрѐју, од мили̏ну да глѐдаш. — Начичка̀ла се дѐца уз о̀граду да ви̏ду како̀ ће чи̏ча пр̏ви пу̏т ују̀не зелѐнка.

начи̏чкан, -а, -о *збијен у већој мери, с више елеменаша но шшо је уобичајено.* — Мло̀го-е начи̏чкано една̀-у̏здруго, тако̀ј се не са̀ду компири̏.

начкољави се свр *удари се, зайне ногом о нешшо.* — Начкољави̏ се по мра̀к на неки̏ ка̀мен, па се осакати̏.

начмаи̏ се свр пеј *насшава се, належи се.* — Не мо̀ж се јо̀ш начмаи̏ од ноћа̀шњо беснеја̀ње. — На̀чмаја ли се, брѐ, ви̏ше, дојдѐ пла̀дне, ти̏ чмаи̏ш ли чмаи̏ш?!

на̀чне свр *одвоји део од целине.* — У̏век на̀чне ко̀рку од лѐбац. — На̀чни они̏ја сто̀г у доли̏ну за о̀вце. — Да на̀чнемо вр̏чву са[с]-спр̏жу.

начу̏бри свр *наћули уши.* — Начубри̏л, па са̀мо слути̏ кои̏ ће кво̀ да ка̀же. — Ку̏че начубри̏ло у̏ши, са̀лте да ри̏пи да га ва̀ти за гу̏шу.

начуву̏је несв *чује ӣо мало, донекле чује.* — Мо̀ре, до̀бро-е докле начуву̏је, кьд дибиду̏с однечу̏је, кво̀ ће рабо̀ти сама̀?

начу̏је свр *чује донекле, чује а није сигуран.* — Начу̏ла сам нешто̀ како̀ да ће се и Риста̀ћиʲини сѐлу.

начу̏ка свр **1.** *набије.* — У̏зни голѐми чу̏к па начу̏кај кола̀ц, немо̀ј га тако̀ј поби̏ваш. — Ма̀јке му га начу̏кам (*ӣсовка*). **2.** фиг *ударањем исшресе, ошресе, омлаши.* — На̀чука ли сли̏ве, да ги обѐремо. — Ел на̀чука тѐј гр̀снице, ел ти трѐбе по̀моћ.– Начу̏кај постѐљке на прѐмет. — Начука̀мо сно̀пје, па ће бр̀же овршѐмо. **3.** фиг *найуни.* — Начу̏кај шишѐ с ракију до вр̏.

начу̏ка се свр фиг *найије се, ойије се.* — Нумѐје да пи̏је, но се начу̏ка, па га по̀сле вучу̏ до̀м.

начуко̀тина ж **1.** *количина жиша добијена чукањем снойова ӣре вршидбе уз уйошребу мошке („чукача“).* **2.** фиг пеј *ӣијанац, ӣијандура.* — Па̀ ли се до̀вуче Йцина начуко̀тина?

начука̀ри свр *нашрйа шшо ӣравећи гомилу.* — Начукари̏л његове пр̏ње на сели̏ју, па се не мо̀ж сѐдне.

начука̀ри се несв фиг *обави велику нужду.* — Начукари̏л се покра̀ј пу̏т, кудѐ се проо̀ди.

начу̏љи свр *наћули уши, найрегне слух.* — Начуљи̏л о̀бе, са̀мо слути̏ кво̀ ће ста̀ри ора̀ту.

начу̏ри се свр **1.** *надими се, задими се.* — Не̏ће оџа̀к да повучѐ, па се начури̏ докле накла̀до о̀гењ. — На̀чури се цѐла ку̏ћа о[д]-ту̏ј главњу̏ што чмаи̏. **2.** фиг *найуши се, задовољи се ӣушењем.* — Остаи̏л дува̀н и пушѐње, до̀ста се-е начури̏л.

наџа̀к м фиг *найрасиш, склон свађи.* — О̀н ти-е наџа̀к, мо̀ж де те салети̏, како̀ му се нашькне.

/наџа̀к ба̀ба/ изр *закерало.* — Немо̀ј та̀ј наџа̀к ба̀ба да ни ста̀лно заору̏је.

наџа̀ра свр *наиђе, налеши, нагази.* — Наџара̀л негдѐ гри̏пчину, па три̏ но̀ћа са̀мо др̀ће.

наџа̀ра се свр *убоде се.* — Наџара̀л се на јексѐр у чи̏чине та̀рабе, па му нога̀ букну̏ла ово̀лко.

нацврља свр **1.** *нажврља, нашкраба.* — Нумеје се потпише, тике нацврља неке кривуљице. **2.** фиг *напише на брзину.* — Да ми нацврљаш едно писмо за дома.

нацупи се свр фиг *пачека се.* — Нацупа се куде кладанац чекаећи га, ал не дојде како ми поручил.

нашакне / нашькне свр *буде прилике, падне на памет.* — Остаи неколко куделке вунку, кьд ми нашакне ћу гу испредем.

нашакне се / нашькне се свр *прохте се, падне на памет.* — Нашакнуло вој се па дошла куде мене усред ткање, ка[д]-цам с работу преко главу. — Стокара една, мисли с мене мож како се кому нашькне. — Работи си како му се нашькне.

нашакњување с гл им од *нашакњује се.* — Куде мене нема нашакњување, свакизнаје која му-е работа.

нашакњује се несв *прохтева се, пада на памет.* — У овиа дом пропала команда, сваки си работи како му се нашакњује.

нашара свр *напише, запише.* — Да им нашарам писмо, да знају куде сам на работу.

нашашавичав, -а, -о *сулуд, шашав.* — Да неје нашашавичав зар би ти строшил пенцер иш чис мир?

нашашњичав, -а, -о в *нашашавичав.* — Он је нашашњичав, с коња ће ти улезне у кућу.

нашевер прил **1.** *накриво, на једну страну, храмље,* в *шевер.* — Све нешто оди нашевер и замита с леву ногу. **2.** фиг *наопако.* — И на Милутка пошло нашевер, неје му све како требе.

наши м мн поим зам *најближи род.* — Ћу идем у наши за коња за вршу.

наше ж мн поим зам *најближи род по женској линији.* — Ка[д]-дојду наше, нека ме причекају.

нашинац м *човек из нашег краја.* — Ако неје нашинац, немој га свршаш дом.

нашински прил *на наш начин,* в *нашки.* — Ја умејем само нашински да ви кажем.

нашки прил *као ми.* — Орати по нашки.

нашљами (се) свр *урасте у жбуње.* — Нашљамиле метловине по ливаде, не мож се више проодн. — Све се нашљамило, да не познајеш некашње ливаде.

нашљема се свр фиг *напије се.* — Нашљема се, па не знаје кво орати. ▪ трп прид **нашљеман**, -а, -о *пијан.* — Нема дьн да не дојде нашљеман.

нашљиска (се) свр **1.** *упрска (се), покваси (се).* — Нашљиска прет кућу, па да ометем. — Куде се такој нашљиска на овој суво време? **2.** фиг *ишамара.* — Нашљиска му се одмерак, па ће ме слуша ко бела лала.

нашљока се свр пеј *напије се.* — Неје му први пут да се нашљока ко ћор-ћутук.

нашо *номинатив и општи падеж једнине присвојне заменице првог лица средњег рода, наше.* — Дошал у нашо село да купује стоку. — То-е нашо оришто.

нашопи свр *напући (уста, усне).* — Нашопил уста ко Була (крава) ка[д]-цере.

нашпара свр *уштеди.* — Требе млого паре човек да нашпара, да почне кућу да праји.

наштесрце прил *на празан стомак, наташте.* — Не јеђ лук наштесрце, ће те заболи мешина.

наштину прил *наташте,* в *наштесрце.* — Пие наштину, затој га брзо и вати ракија, па побрљавеје.

наштипе се свр *уштине се.* — Наштипало се дете на врата.

наштра̏па свр **1.** *изгази, угази.* — Ви̏ди се како̏ су ву̏ци наштра̏пали око коша̏ру, ал несу̏ могли̏ да уле̏зну. **2.** фиг *дође, присӣе.* — Откуде̏ на̏штрапа овако̏ј ра̏но?

наштра̏пи свр в *наштрапа (1).* — На̏штрапи ме кра̏ва на но̏гу, па ме изе̏де.

наштра̏пка свр у дем знач: *наштрапа (1).* — Наштрапка̏ла деца̏ по блати̏ште, па таква̏ уле̏зла у ку̏ћу и остаи̏ла ка̏љаве штра̏пке.

наштр̏би (се) свр *одломи (се), одруби (се).* — Све̏ ми наштрби̏л секи̏ру ко да-е по ка̏мење удара̏л. — Наштрби̏ла ми се тесте̏ра, па не струже̏.

наштр̏пка свр *обруби, одломи руб неке намирнице (хлеба, сира...), поједе, оглође.* — Докле до̏јдем од њиву̏, деца̏, гла̏дна, наштрпка̏ла ле̏б.

не би̏ва одрична зам *не може,* в *бива.* — Не би̏ва то̏ј што ти̏ о̏ћеш, не би̏ва ни и̏ч. — Кьд не би̏ва — не би̏ва, залу̏[д]-це тру̏диш. — Не би̏ва ни за сто̏ гро̏ша. — Не би̏ва ни за сто̏ го̏дине. — Не би̏ва ни да си рога̏т, не би̏ва ни да си шу̏т. — Ни̏какo не би̏ва.

/не ди̏за се/ изр *много тешко, претешко.* — Ово̏ј ти̏ не мо̏ж да снесе̏ш до Преде̏не, ово̏ј се не ди̏за. — Не ди̏за му се ра̏нац, како̏ га но̏си — не зна̏м.

/не здр̏жа га (гу)/ изр *не да му се, не може, нешто га само од себе гони.* — Не здр̏жа га да седи̏ на едно̏ ме̏сто. — Не здр̏жа гу ни пе̏т мину̏та да поседи̏, о̏два си и̏де. — Не здр̏жа га, ко да-е на и̏гле.

/не једе̏ се/ изр *лоше скувано, лоше зготовљено.* — Стутли̏ла неку̏ попа̏реницу — не једе̏ се!

/не ма̏ри/ изр в *мари*[1,2] **1.** *није лоше, нешто је боље.* — Ськ не ма̏ри са здра̏вје откако̏ е била̏ у ба̏њу. — Не ма̏ри во̏ј нога̏, заздраву̏је. **2.** *баш га брига, не занима га.* — Не ма̏ри за ни̏шта. — Не ма̏ри ни за ку̏ћу, ни за поро̏дицу.

/не свр̏та се/ несв изр *лута, скита, не задржава се на једном месту.* — Не свр̏та се до̏ма, не зна̏м кво̏ да му рабо̏тим.

/не траи̏ се/ изр *не може да се поднесе од смрада.* — Смрди̏, не траи̏ се. — О̏дма да си и̏де до̏м, не траи̏ се о[д]-џибру.

неа̏јан, -јна, -јно *нехајан, без одговорности.* — Неа̏јан је донде̏, ни̏шта му се не рабо̏ти.

неа̏јно прил *нехајно, немарно.* — Ће урабо̏ти кво го̏ђ му ка̏жеш, ал неа̏јно.

небе̏са ж *небо.* — Ку̏ка, до небе̏са се чу̏је. — Отиде̏ лувбало̏н у небе̏са.

не̏бо с *бескрајни свемирски, васионски простор који се са земље види у облику свода.* Изр: **раскло̏пи се не̏бо, о̏твори се ~** *пролије се велика киша.* — Ра̏склопи се не̏бо, да ни однесе̏ вода̏.

нева̏рен, -а, -о *некуван.* — Пи̏је нева̏рено млеко̏.

невальа̏шан, -шна, -шно *лош, неваљао,* в *невељашан.* — Мло̏го-е даньс неваља̏шан све̏т. — Изали̏л се на̏род, поста̏л неваља̏шан.

не веља̏ несв *не ваља, није добро.* — Не веља̏ да-е дете̏ ста̏лно нау̏лице сьс манг̏упи. — То̏ј не веља̏ и̏ч, кои̏ те пре̏вара да га ку̏пиш?

не веља̏је несв в *невеља.* — То̏ј што рабо̏ти з-башту̏ и̏ч му не веља̏је. — Не веља̏је да ти чове̏к пре̏јде пу̏т, кьд и̏деш там куде̏ ти-е мло̏го ва̏жно.

/не веља̏је ни за ку̏рац/ изр *баш не ваља, не ваља низашта.* — Напраи̏л га да не веља̏је ни за ку̏рац.

невеља̏шан, -шна, -шно **1.** *рђав, неваљао.* — Купи̏л невеља̏шно бра̏шно. — Такав ти-е невеља̏шан чове̏к кьд ни̏шта не веља̏је. **2.** *ружан.* — Нее̏ узе̏л у̏баву дево̏јку, него̏ невеља̏шну. **3.** *болан, болестан.* — Нешто̏ сам даньс невеља̏шан, не мо̏гу ни̏шта да пи̏пнем од рабо̏ту.

невељашко м *неваљалац.* — Ће ми дојде још емпут у кућу тија невељашко, па ћу с њега да оратим по моински.

невељашно прил *лоше, рђаво, како не треба.* — Немој да купујеш оној што не знаш, после да испадне невељашно. — Немој како он и ти да работиш невељашно.

невељаштина ж *неваљалство.* — Улезла у народ нека невељаштина, па се мрзи.

невеска ж зоо *ласица.* — Немој те невеска надија, ће умреш.

невеста ж фиг *млада жена.* — Иду човек и жена уз друм и викају ми: „Слезни, невесто, доле! Слезни, невесто!"

невесте с дем и хип од *невеста.* — Викни невесте да ти помогне око разбој, оно се у тој разбира.

невестенце с дем и хип од *невесте.* — Откуде ти је овој невестенце?

невестица дем и хип од *невеста.* — Наша невестица нее толко убава, ал је работна.

невестиче с дем и хип од *невесте.* — Млого приветљиво онoј Сoћино невестиче.

невиделица ж *мрак, ноћ,* в *мрклица.* — Закаснимо од воз па дојдомо по невиделицу.

невиденице прил *кришом.* — Дадо му невиденице иљадарку, да му се најде.

невољан, -љна, -љно *болестан, оболео.* — Женица му невољна, па мора да гу двори.

неврзан, -а, -о *невезан, одвезан.* — Разбеснејал се ко неврзан коњ. — Неврзана ала, то[ј]-е он.

Негосова / Негосовка ж *име Негосава.*

Неделька ж *име краве отељене у недељу.*

Неделько м **1.** *име човека,* **2.** *име вола који је дошао на свет у недељу.*

недоакалан, -лна, -лно *глуп, неразуман, ћакнут.* — Немој вој се чудиш, она-е малко недоакална.

недоварен, -а, -о *недокуван.* — Загаси се огењ, остаде ми пченица недоварена.

не довиђује несв *не види добро.* — Синко, прочитај ми тој писмо, ја не довиђујем.

недознавотина ж *излапела, глупа особа.* — Још еднуш ли ми се довуче тај недознавотина, има гу искарам ис кућу.

недоказан, -а, -о *неразборит, тврдоглав.* — Само недоказан човек никога у кућу не слуша.

недокаран, -а, -о *недотеран, недовезен.* — Остадоше ми још два пласа недокарана у долину.

недоклепан, -а, -о **1.** *недовршен.* — Дал ми Милча недоклепану ралицу да орем. **2.** фиг *ударен, ћакнут.* — Видиш да-е недоклепан, и кој се враг с њега распраљаш?!

недоклепоња м *онај који је ћакнут.* — То-е едьн недоклепоња, не мош се с њега разбереш!

недоправен, -а, -о **1.** *недовршен.* — Кућа им још недоправена, чекају пролет да гу завршу. **2.** фиг *ћакнут, ударен, тупав.* — Толки мужи га прайше и па остал недоправен. — Правен, правен и па недоправен. — Ора̀ти ко недоправен.

недопраен, -а, -о в *недоправен (1, 2).* — Пут им остаде недопраен (*1*). — С недопраени људи ники неје нашал збор (*2*).

недопрајен, -а, -о в *недоправен.* — Викају дека е недопрајен, а он си убаво работи.

недосо̀лен, -а, -о **1.** *недосољен.* — Забора̀ила сам, па ми руча̀к оста̀де недосо̀лен. **2.** фиг *глуп, ћакнут.* — Ма̀лко-е недосо̀лен.

не доспѝ свр *не доспава.* — Човѐк још не до̀спи, онѝ га вѝкају о̀дма да се дѝза.

недотѐпан, -а, -о **1.** *неубијен.* — Оста̀де недотѐпан, ал ако га јо̀ш едну̀ш тѐпам нѐ-це вѝше дѝгне! **2.** фиг *ћакнут, ударен.* — Таквѝ недотѐпани ко Јо̀рдан пу̀но село̀.

недошколу̀ван, -а, -о *површан.* — Јо̀ш си тѝ недошколу̀ван за сриза̀ње кро̀в.

недота̀ван, -вна, -вно *ненормалан,* в *недотупав.* — Недота̀ван човѐк, не мо̀ж му дока̀жеш, па бо̀г.

недоту̀пав, -а, -о *глуп, ударен.* — Мѝсли да сам ја̀ недоту̀пав човѐк, па мо̀ж с мѐне како̀ си коѝ о̀ће, е нѐће мо̀же. — Тако̀ј збо̀ри са̀мо недоту̀пав, да зна̀ш.

недоту̀паво прил *глупо, несувисло.* — Ора̀ти си нешто̀ недоту̀паво ко да-е ванџира̀л.

не дочу̀вује несв *не чује добро, слабо чује.* — Вѝкни по̀јако, о̀н не дочу̀вује.

неѐ / нејѐ пом гл *није.* — Неѐ вѝше ту̀ј, да-е ту̀ј, вика̀ла би га. — Нејѐ смеја̀л да до̀јде, ће га бѝју до̀м.

неедѐње с *нередовно узимање хране.* — Голема̀ работа̀ и неедѐње га урнисаше.

нeжѐњет, -а, -о *нежењен, неудавана.* — Оста̀де вој дево̀јка нежѐњета.

незасѝтник м **1.** *грамзива, незајажљива мушка особа.* — Тѝја незасѝтник и на̀шо би узѐл да смѐје. **2.** *гладница.* — Не мо̀ж се наедѐ незасѝтник.

незасѝтница ж **1.** *грамзива женска особа.* — Да мо̀же да-е сама̀ на овѝја свет, незаситница една̀. **2.** *гладница.* — Коѝ ће нара̀ни такву̀ незасѝтницу ква̀ му-е жена̀?

незапа̀нћен, -а, -о *незапамћен.* — То̀ е незапа̀нћено у на̀шо село̀.

незато̀пен, -а, -о *незакиснут.* — Бѐре слѝве, а ка̀ца му незато̀пена. — Доклѐ ће вѝше цѐвчиш, ба̀чво незато̀пена?!

нѐзафалан, -лна, -лно *незахвалан.* — То̀лко-е нѐзафалан човѐк, не зна̀м трѐбе ли му и дру̀ги пу̀т помо̀гнеш.

незафа̀лнос ж/м *незахвалност.* — То̀лку незафа̀лност од њѝ несъм очекува̀л.

нѐзбран, -а, -о *несакупљен.* — На̀близи се зима̀, а компирѝ оста̀доше нѐзбрани. — Оста̀де ми вѐш нѐзбран на жѝцу.

нѐзват, -а, -о *непозван.* — Не ѝде се на весѐље нѐзват. — На сла̀ву се ѝде нѐзват.

незгода̀ција ж *проблем, незгода, невоља.* — Ѝмам едну̀ незгода̀цију, да л да ти казу̀ем ел не казу̀ем?

незгодѝја ж **1.** *незгода, невоља.* — То̀-е пра̀ва незгодѝја. — Кудѐ-е о̀н, ту̀[ј]-е и незгодѝја. **2.** фиг *незгодна особа.* — Бѐше о̀н на по̀со голема̀ незгодѝја, докле га не искара̀ше.

/нејѐ при сву̀ па̀мет/ изр *ненормалан, луд.* — Па̀зи се од њѐга, нејѐ при сву̀ па̀мет.

нека 1. речца *за исказивање заповести или жеље.* — Нека му га цѐло има̀ње, мѐне нѝшта не трѐбе. — Нека им је срѐћна селѝдба. **2.** вез *ако.* — Нека ти ју̀тре, не да̀ј бо̀же, у̀мре башта̀, како̀ це тѝ с ово̀лко има̀ње са̀м бо̀риш? **3.** вез *да.* — Оратѝла са[м]-му нека се па̀зи кьд отѝде у рабо̀ту.

нека̀в, -ква̀, -кво̀ прид замен *некакав.* — Дојдѐ нека̀в човѐк из Гузѐвје куде дѐду за ју̀нци.

нека̀д прил *понекад.* — До̀јде нека̀д ал рѐтко.

нека̀светан, -тна, -тно *луд, глуп, недотупав,* в *касветан.* — Са̀мо нека̀светан човѐк дѝгне се на ову̀ј дрчу да ѝде у Село̀, кад зна̀је да мо̀ж да настра̀да у неку̀ скрколѝју.

некастрен, -а, -о *неокресан*. — Цел шумак у Бачевиште стои некастрен, све младике. — Требе га човек бие с некастрену мотку.

неква прид зам *некаква*. — Неква жена те тражи. — Неква алосија се стркоља на пут.

некво имен зам *нешто*. — Некво сву ноћ претраска по таван. — Некво ми рече, ал докле дојдо, изуми га. — Некво ми бучи у главу.

неки зам *неко*. — Неки такој наврне у неку куќу и тък га приму како госта. — Ти си ми па неки!

/неки заман/ изр *у неко доба, врло касно*. — Дојде у неки заман иза полови[н] ноћ.

неки пут прил *некад, понекад*. — Неки пут ни не заустаљају. — Сврни неки пут кьд доодиш туј.

некња прил *прекјуче*, в *њекња*. — Да ти дојде некња, теше га затечеш дом, сьг је у работу.

некњашан, -шна, -шно *прекјучерашњи*, в *њекњашан*. — Сирење-е некњашно, да не бринеш.

некњашњи, -шња, -шњо в *некњашан*. — Још едемо некњашњу рану.

некои, -ојa, -оје (-ојо) / **некоји**, -јa, -је (-јо) *неки*. — Муж негде долеко, често неје ни знал да-е некоје дете умрло. — Тражи те некои човек, не рече како се вика. — Некоја жена пројде ни[з]-сокак.

неколко зам *неколико*. — Чека га човек неколко дана да пристане, па си отиде.

некосен, -а, -о *некошен*. — Остадоше ни ливаде некосене. — Све-е четерс године некосено.

некрс м *некрст, мангуп, битанга*. — Немој ми га спомињаш, тија некрс ме је једнуш ноћу плашил, тропал ми на прозор и врата. — Све се дружи с неки некрсти.

некрстен, -а, -о **1.** *некрштен*. — Дојдоше сьг неки некрстени, Бог да чува од њи. — Искараше попа, деца ни остадоше некрстена. **2.** фиг *немиран, будаласт, глуп*. — Ко да-е некрстена, такој се оалила.

/не крсти се/ изр *не слуша*, в *не аје*. — Вика му, вика, ал он се не крсти. — Ич се не крсти, не вреди да му бајеш (говориш непрестано).

нели прил *зар не, зар није*. — Нели ти реко да ми донесеш трвоњ, ти га још не донесе. — Нели смо у торник заедно били у Власотинци.

нељупен , -а, -о **1.** *нељуштен*. — Узни нељупени компири, па ги забркај за свиње. **2.** фиг *небијен*. — Остаде ти дупе нељупено, а замалко да те ољупу о[д]-тепање.

/нема/ изр: — Нема трте-мрте (*врдања*). — Нема омесено па обесено (*ленчарења*). — Нема циле-миле (*врдања*). — Нема тарав-тарав (*урнебес*). — Нема више иди-ми-дођими (*луњања*). — За тебе нема зима (*вама је добро*).

/немајкуд/ прил *ниоткуд, ни од чега*. — Тражи од немајкуд да му створим паре.

немај-куд(е) у изразу: Од немај-куд *ни из чега*. — Овој сам збрала од немај-куд. — Како да им дадем од немај-куде?

немајмир м *немиран, живахан дечак, немирко*. — Он је голем немајмир, немој се с њега дружиш.

немајмирка ж *немирна, живахна девојчица, немирка*. — Несьм верувала да-е толка немајмирка, да те неће слуша.

немајмирче с дем од *немајмир*. — Немам си мирку од оној немајмирче што седи дома.

немак[1] м *гуж, слепић*. — Немак се не тепа, он еде змије.

немак² м *нем човек.* — Мож га питуеш кво оћеш, он је немак, не мож ти каже.

немање с *сиромаштво, беда.* — Од немање глава не боли (*изр*). — Немање га-е у болес откарало.

не мари /не мари свр в *мари.* — Поодболело га, па сьг не мари.

немарљив, -а, -о *немаран.* — Немарљив човек, запоставил дете, не праћа му ни динар.

немарнос ж/м *немарност.* — Такву немарнос досьг несьм видел.

немашан, -шна, -шно **1.** *сиромашан.* — Нее бьш толко немашан, да не даде за пут две иљаде. **2.** *неродан.* — Година беше немашна, жито се слабо родило, а и компири омануле.

немаштина ж *сиромаштво, беда.* — Гледам ако може да се некако извучемо из овуј немаштину.

немиен, -а, -о / **немијен**, -а, -о *неумивен, неопран.* — Кошуљка му немиена, он немиен, мусав, да се згрозиш. — Такој немијен седне уз астал, неје га гроза да еде с немијене руке.

немијенко м *неумивенко.* — Немијенко пребијенко.

немирко м *немиран, несташан дечак.* — Нашла се два немирка, па тарав-тарав по кућу.

немка ж **1.** *нема жена.* — Млого се Господ огрешил од њу, дал вој да-е убава, а не орати, немка. **2.** *ћутљива особа.* — Заврзала език тај немка, па не прооратује.

Немкиња ж *Немица.* — Жена му-е Немкиња. — Радел сам куде едну Немкињу.

немоћан, -ћна, -ћно *болестан.* — Постал-е немоћан откьд паде о[д]-ѕграду у Скопје.

немоћник м *болесник.* — Мучи се ко Исус Крис око оног немоћника.

немоћница ж *болесница.* — Бог се смилувал, па узел немоћницу, да се више не пати.

немча м **1.** *нем човек.* — Добар мајстор, а немча, с руке орати. **2.** *ћутљив човек.* — Питуј га ти кво оћеш, увапирил се немча, па не збори ни едну.

ненавиди (се) свр *завиди (се), мрзи (се).* — Залва ме ненавиди. — Браћа, па се ненавиду.

ненавидник м *онај који завиди, завидник.* — С тога ненавидника више не оратим.

ненавидница ж *она која мрзи, завидница.* — Свекрва ми беше голема ненавидница, мрзеше ме из душу.

ненавиднос ж *завист.* — Да нее ненавиднос, не би се даньс браћа вукла по судови.

ненаеђа / ненајеђа ж/м пеј *незасита особа,* усп *наеђа.* — Ненаеђа, не мож га нараниш колко-е он у стање да изеде. — И ја имам едну ненајеђу, а ништа неће да узне у руке.

ненајешан, -шна, -шно *ненасит.* — Ни дом се не мож наеде, ква-е ненајешна.

ненајешник м *незасита мушка особа.* — Ненајешник, црепњу лeб изеде и па му малко.

ненајешница ж *незасита женска особа.* — Тура едно прекодруго [у] уста, ненајешница.

ненаспан, -а, -о *ненаспаван.* — Дигне се такој ненаспан, па трк на работу.

необлечен, -а, -о *необучен.* — Истрчал необлечен наулице да озебне.

необрѝчен, -а, -о *необријан.* — Не мо̀ж с мѐне у го̀сти тако̀ј необрѝчен.

неовѐјан, -а, -о *непровејано (жито).* — Сто̀и ми над а̀јат јо̀ш неовѐјан овѐс.

нео̀жет, -а, -о *непожњевен.* — Оста̀де ни цѐло О̀всиште нео̀жето.

неока̀стрен, -а, -о **1.** *неокресан.* — Морѐ, о̀н је за тепа̀ње с неока̀стрену мо̀тку! — И ову̀ј го̀дину оста̀доше ни метло̀вине у Мр̀ковицу неока̀стрене. **2.** фиг *глуп, неотесан.* — Побра̀тим ти-е, ко̀лко вѝдим, диптѐн неока̀стрен, немо̀ј га вѝше дово̀диш куде мѐне.

неолу̀пен, -а, -о **1.** *неољуштен.* — Турѝ котлѐ неолу̀пени компирѝ да се сва̀ру за свѝње. **2.** фиг *прође без батина.* — Оно̀лки па̀кос напраѝл, а оста̀де му ду̀пе неолу̀пено.

неопо̀јан, -а, -о *без црквеног обреда, без опела.* — Неопо̀јан отидѐ у зевњу̀.

/неопо̀јана буда̀ла/ изр *будала над будалама.* — Пу̀сти га, не вѝдиш дека̀-е то̀ј неопо̀јана буда̀ла.

неопра̀вен, -а, -о **1.** *непоправљен.* — Чѐкам недѐљу дьна и јо̀ш ми плу̀г неопра̀вен! **2.** фиг *неспреман, неопремљен.* — Пошьл на пу̀т с воло̀ви неопра̀вен како трѐбе.

неору̀жан, -а, -о фиг *неопремљен.* — Овдѐ јо̀ш неору̀жано, ку̀ћа без на̀мештај, тикѐ клаѝм.

неосо̀лен, -а, -о фиг *још није осетио жену, живот.* — Немо̀ј га дѝраш за жѐне, јо̀ш је неосо̀лен. — Неосо̀лена деца̀ су пра̀ћали на Срѐмски вро̀нт.

неотѐсан, -а, -о фиг *груб, простачки.* — То̀лке го̀дине по бѐли свѐт и па̀ оста̀л неотѐсан.

/неотѐсана цепа̀нка/ изр *битанга, простак, будала.* — С ту̀ј неотѐсану цепа̀нку ѝч не ора̀ти о[д]-тој, ѝма те скроз орезѝли, а мо̀ж те и тѐпа кака̀в је.

неотрѐпан, -а, -о *неотесан, глуп, диваљ.* — Немо̀ј ми доо̀ди така̀в неотрѐпан у го̀сти. — По̀ неотрѐпан човѐк нејѐ улазѝл у ову̀ј ку̀ћу.

неотрепо̀тина ж/м *неотесанко, глупан.* — Дојдѐ една̀ неотрепо̀тина о[д]-човѐка да ме питу̀је за коња̀.

неперо̀тина ж пеј *неопрана особа, особа која носи неопрану одећу.* — Немо̀ј ми више довла̀чиш ту̀ј неперо̀тину.

неподѐлен, -а, -о *неподељен.* — То̀ е има̀ње оста̀ло неподѐлено, па га зато̀ј вѝкамо за̀једница.

неподѐлено прид *неподељено.* — Кво̀ ви-е неподѐлено, па се са̀мо џа̀њкате?

непомѐник м *други назив за омражену, непожељну особу.* — Нека ѝде долѐко од на̀шу ку̀ћу тѝја непомѐник.

непомѐница ж **1.** *други назив за омражену, непожељну особу.* — Тра̀г вој се затр̀л на ту̀ј непомѐницу. **2.** *други назив за змију.* — Зама̀лко да насту̀пим на непомѐницу у Пр̀жино.

непосо̀лен, -а, -о *непосољен, неслан.* — Чѐсто вој руча̀к непосо̀лен.

непоста̀л, -а, -о *малаксао, слаб, без снаге.* — Од ѕа̀дњо вѝђење мло̀го-е непоста̀л. — Непостала̀ откако̀ да[н]-но̀ћ рабо̀ти у по̀ље сама̀.

непоста̀не свр *ослаби, изгуби снагу.* — Ако тако̀ј р̀мба сва̀ки дьн, човѐк мо̀ра [да] непоста̀не.

нѐпран, -а, -о *неопран.* — Едѐ нѐпрано гро̀зје.

непрегорѐло ђу̀бре с *још не одстојало стајско ђубриво.* — Непрегорѐло ђу̀бре не искару̀емо на њиву̀.

непреме́њен, -а, -о *није ӣреобучен у ново и чисто.* — Пушти́ла непреме́њено дете́ у шко́лу. — Не́ће непреме́њен у Предене на паза́р.

не́престално прил *неӣрестано.* — Не́престално га ди́рају деца́.

непроба́би се несв *више не изусӣио реч „баба“*, изр: — Непробаби́л се, дабо́гда, што ме ви́каш ба́ба, ка[д]-ти ја́ несьм ба́ба (*клеӣва*).

непроко́пса свр *не усрећи се, не оӣорави се.* — Ни́кад да непроко́пса, дабо́гда, ти́ја матрапа́з, у́сарави ме с ово́ј крвомо́чљиво кравче́ што́ ми прода́де.

непрома́ми се свр *више не изусӣио реч „мама“*, изр. — Непромами́л се, дабо́гда, што ме сва́ки ча́с ма́миш (*клеӣва*)!

не́промичан, -чна, -чно *неӣроходан.* — Пу́т је не́промичан, вода́ однела мо́с.

нерабо́тан, -тна, -тно *нерадан.* — Узе́л нерабо́тну жену́ па сьг са́м све́ рабо́ти. — Ју́тре-е голе́м светьц — нерабо́тан дьн.

нерабо́тник м пеј *нерадник.* — Ти́ја нерабо́тник, нека зна́е, ви́ше не́ће у ку́ћу да ми уле́зне.

нерабо́тница ж пеј *нерадница.* — Куде́ ми дове́де нерабо́тницу у ку́ћу, да ми по це́л дьн жми́.

неразбо́рит, -а, -о *неразуман, ӣврдоглав.* — Мло́го-е неразбо́рит, све́ си вуче́ на своју́ шију.

нера́збран, -а, -о в *неразбориӣ.* — Сто́ка нера́збрана, ме́не ће гала́ти!

не́расположан, -жна, -жно *нерасӣоложен, забринуӣ.* — Што-е оно́лко не́расположан тво́ј Стаме́нко?

нере́з м *нешкоӣљен веӣар, нерасӣ.* — Штрови́ли смо два́ ве́пра, а еднога нере́за оста́йли да бука́ри сви́ње.

не́свес м *несвесӣ, несвесӣица.* — Па́дал у не́свес. — Веће́м три́ дьна ме ва́та не́свес.

не́свесница ж *несвесӣица, несвесӣ.* — Од ово́ј сльнце у́ватн ме не́свесница, зама́лко да па́днем у оџа́к.

несвидљи́в, -а, -о *шкрӣ, недарежљив.* — Го́ре, уз дру́м, лежу́ сви́ за́едно и дарежљи́ви и несвидљи́ви, и др́чни и скв́рчави (*у гробљу*). — Ко́лко-е несвидљи́в н-уме́јем да ти ка́жем.

несвидљи́вка ж *шкрӣица, ӣврдица.* — Несвидљи́вка, не свиде́ вој се едно́ јајце́ да даде́ на дете́.

несвидљи́вко м *шкрӣица, ӣврдица.* — На кога́-е несвидљи́вко не зна́м, ни́ки од на́с нее́ така́в.

несвидљи́вча м в *несвидљивко.* — Несвидљи́вчо едьн, не свиде́ ти си ка́пку раки́ју да ми си́пнеш!

несвр́т[1] м *човек без ку́ће, без сталног свр́ӣа, скиӣница.* — Дојде́ ли они́ја тво́ј не́сврт из матрапазльк? — Он је чове́к несвр́т, не држи́ га ме́сто; даньс је овде́ка, ју́тре ни о́н не зна́е куде́, и што́ ће ти така́в?

не́сврт[2] м *негде неодређено месӣо, бесӣрагија.* — Отишьл у не́сврт. — Ду́ну аламу́ња и однесе руко́љке у не́сврт. — Дојде́ из не́сврт.

не́сврта ж/м в *несврӣ, скиӣница, луӣалица.* — То́ј ти-е таква́ не́сврта, ни́кад га не́ће ви́диш до́м.

несврта́ње с гл им од *не свр́ӣа се, незадржавање.* — По́еде ме с његово несврта́ње до́м.

нѐслан, -а, -о фиг *неумесан, нейријатан.* — Нѐслана му-е та̑ј ша̏ла. — Нѐслана па̑мет. — Нѐслан чове̏к.

нѐсланачьк, -чка, -чко у дем знач: *неслан.* — Нешто̏ ми ле̏б до̏јде нѐсланачьк.

нѐсмасан, -сна, -сно *немиран, неразуман.* — Мло̏го им дете̏ нѐсмасно, тѐшко ће га ти̏ чу̏ваш, ће па̏дне негде̏, да се уте̏па.

не смѐје свр *несме.* — Не смѐје да рабо̏ти, до̏ктур му забрани̏л. — Ви̏ше не смѐје да те ди̏ра. — Не смеја̏ те ви̏кам, да не пробу̏дим башту̏.

неспа̏ње с *несаница, несйавање.* — Три̏ дьна неспа̏ње, ете̏ ти га чи̏с бо̏лес.

неспа̏стрен, -а, -о *несређен.* — Зашто̏-е ку̏ћа овако̏ј неспа̏стрена ка[д]-ци знала̏ да даньс доо̏дим.

несрамљи̏в, -а, -о *бесйидан.* — По̏ несрамљи̏ви љу̏ди од њи̏ несьм виде̏ла, баљѐзгају си кво̏ им па̏дне на па̏мет и ни̏ки се не брѐца.

несрамота̏ ж *несйид.* — Срамота̏, несрамота̏, ја̏ вој га наказа̏, па нек се сьг ѕве̏ри.

нестањува̏ње с гл им од *не сйањује.* — О[д]-чѐсто нестањува̏ње стру̏ју по̏квари ни се ври̏дижер.

нестању̏је несв *несйаје, умире, одумире.* — Ка[д]-цве̏ по̏чне да нестању̏је, тьк смо скро̏з обра̏ли боста̏н. — Ста̏ри нестању̏ју, мла̏ди отишли̏ у гра̏д, од у̏баво село̏ гото̏в пустиња̏к.

несьм (неса̏м), неси̏, нее̏ (не̏, нејѐ) мн **несмо̏, несте̏, несу̏** одрични облици гл *јесам,* јед *нисам, ниси, није,* мн *нисмо, нисйе, нису.* — Несьм ту̏ј би̏л три̏ дьна, неси̏ ни ти̏, а нее̏ ни о̏н. Несмо̏ те виде̏ли, несте̏ ни ви̏, а несу̏ ни они̏, а куде̏ си би̏л?

нестру̏гани опьнци м мн *ойанци од сирове коже са козином.* — Нестру̏гани опьнци се не љьизгају како стру̏гани.

нетѐње с *одбијање свега, нехйење.* — Ни̏шта у живо̏т нѐће напра̏ји с то̏ј његово̏ нетѐње.

нѐћка ж *она која неће, која се нећка а, у сйвари, хоће* суп *о̏ћка.* — И нѐћка ће еднy̏ш да прооће.

нѐћка се несв *мисли се, йредомишља се.* — Нѐћка се ка[д]-трѐбе нешто̏ да рабо̏ти. — Нѐћка се да ли да и̏де у Остро̏зуб.

нѐћко м *онај који неће,* суп *о̏ћко.* — Не питу̏ј нѐћка, он си̏гурно нѐће.

неуда̏вен, -а, -о *незаклан.* — Провали̏ли ву̏ци у трлу̏, најдо̏мо три̏ о̏вце уда̏вене и едну̏ неуда̏вену, тике̏ нада̏вену.

неумеја̏ње с *неумеће, неумешносй.* — То̏ј ти-е едну̏ш неумеја̏ње, кьд чове̏к не умѐје ни̏шта да рабо̏ти.

неумеја̏тан, -тна, -тно *онај који не уме, не зна да ради, невешй,* суп *умејайан.* — Мло̏го вој му̏ж неумеја̏тан за ку̏ћне рабо̏те. — Неумеја̏тна-е за ткање̏ дибиду̏с.

неурабо̏тен, -а, -о *неурађен.* — Чека̏ ме неурабо̏тен по̏со. — Коси̏лба ми-е јо̏ш неурабо̏тена.

нѐуштиван, -вна, -вно *некулйуран, невасйийан.* — Да-е моја̏ жена̏ тако̏ј нѐуштивна, три̏ дьна не би опста̏ла у ку̏ћу!

нѐ-це скрађ обл *неће(ш) се.* — Кьд дова̏тим сирова̏к, нѐ-це свртѝш до Ти̏чини!

нечаму̏зан, -зна, -зно *неразборийи, ненормалан.* — Немо̏ј се с њѐга ша̏лиш, о̏ни су нечаму̏зни, не зна̏ју за шалу̏.

нечасти̏ви м *ђаво.* — Бѐше се препа̏л ко да га бр̏зу нечасти̏ви.

нечѝ, нечија̀, нечијо̀ неод прид зам *нечији, нечија, нечије.* — Нечѝ ко̀њ оста̀де на Спасѝковицу у желѐза. — Нечија̀ гу̀ња висѝ под а̀мбар. — Нечијо̀ кравчѐ дошло̀ с на̀ша говѐда.

нешта̀вени опьнци м мн *опанци од пресне коже.* — Мѝ смо пра̀јили нешта̀вени опьнци, а ку̀пени опьнци су билѝ од шта̀вену ко̀жу.

нешто̀ изр: — Нејѐ ту̀ј без ~. — ~ е у̀илан (*замишљен*). — Чѐка ~. — Ора̀ти ~. — Ѕвѐри се ~. — ~ неѐ до̀бро. — Чу̀е се ~. — Вѝка гу ~. — ~ ћe гу питу̀је. — ~ му трѐбе. — ~ се распиту̀је. — ~ крекѐће. — ~ кокода̀че. — ~ ѕивлѝ. — ~ пцу̀је. — За ~ ћe гу распу̀чи. — Да̀де вој ~. — Ћe бу̀де ~. — Ѝма ту̀ј још ~. — Кьд ува̀ти ~, ћe гу пребѝје. — ~ се и не казу̀је. — ~ и нејѐ за дру̀ги. — ~ чу̀ва и за сѐбе. — ~ е бѐсан ко ку̀че. — ~ мло̀го запрду̀је у ѕа̀дњо врѐме. — Чѐсто га ва̀та ~. — Понѐси си ~ да ти не бу̀де ла̀дно. — То̀ј ти-е тако̀ј кьд оста̀неш без ~. — ~ се замислѝл. — Ѝма јо̀ш мло̀го ~.

нештро̀вен, -а, -о *неушкопљен.* — Има̀м то̀ј нештро̀вено вепрѐ, трѐбе га штро̀вим.

ни везн: — Мо̀јѐ му̀ке ни по вѐтар, ни по сльнце, нѝгде ги нѐма. — И на кра̀ј, ни лу̀к, ни вода̀, и нѝшта и нѝкому.

ни зам *нам.* — Да̀ј ни лѐб да едѐмо. — Ту̀ри ни ма̀лко и од сѝренце и лѐчка о[д]-цушенѝцу.

нѝе / нѝје зам *ми.* — Нѝе смо дошлѝ за козу̀ како си поручѝла. — Нѝје нѐсмо стѝгли свѐ да срабо̀тимо.

ниеда̀н[1], -дна̀, -дно̀ *нијeдан.* — Ниеда̀н од њи нејѐ ка̀светан. — Ниедна̀ га не питу̀е кудѐ-е бѝл. — Ниедна̀ га нѐће.

ниѐдан[2] **/ нијѐдан**, -дна, -дно *реч за појачавање значења именице.* — Баксу̀зу нијѐдан, глупа̀чо нијѐдна, ћу ви се освѐтим. — Го̀вно ниѐдно, тѝ ћe некога̀ гала̀тиш!

ниеданпу̀т прил *нијeдном.* — Ниеданпу̀т несьм бѝл куде њу̀, а сва̀што ора̀ту за то̀ј.

нѝже несв **1.** *украшава одећу шљокицама и перлама.* — Ву̀те су се низа̀ле с ла̀ске и сѝтна манѝстра чија̀ ћe по̀убава да бу̀де. **2.** *провлачи конац кроз ситне пробушене предмете, прави низу.* — Нѝже манѝстра на нѝзу. — Набѐре ја̀годе, па ги нѝже на сламку̀, пра̀и нѝзу. — Рѝбе се нѝжу, кро[з]-шкрѓе, на бу̀кову шибљѝнку.

низ / низа / нис пред *наниже, надоле.* — Отидѐ низ дру̀м. — Вода̀ течѐ до кла̀данац нис-кору̀бе. — Одлетѐ нис-по̀ледицу. — Па̀де низа ѕѝд, ра̀спучи се ко лѐјка. — Отидѐ низа страну̀. — Свуља̀ се низа падѝну. — Отидо̀ше говеда̀рке з-говѐда нис-рѝд.

нѝза ж *венац, огрлица.* — Ту̀ри на нѝзу овѐ[ј]-ја̀годе. — Попрѝке на нѝзу, па под стреу̀, да се су̀шу. — Донѐл ми двѐ нѝзе манѝстра.

нѝзан, -а, -о *нанизан.* — Око гу̀шу вој свѐ нѝзани дука̀ти.

нѝзана ву̀та ж *вута на којој су нанизане (ушивене) шљокице и перле.* — Што̀ сам износѝла едну̀ нѝзану ву̀ту.

низашто̀ прил *ни за шта, за ништа.* — Низашто̀ ме-е бѝл. — Низашто̀ ме-е тужѝл, за двѐ бу̀ке што сам ги исека̀л на međу̀.

низбрдѝчав, -а, -о *нагнут, стрм.* — До̀јде ту̀ј ма̀лко низбрдѝчав пу̀т, ал воло̀ви извучу̀ пу̀на ко̀ла, нејѐ како на Двоја̀нку.

нѝзбрдичка ж у дем знач: *низбрдица.* — Бѐше нѝзбрдичка ал љьзгава, па̀до и уљопа̀ се на бо̀к.

низина ж **1.** *предео уз Мораву.* — Доле, у низину, успева све кво оћеш, а овдека све посно. **2.** *предео поред реке.* — *Ти слезни* с-овце у низину, да се напасу, а и вода има колко оћеш.

низинка ж дем од *низина.* — У Лебет ти-е по низинка, рађа се и царевица.

нија (се) несв *њише (се), љуља (се).* — Ветар нија грањке, ће ги покрши. — Најдомо га како се нија, напраил љуљашку на слап од јабуку.

нијдан, -дна, -дно *ни један.* — Ниједан оџак у Ракинци не чури, сви се оцелили.

/ни(ј)едно време/ изр *поноћ.* — Довуче се нађаске куде нас у ниједно време. — Не оди се у ниедно време по сокаци.

никакав, -ква, -кво пеј *рђав.* — То е никаква жена. — Ако ти па не помогне, ондак-е Видосов никакакв човек.

ники зам *нико.* — Еднога вика, другога вика, не те ники да дојде. — Ники неје питувал за тебе. — Нигде ники, све, бра̏ле, запустело, чис пустињак.

/ники и ништа/ изр *човек без вредности.* — Он ти-е овдека ники и ништа, а там куде вас мож да буде и прецедник, кво оћете тој нека буде.

Никла ж *име.*

никој зам *нико.* — Никој за мене не питује, никој ме не верма за црвиву сливу.

/никое време (добо)/ в *поноћ.* — Ете ти га па у никое време, кьд ђаволине уодују.

Николин кладанац м мтн *извор, кладенац.*

николко прил *николико, мало.* — Николко време не пројде о[д]-тьг, и он дојде дом, заебал печаловину.

Николча м дем од *Никола.*

Никосија ж *име.*

Никосова ж име *Никосава.*

никуде прил *нигде, никуда.* — Даньс ће седиш дом, ти никуде не идеш.

нисак, -ска, -ско *низак.* — Човек вој млого нисак спрома њу.

ниска ж дем и хип од *низа.* — На гушу вој ниска дукати, остали од бабу вој Таску.

ните ж мн в *нитке.* — Ткала сам постељке на две ните, а побоље-е на четири.

нитарка ж **а)** *древни прут на разбоју између задњег вратила и нити,* в *ручка.* **б)** *даска која служи за прављење нита.*

нитке ж мн *део ткачког разбоја кроз који пролази основа, нити,* в *ните.* — Четири нитке, четири мученице, викало се старински. — О[д]-цамо ткаење зависи какве нитке турамо, вунене ел пртене.

ница несв **1.** *ниче.*– Ницају метловине ко на пропас и пустињак. **2.** фиг *појављује се* — Ница куде га не сејеш. — Паметни са свећу да тражиш неће најдеш, а будале саме ницају. **3.** фиг *опак, зао човек.* — Куде он удари, туј трава не ница.

ницина ж *оток.* — Дигла му се ницина под мишку.

ничи[1] несв *неједе, гладује добровољно* (*ничи се на Чисти понедељак*). — Даньске ћу ничим, а јутре могу да едем.

ничи[2], **-ја, -јо** *ничији.* — Ка[д]-ци добар, тьк си свачи, ка[д]-це олошиш тьк си ничи. — Ничијо ники не пази, ко да-е свачијо. — Ничијо и свачијо (*изр*).

ничке прил *ничице, потрбушке.* — Лежи такој ничке под буку, у ладовинку, опила га трава, а ја претрну да му се неје нешто десило.

нишан ж *просидба.* — Били смо на нишан куде Страињу за његову старуту девојку.

ништа зам **1.** *ситница.* — Изеде се за ништа. — За њега-е тој ништа. **2.** изр:- ~ му неје. — ~ не работи (*беспосличи*). — ~ не ломоти (*ћути*). — Неје за ~ (*окапава болестан*). — ~ не праји. — Отиде у ~. — ~ не еде. — Не тражи ~. — Живи готово од ~. — Човек дојде из ~ и отиде у ~. — Неје тој без ~ (*разлога*).

/ништа и нигде/ изр *без резултата.* — Нестаде човек и до дьн-даньс од њега ништа и нигде.

ништак м пеј *покварењак, нитков, безвредан човек.* — Показал се како ништак. — Таквога ништака несьм видела.

ништо зам в *ништа.* — Ништо ме не питуј! — Ништо ми неје.

нов-новцат, -а, -о *најновији.* — Исекал ми нов-новцат капут са жилет.

ново с **1.** *нова одећа.* — Купили му све ново. — Облекал се и обул у ново. — Упицанил се у ново, па сума работа. **2.** *новост.* — Кво има ново у Село? — Тој ново-е већем остарело. — А куде тебе ел има кво ново?

/ноге/ ж мн изр: — Још не може на ноге (*није здрав*). — Дигал се на ноге (*устао, оздравио*). — Још је на ноге (*здрав је, држи се*). — Падне с ногу (*умори се*). — Дојде ми на ноге (*покори се*). — Играју му ноге (*дрхти од страха*). — Одузеле ми се ноге (*не може да хода*). — Добил ногу у дупе (*избацили га, отерали га*). — Бичкија добила ноге (*украдена је*). — Боље да се пази, да не остане без ноге (*да га не пребију*).

ногар м **1.** *стубац на столу или столици.* — Утепал га с ногар о[д]-цтолицу. — Расклатил се овија ногар на астал. **2.** *стубац на саоницама који веже оплен за салником.* — Ногари су усадени доле на санку, а горе на оплен. **3.** фиг *нога* изр: — Ће добије ногар у дупе. **4.** фиг *женске ноге.* — Има убави ногари.

ногаре ж мн **1.** *ногаре за сечење дрва.* **2.** фиг пеј *ноге.* — Стури теј ногаре о[д]-цтолицу, да седнем.

ногарица ж *стубац од столице.* — Кои-е строшил ногарицу на столицу.

ногарке ж мн *ногаре за сечење дрва.* — Ене ти ногарке да иструпиш сва дрва з-дрвник.

ногарче с дем од *ногар (1).* — Троношка остаде без ногарче.

нож м *део плуга који трасира пут раонику.* — Нож одређује куде ће пројде ралник.

ножетина[1] ж ауг и пеј од *нога.* — Мисли да-е тој убаво: отраћила онолке ножетине, место да ги покрие са[с] сукњу.

ножетина[2] ж/м ауг и пеј од *нож, ножина.* — Стално у ранац носи едну ножетину.

ножице ж мн *маказе.* — Кој ли ми иступи ножице, па не сечу како требе? — Остригли га сьс овчарске ножице.

ножичке ж дем и хип од *ножице, маказице.* — С ножичке уштуцај бркови.

нокат м изр: — За коњски нокат и магарећи уши (*за мало, за незнатно*).

ноктьк м дем и хип од *нокат, нoкmuћ.* — Ударило се дете по ноктьк.

/нос/ м изр: — Дигла ~ (*уобразила се*). — Тура ~ куде му неје место (*петља се где му није место*). — Душа му у ~ (*једва жив*). — Ће му излезне тој на ~ (*преседне*). — Ће га удари преко ~ (*добије батине*). — Добил по ~. — Обесил ~ (*нерасположен*). — Работи наврат-нанос (*на брзину*). — Не види даље од ~ (*ограничен*). — Напне ~ (*наљути се*). — Надује ~ (*наљути се*). — Иде му уз ~ (*повлађује му*). — Има ~ (*има њух, има осећај*). — Потура ~ (*подмеће се*).

носьк м дем и хип од *нос, носић.* — Обриши си носьк.

носен, -а, -о *ношен.* — Дала ми носени опьнци.

но̍сено с *одећа и обућа већ коришћене.* — Нећу више да обукујем носено. — На мене носено, а на њега ново.

носење с гл им од *носи (се).* — Нема кво за носење на собор. — Да ти помогнем у носење ствари?

носетина ж/м ауг и пеј од *нос, носина.* — Кьд му видим носетину, одма ме пројду трнци.

носећа (жена) ж фиг *трудна, гравидна (жена).* — Она-е носећа и не мож толки терет да вуче.

носећа греда ж *главна греда.* — На носећу греду у средину-е дирек да гу уцврсти.

носи (се) несв **1.** фиг *снажно дува (ветар).* — Не дува, него носи овија ветрина, не мож се ни куче сврти. **2.** фиг *облачи (се).* — Кво ће носиш за на собор? — Убаво се носи оној Дикино малото жапче. — Носи се како бојжљак. — Мој башта-е имал паре, па сам се носила како сам отела. **3.** фиг пеј *иде, торња се* (угл у псовкама). — Нека се носи у мајчину!

носиља ж *кокош која носи јаја.* — Све су ми коке носиље, а ськ ће стигну и овеј пилајке да проносу.

носиљка ж *лелејка за ношење детета.* — Дете у носиљку, па на грбину, с мене — у њиву.

носина ж ауг и пеј од *нос.* — Пуштил носину, па тарав-тарав по село.

носоња м пеј *човек с великим носем.* — Иди па ськ ти разуведај с онога носоњу.

носурина ж ауг и пеј в *носина.* — Колка му-е носурина из литру мед да извади.

Ноца м дем и хип од *Новица.*

ноћаске прил *ове ноћи, ноћас.* — Наострило се ноћаске ће врне, тој добро видим.

ноћашањ, -шња, -шњо *ноћашњи.* — Еси ли чул за ноћашњо драње у малу, кво ли-е било не знам?

ноћева несв *ноћива, коначи.* — Неко време како ноћева куде Невену.

ноћевање с *ноћивање.* — Ка[д]-цте нашли посо, за ноћевање ћу ја да бринем.

ноћник м *човек који живи углавном ноћу.* — Тија ноћник ни по село стално праи неки пакоси.

ноћом прил *ноћу.* — Ноћник: ноћом оди, ноћом работи, а дању спи.

ноћување с гл им од *ноћује, ноћење.* — Нее проблем за ноћување, там имам роднину.

ноћује несв *заноћи, коначи, проведе ноћ.* — Куде ће ноћујеш, ако не стигнеш да се врнеш на воз?

ношче с дем и хип од *нож, ножић.* — Купи ми едно ношче поостро, да дељам штапови докле чувам стоку.

нужник м *пољски клозет.* — Напрајили нужник чак куде сливак.

нула ж фиг *ништа, безначајан човек.* — Он је за мене нула.

нуларица ж **1.** фиг *с нумером нула, машина за шишање,* в *на нуларицу.* — Пострижи га на нуларицу. **2.** *тип брашна.* — Купи нуларицу, па кьд дојдо дом, развуко коре, па замеси баницу, прсти да си изедеш.

н-уме свр *не уме.* — Н-уме да работи. — Ништа н-уме.

н-умеје свр *не уме.* — Н-умеје ни нос да изрка. — Н-умеје да орати. — Н-умеје врзану овцу да чува.

нумејање с гл им од *н-умеје.* — С нумејање неће ништа да уработиш.

нумеја̀тан м в *сур̄ук*, суп *умеја̄ан*. — Мо̀ј Радѝвоја нумеја̀тан је за рабо̀ту дибиду̀с, ни ла̀мпу н-умѐје да замѐни.

/ну̀мера/ изр *значајна личнос̄, углед*. — Поста̀л голѐма ну̀мера у Леско̀вац. — Па̀дла му ну̀мера и сък нѝшта не мо̀ж да ти помо̀гне.

Њ

ња̀ узв *ономаш̄ойеја оглашавања магарца, њакање*.

ња̀ка несв **1.** *њаче*. — Ња̀ка Мило̀ино мага̀ре. **2.** *с̄ење, занове̄а, закера*. — Не ња̀кај ми туј вѝше, не мо̀гу те тр̀пим.

њака̀ње с гл им од *њака (1, 2)*. — Про̀буди ме мага̀ре с то̀ј до̀садно њака̀ње (*1*). — До̀сади ми с њего̀во ста̀лно њака̀ње (*2*).

њего̀в, -а, -о **1.** *сво̀ј*. — Што си не у̀зне њего̀в гу̀њ, него̀ мо̀ј? **2.** *на његов начин, ūо његовом*. — У̀век мо̀ра да-е на њего̀во. — Пр̀во-е по њего̀во.

њѐкња прил *ūрекјуче*. — Кудѐ-е Та̀ћија, од њѐкња га несьм видѐл? — Куде Симадѝју бѐо њѐкња за за̀плит за џемпѝр.

њекња̀шан, -шна, -шно *ūрекјучерашњи*. — То̀-е њекња̀шно млеко̀, немо̀ј га пѝеш, неѐ до̀бро, ћу га дадѐм да ло̀кну свѝње. — Мѝ не едѐмо њекња̀шно, мо̀ра да-е та̀зе.

њекња̀шњи, -шња, -шњо в *њекњашан*. — Несмо̀ ми њекња̀шњи, па да ни вѐсла кой̀ како̀ о̀ће.

њѝан, њѝна, њѝно (општи падеж **њѝнога**), мн **њѝни, њѝне, њѝна** прис зам трећег лица, *њихов, њихова, њихово* и мн *њихови, њихове, њихова*. — То̀-е њѝан јера̀м, трѐбе им га вр̀немо. — Њѝан ко̀њ је вр̀л куде на̀с про̀шлу го̀дину. — Њѝна ћѐрка ѝде з-Драгѝшу у шко̀лу. — Есѝ видѐл њѝнога Пѐтра да се слепу̀та по малу̀? — Купѝмо њѝно кравчѐ. — Њѝни сла̀бо доо̀ду куде на̀с. — Њѝне сна̀е самѐ музу̀ кра̀ве. — Њѝна деца̀ по цѐл дън рабо̀ту бараба̀р са ста̀ри.

њѝвичка ж дем од *њива, њивица*. — Већѐм сам непостала̀, којѐ могу да поса̀дим, едну̀ њѝвичку компирѝ, па и то̀[ј]-е мло̀го.

њивчѐ с дем од *њива, њивица*. — Поора̀ то̀ј њивчѐ, а кво̀ ћу са̀дим са̀м Бо̀г зна̀е.

њѝјан в *њиан*. — Бо̀ље да сам њѝјан него̀ ва̀ш. — Њѝјан Да̀не се по̀убаво но̀си.

њѝн, -а, -о *њихов*. — Ѝде у њѝну воденѝцу да мѐље.

/њѝн Бо̀г/ изр *слободни, ослобођени свих обавеза*. — Ка[д]-це изву̀коше ис ку̀ћу, сьг њин Бо̀г, мо̀гу да рабо̀ту кво̀ о̀ће, да им нѝки не смѝта.

њѝов, -а, -о — *њихов*. — Нѝки не смѐје да пѝпне у њѝово. — Бѐше њѝово. — Пројдѐ њѝово.

њѝска с *оглашавање коња*, в *њишшање*. — Коњѝ се бѝју, па њѝскају.

ништа̀ње с гл им од *њиш̄и*. — Чуѐ се До̀рчино њишта̀ње.

њиштѝ несв *оглашава се коњ*. — Њишту̀ коњѝ низ рѝд.

њо̀ан (само ж род) *њен*. — Тѝ ли бѐше њо̀ан? — Њо̀ан ра̀зред отишъл на еску̀рзију.

њо̀јан, њо̀јна, њо̀јно мн **њојни, њојне, њојна** *њен, њена, њено* мн *њени, њене, њена*. — О̀ћу да ми исплетѐш ко њо̀јан џемпѝр. — То̀ј су њо̀јна ма̀ти и њо̀јно детѐ.

њо̀кавица ж *шамар, ударац ūо носу*. — Зато̀[ј]-е добѝл едну̀ њо̀кавицу, па вѝше нѐће да се дѝра.

њо̀калица ж пеј *њушка, нос и лице код човека*. — Тѐше си разбѝје њо̀калицу на лѐд.

њо̍кало с в *њокалица*. — И̍звади ко̍кало, па га тре̍сну по њо̍кало.

њо̍ња м фиг *нос*. — Па̍зи да ти ти̍ја не разби̍је њо̍њу, мло̍го ти се испизми̍л.

њу̍рав, -а, -о *шуњав, ћушљив*. — По њу̍равог чове̍ка од ње̍га нес̍ьм виде̍ла.

њу̍раван, -вна, -вно *шуњав, ћушљив*. — И дете̍ им тако̍ј и̍сто њу̍равно.

њураве̍је несв *дангуби, замлаћује се*. — Немо̍ј и ти̍ с ње̍га да њураве̍јеш, но се о̍дма вр̍ни, че̍ка ни рабо̍та.

њураве̍ње с гл им од *њуравеје*. — Кво̍ си добѝл од њураве̍ње це̍ло ле̍то по Чеме̍рник.

њура̍ви се несв в *њуравеје*. — Ма кво̍ па он рабо̍ти, са̍мо се њура̍ви по орма̍н.

њу̍равица ж *замлаћена, занесена особа*. — Едну̍ овцу̍ неје̍ у ста̍ње да учу̍ва, та̍ј њу̍равица.

њу̍равка ж *шуњавка*. — До̍бро да најде̍ до̍м та̍ј њу̍равка.

њу̍равча м *шуњавко*. — Од њу̍равчу неје̍ би̍л ко̍рис ни̍кад, а што̍ би и сьг?

њу̍ри се несв *ћуши, премишља*. — Ко̍ј се ђа̍вол њу̍ри, ка[д]-цмо на̍ши?

њу̍рка ж *шуњава, ћушљива женска особа*. — Ја̍ њу̍рава њу̍рка н-умеја̍ да му ка̍жем кво̍ тре̍бе, но се оћута̍.

њу̍рча м *шуњавко, ћушљивац*. — О̍н њу̍рав и она̍ њу̍рава, куде̍ се стаи̍ше такви̍ њу̍рче.

њу̍ца несв **1.** *муче крава*. — А што̍ ли сьг њу̍ца Пла̍вка (крава), кьд вој ото̍ч напуни̍ ја̍сле? **2.** фиг *плаче на силу, плаче*. — Заџа̍бе њу̍ца, не̍ћу га пу̍штим да и̍де куде де̍ду. — Ста̍лно за по нешто̍ њу̍ца то̍ј дети̍иште.

њуца̍ње с гл им од *њуца*. — Ни њуца̍ње му не̍ће помо̍гне.

њу̍шка несв фиг *претура, претражује, интересује се*. — Немо̍ј мло̍го да ми њу̍шка око ку̍ћу, ћу га уте̍пам.

/њу̍шка/ ж изр: — Ћу му разби̍ем њу̍шку. — Ће оста̍не без њу̍шку (*добиће батине*). — Доби̍л по њу̍шку (*ућушкан, претучен*). — Напе̍л њу̍шку (*наљутио се*). — Дига̍л њу̍шку (*уобразио се*). — И̍ма њу̍шку (*има слух за нешто*). — Каква̍-е то̍ј њу̍шка да зна̍ш!

њу̍шкало с фиг *особа која је стално у потрази за новостима, која „дири", истражује сеоске трачеве*. — О[д]-то̍ј њу̍шкало ми се о̍дви, ста̍лно нешто̍ изди̍рује, ко да се овде̍ ко̍ј зна̍је кво̍ рабо̍ти.

њушка̍ње с гл им од *њушка, претраживање, завиривање*. — Мисли̍л сам да смо преста̍ли с њушка̍ње по ту̍ђе ства̍ри, кьд оно̍ј па неки̍ њу̍шка и тала̍шка по мое̍.

њушка̍ч м *онај који се бави претурањем, завиривањем, претраживањем, који њушка*. — О̍пасан њушка̍ч, све̍ би да зна̍е кво̍ се куде дру̍гога рабо̍ти.

њушчети̍на ж ауг и пеј од *њушка*. — Не мо̍гу му гле̍дам њушчети̍ну, тако̍ј би му гу расцопа̍ла.

О

о пред *о*. — О то̍ј и̍ма ти де̍да при̍ча три̍ дьна. — Ни̍кому ни ре̍ч о то̍ј.

о̍! узвик *за дозиавње и одазивање*. — О̍, Милади̍не! — О̍,о! — О̍, куде̍ си? — О̍, еве̍ ме овде̍ка!

о̍-о! узвик *за изражавање чуђења*. — О̍-о, па ти ли на ба̍ту да ди̍гнеш ру̍ку?!

ооо! узв. *за заустављање запреге коју вуку волови, стој.* — Ооо, Булоња! — Ооо, Жерко!

оала ж **1.** *биће из народне митологије и фантазије, ала,* в *ђаволина, ђаво.* — Дојде оала па зачука воденичару на врата. — Нека[д]-цу биле оале и ђаволине, а ськ, отка[д]-це човек жив бацка, више ги нема. **2.** фиг *запуштена особа.* — Напраил се оала, место да се убаво докара у ред ко човек. –Дошла оала, едва гу препозна.

оален, -а, -о *размажен, распуштен,* в *ујален.* — Да куде мене работи, не би бил толко оален. — Скроз оалена деца, неће ништа [да] работу.

оали (се) свр *уали (се), размази (се), распусти (се), запусти (се).* — Оали ми дете тај тетка, па си сьг ја имам муку с њега. — Оалил се, па више не личи ни на човека. — Оалил се, па ништа не работи, само лонѕа.

оалосан, -а, -о *ућен, запуштен.* — Иде по село оалосан.

оалосување с гл им од *оалосује се.* — Нема крај на његово оалосување.

оалосује се несв *измотава се, кревељи се.* — Немој се више оалосујеш. — Пусти га нее озбиљан, само се оалосује.

оалоше се свр *исквари се, запусти се.* — Овија човек се оалосал, да га не препознаеш.

оаљавеје (се) свр *исквари (се), постане лош, зао.* — Најлошо-е ка[д]-цтар човек оаљавеје. — Немој ми оаљавејеш деца. — Остареје човек, па се оаљавеје, и за нигде неје.

оаљавен, -а, -о *искварен, размажен.* — Оњавен, па запрдује стално за понешто. — Оаљавена си-е од матер дошла.

оаљави се свр **1.** *исквари се.* — Овој дете ти се нешто оаљавило, не беше овакво. **2.** *поквари се време.* — Оаљавило се време, па на ништа не личи. — Да сработимо у поље, од јутре це време оаљави.

оаљавување с гл им од *оаљавује (се).*

оаљавује (се) несв **1.** *квари (се), мази (се)* (у пеј смислу). — Само ми оаљавује деца с тој њојно мазење. — Немој туј да ми се оаљавујеш, тој највише мрзим. **2.** *квари (се), погоршава се време.* — Поче га оаљавује откуд Кукавицу. — Време поче да се оаљавује: свaки дьн врне.

оаљак м *онај са неким телесним недостатком.* — Кудегођ да појде, вуче с њу онија оаљак.

оаран, -рна, -рно *добар, поштен.* — Овој дете ми-е оарно, а оној старото прави апаш.

оарнеје свр *одједном постане добар.* — Млого оарнела снајка на свекрву, кво ли-е у питање?

оарни се свр *удобри се, постане добар.* — Оарнил се нешто, кво ли му-е дошло у памет, Бог знаје.

обавеза ж *дужност, задатак, оно што се мора извршити по неком услову.* — Имам си јутре голему обавезу, затој не могу да дојдем да ти помогнем.

обавезно прил *увек.* — Ка[д]-ципује, обавезно израсипе, израстрви. — Чекај ме на воз, у Цепу, на Гмитровдьн додим ис печалбу.

обави (се) свр *закасни (се), одоцни (се).* — Обави ни говеда момак из утрину. — Снајке, ти ни обави даньске ручак! — Зашто сте оволко обавили овце? — Обави се деда нешто из воденицу. — Обави се газдерица с ручак на жетвари. — Обавимо се из гости, не дадоше ни да појдемо зараншке.

обави́ја се несв **1.** *обухвата се, обмотава се.* — Руко̀љке се обави́ју с-о̀бе ру́ке, па се тъ̀к нату́рају една̀ на-дру́гу и вр̀жу с ју́жице у сно̀п. **2.** фиг *привија се, свија се.* — Обави́ја се како дево̀јка око момка̀. — Залу́[д]-це ја̀ обави́јам око њѐга, кьд ме нѐће.

обави́је се свр **1.** *обмота се.* — Ка[д]-це гра̀ди з-гра̀ње, гра̀њка се обави́је око кола̀ц до̀бро, да не попу́ста. **2.** фиг *свије се.* — Човѐк се трѐбе обави́је око њѐго̀в ро̀д.

оба̀вља (се) несв *задржава (се), закашњава.* — Оба̀вља ни вечи́то говѐда из у́трину, па по мра̀к кра̀ве музѐмо. — Рабо̀та га оба̀вља да не доо̀ди на врѐме. — Ста̀лно се оба̀вља ка[д]-трѐбе нештò да ни донесѐ из Ру́пје.

обавља̀ње с гл им од *обавља (се).* — Нѐма ви́ше обавља̀ње, сто̀ку мо̀ра да докару́е при́двечер.

обављува̀ње с гл им од *обављује (се)*/ **обавува̀ње** с гл им од *обавује (се).* — На перчи́к ми се по̀пе с тòј њего̀во обављува̀ње и[з]-Село̀. — Још еднò обавува̀ње и ви́ше нѐће улѐзне у ку́ћу.

обављу́је (се) / оба̀вује (се) несв *касни, закашњава.* — На косачи́ ми редо̀вно обављу́је обѐд. — Почѐли да им обаву́ју пла̀ту. — Докле облети́ свѐ продàвнице по ва̀рош, мора̀ се обављу́је, нејѐ крила̀т. — Обављу́је се и за у шко̀лу. — Кудего̀ђ да си га прати́ла, обаву́је се ко да е зама̀ен.

о̀бадва, о̀бедве, о̀бадва бр *оба, обе, оба.* — О̀бадва су ту́ј. — О̀бедве дојдо̀ше с му́жи.

оба̀и свр в *обави.* — О̀баи ни о̀вце, по мѐсечину ли ће ги музѐмо?

оба̀и се свр в *обави се.* — О̀баи се, три́ го̀дине га нѐма, залу́д га чѐкамо.

оба̀ли свр **1.** *обори, посече.* — Обали́ли ону́ј ста̀ру црѐшњу пот ку́ћу. — Вѐтар зиму́ске обали́л црѐп од кро̀в.– Обаља̀ли се, па га Ѝвча обали́л. **2.** фиг *окоси, покоси.* — Обали́л цѐлу лива̀ду до пла̀дне. — Обали́л ржени́цу з-два̀ жетвара̀. **3.** фиг *повали.* — Граду́шка обали́ла цѐло жи́то на Голѐми ри́д. **4.** фиг *сексуално општи.* — Ва̀ли се да гу-е обали́л еднò два-три́пут у плѐвњу, у сѐно.

оба̀ља (се) несв **1.** *обара, сече, растура.* — Башта̀ отидѐ з-дрвари́ да оба̀ља бу́ке у Широ̀ку ба̀ру. — Сва̀тови оба̀љају ја̀буку ис-пу́шку. **2.** *рве (се), обара (се).* — Оба̀љају ру́ке, да ви́ду кои́-е по̀јак. — На голѐми о̀дмор ђа̀ци нѐма кво̀ да рабо̀ту па се оба̀љају. — Ста̀на Шиша̀на, Милу́ткова жена̀, обаља̀ла се ш-ча-Драго̀мира, да ви́ду кои́ ће одви́је. — Обаља̀мо се, па па̀домо у гр̀не. **3.** фиг *сексуално општи.* — Оба̀ља, па расту́ра. — Во̀ли да оба̀ља жѐне. — Оба̀љају се по крѐвет, то̀ј рабо̀ту, дру́го не зна̀ју.

обаља̀ње с гл им од *обаља (се), рвање, обарање.* — У обаља̀ње-е до̀бар, ал у учѐње нејѐ. — За то̀ј обаља̀ње ће га башта̀ би́је. — Ка[д]-ѕавр̀шимо с компи́ри, чѐка ме обаља̀ње бу́ке за дрва̀.

обаљува̀ње с гл им од *обаљује (се).* — Ма̀јстор је за обаљува̀ње бу́ке. — Кои́-е овдѐ по̀јак у обаљува̀ње? — Не мо̀ж без обаљува̀ње ту́ђе жѐне, па то̀ј ти-е.

обаљу́је (се) несв в *обаља,* **1.** *сече дрво.* — Почѐл свѐ жи̇во да обаљу́је по бра̀ниште, ни др̀во нѐће оста̀не. **2.** фиг *рве (се), обара (се).* — Обаљу́је и по̀стари од њѐга. — Дѐда Дави́д се обаљува̀л с мѐчку па вој едва̀ надви́л. **3.** фиг *сексуално општи.* — При́ча си при́че да обаљу́је жѐне, то̀ј са̀мо сању́је. — Мера̀к му да обаљу́је жѐне.

оба̀ња (се) свр **1.** *окупа (се).* — Топла̀ вода̀, па га обања̀ одмера̀к. — Ѝди се оба̀њај у рѐку, да те ја̀ не ба̀њам у кори́то. **2.** *упрска течношћу.* — Шљи́сну ла̀вор преко пра̀г, свѐ ме о̀бања.

оба̀ри свр *скува.* — О̀бари ни некò јајчѐнце и ту́ри по̀сно си́ренце те обедува̀мо.

обашка прил *одвојено, посебно.* — Спáвају си обашка, свáки у својý собу. — Исипи у пòдрум компирѝ, обашка гољаци, обашка месечарѝ.

обвар м *оно што треба да се искува.* — Тýри овýј џигерицу у обвар.

обвари свр *откува, искува.* — Обварѝ џигерицу, бубрéзи и срце од вепрá, па ћу ги тýрим у спржу.

обварување с гл им од *обварује (се).* — Без обварување не мож се едé џигерица.

обварује (се) несв *обарује (се), искувава (се).* — Дољњи вêш обварујем у голéми котал. — Џигерице, бубрéзи и дрòб се обварују у котлé.

обвати свр *обухвати.* — Кьд обвати с онéј ручетине цепанку, па гу врљи у кòла. — Обвати гу око струк, па на коњá, и — пòбеже.

обвива (се) несв *обавија (се), умотава (се), увија (се).* — Обвѝ детé дòбро кьд га носиш куде дòктура, да не озебне. — Дòбро се обвивајте са шáлови и капуљáче, да не премрзнете преко Цеврљанку.

обвивање с гл им од *обвива (се).* — Трéбе му дòбро обвивање на тýј исклéчену ногу.

обгрне (се) свр **1.** *огрне (се), загрне (се) умота (се).* — Обгрни га з-гýњу, да га не продува вéтар. — Глéј какò се дéда обгрне кьд излáзи по студеницу, такòј да се обгрнеш и тѝ. **2.** *покрије, увије у покривач.* — Обгрни децá дòбро сьс цргe, да им нејé студ. **3.** *загрли, обгрли.* — Обгрну гу и стáде да гу целива. **4.** *нагне земљу,* в *огрне (2).* — Дòбро да обгрнеш компирѝ.

обгрњување с гл им од *обгрњује (се).* — Трéбе обгрњување од вéтар.

обгрњује несв **1.** *умотава (се), огрће (се), утопљава (се).* — Јá га обгрњујем са[с]-шáл, а òн ће разгољиздрен да ѝде по снéг. — Децá дòбро да обгрњујеш, у собу-е лáдно. — Кьд пòјде у воденицу, обгрњује се са шáлови и гýњу. **3.** *грли.* — Свáко жéнско òће да обгрњује. **4.** *нанесе, навуче земљу.* — Обгрњуј дòбро компирѝ кьд ги загрћаш.

обгрћа (се) несв **1.** *огрће кога чиме.* — Обгрћај нештò на грбину, да се не смрзнеш наулице. — Обгрћај се, немòј да озебнеш наулице. **2.** *грли кога.* — Обгрћа гу цéл дьн по собòр.

обгрћање с гл им од *обгрћа (се).*

обдува се свр *презаситити се изобиља* (*хране, пића, живота*), *уали се.* — Обдувáла се, не помáга им ни по кућу, кáмо ли у пòље. ▪ трп прид **обдуван, -а, -о** *пресит, презадовољен, уаљен.* — Тò-е детé обдувано. — Какò ће рабòти кьд је обдуван. — Обдуван па нѝкога не зарезује.

обéд м *један од три оброка у селу* (*ручьк, обед, вечера*). — Вѝкај га на обéд. — Однéсе обéд на косачѝ у Стрáње, па се јòш не врћа.

обедве бр *обадве, обе.* — Обедве ћéрке му учу у Бéоград.

обедување с гл им од *обедује, ручање, ручак.* — Што даньс не бéше на обедување. — Дòјди òдма на обедување, па ће ѝдемо за снòпје.

обéдује несв *руча.* — Онѝ дòцкан обéдују. — Научѝл да обéдује у тáчно врéме. — Врéме-е да се обéдује.

обезбеђава (се) несв *обезбеђује (се).* — Првo да нáјдем мýжа, па пòсле стáн да обезбеђавам. — Трéбе се обезбеђавамо за зимý з-брашно сòл, орѝз, шићéр и гáс.

обезбеђавање с гл им од *обезбеђава (се).* — Млòго ми пáре трéбу за обезбеђавање облеклò за зимý.

обелѐје свр **1.** *йобели, оседи.*– Поред њѐга сам млáда обелѐла. — Какó да не обелѐјем кьд је свѐ стовáрено на мојỳ грбѝну. **2.** фиг *оцрни.* — Обелѐл обрáз ко гаврáн перỳшке (*изр*).

обѐли свр *йобели, добије седе.* — Обелѝл нођáске Орлóвац, врнỳл снѐг. — Остарѐла сам и обелѐла с-мојѐга човѐка, свѐ работѐјећи барабáрке.

/обѐли обрáз/ изр *осветла образ.* — Тóдор ни óбели обрáз на Горѐшњак с-његóву рамунѝку.

обељáк м *мотка, тојага.* — Дóвати обељáк, па ги зáбра нис тѝја сокáк, едвá му утѐкоше.

обѐре свр **1.** *сакуйи.* — Кóј ће обѐре овóлке слѝве, што су скрљáле. — Чим се свáри млекó, онá обѐре сметáну. **2.** фиг *униший.* — Мрáзови обрáше ошáв још пролѐтоске.

/обѐре бóстан/ изр *награбуси, лоше йрође.* — Обрáл је óн зелѐн бостáн сьс таквỳ работу.

/обѐре млекó/ изр *веровање сточара да йојединe жене бајањем могу одузети млеко туђим овцама, а својим йридодати.* — Тáј Лепóсова-е билá óпасна, зналá-е з-бајáње да обѝра млекó на стóку. — Стáре жѐне су збалѐ какó се на крáве врћа óбрано млекó.

обѐсен, -а, -о **1.** *обешен.* — Енѐ ти га јулáр обѐсен на дирѐк, какó га не вѝдиш, ћóрчо! — Нејѐ се сам обесѝл, викáше некѝ љỳди да-е обѐсен. **2.** *окачен, овешан.* — Тѝ га трáжиш, а гỳњче те глѐда обѐсено на чевильк.

/обѐсено/ изр: **омѐсено па обѐсено.** — Нѐма нѝгде, сѝнко, омѐсено па обѐсено (*без рада нема ни хлеба*).

обѐси свр *окачи, овеша какву ствар.* — Ỳзни дѐдину гỳњу па гу обѐси на чевилáк.

/обѐси мустаћѝ/ изр *смркне се, сневесели се.* — Што си одједнỳш такóј обесѝл мустаћѝ.

обешенѝк м **1.** *обешењак.* — Обешенѝк едьн, укачѝл се у врј крỳшку. **2.** фиг *огурсуз, йрейредењак.* — Тѝја обешенѝк ви преварáл, óн узѐл пáре, а вѝ сьг рабóтите.

обѐшко м *обешењак.* — Тѝја обѐшко, ће ми дóјде под рỳке, ћу му се наплáтим.

обзѐва несв фиг *облеће око чега.* — Обзѐва око моѐ јáбуке, ал не смѐје да бѐре. — Залỳд обзѐваш кьд о[д]-Ђỳму не смѐјеш да улѐзнеш.

обзѐва се несв *обухвата устима.* — Ка[д]-це лáмка, јајцѐ се обзѐва.

обзевáње с гл им од *обзева (се).* — Од обзевáње ме заболѐше устá.

обзѝне свр *обухвати устима.* — Ѝма ỳста да обзѝне цѐл кревáј. — Óбзину онóлко јајцѐ.

обѕѝда свр *огради зидом.* — Ће обѕѝда кỳћу сьс кáмен.

обѕиђỳје несв *обзидава што.* — Решѝл да обѕиђỳје јáз за воденѝцу, да му га рекá не нóси вѝше.

обѕиђувáње с гл им од *обѕиђује.* — Надокарáл кáмен за обѕиђувáње авлѝју порет пỳт.

обѕињувáње с гл им од *обѕињује.* — Ће ишчáши ỳста од обѕињувáње.

обѕѝне свр в *обзине.* — Кад обѕѝне, мóж те прогỳне.

обѕињỳје несв *обзева, обухвата устима.* — Немóј тỳј да ми обѕињỳјеш око ручáк, но ѝди донѐси вóду у стóвне!

обѕинѕувáње с гл им од *обѕинѕује.* — Нѐма кóрис од обѕинѕувáње у тỳђо.

обѕинѕỳје несв пеј **1.** фиг *йосмайра, облизује се.* — Ми ће рỳчамо, а óн нека обѕинѕỳје, нејѐ тѐл да ни помáга. **2.** фиг *салеће, облеће.* — Обѕинѕỳје и Микáјло око Јавóрку. — Ти ỳзни рабóту, а óн нека обѕинѕỳје.

обѕир м **1.** *поштовање, респект.* — Има спрома њега обѕир, па га поштује. — Нема обѕир према никога. **2.** *морал.* — Обѕири ми не давају да се са[с] жене свађам. **3.** *имати нешто или некога у виду.* — Ће га узнемо у обѕир. — Не доходи у обѕир.

обѕира несв *загледа, прегледа.* — Обѕира свуде по село и не најдо си тој вакле (*јагње*). — Ваздьн нешто обѕира низ друм — уз друм.

обѕира се несв *осврће се, обазире се.* — Залуд се обѕирам, кьд она не дојде. — Сваки час се обѕира ко да од нешто страује.

обѕирање с гл им од *обѕира (се).* — Кво ти је тој обѕирање докле работиш, ники неће дојде да ти помогне.

обѕирување с гл им од *обѕирује (се), освртање.* — Не мож он без обзирување на све стране.

обѕирује несв *загледа, проверава, прегледа.* — Обзирује по кошару и ајат, негде затурил узду от коња.

обѕирује се несв в *обѕира се.* — Обѕирује се сваки час, мож ће најду нека кола, да не оди пешки.

обѕрне свр *загледа добро.* — Обѕрни га добро, па се после погађај, не купује се коњ сваки дьн.

обѕрне се свр *окрене (се).* — Обсрну се два-трипут, па кьд виде нема га, отиде си нис пут.

обѕрћа несв *посматра, загледа.* — Обѕрћа гу са сваку страну, ко матрапаз кьд купуе јуницу.

обѕрћа се несв *осврће се.* — Немој се сваки час обѕрћаш, ће закаснимо. — Обѕрћа се за сваку жену.

обѕрћање с гл им од *обѕрћа (се).* — Задоцнимо због твое обѕрћање за све и свашто. — Ни две паре не давам за његово обѕрћање.

обива несв **1.** *обија, краде.* — Загубил кључ, па обива браву. — Научил да обива куће, па га уапсили. **2.** *скида, усеца, теше.* — Обива малтер, лошо малтерисал собу. — Обива камен за ѕид. **3.** фиг *скита, луња.* — Обива прагови по малу. — Обива по село ко одврзано куче.

обивање с гл им од *обива.* — Кьд немаш кључ, мора обивање врата ели пенџер. — Дојади ми обивање туђи прагови, еднуш и ја да се скрасим.

обигра свр *обиђе, посети.* — Требе [да] обигра млого врата па да се запосли. — Обигра цело село и не најдо га.

обигрување с гл им од *обигрује.* — Залуд му толко обигрување, неће га Стамена. — Онолко обигување, и па се не запосли. — Сврљил га коњ и[з] седло у обигрување.

обигрује несв **1.** *обиграва, оптрчава.* — Обигрује око кућу, неће га пушту унутра. **2.** фиг *додворава се, обиграва.* — Обигрује око њега, да му се умили. — Обигрује око девојку. **3.** *размрдава, разиграва коња.* — Обигрује коња по ридишта.

обиђе[1] свр **1.** *заобиђе.* — Кьд обиђеш овеј куће, иза окуку е његова, голема, на спрат. **2.** *посети.* — Ће те обиђемо у другу недељу.

обиђе[2] свр фиг *проба, окуси* (имп: **обиђ**) — Узнем да обиђем од онеј наше крушке водунке, кьд оса улезла у њу, замалко да гу поедем. — Обиђ од моју баницу од растрзане коре.

обиђне свр у дем знач: *обиђе (3), проба, окуси.* — Воли да обиђне свако вариво, па тьг да узне оној кое му се највише свиђа. — Обиђни и од квасено млеко. — Сьг нема кво да обиђнеш, скро[з]-смо се испостили.

обиђување с гл им од *обиђује, кушање, пробање.* — Без обиђување не мож да зготвиш аран ручак.

обиђује несв *проба, куша.* — Не мож да постигне да обиђује све што смо намесили.

обије свр **1.** *провали.* — Обије и покрадне кво стигне и[з]-задругу на Мејане. **2.** *одломи од нечега.* — Нека деда обије труд од буку, па ће га сушимо, да палимо цигаре с огњило. **3.** фиг *посети све редом.* — Кьд је пошьл, бар нек обије целу роднину, па ће види кои ће му помогне.

обикаља несв **1.** *обилази.* — Обикаља око кућу, како мачка око врућу кашу. — Обикаља село на Дорчу, да га малко разигра. **2.** *прикупља, сврће на једно место.* — Ђума-е туј да обикаља стадо, да се овце не погубу.

обикаљање с гл им од *обикаља,* в *обиколување.* — Толко обикаљање, и па се загмацамо у бару.

обиколи свр **1.** *опколи, састави круг око нечега или некога.* — Обиколи говеда да видиш пасу ли сва. — Трипут обиколи малу и не најдо гу, куде ли се денула сам Бог знае. **2.** *заобиђе.* — Обиколи глобило нис путињче за Мејане, те се не умокри. — Кьд га видиш, обиколи га, да те не задева.

обиколување с гл им од *обиколује, заобилажење.* — Еба ти оволко обиколување по путишта, ка[д]-ће на прав пут [да] излезнемо?

обиколује несв **1.** *обилази, саставља круг око кога или чега.* — Залуд ти обиколујеш око Драгињу, ка[д]-це она обрекла на Радована Дисинога. **2.** *опкољава.* — Нека едьн од вас обиколује стоку почесто да му не побегне неко говече.

обира несв **1.** *скида, скупља.* — Обира сметану на млеко. — Отишал у Чуку да обира сено. **2.** фиг *одузима (млеко стоци),* в *обира млеко.* — Који ми-е стоку обирал, на нож нек се надене, који ми-е стоку обирал, стока на нож да му се надене (*бајалица уз магијску радњу којом се враћа „обрано" млеко стоци*).

/обира млеко/ изр в */обере млеко/.* — Љубика е обирала млеко на овце, зато[ј]-е сьг у пакьл.

обирање с гл им од *обира,***1.** *скидање, скупљање.* — Еднуш ли сам гу ружил за обирање сметану. — Викај ме за обирање сено у Стаменкову долину, да ти помогнем. **2.** фиг *одузимање (млека).* — Знала-е да вражука за обирање млеко на краве: „Што-е моје, било-е на лице, на душмани нека-е наопоко!"

обистри свр *избистри, разбистри.* — Нека се извор добро обистри, па тьк завати да пиемо.

објане свр **1.** *зајаше, појаше.* — Објани коња добро и држ узду, да те не сврљи од грбину. **2.** фиг *обави полни однос.* — Еднуш ли сам гу објанул по шумаци докле смо чували овце.

објањује несв *зајахује, јаше.* — Прво он објањује коња, да га навикне на седло и узду. **2.** фиг *обавља полни однос.* — Објањује коју стигне и која му даде.

објањување с гл им од *објањује.*

обла ж *зидарска алатка за наношење малтера и за пердашење зидова.* — Закисни облу у воду до јутре, ка[д]-ће пердашимо ѕидови.

облага несв **1.** *облаже, поставља,ређа.* — Облага кућу с вештачки камен. — Облага рану с мелеми. **2.** *лаже, вара.* — Облагали девојку, па гу одвели у Чукурусци за Цвстомира.

облáга се несв *клади се*. — Немо̀ј се облáгаш с њу̀, ће те превáра. — Кршѝмо ја̀дац, па се облагáмо, напослѐтку ме о̀н прѐвара.

облáгни свр **1.** *учини се слаткиш, ослади се*. — Облагнѐше ми ови̇̀ја твои̇̀ колáчи, да ми дадѐш рецѐпис. **2.** фиг *услади се, допадне се*. — Нешто̀ му облагнѐло нáшо село̀.

облагувáње с гл им од *облагује (се)*.

облагу̀је несв *обећава што, лаже*. — Облагувá гу, облагувá ће гу у̀зне и не у̀зе гу.

облагу̀је се несв *води љубав*, в *лажу се*, в *љубавишу*. — Облагу̀ју се момáк и дево̀јка.

облáжи (се) свр **1.** *окуси мрсну храну, омрси се за време или после поста*.– Кво̀ му то̀ј дáде да поедѐ, о̀блажи ми детѐ на светѣц! — Заборайла сам дека су данѣс постѝ, па се, цр̀на, облажѝ. — Немо̀ј се ју̀тре облáжиш, голѐм је светѣц, а и петѣк је. **2.** *први пут у сезони проба неко воће, или после дужег времена слаткиш*. — Дáј да се и јá облáжим с чоколáтку. **3.** фиг *омасти*. — Вѝдим јá, ће му облáжиш секирче, ко̀лко се испизмѝл на тѐбе (*претња*)!

о̀блаза ж **1.** *траг инсекта на људској кожи*. — Ћу ти покáжем кoју̀ трáвку да налáгаш на ту̀ј о̀блазу, да ти про̀јде. **2.** фиг *човек без стида и срама*. — С ту̀ј о̀блазу вѝше не ѝдем нѝкуде, сáмо да ме посмешу̀је.

облáзи свр **1.** *промили телом (инсект)*. — Облазѝла ме некá бубáчка, свѐ ми плѝкови излѐзоше под гу̀шу. **2.** *лазећи, пузећи обиђе око нечега или некога*. — Ако те облáзи детѐ, нѐ-це ожѐниш.

о̀блазина[1] ж *непоорани део земље*, в *оплазина*. — Трѐбе ли да јá ко̀пам њего̀ве о̀блазине по орáње?

о̀блазина[2] ж фиг пеј *бестидник*. — Да те вѝше несѣм видѐл с ту̀ј о̀блазину.

облазувáње с гл им од *облазује*. — Кожá поцрвенѐје од облазувáње бробѝњци. — Срá[м]-ме изѐде од њего̀во облазувáње по село̀.

облазу̀је несв **1.** *мили телом*. — Почѐли бробѝњци и му̀шице да га облазу̀ју, ко̀ј знáе кѣд је липцáло телѐ. **2.** *обилази редом*. — Ка-це напѝе, по̀чне да облазу̀је цѐлу малу̀.

облáти свр *опадне кога, исприча интриге, лаж о некоме*. — Умѐје тáј ку̀чка да облáти човѐка.

облáчи се несв *наоблачује се*. — Облáчи се откуде Ту̀мбу, немо̀ј пá да ни завáти о̀ткосје.

облáчина[1] ж ауг од *облак*. — Зацрнѐл се облáчина откуде Клису̀ру, не слутѝ на до̀бро.

облачинá[2] ж *облачност*. — Са свѐ стрáне оеднỳш салетѐ облачинá, не видо̀мо ка[д]-це нáвуче.

облекло̀ с *одећа*. — Трѐбе на децá но̀во обекло̀, ѝде зимá. — Дáј ми облекло̀ ш-чевилáк.

облекувáње гл им од *облекује, облачење*. — Тѐсне на детѐ чешѝрке, па закасáмо с облекувáње.

облеку̀је несв *облачи*. — Ко̀ј ће да ми те облеку̀је кѣд мáма отѝде куде до̀ктура у Леско̀вац? — Облеку̀ј бр̀зо детѐ, трѐбе да по̀оди у шко̀лу.

о̀блес, -та, -то **1.** *заобљен, округао, овалан*. — Донѐси ми ону̀ј о̀блесту пердáшку. — Трѐбе ми о̀блес, а не пљо̀снас кáмен за кáцу с ку̀пуз. **2.** фиг *угојен, надебљан*. — Бѐше за ујгу̀н, сѣк ми дошѣл нешто̀ о̀блес.

облети свр фиг *обиђе, обиколи.* — У суботу се облети гроб с кучину и опали се наоколо и вапир више не мож да излезне из гроб. — Облете цело село, и не мога гу најдем, ко да-е у земљу пропала. — Иди још по озгорке, па гу отуд облети, да те не види.

облече свр *обуче.* — Све ћу ти облечем од укопну спрему што си ми рекъл. — Нека облече гуњче, дунул северинко, застудело од јутроске.

облизни (се) свр *донесе на свет двојке (оваца, крава и др).* — Калуша па облизнила.

облизоја м *онај који стално нешто једе; који се стално облизује.* — Викај више тога облизоју да поодимо на њиву.

облизување с гл им од *облизује (се), облизивање.* — Тај лиша му избила од облизување.

облизује свр *лиже.* — Полапћал Ђума рану, па облизује карлицу.

облизује се несв **1.** *лиже своје усне;* фиг *радује се храни.* — Облизује се како мачка на сланину, како куче на коску. **2.** фиг *ликује, показује задовољство због нечега.* — Има туј нешто, не облизује се он тек такој.

облита несв **1.** *облеће, салеће, удвара се.* — Толко облита око Руселену, па ништа. — Облита око девојчетија како петъл око кокошке. — Не облитај туј како мачка око цигерицу, но седни. **2.** фиг *обилази.* — Видим облита нешто човек око малу, има неку муку, па га вика. — Залуд облитају крујаци ноћом око појату, не мож да улезну.

облитање с гл им од *облита.* — Требе ти два сата облитање око езеро до Стојковићеви.

облитоја м *онај који облеће око кога или чега, ко заобилази неки посао.* — Ел дошъл онај облитоја, да видимо куде-е цел дън бил?

облица ж *дугачко дрво дебљине до 15 цм.* — Требу ми пе-шес облице за подупирачи.

облов м *нерадник, леништина.* — Нарађала си све облови, куде се не превара да родиш бар еднога работника.

облог м *облога*[2]. — Да ти напраим облог за туј натеклину?

облога ж **1.** *уметак у опанак,* в *навошто.* — И облоге ми се исцепиле, требе ги заменим. **2.** *комад тканине, наквашен водом или ракијом, или с каквим мелемом, који се ставља на убој или болесно место на телу.* — Имаше ватру, ал му на ступала туримо облогу от компири, те гу извуче.

обложи свр *заштити нечим, стави облогу.* — Кров смо обложили з-даске, па после ковали летве за цреп. — Обложила му ногу с-костолом, да му зарасне кос, па после врзала завој.

обневиди свр *изгуби вид, ослепи.* — Већем обневиде па одим насумице.

обноси се несв в *односи се.* — Остарели, па се едва обносу сьс стоку.

обовезно прил **1.** *обавезно.* — Тој се целивује икона обовезно. **2.** *заиста.* — Има ђаволи обовезно, кьд ви ја казуем.

обоица ж **1.** *два човека.* — Дошла су обоица из работу. **2.** зб им *обоје.* — Сестра и ти, обоица да дојдете на обед.

обојак (угл мн **обојци**) м *уложак од сукна који се ставља у опанак* (Лебет, Мачкатица), в *навошто.* — Обојци правимо од старо клашњено ел од чоју.

обојче с дем од *обојак.* — Кво па требе за детињи опьнци, малечка обојчетија.

оболѐје свр *разболи се.* — Не ѝђ гол по зиму̀, ће оболѐјеш. — Свекр̀ва ми бѐше оболѐла, па по̀со у ку̀ћу лѐже на мѐне.

обосѐје свр **1.** *обоси, остане без обуће.* — Деца̀ обосѐла, трѐбе им ку̀пимо чѝжме за зиму̀. **2.** фиг *осиромаши.* — Оголѐли и обосѐли смо. **3.** фиг *оћелави.* — Од голѐме брѝге обосѐла му глава̀. **4.** *остане без потикова (стока).* — Ка[д]-сто̀ка обосѐје, ча̀поњци вој се разгло̀бу и не мо̀ж да вучѐ ко̀ла.

обра̀з м фиг *част, поштење.* — Кудѐ му је обра̀з да ме па̀ питу̀је за ра̀лицу? — Изгубѝла обра̀з. — Да ѝма обра̀з нѝкад не би дошъл куде на̀с.

образък м дем од *образ.* — Горѝ му образък од мра̀з.

обра̀зи м мн *лице.* — Омѝј пр̀во ру̀ке, па по̀сле обра̀зи.

обра̀мка ж **1.** *дрвена мотка помоћу које се преко рамена носи терет.* — Пољк, па ће однесѐш ко̀ве на обра̀мку, овако̀ј ће ти искѝдају ру̀ке. **2.** *торба која се носи преко рамена.* — Турѝ на момка̀ у обра̀мку лѐб, гру̀тку сѝрење и едну̀ поприку и пратѝ га у о̀вце.

обра̀ми се свр *стави торбу преко рамена.* — Обрамѝл се бѐше с неку̀ торбетѝну, отидѐ низ дру̀м.

обрашчѐ с дем и хип од *образ, обрашчић.* — На детѐ поцрвенѐло обрашчѐ што га уштипа̀л тетѝн. — Цу̀ни га у обрашчѐ, да му про̀јде зу̀б.

обрѐкне свр *обећа.* — Ако ти-е обрѐкал, тако̀ј ће и бѝдне, о̀н је од рѐч.

обрѐкне се свр *обећа се.* — Станѝја се обрекла̀ на Стѐву: ка[д]-до̀јде из во̀јску, ће по̀јде за њѐга. — Еданпу̀т ли сам се, па, обрѐкла. — Обрѐкла се, па порѐкла.

обрѐцне се свр *осорно, дрско одговори.* — Како̀ да̀ва да вој се и оно̀цки ча̀поњак обрѐцне?!

обрецува̀ње с гл им од *обрецу(ј)е се.* — Н-умѐје дру̀кше, са̀мо с обрецува̀ње.

обрецу̀е се / обрецу̀је се несв *осорно, грубо говори, одговара.* — Не да̀вам да ми се вѝше онако̀ј о̀сорно обрецу̀е како̀ он умѐје.

обречѐ свр *обећа.* — То̀ј што човѐк обречѐ, мо̀ра испу̀ни. — Не вељаје да обречѐш, па изльжеш човѐка, пишма̀ниш се.

обречѐ се свр *обећа се коме.* — Ка[д]-ти се обречѐ, твоја̀-е. — Са̀мо се тѝ обрѐчи, па ће по̀сле до̀јдемо, ако трѐбе и з-бега̀ње да те одведѐмо.

обрѝја свр фиг *пресече, однесе.* — Немо̀ј нау̀лице, вѐтар ће те обрѝја! — О̀брија ме свѐ мра̀з.

обрѝсина ж *чистина, гола пољана.* — Ће те ошѝша вѐтар на ту̀ј обрѝсину на Дел.

обрѝтви (се) свр в *обричи (се)* **1.** *обрија (се).* — Во̀лим да ме обрѝтви предѐнски брѝца. — Нека се обрѝтви и уљу̀ди, по̀сле нек до̀јде на седѐњку. **2.** фиг *окоси.* — Са̀м обрѝтви цѐлу о̀грењу у Јѐреницу. **3.** фиг *попасе.* — О̀вце обритвѝле лива̀ду уз рѐку, осталѝ са̀мо бра̀боњци.

обрѝца несв *обећава.* — Ко̀ј мло̀го обрѝца, ма̀лко да̀ва. — Обрица̀ ми бр̀да и долѝне, а ка[д]-дојдо̀ за њѐга, нѝгде нѝшта о[д]-то̀ј.

обрѝца се несв **1.** *обећава се коме.* — На млѐги се-е обрица̀ла досьг, ал се јо̀ш не оженѝ. **2.** *куне се.* — Обрѝца се у ма̀тер и башту̀ да је тако̀ј било̀.

обрица̀ње с гл им од *обрица (се).* — Не веру̀ј мло̀го у њо̀јно обрица̀ње.

обрѝчи (се) свр **1.** *обрија (се).* — Вѝкај Бо̀ру да обрѝчи чѝчу, зара̀сал ко распо̀п. — По̀убав си ка[д]-це обрѝчиш. — Обрѝчи се, да те не глѐдам таквѐга. **2.** фиг *окоси.* — Обричѝл у Раскр̀сје цѐлу лива̀ду до пла̀дне. **3.** фиг *попасе.* — Кудѐ вр̀жеш коња̀, обрѝчи до зевњу̀.

обри̍чен, -а, -о *обријан.* — Што-е у̍бав овако̍ј обри̍чен. — Обри̍чен па зали̍чен.

обри̍ше (се) свр **1.** *уūре ūрашину, оūере.* — Ју̍тре се не рабо̍ти, па ћу обри̍шем про̍зори и очи̍стим ку̍ћу. **2.** фиг *ул̀уди (се).* — Сомура̍не, обри̍ши те̍ј ѕи̍нѕе. — Обри̍ши сопу̍љ, сопоуља̍не едњн! — Нек се обише, па тњк нек уле̍зне у ку̍ћу. **3.** фиг *заборави.* — Нека обри̍ше о̍н то̍ј што-е науми̍л, ју̍нци ми несу̍ за про̍даву. — Нек се обри̍ше о̍н од на̍слество, кьд ме ви̍ше не пошту̍е. **4.** фиг *убије.* — Ћу те обри̍шем, бре̍, ви̍ше да не постоиш на ови̍ја све̍т!

обрко̍ли свр *омађија, заведе, оūчини.* — Обрколи̍ше ме с нешто̍ и пој̍до̍ за ту̍ј пија̍ну несре̍ћу. — Обрколи̍ла га, па се чове̍к скро̍з поме̍л. — Немо̍ј куде ту̍ј ку̍чку, ће те обрко̍ли да заборај̍иш и како̍ се ви̍каш.

обрла̍ти свр в *обрколи.* — Едно̍га ли-е она̍ обрлати̍ла, зато̍ј сњк у ста̍рос пле̍те сколу̍бе ко баба̍-дево̍јка.

обрљаве̍је свр *ūосенили, ūолуди.* — Ка[д]-до̍јде у неке̍ го̍дине, чове̍к са̍м обрљаве̍је. — А̍јд што о̍н брљаве̍је, ал што и те̍бе обрљаве̍је.

обрља̍вен, -а, -о *ūолудео, није баш нормалан.* — Ми̍сли да сам то̍лко обрља̍вен, да мо̍ж с ме̍не кво̍ о̍ће.

обрља̍ви свр *ūосенили, ūолуди.* — На̍чисто обрљави̍ од бри̍ге и секира̍ције, па не зна̍м кво̍ рабо̍тим. — Дала̍ му Ва̍ска едно̍ стакле̍ с раки̍ју, па га обрљави̍ла.

обрљаво̍тина ж **1.** *магијски наūиūак.* — Дала̍ му неку̍ обрљаво̍тину, да на̍чисто обрљаве̍је. **2.** *луд, замајан човек.* — С ту̍ј обрљаво̍тину не̍ћу ви̍ше ни̍шта да и̍мам, обрља̍ви те с његове при̍кажње, па ни̍шта не урабо̍тиш.

обр̍не свр **1.** *окрене.* — Обр̍ни-окре̍ни на и̍сто му до̍јде. — Обрни̍ коња̍, па уз Де̍л, да на̍јдеш Дра̍гомира. — Обр̍ни гу и з-дру̍гу страну̍, да се до̍бро испече̍. — Обр̍ни се̍но у Ки̍тку да се су̍ши. **2.** фиг *ūочне да ūада.* — Још ма̍лко па ће обр̍не ки̍ша. **3.** фиг *ūредомисли се.* — Кьд виде̍ да се чове̍к на̍љути, о̍н о̍брну на шалу̍. **4.** фиг *ūовали.* — Едну̍ ли-е жену̍ обрну̍л, па да се чу̍диш.

обр̍не се свр **1.** *окрене се.* — Тре̍бе се обр̍не се̍но да се су̍ши. — Отиде̍ у рабо̍ту и не те̍ да се обр̍не да му јо̍ш емпу̍т ви̍дим лице̍. — Ка[д]-це обр̍неш, кво̍-е иза те̍бе остало̍, кво̍ си ти̍ уработи̍л? Ни̍шта! **2.** *изврне се, ūреврне се.* — Обрну̍ше се ко̍ла у доли̍ну. — О̍брну се тра̍ктор и ми поиспада̍мо наку̍п. **3.** фиг *обрецне се.* — Обрну̍л се и о̍н, не̍ће ме ви̍ше слу̍ша. — Трпе̍, трпе̍, па кьд му се обрну̍, чу̍л је и оно̍ј што ку̍че с ма̍сло не би поје̍ло. **4.** фиг *ūромени се.* — Скро̍з се обрну̍л, ви̍ше неје̍ онака̍в намћо̍р, а и не пи̍је.

обр̍нут, -а, -о *окренуū.* — Кьд пројдо̍ слњнчоглед бе̍ше обр̍нут на ову̍ј страну̍ а сњк па обр̍нут накуде Борови̍к. — Што̍-е ово̍ј обр̍нуто на̍опоко?

обр̍нуто прил **1.** *обраūно.* — Неје̍ тако̍ј, него се обр̍нуто ту̍ра јера̍м. **2.** *на главу.* — Ел мо̍ж да стоји̍ш обр̍нуто.

обр̍сти свр *ūоједе лишће.* — Губари̍ обрсти̍ли це̍л Ка̍чар. — Ко̍зе ни све̍ обрсти̍ше ло̍зе на компири̍. — Пога̍нци ће ти обр̍сту у̍ши (*ūреūња деūеūу*).

обр̍т[1] м *месūо где се обрћу рало и волови кад ору њиву.* — Кьд бу̍деш на обр̍т, ста̍ни ма̍лко да се воло̍ви одмо̍ру.

о̍брт[2] узв *којим се окреће коњ у вршидби.* — О̍брт, Вра̍њчо!

обрте̍н м бот *ūрава која се бере о Ђурђевдану и сūлиће у венчић, корисūи се у љубавној магији,* в *обрūен-омилūен.* — Кьд га прогле̍даш кроз вена̍ц од обрте̍н, и̍ма се са̍мо обр̍ћа по те̍бе.

обртѐн-омилтѐн м бот *врсту траве која се користи у љубавној магији за придобијање младића или девојке.* — Кьд гу с тра̀вку обртѐн-омилтѐн три̏пут облетѝш, ѝма трчѝ по тѐбе ко овца̀ на сѐлило.

обр̀ћа несв **1.** *окреће.* — Не обр̀ћа ти се ко̀ло како̀ трѐбе. — Обр̀ћа сно̀пје да се просу̀ши. — Вѐтар обр̀ћа чу̀р ча̀с на едну̀, ча̀с на другу̀ страну̀. **2.** фиг *користи, чини шта хоће.* — Обр̀ћа гу око ма̀ли пр̀с како̀ си о̀н о̀ће. — Обр̀ћа ни како̀ му пр̀дне на па̀мет, а мѝ ко тутуба̀ни — ћутимо̀. **3.** фиг *поваљује.* — Обр̀ћа жѐнске тако̀ј која̀ му налетѝ. **4.** фиг *шићарџисује.* — Узѐ ми матра̀паз ју̀нци и ськ обр̀ћа моѐ па̀ре, а на мѐне јо̀ш не да̀ва.

обр̀ћа се несв **1.** *окреће се.* — Обр̀ћа се ко до̀лњи ка̀мен на воденѝцу (*изр*). — Не обр̀ћај се свѐ докле не прѐједеш пр̀ву долѝну. — Обр̀ћа се ко пипетљѝва коко̀шка. **2.** *двори, служи, слуша.* — Обр̀ћа се она̀ око њѐга како̀ лѝс на ветру̀шку. — Обр̀ћа се како̀ му ка̀жу. **3.** *котрља се* (*точкови, зупчаници*). — Зашто̀ ти се ово̀ј ко̀ло не обр̀ћа? — Мло̀го се тѐшко обр̀ћа ветрењача, мо̀ж да неѐ подма̀зана. **4.** фиг *супротставља се.* — Почѐло детѐ да вој се обр̀ћа, да гу вѝше не слу̀ша.

обр̀ћа̀ње с гл им од *обр̀ћа (се).* — Без обр̀ћа̀ње, тѐшко се су̀ши сѐно, а мо̀ж се и ска̀пе. — Мло̀го сасипу̀еш жѝто у ветрењачу, па тѐшко ѝде обр̀ћа̀ње.

обру̀би свр **1.** *поједе руб.* — Тама̀н што испѐко лѐб, детѐ га о̀бруби. **2.** *поруби иглом.* — Обрубѝ ту̀ј кицѐљу да ти се не разресу̀је.

обу̀вка ж *обућа.* — Нѐмам си ни обу̀вку како трѐбе а ѕѝпам снѐг преко Цевр-ља̀нку.

обувло̀ с *оно што се обува, обућа и чарапе.* — Донѐси ми обувло̀, да се спрѐмим за у говѐда.

обу̀ен, -а, -о *обувен.* — Немо̀ј да ми ула̀зи обу̀ен у гостѝњску со̀бу.

обу̀је /обу̀е изр: **обу̀је коња̀** *поткује коња*; **обу̀је воло̀ви** *поткује волове*; **обу̀је ко̀ла** *постави шину на точкове воловских кола.*

обукува̀ње с гл им од *обукује (се).* — Етѐ гу у ку̀ћу јо̀ш се ка̀ни око обукува̀ње.

обуку̀је несв *облачи.* — Обуку̀је детѐ, умокрѝло се. — Не мо̀гу гу чѐкам, трѝ са̀та се обуку̀је. — Обуку̀је се ко за ѝспит.

обу̀шен, -а, -о *сломљене уши код игле.* — Обу̀шена ми самарџиска игла̀ не мо̀гу да попра̀јим сама̀р.

обу̀ши свр **1.** *поломи ушице (код игле).* — Ѝмаше до̀бру самарџиску иглу̀, и њу̀ ми о̀буши. — Кудѐ ми се па ськ о̀буши игла̀ кьд ми на̀јтребе. **2.** фиг *отчепи, отпусти.* — Кьд обушѝ, свѐ му наказа̀ у̀очи. — Обушѝл брану̀ на вѝр у Бобата̀ло, па истѐкла вода̀.

обу̀шка ж *игла поломљених ушица.* — Остала̀ сам с едну̀ обу̀шку, ни чера̀пу си не мо̀гу закр̀пим.

ова̀јди се свр *окористи се.* — Нѝки се на ту̀ђу му̀ку нејѐ овајдѝл (*изр*).

овајдѝше се свр в *овајди се.* — Мло̀го су се овајдѝсали и онѝја што су ишлѝ у рабо̀ту, те ћу па ја̀ да ѝдем.

ова̀к прил *овако.* — Нека̀ бу̀де ова̀к, како̀ ти казу̀ем.

овакѝ пок прид зам (само мушки род) *овакав.* — Овакѝ љу̀ди ни трѐбу. — Овакѝ ће ни упропасту.

овако̀ј прил *овако.* — Овако̀[ј]-е то̀ј било̀. — Овако̀ј се врзу̀је сно̀пје с ју̀жице. — Овако̀ј Цу̀на појѐ.

ова̀м прил *овамо.* — Бр̀зо-те ова̀м да вѝдите чу̀до невѝдено. — Ова̀м не бѐше кѝша кьт појдо̀.

ова̀мњи, -ња, -њо пок зам *који је овамо.* — Ова̀мњи љу̀ди до̀јду попѝтоми.

Ова̀мњи Стру̀мићеви м мн *заселак села Злашанци.*

ова̀м-она̀м прил *овамо-онамо.* — Идо̀мо ова̀м-она̀м, кобаја̀ги да ми пока̀же мѐђе, а свѐ забораи̏л.

ова̀мте-она̀мте прил в *овам-онам.* — Нѐмам ја̀ врѐме да ме фо̀рта ова̀мте-она̀мте.

овъ̀г-онъ̀г прил *данас-сутра, понекад, с времена на време.* — Про̀јде Та̀не калаџи̏ја овъ̀г-онъ̀г, како̀ се потрѐви, па ни окалаи̏ше су̀дови.

овъ̀н / ова̀н м зоол *ован, мужјак овце.* — Какъ̀в је то̀ј овъ̀н брда̀к, съ̀л да га ви̏диш.

овъ̀с / ова̀с м бот *овас* Avena sativa. — Овъ̀с ни трѐбе за зо̀б, да зо̀бимо коњи̏, и за прѐвнину.

овдѐка прил *овде.* — Овдѐка ни-е ба̀ш до̀бро. — Одвѐка неѐ то̀лка зима̀ ко го̀ре у Ва̀лмиште.

овдѐка-ондѐка прил *овде-онде, ту и тамо.* — Шаренѐје се снѐг јо̀ш овдѐка-ондѐка. — Слана̀ изгорѐла компири̏ овдѐка-ондѐка.

овѐам зам датив мн *овим, овима.* — У̀зни јера̀м и јулари̏ и однèси овѐам преко пу̀т. — Да̀до ту̀ј ви̏лу овѐам у Ди̏нчини, па забораи̏.

овѐје свр *очисти жито од плеве.* — С ветрења̀чу се по̀брзо овѐје жи̏то.

овејо̀тина ж *отпаци при вејању жита.* — Збра̀мо жи̏то у врѐће, на гу̀вно оста̀де са̀мо овејо̀тина.

овѐша се свр *обеси се.* — Овеша̀л се за гра̀њку од ја̀буку, да ми опога̀ни др̀во, и оно̀ се о̀суши.

ови̏ја, ова̀ј, ово̀ј мн **ови̏ја, овѐј, ова̀ј (ови̏ја)** пок зам *овај, ова, ово* мн *ови,ове, ова.* — Ови̏ја човѐк је лу̀д; отку̀д је, не поза̀вам га? — Ова̀ј жена̀ ни̏кад неѐ до̀м. — Ово̀ј детѐ и̏ч не слу̀ша. — Ови̏ја љу̀ди по цѐл дън преседу̀ пре[д]-ѕа̀другу. — Овѐј жѐне несу̀ ка̀светне. — Ова̀ј деца̀ сва̀ и̏ду у шко̀лу. — Ово̀га човѐка не позна̀вам, ову̀ј жену̀ несъм видѐл, а ни ово̀ј детѐ. — Ова̀ј ми пу̀т неѐ по̀знат, зато̀ј но̀сим ову̀ј мо̀тку, да се не соплѐтем по овѐј џо̀мбе.

ови̏ја несв **1.** *заобилази истину, лаже.* — Немо̀ј ни мло̀го ови̏јаш, но казу̀ј како̀-е би̏ло. **2.** фиг *гони, јури, удара.* — Кът почѐ да га ови̏ја с пру̀т, пресѐко се.

ови̏ја се несв **1.** *привија се.* — Ови̏ја се ко мла̀да уз младожѐњу. — Ови̏ја се како гра̀ ус при̏тку. **2.** *мота се, врти се.* — Ови̏ја се мома̀к мло̀го ови̏ја око на̀шу Ру̀ску, бои̏м се ћу га ови̏јем с едну̀ мо̀тку.

ovија̀ње с гл им од *овија (се).*

ови̏је свр **1.** *оплаче.* — Ови̏ла га-е како домаћи̏на. **2.** *обиђе.* — Нека ови̏је око малу̀, па на го̀рњу вра̀књицу да улѐзне. **3.** фиг *појури, загна.* — Ћу га ови̏јем с корубàч да се сврти̏ одону̀д Раки̏цку реку̀.

ови̏је се свр **1.** *умота се, ушушка се.* — Нек се детѐ ови̏је у цр̀ге, па нек спи̏. **2.** *тугује.* — Ка[д]-ти се ту̀га ови̏је око ср̀це, кво̀ да рабо̀тиш са̀м у ови̏ја пустиња̀к усрѐд лѐто?

ови̏рка ж *мали куп сена.* — Збѐри сѐно у ови̏рке, ју̀тре ће га па̀ расти̏шамо да се су̀ши, па ће га прѐдвечер здѐнемо у пла̀с.

ови̏рче с дем од *овирка.* — Збра̀л сѐно у нѐколко овирчети̏ја.

ови̏си свр фиг *одомаћи се.* — Овисѐли у кафа̀ну, па им се не и̏де до̀м. — Овисѐл им у ку̀ћу, па н-умѐје да си оти̏де.

овици̏р м *официр.* — У ову̀ј су со̀бу спа̀ли на̀ши овици̏ри, а у ову̀ј па бу̀гарски. — Што би река̀л То̀ка, ти̏ и̏маш ста̀в за овици̏ра.

овици́рка ж *жена официр, жена официра.* — Са́ша Ја́ворина е изле́зла из ра́т ко овици́рка.

овици́ркин, -а, -о *официркин.* — Ту́[ј]-е нека́д била́ овици́ркина ку́ћа, ода́мна се скљока́ла.

овици́ров, -а, -о *официров.* — То́-е овици́ров си́н.

овици́рски, -а, -о *официрски.* — Тури́л овици́рски опаса́ч.

овици́рски прил *официрски.* — По́здрави ме овици́рски.

овне́ с дем и хип од *овьн, ован стар до две године.* — Море́, помисли се, ко́ј ће ми ђа́вол и то́ј овне́, узо́ па га прода́до на Сели́ма.

овне́ћина ж *овнујско месо, овнетина, овчетина.* — Спреми́ла бе́ше ба́ба овне́ћину с компири́.

овни́ште с ауг од *овьн.* — Ако не́ма ро́гови, ће те убоде́ то́ј шу́то овни́ште.

овно́вски, -а, -о *овнујски.* — Место́ чевильк на ѕи́д тури́л овно́вски ро́гови, од брдака́, усврдлени.

/ово́јми-оно́јми/ изр *и ово и оно, свашта, глупости.* — Само́ си при́ча ово́јми-оно́јми. — Не мо́гу ви́ше да слу́шам то́ј ньојно ово́јми-оно́јми.

околи́цьк, -цка, -цко *оволишни, сићушан, мали.* — О[д]-цтра́ се напраи́мо оволи́цки, смали́ше ни се но́ге ко у пога́нца. — Ако не едеш ће оста́неш оволи́цьк.

оволи́цко прил *сасвим мало.* — Тре́бе ни јо́ш оволи́цко, па да завр́шимо ку́ћу.

оволи́чьк, -чка, -чко в *оволицьк.* — Кьд бе́о оволи́чьк пр́ви пу́т сам ујану́л коња́.

оволи́чко прил в *оволицко.* — Па́мтим га јо́ш од оволи́чко.

ово́лки, -а, -о *оволики.* — Ово́лки смо били́ ка[д]-цмо́ пошли́ у шко́лу. — Ово́лка вруће́на не́е доськ била́.

ово́лко прил *оволико.* — Ово́лко се му́чим и ни́ки ми то́ј не призна́е. — Ово́лко да ме не слу́ша.

ово́љи свр *овлада, савлада, превлада, заврши.* — Тре́беше ни два́ до́бра ср́па да ово́љимо рженицу у Ви́тел. — Бори́ се, бори́, јадничьк, ал бо́лес га о́вољи. — Овољи́мо и кро́в на ку́ћу. — Овољи́ла травуљи́на ле́је, тре́бе се пле́ви. — Овољи́ла му́жа, па си рабо́ти по сво́ј ће́в.

ово́цки, -а, -о в *оволицьк.* — Ово́цки-е би́л ка[д]-цам га држа́л на ску́т, а ськ погле́ј колки́-е.

ово́чко прил в *оволичко.* — Јо́ш ово́чко ми-е остало́ си́ренце.

о́ври свр *узаври, прокува се.* — Ако-е овре́ло млеко́, скла́ћај га с вери́ге. — Кьд о́вру ја́јца, сту́ри лонче́ с пло́тну, па ги ола́ди.

овр́та несв **1.** *окупља, сабире.* — Не овр́тај ту́ј булуме́нту око ку́ћу ћу те уте́пам. **2.** фиг *замајава.* — Са́мо ме овр́таш с ту́ј при́чу, ни́како да по́јдем до́м.

овр́та се несв *скупља се, сабире се, мота се,* в *уврта се.* — Ту́ј се овра́ по це́л дьн. — Не овр́тај се з-гове́да сьл на Је́реницу, пока́рај ги ма́лко и накуде-Вр́бе и Ста́нци. — Овртају се око ње́га са́мо џаболеба́роши.

оврти́ се свр *привије се, навикне се.* — Оврте́ се куде на́с, па ни не иска́ча ис ку́ћу, ко да га-е неки́ ђа́вол врза́л.

овртогла́ви свр *пошашави, заблесави.* — Овртоглаве́л за ту́ј прокле́ту Ру́лку Лебецку́. — Што́ тако́ј не овртоглаве́је за косу́, ел мати́ку?!

овртува́ње с гл им од *оврту(ј)е (се).* — Ни́шта не на́прај с ње́го́во овртува́ње око Бре́нку. — Едну́ш ли су га те́пали за овртува́ње око ту́ђе же́не.

овртуе / овртује несв в *оврта (1, 2).* — Овртује говеда све око воденицу, нећe да ги покара малко уз реку да пасу (*1*). — Сал гу овртуе, да не знае кое да работи како да се оправи с работу (*2*).

овртуе се / овртује се несв *мота се, луња около.* — Још се овртуе око кућу, не отиде у работу. — Овртује се око њу како мачe око врелу кашу.

овршe свр *заврши вршидбу стоком.* — Кьд овршe вика ме да му дадем ветрењачу да овeје жито. — На време овромо, сьг нек пада штурињa колко оће. ■ трп прид **оврт**, -а, -о *који је овршен.* — Жито-е све оврто, слама у плевњу, а зрно у пресаци.

овськ м дем и хип од *овьс.* — Остаде ни још малко непожњејен овськ.

овсеник м *хлеб од овса.* — Врускал се и овсеник, кьд неје имало кво друго.

овсиште с *место на коме је гајен овас.* — Па ће оремо овсиште, ал ськ ће туј садимо компири.

Овсиште с мтн *пашњак, ливаде и шума.*

овуд прил *овуда, с ове стране.* — Пројдоше с говеда овуд Браниште. — Ти иди овуд, путињче-е добро.

овудак прил в *овуд.* — Овудак смо спроводили воду до куће.

овутке прил *овуда.* — Не мој више да идеш овутке, да ми газиш ливаду, туј неје пут.

/**овце**/ израз у **овце** *да чува овце.* — Отиде ли Петрија у овце? — Ка[д]-цам јучерке била у овце, састаимо ги с лебеђанске, па цел дьн препојамо. в *ашанске овце*, в *каракашке овце.*

овчар м *онај који чува овце, чобанин.* — Имашемо добри овчари из Мањак, из Дукат и из Љутеж, ал пантимо сьл ча-Бибу с његову песму: „Ој, Стано, Станче, подигни вустанче.".

овчарка ж *она која чува овце, чобаница.* — Овце чувају овчар и овчарка, па се приповују.

овчарување с гл им од *овчару(ј)е.* — Дванаес годинe сам провела у овчарување куде разни газде.

овчаруе / овчарује несв *чува овце.* — По[д]-цтар заман поче и ја да овчаруем.

овчарче с *дете које чува овце, чобанче.* — Овчарче, овчарче, куде ти-е јагањче?

овченик м *кувано млеко од овце.* — Кьд потквасимо овченик, квасено млеко густо ко сирење.

овчетина[1] ж *овчје месо.* — У зеље обовезно иде сушена овчетина.

овчетина[2] ж ауг и пеј од *овца.* — Па ми се изгуби онај пуста овчетина, онај Калуша!

овчи, -а, -о **1.** *овчији, овчји.* — Овој су овде овчи брабоњци, туј негде су и овце. — Овчо млеко подсирујемо обашка. **2.** изр: — Ће добије овчи курац (*ништа*)!

овчичка ж дем и хип од *овца.* — Куде су ми ськ моје златне овчичке, што сам ги чувала по Длаги рид, да ми [ј]ош еднуш заблају?!

овчљак м ауг и пеј од *овца.* — Тиа овчљак ми досади, едва се вуче по стадо.

огаздеје свр *обогати се.* — Ники преко ноћ, без лоповльк, не мож да огаздеје.

огалати свр *увреди, наружи.* — Огалати ме онoј Маргиче, тео га утепам, ал се некако суздржа.

огалаћување с гл им од *огалаћује*, в *галатење.* — Сви гу панту по огалаћување.

огалаћује несв *вређа говорећи ружне, погрдне речи.* — Умеје она да огалаћује и без повод.

о̍гењ м *огањ, ва̄тра.* — Накла̍ди о̍гењ, да се не мр̍знемо. — Поцта̍кни главњу̍ да се разгори̍ о̍гењ.

о̍гењ крсни̍к м *ва̄тра која се стално одржава на огњишту као свети огањ породице. По потреби његов жар се носи у каквом суду или огњиштару* (Б. Д.).

огењчѝк м дем и хип од *огењ.* — Не тѐ да се ува̍ти огењчък. — Су̍ве шу̍шке, па се бр̍зо зава̍та огењчък.

огењчѐ с дем од *огењ, огњић.* — Накла̍л огењчѐ прет коли̍бу, ће печѐ компири̍.

огењчети̍на м ауг и пеј од *огењ.* — За̍вати ми гу̍ньче огењчети̍на, свѐ га о̍смуди.

о̍гењчина м ауг и пеј од *огењ.* — Ра̍згоре се о̍гењчина, ву̍кну пла̍мен, да упа̍ли коми̍н.

о̍глав м *поводац, оглавник.* — О̍глав и̍де око гу̍шу, а јула̍р на пр̍лицу. — Да̍ј ми о̍глав за до̍рчу, да га во̍дим на по̍ило.

огла̍ви свр *намести, веже оглав.* — О̍глави ли ви̍ше то̍ј кравчѐ, да га изведѐм ис-коша̍ру.

о̍главник м *поводац за коња.* — Ту̍ри на до̍рчу о̍главник, па у пади̍ну на кла̍данац, да се напо̍и.

огладнѐје свр *огладни.* — Детѐ бр̍зо огладнѐје у говѐда, нек си понесѐ торби̍чку с-лѐб.

огледува̍ње с гл им од *огледује се, огледање у огледалу.* — Кво̍ ти-е то̍ј сва̍ки ча̍с огледува̍ње, да се неси̍ замомчи̍л.

огледу̍је се несв *огледа се.* — Мло̍го се огледу̍је и зализу̍је ону̍ј ко̍су ко сна̍шка.

огло̍би свр *казни.* — Сѐкал у ту̍ђо дрва̍, па га оглоби̍ли. ▪ трп прид **огло̍бен**, -а, -о *кажњен новчаном казном.* — Сви̍ што несу̍ шприца̍ли говѐда ће су огло̍бени.

огло̍ђе свр *изгризе глодањем.* — Вр̍љи на ку̍че нека огло̍ђе ко̍ске.

оглођува̍ње с гл им од *оглођује (се).* — Оста̍де ли за мѐне нешто̍ за оглођува̍ње?

оглођу̍је несв **1.** *глође.* — Ку̍че мо̍ж цѐл дьн да одлођу̍је ко̍ске, а ми̍ трѐбе по̍брзо да срабо̍тимо. **2.** *нервира, секира.* — Оглођу̍је ме то̍ј дети̍ште сва̍ки дьн, те ово̍ј, те оно̍ј му нејѐ по во̍љу. — Са̍мо ме ти̍ оглођу̍ј, па кьд у̍мрем ће ти башта̍ доведѐ маћију, па ће ви̍диш како̍ она̍ тѐпа.

оглођу̍је се несв *таре се, гребе се (кожа тела).* — Трѐбе да но̍си дуга̍чке га̍ћке, да му се не оглођу̍ју но̍ге о[д]-цтру̍ље чеши̍ре.

оглувѐје свр *постане глув, оглуви.* — Оглувѐје човѐк и са̍м, кьд нѐма с кога̍ да проора̍ти.

оглу̍не свр в *оглувеје.* — О̍глуну човѐк од некоју̍ бѐду̍, тако̍ј си му тике дојдѐ.

оглушавѐје свр в *оглувеје.* — Кьд оглушавѐје како ја̍, ће ви̍ди како̍-е кьд га ви̍кају глу̍шча.

оглуша̍ви свр в *оглувеје.* — Оглушавѐ у водени̍цу, па и̍ч не чу̍ем.

/пра̍и оглу̍шци/ изр *чини се глувим, не жели да чује.* — Ја̍ га ви̍кам а о̍н си пра̍и оглу̍шци, бајаги̍ ме не чу̍је.

Огњѐна Мари̍ја ж вер *Огњана Марија, 30. јул.* — Не рабо̍ти се на Огњѐну Мари̍ју.

огњи̍ло с *комад челика у виду потковице чијим се кресањем о кремен изазивају варнице и преносе на труд; кресиво, оцило, чакмак.* — Евѐ ти огњи̍ло па запа̍ли и мѐне едну̍ о[д]-тѐј твојѐ замо̍тане цига̍ре. — Врну̍л му ши̍ло за огњи̍ло (*мило за драго*).

огњи̍на м ауг и пеј од *огењ.* — Пали̍мо страни̍ште, па се ра̍спали огњи̍на, свѐ да погори̍.

огњи̍нчина м ауг и пеј од *огњина.* — Ра̍згоре се огњи̍нчина, ку̍ћу да ни запа̍ли.

огњи̍ца ж **1.** *температура,* в *ватра.* — Дете̍ доби̍ло огњи̍цу, свуно̍ћ му ту̍рам о̍блоге от-ко̍мовицу. **2.** вет *болест код стоке када мокри крв.* — Огњи̍цу куде гове̍да ле̍чимо ш-ча̍ј от-кантарио̍нку.

огњишта̍р м *гвоздени котлић у коме се носио жар с огњишта у разним приликама* (Б. Д.).

огњишта̍рка ж *водоравна греда која носи прочеље димњака, крајевима ослоњена на две косе гредице* (Б. Д.).

огњи̍шче / огњишче̍ с (мн огњи̍шчета, огњишчети̍ја) дем од *огњиште.* — Изнакла̍ли о̍гењ, па се гре̍ју, огњи̍шчета по̍там — по̍вам, свуд по Де̍л, печу̍ компири̍.

огњишче̍нце с дем и хип од *огњишче.* — У̍гаси се мое̍ огњишче̍нце, како̍ ми отиде̍ Страи̍ња.

оголе̍је свр *оголи* **1.** *остане без одеће.* — Ако наста̍јиш да бе̍гаш од рабо̍ту, и̍ма ти ду̍пе оголе̍је, па ће тъ̍к да ви̍диш кво̍ ће рабо̍тиш. **2.** *остане без лишћа.* — У је̍сен шума̍к оголе̍је, ни листъ̍к не оста̍не на гра̍њку.

оголеме̍је свр **1.** *порасте.* — Бр̍зо нешто̍ оголеме̍ше ова̍ј деца̍, па им све̍ у̍скратко и у̍стесно. **2.** фиг *смањи се, смрша.* — Оголеме̍ло му облекло̍, кво̍ ли му-е?

оголему̍је несв *расте, развија се.* — Деца̍ оголему̍ју наго̍р, а ста̍рци се смању̍ју надо̍л.

ого̍лен, -а, -о *огољен, го.* — Бе̍ше Чеме̍рник ого̍лен, сък га усади̍ли з-бо̍рови, па се ни̍шта жи̍во не ви̍ди.

ого̍ли свр **1.** фиг *опљачка, покраде.* — Оголи̍ли га лопо̍ви у во̍з, укра̍ли му све̍ што-е заработи̍л. **2.** фиг *осиромаши.* — Др̍жеше се они̍ едно̍ вре̍ме, али съ̍к су дибиду̍с оголе̍ли и обосе̍ли.

огољува̍ње с гл им од *огољу(ј)е (се).* — Ће навуче̍ неку бо̍лку о[д]-цта̍лно огољува̍ње.

огољу̍е / огољу̍је несв *чини да неко или нешто буде голо.* — Не огољу̍ј компири̍, него ги загр̍ћај. — Немо̍ј да ми она̍ ту̍ј огољу̍је ду̍пе, да се све̍т рези̍ли, нека се облече̍ како̍ тре̍бе.

огољу̍е се / огољу̍је се несв *скида одећу, открива се.* — Мло̍го се огољу̍е ка[д]-цпи̍. — Во̍ли да се огољу̍је, да и̍де тако̍ј гољи̍здрава.

огоре̍вина ж *место опаљено ватром (дрвеће, жбуње, стрниште...).* — Запали̍ли о̍гењ, па ми од шума̍к напраи̍ли огоре̍вину. — Ју̍тре ће ко̍симо огоре̍вину.

Огоре̍вина ж мтн *ливаде, шума.*

огоре̍лац м *страдалник, погорелац.* — Четере̍с пр̍ву дојдо̍ше ни огоре̍лци из Мето̍хију.

/огоре̍ло ја̍ре/ изр *преплануо човек од рада.* — Постогци̍јо, бра̍ле, огоре̍ло ја̍ре... (*нар песма*), в *постогција.*

огоре̍ља м *сиромах.* — Мло̍го се му̍чи јадни̍чьк, огоре̍ља, тре̍бе му и ми помо̍гнемо.

огорче̍је свр *постане горко, мрско, несносно.* — Кво̍ да рабо̍тиш ка[д]-ти и живо̍т огорче̍је.

ого̍рчи свр *постане горко, мрско.* — Огорче̍ло ми ви̍ше да жи̍вим и му̍чим се како̍ цр̍вик.

огради̍ше свр в *ограише.* — Ту̍ј го̍дину мло̍го оградиса̍. — Оградиса̍ од ови̍ја лу̍це, са̍мо ба̍пћу ло̍пту над на̍шу ку̍ћу. — Нешто̍ га о̍градиса ови̍ја чове̍к данъ̍с.

о̍грађа ж **1.** *ограђени део утрине,* в *огрења.* — Те̍рај гове̍да да пасу̍ куде Спа̍ѝско-ву о̍грађу. **2.** *ограда.* — Скрши̍ли ни о̍грађу на гради̍ну и пушти̍ли сто̍ку да уле̍зне.

граи̍ше свр *настрада, намучи се.* — Ограиса̍мо од њега, ста̍лно поме̍ра међу̍ у Де̍л. — Ограиса̍л чове̍к од бо̍лес.

огра̍не свр *изгреје, обасја (сунце), сване.* — Да ме пробу̍диш чим огра̍не. — Кьд огра̍не, поо̍димо за Су̍рдулицу. — Пу̍кла про̍лет, ограну̍ло сльнце, па мили̍на. — Ограну̍л у̍бав дьн.

огребе̍ свр **1.** *сакупи, погребе сено.* — Прати̍ га да огребе̍ лива̍ду у Ди̍нинцу. **2.** *погребе, очисти суд.* — Огре̍би котле̍ од млеко̍. — Огре̍би смета̍ну из млеко̍. **3.** *озледи, изгребе.* — Па̍зи, тој маче̍-е пр̍гаво, ће те огребе̍. **4.** *огребе (вуну, кучина).* — Како̍ кое̍ пове̍сно огребе̍м, ја̍ га превр̍жем с кона̍ц на среди̍ну да се не мр̍си. — У̍знеш гребенци̍ и огребе̍ш пове̍сма.

огребе̍ се свр **1.** *озледи се.* — Бра̍л шипци̍, све̍ се огре̍бал на тр̍ње. **2.** *окористи се.* — Уме̍је о̍н до̍бро да се огребе̍ кьд му иско̍чи при̍лика.

огребо̍тина ж *огребано место на кожи.* — По ру̍ке му огребо̍тине ко да-е с ма̍чке има̍л рабо̍ту.

огре̍ва несв *излази сунце, обасјава.* — Поче̍ да огре̍ва и пади̍ну, да растр̍виш о̍ткосје.

огре̍ва се несв *греје се.* — Ми почо̍мо да се огре̍вамо, застуде̍ ни у ку̍ћу.

огрева̍ње с гл им од *огрева (се).* — За огрева̍ње смо се бар обезбеди̍ли, пу̍н дрвни̍к цепа̍нке.

огревльк м *огрев.* — Не зна̍м што ће̍мо за о̍гревльк ову̍ј зиму̍, још несмо̍ ни̍шта докара̍ли.

огревло̍ с в *огревльк.* — С огревло̍ ће бар да бу̍де кола̍ј рабо̍та, ће оба̍лимо две-бу̍ке у пади̍ну.

огреди̍ше свр в *ограише.* — Сви̍ у вами̍лију огредиса̍ли од њега.

огреја̍ш м *батине, казна.* — И̍ма да ви̍ди о̍н њего̍в огреја̍ш за то̍ј. — Ће изеде̍ огреја̍ш, па це сми̍ри.

о̍грења ж *ограђени део утрине, приватни посед на утрини,* в *ограђа (1).* — Ча Драго̍мир је у о̍грењу сеја̍л жито и коси̍л о̍таву она̍м, у Је̍реницу. — Све̍ ни о̍грење усади̍ли з-бо̍рови.

огри̍ба несв **1.** *гребе грабуљом ливаду после кошења.* — Отиде̍ Ста̍нча да огри̍ба у доли̍ну по сенари̍. **2.** *погриба, чисти судове.* — Научи̍ла да огри̍ба су̍дови како ма̍чка. **3.** *гребена (кучина, вуну).* — Це̍л дьн вој у ру̍ке гребенци̍: огри̍ба она̍ј кучи̍ста, па усту̍ра.

огриба̍ње с гл им од *огриба (1, 2, 3).* — Умори̍ се од огриба̍ње се̍но по врља̍к (*1*). — Навади̍ла се ку̍ма на огриба̍ње ше̍рпе и ло̍нци (*2*). — По̍сле ми трну̍ ру̍ке од огриба̍ње пу̍ста кучи̍ста (*3*).

огри̍жљак м *огризак.* — О̍дма да вр̍љите ови̍ја огри̍жљаци, заа̍пали сте ги и тако̍ј остаји̍ли, па ми̍слите неки̍ ће да ги еде̍ по ва̍с.

огри̍жњак м в *огрижљак.* — Куде се врља̍ на сре̍т ку̍ћу огри̍жњак, да га неки̍ зга̍зи.

огри̍зина ж **1.** *остатак сточне хране.* — Мло̍го ту̍раш рану̍ на воло̍ви, па оста̍љају огри̍зине. — Сву̍де по а̍мбар ми̍шје огри̍зине. **2.** *огризак.* — Од у̍баве ја̍буке са̍мо пра̍јте огри̍зине, ко̍ј ће ги по̍сле еде̍?

огризо̍љак м в *огрижљак.* — Но̍си на сви̍ње ови̍ја огризо̍љци.

огризо̀тина ж *остатак хране.* — Збѐри огризо̀тине из ја̀сле, па да̀ј на о̀вце.

огркавѐје свр *промукне, изгуби глас.* — Сна̀јке, ће огркавѐјеш о[д]-то̀лко пева̀ње. — Немо̀ј да огркавѐјеш од вика̀ње.

огрка̀ви свр *изгуби глас, промукне.* — Огркавѝ викаѐћи по ово̀ј детѐ и оно̀ ме па̀ не слу̀ша.

огрља̀к м *крагна, оковратник.* — Огрља̀к му бѐше исцѐпен ка[д]-це вр̀ну о[д]-цобо̀р, мо̀ра да се па̀ с некога̀ тепа̀л.

огр̀не (се) свр *загрне (се), стави на леђа.* — Усрѐд лѐто дѐда огр̀не гу̀њче и отѝде у воденѝцу. — Огр̀не се с-мика̀ду и тако̀ј спѝ под бу̀ку, у ладовѝну. **2.** *навуче земљу.* — Огрну̀сте ли компирѝ, мѝ на̀ши прикара̀мо до кра̀ј?

огрозѐје свр *постане мрзак.* — Ће ми огрозѐје ово̀ј сѝрење, по трѝпут га едѐм на дьн.

огро̀зи (се) свр *учини што гадним, згади кога, досади, отежа, постане одбојно* — Немо̀ј ми огро̀зиш детѐ, да вѝше не едѐ кру̀шке. — Огрозѝло ми се вѝше ста̀лно идѐње у Село̀, ћу заѐбем рабо̀ту. — Огрозѝл ми се живо̀т, а мрѐшка ме нѐће. — Огрозѝл се едну̀ш и вѝше не едѐ сѝрење. — Огрозѝ се кьд гу видо̀ онако̀ј издр̀пану и ка̀љаву како̀ се споту̀ра.

огртавѐје свр в *огртави.* — Немо̀ј се то̀лко дѐреш, ће огртавѐјеш.

огрта̀ви свр *промукне,* в *огркави.* — Гла̀с му огртавѐл, па не мо̀же да ора̀ти.

огр̀ћа (се) несв **1.** *загрће (се), покрива (леђа капутом).* — Огр̀ћа капу̀т, ће ѝде поу̀лице. — Дошло̀ врѐме да огр̀ћамо дуга̀чки капутѝ. — Немо̀ј се огр̀ћаш, него га обу̀чи, ла̀дно-е. **2.** *окопава, загрће компир.* — Вика̀ла сам га да ју̀тре огр̀ћамо компирѝ.

огрћа̀ње с гл им од *огрћа (се).* — Не пома̀га огрћа̀ње, северѝнко брѝчи, него се тѝ до̀бро утѐгни. — Да до̀јдеш за огрћа̀ње компирѝ!

огрубѐје свр *поружни, огруби.* — Од рабо̀ту по вѐтар и мра̀з ѝма огрубѐјеш. — Бѐше у̀баво, ал нешто̀ ми ськ огрубеја̀ло оно̀ј девојчѐ.

огру̀би (се) свр *поружни.* — Пора̀сла па огрубѐла, а бѐше у̀баво девојчѐнце. — Огрубѝла се скро̀з с ко̀лмовану ко̀су. **2.** *поквари неку ствар.* — Огрубѝл ми тишљара̀ј, а верува̀л сам да-е до̀бар ма̀јстор. ▪ трп прид **огру̀бен, -а, -о** *ружан, покварен, упропашћен.* — Коѝ ти ги шѝ, те су ти чешѝре тако̀ј огру̀бене? — Да вој нејѐ држа̀ље огру̀бено, па да ти ку̀пим ту̀ј секѝру.

огру̀ли свр *скине љуску, кору; ољушти.* — Огрулѝмо лѐшњаци ће ѝма пѐт кѝла. — Огру̀ли ми ора̀си из оно̀ј цакчѐ. — Огру̀ли ми нѐколко кордѐља ца̀ревицу за коко̀шке. ▪ трп прид **огру̀лен, -а, -о** *без љуске.* — Ора̀си су огру̀лени. — Ца̀ревица ти е свѐ огру̀лена.

огру̀љи свр *скине кору, ољушти,* в *огули.* — Огру̀љи лѐшњаци. ▪ трп прид **огру̀љен, -а, -о** в *огрулен.* — Ора̀си су ти свѝ огру̀љени, мо̀ж да пра̀иш кво си намислѐла.

огру̀ши се свр *обурва се.* — Огрушѝла се зевња̀ на пу̀т, не мо̀ж се про̀јде с ко̀ла.

огрчавѐје свр *смрша, постане грчав,* в *изгрчавеје.* — Говѐда ни свѐ огрчавѐла, кьд нѐма кво̀ да еду̀.

огрча̀ви се свр в *огрчавеје.* — И о̀н се огрчавѝл, спрѐгал се ко две-ба̀нке у кѐсу.

огу̀зи се свр *натрти се, препречи се.* — Огузѝл се на вра̀та, не мо̀ж се про̀јде од њѐга.

огузу̀је (се) несв фиг *одуговлачи.* — Огузу̀је ми рабо̀ту. — Цѐл дьн се огузу̀јемо, нѝкако да по̀јдемо.

огу̍лен, -а, -о 1. *ољуштен.* — Компи̍ри су ти огу̍лени, мо̍ж да пра̍јш с њи̍ кво о̍ћеш. **2.** *повређен, подеран.* — Чело̍ му све̍ огу̍лено, а кр̍в липти̍. **3.** фиг *пребијен.* — Ка[д]-дова̍тим да те дре̍њам, ду̍пе ће ти бу̍де огу̍лено ко кеши̍р. **4.** фиг *опљачкан.* — Опљачка̍ли га лопо̍ви, оста̍л огу̍лен до голу̍ ко̍жу.

огу̍ли свр **1.** *ољушти кору.* — За̍јци ми зиму̍ске огули̍ли све̍ млади̍ке у пади̍ну. — Огули̍ли ми ѕи̍д ка[д]-цу уноси̍ли да̍ске. **2.** *повреди, подере.* — Пада̍л, огули̍л колено до коску. **3.** фиг *опљачка, покраде.* — Огули̍ли га лопу̍же с којѝ-е раде̍л. **4.** фиг *истуче.* — Ћу му огу̍лим ду̍пе чим се вр̍не. **5.** фиг ирон *преучи.* — Огули̍л ду̍пе учеје̍ћи до булума̍ч. **6.** фиг ирон *лезилебовић.* — Огули̍л столи̍чку работе̍јећи.

огу̍ли се свр **1.** *изгребе се.* — Огули̍ се по тр̍ње, браеје̍ћи шипци̍. **2.** *ољушти се, наружи се.* — Огули̍л му се но̍с о[д]-сл̍нце. **3.** фиг *пропадне радећи.* — Огули̍ се работе̍јећи, а ни̍ки за то̍ј не ма̍ри, но са̍мо џа̍кају јо̍ш.

огуљаве̍је свр *пропадне, исцрпи се, нестане.* — Огуљаве̍ ринтае̍ћи це̍ло ле̍то.

огуља̍вен, -а, -о *очупан, очерупан, обезличен.* — И̍де си тако̍ј огуља̍вен, две̍ па̍ре не да̍ва за то̍ј.

огуља̍ви свр фиг *подшиша, ошиша (лоше).* — Како̍ те то̍ј бри̍ца огуљави̍л, ја̍ би те бо̍ље почиша̍л. — Огуљави̍ о̍вце, па с̍к нека и̍ду [у] у̍трину, не̍ће им вру̍ће̍је.

огуља̍ви се свр **1.** *испости се, нестане, пропадне.* — Огуљави̍л се не мо̍ж га позна̍јеш. **2.** *почупа (руно, перје, крзно).* — Огуљави̍ла се Ли̍ска провлаче̍јећи се кроз тр̍њаци̍. — Пета̍л се скро̍з огуљави̍л на ши̍ју.

огу̍љен, -а, -о в *огулен.* — Ели̍ огу̍љен кроми̍д?

огуљо̍тина ж *одерано место на кожи.* — Не зарасту̍е ми ова̍ј огуљо̍тина, ста̍лно се подљуту̍е.

огураве̍је свр *погрби се.* — Огураве̍л од бо̍лес и рабо̍ту, едва̍ се вуче̍.

огураво̍тина ж/м пеј *грбав човек.* — Које̍ ће та̍ј огураво̍тина, едва̍ о̍ди и јо̍ш пу̍шта пе̍не на уста̍.

огурсу̍з м *мангуп, хохштаплер, угурсуз.* — Да се па̍зиш, поста̍л о̍пасан огурсу̍з они̍ја Пе̍рсин уну̍к. — Секи̍рам се зање̍га, дру̍жи се све̍ с неки̍ огурсу̍зи.

огурсузл̍к м *неваљалство, непоштење.* — За так̍в огурсузл̍к куде на̍с дос̍г нес̍м чу̍л.

огурсу̍шче с дем од *огурсуз.* — Само̍ да ува̍тим оно̍ј огурсу̍шче, ја̍ ћу му су̍дим!

од пред **1.** *из.* — О[д]-цтра̍ побе̍же дете̍ до̍м. **2.** *са.* — Од коју̍ чесму̍ то̍чите во̍ду? **3.** *одакле.* — От куде̍ и̍деш? **4.** *о.* — Тама̍н проорати̍мо од ње̍га, к̍д ете̍ ти га о̍[н]-на вра̍та.

о̍д м *ход, ходање.* — Така̍в си му-е о̍д, неје̍ ни̍шта бо̍лесан.

/од га̍д/ изр *од одвратности,* в *гад.* — Пушти̍л ѕи̍нѕе, да га од га̍д не погле̍даш.

ода̍ва (се) несв *проказује, одаје (се), открива (се), издаје (се).* — Немо̍ј вој ни̍шта при̍чаш, она̍ све̍ ода̍ва. — Ода̍ва ме куде башту̍ кое̍ рабо̍тим. — Н-уме̍је ни̍шта да сакри̍је, сама̍ се ода̍ва.

одава̍ње с гл им од *одава (се).* — К̍д гу едну̍ш ва̍тим за гу̍шу, ће преста̍не с одава̍ње кво̍ се у ку̍ћу ора̍ти.

одавначке̍ прил *поодавно.* — Се̍ћаш се, одавначке̍ смо се виде̍ли го̍ре на Кр̍с, на Ива̍новицу.

ода̍внашањ, -шња, -шњо *давни, давнашњи.* — Јо̍ш ми нее̍ врну̍л она̍ј ода̍внашањ ду̍г, а па̍ тра̍жи.

ода̍вно прил *одавна.* — То̍ј бе̍ше ода̍вно, не зна̍м да ли се јо̍ш неки̍ дру̍ги се̍ћа.

ода́ка свр фиг *одлу́та, одски́та.* — О́дака накуде́ Ро́мански ри́д, не здра́жа га да седи́ до́м.

одала́ми свр *удари.* — Ни даньс ми нее́ ја́сно за кво́ ме ба́тка онако́ј душма́нски о́далами.

одале́к прил *из далека, од далека*, в *одолек.* — Дошли́ љу́ди одале́к, тре́бе се одмо́ру, прибе́ру сна́гу.

одале́чи (се) свр *удаљи (се), постане далек*, в *одолечи (се).* — О́далечи ми пани́цу, не мо́гу дова́там с ложи́цу. — О́далечи ни се ови́ја пу́т до Клису́ру.

ода́ли (се) свр *одвикне (се)* суп *наали (се).* — Ја́ сам те наали́л, ја́ ћу те ода́лим од ту́ј скитњу́. — Ода́ли се едну́ш од то́ј луња́ње, свр́ти се до́м!

ода́љи се свр **1.** *уклони се, удаљи се.* — Ода́љи се од ме́не, немо́ј ми сми́таш докле рабо́тим. **2.** фиг *одроди се.* — Одаљи́ли смо се откако́ је ба́ба умре́ла и не ви́ђамо се. **3.** фиг *побегне од рада.* — Одаљи́л се о́н од рабо́ту одавначке́. — Кори́сти при́лику да се ода́љи от по́со.

одана́с прил *од данас.* — Одана́с, да се зна́е, у ову́ј ку́ћу ја́ да команду́ем.

ода́не[1] свр *одахне, предахне, одмори се.* — Чове́к тре́бе ма́лко и да ода́не, не са́мо да р́мба. — Че́кеј да ода́нем ма́лко, да се се́тим.

ода́не[2] свр *сване.* — О́дани, а ми јо́ш несмо́ пошли́, сльнце ће ни ува́ти у Остри́ке.

ода́ни се свр *раздани се.* — О́дани се, тре́бе да докару́емо сно́пје, да врше́мо.

одањува́ње с гл им од *одањује (се).* — Без одањува́ње не мо́ж се издржи́ те́шка рабо́та.

одању́је (се) несв **1.** *одмара (се), предахњује (се).* — У ово́ј вре́ме Мило́јко одању́је. — Ма́лко и ми да одању́јемо, да не поцр́цамо у њиву́ на ову́ј вруђи́ну. — У пла́дне се одању́је, кьд упече́ ѕвезда́. **2.** фиг *раздањује се, рађа се нови дан.* — Ди́зај се да пре́замо воло́ви, поче́ло се одању́је.

ода́пе свр *угризе, одгризе.* — Ко́њ му одапа́л перчи́к.

одапи́ња несв **1.** *откључава, скида упирач са врата.* — Пр́во одапи́ња вра́та, па тьк изла́зи надво́р. **2.** фиг *циља, гађа.* — Напраи́л лу́к и стрелу́, па вазд́ьн одапи́ња на пи́лишта. **3.** фиг *умире.* — Веће́м три́ го́дине како́ одапи́ња, ал јо́ш неје́ одапе́л.

одапиња́ње с гл им од *одапиња.* — Какво́-е то́ј твое́ одапиња́ње, три́ го́дине не мо́ж се нака́ниш да ли́пчеш.

ода́пне свр **1.** *склони запињач са врата, отвори.* — Ода́пни вра́та, да уле́зне чи́с ва́здук! **2.** фиг *пусти, отпусти.* — Ода́пне стрелу́, па у про́зор џангррр. **3.** фиг *скупи снагу, залети се.* — О́дапну из ме́сто, па ги све на́дрипи. **4.** фиг *умре.* — Одапну́л наћа́ске деда́ То́дор. — Одапе́л и ча-Стоја́н. **5.** фиг *учини што ненајављено, изненада, невероватно, храбро.* — Ода́пне, па са́м оти́де на Си́менково мејани́штe на собо́р. — Ода́пне па кроз про́зор. — Одапе́л чак озго́р ис цре́шњу.

одба́је свр *пребаје, обави бајање.* — Ськ ће ти боба́-Ћи́рка одба́је од у́плав, да се ви́ше не се́баш у са́н.

одбе́ре свр *изабере, одабере.* — Одбе́ри по́убави грому́љести компири́ да пра́тим на етр́ву у Леско́вац.

одби́ва несв **1.** *одбија, одбацује, не пристаје.* — Поче́л да одби́ва да еде́. — Одбива́, одбива́ про́сци и ськ плете́ сколу́бе по[д]-цтар замьн. — Што му ка́жеш, о́н одби́ва, не прива́та се за ни́шта, сьл за ложи́цу. **2.** фиг *коси траву слажући је у откосе.* — Мужьк, бре, погле́ј са́мо како́ одби́ва о́ткос ко пра́ви коса́ч. **3.** фиг *одваја од сисе.* — Одбива́ теле́ о[д]-ци́су, до́ста му-е било́, ал оно́, шту́рињче, не́ће, па не́ће.

одби̏ва се несв **1.** *пролепшава се (време).* — Поче̏ло да се̏ одби̏ва, ју̏тре ће гра̏не сльнце. **2.** фиг *одваја се од сисе,* в *лучи се.* — Теле̏ се одби̏ва докле-е вре̏ме, да не уни̏шти ви̏ме на кра̏ву.

одбива̏ње с гл им од *одбива (се).* — Откь̏д че̏камо одбива̏ње, досади̏ше ни ове̏ј кишети̏не. — За одбива̏ње да рабо̏ти, ће изгу̏би по̏со. — Не̏ма одбива̏ње о[д]-ци̏су, докле дете̏ не попорасте̏.

одби̏е / одби̏је свр **1.** *одбаци, отера.* — Бо̏рба се води̏ла на Кору̏бе, и ту̏ј партиза̏ни одби̏ше Бу̏гари накуде Пла̏ну. **2.** фиг *престане да даје млеко.* — Кьд крава̏ ра̏но одби̏је теле̏ о[д]-ци̏су, мло̏го-е те̏шко да се очу̏ва. **3.** фиг *окоси.* — Нека̏ и о̏н одби̏је неки̏ о̏ткос, да се у̏чи.

одби̏е се / одби̏је се свр **1.** фиг *престане лоше време, пролепша се време.* — Че̏ка да се вре̏ме одби̏је, па да по̏јде са за̏прегу у Преде̏не. **2.** фиг *престане да сиса.* — Дете̏ се само̏ одби̏ло от сиса̏ње. **3.** фиг *остави се кога или чега, удаљи се.* — Да̏де Бо̏г те се о̏дби од-ту̏ј курбе̏тку, да ни на сви̏ ла̏кну. — Одби̏ се од ло̏шо дру̏штво, поче̏ да у̏чи. — О̏дби се чове̏к от ку̏ћу, а не зна̏мо што му-е, кво̏-е у пита̏ње.

/одби̏(ј)е на глу̏пос/ изр *опрости будалаштину, пређе преко тога.* — То̏ј ће ти одби̏емо на глу̏пос, ал дру̏ги пу̏т па̏зи кво рабо̏тиш!

о̏дбир м *оно што је одабрано као најбоље.* — Ел збра̏сте о̏дбир од компири̏ за за̏сад, у вре̏ће?

одби̏ра несв *избира, одабира.* — Одби̏ра компири̏ за саде̏ње. — Нека са̏м одби̏ра, да ми не запрду̏је по̏сле како̏ сам му ло̏ше облекло̏ купи̏л. — Одбира̏ла-е кога̏ ће у̏зне, напосле̏тку о̏жени се за Та̏ћију.

одбира̏ње с гл им од *одбира.* — Бе̏ше одбира̏ње, докле и̏маше, сь̏к ви̏ше не̏ма одбира̏ње, кому̏ што запа̏дне то̏ј му-е.

о̏дблизо прил *изблиза.* — Погле̏ј гу бо̏ље о̏дблизо, па ће ви̏диш ква̏-е то̏ј убави̏ца.

одбломби̏ра свр *скине пломбу.* — Дојдо̏ше и одбломбира̏ше за̏другу да по̏чне да ра̏ди.

одблуду̏је свр *изигра се, наигра се.* — Пу̏сти дете̏ нека одблуду̏је, бо̏ље ће спи̏.

одболу̏је свр **1.** *одболује.* — Це̏лу зиму̏-е одболува̏л, докле ста̏де на но̏ге. **2.** *престаје да боли.* — Поче̏ло ра̏ме да ме одбо̏лује. **3.** *преболи, прежали.* — Јо̏ш не мо̏ж да гу одболу̏је, што га оста̏ила.

одбу̏та свр **1.** *одгура, потисне.* — Одбута̏мо ко̏ла са се̏но пред а̏јат. — Бе̏омо за̏едно у ре̏д, кьд ме оза̏д одбута̏ше у̏страну. **2.** *извади, отчепи.* — Една̏ одбута̏ гра̏ње и шу̏шљак из бу̏ку, да мо̏ж водени̏ца да ме̏ље.

одбуту̏је несв **1.** *одгурава, потискује.* — Немо̏ј ме одбуту̏јеш. **2.** *прочишћава, вади.* — Еве̏ одбуту̏јем лулу̏ на кла̏данац, неки̏ забута̏л пру̏т, па гу запиши̏л.

о̏два-о̏три прил *два-три (пута).* — Ако не мо̏ж да га докарамо оеднy̏ш, ће мо̏жемо о̏два-о̏три пу̏т.

одва̏ди свр *извади, узме.* — Одва̏ди ми гру̏тку-две̏ си̏рење ис каче̏ да понесе̏м ус пу̏т.

одваħува̏ње с гл им од *одваћује (се).*

одва̏ħује несв *вади, узима.* — Одваħу̏је жи̏то ис пре̏сак за у водени̏цу. — Кои̏ о̏двади ме̏со из гр̏не? — Да одва̏димо ма̏лко спр̏жу да понесе̏мо у дрва̏.

одваħу̏је се несв *кобеља се, спасава се.* — Одваħу̏ј се ис-ту̏ј со̏спу докле се неси̏ скро̏з загмаца̏л.

одва̀ја (се) несв **1.** *дели (се).* — Деца̀ не одва̀јам, сва̀ су ми една̀ка. — Одва̀ја ја̀гањци од о̀вце. — Одава̀ју се од башту̀, нѐће да жѝву вѝше за̀едно. **2.** фиг *отклања се, дистанцира се.* — Одва̀ја се од ло̀шо дру̀ство. **3.** фиг *одскаче.* — Одва̀ја се у учѐње од дру̀ги ђаци. **4.** фиг *разводи се.* — Ода̀вно несу̀ заедно, ал сък се у су̀д одва̀јају.

одва̀ља (се)[1] несв/свр **1.** *одваја (се)* — Деца̀ не одва̀љам, оба̀ су ми една̀ка. — Одва̀ља се жѝто од осѝљке. — Не одва̀ља се от књѝгу. **2.** *раздваја се.* — Це на̀јдемо у Мр̀ковицу, кудѐ се одва̀ља пу̀т за Про̀нини. **3.** *растаје се.* — Одва̀ља се жѐна од му̀жа у про̀лет кьд по̀јде у рабо̀ту. **4.** фиг *разликује се.* — Одва̀ља се о[д]-дру̀ство по добро̀ту. — Одва̀ља се о[д]-дру̀ги по то̀ј што не пѝе и не тѐпа жену̀. **5.** *откотрља (се).* — О̀дваља се ка̀мен на пу̀т, не мо̀ж ко̀ла да про̀јду. — Одваља̀ше трупа̀ц у ва̀лог, ту̀ј ће га исцѐпу, па да га дока̀рају. — Обалѝше бу̀ку, она̀ се о̀дваља у рѐку.

одва̀ља[2] свр *уваља (тканину, клашње).* — Одваља̀ла сам кла̀шње у ваља̀вицу, па да ги су̀шим.

одваља̀ње с гл им од *одваља се*, **1.** *деоба.* — Дојдѐ врѐме и за одваља̀ње од башту̀. **2.** *отклањање.* — Нејѐ до̀бро одваља̀ње о[д]-дру̀ство и врсницѝ. **3.** *развод.* — Кьд је тако̀ј, одваља̀ње-е на̀јбоље решѐње. **4.** *растанак.* — Тѐшко ми па̀да у про̀лет одваља̀ње од му̀жа, кьд га цѐло лѐто нѐћу вѝдим.

одваљу̀је несв **1.** фиг *пуца, грми.* — Одваљу̀ју то̀пови негдѐ ѝза Бѐсну Кобѝлу. **2.** фиг *изваљује будалаштине, глупира се.* — Немо̀ј ми ту̀ј одваљу̀јеш глу̀пости, нѐго сс оћу̀ти **3.** фиг *испушта гасове.* — Са̀мо одваљу̀је, нејѐ га ѝч сра̀м.

о̀две прил *двоструко, удвостручено.* — Осно̀ву спрѝдамо о̀[д]-две жѝце.

одвѐје свр *овеје.* — Вро̀мо с коњѝ, па да одвѐјемо жѝто.

о̀двеће прил *сувише.* — Невељ̀ае кьд је жена̀ о̀двеће прѝтрана, а му̀ж др̀вен.

одвѝва (се) несв **1.** *открива (се), одбацује покривач.* — Мло̀го се но̀ћу одвѝва, мо̀ра га покрѝвам сва̀ки ча̀с. — Не одвѝвај се ка[д]-цпѝш, це смр̀знеш. **2.** *скида пелене,* суп *повива.* — Врѐме-е да се детѐ одвѝва, да му се промѐну пелѐне. **3.** *одшрафљује.* — Нека о̀н одвѝва шра̀фови на ветрења̀чу.

одвива̀ње с гл им од *одвива (се).* — До̀сади ми но̀ћу с одвива̀ње, до̀јде ми да га оста̀им да се смр̀зне, па да вѝди како̀-е. — Кудѐ ти-е кључ за одвива̀ње шра̀фови?

одвѝе се свр фиг *дојади, досади, дозлогрди.* — О̀дви ми се чистѐјѐћи по ку̀ћу, нѝки не во̀ди рачу̀н о[д]-чисто̀ту. — О̀дви ми се трча̀ње око̀ деца̀ те за ово̀ј, те за оно̀ј, ка[д]-ћу едну̀ш да се одмо̀рим? — Одвѝше ми се тѝја порежџѝје: сва̀ки ча̀с па на вра̀та!

одвѝја несв **1.** *одмотава.* — Докле се тка̀е, ѕа̀ђњо кросно̀ одвѝја осно̀ву, а прѐдњо навѝја ткањѐ. **2.** *одшрафљује.* — Одвѝја шра̀фови на ра̀лицу, да наклѐпа ра̀лник. **3.** фиг *дигне руке, окреће се.* — Од њега свѝ одвѝјају гла̀ву.

одвѝја се несв **1.** *одмотава се.* — Одвѝја се ма̀ње докле се тка̀е по̀тка. — Тѐшко се одвѝја зарђа̀л шра̀ф. **2.** *открива се.* — Но̀ћу се одвѝја, трѐбе некѝ у̀век да га покрѝва. **4.** фиг *туђи се.* — Почѐл се и о̀н одвѝја от ку̀ћу. **5.** фиг *истражује се.* — Одвѝја се клупчѐ и њѐга ће, изглѐда, бр̀зо ва̀ту.

одвѝје свр **1.** *одмота.* — Нека одвѝје детѐ да се нејѐ укакѝло, и нека га повѝје у чѝсто. — Нека одвѝје шамѝју на жѝцу, це исцѐпи како̀ се умота̀ла. **2.** *одшрафи.* — Кьд одвѝје шра̀фови, ћу до̀јдем да вѝдим што нѐће да вѐје ветрења̀ча. **3.** фиг *савлада, надвлада, носи се, победи.* — Усампасѝла се деца̀, не мо̀гу им одвѝјем. — Одвѝше ми деца̀, ћу дѝгнем ру̀ке од њѝ. **4.** фиг *надвлада, победи.* — Да збодѐмо овно̀ви да вѝдимо ко̀и ће одвѝје. — Ко̀и бѝк одвѝје, тѝја-е ћа̀ја у говѐда. — Едьн доно̀си у ку̀ћу, а свѝ

расипу̍ју, па кои̍ одви̍је. **5.** фиг *сѿигне, усӣе.* — Се̍дом водени̍це не мо̍ж одви̍ју да сме̍љу жи̍то на село̍.

одви̍је се свр **1.** *оѿкрије се.* — Немо̍ј се одви̍је дете̍ но̍ћу, па да се смр̍зне. — Ако̍ се одви̍је, огр̍ни га да се згре̍је. **2.** *одшрафи се.* — Ако га неси̍ до̍бро прите̍гал, шра̍в се мо̍ж одви̍је ка[д]-це тру̍цкају ко̍ла. **3.** фиг *досади се, дојади.* — Одви̍ло ми се ви̍ше да гу те̍рам да ра̍боти, а она̍ ста̍лно бе̍га. — Одви̍је се чове̍ку да едно̍ и̍сто ора̍ти а ни̍ки га не слу̍ша. — О̍дви ми се да се зоро̍м ди̍зам. **6.** фиг *досади, ӣреврши меру.* — Отрпу̍јем му ја̍ ра̍зне глу̍пости, ал кьд ми се едну̍ш одви̍је, све̍ ћу му нака̍жем: и кво̍ тре̍бе и кво̍ не тре̍бе. **4.** фиг *оѿуђи се.* — Одви̍л се о[д]-до̍м и поро̍дицу.

одви̍ка свр *дозове.* — Едва̍ гу одвика̍, откара̍ла о̍вце та̍м до̍ле, у карада̍к. — Одви̍кај га нека бр̍зо доведе̍ коња̍ за у водени̍цу.

одво̍ен, -а, -о **1.** *издвојен.* — Кьд би̍де на сва̍кога одво̍ено по ко̍лко тре̍бе, и ти̍ ће доби̍еш свое̍. — Дете̍ им спи̍ одво̍ено у дру̍гу со̍бу. — Они̍ су одво̍ени са ѕи̍д. **2.** *одељен, ӣодељен.* — Несу̍ ви̍ше у за̍едницу, сь̍к су одво̍ени.

одво̍ено прил *свако за себе, засебно.* — Жи̍вимо одво̍ено, све̍ ни-е одво̍ено.

одво̍и / одво̍ји свр **1.** *раздвоји.* — Одво̍ји пра̍шчи̍на о[д]-цвињу̍, да гу не др̍мсају по це̍л дь̍н. **2.** фиг *разводи.* — Одво̍и ги, немо̍ј се ви̍ше би̍ју. **3.** фиг *одели, дâ.* — На сва̍ко дете̍ одво̍и је̍днако, да се ју̍тре не сва̍ђау.

одво̍и се / одво̍ји се свр **1.** *издвоји се.* — Нек се одво̍ји ко̍ј неје̍ кулучи̍л на пу̍т. **2.** *одели се.* — Ка[д]-це одво̍ју, бо̍ље ће живу̍ју, ть̍г зна̍ју чијо̍-е што̍.

одвр̍ пред *редом, одозго.* — Пр̍во бе̍ри оне̍ј кру̍шке одвр̍, по̍зреле су, па ть̍к оне̍ј до̍ле. — По̍чни одвр̍ да узи̍маш, а не да проби̍раш.

о̍дврат м *месѿо где се вода скреће да иде у воденичну буку, односно одврће да не иде у буку,* в *одврѿ.* — Затво̍ри о̍дврат, да пова̍тамо ри̍бе у ви̍дришњак.

о̍дврата ж в *одвраѿ.* — *На* о̍двратy врачари̍це расту̍рају мађи̍је.

о̍дворатник м *јако лош човек.* — С то̍г о̍дворатника ни̍ки не споређу̍је.

одвр̍же свр **1.** *одвеже.* — Одвр̍жи кобилу, да гу осама̍римо за у водени̍цу. **2.** фиг *ослободи магије онога ко је њоме „везан“.* — Ако те Дима̍на не одвр̍же што су те заврза̍ли с мађи̍је, ни̍ки дру̍ги не̍ће. ▪ трп прид одвр̍зан, -а, -о *одвезан.* — А што̍-е шаро̍в одвр̍зан усре[д]-дь̍н? — По це̍л дь̍н шашти̍ ко да-е одвр̍зан.

одврзува̍ње с гл им од *одврзује.* — Бе̍ше му̍ка врзува̍ње сно̍пје у њиву̍, сь̍к па још по̍голема одврзува̍ње у вра̍.

одврзу̍је несв *одвезује.* — Одврзу̍ј сно̍пје, да ги де̍немо у вра̍. — Какого̍ђ да га врзу̍јеш, само̍ се одврзу̍је, ко̍ј му-е ђаво̍л не зна̍м.

одвр̍ља несв *одбацује, одлаже.* — Едь̍н нека ко̍па, дру̍ги да одвр̍ља земњу̍. — Ска̍пане ја̍буке одвр̍љај у ка̍рлицу, здра̍ве оста̍љају.

одврља̍ње с гл им од *одврља.* — И̍ма ли нешто̍ овде̍ за одврља̍ње, да га одвр̍љим у ђу̍бре?

одвр̍љи свр *одбаци, избаци.* — Оно̍ј што̍-е скапа̍но о̍бавезно одвр̍љи. — Немо̍ј те ко̍њ овдр̍љи и[з]-седло̍, да се распу̍чиш.

одвр̍не свр **1.** *скрене ѿок.* — Неки̍ ми одврну̍л ва̍ду на водени̍цу. **2.** *оѿӣусѿи.* — Одвр̍ни чесму̍ нека тече̍ вода̍. **3.** фиг *одвраѿи од наума.* — Одврну̍ га да не и̍де до̍м, ће га уте̍пају. **4.** *одвије, одшрафи.* — Одвр̍ни шра̍в на срчени̍цу да расто̍чиш ко̍ла.

одвр̍нут, -а, -о **1.** *скренуѿ ѿок.* — Одвр̍нута-е вода̍ да не и̍де у бу̍ку. **2.** фиг *ћакнуѿ, блесав.* — Ти̍а Сте̍панови су от па̍нтивек скро̍з одвр̍нути.

одврњу̍је с *одврће, скреће ток воде.* — Неки̍ ми ста̍лно одврњу̍је ва̍де у доли̍ну. — Не одврњу̍ј ти̍ја шра̍в.

о̍дврт м в *одврат.* — На о̍дврт врачари̍це и мећије̍шнице пра̍ву маћи̍је.

о̍дврта ж в *одврт.* — Вла̍да Врача̍р на о̍дврту расту̍ра маћи̍је.

одврти̍ свр *одврне.* — Ако се не мо̍ж одврти̍, ће га исече̍мо с трво̍њ.

одвр̍ћа несв **1.** *одврће.* — Одвр̍ћа некака̍в шра̍в на ра̍лицу, ал не мо̍ж га одвр̍не, зарђа̍л. **2.** *одвраћа.* — Немо̍ј да ве̍јеш на ту̍ј страну̍, ви̍ш да ве̍тар одвр̍ћа оси̍љке на те̍бе. — Не одвр̍ћај љу̍ди от пу̍т, кьд ви̍диш да су пошли̍ надоле̍к. **3.** *свраћа.* — Седи̍ тако̍ј са̍м, па одвр̍ћа љу̍ди куде њѐга, да поора̍ту. **4.** *скреће ток (воде).* — Одвр̍ћа во̍ду из ба̍ру по ва̍де да наво̍дни лива̍де.

одвр̍ћа̍ње с гл им од *одврћа*, **1.** *одшрафљивање.* — Те̍шко ће и̍де одвр̍ћа̍ње, кьд је све̍ зарђа̍ло. **2.** *одвраћање од нечега.* — Раде̍л је на одвр̍ћа̍ње љу̍ди о[д]-sа̍другу, па га стрпа̍ли у а̍пс. — Не вре̍ди ти одвр̍ћа̍ње, кьд о̍н нави̍је на едну̍ страну̍ и̍ма да бу̍де по њего̍во. **3.** *скретање тока воде.* — Отиша̍л је на одвр̍ћа̍ње во̍ду у Баче̍виште.

одвр̍чка (се) свр *одвеже (се), извуче се (врпца, игла, перле...).* — О̍дврчка ми се чера̍па, че̍кеј да гу навр̍чкам. — Одвр̍чкај ми опьнци, ушину̍ло ме, не мо̍гу се снаведе̍м. — Немо̍ј ми одвр̍чкаш и̍гле из плете̍ње, пр̍сти ћу ти прету̍цам. — Ја̍ навр̍чкам и̍гле, дете̍ ги одвр̍чка.

одврчкува̍ње с гл им од *одврчку(ј)е (се).* — Досади̍ше ми ове̍ј чера̍пе с одврчкува̍ње.

одврчку̍е (се) / одврчку̍је (се) несв *одвезује (се), извлачи (се) (врпца, игла, перле...).* — Ко да ми неки̍ на̍годно одврчку̍је и̍гле ис чера̍пу, не мога̍ гу доплете̍м. — Сва̍ки ча̍с ми се одврчку̍ју опьнци.

одвр̍ши свр *почне да узима с врха*, в *разврши.* — Одврши̍ и они̍ја сто̍г куде поја̍ту за о̍вце. — О̍дврши ли вр̍чву са[с]-спр̍жу?

одвршува̍ње с гл им од *одвршу(ј)е.* — За одвршува̍ње тре̍бе се ка̍чиш на вр̍ се̍но.

одвршу̍е / одвршу̍је несв в *развршује.* — Ука̍чи се на сто̍г, па одвршу̍ј! — Ће одвршу̍емо кро̍в на коша̍ру, ће ме̍њамо цре̍п.

одву̍гне свр **1.** *овлажи се, навуче влагу.* — Одву̍гла ши̍бица, не мо̍гу да накладе̍м о̍гењ. — Одву̍гне дува̍н, па не гори̍ цига̍ра. **2.** фиг *добије пролив.* — Не се̍ди на ти̍ја студе̍н ка̍мен, ће ти одву̍гне ду̍пе. **3.** *отопли.* — О̍греја сльнце па ма̍лко о̍двугну.

одвугњува̍ње с гл им од *одвугњује.*

одвугњу̍је несв **1.** *упија влагу.* — У овај по̍друм све жи̍во одвугњу̍је. — Да покри̍емо жи̍то, по но̍ћ одвугњу̍је. **2.** *отопљава се.* — Преста̍де мра̍з, поче̍ло да одвугњу̍је.

одвужди̍ свр фиг *одјури.* — О̍двужда накуде̍ Меја̍не, ко да гу-е кумара̍ц печи̍л.

одвукува̍ње с гл им од *одвукује (се).*

одвуку̍је несв *одвлачи, разноси.* — Едни̍ довуку̍ју, дру̍ги одвуку̍ју, па што оста̍не. — Ја̍ донесе̍м у ку̍ћу, ал неки̍ то̍ј ста̍лно негде̍ одвуку̍је. — Одвуку̍је на̍род ко̍ да-е ту̍ђо.

одвуку̍је се несв *одлази, односи се.* — Што̍ се не одвуку̍јеш ви̍ше до̍м? — Одвуку̍ј се одо̍тле, да те ја̍ не забе̍рем з глоговьк!

одву̍че (се) свр фиг пеј *оде нерадо, оде кришом.* — Одву̍че па̍пци ис-ку̍ћу. — Одву̍кал се, дабо̍гда, на дру̍м, на гро̍бје (*клетва*). — Одвука̍л се у Село̍, па се не врну̍л (*клетва*). — Една̍ га накара̍мо да се одвуче̍ у Село̍ по га̍с и шиће̍р. — Одву̍кал се, несмо̍ га ни виде̍ли. — Куде̍ се о̍двуче Јереми̍ја, што̍ се не ја̍ви?!

одгађа несв *одлаже.* — Све што вој кажеш да уработи, она одгађа. — Орање одгађамо за јутре, докле ми Велин не оклепа ралник.

одгађање с гл им од *одгађа.* — Нема више одгађање, даньс ће ринемо кошару!

одгега (се) свр *оде гегајући се.* — Одгега патравка нис пут у Милчини. — Одгега се некако у задругу по зејтин и гас.

одгегави (се) свр в *одгега (се).* — Море, ћу одгегавим некако, ногу пред ногу. — Да се ја не одгегави, кой би ме послушал?

одглави свр *ослободи, извади.* — Остаде ми клин у трупац, не мога га одглавим.

одгледа свр *испрати погледом.* — Одгледа га све плакаећи чак до доле, до куде Пронини, како отиде у работу.

одглоби (се) свр **1.** *извуче (се) из глиба.* — Едва одглобимо Жерка из глобило у Блато. — Ка[д]-це заглобиш сам, кој ће те одглоби? — Одглоби га пијандуру из блато, а он ме пцује. — Накарали вола у глобило, едва се одглобил. **2.** *плати дуг, глобу.* — Одглобили га из апсу з-добре паре. — Да му не помогомо да се одглоби и ськ би трунул у апсу.

одгоди свр *одложи.* — Одгодил да дојде, има голему работу, па ће, боже здравје, за зиму.

одгођување с гл им од *одгођује.* — Докле више тој одгођување, ка[д]-ће ми врне дуг?

одгођује несв *одлаже.* — Немој ми више одгођује орање, ће бидне касно за садење компири.

одголи свр **1.** *открије, обнажи.* — Одголи му дупе, па га испампури, има те слуша ко бела лала. **2.** *разголити се.* — Задиже вистан, одголи дупе, па се натрти и поче да мрнца и баје, да откара градобију од нашо село.

одгољување с гл им од *одгољу(ј)е.*

одгољуе / одгољује несв *обнажује, разголићује.* — Не одгољуј шију, це смрзнеш. — А што па да не одгољуе груди, кьд има кво и да се види.

одгостира свр **1.** *проведе неко време у гостима.* — Одгостирамо целу недељу куде мои. **2.** фиг *добије своје.* — Одгостирал је он куде мене, немој ми га више помињаш.

одгради свр *скине део ограде.* — Одгради авлију да улезне трактор. — Овце ми одградиле градину и обрстиле китке.

одграђување с гл им од *одграђује.* — Почомо одграђување трлу, да гу померимо понатам, да и там овце нађубру.

одграђује несв *скида ограду, разграђује.* — Кои што, он си одграђује плотови куде стигне и пушта овце да пасу по туђо.

одгрне свр *разгрне, ослободи, открије.* — Одгрни едьн оџак, да видиш есу родили компири. — Одргни дете, покрило се преко главу, це угуши.

одгрћа несв *разгрће, открива.* — Стално одгрћа огрљак, вруho му, зной се, докле га еднуш неувати промаја.

одгрћање с гл им од *одгрћа.*

одгруши се свр *одломи се.* — Одгрушила се стена на пут, не мож се пројде с кола. ▪ трп прид **одгрушен, -на, -но** *одломљен.* — Паде одозгор одгрушен камен, да ми расцепи главу.

одгрушување с гл им од *одгрушује.*

одгрушу̀је несв *ломи, криши, круни.* — Сте̏гал мра̀з, па одгрушу̀је ка̀мење и зевњу̀ нис-Клису̀рку. — Ту̀ј се у̀век одгрушу̀је зевња̀ и сасипу̀је на пу̀т.

одгу̀ди свр **1.** фиг *прође, заврши се.* — Одгуди̏ло с његово. — Што загу̀ди, мо̀ра и да одгу̀ди. **2.** фиг *умре.* — Одгуди̏л и ча Ста̀вра.

одгу̀сла свр **1.** фиг *прође.* — Зима̀-е одгусла̀ла њо̀јно, доо̀ди про̀лет. **2.** фиг *оконча.* — Одгусла̀л је о̀н своѐ. — Одгусла̀ла-е она̀ у ову̀ј ку̀ћу одавначкѐ. **3.** фиг *уради површно.* — Одгу̀сла на̀две-на̀три рабо̀ту, па изврне па̀пци у крѐвет.

одебѐли (се) свр *одебља што, угоји се.* — Мло̀го си одебели̏ла ову̀ј пређу̀, кьд предѐш глѐј да жи̏цу поотању̀јеш. — Одебели̏л се како вѐпар, да се заsвѐриш на какво̀ ли̏чи.

одѐва (се) несв **1.** *облачи (се).* — Одѐва детѐ, па ће до̀јде куде тѐбе на орату̀. — Одѐва се у но̀во облекло̀, ће и̏де у го̀сти. **2.** *купује одећу.* — Одева̀ се у Ни̏ш и Бѐоград.

одева̀ње с гл им од *одева (се), облачење.* — Кво̀ си ми спреми̏ла за одева̀ње. — Ја̀ се облѐко, ськ и̏ди ти̏ на одева̀ње.

одедамну̀т прил *одједном, изједна.* — Иза̀лет одедампу̀т прери̏пи Баинску рѐку. — Одедампу̀т уста̀де и отидѐ си до̀м ко да га неки̏ нањути̏л.

одедну̀ш прил *одједном, изненада,* в *одједнуш.* — Оеднуш уста̀де човѐк и отидѐ си, а ни̏ки не зна̀е зашто̀. — Да га ја̀ ва̀тим за гу̀шу, одедну̀ш би заковрну̀л.

оделѐње с *соба, просторија.* — Ма̀ла ку̀ћа с пу̀но оделѐња, па ко̀мотна (*изр*).

оделѐньце с дем од *оделење.* — Напраил сам и едно̀ оделѐньце за мѐне, кьд остарѐјем.

одѐли (се) свр *подели (се), одвоји (се).* — О̀дели ни башта̀ чим се изожени̏мо. — Одѐли пращчи̏на о[д]-цвиње, да ги ви̏ше не дрмсају за си̏се. — Ко̀ј о̀ће да се дѐли, нек се одѐли, ја̀ ћу си жи̏вим з-башту̀. — Одели̏ше се одма̀ од мѐне и ма̀му, сьл докле изими̏ше. ▪ трп прид **одѐлен**, -а, -о *подељен, одвојен.* — Ми смо поодавначкѐ одѐлени, не жи̏вимо у за̀едницу.

о̀делно прил *посебно, одвојено.* — Од ла̀ни жи̏вимо о̀делно. — И̏мамо си свѐ о̀делно.

одѐља свр **1.** *отеше, истеше.* — Они̏ја дебѐли мазуљци̏ одеља̀мо за ро̀гови, ће сри̏замо кро̀в. — Одеља̀ во̀ј кочка̀ при̏тке за гра̀. — Одѐљај до̀бар пру̀т за говѐда, да ти не бѐгају. **2.** фиг *пребије.* — Ћу га одѐљам, са̀мо ли га ва̀тим.

одѐљка свр у дем знач: *одеља.* — Одѐљка се пруть̀к, промуне кро̀с цѐвку за срда̀ц и ту̀ри у совѐљку.

одемпу̀т[1] прил **1.** *одједном, изненада.* — Одемпу̀т ри̏пи ко да га-е нешто̀ печи̏ло. — То̀ј ће донесѐш одемпу̀т, неѐ тѐшко.

одемпу̀т[2] м *назив пите од једне коре.* — Ви̏камо гу пи̏та одемпу̀т.

одѐне (се) свр *обуче (се).* — Да одѐне ста̀рца, па ће приста̀ви обѐд. — Нек одѐне детѐ, кво̀ чѐка! — Зача̀[с]-се одѐни, па излѐзни нау̀лице. — О̀дену ли се ви̏ше, отка̀[д]-те чѐкамо?

одѐње с гл им од *оди, ходање.* — Глѐј са̀мо какво̀ во[ј]-е одѐње, ко да-е срна̀. — До̀јади сва̀ки дьн одѐње у Село̀ и наова̀м.

одењува̀ње с гл им од *одењује (се).* — Куде на̀с детѐ-е на̀јбрзо у оденува̀ње.

одењу̀је (се) несв *облачи (се).* — Пу̀шти гу нека одењу̀је детѐ! — Нешто̀ се сна̀јка полага̀чке одењу̀је, ко̀ј ће гу ви̏ше чѐка.

одѐре свр **1.** фиг *пребије.* — О̀дра ги оћотѐк. — Ће га одѐре оћотѐк, са̀мо ли га на̀јде на̀самo. **2.** фиг *казни.* — Одра̀л га суди̏ја што је сѐкал у ту̀ђо бра̀ниште. **3.** фиг *превари.*

— Продал му крвомочљиво јунче, па га одрал. **4.** фиг *покраде.* — Опљачкали га, па га одрали. **5.** *поцепа.* — Одра панталоне, катерејећи се по вранска гњезда. — Све одрал ципелке. **6.** изр: — Одерем ти овој говече, ич ме не слуша. — Побеже ми свињче, одра га да га па брзим (*брига ме*). — Купи прасе, одра га, оно липца.

одере се свр *промукне, изгуби глас.* — Одра се викаећи, и па га не довика. — Требе ли ја да се одерем викајећи да дојдете дома?

одерија ж *гладовање стоке, помор.* — Јеремија говеђа одерија (*изр*). — Кьд на Јеремију падне снег, говеда нема кво да пасу, а сено нестало, затој за њи тьг настане одерија.

одећки(м) гл прил садашњи од *оди, ходајући.* — Еве, едем одећки, да ми работа не стои.

одживи свр *проживи живот.* — Ми стари смо одживели своје, и тој нее лошо било, а како ће овија млади ськ, Бог да знае.

оди[1] несв **1.** *хода, иде пешице.* — Оди са стра ко по трње. — Остарело се, па одим ко по сан. — Оди како лисица. — Кьд оди, не чује се. — Оди, оди цел дьн, ноге ми се поцекоше. **2.** имп *ходај.* — Кво жмиш, оди! — Оди брзо, немој се вучеш ко пометина.

оди[2] узв **1.** *дођи.* — Оди куде мене. — Оди, да те ја не доводим. **2.** фиг *претња.* — Оди, ако смејеш да дојдеш.

/оди по живци/ изр *нервира чиме,* в *иде на живци.* — Само ми ти оди по живци, па кьд ми прекипи, има те с нешто замлатим!

одигне свр *подигне мало.* — Одигни га малко, да га подватим с колац на прекрет.

одигра свр фиг *превари.* — Немој се ортачиш с њега, ће те одигра.

оди-оди узв **1.** *дођи-дођи.* — Оди-оди куде бабу, огурсузе-ни-едьн. **2.** *претња.* — Оди-оди, ако си кьсветан.

одири свр *тајно чује, сазна, дозна, открије траг.* — Они тој одиру, увату га и измлату га. — Одирила Милевка ка[д]-ће се Драгиш врне из работу, па ће га пречека у Купински рид да му наприча све за жену. — Има баба д[а]-одири кој ти-е напраил мађије да се не ожениш за Јованчу. — Одири ли ка[д]-ће шприцување говеда?

одирување с гл им од *одирује.* — То[ј] едино с одирување да дознаеш, тешко ће овакој неки да ти каже. — Без одирување не мож се води селска палитика.

одирује несв *настоји да сазна, тајним путем сазнаје, открива, дознаје.* — Одирује за кво смо ишли у Мачкатицу, ал не мож [да] одири, нема кој да му каже.

одише несв **1.** *одмори се.* — Отиде у ладовинку, да малко одише. **2.** *испушта ваздух.* — Овај гума на точак ти одише.

одјаше свр **1.** *одејашући на коњу.* — Одјаша накуде Власину. — Одјашаше заедно сьс Мику Алабака. **2.** *сиђе с коња.* — Одјаша с коња, па се истегну у ладовину колко-е дугачак.

одјебе свр фиг **1.** *остави, дигне руке, заборави.* — Такви, ко што-е он, одавно сам одјебал. **2.** *повуче се, заборави.* — Нека одјебе за тој што тражи. **3.** *уради површно, смандрља.* — Одјеба и туј работу, ськ сам миран. **4.** *обави полни однос.* — Одјебе по неку, ако му налети.

одједнуш прил *изненада, одједном,* в *оеднуш.* — Одједнуш им прдло на памет да мене питују, ко да сам им ја важан.

одлаби свр **1.** *попусти, олабави,* в *олаби.* — Одлаби колан на коња, да га толко не стеза. **2.** фиг *попусти, повуче се у некој расправи, дâ шансу за договор.* — Одлаби

малко, што си толко запел ко да-е шиђер у воду! — Немој си толко дрвен, одлаби лечка!

одлабување с гл им од *одлабу(ј)е (се)*. — Нема одлабување коња докле не стигнемо до извор.

одлабуе (се) / одлабује(се) несв **1.** *попушта, олабављује (се)*. — Одлабуј дизгини, да не каскају коњи. — Одлабују се вреће на самар како гођ да ги вржем. — Одлабуе ми се кајиш, ће ми спадну чешире. **2.** фиг *попушта у строгости или у неком ставу*. — Видиш ли да си ги млого притегал, а ти одлабуј; ако видиш да си млого одлабил, а ти притегни па.

одлага несв **1.** *одлаже*. — Одлага идење у работу, одлага, па кад виде сви отишли, мора и он да збере багаш. **2.** *оставља*. — Куде ће одлагамо рженицу, ка[д]-цу пресаци пуни? — Одлагај дрва уз дрвник. **3.** *празни, чисти казан*. — Требе сък да одлагамо казан.

одлазење с гл им од *одлази*. — Тој ни-е судбина, стално одлазење у печалбу.

одлази свр *одбауља (лази дете)*. — Одлази дете накуде бабу.

одлаје свр *отпрати лајањем (пас)*. — Ђума одлаја Сотира низ малу.

одлакне свр *ослободи се муке, терета*. — Одлакну ми кьд ми тој рече за Цветислова, да и на њега еднуш сьвне.

одландра свр фиг *одскита, одлуња*. — Не питује никога, одландра негде и нема га до вечеру. — Па се одландра куде onуј Руселену ис-Попадисци.

одлега свр **1.** *одспава, одмори се*. — Отиде да одлега неки сат, млого се уморил. **2.** фиг *одболује*. — Грипча се мора одлега бар едну недељу.

одлежи свр **1.** фиг *одболује*. — Ће одлежи недељу дьна, па ће оздравеје. — Болес се мора одлежи, не мож да му пројде на ноге. **2.** фиг *буде у затвору*. — И тој што-е одлежал две године, за њега неје ништа, па си работи по старо. — Ама ћу га одлежим, ал ћу га утепам, одви ми се више од тија кучешљак. — Има га одлежим на едну страну (*ирон*)! **3.** фиг *одстоји*. — Кьд одлежи у растово буре, има тој да буде добра ракија.

одлети свр **1.** фиг *изгуби положај, изгуби посао*. — И Ставри у Лесковац одлетели краци у комитет. — Одлетел ис предузеће и сьг се слутка бес посо. **2.** фиг *отргне се*. — Ће ми одлети рука, па ка[д]-те марнем, одма се има ођутиш! **3.** фиг *оклизне се*. — Одлетеше вој краци и забобика се у бачкољ. **4.** фиг *настрада, погине*. — Једнуш ће му одлети глава с онија мотор, како бесно вози.

одликување с **1.** *одликовање, орден, медаља*. — Туј су све дедина одлукувања из онија рат. **2.** фиг *похвала, признање*. — Онолко рмба ко да му-е за одликување. **3.** фиг *повреда*. — Тој што се скршил, па ськ едва оди, тој му-е одликување што-е зидал комини на вабрике. — Зарадел је одликување на чело, претепали га у мрак.

одлиндра (се) свр *одскита (се)*. — Куде ли-е одлиндрала овакој насабајле? — Одлиндра се па накуде Чуку.

одлита несв **1.** *одлеће*. — Само одлитају скакци прет-косу. — Почела пилишта да одлитају на југ. **2.** фиг *јури*. — Трчи, па му све одлитају краци.

одлитање с гл им од *одлита*.

одлунѕа свр фиг *одскита, одлута*, в *одландра*. — Одлунѕа тике ко да-е ударен с мокру черапу. — Ка[д]-Таћија одлунѕа, не врћа се до надвечер.

одлура свр фиг *одскита*, в *одландра*. — Одлура от куђу ко овца лијарица.

одљ́учи свр **1.** *одвоји младунче од мајке.* — Одљ́учи теле̓ от кр́аву, да гу музе̓м. — Одљ́учи га од в́име, да не др́мса кр́аву за џ́абе. **2.** *одвоји сѿоку* — Одљ́учи н́аша гове̓да и наќарај ги у кош́ару.

одључув́ање с гл им од *одључује, одвајање.* — Вре̓ме-е за одључув́ање те̓лци, да не иси́сају кр́аве.

одључ́ује несв **1.** *одваја сисанче од мајке.* — Отишл́а-е да одључ́ује те̓лци. **2.** *одваја сѿоку .* — Сам́а гове̓да си зн́аду њ́ино легл́о, па си д́ојду д́ом, не тре̓бе ги н́ики одључ́ује.

о̓дма прил *одмах, с месѿа, исѿог ѿрена.* — О̓дма да се вр́ћа дом. — О̓дма да д́ојде на раб́оту. — Да си гу о̓дма дове̓л. — Рип́имо о̓дма на н́оге, ће и̓демо у Зиљ́амци да га те̓памо.

одм́ава свр *најури, оѿера.* — О̓дмава он́ај куч́ишта ни[з]-соќак, да не л́ају око ќућу.

одм́ага несв *одмаже.* — Ако не м́ож да му пом́огнеш, не одм́агај му.

одмаѓање с гл им од *одмага.* — Од ње̓га и̓мам с́амо одмаѓање, за помаѓање нее̓ ка́ил.

одм́агли свр фиг *ѿобегне, одјури.* — Кьд и̓звуче пишт́ољ, одмагл́ише Борови́чани низ ри̓д у т́ам-т́ум.

одм́агли се свр *нестане магле.* — Љ́уди, одмагл́ило се, ће б́уде у̓баво вре̓ме! — Одмагл́ило се ст́акло, м́ож се гле̓да крос пе̓нџер.

одм́акне (се) свр **1.** *ѿомери (се), склони (се).* — Одм́акни котле̓ од о̓гењ. — М́оже и он́а да одм́акне д́упе од огњ́иште, да нешт́о пом́огне, а не сьл ј́а. — Одм́акни се од огњ́иште, ће се спл́авиш. **2.** *измакне, удаљи се.* — Одмакн́умо им ус-п́ут п́одолеко, не̓ће м́ож да ни сти́гну. — Одмакн́ули сьс гр́адиво мл́ого, те̓шко ће ги сти́гне у уче̓ње, кьд дос́аг неје̓ ишьл у шќолу.

одм́али свр *начне, смањи, умањи.* — Д́оста смо одмал́или м́аз из вр́чву.

одмаљ́ује несв *смањује.* — Одмаљ́уј раб́оту св́аки дьн по м́алко, таќој ће завр́шиш п́олако. — Ти допуњ́уј, ја ћу одмаљ́ујем, па ко́и одви́је. — Поче̓ло се си́ренце у каче̓ одмаљ́ује.

одмаљув́ање с гл им од *одмаљује.*

одм́анда (се) свр *одскиѿа.* — Ма, о̓дманда д́упе накуде Раки́цку ре̓ку, кој зн́аје куде̓ отиде̓. — О̓дманда се з-др́уство у т́уј п́усту ре̓ку, да в́атају ри́бе.

одм́ане свр *одмахне, одговори махањем руке.* — О̓дману ми ч́им се у̓качи на в́оз. — О̓дману и о̓стаји раб́оту за др́уги п́ут.

одмањ́ује несв **1.** *одмахује, маше.* — Ќој ће му одмањ́ује, кьд о̓н поваздьн седи́ прет-ќућу и с́амо м́анда с р́уку. **2.** фиг *диже руке од шѿо, одбија.* — Одмањ́ује да држи́ ф́англу и мистри́ју, ће печ́али на др́уги н́ачин.

одмањув́ање с гл им од *одмањује, одмахивање.* — Нави́кли смо ми́ на ње̓ѓово одмањув́ање за све̓ и св́ашта.

одмаци́ња (се) несв **1.** *склања (се), измиче (се).* — Кьд осе̓ти тре̓бе се раб́оти, одмаци́ња гузи́цу. — Од ме̓не одмаци́ња, а куде ње̓га примаци́ња п́уну пани́цу. — Од њ́у се не одмаци́ња ни едьн ч́ас. — Поче̓л се одмаци́ња от ќућу, од жен́у и дец́а. **2.** изр: **одмаци́ња се од бед́у** *сѿаје на ноге.*

одмацињ́ање с гл им од *одмациња (се).*

одме̓кне свр **1.** *ѿосѿане мекан.* — Ове̓ј се кр́ушке ед́у кьд м́алко одме̓кну. — Не м́ож се ски́јамо, одмекн́ул сне̓г. **2.** *ѿосѿане ѿоѿлије, ојужи, оѿоѿли.* — Одмекн́ула

ма̀лко зима̀, мо̀ж се о̀ди по малу̀. **3.** фиг *удобри се, постане питомији.* — Човѐк понекъ̀д трѐбе и да одмѐкне, да се не пла̀шу од њѐга деца̀.

одмекнѐје свр в *одмекне (1, 2, 3).* — Къд одмекнѐје снѐг, напра̀ву се љъ̀згавице (*1*). — Ра̀но одмекнеја̀ла зима̀, да ни не изнена̀ди у ма̀ј (*2*). — Почѐкај некѝ дъ̀н, да одмекнѐје башта̀, па га тъ̀г питу̀ј за ту̀ј скитњу̀ (*3*).

одмекњува̀ње с гл им од *одмекњује.* — Ко̀ј да чѐка одмекњува̀ње, мо̀ж се и съ̀г докару̀ју дрва̀?

одмекњу̀је несв **1.** *постаје мекши.* — Турѝ кру̀шке у сла̀му да зиму̀с одмекњу̀ју. **2.** фиг *отопљава се.* — Одмекњу̀је врѐме, да сък дока̀рамо дрва̀.

о̀дмена ж *замена.* — Ово̀[ј]-е моја̀ о̀дмена, са̀мо нек пора̀сне. — Ће рабо̀тимо на о̀дмену, да се не прека̀лимо од у̀мор.

одмѐни свр *замени.* — Сама̀ у њѝву по цѐл дъ̀н, нѝки нѐма да гу одмѐни.

одмењува̀ње с гл им од *одмењује (се).* — Ће рабо̀тимо на одмењува̀ње, да не поцр̀цамо на ову̀ј вруђѝну.

одмера̀к прил *са задовољством, из задовољства.* — Каква̀-е у̀бава, одмера̀к да гу цу̀неш. — Одмера̀к да гу глѐдаш. — Неѐ за̀пара, па одмера̀к да ко̀сиш. — Напраѝмо га одмера̀к.

одмѐри свр **1.** *измери.* — Одмѐри ми кѝло шиђѐр, кѝло со̀л и кѝло орѝз и у вла̀шу га̀с, ел куде на̀с сва̀ку вѐчер па̀дне мра̀к, па ми трѐбе за гаса̀рче. — Одмерѝ шинѝк прѐвнину и сипа̀ у кору̀бе за свѝњс. **2.** фиг *погледа, процени.* — О̀дмери ме с о̀чи ко да са[м]-му нешто̀ ло̀шо уработѝл. **3.** фиг *пребије.* — А ка[д]-це вр̀неш, башта̀ ће те одмѐри до̀бро с каѝш, тѝ зна̀ш зашто̀.

одмеру̀је несв *размерава, одмерава.* — Одмеру̀ју осно̀ву за ку̀ћу. — Са[с]-шинѝк се одмеру̀је ујàм.

/о̀дмет/ м само у изр нејѐ (бу̀де) на о̀дмет *вишак, не смета.* — Нѐће ни бу̀де на о̀дмет да у̀знемо и два̀, мо̀ж ни некѝ пу̀т и о̀н затрѐбе. — Нејѐ на о̀дмет да и Мило̀рада вѝкамо къд пастр̀мимо свињу̀.

одмѝне свр *скрене, заобиђе,* в *оцмине.* — Одмѝни га, немо̀ј га задѐваш, мло̀го-е љу̀т.

одмињува̀ње с гл им од *одмињује.* — Нѐма одмињува̀ње, са̀мо рѐдом докле не излѐзнеш на вр̀ Остро̀зуб.

одмињу̀је несв *скреће, заобилази,* в *оцмињује.* — О̀н одмињу̀је на Дѐл, за у Павлѝчани, а тѝ ѝди пра̀во уз дру̀м.

одмѝца (се) несв **1.** *одмиче (се), измиче (се).* — Још од поја̀те почѐ ни одмѝца и вѝше га не стѝгомо. — Ко̀лко ја̀ бр̀згам, то̀лко ми о̀н одмѝца. — Ја̀ се примѝцам, она̀ се одмѝца, нѐће седѝ до мѐне. — Одмѝцај се от ку̀бе, да ти не изгорѝ бо̀ља половѝна. **2.** *склања.* — Одмѝцај ту̀ј ракѝју од аста̀л, докле нејѐ ка̀сно. — Пр̀во ме на̀говори да то̀ј урабо̀тим, а съ̀г одмѝца ду̀пе, къд је о̀пасно.

одмица̀ње с гл им од *одмица (се).* — Кво̀-е то̀ј одмица̀ње од мѐне, несъ̀м гу̀бав. — Навѝкал на одмица̀ње ка[д]-трѐбе да се помо̀гне.

одмр̀си (се) свр **1.** *размрси (се).* — Не мо̀ж ко̀су да одмр̀си. — Одмр̀си ми овѝја ко̀нци, не мо̀гу да плетѐм. **2.** фиг *распетља.* — Што̀ о̀н замр̀си, нѝки па̀метан не мо̀ж да одмр̀си.

одмрсува̀ње с гл им од *одмрсује (се).* — Вѝкај си некога̀ дру̀гога за одмрсува̀ње, то̀-е мло̀го ср̀ткаво.

одмрсу́је (се) несв *распетљава (се).* — Ја́ ли ћу одмрсу́јем њи́не запетља́нције?! — Како́ се ово́ј одмрсу́је, мо́ра ми пока́жеш.

одму́си се свр *престане да се љути.* — Не секи́рај се за њега, како́ се намуси́л, тако́ј це одму́си.

однапре́д прил **1.** *пре, раније, некада, унапред.* — Однапре́д си има́л куде́ да иска́раш гове́да [у] у́трину да пасу́, ськ су гу усади́ли з-бо́рови. — Однапре́д смо се договори́ли како́ ће рабо́тимо. **2.** *испред.* — Ти́ и́ди однапре́д, а ја́ ћу оза́д ко́ла.

одневи́ди свр *све мање види, обневиди.* — Одневиде́ла сам веће́м, па и́дем ко у́лава, све́ о́пипом.

одневидува́ње с гл им од *одневидује (се).* — Да-е са́мо одневидува́ње, и дру́ге ме бо́љке снашле́.

одневиду́је (се) несв *губи (се) вид.* — И́ма неко́ до́бо како́ сам поче́л да одневиду́јем, па си но́сим стапче́. — Поче́ло се одневиду́је, при́ке, удари́л ста́рос на ме́не.

однегде́ прил **1.** *однекуда.* — Однегде́ се дову́че, три́ га дьна не́маше. **2.** *од неког тренутка (времена).* — Однегде́ се ви́ше ни́шта не се́ћам. **3.** *из нечега.* — Однегде́ изву́че ово́лку ножи́ну.

однедознаву́је несв *губи памћење.* — Поче́ла да однедознаву́је.

однезна́је свр *постане заборраван, сенилан.* — На ма́ови, си́нко, однезна́јем куде́ сам и кво́ рабо́тим.

однезнају́је несв *постаје сенилан, заборраван.* — Де́да однезнају́је, тре́бе неки́ да га чу́ва.

одне́ма свр **1.** *изгуби иметак, осиромаши.* — Однема́л откако́ га затвара́ше. **2.** *изгуби неког блиског.* — Откьд га о́днема, поче́ се до́м зати́ра. **3.** *нестане, изгуби се.* — И куде на́с ги већ однема́ше за́јци, потепа́ше ги ловци́је с ке́рови. — О́днема гу жена́ оеднý́ш и гото́во, ко да нее́ ни била́.

однема́јкуде прил *од беде.* — Доне́ла ми ручьк однема́јкуде.

однемо́гне свр **1.** *посустане, оболи.* — Две́ го́дине како́-е однемога́л на но́ге. — Оедну́ш однемогла́ и ле́гла у кре́вет. **2.** фиг *претера, преврши меру.* — Ја трпи́м, трпи́м, па кьд однемо́гнем ви́ше, тьг му све нака́жем.

однемо́же (се) свр *посустане (се), изнемогне (се).* — Ськ ри́нташ, а кьд однемо́жеш, ћу те пи́там кои́ ће те гле́да. — Ка[д]-це однемо́же — однемо́же се, бада́ва ме те́раш да рабо́тим, све́ сам араба́т.

однесе́ свр **1.** *уништи, упропасти.* — Ду́ну аламу́ња и одне́се ни руко́љке у там-ту́м. — Ће ни однесе́ ве́тар, ко́лко се раздува́л. **2.** *украде, уграби.* — Орьл ни одне́се на́јубаву коко́шку. — Ра́дио-апера́т ни одне́соше Бу́гари у ра́тно вре́ме. **3.** *врати.* — Одне́се си до́ма седло́ и дизги́н. ▪ трп прид **одне́т**, -а, -о *однесен, понесен.* — Откьд је ти́ја коть́л одне́т куде калаџи́ју и јо́ш га неје́ калаиса́л.

/однесе́ по́беду/ изр *бити запажен, уочен, атрактиван.* — Обле́ко се по стари́нски: нани́зана ву́та с ла́ске и мани́стра, кошу́ља с ћенари́, шаре́на ткани́ца, опьнци — и на собо́р одне́со по́беду; са́мо су ме́не сликува́ли и заустаља́ли да се питу́ју.

однечуву́је несв *губи слух.* — Од неко́ вре́ме поче́л да однечуву́је.

одне́чу́је свр *изгуби слух, оглуви.* — Млого́-е ло́шо ка[д]-чове́к однечу́је.

одни́где прил *ни од куда, ни од кога.* — Скра́ше ми се ко́ла у Широ́ку ба́ру, а по́моћ одни́где. — Ство́ри се одни́где, не видо́ о́ткуде́ дојде́.

односе́ње с гл им од *односи (се).* 1. *крађа.* — То̏-е било̏ едно̏ односе́ње, ко̏ј што дова̏ти. 2. *расправа, договор.* — Те̏жак неки̏ чове̏к, не̏мам ви̏ше жи̏вци за односе́ње с ње̏га.

одно̏си несв 1. *краде, пљачка.* — Кьд је ни̏чијо, одно̏си ко̏ј што сти̏гне. 2. *разноси.* — Ве̏тар одно̏си ли̏сје у о̏лук, па га запи̏ши, не мо̏ж вода̏ да тече̏.

одно̏си се несв 1. фиг *бори се, стара се, брине се.* — Одно̏си се с ко̏њи по це̏л дьн. — Не мо̏гу се одно̏сим с ова̏ј деца̏, не̏мирна донде̏. — Остаре̏л, не мо̏ж се одно̏си са[с]-сто̏ку, зато̏ј гу прода̏ва. 2. фиг *има посла, губи време.* — Не̏ћу з-буда̏ле да се одно̏сим, несьм то̏лко па̏метан.

одње̏кња прил *од прекјуче.* — Ово̏[ј]-е млеко̏ одње̏кња, мо̏же бит да се поквари̏ло.

одо̏бри свр *постане добар.* — Одобре̏л нешто̏ ча Милути̏н, па ни да̏ва да бе̏ремо од њего̏ве ја̏буке и кру̏шке.

одо̏вде прил *одавде.* — Да по̏чнемо одо̏вде да ко̏симо, па наку̏д пади̏ну. — Ни̏је смо одо̏вде, а откуде̏ сте ви̏је?

одову̏д прил *одовуда, с ове стране.* — Ти̏ га бр̏зни одову̏д, а ја̏ ћу одону̏д, докле га не салети̏мо. — Одову̏д Чеме̏рник се ви̏ди Мора̏ва.

одову̏тке прил в *одовуд.* — Одову̏тке изле̏зе зајче̏ с наћу̏лени у̏ши, па шму̏гну у шиба̏к.

одо̏дма прил *одмах, истога трена.* — Одо̏дма да си пошьл до̏м, че̏кају те за нешто̏.

одозго̏р прил *одозго, с горње стране, с врха.* — Одозго̏р по̏чнеш да бе̏реш се̏но па надо̏л. — Одозго̏р узи̏мај дрва̏, она̏ су по̏сува.

одозго̏рке прил в *одозгор.* — По̏чни одозго̏рке да тре̏биш лива̏ду. — Пошли̏ су одозго̏рке, па ће пола̏к да сти̏гну на вре̏ме.

одоздо̏л прил *одоздо,* с *доње стране, са дна.* — Ка̏[д]-це врну̏сте одоздо̏л, из Мр̏ковицу? — У̏зни кру̏шке ис кро̏шњу одоздо̏л, по̏благе су те̏ј одоздо̏л.

одоздо̏лке прил в *одоздо.* — Одоздо̏лке ту̏ри сувари̏, одозго̏р по̏влажна кубарчети̏ја, а квасници̏ у ре̏лну да се нагре̏ју.

одоздо̏љњи, -а, -о *који је доле, одоздо.* — Доне̏си ми пи̏јук из одоздо̏љњу ку̏ћу. — Изву̏чи одоздо̏љњи џакови.

одо̏кле прил *одакле.* — Одо̏кле су ти ови̏ја косачи̏? — Одо̏кле ти-е сна̏јка? — Одо̏кле ти-е жена̏, одо̏тле си и ти̏ (*изр*). — Одо̏кле ће по̏чнемо да жње̏јемо?

одо̏клен прил в *одокле.* — Одо̏клен да ти при̏чам? — Одо̏клен о̏ћеш!

одо̏ко прил *гледано очима, немерено.* — Одо̏ко и̏ма трие̏с ки̏ла. — Одо̏ко не̏је ло̏ша, а ква̏-е музи̏ља, при̏ке, то̏ј ће те̏к [да] ви̏диш. — Одо̏ко неје̏ твоја̏ при̏лика.

одоле̏к прил *из далека, из даљине.* — Поте̏гли то̏лко одоле̏к куде на̏с на собо̏р. — Му̏ж во[ј]-е одоле̏к.

одоле̏ко прил в *одолек.* — Дошли̏ ни косачи̏ одоле̏ко, откуде Мања̏к.

одоле̏чи (се) свр 1. *удаљи се.* — Голе̏м смо ро̏д, ал смо се одолечи̏ли, гото̏во се не позна̏вамо. 2. *оде далеко.* — До̏јди по̏близо, мло̏го си се одолечи̏л. — Ти га па о̏долечи, прима̏кни се. — То̏лко си га одолечи̏л, да се о̏пште не ви̏ди. 3. фиг *отуђи се.* — Одолечи̏ше ни се с му̏жи по ту̏ј пу̏сту рабо̏ту.

одолечува̏ње с гл им од *одолечује (се).* — Ће и̏де с му̏жа у рабо̏ту, не мо̏ж да поднесе̏ одолечува̏ње.

одолечу́је (се) несв **1.** *удаљава (се).* — Не одолечу́ј ми те́кме, како́ ћу малтери́шем? — Одолечу́ју се уз дру́м, едва́ се ви́ду. **2.** фиг *ӯуђи (се).* — Одолечу́је га од родни́ну, ко да неје́ њи́н. — Почо́мо се одолечу́јемо, ко да несмо́ ро́д.

одо́м прил *од куће.* — Поздрави́ше те о[д]-до́м да се бр́зо вр́һаш, тре́беш им и́тно. — То́ј сам си поне́л о[д]-до́м, да не купу́ем.

одо́ми се свр *скуħи се.* — Одели́ли се, па се сва́ки за́себно одоми́л.

одо́нде прил *оданде.* — Тре́бе да ми помо́гнеш да прене́сем вре́ће одо́нде до а́мбар.

одо́ндека прил в *одонде.* — Одо́ндека и́злете за́јац, па побе́же нис пади́ну.

одону́д прил *с оне ӯшране, одонуда.* — Изле́зе одону́д вепре́. — Одону́д ће по́чнемо да загр́ћамо компири́. — Ви́ одону́д, а ми́ ће́мо одову́д и ће га ува́тимо.

одону́тке прил в *одонуд.* — Вр́ни гове́да одону́тке.

одо́поко прил *наоӯако.* — Обу́ј едну́ чера́пу налицé а дру́гу одо́поко, да те не уро́чу.

одо́тле прил *одаӯле.* — Пу́т и́де одо́тле дотле́. — Одо́кле си? — Одо́тле и одо́тле!

одоцни́ (се) свр *закасни (се), окасни (се).* — Немо́ј ни па́ одо́цниш обе́д. — Ако одо́цниш, не́ће те пу́шту у ку́ћу. — Одоцни́ се мло́го не мо́гу за ви́дело да сти́гнем до́м.

одрабо́ти свр *одради, одужи дуг.* — Одработи́ и ту́ј беду́. — Кьд одрабо́тиш куде њега, да до́јдеш и куде ме́не едьн дьн.

одрабоћува́ње с гл им од *одрабоћује.* — Не́мам да ти пла́тим, ако мо́ж на одрабоћува́ње, три-дьна ћу ти жње́м, ако тре́бе и чети́ри.

одрабоћу́је несв *враћа услугу, одрађује.* — Одрабоћу́јемо то́рник, кьт несмо́ работи́ли. — Одрабоћу́јем што ће ми дока́ра три́ во́за дрва́. — Све́ сам одрабоћува́ла да ги ишколу́ем.

о́дран, -а, -о 1. фиг *ӯокраден, оӯељешен.* — Ко́ј се ва́ти у њи́но ко́ло, мо́ж да изле́зне са́мо о́дран. **2.** фиг *ӯреӯучен.* — Лежи́ у деме́к о́дран о[д]-тепа́ње.

одра́ни свр *ӯодигне, сӯави на ноге, оӯхрани.* — Дете́ сам одрани́ла све́ на довива́ње, ни́ки од на́ши неје́ те́л да ни погле́да.

одра́но прил *од јуӯра, зарана.* — Ће по́јдемо одра́но у Преде́ње, да ни не ува́ти вруђи́на.

одра́пи свр фиг *ӯревише наӯлаӯи, ӯреӯлаӯи, одере.* — Одрапи́л га за оно́ј коњче́ што му прода́л. — О́драпи ме, узе́ ми то́лке па́ре за крвомо́чљиво кравче́.

одре́кне свр *одусӯане, оӯкаже (веридбу, кумсӯво).* — Била́ сам се обре́кла на Добро́сима и несьм могла́ да одре́кнем, ако сам виде́ла да ми га ср́це не́ће.

одре́ме свр **1.** *одсӯава.* — Вати́ла ме дре́мка, мо́ра да одре́мем, па што бу́де. — Одрема́ га ја до́бро. **2.** фиг *ӯређуӯи.* — Ка[д]-тре́бе нешто́ да се ка́же, о́н у́век одре́ме.

одре́ња свр *исӯуче, ӯребије.* — О́дрења га оћоте́к, сьг ми́рна ба́чка.

одрече́ свр *одусӯане,* в *одрекне.* — Каква́-е то́ј дево́јка обре́кла се, па да ни одрече́? — Тре́беше да до́јде, па одрече́.

одр́жи (се) свр **1.** *издржи.* — Укачи́ше ми два́ џа́ка на грби́ну, бе́ше ми те́шко, ал се одржа́ на но́ге. — Два́ес го́дине се одржа́л како прецеедник. **2.** *очува, сачува.* — Ни́ки ме не пи́та како́ сам одржа́ла ку́ћу и има́ње у на́јгоро вре́ме.

одри́не свр *очисӯи, изрине.* — Тре́бе се одри́не прти́на до кла́данац. — Пу́сти га нека одри́не ђу́бре прет-кошару.

одриња́вање с гл им од *одрињује.* — Ви́кај га на одриња́вање сне́г, да изле́знемо ис ку́ћу.

одрињује несв *чисти, уклања.* — Одрињује соспе око појату.

одрипа несв *одскаче.* — Све срећан одрипа у школу. — Одрипа зајац у грмење. — Слабо ти одрипа тај лопта.

одрипи свр **1.** *одскочи.* — Одрипи ми срце ко зајче кьд гу видо онакву убаву. **2.** фиг *раздани се, буде подне.* — Онолко одрипило сльнце, а ти још у цргe?! **3.** фиг *буде унапређен, постане нешто, обогати се.* — Одрипи наш Соћа у Лесковац за преседника општину.

одрипка свр у дем знач: *одрипа.* — Лопта вој одрипка, не може гу ване. — Одрипка зајче низ рид. — Одрипкаше пилишта по квачку.

одрипкување с гл им од *одрипкује.*

одрипкује несв дем знач *одскаче.* — Не може да седиш на срченицу, стално одрипкује нис-пут.

одрипне свр **1.** *одскочи.* — Одрипну о[д]-цтог и смота се доле, изместил ногу. **2.** фиг *постане нешто, буде унапређен.* — Ће одрипне и мој Тикомир, само кьд му дојде време. — Одрипну, море, он на големо.

одрица (се) несв *одриче (се), пориче.* — Мож да одрица колко оће, кьд га видели са[с]-Стамену у сењак. — Одрица се от куħу и имање, сьл да га дочувају.

одрича (се) несв в *одрица (се).* — Не мож да одричаш кьд је такој било. — Це одрича о[д]-децу, ники га не гледа по[д]-цтарос.

одричање с гл им од *одрича (се).* — Касно му-е за одричање, ће рекну с памет изветрејал.

одришка свр *одрије њушком (животиња), ископа.* — Одришкали кучићи некакав мршољ у падину.

одришкување с гл им од *одришкује.* — На неколко места по ливаду наодим некакво одришкување.

одришкује несв *откопава њушком (животиња), ископава.* — Какво ли па ськ одришкује по шумак? — Почеле дивје свиње ноћу да одришкују компири.

одроби (се) свр **1.** *ослободи (се).* — Дојди да ми одробиш кључ из браву. — Овуј утрину све до Големи Чемерник су наши стари купили ка[д]-цмо се о[д]-Турчина одробили. — Одроби коња и[з]-железа. **2.** *изглави (се).* — Да не дојдоше људи, никад не би одробил кола из батлаг. **3.** фиг *ослободи се обавезе, заврши напоран посао.* — Најзад се одроби од оној малтерисување фасаду. **4.** фиг *спаси се.* — Едва се одробил од онуј женетину, од онија напас.

одрове свр *отплаче.* — Нека одрове, па це смири.

одроди се свр *не осећа се више родом.* — Ми смо се одавно одродили, ськ ко да несмо род.

одрпа свр *поцепа.* — Ували га за цемпир, све га одрпа. — Одрпал ципелке а јучер ги обул. ▪ трп прид **одрпан, -а, -о** *поцепан,* у *ритама.* — Не могу више овакој одрпан међу људи. — Дојде о[д]-цобор одрпан, ко да су га вуци давили.

одрпавеје свр *постане дроњав, одрпан.* — Све-е на њега одрпавело, легла крпа на закрпу.

одрпави (се) свр в *одрпавеје.* — Сви смо већем одрпавили, требе се подновимо, али с-кво? — Одрпавил се ко да се крос трње провукувал.

одрпан, -а, -о *поцепан, дроњав.* — Одрпан како вук у пролет.

одрпано с *поцепано, старо одело.* — Обукуј нештo одрпано, да се не прљаш кьд мешаш малтер.

одрпо̀тина ж *поцепана, одрта одећа.* — Дала̀ му да обучѐ некѐ одрпо̀тине. — Сту̀ри с тѐбе ту̀ј одрпо̀тину, не а̀ли свѐт.

одртавѐје свр *оматори, остари.* — Већѐм сам одртавѐл, не мо̀гу се бо̀рим сьс има̀ње. — Одртавѐл, а па̀мет неѐ стѐкал. — Одртавѐ а јо̀ш се нсськм наживѐл.

одрта̀ви свр в *одртавеје.* — Одртавѝл па се едва̀ бо̀ри. ▪ трп прид **одрт**, -а, -о *матор, стар, изанђао.* — О̀дрт а задѐва се с-мла̀де жѐне.

одртѐје свр в *одртавеје.* — Ћу га пѝтам ко̀ј ће да га глѐда кьд одртѐје.

одру̀би свр *одсече, посече.* — Трѐбе да ми одру̀биш едну̀ бу̀ку до̀ле, у шума̀к. — Ћу му одру̀бим гла̀ву за то̀ј пцова̀ње.

одру̀са свр фиг *срчано одигра у колу.* — Одруса̀мо у Село̀, на Проко̀пје „власѝнку" и „ста̀ру пра̀вку" одмера̀к.

одсвѝри свр фиг *добије своје, одгостира.* — Одсвирѝла-е она̀ своѐ куде мѐне, ськ мо̀ж дру̀гога да мьсти.

о̀дсеца свр **1.** фиг *једва однесе.* — Мло̀го си му натура̀ла у то̀рбу, едва̀ гу о̀дсеца у Предѐне. **2.** фиг *нерадо оде.* — Неѐ му се ишло̀, ал о̀дсеца ја̀јца у работу. **3.** фиг *одведе силом.* — Одсеца̀ше га дѐвери из о̀пштину у Село̀, да прѐспи неку̀ но̀ћ куде њѝ.

одсѝпе свр **1.** *одлије, одаспе.* — Одсѝпи по̀ла ца̀к цѐмент у тѐкме за про̀дужни ма̀лтер. **2.** *одаспе мало ракије из чаше на земљу за покој душе.* — Одсѝпи за по̀кој ду̀шу на Арга̀ћију.

одсипува̀ње с гл им од *одсипује.* — Трѐбе му одсипува̀ње, ће се препу̀ни котлѐ с ракѝју.

одсипу̀је несв **1.** *одлива, одасипа.* — Одсипу̀ј ми из врѐћу у решѐто напома̀лко, да не стр̀вимо жѝто. — Из бало̀н одсипу̀ј ракѝју у вла̀ше и кондирѝ. **2.** *одлива мало ракије на земљу за покој душе.*

одскр̀кне свр *отвори делимично, одшкрине.* — Одскр̀кни ма̀лко лу̀втер да улѐзне ва̀здук. — Одскркну̀л капа̀к па улѐзал пога̀нац у а̀мбар.

одскркњува̀ње с гл им од *одскркњује.* — Навѝкло ку̀че на одскркњува̀ње, па чѐка да му одскр̀кнем вра̀књицу да излѐзне.

одскркњу̀је несв *одшкрињује.* — Бада̀ва затва̀рам кьд некѝ ста̀лно одскркњу̀је вра̀књицу на градѝнче да улѐзну свѝње. — Вѐтар одскркњу̀је капа̀к.

одсмѝне свр *скрене другим путем.* — Кьд ме срѐтнеш, бо̀ље одсмѝни да те не бѝјем. — Ће одсмѝнеш куде Ла̀гини, па низ рѝд у О̀всиште.

одсмињува̀ње с гл им од *одсмињује.* — Ћу те подсѐтим ка[д]-ти-е врѐме за одсмињува̀ње.

одсмињу̀је несв *скреће другим путем.* — Ту̀ј, на раскр̀сје, онѝ одсмињу̀ју за Говедаро̀вци, а ми ѝдемо уш-Чу̀ку. — Нејѐ смеја̀ла ни овца̀ да одсмињу̀је у његово, о̀дма вѝка, дѐре се.

одспѝ свр **1.** *одспава.* — Нека ма̀лко одспѝ, мло̀го се даньс изодѝл. **2.** *наспава се.* — Нађа̀ске да о̀дспиш, па ће на̀јутро ора̀тимо. **3.** *преспава.* — Вечѐрку детѐ у̀век о̀дспи.

о̀дступница ж фиг *могућност да се оде у град, стан, кућа.* — Ел ѝмаш неку-о̀дступницу, ел ћеш овдѐ да чамрѐјеш до накра̀јке. — Направѝл сам си о̀дступницу у Бѐоград.

одугу̀је се несв *одужује се.* — Јо̀ш мло̀го ѝма да ми се одугу̀је, ко̀лко сам га задужѝл.

одужа (се) свр *постане дужи, одужи (се).* — Одужа дьн, мож се нешто и сработи. — Одужамо чекање у кафану, а воз још не дооди. — Одужа се њојна болка. — Одужа се моја мука на овија бели свет.

одужување с гл им од *одужује (се).* — За одужување посо несмо ни оратили. — Ће ни копа три дьна за одужување лањски дуг.

одужује несв **1.** *одуговлачи.* — Одужује нешто с работу, ко да се пораћа. — Одужује с тија креденац, а рече брзо ће га напраји. **2.** *враћа дуг.* — Цел живот да одужује, не мож ми врне дуг.

одужује се несв **1.** *продужава се.* — Ко да се одужује овој лето с убаво време. — Одужује се моје чекање на работу. **2.** *враћа се дуг.* — Не мож да постигне да се одужује на сви.

одузне (се) свр **1.** *одузме (се), отме (се).* — Ће им одузну јунца за порез и прирез. — Одузеше ни најубаву ливаду.– Мож све да ти се одузне, што неси стекал са[с]-свој зној. **2.** фиг *изненади се, забезекне се.* — Одузну се кьд ми рекоше тој за Станимира. **3.** фиг *укочи се, постане непокретан.* — Кво ће работиш, ка[д]-ти се од реуму одузну руке и ноге?

одукор прил *од стида.* — Одукор не могу се више појавим куде тетку, одавно сам била куде њу. — Одукор да онакој вика на стару жену, могу му матер будем.

одумување с гл им од *одумује, оговарање.* — Немој ми причаш тој, не волим одумување.

одумује несв *оговара.* — Нашла курбетка да ме одумује куде мој род.

одуши свр *растерети се, да си одушка.* — Ћу одушим кьд умрем, до тьг само мука и работа.

одушка ж *олакшање, растерећење.* — Немам си никакву одушку, оцвуд ме стегло, ће ме удави.

оћутрос прил *јутрос, од јутрос.* — Појдомо о-дом још оћутрос, да стигнемо на време.

оћутрошьњ, -шња, -шњо *јутрошњи.* — Ел ти тој оћутрошњо млеко, сипни ми едно лончеице?

ожалостен, -а, -о *ожалошћен.* — Немој гу дираш, нешто-е ожалостена.

ожени свр фиг **1.** фиг *прода.* — Ожени волови у Лебет за педесе иљаде, па ми жал. **2.** фиг *пребије.* — Ће те ожени башта сьс мазуљицу нс Тврди брег.

ожени се свр поред уобичајеног значења и *уда се.* — Јучерке се оженила Марика за Миомира и[з]-Златанци. ▪ трп прид **ожењет, -а, -о 1.** *ожењен.* — Несьм знала да-е ожењет, не би он од мене ништа добил **2.** *удата.* — И ћерка ми-е ожењета одавначке, има две-деца.

оживеје свр *оживи.* — Ће оживеје деда-Јорга́ћија кьд Власина потече нагор, ел кьд прдне мртав.

ожиња свр в *ожње.* — Ожиња ечам у Полом.

ожње свр *ожање, пожање.* — Ожњесте ли већем? — С колко српа ожњесте рженицу на Вител?

ожњеје свр *ожње, пожање.* — Још да ожњејемо овьс у Китку и закитимо Богу браду.

ожуљак м **1.** *жуљ.* — От косу ми рипил ожуљак на руку. — Добил сам ожуљак на ногу о[д]-тесну ципелу. **2.** *ожиљак.* — От кво ти-е тија ожуљак на плећку?

ожуљи (се) свр *нажуља (се).* — Све ме ожуљи Дорча бе[з]-седло. — Ожуљиле дете пртене гаће. — Ожуљи се седејећи на онуј дрвену клупу.

озбиљи се свр **1.** *уозбиљи се.* — Озбиљи се еднуш, немој се стално измотаваш. **2.** *постане озбиљан, сталон, нормалан.* — Мислели смо кьд порасте и отиде у војску, це озбиљи, ал ништа од тој: могаре у шуму, могаре и[з]-шуму.

озгор прил в *одозгор.* — Озгор небо, оздол земња, а по среду — четврттак. — Озгор ли дојде, откуде Микини? — Иде озгор нека несрећа, млого га стунтило. — Што га неси турил озгор, да га лако најдеш. — Озгор дојде вршњик, а оздол црепња сьс леб, па се тој пече. — Озгор тече жута вода и донесе жуте рибе, и дојдоше рибари без ноге, и ватише рибе без руке, и посолише ги бе[з]-сол, и испекоше без огењ, и изедоше без уста и исраше ги без дупе (*бајалица против усова*).

озгорањ, -рња, -рњо *који је одозго.* — Тиа трупац озгорањ, нек си остане озгор, ел се напекал.

озгоре прил в *одозгор.* — Слезни озгоре, што си се укачил у црешњу.

озгорке прил в *одозгор.* — Иди још по озгорке, па гу отуд облети, да те не види.

озгорњи, -а, -о *који је одозго.* — Дошла-е из озгорњу малу за Сибина. — Озгорње талпе нећемо мењамо, само оздолње због сипац.

оздол прил в *одоздол.* — Едва дојдомо оздол, и[з]-Село, с овија товар. — Оздол су крушке, а озгор грозје у кош. — Озгор дрва, оздол жар, па бабњи!

оздолке прил в *одоздол.* — Ка[д]-ће докаруеш сено оздолке, из Мрковицу? — Оздолке облечи вланелу.

оздолњи, -а, -о *који је одоздо.* — Овој ти-е озгорњи чаршав, а овој оздолњи.

оздравеје свр *оздрави.* — Само дете да ми оздравеје, па ћу грудачки да трчим на работу. — Требе да лежи да оздравеје, а не на ноге да болује.

озеленеје (се) свр *олиста, зазелени (се), све озелени.* — Дојди кьд Чемерник озеленеје, да видиш Божјо убавило.- Озеленејало се до на вр Чемерник, излезал лис, па се раскокорил, лепота од Бога.

озида свр фиг *подигне, сагради.* — Још пре двaес године су озидали кућу у Смедерево. — Испомогоше ми браћа те озидамо кућу.

озиме с *прасе које се чува преко зиме.* — Раним едно озиме, па до там, за наесен.

озимкар м фиг *печалбар који се зими није враћао кући.* — Озимкари су и зимени остањували на работу.

озимкуља ж *крава која се музе и зими.* — Да неје овај озимкуља, ђавола би зимус пили млеко.

озимче с *прасе које има више од једне године.* — Овој озимче ће кољемо другу годину.

озлејеђен, -а, -о *срдит, љут.* — Онакој озлејеђен више не те с мене ни едну да продума.

озлејеђи се свр *расрди се, разљути се, озлоједи се.* — Кьд ми тој рече за мојега мужа, озлејеђи се до бога, теше гу туј смавошем.

озноји се свр *озноји се.* — Озној се от премишљување кво ли га задржа да не дојде на време.

osад прил *отпозади, страга, са задње стране.* — Едьн ће тера волови osад, а други ће ги води. — Деца нека се укачу osад. — Куде се такој osад улопа? — Само ги заsрћа osад.

оsа̀дњи[1] -а, -о *који је на крају.* — Ста̀лно-е оsа̀дњи, умеје̇ ли некъ̀д да испредња̀чи?

о̇sадњи[2] -а, -о *који је у задњем делу.* — Нејѐ бъш sа̀ђан, ал је тӯј негде̇ о̇sадњи.

оsѐбе свр *озебе.* — Не те̇ да се обуче̇ како тре̇бе, по̇сле къд оsѐбе немо̇ј ми се жа̀ли.

оsѐбне свр *озебне.* — Ће оsѐбнеш тако̇ј гољиждри̇в по у̇лице.

оsебо̇тина ж *промрзлина.* — Ка[д]-це ме̇ња вре̇ме, устрну̇ ми оsебо̇тине.

оsи̇ва се несв **1.** *одазива се, јавља се.* — Залу̇[д]-це де̇реш, ни̇кому се не одsи̇ва. **2.** *излази у сусрет, хоће да помогне.* — Оsи̇ва се къд ни потре̇бе. — Пр̇ви се оsи̇ва куде̇ затре̇бе.

оsива̀ње с гл им од *оsива се.* — Куде њи̇ сла̀бо оsива̀ње за ку̇лук.

оsи̇да свр *сазида.* — Оsида̀ли ку̇ћу у Ни̇ш, куде Пантели̇ју.

оsи̇па свр *оде газећи дубоки снег.* — О̇sипа до Славу̇јеви да однесе̇ пра̀шак, ма̀ти му бо̇лна.

о̇sипи свр *поскочи, одскочи.* — Како̇ се̇деше, одедну̇ш о̇sипи од столи̇чку къд гу спа̀зи на вра̀та.

оsи̇пне свр в *оsипи.* — Ће оsи̇пне пре̇чка, па те уда̀ри у о̇чи.

оsи̇ра се несв *осврће се.* — Кво̇ се сва̀ки ча̀с оsи̇раш, кога̀ очеку̇еш?

оsира̀ње с гл им од *оsира се.* — Не̇ће ти помо̇гне оsира̀ње, но мати̇ку у ша̀кс, па копа̀ње.

оsове̇ се свр **1.** *одазове се.* — Не̇-це оsове̇, къд га ви̇кају. — Како̇ це оsове̇ къд не чу̇е. **2.** *јави се да помогне.* — Оsове̇ се сва̀кому да помо̇гне.

оsо̇вне се свр *јави се одмах.* — Оsо̇вни се, бре̇, да те то̇лко не ви̇кају!

оsр̇не се свр **1.** *осврне се.* — А ја̀ не да се оsр̇нем, проклету̇ља, да ви̇дим, оту̇д и̇де баксу̇з, но се снаве̇до да ме уда̀ри. — У̇век се оsр̇не кът про̇јде куде Жи̇кину ку̇ћу, наплаши̇ло га оно̇ј њего̇во кучи̇ште. **2.** *угледа се на кога.* — Оsр̇ни се на другари̇, сви̇ изучи̇ше шко̇лу, а ти̇ које̇ на̀прави?

оsр̇ћа несв *загледа.* — Не оsр̇ћај коња̀ то̇лко ко да ће га ства̀рно купу̇јеш.

оsр̇ћа се несв **1.** *осврће се.* — Ста̀лно се за неки̇ ђа̀вол оsр̇ћа, ко да-е лума̀ес. **2.** *обазире се.* — Не оsр̇ћа се на ни̇кога, рабо̇ти си како̇ си о̇н о̇ће. **3.** *угледа се.* — Не оsр̇ћај се на ме̇не, ја̀ сам ста̀р, па не мо̇гу да рабо̇тим.

оsр̇ћа̀ње с гл им од *оsр̇ћа (се), осврта̄ње.* — Не̇ће те спа̀си оsр̇ћа̀ње, но бе̇ж да се сакри̇јеш ако и̇маш куде̇. — Џа̀бе ти оsр̇ћа̀ње, къд про̇јдо̇ше.

ои̇ште с в *гредељ,* в *потеглица* (Добро Поље). — О̇иште на ра̀лицу се праи̇ло од гору̇ново др̇во. — Ои̇ште е пра̀во, а поте̇глица криву̇љеста.

о̇ј узв *за дозивање и одазивање.* — О̇ј, Ми̇ле? — О̇ј, о̇ј, за кво̇ ме ви̇каш?

оја̀ри (се) свр *коза добије младунче.* — Ел се оја̀ри̇ла она̀ј твоја̀ Бе̇лка? — Оја̀ри̇ла два̀ ја̀ришта.

оја̀ча свр *постане јак, оснажи.* — Оја̀ча̀ло ово̇ј дете̇, са̀мо истовару̇је цепа̀нке ис-ко̇ла.

оја̀чка свр дем знач: *ојача.* — Нека јошке̇ оја̀чка, па ће и њега упре̇гнемо у рабо̇ту.

о̇јс узв *за скретање теглеће марве у једну страну.* — О̇јс, Же̇рко! — О̇јс, Бу̇лоњо!

о̇јсне свр *скрене запрегу у страну, окрене.* — О̇јсни воло̇ви на ову̇ј страну̇, да ко̇ла бо̇ље при̇јду за товаре̇ње. — О̇јсни ги наова̀м, преко лива̀ду.

оју̇жи свр *отопли.* — Кво̇ ће обу̇јеш къд га о̇јужи и разљи̇зга се? — Даньске оју̇жи̇ло, мра̀з попу̇ста.

окаба́веје свр *онемоћа, изгуби снагу, ослаби.* — Окабаве́ли смо обо́ица, не мо́ж да држи́мо ви́ше гове́да.

окаба́ви (се) свр в *окабавеје.* — О́кабави ме ово́ј вре́ме, едва́ се вуче́м. — Окабави́л се па едва́ рабо́ти.

окаба́ти свр *окриви.* — Кьд А́ца нешто́ ло́шо напра́ји, башта́ ме́не окаба́ти.

окалаи́ше свр фиг *поједе све из судова.* — Не изла́зи ис ку́ћу, докле́ не окалаи́ше пани́це.

ока́н м *цвеће, лепа капа.* — Исцьвте́л ни ока́н у гради́нче, па мили́на да га гле́даш.

ока́не се свр *остави неки посао или некога.* — Окану́л се од пие́ње. — Не́-це ока́не о[д]-ти́ја дува́н, ду́шу ми у́смрде.

ока́ница ж *посуда од једне оке (1,20 кг), бокал.* — Тури́ му на аста́л и ока́ницу с вино́, докле се обрну́, она́ пра́зна.

ока́нце с *шпијунка, рупица у вратима, талпама, у зиду.* — Ѕви́рни на ока́нце, да ви́диш кво́ то́ј они́ рабо́ту те су се ућута́ли.

ока́њ м *посуда запремине једне оке.* — Доне́си ми ока́њ сьс раки́ју.

ока́њче с дем од *окањ.* — Попи́е си о́н, бо́гами, по це́ло ока́њче на дьн.

ока́пе свр *начека се, пропадне чекајући.* — Не́ће да мре́ старке́ља, о́капа на бе́ли све́т. — Окапа́мо чека́ећи автобус по ону́ј сувомра́зицу.

о́капница ж *лимени симс на прозорима.* — Тури́мо и о́капнице на про́зори.

окапува́ње с гл им од *окапу(ј)е.* — Це́л ве́к окапува́ње по гра́ђевине, то́[ј]-е би́л мо́ј живо́т.

окапу́е / окапу́је несв *проводи време, дрежди.* — Да[н]-но́ћ окапу́е куде ту́ј олоо́јду. — Ми́ ће окапу́емо на сту́д, чека́ећи га, а о́н у кафа́ну.

ока́сни свр *закасни.* — Окасни́мо ма́лко на и́спратницу До́јчи, па ме жи́в сра́м изе́де.

ока́стри свр **1.** *посече гране,* в *окреше.* — Окасти́мо бу́ке у Баче́виште да по́брзо расту́. — Ока́стри ми ову́ј леме́зницу. **2.** фиг *пребије, претуче.* — Са́мо ли га ва́тим да-е пушти́л гове́да у моју́ о́таву, у́ши ћу му ока́стрим.

ока́т, -а, -о *великих очију.* — Што́ си ока́т кьд ни́шта не ви́диш?

ока́ш м *кантар који мери само оке.* — О́ћеш да ти ме́рим с ока́ш, ел ћеш с кила́ш?

окве́си се свр *нагне се, отежа, натежи.* — Оквеси́л се на гра́њку, а не ви́ди ће па́дне из бу́ку. — Сви́ ми се оквеси́ли на ши́ју, а са́мо ја́ рабо́тим, и не зна́м ко ће истр́камо.

океја́н м *океан.* — Оцели́ли се чак преко океја́н, у А́мерику.

океља́ви свр *оћелави.* — Има́ океља́ви кого́ђ башта́ му.

окељаве́је свр *оћелави.* — Бр́зо ће и ти́ окељаве́јеш ако то́лко мло́го у́чиш.

оке́си свр *окачи.* — Оке́си ови́ја це́гер та́м, на дире́к, докле не до́јде Стра́тија, да си га у́зне.

оке́си се свр фиг **1.** *овеша се, виси.* — Океси́л се на вра́та, не мога́ ги отво́рим. — Океси́л се на сла́п па виси́. **2.** фиг *отежа, дојади.* — Океси́л ми се на гла́ву за неки́ ду́г, па не мо́гу низ малу́ ми́рно да про́јдем. — Океси́л се, мр́цина, не мо́гу га вуче́м ко́лко-е пија́н. **3.** фиг *отеже.* — Океси́л се, не и́де му се у Село́. **4.** фиг *мрзовољно ради.* — Океси́л се, едну́ собу не мо́ж малтери́ше неде́љу дьна. ▪ трп прид **оке́сен, -а, -о** *обешен, овешан, окачен.* — Ква-е ово́ј биса́га овде́ оке́сена?

/окѐси дупе/ фиг **1.** *отежe, одуговлачи.* — Уби̏ се чека̏ећи, а о̏н окесил ду̏пе, па не иде. **2.** фиг *једва иде, споро ради.* — Што̏ си окесил ду̏пе, пожу̏ри лѐчка, ће зака̏снимо. — Ми̏ поцрца̏мо от по̏со, а о̏н окесил ду̏пе две̏ па̏ре си не да̏ва.

окѐчи свр *јако шутне,* в *закечи.* — Окечил лопту чак у Бу̏ђину пади̏ну, не мо̏ж гу деца̏ на̏јду.

оки̏да несв **1.** *повлачи ороз, пуца.* — Не оки̏дај ви̏ше, да не напра̏ниш неко̏ чу̏до. **2.** фиг *остари, оматори.* — Да зна̏ш, дѐте, да се не задѐваш: ова̏ј пу̏шка ви̏ше не оки̏да.

окида̏ње с гл им од *окида,* **1.** *опаљивање.* — Трѐбе да си ста̏ложан пред окида̏ње, да те пу̏шка не тр̏гне и занесѐ, и прома̏шиш мѐту. **2.** фиг *обављање полног односа.* — Што̏ она̏ нека̏д бѐше до̏бра за окида̏ње, уфф!

окила̏ви свр **1.** *добије брух.* — Окилави̏л се носѐјећи џакови с цимѐнт. **2.** *преоптерети се, онемоћа.* — Окилави̏ се цѐл дњн копа̏ећи на ову̏ј вруђи̏ну.

оки̏не свр **1.** *опали (пушка, метак).* — Сва̏ка пу̏шка емпу̏т оки̏не пра̏зна (*изр*). — О̏кину пу̏шка и у̏тркољи за̏јца. **2.** фиг *има полни однос.* — Ће гу ба̏ћа оки̏не, ма̏кар има̏ла ѕвезду̏ место̏ ону̏ј рабо̏ту.

оки̏тен, -а, -о *окићен.* — Мло̏го им у̏баво била̏ оки̏тена ку̏ћа за сва̏дбу. — Оки̏тена о̏стожа на гу̏вно, зна̏чи привр̏ли ову̏ј го̏дину. — Трѐбе оки̏тиш бо̏гу бра̏ду на Ива̏новицу, кьд прижњѐјеш ржени̏цу.

окла̏пина ж **1.** *бесплатно, џабалук,* в *мулећина.* — Доша̏л овдѐ на окла̏пину, та̏м трѐбе да се за̏пне, а нерабо̏тници ни̏ки не трпи̏. — Глѐда да ви̏ди и̏ма ли за њѐга нека̏ окла̏пина. **2.** *какав предмет уместо капе који заклања цело лице.* — Тури̏л некву̏ окла̏пину на гла̏ву, па ме у̏плаши.

оклапу̏шка ж *капа која покрива уши и чело.* — Од ону̏ј оклапу̏шку ни̏шта не чу̏је.

оклембѐси се свр **1.** *опусти се, отежа, окачи се, натежи.* — А о̏н, пија̏н, оклембеси̏л се, не мо̏гу га но̏сим. — Оклембеси̏л се на ону̏ј гра̏њку и тако̏ј виси̏. **2.** изр: **оклембѐси но̏с** *снужди се, нерасположи се.* — Чи̏ча нешто̏ оклембеси̏л но̏с, не зна̏м кво̏ му-е, ал ви̏дим, нѐје до̏бро.

оклȍпи свр *прекрије.* — Детѐ ти оклопи̏ла коса̏, па не ви̏ди, што га не стри̏жете?

оклјека̏ви се свр фиг *клоне, онемоћа, изгуби снагу.* — Оклјекави̏ се мло̏го у ѕа̏дњу го̏дину, едва̏ се вучѐм, ни̏шта не мо̏гу у ру̏ке.

/о̏ко/ с изр: **на о̏ко** и **од о̏ко** *очима гледано, не мерено, без дубљег познавања.* — На о̏ко нејѐ ло̏ша, а по ду̏шу не зна̏м ква̏-е. — Видѐл сам гу са̏мо од о̏ко, не зна̏м што̏ да ти казу̏јем.

око̏ван, -а, -о *обложен металом, са алкама.* — Држа̏ље на секи̏ру трѐбе да-е око̏вано при у̏шице, да се не стро̏ши о[д]-то̏лко цепѐње дрва̏. — Дуду̏че му око̏вано з-гри̏вне. — Гвоздѐна ко̏ла су све̏ око̏вана з го̏зје.

оковѐ свр **1.** *обложи металом.* — Мо̏рам да оковѐм капа̏к на вра̏та да не иструлѐје от ки̏шу. **2.** *претвори кога у идола.* — Ова̏ли га у ѕвѐзде, ко да-е ослободи̏л Село̏. **3.** фиг *накити, улепша.* — Накупува̏л вој пр̏стени, гри̏вне, бро̏шови, мани̏стра, окова̏л гу у зла̏то.

оковѐ се свр фиг **1.** *накити се, накинђури се.* — Све̏ се окова̏ла у зла̏то, па се са̏мо смеју̏љи на све̏ стра̏не. **2.** *обогати се.* — Окова̏ли се у зла̏то, па не зна̏ју кво̏ рабо̏ту.

око̏ви м мн фиг *обруч са шиљцима који се стaвља псу око врата да не могу да га удаве вукови.* — Кьд му ту̏риш око̏ви, не мо̏раш да страу̏еш да га уда̏ву ву̏ци.

оковува̏ње с гл им од *окову(ј)е,* фиг *апса, затвор.* — Така̏в џамба̏с је за оковува̏ње, да мѐђу љу̏ди не пра̏ви а̏лишта. — Нѐмам ши̏ну за оковува̏ње ко̏ло.

окову̍е / окову̍је несв **1.** *става у окове.* — Такве̍ а̍ле тре̍бе да окову̍ју у желе̍за. **2.** *става обруче, учвршћује гвожђем.* — Окову̍је про̍цеп на ко̍ла, напр̍сал, да се не стро̍ши.

око̍зи се свр фиг *уради што с тешком муком.* — Окози̍ се докле нзле̍зо у[з]-Жу̍тинску чу̍ку. — Окози̍л се учеје̍ћи и па му не и̍де. — Куде ме̍не не̍ма ци̍ле-ми̍ле, и̍ма се око̍зи од рабо̍ту.

Окола̍јка м *надимак.*

око̍њи се свр **1.** фиг *пропадне радећи тешке послове.* — Ја̍ се окоњи̍ од рабо̍ту, а они̍ ни за и̍спомоћ несу̍ каи̍лни. **2.** фиг *премишља се.* — Це око̍њи ко̍лко се замисле̍л.

окопува̍ње с гл им од *окопа, окопавање.* — Сра̍м не-сра̍м, па̍ ћу гу ви̍кам на окопува̍ње компири̍.

окопу̍је несв *окопава.* — Не мо̍ж сама̍ да окопу̍је оно̍лку њиву̍, тре̍бе вој и̍спомоћ.

окораве̍је свр **1.** *скори се, добије кору.* — Од ма̍лтер му ру̍ке окораве̍ле ко церо̍ва ко̍ра. **2.** фиг *навикне, свикне.* — Ода̍вно сам ја̍, чи̍чин, окораве̍л у дунђерлък, па ми неје̍ те̍шко како те̍бе.

окора̍ви се свр в *окоравеје.* — Нешто̍ ми се лице̍ окорави̍ло, не зна̍м кво̍ му-е. — Окорави̍ле ми се ру̍ке, едва̍ држи̍м ложи̍цу. ▪ трп прид **окора̍вен**, -а, -о, *стврднут, окорављен.* — Ру̍ке ми окора̍вене ко туткa̍л од рабо̍ту с ма̍лтер и бето̍н.

око̍ти (се) свр **1.** *донесе на свет младунче.* — Ма̍чка се окоти̍ла у пле̍вњу и изве̍ла мачети̍ја на слънце. **2.** пеј *роди (се).* — Окоти̍ла још една̍ дете̍, не ми̍сли како̍ ће ги, сиро̍та, изра̍ни.

окра̍иште с *оно што је на рубу, руб.* — Пое̍ла среди̍ну, на ме̍не остаи̍ла окра̍ишта. — Још да око̍симо окра̍ишта и заврши̍мо с коси̍лбу.

ократе̍је свр *постане краће, смањи се.* — Ократе̍ло на дете̍ и оно̍ј една̍ капуте̍ што и̍маше.

окра̍ти свр *постане краће, смањи.* — Ће ми окра̍тиш ову̍ј су̍књу? — Мло̍го ми о̍крати нога̍вице. — Ократе̍ ми они̍ја цемпи̍р што си ми исплe̍ла. — Ократи̍ си су̍књу, па ми не стои̍ до̍бро. — Ократи̍ га, и па̍ кра̍тко (*ирон, шаљ*). — Бо̍ље во[ј]-е език да окра̍ти.

окра̍ћа свр *постане кратко, смањи се.* — Окраћа̍ла ми нешто̍ ова̍ј гу̍ња. — Окраћа̍ли дни̍, ни̍шта не мо̍ж да срабо̍тиш.

окре̍ћа (се) несв *окреће (се).* — Да окре̍ћаш крева̍ј, с о̍бе стра̍не една̍ко да се испече̍. — Докле ја̍ окрећа̍ се̍но, о[н]-на̍пои До̍рчу. — Окре̍ћај ветрењa̍чу по̍брзо, да не остању̍ју оси̍љке. — Къд и̍ду у рабо̍ту, печало̍вници се не окре̍ћају све̍ докле не пре̍јду пр̍ву во̍ду. — Не окрећа̍ј се до пр̍ву ба̍ру, ако се окре̍неш, це вр̍нeш с ма̍лко па̍ре.

окрећа̍ње с гл им од *окрећа (се),* **1.** *окретање.* — Стану̍је та̍м куде̍-е окрећа̍ње за транваи̍. **2.** *осртање.* — Кво̍ ти-е па то̍ј окрећа̍ње сваки ча̍с, нее̍ тела̍ да по̍јде и гото̍во. **3.** *одустајање.* — Ка[д]-ци пошъ̍л, не̍ма окрећа̍ње наза̍д.

окре̍ше свр **1.** *посече.* в *окастри (1).* — Окре̍ши ову̍ј сливу̍, да не скубе̍ се̍но, къд про̍оду пу̍на ко̍ла. **2.** *извуче уши, пребије.* — И̍ма му башта̍ окре̍ше у̍ши што ди̍ра девојчети̍ја.

окри̍ви свр **1.** *почне да храмље.* — О̍криви чове̍к одедну̍ш иш-чис ми̍р, па сьг ћопа̍ви. **2.** *оклевета, баци кривицу на кога.* — Зама̍лко да га окри̍ву за за̍дружну прода̍вницу, къд вати̍ше лопо̍ва. — Њега окриви̍ше за ни̍шта, а лопо̍ви се изву̍коше.

окркаве̍је свр *прехлади се, добије грип,* в *огркавеје.* — Окркаве̍л, па едва̍ ди̍ше.

окрља́к м в *окрњак*. — От koју́-е сто̀вну ови́ја окрља́к? — Соплѐто се на некака̀в оркља́к да се утѐпам.

окр̀љен, -а, -о в *окрњен*. — Но̀с му нешто̀ ођу̀трос окр̀љен, негдѐ га до̀бро цепну̀л наћа̀ске. — На Пла̀вку окр̀љен ро̀г.

окр̀љи свр в *окрњи*. — Кудѐ о̀крљи ово̀ј у̀баво шу̀ле? — Окр̀љи тру̀д од бу̀ку, да се су̀ши, за потпалува̀ње цига̀ре.

окр̀ндак м в *окрњак (1, 2)*. — Узѐ некѝ окр̀ндак, па кьд ѝсполелеја на мѐне, да ме утѐпа (*1*). — Што̀ не вадѝш вѝше тѝја окр̀ндаци (*2*)?

окрндѝја ж в *откиндија*. — Па̀зи кудѐ пасѐш говѐда, немо̀ј око неку̀ окрндѝју.

окр̀њак м **1.** *окрњени део нечега*. — Трѐбе да исечѐш онѝја окр̀њак о[д]-цливу̀, да не грубавѐје авлѝју. **2.** *остатак окрњеног зуба*. — Извадѝ окр̀њак о[д]-ѕу̀б, па ми ла̀кну.

окр̀њен, -а, -о *одломљен, оштећен*. — Што̀-е ово̀ј стовнѐ окр̀њено?

окр̀њи (се) свр *одломи (се) комадић, оштети (се)*. — Па̀зи како̀ то̀чиш во̀ду, немо̀ј ми о̀крњиш и ово̀ј шу̀ле. — Окрњѝше ми се зу̀пци на гребу̀љу, мо̀ра ги пра̀им.

окр̀њес, -та, -то *окрњен*. — Немо̀ј ми да̀ваш тѝја окр̀њес кондѝр, не пиѐ ми се из њега.

окрњо̀тина ж *оно што је оштећено*. — Не вр̀ћај ми ту̀ј окрњо̀тину, дала̀ сам ти но̀в ђугу̀м.

окрњува̀ње с гл им од *окрњује*.

окрњу̀је несв *оштети, одломи*. — Потера̀л га некѝ ма̀лер: свѐ што у̀зне у ру̀ке окрњу̀је.

окру̀гал, -гла, -гло *округао*. — Окру̀гал па на ћо̀шак (*изр*). — Трѐбе да е окру̀гал и на нѐколко мѐста провр̀тен на средѝну, па да се од њега напра̀и чу̀рило за бу̀чку.

окру̀глес, -та, -то *округао, овалан*. — Доша̀л некако̀ окру̀глес у лицѐ, па подбу̀л.

окру̀ни свр *скине зрно са клипа кукуруза*. — Окрунѝмо ца̀ревицу.

окру̀ни се свр *одлепи се, одрони се (зуб)*. — О̀круни се ка̀мен и па̀де озго̀р да некога̀ утѐпа. — Окрунѝл ми се зу̀б, мо̀рам куде до̀ктура.

окру̀њи (се) свр в *окруни (се)*. — У̀зни, па окру̀њи тѝја кла̀сови за коко̀шке. — Окруњѝл се та̀ван на со̀бу пролѐтос од прокапува̀ње, мо̀ра га па̀ ма̀жемо.– О̀круњи ми се зу̀б, а зима̀ па не мо̀гу куде до̀ктура.

окр̀шљак м *остатак поломљеног (зуба, дрвета, предмета...)*. — Што не попра̀љаш тѝја окр̀шљаци, но ѝдеш огру̀бена. — Да не узо̀ окр̀шљак о[д]-та̀рабу, тѐше ме изеду̀ кучѝшта.

окр̀шче с дем од *окршљак*. — Ма, једѐ ме ово̀ј окр̀шче о[д]-ѕу̀б.

окто̀мбар м *октобар*. — Да не трчимо̀ џа̀бе, ка[д]-до̀јде окто̀мбар ће ва̀димо компирѝ.

о̀кука ж *кривина*. — Чим до̀јдеш на о̀куку, куде На̀скову ку̀ћу, вѝкај ме да слѐзнем да ти во̀дим воло̀ви. — Још една̀ о̀кука, и етѐ ни куде Ајду̀чки кла̀данац.

оку̀ми (се) свр *постане кум*. — Билѝ на̀јбољи другарѝ у рабо̀ту, па се окумѝли. — Решѝл да га оку̀ми.

оку̀њи (се) свр *повије (се), покуњи (се)*. — Окуњѝл гла̀ву, па ћулѝ; неѐ му нешто̀ до̀бро, вѝдим. — Ѝма некѝ дьн како̀ се окуњѝл, несу̀ му свѐ ко̀зе на бро̀ј.

окупа се свр фиг *облије зној*. — Трипут се оку̀па у зно̀ј докле пу̀шти едьн о̀ткос низ Долѝну.

окуси свр **1.** *проба*, в *обиђе*[1]. — Окуси, да виш какав сам пекмез напраила. **2.** фиг *једе*. — Цел дън копамо, а леб не окусимо. — Нема више да окуси леб, ако ли ме овакој не слуша. **3.** фиг *скрати, поткрати*. — Окусила ми шнајдерка аљину, затој гу не носим. — Што си окусила тују сукњичку.

окучи се свр **1.** *оштени се*. — Кьд ви се окучи овај кучка, едно куче да ми дадете. **2.** фиг пеј *породи се*. — Па се окучила Гољина снаа.

окуша (се) свр *проба, опроба (се) у нечему*. — Окушај и ти од попареницу, да видиш ква ми-е жена домаћица. — Ел се окуша у дунђерлък, па му не иде. — Окушај се и ти с мечку да се обаљаш како ча-Драгомир, па да ти скрцка коске.

окце с **1.** дем и хип од *око*. — Да цуне деда дете у окце. — Куде ли ми-е сьг оној мое убаво окце. **2.** *клица на кромпиру*. — Појавила се окца на компири, требе ги чистимо ако ги не садимо. **3.** *шпијунка*. — Ѕвирни на окце, да виш кои ѕвони, па тьг отварај врата.

олабави свр *попусти*. — Олабави јулар на кравче, да пасе. — Олабавил работу, вуче се ко пребиен. — Како-е домаћин отишал, у овуј куђу олабавила команда.

олаби свр **1.** в *олабави, разлабави*. — Видим овде олабила дициплина, работи си кој како оће. — Мора да олабим кайш, да узнем ваздук. **2.** фиг *ојужи*. — Олаби зима, мож се и работи нешто. **3.** изр: **олаби малко** *попусти, не буди тврдоглав*. — Олаби малко, неси сивоња.

олабување с гл им од *олабу(ј)е (се)*. — Овде требе олабување, млого си га зашрафил, ће пукне.

олабуе (се) / олабује (се) несв **1.** *олабављује (се)*. — Олабуј конопци, млого си га стегал, ће га прежилиш. — Стално ми се олабују овеј подвешке. **2.** фиг *посустаје*. — Не олабуј работу, требе до мрак да завршимо. **3.** фиг *слаби, смањује се*. — Нешто олабује вода у ваду, да гу неје неки замалил ел одврнул? — Олабуе дување, изгледа ће стане ветар.

олади (се) свр **1.** *охлади (се)*. — Чекејте да се малко олади обед, па тьг да едете. **2.** *престраши се, изненади се*. — Кьд му рекомо колко смо дали за јунче, олади се. — Олади се о[д]-цтра. **3.** изр: **олади малко** *попусти, среди се, смири се*. — Олади малко, немој си толко цендрљив.

оладне свр **1.** *захлади*. — Оладне нешто овој лето, стално киша и могла. — Оладне ми стојајећи на овуј дрчу. **2.** фиг *охлади се, предомисли се*. — Спрома Милицу му срце скроз оладнело, неће гу жени. **3.** фиг *престраши се, преплаши се*. — Кьд ни јавише за Петка, оладну дибидус, скљока се ко пењуга.

оладнеје свр в *оладне*. — Брзо ће оладнеје време. — Пусти га, нека малко оладнеје главу, па ће тьг да види да тој нее добро. — Оладнејаше ми ноге о[д]-тија глас.

оладни свр *захладни*. — Кьд оладни, ће огрћамо гуње и капути.

олакне свр *одлакне*. — Олакну ми на срце кьд га видо да-е жив и здрав. — Презнои се от прашак што му дадо, па му малко олакну.

олакша свр **1.** *смањи бол, тегобу*. — Олакшале му муке, па мож и да орати. **2.** *смањи терет*. — Узни и ти нешто да носиш, олакшај ми торбу. **3.** фиг *смрша*. — Олакшал десет-ила, а не знаје кво му-е. **4.** фиг *покраде*. — Олакшали га лопови за пет иљаде паре.

олакша се свр *обави нужду*. — Отиде у грмак да се олакша.

олакшица ж *олакшање, попуст*. — Викају за некву олакшицу за пензију, ал ники не знае кву.

оластри свр *скине лишће, окреше гранчице са шибљике.* — Очепи шибљинку, па гу оластри, да тераш говеда.

оле-мале прил *било како, површно, на брзину.* — Уработил га оле-мале, па сък не ваљаје, морам да викам другога. — Прокосимо у Јесикиницу оле-мале, да се не каже неје косено.

олизан, -а, -о *полизан.* — Ђумин тањир олизан, да му присипем још малко да еде.

олизош изр из нар приче: олизош, па утркољош.

олизује (се) несв **1.** фиг *одуговлачи да устане после јела, једе после јела.* — Сви ручаше, он још олизује судови — Још се олизује како-е обедувал. **2.** *лиже (се).* — Олизује шапу мора да се на нешто набодал. — Тој се мије ка[д]-се мачка олизује.

олисти свр **1.** фиг *све поједе.* — Олисти целу тепсију баницу. — Олистише говеда све у јасле. **2.** фиг *одлично нешто уради.* — До пладне олистил цело Васиљково (*окоси*). **3.** *превари.* — Олистили га на покерицу. — Олистил га убаво матрапаз, узел му цабе онуј млекуљу.

олишавеје свр *добије лишу.* — Све ни сливе олишавеле, требе ги с нешто пръскамо. — Детe нешто олишавело око уста.

олоајда / олоојда ж *луцпрда, лудача, жена лаког морала,* в *алаојда.* — Још еднуш ли те видим с онуј Микину олоојду, ћу те искарам ис куђу.

оложа ж зоол *врста инсекта, ухолажа* Farficula auricularia. — Подлазила ме оложа, па ме сврби шија.

олоши се свр *постане лош, зао.* — Млого се нешто олошил, па му ники не ваљаје. — Ка[д]-ци добар, тък си свачи, ка[д]-це олошиш тък си ничи.

олупи свр **1.** *огуљи, огули.* — Олупи два кила ораси, ће праи колачи за славу. — Огуљи компири за чорбу. **2.** фиг *пребије.* — Олупи га башта сьс прут. ▪ трп прид **олупен**, -а, -о **1.** *огуљен.* — Ка[д]-дојдем да ме чека олупен лук и пе-шес компира. **2.** фиг *бијен, тучен.* — Видим ја, ће отиде дома с олупено дупе.

огага свр *осрамоти, обрука.* — Огагала гу куде-е стигла, о[д]-црамоту жена не мож да излезне у људи.

огупи свр в *олупи.* — Падал па огупил колена. — Огупи му дупе башта о[д]-тепање. ▪ трп прид **огупен**, -а, -о в *олупен.* — Компири су огупени. — Сьг иди такав у школу с огупено дупе.

огупина ж *љуска, огуљена кора од воћа и поврћа.* — Огупине от компири врљите на свиње.

огуска (се) свр **1.** *ослободи се љуске.* — Требе да огускам грашак, ал ме мрзи, што се најде неки да га огуска место мене. — Још га несмо обрали, грашак се огускал. **2.** *огуљи се.* — Огускал му се нос о[д]-цльнце. **3.** *отуче глеђ или емајл.* — Како ли огуска онуј голему шерпу да ми-е да знам, у кво сък да варим гра? — Ка[д]-ци га такој убаво огускал, сък мож да врљиш тој лонче. ▪ трп прид **огускан**, -а, -о **1.** *ослобођен љуске,* в *огрулен.* — Овија гра нее добро огускан. **2.** *отучен.* — Немој да вариш ништа у огускано шерпе.

огушти свр **1.** фиг *узме сав новац.* — Огуштил ги на карте. **2.** фиг *истуче.* — Огуштили му дупе о[д]-тепање.

огушти се свр фиг *напије се.* — Огуштимо се јучерке од ракију куде кумови.

омађија свр *опчини, зачара.* — Омађијала га мађијешница, па се не сврта дом, но стално облита око њу. — Омађијале га њојне пусте очи, и њојна уста, и лице, и њојна тънка снага. — Неје омађијала само онога кои гу неје видел.

омађијоше свр в *омађија.* — Ако те омађијоше тај олоојда, не мож ти помогне ни боба-Маричка з-бајање и чанчићи.

омаже свр *малтерише.* — Омаза ли више туј амбарију, целу недељу гу мажеш? ▪ трп прид **омазан, -а, -о** *малтерисан.* — Сък ти-е кућа омазана, још двапут да гу прејдем с киреч и мож се усељуеш.

омазнеје свр *постане умиљат, љубазан.* — Омазнело нешто оној Динкино девојче, да нећe се жени?

омаја ж **1.** *омама, опсена, по народном веровању дух умрлога.* — Само ти луњај поноћ, те сретне нека омаја, ће напуниш гаће. **2.** *обамрлост, омама.* — Ували ни нека омаја, едва збрамо рукољке.

омаје свр *омађија, опсени, помути разум.* — Нешто га омајало, нее погодил пут, но се скрндосал у ендек. — Немој те ракија омаје, пиј си колко мож да се контролишеш.

омајотина ж ауг од *омаја (1).* — Причала ни баба за разне омајотине што човека знају да омајошу и да га уништу. ▪ трп прид **омајосан, -а, -о** *омамљен, опсењен, залуђен, занет.* — Не мож с њега да се споразумиш: ти едно, он друго, ко да е омајосан. — Срето гу, луња онакој омајосана, не знаје куде иде.

омајоше свр *омађија, опсени, залуди.* — Немој те тај стара мађијарка омајоше, да више не знаш куде одиш.

омакне свр **1.** *пусти, испусти, ослободи.* — Омакнула деца кола у чичине тарабе. — Омакну онолки камен у воденичну буку. **2.** фиг *попије.* — Омакну онуј ракију у гушу ко да-е вода. — Да омакнемо још по едну, па да бегамо на посо. **3.** фиг *удари.* — Омакну руку, па кьд га шљопи преко нос, а крв шикну. **4.** фиг *испушти гасове.* — Неки-е овде омакнул пртку.

омакне се свр **1.** *падне.* — Омакну се ниш-чепељак и слете у бару. — Омакну камен нис падину, да потепа овце. **2.** фиг *изусти без размишљања.* — Омакнуло му се, па се изланул, а они се уватили за туј реч па да га убију. **3.** фиг *удари.* — Омакну му се те га удари, а неје тел. **4.** фиг *одјури, потрчи, сјури се.* — Останим говеда, па ти се омакнем да га тражим по реку. — Мој чича се омакне, да га стигне, да га утепа. — Омаче се нис Купински рид и зачас стиже на воз.

омакњување с гл им од *омакњу(ј)е (се).*

омакњуе (се) / омакњује (се) несв *котрља (се), отискује (се).* — Омакњује онија трупци и[з]-шумак низ возник до пут. — Туј се млого омакњуе камење на пут, да пазиш. — Све сцепил чешире: омакњуе се з-деца на дупе нис падину. — Соплита се, па се омакњује и пада по тој врло путињче.

омал, -а, -о *омањи.* — Дај ми неко омало паниче, да зберем у њега масло?

омалеје свр *постане мало.* — Млого брзо омалеју на дете чеширке, стално му шиемо нове.

омалечак, -чка, -чко *онижи, омањи.* — Мушкаре вој омалечко, на башту си, ал дојде збитак. — Кутлица дојде омалечка, из њу жито иде у камен да се меље.

омали свр **1.** *смањи.* — Омали нешто вода у Голему реку, едва тера воденицу. — Овце омалиле млеко, краву немамо, кокошке немамо. **2.** фиг *узме.* — Млого ми омали брашно с његов ујам. **3.** фиг *скрати.* — Омали ми шнајдер чешире па ми дојдоше кратачке. — Да ми омалиш овија рукави, да ми не ландарају. **4.** фиг *измери мање.* — Умеје Цида да омали на мерење.

омалува́ње с гл им од *омалује.* — Са су́шу вода́ поче́ омалува́ње, не́ће и́ма кво́ да те́ра водени́цу.

омалу́је несв *смањује.* — Поче́ Бу́ла да омалу́је млеко́. — Омалу́ју и́звори, ће оста́немо без во́ду.

ома́н м бот *висока барска биљка крупних жутих цветова* Inula helenium L.

ома́нда свр фиг *претуче, убије.* — Ноћа́ске неки́ огурсу́зи омандали Во́ју, ка[д]-це врћа́л до́м. — Ће га ома́ндају за́навек ако им не вр́не те́ј па́ре.

ома́не свр **1.** *пропусти шансу, прилику.* — Ману́л на са́м поче́так. — Несу́ се нада́ли да ће да ома́не кьд им је на́јтешко. — Ома́ну́л пена́л. **2.** фиг *удари.* — Ако га ти́ја проклетни́к ома́не, не́ће жи́в оста́не.

омањува́ње с гл им од *омањује.* — Научи́л на омањува́ње, па на сва́кога омању́је, докле га неки́ не сре́ди.

омању́је несв **1.** *замахује, прети.* — О́н ће омању́је на ме́не да ме би́је, не зна́е да ће се проведе́ ко бо́с по тр́ње. **2.** *смањује се.* — Поче́ла да омању́је вода́ на до́лњи кла́данац. — Омању́је река́ о[д]-цу́шу.

ома́сти свр **1.** *офарба, обоји.* — Куде бојаџи́ју одне́ла да ома́сти пређу́, ће тка́е ћилими́. **2.** фиг *окористи се.* — И о́н је ту́ј до́бро омасти́л бр́кови. — А што́ да се ма́лко и ми́ не ома́стимо, ка́д и́ма то́лко?

омаџи́ња несв *спушта.* — Омаџи́ња бу́ке низ возни́к од Пи́ови. — Омаџи́њају деца́ ка́мење нис-пади́ну на пу́т.

омаџи́ња се несв *клиза се.* — Не сме́јем ни да погле́днем куде́ се омаџи́њају деца́ са ски́је низ бре́г.

омаџиња́ње с гл им од *омаџиња, спуштање, котрљање, ваљање.* — То́лка дрва́ мо́ж еди́но да спу́стиш у Село́ с омаџиња́ње низ возни́к.

ома́чи (се) свр *омаци (се), донесе на свет мачиће.* — Омачи́ла се на́ша ма́чка.

ома́ши свр **1.** *промаши, погреши.* — Омаши́л капа́к и скрндоса́л се у по́друм. **2.** фиг *удари.* — Немо́ј те ома́шим, бе́гej од ме́не, не изла́зи ми на́-очи.

ома́шљак м фиг *батина, мотка.* — По́едо се што́ не узо́ неки́ ома́шљак да му расцо́пам ти́кву!

омеђува́ње с гл им од *омеђује (се), омеђивање.* — Узе́ли смо геоме́тра за омеђува́ње, це де́лимо.

омеђу́је (се) несв *поставља међе.* — Даньс ће омеђу́јемо има́ње у Ки́тку. — Ћу се омеђу́јем од бра́та, да се зна́је докле́-е чи́јо. — Одели́ли се, па вика́ли геоме́тра, да се омеђу́ју.

оме́кне свр **1.** *постене мек, омекша.* — Омекну́ле кру́шке па благну́. **2.** фиг *попусти хладноћа.* — Омекну́ло вре́ме, мо́ж да се изла́зи бе[з]-шу́бару. **3.** фиг *одобровољи се.* — Омекну́л де́да, неје́ ви́ше љу́т.

омекне́је свр в *омекне.* — Јо́ш ма́лко па ће омекне́је сне́г и по́чне да се то́пи.

оме́ље свр *самеље.* — Омле́, по́сле, у водени́цу пу́на ко́ла вре́ће за едну́ но́ћ. — Овьс се бр́зо оме́ље за пре́внину.

оме́ра несв *одмерава, намерава.* — Омера́, омера́ да ме уда́ри, па се стрпе́ и то́ј га спа́си те оста́де жи́в.

омера́ва несв в *омера.* — Зна́м да-е омерава́л да гу би́је, ал од ме́не неје́ смеја́л.

омера́ва се несв *намерава.* — Омерава́ се, омерава́ да полети́ да се те́па, ал кьд виде́ не́ће про́јде до́бро, по́дврну ре́п.

омерава́ње с гл им од *омерава (се).*

омѐсен, -а, -о **1.** *умешен.* — Нај̀бољи-е омѐсен лѐб и у црепњу̀ пѐчен. **2.** Изр: **омѐсен па обѐсен** (*лењивац*). — Тѐл би синдра̀к омѐсен па обѐсен, е то̀ј куде Дѝнчу нѐма. — О̀ће омѐсено па обѐсено, о̀н ѝч да се не му̀чи.

омѐси свр *умеси.* — О̀меси ни ба̀ба кревајѝ с ја̀јца за Велѝгден. — Кьд ма̀ти омѐси пога̀чу, пр̀сти ци поедѐмо.

ометѐ[1] свр *засмета.* — Ѝди пра̀во на по̀со, не слу̀њај се, немо̀ј те некѝ ометѐ, па да задо̀цниш.

ометѐ[2] свр **1.** *помете.* — Гу̀вно се трѐбе до̀бро ометѐ по̀сле вршѝлбу. **2.** фиг *поједе.* — О̀вце свѐ омѐле, што сам им турѝл да еду̀.

омѝва (се) несв *пере (се), купа (се), умива (се).* — Омѝва деца̀ пре[д]-цпањѐ. — Омѝва гр̀нци, вр̀чве и котлетѝја, ће пастр̀мимо свињу̀. — Омѝвај се, па да едѐмо, ће зака̀сниш у шко̀лу.

омива̀ње с гл им од *омива (се), купање, умивање.* — Пр̀во на омива̀ње, па о̀ндак у крѐвет на спањѐ.

омѝје (се) свр *умије (се), опере (се), окупа (се).* — Тѝ сѐди докле она̀ омѝје качѐ за папрѝку. — Омѝвај вр̀чву за спр̀жу. — Ка[д]-це омѝје, нека ру̀ча, па до̀јде у говѐда. — Нека се омѝје и прѐмени за собо̀р. — Да се до̀бро омѝје пот па̀зуке.

омилѐје свр *постане драг, омили.* — Омилѐје ми кьд видѝм расцавтѐле лива̀де одо̀вде до вр̀ Чемѐрник. — Омилеја̀ло ми оно̀ј Бо̀жино дево̀јче, ал н-умѐјем да вој то̀ј ка̀жем.

омѝли свр в *омилеје.* — Кьд гу до̀бро упознајѐш, ѝма ти омѝли, ће вѝдиш.

омѝта несв **1.** *смета, омета.* — Омѝта ме ово̀ј детѝште, не мо̀гу да намо̀там цѐвке за тка̀ење. **2.** *мете, чисти.* — По ва̀здан омѝта око ку̀ћу, во̀ли да-е чѝсто.

омѝца (се) несв в *омациња (се).* — Омѝца тру̀пци нис падѝну. — Омѝцају се деца̀ нис пу̀т на шљѝчке, це покр̀шу, стра̀ да те ва̀ти.

омица̀ње с гл им од *омица (се),* в *омацињање.* — С омица̀ње зача̀с ће слѐзну у Село̀.

о̀млад м *ластар, изданак на дрвету, пелцер,* в *младар.* — Иска̀стри свѝ о̀млади на бу̀ке да бр̀же расту̀. — На оцѐчену сливу̀ избѝли о̀млади.

омла̀ди се свр *добије изданке.* — Омладѝла се слива̀ што гу ла̀ни оцѐкомо на Пченѝчиште.

омлађува̀ње с гл им од *омлађује се, подмлађивање.* — Немо̀ј да чѐкаш омлађува̀ње, нѐго гу калѐми з-до̀бар о̀млад.

омлађу̀је се несв *избијају нови изданци.* — У про̀лет се др̀во омлађу̀је.

о̀млатина ж пеј и ирон *омладина.* — Жѝвела на̀ша на̀родна о̀млатина (*парола*)! — Прецѐдник на на̀шу о̀млатину-е Ла̀ка Сѝмкин.

о̀морина ж *запара, успарина.* — Уватѝла о̀морина, па не мо̀ж да се дѝше а ка̀моли рабо̀ти.

о̀мраза ж *мржња, завист, суревњивост.* — Како̀ наста̀де о̀мраза у њину ку̀ћу, тако̀ј почѐ назадльк, му̀ка и тепа̀ње.

омра̀зи (се) свр *омрзне (се),* в *испизми се.* — Тако̀ј се не руку̀је с љу̀ди како̀ он зна̀је, да га сви омра̀зу. — Некѝ ни турѝл на̀врљ, да се омра̀зимо, да се не мо̀ж глѐдамо како̀ бра̀ћа.

омр̀жљак м *замрзнута грудва (снега, земље, измета...), џомба.* — Немо̀ј се га̀ђате с омр̀жљаци, ће расцо̀пате неком̀у главу. — Утепа̀ се одѐјећи по онѝја омр̀жљаци до Мејане.

омрзе̑је свр **1.** *изгуби вољу за нечим.* — На чове̑ка да омрзе̑је и живо̑т кьд ви̑ди кво̑ се све̑ рабо̑ти. — Омрзеја̑ло га и да се докару̑је у ре̑д. **2.** *омрзне (мржња).* — Омрзеја̑ли га сви̑ одре̑д.

омр̑зи (се) свр *омрзне кога, замрзи кога.* — Омрзе̑ше ме комши̑ке, па ми сва̑шта пра̑ву куде му̑жа. — Омрзе̑ ме ви̑ше да се удеша̑вљам, но си и̑дем како би̑ло. — Омрзе̑мо се без ра̑злог и тако̑ј тр̑камо до дьн-даньс.

омр̑зне свр в *омрзи.* — Немо̑ј те село̑ омр̑зне, како̑ ћеш тьг да у̑чиш деца̑?

омр̑кне свр *ухвати га ноћ, заноћи.* — Омр̑комо, а ни̑шта не ураброти̑мо сьс тру̑пци. — Виде̑ли га, куде њу̑ че̑сто омр̑кне.

омркњува̑ње с гл им од *омркњу(ј)е.* — Наали̑л се на омркњува̑ње у по̑ље, па тако̑ј и даньс.

омркњу̑е / омркњу̑је несв *ноћи, заноћава.* — Откако̑ зна̑м, ти̑ја шума̑р ста̑лно омркњу̑је куде Вели̑нку.

омр̑си (се) свр **1.** *поједе нешто масно.* — Немо̑ј даньс случа̑јно нешто̑ да омр̑сиш, пости̑ су, и голе̑м пра̑зник — Веће̑м сам заборaи̑л ка[д]-цмо се омрси̑ли. **2.** *огреши се о пост.* — Заборaи̑л, па се омрси̑л сре̑д пости̑. **3.** фиг *окористи (се).* — И Совро̑нија-с у за̑другу омрсти̑л до̑бро бр̑кови, па зато̑ј ськ ћути̑.– И он се ту̑ј уба̑во омрси̑л, не би оно̑лку ку̑ћу у Бе̑оград напраи̑л. **4.** фиг *полно општи, доживи жену.* — Јо̑ш се неје̑ ни омрси̑л, а ће ми од ону̑ј рабо̑ту ора̑ти.

омршаве̑је свр *ослаби, смрша.* — Од јерьм воло̑ви мо̑ж да омршаве̑ју, зато̑ј ги по̑често кр̑ми.

о̑мудина ж пеј *омладина.* — И̑гра ко̑ло ду̑пе го̑ло, жи̑вела на̑ша на̑родна о̑мудина (*ирон парола*)!

üму̑си (се) свр *сневесели (се), растужи (се), наљути (се).* — Омуси̑л мустаћи̑, нешто̑ му неје̑ пра̑во, ел неје̑ до̑бро. — Омуси̑л се нешто̑, па са̑мо ћули̑.

омутаве̑је свр *занеми, онеми.* — Омутаве̑л ли си, ел уме̑јеш да ора̑тиш?! — Сьл ли га пи̑таш кво не зна̑је, о̑н омутаве̑је и тако̑ј ћути̑ ко со̑јка на ју̑говину. — Немо̑ј ми та̑м омутаве̑јеш кьд затре̑бе да нешто̑ па̑метно проду̑маш!

омута̑ви свр в *омутавеје.* — Ће омута̑ви кьд му откинем ези̑к!

она̑(ј), ген **њу,** дат **вој,** акуз **њу (гу),** инстр и лок **њу** *лична заменица трећег лица једнине женског рода.* — Кьд је била̑ куде ва̑с она̑ј жена̑ из Доли̑ну? — Од њу̑ сам чу̑л за ти̑ја трго̑вци. — Све̑ ћу вој даде̑м са̑мо да по̑јде за ме̑не. — Виде̑л сам гу у Преде̑не. — С њу̑ су вој била̑ и бра̑ћа. — Од њу̑ не̑ћу ви̑ше ни̑шта да чу̑јем, не интересу̑је ме.

она̑г прил *онда, пре неког времена, раније.* — Она̑г, ка[д]-цте ѕа̑дњи пу̑т дооди̑ли, заборaи̑ли сте да понесе̑те шише̑ с раки̑ју што сам ви спреми̑ла.

она̑ј, она̑ј, оно̑ј мн **они̑ја, оне̑ј, она̑ј** показна заменица *онај, она, оно* мн *они, оне, она.* — Она̑ј жена̑ умре̑ла, остави̑ла оно̑ј дете̑ на они̑ја људи да га чу̑вају, ал оне̑ј њи̑не же̑не се не свр̑тају до̑ма, па га чу̑вају она̑ј њи̑на деца̑.

/она̑ј рабо̑та/ изр **1.** фиг *мушки и женски полни орган.* — И ту̑ј и̑звади ону̑ј рабо̑ту да мо̑ча. — Нек си она̑ че̑ша ону̑ј рабо̑ту, за ме̑не да не бри̑не кво̑ ћу рабо̑тим. — Мо̑ж ме ува̑ти за ону̑ј рабо̑ту. **2.** фиг *полни однос.* — Изненади̑ли ги, па ги вати̑ли у ону̑ј рабо̑ту. — Закла̑мо шу̑тка (*ован*), неје̑ ви̑ше за ону̑ј рабо̑ту.

она̑к / оньк прил *онако.* — Било̑-е она̑к, а сьг је ова̑к, а ју̑трс мо̑ж да бу̑де и ова̑к и она̑к, и тако̑ј до кра̑ј све̑т. — Овьк ел оньк ни̑шта се не̑ће проме̑ни ко што се нее̑ ни рани̑е промени̑ло.

онака́в / онакъв, -ква̀, -кво̀ **1.** *онакав, добар.* — Онакъв чове̏к да настра̀да. — Онакъв чове̏к нећ̀е се ви̏ше на̀јде. — Што ми неје̏ онаква̀ жена̀. — Със онакву̀ жену̀ би мога̀л на кра̀ј свѐт. **2.** *онакав, лош, зао.* — Ко̀ј ће ти ма̀траг онаква̀ жена̀? — Да ја̀ и̏мам онакво̀ детѐ, изгорѐл би га од биѐње.

онаки̏ пок прид зам (само мушки род) *онакав.* — Онаки̏ чове̏к да оно̀лко рабо̀ти несам видѐл.

онако̀ј прил *онако, на онај начин.* — Нека будѐ онако̀ј како ти̏ ка̀жеш, овако̀ј ви̏ше не мо̀же. — Работи̏ли смо онако̀ј, испа̀де овако̀ј. — Да смо работи̏ли овако̀ј, ел би било̀ онако̀ј, вра̀г ће га зна̀е.

она̀м прил *онамо.* — Енѐ ти га кесѐр она̀м, на греду̀. — Да и̏деш она̀м, на Спаи̏сковицу, да однесѐш лѐб на говедари̏.

она̀мњи, -а, -о пок зам *који је онамо, одонуда.* — Доша̀л из она̀мњи Борови̏к. — Откара̀л о̏вце чак на она̀мњи Голѐми ри̏д. — Држ она̀мњи кра̀ј на ју̀же и растѐгљи га.

о̏ндак прил *онда.* — Ако ту̀ј нѐма кво̀ да рабо̀тиш, о̏ндак да си доша̀л до̀ма.

ондѐк/а прил *на оном месту, онде.* — Ондека̀-е нека̀д била̀ голѐма бу̀ка, а под њу̀ кладанчѐ.

онемѐје свр *онеми, занеми.* — З-гла̀с ће онемѐје, ко̀лко ви̏ка. — Нека онемѐје, дабо̀гда, ко̀лко се дѐре то̀ј дети̏иште (*клетва*).

онерѐди се свр *обави велику нужду.* — Онереди̏л се у га̀ће о[д]-цтра̀.

они̏, оне̏ј, она̏ј (ген, дат, инстр и лок **њи**) *лична заменица трећег лица множине.*

они̏ја[1] *показна заменица првог лица једнине онај.* — Кудѐ се дѐну они̏ја чове̏к, ко да у зѐвњу про̀паде?

они̏ја[2] *показна заменица првог лица множине они.* — Зашто̀ си ото̀ше они̏ја љу̀ди? — Енѐ га они̏ја лу̀ди Мило̀јко, ва̀тај чурња̀ву. — Немо̀ј ти доо̀ди они̏ја Тико̀мир, ка[д]-тѐпа, не ми̏сли за живо̀т. — Они̏ја нејѐ ко ја̀, кьд ува̀ти не пу̀шта.

/они̏ја свѐт/ изр *онај свет, други свет.* — Кьд је још тво̀ј побра̀тим отиша̀л на они̏ја свѐт. — Јо̀ш се нејѐ врну̀л с они̏ја свѐт. — Кьд оти̏дем на они̏ја свѐт, ва̀дете си о̀чи како̀ зна̀те, а ськ се стр̀пете још ма̀лко.

оноли̏цьк, -цка, -цко *мали, незнатан, малешан.* — Оноли̏цьк, а свѐ зна̀е. — Оноли̏цка деца̀, а већ и̏ду у шко̀лу.

оноли̏цко прил *мало, незнатно.* — За оно̀лко рмба̀ње оноли̏цко ни плати̏ше.

оноли̏чак, -чка, -чко в *онолицак.* — Оноли̏чак чове̏к, а оно̀лко рабо̀ти да се заѕвѐриш.

оно̀лки, -а, -о *онолики.* — Оно̀лки чове̏к па се са̀мо излежу̀је, не ва̀та се за ни̏какву рабо̀ту.

оно̀лко прил *онолико* (*мало, много*). — Ма оно̀лко нејѐ помо̀гал у копа̀ње, а однѐсе оно̀лко.

онома̀д прил *пре неко време.* — Дојдѐ онома̀д штрова̀ч те ми штро̀ви свињчѐ.

онома̀тке прил в *ономад.* — Онома̀тке ти да̀до па̀ре, а ти̏ па̀ ца̀каш.

оно̀цки, -а, -о *онолики, онолицки.* — Оно̀цко детѐ, а само̀ ују̀не коња̀. — Тури̏ла ми оно̀цко си̏ренце у за̀стружак, ко да сам детѐ.

оно̀цко прил *врло мало, малчице.* — Оно̀цко ми несу̀ помогли̏ око ку̀ћу.

ону̀д прил *онуда.* — Ако о̀ћеш по̀брзо да сти̏гнеш, ти и̏ди ону̀д, ни[з]-Спаси̏киницу.

ону̀тке прил в *онуд.* — Пројдо̀мо ону̀тке, како̀ ни рѐче, ал се до̀бро ублатњави̏мо.

оњуравеје свр *постане туп, туњав.* — Оњуравел, едва се дејани. — Оњураве по[д]-старос, па ништа не пантим.

оњури свр в *оњураевје.* — Оњурил нос, не знаје куде иде.

оњуши свр **1.** *омирише.* — Кер има одма оњуши лисичи траг. **2.** фиг *осети.* — Оњушим ја човека каки-е чим га видим.

оњушување с гл им од *оњушу(ј)е (се).*

оњушуе / оњушује несв *намирисује.* — Поче куче да оњушује, нешто-е напипало. — Овој керче оњушује надолеко, не мож му побегне ниедна ѕверка.

оњушуе се / оњушује се несв *њуше се.* — Ка[д]-це упознавају, животиње се оњушују.

ооо узв *за заустављање стоке.* — Ооо, Лисо! Стој!

оп узв *хоп.* — Прво рипи, па ондак викај: „Оп!"

опа узв *хоп, хопа.* — Опа, бато! — Опа, деда-Гопа, сьз дв-зуба гувно копа (*деч смицалица*). — Опа, цупа, црна рупа, није вуна, ни кучина, него стара пичетина (*нар смицалица*).

опава свр *опаја.* — Да опаваш кућу от паучину, докле се ја не врнем.

опада несв **1.** *клевеће, оговара.* — Куде мене не смеје никога да опада, одма вој кажем да тој нећу слушам. — Нема за кво да те опада, што вој-е тој требало н-умејем да ти кажем. **2.** *пада.* — Опада лисје с метловине. — Презреле крушке, па опадају, пуна Мала падина. **3.** фиг *смањује се.* — Почела река да опада, отоплело.

опадање с гл им од *опада, клеветање, оговарање.* — За тој опадање има гу изрезилим пре[д]-цвет ка[д]-це не нада. — За опадање ће изеде ћотек.

опадикоса ж бот *биљка која расте поред вода и од које, по народном веровању, опада коса,* Ficaria Verna.

опадне свр **1.** *оклевета, лажно оптужи.* — Немој се после жалиш кьд и тебе опадне. — [Ј]ош еднуш ли ме негде опадне, ће вој игра овај ћулумица од штап. **2.** *падне.* — Ка[д]-цливово лисје опадне, ту-е већем зима. **3.** фиг *смањи се.* — Чим вода опадне у ваду, неће мож да меље воденица.

опадник м *интригант.* — Ће ми дојде још еднуш тија опадник да му се нагалатим.

опадница ж *интригантккиња.* — Туј опадницу немој ми више пушташ у кућу.

опала узвик *кад се дете узима или подиже увис.* — Опала, да га чича однесе да види јагањче.

опали свр **1.** *ошамари кога.* — Опалил му шамарчину да се и ськ пуши. **2.** *осмуди, очисти паљењем.* — Опалил оџак на кућу, млого се била ватила чађевина. **3.** *окине, повуче обарач, пукне.* — Кьд опали пушка, сви порипамо да видимо кво-е тој. — Час, час па гром опали у понеко дрво. **4.** фиг *обави полни однос.* — Прича по малу како гу-е опалил.

/опали метак/ свр фиг изр: — Ни метак нее опалил, а вика да-е борац. — Опалил едьн метак, па мисли дека-е постал ловџија. — Кьд вој опалим метак ће прилацка (*обави полни однос*).

опали (се) свр **1.** *очисти се.* — Комин се мора опали, смрди чађевина. **2.** фиг *појебе се.* — Овој снајче се нешто узврцкало око мене, оће се опали. **3.** фиг *осмуди, нагори.* — Негде си, на некакав огењ опалил туј гуњу. — Што ги неси ошурил, узни, па на огењ опали длакурине.

опаљува̀ње с гл им од *опаљу(ј)е (се)*. — Не мо̀ж да повуче оџа̀к без опаљува̀ње. — Не мо̀ж да жи̏ви без опаљува̀ње ту̏ђе жѐне. — Прекѝни опаљува̀ње! — За̀еби вѝше то̀ј опаљува̀ње.

опаљу̏е (се) / опаљу̏је (се) несв **1.** *шамара*. — Немо̀ј ти о̀н опаљу̏је шама̀р, ће се пу̏шиш. **2.** *чисти димњак паљењем*. — Опаљу̏је оџа̀к, нѐће му нешто̀ вучѐ. **3.** *пуца*. — Вазд̀ьн пѝе и опаљу̏е ис-пишто̀љ. — Вѝдоја-е опаљува̀л ис црешњо̀в то̀п она̀м от Чу̏ку. **4.** фиг *обавља полни однос*. — Шума̀р опаљу̏је рѐдом, не бѝра, па ће до̀јде и куде њу̏. — Та̀ј мала̀та Цо̀нина се опаљу̏е како зајку̏ља.

опа̀нак / опѝнак м *обућа од коже* изр: **про̀сти опѝнци, прѐсни ~, нешта̀вени ~, шта̀вени ~, ду̏пнени ~, пра̀вени ~, гра̀ђени ~, гра̀ђански ~, стру̏гани ~, нестру̏гани ~, говѐђи ~, свѝњски ~, пѝроцки ~** и **~**. — Ја̀ му напра̀јим опѝнци ко тој мѐне. в *гули опѝнци*.

опанчѐ с дем и хип од *опѝнак*. — Поглѐј како̀ вој у̏баво стоју̏ опанчетѝја.

опанчѐтина ж ауг и пеј од *опѝнак*. — Ко̀ј ће ти ђа̀вол тѐј сцѐпене опанчѐтине кьд ѝмаш но̀ви опѝнци.

опа̀њка свр *оклевета, лажно оптужи*. — Ка[д]-те она̀ј лажо̀вка опа̀њка, нѐће те ни му̏тна Власѝна опѐре.

опањкува̀ње с гл им од *опањку(ј)е*. — Не мо̀ж да живи без опањкува̀ње. — За то̀ј опањкува̀ње ће вој некѝ пречу̏ка пр̀лицу.

опањку̏е / опањку̏је несв *клевеће, лажно оптужује, оговара*. — Ћу гу утѐпам, сву̏де ме опањку̏је. — Кудѐ зѝне ту̏ј етр̀ву опањку̏је.

опа̀ра свр *расплете*. — Опара̀ ра̀мфлу на џемпѝр, ло̀шо сам гу почѐла, ел је па до за̀плит?

опа̀ри се свр *добије новац*. — Прода̀л ју̏нци, опарѝл се и ськ купу̏је еднѐ по еднѐ за ку̏ћу.

опаснѝк м *опасан човек*. — Кудѐ оваквѐга опасника̀ родѝ да се са сва̀кога задѐва и кавгаџису̏је, да нѝкад несьм мѝрна.

опасѐ се свр фиг *спари се* (*кобила*). — О̀це кобѝла опасѐ, трѐбе гу во̀дим пот коња̀.

опасува̀ње с гл им од *опасује (се)*, **1.** *запасивање сукње или појаса, стављање каиша*. — До̀ста с то̀ј опасува̀ње, врѐме-е за поодѐње. **2.** *спаривање кобиле с коњем*. — Повѐдо кобѝлу на опасува̀ње куде Чѐдомировог пасту̏ва.

опасу̏је (се) несв **1.** *запасује (се), везује појас, тканицу или каиш*. — Ськ Лебеђа̀нке запасу̏ју кана̀вац, а нека̀[д]-цу носѝле ву̏те. **2.** *пастув се спарује с кобилом*. — Трѝ дьна се опасу̏је ко да врзу̏је синџѝри. **2.** *спарују се коњ и кобила*. — Пу̏сти ждрепчѐ нека гу опасу̏је, оно̀ си зна̀је његѐву рабо̀ту. — Кобѝла се опасу̏је, не прѝодите ће ви урѝтају коњѝ.

опасу̏љи (се) свр фиг *освести (се), уразуми (се), дође памети*. — Една̀ гу опасуљѝ да Спѝра нејѐ прѝлика за њу̏. — Ка[д]-ће еднѝуш и о̀н да се опасу̏љи, да поведѐ рѐд о[д]-цѐбе?

опатра̀ви (се) свр *постане шепав, хром*. — Ударѝ се у цволѝку, па се опатравѝ. — О̀патрави ме говѐче кьд ме на̀ступи, една̀ се вучѐм са стапчѐ.

опау̏чи свр *удари, одалами*. — О̀паучи га из чѝс мѝр. — Немо̀ј те опау̏чим за тѝја речо̀ви!

опа̀ше (се) свр **1.** *веже (се), запаше (се)*. — Да̀ј ми да опа̀шем реденѝк. — Донѐси вој по̀јес да се опа̀ше. — Опаса̀л се како некѝ арамба̀ша. **2.** *ждребац оплоди кобилу*.

опељеши свр фиг **1.** *покраде, опљачка.* — Куде улезне, знае да опељеши. **2.** фиг *буде покраден, опљачкан.* — Лопови опељешили Милорадову куђу кьд је бил на собор.

опељушти свр *удари шаком преко лица,* в *запељушти.* — Опељушти га преко нос, па му швркну крв.

опепели свр фиг *уради, учини.* — Опепели ли нештo даньске на Китку сьс жетвари. — Неје опепелил от косилбу. — А што му давате да тој работи, кьд неје у стање ни да опепели. — Неје опепелил од учење, нарeђал све единице. — Опепели ли нештo у Рударски рид? — Ако он куде Бису нештo опепели, овде ме прекољи.

опердаши свр **1.** *изглача пердашком малтер на зиду.* — Кьд га такој брзо опердаши, неје ми јасно. **2.** фиг *удари.* — Немој те опердашим с овуј шакетину, уво ђе ти ѕавни три дьна.

опет, -а, -о *разапет, напет, тесан.* — Кожа од јагње-е опета по[д]-цтреју да се суши. — Млого ти опето стоју тej чешире, чинимиске тесачке су ти.

опече се свр фиг *превари се.* — Опекал се добро у работу сьс марвени трговци.

опива (се) несв *опија (се).* — Обиђни од моју ракију, да виш: ич не опива! — Млого опива овој твое вино. — Пивка си помалко, ал се не опива. — Откьд остаде бе[з]-жену, опива се сваки дьн.

опивање с гл им од *опива (се).* — Научила-е она на његово опивање.

опиња (се) несв *опире (се), отеже (се).* — Не могу га доведем, јунче се млого опиња. — Побили бандере, па опињају жице за струју. — Опињај добро, да завржемо сено с јуже. **2.** *одупире се, не слаже се.* — Сви су тели у задругу, само се Настас опињал, па га апсили.

опињање с гл им од *опиња (се).* — Неђе ти она пojде у боровињке без опињање, требе гу убеђујеш.

опипкување с гл им од *опипкује.* — Овде се прооди с опипкување, да се не омакнеш у глобило.

опипкује несв у дем знач: *опипује,* **1.** *опипава.* — Кво тoj опипкујеш по џепови? — Опипкује детe, ђе прооди. **2.** фиг *проверава.* — Тoj она опипкује ел знам што за њојнога девера.

опипом прил **1.** *припајући, пипањем.* — Мрак је, само опипом мож да најдемо куде-е кључ испадал. **2.** фиг *тактично, опрезно.* — С њега само опипом да оратиш, ега ти каже нештo за жену. — Неђе ти ништа каже како требе, но све нештo опипом.

опипување с гл им од *опипује (се).* — Тoj може и без опипување.

опипује (се) несв **1.** *опипава.* — Опипује по мрак, не мож напипа врата. — Опипује ђуприју, оће л издржи да пројду кола. — Такав је, воли да опипује снашке. — Затурил шлајпик, па се опипује. **2.** фиг *проверава.* — Опипује га кроз орату какав је човек.

опира (се) несв **1.** *опире (се).* — Јуна[ц]-це опира, опира, ал га врзамо и обалимо те га мајстор учука. **2.** фиг *ослања (се), подупире (се).* — Опира с упирач стог, да се не преврне. — С мотке опира јабуке, це искршу од род. — Подрожњаче се опирају на ѕидови, а на њи се опирају рогови.

опирање с гл им од *опира (се).* — Неђе пojде с вас без опирање. — Море, пристаде без опирање.

опичи (се) свр **1.** фиг *започне.* — Мајсторе, опичи едно колце, да задудњи зевња. — Опичи да коси, не мож га стигнемо, ко да-е падал у сампас. **2.** фиг *удари (се),*

ошамари. — Ћу му опи́чим шама̑р да се расве̏сти. — Опичи́л се преко о̑чи на неку̑ гра̑њку, све̏ му покрваве̏ле.

опи́чује несв фиг *туче, бије.* — Нави́кал да опичу̑је кога̑ сти́гне, ал с ме̏не не̏ће мо̑ж тако̑ј.

опко̑ван, -а, -о *укован, окован са свих страна, окован.* — Ко̑ло-е опко̑вано са[с]-ши́ну. — Коша̑ра ни бе̏ше опко̑вана са стру̑гане да̑ске, у̑баве, а не з-баски́је.

опкове̏ свр *окове, обавије нечим.* — Ко̑ла опкова̑л съз-гво̑зје. — Кьд опкове̏ бу̑ре с о̑бручи, не̏ма да протече̏ ни́кад.

опковува̏ње с гл им од *опковује.* — За опковува̏ње коша̑ру му тре̏бе оде̏љаш мло̑го да̑ске и баски́је.

опкову̑је несв *окива.* — Реши́л ће опкову̑је и са̑не са ши́ну.

опкољува̏ње с гл им од *опкољује, опкољавање.* — По̑че неко̏ опкољува̏ње око Радои́цину ку̑ћу, уплаши́ се ква̏-е па сък то̑ј рабо̑та, кьд милицајци ва̑тају Јо̑ну матрапа̑за.

опкољу̑је несв *опкољава.* — О̑вце мо̑раш вазд̑ьн да опкољу̑јеш да ти се нека̏ не запасе̏ и загу̑би.

опла̑з м *непоорани део земље који, при орању, прескочи плуг.* — Оно̑лки опла̑зи остаи́л око ме̏ђе куде̏-е ора̑л. — Не оста̑љај опла̑зи, не̏го о̑ри како тре̏бе.

опла̑зи се свр *покажже коме језик.* — Оплази́л ми се, да га-е сра̑м, несьм ја̏ њего̑в вр̑с.

опла̑зина ж в *оплаз.* — О̑ри како тре̏бе, не оста̑љај иза те̏бе опла̑зине.

о̄плаки́ња несв *исплакњује (суђе).* — Нека̏ пожу̑ри, немо̑ј едно̏ котле̏ да оплаки́ња це̑л д̑ьн.

оплаки́ња се несв *запира се (1, 2).* — Пре[д]-цпање̏ се редо̑вно оплаки́ња.

оплакиња̏ње с гл им од *оплакне, прање, запирање.* — Ел си заврши́ла с оплакиња̏ње су̑дови?

опла̑кне свр **1.** *пропусти суђе испод воде.* — Несу̑ пани́це то̑лко пр̑љаве, са̑мо ги опла̑кни. **2.** фиг *запере, умије стидницу.* — Нек се ча̑ском опла̑кне, па нек по̑јде с-на̏с. **3.** фиг *оговара.* — Немо̑ј с ме̏не да си ви́ше оплакну̑ла уста̏, ћу те уте̏пам.

оплакува̏ње с гл им од *оплакује.* — Њо̑јно оплакува̏ње за То̑зу га ни́где не̏ма. — И дан̑ьс па̑нтим то̑ј њо̑јно оплакува̏ње.

оплаку̑је несв *плаче над ким или чим, жали за ким или чим.* — По це̑л д̑ьн оплаку̑је. — Ко̑лко сам га оплакува̑ла кьд је настрада̑л, истопи́ла сам се, преполови́ла.

опла̑че свр *исплаче се над ким или чим, ожали кога или шта.* — Оплака̑ла сам га јо̑ш докле-е би́л жи̑в. — Не̏ћу ни́ки да ме жа̑ли, ја̏ сам си сама̏ до̑ста оплака̑ла мо̑ју су̑дбину.

опле̏ви свр **1.** *очисти од корова.* — Оплеви́мо ле̏је, да ра̑сад випра̑је. **2.** фиг *покраде, опљачка.* — Неје̏ би́л до̑ма, па га све̏ оплеви́ли. — Бађа̑ва печали́л, оплеви́ли га у во̑з. **3.** фиг *претуче.* — Немо̑ј га ди́раш, мло̑го е не̏рвозан, мо̑ж те опле̏ви.

оплега̑њ м **1.** *остаци чега, ситнурија.* — Мо̑ж да вр̑љиш ти́ја оплегањи́, ме̏не не тре̏бу. — Све̏ изе̏ли, на ме̏не остаи́ли тике оплегањи́. **2.** фиг *мала, ситна особа.* — С ме̏не це но̑си ти́ја оплега̑њ, па кьд гу заврти́м, и́ма одлети́ у доли́ну.

опле̑н м *древени део на запрежним колима и саоницама на којем стоје ступци. Предњи оплен је покретан, задњи је статичан (код кола),* в *чеврме.* — Тре̏бе да заме̏ниш слапци́ на ѕа̑ђан опле̑н.

оплете̏ свр **1.** *плетењем поруби тканину.* — Не̏ка ми оплете̏ рукави́ на џемпи́р, поче̏ли се расплитају. **2.** *плете плот (грањем).* — Тре̏бе [да] оплете̑м гради́нче куде̏ се

провукују овце. **3.** *пребије.* — Кьд га оплетем с овуј мазуљицу, неце сврти одонуд реку.

оплит м **1.** *оплетени поруб.* — Све ражцеврљил оплит на опьнци. **2.** *оплетени део око флаше или балона.* — Научил да прави оплит на влаше. — Купил на вашар балон с оплит.

оплита несв **1.** *порубљује плетењем.* — Оплита на дете џемпере. **2.** *плете плот.* — Оплита тарабе сьс врбове грањке.

опличи (се) свр *ожеже (се) на што, направи пликове.* — Требе вој оној дупиште добро опличи с кайш, па ће седи дом, неће тражи други мужи. — Опличи се на покриву, па ме рука још боли. — Опличи си език од вруђ чај. ▪ трп прид **опличен**, -а, -о *осут пликовима.* — Све му дупе опличено од прут, колки-е ћотек појел од баштý.

опне (се) свр **1.** *разапне (се), распре (се).* — Помогни ми да опнем кожу на гусле. — Кожа од бравче да се опне под стреу, у ладовину, да се суши. **2.** *развуче (се), растегне (се).* — Викај: „Отег! Отег!“, да коњи опну конопче од остожу, докле вршу. — Требе да опнеш жицу о[д]-цливу до крушку за сушење веш. **3.** *ускописти (се).* — Опело се кравче, ни да мрдне, ко да га водим на клање. **4.** фиг *затегне (се).* — Дупе вој се опело у онеј чешире ко сиротињске наћве.

опогани свр *упрља.* — Нећу га бием, да не опоганим руке.

опогањет, -а, -о *упрљан, засран.* — Све је опогањето око онуј буку, не проодите там.

опои свр **1.** *опије се, напије се.* — Опойле га барабе, едва га поврнумо у свес. **2.** *да анестезију.* — Опойли га с енекцију, па му извадили зуб.

опојан, -а, -о **1.** *опеван.* — Мирко-е опојан и у народну песму. **2.** *опеван од стране свештеника на опелу.* — Ако-е крстен, човек мора и опојан да отиде на онија свет.

опоје свр **1.** *опева.*– Овој што с мене работу требе неки да опоје уз гусле. **2.** *обави опело.* — Ће дојде поп да га опоје.

опоји свр в *опои (1, 2).* — Опојил се ко зевња (1). — Плаши се кьд му ваду зуб, па га опојили (2).

опојује несв **1.** *опевава у песмама.* — У песме га и сьг опојују, колко-е бил убав. **2.** *одржи опело.* — Несу тели да га поп опојује, бил је голем комуниста.

опојување с гл им од *опојује.* — Без опојување мртвак се мож увапири.

опоко с *наопако, наличје.* — Окренул си га од опоко. — Све работи наопоко ко да се родил опоко.

опомене свр *подсети.* — Ако ники неће, Бок ће га опомене. — Што ме не опомену да не узимам ништа у руке на овија светац?

опомене се свр *сети се.* — Не мога се опоменем кьд оној беше ѕадњи пут доодил Симча из Дикаву да откупује овце.

опорављак м *опоравак.* — Отиде на опорављак у бању.

опораља се несв **1.** *опоравља се.* — Опораља се дома од утепотину. **2.** *поправља се, стаје на ноге.* — Опораља се у учење. — Опораљамо се откьд муж отиде у работу по Немачко.

оправа ж *упутство.* — Пратили га у село без оправу за работу.

оправан, -вна, -вно *спреман, припремљен.* — Еси оправан за пут? — Ськ је оправан, па нека учи.

оправда се свр фиг *изговори се, скине са себе сумњу.* — Иди па вој се оправдај, да те више не куди.

опра̀вен, -а, -о **1.** *припремљен, снабдевен свим што треба.* — Отидѐ у рабо̀ту опра̀вен како долику̀је. — Оправѐн с лѐб и сьс лѐб и свѐ квȍ му трѐбе отидѐ у Мањ̀ак по момка̀. **2.** *оправљен, поправљен.* — Коса̀ ти-е опра̀вена, но̀во косѝло и ро̀г, сьг мо̀ж да ко̀сиш до мѝлу во̀љу.

опра̀ви свр **1.** *поправи.* — Оправѝмо ко̀ла, сьг мо̀ж да дока̀рамо сѐно. **2.** фиг *припреми, спреми, отпрати, пошаље.* — Оправѝмо Дра̀гиша у печа̀лбу још онома̀д. — Ел о̀прави свѐ што ти трѐбе за пѐнѕију? **3.** *поправи се, стане на ноге.* — Да не чу̀е ђа̀вол, о̀прави, морѐ, детѐ да у̀чи. **4.** фиг ирон *претуче.* — Оправѝли га ко за Врбѝцу. — Ће га опра̀и Десѝмир с то̀ја̀гу. ▪ трп прид **о̀праван**, -вна, -вно *спреман, оран.* — Ако си о̀праван, да поо̀димо за Ан, коњѝ чѐкају. — Јо̀ш нејѐ о̀правна, јо̀ш се ујдурису̀је.

опра̀ви се свр **1.** фиг *припреми се.* — О̀прави се за у печа̀лбу, а ка[д]-ће по̀јде још не зна̀е. **2.** фиг *опорави се материјално.* — Оправѝмо се ма̀лко откако̀ му̀ж отидѐ у Нѐмачко на рабо̀ту. **3.** фиг *оздрави.* — Да̀де Бо̀г, о̀прави се ба̀ба, ста̀де на но̀ге и почѐ да сртѝ по ку̀ћу. **4.** фиг *дотера се.* — Оправѝл се ко за на собо̀р.

оправѝја ж *опоравак, благостање* . — Ће дадѐ Бо̀г оправѝју и на на̀с.

о̀правно прил *у реду, како треба.* — Ако е свѐ о̀правно с ко̀ла и воло̀ви, да поо̀димо на пу̀т.

опра̀и / опра̀ји свр в *оправи*, **1.** *поправи.* — Мло̀го спрѐман човѐк, зна̀је да опра̀и сва̀ку ства̀р. **2.** фиг *припреми, спреми.* — Убаво ни о̀праи на пу̀т с пу̀ну то̀рбу лѐб и с лѐб. — О̀праји ги за у говѐда. **3.** *излечи се.* — О̀праи до̀ктур Дѝнчу, енѐ, ватѝл косу̀ у ру̀ке. **4.** фиг *претуче.* — Ватѝли га ус-пу̀т, опраѝли га с лемезња̀к, сьг лежѝ измѐздрен. **5.** фиг *убије, отрује.* — Ће те опра̀ји она̀ за у гро̀б. **6.** фиг *поправи се, пролепша се време.* — О̀праи га сльнце, а бѐше се стунтѝло ко секѝре да ће па̀дају.

опра̀и се / опра̀ји се свр в *оправи се*, **1.** *припреми се, упути се.* — Опрајѝмо се за у рабо̀ту. **2.** *ојача, поправи се, оздрави.* — О̀праји се дѐда по ба̀ње, не болу̀ га вѝше но̀ге. **3.** *пролепша се време.* — О̀праи се врѐме, мо̀ж се па̀ рабо̀ти у по̀ље.

опра̀ља несв **1.** *поправља.* — Опра̀ља стељу̀ на сама̀р за коња̀. — Опра̀ља точѝло. — Са̀м си опра̀ља воденѝцу. — Опра̀љашеу стру̀ју тој лѐто. **2.** *спрема.* — Опра̀ља му̀жа за у трговину. — Опра̀љају га жѐне за у̀коп. — Кристу сам го̀дину дьна опраља̀ла по смр̀т. — Ја̀ гу опра̀љам да гу ожѐним, а она̀ ми вѝка: „За кьд ће ми па̀ трѐбе му̀ж?!“

опра̀ља се несв **1.** *спрема се, припрема се, опрема се.* — Опра̀ља се за у воденѝцу. — Опра̀ља се за куде побра̀тима. — Опра̀љају се за сва̀дбу. **2.** *опоравља се.* — Ськ не ма̀ри, почѐла да се опра̀ља.

опраља̀ње с гл им од *опраља (се)*, **1.** *поправљање ствари.* — Трѐбе да пра̀тим ра̀дио на опраља̀ње, нештȍ мло̀го крчѝ кьд ра̀ди. **2.** *опоравак, опорављање.* — Понада̀ се ће оздравѐјем, ал нѐма нѝшта од моѐ опраља̀ње.

опра̀ши свр **1.** *окопа с плевљењем траве.* — Ѝдемо да опра̀шујемо компирѝ. **2.** *прсне, пошкропи (киша, снег).* — Нејѐ ни врну̀ла кѝша, тикѐ опрашѝла ма̀лко. — Ју̀троске пр̀ви пу̀т опрашѝл снѐг Вр̀ло присо̀је.

о̀пре свр **1.** *упре, ослони се.* — О̀при до̀бро да затегнѐмо ју̀же, да вр̀жемо сѐно на ко̀ла. **2.** изр. — **о̀прем до̀бро!** *изрази надмоћ (у нечему) над оним коме је упућен.*

о̀пре се свр **1.** *ослони се, подупре се.* — О̀при се до̀бро, да исћу̀шкамо ко̀ла из батла̀г. **2.** *успротиви се, супротстави се.* — Једну̀ш им се о̀при до̀бро и вѝше те нѐће дѝрају. — Ако се не о̀преш ѝма те га̀зи коѝ како о̀ће.

опредѐ свр *заврши предење.* — Сино̀ћке, на седѐњку, опрѐдо трѝ кудѐље ву̀ну.

опре̍мтија м *неозбиљна мушка особа, јебиветар, зајебант.* — Ја̍ се ви̍кам Опре̍мтија, а ти̍ како̍ се ти̍ ви̍каш, ако неси̍ Опре̍мтија? — Куде̍ се ва̍ти с то̍га опре̍мтију, па не зна̍је ни до̍м ни рабо̍ту.

опријете̍љи се свр *постане пријатељ пошто им се деца узму.* — Опријетељи̍ли смо се ода̍вно сьс Ми̍кини.

опри̍ча свр *исприча потанко.* — Голе̍ма-е моја̍ при̍ча да ти гу за едьн са̍т опри̍чам. — Ка[д]-ти опри̍чам, ће ви̍диш да несьм кри̍ва. — Несьм све̍ опрѝча̍ла; да опри̍чам мое̍ му̍ке.

опро̍ба (се) свр **1.** *окуша (се), испита (се).* — О̍проба и о̍н да това̍ри вре̍ће, па ни ма̍кац. — О̍проба да се би̍је с ме̍не, па изе̍де ћоте̍к. — До̍јди, ако сме̍јеш, да се опро̍бамо да ви̍димо кои̍-е по̍јак. — Це опро̍бамо кои̍ по̍боље ко̍си, ти̍ја ће предво̍ди косачи̍. **2.** *окуси (се), проба (се).* — О̍проба ли кву̍ сам ба̍ницу напра̍йла? — О̍проба ли мое̍ чера̍пе о[д]-чи̍сту ву̍ну. — Ово̍-е са̍мо да се опро̍ба, па ако ваља̍је ћу ви донесе̍м за обе̍д.

опробува̍ње с гл им од *опробује (се).* — Без опробува̍ње немо̍ј ни̍шта на дете̍ да купу̍јеш.

опробу̍је несв **1.** *проба.* — Опробу̍је цемпире̍, нешто̍ му се не ува̍та. **2.** *окушава, испитује, искушава.* — Опробу̍је да ви̍ди кво̍ ће му башта̍ ви̍ка за Милу̍нку. — Опробу̍е га да ви̍ди ел пеште̍н, па да га уце̍ни за момка̍.

опробу̍је се несв *окушава се, покушава што.* — Опробу̍је се с косу̍ како̍ ће ју̍тре ко̍си ти̍пац у Де̍л. — Опробу̍је се с Милу̍на у обаља̍ње.

о̍прос м *последње виђење пред смрт.* — Сви̍ су му из малу̍ дошли̍ на о̍прос. — Не сти̍го чи̍чи на о̍прос, зате̍ко га умре̍л.

опршта̍ва (се) несв *опрашта (се).* — Опршта̍вајте на досађува̍ње. — Нека ми Бо̍г опршта̍ва, ал ћу те̍пам ку̍ма! — Опршта̍ва се ко да и̍де у бе̍ли све̍т, а не на рабо̍ту у Леско̍вац. — Кои̍ призна̍ва, по̍ла му се опршта̍ва.

опрштава̍ње с гл им од *опроштава (се).* — Од ме̍не му не̍ма опрштава̍ње. — И̍ма да мо̍ли за опрштава̍ње и па̍ да му не опро̍стим.

опрште̍ње с **1.** *опроштај.* — Нек и̍де куде башту̍ за опрште̍ње. **2.** изр: **с опрште̍ње** *уз извињење.* — С опрште̍ње, о̍пцова ми ма̍тер, па се тькк довати̍мо за гу̍ше. — Испцува̍ га, с опрште̍ње, ал га несьм би̍л.

опру̍ди се свр **1.** *оједе се кожа између ногу.* — Поси̍пи с пу̍дер ту̍ј куде̍ се дете̍ опруди̍ло. **2.** *постане неповерљив, диваљ.* — О̍пруди ми се кравче̍, па га не мо̍ж ува̍тимо и вр̍жемо за ја̍сле, не да̍ва да га измузе̍м.

опсе̍ти се свр *сети се.* — Едва̍ се опсети̍ кои̍ то̍ј чове̍к бе̍ше.

опси̍ца несв *обрезује.* — Опси̍ца от кла̍шње за наво̍шта.

оптереһа̍ва (се) несв **1.** *оптерећује (се).* — Не оптереһа̍вај дете̍ с те̍шку рабо̍ту. — Ти̍ја чове̍к се мло̍го оптереһа̍ва с рабо̍ту, едну̍ш и̍ма са̍мо да прегори̍ ко жи̍чка. **2.** фиг *брине (се).* — Немо̍ј да те то̍ј мло̍го оптереһа̍ва, пра̍ј се да неси̍ чу̍ла, да ни̍шта не зна̍еш. — Ми̍слим си се, па се оптереһа̍вам нека̍д и бес по̍требу.

оптереһава̍ње с гл им од *оптерећава.* — То̍ј му-е све̍ од оптереһава̍ње, мло̍го се оптереһава̍л по рабо̍ту.

оптр̍чи свр *трчећи обиђе око нечега.* — Оптрча̍ це̍ло село̍ и не мога̍ гу на̍јдем. — Оптр̍чи едьн кру̍г око ку̍ћу, да се загре̍јеш.

опу̍зне се свр *оклизне се, смандрља се, падне.* — Опузну̍л се на љьзгавицу, све̍ расцопа̍л но̍с.

опузњување с гл им од *опузњује се*. — С опузњување зачас слетимо низ брег у Село.

опузњује се несв *клиза се, пада пошто се оклизне*. — Улиткали му се опьнци, па се опузњује и дојде сьс мокре чешире и[з]-школу.

опуста несв *пушта*. — Мастила га, па опуста боју. — Дете опуста камење нис-падину па на пут, ће укека некога у главу.

опустеје свр *постане празан, пуст*. — Опустејаше ливаде, ники ги не коси, а ни говече на њи да видиш. — Нека све опустеје, кьд нема ники да га работи.

опута ж **1.** *кожни каишчић код опанка*. — Вржи си опуте да се не соплстеш. **2.** *врпца којом се опшива опанак*. — Откинула ми се опута на опьнак, мора га врзујем сьс врцу.

опутка ж дем од *опута*. — Праени опьнци сам носила; напрамо ги с онеј опутке. — Куде ми се бьш ськ искида опутка, ка[д]-цам пошла на далеко.

опучи (се) свр **1.** *падне, тресне, удари*. — Опучи празно кондирче од ледину у парампарче. — Падо на љизгавицу, све се опучи, још ми у главу ѕавни. — Опучи се на лед колко-е дугачак. — Немој преко туј талпу да одиш, це опучиш, да останеш без акьл. **2.** фиг *одјури, отрчи*. — Рекоше дооди ми батка на воз, ка[т]-чу, опучи правац у Предене, на станицу. — Немаше кои да ми купи лекови за дете, опучи се сама па у Село. ▪ трп прид **опучен**, -а, -о *опружен, извађен*. — Беше опучен на земњу, па га диго, да не лежи туј такој пијан.

опушти свр **1.** *попусти*. — Опушти малко мраз, сьг се мож работи. **2.** *испусти*. — Опушти из руку онoj дрво што носимо, те ми претуца ногу. **3.** *опусти, ода*. — Двапут цам га мастила, и па, ка[д]-це озноим, опушти боју.

опцигује свр *одбије, одбаци део новчаног износа*. — Рече ће ми опцигује од надницу онoj што му несьм два дьна косил.

опцује свр *опсује*. — Још еднуш ли опцује, ћу му оцечем език!

опшив м *поруб*. — Требе с коньц да ми овде-онде уватиш опшив на гуњу, почел се крза.

опшива несв **1.** *порубљује тканину*. — Дојде ред да опшивам и овеј цpге, да се не распрту. **2.** *лимом обрубљује делове на грађевини*. — Дојде лимар, узе да опшива кров.

опшивање с гл им од *опшива*. — Кочка време изгуби у тој опшивање постељину.

опшијен, -а, -о *опшивен, порубљен*. — Јастук на гвоздена кола-е опшијен са шину.

опште прил *уопште, нимало*. — Опште га не верма дете. — Опште се не секира за ништа. — Он опште не мисли кво работи. — Сре[д]-дан, сред ноћ, опште се не плаши. — Кьд помислим куде све требе да пројдем, опште ми се не мили што идем на Власину.

ора ж бот *орах* Juglans regia L. — Ни овој лето нее родил ора, пресекла га слана.

орање с **1.** *узорана површина*. — Немој ми газиш орање. — Укаљал се ко да-е одил по орање. **2.** *да оре*. — Отиде з-дете на орање. — Још се не врнуше од орање. **3.** фиг *мутна, прљава течност*. — Вода орање. — Кво-е овој орање у влашу што си донел?

оравов, -а, -о *орахов*. — С орaове љуске мож да мьстиш вуну.

ораовина ж **1.** *грађа, дрво ораховина*. — Дошли неки што купују ораовину. **2.** *орахово лишће и љуска*. — Омастила сам вуну у ораовину, па не пуста боју.

Oраовица ж *име села Ораховица*.

/ора̀си на та̀ван/ изр **1.** одговор на питање: *„Шта туј тражиш?!“ (шта те брига, шта те се тиче).* **2.** *ништа.* — Зна̀је ми о̀н ора̀си на та̀ван.

ората̀[1] ж **1.** *говор, разговор.* — Ква̀ му-е то̀ј ората̀ кьд га не разу̀мим? — Какьв човѐк, таква̀ и ората̀ (*изр*). — По ората̀ ће позна̀јеш човѐка. — Нејѐ то̀ј за ората̀. **2.** фиг *свађа.* — Нѐћу с њѐга за то̀ј да ѝмам ората̀. в *голема ората.*

о̀рата[2] изр *из изреке о Белим покладама, олалијама*: „О̀рата, ко̀пата, да̀ј ми, Дѐдо, ко̀мата!“

ората̀љка ж **1.** *дугачка мотка са бакљом од сламе, носи се на њивама, о Белим покладама.* — Узо̀мо свѝ ората̀љке и, пред вѐчер, на покла̀де, излѐзомо на рѝд, на њѝве, запалѝмо ги и, лелѐјећи ги, завика̀мо: „О̀рата, ко̀пата, да̀ј ни, Дѐдо, ко̀мата!“ **2.** фиг вижљаста особа. — Изра̀сал, брѐ, — ората̀љка, а бѐше онолѝцки. — Довѐл едну̀ ората̀љку из Лазарѝћовци.

ората̀љче с дем од *ораталька.* — И на̀јмалото детѐ-е има̀ло ората̀љче.

о̀ратан, -тна, -тно *говорљив, причалица.* — Мло̀го-е о̀ратан, трѐбе сьл некѝ да га поцако̀ше.

оратѐње с гл им од *орати,* **1.** *говорење, разговор.* — С тѐбе ѝмам голѐмо оратѐње. — О[д]-то̀ј нѐма оратѐње. — Џа̀бе му оратѐње, ка[д]-ѕашијавѝл, па како̀ си о̀н о̀ће. **2.** *говор.*– Позна̀вам гу по оратѐње.

ора̀ти несв **1.** *говори.* — Почѐ и она̀ с мѐне да ора̀ти, а бѐше се испизмѝла дондѐ. — Ора̀ти си ко̀лко да чѝни ората̀. — Ора̀ти кво̀ стѝгне. — Нејѐ га сра̀м кво̀ ора̀ти. — Ора̀ти спро̀ма главѐ (*изр*). — Н-умѐју да ора̀ту, о̀дма се ва̀ту за гу̀ше. **2.** изр: **сто̀ езѝка ора̀ти** *добро припремљена храна* . — Ова̀ј ти ба̀ница сто̀ езѝка ора̀ти; **ора̀ти сьс сѐбе** *нешто није у реду, скренуо.* — Пу̀шти га, о̀н са̀м са[с]-сѐбе ора̀ти. ▪ трп прид **ора̀тен**, -а, -о *договорено, утаначено.* — Нејѐ тако̀ј, Драго̀мире, ора̀тено, него̀ овако̀ј! — И ја̀ сам ту̀ј бѝл кьд је свѐ то̀ј ора̀тено.

оратлѝја м *говорљив, причљив човек, причалица.* — Голѐм оратлѝја, сьл би си оратѝл, ал да рабо̀ти, нѐће да откѝне.

оратлѝка ж *причљива жена.* — Узѐл едну̀ оратлѝку, па вој не мо̀ж надвѝје.

оратљѝв, -а, -о *причљив.* — Кудѐ се најдо̀ше о̀ба оратљѝви, ѝма се изнаора̀ту ел потѐпају.

оратнѝк м в *оратлија.* — Такьв је оратнѝк, да га нѝки у село̀ не мо̀ж надора̀ти.

ора̀ч м *онај који оре.* — Куде на̀с моја̀ Стамѐна-е на̀јбољ ора̀ч.

ора̀шка ж *кромпирић настао од заосталих у лањском кромпиришту.* — Глѐј да око̀паш и ора̀шке, немо̀ј ги ва̀диш!

ора̀шник м **1.** *орах.* — Донѐла пу̀ну то̀рбу ора̀шници. — Ма да-е едьн ора̀шник дала̀ на детѐ, несвидљѝва дондѐ. **2.** *језгро ораха.* — Овѝја кола̀ч сам напраѝла са̀мо с ора̀шници.

ора̀шњак м *пита од ораха.* — Ора̀шњак се пра̀и за Ба̀дњу вѐчер.

орашчѐ с дем и хип од *орашник.* — Су̀ни се за неко̀лко орашчетѝја, па ги стро̀ши и изѐђ.

орь̀л, орла̀ м зоол *орао.* — Орь̀л ни пооднѐсе свѝ пѝлићи.

о̀рбљак м *отпадак.* — Збѐри овѝја о̀рбљаци от па̀тос за по̀ткладу. — Тѝја о̀рбљаци о[д]-црѐп, вр̀љи та̀м у јеру̀гу, на пу̀т.

оргина̀л м **1.** *оригинал.* — Реклѝ ми да донесѐм оргина̀л крштенѝцу. **2.** *оно што наличи оригиналу.* — Ора̀ти оргина̀л дѐда. — Деца̀ оргина̀л башта̀.

Орда̀на ж *име Јордана.*

орéди свр **1.** *учини што ретким, ређим.* — Млóго ми óреди блáжено млекó. — Ка[д]-цáдиш компирú, мáлко ги орéди. **2.** *чини што ређе но раније.* — Оредúмо да úдемо куде дéду у Слáвковци. ▪ трп прид **орéден**, -а, -о *проређен.* — Нека су ти оцáци орéдени, немóј ги згусњýјеш ко лáни.

орéди се свр *прореди се, буде мање.* — Какó помрéше Никóла и Вéрка, оредúмо се мáлко, ал ни јóш úма у малý.

орезúли (се) свр *обрука (се), осрамоти (се).* — Óрезили гу сьс тýј прúчу дибидýс. — Самá це орезúли са[с]-својý пáмет. — Еднýш ли се-е орезилúл, да се за овóј срамýје.

орендúше свр *углача рендетом.* — Орендúши тýј клýпу, да мóж се седú на њý.

орéпина ж *вуна око репа, ногу и са стомака овце,* в *јарина, постризина.* — Úма се намýчиш доклé з-гребенцú увлáчиш орéпину. **2.** фиг *отпаци, оно што не ваља.* — За њéга узéл нáјбољо, а мéне остаúл орéпину. — Квý тóј орéпину вучéш по тéбе?

орúз м *пиринач.* — И купú два-кúла орúз, да помúнем овúја мéсец.

óриште с *поорана њива.* — Отидóше на óриште да кóпају компирú.

Орлóвац м мтн **1.** *врх, гребен на Грамади, односно Плани (1707 м);* **2.** *извор лековите воде на врху Чемерника (око 1620 м).*

Орлóва чýка ж мтн *гребен, брдо.*

орљáва ж *вика, бука, метеж.* — Ис-тýј кýћу стáлно доóди орљáва. — Дóста с тýј орљáву, не мóгу ви вúше слýшам!

орљáк м *мутна вода, мутљаг.* — Надошлá рекá, надонéла орљáк око воденúцу. — Од прóвалу нис-пýт течé орљáк.

ормá ж *спрема за коња.* — Над áјат ти-е ормá, па упрéгни коњú. — Ормý чúни áм с конóпци за вучéње: штрáнге, óглав, огрљáк, ýзде, канцúја.

ормáн м *ширина, чистина, рид, пространство изван дворишта и села.* — Излéзни на ормáн да се тркамо с коњú. — Дéре се ко да-е на ормáн. — Úди на ормáн, па се излудýј, а не овдé, по кýћу. — Úдите на ормáн, па се дéрите, немóј по кýћу да се свáђате!

орнúца ж в *арница.* — Откáрај óвце нека пасý дóле, куде орнúце.

Орнúце ж мн мтн *ливаде.*

орничé с в *арниче.* — И тó[ј]-еднó орничé не кóсимо, него смо посадúли слúве.

орнúчиште с ауг од *орниште.* — Откарáл говéда чак у орнúчиште.

орнúште с *некадашња њива, сада ливада.* — Искáрај говéда да пасý по орнúште.

орó с **1.** *коло.* — Ватúмо се у орó, па свé ýтрупац до мрáк, докле не поцрцáмо од ýмор. **2.** *игранка.* — Ће úдемо на орó у Златáнци. **3.** изр **вúље орó** (*вилинско коло*), в *виље коло,* в *игриште.* — Тýј вúле úграју орó, па се и вúка вúље орó.

óровођа м *коловођа.* — Јосúм је бúл нáјбољ óровођа у Селó.

орóди се свр *постане род брачном везом.* —Ородúли се Тикомúрови и Аргáћиʲини.

орођувáње с гл им од *орођује се.* — Спáси ги орођувáње, да се не ородúше з-Гмúтрови, тéоше да пропáдну.

орођýје се несв *постаје род брачном везом.* — С њú да се не орођýјеш, млóго су баксýзи.

орóси свр *пошкропи, овлажи.* — И јýтроске оросúло. — Не пáде какó трéбе, тике óроси кúшица. ▪ трп прид **орóсен**, -а, -о *овлажен, наквашен, росан.* — Да úдемо да кóсимо докле-е травá орóсена.

оро́си се свр **1.** *навлажи се, нароси се.* — Бра̍л ра̍но гу̍бе па се ороси̍л. **2.** фиг *окористи се.* — Џа̍бе се на̍да, не̍-це ту̍ј мло̍го оро̍си. — Куде њи се ни̍ки неје̍ ороси̍л. **3.** фиг *оствари полни нагон, обави полни однос.* — Сва̍ки кои̍-е те̍л, куде њу̍ се ороси̍л.

ороспи̍ја ж *росија, неваљалица,* в *олоојда,* в *курбетка.* — Ороспи̍ја една̍, она̍ ће ме нази̍вља како̍ вој на ези̍к па̍дне. — Та̍ј Милу̍нка бе̍ше голе̍ма ороспи̍ја, ал мло̍го сам гу воле̍л.

о̍ротроп м *народно коло, оро.* — Це̍л дьн су води̍ли о̍ротроп на Спа̍совдьн.

орта̍к м **1.** *друг у неком послу, пословни партнер.* — То̍ј ће ти помо̍гне мо̍ј орта̍к, ја̍ не рабо̍тим то̍ј. **2.** *гвоздени клин који, преко срчанице, спаја предњи део воловских кола са задњим делом* (Лебет, Мрковица), в *артак.* — Па̍зи да орта̍к до̍бро уле̍зне кро[з]-срчени̍цу, да ти се не отка̍чу ко̍ла низ Де̍л.

ортаклъ̍к м *ортаклук.* — Раскину̍ли ортаклъ̍к, ви̍ше не рабо̍ту орта̍чки. — Несъм ли му орати̍ла да не и̍де с ње̍га у ортаклъ̍к.

орта̍чи се несв *удружује се.* — С њи се ви̍ше не орта̍чим ни за жи̍ву гла̍ву.

ортачи̍ја ж в *ортаклък.* — Поче̍мо с ортачи̍ју, ал гу бр̍зо растури̍мо.

ортачи̍на ж в *ортаклък.* — Несъм све̍сан кво̍ ми-е треба̍ла ортачи̍на сьс ње̍га.

орта̍чки прил *заједнички.* — Ми̍лча и Миле̍нко су орта̍чки држа̍ли дуга̍њу. — Орта̍чки рабо̍ту по печа̍лбу. — Ће га ку̍пимо орта̍чки, по по̍ла.

ору̍би свр *одсече,* в *одруби.* — Ору̍би ли ми јо̍ш едно̍ др̍во у шума̍к и̍ма га сасече̍м са[с]-секи̍ру. — Оруби̍мо они̍ја гору̍н до̍ле у чепеља̍к до ко̍рен. ▪ трп прид **ору̍бен**, -а, -о *посечен.* — Ору̍бене све̍ пупу̍лке на тренда̍вил.

ору̍жа (се) свр фиг **1.** *обуче (се), спреми (се),* суп *соружа (се), разоружа (се).* — Сама̍ нека ору̍жа деца̍, па да ва̍та да земесу̍е ле̍б. — Оружа̍ се да и̍дем у водени̍цу. — Ка̍жи му нека̍ се до̍бро ору̍жа, ће и̍демо пре̍ко Грема̍ду, у Пре̍слап. **2.** *опреми (се)* (*кућа, просторија*). — Ва̍ла Бо̍гу, на вре̍ме оружа̍мо ку̍ћу, та се пре[д]-ѕиму̍ усели̍мо. — Оста̍де да се јо̍ш голе̍ма со̍ба ору̍жа. ▪ трп прид **ору̍жан**, -а, -о **1.** *обучен, спремљен.* — Што дете̍ неје̍ до̍бро ору̍жано, но голо̍ и̍де у гове̍да? **2.** *опремљен.* — Со̍ба ти-е сък ору̍жана, и̍ма куде̍ да седи̍ш и у̍чиш.

оружува̍ње с гл им од *оружу(ј)е (се),* **1.** *облачи се.* — Кво̍ ти-е то̍ј оружува̍ње, три̍ са̍та не мо̍ж да излe̍знеш ис-ку̍ћу. **2.** *опремање.* — Пе̍т го̍дине ми-е треба̍ло за оружува̍ње ку̍ћу.

оружу̍е (се) / оружу̍је (се) несв *облачи (се), спрема (се),* суп *соружује (се).* — Ете̍ гу јо̍ш по ку̍ћу, оружу̍е деца̍, не̍ма кво̍ да им облече̍, све̍ др̍паво, поце̍пено. — Оружу̍је се за на ва̍шар у Преде̍не. — Ка̍жи му да се не оружу̍е три̍ са̍та, нека побр̍за. **2.** *опреми.* — Печали̍ да на е̍сен оружу̍јем гости̍њску со̍бу.

ору̍си (се) свр *натруни (се).* — Оруси̍л си ми млеко̍ с неко̍ три̍ње. — Оруси̍ се от-плеву̍, веје̍ћи жи̍то. ▪ трп прид **ору̍сен**, -а, -о *натруњен.* — Што-е ова̍ј вода̍ ово̍лко ору̍сена. — Орусе̍н изво̍р, не мо̍ж се пи̍е вода̍.

орутаве̍је свр *постане длакав, одлакави.* — Орутаве̍л како мајму̍н.

оса̍вне / осъ̍вне свр **1.** *осване.* — Къд оса̍вне, о̍дма пре̍зај воло̍ви за у водени̍цу. — О̍савну мъ̍гла и ки̍ша. **2.** *дочека зору.* — Една̍ осавну̍. — Ва̍ла Го̍споду къд осавну̍. — Осавну̍л у ту̍ђ кре̍вет, па га жена̍ оста̍вила. — Куде̍ омр̍кне ту̍ј и не осъ̍вне. — Те̍шко ће оса̍вне, мло̍го-е бо̍лесан. — Како̍ ли ћу осъ̍внем с ову̍ј бо̍љку, са̍м Бо̍г зна̍е. **3.** фиг *умре.* — Ле̍гал а неје̍ осавну̍л.

осавњува̍ње с гл им од *осавњу(ј)е.* — Пред осавњува̍ње нештo̍ ме тр̍гну и[с]-са̍н, ко да скр̍кну вра̍књица.

осавњу̏е / осавњу̏је несв *освањује*. **1.** *свањава*. — Поче́ло да осавњу̏је откуд Грема́ду. **2.** *дочекује зору*. — Осавњу̏е на но́ге. — Кој ле́гне ра́но, ра́но и осавњу̏је. — По̏често осавњу̏је куде ону̏ј оло́о̏јду ис Кучи̏шњак. **3.** *буди се*. — Куде едну̏ омркњу̏је, а куде дру̏гу осавњу̏је.

осака́тен, -а, -о **1.** *осакаћен, тешко повређен*. — У ра́т-е осака́тен, па му дали̏ да бу̏де поља́к. **2.** фиг *упропашћен*. — Без њѐга сам осака́тен, не́ма кои̏ да ме, овако̏ј непосталу̏, послу̏ша. **3.** фиг *малоуман*. — О̏н је осака́тен у па́мет.

осака́ти (се) свр **1.** *тешко повреди*. — У̏дари ме, па ме о̏сакати. — Сапле́то се на ка́мен, па се осакати̏. **2.** фиг *увреди, нанесе бол*. — Како̏ то̏ј ре́че, тако̏ј ме о̏сакати.

осама́ри свр *стави самар на леђа (коњу, магарцу)*. — Осама́ри ми коња́, па да бе́гам с пре́внину до̏ма. ▪ трп прид **осама́рен**, -а, -о *са стављеним самаром (коњу, магарцу)*. — Коби̏ла-е осама́рена, мо̏ж гу това́риш.

осаме́је свр *остане сам, осами се*. — Гле̏ј си твоју̏ ба́бу, кво̏ ће рабо̏тиш ако осаме́јеш?

осампа́си се свр *осили се, осмели се*, в *усампаси се*. — Осампаси̏ла се деца́, ни̏какo да ги дока́рам у ре́д. ▪ трп прид **осампа́сен**, -а, -о *осиљен*. — Сви̏ до едьн су осампа́сени, ни̏шта им же́не не мо́гу.

осата́ри свр фиг *уништи, упропасти, осакати*. — Та́ј жа́л за бра́та ме је до̏ста осатари̏л, да сам до̏ста осети̏ла. — У̏дари га, па га о̏сатари.

ос(в)е́м прил / речца **1.** *осим, изузев, само*. — Не зна́м што се Мило̏рад за́доцни, осве́м ако се неје̏ задржа́л куде мои̏. — Сви̏ ме забораи̏ли, осе́м ме о̏н посећу̏је. **2.** *баш, заиста*. — Осве́м си јуна́к, то̏лке врећети̏не да натова́риш. — Осве́м се оно̏ј дете̏ здало̏ за домаћи̏на. **3.** *само*. — Све̏ смо дру̏го тка́ли от кучи̏на, осве́м смо биса́ѕи купува́ли.

осве́сти свр *уразуми*. — Не мо̏ж га ни̏ки осве́сти да то̏ј не тре́бе да рабо̏ти.

осве́сти се свр фиг *схвати, разуме, дође себи*. — Проjде̏ неко̏ дери̏ште и о̏пцова ме, докле се ја̏ освести̏ кво̏ ви̏ка, побе́же огурсу̏з. — Не мо̏ж се јо̏ш осве́сти од ту̏ј несре́ћу што ги за́деси.

осветле́ње с *осветљење*. — Несмо̏ јо̏ш били̏ доби̏ли осветле́ње.

осве́тли свр **1.** *изложи светлости*. — Осве́тли ми пути̏њче, да се не загма́цам у бла́то. **2.** фиг *осветла*. — Осветли̏л ни обра́з у уче́ње.

освеће́ње с гл им од *освећује, освештава*. — Вика́л ни да и̏демо на освеће́ње ку̏ћу у Ни́ш.

освећува́ње с гл им од *освећује*. — Ће ви̏ка попа̏ за освећува́ње до́м.

освећу̏је несв рел *освештава*. — Ода́вно не́је доодил по̏п у село̏ да освећу̏је кола́ч за сла́ву.

осво̏и / осво̏ји свр **1.** *обузме, надјача*. — Освои̏ла га ту̏га откако̏ му умре̏ ма́ти, па гла́ву не поди̏за. **2.** *подузме коров, укорови се*. — Палами̏да освоји̏ла њиву̏ с ржени̏цу. **3.** *обави неки посао*. — Освои̏ли јуче́рке Ки̏тку косачи̏.

осевѐри свр *добро захладни, поче да дува север*. — О̏севери га до̏бро, ће ни проду̏ва ве́тар докле напо̏јмо гове́да.

осевѐри се свр фиг *опамети се, уразуми се, уозбиљи се*. — Ово̏ј моје̏ дете̏ ни̏како да се осевѐри, па да ме послу̏ша.

осѐти свр **1.** *предосети*. — Осети̏ла да ће се поро̏ди, па отишла̏ куде до̏ктура. — Пога́нци осе́ту земљо̏трес па побе́гну ис-ку̏ћу. **2.** *доживи, преживи*. — Ка[д]-цу га зароби̏ли, осети̏л је како̏ Бу̏гари би̏у.

осе́ћа несв *предосећа*. — Не мо́ра да ми казу̏е, ја̏ осе́ћам кво̏ ми чове́к мисли.

оси́љка ж *иглица са класја житарица, осиљ.* — Коњи̏ до̏бро потко̀вани стр̀љају још у вра̏ оси́љке на ечъ̀м. — Веја̀мо рженѝцу на гу̀вно, па ми се ко̀са на̏пуни с оси́љке.

оси́љци м мн в *осиљка.* — Чешѝре ти пу̀не с оси́љци, ко да си се грваља̀л по плеву̀.

о̀сињ, -а, -о *који припада осама, осји.* — Не дѝрај у о̀сињо гњездо̀, ће те изеду̀ да врѝскаш од боле̏ж!

о̀сињак м **1.** *легло оса.* — Дира̀л с пру̀т о̀сињак, па га изѐле о̀се. **2.** фиг *скуп лоших, злих људи.* — Не би иша̀л та̀м, у та̀ј о̀сињак, ће се покараба̀симо.

о̀сип м *осипе, осипце.* — Дете̏ ми избѝл о̀сип, па добѝло ва̀тру, не зна̀м кво̀ да му да̀вам.

осѝпе се свр *осипе се* (*богињама, красшама*). — Дете̏ ми се осипа̀ло сьс ба̀пке.

осироте̏је свр *осиромаши.* — По̀горо не̏ма о-то̏ј ка[д]-чове̏к ѝма, па осироте̏је. — Осироте̏л сам с облекло̀. — Осироте̏ло се, па се не̏ма. — Свѝ у ра̀т осироте̏мо.

о̀ситан, -а, -о *ситан али не баш ситан, омањи.* — Збра̀ла сам оне̏ј о̀ситне ја̀буке за свѝње. — Куде̏ на̀бра ова̀ј о̀ситна дрва̀?

оситне̏је свр *постане ситан, роди се ситан.* — Ову̀ј го̀дину нешто̀ мло̀го оситне̏ли компирѝ.

осѝтни свр *учини ситнијим него што треба.* — Мло̀го си оситнѝл компирѝ за свињу̀, треба̀ло-е по̀крупачко да ги исече̏ш.

осѝца несв *одсеца, сече, крати.* — Нека осѝца гра̀ньке, докле ми оба̀љамо дру̀гу бу̀ку. — Осѝцај кушацѝ за о̀плату.

о̀сичка ж дем и хип од *оса, осица.* — Вата̀л о̀сичку, па га изѐла.

о̀ска ж *осовина на воловским колима од дрвета и гвожђа.* — Сьс тру̀пци претоварѝл ко̀ла, па му се скршѝла о̀ска на Двоја̀нку. — О̀ске се ма̀жу с ко̀ломаз да ко̀ла по̀лако ѝду.

оска̀че несв **1.** *одскаче.* — Оска̀че по̀више о[д]-цвѝ. **2.** фиг *издваја се.* — Оска̀че од оста̀ла деца̀ у уче̏ње.

оско̀чи свр **1.** *одскочи.* — Да не о̀скочи, те̏ше згàзи у ла̀јна. **2.** фиг *буде унапређен, постане штогод важно.* — О̀скочи на̀ш Го̀ма у сре̏з, поста̀де голе̏ма ѕве̏рка.

оскржаве̏је свр *постане шкрт, тврдица.* — Оскржаве̏л, пару̀ му не мо̀ж извуче̏ш иж-це̏п.

оскубе̏ свр **1.** *очупа, почупа, ишчупа.* — Узе̏ да ме шѝша, о̀скубе ме, па ме ѝзаљави. — Оску̀бал ни некѝ метловинчетѝја у падѝну. — Закачѝ се на тр̀н, па си све̏ цемпѝр оску̀бо. — Оску̀би два-трѝ стру̀ка лучъ̀к. — Оску̀би се̏но о[д]-цто̀г, па нара̀ни о̀вце. **2.** *оплеви.* — Тре̏бе да оскубе̏ш тра̀ву у градѝнче. **3.** *очерупа.* — Попа̀ри гу с врела̀ц и оску̀би коко̀шку. ▪ трп прид **оску̀бен**, -а, -о **1.** *почупан, ишчупан.* — Компирѝ ни на не̏колко оца̀ка оску̀бени. — Што си тако̀ј оску̀бен, ко да су те с овча̀рске но̀жице стрѝгли. **2.** фиг *оплевљен.* — У градѝнче е оску̀бена трава̀, да мож кѝтке да расту̀. **3.** фиг *очерупан.* — Погле̏ј гу ква̀-е: ѝста оску̀бена коко̀шка.

оскубе̏ се свр *очупа се, почупа се.* — Низ орату̀, посвадѝше се, па се доватѝше и оску̀боше те̏ј бесну̀ље аздѝсане.

оскубу̀ља ж *рашчупана жена, чупавица.* — Не̏ће вѝше у ку̀ћу да ми уле̏зне та̀ј оскубу̀ља.

оскуда̀ција ж *сиромаштво, немаштина.* — На ову̀ј оскуда̀цију о̀н нашъ̀л да се поднову̀је.

оскудлъ̀к м в *оскудица.* — Пред ра̀т бе̏ше голе̏м оскудлъ̀к за све̏, нее̏ са̀мо за ле̏б.

о̀скудица ж *немаштина, сиромаштво.* — Доjде̏ и куде на̀с о̀скудица за ле̏б.

оскудница ж в *оскудица*. — Млого требе да работимо да излезнемо из овуј оскудницу.

оскуђева несв *оскудева*. — Дома му оскуђевају, а он вазд'н по кафане. — Тражите од мене, немој за ништа да оскуђевате. — Даде Бог, запосли се, сък у ништа не оскуђевамо.

оскуђевање с гл им од *оскуђева, оскудица*. — Прескрцамо и оскуђевање за све и свашта.

оскуђује несв в *оскуђева*. — Неки још оскуђују, нема кво ни да еду, а ти ми туј изво љеваш.

оскупеје свр *поскупи*. — Све оскупело, а динар не вреди ни две паре. — Чека да оскупеје, па тък да купуе, таки-е он домаћин!

оскупи свр **1.** *поскупи*. — Ка[д]-цлезо у Село, у задругу, оно све оскупело. **2.** *прода скупо, да*. — Оскупи ми млого овој јунче Драгољуб, ал мерак цену нема.

оскупује несв *поскупљује*. — Све почело да оскупује млого често.

ослабеје свр **1.** *изгуби снагу, разболи се*. — Од ринтање да[н]-ноћ човек ослабеје и непостане. **2.** фиг *смрша*. — Мучи се, не мож никако да ослабеје.

ослаби свр **1.** *разболи се, остане без снаге*. — Ослабел од неку болку, не мож да печали, па се врнул дом. **2.** фиг *смрша*. — Не еде леб, оће да ослаби.

ослања (се) несв **1.** *прислања (се), наслања (се)*. — Виле ослањамо на лојтре над ајат. — Још не оди како требе, ослања се на стапче. **2.** *подупире*. — О[д]-цтра баба ослања ноћу секирче на врата. **3.** *има подршку, залеђину*. — Лако му-е кьд има на кога да се ослања. — Ослањај се ти на буразара, он све знае.

ослањање с гл им од *ослања (се)*, **1.** *наслањање*. — Имаш пречку за ослањање кьд преодиш преко мос. **2.** *подршка, ослонац*. — Без ослањање на баштУ, не би куЋу такој брзо завршил.

ослободен, -а, -о *ослобођен*. — Црна Трава-е најрано ослободена. — Ко одличан ђак, ослободен је от полагање испити.

ослон м **1.** *ослонац*. — Попуштил му ослон, па се скрндосал о[д]-цкелу. **2.** *потпора, подршка*. — Требе човек да има неки ослон у живот, да мож да напређује.

ослони (се) свр **1.** *прислони (се), наслони (се)*. — Ослони виле и гребуљу уз ајат, па држ волови! — Ослони се Санда на капак, па заедно с-њега слете под басамаци. **2.** *подупре што*. — Добро ослони колац уза-стог да не падне, нешто се наквесил. **3.** фиг *добије подршку*. — Ослони се на сестру, кадгођ затребе, ће ти помогне.

ослоњување с гл им од *ослоњује (се)*. — Без ослоњување на кукаљу не мож ни макац.

ослоњује (се) несв **1.** *прислања (се)*. — Не ослоњуј лојтре на слап, ће падну, це строшу шиљци. — Немој се ослоњујеш на ѕид тек је кречен. **2.** фиг *добије подршку*. — Њој-е лако, има на кога у живот да се ослоњује, а на кога це ти ослоњујеш?

осмак м фиг **1.** *дете од осам година*. — Требе да во[ј]-е дете већем осмак. **2.** фиг *иде у осми разред*. — Ми смо седмаци, а Тиса-е осмак, па ће догодине у текничку.

осмаче с *врста брда за ткање (густо)*. — За ткање клашње узимам осмаче.

осмеј м *осмех*. — Тој ти ја казуем: с-осмеј ће све да уработиш, а такој натрњен — ништа.

осмејуе се несв *осмехује се*. — Осмејуе му се брк кадгођ гу види.

осмејување с гл им од *осмејуе* се, *осмехивање*. — Стално ми пред очи тој њојно осмејување.

осми̏на ж *осморица.* — Бе̏омо осми̏на иш-Чу̏ку у на̏шо предузе̏ће.

осми̏не свр *одсмине, склони се, скрене (с пута).* — Кьд ме сре̏тне, бо̏ље да осми̏не, ки̏ван са[м]-му, ћу га згро̏мим.

осми̏нка ж дем и хип од *осмина.* — Тике осми̏нка бе̏ше дошла̏ на ку̏лук за пу̏т испод Цеврља̏нку.

/**осми̏ца**/ изр **пра̏ји осми̏це** *пијан, напио се.* — И̏де ни[с]-сока̏к и пра̏и осми̏це. — Пове̏ди га с те̏бе, да не пра̏и осми̏це по пу̏т.

осмоља̏ви (се) свр **1.** *изгужва (се), умаже (се), упрља (се).* — Осмољави̏ла се и бе[з]-сра̏м таква̏ ски̏та по малу̏. **2.** фиг *дође киша са маглом.* — О̏смољави га вре̏ме дань̏с, па не мога̏мо у по̏ље. — О̏смољави се ови̏ја дь̏н, не мога̏мо ни да при̏јдемо у њи̏ву. ▪ трп прид **осмоља̏вен**, -а, -о *изгужван, испрљан, неугледан, ружан.* — Сь̏г и̏де онако̏ј осмоља̏вен, како̏ ни̏кад нее̏ иша̏л докле му бе̏ше Ру̏лка жи̏ва.

осму̏ден, -а, -о *опаљен, нагорео на ватри.* — Ће и̏де о̏н с осму̏дени бр̏кови, ви̏дим ја̏! — Ко̏зина неје̏ осму̏дена на ову̏ј ко̏жу како тре̏бе. — Што су ти чеши̏ре осму̏дене?

осму̏ди свр *опали ватром.* — Ћу му осму̏дим они̏ја ри̏ђи мустаћи̏. — Ка[д]-це исплете̏ џемпи̏р тре̏бе над о̏гењ да се осму̏ду дла̏ке.

осно̏ва ж *нити пређе намотане на вратилу и провучене кроз брдо на разбоју за ткање.* — Уве̏домо осно̏ву, па ће сна̏јка ју̏тре, Бо̏же здра̏вје, по̏чне да тка̏е.

основе̏ свр *направи основу за ткање.* — Пр̏во гу основе̏ш, па нави̏ваш на кросно̏, па гу ть̏г уво̏диш у ни̏тке.

основу̏је несв *навија основу на вратило за ткање.* — Пр̏во се основу̏је, а за то̏ј тре̏бе да си ма̏јстор за навива̏ње осно̏ву, а ла̏ко-е за ткање̏. — Ви̏кај ме кьд основу̏јеш да ти пома̏гам.

осо̏ли свр **1.** *посоли.* — Ва̏риво са[м]-мло̏го осоли̏ла, о̏дма да ви ка̏жем. **2.** фиг *окуси жену, живот.* — Не питу̏ј га за же̏не, још се неје̏ осоли̏л. **3.** фиг *није способан.* — Не мо̏ж о̏н то̏ј ни да осо̏ли, ка̏мо ли да урабо̏ти.

о̏сом бр *осам.* — О̏сом чове̏ка сам служи̏ла у ту̏ј ку̏ћу о̏сом го̏дине.

осомдесе̏ бр *осамдесет.* — Осомдесе̏ го̏дине сам ту̏ј, у ту̏ј ку̏ћу како̏-е напра̏ена.

осомна̏ес бр *осамнаест.* — У осомна̏ес сам се ожени̏ла за Гра̏ду.

о̏сорник м *осоран, прек човек.* — Сь̏г ми се ту̏ј распењави̏л, а зна̏м кака̏в је о̏сорник.

осото̏њи свр *зачара, опчини,* в *омађија,* в *омаје.* — О̏сотоњи ме неки̏ вра̏г сино̏ћке, едва̏ потреви̏ пу̏т иш-Чуку до до̏м. — Ће те осото̏њи та̏ј курбе̏тка сьс њо̏јне мађи̏је, да ви̏ше не ви̏диш бе̏л прогледль̏к. ▪ трп прид **осотоњен**, -а, -о *омађијан, зачаран.* — И̏де ко осото̏њен, не зна̏м кво̏ му-е.

осрамо̏ти свр *обешчасти (о жени).* — Гле̏да да сва̏ку жену̏ осрамо̏ти.

осрамо̏ти се свр *обрука се.* — Осрамоти̏мо се, јо̏ш не ото̏мо Пе̏рси на ба̏бине.

о̏сређан, -ђна, -ђно *осредњи.* — Дете̏ ми-е о̏сређан ђа̏к.

осре̏ћи (се) **1.** *усрећи (се).* — Ако гу у̏зне, и̏ма га одисти̏нски осре̏ћи. — Осрећи̏л се с оно̏ј Ди̏нино мало̏то дево̏јче. **2.** *унесрећи (се).* — Кра̏ньча се осрећи̏л с њу̏, па ћеш и ти̏. — Кьд га она̏ осре̏ћи и̏ма се за гла̏ву ва̏та, и̏ма да бе̏га з-гла̏ву безо̏бзир. — Ако у̏зне дево̏јку из ту̏ј ку̏ћу, мло̏го ће се осре̏ћи (*ирон*). — Еба̏л му ма̏тер што се осрећи̏л.

оста̏вен, -а, -о **1.** *остављен.* — То-е оста̏вено за сла̏ву и не мо̏ж се до ть̏г ди̏ра. **2.** *затурен.* — Бо̏г те пи̏та куде̏-е оста̏вено остри̏ло за косу̏ и ни̏ки н-уме̏је да га на̏јде. **3.** *поклоњен.* — Оста̏вено му да газду̏е докле-е жи̏в. **4.** *напуштен.* — Оста̏вене ку̏ће поче̏ле да труле̏ју и да се срињу̏ју. **5.** фиг *глуп, будаласт, луд.* — Запра̏вен па оста̏вен.

остави свр **1.** *метне.* — Оставил костуру на пенџер, туј ће гу и најде ако не добије ноге. **2.** *не дира.* — Остави тој, не дирај, нее твоје! **3.** *затури.* — Остави нешто такој кудедаје, па га после залу[д] тражи. **4.** *не доврши.* — Оставил работу на пола, дигал се и отишьл. **5.** *поклони.* — Оставил им све и кућу, и имање, за њега само пензија. **6.** *прекине.* — Оставил дуван, да се не трује. — Оставил школу, вика шће му. **8.** *разведе се, разиђе се.* — Оставил онуј караконџулу. — А што, бре, остави убаву девојку? **9.** фиг *заљуби се.* — Срце во[ј]-е оставил. **10.** фиг *убије.* — Беж од шутилка (*ован*), ће те јекне у груди, да те остави на ледину. **11.** фиг *умре.* — Рано-е оставил овија свет.

остаен, -а, -о / **остајен**, -а, -о в *оставен.* — Што-е плуг остаен насред авлију?

остаи / остаји свр в *остави.* — Остаи ме без деца, одведе ги у печалбу. — Остаји ме бе[з]-живот кьд ми га преузе Персида.

остал м в *астал.* — Седните за остал, да пооратимо ко људи. — Продал остал ис-кућу о[д]-два метра, куде то[ј]-има?

осталче с дем од *остал.* — Теј китке тури у вазу на осталче, куде радио.

остаља несв *оставља.* — Не остаљај дьн за ноћ (*изр*). — Увек остаља коњску орму над ајат. — Остаља гу дома, ал она не те, појде сьс мене, вика барабар ће работимо.

остаљање с гл им од *остаља*, **1.** *остављање.* — Туј ти-е место за остаљање урутке. **2.** *остајање.* — Ники неје бил за остаљање, сви појдоше у работу. — Нема остаљање дом, требе се печали.

остане свр **1.** *задржи се, не оде.* — Нека он остане з-говеда, а ми ци идемо. **2.** *претекне.* — Још малко остануло брашно, требе да мељемо. **3.** *дође у неко стање.* — Останул без работу. — Остала у друго стање. **4.** фиг *преживи.* — Падал из дрво и остал жив. **5.** фиг *умре.* — Падал о[д]-sграду, остал туј, на место.

остањување с гл им од *остањује.* — Ја несьм за остањување, боље да си идемо дома.

остањује (се) несв *остаје (се).* — Кој оће нека остањује, ја морам да си идем. — Кьд еде, увек му по залак остањује. — Не остањује ми се ни дьн куде њи.

остар, -тра, -тро **1.** *оштар.* — Требе ми остар нож да испастрмим теле. — Не дирај, то-е многo остро! **2.** фиг *строг човек.* — Муж во[ј]-е много остар, не задевај се око њу.

остари се свр *остари се.* — Остаре се, не виде се (*изр*).

остареје свр *остари.* — Оће ли и ми да бидемо оваквИ ко ча-Тика, кьд остарејемо? — Чим човек остареје, и с памет одртавеје. — Кво ће работиш кьд остарејеш?

остарување с гл им од *остарује (се), старење.* — Ич се не плаши од остарување.

остарује (се) несв *стари (се).* — Почел да остарује, све му се из руке отима, ништа не мож да уработи. — Остарује се већем, не знам кој ће ме замени у кошару, у њиву, у ливаду.

остине свр **1.** *охлади се, смрзне се.* — Ће ти остине дупе на тија камен. — Нека млекце малко остине. **2.** фиг *престраши се, препадне се.* — Кьд ми тој рече, остину ми око срце. — Све остину кьд га видо онакој у крв, изровил очи.

остињује несв *хлади се.* — Остињују вој ноге, требе добро да се обује за преко Чуку.

остожа ж **1.** *дугачко дрво око кога се дене стог.* — Требе да оцечем две младике за остоже. **2.** в *стожар.* — Мењај остожу ако вршеш, овај ти иструлела у зевњу.

остраг прил *иза, позади, назад.* — Иди остраг воловИ. — Ти остраг не видиш кво работу онија напред.

острач м *оштрач.* — Кьд идеш куде острача, да ми понесеш и овеј ножице за стрижење овце.

острење с гл им од *оштри (се).* — На овуј косу требе само добро клепање и острење, па да бричи по ливаду.

остри (се) несв **1.** фиг *сйрема (се).* — Остри ножице да постригује овце. — Остри се, це бије са Шабани. **2.** фиг *јуначи се.* — Остри патку на мртво куче (*изр*). — Остри се на пославога, а од појакога бега. **3.** *оштри (се).* — Коса се мора остри, да би добро косила.

острижe (се) свр *ошиша (се).* — Деда Тања ће га острижe кьд дојде на распус. — Остригли га како овцу. — Кој ће острижe даньс овце? — Требе се острижeш, урасал си како распоп! **2.** фиг *йокраде, опљачка.* — Остригли га лопови у воз дибидус.

острика ж **1.** бот *йланинска трава оштрих листова* Eqvisetum hiemale. — Острику не волу да пасу говеда. **2.** бот *врста крушке опорог укуса.* — Острике само кьд упрну у сламу мож се еду.

Острике ж мн мтн *шума.*

острило с *оштрило, брус, гладилица.* — Узни острило па добро намасати туј косу, да не стружеш траву, но да косиш.

острилце с дем од *острило.* — Тури острилце негде под откос и не могу га најдем.

острица ж *оштрица, сечиво.* — Немој се исечеш на острицу.

остро прил *строго, оштро.* — С њи мора само остро. — Кьд је љут, оди некако остро.

острожа ж в *остожа.* — Побимо нову острожу, па ће насађујемо снопје за вршу.

Острозуб м **1.** *име планине*; **2.** *име села.*

острозунски, -а, -о *који је из Острозуба или припада Острозубу.* — Беомо на острозупски собор на светога Илију, на Чобанац.

Острозупчании м *становник Острозуба или човек из Острозуба.*

Острозупчанка ж *жена из Острозуба.*

Острозупчанче с *дете из Острозуба.*

острокоња ж пеј *свадљива, намћораста жена, склона оговарању.* — Кво ти оратиш с онуј острокоњу цело време? — Ће ми дојде још еднуш тај острокоња, има да вој се нагалатим.

остроуман, -мна, -мно *оштроуман.* — Бил је млого остроуман човек.

остроумно прил *оштроумно.* — Требе се туј каже нешто остроумно, а не онакој како ми знамо.

остружe свр **1.** *очисти стругањем.* — Ће остружe чекиње с кожу, за свињски опьнци. **2.** *наструже, насече.* — Требе да остружe дрва, понестадоше.

остружe се свр фиг *обрија се.* — Остри бријач да се остружe.

остружка ж *алатка слична шпахли за скидање теста и чишћење наћви.* — Огреби наћве с остружку, да остаим леб.

оступ м *повлачење.* — Одовде више нема оступ, едино на друм, па на гробје.

оступа несв *повлачи се.* — Нећу да оступам ни за метар, то-е моје.

оступи свр *повуче се.* — Кој оступи, издаица-е. — Само кукавица може сьг да оступи. — Оступил метар и па им неје право, оће да још оступи.

осуство с *одсуство.* — Двапут је доодил из војску на осуство.

осу̀че свр **1.** *усуче, начини канап.* — Узѐла да осу̀че вр̀це за подвѐшке. **2.** *развије коре за питу.* — Сък ћу ча̀ском са[с]-сука̀љку да осу̀чем ко̀ре за ба̀ницу.

осу̀ши (се) свр **1.** *свене, сасуши (се).* — Осушѝла се она̀ј кру̀шка по[д]-цло̀г. **2.** фиг *окопни, нестане.* — О̀суши се снѐг. **3.** фиг *смрша.* — Осушѝл се ко гра̀њка. **4.** фиг *опасно претуче.* — О̀суши га о[д]-тепа̀ње. — О̀суши му гузѝцу с пру̀т.

осушува̀ње с гл им од *осушује (се).*

осушу̀је (се) несв **1.** *суши се, мршави.* — Нешто̀ му се рука̀ осушу̀је. **2.** фиг *копни, нестаје.* — Осушу̀је се од неку̀ трлѐму. — Вѐтар осушу̀је снѐг. **2.** фиг *бије прејако.* — Бѝе, па осушу̀је. — Кудѐ уда̀ра, трава̀ се осушу̀је.

от пред *од.* — От ка[д]-ци тѝ ту̀ј? — От ка[д]-те тра̀жим, не мо̀гу те на̀јдем!

о̀тава ж *по други и трећи пут кошена трава.* — Накосѝмо два-во̀за о̀таву у долѝну, под ва̀де.

ота̀ви се несв *израста нова трава после кошења.* — До̀ле под ва̀де почѐло се до̀бро ота̀ви.

отанѐје свр **1.** *истањи се, просени се.* — Ка[д]-ти чешѝрке отанѐју, ће ку̀пимо но̀ве. **2.** фиг *понестане.* — Са свѐ сам отанѐла, а нѐмам кьд да ѝдем да ку̀пим.

ота̀м прил *оттуда.* — Кьд ота̀м ста̀не да ду̀ва, но̀си свѐ преко рѝд. — Ота̀м ли дојдѐ? Ота̀м!

ота̀ни (се) свр **1.** *понестане.* — Отанѝ и с обу̀вку и с облекло̀. **2.** *смањи (се), просени (се).* — Отанѝше ми чешѝре, о[д]-цра̀м да ги но̀сим. **3.** *смањи (се) количински.* — Бу̀ла отанѝла дуѝч млеко̀, ни кантѐ не намузѐм. **4.** фиг *смрша, пропадне.* — Нешто̀ му се ду̀пе дибиду̀с отанѝло.

ота̀њи (се) свр **1.** *стањи обим.* — Отањѝл ми грѐде за ро̀гови. — Ота̀њи ми овѝја штап да мо̀гу да га но̀сим у говѐда. **2.** *смањи (се).* — Отањѝла вода̀ на до̀лњи кла̀данац. — Ову̀ј го̀дину дуѝч отањѝла трава̀. — Отањѝла Лѝса млеко̀. **3.** фиг *смрша, омршави.* — Отањѝл ду̀пе. — Отањѝла се, па се свѐ спрѐгла.

отањува̀ње с гл им од *отањује (се).*

отању̀је (се) несв **1.** *стањује (се).* — Отању̀је снѐг, бр̀зо ће по̀чне да копнѐје. **2.** *смањује (се).* — Отању̀је сиренце у качѐ. — Трава̀ се већѐм отању̀је, нѐма кво̀ да пасу̀ говеда. **3.** *истањује (се).* — Отању̀ју му бр̀зо чешѝрке, ко да се ву̀зга на ду̀пе. **4.** фиг *мршави, пропада.* — Мешѝна му се нешто̀ отању̀је. — Почѐло му отању̀је ду̀пе, нејѐ вѝше онако̀ј дебѐл.

ота̀па (се) несв *растапа (се), топи (се).* — Ота̀па снѐг у кору̀бу, да ѝма кво̀ да пѝју о̀вце. — Снѐг се ота̀па на Чемѐрник, надошла̀ река̀, ће однесѐ мо̀с.

отара̀си се свр *ослободи се.* — О̀тараси се некако̀ од ону̀ј проклетѝњу, цигѐрице му поѐде. — Отарасѝ се од говѐда, да ги вѝше не чу̀вам, појдо̀ у шко̀лу.

отьг прил *отада.* — Отьг, ка[д]-це узо̀мо, до сьг протѐкло-е мло̀го вода̀ низ Власѝну.

отво̀ри се свр фиг *почне.* — Око едьн са̀т о̀твори се бо̀рба до̀ле, у Село̀. — Кьд отворѝше ва̀тру на на̀шу малу̀, бѐомо побѐгли у Твр̀ди брѐг.

отвр̀дне свр **1.** *постане тврд.* — О̀трвдну лѐб на ову̀ј врућѐну. **2.** фиг *преболи.* — Отврдну̀ло му ср̀це, вѝше се за нѝшта не секѝра.

отѐг узв *којим се коњ нагони да затегне конопац везан за стожер приликом вршe.* — Отѐг, вра̀њчо! Отѐг, до̀рчо!

отѐгне свр **1.** *растегне, развуче.* — Отѐгни коно̀пче до на кра̀ј лива̀ду и вр̀жи га за колчѐ, нека Бу̀ла пасѐ. — Едьн отѐгне и држѝ ону̀ј пређу̀, а дру̀ги вртѝ кросно̀, а

навијаљка распоређује жице. **2.** *одужи.* — Немој он тој да отегне до догодине, мене ми-е журно. **3.** фиг *удари.* — Кьд узнем слапац, па га отегнем (вола), тьг ће вуче кола, неће отеза дупе!

отегне се свр **1.** *испружи се, легне.* — Отегал се ко мрцина насред пут, куде се проодии. — Неће работи, отегал се у лад. **2.** *одужи се.* — Отегла се зима, неће с рану за стоку истркамо до пролет. — Отегал се дьн, никад да се ставни. **3.** фиг *умре.* — Едьн се отегал, други се протегал (*изр*). — Готов је, отегал се.

/отегне папци/ изр пеј *умре,* в *изврне папци.* — И он сабајле отегал папци. — Једьн дьн сви ће отегнемо папци.

отежа свр фиг *постане трудна.*– Отежала, не мож да работи у поље, само уз наћви и огњиште. — Још гу неје привенчал, а она отежала.

отежује несв **1.** *постаје теже.* — Долечан пут, почеше ми торбе отежују. — Дојде старос: и ложица ми поче отежује. **2.** *залази у трудноћу.* — Крава отежује, више гу не презамо.

отеза несв **1.** *одуговлачи.* — Цело јутро нешто отеза гузицу, а ми га чекамо. — Не отезај работу, ка[д]-цмо се погодили до недељу да срежемо кров. **2.** *истеже, растеже.* — Отезају жице з-бандеру на бандеру. **3.** фиг *умире.* — Три дьна отеза папци, ал га Господ неће, неје се исповедал.

отеза се несв **1.** *отеже, одуговлачи, избегава.* — Отеза се такој ка[д]-требе да работи, ал га накрај накарају, па работи. **2.** *нећка се.* — Бајаги се отеза, не паше му, а едва чека да му продадеш јунче.

/отеза гузицу/ изр в */отеза дупе/.*

/отеза дупе/ изр *одуговлачи, не ради му се.* — Увек такој отеза дупе, а работа чека ли чека. — Мрзи га да работи, па отеза дупе докле мож. — И ја би отезал дупе да примам плату, да не мора да кулучим.

/отеза папци/ изр **1.** *умире.* — Отеза папци, готов је. **2.** фиг *једва истрајава у старости.* — Еве још на ноге отезам папци.

отезање с гл им од *отеза (се).* — Кој ће чека његово отезање с работу? — С отезање оће да ни се освети.

отекне свр **1.** *отече (течност, вода).* — Нека отекне мутљаг, па ка[д]-це вода обистри, ће завативмо за пиење. **2.** *набрекне, настане оток.* — Цел образ му отекал о[д]-ѕуб. — Све нешто отекал, ни доктури не знају кво му-е.

отели се свр **1.** *добије младунче (крава, срна).* — Отелила се Белуна. **2.** фиг *премори се, посустане.* — Отелимо севаздьн работејећи на овија челопек.

отера свр **1.** *истера.* — Отерали га из работу. — Отера говеда да пасу. **2.** *одвезе.* — Отера ђубре на њиву, јож да га растрвим. — Отераше пуна кола у воденицу. **3.** *одведе.* — Отера јуницу на вашар да продава.

отерети (се) свр *оптерети (се).* — Овуј годину млого отерети стоку с работу. — Немој се млого отеретиш с тej цепанке. — Отеретил се работејећи, па му излезла кила. **2.** *оптужи.* — Отеретил га толко на суд, па га судија казнил. — Пази, немој да отеретиш човека у суд, ако неје крив.

отеретување с гл им од *отеретује (се).* — Од големо отеретување излезла му кила.

отеретује (се) несв *оптерећује (се).* — Не отеретуј коња с тej врећетине. — Отеретује се човек бес-потребу, после га боли мешина.

отеса свр *отеше.* — Кьд отесам баскије, ћу променим лесе на градинче.

отеснеје свр *постане тесно.* — Кво да работим кьд ми и тој цемпире отеснеје?

отесни свр *учини тешњим, стесни.* — Отесни ми овеј чешире, млого ми широке ко канавац.

отиде свр **1.** *оде.* — Отомо у Лесковац да га поцетимо. — Ујану коњче и отиде уз Боровички друм. — Пази да ти краве не отиду у овьс. **2.** *запути се.* — Па ли отиде у Београд? — Отоше деца на големе школе. **3.** *нестане, пропадне.* — Све отиде у там-тум. — Отиде у бестрагију.– Отиде довряга. — Отиде у материну. — Отиде до бестрага. **4.** фиг *умре.* — Отиде на онија свет. — Отиде куде Светога Петра. — Отиде да се не врне. — Отиде куде матер и баштў си. — Отиде у рај. — Он ће отиде у пакьл. — Отиде у неврат. **5.** фиг *пропадне.* — Отиде у тандарију. — Отиде у пизду материну. **6.** *уда се.* — Бадава се нада, Радунка отишла за Санду у Бричевље. — У, још кьд је она отишла, и две деца родила. **7.** фиг *наљути се.* — Отиде без поздрав. — Отиде бе[з]-збогом. — Отиде с напрнден нос. в *ото.*

отидне свр у дем знач: *отиде.* — Ће ти отидне муж у работу, па кој ће да ти се тьг најде на помоћ.

отимари свр в *истимари.* — Отимари волови, па да ги презамо за у снопје.

отимари се свр фиг пеј *очешља се, среди се.* — Чекамо га да се отимари, па да идемо у Село.

отирка м *крпа, отирач.* — Истреси отирку за ноге што-е пред врата.

отица несв **1.** *отиче.* — Не знамо куде отица вода од извор, пресушил кладанац. **2.** *натиче, постаје оток.* — Отица му нога, не знаје кво да работи. — Изел га стршељ, па му отица рука.

откаже свр *одложи, одгоди.* — Отказал просилбу за у другу недељу, кьд пројду пости.

отказуе несв **1.** *одгађа, одлаже.* — Отказуе крштевку за у суботу. — Ће отказуе работу, долеко му. **2.** *одбија, одустаје.* — Отказуе послушнос. **3.** фиг *онемоћа.* — Деда почел да отказуе, не мож да работи. — Снага му отказуе.

откара свр **1.** *отера.* — Откарал говеда да пасу. — Откарал жену у њојни. **2.** *одведе.* — Мијајла откараше у Скопје у апсу. — Откарал коњи да напои. **3.** *одвезе.* — Ја би упрегнула Плавчу и откарала га у Лебет. — Откарали га на гробје несьм ни знала. **4.** *одјури.* — Откараше пцета туј ђаволину низ малу **5.** фиг *ухапси.* — Откарали Авросонију у затвор. ▪ трп прид **откаран**, -а, -о *отеран, одвезен, ухапшен.* — Ка[д]-дојдо, дрва откарана, опште нема дрва. — Одавно-е одовде откаран. — Откаран је у затвор.

откарување с гл им од *откарује.* — Како ћемо за откарување дрва?

откарује несв **1.** *одвози.* — Цел дьн откарује дрва на Токини. **2.** *одводи, тера.* — Овце откарујемо на Дел, куде овчара. **3.** *истерује.* — Он гу откарује, она се поврћа и такој им пројде живот.

откаса свр **1.** *оде на коњу касом.* — Ујану Дорчу и откаса преко друм за Власину. **2.** фиг *оде трчећи.* — Откаса у школу, да не задоцни.

откаска свр у дем знач: *откаса.* **1.** *оде на коњу.* — Откаскаше на коњи накуде Мањак и Дукат. **2.** фиг *одјури.* — Откаска нис-пут, ако мож да ги стигне до Романски рид.

откачен, -а, -о фиг *ненормалан, блесав.* — Откачен сто посто, откачен дибидус, откачен до мојега, кво друго да ти кажем за Таћију? — Откачен па нема куде. — Откачен до бога. — Откачен у пизду материну — не мож се споразумиш с њега.

откачи свр **1.** *скине.* — Откачи тиа амови, па ги донеси да презамо коњи. — Без реч откачи гуњ о[д]-чевилак, и отиде си. **2.** *растави,* в *расточи.* — Откачи ѕадњаче, требе ни само двојанка за брашно. **3.** *отпусти, пусти.* — Откачил кола нис-падину, па у — бару. **4.** фиг *остави.* — Откачи гу, кој ће ти ђавол таква беснуља! — Откачила га, вика: не мож га трпи.

откачи се свр **1.** *отпусти се.* — Откачи ми се привој, па ми процеп претуца ногу. **2.** фиг *ослободи се.* — Откачи се од њега више, не видиш да те искоришћује. **3.** фиг *полуди.* — Откачил се, па им свашто казал.

откеца свр **1.** *обави полни однос.* — И њу ће откеца, па ће гу остаи, ко Милунку. **2.** фиг *превари, насамари.* — Еднога ли-е тија трговац откецал, неси му ти први. — Са[м]-му се намести да ме откеца. — Неће те откеца, па да те остави, оће те цел живот кеца у главу.

откинди́ја ж *провалија, бездан.* — Врљи туј мршу негде, у откиндију, да гу кучићи не растрзају. — Настрадал у некакву откиндију на[д]-Цело. — Кьд погледа доле колка-е откиндија, не смеја се више качим.

откине свр **1.** *убије.* — Главу ћу му откинем ко на кокошку, са[л]-ли га ватим. **2.** *убере.* — Откини неку китку из градинче да понесемо у гости. **3.** фиг *неспособан, туп.* — Н-умеје да откине да коси. — Н-умеје да откине рачун. **4.** фиг *коси.* — Тупа коса, неће да откине.

откине се свр **1.** *ослободи се, отргне се.* — Откинуло се пцетиште од врзло. **2.** *прекине се.* — Откинуло се јуже а требе да врзујемо сено кьд га докарујемо. **3.** фиг *омакне се.* — Откину му се рука, па га шљопи по образ. **5.** фиг *ослободи се кога или чега.* — Уватил се с лошо друштво, не мож се откине од њи.

откисне (се) свр *искува (се), раскисне (се).* — Тури крпе у цеђ да откисну, па чмаим поред њи. — Откиснуше се дрпољци у варикину.

откишњује несв *искувава се, раскишњује се.* — Нек постоју још да се откишњују.

отклаи свр **1.** фиг *полако изгори.* — Откалаја кубе и не згрејамо се. **2.** фиг *оде лагано, полагано.* — Ће отклаи дома полагачке, да га не испраћамо.

отклапа несв **1.** *подиже поклопац.* — Сваки час отклапа грне, ко да се не знам кво вари. **2.** *откључава.* — Кьд не најде кључ, отклапа врата с калауз. **3.** *отвара.* — Отклапа капак за на таван. — Немој да отклапам чекију, боље си мирује.

отклапање с гл им од *отклапа.* — Костура му на отклапање. — Нема отклапање врата докле се обедује.

отклати се свр фиг *оде клатећи се, оде невољно.* — Отклати се некако дома.

откла́ћа (се) несв *одмиче (се), прави одстојање.* — Отклаћај тој од мене, да ми не смрди. — Почеше се отклаћају од мене, кьд реко от коју болку болујем. — Ка[д]-це наблизимо накуде Село, поче да се од мен отклаћа.– Отклаћај се од жену, немој гу гураш!

откленѕа свр *оде гегајући се.* — Откленѕа стари пањ нис-пут куде Руселену.

откленѕави свр в *откленѕа.* — Откелнѕави ни он не знае куде.

отклечи свр *проведе неко време клечећи.* — За казну цел час је отклечал у ћошак, у школу.

отклони (се) свр *удаљи (се), одмакне (се).* — Отклони дете от пут, да га не убију волови с воловођњицу. — Што се више не отклони од мене ка[д]-цам жењета?!

отклопен, -а, -о *отклопљен.* — А врчва са[с]-спржу отклопена? — Излезни, врата су ти отклопена. — Кои-е остаил отклопен капак, да улезне поганац?

отклопи свр 1. *подигне поклопац.* — Отклопи малко грне да не преоди ручак. — Отклопи сандук да видим ел ми туј премена. 2. *отвори, откључа.* — Отклопи врата деди, уноси дрва. — Еве ти кључ, па отклопи сандук. — Дањс први-пут отклопи кацу са[с]-зеље. 3. *направи прегршт.* — Отклопи криваче, па завати воду от-кладанац и пи!

откључен, -а, -о *откључан.* — Врата му беоше откључена, ал он не беше дом.

откључи свр *откључа.* — Откључи ми сандук са[с]-спрему, да видим кво-е наткала.

откључување с гл им од *откључује (се).* — Без откључување там не мож да улезнеш, а кључ, рече, немаш?

откључује (се) несвр *откључава (се).* — Откључује, ал не бива. — Сьл закључује, па мора да откључује, а кључ држи пот појас, ел у пазуку. — Откључуј се, изиђ и[з]-собу, за кво си се закључил?

откo прил *од како.* — Откo отиде у работу, бел дьн не видомо. — Откo га вати онај трлема, више се из кревет не диже.

откове свр 1. *раскује.* — Ја заковем тарабе, неки ги откове и такој ми пројде лето у борбу за мое градинче. — Ел се само откове, ел га неки нагодно отковује. 2. *накује, оклепа.* — Откова косу, па довати да пушта откосје.

отковување с гл им од *отковује.*

отковује несв 1. *раскива.* — Отковује се само, нее добро заковано. 2. *откива, кује (коси, срп, алат).* — Ене га по[т]-цливу, у лад, отковује косу.

откован, -а, -о *раскован.* — Откован ми плот, дошло време да га пред-ѕиму малко утегнем.

откопа свр *извади, одгрне.* — Викају да-е откопал ђуђум са злато у Малу реку.

откопује несв *откопава.* — Откопује ваду да доведе воду пот-кућу. — Откопује неку каменчину.

откорави се свр *омекша, одледи се.* — Откоравила се земња, већ затоплело.

откос м (зб им откосје) *трава кошењем сложена у једном реду.* — Брзо научил да тера откос.

открај прил *од почетка, с почетка.* — Открај се несу слагали. — Открај си-е такав. — Бери сено открај. — Јеђ открај.

открилен, -а, -о 1. *откривен, непокривен.* — Спи открилен, па наѕебне. 2. *отворен, завршен.* — Открилен споменик на Павлову гремаду. 3. *пронађен, откривен.* — Брзо-е открилен, неје имал куде да се крије.

открндија ж фиг *низбрдица, провалија,* в *откиндија.* — Кућа им на едну открндију, едва се до њу доодиi.

открпати свр *одломи (хлеб, пециво).* — Нека и он открпати неки комат баницу. — Открпати лeб и даде ни на сви по комат. — Открпати малко и на куче о[д]-туј пастрму.

открши (се) свр *одломи, (се), сломи (се).* — Открши му комат леб, да еде. — Открши грањку, па потерај побрзо тај говеда. — Немој ти се отрши слап под ноге да паднеш на тилиње да погинеш!

откуд прил *одакле, са које стране.* — Отку[д]-це па он овде најде? — Откуд ветар дува, на туј страну се и он приклања.

откуде прил *откуда, одакле, са које стране.* — Откуде ме па ти познаваш? — Откуде си пошьл? — Откуде ми-е жена, отуд сам и ја.

откуп м *откупљивање.* — Терам говеда на откуп у задругу.

откупи (се) свр **1.** *купи.* — Свѐ овце ми откупи Симча из Дикаву. **2.** *избави се откупом, купи слободу.* — Откупил се за добре паре да не заглави у апсу.

откупување с гл им од *откупу(ј)е.* — Да немаш нештò за откупување?

откупуе / откупује несв *обавља откуп, купује, откупљује.* — Откупују старо гвозје. — Откупуе боровињке за задругу. — Откупује свѐ и свашто. — Дошал Симча из Дикаву, откупуе говеда.

отли скр облик од *оћеш ли.* — Отли да ти сипнем још малко сок од базовку?

отне свр **1.** *отме, одузме силом.* — Кьд отну девојку, вржу гу за колац и на рамо донесу дом. — Немој ти неки отне тија вузбал. — Ће ти отне девојку Милорад. **2.** фиг *очува, прехрани.* — Муке сам видела да деца отнем од глад.

отне се свр **1.** *побегне, избегне, отме се.* — Држ добро вепра докле га штрову, немој се отне. — Не-це отнеш да не работиш. **2.** фиг *не постигне,не оствари нешто.* –Ће ми се отне ливада, не могу гу до мрак докосим. **3.** фиг *осили се, постане обесан,* в *усампаси се.* — Дете вој се отело, не мож му ништа сама без мужа.

отò (отидѐ, отидѐ мн **отомо, отосте, отоше)** облик аориста од *отиде.* — Ви седите туј, а ја отò у задругу. — Ајд^т у здравје, ми си отомо дом.– Отоше ми свѐ паре за Булку (крава).

оток м *отечено место.* — Тури облогу од травке на тија оток да спласне.

отопи (се) свр *истопи (се).* — Отопили маз пун аков. — Снег се отопил и трава малко живнула.

отопли свр *постане топло.* — Чекамо да отопли, па з-говеда уш-Чемерник.

отопљување с гл им од *отопљује (се).* — Чекамо отопљување, још неје време за у поље.

отопљује несв *постаје топлије.* — Почело да отопљује, ал још неје зор за садење компири.

отопрв прил *испочетка.* — Ако је падла ограђа, отопрв ће гу прајмо. — Кудѐ да почнемо отопрв да косимо?

оточ прил *малопре.* — Оточ га видò пројдѐ са шубару на главу и с цигару [у] уста.

отoчи свр *одлије.* — Препунил си гу, отoчи малко, да те не шљиска докле гу носиш.

отoчке прил в *оточ.* — Дојдò отoчке. — Отoчке ме вика, а ськ га нема.

отпадне свр **1.** *спадне, одвоји се.* — Лоше си гу ковал, ће отпадне. — Отпадла му потплата на ципелу. **2.** изр: — Отпадоше ми руке од работу. — Отпаде ко тринаесто прасе. — Отпадо од работу. — Отпадоше ми очи гледајећи да гу видим, ал гу не видò. — Очи му отпадлѐ какò ме неје видел (*клетва*). — Руке му отпадлѐ какò-е тој уработил (*клетва*).

отпасување с гл им од *отпасује (се).* — Е[м]-му помагај да се запасује, ем и у отпасување.

отпасује (се) несв *скида појас, каиш.* — Отпасуј силав, дај мене да косим! — Деда се отпасује, да проба нов појас какò му стои. — Завршила по кућу, па отпасује кицељу.

отпекља (се) свр **1.** *одмрси (се).* — Кьд он нештò запекља десет га не мож отпекљају. **2.** *откопча (се).* — Ка[д]-требе н-умеје ни чеширке да отпекља, а знае на сви да паламуди. **3.** фиг *ослободи (се) невоље.* — Запекљал се у ћораву работу, две године не мож се по судови отпекља. — Запекљал се у задругу и никако да се отпекља. — Запекљал се с Руселену, па се не мож отпекља.

отпекључуване с гл им од *отпекључује (се).* — Од туј работу тешко иде отпекључуване.

отпекључује (се) несв **1.** *откопчава (се)* — Отпекључује се, ће легне да спи. — Отпекључује кошуљу ко суртук. **2.** фиг *вади се из невоље, спасава (се).* — Отпекључује се, еве, колко године ис-туј работу у коју се бе[з]-знање запекљал. — Отпекључује се, ал тешко ће се испекља.

отпере (се) свр **1.** *одлепи (се), одвоји (се).*– Куде си отпрал туј ципелу? — Отпрали тарабе да улазу овце у сењак. — Неје залепено како требе, па се само на кишу отпрало. **2.** *поцепа (се), рашије (се).* — Отпрале му се чешире на дупе. **3.** фиг *пребије, истуче.* — Ћу му отперем дупе о[д]-тепање, ка[д]-це врне дома! — Да му отпереш кожу за тија пакос.

отперја свр фиг *побегне, умакне.* — Кьд виде да њега тражу, отперја на ѕадња врата.

отпивне свр у дем знач: *отпие, отпразни.* — Отпивни ис кондирче, пуно-е с ракију. — Да отпивнем лечка, не-це познаје.

отпивује несв *пије од препуњеног.* — Отпивује иш-чепрњу што гу препунил.

отпие / отпије свр *попије од препуњеног.* — Нека отпије малко из бокалче, да се не расипује вино.

отпира несв **1.** *одлепљује, распарава, одваја.* — Отпира тарабе, ће ги прековује на нове баскије. — Како тој одиш па такој отпираш ђонови? **2.** фиг *бије, туче, лема.* — Бије га башта, па му отпира кожу. — Отпира му дупе с каиш.

отпира се несв *пара се, одлепљује се.* — Тај се чешире стално отпирају, ел је до конац, ел до мајстора. — Ђон му се отпира на свaку ципелку. **2.** *одваја се кожа.* — На овцу се кожа отпира, ка-це закоље, па се дере.

отпиранье с гл им од *отпира (се).* — Дај ми штанглу за отпирање оплату.

отпише свр **1.** *опрости.* — Отписали му дуг, не мора да га врћа. **2.** фиг *изгуби наду у излечење.* — Бил-е отписан, ал се некако излечи. — Отписали га доктури у Београд. **3.** *избрише, лиши.* — Отписал га од наслество, све на ћерку остајил. **4.** фиг *одрекне се.* — Сви ги-е по[д]-цтарост отписал и узел жену да га дочува.

отпише свр фиг *заборави.* — Ако ти-е тој он обећал, слободно отпиши.

отпиши свр *извади запушач, отвори.* — Едва отпиши буку, вода надонела грање и шуму, па запишила цивун. — Отпиши буре, па сипи ракију.

отпладне прил *од поднева, поподне.* — Отпладне, кьд залади, узимамо косе у шаке па у ливаду.

отплати свр *исплати.* — Још една рата, па да отплатим дуг.

отплете свр *расплете, распара.* — Нека отплете десетину бода, па га па исплете, да га уедначи.

отплита несв *расплита.* — Погрешила рамфлу, па мора да отплита грбину.

отплитање с гл им од *отплита.* — Овија цемпири иду на отплитање, па поново да исплетем нешто.

отпоје свр **1.** *отпева.* — Ће ни Дурма отпоје неку песму. **2.** *одговори песмом на песму.* — Он запоје, а Џунка му отпоје и такој прекарају седењку. **3.** фиг *порани.* — И петал беше отпојал, кьд појдомо на пут. **4.** фиг *одигра своје.* — Одавно-е он отпојал куде њу.

отпојуване с гл им од *отпојује.* — Прошло тој нашо појање, припојуване и отпојуване.

отпоју̍је несв *одговара певањем, отпевава.* — Едне̍ Лебеђа̍нке поју̍ а дру̍ге им отпоју̍ју, и тако̍ј це̍л дън у Лисича̍рку и Је̍реницу јечи̍ поја̍ње.

отпо̍нанапред прил *од раније.* — Знали̍ су се отпо̍напред, јо̍ш и[з]-шко̍лу.

отпоно̍во прил *испочетка.* — Мо̍ра отпо̍ново да се де̍не се̍но у стог.

отпо̍чне свр *почне, започне.* — Докле отпо̍чне чове̍к да пра̍и ку̍ћу, а по̍сле ма̍лко-пома̍лко ко̍лко сти̍гне, за де̍сет-два̍ес го̍дине ће гу напра̍и.

о̍тпразан, -зна, -зно *развршен, непопуњен.* — Остаи̍ каче̍ ма̍лко о̍тпразно, да му присипем си̍рутку. — Даде̍м им влашиче̍ с раки̍ју, ал ма̍лко о̍тпразно, да се не напи̍ју.

отпра̍ћа несв *испраћа.* — Отпраћа̍мо ги у рабо̍ту све̍ до̍ле до Ро̍мански ри̍д.

отпр̍а свр **1.** фиг *прездрави кашаљ, искија.* — Ти о̍тпра твоју̍ ка̍шљицу, а ја̍ топр̍в пр̍ам. **2.** фиг *одлети.* — Отпра̍ше вра̍пци, ниедън се не̍-вати у при̍мку.

о̍тпре[1] свр **1.** *отпара, одлепи.* — Пр̍во о̍тпри це̍л ђо̍н, па га по̍сле ле̍пи. **2.** *раскове.* — Неки̍ ни све̍ отпра̍л та̍рабе на едну̍ лесу̍.

отпре̍[2] прил *раније, пре.* — Отпре̍ смо се мло̍го мучи̍ли да спеча̍лимо неки̍ дина̍р, сък је по̍боље.

отпре̍д прил *спреда, испред.* — На гове̍да се прио̍ди отпре̍д, да те ви̍ду, ни̍какo оѕа̍д, да се упла̍шу.

отпре̍ће свр *разгрне пепео.* — Отпре̍ћи главњу̍ и поткла̍ди о̍гењ. — Отпре̍ћи компири̍ из огњи̍ште.

о̍тпролет прил *с пролећа, од пролећа.* — О̍тпролет ће по̍чнемо да пра̍имо но̍ву ку̍ћу.

отпу̍шти свр **1.** *истера.* — Отпушти̍ли га од рабо̍ту. **2.** *испусти.* — Ло̍ше ома̍стен, па отпушти̍л бо̍ју̍. **3.** фиг *отопли, раскрави се.* — Отпушти̍ло га, неје̍ ви̍ше ко̍рав сне̍г, мо̍ж се о̍ди.

отра̍ћи свр *испружи, опружи.*

отра̍ћи (се) свр **1.** *опружи (се), испружи (се).* — Отраћи̍л но̍ге да се саплитамо. — Кьд отра̍ћи ру̍ку, дова̍та еј ова̍м. — Отраћи̍л се на кре̍вет ко, по̍богу, мртва̍к. — Умори̍л се, па се отраћи̍л пот кру̍шку. **2.** фиг *умре.* — Отраћи̍л се и ча Ста̍вра наћа̍ске.

отр̍гне се свр *ослободи се, оде.* — Отр̍гни се ти̍ од њи̍, докле те несу̍ наве̍ли на зло̍. — Ода̍вно се он отргну̍л от-ку̍ћу.

о̍тре свр *очисти, почисти.* — О̍три те̍ј тро̍шке од аста̍л.

отре̍би (се) свр **1.** *очисти (се).* — Едва̍ га отреби̍мо од ва̍шке. — Тре̍бе се отре̍би гра̍. — Отре̍би о̍грењу, да мо̍ж ле̍тос да се ко̍си. — Отре̍би до̍ле у Параспу̍р па̍прат и гра̍ње. **2.** фиг *пребије, убије.* — Испизми̍л се на те̍бе нешто̍, па̍зи се, ће те отре̍би.

о̍трезан, -зна, -зно *отресит, бистар.* — Тре̍бе чове̍к да-е о̍трезан на сва̍ко ме̍сто, да му се не поцме̍вају.

отре̍зни (се) свр **1.** *истрезни се.* — Ка[д]-це отре̍зни, ће ора̍тимо. **2.** фиг *дође к себи.* — Јо̍ш се неје̍ отрезни̍л од ти̍ја шо̍к.

отре̍се свр *уклони тресењем, скине, обори.* — Отре̍се сне̍г з-гу̍њу насре̍т ку̍ћу. — Нека отресе̍ кру̍шку, и деца̍ да набе̍ру неко̍ зр̍но.

отре̍се се свр **1.** *стресе са себе.* — О̍тресе се коњ от ки̍шу. — Отре̍си се, све̍ ти пле̍ва по ко̍су! **2.** фиг *ослободи се.* — Ва̍ла Бо̍гу, отре̍се се од они̍ја разбо̍јници, те ми ла̍кну.

отр̍за несв **1.** *свлачи, скида, извлачи, узима, одвлачи.* — Немо̍ј ми отр̍заш то̍рбу из ру̍ке. — Отр̍за вој посте̍љке ка[д]-ѕа̍спи.– Немо̍ј ме отр̍заш од жену̍. **2.** фиг *напредује.* — Узни по̍вредногa ма̍јстора, да ви рабо̍та отр̍за.

отрза се несв **1.** *отима се, покушава да се ослободи.* — Ували ме за цемпир, ја се отрза, отрза, и сцепи га. — Држ цврсто оглав, Жерко се отрза, мож те изненади да ти побегне. **2.** фиг *одмиче, напредује.* — Слабо им се работа око кућу отрза.

отри прил **о[д]-три > отри** *тространо.* — Смотај тој мање отри струке.

отриша несв *отреса, стреса.* — Не отришај у кућу плеву. — Цел дьн отриша црге и постељке. — Отриша косу од осиљке и плеву.

отриша се несв **1.** *отреса се, чисти са себе.* — Што се толко отриша, ел му облекло толко каљаво. **2.** фиг *одбија.* — Отриша се да неје он тој уработил.

отришање с гл им од *отриша (се).*

отришљак м **1.** *оно што се отресе с одеће.* — Немој тија отришљаци да уносиш у кућу. **2.** фиг *последње рођено дете,* в *истришљак.* — Тија Руселенин отришљак ме живу изеде.

отркаља (се) свр фиг *одлети, слети, откотрља (се).* — Отркаља дете голем камен нис падину, па у реку. — Отркаља буре у подрум.– Глеј куде ступујеш, да се отркаљаш у јеругу. — Отркаљамо се све до на пут.

отров м фиг **1.** *оно што одаје непријатан мирис.* — Забазде ни кућу с некакав отров! **2.** *веома љуто (паприка).* — Поприка отров, не мож се еде. — Гори ко отров. **3.** *прек, раздражљив човек.* — Пази како ће с њега оратиш, отров је о[д]-човека.

отровник м *зао, прек човек.* — Па ли ти-е напричал далавере тија отровник?!

отровница ж *зла, опака жена.* — Дојде време да ми отровница господари у кућу.

отроши се свр *потроши доста новца.* — Отрошимо се добро око кућу, па ће ськ малко да шпарамо.

отрошљак м *дотрајали предмет, стара ствар, старудија.* — Немој да ми довлачиш у кућу разни отрошљаци. — Кој ће ми ђавол отрошљак, кьд несьм у стање да купим ново.

отрпа (се) свр *ослободи (се).* — Отрпај сане, ноћас ги снег затрпал, па да довеземо дрва. — Отрпај се малко, млого си се затрпал с црге, неје толко ладно.

отрпување с гл им од *отрпује.* — Свакомс ли отрпујем, живот ми пројде у отрпување.

отрпује несв **1.** *трпи, подноси.* — Ми мож и да отрпујемо и без овој и без оној, бар смо се малко науживали, ал деца тој не требе да осету. — Доста сам у живот отрпувала за свашта. **2.** *толерише, подноси.* — Отрпујем му, отрпујем, ал кад ми се једнуш одвије, има му све накажем. — Доста са[м]-му отрпувала, више нећу.

отрси свр **1.** *очисти коров, искрчи.* — Тој доле, у Мрковицу, смо отрсили, било-е све у глог и трн урасло. — Отрси онија трњак што се уватил око сливе. **2.** фиг *посече све.* — Неки ни отрсил најбоље буке у браник.

отрси се свр **1.** *очисти се, искрчи се.* — Има онај трњак куде воденицу дањс да се отрси. **2.** фиг *склони се, мане се, бежи.* — Отрси ли се више о[д]-тује жентурачу, видиш ће те упропасти?

отруе / отрује свр **1.** *отрује.* — Немој више куде њу да едеш, ће те отруе вештица. — С мишомор ћу ги све отрујем, да ми не остаљају по кућу мишљаци. **2.** фиг *изгори, ожеже.* — Даде ми неку брљу, па ме отру.

отрупи свр *пресече.* — Отрупи ми овој кубарче са секиру, млого-е големо за у шпорет.

отуд прил *с те стране, отуда.* — А отуд иде зајац, не види ме.

отуде прил в *отуд.* — Отуде ли си и ти дошал? — Ка[д]-ци отуде пошал?

оту̍д-одову̍д прил *са свих страна.* — Залете̍ га оту̍д-одову̍д да ви̍ди какво̍-е јунче̍, па му гледа̍ и жљеби̍не и зу̍би. — Салете̍ше га оту̍д-одову̍д и о̍н нема̍ куде̍, преда̍де се.

оту̍ђи се свр *постане туђ, удаљи се.* — Ми̍ смо си на̍ши, голе̍м ро̍д, ал смо се отуђи̍ли.

оту̍мба се свр *откотрља се.* — О̍тумба се трупа̍ц до̍ле, у ре̍ку.

отупа̍ви свр фиг *постане глуп, сенилан.* — Отупаве̍ работе̍јећи с мати̍ку по це̍л дьн. — Не питу̍ј за то̍ј ба̍бу, веће̍м је отупаве̍ла.

оту̍пен, -а, -о *иступљен, не реже.* — Дали̍ ми оту̍пен но̍ж да ко̍љем свињу̍.

оту̍пи свр **1.** *иступи, начини га тупим.* — У̍дари у јексе̍р и о̍тупи секи̍ру. **2.** фиг *дође до краја,* в *увтиљи.* — Отупи̍л га на̍чисто, едва̍ ора̍ти.

оту̍ра несв **1.** *скида, склања.* — Оту̍ра се̍но о[д]-цто̍г да нара̍ни о̍вце. **2.** *рашчишћава, чисти.* — Узо̍ да оту̍рам ска̍пани компири̍. — Оту̍рај крилца̍ на компири̍, да се не поква̍ру. **3.** *скида магију.* — То̍ј ти е серсе̍м ба̍ба: ба̍је од у̍плав, га̍си уро̍ци, ва̍ди живака̍, оту̍ра мађи̍је, куде њу̍ ти̍ да оти̍деш, да ти помо̍гне.

отура̍ње с гл им од *отура.*

оту̍ри свр **1.** *склони.* — О̍тури ли гр̍не од огњи̍ште, да не иза̍ври? **2.** *разврши што.* — Оту̍ри две-три̍ ложи̍це озго̍р ако се поквари̍ла, па по̍сле је̍ђ спр̍жу. — Оту̍ри од вр̍ сто̍г то̍ј се̍но што се скапа̍ло, па о[д]-чи̍сто да̍ј на о̍вце. **3.** *скине магију, уклони чини.* — Дима̍на ће ти зача̍с оту̍ри на̍врљ, да прогле̍даш.

отутњи̍ свр **1.** *одјури.* — Отутња̍ше деца̍ негде̍ нис пу̍т. — Дојде̍ изнена̍дно, и̍здра се, па о̍тутња негде̍. **2.** фиг *оде грмећи (облак, непогода).* — О̍тутња грмља̍ва накуде Баинци.

отфика̍ри свр **1.** *одсече.* — Отфикари̍л пр̍с на ру̍ку са[с]-секи̍ру. — Отфика̍ри ови̍ја ластари̍ на сливу̍. **2.** фиг *удари јако.* — Ћу те отфика̍рим с пру̍т по ду̍пе, три̍ дьна да се преви̍ваш.

о̍ће свр *хоће, жели.* — О̍ће ли ју̍тре да па̍да ки̍ша, како̍ ти̍ ми̍слиш? — О̍ће ал му а̍ле не да̍вају. — Ако ти̍ не̍ћеш, и̍ма гу која̍ о̍ће. — И̍ма која̍ о̍ће два̍пут по̍више но ти̍. — Ни̍кад не ви̍ка не̍ћу, са̍мо: о̍ћу и да̍ј. — А о̍ће ли да ра̍боти?

о̍ћка ж *жена која увек хоће,* суп *нећка.* — Ако не̍ће не̍ћка, и̍ди куде о̍ћку, она̍ у̍век о̍ће. — О̍ћка о̍ће и кьд вој се не̍ће.

о̍ћко м *онај који хоће* суп *нећко.* — О̍н ти-е о̍ћко, све што га пи̍таш, о̍н о̍ће.

оћо̍па свр *постане хром.* — Оћопа̍ с ови̍ја опьнци, мло̍го ме уби̍вају.

оћопаве̍је свр *постане хром.* — Чове̍к скро̍з оћопаве̍је оде̍јећи по ове̍ј вр̍вине и скрколи̍је.

оћопа̍ви свр в *оћопавеје.* — Ћу те ле̍знем с ову̍ј мо̍тку, да те оћопа̍вим. — И̍де како̍ оћопа̍вен ко̍њ.

оћораве̍је свр *ослепи.* — Чове̍к остаре̍је, па и оћораве̍је. — Еси̍ оћораве̍л, не гле̍даш куде̍ и̍деш!

оћора̍ви (се) свр *ослепи (се).* — Скро[з]-са̍м оћорави̍л, ни̍шта не ви̍дим како̍ тре̍бе. — Па̍зи како̍ рабо̍тиш с ви̍лу, немо̍ј се оћора̍виш. — О̍ћорави се дете̍ с неку̍ пу̍шку и драмли̍је.

оћоте̍к м *од батина, од тепања, од бијења, од ћотека.* — Изе̍де га оћоте̍к башта̍. — Пре̍би га оћоте̍к.

о̍ћу-не̍ћу м бот *русомача, хоћу-нећу* Capsella bursa pastoris.

оћупа̍ви свр фиг *подшиша лоше, ошиша до главе,* в *остриже (1).* — Ре̍ко да ме по̍чиша како тре̍бе, о̍н ме оћупави̍л.

оћу̍пи свр в *оћуйави.* — Оћу̍пи ово̍ј моје̍ шиљѐже до гла̍ву. ▪ трп прид **оћу̍пен,** -а, -о *ошишан нуларицом.* — Оћу̍пен до гла̍ву. — Оћу̍пено скро̍з оно̍ј твоје̍ шиљѐже.

оћу̍ти свр *йрећуйи.* — Ја̍ му ре̍ко да па̍зи кво ора̍ти, о̍н о̍ћута.

оћу̍ти се свр *ућуйи се.* — Оћу̍ти се едну̍ш, це̍л дьн са̍мо ти̍ ломо̍тиш! — Н-уме̍је да се оћути̍ ни едьн мину̍т. — Оћуте̍ ли се то̍ј детѝште, ел јо̍ш вре̍ка?!

оћуткува̍ње с гл им од *оћуйку(ј)е.* — Нѝшта не̍ће ре̍шиш с оћуткува̍ње.

оћу̍ткуе / оћутку̍је несв **1.** *йрећуйкује, ћуйи.* — При̍чај му ти̍ кво̍ о̍ћеш, о̍н ће са̍мо да оћутку̍је. — Зна̍е нешто̍, па оћуткуе, не̍ће се изора̍ти. **2.** фиг *слуйи.* — Оћутку̍е нешто̍, ко̍ј зна̍е што ће би̍дне.

оћутува̍ње с гл им од *оћуйу(ј)е.* — Заврши̍ше све̍ уз ба̍јкино оћутува̍ње.

оћуту̍е / оћуту̍је несв *ћуйке йодноси шйо, ћуйке йреће йреко чега.* — Све̍ им оћуту̍е и рабо̍ти си како̍ си о̍н зна̍је и уме̍је. — Докле̍ ћу им вѝше оћуту̍јем, и̍ма се обр̍нем све̍ да им нака̍жем!

оћу̍шка свр *одгура.* — Поче̍ да ломо̍ти без ве̍зе, они̍ га оћушка̍ше у дру̍гу со̍бу.

оћу̍шкује несв *гурне више йуйа, йодгуркује.* — Све̍ га оћушку̍ју накуде вра̍та, да изле̍зне, ал он не̍ће.

оћу̍шне свр *одгурне.* — Кудего̍ђ да ста̍не, неки̍ га у̍век оћу̍шне. — Кои о̍ћушну овѝја ло̍нац од о̍гењ?

офѝра (се) свр *ода (се), изда (се).* — Офира̍л ги све̍ ку̍м куде милѝцију. — О̍фира ме ку̍чка, а те̍ше да заба̍шим туј бру̍ку. — Ма̍ти-ци га офѝра, да вој не резѝли вамѝлију. — Са̍м це офѝра, не̍ће издржи̍ да некому̍ не ка̍же.

офирува̍ње с гл им од *офирује (се).*

офиру̍је (се) несв *одаје (се), издаје (се).* — Зна̍мо кои̍ ни у село̍ офиру̍је, ал га јо̍ш несмо̍ средѝли. — Његове штра̍пке га офиру̍ју. — То̍ј како̍ рабо̍ти, то̍ј се офиру̍је. — Са̍м це офиру̍је ка[д]-до̍јде ста̍ни-па̍ни.

о̍фрље прил *йовршно.* — Вика̍ му: немо̍ј о̍фрље, урабо̍ти ми како тре̍бе, ћу ти пла̍тим, ал не-те̍, баксу̍з! — Све̍ рабо̍ти о̍фрље.

офу̍ца се свр фиг *изнемогне, ослаби.* — Жена̍ му се нешто̍ мло̍го офуца̍ла, бо̍лес ли-е, која̍ ли-е беда̍?

оџа̍г / оџьг прил *одсад, од сада.* — Оџа̍г да зна̍ш куде̍ да доо̍диш при ме̍не. — Оџьг па до дого̍дине, бо̍же здра̍вље, ће пра̍јмо ку̍ћу.

оцвѝри свр **1.** *одсвира.* — Нека̍ ни Ра̍дован оцвѝри нешто̍ у дуду̍че. **2.** фиг *оконча своје, умре.* — Оцвирѝл је о̍н ода̍вно у прда̍љку.

оцвр̍сне свр *ојача, очврсне.* — Че̍кеј да вѝдиш кьд попорасте̍ и оцвр̍сне какьв ће мужа̍к о̍н да бу̍де.

о̍цедан, -дна, -дно *који не држи воду, сув, брдовий.* — Ово̍-е ме̍сто о̍цедно, родѝло се за ку̍ћу.

оце̍ди (се) свр **1.** *йроцеди (се).* — Мутља̍г о[д]-дно̍ бу̍ре тре̍бе неки̍ да оце̍ди, да све̍ не че̍ка ме̍не? — Оцедѝла се вода̍ сьг мо̍жемо ус-пу̍т. — Оце̍ди се сѝрење, па се изва̍ди ис-цедѝлку. **2.** фиг *йойије, йолоче.* — Оце̍ди шише̍ за едьн дьн, јо̍к, вѝше му не да̍вам ракѝју!

оце̍ли (се) свр *одсели (се).* — Оцелѝл ги Палашчи̍ја на тра̍ктор до Преде̍не. — Сви̍ се оцелѝше, ста̍ри помре̍ше, запусте̍ Цр̍на Тра̍ва. ▪ трп прид **оце̍лен,** -а, -о *одсељен.* — Иии, јо̍ш кьд је о̍н оце̍лен.

оце̍пи свр **1.** *йоцейа, ойргне.* — Оце̍пи ми едьн ли̍с из голему̍ све̍ску, да напѝшем на Ра̍томира голе̍мо пѝсмо, да се разуве̍дамо. **2.** фиг *удари, йресне.* — О̍цепи га у

грби́ну, зама́лко да па́дне. **3.** фиг *исӣусӣи гасове, ӣрдне.* — Неки́ га га́дно оцепи́л, не мо́ж се трай.

оце́пи се свр **1.** *ӣоцеӣа се.* — Оцепи́л му се рука́в на капу́т. **2.** *одломи се.* — О́цепи се сла́п на ја́буку од и́ње.

о́цечак м *одсечак, комад одсеченог ӣредмеӣа.* — Куде́ ти-е о́цечак од пе́нѕиу?

оцечѐ свр *ӣосече, одсече, одрежe.* — Ћу ви́кам комши́ју да оцечѐ ову́ј кру́шку на меѓу́, кьд не́ћс [да] ра́ђа. — Оце́чи ми едьн кайш слани́ну. — Оце́коше ни стру́ју, па се ту́ј завади́мо. ▪ трп прид **оце́чен**, -а, -о *ӣосечен.* — Ја́ у шума́к, ка[д]-цвс ми млади́кс оце́чене.

оце́чљак м ауг и пеј од *оцечак, одрезак, оӣӣадак.* — Збе́ри оце́чљаци од гре́де, за у о́гењ.

оци́пе свр *одасӣе, сиӣа.* — Оци́пи ни по едну́ шо́љу овчени́к ис-то́ј котле́. ▪ трп прид **оци́пан**, -а, -о *одасуӣ, одсиӣан, сиӣан.* — Млеко́ ти-е оци́пано у паниче́, сьг мо́ж да га си́риш.

оципува́ње с гл им од *оциӣује.* — Еве́ ти гр́не за оципува́ње гра́.

оципу́је несв *одсиӣа.* — Ка[д]-цва́ри млеко́, у́век оципу́је на деца́, да пи́ју.

оцќркне свр в *одскркне.* — Да Васили́ја не о́цкркну вра́та, те́омо да се погу́шимо од они́ја чу́р.

оцми́не свр *скрене с ӣуӣа, свраӣи,* в *одсмине.* — Ка[д]-це вр́ћаш, оцми́ни куде те́ткини да ми донесе́ш за́плит за цемпи́р.

оцмињува́ње с гл им од *оцмињује (се).* — Куде изво́р је оцмињува́ње за у Црве́нковци.

оцмињу́је (се) несв *скреће (се), заобилази (се), свраћа.* — О́пасна женети́на — кьд гу сре́тне, оцмињу́је с пу́т. — Ту́ј се оцмињу́је за у Севери́нкини.

оцпа́ва свр *одсӣава.* — Нека оцпа́ва, па ће тьг да ора́тимо о то́ј.

о́цпи свр в *оцӣава.* — Не мо́ж да не о́цпи у пла́дне. — Да ми-е да му ле́гнем у пла́дне под бу́ку, у ла́д, да гу о́цпим како тре́бе.

оцпре́д прил *сӣреда.* — На коња́ прио́ди оцпре́д да те ви́ди, да се не упла́ши па те ури́та.

оцр́ди се свр *одљуӣи се.* — О́црди ли се ви́ше? — Та́ј се не́ће оцр́ди на тре́пке да му о́диш.

оцре́д пред *од средине, из средине.* — Поче́л да жње́ оцре́д њиву́, ко́ да-е лу́мав.

оцр́ни свр **1.** *офарба у црно.* — Оцрни́мо кла́шње са шу́му и карабо́ју, да по́сле не исуре́ју. **2.** фиг *наружи.* — Ни́ки те не́ће оцр́ни тако́ј до́бро ко што ро́д уме́је.

оцр́ни се свр фиг *унесрећи се.* — О́жени се за Го́му, па се о́црни.

оцло́ни (се) свр *одмакне (се).* — Оцло́ни слабу́ от кру́шку, да се деца́ не ка́чу. — Оцло́ни се од ѕи́д, та́зе-е ва́рбан.

оцлу́ња се свр *одскиӣа се, одлуӣа.* — О́цлуња се низ ма́лу, ни о́н не зна́је куде́.

оцтои́ свр *одсӣоји.* — Тре́бе си́рење да оцтои́ у каче́ едно́ вре́ме.

оцтра́ прил *од сӣраха, из сӣраха.* — Оцтра́ закла́пају вра́та чим се смр́кне.

оцту́пи свр *ӣовуче се.* — Треба́ло-е да оцту́пи ме́тар-два́ па тьг да са́ди др́вља, а не на меѓу́.

оцу́па свр *оӣуче, обије глеђ на ӣосуди.* — Ко́ј ми о́цупа оно́ј у́баво тепси́че, да ми-е да зна́м?

оцу́пан, -а, -о *оӣучен, оӣӣећен.* — Како́ да ва́рим млеко́ у оцу́пан лона́ц?

оцу̏пљак м *оиучен, оштећен суд.* — Немо̑ј ми вр̏ћаш ти̏ја оцу̏пљак, дала̑ сам ти здра̑ву пани̏цу!

оцупува̏ње с гл им од *оцуйује.* — Ич не па̑зи су̏дови, тре̏бе га изме̏здрим за оцупува̏ње.

оцуну̏је несв *оштећује судове.* — Не да̏вај вој, она̑ не па̑зи, па оцупу̏је кво сти̏гне.

о̏цутан, -тна, -тно **1.** *одсутан.* — Неје̑ мога̑л ни̏шта да урабо̏ти, би̏л је о̏цутан. **2.** фиг *замишљен.* — У̏век-е о̏цутна кьд вој нешто̑ при̏чам.

оцу̏тра прил *од сутра.* — Оцу̏тра обр̏ћам ли̏с, не мо̏же ви̏ше овако̑ј.

оча̏нчи (се) свр *испружи (се), отегне (се).* — Оча̏нчи̏л но̏ге па не мо̏ж од њега да се про̏јде. — Што̑ си се тако̑ј оча̏нчи̏л, што̑ не се̏днеш како тре̏бе? ▪ трп прид **оча̏нчен**, -а, -о *истурен, испружен.* — Ви̏дим ја̑ но̏ге оча̏нчене до насре̑т пу̑т, ал не зна̑м кои̏-е.

очеке̏ри (се) свр *опружи (се).* — Очекери̏л кра̏ци, не мо̏ж се од њега про̏јде. — Очекери̏л се насре̏д авли̏ју ко да неје̑ жи̏в.

оче̏пи свр **1.** *одвоји од стабла (грану, пупољак, калем).* — Па̏зи како̑ ће оче̏пиш пупу̏лке. — Сне̑г ни очепи̏л сли̏ве у сливак. **2.** фиг *шутне, удари, нагази.* — Ка[д]-цам очепи̏л едьн ко̏рен на пу̑т, још ми па̏лац на но̏гу трни̏. — О̏чепи ме у ду̏пе з-го̏зјерицу, па ми присвитка̏ше о̏чи. — На̏гази ме во̑л на пр̏с, па ме о̏чепи. ▪ трп прид **оче̏пен**, -а, -о **1.** *одвојен од стабла (грана, пупољак),* в *чепка.* — Све̑ ми мушка̏тле оћу̏трос оче̏пене. — И̏ње оста̏ило оче̏пене гра̏њке. **2.** фиг *настран, чудан.* — Ви̏диш да-е оче̏пен, што се с њега распра̏љаш?

оче̏пи се свр **1.** *одломи се у рашљама.* — Дуну̏л ве̑тар, очепи̏ла се бу̏ка над изво̑р, не мо̏ж се при̏јде. **2.** фиг *постане особењак, чудак.* — Очепи̏л се јо̑ш од оно̑ј кьд је па̏дал ис цре̏шњу.

оче̏пљак м *мангуп, угурсуз.* — То̑ј девојчи̏ште е голе̑м оче̏пљак.

очеру̏пи свр фиг *поштрада, проведе се лоше, очерупа.* — Има̑ вој очеру̏пим они̏ја котру̏љ. — Очерупи̏ли га они̏ја његови̏ коцкари̏.

оче̏ша свр **1.** *отимари.* — У̏зни чеша̏ло, оче̏шај коња̑. **2.** *огребе, окрзне.* — О̏чеша ме гра̏њка преко чело̑, па ме огре̏бе. — Очеша̏л мла̏деж, па му се подљути̏л. **3.** *почеше.* — Оче̏шај ме ма̏лко по грби̏ну, нешто̑ ме сврби̏.

оче̏ша се свр **1.** *очеше се, огребе се.* — Очеша̏л се на гра̏њку, све̑ му под о̏ко помодре̏ло. **2.** *йочеше се.* — Же̏рко се у̏век оче̏ша о[д]-ту̑ј кру̏шку. — Оче̏ша се и свињче̑. — Очеша̑ се, нешто̑ ме гре̏беше на ру̏ку. **3.** фиг *подјарне, изазове.* — Не мо̏ж да про̏јде нис-пу̑т а да се од ме̏не не оче̏ша. **4.** фиг *окористи се.* — До̏бро се и о̏н очеша̏л о[д]-ѕа̏другу. — Очеша̑ се куде башту̑ едно̑ пе̑т и̏љаде па̏ре.

оче̏шка се свр у дем знач: *очеша се, почеше се, очеше се.* — Во̏ли дете̑ да се оче̏шка пре[д]-цпање̑.

очешља (се) свр **1.** *чешљањем уреди (косу, вуну, конопљу).* — До̏јди да те оче̏шљам како тре̏бе, кьд н-уме̏јеш сьм да се оче̏шљаш. — Очешља̏мо гр̏снице з-гребенци̏, напраи̏мо пове̏сма. **2.** *отимари стоку.* — У̏зни че̏шало з-дире̏к, па оче̏шљај гове̏да и коња̑. **3.** *огребе (вуну, кучину).* — О̏чешља ли веће̑м пове̏сма от кучи̏на?

очешу̏е се / очешу̏је се несв фиг *извлачи корист од другог,* в *гребе се.* — Очешу̏ем се тако̑ј на пома̏лко за си̏ренце и мр̏с от ку̏мини.

/о̏чи/ ж мн изр: **1. оми̏е о̏чи** *умива се.* — Приче̏кај га докле оми̏је о̏чи. **2. и̏скара му о̏чи** *лоше уради поверени посао.* — Урaботи̏л, искара̏л му о̏чи, мо̏ра дру̏ги ма̏јстор да га дорабоћу̏је. **3. изва̏ди о̏чи** *упропасти.* — Како̑ га-е напраи̏л извади̏л му о̏чи. **4. ко ти две о̏чи? / две ти очи?** *тако ти очију; закуни се у очи.* — Ко ти две о̏чи да си ти̏ то̑ј виде̏л? **5.**

ко ми две очи / две ми очи / очи ми / жими очи / очи да си немам *тако ми мојих очију.* — Две ми очи све сам видела кьд гу-е доводил. — Очи да си немам, ако те лажем. **6. куде су ти (биле) очи?** *уради нешто као да је без очију.* — Куде су ти (биле) очи да купиш црвиви ораси? **7. поглеј ме у очи / не склаћај очи** *говори истину.* — Поглеј ме у очи ка[д]-ц-мене оратиш. **8. очи ми испале / испадле ми очи** *изгубио вид ако то није тако.* — Испале ми очи ако неје такој. **9. не склања очи / не склаћа очи** *гледа нетремице.* — Цел дьн од њега не склања очи. **10. вади (си) очи** *свађа се, расправља се.* — Ти си дојди одма дом, а он нек си вади очи там, куде-е пошьл. **11. испадал му из око (очи)** *не мари много за њега.* — Испадал му из око па це за њега секира. **12. нема очи** *стиди се, нема образа.* — Затој сьг нема очи да ме погледа. **13. играју му очи** *преварант, препредењак.* — Кьд га видиш како му играју очи ко на зејтин, одма бегај од њега, ће те превара лопужа. **14. отвори четворе очи** *добро гледај, пази како радиш.* — Кьд продаваш јунче у Власотинци на пазар, отвори четворе очи да те неки не превара. **15. свиткају му очи** *радостан, обрадован.* — Чи[м]-ме види, свиткају му очи од радос. **16. укрсти очи** *пијан.* — Укрстил очи, па не види две. **17. не излази на очи** *не жели да га види.* — Више ми не излази на очи! **18. склопи очи / сведе очи** *умре.* — И ча-Милоја склопил очи. — И он сведал очи.

очила с мн *наочаре.* — Ћу водим дете у Лесковац по очила.

/очита/ изр: **ће му очита, очита му** *изгрди га, наружи га.* — Само кьд ми дојде дом, има да му очитам како се орати са стари људи; **очита буквицу /вакелу/** *изгрди, укори, запрети.* — Очита му буквицу синоћке, па-е сьг миран ко бубуљашка; **очита молитву** *изгрди, посаветује, укори.* — Баштā ће ти очита молитву, само кьд му кажем како учиш.

очитави се свр *оздрави, опорави се, стане на ноге.* — Болува, болува неколко месеци, ал се некако очитави сьс онија лекови.

очкембави (се) свр *угоји се, пусти стомак.* — Очкембавил се откако постаде прецедник.

очкољави (се) свр *озледи (се), удари (се), повреди (се).* — Гадно га очкољавил неки по челенку. — Очкољави си прс от-камен. — Удари се на слапац, па се очкољави. ▪ трп прид **очкољавен, -а, -о** *пребијен, ударен, повређен.* — Не пипај ме, туј сам очкољавен.

очкољавување с гл им од *очкољаву(ј)е се.* — Тej модрице су ми све од очкољавување. — Нарeђал чворуге по главу од очкољавување.

очкољавуе се / очкољавује се несв *удара се, повређује се.* — Не знам што ми-е: само се очкољавуем, а не работим бог зна кво.

очмаи свр фиг пеј **1.** *одспава, преспава.* — Увек ка[д]-требе нешто да помогне, он легне да очмаи. **2.** фиг *оћути, не каже ништа.* — Умеје он и да очмаи ка[д]-sатребе.

очовадник м *насртљивац, безобзиран човек.* — Тија очовадник ме је у црно завил.

очовадница ж *безобзирна жена, насртљивица.* — Боље да немаш посла с туј очовадницу.

очовечи се свр *постане човек.* — Порасну, а не очовечи се.

очокљави (се) свр *повреди (се) (по глави).* — Ако те вати луди Симча, има те очокљави с његову кукаљу. — Очокљави се на неки слап по мрак.

очув м *очух.* — Овде га-е очувал очув.

очува свр *однегује, подигне.* — Ја сам га очувала, а ти ће ми биеш дете!

очу̍ка свр **1.** *истресе.* — Изне̍сомо и очука̍мо све̍ посте̍љке ис ку̍ћу. **2.** *омлати, отрли.* — Очука̍мо сли̍ве и обра̍мо ги̍. — Очука̍мо сно̍пје јуче̍рке, па ги насади̍мо да врше̍мо. — Јо̍ш ма̍лко вој тре̍бе да очу̍ка гр̍снице. **3.** фиг *упропасти, убије (воће, поврће, засаде, њиве).* — Граду̍шка о̍чука ошав. **3.** фиг *измлати, пребије кога.* — Съг ћу му очу̍кам ро̍гови, да ви̍ше не рове̍. **4.** фиг *покраде, буде покраден, опељешен.* — О̍чука му ке̍су с три̍ и̍љаде па̍ре. — Курбе̍тке му очука̍ше шла̍јпик. **5.** фиг *поломи, сломи.* — Бу̍лча негде̍ очука̍л еда̍н ро̍г, па и̍де кр̍њ, не мо̍ж се ви̍ше боде̍.

очу̍ка се свр *отресе с одеће.* — Очу̍кај се о[д]-це̍но, немо̍ј такав да о̍диш.

очу̍љен, -а, -о 1. *без увета (ушију).* — Па̍зи кво̍ рабо̍тиш да не и̍деш очу̍љен. **2.** фиг *окрњен, ошкрбљен.* — Откъд је ови̍ја конди̍р очу̍љен?

очу̍љи свр **1.** *учини (неког) без увета или рога.* — Ако га о̍н ши̍ша и̍ма га очу̍љи. — Пр̍вка (*крава*) негде̍ очуљи̍ла ро̍г. **2.** *посече, пореже уво.* — О̍чуљи ме, како̍ ме тој постри̍гујеш? **3.** *окрњи, одломи.* — О̍чуљи ми оно̍ј убаво стовне̍. — Очу̍љи ове̍ ледени̍це на стре̍је, да не уте̍пају некога̍.

оџа̍к м **1.** *димњак.* — Нешто̍ ми од ју̍троске вр̍ћа оџа̍к. **2.** *простор у огњишту испод оџака.* — Зане̍со се нешто̍, те̍ше да па̍днем у оџа̍к. **3.** *кућица за кромпире.* — У сви̍ оџа̍ци ми ни̍кли компири̍.

оша̍в м *воће.* — Измр̍зал проле̍тос ошав, па неје̍ ни̍шта роди̍ло.

ошајда̍ри свр *удари, распали.* — Ошајда̍ри му шамарчи̍ну па га сми̍ри, да ви̍ше не луде̍је.

о̍швице ж мн *ревери, крагна,* в *огрљак.* — Ували̍л га за о̍швице, па му ги сцепи̍л. — Продр̍мај га ма̍лко за о̍швице да се расве̍сти кво̍ ора̍ти.

ошемпу̍т прил *још једанпут.* — Ошемпу̍т га уда̍ри, ако сме̍јеш, па ће ви̍диш тво̍ј огреја̍ш!

ошколу̍е свр *ишколује.* — Све̍ сам одрабоћу̍ва̍ла да ги ошколу̍ем, да ги задо̍мим.

о̍шљак м фиг *мангупарија, људски отпад, олош, шљам.* — Куде њу̍ се збира сва̍какав о̍шљак. — Збра̍л неки̍ о̍шљак, све̍ кусо̍ и репа̍то, па ги дове̍л куде ме̍не. — Не̍ћу те ви̍ше ви̍дим с ти̍ја белосве̍цки о̍шљак.

ошља̍р м *лош, неугледан мајстор, радник.* — То̍га ошљара̍ ви̍ше да не ви̍дим на рабо̍ту.

ошљаре̍ње с *лош, површан рад.* — Не мо̍ж се рабо̍ти тако̍ј с ошљаре̍ње, тре̍бу ми до̍бри ма̍јстори.

ошља̍ри несв *лоше ради.* — Н-уме̍је да рабо̍ти дуњерлък, тике ошља̍ри.

ошља̍рка ж *лоша радница.* — Дојде̍ ошља̍рка, поче̍ рабо̍ту, па се и̍згуби.

ошпри̍ца свр *окречи шприцањем.* — Ошприца̍мо фаса̍ду на ку̍ћу.

оштрбаве̍је свр в *оштрбеје.* — Ће оштрбаве̍јеш и ти̍, ће̍ро, па се тьг не̍ће сме̍јеш на штр̍бави.

оштрбе̍је свр *ошкрби, остане без зуба.* — Ако спа̍ваш з-де̍ду, бр̍зо ће да оштрбе̍јеш (*пошалица*). — Оштрбеја̍л ко, по̍богу, ја̍.

оштр̍би свр **1.** *остане без зуба, ошкрби.* — Коби̍ла ти оштрбе̍ла, тре̍бе гу прода̍ваш. — Онако̍ј мла̍да па оштрбе̍ла. **2.** *ошкрби, оштети, окрњи.* — Како̍ ми, бре̍, оволко о̍штрби гребу̍љче. — Оштрби̍л тесте̍ру, па не̍ће да струже̍.

оштр̍би се свр *оштети се, окрњи се.* — Оштрби̍ше ми се но̍жице, не мо̍гу да остриже̍м о̍вце.

оштрока̍ви свр *упрља, умаже.* — Оштрокави̍л оне̍ј кошу̍ље, кои̍ да ги пе̍ре на ру̍ке.

оштроко̍нђа ж *опака, зла жена.* — Ће до̍јде па̍ та̍ј оштроко̍нђа куде ме̍не, па ћу вој се наора̍тим!

оштроко̍нца ж в *оштроконђа.* — Не сме̍је до̍ма у ово̍ј вре̍ме, жена̍ му голе̍ма оштоко̍нца.

оштроко̍нцула ж в *оштроконца.* — Едну̍ш ћу те̍пам ту̍ј оштроко̍нцулу, па куде̍ и̍де нек и̍де.

оштураве̍је свр *постане пусто, опусти (село, крај).* — Село̍ ће ни веће̍м оштураве̍је, остали̍ са̍мо ста̍рци.

оштура̍ви свр в *оштуравеје.* — Све̍ ће оштура̍ви и ни̍ки му не мо̍ж помо̍гне.

оштуре̍је свр *опусти*, в *оштуравеје.* — Па нека све̍ оштуре̍је, кво̍ му ја̍ мо̍гу?! — Оштуре̍ло, дабо̍гда, па ви̍ше не пркну̍ло (*клетва*).

ошугаве̍је свр *добије шугу.* — Несьм ошугаве̍л, па то̍лко бе̍гате од ме̍не.

ошу̍љка свр *опљачка.* — Све̍ га о̍шуљка она̍, па си отиде̍ у Злата̍нци. ▪ трп прид **ошу̍љкан**, -а, -о *опљачкан, опељешен.* — Ошу̍љкан до голу̍ ко̍жу. — Ошу̍љкан ко ја̍ре.

ошуљка̍ви свр **1.** в *ошуљка.* — Надокра̍јке ће га ошуљка̍ви, што ви ја̍ вели̍м. **2.** *победи у игри кликера, „почисти" све кликере.* — Ошуљкави̍л ги, неје̍ им остаи̍л ниедьн стакле̍нац.

ошумогла̍ви свр *онесвести, онеспособи.* — Ошумоглави̍ли га з-држа̍ље, па га опљачка̍ли. ▪ трп прид **ошумогла̍вен**, -а, -о *онесвешћен, померен, ударен.* — Све̍ нешто̍ и̍дем скро̍з ошумогла̍вена.

ошунтаве̍је свр *постане малоуман.* — Немо̍ј га с те̍ј шакети̍не уда̍раш, ће га ошунтаве̍јеш!

ошунта̍ви свр *учини малоумним.* — Удари̍л га, па га ошунтави̍л за сва̍ време̍на.

ошу̍њка свр *узме све у некој игри, опељеши, покраде.* — Ошуњка̍ли га сино̍ћке на ка̍рте, сьл му га̍ће на ду̍пе остале̍. — Неје̍ ни̍ки бил до̍м, па га лопо̍ви ошуњка̍ли. ▪ трп прид **ошу̍њкан**, -а, -о *опељешен, покраден.* — Дојде̍ тике у чеши̍рке, све̍ ошу̍њкан.

ошу̍рен, -а, -о **1.** *попарен врелом водом и очишћене длаке.* — О̍ћеш да-е прасе̍ ошу̍рено, ел да га де̍ремо? **2.** фиг *опљачкан.* — Скро̍з-наскро̍з је ошу̍рен, са̍мо то̍ј што ви̍диш на ње̍га му-е остало̍.

ошу̍ри (се) свр **1.** *полије (се), попари (се) (врелом водом).* — Ошури̍мо едно̍ прасе̍, дру̍го че̍ка на ре̍д. — Па̍зи с ти̍ја врела̍ц, немо̍ј се ошу̍риш. **2.** фиг *опљачка.* — Уватил се с гула̍мфери, не ви̍ди да ће га ошу̍ру. — Ошури̍ли га наћа̍с на ка̍рте.

ошуро̍тина ж *попарено место, место без длака.* — Ко да-е шу̍рено, све и̍ма неке̍ ошуро̍тине.

П

па̍[1] прил *опет, поново, ипак.* — Па̍ ли си ишьл у Село̍? — Ако ни затре̍бе, па̍ ће те ви̍камо да ни помо̍гнеш. — Сльнце гре̍је, и па̍-е ла̍дно.

па[2] вез — Ре̍комо му да га не ди̍ра, нека̍ стои̍ ту̍ј, па га одне̍л мангу̍п. — Јуче̍р бра̍мо дрва̍ у Јеле̍нче, па ће ги даньс докару̍емо.

па̍[3] речца за појачавање знач. — Па̍, како̍ си? — Па̍, куде̍ ћеш? — Па̍, што̍ то̍ј би са[с]-Стојади̍на?

пабирак м *остатак од жита на њиви после жетве.* — Збери тија пабирци по њиву да се не вучу ко пометина.

пабиркиње ж мн в *пабирак.* — Збери пабиркиње па донеси овьм куде чукамо снопје.

пабрскиње ж мн *остаци стабљика конопље са које је на трлици скинуто влакно, и, уопште, сува трава дрвенастог струка.* — Пабрскиње тури на куп да ги изгоримо.

Пава ж хип од *Павка, Павлина.*

пава[1] несв деч *спава.* — Пава ли пава мое луче.

нава[2] несв *бели изаткано платно пирајком* (Криви Дел), в *паја*[2]. — Муке сам видела докле сам павала платно да се избелеје ко снег.

павање с гл им од *пава*[1, 2]. **1.** *спавање.* — Мора дете на павање да порасне големо. **2.** *бељење платна пирајком.* — Бес-павање с пирајку не-це обели платно.

павечера ж *обед после вечере.* — Вечерамо, па седењкувамо до половин нођ, па тьг жена зготви и павечеру.

павечерка ж дем од *павечера.* — Тури им павечерку, реко огладнели су чим такој доцкан, у нођ, дојдоше.

Павица ж *име.*

Павка ж дем и хип од *Павлина.*

павка несв в *пава*[1]. — Ред је да дете павка.

павкање с гл им од *павка.* — Излудејало се дете, време-е за павкање.

павки несв в *павка.* — Ел ми кочка павкило дете?

Павличани с мн *име села.* — Одовде до Павличани комотно мож за сат и по да стигнеш.

Павличанин м *становник села Павличана.*

Павличанка ж *становница села Павличана.*

Павличанче с *дете из села Павличана.*

павлички, -а, -о *који припада селу Павличану.* — Тьг излезомо на павлички пут и наиђомо на павличка говеда.

Павлова гремада ж *висораван на Чемернику (1469 м).*

пада (се) несв **1.** *пада (се).* — Докле пада киша, па врну и снег. — Млого се пада на туј љизгавицу. — Да се не пада, и бабе би се љизгале на шљичке. **2.** *опада.* — Цел нођ падају јабуке о[д]-цилан ветар. **3.** *спада.* — Смакља смакљави, стално му падају чешире. **4.** фиг *плаши се* у изразу *падају гађе.* — Кьд га види, падају му гађе о[д]-цтра. **5.** *буде одређеног дана.* — У петьк пада Свети Прокопје. — Јутре те пада ред за чување говеда. — Од јутре вој се пада да чува стоку. — У петак се пада Свети Никола. **6.** *смањује се.* — Сьг је скупо, ал кьд стигне грозје, пада му и цена. — Млого вој пада притисак о[д]-тија лек. — Иде лето, па вода пада у корито. **7.** *спотиче се.* — Ка[д]-це стално соплита, мора и да пада. **8.** *запада.* — Нее водил рачун, падал у дугови, не мож се извуче. **9.** *долази род.* — Пада ми се ујка. — Пада ми се неки чича, ал не знам тачно како. **10.** фиг *разјари се, разљути се.* — Стално пада у сампас, еднуш ће ги све потепа. — Пада у јарос, па лом праи по кућу.

падаћа болес ж мед *епилепсија, падавица.* — Има падаћу болес па га врнули из војску. — Мучи се, мучи, те га ишколува, а он доби падаћу болес.

падина ж *удолина, долина.* — У падину-е побоља трава. — Отркаља им се лопта низ Буђину падину не мож гу стигну.

пади́нка ж дем од *падина.* — Здѐни овѝрке на са̂м падѝнку, па до̀јди на чуклѐ да ко̀симо.

пади́нче с дем од *падинка.* — Съпни коња̀ у падѝнче, ту[ј]-ѝма изво̀р.

падинче̏тина ж ауг и пеј од *падина.* — Пу̏ста му остала̀ она̀ј падинче̏тина, утепа̀мо се работѐјећи. — Три-дьна ко̀сим ту̏ј падинче̏тину.

па̀дне (се) свр **1.** *падне (се).* — Нека дадѐ деда Го̀спод да па̀дне кѝша, да не изгорѝ ово̀ј што-е родѝло. — Льѝзга се, льѝзга, па се и па̀дне. — Па̀дне се о[д]-цтолѝцу, те нѐће од вр̀ кру̏шку. **2.** *опадне.* — А па̀дне ја̀бука, а̀ гу свѝње поеду̏. **3.** *спадне.* — Па̀дну му чешѝрке, а о̀н ко да нѝшта нејѐ било̀. **4.** фиг *препадне се.* — Од стра̀ му па̀дну гаће. **5.** *погоди се одређеног дана.* — У понедѐљак ће ти па̀дне рѐд на говѐда. — Свети-Ра̀нђсл це па̀дне у пѐтак, па ће бу̏дне по̀сан. **6.** *смањи се.* — Ће му па̀дне цѐна чим је то̀лко родѝло. — Чим попѝе лѐк, па̀дне вој прѝтисак. — Чим до̀јду врућѝне, па̀дне река̀. **7.** *опружи се на земљу.* — Са̀плете се, зама̀ло да па̀дне на но̀с. **8.** *западне.* — Па̀дне у ду̏гови, а нѐма откудѐ да вр̀не. **9.** фиг *усрећи се.* — Па̀дла му секѝра у ма̀сло (*изр*). **10.** *укаже се прилика.* — Ће ми па̀дне у ру̏ке, па ћу му се напла̀тим за свѐ. — Па̀дло му, па му се мо̀же. **11.** изр: — Чѐка да му па̀дне с нѐбо (*лењ*). — Па̀дло му у дѐл да о̀н тој урабо̀ти (*запало га*). — Ће па̀дне овдѐ тепа̀ње (*добиће батине*). — Па̀дне у ва̀тру (*naљути се*). — Па̀дне у сампа̀с (*усампаси се, полуди*). — Па̀дне у фра̀с (*добије фрас*). — Ће па̀дне на тѝлиње ка[д]-то̀ј чу̏је (*пренеразиће се*). **12.** *догоди се, подеси се, погоди се.* — Ће се па̀дне да за̀едно чу̏вамо говѐда. — Ако ти се па̀дне да налетѝш на до̀бру косу̏ на пазар, „срча̀нку", ел „дѝвљи вѐпар", ку̏пи ми едну̏ седмѝцу, ел сѐдам и по. **3.** *дође као род.* — Мо̀ж да ми се па̀дне уну̏к, а о̀н ме пцу̏је.

Пажа̀р м *име засеока.*

Пажарча̀нин м *житељ и човек из Пажара.*

Пажарча̀нка ж *жена из Пажара.*

Пажа̀рче с *дете из Пажара.*

пажа̀рски, -а, о *који припада Пажару.* — Ово̀[ј]-е пажа̀рски пу̏т, во̀ди за Павлѝчани, па у Ру̏пје.

паза̀р м **1.** *пијаца.* — Појдо̀мо у Предѐње на паза̀р. — О̀де ба̀ба на паза̀р, ку̏пи гу̏ску за дина̀р. **2.** *пијачни дан.* — Къд бу̏де сто̀чни паза̀р у Власо̀тинци, ће ѝдемо да продадѐмо ју̏нци. **3.** *купопродаја, трговање.* — Ел ће пра̀имо паза̀р за ово̀ј коњче̏, ел тѝ несѝ муштерѝја. **4.** *новац од пазара.* — Понѐл до̀ма паза̀р од ју̏нци, пречека̀ли га некѝ, па га пречука̀ли и паза̀р му отѐли.

пазарѐње с гл им од *пазару(ј)е, тргује, купује, погађање при куповини.* — Мло̀го во̀ли пазарѐње да се пога̀ђа с трго̀вци. — Бес-погађа̀ње нѐма ни пазарѐње.

паза̀ри (се) несв *купује (се), продаје (се), тргује (се).* — Пазарѝла еднѝ у̏бави гра̀ђански опьнци. — Мло̀го мр̀шав бѐше пѝјац, нѐма кво̀ да се паза̀ри. — Трѐбе се сък паза̀ри за зиму̏.

пазарѝште с *место на коме се одвија пазар.* — Наста̀ла гу̏нгула на пазарѝште, па са̀мо дудњѝ.

пазарува̀ње с гл им од *пазару(ј)е*, в *пазарење.* — Оцьг ћу с њѐга на пазарува̀ње, о[н]-н-умѐје да пазару̏је.

пазару̏е / пазару̏је несв в *пазари.* — Къд отѝде да пазару̏је, свѐ па̀ре издадѐ.

пазарџѝја м *учесник у пазарењу, трговац, купац.* — Дојдо̀ше на̀ши пазарџѝје, да вѝдимо кво̀ су купѝли.

пазарџи̍ка ж *жена учесник у пазарењу.* — За то̍ј по̍што-е питу̍ј са̍мо пазарџи̍ку, ско̍ро-е била̍ на пазар па зна̍је.

пазарџиче̍ с *дете које је било на пазару.* — Чим и̍де з-де̍ду на паза̍р и оно̍-е пазарџиче̍.

пазде̍р м в *пуздер.*

па̍зи несв **1.** *чува.* — Даньс чи̍ча па̍зи гове̍да, а ју̍тре-е ре̍д на на̍с. — Ме̍не оста̍йше да па̍зим дете̍, а оне̍ о̍тоше на Меја̍не. **2.** *гледа, мотри.* — Па̍зи до̍бро да ти гове̍да не уле̍зну у рженицу. **3.** *негује, стара се о коме.* — Отишьл да па̍зи де̍ду, нешто̍ у за̍дњо вре̍ме побољѐва.

па̍зи се несв *чува се.* — Па̍зи се от-ку̍че да те не изеде̍. — Па̍зи се, це оклизнеш.

па̍зува ж в *пазука.* — Но̍си гу пот-па̍зуву да ти не испа̍дне.

па̍зука ж *удољица између руке и тела, мишка.* — Ди̍гла му се ници̍на пот-па̍зуку.

па̍зуке ж мн *недра.* — Не ди̍рај у па̍зуке. — Тури̍ла кљу̍ч у па̍зуке. — Ту̍ри га у па̍зуке, ту̍ј ни̍ки не мо̍ж да истри̍ша.

па̍ја[1] ж *комад тканине, саткан на разбоју, који ушивен са другим истим чини прекривач,* в *поа.* — Посте̍љке смо ши̍ли о[д]-две-па̍је, а цр̍ге о[д]-три̍, па ги тьг препре̍гнемо.

па̍ја[2] несв в *пава*[1]. — Па̍ја пр̍тено пла̍тно на боба̍тало.

паја̍ње с гл им од *паја*[2]. — То̍лко ми се збра̍ло за паја̍ње, а не̍мам кь[д]-да оти̍дем на ре̍ку.

па̍јки несв деч *спава.* — Дете̍ и̍де да па̍јки.

па̍јче с деч *кликер.* — Све̍ ми о̍шуљка пајчети̍ја, не̍ма ви̍ше с кво̍ да се и̍грам.

па̍к прил **1.** *опет, поново.* — Ка[д]-ти затре̍бе, па̍к ће ти помо̍гнемо. **2.** *међутим.* — Ако ти па̍к нешто̍ затре̍бе, ми̍ смо ту̍ј да ти се на̍јдемо.

пака̍л / пакьл м **1.** *пакао.* — Са̍мо-е деда Дави̍д у ра̍ј, оста̍ли Млачишта̍ни су отишли̍ у пака̍л. А Љуби̍ка у пака̍л, у каза̍н, па она̍ а̍ ди̍гне гла̍ву, а они̍ гу озго̍р уда̍ру; то̍ј ми-е ча-Ста̍нча казува̍л. — Ће завр̍ши о̍н у пакьл. **2.** *неподношљива атмосфера.* — Куде њи̍-е пакьл, зава̍дени, ни̍ки с ни̍кога не ора̍ти. — У ови̍ја пакьл не мо̍гу да живим. **3.** *велика врућина.* — Не мо̍ж се жњѐје на ови̍ја пака̍л.

паке̍т м *упакована пошиљка.* — Ћу га ту̍рим у паке̍т, па ћу ти пра̍тим на во̍з.

пакети̍ра несв *упакује у пакет и пошаље.* — Ће ти пакети̍рамо ма̍лко месце̍, неку̍ сушени̍цу и пра̍тимо у во̍јску.

пакече̍ с дем од *пакет, пакетић.* — Прати̍мо му едно̍ пакече̍ за ро̍ђендан.

па̍клица ж **1.** дем од *пакло.* — И̍ди ми ку̍пи три̍ па̍клице ни̍шку „мора̍ву“. — Испу̍ши по две̍ па̍клице на дьн. **2.** *подметач, уметач величине једног пакла.* — Подме̍сти овде̍ едну̍ па̍клицу да бо̍ље држи̍, да се не кла̍ти.

па̍кло с *паковање (шибица, цигарета).* — Доне̍си ми и едно̍ па̍кло ши̍бице (*десет комада*).

пакожџи̍ја м *онај који прави неред, лом, штету, који не пази ствари.* — Кво̍ ли-е па сьг напраил они̍ја пакожџи̍ја, да ми-е да зна̍м. — Палашчи̍ја се̍лски пакожџи̍ја (*изр*).

пакожџи̍ка ж *она која прави лом, неред, наноси штету.* — Ћу уте̍пам ту̍ј пакожџи̍ку, све̍ што урабо̍ти, испа̍дне па̍кос.

пакожџиљьк м *неред, лом, штета.* — Што она̍ уме̍је да ти напра̍и пакожџиљьк, ни̍ки тако̍ј неће да ти урабо̍ти.

пакожџѝче с *деше које йрави лом и неред.* — Несьм се надала да мож и оно да буде пакожџѝче.

пàкос м **1.** *неред, лом, шшеша.* — Остави га дом, а он ми напраил пакос по кућу. — Немој ка[д]-це врнем, да затекнем пакос. — Знае само да праи пакос, ништа друго. — Рођена за пакос. **2.** фиг *љубавни сасшанак.* — Отишьл у пакос.

пàкосан, -сна, -сно *који чини шшешу, йакосши, йакосшан.* — То-е една пакосна жена, боље да гу и не познаваш.

пакоснѝк м *йакосшан човек, шшешочина.* — Немој више да викаш тога пакосника у кућу.

пакоснѝца ж *зла, йакосна жена.* — Неје на добро тај пакосница дошла у овуј кућу.

пакосничѐ с *йакосно деше.* — Не могу да излезнем на крај с тој пакосничѐ.

пакостѐње с гл им од *йакосши.* — Само пакостење од њу дооди.

пакòсти несв *йрави йакосш коме.* — Зддена-е да пакости, затој бегају од њу сви.

пакувàње с *йаковање.* — Донел цела пакувања ориз и шићер.

палавѐрка ж *йрейредена, лажљива, йреврйљива особа.* — С туј палаверку немој да имаш работу, ће те пречука. — То-е Верка палаверка.

палàвра ж/м *особа сйособна да се снађе у свакој йрилици, йревршљива особа.* — Куде-е и он нашьл да се погађа с палавру. — Ја сам бре, палавра, не мож се с мене ники носи.

палавỳрда ж/м в *йалавра.* — Здружил се с неку палавурду, ће га остаи без гаће, не мож се никако расканта.

паламàр м **1.** *калемарски нож.* — Нек узне паламар, па нека сам калеми дрвља. **2.** фиг *йозамашан комад нечега.* — Гађал ме с оволки паламар. **3.** фиг *мушки йолни уд (велики).* — Истресе из гаће онолки паламар да се зграднеш.

паламѝда ж бот *бодљикава биљка, коров у жишу* Cirsium arvense Scop. — Рженица све урасла у паламиду, како це жњѐ сам Бог знае.

паламудѐње с гл им од *йаламуди.* — Да си идемо, да не слушамо његово паламудење.

паламỳди несв *йрича глуйосши, заноси се.* — Не могу га слушам да ми стално паламуди, а ништа н-умеје да опепели од работу.

паламỳдоња м *онај који йаламуди.* — Остаи тог паламудоњу, от празну орату нема корис, но да си ватамо посо.

палàнза / палàнѕа ж **1.** *шас на каншару.* — Тури ми у паланзу два кила крушке и кило ораси. **2.** *каншар.* — Мерили смо пращчина на паланзу, туј су негде око дваестину кила. — Паланѕа ће каже колко има џакчѐ, ич да се не распраљамо.

палàта ж *велика раскошна зграда, дворац.* — Зидал сам по Београд куће, зграде, палате.

палатѝка ж пеј *оговарање, шрачање,* в *бисшри йалашику.* — Ка[д]-цедну само збору от-палатику. — Бес палатику не мож да живи.

палатикàр м *онај који се бави оговарањем.* — Палатикар, само води палатику, за друго не мисли.

палатикàрка ж *она која се бави оговарањем.* — Ники не знаје колка-е тој палатикарка.

налатикàрче с *деше које се бави оговарањем.* — Онакој малечко палатикарче, а знае да палатичи.

палати́чи несв *оговара, оӣрцава, ӣрача,* в пример под *ӣалаӣикарче.* — Куде и́де са́мо палати́чи.

пала́ш м *ловачи ӣас.* — Несьм ја́ пала́ш да ме ти́ нату́каш на ву́ка!

палашче́ дем од *ӣалаш, мали ловачки ӣас.* — Налајаше ме палашчети́ја у малу́.

Палашчи́ја м *надимак.*

палду́м м *ӣоӣречно ремење које, ӣреко леђа и исӣод реӣа коња, ӣомаже ӣри вучи кола.* — Еда́н ко́њ не но́си палду́м, него ка́[д]-це пре́зају два́.

пале́ж м *месӣо на коме је ӣаљена ӣрава или шума.* — Чија́-е оно́ј лива́да с оно́лки пале́ж. — Све́ шаро́тине от пале́ж по страни́шта.

пале́ње с гл им од *ӣали.* — Отрси́мо и отреби́мо ли́ваду, а пале́ње остаи́мо за де́ду.

па́ли несв **1.** *ӣоӣӣаљује.* — Па́ли о́гењ о[д]-ѕапре́ћану главњу́. **2.** *ӣриӣаљује.* — Де́да-е пали́л цигару с тру́д и огњи́ло. **3.** *сӣаљује коров.* — Па́ли пузде́р и стрњи́ку. **4.** фиг *укључује.* — Па́ли ра́дио. — Па́ли ко́ла. — Па́ли си́јалицу. **5.** фиг *ӣодсӣрекава, ӣровоцира.* — Зна́е о́н да па́ли ва́тру, а по́сле гле́да сеир докле се дру́ги сва́ђају. **6.** изр: **па́ли** *ӣролази, усӣева.* — Мо́ж да ме ве́слаш ко́лко о́ћеш, ал куде ме́не то́ј не па́ли. — Не зна́м ко́лко ти па́ли то́ј лага́ње куде дру́ги, куде ме́не о́пште не па́ли.

па́ливатра ж *ӣровокаӣор.* — И ти́ веру́еш на ту́ј па́ливатру.

палити́ка ж в *ӣалаӣика.* — Не зна́м ја́ кои́ какву́ палити́ку во́ди у село́.

па́лица ж *мера за дужину = 35 санӣимеӣара.*

па́лци м мн **1.** *ӣаоци на воловским колима.* — Куде́ за́качи па по́крши па́лци на ко́ло? **2.** *маљеви који ударају сукно ӣри ваљању у ваљавици.* — Па́лци у ваља́вицу по це́л дьн уда́рају ба́мбе-бу́мбе, ба́мбе-бу́мбе!

паље́вина ж **а)** *месӣо где је шӣо изгорело.* — Не уврта́ј гове́да око те́ј паље́вине. **б)** *осӣаци онога шӣо је горело.* — Што не рашчи́сту ону́ј паље́вину от кошару.

па́мет м **1.** *разум, ум.* — Ва́личан с па́мет. — Куде́ му-е била́ па́мет кьд гу-е купува́л? — Сьг му не вре́ди па́мет. **2.** изр: — Па́дне на па́мет (*сеӣи се*). — Прдну́ло му на па́мет (*досеӣи се*). — Кокоши́ња па́мет (*малоуман*). — Дети́ња па́мет. — Свра́ке му попи́ле па́мет (*глуӣ*). — Бе́га му па́мет (*мисли о нечему другом*). — Па́мет-це не купу́е. — Узне се у па́мет (*оӣамеӣи се*).

паметња́ковић м фиг и пеј *ӣриглуӣ човек.* — Ако ми н-уме́јемо, сьг ће ни паметња́ковић ка́же како да га урабо́тимо.

паметува́ње несв гл им од *ӣамеӣу(ј)е,* фиг и пеј *луӣеӣање, говорење глуӣосӣи.* — Доле́ко ће догу́ра с његово паметува́ње.

памету́е / памету́је несв фиг пеј *говори глуӣосӣи.* — Нашьл се о́н да ни памету́е, а ни њего́во нее́ урабо́тил како тре́бе.

па́мпур м *заӣушач од кордеља или ӣлуӣе.* — Да и́мам па́мпур, да запи́шим шише́ с раки́ју, да не ветре́је под о́ткос.

пампу́ри несв фиг *бије,* в *исӣамӣури.* — Чи́м не слу́ша пампу́ри га башта́, па му испли́чено ду́пе.

пампурчьк м дем и од *ӣамӣур.* — Пиши́ раки́ју с пампурчьк, па ми упа́де у вла́шу.

пампурче́ с дем и од *ӣамӣур.* — Оде́љи од корде́љ пампурче́, па запи́ши сто́вну с во́ду да се не нару́си.

панађу́р м *вашар.* — Спреми́л се, и́де з-ба́бу на панађу́р у Власо́тинци.

панађу́рка ж **а)** *врсӣа јабуке.* — Нека́[д]-цмо има́ли и ја́буке панађу́рке, ка́ко су у́баво ра́ђале, ал дрвља остаре́ше, исуши́ше се, па ги оце́комо. **б)** *врсӣа крушке сиӣних ӣлодова.* — Кру́шке панађу́рке зру́ пред гла́вни панађу́ри.

панаи̂ја ж *кувано жито које се носи о поменима и задушницама, кољиво.* — Ћу ти еде̂м панаи̂ју бр̂зо и у̂скоро, ви̂дим ја (*претња и пошалица*).

панди̂љ м фиг и пеј *крпа, поцепана, разресена, превелика хаљина или сукња.* — Кака̂в си оно̂ј панди̂љ обле̂кла на дете̂, не најде̂ ли нешто̂ по̂бољо. **2.** пеј *мала особа.* — Куде го̂ђ да и̂де с њу у̂век ла̂ндра она̂ј мале̂цак панди̂љ.

пандиљчѐк м дем и хип од *пандиљ.* — Про̂стре жена̂ пандиљчѐк на̂зем, ту̂ри гр̂сницу међу-ноге, па тр̂ља, тр̂ља с ру̂ке оно̂ј се̂ме.

пандр̂кне свр *умре,* в *мандркне.* — Пандркну̂л и деда-Ар̂са.

панду̂р м **1.** *општински службеник који обилази села разним пословима.* — Доне̂се ни панду̂р да пла̂тимо по̂рез и траварѝну. **2.** пеј *милицајац, полицајац.* — Дојдо̂ше панду̂ри и одведо̂ше Тико̂мира за некакво̂ пцова̂ње.

пани̂ца ж *чинија, здела.* — Ене̂ гу Је̂вра у ку̂ћу, зар не чу̂еш ко̂лко тра̂ска с пани̂це.

паниче̂ с дем од *паница.* — Дро̂бни ле̂б у млеко̂ на дете̂ у паниче̂.

паниче̂тина ж ауг и пеј од *паница.* — И̂скида ми ру̂ке ова̂ј паниче̂тина.

пани̂чка ж дем од *паница.* — Ту̂ри им да еду̂ у пани̂чку. — Седи̂ си на столи̂чку и ку̂са ис пани̂чку.

панталонке ж мн дем од *панталоне, панталонице.* — Саши̂мо му у̂баве панталонке от-кла̂шње у Село̂ куде Са̂нду кројача̂, кьд о̂н ги негде̂ закачи̂л и сцепи̂л.

Пантеле̂ј м *светац Св Пантелејмон.* — Даньс је Пантеле̂ј, па се не рабо̂ти. — На Пантеле̂ј и̂демо у Бро̂д на собо̂р.

Пантели̂ја м в *Пантелеј.*

панте̂ње с гл им од *панти, памћење.* — Остаре̂л, па згуби̂л и панте̂ње. — Не слу̂жи ме бьш на̂јбоље панте̂ње.

па̂нти несв *памти, сећа се.* — Па̂нти от-кра̂ј како̂-е било̂. — Па̂нти од пи̂тајбога кьд. — Па̂нти кьд је раде̂л на Ску̂пштину у Бе̂оград, па на ка̂сарину у То̂пчидер. — Па̂нти и што неје̂ за панте̂ње. — Са̂мо не па̂нти ка[д]-це роди̂л. — Пу̂но пу̂т па̂нтим, пу̂но пу̂т не па̂нтим. — Да па̂нтим, рекьл би ти.

па̂нтивек прил *одувек.* — Ту̂-е та̂ј међа̂ била̂ от-па̂нтивек и не мо̂ж гу ни̂ки поме̂ра. — От-па̂нтивек је ту̂ј прооди̂л пу̂т за Клису̂рку и Дла̂ги ри̂д.

па̂нтљив, -а, -о *који добро памти, памтиша.* — Дете̂ во[ј]-е мло̂го па̂нтљиво, у шко̂лу поређа̂ло све̂ петице.

пантљиче̂ с дем од *пантљика.* — Тре̂бе ми то̂ј пантљиче̂ да завр̂жем врећу̂.

пантљи̂чка ж дем од *пантљика.* — Ски̂ну ми се пантљи̂чка на га̂ћке, па ми спа̂дају.

па̂ңка несв **1.** *стење, негодује, закера, гунђа,* в *запрдује.* — Не мо̂гу га трпи̂м да ми ви̂ше ста̂лно па̂ңка; те не̂ма чеши̂рке, те сцепи̂ли му се опьнци, тре̂бе му ку̂пимо да не па̂ңка. **2.** фиг *оговара, клевеће.* — Ће те па̂ңка куде људи, ако вој не даде̂ш. — Па̂ңка она̂ це̂ло село̂.

па̂ңкало с *онај који стално нешто тражи, закера, оговара.* — О̂дви ми се ви̂ше од оно̂ј па̂ңкало. — Тре̂бе се на̂јде неки̂ да пребие̂ то̂ј па̂ңкало.

паңка̂ње с гл им од *пањка.* — У̂мори ме о[д]-то̂ј његово̂ паңка̂ње. — Све̂ што-е доби̂л, доби̂л је с паңка̂ње. — Ко да вој неки̂ пла̂ћа за паңка̂ње.

па̂ок м *део точка који повезује главчину са наплатом,* в *спица.* — Има̂ли смо гвозде̂на ко̂ла с то̂чкови од расто̂вину: и главчи̂на, и па̂оци, и на̂плата — све̂-е било̂ расто̂во, па опши̂јено са[с]-ши̂ну.

па-па́ узв деч *довиђења*. — Чу̑ете ли, детѐ ви ви̑ка: па-па́!

па̏па¹ ж деч *хлеб, храна*. — Да̏ј па̏пу на детѐ да едѐ.

па̏па² несв деч *једе*. — Ел ти се па̏па, ће̏ро?

папа̀ње с гл им од *папа²*. — Папа̀ње, па на спавка̀ње.

папага̀јке ж мн *врста мајсторских клешта*. — Кудѐ затури̑ папага̀јке, уби̑ се да ги на̀јдем.

папазја̀нија ж **1.** фиг *лоше јело, јело од свакојаких делова*. — Ко̏ј ће ти едѐ ову̑ј папазја̀нију. **2.** фиг *све што је лоше урађено, смућено*. — Ква́-е ово̏ј папазја̀нија о[д]-дома̀ћи зада̀ци?

Папа̀јка м *надимак*.

па̏пак м **1.** *рожнати део ноге код животиња (свиња,...)*. **2.** *отисак папака на земљи*. — Бачка̀ле се сви̑ње по ва̀ду, свѐ им се ви̑ду па̏пци по бла̀то. **3.** *део ногу од папака до колена*. — Тури̑ да сва̀рим па̏пци за пити̑је. **4.** фиг *нога*. — Пора̀сли му па̏пци. **5.** изр: — Ди̑гал па̏пци о[д]-двѐ. — Ћу му прету̀цам па̏пци, са̀мо ли до̀јде [ј]ош емпу̑т. — Чу̑ла свиња̀ кудѐ се кову̑ коњи̑, па и она̀ ди̑гла па̏пци. — Оте̏гал па̏пци (*умро*). — Ди̑гал (изврну̀л) па̏пци и Страи̑ња (*умро*).

па̏прат м бот *папрат* Pteridium Aquilinum, в *благи папрат*, в *навала*. — Тре̏бе да нако̀симо едно̀-дво̀ја ко̀ла па̏прат за постиља̀ње зиму̑с на говѐда.

Па̏прат м мтн *ливада, пашњак, шума*. — Са̀пни Вра̀ньчу у Па̏прат, да пасѐ по ладови̑ну, та̑м бр̏зо за̀јде сльнце.

па̏пратниште с ауг и пеј од *папарт, место урасло у папрат*. — Остаи̑л о̀вце у па̏пратиште да му се погу̀бу.

папратња̀к м в *папратиште*. — Па̏зи куде и̑деш крос ти̑ја папратња̀к, пу̑н је са[с]-зми̑е.

па̏прен, -а, -о **1.** *јако љут*. — Овѐј попри̑ке што узо̀мо скро̀з па̏прене. — Напраи̑ла па̏прен руча̀к. **2.** фиг *изузетно скуп*. — Бе̏ше му цена̀ па̏прена и не узо̀ га.

па̏прено прил **1.** *доста љуто*. — Напраи̑л си га па̏прено, не мо̀ж се едѐ. **2.** фиг *изузетно скупо*. — Мло̀го ти-е па̏прено, не мо̀гу се то̀лко испру̀жим.

папри̑ца ж *метална полуга на воденичном вретену која је усађена у горњи воденични камен*. — Бес папри̑цу вретенцѐ не мо̀ж да обр̀ћа го̀рњи ка̀мен.

папу̑чица ж *кочница на задњим точковима код запреге*. — Завр̀ни папу̑чицу кад по̀јдемо низ Двоја̀нку, да не поју̀ру ко̀ла на воло̀ви.

папу̑чка¹ ж дем од *папуча*. — Кудѐ ли сам дену̀ла онѐј мојѐ уба̀ве папу̑чке?

папу̑чка² ж бот *баштенско цвеће*.

па̏пше свр *ослаби, смакалие*, в *непостане*. — Нека̀[д]-цам мога̀л вола̀ да оба̀лим, а ськ сам, ви̑диш, папса̀л. — Не терѐти се то̀лко, ће па̏пшеш, па кои̑ ће те глѐда.

па̏р м **1.** *два предмета*. — И̑ма два̀ па̏ра го̀зјерице и ниедьн ми не да̀ва. **2.** *две истородне животиње*. — И̑маш до̀бар па̏р воло̀ви, до̀бро вучу̑. **3.** *брачни другови*. — Убав су па̏р Мили̑воја и Младѐнка и до̀бро се сла̀гају. — Бра̀чни па̏р. **4.** *вршњаци*. — Едьн су па̏р.

па̏р воло̀ви м *мера за вучу = 500 до 700 килограма*.

пара̀¹ ж **1.** *новац*, в *две паре*. — Пошьл на паза̀р бес-пару̑. — Ду̑жан ми-е два̀ес и̑љаде па̏ре за ју̑нци. **2.** изр: — Нѐма ни преби̑сну пару̑, а це пога̀ђа за воло̀ви. — Па̏ра о̀ће де бурги̑ја нѐће *(изр)*. — Позна̀вам га ко ста̀ру пару̑. — Уби̑ла га пара̀. — Зна̀м га ко злу̑ пару̑. — Еба̀л би се за пару̑. — Изброи̑л ми свѐ у пару̑. — Потроши̑л до пару̑. — Да̀до му ѕа̀дњу пару̑. — Стисну̀л се ко двѐ па̏ре у кѐсу. — Не врѐди ни двѐ па̏ре.

па̏ра[2] несв *расплиша*. — Па̏ра ста̏ри џемпири̏, ће исплете̏ едън до̏бар за зиму̏.

па̏ра се несв *цеџа се*. — Поче̏л му се џемпи̏р па̏ра на ла̏ктови, па да га зава̏тим с иглу̏ и кона̏ц.

пара̏баба ж *џрабаба*. — Дочека̏ла пара̏баба и пара̏унука да се оже̏ни.

парабе̏ла ж *џишшоль џарабелум*. — От парабе̏лу се неје̏ одваја̏л докле му гу не узо̏ше милица̏јци.

параба̏бин, -а, -о *џрабабин*. — Но̏си параба̏бин кожу̏к.

пара̏деда м *џрадеда*. — Њего̏в пара̏деда-е доживе̏л сто̏ту. — Ову̏ј ле̏вину-е праи̏л мо̏ј пара̏деда.

параде̏дин, -а, -о *џрадедин*. — Јо̏ш у параде̏дини бу̏рићи држи̏мо раки̏ју.

парали̏ја м *онај који има досша џара, џарајлија*. — Голе̏м је парали̏ја, ал је сти̏пса чове̏к.

парали̏ка ж *богаша жена, џарајлика*. — Узе̏л едну̏ парали̏ку ис-Пре̏ко.

парампа̏рче с *комадић разбијеног џредмеша*. — Ра̏зби се зевња̏на пани̏ца у парампа̏рче.

пара̏ње с гл им од *џара (се)*. — Помо̏гни вој у пара̏ње џемпи̏р да га преплете̏.

параспу̏р м **1.** *земља која је некада давана на џаџолицу*. — Ју̏тре ће ко̏симо у параспу̏р, у Кру̏шке. **2.** *шрње, жбуње, чкаљ, лоша шрава*. — Тре̏бе да отр̏симо ови̏ја параспу̏р да мо̏ж да се о̏ре.

Параспу̏р м мтн *ливаде*.

нараспу̏риште с ауг и пеј од *џарасџур (2)*. — Ко̏ј да отр̏си оно̏лко параспу̏риште што-е ура̏сло.

пара̏унук м *џраунук*. — И̏мам и пара̏унуци.

пара̏унука ж *џраунука*. — Доо̏ду ми ле̏ти и пара̏унуке, па са̏мо џаго̏љу.

пара̏унуче с *џраунуче*. — Ту̏ј ми-е пара̏унуче, на̏јде се у̏век кьд ми затре̏бе.

пара̏унученце с дем и хип од *џараунуче*. — Дове̏доше ми да ви̏дим пара̏унученце из Ми̏летић.

па̏ри несв **1.** *џере врелом водом*. — Па̏ри котьл, ће то̏пимо ма̏з. **2.** *загрева*. — Па̏ри но̏ге у ла̏вор. — Па̏ри но̏с над врелу̏ во̏ду да иска̏ра ки̏јавицу.

/па̏ри о̏чи/ изр *гледа жене, буљи у женски свеш*. — Седи̏ у кафа̏ну и кроз пе̏нџер па̏ри о̏чи на саборџи̏ке.

пари̏ца ж дем од *џара*. — Понеста̏доше ми пари̏це, истроши̏мо се око сла̏ву.

пари̏чка ж дем од *џара*. — Да и̏мам још коју̏ пари̏чку, па да ку̏пим још едну̏ вре̏ћку попри̏ку.

па̏рка ж дем од *џара*. — Ко̏лко па̏рке узи̏маш што ги послушу̏јеш?

парло̏г м *зарасла, наџушшена њива*. — У До̏лњи Голе̏ми ри̏д све̏-е сьг парло̏г, ни[т]-це ко̏си, ни[т]-це обра̏ђује.

па̏рница ж *судски сџор*. — Мо̏ра да и̏демо на па̏рницу око ону̏ј међу̏ у Ро̏мански ри̏д.

па̏рничар м *једна од сшранака у судском сџору*. — Те̏жак је о̏н па̏рничар, сьл да се не туже̏вљате.

парниче̏ње с гл им од *џарничи се*. — Не̏је о̏пште има̏л сре̏ћу у парниче̏ње.

парни̏чи се несв *води џарницу са неким*. — Око ти̏ја шума̏к парни̏чу се и̏ма сто̏ го̏дине.

парња̀к м **1.** *вршњак.* — Онѝ су парња̀ци с моје́га Ра̀досова, родѝли су се у ѝсто вре́ме и за̀едно пошлѝ у шко̀лу. **2.** *пар у јарму, у послу (теглећа марва).* — Бу̀лча и Же́рко су бьш парња̀ци за у јера̀м, да вучу̀ ко̀ла.

па̀рог м (мн па̀рози) *крак на дрвеној вили.* — Пра̀или смо самѝ вѝле с трѝ па̀рога, а билѐ су и ку̀пене, ш-четѝри.

па̀рожак м (мн па̀рошци) дем од *парог.* — Ка-це скр̀ши па̀рожак, не мо̀ж се рабо̀ти с ту̀ј вѝлу.

па̀рошче с дем од *парожак.* — Стро̀ши ли ти се па̀рошче?

па̀ртија ж фиг *жена, невеста.* — До̀бру па̀ртију нашьл да се оже́ни, и у̀бава, а још по̀богата.

парушљ̀ак м пеј зб им од *пара, хрпа новаца.* — Тво̀ј парушља̀к ми вѝше не тре́бе, мо̀ж си ги чу̀ваш за те́бе.

парце́ла ж *земљишни потес.* — Моја̀ парце́ла-е она̀ј до̀ле, пот-кру̀шку, гранѝчу гу сло̀гови.

парцелѝше несв *дели земљу на парцеле.* — Парцелиса̀мо Па̀прат на четри де́ла, на сва̀кога по̀дједнако.

па̀рча несв *сече на комаде, комада, одваја.* — За̀кла свињу̀, па гу па̀рча у ме́со за суше́ње и за топе́ње ма̀з.

парчѐ с **1.** *комад, део нечега.* — Нама̀жи ми парчѐ ле́б с ма̀с и а̀лену попрѝку. — Оста̀де не́колко парчетѝја од рибу̀. **2.** *комад земље.* — Ѝмам до̀ле у ре́ку едно̀ парчѐ лива̀ду и ма̀лко шу̀му. **3.** фиг *жена, девојка.* — До̀бро парчѐ оно̀ј дево̀јче. — Кво̀-е парчѐ нашьл на собо̀р, да вѝдиш.

парче́нце с дем и хип од *парче* **1.** *комадић хране.* — Да у̀знемо по неко̀ парче́нце од ба̀ницу, па да ѝдемо да рабо̀тимо. **2.** *комадић земље.* — И то[ј]-едно̀ парче́нце зевњу̀ не обра̀ђује. **3.** фиг *девојка.* — До̀бро парче́нце ватѝл онѝја Ђу̀рђин уну̀к.

/па̀с/ у изр: **ни па̀с с ма̀сло да (га) не поедѐ** *исписује кога, каже јако ружне речи.* — Како̀ га она̀ о̀пасно на̀галати, ни па̀с с ма̀сло да га не поедѐ. — Па̀с ла̀је, карава̀н про̀оди (*изр*). — Па̀с ла̀је, ве́тар но̀си (*изр*).

па̀самце с *мера за одређивање ширине основе за ткање.* — Едно̀ па̀самце ѝма де́сет чѝшалке; за ву̀те и кла̀шње тре́бу де́сет па̀самцета у осно̀ву. — За ткањѐ пла̀тно едно̀ па̀самце тре́бе да ѝма два̀ес чѝшалке.

пасѐ (се) несв **1.** *чува, напаса (о стоци).* — Ѝде да пасѐ гове́да на Дла̀ги рѝд. — Којѝ ће од ва̀с ју̀тре да пасѐ гове́да? **2.** *напаса се стока.* — О̀вце пасу̀ на лива̀ду а о̀н под гр̀мен у ладовѝну чмаѝ. — Гове́да се пасу̀ о[д]-цаба̀јле, докле још нејѐ упе́кла ѕвезда̀. **3.** фиг *оплођује (се).* — Дове́де Кра̀њча пасту̀ва да пасѐ кобѝлу. — Кобѝла се пасѐ, немо̀ј прио̀дите, ће ви урѝта ко̀њ.

пасѐнт прил *таман.* — Како̀ по̀треви да ку̀пиш на детѐ пасѐнт чешѝре.

пасе́ње с гл им од *пасе (се),* **1.** *паша, напасање.* — О̀ткара гове́да [у] у̀трину на пасе́ње. — До̀ста им је за да̀њс пасе́ње, те́рај ги у кoша̀ру. **2.** *оплођивање кобиле.* — Дове́л кобѝлку куде пасту̀ва на пасе́ње.

пасѝра несв *полази за руком, одговара му.* — Нѝшта му не пасѝра да рабо̀ти. — То̀ј би му пасира̀ло: ленчуга̀рење, излежува̀ње.

па̀сиште с *пашњак.* — Оно̀лка па̀сишта по у̀трину, о̀н о̀вце набѝва у[з]-жита̀ и компирѝ.

па̀смо с в *пасамце.* — У ше́с па̀сма тка̀емо ву̀те, посте́љке, ћилимѝ и платно̀, а у де́вет па̀сма кла̀шње и цр̀ге.

пасне свр у дем знач: *напаса сшоку крашко.* — Паснул малко говеда, и, ете га, врћа ги у кошару. — Ћу ги паснем малко најутро докле не завруђинеје.

пасторак м *женин или мужевљев син из прешходног брака.* — Има два пасторка и еднога сина.

пасторка / пасторкиња ж *женина или мужевљева ћерка из прешходног брака.* — Не одваја своју ћерку от пасторку.

пасторче с **1.** *мужевљево или женино деше из прешходног брака.* — Имају и деца и пасторчета и сви се у кућу слажу. **2.** фиг *онај коме се не посвећује довољно пажње.* — У његову си кућу живи ко пасторче.

пастрма ж *сушено и димљено свињско и овчје месо.* — За овуј зиму смо се добро снабдели с пастрму.

пастрмење с гл им од *пасшрми.* — Овија нож ти-е добар за пастрмење.

пастрми несв *сече, комада месо.* — Пастрми свињу за сушење.

пастув м *неујаловљен коњ који служи за пришлод, ждребац, ајгир.* — Доведи пастува да опасе кобилу. — Не мож да ујане пастува, млого се цилита.

пасује несв *одговара, уклапа се.* — Иедна му девојка из малу не пасује. — Сьг мора да пасује столарија, добро смо измерили. — Не пасује му да даньс иде з-говеда. — Не пасује му да цел дьн работи. — Ништа му не пасује, сьл би си лежал.

пасуљ м *јело кувано од пасуља,* в *гра.* — За ручак даньс имамо пасуљ. — Пристави пасуљ за обед.

пасуљьк м дем од *пасуљ.* — Посади овде-онде ус-компири и малко пасуљьк.

пасуљчьк м дем од *пасуљьк.* — Покусамо пасуљчьк, ништа не остаде у грне.

патарица ж *дрвена пойречна летвица на самару.* — Самар има шес патарице што су уцврстене на предњу и ѕадњу бапку.

патен, -а, -о *напаћен, испаћен, намучен.* — Ја сам патен, патен човек, па нема више куде.

/патене муке/ изр *велике паћње.* — Тој су моје патене муке, патене, дористрашне, добро сам и жива.

патент м *рајсхнадла, чавлић.* — Убодо се на патент, заболе ме до коску.

патење с гл им од *паши, пашња.* — За њојно патење докле-е деца подигла ники не знае.

патерица ж *други дан славе.* — Викамо ги да дојду и на патерицу.

пати (се) несв *мучи (се), шешко живи, трпи, подноси патњу.* — Пати и трпи. — Пати што се оженила долеко о[д]-дом. — Пати ко куче (*изр*). — Човек пати докле-е жив. — Цел век се патиш и на крај — ништа. — Пати се због мужа, пати се због деца, пати се због работу, пати се за кућу, напати се, испеко се и спрего, па непостадо.

/патка/ ж фиг *мушки полни орган.* Изр: — Дигла му се ~ на мене (*узео ме на зуб*). — Боли ме ~ за тој (*баш ме брига*). — Немој да дрви патку (*прави се важан*). — Ће остане бес патку (*прешња*). — Турим га на патку (*псовка*). — Изеде ми патку (*псовка*), в *Рајина паика.*

патока ж *последња ракија која изађе из казана, слаба ракија.* — Е саг мож да пијеш патоку, да те брзо не увати.

патосира несв **1.** *поставља патос.* — Почел да патосира собе. — Патосирал целу кућу. **2.** фиг *ударцем баци на под.* — Патосирал га с едьн бокс.

патосирује несв в *патосира (1, 2)*. — Он патосирује кућу, а ми још по зевњан под одимо (*1*). — Не качи се с њега, млого-е џендрљив, немој те патосирује. — Патосирује с кога се закачи.

патосирување с гл им од *патосирује (1, 2)*. — Е, ськ дојде ред за патосирување кућу (1). — За патосирување га-е пријавил у милицију (2).

патосница ж *даска за патос*. — Требе да настружем патоснице од растово дрво за собе нат подрум.

патрав -а, -о, *хром, шепав*. — Беше патрав, ал се у оро ваташе да игра. — Узел патраву девојку.

патравац м пеј *онај који патрави*. — Па се довукал тија патравац да ме замављује при оволку работу.

патрави несв *храмље, ћопа*. — Патрави с едну ногу. — Убил ногу, па патрави. — Патравим по њега, не могу га стигнем.

патравка ж *жена која храмље*. — Постаде патравка од реуму у ноге. — Патравке патрава, патрак ти се вуче по тебе.

патравко м в *патравац*. — Падал з-грађевину и табој остал патравко.

патравче с *хромо дете*. — И дете им испаде патравче.

патрак м **1.** *хром човек*. — Довуче ли се дом онија стари патрак? **2.** *хрома нога*. — Сьг, еве, ко божљак одим на патраци. — У патрак му га патрави (*псовка*). — Не могу га гледам како вуче онија патрак. **3.** фиг *обућа*. — Не могу више да залитам његови патраци, врљи ги насрет кућу, па га баш брига. — Турил смрдљиви патраци уза сам врата.

патрац м в *патрак*.

патроња м пеј *онај који храмље, хром човек*. — Патроња ће с мене [да] трчи. — Патроња патрави.

пау узв *ономатопеја пуцња*. — Пау, окину пушка и утрколи зајца.

пачавра ж фиг *ислужена, понижена, неуредна особа*. — О[д]-џену напраил пачавру, сви ги залита, чисти по кућу и кошару, не мож з-душу да дане. — Несам ја пачавра да сваки с мене брише патос.

пачавроше се свр *запусти се, постане неуредан*. — Пачавросал се откьд му побеже жена.

пачариз м *крш, лом, неред, штета*. — Ка[д]-дојдо дом, деца напраила пачариз. — Ако ме не послуша, ћу напраим пачариз од њега.

пачe с дем од *патка*. — Извади пачe па мочај ако ти се моча, ники те не види.

паша ж **1.** *напасање стоке*. — Искарал овце на пашу. — Кои јутре иде з-говеда на пашу? **2.** *место напасања стоке*. — У Јереницу-е најбоља паша за стоку. **3.** *трава*. — Дропљосаше ми се говеда о[д]-туј младу пашу, па се спекоше.

Паша м хип од *Правда, Правдољуб*.

пашаног м *пашеног*, в *баџа*. — Обаљали смо буке с пашанога у Острике.

пашарина ж *порез на пашу стоке у утрини*. — Разрезали ни пашарину ко да сто грла имамо.

паше несв фиг *одговара*. — Не паше му да с мене иде у Банковци. — Паше ли ти, ако не паше, немој га купуеш.

пашиште с пеј **1.** *стомак, трбух, мешина*, в *тулбак*. — Пустил онолко пашиште ко стелна крава. — Ударил га у пашиште па му испумпал ваздук. **2.** *бураг, унутрашњи*

ограни, дроб код животиња кад се закољу. — До̍бро вој очи̍сти па̍шиште, ће га спре̍мимо у дро̍б ел спр̍жу.

па̍шка несв *стење, стењуцка, једва дише.* — Па̍шка кьд о̍ди уз бр̍до. — Едва̍ рабо̍ти, са̍мо па̍шка.

па̍шкоња м *онај који с напором нешто ради, који једва дише.* — Едва̍ изле̍зе уш-Чу̍ку па̍шкоња, а камоли да нешто̍ изнесе̍.

пашкуља̍н м *дечак, деран.* — Како̍ у̍чи они̍ја тво̍ј пашкуља̍н?

пашља̍к м пеј в *пашиште.* — Истре̍сал пашља̍к иш-чеши̍ре за уко̍р. — Опе̍ри пашља̍к и сре̍ди га за у дро̍б. — У пашља̍к вој га њо̍јан (*псовка*).

пегла̍ње с гл им од *пегла,* поред уобичајеног значења и фиг *батинање.* — Не ги̍не му до̍ма пегла̍ње за то̍ј.

пе̍д м **1.** *педаљ, мера за дужину = од врха палца до врха кажипрста.* — Не̍ма ни два̍ пе̍да о[д]-ѕевњу̍, а ће се си̍ли на ме̍не. — Фа̍ли још два̍ пе̍да па дојде̍ ѕи̍д до плафо̍н.

педа̍ља ж *папучица на бициклу.* — Строши̍ла му се педа̍ља, не мо̍ж да во̍зи бици̍клу.

педа̍љка ж в *педаља.* — Наме̍сти ми педа̍љке да се во̍зим.

педе̍пша несв *искушава, тестира, одуговлачи с нечим да би га искушао.* — Немо̍ј ме ви̍ше педепша̍ш, него ако о̍ћеш да̍ј, ако не̍ — немо̍ј. — Тре̍бе га педе̍пшаш да ви̍диш ко̍лко ће издржи̍.

педепша̍ње с гл им од *педепша.* — Њему тре̍бе са̍мо педепша̍ње да ви̍ди како̍-е то̍ј.

педесе̍ бр *педесет.* — Неќьд бе̍ше ста̍рац у педесе̍ го̍дине, даньс јо̍ш неје̍ зре̍л чове̍к у те̍ј го̍дине. — Педесе̍ ки̍ла ту̍реше на ра̍мо и но̍сеше ко од шалу.

Пе̍ине ж *махала.*

Пе̍ја м *име.*

Пе̍јча м *име.*

пе̍кља[1] ж **1.** *петља, бод код плетива.* — Изву̍кал ми и̍гле из џемпи̍р што сам запле̍ла, све̍ ми се пе̍кље разниза̍ле. **2.** *копча.* — Откинуле̍ му се пе̍кље на гу̍њу. **3.** изр: **и̍ма пе̍кљу / не̍ма пе̍кљу** *има храброст / нема храброст.* — Да и̍ма пекљу̍, о̍н би му река̍л кво̍ тре̍бе.

пе̍кља[2] несв **1.** *петља нешто, ради неки посао.* — Пе̍кља нешто̍ по а̍мбар, ни о̍н не зна̍је кво̍. — Пе̍кља по по̍друм с качети̍ја и бурети̍ја. — Се̍дом го̍дине сам у поточа̍ру: ме̍љем, па ујa̍м, бра̍шно де̍лим, пе̍кљам, еба̍вам со̍јке. **2.** *ради испод жита, ради неки мутни посао.* — Пекља̍л нешто̍ са[с]-за̍другу, па га уапси̍ли.

пе̍кља се несв **1.** *меша се.* — Пе̍кља се у оно̍ј што неје̍ његово. — Пе̍кља се у ту̍ђу рабо̍ту. — Немо̍ј се пе̍кљаш куде ти неје̍ ме̍сто! **2.** *ради нешто.* — Ту̍ј сам се мучи̍ла, пекља̍ла едно̍ де̍сет го̍дине. — Пе̍кља се око воло̍ви ваздьн.

пекља̍вина ж **1.** *лош човек, петљавина, мешетар.* — О̍н ти-е голе̍ма пекља̍вина, не уплића̍ј се с њега да не оста̍неш без га̍ће. — Пекља̍вина, ће те упе̍кља у нешто̍ да награбу̍сиш. **2.** *мутан, замршени посао.* — Заглави̍л се у неку̍ пекља̍вину, не мо̍ж се жи̍в извуче̍. — Дојади̍л ми-е ви̍ше с теј његове пекља̍вине са сто̍ку.

пекља̍нција ж *замршен, мутан посао, мутна радња,* в *пекљавина (2).* — Несьм ја̍ за туј пекља̍нцију. — Немо̍ј ме ме̍шаш у твое̍ пекља̍нције.

пекља̍ње с гл им од *пекља*[2] *(се)*, **1.** *петљање, мешање.* — Не мо̍ж без пекља̍ње у ту̍ђу рабо̍ту, па бо̍г. **2.** *мешетарење.* — Нави̍кал на пекља̍ње и н-уме̍је дру̍кше да рабо̍ти. — С пекља̍ње-е ку̍ћу сте̍кал у Леско̍вац.

пекљатор м *онај који се меша у туђ посао.* — Он је голем пекљатор.

пекљаторка ж *она која се меша у туђ посао.* — С пекљаторку нећу [да] имам посла.

пекљаторче с *дете које се меша у туђ посао.* — Да ми-е да ватим оној пекљаторче, да му се надрењам по моински.

пекмез м поред уобичаајеног значења, и фиг и пеј *размажена особа.* — Деца су вој пекмез, само за по нешто стењу.

пекмезење с гл им од *пекмези се.* — Само слушам њојно пекмезење. — С пекмезење неће ништа постигнеш.

пекмези се несв фиг и пеј *цмиздри, стење.* — Стално се пекмези, не мож ги слушаш.

пекне[1] свр *испече малу количину или на брзину (месо, ракију...).* — Пекни малко сланинку на рожањ. — Пекнем едно два-три казана ракију, колко за мене.

пекне[2] свр у дем знач: *опече.* — Не бој се, кьд ти ча-Бора даде боцку, нема ни да пекне.

Пелагија ж *име.*

пеленка ж дем и хип од *пелена, пеленица.* — Пропра му пеленке и тури на жицу да се сушу.

пелин м **1.** бот *биљка јаког мириса и горког укуса* Artemisis absinthium. **2.** фиг *горко јело.* — Како-це еде овија пелин, како га овакој зготви?

пелцер м *изданак за калемљење или расађивање нове биљке,* в *чепка.* — Ће ми дадеш пелцери о[д]-твое мушкатле?

пелцување с гл им од *пелцује (се), цепљење од великих богиња.* — Цел разред је ишьл на пелцување.

пељузан м *задрт, неразуман човек.* — Зато[ј]-ја с пељузани ништа не работим.

пембе непр *ружичаст, ружичасте боје.* — Што носи едьн убав пембе џемпир, млого ми се свиде.

пембелија непр *ружичаста.* — Доде-ле, Марике, пембелијо кутијо, / Бајке-ле, Стеване, у џеп си гу носијо! (*нар песма*).

пембељив, -а, -о *ружичаст.* — Оћу да ми и блуза буде тако[ј]-исто пембељива како сукња.

пендрашење с гл им од *пендраши.* — Ти си за добро пендрашење, ал нема неки појак, да те испендраши!

пендраши несв **1.** *туче пендреком.* — Море, узе онија пендрек да гу пендраши. **2.** *бије, туче.* — Само да те он не пендраши, он не мисли за живот!

пендушење с гл им од *пендуши се.* — Научили смо ми на њојно пендушење, па сьг две паре не давамо за тој.

пендуши се несв *љути се, дури се.* — Нек се она пендуши колко оће, ми-ци гледамо нашу работу.

пенѕија ж **1.** *статус радника после одређеног броја година проведених на раду.* — Отишьл у пенѕију ако му још неје време. — Још ли си, бре, Милојо, у пенѕију (*ирон*)? **2.** *новчана надокнада.* — Прима толку пенѕију да му едва стиза да прекара месец. **3.** изр: **зрел за пенѕију** *дотрајао, одслужио своје.* — Овај кола су већем зрела за пенѕију.

пенѕионер / пенѕијунер м *мушкарац у пензији.* — Сьг је пенѕионер, па мож да скита куде оће.

пенѕионе̓рка / пенѕијуне̓рка ж *жена у пензији.* — Пенѕионе̓рка, па не̓ће ни̓шта да пи̓пне, са̓мо се шпаци̓ра од едно̓га до дру̓гога.

пенѕионе̓рски / пенѕијуне̓рски прил фиг *живи лагодно, ленствује.* — Ма̓, жи̓ви га пенѕионе̓рски.

пенѕиони̓ше (се) / пенѕијуни̓ше (се) свр *оде у пензију.* — Остаре̓л, па га пенѕијуниса̓ли. — Још го̓дину, па це пенѕиони̓ше.

пе̓ни (се) несв **1.** *ствара пену.* — Поче̓ млеко̓ да пе̓ни, бр̓зо це сва̓ри. — Ови̓ја сапу̓н и̓ч не пе̓ни. — Пе̓ни се вода̓ по ви̓рови у Бобата̓ло. **2.** фиг *прети, галами.* — Пени̓ ту̓ј, пени̓ по̓ла са̓т, исповрте̓, па си отиде̓.

пенче̓ с *пенцет код ципела, блокеј.* — Однесо ципе̓лке да ми шу̓стер уда̓ри пенчети̓ја.

пенчети̓ра свр/несв **1.** *стави блокеје, пенцете.* — Тре̓бе да пенчети̓рам ципе̓ле, ће им се изли̓жу ђо̓нови.

/пенчетира образи/ изр *лиши се стида, не стиди се.* — Пенчетира̓л обра̓зи, и̓ч га неје̓ сра̓м.

пенчетира̓ње с гл им од *пенчетира.* — Однесо вој чи̓жме на пенчетира̓ње.

пе̓нцер м **1.** *прозор, стакло на прозору.* — Тури̓л виро̓нге на пе̓нцери. — Ра̓зби ни про̓маја пе̓нцер. **2.** фиг *наочаре.* — Чи̓и-е ти̓ја ма̓ли с пе̓нцери? — Игра̓л се, па му деца̓ разби̓ла пе̓нцери.

пенцерче̓ с дем од *пенцер.* — На коша̓ру и̓ма пенцерче̓, да се ви̓ди кьд ра̓ни сто̓ку.

пенцерчь̓к м дем од *пенцер.* — Ту̓ри ову̓ј ки̓тку на пенцерчь̓к да и̓ма ви̓дело, да вира̓је.

пења̓вење с гл им од *пењави (се).* — Не̓мам куде̓, а побе̓гла би од његово̓ пења̓вење.

пења̓ви несв **1.** фиг *лупета глупости.* — По це̓л дьн пења̓ви, а ни̓ки га не слу̓ша. **2.** фиг *прети.* — Пења̓ви ти̓ ко̓лко о̓ћеш, ни̓ки ти се не пла̓ши!

пења̓ви се несв фиг *умиљава се, додворава се.* — Немо̓ј ми се ту̓ј пења̓ви кьд зна̓мо кака̓в је о̓сорник.

пењга̓р м **1.** *стари, суви пањ.* — Назбра̓ у ца̓к пењгари̓ за о̓гењ. — Запали̓л пењга̓р, па чу̓ри це̓л дьн. **2.** фиг пеј *стари човек, старкеља.* — Које̓ о[д]-те̓бе о̓ће ти̓ја пењга̓р?

пењка̓ло с *наливперо.* — Како̓ се са̓мо потпису̓је с пењка̓ло, ко да-е мло̓го учеван.

пењу̓га ж **1.** *пањ, пањуга, трулеҗдина.* — Ре̓ко да ми набе̓ре дрва̓, о̓н ми докара̓л пењу̓ге. **2.** фиг *костур.* — Остаре̓л, олиња̓л се, од ње̓га остала̓ сьл пењу̓га. **3.** изр: *глуп, туп.* — Па̓метан ко пењу̓га. — Ћути̓ ко пењу̓га. — Погле̓ј колка̓-е пењу̓га, а ни̓шта не зна̓је.

пењуже̓тина ж ауг од *пењуга.* — Доне̓л оно̓лку пењуже̓тину на огњи̓ште, ће зачу̓ри да исцр̓цамо. — Оно̓лка пењуже̓тина о[д]-чове̓ка а ни̓шта не зна̓је.

пењу̓шка с дем од *пењуга (1).* — Ту̓ри ову̓ј пењу̓шку на огњи̓ште нека клаи̓.

пењушче̓ с дем од *пењушка.* — Вр̓љи то̓ј труло̓ пењушче̓ у о̓гењ да изгори̓.

пе̓пел м *пепео.* — Це̓л дьн се деца̓ пепр̓шкају по пе̓пел, зато̓ј су и тако̓ј здра̓ва. — С пе̓пел напра̓ј це̓ђ, да изђу̓стриш загоре̓л котьл.

пепелчь̓к м дем од *пепел.* — Узо̓ ма̓лко пепелчьк да изђу̓стрим ову̓ј загоре̓лу тепси̓ју.

пепеља̓ви се несв *прља се пепелом.* — Немо̓ј се пепеља̓виш, неси̓ коко̓шка.

пепељара ж **1.** *метална кутија за прихватање пепела испод ложишта код шпорета.* — Носи истреси овуј пепељару там на ђубре. **2.** *пиксла.* — Донеси пепељару да зачурим едьн дуван.

пепељив, -а , -о **1.** *посут пепелом, упрљан пепелом.* — А што си такој пепељив, ко да си се по пепел грваљал. **2.** *боје пепела, сив.* — Однесе ти лисица онуј пепељиву кокошку, Пиргу.

пеперевка ж в *пипиревка*, **1.** *старо народно коло.* — Данас ники не знае да игра пеперевку. **2.** фиг *страх, дрхтање.* — Ако матер не слушаш, пред башту ће играш пеперевку. **3.** изр: **игра ситну пеперевку** *ради све играјући, рад на силу.* — Ће работи, и тој све да игра ситну пеперевку.

пеперуга ж зоол *инсект из реда Lepidoptera, ноћни лептир.* — Ноћу се пеперуге збирају на лампу.

пепршка се несв **1.** *игра се, ваља се, посипа се (пепелом, прашином, сувим снегом).* — З-деца се пепршка по снег. — Немој се више пепршкаш по пепел. **2.** *прпори се кокошка по прашини.* — Кокошке се settings вaздьн пепршкају по градинче, ће упропасту цвеће.– Цел дьн се пилајке пепршкају по прашину.

пепршкање с гл им од *пепршка се.* — О[д]-тој твое пепршкање по снег добил си кашљицу. — Више нема пепршкање по градинче, заковал сам тарабе не мож се провучу кокошке.

пераје / перајка ж *паок на воденичном витлу у који удара вода, окрећући горњи камен.*

перашка ж *обојено велигданско јаје.* — Едва чека да з-деца туца перашке.

перваз м *прозорска даска, ивица, руб.* — На прозори ће туримо первази за саксије сас китке.

перда ж зб им од *перо, перје.* — Сви су ми јастуци с перду. — Немој да врљаш перду, ћу гу оперем за јастаци.

пердашење с гл им од *пердаши (1, 2).* — Кьд почне предашење не заустаља се докле не испердаши цел ѕид (1). — За тија пакос заслужил је дебело пердашење (2).

пердаши несв **1.** *глача зид пердашком.* — Даньс ће почнемо да пердашимо собе, па ка[д]-це осуши ће ударимо молерај. **2.** фиг *бије.* — Башта га почесто пердаши, ал не помага.

пердашка ж *зидарска алатка за пердашење, гладилица.* — Узе пердашку па поче да маже по зид. — Пердаши с пердашку, ал мож и да те испердаши с туј пердашку.

перде с *ограда на трему.* — Изнеси цргe на перде да се ветреју.

пердушиње с зб им в *перда.* — Истресал ми све пердушиње из јастук.

пердушка ж *перо, перце од птице.* — Откуд оволке прдушке прет-кућу, да неје мачка ватила врапца.

пере несв *расеца ножем, распире (у бајалици против болести „изгима" код оваца, у магијској радњи два чобанина, уз коришћење ножа).* — „Перу, перу!" „Кво переш?" „Распирам паука". „Распери га, да га нема!". „Распра га, и нема га!" (Млачиште).

перетисање с гл им од *перетише.* — Тепал сам гу за перетисање по ковчази.

перетисување с гл им од *перетисује, прекопава, претражује.* — Чим остане сам дома, одма се даде на перетисување.

перетисује несв в *перетише.* — Деца перетисувала у амбар по стари сандуци и нашла чичине дунђерске књиге.

перетише несв *преврће, премеће, претреса.* — Кои-с перетисал по моје ствари у ковчак? — Умеје она да перетише и по туђо.

перилља ж *она која пере рубље, праља.* — Мора сам болна да се мучим с-веш, кьд нема периљу.

пèрја с мн зб им *пераја на воденичном колу,* в *пераје / перајка.* — Вода ис-ціввун удара у пèрја на воденично коло.

перјаница ж **1.** фиг *креста,* в *уљ.* — Леле, колку перјаницу носи твој петьл. **2.** фиг *чуперак на перчину, дуга коса.* — Пустил онолке перјанице, огрубел, неће се шиша.

пèрне свр **1.** у дем знач: *опере.* — Пèрни овеј черапке па тури на жицу. **2.** фиг *удари.* — Перну гу по дупе, колко да гу уплашим. — Пèрни га како требе, немој га мазниш!

перо с *лист лука.* — Откини неколко пера о[д]-црни и бели лук за салату. — Дај ми едно перо да обиђнем какьв ти-е лук.

пèрорез м *ножић, бритва.* — Вика да му требе пèрорез за у школу.

перутина ж *перут.* — Наватала му се перутина на огрљак.

перушина ж *перје.* — Истресе перушину из јастуци, ће гу мења. — Кьд га доватим, од њега ће остане само перушина!

перушинка ж дем од *перушина.* — Остаде ми још малко перушинка да допуним у јастучетија. — Ни перушинка неје отала от петла, све поручали.

перушиње с збр им *перје.* — От-кокошку остало само перушиње, удавила гу нека беда.

перушка ж **1.** *перо од птице.* — Увлачил се по кокошарник, па наватал перушке на главу. **2.** *сасушено крило од кокошке које служи као метлица за скупљање мрва.* — Астал се мете с перушку, а не са шаку. **3.** фиг *чуперак.* — Још нее постригал онеј перушке. **4.** изр **ѕвири му перушка** *недорастао, малолетан, глуп.* — Бајагим нешто знае, а још му перушка ѕвири из дупе.

перушче с дем од *перушка.* — У косу ти перушче од неко пиле.

перце с дем од *перо* **1.** *перо птица.* — С перце да га мазним, па ме неће слуша. **2.** *осигурач на чунку код ткања.* — Перце се тура у совељку да не излезне срдачка ис-цевку. — Перце се праи од кокошињо перо. **3.** *перо за писање које се некад користило заједно с држаљем.* — Писали смо с перце и купували ћупче с мастило. **4.** *перо од лука и празилука.* — Искидај перцетија од лук, видиш да су остарела.

перчик м **1.** *перчин.* — Сви по едьн, а Белча има два перчика. — Ошишали га до перчик. **2.** изр: — Укачил ми се на перчик (*дојадио*). — Ка[д]-ће ми се еднуш стуру с перчик, да ги не залитам.

песьк м *песак.* — Требе да докарамо песьк за куђу ис-Пржине ровине.

песмарка ж *песмарица, књига изабраних песама за декламацију.* — Требе ис-песмарку за дете да најдем неку пèсмицу за декламацију.

песмичка ж дем од *песмица.* — Дете учи некву песмичку, па сам излезла да му не смитам.

пèсна ж *песма, мелодија.* — Да ми отпоје̂ш едну пèсну од мерак како ти умејеш.

песница ж **1.** *пест, стегнута шака.* — Он ће на мене да стеза песнице. **2.** изр: **свири у песнице** *гладоваће, биће у невољи.* — Ка[д]-цви имају кво да еду, ти ће свириш у песнице. — Питујеш кво работи Милутин, кво ће работи, свири у песнице (*беспосличи*).

песничка ж дем и хип од *песница*. — Ко да се боји, стегло песничке и такој спи.

песнопојац м *онај који радо и лепо пева*. — Какав је твој башта бил песнопојац, ти неси ич на њега.

песнопојка ж *она која радо и лепо пева*. — Беше една Перка голема песнопојка, сви су гу волели.

песнопојче с *дете које лепо пева*. — Ка[д]-ће порасне моје песнопојче, па да заедно запојемо.

песто бр *петсто*. — Песто године да живиш, ти тој неће сватиш!

пестодинарка ж *новчаница од пет стотине динара*. — Дадо му пестодинарку, одма гу потрошил.

пестује несв *чува* (забележио М.П.)

/пет/ бр *пет*, изр: **ни пет паре не дава** *брига га*. — Ни пет паре не дава за тој што ће жито завати киша; **ни пет, ни шес** *без премишљања, не оклевајући*. — Куде њега нема ни пет ни шес, одма трчи да помогне кво требе.

петак / петьк м **1.** *пети дан у недељи, петак*. — Спреми се за у петьк да идемо на Власину по коња. **2.** изр: **распети петак** *дан Христовог распећа, Велики петак*. — Немој да си нешто узела у руке на распети петак. в *благи петьк*.

петал / петьл м *петао, певац*. — Такав петал га нигде нема: кат поје — поје, поје, па се затаји. — Кус петьл пиле довек (*изр*).

петина ж *петорица, петоро*. — Куде еду четворица, мож и петина. — Петина ће брзо [да] савлада целу ливаду.

петица ж **1.** *шири крај косе који је до косила*. — Притегни петицу до зевњу кьд косиш типац. **2.** *доњи део плуга који клизи по земљи*, в *стан*, в *глава*, в *поставак*. — На петицу се насади ралник.

петичка ж дем и хип од *петица* (*оцена у школи*). — Нарећал све петичке у дневник. — Што се не најде и нека петичка, но све тројке и четворке?

Петко м **а)** *име*; **б)** в изр: *женски петко*.

Петковдьн м вер *праз Света Петка*. — Вика ги да дојду на Петковдьн куде нас на славу.

петле с (мн петлетија) *млади петао, петлић*. — Имам седом-осом петлетија, кьд попорасну ће ги исколјемо, сьл едно ће остајмо за запат.

петленко м **1.** *петлић*. — Еси чул како поје мој петленко? **2.** *мала кочоперна особа*. — Тија петленко стално се меша у туђу работу.

петленце с дем и хип од *петле*. — Овој убаво петленце ће чувамо за нас.

петлетина м ауг и пеј од *петал*. — Тија петлетина не дава на кокошке да кљују, сам све покљуве жито.

петлина м ауг и пеј од *петал*. — Вржи петлину да не тепа онај млада петлетија.

петличе с дем и хип од *петле*. — Остала ни тике два петличетија од онолку живину.

петличко м **1.** у дем знач: *петао*. — Видим ја: ће ми улети тија петличко у шерпу. **2.** фиг *мала кочоперна особа*. — Поглеј га какьв је петличко и ти си запела за њега да појдеш. — Па се нешто кокори онија петличко.

петлиџан м *парадајз, патлиџан*. — Да ми купиш и три кила петлиџани.

петлиџанче с дем од *петлиџан*. — Узни леб и петлиџанче, залажи се до ручак.

петлòви м мн фиг *ноћно доба одређено кукурикањем пeтлова.* — Ноћàске несàм дремнỳл до пр̀ви петлòви. — Ка[д]-ѕапојỳ дрỳги петлòви, пòјдемо с кòла у Предèње. — Трèћи петлòви ве[ћ]-це расавњỳје.

пѐтља[1] ж *бод, окце на плетиву.* — Кобајàги да ми помòгнеш да га бр̀же исплетèм, тѝ си испустѝла пѐтље, па мòрам да га расплѝтам.

пѐтља[2] несв **1.** *ради неки послић, труди се.* — Пѐтља нештò око кòла цèл дьн. **2.** фиг *тајно, скривено нешто ради.* — Пѐтља нештò са Станѝмира, а квò, ће вѝдимо, бр̀зо це-покàже.

пѐтља се несв *меша се, бави се нечим.* — Пѐтља се у онòј што га нејè брѝга. — Пѐтља се у свè.

петљàње с гл им од *петља се.* — Ел видè на што испàде његòво петљàње у свè.

/пѐтна жѝла/ изр *из све снаге.* — Запèл ис-пѐтне жѝле да ѝде да рабòти у Нѐмачку. — Запèл ис-пѐтне жѝле и заврш̀ил шкòлу. — Да зàпне ис-пѐтне жѝле не мòж га надрѝпи.

петобàнка ж **1.** *новчаница од педесет динара.* — Дàј ми еднỳ петобàнку за бонбòне. **2.** *шака, шамар.* — Ћу му дадèм еднỳ петобàнку, да вѝди какò-е. — Залепѝ му еднỳ петобàнку да се пỳши.

Петрàћија м *име.*

Петрòвдьн м *Свети апостоли Петар и Павле, 12. јул.*

петрòвка ж *врста ране јабуке, зри око Петровдана.* — Овỳј гòдину одоцнѝше и петрòвке.

пецѝја м фиг *циција* (забележио М.П.)

печàлба ж *зарађивање.* — О[д]-четрнàесту гòдину сам у печàлбу. — Омрзèл сам печàлбу, ел нѝкад несѝ дòм, несѝ видèл ни женỳ како трѐбе, ни децà ка[д]-ти порàсну, а ка[д]-це вр̀неш, тѝ си већèм одртавèл.

печалбàр м *онај који печали новац (обично радећи на страни).* — Мàјкин печалбàр: мѐсец бес три недѐље; кỳче га лàје, мàти га не познàје (*ирон изр*). — Свѝ печалбàри отòше у печàлбу, сàмо мòј јòш седѝ дòм, уз огњѝште, и ћулѝ, вѝдим, мỳка му, не ѝде му се, остàл би овдè, ал какò ка[д]-цмо голѝ, без динàр.

печалбàрка ж *она која печали.* — Рѐтке су однапрèд билè печалбàрке.

печалбàрче с *дете које печали.* — Овò[ј]-е мојè печалбàрче, с тàту-е барабàр печалѝло.

печалèње с гл им од *печали, печалба.* — Отишàл поодàвно у печалèње, па се не вр̀ћа.

печàли (се) несв *зарађује (се).* — Трѝес гòдине, еве, какò печàлим и квò сам спечалѝл: стàрос, тỳгу и бòлес? — Мòра се печàли, нѐма се от-квò жѝви.

печалòвина ж **1.** *печалба.* — Ће се вр̀ну ис печалòвину куде Мѝтровдьн. — Навѝкал на печалòвину, па га овдè ѝч не здр̀жа. **2.** *зарада.* — Некà[д]-це вр̀не и бес печалòвину, некьд печалòвина не стѝгне ни до зимỳ, па некакò прескр̀цамо до прòлет.

печалòвник м *онај који зарађује, који печали,* в *печалбар.* — Ѝма двà печалòвника у кỳћу, па вој лàко. — Овò[ј]-е кỳћа бес печалòвника.

пѐчен, -а, -о фиг *намучен, напаћен.* — Млòго сам пропатѝла, пѐчена сам, мỳчена сам душà. — Млòго-е òн пѐчен човèк: што-è свè истрпèл, дрỳги не бѝ издржàл.

печèнка ж бот *бундева која се пече и користи у исхрани људи.* — Дòбро ни родѝле печèнке у градѝнче пот-кошàру.

печењак м **1.** *кукуруз који се пече.* — Набрамо печењаци да испечемо на жар. **2.** *печени кромпир.* — Узни печењак и дуваj у шаке да се не изгориш.

печи свр *уједе инсект или змија.* — Не завлачи се у бурјан, ће те печи нека трлема.

печи се свр **1.** *опече се.* — Увек се печи кьд кладе огењ. **2.** *ожари се.* — Печил се на покриву па руца.

пешак м *врста пасуља који расте без притке.* — Посадила сам педесе оцаци пешак и триес приткар.

пешачи несв *иде пешице.* — До школу-е морала да пешачи два сата чак ис-Прочовалци.

пешес бр *пет-шест.* — Њи пешес из нашо село-е ишло куде прецедника да види за пут.

пешеснаес бр *петнаест до шеснаест.* — Докарал пешеснаес овце да продаде на Драгољуба.

пешестина бр им *петорица до шесторица, петоро до шесторо.* — Збрамо се тике пешестина о[д] цело село.

пешесторица бр в *пешестина.* — На славу ни дојде пешесторица само од мои иш-Чуку.

пешестотина бр им *пет стотина до шест стотина.* — Тој ће да ми се увати само за руке пешестотина динара.

пешки прил *пешке.* — Приберем пешки онакој болуњава, па ајд, ајд, отидем у Село куде доктура. — Ако идеш такој пешки, до Троскач ти требе два сата.

пешкир м *пешкир, убрус.* — И требе да купим још неки пешкир за сватови.

пешкирче с дем од *пешкир, марамица.* — Узни пешкирче и обриши теј ѕиѕе.

пештански квасац м *пекарски квасац.* — Обрнула сам, па лeб месим све с пештански квасац. — Купи ми едно пакување пештански квасац.

пи м (мн **пиови**) *вир где се сакупљала вода за наводњавање или испирање руде, вириште.* — Иди на пи, донеси ми воду от-кладанац.

Пи м мтн *извор, ливада, шума. Некад се ту језерила вода за испирање руде.*

пивка несв у дем знач: *пијуцка, пије.* — И он си, море, убавшко пивка.

пивне свр **1.** *попије мало.* — Сьл би водицу пивнула малко, за друго несам. **2.** *пијуцне, попије понекад, проба.* — Имаше туј малко ракија, да пивнемо. — Пивни од овуј мојy ракију правену от-киселице. — Пивне и сьг, ал кьд му дојде мерак.

пие / пије несв **1.** *узима течност.* — Откарај говеда да пиу воду. — Немој да пијеш туј џибру. — Пи докле има. **2.** фиг *узима лек.* — Требе да пие лек да оздравеје. **3.** *опија се.* — Од муку пије. — Пие па растура. — Пие ко смук. — Пие докле обневиди. **4.** фиг *појава дуге (пије воду).* — Дуга пие воду у Валмиште.

пиење / пијење с гл им од *пи(ј)е,* **1.** *пиће.* — Донела сам ви едење и пиење, само требе да работите. **2.** *испијање.* — С пијење га-е прекарал, н-умеје да се заустаи. — Неће на добро излезне тој његово пиење.

пиењце / пијењце с дем од *пиење.* — Да изнесем и неко пиенце, да не седимо бадава.

пизда ж фиг *кукавица, слабић, превртљивац.* — Кои се надал да ће тај пизда да га издаде.

пиздење с гл им од *пизди.* — Нема ништа от-пиздење, него пресви артију, па га тужи.

пиздѐтина ж аут и пеј од *пизда*. — Нећѐ вѝше куде моју̀ ку̀ћу да про̀јде та̀ј пиздѐтина, гла̀ву ћу вој расцо̀пам.

пѝзди несв *нервира се, вришти*. — Енѐ га до̀ма, пѝзди што га нѝки не слу̀ша.

пѝздрав узв *који се каже неком кад кихне*. — Пѝздрав, и893 дого̀дине.

пиздра̀вчьк узв в *пиздрав*. — Пиздра̀вчьк се вѝка на детѐ кьд кѝне.

пизду̀ља ж пеј *неморална жена*. — Ћу ва̀тим да очу̀пам ону̀ј пизду̀љу, кво̀ тра̀жи куде мојѐга му̀жа.

пѝзма ж *мржња, непријатељство*. — Голѐма-е пѝзма међу њѝ, ода̀вно не ора̀ту. — Не мо̀ж с пѝзму нѝшта да постѝгнеш. — Нећѐ ора̀ти, тѐра с мѐне пѝзму.

пија̀вка ж зоол *пијавица Hirudo medicinalis*. — Изво̀р пу̀н с пија̀вке, не мо̀ж во̀ду да зава̀тиш.

пијальк м **1.** *пиће*. — Изнѐси некѝ пијальк, ту̀ри пред љу̀ди. **2.** *пијанка*. — О[д]-дру̀го не мѝслу, са̀мо од весѐље и пијальк.

пија̀н, -а, -о *напит*. Изр: — ~ ко трѐсак. — ~ ко зевња̀. — ~ ко ду̀пе. — ~ па не зна̀је кво̀ рабо̀ти. — ~ па не зна̀је кво̀ ора̀ти. — ~ ко ба̀чва. — Пија̀на буда̀ла. — Пија̀на ала̀. — Пија̀на гузѝца.

пијанду̀ра ж/м пеј *пијаница, алкохоличар*. — Дову̀че се она̀ј пијанду̀ра па ме за̀држа, немога̀ по ку̀ћу да срабо̀тим.

пија̀нка ж *скуп на коме се добро попије*. — Бѐомо на пија̀нку на Мѐја̀нс, па се нагрдѝмо.

пијанлѝк м *пијанство, алкохолисаност*. — Од пијанлѝк нема прогледлѝк. — Цѐл дьн ло̀че расо̀л, лѐчи пијанлѝк.

пијанчѐње с гл им од *пијанчи*. — Почѐл с пијанчѐње свакѝ дьн. — Не мо̀гу поднесѐм његово̀ пијанчѐње.

пија̀нчи несв *много пије, опија се*. — Пија̀нчи по кафа̀не низ дру̀мови до̀ле до Мора̀ву.

пѝјац м в *пазар (1, 2)*. — Отидѐ на пѝјац да ку̀пи нештò. — У срѐду-е пѝјац у Предѐне.

пѝју, пѝју узв *ономатопеја оглашавања пилића*.

пѝјук м *крамп*. — Пѝјук у ру̀ке, па ће ко̀памо колко трѐбе да одвр̀немо во̀ду у ва̀де.

пѝк м *жеља за наношењем зла, жеља за осветом*, в *зуб*. — Узѐл га на пѝк. — Пѝк ми-е да га ва̀тим на̀само, да га до̀бро излѐмам. — Кога̀ о̀н у̀зне на пѝк ѝма зло̀ да се проведѐ.

пѝкавац ж **1.** *опушак*. — Збѝра пѝкавци па пу̀ши. **2.** пеј *ситна, кржљава особа*. — И тѝ се пла̀шиш од тог пѝкавца.

пѝкавче с (мн **пѝкавчићи**) дем од *пикавац*, **1.** *опушак*. — Поглѐј куде-е истрѐсал пѝкавчићи. **2.** *ситна, кржљава особа*. — Тѐбе мо̀ж да бѝје еднò пѝкавче и тѝ му бѐгаш.

пикѝра несв **1.** *стрмоглави се, обруши се*. — Ја̀стреб глѐда да пикѝра неку̀ коко̀шку. — Пѝкира гу и однѐсе гу. **2.** фиг *означи као свој циљ, баци око на кога*. — Ода̀вно га-е она̀ пикира̀ла. — Пикира̀л њу и ни едну̀ дру̀гу нећѐ.

пикира̀ње с гл им од *пикира*. — Бес пикира̀ње ја̀стреб не мо̀ж да ва̀ти за̀јца.

пѝкља м *мршава, жгољава особа*. — Поглѐј какьв си се пѝкља напра̀ил од неѐдење.

пикљав, -а, -о *слабашан, жгољав.* — Онакој пикљав, а кьд вати да работи да се заsвериш. — Убава-е у лице, ал има пикљаве ноге.

пикљавка ж *мршава, вижљаста женска особа.* — Неће булазар туј пикљавку, колко гођ она залитала око њега.

пикљавко м *мршав, вижљаст мушкарац.* — Онакву девојку ко тресак узел онија пикљавко.

пикљавче с *мршаво, жгољаво дете.* — Ватим ли оној пикљавче пикљаво, има га рашчепим што ми дира дете.

пиксла ж **1.** *пепељара.* — Куде тури онуј пикслу, ко да у земљу пропаде? — Расцопал му главу с пикслу. **2.** изр: — Кьд кажем: „Пиксла!" да си овде.

пилајка ж *одрасло пиле, кокошчица која још не носи.* — Раним дваестину пилајке што ми излегла Пирга. — Однесе лисица пилајку.

пилајче с дем од *пилајка.* — Да пазиш пилајчетија да ги квачка не изведе из авлију.

пиле с (мн **пилићи**) **1.** *младунче кокошке.* — Квачка остаила пилићи, неће ги више чува, мора гу вржемо с врцу. **2.** *птица* (мн *пилишта*). — Едно пиле дошло на пенџер. — Ја врљи жито на наша пилићи, а све покљуваше пилишта. **3.** фиг *белег, део рабоша који остаје зашивен у сукно,* в *квачка.* — Ако се квачка увати на пиле, значи његове су клашње. **4.** фиг *назив од миља за дете.* — Куде-е татино пиле? — Пиле, дојди куде мене. **5.** фиг деч *слина, секрет из носа.* — Ће ти излети пиле из нос. — Обриши се да ти не излезне пиле из нос.

пилећина ж *пилетина.* — Куде нас сви еду пилећину.

пили, пили узв *за дозивање живине.*

пилићар м **1.** *онај који краде пилад.* — У малу има едьн пилићар, све ни покраде пилићи. **2.** фиг *орао, јастреб који носи пилиће.* — Ене га пилићар кружи над рид, гледа да пикира на неко пиле.

пилићарка ж **1.** *она која краде пилад.* — Однесе ни све кокошке тај пилићарка. **2.** фиг *лисица.* — Па у авлију улезла пилићарка и однела ни кокошче.

пилишта ж мн *пилад.* — Све ти исклуваше пилишта рженицу.

пиљка ж *каменчић којим се деца играју пиљке.* — Требе ни [ј]ош една пиљка да играмо пиљке.

пиљке ж мн *дечја игра каменчићима.* — Не играмо овој пиљке, но озбиљно работимо.

пине свр в *пивне.* — Пинул беше онакој, малко. — Да пинем водицу, да поврнем душу, па да ти казујем.

пинтур м *бачвар, пинтер.* — Гарци и Криводелци су били познати пинтури што су праили ардови, каце и бурићи. — Занел се ко пинтур у чворову дугу (*изр*).

Пиови м мн тпн *извор, ливада, шума* (*више места с овим именом, где се језерила вода за испирање руде и наводњавање*).

пипа несв **1.** *додирује.* — Пипа да види кво има у јанџик. — Нема кво да пипа ка[д]-це све види. — Не пипај ждребе, ће те урита. **2.** фиг *сналази се по мраку.* — Пипа по мрак, не види куде оди. **3.** фиг *ради.* — Тија трутов само аздисује, ништа не пипа.

пипа се несв **1.** *додирује се.* — Пипа се куде се очкољавил. **2.** *хвата се.* — Пипа се за кесу, ел му туј. **3.** *задиркује се, дира се.* — Не пипај се з-деца, неки ће те утепа. — Туђо се не пипа. — Пипа се куде се не пипа.

пи̏пет м *кокошја куга.* — А, пи̏пет ви затр̏л, сві̏ ми искључува̏сте ржени̏цу (*клетва*). — Пи̏пет га изе̏л (*клетва*).

пипетљи̏в, -а, -о **1.** *који има пипет.* — Покла̏мо пипетљи̏ву живи̏ну. — Не зна̏м кво̏ ми-е, це̏л дън идем ко пипетљи̏ва коко̏шка. **2.** фиг *занесен, ошамућен, болестан.* — Еси̏ пипетљи̏ва, са̏мо се споту̏раш?!

пипетљи̏вка ж *занесена, ошамућена, болесна женска особа.* — Ја̏, пипетљи̏вка, н-умеја̏ да му ка̏жем да ми ку̏пи и шиће̏р.

пипетљи̏вко м *занесен, ошамућен, болестан мушкарац.* — Ко̏ј ће ти ђа̏вол пипетљи̏вко, ви̏диш да се съг зано̏си, а кво̏ ће работи кьд остаре̏је?

пипетљи̏вче с *болесно дете.* — Куде да по̏јде, вуче̏ и оно̏ј пипетљи̏вче.

пипире̏вка ж в *пеперевка.* — Ће ми и̏гра о̏н пипире̏вку, ако га ја̏ дова̏тим, па и̏ма ли јо̏ш.

пи̏пка[1] несв **1.** *додирује прстима.* — Ста̏лно нешто̏ пи̏пка под гу̏њче. **2.** в *вата.* — Она̏ ћути̏, а о̏н гу пи̏пка по це̏лу снагу̏. — Пи̏пка гу по[д]-цу̏књу. **3.** *споро ради.* — Пи̏пка нешто̏ по ку̏ћу, ни о̏н не зна̏је кво̏. — Ако тако̏ј пи̏пка, ни̏кад га не̏ће урабо̏ти.

пи̏пка[2] ж дем од *пипет.* — Пи̏пка ги вати̏ла, куде̏ ми се изгуби̏ше пилићи (*клетва*). — Пи̏пка ви изе̏ла, дабо̏гда (*клетва*).

пи̏пка се несв **1.** *додирује се* — Пи̏пка се куде се изгре̏бал. **2.** в *вата се.* — Во̏ли да се пи̏пка. — Пи̏пка се с му̏шки по мра̏к.

пи̏пкав, -а, -о **1.** *спор, трапав, невешт.* — Пи̏пкав је до бо̏га кьд рабо̏ти. **2.** *сриткав, досадан, који захтева много живаца (посао).* — Мло̏го-е то̏ј пи̏пкав по̏со, не мо̏ж га рабо̏ти кои̏ и̏ма та̏нки жи̏вци. — О̏н ти-е мло̏го пи̏пкав, а и рабо̏та му-е пи̏пкава, ал кьд урабо̏ти — урабо̏ти га како тре̏бе.

пи̏пкаво прил *споро, пипаво.* — Ако рабо̏ти тако̏ј пи̏пкаво, и̏ч га не дово̏ди куде ме̏не да рабо̏ти. — Тако̏ј пи̏пкаво мо̏гу и ја̏ да рабо̏тим, па кь̏д га срабо̏тим.

пипка̏ње с гл им од *пипка (се).* — С пипка̏ње ће подљу̏тиш ра̏ну, па ће те јо̏ш ви̏ше боли̏.

пипко̏м прил *пипајући, опипавајући.* — Не сме̏је да о̏ди по по̏ледицу, но сві̏ пипко̏м са штапче̏. — Едва̏ се пипко̏м дову̏ко по маглуштѝну.

пи̏пне (се) свр **1.** *додирне (се) прстима.* — До̏ктуре, ка[д]-це пи̏пнем куде меши̏ну, боли̏ ме. (Ти̏ се немо̏ј пи̏паш!) — Пи̏пни се да ви̏диш ел ти ту̏ј шла̏јпик. **2.** *нападне, насрне.* — Са̏мо ли га неки̏ пи̏пне, с ме̏не ће и̏ма рабо̏ту. — Мо̏ј шума̏к не сме̏је ни̏ки да пи̏пне за жи̏ву гла̏ву. — Пи̏пни се с ње̏га, па ће ви̏диш како ја̏ уме̏јем да би̏јем!

пира̏јка ж *дрвена палица са краћом дршком за прање* (*бување*) *платна,* в *бувач,* в *пракљача.* — С пира̏јку сам на ре̏ку, у Бели̏ло, пра̏ла ве̏ш, о[д]-та̏г вуче̏м реу̏му.

пи̏ри узв *у бајалици против болести „изгима" код оваца, у магијској радњи два чобанина, уз коришћење ножа:* — „Пи̏ри, пи̏ри!" „Кво̏ распи̏раш?" „Распи̏рам па̏ука". „Распе̏ри га, да га не̏ма!". „Распра̏ га, да га не̏ма!" (Рупље, Бајинци). в *перу.*

пи̏рка несв *пири* (*ветар*). — Пи̏рка ве̏тар от Пла̏ну, надушa се ки̏ша.

пиро̏вина ж *пиревина* Agropyron repens (L.). — С пиро̏вину се не мо̏ж изле̏зне на кра̏ј у ову̏ј њиву̏.

пи̏роцке ши̏мике ж *гумени опанци, гумењаци.* — Обу̏л ла̏куване пи̏роцке ши̏мике.

пи̏с узв *којим се тера мачка.* — Пи̏с, ма̏цо, изла̏зи ис-ку̏ћу!

пи̍сак[1] м *писак, кратки оштри звук, кратко пиштање, врисак.* — Чу̍ем нски̍ пи̍сак до̍ле у ре̍ку, кво̍ ли деца̍ то̍ј рабо̍ту, бо̍же?

писа̍к[2] **/ писък** м *писак, део дувачког инструмента који се ставља у уста и ствара звук.* — Напраи̍ дуду̍че, ал н-уме̍јем да уго̍дим писък како ја̍ о̍ћу.

писа̍љка ж **1.** *крижуља.* — Ка[д]-цам поше̍л у шко̍лу, башта̍ ми купи̍л та̍блицу и писа̍љку. **2.** фиг *оловка.* — Да̍ј ми писа̍љку да забеле̍жим докле̍ ће сече̍мо гре̍де.

пи̍сан, -а, -о *предодређен, судбином одређен.* — Таква̍ му-е судби̍на пи̍сана и ту̍ј се ни̍шта не мо̍же.

писа̍нка ж *свеска великог формата (Б4).* — Ку̍пи му едну̍ писа̍нку ис-ко̍цке и едну̍ из ли̍није.

пи̍сано прил *судбином одређено, предодређено.* — Тако̍ј ни-е, Ста̍но, пи̍сано, да се не у̍знемо.

пи̍ска[1] ж *вриска.* — Чу̍јем ја̍ неку̍ пи̍ску по Је̍реницу, ал не зна̍м кво̍-е, а оно̍ ву̍к удави̍л овцу̍. — И сьг ко да чу̍јем пи̍ску деца̍ и буца̍ње гове̍да ка[д]-цу ни у ра̍т попали̍ли.

пи̍ска[2] несв *вриштати, пиштати.* — Што̍ дете̍ то̍лко пи̍ска?

пи̍скавац м **1.** *онај који често вришти, пишти (дете),* в *плачко.* — Сми̍ри то̍г пи̍скавца, не мо̍гу од ње̍га да тре̍нем. **2.** *онај који има повишен, пискав глас.* — Сьл немо̍ј ти̍ја пи̍скавац да ора̍ти, ће ни позаглу̍ши.

пи̍скаво прил *на пискав начин.* — Са̍мо она̍ мо̍ж тако̍ј пи̍скаво да ора̍ти.

пи̍скало с *свирала од струка ражи,* в *свирче.* — Напраи̍ му пи̍скало од ржени̍цу да сви̍рка, да се зали̍ма.

писка̍ње с гл им од *писка*[2]. — Какво̍-е то̍ј писка̍ње та̍м по ку̍ћу? — Чу̍је се писка̍ње до не̍бо.

/пи̍смо/ с *шара на тканини, скица.* Изр: **тка̍ње на пи̍смо / ћилими̍ на пи̍смо** *ткање са шаром правоугаоног облика.* — На̍више сам изатка̍ла ћилими̍ и посте̍љке на пи̍смо. То̍ј сам и на̍jволела.

пи̍сне свр **1.** *врисне, испусти пискав глас.* — Немо̍ј дажде̍вњак да пи̍сне, да те прету̍ри. **2.** *гласне се, проговори.* — Да неси̍ писну̍л док ста̍ри ора̍ту!

писува̍ње с гл им од *писује (се).* — Ла̍сно-е с писува̍ње, тре̍бе неки̍ и да рабо̍ти. — Писува̍ње му по̍слабо и̍де, ал рачу̍н до̍бро зна̍је.

пису̍је (се) несв **1.** *пише (се).* — Нејe̍ ка̍дар да нау̍чи како се пису̍је. — У̍баво пису̍је ко да-е иша̍л на голе̍ме шко̍ле. — Пису̍је ни ба̍р едну̍ш у ме̍сец. **2.** *упише, учлани.* — Писува̍ли смо се о̍ндак и у за̍другу. — Пису̍ј и ме̍не у ту̍ј твоју̍ књи̍шку за пу̍т, чу даде̍м иља̍да̍рку.

питии̍ште / питиј̍иште с *гомила пихтијасте масе, пихтијиште.* — Кьд пце̍та уда̍ву вапи̍ра оста̍не са̍мо питии̍ште.

пити̍је ж мн *пихтије.* — Што уме̍је да пра̍ји пити̍је, ни̍ки вој нејe̍ у то̍ј ра̍ван.

пи̍томан, -мна, -мно **1.** *питом.* — То̍ј несу̍ пи̍томне ма̍чке, но ди̍вје. **2.** *благе нарави,* — И̍ма мло̍го пи̍томну жени̍цу, а и деца̍ му до̍јду тако̍ј пи̍томна.

питу̍ван, -а, -о *питан.* — Есте̍-ли питу̍вани кога̍ момка̍ да уце̍нимо за говедара̍.

питува̍ње с гл им од *питује (се)*, **1.** *питање.* — Отишъ̍л бес-питува̍ње. — Не мо̍ж ни̍где бес-питува̍ње роди̍тељи. **2.** *запиткивање, испитивање.* — Кво̍ ти-е то̍ј питува̍ње сва̍ки ча̍с. — Питува̍ње за ово̍ј, питува̍ње за оно̍ј, не̍мам вре̍ме да ти одгова̍рам. **3.** фиг *просидба.* — Ју̍тре ће и̍ду на питува̍ње куде Илии̍ни. **4.** фиг *поздрав, поздрављање.* — Прој̍де, бре̍, бес-питува̍ње, на̍праи се да ме не позна̍ва.

питу̍је несв **1.** *пита, обраћа пажњу.* — Ће те питу̍је ста̍рос куде̍ ти-е била̍ мла̍дос (*изр*). — Питува̍ли су ни кои̍ га позна̍ва, сви̍ су га познава̍ли, ал ни̍ки неје̍ река̍л да га позна̍ва. — Ко̍ј си па ти̍, да те питу̍је. — Та̍ћија ни̍кога не питу̍је, рабо̍ти како му се наша̍кне. — О̍ћу те питу̍јем за Ста̍мену, како̍-е, жива̍ ли-е? — Ће те питу̍је по̍што Му̍са прода̍л ја̍рца (*изр, претња*). **2.** *распитује се.* — И̍де по село̍ и питу̍је који̍ и̍ма да прода̍ва телчи̍на. — Питу̍је за њего̍в ро̍д.

питу̍је се несв *поздравља се.* — Ста̍ни, да се питу̍јемо с-исписника.

пица̍јзла м фиг *подмукла, особа у коју се нема поверења.* — Немо̍ј на ту̍ј пица̍јзлу ни̍шта да казу̍јеш.

пица̍ни се несв фиг *дотерује се.* — Поче̍л се и о̍н пица̍ни, неје̍ то̍ј без ни̍шта.

пица̍нко с *онај који се дотерује, који носи лепу одећу.* — Несьм знала̍ да сам роди̍ла пица̍нка, а не рабо̍тника, по це̍л дьн се са̍мо пица̍ни.

пицопе̍вац м **1.** *ситан, жгољав човек.* — Нашьл пицопе̍вац да ми се ту̍ј супе̍тли, ћу га распу̍чим, бре̍, о[д]-ѕевњу̍. **2.** *жутокљунац, још недорастао човек.* — Куде̍ тој зна̍је да урабо̍ти ти̍ја пицопе̍вац.

пичь̍к м фиг *згодна девојка.* — Неје̍ о̍н дора̍сал за ти̍ја пичь̍к што с њега̍ о̍ди.

пи̍че с фиг в *пичьк.* — Приве̍л неко̍ пи̍че од Власи̍ну.

пичу̍рак с дем од *пичьк.* — Ма, јо̍ш је мале̍чко, тек пичу̍рак, доле̍ко-е од удава̍ње.

пичу̍рче с дем од *пичурак.* — Не мо̍ж да изле̍зне на кра̍ј с едно̍ пичу̍рче, ста̍лно га фо̍рта.

пи̍ша ж деч *мушки полни уд.* — Изва̍ди пи̍шу да пи̍шкиш.

пиша̍лка ж *затварач, запушач.* — Направи̍ пиша̍лку на сто̍вну о[д]-церу̍шу, да не уле̍зне неки̍ скака̍ц ел бробињак.

пиша̍ло[1] с в *пишалка.* — У̍паде ми пиша̍ло у шише̍.

пи̍шало[2] *мушки полни уд.* — И̍звади пи̍шало, беср̍амник, за̍врну се, па се по̍моча.

пи̍ши несв *запушује, затвара.* — Ка[д]-ѕапла̍че дете̍, ти̍ му пи̍шиш уста̍, Бу̍гари да не чу̍ју. — Пи̍ши ду̍вке да не уле̍зну пога̍нци. — У̍става пи̍ши бу̍ку да вода̍ не обр̍ћа ко̍ло. — С ру̍ку му пи̍ши уста̍ да не ора̍ти.

пи̍шка[1] ж *опушак од цигарете.* — Кьд не̍ма цига̍ре, зби̍ра пи̍шке.

пи̍шка[2] несв *пиша, пишки (дете).* — Ел пишка̍ло дете̍ пре[т]-цпање?

пи̍шка се несв *упишава се, умокри се пишаћом.* — Јо̍ш се пи̍шка у га̍ће.

пишка̍ње с гл им од *пишка[2] (се).* — Не зна̍м које̍ да му рабо̍тимо за тој пишка̍ње у га̍ће, веће̍м је голе̍м а пи̍шка се.

пи̍шман м *онај који се предомишља, који се пишмани.* — Како̍ да му веру̍јеш кьд је пи̍шман чове̍к.

пишма̍ни се несв *колеба се, каје се.* — Пишмани̍л се, не̍ће прода̍ва ју̍нци, тре̍бу му. — Ако се пишма̍ни, ће ти оста̍не ка̍пара.

пишти̍ несв *вришти, кука, плаче.* — Кьд ни ку̍ћу запали̍ше, ста̍де ма̍ти да пишти̍, па ечи̍ гора̍. — Дете̍ пишти̍, остало̍ само̍ до̍м, па страу̍је.

пла̍ва звонче̍та / пла̍ва ѕвонче̍та с мн бот *ливадско цвеће.*

пла̍вез м **1.** *графитна оловка.* — То̍ј не мо̍ж да се срачу̍на бес пла̍вез и арти̍ју. **2.** фиг *прорачун, рачуница.* — Докле све̍ не ту̍рим на пла̍вез, не мо̍гу ти ка̍жем ко̍лко ће те ко̍шта малтерисува̍ње. **3.** фиг *запише што.*– Ту̍ри га у пла̍вез да не изу̍миш кво̍ смо се договори̍ли.

пла̍вешче с дем од *плавез.* — Од пла̍вез оста̍де тикс пла̍вешче, исписа̍ га скро̍з.

Пла̍ви Ле̍бед м *назив села Лебета у турско време.*

Пла̀вица ж дем од *Плавка, име јунице.*

Пла̀вка ж *име краве.* — Кәд музѐш Пла̀вку, ѝма те рѝтне и свѐ ти млекȍ расѝпе.

Пла̀вча м *име вола.* — Пла̀вча-е бил ћа̀ја у пау̀новска говѐда.

пла̀дне с *подне.* — У пла̀дне ће ни донесѐш обѐд на Голѐми рѝд. — У пла̀дне упечѐ ѕвезда̀ да мȍзак прȍври. — Етѐ ме куде тѐбе око пла̀дне.

пла̀з м в *оплазина.* — Ора̀л, па свѐ оста̀ѝл пла̀з до пла̀з.

плазѐње с гл им од *плази (се).* — То[ј]-едѝно зна̀е — плазѐње!

пла̀зи (се) несв **1.** *истура језик из уста.* — Пла̀зи езѝк ко да га нештȍ печѝло. **2.** *руга се* — На дру̀гога ти пла̀зи езѝк, немȍј те на мѐне ђа̀вол ва̀ра. — Кој те на̀учи да се пла̀зиш на ста̀ри љу̀ди? **3.** фиг *блене, чуди се.* — Немȍј се пла̀зиш, него рабȍти. — Са̀мо се пла̀зи, ко да нејѐ чѝтав. **4.** фиг *церека се.* — Што гȍђ да му ка̀жеш ȍн се пла̀зи, ко нека̀ плазѝна.

плазѝна[1] ж *будалина, глупак.* — С ту̀ј плазѝну не мȍж вѝше нѝшта да се договȍриш.

плазѝна[2] ж в *оплазина,* в *плаз.* — Какȍ тȍј ȍре, ка[д]-цве плазѝне остању̀ју по њѐга.

пла̀јваз м *дунђерска оловка.* — Задену̀л пла̀јваз за у̀во, па се пра̀ји ма̀јстор--дунђѐрин.

пла̀јвашче с дем од *плајваз.* — Онȍлка олȍвка зача̀с поста̀де пла̀јвашче.

плака̀та ж *умрлица.* — Турѝли плака̀ту на Меја̀не да-е Па̀ша умрѐл.

плакѝња несв *испира, пере.* — Ће плакѝња вѐш, па грѐје вȍду у котәл на огњѝште.

/плакѝња уста̀/ изр *оговара.* — Нѐће вѝше с мѐне да плакѝња уста̀ кәд гу едну̀ш измѐздрим!

плакиња̀ње с гл им од *плакиња, испирање.* — Котлѐ трѐбе на плакиња̀ње, немȍј га овакво̀ вр̀ћаш дȍм.

пла̀кне (се) свр **1.** *умије (се).* — Пла̀кни се ча̀ском по лицѐ, па да едѐмо. — Пла̀кни ȍчи о[д]-др̀ље, да проглѐдаш. **2.** *испере, пропере.* — Кәд пла̀кнеш вѐш, постѐљи га на прѐмет да се су̀ши. **3.** *заперe се, умије стидницу.* — Нека̀ се пла̀кне за сва̀ки слу̀чај, па да поо̀димо на собȍр.

/пла̀кне уста̀/ изр в *плакиња уста.* — Са сва̀кога ће она̀ пла̀кне уста̀.

пламенчәк м дем од *пламен, пламичак.* — Ватѝле су̀чке пламенчәк, бр̀зо ће се разгорѝ.

пла̀мење с зб им од *пламен.* — У ȍчи му пла̀мење, страȍта, да се упла̀шиш од њѐга.

пламѝња несв *хвата пламен, почиње да гори, тихо гори.* — Пламѝња, ал се разбуктѝ бр̀зо.

Пла̀на ж *планина која се простире од источне обале Власинског језера до реке Тегошнице и планине Руј, највиши врх Время (1721 м),* в *Гремада,* в *Црквена Плана.*

пла̀ндиште с *сеновито место на коме пландује стока за великих врућина.* — У пла̀дне отка̀рај говѐда на пла̀ндиште у Бобата̀ло.

пландува̀ње с гл им од *пландује,* **1.** *одмор.* — Ка[д]-дȍјде пландува̀ње, тѝ отка̀рај говѐда у Стру̀мину ку̀ћу, у ладовѝну, куде извȍр. **2.** фиг *беспосличење.* — Навѝкал на пландува̀ње, нѝшта им не пома̀га. — Нажу̀љил ду̀пе от пландува̀ње.

планду̀је несв **1.** *одмара се у хладу (стока).* — Нек планду̀ју говѐда, а тѝ дȍјди гȍре, куде мѐне, да поора̀тимо. **2.** фиг *ништа не ради, излежава се, беспосличи.* —

Докле ће такој: ми работимо он пландује. — Цел век пландује. — Пландује а оће се кицошки носи.

плане свр **1.** *разгори се.* — Дрва ко барут, плану и зачас изору. **2.** фиг *нестане, оде, буде продат.* — Дошал шићер у задругу и планул зачас. **3.** фиг *зацрвени се.* — Плануше му образи кьд му поменумо Јаглику.

плас м (зб пласје) *саденута овећа купа сена, пласт.* — Ово-е сено суво, требе се здене у плас. — Зденемо плас на грањку, па га довучемо до сењак.

пластак / пластьк м дем од *плас.* — Накосил за едьн пластьк и изврнул се под буку, уморил се.

пласте с дем од *плас.* — Зденумо едно пласте на Игриште, толко овуј годину родило.

пластење с гл им од *пласти.* — Отиде Зонка на пластење сено у Романски рид.

пласти несв *дене сено у пластове.* — Иди да пластиш сено горе, на Чукар.

платежан, -жна, -жно *који је запослен, који прима плату у државној фирми.* — Муж во[ј]-е платежан, па лакше живу. — И жена му платежна.

платежник м *онај који прима плату у државном предузећу.* — Два платежника у кућу, и па кука: нема пребијену пару.

платежница ж *она која прима плату у државном предузећу.* — Узел жену платежницу.

плати свр фиг *поднесе консеквенце.* — За све ће ми он плати, он је наводацисувал! ▪ трп прид **платен**, -а, -о *плаћен.* — Платен и преплатен колко-е работил. — Еси затој платен да се излежујеш?

платичка ж дем од *плата, платица.* — Кьд прими прву платичку, донесе гу дом и даде на матер.

платно ж *поред стандардног значења и: леса, плот дужине једне баскије, део плота.* — Требе да променимо едно платно на сењак да се не провукују овце и скубу сено. — Ће померамо трлу, па гу растуримо на платна.

плачећки м прил *плачући.* — Нешто Јованка плачећким отиде дом. — Ако неће појећки, тьг ће услуша плачећки.

плачигрм м *грмен, жбунасто дрво крај кога су жене плакале пошто отпрате домаћине у печалбу.* — Дотле, до Дел, смо испраћале мужи у работу, па кьд они замакну накуде Качар, туј станемо, ус-плачигрм, зберемо се и плачемо.

плачипичка ж *онај који стално због нечега цмиздри, плаче; плачљивац; плачљивица.* — Немој с-тебе да водиш онуј плачипичку, ич гу не трпим.

плачка ж **1.** *плач, цмиздрење.* — Сиграјте се, само да после не чујем плачку. — Немој међу вас да буде плачка, ја ћу ви тепам. **2.** изр: — Играчка плачка.

плачко м *онај што често из различитих разлога заплаче, засузи, плачљивко.* — Па се расплакал материн плачко. — Не-це играју деца с плачка.

Плачкова долина ж мтн *поток поред Баинске чесме изнад Новковца, докле су жене из црнотравских села (од Прочоловца до Обрадовца) испраћале мужеве у печалбу.* — Туј се раставимо, они отиду у Предене, на воз, а ми останемо у Плачкову долину да отплачемо што отоше у работу.

плачкоња м *онај који често цмиздри, плаче.* — Остаји тога плачкоњу да си ми идемо куде смо пошли.

плачљивка ж *плачљивица.* — Плачљивка, за свашта се заплаче.

плашив, -а, -о *бојажљив, плашљив.* — Дете ми о[д]-тьг постаде плашиво.

пла̏шило с *страшило.* — Тури̏ли у гр̏снице, на ри̏д, некву̏ на̏караду, некво̏ пла̏шило, да те̏ра пи̏лишта, да бра̏ни гр̏снице.

плашња̏ ж *страх, застрашивање.* — Ће ти пребаје боба-Ћирка от плашњу̏ да се не се̏баш у са̏н.

пле̏ва ж фиг *много.* — Уцавте̏ле ки̏тке у доли̏ну тр̏с и пле̏ва. — Роди̏ло — пле̏ва компири̏. в *трс и плева.*

плеве̏ње с гл им од *плеви.* — Пропа̏домо от плеве̏ње, мло̏го ура̏сло у траво̏ље.

пле̏ви несв *ослобађа од корова (њиву, леју, башту...).* — Оплеви̏мо ле̏је о[д]-траво̏ља̏к, па сьг прео̏димо да пле̏вимо компири̏.

пле̏вина ж зб им *плева, осиљ.* — Напуни̏л се с оси̏љке ко да се грваља̏л по пле̏вину.

пле̏вња ж *зграда за чување хране за стоку, горњи део штале.* — Надекса̏мо пле̏вњу са[с]-се̏но и сла̏му.

пле̏вњак м в *плевња.* — Се̏но ис ко̏ла са̏м уврљи̏л у пле̏вњак, неје̏ мло̏го.

пле̏к м **1.** *плех, лим.* — Ће пра̏јмо о̏луци од пле̏к што сам докара̏л. **2.** *тепсија.* — Тури̏ попа̏реницу у пле̏к да се испече̏.

пле̏к му̏зика ж *блех музика, трубачи.* — Погоди̏л за сва̏дбу пле̏к му̏зику ис-Ћу̏рковицу.

пле̏к орке̏стар м *блех оркестар, трубачки оркестар.* — Свири̏л ни на собо̏р на Борови̏чке вра̏књице пле̏к орке̏стар ис-Прекодо̏лци.

пле̏кан, -а, -о *плехан, лимен.* — Све̏ смо има̏ли пле̏кани су̏дови, па пле̏кани тањири̏.

плесња̏ив, -а, -о *плеснив, буђав.* — Ле̏б је скро̏з плесња̏ив, неје̏ за еде̏ње.

плесња̏иви се несв *постаје плеснив.* — Ту̏[ј]-е вла̏жно, па се на̏мирнице плесња̏иву.

плесњи̏в, -а, -о в *плесњаив.* — Не је̏ђте плесња̏иво си̏реље, це разболи̏те?

плесњиве̏ње с гл им од *плесњиви се.* — Како̏ да ги чу̏вам от плесњиве̏ње, не зна̏м.

плесњи̏ви се несв в *плесњаиви се.* — У по̏друм се све̏ плесњи̏ви што остаи̏ш.

плете̏ несв *хекла, кукичи.* — Еве̏ какви̏ сам све̏ ћенари̏ испле̏ла за кошу̏ље, а сьг плете̏м плетенче̏ за ву̏ту.

плетенче̏ с *чипкана крагна с перлама (манистрима), која се носи на вути око врата,* в *грудњак (2).* — Несьм има̏ла кошу̏љку с рукави̏ и ћенари̏, него сам на собо̏р носи̏ла ву̏ту с плетенче̏.

плете̏ње[1] с *плетиво.* — У̏зни то̏ј твое̏ плете̏ње у ру̏ке, па по гове̏да!

плете̏ње[2] с гл им од *плете, плетење.* — Овде̏ не̏ма седе̏ње, са̏мо плете̏ње.

плети̏ља ж *она која плете.* — Ма̏мина плети̏ља, испле̏ла це̏л цемпи̏р сама̏.

плети̏ћа игла̏ ж *игла за плетење.* — Да ми ку̏пиш плети̏ће и̏гле, о̏ћу и ја̏ да плете̏м.

плети̏ћка ж в *плетића игла.* — Изгуби̏ла сам едну̏ плети̏ћку, негде̏ гу цембоса̏ и не̏ма гу.

пле̏тка ж *мустра,* в *заплит.* — Узо̏ пле̏тку од они̏ја у̏бав Де̏скин цемпи̏р.

пле̏ћка ж **1.** *горњи део леђа.* — Укачи̏ гу на пле̏ћке и доне̏со до̏м, не мо̏жеше да о̏ди. **2.** *бут заклане животиње.* — Да̏до му пре̏дње пле̏ћке, а за̏дње ћу пастр̏мим да осу̏шим.

пли̏к м (мн **плици̏**) *мехур на кожи.* — Попари̏ се на врела̏ц, па ми се наду̏ше плици̏. — Испличи̏ се с-покри̏ву, сьг ме еду̏ плици̏.

пли́ска[1] ж зоол в *плискавац*. — С ка́мен на ка́мен у реку́ подрипку́је пли́ска.

пли́ска[2] несв *прска (водом, течношћу).* — Пли́ска по ку́ћу, па ће мете́. — Пли́ска деца́ сьс во́ду кьд проо́ду нис пу́т. — Не пли́скај кьд о́диш по ло́чке.

пли́ска се несв *прска се, купа се.* — Немо́ј се пли́скаш. — Кьд о́ди све́ се пли́ска, па му чеши́ре упли́скане до коле́на. — Вра́пци се пли́скају по ба́ру.

пли́скав, -а, -о *попрскан, ушљискан.* — Што́ су ти чеши́ре то́лко пли́скаве, куде́ си гази́л ба́ру?

пли́скавац м зоол *птица која се гнезди у близини реке а живи на реци,* в *гмурац.* — Ене́ га пли́скавац, стои́ на ка́мен и пли́ска се.

плиска́ње с гл им од *плиска*[2] *(се),* **1.** *прскање, шљискање.* — Дојдо́ше до́долице, па бе́ше плиска́ње с ко́ве до гу́шу. — С плиска́ње по бла́то и́ма се ука́љаш. **2.** фиг *шамарање, батине.* — Плиска́ње, се́стро, не пома́га, са́мо до́бра ре́ч з-дете́. — Заради́л је плиска́ње по ду́пе што не слу́ша.

пли́сне свр **1.** *прсне, пљусне, проспе.* — Пли́сни во́ду по ње́га кьд севте́ по́јде у шко́лу, да му учѐње и́де ко вода́. — Плисну́ла му ма́стило на књи́гу. **2.** фиг *ошамари.* — Ка[д]-ти пли́снем шамарчи́ну, нѐће ме тако́ј ви́ше гле́даш.

пли́тачко прил *плитко.* — Пли́тачко ми поора́л. — Ту́-е пли́тачко, мо́ж се пре́јде река́.

пли́тачьк, -чка, -чко 1. *доста плитак.* — Ви́р је пли́тачьк, неје́ за купа́ње. **2.** фиг *глуп.* — С па́мет је до́ста пли́тачьк.

пли́тко прил *на малој дубини, плићак.* — Прегази́ реку́ та́м куде-е пли́тко.

плиткоу́ман, -мна, -мно *малоуман, глуп.* — Како́ га слу́шаш, зар не ви́диш да-е плиткоу́ман?

пли́чи несв *жари, изазива пликове.* — Не ди́рај покри́ве, пли́чу ру́ке, ће те испли́чу да пла́чеш.

пло́вка ж зоол *патка.* — Ло́ву пло́вке по Бла́то.

пло́тна ж *бронзана плоча на којој се кува на шпорету за чврсто гориво.* — Пр́се ми пло́тна на но́в шпо́рет.

пло́ча ж **1.** *потковица.* — Испа́дле пло́че на Же́рка, тре́бе га обу́вамо. **2.** *камен, стена равне површине.* — На ту́ј пло́чу-е нацр́тан водени́чки кanta̍р, е ту́-е ајду́чки ђу́гум са зла́то. **3.** *пљоснати камен.* — До́бре пло́че извади́л у ма́јден, у Са́вчи ка́мен, за бьсамаци.

пло́чес, -та, -то *плочаст, пљоснат, отањен.* — Тре́бе ми еда́н до́бар пло́чес ка́мен из ре́ку да зати́снем купу́з у бу́ре.

пло́чка ж дем од *плоча* **1.** *потковица.* — На вола́ поиспада́ле пло́чке па не мо́ж да вуче́ како тре́бе. **2.** *плочица за игру школице.* — На́јди неку́ пло́чку од ћереми́ду, докле нацр́там шко́лицу, па да се и́грамо. **3.** *било која плочица.* — Поту́ри му неку́ пло́чку под нога́р да се не кли́ма оста́л.

плу́г м *пољопривредна направа за орање.* **2.** *мера према извршеном раду: један дан орања.*

плуи́ несв *одаје непријатан мирис.* — Ови́ја ле́б плуи́ на бу́ђу.

пља́ска несв **1.** *удара шаком по голом телу или по води.* — Ка[д]-це наљу́ти, па га ува́ти да га пља́ска по ду́пе, да не гле́даш. — Пља́ска по во́ду, сьл да ме упр́ска да се не ку́пам. **2.** фиг *говори глупости, тороче.* — И́ч да га не слу́шаш, кьд по́чне да пља́ска будала́штине. — Пља́ска глу́пости, а деца́ мислу то́-е исти́на.

пљаска се свр *удара се по голом телу.* — Задиже канавац Рулка Лебецка, поче се пљаска по голо дупе и вика: Овој ће ви на сви суди!

пљаскање с гл им од *пљаска (се).* — Има све модрице по дупе од пљаскање. — Не мога да слушам тој Ђорђино пљаскање, ото си дом.

пљеска несв в *пљаска*, 1. *удара.* — Кьд узнем да га пљескам, има га упљескам, да ме запанти. **2.** *аплаудира.* — Народ не знаје, па си му пљеска са[с]-шаке за глупос. **3.** фиг *лупета, трабуња.* — Немој туј пре[д]-детe свашта да пљескаш!

пљеска се несв **1.** *хвалише се.* — Сьл се пљеска по груди ко да-е кој знае које уработил. **2.** фиг *изазива, спрда се.* — Пљеска се по дупе увек кьд га види.

пљескавица ж фиг *батине.* — За то[ј]-е дома добил пљескавицу.

пљескање с гл им од *пљеска (се).* **1.** *батинање.* — Чим дојде дом, чека га добро пљескање. **2.** *аплауз, аплаудирање.* — И тој кьд рече, народ поче с пљескање, па н-умеје да стане. **3.** фиг *лупетање, трабуњање.* — Онoj пљескање од онуј жену си га нигде нема. — Дојади ми више с тој пљескање. **4.** фиг *хвалисање.* — Од њојно пљескање пола врљи у воду, пола забораи, што остане-е истина.

пљесне свр **1.** *удари.* — Како које дете пројде, он га пљесне, а после вика с никога се не задева. **2.** *падне.* — Љизну се на греду и пљесну у воду. — Пљесну га о[д]-ѕевњу грбачки да га упокоји.

пљесне се свр *удари се.* — Пљесну се по чело, па опцова. — Пљесну се по дупе, па подрипи. — Пљесне се у груди па се закокоће.

пљосан, -сна, -сно *пљоснат.* — Требе ми едьн пљосан камен да притиснем зељке у кацу.

пљоска ж *пљосната боца с ракијом.* — Попише целу пљоску за пола сат.

пљувка ж *пљувачка, испљувак,* в *пљунка.* — Ако немаш лепак, залепи писмо с пљувку. — Доктур тражил да му прегледа пљувку.

пљувне свр *пљуне.* — Пљувнул га у око. — Ћу те пљувнем да те осакатим.

пљуне свр фиг **1.** *удари, ошамари.* — Немој ти пљунем шамар да се пушиш. **2.** Изр: — Мож да ми пљуне пот прозор (*ништа ми не може*). — Пљуни у шаке, па узни матику (*прихвати се посла*).

пљунка ж в *пљувка.* — Не држ пљунку [у] уста.

пљунут, -а, -о фиг *исти, истих особина.* — Гледам га: пљунут поп Јован. — Син је пљунут башта, а ћерка — пљунута мати.

пљуска¹ ж *овлашни шамар.* — Добил је пљуске што не слуша. — Још док је малечко, дај му по неку пљуску да знаје после да те слуша.

пљуска² несв **1.** *пада.* — Цел дьн пљуска киша, не могамо ништа да урабoтимо. **2.** фиг *шамара, бије.* — Пљуска онoj дете за ситницу, ко да му неје мати.

пљуска се несв *умива се обилно водом.* — Ка[д]-це мије, пљуска се ко да се купа на реку.

пљускање с гл им од *пљуска² (се),* **1.** *умивање.* — Без добро пљускање не рачуња да се омил.

пљусне свр **1.** *падне* (*киша*). — Збирај руковљке докле неје пљуснула киша. — Пљусну киша, напраји мачку од мене. **2.** фиг *удари, ошамари.* — И мати га пљусне овьг-оньг, ал не такој како башта.

пљусне се свр **1.** *овлаш се умије водом.* — Најутро се пљусне колко да му чини адет. **2.** *лупи се по делу тела.* — Кьд му реко: „Куде ти-е шлајпик?“, пљусну се по чело

и по́бледе. — Тъг ре́че бе́срамница: „Поздра́ви ми Ру́лку Лебецку́!“, па се пљу́сну по го́ло дупи́ште.

пљу́цка несв **1.** *повремено пљуне.* — Сва́ки ча́с пљуцка ко да-е доби́л неку́ трле́му. **2.** фиг *ниподаштава, не цени.* — Пљу́цка о́н на њи́но има́ње и ку́ће. — Пљу́цка ми се на њи́н богатлък!

пљуцка́ње с гл им од *пљуцка.* — Еси́ ишъл куде до́ктура за тој пљуцка́ње кр́в?

пљушти́ несв **1.** *много пада, лије (киша)*. — Како́ да рабо́тимо кьд пљушти́ ки́ша? **2.** фиг *удара, шамара.* — Ће пљушти́ по нечијо́ ду́пе, ви́дим ја́.

по пред *после, за, иза, у.* — Ете́-ни куде ва́с по Ђу́рђовдьн. — За кво́ сам се мучи́л, нека по ме́не оста́не нешто́ до́бро. — Дојдо́ше о́дма по сва́дбу. — По́јди по ње́га да се не загу́би. — Отиша́л по њу́ да гу ви́ка да до́јде до́м. — Во́ди ги куде ре́ку, да пасу́ по ладовину. — Чијо́ дете́ то́ј и́де по те́бе? **2.** *на.* — Нешто́ ме изе́де по грби́ну. **3.** изр: **и́де по сто́ку** (говеда, овце...) *чува стоку.* — Отиша́л Миле́нко по гове́да. — Кои́ ју́тре и́де по гове́да.

/по мо́ински / по мо́јински/ изр *на мој начин,* в *моински / мојински.* — Ћу му се надре́њам по мо́ински да запа́нти за це́л ве́к.

/по про́пис/ изр *добро, ваљано, како треба.* — Напраи́л га по про́пис. — Руча́мо по про́пис. — Напи́ли се и нае́ли по про́пис.

по́а ж в *паја,* в *струка.* — Ћилими́ су ни тка́ени од две́ по́е, а посте́љке о[д]-три́.

поа́бан, -а, -о *похабан, просењен, неупотребљив.* — Сто́и на чевилък њо́јна ста́ра поа́бана ву́та. — Јо́ш но́си оно́ј поа́бано гу́ње.

поа́би свр *упропасти.* — Купи́ му обу́вку, како́ гу зача́с по́аби да ми-е да зна́м.

поа́ли свр *размази,* в *уали.* — Ка[д]-цу га то́лко поали́ли, нека́ га сък и трпу́.

поа́лен, -а, -о *размажен,* в *уален.* — То́лко-е поа́лен да ни́кога не ве́рма. — Сва́ вој деца́ поа́лена.

поа́љак м *размаженко.* — Ме́не не тре́бе поа́љак, него по́слушно дете́.

поа́пси свр *ухапси све.* — Све́ ће ни поа́псу ако ви́ду да смо оба́ља́ли бу́ке у држа́вно.

поа́ра свр *опљачка, упропасти, уништи.* — Поара́ли му ку́ћу ти́ја арами́је, оста́л без ни́шта.

поа́рчи свр *потроши, употреби.* — Веће́м поарчи́мо мр́с, тре́бе да зако́љемо неко́ бравче́.

побаграве́је свр *запусти се, потамни у лицу, разболи се.* — Не зна́м кво́ му-е, тике нешто́ побаграве́л у лице́.

поба́ци свр *изгуби плод, абортира.* — Жена́ му па́ побаци́ла. — Кра́ва бе́ше тъг побаци́ла теле́.

поба́ши свр *утаји, сакрије.* — Да́до вој ки́ло шиће́р, она́ то́ј по́баши ко да ни́шта неје́ било́. — Не́ће ти ни́шта ка́же за то́ј, све́ ће поба́ши што зна́је.

по́башка прил *одвојено, посебно.* — Ми́ смо си по́башка, несмо́ из и́сту ку́ћу. — Потпече́м гу, па потфр́љим жа́р, па се све дво́ји по́башка ка-це еде́ попа́реница.

побашува́ње с гл им од *побашу(ј)е.* — Не́ма побашува́ње међу на́с, рабо́ти се ш-чи́с обра́з.

побашу́е / побашу́је несв *крије, таји, лаже.* — Што она́ зна́је да побашу́је, ниедна́ вој неје́ ра́вна.

побе́га свр *избежи, побегне.* — Побега́мо сви́ у шу́му да ни не зате́кне ту́ђа во́јска у ку́ћу.

побегу̏ља ж *девојка која је побегла за момка.* — Сьг и ми и̏мамо у ку̏ћу побегу̏љу, место да су се уба̏во ожени̏ли, како̏ му вика̏мо.

побеле̏је свр *оседи.* — Побелеја̏ од ова̏ј деца̏ нема̏јмири! — Ћу те пи̏там како̏-е кьд и ти побеле̏јеш. — Побелеја̏л, а па̏мет му јо̏ш ли̏тка.

побе̏ре свр **1.** у дем знач: *бере мало.* — Побе̏ри ја̏бучке у торбиче̏, па и̏ди по гове̏да. **2.** *обере, покупи све.* — Побе̏ри све̏ што-е остало̏ о[д]-цљи̏ве.

побесне̏је свр *побесни, разјари се, подивља.* — Скла̏ћај му се с-о̏чи кьд побесне̏је. — Несу̏ им ту̏ј роди̏тељи па побеснеја̏ше деца̏, ку̏ћу на ро̏гови ди̏гоше.

поби̏ва несв *побија, забада.* — Поби̏ва гра̏њке да запо̏тни о̏таву. — Поби̏ва ко̏лци, ће ограђу̏је се̏њак.

побива̏ње с гл им од *побива.* — Доне̏си они̏ја голе̏м чу̏к за побива̏ње ко̏лци!

поби̏је свр **1.** *поубија, потепа.* — Отиде̏ љу̏т, све̏ ће ги поби̏је до̏ма. — Ћу поби̏јем, бре̏, ту̏ј ба̏гру, да ми не сми̏та. **2.** *забије, набије, постави.* — Ће поби̏јемо ко̏лци, па ће огра̏ђујемо о̏грењу сьс гра̏ње.

поби̏је се свр **1.** *потуче се.* — Немо̏ј се ти ме̏шаш ако се деца̏ у шко̏лу поби̏ју. **2.** *постави се, набије се.* — Пр̏во се поби̏је о̏стожа, па се тьг заки̏ти, о̏ндак се наса̏ди вра̏, па се коњи̏ уведу̏ да вршу̏.

поблесаве̏је свр *полуди, постане неурачунљив.* — Поблесаве̏л ли-е не зна̏м, све̏ што и̏маше на дру̏ги ра̏здава.

по̏богу речца *за појачавање значења униженостu, беде.* — Несьм ја̏ ко по̏богу Ве̏рка, да ме ти̏ те̏паш с мо̏кро коно̏пче!

пободе̏ (се) свр **1.** *сукоби (се), судари (се) роговима (волови, бикови, јунци),* в *збоде се (1).* — Кьд иска̏ра гове̏да на де̏л, во̏ли да пободе̏ воло̏ви, да ви̏ди кои̏-е ћа̏ја. — Ка[д]-це воло̏ви пободу̏, изма̏кни се да те не ста̏пкају. **2.** *набије (се), побије (се).* — Овде̏ ће пободе̏мо гра̏њке да запо̏тнемо жи̏то. — Пободу̏ се др̏вља, па се размеру̏је за теме̏љ.

поболи̏ (се) свр **1.** *разболи се.* — Све̏ се пла̏шим да ми жена̏ не поболи̏, нешто̏ вој неје̏ до̏бро. — Кра̏ва му поболе̏ла, па вика̏л мрвења̏ка. — О[д]-то̏лко вуче̏ње и трча̏ње, мо̏ж се поболи̏. — Поболе̏ла се Стаме̏на, па не̏ма ко̏ј ле̏б да и[м]-ме̏си, но ме вика̏ше. — Жена̏ ми се поболе̏, па музе̏м кра̏ве. **2.** *боли мало.* — Ће поболи̏ ма̏лко, па ће уми̏не од ови̏ја пра̏шак. — Ка[д]-ти изва̏дим тр̏н ис пету̏, ће поболи̏, па ће преста̏не.

поболу̏е / поболу̏је несв *болује неко време.* — Поболу̏је тако̏ј у кре̏вет, па се ди̏гне на но̏ге, не и̏де куде до̏ктура. — Поболу̏е, поболу̏е, па си па̏ оти̏де у рабо̏ту.

побољува̏ње с гл им од *побољу(ј)е (се).* — Сва̏ки ча̏с побољува̏ње, не пости̏зам са̏мо да ги во̏дим куде до̏ктура.

побољу̏е / побољу̏је несв *често се разбољева, побољева.* — Зи̏мени деца̏ че̏сто побољу̏ју од на̏зеб. — Сва̏ки час побољу̏је, а не̏мам кьд да гу во̏дим куде до̏ктура.

по̏бра м дем и хип од *побратим.* — Ће св̏рнемо куде моје̏га по̏бру у Дуби̏сци.

побра̏тим м *пријатељ узет за брата, онај који је с ким као брат.* — И̏мам ја̏ побра̏тима у Поло̏м, ће ми помо̏гне да прека̏рам сто̏ку на Чеме̏рник.

побрати̏ми се свр *узме кога за побратима.* — Побратими̏ли се јо̏ш у ро̏псто, у Бу̏гарску.

побратимува̏ње с гл им од *побратимује се.* — За ње̏га-е и побратимува̏ње кола̏ј рабо̏та.

побратиму̏је се несв *узима кога за побратима.* — Побратиму̏ј се с они̏ја што су ти до̏бри друга̏ри, а не с пијанду̏ре и ски̏тнице по меја̏не.

побр̍зга свр *пожури, похита.* — Побр̍згај ту̍ј рабо̍ту, не мо̍гу те че̍кам.

побр̍ка свр **1.** *измеша што.* — Побр̍кај пре̍внину и компири̍ с во̍ду, па да̍ј на сви̍ње у пла̍дне. **2.** *погреши.* — Ти̍ си ту̍ј нешто̍ га̍дно побрка̍л, неје̍ било̍ тако̍ј. — Побрка̍л ба̍бе и жа̍бе. **3.** фиг *препозна кога у другоме.* — Побрка̍л си ме с моје̍га була̍зара, е[л]-ли̍чимо. **4.** фиг *здружи, састави.* — Побрка̍мо гове̍да да ги за̍едно пасе̍мо.

побр̍ка се свр **1.** *погреши.* — Побрка̍л се нешто̍, неје̍ израчуња̍л како тре̍бе. **2.** фиг *пореметн се, полуди.* — Побрка̍л се скро̍з, неје̍ чаму̍з.

побр̍кано с *оно што је настало мешањем две или више супстанци.* — Спреми̍ла сам побр̍кано у ко̍ву, са̍мо да га си̍пеш на сви̍ње у кору̍бу.

побрљаве̍је свр *полуди, пошантави.* — Еси̍ побрљаве̍л, куде̍ во̍диш деца̍ на ову̍ј слоту̍ по Чеме̍рник?

побрља̍ви свр в *побрљавеје.* — Ста̍р чове̍к у самоти̍њу побрља̍ви.

побу̍са свр *постави бусење.* — Направу̍ коли̍бу ус-трлу̍, нако̍пају бу̍сје па гу побу̍сају.

побу̍тне свр *погура.* — Да побу̍тнемо ко̍ла да изле̍зну из ка̍л. — Побу̍тни га, ви̍диш да се успа̍л.

побутњу̍је несв *гурка, подгуркује.* — Сва̍ки ме побутњу̍је куде го̍ђ да се̍днем, на сва̍кога сам на сме̍тњу.

побу̍чка несв *мало бучка (= одваја масло од млека).* — Удрвендељи̍ се бучка̍еђи ма̍сло, нека сък нека̍ дру̍га ма̍лко побу̍чка.

пова̍ди свр **1.** *извади све.* — На вре̍ме поваді̍мо компири̍, ко да смо знали̍ да ће ра̍но да забе̍ли. — Повади̍л ме̍ђе у Јеси̍киницу, па врљи̍л у трња̍к. **2.** изр: **пова̍ди о̍чи** *посвађа се, дохвати се.* — Довати̍ше се, повади̍ше си о̍чи, ја̍ немога̍ да ги гле̍дам па побе̍го.

поваздън прил *по цео дан, вазда.* — Поваздън преседи̍ тако̍ј ћутећки̍ на тро- но̍шку, уз огњи̍ште.

по̍вала ж *повањено жито, трава, дрвеће.* — Едва̍ окоси̍ ону̍ј по̍валу на Ја- ни̍кино. — Исе̍ко бу̍ке, напраи̍ по̍валу по шума̍к, па нека се су̍шу до про̍лет.

пова̍лен, -а, -о 1. *поваљан, уваљан.* — Све̍ ни пова̍лено жи̍то на ри̍д, ко да се нека̍ ала̍ грваља̍ла. **2.** фиг *похваљен.* — Пова̍лен од учи̍теља за уче̍ње.

пова̍ли (се) свр **1.** *похвали (се).* — Не̍ма дън а да се за нешто̍ не пова̍ли. — И̍ма зашто̍ и да се пова̍ли. — Н-уме̍је чове̍ка ни да пова̍ли кьд нешто̍ урабо̍ти како тре̍бе. — Не̍ма који̍ да те пова̍ли за ту̍ј рабо̍ту, у̍зни па се сама̍ ва̍ли. **2.** *обори.* — Ветри̍на ни повали̍л све̍ жи̍то у Ки̍тку. — Сне̍г повали̍л пло̍тови на авли̍је. **3.** фиг *обљуби.* — Куде̍ па ти зна̍ш ел гу повали̍л ел неје̍, да им неси̍ вење̍р држа̍л?

поваливече̍ра ж/м *хвалисава особа.* — Не мо̍ж [да] по̍чне ората̍ да се та̍ј по- ваивече̍ра за нешто̍ не пова̍ли.

пова̍ља свр **1.** *пообара.* — Грваља̍ла се деца̍ по тра̍ву, па гу све̍ поваља̍ла. **2.** *котрља штогод.* — Поваља̍л то̍чак ма̍лко, па остаи̍л.

пова̍ља се свр **1.** *полежу сви.* — Поваља̍ли се у тра̍ву ко ку̍тришта. **2.** *полегне (трава, жито).* — Поваља̍ла се ржени̍ца од ону̍ј аламу̍њу. **3.** фиг *задовољи се превртањем по нечему.* — Нек се ле̍чка пова̍ља по кре̍вет, па да спи̍. ▪ трп прид **пова̍љан, -а, -о** *полегао, пообаран.* — Овьс ми све̍ пова̍љан на Ви̍тел, мо̍ра да су нечија̍ гове̍да била̍ уле̍зла.

по̀вам прил *ближе амо,* в *поовам.* — Међа̀, чѝни ми се, бѐше по̀вам. — До̀јди по̀вам да не кѝснеш. — По̀вам — по̀там, са̀мо ме гу̀рају.

пова̀мке прил в *повам.* — Што̀ не сѐде пова̀мке да поора̀тимо?

пованцѝра свр *полуди.* — Од њѝ ћу пованцѝрам, дру̀го им не мо̀гу. — Пованцира̀л од голѐм па̀мет.

повапѝри се свр **1.** *постане вампир.* — Несьм чу̀ла да се некѝ куде на̀с повапирѝл. **2.** фиг *заинати се, прозлоби се.* — Повапирѝл се, па с нѝкога не ора̀ти. — С повапѝреног човѐка не мо̀ж да излѐзнеш на кра̀ј.

пова̀ри се несв/свр *кува се извесно време.* — Глѐј гр̀не, да се пова̀ри још ма̀лко па га изма̀кни.

пова̀рка се свр *припази се, причува се.* — Пова̀ркај се да те не уплѝскам с во̀ду. — Пова̀ркај се од бла̀то да ти не ушљѝска чешѝре.

пова̀та (се) свр *ухвати (се) , похвата (се).* — Поваташе коњѝ чак на Голѐми Чемѐрник. — Повата̀ше за̀јци у Стра̀ње. — Повата̀ше ги у лажу̀. — Ма̀чка свѐ по̀вата пога̀нци. . — Повата̀ше се у ко̀ло да ѝграју. — Повата̀ше се самѝ у лажу̀. — Повата̀ше се вра̀пци на прѝмку. — Повата̀ше се за гу̀ше. **2.** фиг *обљуби се.* — Повата̀ше се на мо̀је о̀чи, а ја̀ о[д]-цра̀м побѐго да ги не глѐдам.

пова̀ти се свр *прихвати се чега, ухвати се посла.* — Са̀мо седѝ и едѐ, нѐће се пова̀ти за нѝшта осѐм за ложѝцу. — Ка[д]-це пова̀ти за рабо̀ту не мо̀ж га отр̀гнеш ни за обѐд.

поваћку̀је несв *повремено хвата.* — Тако̀ј, умѐје о̀н и да поваћку̀је ако ѝма ша̀нсу.

повѐде свр *почне да води (стоку, коло...).* — Тѝ повѐди говѐда да ја̀ прискр̀кнем вра̀кињицу. — Кат поведѐ ко̀ло, о̀дма се до њѐга ва̀та Ста̀мена. — Повѐди о̀ро, То̀доро (*нар песма*).

повѐде се свр *угледа се на кога.* — Повѐл се за Милу̀тка, па чу̀до пра̀и по село̀.

/поведѐ рѐд/ изр *причува, припази, побрине о нечему или некоме.* — Повѐди рѐд о[д]-то̀ј детѐ, нештоѐ нѐјѐ до̀бро. — Повѐди рѐд квѐ ора̀тиш и ѕѝдови ѝмају у̀ши.

повеса̀мце м дем и хип од *повесмо.* — Ичѐтка се ш-чѐтку повеса̀мце од она̀а отпа̀дак, па се намо̀та на кудѐљу.

повѐска ж *превез.* — Турѝла вѐзену повѐску преко гла̀ву.

повѐсмо / повѐспо с *прамен кудеље који се преде.* — Ко̀е како̀ повѐсно огребѐм, ја̀ га превр̀жем на средѝну да се не мр̀си. — Испредѐ ти она̀ една̀ко и повѐсмо и кудѐљицу на та̀начко.

повечѐрка свр у дем знач: *повечера.* — Трѐбе ли детѐ да повечѐрка, приспа̀ло му се.

повѐша свр *окачи.* — Повѐшај овѝја о̀глави на дирѐк.

повѐшче с дем од *повеска.* — Врза̀ла на детѐ повѐшче преко гла̀ву.

повѝва несв **1.** *увија у пелене (дете).* — Сва̀ки ча̀с повѝва детѐ, чѐсто вој се упѝшки. **2.** *савија.* — Вѐтар повѝва гра̀њке, стра̀ ме ће искр̀ши ошаѝв.

повѝвање с гл им од *повива.* — Не да̀ва да вој се нѝки мѐша у повива̀ње детѐ. — Искршѝше се метло̀вине от-повива̀ње на вѐтар.

повѝвка ж *оно чиме се беба повија, пелена.* — Да̀ј ми дру̀гу повѝвку да повѝјем бебуља̀на.

повѝди свр *посврши, обави одређени посао.* — Отишьл у Предѐне у о̀пштину да повѝди неку̀ рабо̀ту. — Кьд повѝдиш по ку̀ћу, до̀јди да збѝрамо сѐно. — Ѝди повѝди сто̀ку, па закло̀пи кошару.

пови́је свр **1.** *увије у пелене (дете).* — Че̏кеј докле не пови́је дете̏, па ће изле̏зне. **2.** *савије.* — Ка[д]-ду̏не севери̏нко, пови́је др̏вља до зевњу̏. **3.** *поплаче, покука мало.* — И сьг оти̏де на гро̏бље, пови́је му на гро̏б, па вој ла̏кне. **4.** фиг *изгрбави се.* — Пови̏л се од го̏дине. — Пови̏ле га го̏дине и голе̏ма рабо̏та.

по̏вика ж *вика, дрека.* — Лиси̏це ме̏со еду̏, а по̏вика на ву̏ка (*изр*). — Ква̏-е то̏ј по̏вика по авли̏ју?

пови̏кне свр *позове, зовне.* — Пови̏кни га̏, ту̏-е до̏ле, сле̏зал у пади̏ну, у шиба̏к.

пови̏не се свр *покори се.* — Ако се пови̏не, ће му даду̏ да рабо̏ти, ако се не пови̏не не̏ма ни̏шта о[д]-то̏ј.

повињува̏ње с гл им од *повињује се.* — Не̏је нави̏кал на повињува̏ње, но све̏ рабо̏ти на сво̏ј вра̏т.

повињу̏је се несв *покорава се.* — На ни̏кога се не повињу̏је. — О̏ће да му се сва̏ки повињу̏је.

по̏виш / по̏више 1. прил *више.* — Старе̏јко донесе̏ по̏виш да̏рови от-ку̏ма. — Ако од ње̏га купу̏јеш, по̏више ће пла̏тиш. **2.** пред *изнад* — Његова̏-е ку̏ћа по̏више на̏шу.

повише̏так м *повишица, додатак.* — Едну̏ш су у то̏ј предузе̏ће доби̏ли и повише̏так и ви̏ше — ни̏кад. — Ако ськ не бу̏де повише̏так, а ка[д]-ће?

пови̏ши свр *повиси, повећа.* — Цену̏ ће ти пови̏ши, па бо̏г!

по̏вишке прил *повише, више.* — Ови̏ја пу̏т ни да̏доше по̏вишке сло̏бодно за пра̏зник. — Си̏пни му по̏вишке, а што̏ са̏мо то̏цко?

повишува̏ње с гл им од *повишује (се).* — Рекли̏ ће бу̏де повишува̏ње на пе̏нѕију.

повишу̏је (се) несв *повећава (се).* — Ме̏сто да ни повишу̏ју, они̏ ни снижу̏ју пла̏ту. — По̏со се повишу̏је, це̏не се повишу̏ју, а пла̏та сла̏зи. — Надоо̏ди вода̏, повишу̏је се река̏. — Са̏мо ми се при̏тисак повишу̏је.

поводе̏ње с гл им од *поводи се, угледање на кога.* — Не̏ма поводе̏ње на ни̏кога, зна̏ш ис-коју̏ си ку̏ћу и ко̏лко ми мо̏жемо!

пово̏ди несв **1.** *почне да води кога.* — Пово̏ди сьг ти̏ гове̏да накуде ку̏ћу, ја̏ ћу те сти̏гнем. — Нека о̏н пово̏ди коња̏ докуде водени̏цу, ете̏ ме за едно̏ фрта̏љ, да нато̏ва̏рмо бра̏шно. **2.** *води неко време.* — По̏води кра̏ве докле ора̏мо, па ги о̏стаи и и̏згуби се.

пово̏ди се несв *угледа се на кога.* — Не пово̏ди се ти за Ра̏шу, о̏н је голе̏м, што̏ о̏н мо̏же, ти̏ не мо̏ж. — Што̏ се пово̏диш са̏мо за ло̏шо дру̏штво?

по̏водник м *поводац.* — Да̏ј ми по̏водник да ги ја̏ во̏дим, ти̏ у̏зни пру̏т па те̏рај.

поводува̏ње с гл им од *поводује.* — О[д]-то̏ј ње̏го̏во поводува̏ње деца̏ на паза̏р ни̏шта не̏ће бу̏де.

поводу̏је несв *води са собом.* — Ако поводу̏је и коња̏, нека ту̏ри две̏ вр̏ећке компири̏ за дода-Драги̏њу у Преде̏не.

повођу̏је се несв *поводи се за ким.* — Мло̏го се повођу̏је за дру̏штво.

пово̏зи се несв *вози се мало.* — Да̏ј ми бици̏клу да се и ја̏ ма̏лко пово̏зим.

пово̏ј м **1.** *памучна трака којом се повијају бебе.* — Бес-пово̏ј не мо̏ж дете̏ до̏бро да пови̏јеш. — Не забора̏ји да понесе̏ш пово̏ј на дете̏. **2.** фиг *пелене.* — О̏ћеш у пово̏ј да те ту̏рим па да те но̏сим (*ирон*)? — У цр̏н пово̏ј га, дабо̏гда, ма̏ти завива̏ла (*клетва*).

повоја̏к / повојьк м дем од *повој.* — Не поо̏ди на пу̏т з-дете̏ бес-чи̏с повојьк.

пово̏јница ж *свечаност поводом рођења детета,* в *бабине.* — Тьк смо били̏ на пово̏јницу куде у̏јкини, зато̏ј ни неси̏ нашьл до̏ма. — За пово̏јницу ку̏пи на дете̏ кво̏ о̏ћеш.

повојци м мн *бебина пресвлака: пелене и повој.* — Понеси и повојци ако требе да га преобучемо.

повојче с *дете у повоју.* — А на кога да остаим повојче кьд работим у поље?

повр прил *изнад, поврх* — Ти гази повр и држ се за острожу, а ја ћу ти врљам дипле, да зачас зденемо стог.

повр пред *изнад нечега* — Повр тој има да изринеш кошару и постељеш на говеда.

поврата ж бот *шумска биљка* Tanacetum Macrophyllum.

повратаљка ж *део разбоја којим се у току ткања постепено отпушта и кочи задње вратило.*

повратило с в *повратаљка.*

повреди се свр *увреди се.* — Повредили га што му рекли от-коју-е сорту, па с њи не орати.

повређен, -а, -о *увређен.* — Не знам за што-е повређена, ал куде нас више не дооди.

повржe (се) свр *повеже (се), увеже (се).* — Напраил јужице да повржe снопје. — Повржи говеда у кошару. — Повржу се грснице у снопчетија, па у топило.

поврзан, -а, -о *извезан, повезан.* — Снопови су поврзани и здёнути у кладње. — Говеда поврзана за јасле лежу и преживају.

поврзување с гл им од *поврзује.* — Викај ме за поврзување снопје и денење у кладње.

поврзује несв **1.** *везује, увезује, повезује.* — Узе да поврзује снопје место да збира рукољке. **2.** *забрађује се.* — Пола сат поврзује шамију, куде ли намеравља?

поврља свр **1.** *баца у извесној мери.* — Поврљали малко сено у плевњу, па седли у ладовину. **2.** *баци све, набаца, побаца.* — Напил се, па поврљал све по кућу, лом напраил. — Поврљали оней цепанке какодаје, место да ги напакују.

поврљи свр *побаци, абортира.* — Па поврљила дете.

поврне[1] свр **1.** *узврати, одговори.* — Никога не верма, на свакога поврне реч. **2.** фиг *окрепи се, освежи се, поврати се од умора, жеђи или из несвести.* — Донесо му стовну с воду, те поврну душу о[д]-џеђ. — Поврну се од болес. — Често вој штукне свес, едва гу поврнемо. **3.** *врати стоку.* — Иди, поврни говеда да не отиду у штету. **4.** *поврати, избљује.* — Немој тој да даваш на дете да сде, ће поврне. — Поврну све што-е изел. **5.** фиг *врати у живот.* — Замалко да мањка, едва га доктури поврнули.

поврне се свр **1.** *врати се.* — Немој ти се поврнем да те упљескам. **2.** *поврати се од умора, жеђи, болести.* — Још се несьм поврнул од онолку работу, од онија умор. — Рекомо готов је, ал се он поврну из мртви. **3.** *врати стоку.* — Требе се поврну говеда да пасу уз реку.

поврта несв *чува, растура, развлачи.* — Поврташ свашта по кућу — и које ти требе и које не требе.

поврта се несв *мота се, омета.* — Што се цел дьн поврташ по кућу, што нешто не работиш? — Чукче се туј поврташе едно време, а кьд ми требе, нема га нигде.

повртање с гл им од *поврта (се).* — Нема повртање по кућу, но на работу да се идe.

поврти свр *узме, дохвати, дограби.* — Ћу повртим туј гребуљу да врљим. — Поврте онуј крошњу па у чичине тарабе.

поврћа несв **1.** *узвраћа, одговара.* — Ники не смеје у кућу да му поврћа реч. **2.** *понавља једно те исто.* — Што Стојча стално поврћа: „Туч! Туч!"? — Стално поврћа

едну̍ и̍сту при̍чу од ра̍т. — Ако неси̍ чу̍л, не̍ћу двапу̍т да ти поврћам. **3.** *враћа стоку.* — По̍врћа гове̍да из у̍трину. **4.** фиг *повраћа, бљује.* — Поче̍ дете̍ да му поврћа од оно̍ј друска̍ње у авто̍бус. **5.** фиг *долази к себи.* — Поврћа ду̍шу од у̍мор.

повр̍ћа се несв **1.** *враћа се.* — Повр̍ћа се да завр̍ши о̍ткос. — Немо̍ј се поврћам да те па̍ би̍јем. **2.** *мота се.* — Повр̍ћа се по ку̍ћу ко брљи̍во шиљеже. **3.** *оживљава, долази к себи.* — Повр̍ћа се о[д]-цтра̍, мло̍го се би̍л уплаши̍л. — Повр̍ћа се из мр̍тви. — Пу̍сти га, чове̍к се повр̍ћа.

повр̍ћа̍ње с гл им од *поврћа (се).* — Не̍ма поврћа̍ње, ако-е отишла̍, нека̍ гу, нек си и̍де по њо̍јан пу̍т.

површа̍ва несв *завршава, окончава.* — Док о̍н површа̍ва рабо̍ту у о̍пштину, ће попи̍јемо по едну̍ у кафану „Куде̍ бесконкуре̍нцију“.

површе̍ свр *оврше.* — Да површем још ово̍ј ма̍лко овськ, па да вр̍жем бо̍гу бра̍ду на о̍стожу.

повр̍ши свр *заврши, одради.* — Отиде̍ саба̍јле у Село̍ да повр̍ши неки̍ по̍со. — Површи̍л рабо̍ту и врну̍л се до пла̍дне.

повр̍шица ж в *поврика.* — Не мо̍ж свакога да издржи̍ повр̍шица, по̍големи и по̍тешки пропа̍дну.

повр̍шка ж *кора која се ухвати на снегу после сунчних дана.* — По повр̍шку о̍димо по̍брзо него по пртину. — Да неје̍ повр̍шка, ѕипали би сне̍г до коле̍на.

повуку̍је несв **1.** *вуче, повлачи.* — Остаре̍л ко̍њ, една̍ повуку̍је плу̍г. — Учи̍тељ га по̍често повуку̍је за у̍ши. **2.** *храмље.* — А што̍ чи̍ча онако̍ј повуку̍је ле̍ву но̍гу? **3.** *цеди се, враћа се.* — Река̍ се повуку̍је у кори̍то. **4.** *вуче се.* — Јо̍ште вој се пову̍кују ства̍ри по ку̍ћу, ако-е одавначке̍ умре̍ла. **5.** фиг *изазива.* — Немо̍ј ме повуку̍јеш за ези̍к, сва̍шта ће чу̍јеш.

повуче̍ свр **1.** *помакне, покрене.* — Повучи предњаче̍, изву̍кал сам арта̍к и[с]-срчени̍цу. **2.** фиг *заради.* — Тре̍бе чове̍к мло̍го да повуче̍ да запеча̍ли, да напра̍ји ку̍ћу. **3.** фиг *оптерети се.* — Радо̍ица ће на̍јвише повуче̍ сьг кьд је Дани̍л умре̍л. **4.** фиг *уметне се на кога.* — Пову̍кал на башту̍. — Ши̍јавос је пову̍кал на баба До̍нку. **5.** фиг *добије мирис и укус.* — Раки̍ја пову̍кла на ду̍дово бу̍ре. **6.** *удахне.* — Кьд повуче̍ш ди̍м, ће ви̍диш какве̍ цига̍ре пу̍шим. **7.** изр: **повуче̍ но̍гу** *учини што први после чега то други учине.* — Ста̍мена по̍вуче но̍гу, и све̍ се дево̍јке у малу̍ до зиму̍ ожени̍ше. — Жи̍тко по̍вуче но̍гу и сви̍ ото̍ше у дува̍нску шко̍лу у При̍леп.

пову̍че се свр фиг *пође, придружи се.* — Да се ови̍ја ша̍нта не по̍вуче с на̍с, по̍брзо би сти̍гли у А̍н. — С њега-е ста̍лно закасо̍тина, ако се повуче̍ ш-чове̍ка.

/повуче̍ мачка̍ за ре̍п/ изр *буде изложен непријатности, преоптерети се, доживи штету.* — Ће повуче̍ мачка̍ за ре̍п за то̍ј што-е уработи̍л. — За ту̍ј галату̍ ће повуче̍ мачка̍ за реп. — Пову̍ко мачка̍ за ре̍п докле измири̍ ду̍гови.

/пову̍чи-поте̍гни/ изр *учинити нешто с напором, тешко.* — Било̍-е око то̍ј, бо̍гами, пову̍чи-поте̍гни.

пога̍ђа несв **1.** *договара, уговара погодбу.* — Отиша̍л Милто̍ја да пога̍ђа тишља-ра̍ј за ку̍ћу. **2.** фиг *вређа.* — Њега-е то̍ј мло̍го погађа̍ло што куде њи̍ неје̍ наврћа̍л. — Пога̍ђа га што га ни̍ки не пошту̍је, а здра̍вје-е да̍л за ту̍ј ку̍ћу. **3.** фиг *прориче, врача,* в *гата (1).* — Дошла̍ ци̍ганка што пога̍ђа у ка̍рте. **4.** фиг *дира у најосетљивије место.* — Та̍ј ме дево̍јка ода̍вно у ср̍це пога̍ђа. — У жива̍ц ме та̍ј жа̍лна пе̍сма пога̍ђа.

пога̀ђа се несв **1.** *пазари, прави погодбу.* — Пога̀ђа се с трго̀вци за па̀р воло̀ви. — Погађа̀ се, погађа̀ и не погодѝ се око оно̀ј коњчѐ, оста̀де ми жа̀л за њѐга. **2.** *пада у одређено време.* — Свети Јова̀н се пога̀ђа у недѐљу.

/пога̀ђа момка̀/ изр *договара се око ангажовања чувара стоке.* — Отидо̀ше у Дервѐн да пога̀ђају момка̀ за чува̀ње говѐда.

погађа̀ње с гл им од *погађа (се).* — Бес погађа̀ње нѐма тргува̀ње. — С то̀ј нѐма погађа̀ње, то̀ј нејѐ за про̀даву. — Тѝ веру̀јеш у њо̀јно погађа̀ње у дла̀н?

пога̀ли свр *помилује, помази.* — Дошло̀ детѐ куде та̀ту да се ма̀лко пога̀ли. — Пога̀ли га, вѝш како̀ те у̀милно глѐда.

пога̀н¹ м **1.** фиг *змија.* — Бѐж од тѝја пога̀н кьд га вѝдиш. — Ту̀ј се, у камења̀к, завла̀чи сва̀какав пога̀н. **2.** фиг *зао, подмукао човек.* — Пројдѐ онѝја пога̀н преко раскр̀сје, кудѐ ли се одвуче?

пога̀н², -а, -о *подмукао, покварен, лош.* — То̀-е мло̀го пога̀н човѐк, с њѐга нѝшта да не рабо̀тиш, у̀век ће те заѐбе. — Та̀м живи мло̀го пога̀н свѐт. — Што пога̀н језѝк ѝма, да гу не слу̀шаш!

пога̀нац м зоол *миш.* — Пога̀нци свѐ усаравѝли жѝто у прѐсак. — Уву̀кал се пога̀нац у ду̀вку, не мо̀ж га ма̀чка ува̀ти.

поганѐње с гл им од *погани (се).*

пога̀ни (се) несв *прља (се), квари (се), постаје неваљао.* — Зна̀је са̀мо да пога̀ни куде сту̀пи с онѐј ка̀љаве цо̀мпе. — Пога̀ну се деца̀, дружѐјећи се с то̀га мангу̀па.

поганѝја ж/м *поквареньак, пакосник, зао човек.* — То̀-е поганѝја човѐк, с њѐга се не орта̀чи, не започѝњај нѝшта.

поганѝсује се несв *понаша се пакосно, злобно, подмукло.* — Почѐл се и о̀н поганѝсује.

поганлѐк м *подмуклост, пакост, поквареност.* — О̀ће с поганлѐк да напра̀ји ку̀ћу. — Дојадѝл ни-е његов̀ поганлѐк.

погансу̀з м **1.** фиг *змија.* — Утепа̀ еднога погансу̀за с косу̀ на штетѝну куде слѝве. **2.** фиг *покварен, подмукао, злобан човек.* — Тѝја човѐк је голѐм погансу̀з. — Кудѐ ба̀ш ју̀троске да ми прѐјде пу̀т она̀ј погансу̀з, ка[д]-ца̀м пошѐл на долѐко.

погансузлѐк м в *поганлѐк.* — За така̀в погансузлѐк овдѐ се јо̀ш нејѐ чу̀ло. — Кудѐ се сѐг сѐти за тѝја погансузлѐк.

пога̀нче с дем од *поганац.* — Ће излѐзне из ду̀вку пога̀нче да ти истру̀пи у̀ши.

поганштѝја ж/м в *поганија.* — С поганштѝју нѐћу [да] ѝмам по̀сла.

пога̀чка ж дем и хип од *погача.* — Ку̀м зако̀ље шиљѐже, донесѐ ба̀ничку и пога̀чку. — Кудѐ ми-е сѐг она̀ј пога̀чка што ни-е нека̀д месѝла ма̀ти ка[д]-цам бѝл малѐчѐк.

погѝне свр фиг *настрада, смрзне се.* — Погину̀мо од ладно̀ћу у бара̀ке на гра̀дилиште. — Погину̀ о[д]-цтуденѝцу докле дојдо̀ преко Цеврља̀нку.

поглѐда свр **1.** фиг *помогне, постара се.* — Ка[д]-ѕанемо̀гнеш, ко̀ј ће тѐг да те поглѐда? — Нѝки од мојѝ нејѐ тѐл да ме поглѐда ка[д]-цам родѝла детѐ без му̀жа. **2.** фиг *учини срећним, задовољним.* — Да̀ и мѐне деда-Бо̀г едну̀ш поглѐда, а не са̀мо мојѝ душма̀ни. ▪ имп **поглѐ(ј).** — Поглѐ(ј) шта̀чка смо уработѝли за ово̀лки бо̀жи дѐн.

/погледа крос пр̀сти/ изр *опрости, учини се невештим.* — То̀лко пу̀т ца[м]-му прогледа̀л крос пр̀сти, оца̀г вѝше нѐћу.

поглеђује (се) несв *повремено (се) погледа, загледа (се).* — Немој ме такој поглеђујеш, не могу ти ништа помогнем. — Бадава се поглеђују кьд им неје суђено. — Стално се поглеђује у огледало.

погоди свр *договори, уīаначи ūрговину, ūосао.* — Да се погодимо за тој кравче. — Убаво се погодимо, ал он размаши.

/погоди/ изр **погоди момка /момкињу/** *договори се око чувара сūоке.* — Погодил младу момкињу и[з]-Сејаницу да ни чува овце.

поголемеје свр *ūосūане дужи (дан), ūовећа се.* — Кьд поголемеје дьн, тьг мож да скиташ колко оћеш. — Све му облекло поголемело откако се разболел.

поголеми се свр *учини се значајним, важнијим.* — Поголеми се човек откьд постаде одборник.

поголемчьк, -чка, -чко комп од *голем; ūовећи, ūовиши, ūодужи.* — Требе да-е млатач поголемчьк, да довата у вр сливе. — Наши компири на штетину нешто поголемчки. — Овој твое јаренце (дете) поголемчко од мое. — Већем је поголемчьк дьн, па мож да се и поработи на њиву.

погор(е) прил *мало навише.* — Почни од погор да косиш, па скарај откос до слог.

погори свр **1.** *краūко гори.* — Лоша дрвља ми донел, погору малко па се угасу. **2.** *изгори све.* — Овој петрово сльнце погоре све живо, спепели траву.

погорке прил в *ūогор(е).* — Кућа им је погорке уз малу. — Помери се погорке да те не ушљискам.

погосподи се свр *ūосūане госūодин, ūосūане госūођа.* — Сьл отишли у варош, одма се погосподили.

пограби (се) свр **1.** *ūохиūа да узме, оūме.* — Пограбише браћа тој све што вредеше на време. — Први се пограби за поголем комат. **2.** *ūожури.* — Пограбимо те ожемо докле беше убаво време. — Пограби се да стигне први, да први сработи.

погрваља се свр **1.** *ūоūуче се,* в *згрваља се.* — Заиграше се деца, па се зачас погрваљаше. **2.** *ūоигра се ūреврūањем ūо слами, сену, ūрави.* — Погрваљаше се деца по ново сено у појату да ги коске овуј годину не болу (*сујеверица*).

погрди свр *мало грокће (свиња, ūрасе).* — Ће погрди свиња, ће погрди, па ће престане.

погребе свр *огребе, очисūи од масноће.* — Погреби котле од варено млеко, па да га оперем.

погрешување с гл им од *ūогрешује.* — Требе тој да работиш без погрешување.

погрешује несв *чесūо греши.* — Кьд рачуња често погрешује.

погркавеје свр *ūромукне.* — Млого појал на свадбу па погркавел.

погуби[1] свр *изгуби све.* — Погубил овце по Острике, па ги до мрак не мож збере.

погуби[2] свр *убије.* — Човека сам довела, како да га погубу, тој си само мислу. — Педесе људи су погубили Бугари у Баинску реку.

погули се свр *изгребе се, огребе се.* — Погули се све идејећи по овце кро[з]-шибаци.

под / пода пред *ūод, исūод.* — Седни у ладовинку пода дрво да се одмориш. — Ветрењача ти-е под ајат, узни још три човека, па гу носи. — Остаил виле и гребуљу под ајат.

подава[1] свр *дâ, дâ све, разда, раздаде.* — Све што имашемо, све подава на други.

подава² несв *попушта, није стабилан.* — Не ступуј на туј греду, подава, ће паднеш у реку. — Почела куќа да подава, требе се поѕида з-долњу страну и учврсти з-бетон.

подава се несв у изр **не подава се 1.** *губи снагу, занемоћује.* — Ако сам остарел, ал се још не подавам на млади, барабарке работим сьс њи. **2.** *прихвата мишљење.* — Мож колко оћеш да гу убеђујеш, она се не подава, тера по свое. **3.** *узмиче, попушта, признаје првенство.* — Не подава се ни на појаки од њега. — Не подава се за живу главу. **4.** *подаје се, лако пристаје на обљубу.* — Како гођ да вој пријдеш, она се не подава. — Не подава се на никога, воли си мужа.

/подава снага/ изр *издаје снага, стари, онемоћује.* — Још би работил да га не подава снага.

подавање с гл им од *подава² (се).*

подави свр **1.** *закоље зубима.* — Побеснејала мачка, све подавила кокошке. **2.** *утопи у води.* — Понесе вода ћуприју, замалко да подави овце. **3.** *изуједа.* — Овај бесна кучишта ће ни подаву деца кьд појду за у школу.

подави се свр **1.** *удави се у води.* — Немој се подаву деца у бобатало, ти ги наѕрћај. **2.** *изуједа се, здаве се пси.* — Подавише се пцетишта око кучку, неко засквича па побеже. **3.** *посвађа се, потуче се.* — Зачас се у играње деца подаву, па се тако[ј]-исто и помиру.

подаде свр *сломи се, попусти, изда.* — Не ступуј на туј даску, мож да подаде, да погинеш. — Ако подаде овија ѕид, отомо сви у там-тум.

подаде се свр *пода се, пристане на обљубу.* — Не подава се, не подава, ал еднуш це подаде, ће буде моја.

подадује (се) свр **1.** *натекне.*– Нешто чича млого подадул. **2.** *подлути се.* — Рана му подадула, мора на аперацију. **2.** *набрекне, набубри, надигне се,* в *поткорушти се.* — Буре од воду подадуло, сьг неће пушта ракију. — Подадула се зевња куде-е кртица рила. — Суво дрво, па се кора подадула.

подалечан, -чна, -чно *подаљи,* в *подалечьк.* — Он ми-е подалечан род, ал се пoштуjемо.

подалечьк, -чка, -чко *подаљи, доста далеки.* — Подалечки су ти тија Баинци од-Цело, требе добро да притегнеш опьнци.

подалечко прил *доста далеко.* — До Прочовалци ви-е подалечко да идете такој пешки. — Чобанац ти-е подалечко, има се добро озножиш.

подапиња несв *подупире.* — Цел дьн подапиња ѕид на кошару з-диреци, почел да попушта.

подапињање с гл им од *подапиња.* — На ћуприју требе подапињање, поткопала гу вода.

подапне (се) свр *подупре (се), ослони (се).* — Подапни стог с подупирач, нешто се накривил. — Подапни се на камен, па добро гурни с туј страну кола да ги изглобимо.

подари свр *обдари.* — Подарил га Бог да све знаје и све умеје. — Неје га Господ подарил за жену.

податура несв **1.** *става нешто испод нечега.* — По[д]-цршке смо тьг податурали сламарицу. **2.** *подваљује, тајно подмеће.* — Мој Радивоја кьд нешто не смеје да каже, другога податура.– Кукавица податура јајца у туђо гњездо. **3.** *приписује коме нечасно дело.* — Тај палатикарка све измисли па после на другога податура да-е тој викал.

подату̏ра се несв **1.** *намеће се.* — Што во̏ли да се подату̏ра и куде му неје̏ ме̏сто. **2.** *подмеће се уместо другог.* — Не подату̏рај се ти̏ с твоју̏ грбѝну, ако то̏ј дру̏ги нѐћс да рабо̏ти. **3.** *улагује се.* — Ако ти се она̏ј Ве̏рка па̏ подату̏ра, немо̏ј си се преварал да нешто̏ рабо̏тиш, ћу те уте̏пем.

податура̏ње с гл им од *податура (се).* — Навѝкал на податура̏ње, па се сву̏де подату̏ра. — О̏н је ма̏јстор за податура̏ње на дру̏ги, ка[д]-тре̏бе његово̏ ду̏пе да извуче̏.

подату̏ри свр *подметне.* — Подату̏ри још ле̏чка се̏но у ја̏сле на гове̏да. — Подату̏ри му трешчѝцу да се аста̏л не клѝма. — Да му несу̏ нешто̏ податурѝли у рану̏ на сва̏дбу, те-е ово̏лко изровѝл о̏чи и сьл поре̏ва. — Немо̏ј ти та̏ј ку̏чка подату̏ри некѝ на̏врљ.

подату̏ри се свр **1.** *подметне се.* — Кьд тре̏бе нешто̏ те̏шко да се повуче̏, ту̏ј се Радоѝл подату̏ри. **2.** фиг *намести се.* — Че̏кам га сь̏л да ми се подату̏ри, па да му све̏ напла̏тим.

подба̏да несв *подстрекава, подстиче.* — Не подба̏дај га кьд је то̏ј заборѝл! — Подба̏да деца̏ да се ко̏шкају и бѝју.

подбада̏ње с гл им од *подбада.* — Ружѝл сам гу за подбада̏ње.

подбе̏ре свр **1.** *потера, загони, појури, нагна.* — Немо̏[ј]-ја да изле̏знем да ги подбе̏рем, да им ма̏му ма̏мину распла̏чем. **2.** *заокупи, спопадне кога.* — Подбра̏л ме у ра̏ну зо̏ру да ѝдемо у за̏јци.

подбе̏ре се свр **1.** *сакупи се, сабере се.* — Подбра̏ли се па у а̏јку на ву̏ка. **2.** *набора се (тканина).* — Овде̏, око стру̏к, требало би јо̏ш ма̏лко да се подбе̏ре да ми аљѝна до̏бро стоѝ.

подбѝје (се) свр *подметне (се), учврсти (се).* — Тре̏бе ка̏мен до̏бро да се подбѝје, да теме̏љ држѝ. — Подбѝ овде̏ ка̏јлу да се не кла̏ти.

подбѝра (се) несв **1.** *прикупља (се), сакупља (се).* — Ѝди подбѝрај о̏вце откуд ре̏ку, још ма̏лко, ће ги те̏рамо у трлу̏. **2.** *прави наборе, урезује (тканину).* — Подбѝра неку̏ аљѝнку, не мо̏ж гу потре̏ви како тре̏бе. — Ова̏ј по̏става на капу̏т ми се нешто̏ подбѝра.

подбира̏ње с гл им од *подбира (се).*

подбоде̏ свр *подстакне, подјарне.* — Подбоде̏ дете̏ да џа̏ка ово̏ј-оно̏ј, да му ду̏пе изеде̏ ба̏ницу (добије батине).

подбр̏ка свр *замеша, замеси.* — Попа̏реницу смо правѝли сьс про̏јно бра̏шно; подбр̏кам, па у тепсѝју ту̏рим, иско̏пам га с ложѝцу, па га посѝпем сьс ма̏з, сьс ма̏сло, кво̏ ѝмам, а уну̏тра сѝрење сьс ја̏јца. — Подбр̏кај на свѝње пре̏внину с ва̏рени компирѝ.

подбу̏је свр **1.** *подадује се, надује се, отекне, нарасте.* — Све подбу̏ла от неспање̏ због оно̏га лу̏џу. — Подбу̏ла от плака̏ње. **2.** *нарасте.* — Чим подбу̏је те̏сто, о̏дма се премесу̏је.

подбу̏не свр **1.** *нарасте, набубри, надође (тесто).* — Ка[д]-те̏сто подбу̏не, вѝкај ме да га разме̏сим. **2.** *натекне, надује се у лицу.* — Што̏-е Марѝка онако̏ј подбуну̏ла у лице̏, от-пла̏ч ел од неку̏ бо̏лес?

подбу̏ни (се) свр *побуни (се).* — По̏дбуни ги Тѝосов протѝв за̏другу па ги поап-сѝше, а њѐга не дирну̏ше. — Подбунѝло се село̏ нѐће пла̏ћа то̏лку траварѝну за у̏трину.

подбуњува̏ње с гл им од *подбуњује (се).* — За подбуњува̏ње про̏тив држа̏ву лежа̏л је а̏псу.

подбуњу̀је (се) несв *буни (се), подбада, подстиче на отпор.* — Ће ми доли̏ја ти̏ја што ги ста̀лно подбуњу̀је. — Таки̏-е то̀ј чове̏к, подбуњу̀је се за све̏ и сва̀што. — Подбуњу̀ј се за све̏, съл немо̀ј за Савро̀нија, тъг ће ти ли̏тну кра̀ци.

подбуту̀је (се) несв *подгуркује (се), гурка (се).* — Куде го̏ђ да ста̀нем, неки̏ ме подбуту̀је, на сва̀когa сми̏там. — Не подбуту̀ј се ви̏ше з-дево̀јчиħи, ħу ти развуче̏м една̀.

подбутува̀ње с гл им од *подбутује (се).* — Не мо̀гу трпи̏м подбутува̀ње у ре̏д, ма̀кар га ни̏кад не купи̏ла.

подбучи̏ свр *надође, нарасте (тесто).* — Ви̏кај ме ка[д]-те̏сто подбучи̏ да га преме̏сим.

по̏двалка ж дем од *подвала, подваљивање.* — Све̏-е то̀ј по̏двалка што се рабо̀ти с ме̏не у ово̀ј село̀.

подва̀ља несв *подваљује.* — Како̀ се обр̏нем, сва̀ки гле̏да да ми с нешто̀ подва̀ља. — Кьд ра̀ди у задру̀гу, подва̀ља на деца̀.

подваља̀ње с гл им од *подваља, подваљивање.* — Нави̏кла да жи̏ви на подваља̀ње, па и на сестру̀ гле̏да да подва̀ли.

подваља̀ч м *онај који подваљује.* — Ти си подваља̀ч, с те̏бе се не̏ħу и̏грам.

подваља̀чка ж **1.** *она која подваљује.* — Голе̏ма-е подаља̀чка, ал куде ме̏не то̀ј вој не мо̀ж про̀јде, за њу̀ сам пала̀вра. **2.** *подвала,* в *подваљање.* — О̏ħе на подваља̀чку да жи̏ви, е то̀ј у ову̀ј ку̀ħу не̏ħе бу̀де.

подваљува̀ње с гл им од *подваљује, подвала.* — Ви̏ше не̏ħе мо̀ж на подваљува̀ње да рабо̀ти.

подваљува̀ч м в *подваљач.* — На то̀га подваљувача̀ ви̏ше не да̀вам коња̀ за на паза̀р.

подва̀та несв *подухвата одоздо.* — Му̀шки подва̀та оне̏ј цепа̀нке, па у ко̀ла. — Сра̀м га било̀, о̀н ħе подва̀та же̏не по[д]-цу̀књу.

подва̀та се несв *хвата се неког посла.* — Не подва̀тај се ако неси̏ ка̀дар ел ако н-уме̏јеш! — Подва̀та се це оба̀ља сьс голе̏ми му̀жи, па ħе га распу̀чу.

подвата̀ње с гл им од *подвата (се).*

подва̀ти свр **1.** *подухвати одоздо, ухвати.* — По̏двати ко̀ла за срчени̏цу и изва̀ди ги из бла̀то. — Подвати̏ га, па га укачи̏ на коња̀. **2.** *прихвати се каквог посла.* — Подвати̏л саба̀јле да се на деца̀ изди̏ра. — Кьд по̏двати да ги бр̏зи с леме̏зницу, побе̏гоше одонуд ре̏ку.

подва̀ти се свр **1.** *ухвати се, прихвати се, лати се (посла).* — Подвати̏ се с ти̏ја компири̏ и не мога̀ ги очи̏стим. **2.** *ухвати се (ватра).* — По̏двати се о̀гењ, па по̀че да ву̀ца ус ти̏ја коми̏н. **3.** фиг *заложи се, презалогаји.* — Подвати̏ се ма̀лко, ко̀лко да издржи̏м до обе̏д.

подве̏дри (се) свр *разведри се крајичак неба кад је сунце на заласку.* — По̏дведри га, ју̀тре ħе бу̀де у̀баво вре̏ме. — По̏дведри се на за̀од, ħе оса̀вне са сльнце.

подве̏ска ж *повезача на глави.* — Што̀ ли-е саба̀јле врза̀ла подве̏ску, куде̏ ли ħе о̀ди?

по̏двечера[1] ж *обед после вечере,* в *павечера.* — О̏ħете да ви зго̀твим нешто̀ за по̏двечеру?

подвече̏ра[2] свр *једе (после вечере).* — Подвечера̀мо оно̀ј што-е остало̀ од вече̏ру.

по̏двечерка[1] ж у дем знач: *подвечера,* в *павечерка.* — Научи̏л на по̏двечерку, мо̀рам нешто̀ да му даде̏м да еде̏.

подвечѐрка[2] свр у дем знач: *подвечера*[2], *једе после вечере.* — Чѐкам да подвечѐркају, па да ѝдем да лѐгам.

подвѐшка ж *подвезица, врпца на чарапи,* в *женска подвешка.* — Ка[д]-це откѝне подвѐшка, чера́па се смѐкне, па те о̀ндак викају смѐкла.

подвѝва (се) несв *подавија (се) руб на тканини, подавија (се).* — Подвѝва аљѝну с иглу̀ и кона́ц. — Ма́ти подвѝва ча̀ршав пот-сла́марицу да ни не бѐцка сла́ма. — Ру̀б на аљѝну се подвѝва, па се прошѝва. **2.** *подавија сукњу при седењу.* — Ка[д]-цѐдне подвѝва су̀књу да вој се не вѝду кра́ци. **3.** *савија ноге у колену.* — Не подвѝва но̀ге, тако̀ј седѝ ко на лива́ду. **4.** фиг *покорава се.* — Тѝја чутура́н не подвѝва гла̀ву, нѝшта му Стоја́н не мо̀же. То̀за Алта́нин се на нѝкога не подвѝва, то̀ј да се зна́је!

подвива́ње с гл им од *подвива (се).*

подвѝје свр **1.** *подавије, савије.*– Подвѝ тѝја кра́ци да мо̀ж да се про̀јде. — Да подвѝјем гла̀ву, да ми гу оцечу̀, то̀ј ли о̀ће од мѐне? **2.** Изр: **подвѝје шѝју** *покори се, сагласи се.* — О̀ће онѝ да ја́ подвѝјем шѝју, ал су се превара́ли. — Нѐће да подвѝје шѝју, мло̀го се усампасѝл; **подвѝје рѐп** *постиди се* — Кьд му то̀ј рѐко, по̀дви рѐп и отидѐ си.

подвѝкне свр фиг *изгрди, застраши.* — Подвѝкни на деца́ ма̀лко да добѝју стра́, ѝч ми се не пода́вају.

подвикњува́ње с гл им од *подвикњује.* — Бес-подвикњува́ње воло̀ви нѐће да по̀јду.

подвикњу̀је несв *виче, издире се, подвикује.* — Подвикњу̀је на коњѝ, по̀брзо да ѝду. — Не подвикњу̀ј ти на мѐне, ћу ти се обр̀нем, па ће вѝдиш ту̀ј бру̀ку!

подво̀ен, -а, -о / **подво̀јен**, -а, -о *одвојен, одељен.* — Свѝ смо подво̀ени, сва́ки си ѝма своју̀ ку̀ћу.

подво̀ено прил *одвојено, посебно.* — Ода́во жѝву подво̀ено. — Еду̀ подво̀ено.

подвоѝ / подво̀ји свр *подели, одели, раздели.* — Решѝл бѐше башта́ да ни подвоѝ. — Подвојѝмо и сто̀ку, говѐда и о̀вце, а ста̀рцу остаѝмо коња́.

подвр̀же (се) свр *подвеже (се), стегне(се).* — Трѐбе да подвр̀жемо маѝје, да вѐтар зиму̀с не однесѐ црѐп. — Подвр̀жи до̀бро снопје за ло̀јтре с тѝја коно́п. — Подвр̀жи чера́пу, да не о̀диш тако̀ј сма́кљава. — Подвр̀жи се до̀бро, трѐбе да това́римо тру̀пци у Ка́чар.

подврзува́ње с гл им од *подврзује.* — На маѝје трѐбе подврзува́ње, зиму̀[с]-се разниза́ле.

подврзу̀је (се) несв *подвезује (се), везује (се), учвршћује (се).* — Сва́ки ча́с подрзу̀је шамѝју. — Спуштѝла вој се мешѝна, па се подврзу̀је.

подврѝ свр *прокува се, почне да ври.* — Кьд по̀дври руча́к, изма́кни шѐрпу от-пло̀тну. — О̀гењ је накла́ден, мо̀ж о̀дма да ту̀риш гр̀не да по̀дври гра́.

подвр̀љи свр *подбаци, подметне, потури.* — Подвр̀љи по[д]-ѕа́дњи то̀чак по̀голем ка́мен да не по̀јду ко̀ла наѕа́д. — Подвр̀љи сла́му на говѐда да не лѐгају у бачко̀љ.

подвр̀не свр *посуврати, подвије.* — Подвр̀ни чешѝре кьд гма́цаш по то̀ј бла́то.

подвр̀ћа несв *подавија, посувраћа.* — И кьд не трѐбе подвр̀ћа пантало̀не.

подврћа́ње с гл им од *подврћа.* — На тѐј чешѝре трѐбе подврћа́ње, мло̀го ти се размакљавѝле.

подгла́вен, -а, -о *учвршћен, закајлован.* — Да нејѐ подгла́вен аста́л, сьг би се свѐ расипа́ла чо̀рба.

подгла́ви свр *учврсти, закајлује.* — Подгла́ви с ка́јлу нога́ру на аста́л да се не климу́ца.

по́дглавица ж *јастук.* — Наве́зла сам чера́пе, по́дглавицу, крпчети́ја за да́р.

подгова́ра несв *наговара, убеђује, наводи на поступак.* — Са́мо некога́ на нешто́ подгова́ра, таква́ му со́рта. — Подгова́ра деца́ да не и́ду у шко́лу. — О́н ли ћс ме подгова́ра, ко да ја́ не зна́м кво́-е за ме́не до́бро.

подговара́ње с гл им од *подговара.* — Ми́сли да ће с подговара́ње деца́ то́ј да зав́рши да ја́ не зна́м за ја́дац.

подгово́ри свр *наговори, убеди, наведе на нешто.* — Подговори́л комши́у да ми затво́ри про́лаз до њиву́.

подгоспо́ди се свр ирон *понаша се као господин.* — Како́ отиде́ у ва́рош, тако́ј се по́дгосподи.

подгра́ди свр *зидом заштити нешто (обурвавање земље, обале...).* — Ће подгра́димо куде по́друм да се зевња́ ви́ше не смаци́ња.

подграђува́ње с гл им од *подграђује.* — Докара́л сам ка́мен за подграђува́ње куде коша́ру.

подграђу́је несв *зидом заштићује нешто.* — Подграђу́је ја́з куде водени́цу, одне́ла га вода́.

подгрба́ви се свр *погрби се, погури се.* — Подгрбави́л се ко да и́ма сто́ го́дине.

подгру́дица ж фиг *брига.* — Изе́де ме подгру́дица због оно́ј дете́.

подгу́жњак[1] м *део коњске опреме који иде испод репа,* в *кускун,* в *подрепашник.* — Наме́сти до́бро подгу́жњак да не гребе́ коња́.

подгу́жњак[2] м фиг и пеј *онај који се додворава коме на вишем положају, удворица.* — Не́ћу да види́м ти́ја подгу́жњак у ку́ћу. — И на ово́га и на оно́га-е би́л подгу́жњак, а сьг при́ча неку́ дру́гу при́чу. — Ти́ја подгу́жњак се у́век сна́јде.

подгу́шњак м пеј *подваљак.* — Погле́ј са́мо колки́ му-е подгу́шњак, алу́ би изе́л какьв је.

подеба́ва (се) / подјеба́ва (се) несв *подсмева (се), спрда (се).* — Зна́је са́мо да поде́бава.– Подеба́ва се сьс ме́не ко да смо врс. — Сва́кога подјеба́ва.

подебе́ли се свр *удебља се, одебља, угоји се.* — Чи́ни ми се не́што се сьг подебели́л, не бе́ше то́лко дебе́л.

по́дебело прил *дебље, дебело.* — Ка[д]-цече́ш, се́чи по́дебело, да ми о́дма не ву́кну и изгору́ дрва́, но да потрају́.

поде́лбина ж *род, сродство које потиче из исте куће, која се с временом поделила.* — Ми́ Гми́тровићи смо една́ поде́лбина. — Ста́ра смо поде́лбина по деда Јо́ну.

поде́лен, -а, -о *подељен, одвојен.* — Ода́вно смо поде́лени и жи́вимо поде́лено.

поде́лено прил *одвојено,* види прим под *поделен.*

поде́не свр **1.** *изазове, подбоде, намами.* — Поде́не деца́ да се би́ју, а о́н изма́кне ду́пе. **2.** *увреди.* — По́дену ме за моје́га башту́, зато́ј сам га удари́л.

по́джње свр *ожање мало, да би направио приступ, пролаз.* — По́джњи на Ви́тел, ко́лко да проо́ду ко́ла са се́но.

поди́гне свр **1.** *премести на више место.* — Поди́гни вре́ћу па си́пи у пре́сак. **2.** *сагради.* — Поди́гал а́мбар при са́м ку́ћу. **3.** *очува.* — Сама́-е поди́гла деца́ без ту́ђ по́моћ. **4.** *повећа цену.* — Поди́гли це́не, па се на пи́јац не прио́ди. **5.** *узме.* — Поди́гал књи́жицу, неје́ те́л да се прегле́ђује. **6.** фиг *пожње.* — На вре́ме поди́гомо жи́то, да га

ки́ша не зава́ти. **7.** фиг *оӣорави се.* — О[д]-ду́гови не мо̀ж да поди́гнемо гла̏ву. **7.** фиг *оӣхрани, очува.* — С му́ку сам деца̀ поди́гла, без башту̀.

поди́гне се свр **1.** *усӣане.* — Поди́гни се ви́ше, доклѐ ће чмаи́ш у кре̏вет! **2.** *ӣоӣне шӣогод негде.* — Да се поди́гне ме̏со на та̏ван да се су̏ши. **3.** *ӣојави се.* — По̏дигну се цр̏н о̏блак више село̀. **4.** фиг *оӣорави се.* — Тамь̏н се ма̏лко по̏дигну на но̏ге, па̀ га у̏вати бо̏лес. — По̏диже се из мр̏тви. — Сьг, ка[д]-ци се поди́гла из ду́гови, немо̀ј се ви́ше задужу́јеш.

подигра́ва несв *ӣоиграва.* — Ри́пи чи́ча на коња̀, а о̏н му све̏ подигра́ва.

подигра́ва се несв *ӣодсмева, исмејава.* — Нашь̏л са ста́рога чове̏ка да се подигра́ва.

поди́да несв **1.** *ӣочиње да једе нешӣо.* — Се̏њак одгра̏ден, а о̏вце поди́дају ли сто̏гови, поди́дају. **2.** *ӣоӣкрада.* — Сви́ те поди́дају, и држа̀ва, и комши́је, и деца̀, не зна̏ш от кога̀ да се бра́ниш. **3.** *односи земљу.* — Да не поди́да вода̀ бре̏г, поса̏ди ту̏ј вр̏бе. **4.** фиг *заједа, закида.* — Уме̏је Ци́да и да поди́да на ва̏гу кьд купу́јеш.

поди́да се несв *једе се, хаба се, ӣроши се.* — На коња̀ се поче̏ли поди́дају зу̏би, вре̏ме-е да га прода́вамо. — Бр̏зо му се поди́дају пло̏чке, ста̏лно га кове̏мо чим сле̏знемо у Преде̏не.

подида́ње с гл им од *ӣодида (се).*

поди́ђе свр **1.** *уђе исӣод.* — По̏диђе ку̏че пот ко̏ла да га зга̏зу. **2.** фиг *умили се, додвори се.* — Ако ли му не поди́ђеш, не̏ће ни́шта да напра́иш од по̏со.

подиђува́ње с гл им од *ӣодиђује.* — Бес-подиђува́ње не мо̀ж да завр̏шиш рабо̏ту.

подиђу́је несв *додворава се, ласка, умиљава се.* — Нави́кал на сва̏кога да подиђу́је.

поди́за (се) несв *ӣодиже (се).* — Ће ни ви́ка кьд поди́за кро̏в, да му помо̏гнемо. — Искилави́л се подиза̀ећи те̏шко. — Не сме̏је сла̏но, поди́за му при́тисак. — Кьт по̏чне да се поди́за те̏сто ви́кај ме, да га премесу́јем. — Те̏шко, не поди́за се, и́ма га сто̀ ки́ла!

подиза̀љка ж *ӣолуга за регулисање финоће млива у воденици.* — С подиза̀љку се поди́за коби́лица и ка̏мен го̏ре да се ме̏ље бра̏шно по̏ситно ел по̏крупно.

по̏дина ж **1.** *гране и круӣне сӣабљике сена на дну сӣога.* — Тре̏бе да ту̏римо до̏бру по̏дину да ни се се̏но на сто̏г не скапу́је. **2.** *ӣросӣирка за сӣоку од сламе или ӣаӣраӣи.* — У̏зни сла̏му за по̏дину на гове̏да да лежу̀ на су̏во.

поди́ра (се) несв *зачикава, изазива, задиркује (се).* — Ста̏лно ме поди́ра кьд и́демо у шко̏лу. — Куде̏ га сре̏тне, ту̏ј га поди́ра. — Поди́ра деца̀ па га би́ју. — Немо̀ј се поди́раш ви́ше з-деца̀, ћу те уте̏пам!

подира̀љка ж *она која замеће свађу.* — Она̀ ти-е о̏пасна подира̀љка и то̏ј мукомачки рабо̏ти.

нодира́ње с гл им од *ӣодира (се).* — Ћу му даде̏м ја̀ подира́ње ако га ва̏тим! — За подева́ње га-е и башта̀ би́л, ал не пома́га.

подира̀ч м *онај који замеће кавгу, свађу.* — Подму́кал је подира̀ч, ал ћу му испра̏шим ду́пе за то̏ј.

подиркува́ње с гл им од *ӣодиркује.* — Едну́ш ли сам га ђустри́л за подиркува́ње, ал не вре̏ди.

подирку́је несв у дем знач: *ӣодира.* — Подирку́је сва̏кога којѝ про̏јде ус-пу̏т, нис-пу̏т.

подирува́ње с гл им од *ӣодирује.* — За то̏ј подиру́вање ће изеде̏ ђоте̏к.

подиру́је несв *не да мира, изазива.* — Зашто̀ ме подиру́је ни о̏н не зна́је.

подлагач м *чарапе исплетене само до глежњева.* — Деда-е обувал прво черапе, па тьг подлагачи.

подлагување с гл им од *подлагује, заваравање.* — Не мож увек с подлагување да чуваш дете.

подлагује несв *заварава, даје лажну наду.* — Ти подлагуј дете докле се не врнем од мужу.

подлаза ж *долазак првог посетиоца на верски празник Св. апостола Андреја Првозваног (13. децембар), ради благосиљања.* — Кои ви дојде на подлазу? — Јутре-е подлаза, немој неки сабајле да-е ишал куде комшије.

подлазак м в *подлаза.* — Нека дојде куде нас твое најмалото дете на подлазак.

подлази свр **1.** *први гост који дође у кућу на Светог апостола Андреју Првозваног (13. децембар) подлазио је кућу и породицу. По веровању, наредна година ће бити онаква какав је човек кућу подлазио.* — Подлази ни прошлу годину на Светога Андреју тетка Вера, да Бог поможе, све ни-е ишло ко вода. — Немој ви подлази неки баксуз. **2.** *промили телом (инсект).* — Подлазила ме нека бубаљка, изгребо се чешаећи.

подлазување с гл им од *подлазује.* — Спремил се за подлазување куде чичини.

подлазује несв *долази на подлазу.* — Тој дете ни сваку годину подлазује и не иде ни лошо.

подлизување с гл им од *подлизује.* — Напраил лочку од подлизување кьд пресипује млеко ис-котле.

подлизује несв *излива се преко ивице суда, слива се низа суд.* — Ка[д]-ципујеш млеко, глеј да канте не подлизује. — Котле подлизује, па вода пршти на шпорет.

подлими (се) свр *припреми нову посуду за коришћење.* — Шерпа прво требе да се подлими, па тьг да се користи. — Подлимила ли си онөј шерпе?

подлога ж *уметак на стопалу где је опанак поцепан.* — И подлоге ми се исцепише трчаећи по говеда.

подложи свр *заложи ватру.* — Прво да ми подложиш огењ, па после иди у кошару.

подложување с гл им од *подложује.* — Од овој кубарченце да ми напраиш треске за подложување.

подложује несв *залаже (ватру),* в *кладе.* — Деда се први диза, подложује огењ и приставља каву.

подлуди свр *наговори, подстакне кога на што, залуди кога каквом идејом,* в *подмаши.* — Подлудил га чича да иде с њега у матрапазлык, па си сьл о[д]-тој мисли.

подљути се свр *букне, зарази се, позледи се (рана).* — Мора па куде доктура, рана му се подљутила.

подљутотина ж *позлеђена, букнула рана.* — Рече ми кое да турам на подљутотину да ми зарасте.

подљутување с гл им од *подљутује се.* — Спремила сам ти одвар да ти излечи подљутување на рану.

подљутује се несв *озлеђује се, изнова се подбуђује рана.* — Стално ми се подљутује овај посекотина на ногу.

подмаже свр **1.** *намаже, науљи.* — Донеси коломаз да подмажем оске на кола. **2.** фиг *подмити.* — Неје подмазал, затој му дете несу примили. **3.** изр: **подмаже пету** *да се*

омрси. — Дај на Циганку комат сланину да подмаже пету. Изр: **подмаже гушу** *наједе се.* — Сьг, ка[д]-цмо подмазали гуше, да легнемо да оданемо.

подмазување с гл им од *подмазује (= прекива штогод машћу или уљем одасвуд).* — Нестаде ми коломаз за подмазување кола, а катранџије још не прооду.

подмалеје свр *постане мали, омали.* — Облекло на дете подмалело, требе му се купује.

подмаши свр **1.** *наговори, подстакне.* — Подмашила и дете да не орати с мене. — Подмашила га да ме без разлог кабати. в *подлуди.* **2.** *погоди испод мете.* — Никако да га погоди с праћку, ел подмаши, ел надмаши.

подмашување с гл им од *подмашује.* — Она-е мајстор за подмашување.

подмашује несв **1.** *наговара, подстиче кога на што.* — Немој деца више да подмашујеш против башту. **2.** *погађа испод мете.* — Млого подмашујеш, требе боље да нишаниш.

подмеси свр *припреми тесто, замеси.* — Подмеси леб, па га тури у карлицу да сташе.

подмести свр **1.** *подметне.* — Подмести нешто под наћви да се не климуцају. **2.** *направи клечку.* — Подместил му ногу да падне, да се скрши.

подмесување с гл им од *подмесује.* — Спремила сам ти све за подмесување, само да подмесиш леб.

подмесује несв *замесује, меси хлеб.* — На одмену, сваки други дьн, зьлва и ја подмесујемо леб.

подмешување с гл им од *подмешује.* — У корито ти-е све за подмешување бркало на свиње.

подмешује несв *припреми тесто, храну.* — Сваки други дьн подмешује тесто за леб. — Подмешује превнину за свиње.

подмигување с гл им од *подмигује.* — Свакога ће намами тај олоојда с подмигување.

подмигује несв *даје тајне знаке, намигује.* — Мисли не видим гу како му она подмигује.

подмигуша м *намигуша*, в *намигљивка.* — Тује подмигушу ја ћу лично да оскубем на сред село.

подмири (се) свр **1.** *намири (се).* — Подмирила сам и деца с леб, сьг могу на спање. — Требе ти снага да толку стоку подмириш. — Требе се сви подмиримо с облекло за ладноћу, а от-које паре? **2.** фиг *буде довољно.* — Премисли се свуноћ оће ли три стога сено зимуске да подмиру стоку?

подмирување с гл им од *подмирује.* — Стока тражи стално подмирување.

подмирује несв *намирује, сређује.* — Нека иде да подмирује говеда докле несу полегала.

подмлади се свр *осети се млађим, изгледа млађи.* — Чини ми се чича се малко подмладил. **2.** *добије нове изданке,* в *омлади се.* — Слива пустила омлад, подмадила се.

подмлађување с гл им од *подмлађује се.* — Долеко смо ми од подмлађување.

подмлађује се несв **1.** *осећа се млађим, изгледа млађи.* — Почел се подмлађује у стар заман. **2.** *добија нове изданке.* — Шума се почела подмлађује.

подмлачи свр *мало загреје, смлачи.* — Подмлачи тој млеко што ће даваш на дете.

подмо̀чљив, -а, -о *влажан, мочваран (терен, земљиште).* — Та̀м је зевња̀ подмо̀чљива, нејѐ за ку̀ћу. — Ливада у Бла̀то-е подмо̀чљива, мо̀ра се собу̀јеш, па бо̀с да ко̀сиш.

подму̀не свр *подбоде, подстакне.* — По̀дмуну ме у слабѝну, па излѐзомо и[з]-за̀другу. — По̀дмуну ме, те се излетѐ да ка̀жем онѐј што нејѐ за казува̀ње.

подму̀не се свр *подвуче се, провуче се.* — По̀дмуну се лисѝца по[д]-та̀рабе и побѐже.

подмуњува̀ње с гл им од *подмуњује (се).* — Научѝл на подмуњува̀ње да завр̀ши рабо̀ту, а о̀н си оста̀не чѝс.

подмуњу̀је несв *подстиче, подстрекава, наговара на неки поступак тако да то други не виде и не знају.* — Сьс но̀гу под аста̀л ме подмуњу̀је да не пѝјем вѝше. — Подмуњу̀је ме да вој говѐда пу̀штимо у штѐту.

подмуњу̀је се несв *подвлачи се, провлачи се.* — Подмуњу̀је се под аста̀л да излѐзне. — Немо̀ј се тѝ подмуњу̀јеш под нештѐ тѐшко, нека га по̀јаки но̀су.

поднесѐ (се) свр *издржи (се).* — Како̀ ли ће поднесѐ ту̀ј вѐс? — Тѝја њего̀в ина̀т трѐбе некѝ да поднесѐ. — Ту̀ј рабо̀ту ни мага̀ре не мо̀ж [да] поднесѐ. — Овѝја живо̀т се вѝше не мо̀ж поднесѐ. — И она̀ се вѝше не мо̀ж поднесѐ.

подно̀ви (се) свр *купи нове ствари, обуче што ново.* . — Цѐлу вамѝлију подновѝл с облекло̀.– Ка[д]-це подно̀ви, ће бу̀де пра̀ви делѝја.

подновува̀ње с гл им од *подновује (се).* — Крену̀л у подновува̀ње по ку̀ћу; исвр̀ља ста̀ро, докару̀је но̀во.

поднову̀је (се) несв *купује (се) ново.* — Поднову̀је ства̀ри у ку̀ћу: крѐденац, шифуњѐр, шпо̀рет. — Решѝл да се поднову̀је с но̀во одѐло и ципѐлке.

подносѐње с гл им од *подноси (се).* — Подносѐње ово̀ј, подносѐње оно̀ј, па доклѐ ће вѝше?

подно̀си (се) несв *трпи (се), издржава (се) нешто неподношљиво.* — Са̀мо о̀н мо̀ж да подно̀си то̀лку нѐправду. — Како̀ ту̀ј олоо̀јду подно̀си ни о̀н не зна̀је. — Нѝки гу у малу̀ не подно̀си. — Тру̀је ко̀лко се не подно̀си смра̀д ис-ко̀чину . — То̀лки-е нема̀јмир да се не подно̀си вѝше.

подно̀шке ж мн *део разбоја који лежи на земљи, покреће се ногама, а помоћу нити ствара зев кроз који се провлачи чунак с потком.* — Подно̀шке се врзу̀ју на двѐ ел на чѐтри нѝте, завѝси о[д]-то̀ј кво̀ се тка̀је.

подо̀и / подо̀ји свр *задоји.* — Мора̀ла сам да вој подо̀им детѐ, нејѐ има̀ла млекò.

подо̀јка ж *овца која доји туђе јагње.* — Но̀си то̀ј јагњѐ куде подо̀јку да сѝса.

подо̀јче с *јагње које сиса туђу мајку.* — Изранѝмо едно̀ подо̀јче, те ста̀де на но̀ге.

подо̀страг пред *позади, страга.* — Поглѐј подо̀страг ко̀ла, мо̀жда си га та̀м турѝл.

по̀доцна прил *касније.* — А мо̀ј Соврòније се вр̀ну нештò по̀доцна о[д]-Цве-тѝслова.

подра̀ми свр *донесе што преко рамена.* — Бѐше мо̀ртус пија̀н, подрамѝ га и однѐсо до̀м.

подра̀нак м *уранак.* — Ју̀тре ћѐмо на подра̀нак то̀ј да око̀симо докле је јо̀ш ладовѝнка.

подра̀ни свр **1.** *порани, урани.* — Подранѝмо да стѝгнемо на во̀з у Грдѝлицу. **2.** *ухрани.* — То̀ј прасѐ ће подра̀нимо за рожа̀њ.

подра̀њен, -а, -о *потхрањен, ухрањен.* — Ће кољѐмо оно̀ј подра̀њено вепрѐ.

подра̍њеник м *потхрањен, ухрањен вепар, прасац.* — За зиму̍ ће ко̍љемо подра̍њеника и едну̍ свињу̍.

подра̍њеница ж *потхрањена, ухрањена свиња.* — Мисле̍ли смо да зако̍љемо подра̍њеницу, ал ће гу оста̍јмо за потпро̍лет.

подрањува̍ње с гл им од *подрањује (1, 2).* — Научи̍л на подрањува̍ње, па му не сми̍та што се тако̍ј ра̍но ди̍за (1). — У̍век и̍мамо неко̍ свињче̍ за подрањува̍ње (2).

подрању̍је несв **1.** *порањује, рани.* — Сва̍ки дьн подрању̍је да сти̍гне на рабо̍ту. **2.** *храни, тови.* — Подрању̍јемо едно̍ свињче̍ за Божи̍ћ.

по̍дре свр *изазове, намами, подстакне.* — По̍дре ми дете̍ ће га во̍ди сьс њу̍, па га о̍стаји да пла̍че. — Ку̍чка, по̍дре дете̍ с игра̍чку, па му гу не да̍ва. — По̍дре ме ш-чоколаду, сьг мо̍ра да ку̍пим.

подре̍ва несв *подригује.* — Не зна̍м кво̍ сам то̍лко је̍л, сва̍ки ча̍с подре̍вам.

подрева̍ње с гл им од *подрева.* — Не̍ма лек за мо̍је̍ подрева̍ње.

подрепа̍шник м / **подрепа̍шница** ж в *подгужњак.* — Вр̍жи до̍бро подрепа̍шник да седло̍ не скли̍зне ни[з]-шију̍ на коња̍.

подр̍жи свр *придржи неко време кога или шта.* — Подр̍ж ми коња̍ да увр̍жем вре̍ће на сама̍р. — Подржа̍ вој дете̍ докле бе̍ше у апате̍ку.

подри̍не свр *очисти, избаци ђубре из штале.* — А Јо̍ван ће за тој вре̍ме да подри̍не коша̍ру.

подрињува̍ње с гл им од *подрињује.* — Ме̍не ста̍лно запа̍дне подрињува̍ње коша̍ру.

подрињу̍је несв *избацује, чисти ђубре из штале.* — Сьг подрињу̍је у коша̍ру, а по̍сле ће и ко̍чак.

подри̍пи свр *поскочи.* — По̍дрипи од ра̍дос кьд гу виде̍. — Кьд му по̍дрипи, да га смла̍ви.

подрипкува̍ње с гл им од *подрипкује.* — Чим потрчи̍ по̍чне да подрипку̍је и тако̍ј с подрипкува̍ње до̍јде до̍м.

подрипку̍је несв у дем знач: *подрипује.* — Јагњи̍шта кьд излe̍зну ис-трлу̍ са̍мо подрипку̍ју.

подри̍пне свр **1.** *поскочи.* — И̍гра, и̍гра у оро̍, па подри̍пне. **2.** *одскочи плод воћа кад падне на земљу.* — Па̍дне ја̍бука, па подри̍пне, ал свиња̍ гу одма̍ ца̍пне.

подрипува̍ње с гл им од *подрипује.* — Са̍мо с подрипува̍ње мо̍ж да дова̍тиш неку̍ ја̍буку. — Тој оро̍ тра̍жи и му̍шки подрипува̍ње.

подрипу̍је несв **1.** *поскакује.* — Подрипу̍је ко јеле̍н трећа̍к. **2.** *одскачу воћке од земље.* — Дуну̍л ве̍тар, а оша̍в са̍мо подрипу̍је о[д]-ѕе̍вњу.

подр̍мса свр **1.** *продрма кога, протресе.* — Вати̍ га за о̍швице па га подрмса̍, да се ви̍ше не заде̍ва с моје̍ дете̍. **2.** *почеше.* — Подр̍мсај ме ма̍лко по грби̍ну, нешто̍ ме изе̍де.

подр̍мса се свр *почеше се.* — О̍ложа ли ме подлази̍ла, кво̍ ли-е, подрмса̍ се па се раскрвави̍.

подро̍жњача ж *греда у кровној конструкцији која лежи на зиду, а на њу се наслањају рогови.* — Ро̍гови се засечу̍ да ле̍гну на подро̍жњачу.

подру̍би свр **1.** *подсече.* — Подру̍би даску̍ да гу упа̍сујемо како тре̍бе. **2.** *подшиша.* — Подру̍би ко̍су на ово̍ј шиље̍же да не о̍ди ко паспо̍п.

подру̍би се свр *подшиша се.* — Куде̍ се по̍друби, те те тако̍ј изали̍ше, бо̍ље са̍м да си се подруби̍л?

подрубување с гл им од *подрубује (се).* — Деца ти зарасла у косу, требе да иду на подубување.

подрубује несв **1.** *подсеца, засеца, дотерује, уклапа.* — Подрубује греде за срзање кров. **2.** *подшишава.* — Све ги деда подрубује с машину, затој су такој оћупени.

подрубује се несв *подшишава се.* — Подрубује се и бричи куде Митку Брицу у Кукулинци.

подрузга свр *подрма, истреска.* — Подрузга се на кола до Ракицку реку, па ме сьг слабине све болу.

подруку прил *држећи испод руке.* — Води га подруку да не падне, слаб је на ноге.

подрумче с дем од *подрум.* — Напунил подрумче са[с]-зимницу цакум-пакум.

подрумџија м *подрумар, онај који се брине о пићу на свадби.* — Едьн се одреди буде домаћин, едьн кувар, а едьн подрумџија. — Бил је подрумџија на сваку свадбу у малу.

нодруса свр **1.** *дрма неко време.* — Подруса краву теле, па кьд виде нема млеко, батали. **2.** фиг *поигра у колу.* — Да се ватамо у оро, да и ми малко подрусамо. **3.** *затресе, подрхти тле.* — Подруса ни земљотрес колко да ни ис-памет искара.

подруска (се) свр у дем знач: *подруса,* **1.** *поцупка* (се*).* — Дојди да те чича малко подруска на колено. — Подруска се малко, па отиде да спи. **2.** *раздрма (се), истреска (се).*– Добрачке ни подрускаше кола докле дојдомо у Мрковицу. — Подрускамо се у гвоздена кола низ онеј џомбе за Дервен.

подрускување с гл им од *подрускује.*

подрускује несв у дем знач: *подрусује.* — Млого подрускује у канате низ овија лош пут.

подрусување с гл им од *подрусује.* — Све ме коске болу от подрусување у оро.

подрусује несв *дрма, дрхти.* — У собу подрусује кьд рипају деца, ће слету у подрум.

подруча свр *доручкује.* — Да подручам, па ћу дојдем да ти помогнем.

подручьк м *доручак.* — Кво оћеш за подручьк?

подручување с гл им од *подручује.* — Викај га на подручување, па ће идемо на Вител за сено.

подручује несв *доручкује.* — Подручује, па да иде у школу. — Нека подручује, кво има да се жури.

подседа (се) несв *навлаче (се) тмурни, кишовити облаци.* — Поче га подседа на заодак, наћаске ће ни довуче кишу. — Кьд подседа одткуде Власину, увек дојде тај помочуља. — Подседа се небо, брзо збирајте сено да га зденемо. — Подседа се откуде Плану, да не дојде то[ј]-и куде нас.

подседање с гл им од *подседа (се).* — Кьд вршемо, од подседање сам ватила стра.

подседне (се) свр *појаве се облаци на заходу сунца, сунце зађе у облаке.* — Видиш да ће га подседне, ће се поквари време. — Подседну се небо на заодак, зајде слынце у црвенило, јутре ће се раздува ветар.

подсири свр *припреми млеко за добијање сира.* — Јутроске што подсири, даньс га поедоше деца.

подсирује несв *припрема млеко за добијање сира.* — Овчо подсирујемо башка, а башка кравјо.

подсисо́ја м *јагње које, поред своје мајке, сиса још неку овцу.* — Не да́вај на то́га подсисо́ју да си́са и дру́ге о̀вце, мло́го се наали́л.

подсису́је несв *поред своје мајке, сиса још неку овцу (јагње).* — Нави́кло јагањчѐ да посису́је, па зали́та и дру́ге о̀вце.

подскубѐ свр *очупа сено са стога у доњем делу, до земље.* — О̀вце свѐ подску́бле сто́г са се́но.

подску́бен, -а, -о *очупан у доњем делу (стог, пласт, камара).* — Пусти́л о̀вце у се́њак, па му сѫг сто́гови подску́бени.

подскубува́ње с гл им од *подскубује.* — Не́ма ви́ше подскубува́ње сто́гови, едњн ће развр̀шимо.

подскубу́је несв *чупа сено у доњем делу стога.* — Немо́ј ви́ше да поскубу́јеш сто́г, ће па́дне.

подсмевува́ње с гл им од *подсмевује се,* в *поцмевување.* — Са́мо зна́је за подсмевува́ње на љу̀ди.

подсмеву́је се несв *подсмева се,* в *поцмевује се.* — Ста́лно ни се нешто́ подсмеву́је. — На кога́ се подсмеву́је кѫд не ви́ди какѫв је о́н.

по́дстава ж *тканина којом је постављен одевни предмет, постава.* — Тре́бе да ку́пим нешто́ за по́дставу на су́књу.

подста́ви свр в *подмести.* — Подста́ви ка́мен пот-ко́ла да не по́јду наза́д.

подстригува́ње с гл им од *подстригује (се).* — Чим до́јде куде Стоја́нчу, не ги́не му подстригува́ње.

подстригу́је несв **1.** *подшишава овце.* — О̀вце подстригу́јемо у про́лет, прет пре́млаз, а ши́шамо у ле́то. **2.** пеј *подшишава дете.* — Ће га подстригу́јемо, мло́го ура́сал у косети́ну.

подстригу́је се несв *подшишава се.* — У̀зне огледа́ло, па се са́м подстригу́је. — Подстригу́је се куде Ми́тку бри́цу.

подстрижѐ свр в *постриже.* — Про́лети о̀вце подстриже́мо, а ле́ти ски́дамо ру́но.

подстри́жина ж в *пострижина.* — Докле сти́гне вре́ме за шиша́ње о̀вце, увла́чимо подстри́жину.

по́дубица ж бот *лековита трава дупчац* Teucrium chamaedrys L.

поду́ва свр *дува кратко.* — То́-е ју́г, ће поду́ва ма́лко, па ће ста́не.

подува́ти свр *ухвати одоздо.* — До́бро подува́ти трупа́ц да га за̀едно ди́гнемо у ко́ла.

подува́ти се свр *лати се посла.* — Ка́[д]-цам се подувати́л да рабо́тим, и́ма га и завр̀шим.

подуву́је несв *дува с времена на време.* — На ови́ја ри́д ста́лно подуву́је неки́ ве́тар.

по́дугачак, -чка, -чко *прилично дуг.* — За сто́г ни тре́бу по́дугачке леме́знице. — Она́-е за по́дугачак пру́т, ал да не ора́тимо о-то́ј.

поду́је (се) свр **1.** *надује (се), отекне.* — Поду́ла му се кра́ва, па не зна́је кво̀ да вој рабо́ти. **2.** *набрекне,* в *задује.* — Поду́ла ка́ца, мо́ж се у њу̀ сипу́ју ко́мине.

поду́не свр *дуне с времена на време, заћарлија.* — Што не поду́не неки́ ве́тар ма́лко да ни разла́ди.

поду́пина ж *задњица на панталонама.* — Скрои́л ми чеши́ре с поду́пину ко на Сте́вана Дупа́њу.

подупира́љка ж *подупирач.* — Оце́чи ми едну̀ подупира́љку за жи́цу за ве́ш.

подуспара ж *оморина, спарина.* — Паде киша на овија врелац, напраи подуспару, не мож се дише.

подуспари се свр *створи се спарина, оморина.* — Подуспари се трава од слънце, не мож се коси.

подуспарина ж в *подуспара.* — Подуспарина, едва се дејаним, мора да падне киша.

подуши (се) свр *оњуши (се), омирише (се).* — Подуши куче траг, па улезе уз шибак, мора да-е надушило лисицу ел зајца. — Подушише се пцетишта и отоше преко рид.

по[д]-цтарос прил *у старости, кад остари.* — Лако му-е сък късд је млад, што ће работи сам по[д]-цтарос.

пое / поје несв *пева.* — Пое од муку. — Пое, другу си бригу нема. — Пое да ги развесели. — Пое да се разговори. — Раним га ко голуба, а он поје ко сврака (*изр*). — Она ел поје, ел кука, друго куде њу нема.

поебе (се) свр фиг **1.** *поквари (се), поломи (се).* — Поеба косу, скрши вој држаље. **2.** *претуче.* — Ћу му поебем све, само ли га ватим. — Поеба ми се слупац о[д]-толки терет. — Дадо му кола, поебала му се срченица.

поевтинеје свр *постане јефтино.* — Само љуцки живот поевтинел, све друго скупеје. — Ће поевтинеје на куково лето.

поеде (се) свр **1.** *поједе (се).* — Врљи на прашчина здригосане јабуке да поеду. **2.** *потроши се.* — И воденички камен се поеде, те неће човек од муку. **3.** фиг *уништи, упропасти.* — Џигерице ми поеде тој детиште. — Сипац поеде греду. — Живу ме поедоше теј бриге. Поедоше се од мржњу и завис. — Поеде ги ненавиднос.

поење[1] с гл им од *пое,* в *појање.* — По цел дън слушам лебеђанско поење.

поење[2] с *појење стоке.* — Да одведеш говеда и коња у бару на поење.

поес / појес м **1.** *појас.* — Што несиврзала поес? **2.** *струк, пас.* — Порасла трава до поес. — Увати гу преко појес, па на коња и побеже с њу у Лазарићовци.

пожали свр *проведе неко време у жалости за неким.* — Пожалила га-е колко-е требало, не мож цел век за њега да носи црнину.

пожали се свр *потужи се на некога.* — Никад неје тела на њега да се пожали ако гу је тепал.

пожени свр *ожени све, поудаје све.* — Све ги-е поженил с наводаџисување.

пожени се свр **а)** *поново се ожени.* — Неси чула, мали, поженил се, тој му-е друга жена. **б)** *поново се уда.* — Чим је умрел, неје чекала ни годину, одма се поженила.

пожењет, -а, -о а) *поново ожењен,* **б)** *поново удата.* — Пожењета-е за Тикомира Орданиногa.

пожењување с гл им од *пожењује се.* — Неје тел да чује за пожењување по њојну смрт.

пожењује се несв **а)** *поново се удаје.* **б)** *жени се поново.* — Тај распија други пу[т]-це пожењује, а ја не стиго ни емпут. — Пожењувала се, колко знам, за Тодора, па се раскантали.

пожет, -а, -о *пожњевен.* — Ел Китка пожета? — Све-е пожето, мож се говеда пуштају да сама пасу.

поживи свр **1.** *живи још неко време.* — Да поживим још неко лето, па после што Бог даде. — Доктури му давају да поживи још највише годину. **2.** *оживи.* — Ел мож мртвога Таћију да поживиш, па не мож, дабоме.

поживи се свр *оживи поново.* — Стропај главу на змију, да се не поживи. — Рекомо готова, нема више, ће литне на онија свет, кьд она се поживи.

поживује свр *поживи још неко време у добрим односима.* — Докле беомо у село, добро поживувамо с Орданини.

пожми свр **1.** *прижмури, поспава малчице.* — Леже да пожми, па це па вата за работу. — Нека лечка пожми, да одмори душу. **2.** фиг *причека, поседи.* — Пожма ко мачор ус-кубе, па отиде у њиву.

пожње свр **1.** *пожање.* — Пожњели рженицу на Романски рид, па навалили на Игриште. **2.** Изр. — Како-е посејал, такој ће и пожње. ▪ трп прид **пожњет**, -а, -о *пожет, ожет.* — На Вител све пожњето, само стоју богу-браде.

пожњеје свр в *пожње.* — Ка[д]-ће пожњеје кьд неје почел на време?

пожутеје свр *пожути.* — Кьд лисје на буку пожутеје, пуштимо говеда да сама пасу. — Пожутејал ко да-е болесан.

поза пред *иза.* — Поглеј да неје секира поза амбар.

позабаши свр *прећути, сакрије штогод.* — Немој си сигуран у њега, умеје он понешто и да позабаши. — Позабаши све, не-то му кажем ништа за Радоицу.

позаборава (се) свр *заборави (се).* — Стар човек, па позаборављал и исписнице. — Позаборављамо се, прике, ка[д]-це слабо виђевамо.

позавади свр *завади све.* — Тај кучка има ви сви позавади ако се не чувате.

позаваћа свр в *позавади.* — Кьд ви позаваћа, тьг ци ископате очи, а она ће ви гледа и це-смеје.

позавије свр *поплаче мало.* — Отиде му и сьг на гроб, позавије, па се врне.

позагаздеје свр *побољша имовинско стање, стекне материјална добра.* — Позагаздел, па се почел кокори.

позаглуши свр *заглухне све, оглуви све који га слушају.* — Ако и он почне да се дере, све ни има позаглуши.

позади пред *с друге стране, иза.* — Пази како работиш, ће отидеш позади катанац. — Ка[д]-те приберем, не-це свртиш позади Тврди брег. — Ће ме убијеш, па ти позади катанац, а ја у гроб.

позаздравеје свр *донекле оздрави.* — Кьд позаздравеје, ће иде куде малуту ћерку.

позаѕрне (се) свр *загледа (се) боље.* — Воли да позаѕрне у свако грне. — Позаѕрни гу боље, мож гу познаваш. — Кьд боље позаѕрнеш, и неје нека убавица. — Позаѕрни се боље у тој огледало, мислиш ли и сьг да си ти најубав момак у село? Ако-е такој, одма ће просимо Руску.

позаѕрћа (се) несв *загледа (се).*– Позаѕрћа гу са сваку страну, сьг гу и ти позаѕрћај, па да оратимо кво да работимо: да гу грабнемо, ел да гу просимо од баштy. — Позаѕрћа се, позаѕрћа, за кво ме људи такој гледају, да несьм рогат.

позакрпи (се) свр *овлаш ухвати концем, закрпи (се) овлаш.*– Позакрпи овој дете да му не вису дроњци! — О[д]-цилну работу едва стиго да се позакрпим.

позамота свр *увије овлаш, увије привремено.* — Позамотај ми овој влашиче да га не носим овакој. — Позамотамо дете, колко да не оѕебне, па куде доктура.

позапустеје свр *запусти, постане пусто.* — Позапустело ни село, тике два-три старца се спотурају с тојашке, како сењке. — Позапустело све ко у старо време.

позастане свр *застане повремено.* — Иду, иду, па позастану, деда да одмори ципулке. — Позастаде дете у школу због болес.

позастањува̍ње с гл им од *позастањује.* — Несмо̍ мисле̍ли на позастањува̍ње, ал ће позаста̍немо на ову̍ј при̍пеку.

позастању̍је несв **1.** *застаје повремено.* — Позастању̍јемо да ги приче̍камо, да ни сти̍гну. **2.** *заостаје.* — Поче̍мо да позастању̍јемо, не мо̍ж да сти̍гнемо да око̍симо за-ви̍дело.

позати̍ра (се) свр *упропасти (се), уништи (се).* — Дојде̍ Савро̍нија у за̍другу и по̍затира све̍. — Позатира̍ла му се сто̍ка по ти̍ја Чеме̍рник, а о̍н одлуња̍л ко̍ј зна̍е куде̍.

позатирува̍ње с гл им од *позатирује се.* — Неје̍ од јуче̍р поче̍ло на̍шо позатирува̍ње, него о[д]-ца̍м ра̍т.

позатиру̍је се несв *уништава се, упропашћава се.* — Поче̍ле се о̍вце на Чеме̍рник позатиру̍ју, ни̍где една̍ да заблаи̍. — Веће̍м се и село̍ позатиру̍је.

поза̍тре свр *уништи све.* — Кво̍ ће онда̍к да рабо̍ти кьд це̍л домазльк поза̍тре?

позатру̍па свр *затрпа све, позатрпа.* — Ако па̍дне ови̍ја ора̍ и̍ма све̍ у авли̍ју да позатру̍па. — По̍затрупа сне̍г све̍, по̍равни чу̍ке и доли̍не.

позатру̍пан, -а, -о *затрпан.* — Голе̍м на̍род позатру̍пан о[д]-ѕемљо̍трес у Ско̍пје. — Не мо̍ж га на̍јдемо, позатру̍пано све сьс ка̍мење, гре̍де и шу̍т.

позбе̍ре (се) свр *скупи (се) мали број.* — Ако не̍маш кьд, ја̍ ћу позбе̍рем трешчи̍це за подложува̍ње. — Бе̍оше се позбра̍ли кочка̍ људи на са̍рану.

позбо̍ри свр *разговара извесно време.* — Позбори̍мо ма̍лко на кла̍данац, па си ото̍мо.

позбр̍ка свр *умеша мало нечега.* — Позбр̍кај пре̍внину с ма̍лко компири̍, па си̍пи на сви̍ње да еду̍.

по̍зват, -а, -о *позван.* — И̍де си о̍н и кьд неје̍ по̍зват на весе̍ље.

по̍здрав м *поклон којим се неко поздравља.* — Поне̍си на Ра̍тку ову̍[ј]-ја̍буку, од ме̍не по̍здрав. — О̍ћу му пра̍тим едьн по̍здрав од ме̍не, ве̍зено крпче̍. — Еси̍ доби̍ла мо̍ј по̍здрав, шами̍ју што сам ти прати̍л?

позелене̍је свр фиг *постане зелен од љутине.* — Позелене̍је кьд гу ви̍ди.

по̍зем прил *по земљи.* — Немо̍ј да вуче̍ш по̍зем торби̍чку с ле̍б.

пози̍ват, -а, -о *позиван.* — Ви̍ше пу̍тке-е пози̍ват, ал неје̍ доша̍л, па ће му пле̍ну имови̍ну.

позла̍тен, -а, -о **1.** *позлаћен.* — И ти̍ја са̍т бе̍ше позла̍тен, ал га у рабо̍ту негде̍ загуби̍л. **2.** фиг *предобар.* — О̍н ми-е позла̍тен, то̍лко ме слу̍ша.

позна̍ва (се) несв *познаје (се).* — Иди̍ са̍мо по коња̍, о̍н позна̍ва пу̍т куде тре̍бе да и̍деш. — Ви̍ше те ни̍ки у малу̍ не позна̍ва. — Ако га ти̍ не позна̍ваш, ку̍че те позна̍ва, па те не ла̍је. — Позна̍ва се да си од Стоја̍нчину вами̍лију. — Јо̍ш се позна̍ва куде бе̍ше ку̍ћа на Цве̍ту и Сте̍вана Дупа̍њу. — Ел ми се не позна̍ва куде ме Ли̍шко угри̍зал? — Ел се ви̍ позна̍вате? — Ни̍шта се не позна̍ва куде-е нека̍д бил пу̍т, све̍ ура̍сло у метло̍вине.

познава̍ње с гл им од *познава (се), познанство.* — На̍шо познава̍ње-е јо̍ш од пред ра̍т.

поѕавни̍ свр *позвони.* — Поѕавне̍ ѕвона̍ц на Бу̍лчу, па се у̍ћута.

поѕве̍ра несв *блене мало, звера мало.* — По̍ѕвера жена̍ по авли̍ју, па се о̍брну и отиде̍ си.

поѕве̍ри се свр *почуди се.* — По̍ѕвери се неко̍ вре̍ме кьд ме виде̍, па се тьг по̍здрави.

поѕви̍ри свр *погледа.* — Поѕви̍ри на пе̍нџер да ви̍диш кво̍ рабо̍ту твои̍ уну̍ци.

посвирка свр *позвири.* — Посвиркамо лечка на дувку, у плевњу, да видимо кво тој работу Ратко и Цуна на ново сено.

посвони свр *позвони.* — Нека малко посвони, па му тьг отвори.

посивли свр *поплаче.* — Нека га, нек малко посивли, не мораш одма да рипаш ка[д]-дете застење.

посида свр *позида мало.* — Знам га какав је, ће посида малко, па ће прилегне.

посидување с гл им од *посидује.* — Почемо посидување кућу, попушта дољњи сид от-подрум.

посидује несв *подзидава.* — Влајко посидује кошару да не падне.

посипа свр *погази мало дубок снег.* — Први ћу да посипам, па ће неки од вас да ме одмени, и такој на одмену ће стигнемо до пладне у Село.

посипка свр у дем знач: *посипа,* **1.** *погази дубок снег.* — Дете ће посипка по снег, па це умори. **2.** *поскаче.* — Посипкаше децa по кућу, па отоше на спање.

посипкување с гл им од *посипкује.* — „Власинка" се игра с посипкување.

посипкује несв *поскакује.* — Поглеј како јагањчетија посипкују по снег.

посипне свр *поскочи.* — Два назад, три напред, па се посипне, такој се игра „власинка".

пои несв *поји, напаја.* — Одведе да пои говеда на дољњи кладанац.

поизврља свр *поизбаца, избаци све.* — Сам узе, па поизврља онија снопови ис-кола. — Да му помогнеш да поизврља ђубре ис-кошару.

поиздалек прил *издалека, поиздаље.* — Грми поиздалек, ега не дојде куде нас.

поилиште с *место на коме стока пије воду.* — Терај говеда на поилиште, па ги тьг запланди.

поило / појило с **1.** *коруба на кладенцу, дрвено корито где се поји стока.* — Ел стока била на поило, ако неје одма гу терej? **2.** *појиште стоке,* в *поилиште.* — Туј зверке доодy на поило.

поиска свр *затражи, потражи.* — Н-умеје ни да поиска леб, гладан ће си трпи. — Ако сам не поискаш, која ће ти даде?

поискача свр *скочи један за другим.* — Поискачаше децa ис-трактор, а стар чича се едва скиде. –

поита свр *пожури, похита.* — Ако сьг не поита, ће закаснимо. — Поитај, докле ће те чекамо!

поиште свр *побиска, побиште.* — Поишти ме малко по перчик, ко да сам вашке запатила.

појање с *певање.* — Цел ноћ преслуша појање цврчци, даньс ће буде челопек. — Не стоимо понајбоље с појање, ал с играње, туј мерка нема.

појата ж *зграда за смештај оваца.* — Накарај овце у појату, сьг ће ги Васка музе.

појатиште с *место где је некад била појата.* — Сьпни коња куде појатиште, по[д]-цливе.

појаше свр *узјаше.* — Н-умеје ни коња да појаше, него ли жену.

појде свр **1.** *пође.* — Кьд појдеш у Село, викај ме, и ја требе нешто да завршим доле. — Ако појде, ка[д]-таг ће стигне, ако не појде — никад неће. **2.** *уда се.* — Обрекла се ће појде за њега, па порекла. — Требало-е да појде за Синадина, ал гу после жене размашише.

поје несв в *пое.* — Поје неки у Дининицу па устура.

поједе̓ свр фиг *насекира, уништи*. — Ова̓ј деца̓ ме живу поједоше. — Мра̓з ће да поеде̓ оша̓в, а тама̓н исцьвте̓л.

по̓јес м в *појас* (Криви Дел, Горње Гаре). — Има̓л је у по̓јес они̓ја жу̓ти напалијо̓ни. — Со̓паса се па ту̓ри по̓јес преко столи̓цу. — Пре̓паса се с по̓јес, па обле̓че гу̓ньче.

поје̓ћки прил *певајући*. — И̓ма да и̓деш с Наста̓са у Пре̓слоп, и то̓ј све̓ поје̓ћки!

по̓јутро с *излазак на гроб првог јутра, појутрина*. — Ел отидо̓ше на по̓јутро на Сто̓јчу?

пока̓же свр фиг *пребије*. — Ће ти пока̓же мој башта̓ ка[д]-до̓јде из рабо̓ту, кога̓ ти би̓јеш. — Сьг ћу ти ја̓ пока̓жем како се деца̓ ди̓рају.

пока̓же се свр **1.** *појави се*. — Пока̓жи се, ако сме̓јеш, на вра̓та, сьл нешто̓ да те пи̓там! **2.** *потврди се, докаже се*. — Показа̓л се како до̓бар ма̓јстор за кро̓вови. **3.** фиг *обрука се*. — Показа̓л се о̓н какьв је ка-це нали̓же и поте̓па с љу̓ди.

показува̓ње с гл им од *показује се, показивање*. — Бес-показува̓ње, дево̓јка се не про̓си. — То̓ј што и̓ма, нее̓ за показува̓ње.

по̓кана ж *понуда*. — Да̓ј, изне̓си нешто̓ на аста̓л за по̓кану, љу̓ди су мо̓ж би̓т гла̓дни, одоле̓к и̓ду.

пока̓ни (се) свр *понуди (се)*. — Пока̓ни чове̓ка, мо̓жда-е гла̓дан. — Покани̓ коња̓ с во̓ду, на ре̓ку, ал неје̓ же̓дан. — А̓jде се пока̓нимо с раки̓ју. — Пока̓ни се, у̓зни да еде̓ш, не сраму̓ј се.

покањува̓ње с гл им од *покању(ј)е (се)*. — Научи̓ли на покањува̓ње, па сва̓кога покању̓ју.

покању̓е (се) /покању̓је (се) несв *нуди (се), нутка (се)*. — Ова̓ј ку̓ћа покању̓је сва̓кога с ле̓б и кона̓к, ако и̓де одоле̓к и не мо̓ж по дьн да сти̓гне. — Са̓м се покању̓ј, ја̓ не̓мам вре̓ме. — На заду̓шнице сви̓ се покању̓ју с рану̓.

пока̓ра свр **1.** *потера, нагна на нешто*. — Пока̓рај и моја̓ гове̓да, мо̓рам да нами̓рим деца̓, па да трчи̓м у њи̓ву. — Ра̓но си ги покара̓ла на рабо̓ту. **2.** фиг *изгрди кога, прекори*. — Покара̓ га ма̓лчице, о̓н о̓дма ди̓гал но̓с, не̓ће ора̓ти.

покарабаси се свр *споречка се, посвађа се, потуче се*. — Чим попи̓ју, о̓дма се покараба̓су.

покашљу̓је несв *повремено кашље*. — Покашљу̓је и Тре̓нча о[д]-цига̓ре.

поква̓ри (се) свр *погорша (се) (време)*. — По̓квари га вре̓ме, а ми̓слеше дањ̓с да прико̓сим у Мр̓ковицу. — Тре̓беше ни још два̓ дь̓на да прирабо̓тимо, ал се по̓квари вре̓ме.

поква̓чи свр фиг *полежи*. — Да поква̓чимо још ма̓лко, да се јо̓шке не ди̓замо.

поки̓пи свр *поври, ври још неко време*. — Нека јо̓шке поки̓пи вода̓ у котле̓, па гу доне̓си да шу̓римо прасе̓.

покирицису̓је свр *много се бави кирицисањем*. — Што̓ сам ја̓ покирицисува̓ла кьд го̓ђ је треба̓ло и кому̓-е треба̓ло, сва̓ки дьн, ки̓ша сльнце, одо̓вде до Преде̓не.

поки̓сне свр фиг *сневесели се, растужи се*. — Што̓ си тако̓ј поки̓сал, кво̓ те му̓чи?

покла̓де ж мн *дан уочи поста кад се може јести масно*. — Дањ̓с су покла̓де, од ју̓тре су пости̓. — На Бе̓ле покла̓де се на̓вечер врту̓ ората̓љке.

покладува̓ње с гл им од *покладује (се)*. — За покладува̓ње се зго̓тви по̓богат обе̓д.

покла̓дује (се) несв *једе (се) масно уочи поста*. — Дањ̓с ће јо̓ш покла̓дујемо, а од ју̓тре по̓стимо. — Дањ̓с се покла̓дује, а од ју̓тре не еде̓мо мр̓сно до Вели̓гден.

покла́па (се) несв **1.** *затвара (се), ставља (се) поклопац.* — Немо̀ј да покла́па гр̀не, нека се отво̀рено ва̀ри. **2.** фиг *буде заједљив.* — Зна̀е сва̀когa да покла́па, чим кои̇ отво̀ри уста̀. **3.** *прекрива (се) чиме.* — Трѐбе се си̇рење покла́па да га не напљувују̀ му̀шице.

поклапа̀ло с *поклопац.* — Кудѐ је поклапа̀ло от-кути̇ју за шпѐр? — Ово̀ј гр̀не нѐма поклапа̀ло. — Стро̀ши се поклапа̀ло о[д]-ѕа́струг.

покла́ска свр *йоцуйка на колену.* — До̀јди куде дѐду да те ма̀лко покла́ска на колѐно.

покласу̀ка свр в *покласка.* — Покласу̀кај га лѐчка да се зала̀же докле му не сти̇гне вечѐрка.

поклѐкне свр фиг *пристане, посустане, одустане.* — Немо̀ј те прева̀ра да поклѐкнеш, па га дадѐш за џа̀бе, тaка̀в јуна̀ц данѕ нѐма на цѐл Чемѐрник.

покло̀пи (се) свр **1.** *стави (се) поклопац, затвори (се).* — Покло̀пи до̀бро вр̀чву са[с]-спр̀жу. **2.** фиг *буде заједљив.* — Научи̇л да сва̀когa покло̀пи, а кѣд неки̇ њѐга покло̀пи тѣг црвенѐје. **3.** *прекрије (се).* — С кицѐљу покло̀пи руча̀к. **4.** Изр: — Покло̀пи се с-у̀ши, па ћу̀ти (*каже се кривцу*). — Покло̀пи гла̀ву да ти па̀мет не ветрѐје (*каже се глупоме*).

покло̀пка ж в *поклапало.* — Ди̇гни покло̀пку да ви̇диш да нејѐ гр̀не узврѐло.

покло̀пче с дем од *поклопка.* — Отрка́ља се покло̀пче у пѐпел.

по̀кој м *вечни мир, спокој, вечни спокој.* — За по̀кој ду̀шу побра̀тиму да попи̇емо јо̀ш по едну̀. — Нека му-е поко̀ј на ду̀шу.

поко̀јан, -јна, -јно *покојни.* — Мло̀го ни-е би̇л стро̀г поко̀јан башта̀. — Ти̇ и Љу̀ба поко̀јан доно̀сесте во̀ду на туглари̇.

поко̀па свр **1.** *сахрани.* — Доживѐла-е да поко̀па своја̀ деца̀, е то̀[ј]-е несрѐћа. — Свѐ му-е на̀де покопа̀ла. **2.** фиг *надживи.* — Свѐ ги по̀копа о̀н онако̀ј жу̀т и бо̀лесан.

поко̀ри се свр фиг *потчини се, послуша.* — Нејѐ тѐл ни̇кому да се поко̀ри, така̀в је, Вука̀нова сѐмка. — Поко̀ри се, си̇нко, на башту̀, ка[д]-те мо̀лим, послу̀шај га, Петри̇ја нејѐ за тѐбе!

поко̀си свр **1.** *окоси све.* — За едну̀ недѐљу по̀коси свѐ гологу̀зе што и̇машемо. **2.** *коси мало.* — По̀коси лѐчка па прилѐже у ладови̇нку, нејѐ ви̇ше ка̀дар. **3.** фиг *побије.* — Ка[д]-це наљу̀тим, кѣд ми до̀јде, и̇ма свѐ да ви поко̀сим. **4.** фиг *простреле погледом.* — Кѣд те поглѐда и̇ма те поко̀си.

поко̀шка се свр *споречка се, посвађа се.* — Покошка̀ли се, па излѐзло на голѐмо, не питу̀ј.

покрај пред *поред, уз, близу.* — Стовари̇ли шо̀дер покрај шко̀лу.

покр̀ви се свр *завади се, побије се.* — Завади̇ли се, па се покрви̇ли. — Покрви̇ли се ју̀нци, сѣл се боду̀, не мо̀ж ги развàдимо.

покрѐка свр **1.** *огласи се кокош.* **2.** фиг *галами мало, закрешти.* — Ће покрѐка ма̀лко, па це ућути̇.

покри̇ва ж *коприва.* — Ће берѐмо мла̀де покри̇ве за зеља̀ник. — Испличи̇ му ду̀пе с покри̇ву, о[д]-ца̀д ће ме слу̀ша, па и̇ма ли јо̀ш.

покри̇вка ж **1.** *покривач.* — Да[ј]-им нешто̀ и за покри̇вку да се не см̀рзну.– За коња̀ ми трѐбе покри̇вка, ви̇диш да ки̇ша шврчи̇. в *завивка.* **2.** зб им *скуп онога што служи за покривање,* одн *опремање лежаја.* — Еси̇ спреми̇ла цѐлу покри̇вку за сви̇ крѐвети? **3.** *кровни покривач.* — Трѐбе да промѐним покри̇вку на коша̀ру.

покр̀ка свр фиг *поједе.* — Свѐ си̇рење о̀н по̀крка, а ми̇ ће едѐмо су̀в лѐб.

покрља (се) свр *поломи (се), побије (се), настрада.* — Куде се тўј са стоку проди, да покрљаш говеда ни[з]-скрколије. — Падал на возник што су деца направила, све се покрљал.

покров м *мртвачки прекривач.* — Не узо платно, покров за главу, него га у бел чаршав умота.

покровац м **1.** *прекривач од кострети који се ставља коњу испод самара, или се њиме покрива терет који носи коњ, да не кисне, аша.* — Узни покровац, покри коња, да не кисне на слоту. **2.** *прекривач од тканине којим се покрива мртвац.* — Туримо га у покровац, па у сандук. — С покровац га, тамо њега, покривали (*клетва*). **3.** *простирка од козине, козје длаке.* — Дај неки покровац, да покриемо жито на гувно, да нађаске не одвугне. **4.** *пошалица*: — Старац о[д]-Дреновац, кошуља му од покровац а баба му из Лесковац.

покровица ж в *покровац.* — Има кои су ткали и покровице, ал неје куде нас, но у Лесковац.

покрпи (се) свр **1.** *закрпи све, искрпи.* — Докле покрпи на деца џемпири и черапе дојде полови[н]-ноћ. **2.** фиг *изгура, издржи, подмири.* — Ћу се снајдем некако за рану, да се покрпим до пролет. — Још една цела плата не мож ни покрпи.

покрца свр **1.** *поломи.* — Све ни ораси и лешњаци на таван покрцала веверица. **2.** фиг *поједе.* — Покрцал сушенице од таван.

покрцка свр у дем знач: *покрца.* — Све што-е нашал у кујну, покрцкал.

покрши свр **1.** *поломи, изломи све.* — Иње све покрши сливак. **2.** *пребије, претуче.* — Ћу ги покршим с овија метрек, само нега ги ватим!

покрши се свр *сломи се, настрада.* — Кьд видо како му литнуше папци на љизгавицу, реко покрши се, ништа од њега не остаде.

покуди свр *негативно проговори, лоше каже што о некоме.* — Не смеје човек ни да га повали, ни да га покуди, одма рипа — це-бие.

покућница ж *покућство.* — Ка[д]-це селимо наша покућница стаде у една кола.

пола ж *један део или половина изатканог ћилима, постељке, вутарке, ширина једног брда,* в *поа.* — Кьд сашиеш две поле добиеш постељку, а црга-е о[д]-три поле.

пола ноћ ж *поноћ.* — Кој да га чека до пола ноћ да дојде дома.

полабаво прил **1.** *опуштено, да не стеже.* — Вржи колан полабаво да много не стеза коња. **2.** фиг *мање нечега, мања температура.* — Испод сачак, одоздоле, полабаво турим жар, па га потпечем.

полага несв **1.** *ставља, даје храну (стоци).* — Полага сено у јасле на говеда. **2.** *простире стоци за лежање,* в *постиља.* — Полага папрат на стоку у кошару да лежи на суво.

полагање с гл им од *полага.* — Пуна плевња са сламу за полагање на говеда.

полагачке прил **1.** *лагано, без журбе.* — Полагачке, полагачке, па ће сработиш. **2.** фиг *тихо.* — Затеко гу у собу, полагачке плаче, добила писмо од мужа из работу, пише да-е болан.

полагачко прил в *полагачке.* — Идомо си полагачко докле се не укачимо на вр Чуку.

полак прил **1.** *полако, без журбе.* — Ја полак, полак, стулку по стулку, па се спушти у Црну Траву. — Работи си човек полак, на тенелак, неће се терети бес-потребу. **2.** *тихо.* — Полак те, да ми не пробудите мушкаре.

по̍лани прил *препрошле године.* — По̍лани бе̍оше сли̍ве роди̍ле, па скрши̍ле, искилави̍мо се нос*е*̍ћи ко̍мине.

пола̍па свр в *излапа.* — Јо̍ш им несьм сипа̍ла у кори̍то, сви̍ње полапа̍ше бр̍кало.

пола̍пће свр в *полапа.* — И ово̍ј ће пола̍пћу теј ненаје̍шнице кьд им си̍пеш.

пола̍чка прил *полако, полагано, без журбе,* в *полак.* — Пола̍чка и̍ди, но̍ћ је, да се не омькнеш у неку̍ открнди̍ју.

поле̍га свр **1.** *легне једно за другим, легну сви.* — Напа̍соше се гове̍да до пла̍дне па полега̍ше по пла̍ндиште. — Кьт поле̍гају твои̍, ете̍ ме на тво̍ј пенџе̍р. — Коко̍шке полега̍ше, а ти̍ кво̍ че̍каш? — Полега̍мо усре̍[д] да̍н ко коко̍шке. **2.** *прилегне, полежи мало па устане.* — Нави̍кал да ма̍лко поле̍га по обе̍д.

поле̍гне свр *попада по земљу.* — Од ову̍ј др̍чу ће поле̍гне жи̍то. — Зи̍мени под со̍спе поле̍гну пло̍тови, па ги на про̍лет опра̍љамо.

полего̍тина ж *место на коме је полегла трава или усев.* — Лива̍да у Ске̍ндер све̍ у полего̍тине, едва̍ гу окоси̍.

поле̍дица ж *танки слој леда настао смрзавањем воде.* — Напраи̍ла деца̍ поле̍дицу да се шљи̍чкају.

поле̍кује свр *извесно време лечи кога.* — Полекува̍ га ко̍лко умеја̍, па га одве̍до куде до̍ктура.

полеле̍је[1] свр *пољуља,* в *полула.* — Полеле̍ј ма̍лко дете̍ докле на сви̍ње си̍пем бр̍кано.

полеле̍је[2] свр в *исповрти,* в *заполелеје.* — Полеле̍је кво̍ му па̍дне у ру̍ке, па вр̍љи. — Едну̍ш ми полелеја̍л пани̍цу сруча̍к ти̍ја лу̍ца луџе̍сти.

поле̍п м мед *масна наслага на глави одојчета.* — Не ди̍рај по̍леп на дете̍.

по̍летан, -тна, -тно *рад, спреман, оран за што.* — Да је и мо̍ј Стојади̍н тако̍ј по̍летан на рабо̍ту како твој Си̍бин, куде̍ би ни би̍л кра̍ј.

поли̍ба свр *покуса брзо.* — По̍либа два̍ тањи̍ра чорби̍цу и отиде̍ трчећки̍м у поја̍ту.

полипцу̍је свр в *полипче.* — Ба̍ш га бри̍га ел ће да полипцу̍ју гове̍да же̍дна, о̍н си лежи̍ под бу̍ку. — Полипцува̍ше му гла̍дна гове̍да, о̍н си те̍ра а̍љку на бата̍љку.

поли̍пче свр *цркне једно за другим, поцрка.* — Сто̍ка ће поли̍пче же̍дна на Чеме̍рник на ову̍ј врући̍ну.

поли̍та несв *полеће, залеће се.* — Полита̍ не̍колко пу̍т да га уда̍ри, ал се у̍здржа. — Што̍ тако̍ј не поли̍та и на рабо̍ту? — На свако̍га поли̍та, докле̍ му неки̍ не пречу̍ка р̍ње. — Поли̍та о̍н и ма̍тер да уда̍ри, па се се̍бне.

по̍литан, -тна, -тно в *полетан.* — Мло̍го-е по̍литан на рабо̍ту. — По̍литан са̍мо ка[д]-це еде̍ и ка[д]-це се би̍је.

полита̍ње с гл им од *полита.* — Ебе̍м ти њего̍во полита̍ње, кьд не сме̍је да се би̍е.

полити̍ка м фиг *оговарање,* в *бугарска политика.*

поли̍ца ж *доња дрвена пречага на воловском јарму.* — Кьд уже̍гриш воло̍ви, жегра̍ мо̍ра да про̍јде и крос поли̍цу.

поличе̍ с дем од *полица, поличица за оставу.* — Моли̍ га то̍лко пу̍т да ми напра̍и поличе̍ за за̍струзи, ал о̍н у̍век не̍ма ка̍д.

поли̍чка ж дем од *полица,* **1.** *полличица.* — На поли̍чку ће на̍јдеш шиће̍р и ка̍ву у кути̍је. **2.** *доња полица на јарму.* — Како̍ га то̍ј зажегру̍јеш кьд жегра̍ неје̍ уле̍зла у поли̍чку?

по̍лноћ ж *поноћ.* — Ра̍збуди ни, бесну̍ља, у по̍лноћ.

пòлован, -вна, -вно *коришћен, употребљаван предмет.* — Дȁл му нȍв кесèр за пòловну теслу̏. — Нèћу теј пòловне ствȁри у ку̏ћу.

/пòлован човèк/ изр *средовечан човек.* — Штȍ си дȁде детè за пòловног човека?

полòви свр **1.** *похвата, улови све.* — Половѝше за̏јци у Вȁлмиште с некȁ пцетѝшта. — Половѝли свè рѝбе у Власѝну. **2.** *преполови, подели на пола.* — Ћу полòвим ја̏бuку да му дадèм да обѝђе.

половѝн *пола, једна половина.* — Половѝн ку̏ћа-е мојȁ, половѝн на башту̏.

половѝн-гòдина ж *подуже на пола године.* — Стаљȁмо му половѝн-гòдину къд у̏дари пр̏ви снèг.

половѝна ж **1.** *један од два једнака дела.* — На половѝну смо посèјали жѝто, а на дру̏гу ће сȁдимо компирѝ. **2.** анат *предео око паса, крста.* — Прèсече ме куде половѝну, па не мòгу да òдим.

половѝнка ж у дем знач: *половина (1).* — Ће у̏знемо по половѝнку. — Евè ти половѝнка од погȁчу што сам омесѝла.

половѝнче с дем од *половин.* — Дȁј ми ако ѝмаш некȍ половѝнче од плȁјваз.

половнѝца ж **1.** *пола хлеба.* — За обèд изедè еднȕ половнѝцу и пȁ му мȁлко. **2.** фиг *жена средњих година.* — Довèл еднȕ половнѝцу о[д]-тȁм, из рабòту.

половњȁча ж пеј *жена средњих година.* — Кудè узè онȕј половњȁчу ис-Попадѝсци.

полòг м *јаје које стално стоји у гнезду да би ту кокошке и даље носиле.* — Ка[д]-sбѝраш ја̏јца, остȁи у̏век еднȍ за пòлог.

положȁра ж **1.** *пас који краде кокошја јаја из гнезда (са полога).* — Тȁј ку̏чка положȁра свè ни пòбра ја̏јца од кокòшке. — Утепȁше Дѝкини онȕј положȁру што бèре ја̏јца. **2.** фиг пеј *нерадник, лезилебовић.* — Од-ту̏ј положȁру нѝкакав кòрис нèма, сȁмо плaндувȁње.

полока свр **1.** *попије лочући (животиња).* — Полокȁше зачьс пpашчѝна цвѝк. **2.** фиг пеј *попије.* — Кое гȍђ да му дадèш ѝма да полòче, и пȁ да ти џȁка. — Каквѝ су, Бòга би полокȁли, нèго ли еднȍ шишè.

полòмен, -а, -о *поломљен.* — Штò-е овѝја рампòв полòмен? — Пòла зу̏пци на гребу̏љу полòмени.

полòмка ж *народно коло.* — Што умèје да ѝгра „стȁру прȁвку" и „полòмку", це искр̏ши.

полòче в **полока**. — Кое гȍђ да му дадèш ѝма да полòче, и пȁ да ти џȁка.

полу̏ла свр *пољуља, мало љуља.* — Полу̏лај детè у лелèјку докле ту̏рим обèд на мȁјстори.

„полусȁковац" м *метални плуг с једним раоником с прве половине двадесетог века.*

полу̏так м *половина нечега или само комад нечега.* — Испоѕртè некѝ полу̏так да ме гȁђа.

полутѝна ж **1.** *половина чега.* — Ће у̏знемо по полутѝну о[д]-телè. **2.** фиг *велики комад.* — Рèко му да у̏зне кѝло-двȁ мèсо, òн донèл полутѝну.

полутѝнка ж дем од *полутина (1).* — Двȍј ми слѝве на по полутѝнке за слȁтко.

полутѝца ж в *полутина (1, 2).* — Расцепѝмо тру̏пци на полутѝце (*1*). — Тòлку полутѝцу мèсо не могȁ да у̏знем (*2*).

полутичè с дем од *полутина.* — Прòбај, брè, еднȍ полутичè о[д]-цливу̏.

полутичèнце с дем од *полутиче.* — Колкò-е детè, нèма га еднȍ полутичèнце.

полу́тка ж **1.** *половина нечега.* — Испе́комо полу́тку од јагње́. — Кьд у́знем ову́ј полу́тку, па исполеле́јем на пце́та. **2.** фиг *женски гузови.* — Погле́ј како́ вој и́грају полу́тке кьд о́ди.

пољ́ак м *чувар поља, пољар.* — За́дњи пољ́ак у село́ бе́ше Са́нда Гу́ска из Ми́љковци.

по́ље с *обрађено земљиште, атар села.* — Отиде́ да се ма́је нис-по́ље. — Не пу́штај гове́да у по́ље.

По́ље с мтн *висораван.*

пољи́згa се свр *поклиза се.* — Још ма́лко нека́ се пољи́згa, па да до́јде до́ма.

по́љски кре́вет м *кревет направљен од дасака.* — Спава́ли смо на по́љски кре́вет, по́сле купи́мо с ма́ндраци.

пома́ва свр фиг *мало коси, коси неко време.* — Помава́ ма́лко по ону́ј штети́ну у Баче́више, па ди́го ру́ке, не́ма ни́шта о[д]-тра́ву.

пома́га несв **1.** *помаже.* — Ме́не па не́ма кои́ да пома́га. — Ако ти пома́га, тре́бе му пла́тиш. **2.** *потпомаже.* — Пома́га ни си́н из рабо́ту, тако́ј ста́љамо кра́ј с кра́ј. **3.** фиг *делује лек.* — Ни́шта не пома́га ле́к што ми до́ктур пре́писа. **4.** Изр: — Пома́га Бо́г! (свакодневни поздрав: *Помаже Бог*!) Отпоздрав: — Бо́г ти помо́гал! Изр: — Што-е а́рно Бо́г нека́ пома́га (*Да Бог да̂ бобро*).

пома́га се несв **1.** *помаже се, испомаже се.* — Да се не по́ма́гају како бра́ћа, ни́шта не би уработи́ли. **2.** *служи се помоћним средством.* — О́ди, ал се пома́га с тоја́шку.

помага́љка / помога́љка ж **1.** *мотка, тојага.* — Поне́си си помага́љку да те не напа́дну пце́та у го́рњу малу́. — Бес-помага́љку не по́оди на пу́т. **2.** фиг *батина.* — О́н је за голе́му помага́љку. — Ње́му ни помога́љка не мо́ж да помо́гне.

помага́ње с гл им од *помага (се).* — Има́ овде́ една́ жена́ за помага́ње ако ви затре́бе. — Без њо́јно помага́ње не би́ га јо́ш заврши́ли.

помага́ч м **1.** *помоћник.* — Тре́бе вој у́век помага́ч за распремењува́ње. **2.** фиг *мотка, тојага.* — Ће му и́гра едьн помага́ч ако се не све́сти на вре́ме.

пома́да ж *крема.* — Тре́бе си ку́пим пома́ду за лице́, понестала́ ми.

помадисува́ње с гл им од *помадисује се.* — Дьн вој про́јде у помадисува́ње. — Од то́ј њо́јно помадисува́ње до́јде ми да уштр́кљам.

помади́сује се несв *маже се кремом.* — Не мо́ж се помади́сује и рабо́ти у едьн ма́. — Са́мо се ти́ помади́суј кьд и́ма кои́ да те одме́ни у посьл.

пома́зни (се) свр *помилује (се), почува (се).* — У́зни дете́, па га ма́лко пома́зни. — До́јди да се пома́знимо. — Ча́с, ча́с, па се пома́зни низ они́ја ку́кови.

пома́је се свр *прошета се.* — Помаја́ се до го́рњу малу́ да ви́дим кво́ се рабо́ти.

пома́кне (се) / помь́кне (се) свр *помери (се), изађе.* — Кьд пома́кнемо на́ћви, ће на́јдемо дети́њу игра́чку. — Не-це пома́кне ис-ку́ћу, ко да-е завр́зан. — Не́ће ду́пе од огњи́ште да помь́кне, но ће изгори́ уз главњу́. — Те́шко, не мо́ж се помь́кне. — Помь́кни се по́натам да про́јдем!

помала́р м *онај који луња, скита по махали, селу.* — Голе́м помала́р, ни́кад га до́м не мо́ж на́јдеш. — Сви́ су они́ у вами́лију помалари́.

помала́рка ж *жена која скита по селу, која никада није кући.* — Ту́ј помала́рку не́ће на́јдеш до́м.

помала́рче с *дете које скита по селу.* — И дете́ све́ на њу́, са́мо ски́та то́ј помала́рче.

по̀малечьк, -чка, -чко *омањи, омален.* — Па̀нтим га кьд бѐше по̀малечьк. — Онѝја по̀малечьк-е по̀бистар, а овѝја голѐмчьк нештȍ та̀кши.

пома̀лко прил *у малој количини.* — Да̀ва вој на пома̀лко. — Ма̀лко, пома̀лко и набра̀мо сѐно за стожьк. — То̀ј се пѝе пома̀лко.

пома̀ми свр *дозове мамљењем.* — Пома̀ми коко̀шке да им врљим ца̀ревицу.

пома̀ми се свр *разбесни се.* — Помамѝл се, па не зна̀је квȍ рабо̀ти, са̀мо беснѐје.

помацѝња (се) несв *помера (се).* — Свѐ се помацѝња накуд мѐне. — Ста̀лно помацѝња мѐђу у Широ̀ку ба̀ру.

помацења̀ње с гл им од *помацења (се).* — За његово помацења̀ње трѐбу до̀бри му̀жи.

помѐђу пред **1.** *између.* — Мо̀ра да-е билȍ нештȍ помѐђу њѝ, кьд вѝше не ора̀ту. **2.** Изр: — Крѝстос помѐђу на̀с (*Христос међу нама*). — Мо̀ј помѐђу ва̀с (*каже се завађеним странама*).

по̀мен(а) м *говор, реч, глас, спомен.* — О то̀м нѐма ни по̀мен у пѝсмо. — О[д]-Тико̀мира из рабо̀ту ни по̀мена нѐма. — Ни по̀мена од мо̀ј ду̀г.

помѐне (се) свр *спомене (се), изговори (се).* — Нѐма дьн а да те детѐ не помѐне. — А на̀с, ра̀дници, и не помену̀ше. — Ка[д]-це помѐне о̀н, трѐбе свѝ да се дѝгнемо, то̀-е заслужѝл.

помењува̀ње с гл им од *помењује (се).* — О[д]-то̀ј нејѐ билȍ ни помењува̀ње.

помењу̀је (се) несв *помиње (се), спомиње (се).* — Помењу̀ју ли ме у селȍ ел су ме забора̀јили? — То̀ј се у ку̀ћу не помењу̀је. — Помењу̀је се и сьг какь̀в је дома̀ћин бѝл. — Помењу̀ју се са̀мо по до̀бро.

помѐри (се) свр фиг **1.** *скрене, сиђе с ума.* — Померѝл с па̀мет. — Померѝл се о[д]-ѕиму̀с нештȍ, нејѐ бьш чаму̀з. — Померѝл ма̀лко. **2.** *угане зглоб.* — Померѝл но̀гу, па шанта̀ви.

пометѐ свр **1.** *смете нешто, почисти метући.* — Нека Драгѝња пометѐ ку̀ћу. — Помѐти тро̀шке од оста̀л. **2.** фиг *смути кога, доведе кога у забуну.* — Помѐтоше ми тej женетѝне детѐ са женѝдбу, те о̀стаји шко̀лу.

пометѐ се свр **1.** фиг *збуни се, смути се.* — Помѐте ми се детѐ з-бо̀лес, едва̀ за̀врши ра̀зед. **2.** фиг *прерачуна се* — Немо̀ј се пометѐш у рачунѝцу, бо̀ље по̀јди за То̀дора ка[д]-те про̀си. — Помѐла сам се, па не зна̀м квȍ о̀ћу.

помѐтина ж **1.** *постељица код животиња после порода.* — Отелѝла се Бу̀ла, ал још нејѐ изврљѝла помѐтину. **2.** фиг *нерадна, мрзовољна особа.* — Едва̀ се вучѐ тај помѐтина.

помија̀к м в *помије.* — Спремѝла некѝ помија̀к за руча̀к. — Немо̀ј се уда̀виш у тѝја помија̀к!

помија̀р м пеј *лош човек.* — На̀м се смејѐ, не вѝди ка̀в је о̀н помија̀р.

помија̀рка ж пеј *неморална жена.* — И ма̀ти вој бѐше сѐлска помија̀рка.

помија̀рник м *суд у коме се држе помије.* — Расѝпи цвѝк у помија̀рник.

помѝје ж мн *прљава вода од опраних судова с остацима јела, напој за свиње, сплачине.* — Сѝпи у корѝто за свѝње овѐј помѝје. — Па̀зи да те не поеду̀ свѝње место помѝје (*ирон*).

помилѝ свр *размили се, преплави,* в *помилити.* — Помилѐли бробѝњци прет-ку̀ћу.

помѝлки свр *помилује.* — До̀јди да помѝлкиш гу̀ду.

помилтѐје свр *преплави, размили се.* — Помилтеја̀ла говѐда по Чемѐрник. — Помилтеја̀ле боровѝњке по Цеврља̀нку. — Помилтѐла јегличетѝја у Ро̀вине.

помилти свр *буде преплављен.* — Кьд помилти Чемерник с овце и говеда, знаш да-е дошло лето.

помине свр **1.** *издржи, истрпи, претрпи извесно време, састави крај с крајем.* — Даньс поминумо с едьн леб, а за јутре да замесујем. — Овуј зиму поминумо з-дрва, ал за догодине ће докарамо повише. — Ће помине с тєј чешире и овуј зиму. **2.** *проведе се.* — Убаво помину куде женини. **3.** *проживи живот.* — Ми некако поминумо, не беше лошо, ал кво ће работу деца на овој гадно време?

помине се свр *издржи се, истрпи се.* — Ка[д]-це нема, мора се помине с кво се има.

помиња (се) несв *помиње (се), спомиње (се), сећа се ко.* — Цел дьн лацкам, неки ме помиња. — Ел ме помињају у село? — Помиња те Драгиња за неква дрва што вој неси докарал. — Још се Мирко помиња по села у Црну Траву. — Помиња се и Васа како-е без разлог убивал људи у рат.

помињување с гл им од *помињује,* **1.** *преживљавање.* — Прекарамо живот све на помињување и за овој и за оној. **2.** *спомињање.* — Не пројде дьн без њојно помињување.

помињује несв **1.** *трпи у оскудици, тавори.* — Помињује некако бес-плату и бес-пензију. — Море, он арно помињује. — Помињујемо, ете, како божљаци. — Помињује како бос по трње. **2.** *живи, животари, пролази.* — Убаво помињује з-бабетку у село. — Снаоди се и овакој, и онакој, и помињује. **3.** *помиње, спомиње.* — Често те помињујемо кьд оратимо од наши у бел свет.

помирење с *измирење.* — Били су на помирење, ал ништа неје било о[д]-тој.

помири (се) свр **1.** *измири се.* — Заваду се, па се помиру, неје им први пут. **2.** фиг *прихвати стање какво је.* — Помирил се са[с]-судбину. **3.** фиг *раскрсти са животом.* — Ћу га утепам, и онакој сам се помирил са[с]-живот.

помита несв **1.** *поново чисти метући, мете.* — Нећу ја да помитам после други што несу омели како требе! **2.** *омета, смета, збуњује.* — Не помитај ми дете, нека учи. **3.** *меша, не зна.* — Помита падежи. — Помита рачуњ.

помита се несв *збуњује се, прерачунава се.* — Помита се у рачун. — О[д]-цтра се помита, па не знаје кво работи.

помитање с гл им од *помита (се).* — Које гођ да работи, бес-помитање неће пројде.

помица (се) несв *помера (се), помиче (се).* — Помицај дупе да чича седне. — Да помицамо клупе, сви да седну уз астал. — Помица се како пужињак. — Помица се миц по миц докле не дојдо до прецедника.

помицање с гл им од *помица (се).* — Несьм бил за помицање трлу иш-Чардаче, ал гу они помакоше у Бачевиште.

помицне (се) свр у дем знач: *помакне (се).*– Помицни торбичку да сенем. — Помицни тој шуле да не падне. — Помицни се, бре, малко, да мож и други да улезну.

помлати свр **1.** *пребије.* — Помлати ги што су напраила пакос. **2.** фиг *намокри, накваси.* — Помлати ни киша у Чемерник, бе[з]-заклон. **3.** фиг *пообара све.* — Помлати ветар нађаске ошав.

помодреје свр *поплави.* — Све помодреје од љутину. — Кьд ватим да га дрењам, дупе ће му помодреје о[д]-ћотек.

помодри свр *поплави.* — Помодрел од студоћу. — Премлатил се по прс, па му нокат помодрел.

помодро̍тина ж *помодрело место, модрица.* — Од кво̍ ти-е ова̍ј помодро̍тина на ми̍шку? — Изби̍ле га све̍ неке̍ помодро̍тине по снагу̍.

/помо̍з Бо̍г/ изр *поздрав при сусрету.* — Помо̍з Бо̍г, баба Стаме̍но! (Бо̍к ти помо̍гал!)

/помо̍зи/ у изр: **ни ро̍д ни помо̍зи Бо̍г.** — Неје̍ ми ни ро̍д ни помо̍зи Бо̍г.

/помо̍ли се на Бо̍га/ изр фиг *захвали Богу.* — Помо̍ли се на Бо̍га што те ти̍ја лу̍ца неје̍ утепа̍л.

помољува̍ње с гл им од *помољу(ј)е се.* — Ће ли че̍камо помољува̍ње на слънце, ел ће и̍демо по мра̍к?

помољу̍е се / помољу̍је се несв *помаља се, долази.* — Помољу̍е се ведри̍нка, ће да га одби̍је вре̍ме за ју̍тре.

помо̍ри свр *потамани, уништи.* — Нека мори̍ја по̍мори ни живи̍ну.

помо̍та свр *мота мало.* — Помо̍тај и ти̍ ма̍лко це̍вке, умори̍ла сам се.

помоћни̍к м *клин или полуга на плугу за регулисање дубине бразде.* — Плу̍г и̍ма два помоћни̍ка: едън на ра̍лник, дру̍ги на поста̍вак, а начи̍њају се на поте̍глицу.

помо̍ча (се) свр **1.** *помокри (се).* — Оно̍ј кучи̍ште па̍ по̍моча ја̍буку. — Помоча̍л се насред пу̍т. — Ста̍ни да се Му̍рџа (во) помо̍ча. — Сто̍ј, во̍јско, да се чи̍ча помо̍ча! — И̍ма га би̍ем докле се не помо̍ча у чеши̍ре. — Помо̍чам му се на њего̍во има̍ње (*галата, галатење*). **2.** фиг *дигне руке, забатали.* — Помоча̍л се о̍н ода̍вно на шко̍лу. — Помоча̍л се на рабо̍ту, па се ма̍је по село̍ ко глуво̍ ку̍че.

Помо̍чаница ж мтн *пашњак, шума, извор.*

помо̍чка се свр у дем знач: *попиша се.* — Да и̍де да се помо̍чка, па ће на лега̍ње.

помо̍чка[1] ж *мокраћа.* — Ис-коша̍ру му тече̍ гове̍ђа помо̍чка ди̍рек на пу̍т.

помо̍чка[2] свр у дем знач: *помоча.* — Ста̍нете да дете̍ помо̍чка.

помо̍чко м **1.** пеј *онај који често мокри.* — Ста̍лно че̍камо то̍га помо̍чка да изле̍зне из гр̍мење. **2.** пеј *жутокљунац, недорасла особа за одређени посао.* — Ти̍ја помо̍чко ће ти па̍ нешто̍ помо̍гне. — Куде̍ доведе̍ помо̍чка кьд с ову̍ј рабо̍ту не̍ма бла̍гу ве̍зу.

помочку̍је несв *мокри с времена на време, помокрује се.* — Помочку̍је цел пу̍т докле смо оди̍ли.

помо̍чља м пеј *попишанко.* — Помо̍чљо, ти̍ ли дојде̍ да ми пра̍ниш расправи̍ју?!

помочу̍ља ж **1.** пеј *попишуља.* — Не мо̍гу да и̍дем куде ту̍ј помочу̍љу, не ора̍тимо. **2.** фиг пеј *неуредна жена.* — Дове̍л Арга̍ћија неку̍ помочу̍љу из рабо̍ту, сьл да гу ви̍диш ква̍-е. **3.** фиг *несносна дуготрајна киша.* — Ни̍како да ста̍не ова̍ј помочу̍ља, це̍л дьн се ра̍сипа.

по̍мре свр *поумире.* — Ста̍рци помре̍ше, мла̍ди ото̍ше, запусте̍ село̍.

помр̍жљак м *смрзнут камен, грудва.* — Немо̍ј се га̍ђате с помр̍жљаци, ће сце̍пите гла̍ву некому̍. — Утепа̍ си но̍гу на помр̍жљак.

помр̍злица ж **1.** *велики мраз, кад је све залеђено.* — Изле̍зо на помр̍злицу, премре̍ о[д]-цту̍д. **2.** *залеђена стаза.* — Па̍де на помр̍злицу те се у̍тепа. **3.** *леденица, замрзнута грудва, камен.* — Га̍ђа̍л деца̍ с помр̍злице да ги поте̍па.

помр̍зне (се) свр *смрзне (се), заледи (се).* — Све̍ ће да помр̍зне на ову̍ј студени̍цу. — Помрзну̍ше деца̍ у шко̍лу. — Помр̍зло, не мо̍ж се о̍ди. — Помрзну̍мо се у ла̍дну за̍другу. — Помрзну̍ше се и о̍вце у поја̍ту.

помр̍си свр **1.** *замрси.* — Немо̍ј ми помр̍сиш пре̍ђу̍. **2.** фиг *раскине договор.* — Помрси̍ли рабо̍ту и сьг сва̍ки си-е за̍себно. **3.** фиг *донесе невољу, упропасти, спречи у*

науму. — Тај жена ће му помрси конци. — Не знају они мене: ћу отидем у општину да им помрсим план. — Помрсил им рачуницу.

помрткује несв **1.** *мрда йомало.* — Мустаћи му помрткују, а он се усмивкује чим види Руску. **2.** *креће се йомало.* — Помрткује туј по авлију, око амбар и кошару, ал за долек пут неје.

помрчење с *йомрачење, сутон.* — Гледали смо помрчење слънце кроз зачађено стакло.

помрчи (се) свр **1.** *смрачи (се), йомрачи (се).* — Таман си узел да работиш, већ га помрчило. — Усре[д]-дън га помрчи. — Помрчило се, едва се види. **2.** *изгуби свесӣ, онесвесӣи се.* — Помрчил му свес падал, та се утепал.

помрчување с гл им од *йомрчује (се).* — Немој да чекаш помрчување, па да докарујеш говеда, него по видело.

помрчује се свр **1.** *смркава се, смрачује се.* — Почело се помрчује, а ми још не прижемо. **2.** *губи свесӣ.* — Често му се помрчује свес.

помутња ж *йомеӣња.* — Кьд извади пиштољ, настаде помутња у кафану.

помућује несв **1.** *муӣи.* — Неки горе уз реку вата рибе и помућује воду. **2.** фиг *йомера (йамеӣ, разум).* — Почел да помућује с памет. — Тај рашчепуља памет им помућује.

понаблизи (се) свр *йриближи (се).*– Понаблизи ми ножице да ошишам овој шиљеже. — Понаблизи ми се да те шљопим што си се почишал.

понаблизује (се) несв *йриближава (се).* — Понаблизуј овце накуде појату, дооди вечер. — Понаблизуј се наку[д]-цело, кьд почне да мьглаиви.

понавали свр **1.** *нагне шӣо на коју сӣрану.* — Понавали буре да исипемо у влашу ракију. **2.** фиг *окрене сӣадо да йасе йрема неком објекӣу.* — Кьд појде слънце на заод, понавали овце накуде трлу.

понавали се свр **1.** *искриви се, нагне се.* — Едьн стог у сењак се понавалил. — Плотови се све понавалили. **2.** *наслони се, ослони се.* — Понавали се на мое раме. — Понавали се на мене да не паднеш.

понавља несв *обнавља (разред).* — Ако понавља, ћу га водим у дунђерлък.

понављач м *йоновац, који йонавља разред.* — Онија Босин понављач ни све поквари деца.

понављување с гл им од *йонављује.* — У школу више нема понављување.

понављује несв *йонавља, не заврши разред.* — Други пут понављује пети разред.

понагоре прил *навише, мало горе.* — Кьд излезнеш понагоре уз Дел, ће видиш Павлову гремаду.

понагорке прил у дем знач: *йонагоре.* — Појдеш ли још понагорке, ће дојдеш куде нашу кућу.

понагрби (се) свр *учини шӣо йогуреним, грбавим, йогури (се).* — Понагрби гу малко, како си зденул туј овирку? — Малко се понагрбила, ал јоште онакој трчи, работи.

понада се свр *узнада се, йробуди се нада.* — Понада се муж ће дојде за Горешњак, ал не дојде.

понадоле прил *мало ниже, наниже.* — Њојна кућа-е понадоле, накуде долину.

понадује се несв *нада се али није баш сигуран, има незнаӣну наду.* — Понадује се ће му даду пенѕију. — Понадује се да ће однекуд да му дојду неке паре.

понаеде се свр *наједе се донекле.* — Понаедомо се да мож да издржимо до воз.

по́насад прил *мало назад.* — Мо́ра се вр́нете по́насад да гу на́јдете.

пона́ѕре свр *погледа, понавири.* — Пона́ѕре да ви́ди и́де ли кои́ ни[з]-сока́к.

понаѕр́не свр *погледа с времена на време*, в *понаѕре.* — Да гу о́н не понаѕр́не, кои́ би вој помо́гал?

понаѕр́ћа несв *погледује повремено, навирује, посећује кога.* — Понаѕр́ћа гу с вре́ме на вре́ме.

понакр́ми свр *накрми донекле, нахрани донекле стоку.* — Понакрми́ сто́ку, па да и́демо куде Миро́ску.

по́наовам прил *ближе овамо.* — До́јди по́наовам да га ви́диш, одо́тле се не ви́ди.

по́наонам прил *онамо, ближе онамо.* — Поте́рај ги по́наонам, нека пасу́ по ладови́ну.

пона́пне се свр *зайне мало јаче.* — Пона́пни се бо́ље, мо́ж да га и поди́гнеш, го́лем си ти́ му́ж.

пона́поље *у клозет, у заход.* — Отиде́ пона́поље. — Прикара́ло га да и́де пона́поље.

по́напред прил *раније, пре некога.* — Дојде́ о́н по́напред о[д]-те́бе. — По́напред ми је купи́л по́пке.

по́натам прил *мало даље.* — Поме́ри се по́натам. — По́натам, сьс туј косу́ од ме́не.

пона́учи се свр *донекле научи.* — Докле се дете́ пона́учи, па ће само́ те́ра коњи́. — Да пона́учи, па ће до́јде да ти помо́гне.

поначи́ни (се) свр *уреди (се), дотера (се).* — Поначи́ни сла́му на гове́да да ле́гају у су́во. — Докле се ти́ поначи́ниш, тама́н да попи́ем ка́ву, па да ва́тамо нис-ти́ја Купи́нски ри́д.

по́ндраци м мн *пундравци* Oxyurus vermikularis. — Не мо́ж да седи́ на едно́ ме́сто ни мину́т, ко да и́ма по́ндраци у ду́пе.

понеде́лник м *понедељак.* — У понеде́лник се сва́ка рабо́та почи́ња да би гу зав́рши́л како тре́бе.

понекипу́т прил *понекад, каткад.* — Понекипу́т до́јде тако́ј на ракии́цу.

по́некња прил *пре три дана.* — То́ј бе́ше по́некња, ако се не ва́рам.

понесе́ свр фиг **1.** *роди.* — Промаја́мо се до де́л, да ви́димо како́-е жи́то поне́ло. **2.** *много роди.* — Поне́л оша́в ко на неку́ несре́ћу. — Поне́ло по́ље, стра́ да те ва́ти.

по́ниско прил *ниже, ниже од нижег.* — Тре́бе се снаведе́ по́ниско ако ће да га дова́ти.

пони́ша се свр *пољуља се.* — Нека́ се и о́н ма́лко пони́ша на твоју́ љуља́шку.

поно́си свр **1.** *носи мало.* — У́баво по́носи они́ја џемпера́к што му исплето́, па му ократе́. **2.** *носи што са собом.* — Кьд и́ду у рабо́ту поно́су си с њи́ га́ђала, рану́, покри́вке и преме́ну.

поња́ва ж *простирка.* — Тре́бе да изаткаеш едну́ поња́ву за куде кре́вет.

поњаве́тина ж ауг и пеј од *поњава.* — Врљи́мо ону́ј поњаве́тину што смо покрива́ли коња́.

поња́вче с дем од *поњава.* — Куде́-е оно́ј поња́вче што бе́ше пред вра́та?

поњу́ши свр *кратко омирише.* — Ће те поњу́ши Гри́вча, па ће те оста́и, и́ч се не бо́ј.

поњу́шка свр **1.** у дем знач: *поњуши.* — Не бо́ј се, нек те поњу́шка ку́тре. **2.** фиг *потражи.* — По́њушка сву́де по ку́ћу, кьд не најде́ кво́ тражи́, отиде́ си у водени́цу.

пооблетѝ свр *обиђе, оптрчи.* — О̏н, човѐк, пооблетѐ с ла̀мпу око ја̀буку, па се за̀зъвери.

по̏овам прил *ближе овој страни, наовамо.* — До̀јди по̀овам да ти нештȍ ка̀жем. — Прима̀кни се по̀овам, штȍ си се одолечѝл.

поо̏дак м *полазак.* — Естѐ спрѐмни за поо̏дак?

поодѐње с гл им од *пооди.* — Ста̀лно ка̀сни с поодѐње. — Нѐма поодѐње докле свѐ не сработимо. — На̀близи се поодѐње у шко̀лу.

поо̏ди несв **1.** *полази, креће.* — Кьд печалба̀р поо̏ди ис-ку̀ћу у работу мо̀ра пред вра̀та да прерѝпи лопа̀тицу са жа̀р, секѝру са сечѝво наго̀р и сто̀вну с во̀ду и да рѐкне: „Прерѝпи о̀гењ, не изгорѐ се; прерѝпи секѝру, не посѐко се; прерѝпи во̀ду, не удавѝ се!“. — Ка[д]-ће поо̏диш у работу? — Трѝ са̀та какȍ поо̏ду, нѝкако да по̀јду. **2.** *прошета, хода.* — Поодѝмо ма̀лко о̀коло малу̀ да вѝдимо квȍ се работи. — До њѝну ку̀ћу трѐбе се по̀дуже поо̏ди. **3.** *хода кратко.* — Но̀ге га вѝше не држу̀, поо̏ди, па сѐдне.

поодметѐ свр *одмете донекле, почисти површно.* — Човѐк ма̀лко поодметѐ око ку̀ћу, не чѐка да до̀јду го̀сти.

поодмѝта несв *помете метлом донекле.* — Нека поодмѝта гу̀вно до вра̀књицу да мо̀ж да наса̀димо вра̀.

пооднѐсе свр **1.** *однесе све.* — Свѐ што ѝмашемо од ала̀т по̀однесе и ра̀здава на дру̀ги. **2.** *однесе повремено.* — Пооднѐсем им понѐкад и ба̀ницу ел кола̀чи.

пооднȍси свр *однесе све.* — Орьл ни по̀односи пѝлишта.

поодрѝне свр *делимично уклони (снег, ђубре…).* — До̀јде такȍј у недѐљу да поодрѝне око ку̀ћу.

поодрињу̀је несв *повремено уклања (снег, ђубре,…).* — Да о̀н не поодрињу̀је до изво̀р, не би зѝмени моглѝ ни до во̀ду да до̀јдемо.

поо̏дује несв **1.** *полази, креће.* — Још ма̀лко па поо̏дују за Чоба̀нац. — Трѝ са̀та поо̏дују, нѝкако да по̀јду. **2.** *хода нервозно около,* в *удује.* — Поо̏дује око ку̀ћу, ни сам не зна̀је за квȍ. — Немȍј око мѐне да поо̏дујеш, не мо̀гу те глѐдам.

поока̀њче ж *боца од пола оке.* — Штȍ-е за на̀с шестѝна еднȍ поока̀њче?

поока̀ш м в *поокањче.* — Попѝмо поока̀ш докле си река̀л брѝтва.

поомѝје (се) свр *умије (се) мало, површно.* — Што не поомѝје онȍј детѐ, него о̀ди онакȍј дрљаво. — Поомѝј се ма̀лко, па да ѝдемо да докару̀емо сно̀пје док нејѐ савну̀ло.

поопѐре (се) свр *опере (се) донекле, површно.* — Поопѐри ми овѝја вѐш, млȍго се упрчавѝл. — Штȍ се ма̀лко не поопѐре, него ѝде ко нека̀ смрдла?

поора̀ти свр *поразговара.* — Сврни куде мѐне да поора̀тимо лѐчка.

поостѝне свр *охлади се донекле.* — Нека поостѝне млекȍ, да мо̀ж да се пѝје.

поотва̀ра свр *отвори све.* — По̀отвара ми и вра̀та и про̀зори, па ме замла̀ти про̀маја.

поотво̀ри свр *делимично отвори, одшкрине.* — Поотво̀ри вра̀та да излѐзне овѝја чу̀р.

поотскр̀кне свр в *поотвори.* — Поотскр̀кни про̀зор, шпо̀рет млȍго зачурѝл.

поочѝсти свр *делимично очисти.* — Она̀ бар зна̀је да поочѝсти ку̀ћу, а тѝ, квȍ тѝ зна̀ш?

по̏п м **1.** *свештеник.* — Црнотра̀вци су искара̀ли попа̀ јȍш четерѐс пр̀ву го̀дину и јȍш се нејѐ врну̀л, а онѝ се оцелѝше по бѐл свѐт да га на̀јду. **2.** фиг *језгро лубенице.* — Ка[д]-цечѐмо лубенѝцу, дѐда поедѐ попа̀.

попага̀ј м зоол *папагај.* — Попага̀ј, сьл пона̀вља еднȍ ѝсто.

попага̀јче с зоол дем од *попагај*. — Мно̀го во̀ли да чу̀ва попага̀јче.

попа̀да свр *падне све*. — Наћа̀с, од вѐтар, по̀пада оша̀в. — Попада̀ше деца̀ низ они̏ја возни̏к.

попади̏ка ж в *попадија*. — Бѐше на попчи̏ла мно̀го у̀бава попади̏ка.

попадичѐ с хип од *попадика, попова ћерка*. — С попадичѐ сам ишла̀ у шко̀лу.

попа̀нти свр *запамти све*. — Кудѐ ћу ви сви̏ попа̀нтим, нестѐ ма̀лко.

по̀пара ж **1.** *јело које се справља од удробљеног хлеба у млеко или слану чорбу*. — Не мо̀ж се жи̏ви са̀мо на по̀пару. — Ци̏цвара, по̀пара, тр̀к ка̀сарина изгорѐ (*ономатопеја војничке трубе*). **2.** фиг *настрада, добије грдњу*. — Ће изедѐ до̀м вру̀ћу по̀пару. — Искуса̀л врелу̀ по̀пару.

попа̀рак м в *попара*. **1.** *јело, моча*. — Ће ти ба̀ба зачьс напра̀н попа̀рак. **2.** фиг *добије батине*. — Ду̀пе ће му изедѐ попа̀рак! **3.** у изр **ку̀чка (му) изедѐ попа̀рак** *изгуби памет*. — Ку̀чка ми изѐде попа̀рак, не сети̏ се да му ту̀рим покро̀в на гла̀ву. — Не зна̀је ви̏ше ни̏шта, ку̀чка му изѐла попа̀рак.

попа̀рен, -а, -о **1.** *преливен врелом водом*. — Дошли̏ му ли̏сје попа̀рени. — Ка̀шу ду̀ва кои̏-е попа̀рен. **2.** фиг *пренеражен, изненађен*. — Побѐже онако̀ј попа̀рен о[д]--цра̀м.

попа̀реница ж **1.** *јело справљено од кукурузног брашна, сира и јаја, слично проји*. — Ка[д]-до̀јде, тра̀жи да му испечѐм попа̀реницу. — Попа̀реницу смо прави̏ли сьс про̀јно бра̀шно; подбр̀кам, па у тепси̏ју ту̀рим, иско̀пам га с каши̏ку, па га поси̏пем сьс ма̀з, сьс ма̀сло, квѐ и̏мам, а уну̀тра си̏рење с ја̀јца. **2.** фиг *батине, грдња*. — Ви̏дим ја̀, ће му изедѐ ду̀пе попа̀реницу.

попа̀ри свр **1.** *прелије врелом водом*. — По̀пари ме ма̀з ис-каза̀н. — Па̀зи да не попа̀риш ру̀ке с ти̏ја врела̀ц. — Да̀ј во̀ду да попа̀римо свињчѐ, па да га шу̀римо. **2.** *потопи у врелу воду*. — У̀зни, па попа̀ри су̀в лѐб за сви̏ње. **3.** *испере врелом водом*. — Да у̀знеш да попа̀риш ка̀це за ко̀мине. **4.** фиг *спржи*. — Слана̀ свѐ попари̏ла компири̏.

попа̀ри се свр **1.** *озледи се врелом водом*. — По̀пари ми се детѐ сьс ча̀ј. **2.** *ожари се, испличи се*. — Не ди̏рај покри̏ве, цс попа̀риш, па ће пла̀чеш.

попаро̀тина ж *опекотина, ожарено место*. — Ту̀ри неки̏ о̀блог на попаро̀тину да ти не излѐзну пли̏кови.

попасѐ свр **1.** *испасе све*. — Попа̀соше лебецка̀ говѐда на̀шу у̀трину. **2.** *мало напаса*. — Попасѐ говѐда два-три̏ са̀та, па ги вр̀не до̀м.

попа̀ц м зоол *зрикавац*. — По цѐл дьн цврчу̀ попци̏ на у̀баво врѐме.

попивкува̀ње с гл им од *попивку(ј)е*. — Сваки̏ дьн попивкува̀ње и отидѐ ардо̀вче.

попивку̀е / попивку̀је несв *пијуцка*. — Попивку̀е си и мој му̀ж, ал до̀ма. — Сѐдну, па попивку̀ју.

попипку̀је несв *опипава, повремено пипка*. — Научи̏ло то̀ј да попипку̀је и куде му нејѐ рабо̀та.

попипува̀ње с гл им од *попипу(ј)е (се)*. — Бес-попипува̀ње не би нашьл кљу̀ч у ти̏ја мра̀к.

попипу̀е (се) / попипу̀је (се) несв *опипава (се), пипка (се)*. — Јо̀ш попипу̀је, не смѐје се опу̀сти да о̀ди. — Чим попипу̀је, бр̀зо ће детѐ про̀оди. — Попипу̀ј, да га напи̏памо по мра̀к куде ми испа̀де кљу̀ч. — Попипува̀ се по џѐпови да у̀зне кѐсу да пла̀ти, па се пи̏шмани.

попишко̀ја м *онај који често мокри*. — Па̀ ли ће чѐкамо то̀га попишко̀ју?

попишма̀ни се свр *одустане, покаје се*. — Попишмани̏л се, нѐће пазари волови̏.

по̀пке ж мн *патофне.* — Ћу ти ку̀пим по̀пке на паза̀р у Власо̀тинци.

попла̀дне с *поподне.* — До попла̀дне ће соба̀лимо ржени̇цу на Ви̇тел.

попла̀ши (се) свр *уплаши (се), заплаши (се).* — По̀плаши ни Кѐса у Баи̇нску реку̀. — Поплаши̇мо се од шумара̀, па побѐгомо у Мртви̇це.

поплашува̀ње с гл им од *поплашу(ј)е (се).* — Са̀мо с поплашува̀ње ће ги но̀ћу ука̀раш у ку̀ћу.

поплашу̀е (се) / поплашу̀је (се) несв *плаши (се), задаје страх.* — Немо̀ј да поплашу̀јеш деца̀ с тѐј при̇че, не мо̀ж си спу̀. — Орьл са̀мо поплашу̀је коко̀шке. — Напраи̇л пла̀шило да поплашу̀е пи̇лишта. — Нѐ са̀мо што се поплашу̀је, него у са̀н бланѐта о[д]-цтра̀.

поплетѐ свр **1.** *плете мало.* — Поплѐте ма̀лко цемпирѐ, па га о̀стаи, болу̀ гу ру̀ке. **2.** *исплете много.* — Што сам ја̀ поплѐла цемпири̇, на сва̀кога у ку̀ћу по едьн годи̇шњо.

поповa ложи̇ца ж бот *мушка боквица* Plantago lanceolata L.

поподи̇гне (се) свр *подигне (се) мало.* — Поподи̇гни греду̀ да заковѐм куша̀к. — Поподи̇гне се ма̀лко у крѐвет, ко̀лко да попи̇е ча̀ј, ал јо̀ш је маро̀т.

поподи̇за (се) несв *подиже (се) помало, устаје.* — Нека̀ о̀н поподи̇за о̀ску, а ти̇ поту̀ри трупчѐ. — Бо̀лови попусти̇ли, па се чи̇ча поподи̇за у[з]-штапчѐ.

поподиза̀ње с гл им од *поподиза (се).* — По поподиза̀ње ви̇дим да му-е ськ бо̀ље.

попојѐ свр *запева мало.* — А̀јде да попојѐмо ма̀лко, да се развесѐлимо.

попојѐде свр *поједе мало.* — Попојѐде, па торби̇чку на ра̀мо и отидѐ у шко̀лу.

попоју̀е несв *пева с времена на време.* — Попоју̀е го̀ре у дѐл, тако̀ј ће га и на̀јдеш куде говѐда.

пополага̀чке прил *лакше, лаганије.* — Да и̇демо јо̀ш пополага̀чке, дѐда не мо̀ж да о̀ди с на̀с.

по̀полак прил *полако, лаганије.* — По̀полак, кудѐ то̀лко жу̀рите?!

попомѐри (се) свр *помери (се) мало.* — Попомѐри ло̀јтре под а̀јат да ги ту̀ј не ква̀си ки̇ша. — Попомѐри се лѐчка да пронесѐм врѐћу.

попонесѐ свр *понесе мало.* — Попонѐсеше и детѐ дрвља, ал не бѐше ка̀дро, па си сѐднеше на трупа̀ц да ни глѐда.

попоранчкѐ прил *нешто раније.* — Це ди̇гнемо попоранчкѐ да излѐзнемо да жњѐјемо.

попора̀сне свр *порасте мало више.* — Кьд попора̀сне ће бу̀де у̀баво дево̀јче. — Ћу гу чѐкам да попора̀сне.

по̀после прил *мало касније.* — До̀јди по̀после да поседи̇мо док срабо̀тим око прашчи̇на.

попотрчи̇ свр *потрчи мало.* — Попотрча̀ по њи̇, ал ги не мога̀ сти̇гнем, па одуста̀до.

попра̀и свр *поправи.* — Узѐ ће попра̀и гребу̀љу, па гу о̀стаи бе[з]-зу̀пци. — Кьд о̀н нешто̀ попра̀и, мо̀ж о̀дма да га вр̀љиш.

попра̀и се свр **1.** *постане бољи.* — Детѐ-це попра̀и, гаранту̀јем. — Попраи̇л се, сьг у̀чи. **2.** *дода на тежини, угоји се.* — Попраи̇ла се пѐт ки̇ла, свѐ во̀ј отеснѐло. **3.** *пролепша се (време).* — Ка[д]-це попра̀и врѐме, ће излѐзнемо с косу̀ у лива̀ду на Ви̇тел.

попра̀ља несв *поправља.* — Попра̀ља пло̀т, со̀спе зиму̀ске развали̇ле та̀рабе. — Попра̀ља нешто̀ у воденѝцу.

попра̀ља се несв **1.** *постаје бољи.* — На врѐме се попра̀љај докле несъм изгуби̇л стрпљѐње. — Попра̀ља се, слу̀ша како и дру̀га деца̀. **2.** *опоравља се.* — Попра̀ља се са здра̀вје, почѐл и на но̀ге да стои̇. **3.** *гоји се, дебља.* — Попра̀ља се у шири̇ну, неје̇ ви̇ше ко шибљи̇ка. **4.** *побољшава се (време).* — Попра̀ља се и врѐме, ста̀де ки̇ша и слъ̀нце ће огра̀не.

поправља̀ње с гл им од *поправља (се).* — Од њего̀во поправља̀ње нѐма ни̇шта. — Ако-е поправља̀ње то̀ј што се угои̇л ко свињчѐ, за дру̀го не зна̀м.

попрда̀јс м шаљ *парадајз.* — Естѐ ли купи̇ли за ба̀бу попрда̀јс?

попрди̇ свр **1.** *гласно испусти гасове.* — Бѐште од њѐга, ће ви попрди̇. **2.** фиг *победи.* — Попрдѐл ги сви̇ у шко̀лу они̇ја Дра̀гин иш-Чу̀ку.

попрдо̀ја м пеј шаљ *онај који често прди.* — Дошъ̀л па̀ куде на̀с дѐдин попрдо̀ја.

попрду̀је несв **1.** *гласно испушта гасове.* — И̇де и попрду̀је. **2.** фиг *зановета, закера.* — Нека̀ си на башту̀ попрду̀је, немо̀ј на мѐне?

попр̀жен, -а, -о 1. *испржен.* — Ћу ти напра̀им ја̀јца попр̀жена са си̇рење да еде̇ш. **2.** *озлеђен врелом водом, ватром.* — Попр̀жен му пр̀с.

попр̀жено с *храна спремљена пржењем.* — Спреми̇ла сам ти попр̀жено да подру̀чаш.

попр̀жи свр **1.** *испржи.* — Попржи̇ му два̀ ја̀јца и да̀до си̇ренце, ко̀лко да се зала̀же докле не оти̇де до̀м. **2.** фиг *изгори нечим врелим.* — По̀пржи ми ру̀ку с врела̀ц. — Не прио̀ди, ћу те попр̀жим с ма̀шице.

попридаде̇ свр **1.** *добије на тежини.* — Ће попридаде̇ пе-ше̇с ки̇ла до Божи̇ћ. **2.** *дода још, придода.* — Ако попридаде̇ још нешто̀ уз дево̀јку, да ора̀тимо од жени̇лбу.

попридигне свр *подигне донекле.* — Попридигни са̀ндук да подмѐстим треску̀, да лѐгне како трѐбе. — Попридигни гла̀ву да ти поту̀рим ја̀стук.

попридигне се свр *устане, опорави се.* — Попридигне се ма̀лко, ста̀не на но̀ге, ал јо̀ш неје̇ ка̀дар да о̀ди. — Попридигни се, да ти под ја̀стук намѐстим цр̀шку, да се зава̀лиш.

поприка ж бот *паприка* Capsicum annuum. — Донѐсо ис-Предѐне две̇ вре̇ће поприку.

поприкове̇ свр *прикује овлаш или на брзину.* — Поприкова̀ пло̀т, ко̀лко да не ула̀зу о̀вце у се̇њак.

поприкр̀пи свр **1.** *закрпи овлаш.* — Поприкр̀пи ми кошу̀љку да не бу̀де ба̀ш исцѐпена. **2.** фиг *поправи, оправи штогод.* — Поприкрпи̇ око ку̀ћу, и̇де зима̀, да не разно̀си вѐтар црѐп.

поприкр̀пи се свр *снабде се донекле.* — Поприкрпи̇мо се з-благоту̀, ега̀ истр̀камо некако̀ ову̀ј зиму̀.

поприле̇гне свр *прилегне почесто.* — По обе̇д си, бо̀гме, поприле̇гне.

поприрабо̀ти свр *поради мало.* — Поприрабо̀ти по нешто̀ око ку̀ћу, па се одма̀ра.

поприсла̀н, -а̀, -о̀ *слан више него што треба.* — Тури̇ по̀више си̇рење, па ми ба̀ница дојде̇ поприслана̀.

попристе̇гне (се) свр **1.** *обуче се боље.* — Попристе̇гни се до̀бро, наулице-е ла̀дно. **2.** *захлади.* — Попристе̇гло га, и̇де зима̀. **3.** *приштеди.* — Ће се попристе̇гнемо, да га ишколу̀емо. **4.** *поправи, оправи.* — Трѐбе да попристе̇гнем коша̀ру док неје̇ дошла̀ зима̀. — Попристе̇гни пло̀тови да ги сне̇г не пова̀ли. **5.** фиг *примора, натера на нешто.* — Попристе̇гни га да у̀зне књигу у ша̀ке. — Да га несу̀ попристе̇гли, ни̇шта не би̇ призна̀л.

попристекне свр *заима колико, дође до одређеног имања и благостања.* — Кьд попристекнеш у куђу, тьг мож да мислиш и на луксуз.

поприсув, -а, -о *донекле сув.* — Леб ми беше поприсув, па прай трошенице.

попритесан, -сна, -сно *тешњији но обично.* — Собиче ни-е попритесно, ал ђе се сместимо некако.

попритисне свр *притисне не много.* — Попритисни каче малко да се налегне сирење.

попритребе свр *затреба каткад.* — Немој га одма остаљаш, мош-ђе ми попритребе даньс.

попричa свр **1.** *поразговара.* — Седну у задругу да попричају о[д]-цвашта. **2.** *исприча.* — Ја ђу ти попричам како-е било за време рат. **3.** *договори се.* — За тој коњче ђе попричамо јутре ка[д]-це видимо.

попримче с дем од *поприка.* — Изгоре ме овој попримче.

попричетина ж ауг и пеј од *поприка.* — Ољуте се гадно од овуј попричетину.

попричица ж дем од *поприка, папричица.* — Дај и мене едну љуту попричицу.

попричка ж дем од *попричица.* — Узо кило-два попричке. — Волим попржене попричке сьс јајца.

попрска свр **1.** *падне мало (киша).* — Попрска киша колко за адет. **2.** *попуца.* — Попрска бетон без воду. **3.** *пошкропи, накваси.* — Попрскај око куђу да не изгори трава.

попрскување с гл им од *попрскује.* — Нема киша, само попрскување.

попрскује несв *ромиња (киша).* — Попрскује три дана, никако да се одбије време.

попрсне свр **1.** *падне мало.* — Попрсну киша колко да угаси прашинку. **2.** *пошкропи.* — Попрсни око куђу да се не диза прашина.

попуди свр *најури, отера,* в *напуди.* — Све ми кокошке попуди јастреб.

попузне се свр *оклизне се.* — Попузну се на љьизгаво, па се забобика у кал.

попузњује (се) несв *клиза (се).* — Попузњују га овија опьнци, мора да носи штапче. — Попузњује се нис-путињче докле се слази у Село.

попуни (се) *поправи (се), буде пунији.* — Попунимо пресаци са жито. — Попунимо рупе на плевњу да не дува.– Убавшко ти се попунила женица.

попуца свр *испуца.* — Попуцали црепови од голем снег. — Попуцаше буке од мраз.

попуче ж мн *папуче.* — Донел и на бабу из работу попуче.

попучица ж *део кочнице на запрежним колима која прилеже уз шину точка.* — Кьд појдемо низ брег заврни попучицу.

попучка ж дем од *попуча.* — Изгуби ми се негде една попучка.

попушта несв **1.** *губи снагу, слаби.* — Почел да попушта, а беше јак муж. — Попушта зима. **2.** *проширује, чини лабавијим.* — Попушта кайш, све му отеснело. — Попушта јуже на теле да пасе на пошироко. **3.** фиг *повлачи се, не противи се.* — Он им увек попушта, а ја не дам.

попуштање с гл им од *попушта.*

попушти свр **1.** *ослаби.* — Млого попуштил, скро[з]-се спрегал. — Попуштили му живци. **2.** *пристане, повуче се.* — Кьд негде запне, ако-е до њега, он попушти. — Ка[д]-це посваду, он ђе да попушти. **3.** *олабави.* — Попушти, попушти, па притегне. — Попушти ми ошвице да могу да дишем. **4.** фиг *престане бол, умине бол.* — Попуштили га зглобови, почел да оди. — Попуштила га главоболка. **5.** *појевтини.* —

Попуштила цена на живу вагу на стоку. **6.** фиг *ослаби хладноћа.* — Беше га попуштило, те искарамо ђубре са сане.

попче с **1.** хип од *йой.* — Пратили ни неко попче да ни свети воду. **2.** *йойов син.* — Идеше с мене у школу и едно попче.

попчил м шаљ *йой.* — Нема га да дојде попчил да свети водицу.

поработи свр *ради мало.* — Дојдо да малко поработим око кућу, па се врћам у дунђерлък. — Ће ми поработиш неки да[н]-на кућу.

поравња свр *йоравна.* — Требе добро греде да поравњаш, кьд ковеш каратаван. — Овуј зевњу да поравњате на пут.

поравња се свр **1.** *изравна се.* — Ако се не поравња бетон под либелу, како ће тураш патос? **2.** *изравнају се на суду, договоре се.* — Поравњали се на суд.

/поради себе/ изр в *йонайоље.* — Требе да излезне поради себе.

порађај м *йорођај.* — Имала-е тежак порађај, едва-е прескрцала.

поразбива (се) свр *разбије (се) све.* — Онај лудајка ич не води рачун, поразбива панице по кућу.– Поразбиваше се деца нис-тија возник до школу.

поразболи се свр *разболе се сви.* — Цел њин разред се поразболел.

поразболева се свр в *йоразболи се.* — Разболи ли се едьн, куде нас се сви поразболевају.

поразглеђује несв *разгледа йовремено, гледа кришом.* — Момак гу поразглеђује, а она ко да га не примећује. — Добро поразглеђуј докле неси дал паре.

пораздава свр *разда све, даде све.* — Имаше пуно алат, па пораздава како отиде у пензију.

/поразн/ свр *убије* у изр: **Господ га поразил** *убио га Бог.* — Господ га поразил куде се натоврљал насред пут.

порани свр **1.** *урани.* — Поранимо преко Чобанац, на Бистрицу, за у Власотинци. **2.** *нахрани.* — Докле порани свиње и кокошке, едва доби ред да замесим леб.

пораначке прил *нешто раније.* — Требе се појде пораначке докле neје огрејало сльнце.

поранке прил *раније.* — Да не појдомо поранке, заватила би ни киша.

порано прил *раније.* — Неје га падало, ал едну годину порано-е пошьл у школу.

поранчке / пораншке прил *раније.* — Докарај си говеда поранчке да измузем краве за видело. — Поранчке се врните о[д]-цобор, не чекајте мркли мрак.

порасне свр *йорасте.* — Докле су малечка, деца леб еду, кьд порасну, душу поеду. — Кьд порасне, ће видиш: исти башта.

порба свр *йойије гласним сркањем.* — Сипа му, он часком порба шумадински чај, па отиде накуд Мејане.

порева несв *йоврађа.* — Кьт поеде бајато одма порева.

поревање с гл им од *йорева, йоврађање.* — Три дьна не еде због поревање.

порежција м *йорезник.* — Откараше му порежције јунца трећака.

порезили се свр *обрука се.* — Буди уштиван, немој да се куде људи порезилиш.

пореме́нти свр *йоремеши.* — Не дирај, немој нешто да му пореме́нтиш, па да те ружи.

пореме́нти се свр *дође у ненормално сшање, йолуди.* — Пореме́нтил се нешто, па не знаје кво орати, а кво работи. — Ко малечьк падал ис крушку, па се пореме́нтил.

Поречане с *заселак у Новом Селу.*

порѝне свр **1.** *очисти све лопатом.* — Данѐс да порѝнеш оно̀ј ђу̀бре ис коша̀ру. **2.** *чисти мало, чисти неко време.* — Порину̀ли ма̀лко снѐг око ку̀ћу, па баталѝли, ватѝли да се гру̀двају.

порипкува̀ње с гл им од *порипкује.* — Такво̀ порипкува̀ње, такву̀ ра̀дос кьд им башта̀ дојдѐ, несьм видѐла.

порипку̀је несв у дем знач: *порипује.* — Порипку̀је ждребѐ око кобѝлу.

порипува̀ње с гл им од *порипује.* — Дојдо̀ше деца̀ и[з]-шко̀лу свѐ с порипува̀ње.

порипу̀је несв *поскакује.* — Порипу̀је од ра̀дос. — По цѐл дьн порипу̀ју јагањчетѝја.

поритува̀ње с гл им од *поритује.*

рититу̀је несв *ритне повремено.* — Детѐ да не прио̀ди куде кобѝлу, рититу̀је, да га не утѐпа.

порѝца (се) несв *пориче (се).* — Порѝца да гу-е тьг видѐл на ва̀шар. — Ка[д]-це ка̀же, не порѝца се, рѐч се држѝ.

порица̀ње с гл им од *порица (се).* — Нѐма порица̀ње, него како̀ смо оратѝли. — Куде њѐга нѐма порица̀ње, ма̀кар му не пасува̀ло.

поровѐ свр фиг *поплаче, заплаче мало.* — Оста̀и га, ће поровѐ, па ће преста̀не.

по̀род м **1.** *порођај.* — Жена̀ му чѐка на по̀род. **2.** *потомство.* — Она̀-е едѝни по̀род о[д]-тѐтку Ра̀нку.

породѝљка ж *породиља.* — Ће ѝдемо на ба̀бине куде породѝљку.

поро̀жак м *мали рог, рог који се појави после окрњеног рога.* — Врза̀ гу за поро̀жак, да се не рѝта кьд гу музѐм.

поро̀же с *уже,* в *јуже* (Преслап). — Вр̀жи кра̀ву с поро̀же за кола̀ц, па нека пасѐ.

поро̀пће свр *покрца, поједе хрскајући.* — По̀ропћа ли ја̀буку? — Кьд па̀дне ошаваа, свѝње га зача̀с поро̀пћу.

поросува̀ње с гл им од *поросује.*

поросу̀је несв *сипи кишица,* в *проросује.* — Цѐл дьн поросу̀је, не да̀ва ни да жњѐјемо. — Сѝтна кѝша поросу̀је, пот ко̀жу се увла̀чи.

пору̀ча свр **1.** *поједе све.* — По̀руча свѐ ис-панѝцу, нѝшта на на̀с не о̀стаи. **2.** *мало поједе.* — По̀руча ко̀лко да му чѝни адѐт.

пору̀чи свр **1.** фиг *поздрави, позове, поручи.* — Поручѝла ти ма̀ма да до̀јдеш у недѐљу на ба̀бине. **2.** *однесе поруку.* — Пору̀чи на Милѐнка да ми до̀бро оклѐпа ра̀лицу.

пору̀чка свр *поједе (дете).* — Сьг ће детѐнце да ми пору̀чка да га не болѝ мешѝнка.

поручува̀ње с гл им од *поручује.* — Залу̀д моѐ поручува̀ње кьд ме о̀[н]-не слу̀ша ѝч.

поручу̀је несв *поздравља.* — Кво̀ ми поручу̀је башта̀ из рабо̀ту? — Трѝпут вој поручува̀ да до̀јде, вапѝр жена̀ јо̀ш не дојдѐ.

пору̀ши се свр фиг *пропадне, непостане, изнемогне.* — Она̀ се, од њего̀ву смр̀т, то̀лко порушѝла да-е пропа̀ла свѐ. — Ту̀ј го̀дину сам се била̀ порушѝла, свѐ сам се била̀ осушѝла.

по̀с м *пост.* — Кьд је по̀с ѝма да-е по̀с, да се зна̀је. — По̀с му детѝњи (*псовка*)!

посабѐре свр *донекле сакупи.* — Посабѐри овѐј попада̀ле слѝве, да ги не га̀зу говѐда докле ги не отресѐмо и обѐремо.

посабѐре се свр фиг *дозове се памети.* — Посабѐри се ма̀лко, не вѝдиш ли кво̀ рабо̀тиш.

посабѝра свр *донекле скупи.* — Ја̏ ги посабира̏, ал оне̏ па̏ попада̏ле.

посађува̏ње с гл им од *посађује.* — Све̏ смо спреми̏ли за посађува̏ње компири̏.

посађу̏је несв *сади.* — Овде̏ ће посађу̏јемо компири̏, а на Послони̏иште се̏јемо овьс.

поса̏кне се свр *маши се за што.* — Посакну̏ се да гу ва̏тим за ру̏ку, ал ми се она̏ и̏змаче. — Поса̏кни се, па са̏м нешто̏ у̏зни, немо̏ј да че̏каш да ти ја̏ све̏ прино̏сим.

посакрѝва свр *сакрије све.* — Посакрива̏ пи̏сма од му̏жа да ми ги ни̏ки не на̏јде.

посакрѝје свр **1.** *сакрије све.* — О[д]-деца̏ мо̏ра све̏ да посакри̏је, да не дова̏ту и поеду̏. **2.** *склони да није баш на оку.* — Посакри̏ј ти̏ја дроњци̏, не мо̏ра сва̏ки да ги ви̏ди.

по̏сал / посьл м *посао.* — Од ју̏тре те че̏ка посьл, не̏ма ви̏ше излегува̏ње. — Ако не̏ћеш у рабо̏ту, а̏јд на поса̏л, на њиву̏.

по̏сан, -сна, -сно **1.** *без масти, без хране животињског порекла.* — О[д]-цьг ће едѐмо по̏сан пасу̏љ. — По̏сно се еде̏ на пости̏. **2.** фиг *дан без жене.* — Даньс му-е би̏л по̏сан дьн.

поса̏пне се свр *спотакне се, саплете се.* — Посапну̏ се на ко̏рењ, зама̏лко да си иска̏рам о̏чи. — По̏сапну му се коњче̏ и о̏н слете̏ преко гла̏ву.

посаче̏ка свр *причека мало, причека извесно време.* — Посаче̏кеј докле си Симади̏ја оти̏де, па ће ора̏тимо и о[д]-то̏ј!

посва̏ди (се) свр *посвађа (се), завади (се).* — Ће посва̏ди две̏ о̏чи у гла̏ву (*зла особа*). — Це̏ло село̏ ће посва̏ди, сьл њо̏ј да бу̏де до̏бро. — По̏свади ме тој ђу̏бре с етр̏ву. — Посвади̏ли се јо̏ш њи̏ни ста̏ри, па и они̏ не ора̏ту.

посвѝри свр *посвира мало.* — Дојди̏ на седе̏њку, ће бу̏де Ра̏дован да ни посви̏ри у дуду̏че.

посвѝрка свр у дем знач: *посвири.* — Нека посви̏рка ма̏лко у музи̏ке, па ће ти ги вр̏не.

посвиркува̏ње с гл им од *посвирку(ј)е.* — По посвиркува̏ње би река̏л да-е Стоја̏нча говеда̏р.

посвирку̏е / посвирку̏је несв *засвири повремено.* — Посвирку̏је момьк куде гове̏да, ти̏ ли га не чу̏еш?

посво̏јче с *усвојено дете.* — Не̏мају деца̏, па чу̏вају посво̏јче. — Радо̏ица им је би̏л посво̏јче.

посвр̏не се свр *опорави се од болести.* — Посврну̏ла се ле̏чка, ал јо̏ш гу гу̏ши.

поседѝ[1] свр *седи дуже.* — Мои̏ бра̏ћа поседе̏ше, па си ото̏ше. — Поседе̏ два-три̏ дьна куде на̏с, па отиде̏ куде дру̏гога ку̏ма.

посѐди[2] свр *оседи, побели му коса.* — Ће му посе̏ди коса̏ ко на та̏тка му̏.

посѐдне (се) свр *запоседне (се) небо, појаве се облаци на заласку сунца.* — По̏седну се не̏бо мло̏го р̏ђаво, ју̏тре ће ки̏ша. — Посе̏днуше зао̏дак црве̏ни о̏блаци, ју̏тре це разду̏ва ве̏тар.

по̏седни лѝс м *поседовни лист.* — Не̏ма ни по̏седни ли̏с, а ви̏ка да-е његово̏.

поседњува̏ње с гл им од *поседњује (се).* — По поседњува̏ње не̏бо мо̏ж да зна̏ш кво̏ ће је ју̏тре вре̏ме.

поседњу̏је (се) несв *запоседа се запад неба облацима на заласку сунца.* — У последњо вре̏ме ста̏лно га поседњу̏је на зао̏дак. — Поседњу̏је се, не̏ће је ју̏тре како тре̏бе, мо̏ж се и разду̏ва.

посекотина ж *рана настала од сечива.* — Сипа му ракију на посекотину, па гу преврза сьс крпу.

поселар м пеј *онај што скита селом, луталица, беспосличар.* — Неће га никад најдеш дом, он је поселар.

Поселарац м *човек из Села (Црне Траве).* — Башта вој-е Поселарац, бил је предузимач.

Поселарка ж *жена из Села (Црне Траве).* — Оће и она да буде Поселарка, це ожени доле у Село. — Причала ми за њега онај Стана, Поселарка.

поселарка ж пеј *жена скитница, беспосличар.* — Тај поселарка само води палатику.

поселарски, -а, -о *оно што припада Поселарцима, односно Селу.* — Немој у поселарско да сечеш.

Поселарци м мн *људи из Села (Црне Траве).* — Поселарци Ивићи су ни род.

Поселарче с *дете из Села (Црне Траве).* — Довел куде нас на зимовину едно Поселарче.

посере се свр фиг *омаловажи, обезначи.* — На све што оћу да уработим он се посере. — На све што смо напраили, он се-е посрал.

посерка ж *пролив.* — Ватила га посерка, држи га целу недељу.

посерко м **1.** *дете које још обавља нужду у гаће.* — Још је он посерко, не могу га водим нигде от-куђу. **2.** фиг *слабић, кукавица.* — Не викај тога посерка, он н-умеје да коси.

посеруља ж фиг *торокуша, опајдара.* — Посеруља, нашла мене да галати, море, кьд гу уватим за онај чумбуљ, има гу све оскубем.

посестрима ж *жена с којом је обављено сестримљење, побратимова жена.* — Требе да идемо куде посестриму, одавно гу несмо видели.

посећа (се) несв *обилази (се), посећује (се).*– Одавно ни ники не посећа. — Посећам ги овьг-оньг, кьд ме пут нанесе у село. — Блиэо су, па се посећају често.

посећање с гл им од *посећа (се), посета.* — Отишли му у посећање у болницу.

посечотина ж *посекотина.* — На посечотину, ако немаш кво друго, сипи гас, да не тече крв.

посипе (се) свр *полије водом, посие, полије сам себи воду.* — Посипи деду да се омије. — Посипа ме с врелац, та ме сплави. — Посипи се сам, па се оми!

посипка ж *предмет за посипање воде, лонче,* в *сапак.* — Узни посипку, па ме посипи да се омијем.

посипување с гл им од *посипује (се).* — Мије се бес-посипување, на кладанац кьд доноси воду. — Цвеће тражи стално посипување. — Бес-посипување не мож се омије.

посипује (се) несв *полива (коме да се умије), полива се.* — Едва чекам да ме Ђурђица вика да гу посипујем да пере косу. — Води рачун како посипујеш цвеће у градину. — Тури стовну међу колена, па се сам посипује и умива. — Мати се сама посипује кьд пере косу.

посира (се) несв фиг *омаловажава, ниподаштава.* — Посира се на све што други уработи, само-е његово добро. — Посира се на туђо добро.

посиска свр у дем знач: *посиса.* — Дај јагњетија да посискају докле не пустимо овце ис трлу.

поситнице ж мн *кућне потрепштине, намирнице, ситнице.* — Идо на Мејане по поситнице за кућу.

поскара свр *дотера ниже.* — Поскарај овце до реку. — Поскарај ми дрва до пут.

поскрати свр *донекле скрати.* — Поскрати на дете косицу да му не иде у очи.

поскубе свр **1.** *почупа све.* — Неки ни наћас поскубал целу леју лук. — Поскубло ми говече све компири. **2.** *почупа мало.* — Поскуби сено едно-две наруче, па нарани јагњишта.

поскубе се свр *почупа се с ким.* — Галатише се, галатише, па се доватише и поскубоше се.

поскупеје свр *поскупи.* — Како-е почело да скупеје, све ће поскупеје, неће има кво да се купи с едну плату.

поскупување с гл им од *поскупу(ј)е.* — Почело па поскупување, да си купимо поситнице што ни требу.

поскупуе / поскупује несв *поскупљује.* — Леб почел често да поскупује, требеше летос да купимо повишке брашно.

поскуцкување с гл им од *поскуцку(ј)е.* — Дај му да еде, да не слушамваздьн његово поскуцкување.

поскуцкуе / поскуцкује несв **1.** *повремено скичи (пас).* — Кученце поскуцкуе, можда-е гладно. **2.** фиг *моли, тражи.* — Како ти неје жал детеоволко поскуцкује да га узнеш, а ти га опште не гледаш?

поскуцне свр **1.** *сквикне понекад (пас).* — Поскуцне, па се оћути. **2.** фиг *пожали се, гласне се.* — У овуј кућу ако не поскуцнеш, ники те неће погледа.

посла ж в *посао / посьл.* — Отрча у општину по нека посла. — Радел би и ја да за мене има посла. — Која си посла имал у Гаре, ако неси погађал каце и бурићи?

послеђан, — ђна, -ђно **1.** *последњи, задњи.* — Дојде послеђан, а први узе. — Ако сам послеђан несьм и најгор. — Тој ти-е послеђна цена, више се не погађам. — Дошьл му послеђан дьн. **2.** *најгори.* — Тој су ти послеђни људи у село. — И међу будале-е послеђан.

послеђно прил *последње.* — Тој ти-е од мене послеђно, више ти не оратим.

послем прил *после, касније.* — Тој ће послем да завршимо.

Послониште с мтн *ливаде, пашњак, шума, извор.*

послужитељ м *помоћни радник у школи, фамилијус.* — Војча Катаринин беше добар послужитељ у школу.

послужовник м **1.** *послужавник.* — Све му носу на послужовник. **2.** фиг *готован, лењивац.* — Све оће да му-е на послужовник, сьл он да не мрдне з-дупе.

послуша свр *послужи кога, помогне коме.* — Сама сам остала и болна, нема никој да ме послуша. — Послуша ме дете из комшильк понеки пут, ал ретко.

послуша се свр *помогне себи, послужи себе.* — Легал у кревет, не мож ни за овочко да се послуша.

послушује се несв *испомаже се.* — Послушују се, гурају кро[з]-старос некако.

посмали (се) свр **1.** *смањи (се) донекле.* — Посмали бркало на свиње, млого еду. — Остарели, па се посмалили. — Посмали се вода у реку, како ли ће тера воденицу? **2.** фиг *утиша.* — Посмали радио, не мож си од њега оратимо.

посмациња свр **1.** *поскида.* — Све ћу им посмацињам гаће, па с пручку преко дупе. — Посмациња онија веш о[д]-цицу, ко да неје читава. **2.** *отпусти.* — Посмацињали ги од посо.

посмева се несв *подсмева се.* — Посмева се на стари. — Посмева се на сви.

посмевање с гл им од *посмева се.* — Он је баш за посмевање. — Није за друго, но за посмевање.

посмеје се свр *кратко, мало се смеје.* — Посмејамо се малко о[д]-теј његове смешке, па си отомо.

посмете свр **1.** *омете кога, онемогући у послу.* — Рат га посмете те не заврши школу. — Дојде и посмете ме, а убаво сам си работил. — Не давај да те ники посмете кьд работиш. — Посметоше ми ћерку, те за једнога, те за другога и не ожени се. **2.** *очисти метлом овлаш.* — Кобајаги посмете око кућу, а оно па шушљак колко оћеш.

посмете се свр *омете се, изгуби се.* — Посмето се од њега, па погреши. — Дојде такој час, човек се посмете и отиде у аут.

посмеши (се) свр *постиди (се), обрука (се), осрамоти (се).* — Таћија ако те не посмеши пред туђи људи, није жив. — Да учиш добро, немој ме посмешиш куде учитеља. — Посмеши се малко кьд ми рече такој. — Нећу да се посмешим куде људи, но-це обучем како требе. — Посмешила се, видел гу бајка у кошуљу.

посмешување с гл им од *посмешује (се).* — Још га ники није тепал за посмешување, ал ја ћу.

посмешује (се) несв *брука (се), срамоти (се).* — Куде стигне тој пцето, туј ни посмешује. — Навикал да посмешује девојке. — Немој ни посмешује куде приетељи, ће му игра глоговьк. — Сьл се посмешује с тој његово цакање.

посмита свр **1.** *кратко омета, смета.* — Умеје он да те посмита кьд работиш. — Не посмитај ме! — Посмита ми малко, па си, даде Бог, отиде. **3.** *очисти метлом.* — Прво посмита по кућу, па тьг работи друго.

посмита се несв *збуњује се.* — Сам се посмита о[д]-цтра.

посмитање с гл им од *посмита (се).* — Ако о[д]-тебе немам помоћ, не требе ми ни посмитање!

посмркне се свр *засмркава се, почне да пада мрак.* — Посмркну се, а ми још несмо збрали сено.

посмркњује се несв *почиње да се смркава.* — Поитај с врзување снопје, посмркњује се.

посно с *посна храна.* — Цело лето истркамо на посно. — Не бира он: посно, мрсно, само да се наеде.

посо м в *посал,* в *посла.* — Бега от-посо ко шаров од мотку. — Ниедьн посо му не пасује.

пособали свр *пообара.* — Пособали што-е требало да обаљам, па седо да преданем. ▪ трп прид **пособален,** -а, -о *пообаран.* — Све буке пособалене у Чардаче.

пособаља свр *пообара.* — Ветар пособаља ошав у авлију. — Пособаља буке, па ги остаи да презиму. — Сва деца он пособаља, тија Ристаћијин унук.

поспара несв *штеди на храни док једе.* — Јеђ повише леб, поспарај сланину. — Поспарај, па ће ти траи два дьна, видиш како мати поспара.

поспарање с гл им од *поспара.* — Цел век проведо у поспарање, ника[д]-це не наједо како требе.

поспечали свр *заради незнатно.* — Поспечалил нешто, ал нема за лебац да прекарамо зиму. — Кьд поспечалим, ћу ти пратим паре за јунца.

поспи свр *поспава, одспава мало.* — Не мож а да не поспи по обед. — Дете у пладне требе да поспи, да мож да се дејани до вечер.

поспреми свр *уреди, припреми, површи главне послове.* — Поспреми кућу, ће дојду гости. — Докле стовариш дрва, ја ћу нешто поспремим за едење.

посработи (се) свр *заврши (се) главни део посла.* — Да посработим, па да узнем куделју у руке. — Посработи око кућу, ал ме још чекају работе. — Све на мене чека, ники неће да ми посработи. — Едно се посработи, чека те друго, не мож да данеш.

посрабоћување с гл им од *посработи.* — Да неје посрабоћување по кућу, откъд би ја узела срп у руке.

посрабоћује несв *завршава послове у више махова.* — Не мож да посрабоћује сълга омитају.

посрамен, -а, -о **1.** *постиђен.* — Отиде посрамен. — Због њега съг су сви од род посрамени. **2.** (само ж род) *обешчашћена.* — Запел ће узне посрамену девојку. — Посрамена жена му-е у кућу.

посрами (се) свр *постиди (се).* — Воли да посрами свакога ако му се даде прилика. — Што воли жену да посрами, тој нигде нема. — Оће да ме посрами пред народ. — Посрамил се како-е тој чул, па си отишъл дом. — Посрами се девојче, па заруца.

посран, -а, -о фиг *унижен.* — Отиде си дом онакој посран.

посред пред *по средини.* — Гази посред орање. — Ошинуло га посред грбину, па се укочил.

посреди (се) свр *уреди (се), донекле (се) среди.* — Узни, па посреди кућу малко, видиш колко-е запуштена. — Посреди се, немој таква сабајле по малу да скиташ.

поставак м *доњи део плуга који се вуче по земљи*, в *стан²*; в *петица.* — Поставак викамо и подлога ел поставник.

поставен, -а, -о **1.** *постављен, спремљен.* — Све-е поставено за обед, јелате за совру. **2.** *обложен, постављен тканином.* — Сьг ти-е сукња добро поставена. **3.** фиг *именован.* — Бил је поставен за писара у општину.

постави свр *стави поставу на сукњи, капуту…* — Поставила сам сукњу за зиму.

постави се свр *уклопи се.* — Неје умејал да се постави како требе у предузеће па га замрзели.

поставник м в *поставак* (Добро Поље).

постаен, -а, -о / **постајен**, -а, -о в *поставен.* — Постаен је нов учитељ. — Бил постајен за началника у општину.

постаи / постаји свр *постави.* — Нека постаи остал, одма ће дојдемо.

постаи се / постаји се свр **1.** *постави се.* — Још требе да се постаи ограда. **2.** *заузме одговарајући став, однос према коме.* — Неје умејал да се постаји према мајстори. **3.** *именује се.* — Ће се постаи други учитељ на деца.

постаља (се) несв **1.** *поставља (се).* — Постаља рогови на кућу. — Ће постаљају бандере за струју. — Постаљај обед, цркомо гладни. — Постаљају се цевови за воду. **2.** фиг *заузима став, именује (се), издаје (се), намеће (се).* — Сами ће постаљају прецедника на задругу. — Како се тој постаљаш према сестру? — Постаља се такој како да-е он нека личнос, неки дрматор.

постаљање с гл им од *постаља (се).* — Ники ме неје питал за постаљање бандеру у моју авлију. — За постаљање прецедника ће се пита народ.

постањување с гл им од *постањује.* — От постањување до сьг такав се човек неје родил.

постањује несв *постаје, бива.* — Из дьн у дьн постањује све ладније. — Од ребрњаци после постањују жабе.

постациња несв *подстиче, наговара, хушка.* — Постациња деца да се тепају. — Воли да постациња петлови да се бију.

постацињање с гл им од *постациња.* — Ребнули га у суд за постацињање да се жене тепају.

посташе свр *одстоји, нарасте.* — Нека лeб посташе па да га премесујем за у црепњу.

постегне свр **1.** *стегне мало јаче.* — Постегни малко тија шрав да се не одврти. — Постегни колан да држи самар. **2.** фиг *дисциплинује, постане строжи.* — Ако мож да га малко постегнеш да боље учи. **3.** фиг *поправи, окрпи, среди.* — Требе постегнем кров док несу почеле кише да не прокишњује. **2.** у изр **постегне кајш** *приштеди.* — Постегните кајш докле не дојде пролет да појдем у работу.

постегне се свр **1.** *добро се обуче.* — Постегни се добро, наулице цича зима. **2.** *приштеди.* — Постегните се малко докле не заработим неку пару.

постекне свр *заима, дође до одређеног иметка и благостања.* — Докле постекнем малко паре, па ћу купим још еднога јунца да га спарим з-Гаљу.

постеље свр **1.** *простре.* — Постељи ћилими на премет да се ветреју. — Постељи ми гуњче у лад да клепам косу. **2.** *намести лежај.* — Постељи кревет да гости легају. **3.** фиг *намести подину за стоку.* — Постеља на говеда, мож да ги украш у кошару на легало.

постељка ж *прекривач, покривач од вуне изаткан на разбоју,* в *црга.* — Колко сам само постељке наткала, кра[ј]-и број им се не знаје. — Покривају се још с мое постељке.

постељување с гл им од *постељује.* — Имам постељке за постељување на кревети. — Накосимо троја кола папрат за постељување на говеда.

постељује несв **1.** *простире.* — Постељује цргу на дете у ладовинку да се игра. **2.** *спрема лежај.* — Постељуј сламарицу да легамо. **3.** *ставља подину за стоку.* — Постељује папрат у појату на говеда.

постење с *пост, уздржавање од масне хране.* — И без пости куде нас је постење.

пости м мн *пост, дани поста.* — Од даньс су пости. — Ка[д]-цу големи пости обавезно смо постили, несмо блажили.

постигне свр **1.** *успе, заврши посао.* — И работили смо све, и па смо могли да постигнемо да отидемо на собор. — Никако да постигнем да сработим по кућу, па да трчим на трлу. **2.** *сустигне.* — Колко брзо загрћа компири, не мож гу постигнемо.

постиза несв **1.** *успева, постиже.* — Постиза све сам да уработи, а ми не постизамо. — Више не постизам да сработим, старос ме сапиња. **2.** *буде довољно, достиже.* — Некьд ни-е едва постизал едьн лeб за ручак, сьг ни већем престиза.

постизање с гл им од *постиза.*

постилак / постиљак м (мн **постилци / постиљци**) *платно, простирак, пелена направљена од крпе.* — Умотај дете у постилци и вржи с повој да га носимо куде доктура. — Прво тури постиљак у лелејку, па тьг дете.

постиља несв **1.** *простире.* — Постиља веш да се суши. — Постиља постилци на премет. **2.** *припрема лежај.* — Постиља кревет за спање. **3.** *ставља подину за стоку.* — Постиља на овце да не лежу у брабоњци.

постиља̏ње с гл им од *постиља, стере постељу.* — За постиља̏ње на гове̏да заду̏жен је Ми̏ка. — Ова̏ј крпа̏ра-е за постиља̏ње на па̏тос.

пости̏љка ж *оно што се простире стоци да лежи у штали.* — Еси̏ ли тури̏л пости̏љку на гове̏да?

пости̏љче с дем од *постиљак.* — Поне̏си и пости̏љче на дете̏ кьд га но̏сиш на њи̏ву, да спи̏.

пости̏не свр *постоји на хладноћи извесно време.* — Постину̏ ма̏лко на ладно̏ћу, па се врну̏, не мога̏ га че̏кам.

по̏стог м (мн по̏стози) *део њиве који, радећи, обухвати један или више радника од дна до врха, деоница, дужица.* — Загрну̏мо два̏ по̏стога компири̏ и балдиса̏мо. — Кьд иска̏рам ови̏ја по̏стог и̏ма се одма̏рам у ла̏д.

постоџи̏ја м *онај који радницима раздели деонице* („постоге") *које ће на њиви радити.* — Постоџи̏јо, бра̏ле, огоре̏ло ја̏ре, / Не кри̏ви ми по̏стог, у̏биће те Го̏спод (*нар песма*)!

посто̏ји свр *стоји мало.* — Постоја̏ ма̏лко куде ону̏ј кру̏шку да ви̏дим како гове̏да пасу̏ у Је̏реницу.

постр̏ви свр *просипе, расипе.* — Докле доне̏л жи̏то, по̏ла га пострви̏л.

по̏стриг м **1.** *обичај заједничке стриже оваца о Ђурђевдану.* — На и̏сти дьн завр̏шимо по̏стриг о̏вце и пре̏млазу. **2.** *одсецање косе детету на крштењу.* — Ка̏[д]-ће на дете̏ пра̏имо по̏стриг? **3.** фиг *шишање, подшишавање косе.* — Веће̏м си зре̏л за по̏стриг. **4.** фиг *замонашење.* — Пусти̏л ко̏су ко да ће на по̏стриг.

постригува̏ње с *стрижа,* в *постриг (1, 2).* — Ви̏кај гу на постригува̏ње о̏вце (*1*). — Дове̏ди дете̏ на постригува̏ње (*2*).

постри̏же (се) свр **1.** *подшиша (се).* — Сьг ће те де̏да постриже̏, ура̏сал си ко по̏п. — Нек се постриже̏ са̏м, да га ја̏ не стриже̏м, и̏ма га оћу̏пим. **2.** *ошиша овце око репа и испод стомака.* — Постри̏гомо о̏вце о̏дма по Ђурђо̏вдьн, а ле̏тос ће ги шишамо.

постри̏жина ж *вуна лошег квалитета добијена стрижењем оваца око репа, између ногу и на трбуху.* — Постри̏жину не кори̏стимо за ћилими̏, са̏мо за чера̏пе и џемпири̏ за де̏ду.

пострижува̏ње с гл им од *пострижује.* — Да иска̏рам све̏ о̏вце на пострижува̏ње?

пострижу̏је несв *шиша, подшишује.* — Кои̏ пострижу̏је деца̏ куде ва̏с? — Нека о̏н пострижу̏је о̏вце, а ти̏ збирај ву̏ну у џа̏кови.

посту̏пи свр *пође ка некоме или ка нечему.* — По̏ступи накуде ме̏не, па се вр̏ну. — Пој̏до̏, поступи̏, и дево̏јче наступи̏ (*нар пес*).

поступкува̏ње с гл им од *поступкује.* — По поступкува̏ње се ви̏ди да нешто̏ с њега нејȅ у ре̏д.

поступку̏је несв фиг *нервозно хода.* — Што̏ ста̏лно поступку̏јеш, која̏ те му̏чи нево̏ља? **2.** фиг *лагано се примиче, не журисе.* — Не̏ће одма̏ да при̏јде, но поступку̏је пола̏к.

поступува̏ње с гл им од *поступу(ј)е (1, 2).* — Та̏кво поступува̏ње с љу̏ди нејȅ ни̏кад било̏ како сьг (*1*). — Ко̏ј ће че̏ка његово̏ поступува̏ње сту̏пку по сту̏пку, кьд н-уме̏је да пожу̏ри (*2*).

поступу̏е / поступу̏је несв **1.** *поступа, ради.* — Н-уме̏је чове̏к с воло̏ви да поступу̏је, па то̏ј ти-е. — Тако̏ј се не поступу̏је с љу̏ди. — Поступу̏е ко да-е о̏н бо̏г. **2.** фиг *приближава се лагано.* — Што̏ не при̏јде, но поступу̏је ко да се нешто̏ пла̏ши.

посуви̏тли свр *заковитла.* — Кьд ве̏тар посуви̏тли сне̏г, ни̏шта се не ви̏ди.

посукљи̏в, -а, -о *поводљив.* — Мло̏го-е посукљи̏в. — Посукљи̏ва жена̏ не мо̏ж ку̏ћу да држи̏.

посукњу̏је се несв **1.** *маша се, дохваша.* — Посукњу̏је се дете̏ да ва̏не игра̏чку. **2.** *шешура се.* — Посукњу̏је се пија̏н, ће па̏дне.

посукува̏ње с гл им од *посукује се.*

посуку̏је се несв фиг *јури, шрчи, пашши за ким.* — Како̏ те ја̏ уда̏рам са[с]-сука̏љку, да се тако̏ј по те̏бе мо̏мци посуку̏ју (*бајалица*).

посу̏не свр *пружи, да̄ понекад.* — Посу̏не на деца̏ неку̏ пару̏ тако̏ј кьд до̏јде из рабо̏ту.

посу̏не се свр *маши се.* — По̏суну се да у̏зне ле̏бац, па одуста̏де, вика̏ше га да изле̏зне на̏двор. — Посуну̏ се за неки̏ ора̏, па ме у̏кочи у кр̏ста. — По̏суну се те̏тка да те цу̏не, а ти̏ се и̏змаче.

посу̏че се свр *појури, пошрчи.* — Немо̏ј му̏жа са[с]-сука̏љку, ће се посуче̏ нека̏ кана̏вка по њега.

пот пред **1.** *под, испод.* — Неса̏м смеја̏ла да и̏дем по пу̏т, но пот-коша̏ру, крз-Дра̏гишово, па у њиву̏. **2.** *за време, у време.* — Пот-кра̏ља се неје̏ овако̏ј у̏баво живе̏ло. — По[т]-Ти̏та бе̏ше по̏бољe но што-е сьг.

пота̏вни свр *пошамни, смрачи се.* — Потавне̏ло не̏бо откут Пла̏ну. — Све̏ ни-е оту̏д потавне̏ло. — У главу̏ ми потавне̏ло.

по̏там прил *мало даље, подаље, шамо.* — Мр̏дни по̏там да и чи̏ча се̏дне на ту̏ј клу̏пу. — Се̏дни по̏там. — И̏ди по̏там, што̏ си се ту̏ј наквеси̏л?

по̏таман прил *како шреба, како одговара.* — Ни̏шта му неје̏ по̏таман у ову̏ј ку̏ћу. — О̏ће да му-е све̏ по̏таман, а ни̏шта да не рабо̏ти.

потама̏ни свр *побије све.* — Мачо̏р потамани̏л пога̏нци у а̏мбар. — Орьл ни по̏тамани пи̏лишта.

по̏тамке прил у дем знач: *пошам.* — По̏тамке, да се и ја̏ присла̏мчим ус-те̏бе на тој клупиче̏.

по̏тамо клетвена реч *далеко.* — По̏тамо му ме̏сто, кака̏в је! — По̏тамо му ле̏па ку̏ћа, да га мое̏ о̏чи ви̏ше не ви̏ду. — По̏тамо им било̏!

пота̏не свр *покрије, нашопи.* — Кьд ја̏ дојдо̏, кр̏в од вола̏ бе̏ше потану̏ла ону̏ј тра̏ву куде га Му̏рџа убо̏л. **2.** *смири се.* — Изби̏ше ги у но̏ћ и ју̏тро ни̏шта, све̏ потану̏ло, изгину̏ли до̏ле, сьг ће Бу̏гари…

по̏танко прил **1.** *шање.* — Посте̏љку си изатка̏ла по̏танко. **2.** *дешаљно.* — И̏сприча ми Ви̏досова по̏танко како̏-е било̏, ти̏ и̏ч ни̏шта да ми не казу̏јеш.

пота̏пка свр **1.** *угази ногама.* — Пота̏пкај сне̏г, па ту̏ри две̏ нару̏че се̏но да еду̏ о̏вце. **2.** *пошапше.* — Сва̏кога пота̏пка по ра̏мо.

потва̏ра несв *узвраћа реч, изазива,* в *поврћа*[2] *(1).* — Не потва̏рај ми ре̏ч, ћу те уте̏пам. — Ни̏ки у ку̏ћу не сме̏је му потва̏ра.

по̏тег м *шрзај при вучи,* в *на йошег.*

поте̏глица / поте̏гљица ж **1.** в *гредељ,* в *ойиште.* — Поте̏глица е криву̏љеста та̏м куде доо̏ди ра̏лник (Добро Поље). **2.** *самосшална руда која служи за вучу бране или йрезање чешверка.* — Зака̏чи поте̏глицу за брану̏ да увла̏чимо у Ива̏новицу ора̏ње.

поте̏гљи свр **1.** *йовуче.* — С четве̏рак потегљи̏мо бу̏ку, па гу дову̏комо за кору̏бу на До̏љни кла̏данац. — Поте̏гљи ју̏же да увр̏жемо се̏но за ло̏јтре. — Пову̏ци, поте̏гљи да га изгло̏бимо из ба̏ру. **2.** фиг *йошегне, ойије, сркне.* — Поте̏гљи ма̏лко раки̏ицу ис-конди̏р, не̏ће те отру̏е.

потѐгне свр **1.** *запне, одлучи се.* — Потѐгне чак и[з]-сѐлȍ усред нȍћ, па дȍјде дȍм. — Потѐгал из рабȍту на свадбу на побратима. — Потѐгал ис-пизду материну, па куде нас. **2.** *позове у помоћ.* — Како гȍђ у́знеш, мѐне у́век потѐгну кьд им нештȍ потрѐбе. **3.** фиг *узме, ухвати, понесе.* — Потѐгне ме брат на кркаче, па у бȍлницу. **4.** фиг *баци, замахне, насрне, навали, удари.* — Пȍтегну камен на мѐне, ал прȍмаши. — Пȍтегну тьг и с тојагу, ал му гу ухвати.

потѐжник м *велики радник.* — Да ми нејѐ онија потѐжник, ништа ви не би напраили с онȍлко имање.

потѐжница ж *вредна, радна жена.* — Да не дојдѐ онај потѐжница, што би га ми ожѐле данаске, искарали би му ȍчи.

потеклȍ с *порекло породице, род, фамилија.* — Нашо потеклȍ-е с Копȍвник. — Ми смо од еднȍ потеклȍ.

потѐпа (се) свр *побије (се), потуче (се), помлати.* — Свѐ ћу ви потѐпам ко зајци! — Узѐ мȍтку да потѐпа кучишта што се збрала на сокак. — Потепаше се деца, брзо да ги раздвађамо. — Само глѐда да се с некога потѐпа.

потѐра свр **1.** *нагони нешто човека.* — Ову́ј гȍдину нештȍ ме потерал баксу́з. — Потерало га на дȍбро. — Ђавол га потерал, па се са свакога крви и кавгаџису́је. **2.** *нагна.* — Потерал коња у галȍп на затвȍрену вракњицу. — Вȍда потерала воденицу. **3.** *наговори.* — Пȍтера ме да пȍјдем с њега, а нејѐ ми се ишлȍ. **4.** *истера.* — Кѐрови потерали лисицу из јазбину. **5.** *одведе.* — Потерал говѐда на пазар. **6.** *отера.* — Пȍтерај говѐда на пашу. **7.** фиг *нагна на вршење физиолошке радње.* — Потерало га, па не знаје куде ће.

пȍтес м *део поља, једна ливада, њива.* — Има да се данаске обали овија пȍтес свѐ до бару.

потика (се) свр **1.** *изгуби (се), нестане.* — Не знам куде ми пȍтика онȍлке штипке. — Едну́ краву да чу́ва, и њу би потикал. — Потикал торбичѐ негдѐ у шумак, не знаје куде да га тражи. — Имаше у́бави џорџини, ал ми се потикаше. — Потикало ми се клу́бе. — Потикала му се лијарица. — Потикамо се по шумак. **2.** *затури.* — Потика негдѐ нȍжице, уби се тражѐећи, ко да су у зѐвњу пропале. **3.** фиг *престане да гаји.* — Потикамо сѐме на онѐј у́баве китке. **4.** фиг *умре.* — Там билȍ там осталȍ, потикало вој се детѐ, затȍј нȍси црнину.

потикан, -а, -о *изгубљен, затурен.* — Дадо вој игле да се услу́жи, сьг вика потикане. — Бѐше потикан, ал га најдȍмо.

потикување с гл им од *потикује (се).*

потику́је (се) несв *губи (се), нестаје.* — Немȍј му даваш, ȍн потику́је ствари. — Кудѐ се, брѐ, стално потику́јеш, не мȍж те најдемо? — Кравчѐ вој се чѐсто потику́је, она си ич бригу за њега нѐма.

потиња (се) несв *напреже се да подигне што.* — Потиња да дигне врѐћку, ал малѐчьк, јȍш нејѐ кадар. — Не потињај се кьд неси кадар.

потимари свр *отимари мало.* — Потимари коња, ћу га сѐдлам. — Потимари говѐда у́век кьд ги докараш у кошару.

потица несв *потиче.* — Овај утепȍтина ми потица о[д]-тȍј што сам падла. — От-кои рȍд ви потицате, ми о[д]-деда Пауна.

потишти се свр *пече на мањој ватри.* — Остаји лѐб да се јȍшке потишти у рѐлну.

пòтка[1] ж **1.** *нит са чунка која се провлачи кроз основу при ткању.* — Ткáе, и по трѝпут з-набр̀дило збѝва пòтку, наткáује. **2.** *саткане нити.* — Млòго вој ỳбава пòтка. — Дојдò да вѝдим квà ти-е пòтка на ћилѝм што ткáеш.

пòтка[2] ж **1.** *зелена грана којом се запотни покошена ливада да на њој не пасе стока.* — Тỳј куде су пòтке ће кòсимо òтаву. **2.** *зелена грана којом се запотни усев уочи Видовдана.* — У свáко жѝто победỳ се по двè-трѝ пòтке да бòље вирáје.

поткáже свр *изда, ода.* — Четѝри човèка су изèли твојèга брáта, потказáли га на Бỳгари и онѝ га утепáли.

поткáјли свр *углави кајлу.* — Поткáјли дòбро кáмен да се испрáи зѝд.

поткáра свр *отера.* — Поткáрај говèда наку[д]-долѝну да пасỳ у òтаву.

поткарувáње с гл им од *поткарује.* — Да те не опомѝњам за поткарувáње говèда прèдвечер накуде појáту.

поткарỳје несв *прибире, гони стадо.* — Поткарỳј òвце накуд òгрење да пасỳ по лáд.

поткáстрен, -а, -о *поткресан.* — Бòље да су бòрови поткáстрени, пòбрзо растỳ.

поткáстри свр **1.** *поткреше гране.* — Поткáстри овỳј сливỳ да не прáи тòлку ладовѝну пот-кỳћу. — Поткастрѝ бучетѝја да пòбрзо растỳ. **2.** фиг *подшиша се.* — Штò га не поткáстрите мáлко, млòго-е урáсал у косетѝну. **3.** фиг *пребије.* — Дòјде ли ми под рỳку, има му поткáстрим ỳши.

поткáстри се свр фиг *подшиша се.* — Пòткастри ли се, да еднỳш залѝчиш на човèка?

поткаструвáње с гл им од *поткаструје (се).* — Изгубѝ дьн у поткаструвáње слѝве (*1*). — Зрèл је за поткаструвáње (*2*).

поткастрỳје несв **1.** *креше гране.* — Поткастрỳје бỳке по Ѝгриште. **2.** фиг *шиша, подшишава.* — Нèмамо брѝцу, па ни òн поткастрỳје.

поткастрỳје се несв *подшишава се, шиша се.* — Свѝ се поткастрỳјемо у Селò, ел у Предèне.

поткáча несв **1.** *подсећа, подстиче.* — Ако понештò заборáим да му рèкнем, поткáчај ме. — Поткáчај ме, питỳј ме да се сèтим. **2.** *изазива, дира, задева.* — Когá стѝгне поткáча, голèм је поткачòја и немáјмир.

поткáча се несв *изазива, кошка се, задева се.* — Јòш нејè излèзал ис-кỳћу, òдма се поткáча з-децá.

поткачáње с гл им од *поткача (се), изазивање, кошкање.* — За тòј поткачáње еднỳш ли га-е баштá ђустрѝл.

поткáчи свр **1.** *шутне, удари.* — Мѝтар пòткачи лòпту са[с]-шпицáљку, па гу не мòгу нáјду по бỳрјан у долѝну. — Немòј га поткáчим, три дьна ће га болѝ. — Кьд га поткачѝ с прỳт, пòвуче Мурџа кòла уз брèг. **2.** *посвађа.* — Поткáчи децá да се бѝју, а òн се измькне. **3.** *изазове.* — Вòли да поткáчи другòга, па да побèгне. **4.** *окачи, закачи нечим.* — Поткáчи на кỳку овỳј плèћку, да се сỳши. **5.** *подстакне.* — Сáмо га мáлко поткáчи, свè ће ти испрѝча. **6.** *припомогне да се попне.* — Сáмо ме мáлко поткáчи, да се укáчим у црèшњу. — Поткáчи га на кòла да се вòзи на сèно. **7.** фиг *придода, надода, слаже,* в *наткачи.* — Кво гòђ да му испрѝчаш, òн ће поткáчи још тòлко.

поткáчи се **1.** *изазове, направи свађу.* — Поткáчи се з-децá, па кỳка дòм како га дѝрају. **2.** *попне се.* — Поткáчи се на пèнџер, па улèзне у сòбу. **3.** *спотакне се, саплете се.* — Пòткачи се на кáмен, па одлетè еј тáм. **4.** *припомогне се.* — Поткáчи се на плòт, па прерѝпи у градѝну.

поткачо̀ја м *онај који изазива, кавгаџија,* в *задорица.* — Тако̀ј малѐцьк, а голѐм поткачо̀ја.

поткачува̀ње с гл им од *йоткачу(ј)е (се).* — Свѐ исцепѝл чешѝре от поткачува̀ње по бу̀ке. — За поткачува̀ње з-деца̀ ѝма му се нару̀жим.

поткачу̀е (се) / поткачу̀је (се) несв **1.** *изазива, йрави свађу.* — Мно̀го џендрљѝво створѐње, поткачу̀е кога̀ стѝгне. — Поткачу̀је се и с по̀стари, па по̀сле ѕивлѝ кьд га бѝју. — Нејѐ он едѝни што се поткачу̀је. — Поткачују се свѝ, па се по̀сле тѐпају. **2.** *йење (се) на више место, качи (се).* — Трѐбе да поткачу̀јем оно̀ј мѐсо да се су̀ши куде огњѝште. — Поткачу̀је се на бу̀ке да сту̀ра гњезда̀ на вра̀не.

по̀тквасa ж *кисело млеко одвојено за кисељење новог млека, маја* — Ово̀ј кѝсело одво̀и за по̀тквасу. — Тѝ зна̀ш куде држѝм по̀тквасу, па потква̀си млеко̀, то̀лко си ба̀рем научѝла.

потква̀сеио млеко̀ с *кисело млеко, йоткисељено млеко.* — Во̀ли да едѐ потква̀сено млеко̀.

потква̀си свр *йоткисели, укисели (млеко).* — Потква̀си млеко̀ и ту̀ри га у рѐрну нека стоѝ. — Ка[д]-се млеко̀ потква̀си мо̀ра да стоѝ уто̀плено.

потквасува̀ње с гл им од *йотквасује.* — Научѝла на потквасува̀ње, па зача̀с потква̀си млеко̀.

потквасу̀је несв *кисели (млеко).* — До̀ма редо̀вно потквасу̀јемо млеко̀. — Не потквасу̀је се то̀лко млеко̀, бо̀ље чѐсто, а по̀малко.

поткисѐлено млеко̀ с в *йотквасено млеко.*

поткисѐли свр в *йотквваси.* **1.** — Још ма̀лко па ће се поткисѐли млеко̀. **2.** *стави у воду да омекне (кожа, опанци).* — Трѐбе да поткисѐлим опьнци да ме не убѝвају. — Поткиселѝше ли ти се опьнци (*брзалица*)?

по̀тклада ж *йоттала.* — Збѐри трешчѝце, нек се осу̀шу за по̀ткладу. — Тѐј шиша̀рке су до̀бре за по̀ткладу.

поткладѐ свр *наложи, заложи ватру.* — Поткла̀ди о̀гењ да се ма̀лко згрѐјемо. Поткла̀до га, ал па зага̀се.

поткла̀ђува̀ње с гл им од *йоткла̀ђује.* — Потклађува̀ње-е њего̀в посьл. — Умеја̀тан у потклађува̀ње о̀гењ.

поткла̀ђу̀је несв *ложи (ватру).* — Ма̀ти му се зарадува̀ла ка-це родѝл, зато̀ј ла̀ко потклађу̀је о̀гењ.

по̀тков[1] м *йошкова, йотковица, йотплата.* — На Му̀рџу отпадлѝ по̀ткови на ѕа̀дње но̀ге. — Изѐл се на коња̀ по̀тков.

по̀тков[2] м *йоткивање.* — Во̀дим коња̀ на по̀тков куде алба̀тина у Предѐне.

по̀ткован м в *йошков[1]*. — Ка[д]-це мо̀ј До̀рча џилѝтне с но̀в по̀ткован, нѝки нѐће мо̀ж да ни стѝгне.

потковѐ свр **1.** *йошкује.* — Поткова̀ воло̀ви да бо̀ље вучу̀. **2.** фиг *йенчетира.* — Трѐбе да потковѐм ципѐле.

потковува̀ње с гл им од *йошковује.* — Потковува̀ње за алба̀тина до̀јде кола̀ј рабо̀та.

потково̀је несв *йошкива.* — Научѝл, па си сам потково̀је воло̀ви. — И говѐда смо потковува̀ли. — Видѐла жа̀ба коњѝ се потково̀ју, па и она̀ дѝгла но̀гу (*изр*).

поткожу̀ши се свр *йотклобучи се.* — Избѝли вој плѝкови, рука̀ вој се свѐ поткожушѝла.

поткопува́ње с гл им од *йо̏ткойује*. — Тре́бе наси́пемо пу́т са шљу́нак, од поткопува́ње не мо́ж се проо́ди с ко́ла.

поткопу́је несв *йо̏ткойава*. — Река́ ни поткопу́је лива́ду, ће ни однесе̏ водени́цу. — Па́дну ки́ше, а вода́ поткопу́је пу́т.

поткору́би се свр *надигне се шӣо*. — Ципе́лке остаи́л мо́кре, па се поткоруби́ле, не мо́ж ги обу́је.

поткору́шти се свр *надигне се кора*. — Поткоружти́л се зи́д. — Осуши́ло се и поткоруштило дрво. — Поткоруштил се ле́б. ▪ трп прид **поткору́штен**, -а, -о *надигнуӣе коре*. — Ако-е зи́д поткору́штен, мо́ра се сту́ра ма́лтер, па по́ново малтери́ше.

поткра́ђува́ње с гл им од *йоӣкра́ђује*. — Напраи́л ку́ћу от-поткра́ђува́ње. — Вати́ли га у поткра́ђува́ње за́другу.

поткра́ђује несв *йоӣкрада*. — Ста́лно ме поткра́ђује на канта́р, ал се пра́им да не ви́дим.

поткра́ти (се) свр *скраӣи (се), смањи (се)*. — Поткра́ти ми држа́љу на гвозде́ну ви́лу, мло́го-е дуга́чка. — Моје̏ се пути́њче поткрати́ло на едну̏ страну̏.

поткраћува́ње с гл им од *йоӣкраћује (се)*. — Досади́ше ми деца́ с поткраћува́ње чеши́ре.

поткраћу́је (се) несв *смањује (се), скраћује (се)*.– Поткраћу́ј му нога́вице, поткраћу́ј рукави́, да се мо́ж облече̏ ко чове́к. — Дьн се поткраћу́је све̏ до про́лет.

поткр̑пи се свр фиг *маӣеријално се осигура, обезбеди се*. — Прода́домо ју́нче̏ да се поткр̑пимо за ову́ј го́дину.

поткуси свр *скраӣи, учини краӣким*. — Поткуси́ла су́књу, па вој излете́ли они́ја кра́ци. — Поткуси́ла ко́су, па гу наколмува́ла, па дошла́ некако̏ по́убава.

по̏тне свр *забоде зелену грану у жиӣу уочи Видовдана (ради зашӣиӣе од неӣогода) или на окошеној ливади на којој намерава да коси оӣаву*. — По̏тнемо жи́то спрома Ви́довдьн да га по̏тка чу́ва од граду́шку. — По̏тни лива́ду у доли́ну, под ва́де, ту́ј ста́лно ко́симо о̏таву.

пото̏пен, -а, -о *йоӣойљен*. — Стунти́л ве̏ће ко да су му све ла́ђе пото̏пене. — Гр̑снице су пото̏пене у топи́ла у Ма́лу ре́ку. — Бури́ћи стоју̏ ода́вно пото̏пени, са́мо да сти́гну сли́ве па да бе́ремо.

пото̏пи свр **1.** *закисне, сӣави у воду*. — Потопи́ла сам ве̏ш да се ки́сне. — Потопи́мо ма́ње за мьсте́ње. **2.** *йоӣойи расушену бурад да задује*. — Потопи́мо ка́це и ардо́ви да заду́ју за ко́мине. **3.** *йоједе, умачући хлеб у јело*. — Во̏ли да на кра́ј с кори́чку све̏ пото̏пи ис-тига́њ.

поточа́ра ж *воденица*. — Се́дом го́дине сам у поточа́ру раде́ла: ме̏љем, па ују́м, бра́шно де́лим, пе́кљам, еба́вам со́јке.

по̏тпала ж *ситна сува дрва која се користе да се лакше запали ваӣра*. — Ове̏ј трешчи́це су ми за по̏тпалу, немо́ј ги изгори́ш.

потпа́ли свр **1.** *наложи ваӣру*, в *накладе*. — Ти́ ју́тре да потпа́лиш ва́тру. — Потпа́ли шпо́рет, ви́диш да-е изгоре́л о̏гењ. **2.** фиг *наговори, нахушка*. — Што она̏ уме́је да потпа́ли чове́ка, да ро́д ро̏ђени замрзи́.

потпаљува́ње с гл им од *йоӣпаљује*. — То̏ј ба́р зна́м потпаљува́ње о̏гењ, ма́лко ли сам га потпаљува́л око коли́бе по Дла́ги ри́д и Је́реницу.

потпаљу́је несв **1.** *ложи ваӣру*. — Потпаљу́ј о̏гењ за рожа́њ. **2.** фиг *хушка, наговара кога*. — Што зна́је та́ј ку́чка да потпаљу́је, сьл да се љу́ди сва́ђају.

потпечѐ (се) свр *запече (се).* — Лѐб до̀бро потпечѐм да добѝје и одоздо̀л и одозго̀р ко̀рку. — Јо̀ш ма̀лко месцѐ да се потпечѐ, да се заруменѐје. — Јо̀шке нек се потпечѐ лѐб.

потпѝра несв **1.** *подупире.* — Потпѝра о̀граду да не па̀дне. **2.** *помаже, потпомаже.* — Да га мѝ не потпѝрамо, с еднỳ пла̀ту не бѝ моглѝ да ста̀ву кра̀ј с кра̀ј. **3.** фиг *дангуби.* — Потпѝра др̀во да не па̀дне (*ирон*).

потпѝра се несв **1.** *поштапа се.* — Почѐл и о̀н да се потпѝра с тоја̀шку. — Изгубѝ си негдѐ стапчѐ, а уба̀во си се потпѝраше с њѐга. — Потпѝрај се с тоја̀гу къд о̀диш уз брѐг низ брег, по овѐј ỳрвине. **2.** *подупире се, ослања се.* — Сто̀г се потпѝра да га вѐтар не оба̀ли.

потпира̀ње с гл им од *потпира (се).* — Бес потпира̀ње с тоја̀гу не бѝ излѐзал уш-Чуку. — На овѝја зѝд трѐбе потпира̀ње, ће се скро̀з издỳје да па̀дне.

потпира̀ч м *подупирач.* — Да одѐљам едно-два-трѝ потпирача̀ за онỳј плѐвњу, навалѝла се.

по̀тплата ж *пенчета, кожно или гумено ојачање на ђоновима ципела.* — Трѐбе да тỳрим по̀тплату на ципѐле да ми се бр̀зо не исцѐпу.

потпла̀ти свр **1.** *поткупи.* — Ỳзну онѝ па потпла̀ту овча̀рку да ме утѐпа. — Потплатѝл га да му сведо̀чи за бо̀рачку. — Потплатѝл онѝја у о̀пштину и шумара̀, па сечѐ куде стѝгне, нѝки му нѝшта не мо̀же. **2.** *стави пенчета од гуме на ципеле.* — Потплатѝ куде шỳстера онѐј мојѐ ỳбаве ципѐлке, да ми још лѐчка потрајỳ.

по̀тпор м *подупирач, подзид, потпорањ.* — Овдѐ трѐбе до̀бар по̀тпор да ѕѝд не па̀дне. — Озѝдај по̀тпор на коша̀ру.

потпо̀рка ж *стуб, подупирач.* — Да му на врѐме несѝ турѝл поптòрку до сьг би се зѝд сринỳл.

по̀тпре (се) свр *подупре (се), наслони (се).* — Нека по̀тпре слѝве да се не искр̀шу ко̀лко су понѐле. — Потпрѐл коша̀ру з-дирѐци, почѐла да попỳшта. — Потпрѐл се с тоја̀гу, тако̀ј стоѝ насред рѝд и чỳри дува̀н. — Дошло̀ врѐме да се по̀тпре а̀мбар да не па̀дне. — Ако се не по̀тпре, кỳћа ће зимỳс, по[д]-цнѐг, да се здѐнс.

по̀тпролет прил *с пролећа, почетком пролећа.* — По̀тпролет ће искарỳемо ђỳбре кьд несмо̀ стѝгли јесена̀ске.

потраѝ / потрајѝ свр **1.** *траје у дужем времену, потраје.* — Купѝ џакчѐ шићѐр да ми потраѝ зимỳс. — Ће потраѝ та̀ј бо̀љка, па ће про̀јде. **2.** фиг *седи кратко, поседи.* — Потраја̀мо нѐколко куде њỳ, па си ото̀мо.

потр̀гне свр **1.** *повуче.* — Потр̀гни фиро̀нгу, ћу па̀лим вѝдело, да ме не глѐда бѐли свѐт. **2.** *попије који гутљај.* — Потр̀гни ма̀лко и из мо̀ј кондѝр, да вѝш ква̀-е ракѝја от кѝселице.

по̀тре (се) свр *уништи (се) све, нестане,* в *затре се.* — Кьд би мога̀л да ни по̀тре тѝја злѝковац, то̀ј би на̀јволел. — Потрѐ ни се село̀.– Потрѐше ни се онѐј до̀бре коко̀шке што но̀сешеу сва̀ки дьн.

по̀треба ж **1.** *оно што може да послужи нечему вреднијем, кориснијем.* — Оста̀ви теј багла̀ме за некỳ по̀требу. — Овѐј бỳке ће оба̀љамо, а мазỳљкаве ће оста̀ну за по̀требу. **2.** фиг *физиолошка потреба.* — Излѐзе по по̀требу. — Ѝма си човѐк по̀требу.

потребѝја ж *потреба.* — Нек ти се на̀јде за потребѝју, не тра̀жи лѐб и во̀ду. — Ѝма некỳ потребѝју, отидѐ до̀ле, у Село̀.

потрѐви свр **1.** *погоди.* — Потревѝл га с ка̀мен у чỳтуру. — По̀треви га ко с пр̀с у дỳпе (*изр*). — Потревѝл ис-пỳшку ја̀буку. — И ћо̀рава коко̀шка емпỳт потрѐви зр̀но

(*изр*). — До̏бро онако̏ј пија̏н потре̏ви ку̏ћу. **2.** *задеси.* — По̏треви ни та̏ј несре̏ћа, за кòју ни̏ки неје̏ ни гата̏л. **3.** *угоди.* — Како го̏ђ да урабо̏тиш не мо̏ж им потре̏виш, па̏ ће гу̏нђају. **4.** фиг *врача, гаша.* — Ће ти потре̏ви све̏, са̏мо во̏ј пру̏жи дла̏н да ти гле̏да, ел да̏ј неку̏ беле̏гу.

потре̏ви се свр **1.** *задеси се.* — И о̏н се тъг по̏треви у о̏пштину, па се договори̏мо за свињче̏. **2.** *угоди се, деси се.* — Тако̏ј се потреви̏ло да за̏едно по̏јду у шко̏лу. — Куде̏ се потреви̏ше о̏ба а̏липави.

потре̏вља несв **1.** *йогађа мешу.* — Потре̏вља кво̏ о̏ћеш с она̏ј караби̏н. — Куде̏ нанишȁни ту̏ј потре̏вља. — Са̏мо но̏ћу не потре̏вља куде тре̏бе да о̏ди, него залу̏та. **2.** *нашуца, нагађа, йогађа, йонекад йогоди.* — Потре̏вља, наша̏ра понеко̏ сло̏вце, ал ги јо̏ш не зна̏е. **3.** фиг *врача, гаша.* — Потре̏вља су̏дбину ис-ка̏рте, а мо̏ж и из дла̏н. — Ка[д]-ти гле̏да у шо̏љу, потре̏вља све̏.

потревља̏ње с гл им од *йошревља.* — Да ви̏дим какви̏ сте у потревља̏ње, ће га̏ђате с каменче̏ ону̏ј бу̏ку. — За потревља̏ње у ка̏рте тре̏бе да вој се нешто̏ даде̏. — Ебе̏му потревља̏ње, ни̏шта ми нее̏ ниедна̏ врачари̏ца потреви̏ла, оста̏до неже̏њет.

потрепе̏ља м *човек који сшално шрейће* (забележио М. П.).

потрепкува̏ње с гл им од *йошрейкује.* — Не да̏вај да те с потрепкува̏ње обрко̏ли та̏ј луда̏јка.

потрепку̏је несв *шрейће чесшо.* — Што̏ потрепку̏јеш то̏лко, да ти неје̏ ру̏с па̏дал у о̏ко? — Потрепку̏је ко со̏јка на ју̏говину.

потрепку̏ља ж *она која йошрейкује, заводница* — Не̏ће та̏ј потрепку̏ља да уле̏зне у ову̏ј ку̏ћу докле сам ја̏ жива.

потресу̏ља ж *мочварно месшо, шресешиште, живо блашо.* — Па̏зи куде и̏деш низ Бла̏то, да не улети̏ш у неку̏ потресу̏љу, да те ви̏ше не на̏јдемо.

потри̏ша (се) несв *узбуђује (се), узнемирава (се), йошреса (се), йодрхшава.* — Ка[д]-sагрми̏, грмља̏ва потри̏ша ку̏ћу. — За све̏ се потри̏ша, за деца̏, за сто̏ку, за до̏м. — Не̏ћу се ви̏ше потри̏шам због будȁлу. — Со̏ба се потри̏ша, од оне̏ј његове̏ цокуле̏тине. — Немо̏ј да потри̏шаш ма̏тер сьс то̏ј, не казу̏ј вој.– Не потри̏шај ги с те̏ј твоје̏ при̏че!

потриша̏ње с гл им од *йошриша (се).* — Ти̏ја зи̏д је напу̏кал од потриша̏ње. — То̏ј ми-е све̏ од потриша̏ње што ме ср̏це боли̏. — Разболе̏ла сам се о[д]-цта̏лно потриша̏ње за глу̏пос.

потр̏ља свр *измасира.* — Потр̏љај ми ма̏лко грби̏ну, нешто̏ ми се преметну̏ло. — По̏трља ми лопа̏тицу, и у̏мину ми бо̏л.

потро̏па свр **1.** *йолуйа, йокуца.* — По̏тропа наћа̏ске на тава̏н нека̏ беда̏, ел ми се то̏ј са̏мо учини̏ло. — Нек ма̏лко потро̏па на вра̏та, па га пу̏шти да уле̏зне. **2.** фиг *шрабуња крашко.* — Потропа̏ше нешто̏ з-де̏ду, па се ди̏же и отиде̏ си у но̏ћ.

потр̏па свр *сшрйа, йокуйи, ушовари.* — Потрпа̏мо у ко̏ла сироти̏њу што и̏машемо, па се оцели̏мо нис-Купи̏нски ри̏д.

потр̏пи свр *исшрйи мало.* — Потр̏пи јо̏ш ма̏лко, ега̏ ти про̏јде бо̏љка.

потру̏је свр *ошрује све.* — Сви̏ се потрува̏ли с неке̏ печу̏рке. — Па̏зи кво̏ да̏ваш на сви̏ње да ги не потру̏јеш.

потрупкува̏ње с гл им од *йошруйкује.* — Нерви̏ра ме то̏ј њего̏во потрупкува̏ње пред вра̏та з-го̏зјерице.

потрупку̏је несв **1.** *луйка ногом.* — Не мо̏ж ми̏рно да седи̏, ста̏лно потрупку̏је с но̏гу. **2.** *скаче, йокушава да игра (дешe).* — Дете̏ потрупку̏је ка[д]-чу̏е му̏зику. **3.** *скаче*

с времена на време *(јагње, јаре).* — Јагањчетија по цел дьн потрупкују по јагањчарник.

потрчка ж фиг *пролив,* в *срађка (1).* — Ватила га потрчка, па свáки час у клозет.

потрчкоја м *онај ко стално трчкара за неким или за нечим, послушник.* — Ене га Миладинов потрчкоја, иде да му па нешто донесе. — Викај потрчкоју да ме нешто послуша.

потрчкување с гл им од *потрчкује.* — Навикла-е она на потрчкување по мужи.

потрчкује несв *трчкара.* — Цел дьн потрчкува натам-наовам, па балдиса. — Потрчкује како јагње за матер.

потрчљак м ауг и пеј од *потрчкоја.* — Немој се превара да се жени с онија Ристин потрчљак.

потсири (се) / поцири (се) свр *стави (се) сириште у млеко да би се добио сир.* — Требе се млеко потсири да имамо сирење за летос ка[д]-це работи у поље. — Неће се нешто поцири како требе.

потсирување с гл им од *потсирује.* — Бес потсирување не би имали благоту кьт краве прегору.

потсирује несв *стављa сириште у млеко ради добијања сира.* — Свáки дьн потсирује по канте млеко.

потсмевује се / поцмевује се несв *подсмева се.* — Ми работимо по onуј дрчу, о[н]-ни се потсмевује.

потстациња несв **1.** *подстиче кога на што.* — Подстацињал сам га и с овој и с оној, само да учи, да се јутре не мучи по печалбу како ја. **2.** *подстиче ватру,* в *спотациња.* — Неки требе стално да подстациња огањ да не загасне.

потстацињање с гл им од *подстациња.* — Бес-подстацињање огњиште ће се загаси.

потстица несв *подстиче.* — Потстица огењ да гори. — Потстица деца да крадну.

потстицање с гл им од *потстица.* — Само с потстицање-е завршил текничку.

потстриже свр в *постриже.* — Сьг ће деда да га потстриже, млого ми-е урасал.

потулен, -а, -о *притворан, подмукао.* — Пази се од такви потулени људи.

потули се свр *сагне се, пригне се, погрби се.* — Потулил се нешто Стратија па едва оди.

потуљав, -а, -о *притворан, подмукао, потуљив.* — Млого-е потуљав, бегеј од њега, није твое друштво.

потуљан м *онај који је потуљив, који је притворан, подмукао.* — Тија потуљан што мож да ти напраи невољу, ники не може. — Кој се матраг дружиш с потуљана?

потумара свр *прошета, пролута.* — Сам узне кривак, па потумара по ридови око село.

потура несв **1.** *подмеће што испод нечега.* — Потура камен пот кола да не појду низбрдо. **2.** *подмеће што кришом, чини зло.* — Потура крадене ствари у туђу кошару. — Потура на људи мађије тај криводелка. **3.** *храни стоку.* — Потура на свиње кордељи да еду. **4.** фиг *жртвује се за што.* — Цел живот потура своју грбину да се старци не мучу. **5.** фиг *измишља, подмеће лажи.* — Потура ми да сам ја секал у Токин шумак.

потура се несв **1.** *намеће се.* — Потура се и куде му није место. **2.** фиг *помаже.* — Потура се да и он носи џакови. — Потура се да припомогне. **3.** *мота се,* в *поврта се (1).* — Што се дедине ципеле потурају по кућу? **4.** фиг *заноси се, саплиће се,* в *спотура се.* — Пијан се потура по сокак. **5.** фиг *улагује се.* — Потура му се, сьл да га некако

замађија. **6.** фиг *понавља што по други пут.* — Пчела се потура. в *потурак.* **7.** фиг *губи се, нестаје.* — Куде њега се ништа не потура.

потурак м *другоројење пчела.* — Ка[д]-це други пут пуштају пчеле, вика се потурак.

потурање с гл им од *потура (се).* — Навикал на потурање и там за куде неје. — Дојдо некако све с потурање по мрак. — Ништа не мож да постигне с потурање куде њега.

потури свр **1.** *подметне.* — Потури јагње да сиса другу овцу. — Оће да ја главу потурим на пањ а он његово дупе да си извуче. — Потури рамо, да исћушкамо кола из глобило. **2.** *да храну.* — Потури јошке зоб на коња.

потури се свр *подметне се, наметне се.* — Потури се, па дадо волови на кулук, а други избегоше. — Увек се потури кьд је неки корис. — Потури се да те ребнем једнуш како требе. — Оћеју да се потурим, да ме ебе кои како оће! — Не потурам се ја и на поголеми но што-е тија Динча!

потуца свр **1.** *смрви туцањем.* — Потуцај малко и ти поприку с туч у чутуру. **2.** *побије, уништи.* — Потуца ни жито градушка.

потуца се несв *мучи се, пропада радећи.* — Ја се потуцам по печалбу, а они си ни абер немају за тој, све потрошу што им пратим.

потфрљи свр *подбаци, подметне* (Мачкатица). — Потфрљи му цигле да буре не лежи на земњу, да се не скапује.

потшегување с гл им од *потшегује се.* — Знају само за потшегување, такој им поубаво.

потшегује се свр *спрда се, подсмева се.* — Немој ти се јутре комшије потшегују за туј работу. –Пцета се с тебе потшегувала, дабогда (*клетва*).

поћути свр фиг *почека, причека.* — Што малко не поћутиш, да видиш како ће на други роду тија компири, па ги тьг и ти сади. — Поћути, па ако се други буну, буни се и ти.

поћушкује несв *погуркује.* — Поћушкујем га да си идемо дом, ал он се прави да не осећа.

поћушне свр *погурне.* — Поћушни га, да појдемо. — Поћушни тија камен да неје насред пут.

поубавеје свр *пролепша* се. — Млого-е нешто поубавела. — Поубавела отка[д]-це оженила.

поубави се свр *дотера се.* — Поубавила се за собор, па за ујгун девојка.

поубере свр *доведе при крај радове на убирању летине.* — Кьд поуберемо поље, ћу идем неколко дана куде мои.

поудебели (се) свр *прилично (се) угоји.* — До Божић могаћу да поудебелим овој крме. — Нека се поудебели, па ћу га тьг узимам. — Поудебелил се у образи. ▪ трп прид **поудебелен, -а, -о** *дебљи него раније.* — Ськ ти-е јунац поудебелен но пролетоске.

поулице *у клозет.* — Смакнуше чешире тија два вапира ко да иду поулице. — Отишал поулице. — Сваки час иде поулице, има потрчку.

поумејатан, -тна, -тно, *умешнији, који боље зна.* — Драгомир је поумејатан од мене да работи с коњи.

поуспраља свр *усправи све.* — Едва поуспраљамо плотови на градину што ги ветар собалил.

пофа̀ли (се) свр *похвали (се)* (Мачкатица). — Мло̀го-е до̀бар, сьл нѐма кои̏ да га пофа̀ли (*изр*). — Са̀м це пофа̀ли ако ви̏ди да трѐбе.

пофр̀ља свр в *поврља* (Мачкатица). — Пофр̀ља цо̀пке на све стра̀не, а на̀јутро ги не мо̀ж на̀јде.

пофр̀љи свр в *поврљи* (Мачкатица). — Да гу зажа̀ли човѐк, не мо̀ж да изнесѐ детѐ, но пофр̀љи.

поца̀кне свр *подстакне, подјарне, изазове.* — Са̀мо га поца̀кни, ће ви̏диш кво̀ ће ти ка̀же. — Ти̏ја главура̀н се пр̀ви поца̀кне, по̀сле се деца̀ потѐпају.

поцако̀сан, -а, -о *напујдан, наговорен.* — До̀јде тако̀ј поцако̀сан од њу̀, и о̀дма ри̏па це би̏је.

поцакосува̀ње с гл им од *поцакосује, подстицање, изазивање.* — Куде мѐне нѐћу да чу̏ем поцакосува̀ње, то̀ј мо̀же куде ва̀с, до̀ма.

поцако̀сује несв *подстиче, подјарује, изазива, наговара, подсећа.* — Немо̀ј детѐ да ми поцако̀сујеш за ципѐле кьд не мо̀гу да му ку̀пим. — Не поцако̀суј гу за бра̀та.

поцако̀ше свр *подстакне, подјарне, подсети.* — До̀ста-е да га неки̏ поцако̀ше, са̀м ће у о̀гењ ури̏пи.

поцвр̀ка свр *покрешти, крешти мало.* — Поцврка̀ше деца̀ око ку̀ћу, па се негдѐ изгуби̏ше.

поцвр̀кне свр *повремено цвркне, зацврчи.* — Поцвр̀кне неко̀ пи̏ле та̀м у ону̀ј сливу̀, па се оћути̏.

поцвр̀цне свр фиг *попије каткад.* — Поцвр̀цне и она̀ уз њѐга пома̀лко раки̏ју.

поцврчи̏ свр **1.** *цвили мало, крешти мало.* — Ће поцврчи̏ пи̏ле, па ће преста̀не. **2.** *упржи, зажари се, ускври.* — Кьд поцврчи̏ спр̀жа у тига̀њ, ту̀ри вој ки̏селе поприке ис-турши̏ју, па да се до̀бро упр̀жу.

поцѐвчи свр фиг пеј *попије, искапи.* — По̀цевчи пу̀ну сто̀вну во̀ду, то̀лко бѐше зажеднѐл от косѐње.

поцењу̀је несв *потцењује, омаловажава.* — Свѐ жи̏во поцењу̀је, сьл о[н]-нешто̀ зна̀је.

поцѐпен, -а, -о *поцепан.* — И̏де с поцѐпене цо̀пке.

поцѐпи свр **1.** *поцепа, подере.* — Да се згра̀неш: поцепи̏л но̀ви опьнци. — Ако се тако̀ј ву̀згаш на ду̀пе, свѐ ће поцѐпиш чеши̏ре. **2.** *исцепа, насече.* — По̀цепи зача̀с оно̀лка дрва̀. **3.** фиг *угризе, изуједа.* — Немо̀ј те њи̏но ку̀че поцѐпи.

поцѐпи се свр *поцепа се, исцепа се.* — По̀цепи ми се ло̀пта на тр̀ње. — Поцепи̏ се крз-трња̀к.

поцѐти свр **1.** *подсети.* — Поцѐти ме у за̀другу да ку̀пим пу̀лке за цемпи̏р. **2.** *посети, дође код кога.* — Поцети̏мо га до̀ма да ви̏димо здравѐје ли.

поцѐти се свр *досети се, сети се.* — Поцети̏ се од кво̀ смо оно̀ј орати̏ли. — Поцети̏ се на твоју̀ ма̀тер, каква̀ то̀ј серсѐм жена̀ бѐше.

поцѐћа (се) несв *подсећа (се).* — Са̀м се поцѐти, што ја̀ да те поцѐћам. — Немо̀ј га поцѐћаш на Руселѐну, це распла̀че. — Седи̏, пи̏је и поцѐћа се на врѐме кьд је би̏л мла̀д и лу̀д.

поцећа̀ње с гл им од *поцећа (се).* — Ел остало̀ нешто̀ за поцећа̀ње? — До̀тепа ме с поцећа̀ње на ту̀ј курбѐтку.

поцечѐ (се) свр **1.** *посече (се).* — Па̀зи, мло̀го-е о̀стра секи̏ра, да те не поцечѐ. **2.** фиг *препадне се.* — О[д]-цтра̀ ми се поцѐкоше но̀ге, дојдо̀ше ко у пога̀нца.

поцирено млеко с *подсирено млеко.* — Пола млеко-е поцирено а пола потквасено.

поцири свр в *подсири.* — Ка[д]-це у млеко тури сириште, вика му се: „Да се поцириш ко камен!". — Свари млеко да поцирим, они га попише.

поцмевување с гл им од *поцмевује се,* в *подсмевување.* — Ко да живи от поцмевување, на свакога се поцмевује.

поцмевује се несв в *подсмевује се.* — Нема на кога се не поцмевује.

поцмивка ж *подсмех.* — Тера само сеир и поцмивку с људи. — Знаје само за поцмивку, од работу-е аперисан.

поцмивка се несв *подсмехује се коме.* — На кога ли се поцмивка онакој курвињски.

поцмивкување с гл им од *поцмивкује се.* в пример под *поцмивкује се.*

поцмивкује се несв *подсмехује се коме.* — Само нека ти се он поцмивкује, има још време за поцмивкување, па ће видимо кој ће се кому поцмивкује.

поцрца свр **1.** *цркне, поцрка једно за другим.* — Поцрцала му јагањчетија од ладноћу. — Це поцрца од врућину у овуј кућу. — Поцрца се од ладноћу. **2.** изр: — Ће поцрцају од завис (*поједшће се од муке*). — Поцрцамо од жеђ на овуј врућину (*умресмо жедни*) . — Поцрцаше о[д]-цмејање. — Поцрцамо од врућину (*пресвиснусмо*).

поцукња ж *подсукња.* — А поцукњу летени не носим.

поцукњар м в *женскар.* — По[д]-цваку сукњу ће заврне тија поцукњар. — Не пуштај девојче с тога поцукњара. — Ис-туј кућу излезоше све поцукњари.

почека свр *причека.* — Ће почекамо још малко, па ако не дојде ци идемо.

почекотина м *онај који стално одлаже своје обавезе.* — Тешко ће доживиш да ти тај почекотина врне паре. — Остан почекотину, но си иди у њиву па копај.

почепи свр *поломи, одломи.* — Почепили ми сва дрвља што сам посадил у Сливе.

почеша свр *почеше.* — Почешај ме по лопатку, сврби ме па устура.

почиња несв *почиње, започиње.* — Не почињај никакву работу ако неје понеделник. — Падају шубаре, почиња зима. — Прво почиња от-кума, кава, ракија. — Свекар први почиња с едење.

почињање с гл им од *почиња, почетак.* — Понеделник је дьн зdensден за почињање.

почиша (се) свр в *постриже (се),* **1.** *подшиша.* — Требе дете да почишамо за у школу. — Ако се не почиша сьг кьд је туј брица, јутре требе да иде у Предене на почишување. **2.** *ошиша овце.* — Спреми ножице да почишамо овце пред Ђурђовдьн.

почишување с гл им од *почишује (се),* в *пострижување.* — Викај деца на почишување. — Колко имаш овце за почишување?

почишује (се) несв в *подстрижује.* — Отела се деца, па ги више деда не почишује. — Сьг само мож да почишује овце. — Отиде да се почишује куде Митку.

почува (се) свр *помилује (се), помази (се).* — Дојди куде деду, да те малко почува. — Оди да се почувамо. — Дете воли да се почува.

почуди се свр *чуди се неко време, чуди се мало.* — Почуди се кво им је, ел су пијани, ел ме мрзу, па си излезо наулице да се не распраљам з бансови.

почује свр *као чује, чује донекле, чује а не верује, начује.* — Почумо нешто да си се оженила, ал па рекомо ништа ни неје јавила.

почука свр *покуца, полупа.* — Виђ које работи деда, нешто почука над амбар, па се ућута. — Почука на врата са штапче, ка[д]-дооди куде нас.

почу́кне свр **1.** *више йуша куцне, йокуца.* — Почу́кни на пе́нџер кът про́одиш, мо́же би́т ту́ј сам. **2.** фиг *замисли се.* — Нека́ се о́н ма́лко почу́кне у гла́ву да се све́сти кое́ рабо́ти.

почукува́ње с гл им од *йочукује.* — По́нови се то́ј почукува́ње по та́ван и ју́тре, и на́дјутре, поче́ ме ва́та стра́ у но́ћ.

почуку́је несв *чука йовремено.* — Нис-ћу́нак по́че нешто́ да гребе́, па да почуку́је на ћу́нак, и тако́ј почукува́ неко́лко пу́т.

поџаве́ља се свр *сйоречка се, йосвађа се, йошуче се.* — Поџавеља́ше се како ку́чићи, па се доватѝше за гу́шу.

поџа́рка свр у дем знач: *йоџара, йодсшакне, йромеша.* — Проџа́ркај о́гењ с ма́ше, ега се разгорѝ.

поџа́рка се свр *йосвађа се, сйоречка се.* — Сьл, па се поџа́ркају тѝја нема́јмири.

пошандр̀ца свр фиг *йолуди, йоблесави.* — Овде́ сте, бре́, свѝ до еднога по-шандрцали, нѝки с нѝкога не ора́ти.

пошантаве́је свр *йоблесави, йолуди.* — Пошантаве́л сто́ по́сто. — Кьд га чове́к чу́је кво́ ора́ти, о́дма да пошантаве́је.

пошашаве́је свр *йоблесави, йолуди.* — Куде ва́с, бре́, чове́к мо́ж са́мо да по-шашаве́је. — Ако не пошашаве́је, тьг ће полуде́је.

пошаша́ви свр в *йошашавеје.* — Ватѝло га шашавѝло, па пошашавѝл.

пошегу́је се свр *йосйрда се, йодсмехне се.* — Пошегува́ше се с љу́ди, па си ото́ше откуде́ су и дошлѝ.

пошљо́ка свр пеј *йойије (алкохол).* — Све́ што испече́, зѝмени пошљо́ка.

поште́нски прил *йошшено, на йошшен начин.* — Неје́ га сѝгурно зараде́л по-ште́нски. — Мо́ре, поште́нски си га у́дари.

поштења́чки прил *йошшено.* — То́ј поштења́чки тре́бе да поде́лиш з-бра́ћу.

поштѝпне свр *уштине кадгод.* — Во́ли да поштѝпне же́нско чељаде. — По-штѝпне дете́ за обра́шче.

по́што прил **1.** *колико сшаје, колико кошша.* — По́што су ти кру́шке? — По́што воло́ви? **2.** Изр (претња): — Ськ ће вѝдиш по́што-е Му́са прода́л ја́рца!

по́што-за́што прил *будзашшо.* — Прода́до га по́што-за́што. — Да́де то́ј што ѝмаше по́што-за́што и отиде́.

поштува́ње с гл им од *йошшује, йошшовање.* — О́ћу едно́ поштува́ње да вѝдим ка[д]-до́јду го́сти.

пошунтаве́је свр *йоблесави, йолуди.* — Мо́ре о́н пошунтаве́л, па не зна́је кво́ ора́ти а кво́ рабо́ти.

пошунта́ви свр в *йошунтавеје.* — Од њѝ чове́к мо́ж са́мо да пошунта́ви.

пошу́шљак м **1.** *смеће, сишан ошйад,* в *шушљак.* — Сме́ти пошу́шљак, па на буњѝште. **2.** фиг *зао, лош човек.* — Тѝја пошу́шљак не́ће ми вѝше назр́не у ку́ћу!

пошушња́р м пеј *човек несйособан за озбиљне йослове.* — Не мо́ж то́ј да ти урабо́ти тѝја пошушња́р.

пошушња́рка ж *жена несйособна за озбиљне йослове.* — Немо́ј дру́ги пу́т да дово́диш ту́ј пошушња́рку.

пр̀ узв оном *кад йшице йрхну.* — Пр̀, пр̀, одлете́ чорбаџѝја (птица).

пра несв **1.** *кија.* — Пра од пре́ладу. — Сьг пра ли, пра, ка[д]-це не́ће ле́чи. **2.** *фркће.* — У́мори се и ко́њ, па, ожедне́л, ста́де да пра. **3.** *лейрша крилима, шруди се да йолеши.* — Па́дло вра́пче из гњездо́, и[з]-сливу́, па пра с крила́, не мо́ж да полетѝ.

пра̏в, -а, -о **1.** *раван.* — Докле излѐзнеш на Лисича̏рку, по̏сле и̏деш сва̏ по пра̏в пу̏т, па у Лѐбет. **2.** *најбољи.* — То̏ј ти-е пра̏ва ства̏р. **3.** *добар.* — Наша̏л си пра̏вога човѐка за то̏ј. **5.** *исти, као.* — О̏н ти-е пра̏во ку̏че.

пра̏в-пра̏вцат, пра̏ва-пра̏вцата, пра̏во-пра̏вцато **1.** *сасвим прав.* — О̏стожа мо̏ра да-е пра̏ва-пра̏вцата, ако дѐнеш сто̏г. **2.** *исти као, готово исти.* — Бѐше ту[ј]-една̏ жена̏, пра̏ва-пра̏вцата на̏ша Јери̏на. — Поглѐј га како̏ се накаради̏л, пра̏в-пра̏вцат бо̏жљак.

пра̏в-пра̏вцит, пра̏ва-пра̏вцита, пра̏во-пра̏вцито *чист, неупрљан, неумешан.* — Би̏л је пра̏в-пра̏вцит, зато̏ј га несу̏ осуди̏ли. — Пра̏в-пра̏вцит човѐк да одгова̏ра за оно̏ј што нејѐ уработи̏л — кудѐ је ту̏ј правдина̏?

пра̏вац[1] прил. фиг *право, одмах.* — Да и̏деш пра̏вац у Село̏ и то̏ј заврши̏ш о̏дма. — Пра̏вац у шко̏лу, немо̏ј ми се слепу̏таш по лива̏де ко у̏лав.

пра̏вац[2] м фиг *ред.* — Ни̏какo да ва̏ти неки пра̏вац у живо̏т.

правдина̏ ж *правда.* — На едни̏ да̏ва, на дру̏ги прода̏ва, кудѐ-е ту̏ј правдина̏. — То̏ј ли-е правдина̏, за то̏ј ли смо се бори̏ли и гину̏ли?

пра̏вен, -а, -о *прављен.* — Пра̏вен, па оста̏л недопра̏вен. — Пра̏вен ко од беду̏.

/пра̏вени опьнци/ изр *шиљкани, опанци које производе опанчари.* — Купи̏л пра̏вени опьнци. — Слика̏л се у верменѐ и с пра̏вени опьнци.

правѐње с гл им од *прави, прављење, израда.* — До̏сади ми то̏ј правѐње ту̏ђе ку̏ће, а моја̏ оста̏де недопра̏вена. — Сурту̏чко правѐње.

пра̏ви[1] несв *чини, дела.* — Сва̏дбе су пра̏вене прекȍ зи̏му од Гми̏тровдьн на та̏м. — Пра̏ви па̏кос. — Пра̏ву лу̏дницу от-ку̏ћу. — Пра̏ви несрѐћу бес-по̏требу. — Пра̏ви си рабо̏ту. — Пра̏ви сеи̏р. — Пра̏ви глу̏пос. — Пра̏ви тепа̏ње. — Пра̏ви беља̏ј. — Пра̏ви голѐму петља̏вину.

пра̏ви[2] -а, -о *који је исти, типичан, исти као.* — Пра̏ви-е огурсу̏з. — Пра̏ви башта̏. — Пра̏ва олоо̏јда. — Пра̏ви кикирѐз. — Пра̏ви мајму̏н. — Пра̏ви шифуњѐр. — Пра̏ви би̏лмез. — Пра̏ви лопу̏жа. — Пра̏ва шушуми̏га. — Пра̏ви пошушња̏р. — Пра̏ви пѐкмез о[д]-дете.

пра̏ви се несв *чини се, претвара се, горди се.* — Пра̏ви се го̏лем госпо̏дин. — Пра̏ви се буда̏ла. — Пра̏ви се га̏зда. — Пра̏ви се лопу̏жа. — Пра̏ви се шилиба̏јзер. — Пра̏ви се То̏ша на три̏ ћо̏ша. — Пра̏ви се глупа̏ндер. — Пра̏ви се пи̏смен. — Пра̏ви се Бео̏грађан. — Пра̏ви се да-е трго̏вац.

пра̏во прил **1.** фиг *истинито.* — То̏-е пра̏во што о̏н ора̏ти. — Са̏мо пра̏во да ора̏тиш. — Пра̏во и ни̏какo дру̏кше. — Ка̏жи пра̏во, тако̏ј би̏о здра̏во (*изр*). **2.** изр: **за пра̏во** *у праву је, дозвољава.* — И̏ма за пра̏во што-е тако̏ј уработи̏л. — Ко̏ј му да̏ва за пра̏во да мѐсто на̏с о̏н ора̏ти. — Нѐма за пра̏во да ти прекосу̏је кьд нејѐ његȍво.

пра̏вцат, -а, -о **1.** *прав.* — Ту̏ј ће излѐзнеш на пра̏вцат пу̏т. **2.** фиг *исти као.* — Изглѐда, ма, пра̏вцат мо̏ј дѐда.

пра̏вцит, -а, -о *праведан.* — Свѐкар ми-е би̏л пра̏вцит човѐк, нејѐ дава̏л да те ни̏ки набѐди.

пра̏ен, -а, -о *правен.* — Нејѐ пра̏ен за лепо̏ту, него да се но̏си. — Пра̏ен ко од беду̏.

/пра̏ени опьнци/ в *правени опьнци.*

праѐње с гл им од *праи (се),* в *правење.*

пра̏и несв **1.** *ради, израђује,* в *прави.* — Кво̏ ти башта̏ пра̏и на ову̏ј зиму̏? — Нѐће обу̏ваш опьнци што ти ба̏ба праи̏? **2.** *оправља.* — Праи̏ са̏не да докару̏емо сѐно откуде

појату, нешто̍ им струка̍ неје̍ у ре̍д. **3.** *стивара*. — Црно̍јка пра̍и се̍ме, а бело̍јка не пра̍и. **3.** фиг *чини, изопачава*. — Ја̍ га у̍чим како тре̍бе, о̍н ме пра̍и будалу.

пра̍и се несв в *прави се*. — Бе̍ше дево̍јка у ра̍т, па се пра̍им да сам бо̍лесна, лу̍мава, да ме Бу̍гари не ди̍рају. — Пра̍и се бо̍лесан ка[д]-це разрезу̍је ку̍лук, а трчи̍ ка[д]-це да̍ва по̍моћ.

пра̍ји несв в *прави*. — У неде̍љу пра̍ји сва̍дбу на дете̍. — Нави̍кал да пра̍ји далаве̍ре.

пра̍јне свр *сачини, спреми шта на брзину*. — У̍јутро тике пра̍јнем нешто̍ на брзи̍ну, а руча̍к го̍твим по про̍пис.

пра̍мен м *руковет танких нити или длака*. — Пра̍мен по пра̍мен стури̍ш з-гре̍бенци, ете̍ ти пове̍смо.

пранги̍ја ж **1.** фиг пеј *вижљаста, израсла, неухрањена особа*. — Погле̍ј га какьв је токма̍к, а мо̍ј Мили̍сав ко пранги̍ја. — Куде̍ узе̍ ону̍ј пранги̍ју, да се чу̍ди чове̍к. **2.** фиг *повика, дрека*. — Ће пу̍ца по те̍бе пранги̍ја, а̍ко гу о̍тнеш. **3.** фиг *женски полни орган*. — Ту̍рим вој га у пранги̍ју (*псовка*).

пра̍ње с гл им од *пра* **1.** *кијање*. — За пра̍ње леку̍ј се сьс шумади̍нски ча̍ј. **2.** *фрктање*. — Вати̍ло коњи̍ пра̍ње, па сьл пра̍ју, ко да су нешто̍ осети̍ли. **3.** *лепршање крилима*. — С пра̍ње се пи̍ле у̍чи да полети̍.

прање̍ с **1.** *опрано рубље*. — Прости̍ра прање̍ на жи̍цу да се су̍ши. — Спе̍пели ти се прање̍ на сльнце. **2.** фиг *менструални циклус код жене*.

прасе̍ћина ж *прасетина*. — Еде̍ прасе̍ћину, поми̍ња јагње̍ћину.

праси̍ља ж *суправна крмача*. — Сва̍ку го̍дину очу̍вамо по едну̍ праси̍љу.

праси̍ште с ауг и пеј од *прасе*. — Нечијо̍ праси̍ште ми све изри̍ло леју̍.

пра̍ска[1] несв **1.** *виче, дерња се, одјекује*. — По це̍л дьн пра̍ска по ку̍ћу. **2.** фиг *одјекује мотика приликом копања*. — Ете̍ и у Ди̍мини пра̍скају мати̍ке, и они̍ окопу̍ју компири̍.

пра̍ска[2] ж в *праскна*. — Прије̍ле вој се пра̍ске сред зиму̍.

пра̍сква ж *бресква*. — Купи̍ на деца̍ пра̍скве.

пра̍тен, -а, -о *послат*. — Пра̍тен сам да ви ка̍жем да о̍два до̍јдете куде на̍с. — Ко̍ј зна̍е от кога̍-е пра̍тена да ни иску̍ша.

прате̍ње с гл им од *прати, пратња*. — Тре̍бе му прате̍ње преко Цеврља̍нку до шко̍лу.

пра̍ти свр *пошаље*. — Прати̍ла сам га, прати̍ла у ли̍пове ја̍буке, под једьн да до̍јде, по[д]-два̍ да не до̍јде (*из нар приче*). — Прати̍ му у рабо̍ту џемпи̍р и едне̍ чера̍пе. — По ме̍не ви-е прати̍л па̍ре из рабо̍ту.

пра̍тња ж *мртвачка поворка*, в *испратница*. — Како̍ не зна̍м кьд је умре̍л ка[д]-ца[м]-му би̍л на пра̍тњу.

пра̍ћа несв *шаље*. — Пра̍ћа ли башта̍ па̍ре из рабо̍ту? — Пра̍ћа ни и пи̍сма, ал по̍ретко, не̍ма кьд да пи̍ше.

прећа̍ње с гл им од *праћа*. — Не̍ма праћа̍ње по ни̍кога, сами̍ ци-му однесе̍мо кьд и̍демо.

пра̍ћка ж *узенгија од конопца за ноге на самару*. — Ка[д]-це ја̍ше ко̍њ са сама̍р, но̍ге се ту̍ру у пра̍ћке. — С пра̍ћке се врзу̍ју вре̍ће за сама̍р.

Пра̍ћка м хип од *Петраћија* или *Стратија*.

пра̍ћка се несв *праћака се*. — Немо̍ј се пра̍ћкаш по кори̍то, него се ку̍пај. — Засопа̍мо реку̍ са сне̍г, а ри̍бе поче̍ше да се пра̍ћкају на су̍во.

праћка́ње с гл им од *праћка се, праћакање.* — Научи́л од мале́чко на праћка́ње, па се це́л дьн по во́ду пра́ћка.

прашчи́на ж зб од *прасе.* — Изле́зла вој прашчи́на ис-ко́чину, па напраи́ла па́кос по авли́ју.

пра́ша несв *пита* (забележио М. П.).

пра́шак м *аспирин, лек.* — Преписа́л ми до́ктур пра́шак за гла́ву.

праше́ње с *окопавање (кромпира).* — С три́ мати́ке зачьс заврши́мо праше́ње компири́.

пра́ши несв *окопава (кромпир).* — Тре́бе да пра́шим компири́, ал мло́го ура́сли у траво́ље, па се наму́чим.

праши́нка ж **1.** дем од *прашина.* — Не зна́м кьд на́пада ова́ј праши́нка, тама́н обри́шем, ете́ гу па́. **2.** *лоша реч, прекор, грдња.* — Не да́ва да вој на си́на па́дне ни праши́нка.

прашњи́в, -а, -о *прашњав.* — А што́ си то́лко прашњи́в, ко да си се с коко́шке пепршка́л по пе́сак.

прашти́ несв *одјекује, праска.* — Пршту́ мати́ке у компири́ште, чи́чини загрћају компири́. — Кьд гу дова́тим, и́ма све́ да прашти́.

прашче́ с *прасе.* — Ко́лко прашчети́ја о́праси твоја́ свиња́? — Да ми продаде́ш едно́ прашче́.

/пр́ва ну́мера/ изр в *на прву нумеру.*

прва́к м **1.** *првенац, прва ракија која потече из казана.* — Це опи́еш от-прва́к, то́ј се са́мо оби́дне. **2.** *први пчелињи рој.* — Куде пче́ле ка[д]-це пу́штају, на́јбољи-е прва́к, па тьг потура́к.

прве́нац м *прворођено дете.* — Ми́лко ми-е си́н прве́нац.

прве́нче с дем од *првенац.* — То́ј вој-е прве́нче. — Прве́нче вој се, не да́ј Бо́же ни́ком, по рођење по́тика.

први́на ж *нешто што се догађа први пут.* — Да му-е први́на да докару́је дрва́ с воло́ви, па да га не те́рам.

први́ч м *прва посета млади у младожењиној кући.* — Тьг несмо́ били́ ту́ј, ишли́ смо на Ра́дмилу у први́ч.

Пр́вка ж *прво женско теле код краве и име тог телета.*

пр́вњи, -а, -о **1.** *предњи.* — Ел ти дете́ мењава́ло пр́вњи зу́би? **2.** *први.* — О́ће да-е у́век пр́вњи. — Га́ља је пр́вњи у боде́ње. — Ти́ ста́ни у пр́вњи ре́д, а ти́ у дру́ги.

првњи́ч м *предњи трап воловских кола,* в *двојанка,* в *кривуљке,* в *кошерка.* — С првњи́ч смо докарува́ли гре́де за коша́ру.

пр́во прил *најпре.* — Пр́во се обри́чи, па тьг ће и́демо у го́сти.

пр́во и пр́во прил *најпре (појачано значење).* — Пр́во и пр́во, неси́ се ди́гал на вре́ме, а о́дма тра́жиш да еде́ш.

првого́тка ж *младунче или животиња у првој години.* — Те́к је првого́тка, и́ма вре́ме да се пра́си.

Пр́воња м *прво мушко теле код краве и име тог телета.*

првопра́ска ж *свиња која се први пут опрасила.* — Свиња́ ни-е првопра́ска, па гу па́зим ка[д]-ће се опра́си.

прворо́тка ж **а)** *жена која рађа или је родила први пут*; **б)** *животиња која је донела на свет младунче први пут*; **в)** *воћка која рађа први пут.*

прворо̀ткиња ж в *прворотка*. — Та̀ј снаа̀ ми-е прворо̀ткиња, трѐбе да сам уз њу̀ ка[д]-це пора̀ђа.

првотѐлка ж *крава која се први пут отелила*. — Ли̇̀са ми-е првотѐлка.

Прву̀ља ж *име краве*.

Пр̀вча м в *Првоња*.

пр̀давац м фиг *мотоцикл*. — До̀сади ни с ти̇̀ја пр̀давац, поваздњ̀н возеећи ни[з]-сока̀к.

пр̀дало с в *прдавац*. — Пројдѐ Стоједи̇̀н с његово пр̀дало.

прда̀љка ж **1.** *цев на гајдама кроз коју излази стални пратећи звук свирци*. — Сјеба̀л му прда̀љку на га̀јде. **2.** фиг *прошло његово време*. — Оцвири̇̀л је о̀н своѐ у прда̀љку.

прдѐње с *бучно пуштање гасова из црева*. — Обру̀ка ни тако̀ј у̀век у го̀сти с прдѐње.

прди̇̀ несв **1.** *бучно пушта гасове*. — Прди̇̀ куде сти̇̀гне, не срму̀је се и̇̀ч. **2.** фиг *стоји, чами, зврји*. — Испрода̀л сто̀ку, прди̇̀ му празна̀ коша̀ра. — Сњ̀г прди̇̀ празна̀ водени̇̀ца, нѐма кво̀ да мѐље. **3.** фиг *не обраћа пажњу*. — Прди̇̀ о̀н на свѐ то̀ј што му они̇̀ при̇̀чају. **4.** фиг *лежи у затвору*. — Прди̇̀ у а̀псу зато̀ј што-е кра̀л. **5.** изр: — Прди̇̀ у и̇̀сту ти̇̀кву. — Прду̀ у едну̀ ти̇̀кву (*раде исто, мисле исто, чине ради исте користи*).

пр̀дла ж *она која прди*. — Кудѐ дојдѐ та̀ј пр̀дла куде на̀с кьд гу ни̇̀ки нејѐ вика̀л.

пр̀дља м **1.** *онај који прди*. — Не ви̇̀кају га тикѐ онако̀ј пр̀дља, него што га оцѐпи ко ко̀њ. — Ко̀лки-е пора̀сал дѐдин пр̀дља. **2.** *неспособњаковић*. — От-пр̀дљу немо̀ј да очеку̀јеш да ти мло̀го помо̀гне.

прдљи̇̀в, -а, -о *који често испушта гасове*. — Прдљи̇̀в дондѐ, с њѐга да не по̀одиш на во̀з.

прдљи̇̀вка ж в *прдла*. — С ту̀ј прдљи̇̀вку да не седи̇̀ш у едну̀ со̀бу, ће те усмрди̇̀.

прдљи̇̀вко м *онај који често испушта гасове*. — Кудѐ уз на̀с сѐде прдљи̇̀вко да ни упрди̇̀.

прдљи̇̀вче с *дете које често испушта гасове*. — Немо̀ј ми ви̇̀ше дово̀диш то̀ј прдљи̇̀вче.

пр̀дне свр **1.** *бучно пусти гасове*. — Пр̀дну, па ни за̀глуши. **2.** фиг *помогне*. — Ће ти помо̀гне — ће ти пр̀дне под но̀с. **3.** изр: **кьд пр̀дне мр̀тав** *никада*. — То̀ј ће бу̀де куде на̀с кьд пр̀дне мр̀тав.

/пр̀дне на па̀мет/ изр *дође на памет, досети се*. — Тике му нешто̀ пр̀дне на па̀мет и етѐ га, о̀н ће нешто̀ да рабо̀ти.

прдо̀љак м *прдеж*. — И̇̀спушти прдо̀љак, па побѐже.

пр̀доња м в *прдља*. — Пцу̀је ваздњ̀н оно̀га пр̀доњу из Доли̇̀ну.

прду̀цка несв **1.** *с времена на време прдне*. — Прду̀цка детѐ по цѐл дњ̀н. **2.** фиг *зановета*. — Ваздњ̀н прду̀цка, ни̇̀какo да пр̀дне (*зановета, а не казује у чему је ствар*).

преа̀пе свр **1.** *прегризе*. — Преапа̀л ези̇̀к па га боли̇̀ кьд едѐ. — Па̀зи да не преа̀пе јези̇̀к, ће се угу̀ши. **2.** фиг *умре*. — Преапа̀л јези̇̀к и уковрнди̇̀л. **3.** фиг *прескочи зубац на каквој направи*. — Па̀зи да не преа̀пе зуба̀ц на ветрења̀чу. — Ако преа̀пе ла̀нац на бици̇̀клу, ће ти се поква̀ри. **4.** изр: **преапа̀л(а) (ј)ези̇̀к** *умукни, ућути, не злокоби*. — Преапа̀л ези̇̀к, што̀ тој злова̀риш (*клетва*). — Дабо̀гда преапа̀ла ези̇̀к, како̀ тој про̀орати (*клетва*)!

преапува̀ње с гл им од *преапу(ј)е*.

преапу̏е / преапу̏је несв фиг *прескаче.* — Ло̏ше си наместѝл срча̏нку на косѝло, ста̏лно преапу̏је кът ко̏сим. — Ко̏си како се ко̏си, немо̏ј ми туј у̏баву тра̏ву преапу̏јеш. — Гвѝнт на шра̏ф невељае, преапу̏е.

пре̏аран, -рна, -рно *предобар, много добар.* — Дете̏ ти-е пре̏арно, не̏мој да га мло̏го тере̏тиш.

преа̏рни свр ирон *превише добро учини.* — Па̏зи, немо̏ј га мло̏го преа̏рниш. — И къд га преа̏рниш — невељаје. — И она̏ ми га-е па мло̏го преарнѝла, па се ту̏ј пра̏ви ва̏жна.

преба̏је[1] свр *обави магијску радњу уз изговарање тајанствених речи,* в *набаје.* — Пре̏баја му боба-Марѝчка од у̏плав и вѝше се дете̏ не се̏ба у са̏н.

преба̏је[2] свр фиг *досади причом.* — Це̏л дън ми пре̏баја, глава̏ ме од њу̏ за̏боле.

пребацу̏је несв **1.** *премашује.* — Ка[д]-це куде на̏с разду̏ва, куде ва̏с пребацу̏је, па не ду̏ва ел сте у долѝну. **2.** фиг *закера.* — Ста̏лно ми за по нешто̏ пребацу̏је.

пребе̏ре свр *отреби, прочисти, пробере.* — Ка[д]-ци залу̏ђан, у̏зни и пребе̏ри гра̏. — Да га не пребра̏мо, бѝл би пу̏н с осѝљке.

пребѝва несв **1.** *ломи, крши.* — Суварѝ пребѝва преко коле̏но, па ту̏ра у о̏гењ. **2.** *пребија, туче.* — Не те̏па, но пребѝва ко̏ске, да му не до̏јдеш у ша̏ке.

пребива̏ње с гл им од *пребива.* — Те̏ј маснѝце по снагу̏ су му од пребива̏ње.

пребѝе / пребѝје свр *поломи.* — Ако га [ј]о̏ш едну̏ш ва̏тим да кра̏дне, ћу му пребѝем пр̏сти.

/пребѝ(ј)ена ма̏чка/ изр: *изнемогао, посустао.* — Вуче̏ се та̏ј пребѝјена ма̏чка трѝ са̏та и[з]-Село̏ докле не до̏јде до̏м.

/пребѝе(ј)на пара̏/ изр: (*нема) ни динара,* в *пара.* — Не̏ма ни пребѝену пару̏, а пога̏ђа воло̏ви.

пребѝра несв **1.** *чисти, треби.* — Ѝди пребѝрај гра̏, да помо̏гнеш на ма̏тер. **2.** *претреса, претражује,* в *талашка,* в *истриша.* — Во̏ли тѝја мло̏го да пребѝра по ту̏ђе ства̏ри. **3.** фиг *размишља.* — Пребѝрам си по моју̏ па̏мет нешто̏, па се замаја̏ и млеко̏ ми прејде̏.

пребира̏ње с гл им од *пребира.* — Што̏ не пома̏гаш у пребира̏ње гра̏?

преблаѝ / преблајѝ свр **1.** *све време блеји (овца).* — Це̏л дън преблаја̏ше о̏вце, нѝки се не се̏ти да им даде̏ водѝцу да пѝју. **2.** фиг *све време блене.* — Пре̏блаја це̏лу седе̏њку у Раду̏нку и не прија̏де во̏ј. **3.** фиг *издангуби, продангуби.* — Преблаја̏мо на ста̏ницу чека̏јећи га, и не дојде̏ на во̏з. — Тако̏ј ће преблаѝ у књѝшку кобајагѝм у̏чи.

преболу̏е / преболу̏је свр *преболи, одболује.* — Два̏ес го̏дине не мо̏ж да га преболу̏е. — Утепа̏ше га крвопѝје, ал о̏н пре̏болува и па̏ ста̏де на но̏ге.

пребо̏рка ж *набор, фалта.* — Оdне̏со да ми сашѝе су̏књу на пребо̏рке, да се и ја̏ ко̏лко-то̏лко модѝрам.

пребо̏рчица ж дем од *преборка.* — Бе̏лимо пла̏тно у корѝто, ту̏римо га у пе̏пел, збе̏ремо га на пребо̏рчице, па с пира̏јку мла̏тимо све̏ тако̏ј докле се не збе̏ре от-кра̏ј до кра̏ј.

пре̏бран, -а, -о *прочишћен, очишћен.* — Ако-е гра̏ пре̏бран, неје̏ јо̏ш пре̏брана боранѝја.

пребрѝчи се свр *обричи се на брзину.* — Пребричѝ се колко̏ за аде̏т.

пребр̏ка свр *претражи, претресе.* — Пребрка̏ му по биса̏ѕи и нѝшта не најдо̏.

пребро̏ди свр *преживи.* — Те̏шко ће пребро̏ди њего̏ву смр̏т. — Којѐ му̏ке-е пребродѝл да ста̏не на но̏ге.

пребројување с гл им од *пребројује*. — Кьд је била мука за пребројување, ники се не најде да ни помогне.

пребројује несв *преживљава*. — Које муке с њега пребројујем, да ти не казујем.

преваља (се) свр **1.** *прекотрља (се)*. — Ка[д]-це трупац преваља до кладанац, требе се издубе за корито да се поју говеда. — Преваљамо камен до воденицу. **2.** фиг *преживи (се), пребрине (се)*. — Преваљамо и туј работу са[с]-жито. — Човек свашта преваља преко главу и па остане жив. — И тој ће се преваља преко моју главу. — Лако-е ка[д]-це преваља преко туђу грбину.

превара (се) свр *превари (се)*. — Тај лопужа ће те превара. — Превара ни убаво време, посадимо компири, а оно удари снег. — Како ни само превара онија мандов да испадомо будале. — Џулов, да превара убаву девојку. — Превара се, купи скапану поприку. — Преварала се диптен што-е за њега пошла.

преварант м *варалица*. — Такьв преварант нема га одовде до Мораву.

превари се свр *прекува се, испари*. — Немој се млеко превари. — Немој се гра превари, па ти грне загори уз огњиште.

превез м *невестински вео*, види пример под: *закитен*. — Купили воj најубав превез за свадбу.

превеје свр *поново овеје*. — Жито се мора превеје, неје добро овејано.

превесла свр фиг *слаже, превари*. — Да имаш четворе очи, он ће те превесла. — Кога све неје превеслал, те неће тебе. — Превеслал га, купил од њега јунци џаб-џабе.

превеска ж **1.** в *превез*. — То-е превеска за невесту. **2.** *повез око главе*.– Боли гу глава па турила превеску.

превешче с дем од *превеска*. — Превешче за невешче. — Ћу ти сашијем едно превешче ка[д]-ти се толко допада.

превие (се) / превије (се) свр *замени детету пелене*. — Умокрило се бепче, требе га превием. — Дете се требе превије, нешто млого засмрде.

превира несв *превире*. — Нека још превирају комине, за две недеље ће печемо ракију. — Сено превира ка-це суши напоље.

превиси свр *проборави извесно време негде*. — Цел дьн превисе дом, нигде не излезе. — Превиси све куде туј распију ка[д]-це врне ис Предене.

превлачи несв **1.** *допрема вукући по земљи*. — Превлачимо сено из Васиљковицу на грањке, за денење стог. **2.** *дотерује изблиза*. — Изакалимо се око куђу: докаруј грађу и цреп, превлачи песак из реку, довлачи камен из мајден, готви на мајстори!

превнина ж *овас уprжен па самлевен за исхрану стоке, понекад са додатком јечма или ражи*. — Докара два џака превнину из воденицу за свиње.

преводи се свр *заврши с парењем (крава)*. — Була се преводила, а Сивуљу откарали куде бика да се преводи.

превољн свр *савлада, наговори*. — Болес га превољила, лежи у кревет. — Превољише га другари, иначе не би ишал у Рупје на собор.

преврже (се) свр **1.** *свеже (се), превеже (се)*. — Преврћи добро конопче за лојтре да држи сено, да се не стрви. — Преврзал се с неко конопче кьд нема каиш. — Језик да му се преврже кои ме толко оговара (*клетва*). **2.** фиг *збуни се, препадне се*. — Добро преврћи снопје с јужице да се не разврзују. — Преврзал му се език, па н-умеје да бекне.

преврзување с гл им од *преврзује (се)*. — Еве ти сиџимке за преврзување џакови.

превр́зује (се) несв *превезује (се).* — Ми́ ће збирамо руко́љке, а ти́ да превр́зујеш сно́пје. — Све́ се превр́зује с неке́ сици́мке и јужети́ја, ко да не́ма каи́ш за чеши́ре.

превр́зан, -а, -о *превезан, везан.* — Превр́зано прекотру́п, не мо́ж се одвр́же, мо́ра га сече́м.

пре́иври свр *одстоји (сир, комина, ђубриво итд.).* — Са́мо еде́ преврéло си́рење. — С преврéло ђубре се гнои њива́.

превр́кне свр **1.** фиг *полуди.* — Преврккну́л с па́мет, неје́ ви́ше они́ја чове́к. — Преврккну́л с мо́зак. — Немо́ј гу пла́шиш, ће превр́кне. **2.** фиг *умре.* — Ноћа́ске Евти́мија преврккну́л.

превр́ља (се) несв *пребацује (се), преврће (се).* — Не превр́љај се́но преко гла́ву, но ста́ни по́там, па га у́баво нади́пли и вр́љај га тако́ј да ти не нару́си гла́ву. — Превр́љај ти́ преко пло́т, а ја́ ћу одо́тле, па на сто́г. — Превр́ља се преко гла́ву. — Тако́ј се не превр́ља, него овако́ј.

превр́ља́ње с гл им од *преврља (се).* — С превр́ља́ње по́брзо ће га здéнемо.

превр́љи свр *пребаци.* — Кьд детé изва́ди пр́ви зу́б, превр́љи га преко кро́в и ви́ка: „Вра́но, вра́но, на́ ти коскéн, да́ј ми гозjéн!“

/превр́не о́чи/ изр *умре.* — Нашли́ га тако́ј: преврну́л о́чи.

преврскува́ње с гл им од *преврскује.* — Ће га позна́јеш по преврскува́ње кьд ора́ти.

преврску́је несв *врска кад говори.* — Ста́лно преврску́је кьд ора́ти.

превр́тка свр *препреде предиво, поново премота, в вртка.* — Испредé се, па се з-два́ клу́бета ел вретéна превр́тка у едну́ жи́цу. — Вр́це се пра́ву тако́ј што се превр́тка пређа́ от-кучи́на.

превр́ћа несв **1.** *преврће, окреће.* — Превр́ћа се́но у Дéл да се су́ши. — Прати́ га у Чени́чиште да превр́ћа о́ткосје да се су́шу. — Вика́ ме да превр́ћамо џа́кови цéмент да се не скамéни. **2.** *разбија, ломи.* — Превр́ћа по ку́ћу, ло́м пра́и. **3.** фиг *даје тајне знаке коме.* — Нешто́ мло́го превр́ћа о́чи. **4.** фиг *пије.* — Превр́ћа чокањи́ у То́зину кафа́ну. **5.** фиг *води љубав, обавља полни однос.* — Тури́л се на дéду, почéл да превр́ћа дево́јке. — Па́зите се, девојчети́ја, од њéга, во́ли да превр́ћа жéнске. **6.** фиг *размишља, страхује.* — Са́мо превр́ћам у сéбе које́ ћу сьг сама́, без дома́ћина у ку́ћу, да рабо́тим.

превр́ћа се несв **1.** *премеће се.* — Превр́ћа се преко гла́ву како циркуза́нт. **2.** *преврће се.* — Сву́ но́ћ се превр́ћа́ по крéвет, не мога́ да за́спим, све мислéећи на Си́мку. **3.** фиг *размишља, конта.* — Цéл но́ћ превр́ћа́ по гла́ву кво́ ми рéче она́ј жена́ из Дуби́сци. **4.** фиг *нервира се, љути се.* — Мр́тав му се башта́ превр́ћа у гро́б што запустé онакво́ има́ње и о́стаи у́баву ку́ћу. — Превр́ћају ми се џигéрице од му́ку. — Па́мет ми се превр́ћа од њéга.

превр́ћа́ње с гл им од *преврћа (се).* — Сéно бес-превр́ћа́ње не-це осу́ши како трéбе. — Научи́л је о́н на превр́ћа́ње, двапу́т му се преврну́ла пу́на ко́ла. — Ће те заболи́ глава́ о[д]-то́ј превр́ћа́ње! — И чи́ча би да превр́ћа, јо́ш неје́ остарéл за превр́ћа́ње жéне.

превуче́ свр **1.** *превезе.* — Прему́комо ка́мен из ма́јден за ку́ћу. — Прему́комо сéно на са́не из Јеси́киницу. **2.** фиг *пропати.* — Сва́шта сам прему́кла преко ову́ј гла́ву и јо́ш се деја́ним.

прегла́бина ж *улегнуће на путу.* — Забобика́ше се ко́ла на прéглабину пу́ну с во́ду, едва́ ги воло́ви изву́коше.

прегла́бица ж в *преглабина.* — У прéглабицу се за́глави ко́ло, па ни ма́кац.

прѐглица ж *ӣређица, шнала, коӣча на каишичићу.* — Искидала ми се прѐглица на гумењак.

прегљача ж *кецеља,* в *кицеља.* — Запрѐгни се с прегљачу къд мѐсиш лѐб.

прегорѝ свр **1.** *изгори.* — Прегорѐла дрвља, трѐбе се па ложи огењ. **2.** *нагори.* — Несѝ га гледал, па ти лѐб прегорѐл. **3.** фиг *ӣрезри.* — Прегорѐл јечам у Злату, трѐбе се жње да дибидус не прегорѝ. **3.** фиг *ӣресѿане да даје млеко.* — Прегорѐло вѝме на краву, нѐма вѝше млеко. **4.** фиг *скрене, ӣолуди.* — Прегорѐла му жѝчка. — Прегорѐл му витѝљ. **5.** фиг *ӣреболи, ӣрежали.* — Још га нејѐ прегорѐла, још лацка за њѐга. — Прегорѐл сам гу, вѝше и не мѝслим на њу.

прегости свр **1.** *добро угосѿи, ӣреѿера у гошћењу.* — Трѝ дьна билѝ у прѝјетељи, па се прегостѝли. **2.** ирон *слабо угосѿи.* — Билѝ куде ујку, прегостѝл ги, искарал му очи.

прѐграђа ж *ӣреграда.* — Напраил сам двѐ прѐграђе у кочину за прашчѝна.

прѐгратка ж дем од *ӣреграда.* — Морам да напраим прѐгратку за јаганчетѝја да не дрмсају овце.

прегрвађа (се) свр **1.** *ӣрекоӣрља (се), ӣреваља (се).* — Едва прграваљамо воденѝчку буку. — Прегрваљамо трупци до кола. — Прегрваљаше се деца преко нову сламу да ги коске не болу (*веровање*). — Есѝ видѐл како се коњ прѐгрваља преко грбѝну. **2.** *ӣребрине (се), ӣрежививи (се), ӣрође.* — Прегрваљамо и туј брѝгу око жѐтву. — Још-да прегрваљамо компирѝ, па да мѝрно чѐкамо зиму. — Прѐгрваља се и овај мука око дрва за зѝму. — И живот се прѐгрваља.

прегрѐбе свр *огребе, ӣоново огребе.* — Прегрѐби ливаду у Лукиницу, Милунка гу нејѐ огрѐбла како трѐбе.

прегрми свр **1.** *ӣресѿане да грми.* — Прегрмѐ и пројдѐ бес-кѝшу, а бѐше се стунтѝло, само што не лѝне. **2.** *ӣребрине, ӣрежививи.* — Прегрмѐмо и туј брѝгу око косѝлбу.

прегуди свр **1.** *ӣребрине.* — Прегудѐмо и косѝлбу и вршѝлбу, сьг малко да оданемо. **2.** *ӣрође.* — Прегудѐ и овај зима, а за другу нек брѝне којѝ гу дочѐка.

прегуне свр **1.** *ӣрогуѿа наӣразно, ӣрогуѿа „кнедлу“.* — Кьд видо како убаво еду, ја прегуну. **2.** фиг *ӣрећуѿи, уздржи се.* — Ћѐро, па и нешто ако ти нејѐ по вољу, прегунеш.

прегусла свр **1.** фиг *ӣресѿруже, ӣресече.* — Прегусламо онѝја трупци у падѝну. **2.** фиг *ӣревари.* — Умѐје он да те прегусла, ако се не пазиш. **3.** фиг *ӣрежививи.* — Дѐда едва прѐгусла овуј зѝму.

нрегутување с гл им од *ӣрегуѿује.* — Од прегутување ми се напраи кѝла у гушу.

прегутује несв *гледа са сѿране док осѿали једу, ӣа ӣрегуѿује.* — Докле онѝ еду нека он прегутује, кьд нѐје умејал да им помогне.

предане свр *одмори се, ӣредахне.* — Пусти ме да малко преданем.

предваја (се) несв **1.** *ӣреӣоловљује (се), ӣоловљује (се).*– Наквесѝло се ѝње на слапје, почѐ се крушка предваја. **2.** *дели (се).* — Предвајај на едну страну гољаци, а на другу месечарѝ. — Са Самчѐкинци ни предваја сьл една бара. — Туј се пут предваја за Добро Поље и за Козило. — Река се предваја, па течѐ и око воденѝцу.

предвајање с гл им од *ӣредваја (се).* — Овдѐ ни-е предвајање, па да се испоздравимо.

прѐдвечер прил *ӣред вече.* — Рѐкоше ће дојду прѐдвечер за коња.

предвȍи (се) / предвȍји (се) свр **1.** *преполови.* — Предвȍји јȁбуку, па дȁј на децȁ. — Предвȍи овȍј трупчȅ са секӣрче, да накладȅм ȍгењ. — Прȅдвоји ми се панӣца иш-чӣс мӣр. — Ни са секӣру не мȍж се предвȍји кубарчȅ. — Овдȅ це предвȍимо, јȁ у Млȁчиште, ти у Байнци. **2.** фиг *подели на више делова.* — Предвȍи врȅћу с компирӣ, па нȍси на по мȁлко, да се не терȅтиш тȍлко. **3.** фиг *раставиу разводи.* — Предвȍји ги да се вӣше не тȅпају. — Предвȍимо се на Раскр̑сје, јȁ ватӣ за Селȍ а онӣ низ друм. **4.** фиг *смрша, смањи се.* — Едвȁ гу познȁ, скрȍ[з]-се предвȍила од мр̑шавос.

предвојȗје несв *предваја, преполовљује.* — Онȁ ће предвојȗје компирӣ: на еднȗ странȗ сӣтни, па пȍситни, па крȗпни и пȍкрупни, и онӣја голȅми.

предȅ несв **1.** *упреда нит.* — Забодȅ кудȅљу за тканӣцу, па по цȅл дьн предȅ кучӣста. — Предȅ вȗну за цемпирӣ. **2.** *испушта звуке (мачка).* — Ус-кȗбе мачȍр сȁмо предȅ. **3.** фиг *слуша, ради.* — Сьг предȅ ко бȅла лȁла.

Предејȁнац / Предȅнац м *становник Предејана.*

Предејȁнка / Предȅнка ж *становница Предејана.*

Предејȁнче / Предȅнче с *дете из Предејана.*

Предȅне / Предȅње м *име места Предејане.*

предȅне свр *поново садене оно што је већ садевено.* — Мȍра се стȍг предȅне, млȍго се наквесӣл, не мȍж му помȍгне ни потпирȁње.

предȅнка / предȅњка ж *прело, посело,* в *седењка.* — Викȁла ни Стȁна, јȗтре, куде њȗ, на предȅнку.

предȅнски, -а, -о *предејански.* — Ӣдемо на предȅнски вȁшар на Пр̑ви Горȅшњак.

предȅње[1] с *преслица, кудељица и вретено заједно.* — Понȅси си и предȅње кьд ӣдеш по ȍвце да не дангȗбиш.

предȅње[2] с гл им од *преде,* **1.** *упредање нити од вуне.* — Пр̑во ӣде предȅње, па тьг врткȁње. — Умотȗјем вȗну на кудȅљице, за предȅње. **2.** *моба, седељка.* — Викȁла ги на седȅњку, на предȅње, ӣма млȍго вȗну да вој помȍгну, да гу испредȅ.

предењȗје несв *поново дене оно што је лоше садевено.* — Ако бьш мȍра да се предењȗје плȁс, да га предењȗјемо.

прȅдиво с *напредена вуна у облику нити спремљена за ткање или плетење.* — Нȍсим прȅдиво на мьстȅње куде бојацӣју.

предӣља ж *жена која преде, прeља.* — Ка[д]-це збȅру предӣље на седȅњку чȁс испредȗ врȅћку вȗну. — Билȁ-е нȁјбоља предӣља у селȍ.

прȅдња кȍла с мн *предњаче,* в *двојанка,* в *кошерка,* в *кривуљке.* — Тȅшко и с прȅдња кȍла да мȍж да извучȅш тӣја трȗпци из долӣну.

прȅдња повратȁљка ж *штап којим се регулише рад предњег вратила на разбоју.* — С прȅдњу повратȁљку се затȅза нȁтра.

прȅдњача ж *предња даска код каната на воловским колима.* — Несӣ дȍбро турӣл прȅдњачу, ће ти поиспȁдају цȁкови низ брȅг.

предњачȅ с в *предња кола.* — Упрȅгни волȍви у предњачȅ да довучȅмо грȅде.

прȅдњица с *предњи део џемпера.* — Пȍтешко ми-е да плетȅм прȅдњицу, трȅбе да уклȁпам око гȗшу.

прȅдњиште с *предњи део обуће, опанка, чарапе, џемпера.* — Прȅдњиште трȅбе да испȁдне ȗбаво.

прȅдњо кроснȍ с *предње вратило на разбоју.* — На прȅдњо кроснȍ намотȗје се онȍј што-е ткано̑.

предоо́ди несв *много пута долази.* — Предоодѝл га ко̀лко-е о̀н доодѝл, ма скро̀з ме, брѐ, заборайл, то̀ј ли-е си̏н?!

предругачу̀је (се) несв *промени (се), измени (се),* в *преличи (се).* — Кво го̀ђ му ка̀жеш, о̀н га предругачу̀је. — Во̀ли да се предругачу̀је да га не познају̀.

предругоја̀чи (се) свр **1.** *преиначи (се), промени (се).* — Све̏ што о̀ћу да урабо̀тим, о̀н предругоја̀чи. — Појдо̀ у воденѝцу, о̀н ми пре̏другојачи да ѝдем у гове̏да. — Предругојачѝла се, неје̏ вѝше она̀ј жена̀ коју̀ сам знала̀. **2.** *преокрене речи, погрешно протумачи или пренесе.* — Кво го̀ђ да ка̀жем, о̀н ће предругоја̀чи, па се по̀сле сва̀ђа.

преду̀зне свр **1.** *обузме, опхрва.* — Кьд га преду̀зне нека̀ му̀ка, па не зна̀је кво̀ да рабо̀ти. — Предузе̏ла га ту̀га, па са̀мо пѝје. **2.** фиг *преузме.* — Распѝја вој предузе̏ момка̀. **3.** фиг *надвлада, савлада.* — Запрложѝла се она̀ј у̀бава градѝна, предузе̏л гу бу̏рјан. — Ово̀ј ле̏то предузе̏ су̀ша, па ни ло̀зе на компирѝ све̏ изгоре̏ше. — Предузе̏ла га ко̀са, тре̏бе се шѝша.

пре̏ђа ж в *предиво.* — Спремѝ пре̏ђу jо̀ш да основе̏м и уведе̏м, па да тка̀ем посте̏љке.

пређа̀шањ, -шња, -шњо *пређашњи, ранији.* — Пређа̀шња жена̀ му бе̏ше по̀бољa. — Пређа̀шањ му̀ж вој узе̏л дете̏. — Пређа̀шњо бра̀шно тѝ бе̏ше по̀бољо за ба̀нице.

пређа̀шница ж *оно што је било пре, прошло време.* — Бо̀ља бе̏ше пређа̀шница. — У пређа̀шницу то̀ј неје̏ могло̀ да бу̀де да се ово̀лко кра̀дне да лопо̀ви не ѝду у а̀псу.

преебе̏ / прејебе̏ свр **1.** *превари, обмане.* — Прееба̀ли га трго̀вци, оста̀л без нѝшта. — Мо̀ж га сва̀ки преебе̏ ко̀лко-е па̀метан. — Прејеба̀ га је̏втино. **2.** *уради што преко воље, заврши.* — Преееба̀мо и ту̀ј рабо̀ту, да ни не стоѝ над гла̀ву. — Прејеба̀мо и косѝлбу.

преебе̏ се / прејебе̏ се свр *превари се.* — Преееба̀ се па да̀до па̀ре у ба̀нку, сьг мо̀гу да ду̀вам у песнѝце.

прежале̏је свр *прежали.* — Ма ћу прежале̏јем па̀ре, па ћу га ку̀пим, куде ѝде нек ѝде.

преже̏ни свр *ожени се или се уда пре старијег брата, односно сестре.* — Преженѝла старо̀тога бра̀та.

прежењу̀је несв *жени се или удаје пре старијег брата или сестре.* — Онѝ се прежењу̀ју, не гле̏дају на старешѝнство. — Не̏ће га прежењу̀је, ће че̏ка да се Ста̀мен оже̏ни.

прежѝли свр *усече се у кожу (жица, канап, конопац...).* — Трекло̀ ми пре̏жили ра̀мо, не мо̀гу вѝше да но̀сим ову̀ј торбетѝну. — Цвр̀сто си врза̀л са̀пку, па коно̀п прежилѝл но̀гу на коња̀.

прежма̀ва свр *преспава, предрема, прекуња.* — Прежма̀ва це̏л дьн тако̀ј, нѝшта не работе̏јећи. — Пре̏жма дете̏ у ва̀тру то̀лко вре̏ме, не мога̀ му гу сту̀рим.

прежмѝ свр фиг *преседи, пречама.* — Како̀ му не доја̀ди да прежмѝ це̏л дьн како ба̀ба ус-ку̀бе.

прежње̏ свр *ожање туђе, ожање преко међе.* — Немо̀ј да пре̏жњеш да се не сва̀ђам по̀сле с комшѝју.

прежуте̏је свр *пребледи, добије бледу боју у лицу.* — Дете̏ ми прежуте̏ одједну̀ш, зама̀лко се не о̀несвести.

пре̏за (се) несв **1.** *упрежe (се).* — Пре̏зај гове̏да да докару̀јемо сно̀пје. — Овѝја ју̀нци се јо̀ш не пре̏зају. **2.** фиг *плаши (се), страхује.* — Тѝја Чорба̀р не пре̏за ни да

украдне на̀-очи. — Што̀ се пре̏заш ка[д]-те ни̏ки не ди̏ра. — Страшљи̏вка, пре̏за се на сва̏ки шу̏шањ. **3.** изр: — Ни̏[т]-це пре̏за, ни̏[т]-це во̏ди (*не зна шта хоће*).

преза̀ње с гл им од *преза (се)*. — Бр̀зо-е научи̏л преза̀ње гове̏да, и кои̏-е во̏л десна̀к а кои̏ лева̀к, и куде до̏јду же̏гре, и како̀ се приво̀ј уцвр̀сти са за̀ворањ за про̀цеп. — Зача̀с заврши̏ с преза̀ње воло̀ви.

прездраве̏је свр *оздрави, прездрави*. — Че̏кај да прездраве̏је, па тъг ће ора̀тимо о[д]-то̀ј. — Ће му прездраве̏је ко̀њ на ку̏ково ле̏то.

пре̏зив м *прозив, прозивка*. — Ти̏ја дън не бе̏ше на пре̏зив.

прези̏ва несв *прозива*. — Не бе̏ше ту̏ј къд га презива̀ше, дојде̏-еј, по̀сле.

прези̏вља се несв *презива се*. — Нека̀д цу-се презивља̀ли и̏сто, а сьг се це̏ла вами̏лија прези̏вља на ра̀зна презиме̏на.

президува̀ње с гл им од *президује*. — Ће и̏де на президува̀ње коша̀ру, да не па̀дне, мло̀го се накриви̏ла.

президу̏је несв *растура па поново зида*. — Реши̏л да президу̏је ку̏ћу.

презимења̀к м *онај који има исто презиме*. — О̏н ми-е съл презимења̀к, неје̏ ми ни̏шта ро̀д.

презо̀вци м мн *девојчина родбина одмах по свадби у гостима код младожење*. — Ју̏тре ни до̀оду голе̏ми го̀сти — презо̀вци.

презо̀рти (се) свр *преоптерети (се), пренапрегне се, претера у раду и ревности*. — Немо̀ј презо̀ртиш дете̏ с рабо̀ту, јо̀ш је мале̏чко. — Презорти̏л се радеећи на ку̏ћу, па сък болу̏е.

презре̏је свр **1.** *презри*. — Къд презре̏ју неће да ваља̀ју те̏ј кру̏шке. **2.** фиг *пређе године предвиђене за у школу или војску*. — Ми̏рча бе̏ше презреја̀л за у шко̀лу къд га уписа̀ше.

презу̏би свр **1.** *грешком не уведе неку нит основе у одговарајуће зупце брда*. **2.** *прескочи зубац на ланцу или неком назубљеном точку*. — Презуби̏ла му мото̀рка и отиде̏ ла̀нац.

презубу̏је несв *прескаче навојницу*. — Не-це зашра̀фи, поквари̏л се наво̀ј, презубу̏је шра̀в.

презу̏вка ж *чарапе и обућа*. — Нацица̀ше ми се но̀ге, а не̏мам дру̏гу презу̏вку, па це̏л дън но̀ге гми̏чкају у чи̏жме.

пресе̏бне свр *озебе, назебе*. — Обу̏чи се до̀бро, да не пресе̏бнеш на ти̏ја мра̀з.

преѕи̏да свр *поново озида оно што је неко претходно лоше озидао или из неких других разлога*. — Преѕида̀мо ку̏ћу поова̀м, накуде слива̀к, сьс твр̀д матрија̀л.

прећи̏љи се свр **1.** *савије се од болова*. — Прећи̏ли̏л се од боле̏ж. **2.** *снужди се*. — Къд га ви̏дим прећиљи̏л се, о̀дма зна̀м нешто̀ неје̏ у ре̏д.

прејаду̏је свр *преболи*. — Не мога̀ до дън-да̀њс да прејаду̏јем тej њо̀јне ре̏чи.

пре̏јде свр **1.** *пређе*. — С ка̀мен на ка̀мен и прејдо̀ некако̀ ре̏ку. — Тр̀чи, да ни То̀ка не пре̏јде пу̏т, ће ни би̏је ма̀лер. **2.** фиг *пренесе се, зарази се*. — Да не пре̏јде та̀ј редња̀ и на̀ша деца̀. **3.** фиг *искипи, прекипи*. — Тури̏ гра̀ у гр̀не да се ва̀ри, ти̏ га па̀зи да не пре̏јде. — Ће пре̏јде млеко̀. **4.** фиг *превари*. — Едну̏ш ме мо̀ж пре̏јде, дру̏ги пу̏т не̏ће. **5.** фиг *остари, престари*. — Къд пре̏јде шесе̏ту, неје̏ ви̏ше ни трећепо̀зивац. **6.** фиг *претвори се*. — Поче̏ ки̏ша, па прејде̏ у ла̀павицу и сне̏г.

пре̏јде се свр фиг *превари се*. — Па̀зи ако се и ту̏ј пре̏јдеш, бада̀ва це по̀сле ка̀јеш.

преједе свр **1.** фиг *пропадне, уништи се навој.* — Прејéла се мáтица, не мóж се зашрáфи. **2.** фиг *прегризе.* — Кóњ прејéл конóпац и уштркљáл. — Прејéло кýче заврзлó и побéгло.

прéк, -а, -о *пргав, напрасит, незгодан.* — Тôј ти-е прéк човéк, кóлко да знáш, плáне за залýдњицу.

Прéка рéка ж *река.*

прéка тестéра ж *широка тестера којом рукују два радника држећи је на крајевима.* — Тýј бýку мóж да собáлиш сáмо с прéку тестéру.

прекáди свр *окади тамњаном.* — Понéси и тамњáн, да прекáдимо на грóбје. — Прéкади ли и кýћу?

прекај предл **1.** *поред.* — Пројдó прекај њéга, ал се óн нáпраи да ме не вúди. **2.** *преко пута.* — Прекај њéга сéдеше еднá женá, несьм гу познавáла.

прекáлен, -а, -о *намучен, напаћен, прекаљен (радник).* — Од рабóту-е прекáлен па нéма кудé. — Тó-е прекáлен човéк од голéмо трчáње овдé, па по рабóту, да спечáли некú динáр.

прекáли свр **1.** *окали алатку више но што треба.* — Прекалúл ми секúру, па пŕсе чим ударú у дŕво. **2.** фиг *преоптерети, премори кога.* — Немóј ми прекáлиш волóви з-докарувáње тúја трýпци из долúну!

прекáли се свр фиг *премори се, преоптерети се, пропадне од рада.* — Прекалú се цéл дьн косéећи тúпац Преко дрýм. — Немóј се прекáлиш, трéбе и јýтре да рабóтиш. — Прекалúл се лéтоске работéјећи на кýћу.

прекаљувáње с гл им од *прекаљује (се).* — Крвљосáл је од прекаљувáње по рабóту.

прекаљýје се несв фиг *преоптерећује се радом.* — За когá се онóлко прекаљýје по рабóту, за зéтови, за тýђ кŕв, а тôј му не трéбе.

прекáнта свр фиг **1.** *пребрине.* — Прекантáмо и тýј рабóту да се вúше не мýчимо. **2.** *превари.* — Прекантáли га, утрапúли му крвомóчљиво кравчé.

прекáнта се свр *превари се.* — Прекантá се на брзúну, сьг ћу бáр натенельк да се кáем.

прекáпе свр фиг *премрзне.* — Прекапáше ми рýке од ладнóћу док товарú дрвá. — Прекапáмо чекáећи га на онúја стýд и óн пá не дојдé.

прекáра свр **1.** *превезе.* — Прекарáмо сéно от-Преко долúну на мóтке. **2.** *отера, прегони.* — Прекарá говéда преко рéку да пасý у Јéреницу. **3.** *проведе (живот, празник, време).* — Прекарá живóт работéјећи и јóш се ненаработú. — Не рéче ми какó прéкара Божúћ. — Са здрáвје да прекáраш тýј свáдбу. **4** фиг *преметне преко себе, преживи.* — Квó сам свé јá прекарáла, требáло-е одáвно да се утéпам. — И лóшо и ýбаво су прекарáли зáедно, па су такóј и отишлú. **5.** *претера у нечему.* — Прекарáл у скитњý. — Прекарáл у јурéње девóјке. — Тú га па, чúчо, прéкара у лажý. **6.** фиг *оздрави.* — Прекарáл бóлес и отишьл на рабóту.

прекáра се свр **1.** *преживи се, прође, претера се, проведе се, нестане.* — Штó-е билó, свé се прекарáло, дóбро да смо јошкé чúтави. **2.** фиг *изможди се, преоптерети се.* — Прекарáл се од рабóту. **3.** *умре* — Свéкар се, завалúја, рáзболе, лéже у крéвет и кьд ће већé да се прекáра, вúкну ме, па ми рéче: „Снáо о[д]-цаг си тú домаћúн, млóго сам бóлан, бŕжо ћу ýмрем." И такóј бú, бŕжо се прéкара. **4.** фиг *преједе.* — Прéкара се од едéње. **5.** фиг *заврши оплодњу (животиње).* — Прéкара се мркáње óвце.

прекардаши свр фиг *претера*. — Прекардашил меру. — Немој па да прекардашиш, нећу те пустим у кућу.

прекарување с гл им од *прекарује (се)*. **1.** *превожење*. — Даньс смо се договорили за прекарување сено у плевњу. **2.** *провођење (живота, празника итд)*. — Истрошимо се око прекарување свадбу. **3.** *претеривање у нечему*. — Воли прекарување кьд нешто прича. — От прекарување с рану истресал онолки чкембар.

прекарује несв **1.** *превози*. — С волови прекарује камен из мајден за кућу. **2.** *изгони, тера*. — Ка[д]-дојде лето, прекарујемо говеда на Чемерник да пасу. **3.** *проводи*. — Живот прекара с појање и весеље, неје га брига за ништа. **4.** *претерује у нечему*. — Млого прекарује у пиење. — Ка[д]-дара прекарује меру, тој неје добро. — Прекарује у лагање.

прекарује се несв *преоптерећује се*. — Немој се толко прекарује с посо, нес добро ни тој. — Прекарује се с едење, затој направил онолки подгушњак.

прекасне (се) свр *препадне (се), престраши (се)*. — Немој те прекасне кьд падне греда о[д]-таван. — Прекасну ме онoj дете с некакву пуцаљку. — Прекасну се кьт појде Булча на дете с онија рогови да га убоде. — Прекасну се кьд га видо после три дьна дооди дом.

прекасњује се несв *препада се*. — За свашта се прекасњује, не смејеш ништа да вој кажеш.

прекачи (се) свр *прескочи нешто, пребаци (се) што преко препреке*. — Прекачи ми овој цакче преко плот, да не залитам с њега около. — Прекачил се преко тарабе и улезал у кућу.

прекачки прил *попреко, с мржњом*. — Цел живот ме гледа прекачки, да са[м]-му бар нешто лошо учинила.

прекачување с гл им од *прекачује се*. — Научил на прекачување, не иде опште на вракњицу, но се прекачује.

прекачује (се) несв *прескаче, пребацује (се) преко нечега*. — Прекачује на премет ћилими да се ветреју. — Прекачује се преко пенцер, за у кућу.

преквичи свр *проведе време квичећи (свиња)*. — Преквича свиња цел дьн у кочину, ко да гу кољу с тупару.

прекиселен, -а, -о *одвећ кисео, прекисео*. — Грснице не смеју да буду прекиселене, тьг кучиста невељају. — Млеко ти-е прекиселено, не мож се ни обиђне, а камо ли еде.

преклад м *камен или цигла на коју се наслањају дрва код ложења на огњишту*. — Седни ус-преклад да се згрејеш

прекладник м в *преклад*. — Ка[д]-ци поблизу прекладник, бар ти неје зима.

преклаи свр **1.** *све време тиња, неко време тиња*. — Преклаја сировица у огњиште, нете се разгори. **2.** фиг *проведе време чамајући, пречами*. — Цел живот је преклајал, за ништа се неје насекирал.

преклапа несв **1.** в *препреза*. — На крај преклапа цршку на две поле. **2.** фиг *премишља, измишља*. — Цел ноћ преклапа кво да работимо с волови: да ги продавамо, ел да чекамо да презиму, мож-ће буду поскупи на пролет. — Само нешто преклапа, више ми досади с тој њојно преклапање од овој и онoj.

преклапа се несв в *препреза се*. — Црге се преклапају ел су ис-три пос.

преклапање с гл им од *преклапа (се)*. — Тија нож ти-е на преклапање.

преклопи свр в *препрегне.* — Вати цргу на средину, па гу преклопи, да буде из две струке, па покри дете, да му неје ладно.

преко[1] пред *уз временска значења, током, за време.* — Преко лето дојде Ђорђа на две недеље, колко да изокоси. — Немој преко Дининицу, це загмацаш у неку бару. — Преко зиму-е туј.

преко[2] прил **1.** *краћим путем, пречицом.* — Ако ватиш преко, на Мрковицу, побрзо ће стигнеш на воз. **2.** *попреко, по дијагонали.* — Оцечи га преко.

Преко[3] м *Војводина.* — Млого смо работили и у Преко.

Преко бару с мтн *ливада.*

/преко бару на стражу/ изр *убије кога.* — Кьд у партизани кажу за некога: „Води га преко бару, на стражу!", знало се: требе га одведеш и убијеш.

Преко долину с мтн *ливада.*

Преко друм с мтн *ливаде, шума.*

/преко курац / изр *преко воље, на силу, без воље и жеље, офрље.* — Све работи преко курац. — Нећу да ми помагаш преко курац, него озбиљно, ако оћеш, ако не — не требе ми помоћ.

/преко нос/ изр **1.** *батине, тепање.* — Видим ја ће добије он преко нос. **2.** *каже у очи што неповољно.* — Она ће мене преко нос да залепи твое безобраштине!

/преко срце/ изр *нерадо, преко воље.* — Даде ми тој преко срце.

прекован, -а, -о *поновно закован.* — Ти ће косиш с прековану косу, она-е појака, да се не скрши.

прекове свр **1.** *поново закује.* — Ће прекове плот на старе баскије. **2.** *прекује, искује ново, настави, нитује.* — Скршила му се коса, мора гу прекове ел нема другу.

прековување с гл им од *прековује.* — Носи косу у дугању, куде Милчу, на прековување.

прековује несв **1.** *поново закива.* — Прековује тарабе да стока не улази у градину. **2.** *наставља додавањем нечега, прекива, нитује.* — Ете га Симча под ора, прековује косу што му се скршила.

прекодьн прил *током дана, дању.* — Работи само прекодьн, навечер затвара.

преконачи свр *преноћи.* — Тане калаџија увек преконачи у плевњу, у сено.

преконосира свр *удари преко носа.* — Како смеје да ми он дете преконосира, знаје ли да ћу га сравњам са земљу?!

преконосница ж *ударац, шамар преко носа.* — Добил је едну преконосницу за задевање туђе жене.

преконоћ прил *током ноћи, ноћу.* — Ни преконоћ не мож да га најдеш дом.

прекопа свр фиг *претражи све.* — Прекопа сандук и не мога да најдем Милорадово вермене, куде ли га-е само денул?

прекопување с гл им од *прекопуе (1, 2).* — Бес прекопување не мож да се сади (*1*). — Ватили га у прекопување по подрум (*2*).

прекопује несв **1.** *прекопава, поново копа.* — Наврљал ђубре, па прекопује градину. **2.** фиг *претреса,* в *истриша (1),* в *претриша.* — Кои-е прекопувал по овија ковчак и које-е тел? — Воли да прекопуе по туђе ствари.

прекорљиво прил *с порекором.* — Што ме увек гледа такој прекорљиво. — Рече ми тој прекорљиво.

прекорување с гл им од *прекорује.* — Несьм заслужил од њега прекорување.

прекорује несв *прекорева.* — Мати гу прекорује, ал она не слуша.

прекосвет прил *веома далеко.* —Није Брод прекосвет, па да се толко журиш. — Отишал прекосвет, чак у Америку.

прекотруп прил *површно, на брзину.* — Све што уработи — уработи прекотруп, надве-натри, затој му работа невељаје. — Тој не може прекотруп, него натенелак и озбиљно.

прекра свр *преиздрави од кашља.* — Сьс две-три шоље чај, прекра ја тој крање.

прекрет м *полуга,* в *на прекрет.* — Требе ти неки камен за ослонац и прљ,и ете ти прекрет, да помериш трупац. — Тија камен мож само на прекрет да натовариш.

прекрочи свр *прекорачи.* — Немој ми детe прекрочиш, неће да порасне *(сујеверица).* — У њину кућу више нећу ни да прекрочим.

прекрсти свр *добије друго име.* — Оће га прекрсту, да се вика Стојан, а не Толан.

прекрсти се свр фиг *дозове се памети, уразуми се.* — Ка[д]-ће се еднуш прекрсти, да знам куде-е и које работи. — Још се није прекрстил, још тера кера. — Прекрсти се, синко, ако Бога знаш, па се скраси дом.

прекрупа ж *крупно самлевено жито за исхрану стоке.* — Немој ми мељеш прекрупу, него меко за леб.

прекрши свр **1.** *поломи, сломи на више делова.* — Увати му тојагу, па гу прекрши. — Неки ми прекршил пручке. **2.** фиг *не може му ништа.* — Ће ми прекрши стојка. — Мож ми га само прекрши и тој му-е све.

прекрши се свр ирон *премори се, пострада.* — Прекршил се од работу. — Прекршил се да дојде да види болесну матер.

прекука свр *проведе време кукајући.* — Цел дьн воj детe прекука и она га не те узне у наруче.

прекукуљи се свр *пресавије се, погрби се.* — Прекукуљил се ча-Ставра од болеж.

прекуњи свр *проведе време у куњању, дремежу.* — Прекуња цел дьн, не те ништа да уработи.

прекурца свр *уради што преко воље, преко курца,* в *преебе (2).* — Прекурцамо и тьј работу, да вој не мислимо.

прелади свр *престане оморина, врућина; захлади.* — Да малко не прелади, теомо да поцрцамо на њиву.

прелади се свр *назебе, прехлади се.* — Немој се преладиш такьв голиждрав на снег.

прелега свр *преспава.*– Нема куде нaћас да прелега Тане калаџија, ће га примимо на конак. — Прелегамо свуноћ будни.

прелепи свр *поново залепи.* — Ћу додадем још нешто у писмо на бајку, па га ти после прелепи.

прелив м *место где се даском вода преусмерава да не иде у воденицу,* в *одврт.* — Кој ли ми наћас обрну воду на прелив да воденица не меље?

прелита несв *прелеће, прелета.* — Овде по цел дьн прелитају авијони. — Врзал петла са сиџимку да не прелита куде туђе кокошке.

преличен, -а, -о *промењеног изгледа.* — Све-е ськ тој преличено, шума се преличила, неће познајеш ни пут. — Жена преличена, па гу не позна. — Овој ми нешто све преличено, није како-е било.

преличи се свр *промени изглед.* — Све узбујало, па се и шумак преличил, едва најдо путињче за Лебет.

прелу̏пи се свр *ољушти се, прељушти се.* — Ра́на ми се прелупи́ла. — Изгоре̂л на сльнце, па се све̏ прелупи́л.

прељу̏ти свр *превише заљути (јело).* — Прељути́ла сам ва̏риво ма̏лко, ал мо̏ж се еде̏.

према́ва свр фиг *прокоси, окоси.* — Премава̏ и ѕа̏дњу гологу̏зу, оцьг до дого̏дине не̂ма косе̂ње.

премале̏је свр **1.** *премрзне, измрзне, утрне.* — Премале̂ше ми но̏ге од мра̏з. — Има́ла сам и рукави́це и па̏ ми премале̂ше пр̏сти о[д]-цтудени́цу. — Обу̏ј се до̏бро да ти но̏ге не премале̏ју на ову̏ј ладно̏ћу. **2.** *премре од боли.* — Удари̏ се сьс ма̏шку по цволи́ку, па премале̏. — Премале̏ од бо̏л и изгуби̏ гла̏с.

према̏ми свр *намами, преведе к себи.* — Премами́ла га, ку̏чка, куде њу.

према̏нда свр фиг **1.** *превари.* — Премандȁли га ајду̏ци за ка̏пару. — Ти̏ја лопо̏в ће те према̏нда како о̏ће. **2.** *прокоси.* — Премандȁмо лива̏ду, бе̂ше сла̏бо роди́ла, са̏мо си ко̏се иступи́мо.

према̏нда се свр *изгуби време, премаје се.* — Премандȁ се даньс на та̏м, на ова̏м, и ни̏шта не потси́го.

према̏не свр **1.** *престане.* — Прему̏л сне̏г, мо̏ж се изле̂зне да се нара̏ну о̏вце. **2.** *престане бол.* — Пре̂ману га зу̏б од они̏ја пра̏шак. — Премаңу̏ло да га боли̏ коле̂но. **3.** фиг *преоптерети се, утрне (од рада, мраза итд).* — Премаңу̏ше ми ру̏ке од бучка̏ње млеко̏. — Премаңу̏ше ми но̏ге на ову̏ј студени́цу.

премањува̏ње с гл им од *премањује.* — Од премањува̏ње не̂ма ни̏шта, ле̂кови ту̏ј не помо̏гоше.

премању̏је несв **1.** *престаје.* — Премању̏је ла̏павица, сьг ће га смр̏зне. **2.** *престаје бол.* — Премању̏је га глава̏. — Ел те премању̏је зу̏б?

премау̏че свр **1.** *мјауче неко време.* — Сву̏ноћ пре̂маука ди̏вља ма̏чка на др̏во. **2.** фиг *дозива неко време.* — Не мога̏мо ни да проора̏тимо, оно̏ј њо̏јно дери̏иште це̂ло вре̂ме пре̂маука.

преме̂на ж зб им *чисто рубље, преобука, пресвлака.* — Купу̏е неве̂ста преме̂ну: капу̏т, су̏књица, те̂л, мре̂жу, веньц на гла̏ву, шимши̏р. — Да̏ј ми преме̂ну, о̏ћу се преобуку̏јем. — Доне̂ла сам ти чи̏сту преме̂ну да се обуче̂ш ко чове̂к.

преме̂ни (се) свр *преобуче (се) у ново, дотера (се).* — Премени̏ му постељи̏ну, ка[д]-до̏јде да спи̏ у чи̏сто. — Окупа̏ше га, па га премени̏ше с у̏копну спре̂му. — На њу̏ сам остаи̏ла амане̂т да ме пре̂мени за они̏ја све̂т. — Кьд ко мо̏мкиња до̏јдем до̏м, куде ма̏тер, онако̏ј дро̏њава, да се преме̂ним, она̏ криећко̏м пр̏во отплаче мо̏ју̏ му̏ку, па тьг у̏зне да кр̏пи, пе̂ре и препра̏ља мои̏ дро̏њци. — Премени̏л се у на̏јубаво за весе̂ље. — Салтоса̏л се работе̂јећи с циглари̏, тре̂бе се оку̏па и пре̂мени.

преме̂нка ж дем од *премена.* — Несьм си била̏ поне̂ла преме̂нку да зано̏ћим куде њи̏.

преме̂њен, -а, -о *преобучен, дотеран.* — Дево̏јка бе̂ше у у̏баво преме̂њена.

премењува̏ње с гл им од *премењује (се).* — Ово̏ј ми-е спре̂мено за премењува̏ње, кьд по̏јдем на пу̏т куде деда Го̏спода.

премењу̏је (се) несв *дотерује (се), преоблачи (се), преодева (се).* — Три̏ гу дево̏јке премењу̏ју за сва̏дбу. — Тре̂бе неки̏ де̂ду да премењу̏је, не мо̂же са̏м. — Нешто̏ се дево̏јче сва̏ки ча̏с премењу̏је. — Премењу̏је се зато̏ј што-е у̏бава. — Вазд̏ьн тугу̏је, ни[т]-це бе̂ли, ни[т]-це премењу̏је.

премесува̏ње с гл им од *премесује.* — По̏убав је ле̂б с премесува̏ње.

премесује несв *поново меси тесто.* — Стасало тесто, па га премесује да га тури у црепњу да се пече.

премет м *мотка, вратило на коме се суши или ветри постељина, одећа, па и рубље,* в *било.* — Носи ћилими на премет да ги сльнце огреје како требе.

премета (се) несв **1.** *окреће (се), преврће (се),* в *преврћа.* — Сено се премета с вилу да се брзо осуши. — Премета се преко главу. — Ударил се по цволику, па се премета од болеж. **2.** *претражује, премеће.* — Још и сьг ми премета по собу и ствари кьд несам туј.

преметање с гл им од *премета (се).* — Бес-преметање не мож се вуна лако осуши.

премете се свр *збуни се, превари се.* — Немој се куде судију преметеш, па да казујеш кво не требе. — Премето се и н-умеја ништа да кажем.

преметне се свр **1.** *преврне се, окрене се.* — Преметнула се кола са-сено у ендек. — Преметнул се преко главу. — Преметни се и ти ако умејеш. **2.** *саплете се, спотакне се.* — Преметнул се на некакву грању и утепал ногу. **3.** фиг *погреши у препознавању кога.* — Преметну се на пазар, учини ми се Мисаил је, кьд оно други неки човек води коња.

премива несв *пропушта кроз воду, прелива водом.* — Сирење се почесто премива да се не поквари.

премивање с гл им од *премива.* — За сирсње-е обавезно премивање.

премије свр *пропусти кроз воду.* — Ће премије сирење ис-кацу, па ће ни донесе да мезнемо уз ракију.

премира несв *обамире, губи свест.* — Дете ми премира, а доктур си бригу нема.

премисли се несв *све време мисли, много мисли на нешто или некога.* — Целу ноћ се премисли од Радована, како тој да још неје нашал работу. **2.** *предомисли се.* — Премисли се, нећу га купујем, не требе ми за теј паре.

премислување с гл им од *премисли се, размишљање, премишљање.* — Заболе ме глава од премислување кво јутре да работим бес-коњи за вршу.

премита несв **1.** *поново мете.* — Премита гувно от-кокошињци, па да насађујемо снопје. **2.** в *премлагује.* — Првка почела да премита с език, требе гу водимо куде мрвењака.

премита се несв *збуњује се, греши.* — Остарела, па се премита, не мож се сети от-кои ти беше.

премишља (се) несв *размишља, колеба (се).* — Свуноћ премишља од онуј мoју сестру Бранку, што отиде у Швецку. — Још се премишља да ли да поди за Томчу ел да остане баба-девојка.

премишљава несв *размишља.* — Премишљава и о[д]-Драгојла и о[д]-Цотира, куде су, како су, работу ли, одавно ни не пишу ис-печалбу.

премишљава се несв *премишља се, предомишља се.* — Премишљава се оће л да купи теле ел ће одустане.

премишљавање с гл им од *премишљава (се).*

премка ж *препона.* — Заболело га у премку, едва се вуче.

премлагује несв *не може да гута од бадљи (говече).* — Јуничка само премлагује, не мож ни воду да пие, ћу вој сечем бадље.

премлаз м *обичај прве заједничке муже оваца на Ђурђевдан, после чега се предају чобанину и гоне на пашу у планину.* — На премлаз се двоју јагањци од овце и смузују овце. — На премлаз на овце турамо белегу да ги препознавамо.

пре̍млаза ж в *ӣремлаз.* — Све̍ сам спреми̍ла што тре̍бе за пре̍млазу.

премла̍ти (се) свр *ӣребије, изубија, убије (се), удари (се) добро.* — Па̍зи кво̍ овде̍ ора̍тиш, немо̍ј те неки̍ за нештo̍ премла̍ти. — Премлати̍ се на гребу̍љу, па ми трни̍ рука̍.

пре̍мнина ж в *ӣревнина.* — Сме̍љемо овьс, јечьм и ржени̍цу за пре̍мнину.

пре̍мор м *замор, ӣреморенос̄ш.* — Балдиса̍л от пре̍мор.

премотува̍ње с гл им од *ӣремоӣује.* — И̍мам и ја̍ кочка̍ пређу̍ за премотува̍ње.

премоту̍је несв *ӣремоӣава.* — На ви̍тел премоту̍је пређу̍.

пре̍мре свр **1.** *ӣреӣадне се.* — Премре̍ о[д]-стра̍ кьд га видо̍ избуљи̍л онако̍ј кр̍вав. **2.** *смрзне се, следени се, насӣрада.* — Премре̍л од ладно̍ћу докле се врну̍л и[з]-Село̍.

премр̍ка (се) свр *оӣлоди (се) (овца).* — Едьн шути̍л ни пре̍мрка о̍вце. — О̍вце ни се на вре̍ме премрка̍ше.

премр̍си свр *ӣоједе мрсну храну у време ӣосӣа.* — За жи̍ву гла̍ву не̍ће гу нака̍раш да премр̍си.

премр̍си се свр в *омрси се* (*2*). — Бо̍же ме про̍сти, премрси̍ се сред пости̍.

прему̍ва свр *ӣреврне, ӣреӣресе.* — Ко̍ј ли ми пре̍мува овако̍ј посте̍љке и ко̍ј ђаво̍л је ту̍ј тражи̍л.

прему̍вта свр *ӣревари да узме шӣо џабе, обмане.* — Кога̍ све̍ неје̍ премувта̍л, те не̍ће те̍бе.

премуза̍ч м *округли крављај који се на Ђурђевдан, кад се сӣадо исӣерује из ливада у уӣрину, сӣавља ӣреко суда и венца од ӣољског цвећа, да се кроз њега ӣромузу све овце.* — Ка[д]-це промузу̍ о̍вце кроз премуза̍ч, премуза̍ч се искр̍ши у крми̍ло да га о̍вце поеду̍, да да̍вају по̍више млеко̍.

прему̍нта свр *ӣревари, обмане.* — Куде̍ га само најде̍, и̍ма те прему̍нта да не осе̍тиш.

прему̍чи се свр *намучи се, измучи се.* — Це̍л живо̍т се премучи̍ и, на кра̍ј, то̍ј за то̍ј.

прена̍да се свр *изгуби сваку наду.* — Пренада̍ла му се чека̍ећи га, а од ње̍га ни тра̍г ни гла̍с, ко да-е све̍ заборайл. — Пренада̍ се ће до̍јде за Петро̍вдьн, па за Горе̍шњак, па за Митро̍вдьн, и, на крај, прегоре̍.

пренема̍га се несв *ӣревија се, ӣренемаже се.* — Пренема̍га се од боле̍ж. — Сьл се пренема̍га, а ни̍шта му неје̍.

пренемага̍ње с гл им од *ӣренемага се.* — Не мога̍ да гле̍дам њо̍јно пренемага̍ње, па гу одве̍до куде до̍ктура.

пренемо̍гне свр *изнемогне, ӣосусӣане.* — От-копа̍ње сам скро̍з пренемогла̍, едва̍ се вуче̍м. — Пренемо̍гал од гла̍д.

преносу̍је несв *носи одећу коју је неко већ носио.* — За ње̍га не̍ма бри̍га, преносу̍је оно̍ј што стари̍јат си̍н више не но̍си. — Што̍ му не ку̍пу но̍во, ста̍лно преносу̍је ту̍ђо?

преоблекло̍ с *ӣреобука.* — Несьм, шту̍рињче, поне̍ла преоблекло̍ на дете̍. — Че̍кеј докле збе̍рем преоблекло̍ о[д]-џи̍цу.

преоблекува̍ње с гл им од *ӣреоблекује (се).* — У ра̍нац ти-е све̍ за преоблекува̍ње.

преоблеку̍је (се) несв *ӣреоблачи (се).* — Не ви̍кај гу, преоблеку̍је оно̍га истри̍шљака. — О̍н се зача̍с преоблеку̍је, не̍ће га мло̍го че̍камо.

преобли̍чи се свр *изме̍ӣне се у лику, ӣромени се ӣолико да више не личи на себе.* — Преобличи̍л се у печа̍лбу, едва̍ га позна̍.

нреобр̍не свр **1.** *ӣреокрене.* — Тре̍бе Мило̍јко па̍ да преобр̍не се̍но, да се осу̍ши. — Преобр̍ни бу̍ре да се исце̍ди вода̍. **2.** *ӣреӣражи.* — Преобрну̍мо све̍ и не најдо̍мо га. **3.** *изокрене наоӣако.* — Преобрну̍л чера̍пе да га не уро̍чи неки̍. **4.** *окрене на лице шӣо.* —

Преобр́ни цемпи́р, на́опоко си га обле́кал. **5.** *промени мишљење, одлуку...* — Уба́во се договори́мо за теле́, кьд о́н по́сле пре́обрну, па га о́скупе.

преобр́не се свр **1.** *окрене се.* — Преобр́ни се на дру́гу страну́, тако́ј мло́го крчи́ш ка[д]-цпи́ш. **2.** *промени се (мишљење, страна, време...).* — Ськ се преобрну́л, па држи́ њи́ну страну́. — Пре́обрну се вре́ме, удари́ше неке́ кишети́не. **3.** фиг *измени се.* — Све́т се скро́з преобрну́л, оно́ј што бе́ше нека́[д]-до́бро ськ невељаје.

преобр́ћа (се) несв **1.** *окреће (се).* — Тре́бе ца́кови с це́мент да преобр́ћамо да се не скоча́њу. — Требе́ се се́но це́л дьн преобр́ћа. **2.** *преврће (се).* — Преобр́ћа се преко гла́ву. — Це́лу но́ћ се преобрћа́, не мога́ да за́спим. **3.** *изокреће.* — Ја́ едно́ ка́жем, она́ га преобр́ћа, ко да не зна́м кво́ сам река́л.

преобрћа́ње с гл им од *преобрћа (се).*

преобу́вка ж *чарапе.* — Доне́ла сам ти чи́сту преобу́вку.

преобукло́ с в *преоблекло.* — Не доне́се ми преобукло́.

преобукува́ње с гл им од *преобукује (се),* в *преоблекување.* — Кво́ ћу рабо́тим с преобукува́ње кьд ми неси́ доне́ла преобукло́? — А́јде на преобукува́ње.

преобуку́је (се) несв в *преоблекује (се).* — Јо́ш дете́ н-уме́је да се преобу́кује само́. — Ко́ј ће га преобуку́је такво́ у́срано? — Преобуку́је се у но́во за собо́р. — Купа́ла дете́, па га преобуку́је.

преобуче́ (се) свр *пресвуче (се), преодене (се).* — Ка[д]-це преобуче́ у ву́ту, тьг ће ви́диш ква́-е тој серсе́м дево́јка.

пре́од м *прелаз, пролаз.* — Куде́ ви-е пре́од на Голе́му ре́ку? — Ту́ј пра́во и́деш на пре́од кро[з]-шиба́к.

Пре́од м мтн *ливаде, шума.*

преоде́ње с гл им од *преоди,* **1.** *прелажење.* — Ка[д]-до́јдеш у ва́рош, па́зи на преоде́ње преко у́лицу. **2.** *сеоба, сељење.* — Преоде́ње у гра́д ни у́сарави село́. **3.** *преливање течности.* — Ува́ти стра́ од преоде́ње млеко́ на шпо́рет ка[д]-це ва́ри..

прео́ди несв **1.** *прелази, пролази.* — Кьд по́јдемо у шко́лу, То́ка ни прео́ди пу́т да пона́вљамо. — Сте́гал се тако́ј, ко да ће прео́ди преко Цеврља́нку. — Овде́ прео́димо преко Баинску ре́ку. **2.** *сели се.* — И Цве́тини ће прео́ду у гра́д. **3.** фиг *кипи, прелива се преко суда (течност).* — Немо́ј млеко́ да ти прео́ди, кьд ви́диш да се свари́ло, сту́ри га о[д]-чпо́рет.

прео́ре свр **1.** *узоре делимице туђ посед.* — Преора́л две́ бра́зде у моје́. **2.** *поново узоре.* — Мора́л је да прео́ре њи́ву, ло́шо гу поора́л.

прео́тне свр *преотме, преузме.* — Преоте́л му дево́јку и с њу́ се жени́л. — Има́ње ми преоте́л. — Преоте́л му рабо́ту. — Са́мо ти́ ка́жи, ако тре́бе, Дра́гољуб ће гу прео́тне, па ти гу доведе́.

препа́да (се) несв *плаши (се).* — Препа́да љу́ди у мра́к ти́ја огурсу́з. — Мло́го-е страшљи́ва: о[д]-цва́што се препа́да.

препада́ње с гл им од *препада (се).* — Ружи́ла сам га за препада́ње деца́ на́вечер по мра́к.

препа́дне (се) свр *уплаши (се), престрави (се).* — Па́зи, немо́ј те нешто́ препа́дне кьд прооди́ш кроз Лисича́рку. — Ће те препа́дне Ли́шко пред Кади́вкину авли́ју. — Ка[д]-це препа́днеш, повучи се за у́во и ка́жи: ццц!

препа́ти свр *напати се.* — Мло́го смо препати́ли за ле́б у ра́тно и по́ратно вре́ме.

препа̏ше (се) свр *опаше (се), опаше се више пута.* — Препа̏ши се цвр̏сто да ти не спа̏дају чеши̏рке. — Препаса̏ла ткани̏цу па вој стру̏к дошъл мале̏цак. — Препаса̏л по̏јас што му изатка̏ла Стаме̏на.

препе̏к м *поново печена ракија, препеченица.* — До̏бар ти-е ови̏ја препе̏к. — Жеже̏ препе̏к.

препељу̏га ж *ноћни лептир,* в *пеперуга.* — Долете̏ една̏ препељу̏га, па у мое̏ о̏чи, па у о̏чи, докле гу не утепа̏. — Уга̏си све̏тло да не уле̏зну пеперу̏ге.

преперу̏га ж в *препељуга.*

препи̏ра (се) несв **1.** *испира (се), пере (се) поново.* — Мо̏ра да препи̏рам кучи̏ста, несу̏ се избелеја̏ла како тре̏бе. **2.** *препире (се), свађа (се).* — Нек се женети̏не ваздън препи̏рају, ти̏ си гле̏ј твоју̏ рабо̏ту.

препира̏ње с гл им од *препира (се).* **1.** *поновно прање.* — Нее̏ се до̏бро опра̏л ве̏ш, тре̏бе му препира̏ње. **2.** *свађање, свађа.* — Не мо̏гу да слу̏шам њи̏но препира̏ње. — От-препира̏ње иско̏чи тепа̏ње.

преписува̏ње с *преписивање.* — И̏ма за дома̏ћи нешто̏ за преписува̏ње.

препи̏ча (се) несв *пече (се) поново (ракија).* — Препи̏чам ве̏ћ дру̏ги каза̏н.– Раки̏ја се препи̏ча да би би̏л до̏бар пре̏пек.

препича̏ње с гл им од *препича (се).* — Научи̏л на препича̏ње, па га врну̏л да се још ма̏лко пече̏.

препи̏ша свр фиг *престигне, надмаши, победи у нечему.* — Они̏ја Ђу̏рђин ги све̏ препиша̏л у уче̏ње.

препи̏ше свр **1.** *пропише (лек).* — Преписа̏л му до̏ктур ле̏кови, а о̏н ги одма̏ попи̏л. **2.** *пренесе имање судским путем.* — Дочува̏л га и о̏н му преписа̏л ку̏ћу и има̏ње.

препла̏ви свр *поплави, помодри.* — Бе̏ше преплаве̏л о[д[-цтра̏. — Преплаве̏ше му у̏сне, па све̏ помодре̏ од љутину̏.

преплаки̏ња несв *пропира.* — Преплаки̏ња они̏ја загоре̏ли гр̏нци.

преплакиња̏ње с гл им од *преплакиња.* — Доне̏си ми во̏ду за преплакиња̏ње ве̏ш.

препла̏кне свр *пропере.* — Јо̏ш да препла̏кнем пани̏це и го̏тово с пра̏ње су̏дови.

препла̏ши се свр *преплаши се, препадне се.* — Дете̏ се преплаши̏ло од грмља̏ву, ће ва̏ти у̏плав.

преплете̏ свр **1.** *изнова исплете.* — Узе̏ла да преплȅте оне̏ј бе̏ле чера̏пе. **2.** *изукршта грање око тараба и кочева.* — У̏зни врбо̏ве гра̏њке па преплȅти ти̏ја пло̏т да не ула̏зу о̏вце. **3.** фиг *спотакне се.* — Пија̏н тако̏ј че̏сто преплете̏ кра̏ци на неку̏ џо̏мбу и расцо̏па р̏ње.

препли̏та несв **1.** *изнова плете.* — Ћу препли̏там ови̏ја џемпи̏р, те̏сачко сам га испле̏ла. — О[д]-два̏ џемпи̏ра, еве̏, препли̏там но̏в на Драги̏воју. **2.** *гради плот плетући грање око кочева.* — Узе̏ да препли̏та пло̏т у гради̏нче што се зиму̏ске разгради̏л. **3.** фиг *спотиче се.* — Пија̏н, па препли̏та но̏ге, све̏ страу̏јем да се не споту̏ри да па̏дне. **4.** фиг *отежано говори.* — Како̏ да га разу̏миш кьд препли̏та с ези̏к.

препли̏тан, -а, -о *преплетено од нечега што је опарано.* — Све̏ но̏си препли̏тани џемпири̏.

преплита̏ње с гл им од *преплита.* — Назбра̏ иво̏во гра̏ње за преплита̏ње око та̏рабе.

препови̏је свр *изнова повије бебу.* — Нека бр̏зо препови̏је дете̏.

препозна̍ се свр фиг *превари се, учини се.* — У̍чини ми се ча-Дра̍гољуб, а после̍ видо̍ дека сам се препознала̍, неје̍ би̍л о̍н.

препозна̍ва (се) несв **1.** *препознаје кога или шта, познаје (се).* — Кочко̍-е, а веће̍м препозна̍ва љу̍ди. — Ни ку̍ћу ви̍ше не препозна̍ва, ода̍вно-е отиша̍л и[з]-село̍. — Препозна̍ва се да-е то̍ј раде̍л ма̍јстор. **2.** фиг *погреши у идентификацији кога.* — Неје̍ то̍ј би̍л о̍н, у̍јка ми, препознала̍ сам се у гунгу̍лу, у̍чини ми се да-е о̍н е[л]-ли̍чу.

препознава̍ње с гл им од *препознава (се).*

препоје̍ свр *пева све време.* — Це̍л дьн препоја̍ше Лебеђа̍нке она̍м у Тв̍рди бре̍г.

препокри̍је свр *поново покрије, боље распореди кровни покривач.* — Тре̍бе да препокри̍емо ку̍ћу, поче̍л кро̍в да прокапу̍је.

преполо̍ви свр *подели на пола, пресече на пола.* — Преполо̍ви ми ову̍ј ду̍њу. — Кьд преполови̍мо кру̍шку, оно̍ црви̍ва.

преполо̍ви се свр фиг **1.** фиг *смрша подоста.* — Преполови̍ла се за едно̍ ле̍то, а и̍маше гу и̍доста. **2.** фиг *пресшрави се.* — Преполови̍ се о[д]-цтра̍ докле проjдо̍ низ доли̍ну под гро̍бје.

препра̍вен, -а, -о *преправљен.* — Ова̍ј су ко̍ла препра̍вена, па ма̍лко попристе̍гнута.

препра̍ен, -а, -о в *преправен.* — Ку̍ћа им је препра̍ена.

препра̍и (се) свр **1.** *преправи (се).* — Ако ти невеља̍је, у̍зни па га препра̍и. — Све̍ препра̍и што ти сми̍та у ку̍ћу. **2.** *поправи, прекроји.* — Препра̍и ми ови̍ја дуга̍чак капу̍т у мика̍ду. **3.** фиг *преиначи.* — Што го̍ђ да ка̍жем, она̍ ми препра̍и. **4.** *преобрази (се), преваспита (се).* — Препраи̍л се, неје̍ ви̍ше онако̍ј слу̍ткав. — Залу̍д ми тру̍д, мазго̍в, не мо̍ж га препра̍иш, па то̍ј ти-е.

препра̍ља (се) несв **1.** *преправља, прекраја шта.* — Препраља̍ла сам ку̍ћу сама̍, биле̍ се наери̍ле стре̍је, кро̍в ће се сри̍не. — Спре̍гла се, па препра̍ља су̍књу. — Све̍ што неје̍ по његово̍, вре̍ме само̍ препра̍ља. **2.** *преображава (се), мења (се).* — Поче̍л се препра̍ља како-е служи̍л во̍јску. **3.** *преиначава.* — Ви̍ше ми Султа̍на не препра̍ља оно̍ј што вој ора̍тим. **4.** фиг *расправља (се), свађа (се).* — Ста̍лно се за по нешто̍ препраља̍ју докле се не поте̍пају, а по̍сле ви̍ју, ку̍кају.

препра̍љан, -а, -о *преправљан.* — Ово̍[ј]-е препра̍љана ра̍лица, неје̍ има̍ла ovaка̍в ра̍лник и брце̍.

препраља̍ње с *преправљање.* — Тре̍бе на коше̍рку до̍бро препраља̍ње. — Не пома̍га на косу̍ ни препраља̍ње, мо̍ра куде Ми̍лчу, у дуга̍њу, да гу занит́у̍е.

препра̍љен, -а, -о *преправљен.* — Да-е препра̍љен то̍ј би се одма̍ виде̍ло.

препраљо̍тина ж *преправљен предмет.* — Мали̍јат вој све̍ но̍си препраљо̍тине о[д]-цтаро̍тога.

пре̍пре свр *препречи, запречи.* — Пре̍при гра̍ньке и тр̍ње да ти кр̍з лива̍ду не проо̍ди сто̍ка. — Препре̍л им пу̍т преко њи̍ву, не мо̍ж да иска̍рају се̍но из доли̍ну.

препре̍гне свр **1.** *воловима замени стране у јарму.* — Препре̍го воло̍ви, белки̍м ће бо̍ље ву̍чу, ал десна̍к не мо̍ж ни̍какo на ле̍ву страну̍. **2.** *скупи, спакује савијањем на мање величине (текстил, ткани предмет).* — Препре̍гни до̍бро ову̍ј посте̍љку па гу ту̍ри у са̍ндук.

препре̍гне се свр фиг *омршави, ослаби физички.* — Ко̍ј во[ј]-е ђа̍вол, нешто̍ му се жена̍ скро̍з препре̍гла.

препре̍за (се) несв **1.** *мења воловима стране у јарму.* — Че̍сто препре̍за воло̍ви да бо̍ље вучу̍. **2.** *савија на пола (ткани предмет).* — Цр̍га о[д]-три̍ по̍е се препре̍за на

по̏ла. **3.** *савија ради паковања.* — Препре̏за аљи̏нке што су се луфтира̏ле за у ко̏вчак. **4.** изр: — Ста̏р во̏л се не препре̏за.

препреза̏ње с гл им од *препреза (се).* — Не̏ма ви̏ше препреза̏ње воло̏ви, нави̏кли су на свое̏ ме̏сто.

препр̏жи свр **1.** *испржи више но што треба, испржи тако да загори.* — Слани̏ну си ми препржи̏ла, па се све̏ спе̏кла. — Куде̏ ми бе̏оше о̏чи, те препржи̏ лук! **2.** *поново испржи што.* — Ако ти неје̏ пр̏жено како тре̏бе, у̏зни па га препр̏жи!

препржу̏је несв **1.** *пржи у тигању што да готово загори.* — За̏пршку у̏век препржу̏је, па вој замирису̏је на загоро̏тину. **2.** *поново пржи.* — Ни̏кад му ме̏со неје̏ до̏бро пр̏жено, у̏зне па сам препржу̏је.

препржува̏ње с гл им од *препржује.* — Ово̏ј се не мо̏ж еде̏ без препржува̏ње.

препри̏да несв *препреда, в врпка[1].* — Ако уме̏јеш пре̏ди а̏рно, ал тако̏ј да га ја̏ по̏сле не препри̏дам.

препридȁње с гл им од *преприда, в врткање.* — Заболе̏ше ме ви̏ше ру̏ке од препридȁње.

препрости̏ра несв *изнова простире, простире по другом распореду.* — Препости̏ра ве̏ш на сл̀нце да се по̏брзо осу̏ши.

препру̏жа несв *пружа преко нечега.* — Виде̏л сам гу како му препру̏жа др̏вља преко пло̏т. — Препру̏жи ми бока̏л с вино̏!

препру̏жа се несв **1.** *пружа се преко нечега.* — Дете̏ се препру̏жа преко леле̏јку, па̏зи га да не па̏дне. **2.** *преноси се из руке у руку.* — Ци̏гла се препру̏жа да се бр̏же ука̏чи на ске̏лу на го̏рњи спра̏т.

препру̏жање с гл им од *препружа (се), преношење нечега у ланцу с руке у руку.* — С препружа̏ње ће по̏лако пренесе̏мо ци̏гле на спра̏т.

препру̏жи (се) свр *пружи (се) преко нечега, да̑ нешто преко другог човека пошто сам не може да се толико пружи.* — Препру̏жи ми ши̏бицу да запа̏лим цига̏ру. — Препру̏жи се, па ми да̏ј ле̏б из на̏ћви.

препружува̏ње с гл им од *препружује (се).* — То̏ј мо̏же са̏мо с препружува̏ње да до̏јде до те̏бе.

препружу̏је (се) несв *пружа (се) преко нечега.*– Препружува̏ му цига̏ре, па раки̏ју и ка̏ву преко про̏зор да дру̏ги у ку̏ћу не ви̏ду. — Препружу̏је се преко пло̏т да преврљи гра̏ње. — Греда̏ мо̏ра да се препружу̏је преко ре̏ку да мо̏ж да се прео̏ди.

прерабо̏ти (се) свр **1.** *претера у раду, премори се од рада.* — Немо̏ј да прерабо̏ти, ко̏лко рабо̏ти. — Преработи̏л га о̏н у село̏ ода̏вно, па врљи̏л рабо̏ту. — Преработи̏л се ово̏ј ле̏то, па се разболе̏л. **2.** ирон *умори се од ленчарења.* — Немо̏ј се прерабо̏тиш у ту̏ј ладови̏ну.

прера̏ди свр фиг *превари, обмане.* — Есьм ли ти вика̏л ће те прера̏ди Ја̏ћим, ал ти̏ ме не по̏слуша.

прераду̏је се свр *радује се превише.* — Прерадува̏мо му се кьд дојде̏ из рабо̏ту.

прера̏ни (се) свр **1.** *прехрани (се), исхрани (се).* — Ову̏ј зиму̏ не сти̏же крма̏, едва̏ прерани̏мо гове̏да. — Ако не рабо̏ти, како̏ це прера̏ни? **2.** *претера у исхрани.* — Прерани̏л свињу̏ па се наду̏ла ко бу̏ре, ће пу̏кне. **3.** фиг ирон *преједе.* — Немо̏ј се прера̏ниш ш-чо̏рбу од скрипа̏ц и покри̏ву.

прере̏ди свр *све време плаче, преплаче.* — Ка̏т по̏беже Раду̏нка за Свето̏мира, ма̏јка це̏лу но̏ћ пре̏реди у ку̏ћу.

прери̏па несв *прескаче.* — Прери̏па сло̏гови ко да је за̏јац.

прерипање с гл им од *прерипа*. — С прерипање плотови све је гаће исцепил.

прерипи свр **1.** *прескочи*. — Прерипи мачка капак и улезе у куђу. — Ако не прерипи реку, ће се намокри. **2.** фиг *победи*. — Све ги-е прерипил у учење.

прерипне свр дем знач од *прерипи*. — Ако петьл па прерипне у туђу авлију, одма ће отиде у лонац.

прерипување с *прескакање*. — Такмичу се у прерипување.

прерипује несв *прескаче*. — Немој да газиш по тej баре, него, кьд мож, прерипуј. — Не прерипуј оџаци, загрђај по ред.

прероди свр *добро роди (воће, поврће)*. — Преродило, а нема кои да бере.

прерýби свр *пресече, преструже, прегризе*. — Глеј да га тачно прерубиш да га упасујем, да буде пасент. — Са зуби га има прерубим, а ти не мож з-бичкију. — Шију му има прерубим ако га ватим.

пресабере свр **1.** *покупи, премести, прорачуна*. — Пресабери куфери, па едьн да ми дадеш. **2.** фиг *прорачуна*. — Пресабери колко ти-е остало, па ће видиш ел требе да купуеш још.

пресабере се свр **1.** *прорачуна*. — Пресабери се ел имаш парице за тој кравче, а ја могу и да те попричекам месец-два. **2.** фиг *дође к себи, поврати се*. — Едва се пресабра од онија ужас.

пресабира несв *премешта, поново размешта, пребире*. — Пресабира цел дьн по ковчак нешто.

пресабира се несв *прерачунава се, двоуми се*. — Пресабирам се нешто да л ми се навата да и ја појдем с вас. — Пресабирам се колко имам паре, ће л ми стигну да прекарам славу.

пресабирање с гл им од *пресабира (се)*, **1.** *премештање, пребирање*. — Цел дьн пресабирање и па га не напакува како требе. **2.** *прерачунавање*. — Не мож се живи без пресабирање.

пресабуљи (се) свр *превије (се), пресамити (се)*. — Пресабуљи га преко колена, па га малко испраши по дупе. — Пресабуљи се преко плот да доватим матиче, па ме заболе мешина. — Пази, немој се пресабуљиш да те па заболи стомак.

пресад м *оно што се пресађује (воћке, поврће, цвеће, расад)*. — Донесе ли ми пресад од онеј твое наубаве китке?

пресади свр *поново засади*. — Овој дрвце да пресадиш на сльнчовито место да брже вираје.

пресађување с гл им од *пресађује, пресађивање*. — Овеј сам китке одвоила за пресађување.

пресак м (мн пресаци) *простор у амбару у коме се складишти жито*. — Донеси ис-пресак рженицу да нараним кокошке. — Надексамо пресаци са[с]-жито.

пресалдуми (се) свр фиг *одлучи (се), преломи*. — Дуго неје умејал да пресалдуми кво ће работи. — Пресалдумил и отишьл у дунђерльк. — Пресалдуми се еднуш коју ће узимаш, не мож две девојке да држиш у наду и неизвеснос.

пресамије се свр *савије се у пасу, пресамити се*. — Пресамила се од болеж и такој лежи у кревет.

пресан леб м *хлеб без квасца*, в *пресница*. — Омесила пресан леб под вршњик.

пресане свр *пресахне, усахне, престане*. — Пресанул летос извор на Китку. — Пресануле вој груди, па нема с кво да доји дете. — Пресану ме зуб.

преседи̏ свр *одседи све време.* — Преседѐмо цѐл дьн нѝшта не окусѝмо. — Преседѐмо тӯј нóћ, тек пре[д]-ѕóру òн дојдѐ.

пресѐдлес, -та, -то *угнуѿ ѿо средини, седласѿ.* — Вѝдиш онȍј пресѐдлесто бр̏до, е тóј су Шáнци.

пресѐдлина ж *седласѿо месѿо, ѿревој на ѿланини, брду.* — Ѝдите, па кьд дȍјдете гóре, на пресѐдлину, вѝ ни сачѐкејте.

пресѐдне свр **1.** *освеѿи се, доживи нелагоду.* — Тȍј ће му пресѐдне што ми-е обрáл слѝве. — За̏лак му пресѐдал, дабóгда (*клеѿва*). **2.** *ѿрекине ѿуѿовање да би насѿавио другим ѿравцем.* — У Сталáћ ће пресѐднеш у дру̏ги вȍз.

пресѐдник м *ѿредседник.* — Лȍш пу̏т до нáс, па нѐће да дȍјде пресѐдник.

пресечѐ свр **1.** *ѿрережe.* — Домаћѝн ће пресечѐ колáч на слáву. **2.** фиг *заболи, ѿреѿадне.* — Кьд ми тȍј рѐче за Стојадѝнку, нештò ме прѐсече преко тулбáк.

пресечѐ се свр фиг *ѿресѿрави се, ѿреѿадне се, уѿлаши се.* — Кьд ѝзрипи зáјац из гр̏мен, пресѐко се ко да сам видѐла òалу. — Немȍј се пресечѐш ка[д]-чу̏јеш квȍ ћу ти кáжем. — Пресѐкоше ми се нóге о[д]-цтрá.

пресѝпе свр **1.** *ѿресѿе, ѿреручи.* — Пресѝпи млекò у лȍнче да ти се не расипу̏је. — Пресѝпи у дру̏ги прѐсак, ако-е тѝја пу̏н. **2.** фиг *сиѿа ѿреко мере, ѿрелије, ѿросѿе.* — Дркту̏ му ру̏ке, па ка[д]-ципу̏е, стáлно пресѝпе.

пресипувáње с гл им од *ѿресиѿује.* — Навѝкли смо ми на присипувáње из шу̏пљо у прáзно.

пресипу̏је несв *ѿресиѿа, ѿреручује.* — Пресипу̏је млекò у лончетѝја да на свѝ дадѐ једнáко.

пресѝса свр фиг *наѿије се (аклохола).* — Кьд пресѝса, не слу̏шај га квȍ орáти.

пресисувáње с гл им од *ѿресисује.* — Научѝли смо ми на његȍво пресисувáње.

пресису̏је несв **1.** *ѿосиса више но шѿо ѿреба.* — Не дáвај на јáгњишта да пресису̏ју. **2.** — *наѿија се.* — Пресису̏је ко сму̏к, па пȍсле ку̏ка ће у̏мре.

пресѝца несв **1.** *сече, ѿресеца.* — Ваздьн пресѝца едну̏ шѝну. **2.** *скраћује, ѿресеца, ѿрелази ѿуѿ.* — Тȍка вȍли на ђáци да пресѝца пу̏т да понáвљају. — Немȍј им пресѝцаш пу̏т, пошлѝ су по девȍјку. **3.** *ѿросеца, ѿрасира.* — Пресѝцају кроз Кáчар пу̏т за у Вáлмиште.

прескáча несв **1.** *ѿрескаче.* — Мрзѝ га да ѝде нáоколо, па прескáча преко плȍт. **2.** *ѿреѿиче, буде одвише.* — Стáлно ви прескáча лѐб, па га вр̏љате на кокȍшке, а тȍј нејѐ дȍбро.

прескачáње с гл им од *ѿрескаче.* — Нáјбољи-е у прескачáње. — С прескачáње плȍтови-е одрáл гузѝцу.

прескȍчи свр *ѿреосѿане.* — Прѐскочи ни мáлко од ручáк, па рѐко да ти донесѐм да едѐш.

прескрáча несв *ѿрекорачује.* — Детѐ се не прескрáча, нѐће порастѐ. — Ваздьн прескрáчате ту̏ј влáшу, нѐће нѝки да гу помѐри.

прескрачáње с гл им од *ѿрескрача.* — Дȍјади ми вѝше прескрачáње, те одовуд бáру, те одонуд бáру.

прескрȍчи свр *ѿрекорачи.* — Нѐће тáј распѝја да ми прескрȍчи вѝше прáг, ѝма гу заду̏љам.

прескр̏ца свр **1.** *све време шкриѿи.* — Од вѐтар сву̏ноћ прѐскрца грáњка у пѐнцер. **2.** фиг *ѿреживи, издржи,* в *исѿрка.* — Прескрцáмо некакò и ову̏ј му̏ку, а како ћѐмо догȍдине, сáм Бȍг знáе.

прескумлáче свр *прецвили, цвили све време.* — А штó тóј детé прéскумлача цéл дьн?

прéслава ж *заједничака сеоска слава.* — Идóмо на прéславу на Богорóдицу у Лéбет.

преслáви свр *прослави славу.* — Писýје ми ће дóјде да преслáвимо Свети-Рáнђел. — Еднýш да се збéремо свѝ, да зáедно преслáвимо Свети-Никóлу.

прéслап / прéслоп м *планински превој.* — Оцекó онéј мојé двé бýке штó бéоше гóре на прéслап. — Удари́мо на прéслоп да скрáтимо пýт преко Плáну.

Прéслоп м *име села Преслап.*

преслýша свр *слуша све време, слуша неко време.* — Цéл нóћ преслушá зри́кавци како појý.

прéсни опьнци м мн *опанци од нештављене коже.* — Нéма квó да нóси но напраи́ла прéсни опьнци.

прéсница ж в *пресан леб.* — Бес-прéсницу се не поóди у Чемéрник з-говéда.

прéсно млекó с *некувано млеко.* — Пи́е и прéсно млекó.

прéсно си́рење с *млад сир.* — Донéси на децá прéсно си́рење и цви́к.

пресóл м *прокувана слана вода.* — Пресóл се сипýје у си́рење да се не поквáри.

пресóлеп, -а, -о *пресољен.* — Пастр́ма ти-е пресóлена. — Не мóгу да едéм пресóлено. — Свé што свáри во[ј]-е пресóлено.

пресóли свр **1.** *у јело стави више соли но што треба.* **2.** фиг *слаже много, видно.* — И́злага, па га прéсоли.

пресóлница ж в *пресол.* — Ел овóј кáва, ел пресóлница, квó си овóј свари́ла?

пресóпа свр *заустави водени ток сувим снегом,* в *засопа.* — Кьд напáда сóљав снéг, ýзну мýжи лопáте, пресóпају рéку, па вáтају ри́бе.

преспѝ свр **1.** *преспава, одспава.* — Кьд преспѝ, бóље це осéћа. — Некá преспѝ куде нáс, у плéвњу, на нóву слáму. **2.** *преноћи.* — Кудé ли ће нáјде конáк да преспѝ у Лескóвац? — И́маш лéб и с-лéб, и и́маш куде да преспи́ш, којé ви́ше óћеш од баштý?! **3.** фиг *одстоји.* — Квасáц нека преспѝ, па тьг с њéга замесýј лéб. **3.** фиг *предреме, преживи.* — Преспáл млáдос, па по[д]-цтáр замáн лудýје.

пресри́ћа несв **1.** *пресреће.* — Пресри́ћа децá да ги би́је. **2.** *дочека, пречека.* — И́де да пресри́ћа говéда. — Óн је задýжен да пресри́ћа гóсти на слáву.

пресрићáње с гл им од *пресрића, пресретање.* — Прати́ла га на пресрићáње говéда.

пресрићувáње с гл им од *пресрићује,* в *пресрићање.*

пресрићýје несв в *пресрића.* — Вóли да пресрићýје децá и да ги плáши. — Рáдосан пресрићýје гóсти. — И́де у Предéне да пресрићýје баштý из рабóту.

пресртѝ несв/свр *предано ради неки посао.* — Цéлу недéљу пресртé око кóла, да ги напрáи.

престáви свр **1.** *покаже.* — Престави́ му и мáтер и брáћа да ги упознајé. **2.** *престане, прекине.* — Оеднýш прéстави да ни прáћа пáре, по тóј сам зналá да нештó нејé у рéд.

престáви се свр **1.** рел *умре.* — Престави́л се у недéљу, а јýтре га сарањýју. **2.** *представи се.* — Предстáви му се кои́ си и от-кои́ си да знáје с когá и́ма пóсо.

престáља несв **1.** *представља.* — Квó óн, брé, престáља за мéне?! — Тóј не престáља прéпреку да зав́ршимо рабóту. **2.** *престаје, смањује се.* — Водá на Дóљни клáданац почéла да престáља. **3.** *упознаје.* — Престаљáла му-е цéлу родби́ну ел се несý знали́.

престаља се несв 1. *представља се.* — Престаља се да-е неки дрматор, а овам гологуза. 2. рел *умире.* — Престаља се Богу на истину (*изр*).

престаљање с гл им од *престаља (се).* — Беше Станко Лукин мајстор за лажно престаљање.

престањување с гл им од *престањује.* — Нема престањување, це-работи докле се не смркне.

престањује несв *престаје.* — Престањује ми ваздук! — Престањује ли киша? — Престањују вој болови.

престареје свр *престари.* — Кът престарејеш, неће те викају на веџбу. — Немој ти дете престареје за у школу.

престиза несв 1. *престиже.* — Све ги престиза у трчање. 2. фиг *претиче, буде довољно.* — Едан леб ни више не престиза за обед.

престиза се несв *претиче се, такмичи се.* — Престизају се кои ће побрзо да дојде дом. — Престизају се у косење.

престизање с гл им од *престиза (се).* — Нема престизање, неће трчимо уз брег.

престои свр 1. *уквари се од стајања.* — Овој ти-е вариво престојало,није за едење. 2. *одстоји неко време.* — Требе сливе да престоју у креч, па тък да праиш слатко. 3. *двори, негује.* — Џело време-е престојала уз њега докле не оздраве. 4. *стоји, чека.* — Два сата престојал у ред да дојде куде њега.

престолница ж *престоница, главни град.* — Зидал сам зграде и палате по престолницу.

престрели свр *прободе, штрецне.* — Престрели ме нека беда крз-груди, едва узо ваздук да се поврнем.

престриже свр *одсече.* — Ћу вој престрижем онеј сколубе ако ме [ј]ош-еднуш подира за Голуба.

преступи свр 1. *пређе, уђе (у кућу).* — Више нећу праг да им преступим. 2. *пређе преко повоца или конопца којим је везан (стока).* — Пази, Жероња преступил јулар, да се не саплете. — Лиса преступила конопче, немој се обеси. 3. *пређе преко црте (у игри или спортској дисциплини).* — Преступил си, не важи се твое рипање.

пресуван, -а, -о *пресован.* — Збира пресуване китке, ће праи некву слику. — Кад га тури у каче, па сташе, сирење вој после дојде ко пресувано.

пресување с *пресовање.* — Вата лептири за пресување. — Овеј китке берем за пресување.

пресуди свр фиг *убије.* — Ако нема влас да га заустаи, ја ћу му пресудим. — Туј су им пресудили са шмајсери, у Широку бару, а не знае се ни кои су, ни одокле су били.

пресуди се свр *донесе се пресуда, суд одлучи.* — А Алекса бил мртав, кобајагим, док се пресудимо, докле ме не придобише и превараше.

пресуне (се) свр *прелије, преспе, преспе.* — Пази како носиш канте, да не пресунеш млеко. — Требе се пресуне млеко у поголем суд. — Пресуни на дете у лонче да пије.

пресуши свр фиг *попије, попије све.* — Пресушил буре, нема ич ракија. — Немој му даваш из влашу, ће гу пресуши!

пресушување с гл им од *пресушује.*

пресушује несв фиг *испија све.* — Пије, па пресушује. — Куде гођ да-е, куде њега нема срам, пресушује бокали, влаше, кондири.

претака несвр *претаче.* — Ако може, сам нека претака комине у другу кацу.

преталашка свр *претражи, испремеће.* — Требе да преталашкамо и амбар да нађемо куде-е сакрил пиштољ. — Неки ми преталашкал сандук и све обрнул наопоко.

преталашкује несв *претражује, премеће.* — Умеје он да преталашкује по кућу кьд је сам.

претвара се несв **1.** *чини се.* — Поганци ноћом тропају по таван, а на њега се претварају ђаволине. — Стално му се претварају неке оале. **2.** *прави се, изгледа.* — Претвара се да спи. — Немој ми се туј претвараш Тоша на три-ћоша!

претварање с гл им од *претвара се.* — Тој претварање му-е само о[д]-цтра.

претег м *уже или ланац којим се ограничава да во јармом претегне на другу страну и сву тежину кола свали на другог вола.* — Вржи претег да и Мурџа вуче једнако, да не претежиња кола на Булчу.

претегне свр *пребаци тежину на другу страну или другоме.* — Заустаи волови, Мурџа претегнул вучу на Жерка.

претежи свр **1.** *отежа, постане сувише тежак.* — Претежа ми овај врећа, не могу гу више носим. **2.** *буде тежи.* — Ка[д]-це мерите, он ће претежи. — Ће претежи сто кила. **3.** фиг *пребаци терет на другог вола.* — Равњај говеда кьд вучу, немој Жерко да претежи све на Мурџу.

претежиња несв *сваљује терет на другог вола у јарму.* — Удри га по прлицу, не давај му да претежиња, нека барабар вучу кола з-Брешка.

претежињање с гл им од *претежиња.* — Научил на претежињање, па неће вуче докле га добро не вукнеш с прут.

претежује несвр **1.** *постаје сувише тежак.* — Зембиљ ми већем претежује, тешко ћу га носим ус-Купински рид. **2.** *претеже на једну страну.* — Товар ти претежује на едну страну, боље га размести док неси пошал на пут. **3.** *више воли, вуче га више.* — Срце му претежује за у град.

претекне свр **1.** *престигне.* — Сви ги претекли [у] учење. **2.** *остане, преостане.* — Ако ми о[д]-тој што претекне, таман да ушпарам.

претење с гл им од *прети, претња.* — Досади ми више с претење, нека дојде да ме бије ако-е толки муж. — Ако не помага молење, ће помогне претење, а ако не помага ни претење, тьг ће помогне тепање!

претепа свр *пребије.* — Претепали га ка[д]-це врћал сам о[д]-цобор, о[д]-Чобанац. — Ене га лежи другу недељу, све претепан.

претепување с гл им од *претепује.* — Не мож да живи бес-претепување.

претепује несв *пребија.* — Не задевај се с тај девојчетија да те бајка не претепује.

претеретен, -а, -о *преоптерећен.* — Претеретен човек како да се не разболи. — Што гу малко не одмените, видите да-е претеретена?!

претерети (се) свр *преоптерети (се).* — Немој ми претеретиш коња с товар оздол из Грдилицу. — Човек работи такој да се не претерети, да мож и јутре да работи.

претерување с гл им од *претерује*, **1.** *превожење.* — Позајми ми Тоза волови за претерување сено. **2.** *гоњење, изгон.* — О[д]-даньс више нема претерување говеда у Јереницу. **3.** *претеривање у нечему.* — Скупо ће га кошта тој претерување у пианлык. **4.** фиг *провођење (празника, живота итд).* — Кьд пројде овој претерување собори, ће оратимо и од женење. — Претерување живот у самоћу.

претерује несв **1.** *превози.* — Претерује компири у подрум. **2.** *гони, изгони.* — Рано претерује говеда, преко реку, у Јереницу, да пасу. **3.** *проводи (дан, живот, празник*

итд). — Претерује живот сам-самцат, и бес-куче и без маче. **4.** *ради што прекомерно.* — Колко претерује у работу, це искилави. — Претерују деца у провод.

претеслими свр *преда, препрода.* — Претеслими ми матрапаз оно[ј]-јунче што-е купил о[д]-Драгиша.

претече свр в *претекне.* — Гурају се девојке која ће претече да игра до њега. — Малијат ће га претече [у] учење. — Претече ми неки динарчьк да си купим нешто од облекло и за мене.

претица несв **1.** *претиче, престиже.* — Све ги претица у школу. — Претица и постари од њега. **2.** *преостаје.* — Претица му цреп от-кућу, па га продава.

претица се несв **1.** *утркује се.* — Претицају се кој ће побрзо да стигне дом. **2.** *такмичи се.* — Претицају се косачи кои ће први искара откос, такој зачас смавају ливаду.

претицање с гл им од *претица, утркивање.* — Мож се такмичи у претицање, туј му ники не мож надвије. — Нема претицање, сви ће дојду на ред.

претич м у изр **на претич** *претицање,* в *на претич,* упор *грабац.* — Зачас ожемо овьс у Злату три жетварке на претич.

претича (се) несв **1.** *трчи, престиже, утркује се.* — Нога вој ногу претича, колко брзо оди. — Ајде се претичамо. — Це претичамо, кои изгуби на други носи торбе. — Претича ги у све. **2.** *претиче, преостаје.* — Претича му камен от кошару па ће зида шупу.

претичање с гл им од *претича (се), претицање.* **1.** *трчање, престизање.* — Први-е у школу у претичање. **2.** *преостајање.* — Ништа нема от претичање, све-е отишло у кућу.

претовар м *преседање.* — Иде дирек за Београд бес-претовар. — Требе да чека на претовар у Сталаћ.

претовара несв **1.** *товари преко мере.* — Не претоварај кола, неће мож волови да ги извучу уш-чепељак. **2.** *истоваруje једну робу а товари другу или исту робу другачије размешта у колима, односно на самару.* — Пукла срчаница, па претовара дрва.

претовара се несв *једе више него што треба.* — Претовара се с рану, па га боли мешина.

претоварање с гл им од *претовара (се).* — Чувај коња от-претоврање, да ти добро служи.

претовари свр **1.** *натовари прекомерно.* — Редовно претовари кола, па мора и он да гура, да помага на волови уз Двојанку. **2.** *истовари један а утовари други товар или га другачије размести.* — Требе да претоварим брашно на коња, накривил се самар на едну страну.

претовари се свр фиг *преједе.* — Претоварил се ко да му е ѕадњо што-еде и пије.

претоварување с гл им од *претоварује, претоваривање.* — На перчик ми се попе његово претоварување, што гођ да товари, он ће га претовари.

претоварује несв в *претовара.* — Претоварује кола, после му криви волови што не мож да вучу. — Претоварује сено, па ће дојде.

преточи свр *источи из једног суда у други.* — Преточи у влашу ракију из оној бурче.

претпостави се свр *представи се.* — Претпостави му се која сам и одокле идем. — Да ви се претпоставим: ја сам од Аризановићи из Долњу Козарницу.

претраска несв **1.** *лупа све време.* — Цел ноћ ми неки ђавол претраска по таван. **2.** *претражи.* — Претраскаше цел подрум докле не најдоше оној грне. **3.** фиг *напричa глупости.* — Цело време у воз претраскаше неке глупости, да ти се згади.

претргне се свр **1.** *пропадне радећи, преоптерети се.* — Претргомо се од работу и па смо малко уработили. **2.** ирон *избегава посао, слабо ради.* — И Добросов се претргал од работу, цел дьн лежаjећи. — Не бој се, нече он претргне од работу, сам ће мораш све да уработиш.

претребен, -а, -о *очишћен.* — Гра-е претребен. — Пченица-е претребена, мож се вари.

претрза се несв **1.** *пропада од посла.* — Неки се претрза од работу, а неки све четири увис. **2.** ирон *ленчари.* — Претрза се од работу по ладовинку, да га сльнце случајно на закачи.

претрзање с гл им од *претрза се.* — От-претрзање за работу, кичма га укочила.

претриша (се) несв *премеће (се), претура (се), претреса (се).* — Претриша по туђи ковчази. — Изгубил кључеви, па се претриша по џепови, ал џабе.

претришање с гл им од *претриша (се).* — Нема претришање по кућу кьд несмо туј.

претрка свр **1.** *победи у нечему, престигне.* — Мој Милко ги све претрка у школу. — Претркал ги и дошал први. **2.** фиг *преживи.* — Ега претркамо з-два џака брашно зимуске. — Претркамо у онуј беслебицу.

претрни свр *премре, узнемири се.* — Ка[д]-чуем мотор претрним, мислим све: ете га Божидар.

претропа свр *лупа све време,* в *претраска.* — Претропа свуноћ нешто по подрум, не смеја ни да прозборим.

претроши свр *сломи на два или више делова, преломи.* — Овеј цигле несу добре, млого се претрошују. — Претроши га на пола да га упасујемо.

претруп м в *на претруп.* — Нећемо ништа на претруп да работимо.

претрупа свр *препуни, натрпа преко нечега.* — Претрупал ми секиру з-дрвља на дрвник, едва гу најдо. — Немој да претрупаш дете с црге да се наћаске знoји. — Претрупал пресак са жито, па се расипује.

претрупи свр **1.** *пресече, преструже, насече.* — Овде ће претрупиш греду. — Да дојде да ми претрупи дрва. **2.** *прегризе, поједе.* — Претрупише свиње зачас кочањи. — Поганац ће му претрупи уши ако се не покрије.

претугуће свр *тугује извесно време.* — Цьл дьн дете претугућа за сугаре што га продали.

претумба (се) свр *преврне (се), преокрене (се).* — Све претумбал по кућу да не мож да се снајдеш. — Дојде рат, све се претумба, неје више ко што-е било. — Пази како одиш низ туј стрмину, да се не претумбаш!

претумбација ж *превртање, преокретање.* — Тој ти-е настала голема претумбација.

претупа (се) свр *учини што на превару, обмане, (се), превари (се).* — Претупа га и узе му паре за оној теле. — Претупа се и дадо паре за багателу.

претура (се) несв **1.** *преврће (се), премеће (се).* — Претура по ковчак, мисли ће најде кој зна што. — Претура се преко главу ко циркузант. **2.** фиг *плаши (се), премире од страха, препада кога.* — Немој ме више претураш, ћу премрем о[д]-цтра. — Плашљива, па се претура са[л]-ли вој чукнеш на прозор. — Претура се од грмљаву.

претура̀ње с гл им од *претура (се)*, **1.** *превртање.* — Од претура̀ње га заболѐла глава̀. — Навѝкал на претура̀ње по ту̏ђе фиjо̀ке. **2.** *застрашивање, плашење.* — О[д]-цта̀лно претура̀ње вати̏л стра̀шицу.

прету̏рен, -а, -о **1.** *уплашен.* — Не ви̏диш да-е дете̏ прету̏рено, не мо̏ж се повр̏не о[д]-цтра̀. **2.** *преврнут.* — Кьд улѐзо, бу̏ре бѐше прету̏рено и раки̏ја расипана.

прету̏ри свр **1.** *претражи.* — Претури̏л цѐло село̏ и неjѐ гу наша̀л. **2.** *преврне, изврне.* — Реко̏ ја̏ ће прету̏ри ко̏ла куде Двоја̀нку. **3.** *премести.* — Прету̏ри џа̀кови у ћоша̀к да не сми̏тају овде̏. **4.** фиг *преживи, препати.* — Да ти не казу̏јем које̏ сам све̏ му̏ке претури̏ла преко гла̀ву. — Де̏да веће̏м претури̏л сто̏тку. **5.** фиг *уплаши, препадне.* — Пре̏тури ме кьд упа̀де у ку̏ћу.

прету̏ри се свр **1.** *преврне се.* — Пре̏тури се дете̏ преко гла̀ву ко од ша̀лу, па на но̏ге. **2.** фиг *препадне се, престраши се, преплаши се.* — Немо̏ј се прету̏риш, нешто̏ ћу ти ка̀жем. — Прету̏ри се кьд гу сре̏тне. — Претури̏ се о[д]-ѕмиjу̏, па премре̏ о[д]-цтра̀.

прету̏ца (се) свр **1.** *удари се јако нечим, повреди (се).* — Претуца̀л но̏гу с цепа̀нку. — Претуца̀л се преко пр̏сти. **2.** *пребије.* — Ћу га прету̏цам. — Гла̀ву ћу му прету̏цам ко на змиjу̏!

преу̏зне свр *преузме.* — Преу̏зни ти̏ сьг да но̏сиш то̏рбу, о̏н нек се ма̀лко одмо̏ри. **2.** фиг *прихвати.* — Она̀-е преузѐла одгово̏рнос да им чу̏ва дете̏. **3.** фиг *отме се, осили се.* — Дете̏ преузѐло ма̀, па им команду̏је у ку̏ћу.

преу̏чи свр **1.** ирон *много научи.* — Немо̏ј то̏лко да у̏чи, да не преу̏чи. — За три̏ дьна преучи̏л, па батали̏л шко̏лу. **2.** фиг *полуди, поблесави (од учења).* — Преучи̏л, па му удари̏ло на мо̏зак. — Преучи̏л, па пошантавѐл.

префе̏к прил *одлично, добро.* — Да си га научи̏л префе̏к да не заjецку̏јеш кьд одгова̀раш куде учи̏теља!

префе̏кно прил в *префек.* — Напраи̏л га префе̏кно, па га изѐл.

префри̏гуван, -а, -о *препреден.* — О̏н је о̏пасно префри̏гуван, мо̏ра се до̏бро па̀зиш.

префр̏кне (се) свр *превари (се), пређе (се).* — Ми̏сли мѐне ће префр̏кне на ти̏ја на̀чин, е нѐће мо̏же. — Пре̏фркну ме буда̀ла и то̏j ти-е. — Тако̏j се понекьд префр̏кнеш, ми̏слиш ло̏ш чове̏к, а неjѐ.

префр̏ља несв в *преврља* (Мачкатица, Лебет). — Све̏ што му не тре̏бе, префр̏ља преко пло̏т, у ту̏ђо.

префрља̀ње с гл им од *префрља,* в *превртање* (Мачкатица, Лебет). — За префрља̀ње гра̀ње у моју̏ лива̀ду ћу ги поте̏пам.

префр̏љи свр в *преврљи* (Мачкатица, Лебет). — Кьд о̏н префр̏љи сувара̀к, ти̏ о̏два ва̀тај и но̏си на дрвни̏к.

пре̏ће (се) несв *запрета (се).* — Немо̏j да пре̏ћеш компири̏ у пе̏пел, бо̏ље ги испе̏чи на пло̏тну ел у ре̏лну. — Пре̏ћу се коко̏шке по праши̏ну, тако̏j се ку̏пају.

прецавти̏ свр **1.** *прецвета.* — Ки̏тке се не бе̏ру кьд прецавту̏. — Бр̏зо прецавте̏ љи̏љак ова̏j про̏лет. **2.** фиг *свене, увене.* — Моја̀ и њо̏јна убави̏ња ода̀вно су прецавтѐле.

прецѐдник м в *преседник.* — Ја̀ сам Цве̏та, ма̀jка на прецѐдника о̏пштину, на Со̏ћу, за̀р ме не позна̀ваш? — Ги̏га, прецѐдник о̏пштину Ру̏пје, с љу̏ди се поздравља̀л с но̏гу, седећки̏м, неjѐ тѐл с ру̏ку, то̏лко-е мисли̏л да-е голѐм.

прецѐдница ж *председница.* — Ви̏кај и прецѐдницу на жѐне, да и она̀ чу̏је ово̏j.

прецѐпи (се) свр **1.** *пресече, расцепи.* — Прецѐпи ми овȍј трупчѐ на половѝну. **2.** фиг *преплаши (се), препадне (се)* — Ка[д]-це рȁздра ко блѐсав, прѐцепи ме да јȍш дрктѝм. — Прецепѝ се о[д]-цтрȁ преко срѐд мешѝну, пу̏пак ме зȁболе.

прецепувȁње с гл им од *прецепује (се).* — Не мо̏гу вѝше да издржѝм стȁлно прецепувȁње за свȁшто.

прецепу̏је (се) несв *препада (се).* — Крѝе се по мрȁк, па прецепу̏је децȁ кьд проо̏ду ни[з]-сокȁк. — Мло̏го-е осетљѝва, прецепу̏је се за свȁшто.

прецр̏кне свр *препадне се, преплаши се.* — Прецр̏комо нађȁске докле самѐ пројдо̏мо куде гро̏бје.

прецр̏ца несв/свр фиг *кипти од зависти.* — Прецрцȁше од му̏ку комшѝе, што̏ ѝдемо и[з]-село̏.

пречȁнка ж **1.** *попречна летва којом се замандале врата.* — З-дрвцѐ одѝгни пречȁнку на врȁта, и ће улѐзнеш у воденѝцу. **2.** *летва која спаја две ручице на плугу.* — Рукунѝце на плу̏г го̏ре држѝ пречȁнка, а до̏ле потѐглица. **3.** *летва која повезује предњи и задњи оплен на саоницама.* — Сȁне ѝмају едну̏ ел двѐ пречȁнке од о̏плен до о̏плен. — Еднȁ пречȁнка и двѐ рȁсове држу̏ тѐрет на сȁнке. **4.** *свака попречно закована даска или греда која учвршћује неку конструкцију.* — Овдѐ трѐбе да уцвр̏стиш грѐде с едну̏ пречȁнку.

пречȁпка свр *прекопа, претражи.* — По цѐл дьн пречȁпка по оно̏ј градѝнче око кѝтке.

пречѐка свр **1.** *сачека у заседи, пресретне.* — Ће га пречѐка у мрȁк, да му се натѐпа. **2.** *дочека, угости.* — Добро̏ ни пречекȁше куде прѝјетеља. — Нѝки н-умѐје тако̏ј да пречѐка го̏сти како онѝ.

пречѝна ж *пречица.* — Ће вȁтимо пречѝну преко Про̏нини, да стѝгнемо во̏з. — Ѝди на пречѝну, на Лисичȁрку, па у Ру̏дник, на авто̏бус.

прѐчка несв *ређа попреко, препречује.* — Н-умѐје да товȁри дрвȁ, но ги сȁмо прѐчка.

пречкȁње с гл им од *пречка.* — С твоѐ пречкȁње ко̏лко ће стȁне дрвȁ у едьн во̏з?

пречу̏ка свр фиг **1.** *превари.* — Свѐ ги матрапȁз пречукȁл, узѐл им о̏вце бес-пȁре. — Какьв је блѐсав, свȁка будȁла ће га пречу̏ка. **2.** *пребије.* — Пречукȁли га у мрȁк, ка[д]-це пиајȁн врћȁл до̏м. — Ће те пречу̏ка некѝ по но̏ћ, пȁзи куде о̏диш.

прецѝпне се свр *преврне се.* — Прѐципну се преко глȁву и пȁ стȁде на но̏ге.

прешѐва свр спорт *предрибла.* — Сȁм свѝ игрȁчи прешѐва и дадѐ го̏л.

прѐшница ж *прећица, игла на каишу,* в *преглица.* — Покидȁла ми се прѐшница на каѝш.

прѐштип м бот ливадска биљка *стреличаста жутица* Chamaespartium sagittale L.

пр̏женица ж *кришке хлеба пржене с јајима.* — Да ти напрȁјим пр̏женице, да понесѐш у говѐда?

пржепѝчка ж дем и хип од *пр̏женица.* — Рженѝчке, прженѝчке, р̏гни из гр̏м па ме уплȁши (*нар. прича*).

пр̏жено с *назив за јела од јаја спремљена пржењем у тигању.* — Едѐ сȁмо пр̏жено.

пр̏жено јајцѐ с *кајгана.* — За фрушту̏к му дадѐм пр̏жено јајцѐ, па ѝде у шко̏лу.

прженȁк м *хлеб* изр из нар приче: — Рженȁче, прженȁче, р̏гни из гр̏м па ме уплȁши.

пр̍жи несв *прејако греје (сунце).* — Сльнце пр̍жи, а о̍н це̍л дьн ко̍си, како̍ да не доби̍је сльнчаницу.

пржи̍на ж *осунчано, пригревито место.* — Поцрца̍мо копа̍јећи це̍л дьн на пржи̍ну.

Пржи̍на ж мтн *ливада окренута сунцу* (*већи број топонима*).

Пр̍жине ро̍вине ж мтн *увале, ливаде.*

пржу̍ль м *направа за пржење кафе,* в *долап²*. — Позајми̍ вој пржу̍ль и̍ма две̍ неде̍ље, и јо̍ш га не̍-врну.

прзни̍к м *пргав човек, свађалица, прзница.* — С ње̍га не ора̍тим, голе̍м прзни̍к. — Сви̍ ти̍ја Ива̍новчани су прзници̍.

при пред *код, уз, са, поред.* — Зи̍ми и̍де при си̍на и снау̍. — Ене̍ ти га плу̍г при са̍м а̍мбар.

/при па̍мет/ изр *нормалан.* — Неје̍ он при сву̍ па̍мет. — Да-с при па̍мет, па да му казу̍јеш.

прија̍је свр **1.** *одговара, пасује.* — Мо̍ра га јо̍ш јеренди̍шеш, не прија̍је уз окви̍р. **2.** фиг *одговара нешто некоме.* — Не прија̍је му ла̍дно пи̍во, о̍дма га ува̍ти гу̍ша. — Прија̍је му њо̍јно дру̍штво.

прибе̍ре свр **1.** *појури.* — Ћу ги прибе̍рем с мо̍тку, да се сврту̍ отуд Раки̍цку реку̍. **2.** *прикупи, окупи.* — Прибе̍ри о̍вце, да су пред за̍одак на поја̍ту. **3.** фиг *узме, умре.* — Што га Го̍спод веће̍м не прибе̍ре, но се тако̍ј споту̍ра по бе̍ли све̍т. **4.** фиг *одлучи, на пречац, уради штогод на брзину.* — Прибра̍мо, па дојдо̍мо до̍м. — Прибра̍мо, па га окоси̍мо. — Прибра̍ше и зача̍с га здену̍ше. **5.** фиг *натера.* — При̍бра ме да по̍јдем с ње̍га. **6.** фиг *на силу одведе.* — Прибра̍ше га на во̍јну ве̍ж̍бу. — При̍бра га мили̍ција о[д]-цобо̍р, па у а̍псу. **7.** изр *за појачавање радње.* — Прибра̍, па се врну̍ до̍м. — Прибра̍ше да загр̍ћају компири̍, не мо̍ж ги сти̍гнеш. — Ва̍ла Го̍споду, дојде̍ му из ду̍пе у гла̍ву, при̍бра да у̍чи, те за̍врши те̍кничку.

прибе̍ре се свр **1.** *опамети се, дође памети, тргне се.* — Ако че̍каш да се о̍н прибе̍ре, ће ока̍пеш. — Ако се и ова̍ј пу̍т не прибе̍ре, ћу га иска̍рам ис-ку̍ћу. — Прибе̍ри се ви̍ше, о̍ало бо̍жја. **2.** *сакупи се, дође, искупи се.* — Тре̍бе се се̍но прибе̍ре у Ицино. — За Горе̍шњак се вами̍лија прибе̍ре за едьн аста̍л.

приби̍ра несв **1.** *сакупља, прикупља.* — Приби̍ра о̍вце да ги дока̍ра у трлу̍. — Приби̍рај сувари̍, да накладе̍мо о̍гењ прет-коли̍бу. **2.** *приводи крају скупљање нечега.* — Приби̍ра се̍но го̍ре, у Поло̍м.

приби̍ра се несв **1.** фиг *долази памети.* — Не зна̍м које̍ ви̍ше да му рабо̍тим, и прети̍, и псува̍, и галати̍, аја јо̍к, и̍ч се не приби̍ра. **2.** *задржава се, сврће се.* — Са̍мо ски̍та, до̍м се не приби̍ра.

прибира̍ње с гл им од *прибира (се).* — Отиде̍ на прибира̍ње се̍но.

прибисла̍в м *уљез, онај који дође на гозбу непозван* (забележио М. П.).

прибли̍зи (се) свр **1.** *приближи (се), приђе.* — Прибли̍зи ми столи̍чку, да се здувам од у̍мор. — Приблизи̍ла у̍во до са̍м вра̍та: слу̍ша кво̍ ора̍тимо. — Прибли̍зи се накуд ме̍не. — Прибли̍зи се да те чво̍кнем с тоја̍шку по ту̍ј чу̍туру. **2.** *дође време чега.* — Приблизи̍ло се да и̍дем у рабо̍ту. — Приблизи̍ла ни се сла̍ва, тре̍бе да купу̍јем неке̍ поси̍тнице.

приближува̍ње с гл им од *приближује (се).* — Приближу̍је ми се онако̍ј и̍зокол, ал од приближува̍ње не̍ма ни̍шта кьд ме је онако̍ј галати̍ла.

приближу̀је (се) несв **1.** *прилази, приближава (се).* — Приближу̀је ону̀ј пани̇цу све̇ накуде њу̀. — Приближу̀је се чове̇к на коња̀ накуде село̀. **2.** *долази време чега.* — Приближу̀је се Горе̇шњак, тре̇бе веће̇м да прико̀сујемо.

при̇богу прил *примерице, на пример.* — Оста̀л је без ни̇где ни̇кога, ко при̇богу ја̀.

прива̀не свр *прихвати, преузме.* — Прива̀ни ми коња̀, да ури̇пим у седло̀.

прива̀рка (се) свр *припази (се), причува (се).* — Прива̀ркај ма̀лко си̇рење да сти̇гне до-куде про̀лет. — Прива̀ркај деца̀ докле ја̀ не нара̀ним сви̇ње. — Прива̀ркај се ови̇ја да̀нови од рабо̀ту, пра̀зници су. — Прива̀ркај се да се не ушљѐпаш у кали̇ште.

приваркува̀ње с гл им од *приваркује (се), опрезно трошење.* — Није̇ ло̀шо ни приваркува̀ње од мр̀сно.

приварку̀је (се) несв *пази (се), чува (се).* — Све̇ њо̀јно приварку̀је, а мо̀је кори̇сти. — Приварку̀ј ску̀т од о̀гењ. — Уме̇је она̀ да се приварку̀је од рабо̀ту.

прива̀та несв **1.** *прихвата, лаћа се.* — Са̀мо се дебе̇ли, ни̇шта у ру̀ке не прива̀та. **2.** фиг *ушива иглом на брзину или овлаш.* — Прива̀та с иглу̀ и кона̀ц на дете̇ капуте̇, раши̇ло се.

прива̀та се несв **1.** *прима се.* — Све̇ што поса̀ди, прива̀та се, ко да и̇ма зла̀тне ру̀ке. **2.** *прихвата се, лаћа се.* — Не прива̀та се ни за гребу̀љу, ни за косу̀, са̀мо за кома̀т. **3.** *хвата се у коло.* — Поче̇л се прива̀та и у оро̀ да и̇гра до девојчети̇ја.

приватàње с гл им од *привата (се).* — Какво̀ њего̀во привата̀ње, са̀мо се за ложи̇цу прива̀та, за рабо̀ту ни̇ти чу̀је, ни̇ти а̀је.

прива̀ти свр **1.** фиг *прихвати кога, помогне.* — Да гу ја̀ не привати̇, како̀-е била̀ остала̀ сама̀, зиму̀ не би прескрца̀ла. — При̇вати коко̀шка да изле̇гне и пачети̇ја. **2.** фиг *ушије иглом и концем на брзину.* — При̇вати ли ми с кона̀ц ту̀ј блу̀зу, па да трчи̇м у њи̇ву?! — Прива̀ти ми ча̀ском чера̀пу с кона̀ц, да се скро̀з не исце̇пи.

прива̀ти се свр **1.** *прими се.* — Ки̇тке ми се несу̀ привата̀ле, дека сам се зи̇мени роди̇ла. — Њо̀јна се сва̀ка че̇пка прива̀ти, а моја̀ ре̇тко. — При̇вати ли ти се оно̀ј крушче̇ што ти да̀до? **2.** *прихвати се, лати се неког посла.* — При̇вати се и о̀н с обе̇д, да му не ми̇слим кво̀ ће еде̇.

при̇ватник м *физичко лице, приватни предузетник.* — Ра̀ди куде при̇ватника.

/при̇ватно/ у изр: **ра̀ди при̇ватно** *не ради у државној фирми.* — Мо̀ј Де̇ско по̀више во̀ли да ра̀ди при̇ватно, у предузе̇ће му се не сви̇ђа, а и пла̀та-е куде њи по̀мала.

приведе̇ свр *доведе, ожени се.* — Реши̇л се зиму̀ске да приведе̇ дево̀јку. — Приве̇л неку̀ ба̀бу, да га дочу̀ва. — Нашъ̀л неку̀ флинту, па приве̇л до̀м.

/приведе̇ дете̇/ изр *поновном удајом доведе и дете из претходног брака.* — Приве̇ла му две̇ дете̇та и, с њего̀во едно̀, съ̀г чу̀вају три̇.

приве̇тљив, -а, -о *љубазан, гостопримљив, срдачан.* — Сна̀јка им мло̀го приве̇тљива.

приветљи̇вка ж *срдачна, гостопримљива жена.* — Такву̀ приветљи̇вку би воле̇ла да и̇мам за снау̀.

приветљи̇вко м *срдачан, гостопримљив човек.* — Узе̇ла едно̀га приветљи̇вка, па ужи̇ва.

при̇вечер прил *предвече.* — Едва̀ збра̀мо оне̇ј о̀вце при̇вечер.

приво̀ј м *метални обруч на јарму кроз који се провуче руда (процеп) и ојача „завораном“.* — Прову̀чи јера̀м крос приво̀ј и ту̀ри за̀воран, па нека воло̀ви држу̀ ко̀ла.

привр̀же свр *привеже, веже овлаш.* — Привр̀жи ча̀ском коња̀ за ора̀, да поора̀тимо нешто̀.

приврзан, -а, -о *привезан, овлаш везан.* — Приврзан коњ не праи штету. — Не двоји се од њу, иде ко приврзан. — Работи ко да-е приврзан.

приврта (се) несв **1.** *окупља (се), сакупља (се).* — Приврта свакакву гадурију у кућу. — Видим ја шта се све приврта куде њу, ал вој ништа не оратим. **2.** фиг *пази, негује, чува, привија (се).* — Приврта туђа деца, а њојно остаила на мужа. — Привртела Мирчу говедара куде њу. — Приврта се јадниче како куде матер. — Остаили ми да ја привртам њина деца, а они отишли у Немачку.

привртѝ свр **1.** *пришпеди.* — Умеје он да привртѝ и неки динар. — Место да привртѝ неку пару за кућу, он све раздава на свирачи. **2.** *примакне се, приђе.* — Чим види постаља се остал, привртѝ дупе и тија мувтација. **3.** фиг *доведе.* — Привртел беше едну канавку, ал му гу мати искара.

привртѝ се свр **1.** *дође, буде ту.* — Привртѝ се дом кьд остане без динар. **2.** *веже се, привије се.* — Несмо ни видели ка[д]-це привртел Тоза куде Стамену.

приврша̀ља несв *завршава неки посао.* — Еве, привршаљамо денење стог о[д]-цено из Бачевиште. — Привршаљај работу, стањује се. — Мој Милко летос привршаља школу.

привршаља̀ње с гл им од *привршаља.* — Узни голему рогаљку, па ми врљај дипле за привршаљање стог.

привукува̀ње с гл им од *привукује (се).* — Научил такој на привукување, сьл се тике привуче и прислaмчи уш-човека. — Узо четверак за привукување онуј бучетину за воденичну буку.

привукује несв **1.** *приноси, довлачи, дотерује.* — Привукују дрва на Стамену озгоре, из валог. — Отишли да привукују греде за амбар. **2.** *занима, привлачи, интересује кога.* — Више ме ништа не привукује, ни рана, ни работа, ни жене.

привукује се несв *прилази, долази, долази неопажено.* — Лисица се такој привукује, привукује, докле не грабне кокошку. — Привукуј се дом, докле нее дошал башта да те затече наулице.

пригмечи свр *пригњечи.* — Кьд легнеш, пази да не пригмечиш дете. — Опрасила се свиња и пригмечила едно прасе.

пригорѝ свр **1.** *загори.* — Замаја се, пригоре ми запршка у тигањ. — Па вој пригорел ручак. **2.** *сасуши се.* — Требе да се жње, да не пригорѝ жито на овеј врућине. — Пригорела трава, па се тешко коси.

пригорљив, -а, -о *изложен сунцу где усеви слабо напредују (каменито место).* — Туј више неће садимо ништа, пригорљиво-е.

пригоруе / пригорује несв **1.** *прижиже сунце.* — Поче да пригоруе сльнце, ће дојде киша. **2.** *загорева.* — Нешто ти на шпорет пригорује, неси ли па забораила ручак.

приготви свр *спреми, скува, зготови на брзину (јело).* — Приготвила беше убаву вечеру. — За славу да се приготву сва наша јела.

пригрдѝ свр *пригрокће (свиња).* — Чују ли ме да проодим куде кочину, свиње одма пригрду.

пригреје свр *припече.* — Кьд пригреје око пладне, а ви залабите малко работу.

пригрне (се) свр **1.** *загрли (се), привије уза себе.* — Пригрни га, он ти-е брат. — Дојди да те пригрнем, још от-ка[д]-те несам видел. — Такој ме пригрне, па ме целива, целива. — Дете се требе понекад и пригрне, да осети љубав. — Пригрнул гу куде вракњицу, па гу не пушта да си иде дом. — Млого-е приветљива, свакога ће пригрне.

— Пригрну се и такој иду низ малу. **2.** *окуйи око себе, збрине.* — Осташе деца сирочета, па ги ујка пригрну куде њега, те ги очува. — Залуд се ја труди да ги пригрнем, ка[д]-ци они работу како си оће. **3.** *огрне (кайуш, одећу).* — Пригрни нешто на грбину кьд искачаш на овуј студеницу. **4.** фиг *окойа.* — Беше вруђо, едва пригрнумо компири.

пригрне се свр *загрли се.*

пригрњување с гл им од *йригрњује (1, 2, 3).* — Млого-е дрвен за пригрњување, ни своје дете н-умеје да пригрне и помилује. — От кво пригрњување збориш на овуј вруђину, па и овој гуњче ми-е млого. — Компири стасали за пригрњување. — Требу ми два радника за пригрњување компири.

пригрњује несв **1.** *грли, йривија уза се.* — Пригрњује едну, другу. — Мати ће га пригрњује, да ми се не смрзне. **2.** *огрће (кайуш, одећу, йосшељину).* — Ће пригрњујеш капут, па има ли још кьд ти застружe мраз око уши. **3.** *окойава, загрће (кромйир).* — Пригрњује компири, веђем дошла до крај.

пригрђа несв в *йригрњује (1, 2, 3).* — Свакичас гу пригрђа, ко да му-е жена (**1**). — Пригрђај гуњче, виш колко реже мраз (**2**). — Још даньс пригрђамо компири, па више нема (**3**).

пригрђа се несв *йривија се.* — Научило дете да се пригрђа уз баштy, а сьг неје туј, па му тешко. — Пригрђа се тај курветина у[з]-свакога.

пригрђање с гл им од *йригрђа (се).* — Ђу те викам ка[д]-дојде време за пригрђање компири.

прид прил *йриде, као додашак.* — За мојy Сивуљу, ус-кравче даде ми прид и теле.

придава несв **1.** *добија на шежини, расше.* — Овија веприна брзо придава; ће излезне на триста кила до Божић. — Ранил га не ранил с царевицу, исто придава. **2.** *даје још, додаје.* — Уз девојку придава њиву и сливак. — Уз надницу придава и рану. **3.** *мари, йошшује.* — Он ти на тој не придава важнос.

придава се несв **1.** *рађа се, множи се.* — Да си ми жив, домађине, да ти се деца придавају, да ти се стока придава и на њиву жито да се придава. — Оној кревајче слому невести над главу, да расте невеста, да се придавају деца. **2.** *йовећава се, йосшаје дужи.* — Почел дьн да се придава, рано савњује.

придавање с гл им од *йридава (се).* — Несмо оратили за никакво придавање уз девојку.

придаде свр **1.** *добије на шежини.* — Ће придаде едно пет кила докле стигне за рожањ. **2.** *дода још, йридода.* — Ће придаде надницу за још едну банку, ако работимо докле се не ставни.

придвечер прил *йредвече.* — Дојде придвечер, ка[д]-деца докараше стоку из утрину.

приде свр *йриђе,* в *йријде.* — Придо куде људи да ги питам за моега сина, ел су га видели.

придигне свр *йодигне мало.* — Придигни главу, да ти подместим поголем јастук.

придигне се свр фиг *ойорави се, оздрави.* — Придигал се на ноге, до клозет може да отиде сам.

придреме (се) свр *йрисйава се коме, йридрема.* — Таман придрема, деца зацагољише, па ме пробудише.– Придрема ми се на овуј подуспарину.

придржује (се) несв **1.** *йридржава (се).* — Придржуј га, видиш капсал, ће падне. — Мора се придржује за некога, не мож сама да оди. — Придржуј се за гелендар, да се

не омакнеш низ басамаци. **2.** *не да се.* — Ама стар, ал још се придржује и косу узима у шаке.

придржување с гл им од *придржује (се).* — Не мож да иде без придржување.

придруса свр *почне да се тресе.* — Тек придруса све по кућу, кьд оно — земљотрес.

приебе / пријебе свр *добије нагон за полним односом.* — Приебало му се, па не види две.

приетељ м в *пријетељ.* — Доодил приетељ, а ја несам бил дом, па ми криво што се несмо видели.

приетељи се свр *постану пијатељи.* — Тьг уките девојку и приетељу се куде девојкин дом.

приетељица ж *пријатељица.* —Назрну ни почесто приетељ и приетељица.

приетељување с гл им од *приетељу(ј)е.* — Докле беше приетељување до тьг се и поштуваше. — Од нашо приетељување неће буде ништа.

приетељуе /приетељује несв *живе, слажу се као пријатељи.* — Приетељују већем дваес године. — Како приетељуете?

приетељуе се / приетељује се свр/несв в *приетељи се.* — У недељу це приетељују, кьд испросу девојку. — Нема с кога се неје приетељувал, па се после раскантал.

прижеже свр *почне јако да пече (сунце).* — Прижеже млого, не мож се работи.

прижени свр **1.** *ожени се или се уда тек да не остане нежењен, односно неудата.* — Приженил се и Војча с неку канавку. **2.** *женидбом постане домазет.* — Приженил се у Голусци.

прижени се свр **1.** *има јаку жељу за женидбом.* — Приженило му се, па тој ти-е, ће доводи неку ис Полом. **2.** *призети се.* — Приженил се у Златанци и там ськ живи.

прижижа несвр *пече, јако греје (сунце).* — Млого прижижа, зачьс ће дојде нека слота.

призет м *онај који се призетио, домазет.* — Што има призета, више га поштује но да во-е син.

призетьк м дем од *призет.* — Бил је призетьк там, у Добро Поље.

призетко м пеј *онај који се призетио, домазет.* — Воли више да-е призетко, него куде башту да живу.

призетување с ги им од *призетује се.* — От призетување нема говор, нећу да живим ко призетко.

призетује се несв *постаје домазет.* — Он се бил призетувал у Пажар.

признава свр *признаје.* — Ништа не признава, вика неје тој он уработил. — Признавају му што-е работил пред рат за пенѕију.

призорти свр *натера, принуди,* в *прикара.* — Да гу не призортимо, не би се ни тьк оженила. — Призорти га башта да учи, да не носи текме с малтер.

приѕира несв *загледа примакнувши се сасвим близу предмету.* — Што ти дете оволко приѕира, мож му требу наочаре?

приѕирање с гл им од *приѕира.* — Ће поквари вид от-приѕирање.

приѕрне свр *погледне, привири.* — Приѕрни да видиш есу ли пошли нис-пут. — Приѕрни деца, кво работу. — Не смејеш ни да приѕрнеш куде њи, куче одма ржи, ће те исцепи ко свиња мрсан џак.

присрћа несв *гледа сувише се примакавши предмету.* — Немо̑ј то̑лко да присрћаш ка[д]-чи̑таш, ће оћораве̑јеш. — Ово̑ј дете̑ мло̑го присрћа, тре̑бе се во̑ди куде до̑ктура за о̑чи.

присрћа̑ње с гл им од *присрћа.* — Ослабе̑ле му о̑чи от-присрћа̑ње у књи̑ге уз гаса̑рче.

прии̑де се свр *осети потребу.* — Прии̑де му се пона̑поље, а о̑н трпи̑, па по̑сле ку̑ку-ле̑ле.

при̑ја ж **1.** фам *мајка једног од супружника према другом од супружника.* — Били̑ куде при̑ју на пра̑зник. **2.** хип од *пријатељица.* — При̑ји мо̑гу све̑ да испри̑чам да ме не издаде̑.

прија̑на ж в *прија.* — Неси̑ ти за мојү̑ прија̑ну. — Неје̑ она̑ ни до коле̑на на мојү̑ прија̑ну.

прија̑нин, -а, -о *који припада пријани.* — Прија̑нино уну̑че ле̑тос било̑ куде на̑с.

прија̑нка ж хип од *пријана.* — То̑-е кьд и̑маш прија̑нку како тре̑бе.

прија̑нкин, -а, -о *који припада пријанки.* — И̑демо у го̑сти куде прија̑нкини.

при̑јде свр *приђе.* — Не̑ма кои̑ да при̑јде да уте̑па то̑ј ку̑че. — Не те̑ ми при̑јде на собо̑р, а дошла̑ сам због ње̑га. — Она̑ си му прийде̑ бе[з]-сра̑м. — Пријдо̑мо куде њи̑, па се исцелива̑мо. — Напраи̑л па̑кос, па не сме̑је да при̑јде куде ку̑ћу.

при̑јетељ м **1.** *отац једног од супружника према родитељима другог супружника, пријатељ.* — Едва̑ че̑кам да оти̑дем куде при̑јетеља. **2.** *добар друг, пријатељ куће.* — Сва̑ки ми-е при̑јетељ кои̑ ми зло̑ не ми̑сли.

пријетељи̑ца ж в *прија, пријатељица.* — Дојде̑ ре̑д да се ви̑дим·с пријетељи̑цу.

пријетељи̑чина ж *пријатељичина ћерка.* — Распиту̑ју се мо̑мци за мојү̑ пријетељи̑чину.

при̑ʲин, -а, -о *који припада прији.* — То-е при̑ʲин по̑клон.

при̑ʲица ж дем од *прија.* — За некога̑-е при̑ʲица, а за некога̑ оштроко̑нца.

при̑ʲичин, -а, -о в *при̑ʲин.* — До̑јди да ви̑диш при̑ʲичино дете̑.

при̑ка м дем од *пријатељ.* — Кьд гу сре̑тнем, ста̑лно питу̑је за при̑ку? — Куде̑ си пошьл, при̑ке, тако̑ј ра̑но на-саба̑јле?

прика̑ди свр **1.** фиг *пригори, загори, јако замирише, засмрди.* — Нешто̑ ја̑ко при̑кади у малу̑, ко да су запали̑ли ста̑ро др̑паво. — При̑кади се нешто̑ на шпо̑рет. **2.** фиг *замрси, заплете, упропасти.* — Још фа̑ли са̑мо Перси̑да да прика̑ди ва̑шу рабо̑ту. **3.** фиг *испушти гасове, прдне.* — Неки̑ га овде̑ о̑пасно прикади̑л. **4.** изр **не мо̑ж ни да (му) прика̑ди** *ни близу му није.* — Ти̑ја тво̑ј ма̑стор не мо̑ж ни да прика̑ди на мо̑ʲега Со̑тира.

прикађува̑ње с гл им од *прикађу(ј)е.* — О̑длуња фли̑нта да прикађу̑је по село̑.

прикађу̑е / прикађу̑је несв *јако мирише, смрди.* — Кво̑ ли то̑ј це̑л дьн прикађу̑је у село̑? **2.** фиг *луња, скита.* — Вазды̑н прикађу̑је от-ку̑ћу на ку̑ћу, ни̑кад неје̑ до̑м.

прика̑же се свр *привиди се, причини се.* — У сьн ми се че̑сто прика̑же поко̑јни Ти̑са. — При̑каза ми се ко да и̑де Јова̑нча нис-пу̑т, ал нема̑ ни̑ки да про̑јде.

при̑кажња ж **1.** *приказа, авет.* — Ста̑лно др̑њка од некакве̑ при̑кажње по Баи̑нску ре̑ку. **2.** *народна прича.* — Дете̑ во̑ли пре[д]-цпање̑ да слу̑ша при̑кажње.

приказа̑ње с гл им од *прикаже, привид, привиђење, халуцинација.* — То̑ј неје̑ и̑стина, то̑-е приказа̑ње.

приказува̑ње с гл им од *приказује се.* — Поче̑ и ја̑ у њо̑јно приказува̑ње да веру̑ʲем.

приказу̍је се несв *привиђа се.* — Приказу̍је ми се сва̍шта у сън, ал ми ни̍ки не веру̍је къ̍д му при̍чам. — Приказу̍ју вој се о̍але. — Њо̍ј се приказу̍је къд ће неки̍ у̍мре.

прикаламу̍ти свр *уради што на брзину или површно, склепа.* — Прикаламути̍ гу ко̍лко да издржи̍ до ку̍ћу, на ћу та̍м да пра̍јим но̍ву ло̍јтру.

при̍кан м в *прика,* **1.** *пријатељ.* — Куде моје̍га при̍кана коко̍шке ћуту̍, а петъл кукури̍ка. **2.** *неко према коме је у разговору потребна извесна дистанца.* — Не мо̍ж тако̍ј, при̍кане! Е, не мо̍же то̍ј ту̍ј да рабо̍тиш, при̍кане! — При̍кане, ја̍ сам пре[д]-те̍бе дошъл!

прика̍ни (се) свр *прихвати покану, прихвати се понуде.* — Не̍ће да еде̍, едва̍ прикани̍мо то̍ј цимраи̍вче цимраи̍во. — Несъм гла̍дан, ал прикани̍ се да се̍днем до њи̍ уз оста̍л.

прика̍ра свр **1.** *притера, дотера.* — При̍кара коња̍ уз водени̍цу и на̍товари бра̍шно. — При̍кара ли дрва̍ за зиму̍? **2.** *натера, нагна.* — Прикара̍ло га да се апери̍ше. — Прикара̍ло га да и̍де пона̍поље (*да врши нужду*).

прикарува̍ње с гл им од *прикарује.* — Оста̍ви ми воло̍ви за прикарува̍ње се̍но.

прикару̍је несв *дотерује.* — Дојде̍ вре̍ме да прикару̍јемо дрва̍, дру̍го сработи̍мо. — Прикару̍ј о̍вце, ставњу̍је се.

прика̍чи свр фиг *придода, надода.* — Прикачи̍ли му да неје̍ за дана̍шњицу, па га затвори̍ли.

при̍кица м дем и хип од *прика.* — Ако нешто̍ затре̍бе, ту̍-е и мо̍ј при̍кица.

прикла̍дник м *наложено огњиште с кладама.* — Це̍л дън ба̍ба седи̍ ус-прикла̍дник, гре̍је се и запре̍ће по неко̍ јајце̍ у пе̍пел да се испече̍.

прикла̍ња се несв *привије се, опредељује се.* — У̍век се они̍ прикла̍њају уз То̍зини.

прикла̍њање с гл им од *прикла̍ња се.* — О[д]-то̍ј прикла̍њање на То̍зини која̍ му-е ко̍рис?

прикље̍шти свр **1.** *уштине, повреди.* — Прикљешти̍л пр̍с на срчени̍цу, па му се наду̍л. **2.** фиг *натера, принуди.* — И̍ма све̍ [да] при̍зна ко бе̍ла ла̍ла, са̍мо ли га прикље̍шту.

прикове̍ свр **1.** *закује.* — До̍бро да прикове̍ш баски̍је, да се по̍сле не расковују̍. **2.** фиг *прибије, убије.* — Къд га уда̍рим, ћу га прикове̍м за зи̍д. — С пљу̍нку ћу га прикове̍м за др̍во.

приковува̍ње с гл им од *приковује.* — Ка[д]-до̍јде ре̍д на приковува̍ње карата̍ван, и̍ма те ви̍кам за по̍моћ.

прикову̍је несв **1.** *закива.* — Прикову̍је карата̍ван еве̍ два̍ дъ̍на. **2.** *приводи крају ковање.* — Еве̍ прикову̍је па̍тос, са̍мо што неје̍ завршил.

при̍код м *приход.* — Разреза̍ли ми по̍рез ко да о[д]-ѕемњу̍ и̍мам кој зна̍е кака̍в при̍код.

приходува̍ње с гл им од *приходује.* — Од то̍ј не̍ма приходува̍ње, съл ко̍лко да изва̍дим ште̍ту.

приходу̍је несв *приходи, доноси корист.* — Ни̍шта несмо̍ приходува̍ли о[д]-жи̍то.

прико̍ље свр *закоље.* — Ви̍кај чи̍чу да ни прико̍ље ово̍ј сугаре̍.

прикољува̍ње с гл им од *прикољује.* — Одве̍ли га на прикољува̍ње у пади̍ну и ви̍ше га несмо̍ виде̍ли.

прикољу̍је несв *коље.* — Ће ви̍камо некога̍, и̍ма пу̍но љу̍ди што̍ зна̍ју да прикољу̍ју сви̍ње.

прикрајчьк м *крајњи део, крај, окрајак (простора).* — Дошьл с косење до прикрајчьк и оће да му се ливада отне.

прикрајчи свр *доврши.* — Прикрајчимо косидбу у Големи рид.

прикрајчује несв *довршава.* — Они прикрајчују жетву, а ми се још несмо за срп ватили.

прикрека свр *закрешти (живина, кокошка).* — Прикрека кокошка у бурјан, удави гу лисица.

прикрпи свр *на брзину нешто поправи.* — Прикрпи плот, колко да стока не улази у авлију.

прикрпи се свр **1.** *оправи се.* — Требе се прикрпи око куђу куде-е малтер спадал. **2.** *закрпи се.* — Узни иглу и конац, па се сам прикрпи. **3.** фиг *побољша материјално стање.* — Прикрпимо се за овуј зиму сьс рану, па на пролет, здравје Боже, у печалбу.

прикрпување с гл им од *прикрпује (се).* — Живимо на прикрпување.

прикрпује свр *оправља, поправља.* — Прикрпујем самар на коња, докле не купим нов.

прикрпује се свр фиг *сналази се, тавори се.* — Прикрпује се из дьн у дьн и такој проодн живот.

прикуми свр *узме кога за кума, окуми.* — „Не ми-е жал што гу преотеше, / Но ми-е жал што ме прикумише..." *(нар песма: „Омиле ми, Јагодо").*

прикупи свр **1.** *докупи.* — За свиње да прикупимо још едьн џак превнину. — Да прикупим још едно два ектара, за компири. **2.** *сакупи.* — Прикупи ли алатке з-градилиште?

прилазно прил *приступачно.* — Овде ви-е прилазно, мож и с кола да се дојде.

прилацка свр **1.** *почне да штуца.* — Прилацка нешто, не знам кво ми-е. **2.** фиг *уплаши се, изненади се.* — Чим га споменумо, она одма прилацка.

прилепен, -а, -о *прилепљен, залепљен.* — Овој писмо прилепено такој да се одма одлепи.

прилепи свр **1.** *залепи.* — Купи марку, прилепи на писмо, па га тури у сандуче куде пошту. **2.** фиг *удари, ошамари.* — Кьд га удари, прилепи га за ѕид. — Прилепи га ко таксену марку.

прилика ж **1.** фиг *шанса.* — Имала-е добру прилику да се ожени, ал она не те. **2.** фиг *тип, особа за брачни живот.* — Стамена неје твоја прилика, ич неје приветљива. **3.** фиг *особа.* — Видо неку прилику на Двојанку, ал се изгуби, не видо која-е.

прилипсује / прилипцује свр **1.** пеј *почне да умире.* — Прилипсувал Борча, па оће да те још емпут види. **2.** *почне да цркава (животиња).* — Прилипцувал Лишко, па отишал у падину, да га укућани не гледају како липцује.

примациња (се) несв **1.** *примиче (се).* — Примациња дупе ус-кубе. — Примациња се ко мачка на џигерицу. **2.** *долази.* — Примациња се време за у работу.

примацињање с гл им од *примациња (се).* — Полак, полак све с примацињање и седе си уз остал тија макулција.

примете свр **1.** *почне да мете.* — Кьд примете, дигне прашину. **2.** *заврши с метењем.* — Приметомо гувно, сьг мож да насађујемо вра.

прими[1] свр *запосли.* — Примили га у „Кидротекнику" на работу.

прими[2] узвик *команде коњу.* — Прими, Дорчо! — Прими, Ацко! — Прими, Цветко!

при́ми се свр **1.** *прихвати се засађена биљка.* — Ко̍ј зна̍е о̍ћел се при́ми овде̍ ова̍ј пи́тома ја̍бука. **2.** *лати се, прихвати се (посла).* — Прими́л се да рабо̍ти и докле не завр́ши не̍ма одступа̍ње.

/примири́ше/ свр фиг *упореди се.* — Ти́ја тво̍ј ма̍јстор не мо̍ж ни да примири́ше куде на̍шога Радо̍јка.

прими́та несв *завршава с метењем.* — Прими́та авли́ју.

примита̍ње с гл им од *примита.* — Ел гото̍во с примита̍ње? — Ста̍лно ме запа̍дне примита̍ње жи́то на гу́вно.

прими́ца (се) несв в *примаципиа (се).* — Прими́ца столи́чку накуде огњи́ште. — Прими́ца се вре̍ме за у шко̍лу. — Прими́ца се мьгла̍ одоздо̍л, откуде Мора̍ву.

при́мка ж *замка од грана и коњске длаке за хватање птица зими.* — Напра̍или при́мку, па ва̍тају врапци.

примо̍ча се свр *припиша се, примокри се.* — Ка[д]-ти се примо̍ча, и́ди она̍м, у грмења̍к.

примрдува̍ње с гл им од *примрдује.*

примрду́је несв *мрда још помало.* — Ка[д]-дојдо̍мо, овца̍ још примрду́јеше, несу́ гу ву́ци би́ли скро̍з закла́ли. — Пу́сти га нек још ма̍лко примрду́је, па га по̍сле ту́рај у пови́вке.

примучне̍је свр в *примучни.* — Немо̍ј ти примучне̍је о[д]-то̍лку рану́.

примучни́ свр *постане мучно, тегобно.* — Примучни́ло му, па се вр́ну до̍м.

принаме̍сти свр *намести донекле.* — Принаме̍сти им кре̍вети да спу́, ју́тре се ра̍но ди́зају.

принапра̍ви свр *направи на брзину, склепа.* — Принаправи́ли едно̍ кућиче̍, ко̍лко да и́ма куде да ле̍гају, ле̍ти ка[д]-до̍јду. ▪ трп прид **принапра̍вен, -а, -о** *склепан, направљен на брзину.* — Се̍домо уз принапра̍вен аста̍л.

приначи́ни свр в *принаправи.* — Приначини́ на деца̍ са̍нке, зиму́с да се са̍нкају.

приначи́ни се свр *дотера се, уљуди се колико толико.* — Приначини́ се колко̍ да се не пла̍шу љу́ди од ме̍не.

принесе̍ свр *донесе сасвим близу.* — Све̍ сам му доне̍ла, јо̍ж да му принесе̍м уз ду́пе.

при́нова ж *новорођенче.* — Чи́чини доби́ли при́нову.

прино̍ви свр *донесе на свет бебу, породи се.* — И на̍ша сна̍јка ће ско̍ро да прино̍ви.

приносе̍ње с гл им од *приноси, доношење, приношење.* — Искида̍ си ру́ке от-приносе̍ње се̍но докле дену́ше сто̍г. — Уби́ло ги моје̍ приносе̍ње (*клетва*).

прино̍си несв **1.** *доноси.* — Приноси́ му уза сьм уста̍ да еде̍, а оно̍ не̍ће, те̍ра ина̍т како̍ си оно̍ уме̍је. **2.** фиг *зарађује.* — Едьн прино̍си у ку́ћу, а сви́ расипу́ју, па ко̍ји одви́је.

приобуче̍ се свр *обуче се колико толико.* — Приобу́ко се ко̍лко да зали́чим на чове̍ка.

приоде̍ње с гл им од *приоди (се).* — Не̍ма приоде̍ње куде коњи́ кьд еду́, ће ви ури́тају. — Те̍шко за приоде̍ње до изво̍р, о̍коло све̍ батла̍к.

прио̍ди (се) несв *прилази (се).* — Прио̍ди ова̍м, ка[д]-те ви́кам! — Куде њу́ ни ку́че не̍ће прио̍ди, него ли дете̍. — Не прио̍ди се до изво̍р, стрмина̍. — Не прио̍ди се у за̍другу, све̍ оскупе̍ло!

приоре свр *заврши с орањем.* — Приорасте ли вeћем? — Приорамо за жито, ал за компири још несмо.

приорување с гл им од *приорује.* — До приорување имамо још њиву на Гувниште.

приорује несв *завршава с орањем.* — Данас приорујемо за овуј годину.

приоће (се) свр *прижели (се), зажели (се).* — Кьд нешто приоће, мора му учиниш, па Бог. — Приотело се на деду пред мрешку још емпут да наѕрне у Село. — Ка[д]-цена приоће, сама си дава, ич да вој не тражиш.

припаде свр **1.** *позли.* — Припаде ми мука о[д]-тија лекови. — Кьд му припаде тешко, морамо га водимо куде доктура. — Ако поедеш све тој, ћс ти припадне тешко. — Пази да ти мука не припадне о[д]-тој њојно добро (*ирон*). **2.** *прискочи.* — Чекали га у сокак, па му припадоше с мотке, те га упљескаше. — Припаде му тој куче за гушу да га удави. **3.** *постане власништво, буде власник.* — Све имање даде на њи, на мене ништа не припаде. — Ка[д]-це оделите, на свакога ће припадне по три ектара зевња и по ектар шума.

припазување с гл им од *припазује (се).* — Без припазување не мож се качиш по грађевину.

припазује несв *пази, обраћа пажњу на кога, чува нешто.*

припазује (се) несв *пази (се), чува (се).* — Свекрва припазује деца докле ја срабоћујем по кућу. — Припазуј пилајке, да ги не однесе орьл. — Кажи на брата да се припазује од Шабани, освем ако неје по-муж од њи. — Нек се припазује кьд работи с волови, Мурца-е намаовичав. — Тешка-е жена, требе се припазује од работу. — Стари се мора припазују на поледицу. — Води си рачун, припазуј се.

припанти свр *запамти, упамти.* — Куде ће дете све тој да припанти!

припечина ж ауг и пеј од *припека.* — Удари припечина све живо изгоре. — Иди па ти работи на овуј припечину.

припица / припича несв *пече, јако греје (сунце, ватра).* — Млого припица сльнце, не мож се издржи. — Припича дупе уз огењ, не-це помакне да нешто уроботи.

припица се / припича се несв *нагрева се, згрева се.* — Ваздьн се припица уз огњиште. — Припича се на сльнце.

припицање с гл им од *припица (се).*

припичање с гл им од *припича (се).*

припне свр **1.** *веже краћим ужетом („сайком") предње ноге коњу или „железима", да не може да оде далеко док пасе,* в *сапне.* — Припни коња са железа куде воденицу, нека пасе по ладовину. — Узни сапку па припни кобилу, да не мож да отиде долеко. **2.** *примора, присили.* — Требе га припнеш, да ти све исприча. — Ка[д]-те припне мука, и ти ће ровеш ко вол. **3.** *притера уз нешто.* — Припрл га уза ѕид, ће га тепа.

приповување с гл им од *приповује (се).* — Девојке волу приповување, тако̀ј казују кога бегендишу. — Нема више оној приповување по Јереницу и Лисичарку како некад.

приповује (се) несв **1.** *наизменично песмом девојке једна другу вежу за одређеног младића.* — Чуваћи овце, нема кво да работу, па се сьл приповују за момци. — Приповују се девојке на Лебецки рид, од милину да слушаш. — Тако̀ј, даклем, почеле девојке и да ги приповују у песму: „Доде-ле, Марике, пембелијо кутијо, / Бајке-ле, Стеване, у џеп си гу носијо!" **2.** *пева само рефрен песме коју други певају.* — Како њи две поју, тако̀ј им она приповује.

припоје̏ свр **1.** *запева изненада.* — Оедну̏ш тако̏ј припоје̏, да се чове̏к упла̏ши кво̏ му-е. — Припоја̏ло кусо̏ петле̏… (*нар песма*). **2.** *у песми веже девојку и младића.* — Ако̏ те припоје̏м за Перси̏ду, сви̏ ће зна̏ју у село̏.

припојува̏ње с гл им од *припојује.* — Разби̏ше ми гла̏ву с то̏ј поја̏ње и припојува̏ње по Јѐреницу це̏л дьн.

припоју̏је несв в *приповује (1, 2).* — Сва̏ка си момка̏ припову̏је у пе̏сму (*1*). — Едне̏ поју̏ а друге̏ им припоју̏ју (*2*).

припра̏ји (се) свр *припреми (се), дотера (се).* — Припра̏ји ми ма̏лтер, ја̏ ћу до̏јдем да га зача̏с навр̏љам на зи̏д. — Приправи̏ се да и̏дем у Село̏ докуде до̏ктура. — Припраи̏ се да учуку̏јемо Же̏роњу, усампаси̏л се, поста̏л мло̏го о̏пасан.

припрди̏ (се) свр **1.** *почне да прди.* — Припрде̏ ко̏њ кьд га потера̏мо уш-чепеља̏к. **2.** *добије нагон да прди.* — Ка[д]-ти се припрди̏, немо̏ј га сти̏скаш, да те заболи̏ меши̏на, но сло̏бодно га оце̏пи.

при̏пре свр *присили, нагна, притера, притисне.* — Припр̏л гу уз др̏во, ме̏сто да си у̏баво ле̏гну у тра̏ву.

припр̏ли свр *припече (сунце).* — Припрли̏ло, не мо̏ж да се ди̏ше.

при̏прос, -та, -то *припрост.* — Ово̏ј ти-е при̏прос на̏род, мо̏ж га ва̏ра кои̏ о̏ће.

при̏прт, -а, -о *стрм.* — Како̏ ће пу̏на ко̏ла да излѐзну уз то̏ј припр̏то бр̏до, са̏м Бо̏г зна̏је.

при̏прто прил *стрмо.* — До Чу̏ку-е мло̏го при̏прто, и̏ма се око̏зимо докле̏ излѐзнемо.

припу̏шта (се) несв **1.** *натера у галоп (коња).* — Це̏л дьн припу̏шта коњи̏ по ри̏д, неје̏ ни ле̏б је̏л. **2.** *спарује коње, паре (се) (коњи).* — Припу̏шта коња̏ на коби̏лу. — Ко̏њ се припу̏шта на коби̏лу. — Бе̏гај з-деца̏, коби̏ла се припу̏шта, напраи̏ла се гу̏нгула.

припушта̏ње с гл им од *припушта (се).* — До̏сади ни с то̏ј њего̏во припушта̏ње коњи̏ по орма̏н. — Дово̏ду коби̏ле на припушта̏ње куде на̏шог пасту̏ва.

припу̏шти свр **1.** *потера у галоп (коња).* — Припу̏шти Цве̏ту (кобила), да не о̏ди ко да-е ба̏нгава. **2.** *пари коње.* — Припушти̏л До̏рчу на оно̏ј До̏њино коби̏лче.

припу̏шти се свр *пари се.* — Припу̏шти се ко̏њ на коби̏лу.

прирабо̏ти[1] несв/свр *поради, уради.* — Седи̏ до̏м, па прирабо̏ти понешто̏ кьд затре̏бе.

прирабо̏ти[2] свр *заврши посао, дође до краја.* — Приработи̏мо на њи̏ве, ськ ће се неки̏ дьн одма̏рамо.

прирабо̏ти се[1] несв *поради се.* — У̏век се на̏јде да се нешто̏ прирабо̏ти око ку̏ћу.

прирабо̏ти се[2] свр *појави се жеља за радом, послом.* — Приработи̏ло му се, о̏ће да и̏де у дунђерлк.

прирабоћува̏ње с гл им од *прирабоћује.*

прирабоћу̏је несв **1.** *привређује, ради што.* — Прирабоћу̏је по нешто̏ по ку̏ћу ел коша̏ру, да не седи̏ залу̏ђан. **2.** *привршава какав посао.* — Еве̏, прирабоћу̏јемо око вршѝлбу; [ј]ош едьн вра̏ да сту̏римо и гото̏во.

при̏рез м *додатак на порез.* — Пла̏ћај по̏рез, пла̏ћај при̏рез, пла̏ћај травари̏ну, отку̏д ми то̏лке па̏ре?! — Плаћа̏ли смо и по̏рез и при̏рез.

прири̏па свр *почне да скаче.* — Н-уме̏је да ора̏ти како тре̏бе, но одма̏ прири̏па да се би̏е.

прири́та свр **1.** *почне да рита.* — Не видо́мо што́ га они́ја лу́ца одедну́ш при́рита. **2.** фиг *чини последње трзаје пред смрт.* — Ћу прири́там од гла́д. — Кьд прири́та, ћу му даде́м ка́пку во́ду, то́лко му-е до́ста од ме́не ко́лко ме-е воле́л.

приру́нѕа свр *зарида, почне да плаче.* — Кво го́ђ да вој ка́жеш, она́ о́дма при-ру́нѕа.

приру́ца свр *зарида.* — Усре́д обе́д нешто́ жена́ при́руца.

приса́д м *калемљена воћка.* — Ел ти се прими́л приса́д, мо́ј се прими́л?

при́свесан, -сна, -сно *постане свестан, освести се, дође свести.* — Е, ре́ко, сьг сам при́свесна, сьг зна́м куде са́м, у абула́нту.

присе́дне свр **1.** *седне на кратко.* — Присе́дни ма́лко, ду́ша да ти ода́не. **2.** *седне па се заборави.* — Присе́дал уз аста́л, па не ми́сли да се ди́за.

приси́пе свр *досипе, доспе.* — Же́но, приси́пи на ку́ма раки́јицу.

приси́пне свр *доспе мало.* — Приси́пни вој јо́ш млекце́, њи́на кра́вица прегоре́ла.

присипува́ње с гл им од *присипује.* — Напи́ше га с присипува́ње да о́[н]-не ви́ди.

присипу́је несв *присипа, доспа.* — Он пи́је, а она́ му сьл присипу́је, да га по́брзо напи́је.

прискр́кне свр *притвори.* — Прискр́кни вра́та да не вуче́ про́маја.

прискркњува́ње с гл им од *прискркњује.* — Не́ма прискркњува́ње, нека вра́књица стои́ отво́рена да уле́зну гове́да.

прискркњу́је несв *притвара.* — Ја́ отво́рим вра́књицу, неки́ гу ста́лно прискркњу́је. — Прискркњу́ј ле́су да не изле́зну јагањчети́ја.

прискр́ца свр *зашкрипи.* — Прискрца́ше кана́те и пу́че пре́дњи слапа́ц на ко́ла. — Кьд прискр́ца ба́штин кре́вет, деца́ начу́љу у́ши.

прискрцува́ње с гл им од *прискрцу(ј)е.* — Увати́ла сам стра́ од неко́ прискрцува́ње но́ћу по та́ван.

прискрцу́е / прискрцу́је свр *повремено зашкрипи.* — Како́ ве́тар ду́не, тако́ј прискрцу́е капа́к на ку́ћу.

присла́мчи / пришља́мчи свр *прислони, придода.* — Присламчи́л секи́ру уза-са́м вра́та, да неки́ отво́ри, да се исече́. — Ре́ко му да затво́ри ле́су и ту́ри гу́жве, о́н гу ти́ке пришљамчи́л, да изле́зну о́вце ис-трлу́.

присла́мчи се / пришља́мчи се свр *утрпа се, прикључи се, прилепи се.* — Присламчи́л се уз њу́, па гу не пу́шта саму́. — Пришља́мчи се уш-чове́ка, и ако га не ви́каш.

присламчува́ње с гл им од *присламчи се.* — Научи́л на присламчува́ње, па ти се тике присла́мчи и кьд га не ви́каш.

присламчу́је се несв *прикључује се незван, придодаје се.* — Присламчу́је се уз дру́гога, да ла́ко пови́ди по́со.

прислу́шне свр *ослушне, крадом чује.* — Во́ли да прислу́шне кво́ ста́ри ора́ту.

присме́је се свр **1.** *добије нагон за смејањем.* — Присмеја́ло му се на сре́[д]-ча́с. — Неки́ га ђа́вол вати́л, присмеја́ло му се на са́рану. **2.** *засмеје се одједном.* — Присмеја́ше ми се ко лу́ди ка[д]-це испружи́ на љизгавицу.

присмрди́ свр **1.** *засмрди.* — Присмрде́ неква́ гу́ма у огњи́иште. **2.** фиг *дође.* — До́бро сам га изђустри́л, неће́ ско́ро да ми присмрди́ у ку́ћу.

присмрдува́ње с гл им од *присмрду(ј)е.* — Не мо́ж се пи́е раки́ја од присмрдува́ње на бу́ре.

присмрдуе / присмрдује несв *повремено засмрди, смрди помало.* — Још присмрдује на здригосани компири, ал ће изветреје кьд отвориш подрум. — Присмрдуе каца на комине.

Присоје с мтн *шума, ливада на присојној страни.*

приспи се свр *приспава се.* — Приспало се на дете, па две не види.

присретне свр *пође у сусрет коме.* — Присретни деца из говеда, даньс ги-е киша све умлатила.

приставн свр *стави да се кува (јело).* — Постави цел котал компири да се вару за свиње. ▪ трп прид **приставен**, -а, -о *стављен да се кува.* — Купуз је приставен да се вари, па га наѕирајте.

приставља несв *припрема јело.* — За даньс Луна приставља обед.

пристављање с гл им од *приставља.* — Даньс ми-е ред за пристављање ручак на косачи.

присталља невс **1.** в *приставља,* в *готви.* — Јучер присталља да се вари гра с овчетину, а данаске компири. **2.** *поставља.* — Пријо, пристаљај обед, дооду ти гости. **3.** *пристаје, слаже се.* — Присталјају да даду унуку за нашога Ранђела.

присталјање с гл им од *присталља.* — Помогните вој у присталјање обед. — Без њојно присталјање неће гу давамо.

пристањување с гл им од *пристањује, пристајање.* — Бе[з]-женино пристањување нећу продавам јуничку, она гу-е одранила.

пристањује несв *пристаје, слаже се.* — Пристањује све да работи, сьл да га пуштимо на Чобанац, на собор.

пристигне свр *порасте, ојача.* — Дочекала сам да ми деца пристигну, да имам одмену. — Како кои брат пристигне, отиде у работу, а ја рмбај дом на имање. — Док ми деца не пристигоше, други ми-е писма читал и писувал.

прататлаби свр *прислони, притвори,* в *присламчи.* — Сьл прататлаби врата, немој ги затвараш. ▪ трп прид **притатлабен**, -а, -о *прислоњен.* — Вракњица на трлу сьл притатлабена, неје затворена како требе, да излезну наћас овце.

притатлаби се свр *прилепи се, придода се,* в *присламчи се.* — Воли да се притатлаби уш-човека и тако̀ј да путуе.

притегне свр **1.** *затегне.* — Млого си вој притегла јуже, мож се кравче обеси. **2.** *зашрафи.* — Притегни ти боље тија шрав, да ми се па не разлабави. **3.** *притисне.* — Притегни косу дозем, да боље бричи! **4.** фиг *зајаше* — Притегал гу уз буку, па кеца. **4.** фиг *присили, примора.* — Притегни га малко, да побоље учи. — Притегни тој могаре нек работи, кьд неје тел да учи!

/притегне работа/ изр *мора да се ради, присиле обавезе.* — Дошло лето, мене се иде з-друство у скитњу, а оно притегла работа, па немам куде — на њиву, у ливаду. — Притегла га работа, па главу не диза.

притежан, -жна, -жно *прилежан, радан, оран.* — Човек во[ј]-е млого притежан на работу.

притеза несв **1.** *стеже, притеже.* — Млого ме притеза трекло на торбу. — Притезај добро конопче, да увржемо кола са сено, да ни се не стрви по пут. **2.** *присиљава, приморава.* — Притезај колко оћеш, он ти-е ко Мурџа, зашијавел, па све на његову страну. **3.** фиг *води љубав, обавља полни чин.* — Ти ми знаш коју он притеза ел Радунку, ел Невенку!

прите́за се несв фиг *води љубав, обавља полни чин.* — Ја̀ накуд продавницу, ка[д]-та̀м некѝ се притѐзају у мра̀к, бѐше ме сра̀м, обрну̀ се на дру̀гу страну̀ и побѐго.

притеза̀ње с гл им од *притеза (се).*

притѐсачьк, -чка, -чко *притесан.* — Изглѐда да ти-е притѐсачка та̀ј гу̀ња.

притѐсачко прил *притесно.* — Овдѐ ни-е ма̀лко притѐсачко, ал не ма̀ри, навѝкне се.

притѐсњен, -а, -о *притешњен, без довољно простора.* — Док бѐомо притѐсњени чѝни ми се бѐше по̀боље.

прѝтка ж **1.** *штап, танка мотка за подупирање цвећа и поврћа.* — Насѐчи ми прѝтке за градѝну. — О̀ћу кола̀ц за о̀граду, нѐћу прѝтку. — По̀тпри га с прѝтку. **2.** фиг *вижљаста особа.* — Детѐ вој дошло̀ прѝтка. — Не-це жѐним с прѝтку, мѐне трѐбе серсѐм дево̀јка да гу ѝма, бра̀те!

притка̀р м *врста пасуља који расте уз притку.* — Притка̀р ни бо̀ље родѝл но пеша̀к.

притка̀ра ж *врста боранције која расте уз притку.* — Како̀-е куде тѐбе родѝла притка̀ра?

притра̀жи свр *затражи, заиште.* — Ако То̀за притра̀жи ва̀нглу, којѐ да му ка̀жем? — Свѐ се мѝслим којѐ да рабо̀тим, ако ми притра̀жи, да се по̀сле не ка̀ем.

прѝтран, -а, -о *осетљив, секирљив, вредан, савестан.* — Да нејѐ то̀лко прѝтран на рабо̀ту, па да га и ру̀жим. — Детѐ ми-е мло̀го прѝтрано, немо̀ј га за џа̀бе секѝрате.

притра̀нка ж *притрана, осетљива жена.* — Не трѐбе да си таква̀ притра̀нка, рабо̀ти на тенела̀к.

притра̀нко м *притран, осетљив мушкарац.* — Уватѝло га срце зато̀ј што-е то̀лки притра̀нко за рабо̀ту, насекира̀л се кѝша ће му зава̀ти руко̀љке.

притра̀ска свр *залупа.* — Притраска̀ше су̀дови, да нејѐ ма̀чка па̀ улѐзла у ку̀ћу. — Тѝке прѝтраска на вра̀та срѐд но̀ћ.

притр̀гне свр **1.** *притвори што.* — Притр̀гни вра̀та, да не бѝе про̀маја. **2.** *привуче.* — Притр̀гни тѝја ку̀фер наку[д]-тѐбе, да ни не смѝта на про̀лаз.

притрѐбе свр *затреба.* — Ка[д]-ти кво̀ притрѐбе, вѝкај ме, да ти се на̀јдем.

притресѐ се свр фиг *јако се узбуди, уздрхти.* — А његово немо̀ј да си случа̀јно пипну̀л, о̀дма се притресѐ.

притрѝша се несв фиг *реагује осећајно, дрхти од гнева.* — Не веља̀је да се притрѝша за сва̀ку ситнѝцу.

притро̀па свр *почне да лупа, позвекне.* — Кьд притро̀па клопота̀р куде Гу̀вниште, тьг зна̀м да-е момьк покара̀л о̀вце.

притужљѝв, -а, -о *сладуњав, отужан.* — Ово̀ј ти ва̀риво ја̀ко притужљѝво. — Не во̀лим ка[д]-цу кола̀чи то̀лко притужљѝви.

приту̀жни свр *учини тужним, постане тужан.* — Притужнѝл гла̀с, са̀мо што не заѐца.

приту̀ра несв **1.** *додаје, придодаје.* — Ѝмамо си ми до̀ста компирѝ, немо̀ј ни приту̀раш о[д]-твоѝ. **2.** *примакне, домепне до нечег.* — Приту̀ра чу̀турицу уз др̀во, у ладовѝну, да се не грѐје.

приту̀ра се несв *прикључује се, намеће се коме.* — То̀ј се жапчѐ (девојка) приту̀ра у[з]-сва̀кога.

притура̀ње с гл им од *притура (се).* — Не во̀лим притура̀ње, кьд ми нејѐ синоћке рекла̀ ће по̀ди с на̀с.

притури свр *придода.* — Уз моје две торбе, притурил ми и његов зембиљ да вучем ус-Качар.

притури се свр *наметне се, прикључи се.* — Притури се тек ус-тебе и не знаш кво да вој работиш.

прићефне се свр *пожели, зажели.* — Како му се што прићефне, одма му купују. — Прићефнуло му се да не иде у школу, и, ете га, седи дом.

приумира свр *почне да умире, заумире.* — Умеје она такој да приумира кьд затребе да ги уплаши за нешто. — Приумирала Стамена, па се пишманила.

прицврли свр в *причврљи.*

прича ж в *байске приче.*

причврљи свр **1.** *запече што.* — Причврљил га малко и мисли да-е печено. **2.** *припече (сунце).* — Причврљило данаске, не мож се работи. **3.** фиг пеј *притисне, ухвати (девојку, жену).* — Да ми-е још еднуш да гу причврљим. ▪ трп прид **причврљен, -а, -о** *зарумењен, запечен, загорео.* — Месо-е тике причврљено, још неје печено.

причес м *причешће.* — Ишли смо и у цркву, у Мачкатицу, на причес.

причувује несв *чува за неку потребу.* — Причувујем сиренце, да има докле се Була не отели. — Причувуј си облекло, нема от-које ново да ти купујем.

причувује се несв *чува се, пази се.* — Причувуј се од овија Боровичани, нешто су кивни на тебе.

причука свр **1.** *почне да лупа.* — Усред ноћ причукаше на врата. **2.** фиг *запне нешто, спопадне га, зажели се.* — Причукало му да работи бьш даньс кьд је светац. — Неје му причукало млого за село, па и не дооди.

/причукало/ изр *хитно.* — Неје толко причукало да даньс идем у општину. — Ко да-е причукало да одма работи, нека се одмори от-пут. — Причукало му да се жени, па тој ти-е!

пришива несв фиг *руга се, клевеће, изврће истину, пакости коме.* — Стално ми Радунка пришива неке твое глупости, за кое ми неси све рекал.

пришивање с гл им од *пришива.* — Не могу да живим од њојно пришивање те за овој, те за оној.

пришије свр **1.** фиг *ошамари, удари.* — Тражи да му човек пришије шамарчину да се пуши. **2.** фиг *измисли, оклевета.* — Таква-е: има ти пришије да си бил и там за куде неси ни чул.

пришљамчи се свр в *прислямчи се.* — Пришљамчи се уш-човека незват, само да му смита.

/пркли свет/ изр *бели свет.* — Има од вас да побегнем у пркли свет, да ме ники од вас више не види.

прклица ж *бежанија, бестрагија.* — Ћу ватим прклицу, да ме ники више не најде. — Од вас ћу уватим прклицу. — Уватила прклицу од оног мужа што падал у сампас.

/пркне/ у изр: **ни да пркне** *ни да крене, ни да почне да расте,* в *вираје.* — Посадимо компири, а они до даньс ни да пркну. — Куде њу китке неће да пркну.

прли несвр **1.** *опаљује ватром,* в *смуди.* — Прли длаку на прасе што гу неје ошурил. **2.** *жари, пече (коприва).* — Кьд не слуша, прли му дупе с покриву. **3.** фиг *лаже, краде.* — Не кражне, него прли. — Прли куде пројде.

прлица ж **1.** *њушка.* — Оњуши га крава с прлицу. — Њушка ли њушка с онуј прлицу. **2.** фиг пеј *предњи део лица, уста и нос.* — Падал и расцопал прлицу.

прљ м *мотка која служи као полуга.* — Стýрим воденѝчни кáмен с пр̀љ, дѝгнем га, па га овáм тýрим, па нáоколо с чекѝч тáп, тáп, тáп, наковéм га по рéд. — Штáнгла му слýжи како пр̀љ за вадéње и дизáње кáмен у мáјден.

пр̀љка ж *прљава, замазана жена.* — Не помѝњај ми тýј пр̀љку салтóсану.

пр̀љча м *прљав, замазан човек.* — Ѝграј пр̀љчо, трéси дрóњчо (*изр*). — Кудé увéде пр̀љчу у кýћу?

пр̀не свр *залепрша крилима, прхне.* — Пр̀нуше гóлуби и одлетéше у небéса.

прнéје несв *умекшава се, гњили.* — Тýри тéј крýшке у слáму, у плéвњу, нека прнéју, несý још за едéње.

прнѝ несв в *прнеје.* — Прнý крýшке у слáму, да се ублагнý.

проáка свр фиг *пролуња, проскита.* — Отидé да проáка по сокáци, не здр̀жа га да седѝ овдé.

пробáња (се) свр *окупа (се) на брзину.* — Да пробáњам чáском овóј детé, па ћу дóјдем. — Улéзе гóл у вѝр и прóбања се.

пробѝва несв *пробија, буши.* — Пробѝва дýвке на гребýљу, да вој тýри зýпци.

пробѝва се несв фиг *сналази се.* — Пробѝва се кро[з]-живóт какó знáје и умéје.

пробирџѝја м *пробирач, избирач.* — Голéм пробирџѝја, не мóж га нѝкако ожéну.

пробирџѝка ж *пробирачица, избирачица.* — Пробирџѝка, на свé наóди манý, што гóђ вој мýж донесé из рабóту.

прóбоди м мн мед *оштри болови, пробади.* — Ѝма прóбоди, па отишлá куде дóктура.

пробóјац м **1.** *гвоздена алатка за пробијање рупа у металу.* — Донéси пробóјац да избýшимо лѝм. **2.** *гвоздени клин на предњем оплену којим се веже срчаница са задњим трапом,* в *артак,* в *ортак (2).*

пробoрáви се свр *освести се, отрезни се.* — Едвá се прóборави од онóлко пијéње.

пробрѝчи се свр *обрија се на брзину.* — Пробрѝчи се зачáс, чéкају те љýди.

пробувáње с гл им од *пробује.* — Узéл гу на пробувáње, па ако ваљáје ће гу задржѝ. — Дојдóмо на пробувáње ракѝју.

пробýје несв *проба.* — Пробувáли ракѝју у пóдрум, па се изнатрескáли. — Пробувáл да ѝде у мајсторѝју, ал му од рýку не ѝде. — Трѝ сáта пробýје еднé чешѝре, ко да су му за вéчнос.

пробýје се несв *опробава се.* — Пробýју се коѝ-е пóјак. — Пробýју се ел мóж да бýду мýж и женá.

пробýта се свр *прогура се.* — Да н-умéје да се пробýта, јóш би ми чекáли куде дóктура.

прóвала ж *поводањ, пролом облака.* — Ýдари прóвала, дýрну водá да однесé ћуприју.

провáлен, -а, -о **1.** *пробушен, проваљен.* — Лóпта им провáлена, не мóж се ѝграју. **2.** фиг *незасит.* — Едé ко провáлен. **3.** фиг *откривен.* — Билѝ су провáлени, па ги Бýгари поватáли.

провáља несв **1.** *буши рупе.* — Погáнци провáљају у прéсак. — Провáљај рýпе за слапцѝ на óплен. **2.** *упада непозван.* — Он ће ми провáља у кýћу бес-питáње. **3.** *прокотрља, ваља у што.* — Провáљај колáчи у сѝтан шићéр, да поблагнý. — Провáљај се по слáму, тóј ти-е дóбро от-костобóљу.

провáља се несв фиг *много једе.* — Провáља се од едéње тѝја ненајéђа.

проваљање с гл им од *проваља (се)*. — Еве ти свр̓дел за проваљање дувке за лојтре. — Од онолко проваљање оклембесил мешину.

провара ж *прво млеко од тек отељење краве или овце*. — Вика ни да кусамо провару о[д]-Чаруљу.

/провареио млеко/ с *млеко које се при кувању згруша, уквари*. — От-проварено млеко праи урду.

провари се свр *згруша се, поквари се (млеко)*. — Ако неје тазе, млеко се одма провари.

проварује се несвр *згрушњава се, квари се* (млеко). — Не знам што вој се млеко често проварује.

проварување с гл им од *проварује се*. — Од проварување напраила онолку урду.

проведе се свр фиг *награбуси, настрада*. — Ако ли га чича ува̓ти у штету, зло-це проведе. — Це-проведе ко бос по трње. — За тој це проведеш куде башту ка[д]-дојде!

проведри се свр *разведри се*. — Проведрило се, сьг можемо да докарујемо снопје.

проведрување с гл им од *проведрује се*. — Чекамо проведрување, па да постиљамо црге да се ветреју.

проведрује се несв *разведрава се*. — Проведрује се небо, нема от-кишу ништа.

проветреје свр *провешри*. — Требе да проветрејем ћилими и постељке ис-ковчак.

проветреје се свр фиг *изађе на ваздух*. — Нека иде на орман, да се проветреје, мож ће му буде боље.

провикне се свр *извиче се, раздере се, пусти глас, опроба глас*. — Провикни се малко да те људи чују да си дошал. — Отиди у Тврди брег, па се провикни колко мож.

провикњује се несв *дере се, виче*. — Ете га, провикњује се доле по реку ко неки луца.

Провир м *име*.

провиран, -рна, -рно *накисео*. — Што је овој сирење овакој провирно.

провиска свр *ишиба на брзину*. — Провиска га с прутьк, па га смири.

проводење с *провод*. — Мисли си само на проводење, друго га не залима.

проводи несв *помаже при пролазу кроз несигурно земљиште, прати путем*. — Не могу саме жене преко Блато да иду, па мора да ги проводим, да се не заглобу по тујпотресуљу.

проводи се свр *заврши с парењем крава*. — Проводише ми се обе краве и она[ј]-јуница.

провредни се свр *постане вредан, агилан у послу*. — Нешто се Милутин провреднил у sађњо време.

проври свр фиг *ускипти, побесни*. — Кьд му проври мозак, мож ги све побије, то-е опасан човек.

провржди свр *прође стварајући* буку (моторно возило, авион). — Кво тој јутроске провржда ус-пут. — Цел дьн провржда̓ше авијони на[д]-Чемерник.

проврже свр *повеже брзо (снопље, стоку)*. — Докле он проврже снопје, ми ће малко оданемо.

проврушти свр фиг *прекисели се тесто или кисело млеко*. — Проврештало вој онолко млеко, штипе, не мож се еде.

проврњује несв *пропрскује, прокапава*. — Проврњује киша, колко да ни заплаши.

проврте̓и, -а, -о *пробушен*. — На проврт̓ено место требе се набие чеп, да не цури комина ис-кацу.

проврти свр *направи рупу, поробуши.* — Поганац провртел врећу з-брашно.

провужди свр фиг пеј *пројури.* — Нигде се не задржава, видиш гу само кьд провужди. — Провужди по кућу и ништа не уработи. — Провужда Палашчија на моторче.

провукување с гл им од *провукује (се).* — Школу-е завршил на провукување.

провукује (се) несв **1.** *провлачи (се), пролази.* — Провукује руку кроз тарабе и бере ти китке из градинче. — Провукуј јуже кроз лојтре, да увржемо сено. — Провукују се деца кро[з]-шибак за у школу. — Требе да попристегнем плот, да се не провукују пцета. — Овце се провукују кро[з]-striошене тарабе. **2.** фиг *животари.* — Провукујемо се некако с његову платицу.

провуче свр *истрпи, поднесе, преживи.* — Такој она провуче сву муку и невољу око кућу. — Он се алосује, а ја провуко тепање.

провуче се свр *прође.* — Он-це провуче и кроз игленe уши. — Некако се провуче и заврши разред.

прогалати свр *каже увреду.* — Прогалати, прогалати ни, па се оћута. — Које прогалати онај кучка за мене?

прогледа свр *поред стандардних значења и* **1.** *материјално се опорави.* — Откако муж отиде у Немачко и поче да праћа паре, малко прогледамо. **2.** *уврача, омађија гледајући кроз ишто (ноге, сито, решето, крпа...).* — Засука Кадивка вуту, натрти голо дупе и прогледа облаци крос-краци, такој одби градушку о[д]-село. — Пази се да те боба-Када не прогледа кроз ноге. — Прогледа ги Божана кро[з]-сито и Бугари заминуше нашо село, не палише га. **3.** фиг *провири прсти кроз поцепану обућу.* — Требе му плетем нове черапе, кроз овеј му све прсти прогледали. **4.** фиг *опорави се, стане на ноге* . — Никад да не прогледа, тај кучетина (*клетва*)! — Ће прогледа ка[д]-це Голема река врне уш-Чемерник! — Малко и да прогледамо, а не куде нас стално нека невоља.

прогледльк м *напредак, добробит.* — Не видомо бел прогледльк откако се онај чума заврте куде нас.

прогњете свр **1.** *провуче,* в *промуне.*– Прогњети га кроз дувку, па га вржи. — Прогњети руку кроз даске и подигни пречку. **2.** фиг *на брзину поједе без жвакања.* — Једе све на јурњаву, не жваче, прогњете га зачас.

прогњете се свр **1.** *провуче се.* — Едва се прогњето кроз онија шибак. — Не мож да прогњете главурду кроз џемпир. **2.** фиг *прогура се, снађе се.* — Це прогњете тај лисица ласно у живот, ал ми мука за малотога, млого-е дрвен.

прогњита (се) несв **1.** *провлачи (се) кроз ишто.* — Прајл зупци на гребуљу, па ги прогњита. — Требе да попристегнем плот, да се не прогњитају прашчина из авлију. **2.** фиг *пробија се, сналази се.* — Прогњита се тај олоојда куде други не могу, и све заврши.

прогњитање с гл им од *прогњита (се).* — Све се издрпавил од прогњитање крос-плотови.

прогон м *ограђени пут до стаје или трле намењен стоци.* — Жене пречекују овце у прогон, туј ги ватају и музу.

прогори свр фиг *изгори све,* в *фуйне.* — Накладем огењ, сува дрва вукну и зачас прогору, не огрејем се. — Не вељају дрва, прогору, а не затоплу.

прогоротина ж *прогорело место.* — Овај прогоротина ти-е о[д]-цигару.

прогр̀цка свр *прогрицка.*– Поѓанци прогрцкали врѐћу з-брашно. — Палац му прогрцкал черапу.

прогуне свр **1.** *прогута.* — Пази да дете не прогуне нешто, да се задави. — Не мога лек да прогунем и тој ти-е. **2.** фиг *отрпи, оћути.* — Нешто морам и да прогунем, ако оћу да живнмо заедно.

прогуњује несв **1.** *покушава да прогута у више наврата.* — О[д]-два-трипут прогуњујем кнедлу, стала ми у гушу, и не може на нигде.

продава[1] ж *продавање, трговина.* — Овија јунци несьм чувала за продаву, но да ме служу. — Тија памет неје на продаву.

продава[2] несв **1.** *продаје.* — Продава коња, ће купуе кравче, а мож и трампа уз доплаћање.

/продава зевала/ изр *беспосличи, продаје зјала.* — Кво работи мој Стојко, по цел дьн продава зевала по Село.

/продава маглу/ изр *лаже.* — Нашьл мене ће продава маглу. — Ники неје будала да му ти продаваш маглу.

продавање с гл им од *продава, продаја.* — Јунци ми несу на продавање. — Ка[д]-дојде ред за продавање, тебе ћу првога да поканим.

продаде свр *прода.* — Кьд гу продадем, ћу купим шимике.

продева (се) несв **1.** *провлачи (се) удева (се), прошива.* — Продева конац у иглу. — Продева совељку кроз основу. — Продева се ко куче крос-плот. **2.** фиг *сналази се, пробија се.* — Продева се куде му затребе, неје врзана врећа ко ти. — Куде ти шијеш, туј се ја продевам (*изр*). — Продева се ко конац кроз иглу.

продевање с гл им од *продева (се).* — Пази на продевање опутке, да не прескочиш неку дувку.

продене (се) свр *провуче (се), увуче.* — Ће продене конац у иглу на Велигден тија ћорча. — Продену се кроз људи и одма купи што му требе.

продруска (се) свр **1.** *прође друскајући.* — Продрускаше наћаске нека кола нис-пут. **2.** *протресе (се), истреска (се).* — Продрускај га малко, да се свести кво орати. — Добро се продруска у трактор низ онија камени друм.

продува свр *пробије, прехлади.* — Не излази такој гољиждраив наулице, ће те продува ветар.

продувује несв **1.** *дува с времена на време, дува помало.* — Продувује неки топал ветар, ће се развије ошав. **2.** *пробија, прехлађује.* — Како да не ѕебне, кьд га ветар цел дьн продувује по орман.

продувчи (се) свр *пробуши (се).* — Поѓанци продувчили пресак, све дувка до дувку. — Па му се продувчили опьнци, кво с њега да работим ич не пази обувку?

продужи свр *настави, достави, дошије.* — Распара панталонке, да му ги продужим, ократеле му. — Продужи ми рукави на кошуљку.

продужни малтер м *малтер у коме има и цемента.* — Нека[д]-цмо плафон малтерисували ш-чок, ськ с продужни малтер.

продума свр *проговори, каже.* — Не смејем ништа да му продумам за баштý, млого-е бељаван, одма рипа це тепа. — Кво за нас тој продума, не чумо добро, прике? — Продума си спрома себе, на никога несьм мислил. — Ел продума на прецедника нешто и за мене, ел само за тебе? — Сьл едну да продумам, има га уапсу.

продумување с гл им од *продумује.* — И бес-продумување знам за кво сте дошли.

продуму̀је несв *говори, прича.* — Умѐје о̀н до̀бро да продуму̀је кьд несмо̀ ту̀ј. — Продуму̀је о̀н за сва̀кога, ал кьд ја̀ за њѐга проду̀мам, ѝма се пу̀ши. — За сва̀кога ће о̀н продуму̀је, а за њѐга нѝки.

проду̀не свр *дуне с времена на време.* — Бада̀ва проду̀не вѐтар, ал не мо̀ж да ола̀ди врелу̀ зевњу̀. — Продуну̀л га вѐтар, па-е сѐно су̀вачко.

проедѐ / проједѐ свр **1.** *ошшеши, разједе.* — Рђа̀ проједѐ и гво̀зје. **2.** *почне да једе.* — Пу̀шти га нека гладу̀е, ће проедѐ кьд му закрчу̀ црева̀.

проедѐ се / проједѐ се свр *добије ране на телу од дугог лежања (болесник).* — Од лежа̀ње се човѐк проедѐ, иско̀чу му жѝве ра̀не.

прожѐни (се) свр *ожени (се) без посебне радости и свечаности.* — Прожени̇̀ше га на̀две-на̀три и бѐше му то̀ј. — Прожени̇̀мо и Мѝрчу, пребрину̀мо и ту̀ј брѝгу.

про̀жње свр *пожање на брзину.* — Бр̀зо ће про̀жњу ту̀ј њѝвичку, нејѐ голѐма.

прозбо̀ри свр *проговори.* — Ѝмам и ја̀ нешто̀ да ви прозбо̀рим. — С њу̀ нѐћу нѝкад да прозбо̀рим.

прозева̀љка ж *прозевање.* — Ватѝла ни на ову̀ј о̀морину нека̀ прозева̀љка, цѐл дьн се прозѐвамо.

прозѐвка се несв у дем знач: *прозева се.* — Детѐ се нѐшто прозѐвка.

прозѝвља несв **1.** *прозива кога, именује кога.* — Учѝтељ прозѝвља родѝтељи ко да су и онѝ ђа̀ци. **2.** *прозива кога због нечега.* — Прозѝвљају га за некѐ па̀ре око во̀довод. **3.** *назива погрдним именима* в *називља.* — Деца̀ ни прозѝвља едьн нема̀јмир, па се ста̀лно тѐпају.

прозивља̀ње с гл им од *прозивља, прозивање.* — Ако се прозѝвљамо, ѝмамо и мѝ за некѝ прозивља̀ње. — Пр̀во ћѐмо с прозивља̀ње, да вѝдимо кои-е дошьл.

прозр̀ћа несв *гледа кроз нешто.* — Прозрћа̀ла ги-е На̀тка кро[з]-сѝто и не дојдо̀ше да ни запа̀лу малу̀ тѝја злѝковци.

прозр̀ћа се несв **1.** *прозире се.* — И крос-фиро̀нгу се свѐ прозр̀ћа. — Свѐ вој се прозр̀ћа су̀кња. **2.** фиг *слаби, бледи.* — Детѐ вој се прозр̀ћа ко̀лко-е ослабѐло.

прозрћа̀ње с гл им од *прозрћа (се).*

прозу̀кне свр **1.** *извешри, ослаби.* — Прозукну̀ло ти ово̀ј вино̀, сѝпни ни нѐко̀ дру̀го ако ѝмаш. **2.** фиг *осшари, пропадне.* — И Ста̀вра нешто̀ прозукну̀л.

просѝпа свр *прогази, направи пршину кроз снег.* — Една̀ просѝпамо кро[з]-со̀спе до Меја̀не.

просипува̀ње с гл им од *просипује.* — За просипу̀вање овѝја снѐг трѐбу до̀бри му̀жи.

просипу̀је несв *гази дубок снег.* — Вазд̀ьн просипу̀је на̀род го̀ре-до̀ле, напра̀ил уба̀ву пртѝнку.

просѝра несв *прозире, гледа кроз нешто делимично провидно.* — Трѐбе да жмѝ, а он просѝра кроз трѐпке. — Ба̀ба ги просѝра кро[з]-сѝто, пра̀и им ма̀ђије.

просѝра се несв **1.** *провиди се.* — Уватѝл се мра̀з на ста̀кло, па се не просѝра. — Како̀ се облѐкла свѐ вој се просѝра. **2.** фиг *слаби, пропада.* — Ко̀лко је ископнѐл, свѐ се просѝра.

про̀сиран, -рна, -рно **1.** *провидан.* — Помѐри се от про̀зор, несѝ про̀сиран. **2.** фиг *блед, испијен.* — Што̀ во[ј]-е детѐ онако̀ј про̀сирно, ко да му не да̀ва да едѐ?

просира̀ње с гл им од *просира (се).*

просиру̀је несв *вири, гвири.* — Просиру̀је ко пога̀нац из ду̀вку. — Сва̀ки ча̀с просиру̀је крос-та̀рабе.

просирује се несв *провиди се.* — Просирују му се панталонке, већем изветеле. — Све се нешто просирује, лани неје бил до толко пропал.

просрне свр *провири, нагвири.* — Просрни на врата да видиш куде су деца. — Ако те Алтана просрне крос-краци, готов си.

просрћа се несв в прозрћа се, *прозире се.* — Просрћа вој се снага крос-танко аљинче. — Осушил се деда, све се просрћа (*блед, болешљив).*

просукне свр **1.** *прозукне, исхлапи, поквари се.* — Остало отворено, па просукнуло сирће. **2.** *промукне.* — От-појање на свадбу, глас му просукнул. **3.** фиг *порасте, ижџигља.* — Просукнуло дете за годину, виш колко-е ськ. **4.** фиг *исклија, проникне (лук, кромпир).* — Просукнул лук, неје више за едење.

пројде свр **1.** *прође.* — Кьд пројде куде нашу кућу, увек питује за тебе. **2.** *мине неумитно.* — Пројде и тој, ништа неје занавек. — Све дојде и пројде. **3.** *протекне (време).* — Пројде коџа, а он се не врну из воденицу. **4.** *умине, престане (бол).* — Пројде га болеж од прашак. **5.** *пробије се.* — Како ће пројде кроз онеј соспе и маглу преко Чемерник, несьм свесна.

проказе свр *изда, ода.* — Проказала га куде Бугари, а после дошли партизани и убили гу.

прокапе свр *почне да капље, процури.* — Прокапа ни пролетоске каратаван на собу, требе да срећујемо кров.

прокапување с гл им од *прокапује.* — Навукла сам стра од прокапување, па чим врне, а ја глеј у плафон.

прокапује несв *капље, пропушта.* — Кров на кошару прокапује у ћошку, куде јасле.

прокара свр **1.** *провезе, протера.* — Прокара Динча дрва и[з]-шумак. — Напраил бачветину, коња да прокараш кроз њу. — Прокараше говеда на пасење. **2.** *преживи, проведе.* — Добро прокарамо овуј зиму, имашемо благоту. — Како прокарасте Божић? **3.** *добије пролив.* — Прокарало га, па не знаје кво да работи. **3.** изр: **прокара гости** *проведе се у гостима.* — Како прокара гости куде деду и бабу?

прокарување с гл им од *прокарује (се).* — Забранил сам им прокарување говеда кроз моју авлију.

прокарује несв **1.** *превози.* — Цел дьн прокарује ђубре за на Вител. — Прокарују говеда кроз наше ливаде на утрину. **2.** *проводи, живи.* — Прокарује живот без бригу, а ја се сьл мучим. **3.** *истерује, протерује.* — Прокаруј туј стоку из моју рженицу, да те не утепам.

прокарује се несв *прегања се, свађа се.* — Немој се прокарујете, браћа сте, требе се пазите и помагате.

прокастри свр *окреше на брзину.* — Прокастри онеј младике крос-пролуку куде прокарујемо сено од Гремаду, да га грање не скубе.

прокида свр *на брзину откине.* — Неки ми прокидал китке у градинче.

прокипи свр *проври.* — Прокипела вода за шурење прасе.

прокисел, -а, -о *киселкаст, накисео.* — Еде прокиселе јабуке.

прокисне свр **1.** *постане кисео, уквари се.* — Млеко прокисло, неје за едење. **2.** *прокапе.* — Прокиснула кошара на неколко места, требе гу препокривамо.

прокишњује несв *прокишњава.* — Прокишњује таван на све стране.

проклество с *проклетство.* — Врљила нека баба на њи проклество. — Викају прати ги проклество због неке паре.

проклѐт, -а, -о *несрећан, лоше руке.* — Мло̀го-е проклѐт човѐк, нѝшта му о[д]-домазлъ̀к не напре́ђу̀је.

проклетѝја ж/м 1. *проклетник, зао човек.* — Ку̀ку, Љу̀бе, проклетѝја, обесѝл се. — То̀ј ти-е човѐк проклетѝја, од њѐга са̀мо штѐта, зло̀ и нево̀ља. 2. *зло време, невреме.* — Кудѐ си пошъ̀л на ову̀ј проклетѝју, ка[д]-це нѐбо разглобѝло. 3. *врлетно, кршевито, пусто место.* — Жѝву у едну̀ проклетѝју, не мо̀ж до ку̀ћу да им до̀јдеш. — Та̀м, Бо̀шке, та̀м, у проклетѝју, куде нѝшта нѐма… (*бајалица против невремена*). 4. *проклетство.* — Цѐл живо̀т га пра̀ти нека̀ проклетѝја. 5. *лоше, зло дело.* — Едну̀ ли су проклетѝју напраѝли тѝја ста̀рци, па съ̀г ми испа̀штамо.

проклетѝња ж в *проклетија.* 1. *проклетник.* — Кудѐ се вучѐш по цѐл дъ̀н, проклетѝњо една̀?! 2. фиг *невреме.* — У̀дари проклетѝња не мо̀ж ис-ку̀ћу да излѐзнемо. 3. фиг *уклето, пусто место.* — Довѐде ме у ову̀ј проклетѝњу да се мла̀да зако̀пам. 4. *проклетство.* — Вучѐ неку̀ проклетѝњу кој зна̀је от-кога̀ и от-къ̀д.

проклету̀ља ж *проклета жена, проклетница.* — А ја̀, нѐ да се оѕ̀рнем, проклету̀ља, да вѝдим, да оту̀д не ѝде баксу̀з, но се снавѐдо, да збѝрам дрва̀, и о̀н ме с кубарчѐ у гла̀ву.

проклъувѐ свр *прокљује.* — Само̀ пѝле прокљувѐ љу̀ску и излѐзне из јајцѐ.

/проковѐ/ изр **проковѐ гла̀ву** *досади, дојади мољакањем.* — Про̀кова ми гла̀ву да гу пу̀штим да ѝде с О̀брада на Па̀влову грема̀ду.

проко̀пса свр *усрећи се, опорави се.* — Откако̀ дојдо̀ овдѐ не прокопса̀. — Нѝки нејѐ прокопса̀л у њѝну фамѝлију. — Ће проко̀пса къд у̀мре она̀ј ста̀ра др̀тина. — Нѝкад да не проко̀пса (*клетва*). — Откако̀ дојдо̀ за Крѝсту, не прокопса̀.

проко̀рма свр *пробије, продува,* в *продува,* в *раздува (2).* — Про̀корма ме северѝнко, свѐ ми трнѝца ѝде низ грбѝну.

прокорму̀је несв *пробија, продувава.* — Не изла̀зи се на орма̀н, вѐтар прокорму̀је.

проко̀си свр 1. *окоси.* — То̀ј што ѝмашемо, прокосѝмо за нѐколко дъ̀на. 2. *окоси део ливаде.* — Отидо̀ да проко̀сим та̀м куде про̀оду с ко̀ла преко лива̀ду, да не га̀зу тра̀ву.

прокра̀дне се свр *прокраде се.* — Ћу се прокра̀днем да до̀јдем до куде њу̀.

прокрѐчи свр *окречи на брзину, реда ради.* — Прокречѝл ко̀лко да се не ора̀ти да нејѐ крѐчено.

прокунѐ свр *изговори клетву, баци проклетство на кога.* — Па̀зи, сѝне, кво̀ рабо̀тиш у во̀јску, немо̀ј те ју̀тре нечија̀ ма̀тер прокунѐ.

проку̀рца свр *прокоцка, упропасти.* — Прокурца̀ше и оно̀ј што им башта̀ о̀стави.

прола̀зи свр *почне да лази, пузи.* — Детѐ вој одавначкѐ пролазѝло, сък се успра̀ља, да про̀оди.

пролѐма свр *избије, изудара.* — Ће му до̀јде па̀мет къд га ма̀лко пролѐмам.

про̀летњи, -а, -о *пролећни.* — У̀дари пра̀ва про̀летња кѝша, и па̀ слњнце о̀греја.

про̀лет м *пролеће.* — Една̀ чѐкам да пу̀кне про̀лет. — У про̀лет испрода̀вамо јагњѝшта на трговци.

пролетѝ свр фиг *поцепа, подере.* — Пролетѐли му ла̀ктови на џемпѝр и о̀н си га такъ̀в но̀си.

про̀лети прил *у пролеће.* — Ал про̀лети трѐбе мло̀го да се рабо̀ти.

пролѐтоске прил *минулог пролећа, пролетос.* — То-е било̀ још пролѐтоске.

пролиптѐје свр *протера, добије пролив.* — Говѐда па̀сла по росу̀љу, па пролиптѐла. — Кудѐ це сто̀ка нара̀ни з-брстѝнку, са̀мо ће да гу пролиптѐје.

пролѝта несв **1.** *лейуцка, йада йо мало, йролеће (снег).* — Пролѝта снѐг. — До̀бро-е докле пролѝта, ал кьд вр̀не, зна̀је да натру̀па до по̀јес. **2.** *лейи, йролеће, йлови.* — На[д]-Чемѐрник мло̀го пролѝтају авиjо̀ни. **3.** фиг *йролази брзо.* — Глѐдам из во̀з: са̀мо пролѝтају ку̀ће, лива̀де, њѝве... **4.** фиг *сйари.* — Пролѝтају го̀динке, не видо̀ кьд остарѐмо, моја̀ Руселѐно. **5.** фиг *брине, сйрахује.* — Пролѝта ми сва̀шта кроз гла̀ву што се не ја̀вља Тѝма ис-печа̀лбу.

пролитѐје свр *исйањи се, йросени се (одећа, йканина).* — Већѐм на детѐ пролитѐле пантало̀нке, трѐбе му дру̀ге купу̀јем.

пролитѐл, -а, -о *йросењен, исйањен од дуге уйойребе.* — А Мило̀рад, jо̀ш ли но̀си онѐј пролитѐле чешѝре? Што̀ му дру̀ге не сашѝјете.

пролитѐло с *исйањена, йросењена одећа.* — Кьд нѐма којѐ, мо̀ра да но̀си и пролитѐло, и др̀паво.

пролѝћа несв в *йролийа.* — Почѐл да пролѝћа снѐг, по̀ранке дојдѐ зима̀.

пролића̀ње с гл им од *йролића.*

проло̀ши се свр *йрозли се.* — Мло̀го се пролошѝл, ко̀ј ће с њѐга ста̀рос да дочѐка.

пролувтѝра (се) 1. *йровейри (се).* — Изнѐсо да пролувтѝрам ћилимѝ и постѐљке. — Отво̀ри лу̀фтери да се пролувтѝра ку̀ћа. **2.** фиг *йрошейа (се), окрейи (се) на ваздуху.*– Ѝди ис-ку̀ћу, пролувтѝрај ма̀лко ду̀пе, заседѐл си ту̀ј ко бѐли удова̀ц. — Излѐзни ис-ку̀ћу, пролувтѝрај се ма̀лко.

про̀лука ж *йройланак, йравнайа чисйина, узан йролаз кроз шуму.* — Ћу запла̀ндим говѐда куде про̀луку, над Послонѝште, ту̀ј ће ме на̀јдеш.

пролу̀нѕа (се) свр *йромаје (се), йрошейа (се).* — Пролунѕа̀мо по малу̀, да вѝдимо којѐ се рабо̀ти. — Нек се пролу̀нѕа по лива̀де, па ће му про̀јде глава̀.

прома̀ва свр фиг *йрокоси овлаш, на брзину.* — Промава̀ ко̀лко-то̀лко и Кѝтку, да се не ка̀же нејѐ ко̀сена.

прома̀је (се) свр *йрошейа (се).* — Промаја̀мо по̀ред ста̀ницу, кьд ни о̀н чу̀ка на про̀зор. — Промаја̀мо се до дѐл, да вѝдимо како̀-е жѝто понѐло.

прома̀кне свр *йройури, йромоли.* — Промакну̀л гла̀ву кроз ру̀пу на пло̀т, да гу вѝди. — Пија̀н промакну̀л гла̀ву у чата̀лесто др̀во и тако̀ј уковрндѝл у снѐг.

прома̀кне се свр **1.** *йровуче се.* — Едва̀ се прома̀кал у четвр̀ти ра̀зред. — Прома̀кне се лисѝца крос-пло̀т и гра̀бне на̀јубаво кокошчѐ. **2.** *измакне, избегне.*– Прома̀кал се да га до̀ма не тѐпају. — Уз бра̀та се и о̀н прома̀кал.

прома̀нда (се) свр **1.** *исйуче, избије.* — Не дѝрај га, њего̀в бра̀т ће те прома̀нда. **2.** *йрошейа (се), йролуња.* — Дѐда се прома̀нда по ридѝшта, ко̀лко да не седѝ залу̀ђан до̀м. — Проманда̀л се до Леско̀вац и врну̀л. **3.** *уради шйо йовршно или без видног резулйайа.* — Про̀манда по ку̀ћу с метлу̀, да се ка̀же кобаја̀ги чистѝла. — Проманда̀мо с ко̀се то̀ј што-е има̀ло да се ко̀си.– Проманда̀мо се по лива̀ду с ко̀се, ал бѐше мр̀шаво.

промацѝња се несв **1.** *йровлачи се.* — Промацѝња се кро[з]-скр̀шене та̀рабе. **2.** фиг *йролази, ойсйаје.* — Промацѝња се по̀ред бра̀та у живо̀т.

промѐни (се) свр **1.** *измени (се).* — Врѐме се про̀мени, а о̀н оста̀де вла̀с. — Детѐ се скро̀з променѝло, ко да нејѐ оно̀ј дерѝште. **2.** *замени (се).* — Променѝше се сьс коњѝ, па одгалопира̀ше за Власѝну. — Промѐните шу̀баре да вѝдим како̀ ви стоjу̀. — Да ти у за̀другу промѐну ову̀ј стодина̀рку што-е сцѐпена.

промењува̀ње с гл им од *йромењује (се).* — Болѝ ме колѐно на промењува̀ње врѐме. — По жига̀ње у но̀гу осѐтим ка[д]-ће промењува̀ње.

промењу̍је (се) несв *мења (се).* — Вре̍ме промењу̍је љу̍ди. — Ста̍лно промењу̍је коњи̍, ниедън му неје̍ а̍ран. — Промењу̍је се вре̍ме.

/про̍мет/ в изр: *пу̍шти се у про̍мет.*

проми̍не свр **1.** *престигне.* — Проминумо га куде Ајду̍чки кла̍данац. **2.** *прескочи.* — Проми̍нул це̍л по̍стог, па поче̍л да ко̍па дру̍ги. — Куде сви̍ сми̍не и проду̍ма неку̍, ме̍не проми̍не. **3.** *прође.* — Погледа̍мо гу, она̍ си ћути̍, ми гу проминумо, те у Цр̍ну Тра̍ву. — Про̍мину мла̍дос, ко да јуче̍р бе̍ше. **4.** *мине поред.* — Кьд једну̍ш проминумо Цевръља̍нку, ськ је ла̍ко да се о̍ди. — Проминумо шко̍лу, и за̍другу, па у кафа̍ну. **5.** *заобиђе.* — И ови̍ја пу̍т ни про̍мину ки̍ша.

промињува̍ње с гл им од *промињује.* — Не̍ма промињува̍ње, и̍ма се ко̍па по ре̍д.

промињу̍је несв *прескаче.* — Куде сва̍кога до̍јде, а ме̍не промињу̍је. — Сви̍ ме промињу̍ју, сьл ме бо̍лес не промињу̍је.

проми̍ца несв *промиче, пролази.* — Проми̍цају шу̍баре (пахуљице снега), ће навр̍ља голе̍м сне̍г. — Проми̍ца по̍с. — Проми̍цају љу̍ди низ дру̍м за на Чоба̍нац.

проми̍ца се несв **1.** *провлачи се.* — Проми̍ца се како̍ ву̍к кро[з]-шибља̍к. **2.** *пере се овлаш.* — Ако неје̍ мло̍го штро̍кава, ву̍на се кроз во̍ду тике̍ проми̍ца.

промла̍ти свр **1.** *пребије, избије кога.* — Промлати̍ га ко̍лко да зна̍е да тре̍бе да слу̍ша по̍старога. **2.** *протресе, ишчука што.* — Промла̍ти ове̍ј гр̍снице још ма̍лко на тр̍личку. — Да промла̍тиш на пре̍мет цр̍шке, да се изветре̍ју. **3.** фиг *каже што без везе.* — Промлати̍ ти̍ке онако̍ј, без ве̍зе, за њего̍вога башту̍, кьд дете̍ се на̍љути. **4.** фиг *прокоси, окоси на брзину, површно.* — Промлати̍ то̍ј ма̍лко лива̍де што и̍машемо, те зденумо два̍ сто̍га.

промо̍ча свр **1.** *почне да пиша.* — Промоча̍л је кр̍в од воло̍вску жи̍лу ка[д]-цу га тепа̍ли милица̍јци. — Ће промо̍ча кр̍в а̍ко га ја̍ ува̍тим.

промр̍да (се) свр *размрда (се), покрене (се).* — Промр̍дај ма̍лко ру̍ке да ги загре̍јеш. — Промр̍дај се ната̍м — наова̍м, да се не смр̍знеш.

промрдува̍ње с гл им од *промрдује.* — Тре̍бе му промрдува̍ње, да се опора̍ви.

промрду̍је несв *креће се помало.* — Промрду̍је око ку̍ћу ус-тоја̍шку.

промржџо̍ри свр *заромиња, почне да роси (киша).* — Про̍мржџори ма̍лко, па ста̍де, не̍ће ни дань̍с да вр̍не.

промр̍си свр фиг *промумла, проговори тихо неразговетно.* — Про̍мрси нешто̍, не чу̍ га до̍бро.

промузе̍ свр **1.** *измузе на брзину (овце, краве).* — Проу̍зо ги зача̍с, да ме не ува̍ти но̍ћ на трлу̍. **2.** *измузе кроз нешто (венац, кравај премузач).* — На Ђу̍рђовдьн која̍ се овца̍ пр̍ва промузе̍ кроз вень̍ц, њо̍ј се ту̍ра на гла̍ву ти̍ја вень̍ц.

промузува̍ње с гл им од *промузује (се).*

промузу̍је (се) несв *музе (се) кроз нешто (овца, крава, коза).* — На Ђу̍рђовдьн се о̍вце промузу̍ју кроз вень̍ц и крева̍ј премуза̍ч.

прому̍љи (се) свр *промоли (се), нагвири.* — Прому̍љи̍л му пр̍с иш-чера̍пу. — Прому̍љи̍л но̍с преко пло̍т, па бу̍љи кво̍ се рабо̍ти куде на̍с.

прому̍нђа свр фиг *промумла, промрси.* — Нешто̍ про̍мунђа, ал не чу̍ кво̍ рече.

прому̍не (се) свр *провуче (се).* — Прому̍ни ми кона̍ц у иглу̍. — Не мо̍ж да прому̍не гла̍ву крож-цемпи̍р. — Умеја̍тно дете̍, зна̍је сву̍де да се прому̍не и зача̍с заврши рабо̍ту.

промуњува̍ње с гл им од *промуњу(ј)е (се).* — Бес-промуњува̍ње кроз прозорче̍ не мо̍ж да уле̍знеш на та̍ван.

промуњу̍е (се) / промуњу̍је (се) несв *провлачи (се).* — Неки̍ промуњу̍с главу преко пло̍т, ви̍ђ кои̍-е. — Сву̍де о̍н промуњу̍је њего̍в но̍с. — Промуњу̍ју се о̍вце крос пло̍т, па у се̍њак.

прому̍шља свр *прочисти мотком какво зачепљење течности у цеви*, в *прорга.* — Прому̍шљај до̍бро, да про̍јде вода̍ низ бу̍ку. — Прому̍шљај пот ка̍мен, ће изле̍зне ри̍ба.

Про̍на м *име.*

про̍на м хип од *пронијар.*

прона̍јде свр *пронађе.* — Ко̍па по ри̍дови, да прона̍јде ђугу̍м са зла̍то. — Пронајде̍ ли теле̍? — Пронајде̍ вој до̍ктур неку̍ трлему̍, па гу пра̍ти у Леско̍вац на апера̍цију.

пронао̍ди несв *изналази, проналази.* — Пронао̍ди вој ману̍ за све̍; ни̍шта му њо̍јно не вељ̍аје.

пронесе̍[1] свр **1.** *почне да носи (кокошка).* — Све̍ ми коко̍шке проне̍соше ја̍јца. **2.** *прође носећи.* — Прој̍де кулунџи̍ја и проне̍се пр̍стени, гри̍вне, мани̍стра, чешљо̍ви, огледа̍лца…

пронесе̍[2] свр *огласи, оговара.* — Овде̍ гу проне̍соше неваља̍шно, па се овде̍ неје̍ ожени̍ла.

прони̍же се свр *провуче се.* — Кона̍ц-[с]е прони̍же кроз мани̍стра и вр̍же и ете̍ ти о̍грлица.

пронизува̍ње с гл им од *пронизује (се).*

пронизу̍је свр *ниже перле на конац, провлачи што, ниже што.* — Како̍ она̍ са̍мо бр̍зо пронизу̍је ла̍ске и мани̍стра кьд везе̍ ву̍ту.

пронизу̍је се свр *провлачи се у неком реду или низу.* — Пронизу̍ју се ку̍чићи крос та̍рабе.

пронија̍р м *власник имања у турско време које даје у рад по наполици или на неки други начин те убире приходе не радећи сам на њему.*

прони̍кне свр **1.** *изникне, исклија, проклија.* — Проникну̍ли компири̍ у по̍друм. **2.** фиг *најежи се.* — Ко̍жа му све̍ прони̍кла о[д]-цтра̍.

Про̍нин, -а, -о *оно што припада неком од житеља Прониних Мејана или, по веровању житеља, Прони, оснивачу места.*

Про̍нине Мејa̍не ж *име места које је некад припадало пронијару, старешини или спахији или је давано у наполицу.*

Про̍нини м **1.** *заселак*, в *Пронине Мејане.* **2.** *становници Прониних Мејана*, в *Пронинци.*

Про̍нинци м *становници, житељи Прониних Мејана.*

прони̍ца несв *ниче, проничe.* — По̍ље почe̍ло да прони̍ца. — Прони̍ца трава̍ по кро̍в на коша̍ру.

проно̍си[1] свр/несв **1.** *почне да носи.* — Проноси̍л но̍ве чеши̍ре. **2.** *почне да носи јаја (живина).* — Есу̍ твоје̍ пила̍јке проноси̍ле? — На̍ша пи̍рга проноси̍ла ја̍јца.

проно̍си[2] несв фиг *оговара, прича се.* — Уме̍је она̍ сва̍шта за људи да проно̍си по село̍. — Са̍мо проно̍си а̍брови по малу̍, то̍ј рабо̍ти. — По село̍ се сва̍шта за њега проно̍си.

проносува̍ње с гл им од *проносује[2] (се), оговарање.* — За то̍ј проносува̍ње еднуш ћу гу изме̍здрим, да ме упа̍нти.

проносу́је[1] несв **1.** *неко време носи одећу и обућу.* — Проносу́је, проносу́је облекло́, па ку́пи но́во, во́ли да се моди́ра. **2.** *почиње да носи јаја (кокошка).* — Сък ће и пила́јке по́чну да проносу́ју, до́бро ги ра́нимо.

проносу́је[2] несв фиг *оговара, шири лажи о коме.* — Миле́вка за ње́га сва́шта проносу́је, а он до́бар чове́к. — Мло́го ло́шо гу проносу́ју, съл да се не оже́ни.

проносу́је се несв *прича се, оговара се.* — Проносу́је се да неје́ била́ ба́ш серсе́м дево́јка, да-е под ману́.

проњу́шка свр фиг пеј *претражи.* — Сву́де ће о́н да проњу́шка, не мо́ж од ње́га ни́шта да сакри́јеш.

проњушку́је несв фиг пеј *претражује, ослушкује.* — Проњушку́је кво́ дру́ги рабо́ту. — Ста́лно нешто́ проњушку́је.

проо́ди (се) свр/несв **1.** *пролази (се).* — Ди́гла се гала́ма, проо́ди нека́ волово́дњица нис-пу́т. — Ту́ј и́ма мо́с, преко ње́га се проо́ди. — Направи́ли пу́т да се и с ко́ла проо́ди крос-Ка́чар. **2.** *протиче.* — Проо́ди вре́ме, а о́н се јо́ш не вр́ћа из рабо́ту. — Вре́ме му проо́ди, а јо́ш се не же́ни. **3.** *тече, постоји.* — Ту́ј проо́ди ре́ка, преко ре́ку проо́ди пу́т, ти́ ће́ш по ти́ја пу́т да до́јдеш у То́доровци. **4.** *прохода.* — Дете́ прооди́ло, па мо́рају да га па́зу да се не уте́па.

прооду́је (се) несв **1.** *пролази (се).* — Преко Цеврља́нку се не прооду́је, напада́л голе́м сне́г. — И сък се пре́ко Бе́лу во́ду прооду́је за на Власи́ну. **2.** *проходава, покушава да прохода.* — Дете́ веће́м тре́бе да прооду́је, до́ста-е седе́ло у ду́б.

проора́ти свр *проговори.* — Проо́рати ли ви дете́? — Мо́ј Ми́лча-е после́ђан проорати́л о[д]-цва́ деца́. — Кво́ ти сино́ћке проо́рати за моје́га Ђо́рђу, да те чу́јем?

пропалите́т м *пропалица, раскућник.* — Не тре́бе ти ти́ја пропалите́т у ку́ћу.

про́пас ж *пропаст, несрећа, сиромаштво, беда.* — Све́ пошло́ у про́пас. — Све́ ги о́н вуче́ у про́пас. — Отиде́ ма́с у про́пас (*изр*).

пропасни́к м *онај који вуче у пропаст, расипник.* — Очува́ли едно́г пропасни́ка, све́ ги у́рниса и у́пропасти. — Нашла́ куде це сви́је, куде пропасни́ка.

пропа́ти свр *преживи велике муке и тешкоће.* — Мло́го сам кро[з]-живо́т пропати́ла, ја́ сам пе́чена душа́.

пропе́ре свр *опере на брзину.* — Пропе́ри ча́ском су́дови, па да и́демо на њиву́.

пропече́ (се) свр *испече (се) на брзину, мало се пече.* — Пропече́м зеља́ник у црепњу́ ко́лко да мо́ж да се једе́. — Тури́ ђуве́ч у ре́лну да се пропече́.

пропи́је се свр *почне да се опија.* — Ма́лко, по ма́лко и чове́к се пропи́је. — Про́пи се од му́ку, неје́ о[д]-дру́го.

пропи́ра несв *опрано рубље испира чистом водом.* — Пе́ри, пропи́рај, пе́ри, пропи́рај, и про́јде ми ве́к с ру́ке у во́ду, праеје́ни оно́лки му́жи у ку́ћу.

пропира́ње с гл им од *пропира.* — Оста́де ми ве́ш за пропира́ње пу́но кори́то.

про́писно прил фиг *добро, како треба.* — Натепа́ му се про́писно. — И́ма га про́писно изгала́тим.

пропишти́ свр *пројаука од невоље или од нечијег зулума.* — О[д]-то́г Авросони́ја про́пишта це́ло село́, узе́ ни сто́ку, а ни дина́р не да́де. — Ма́ти ће му пропишти́ къд ва́тим да га дре́њам.

проплаки́ња несв *испира чистом водом већ опрано.* — С во́ду од го́рњи кла́данац се не проплаки́њају су́дови.

прпла́кне свр *испере чистом водом већ опрано.* — Нека она́ пропла́кне су́дови, а ми́ да рабо́тимо што́-е ва́жно.

проплакне се свр *умије се овлаш.* — Проплакну се на брзину, па узо да работим.

пропљусне свр *појави се, навири.* — О[д]-чешање крв му пропљуснул на грбину.

пропљусне се свр *умије се овлаш.* — Пропљусни се оле-мале, па да идемо на пут, расавнило се.

пропое / пропоје свр **1.** *пропева.* — Чуло од гушљу, па пропојало и оној петле з-голем уљ. **2.** фиг *проговори, изда.* — Кьд га вату милицајци, ће пропоје прет-пендрек ко бела лала.

пропран свр *прочисти.* — Да пропранмо ваду за у воденицу, вода надонела големо ђубре.

пропрли свр **1.** *пропече.* — Нек се месце још малко пропрли, да се мож еде. **2.** *осмуди.* — Ка[д]-це исплете џемпир од вуну, мора се длаке малко пропрлу над огењ.

пропрти свр *направи стазу у снегу.* — Требе да пропртимо до извор, да се мож поју говеда.

пропуди свр *истера стоку да сама пасе.* — Пропуди говеда на утрину, па се, еве, слепутам накуде дом.

пропуста несв *пропушта.* — Пропустају му чижме, па му ноге све гмичкаве од воду.

пропушти свр *пропусти.* — Пропушти деца, журу се за у школу. — Пропуштил да отиде на родитељски.

прорга свр *прочисти, провери забијањем мотке у шта.* — Проргај ваду, да вода протече. — Проргај по вир, да излезну рибе испот-камен. — Проргај по плевњу, да се неје лисица сакрила.

прорга се свр *прогура се, пробије се.* — Проргај се кро[з]-собор и ће ги најдеш.

прорине свр *уклони (снег).* — Да проринемо снег докуде кошару.

прорињује несв *уклања (снег).* — Едва се дејани, па вој други прорињује око кућу.

прорица несв *прориче (судбину).* — Донеси белег, Димана ће ти прорица кво ће те снајде у живот. — Гата у чанчиђи и прорица тај баба.

прорицање с гл им од *прорица.* — Маричка отиде у гроб, никому не пренесе тајну на прорицање.

пророве свр фиг *почне да урла, виче.* — Проровал како булоња ка[д]-це боде.

пророди свр *почне да рађа.* — Прородиле и модрице у Бачевиште.

проросује несв *ромиња, пада ситна кишица.* — Неје гадно докле проросује, да не врне како она знаје.

прорчка свр *проџара.* — Прорчкај огењ да се разгори.

прос, -та, -то *прост, обичан.* — Ја сам прос човек, несьм учил школе. — Прос ко пасуљ (*изр*).

просавне несв *почне да свиће, сване.* — Већем просавнуло, да се дизамо да поодимо на воз.

просавњује (се) несв свр *свиће просветљава (се).* — Просавњује, ће буде убаво време, да идемо да докарујемо снопје. — Просавњује се, брзо ће савне, це забели дьн.

просавњување с гл им од *просавњује (се).* — Едва дочекамо просавњување, да ватамо друм надол, накуде Мораву.

просвести се свр *дође к себи, освести се.* — Едва га просвестимо с ладну воду.

просвири свр **1.** фиг *убије ватреним оружјем.* — Само ли се зарати, ће му просвири метак кроз главу, тој да знае. **2.** фиг *погоди.* — Просвирил му метак у груди.

просвѝтка свр фиг *види се кроз поцепану тканину.* — Просвиткала му колена на панталоне, требе се закрпу, докле се несу све издрпавиле. — Просвиткал му лакат на џемпир.

просе́ње[1] с гл им од *проси, прошња девојке, прошевина.* — Били на просење девојку у Попадисци.

просе́ње[2] с гл им од *проси, просјачење.* — Збрале се Циганеке от-кућу на кућу у просење. — Живу од просење.

просече́ пу̑т свр *трасира пут.* — Пројде булдожер да просече пут накуд Белчини.

просѝца несв *прави пролаз.* — Просицали су тај пут још пре рат, и још га несу напраили.

проскѝта се свр **1.** у дем знач *скита се, прошета се, промаје се.* — Проскитај се малко по село, немој туј да чмајиш сам по цел дьн. **2.** *ода се распусном животу.* — Малата ћерка му се проскитала, да ни он не знаје куде-е.

проскубе̑ свр **1.** *почупа на брзину.* — Проскубо травоље на леје у прошлу недељу, гледам сьг, па све урасло. **2.** фиг *подшиша на брзину.* — Проскубал га оле-мале, ко да је журил на воз.

прослу́ша свр *почне да слуша, поштује, уважава.* — Ће прослуша кьд га измездриш с тојагу!

про́спи свр *проспава.* — Нека дете проспи још малко, преко дьн нећe ти запрдује.

про́с ра́дник м *физички радник.* — Долеко било, неје мајстор, само прос радник (*ирон*).

/**про́сти**/ у изр **да про́сти** *нека опрости.* — Да простиш, пцувала ме је. — Да прости овија ручак што-едемо, матер си-е галатил, са своe уши сам га слушал. Изр: **Бо́г да про́сти.** — Бог да прости што работимо на празник. — Бог да му душу прости.

простѝра несв **1.** *простире (рубље).* — Простира прање, да се суши. **2.** *простире стоци сламу.* — Простира сламу на говеда у кошару. **3.** *намешта (кревет).* — Простирај кревет, да легамо.

простѝрка ж **1.** *слама или папрат који се простире стоци на легалу.* — Да туриш простирку на говеда. **2.** *поњава, тканина која се простире на под или на кревет.* — Куче лежи на простирку пред врата. — Тури неку поубаву простирку на кревет, може и ћилим.

про́сто прил *опроштено.* — Нека му-е од мене просто! — Просто да му-е млеко с које сам га дојила! — Просто му било!

про́стре свр **1.** *рашири (рубље да се суши).* — Простри прање, па да идемо у компириште. **2.** *размести (кревет).* — Простри кревет за легање. **3.** *прекрије.* — Простри шамију над лелејку, да дете не налитају муje. **4.** фиг *пребије.* — Пази да те не простре с онија кривак што носи.

про́стре се свр *легне, полегне на нешто.* — Простр̑л се ко, побогу, неки мртвак. — Простр̑л се од онуј кривуљицу кьд га одалами. — Простр̑л се од умор и не дише.

простру́же (се) свр **1.** *брзо оструже (дрва).* — Простружи тој малко дрва што имаш, па дојди куде мене. **2.** *очисти од блата.* — Простружи опьнци от-кал, па тьк улезни у кућу. **3.** *очисти животињску кожу од чекиња.* — Да проструже̑м кожу о[д]-цвињу, па да изрежем опьнци. **4.** фиг *добије пролив.* — Проструга̑ло га (*изр*). **5.** фиг *обрија се.* — Простружи се, немој небричен више да алиш свет.

просу́не (се) свр *провуче (се).* — Просуни коно̑пче кроз лојтре, да вр̑жемо сено. — Просуну се како куче крос-плот.

просуњу́е / просуњу́је несв *провлачи.* — Са́мо просуњу́е совѐљке кроз ни́те и наткáва ли, наткáва.

просучѐ свр *направи коре оклагијом.* — Зача́с про́сука ко́ре и ту́ри ба́ницу под вр̏шњик да се печѐ.

протанѐје свр *просени се, отањи се.* — Протанѐле му скро́з панталóнке. — Џемпи́р му на ла́ктови протанѐл, па се проѕр̏ћа.

проте́гне (се) свр **1.** *испружи у неком правцу део тела.* — Ка[д]-це ди́гне, проте́гне се ко́лко-е дуга́чьк. **2.** фиг *легне.* — Отидѐ да се ма́лко проте́гне.

проте́за се несв **1.** *протеже (се), растеже.* — Проте́зају жи́цу за вѐш. — Проте́за се ко мачо́р на џиге́рицу. — Проте́за се о[д]-цпањѐ. **2.** фиг *ленчари.* — По цѐл дьн проте́за грби́ну по ладови́ну. **3.** *одуговлачи, отеже посао.* — Два́ ме́сеца ми проте́за тишљара́ј, и још га не за́врши. — Не проте́зај се вазд̏ьн, че́ка те оно́лка рабо́та.

проте́клица ж *стрýк црног лука који се не једе, на чијем је врху цвaст.* — Ре́ко ти да ми донесѐш пе́рца од лу́к, а не проте́клице.

/проте́ра/ свр в *прокара*; изр: **проте́ра го́сти** *проведе се у гостима.* — Не при́чаш какó си протера́л го́сти куде свасти́ку; **протера́(ло) га** *добије пролив.* — Протера́ло га, мо́ра седи́ до́м.

протечѐ свр *процури.* — Чим па́дне ки́ша, кро́в на а́мбар протечѐ. — Проте́кло бу́ре с ко́мине.

проти́ња (се) несв *провлачи (се).* — Проти́ња кона́ц у иглу́. — Детѐ проти́ња ру́чицу из лелѐјку. — Кудѐ се проти́њаш крос-пло́т, и́ди на́около, па на вракњичѐ.

протиња́ње с гл им од *протиња (се).* — Етѐ ти твојѐ протиња́ње, убацка́л си се на јексе́р.

проти́ча несв **1.** *тече, протиче.* — Пот-ку́ће им проти́ча река́. **2.** *истиче.* — Не сипу́ј у оно́ј бу́ре што проти́ча. — Запи́ши гу с нештó да не проти́ча.

протича́ње с гл им од *протича.*

про́тне (се) свр *провуче (се),* в *промуне (се).*– Про́тни Же́рку гла́ву у јера́м, па про́тни жегру́ у поли́чку. — Про́тни се крос-пло́т и дова́ти ло́пту.

про́тока ж *ретко решето са великим рупама којим се веје жито први пут.* — Доне́си и про́току, да по́брзо вѐјемо жи́то. — Ви́ше не вѐјемо жи́то с про́току, купи́ли смо ветрења́чу.

протолма́чи свр *прочита, протумачи, преведе.* — Не мо́гу да протолма́чим квó ми ово́ј Дра́гић пи́ше ис-печа́лбу, де́дер ми прочи́тај.

прото́чи се свр **1.** *оболи од дијареје, добије пролив.* — Проточи́л се од оне́ј сли́ве двоја́нке. **2.** *процури, пробуши се.* — Проточи́л се бо́јлер. — Проточи́ло се бу́ре, мо́ра му ме́њам дугу́.

протресѐ свр **1.** *продрма, затресе.* — Протре́со га ма́лко, да се све́сти квó ора́ти. — Протре́сомо и обра́мо сли́ве. — Протре́си др̏вља од и́ње, да се не покр̏шу. **2.** фиг *уплаши.* — Протре́си га ма́лко за о́швице, да запа́нти с когá се ди́ра.

протресѐ се свр *отресе са себе.* — Нек се протресѐ од оси́љке, па нек уле́зне у ку́ћу.

протри́ша (се) несв *тресе, растреса, отреса са себе.* — У́зни ви́лу да протри́шаш се́но у ба́ру, да се су́ши. — Намокри́ло се ку́че, па се протри́ша.

протриша́ње с гл им од *протриша (се).* — Бес-протриша́ње ови́ја дебе́ли о́ткоси не мо́ж се осу́шу, це ска́пу.

протýра (се) несв **1.** *провлачи (се).* — Пóсле оснóву протýрамо кроз нѝтке. — Не протýрај се крос-плóт како кýче. — Мóра нештó да учѝним да ми се кокóшке не протýрају у градѝнче. **2.** фиг *подмеће.* — Протурáл неке лáжне пáре, па га апсѝли. **3.** изр: — Кудé óн шије, јá се протýрам (*увек га надмудри*).

протурáње с гл им од *протура (се).* — Бес-протурáње крос прозóрче, не би излéзал и[з]-затвóрену кошáру.

протýри (се) свр **1.** *провуче (се).* — Протýриш совéљку, па с поднóшке затвóриш тѝја зéв, отвóриш нóв и с набрдило двáпут удáриш, да збѝјеш пóтку. — Протýри два-трѝпут с иглý и конáц и заврѝжи, такóј се шѝју пýлке. — Прóтури се кýчиште крос-плóт и пóбеже. — Ма, прóтури се некакó у дрýги рáзред. **2.** фиг *проживи.* — Нѝки се нејé протурѝл кро[з]-живóт без мýку.

проубавéје свр *пролепша се.* — Кът-порастé, па проубавéје, ѝма свѝ да гу прóсу. — Ће се проубавéје врéме, ѝзведри га на заóд.

проубáви (се) свр *пролепша (се).* — Прóубави га врéме оеднýш, па за мерáк. — Проубавѝл се, па дошъл ýбав момáк, од мерáк да га вѝдиш. — Проубавѝла се нештó онáј Стојáнова малáта ћéра.

профýнда свр *улудо потроши, проћерда.* — Нѝшта ви не остáљам, свé ће тóј ви, какѝ сте, да профýндате.

профýћка свр *лакомислено потроши, страћи.* — Баштá ли-е затóј рмбáл и стицáл, да сѣг тѝ свé профýћкаш с рáзне олоóјде? — Прóфућка и тóј мáлко што ѝмаше.

процьвтѝ свр **1.** *процвета.* — Ка[д]-дóјде прóлет и свé процьвтѝ, тѣг је нáјубаво. — Сѣл што нејé јаглѝче процьвтéло. — Процьвтéло вој градѝнче. **2.** фиг *поцепа се, просени се.* — Процьвтéло му џемпирé на лáктови. **3.** фиг *крене у напредак, усрећи се.* — Процьвтé отка[д]-це óжени. — Нѝкад кýћа да вој не процьвтѝ, дабóгда, што ми брáта онакóј зáцрни (*клетва*).

прóцеп м *руда код воловских кола или саоница.* — Отидé Мануѝл у шýму да трáжи дрво за прóцеп.

Прочóвалка / Прочóловка / Прочóловчанка ж *жена из села Прочоловци.*

прочóвалски, -а, -о / **прочóловски,** -а, -о *који је из Прочоловца или припада Прочоловцу.*

Прочóвалци / Прочóлови / Прочóловци м *село.*

Прочовáлчанин / Прочóловчанин м *човек из села Прочоловци.*

Прочóвалче / Прочóловче с *дете из Прочоловца.*

Прочóл м *име.*

процáрка свр у дем знач: *проџара,* в *поџарка.* — Прóџарка га с мáшице и óгењ се разгорé.

прошáли се свр *нашали се.* — Јá се тике прошалѝ с њéга, кьд óн мѝсли ѝстина ми се свѝди.

прошáра се свр *местимично окопни.* — Прошарáл се Голéми рѝд, проóди зимá.

прошéвина ж *просидба.* — Отишлѝ мýжи у прошéвину у Прéслоп.

прошéвка ж в *прошевина.* — Ка[т]-ће бýде прошéвка, па да ви ѝграмо и на свáдбу.

прошéрпа свр фиг *иступче.* — Трéбе га прошéрпаш мáлко, инáче це усампáси, па те нéће ѝч слýша.

прóшетка ж у дем знач: *шетња, шетњица.* — Ишлѝ смо у прóшетку до куде Јóвин рид.

прошѐтка се свр у дем знач: *прошета се.* — Оћѐ детѐ да се ма̏лко прошѐтка.

проши̏ша свр **1.** *ошиша површно.* — Про̏шиша ме на̏две-на̏три ко да стрижѐ овцу̏. **2.** фиг *пројури, прође идући брзо.* — Ка[д]-це врћа̏мо о[д]-цобо̏р, про̏шиша ни јо̏ш куде Про̏нини. — Про̏шиша воз, не за̏устаји се у Предѐне.

про̏шљак м пеј *божјак, просјак,* в *божљак.* — Докара̏л до про̏шљака. — Напраи̏л се про̏шљак, и̏ч да га не глѐдаш. — Дојади̏ло вој да се бо̏ри с про̏шљаци, па побѐгла.

про̏шљачки прил *просјачки.* — Не мо̏гу ви̏ше овако̏ј да жи̏вим про̏шљачки.

про̏шљачки, -а, -о *просјачки.* — Нѐћу да ме доведѐ до про̏шљачки шта̏п. — Докара̏л до про̏шљачки шта̏п.

проштѐва (се) несв *опрашта (се).* — Нека проштѐва Го̏спод, ако смо нешто̏ згреши̏ли спрома њѐга. — На дана̏шњи дьн се проштѐва свѐ што-е за проштевља̏ње међу̏ љу̏ди.

проштева̏ње с гл им од *проштева (се).* — Не трѐбе ми његово̏ проштева̏ње.

проштѐвља (се) несв в *проштева (се).* — Ако на њи проштѐвља, нека и на̏м проштѐвља деда̏ Го̏спод и свѐта Богоро̏дица. — Свѐ се проштѐвља и љу̏ди се изми̏ру.

проштевља̏ње с гл им од *проштевља (се).* — За то̏ј нѐма проштевља̏ње, ако му Го̏спод проштѐвља, те ћу и ја̏.

пр̏па ж **1.** фиг *страх, страхопоштовање.* — Вати̏ла га пр̏па, па не смѐје да до̏јде. — Пр̏па, ба̏то! **2.** в *прпећ.* — За ру̏чак ни омеси̏ла пр̏пу. **3.** фиг (дечје) *стомак.* — Пи̏је ли ова̏ј пр̏па во̏ду?

прпѐћ м *пита справљена од једне коре коју делимично покрива надев од сира, јаја и др.* в *крпећ.* — Донѐла ни за обѐд прпѐћ з-бла̏жено млеко̏.

пр̏с м *прст.* — Оћѐ да ми му̏не пр̏с у о̏ко. — Врти̏ га око ма̏ли пр̏с. — То̏ј ћу ја̏ с ма̏ли прс да урабо̏тим. — Нѐће пр̏с, о̏ће цѐлу ру̏ку. — Не ви̏ди се пр̏с пред о̏ко. — Да̏ј му пр̏с, ће ти у̏зне ру̏ку.

пр̏сне свр **1.** *распукне се, распадне се.* — Пр̏сну сто̏вна с во̏ду, на̏пран се ло̏чка у ку̏ћу. **2.** *улети у око.* — Пр̏сну ми нешто̏ у о̏ко, зато̏ј овако̏ј трѐпкам. **3.** *баци воду.* — Пр̏во пр̏сни во̏ду, па тьг мѐти. **4.** *баци воду за срећу.* — Пр̏сни во̏ду преко пра̏г кьд по̏ди у печало̏вину, да му рабо̏та и̏де ко вода̏. **5.** *оде, расели се.* — Пр̏сла деца̏ по бѐли свѐт, ни̏ки не оста̏де у село̏. **6.** *размили се.* — Прсну̏ле о̏вце по Дра̏гомирову о̏грењу, па пасу̏ ли пасу̏, само ру̏бу. **7.** *разбежи се.* — Улетѐ ја̏стреб, прсну̏ше коко̏шке по[д]-дрвни̏к. **8.** *у изразима за потенцирање, појачавање радње.* — Кьд му рѐко то̏ј, пр̏сну од ребећа̏ње. — Ће пр̏сне од му̏ку.

прсть̏к м дем и хип од *прс, прстић.* — Нешто̏ га упа̏ло на прсть̏к, па га боли̏. — Приклешти̏л прсть̏к на капа̏к.

прстѐ с дем од *прс, прстић.* — Да ви̏дим кудѐ-е детѐ приклешти̏ло прстѐ.

прстенчь̏к м дем од *прстенче.* — Купи̏л на детѐ прстенчь̏к.

прстенчѐ с дем од *прстен.* — Ми̏сли да га дево̏јка довѐк чѐка с то̏ј едно̏ прстенчѐ.

пр̏тен, -а, -о *који је од конопље (од грснице), конопљан.* — Носи̏ле се пр̏тене кошу̏ље, пр̏тене га̏ће, па гло̏ђу ду̏пе, свѐ пр̏тено.

пртени̏ја ж *одећа и постељина од конопље.* — Обучѐмо пртени̏ју ус-тѐло, па ни по цѐл дьн едѐ.

пртени̏ца ж *сукно, платно од конопље.* — Још би носи̏ли пртени̏це да им несьм купи̏л кошу̏љке.

пр̏тено с *платно од конопље, одећа од конопље.* — Обучѐш пр̏тено, па кој ти да̏ва, мори̏ Ђу̏рђо; тво[ј]-е цѐл свѐт, кьд и то̏ј и̏маш.

пр̀ти несв **1.** *газећи снег йрави сшазу.* — Пр̀ти сне̏г на деца̏ до шко̏лу. — Пр̀ти пртѝну за на Мејȁне. **2.** *носи шерећ на леђима.* — Пр̀ти пу̏н ра̏нац од во̏з у Пре̏дене до село̏.

пртѝиа ж *сшаза у снегу.* — Напраи̏мо пртѝну, ал деца̏ не̏ће по пртѝну, но ѕѝпају по сне̏г.

пртѝнка ж дем од *йршина.* — Сѝнко, што не о̏диш по пртѝнку, но ѕѝпаш по со̏спе?

пртѝнче с дем од *йршина.* — Ѝмате у̏баво пртѝнче за у шко̏лу, а вѝ си па̏ га̏зите сне̏г.

пр̀тка[1] ж *йрдеж.* — Кои-е па̏ ома̏кал пр̀тку, па га ово̏лко стужнѝл?

пр̀тка[2] несв у дем знач: *йрди.* — Сва̏ки ча̏с пр̀тка, нѝкако да пр̀дне.

пр̀тља несв в *йекља.* — Пр̀тља нешто̏ по кошару око ја̏сле.

пр̀тља се несв в *йекља се.* — У све̏ во̏ли да се пр̀тља.

пртља̏ње с гл им од *йршља (се).* — Од његово̏ пртља̏ње у све̏ и сва̏што на̏чисто да обеле̏јеш.

пру̏д, -а, -о фиг *немиран, несшашан, диваљ.* — Еве̏, ва̏тамо јагње̏, ал мло̏го прудо̏, па ни бе̏га. — То-е прудо̏ дете̏, не̏ће да уле̏зне у ту̏ђу ку̏ћу.

прудљѝв, -а, -о в *илашљив, сшрашљив, диваљ.* — На кога̏ се ме̏тну то̏лко пруд-љѝв, ни де̏да, ни башта̏ му не бе̏оше прудљѝви?

прутъ̏к м дем од *йруш, йрушић.* — Тре̏бе ми едън до̏бар прутъ̏к да по̏тпрем кѝтку да се не скр̀ши.

пру̏ћи се свр *баци се, сшровали се, легне изнемогао или болесшан.* — Кьд ги виде̏, пру̏ћи се у кре̏вет, да-е бо̏лесан. — Пру̏ћил се у кре̏вет и це̏л дьн лежѝ.

пру̏чка ж **1.** *йруш који се корисши код навијања основе на разбоју.* — На пру̏чку се навр̀же осно̏ва и она̏ се ту̏ри у кросно̏, па се тьг навѝва. **2.** *йрав изданак на дрвешу сшар годину-две.* — Насе̏чи ми пру̏чке у лешња̏к за прѝтке. **3.** *крашак дрвени йрушић који, уз „маљицу", корисши бубњар у шрубачком оркесшру.* — Да ми свѝриш „власѝнку" са̏мо с пру̏чку. — На̏јвише во̏лим ка[д]-тупанцѝја оцвѝри „власѝнку" на пру̏чку. в */власинка на йручку/.* **4.** фиг *шраг шибе, йруша на шелу.* — Од оно̏ј шиба̏ње све̏ му остале̏ пру̏чке по грбѝну. — Отку̏[д]-ти то̏лке пру̏чке по ру̏ке?

пр̀ца (се) несв **1.** *јарац ойлођује козу, йари се (коза, змија).* **2.** фиг *йолно ойшши.* — Пр̀ца се ко коза̏ (*изр*). — Пр̀цаш ли што, ел си загоре̏л? — Прца̏л не прца̏л, вре̏ме му прооди. **3.** фиг *малшреширa.* — Пр̀ца га жена̏ у здра̏в мо̏зак.

прца̏ње с гл им од *йрца (се).* — Са̏мо си мѝсли от-прца̏ње. — Ѝзлудеја чове̏к од њо̏јно прца̏ње.

пр̀цко м фиг *дечак, дечачић.* — Отиде̏ ли си пр̀цко до̏м?

прцо̏љак м ауг и пеј од *йрцко.* — Немо̏ј се зака̏чаш с прцо̏љка, вѝдиш са̏мо цмѝздри.

прцо̏љче с дем од *йрцољак.* — Пратѝла прцо̏љче да во̏ј донесе̏ вѝтел за мота̏ње це̏вке.

пр̀чав, -а, -о *йрљав, сйечен од йрљавшшине.* — Погле̏ј како̏ су во̏ј аљѝне пр̀чаве. — Куде̏ ѝде онако̏ј пр̀чав ко ја̏рац?

пр̀чи се несв *горди се, йрави се важан.* — Пр̀чи се тѝ та̏м куде те не зна̏ју! — Мло̏го во̏ли да се пр̀чи, ко да-е од Власѝну.

пршти̏ несв *йрска.* — Гу̏рне се у̏става, и вода̏ прштѝ по вѝтришњак. — Прштѝ ма̏з у тига̏њ а она̏ изле̏зла ис-ку̏ћу.

птѝчи, -а, -е *пшичји.* — Пу̀на авлѝја с птѝчи жљува̀нци. — Очѝсти ова̀ј птѝча пѐрја, што ма̀чка удавѝла врапца̀.

пу̀ узв *негодовања.* — Пу̀, кака̀в си то̀ј нѐсмасан човѐк! — Пу̀, да ви ѐбсм свѐ, неса̀м верува̀л да сте то̀лки стѝскавци.

пу̀а несв **1.** *гласно дише.* — Цѐлу но̀ћ пу̀а ка[д] спѝ. **2.** фиг *љуши се, гневи се.* — Нешто̀ пу̀а на мѐне, не зна̀м за што.

пуа̀ње с гл им од *йуа.* — Од његѐво пуа̀ње, наћа̀ске о̀чи не склопѝ.

пу̀в м (мн пу̀ови и пу̀вови) зоол *слейо куче.* — Свѐ ми пу̀в по̀једе компирѝ по оџа̀ци.

пу̀ва несв **1.** в *йуа.* — Немо̀ј ме то̀лко пу̀ваш. — Што̀ то̀лко пу̀ваш, одмо̀ри се ма̀лко. **2.** фиг *шајно йланира, нада се.* — Увртѝује се јо̀ш око њѐга, ал вѐћем вѝди да од оно̀ј што пу̀ва нѐма нѝшта. — Зна̀м ја̀ на кво̀ она̀ пу̀ва, ал вој се нѐће посрѐћи, докле сам ја̀ жѝва.

пу̀ва се несв *горди се, йрави се важан.* — Пу̀ва се с но̀во облекло̀. — Пу̀ва се ко неко̀ пу̀вало. — Немо̀ј се то̀лко пу̀ваш, ће се на̀јде и за тѐбе некѝ да ти сцѐпи га̀јде. — Мо̀жда ѝма зашто̀ и да се пу̀ва.

пу̀валица ж *хвалисава особа.* — Не мо̀гу да жѝвим од ову̀ј пу̀валицу што се сва̀ки дьн пу̀ва.

пу̀вало с *хвалисавац.* — Голѐмо пу̀вало, а нѝшта не зна̀је.

пува̀ндер м в *йувало.* — Поглѐј га кака̀в је пува̀ндер, а н-умѐје да соста̀ви двѐ.

пува̀ње с гл им од *йува (се).* **1.** в *йуање.* — Слу̀шам са̀мо његѐво пува̀ње свуно̀ћ. **2.** *хвалисање.* — На гла̀ву ни се попѐ с то̀ј ста̀лно пува̀ње. — Иза то̀ј пува̀ње нѐма нѝшта. — Научѝл на пува̀ње па се са̀мо пу̀ва. — Свѝ му се поцмеву̀ју за пува̀ње.

пу̀ваџија м в *йувало.* — Доша̀л едьн пу̀ваџија из ва̀рош, па се пу̀ва ко пета̀л на буњѝште.

пу̀вица ж в *йув.* — Пу̀вице свѐ изрѝле компирѝ.

пу̀вка несв **1.** *ошежано дише.* — Запишѝл му се но̀с, едва̀ пу̀вка. **2.** *дува йо мало.* — Још пома̀лко пу̀вка вѐтар, ал ће ста̀не до пла̀дне.

пу̀вча м ауг и пеј од *йувало.* — Дојдѐ и пу̀вча да се пу̀ва, па се разиђо̀мо.

пудѐње с гл им од *йуди.* — Дошло̀ врѐме за пудѐње говѐда у Чемѐрник.

пу̀ди несв **1.** *шера, гони сшоку да йасе сама без чобана.* — Кьд про̀јде лѐто, говѐда пу̀ду у Чемѐрник. **2.** *исшерује кога.* — Пу̀ди гу ис-ку̀ћу, ал она̀ нѐће да излѐзне.

пудљѝв, -а, -о *сшрашљив, йлашљив.* — Несьм видѐла да-е некѝ по̀ пудљѝв од Мика̀јла.

пужѝњак м *йуж.* — Не дѝрај пужѝњка нека ла̀зи. — Пу̀на градѝна с пужѝњци.

пуза̀љка ж *клизалишше, клизав шерен.* — Деца̀ напраила пуза̀љку куде кла̀данац, па не мо̀ж да прѝјдеш да нато̀чиш во̀ду.

пуза̀љка се несв *клиже се.* — Пузаљка̀л се на ду̀пе, свѐ исцепѝл чешѝре.

пуза̀љкав, -а, -о *клизав.* — Пртѝна до изво̀р мло̀го пуза̀љкава, два̀пут сам па̀дла.

пузаљка̀ње с гл им од *йузаљка се.* — Отидо̀ше деца̀ на пузаљка̀ње.

пуздѐр м *йоздер,* **1.** *сшабљике које осшану йосле жешве, уойшше сшабљике биљака које је даље немогуће корисшиши.* — Збѐри пуздѐр, да га запа̀лимо куде međу̀. **2.** *ошйадак од конойље са којих је скинушо влакно.* — Чу̀каш, чу̀каш гр̀снице, па истрѝшаш пуздѐр.

пу̀здра ж **1.** *йомешина.* — Чѐкам да кра̀ва изврљи пу̀здру. — Разву̀кал се како пу̀здра. **2.** фиг *месо са жилама.* — Ја̀ тражѝ мѐсо, о̀н ми да̀л пу̀здру.

пу̍здрав, -а, -о *љигав, развучен.* — Неје̍ цврс, него до̍јде све̍ некако̍ пу̍здрав.

пуздра̍к м в *пуздра.* — Бу̍ла још неје̍ изврљи̍ла пуздра̍к. — На њѐга дала̍ го̍ло ме̍со, а на ме̍не пуздра̍к.

пу̍зне се свр *оклизне се.* — Пузну̍ се на сне̍г, зама̍лко да се скр̍шим.

пу̍кне свр **1.** *расйукне се.* — Пу̍кла зевња̍ од врући̍ну. **2.** *йоломи се.* — Пу̍че сто̍вна на две̍ полути̍не. — Пу̍кла му срчени̍ца на ко̍ла. **3.** *исйали мейак.* — Па̍зи, ће пу̍кне ис-пу̍шку. **4.** *йренайрегне се.* — Са̍мо што не пу̍кне ју̍же с кое̍ је вр̍зан ко̍њ. **5.** изр: — О̍ће дете̍ да пу̍кне о[д]-црећу (*јако се обарадује*). — Еднуш и̍ма да пу̍кнем од му̍ку (*йоједе се жив*). — Кьд пу̍кне про̍лет, ете̍ ги у село̍ (*дође йролеће*). — И̍ма му пу̍кнем шамарчи̍ну, да се пу̍ши (*ошамари*).

пу̍кница ж фиг пеј *храна.* — Сва̍ки дьн ме еде̍те, а ја̍ пропа̍до спрема̍јући ви пу̍кницу!

пу̍лка ж *дугме.* — Откину̍ла ми се пу̍лка под гу̍шу на ову̍ј кошу̍љу. — Све̍ му се пу̍лке покида̍ле на мика̍ду.

пуље̍ње с гл им од *йуљи (се).* — Заболе̍ше ме о̍чи от-пуље̍ње у ове̍ј књижури̍не.

пу̍љи (се) несв *блене, буљи, загледа (се).* — Што̍ то̍лко пу̍љиш у те̍ј књи̍ге, и̍ди се пои̍грај з-деца̍? — Пу̍љи се повазды̍н у огледа̍ло. — Нешто̍ се А̍нђа пу̍љи у ме̍не кьд ме сре̍тне, кво̍ ли во-е?

пу̍љпаз м *деран, дериште.* — На̍еде се пу̍љпаз, и па̍ и̍стрча ис-ку̍ћу.

пу̍начьк, -чка, -чко *не баш йун, не баш дебео.* — Бе̍ше си пу̍начьк конди̍р кьд га доне̍се, ал га а̍ле испразни̍ше. — Чове̍к вој до̍јде тако̍ј пу̍начьк, ал неје̍ како она̍.

пу̍ндраци м мн в *йондраци.*

пу̍њет, -а, -о *найуњен, йуњен.* — С коју̍ пердуши̍њу су пу̍њети ја̍стуци? — Ње̍кња-е пу̍њета сла̍марица с р̍жену сла̍му.

/пу̍њет ву̍к/ изр *намргођен, надувен човек, намћор.* — Ти̍ја пу̍њет ву̍к са̍мо гле̍да да напра̍и неку̍ за̍вађу. — Кьдго̍ђ га сре̍тнем гле̍да ме ко пу̍њет ву̍к.

пу̍па[1] ж деч *сйомак.* — Дете̍ ми заболе̍ла пу̍па.

пу̍па[2] несв *једе, руча (деч).* — И̍ма̍ ли нешто̍ да дете̍ пу̍па?

пу̍пав, -а, -о *закржљао а израженог йрбуха.* — Од мале̍чко си-е така̍в пу̍пав.

пу̍павко м *йрбушасй човек малог расйа.* — Не те̍ ниедна̍ да у̍зне пу̍павка.

пу̍пка[1] ж дем и хип од *йуйа, сйомачић.* — Што̍ ти је гола̍ пу̍пка?

пу̍пка[2] несв *једе, ручка.* — Пу̍пка ли дете̍, пу̍пка, да ми се напу̍пка.

пу̍пља м *дейе йунијег изгледа.* — Куде̍ ти-е пу̍пља досьг, што неје̍ дошьл?

пупу̍ли несв *развија йуйољке.* — Це̍ла гради̍на поче̍ла да пупу̍ли.

пупули̍ца ж *главица на чиоди.* — Баде̍ ми оста̍де бес-пупули̍цу, како̍ да зака̍чим шами̍ју. **2.** *йуйољак цвейа.* — Ки̍тке спреми̍ле пупули̍це да цьвту̍.

пупули̍чка ж дем од *йуйулица.* — О̍ткину ми се пупули̍чка на баде̍.

пупу̍лка / пупу̍љка ж *йуйољак.* — Јо̍ш ма̍лко па ће ми исцьвту̍ ки̍тке, ви̍диш колке̍ су пупу̍лке напупули̍ле. — Спремиле̍ се пупу̍љке на љи̍љак, сьл што се несу̍ расцьвте̍ле. — Девојче̍ пупу̍лка, да га цу̍неш, це расцьвти̍.

пупуња̍к м **1.** зоол *йшица йуйавац, цариħ.* — Пупуња̍к напраил гњездо̍ на Клису̍рку пот-ка̍мен. **2.** фиг пеј *сићушна особа.* — Ми̍сли да се пла̍шим од едно̍га пупуњка̍.

пупчь̍к м дем и хип од *йуйак.* — У̍век се оцече̍ на дете̍ от-пупчь̍к и оста̍и да се чу̍ва. — Куде̍-е на дете̍ пупчь̍к?

пус, -та, -то **1.** *йусй, зайусйео.* — Пу̍с оста̍л овака̍в живо̍т! — Пу̍сто остало̍ ово̍ј времи̍ште! **2.** фиг *йроклей.* — Поцрца̍мо о[д]-ту̍ј пу̍сту рабо̍ту. — Узе̍ ми му̍жа та̍ј

пу́ста печа̀лба. — Сте́кал сам бо̀лес о[д]-то̀ј пу́сто трча̀ње по рабо̀ту. — Па̀ ми побѐже она̀ј пу́ста Калу̀ша (овца)!

пу́ста несв *йушша.* — Пу́ста кр̀в на овцу̀, крвљоса̀ла.

пуста̀ија м *йусшахија.* — Да ви̇̀диш са̀мо како̀ жи̇ви ти̇̀ја пуста̀ија.

пустѐје несв *йройада, несшаје.* — Не мога̀ да обѐрем свѐ сли̇̀ве, оста̀и ги нека пустѐју. — Нека пустѐје, кьд нѐма кои̇ да га рабо̀ти. — Село̀ пустѐје, остало̀ бе[з]-жи̇̀ву ду̀шу.

пу́стен, -а, -о *найушшен.* — Свѐ лива̀де пу́стене, ни̇̀ки ги не ко̀си, ни̇̀ки не чу̀ва сто̀ку.

пу́стиња ж фиг *болесш, редња.* — Дојдѐ нека̀ пу́стиња, па по̀тамани свѐ коко̀шке.

пустиња̀к м **1.** *усамљеник, чудак.* — Од уба̀вог човѐка напра̀ил се пустиња̀к. **2.** *зайушшен, найушшен, унишшен (крај, домаћинсшво ишд.).* — Сьг то̀ј ви̇̀ше нејѐ село̀ ко што бѐше, оста̀л сьл пустиња̀к. — Ка[д]-дојдо̀мо у ку̀ћу, затѐкомо пустиња̀к.

пусти̇̀њско прил *шуђе, найушшено.* — Не ма̀ри о̀н за има̀ње, ко да нејѐ његово, ко да-е пусти̇̀њско.

пусти̇̀ньче речца *која се корисши йри јадању, йричању својих мука и невоља.* — Нѐмаше ко̀и, пусти̇̀ньче, да ми причу̀ва деца̀, да им ја̀ отрчи̇̀м у о̀пштину да им се нави̇̀кам.

пу́сто прил *найушшено, зайушшено, йусшош.* — Свѐ-е остало̀ пу́сто. — Пу́сто да му оста̀не има̀ње (*клешва*). — Кудѐ се оѕ̀рнеш, свѐ-е пу́сто.

пустоли̇̀ја ж *зайушшено, йусшо, без људи, криш.* — Та̀м ти-е свѐ пустоли̇̀ја, ни̇̀где ни̇̀шта нѐма.

пустоо̀д м *онај који нема нигде никога и нигде ништа, усамљеник, лушалица.* — Поста̀л је пустоо̀д. — Не мо̀ж тако̀ј да жи̇̀виш, неси̇̀ ти пустоо̀д!

пустосува̀ње с гл им од *йусшосује* (**2**). — Научи̇̀ла од ма̀тер на пустосува̀ње, па сва̀чијо пустосу̀је, тај џукѐла! — И̇̀ч да не слу̀шаш тој њојно пустосува̀ње.

пустосу̀је несв **1.** *зайусши се, йосшане йусшо.* — Не мо̀гу ви̇̀ше да га рабо̀тим, ћу ди̇̀гнем ру̀ке од има̀ње, нека пустосу̀је. **2.** фиг *куне, йроклиње речју: „Пусшо осшало!"* — Ста̀лно пустосу̀је ку̀ћу у коју̀-е дошла̀. — Немо̀ј ми пустосу̀јеш ку̀ћу ћу те утѐпам, за̀млато една̀!

пу́т м фиг *йушовање.* — Саба̀јле отидо̀ше на пу́т. — Ел тѐжак бѐше пу́т? — Идѐјећи с Кѐзу и̇̀ч не осети̇̀ пу́т.

пута̀њка ж дем од *йуш, сшаза.* — Свѐ по пута̀њку кро[з]-шу̀му и етѐ те у Борови̇̀к. — О̀ди по пута̀њку, да се не окли̇̀знеш у а̀ндак.

путь̀к м дем од *йуш.* — Ту̀ј и̇̀ма едьн путьк што се раздва̀ја за Пу̀дине.

пути̇̀на ж **1.** *сшаза, йушања.* — Ако и̇̀деш по пути̇̀ну, нѐће залу̀таш. **2.** ауг од *йуш.* — Досади̇̀ше ми овѐј изло̀кане пути̇̀не.

пути̇̀нка / пути̇̀нька ж *сшазица.* — И̇̀ди ти̇̀ полага̀чке ни̇с пути̇̀ньку, ја̀ те сти̇̀гнем.

пути̇̀нче / пути̇̀ньче с в *йушинка.* — Срѐто га на пути̇̀ньче, во̀ди натова̀рено коњчѐ.

пути̇̀шта с мн ауг и пеј од *йуш.* — Сьл се ма̀је по пути̇̀шта и риди̇̀шта ко нека̀ за̀млата.

путпуда̀љка ж зоол *йрейелица* Coturnix coturnix. — Наша̀л гњездо̀ на путпуда̀љку у ржени̇̀цу.

путпудаљчѐ с *младунче йушйудаљке.* — Разбега̀ше се путпудаљчети̇̀ја по ржени̇̀цу.

путпуда̀ће несв *йева (йрейелица).* — Пуптуда̀ће путпуда̀љка у ржени̇̀цу на у̀баво врѐме.

путува̀ње с *йутовање*. — Нејѐ ла̀ко путува̀ње преко Цеврља̀нку до шко̀лу то̀лке го̀дине.

пућпуру̀ће несв *йева (йрейелица)*. — Ра̀но почѐла да пућпуру̀ће путпуда̀лка овој лѐто.

пу̀ца несв **1.** фиг пеј *једе грамзиво, алаво*. — Једѐ, пу̀ца, ко да-е дошьл из а̀псу. — Ел пу̀ца јо̀ш онѝја ненајѐшник? **2.** фиг *стеже мраз, студен*. — Пу̀ца зима̀, не мо̀ж се излѐзне ис-ку̀ћу.

пу̀цка[1] ж **1.** *искокичано зрно кукуруза*. — Узѐ ца̀ревицу да печѐ пу̀цке. **2.** *дрикери*. — То̀ј се закопчу̀је с пу̀цке. **3.** фиг *здрав, чврст*. — Сва̀-с пу̀цка. — Поглѐј гу ква̀-е пу̀цка, да гу цу̀неш, це распу̀кне.

пу̀цка[2] несв у дем знач: *йуца*, **1.** *йуцкета*. — На̀улице пу̀ца зима̀, а куде на̀с пу̀цка о̀гењ у шпо̀рет, загреја̀ла се со̀ба, па милѝна. **2.** *йрави кокице*. — Пу̀цка ца̀ревицу, млѐго во̀ли пу̀цке.

пуша̀ло[1] с бот *врста гљиве, кад се сасуши исйушта йрах*. — С пуша̀ло се на̀јласно зауста̀ви кр̀в ка[д]-це посечѐш.

пуша̀ло[2] с в *зайушало*. — Кудѐ-е пуша̀ло од сто̀вну?

/пу̀ши се/ несв фиг *настрада*. Изр: — Кьд га дова̀тим, ѝма се пу̀ши! — Ће се пу̀ши ко качема̀к, ако га ја̀ дрѐњам!

пу̀шта несв **1.** *ослобађа, истерује*. — Не пу̀ши, са̀мо пу̀шта дѝмови. — Вѝка ни ма̀ти да пу̀штамо сто̀ку у у̀трину. **2.** *йиша*. — Пу̀шта во̀ду. — Отидѐ у гр̀мење да пу̀шта ба̀ру.

пу̀шта се несв фиг *роји се (йчела)*. — Пр̀ви ро̀ј се вѝка прва̀к, ка[д]-це дру̀ги пу̀т пу̀шта чела̀ вѝка се потура̀к, ако је ја̀ка, па се и трѐћи пу̀т пу̀шти, о̀ндак је то̀ј трећа̀к и, на кра̀ј, копиља̀к.

/пу̀шта говѐда/ изр *истерује стоку из штале на йашу*. — Наѐде ли се, па да пу̀шташ говѐда.

/пу̀шта пѐне/ изр *галами, дерња се, бесни*, в *йењави*. — Што тѝја лу̀ца то̀лко пу̀шта пѐне, кои̇ га саба̀јле на̀ступи на жу̀љ? — Нека о̀н са̀мо пу̀шта пѐне, ми цѝ глѐдамо на̀шу рабо̀ту.

/пу̀шта ро̀гови / изр *љути се, дури се*. — Немо̀ј ста̀лно да пу̀шташ ро̀гови, нѝки те нѐће трпѝ ка[д]-ци тaка̀в! Изр: **пу̀шти ро̀гови** *наљути се, натмури се*. — Пуштѝл ро̀гови, па с нѝкога не ора̀ти.

пушта̀ње с гл им од *йушта (се)*. — Даньс нѐма пушта̀ње воло̀ви на пасѐње, ће докару̀емо сѐно.

пу̀шти свр *йусти*. — Пу̀шти га нек си кр̀ши вра̀т како зна̀је, кьд не слу̀ша!

пу̀шти се свр **1.** *йусти се*. — Пу̀шти се нис-ту̀ј долѝну и о̀трча у рѐку. — Пу̀шти се са скѝје низ падѝну. **2.** фиг *изроји се (йчела)*. — Пчела̀ се пу̀шти вѝше пу̀т.

/пу̀шти во̀ду/ изр *обави малу нужду, йиша*. — Отидѐ да пу̀шти во̀ду, сьг це вр̀не.

/пу̀шти се у про̀мет/ изр *ода се расйусном живоtу*. — Па̀ се та̀ј ку̀чка дала̀ у про̀мет, пра̀и скучницу о[д]-Ђо̀рину ку̀ћу.

пцетѝште с ауг од *йцето*. — Тѐше ме изедѐ едно̀ пцстѝште на сока̀к.

пцѐто с **1.** *йас, йсето*. — Пцетѝшта га, дабо̀гда, изѐла, до̀сади ми да бр̀зим то̀ј кравчѐ по орма̀н. — Провѐдо лѐто како пцѐто. **2.** фиг *зао, оиасан човек*. — Такво̀ пцѐто о[д]-човѐка јо̀ш несьм видѐл.

пцова̀ње / пцува̀ње с гл им од *йцује*. — Бѐше ту̀ј и пцу̀вање и тепа̀ње. — Нѐма тепа̀ње бес-пцова̀ње. — Не гѝне ми пцова̀ње кьд до̀јдем до̀м.

пцу̍је несв *псује.* — Пцу̍је га сва̍ки ко̍ји га зна̍је. — Пцу̍ју га ови̍ја дунђе̍ри, па росту̍рају.

пче̍лка ж дем и хип од *пчела.* — Рани̍је несу̍ умеја̍ли, него кьд ва̍ду мед ис-тр̍мку стр̍љају и пче̍лку.

пчепи̍ца ж *пшеница.* — Купи̍мо че̍тристо ки̍ла пчени̍цу те ту̍ј го̍дину изими̍мо. — Ода̍вно не се̍јемо пчени̍цу, њу̍ купу̍јемо.

пчени̍чан, -чна, -чно *пшеничан.* — Ода̍вно се овде̍ка ме̍си пчени̍чан ле̍б, а па̍мтим ка[д]-це је̍л са̍мо ржени̍чан, па и то̍ј не̍је ста̍лно.

пчени̍чан ле̍б м *хлеб од пшеничног брашна.* — По̍убав је пчени̍чан ле̍б, а по̍здрав ржени̍чан.

пчени̍чиште с *њива, место на коме је сејана пшеница.* — Ту̍[ј]-е пчени̍чиште куде смо сеја̍ли пчени̍цу.

пчени̍чка ж дем и хип од *пшеница, пшеничица.* — Свари̍ ма̍лко пчени̍чку за заду̍шнице.

пче̍шки, -а, -о *пасји, псећи.* — Ово̍ј ти-е пче̍шки живо̍т по печа̍лбу. — Пче̍шка рабо̍та, замочу̍је куде сти̍гне.

пче̍шљак / пче̍шњак м *псећи измет.* — Гле̍ј куде ступу̍јеш, немо̍ј да згa̍зиш на пче̍шњаци.

Р

рабаџи̍ја м *онај који се бави превозом робе уз помоћ запреге.* — Ча̍к из Власо̍тинци ни-е Ги̍га рабаџи̍ја докарува̍л цре̍п да покри̍емо ку̍ћу.

рабаџи̍ка ж *она која се бави превозом робе уз помоћ запреге.* — Петна̍ес го̍дине сам раде̍ла ко рабаџи̍ка сьс моје̍га башту̍.

рабаџилѝк м *рабаџијски посао, рабаџилук.* — Едно̍ вре̍ме се бави̍л с рабаџилѝк.

рабаџи̍ска ко̍ла с мн **1.** *запрежна кола.* — Не̍ка[д]-смо ис-Пре̍дене све̍ ву̍кли с рабаџи̍ска ко̍ла, дру̍го не̍је има̍ло. — Куде̍ ћу са̍м ово̍ј да понесе̍м, зато̍ј ми тре̍бу рабаџи̍ска ко̍ла. **2.** изр: — Докара̍л се ко рабаџи̍ска ко̍ла (*ирон*).

рабаџи̍ски, -а, -о *који се односи на рабаџију или му припада.* — Несьм ја̍ рабаџи̍ски ко̍њ, па да то̍лко поте̍глим.

рабаџисува̍ње с гл им од *рабаџису(ј)е.* — Неки̍ су живе̍ли са̍мо од рабаџисува̍ње; несу̍ ишли̍ у рабо̍ту; работи̍ли су с ко̍ла и воло̍ви.

рабаџису̍е / рабаџису̍је несв *превози запрежним колима.* — Ста̍вра-е рабаџисува̍л о[д]-ста̍ницу у Преде̍не до Село̍, сва̍ки дьн, ле̍ти и зи̍мени.

рабо̍та[1] ж *печалба.* — Из на̍шу малу̍ сви̍ му̍жи су ишли̍ у рабо̍ту, да спеча̍лу неки̍ гро̍ш, са̍мо су Ми̍лча и Вели̍н седе̍ли до̍м.

рабо̍та[2] ж *рад, посао,* в *сума работа,* в *чиста работа.* — Од рабо̍ту у̍-свет бе̍га — Са̍мо ти до̍јди, рабо̍та ко̍лко о̍ћеш. — Не пла̍ши се од рабо̍ту, ми̍ смо ода̍вно на̍шо сработи̍ли. — Поцрца̍мо од рабо̍ту.

/рабо̍та/[3] изр: **голе̍ма рабо̍та** *незнатна ствар.* — Голе̍ма рабо̍та што се о̍н насекира̍л; **те̍шка ~** *нешто немогуће.* — За то̍ј да ви даде̍ коњи̍ за ју̍тре ће бу̍де те̍шка рабо̍та; **серсе̍м ~** *добар посао.* — На паза̍р у Власо̍тинци напраи̍л серсе̍м рабо̍ту, испрода̍л ко̍ла компири̍; **она̍ј ~** *мушки и женски полни орган,* тј. *полно општење.* —

Тел би онуј работу, ал да ники не знаје. — Увати ме за онуј работу (*изазивање*). — Ће остане без онуј работу (*претња*). в *арлија работа.*

работан, -тна, -тно *радан, вредан, приљежан.* — Тој су млого работни људи. — Работан, па нема куде више.

работење с гл им од *работи.* — Не бега, ко други, од работење. — Кво работење, он бега од сваки посо.

работетина ж ауг и пеј од *работа.* — О[д]-туј пусту работетину не мож главу да дигне.

работи несв *ради, дела.* — Ја да цркнем работејећи, ники нема да каже: „Никола работи", а Тренча само да узне косу у руке, ништа да не работи, одма има да кажу: „Тренча пропаде од работу". — Данс ће работимо дома. — Работи кво ти се каже и не зановетај! — Н-умеје ништа у руке да работи. — Работи по цел дн око кућу. — Искарал му очи што работи. — Работи ко суртук.

работлк м в *работа*[1] и *работа*[2]. — Пошл сам у работлк како дете, а врнул се како старац. — Од његов работлк које видел вајду?

работник м *онај који ради, радник.* — Добри работници је очувала прија Јерина.

работница ж *она која ради ваљано, радница.* — Жена му работница, неје се салтосала како ти.

рабуш м **1.** *рабош.* — Кд мастимо пређу куде бојаџију, даде ни рабуш. — У ваљавицу на клашње се турал рабуш. **2.** фиг *списак, записник.* — Ич се не секрај, све је тој куде мене записано у рабуш.

рабушка ж *црта на рабошу.* — Забележили смо с рабушку.

раван, -вна, -вно *без узбрдице, водораван.* — Одовде до Павлову гремаду ти-е раван пут. — Равно ко ус-комин (*изр*).

равена ж *рад у заједници* (забележио М. П.)

Равни дел м мтн *висораван, коса.*

равнина ж *равница.* — Ће косиш све по равнину, а ја ћу нис-падину.

равнинка ж дем од *равнина.* — На равнинку, под буку, у ладовину, ћу постаљам обед.

равничка ж дем од *равница.* — Збрамо се тақој на равничку, поседамо у круг, извадимо из јанџик леб да едемо.

равниште с ауг од *равнина, зараван.* — Кола остаимо на равниште, волови испрегнемо да пасу, а ми беремо сено и цел дн препојемо.

Равниште м мтн *ливаде.*

равно прил *право.* — Излезнеш на дел, па равно све до Белу воду, па тг се омакнеш накуде Власину.

Равно бучје с мтн *шума.*

равња несв *поравнава, равна.* — Равњај говеда кд вучу кола, немој Жерко да претежи на Мурџу. — Равњају патос на собу.

равња се несв фиг *упоређује се.* — С њега ники не мож [да] се равња. — Равња се он и с постари од њега. — Немој се равњаш з-богати, равњај се ти с онија што су како ти.

равњање с гл им од *равња (се).* — Требе му добро равњање с пердашку, да буде ѕид прав. — Кд вучу, држ им равњање, да не претегне ни едн вол.

равњача ж *летва којом се равна тек нанесен малтер на зиду.* — Узни равњачу, па изравњај ѕид.

равуни́ка ж бот *хајдучка трава беле цвасти* Achillea Millefolium и *жуте цвасти* Achillea Clipealata, в *ајдучка трава.* — Де́да-е у́век пи́л ча́ј од равуни́ку. — По Чеме́рник расту́ бе́ла и жу́та равуни́ка, жу́та-е по́лековна.

ра́да ж бот *више врста цвећа,* в *бела рада.* — Кьд исцьвти ра́да, побеле́је лива́да покрај дру́м.

ра́деник м *вредан, марљив човек.* — Така́в ра́деник не́маше у це́л кра́ј.

раде́ње с гл им од *ради.* — За раде́ње га ни́где не́ма, ал за баксузлък се однегде́ ство́ри.

/ра́ди ра́дњу/ изр *лака жена.* — Зна́е да ра́ди ра́дњу та́ј жена́.

ра́дилиште с *градилиште.* — Докле се не презно́јш до́бро на ра́дилиште, те́шко ће спеча́лиш па́ре.

ра́дња ж фиг *шлиц.* — Отвори́л ра́дњу, ће му излети́ пи́ле (*откопча шлиц*).

Радо́ил м *име.*

Радо́јло м *име.*

ра́дос м **1.** *радост.* — Ра́дос и скр́бос и́ду бара́бар. — Несьм знала́ за ра́дос, са́мо за рабо́ту, трча́ње и ринта́ње. **2.** *весеље.* — Вика́ли ни Вука́нови на ра́дос, же́ну уну́ку Благу́ну. — Неје́ ми на ра́дос (*изр*).

ра́досан, -сна, -сно *радостан.* — Врну́л му се башта́ из рабо́ту, па-е то́лко ра́досан.

Ра́досов м *име Радосав.*

Ра́досова ж *име Радосава.*

Ра́досовка ж *име Радосавка.*

радосува́ње с *радовање.* — То́ј радосува́ње за но́ве чеши́рке од њи́ досьг несьм виде́л.

радува́ње с *радост, радовање.* — Да зна́ш са́мо с какво́ радува́ње смо га дочека́ли из рабо́ту.

ража́би се свр **1.** *раскречи се.* — О́пузну ми се една́ нога́, па се ражаби́ и па́до на љызгавицу. — Ражаби́л се, па не мо́ж од ње́га да про́јде чове́к. **2.** фиг *умори се од ходања.* — Ражаби́ се одеећи це́л дьн ната́м-наова́м по село́.

раже́ни (се) свр *разведе (се).* — Едно́га ли-е ражени́ла та́ј ку́чка. — Ражени́л се Тико́мир из Друсу́нци, а да то́ј несмо́ ни знали́.

ражени́ца ж бот *раж,* в *рж.* — Ову́ј го́дину по́дбаци ражени́ца.

раже́њет, -а, -о *разведен, разведена.* — И́ма две-го́дине како́-е раже́њета и седи́ куде роди́тељи.

ражењува́ње с гл им од *ражењује (се).* — Бе́ше гото́в и на ражењува́ње, докле се она́ не све́сти.

ражењу́је (се) несв *разводи (се)* . — Ражењу́је ги та́ј олоо́јда како́ си уме́је, ама чи́м се у́зну. — Жени́ се с њу́, ражењува́, иде́ ги му́ка-нево́ља. — Рани́је се несу́ овако́ј жени́ли и ражењува́ли ко ськ.

ражље́би (се) свр **1.** пеј *нацери (се).* — Јо́ш едну́ш ли ми се онако́ј ражље́би, ћу гу разле́пим преко пр́лицу. **2.** фиг *раскречи (се).* — Се́дла на клу́пу, ражљеби́ла но́ге, са́мо што вој се не ви́ди она́ј рабо́та. **3.** фиг *рашчеречи.* — Дру́ги пу́т кьд гу ува́тим, и́ма вој ражље́бим она́ј накармини́сана уста́, да ги ви́ше не отво́ри. **4.** фиг *размакне (се), раставе (се).* — Мло́го се ражљеби́ли па́рошци на ви́лу, це-стро́шу.

/ражље́би но́ге/ изр *раскречи се.* — Наср́ни да ви́диш ону́ј олоо́јду како́ се ражљеби́ла с кра́ци насре́д лива́ду.

/ражљеби уста/ изр *нацери се.* — Ја вој причам моју муку, а она ражљебила уста, па ће се кокоће.

ражљуве се свр фиг *почне да једе, разједе се.* — Од сабајле се ражљувал.

ражцагољи се свр *расприча се, разгалами се.* — Ражцагољили се у кућу, па не чују колко ги викам.

ражцака се свр **1.** фиг *разгалами се, разгракће се.* — Ражцакала се деца прет школу како чавке. **2.** фиг *непрестано тражи.* — Ражцакала се да вој дадем моје кондуре за собор.

ражцањка се свр *стане да тражи што од кога.* — Ражцањкала се па дај ми овој, дај ми оној, ко да работим у задругу.

ражцапа се свр фиг *почне да се свађа, расправља, разљути се.* — Ражцапала се што су говеда улезла у њојан јечам.

ражцеврљи свр *развали, разбије.* — Ражцеврљил му неки њокалицу. — Ражцеврљил све опњци од одење.

разазна свр *разуме, схвати.* — Кьд разазна, мож да му казујеш, овако[ј]-е пијан.

разазнава несв *разазнаје, почиње да схвата.* — Почел да разазнава, ал још неје кадар да орати.

разазнавује несв в *разазнава, распознаје.* — Дете већем разазнавује људи.

разака се свр фиг *проскита се, почне да луња.* — Разакала се од рану зору по малу.

разален, -а, -о *размажен,* в *улен.* — Разалена-е, неје работна, кој ће ти ђавол таква жена?!

разан, -зна, -зно *различит, свакојаки.* — Разан свет вој доди у кућу, млоги ни ја не познавам.

разапиња несв **1.** *разапиње.* — Разапиња конопче за веш. — Разапиња кожу од овцу да се суши. **2.** фиг *одговара.* — Он напраил пакос, а мене разапињају с питања што-е тој уработил?

разапиња се несв фиг *пропада, премара се.* — Ја се разапињам од работу, а он си тера аљку на батаљку.

разанињање с гл им од *разапиња (се).* — Еве ти јексери за разапињање кожу о[д]-теле.

разапињач м *подупирач жице за веш.* — Скршил ми се разапињач, не могу веш да постиљам.

разапне (се) свр фиг *растргне (се), присили (на нешто, у претњи).* — Кьд дојде из работу, ће га разапну онија аламани да им помага, неће мож ништа своје да уработи. — Ће га разапне башта, што-е тој напраил. — Овија вика дај ми овој, онија дај ми оној, не могу се разапнем на све стране, да на свакога угодим.

разбанда се свр фиг *размаше се у жустром ходу.* — Разбандал се нис-пут, отиде накуде Ракинци.

Разбарци м мн мтн *пашњак, шума.*

разбашари се свр *опусти се, одмори се, рашири се, разбашкари се.* — Ће се разбашаримо кьд уработимо све. — Има си собу куде да се разбашари.

разбега се свр *побегне, изгуби се.* — Кьд излезе оној бесно керче и[з]-шумак, разбегаше се овце на све стране.

разбере[1]**(се)** свр *разазна, разуме (се), схвати.* — Ће дојде време ка[д]-ће разбереш кво сам ти оратила, ал тьк ће буде касно. — Разбра ли ме што ти наорати? —

Разбра̀ ли се, сѐстро, у ткањѐ, па и мѐне да ми припомо̀гнеш? **2.** *разведни се у брању.* — Разбра̀ли се, па свѐ слѝве обра̀ше за два-дњна. **3.** фиг *споразуме се.* — Разбра̀сте ли се вѝше, ел ће јо̀ш да се џапате?

разбѐре[2] свр *размрси нити у ткању.* — Замрсѝле ми се нѝте, трѐбе ги разбѐрем.

разбеснѐје се свр *разбесни се.* — Разбеснѐје се ко лу̀ца, па свѐ повр̀ља по ку̀ћу. — Разбеснеја̀л се, не мо̀ж га нѝки смѝри.

разбесу̀је се свр *добије нагон за парењем (кучка).* — Разбесува̀ла се Стра̀тијина ку̀чка, збра̀ла се по њу̀ сѐлска ку̀чишта.

разбѝва (се) несв **1.** *разбија (се).* — До̀јде пија̀н, па по̀чне да разбѝва по ку̀ћу. — Ако му не отво̀риш, ће разбѝва вра̀та. — Разбѝва лѐд прет ку̀ћу. **2.** фиг *пада, угрувава се.* — Разбѝвају се деца̀ на по̀ледицу. **3.** фиг *бије, туче (се).* — Разбѝва о[д]-тепа̀ње. — Па̀ ће те мо̀ј була̀зар разбѝва ако ме дѝраш.

разбива̀ње с гл им од *разбива (се).* — Ла̀сно-е за разбива̀ње, трѐбе пр̀во да га очу̀ваш. — Свѝ на разбива̀ње лѐд!

разбѝе свр **1.** *повреди, умлати.* — Кьд га ва̀тим, ћу га разбѝем. — Па̀дал, па разбѝл чу̀туру. — Ће гу разбѝе о[д]-тепа̀ње. — Немо̀ј с ка̀мен, гла̀ву ће му разбѝеш. **2.** фиг *избије (зуб).* — Па̀дал па разбѝл зу̀б. **3.** изр: **разбѝе па̀ре** *уситни новчаницу.* — Кьд разбѝем иљада̀рку, ћу ти дадѐм за тро̀шак.

разбѝе се свр *падне, угрува се, повреди се.* — Ка̀[д]-це разбѝе на лѐд, тьк ће до̀јде да ми пла̀че.

разбѝра[1] несв *разуме.* — Мо̀ж му ора̀тиш колко-го̀ђ о̀ћеш, нѝшта о[д]-то̀ј о̀н не разбѝра. — Да она̀ нешто̀ разбѝра, не би ти то̀ј рекла̀.

разбѝра[2] несв *пребире замршене нити на разбоју.* — Не смѝтај вој кьд разбѝра жѝце.

разбѝра се несв *разуме се, познаје, зна.* — Не разбѝра се у плетѐње. — У кво̀ се па тѝ разбѝраш?

разбира̀ње с гл им од *разбира (се),* **1.** *разумевање.* — Нѐје баш до̀бар с разбира̀ње, нѐће те сва̀ти. **2.** *пребирање, размршавање нити основе на разбоју при ткању.* — На̀јтешко ми па̀да разбира̀ње жѝце на разбо̀ј.

разбѝстри (се) свр **1.** *учини бистрим, избистри (се).* — Нѐка се изво̀р разбѝстри, па тьг зава̀ти у шу̀ле. **2.** фиг *учини јасним, прочита.* — Да ми разбѝстриш ово̀ј пѝсмо, којѐ ми му̀ж пѝше из рабо̀ту. — Јо̀ш вој се нејѐ разбистрѝло у гла̀ву, јо̀ш се зано̀си.

разбиструва̀ње с гл им од *разбиструје (се).* — Мло̀го трѐбе да чѐкамо разбиструва̀ње, да ѝдемо на некѝ дру̀ги изво̀р да пѝјемо.

разбистру̀је несв фиг *разведрава.* — Разбистру̀је га откуде Остро̀зуб.

разбистру̀је се несв **1.** *бистри се, пречишћава се.* — Вода̀ почѐла да се разбистру̀је на кла̀данац. **2.** фиг *разведрава се.* — Нѐбо се разбистру̀је, ће ста̀не кѝша. **3.** фиг *постаје свестан.* — Ел почѐло да му се разбистру̀је у гла̀ву?

разбла̀жен, -а, -о *разређен.* — Мло̀го во̀ли да пѝе разбла̀жено млеко̀.

разбла̀жи свр *разреди додавањем ређе течности.* — Разбла̀жи ово̀ј кѝсело млеко̀, штѝпе от кисело̀ћу, не мо̀ж се едѐ.

разблу̀ден, -а, -о *уљен, размажен преко мере.* — Детѝште им мло̀го разблу̀дено.

разблуди (се) несв *уали (се) од преситости, поквари (се),* в *аздише.*– Разблудѝли сва̀ детѝшта, па им за нѝшта несу̀. — Разблудѝл се дибиду̀с, нит кога̀ ма̀ри, нит кога̀ бака̀ри.

разбо̑ј[1] м **1.** *дрвена направа за ткање.* — Уве̑де ли ни̑те у разбо̑ј, ако неси̑, да до̑јдем да ти помо̑гнем? **2.** *направа која држи кош са житом у воденици.* — Разбо̑ј држи̑ ко̑ш са жи̑то.

разбо̑ј[2] м *свађа, тућа.* — И̑ди, па у твоју̑ ку̑ћу пра̑и разбо̑ј, немо̑ј куде ме̑не да се би̑јеш.

разбо̑јиште с *попришће сукоба, свађе, туче.* — Од ку̑ћу ми напраи̑ла деца̑ разбо̑јиште.

разбора̑ви се свр *врати се из сна или несвестице, освести се.* — О[д]-цпање̑ још се не мо̑ж разбора̑ви.

разбо̑рит, -а, -о *разуман.* — Деца̑ им млого разбо̑рита.

разбо̑рито прил *јасно, на свом месту, нормално.* — Ни едно̑ што-е река̑л нее̑ му разбо̑рито.

разбр̑зи свр *разјури, растера.* — Збра̑ла се ку̑чишта на ри̑д, и̑ди ги разбр̑зи с едну̑ мо̑тку! — У̑баво си седе̑мо пре[д]-ѕа̑другу, ал ни Џи̑да ра̑збрзи.

разбр̑чка (се) свр **1.** *припреми храну (за свиње).* — Разбр̑чкај компири̑ у поми̑је, па си̑пи на сви̑ње. **2.** фиг *разблатњави (се).* — Разбрчка̑ло пути̑шта, не мо̑ж се о̑ди. — Сне̑г се то̑пи, разбрчка̑ло се на све̑ стра̑не.

разбу̑ди (се) свр *пробуди (се).* — Разбу̑ди га, ако се јо̑ш неје̑ разбуди̑л, тре̑бе да и̑де у шко̑лу.

разбука̑ри се свр *добије нагон за парењем (свиња).* — Свиња̑ се разбукари̑ла, тре̑бе гу во̑дим куде вепра̑.

разбу̑та свр *растури, разбаца, разбуца.* — Уле̑зла прашчи̑на у пле̑вњу, све̑ разбута̑ла сла̑му.

разбу̑тан, -а, -о *разбацан, растурен.* — А-што̑-е све̑ по ку̑ћу разбу̑тано, ко да су били̑ лопо̑ви?

разбу̑ца свр *поцепа, оштети.* — Јуче̑рке облȇкал џемпи̑р, дана̑ске му разбуца̑л ла̑ктови.

разбу̑ца се свр **1.** *разриче се (бик, во).* — Воло̑ви му се у коша̑ру разбуца̑ли, само о̑ће да се боду̑.– Разбуца̑ла се гове̑да низ де̑л, мо̑ра да е воловȏдњица. **2.** фиг пеј *развиче се, разљути се.* — Што̑ ти се му̑ж насаба̑јле разбуца̑л по ку̑ћу?

разва̑ди свр *растави завађене.* — Поби̑ли се петло̑ви, едва̑ ги развади̑мо.

разва̑ђа несв *раставља завађене.* — Ако се па̑ би̑јете, не̑ћу ви̑ше да ви разва̑ђам, па се покр̑вите.

разва̑лен, -а, -о *развањен, порушен.* — Разва̑лени пло̑тови нис пу̑т, едва̑ про̑јдо̑ по но̑ћ.

разва̑ли свр **1.** *поруши, поломи.* — Сне̑г развали̑л ле̑се и покрши̑л та̑рабе, тре̑бе ги попристе̑гнемо. **2.** фиг *жестоко истуче кога, настрада.* — Развали̑ли га о[д]-тепа̑ње.

разва̑ли се свр **1.** *сруши се, поломи се.* — Ку̑ћа ће му се разва̑ли, а о̑н си две-па̑ре не да̑ва за то̑ј. **2.** фиг *преједе, наједе се преко мере.* — Ра̑звали се од еде̑ње, и па̑ му ма̑лко. **3.** фиг *отвори се (небо).* — Развали̑ше се небе̑са, три̑ дњна не ста̑де ова̑ј помочу̑ља.

ра̑звалица ж *дилема.* — Несњм ја̑ у ра̑звалицу да л да га ку̑пим, не секи̑рајте се за то̑ј.

разва̑ља несв *обија, руши, растура.* — Не̑ће им отво̑ри, па ће разва̑љају вра̑та. — Неки̑ ни ста̑лно разва̑ља та̑рабе на гради̑ну.

разва̑ља се несв *једе преко мере.* — Са̑мо нека се разва̑ља с ту̑ј сланине̑тину, по̑сле ће бу̑де ку̑ку-ле̑ле.

развалања̏ње с гл им од *развалња (се).*

развалњува̏ње с гл им од *развалњује (се).* — Ако ни не отво̏ри, ће бу̏де развалњува̏ње вра̏та.

развалњу̏је несв *руши.* — Развалњу̏је пло̏т, о̏ће [да] ѕи̏да о̏граду.

развалњу̏је се несв фиг *једе преко мере.* — Развалњу̏је се од еде̏ње.

разва̏ри (се) свр *раскува (се).* — У̏зни котле̏, па разва̏ри кешири̏ за сви̏ње. — Немо̏ј ги сту̏раш с вери̏ге докле се до̏бро не разва̏ру ти̏ја компири̏.

разведе̏ свр **1.** фиг *подеси зупце на тестери.* — Тре̏бе да разведе̏м тесте̏ру и до̏бро вој нао̏стрим зу̏пци, не̏ће ви̏ше да сече̏. **2.** фиг *извади из разбоја.* — Спреми̏ла сам се да дана̏ске разведе̏м ткање̏. **3.** фиг *растави или, помоћу срчанице, развуче кола због дужине терета.* — Разве̏ди ко̏ла, тре̏бу ни криву̏љке да дока̏рамо бра̏шно и[з]-за̏другу. **4.** фиг *одведе.* — О̏рле о̏рле, крста̏ти бра̏ле, разве̏ди о̏блак по пу̏сту го̏ру зеле̏ну, куде не̏ма деца̏ да пла̏чу, сви̏ње да грду̏, гове̏да да ри̏кају, та̏м, у пу̏сту го̏ру, куде не̏ма љу̏ди, куде дево̏јка де̏вет годи̏не у цр̏н по̏јас цр̏н пе̏лен пови̏ва (*бајалица против облака*, Бајинци, Рупље).

разведрува̏ње с гл им од *разведрује се.* — Од разведрува̏ње још ни по̏мена не̏ма.

разведру̏је се несв *разведрава се.* — Разведру̏је се откуде Леско̏вац, ју̏тре ће би̏дне ле̏по вре̏ме.

развезе̏ свр **1.** фиг *расприча се, распреде о чему.* — Къд развезе̏ од ра̏т, ви̏ше га не мо̏ж слу̏шамо. **2.** фиг *засвира.* — Развезе̏ ли с армуни̏ку, сви̏ се о̏дма ва̏ту да и̏грају.

разве̏јан, -а, -о 1. *овејан, очишћен од плеве.* — Пчени̏ца-е разве̏јана, мо̏ж се о̏дма зби̏ра у вре̏ће. **2.** фиг *разагнан, растеран.* — Се̏ла се испразни̏ше, а на̏род отиде̏ разве̏јан низ ту̏ј Мора̏ву.

разве̏је свр фиг *раздава, потроши.* — По̏јди и ти̏ с њега, зачъс ће разве̏је па̏ре од ју̏нци, ако ги продаде̏, ни̏шта не̏ће донесе̏ до̏м.

разве̏је се свр *почне јако да веје (снег).* — Ка[д] це разве̏је, навр̏ља сне̏г до̏ри до пе̏нцер.

разве̏нча се свр *разведе се.* — Још се несу̏ узе̏ли, о̏ће се разве̏нчају.

разви̏ва несв **1.** *одвија, одмотава.* — Гле̏дам га како разви̏ва ону̏ј арти̏шку, да ви̏ди кво̏ сам му купи̏л. **2.** фиг *преповија бебу.* — Не ди̏рај гу съг, разви̏ва дете̏, па да му даде̏ да си̏са. **3.** фиг *развлачи коре за питу, спрема питу.* — Разви̏вам ба̏ницу за косачи̏.

разви̏ва се несв **1.** *развија се, расте, крупња.* — Разви̏ва се у уба̏во девојче̏, бр̏зо це мо̏мци те̏пају око-њу̏. **2.** фиг *листа.* — Разви̏ва се гора̏, сти̏гла веће̏м до Ра̏совачки ри̏д; до Ђурђо̏вдьн ће покри̏је Чеме̏рник.

развива̏ње с гл им од *развива (се).* — Развива̏ње, повива̏ње, ране̏ње — то̏ј ти-е рабо̏та око дете̏.

развиде̏ли се свр *сване.* — Развидели̏ло се, мо̏ж да поо̏димо на пу̏т.

развиделува̏ње с гл им од *развиделује се, свитање, свануће.* — У развиделува̏ње ће по̏јдемо с ко̏ла у Власо̏тинци по цре̏п.

развиделу̏је се несв *свиће, свањава.* — Съг се ра̏но развиделу̏је, по̏ранчке да ле̏гнемо.

разви̏ди се свр/несв *види се, свањава.* — Веће̏м се разви̏ди, мо̏ж да уја̏немо коњи̏ и по̏јдемо.

развије свр **1.** *одмота, одвије.* — Нека развије поклон, да види кво му баштá пратил. **2.** фиг *скине пелене.* — Да развијем дете, па да га омијем. **3.** фиг *спреми питу.* — Неје ми тешко, зачас ћу ја да развијем баницу.

развије се свр **1.** *одрасте, порасте.* — Развил се у убаво момче. **2.** фиг *олиста.* — Развила се гора, па мирише.

развика свр *пробуди, дозове кога.* — Развикај га да се диза, требе ни нешто помогне.

развика се свр *развиче се, разгалами се.* — Развикал се по говеда о[д]-цабајле по кошару. — Развикал се ко Здравко за спржу (*изрека*).

развлачи (се) несв фиг *отеже.* — По цел дьн развлачи дупе, не мож да окопа едно градинче. — Неће мајстор да заврши, вааздьн развлачи работу, да си подигне цену. — Не работи, но се развлачи ко пометина.

разводи несв **1.** *раставља.* — То-е опасна женетина, пази се од њу, разводи мужи. **2.** фиг *подешава зупце на тестери.* — Како да гу наострим, кьд н-умејем да разводим зупци. **3.** фиг *вади из разбоја ткање.* — Исече урежњаци, па разводи ткање.

разводи се свр фиг *има нагон за спаривањем (крава).* — Разводила се крава, па гу водим на бика у Пауновци.

развраколи (се) свр *развесели (се).* — Чоне ће ви развраколи, знаје триста измишљотине. — Развраколил се, по цел дьн поје, а не знамо кво-му-е.

развржe свр **1.** *развеже, одвеже све.* — Развржи конопци да стоварамо сено. — Развржи говеда, па искарај у утрину.– Развpзала шамију од вруһину. **2.** фиг *расприча се.* — Развpзал език, само ломоти ко у празну воденицу. — Кьд развржe од ропство, три-дьна ће ти прича. **3.** фиг *одреши.* — Развpза кесу и плати цел цек.

развржe се свр **1.** *одвеже се.* — Развpзале му се опутке на опьнци. **2.** фиг *побесни, разузда се.* — Развpзал се, па се дом не свpта. — Развpзала се тај бесуља, ники вој не мож стане на пут.

развpзан, -а, -о **1.** *одвезан, развезан.* — Што су ти такој подвешке на черапе развpзане? **2.** фиг *обесан, разуздан.* — Развpзан, дом се не свpта. — Куде мене не би била такој развpзана, но би се знало куде е на жену место.

развpзување с гл им од *развpзује (се).* — Докле беше мука за врзување, сьг је па мука за развpзување ка[д]-це насађуе снопје за вршу.

развpзује (се) несв *развезује (се), одвезује (се).* — Сам ги је врзал, сам нека си ги и развpзује. — Развpзуј се, ако мож, да те несу врзали ко коња са сапку.

развpља свр *разбаца.* — Развpљај сено у-круг, да се суши. — Развpљал кубарчетија место да ги збере на куп.

развpљан, -а, -о *разбацан, несређен.* — Све вој по куһу развpљано.

развpљи свр *разбаца.* — Отишал да развpљи ђубре по њиву куде ће оремо за компири.

развpљување с гл им од *развpљује.* — Без развpљување овакој дебели откоси не-це осушу.

развpљује (се) несв *разбацује (се), размеће (се), расипа.* — Развpљује онија дебели откоси у браниште, да се сушу. — Развpљује се с паре ко да ги бере на буку.

развpне свр **1.** *одшрафи.* — Развpну ли шрав на кола? **2.** фиг *врати на другу страну.* — Развpни овце, нека пасу накуде куһе. **4.** фиг *одврати (од чега).* — Развpну ме от пут. — Развpну ме да не купим оној коњче од Милчу.

развр̍ти свр **1.** *одирафи.* — Ва̏ла Бо̏гу кьд га една̏уш развртѐ, да га заме̏нимо. **2.** фиг *замахне, залеии.* — Ка[д] ти развртѝм едну̏ шља̏кавицу, ѝма се пу̏шиш! — Кьд развртѝм, ѝма га вр̍љим преко долѝну. **3.** фиг *йробије, досади.* — Гла̏ву ми развртѐ с то̏ј стења̏ње.

развр̍тка свр *расиави нии које су уиредене;* супр *наврика.* — Сьг трѐбе да га развр̍ткам, нејѐ до̏бро навр̍ткано.

развртто̏тина ж *беспосличар, онај који друге замајава.* — На̏врте се куде на̏с та̏ј развртто̏тина, па не мо̏ж човѐк од њѐга ни у клозѐт.

развр̍ћа се несв *одирафљује,* супр *заврћа.* — Цѐл дьн развр̍ћа некѝ клѝн и не мо̏ж га развр̍не. — То̏ј се тако̏ј не развр̍ћа, него на дру̏гу страну̏. **2.** *враћа на другу сирану.* — Развр̍ћај говѐда накуде воденѝцу. — Ако чѐкаш о̏н да развр̍ћа сто̏ку, ће се начѐкаш, бо̏ље си гу тѝ развр̍ни. **3.** *дангуби, моиа се.* — Развр̍ћа се од ју̏трос по ку̏ћу, нѝкако да излѐзне. **4.** *осврће се.* — Немо̏ј ми се ста̏лно развр̍ћаш, ел ѝди како трѐбе ел се повр̍ни.

развр̍ца (се) свр *йоцейа (се).* — Како̏ то̏лко ра̏зврца џемпѝр на грбѝну, коѝ те сеца̏л? — Разврца̏л се на та̏рабе ка[д] це прекачува̏л.

развр̍чка (се) свр **1.** *извуче игле из илеива.* — Ко̏ј ми ра̏зврчка ѝгле иш-чера̏пу што сам заплѐла? **2.** *извуче (се канаи из чараие или оианка).* — Разврчка̏л му се опьнак, па н-умѐје да га навр̍чка. — Разврчка̏ла вој се чера̏па, а вр̍чка се откину̏ла.

развр̍чкан, -а, -о *развезан, без везице.* — Ѝде с развр̍чкане чера̏пе.

разврчка̏ри се свр *размили се, ироскиа се.* — Разврчкарѝла се деца̏ по ку̏ћу. — Разврчкарѝли се, па от-ку̏ћу на ку̏ћу по вазды̏н, не свр̍тају се до̏м.

разврчкува̏ње с гл им од *разврчкује (се).* — Како̏ да се избо̏рим с разврчкува̏ње, па ко̏ј ми ово̏ј рабо̏ти?

разврчку̏је (се) несв **1.** *извлачи игле из илеива.* — Некѝ ми ста̏лно разврчку̏је ѝгле иш-чера̏пе, три-го̏дине не мо̏гу ги исплетѐм. **2.** *извлачи канаи из оианка или илеенине.* — Н-у̏мeје ли да ги завр̍же, па му се ста̏лно разврчку̏ју опьнци? **3.** *разврће се (у ходу).* — Тама̏н скро̏чим, подвѐшке се разврчку̏ју.

развр̍ши свр *оиочне с врха да узима шо.* — Тѝ, бо̏гами, ра̏зврши дру̏ги сто̏г зиму̏с за о̏вце. — Разврши̏мо вр̍чву са спр̍жу.

разврушува̏ње с гл им од *разврушује (се).* — У̏зни гвоздѐну вѝлу за разврушува̏ње сто̏г.

развршу̏је несв *иочиње да узима са врха.* — Ће развршу̏јемо сла̏му ис-плѐвњу за постиља̏ње на говѐда. — Развршу̏ј дру̏гу ка̏нту с ма̏з.

развукува̏ње с гл им од *развуку(ј)е (се).* — Му̏ка да те ува̏ти од њего̏во развукува̏ње.

развуку̏е / развуку̏је несв **1.** *развлачи шо.* — Развуку̏ју стру̏ју за на̏шо село̏. — Ку̏че развуку̏е некѝ опьнци по авлѝју. **2.** *одуговлачи.* — У̏зне да рабо̏ти, па развуку̏е, развуку̏е. — Развуку̏је рабо̏ту до бѐсвес.

развуку̏е се / развуку̏је се несв *олењи се,* в *развлачи се.* — Развуку̏је се ко да гу мрзѝ што е жѝва.

развучѐ (се) свр **1.** *одужи (се), оиегне (се).* — Ако о̏ћеш да ти развучѐ по̏со, тѝ га пого̏ди да ти о̏н рабо̏ти. — Ће у̏зне да рабо̏ти, па це развучѐ и нѝшта нѐће напра̏и. **2.** фиг *ошамари, удари.* — Немо̏ј га љу̏тиш, ће ти развучѐ шамарчѝну, да се пу̏шиш!

разга̏зи свр **1.** *рашири ходањем (обућу).* — Едва̏ разга̏зи ципѐле, мло̏го ме убѝвашеју. **2.** *уиаба, нагази (снег, земљу...).* — Сьг ту̏ј кудѐ си копа̏л до̏бро разга̏зи да се не позна̏ва. — Разгазѝмо снѐг, напра̏имо пртѝну за ђа̏ци до шко̏лу.

разгазува̍ње с гл им од *разгазује*. — Не пома̍га ни разгазува̍ње, па̍ ме ципе̍ле убѝвају. — Без разгазува̍ње не мо̍ж да напра̍јиш пртѝнку.

разгазу̍је несв **1.** *ходањем обућу чини комотнијом*. — Обу̍ опьнци да ги разгазу̍јем, ал ко̍лко вѝдим — не бѝва. **2.** *утабава, гази (земљу, снег)*. — Разгазу̍је снѐг иза коша̍ру, ту̍ј ће ра̍ни о̍вце.

разга̍лен, -а, -о *размажен преко мере, уаљен, покварен*. — Разга̍лен, да нѐма вѝше кудѐ.

разга̍ли свр *размази преко мере, уали, поквари*. — Разгалѝли га, па нѝкога не вѐрма.

разглеђува̍ње с гл им од *разглеђу(ј)е (се)*. — Без разглеђува̍ње, нѝки нѐће да ти у̍зне кобѝлу.

разглеђу̍е (се) / разглеђу̍је (се) несв *загледа (се), разгледа (се у огледалу)*. — Што̍ ли ни овѝја љу̍ди ово̍лко разглеђу̍ју? — Цѐло ју̍тро се разглѐђуе ко да ће у прошѐвку.

разглибавѐје се свр *постане глибаво, каљаво, блатњаво*. — Вр̍ну су̍снежица ко̍лко да се разглибавѐју путѝшта.

разглиба̍вен, -а, -о *раскаљан, блатњав*. — Дошло̍ разглиба̍вено врѐме, о̍диш по разглиба̍вени путѝшта, сву̍де бачко̍љ.

разгло̍би свр *ишчаши, растави*. — Та̍ј ко̍кала трѐбе да разло̍биш.

разгло̍би се свр **1.** фиг *отвори се, раствори се (небо)*. — Разглобѝла се небѐса, трѝ дьна шврчѝ кѝша нѐпрестално. **2.** фиг *умори се, нестане*. — Разглобѝ се одѐећи цѐл дьн по говѐда.

разговњо̍сан, -а, -о вулг *размажен, уаљен, покварен*. — У̍, што би ја̍ тепа̍ла оно̍ј разговњо̍сано детѝште.

разговњо̍ше (се) свр вулг *уали (се), размази (се преко мере), поквари (се)*. — Разговњоса̍ли детѐ, па нѝкога не слу̍ша. — Ба̍ба и дѐда га разговњоса̍ли, па сьг ни њи не зарезу̍је. — Нѐма нѝшта го̍ре од то̍ј ка[д] це детѐ од малѐчко разговњо̍ше.

разго̍ди[1] свр *одустане*, в *пишмани се*, супр *угоди, погоди*. — Разгодѝли верѝдбу, тако̍ј да о[д]-цва̍дбу нѐма нѝшта. — У̍баво му погодѝ работу, а о̍н, кьд отишьл, свѐ разгодѝл.

разго̍ди[2] свр *договори се да обрађује имање сваке друге године*. — Несу̍ моглѝ да подѐлу долѝну, па гу разгодѝли, да гу рабо̍ту на го̍дине.

разго̍лен, -а, -о *огољен, разголићен, откопчан*. — Сьг дево̍јке ѝду разго̍лене, нека̍[д]-це то̍ј неје̍ смеја̍ло. — Немо̍ј разго̍лен на тѝја вѐтар, ће те проко̍рма.

разго̍ли (се) свр *разголити (се), оголи шта или кога*. — Ра̍зголи детѐ ду̍пе, да им пока̍же пру̍чке од Тѝкомиров ка̍иш. — Разголѝл се, па вѝка ла̍дно му.

разголѝздрен, -а, -о / **разгољѝздрен**, -а, -о, в *разголен*. — Ѝде си тако̍ј с разголѝздрене гру̍ди, две-па̍ре не да̍ва што ће га вѐтар проко̍рма. — Ѝде си тако̍ј разгољѝздрен срѐд зиму̍.

разголѝздри (се) / разгољѝздри (се) свр в *разголи (се)*. — Разгољиздрѝла ду̍пе ту̍ј, пред му̍жи, да гу глѐдају. — Умѐје она̍ и да се разголѝздри, да гу мо̍мци бо̍ље осмо̍тру.

разго̍н м бот *ливадска биљка* Veronica officinalis.

разгора̍чи свр *разрогачи, исколачи (очи)*. — Кьд ме-е видѐла, разгорачѝла ово̍лке о̍чи.

разгорѝ се свр *распламса се (ватра)*. — Сьг це разгорѝ о̍гењ, кьд му ту̍рим чамо̍ве трѐске.

разгра̀ди свр *уклони (ограду).* — Мора̀л сам да разгра̀дим авли̇̀ју, да уле̏знеками̇̀јон с песа̀к.

разграђува̀ње с гл им од *разграђује, разграђивање.* — Кьд по̀чнемо разграђува̀ње, сви̇̀ пло̀тови и̇̀ма да смькнемо.

разграђу̀је несв *руши саграђено, уклања ограду.* — Една̀ вре̏ме гра̀ди, дру̀го разграђу̀је (*изр*). — Ће разграђу̀јемо пло̀тови, ће прошиpу̀јемо пу̀т.

разгра̀ка се свр **1.** *разгракће се.* — Разграка̀ле се вра̀не на ову̀ј зиму̀, ко да су намириса̀ле мр̀шу. **2.** фиг пеј *разгалами се.* — Разграка̀л се то̀лко да од ње̏га не мо̀ж да до̀јдеш до ре̏ч.

разгра̀ња се свр *разграна се.* — Разграња̀ле се метло̀вине пот ку̀ћу, мо̀ра ги ка̀стрим.

разгра̀че се свр в *разграка се.* — Tако̀j ка[д] це саба̀јле разгра̀чу ча̀вке и вра̀не, стра̀ ме ува̀ти. — Немо̀ј па̀ да се о̀н разгра̀че како уме̏је, а ми̇̀ да га са̀мо слу̀шамо.

разгр̀ди се свр *разгрокће се (свиња).* — Гла̀дне ли су ел несу̀, ал се сви̇̀ње ођу̀трос мло̀го разгрде̏ле.

разгребе̏ се свр *гребањем oљушти кожу.* — Што̀ си се разгре̏бал то̀лко по грби̇̀ну? — Разгре̏бал младеж.

разгр̀ми се[1] свр/несв *грми подоста.* — Разгрме̏ло се откуде Власи̇̀ну, па са̀мо пу̀ца, зача̀с ће до̀јде и куде на̀с ки̇̀ша.

разгр̀ми се[2] свр *постане грмен, развије се, раскрупња се (дрво, трава, цвеће).* — Ове̏ј се ка̀рте (жбунасто цвеће) мло̀го разгрми̇̀ле, па цавту̀ ли цавту̀.

разгр̀не свр **1.** *размакне.* — Разгр̀ни пе̏пел, ће на̀јдеш запре̏ћану главњу̀, па накла̀ди о̀гењ. **2.** *скине са себе, открије.* — Ако ти е вру̀ћо, разгр̀ни едну̀ посте̏љку. — Кьд вој разгр̀неш кана̀вац, твоја̀ е.

разгр̀не се свр **1.** *скине што са себе, открије се.* — Разгр̀ни се, немо̀ј се озно̀иш поред ку̀бе. **2.** фиг *разиђе се (облаци).* — Ка[д]-це разгр̀ну о̀блаци, па̀ ће огре̏је сльнце.

разгро̀ће се свр *распева се на сав глас.* — Разгроћа̀ла се, па по ваздьн поје̏ по ку̀ћу и рабо̀ти.

разгр̀ћа несв **1.** *разгрће, отпрета, огољује,* супр *загрћа.* — Разгр̀ћа оца̀ци да ви̇̀ди е̏су ли врза̀ли компири̇̀. — Не разгр̀ћај дете̏, ка[д]-це стоплило. — Разгр̀ћај сне̏г око ку̀ћу, ви̇̀диш да ни затрпа̀л. **2.** фиг *начиње што, разврштује.* — Ће разгр̀ћамо и тре̏ћи сто̀г, све̏ пое̏доше гове̏да.

разгр̀ћа се несв *открива се, разголи се.* — Немо̀ј се разгр̀ћаш, ће озе̏бнеш.

разгрћа̀ње с гл им од *разгрћа (се).* — Ви̇̀кај га да ни помо̀гне око разгр̀ћање сто̀г. — Тре̏бе ни мло̀го вре̏ме за разгр̀ћање сне̏г око кошару и поја̀ту.

разда̀ва (се) несв *раздаје.* — Н-уме̏је ни̇̀шта да чу̀ва, све̏ разда̀ва на деца̀. — Ни̇̀шта му неје̏ остало̀, раздава̀л на алама̀ни. — Раздава̀л се дань̏с нешто̀, па све̏ што му затра̀жу да̀ва бес-пита̀ње.

раздаде̏ свр *раздели, пода другима.* — Кьд раздаде̏ и то̀ј што му-е остало̀, ко̏је ће рабо̀ти?

раздаљи̇̀на ж *растојање, размак.* — Не мо̀ж да ора̀тимо на ово̀лку раздаљи̇̀ну. — Де̏ли ги раздаљи̇̀на, па се не ви̇̀ду че̏сто.

разда̀ни се свр *сване.* — Че̏кај да се добрачке̏ разда̀ни, па тьг по̀оди на ва̀шар.

раздањува̀ње с гл им од *раздањује се.* — Не че̏ка раздањува̀ње, но још по мра̀к и̇̀де на рабо̀ту, на бра̀ну, на Власи̇̀ну.

раздању̑је се несв *рађа се нови дан.* — Раздању̑је се, а о̑н јо̑ште спи̑, а ре̑че ће те̑ра воло̑ви у Власо̑тинци да прода̑ва.

раздво̑и (се) свр **1.** *растави (се), разведе (се).* — Ка[д]-це дова̑ту пцети̑шта, не мо̑ж ги ни с мо̑тку раздво̑иш. — Раздво̑имо воло̑ви да се ви̑ше не боду̑. — Бе̑оше му̑ж и жена̑, а сьг се раздво̑или. **2.** *одвоји (се), подели (се).* — Раздво̑или се одавначке̑, не жи̑ву у за̑едницу.

ра̑здел м *део, деоница, два једнака дела.* — Напра̑и пр̑во ра̑здел, па тьг пле̑ти сколу̑бе. — Че̑шља ко̑су на ра̑здел.

разде̑ли (се) свр **1.** *подели (се), издели (се).* — Раздели̑л има̑ње на си̑нови, тако̑ј су се и они̑ сьг раздели̑ли. — Разде̑ли ни ле̑б, па да еде̑мо. **2.** *подели на два једнака дела.* — Ба̑ба разде̑ли ко̑су, па гу тьг че̑шља.

разде̑не свр *сруши (стог, камару сена, сламе...),* супр *здене.* — Што раздену̑сте сто̑г? — Убу̑ђаниви̑ло се се̑но, па га раздену̑мо, да га раши̑римо да се су̑ши.

разде̑ре свр *огребе.* — Куде̑ се прека̑чујеш, ће разде̑реш коле̑на на пло̑т.

разде̑ре се свр *развиче се, викне гласно.* — Раздра̑л се ко Вука̑н Тре̑нчин. — Ка[д]-це разде̑ре, питу̑јем се отку̑д му то̑лки грцма̑н. — Раздра̑л се ко Здра̑вко за спр̑жу (*изр*).

разди̑за свр *подигне једно по једно, подигне све.* — Ра̑здиза оно̑лки љу̑ди са̑мо да изле̑зне. — Разди̑зај су̑дови од со̑вру. — Сви̑ разбацу̑ју које-куде̑, ко да-е неки̑ залу̑ђан, па тре̑бе це̑л дьн да разди̑за по њи̑.

раздоле̑ко прил *на већем растојању, подаље.* — Њи̑на е ку̑ћа раздоле̑ко од на̑с, тре̑бе да се ма̑лко поо̑ди до њи̑.

раздра̑па (се) свр **1.** *изгребе (се), рашчеше (се).* — Која̑ те беснy̑ља то̑лко ра̑з-драпа? — Раздрапа̑л се ко да су га ма̑чке гре̑бле. — Раздрапа̑л се под гу̑шу, па му кр̑в пропљуснy̑ла. **2.** *поцепа се.* — Куде̑ ра̑здрапа но̑ву кошу̑љу ово̑лко? — Раздрапа̑л се по рабо̑ту, а нема̑ло кои̑ да га закр̑пи.

раздра̑пан, -а, -о **1.** *рашчешан, разгребан.* — По грби̑ну оно̑ј ку̑че све̑ раздра̑пано, ко да су га ву̑ци дави̑ли. **2.** *поцепан.* — Ме̑не ли доне̑се те̑ј раздра̑пане џопке да ти кр̑пим?!

раздрипа̑вен, -а, -о *одрпан, поцепан.* — Куде̑ си пошьл тако̑ј раздрипа̑вен ко ку̑че?

раздрипа̑ви (се) свр *раздроња (се), поцепа (се).* — Ко̑ј те тако̑ј у̑баво ра̑здрипави ко за Врби̑цу? — Раздрипави̑л се ко да су га ку̑чке раздрипави̑ле.

раздр̑ка свр *упропасти, уништи.* — Три-да̑на докарува̑л дрва̑, све̑ ми раздрка̑л ко̑ла.

раздрља̑вен, -а, -о **1.** *раскопчан.* — Куде̑ ћеш тако̑ј раздрља̑вен, ће наsе̑бнеш. **2.** *умазан, умрљан.* — Раздрља̑вен око уста̑ от пр̑жена ја̑јца.

раздрља̑ви се свр **1.** фиг *раскопча се.* — Раздрљави̑л се, па така̑в и̑де по малу̑ сре̑д зиму̑. **2.** *умрља се.* — Н-уме̑је да се оми̑је, са̑мо се раздрља̑ви.

раздр̑нда (се) свр **1.** *заврши са чешљањем вуне.* — Ра̑здрнда ли ву̑ну? **2.** фиг *поцепа одећу, упропасти.* — Јуче̑р му купи̑ капу̑т, а дана̑с га, еве̑, раздрнда̑л. — Несре̑ћо, куде̑ се тако̑ј ра̑здрнда?!

раздр̑ндан, -а, -о *растресен, упропашћен.* — Ко̑ла му све̑ раздр̑ндана, и̑ч да ги не позајмљу̑јеш. — Ко̑ј ће ти ма̑траг она̑ тако̑ј раздр̑ндана, с кога̑ све не̑је̑ била̑?

раздр̑па свр *поцепа.* — Немо̑ј да да̑ваш да те па̑ нека̑ оштроко̑нца раздр̑па.

раздр̑пан, -а, -о *поцепан, издрпан.* — Дојде̑ до̑м раздр̑пан, ко да су га а̑ле цепи̑ле.

раздру̍зга (се) свр *растресе (се), раздрма (се).* — Ће те раздру̍згају ко̍ла, ако седи̍ш на срченицу. — Раздрузга̍ се седе̍јећи у ко̍ла, бо̍ље да во̍дим воло̍ви. — Раздрузга̍ло се гро̍зје у са̍ндук.

раздру̍са (се) свр в *раздрузга (се).* — Раздруса̍ше ме ко̍ла све̍, ви̍ше се нећу во̍зим. — Раздруса̍ се у они̍ја тра̍ктор.

разду̍ва свр **1.** *разнесе на све стране.* — Ра̍здува ве̍тар о̍блаци и о̍ткара ки̍шу. **2.** фиг *пробије, прехлади,* в *продува,* в *прокорма.* — Ра̍здува ни ве̍тар на они̍ја ри̍д, све̍ се смр̍зомо.

разду̍ва се свр *стане снажно да дува (ветар).* — Два-да̍на како̍ се раздува̍л ови̍ја ветри̍на и ни̍како да ста̍не, све̍ ни про̍корма. — Подсе̍де га у црве̍ни о̍блаци, ју̍тре це разду̍ва.

разду̍жи се свр *врати дуг.* — Да ми даде̍те воло̍ви да поо̍рем, па ћу ви се разду̍жим с копа̍ње. — Ку̍ћу смо праили, па ни̍како да се разду̍жимо.

раздужува̍ње с гл им од *раздужује (се).* — А кое̍ ће работимо за раздужува̍ње, за оно̍ј што смо се рани̍е задужи̍ли?

разду̍жује (се) несв *враћа дуг.* — Тре̍бе да раздужу̍је ала̍т што-е задужи̍л у за̍другу. — Еве̍ пет-го̍дине се раздужу̍јем за ти̍ја пу̍сти ду̍г и ни̍како да га разду̍жим.

разе̍бан, -а, -о фиг *покварен, поломљен.* — Не ула̍зи у водени̍цу, све̍ је уну̍тар разе̍бано.

разебе̍ свр фиг *поквари.* — Што-го̍ђ у̍зне у ру̍ке, разебе̍.

разе̍ва се свр фиг *развиче се.* — Разева̍л се у полови̍н но̍ћ ко да су га ђаволи̍не сопе̍ле.

разе̍да несв *нагриза, разједа.* — Сьг та̍м па̍уци премрежи̍ли пе̍нџери, а рђа̍ и праши̍на све̍ разе̍дају.

разе̍да се несв *круни се, пропада.* — И ка̍мен се разе̍да од вре̍ме, те неће чове̍к.

разеда̍ње с гл им од *разеда (се).* — Пропа̍ло све̍ од разеда̍ње у по̍друм од рђу̍.

разеде̍ свр *нагризе.* — Све̍ ће рђа̍ да разеде̍ и упропа̍сти, кьд не̍ма ни̍ки ку̍ћу да отво̍ри.

разеде̍ се свр **1.** *пропадне.* — И потко̍в се разеде̍ од оде̍ње, те неће зу̍би на коња̍. **2.** *добије апетит.* — Ка[д] це разеде̍, не мо̍ж га нара̍ниш.

разѕи̍вли се свр *расплаче се, заслини.* — Не сме̍јеш едну̍ ло̍шу да му ка̍жеш, о̍дма се разѕи̍вли.

разѕи̍па се свр *почне да гази снег.* — Разѕипа̍л се, це̍л дьн га̍зи сне̍г око ку̍ћу.

разѕу̍рли се свр фиг *расплаче се.* — Разѕурли̍л се за едну̍ игра̍чку, што му гу узе̍ла деца̍.

рази̍да (се)[1] несв *разједа (се), пропада* в *разеда.* — Нека̍ гу бо̍љка о̍пасно рази̍да. — Ту̍ри ко̍ломаз на о̍ске, да се не рази̍дају.

рази̍да (се)[2] свр *растури се зид.* — Разида̍мо ко̍чак, но̍ви ће зи̍дамо ус-кошару. — Тре̍бе ови̍ја ѕи̍д да се рази̍да, да не па̍дне, па да се прези̍да.

рази̍ђује несв *разграђује.* — Рази̍ђује ста̍ру ку̍ћу, ће гу прези̍ђује на дру̍го ме̍сто.

рази̍не свр фиг *одлепи се, поцепа се.* — Разину̍ла му цо̍кула, па кла̍пће.

рази̍шка свр фиг *отера.* — Ка[д]-цве̍ от ку̍ћу рази̍шка, ко̍ј ће га та[г]-гле̍да?

разишку̍је несв *тера, гони.* — Едно̍га по едно̍га разишку̍је о[д]-це̍бе, о̍ће са̍м да чмаи̍ у ону̍ј страћару.

разја̏гли (се) свр *разведри (се), пролепша (се време).* — Ће га разја̏гли за ју̏тре, кът поо̏ду печалба̏ри у рабо̏ту. — Ра̏зјагли се вре̏ме, а бе̏ше га стунти̏ло ко да ће секи̏ре да па̏дају од не̏бо.

разјагљува̏ње с гл им од *разјагљује (се).* — Не че̏кај разјагљува̏ње, косу̏ у шаке па у лива̏ду.

разјагљу̏је (се) несв *разведрава (се), пролепшава (се време).* — Разјагљу̏је ли га, ел га јо̏ш стунту̏је? — Ће огре̏је сльнце, разјагљу̏је се откуде Чеме̏рник.

разједе̏ се свр **1.** *почне много да једе.* — Чи̏ни ми се не бе̏ше то̏лко је̏шан, сь̏к се нешто̏ мло̏го разје̏л. **2.** *оједе се,* в *опруди се.* — Разје̏ло се на дете̏ ду̏пе, да̏ј ти̏ја ма̏с да га нама̏жем.

разјула̏рен, -а, -о пеј *распуштен, ослобођен.* — Ју̏ри по село̏ разјула̏рен ко на воловоа̏дњицу.

разјула̏ри свр *распусти, одвеже.* — Разјула̏ри воло̏ви и ту̏ри им се̏но да еду̏.

разјула̏ри се свр фиг *распусти се, почне да води распуснички живот.* — Разјулари̏ли се си̏нови, па ни едьн не̏ће у бразду̏.– Разјулари̏ла се ку̏чка (прекорно „жена“), напраи̏ла воловоа̏дњицу око ку̏ћу.

разлаба̏ви (се) свр *отпусти (се) донекле оно што је затегнуто, завезано.* — Разлаба̏ви на коња̏ коно̏пац око гу̏шу, да се не обе̏си. — Разлабави̏ле ми се подве̏шке, па се чера̏пе сь̏л смаци̏њају.– Разлабави̏ло се коно̏пче, це истр̏гне Ђу̏ма, ће побе̏гне.

разла̏га несв *чисти (казан) од комина после печења ракије,* супр *налага.* — Сама̏ сам ложи̏ла каза̏н, сама̏ ћу га разла̏гам. — Разла̏га каза̏н, ће ту̏ра дру̏ги да пече̏.

разлага̏ње с гл им од *разлага, чишћење (казана).* — Ни̏ки се не најде̏ да ми помо̏гне за разлага̏ње каза̏н, а ова̏м сви̏ о̏ће ракију̏. — Да ми помо̏гнеш у разла̏гање каза̏н, да изврљим ко̏мине.

разла̏ди (се) свр *освежи (се), расхлади (се).* — Што не ду̏не неки̏ ве̏тар, да ни разла̏ди. — Разла̏ди ово̏ј шише̏ у изво̏р, да не пи̏јем мочури̏ну. — До̏бро се разлади̏мо у ви̏р у Бобата̏ло.

разла̏е се / разла̏је се свр фиг пеј *разгалами се.* — Што̏ му да̏вају да се разла̏је тако̏ј ра̏но насабајле. — До̏јде му тако̏ј, па се разла̏је ко ванци̏ран.

разла̏з м *разилажење.* — Кьд бе̏ше разла̏з, ја̏ заборај̏ да си у̏знем кука̏љу.

разлазе̏ње с *разилажење.* — А сь̏к разлазе̏ње до̏ма! — Не̏ма разлазе̏ње докле не испреде̏мо це̏лу ву̏ну.

разла̏зи се[1] свр **1.** *одлази, разилази се.* — На̏род се разла̏зи о[д]-цобо̏р, а ти̏ топр̏в и̏деш. **2.** *разводи се, раставља се.* — Бе̏ше им рабо̏та, сь̏к се разла̏зу.

разла̏зи се[2] несв *размили се.* — Разлази̏л се на̏род по собори̏ште, па помилте̏ло од шарени̏ш. — Пригреја̏ло, а гу̏штери се разлази̏ли по камења̏к.

разла̏ма (се) несв *пролама (се), јечи, одјекује.* — Би̏је го̏ч на Чоба̏нац, па разла̏ма. — Пе̏ва, па разла̏ма. **2.** *ломи.* — Нека сьг ба̏јка разла̏ма ле̏б да обе̏дујемо. — Разла̏ма се ку̏ћа од њо̏јно пева̏ње. — Све̏ се разла̏ма ко̏лко се де̏ре, ко да гу ко̏љу.

разле̏га се свр *легне на јаја, расквоца се (кокошка),* в *расквачи се.* — Разлега̏ле ми се три̏ коко̏шке, кво̏ ли ћу да рабо̏тим с то̏лки пи̏лићи.

разле̏гне се свр *одјекне.* — Ра̏злегну се пу̏шка у Тв̏рди бре̏г, залаја̏ше ке̏рови, у̏ципну се за̏јац.

разлегњу̏је се несв *разлеже се.* — Ста̏лно се оту̏д разлегњу̏је пуца̏ње, све̏ жи̏во побише ловци̏је.

разлелѐје се свр *размлатара се.* — Разлелеја̀л се низ ри̏д ко да га аламу̀ња покара̀ла.

разле̏пи (се) свр **1.** *одлепи (се).* — Разлепи̏ла му се по̏тплата на конду̀ре. — Кьд га едну̀ш до̏бро зале̏пиш, не смѐје да се разле̏пи. — То̏ј што си залепи̏л на вра̀та, сьг разле̏пи. **2.** фиг *ошамари.* — Разлепи̏л му шља̀кавицу, да се пу̀ши.

разлепо̏тина ж фиг *одрпана, дроњава особа.* — Нѐћу да и̏мам ни̏шта с ту̀ј разлепо̏тину.

разлетѝ се свр **1.** *залети се.* — Разлетѐл се да се би̏је. **2.** *раштрка се, разбежи се.* — Разлетѐше ми се о̀вце по орма̀н, ни̏како да ги свртѝм на една̀ мѐсто.

разлизо̏ја м *онај који се стално облизује, који је умрљаних уста.* — О̀ће-л [да] иска̀ча ис-ку̀ћу ти̏ја разлизо̀ја, ел ће јо̀ш да калаи̏ше пани̏це.

разли̏та несв *разлета, лети на све стране.* — Немо̀ј ти разли̏та перда̀ ис ти̏ја ја̀стаци.

разли̏та се несв **1.** *залеће се.* — На сва̀когa се разли̏та да га тѐпа, докле му некѝ не расцо̀па р̏ње. **2.** *раштрка се, разбежи се.* — Па̀зи до̀бро да ти се о̀вце не разли̏тају по у̀трину, да мо̀ж да ги збѐреш. **3.** *размеће се.* — Дека је бога̀т, па се разли̏та. — Разли̏та се ко пета̀л на пи̏лишта. **4.** *развејава се, расева се.* — Кьд проду̀не вѐтар, а ли̏сје се са̀мо разли̏та по авли̏ју. **5.** изр ~ пердушина *пребије, претуче.* — Це разли̏та пердуши̏ње од њѐга, кьд га ува̀тим!

разлита̀ње с гл им од *разлита (се).* — Ће бу̀де њего̀во разлита̀ње докле не доби̏е по пр̏лицу.

разли̏ста се свр **1.** *олиста.* — Разлиста̀ла се гора̀ уз Голѐму рѐку свѐ до Јелѐнче. **2.** *поцепа се на листове (свеска, књига...).* — И̏сполелеја ону̀ј свѐску да гу вр̏љи, а она̀ се ра̀злиста и и̏сцепи.

разло̏мен, -а, -о *преломљен, одломљен.* — Донѐси од ону̀ј разло̏мену пога̀чу. — Што̀ је ови̏ја шта̀п разло̏мен?

разло̏ми свр *преломи, раскомада.* — Разломи̏мо лѐб па сѐдомо за со̀вру да едѐмо, цѐл дьн несмо̀ обедува̀ли.

разљига̀ви се свр в *разљигавеје се.* — Разљигави̏ло се пути̏ньче до кла̀данац, тѐшко се о̀ди. — Разљигави̏ла се што гу Драго̀љуб ружи̏л.

разљигавѐје се свр **1.** *раскваси се.* — Разљигавѐје се ка-це то̀пи снѐг, па се не мо̀ж о̀ди. **2.** *пусти бале, расцмиздри се.* — Разљигавѐл се, да га човѐк од га̀д не поглѐда.

разљи̏зга (се) свр *раскваси (се), раскаља (се), постане клизаво.* — Ћу те пи̏там како̀ ће о̀диш кьд оју̀жи, па га разљи̏зга. — Разљизга̀ло се, бес тоја̀шку на пу̀т и̏ч не по̀оди. — Вр̏ну ла̀павица, па се свѐ ра̀зљизга.

разљи̏зган, -а, -о *мокар, клизав.* — Пу̀т разљи̏зган, па се кли̏за.

разљи̏згано прил *мокро, клизаво.* — Па̀зи куде о̀диш, разљи̏згано на свѐ стра̀не.

разљо̏па се свр *добије пролив (стока).* — Белу̀на се нешто̀ разљопа̀ла, немо̀ј ви̏ше да пасѐ по ро̀су.

разљу̀пи свр **1.** *огули.* — Разљу̀пи ми два̀ ва̀рена ја̀јца, да пору̀чам. **2.** фиг *ошамари.* — Ра̀зљупи га преко-но̀с, па му швр̏кну кр̏в.

разљу̀ти се свр *поред стандардног значења наљути се и значење: прође (га/је) љутња.* — Бѐше и на мѐне љу̀т, ал се ськ разљути̏л.

разма̀ва свр *растера, разгони.* — Разма̀вај ова̀ј ку̀чишта што се збра̀ла пред авли̏ју. — Разма̀вај му̀је!

размáва се свр *размаше се.* — Размавáл се ће тéпа мýшице. — Размавáл се: кобајáги умéје да кóси.

размавóтина ж *бадаваџија, ленштина.* — Од овýј размавóтину нéма нúкакав кóрис, залýд едé лéб.

размавувáње с гл им од *размавује (се).* — Пројдé му врéме у размавувáње. — Од његóво размавувáње нúки неé видéл кóрис. — Свé пóтроши на размавувáње с кýрве и кафáне.

размавýје несв *растерује.* — Размавýје мýшице да не летý на обéд, докле не дóјду косачú.

размавýје се несв **1.** *улудо трађи време.* — Размавýје се по малý, а дрýги трéбе да му рабóти. **2.** *немилице троши.* — Кьд úма пáре, мóж се размавýје кóлко óће, штó се јá не размавýјем?

размазóтина ж *размажена особа.* — Да е детé ко свá децá, па áјде-де, него размазóтина.

размáјан, -а, -о *замајан.* — Какó ће такóј размáјан да чýва онóлко говéда? — Свé-е размáјана, заборáила ручáк на шпóрет, па отишлá у комшильк да палатúчи.

размајóтина ж *замајана особа.* — Залýд чéкате тýј размајóтину, кој знáје ка[д]-ће дóјде.

размáнда свр *расклати.* — Немóј да ми размáндаш тáрабе, вúдим нештó си нагрнýл на плóт.

размáнда се свр **1.** *опусти се, почне да се понаша комотно.* — Размандáл се с рýке, сáмо што не полетú. **2.** *размаше се.* — Размандáл се, ич му се не рабóти.

размандóтина м *беспосличар, згубидан.* — Уватúл се с онýј размандóтину, па сáмо лýња.

размандувáње с гл им од *размандује се.* — Од размандувáње нéма кóрис, него ћеш, сúнко, од јýтре барабáр с мéне у ливáду.

размандýје се несв *губи време, беспосличи.* — По цéл дьн се размандýје, нúшта од кóрис да урабóти.

размацúња несв **1.** *помера, повлачи, размиче.* — Размацúња плáтна, ће помéра трлý. **2.** *одуговлачи, отеже.* — Кóлко мóж размацúња рабóту, сьл да му прóјде врéме.

размáши свр **1.** *откаже, одустане од договора или погодбе,* в *пишмани се.* — Размашúл свáдбу, нé-це жéни. — Убáво се погодúмо за јýнци, ал он рáзмаши пазáр. **2.** *разувери, наговори.* — Ни ýјка не можé да ме размáши да пóјдем за мојéга Грáчу.

размáши се свр *одустане, предомисли се, откаже.* — Размашúл се, нéће гу узúма за женý.

размашувáње с гл им од *размашује (се).* — Ка[д]-це погóдимо и ýзнеш кáпару, пóсле нéма размашувáње. — Ка[д]-цте се погађáли, нејé билó рéч од размашувáње.

размашýје (се) несв **1.** *размахује (се).* — Размашýје се пијáн, чúни му се млóго јáк. **2.** *предомишља (се), одустаје.* — Такáв је он матрапáз: пр́во се погóди ш-човéка за стóку, пóсле размашýје свé. — Размашýје се двá дьна, а на човéка да не кáже. **3.** фиг *хвалише се.* — Размашýје се з-дóбри волóви.

размерувáње с гл им од *размерује.* — Нúшта не рабóти без размерувáње.

размерýје несв *размерава.* — Размерýје темéљ за кýћу.

размéси свр **1.** *умеси.* — Размесú лéб, па га турú да стáше. **2.** *премеси.* — Кьд стáше, лéб óбовезно размéсим па га тьг тýрим у рéлну.

размести свр **1.** *намести постељу.* — Размести на деца да спу. — Разместимо астал и столице за гости. **2.** *одреди место сваком понаособ.* — Размести ли ги куде ће кои [да] спи?

размета се несв *размеће се,* в *супетли се.* — Размета се ко петъл на кокошке.

размете се свр *добије жељу да чисти метлом.* — Размела се па цел дън мете по авлију.

разметне свр *подеси зупце на тестери.* — Разметни ми тестеру да боље стружe дрва.

размешување с гл им од *размесује.* — Тесто стасало за размешување.

размешује несв **1.** *меси.* — Сваки дън размешујем по два-леба и тој ни понекад не стиза. **2.** *премесује тесто за хлеб пошто нарасте.* — Има жене које не размесују тесто кьд сташе, а ја га размесујем.

размине (се) свр *мимоиђе се с неким.* — Разминумо ги на Романски рид. — Разминумо се куде Ајдучки кладанац.

размињување с гл им од *размињује (се).* — У сокак, куде Ракинци, је тесно за размињување с теретна кола.

размињује (се) несв *мимоилази (се), обилази.* — Свуде сврћа, нас размињује. — На окуку куде Двојанку тешко се размињују натоварена кола.

размирица ж *свађа, сукоб, рат.* — Не орату због неку стару размирицу.

размица несв *помера нешто од нечега, размиче.* — Размица плот да пројде с камион.

размицање с гл им од *размица.* — Требе им размицање, да несу близо.

размлади свр *разреди, разблажи.* — Размлади, снајке, млеко, млого е кисело.

размлачи свр *учини млаким.* — Размлачи шише с млеко за дете.

размота се свр *одмота се.* — Држ га добро, немој ти се размота клубе.

размотување с гл им од *размотује (се).* — Сьг преодимо на размотување поклони.

размотује (се) несв **1.** *размотава (се), одвија (се).* — Размотуј дете, видиш да се упишкало. — Размотује поклон. — Почело се клубе размотује. **2.** фиг *разрешава.* — Кьт почне тој њино да се размотује, неки ће заглави апсу.

размрда свр *расклима.* — Размрдал му се зубьк. — Несрећа, узел па ми размрдал сви колци на ограђу.

размрда се свр *покрене се.* — Излезни малко да се размрдаш, цел дьн ћоравејеш по кућу.

размрка се свр *добије нагон за парењем (овца).* — Размркале се овце, па неће у трлу.

размуља свр *промеша, размути, замути.* — Размуљај добро котле, да не загори качемак. — Што сте размуљали огњиште да загасне огењ?

размушља свр *размува, испремеће, распретури.* — Кој ли размушља онеј ствари по амбар?

разниже се свр **1.** *извади перле из ниске.* — Све ми се разнизала манистра, па немам кво око гушу. **2.** фиг *исцрпи се, пропадне од посла, посустане.* — Разнизала ми се снага од голему работу. — Разниза се браејећи сено и товарејећи у лојтре.

разносење с гл им од *разноси се.* — Дојади ми више разносење с овија апаши.

разноси се несв фиг *бори се, брине о коме,* в *односи се.* — Не могу се више разносим с овај деца, големи немајмири.

разогла̀вен, -а, -о **1.** *коме је скинуш оглав (сшока).* — Што̀ је Бу̀ла у коша̀ру разогла̀вена? **2.** фиг *расџушшен.* — Ода̀вно-е о̀н разогла̀вен, ни̇̀кога за ни̇̀шта не сма̀тра.

разогла̀ви свр *скине оглав.* — Разогла̀ви гове̇̀да, па нека сло̀бодно пасу̀.

разогла̀ви се свр фиг *расџусши се.* — Сви̇̀ се разглави̇̀ли, ни̇̀ки нѐће да те послу̀ша.

разо̀ди се свр *находа се, умори се од ходања.* — Разоди̇̀ се ови̇̀ја дьн, те у Чу̀ку, те у Тѐсково, те на Власи̇̀ну — да на̀јдем да ку̀пим едно̀ кравчѐ.

разо̀к, -а, -о *разрок, зрикав.* — И детѐнце вој разо̀ко.

разо̀кав, -а, -о в *разрок.* — Да нејѐ оно̀лко разо̀кава, па а̀јде-де, да гу у̀зне.

разора̀ти се несв *расџрича се.* — Разорати̇̀мо се, не видо̀мо да-е па̀дал мра̀к.

разо̀ре свр **1.** *џооре.* — Кьд разо̀реш, вр̀љи му ђубре, и нека стои̇̀ цѐлу зиму̀ у бразду̀. **2.** фиг *унишши, џреоре, џрекоџа.* — Пу̀вице ни свѐ разора̀ле гради̇̀нче.

разору̀жа (се) свр *свуче (се), скине одећу.* — Ћу те разору̀жам, па ти с покри̇̀ву испли̇̀чим то̀ј шиљо̀ ду̀пе. — Разору̀жај се, па и̇̀ди да лѐгаш, ју̀тре се ра̀но ди̇̀заш. — Разоружа̀л се, тамьн се спреми̇̀л да спа̀ва, вика̀ше га ки̇̀тно да и̇̀де у за̀другу.

разору̀жан, -а, -о *скинуш, без одеће.* — Ка[д]-дојдо̀ше из рабо̀ту, башта̀ бѐше разору̀жан, тама̀н да оти̇̀де у крѐвет.

разоружува̀ње с гл им од *разоружује (се).* — Нсѐ научи̇̀л на разоружува̀ње, спи̇̀ ко у водени̇̀цу — са свѐ цо̀пке.

разоружу̀је (се) несв *скида (се), свлачи (се).* — Немо̀ј га разоружу̀јеш, трѐбе да донесѐ во̀ду от-кла̀данац. — Детѐ се само̀ оружу̀је и разоружу̀је.

разору̀је несв **1.** *џрви џуш оре ливаду.* — Ју̀тре разору̀јемо лива̀ду на Ви̇̀тел. **2.** *џреорава, унишшава.* — Ај ора̀л његово, ал што̀-е разора̀л у на̀шо, да га човѐк питу̀је.

разоти̇̀ду се свр мн *оду, расшуре се.* — Ка[д]-ци го̀сти разоти̇̀ду, мо̀ра нешто̀ да поора̀тимо.

разрабо̀ти свр *разради ледину, крчевину, обрађујући је више година.* — Кьд видѐ да разработи̇̀мо има̀ньце у Зла̀ту, сьг и о̀н о̀ће да кр̀чи његово.

разрабо̀ти се свр **1.** *џрионе на џосао.* — Разработи̇̀л се, па н-умѐје да ста̀не. **2.** *разради се (алаш или найрава).* — Тако̀ј по̀тешко ће вѐје ветрења̀ча докле се не разрабо̀ти.

разрако̀ли се свр *оџусши се, одмори се.* — Детѐ трѐбе ма̀лко и да се разрако̀ли по игра̀нке, да не бу̀де ста̀лно стѐгнуто с о̀бавезу.

разр̀га свр *расшури.* — Разрга̀ла гове̇̀да пла̀с, свѐ га упропасти̇̀ла.

разр̀ган, -а, -о *раскоџан, уџроџашћен.* — Една̀ се прово̀ди с ко̀ла, свѐ разр̀гани путѐви.

разребѐће се свр *засмеје се гласно.* — Ка[д]-це та̀ј ду̀нда разребѐће, ечи̇̀ ку̀ћа.

разрѐже свр **1.** *расече на делове.* — Да̀ј нека дѐда разрѐже лубени̇̀цу, о̀н у̀век једѐ попа̀. **2.** фиг *одреди висину џореза.* — То̀лки по̀рез ни разреза̀ли, а сьг додали̇̀ и при̇̀рез, па травари̇̀ну, па пашари̇̀ну, да ни свѐ усара̀ву.

разреси (се) свр **1.** *расџлеше (се).* — Свѐ ми се разреси̇̀ла ра̀мфла на цемпир. **2.** *назуби, назуџчи.* — Остарѐл па не ви̇̀ди да ковѐ косу̀, свѐ ми гу разрѐси.

разри̇̀ва несв **1.** *рије, раскоџава.* — Кр̀тице разри̇̀вају оџаци по компири̇̀ште. **2.** *џоравнава (о шлу).* — Разри̇̀ва крти̇̀њци по лива̀ду. — Разри̇̀ва снѐг око коша̀ру, да нара̀ни о̀вце.

разрива̀ње с гл им од *разрива.* — Прати̇̀ га на разрива̀ње ђу̀бре на Ви̇̀тел.

разрйне свр *одрине.* — Разрйни кошару, напунйла се з-ђубре.

разрињување с гл им од *разрињује.* — Викај га да ти помогне у разрињување соспе нат куђу.

разрињује несв *растура (о снегу).* — Џабе га разрињује, ка[д]-ђе нађаске још толко да напада.

разрйпа се несв *почне да скаче, да бесни.* — Н-уме́је да игра, него се разрйпа ко да е падал у сампас. — Оеднуш се разрипа чове́к, це бије.

разрйшка свр *рашчепрка.* — Пцета ли су, јазовица ли е, разришкала све́ по градйну. — Кокошке разрйшкају буњйште, направу лом.

разрка се несв *добије нагон за пљувањем и кашљањем.* — Разркал се, не мож да стане.

разровачи (се) свр *исколачи (се), разрогачи (се) (очи).*– Разровачила у ме́не, чйни-миске, живу би ме поела. — Разровачила се у ме́не ко да сам вој це́лу вамйлију потепала.

разрове се свр **1.** *распламе се.* — Не даде́ш ли му кво оће, разрове́ се ко да га кољеш. **2.** пеј *развиче се.* — Разровал се по ме́не што га несьм послушал.

разрокав, -а, -о *разрок.* — Вамйлија им је разрокава.

разрунѕа се свр в *разрове се (1).* — Разрунѕал се ко да су му свй помрлй.

разрчка свр **1.** *подстакне ватру, проџара.* — Разрчкај огењ да не загасне. **2.** *раскопа, разрије.* — Разрчкале кокошке це́лу леју с лук.

разршка свр *разрије.* — Уле́зла свиња у градйнче, све́ ми разршкала џорџинй.

разуве́да се свр *разјасни се, објасни се, споразуме се.* — Дојди да се разуве́дамо око ону њйву. — Несмо се још тй и ја разуведали како тре́бе за ону ре́ч.

разуведување с гл им од *разуведује се.* — Тој тражи добро разуведување, да не буде после свађање.

разуведује се несв *разјашњава се.* — Се́дни да се разуведујемо чију си тй гору се́кал у Мрковицу.

разуми (се) свр *разуме (се), познаје.* — Разумим све́ што орату, ал несьм у стање да им кажем. — Овога чове́ка нйшта не разумим ко да нее́ одовде. — Разуми се у све́; кое-гођ тре́бе, он ђе уработи. — Не разуми се у нйшта, а оће да буде нешто.

разурла се свр *развиче се.* — Разурлал се од рано за неку беду, па нйки не сме́је да му изле́зне на очи.

/Раина патка/ /Рајина патка/ изр *чудо невиђено.* — Зинул ко на Рајину патку. — Збрали се ко на Раину патку (ирон *да види чудо, ни због чега*).

рајбер м *запон на вратима и прозорима, затвара се окретањем у круг.* — Есй турйл рајбер на врата па да ле́гамо?

Рајчетинац м *човек из Рајчетина.*

Рајчетине ж *назив села.*

Рајчетинка ж *жена из Рајчетина.*

рајчетински, -а, -о *који припада Рајчетину или је из Рајчетина.*

Рајчетинче с *дете из Рајчетина.*

раке́тла ж *ракета.* — Раке́тла отишла на Ме́сец, а мй се несмо помакнули од ралицу и волови.

Раке́тла м *надимак.*

ракиица ж дем од *ракија.* — Цврцне по едну ракиицу пред обе́д.

ракиичка ж дем и хип од *ракиица.* — Сйпни му ракиичку, нека гутне.

ракијѐтина ж ауг и пеј од *ракија.* — Не напѝл се тӳј ракијѐтину, дабо̀гда.

Ра̀кинци м *засеолак.*

ракѝски, -а, -о *ракијски.* — Тӳри на свѝ по ракѝску ча̀шу, да им сѝпем грѐјану ракѝју.

ракѝски каза̀н м *казан за печење ракије.* — Тӳј, поред кла̀данац, ће намѐстимо ракѝски каза̀н да печѐмо ракѝју.

Ракѝта ж *име.*

Ракѝцка река̀ ж *река.*

ракичѐтина ж в *ракијетина.* — Наро̀ља се ракичѐтину, па нѝшта не зна̀е, нит га што брѝга.

ракѝчина ж в *ракијетина.* — Не мо̀ж о̀н да оста̀ји тӳј ракѝчину. — Изнало̀чу се ракѝчину, па се потѐпају.

ракѝчка ж в *ракиичка.* — Не мо̀же без ракѝчку ама ѝч.

ракѝчљак м ауг и пеј од *ракија.* — Да несѝ вѝше узѐл ракѝчљак, кьд н-ӳмејеш да пѝјеш. — Нарољѐл се с ракѝчљак, па ванцирӳје по сока̀ци.

ракиџѝја м **1.** *онај што продаје ракију.* — Пројдо̀ше ракиџѝје с коњѝ низ малӳ. **2.** *онај што радо пије ракију.* — Таквѐга ракиџѝју још несьм видѐла, о̀н се не трѐзни.

ракиџѝка ж *она која воли да пије ракију.* — Не да̀вај на тӳј ракиџѝку вѝше да пѝје, ће се смо̀та негдѐ у пӳт.

ракѝштина ж ауг и пеј од *ракија.* — Како̀-мож да пѝјеш тӳј ракѝштину, не зна̀м.

ра̀кља ж *рачва.* — За пра̀ћку ти трѐбе ра̀кља и ла̀стреж.

ра̀кљес, -та, -то *рачваст, гранат.* — На̀јди до̀бро по̀високо на вр̀ ра̀кљесто др̀во, још бо̀ље ако-е од ивӳ, па ћу ти напра̀им вѝлу за сѐно.

раколѐње с гл им од *раколи (се).* — Џа̀бе ти раколѐње, ако несѝ ка̀дар да га урабо̀тиш.

рако̀ли (се) несв *храбри (се), улива самопоуздање.* — Џа̀бе га рако̀лиш, ка-це пла̀ши да ујàне коња̀. — Рако̀ли се да мо̀ж све-то̀ј да урабо̀ти са̀м, бес-по̀моћ.

ра̀лица ж *направа за орање помоћу запреге.* — Трѐбе да попритѐгнем ра̀лицу па да, бо̀же здра̀вје, јӳтре, с воло̀ви, улѐзнем у њѝву.

ра̀лник м *део плуга који оре земљу и прави бразду, раоник.* — Са̀м ци оклѐпам ра̀лник, што̀ да га но̀сим у дуга̀њу, куде Мѝлчу.

/ра̀м-па-па, ра̀м-па-па/ *ономатопеја свирке трубачког оркестра.* — Ра̀м-па-па, ра̀м-па-па о[д]-цаба̀јле свѝру труба̀чи на Чоба̀нац.

раматѝзам м *реума.* — Женà му ѝма у рӳке раматѝзам, па не мо̀ж да мѐси лѐб.

рамења̀ча ж *попречна дрвена шипка на јарму,* в *јеремењача.* — Јера̀м ѝма двѐ рамења̀че — На̀жуљи ми рамења̀ча Мӳрџу, па га ѐдно врѐме не прѐзам.

ра̀мно прил *равно.* — Куде њѝ је свѐ ра̀мно, нѝгде бр̀до да вѝдиш.

ра̀мо с *раме.* — Заметнӳ секѝру на ра̀мо, па си дојдо̀ до̀м, ко̀ј ће оба̀ља бӳке на овӳј др̀чу.

рампо̀в м *велико столарско ренде, раубанхобл.* — За таквѐ грѐде ти трѐбе рампо̀в.

рамунѝка ж муз *хармоника,* в *армоника.* — Ѝде Мѝле свѝри рамунѝку, до̀ма пѝје ча̀ј од равунѝку.

рамуника̀ш м муз *хармоникаш.* — Бѝл је на̀јбољ рамуника̀ш у Село̀, докле Со̀тир нѐ купи „дала̀пу“.

рамуничѐ с муз дем од *рамуника.* — Башта̀ му купѝл рамуничѐ, да се ӳчи да свѝри.

ра̀мфла ж *доњи део плетене трикотаже.* — Исплѐто ра̀мфлу на џемпи̏р и ви̏ше ни ма̀кац.

ра̀мце с *намотај пређе на мотовилу, штрингла.* — Мо̀та се од вретѐно на мотови̏лку, па се преврже прѐђица с кончък и то̀-е ра̀мце. — Ова̀ј рамцети̏ја свѐ сам сама̀ нађа̀ске намота̀ла на крстачѐ, а сьг на ви̏тел па на клубети̏ја.

ра̀на[1] ж *болно место, рана.* — Кьд ме засврби̏ ра̀на на но̀гу, о̀дма зна̀м: це мѐња врѐме. — Ра̀не га изѐле (*клетва*).

рана̀[2] ж *храна.* — Спреми̏сте ли до̀вољно рану̀ за зиму̀? — Би̏л је куде њу̀ на ста̀н и рану̀, за оста̀ло ми се не ти̏ча. — На̀-пролет ни понеста̀де рана̀ за говѐда. — Сипа̀сте ли рану̀ на сви̏ње?

раначкѐ прил *прилично рано.* — Ди̏госмо си се раначкѐ да по̀јдемо на паза̀р у Власо̀тинци.

Ра̀нђел м *име.*

Ра̀нђелов дьн м *Св. арханђел Михаило,* в *Свети Ранђел.* — Ка[д]-цам се жени̏ла, сва̀дбу смо праи̏ли на Ра̀нђелов дьн.

ранѐње с гл им од *рани (се).* — Кудѐ њу-е шума̀р на ста̀н и ранѐње.

ра̀ни несв **1.** *храни, тови.* — Ра̀ни ку̀че да те изедѐ *(изр).* — Рани̏ ли свињу̀ дана̀ске, еба̀ли ме ђа̀воли, не сѐћам се? — Ра̀ним вепра̀ за зиму̀. **2.** фиг *подиже, негује, чува.* — Етѐ, ра̀ним еднога бандогла̀воњу да ме утѐпа кьд порастѐ.

ра̀ни се несв *храни се, једе.* — Ра̀ни се, немо̀ј се устѐзаш! — У рабо̀ту се ра̀ну у мѐнзу, на каза̀н.

ра̀нилис / ра̀њеник м бот *ранолист* Betonica officinalis L. и Stachis officinalis L. ~ *користи се у лечењу рака јетре.*

ра̀ница[1] ж дем од *рана.* — На ру̀ку и̏маше ра̀ницу од но̀ж, тако̀ј га позна̀до, на̀нке.

рани̏ца[2] ж дем од *рана, храница.* — Докара̀ у кана̀те рани̏цу за сто̀ку.

раничѐ с *прво ојагњено јагње у стаду,* супр *сугаре.* — Ћу донесѐм раничѐ у ку̀ћу, да се не следѐни у по̀јату, голѐма зима̀.

рани̏чка ж дем од *рана[2], храница.* — Претѐче ни ма̀лко рани̏чка од сто̀ку за зиму̀.

ра̀ниште с *место где се овце хране.* — Нара̀ни о̀вце та̀м, на ра̀ниште.

/ра̀нка/ у прид употреби: *ран, рана сорта.* — Сли̏ва ра̀нка роди̏ла, па скрши̏ла. — Кру̀шка ра̀нка.

ра̀нке речца *за појачано саосећање са болесним, тужним, униженим.* — Ту̀го, ра̀нке, како̀ ти-е, боли̏ ли те јо̀ш? — Ел се млого, ра̀нке, секи̏раш? — До̀јди си, ра̀нке, куде мѐне да седи̏ш, ако те тво̀и искару̀ју.

ра̀но с прил у имен употреби: *јутро, зора.* — Од ра̀но ме чѐка рабо̀та. — Ја̀ и моја̀ снаа̀ и̏мамо по едно̀ ра̀но: она̀ ра̀но лѐгне, а ја̀ ра̀но устању̀јем.

/ра̀но насаба̀јле/ изр *врло рано.* — Ју̀тре, ра̀но насаба̀јле ће тр̀гнемо за Предѐне на ва̀шар.

раншкѐ прил *раније но обично.* — Дока̀рај воло̀ви раншкѐ, да довезѐмо една̀ ко̀ла сѐно до мра̀к.

ра̀њен, -а, -о *храњен, тован.* — Ра̀њен је, ра̀њен, па прера̀њен, и па̀ се нејѐ уго̀ил.

ра̀њеник[1] м бот в *ранилис.*

рањени̏к[2] м *товљеник.* — Закла̀ли смо два̀ рањени̏ка за ову̀ј зиму̀.

рањени̏ца ж *товљеница.* — Чува̀ла сам до̀бру рањени̏цу, ал ми испа̀де при̏лика, па гу прода̀до.

рањеничѐ с *свињче.* — Оста̀ло ми још то̀ј рањеничѐ, и њѐга кът продадѐм, ћу ѝдем куде мо̀и у ва̀рош.

рањенѝчка ж дем од *рањеница.* — Чу̀вам си рањенѝчку, ал ми нешто̀ сла̀бо напрѐђује.

рањѐње с гл им од *рани (се), храњење.* — Држѝм двѐ свѝње и вепра̀ на рањѐње.

ра̀њет, -а, -о *рањен, повређен.* — Бѝл је ра̀њет у но̀гу, па му се ра̀на подљутѝла, букну̀ла и несу̀ моглѝ да га излѐчу по земунѝце.

ра̀пав, -а, -о *нераван, храпав.* — Ру̀ке му свѐ ра̀паве од голему̀ рабо̀ту, о[д]-теглѐње.

расавѝња се несв *свањује, свиће.* — Почѐло се расавѝња, да се дѝзамо да ѝдемо по сно̀пје.

расавиња̀ње с гл им од *расавиња се, свитање.* — Кът по̀чне расавиња̀ње, свѝ да су на но̀ге.

раса̀вне се свр *сване.* — Расавну̀ло се, а ми јо̀ште лежѝмо у крѐвет, а оно̀лка рабо̀та ни чѐка.

расавњува̀ње с гл им од *расавњује се,* в *расавињање.* — Пред расавњува̀ње загрмѐ о̀пасно, па почѐ слота̀. — Прѐд расавњува̀ње запоја̀ше још едну̀ш петло̀ви и за̀белеја се дьн.

расавњу̀је се несв **1.** в *расавиња се, свањава.* — Расавињу̀је се, почѐл се дьн белѐје. — Расавњу̀је се, мо̀ра се дѝзамо. **2.** фиг *бистри се у глави.* — Почѐ ми се ма̀лко расавњу̀је, ал јо̀ш несьм како трѐбе.

ра̀сад м **1.** *младе стабљике спремљене за садњу.* — Доно̀со ра̀сад за трѝ лејѐ. **2.** *леја засађена поврћем.* — Немо̀ј да ми улѐзне свињчѐ у ра̀сад, ће га свѐ изрѝје.

расада̀љка ж *дрвена алатка у виду кочића за расађивање поврћа.* — Узни расада̀љку па ће по̀брзо да расађу̀јеш зѐље.

раса̀ди свр *пресади (биљку).* — У авлѝју расадѝмо трѝ ја̀букс и едну̀ кру̀шку.

расађу̀ван, -а, -о *расађиван.* — Емпу̀т је то̀ј дрво расађу̀вано, кој зна̀е ѐће ли се па̀ прѝми.

расађува̀ње с гл им од *расађује.* — Ово̀ј сам купѝла за расађува̀ње у градѝну.

расађу̀је несв *пресађује биљке.* — Енѐ ти гу Петрѝја до̀ле у градѝну, расађу̀је аршламу̀.

раса̀ни се свр *пробуди се.* — Расанѝл се, сьг ће се дѝгне да излѐзне.

раса̀њет, -а, -о трп прид *расањен.* — Бео̀ си̇ раса̀њет кьд ме вика̀ше да се дѝзам за на панађу̀р.

расањува̀ње с гл им од *расањује се.* — Тѐжак је за расањува̀ње, ни то̀п га не мо̀ж раса̀ни.

расању̀је се несв *буди се.* — Два̀ му је то̀ј рабо̀та два-са̀та се расању̀је.

расвѐсти се свр *дође свести.* — Докле се ја̀ расвестѝ, онѝ ме унѐли куде до̀ктура. — Расвѐсти се, човѐку, не претова̀рај коња̀!

расвѝри се свр *да се у свирку, стане да свира.* — Расвирѝл се од ра̀но ју̀тро у њего̀ве га̀јде.

расѐва се несв *засева се трава, коров, дрвеће, враста у што.* — Та̀ј метло̀вина се мло̀го расѐва, вѝкају то[ј]-ѝч нејѐ на до̀бро.

расева̀ње с гл им од *расева се.* — Стра̀ да те ува̀ти од расева̀ње овѐј метло̀вине.

расејо̀тина ж/м пеј *расејана особа.* — Кудѐ рѐче на ту̀ј расејо̀тину да ти у̀знс билѐт, ѝма па̀ да забора̀и.

расе̇њет, -а, -о *похабан од употребе, провидан,* в *пролител*. — Све̇ му чеши́ре расе̇њете.

расе̇њи се свр *похаба се, излиже се*. — Ву́зга се на ду́пе низ бр́до до чко́лу, па му се чеши́ре расењи́ле.

расењу́је се несв *хаба се*. — Ово̇ј платно̇ неје̇ до̇бро, брзо се расењу́је.

раси́пе свр **1.** *проспе*. — Раси́пи ови́ја чорбуља̇к на сви́ње, нее̇ за еде̇ње. **2.** фиг *настрада*. — Не гле̇да куде и́де, ће па̇дне да раси́пе мо̇зак. **3.** фиг *растури, развали*. — Расипа̇л га о[д]-тепа̇ње, зато̇ј сьг ћути́. **4.** фиг *поједе, нагризе*. — Сипа̇ц све̇ расипа̇л ћупри́ју у по̇друм.

раси́пе се свр **1.** *проспе се*. — Немо̇ј ти се случа̇јно раси́пе млеко̇ ис котле̇. **2.** фиг *много падне (о киши)*. — Ра̇сипа се ки́ша ко ни́кад до сьг. — Це̇л дьн се ра̇сипа ова̇ј помочу́ља, ис ку́ћу не излѐзомо. **3.** фиг *премори се*. — Расипа̇ла сам се работе̇јећи на ку́ћу.

расипльк м *расипништво*. — Зда̇ден је са̇мо за расипльк, а не за стица̇ње.

раси́пник м *распикућа*. — Ти́ја раси́пник и́ма да гу сара̇ни. — Неје̇ знала̇ да-е очува̇ла раси́пника.

расипува̇ње с гл им од *расипује (се)*. — Да неје̇ његово̇ расипува̇ње, уба̇во би си живе̇ли.

расипу́је (се) несв **1.** *просипа (се)*. — Млеко̇ се не расипу́је, бар га да̇ј на свињу́. — Кои́ то̇ј ста̇лно расипу́је во̇ду прет ку́ћу те пра̇и љи́згавицу? **2.** фиг *улаже много труда*. — Расипу́је се од рабо̇ту. **3.** фиг *проши (се), расипа (се)*. — Ме̇сто да зарађу́је, о̇н расипу́је куде сти́гне. — Расипу́је ко да неје̇ његово̇. — Не расипу́је се тако̇ј ла̇ко оно̇ј што се с му́ку сте̇кло. **4.** фиг *лије (о киши)*. — Расипу́је се ки́ша у Дерве̇н, са̇мо да куде на̇с не до̇јде. — Не мо̇ж ни́шта да рабо̇тимо, расипу́је се ки́ша. **5.** фиг *дели савете, паметује*. — Наша̇л о̇н да ни расипу́је па̇мет.

раси́ца несв *расеца*. — Па̇зи да се не посече̇ш кьд раси́цаш опу́тке од ко̇жу.

расица̇ње с гл им од *расица*. — У́зни но̇жице за расица̇ње.

раска̇нта (се) свр *раскине (кавну везу), разиђе (се), растави (се)*. — Бр́зо нешто̇ расканта̇ше прије̇тељство. — Не мо̇ж се раска̇нта с ону̇ј олоо̇јду, ду́шу му изе̇де.

раскара свр *растера, истера, отера*. — Ра̇скара ли ђу́бре по њи́ву? — Раска̇рај га ис ку́ћу, да не седи́ ви́ше. — Раскара̇ гове̇да по де̇л. — Ра̇скара ме от клу́пу, сьл да не седи́м при дево̇јке.

раскарува̇ње с гл им од *раскарује*. — За раскарува̇ње и́ч не бе̇ри га̇јле, ја̇ ћу ти раска̇рам ђу́бре на Двоја̇нку.

раскару́је несв *растерује*. — Раскару́ј гове̇да от пла̇ндиште, да пасу́! — О̇н ги раскару́је, они́ га не слу́шају. — Раскару́је о̇вце да не лежу́, него да пасу́.

раска̇чи се свр *ослободи се некога или нечега*. — Једну́ш, ка[д]-да̇де Бо̇г, те се ра̇скачи с њи́, сьг мо̇гу на ми́ру да у́мрем.

раска̇чка (се) свр в *раскашка (се)*. — Кои́, бре̇, ра̇скачка ове̇ј сли́ве насре̇д ку́ћу? — Раскачка̇ше ми се кру́шке у земби́љ, ниедна̇ не оста̇де здра̇ва.

раска̇шка (се) свр *учини што кашастим, постане кашаст, мекан*. — На̇гази лајно̇, па га ра̇скашка. — Немо̇ј да ми раска̇шкаш сли́ве, па̇зи куде̇ о̇диш! — Ојужи́ло, па се сне̇г раскашка̇л. — Ра̇скашка ми се си́рење у торбиче̇. — Тре̇бе у́ма до̇бро да се раска̇шка за цре̇пње.

раскв̇аси свр *овлажи, освежи, окваси*. — Доне̇си ми води́цу да раскв̇асим у́ста.

расквачи̍ се свр **1.** *добије нагон да излеже пилиће, расквоца се (кокошка).* — Расквача̍ла се Пи̍рга, мо̍ра гу насађу̍јемо на ја̍јца, да изле̍гне пи̍лићи. **2.** фиг *заприча се.* — Расквача̍л се, це̍л дън ми не изла̍зи ис-ку̍ћу.

раске̍њка се свр *разболи се (дете).* — Нешто̍ ти је дете̍ бо̍лесно, чим се тако̍ј раскењка̍ло.

раски̍вка се свр *раскевће се (кер).* — Раскивка̍ли се ке̍рови, ловци̍је пошле̍ уз Орло̍вац на за̍јци.

раски̍не се свр фиг *изнемогне, пропадне од посла.* — Це раски̍не од работу ко̍лко трчи̍! — Раскину̍мо се од брање̍ сли̍ве, пре̍роди̍ле.

раскисе̍ли се свр **1.** фиг *омекша, смекша се.* — Ту̍ри ти̍ја опњнци у во̍ду, ега се ма̍лко раскисе̍лу, да те не уби̍вају. — Раскисели̍ше ли ти се опњнци? (*брзалица*). **2.** фиг *олењи се.* — Раскисели̍л се нешто̍, це̍л дън ни̍шта не ва̍та у ру̍ке.

раски̍сне се свр в *раскисели се (1).* — Опњнци се раскисну̍ли, ви̍ше ме не уби̍вају онако̍ј. — Насипа̍ во̍ду у котъл да се раски̍сне, да га по̍лако опе̍ремо. — Ако не̍ће да се раски̍сне, у̍зни це̍ђ, па га изђу̍стри.

раскла̍па несв *раставља.* — Тако̍ј мале̍чак, а зна̍је да раскла̍па пу̍шку.

раскла̍тен, -а, -о *расклаћен, климав.* — Не насло̍њуј се на раскла̍тен кољц, ће па̍днеш са све̍ пло̍т.

раскла̍ти (се) свр *расклима (се).* — Ако се тако̍ј кла̍тиш, ће ми раскла̍тиш столи̍цу. — Тако̍ј-е до̍бро побо̍ден кола̍ц, да ће пу̍кне ал не̍ће се раскла̍ти.

расклиму̍ца (се) свр **1.** *расклима (се).* — И̍маше уба̍ву столи̍чку, ал ми гу о̍н расклимуца̍л. — Аста̍л се расклимуца̍л, тре̍бе га потка̍јлуеш. **2.** фиг *хода уморно.* — Расклимуца̍л се, три-са̍та му тре̍бе да до̍јде од Меја̍не.

расклиму̍цан, -а, -о *расклиман.* — Шифу̍ње̍р ни мло̍го расклиму̍цан. — У ову̍ј ку̍ћу све̍-е расклиму̍цано. **2.** фиг *уморан.* — Иде тако̍ј расклиму̍цан.

расклипа̍вен, -а, -о *тром, лењ, уморан.* — Тако̍ј расклипа̍вен и̍ч ни не тре̍бе, ће на̍јдемо дру̍гога момка̍.

расклипа̍ви се свр *постане тром, лењ.* — Расклипави̍ се нис пу̍т, од ово̍ј ли-е вре̍ме, од коју̍ ли бе̍ду, едва̍ дојдо̍ до̍м.

раскломбо̍ше се свр *опусти се, омлитави.* — На ову̍ј у̍спарину све̍ сам се раскломбоса̍ла, па не мо̍гу да рабо̍тим.

раскло̍п м *примитивна брава на вратима,* в *заклоп.* — Кљу̍ч од раскло̍п је пот пра̍г.

раскло̍пи свр *растави.* — Раскло̍пи дла̍нови, да ти нешто̍ даде̍м у крива̍че.

раско̍в м бот *расковник.* — Ће ти ба̍ба даде̍ раско̍в, да ти расту̍ри мађи̍је, ако ти ги-е неки̍ напраил.

расковува̍ње с гл им од *расковује.* — Неса̍м га вика̍л за расковува̍ње, то̍ј и ја̍ уме̍јем, него да ми попристе̍гне пло̍т.

раскове̍ (се) свр **1.** *раскује (се).* — Да му ка̍жеш да раскове̍ ону̍ј вра̍књицу куде пороо̍димо, ел ћу гу ја̍ раскове̍м. — Под голе̍м снег и со̍спе пло̍т-це са̍м раскове̍. **2.** фиг *растури (се) (магија).* — Ако но̍сиш с те̍бе ови̍ја раско̍в, и̍ма се раскову̍ мађи̍је што су те омађијоса̍ли.

раскову̍је несв **1.** *раскива.* — Немо̍ј да раскову̍је пло̍т, јо̍ш ни тре̍бе. — Бр̍зо га раскову̍ј, неси̍ га до̍бро закова̍л. **2.** фиг *растура (магију).* — Раско̍в раскову̍је на̍врљ и на̍газ.

ра̍скод м *отпад, расход.* — Не̍ка ова̍ј железо̍рија и̍де у ра̍скод, ви̍ше ми не тре̍бе.

раско̍дује свр *баци у о̄тпад, одбаци.* — Ракодува̍л сам плу̍г, ра̍лицу и ветрења̍чу, ви̍ше ни не̍ће тре̍бу.

раскокода̍ка се свр **1.** *почне да кокодаче (кокошка).* — Нешто̍ се коко̍шке раскокода̍кале ко да су осети̍ле лиси̍цу. **2.** фиг *расūрича се.* — Ка[д]-це раскокода̍ка, не зна̍је ко̍лко-е до̍ста.

раскоко̍ли свр фиг *широм о̄твори (очи),* в *искоколи.* — Кьд ме спа̍зи, ра̍скоколи о̍чи ко да-е виде̍ла о̍алу. — Кьд раскоко̍ли о̍чи, да ости̍неш.

раскоко̍ри се свр фиг *ūогорди се, узнесе се.* — Раскокори̍л се ко петъ̍л на буњи̍ште.

раскома̍ти свр *раскомада.* — Н-уме̍је да исече̍ ле̍б него га раскома̍ти, ко да ће све̍-тој да изеде̍мо.

раскомо̍ти се свр *ослободи се вишка одеће.* — Раскомо̍ти се, па се̍дни да пора̍тимо.

раско̍мса се свр *раздрљави се, раздрūа се.* — Што̍ си се тако̍ј раскомса̍л ко нека̍ распара̍нда?

раско̍нта (се) свр **1.** *разјасни (се).* — Не мо̍ж да раско̍нта кво̍ вој му̍ж писа̍л из рабо̍ту. — Едва̍ се расконта̍ли с ту̍ј њи̍ну трго̍вину. **2.** фиг *разниже се, ослаби.* — Расконта̍ла ми се сна̍га о[д]-те̍шку рабо̍ту.

раско̍шка свр *исūрегне из јарма.* — Раско̍шкај гове̍да да поле̍гају на своја̍ ме̍ста.

раскре̍ка се свр **1.** *раскокодаче се (кокошка).* — Раскрека̍ле се коко̍шке, надуши̍ле лиси̍цу. **2.** фиг *расūрича се.* — Раскрека̍ла се ођу̍трос по ку̍ћу, са̍мо ломо̍ти, не мога̍мо се наспи̍мо.

раскр̍сје с *раскршће, раскрсница,* в *крсūоūуūина.* — Сре̍то ги на раскр̍сје, куде крста̍тицу.

Раскр̍сје с мтн *раскршће ūуūева (*има више мтн*).*

раскр̍сти свр *раскине, рашчисūи.* — Раскрсти̍л с они̍ја лопо̍ви, сьг си са̍м рабо̍ти. — Раскрсти̍л ода̍вно з-Бо̍га, не и̍де ни на сла̍ву.

раскру̍љи свр *окруни.* — Е̍си ли раскруљи̍л сву̍ ца̍ревицу?

раскру̍тен, -а, -о *раскруђен, расклаћен.* — Врза̍л коња̍ за раскру̍тен кола̍ц да му побе̍гне.

раскру̍ти (се) свр в *расклаūи (се).* — Ра̍скрути ми др̍во, це осу̍ши; нашла̍ свиња̍ да се одње̍га че̍ша. — Раскрути̍ла се о̍стожа од вршу̍, тре̍бе гу бо̍ље поби̍ем.

раскуба̍вен, -а, -о *рашчуūан, неочешљан.* — И̍де раскуба̍вена ко да е, не да̍ј Бо̍же, ванцира̍ла.

раскуба̍ви (се) свр *рашчуūа (се).* — Ко̍ј те, мо̍ри чу̍мо, тако̍ј ра̍скубави? — Не зна̍м кво̍ да рабо̍тим с ову̍ј моју̍ ко̍су, раскуба̍ви ми се ка[д]-цпи̍м.

раску̍бан, -а, -о в *раскубавен.* — Откуде̍, ску̍бло, и̍деш тако̍ј раску̍бана?

раскубе̍ (се) свр в *раскубави (се).* — Кьд гу дова̍тим, све̍ ћу гу раскубе̍м. — Што си то̍лко раску̍бла цемпи̍р, ко да си се крос-тр̍ње провлачи̍ла? — Провлаче̍јећи се крос-тр̍ње, о̍вце се све̍ раску̍бле.

раскубо̍тина ж *шūогод рашчуūано, разбацано.* — Кои-е од ва̍с остаи̍л у се̍њак оно̍лке раскубо̍тине о[д]-це̍но?

раску̍рца свр пеј *рашчисūи,* в *раскрсūи.* — Раскурца̍ли њи̍ан ортаклък.

раскутла̍ви свр *храмајући ūође.* — Раскутлави̍ла ча̍к из го̍рњу малу̍ да до̍јде куде ме̍не.

раскутла̀ви се свр *почне да храмље од дугог напорног ходања.* — Раскутлави̇ се од ово̇лко оде̇ње данѝс.

раскутра̀ви (се) свр *раскуштрави (се), рашчупа (се).* — Раскутрави̇ла га ветру̇шка. — Кои̇ те то̇лко ра̀скутрави?

расмакља̀вен, -а, -о *зарозан, запуштен.* — Дојде̇ онако̇ј расмакља̀вен, да се заѕве̇ри чове̇к кои̇ га зна̇је кака̇в је би̇л.

расмакља̀ви се свр *зароза се, аљкаво се обуче.* — Расмакљави̇л се ко нека̇ распара̀нда.

ра̀сне несв *расте.* — Па̀да ки̇ша да ра̀сне трава̇. — Бр̀зо ти ра̀сне ти̇ја истри̇шљак (*дете*). — Ра̀сне докле не пора̀сне.

ра̀сова ж *рачвасто дрво од самог корена, користи се као подина на саоницама за превоз терета.* — Тре̇бе да оцече̇м две̇ ра̀сове за са̇не.

Ра̀совачки ри̇д м мтн *шума.*

ра̀сове ж мн **1.** *рачваста греда на саоницама, руда,* в *струка̇.* — Сам напраи̇ ра̀сове за са̇нке, да мо̇гу да дока̀рам дрва̇, оне̇ј ми бе̇оше араба̇т. **2.** *рашље.* — За ви̇лу ти тре̇бе иво̇ва мазуљи̇ца с ра̀сове на вр̇.

расовче̇ / расовиче̇ с бот *врста баштенског цвећа.*

расо̇л м *расо, расоница.* — Ову̇ј зиму̇ ни-е би̇л мло̇го до̇бар расо̇л.

расо̇лница ж в *расол.* — Це̇л дьн пи̇је расо̇лницу, ле̇чи ноћа̇шањ пијанльк. — Са̇мо расо̇лница мо̇ж ти помо̇гне да се повр̇неш от пијанльк.

распадо̇љак м *дотрајали део одеће и обуће.* — Што но̇сиш ти̇ја распадо̇љак при у̇бави цемпири̇ што ти напле̇то? — Вуче̇ неки̇ распадо̇љци, ме̇сто да назуве̇ но̇ви опьнци.

распадо̇тина ж/м **1.** *оронула, склона паду (зграда).* — Немо̇ј да седи̇те и̇спод ту̇ј распадо̇тину, мо̇ж ви затр̇па. **2.** фиг пеј *матор човек.* — Нашьл о̇н да ми се ту̇ј натри̇ша, распадо̇тина една̇.

распа̀ли свр **1.** *разбукти.* — Докле о̇н распа̀ли ва̇тру, ти̇ доне̇си во̇ду от кла̀данац. **2.** *удари јако.* — Ра̀спали с мати̇ку и у̇тепа змију̇ наме̇сто. — Ра̀спали му шља̀кавицу. **3.** фиг *учини што нагло, одједном.* — Ра̀спали да трчи̇ ко лу̇д. — Ра̀спали да поје̇, па ни̇како да се заустаи̇. ▪ трп прид **распа̀лен, -а, -о** *распаљен.* — О̇гењ је распа̀лен, па ти̇ ськ ту̇рај др̇вља и гле̇ј да се не уга̇си.

распа̀ли се свр *разгори се, разбукти се.* — Ра̀спали се о̇гењ по Па̀пратиште од ве̇тар, една̇ га угаси̇мо.

распа̀ра свр *расплете, рашије.* — Куде̇ то̇лко ра̀спара цемпи̇р? — Распара̇ панталонке да му ги проду̇жим.

распара̀нда ж/м *немарно обучена особа, одрпанац.* — Уљу̇ди се едну̇ш како тре̇бе, немо̇ј да и̇деш ко распара̀нда.

распарува̀ње с гл им од *распарује.* — Не̇ма распарува̀ње, ће ги пре̇замо како су научи̇ла гове̇да у

јера̇м.

распару̇је несвр *раздваја оно што чини пар.* — Распари̇ла сам и̇гле, па н-уме̇јем да плете̇м. **2.** *расплиће.* — Три̇пут распару̇је докле исплете̇ ра̇мфлу како тре̇бе. **3.** *пара, цепа.* — Ово̇ј ста̇ро др̇паво ће распару̇јемо за крпа̇ре.

распа̀сан, -а, -о **1.** *распојасан.* — Изле̇зе ис-ку̇ћу онако̇ј распа̀сан, неје̇ сти̇гал ни да се облече̇ како тре̇бе. **2.** *разуздан, распуштен.* — Мло̇го-е распа̀сан, ни̇ки му у ку̇ћу ни̇шта не мо̇же. **3.** изр: **распа̀сана ба̀нда** *распуштена, разуздана дружина.* — Ово̇[ј]-е

све̏ распа́сана ба̏нда, не̏ма с кога̏ да ора̑тиш, да се догово̏риш. **4.** изр: **распа́сана кома̏нда** *разуларена, распуштена дружина, без дисциплине.* — У ту̏ј ку̏ћу је распа́сана кома̏нда не зна̏е се кои̏ кво̏ рабо̏ти.

распа́сано прил *немарно, распуштено.* — Не мо̏ж се ви̏ше жи̏ви тако̏ј распа́сано, како̏ сте нау̏чили.

распасе̏ се свр *добије нагон за парењем (кобила).* — Распа́сла се коби̏ла, па гу дове̏домо куде пасту̏ва.

распастр̏ми свр *раскомада, среди месо заклане животиње.* — Распастрми̏мо свињу̏ за два̏ са̏та.

распатра̏ви (се) свр *разгега се, шепа.* — Распатрави̏ла се, па сле̏зла чак у Ра̏кинци. — Распатрави̏ше ме ови̏ја те̏сни опњнци.

распа̏ше (се) свр **1.** *отпаше (се).* — Распа̏ши се да мо̏ж да ди̏шеш. **2.** фиг *распусти (се), разулари (се).* — Не̏ма по̏горо о[д]-то̏ј ка[д]-це де̏те распа̏ше, па му не мо̏ж ни̏шта, са̏мо да га уте̏паш.

распе̏кља (се) свр **1.** *раскопча (се).* — Ру̏ке ми премале̏ле о[д]-цту̏д, не мо̏гу да распе̏кљам гу̏њу. **2.** фиг *растави (се), разиђе (се), рашчисти ствари.* — Једва̏ се распекља̏л с ти̏ја лу̏ди друга̏ри. — Не мо̏ж се јо̏ш распе̏кља с ту̏ј олоо̏јду.

распе̏кљан, -а, -о *раскопчан.* — Што ти-е кошу̏ља распе̏кљана? — Шли̏ц му распе̏кљан и така̏в о̏ди кро[з]-све̏т.

распекља̏нција с *распетљавање.* — Ста̏лно и̏ма неке̏ запекља̏нције и распекља̏нције с то̏ј његово дру̏ство.

распекљува̏ње с гл им од *распекљује (се).* — То̏-е тако̏ј увр̏зано да ни распекљува̏ње неће ни мло̏го помо̏гне.

распекљу̏је (се) несв *распетљава (се), расправља (се).* — Уврза̏ла се јужети̏ја, па ги распе̏кљује. — То̏ј што-е закува̏л з-дру̏ги, нека си са̏м распекљу̏је. — Распекљу̏је се с неки̏ љу̏ди на сока̏к.

распекме̏зи (се) свр *разболи (се), размази (се), уали (се).* — Распекмези̏ла ги сви̏ од ре̏д. — Нешто̏ вој се распекмези̏ло дете̏, па ке̏њка.▪ трп прид **распекме̏зен**, -а, -о *размажен.* — Деца̏ вој мло̏го распекме̏зена.

распења̏ви (се) свр фиг пеј *расприча се надугачко и нашироко.* — Распењави̏л, па н-у̏меје да ста̏не. — Распењави̏л се од његову жену̏ ко да е са̏мо она̏ на ови̏ја све̏т.

распе̏ре (се) свр **1.** *распори (се), поцепа (се).* — Ће па̏дне на та̏рабу да се распе̏ре. — Распе̏ри му чешире па ги оте̏сни. **2.** фиг *одлепи се.* — Распра̏л му се ђо̏н на чи̏жме.

расперо̏тина ж *велика огреботина.* — Од кво̏ ти је та̏ј расперо̏тина на ра̏мо?

Ра̏спети пе̏так м *Велики петак пред Ускрс, дан када је Христ распет.* — На Ра̏спети пе̏так се по̏сти са̏мо на во̏ду и ни̏шта се не рабо̏ти.

распи̏зди (се) свр **1.** фиг *расплаче (се).* — За које̏ се ра̏спизди они̏ја тво̏ј друга̏р? **2.** фиг *удари.* — Немо̏ј те распи̏здим преко лабр̏њу.

распи̏ја ж *оросприја, росприја.* — Јо̏ш не мо̏гу да му раска̏рам све̏ распи̏је што-е сврте̏л око ку̏ћу кьд несьм ту̏ј била̏.

распику̏ћа ж *расипник.* — Куде̏ се на̏вати да по̏јде за ту̏ј распику̏ћу, Бо̏же Го̏споде!

распила̏ви се свр фиг *онемоћа.* — Распилави̏л се нешто̏, па се сьл повр̏та по ку̏ћу.

распиња̏ча ж *греда у кровној конструкцији која држи подрожњаче.*

распи̏ра се несв *расправља се, препире се.* — Не распи̏рај се с њега, ви̏диш да неје̏ чи̏тав.

распи́чка свр фиг *упропасти, уништи.* — Ра̀спичка бр̀зо о̀н њи́ан до̀говор. — То̀ј што и̏маше ма̀лко сто̀ку ра̀спичка, па сѣг ладу̀је.

распишто̀љи се свр фиг *раскомоти се, рашири се.* — Распиштоњи̏л се ко да-е а̏га.

распла̀зи се свр *исплази језик, зине од изненађења.* — Расплази̏л се кьд гу је виде̏л да доо̀ди.

расплазо̀тина ж/м ауг и пеј *размажена, распуштена особа.* — Немо̀ј да че̏каш ту̀ј расплазо̀тину, него си ти̏ урабо̀ти кво̀ тре̏бе.

распла̀ши свр *поплаши све, растера.* — Изле̏зе и[з]-шума̀к па ми ра̀сплаши о̀вце те побе̏гоше. — Расплаши̏ше се деца̀, па штукну̀ше ко̀је-куде̏.

распли̏та несв *расплиће.* — Распли̏та џемпи̏р, ће преплете̏ дру̀ги, по̀голем.

распоје̏ се свр *распева се.* — Распоја̀л се ко да-е на орма̀н, а не у ку̀ћу.

располо̀ви (се) свр *преполови (се), поломи (се).* — Располо̀ви ми ја̀буку, да гри̏знем. — Па̀де ми сто̀вна, па се ра̀споло̀ви.

ра̀сположан, -а, -о 1. *ведар, расположен.* — Како̀ да чове̏к бу̀де ра̀сположан кьд га сапи̏њају нево̀ље са сва̀ку страну̀? — Залу̀д ни ви̏ка бу̀дите ра̀сположни, немо̀ј се секи̏рате. **2.** фиг *миран, без узбуђивања.* — Ре̏коше ни: Не бо̀јте се, неје̏ ни̏шта стра̀шно, бу̀дите ра̀сположне, тике се ма̀лко повреди̏л.

располо̀жи (се) свр *орасположи (се), разведри (се).* — Ће и̏демо у Село̀ на игра̀нку, да се ма̀лко располо̀жимо. — Ни̏шта га не мо̀ж располо̀жи, стунти̏л се, набра̀л ве̏ђе и са̀мо чамре̏је.

располу̀ти (се) свр **1.** в *располови (се).* — Располу̀ти ми ову̀[ј] ја̀буку. — Ра̀сполути ми се оно̀ј у̀баво шише̏нце с раки̏ју. **2.** фиг *претуче.* — Ћу га располу̀тим ко ти̏кву, са̀мо ли га ва̀тим.

распо̀п м **1.** *поп који је оставио своју службу.* — Пројде̏ они̏ја распо̀п што-е батали̏л цр̀кву. **2.** фиг *запуштена, неуредна особа.* — Не̏ћу да чу̀вам распо̀па у ку̀ћу. — И̏де како распо̀п, а̀ли све̏т.

распра̀ви (се) / распра̀и (се) свр **1.** *размрси (се), расплете (се).* — Распра̀ви ми ови̏ја коно̀пци. — Мло̀го су ум̀рсени ко̀нци не мо̀ж се распра̀и. **2.** *расправи, рашчисти што с ким.* — Нека и̏де куде шумара̀, па нека се распра̀ви за оне̏ј бу̀ке што-е исе̏кал. — То̀ј ће си о̀н распра̀н з Драгути̏на, они̏ су га и замрси̏ли.

расправи̏ја ж *расправа, свађа.* — У њи̏ну расправи̏ју не мо̀гу [да] се бр̀кам. — Има̀ли смо те̏шку расправи̏ју око ку̀ћу и има̀ње, докле се не одели̏мо.

распра̀ља несв **1.** *развезује, расплиће.* — Распра̀љам ју̀лари̏, заврза̀ли се сви̏ у ку̀п. **2.** фиг *расправља, рашчишћава.* — Ту̀ј ства̀р башта̀ и̏ма да распра̀ља с њи̏, а не ти̏.

распра̀ља се несв **1.** *расправља се, свађа се.* — Немо̀ј се распра̀љате насре̏[д] дру̀м, љу̀ди да ви слу̀шају. **2.** *развезује се, расплиће се.* — Ла̀ко се распра̀ља та̀ј замрсо̀тина, ако вој на̀јдеш кра̀јеви.

распраља̀ње с гл им од *распраља (се),* **1.** *распетљавање, размрсивање.* — Без распраља̀ње, те̏шко ће у̀знеш ју̀же за врзува̀ње. **2.** фиг *расправљање, рашчишћавање, свађа.* — Мо̀ра ли распраља̀ње за сва̀ку ситни̏цу? — Овде̏ ни̏шта не мо̀ж да урабо̀тиш без распраља̀ње.

распраљо̀тина ж *свађа, препирка.* — И како̀ се за̀врши та̀ј ва̀ша распраљо̀тина око бра̀нище?

распра̀ти свр *испрати све, отпрати на разне стране.* — Распрати̏ деца̀ кое-куде̏: у шко̀лу, у о̀вце, у гове̏да, па узо̀ да срабоћу̀јем.

распрди се свр **1.** *почне да испушта гасове.* — Распрдел се ко врањча уз Дел. **2.** фиг *почне да се много хвали.* — Распрдел се па се само вали, н-умеје да стане.

распрдотина ж/м *особа која се много хвали* — Едва се откачи од онуј распрдотину.

распрегне свр **1.** *испрегне.* — Распрегни волови и води ги у ладовину, да се одмору. **2.** *рашири.* — Распрегни црге и тури на премет да се ветреју.

распреза несв **1.** *испреза.* — Што ли ги сьг распреза ка[д]-ће још да терамо дрва? **2.** *раставља нити.* — Неје добро извртканo па га распреза. **3.** *шири, простире.* — Распреза постељке по гувно, да ги малко сльнце огреје.

распремени (се) свр *скине са себе свечану или нову одећу.* — Мати гу распремени чим дојде о[д]-цобор. — Распремени се брзо да не каљаш ново облекло.

распремењување с гл им од *распремењује (се).* — Требе вој увек помагач за распремењување.

распремењује (се) несв *скида са себе нову или свечану одећу.* — Распремењује гу сестра дрешку по дрешку. — Неће се распремењује кьд дојде о[д]-цобор, но такој, у ново, оди по улице до навечер.

распреће свр *разгрне оно то је запретано, извади из пепела.* — Распрећи компири, доста су се пекли.

распрска се свр **1.** *распе се у комаде.* — Распрска се пенцер, кьд га удари дете с клис. **2.** фиг *разиђе се, разлети се на све стране.* — Распрскаше се деца по ливаду да беру китке.

распрсне се свр в *распрска се.* — Це распрсне о[д]-цмејање.

распрти (се) свр **1.** *рашије (се).* — Распртил ми се рукав, требе га заватиш с конац. **2.** фиг *ослободи се терета.* — Дојде до извор, распрти ранац, па седе да се одмори.

распудан, -дна, -дно *мали* (заб. М. П.).

распуди свр *отера, истера, протера.* — Распуди овце преко долину, да не улезну у жито.

распупули се свр *напупи.* — Распупулил се љиљак, само што не исцьвти.

распурка свр *отуђи, прода буд зашто.* — Распуркал што је имал, сьг такој чмаи сам.– Тој што му остаде о[д]-цтоку, зачас распурка и сьг нема ништа.

распустен, -а, -о *размажен.* — Деца им млого распустена, не вермају никога.

распусти свр в *разведе (3).* — Распусти кола, да докарујемо греде.

распусти се свр *олењи се, постане неуредан.* — Распустил се, па за ништа не аје.

распутина ж *стаза мимо пута, распутица.* — Поред убав пут, он ватил да тепа (јаше, води) коња по распутине.

распућка свр в *распурка.* — Распућкал и тој што му башта остаил.

распуца се свр фиг *почне да једе халапљиво.* — Распуцал се ко да-е дошал из апсу.

распучи (се) свр **1.** *тресне, угрува (се).* — Обали га, па га распучи. — Паде на љизгавицу, те се распучи. **2.** *разбије (се).* — Распучи дете стовну на извор. — Распучи ми се шуле ко лејка. **3.** фиг *убије, погине, настрада.* — Дооди ми у јад да га ватим, да га распучим. — Сивни се ис-црешњу, ће паднеш це распучиш!

распуштен, -а, -о *размажен.* — Деца им млого распуштена, па ги не воду нигде.

распуштеник м *разведен човек.* — Удала се за еднога распуштеника ис Прочовалци.

распуштеница ж *разведена жена.* — Отерал гу онија баксуз, сьг је распуштеница.

распушти свр *размази (се).* — Распуштила деца, па ни за што несу.

распцу́је се свр *почне да псује, падне у јарост.* — Распцува́л се о[д]-цаба́јле.

расрди (се) свр *наљути (се).* — Расрди́л се, па не́ће ни с ме́не да ора́ти. — Кои́ ми дете́ то́лко ра́срди, те ми-е ово́лко љуто́?

раста́ви се / раста́и се свр *разведе се.* — Ни го́дину несу́ прекара́ли за́едно, ве[ћ]-це растави́ли. — Растаи́ли се, а несу́ се били́ до́бро ни упознали́.

раставиче́ с бот *ливадска биљка раставић* Equisetum palustre L., в *коњски реп.*

раста́ља свр *раставља, одваја.* — Раста́љај ко́ла, тре́бе ни са́мо предњаче́ с коше́рку. — Бо́г ста́ља, Бо́г раста́ља.

раста́ља се несв *разводи се.* — Пла́чи зе́вњо, раста́ља се ми́ло о[д]-дра́го. — Сва́ки дьн се раста́љају, а, ете́, јо́ш се несу́ растаи́ли.

растаља́ње с гл им од *растаља (се)*, **1.** *растављање.* — Тре́бе ми вре́ме за растаља́ње ветрења́чу, да гу попра́им. **2.** *развод.* — Кои́-е тьг мисли́л на растаља́ње.

ра́стег м *мера за платно: од краја једне до краја друге испружене руке.* — За посте́љке ти тре́бу две́ стру́ке по два́ ра́стега о[д]-ткано́.

расте́гљи свр *растегне, развуче.* — Да́ј да расте́гљимо коно́пче ме́ђу ова́ј дрвља, да ту́рим ћилими́ и посте́љке да се ветре́ју.

расте́гљи се свр *изнемогне, посустане од напора.* — Кьд би могла́ да се расте́гљим на све́ стра́не, па да сва́кому удово́љим. — Растегљи́ се трча́ећи ната́м-наова́м за ни́шта.

ра́стеж м *мера одређена дужином раширених руку или од рамена до краја једне руке.* — Ћили́м широ́к ра́стеж, а дльг ра́стеж и-по.

расте́за несв *растеже, развлачи.* — Расте́зам благоту́ да и́ма за це́лу зиму́. — Расте́за неки́ фе́дери.

растела́ли свр *разгласи.* — Ськ ће о́н ово́ј што-е чу́л да растела́ли по село́, сви́ и́ма да зна́ју.

расти́ка се свр *погуби се, нестане.* — Растика́ше ми се деца́ по бе́л све́т, оста́до ко пењу́га у ку́ћу.

расти́ње с *коров.* — Предузе́ло расти́ње на све стра́не.

расткa̍је се свр *увредни се у ткању.* — Ка[д]-це расткa̍е сна́јка, це́лу зиму́ ткa̍е, не да́ва ни́ки да при́јде до разбо́ј.

расто́в, -а, -о *храстов.* — Погоди́л расто́ву гра́ђу за ку́ћу.

расто́вина ж *храстово дрво, храстовина.* — Све́-е то́ј што ви́дите у ку́ћу су́ва расто́вина. — Тури́л и про́зори од расто́вину. — У Дерве́н се гре́ју на расто́вину, куде на́с на бу́ковину.

растолма́чи свр *растумачи, прочита, објасни.* — Писа́л Драго́јло, ал не́маше кој да ми растолма́чи пи́смо.

расто́пи свр *раствори.* — Расто́пи га пр́во у во́ду, па га по́сле пи́.

расто́пи се свр **1.** *раствори се, истопи се.* — Ојужи́ло га до́бро, бр́зо це расто́пи сне́г. **2.** фиг *разнежи се.* — Ра́стопи се од ра́дос, кьд му ре́ко то́ј. — Ра́стопи се жена́ од мили́ну.

расто́чен, -а, -о **1.** *размакнут, растављен.* — У расто́чену ка́цу сипа́л ко́мине, па проте́кле. **2.** *иситчен, избушен.* — Ћупри́ја ти у по́друм скроз расто́чена.

расто́чена ко́ла изр *размакнут предњи од задњег трапа воловских кола.* — С расто́чена ко́ла докару́емо и гре́де.

растȍчи свр **1.** *размакне задњи трап воловских кола од предњег трапа помоћу срчанице.* — Растȍчи кȍла да докарӯемо снȍпје озгȍр, из Дӣнининцу. **2.** *прогризе дрво сипац.* — Мушљӣке свѐ расточӣле кȁцу.

растȍчи се свр *размакне се, растави се.* — Расточӣле се дӯге на ардȍви, трѐбе ги закӣснемо.

растрȁска се свр **1.** *почне да лупа, да треска стварима.* — Штȍ ли се јӯтроске такȍј растраскȁла по кӯћу, ко да-е љутȁ. **2.** фиг *разгалами се.* — Растраскȁла се ко да е самȁ на бѐли свѐт. — Растраскȁла се, не мȍж да дȍјдеш од њӯ до рѐч.

растр̏вен, -а, -о *разбацан, расут.* — Штȍ су овѐј трȍшке од лѐб по кӯћу овȍлко растр̏вене?

растр̏ви (се) свр **1.** *распе (се), проспе (се).* — Ако кокȍшке пȁ растр̏ву жӣто на гӯвно, ћу те утѐпам што не пȁзиш. — Покрӣ с цр̏гу неовѐјано жӣто, да се не растр̏ви по гӯвно. **2.** *размили се.* — Растрвӣле се ȍвце по гр̏мење на Длȁги рӣд, едвȁ ги збрȁ.

растрвувȁње с гл им од *растрвује (се).* — Ӣч не пȁзи на растрвувȁње жӣто.

растрвӯје (се) несв *расипа (се), разбацује (се).* — Пȁзи да кокȍшке не растрвӯју онӣја купчък са[с] жӣто. — Ȍткоси дебѐли, растрвӯј ги пȍвише да се сӯшу. — Ка[д]-чӯкамо снȍпје, пȁзимо да се не растрвӯје жӣто.

растр̏гне свр **1.** фиг *развуче, растегне.* — Сък ће бȁба да омѐси бȁницу, сȁмо да растр̏гне кȍрке. **2.** фиг *умеси питу.* — Квӯ-е бȁницу растр̏гла пр̏сти да си изедѐш.

растрѐби свр *рашчисти.* — Да растрѐбиш ливȁду под Јерӣч од грȁње и крпацӣ, да мȍж да растѐ травȁ. — Рȁстреби ли пȍдрум о[д]-цтȁри компирӣ?

растребувȁње с гл им од *растребује.* — Трѐбе ми пȍмоћ за растребувȁње под ȁјат.

растребӯје несв *распрема, рашчишћава.* — Докле ȍн растребӯје, тӣ докȁрај колӣца за ђӯбре.

растрѐска свр **1.** *растресе, продрма.* — Растескȁше ме онȁј кȍла нис Кȁчар. **2.** фиг *разбије (главу).* — Немȍј се вр̏ља с кȁмење, некомӯ ће растрѐска глȁву. — Растрескȁл вој глȁву с кукȁљу.

растр̏за несв **1.** *развлачи, растеже.* — Не растр̏зај ми цемпӣр, ће га исцѐпиш. — Некаквӯ мр̏шу кӯче растр̏за нат плȍт. — Растр̏за кȍре за бȁницу. **2.** *односи, отима, граби.* — Растр̏зају имȍвину децȁ како им пȁдне, а ȍн дӣгал рӯке о[д]-цвѐ, спрѐма се за мрѐшку.

растр̏за се несв *исцрпљује се радом на више страна.* — Не мȍгу вӣше да се растр̏зам на свѐ стрȁне, да на свӣ помȁгам, непостȁл сам.

растр̏зана бȁница ж *гибаница од руком развлачених кора.* — Севтѐ је искочӣла у нȁшу кӯћу растр̏зана бȁница. — Нȁјвише вȍли да едѐ растр̏зану бȁницу.

растрӣша (се) несв **1.** *тресе, протресује.* — Растрӣша сѐно у падӣну да се сӯши. **2.** фиг *претреса.* — Не растрӣшај по тӯђе цȍпке. **3.** фиг *потреса се.* — Не растрӣшај се тȍлко, ће бӯде дȍбро.

растр̏ка се свр *растрчи се.* — Растркȁше се коњӣ нис пӯт, децȁ да погȁзу, да те страȁ увȁти.

растр̏ља свр *згази ногом, размаже рукама, утрља.* — Растр̏љај ми овӣја мȁз по грбӣну, егȁ ме попӯшти костобȍљ.

растрȍпа свр *искасапи, исецка.* — Ȍн тȍј умѐје убȁво да растрȍпа кȍске, кьд пастр̏мимо шиљѐже.

растро̀па се свр **1.** *почне да треска чиме, залупа.* — Растропа̀ла се тако̀ј ра̀но с пани̇̀це по ку̀ћу. **2.** фиг *разгалами се.* — Кво̀ сте се то̀лко растропа̀ли, ко да н-умѐјете полѣк да ора̀тите?

растро̀ши свр *уситни.* — Нска̀ ти Џи̇̀да растро̀ши стодина̀рку.

растр̀ти свр *повреди.* — Па̀дал ис-црѐшњу, растрти̇̀л ду̀пе на ко̀рењ, лелѐче па усту̀ра.

растр̀ти се свр фиг *посустане, изнемогне.* — Растрти̇̀ се работѐјећи на ову̀ј поду̀спарину.

расту̀ђи (се) свр *удаљи (се), отуђи (се).* — Ра̀стуђи ми ку̀ћу, откад почѐ о̀н да газду̀е. — Како̀ се оцели̇̀мо, тако̀ј се растуђи̇̀мо.

растуђува̀ње с гл им од *растуђује (се).* — Како̀ дојдѐ, тако̀ј се да̀де на растуђува̀ње оно̀ј што сам ја̀ з-дѐсет пр̀ста стѐкал.

растуђу̀је (се) несв *отуђује (се), туђи (се).* — У едьн ма̀ пија̀н почѐ да растуђу̀је свѐ ис-ку̀ћу.– Расуђу̀ју се и рођѐна бра̀ћа, него ли комши̇̀е.

расту̀жи се свр *падне у депресију, почне да тугује.* — Едну̀ш ли сам се тако̀ј растужи̇̀ла за мои̇̀ у печа̀лбу.

расту̀ра несв **1.** *руши.* — Расту̀ра ста̀ру ку̀ћу, ће пра̀и но̀ву. **2.** *распростире, разастире.* — Расту̀ра о̀ткоси да се су̀шу. — У̀зни ста̀ру цр̀гу, па расту̀ри гра̀ да се су̀ши. **3.** *упропашћава.* — Распи̇̀ја, во̀ли на дру̀гога да расту̀ра срѐћу. — Расту̀ра им за̀едницу та̀ј ку̀чка. **4.** *развршује.* — Расту̀ра већ дру̀ги сто̀г за рану̀ на о̀вце. **5.** фиг *чини што срчано, предано.* — Рабо̀ти детѐ, па расту̀ра. — Ебѐ га у мо̀зак, па га расту̀ра. — Би̇̀је, па расту̀ра.

расту̀ра се несв **1.** *руши се.* — Расту̀ра се шко̀ла од њи̇̀но вика̀ње. **2.** фиг *одјекује, распростире се.* — Сѣл ли ви̇̀кнеш, гла̀[с]-се расту̀ра на свѐ стра̀не. **3.** фиг *чини што предано, свом снагом.* — Расту̀ра се од рабо̀ту. — Расту̀ра се от плака̀ње.

растура̀ње с гл им од *растура (се).* — Трѐбе им помо̀гнемо у растура̀ње коша̀ру.

расту̀рен, -а, -о *разасут.* — Кьд на гу̀вно, а они̇̀ја пла̀с свѐ расту̀рен, говѐда га обали̇̀ла.

расту̀ри свр **1.** *сруши, поруши.* — Рекли̇̀ му да расту̀ри то̀ј што-е праи̇̀л у ту̀ђо. **2.** *развргне.* — Појдѐ вѐштица да расту̀ри моју̀ жени̇̀дбу, ал вој се не да̀де. — Растури̇̀л погодлѣк за ју̀нци. — Растури̇̀ли вери̇̀дбу. **3.** *распростре.* — Растури̇̀л око̀сено бра̀ниште, да се су̀ши. **4.** фиг *разбије.* — Ћу те расту̀рим ка[д]-те уда̀рим! — У̀дари ме рђа̀, па ме ра̀стури.

расту̀ри се свр **1.** *разиђе се, нестане.* — Растури̇̀ше се о̀блаци. — Ка[д]-то̀ј урабо̀тиш, мађи̇̀је ће да ти се расту̀ру. — По̀седу̀ на седѐњку, попреду̀, па се расту̀ру до̀ма. — Ра̀стури се оро̀. **2.** фиг *разведе се.* — У̀зну се, па се расту̀ру. **3.** изр: **растури̇̀ше се од бега̀ње** *поломи се бежећи*; **ра̀стури се од едѐње** *преједе*; **ра̀стури се од работу̀** *претера у послу*; **ра̀стури се од трча̀ње** *изнемогне од трчања* итд.

растури̇̀че с бот *добричица* Glechoma Hederacea.

растурува̀ње с гл им од *растурује (се)*, в *растурање.* — То̀ј растурува̀ње од едѐње ода̀вно несьм видѐл.

растуру̀је несв в *растура (1, 2, 3, 4),* **1.** — Растуру̀ју поја̀ту, ће гу препра̀љају. **2.** — Растуру̀је сѐно да се су̀ши. **3.** — Реши̇̀ла се, ку̀чка, ће му растуру̀је бра̀к. **4.** — Почѐл од вр̀ да растуру̀је сто̀г.

растуру́је се несв в *растура се (1, 2, 3)*. **1.** — Растуру́ју се о́блаци, ће се разја́гли. **2.** А́ се ожени́ше, а́ се растуру́ју. **3.** изр: **растуру́је се од еде́ње; ~ од рабо́ту; ~ од бега́ње, ~ од еба́ње, ~ од пие́ње** итд.

расу́че свр **1.** *направи коре оклагијом* („сукаљком“). — Кад расу́че ко́ре, па напра́и ба́ницу, то́ј на́јвише па́нтим од моју́ ма́јку. — Напра́јш пр́во кревајчети́ја, па ги по́сле расу́чеш у ко́ре. **2.** *растави на делове.* — У́сука́ло се, тре́бе га расу́чеш. **3.** фиг *претуче, пребије.* — Ра́сука га о[д]-тепа́ње. — У́дари га, па га ра́сука.

расфр́ља свр *разбаца* (Мачкатица, Лебет), в *разврља*. — Н-уме́је облекло́ да сло́жи на едно́ ме́сто, него га расфр́ља на све́ стра́не. — И́де да расфр́ља се́но да се су́ши.

расфр́љан, -а, -о *разбацан* (Мачкатица, Лебет). — Не́ћу ви́ше да гле́дам расфр́љане ства́ри по ку́ћу.

расфр́љи свр *збаци, одбаци* (Мачкатица, Лебет). — Расфрљи́ се́но ис-ко́ла. — Расфр́љи ови́ја џакови из чеке́рку.

расфрљува́ње с гл им од *расфрљује* (Мачкатица, Лебет). — Кола́ј рабо́та за расфрљува́ње, а ко́ј ће по́сле да зби́ра се́но?

расфрљу́је несв *разбацује* (Мачкатица, Лебет). — О́н ће да и́де да расфрљу́је се́но да се су́ши, а ти́ ће га по́сле зби́раш.

расцавти́ (се) / расцьвти́ (се) свр **1.** *расцвета (се)*. — Едва́ че́кам да се расцьвту лива́де. **2.** фиг *поцепа се.* — Расцьвте́ле му се чеши́ре на ду́пе. — Расцавте́ли му се рукави́ на ла́ктови.

расцве́ли (се) свр *расплаче (се), растужи (се)*. — Ко́ј-ми-е расцвели́л дете́ те оно́лко ру́ца? — Расцвели́л се за башту́ у рабо́ту.

расцви́ли се свр *расплаче се.* — Без ра́злог се тике онако́ј расцви́ли, ни́ки не зна́је за што́.

расцвр́ка се свр *раскрешти се.* — Расцврка́л се по ме́не да га приче́кам.

расцврчи́ се свр **1.** *почне да цврчи на ватри.* — Ра́сцврча се главња́ на о́гењ. **2.** *загреје се уз ватру, растопи.* — Ма́кни се од огњи́ште, да се не расцврчи́ш. **3.** фиг *развика се, разграји се.* — Расцврча́ла се де́ца по ку́ћу, напраи́ла у́рнебес.

расце́пен, -а, -о **1.** *поцепан.* — Што́ ти Стани́ја не закр́пи те́ј расце́пене чеши́ре? **2.** *разбијен.* — Пројде́ с расце́пену гла́ву.

расце́пи се свр *поред стандардних значења и:* фиг *засмеје се.* — Расцепи́л се ко шифо́нске га́ће (*изр*).

расце́ри се свр пеј *насмеје се.* — Гле́дам гу и она́ се расцери́ла ко да недозна́ва.

расцеро́тина ж пеј *особа која се стално смеје.* — Од ону́ј расцеро́тину не мо́гу да си про́јдем нис пу́т.

расци́њка се свр *расцмиздри се, заслинави.* — Расцињка́ло се дете́, боли́ га меши́нка.

расцичи́ се свр *стане гласно да плаче.* — А́ ли му не учи́ниш, о́дма се расцичи́.

расцми́здри се свр *расплаче се.* — Ни́ки га ни́шта не ди́ра, а о́н се расцми́здри.

расцо́па свр *разбије.* — Немо́ј се га́ђате с ка́мење, ће си расцо́пате гла́ве.

рати́ја ж *хартија, папир.* — И́маше у џеп неку́ рати́ју за те́бе, па гу негде́ затури́.

рати́шан, -шна, -шно *који је од хартије, хартишан.* — Опра́ла му кошу́љу с рати́шне па́ре.

рати́шка с дем од *ратија.* — Да́ј ми од ону́ј та́нку рати́шку да замо́там цига́ру.

ратоси́ља се свр *ослободи се.* — Ка[д]-це едну́ш ратосиља́ о[д]-ту́ј беду́?

ратосиљување с гл им од *ратосиљује (се).* — Тој више не мож да се издржи, требе под кітно ратосиљување од њега.

ратосиљује (се) несв *ослобађа (се).* — Ти имаш танџару, ратосиљуј ни о[д]-дивје свиње, све ни ископаше компири. — Ћу се ратосиљујем от печалбу, макар динар немал. — Ратосиљуј се ти о[д]-тог јунца, докле те неје убол.

ратување с *ратовање.* — Немој да мислиш да више нећe буде ратување.

рачун м фиг *обзир, образ,* в *води рачун.* — Води рачун како учиш, да ни не обрукаш. — Води рачун от-коња докле си на пазар.

рачуни несв **1.** *рачуна, прорачунава.* — Све рачуни напамет, бес плавез. **2.** фиг *претпоставља, верује, нада се.* — Рачуним да гу до Прокопје дигнемо пот-кров. — Рачуним ће излезну двоја кола дрва о[д]-туј буку. — Рачуним ће ми ти помогнеш око сризање кров.

рачуња несв **1.** *рачуна.* — Још н-умеје да рачуња, а нека слова писује. **2.** фиг *нада се, узда се, верује.* — Рачуња да ће стигне до Предене за три сата. — Рачуњам на тебе да ми тој завршиш!

рачуња (се) несв *сматра се, верује се, претпоставља се.* — Рачуња се да га е она одвела у варош. — Рачуња се да му е Тима утепал коња, ал ники нее видел.

рачуњање[1] с гл им од *рачуња (се).* — Превари се у рачуњање, не те баксуз да ми помогне.

рачуњање[2] с *школска дисциплина, рачун.* — Добил петицу из рачуњање.

рашетка ж *решетка.* — На буку се тура рашетка да заустаља грање, викашемо гу чешељ.

рашето с *решето.* — С рашето вејемо онoј жито от куп. — Големо рашето се вика протока.

рашмокљави се свр *обуче се немарно, растронта се.* — Рашмокљавил се да га од гад не погледаш, а оће се жени.

рашнура (се) свр *развеже (се), рашнира (се).* — Рашнурај ми опьнци, не могу се савивам од грбину. — Рашнурали ти се опьнци, це соплетеш с теј врце.

рашнуран, -а, -о *рашниран, расплетен.* — Онај брљивка иде по малу с рашнуране подвешке и одврзану тканицу.

раштркља се свр *разјури се (стока).* — Са[л]-ли га убоде кумарац, раштркља се говече, вати штило, не мож га после најдеш по тија пусти шибак.

раштрокави се свр фиг *размаже се, немарно се умије.* — Неје се омил како требе, сьл се раштрокавил.

раштурка се свр *почне да луња.* — Раштуркал се, па се не сврта дом.

рашушури се свр *развије се, отвори се круница (цвета).* — Рашушурили се јутрос џорџини.

рашчагољи свр *проџара, подстакне ватру да гори.* — Рашчагољи с маше огењ, нешто загаснул.

рашчеврљи свр *развали, рашчеречи, поцепа, разломи.* — Кьд га уватим, нос ћу му рашчеврљим. — Куде рашчеврљи нове ципеле?

рашчеврти свр фиг *разбије главу каменом.* — Кој ти рашчеврти главу? — Ћу му рашчевртим главу с камен.

рашчели свр *рашири, разастре.* — Рашчели овце по ширинку да пасу, да се не бутају една уз другу по пролуке.

рашчепати свр **1.** фиг *раскомада.* — Рашчепатил погачу ко да ни има сто на ручак. **2.** фиг *почне да тороче.* — Рашчепатила се, не мож се заустаи од ломотење.

рашчепи свр **1.** *рашчеречи.* — Кьд гу уватим, има гу рашчепим. **2.** *раскречи, разрогачи.* — Рашчепила ноге насред абуланту. — Рашчепи човек очи гледаећи у тују беснуљу бесну. — Рашчепил уста од кокоћање.

рашчепи се свр **1.** *рашчеречи се.* — Паде на љизгавицу па се рашчепи. **2.** фиг *премори се од хода или стајања.* — Рашчепи се цел дьн одеећи по Плану по коњи.

рашчепљак ж пеј *непристојно млађе женско чељаде.* — Немој више да си ми довукал у кућу тија рашчепљак.

рашчепњак ж в *рашчепљак.* — Онија рашчепњак ће им растури кућу само ли гу Спиридон узне!

рашчепотина ж *неморална, лака жена.* — Куде најде онуј рашчепотину, едьн ли-е преко њу прошьл?

рашчепрљи свр *рашчепрка, разрије,* супр *зачепрљи.* — Нешто ми леје све рашчепрљило. — Рашчепрљи оџак, да видиш како су понели компири.

рашчепуља ж пеј *непристоја жена.* — Кьд га ували тај рашчепуља, неће лако излезне из њојне руке. — Неће ми више улезне у кућу тај рашчепуља докле сам ја жива.

рашчици м бот *трава која се користи у справљању мађија,* в *растуриче.*

рашчкољави (се) свр *удари (се) јако, разбије (се).* — Рашчкољавил лејку (главу) на неки дирек, одеећи по мрак. — Ће му рашчкољавиш главу с тија камен, немој се врљаш. — Рашчкољави се на твој басамак. ▪ трп прид **рашчкољавен**, -а, -о *разбијен, ударен.* — Да ти неје рашчкољавена прлица, па да те поведем куде ујку у гости.

рашчовечи (се) свр *упропасти нељудским поступком, изгуби својство човека.* — С тој твое викање сваки час, рашчовечи ми дете. — Рашчовечи ми се човек од голему работу. — Рашчовечил се, само што не еде живи људи. ▪ трп прид **рашчовечен**, -а, -о *упропашћен, престрављен нехуманим поступком.* — Сьг је он о[д]-штра рашчовечен. — Кој ће после чува рашчовечено дете?

рашчокља свр **1.** *разбије.* — Ћу му рашчокљам главу, само ли га видим. **2.** *обије глеђ,* в *оцупа.* — И овија лонац си рашчокљала, ништа не пазиш.

рашчокљан, -а, -о *повређен.* — Кои овој беше с рашчокљану главу?

рашчољавен, -а, -о *разбијен.* — Што му-е нос рашчољавен? — Не питуј гу за рашчољавену руку.

рашчољави (се) свр *повреди (се), удари (се).* — Рашчољавил Мурџа (во) леви рог риеећи земњу. — Рашчољави се на лојтру, а могал сам и без око да останем.

рашчуе се свр *прочује се.* — Долеко ће се рашчуе њина брука и срам.

рашчука свр *разбије.* — Рашчукал му неки нос ка[д]-це пијани потепали.

рашчука се свр *стане да лупа у што.* — Рашчукал се од рано јутро: кове косу.

рашчумави се свр *рашпчупа се.* — Куде си се такој, ћеро, рашчумавила? — Све ме рашчумави овија ветрина.

рб м *срк, гутљај.* — Дај ми само едьн рб да обиђнем Лискино млеко.

рба[1] несв *пије срчући.* — Рбај да се не изгориш, млого-е вруђ чај.

рба[2] **(се)** несв *хаба (се) (одећа, обућа).* — Брзо му се рба све што обује.

рбање с гл им од *рба (се)* **1.** *пијење.* — Врућо-е, пиј га с рбање. **2.** *хабање.* — Кад одиш с тија опьнци, варкај малко, мисли и на њино рбање.

рбне свр *сркне.* — Нека и он малко рбне од овуј ракиицу.

Рва́т м *Хрват.* — Ср́би и Рва́ти кој што̀ дова́ти (*изр*). — То̀ј му-е бра́т Рва́т.

Рва́тица ж *Хрватица.*

рва̀цки, -а, -о *хрватски.* — Служѝл во̀јску у Рва̀цки Ка̀рловац.

рвѐ се несв *бори се, рва се.* — Поглѐј како̀ се ку̀чиħи рву̀. — Ватѝла деца̀ да се рву̀.

р̀га (се) несв **1.** *цара, подстиче, меша.* — Не р̀гај вѝше по то̀ј огњѝште, оста̀ви га да се само̀ разгорѝ. **2.** *мува (се), гура (се).* — Р̀га се о̀н сву̀де, мо̀ж то̀ј и да ти завр̀ши, да тѝ и не ѝдеш у о̀пштину.– Ста̀лно ме му̀комачки р̀га с ла̀кат у слабѝну.

рга̀ње с гл им од *рга (се), мешање, мушљање, царање.* — Не мо̀ж без рга̀ње, тако̀ј научѝло. — Без рга̀ње с мо̀тку нѐħе иска̀раш ку̀че ѝспод а̀јат.

р̀гне свр **1.** *изненада изађе, излети, истрчи.* — Рженѝчке, прженѝчке, р̀гни из гр̀м па ме упла̀ши (*из нар приче*). — Р̀гну зајчѐ и[з]-шума̀к. — Ргну̀ше говѐда ис-коша̀ру, па ме уплашѝше. **2.** *муне, изненада убоде нечим, забије.* — Чу̀вај се, немо̀ј ти јуна̀ц р̀гне ро̀г у мешѝну.

рђа̀[1] ж фиг *наопак човек, неваљалац.* — Кудѐ на̀цара на ту̀ј рђу̀, да се с њѐга вр̀неш? — Нѐħу вѝше с те[ј]-рђе да ѝмам по̀сла.

р̀ђа[2] свр в *рђавеје.* — Почѐл ра̀лник да р̀ђа.

/**р̀ђа рђо̀сана**/ изр *зао, наопак човек, ништков.* — Кво̀ си се и тѝ нада̀л о[д]-ту̀ј рђу̀ рђо̀сану да ħе да ти помо̀гне?

р̀ђав, -а, -о **1.** *зарђао.* — Кво̀ ħе ти тej р̀ђаве пло̀чке, нѐħе с њи ковѐш коња̀? **2.** фиг *зао, покварен.* — Мло̀го-е р̀ђав човѐк. — Наша̀л р̀ђаво дру̀ство, не свр̀тају се до̀м.

рђавѐје свр *хвата рђу.* — Ако стојѝ ту̀ј, у по̀друм, ѝма још вѝше да рђавѐје.

р̀ђаво прил *лоше, неваљало.* — Мло̀го си р̀ђаво поступѝл спрома њу̀.

рђа̀н м *рђав човек.* — Рђа̀н едњн, о̀н ħе мѐне тако̀ј да вѝка!

рђо̀сан, -а, -о *запуштена, лења особа.* — По њу се вѝди ко̀лко-е рђо̀сана.

рђосува̀ње с гл им од *рђосује се.* — Не мо̀гу да глѐдам рђосува̀ње по моју̀ ку̀ħу.

рђосу̀је се несв *запушта се, излежава се, ленчари.* — По вазд́ьн се р̀ђосу̀је, нѝшта не ва̀та у ру̀ке.

рђо̀ше се свр *запусти се, преда се нераду, разлењи се.* — Рђо̀сал се, па нѐма кудѐ.

ребеħа̀ло с *онај (она) који се стално ребеħе.* — Не мо̀гу да слу̀шам вѝше то̀ј ребеħа̀ло, да се ребѐħе ко да нејѐ чѝтава.

ребеħа̀ње с гл им од *ребеħе се.* — Ка[д]-чу за Марѝку пр̀сну од ребеħа̀ње. — Мло̀го ми ѝде на жѝвци њо̀јно ребеħа̀ње. — Ка[д]-ħе еднуш куде ва̀с да преста̀не то̀ј ребеħа̀ње?

ребѐħе се несв *нападно се смеје, кикоħе се.* — По цѐл дњн се ребѐħе, да те Бо̀г сачу̀ва.

рѐбне свр **1.** *удари, млатне.* — Рѐбни га едну̀ш, да вѝдиш како̀ ħе по̀сле да те слу̀ша ко бѐла ла̀ла. **2.** фиг *казни.* — Са̀мо га тѝ прија̀ви, па ħе вѝдиш ко це смѝри кьд му су̀д рѐбне гло̀бу.

рѐбрачки м прил *попреко, искоса, поребарке.* — Ако не мо̀ж тако̀ј, прову̀чи се рѐбрачки.

рѐбри несв *бије, туче.* — Па̀зи се од њѐга, ако ва̀ти да те рѐбри, нѐħе се до̀бро спроведѐш.

ребрња̀к м **1.** зоол *стадијум у развитку жабе, пуноглавац.* — Пу̀на ба̀ра с ребрња̀ци. **2.** фиг *труње у води.* — Какву̀ си ми ово̀ј во̀ду наточѝл сьс ребрња̀цѝ?

рѐд м фиг *договор, списак.* — Чу̀вају говѐда на рѐд.

редък м дем од *ред*. — Држ си ти твој редък кьт копаш компири, а ми ће си копамо наши редови.

реди несв **1.** фиг *плаче*. — Њега нема, а мајка целу ноћ по кућу реди. **2.** фиг *нариче, оплакује покојника*, в *вије*. — Тешко ми с њу да идем на гробје, кьт почне да реди, н-умеје да стане.

редно прил *требало би, треба, ред је*. — Редно би било и он да иде у Предене на вашар. — Редно е да он јутре чува говеда.

редња ж *епидемија*. — Ватила нека редња, па ни сви утркољи у кревет.

редов м *војник без чина*. — Сви мужи из нашу малу су били редови у Гвоздени пук, сьл Синадин наредник.

редом прил **1.** *по реду*. — Узимај грозје редом, не пробирај. **2.** фиг *равним путем, хоризонтално*. — Кьд излезнеш на Боровички друм, тьг идеш све редом, редом до над Лебет. — Редом по путињче, пројдеш кладанче, и туј су Миљковци.

редомке прил у дем знач: *редом, равним путем*. — Уз друм вату, редомке, редомке, па на Мејане.

режањ / режьњ м *одрезак*. — Дај ми сьл едьн режањ од лубеничку. — Тури му едьн режьњ сланину, нека уз леб понесе у воденицу.

режњаци[1] м мн *парчад*. — Исечи ми овуј полутку сланину на режњаци.

режњаци[2] м мн в *урежњаци*. — Кьд иструпиш режњаци, да разводимо разбој.

рез м **1.** *оштрица, сечиво*. — Све си ми утупил рез на секиру. **2.** *ожиљак, озледа*. — От-кво ти-е тија рез на руку, чини ми се, њекња не беше.

реза ж *засун на вратима*. — Тури резу на врата, па да идемо у цргe.

резедо придев *светлозелене боје*. — Млого воли да има џемпири на резедо.

резервар м *резервоар*. — Напунил се резервар с воду, сьг ће дојде и на славине.

резик м *ризик, рескир*. — Отиде на резик, па ако стигне ће заврши работу.

резикант м *ризикант, рескирант*. — Он је резикант, не плаши се да резикује.

резикување с гл им од *резикује*. — Без резикување не мож ништа да постигнеш.

резикује несв *ризикује, рескира*. — Ће резикује и живот, само да дојде до циљ.

резил м *брука, срамота*. — Напраил ни онолки резил сьс женилбу.

резильк м в *резил*. — Резильк да ги је! — Не мога од резильк да едем, а убаво беоше зготвили. — О[д]-тија резильк не могу више да живим.

резилба ж *резидба (воћака)*. — Јутре идемо у резилбу у Сливе.

резилење с гл им од *резили (се)*. — Тој резилење од њега што сам чула, нигде га нема.

резили (се) несв *брука (се), срамоти (се)*. — Тај вртирепка резили целу вамилију. — Резили ни куде стигне, докле га еднуш не пречекамо у сокак. — Немој се резилиш пре[д]-цвет, но плати туј глобу што имаш.

резичан, -а, -о *ризичан*. — Работа ни-е млого резична — качимо се на комини, на голему висину. **2.** фиг *грди*. — Дома ће га резилу за тој што-е уработил.

резично прил *ризично*. — Тьг је тој било млого резично да ѕидаш комин на вабрику бес цкелу.

резне (се) свр **1.** *одсече што мало*. — Резни му од сушеницу, да му не течу љиге на уста. **2.** *посече (се)*. — Резну ли прс с туј тупару, резну, а реко ти не дирај нож? — Резнул се малко на прс сьс костуру. **3.** *засече*. — Резни с тестеру, туј куде ће трупимо греду. **4.** фиг *насече дрва*. — Резну им дрва колко да има докле се не врнем и[з]-Село.

резни несв *накиселује*. — Воли да му ракија помалко резни у-[у]ста.

рѐкне (се) свр *каже (се).* — Дòјди да ти нештò рѐкнем, ал да на дрỳги не казỳеш. — Рѐкни вòј да ћутѝ док ми орàтимо. — Двапỳт се рѐкне у воденѝцу. — Стопỳт да му се рѐкне, òн ће па да заборàји. — На пàметног човѐка емпỳ[т]-це рѐкне.

рѐлна ж *рерна, пећница.* — Турѝ ђувѐч у рѐлну да се печѐ, а тѝ га назрћај.

рѐмен м *каиш на коњској опреми.* — Затѐгни рѐмен да кòњ бòље вучѐ.

рѐмење с зб им од *ремен.* — Збѐри рѐмење, па донѐси да провѐрим да ли-е дòбро.

рендѐ с *кухињска направа за стругање поврћа,* в *јеренде.* — Донѐси ми рендѐ да изрендѝшем јàбуке за бàницу.

рендисувàње с гл им од *рендисује.* — Бѐм ти рендисувàње цѐл дън.

рендисỳје несв *струже.* — Рендисỳје тѝкву за тиквенѝк.

рендѝше несв в *рендисује.* — Нека онà рендѝше, тѝ трѐбе да ми помòгнеш око четвѐрак.

рѐп м фиг *чуперак, дужа коса код дечака.* — Штò си пустѝл тѝја рѐп, квò ће ти, штò га не оцечѐш?

репàљ м фиг *реп, прирепак, окрајак од тканине.* — Квѝ се тòј репаљѝ вучỳ по тѐбе?

репѐти се несв *кочопери се, прави се важан.* — Немòј се млòго репѐти, некѝ ће му стỳца рòгови.

рѐпне свр *удари,* в *ребне.* — Пàзи, немòј га рѐпнеш по грбѝну, млòго ће га заболѝ.

рѐпоња м фиг пеј *младић дуге косе.* — Што не острижѐте онòг вàшог рѐпоњу?

репчѝк м дем од *реп, репчић.* — А штò на кỳтре оцѐкосте репчѝк?

репчѐ с дем од *реп, репић.* — Кỳтре мрда с репчѐ, чѐка нештò да му дадѐш да глòцне.

репчѐње с гл им од *репчи (се),* **1.** *тепање, бијење.* — Òн је одàвно за голѐмо репчѐње, ѝч не слỳша. **2.** *делање тешког посла.* — Тòлко репчѐње и по студенѝцу, и пà не заработѝмо нѝшта.

рѐпчи несв фиг *туче, млати, бије.* — Кьд увàтим да га јà рѐпчим, довѐк ће ме пàнти.

рѐпчи се несв **1.** *грби се, грбави се.* — Немòј се рѐпчиш, него прàво òди. **2.** *протеже се.* — Рѐпчи се ко мачòр на цигѐрицу (*изр*).

репчѝл м в *репоња.* — Пострѝгосте ли вàшога репчѝла?

рѐсес, -та, -то *ресаст.* — Донѐл ми из рабòту рѐсесту шамѝју.

рѐска ж **1.** *реса, цваст код ораха, леске, брезе и других биљака.* — Кад излѐзне рескà на ляскỳ, стѝгла-е прòлет. **2.** *реса, крајеви ћилима, постељки, кафтана...* — Јòште да уврҗем рѐске и ћилѝмче е готòво.

рескѝр м *ризик.* — Такàв је, ѝде ỳвек на рескѝр, па што бỳде.

рескѝра несв *ризикује.* — Рескѝра да изгỳби голѐме пàре, ал ће купỳје сьг стòку, а ће гу продàва нà-пролет.

рескирàнт м *онај ко је склон ризику, ко ризикује.* — Несѝ ти рескирàнт, а мòжда би требàло овòј да покỳшаш, па што бỳде — бỳде.

рѐство с *остатак, рест.* — Евѐ ти пàре, кỳпи ми жилѐти, рѐство си задрж за тѐбе.

рѐтак, -тка, -тко **1.** *редак, проређен.* — Млòго ти рѐтак лук. **2.** фиг *изузетан.* — Овѝја грà што јà сàдим е рѐтак, тѐшко се наòди.

рѐтачьк, -чка, -чко *прилично редак.* — Овѝја грà ти-е нештò млòго рѐтачьк, сьл чорбѝца.

рецѐпис м *лекарски рецепт.* — Мо̀ра да ѝде куде до̀ктура за рецѐпис.

рѐцка[1] ж **1.** *цртица, белег.* — Уда̀ри му рѐцку за још една̀ пѝво. — Есѝ видѐл да има рѐцку на чела̀. **2.** фиг *број.* — Ако ти трѐбем са̀мо за још една̀ рѐцку, о̀ндак нѐма нѝшта о[д]-то̀ј.

рѐцка[2] несв *засеца.* — Овчарѝ рѐцкају ша̀ре на шта̀п, да им бу̀де по̀убав.

рѐцкица ж дем од *рецка.* — Турѝл му рѐцкицу, да га позна̀ва, да му га некѝ не укра̀дне.

рѐцне (се) свр *засече (се), одсече (се), посече (се).* — Немо̀ј те рѐцне с но̀ж. — Рецну̀л се преко пр̀с с о̀стар но̀ж.

рѐч ж/м (мн рѐчови) *реч.* — Не повр̀ћај рѐч на ста̀рога човѐка! — Ту̀ј рѐч да ми вѝше несѝ река̀л. — Сѐкни рѐч (*повуци реч*)! — Не државѝ рѐч (*не држи се договора, лаже*).

реша̀ва се свр *премишља се, колеба се, двоуми се.* — Решава̀ се, решава̀, да ѝдем на паза̀р, па се пишманѝ.

реша̀вља несв *решава, одлучује.* — Решавља̀, решавља̀ и решѝ да по̀јдем и ја̀ с у̀јку у работу. — То̀ј ће башта̀ да реша̀вља, то̀ј не мо̀гу ја̀.

реша̀вља се несв *колеба се, двоуми се.* — Мло̀го се решавља̀, докле не прѐсалдуми да по̀јде за њѐга.

решавља̀ње с гл им од *решавља (се).* — О̀теже нешто̀ с решавља̀ње. — Кво̀ му е то̀ј решавља̀ње трѝ го̀дине.

реша̀ља несв *решава, пише.* — Реша̀ља дома̀ћи, не мо̀ж да изла̀зи на у̀лице.

реша̀ља се несв *премишља се, спрема се, припрема се.* — Решаља̀ се да по̀јдем с ва̀с на собо̀р, ал одуста̀до.

решаља̀ње с гл им од *решаља се.* — Ако чѐкамо твоѐ решаља̀ње, нѝкад нѐћемо да отѝдемо нѝгде.

решета̀р м фиг *трачар, причалица.* — О̀дви ми се о[д]-то̀га решетара̀, свакѝ дьн до̀ди са̀мо да торо̀че.

решета̀ри несв *оговара, тороче.* — Немо̀ј да ми и тѝ ту̀ј решета̀риш, до̀ста сьм се наслуша̀ла даньс од ону̀ј решета̀рку.

решета̀рка ж фиг *трачара, она која оговара.* — Отидѐ саба̀јле решета̀рка по малу̀ да решета̀ри.

Решета̀рка ж *надимак.*

решѐто с **1.** *лимени суд решеткастог дна.* **2.** *мера за тежину жита: = осам килограма.* — Одво̀и една̀ решѐто ржѐнѝцу за коко̀шке.

р̀ж м бот *раж* Secale cereale. — На̀јвише посеја̀мо р̀ж.

ржа̀ње с гл им од *ржи (1, 2), режање.* — Немо̀ј се пла̀шиш то̀лко од ржа̀ње, кад но̀сиш кука̀љу (1). — Научѝл на ржа̀ње, па н-умѐје с љу̀ди дру̀кше (2).

ржьк м дем од *рж.* — То̀ј што-е ржьк ма̀лко родѝл, дру̀го свѐ сла̀бо, отанѐло.

р̀жен, -а, -о *ражен.* — До ју̀чѐр смо ѐли са̀мо р̀жен лѐб.

ржѐнѝца ж бот в *рж.* — Овр̀омо ржѐнѝцу за трѝ да̀на.

ржѐнѝчан, -чна, -чно *ражен.* — Бѐше ни по̀здрав ржѐнѝчан лѐб.

ржѐнѝчка ж дем од *рженица.* — Ржѐнѝчке, пржѐнѝчке, р̀гни из гр̀м па ме упла̀ши (*из нар приче*).

ржења̀к м *ражен хлеб.* — Понѐси си и по̀ла ржења̀к, ће огладнѐјеш!

Ржења̀ци м мн *заселак.*

ржи несв **1.** *режи.* — Ржи куче, ће те уапе. — Немој да ржиш како куче. **2.** фиг *галами, љути се.*– На мене свака будала ржи. — Чим дојде дом, почне да ржи.

ржиште с *место где се сејао и сеје раж.* — Сък ће оремо там, у ржиште.

рза несв *рже (коњ).* — Нешто коњ рза у кошару, да идем да видим кво му-е.

рзање с гл им од *рза.* — Не чује се више рзање, куде ли се денуше коњи?

рид м *дугачка коса на планини, издужени бедем, гребен, хрид.* — Излезоше деца на рид да играју лопту. — Откарај овце на рид, нека там пасу.

Рид м мтн (више локалитета са тим називом) *зараван, висораван, планинска коса.*

ридък м дем од *рид.* — Излезни горе до ридък, да докараш говеда.

ридишта с мн ауг и пеј од *рид.* — Само се ти слуњај по ридишта, а ја ћу овде килавејем од работу.

риђав, -а, -о *риђ, црвенкасто жуте боје.* — Чијо-е оној риђаво говече у рженицу?

рика[1] ж *рикање (бика, вола).* — Чује се рика волови чак иш-Чемерник.

рика[2] несв **1.** *оглашава се риком, риче, муче (бик, во),* в *буца.* — Крава рика, врћа се назад, ја вучи, вучи. — Рикају ми говеда гладна у кошару. **2.** фиг *јауче.* — Рикал је од болеж кьд претуца ногу.

рикање с гл им од *рика.* — Кво-е толко рикање уз Дльги рид? — Његово рикање од бол га нигде нема.

рикач м фиг пеј *онај који стално виче, који се дерња.* — Ка[д]-ће се више смири тија рикач, по цел дьн рика како вол?!

рикне свр **1.** *огласи се риком.* — Рикну Мурџа у кошару, требе да пуштамо говеда. **2.** фиг *јаукне.* — Тек ће да рикне од болеж кьд му ваду трње из ногу. **3.** фиг *настрада.* — Ће му рикне јунче, ако не плати порез. **4.** фиг пеј *умре.* — Има се одма оделу, сьл нек им рикне шашта.

риљач м *ашов.* — Скрши ми се држаље на риљач.

рингла ж *плоча на шпорету на којој се кува.* — Стури шерпу од ринглу да се ладн.

рине несв *чисти лопатом.* — Цел дьн рине око кућу и кошару.

ринта несв *много ради, ради тежак посао.* — Вaздьн ринта у поље, а навечер га ники не зарезује.

ринтање с гл им од *ринта.* — Цел век ринтање и па се тешко живи.

ринтосување с гл им од *ринтосује (се).* — А моје ринтосување ники не рачуња.

ринтосује (се) несв *пропада (се) од посла,* в *ринта.* — Ринтосамо од работу летоске. — На радилиште се ринтосује од јутро па докле се не ставни.

ринтоше свр *пропадне од посла.* — Ка[д]-човек ринтоше, тьг види да неје требало толко да запиња.

рипа несв *скаче.* — Рипа ко јелен трећак. — Рипа трупачки (*из места*). — Од радос рипа утрупац.

рипаљка ж *водопад.* — Ће лову рибу под рипаљку у Саставци, куде Мрковицу.

рипање с гл им од *рипа, скакање.* — Овде нема рипање, тој може само горе, на рид.

рипи свр *скочи, ускочи.* — Ка[д]-ће овија петьл да рипи у лонац?

рипка несв у дем знач: *рипа, поскакује.* — Рипка како зајче по снег.

рипкање с гл им од *рипка.* — Доста-е било рипкање, сьг дете мора да спи.

рипне свр **1.** *скочи, прескочи.* — Ће рипне преко плот, неће га уватите. — Немој ти рипнем, да те снемам. **2.** фиг *повећа се.* — Рипнул дьн колко петал од буњиште (*изр*). **3.** изр: **рипне кантар** *одмери мало више од тражене тежине.* — Кьд мериш, нека рипне кантарче, да знаш да-е добро измерено.

рипче̍ с (мн рипчети̍ја) **1.** дем од *риба, рибица.* — Не̍ће ва̍тамо рипчети̍ја, само голе̍ме ри̍бе. **2.** фиг *згодна девојка, девојче.* — Ше̍та една̍ рипче̍ по Преде̍не, ете̍ то̍ј рабо̍ти.

Ри̍симка ж *име.*

Ри̍ска ж хип од *Рисимка.*

Риста̍ћија м *име.*

Ри̍стос м *Христос.* — Ри̍стос поме̍ђу на̍с.

ритче̍ с дем од *рид.* — Нека изле̍зне на ритче̍ да поора̍тимо. — Ви̍диш оно̍ј ритче̍, епа, та̍м је Стру̍мина ку̍ћа.

р̥̍ка несв **1.** *хрче.* — То̍лко р̥̍ка ко да спи̍ у водени̍цу. **2.** *пљује.* — Немо̍ј да р̥̍каш по ку̍ћу.

рка̍ње с гл им од *рка* **1.** *хркање.* — Од његово̍ рка̍ње не мо̍ж се за̍спи. **2.** *пљување.* — По̍ ку̍ћу не̍ма р̥ка̍ње, изле̍зните у авли̍ју.

р̥̍кла ж *она која често пљује шлајм из уста.* — Зга̍ди ми се кьд ви̍дим ту̍ј р̥̍клу како̍ р̥̍ка куде-да̍ло.

р̥̍кља м пеј *онај који често пљује шлајм из уста.* — Р̥̍кља, изр̥̍ка но̍с куде сти̍гне.

р̥кне свр *пљуне.* — Р̥кни у пешки̍рче, зашто̍ га но̍сиш?

р̥ко̍љак м *испљувак, шлајм.* — Нис пути̍њче све̍ не̍ки кр̥̍вави р̥ко̍љци, кои̍ ли то̍ј пројде̍ бо̍лесан и какву̍ ли-е бо̍лес наџара̍л?

р̥ко̍тина ж *испљувак.* — Не̍ћу ви ви̍ше опоми̍њам за р̥ко̍тине око ку̍ћу.

р̥љав, -а, -о пеј *приглуп.* — То̍лко-е р̥̍љав да га сви по̍дебава̍ју.

р̥љча м *приглуп човек.* — Р̥̍љча р̥̍љави, ни̍шта не ви̍ди како̍ му се и деца̍ смеју̍.

р̥мба несв *ради тежак посао.* — Да̍њу-но̍ћу р̥̍мба, и па̍ не пости̍за да срабо̍ти по̍ље.

рмба̍ње с гл им од *рмба, напоран рад.* — Коју̍ си вајду̍ виде̍л о[д]-то̍лко рмба̍ње?

р̥мбаче̍ње с гл им од *рмбачи,* в *рмбање.* — Ја̍ ко да сам осу̍ђен це̍л ве̍к на р̥мба̍че̍ње.

рмба̍чи несв *ради тешке, напорне послове,* в *рмба.* — Ни̍кад се несьм пита̍л за кога̍ ја̍ то̍ј то̍лко р̥мба̍чим?

р̥мпалија м *крупан, снажан човек.* — На кога̍ ли се у вами̍лију ме̍тну така̍в р̥мпа̍лија.

р̥̍њ м *њушка.* — Разби̍л му р̥̍њ. — Напрнди̍л р̥̍њ, па с ни̍когa не ора̍ти.

р̥̍њав, -а, -о **1.** *особа са засеченом усном.* — И̍ дете̍ вој такво̍ р̥̍њаво, на њу. **2.** *незгодан.* — Мло̍го-е р̥̍њав чове̍к, не мо̍ж се с њега̍ разуве̍даш.

р̥̍њачки прил *на нос.* — Па̍дал р̥̍њачки, па разби̍л нос.

р̥̍ње с *њушка.* — Ди̍гал р̥̍ње, па̍ ни̍когa не ви̍ди. — Ди̍гне р̥̍ње, па у тр̥̍ње (*из пошалице*).

р̥̍њка[1] ж *ноздрва, нос, њушка.* — Запиши̍ле ми се р̥̍њке, едва̍ ди̍шем. — Разби̍л му неки̍ р̥̍њку. — Ту̍ри бр̥̍њку на р̥̍њку (*не причај превише, затвори уста*).

р̥̍њка[2] ж пеј *жена великог носа.* — Полете̍ла и она̍ј р̥̍њка р̥̍њава, ће те̍па Си̍мчу.

р̥̍њча м пеј *човек великог носа.* — Немо̍ј да и̍деш куде р̥̍њчу, на ни̍когa он не да̍ва ала̍т, па не̍ће ни те̍бе.

ро̍ба ж зб им *одећа, руба.* — С ро̍бу сам у ѕа̍дњо вре̍ме нешто̍ отане̍ла, тре̍бе си купу̍јем.

роби̍ја ж фиг *терет, оптерећење, напаст.* — Та̍ј жена̍-е роби̍ја, те̍шко на оно̍га кои̍ жи̍ви с њу̍. — Ма каква̍ роби̍ја за њу̍, она̍-е сама̍ роби̍ја.

робо́њи несв **1.** *прича непрестано, придикује.* — Немо́ј ви́ше да ми робо́њиш, не мо́гу те слу́шам. **2.** *удара у олук (киша).* — Сву́ноћ ки́ша робо́њи, не мога́ о́чи да скло́пим. **3.** изр: — На кькво́ ми ти́ква робо́њи (*погоди шта мислим*).

рова́ње с **1.** *плач, плакање, вика.* — Ча́к се та́м, на пу́т, чу́је његово рова́ње. **2.** *рика, мучање (стоке).* — Це́л дьн слу́шам рова́ње ју́нци по Голе́ми ри́д, напа́сли се, па аздиса́ли.

рове́ несв **1.** фиг *плаче, дере се, урла.* — Што́ то́ј твое́ дете́ то́лко рове́? — Це́ло ју́тро рове́ чи́ча по ку́ћу. **2.** фиг *муче, риче, буче (во, бик).* — Рову́ воло́ви по Голе́мо равни́ште, це боду́, да се зна́је кои-е ћа́ја. **3.** фиг *копа, рије.* — Це́л дьн бу́ца Му́рца и рове́ зе́вњу, це боде́ з-Бре́шка, ал Бре́шко осети́л, па бе́га од њега. **4.** фиг *колута, преврће (очима).* — Кьд га удари́л с ону́ј чека́њу, чи́ча поче́л да рове́ о́чи, ду́ша му испа́да.

ро́вине ж мн **1.** *остаци турског површинског копа гвоздене руде, увале, урвине.* — Те́рај гове́да да пасу́ го́ре, у ро́вине, а ти́ бе́ри борови́њке. **2.** *удубљења, раскопана земља.* — Ту́ј куде́ су вади́ли зевњу́ за ци́гле на Бла́то, у Ки́тку, остале́ са́мо ро́вине. — Буца́ли воло́ви, па напра́или ро́вине.

Ро́вине ж мтн *ливаде, шума.*

рови́нчине ж мн аугм од *ровине.* — Ће настра́да негде́ у те́ј рови́нчине.

ровиња́к мауг и пеј од *ровине.* — Замаја́л се у ровиња́к, бра́л борови́њке, а гове́да му отишла́ у ште́ту.

ро́вла ж пеј **1.** *она која стално виче.* — Це́ло ју́тро се де́ре на деца́ та́ј ро́вла, н-уме́је да ста́не. **2.** *она која у љутњи и бесу разрогачи очи, која има исколачене очи.* — Ро́вла, изрови́ла у ме́не, жи́ву би ме пое́ла.

ро́вља м пеј **1.** *онај који стално виче.* — Како́ да нау́чимо ро́вљу да ви́ше не рове́? **2.** *онај који у љутњи и бесу разрогачи очи, који има велике исколачене очи.* — И́мам и ја́ до́ма еднога́ ро́вљу, по це́л дьн ми нешто́ запр́дује и рове́.

ро́вне свр **1.** фиг *гласно викне, продере се.* — Кьд ро́вне, ис-па́мет да те иска́ра. **2.** фиг *експлодира.* — Кьд ро́вну грана́та, на бу́ку оста́де са́мо кошу́љка о[д]-дете́.

ро́г м уз стандардно значење *коштан израштај на глави неких животиња* и: **1.** *коса греда на кровној конструкцији, венчаница.* — Дана́с ће ту́рамо ро́гови на кро́в. **2.** *ручица на коси.* — Мо́рам да ме́њам ро́г на коси́ло, млого́ ми уби́ва ру́ку. **3.** изр: **пусти ро́гови** *осили се, постане непослушан, ради на своју руку.* — У ѕа́дњо вре́ме млого-е нешто́ пусти́л ро́гови, ал ћу му ги ја́ учу́кам.

рога́љ м **1.** *парожак на вилама.* — На ви́лу се скрши́л рога́љ, не мо́ж се с њу бе́ре се́но. **2.** *ћошак на кровној конструкцији.* — Тре́бе до́бро да се уде́си рога́љ, да издржи́ сне́гови.

рога́љка ж **1.** *дрвене виле.* — Тре́бе ни голе́ма рога́љка за привршаља́ње сто́гови. **2.** *примитивна преслица од рачвастог дрвета* (Горње Гаре). — Забоде́м рога́љку за ткани́цу, на рога́љку пове́смо, па преде́м кучи́ста.

рогаче́ње с гл им од *рогачи (се).* — Мо́ж да се рога́чи ко́лко о́ће, од њо́јно рогаче́ње се не пла́шим.

рога́чи (се) несв *колачи очи, прети.* — Чекрљи́в, зато́ј рога́чи о́чи. — Љута́ ли-е, кво́ ли во[ј]-е, мло́го рога́чи о́чи на ме́не. — И оно́ј чекрљи́вче поче́ло се рога́чи на ме́не, њега́ ћу бар да сре́дим, ако њи́ не мо́гу.

ро́гла[1] ж *крава великих рогова.* — Чува́ли смо едну́ ро́глу, па кьд ни у́боде дете́, прода́домо гу.

рогла[2] ж пеј *зла, свађи склона жена.* — Ишчепила на мене тај рогла, па ми мирку не дава.

рогља[1] м *бик изразито великих рогова.* — Брзо бегај, ће те убоде овија рогља, виш какви рогови има ко анцари.

рогља[2] м *зао, свађи склон мушкарац.* — Ако с тога рогљу излезнеш на крај, кољи ме куде сам најтанак.

рогља[3] ж *вила с изразито дугим држаљем, рогуља.* — Донеси ми голему вилу, онуј рогљу, за денење стог.

рогљес, -та, -то *онај који има краке, рашљаст.* — За тој ти требу два рогљеста дрва, кад ги побијеш, да на њи туриш рожањ.

рогожа ж *простирка од рогоза или сламе, рогозина, асура.* — Рогоже напраешемо о[д]-цламу, па ги постељемо на зевњу, па пртена черга, тако̑ј смо спали. — Нема ли куде, ће спавамо на рогожу.

рогуља ж *велика вила за денење стога,* в *рогља.* — Узни из дедини рогуљу, да привршимо стог.

рогуша ж **1.** *рогата овца.* — Убоде ли те рогуша, оће она?! **2.** фиг пеј *уображена жена.* — Пројде рогуша, ни добардьн да рекне.

род м **1.** *сродник, рођак.* — Она ми-е најмил род. **2.** *родбина.* — Били смо неколко дьна у женин род. — Он је из мој род. **3.** *плод, принос.* — Такьв род одавно ошав нсе имал. **4.** вок **роде:** *блискост, интимност са саговорником.* — Како си ми, роде? — Акобогда, роде?– Куде си бил, роде? — Требе ли ти што, роде?

/род рођени/ м *више него род.* — Сматра га за род рођени. — Тој ми-е род рођени.

роден, -а, -о *рођен.* — Ко да-е роден у кошару, ништа не знае. — Неје била тьг ни родена ка[д] це тој десило.

родиља ж *породиља.* — Ред је да идемо куде родиљу, сьг ка[д] це може.

родљак м *рођак.* — Родљаци смо по дедину линију.

роднина ж *родбина.* — Жена му има голему роднину.

родом прил *пореклом.* — Чуем да-е родом из Јабуковик.

Рођа м *надимак.*

рођени, -а, -о *истински, прави.* — Овој ми-е рођени брат, а овија па о[д]-чичу.

рођено прил *створено.* — Овој место рођено за куђу.

роење с гл им од *роји се.* — Све умејем да работим око роење пчеле.

рожањ м *ражањ.* — Ка[д]-ће овој шиљеже да турамо на рожањ? — Спремил га ко за рожањ.

рожьк м *рошчић.* — Вржи гу с кратко јуже за рожьк па за едну ногу, тьк неће мож да ти бега.

розан, -зна, -зно *ружичаст.* — Тај розна блуза ти-е млого убава.

розњикав, -а, -о *розикаст.* — Убавшке вој стоји кьд обуче тако̑ј што розњикаво.

рои се / роји се несв *роји се, пушта се (пчела).* — Челе се роју саме, па отиду на неко дрво, у шупљак, ел нат кошару, ть [г]-ги маткамо у кошницу.

рокће несв *грми, пуца, разлама се.* — Кво ли тој па ськ рокће онам на Плану.

рокче с дем од *рог.* — Ако пиеш каву, ће ти израсне рокче. — Почела на теле да избивају рокчетија.

ролшуле ж мн *ролшуе, котураљке.* — Оће на дете да купи ролшуле.

роља несв фиг *пије преко мере.* — Поваздьн само роља, после се не мож поврне.

Романски рид м мтн *ливаде, њиве, шума.*

ромиња несв *сиūи (киша)*, в *мржџори*. — Још неје почела да пада, тике ромиња.

ропћање с гл им од *роūће*. — Скомина ми ка[д]-чуем ропћање шићер.

ропће несв *крца зубима*. — Узел шићер у коцке, па само ропће.

Роса ж *име*.

роса ж фиг у прид употр *млад, зелен, недорасшао*. — А беше роса дете. — Узе онакву росу.

Росанда ж *име*.

роси несв *сиūи (киша)*. — Роси ситна кишица, па се увлачи пот-кожу.

росниче с бот в *росуља¹*. — Ни стока не пасе росниче.

росуља¹ ж бот *ретка врста траве месождера, има је у аūару Млачишта (Drosera rotundifolia L.)*. — Тује око бару откад пантим расте росуља.

росуља² ж *росна ūрава*. — Не иди по росуљу, све ће намокриш опьнци.

роша ж **1.** *ūеге ūо лицу*. — Почела да вој избива роша по лице. **2.** *ūеге на лисūовима*. — Све избила некаква роша по листови на компири.

рошав, -а, -о *ūегав*. — И дете вој дојде рошаво у лице.

рошавка ж пеј *она која има ūегаво или изровано лице*. — Не те да узне рошавку, а сьг се каје, овај му, беснуља, душу изеде.

рошавко м пеј *онај који има ūегаво или изровано лице*. — Кво му фали и ако-е рошавко?

рошче с (мн рошчићи) дем од *рог, рожић*. — На теле избили рошчићи.

рпа ж *гомила*. — Врнула се дома и нашла ги на едну рпу. — Кво ће работимо с овуј рпу шушљак.

рпка несв *ūије, срче (деūе)*. — Рпкај по малко да се не изгориш.

рпкање с гл им од *рūка*. — Чујем у мрак само неко рпкање, ко да неки рпка чај.

рпћање с гл им од *рūће*. — Вруће само с рпћање мож да се пије.

рпће несв *ūије срчући, гласно срче*. — Рпћи чај, да се не изгориш. — Немој га пијеш, него га рпћи. — Немој да рпћеш такој, не могу те слушам.

ррррј узв *којим се гони сūадо оваца*. — Ррррј, бре, вуци ви изели, што не слушате!

рска несв *хрска*. — Испекал прасе, па му корица рска од мерак. — Прасци рскају коштиљке од сливе.

рскав, -а, -о *хрскав*. — Глеј да коричка буде румена, па рскава.

рскавица ж *хрскавица*. — Разбил му рскавицу на нос.

рскање с гл им од *рска*. — Увати ме језа од рскање.

рт м *хрū*. — С врзанога рта се не иде у лов (*изр*).

руб м **1.** *ивица*. — Не седи на руб, ће паднеш. **2.** *окрајак*. — Чим се испече лeб у црепњу, одма начне руб.

рубьк м дем од *руб*. **1.** *ивица*. — Немој на рубьк о[д]-ѕид, це стркољиш. **2.** *окрајак*. — Ако ти се баш еде рубьк од лепче, ћу ти откршим.

рубење с *ūорубљивање*. — На овуј кошуљу требе рубење, па тьг да вој шијем ћенар.

руби несв **1.** *сече*. — Руби гредице за кочину. **2.** фиг *гризе, једе, ūасе*. — Само нека рубу овце, кьд је трава такој добра.

рубинка ж *кошуља*. — С рубинке сам већем отанела.

рубови м мн *ūлеūенице, кике*, в *сколубе (1)* (Лебет). — Рубови низ грбину сплетем, па доле китке напраим на онија рубови. — По пете ме ударашеу рубови, колки су ми били.

ру̍во с *одело, рухо.* — То̍ј му-е стаја̍ћо ру̍во.

руда̍ ж *процеп код воловских и коњских кола.* — Наме̍сти до̍бро руду̍, да не те̍па коња̍.

Ру̍дарски ри̍д м мтн *планинска коса, где се некад копала руда.*

руди̍на ж *голет, чистина, пашњак.* — Те̍рај сто̍ку по руди̍не, немо̍ј гу завла̍чиш по шумаци̍.

Руди̍не ж мтн *планински врх, пашњак.*

Ру̍диште с мтн *пашњак.*

Ру̍дник м *заселак у Мачкатици, насеље рудара.*

рудува̍ње с гл им од *рудује (се), копање руде, рударење.* — За ту̍рско вре̍ме овде̍ је било̍ рудува̍ње.

руду̍је (се) несв *копа руду.* — Мло̍го су нека̍д овде̍ка рудува̍ли, од то̍ј су сьг ове̍ј ро̍вине. — Па̍ се и̍ма руду̍је, неје̍ све̍ ископано што и̍ма у зевњу̍.

руже̍ње с гл им од *ружи.* — Еди̍но с руже̍ње ако га дока̍рам у ре̍д, дру̍го н-уме̍јем. — Ти̍ си за голе̍мо руже̍ње.

ру̍жи несв *грди, кори.* — Ја̍ га оно̍лко ру̍жим, а о̍н си ни а̍бер не̍ма. — Мло̍го сам ружи̍ла моју̍ снау̍ што и̍мају са̍л едно̍ дете̍. — Ру̍жу ме мои̍ што то̍лко дири̍нчим.

ру̍јан, -јна, -јно *зелен, недозрео.* — Мло̍го су ру̍јне сли̍ве, несу̍ још за брање̍.

/рука/ ж изр: **и̍де му на ру̍ку** *помаже му.* — Све̍ му и̍де на ру̍ку, па и Или̍ја с њего̍ву вами̍лију; **и̍де му од ру̍ку** *уме, зна.* — Мајсторла̍к му и̍де од ру̍ку; **држи̍ га на ру̍ке** *држи га у крилу, на рукама.* — Бо̍лесно, па га по це̍л но̍ћ држу̍ на ру̍ке.

рука̍вац м *део осовине на колима на који се насађује точак.* — У̍зни ко̍ломаз да подма̍жеш рука̍вци на ко̍ла.

рукавиче̍ с дем од *рукавица.* — Изгуби̍л едно̍ рукавиче̍ од оне̍ј рукави̍чке што си му ти̍ испле̍ла.

рукави̍чка ж дем од *рукавица.* — Прати̍ му и рукави̍чке, да ми не ѕе̍бне на ову̍ј зиму̍. — У зиму̍ испоплете̍м на сви̍ по нешто̍: џемпи̍рче, ша̍лче, капуља̍чку, чера̍пке, рукави̍чке.

рукавчь̍к м дем од *рукав.* — Подви̍ рукавчь̍к, да ти се не намо̍кри у во̍ду.

рукани̍ца ж **1.** *ручица на плугу или ралици.* — Држ до̍бро рукани̍це, да ти се ра̍лица не изо̍тне. **2.** *руда код коњских кола.* — Коњи̍ се не пре̍зају на едну̍ руду̍, него у рукани̍це.

рукани̍чка ж дем од *руканица.* — Све̍ му ру̍ке уби̍ле рукани̍чке од ра̍ло.

рука̍тка ж **1.** *суд од печене глине са ручицом у коме се носило кисело млеко и вариво.* — Вари̍ла сам чо̍рбу, па им но̍сим обе̍д у рука̍тку. **2.** *омањи дрвени суд с дршком.* — Си̍пи ми с рука̍тку бра̍шно, да подме̍сим ле̍б.

руко̍љка ж *руковет.* — Збра̍мо руко̍љке, врза̍мо сно̍пје и здену̍мо ги у крсти̍не.

рукува̍ње с **1.** *поздрављање, руковање.* — Што̍ по̍беже од рукува̍ње с ро̍д? **2.** фиг *управљање направом или справом.* — Не бри̍ни за рукува̍ње с коса̍чицу, ја̍ ћу те нау̍чим.

руку̍је (се) несв фиг *руководи (се), обавља послове.* — Ше̍с го̍дине сам ја̍ с водени̍цу рукува̍ла. — Тако̍ј се не руку̍је с људи како он зна̍је, да га сви̍ омрзу̍.

рукуни̍ца ж *ручица.* — Држ до̍бро за рукуни̍цу, да ти не испа̍дне трага̍ч.

Ру̍лка ж *надимак.*

румене̍је се несв *румени се, одаје црвенкасту, румену боју.* — Румене̍ју им се обра̍шчићи од студено̍ћу. — Румене̍ју се дево̍јке како ја̍буке.

румени́ло с *кармин.* — Тре̍бе си ку̍пим гарави́ло, бели́ло и румени́ло, све̍ ми понеста́ло.

ру̍ндав, -а, -о *кушшрав, чупав, велике длаке.* — Бе̍ља бе̍ше мло̍го ру̍ндаво ку̍че, стра̍ децу̍ ва̍таше од ње̍га.

рундаве̍ла ж *маљава, рушава, јака жена.* — Неје̍ о̍н дора̍сал за ту̍ј рундаве̍лу, и̍ма га у зу̍би но̍си.

рундо̍в м фиг *велики кудрав йас.* — Куде̍ дену̍сте ва̍шог рундо̍ва?

рундо̍вчина м фиг ауг и пеј од *рундов.* — Кьд изле̍зе рундо̍вчина прет ку̍ћу, ми се разбега̍мо.

руне̍нце с дем од *руно* (= вуна која израсте на овци од једног до другог стрижења). — Кво̍ и̍маш од то̍ј јагње̍, ни руне̍нце како тре̍бе?

ру̍нѕа несв *рида.* — Кьд га дова̍тим, и̍ма још ви̍ше да ру̍нѕа. — Не зна̍је ни о̍н за кво̍ ру̍нѕа.

рунѕа̍ње с гл им од *рунѕа, ридање.* — Не̍ће ни̍шта да пости̍гнеш с рунѕа̍ње, бо̍ље си га пи̍тај да те пу̍шти.

ру̍њав, -а, -о *длакав.* — Ове̍ј ти посте̍љке мло̍го ру̍њаве, тре̍бе ги ма̍лко осму̍диш.

ру̍па ж фиг *склонишше.* — На̍ши су се све̍ кри̍ли по ру̍пе, да ги Бу̍гари не на̍јду. — Надуши̍ло керче̍ лисиче̍ у ру̍пу. — Компири̍ чу̍вамо у зевни̍к, у ру̍пу.

рупете̍рина ж ауг и пеј од *руйа.* — Па̍зи куде и̍деш, та̍м и̍ма рупете̍рине, да се не омькнеш у неки̍ амби̍с.

рупи̍чка ж дем од *руйа.* — За такве̍ рупи̍чке тре̍бу мале̍чке пу̍лке.

Ру̍пје с *насеље Руйље.*

рупља̍к м ауг и пеј од *руйа.* — Немо̍ј да упа̍днеш у ти̍ја рупља̍к до̍ле кьд бе̍реш мали̍не.

Рупља̍нац / Ру̍пљанин / Ру̍пчанин м *сшановник Руйја и човек из Руйја.*

Рупља̍нка / Ру̍пчанка ж *сшановница Руйја и жена из Руйја.*

Рупља̍нче / Ру̍пчанче с *деше из Руйја.*

ру̍пски, -а, -о / **рупља̍нски**, -а, -о *који йрийада Руйљу или је из Руйља.*

Ру̍пски / Рупља̍нски/ пу̍т м *йуш који йовезује Црну Траву, йреко Руйља, са Предејаном.*

рупчь̍к м дем од *руб, окрајчић.* — Откр̍ши ми од рупчьк, да оби̍ђнем ма̍лко та̍зе ле̍б.

рупче̍ с дем од *руб, окрајче.* — Да̍до му рупче̍ од ле̍б и си̍ренце да се зала̍же до обе̍д.

ру̍с м *шрун.* — Уле̍зе ми ру̍с у о̍ко.

Ру̍са ж *име.*

Ру̍са среда̍ ж *чешврша среда йо Ускрсу, Прейоловљење.* — На Ру̍су среду̍ се ни̍шта не рабо̍ти, тьг је средопо̍сница.

Руса̍нда ж *име.*

ру̍свај м *неред, крш, лом.* — Са̍мо немо̍ј да пра̍јте ру̍свај по ку̍ћу. — Ћу напра̍јм од ње̍га ру̍свај.

Руселе̍на ж *име.*

русе̍ње с гл им од *руси.* — Ако [ј]ош-емпу̍т ви̍дим русе̍ње на изво̍р, ћу ви поте̍пам.

ру̍си (се) несв *шруни (се), засийа (се) шруњем.* — Не о̍ди над изво̍р, ру̍сиш во̍ду, по̍сле не мо̍ж да пи̍јемо. — Ка[д]-це не па̍зи, тако̍ј се ру̍си млеко̍, а по̍сле ви̍каш кои̍ га наруси̍л.

Руси̍м м *име.*

ру̍сјак м *натруњена течности.* — Прати̍ га за во̍ду, о̍н ми доне̍л неки̍ ру̍сјак.

ру̍сје с зб им од *рус, труње.* — Проце̍ди ру̍сје иш-ча̍ј. — Немо̍ј ми сипу̍јеш то̍ј ру̍сје.

ру̍ска ж *трунка, трунчица,* в *рус.* — Изва̍ди ми ру̍ску из о̍ко, не мо̍гу да гле̍дам. — Па̍дла ру̍ска на дете̍ у о̍ко.

Ру̍ска ж *надимак.*

ру̍сљак м в *русјак.* — Не мо̍гу да пи̍јем ти̍ја ру̍сљак.

руств̍к м дем од *рус.* — Упа̍дал му руств̍к у о̍ко.

русте̍ с дем од рус, *трунчица.* — Уле̍зло му русте̍ у окце̍, па тре̍пка.

Русте̍на ж *име.*

ру̍тав, -а, -о *длакав, маљав, космат.* — Кака̍в је ру̍тав ко да неје̍ од љуцку со̍рту.

/ру̍тав му̍ж/ изр *јак, снажан мушкарац.* — Ла̍ко-е на слаботи̍њку, уда̍ри ти̍ на ру̍тавог му̍жа, ако си јуна̍к.

/ру̍тав но̍с/ изр *опасан, јак мушкарац,* в *рутав муж.* — Ма, ће налети̍ш и ти̍ на ру̍тав но̍с, ће се на̍јде неки̍ и на те̍бе да доа̍ка.

рутаве̍је несв *маљавеје, постаје длакав.* — Мло̍го не̍што поче̍л да рутаве̍је.

рута̍вка ж *жена обрасла маљама.* — Рута̍вка ру̍тава, не ви̍ди своје̍ длачури̍не по но̍ге и по па̍зуке, но ме̍не нашла̍ да рези̍ли.

рута̍вко м *мушкарац обрастао маљама.* — Ће ми до̍јде ти̍ја рута̍вко да ме па̍ питу̍је за Драги̍њу, ал му ви̍ше ни̍шта не казу̍јем.

ру̍таво прил фиг *неизвесно, опасно.* — Кьд поста̍де ру̍таво, збра̍мо се, па побе̍гомо — куде̍ це те̍памо с то̍лку цгади̍ју.

ру̍ца несв *плаче, јеца, рида.* — Ру̍ца од му̍ку што не зна̍је кво̍ да рабо̍ти.

руца̍ње с гл им од *руца, јецање.* — Не пома̍га ти ни руца̍ње, даньс ће седи̍ш до̍м.

ру̍цне свр *одједном се заплаче.* — Оеднý̍ш ру̍цну, ре̍ко да ли га у̍апа нешто̍, које̍ му би̍?

ру̍ча несв *једе.* — Кьд ру̍ча, ће изле̍зне.

ручь̍к м *јело.* — Кво̍ си зготви̍ла за ручь̍к?

руче̍ с дем од *рука, ручица.* — Да̍ј ми руче̍, да и̍демо у ки̍тке. — Кво̍ ти је то̍ј на руче̍?

руче̍нце с дем и хип од *руче.* — Да̍ј руче̍нце, да ви̍дим куде̍ те подлази̍ла буба̍чка.

ручете̍рина ж ауг и пеј од *рука.* — Како̍ ли нави̍ва са̍т с оне̍ј ручете̍рине?

ру̍чица[1] ж дем од *рука.* — Да ви̍дим ру̍чицу куде̍ те боцну̍ла оса̍.

ру̍чица[2] ж дем од *ручка*[1]. — Ува̍ти до̍бро за ру̍чице, па гу̍рај коли̍ца.

ру̍чица[3] ж в *рукоља* (Горње Гаре). — Две-три̍ ва̍тке жи̍то, тама̍н една̍ ру̍чица.

ру̍чка[1] ж *дршка.* — Др̍ж до̍бро за ру̍чке да ти не испа̍дне те̍кме.

ру̍чка[2] несв *једе (дете).* — Ту̍ри на дете̍ да ру̍чка, изгладне̍ло по гове̍да.

ручка̍ње с гл им од *ручка*[2]. — Да ви̍диш кво̍ сам ти спреми̍ла за ручка̍ње.

рушче̍ с дем од *рус.* — Неје̍ то̍ј ни̍шта, рушче̍ ти уле̍зло у о̍ко.

р̍чка (се) несв *дира (се), подбада, гура (се), изазива.* — Не р̍чкај ме̍чку за пи̍чку (*изр*). — Р̍чкају сви̍ње по бла̍то.– Неки̍ ми ста̍лно р̍чка по ко̍вча̊к.– Н-уме̍ју да седу̍ ми̍рно, са̍мо се р̍чкају. — Р̍чка се, па по̍сле ку̍ка кьд га би̍ју.

рчка̍ње с гл им од *рчка (се).* — Од рчка̍ње ча̍ском изле̍зне тепа̍ње.

р̍чне свр **1.** *муне, подбоде, гурне, изазове.* — Са̍мо нек ме р̍чне, па ће чу̍је своѐга бо̍га! — Р̍чне по̍старога, па побѐгне, да га не ува̍ти. — Р̍чни под сто̍г, мо̍ж се ту̍ј сакри̍ла ма̍чка. **2.** *џарне.* — Р̍чни о̍гењ да се разгори̍.

р̍шка свр *ришка, чеӣрка.* — А што̍ твоѐ коко̍шке р̍шкају по моѐ гради̍нче, зна̍ш ли да ћу ги поте̍пам?!

С

с пред у изразу: *с оӣроштењем.* — С опроштѐње смо га наеба̍ли. — Рѐче ми, с опроштѐње, ко̍ј га ви̍ше поми̍ња, да едѐ го̍вна.

са̍ прил *сад, сада.* — Са̍[д]-ћу до̍јдем. — Са̍[д]-ћу ви сви̍ поте̍пам!

саба̍јле прил *јуӣтром рано, зором.* — Ће се ди̍замо саба̍јле, да дока̍рамо сно̍пје, па да вршѐмо. — Саба̍јле изла̍зи у о̍ткосје, па докле не прижежѐ.

сабѐре се свр *дође ӣамеӣи, ӣрисеӣи се.* — Искара̍л га ис-па̍мет с оно̍ј што му река̍л, јо̍ш се не мо̍ж саберѐ.

саби̍ра несв **1.** *сабире.* — Јо̍ш не зна̍је да саби̍ра, ал ће нау̍чи у шко̍лу. **2.** *скуӣља.* — Саби̍ра сли̍ве куде по̍јату, над водени̍цу. — Сабира̍, тура̍, сабира̍, тура̍ докле не напуни̍ ону̍ј ко̍ву са си̍рење. **3.** *ӣрибире.* — Саби̍ра говѐда по о̍грењу, да ги тѐра до̍ма. — Саби̍рај о̍вце накуде трлу̍, почѐло се ставњу̍је. — Евѐ саби̍рамо руко̍љке, па ће башта̍ да врзу̍је сно̍пје.

саби̍ра се несв фиг *долази ӣамеӣи.* — Вика̍ му, ружи̍ га и што-му̍ не работи̍, ал се о̍н не саби̍ра, па то̍ј ти-е!

сабира̍ње с гл им од *сабира (се).* — Отидѐ на сабира̍ње сѐно.

са̍бљица ж бот *гладиола* Gladiolus. — Мло̍го у̍баво цьвту̍ са̍бљице.

са̍брат, -а, -о *сакуӣљен, ӣокуӣљен (сено на ӣласӣу).* — Ел сѐно у Мила̍нковицу са̍брато, да и̍дем да га докару̍јем?

савѐљка / совѐљка ж *чунак, наӣрава у којој сӣоји цевка са ӣређом за ӣкање.* — Му̍ж ми-е прайл у̍баве а ла̍ке савѐљке од ја̍вор.

са̍вес м *савесӣ.* — Да и̍ма са̍вес не би ми то̍ј работи̍л. — Кудѐ ти-е са̍вес да жена̍ о̍ди, ти̍ да ја̍шеш на коња̍.

са̍весан, -сна, -сно *савесӣан.* — Нејѐ са̍весна према роди̍тељи, ина̍че не би ги тако̍ј оста̍йла.

сави̍ва (се) несв **1.** *савија (се).* — Сави̍ва пру̍ће, пра̍ји гу̍жве за пло̍т. — Пушти̍ли мѐне овако̍ј ста̍ру да се сави̍вам по слива̍к, они̍ нѐће да бѐру сли̍ве. — Докле-е младо̍, др̍во се сави̍ва. **2.** *увија се, грчи се.* — Сави̍ва се о[д]-цтома̍к, не мо̍ж се помѐри. — А жељу̍дац ми се сави̍ва од гла̍д.

савива̍ње с гл им од *савива (се), савијање.* — О̍ће онако̍ј, бе[з]-савива̍ње да рабо̍ти, а то̍ј не мо̍же.

/сави̍је ши̍ју/ изр *ӣокори се.* — Ти̍ја главура̍н нѐће сави̍је ши̍ју ни пред башту̍.

са̍вне свр **1.** *сване.* — Ка[д]-ца̍вне, прѐзамо воло̍ви да дока̍рамо тишља̍рај о[д]-цта̍ницу. **2.** фиг *ослободи се мука.* — И мѐне ће једну̍ш са̍вне, па ма̍кар у гро̍б.

савњи̍ва несв *свањава.* — Сьг савњи̍ва око три̍, човѐк рабо̍тник не мо̍ж се наспи̍.

савњува̍ње с гл им од *савњује.* — Спи̍ ко̍лко мо̍жеш, не ми̍сли на савњува̍ње. — Пре[д]-цавњува̍ње, запоја̍ше јо̍ш емпу̍т петло̍ви.

савњује несв *свањава.* — Рано савњује, мож за дьн све да се сработи. — Мож да савњује кьд оће, докле се он не наспи, не диза се.

Савронија м *име.*

Савча м *име.*

Савчи камен м мтн *стена.*

саг / сьг прил *сад, сада.* — Сьг ли најде да ме поцакосујеш за тујј работу? — Е, пази сьг што ћу ти казујем.

сагашањ, -шња, -шњо *садашњи, данашњи.* — Ел ти е леб о[д]-цагашњо жито ел од лањско? — Сагашња ли е тој новина?

сагашњица ж *данашњица.* — Викају борили се за сагашњицу, па каква им је тој сагашњица, ел виду?

саглам прид непром *добар, на свом месту.* — Има да буде саглам држаље за матику, кьд га он одеља. — Саглам човек, нема којс да му замериш.

садење с гл им од *сади, садња.* — Вика ги да ни помогну з-две матике у садење компири.

сади несв фиг *ређа снопове укруг око стожера за вршу,* в *насађује (3).* — Јутре се дизамо рано да садимо снопје за вршу.

/**сади вра**/ изр *ређа снопове око стожера са класјем навише, ради вршидбе.* — Иди доведи коњи из падину, докле ми садимо вра.

садиљка ж *кочић који помаже у садњи поврћа.* — Моли га да ми напраи садиљку, он се негде изгуби, па гу сама, еве, дељам.

садне свр дем знач: *сади.* — Саднем по лечка компири, колко за мене да си имам.

сажалан, -лна, -лно *милостив.* — Неје он како они, он је сажалан, зна^ј^е што-е мука и тегобија.

сажали се свр *умилостиви се, ражалости се.* — Да се неки сажали, па да узе тој дете куде њега.

сажаљева несв **1.** *саучествује.* — Тој што гу сажаљева неће [да] вој млого помогне. — Сажаљевам случај. **2.** *помогне.* — Само ти рмбај, а кои ће јутре да те сажаљева кьд паднеш у кревет?

сажаљевање с гл им од *сажаљева.* — О[д]-цажаљевање нема корис, него вој помогни ако можеш.

сажвака свр *сажваће.* — Н-умеје да сажвака како требе него га гута несажвакано.

сживи се свр *створи присне односе.* — Сажнвеле се, па сьг спорећују, а едно време само што се не тепашеу.

сазда свр *створи.* — Сьл га Бог саздал да ми помогне.

саздаде свр *створи.* — Вукан саздаде Стојанчу, Стојанча саздаде Манойла и такој даље.

саздаде се свр **1.** *створи се.* — Како се такьв намћор саздаде од онакви људи, нее ми јасно. **2.** *појави се, бане.* — Отку[д]-це па овија сьг саздаде, да ме и он омита у работу?

саѕида свр *сазида.* — Саѕидали кућу у Лесковац, па це селу наесен, кьд испродаду стоку.

саир м *спрдња, подсмех,* в *сеир.* — Тера саир са старога човека. — Рођен само за саир и поцмивку.

саирење с гл им од *саири (се).* — Доста ми-е више саирење на мој рачун!

саи́ри (се) несв *сӣрда (се), ӣодсмева (се).* — До̀ста ви́ше саирѐње, о̀збиљно да ора̀тимо! — Напраи́л им зв̀рчку, па саи́ри. — Саи́ри се са сва̀кога, ни́кога не вѐрма ни ово̀цко.

саи́рииште с *сӣрдачина, неозбиљносӣ.* — Од о̀збиљну рабо̀ту о̀н напра̀и саи́рииште.

са̀јка ж *сукња за мушку децу.* — Како малѐчки, место чеши́рке, носи́ли смо са̀јке.

са̀к м *мрежа за ловљење риба.* — Понѐли и са̀к да ва̀тају ри́бе по Бобата̀ло.

са̀ка несв *ӣујда ӣса на кога.* — Немо̀ј ви́ше да са̀каш то̀ј кучи́иште на деца̀, с мѐне ће и́маш по̀слу.

сака̀ње с гл им од *сака.*

сака̀т, -а, -о *богаљасӣ.* — Из ра̀[т]-це врну̀л сака̀т. — У̀зни га с-о̀бе ру̀ке, неси̇ сака̀т.

саклòни (се) свр **1.** *сачува (се), зашӣиӣи (се), заклони (се).* — Сакло̀ни гла̀ву, да те гра̀њка не ши́бне! — Саклони́мо се от про̀валу под едну̀ бу̀ку, ал не врѐди: поки́сомо до ко̀жу. **2.** изр: — Бо̀же ме сакло̀ни од њу̀ (*њега, име човека*). — Сачу̀вај ме, Бо̀шке, и сакло̀ни од таквòга прие́тељa.

саклоњува̀ње с гл им од *саклоњује (се).* — Не помо̀же ни́ ни саклоњува̀ње, скро̀[з]-се намокри́мо.

саклоњу̀је (се) несв *заклања (се), склања (се), шӣиӣи (се).* — И ква̀чка, па саклоњу̀је пи́лићи од опа̀снос, не ли ће човѐк сво̀ј по̀род. — Бада̀ва се саклоњу̀је с ру̀ке кьд они́ја би́је с тоја̀гу. — Кьд по̀чне зима̀, кудѐ-це саклоњу̀јеш бе[з]-св̀рт?

са̀кне / сь̀кне свр *наӣујда ӣса.* — Ћу са̀кнем Ђу̀му, да те исцѐпи ко свиња̀ брашњи́в ца̀к.

са̀ковац м *меӣални ӣлуг са двосӣруким раоником с ӣрве ӣоловине двадесеӣог века.*

са̀крана ж *сахрана.* — За ту̀ј са̀крану ни́ки не̇је зна̀л у на̀шу малу̀.

сакра̀ни свр *сахрани.* — П̀рво га сакрани́ли у дѐл, у шу̀му, по̀сле га пренѐли на гро̀бје. — Ду̀нав га-е опра̀л и сакрани́л.

сакра̀њен, -а, -о / **сакра̀њет**, -а, -о *сахрањен.* — Ћи́ћко-е би́л сакра̀њен поред пу̀т за Стрези́мировци. — Досьг несу̀ откри́ли кудѐ-е На̀да Васили́јина сакра̀њета.

са̀л / сь̀л прил *само, једино.* — Са̀л си о[д]-то̀ј ми́сли. — Ко да-е сь̀л о̀н у ку̀ћу. — Свѐ дру̀го и́мам, сьл едно̀ ми фа̀ли — срѐћа. — Са̀л бѐше проoди́л кьд му башта̀ по̀гину. — Сь̀л да те поглѐдам [ј]ош емпу̀т, па-ци и́дем.

салати́сан, -а, -о *наговорен, ӣриморан.* — Да неѐ салати́сан са све-стра̀не, зар би гу узѐл?

салатисува̀ње с гл им од *салаӣисује.* — Бе[з]-салатисува̀ње нѐће гу у̀зне, па Бо̀г!

салатису̀је несв *наговара, обиграва око кога, ӣруди се око чега.* — Салатису̀је га да по̀јде с њѐга на ва̀шар у Грди́лицу.

салати́ше свр **1.** *савлада.* — Салатиса̀мо лива̀ду у Бра̀ниште до пла̀дне. **2.** *наговори* — Салатиса̀мо га да ни продадѐ јунца̀. — Ако га салати́ше, и ја̀ ћу по̀јдем с њи́. — Кьд га она̀ салати́ше, о̀н је гото̀в.

салети́ свр **1.** фиг *наговори, ӣримора, убеди.* — Ће те салети́ и ти́ ће, кьд нѐмаш куде, приста̀неш. — Салѐти га оту̀д, одову̀д и о̀н ће ти дадѐ. **2.** фиг *обави какав ӣосао (окоӣа, окоси, ӣожање).* — Два̀ косача̀ до пред мра̀к едва̀ салетѐше оно̀лку лива̀ду.

сали́та несв **1.** *салеће, наговара, убеђује.* — Сали́та о̀н тако̀ј сва̀ку жену̀, па која̀ приста̀не. **2.** фиг *окуӣља, ӣрибире.* — Нек сали́та о̀вце докле-е врѐме, кьд па̀дне мра̀к, ће му се погу̀бу по г̀рмење.

салитање с гл им од *салиша*. — Бе[з]-салитање, нема ништа. — Бе[з]-салитање, неће прибереш стадо.

саломи (се) свр **1.** *йокриши (се) (од рода)*. — Снег и ветар све саломише ошав. — Родиле сливе, па се саломиле. **2.** фиг *йремори се од рада*. — Саломи се човек од работу. — Саломи се даньске од ринтање.

салте прил в *сал*. — Салте он о[д]-цве да има корис, ники други.

салтосан, -а, -о *уйрљан, умазан, зайуштен*. — Neje гу ич брига што вој дете оди салтосано.

салтосување с гл им од *салшосује (се)*. — Од работу им не гине салтосување.

салтосује (се) несв *йрља (се), уйройашћава, не одржава хигијену*. — Дуј'ич салтосал онуј премену што сам му дала за у работу. — И немој се салтосујеш, редовно се миј, купај, пери.

салтоше се свр *убуђави се, зайусши се*. — Салтосала се ко да нема руке да се уљуди.

салчићи м мн *колачи од сала и брашна*. — Воли да еде салчићи.

самар м *самар* изр: — Жуљи га тој ко самар коња. — Стои му ко самар на кокошку.

самари несв фиг *окривљује, сшавља шшо коме на шереш*. — За млого кво га самару, ал не мож докажу.

самари се несв фиг *брука се*. — Самари се пред људи за тија јагњићи што ги неје платил.

Самарџија / Самарџије м *надимак фамилије*.

самарџика ж в *самарџиска игла*. — Куде му дадо да ми обуши самарџику?

самарџиска игла ж *йолукружна велика игла за ушивање сшеље код самара*, в *самарџика*. — Бе[с]-самарџиску иглу, не мож се напраи самар.

самарџиски, -а, -о *који йрийада самару и самарџији*. — Тој су самарџиски каиши, да се самар врже на коња, да не слита.

Самарџисци м *заселак*.

самлет, -а, -о *самлевен*. — Жито ти-е самлето, мож га докараш.

самовила[1] ж нар мит *вила*. — Куде су самовиле ноћу водиле оро, најутро осавне све црна трава с кругови.

самовила[2] ж *дрво воћке које закржља у расшу* (Златанци). — Самовила не рађа ошав, стои такој исабена, кржљава.

самовилесто дрво с в *самовила*[2].

самовилски, -а, -о *који йрийада самовилама*. — Овој су самовилске работе, куде се самовиле збирају.

самовласник м *власник*. — Ристаћија-е самовласник од то[ј] имање и само њега да питујете.

самовољка / самовољница ж *шврдоглава женска особа*. — Тај самовољка све работи на своју шију, никога за ништа не питује. — Са самовољницу не мож да се излезне на крај.

самовољник м *шврдоглава особа*. — Оће самовољник да-е све по његово.

саможивник м *себичњак*. — Такав саможивник га у свет нема.

саможивница ж *себична женска особа*. — Не би ти ни корку леб пружила кьд не би имал кво да едеш, тај саможивница.

самоков м *шойионица руде*. — Ту-е у турско време бил самоков.

самоко̀виште с *место где је био самоков.* — Откара̀ше шља̀ку с камио̀ни одоздо̀ле куде-е, уз Власи̏ну, било̀ самоко̀виште

Самоко̀виште с *место у долини Власине где је био самоков.*

Са̏моково с *место у долини Власине.*

Са̏мокоп м мтн *место на Големој реци.*

самони̏к м *кромпир заостао у земљи који следеће године пусти вреже.* — Око̀пај до̀бро и самониц̏и ако на њи до̀јдеш.

самони̏клица ж *самоникла биљка.* — Око̀пај и самони̏клице, кьд ко̀паш компири̏, и оне̏ ро̀ду.

самосу̏је несв *самује.* — Самосу̏је без ни̏где ни̏кога, накра̀ј село̀, ко ву̏к самотни̏к.

самота̀ ж *самоћа.* — Изеде ме, у̏рниса самота̀, ни̏шта дру̏го.

само̀тап, -тна, -тно *сам, усамљен.* — Дете̏ седи̏ само̀тно у ку̏ћу без роди̏тељи. — Само̀тна жена̀ з-две̏ деца̀, које̏ ће им пра̀ји?

самоти̏ња ж *усамљеност, самоћа,* в *самота.* — Дру̏го неје̏, ал ми те̏шко па̀да самоти̏ња, не̏ма с кога̀ да проду̏мам.

самоти̏њка ж у дем знач: *самотиња.* — Куде̏ ја̀, самоти̏њка и слаботи̏њка, мо̀гу нешто̀ да урабо̀тим.

самотни̏к м *самотњак, усамљеник.* — Научи̏л да жи̏ви ко самотни̏к, па му све̏ сми̏та.

самотња̀к м в *самотник.* — Без ба̀бу, ја̀ сам ти самотња̀к, па ме све̏ сапрѐло.

самоту̏је несв *самује, живи у самоћи.* — Које̏ да рабо̀тим, са̀м човѐк у ку̏ћу — самоту̏јем.

самотува̀ње с гл им од *самотује.* — Осу̏ђен на самотува̀ње, ете̏, то̀ј сам ја̀.

сампа̀с[1] м фиг *бес, јарост, осионост.* — Па̀дал у сампа̀с, све̏ ће ги потѐпа. — Кьд га ува̀ти сампа̀с, сви̏ бѐгају од њѐга. — Ри̏па у сампа̀с (*чини што неконтролисано*).

сампа̀с[2] м *обестан, осион човек, силник, силеџија.* — Не мо̀гу ви̏ше да жи̏ву од оно̀г сампаса̀. — Ти̏ја сампа̀с сви̏ ће ги у гро̀б отка̀ра.

сампасу̏ља ж *љута, бесна, осиона жена.* — Све̏ ће ги поеде̏ по ку̏ћу она̀ј сампасу̏ља.

сам-самција̀т, сама-самција̀та, сама-самција̀то *сасвим сам.* — Оста̀ла сама-самција̀та.

сам-са̀мцит, сама-са̀мцита, само-са̀мцито в *сам-самцијат.* — То̀ј сам сам-са̀мцит ѕида̀л, ни̏ки се не најде̏ да ми помо̀гне.

самсо̀в м *неотесанко, недоказан човек.* — Самсо̀в, не мо̀ж му дока̀жеш да тре̏бе и о̀н нешто̀ да урабо̀ти.

са̀мте прил *само.* — Са̀мте још Гради̏мир неје̏ пенѕионе̏р.

самува̀ње с гл им од *саму(ј)е.* — Те̏шко-е моје̏ самува̀ње кьд натр̏па сне̏г.

саму̏е / саму̏је несв *живи сам, самује.* — Ете̏, саму̏емо тако̀ј ко два̀ па̀ња на раскр̏сје.

самција̀т, -а, -о / **са̀мцит**, -а, -о *потпуно сам, сасвим сам.* — Оста̀де На̀да Кри̏стина самција̀та у Пау̏новци. — Са̀мцит преша̀л преко Чеме̏рник за Власи̏ну на ову̏ј зиму̏.

Самче̏кинце с / **Самче̏кинци** м *заселак.*

са̀не ж мн *саонице.* — Едва̀ докара̀ едне̏ са̀не дрва̀ из Присо̀је и ве[ћ]-це ста̀вни. — Са̀не и̏мају две̏ са̀нке, два̀ о̀плена, преча̀нку, струку̏, че̏три нога̀ре, че̏три сльпца̀ и две̏ и̏гле.

санит, -а, -о / **санитан**, -тна, -тно *поспан, сањив.* — Рипи ис-кревет онакој санит, ка[д]-чу да се Драгољуб врнул из Дикаву. — Немој такој санитан да излазиш, прво се облечи. — Дете ми-е још санитно, не могу да дојдем.

санка ж **1.** *једна саоница на „санама", салник, возница.* — За санке мора да најдеш добро дрво, при корен да-с кривуљесто, да га оцечеш, одељаш, па га растружеш и добиеш две исте санке. **2.** фиг *велика нога, велика обућа.* — Има онолке санке, нигде не мож да најде обувку.

санке ж мн дем од *сане,* **1.** *саонице за децу.* — Дибок снег не мож се возимо са санке. **2.** *направа за скидање воденичних каменова приликом клепања.* — На санке се туру ваљци и извуче камен за клепање.

сантим м *сантиметар.* — Колко су ти сантима широка врата, да унесемо машину?

сантина ж в *сантим.* — Снег нападал осомдесе сантине.

Сантоил м *ђаво.* — Неси ти више Радоил, ти си о[д]-цьг Сантоил. — Тебе викам, не викам Сантоила, што се не озиваш, бре?! — Сантоилеједьн!

санување / сањување с гл им од *сануе / сањуе, сневање, сањање.* — Ел ви тој оратите о[д]-цанување? — То-е само санување, тој неће никад да бидне!

сануе / сањуе несв **1.** *сања.* — Иди одотле с тeј оале, немој ги наћаске сануем. — Несьм ги добро сановала, па си свашта премисли. **2.** фиг *машта, замишља, нада се.* — Тој, море, Милевка сањуе, ал неће да бидне такој како-е она наумила. **3.** фиг *тражи.* — Ће сањуе он, море, Љубинку, ал ме тьг неће најде!

сапет, -а, -о **1.** *онај коме је на ноге стављена „сапка" или „железа" (коњ).* — Ел коњ сапет у падину, да не одлуња? **2.** фиг *спутан, трапав.* — Иде сапет, едва вуче краци. — Рипа ко сапет коњ. **3.** фиг *сметен, затворен.* — Да нее толко сапет, нешто би и он прооратил.

сапетљив, -а, -о в *сапет.* — Куде га викаш да ти помага, видиш да-е сапетљив, ће падне негде да се утепа. — Сапетљив је у работу, а знаје да ломоти ко празна воденица.

сапетљивка ж *трапава, неспретна женска особа.* — Сапетљивка сапетљива, паде па покрши стовне.

сапетљивко м *трапавко, неспретњаковић.* — Не качи се на кров, сапетљивко, це омакнеш, па ја да си имам главобољу.

сапетљиво прил *трапаво, неспретно.* — Све уработи сапетљиво, ништа како требе и серсем.

сапетљивче с *трапавче.* — Сапетљивче сапетљиво, што не гледаш куде одиш, но ми ћушну грне.

сапетин м *онај што је сапет.* — Тетка сапетка, тетин сапетин, саплете тетку па у реку (*пошалица*).

сапетка[1] ж *корпа од прућа, сепет.* — Тури тија веш у сапетку, јутре ћу перем.

сапетка[2] ж *она која је сапета,* в пример под *сапетин.*

сапетко м *онај који је сапет.* — Он ти-е сапетко, све работи ко да-е сапет. — Сапетко едьн, кво работиш ваздьн?

сапиња несв **1.** *припне, веже стоку (коњу се ставе железа на предње ноге, а во се „сапком"веже конопцем за ногу и рог).* — Стока се не сапиња близу пут. **2.** *спутава, брани.* — Све ме сапињају што-гођ да узнем да работим. — Сапињај волови,

да држу̍ ко̍ла, да не поју̍ру! **3.** фиг *боли*. — Ништо̍ ме сапи̍ња у гру̍ди. — Сапи̍ња га, па не мо̍ж да ди̍ше.

сапиња̍ње с гл им од *сапиња*. — Осе̍ћам у гру̍ди некво̍ сапиња̍ње. — Во̍дим коњи̍ на сапиња̍ње куде водени̍цу, нека пасу̍.

сапиња̍ча ж *конопац за сапињање коњских ногу*, в *са̍пка*. — Одве̍ди коња̍ у о̍таву, ту̍ри му сапиња̍чу, нека пасе̍ до мра̍к.

сапи̍ра несв *спречава, зауставља, онемогућава*. — До̍де-ле, Бо̍рице, у̍дри о̍вце, сапи̍рај, ба̍јке-ле, Ба̍јо, др̍ж дево̍јче цели̍вај (*нар песма*).– Отишьл би у бе̍ли све̍т у печа̍лбу, ал ме деца̍ сапи̍рају.

сапира̍ње с гл им од *сапира, заустављање*. — Да не бе̍ше мо̍је̍ сапира̍ње, ода̍вно би о̍н отишьл.

са̍пка ж *уже за сапињање коњских ногу*, в *сапињача*. — И̍де ко да су му тури̍ли са̍пку на но̍ге.

сапла̍к / сенла̍к м *плехано лонче*. — Куде̍ спо̍тури сапла̍к за во̍ду? — Да̍j ми сепла̍к да зава̍тим во̍ду.

сапли̍та (се) несв *саплиће (се), спотиче (се)*. — Што̍ ти ко̍њ сапли̍та с едну̍ но̍гу, да гу неје̍ подби̍л? — Мангу̍п, сапли̍та девојчети̍ја кьд и̍ду по пу̍т. — Сапли̍та се ко да-е па̍трав.

сапли̍тка ж *каква препрека, оно што саплиће човека*, в *клечка*. — Не̍ће ни̍ки да ти помо̍гне, сва̍ки гле̍да да ти ту̍ри сапли̍тку.

сапли̍тка се несв у дем знач: *саплита се*. — Сапли̍тка се како скро̍чи, ни тоја̍шка му не пома̍га.

саплито̍ја м пеј *онај који се при ходу саплиће*. — Не тре̍бе саплито̍ји сапли̍тка, са̍м-це саплете̍, да иска̍ра о̍чи.

саплито̍тина ж/м пеј *онај ко се саплиће, стар, изнемогао човек*. — Куде̍-е запатрави̍ла та̍ј саплито̍тина там-до̍ле куде Ма̍ргу.

сапли̍ћа (се) несв в *саплита (се)*. — Научи̍л се да сапли̍ћа деца̍, па га зато̍ј би̍ју. — Сапли̍ћа се кьд о̍ди, ни кука̍ља му не пома̍га ви̍ше.

саплића̍ње с гл им од *саплића (се)*. — Ово̍ј ти-е за крља̍ње деца̍, а за саплића̍ње ћу те дру̍ги пу̍т дре̍њам.

са̍пне свр **1.** *припне, веже стоку*. — Са̍пнем Вра̍ћчу у Широ̍ку ба̍ру и пу̍стим га у о̍таву да пасе̍. **2.** фиг *саплете, подметне ногу*. — Сапе̍л ми дете̍ с но̍гу, па ражџе-врљи̍ло но̍с.

са̍пне се несв **1.** *припне, веже стоку*. — Коњи̍ да се са̍пну у Печи̍ново бра̍ниште да пасу̍, докле ми сту̍рамо вра̍. **2.** фиг *навали, запне нешто да спроведе у дело*. — Сапе̍л се да и̍де на собо̍р у Ру̍пје, а они̍ га не пу̍штају, па ѕивли̍.

са̍пре свр **1.** *спречи, заустави*. — Не мога̍ га са̍прем, о̍трча да се би̍је с ти̍ја мангу̍пи. **2.** *спута, онемогући*. — Сапре̍ло ме са све̍ стра̍не, па ни да пр̍кнем. **3.** в *сапне (2)*. — Са̍при коња̍ са желе̍за на штети̍ну куде На̍јдину водени̍цу.

сапунчьк м дем од *сапун, сапунчић*. — Оста̍л ми јо̍ш ови̍ја сапунчьк.

сапу̍нче с дем од *сапун, сапунчић*. — Да ти даде̍м сапу̍нче, да си оми̍јеш ру̍ке.

са̍рана ж *сахрана*. — Дојдо̍ше чи̍чи на са̍рану и при̍јетељи чьк из Мања̍к и Дика̍ву.

сара̍ни свр **1.** *сахрани*. — Докле до̍јде тво̍ј бра̍т, комши̍ја ће те сара̍ни (*изр*). — У неде̍љу ће га сара̍ну на жу̍тинско гро̍бје. **2.** фиг *упропасти*. — Ти̍ја ра̍сипник и̍ма све̍ да ги сара̍ни.

сарањува̀ње с гл им од *сарањује.* — Та̀м вѝше нѐма мѐсто ни за сарањува̀ње.

сарању̀је несв *сахрањује.* — Несу̀ телѝ да га сарању̀ју у гра̀д, па га докара̀ли у село̀.

сара̀ца ж *шкрофулоза.* — Дѐда вој умрѐл од сара̀цу.

са̀рмичка ж дем од *сарма, сармица.* — Бѐоше сла̀не са̀рмичке, па ћу пу̀кнем пиеећи во̀ду.

са̀с / сѐс предл *с, са.* — Излѐзо сас Милѐвку уш-Чу̀ку, правѝ вој дру̀штво.

сасвѐ прил *заједно са.* — Па̀де сасвѐ сльбу. — Стр̀кољи се сасвѐ сто̀вне и не стро̀ши ги.

сасвѐм прил *сасвим, потпуно.* — Сасвѐм је ванцира̀л, сасвѐм је за лу̀дницу.

сасѐдне свр *постави кога да седне, натера кога да седне.* — Сасѐдни човѐка, да се одмо̀ри, одма̀ си почѐл да га затрачку̀јеш. — Улѐзо с расцо̀пану гла̀ву куде до̀ктура, сасѐдоше ме одма̀, да ме леку̀ју. — Дѝже се о̀н ће си ѝде, ал га судѝја сасѐде.

саседњува̀ње с гл им од *саседњује.* — За саседњува̀ње сва̀тови це брѝне Радоѝца.

саседњу̀је несв *поставља људе да седну.* — Докле ги тѝ саседњу̀јеш, Марѝка ће изно̀си кво̀ трѐбе.

сасечѐ свр *исече све.* — У̀зни секѝру, па сасѐчи овѝја трња̀к, да се мо̀ж проо̀ди.

сасѝпе свр **2.** *наспе све.* — Сасѝпи у ко̀ш да се мѐље и то̀ј ма̀лко жѝто што-е остало̀ у врѐћку. **1.** фиг *уништи, упропасти, претуче, пребије.* — Са̀сипа га с песнѝце, свѐ му кр̀в липтѝ. — У̀дари га, па га са̀сипа. — Ће му сасѝпе мо̀зак, ако га па̀ бѝје. **3.** фиг *проспе грдњу, изгрди.* — Сасипа̀ му у о̀чи свѐ што сам има̀ла да му ка̀жем. **4.** фиг *буде много чега, много роди.* — Родѝло, па сасипа̀ло.

сасѝпе се свр **1.** фиг *умори се, сатре се.* — Сасипа̀мо се од рабо̀ту, а кој-зна̀је ће ли бу̀де нека̀ ва̀јда о[д]-то̀ј. **2.** фиг *буде много чега.*– Задрма̀ сла̀п, сасипа̀ше се ја̀буке у траво̀ље. — Сасипа̀ше се о̀вце на со̀лило. — Сасипа̀ла се јагличетѝја по Бу̀ђину падѝну. **3.** фиг *падне много кише.* — Са̀сипа се кѝша на Пла̀ну.

сасипува̀ње с гл им од *сасипује (се).* — Што̀ не пома̀гаш у сасипува̀ње жѝто? — То̀ј сасипува̀ње од рабо̀ту несьм досьг видѐл.

сасипу̀је несв **1.** *сипа што.* — Сасипу̀јемо жѝто у прѐсаци. **2.** фиг *много сипа, много пада, веје (киша, снег).* — Па̀да шту̀риња, па сасипу̀је, не мо̀ж на̀двор да се излѐзне. **3.** фиг *бије, туче.* — Бѝје, па сасипу̀је.

сасипу̀је се несв **1.** *сатире се, пропада од посла.* — Сасипу̀је се од рабо̀ту, да га ба̀рем пошту̀ју. **2.** *пада много.* — Сасипу̀је се кѝша, немо̀ј нау̀лице.

сасѝри се свр *згруша се (крв).* — Несѝ до̀бро исцедѝл кр̀в на прасѐ, па се сасирѝла.

сасирува̀ње с гл им од *сасирује се.*

сасиру̀је се несв *згрушава се (крв).* — Кр̀в се сасиру̀је ако се не исцѐди и[з]-за̀клано живѝнче.

сасѝтни свр *уситни, сасецка, смрви.* — Сасѝтни ми кромѝд, да га ту̀рим у гр̀не.

саситњува̀ње с гл им од *саситњује.* — На овѝја компирѝ трѐбе саситњува̀ње за крмѝло за о̀вце.

саситњу̀је несв *уситњава, ситни.* — Саситњу̀је рѐпу за крмѝло на говѐда.

саслушува̀ње с гл им од *саслушује, саслушавање.* — Одвѐли га на саслушува̀ње. — Ел сам ја̀ ово̀ј на саслушува̀ње?

саслушу̀је несв *саслушава.* — Ће га салушу̀ју са[т]-два̀, па ће га пу̀шту.

сасре́ди свр *донекле среди*, в *посреди*. — У́зни, па сасре́ди ма́лко ку́ћу, тре́бе ни до́јду го́сти.

сасре́ди се свр *удеси се, повреди се*. — Па́дал на возни́к, дипте́н се сасреди́л. — Сасреди́ си но́гу, па клендр́цам.

Са́став Ре́ка ж *место*.

соста́вци м *ушће, место где се уливају реке једна у другу*.

Соста́вци м мтп *место где се уливају реке једна у другу*.

соста́и се свр *састави се*. — Састаи́ли се на Цеврља́нку куде ги ни́ки не ви́ди.

соста́ља (се) несв **1.** *састаје (се), среће (се)*. — Соста́ља се ми́ло и дра́го (изр). — Ту́ј се соста́љају ре́ке. — Љу́ди се соста́љају по собо́ри, да поора́ту. **2.** *саставља (се)*. — Соста́ља четве́рак, да иска́ра бу́ку из Мртви́це за водени́цу.– Предњаче́ и ѕадњаче́ се соста́љају преко срчени́цу.

састаља́ње с гл им од *састаља (се)*. — Ста́лно и́мају неко́ састаља́ње у Село́. — Сьг ви́диш како́-е ла́ко састаља́ње ко́ла.

састи́гне свр *сустигне, стигне*. — Са́мо ти и́ди, ће те састи́гнемо ус-пу́т. — Састи́гло га оно́ј што ни дру́гому чове́к не би пожеле́л.

састи́не се свр *охлади се, стегне се*. — Ка[д]-це састи́не, не мо́ж се рабо́ти с њега. — Ће ти састи́не млеко́, не мо́ж га потква́сиш.

сасуче́ (се) свр фиг *сјури се, дотрчи, слети*. — На́кара ме да сасуче́м гове́да ис Твр́ди бре́г у дно́ ре́ку. — Са́сука се дете́ низ оно́ј бр́до у багрења́к, да поги́не. — Ка[д]-чу́мо Раду́нка ви́је, сасука́мо се сви́ куде ку́ћу, да помо́гнемо ако тре́бе.

са́т м *струјомер*. — Погле́ј на са́т ко́лко смо потроши́ли стру́ју.

сати́ра несв **1.** *уништава, упропашћава*. — Пу́ови ни сати́рају компири́, како́ да се одбра́нимо од њи, не зна́мо. — Не сати́рај гове́да с то́лке цепа́нке у ко́ла. — Сати́ра оно́га коња́ с врећети́не ус Купи́нски ри́д.

сати́ра се несв *пропада (од посла), сатире се*. — За кога́ се оно́лко сати́ра од рабо́ту, да ми-е да зна́м?

сатира́ње с гл им од *сатира (се)*. — Та́ј болка ми-е све́ о[д]-цатира́ње по печа́лбу.

са́тре свр *уништи, упропасти*. — Не да́вај му коња́, ће га са́тре тркаје́ћи се по Чеме́рник. — Гове́да му све́ сатрла́ жи́то.

са́џак м *метални троножни држач посуда за кување*. — Ту́ри гр́не на са́џак да се подгре́је ручьк.

саџи́ја м *часовничар*. — Мо́рам да но́сим буди́лник куде саџи́ју, пу́кал му ве́дер.

сьг / ськ прид *сад*. — Што́ ће сьг рабо́тимо? — Че́кај ме, ськ ћу до́јдем.

Свадба́р м *надимак*.

свадба́р м *чест гост на свадбама*. — Стоја́нча свадба́р, са́мо би свадбува́л.

свадба́рка ж *честа гошћа на свадбама*. — Она́-е свадба́рка, она́ зна́је ти́ја о́бичаји.

свадбару́је несв *борави на свадби*. — Куде њи́ се свадбару́је три-дьна.

свадбарче́ с *дете које је на свадби*. — И дете́ поста́де свадбарче́, сьс роди́тељи по сва́дбе.

сва́ди (се) свр *завади (се), посвађа (се)*. — Вика́ла сам вој: немо́ј куде Пе́рсу, ће те сва́ди с љу́ди, ал ме она́ не по́слуша. — Немо́ј се сва́ду око ону́ј игра́чку. — Свади́ла се з-бра́ћу, те неће с те́бе.

свађаџи́ја м *човек свађалица*. — Ти́ја свађаџи́ја едва́ че́ка да се с некога́ зака́чи.

свађаџика ж *жена свађалица.* — С тұј свађаџику нећe излезнеш на крај, боље гу размини.

свакакав, -ква, -кво *свакојак.* — Свакакав свет проди нис пут: има и честити, а има и лопуже. — Насадили смо свакакав ошав.

свалбе с *смотуљак, прамен (вуне, косе...)* — Смотала косу у свалбе на тилиње. — Збирај свалбе, по свалбе вуну по трњак куде су се провукувале овце и ете ти куделица.

сваља (се) свр *скотрља (се).* — Туј се често сваља камење на пут, па се не мож проди. — Сваља се низ онуј ровину по снег. — Сваљамо трупци нис пролуку.

сваљување с гл им од *сваљује (се).* — Наплашила сам се од сваљување соспе нат-куђу.

сваљује (се) несв *скотрљава (се).* — Низ возник сваљујемо трупци до на штетину. — Опасно-е –сваљује се земња на пут.

сварен, -а, -о *скуван.* — За свиње у пладне да спремиш сварени компири. — Ел млеко сварено?

свари свр *скува.* — Свари млеко у котле, па насипа на деца у панице да надробу.

свастика ж *женина сестра.* — Толка радос — дошла му свастика у гости.

свастиче с дем и хип од *свастика.* — Има свастиче још нежењето.

свастичина ж *свастикина ћерка.* — Преко лето им борави свастичина.

свастичић м *свастикин син.* — Потепала се деца с његовога свастичића.

свата несв *схвата, разуме.* — Он тој не свата, мож му причаш колко оћеш.

сватање с гл им од *свата схватање, разумевање.* — То-е тешко за сватање, џабе ти причам.

свати свр **1.** *схвати, разуме.* — Требе млого вода да прође низ Власину докле он свати. **2.** *прошије лаганим штепом, профирца,* в *завати.* — Свати га с кончък, колко да се све не одшије.

сваћа несв *схвата.* — Малечък је, па још не сваћа.

сваћање с гл им од *сваћа, схватање.* — Његово сваћање је долеко о[д]-добро.

свачи, -ја, -јо *свачији.* — Докле си добар, тъг си свачи, ка[д]-се налутиш тъг си ничи. — То-е свачијо и ничијо, затој га ники и не пази.

свашто имен зам *свашта.* — Късд га видо с крваве руке, свашто ми пројде кроз главу. — Свашто ми наприча за њега, да се зазвериш. — Свашто сам прегрмела, и па сам читава!

све прид зам *цео, читав.* — Дојде из дрва све у знојї.

сведе свр **1.** *помогне да сиђе, доведе.* — Една ме сведоше деца у Црну Траву. — Да сведеш дете у Предеане, да учи школу. — Сведи бабу нис путињче, да се не соплете. — Сведоше ме доле, у малу, да видим Драгојла како му-е. **2.** фиг *среже, постави (кров).* — Ћу сведем кров на две воде. **3.** фиг *обрачуна трошкове.* — Сведомо рачун кој-е колко дал за куђу. — Да се сведе рачун колко смо дужни, да платимо, па да идемо. **4.** фиг *обрачуна се.* — Ће сведемо наши рачуни ка[д]-це сретнемо негде насамо, па ком опънци ком обојци.

/сведе очи/ изр *задрема, заспи.* — Целу ноћ не сведо очи од онога ветрину.

свеедно прил *свеједно.* — Кво-гођ да уработиш, на њега-е свеедно.

свезе (се) свр *довезе (се),* в *скара.* — Требе да ми свезе една кола песак из Пржине ровине. — Свезал се одозгоре, из Валмиште, с трактор.

свѐзен, -а, -о *дотеран, довезен,* в *скаран.* — Дрва̀ су ти свѐзена на пу̀т, мо̀ж сьг са̀м да ги дока̀раш.

свѐмогуђан, -ђна, -ђно *снажан, моћан, јак.* — Ја̀ сам тьг била̀ свѐмогуђна, могла̀ сам свѐ да потѐгљим и рабо̀тим. — Несѝ ти свѐмогуђан, па да им свѐ срѐдиш.

свѐс м *свест.* — Помрчѝл му се свѐс. — Па̀дал бе[з]-свѐс. — Мркну̀л му свѐс.

свѐсан, -сна, -сно *свестан, паметан, разуман.* — Есѝ тѝ свѐсан кво̀ рабо̀тиш? — То̀ј детѐ им нејѐ баш свѐсно.

свѐсти се свр **1.** фиг *дође памети, освести се, схвати.* — Ако о̀н нејѐ свѐсан којѐ рабо̀ти, ја̀ ђу га свѐстим, кьд му се надрѐњам. — Свѐсти се кудѐ си бѝл про̀шлу недѐљу. — Не мо̀гу се свѐстим којѐ ми-е требало да купу̀јем још едно̀г јунца̀. — Не мо̀гу се свѐстим како̀ ме прѐвара лопу̀жа. — Сьг сам се свестѝл зашто̀ ми несу̀ далѝ да ѝдем с њѝ у Село̀. **2.** фиг *поврати се из несвести.* — Докле ме свестѝше до̀ктури с енѐкције, те се разабра̀. — Свестѝ се тек у бо̀лницу, до тьг нѝшта несьм знала̀.

светьц м **1.** *верски празник, слава.* — Коѝ-е даньс светьц? **2.** фиг *поштен човек, поштењачина.* — Пра̀ви ми се некѝ светьц, ко да не зна̀мо коѝ-е.

свѐтена водѝца ж *вода освештана у цркви.* — У̀зни и за мѐне ис-цр̀кву шишѐ свѐтену водѝцу.

светѐње с гл им од *свети,* **1.** *освећење.* — Дошьл по̀п за светѐње во̀ду у ку̀ћу. **2.** *освета.* — Куде њѐга нѐма цѝле-мѝле, о̀дма ѝде на светѐње, ако си му кво̀ ло̀шо уработѝл.

свѐти[1] несв *обавља освећење.* — Стѝгал попчѝл да свѐти водѝцу.

свѐти[2] несв **1.** *осветљава.* — Тѝ, па, знаш кво̀ су та̀м работѝли, ко да си им светѝла с ла̀мпу. — Свѐти ми з-гаса̀рче, ако мо̀гу да га на̀јдем. **2.** фиг *дежура, бди.* — По цѐле но̀ћи му-е светѝла над гла̀ву докле бо̀луваше. **3.** фиг *стрепи, цепти од страха.* — Ђе свѐтиш пре[д]-та̀тка ко свећа̀, са̀мо ли му ка̀жем кво̀ си уработѝл.

Свети-Еремѝја м *Св пророк Јеремија, 14. мај.*

Свети-Јова̀н Биљобер м *Ивањдан, 7. јули.*

Свети-Јова̀нче м бот *ивањско цвеће* Galium verum L. ~ користи се у лечењу кожних болести.

Свет[и]-Илѝја м *Свети Илија, 2. август.*

светѝлце с дем и хип од *светло, видело, светлост.* — У̀гаси ми се светѝлце, а ја̀ сам оћоравѐла, и овако̀ј нѝшта не вѝдим.

свети-нѝкад м шаљ ирон. — Ђу ти га вр̀нем на свети-нѝкад.

Свети-Ра̀нђел м *Св арханђел Михаил — Аранђеловдан, 21. новембар.*

светла̀ц м (мн светлацѝ) **1.** *варница, искра, блесак.* — Свѐ ми некѝ светлацѝ пред о̀чи. — Како̀ ме у̀дари у гла̀ву, излетѐше ми светлацѝ.

свѐтло с *извор светлости (гасарче, лампа, сијалица).* — Упа̀ли свѐтло да се вѝди кво̀ рабо̀тимо.

свѐтлос ж **1.** *светлост.* — Изнѐси га на свѐтлос да вѝдимо кака̀в је. — И улѐзе свѐтлос у ку̀ћу. **2.** *озарење.* — Нека̀ свѐтлос из њего̀в лѝк избѝва, вѝди се дека-е до̀бар човѐк.

светува̀ње с гл им од *светује.* — Да не бѐше оно̀лко светува̀ње, ко̀ј зна̀је ел би од њѐга поста̀л човѐк.

свету̀је несв *саветује, усмерава, учи.* — Мо̀ра детѐ да свету̀јеш докле оно̀ нејѐ преузѐло ма̀.

свѐцки, -а, -о *светски.* — О̀н је свѐцки човѐк. — То̀ј су свѐцка чу̀да.

свива (се) несв **1.** *привија уза се, привија (се),* в *уврта.* — Свива некога залудњара око кућу. — Свивам га уз мене, неки требе да ме дочува. — Свива се око тој едно дете, друго нема. — Свива се, свива око њега колко мога, ал он за тој ич не аје. **2.** *увија (се), савија (се).* — Толко ветар свива грањке, све очука ошав. — Требе да свивамо гвожђе за кућу. **3.** *савија се, увија се од бола.* — Свива га млого мешина. — Свива се од голем болеж, претуцала ногу. **4.** фиг *поштује.* — Свива се до земњу кьд гу види.

свивање с гл им од *свива (се),* **1.** *привијање.* — Онолко свивање око њега, на крај ништа не испаде. **2.** *савијање, свијање од бола.* — Толко свивање што гу печила оса.

свиди се[1] несв *свиђа се, допада се.* — Ако ти се свиди, ћу ти ги купим. — Бајагим вој се не свиди момьк, а овам би оберучке потрчала за њега.

свиди се[2] несв фиг *буде вољан, рад, дарежљив.* — Не свиде вој се на дете да даде едну јабучку, а собу напунила.

свија се несв *привија се, креће се, борави.* — Свил се туј, куде маћију, а куде ће кьд му баштá умрел? — Свија се туј око нашу кућу неко пцетиште.

свије свр **1.** фиг *заболи.* — Свила га мешина, па цел дьн лежи у кревет. **2.** фиг *примора, притера.* — Свила га нужда, отрча у клозет.

свије се свр *привије се.* — Нашла куде це свије, куде пропасника. — Колко се она свија ус-туј кућу, да гу толко волу, била би срећна.

свика свр *дозове све, призове све.* — Целу вамилију свика да виду какьв урнебес је напраило тој детиште. — Свика деца те им раздадо бомбоне.

свикује несв *дозива, зове.* — Не свикује се свакакав у кућу. **2.** фиг *скупи, сабере.*– Свикуј овце да ги терамо у трлу, на музење.

свилеп, -а, -о фиг ирон *нежан.* — Само-е њојно дупе свилено, па не мож да издржи да работи. — Млого е свилен, ка[д]-требе нешто да се повуче.

/свилене гаће/ изр фиг *ништа.* — Ћу ти купим на пазар свилене гаће. — Кво сам ти купил? Купил сам ти свилене гаће!

свињак м **1.** *свињац,* в *кочак.* — Носи овој бркало у свињак, нарани свиње. **2.** фиг *брлог.* — Свињак сте, бре, напраили од овуј убаву кућу. — Кьд несьм туј, деца напрају свињак по кућу.

свињарија ж *безобразлук.* — Не могу више да слушам тej његове свињарије.

свињарник м фиг *неред, русвај, цумбус.* — Напраила деца от-кућу свињарник.

свињећина ж *свињетина.* — Бе[з]-свињећину не мож прекара дьн.

свињка ж **1.** *чобанска игра,* в *гуца.* — Одавно овчари не играју свињку. **2.** *дрвена кугла која се у игри „свињке" удара машкама.* — С машке се удара свињка, па кьд одлети у цволику, премалејеш од болеж.

/свињски опьнак/ м *опанак од свињске коже,* в *опаньк.* — Колко сам само поцепила свињски опьнци по говеда, кра[ј]-и-броj им се не знаје.

свињче с дем од *свиња, прасе.* — Овеј крушке дај на свињче.

свињштрак м *свињски измет.* — Узни лопату па збери онија свињштраци по авлију.

свирајка / свираљка ж *свирала.* — От пазар чича ни донел свирајке. — Куде-гођ да појде, носи си свираљку у капут.

свирајче / свираљче с дем од *свирајка / свираљка.* — Сам си-е бирал које свирајче да му купим. — О[д]-цабајле почне да дува у онoj свираљче, уши ни проби.

свирач м *свирац.* — Свири свирче, не мисли, изедеш си што ти виси (*пошалица*)! — Свири, свирче, купићу ти ново капче (*пошалица*).

свирéње с гл им од *свири, свирање.* — Што-е билó свирéње на собóр на Чобáнац, па игрáње, срце да ти искóчи.

свúри несв **1.** *свира.* — Свúри ми, брé, ко што се свúри, немóј суртýчки, тóј не мóгу да слýшам. — Свúри у свирчé од рженúцу. **2.** *звижди, фијуче (ветар...).* — Свýноћ сáмо свúри вéтар око кýћу и свр̂ћа снéг. — Кьд јáко дúше, свúри му у грýди. — Свúри му из нóс. **3.** изр: **~ ус кýрац за мáле пáре** *прича без везе, лупета.* — Пýсти га нека свúри ус кýрац за мáле пáре, једнýш ће и за тóј да одговáра; **~ у прсти** *нема шта да ради, беспосличи.* — Продáл свé, па сьг седú и свúри у прсти; **~ у песнúце** *каје се, једе се за нешто непромишљено што је учинио.* — Продáдо млекýљу, па сьг мóгу да свúрим у песнúце; **~ уз дрмбóљ** *лупета, трабуња, ништа ми не може.* — Мóж óн да ми свúри уз дрмбóљ и нúшта вúше. **4.** фиг *плаче,* в *ѕивли.* — Што овóј детé овóлко свúри?

свúрка[1] ж **1.** *музика,* в *свирење.* — Чак од Боровúчки дрýм се чýје свúрка на трубачú. **2.** *музиканти.* — Довéл и својý свúрку на собóр. — Погодúл свúрку за свáдбу. **3.** фиг *плач.* — Штó-е Мáрко такóј сабáјле ударúл у свúрку, за квó ѕивлú?

свúрка[2] несв дем знач: *свира.* — Дáј дудýче на детé, да мáлко и онó посвúрка.

свúркало с в *свирче;* в *пискало.* — Сáм си напраúл свúркало о[д]-цтрýк од рженúцу.

свиркáње с гл им од *свирка*[2]. — Да нејé тóј свиркáње по свáдбе, не би имáли от-квó да жúву.

свúрне свр **1.** *засвира мало, зазвижди, затруби.* — Свúрне по некú пýт тý[ј]-и тáм, па остáји. **2.** *зазвижди.* — Свúрни му, да ни причéка. **3.** *затруби.* — Кьт кóла свúрну, бéгеј у странý, немóј те згáзу. **4.** фиг *обљуби.* — Ћу вој га свúрнем, сáмо ли ме још еднýш онакóј жалостúвно поглéда. — Свúрни вој га на мáјку. — Свúрнем вој га у дýпе (*псовка*).

свирчé с *свирала од стабљике ражи,* в *пискало.* — Тú чýвај говéда, а дéда ће ти напраúи свирчé да се замављýјеш.

свúтка[1] несв **1.** *светлуца.* — Свúткају по мрáк овде-ондé кýћичке. — Свúткају му очú кьд вúди дрýсну снáјку. — Сúтка свúткавица. **2.** *сева муња.* — Почé да свúтка, па загрмé, морáмо да бéгамо у појáту. **3.** фиг *оголи се, блеска.* — Облéкла крáтко сукњичé, па вој сáмо свúтка дýпе. — Свúткају вој онúја дéбели крáци кьд óди. — Свúткају му гáће кро[з]-сцéпене чешúре. **4.** фиг *сева, боли.* — Свúтка ми нештó у глáву, несьм дóбро оћýтрос.

свúтка[2] ж *свитац.* — Излéзле свúтке по ливáде, па свúткају.

свúткав, -а, -о *светлуцав.* — По свúткаве óчи му вúдиш дека-е пијáн.

свúткавац м в *свитка*[2]. — Појавúли се свúткавци по трáву.

свúткавица ж в *свитка*[2]. — Ка[д]-це смрáчи, úде по ливáде да вáта свúткавице.

свиткáње с гл им од *свитка.* — Кро[з]-слúве се вúди свиткáње од њúну кýћу.

свúтке ж мн *искре, варнице.* — Пáдо на лизгáљку, излетéше ми свúтке на óчи.

свúтне свр **1.** *сине, севне, засветли.* — Чим свúтне, óдма удáри грóм. **2.** *осветли, обасја.* — Свúтни ми с лáмпу у пóдрум да извáдим кúселе попрúке. — Упалúл сúјалицу, па свитнýло прет кýћу. **3.** фиг *удари.* — Свúтни вој кáмен у глáву. — Свúтни му еднý шамарчúну да се расвéсти. **4.** фиг *блесне, види се.* — Какó скрóчи, такóј вој свúтне дýпе. **5.** фиг *опорави се.* — Свитнýло му лицé, мáлко-е бóље. **6.** фиг *освести се, дође к себи.* — Кьд му свúтне у глáву, ће бýде кáсно. **7.** изр: — Свúтнем вој га у онýј дебéлу гузúцу (*псовка*).

свлáк м *поломљена стабљика конопље која се последња бере* (Горње Гаре).

свла̑чи (се) несв **1.** *скида (се).* — Свла̑чи тѐј ка̏љаве чешире̏тине! — Свла̑чи се да спи̏. **2.** *довози са вишег места на ниже.* — Свла̑чу се̏но на гра̏њку о[д]-Чу̏ку да га де̏немо на кама̏ру. **3.** *клиже се на задњици.* — Свла̑чу се на ду̏пе до Село̏, зато̏ј поцепи̏ли чеши̏ре.

своде̏ње с гл им од *своди.* — О̏н је заду̏жен за своде̏ње ста̏рци у Село̏, куде до̏ктура.

сво̏ди несв *помогне да сиђе, доводи према доле.* — Сва̏ку сре̏ду сво̏ди ба̏бу у абула̏нту, куде ве̏ршулу.

свозе̏ње с гл им од *свози (се), довожење са брда.* — Возни̏к је за свозе̏ње дрва̏ и[з]-шума̏к у доли̏ну.

сво̏зи свр

сво̏зи (се) несв *спушта (се), довози одозго, са брда.* — Ти̏ ми сво̏зи дрва̏ до пу̏т, а по̏сле ћу како ја̏ уме̏јем. — Ће сво̏зимо се̏но, де̏немо сто̏г у пади̏ну. — Надо̏л, ниш-Чу̏ку, е ла̏ко, деца̏ се сво̏зу на гумењаци, ал одоздо̏л је му̏ка.

сво̏ј м (мн свои̏) *рођак.* — Они̏ су свои̏, па мо̏гу и да се пцу̏ју.

својта̏ ж *род, родбина.* — Били̏ смо не̏колко дьна у својту̏, у Ла̏мбини.

свра̑чи, -чја, -чјо *сврачији.* Изр: **~ кра̏ци, ~ но̏ге, ~ руко̏пис** *лош, нечитак рукопис.* — Кака̏в му-е ово̏ј свра̑чи руко̏пис, ко да неје̏ ишьл у шко̏лу?

свербе̏ж м *сврабеж.* — Уватѝл га неки̏ свербе̏ж, па се не сврта у ку̏ћу.

свербежљи̏в, -а, -о *осетљив на голицање, голицљив.* — Мло̏го-е свербежљи̏в, не сме̏ш-га пи̏пнеш.

свербежљи̏вка ж *голицљива женска особа.* — Свербежљи̏вка, а̏ ли гу пи̏пнеш, по̏чне се ребе̏ће.

свербежљи̏вко м *голицљива мушка особа.* — И башта̏ му-е така̏в свербежљи̏вко.

сврби̏ изр: **сврбу̏ га таба̏ни** *не мирује, иде му се било где*; **сврби̏ га ду̏пе** *хоће батине*; **че̏ша се куде̏ га не ~** *брани се од нечега што му нико не помиње*; **~ га леви дла̏н** *добиће новац*; **~ га де̏сни дла̏н** *даваће но̏вац*; **~ га ези̏к** *нешто би рекао, воли да тороче*; **~ га па̏мет, засврбе̏л га па̏мет** *глуп човек, глупак*; **сврбу̏ га ро̏гови** *хоће батине*;

свр̏дел м *свердло, бургија.* — То̏ј не мо̏ж да се напра̏и бе[з]-свр̏дел.

свердле̏ с дем од *свердел.* — Да не доне̏се свердле̏, са̏мо би се намучи̏ли око ове̏ј ду̏вке.

свр̏длес, -та, -то *као свердло, усврдлан, свердласт.* — Ти̏ја ова̏н и̏ма свр̏длести ро̏гови.

свр̏же (се) свр фиг **1.** *завеже (се), повеже (се) (о марами), веже (се).* — Нек свр̏же гове̏да у коша̏ру, па нека и̏де куде о̏ће. — Свр̏жи шами̏ју како тре̏бе. — Се̏но се тре̏бе до̏бро свр̏же с коно̏пци, да га гра̏њке не искубу̏ ус-пу̏т. **2.** фиг *пари се (пси).* — Сврза̏ли се ку̏чићи по ку̏чку, напраи̏ли ску̏чницу.

свр̏зан, -а, -о *везан.* — Ко да му-е свр̏зан ези̏к, кьд тре̏бе н-уме̏је ре̏ч да проора̏ти.

сврзува̏ње с гл им од *сврзује (се).* — Тре̏бе ја̏к му̏ж за сврзува̏ње јунца̏ ка[д]-це учуку̏је.

сврзу̏је (се) несв *везује (се), увезује (се), повезује (се).* — Сврјзу̏ј опьнци како тре̏бе, да ти се не развр̏жу преко Цеврља̏нку. — Шами̏ја се тако̏ј не сврзу̏је како̏ гу ти̏ сврзу̏јеш. — Кьд им до̏јде вре̏ме, сврзу̏ју се ку̏чићи, ло̏м пра̏ју по ку̏чку.

свр̏ља несв *збацује, скида.* — Свр̏љај се̏но ис ко̏ла, да пу̏нимо пле̏вњу.

свръља̏ње с гл им од *свръља.* — Тре̏бе ми помага̏ч за свръља̏ње се̏но ис-ко̏ла и дене̏ње сто̏г.

сврљи свр *збаци, скине.* — Сврљи тӯј гӯњу, квȍ ће ти на овӯј врућину. — Сврљи дрва ис-кола. — Сврљи ми џак с ораси о[д]-таван.

сврне свр **1.** *сврати, наврати.* — Умеје он да сврне и кьд је сама дом. **2.** *одврне, одврати (воду).* — Сврни воду у ваду да наводни долину. **3.** фиг *окрепи се.* — Узни водицу, да сврнеш душу. **4.** фиг *поврати се из критичног здравственог стања.* — Едва ме доктури сврнуше с енекцију, могла сам да умрем.

сврне се свр *поврати се, окрепи се.* — Едва се сврну од онолко одење. — Још се не мож сврне од онолко ринтање.

сврњување с гл им од *сврњује (се).* — Какво његово сврњување: емпут у годину ако дојде. — За сврњување воду понеси матику, да се ископа бусење, да се напраји јаз.

сврњује несв *свраћа, навраћа.* — Сврњује почесто да види кво стари работу. **2.** *одвраћа, наврне.* — Сврњује воду у воденицу, провала му однела јаз.

сврњује се несв *крепи се, опоравља се.* — Сврњује се од онолко теглење, млого се изможд̓ил.

сврт м **1.** *станиште, пребивалиште, дом.*– Сви га искарују, нигде да најде сврт. — Како да најде сврт, кьд нема куде да се сврти? — Дај Боже да си најде сврт за своју душу. **2.** фиг *мир, живот.* — А бре, људи, ја немам сврт ни живот од овога човека, ако ми верујете. **3.** *речни вир где се вода врти укруг.* — Завати воду о[д]-цврт, па дај на стоку да пије, да ти се заврта у кошару.

сврта несв *дува у круг (ветар).* — Не мож се веје жито, млого сврта ветрина.

сврта се несв **1.** *долази, живи, опстаје, сврће се, налази сврт.* — Дунул неки ветрина, куче се не сврта. — Ника[д]-це не сврта дом, само лунѕа тај кучка поселарска. — Не сврта се има неколко месеца откад је упознал тӯј распију. **2.** *окупља се.* — Тӯј се сврта свакаква бараберија. **3.** фиг *задржава се.* — На тӯј трошаџику динар се у кућу не сврта.

свртање[1] с гл им од *сврта (се).* — Ники се не би љутил за његово почесто свртање.

свртање[2] с *пребивалиште, станиште, боравиште.* — Толко се разбеснејал ветар, да ни за куче нема свртање. — Црно његово свртање, ники га не прима у кућу.

свртање[3] с *дување у круг (ветар, олуја, снежна бура, салабука).* — Од толко свртање снег нат кућу се напраила дористрашна соспа, не мож гу одринемо.

сврти свр **1.** *пришtеди, сачува.* — Н-умеје да сврти ни пару. **2.** фиг *доведе, приведе.* — Да-е свртел неку жену, да га причува по[д]-цтарос. **3.** фиг *нанесе, донесе.* — Затвори врата да аламуња у кућу не сврти лисје од ошав. — Све се шушљак сврти око амбар, тӯј га ветар надува.

сврти се свр **1.** *скраси се, настани се, устали се на једном месту.* — Сврти се еднуш дом, немој стално да лонѕаш. — Свртел се куде едну распију, ал му неће дуго потраи. **2.** *заустави се, побегне.* — Да га покарам с едну мотку, це-сврти там-доле, у реку.

свртиште с в *сврт.* — Кућа им падла, ськ немају свртиште за преко лето. — Мора да иде от-кућу на кућу, кьд нема свртиште.

свртка[1] ж в *сврт (1, 2),* **1.** — Нигде си нема свртку. — И душа му неће најде свртку, кьд мањка. — Да ми-е да најдем неку свртку куде ме неће ники дира. **2.** *мир, смирај.* — Куде од њега да најдем свртку?

свртка[2] свр *заврши са премотавањем (вртакањем) предива.* — Пројде ми бел дьн у вртакање и не свртка га све. — Овој што-е остало на вретена, јутре ти да свртакаш.

свр̍ћа несв в *свр̄та* **1.** *сврађа, навраћа.* — Свр̍ћа вој понѐкад дѐвер, па нацѐпи дрва̀, донесѐ вѐду. — Свр̍ћа и куде на̀с на по ча̀шку и да проломѐтимо нѐку. **2.** *наноси, сврће у круг.* — Вѐтар свр̍ћа лѝсје и прашѝну. — Свр̍ћа чу̀р, не мо̀ж се разгорѝ о̀гењ.

свр̍ћа се в *свр̄та се.* — Не свр̍ћа се у ку̀ћу, ко да-е ту̀ђа стреја̀. — Не свр̍ћа се у ку̀ћу од голѐму рабо̀ту, по цѐл дьн је на орма̀н.

свр̍ћа̀ње с гл им од *свр̍ћа,* в *свр̄тање* [1, 2, 3]. — Нѐма врѐме за свр̍ћа̀ње. — Овдѐ му вѝше нѐма свр̍ћа̀ње. — Са̀мо од свр̍ћа̀ње снѐг на̀праи ово̀лку со̀спу прет ку̀ћу.

сву̀де прил *свуда.* — Сву̀де си разврља̀л цо̀пе, не мо̀ж од њѝ да се обр̀неш. — Кои кудѐ, а тѝ сву̀де.

/сву̀де рѐдом/ изр *свуда, на све с̄тране.* — Развр̍ља облекло̀ сву̀де рѐдом, по̀сле га не мо̀ж на̀јде. — Била̀ сам сву̀де рѐдом да га тра̀жим, и не најдо̀ га̀.

свукува̀ње с гл им од *свукује (се), свлачење.* — Свукува̀ње, па на спањѐ. — Па̀зи се од свукува̀ње тру̀пци низ возни̇к.

свуку̀је (се) несв **1.** *свлачи (се), скида одећу.* — Свуку̀је ста̀ро, обуку̀је но̀во. — Свуку̀је аљѝну. — Свуку̀је се, о̀ће се премѐни у по̀убаво. **2.** *вуче, доп̄рема, довлачи с брега.* — Свуку̀је бу̀ку низ ва̀лог. — Свуку̀је дрва̀ са за̀прегу. — Свуку̀је сѐно на гра̀њку. **3.** *свлачи се, клизи низ неш̄то.* — Разјужѝло га, свуку̀је се снѐг от кро̀в. — Здену̀л га, па се свуку̀је о[д]-цто̀г.

сву̀ља се свр *склизне се на задњици.* — Сву̀ља̀мо се на снѐг низ ва̀лог.

свуљува̀ње с гл им од *свуљује се.* — Исцепѝл чешѝре од свуљува̀ње.

свуљу̀је се несв *вози се на задњици ӣо снегу или ӣрави.* — Деца̀ се свуљу̀ју кроз багрења̀р до Село̀, у шко̀лу.

сву̀ноћ прил *целе ноћи.* — Сву̀ноћ вѐтар оба̀ља оша̀в. — Сву̀ноћ цврчу̀ цврчци на у̀баво врѐме.

свучѐ се свр **1.** *скине са себе одећу.* — Нека се и о̀н свучѐ, да се премѐни. **2.** *склизне, сиђе вукући се.* — Сву̀кал се с тоја̀гу нис падѝну. — Сву̀кла се со̀спа, па затрпа̀ла градѝну. — Сву̀кло се бр̀до у рѐку. — Сву̀чи се до̀ле, кој ђа̀вол си се укачѝл на сто̀г!

сѐба се несв *ӣрза се (у сну).* — Ѝма нѐмиран сьн, ста̀лно се сѐба. — Сѐба се се у сьн, нешто̀ ло̀шо сању̀је.

себа̀ње с гл им од *себа се.* — Наву̀кло детѐ стра̀, не мо̀гу га излѐчим о[д]-цеба̀ње.

себичлѝк м *себичнос̄т, саможивос̄т.* — Навѝкал на себичлѝк, па ни ја̀бучку на детѐ не да̀де.

сѐбне се свр *ӣргне се.* — Чѝм нешто̀ чу̀кне, о[д]-цтра̀ се сѐбне. — Себну̀ се, кьд ме у̀плаши у сьн.

сева̀п м *добро дело, доброчинс̄ӣво.* — Сева̀п је да му учѝниш то̀ј, ће учѝниш за своју̀ ду̀шу. — За сева̀п, ако трѐбе, и ја̀ ћу помо̀гнем.

Севделѝна ж *име.*

сѐвер м *ве̄ӣар северац.* — Ка[д]-ду̀не сѐвер, пробѝва цѐлу ку̀ћу, не мо̀ж се згрѐјемо.

северѝнко м *ве̄ӣар северац.* — Дуну̀л северѝнко, ку̀че се не завр̀та.

Севро̀нија м *име.*

севтѐ број *ӣрви ӣӯӣ.* — То̀ј му-е севтѐ да ја̀ше коња̀. — Севтѐ ли во[ј]-е па то̀ј да рабо̀ти па вѝка да н-умѐје.

севтейше свр *ӣрви ӣроба.* — Од едѐње што се зго̀тви, она̀ севтейше.

севтела̀к / севтеља̀к м *прво обављање посла, почетак.* — Напра̀ј ми севтеља̀к, ћу ти дадѐм по̀јевтино. — Нека ти-е то̀ј за севтеља̀к. — Ово̀ј сам ти донѐл за севтеља̀к, да га обѝђнеш, па ако ваља̀је, ћу ти донесѐм ко̀лко о̀ћеш.

севтелѝја м *онај који први проба (окуси) нешто.* — О̀н во-е бѝл севтелѝја. — Куде на̀с о̀н је севтелѝја, сва̀ пр̀ви севтелѝше.

севтелиса̀ње с гл им од *севтелише.* — То̀ј бу̀ре с ракѝју остаѝл сьм за севтелиса̀ње кьд ми се сѝн жѐни.

севтелисува̀ње с гл им од *севтелисује.* — Нека стоју̀ вла̀ше за севтелисува̀ње кьд добиjем уну̀ка.

севтелису̀је несв *први проба.* — Сва̀ о̀ће о̀н да севтелису̀је.

севтелѝше свр *проба, учини штогод први пут.* — Севтелиса̀мо и вр̀чву са спр̀жу. — Ва̀ли се да гу је о̀н севтелиса̀л.

сѐдало с *седиште (бицикл, мотоцикл).* — Да помѐрим сѐдало, да мо̀ж да се и тѝ скважѝш.

седа̀лька с *део разбоја на коме седи ткаља.* — Куде на̀с седа̀лька се пра̀и у̀једно с разбо̀ј.

седѐње с гл им од *седи,* **1.** *ленствовање.* — Чѐка ни рабо̀та, какво̀ седѐње. — О[д]-цедѐње ва̀јду нѝки нејѐ видѐл. **2.** *седељка, прело.* — До̀јди на седѐње и орату̀.

седѐңка ж *седељка, прело, посело.* — Вечера̀ске се збѝрају куде То̀мини на седѐңку. — На седѐңке прѐдешемо, плѐтешемо и, понај̀више, по̀јешемо.

седеңка̀р м *онај што често и радо иде на седењке.* — Ста̀ри-е То̀за седеңка̀р, на седѐңку-е мло̀ги изоженѝл.

седеңка̀рка ж *она која често и радо иде на седењке.* — Бес ту̀ј седеңка̀рку не мо̀ж да про̀јде ни една̀ седѐңка.

седеңка̀рче с *дете које иде на седењке.* — Ово̀ј седеңка̀рче ко да се родѝло на седѐңку.

седеңкува̀ње с гл им од *седењку(ј)е (се).* — Зима̀ ми тако̀ј проо̀деше у седеңкува̀ње.

седеңку̀е (се) / седеңку̀је (се) несв *учествује (се) у прелу, поселу.* — Седеңкува̀ле смо до срѐд но̀ћ; предѐмо, ора̀тимо и појѐмо. — Кудѐ се вечара̀ске седеңку̀је?

седѐћки(м) / седечкѝ(м) прил *седећи.* — Не рабо̀ти се то̀ј седечкѝ. — Кьд би мога̀л седѐћкѝ, ел лежѐћкѝ да рабо̀ти, то̀ј би на̀јволел. — Сва̀ о̀ће седечкѝм, са̀мо кьд би то̀ј могло̀.

седмѝна[1] ж *подушје које се даје на седам дана по смрти.* — У недѐљу ће му да̀вају седмѝну па ни вѝкају. — Оправѝ си и седмѝну и четерѐсницу на човѐка, сама̀, бес по̀моћ.

седмѝна[2] ж *седморица.* — Дојдо̀ше њи седмѝна да ни помо̀гну да стова̀римо џа̀кови.

сѐдом бр *седам.* — Сѐдом го̀дине је радѐл како берберин у Ру̀дник.

сеѝз м *слуга, момак за послугу.* — Несьм ја̀ нѝчи сеѝз да ме тѐрате да рабо̀тим ко мога̀ре.

сеѝр м *поруга, подсмех, спрдња,* в *саир.* — Тѐра си детѐ сеѝр с-мѐне ко да смо врсницѝ. — Не тѐрај сеѝр са ста̀рога човѐка.

сеирѐње с гл им од *сеири се.* — Емпу̀т ги Гѝга тепа̀л за сеирѐње. — Кво̀-е то̀ј сеирѐње сьс ста̀ри љу̀ди?

сеи̏ри несв *спрда се, подсмева се, ужива у туђој муци, шали се.* — Неје̏ дошъл да ни помо̏гне, него да се сеири с на̏с. — Нека комши̏је сеиру како̏ се ми̏ овде̏ зава̏ђамо.

сеи̏риште с *спрдачина, подсмевање, омаловажавање.* — Ја̏ му до̏јдем ко неко̏ сеириште за залу̏дњи људи. — Не̏ћу да од ме̏не пра̏ју сеириште.

сеи̏рка ж *она што воли да се шали, подсмева.* — Бе̏ше му жена̏ голе̏ма сеирка. — Цр̏цашемо о[д]-цме̏ј куде ту̏ј сеирку.

сеи̏рко м *онај што се шали, подсмева, тера сеир.* — Голе̏м је сеирко, ал не веља̏је му што се сеири са ста̏ри људи, а не с врсници̏.

сеја̏ње с гл им од *сеје, сетва.* — Даньс и̏мамо сеја̏ње рженичку и овьс.

се̏јне свр у дем знч: *сеје.* — Сејну̏мо ле̏чка ржени̏чку, ко̏лко за пи̏лишта.

сека̏ч м *челична алатка за сечење метала.* — То̏ј ће на̏јлако да исече̏ш са сека̏ч.

секира̏ција ж *брига, нервирање, секирање.* — Изе̏доше ме секира̏ције. — Сьг ми с ту̏ј твоју̏ шко̏лу још едну̏ секира̏цију ту̏ри на̏-главу.

секирљи̏в, -а, -о *који много брине, који се секира.* — Да неје̏ секирљив, не би брину̏л то̏лко за до̏м. — Дете̏ вој мло̏го секирљиво, па си и̏ма му̏ку с ње̏га.

секи̏рче с дем од *секира.* — Поне̏си ми и секи̏рче, оно̏ј теса̏рско.

се̏кне свр **1.** у дем знач: *одсече.* — Се̏кни едьн каи̏ш слани̏нку да понесе̏м за у гове̏да. **2.** фиг *прободе, жигне.* — Се̏кну ме нешто̏ у слаби̏ну. **3.** фиг *нагло повуче, тргне,* в *цимне.* — Па̏зи како̏ во̏диш Бу̏лчу, немо̏ј те се̏кне, да па̏днеш. **4.** фиг *спадне, нестане.* — Ка[д]-до̏јде до̏м, а оно̏ ракија у вла̏шу секну̏ла до полови̏н. — Секну̏ла вода̏ у ре̏ку од ове̏ј вруће̏ине.

се̏кне се свр **1.** *тргне се.* — Кьд о̏твори вра̏та, ја̏ се секну̏. **2.** *повуче се, смањи се.* — Секну̏ла се вода̏ у ва̏ду, едва̏ те̏ра водени̏цу.

/се̏кне ре̏ч/ изр *повуче оно што је рекао.* — Се̏кни ре̏ч, ел ће па̏дне кр̏в за то̏ј што си река̏л!

секте̏мбар м *септембар.* — У секте̏мбар деца̏ поо̏ду у шко̏лу.

секунда̏ра ж *казаљка на сату која показује секунде.* — На са̏т отпа̏дла секунда̏ра.

селе̏ње с гл им од *сели (се).*– Кьт поче̏ селе̏ње, око шесе̏те го̏дине, сви̏ се зача̏с оцели̏ше и запустеја̏ше се̏ла. — Сви̏ му помо̏гоше у селе̏ње.

сели̏ја ж *столица с наслоном.* — Насло̏ни се сло̏бодно на сели̏ју, не̏ће па̏днеш.

Се̏лиште с мтн *ливаде.*

се̏лиште с *место на коме је некада било село, расељено место.* — Даньс ко̏симо на се̏лиште.

Село̏ с *народни назив за варошицу, седиште Општине Црна Трава. Тако је и данас зову становници околних засеока.* — Што-го̏ђ ти затре̏бе, мо̏раш у Село̏. — У Село̏ бе̏оше шна̏јдери: Душа̏н, Љу̏ба, Бо̏ра, Ђу̏ра, па шна̏јдерка Ро̏са Попади̏ја.

се̏лски, -а, -о *сеоски.* — Те̏оше да ме изеду̏ се̏лски ку̏чићи. — Ку̏че се̏лско, ти̏ ће ме̏не да гала̏тиш. — Видо̏мо се на се̏лску сла̏ву.

се̏лски прил *на сеоски начин, сеоски.* — Не̏ће да ора̏ти ви̏ше по се̏лски. — Јо̏ш се неје̏ тр̏гал о[д]-це̏лски аде̏ти.

селце̏ с дем и хип од *село, сеоце.* — То̏лко му жа̏л за селце̏ што-е сьг запусте̏ло.

сељанчу̏га ж/м ауг и пеј од *сељак.* — Не мо̏гу ви̏ше да се одно̏сим с ту̏ј сељанчу̏гу.

сељанчу̏ра ж ауг и пеј од *сељанка.* — Кој зна̏је от кoју̏-е со̏рту сељанчу̏ра, ка[д]-це дову̏кла овде̏ з-говедара̏.

семења̏јка ж *конопља која се оставља за семе.* — А од ове̏ј семења̏јке оста̏љамо се̏ме за дого̏дине.

се̏мка ж **1.** *семенка.* — Збе̏ри се̏мке о[д]-ти̏кву, да ги осу̏шимо. — Доне̏си оне̏ј се̏мке, да ги пободе̏мо у леју̏ ус-компири̏. **2.** фиг *порекло, род, сој.* — То̏ј ку̏че-е од на̏шу се̏мку, зато̏[ј]-е тако̏ј пр̏гаво. — Ви̏диш да-е од лопо̏вску се̏мку, како це̏л њего̏в ро̏д. — Се̏мка му се затрла̏ дабо̏гда (*клетва*).

се̏мчица ж дем од *семка, семенчица.* — Ћу ти даде̏м се̏мчице од не̏вен што сам и ја̏ посеја̏ла.

сена̏р м *онај који скупља сено.* — Тре̏бу ни сенари̏ за ју̏тре, да бе̏ру се̏но у Бу̏ђину пади̏ну.

сена̏рка ж **1.** *жена која скупља сено.* — Ово̏ј што смо накоси̏ли две̏ до̏бре сена̏рке не мо̏ж да обе̏ру за дьн. **2.** *дрвена вила за скупљање сена.* — Еве̏ те̏бе сена̏рка, а ја̏ ћу з-возде̏ну ви̏лу да бе̏рем се̏но.

сена̏рче с *дете које скупља сено.* — Да не бе̏ше ово̏ј штр̏кљесто сена̏рче, те̏ше ни се о̏тне лива̏да.

сенце̏ с дем и хип од *сено.* — Оста̏де ни још ма̏лко сенце̏ у поја̏ту, тама̏н да истр̏ка до про̏лет.

се̏нција ж *сирћетна киселина, есенција.* — Заборайл глу̏шча да ми ку̏пи се̏нцију, а у̏баво му ре̏ко.

се̏њ м *гвоздени шиљак на горњем крају воденичног вретена, на којој стоји паприца.*

се̏њак м *сеник, ограђени скуп стогова.* — И̏ди да иска̏раш гове̏да и[з]-се̏њак, како̏ су уле̏зла та̏м — не зна̏м.

сења̏рка ж в *сенарка (2).* — Моја̏ сења̏рка неје̏ до̏бра, зато̏ј пола̏к бе̏рем се̏но.

се̏њка ж **1.** *сенка, хлад.* — И̏ди се̏дни у се̏њку, да не сланчо̏шеш. — И̏де како се̏њка уз ње̏га. **2.** фиг *болестан, мршав.* — Од оно̏лког чове̏ка оста̏ла тике̏ се̏њка.

сепе̏тка ж в *сапетка.* — Ће га на̏јдеш у сепе̏тку, куде држи̏м ве̏ш.

се̏рава ву̏на ж *прљава, непрана вуна.* — Кво̏ ће рабо̏тиш с ову̏ј се̏раву ву̏ну?

серма̏ ж *нити срме које се користе као део украса на женској хаљини (вути).* — Ара̏ч на ву̏ту завр̏шимо са[с]-серму̏, да се лашти̏ ко ла̏ске и мани̏стра.

се̏роња м фиг и пеј *нерадник, неспособњаковић.* — Ел ти за̏врши рабо̏ту они̏ја се̏роња?

серсе̏м прид непр *отресит, добар, прави, на свом месту.* — Ро̏са попади̏ја била̏-е серсе̏м ба̏ба и шна̏јдерка, ши̏ла-е ву̏те, кошу̏ље… — То̏-е едну̏ш серсе̏м дево̏јка, такву̏ да ми доведе̏ш за снау̏. — Серсе̏м домаћи̏н, зна̏је да доче̏ка го̏сти како тре̏бе.

серу̏ша ж бот *ливадска биљка* Stachys Germanica. — На̏бра ли серу̏шу за сви̏ње да еду̏?

се̏рча м в *сероња.* — Што вика̏ то̏г се̏рчу, кьд неје̏ ка̏дар ни своје̏ да урабо̏ти?

се̏ца несв **1.** *ради напоран посао, вуче.* — Це̏л дьн се̏цам дрва̏ и[з]-шума̏к на штети̏ну. **2.** фиг *носи нешто тешко.* — Немо̏ј случа̏јно да се̏цаш ту̏ј те̏шку то̏рбу. **3.** фиг пеј *облачи, носи (одећу).* — Це̏лу го̏дину се̏ца едно̏ оде̏ло. — Це̏л живо̏т је сеца̏л едно̏ гу̏њче и, чи̏нимиске, у ње̏га га и сарани̏ше.

се̏ца се несв **1.** *отима се.* — Се̏ца се Му̏рџа, не мо̏гу га ује̏ра̏мим. **2.** фиг *носи се (терет).* — Не мо̏ж се се̏ца ова̏ј то̏рба ко̏лко-е те̏шка. **3.** фиг *облачи се, носи се (одећа).* — Не се̏цају се едне̏ и̏сте чеши̏ре по це̏л дьн.

сеца̏ње с гл им од *сеца (се)*, **1.** *ношење тешких ствари, тежак рад.* — Награиса̏ од оно̏лко сеца̏ње дрва̏ из доли̏ну у ко̏ла. — До̏сади ми ви̏ше сеца̏ње по рабо̏ту,

ка[д]-ћу еднуш да се одморим. **2.** *вучење, отимање.* — Кво-е тој сецање по мрак, немој ви доодим с мазуљицу.

сецне (се) свр **1.** *резне, посече се.* — Сецни ми неко кубарче за у шпорет. — Сецни-де на дете од сушеничку. — Сецнул се малко с нож и одма кука. **2.** фиг *тргне се.* — Немој се сецне Гаља (во) да те повуче у ендак.

сече несв фиг *стеже велика хладноћа.* — Сече зима, не мож се издржи наулице.

сечко м *други месец у години, фебруар.* — Стигал сечко па еде мраз.

Сивка ж *крава сиве длаке и име такве краве.*

сивне (се) свр *скине, сиђе.* — Сивни ми туј гуњу ш-чевиљк, да гу огрнем. — Сивни га доле, н-умеје сам да слезне от-крушку. — Сивни се из буку, што си се там-горе укатерил?

сивоња м **1.** *во сиве длаке и име вола такве длаке.* — Дањс смо севте презали у јерам Сивоњу. **2.** фиг пеј *ограничен, тврдоглав човек.* — Запел сивоња ће иде у Лесковац куде брата. **3.** фиг *јак човек.* — Тегли, сивоњо, а знаш ли за кога толко вучеш? — Тој може само сивоња да извуче из бару, а не човек.

сивча м в *сивоња.* — Искарај сивчу ис-кошару. — Несьм ја сивча па да вучем кво ми наредите.

сига ж *бигар, влага.* — Од влагу се наватала сига на зид у подрум.

сигура несв *уверава, гарантује.* — Динча сигура да ће бьш тако̀ј да бидне, да ће сви добију вештачко ђубре. — Кои-е па он да ни нешто сигура? — Човек не мож да сигура оће л јутре осьвне, него ли што друго. — Ја ти сигурам да није бил болесан, него се тако̀ј само прајл да не работи у недељу.

сигурација ж *сигурност.* — Голема ми је он сигурација, па да му верујем. — За тој немаш никакву сигурацију, идеш само на трев.

сика ж деч *сиса.* — И Була (крава) има сике па дава млеко.

Сика ж *име.*

сикирација ж *брига, забринутост.* — Нема дьн да немам неку сикирацију.

сикне свр *дрекне, цикне, викне.* — Кьд му она сикне, одма подвије рьп.

сикће несв фиг *палаца језичком (змија).* — Тија гад је опасан кьд почне да сикће са жало, требе да имаш тојагу увек куде тебе.

/сила/ изр: *много, мноштво, множина.* — Збра се сила од народ; **голема ~** *млакоња, слабић.* — Он је голема сила, затој се и плашимо оволко од њега; **кокошиња ~** *слабић.* — Немој ме плашиш с туј кокошињу силу!

силав м *футрола за нож или оштрило, канија.* — Понеси и силав за острило кьд косиш.

силан, -лна, -лно *осион, пун себе.* — Млого-е силан, бес-тојагу му не приоди.

сили несв *присиљава, гони.* — Немој дете да силиш да учи и онако[ј]-е притрано.

сили се несв *храбри се, бодри се, јуначи се.* — Сили се на послабога. — Сили се сьс брата, ал кьд је сам подвије рьп. — Сили се ко петьл на кокошку (*изр*).

силина ж *сила, снага, моћ.* — Кьд добије неку силину да работи, не мож га заустаиш. — Нека силина бије из њега.

силно прил **1.** *много.* — Силно родил ошав овуј годину. **2.** *јако.* — Требе тој силно да се гурне, да се отркаља.

силом прил *на силу, принудно.* — Ако нећеш милом, ондак ће силом. — Силом не мож баба да буде девојка.

Савенково мејаниште с мтн *сабориште, ливада, пропланак.*

Симијо̏н м *име.*

симиче̏ с дем од *симит.* — У̏век ку̏пи по неко̏ симиче̏ да донесе̏ до̏м.

симиџи̏ја м *пекар.* — Умре̏л симиџи̏ја, па не̏ма ви̏ше симити̏.

Си̏мка ж *име.*

Си̏мча м *име*

Синади̏н м *име.*

сина̏к / сињ̏к м дем од *син.* — Не мо̏ж то̏ј тако̏ј прекотру̏п, сињк.

сина̏п м бот *коровска биљка у житу* Sinapis alba.

синдра̏к м фиг *син.* — Е, мој синдра̏к, тако̏ј се не печа̏лу па̏ре, тре̏бе да ока̏пеш на ра̏дилиште.

сини̏ја ж *плитка лимена посуда.* — Доне̏се сини̏ју пу̏ну с пече̏ње.

си̏нов, -а, -о *синовљев.* — То̏-е си̏нов де̏л и о̏н си га рабо̏ти.

синоћа̏с / синоћа̏ске прил *синоћ.* — Неса̏[м]-му се ба̏ш нада̏ла, ал дојде̏ синоћа̏с од рабо̏ту. — Синоћа̏ске сам те чека̏ла куде чи̏чини, ал ти̏ не дојде̏.

синоћа̏шањ, -шња, -шњо *синоћни.* — Ел ва̏жи она̏ј синоћа̏шња ората̏?

синоћ̏ке прил *синоћ.* — Куде̏ бе̏ше сино̏ћке кьд ти наврћа̏ше го̏сти?

синџи̏р м *ланац.* — Вр̏жи ку̏че са сиџи̏р, да не изеде̏ некога̏. — Не мо̏ж га удржи̏ш ни са синџи̏ри, па̏ ће си отрчи̏ куде њу̏. — С мое̏ о̏чи сам гледа̏ла: са синџи̏ри врза̏ли то̏ј пџе̏то и во̏ду га у а̏псу.

сипа̏нице ж мн *осüе, богиње.* — Дете̏ вој доби̏ло сипа̏нице, да не и̏дете та̏м, ће пре̏јду на ва̏с.

сипа̏нке ж мн в *сипанице.* — Мо̏ра да прележи̏ сипа̏нке, па тьг да и̏де у шко̏лу.

сипа̏ц м зоол *инсект који једе дрво,* в *мушљика.* — Све̏ ми орма̏н поје̏ли сипџи̏.

си̏пе свр *сипа.* — Нека ти сна̏јка си̏пе едну̏ ча̏шку, да се ја̏ ста̏ра не ди̏зам о[д]-цтоли̏чку.

си̏пи несв *пада много (киша).* — Си̏пи ки̏ша, не мо̏ж се изле̏зне ис ку̏ћу.

си̏пка[1] ж *црпка, посуда којом се сипа течност.* — У̏зни си̏пку, поси̏пи ме да се оми̏јем.

си̏пка[2] несв *пада по мало, падуцка, роси,* в *мржџори.* — Јо̏ш си̏пка из маглу̏, неје̏ за ни̏какву рабо̏ту у по̏ље.

си̏пкав, -а, -о 1. *који се рони, мрви, круни.* — Тури̏ му неко̏ колаче̏, од ови̏ја си̏пкави, да понесе̏ до̏м. — Ови̏ја компири̏ су мло̏го си̏пкави кьд ги испече̏ш. — И̏ч не во̏лим те̏ј си̏пкаве кру̏шке. **2.** *ситан, осињав.* — Па̏да си̏пкав сне̏г.

си̏пне свр у дем знач: *сипе.* — Си̏пни ми [ј]ош-едну̏ ча̏шку, па да ва̏там дру̏м накуд Про̏мају.

сипти̏ несв **1.** *кипти од љутине, беса.* — Све̏ сипти̏ од бе̏с што вој утепа̏ли кравче̏. **2.** *пада ситна киша.* — Из маглу̏ сипти̏ ки̏ша, пот ко̏жу се увла̏чи.

сипува̏ње с гл им од *сипује, сипање.* — Ово̏[ј] и̏де за сипува̏ње у пре̏сак. — С њего̏во сипува̏ње зачьс ће испра̏знимо бу̏ре.

сипу̏је несв **1.** *сипа што.* — Немо̏ј де̏да да сипу̏је ракију у шише̏, све̏ гу расипе. — Ни̏ки неје̏ заду̏жен за сипува̏ње, сипу̏је како си ко̏ји сти̏гне. **2.** *јако пада (киша, снег, град).* — Не па̏да, него сипу̏је, ко ис-котло̏ви да расипу̏је.

си̏пчи несв *сврдла, једе, буши (сипац).* — Сипа̏ц си̏пчи гре̏де тавања̏че.

си̏рац м *сир.* — Еси̏ ли доне̏ла уз обе̏д лу̏кац и си̏рац?

си̏ренце / си̏рењце с дем и хип од *сирење.* — Ме̏зни ма̏лко и о[д]-циренце, јуче̏рке сам наче̏ла каче̏. — Даньске поминуму̏о с ле̏б и си̏рењце.

сирењајка ж *погача са сиром.* — Понеси бар едън комат о[д]-цирењајку, мож да огледнејеш.

сирењар м *онај који воли да једе сир.* — Башта му-е бил сирењар, а он сирење не мож с очи да види. — Ете га, иде сирењар.

сирењарка ж **1.** *она која воли да једе сир.* — Алу сирење би појела тај сирењарка. — Не знае колко во[ј]-е доста сирење, тај сирењарка. **2.** *погача са сиром,* в *сирењајка.* — Раније су жене млого праиле сирењарке.

сирење[1] с *сир,* в *бијено сирење.* — Еде сирење ко да-е леб, ич не поспара; кој ће израни таквог аламана?

сирење[2] с гл им од *сири, справљање сира.* — Сирење млеко научила сам од бабу.

сири несв *справља сир.* — Кьд има млеко сваки дьн сиру.

сириште с **1.** *део желуца код преживара.* — Извади ли сириште од овцу? **2.** *маја.* — Понестало ми сириште за сирење млеко. **3.** фиг *стомак.* — Кьд га ударим ћу му расипем сириште. **4.** фиг *снага.* — Нема он сириште да се бије с мене. **5.** изр: — Сириште му ебем, они ће да ме заебавају (*псовка*).

сирке с *сирће.* — Сипни у тују салату и малко сирке.

сирне свр *подсири (повремено, мало).* — Сирнем овьг-оньг, ал нема кои да га еде.

сировьк м *сирова, неокресана мотка, сирово дрво.* — Море, ће му игра едьн сировьк, кьд га подберем. — Удари га са сировьк, па га замлати. — Тури сировьк, па ми загаси огењ.

сировина ж/м **1.** *сирово дрво.* — Сировина нећe гори у шпорет. **2.** фиг *недотупав, некултивисан човек.* — Не слушај тују сировину, ништа не знаје, само лупета.

сировица ж **1.** *сирово дрво.* — Турил сировицу у огењ, затој толко чури. — Нацицале се с воду сировице, па не гору. **2.** фиг *сирова, добра мотка.* — Он је заслужил едну добру сировицу, да га човек пролема, да се сврне. — Да не беше една сировица да ги раздвојим, теоше јунци да се покољу.

сирома м *сиромашан човек, сиромашак, сиромах.* — Ка[д]-це сирома жени и тупан се сцепи (*изр*). — Сирома, нема кво ни да еде.

сиромашльк м *сиромаштво.* — Никако да се извучемо и[з]-сиромашльк. — Родил се у сиромашльк.

сиротеје несв *сиромаши, постаје сиромашан.* — Богати се богату, а сиротиња сиротеје. — У рат се само сиротеје, ретко се кои обогатил.

сиротињка ж дем од *сиротиња.* — Бог погледа и сиротињку. — Ако-е сиротињка, не мораш да гу и ти згазиш. — Беомо си сиротињка ка[д]-це узомо.

сиротињски, -а, -о *паћенички.* — Живу јоште сиротињски. — Ми смо сиротињски народ.

/сиротињско лето/ изр *михољско лето.* — Дојде сиротињско лето, да још малко зберемо топлину за зиму.

сиротльк м *сиромаштво, беда.* — Никако да излезнемо и[з]-сиротльк.

сирочићи м зб им *сирочад.* — Требало-е да сирочићи, што су ми остала од мужа, изведем на пут.

сирутка[1] ж *сурутка.* — Сирутку дава на свиње да пију.

сирутка[2] ж бот *пољска биљка ситних гроздастих цвасти, суручица* Filipendula.

сиса[1] ж *дојка.* — Не одврћа очи од њојне сисе.

сиса[2] несв **1.** *доји, сише.* — Дава на дете да сиса. — Онолко теле, а још сиса краву. **2.** фиг *пије изобилно.* — Не пије, него сиса. — Сиса ракију како смук.

си̏сак м *мали отвор на тестији и кондиру.* — Деца̏ пи̏ју во̏ду на си̏сак и[з]-сто̏вну. — Да̏[ј]-и ја̏ да потр̏гнем ма̏лко раки̏ју на си̏сак от конди̏р.

сисарче̏ с *сисанче, младунче на сиси.* — Нау̏чи ме, се̏стро, како̏ ово̏ј сисарче̏, да одво̏им о[д]-ци̏су.

иса̏та *великих сиса,* в *друсна.* — Бе̏ше вој ма̏јка мло̏го сиса̏та.

си̏ска[1] ж **1.** дем од *сиса.* — Поче̏ле вој расту̏ си̏ске. **2.** *мали отвор на кондиру и тестији.* — Нате̏л конди̏р да пи̏је на си̏ску, па се затаи̏л.

си̏ска[2] несв у дем знач: *сише.* — Си̏ска ли јо̏ш дете̏, ел је забаталѝло?

си̏сне свр *мало сише, повремено сише.* — Нека си̏сне дете̏, па га ту̏ри у леле̏јку да спи̏. — Поту̏ри јагањче̏ да си̏сне дру̏гу овцу̏.

си̏тан ча̏чак м **1.** *народно коло.* — Ви̏ка се „си̏тан ча̏чак" зато̏ј што се бр̏зо и̏гра. **2.** фиг *дрхтање, послушност.* — Кьд га подбе̏рем, ће ми и̏гра си̏тан ча̏чак.

сита̏нце с дем и хип од *сито.* — Што̏ и̏маше сита̏нце, ал ми се про̏вали.

си̏тацьк, -цка, -цко *сићушан, мали.* — Јо̏ш је си̏тацьк да му да̏ваш да рабо̏ти с ко̏њи.

си̏тачак, -чка, -чко **1.** *прилично ситан.* — Ове̏ј си̏тачке кру̏шке нека и̏ду у ка̏цу за раки̏ју. **2.** *мршав, неразвијен, мали.* — Да не̏је оно̏лко си̏тачак, мога̏л би ми нешто̏ и припомо̏гне. — Си̏тачак чове̏к, си̏тачка жена̏, а деца̏ крупначка̏, то̏[ј]-још несьм виде̏л. **3.** *донекле сит, није гладан.* — Ре̏че да е си̏тачак, не̏ће да еде̏.

си̏тачко прил *ситно.* — Исе̏комо га си̏тачко, да мо̏ж да се ме̏ље.

си̏ти се несв фиг *ликује.* — Тако̏ј си урадѐл, да ми се са̏мо душма̏ни си̏ту. — Такви̏ су, си̏ту се на сва̏ког кьд ви̏ду да им нешто̏ не̏је до̏бро.

си̏тна бу̏гарка ж *народно коло.* — Утепа̏ше се игра̏јећи „си̏тну бу̏гарку".

си̏тна др̏давка / си̏тна ѕр̏ѕавка ж фиг *слушаће као пред батинама.* — Ће рабо̏ти, па ће и̏гра си̏тну др̏давку. — Кьд га заѐбу, ће и̏гра он си̏тну ѕр̏ѕавку пре̏д огреја̏ш.

ситна̏к м *ситна кржљава шума.* — Бр̏зо пројдо̏мо кро[з]-ситна̏к и дотле̏ се ви̏деше пу̏т, ал се заглави̏мо у густа̏к и изгуби̏мо пути̏њку.

си̏тначак, -чка, -чко *сићушан.* — Нешто̏ ми-е мушкаре̏ мло̏го си̏тначко за те̏ј го̏дине.

ситначко̏ прил *доста ситно.* — Тре̏бе ме̏со да ми се исече̏ на си̏тначко, да га сва̏рим у гр̏не.

ситне̏ж м **1.** фиг *велики број нечег ситног.* — Збе̏ри ти̏ја ситне̏ж о[д]-тре̏ске за потклађува̏ње о̏гењ.– Немо̏ј ми вр̏ћаш ти̏ја ситне̏ж, не̏мам га куде̏. **2.** *ситан род.* — Сла̏бо роди̏ли компири̏, све̏ го̏л ситне̏ж.

си̏тни несв **1.** *мрви.* — Си̏тни ле̏б на пи̏лишта. **2.** *уситњава новац.* — Си̏тни пару̏ у за̏другу, па га че̏кам.

Си̏тни Баи̏нци м *густо насељен заселак у Бајинцу.*

ситни̏на ж *ситан новац.* — Не̏маше ситни̏ну па растроши̏ иљада̏рку.

ситни̏ш м в *ситнина.* — Оста̏л му са̏мо ситни̏ш, све̏ врљи̏л на свира̏чи.

си̏тно с *новац мањих апоена, ситнина.* — Те̏ше дете̏ту да даде̏м неки̏ динарчѐк, ал не̏маше си̏тно.

ситнури̏ја ж *ситне ствари.* — Не зна̏м што̏ зби̏ра ону̏ј ситнури̏ју у са̏ндук кьд за ни̏шта не кори̏сти. — Ти̏ја по̏со за ње̏га-е ситнури̏ја, не̏ће се с ње̏га а̏кће.

ситње̏вина ж *ситна вуна, вуна лошег квалитета.* — Ситње̏вину одво̏им што за на̏тку, што за сука̏ње на це̏вке, а вла̏чим гу на ру̏чни.

/сито/ с изр: **прошьл ~ и решето** *мангуп*; **кро[з] ~ да ме просеваш, па ћу пројдем** *сналажљив*; **кро[з] ~ се продева** *умешан, сналажљив.*

ситос м *ситост.* — Не мож да задовољи ситос (*изр*).

сицимка ж *канап, уза од кучине,* в *врца.* — Врзал чешире са сицимку. — Узел сицимку це-беси.

сицимче с дем од *сицимка.* — Ћу га вржем сьс сицимче да ми не бега.

сишчица ж дем и хип од *сиска (1, 2).* — Малечке сишчице има кученце.

сјагњеста прид *бременита (овца).* — Све ни овце сјагњесте.

сјаји се несв *сија.* — Сјаји се како ѕвезда на небо.

сјебе (се) свр фиг *упропасти (се), повреди се, уништи, поломи, поквари, потроши, нанесе зло.* — Дал му кола, да се послужи он ги сјебал. — Сјебал целу печаловину у кафану у Предење. — Сјебал му знање. — Сјебал ми секиру на јексер. — Сјебе те увек оној што се не надаш. — Сјебал се на поледицу. — Сјебал се дибидус с онуј куњу што почел да праи.

сказаљка ж *казаљка на сату.* — Отпадла му сказаљка, па не знам колко-е сати.

скакац м зоол *скакавац.* — Скакци ми прогризли шамију. — Никад несу били оволки скакци ко овој лето.

Скакац м *надимак.*

скакутка[1] ж в *скакац.* — Помилтејале скакутке, па ни све ливаде поедоше.

скакутка[2] несв *поскакује, скакуће.* — Пиле скакутка на едну ногу, што-ли му-е з-другуту?

скаламерија ж *справа, направа.* — Докарал неку скаламерију да коси траву. — Видиш да ти тај скаламерија не работи како требе. — Опраи ми овуј скаламерију.

скаламути свр *уради нешто на брзину, површно.* — Скаламутил га колко да се не каже неје тел да ми помогне.

скамени се свр **1.** *стврдне се, учврсти се.* — Земља се скаменила од мраз, па све помржљаци по пут. **2.** фиг *препадне се.* — Скамени се о[д]-цтра кьд видо да гу носу наруке. **3.** фиг *занеми.* — Скамени се о[д]-тија њојни речови. **4.** фиг *смрзне се.* — Скамени се на онуј леденицу чекаеђи автобус.

скамлија ж *ђачка клупа, скамија.* — Седели смо по четири ђака у скамлију.

скапан, -а, -о **1.** *труо, покварен (воће и поврће).* — Немој да си ми па донел скапани компири. **2.** фиг *неспособан, тром, млитав.* — Куде узе њега скапаног да ти помага у загрђање компири?

скапе свр **1.** *иструли.* — Ће скапе сено, ако га несушено денете. **2.** фиг *изнемогне, ослаби.* — Скапала им говеда с танку рану зимус. **3.** фиг *цркне, сатруне.* — Скапало му куче у падину о[д]-цтарос. — Ће скапе седееђи, не-це пружи да узне нешто да работи.

скапе се свр **1.** *иструли.* — Ће ви се брзо скапу крушке, ако ги такој наврљате на едан куп. **2.** фиг *смири се, скраси се.* — Скапи се на едно место и не мрдај се бар минут! **3.** фиг *улењи се, запусти се.* — Скапала се од нерaботу. — Поглеј гу каква оди кроз народ; скапала се од леньос. — Скапаше се деца седеђеђи, ништа неће [да] работу.

скапла ж *запуштена, лења жена.* — Запустила се скапла, па на ништа не личи.

скапља м *запуштен, непостао мушкарац.* — Како ће да коси скапља, ка[д]-це едва вуче.

скапљак ж/м **1.** ауг и пеј од *скапла / скапља.* — Немој да ми доводиш тија скапљак у кућу ко Бога те молим. **2.** *сатрунуло воће и поврће.* — Немој да збираш скапљаци, него само здраве сливе.

скапнеж м *скапано, труло (воће, поврће).* — Кој те превара да купиш тија скапнеж, кво ће с њега да работиш?

скапосан, -а, -о *запуштен, неуредан.* — И он, такој скапосан, се ожени.

скапосување с гл им од *скапосује се*, **1.** *трулење, распадање.* — Све се дало на скапосување, а ти му ништа не мож. **2.** *ленчарење, нерад.* — Какав ћар има о[д]-цкапосување?

скапосује се несв **1.** *распада се, трули.* — Сьг нека се компири по оџаци скапосују, кьд ги не извадимо на време, него ги снег затрпа. **2.** фиг *не ради, ленчари.* — Скапосује се тај скапла цел дьн по кревет. — Ти се туј скапосуј, а ја ћу рмбам.

скапотина ж/м **1.** *запуштена особа.* — Такву скапотину о[д]-џену одавно несьм видела: све вој по кућу запустено. **2.** *сатрунуло воће или поврће, трулеж.* — Овеј скапотине од јабуке носи па врљи там, на буњиште.

скапоше (се) свр в *скапе се*, **1.** *иструли, скапе (се).* — Нек све скапоше, нећу га берем. — Нека се сено све скапоше, нећу га берем. **2.** фиг *улењи се.* — Ако се-е она скапосала, не мораш и ти. **3.** фиг *скраси се.* — Еднуш нек се скапоше дома, доста-е лонѕал по скитњу. **4.** фиг *умре.* — Ка[д]-ће се еднуш скапоше, да га више не гледам?

скапошљак м/ж ауг и пеј од *скапљак.* — Уведе ми у кућу скапошљак, па ја, стара, и њу да гледам.

скапување с гл им од *скапуе се.* — Све ударило на скапување, скапаше ми се јабуке у огрењу, скапа ми се баба: не мож ме више гледа, а и ја се поче скапујем.

скапује се несв **1.** *трули, скапава се.* — Скапује се ошав, нема кои да га бере. **2.** фиг *запушта се, слаби.* — Такој ће се скапује по цел дьн дом, а неће ништа да узне у руке да работи.

скара свр **1.** *дотера, притера.* — Ћу му платим само нек ми скара дрва из Овсиште у авлију. — Викни гу да скара овце у долину. **2.** *отера.* — Нека скарају говеда у реку, да пасу по ладовину. **3.** *истера откос до краја.* — Скарал три-откоса, и легал у ладовину, балдисал.

скара се свр *посвађа се.* — Скараше се деца и зачас се потепаше.

скарабуџи свр *учини нешто на брзину, површно.* — Скарабуџил га ко да му неће требе.

скарување с гл им од *скарује.* — Ја ћу му дадем волови кьд му затребе за скарување жито у воденицу.

скарује несв *тера, вози.* — Скарује сено из Миланковицу у плевњу. — Скарује у Предене све што требе, сьл се договори с њега.

скастри свр **1.** *скреше.* — Скастрил грање на онеј буке у Јаникино. **2.** фиг *изгрди.* — Ка[д]-дојде, ћу му скастрим, да знае да се више не задева з-деца. **3.** фиг *пребије.* — Ћу му скастрим уши што-е пуштил говеда у овьс.

скашка свр *претвори у житку масу.* — Немој да скашкаш сливе, још ги несмо обрали. — Скашкал ми све сирење у торбиче.

скашка се свр *иструли, поквари се, смрви се.* — Немој ти се скашкају крушке у торбу, пази како гу носиш.

скашкан, -а, -о *згажен, смрвљен, покварен, претворен у житку масу.* — Скашкани компири одвој да врљимо на свиње.

сква́ка се свр *падне, убије се.* — Сквака́ се и ја́ на по́ледицу. **2.** фиг *седне.* — Скваќа ли се еду́ш на столи́цу? **3.** фиг *настрада, умре.* — Сквака́ла се и Ми́ројъубова Руселе́на, Бо́г да вој ду́шу про́сти.

сква́ца се свр фиг пеј *седне.* — Скваца́ ли се едну́ш, до́ста се мота́ по ку́ћу?!

скви́чи се свр фиг пеј *седне,* в *скваца се,* в *здува се (2).* — Сква́чи се едну́ш на клу́пу, немо́ј да ми шетка́раш по ку́ћу!

скве́ка[1] несв *крешти, крекеће.* — Што коко́шке то́лко скве́кају, да ги не бр́зи лиси́ца.

скве́ка[2] свр фиг *убије, пребије.* — Сквека́ коко́шку с млата́ч. — Вати́ли га, па га сквека́ли у ба́ру.

сквека́ње с гл им од *сквека[1], крекање (кокошака).* — Какво́-е то́ј то́лко сквека́ње у кокоши́њац, да неје́ уле́зла лиси́ца, наали́ла се да ва́та коко́шке у сре[д]-дьн?

скве́кне свр **1.** *испусти крик: кве (кокошка).* — Скве́кну коко́шка у гради́нче, у́тепа гу неки́. **2.** фиг *буде заклан.* — Ће скве́кне петьл за уну́ка, ви́дим ја́. **3.** фиг *нестане, буде убијен.* — А о́н је сквекну́л до́ле куде Широ́ку ба́ру, ту́ј су га упуца́ли.

скви́кне свр **1.** *испусти крик: квик (свиња).* — Чу ли како́ скви́кну свиња́ у ко́чину? **2.** фиг *буде заклан.* — Ће скви́кне едно́ прасе́ за Божи́ћ. **3.** фиг *нестане, буде убијен.* — Гото́в је, и о́н је сквикну́л, са́мо ли наста́ји тако́ј.

скви́цка несв *скичи повремено (прасе, псић).* — Скви́цкају прашчи́на нешто́, ел гла́дна, ел же́дна, не́ма дру́го за што́.

сквицка́ње с гл им од *сквицка.* — То́лко сквицка́ње и мо́ра га у́знеш у ру́ке.

сквича́ње с гл им од *сквичи.* — Чу́је се некво́ сквича́ње до́ле у пади́ну, да се неје́ свиња́ заглави́ла у та́рабе?

сквичи́ несв *скичи, цвили (свиња).* — Нешто́ ве́пар сквичи́, мо́жда се заглави́л у гра́ње. — Сквичи́ ко кьд га штро́ву.

скв́рчи се свр *скупи се.* — Што́ си се тако́ј скврчи́л, боли́ ли те нешто?

ске́ка (се) свр *убије, настрада.* — Ће га ске́ка негде́ ако га на́јде само́г. — Скека́л се са све́ ко́ла и воло́ви у Пр́жино.

ске́ла ж *привремена конструкција при грађењу објекта.* — Кво рабо́ти Црнотра́вац кьд заврши Пра́вни вакулте́т? — Пренесе́ ске́лу на Ви́лозовски.

Ске́ндер м мтн *ливаде, шума.*

ски́да несв **1.** *свлачи.* — Ски́да дете́ да га оба́ња. **2.** *обара, гађа.* — Сва́тови ис-пу́шку ски́дају ја́буку. **3.** *баје, лечи.* — Боба-Мари́чка ски́да уро́ци на деца́.

ски́да се несв **1.** *свлачи се.* — Ски́да се да ле́гне. **2.** *силази.* — Ски́да се с кру́шку. **3.** фиг *окане се, мане се некога.* — Ски́дај се ви́ше од вра́т на чове́ка, не мо́ж те трпи́.

скида́ње с гл им од *скида (се).* — Ра́но-е за скида́ње, јо́ш ће побе́ремо цре́шње.

ски́ђа (се) несв в *скида (се).* — О́н ће ски́ђа цре́пови, а ти́ ги ва́тај и ре́ђај ус коша́ру. — Ја́ га не́ћу ски́ђам, нека́ га у ко́ла. — Три́ес го́дине ми се не ски́ђа з-грбину.

скиђа́ње с гл им од *скиђа (се).* — За скиђа́ње ће ти вр́љимо коно́пче, па га вр́жи за но́гу.

скија́ч м *смучар, скијаш.* — На́јбољи-е скија́ч у шко́лу.

ски́не (се)[1] свр *прекине (се), откине (се).* — Скину́ло ми се трекло́ на торби́чку, да ми га саши́јеш за ју́тре. — Скину́ла се врца́ на вре́ћку, па се жи́то расипа́ло.

ски́не[2] свр **1.** *спусти нешто с висине.* — Скину́мо вра́њско гњездо́ из бу́ку. **2.** изр: ~ **беду́** *ослободи се.* — Да ски́нем јо́ш ту́ј беду́ з-гла́ву, па ће ми ла́кне; ~ **гла́ву** *убије.* — Јо́ш у рат су тели́ да му ски́ну гла́ву; ~ **га́ће** *опељеши.* — Скину́ли му га́ће на ка́рте.

скитање с гл им од *скита, скитња.* — Научила на скитање, па се не сврта.

скитара[1] ж/м пеј *она/онај који скита, луња, тумара.* — Туј стару скитару никад не мож да затекнеш дом.

скитара[2] **(се)** несв *скита, лута.* — По цел дьн скитара по село, не сврта се у кућу. — Само се скитара, а оће да вој други срабоћује.

скитарање с гл им од *скитара (се).* — Не мож бе[з]-скитарање и дирење кои кво работи.

скитарош м в *скитара*[1]. — Нема вечера за скитароши.

скитач м *онај који скита, луња, лута.* — Бес потребу дигне се и оцкита у друго село, тија скитач.

скитња с в *скитање.* — Отишьл у скитњу. — Неје се врнул и[з]-скитњу. — Не мож бе[з]-скитњу.

скитњар м в *скитара*[1]. — Врну ли се онија скитњар, да иде да пречека говеда на Дел?

скитњарка ж в *скитара*[1]. — Еднуш ћу бијем туј скитњарку, никад гу дом не затекнем.

склапа несв фиг *смишља, измишља,* в *сколева.* — Сам остал у кућу, нема кво да работи, па си по вздьн склапа глупости. — Склапа си како на њега одговара, а не како-е било.

склапотина ж/м *особа која измишља, лажов.* — Довуче се и онај склапотина, па ми свашта насклапа, још само да му поверујем.

склаћа (се) несв *склања (се).* — Не склаћај испред човека, мож ће још еде. — Никому се не склаћа от-пут.

склаћање с гл им од *склаћа (се).* — Нема склаћање обед од остал, три-дьна има се туј еде и пије ко на славу.

склепа свр *начини што површно, на брзину.* — Склепал кокошињац да му кокошке не легају у дрво.

склепан, -а, -о фиг *глуп, будаласт.* — Склепан на брзину, па не дознавује.

склопен, -а, -о *затворен, притворен.* — Неје туј, чим су му прозори склопени.

склопи се свр фиг *омршави, испости се.* — Склопила ми се говеда о[т]-танку рану зимуске.

склотан, -тна, -тно **1.** *добар, складан, саобразан.* — Склотно вој стои онoј аљинче што-е била облекла на собор. — Склотан ти-е тија џемпир. **2.** *згодан, складан.* — Млого склотно онoј Маргино унученце.

скљакан, -а, -о *смрвљен, начињен житким, упропашћен.* — Теј скљакане крушке дај на свиње.

скљака (се) свр **1.** *сломи (се), начини се житким.* — Немој ми скљакаш патлиџани у туј торбу. **2.** фиг *падне, сруши (се).* — Дојде ми нешто попритешко, тике се скљака уза зид. **3.** фиг *легне од болести.* — Скљакал се чича у кревет, па болује.

скљачка (се) свр *смрви (се), постане житак, упропасти (се) пригњечи, сљеска.* — Добро скљачкај варени компири, насипи им помије, па дај на свиње. — Седал на торбиче, све скљачкал јајца. — Кола скљачкала глисте по пут. — Немој ти се скљачка ошав у торбиче, да ти упропасти књиге.

скљачкување с гл им од *скљачкује се.* — Стра га од скљачкување, па неће теј крушке да носи на долек пут.

скљачкује се несв *упропашћава се, гњави се.* — Немој ми тураш у торбу ништа што се скљачкује.

скљештен, -а, -о **1.** *пригњечен.* — Скљештен ора одма пуца. **2.** *скупљен.* — Држи скљештени зуби кьд орати. — Држи скљештене руке. **3.** фиг *притешњен.* — Не би признал да не беше добро скљештен.

скљешти (се) свр **1.** *ухвати, притесни, зароби нечим.* — Скљештише ми руку цепанке. — Скљештил му руке, па не пушта. **2.** *скупи (се), смрзне (се).* — Скљештил уста от-киселоћу. — Скљештил дупе од ладноћу. — Скљештил се ко две паре у кесу. — Скљештил се веш на жицу о[д]-студеницу. **3.** фиг *примора, притесни.* — Ако га скљештиш, све ће признаје.

скљока се свр **1.** *пропадне, уруши се.* — Ене, и плевња им се скљокала. **2.** *падне.* — Скљока се у снег, не могу се дигнем. **3.** фиг *легне од болести, старости.* — Ка[д]-це скљокаш у кревет, а нема кој да те погледа, ћу те питам тьг куде су ти деца.

сковитли свр **1.** *заковитла (ветар са снегом).* — Кьд га сковитли на рид у јануар, не мож се пројде до задругу. **2.** фиг *спопадне несносан бол.* — Сковитлила га мешина, морам га водим куде доктура.

сковрнди (се) свр **1.** *заледи (се), стегне (се).* — Сковрндило га наулице, не мож се оди како требе. — Све се сковрндило колки-е мраз стегал. — Мајсторе, сковрндил се малтер! — Сковрндише ми се ноге, одећећи по снег. **2.** фиг *умре.* — Ће сковрнди Спира у онуј ладну кућу. — Нашли га у снег, сковрндил се на Џеврљанку.

сковрне свр *умре, цркне.* — Една кокошка нешто сковрнула. — Сковрнул Денча наћаске.

скозна прид *бременита коза.* — Све су ни козе биле скозне, и све ојариле јаришта.

скокот м непром *голицање, голицавост, језа.* — Немој да ме голицаш, скокот ме.

скокотљив, -а, -о *голицљив, голицав.* — Не дирај га, млого-е скокотљив.

сколева несв фиг *трабуња, лупета, измишља,* в *склапа.* — Сам седи дом и сколева по нешто, па ме после затрачкује.

сколи свр **1.** *опколи, протера са свих страна на једно место.* — Натукај куче да сколи овце. — Сколи стоку, па гу покарај низ друм. **2.** *обере, заврши.* — Сколимо сено за два дьна. **3.** фиг *савлада.* — Сколила гу болес, па лежи у кревет. **4.** фиг *наговори.* — Сколише ме деца и мора да им дадем бомбоне.

сколоптисување с гл им од *сколоптисује.* — Кој-што, он од сколоптисување. — За сколоптисување ливаде требу ми пет косача на по два-дьна.

сколоптисује несв *опкољава, савладава.* — Недељу дьна сколоптисујем овеј пусте гологузе и не мога ги сколоптишем.

сколоптише свр **1.** *наговори, примора.* — Немој те па сколоптишу деца да им дадеш све бомбоне што си купил. **2.** *опколи са свих страна.* — Сколоптиши овце, па ги навали накуде реку, да пасу. **3.** *савлада, надвлада.* — Сколоптисала гу болес, па лежи.

сколубан м *човек дуге косе.* — Што се више не шиша онија твој сколубан.

сколубанка ж *женска особа са дугим плетеницама.* — Одавно гу нема куде нас онај твоја сколубанка.

сколубанче с *дете дуге косе.* — Сколубанче, сколубе ли ће му плету од онолку косетину?

сколу̍бе ж мн **1.** *плетенице, кике.* — Види̍м ја̍: ће плете̍ сколу̍бе ко баба̍-дево̍јка, чим то̍лко проби̍ра мо̍мци. — Пусти̍ла сколу̍бе до ду̍пе. **2.** пеј *дуга коса код мушкараца.* — Ко̍ј ће му ђа̍вол оно̍лке сколу̍бе, што̍ ги не ши̍ша.

ско̍лча свр **1.** *скупи у круг, сакупи на једно место.* — Ско̍лчај се̍но да се су̍ши. — Ско̍лчај о̍вце под бу̍ку у ладови̍нку. **2.** фиг *умеси питу тако што је савије у круг.* — Зачѝс сколча̍ ба̍ницу и тури̍ да се пече̍.

ско̍лчи свр в *сколча.* — Една̍ сколчи̍ оно̍ј сени̍ште у пади̍ну, још да га зде̍нем у пла̍с.

скомина̍ ж **1.** *осећај накиселости, трњења.* — Деца̍ еду̍ ки̍селице, а на ста̍ри скомина̍. — Од зеленци̍ ми скомина̍ у-[у]ста̍. **2.** фиг *осећај непријатности.* — Не при̍чај ми то̍ј, о[д]-то̍ј ми до̍јде скомина̍.

скомлача̍ње с гл им од *скомлаче.*

скомла̍че несв в *скулмаче (1, 2, 3).* — Оста̍или ку̍че вр̍зано да скомла̍че (*1*). — За кое̍ па сѝг то̍ј дете̍ скомла̍че (*2*). — Немо̍ј ви̍ше да ми скомла̍че, ћу до̍јдем да га преби̍ем (*2*). — Да зна̍е да сви̍ри, па а̍јде-де, но са̍мо скомла̍че с те̍ј гу̍сле (*3*).

ско̍мса свр *зграби, ухвати.* — Ма̍чка скомса̍ врапца̍. — Скомса̍ га некако̍ да ми не побе̍гне.

ско̍па свр фиг *учини све, потруди се.* — Скопа̍ да по̍јде с ме̍не, ал га из ина̍т не пове̍до. — Скопа̍ да у̍зне Ра̍дмилу, ал му гу не да̍доше.

ско̍пса свр *зграби, дохвати.* — Мачо̍р скопса̍ пога̍нца. — Скопса̍ мачкети̍на врапца̍, ра̍злете му се пердуши̍ње.

скора̍вен, -а, -о *стврднут, спечен.* — Мло̍го ми скора̍вене ципе̍ле, несѝм ги ода̍вно носи̍л.

скора̍ви се свр *постане корав, стврдне се.* — Немо̍ј се ле̍б скора̍ви, ту̍ри га у меса̍љ.

ско̍ро прил **1.** *недавно.* — Не̍је ско̍ро доодил. — Ско̍ро пада̍ ки̍ша, па-е су̍влажно. **2.** *замало, умало.* — Ско̍ро да га вати̍ше, ал им па̍ и̍змаче и по̍беже. — Ско̍ро да њи-е заборави̍л.

ско̍т м **1.** *животиња.* — И̍ма ку̍че да спи̍ куде̍ спу̍ сви̍ ско̍тови. **2.** фиг пеј *лош, зао човек.* — Па̍ доодил она̍ј ско̍т, сѝг тра̍жи да му пла̍тимо.

ско̍тан, -тна, -тно **1.** *бременита животиња.* — Ку̍чка ни па̍ ско̍тна. **2.** фиг пеј *бременита жена.* — Пе[т]-деца̍ роди̍ла и па̍ ско̍тна.

ско̍тка се свр *утопли се, ушушка се.* — Ско̍ткај се пот посте̍љке да ти нее̍ ла̍дно.

ско̍тне се свр *увуче се под покривач, да се угреје.* — Ско̍тни се куде де̍ду по[д]-цр̍гу.

ско̍тски, -а, -о / **ско̍цки**, -а, -о *животињски, нељудски.* — Не̍ћу ви̍ше да жи̍вим ско̍тски. — Це̍л живо̍т прове̍л ско̍цки.

скоча̍ни се свр *смрзне се.* — Земља̍ се скочани̍ла од мра̍з. — Скочани̍ се докле дојдо̍ у Би̍стрицу преко Чоба̍нац.

скр̍а (се) свр *сломи (се), поломи (се), настрада.* — Нека и̍де куде о̍ће, нека скр̍а вра̍т и немо̍ј се вр̍ћа. — Па̍зи, немо̍ј се скра̍ш низ ти̍а чепеља̍к. — Скра̍л се с коња̍ на мачка̍товску ћуприју на Га̍рваницу.

скр̍ан, -а, -о **1.** *поломљен, сломљен.* — Да̍до му здра̍в, о̍н ми вр̍ћа скр̍ан плу̍г. **2.** фиг *умо̍ран, изнемогао.* — Дојде̍ са̍в скр̍ан од рабо̍ту.

скра̍си се свр *смири се, заустави се, укотви се.* — Ни̍какo да се скра̍си на едно̍ ме̍сто. — Скра̍си се едну̍ш до̍м, ста̍лно лу̍нѕаш по све̍т.

скра̏тен, -а, -о *скраћен.* — Скра̏тене му нога̏вице на чеши̏ре куде шна̏јдера, и па̏ му не вељȁје.

скра̏ти (се) свр *окраћа, смањи (се).* — Скрати̏ле му се пантало̏нке. — Скрати̏л се но̏ћ, не мо̏ж се чове̏к наспи̏.

скраћува̏ње с *скраћивање.* — Не тре̏бе им скраћува̏ње, са̏мо ги подвр̏ни докле не попорасте̏ш.

скра̏ча несв *хода крупним корацима, корача.* — Скра̏ча ко да-е зе̏ц. — Ко̏й ли-е пред на̏с по сне̏г ово̏лко скрача̏л? — Скра̏ча по мло̏го, не мо̏гу с њега да о̏дим. — Не мо̏ж се скра̏ча по овако̏j дубо̏к сне̏г.

скрача̏ње с гл им од *скрача.* — Кво̏ ти-е то̏j скрача̏ње, мо̏рам по те̏бе да трчи̏м.

скр̏бос м *скрб, скрбост, жал, жалост, туга.* — Ра̏дос и скр̏бос бараба̏р и̏ду.

скре̏ж м **1.** *смзнута кора земље.* — Заладне̏ло о̏пасно, вати̏л се све̏ скре̏ж по пу̏т. — Вати̏л се скре̏ж у котле̏ с во̏ду. **2.** фиг *чађ, гареж.* — То̏лки скре̏ж на ћу̏нци, зато̏j не̏ће шпо̏рет да вуче̏. — Навата̏л се мло̏го скре̏ж на коми̏н, ће одлети̏ жи̏шка, да се запа̏ли, да изгори̏ ку̏ћа.

скре̏жи свр *падне мало снега, запраши снег.* — Ноћа̏ске скрежи̏л сне̏г по ри̏дови.

скре̏жи се свр *заледи се по површини* — Скрежи̏ла се наћа̏ске вода̏ у сто̏вне од ладно̏ћу.

скре̏не свр фиг *пошашави, полуди.* — Скрену̏л је ле̏чка, па му не заме̏рите што тако̏j ора̏ти.

скре̏нут, -а, -о фиг *ћакнут, шашав.* — Ма̏лко-е скре̏нута, зато̏j се тако̏j врти̏, не зна̏е куде ће.

скр̏жав, -а, -о *шкрт, себичан, тврдица.* — То̏лко су скр̏жави да ти во̏ду не би дали̏ да цр̏цаш о[д]-це̏ђ.

скр̏жла ж *шкрта, себична жена.* — Не би ти дала̏ шиће̏рче та̏j скр̏жла, па да ти о[д]-то̏j живо̏т зави̏си.

скр̏жља м *тврдица, себичњак.* — Какво̏ часте̏ње о[д]-то̏га скр̏жљу, ка[д]-це сти̏сал ко две-па̏ре у ке̏су.

скри̏ви свр **1.** *згреши.* — Мло̏го-е скриви̏л, па га затвори̏ли. **2.** фиг *учини нажао.* — Кво̏ сам му скриви̏л да ме то̏лко мрзи̏?

скри̏вница ж **1.** *шупљина испод или у камену у реци где се крију рибе.* — По[д]-цва̏ки ка̏мен и̏ма скри̏вница куде се кри̏ју ри̏бе. **2.** *шупљина, скривено место где се може нешто сакрити.* — Држи̏ па̏ре у неку̏ скри̏вницу, ни̏ки не зна̏је куде̏. **3.** *јама у земљи у којој су се људи скривали од непријатељске војске,* в *земуница.* — Затво̏римо ги у скри̏вницу и остаи̏мо да че̏кају докле не про̏јде во̏јска.

скрипа̏ц м бот *биљка Silene Vulgaris.* — Набе̏ри скрипа̏ц за зеља̏ник.

скри̏пке ж мн в *скрипци.*

скрипци̏ м мн *део разбоја преко којег иду канапи на којима висе нитке.* — Не̏што ми мло̏го те̏шко и̏ду ови̏ја скрипци̏.

скр̏ка свр **1.** *поломи, уништи.* — Скрка̏л ми ко̏ла, а позајми̏ му да дока̏ра дрва̏. **2.** *изврне, преврне.* — Скрка̏л ко̏ла у јеру̏гу. **3.** фиг *набије, сабије без реда.* — Скрка̏л све̏ ства̏ри у едну̏ со̏бу, па гу закључа̏л. **4.** фиг *поједе.* — Скрка̏л оно̏лке сушени̏це и па̏ му ма̏лко. **5.** фиг *потроши.* — Све̏ што зарабо̏ти скр̏ка на еде̏ње и пие̏ње. — Печало̏вину скр̏ка на олоо̏јде и курбе̏тке, па до̏м ни̏шта не пра̏ти.

скр̏ка се свр *поломи се, настрада.* — Скрка̏л се с коња̏ на ћупри̏ју у Баинску ре̏ку.

скр̍кне свр *шкрийне (кайија, враша, йоклойац...).* — Скр̍кну вра̍књица, погле̍ј кој̍и и̍де куде на̍с. -

скрколи̍ја ж *јаруга, јендек, йровалија.* — Пројдо̍мо неку скрколи̍ју, една̍ оста̍домо жи̍ви. — Напраи̍ли ку̍ћу над некакву̍ скрколи̍ју, стра̍ да те ува̍ти. — Бе̍ж од скрколи̍ју, да се не ома̍кнеш да поги̍неш.

скр̍ља свр **1.** фиг *йоломи, скрши.* — Са̍мо ли га сре̍тнем и̍ма га скр̍љам. **2.** фиг *йрероди (воће / йоврће).* — Скрља̍ли компири̍ у њиву̍ на Зла̍ту. — Скрља̍ле ову̍ј го̍дину џанари̍ке, ће се зиму̍ске изнапи̍јемо раки̍ју.

скр̍ља се свр *йадне, насшрада.* — Скрља̍л се у ону̍ј откинди̍ју на[д]-Цело̍. — Да па̍зите како̍ се ски̍јате, да се негде̍ не скр̍љате.

скрндо̍ше се свр *йоломи се, насшрада, слеши у йровалију.* — Скрндоса̍л се са све̍ ко̍ла у неку̍ откинди̍ју. — Што се, бо̍же ме про̍сти, едну̍ш не скрндо̍ше, да ми ви̍ше не доса̍ђа.

скро̍з прил *сасвим, йошйуно.* — Скро̍з је у во̍ду о[д]-трча̍ње. — Скро̍з га у̍рниса та̍ј женети̍на.

скроз-наскро̍з прил в *скроз.* — Положи̍л ра̍зред скроз-наско̍з. — Скроз-наскро̍з поки̍сал.

скрози̍ра свр **1.** фиг *йрободе (очима, йогледом), йровиди.* — Ка[д]-те погле̍да с оне̍ј о̍чи, скрози̍ра те да се наје̍жиш. **2.** *йродува,* в *йрокорма.* — Не сто̍ј ту̍ј, ће те скрози̍ра про̍маја. — Скрози̍рал ме ве̍тар, па ми се укочи̍ла ши̍ја.

скрози̍ра се свр *йровиди се.* — Скрози̍ра вој се аљи̍на, па се све̍ ви̍ди. — То̍лко се испости̍ла да се скрози̍ра.

скрозира̍ње с гл им од *скрозира (се).*

/скро̍ји чеши̍ре (га̍ће)/ изр **1.** *йребије, йрейуче.* — Ћу ти скро̍јим чеши̍ре, ако ли те ва̍тим. **2.** фиг *уједе, изуједа.* — Скро̍ји му на̍ш Ђу̍ма га̍ће, кьд га бр̍зну.

скро̍к м *корак.* — Едьн скро̍к и ћу те ува̍тим, и̍ч да ми не бе̍гаш. — Ма, до та̍м и̍маш три̍ скро̍ка, што̍ се то̍лко ѕве̍риш да по̍јдеш?

скро̍кне свр **1.** *коракне.* — Кьд Јова̍нча скро̍кне, ће те прекро̍чи. — Скро̍кне од ово̍ј на оно̍ј бр̍до. **2.** фиг *дође, оде.* — Скро̍кни до ме̍не ча̍ском. — Скрокну̍ зачьс та̍м, да ви̍дим кво̍ рабо̍ту.

скро̍ч м в *скрок.* — Три̍ скро̍ча и ете̍ гу куде ме̍не, то̍лко смо доле̍ко една̍ о[д]-дру̍гу.

скро̍чи свр *коракне, искоракне, крочи.* — Тама̍н скрочи̍ преко̍ пра̍г, кьд ме вика̍ше да се вр̍нем.

скр̍пи свр **1.** *с найором йрикуйи, йриштеди се.* — Скрпи̍ сли̍ве за едно̍ буре̍нце раки̍ју. — Скрпи̍ пари̍чке за ју̍нче̍. — Скр̍пи се пари̍чка и за дува̍н. **2.** изр **скр̍пи кра̍ј с кра̍ј** *једва йреживљава.* — Не мо̍ж с пе̍нѕију да скр̍пи кра̍ј с кра̍ј.

скрпува̍ње с гл им од *скрйује (се).* — Прове̍до ве̍к у скрпува̍ње.

скрпу̍је (се) несв **1.** *с найором йрикуйља.* — Скрпу̍јем рану̍ за ове̍ј две̍ кра̍вице, да истр̍кају зиму̍. **2.** *шшеди, с муком йрикуйља, с муком йреживљава* — Скрпу̍је некако̍ кра̍ј с кра̍ј, ко̍лко да несу̍ гла̍дни. — Скрпу̍је се некако̍, да се прека̍ра живо̍т.

скр̍сти свр **1.** *йрекрсши.*– Не рабо̍ти се сьс скр̍стене ру̍ке. **2.** *сложи снойове у крсшине.* — Една̍ скрсти̍мо сно̍пје од оно̍лку њи̍ву. **3.** фиг *не зна ништа.* — Н-уме̍је две̍ да скр̍сти. **4.** фиг *ништа не ради.* — Скр̍сти ру̍ке и че̍ка од Бо̍га да вој па̍дне. трп прид **скр̍стен, -а, -о** *йрекрштен.* — Са скр̍стене ру̍ке се не печа̍ли.

скр̀ца несв **1.** *шкрийи.* — Нòћу им млòго скр̀ца крѐвет. — Скр̀цају претовàрена кòла. **2.** *шкргуће.* — Не могà га одвѝкнем да не скр̀ца са зу̀би. **3.** изр: **скр̀ца у кòла** *набије, натовари све.* — Скрцàју свѐ ствàри у еднà кòла, па на вòз, у Предѐне, селу̀ се.

скр̀ца се свр **1.** *настрада, пострада,* в *скрка се.* — Скрцàл се негдѐ у рабòту, од грађевѝну, па га докарàше у селò да га сарàну. **2.** *поломи се, покрши се.* — Глѐј дòбро да ти се не скр̀цају чàше и тањирѝ, да ми ги вр̀неш цѐли.

скрцàње с гл им од *скрца,* **1.** *шкрипа, шкрипање.* — Ка[д]-задỳва вѐтар, по цѐл нòћ слутѝм скрцàње јàбуке у пѐнцер. **2.** *шкргутање.* — Забранѝл сам му скрцàње са зу̀би.

скр̀цка[1] несв **1.** *шкрипи.* — Скр̀цкају кòла, јà лежѝм на сѐно, а женà вòди волòви. — Тòј скр̀цка врàкњица, несьм гу дòбро затворѝл. **2.** *дроби зубима.* — Скоминà ми ка[д]-чу̀јем какò детѐ скр̀цка шиђѐр у кòцке. **3.** *шкргуће.* — Нѐће вѝше да скр̀цка са зу̀би.

скр̀цка[2] свр **1.** *поломи зубима.* — Детѐ бомбòну зачàс скрцкà, па трàжи јòш. **2.** фиг *потроши, поједе.* — Скрцкàмо ушпàрано откьд му̀ж остàде бес-пòсо. — Ће скр̀цкаш и тòј мàлко што си заработѝл, па којѐ ћеш пòсле?

скрцкàње с гл им од *скрцка[1]* **1.** *шкрипање, шкрипа.* — По скрцкàње познàвам да су тòј рабаџѝска кòла. **2.** *шкргутање.* — Болу̀ га зу̀би од скрцкàње у сàн.

скр̀цне свр **1.** *зашкрипи.* — Кьд вој скр̀цне вракњичѐ сред нòћ, òдма познаѐм кои вој доòди. **2.** *зашкргуће.* — И ськ понекàд скр̀цне у сьн са зу̀би.

скр̀чав, -а, -о *шкрт, тврдичав.* — Да нејѐ тòлко скр̀чав, децà би му имàла облеклò каквò трѐбе.

скрчàње с гл им од *скрчи.* — Кòла му познàвам по скрчàње.

скр̀чи несв **1.** *шкрипи.* — Нејѐ ги подмазàл како требѐ, па му скрчу̀ тòчкови. — Пу̀на кòла са сировѝце сàмо скрчу̀ низ тѝја дѐл. **2.** фиг *гунђа, зановета.* — Сьл скрчѝ ко сцѐпено гр̀не.

скр̀чла ж фиг *жена која зановета, гунђа.* — Дошлà скр̀чла сьл да ми у̀зне дьн, да не рабòтим.

скр̀чља м фиг *зановеталo, гунђало.* — Кудѐ ми довѐде онòга скр̀чљу, не мòгу га слу̀шам.

скр̀ши свр **1.** *сломи, одломи.* — Скр̀ши еднỳ шибљѝнку о[д]-цливу̀, па потѐрај пòбрзо говѐда. **2.** фиг *прероди.* — Скршѝле слѝве овòј лѐто.

скр̀ши се свр **1.** *поломи се, сломи се.* — Немòј се скр̀ши тѝја слàп на црѐшњу да пàднеш. **2.** фиг *повреди се, настрада.* — Скршѝл се са скѝје дòле у долѝну. **3.** фиг *учини велики напор ради чега.* — Скр̀ши се детѐ да ми помòгне да унесѐмо џàкови. — Скршѝше се мòмци око њу̀.

ску̀бав, -а, -о *чупав, рашчупан.* — Дојдѐ онакòј ску̀бав, нејѐ се ни очешљàл. — ...Узѐ мòму у̀баву, како ку̀чку ску̀баву (*нар песма*).

скубѐ (се) несв **1.** *чупа (се).* — Скубѐ млàд лу̀к. — Скубѐ кòсу од му̀ку. — Енѐ гу, уз лòнац, скубѐ кокòшку. — Не скубѐ се травà, ће пàда кѝша. — Ка[д]-це довàту да се скубу̀ за кòсу, сàмо чу̀јеш вриштàње **2.** фиг *каје се.* — Скубѐ се за кòсу што га-е пустѝла да ѝде сàм по овỳј зиму̀ преко Плàну. **2.** фиг *боли.* — Нештò ме скубѐ у мешѝну. — Такòј и њѐга ску̀бло пòдгруди, и отидѐ човѐк.

скубѐње с гл им од *скубе (се).* — Овѐј су ти рукавѝце за скубѐње травòље.

ску̀бла ж пеј *жена рашчупане косе, чупавица.* — Нѝкад ску̀бла не стѝгне да се урѐди како трѐбе.

ску́бља м пеј *човек рашчупане косе.* — Кьд ће еднýш да нау́чи да се уљу́ди ску́бља?

ску́бне свр дем знач: *скубе.* — Скубнý мáлко овдé-ондé по лејý да вѝдим кáв је лу́к. — Скубнýло га детé у шалý, а óн óдма ровé.

скубóтина ж **1.** *прамен вуне с овце остао на трну.* — Куде се óвце провлачѝле крос тр̀ње свé осталé скубóтине. **2.** *вуна почупана са овчије коже.* — Таражѝла сам да ми донесé вýну, а не скубóтину.

скувѝје свр **1.** *спопадне.* — Ка[д]-те скувѝје, мóра му дадéш неку-бáнку. **2.** *јако заболи.* — Скувѝла га мешѝнка о[д]-ѕеленцѝ, а нѝшта не помáга.

скуку́љи свр *савије метал тако да направи куку.* — Да ми скуку́љиш овýј шѝпку с óбе стрáне, да напрáиш ку́ку да кáчим кóву. **2.** *завије, заокрене.* — Ка[д]-дóјдеш куде голéму бу́ку, скуку́љи накуде Чу́ку, па на Ѝгриште.

скуку́љи се свр *згрчи се, скупи се, погури се.* — Детé се скукуљѝло у крéвет од ладнóћу. — Скукуљѝла се у кýћу, па нѝгде не ѝде.

скумлачáње с гл им од *скумлаче (1, 2, 3).* — Óће ли престáне сьс тóј скумлачáње у тéј гу́сле, ел јá да му доóдим. — Дáј му пáре па нека кýпи, сьл да не слу́шам његóво скумлачáње. — По цéл нóћ не мóж да заспѝш о[д]-Ђу́мино скумлачáње.

скумлáче несв **1.** *завија, цвили.* — Ѝди вѝђ што тóј кýче скумлáче тóлко. **2.** фиг *моли, тражи.* — По цéл дьн ми скумлáче за некаквý играчку. **3.** фиг пеј *свира.* — Немóј вѝше да ми скумлáче с тéј гу́сле, не мóгу га слу́шам. — Остаѝл рáдио да скумлáче, а óн негдé отишáл.

ску́пачьк, -чка, -чко *прилично скуп.* — Пазáр бéше ску́пачьк. — Компирѝ су ти ску́пачки ал су дóбри. — Свé је млóго ску́пачко, не тејá нѝшта да купу́јем.

ску́пачко прил *прилично скупо.* — Ску́пачко ми га продáде.

скупéје несв *поскупљује.* — Свáки дьн скупéје по нештó. — Свé скупéје, сьл живóт јевтинéје.

скупотѝја ж *скупоћа.* — Куде се обр̀неш скупотѝја, какó це живѝ сáм Бóг знáје.

скупотѝња ж в *скупотија.* — На овýј скупотѝњу óн дáва пáре на залу́ђнице.

скупоцéнес, -та, -то *скупоцен.* — Свé вој донéл скупоцéнесте ствáри.

ску́пштина ж (= *скуп изабраних народних представника*), в *бугарска скупштина.*

ску́т м **1.** *крило, окриље.* — Јéла куде дéду у ску́т, да се почу́вамо. — Онá на тѝја сведóци лéгла преко ску́т, па вѝје у су́д. **2.** фиг *кућа, дом.* — Отишьл под њóјан ску́т да седѝ.

скутáча ж *кецеља, запрегача,* в *кицеља.* — Запрéгни скутáчу, да се не ушљѝскаш ус-казáн.

ску́ћи се свр *окући се, постане домаћин.* — Ськ су се убáво скућѝли.

скућувáње с гл им од *скућује се, кућење.* — Трéбе млого-штó за скућувáње.

скућу́је се несв *кући се.* — Скућу́јемо се, евé, open ка[д]-цмо се оделѝли, и јóш се несмó скућѝли.

ску́цка несв **1.** *скичи, цвили.* — Одвр̀жи га да протрчѝ по авлѝју, да вѝше не ску́цка. **2.** фиг *моли.* — Сьг нека ску́цка, кьд јучéр нејé тéл ѝч да ми помóгне.

скуцкáње с гл им од *скуцка,* **1.** *цвиљење, скичање.* — Квó ли-е на тóј кýче, цéл дьн слу́шам скуцкáње? **2.** пеј *мољење.* — Какó ѝмаш ср̀це да слу́шаш скуцкáње на детé, да га не у́знеш у ру́ке?

скучѝ несв *завија.* — Дáј на кýче нештó да едé, да не скучѝ вѝше.

ску̀чна прид **1.** *скотна (кучка).* — Ку̀чка ни сва̀ку го̀дину ску̀чна. **2.** пеј *гравидна жена.* — Пе[т]-деца̀ и па̀ ску̀чна!

ску̀чница ж **1.** *скуп паса за кучком која се пари.* — Бѐгај од ску̀чницу, да те некȍ ку̀че не изедѐ. **2.** изр: **тѐра ску̀чницу, напра̀ви ску̀чницу** *односи се на жену лаког морала.* — По цѐл дьн вој ску̀чница око ку̀ћу. — Му̀ж у рабо̀ту а она̀ от ку̀ћу напра̀ила ску̀чницу.

сла̀б, -а, -о фиг **1.** *болестан.* — Детѐ во[ј]-е сла̀бо, одвѐла га куде до̀ктура. **2.** фиг *мршав.* — Што ти-е детѐ ово̀лко сла̀бо, ра̀ниш ли га?

слаба̀ ж *мердевине,* в *слуба* (Брод, Добро Поље, Златанци, Млачиште). — Кудѐ-е слаба̀ за у та̀ван?

слаба̀рка ж *дрвена направа на предњим колима за превоз кромпира* (Козило, Бистрица, Вус). — Ка[д]-докару̀јемо компирѝ, на ко̀ла ту̀римо слаба̀рку.

сла̀бачьк, -чка, -чко **1.** *прилично слаб, болешљив.* — О̀н је још сла̀бачьк да рабо̀ти, мо̀ра јо̀ш да лежѝ, скро̀з да оздравѐје. — Детѐ ми тьг бѐше нештȍ сла̀бачко. **2.** фиг *мали, нејак, недорастао.* — Сла̀бачьк је, још нејѐ пора̀сал да о̀ре.

сла̀бачко прил *мало.* — Сла̀бачко и едѐ. — Како̀ ће рабо̀тиш тѐшке рабо̀те, кьд такȍј сла̀бачко едѐш?

слабѐје несв *слаби, мршави, губи снагу.* — Слабѐје у сна̀гу, непоста̀л, лелѐје се, не мо̀ж да вртѝ косу̀. — Слабѐју му но̀ге, о̀ди са штапчѐ.

сла̀бо прил *ретко.* — Сла̀бо га вѝђамо у село̀, мо̀ра да негдѐ нештȍ рабо̀ти.

слаботѝња ж *нејака, остарела особа.* — Дига̀л ру̀ку на слаботѝњу, Бо[г]-га поразѝл! — Мѝ смо ти, сѝнко, слаботѝња, не мо̀ж да се вѝше бо̀римо с то̀лко има̀ње.

слаботѝњка ж у дем знач: *слаботиња.* — Коѐ мо̀гу ја̀, слаботѝњка, даньс да урабо̀тим, кьд се една̀ з-ду̀шу бо̀рим?

слабоу̀ман, -мна, -мно *малоуман.* — О̀н је слабоу̀ман, па га дѝрају с рабо̀ту. — Одбѝ му на глу̀пос, кьд је слабоу̀ман.

слабуња̀в, -а, -о *болешљив.* — Така̀в си-е от-кра̀ј слабуња̀в, ма̀лко порабо̀ти, по̀више лежѝ.

Сла̀вковци м *село,* в *Горњи Славковци,* в *Доњи Славковци.*

сла̀га несв *става у ред, слаже, ређа.* — Сла̀га вла̀ше у по̀друм. — Нека сла̀га сно̀пје у вра̀.

сла̀га се несв *слаже се, подноси се, пријатељује.* — Бу̀лча и Жѐрко се сла̀гају у јера̀м. — Сла̀гају се како етрве. — Ода̀вно се онѝ не сла̀гају.

слага̀ње с гл им од *слага (се),* **1.** *слога, склад, саживот.* — Свѐ рабо̀ту са слага̀ње. — Бе[с]-слага̀ње не мо̀ж се напрѐђу̀је. **2.** *сређивање, паковање.* — Рабо̀ти на слага̀ње цѝглу. — У по̀друм ми-е ру̀свај, трѐбе му до̀бро слага̀ње.

слаза̀ / сльза̀ ж *суза.* — Са[с]-сльзе сам га испраћа̀ла у рабо̀ту. — Слазу̀ нѐће да пу̀шти кьд га бѝју. — Нека̀ у̀мре, ни слазу̀ за њу нѐћу да пу̀штим.

слазѐње[1] с гл им од *слази[1], силажење.* — Кьд помѝслим на слазѐње ниш-Чуку, о̀пште ми се не ѝде у Село̀.

слазѐње[2] с гл им од *слази / сльзи[2], сузење, плакање.* — Кво̀ си добѝл од оно̀лко слазѐње, да̀-л се-е некѝ ража̀лѝл на тѐбе?

сла̀зи[1] несв *силази.* — Сва̀ки да̀н сла̀зи у Бро̀д, у за̀другу. — Сла̀зи до̀ле ис-кру̀шку, ће па̀днеш! — Ода̀вно не сла̀зи у Село̀, но̀ге гу издалѐ.

сла̀зи / сльзи[2] несв *сузи, слини, плаче.* — Зашто̀ детѐ оно̀лко сльзи? — Кра̀ва нештȍ мло̀го сльзи на лѐво о̀ко.

сламка̀ ж поред уобичајеног значења, фиг *ништа, било шта.* — Свѐ покра̀ли, ни сламку̀ несу̀ оста̀йли. — Кьд га прика̀ра, човѐк се ва̀та за сламку̀.

сла̀мњача ж *сламарица.* — Напунѝмо сла̀мњачу с но̀ву рженѝчну сла̀му па мирѝше ка[д]-цпимо̀.

сла̀мчица ж дем од *сламка.* — О[д]-цѐл сто̀г не оста̀де ни сла̀мчица, свѐ по̀једе сто̀ка.

сла̀начьк, -чка, -чко *сланије но уобичајено.* — Во̀ли кьд је чорбѝца сла̀начка.

сланина̀р м зоол *птица сеница.*

сланѝнес, -та, -то *сланинаст, који има пуно сланине.* — Свиња̀ ни бѐше мло̀го сланѝнеста.

сланѝнка ж дем и хип од *сланина.* — Оцѐчи му едьн кайш сланѝнку, да понесѐ за у воденѝцу.

сла̀нчоглед м *сунцокрет.* — У градѝну сам у̀век има̀ла нѐколко стру̀ка сла̀нчоглед.

сла̀п м *грана.* — Не сто̀ј на сла̀п с о̀бе но̀ге, це откр̀ши да се упоко̀иш. — Обѐси торбичѐ с рану̀ на сла̀п, да га ку̀че не дова̀ти.

слапа̀ц с (мн слапцѝ) в *слупац.* — Трѐбе да ту̀рам но̀ви слапцѝ на ко̀ла, по̀јаки, ћу докару̀јем тру̀пци. — На са̀не ѝма чѐтри слапца̀ до̀ле и четѝри го̀ре.

сла̀пје м збр им *слапови.* — Дојдѐ онде чела̀, у бо̀р, па се у̀вати на сла̀пје. — Насѐко сла̀пје за у ку̀бе. — Немо̀ј у сла̀пје, ће се омькнеш.

слапчѐ с дем од *слап, гранчица.* — Откр̀ши неко̀лко слапчетѝја од бу̀ку, па запо̀тни жѝто.

сла̀с м *сласт.* — Да га обѝђнеш, да вѝдиш ка̀в му-е сла̀с.

сльза̀ ж в *слаза.*

сль̀нце с *сунце.* — Ода̀вно изгреја̀ло сль̀нце, а о̀н спѝ ли спѝ. — И мѐне едну̀ш да огрѐје сль̀нце.

сль̀нцоглед / сла̀нчоглед м бот *сунцокрет* Selianthus annuus. — Посеја̀ли у градѝнче сль̀нчоглед.

сль̀нча се несв *сунча се.* — Сльнча̀ли се куде реку̀, па се напра̀йли ко ра̀кови.

сльнча̀ње с гл им од *сльнча се.* — Игорѐл од сльнча̀ње.

сль̀нчокрет м в *сланчоглед.* — Што̀-е сль̀нчокрет снавѐл гла̀ву?

сльнчо̀сан, -а, -о *добио сунчаницу.* — Зато̀ј га болѝ глава̀, што-е сльнчо̀сан.

сльнчосува̀ње с гл им од *сланчосује.* — Не боѝ се од сльнчосува̀ње, по цѐл дь̀н рабо̀ти по онѝја челопѐк.

сльнчосу̀је несв *превише се излаже сунцу.* — Цѐл дь̀н сльнчосу̀је косѐјећи оно̀лку лива̀ду у Кѝтку.

сльнчо̀ше свр *добије сунчаницу, разболи се.* — Немо̀ј ти детѐ сльнчо̀ше, покрѝ му гла̀вицу с крпѐ.

слѐгне (се) свр **1.** *сталожи (се), спадне на дно.* — Та̀ј жа̀р ако слѐгне до̀ле, зна̀чи уро̀чено је детѐ; ако не слѐгне, нејѐ уро̀чено. — Нек се слѐгне тру̀ње, па га по̀сле исто̀чи крос цеда̀љку. **2.** *сиђе.* — Нека слѐгне до̀ле, куде На̀скови, па да поо̀димо у Лѐбет. **3.** *окупи (се).* — Немо̀ј се слѐгне на̀род кьд по̀чнем да вѝкам упо̀моћ. **4.** фиг *прећути.* — О̀н ће ко у̀век са̀мо да слѐгне с ра̀мо и то̀ј зато̀ј, појѐл ву̀к мага̀рца.

следѐни се свр *смрзне се.* — Излѐзо ма̀лко у авлѝју и следенѝ се на сту̀д.

слѐдување с **1.** *оно што коме следује, што му припада.* — На свѝ-е ѝсто слѐдување: по пла̀ц за ку̀ћу, лива̀да, њива̀, бра̀ниште и слива̀к. **2.** *оброк.* — У шко̀лу деца̀ ѝмају слѐдување.

слезе̏нка ж анат *слезена, слезина.* — Исе̏чи слезе̏нку о[д]-цвињу̏ за у дро̏б.

сле̏зне свр *сиђе, оде.* — Ви̏кај га да сле̏зне куде водени̏цу. — Сле̏зни ис-ту̏ј кру̏шку, до̏ста си се пентрачи̏л. — Сле̏зомо нис падину тако̏ј што ујану̏мо тоја̏ге. — Кьд сле̏зне у Леско̏вац, ће ти ку̏пи те̏ј кьи̏ге. — Кьд га ви̏ди, о[д]-цтра̏ му зајче̏ (срце) сле̏зне у пету̏. — Сле̏зни нис-пу̏т, до̏ле, до куде ме̏не.

слепачки̏ прил *чини штогод не обраћајући довољно пажње.* — Не мо̏ж се рабо̏ти слепачки̏, а да се чове̏к не уте̏па. — Куде̏ си потрча̏л тако̏ј слепачки̏, ће расцо̏паш рње?

сле̏пка ж пеј *она која је нешто превидела, која не види добро.* — Сле̏пка една̏, куде неса̏м виде̏ла да-е клу̏бе при ме̏не, не̏го га тра̏жим по сапе̏тку.

сле̏по о̏ко с *слепоочница.* — Удари̏л га у сле̏по о̏ко, па га боли̏ глава̏.

слепу̏та се несв *маје се, луња.* — Слепу̏та се ко глу̏во ку̏че по село̏.

слепута̏ње с гл им од *слепута се, скитање, луњање, лутање.* — О̏н не мо̏ж бес-слепута̏ње и̏ч.

слену̏цка се несв у дем знач: *слепута се.* — Слепуцка̏ се натам–наова̏м и дьн ми пројде̏ без рабо̏ту.

слепуцка̏ње с гл им од *слепуцка се.* — Пројде̏ ми вре̏ме у слепуцка̏ње, ни̏шта у ру̏ке не вати̏.

сле̏пча м пеј *онај који је нешто превидео, који не види добро.* — Сле̏пча, це̏л дьн пре̏тражи јеге̏, а оно̏ ће му иска̏ра о̏чи.

сле̏ти (се) свр фиг *искупи се, скупи (се).* — Кьд за̏вришта дете̏, слете̏ше сви̏ да ви̏ду кво̏ му-е. — Ко да-е доби̏л на ло̏з, слете̏ше се сви̏ да га ви̏ду.

сли̏ва ж бот *дрво и плод шљиве* Prunus domestica. — Исе̏комо оне̏ј ста̏ре сли̏ве, ће са̏димо но̏ве. — Сли̏ве поче̏ле ра̏но да зре̏ју. — Сту̏рај се и[з]-сли̏ву, куде̏ си се укачи̏л у ту̏ј труљеди̏ну?

слива̏к м *шљивик.* — Пообаља̏л све̏ ста̏ре сли̏ве у слива̏к.

Сли̏ве ж мн мтн *шљивик, ливада.*

сливети̏на ж ауг и пеј од *слива.* — Мло̏го се о[д]-ѕиму̏с навали̏ла ова̏ј сливети̏на нат-коша̏ру, ће па̏дне.

сли̏вка[1] ж дем од *слива.* — Оби̏ђ од ову̏ј сли̏вку да ви̏диш ква̏-е.

сли̏вка[2] ж *ракија од шљиве, шљивовица.* — Ће тр̏гнемо по едну̏ сли̏вку, да раска̏рамо ма̏лер.

сливо̏в, -а, -о *шљивов, шљивин.* — Оце̏чи ми еда̏н сливо̏в метре̏к за подупира̏ч на сто̏г. — Зато̏ј тре̏бе до̏бар сливо̏в кола̏ц. — Си̏пни ми од ону̏ј сливо̏ву раки̏ју.

сливовьк м *прут, батина од шљивиног дрвета.* — Кьд у̏змем едьн сливовьк па те запу̏цам, це уђути̏ш зана̏век.

сли̏вовица ж **1.** *дрво шљиве.* — Сту̏ри сама̏р на коња̏, па га вр̏жи за сли̏вовицу. **2.** *ракија од шљива, шљивовица.* — Ће попи̏емо [ј]о̏ш по едну̏ сли̏вовицу?

сливче̏ с дем од *слива, мало дрво шљиве.* — Ово̏ј сливче̏ ће поса̏димо иза ку̏ћу куде смо оце̏кли ста̏ру сли̏ву.

сли̏же се свр пеј *зближи се, здружи се ради неког интереса.* — Слиза̏ли се тако̏ј да сьг у едну̏ ти̏кву прду̏, а до јуче̏рке су се тепа̏ли. — Чим се они̏ сли̏жу, ту̏ј не мири̏ше на до̏бро. — Едно̏ вре̏ме били̏ се слиза̏ли с Ми̏кини, а сьг с Јани̏кини.

сли̏ка[1] ж *фотографија.* — Прати̏ла са[м]-му и на̏ше сли̏ке о[д]-цобо̏р у Ру̏пје.

сли̏ка[2] несв **1.** *фотографише.* — Ви̏кај га да ни сли̏ка докле смо уку̏п. — Слика̏ли се у рабо̏ту и прати̏ли ни сли̏ке по Тико̏мира. **2.** фиг *засија, севне гола задњица.* — Кьд про̏одите ту̏ј, пазе̏те да ви не сли̏ка боба-Миле̏вка, она̏ ту̏ј замочу̏је плоти̏шта.

сликар м *фотограф.* — Дошал сликар да сликује по село и увеличује слике.

сликување с гл им од *сликује (се).* — Купил аперат за сликување.

сликује (се) несв в *слика (се).* — Оће да сликује људи по собориште, затој купил аперат. — Сликувал се деда и за новине и за телевизију како играорац.

слима несв *снима.* — Да га слимаш како поје. — Слимал ме, а тој несьм видела.

слимак м *снимак.* — Није му добар слимак, па га остайше у болницу.

слимање с гл им од *слима, снимање.* — Бил је на слимање главу у Лесковац.

слими свр *сними, фотографише.* — Кьд му слимише ногу, доктур рече напрсла му praveyk цеванка.

слимување с гл им од *слимује (се).* — Мора га водим на слимување груди, млого дрће, не престањује.

слимује (се) несв *снима (се), фотографише (се).* — Слимували су ни с аперат како играмо. — Требе се слимујемо за личну карту.

слинча м пеј *слинав човек, слинавац.* — Слинча, пустил слине, па ги облизује, една грозотија.

слинчуга ж ауг и пеј од *слина.* — Размазал слинчугу, од грозоту да га не погледаш.

слинчугар м пеј *слинавко.* — Таквог слинчугара да не погледаш, ко да н-умеје да обрише sинse.

слинчугара ж в *слинчугар.* — Дигни руке о[д]-тује слинчугару!

слисти свр **1.** *убије.* — Излете зајац из грмен, ал га ча-Пера слисти с пушку. — Рекал ће те слисти, само ли те најде негде самога. **2.** *уништи све.* — Удари градушка, слисти ошав. — Губар слистил шуму у Качар. **3.** *поједе све.* — Беоше гладни косачи, зачас слистише баницу с кисело.

слита несв **1.** *слеће.* — Слитају јастреби по карадак, ће грабну неку кокошку. **2.** фиг *спада.* — Кьд га види и сьг му слитају гаће о[д]-стра.

сличка ж дем од *слика, сличица.* — Писала и пратила му и њојну сличку у војску.

сличке ж мн *сличуге, клизаљке.* — Како сам се само возил на сличке по врдшку.

слободење с гл им од *слободи (се).* — Да не беше његово слободење, у бездер се вати кво ћу работим.

слободи (се) несв *храбри (се), бодри (се).* — Почеше ме слободу, кобајагим ће ми помогну. — Слободи гу колко мога, ал се она па плаши. — Ич се не слободи, неће-е добро. — Слободим се са секиру иза врата, па нека чука кои оће. — Слободим се тој што-е старијат пристигал за ванглу и мистрију, па ће у работу. — Слободи се з-брата, зато[ј]-е толки немајмир.

слободија ж *слобода.* — Немам си слободију од никога, сви ме по-душу терају.

словја с мн *слова.* — Научил сва словја пред поодак у школу, а знаје и да рачуња до десет.

слог м *разделница између имања, где се од дугогодишњег орања земља надигла.* — Нашо-е до слог, по[д]-цлог нека он коси, а сливу, што-е на слог, ће заеднички да беремо.

сложи (се) свр **1.** *поређа (се), постави (се).* — Све грање сложил на едно место, па ги запалил. — Овај дрва да се сложу све цакум-пакум. **2.** фиг *умири се од страха пред опасношћу.* — Сложил уши ко зајац, па само ћули кво ће кажеш. — Сложил се ко поганац у дувку, па не дише, да га не најду куде се сакрил. **3.** фиг *смири се, уразуми се.* — Нека и он малко сложи рогови, па ће им бидне добро.

слојáни се свр *очврсне, стегне се.* — Печéње се слојанúло, óће-л га такó[j] едéш, ел да га подгрéвам?

слóмен, -а, -о *сломљен, поломљен.* — Слóмено држáље на секúру, не мóж се с њу рабóти.

слотá ж *невреме.* — Ўдари некá слотá, те ми градúну ўсарави.

слóши се свр *позли.* — Слошúло му се чекáећи куде дóктура. — Слошúло му се још у шкóлу, па га водúли у абулáнту.

слубá ж мн *лестве, мердевине,* в *слабá* (Жутини, Млачиште, Бајинци, Мачкатица, Лебет, Мрковица, Црвени Брег). — Принéси слубў, да се човéк сúвне о[д]-цтóг.

слўбица ж дем од *слуба.* — За у тáван ти трéбе слўбица.

слубичé с в *слубица.* — Ўзни слубичé, па укáчи сушенúце на тáван да се сўшу.

слубúчка ж в *слубица.* — Кьд крéчи сам си донесé слубúчку. — Не трéбе му слубúчка, óн си с рўку довáта плафóн.

/слўга без áк/ м *онај што ради другоме бесплатно.* — Несьм já слўга без áк па да ме тéра пó-душу свé да му рабóтим.

слугувáње с гл им од *слугује, служење за плату.* — Тéшко бéше моé слугувáње. — Слугувáње се нејé плаћáло сáмо сьс пáре, пáре су мáлко дáване, млóго-е вúше жúто дáвано, аљúне, вўна, опьнци.

слугўје несв *буде слуга, служи за плату.* — Ка[д]-цвé пропúје, тьк ће слугўје за лéбац. — Куде нáс је слугувáл тúја стáри огурсўз ча-Бúба.

слўжи несв **1.** *буде слуга.* — Слўжи куде нáс како говедáр. **2.** *обавља војну обавезу.* — Сúн му отишáл да слўжи вóјску. **3.** *послужује.* — Слўжи како рáдник у óпштину. — Служúл је како пóп у цр̀кву. **4.** *опслужује.* — У кафáну слўжи гóсти, такóј зарађўје.

слўжи се несв **1.** *послужује се.* — Слўжите си се самú, немóј ви кáнимо. — Слўжи се, кўме, немóј се срáмиш. **2.** *користи се.* — Слўжи се детé с óбе рўке еднáко. — Служú се дóбро с кóла докле úмаше дóбри волóви.

слукчé с дем од *слуга, дете које служи.* — Још је óн слукчé, кьд попорастé ће бўде дóбар слўга.

слўња се несв *тумара, скита, беспосличи.* — По цéл дьн дóм не доóди, кудé се слўња нúки не знáје.

слўњав, -а, -о *недотупав, будаласт.* — Мáјко мојá, кудé појдó за овакóј слўњавог човéка? — Још се нејé врнўл тúја слўњча слўњави.

слуњáње с гл им од *слуња се, скитање, тумарање.* — Нúки нéма вáјду о[д]-тóј твоé слуњáње.

слўњкав, -а, -о в *слуњав.* — Да нејé онóлко слўњкав, рекáл би човéк: нејé р̀ђава прúлика.

слўњча м *будала, замлата.* — Вúкај онóга слўњчу да дóјде да ни, ако умéје, помóгне.

слупáц м *стремењак на колима и саоницама* (Лебет, Мрковица), в *слапац.* — На предњачé и задњачé стојў слупцú да држў лóјтре ел канáте.

слутú несв фиг *прислушкује.* — Сакрúл се поза врáта, слутú квó орáтимо.

слўтка ж *замлата, дангуба.* — Тáј слўтка нúкад нејé дóм, тéшко да гу нáјдете.

слўтка се несв *луња, тумара, дангуби,* в *слуња се.* — Слўтка се по ридúшта и мејанúшта ко замлáтен. — Говéда отишлá нис рúд, а óн си се слўтка.

слу̍ткав, -а, -о *будаласт, замајан.* — Как̍о ће т̍ој слу̍ткаво дет̍е да ч̍ува он̍олко гов̍еда?

слутк̍ање с гл им од *слутка се.* — Неј̍е ми ич до слутк̍ање, д̍ома ми сто̍и несраб̍отено.

слу̍цка се несв у дем знач: *слутка се, луња, тумара.* — Сл̍уцка се ко зам̍ајан.

слуцк̍ање с гл им од *слуцка се.* — Отид̍е ми дьн у слуцк̍ање, м̍есто да сам ват̍ил ̍озбиљан посьл.

слу̍ша (се) несв **1.** фиг *поштује (се), двори, послушује.*– Отишл̍а да сл̍уша м̍алко и м̍атер, нешт̍о неј̍е как̍о тр̍ебе. — Сл̍уша ли те ов̍ија манг̍уп? Сл̍уша, сл̍уша, на едн̍о ̍уво. — Так̍о[ј]-е кьд дец̍а не сл̍ушају. — Ст̍ар чов̍ек тр̍ебе се сл̍уша. — Ко̍и ће те сл̍уша кьд остар̍ејеш, ако се с̍ам не сл̍ушаш? **2.** фиг *испомаже се.* — В̍ала Б̍огу, још м̍огу сам̍и да се сл̍ушају, ко̍и ће ги сл̍уша г̍оре, по[д]-Чем̍ерник.

сљу̍би свр *састави, споји, прибије једно уз друго.* — Сљ̍уби теј т̍арабе, кьд ги ков̍еш, да се не провл̍ачу кок̍ошке.

сљу̍пен, -а, -о *исти, истоветан,* в *пљунут.* — Погл̍еј га какьв је, сљ̍упен башт̍а му Гр̍ача.

см̍ава свр **1.** *убије, пребије.* — М̍оре, ћу га см̍авам, н̍ећу ни да тр̍епнем. — Ћу гу см̍авам, с̍амо ли ми налет̍и. **2.** фиг *окоси, покоси.* — Тр̍и м̍ужа зач̍ас смав̍аше он̍уј н̍ашу лед̍ину на ̍Игриште. — Смав̍аше косач̍и Шир̍оку б̍ару до об̍ед. **3.** фиг *поједе на брзину.* — Смав̍аше дец̍а он̍уј б̍аницу, ни к̍орка не ост̍аде. — ̍А им тур̍и поп̍ареницу, ̍а гу смав̍аше, да се зач̍удиш.

смазу̍љи (се) свр *учини што умилним, питомим, удобри се, постане благе нарави.* — Кьд смаз̍уљи лиц̍е, ће пом̍ислиш д̍обар чов̍ек. — Смаз̍уљи гл̍ас, не м̍ож гу познај̍еш, др̍уга жен̍а, па п̍итома, ̍уштивна. — Кьд вој се башт̍а н̍авика, он̍а се п̍осле см̍азуљи, па св̍е с м̍ене д̍обро.

смазу̍љка (се) свр *спусти што клизањем, спуже (се), склизне низ мазну подлогу.* — С̍ено ће смаз̍уљкамо на гр̍ањку нис-пад̍ину до при п̍ут. — Смазуљк̍а се на д̍упе низ возн̍ик. — Смазуљк̍ал се н̍из др̍во.

смазуљкув̍ање с гл им од *смазуљкује (се).* — Ће га довуч̍емо от П̍иови на смазуљкув̍ање.

смазуљку̍је (се) несв *клизи, склижњава (се).* — Тр̍упци ће смазуљк̍ујемо нис-пад̍ину. — Смазуљк̍ују се дец̍а на повр̍шку чак до воден̍ицу.

смазуљув̍ање с гл им од *смазуљује се.* — Ум̍еје он̍а св̍е да р̍еши на смазуљување.

смазуљу̍је се несв *удобрује се, чини се фин, постаје благе нарави.* — Нем̍ој ти се т̍ај к̍учка мл̍ого смазуљ̍ује, да вој ј̍а не оскуб̍ем котр̍уљ! — Кьд вој как̍о затр̍ебе, ча[с]-се смазуљ̍ује, ча[с]-се испизми. — Нем̍ој ми се смазуљ̍ујеш, зн̍ам те д̍обро ко̍и си.

смаи̍л м фиг *немирко, мангупчић.* — Смаиле јед̍ьн, кв̍о си т̍ој уработ̍ил?!

см̍акла ж пеј *зарозана, аљкаво одевена женска особа.* — Нем̍ој се угл̍едаш на т̍уј см̍аклу как̍о-е об̍учена.

см̍акља м пеј *онај који је зарозане одеће, неуредно обучен.* — Куд̍е ће он̍ај см̍акља онак̍ој об̍учен, нека се док̍ара у р̍ед, па тьг да ̍иде у св̍ет, да ни не бр̍ука. — См̍акља смакљ̍ави, н̍икако да се едн̍уш уљуди.

см̍акљав, -а, -о *зарозан, неуредно, аљкаво одевен.* — Куд̍е се вид̍ело да дев̍ојка ̍иде так̍ој см̍акљава како ти?

смакљ̍авка ж в *смакла.* — В̍икај т̍уј смакљ̍авку да се в̍рне, да се уљ̍уди, па тьг да изл̍езне ис к̍ућу.

смакљавко м в *смакља*. — Загледала се у еднога смакљавка, а он ич да га не погледаш.

смакљавче с пеј *зарозано дете*. — Не испушта из руке оној смакљавче.

смакљан м в *смакља*. — Смакљане, куде си засмакљавил такој сабајле?

смакљоше се свр *аљкаво се обуче*. — Смакљосал се, да га не погледаш какав је.

смакне свр **1.** *стргне, скине*. — Смакни чешире да доктур види куде си се утепал. — Смакни ми онуј влашу с поличку. — Докле смакне чешире, ће напуни гаће. **2.** фиг *убије*. — Смакнуше га Бугари доле, у долину, сред рат.

смакњување с гл им од *смакњује (се)*, **1.** *клизање*. — Наквесила се стена нат-пут, па ни стра од смакњување. — Кьд почне смакњување снег от кров, само чини: ду-ду, ду-ду! **2.** *скидање, свлачење одеће*. — Колај работа за смакњување чеширке, и онакој му се саме смакњују. **3.** *убијање*. — Зна је се и кой-е бил одређен за смакњување у рат, ал људи не смеју ськ да причају.

смакњује несв *скида, спушта*. — Прикарало га, па смакњује гаћке. — Смакњује фиронге на прозори.

смакњује се несв *клизи, строваљује се*. — Овде се стално смакњује зевња на пут. — Смакњује се снег от куђу. — Смакњују му се чешире, па ги преврзал са[с]-сицимку.

смалеје се свр *смањи се*. — Смалела се дибидус вода у реку од овеј врућинчине.

смален, -а, -о *смањен, умањен*. — Плата им била млого смалена, едва истркамо туј годину.

смали (се) свр *смањи (се), умањи, скрати (се)*. — Смалили на радници плату, нема ни за њега, камо ли да ни праћа. — Учини ми се да се нешто смалил човек, чинимиске поголем беше. — Смалил се дьн, не мож за видело да сработиш.

смалување с гл им од *смалује (се)*. — Ники не воли смалување, боље-е ка[д]-це приму повишке парице.

смалује (се) свр *скраћује (се), умањује (се), смањује (се)*. — С куделицу смалујеш жито, да се не сасипује кад мељеш у воденицу. — Почели им смалују работу, па ће им смалу и плату. — Плавка већем смалује млеко. — Смалује се дьн, порано да доодиш дом.

смаљување с гл им од *смаљује (се)*. — Гледали смо сьс очи тој његово смаљување, ал ништа не могамо да му помогнемо.

смаљује (се) несв в *смалује (се)*. — Смаљује неке греде требу му за рогови на кошару. — Како стареје, човек се смаљује, смаљује, докле не нестане.

смамка ж *клетвена реч* изведена од речи *мама*. — Смамка те ватила што ме сваки час викаш: мама, мама!

смами (се)[1] свр *сакупи (се), намами (се), дозове, призове*. — Смами говеда наовам, накуде врбе, да пију воду. — Што ми смами овце, те се узбунише? — Смамише се људи пре[д]-ѕадругу ко овце на солило.

смами се[2] свр *клетвена реч*. — Смамил се дабогда, ако ме још емпут викнеш: мама!

сманда свр *уради нешто без посебног напора*. — Окоси га, зачас га сманда! — Цел заструг с урду-е смандал у говеда.

сманда се[1] несв *слепута се, луња, губи време*. — Неће да коси, него се сманда по говеда. — Само се ти смандај, други ће ти работи!

сманда се[2] свр фиг *слети, сјури се, одјури*. — Сманда се зачас низ тија Качар право у Предене.

смандање с гл им од *сманда (се)*[1]. — Појде му живот у смандање.

смандосување с гл им од *смандосује*. — Научил на смандосување, па и сьг смандосује кво стигне, докле га па не уапсу.

смандосује несв *краде, уништава, крије*. — Ја купујем јексери, неки ги стално смандосује. — Ја садим борови поред пут, неки ги смандосује.

смандоше свр *украде, сакрије, ишчезне*. — Нагодно ми чук смандосали, да га не најдем.– Куде ми онај дрва смандосаше, не знам. — Смандосали гу да гу ники не најде.

смандрља (се) свр **1.** *уради што површно, на брзину, спетља (се), смути (се)*. — Смандрљал га, ко од беду, колко да се каже да-е работил. **2.** *загуби, изгуби, затури*. — Не знам куде смандрља костуру, нема гу, па нема, џабе гу тражим! **3.** *слети, настрада*. — Смандрљал се низ басамаци. — Смандрљал се от-кров, добро да-е жив остал.

сматра несв фиг *поштује, цени, мари*. — Мене моја деца несу толко сматрала колко она. — Не сматра никога за ништа. — Иди му кажи ти, он мене не сматра.

смациња несв **1.** *свлачи, довлачи*. — Смацињају сено на грањку низ брег до сењак. **2.** *скида, свлачи одећу*. — Смацињај гаће, сьг ће ти игра кајиш! **3.** фиг *убија*. — Смацињал је врапци докле му не узоше ваздушну пушку.

смациња се несв **1.** *свлачи се, спада*. — Разлабавиле ми се подвешке, па ми се черапе смацињају. **2.** фиг *клизе се, клизући се силази*. — Деца се смацињају на дупе низ возник, па у реку.

смацињање с гл им од *смациња (се)*. — Поможе ни, даде Бог, у смацињање дрва низ валогу. — Беше туј пуно смацињање људи по село, откако дојдоше Бугари.

смачна прид *бремените (мачка)*. — Нека гу при огњиште, видиш да-е смачна.

смаши (се) свр *ушине врат, повреди се*. — Смашил шију, не мож да се обрне. — Смашила се на љизгавицу.

сме / смеј м *смех*. — Они мру о[д]-цме на мој рачун. — Увати ме сме, затаи се, не могу се зауста͗им. — Такав смеј одавно несмо имали. — Поцрцамо синоћке о[д]-смеј куде Тичини.

смеје несв *сме*. — Смеје ли он тој да уработи па? Не смеје! А што не смеје? Затој што ће па да изеде тепање! — Несу смејали главу да дигну о[д]-цтра. — Не смејамо да дојдемо по помрзлицу.

смејурија ж *спрдња, подсмех*. — О[д]-цве напра͗и смејурију. — Дал га Господ само за смејурију.

смејурљив, -а, -о *онај који лако изазива смех, који се лако смеје*. — Млого-е смејурљив.

смелос м *смелост, храброст*. — То[ј]-е смелос ка[д]-дете само зимени преоди преко Цеврљанку.

смеље свр *самеље, умеље*. — Откарај рж куде Стојанчу, зачас ће ти смеље у воденицу з-два витла. — Упржимо овьс сьс врело камење, па да га смељемо за превнину. — Ка[д]-це смеље сво жито, викај ме да ти докарам брашно.

смести (се) свр **1.** фиг *угане (ногу), повреди (се)*. — Сместил ногу, па не мож да дојде. — Сместил се начисто на љизгавицу, откарали га у болницу. **2.** фиг *убије, погине*. — Сместила га Ордана ш-чук у главу. — А што га Богеднуш не смести, но овакој али свет? — Сместил се убаво, ни а неје рекал. — Сместил се начисто.

сме́тало с *онај који омета рад других.* — Во̀ди ово̀ј сме́тало одо̀вде, да ми ви̇̀ше не сми̇̀та, не мо̀гу си рабо̀тим.

смета̀на ж *слој масноће који се ухвати на млеку после кувања, кајмак.* — Ко̀ји ми ста̀лно обѐре смета̀ну од млеко̀? — Чи̇̀м се ува̀ти смета̀на, о̀дма гу иску̀са.

смете̇̀ свр **1.** *помете метлом.* — Нека они̇̀ смету̀ гу̀вно з-голѐме мѐтле, а ми̇̀ ће ве̇̀јемо жи̇̀то. **2.** *омете кога у нечему.* — Она̀ ће те смете̇̀ да погрѐшиш, не слу̀шај гу.

смѐте се свр *омете се, погреши.* — Кьд печало̀вник оти̇̀де у рабо̀ту, ти̇̀ја дьн се у ку̀ћу не мете̇̀, да се печало̀вник негде̇̀ не смете̇̀ у рабо̀ту. — Смѐто се бьш кьд неје̇̀ треба̀ло, па н-умеја̀ ни̇̀шта да вој ка̀жем. — Немо̀ј се сметѐш, да побр̀каш чијо̀-е које̇̀.

смѐтне свр *заборави.* — Сметну̀ла сам да ти ка̀жем да ју̀тре мо̀рам у Село̀ по га̀с.

смѐша (се) свр *здружи (се), умеша (се).* — Смѐшај гове̇̀да с моја̀, па ги па̀зи, ја̀ под ки̇̀тно мо̀рам да и̇̀дем до̀м. — Ка[д]-це све̇̀ то̀ј смѐша, си̇̀пнеш води̇̀цу, па иси̇̀пеш на сви̇̀ње у ка̀рлицу.

смѐши (се) несв *брука (се), срамоти (се), излаже (се) подсмеху.* — Не да̀вам да ме са сва̀какве р̀ђе смѐши. — Па̀зи кво̀ у рабо̀ту чи̇̀ниш, чу̀вај ми обра̀з, немо̀ј да ме смѐшиш! — Немо̀ј то̀ј да но̀сиш, са̀мо да се смѐшиш међу љу̀ди. — Немо̀ј с ти̇̀ја кра̀так панди̇̀љ да ме смѐшиш куде при̇̀јетељи.

смѐшка[1] ж *шала, виц, прича која изазива смех,* в *изводи смешке.* — Мло̀го уме̇̀је да изво̀ди смѐшке на ту̀ђ рачу̀н.

смѐшка[2] свр у дем знач: *смеша.* — Смешка̀мо скрипа̀ц и покри̇̀ве з-бра̀шно, па испѐкомо зеља̀ник.

Смиља̀на ж *име.*

Сми̇̀љева чу̀ка ж мтн *узвишење, брдо.*

сми̇̀не свр *сврати, наврати.* — Оста̀ла сам една̀ душа̀ у малу̀, нѐма ни̇̀ки у ку̀ћу да ми сми̇̀не. — Ја̀ сми̇̀нем у прода̀вницу, кьд он та̀м, ко по до̀говор.

смињува̀ње с гл им од *смињује, свраћање.* — Нѐма смињува̀ње по село̀, и̇̀демо пра̀во до̀м.

смињу̀је несв *свраћа, навраћа.* — Во̀ли да смињу̀је по ро̀дови, кьт по̀јде у Село̀. — Не смињу̀је се ни̇̀где за џа̀бе.

сми̇̀ри свр *намири, среди, нахрани.* — Отидо̀ да сми̇̀рим коко̀шке и сви̇̀ње, па се вр̀ћам!

сми̇̀ри се свр **1.** *умири се.* — Ако су се смири̇̀ли, да им ка̀жем нешто̀. **2.** *среди се.* — Да не чу̀је ђа̀вол, смири̇̀ли се, не ко̀љу се ви̇̀ше. **3.** фиг *умре.* — Едну̀ш ка[д]-це смири̇̀л, да се ви̇̀ше не му̀чи онако̀ј бо̀лесан и са̀м ко пустиња̀к.

сми̇̀сли свр **1.** *одлучи, науми.* — Смисли̇̀л ће и̇̀де у Баинци, у ро̀д, куде Ли̇̀нгури, ко да не зна̀мо на коју̀ ка̀рту би̇̀је. **2.** *изуми, измисли.* — Што буда̀ла сми̇̀сли сто̀ па̀метни не мо̀ж га распра̀ву (*изр*). ▪ трп прид сми̇̀слен, -а, -о *смишљен, осмишљен.* — То̀[ј]-е сми̇̀слено са̀мо да ни не оста̀ву на ми̇̀р.

сми̇̀та несв **1.** *смета, омета.* — Са̀мо ми сми̇̀та докле рабо̀тим. — Сми̇̀тај си на башту̀, немо̀ј на мѐне. — Па̀мет му не сми̇̀та да те негде̇̀ уте̇̀па. **2.** *мете, чисти.* — Сми̇̀тамо оно̀ј жи̇̀то од гу̀вно, па збѐремо у ку̀п. — Ко̀ј ће ви̇̀ше да сми̇̀та то̀ј ли̇̀сје од др̀вља по авли̇̀ју.

смита̀ње с гл им од *смита,* **1.** *сметање, ометање.* — Нѐма смита̀ње, нека чове̇̀к рабо̀ти како уме̇̀је. **2.** *метење.* — У̀зни др̀вену метлу̀ за смита̀ње гу̀вно.

смито̀тина ж/м пеј *онај који омета нечији посао.* — Во̀ди си с-тѐбе ову̀ј сми-то̀тину, да ми ви̇̀ше не сми̇̀та.

смѝца несв *сличе, свлачи, клизи.* — Смѝцају дрва̀ и[з]-шума̀к до ко̀ла. — Смѝца ка̀мен из ма̀јден на пу̀т, па ће га во̀зи за поја̀ту.

смѝца се несв **1.** *спада, свлачи се.* — Промѐни му ла̀стреж, да му се га̀ћке не смѝцају. **2.** *маје се, смуца се.* — Кудѐ се смѝцаш тако̀ј насаба̀јле? — Сѐл се смѝца по кафа̀не.

смица̀ње с гл им од *смица (се).* — Ста̀лно смица̀ње ка̀мење затворѝло пу̀т низ Власѝну.

смла̀ви свр **1.** *убије, уништи.* — Ако ли Драго̀љуб чу̀је за то̀ј, ће га смла̀ви. — Бѐж да те трупа̀ц не смла̀ви. **2.** *измрви, саситни, смрви* — Смла̀ви ми компѝри у котлѐ за свињчѐ.

смла̀тен, -а, -о фиг *неурачунљив,* в *змлатен.* — Да нејѐ смла̀тена, не би тако̀ј оратѝла.

смла̀ти свр **1.** *обори мотком све.* — У̀зни млатач па смла̀ти тѐј слѝве што несу̀ попада̀ле, да ги обѐремо. **2.** *уништи.* — Смла̀ти ни граду̀шка свѐ ло̀зе у компирѝште. **3.** фиг *малакше, омлитави.* — Свѐ ме нешто̀ смлатѝло, едва̀ се деја̀ним.

смлато̀тина ж/м *змлатотина, змлата.* — Ду̀шу ми изѐде та̀ј смлато̀тина, за нѝшта га нејѐ брѝга.

смлато̀ше свр **1.** *претуче, пребије.* — С мојѐ о̀чи сам видѐла кьд га смлатоса̀ше у јендѐк. **2.** *утуче, уништи.* — Свѐ га смлатоса̀ла кѝша, напраила га ко ма̀чку. — Смла̀тоса граду̀шка жѝто.

смла̀чи (се) свр *угреје (се) до извесне мере (течност).* — Смла̀чи ма̀лко млеко̀, па га тьг да̀ј на деца̀. — Трѐбе се ма̀лко смла̀чи, да не пѝјеш ла̀дно млеко̀.

смља̀ска свр **1.** *брзо поједе.* — Докле се тѝ накању̀јеш, о̀н зача̀с смљаска̀ ко̀ло од ба̀ницу. **2.** *претуче.* — Кьд га дова̀тим, ћу га смља̀скам док си трепну̀л.

смља̀шти свр в *смљаска (1, 2).* — Ћу га смља̀штим у трѝ за̀лока, ко̀лко ми турѝла да едѐм (*1*). — Наша̀л га само̀га, нѝки нејѐ видѐл како̀ га-е смљаштѝл (*2*).

смо̀к м **1.** *кувано јело, вариво.* **2.** *јело које се једе с хлебом (сир, кајмак, суво месо итд.),* в *бели смок.*

смокѝње ж мн бот *смоква* Fikus carica. — Купѝ кѝло смокѝње на деца̀.

смолу̀ша ж *влажно, мочварно земљиште.* — У ту̀ј смолу̀шу нѝшта не успѐва.

смо̀ља м *млакоња, сметењак, слаботиња.* — Не мо̀ж да се осло̀ниш на то̀га смо̀љу, мо̀ра ти са̀м да ѝдеш у о̀пштину.

смо̀љав, -а, -о *млак, сметен, шмокљав.* — Кудѐ се прѐвара да по̀јде за смо̀љавог смо̀љу?

смоља̀вка ж *млака, сметена, шмокљава женска особа.* — О̀стаји ме са смо-ља̀вку да довршѐм.

смоља̀вко м в *смоља.* — Трѝ ће дьна чѐкаш смоља̀вка да ти то̀ј завр̀ши.

смо̀љка ж в *смољавка.* — Смо̀љка смо̀љава, о̀на ће ме огова̀ра за мојý рабо̀ту.

смо̀љча м в *смоља.* — Ка̀жи ни, смо̀љчо, којѐ тѝ мо̀ж да рабо̀тиш, а да не беду̀јеш?

смо̀та свр **1.** *намота (предиво).* — Смо̀тај ми ово̀ј клу̀бе, докле ја̀ поглѐдам сто̀ку. **2.** фиг *украде.* — Не видо̀ кьд га смота̀л, тикѐ ка[д]-це озрну̀, а оно̀ га нѐма.

смо̀та се свр **1.** *падне, пострада.* — Што̀ гу о̀стаји да се пија̀на сама̀ смо̀та негдѐ нис пу̀т. **2.** *свије се од болести.* — Енѐ га, лежѝ, смота̀л се у крѐвет од мешѝну.

смо̀тан, -а, -о фиг *несналажљив, сметен.* — Пра̀ви се ова̀ко̀ј смо̀тана, а кьд вој нешто̀ затрѐбе, тьг нејѐ смо̀тана.

смо̀тла ж *несӣрешна, смешена женска особа.* — Пратѝл ми смо̀тлу да ми помага, па сьг и њу̀ да па̀зим да се не уте̏па.

смо̀тља м *смешена, смушена, несӣрешна мушка особа.* — Докле се смо̀тља прибе̏ре, ће про̀јде во̏з.

смо̀тљав, -а, -о *смоӣан.* — Како̀ га узо̀мо да чу̀ва гове̏да кьд је овако̀ј смо̀тљав.

смотља̀ви (се) несв **1.** *не сналази се, ӣешља (се), ошеже.* — Ко̀ј ће га че̏ка докле се о̀н смотља̀ви. **2.** фиг *облачи се, ӣмури се, квари се (време).* — Поче̏ло да га смотља̀ви, ће вр̀не кѝша.

смраде̏ж / смрде̏ж м *смрад.* — Не мо̀ж да про̀јдеш по пу̀т о[д]-цмраде̏ж из-То̀дорову кошару. **2.** фиг пеј *лош, зао човек.* — Пројде̏ онѝја смраде̏ж из Бисѝнци. — Бе̏ж од тѝја смрде̏ж.

смрадежљѝв, -а, -о / **смрдежљѝв,** -а, -о *смрадан.* — Што̀ ти-е ово̀ј сѝрење смрадежљѝво? — По теј ба̀ре вр̀љају сва̀шта, па-е смрдежљѝво.

смр̀дла ж *неуредна, аљкава женска особа.* — Дове̏л ми некву̀ смр̀длу у ку̀ћу и то̀ј ће ми бу̀де сна̀ја.

смр̀дља м *неуредан, аљкав мушкарац.* — О̀дма тѝја смр̀дља нека си ѝде, не трáи се од њега.

смр̀дљав, -а, -о *смрдљив.* — Тако̀ј смр̀дљав не мо̀ж с ме̏не да ѝдеш.

смрдља̀к м **1.** *ӣредмеш који одаје смрад.* — Но̀си ми тѝја смрдља̀к ис-ку̀ћу. **2.** *месшо, ӣросшорија или шшо друго шшо одаје смрад.* — Не̏ћу да прово̀димо по̀ред онѝја смрдља̀к от-кошару.

смрдљѝка ж бот украсно дрво: *јаребика.*

смрдо̀в м в *смрдља.* — Така̀в смрдо̀в ода̀вно овде̏ неје̏ проодѝл.

смрдо̀љак / смрду̀љак м *ӣрљав веш.* — Збе̏ри овѝја твојѝ смрдо̀љци и вр̀љи у сапе̏тку за прање̏. — Ја̀ да му пе̏рем смрду̀љци, а о̀н за ме̏не ѝч не ма̀ри.

смрзњува̀ње с гл им од *смрзњује (се).* — Излѐзле му ра̀не по но̀ге о[д]-цмрзњува̀ње.

смрзњу̀је (се) несв *смрзава (се), мрзне (се).* — Поче̏ло га смрзњу̀је. — Смрзњу̀је и у кошару, не зна̀м кво̀ да рабо̀тим да се сто̀ка не смр̀зне. — Смрзњу̀је се на цѝчу, не̏ће да улѐзне да се ус-ку̀бе згре̏је.

смрзо̀тина ж **1.** *зимогрожљива особа.* — О̀греја ли се ус-ку̀бе, смрзо̀тино? **2.** *смрзнуши делови на шелу.* — Кьд га нашлѝ у со̀спу, бѝл је у смрзо̀тине, неје̏ мога̀л ни да ора̀ти. — Болу̀ ме смрзо̀тине на вре̏ме. **3.** фиг *залеђена грудва земље,* в *омржљак.* — Збра̀ смрзо̀тине по пу̀т, па кьд га подбра̀ да га уте̏пам за онѝја пчѐшки речо̀ви.

смр̀кне свр **1.** *ӣадне мрак.* — Ће смр̀кне, ми јо̀ш не стѝгомо до Чоба̀нац, а тек у Бѝстрицу. **2.** фиг *насшрада, ӣосшрада.* — Докле на едно̀г не смр̀кне, на дру̀гог не̏ће сьвне (*изр*). — Смр̀кло му пре̏д о̀чи кьд гу виде̏л.

смр̀кне се свр **1.** *ӣадне мрак, смрачи се.* — Ка[д]-це смр̀кне, дове̏ди Вра̀њчу да но̀ћи у авлѝју. **2.** фиг *нашмури се, ӣосшане шуробан.* — Кьд му се смр̀кне, бе̏геј од њега, ѝч му не прио̀ди.

смркњу̀је (се) несв/свр **1.** *смркава (се), ӣада мрак.* — Смркњу̀је, а мѝ не прикосѝмо. — Сьг се брзо смркњу̀је, толѝчки-е дьн. **2.** фиг *ӣосшане шешко, ӣосшрада.* — На некога̀ смркњу̀је, а на некога̀ се тике̏ расавњу̀је.

/смр̀си вр̀це/ изр *уӣроӣасши, наӣакосши, ӣрешуче.* — Кьд чу̀је Руселѐна за то̀ј, ѝма им смр̀си вр̀це.

/смр̍си ко̍нци/ изр в *смрси вруе.* — Зачѐс му смрси̍ ко̍нци. — Кѐд га ва̍ти, ће му смр̍си ко̍нци.

смр̍ска свр *разбије, здроби.* — С тоја̍гу смрска̍л гла̍ву на змију̍. — Немо̍ј да смр̍скаш шише̍ с раки̍ју у торби̍чку.

сму̍ва свр фиг *наговори, превари.* — Смува̍л башту̍ да и̍де и о̍н куде сестру̍ у Леско̍вац.

смуде̍ње с гл им од *смуди.* — Це̍ла пле̍ћка мо̍ра на смуде̍ње, неси̍ гу до̍бро ошури̍л.

сму̍ди (се) несв **1.** *опаљује (се) ватром (длака).* — Сму̍ди ко̍зину на ко̍жу за опѐнци. — Немо̍ј се сму̍диш над о̍гењ. **2.** изр *лаже преко мере.* — Ла̍же, па сму̍ди.

сму̍дља м *човек опаљених бркова.* — Погле̍ј га сму̍дља, оста̍л без бр̍кови.

смузе̍ се свр *здруже се овце два или више домаћинства, па се наизменично по данима музу.* — На пре̍млазу смузе̍мо о̍вце с комши̍је кои̍ и̍мају ко̍лко и ми̍ му̍зне, па музе̍мо емпу̍т ми̍, емпу̍т они̍.

смузува̍ње с гл им од *смузује се.* — Ка[д]-до̍јде смузува̍ње, па̍ ће ме те̍ра да с њу смузе̍м о̍вце, ал сѐг не̍ћу.

смузу̍је (се) несв *заједнички музе здружене овце.* — Пра̍ви се пре̍млаз, о̍вце се смузу̍ју.

сму̍нта свр фиг *обмане, превари.* — Ако га некако̍ не сму̍нта, ни̍шта не̍ће напра̍ји. — Ће га сму̍нта док си река̍л пи̍кксла.

сму̍тен, -а, -о **1.** *умућен, смућен.* — Тре̍бе све̍ да-е до̍бро сму̍тено, да кола̍ч успе̍је. **2.** *сметен, збуњен.* — Така̍в сму̍тен момѐк како̍ ће по ки̍шу и мѐглу̍ да чу̍ва о̍вце?

сму̍ти свр **1.** *умути, припреми мућењем.* — Сму̍ти на сви̍ње бр̍кано, па им си̍пи, да ги ви̍ше не слу̍шам како грду̍. **2.** *уради што на брзину, површно.* — Реко̍ му полага̍чке да кре̍чи, да бу̍де ко што тре̍бе, а о̍н га смути̍л. — Не већа̍је, чим га смути̍ли на брзи̍ну. **3.** фиг *збуни, смете, превари.* — Смути̍ше га другари̍, па се о̍жени кѐд му не бе̍ше вре̍ме. — Немо̍ј те сму̍ти та̍ј корбе̍тка.

сму̍ти се свр *спетља се, збуни се.* — Смути̍л се, неје̍ зна̍л кво̍ да му ка̍же.

сму̍тља м *смутљивац, преварант.* — Па̍ се она̍ј сму̍тља врти̍ око те̍бе, до̍јде ли куде на̍с, ћу га уте̍пам.

сму̍ца се несв *скита, тумара без циља.* — Сму̍ца се ко глу̍во ку̍че по село̍, да му про̍јде вре̍ме.

смуца̍ње с гл им од *смуца се.* — Са̍мо си ми̍сли на смуца̍ње, без о̍бавезу да нешто̍ и о̍н пораб о̍ти.

снаа̍ / снава̍ ж *снаха.* — Змија̍ ме изе̍ла, сна̍о, ви̍ка Але̍кса из изво̍р. — Да не дојде̍ снаа̍, те̍ше ни руко̍лке ки̍ша зава̍ти. — Ви̍кај снаву̍ да ти помо̍гне.

снава̍ђа (се) несв *спушта (се), савија (се), сагиње (се).* — Ја̍ ћу снава̍ђам гра̍њке, а ви̍ бе̍рите цре̍шње. — Не снава̍ђај гла̍ву кѐд ора̍тиш с људи. . — Не снава̍ђај се преко кана̍те, ће па̍днеш. — Снаваћа̍ се нат-ка̍цу, па ме за̍боле грбња̍ч. **2.** *поштује, клања се.* — Снава̍ђа се до зевњу̍ кѐд га ви̍ди.

снавађа̍ње с гл им од *снаваћа (се), нагињање, сагињање.* — Дова̍ти га, ал бе[з]-снавађа̍ње, ако мо̍ж. — Не мо̍ж да рабо̍тиш на њиву̍ бе[з]-снавађа̍ње. — Оста̍ј снавађа̍ње, це ома̍кнеш у во̍ду.

снаведе̍ (се) свр **1.** *сагне (се), нагне (се).* — Снаве̍ди сто̍вну, па ми приси̍пи во̍ду. — Снаве̍ди сла̍п, да обе̍рем сли̍ве. — Снаве̍ди се да се напи̍јеш од изво̍р. — Снаве̍ди се преко ко̍чину, да ви̍диш кво̍ рабо̍ту прашчи̍на. — Снаве̍ди се ка-це уми̍ваш, да се не

ушљѝскаш! **2.** фиг *йогрби се.* — Снавѐла се ба̀ба до зевњу̀. **3.** фиг *снужди се.* — Снавѐл се од неку̀ му̀ку.

/снаведѐ кљунѝцу/ изр *снужди се.* — Нешто̀ Бра̀ца снавѐл кљунѝцу.

/снаведѐ ро̀гови/ изр *уразуми се.* — Снавѐди ма̀лко ро̀гови, па ће ти бѝдне бо̀ље.

снавѝва несв **1.** *савија, йовија.*– Снавѝва па̀рошци за вѝлу. — Снавѝва гра̀њке да деца̀ бѐру црѐшње. **2.** *йокорава се.* — Не снавѝвај гла̀ву пред нѝкога.

снавѝва се несв **1.** *савија се.* — Докле ко̀па њиву̀, мо̀ра се снавѝва над матѝку. **2.** *грби се, йогрбљава се.* — Снавѝла се од голѐму рабо̀ту. **3.** фиг *йревија се.* — Снавѝва се од болѐж. **4.** фиг *додворава се, клања се.* — Снавѝва се како̀ вѐтар ду̀ва. **5.** фиг *йривија се.* — Снавѝва се уз сестру̀ и зѐта и тако̀ј се јошкѐ држѝ. **6.** фиг *сналази се, довија се.* — Снавѝвају се за лѐб како̀ зна̀ју и умѐју, съл да прежѝву.

снавива̀ње с гл им од *снавива (се),* **1.** *савијање.* — Згрбоса̀ла се од-цта̀лно снавива̀ње над матѝку. **2.** фиг *клањање, додворавање.* — Не тра̀жи ти нѝки снавива̀ње, ал своѝ мо̀ра [да] пошту̀јеш. **3.** фиг *йревијање (од боли).* — Тој снавива̀ње од мешѝну несъм још гледа̀ла. **4.** фиг *йривијање.* — Да нејѐ снавива̀ње уз дѐвера, ода̀вно не би била̀ жѝва.

снавѝја (се) несв **1.** *сагиње (се), йовија (се).* — Вѐтар снавѝја метло̀вине до зевњу̀. — Не снавѝјај гла̀ву, глѐј ме пра̀во у о̀чи. — Снавѝја се сла̀пје од вѐтар. **2.** фиг *сналази се, довија се.* — Снавѝја се како̀ зна̀је и умѐје да подѝгне она̀ј деца̀. — Не питу̀ј ме, моја̀ душа̀ зна̀е како̀ се за лѐб снавѝјам. **3.** фиг *йошйује, йокорава се, клања се.* — Нѝкому се о̀на не снавѝја. — Снавѝја се до земњу̀, към га срѐтне. — Снавѝја се ко трава̀ на вѐтар.

снавија̀ње с гл им од *снавија (се).* — Уватѝл га крстобо̀љ о[д]-цнавија̀ње.

/снавѝје гла̀ву/ изр *йокуњи се, йокори се.* — Нешто̀ ми Тико̀мир снавѝл гла̀ву. — Нека снавѝје гла̀ву и нека си ћутѝ, па нѐћу ора̀тим од њѐга.

снавѝје (се) свр *сагне (се), йовије (се), йогрби (се).* — Снавѝј на детѐ сла̀п, нека бѐре црѐшње! — Ка[д]-це снавѝјем, заболѝ ме у кр̀с.

снаводѐње с гл им од *снаводи (се), сагињање,* в *снаваћање.* — Бе[з]-снаводѐње нѐће га дова̀тиш.

снаво̀ди (се) несв *сагиње (се), савија (се), нагиње (се).* — Снаво̀ди до̀бро ко̀ву да исѝпеш свѐ крѐч. — Нека о̀н с кука̀љу снаво̀ди гра̀њке, а мѝ ће бѐремо кру̀шке. — Снаво̀ди гла̀ву да ти отрѐбим осѝљке! — Бу̀лча се снаво̀ди, о̀ће да пѝје во̀ду. — Снаво̀ди се да бѐре попада̀ле слѝве. — Не снаво̀ди се преко та̀рабе, це надѐнеш на шиља̀к.

снага̀[1] ж *шело људско.* — Нешто̀ му се свѐ исплѝчила снага̀. — У снагу̀-е до̀бра, ама ква̀-е по на̀рав къд би зналѝ. — Сва̀ ми снага̀ дрктѝ от прѐмор.

сна̀га[2] ж *јачина, сила.* — За тѝја трупа̀ц трѐбе голѐма сна̀га да га подѝгнемо у ко̀ла. — Која̀ се сна̀га крѝје у тѐј ко̀ске, нѝки не зна̀је докле се не оба̀ља с њѐга. — Да мѐримо сна̀гу, да се оба̀љамо?

сна̀жица ж дем од *снага*[1,2]. — До̀ста је уработѝл за своју̀ сна̀жицу. — Колка̀-е њего̀ва сна̀жица? — Свѐ му избѝло нешто̀ по сна̀жицу.

сна̀ин, а, -о / **сна̀јин**, -а, -о / **сна̀јкин**, -а, -о *снахин.* — Ка[д]-ће ѝдемо у сна̀ин ро̀д? — За̀едно ѝду са сна̀јино детѐ у шко̀лу. — Докара̀л ни дрва̀ сна̀јин бра̀т. — То-е сна̀јкин кишо̀бран, немо̀ј га заборави.

сна̀ини / сна̀јини / сна̀јкини м мн поим прид од *снаин / снајин / снајкин.* — Дошлѝ ни сна̀ини у го̀сти. — Во̀ли да седѝ у сна̀јкини.

сна̀ја ж *снаха,* в *снаа.* — За то̀ј ће се питу̀је сна̀ја, а не свекр̀ва.

сна̀јде (се) свр *снађе (се), задеси.* — И њѐга ће сна̀јде оно̀ј што-е тражѝл. — Кво̀ ће гу сна̀јде, па̀зи па ће вѝдиш! — Нека га сна̀јде оно̀ј што-е мѐне од њѐга снашло̀ (*клетва*). — Са̀мо да га не сна̀јде нека̀ нево̀ља у ту̀ђ свѐт, дру̀го ми нејѐ.– Не брѝни, ће се сна̀јде о̀н у рабо̀ту. — Детѐ се зача̀с снајдѐ и ку̀пи посѝтнице.

сна̀јка ж **1.** *снаха.* — Вѝкај сна̀јку да наѕр̀не ба̀ницу да не изгорѝ. **2.** фиг *свака млађа удата или непозната жена.* — Ће пѝтамо пр̀ву сна̀јку коју̀ срѐтнемо за То̀довову колѝбу.

снајчѐ с дем од *снајка.* — Мло̀го-е рабо̀тно оно̀ј Вѝцино снајчѐ.

сна̀јчица ж дем и хип од *снајка.* — Дошла̀ сна̀јчица, па гу деца̀ салетѐла, не да̀вају вој да дѝше.

снаодѐње с гл им од *снаоди (се), сналажење.* — Тѐшко-е за снаодѐње у ту̀ђ свѐт.

снао̀ди несв *сналази.* — Снао̀ду га ра̀зне нево̀ље. — Снаодѝле су ни и болѐштине и нема̀штина, ал некако̀ прескрца̀мо. **2.** *снабдева* — Снао̀ди ни са[с]-свѐ што ни трѐбе у зѝмњо врѐме. **3.** фиг *изналази, закера, зановета.* — Немо̀ј ми ста̀лно снао̀диш нешто̀ ло̀шо, тр̀гни се.

снао̀ди се свр **1.** *сналази се.* — Снао̀дим се како бо̀с по тр̀ње (*изр*). — Снаодѝл се по бѐл свѐт како̀-е умеја̀л. **2.** фиг *учи.* — Не снао̀ди се у шко̀лу како трѐбе.

сна̀шка ж у дем знач: *снаха,* в *снајка.* — Ће те одведѐ сна̀шка до До̀лњи кла̀данац куде њо̀јни ко̀су. — Сна̀шке, кудѐ-е овдѐ пу̀т за Па̀вловци?

сна̀шкин, -а, -о у дем знач: *снаин / снајин.* — Сна̀шкин ћилѝм до̀јде на̀јубав од свѝ дру̀ги.

сна̀шкини м мн поим прид од *снашкин.* — Ће отѝдемо у сна̀шкини, па ће извѝдимо ква̀-е ства̀р.

сна̀шкица ж *снашчица.* — То̀ј ће урабо̀ти сна̀шкица, она̀-е на̀јвредна.

снашчѐ с дем од *снашка.* — У̀баво снашчѐ довѐл То̀дор.

снежѐк м дем од *снег.* — Па̀де снежѐк, за̀праши рѝдови пот пла̀нину.

снѐма (се) свр *погине, пострада, нестане, уништи, убије (се), умре.* — Ћу га снѐмам, са̀мо кьд га ва̀тим. — Што ме Бо̀г едну̀ш вѝше не снѐма, да не глѐдам овѝја про̀пас. — Рѝпи да га снѐма, ал му не да̀доше. — Сѝвни се, немо̀ј да па̀днеш из др̀во да се снѐмаш! — Снема̀ла се, дабо̀гда, ако сам ја̀ то̀ј урабо̀тила (*заклетва*).

снесѐ свр **1.** *снесе јаје.* — Ка[д]-цнесѐ јајцѐ, раскокода̀ка се ко да-е ко̀ј зна̀је кво̀ урабо̀тила. **2.** *донесе, пренесе, спусти.* — Снѐси онѝја ца̀кови ис-ко̀ла. — Снѐси ми сушенѝцу о[д]-та̀ван. **3.** фиг *отера, одвезе.* — Снѐсомо жѝто у воденѝцу, да се мѐље. — Упрѐгомо кра̀ве да снесѐмо компирѝ у Предѐне.

снѝже свр фиг *смлати, згроми.* — Не зака̀чај се с њѐга, ка[д]-те дова̀ти, зача̀с ће те снѝже.

снѝже се свр **1.** *растури се, разниже се.* — Сниза̀ше ми се ду̀ге на расу̀шено бу̀ре. **2.** *падне, скљока се, онесвести се.* — Сниза̀ се детѐ од бо̀лес поред мѐне, дѝго га, па куде до̀ктура. **3.** *премори се од посла,* в *прекали се.* — Сниза̀мо се лѐтоске од рабо̀ту у по̀ље.

снѝзи свр **1.** *донесе, допреми ближе, спусти, помери.* — Снѝзи ми дрва̀ по̀доле, да мо̀гу да ги това̀рим у ко̀ла. — Снизѝл међу̀ скро̀з у мојѐ. **2.** *спусти (цену).* — Снѝзи ми цѐну на жѝву ва̀гу, па ћу о̀бе тѐлци да ти ку̀пим.

/снѝзи рамѐна/ изр *препадне се, покуњи се.* — Снизѝл рамѐна о[д]-цтра̀ којѐ ћу му ка̀жем за Станѝју.

сни̏зи се свр **1.** *смањи се по висини и количини.* — Снизи̏л се нештȍ они̏ја човѐк, да га не познаје́ш. — Снизи̏ла се водȁ у ре́ку дуи̏ч од вруħи̏не. **2.** *спусти се, полегне.* — Снизи̏ла се маглȁ ниш-Чемѐрник, па не дȁва да огрȁне слњнце. — Ка[д]-це сни̏зи они̏ја човѐк до земњу̏, па кьд пȍтрча да ги сти̏гне, чи̏нимиске вȁти штилȍ. **3.** *спадне.* — Снизи̏л му се при̏тисак од они̏ја чȁјеви, а и вȁтра му се снизи̏ла. **4.** *смањи се (цена).* — Снизи̏ле се це̏не на компири̏, не исплȁти се да продȁвам, бȍље да рȁним сви̏ње с њи. **5.** фиг *налегне се.* — Снизи̏ли се стȍгови зиму̏ске по[д]-цнѐг.

сновȁљка ж *направа за сновање пређе.* — Да ми они̏ја мȍј не нȁпраи сновȁљаку, те̏ше да се наму̏чим докле основѐм ħилими̏.

снȍван, -а, -о *основан, заснован на вратилу.* — Какȍ-е снȍвано, такȍј ħе бу̏де изȁткано.

сновȁње с гл им од *снове, припрема основе за ткање.* — Викȁ гу да ми помȍгне, онȁ се у сновȁње нȁјбоље разби̏ра. — Кьквȍ сновȁње, тьквȍ и ткањѐ.

сновѐ несв **1.** *навија основу за ткање.* — С те̏тку узѐле да снову̏ за ткањѐ цр̏ге и постѐљке. **2.** фиг *нервозно хода.* — Немȁ га да дȍјде до полови̏н нȍħ, не заспȁ, но сновѐм по ку̏ħу натȁм-наовȁм ко совѐљка. **3.** фиг *лута, скита.* — Сȁмо сновѐ по малу̏ ко совѐљка.

снȍп м **1.** *увезан свежањ руковети.* **2.** *мера за тежину жита = пет килограма.* — Уништи̏ла ми говѐда жи̏то и̏ма за де́сет снȍпа.

снопьк м дем од *сноп.* — Осталȍ ни још неожњетȍ кȍлко за снопьк.

снȍпје с зб им *снопље.* — Докарȁсте ли снȍпје из Момчи̏лово, ел и тȍј че̏ка ме̏не?

снопчѐ с дем од *сноп.* — Напраи̏л некȁ снопчети̏ја, ме́сто да-е врзȁл снȍпови како тре́бе.

сносе̏ње с гл им од *сноси*, **1.** *ношење (јаја).* — За сносе̏ње не бри̏ни, овѐј мојѐ кокȍшке свȁки дьн нȍсу јȁјца. **2.** *скидање, доношење на одређено место.* — Дȍбро кьд ги докарȁсте, а за сносе̏ње ħу ви̏кам комши̏ју, ȍн је пȍјак у ру̏ке.

снȍси несв **1.** *носи (јаја).* — Свȁки дьн пилȁјке снȍсу јȁјца. — Чим престȁне да снȍси, ȍдма и̏де у гр̏не. **2.** *стовара.* — Снȍсу џȁкови с компири̏ у пȍдрум.

сȍа ж *ракљасто дрво, соха.* — Поби̏емо сȍе над огњи̏ште, препре́чимо на њи̏ др̏во, па на ње̏га котьл, да се вȁру онѐј кȍрке од орȁ за мастѐње пре́ħу.

собȁјле прил в *сабајле.* — Викȁше ме собȁјле да им докȁрам снȍпје, ħе вршу̏.

собȁли свр **1.** *обори.* — Собали̏ цре́шњу кьд ви̏ше не рȁђа. — Реши̏л да собȁли це̏л шумȁк. — Сȍбали га на зѐвњу, па вȁти да га те̏па. — Дави̏д собали̏л ме̏чку, па-е пȍсле крвљосȁл. **2.** фиг *покоси, пожње.* — Собали̏мо до плȁдне ливȁду пот-пу̏т у Мр̏ковицу. — До поплȁдне ħе собȁлите ржени̏цу, па пре́двечер да зби̏рамо рукȍљке и врзу̏јем снȍпје.

собȁља (се) несв **1.** *обара (се), рве (се).* — Собȁља бу̏ке по Твр̏ди бре̏г. — Собȁља ледени̏це о[д]-цтре́је. — Собȁљају се децȁ, да ви̏ду кои̏-е пȍјак. **2.** фиг *коси, жање.* — Дањ̏с собȁљамо јечьм у Јегли̏чје.

собаљȁње с гл им од *собаља (се), рвање, обарање.* — Нȁјбољи-е у собаљȁње.

собаљувȁње с гл им од *собаљује (се),* в *собаљање.* — Да види̏мо кȍ-е бȍљи у собаљувȁње.

собаљу̏је (се) несв в *собаља (се).* — Свȁтови собаљу̏ју јȁбуку ис-пу̏шку, да мȍж да уле̏зну у девȍјкину ку̏ħу. — Отидȍше да собаљу̏ју ону̏ј ливȁду под вȁде. — Собаљу̏ј се с пȍјакога, да ви̏диш какȍ-е.

собѐре свр *скупи, прикупи.* — Собѐри гȁħала, да си и̏демо дȍм.

собе̏ре се свр в *сабере се.* — Собе̏ри се еднӯш, неси̏ ти ви̏ше мале̏чьк, па да те дру̏ги па̏зи.

соблаче̏ње с гл им од *соблачи* (*се*). — Соблаче̏ње, па у кре̏вет на спање̏!

собла̏чи (се) несв *скида (се), свлачи (се).* — Собла̏чи чеши̏ре да ти ги закр̏пим. — Не мо̏ж да изле̏зне, собла̏чи се ће ле̏га.

соблекува̏ње с гл им од *соблекује* (*се*).

соблеку̏је (се) несв в *соблачи (се).* — Едьн ли гу-е досьг соблекува̏л, си̏гурно вој неси̏ ти̏ пр̏ви. — Још је мале̏чко да се само̏ соблеку̏је.

соблече̏ (се) свр *скине (се), свуче (се).* — Собле̏чи ту̏ј кошу̏љу да гу опе̏рем, све̏ си гу салтоса̏л. — Да се соблече̏, па да се изба̏ња. — Собле̏че ли се еднӯш то̏ј дете̏, докле̏ ћу га че̏кам?

собо̏р м *сабор, вашар.* — Бе̏оше на собо̏р на Горе̏шњак на Меја̏не, па си по̏ранчке ото̏ше. — По̏напред ниедьн собо̏р неје̏ прошьл бес тепа̏ње ел апсе̏ње.

собо̏ри свр *обори.* — Со̏бори га, па га ра̏спучи. — А̏ко га-е собори̏л из матема̏тику, кьд не у̏чи.

собори̏ште с *место на коме се одржава сабор.* — Ће се ви̏димо ју̏тре на собори̏ште на Чоба̏нац.

соборува̏ње с гл им од *соборује.* — Нави̏кал на соборува̏ње, па не пропу̏ста ни едьн собо̏р.

собору̏је несв *учествује, ужива на сабору.* — Три-дьна би соборува̏л, кьд би могло̏.

соборџи̏ја м *учесник народног сабора.* — До̏дешеју на Па̏влову грема̏ду соборџи̏је чак ис-куде Влади̏чки А̏н, ис Преде̏не, Грди̏лицу и Власо̏тинци, а сьг се све̏ то̏ј затрло̏.

соборџи̏ка ж *учесница народног сабора.* — Соборџи̏ка, не пропу̏ста ни едьн собо̏р.

соборџи̏ски, -а, -о *који припада сабору или је са сабора, саборски.* — Еве̏ и сьг но̏сим соборџи̏ски опьнци, што сам ги купи̏ла на собо̏р на Петро̏вдьн, на Ри̏д.

соборџису̏је несв *проводи се на сабору,* в *соборује.* — Научи̏ла да соборџису̏је до са[м]-мра̏к.

соборџи̏че с *дете учесник сабора.* — Ел се ва̏та у ко̏ло то̏ј соборџи̏че, ел са̏мо гле̏да?

собу̏ва (се) несв *изува (се).* — Ру̏ке му премале̏ле од ладно̏ћу, па га дете̏ собу̏ва. — Собу̏вај опьнци, но̏ге ти гливци̏. — Ко̏ј се љу̏ти, са̏м се собу̏ва (*изр*). — Тако̏ј мале̏чко, а само̏ се обу̏ва и собу̏ва.

собува̏ње с гл им од *собува (се), изување.* — Пред вра̏та-е о̏бавезно собува̏ње.

собу̏је (се) свр *изује (се).* — Де̏да ће га собу̏је, да се дете̏ не му̏чи с опу̏тке. — Кьд дете̏ нау̏чи да одврзу̏је вр̏це, само̏ це собу̏је.

собукува̏ње с гл им од *собукује (се),* в *соблачење.* — И не тре̏бе вој собукува̏ње, нека сту̏ри са̏мо кана̏вче.

собуку̏је (се) несв в *соблачи (се).* — Собуку̏је се, собуку̏је, ни̏како да се соблече̏. — Ни жена̏ не мо̏ж да га нака̏ра да се собуку̏је. — Не собуку̏је се, тако̏ј спа̏ва у коли̏бу, на трлу̏.

собуче̏ (се) свр в *соблече (се).* — Собу̏чи гу̏ньче и зака̏чи га на сла̏п, ви̏диш да-е вру̏ћо̏, упе̏кло га. — Собу̏чи се, немо̏ј се прегре̏јеш.

сове̏љка ж в *савељка.* — Ови̏ја ћилими̏ сам све̏ изатка̏ла с три̏ сове̏љке.

Совйка ж *име.*

со̀вра ж **1.** *низак округли сто на три ноге, софра.* — Се̏домо свѝ за со̀вру да вече̏рамо. **2.** фиг *обред након сахране, подушје.* — Ју̏тре, на четере̏сницу, ће ту̏рамо со̀вру на де̏ду.

Со̀вра м *име.*

Совро̀није м *име.*

со̀згас м *витриол, со сумпорне киселине.* — Неста̏л калаџѝји со̀згас, не мо̀ж да калайше котло̀ви.

со̀јка ж *креја* изр: — Еба̏ва со̀јке. — Ва̏та со̀јке по гр̏мење (*дангуби*). — Зажма̏л ко со̀јка на ју̏говину (*лењ човек, нерадник*).

/со̀јчица-дево̀јчица/ изр *онај ко трчи, ради, лети око посла.* — Ће ми йгра о̀н со̀јчицу-дево̀јчицу, па свѐ да трептѝ, а не овако̀ј, развукал се куде те̏бе ко гла̏дна го̀дина.

сока̏к м *улица у селу.* — Облйта по сока̏ци; не сме̏је до̀м да до̀јде, да га не ру̏жу за некѝ па̏кос.

сокача̏р м *скитница, бескућник, уличар,* в *помалар.* — Детѐ ми се о̀дби од ку̏ћу, поста̏де сокача̏р.

сокача̏ра ж *уличарка, скитара, трачара,* в *помаларка.* — Нйкад до̀м не мо̀ж да зате̏кнеш ту̏ј сокача̏ру.

сокача̏рка ж в *сокачара.* — Немо̀ј се слу̏њаш с ту̏ј сокача̏рку, но бр̏зо доо̀ди до̀м.

сокачѐ с дем од *сокак.* — Ћу те пресре̏тнем у те̏сно сокачѐ, да ти свѐ напла̏тим (*претња*)!

со̀кол м зоол *соко* Falco. — Да си со̀кол, виде̏л би га, ал несѝ.

Со̀кол м **а)** *име човека;* **б)** *име коња; име вола.*

сокчѐ с дем од *сок.* — Да ти сйпе ба̏ба сокчѐ, мо̀же-бит да си ожедне̏л?

со̀л м *со.* — На на̏мерника кой ти до̀јде тре̏бе да даде̏ш ле̏б и со̀л, и кона̏к.

сола̏рче с у дем знач: *солник.* — Прине̏си ни сола̏рче на аста̏л.

со̀лен, -а, -о *засољен, посољен.* — Ел со̀лен овѝја ђувѐч, нештѐ ми се чйни не̏сланачьк.

соле̏ње с гл им од *соли.* — Она̏-е сурту̏к за соле̏ње, ел га осо̀ли, ел га пресо̀ли, нйкако да уго̀ди.

со̀ли свр **1.** *посипа сољу или шећером.* — Купѝ вој сйтан шиће̏р, да со̀ли кола̏чи. — Ову̏ј ка̏ву несѝ солйла. **2.** фиг *засипа ситан, сољав снег.* — Со̀ли ми о̀чи сне̏г, па нйшта не вйдим куде о̀дим.

Солйла с мтн *ливада, пашњак, шума, река.*

со̀лило с *место на моме се овцама ставља со у грудви за лизање, велика грудва соли.* — Пу̏шти о̀вце на со̀лило. — Трчу̏ ко о̀вце на со̀лило (*изр*).

солйр м в *солник.* — А што̀ у солйр неје̏ сйпан со̀л?

со̀лне свр у дем знач: *посоли.* — Со̀лни га јо̀ш ма̏лко, нек бу̏де сланачко̀.

солнйк м **1.** *сланик.* — А кудѐ ми-е солнйк, ел могу̏ће да га несьм поне̏ла? **2.** фиг пеј *ум, мозак.* — За кво̀ ће ти то̀лки солнйк, кьд нйшта не па̏нтиш. — Не ула̏зи му нйшта у солнйк. **3.** фиг пеј *неваљалац, безобразник.* — Солнйку ни-е̏дьн, чијо̀ ће детѐ тѝ да те̏паш?! — Не̏ћу вйше да вйдим то̀га солника̏ у ку̏ћу.

Солу̏нка ж *име.*

солчьк м дем од *сол.* — Оста̏де ми јошкѐ ма̏лко солчьк, тре̏бе да си прику̏пим.

солчи́ца ж дем од *солчък.* — Тури́ ли му солчи́цу ел несъм, не мо́гу се се́тим, изуми́ моментa̍лно.

со̍љав, -а, -о *сув, осиљав (снег).* — Со̍љав сне́г је добар за скија̍ње. — Ду́ва ве́тар, но́си со̍љав сне́г и пра́ви со́спе у за̍ветрине.

со́м м фиг *глуйа особа.* — Не мо́ж ти́ са со́ма да изле́знеш на кра̍ј.

сома́кне свр *обори, оӣкоӣрља шӣо.* — Ако га не мо́ж но́сиш, сома́кни га нис пади́ну. — Со́маче сто́вну из водни́к, те гу ра́спучи.

сома́кне се свр **1.** *слеӣи, йадне с висине, омакне.* — Сомакну́ се нис-пади́ну на гумења̍ци те на кла̍данац. — Сома́коше деца́ ко́ла у чи́чине та́рабе. **2.** *брзо оде, оӣрчи, слеӣи.* — Зача́с це сома́кнемо низ ри́д те при водени́цу. — Сомакну́ше се тру́пци у ту̍ј ба́ру.

сомаци́ња (се) несв *свлачи (се), йада, клизи, оӣкоӣрљава.* — Не сомаци́њајте ка́мење на пу́т! — Мо́ра да сомаци́њају дрва́ у ре́ку, па тъг да ги те́рају. — Сомаци́ња се зевња́ на пу́т куде Бро́д. — Сомаци́ња се це́ло бр́до, ће прегра́ди Власи́ну. — Не про́оди ту́ј, сомаци́ња се сне́г о[д]-цтерју́.

сомациња̍ње с гл им од *сомациња (се).*

со́мина ж ауг од *сом.* — Соми́на една́, о́н ће ми бра́ни да про́одим крос ту́ђу лива́ду.

сому́р м *слина, в sunsa.* — Јо́ш сому́р н-уме́је да обри́ше, а ће ни бу́де одбо́рник.

сомура́н м *слинавац.* — Не́ћу да мо́лим сомура́на за ни́шта.

сомура́нка ж *слинавица.* — Сомура́нка, пушти́ла голотр́бо дете́ по у́лице.

сомура́нче с *слинавче.* — Што́ си пове́л то́ј сомура́нче, са́мо да ти сми́та.

сомури́на ж ауг и пеј од *сомур.* — Пушти́л сомури́не да се згро́зиш, јо́ш ће ми па ула́зи у ку́ћу.

сомури́нка ж/м дем од *сомурина.* — Пушти́ли дете́ тако́ј, необри́сано, тече́ му сомури́нка из но́с.

сомурљи́в, -а, -о *слинав.* — Да не́је сомурљи́ва, па да гу некако́ уце́нимо за говеда́рку.

сому́рка ж *слинава, неуредна жена.* — Сому́рка една́, отку́д па она́ зна̍је да се уљу́ди.

сому́рча м *слинав човек.* — Ел сре́те оно́га сому́рчу, нешто́ те тражи́?

сомурчи́на м ауг и пеј од *сомурина.* — Куде́ си пушти́л то́лке сомурчи́не, што́ се не уљу́диш?

сопа́сан, -а, -о *оӣйасан.* — Бе́ше пија́н, сопа́сан и са́м си тра́жеше ка́вгу. — Ка[д]-дојдо́, бе́ше сопа́сана и отиде́ да ле́га.

сопасува̍ње с гл им од *сойасује (се).* — Мо́ра вој помо́гнеш у сопасува̍ње, остаре́ла-е.

сопасу́је (се) несв *скида (ойасач, каиш, йојас, ӣканице...), оӣйасује (се).* — Ће гу приче́камо, сопасу́је тканицу, неје́ вој бъш по во́љу, о́ће дру́гу. — Сопсу́је се башта́, бе́геј, ће те би́је с каи́ш.

сопа́ше (се) свр *скине ойасани йредмеӣ, оӣйаше (се).* — Ка[д]-цопа́ше по́јес и ле́гне да спи́, ти му у́зни кључе́ од ко́вчък. — Ка[д]-це сопа́ше, у́зни му косту́ру и[з]-сила́в.

сопе́тка ж в *саиеӣка.* — Ве́ш држи́ у сопе́тку у голе́му со́бу.

соплете (се) свр *саплете (се), спотакне (се).* — Ка[д]-це бьш не надаш, нешто те соплете у живот. — Помери гу, ће те соплете тај грањка по мрак, да си искараш очи. — Сам се соплел и падал.

соплита (се) несв *саплиће (се), спотиче (се),* в *саплита (се).* — Поведи ред, онија твој мангуп само соплита деца у школу. — Куде да појдем, стално ме неки ђавол соплита. — Остарел, па се само соплита кьд оди. — Гледам гу како се соплита с онеј патраве ноге и мислим си оћу ли и ја да будем таква кьд остарејем.

соплитање с гл им од *соплита (се), саплитање.* — Мене не требе соплитање, сам ћу си се соплетем овакој непостал и скршим у неку јеругу.

соплитка ж в *саплитка.* — Турили му соплитку, да се угрвољи.

соплитка се несв у дем знач: *соплита се.* — Не требе му соплитка, сам се соплитка.

сопињање с гл им од *сопне (се).* — Бе[з]-сопињање неће те пушту да појдеш с мене.

сопне (се) свр *запне, спопадне, навали, тражи, моли.* — Сопело дете да га водим у школу, ако му неје ред. — Сопел да иде з-бащту на Горешњак у Предене. — Сопеле га неке ђаволине, па само лудује. — Сопел жену на силу да води дома. — Сопел се на силу ће мре. — Сопел се ће иде у школу у Лесковац, неће у Црну Траву.

сопћање свр гл им од *сопће, цептање, дрхтање, соптање.* — Свуноћ не трену од његово сопћање.

сопће несв *дрхти, цепти, сопти.* — Седи и сопће у четри зида, ники нема да га погледа.

сопуљ м в *сомур.* — Да знаје бар да си обрише сопуљ.

сопуљан м в *сомуран.* — Сопуљан, онолки сопуљ му се цеди низ браду! — Толки сопуљан нашьл да бије малечко дете.

сопуљанка ж в *сомуранка.* — Ће вој потребе па нешто, ће дојде куде мене тај сопуљанка.

сопуљанче с в *сомуранче.* — И сопуљанче нешто знаје, неје бьш без акал.

сопуљко м дем од *сопуљан.* — Немој да идеш више куде тог сопуљка.

сопче с дем од *соба.* — Затворила се у сопче и неће с никога да орати.

сопченце с дем и хип од *сопче.* — Имам си ја моје сопченце, куде си седим да ме ники не дира.

сорта ж *врста, сој,* в *семка.* — Ко да несу људи, а от кву су сорту сам Бог знаје. — Да вој не знаш сорту, па ајде-де. — Овеј овце су ашанске, от каракачанску сорту.

соружа се свр *свуче се,* в *собleче се.* — Соружај се брзо, па у кревет на спање. — Тамьн се соружал, кьд га викаше да иде нешто у задругу.

соружан, -а, -о *скинут, без одеће.* — Куде викаш соружано дете да излази наулице.

соружување с гл им од *соружује (се).* — Децо, соружување, па на спање.

соружује (се) несв *скида одећу.* — Малечьк, још га мати оружује и соружује. — Има цел сат како се соружује, не мож сьс руке.

соспа ж *смет, нанос снега.* — Дуну ветар па напраји соспе по пут. — Немој у соспу, ће се загмацаш, не мож после да излезнеш.

сосување с гл им од *сосује, пресретање, спопадање.* — Затој сосување деца ка[д]-це врћају и[з]-школу, ћу га утепам. — Што би му се за сосување ја надрењала.

сосује несв **1.** *пресреће, спопада, напада.* — Сосује људи по мрак, да плаши. — Сосује девојке по пут и не дава да си иду дом. — Сосало га куче у сокак да га изеде. **2.**

изр: **не сосáло ти** *не било ти никад довољно.* — Не сосáло вој сúрење, што вој се не свидé на детé да дадé мáлко.

сóтоња ж **1.** *сотона, авет,* в *омаја.* — Немóј те ноћáске пресрéтне сóтоња у Бáинску рéку. **2.** фиг *особа која се бави врачбинама, мутним стварима.* — Тýј сóтоњу вúше ми не довóди у кýћу.

сóчьк м дем од *сок.* — Попú лéчка о[д]-цóчак, па си отидé.

сóчи (се) свр *суочи (се).* — Кьд гу сочú с њéга, онá ћутú ко мýтава, ни á да бéкне. — Нејé телá да се сóчи с мéне да вúдимо ка[д]-цам јá тóј реклá. — Нéће се сóчи с úстину.

сóше свр *пресретне, спопадне, савлада,* в *сколи.* — Да не наиђó, тéше га сóше онóј бéсно кýче, да га изедé. — Беó купúл бомбóне, сосáше ме децá на пýт, па им раздáдо. — Немóј те сóше негдé, да не мóж се одбрáниш од њéга.

спáдне свр **1.** *повуче се, спласне,* в *сплане.* — Спáдал му óток на обрáз о[д]-ѕýб. — Тýри цр́ни лýк на утепóтину, да ти спáдне. **2.** *падне, смакне се.* — Спадóше му чешúре о[д]-цтрá. **3.** *изгуби положај, место.* — Пáдал Рáнковић, спáдал и нáш Сóћа у Лескóвац.

Спаúсковица ж мтп *пропланак, ливада на утрини. Некадашња спахијина земља коју је село Млачиште откупило.*

спáкује свр **1.** фиг *убије, реши се некога или нечега.* — Úма га спáкујем у грóб, сáмо ли такóј урабóти. **2.** фиг *затвори, ухапси.* — Спакувáли га у áпсу по крáтак пóступак. **3.** фиг *отпрати.* — Јá моjéга Тúосова спакувá у рабóту.

спалтóше (се) свр в *салтоше (се).* — Нéма ли куде да се омúју и опéру, но онóлко спалтосáли облеклó на рабóту? — Ка[д]-це спалтóше, ће дóјде да се кýпа.

спањé с *спавање, ноћивање.* — Тú úди на спањé, јá úмам још мáлко да поприсрабóтим. — Кьд отúдеш у Бéоград, да свр́неш куде моú на спањé.

спáри свр *нађе коме или чему парњака, здружи у пар.* — Кудé се спарúше óба таквú блéсави? — Најдó и дрýгу кондýру, те ги спарú. — Спарú јá Мýрџу са[с]-Сúмкиног Бýлчу у јерáм.

спарувáње с гл им од *спарује (се).* — Трéбе да нáјдем још еднóга јунцá за спарувáње са Жéрка у јерáм. **2.** фиг *парење.* — Довéде крáву куде нáшога бúка на спарувáње.

спарýје (се) несв *постане пар, упари (се).* — С чијóга волá спарýјеш Жéрка кьд óреш? — Трéбе се већ спарýју волóви у јерáм, да се здýшу.

Спасúка ж *име.*

Спасикúнница ж мтн *ливаде.*

Спáска ж *име.*

Спáсовдьн м *Спасовдан.*

спáстрен, -а, -о *сређен.* — У кýћу и авлúју им свé спáстрено ко у кутúче.

спáстри свр **1.** *склони, остави, сачува.* — Да спáстримо снóпје под áјат, да га не завáти кúша. **2.** фиг *среди.* — Еднýш у недéљу спáстрим кýћу да-е чúста.

спéкав, -а, -о *спечен, мршав.* — Купúл еднó спéкаво кравчé, да га пúта човéк којé ће му.

спéкла ж *мршава женска особа.* — Не мóгу с-óчи да вúдим тýј спéклу спéкаву.

спéкља[1] м *мршав мушкарац.* — Поглéј га какьв је спéкља а пéченог волá мóж да поедé.

спéкља[2] свр *уради на брзину, поврпно.* — Спекљáл нештó нáдве-нáтри и вúка уработúл га како трéбе.

спе̏кља се свр 1. *сплете се, збуни се, не снађе се.* — Спекља̏ се и н-умеја̏ ни̏шта да му ка̏жем. 2. *спетља се с ким.* — Спекља̏л се с неку̏ распи̏ју, па не мо̏ж се раска̏нта.

спе̏кне (се) свр 1. *очврсне, стврдне (се).* — Немо̏ј се ма̏лтер спе̏кне у те̏кме, промешу̏ј га ш-ча̏кљу овьг-оньг! — Ако ни сьг спе̏кне бето̏н, ни̏шта несмо̏ напраи̏ли. — Да рашо̏лујемо дире̏к, спе̏кал се већ бето̏н. 2. фиг *смрша,* в *спрегне се.* — Спе̏кал се ко да му не да̏вају да еде̏.

спепе̏ли свр 1. *изгори, сагори.* — О̏гењ му спепели̏л коли̏бу на трлу̏ у Чардаче̏. 2. фиг *сасуши, осуши.* — Спе̏пели га сльнце даньс, о̏дма да га де̏немо у пла̏с. 3. фиг *опече, ожеже.* — Узо̏ гр̏не из огњи̏ште и спепели̏ си ру̏ку. 4. фиг *уради што одлично.* — Напраи̏л га, па га спепели̏л.

спепе̏ли се свр 1. *игори, претвори се у пепео.* — Жа̏р се спепели̏л, не̏ма с кво̏ да накладе̏м о̏гењ. — Немо̏ј ми се спепе̏лу панталȍне над што̏рет. 2. *сасуши се, пресуши се.* — Спе̏пели се се̏но ко дува̏н, ско̏лчи га з-гребу̏љу, па да га де̏немо.

спе̏ре свр 1. *опере.* — Спе̏ри ти̏ја ка̏л о[т]-чи̏жме, па тьг ула̏зи у ку̏ћу. 2. *однесе.* — Оно̏ј што смо поправља̏ли пу̏т, спра̏ла про̏вала. 3. *отпере, одлепи.* — Спра̏л ми се ђо̏н на ципе̏лу. 4. фиг *скине (љагу са себе).* — Како̏ сьг да спе̏ре ту̏ј бру̏ку, еди̏но да га уби̏је?

сперу̏шен, -а, -о *спарушан, свенуо.* — Лоза̏ на компири̏ ни све̏ сперу̏шена.

сперу̏ши (се) свр *спаруша (се).* — Мра̏з ни све̏ сперуши̏л ки̏тке у гради̏нче. — Посади̏мо че̏пке одма̏, да се не сперу̏шу.

сперу̏шка (се) свр в *сперуши (се).* — Сльнце све̏ спарушка̏ло ки̏тке без во̏ду. — Ако му се ли̏сје сперушка̏ло, и̏ма да се при̏ми и процьвти.

сперу̏шкан, -а, -о *спарушан.* — То̏-е сперу̏шкано, не̏-це при̏ми какого̏ђ да га са̏диш.

сперушува̏ње с гл им од *сперушује (се).* — По̏чне ли сперушува̏ње, све̏ у компири̏ште и̏ма да изгори̏.

сперушу̏је (се) несв 1. *паруша (се), суши (се).* — Ово̏ј сльнце сперушу̏је све̏, не мо̏ж се издржи̏. — На челопе̏к се бр̏зо сперушу̏ју те̏ј ки̏тке. 2. фиг *вене.* — Поче̏ла да му се сперушу̏је ко̏жа под гу̏шу.

спеча̏ли свр *заради у печалби, далеко од куће,* в *заработи.* — Они̏ја чове̏к се то̏лко му̏чи по ту̏ђ све̏т, да нешто̏ спеча̏ли, а ви̏ расипу̏јете, не во̏дите рачу̏н. — О[д]-цву мoју̏ му̏ку по печа̏лбу кво̏ сам спечали̏л: са̏мо бо̏лес, а па̏ре како̏ дошле̏, тaко̏ј отишле̏! — Спеча̏ли се по ле̏чка, и ако се не пришпа̏ра, ни̏шта не би има̏ло за до̏м.

спечалува̏ње с гл им од *спечалује (се), печалба.* — Ни̏шта не̏ма од његȍво спечалува̏ње, прати̏ли ми а̏бер: промангупира̏л се.

спечалу̏је несв *печали, зарађује.* — Отишли̏ у рабо̏ту да спечалу̏ју. — Ко̏лко спечалу̏је они̏ја тво̏ј? — Спечалу̏је се ко̏лко да и̏ма сироти̏њка да прежи̏ви.

спече̏ се свр в *спекне се.* — Немо̏ј се о̏вча ко̏жа спече̏ на сльнце, по̏сле неје̏ за ни̏шта. — Спе̏кал се од голе̏му му̏ку.

спи̏ несв *спава.* — Спе̏шемо у пле̏вњу, на сла̏му. — Не зна̏м кво̏-му-е: по це̏л дьн спи̏, не мо̏ж се разбора̏ви. — Ка̏жи му да и̏де да спи̏, ју̏тре мо̏ра да подра̏нимо.

спи̏ра (се) несв *пере (се), односи.* — Сва̏ку је̏сен вода̏ ни спи̏ра путе̏ви, а на про̏лет ги опра̏љамо. — Кр̏в се спи̏ра са̏мо с ла̏дну во̏ду. — Земља̏ се спи̏ра, оста̏не са̏мо ка̏мење и песа̏к.

Спи̏ра м *име.*

Спиридо̏н м *име.*

Спи̏рка м *надимак.*

Спи̏ркин, -а, -о *који припада Спирки.*

Спи̏ркини м прид имен *Спиркини укућани.*

спиртѐше се свр *огрезне у прљавштини.* — Нејѐ се пра̀л три̏ го̏дине, па се спиртоса̀л.

спитијѐсан, -а, -о *пихтијаст, претворен у пихтијасту масу.* — Нѐћу тѐј спитијѐсане кру̏шке.

спитијѐше се свр *претвори се у пихтијасту масу.* — Нѐма од њѐга нѝшта, спитијоса̀л се.

спи̏ца ж *жбица на точку,* в *шпица,* в *паок.* — Кудѐ за̀качи те по̀крши онѐј спи̏це, мо̀рам ко̀ло да но̀сим куде На̀јдена.

спи̏ча (се) несв *пече (се), стврдњава (се), суши (се), греје (се).* — Питу̏јеш ме кво̀ ти рабо̀ти побра̀тим: спи̏ча ду̏пе уз огњѝште. — Што̀ о̀стаи косу̏ на сльнце да се спи̏ча? — Тури̏ држа̀ље над о̀гењ да се спи̏ча, да оцвр̀сне. — Сѐдал на сльнце да се спи̏ча. — Спи̏ча се мѐсо куде огњѝште. — Немо̀ј лѐб да се спи̏ча на ову̏ј врућѝну, уви̏ га у месѝљ.

спича̀ње с гл им од *спича (се), сушење, стврдњавање.* — До̀ста му-е спича̀ње, да га пренесѐмо на та̀ван, мло̀го це осу̏ши.

спи̏чка свр *страћи, проћерда.* — Нејѐ умеја̀л да чу̏ва, но свѐ спичка̀л, па сьг мо̀ж са̀мо да свѝри у песнѝце.

спла̀ви (се) свр **1.** *спржи (се), изгори (се).* — Кво̀ то̀ј у̏работи, спла̀ви ми цемпѝр на ку̏бе? — Сплави̏ си ру̏ку с врела̀ц. — Немо̀ј да спла̀виш чешѝре уз о̀гењ. — Спла̀ви ме данѐс сльнце на о̀риште. — Немо̀ј се спла̀виш на ку̏бе. — Па̀зи, ће се спла̀виш на што̀рет. — Спла̀ви ми се кицѐља на о̀гењ. **2.** *загори.* — Немо̀ј ти се спла̀ви сланѝна у тига̀њ.

спла̀не свр *спласне.* — Сплану̏ла му модрѝца под о̀ко, па га вѝше не болѝ. — Не бо̀ј се, ће спла̀не натеко̀тина, са̀мо вој ту̏ри о̀блог о[д]-цр̀н лу̏к.

сплањува̀ње с гл им од *сплањује (се).*

сплању̏је (се) несв *сплашњава (се).* — Трѝ недѐље ми не сплању̏је рука̀ онако̀ј букну̏ла. — Докле растѐ бо̀пка, растѐ, па се почѐ сплању̏је.

сплетѐ свр **1.** *исплете што.* — Сплѐти ми едну̏ гу̏жву за вракњичѐ у градѝну. — Чѐкам гу да сплетѐ сколу̏бе. **2.** *саплете кога.* — Кьд га сплѐте, ѝздужи се на пу̏т.

сплетѐ се свр **1.** *саплете се.* — Па̀зи да се по пу̏т не сплетѐш на ка̀мење по мра̀к. **2.** фиг *збуни се.* — Сплѐто се и н-умеја̀ нѝшта да му одгово̀рим.

сплѝне свр в *сплане.* — О̀ток ми на ру̏ку сплѝну о[д]-тѐј енѐкције што ми ударѝше у абула̀нту.

сплињува̀ње с гл им од *сплињује (се).*

сплињу̏је (се) несв *сплашњава (се).* — До̀бро-е, почѐло ти сплињу̏је глѐжиње, још ма̀лко па ће про̀одиш бе[з]-штапчѐ. — Сплињу̏је вој се чаму̏га на гла̀ву.

сплѝта (се) несв **1.** *плете, уплиће.* — Ћѐро, кои̏ ти тако̀ј у̏баво сплѝта сколу̏бе? — Отишьл у шиба̀к да сплѝта гу̏жве за о̀граду. **2.** *саплиће,* в *саплита,* в *соплита.* — Накуде шко̀лу, сплѝта деца̀, ту̏ра им клѐчке, нама̀јмир дибиду̏з. — Пија̀н, па се сплѝта кьд о̀ди. — Сплѝта се од ста̀рос, већѐм непоста̀л. **3.** фиг *омета, онемогућава, спречава.* — Тѝја баксу̏з ме ста̀лно сплѝта, не мо̀гу да си рабо̀тим како̀ сам отпочѐла.

сплита̀ње с гл им од *сплита (се).* — Малѐчка, па научѝла сплита̀ње сколу̏бе. — За сплита̀ње деца̀, ћу му извучѐм у̏ши.

сплито̍тина ж/м пеј *онај који се сайлиће кад хода, хром, сйар, изнемогао.* — Дову̍кла се она̍ј сплито̍тина чак из до̍лњу малу̍.

спљѐска свр *учини йљоснайим.* — Ако се сма̍кне сне̍г с ку̍ћу и̍ма те спљѐска под стреју̍.

спљѐска се свр *удари се снажно.* — Спљеска̍л се ш-чу̍к по пр̍ст кьд је кова̍л баски̍је.

спљо̍шти свр *улуби.* — Чисти̍л ми ћу̍нци, па ги све̍ спљошти̍л.

спо̍љан, -љна, -љно **1.** *сйољни.* — Јо̍ш ми оста̍де едьн спо̍љан ѕи̍д за малтерисува̍ње. **2.** изр: **спо̍љан мома̍к** *слуга.* — Несьм ја̍ спо̍љан мома̍к, па да те сваки ча̍с слу̍шам.

спо̍мен м *сйоменик.* — Поди̍же си Ста̍мен овде̍ спо̍мен, а сакрани̍ше га у Леско̍вац.

спомењува̍ње с гл им од *сйомењује (се).* — Остало̍ ни сьл спомењува̍ње, сьг ка[д]-цу сви̍ отишли̍.

спомењу̍је (се) несв *йомиње (се).* — Спомењува̍ли смо те нешто̍ куде Радоицу. — То̍ј се не спомењу̍је овде̍, неје̍ му ме̍сто.

спомѝња (се) несв *йомиње (се), сећа (се).* — Че̍сто га спомѝњају ста̍рци како̍-с би̍л до̍бар. — Ни дете̍ гу не спомѝња. — Бьш те спомиња̍мо куде Стани̍ју. — Та̍ј животи̍њка се у ку̍ћу не спомѝња (*змија*).

спомиња̍ње с гл им од *сйомиња (се).* — То̍ј неје̍ за спомиња̍ње како̍ си оцрни̍л обра̍з на вами̍лију.

спомињу̍вање с гл им од *сйомињује (се).* — Ла̍цка о[д]-че̍сто спомињува̍ње, нека̍ га олоо̍јда ста̍лно спомињу̍је.

спомињу̍је (се) несв в *йомиња (се).* — Це̍л дьн ла̍цкам, неки̍ ме нешто̍ спомињу̍је. — О̍ће ли и на̍с неки̍ да спомињу̍је по до̍бро како ми̍ спомињу̍јемо ста̍ри. — Спомињу̍је ли ме још неки̍, ел су ме сви̍ у село̍ забораили? — Спомињу̍је се Ми̍рко Соти̍ровић и дана̍ске ко̍лко-е у̍бав би̍л.

спопа̍да несв *заокуйља, йриморава, йреӣи.* — Нави̍кал да спопа̍да дево̍јке, па која̍ приста̍не.

спопада̍ње с гл им од *сйойада.* — Едну̍ш ли су га тепа̍ли за то̍ј спопада̍ње.

спопа̍дне свр *заокуйи, навали.* — Спопа̍дне га кашља̍ње, па се зата̍и. — Ако те спопа̍дне негде̍ на пу̍т да ти тра̍жи нешто̍ из биса̍ѕи, не да̍вај му, што̍ си неје̍ купи̍л.

спо̍пне (се) свр *зайне, йримора,* в *сйойадне.* — Па̍зи се немо̍ј те спо̍пне негде̍ на сока̍к, да не зна̍ш како̍ да се одбра̍ниш о[д]-то̍ј ку̍че! — Спопа̍ли да га во̍ду куде до̍ктура што не једе̍. — Спопа̍л дево̍јку на зо̍р да по̍јде за ње̍га. — Кво̍ те даньс спопе̍ло, па ми ми̍р не да̍ваш? — Спопе̍л се ће и̍де на рабо̍ту кьд му неје̍ вре̍ме.

споразу̍ми се свр *договори се, сйоразуме се.* — И̍ди па се ти̍ споразу̍ми с ње̍га, ако мо̍ж. — Ни̍ки се неје̍ споразуми̍л с ту̍ј беснуљу, па не̍ћеш ни ти̍. — Споразуми̍ли се око жени̍лбу.

споређува̍ње с гл им од *сйоређује.* — Бес споређува̍ње те̍шко-е с комши̍ју да жи̍виш. — Кво споређува̍ње, ка[д]-це ста̍лно те̍пају.

споређу̍је несв *слаже се, живи у слози, у разумевању,* в *живује.* — Мло̍го до̍бро споређу̍ју с комши̍је. — С њи̍ несмо̍ споређува̍ли. — Тако̍ј ни душма̍ни не споређу̍ју.

споре̍чка се свр *йосвађа се.* — Ако се па споре̍чкате ви̍ше пе̍ћу да ви даде̍м да се и̍грате за̍једно.

спотѐра свр **1.** *натера, примора.* — Спотѐрај га, ѝма ти кàже свѐ. **2.** *крене на лоше.* — Свѐ ни некѐ невòље спотерàле овỳј гòдину. — Мỳка ме спотерàла да те нештò питỳјем. **3.** изр: — Спотѐрам му га мàјке (*псовка*).

спотѝња несв *подстиче, распаљује ватру.* — Òн нека спотѝња òгењ, а мѝ ће донесѐмо вòду.

спòтне свр *подстакне, распали ватру.* — Спòтни мàлко куберчетѝја да се разбàбњи òгењ.

спотỳра (се) несв *вуче (се), мота (се), саплиће (се).* — Онѝја малѐцьк пр̀доња спотỳра децà с клѐчку. — Спотỳра се по кỳћу, па ни на свѝ смѝта кьд рабòтимо. — Спотỳра се ко глỳво кỳче по селò.

спотурàње с гл им од *спотура (се).* — О[д]-твòјѐ спотурàње по кỳћу нѐма нѝкав кòрис, но излѐзни у авлѝју, па присрабòти нештò.

спотỳри (се) свр *затури, загуби.* — Не мòгу се сѐтим кудѐ спотурѝ чѐшељ. — Спотурѝ га негдѐ, а не знàм кудѐ. **2.** *саплете (се), спотакне (се), запне о нешто.* — Спòтури га с нòгу и детѐ се ỳгрвољи, те рàсцопа р̀ње. **3.** фиг *метне* (у псовци). — У дỳпе му га спотỳри некѝ. — Спотурѝла се, расцопàла глàву на дирѐк. — Повѐди га, такòј пијàн це спотỳри, да настрàда негдѐ у некѝ àндак.

спотỳца се несв **1.** *пати, страда.* — Баштà ви се спотỳца по бѐл свѐт, да нештò зарабòти, а вѝ седѝте дòм и не слỳшате мàтер. **2.** *маје се, вуче се, мота се.* — Кудѐ се спотỳцаш и квò рабòтиш по тỳј малỳ, да ми-е да знàм?

спрàви (се) / спрàи (се) свр *спреми (се), припреми (се), дотера (се).* — Спрàви ни нештò зачàс, да едѐмо. — Наклѐпам косỳ, пòсле спрàим острѝло и ранỳ, па на косѐње. — Справѝ се, кобајàги ћу ѝдем у Селò, па ме кѝша пѝшмани.– Докле се јà справѝ, онѝ отишлѝ, не телѝ да ме чѐкају. — Спрàи ли се вѝше, ел ће отѝдемо бес тѐбе?

спрàља (се) несв *спрема (се), припрема (се), дотерује (се), улепшава (се).* — Што онà умѐје да спрàља рỳчкови, пр̀сти да си полѝжеш. — Спрàљам детѐ за у шкòлу. — Спрàљају се за слàву. — Девòјке се спрàљају за женѝлбу. — Спрàљај се за собòр.

спраљàње с гл им од *спраља (се).* — Трѐбе голѐмо спраљàње за свàдбу. — Нејѐ имàла врѐме за спраљàње, но-е пошлà како-дàје.

спрам пред **1.** *према, наспрам.* — Шкòла ти-е спрам зàдругу, лàко ће гу нàјдеш. — Спрам човѐка и оратà. **2.** *уочи.* — Пàде голѐма кѝша тỳј нòћ спрам Спàсовдьн. **3.** *означава истоветност, једнакост са неким или нечим.* — Девòјче за ујгỳн, спрам младожѐњу. — Бѐше спрам Тàћију, ал гу дàдоше за Ристàћију.

спрàсна прид *суправна, бременита (свиња).* — Ѝмамо товљенѝка и овỳј спрàсну свињỳ. — А еднà свињà билà спрàсна и почѐла да се прàси у шумàк.

спраснѝца ж *суправна свиња.* — Чекàм још недѐљу овỳј спраснѝцу да се опрàси, па тьг да тр̀гнем куде мòји у Лескòвац.

спрѐгне свр **1.** *удвостручи, пресавије.* — Спрѐгни дòбро овѐј цр̀ге штò сам ушѝла. **2.** *спакује.* — Да трчѝм да спрѐгнем ћилимѝ, турѝ ги да се ветрѐју, а сàмо што нејѐ врнỳло. **3.** фиг *претуче, пребије.* — Спрѐгни га преко колѐна, па ỳзни кайш, да га мàлко опамѐтиш.

спрѐгне се свр **1.** *скупи се, смрша, ослаби телесно.* — Бѐше убàва женà, ал какò дојдѐ овдѐ спрѐже се ко евтикљѝва. **2.** *удвостручи, пресавије преко половине.* — Ка[д]-це стрỳке ушѝју, постѐљка се спрѐгне преко половѝну.

спрѐза несв *скупља, савија, пакује.* — Цѐл дьн спрѐза цр̀ге и постѐљке што-е зимỳс наткàла.

спре́за се несв *свија се од бола.* — Спре́за се од боле́ж.

спреза́ње с гл им од *сӣреза (се).* — Тре́бе му спреза́ње преко коле́на, па да ме слу́ша.

спре́кај предл **1.** *ӣреко ӣуӣа.* — Се́дни спре́кај њега, да ти бу́де ста́лно на о́ко, да не шму́гне негде́. **2.** *ӣрема нечему или некоме.* — Што-е о́н спре́кај на́шога Та́ћију — ни́шта! — И жена́ му спре́кај њега.

спре́ма¹ ж *девојачки дарови.* — Натка́ла сам била́ голе́му спре́му за це́л њего́в ро́д.

спре́ма² /укопна/ ж *одежда за сахрану.* — Ову́ј спре́му чу́вам за у́коп, о́ћу да ме у њу́ сара́ну, с њу́ да оти́дем у ве́чнос.

спре́ма³ предл *ӣрема, насӣрам, насуӣроӣ.* — Не гле́ј спре́ма слњнце, ће оћо-раве́јеш. — Неје́ он чове́к спре́ма те́бе. — Не сто́ј спре́ма ме́не.

спре́ма⁴ несв *кува јело, ӣриӣрема храну.* — Нек ти та́ј дру́га спре́ма, нека те пе́ре, ја́ ви́ше ни за жи́ву гла́ву!

спре́ман, -мна, -мно *ӣриӣраван, умешан, зналац.* — Мло́го-е спре́ман би́л ти́ја Арга́ћија, све́ је умеја́л да напра́ји, што поми́слиш. — Да́л га Бо́г, спре́ман за све́, а ти́, сапетљи́в, које́ зна́ш?

спрема́ње с гл им од *сӣрема⁴, кување, ӣриӣремање хране.* — Да си поора́тимо о[д]-цпрема́ње за сла́ву, сњг је вре́ме.

спре́мен, -а, -о *сӣремљен.* — Спре́мена су ко́ла, спре́мени воло́ви, мо́ж да по́јдемо.

спре́мено прил *сӣремљено, ӣриӣремљено.* — Све́ га че́ка спре́мено, ни́шта о́н не узи́ма у ру́ке, и па́ му не вељаје.

спр́жа ж *кавурма.* — Напуни́мо вр́чву са спр́жу.

спржо́љен, -а, -о *свенуо, сӣарушан,* в *сӣерушкан.* — От-кво́ ли су ни спржо́љене ло́зе на компири́?

спржо́љи (се) свр **1.** *сӣаруша (се), смежура (се), свене.* — Уда́ри ли мра́з, све́ ки́тке ће ни спржо́љи. — На канди́љке се ли́сје све́ спржољи́ло ко да га-е неки́ попари́л. **2.** фиг *смрша, осуши се.* — Спржољи́л се ко да ни́шта не еде́. **3.** фиг *скуӣи се.* — Што́ му се ку́ре спржољи́ло ко ћева́пче?

спроведе́ свр *одведе на силу, одведе уз ӣраӣњу.* — Треба́ло-е да ги спроведе́ мили́ција у су́д. — Спрове́доше гу одо́тле у Бабу́шницу.

спроведе́ се свр **1.** *ӣрође, ӣроведе се.* — Како́ се спрове́досте куде ро́д? **2.** фиг *лоше ӣрође, насӣрада.* — Спрове́до се ко бо́с по тр́ње! — Ако те чи́ча ува́ти у слива́к, не́-це до́бро спроведе́ш. — Књд ува́тим ову́ј мо́тку, и́ма се у́баво спроведе́ш.

спро́вод¹ м *ӣровод, разонода.* — Тебе́ ти-е до спро́вод, а ја́ крвљосу́јем од рабо́ту.

спро́вод² м *ӣогребна ӣоворка.* — Мо́рамо на спро́вод на ча-Милу́тина, отиша́л куде Бо́га на и́стину.

спрово́ди се несв *ӣроводи се.* — Нека́ се дањс спрово́ди, ју́тре ће р́мба.

спрома пред **1.** *насуӣроӣ, ӣрема.* — Спрома моје́г нема́јмира, твоје́ дете́-е зла́то. — Спрома жену́ да бу́деш до́бар. **2.** *уочи.* — Ће се ви́димо у Ру́пје спрома Петро́вдњн. **3.** изр: **ора́ти спрома главе́** *ӣрича сам са собом.* — Ода́вно смо виде́ли дека неје́ чаму́з: ора́ти си спрома главе́. — Не ви́ка ни́шта на ва́с, то́ј си она́ онако́ј спрома главе́.

спр́ца (се) свр фиг **1.** *ӣоломи (се), насӣрада.* — Испа́де ми из ру́ку, те си спрца́ на́јбољу пани́цу. — Спрца́л се негде́ у доли́ну са све́ ко́ла и воло́ви. **2.** *уӣроши (се), ӣоӣроши (се).* — Голе́ме па́ре-е спрца́л у ту́ј ку́ћу и јо́ш гу неје́ оружа́л. — И сна́гу си спрца́ работеје́ћи по бе́л све́т, праеје́ћи ку́ће на ту́ђи љу́ди. — Све́ што зарабо́ти, све́ се

спр̓ца и на кра̓ј нѝшта не оста̓не. **3.** *напуни, има.* — Трѝес го̓дине спрца̓л у ду̓пе и јо̓ш неје̓ акалан.

спрцо̓ше (се) свр в *спрца (се) (1, 2).* — Што се вѝше едну̓ш не спрцо̓ше негде̓, него сва̓ки дьн да страу̓јем за њега (*1*). — Спрцоса̓л ми јера̓м, сьг ако мо̓гу да га опра̓љам (*1*). — Ка[д]-це на чове̓ка отво̓ри ја̓мка спрцо̓ше се и оно̓ј што неје̓ заработѝл (*2*). — То̓лке го̓дине спрцоса̓л у нѝшта (*2*).

спр̓чен, -а, -о *скупљен.* — Не бе̓ше ово̓лко спр̓чена ова̓ј кошу̓ља, кво̓ ли во-е сьг? — Обле̓кал не̓ке спр̓чене чешѝрке, па отртѝл ду̓пе ко сиротѝњске на̓ћве.

спр̓чи се свр *скупи се, сасуши се, смрша.* — Спрчѝл се нешто̓, не̓ма га четере̓с кѝла, ко да-е бо̓лесан.

спр̓шка ж дем од *спржа.* — Од спр̓шку ел оста̓де нешто̓, ел све̓ изе̓достe?

спу̓зга се свр *спусти се низ дрво, обухвативши га рукама.* — Спузга̓л се низ бу̓ку, па се све̓ изгре̓бал.

спузга̓ње с гл им од *спузга се.* — Сле̓зни на спузга̓ње ко мѝ, дру̓кше не мо̓ж.

спу̓зне се свр *спусти се клизајући се, склизне.* — Спузну̓л се о[д]-Чу̓ку до Село̓ на тоја̓гу. — Са̓мо се спу̓зни низа сто̓г.

спузњува̓ње с гл им од *спузњује се.* — Бр̓зо деца̓ до̓јду одозго̓р све̓ на спузњува̓ње.

спузњу̓је се несв *спушта се клижући се.* — Научѝли да се спузњу̓ју низ воза̓љку за у шко̓лу.

спу̓ста (се) несв *спушта (се), силази.* — Спу̓ста на деца̓ гро̓ньке с цре̓шње. — Спу̓ста се нис падѝну са скѝје ко пра̓ви скија̓ч.

спу̓шти (се) свр **1.** *спусти (се), сиђе.* — Спуштѝмо оно̓лке бу̓ке низ вознѝк у Село̓. — Спуштѝ се низа страну̓ и зача̓с дотрча̓ куде деца̓, те ги раздвојѝ да се не бѝју. **2.** фиг *узврати у прегањању.* — Кьд ми налете̓, ја̓ вој га спуштѝ да свѝ поцрца̓ше о[д]-цме̓ј. **3.** фиг *да млеко (животиња која се музе).* — Она̓ј Лѝса, бре̓, не̓ће да спу̓шти млеко̓, него гу по по̓ла са̓т че̓кам докле гу не измузе̓м.

срабо̓ти (се) свр *уради (се), заврши (се) (посао).* — Да срабо̓тим по ку̓ћу, па ћу до̓јдем да ти пома̓гам. — Још ма̓лко па ћу да срабо̓тим њѝву. — Ка[д]-це срабо̓ти у по̓ље, трѝ дьна ѝма да ладу̓јемо, да се повр̓немо.

сработува̓ње с гл им од *срабоћује.* — По̓јма си не̓ма од срабоћува̓ње, ватѝла а̓љку на бата̓љку. — Оста̓ила срабоћува̓ње, оста̓ила све̓, па изле̓зла на сока̓к да ча̓нтра са[с]-же̓не. — Не мѝсли на срабоћува̓ње, а ве̓ћ па̓дал мра̓к.

срабоћу̓је несв *завршава посао, сређује.* — Ја̓ дојдо̓ до̓м, срабоћу̓јем си, кьд га о̓н ете̓ па̓, це распра̓ља. — Тѝ ли ће срабоћу̓јеш по мојy̓ ку̓ћу? — Тама̓н срабоћу̓јемо по ку̓ћу, ка[д]-дојде̓ да ѝдемо у Село̓.

сра̓вња свр *поравна, изравна, утаба.* — Сра̓вњај ту̓ј зевњу̓ око ку̓ћу.

/сра̓вња са зевњу̓/ изр *пребије, претуче.* — Ћу га сра̓вњам са зевњу̓ кьд га дова̓тим.

сра̓м м *стид.* — Жѝв сра̓м ме изе̓де од онѝја љу̓ди што гле̓дају како̓ ме башта̓ ру̓жи. — Сра̓м да га-е како̓ ора̓ти са ста̓ру жену̓.

сраме̓ж м *стидљивост.* — Не̓ма си ѝч сраме̓ж. — О[д]-цраме̓ж не мога̓ га нѝшта питу̓јем за жену̓.

срамежљѝв, -а, -о *стидљив.* — Мло̓го ми-е дете̓ срамежљѝво, не зна̓м како̓ це о[д]-то̓ј оду̓чи.

сра̏ми се несв *стиди се*. — Немо̏ј се сра̏миш, но јѐђ како свѝ. — Сра̏ми се ко да-е у го̏сти.

срамота̏ ж *стидно место, полни уд*. — Покрѝ си срамоту̏ и ћу̏ти сѝ. — Поткусѝла аљѝнче, јо[ш]-што вој се не вѝди срамота̏. — Заврну̏л се, извадѝл ону̏ј срамоту̏, па мо̏ча.

срамо̏тан, -тна, -тно *стидан, ружан, безобразан*. — Ѝсприча ни срамо̏тан вѝц.

срамотно̏ прил *ружно, стидно, безобразно*. — Гала̏ти ни и вѝка сва̏шта срамотно̏. — То̏ј што си сьг река̏л то̏-е срамотно̏ да ора̏тиш.

срамува̏ње с гл им од *срамује се*. — То̏ј си-е ѝсна за срамува̏ње. — Куде њу̏ нѐма срамува̏ње, свѐ ти у о̏чи нака̏же.

срамуе се / срамује се несв *стиди се*. — Сраму̏је се од малѐчко. — Како̏ це ожѐни, ка[д]-це то̏лко сраму̏је. — От кога̏ да се сраму̏ем, од Риста̏ћију ли?

срање̏ с фиг и пеј *глупост, будалаштина*. — Такво̏ срање̏ ода̏вно неје̏ некѝ напраѝл у село̏.

сра̏ћка ж **1.** *пролив*, в *потрчка*. — Пропа̏де трча̏јећи у клозѐт о[д]-сра̏ћку. **2.** фиг *страх*. — Уватѝла га сра̏ћка не смѐје да излѐзне да пола̏га за ма̏јстора.

сраччу̏ни / сраччу̏ња свр *израчуна, прорачуна*. — Ја̏ ћу ти срачу̏ним ко̏лко ће ти трѐбе гра̏ђа за кро̏в. — Срачу̏њај ми ко̏лко-е два̏ и два̏ — пѐт (*пошалица*). — Сра̏чуња ли га?

срачуњу̏је несв *рачуна, обрачунава*. — Са̏м нек си срачуњу̏је ко̏лко ће му трѐбе пѐсак, шо̏дер и цѝмент.

срга свр *гурне, сјури, описне што у амбис*. — Сргај сла̏му ис плѐвњу кроз ру̏пу у коша̏ру, на говѐда. — Ка[д]-ти се ука̏чим го̏ре, ћу те сргам ис-црѐшњу. — Сргамо каменчѝну от-пу̏т у ту̏ј скрколѝју, на[д]-Црквy у Село̏.

срга се свр **1.** *падне, слети, сјури се*. — Попустѝла лемѐзница па се срга̏л от-поја̏ту. — Срга̏ше се говѐда нис пу̏т там-до̏ле у рѐку. — Бо̏ље што несѝ видѐл како̏ се срга̏ше у падѝну пу̏на ко̏ла са сѐно и воло̏ви. **2.** *јурне*. — Срга̏ше се ју̏нци по кра̏ву, почѐ воловоо̏ђњица. — Ће се сргају комшѝје, да те утѐпају ако пресечѐш стру̏ју.

сргоше се свр в *срга се*. — Кьд ги забра̏мо с мо̏тке, сргоса̏ше се чак до̏ле, у На̏јдину воденѝцу.

срда̏ц м *дрвце које се провлачи кроз цев у чунку (совељки)*. — На̏јди ми до̏бру слѝво̏ву шибљѝнку за срда̏ц, овѝја ми се ѝскрши.

срдашцѐ с **1.** в *срдац*. — Тој дрвце што се ту̏ра у цѐвку е срдашцѐ. **2.** *врх перцета од кокошке којим се блокира срдац (дрвце) да из чунка не испадне цев*, в *перце*. — Напра̏ј едно̏ срдашцѐ да ми не испа̏да цѐвка и[с]-совѐљку.

срдѐње с *љутња*. — Ће ѝграмо поштѐно, ал ко[ј]-изгу̏би, нѐма срдѐње. — Куде мѐне не па̏ли срдѐње.

срди (се) несв *љути се*. — Немо̏ј га сьг срдиш, нѐће ти дадѐ па̏ре. — Нека се срди ко̏лко о̏ће, ја̏ ћу си рабо̏тим како ја̏ умѐјем. — На жену̏ нека се срди, немо̏ј на мѐне.

Срдѝта Марѝја ж вер в *Огњена Марија*. — Ја̏ ти па̏ вѝкам да не плетѐш на Срдѝту Марѝју.

срдла ж *она која се често љути*. — Нѝкад не зна̏ш ка[д]-ће се та̏ј срдла насрди.

срдља м *онај који се често љути*. — Ба̏ш ме брѝга ел се срдља па̏ расрдѝл.

Срѐбра ж *име*.

Срѐбрен м *име*.

сребре́н, -а, -о *који је од сребра, сребрн.* — И́ма сребре́на ложичети́ја. — На дете́ купи́л сребре́но прсте́нче.

сред пред *усред.* — Обу́кал сред ле́то гу́њу, па му неје́ сту́д. — Забораи́, па се омрси́ сред пости́.

/сред но́ћ/ м *поноћ.* — Сред но́ћ, а она́ гу још не́ма о[д]-цобо́р, да неје́ побе́гла за мо́мка?

Среда́ ж *име краве која је дошла на свеш у среду.*

среда́н прил *подне, дан увелико.* — Среда́н, а о́н јо́ш спи́! — Што ћеш среда́н до́ма, ка[д]-тре́бе да си у шко́лу? — Кво́-е то́ј диза́ње у среда́н?

сре́ди (се) свр **1.** *уреди (се), заврши, изгради шшо.* — Сре́ди ли ку́ћу? — Тре́бе још да му сре́ди за креди́т. — Среди́сте ли се ви́ше, ка[д]-ће поо́димо за Власи́ну, у среда́н ли? **2.** фиг *прешуче, пребије.* — Ако га Та́ћија ва́ти, и́ма га сре́ди ко Па́нта ба́бу. — Среди́ га с крива́к ко за Врби́цу. **3.** *насшрада, унесрећи.* — Среди́ше ме до́ктури с ене́кције и ра́зни ле́кови, па се едва́ вуче́м. — Па́до на љи́згавицу, те се до́бро среди́. — Среди́л се на скија́ње, уштукну́л коле́но.

среди́на ж *мекани део хлеба.* — Оста́л бе[з]-зу́би, па еде́ са́мо среди́ну.

среди́нка ж дем од *средина.* — И дете́ во́ли среди́нку, а ја́ рубьк.

средња́к м **1.** *онај који је у нечему у средини, ни добар ни лош.* — У уче́ње је ту́ј негде́, средња́к. **2.** *коњ који се у кола преже у средини кад се њима вуче шежак шереш.*

Сре́доња м *име вола ошељеног у среду.* — Дањс севте́ пре́замо Сре́доњу.

средопо́сница ж в *Руса среда.* — Средопо́сница па́да на Русу́ среду́. — Пости́ бе́оше у апри́л, о́н умре́ на средопо́сницу.

средоре́к м *средина реке.* — Дојдо́ше и стану́ше воло́ви на средоре́к, па ни ма́кац, ни напре́д ни наза́д.

срећа́ва (се) несв *срећује (се), сйрема (се), уводи ред.* — Тре́бе да срећа́вам по ку́ћу, а рабо́та у по́ље ми не да́ва. — Залу́д га ја́ срећава́, кьд га они́ упропасти́ше. — Закла́мо, па срећа́ва свињу́. — Срећа́ва се за на честито. — Два́ дьна се веће срећа́ва за у рабо́ту. **2.** фиг *обрачунава (се).* — Ако се ви́ плашите, ја́ ћу га срећа́вам по мо́јински, па кои́ од нас двои́ца прескр́ца.

срећава́ње с гл им од *срећава (се).* — Овде́ тре́бе до́бро срећава́ње. — Вре́ме је за срећава́ње ства́ри с комши́ју око мећу́ у Васи́љковицу.

сре́ћан, -ћна, ћно *средњи.* — Сре́ћан си́н му-е у рабо́ту, а ови́ја двои́ца, залудња́ри́, сви́јају се ту́ј, око ку́ћу.

сре́ћан пр̀с м *велики йрсш.* — Удари́л се ш-чу́к по сре́ћан пр̀с, па га умота́л с кроми́д, да не помодре́је.

/сре́же кро́в/ изр *найрави кров.* — Јож-да сре́жемо кро́в и ту́римо цре́п, па смо на коња́.

срецело́ / сре[д]-цело́ с *ценшар села.* — Развика́л се сре[д]-цело́ ко Вука́н Тре́нчин, па рове́ ли, рове́.

сри́за несв *реже греде, йосшавља (кров).* — Дањс ће по́чнемо да сри́замо кро́в на коша́ру.

сриза́ње с гл им од *сриза, йосшављање, резање крова.* — За сриза́ње кро́в тре́бе да се до́бро зна́е мајсторльк.

сри́не свр **1.** *ринући скупи.* — Сринýмо врá, па да вéјемо жи́то с ветреньáчу. **2.** фиг *просипе.* — Сринý џáк с рженúцу у кóш да се мéље. — Пред њéга сринý тóлке пáре, да се ови́ја зáзвери.

сри́не се свр *попада.* — Затрéсо др̏во, сринýше се јáбуке у трáву. — Сри́ну се снéг от крóв, замáлко децá да ни потéпа.

сри́пи свр *скочи.* — Чи́м ни видé, сри́пи ис-кóла да се поздрáвимо.

сри́пне свр у дем знач: *срипи.* — Немóј детé да сри́пне ис-кóла кад и́ду, це утéпа.

сри́та свр *ритањем се ослободи нечега.* — Ка[д]-цпи́, стáлно сри́та покри́вку у нóге.

сри́ћа (се) несв *дочекује, пречекује, среће (се), виђа (се).* — Кои́ од вáши вечерáске сри́ћа говéда? — Ћу штýкнем у бéли свéт да ви ви́ше не сри́ћам. — Сри́ћала сам ги: нóсу вóду на конóпац, место на обрáмку како куде нáс. — Кудé ће се сри́ћају óвце: на Дéл, ел у Ми́шиницу? — Свýде се онá сри́ћа, кудегóђ да пóјдеш.

сриħáње с гл им од *срића (се), сретање, дочекивање.* — Ви́кај Добри́лу да и́дете у сриħáње говéда.

ср̏к м *гутљај.* — Кóлко и́ма тóј влашичé, по едьн ср̏к на свáкога, и отидé раки́ја.

ср̏ка несв *пије.* — Куде нáс сви́ вóлу да ср̏кају цви́к, ни́ки не запи́ра. — Ср̏ка си óн још добрачкé.

сркáње с гл им од *срка.* — Нáучи се на сркáње, па ви́ше не испýста влáшу.

ср̏кне свр у дем знач: *срка, пијуцне, попије с времена на време, попије мало.* — Да ср̏кнемо по еднý докле не сти́гне обéд. — Сркнýмо кóлко да не запи́рамо.

срндáк м **1.** зоол *мужјак срне, срндаћ.* — Кри́ју да су уби́ли срндакá на Спаи́с-ковицу. **2.** бот *јестива печурка.* — Набрáла пýну кицéљу срндаци́, па ће ги печéмо на жáр.

сровé (се) свр *срије (се), скотрља (се),* в *срине (се).* — Сровáл зéвњу о[д]-цлóг на пýт да се не прóоди с кóла. — Волóви свé сровáли зéвњу куде се бóли и буцáли. — Сровáло се кáмење, затрпáло пýт.

сровувáње с гл им од *сровује се.* — Да нејé тој сровувáње кáмење, убáво би се с кóла проодúло.

сровýје се несв *свлачи се.* — Сровýју се и бýке са-свé кóрење на пýт куде Вирчи́не.

срóља (се) свр *просипе (се), отресе (се), попада,* в *срине (се).* — Ветри́на наћáске свé срóљал ошáв. — Зетрéсо слáп, срољáше се јáбуке на зевњý.

срóљан, -а, -о *попадао.* — Од вéтар, свé јáбуке срóљане у Мáлу пади́ну.

ср̏п м **1.** *пољопривредна алатка којом се жање.* **2.** *мера за извршени рад: један срп = девет ари.*

срп̀ьк м дем од *срп.* — Тéл би српьк, па да и óн жњéје.

сртéње с гл им од *срти.* — Óдви ми се од њéгово сртéње по цéл дьн пред áмбар.

ср̏ти несв *стално нешто ради, ради пипав посао.* — Стáрац стáлно нештó ср̏ти око кýћу и кошáру.

ср̏тка несв у дем знач: *срти.* — Ср̏тка по мáлко, кóлко му здрáвје дáва.

ср̏ткав, -а, -о *пипкав, напоран (рад, мајстор, човек...).* — Бр̏зо би га напраи́л да нејé ср̏ткава рабóта. — Млóго-е ср̏ткав мáјстор, трéбе му гóдина да нештó урабóти.

срткáње с гл им од *сртка.* — Да му нејé и тој срткáње, скрóз би се забатали́л и непостáл.

ср̏тко м *онај који стално нешто ради.* — По цéл дьн нештó ср̏ти ти́ја ср̏тко.

ртња́ ж *упоран, напоран рад.* — Низа́ње ла́ске и мани́стра на ву́ту тра́жи голе́му ртњу́.

сру́би свр **1.** *посече, одсече.* — Ко́ј ли ми сру́би ону́ј бу́ку у бра́ниште? **2.** фиг *попасе до корена.* — Гове́да уз Ма́лу ре́ку срубила тра́ву до ко́рен.

/сру́би гла́ву/ изр *убије.* — Доватил косу́ да му сру́би гла́ву.

сру́жи се свр *посвађа се.* — Сружи́ше се ту́ј за нешто́, па се зача́с потепа́ше.

сружува́ње с гл им од *сружује се.* — Од сружува́ње зача́с изле́зне на тепа́ње.

сружу́је се свр *свађа се.* — Невељаје да се сружу́јеш са жену́.

ср́це с **1.** фиг *срж, центар код дрвета.* — Од ове́ј бу́ке што су са здра́во ср́це ће стру́жемо да́ске. **2.** *графит код оловке.* — Зашиљи ми ср́це на пла́вез. **3.** *лицидерски колач у облику срца са огледалцетом.* — На собо́р на Горе́шњак ћу ти ку́пим ср́це с огледа́лце да се огледу́јеш ко́лко си у́бава.

/ср́це до́јде на ме́сто/ изр *буде задовољан, срећан.* — Кьд ми се дете́ вр́не из во́јску, ср́це ће ми до́јде на ме́сто.

ср́ч / срча́ ж *поломљено стакло.* — Не и́ди бо́с, це набоде́ш на ср́ч. — Врљи́ли срчу́ на пу́т да се сто́ка изнабоде́.

ср́чан, -а, -о *отресит, вредан, радан.* — Чове́к во[ј]-е мло́го ср́чан, све́ рабо́ти и све́ постиза́ва.

срча́нка ж *марка косе.* — До́бро ми окле́пај срча́нку, да еде́ кьд ко́си.

срче́вина ж *средишњи део дрвета,* в *срце (1).* — Обали́мо бу́ке з-до́бру срче́вину. — Оне́ј што им иструле́ла срче́вина несу́ ви́ше ни за о́гењ.

срчени́ца ж *гредица која спаја предњи и задњи део воловских кола.* — Повози́ се ма́лко на срчени́цу уз де́л. — Претова́риш ли ко́ла, мо́ж да оста́неш бе[з]-срчени́цу. — Кьд расто́чиш ко́ла, изва́диш срчени́цу из предњаче́.

ср́чка (се) свр **1.** фиг *споречка (се), посвађа (се).* — Ср́чка деца́, па ги гле́да како се сва́ђају. — Срчка́ла се деца́ нешто́, па сам мора́ла да ги разва́ђам. **2.** *сукоби (се) (стока).* — Ср́чка́ли се Му́рџа и Бу́лоња, са́мо бу́цају, о-це боду́, па ги до́бро измездри́ с лемезња́к да ги раста́им.

ста́в м фиг *смисао, предиспозиција, таленат.* — Ова́ј тво́ј мале́цак и́ма ста́в за инџење́ра, а ова́ј стари́јат за до́ктура. — И́ма ста́в за суди́ју, то́ј тре́бе да у́чи, запа́нти, то́ј ти ора́ти То́ка.

ста́ви свр **1.** *упозна.* — Ја́ га стави́ с Јагоди́нку на собо́р на Власи́ну, до тьг се несу́ знали́, а по́сле се и узо́ше. **2.** фиг *издржи.* — Не може́ ни го́дину да ста́ви с то́га вапи́ра, него побе́же до́м. **3.** фиг *наврши, напуни.* — Сьг ће дете́ ста́ви три́ го́дине. **4.** фиг *обележи подушје.* — У неде́љу де́ди стави́мо го́дину. **5.** фиг *упари, састави, споји ради вуче (коње, волове).* — Стави́ли смо коњи́, па смо работи́ли с ко́ла. — Стави́мо Бу́лчу са[с]-Же́рка, мо́жда ће бо́ље вучу́.

ста́ви се свр *сретне се, састане се.* — Стави́мо се на паза́р и ма́лко попричу́мо, ре́комо да се по́скоро па́ ви́димо.

/ста́ви ко́ла/ изр *састави предњи са задњим трапом воловских кола.* — Дову́чи ѕадњиште да ста́вимо ко́ла.

ста́вља несв **1.** *меће у што.* — Ставља́сте ли зе́ље у ка́цу. **2.** фиг *саставља што.* — Тре́бе да ста́вљамо ко́ла, ће докару́јемо сно́пје. — Ста́вљају сто́ку говедари́, па ги за́едно чу́вају и и́грају сви́њку. **3.** фиг *упознаје некога с неким.* — Они́ кои-е она́ ставља́ла, несу́ се ни́кад раставља́ли. **4.** фиг *даје подушје, помен.* — Ста́вљају четере́сницу на Мо́мира.

ста̏вља се несв *среће се, виђа се с ким.* — Есте̏ се ставља̏ли ка[д]-цте били̏ у рабо̏ту? — Што̏ па мо̏рамо да се ста̏вљамо с њи̏? — Ста̏вљају се куде Бо̏рчу.

ставља̏ње с гл им од *ставља (се).*

ста̏вни (се) свр **1.** *падне мрак, смрачи (се).* — Немо̏ј се де̏си да ста̏вни, а ти̏ да неси̏ до̏м. — Че̏кејте, па ка[д]-це ста̏вни по̏јдите, да ви ни̏ки не ви̏ди. — Ста̏вни се зачьс, а јо̏ш несьм сработи̏ла по коша̏ру. **2.** *натмури (се), наоблачи (се).* — Ставни̏ло га откуд Орло̏вац, ће уда̏ри нека̏ кишети̏на. — Ставни̏ло се не̏бо, са̏мо што не вр̏не. **3.** фиг *наљути се, намргоси се.* — Ставни̏л ве̏ђе ко да ће из њега гро̏мови да пу̏цају. — Ставни̏л се нешто̏, а ни̏коме не казу̏је кво̏ му-е. **4.** фиг *удари, ошамари.* — Немо̏ј ти ста̏вним едну̏ за ту̏ј орату̏, три̏ дьна не-це повр̏неш! **5.** изр: **ста̏вни се пред о̏чи** *разболи се.* — Ставни̏ло ми се пред о̏чи, па ни̏шта не ви̏дим.

ставњува̏ње с гл им од *ставњује (се).* — Не че̏кај ставњува̏ње, него си по̏раншке дока̏рај о̏вце.

ставњу̏је (се) несв **1.** *пада мрак.* — Ставњу̏је се, да прибирамо о̏вце накуде трлу̏. — Са[г]-га ставњу̏је по̏рано, па да си бе̏гамо до̏м. **2.** фиг *постаје тмурно, мрачно.* — И̏ду о̏блаци, га̏дно се ставњу̏је, ће уда̏ри нека̏ др̏ча. — Це̏л дьн га ставњува̏, ал се у̏здржа, не па̏де ки̏ша. **3.** фиг *мргоди се.* — Са̏мо ставњу̏је оне̏ј ве̏ђе, ко да се неки̏ од њега пла̏ши.

Ста̏вра м *име.*

стакле̏ с (мн стаклети̏ја) *флашица, бочица, пљоска с ракијом.* — Потр̏гни ма̏лко из мо̏је стакле̏. — Поне̏со си стакле̏ за ус-пу̏т. — Дала̏ му Ва̏ска едно̏ стакле̏, ко да га обрљави̏ла с ту̏ј раки̏ју.

стакле̏нац м *стаклени кликер.* — Да̏ј ми гвозде̏нац, ћу ти даде̏м два̏ стакле̏нца.

ста̏кло с (мн стаклиићи) **1.** *флаша, боца.* — Напу̏ни ми ста̏кло с во̏ду да понесе̏м у биса̏ѕи. **2.** *округли стаклени уметак на лампи за гас.* — Угарави̏ло се ста̏кло, тре̏бе га избри̏шеш сьс арти̏ју.

ста̏ложан, -жна, -жно *смирен.* — Мло̏го је ста̏ложан чове̏к, ни̏кад се не устресе̏ ко ти̏, па кво-го̏ђ да је.

стало̏жи се несв **1.** *слегне се на дно.* — Че̏кеј да се ру̏сје стало̏жи, па тьг пи̏[ј]. **2.** фиг *смири се.* — Пола̏к, стало̏жи се пр̏во, немо̏ј да жу̏риш, не̏ће ти ни̏шта побе̏гне. **3.** фиг *притаји се.* — Сталожи̏ла се лисица иза та̏рабе, че̏ка да ва̏ти коко̏шку. — Сталожи̏л се мачо̏р на врапца̏ да га ва̏не.

ста̏ложно прил *сталожено, без журбе.* — Ни̏шта не рабо̏ти на брза̏к, са̏мо пола̏к и ста̏ложно, па ће га урабо̏тиш како тре̏бе. — Зна̏је да ти обја̏сни све̏ ста̏ложно да га разу̏миш. — Све̏ с те̏бе ста̏ложно докле те не прету̏па.

ста̏ља несв **1.** *ставља.* — Не ста̏љај ви̏ше дрвља̏ у ку̏бе, поцрца̏мо од вруђи̏ну. **2.** *оставља.* — Куде̏ ста̏љаш га̏ђала за кова̏ње косу̏? **3.** *саставља, спаја.* — Бо̏г ста̏ља ми̏ло и дра̏го, Бо̏г и раста̏ља. — Ста̏ља ги са̏мо лоповлук, ина̏че се не во̏лу. — Њи ста̏ља љу̏бав. **4.** фиг *штеди.* — Зна̏м да-е стаља̏л па̏ре у ба̏нку. **5.** фиг *обележава помен.* — Ста̏ља четере̏сницу на му̏жа. — Ста̏ља со̏вру за де̏ду.

ста̏ља се несв *среће се, види се.* — Ста̏љају се куде До̏пку, тако̏ј да ги ни̏ки не ви̏ди. — Ста̏љају се да се домуну̏ђују. **2.** *саставља се (делови направе).* — Ти̏а де̏лови се ста̏љају тако̏ј што-едьн уле̏зне у дру̏ги, како дри̏кери.

стаља̏ње с гл им од *стаља (се).* — До̏ста-е стаља̏ње дрва̏, ви̏ше не̏ће кладе̏мо о̏гењ. — О[д]-цтаља̏ње па̏ре у ба̏нку неје̏ виде̏л вајду̏, све̏ му пропа̏ло. — Не̏ће мо̏ж да до̏јде за стаља̏ње со̏вру на башту̏.

Ста̏мен м *име.*

Стаме̑на / Ста̏мена ж *име.*

Ста̏менкова доли̏на ж мтн *падина, ливаде, поток, извор, шума.*

ста̏н[1] м фиг *становиште, трла, појата, обор.* — До̏ста им је за да̏ньс пасе̑ње, пока̏рај ги на ста̏н.

стан[2] м *доњи део плуга који се вуче по земљи,* в *поставак*; в *петица*; в *глава̏.*

/ста̏не/ изр *почне, настане.* — Одједну̏ш ста̏де да поје̏. — Ка[д]-чу̏, ста̏де да ку̏ка на̏глас. — Дете̏ ста̏де да рове̏, а ма̏ти му ста̏де да се би̏је у гла̏ву. — Ста̏доше да ни гле̑дају кво̏ рабо̏тимо. — Виде̏ ме, па ста̏де да трчи̏. — Ста̏домо да се чу̏димо. — Ста̏де бежа̏ње, а не зна̏ш от-кво̏.

/ста̏не на пу̏т// ста̏не на кра̏ј/ изр *обузда, заузда кога.* — Разврза̏ла се та̏ј бесну̏ља, ни̏ки вој не мо̏ж ста̏не на кра̏ј.

Стани̏ја ж *име.*

Стани̏кин кр̏с м *врх на Плани, односно Грамади (1656 м).*

Ста̏ница ж *име.*

Стани̏шљовци м *заселак.*

ста̏нка ж *одмор, престанак, пауза.* — По це̑л дьн рабо̏ти, не̑ма ста̏нку. — Напра̏ј ста̏нку, ко̏лко за едну̏ цига̏ру.

Станои̏л м *име.*

Стано̏јло м *име.*

станува̏ње с гл им од *станује, становање.* — Це̑л но̏ћ премисли̏ кво̏ ли ће рабо̏ти за станува̏ње у печа̏лбу.

ста̏нци м мн *место где се некад живело или бачијало, где су биле пастирске колибе, станови.* — Отка̏рај гове̑да нека пасу̏ куде ста̏нци, па ги у пла̏дне спу̏шти на ре̑ку да ги напо̏иш.

Ста̏нци м мн мтп *место. Некадашње привремено станиште чобана са стадима оваца.*

ста̏њи (се) свр **1.** *учини што тањим.* — Ре̑ко ти да ми ста̏њиш коси̏ло, не мо̏гу га држи̏м како тре̑бе. **2.** *ослаби, смрша.* — Тре̑бе да ста̏њиш ду̏пе, погле̑ј колко̏ ти-е. — Стањи̏л се нешто̏, гото̏во се преполови̏л. — Тре̑бе јо̏ш ма̏лко да ста̏њим стру̏к, да уле̑знем у оне̑ј моје̏ ску̏пе аљи̏не. **3.** фиг *смањи (се).* — Стањи̏ла се вода̏ на до̏лњи кла̏данац, па едва̏ црцо̏ри.

стању̏је несв **1.** *станује.* — Дете̏ им стању̏је куде ро̏д у Самче̑кинци. **2.** *отањује нешто.* — С јеренде̏ стању̏је греди̏цу за о̏плен. **3.** *застаје, застајкује.* — Нешто̏ ми Му̏рџа у јера̏м че̑сто стању̏је, да неје̏ бо̏лесан. — Гу̏ди ветри̏на уш-Чеме̑рник, не стању̏је. **4.** фиг *усправља се, стаје.* — Море̏, поче̏ чи̏ча да стању̏је на но̏ге откъ̏д иде̏ у ба̏њу.

стању̏је[3] несв *пуни што.* — Кво̏ ли све̏ не стању̏је у оно̏ј његово шкемби̏ште.

стању̏је се несв *мршави, слаби.* — Дошъ̏л ре̑д да ми̏слим и на ме̑не, мо̏ра се стању̏јем.

ста̏п м *штап.* — О̏стаде ми у Кумарџи̏ју ста̏п, забора̏и га онома̏д.

ста̏пка свр **1.** *згази, изгази, угази.* — Стапка̏л ми с ко̏ла оно̏лко жи̏то. — Ста̏пкај ту̏ј буба̏љку да те не подла̏зи. — Ста̏пкај сне̑г иза поја̏ту, ту̏ј ће накр̏мимо о̏вце. **2.** *истуче.* — Ћу га ста̏пкам ко цр̏вика, са̏мо ли ми до̏јде под ру̏ку.

ста̏пкан, -а, -о *згажен, угажен.* — Сне̑г је ста̏пкан око поја̏ту. — Кад-ће се повр̏не ста̏пкано жи̏то? Ни̏кад! — На Ви̏тел ни це̑л по̏стог ста̏пкани компири̏.

стапчѐ с *шшайчић, шшайић.* — Потпѝра се с еднó стапчѐ и такóј се довучѐ куде мѐне.

ста̏ра ж фиг *мајка.* — Ел се јо̏ш држѝ ста̏ра? — Какó ти-е ста̏ра?

ста̏ра вла̏јна ж *народно коло.* — Нека̏[д]-цам била̏ голѐм играо̏рац, „ста̏ру вла̏јну" несьм пропушта̏ла.

/ста̏ра ка̏нта/ изр: — Ћу га излу̏пам ко ста̏ру ка̏нту (*йребићу га*). — То̏-е ста̏ра ка̏нта (пеј *сшара жена*)

/ста̏ра пара̏/ изр: — Позна̏вам га ко ста̏ру пару̏ (*добро знан*). — Прочѝтан је о̏н ко ста̏ра пара̏.

ста̏ра пра̏вка ж *народно коло.* — У Цр̏ну Тра̏ву се нека̏д млóго игра̏ла „ста̏ра пра̏вка".

ста̏рац м фиг *ошац.* — Какó-е ста̏рац, растѐ ли? — Млóго ми поздра̏ви ста̏рца од Сѝмчу из Дика̏ву.

старачь̏к, -чка̏, -чкó *йрилично сшар.* — Старачь̏к је и о̏н, нејѐ роса̏.

старѐје (се) несв *сшари (се).* — Почѐл да старѐје, снага̏ га изда̏ва, не мо̏ж да рабо̏ти ко што-е работѝл. — Нека̏[д]-це старѐло и работѝло, свѐ на но̏ге, а дань̏ске, какó се дань̏ске старѐје?

старѐјко / старо̏јко м *сшари сваш.* — По̏јди, посту̏пи, ста̏ри старѐјко (*свадбарска йесма, Млачишше*). — Побра̏тим си му-е бѝл старо̏јко. — Дома̏ћине, старѐјко нештó сла̏бо пѝје ракѝју.

старѐјков, -а, -о / **старо̏јков,** -а, -о *који йрийада сшарејку / сшаројку.* — Сь̏г је старѐјков рѐд да поведѐ ко̏ло. — Старо̏јкова жена̏ се куде на̏с вѝка старосва̏тица.

/ста̏р-зама̏н/ изр *сшаросш.* — Дошь̏л ста̏р-зама̏н, квó дру̏го да ти казу̏ем. — По[д]-цта̏р-зама̏н ли да се жѐним?

ста̏ри м мн фиг *родишељи.* — Ода̏вно му несу̏ жѝви ста̏ри. — Мо̏ра да до̏јде куде ста̏ри, да им кво-го̏ђ припомо̏гне.

старѝна ж *йорекло, месшо одакле се доселио йредак.* — Од старѝну смо с Копо̏вника. — Моја̏ старѝна-е та̏м, откуде Шума̏дију.

старѝнски[1], -а, -о *из сшарих времена.* — То̏ј су старѝнски льу̏ди и свѐ глѐдају по старѝнски.

старѝнски[2] прил *на начин из сшарих времена.* — Нека онѝ тѐрају по старѝнски, а ја̏ ћу како ја̏ умѐјем.

ста̏рка[1] ж *мајка, сшара жена.* — Поздра̏ви ста̏рку, ѝч да се не секѝра за дрва̏, ја̏ ћу вој набѐрем.

ста̏рка[2] ж *сшара живина или живошиња.* — Овѐј ста̏рке се обдува̏ле, па ѝч не но̏су ја̏јца.

староврѐменски прил в *староврeмски*[2]. — То̏-е староврѐменски, дань̏с се такóј не рабо̏ти.

староврѐмски[1], -а, -о *из сшарих времена.* — Јо̏ш држу̏ староврѐмски ко̏вчак за постѐльке.

староврѐмски[2] прил *сшаромодно.* — За собо̏р се и сь̏г обла̏чи староврѐмски: ву̏та сьс ла̏ске и манѝстра, кошу̏ља с ћенарѝ, тканѝца, шарѐна шамѝја, вѐзене чера̏пе, па конду̏ре.

ста̏рос м *сшаросш.* — Ка[д]-до̏јдеш у ста̏рос немо̏ј се поцакóсујеш на мла̏дос.

старосва̏тица ж *сшарејкова жена.* — Нештó ми прѝетељ цѐло врѐме ѝграше у[з]-старосва̏тицу.

старудѝја ж зб им *оно што је старо, изанђало.* — Аљѝну сам га̏здину носѝла; даду̏ ми старудѝје, изно̏сене нек̏е рѝте, и ја̏ обуче̏м, но̏сим, вуче̏м.

ста̏рци м мн *отац и мајка; свекар и свекрва.* — Ћу преноћим куде ста̏рци, па ју̏тредьн пора̏ним. — Ста̏рци су се билѝ оделѝли и деве̏р ми, ка[д]-цмо почѐли ку̏ћу.

старчѝна м ауг од *старац.* — Да се упла̏шиш ко̏лко је ја̏к старчѝна.

старчу̏г / старчу̏га м ауг и пеј од *старац.* — Не мога̏ се откачим од оно̏г старчу̏гу, куде најде̏ да ме̏не о то̏ј ора̏ти. — Изгуби ми се старчу̏г по паза̏р, тра̏жи некво̏ вермене̏.

старчу̏љак м ауг и пеј од *старац.* — До̏сади ми вѝше з-дрћа̏ње тѝја старчу̏љак.

старчуљѝна м в *старчуљак.* — Он ти-е сьг едьн старчуљѝна, да га не познаје̏ш.

старчурѝна м в *старчуљак.* — За кво̏ те тра̏жи онѝја старчурѝна ис Попадѝсци?

ста̏са свр **1.** *заврши посао у кући.* — Стаса̏ ли твоје̏ рабо̏те по ку̏ћу? **2.** *порасте, сазри.* — Стаса̏л ти сѝн за женѝлбу. — Стаса̏ле ко̏мине за печѐње ракѝју. — Стаса̏л ле̏б за печѐње.

стасува̏ње с гл им од *стасује.* — Зна̏је си ре̏д: стасува̏ње по ку̏ћу, па по̏сле све̏ дру̏го. — Бе[з]-стасува̏ње нѐће бу̏де до̏бар ле̏б.

стасу̏је несв **1.** фиг *сређује, ради кућне послове.* — Јо̏ш стасу̏је по ку̏ћу, јо̏ш гу нѐма на њѝву. **2.** *нараста (хлеб).* — Наѕ̏рни: стасу̏је ли ле̏б, да га ту̏рам у црѐпњу.

ста̏тља свр **1.** *ухвати на превару, изненада.* — Статља̏ше га зача̏с у за̏другу и одве̏доше у Цр̏ну Тра̏ву. **2.** *уради што на брзину, површно.* — Статља̏л га ко да неје̏ за њѐга но за ту̏ђог човѐка.

статља̏ви свр в *статља.* — У сре̏д но̏ћ га статљавѝли, ка[д]-цу свѝ спа̏ли. — Неје̏ ти о̏н некѝ ма̏јстор, са̏мо статља̏ви па ко̏лко траѝ, траѝ.

ста̏ше свр **1.** *заврши посао у кући.* — Оста̏ј гу нека̏ ста̏ше по ку̏ћу, па ће до̏јде. **2.** фиг *израсте, развије се.* — Ће ста̏ше у уба̏ву дево̏јку, трѐбе вој тра̏жимо младоже̏њу. **3.** фиг *нарасте (хлеб).* — Ел ће ста̏ше ле̏б за печѐње, глѐдаш ли га, ако је стаса̏л, ту̏ри га у црепњу̏.

ство̏р м **1.** *животиња.* — Го̏ри си од ство̏ра, с те̏бе се чове̏к не мо̏ж разуве̏да. **2.** *живо биће.* — Које̏ да рабо̏ти едьн са̏м бо̏жји ство̏р?

ство̏рен, -а, -о **1.** *саздан.* — Чове̏к је ство̏рен са̏мо за му̏ку. — Несьм ство̏рена сьл те̏бе да дво̏рим. — О̏н ти-е ство̏рен са̏мо за па̏кос. **2.** *саздан по нечијој мери.* — Овѝја капу̏т ко ство̏рен за те̏бе. — Дево̏јка — пу̏цка, ство̏рена за њѐга, са̏мо што гу о[н]-нѐће.

ство̏ри свр **1.** *пронађе, даде.* — О̏ће да му како зна̏м о̏дма ство̏рим па̏ре. — Да ми ство̏риш како зна̏ш мо̏ји ју̏нци што си ги прода̏л без мо̏ј прѝстанак. **2.** *роди, сазда, подигне.* — Ја̏ сам га створѝла, ја̏ ћу га и уте̏пам. — Овде̏ сам створѝла деца̏, створѝла сам ку̏ћу, куде̏ да ѝдем одо̏вде? **3.** *направи.* — О[д]-цел по̏со, сьл сам си створѝла му̏ку. **4.** *измајсторише, произведе.* — Са̏мо му ти да̏ј до̏бру гра̏ђу, о̏н ће ти ство̏ри кво̏ му ка̏жеш. **5.** *начини, прогласи.* — Створѝше од њѐга керо̏ја, а с кво̏-е то̏ј заслушѝл, што̏-е погину̏л, па едьн ли-е погину̏л из на̏шо село̏?!

ство̏ри се свр **1.** *појави се, дође.* — Ство̏ри се и куде га несѝ сеја̏л (*изр*). — Да се ство̏риш о̏дма куде ме̏не. **2.** *прикаже се.* — Ство̏ри ми се пред о̏чи тај слѝка. — Тек оеднуш ство̏ри се нека̏ о̏маја око ме̏не, па не зна̏м куде ѝдем, ни што рабо̏тим. **2.** *настане.* — Ако ти се ство̏ри нека̏ бо̏лес у ку̏ћу, тѝ ме вѝкај, да ти преба̏јем. **3.** *израсте.* — Створѝло му се нешто̏ на ру̏ку, нека̏ ницѝна, па не мо̏ж с њу да рабо̏ти. **4.** *претвори се.* — Ство̏ри се тај о̏маја у ку̏че, па поче̏ да ржѝ и ла̏је.

створѝтељ м *родитељ, отац.* — О̏н је тво̏ј створѝтељ и мо̏ра га пошту̏јеш како све̏ца.

Стеванич м мтн *ливаде, шума.*

стегне свр **1.** *примора, притегне, свеже.* — Кьд га баштá стегне, тьг узне да учи. — Требе га сáмо лечка стегнеш, све ће ти исприча. — Немој га стегнеш с јуже млого око гушу, ће га обесиш. **2.** *захладни, ухвати мраз.* — Стеже зимá, добро заладне. **3.** *заболи.* — Стеже ме гуша, па не могу да прогунем. **4.** фиг *обуче се добро.* — Стегал детé такој ко да ће преоди Албанију.

/стегне дупе/ изр *постане шкрт.* — Стегал дупе, ни динар не праћа на децá.

/стегне мраз/ изр *захлади, заледи.* — Стегал мраз, све пуца. — Порано стегла зимá.

/стегне опьнци/ изр *отправи се.* — Стегну опьнци и одшатрави у Власотинци на пазар.

/стегне плот, ~ кућу/ изр *поправи.* — Стиго тике да стегнем плот око кућу, да зимуске не полегне. — Требе малко да стегнем кућу, дооди зимá.

/стегне руку/ изр *ухвати, стисне.* — Стегну ми руку да ме заболе.

стегне се свр **1.** *учврсти се, окамени се, стврдне се.* — Стеже се малтер на зидови, да га пердашимо. — Мешеј с туј чакљу, немој ти се малтер у ткеме стегне. **2.** *скупи се од страха.* — Што си се толко стегал, опушти се, неће те бесу, сáмо едну енекцију да ти удару. — Стегло му се и говно о[д]-цтрá. **3.** *постане шкрт.* — Од њега ич не тражи, стегал се ко две-паре у кесу. **4.** *обуче се добро.* — Стегни се добро, наулице штипе ладноћа. — Стеже се детé добро за у школу. **5.** *заледи се.* — Удари мраз, стеже се Власина. — Стеже се и млекó у паницу од мраз.

/стегне у груди/ изр *заболи, угуши.* — Стегло га у груди, едва дише.

стежа ж бот **1.** *ливадска биљка пискавац* Succisa pratensis. **2.** *ливадска биљка петопрсник* Potentilla recta L.

стежба ж *строгоћа,* в *зор.*– Бери стежбу на невесту / да не иде горе доле / по мејáне, по кавáне... (*нар песма*). — Дáвај стежбу на децá докле-е време.

стеза несв **1.** *притеже.* — Стезају га чеширке, тесачке му. — Стеза га џемпир под мишку. **2.** *захлађује, стеже.* — Стеза мраз, ће попуцају лонци с воду. **2.** фиг *приморава.* — Ники га не стеза, сáм си учи.

/стеза у груди/ изр *боли.* — Стеза га нештó у груди, не мож да уздáне. — У душу ме нештó стеза.

/стеза опьнци, ~ гуњче/ изр *спрема се за пут.* — Стеза опьнци, сáмо што неје негде отишьл. — Стеза гуњче за у Предене.

стеза се несв **1.** *утеже се.* — Не стезај се толко, ће ти пукне мешина. — Млого се ти стезаш за тија собор. **2.** фиг *шкртари.* — Стеза се за свáки динарчьк. **3.** *устеже се, стиди се.* — Немој се стезаш толко, узни, поеди нештó. **4.** фиг *спрема се.* — Одáвно му се стезам да га доватим за гушу. — Стезáли су се млоги да га бију, па се не наватише. **5.** фиг *нема храбрости.* — Не стеза ми се да излезнем на овуј дрчу.

стезање с гл им од *стеза (се),* **1.** *устезање.* — Од стезање остаде на свадбу глáдан. **2.** *облачење.* — Толко стезање ко да це жени. **3.** *шкртарење.* — О[д]-цтезање паре му све убуђавеле.

стекне свр *заради, обогати се.* — Све сам тој стекал с овеј две руке. — Стекал болес, реуму, то-е стекáл по пусту работу триес години.

стекнут, -а, -о *стечен.* — Нáша душá да знáје с коју муку-е овај кућа стекнута.

стелна прид *стеона (крава).* — Не презај стелну краву. — Је л ти се отелила онај стелна крава?

сте̏ља ж *мекани, од кучина ткани део самара, који штити да дрвени део не жуља коња под теретом.* — Растурим сте̏љу на сама̑р, па у њу ту̏рим па̑ре, што̑ га зна̑м, проо̑дим кроз Ка̑чар. — Сте̏ља се од кучи̑не изаткӓје, ко све дру̑го што смо тка̑ли. — Неје̑ до̑бро наме̑стена сте̏ља, сама̑р уби̑ва коња̑ на грбња̑ч.

стења̑к м ауг и пеј од *стена, камењар.* — Куде̑ ће те крос ти̏ја стења̑к пу̑н је зми̑је и гу̑штери!

сте̏па се свр *потуче се.* — Степа̑ше се же̑не, не мо̑ж ги разва̑диш. — Степа̑ла се деца̑, па се и же̑не за ко̑се доватиле.

Сте̏пановци м *село.*

сте̏ра свр **1.** *дотера.* — Сте̏рај гове̑да по̑близо до ре̑ку. **2.** *истера (откос).* — Сте̏рај о̑ткос до кра̑ј, па да обе̑дујемо. **3.** изр у псовци: *утера.* — Сте̏рам му га на сестру̑.

сте̏сни свр *сузи.* — Опра̑ла ми џемпи̑р, па се стесни̑л. — Пусти̑л шкемба̑р, па му се облекло̑ стесни̑ло.

сте̏сни се свр **1.** *прибије се, сабије се.* — Сте̏сните се ма̑лко да се̑дне чи̑ча. — Стесни̑ли се у чести̑ри зи̑да, едва̑ ди̑шу. **2.** *скупи се* — Немо̑ј се сте̏сни кьд га опе̑реш.

стесњува̑ње с гл им од *стесњује (се).* — Не тре̑бе ти стесњува̑ње на аљи̑ну ако се уго̑иш, тьг ће гу па шириш.

стесњу̑је (се) несв *чини нешто тесним, сужава (се).* — Дошло̑ вре̑ме да стесњу̑јем облекло̑. — Ће се стесњу̑јемо да напра̑имо ме̑сто и дру̑ги да се̑дну. — Стесњу̑је се оно̑ј што-е по̑широко.

сти̏гне свр **1.** *дође.* — Чека̑мо да Бо̑рча сти̑гне из рабо̑ту, да се догово̑римо око сва̑дбу. — Ће сти̑гне и шише̑ за руча̑к. — Ка[д]-цти̑гне је̑сен, ко̑ј зна̑је куде ће ти̑ бу̑деш тьг. **2.** *буде довољно.* — Едьн ле̑б не мо̑ж ни сти̑гне за дьн. **3.** *сустигне.* — Ни̑ки не мо̑ж да га сти̑гне како бр̑зо о̑ди. **4.** *пристигне, дорасте.* — Ка[д]-цти̑гне за жени̑лбу, ће ви питу̑јемо за ва̑шу дево̑јку. — Јова̑н сти̑гал за у шко̑лу. **5.** *сазри, узри.* — Сти̑гал ечьм за же̑тву. — Веће̑м сти̑гли компири̑. **6.** *нарасте,* в *сташе,* в *подбучи.* — Сти̑гло те̑сто да се премесу̑је. **7.** *заврши, постигне, успе у нечему.* — Завати̑ше неке̑ кишети̑не, не сти̑гомо на вре̑ме да овршȇмо. — Кра̑тачьк дьн, па се не сти̑гне да се урабо̑ти. — Све̑ се сти̑гне ка[д]-це о̑ће. — Од голему̑ рабо̑ту не сти̑гне се ни да се еде̑.

сти̏жа ж *сустизање,* в *добра стижа.* — До̑бра сти̑жа, чи̑чо!

сти̏за (се) несв **1.** *стиже (се), постиже (се).* — Не сти̑зам гла̑ву да ди̑гнем од разбо̑ј. — Не сти̑за се ви̑ше, остаре̑ло се и за работу. **2.** *сустиже (се), достиже (се).* — Ту̑ј, на Цеврља̑нку, у̑век ни сти̑за ка[д]-це вр̑ћамо и[з]-шко̑лу. — Бе̑га испред ме̑не, не сти̑за се. **3.** *допире.* — Ел сти̑за до тво̑је̑ у̑ши ово̑ј што ти ора̑тим, ел не сти̑за? **4.** *буде довољно.* — Не сти̑за ни це[л]-ле̑б за обе̑д. — Нека̑д ни-е престиза̑ло, а сьг не сти̑за за̑струг урда̑ за дьн. **5.** *долази.* — Ју̑тре сти̑за камијо̑н з-бра̑шно. — Кьд Во̑јча сти̑за из рабо̑ту?

сти̏не несв **1.** *хлади се.* — Све̑ ми сти̑ну ру̑ке. **2.** *зебе.* — Сти̑не ми ср̑це ка[д]-чу̑јем како жи̑ву.

стине̑ње с гл им од *стине.* — Болу̑е од стине̑ње но̑ге.

сти̏пса ж фиг *тврдица, циција.* — О[д]-ту̑ј сти̑псу не мо̑ж ни̑шта да извуче̑ш, не да̑ва. — Не̑ће ти ка̑же тај сти̑пса ни̑шта за и̑ла-ле̑к.

стипсо̑ше се свр **1.** *уштави се.* — Сва̑ри се шу̑ма, па се стипсо̑ше, па се у то̑ј ту̑ру кла̑шње да се ма̑сту. **2.** фиг *умаже се, упрља се, запусти се.* — Ква̑-е то̑ј жена̑, све̑ се стипсоса̑ла?

сти́ска несв **1.** *стеже.* — Не сти́скај то̀лко детѐ, боли́ га. **2.** фиг *плаши се.* — Не сти́ска му да и́де по ову̀ј ладно̀ћу у Село̀. **3.** фиг *шкртари.* — Сти́ска сва̀ку пару̀, дина̀рчьк му се не ту̀рчи. **3.** фиг *обљуби.* — Увати́л, па гу сти́ска у грма̀к, ко да ми то̀ј не ви́димо.

сти́ска се несв **1.** *шкртари, штеди.* — Сти́ска се да дадѐ па̀рс да ку̀пи нешто̀ на детѐ. **2.** фиг *трпи, устеже се.* — Цѐл дьн се сти́ска нѐће да и́де у клозѐт. **3.** фиг *колеба се, премишља се.* — Сти́ска се да ка̀же кво̀ вој се деси́ло. **4.** фиг *воде љубав.* — Сти́скају се неки́ та̀м, у јабука̀р, по мра̀к.

сти́скав, -а, -о **1.** *шкрт.* — Мло̀го-е сти́скава жена̀, нѐће ни јајцѐ на детѐ да попр̀жи. **2.** *накисео.* — Мло̀го су ти сти́скаве овѐ[ј]-јабу̀ке, ако и́маш онѐј што благну̀.

сти́скавац м **1.** *страх.* — Вати́л га сти́скавац, не смѐје по ову̀ј ви́јулицу да си и́де до̀м. **2.** *храброст, смелост.* — Нѐма сти́скавац по но̀ћ да оти́де на Меја̀не. **3.** *тврдица.* — Несьм зна̀л да-е то̀лки сти́скавац, не свидѐ му се ни кру̀шку да су̀не на детѐ. **4.** *зелени плод воћа,* в *зеленац.* — Не јѐђ ти́ја сти́скавци, ће ти збѐру у̀сне.

стиско̀љ м *шкртац, тврдица.* — Голѐм стиско̀љ, да ти живо̀т зави́си о[д]-то̀ј, нѐ би ти да̀л.

сти́сне свр **1.** *стегне и чврсто држи.* — Ка[д]-ти сти́сне ру̀ку, заболи́ те. — Сти́сни то̀рбу и бѐгеј да ни не ви́ду. — Сти́сни зу̀би и тр̀пи. **2.** *примора.* — Да га нѐје стисну̀л, не би́ му ни́шта каза̀л. **3.** фиг *обљуби.* — Па̀зи гу о̀пасно да гу неки́ не сти́сне негдѐ у мра̀к.

сти́сне се свр **1.** *скупи се, смрша.* — Стисну̀л се нешто̀ ко да-е бо̀лесан. — Стисну̀л се ко две па̀ре у кѐсу. **2.** *сачува (новац).* — Стисну̀л се за па̀ре ко да ће му ги неки́ тра̀жи. **3.** *скупи храброст.* — Сти́сни се па му ка̀жи ако си јуна̀к. **4.** *збије се.* — Сти́сните се, да учи́тељ про̀јде.

сти́ца несв *стиче, тече.* — Кьд је о̀н стица̀л ви́ сте вата̀ли зѐвала.

сти́ца се несв **1.** *састаје се, среће се.* — Ту̀ј куде се сти́цају Голѐма и Ма̀ла река̀ била̀-е Стоја̀нчина воденица. **2.** *стиче, богати се.* — Сти́ца се по печа̀лбу с пу̀но зно̀ј и рабо̀ту.

стица̀ње с гл им од *стица (се).* — Без диринчѐње нѐма стица̀ње.

сти́ча несв в *стица.* — Не сти́ча се лежећки́ са свѐ чети́ри у̀вис.

сти́ча се несв **1.** *састаје се.* — Ту̀ј у Село̀ се сти́чају Власи́на и Чемѐрчица. **2.** *стиче, богати се.* — Тако̀ј се не сти́ча ваздьн по кафа̀не. **3.** *скупља се, окупља се.* — Куде њѐга се сти́чају ра̀зне пијанду̀ре.

стича̀ње с гл им од *стича (се).* — За стича̀ње трѐбе тру̀д и ра̀д, и шпара̀ње, а не расипува̀ње.

стова̀ра несв **1.** *скида, сноси.* — Стова̀ра коња̀. — Стова̀ра џакови ис ко̀ла. **2.** фиг *окриви, лажно оптужи кога.* — Напра̀и па̀кос, па на дру̀гога стова̀ра.

стова̀ри свр **1.** *скине, истовари.* — Сто̀вари ли ги ви́ше, доклѐ ће те чѐкамо? **2.** фиг *окриви.* — Оћѐ на мѐне да стова̀ри да сам ја̀ то̀ј урaботи́л. — Цѐлу криви́цу стовари́л на бра̀та.

стова̀ри се свр **1.** *скине са себе терет.* — Ка[д]-це сто̀вари, ра̀мо му бѐше све жу̀љаво. **2.** фиг *обави велику нужду.* — Стовари́ла се нека̀ рђа̀ на срѐд пути́нче.

стоварува̀ње с гл им од *стоварује, скидање.* — За стоварува̀ње ми трѐбу по̀јаки љу̀ди, мло̀го и́ма џакови.

стовару̀је несв в *стовара.* — Нека̀ стовару̀је по рѐд (*1*). — Не стовару̀ј на дру̀гога, ти́ си си сам кри́в (**2**). — Свѐ што невеља̀је на дру̀гога стовару̀је (*2*).

сто̀вна / сто̀мна ж *тестија.* — У̀зни сто̀вне, па за во̀ду на кла̀данац.

стовнѐ с дем и хип од *стовна.* — Завати̏ си во̀ду у стовнѐ с оно̀ј кладанчѐ под бу̀ку.

сто̀вница ж дем од *стовна.* — Осталѐ сто̀внице пра̀зне. — Ту̀ри сто̀внице у водни̏к.

стовни̏чка ж дем од *стовница.* — Стро̀ши ми детѐ стовни̏чку.

стодина̀рка ж *новчаница од сто динара.* — Зача̀с у посластича̀ру растроши̏л стодина̀рку.

стоеħки̏(м) / стојечки̏(м) прил *стојећи.* — Нѐма ка[д]-да сѐдне, но едѐ стојечки̏. — Оно̀ј што сам некъ̀д мога̀л и стојечи̏м, съ̀г не мо̀гу ни лежеħки̏м.

сто̀жа ж в *остожа.* —Ваздъ̀н тѐрам коњи̏ око ону̀ј сто̀жу да овршѐмо рженѝчку.

сто̀жар м *стожер,* в *остожа.* — Вр̀жи коњи̏ с коно̀пац за сто̀жар и тѐрај у кру̀г да по̀чнемо вршѐмо.

стожъ̀к м дем од *стог.* — Набра̀мо сѐно од ону̀ј лива̀ду у Чу̀ку колко̀ за едъ̀н стожъ̀к.

стожѐ[1] с дем од *стог.* — Здену̀мо еднѐ стожѐ од оно̀ј сѐно у пади̏ну.

стожѐ[2] с дем од *стожа* (*остожа*). — Поби̏мо стожѐ на гу̀вно, па да насађу̀јемо сно̀пје.

стои̏ несв **1.** *стоји.* — Ви̏дим човѐк стои̏ прет ку̀ħу, а не зна̀м кои̏-е, ни како̀ се ви̏ка. **2.** *налази се.* — Ђубро̀вник стои̏ иза вра̀та. — А што̀ вршњи̏к стои̏ на са̀цак? **3.** *стално је на памети.* — Тај по̀рез ми стои̏ над гла̀ву, трѐбе веħ едну̀ш да га пла̀тимо. **4.** фиг *види се.* — Овдѐ не стои̏ вода̀, овдѐ стои̏ крушу̀м, о̀н се нејѐ утопи̏л, о̀н је уби̏вен и отиша̀л у Ду̀нав (*из гатања врачаре*). **5.** фиг *пристаје што, изгледа.* — Ка̀жи, како̀ ми стои̏ верменѐ. — Како̀ вој у̀баво стои̏ јелѐк ко сали̏вен.

Стои̏мен м *име.*

Стои̏менка ж *име.*

Стои̏ца / Стоји̏ца м *име.*

Стоја̀нка ж *име.*

Стоја̀нча м *име.*

стоја̀ње с гл им од *стоји, стајање.* — То̀ј нејѐ за едѐње, учмаја̀ло се о[д]-цтоја̀ње.

стојаħѐвка ж *осушено стабло дрвета у шуми.* — Ото̀ше да посечу̀ стојаħѐвке у Скѐндер.

стојеħки̏/м прил *стојећи.* — Немо̀ј стојеħки̏м да едѐш, и̏ма врѐме за рабо̀ту, сѐдни ко чо̀век.

сто̀јко м фиг *мушки полни уд.* — Боли̏ ме сто̀јко за говѐда, и̏ди, па ги ти̏ чу̀вај. — Ту̀рим га на сто̀јка (*псовка*). — Ува̀ти ме за сто̀јка. — Сто̀јко нека му рабо̀ти, а не ја̀. — Чим гу ви̏ди, ри̏пи му сто̀јко.

Сто̀јко м *име.*

Сто̀јмен м *име.*

Сто̀јча м *име.*

сто̀ка ж **1.** фиг пеј *припрост, некултуран, глуп човек.* — Кудѐ се до̀слепута та̀ј сто̀ка бъ̀ш късд трѐбе да рабо̀тимо. **2.** *руља, некултурна маса људи.* — Потрча̀ла сто̀ка да ви̏ди кво̀ се то̀ј рабо̀ти куде шко̀лу.

стока̀ра ж ауг и пеј од *стока.* — Стока̀ра една̀, ми̏сли да с мѐне мо̀ж како се кому̀ нашъ̀кне.

стокила̀ш м *човек тежак стотину килограма, крупан и дебео човек.* — А̏јде, брѐ, кудѐ ħе се ти̏ но̀сиш са стокила̀ша, ħе те поедѐ за обѐд.

стоки́лка ж *крупна, дебела жена.* — Стоки́лка, едва́ о́ди уз бре́г, ће се упа́шка.

столи́ца ж фиг *греде које чине кровну конструкцију, на којој леже рогови.* — Са́мо до́бар ма́јстор уме́је да напра́и столи́цу како тре́бе да се на њу збоду́ ро́гови.

столиче́ с дем од *столичка.* — Нек дете́ седи́ на столиче́, ја́ ћу му принесе́м ле́бац.

столиче́тина ж ауг и пеј од *столица.* — Едва́ поми́цам ове́ј столиче́тине, куде́ ги на́праи то́лко те́шке.

столи́чка ж *троношка.* — Прима́кни столи́чку уз прикла́дник да се згре́јеш.

столче́ с дем од *сто,* в *асталче.* — Ће поста́јмо на столче́ да се еде́, да не доно́сим со́вру.

стоока́ш м **1.** *велики котао.* — Тре́бе да калаи́шемо и стоока́ш што то́пимо ма́з. **2.** фиг *тежак и дебео човек.* — Куде́ ће стоока́ш с ме́не да о́ди, остаи́ га да патра́ви, ја́ си отидо́.

стопа́рац м *новац апоена од једног динара.* — Џа́бе ти стопа́рац, то́ј сьг ни́шта не вре́ди.

стопа́рка ж в *стопарац.* — Вре́ди ко́лко у прода́вицу даньс стопа́рка?

стопа́ре с в *стопарац.* — Оши́шано ја́ре за стопа́ре (*изр*).

стона́рче с дем од *стопарац.* — Да́де ми тьг едно́ стопа́рче, ко́лко за сими́т.

сто́пи (се) свр **1.** *растопи (се), истопи (се).* — Сто́пи ју́говина оно́лки сне́г за три́ дьна. — Стопи́мо ма́з и напраи́мо спр́жу. — Сто́пи се свећа́ на сльнце. **2.** фиг *смрша, ослаби.* — Стопи́ла се, не́ма гу ни сто́ ки́ла (*ирон*). **3.** *разгали се.* — Стопи́ се од мили́ну кьд ми то́ј рече. **3.** фиг *згреје, загреје добро.* — Ови́ја ни о́гењ сто́пи.

сто́пли (се) свр *загреје (се), угреје (се).* — Сто́пли на дете́ млеко́ да попи́је едну́ ча́шку да се угре́је. — Тамьн се ус-ку́бе стопли́, тре́бе па́ да изла́зим по ве́тар.

сто́рња (се) свр **1.** *изгуби (се), затури (се), нестане.* — Сторња́л ми те́слицу и не мо́гу гу на́јдем, па то́ј ти је! — Строрња́л се негде́ у ра́т, и не најдо́ше га до сьг. **2.** *сјури се, одјури.* — Уштркља́ше ми гове́да, сторња́ше се там-до́ле у ре́ку.

сторњосува́ње с гл им од *сторњосује (се), ломатање.* — Нави́кал на сторњосува́ње ни[з]-скрколи́је и чепељаци, па га но́ге не болу́ како ме́не.

сторњосу́је свр *уништи, утроши.* — Куде́ оно́лке па́ре сторњосу́је са́м Бо́г зна́је.

сторњосу́је се несв *ломата се.* — Не́ка се сторњосу́је куде о́ће, ви́ше ме неје́ бри́га за ње́га. — Ко́ј ће се ви́ше сторњосује низ ону́ј Чу́ку, тре́бе чове́к да се искр́ши докле сле́зне у Село́.

сторњо́ше свр *изгуби, затури.* — Негде́ сам сторњоса́ла меса́љ и не мо́гу га на́јдем.

сторњо́ше се свр **1.** *изгуби се, затури се.* — Тако́ј ми се по нешто́ сторњо́ше, не мо́гу га по́сле на́јдем. **2.** пеј *сјури се, отрчи.* — Сторњоса́мо се нис-ти́ја дру́м, па у Преде́не, на во́з. **3.** пеј *умре.* — Сторњоса́л се на́јзад и ти́ја мукомџи́ја.

стра́ м *страх.* — Од ово́цко прати́л ме стра́ од гла́д и нема́штину. — И ми́ у стра́ тр́чи, тр́чи, те дојдо́мо довде́ка. — Жи́ви на стра́. — Увати́л га голе́м стра́ од грмља́ву. — Набра́ло дете́ стра́, па вати́ло у́плав.

/стра́жа/ изр: — Во́ди га у пр́ву ба́ру на стра́жу (*шифровано наређење које су партизани издавали за ликвидацију појединих непријатеља*).

стража́рчи несв *стражари.* — До́ста сам стражарчи́л у во́јску, него ме и овде́ те́рају да не спи́м.

Страи́ња м *име.*

/страна́/ изр: — На ко̀ју ћеш страну̀? — Ћо̀рава му страна̀! — Тѝ му држѝш страну̀, а мѐне не бра̀ниш (*подржава га*)!

страни̇̀ште / страњѝште с *стрниште*. — Та̀м, у странѝште, та̀м сьг ѝма срндацѝ. — Тѐрај сто̀ку у страњѝште да не залѝта овдѐ око компирѝ.

стра̀ње с *брег благе стрмине према реци*. — Чѐсто пасѐмо говѐда у Стра̀ње, блѝзу-е река̀.

Стра̀ње с *заселак у Новом Селу*.

Стра̀ње с мтн *ливаде, шума, некадашње ориште, односно стрниште*.

стра̀њеница ж *једна од осам страница које чине основу разбоја* (Горње Гаре). — Разбо̀ј и стра̀њенице дѐљамо од бу̀ковину.

страњѝка ж зб им *стрн, стрњика*. — Не тѐрај говѐда по страњѝке, него негдѐ у о̀таву. — Немо̀ј се избацкаш по страњѝку.

страовѝт, -а, -о *опасан, онај који улива страх, страховит*. — Бѐше некако̀ страовѝт човѐк: ка[д]-це поја̀ви, свѝ се оеднуш у̀ћуту̀.

страо̀та ж *страхота, ужас*. — Да те ува̀ти страо̀та од њѐга како̀ изглѐда; нејѐ вѝше онѝја човѐк, скро[з]-се предругојачѝл.

/страо̀та Бо̀жја/ изр *нешто застрашујуће, зачуђујуће*. — Страо̀та Бо̀жја ко̀лко-е родѝл оша̀в ову̀ј го̀дину. — Колкѝ снѐг на̀пада, страо̀та Бо̀жја.

страотѝја ж *страхота*. — Да те ува̀ти страотѝја од ону̀ј скрколѝју на[д]-Цело̀. — Страотѝја ко̀лко су родѝли компирѝ.

Стра̀тија м *име*.

страто̀р м бот *лековита планинска биљка*.

страува̀ње с гл им од *страује, страховање, стрепња*. — Ватѝло га страува̀ње како̀ це детѐ сна̀јде у рабо̀ту. — Цѐл вѐк страува̀ње: да л ће на̀јдеш по̀со, ко̀лко ће рабо̀тиш, о̀ће л ти пла̀ту како си се погодѝл, мо̀ж ли ко̀лко да ушпа̀раш да пра̀тиш до̀м.

стра̀ује несв *страхује, стрепи, брине*. — Стра̀ује да нејѐ тој нештб о̀пасно што га заболѐло. — Мло̀го стра̀ујеше она̀ од мећа̀ву. — Стра̀ује да га не отру̀ју.

стра̀шица ж в *стра*. — Навата̀ло детѐ стра̀шицу од њѐга, па бѐга чим га вѝди. — Уватѝла стра̀шицу од вола̀, па не смѐје да га завр̀же за ја̀сле.

страшљѝв, -а, -о *плашљив*. — Страшљѝва ко за̀јац.

страшнѝло с *страва, опасност*. — И ми га видо̀мо, некаква̀ алосѝна, некво̀ страшнѝло. — Ува̀ти ме страшнѝло од ону̀ј скрколѝју, но̀ге ми се оцѐкоше, па ни ма̀кац.

стр̀в м *гроб, место страдања*. — Ни стр̀в му се не зна̀је куде су га убѝли. — Билѝ би срѐћни кьд би му нашлѝ стр̀в.

стрвѐње с гл им од *стрви, расипање, просипање*. — Нѐма стрвѐње, ѝма да се жѝто до̀бро збѐре з-гу̀вно.

стр̀ви (се) несв **1.** *расипа (се), просипа (се)*. — Кьд едѐ, стр̀ви тро̀шке по оста̀л и под оста̀л ко коко̀шка. — Стр̀ви се жѝто кроз прогоро̀тину на врѐћу. **2.** фиг *губи (се), не чува*. — Ова̀ј ква̀чка мло̀го стр̀ви пилѝћи, трѐбе гу вр̀жемо са сицѝмку за лесу̀.

стрвѝна ж *мрцина*. — Неку̀ стрвѝну растр̀зају ку̀чићи по Бу̀ђину падѝну.

Стр̀вна ж мтн *речица*.

стрво̀љ м *неред, русвај, лом*. — Збѐрите тѝја стрво̀љ да не стоѝ насред компирѝште, да се љу̀ди чу̀ду.

стрвољѐње с гл им од *стрвољи (се)*. — Нѐћу да вѝдим стрвољѐње по авлѝју, ѝма да се рабо̀ти чѝсто.

стрвољи (се) свр *расипа (се), просипа (се),* в *стрви (се).* — Не стрвољи леб, Господ ће те убије. — Што стрвољиш сено, љуцки га огреби?! — Деца знају само да стрвољу, затој га ти уработи. — Немој жито да се стрвољи, и онакој лечка родило.

стргне свр *спусти, свуче.* — Стргни виронгу на прозор. — Стргнул му гаће, све га обрукал пред људи.

стреа / стреја ж **1.** *стреха, настрешница.* — Стадомо по[д]-цтреу да се саклонимо от кишу. — Да не беше нека стреја, теше ни упљеска кишетина. **2.** *кућа.* — Па отишьл да се згреје под њојну стреју. — Нашьл је куде це саклони, пот курбеткину стреју. **3.** фиг *страна.* — Посвадише се у кућу, ал мати све држи мужову стреу. **4.** изр: **туђа стреја** *особа која је наклоњенија другима но својој породици.* — Ка[д]-це роди женско, одма кажу: „Туђа стреја!". — Од њега се ич не понадуј да помогне, то-е туђа стреја.

стревавља несв *погађа.* — Да се заsвериш како стревавља врапци с праћку.

стревављање с гл им од *стревавља, погађање.* — Најбољи-е у стревављање с ваздушну пушку.

стреви свр *погоди.* — Како га ти бьш стреви с камен у главу? — Стреви га ко с прс у дупе (*изр*). — Како стреви бьш данњс да дојдеш кьд он неје туј.

стреви се свр **1.** *погоди се.* — Стреви се такој да заедно дојдемо и[з]-Село. **2.** *нађе се.* — Куде се ти бьш сьг стреви да гледаш његов огрејаш? **3.** *догоди се.* — Стреви се у недељу рођендан на унука и крштевка. **4.** фиг *састане се.* — Стреви се са Стевчу на пазар у Власотинци та пооратимо. **5.** фиг *добије срчани удар, инфаркт.* — Стревило га срце и наместо остал.

Стреини / Стрејини м *заселак.*

Стреја м *име.*

Стрељa м *надимак.*

стреља несв фиг *гледа попреко.* — Надул меови, па само стреља с очи с кога це довати.

Стрељини м *заселак у Црвеном Брегу.*

стресе (се) свр **1.** *затресе, отресе што с нечега.* — Стресе дрво, сроља́ше се јабуке, те си напунимо торбичетија. — Стреси снег од гуњу. **2.** *задрхти, уздрхти.* — Стресомо се од ладноћу кьд улезомо у ладну учионицу. **2.** *потресе се.* — Стресе се од онoј што му опричаше за брата како-е страдал.

стрза (се) несв *свлачи (се), скида одећу.* — Свaки час стрза чешире тија попишкоја. — Стрза се да легне.

стриг м *обичај код првог шишања детета.* — Јутре ће прајимо стриг на дете.

стрижа ж *стрижење стоке (оваца).* — Еси све спремила за стрижу, па да поодимо на трлу?

стрижба ж *прво шишање детета.* — Д[а]-идемо на стрижбу куде чичини.

стриже несв **1.** *шиша.* — Докле бео помлада, ники ми не требеше, наострим ножице па запуцам да стрижем овце. — Научил деда да стриже деца, па не попуста. **2.** фиг *слуша, ослушкује, стрепи.* — Што стрижеш с-уши ко магаре? — Само стриже кво ће излезне о[д]-туј њину расправију.

стрижење с в *стрижа.* — Да ми помогнеш у стрижење овце.

стринка ж **1.** *стрина.* — Понеси овој паниче са[с]-сирење на стринку. **2.** фиг *кукавица, страшљива особа.* — Несьм знала да-е толка стринка, а не мушко.

стри̇ша несв **1.** *отреса.* — Стри̇ша сне̇г од гу̇њче. — Стри̇ша брашњи̇ве чеши̇ре. **2.** *стреса, да добро налегне.* — Стри̇ша бра̇шно у вре̇ћу да ви̇ди ко̇лко још и̇ма. **3.** *стреса рукама кога.* — Не стри̇шај дете̇, ће га изака̇лиш! **4.** фиг *потреса, узнемирава.* — Не стри̇шај ме ви̇ше с теј твоје̇ при̇че.

стри̇ша се несв **1.** *дрхти, тресе се.* — Дете̇ се стри̇ша од ладно̇ћу, а о̇н му не да̇ва да и̇де да се огре̇је, него мо̇ра да му пома̇га. **2.** *страхује.* — Сви̇ се стри̇шају од њега кьд га поме̇неш. **3.** *потреса се.* — Не̇ћу се због њега ста̇лно стри̇шам. — За сва̇шта мо̇рам да се стри̇шам, а о̇н си две-па̇ре не да̇ва за ни̇шта.

стриша̇ње с гл им од *стриша (се).* — Стриша̇ње за ово̇ј, стриша̇ње за оно̇ј и како̇ да ти срце не попу̇сти? — Бада̇ва стриша̇ње сне̇г о[д]-цто̇гови ка[д]-ће па̇ да навр̇ља.

стрка̇ља (се) свр **1.** *скотрља (се), откотрља (се).* — Стркаља̇ло се ка̇мење на пу̇т, не мо̇ж с ко̇ла да се про̇јде. — Сркаља̇мо бу̇ре на кла̇данац да га напу̇нимо с во̇ду да подаду̇је. — Стр̇каља ми се стовне̇ нис пути̇њче и ра̇сполути се. **2.** *сјури се.* — Стркаља̇ се зача̇с нис пади̇ну, па бе̇ж по пути̇њче у шума̇к, да ме ни̇ки не ви̇ди.

стрке̇ља се свр *скотрља се.* — Стркеља̇л се ниш-чепеља̇к за у Село̇, па се изгре̇бал.

стрко̇љи се свр *скотрља се.* — Стр̇кољи се некво̇ чу̇до озго̇р, прекај на̇с, са̇мо што ни не у̇тепа. — Стркољи̇л се низ ба̇самаци. — Стр̇кољи ми се клу̇бе негде̇ у бу̇рјан и не мо̇гу га на̇јдем.

стр̇ља свр **1.** *згњечи, згази.* — Удари̇ препељу̇гу, она̇ па̇де, а ја̇ гу стрља̇ с но̇гу. — Стр̇љај ову̇ј тра̇ву међу дла̇нови да ви̇диш како мири̇ше. — Попада̇ше сли̇ве на пу̇т, па ги ко̇ла све̇ стрља̇ше. **2.** фиг *убије, згази.* — Те̇ше ме стр̇ља у сока̇к воловодњица. — Уко̇чи ко̇ла да ме не стр̇љају докле врзу̇јем се̇но. ▪ трп прид **стр̇љан, -а, -о,** *згњечен.* — Ко̇ј ђа̇вол да ги бе̇рем ка[д]-цу све̇ сли̇ве стр̇љане, изга̇зене.

стр̇ман, -мна, -мно *стрм, под нагибом.* — Стр̇ман пу̇т, едва̇ воло̇ви искара̇ше се̇но уш-чепеља̇к.

стрмина̇ ж *низбрдица, косина, нагиб,* в *врла страна.* — Куде̇ на̇праи ку̇ћу на ову̇ј стрми̇ну да не мо̇ж да се при̇јде.

стр̇мно прил *стрмо.* — Куде њи-е мло̇го стр̇мно, зато̇ј све̇ во̇зу з-двоја̇нке.

стр̇н м *остатак стабљика после жетве житарица.* — Од оно̇ј у̇баво жи̇то оста̇де сьл стр̇н бацкаљи̇в.

стрњи̇ка ж *стрн,* в *страњика.* — Зби̇ра кла̇сје што-е остало̇ по стрњи̇ку.

стрњи̇иште с *стрниште,* в *страниште.* — Набацка̇л се на пету̇ у стрњи̇иште.

стро̇па свр **1.** *смрска, смрви.* — За ту̇ј ре̇ч те̇ше му стро̇пам гла̇ву с ону̇ј мати̇ку. — Стро̇пај гла̇ву на змију̇, да се не пожи̇ви. **2.** *исецка.* — Стро̇пај ми ова̇ј ко̇кала за у зе̇ље. ▪ трп прид **стро̇пан, -а, -о 1.** *смрскан, повређен.* — Отиде̇ до̇м са стро̇пану гла̇ву. **2.** *исечен, исецкан.* — Ко̇ске су ти стро̇пане за у гра̇.

стро̇ска (се) свр **1.** *поломи (се), изломи (се), смрска (се).* — Све̇ ми се ја̇јца строска̇ше у кице̇љу кьд ги поне̇со из гњездо̇. — Строска̇л пу̇но шише̇ с раки̇ју. — Стро̇скај ми ови̇ја ора̇си да ги очи̇стим. — Строска̇ше се вла̇ше у ђе̇пек. **2.** *истреска се, раздрма се.* — Строска̇ се у она̇ј ко̇ла по цо̇мбе нис Помо̇чаницу.

стро̇шен, -а, -о *поломљен.* — Што̇-е ова̇ј вр̇чва стро̇шена? — Стро̇шено држа̇ље на секи̇ру.

стро̇ши свр **1.** *поломи.* — Узрипа̇л, ел ће уле̇зне, ел ће стро̇ши вра̇та. — Ко̇ј ми стро̇ши уба̇во паниче̇? — Строши̇л на̇очаре, па не мо̇ж да и̇де. **2.** *одломи.* — Стро̇ши ми

ма̀лко о[д]-ти̏ја кла̀с, да оби̏ђнем. **3.** фиг *потроши.* — Стро̀ши ли ону̏ј стодина̀рку што ти да̀до? — Строши̏ гу!

стро̀ши се свр *поломи се.* — Па̀де ми конди̏рче, па се стро̀ши. — Кво̀ ће работ̀иш ка[д]-ти се стро̀ши и та[ј]-една̀ пани̏чка?

стрпи̏ се свр *сачека, причека.* — Ст̀рпи се ма̀лко докле испече̏м ба̀ницу, па ће еде̏ш.

стрпува̀ње с гл им од *стрпује се.* — До̀ста-е било̀ стрпува̀ње, сьг ел ни̏кад мо̀ра ми то̀ј завр̀ши.

стрпу̀је се несв *чека.* — До̀ста сам се стрпува̀л, о̀дма да ми вр̀неш па̀ре. — Не мо̀ж се ви̏ше стрпу̀је, реши̏л ће га пресри̏ћа да га ле̏ма.

стрто̀љен, -а, -о *скупљен, склупчан, згрчен.* — Најдо̀ га лежи̏ стрто̀љен у крајчьк от кре̏вет.

стрто̀љи свр *направи, начини што у мањој величини но што треба.* — Стрто-љи̏ла ми џемпи̏р, не мо̀ж се ни обуче̏, бо̀ље да га неје̏ ни пле̏ла.

стрто̀љи се свр *згрчи се, скупи се.* — Што̀ си се тако̀ј стртољи̏л, да неси̏ нешто̀ бо̀лесан? — Засувитли̏ла га меши̏нка, па се сртољи̏л у кре̏вет и лежи̏.

стрто̀рен, -а, -о *скупљен, сабран.* — Не̏ ли ти га да̀до голе̏мачко, сьг ми вр̀ћаш стрто̀рено џемпере̏.

стрто̀ри се свр *скупи се, смањи се.* — Опра̀ га у врељьц, ал ми се блузиче̏ ст̀рто̀ри. — И чи̏чка се нешто̀ стртори̏л, да неје̏ бо̀лесан?

струга̀љка ж *шпахла за стругање хлеба печеног у пепелу.* — У̏зни струга̀љку, па ма̀лко остру̀жи пога̀чу от-пе̏пел.

струга̀ра ж **1.** *пилана.* — Тру̀пци ће те̏рамо у струга̀ру за да̀ске и ле̏тве за карата̀ван. **2.** фиг *игра канапом који се покреће прстима.* — Напраји̏ на деца̀ струга̀ру от кана̀п да се си̏грају.

стру̀гне свр **1.** *побегне.* — Стругну̀л им чим су уле̏зли у шума̀к и јо̀ш га несу̀ вати̏ли. — Стру̀гну зајаче̏ преко голе̏ми ри̏д. **2.** *поструже мало (дрва).* — Стру̀гну ми ма̀лко дрва̀ ко̀лко да и̏мам до неде̏љу, ка[д]-ће до̀јде па̀. **3.** фиг *раздува се (ветар).* — Кьд стру̀гне ве̏тар ниш-Чеме̏рник сва̀ки ство̀р тра̀жи неки̏ свр̀т.

струже̏ несв **1.** *реже, пили (дрва).* — Нема̀ ко̀ј да ми струже̏ дрва̀, а ја ка̀бава у ру̀ке. **2.** *чисти.* — Струже̏ мати̏ку о[д]-ѕевњу̀. — Струже̏ обу̀вку од бла̀то. **3.** фиг *снажно дува, бриди (ветар).* — Струже̏ ве̏тар преко ри̏дови, па усту̀ра, премале̏ше ми обра̀зи.

стру̀к м фиг *стабљика биљке.* — Гле̏ј да не иско̀паш стру̀кови кьд окопу̀јеш лу̀к. — Иску̀би едно два-три̏ стру̀ка ржени̏цу да ви̏дим како напређу̀је. — Да̀ј му едно-два-три̏ стру̀ка лу̀кац.

стру̀ка ж **1.** *половина,* в *пaja,* в *поа.* — Сви̏ ћилими̏ сам тка̀ла о[д]-две̏ стру̀ке, цр̀ге и посте̏љке от по три̏. **2.** *упредена нит,* в *жица (1).* — Испле̏ла са[м]-му џемпи̏р о[д]-три̏ стру̀ке, не̏ма ве̏тар у њега да му ћу̀не. **3.** *руда код саоница,* в *процеп.* — Стру̀ка се за са̀нке зака̀чи з-две̏ и̏гле.

стру̀љ, -а, -о *рапав.* — Мло̀го стру̀ље ове̏ј посте̏љке, не мога̀ да за̀спим.

стру̀љи несв *гребе.* — Мло̀го ме стру̀љи ови̏ја шаре̏н џемпи̏р. — Стру̀љу га чеши̏рке без га̀ће.

Стру̀ма ж *име.*

Стру̀мина ку̀ћа ж мтн *кућиште, селиште у Јереници* (Млачиште).

Стру̀мини м *махала, заселак.*

Стру́мнћеви м *махала, заселак.*

стру́на вре́ћа ж *врећа од козје длаке.* — Пр́тене вре́ће смо сами́ тка́ли, а стру́не вре́ће купува́ли.

стру́па свр **1.** *сӣовари, набаца без реда.* — Струпа́сте ли се́но у пле́вњу, ел да до́одим и ја́? — Струпа́л дрва́ на дрвни́к. **2.** фиг *сасӣе, каже све,* в *накаже*[1]. — Све́ му струпа́ на ку́п што сам има́ла да му ка́жем, па сьг нек ми́сли ма́лко и о́н, а не све́ ја́.

стру́пи свр *ӣосече све, исече све,* в *исӣруӣи.* — Тре́бе да ми неки́ стру́пи дрва́, а не́ма кои́.

стручьк м дем од *сӣрук,* **1.** *сӣручић биљке.* — Ску́бни ми неки́ стручьк од о́ба лу́ка. **2.** *сӣрук ӣела.* — Дево́јче и́ма ово́цьк стручьк, па се кр́ши кьд о́ди.

стру́чје с збр им *изломљена, умршена коноӣља* (Горње Гаре). — Од гр́снице ни́шта несмо́ врља́ли, па ни стру́чје.

стр́шељ м зоол *сӣршљен* Vespa crabro. — Да се па́зите, стр́шељ напра́ил гњездо́ на та́ван.

сту́д м *хладноћа.* — Не зна́м што́ ми-е ово́лко сту́д. — Оту́д, кроз вра́та, би́е сту́д, затво́ри ги до́бро.

студе́п, -а, -о *хладан.* — Не се́ди на студе́н ка́мен. — Што́ ти-е челце́ то́лко студе́но? — Пи́е са́мо студено́ млеко́.

студена́ц м *велика хладноћа.* — Куде ва́с, бре́, голе́м студена́ц, како́ мо́ж да седи́те ту́ј тако́ј?

студени́ло с *хладноћа, зима, хладно време.* — Немо́ј по студени́ло да се мло́го ба́виш бес-кожу́к.

студени́ца ж **1.** *велика хладноћа, сӣуден,* в *леденица.* — У́вати ме студени́ца. — Дојде́ студени́ца. **2.** *хладна ӣросӣорија.* — Деца́ се пом́рзоше у ону́ј пу́сту студени́цу бес-ку́бе.

студено́ прил *хладно.* — Це́л дьн ми нешто́ студено́ у ду́шу.

студено́ћа ж *хладноћа.* — Ода́вно неје́ била́ оваква́ студено́ћа. — Куде ва́с студено́ћа, како́ издржа́вате?

студењи́кав, -а, -о *ӣрохладан.* — Куде ва́с студењи́каво, ал куде на́с ледени́ца. — Јес студењи́каво, ал јо́ш мо́ж да се еде́.

студи́ несв **1.** фиг *дува.* — Студи́ кроз ду́вке на пе́нџери. **2.** *хладно је.* — Студи́ ми нешто́, а неје́ то́лко ла́дно.

студира́ње с гл им од *сӣудира се.* — О[д]-то́ј његово студира́ње не́ма ва́јда.

студи́ра се несв фиг ирон *шеӣа се, дангуби.* — Де́сет го́дине си́н му се студи́ра по Бе́оград. — Ја́ ћу рабо́тим, кр́шим грбину, а ти́ се са́мо студи́рај!

студоћа́ ж в *сӣуд.* — Помодре́ла од студоћу́. — Премале́ше ми пр́сти на студоћу́.

сту́жни (се) свр *ӣосӣане ӣужан.* — Поје́, па кьд сту́жни гла́с не зна́ш ел пла́че, ел поје́. — Што́ се дете́ онако́ј стужни́ло? — Стужни́л се ко да му-е све́ пропа́ло.

сту́лтен, -а, -о *гњецав, сӣегнуӣ.* — Н-уме́је да оме́си ле́б како тре́бе, у́век во[ј]-е сту́лтен.

сту́лти (се) свр *угњеӣави (се).*- Стулти́л нешто́ за руча́к, едва́ се еде́. — Кака́в ти-е ово́ј качема́к, све́ се стулти́л?

сту́нтен, -а, -о **1.** *заӣамњен, сӣушӣен.* — Це́л дьн не́бо сту́нтено. **2.** *намргођен.* — Дојде́ от по́со сту́нтен, не́расположан.

сту́нти (се) свр **1.** *смрачи (се), наӣушӣи (се) (небо).* — Стунти́ло га, са́мо што не вр́не. — Стунти́ло од Власи́ну, мо́ж и куде на́с да се довуче́ пу́ста кише́тина. —

Стунтѝло се, па се састаѝли нѐбо и зѐмња. **2.** фиг *намргоди се, намршти се.* — Стунтѝл се, а нѝшта не казу̏је квȍ му-е. — Стунтѝл челȍ, несу̏ му свѐ ȍвце на брȍј.

сту̏па ж *аван,* в *чутура.* — Узȍ сту̏пу и ту̏ч да сту̏цам попрѝку.

ступа̏ло с **1.** анат *стопало.* — Набацка̏л се на ступа̏ло. **2.** *стопало на чарапи* — Исплѐла сам ступа̏ло, сьг и гредѝцу да доплетѐм и готȍва чѐра̏па.

ступа̏љка ж *табан.* — Болу̏ ме ступа̏љке од млȍго одѐње преко Џеврља̏нку.

ступа̏ц м *пречага на лојтрама и на мердевинама, где се стаје (ступује).* — Ту̏ј ће ту̏римо два̏ ступца̏ да држу̏ гредѝце.

сту̏пка[1] ж *стопа.* — Несам здра̏ва на нȍге, ал сту̏пку по сту̏пку — дојдȍ докуде ва̏с. — По сту̏пке у снѐг се позна̏ва да-е некѝ нађа̏ске одѝл око на̏шу ку̏ћу, квȍ ли-е тражѝл?

сту̏пка[2] несв *хода несигурно, настоји да проходa (дете).* — Почѐло по ма̏лко детѐ да сту̏пка.

ступка̏ње с гл им од *ступка*[2]. — Поступкува̏, поступкува̏ и ȍкуражи се детѐ са ступка̏ње, па си у̏бавшко прȍоди.

стунува̏ње с гл им од *ступује, ходање.* — По ступува̏ње се мȍж познајѐ човѐк.

ступу̏је несв *хода, гази.* — Па̏зи куде ступу̏јеш кьд преȍдиш Баинску рѐку, да се не љьзнеш на ка̏мен. — Ка[д]-цтупу̏је, онȍ крца, крца под нȍге, сѝла Бȍжја-е била̏ та̏ј Василѝјина девȍјка.

сту̏ра несв **1.** *скида, истоварује.* — Кȍј ће да сту̏ра сѐно ис кȍла? **2.** фиг *обара.* — С лопа̏тицу, кьд га нѝки не вѝди, сту̏ра сушенѝце о[д]-та̏ван.

/сту̏ра бра̏ду/ изр *брије се.* — Сту̏ра бра̏ду, досадѝло му да ȍди небрѝчен.

/сту̏ра вра̏/ изр *рашчишћава сламу и скупља жито после вршидбе на гувну.* — Испрѐзај коњѝ да сту̏рамо вра̏. — Дојдѐ ни пȍмоћ, зача̏с стурѝмо вра̏, па да вѐјемо жѝто.

/сту̏ра облеклȍ/ изр *свлачи се.* — Сту̏ра облеклȍ такȍј ко да-е сака̏т.

сту̏ра се несв **1.** *скида се.* — Нејѐ гу сра̏м да се пре[д]-деца̏ сту̏ра гола̏. **2.** *силази.* — Сту̏ра се из бу̏ку, растурѝл још еднȍ гњездȍ на вра̏не. — Сту̏рај се дȍле, кудѐ си се укачѝл у ту̏ј ста̏ру кру̏шку!

стура̏ње с гл им од *стура (се).* — Вѝкај још некога̏ да ти помȍгне у стура̏ње дрва̏ ис кȍла.

сту̏ри свр **1.** *скине, истовари.* — Кьд ме срѐтне сту̏ри ка̏пу и вѝка: „Дȍбар дьн!". — Сту̏ри џа̏кови са сама̏р да џа̏бе не тежу̏ на коња̏. — Сту̏ри ȍглави од греду̏ да прѐзамо говѐда. — Сту̏ри тој гу̏ньче, па сѐдни да ѐднемо! **2.** фиг *обори.* — Сва̏тови стурѝше с пу̏шку ја̏буку пред невѐстину ку̏ћу.

/сту̏ри гла̏ву/ изр *убије.* — Заклѐл се ће му сту̏ри гла̏ву ка[д]-та̏д!

/сту̏ри мустаћѝ/ изр *обрије бркове.* — Која̏ ли те прѐвара да сту̏риш мустаћѝ?

сту̏ри се свр *сиђе.* — Сту̏ри се от-коња̏, дȍста си га јаша̏л. — Сту̏ри се дȍле, што ћѐш на крȍв. **2.** *окане се кога.* — Сту̏ри ми се од гла̏ву, не мȍгу те трпѝм вѝше. — Сту̏ри ми се от-па̏тку (*изр*)!

сту̏тли свр *смеша штогод на брзину.* — Стутлѝла качема̏к, не једѐ се.

стуту̏ли се свр *скупи се, згрчи се.* — Стутулѝл се од нештȍ: ел од бȍлес, ел од нештȍ дру̏го, нѝки тȍј не зна̏е.

сту̏ца свр **1.** *убије.* — Стуца̏ с кука̏љу гла̏ву на змију̏. **2.** *уситни, смрви.* — Стуца̏ ли попрѝке што ти да̏до. **3.** *повреди се.* — Стуца̏л пр̏с ш-чека̏њу. **4.** фиг *направи, учини*

глупим, заглупи кога. — Стуцала га у главу, па ништа не знаје. — Стуцал гу у главу, затој иде такој алипава.

/стуца рогови/ изр *учини кога мирним, смири немирка.* — Ће ти стуцам рогови, неће ми се млого копистиш. — Нека-е бељаван колко оће, има му стуцам рогови да буде ко бубуљашка.

стуцан, -а, -о **1.** *уситњен, смрвљен.* — Поприка-е стуцана у чутуру што си ми дала. **2.** *утуцан, убијен психички.* — Стуцан у главу, затој такој орати ко нечамузан.

стуцка свр у дем знач: *стуца; измрви, уситни.* — Требе се све добро стуцка и попије с воду наштесрце.

сћућурен, -а, -о *скупљен.* — Нашли га такој сћућурен у снег, смрзал се, скочанил.

сћућури се свр **1.** *скупи се, снужди се.* — Сћућурил се од ладноћу, па дрти. **2.** фиг *згреје се, заклони се.* — Иди се малко сћућури у кућу да те ветар више не пробива на орман!

субота ж *парастос на прву суботу по сахрани.* — Нека дојде ка[д]-давамо суботу на деду.

суботар м *човек рођен у суботу по веровању је посебних магијских моћи,* в *суботарка.* — Само суботари су могли да се бору с тој некрстене силе.

суботарка ж *жена рођена у суботу, по народном веровању, могла је да види оале, омаје, ђаволе и друга бића из света нечастивих.* — Свашта виђава суботарка: вапири, оале, омаје. — Баба ми-е била суботарка, знала-е да баје и стура наврљ и мађије.

Суботка ж *име краве која је дошла на свет у суботу.*

суботница ж *подушје на прву суботу,* в *субота.* — Дојде и он на прву суботницу на башту, на сарану неје могал.

сув[1], -а, -о фиг *мршав, испошћен, слаб.* — Млого-е сув ко да ништа не еде. — Сува сучка, нема кво на њу да видиш.

сув[2], -а, -о фиг *чист, прав, истинит.* — Намештај по кућу му-е сува растовина.

/сува гуша/ изр *жељан пића.* — Врну се са суву гушу од собор. — Сува му гуша, сипни му малко да му не загори.

/сува курца/ фиг пеј *без сношаја.* — И јучер се врну о[д]-цобор сува курца.

сувак м *сува грана, суво дрво.* — Набери суваци да накладемо огењ прет колибу.

сувар м в *сувак.* — Ја донесем сувари, она ги ноћу крадне од мој дрвник. — Напуни кола са сувари, ће ми добро дојду за у огњиште.

суварац м фиг *мотка.* — За њега-е само суварац. — Узни суварац, па га добро измездри.

суварица м в *сувак.* — Шће ти толке суварице ка[д]-ци докарал убава дрва.

сувачьк, -чка, -чко **1.** у дем знач: *сув* (= који није мокар). — Сувачко-е све, мож се збира о[д]-цицу. — Продунул га ветар, па-е сено сьг сувачко. — Глеј да одиш по сувачко да се не каљаш. **2.** фиг *мршав, слаб.* — Еде ли овој дете, што-е оволко сувачко?

сувитли свр/несв **1.** *заковитла, раздува се снажно, стегне мраз.* — Кьд ветар сувитли снег, не мож ис-кућу да се излезне. — Кьд зима сувитли, це питујеш што несьм набрал још дрва. **2.** *прејако боли.* — Сувитлила ме мешина, не знам кво да работим. — Боли ме зуб, па сувитли.

сувица ж зоол *ласица.* — Сувице се накотиле на Китку, само назрћају из рупе.

сувлажан, -жна, -жно *који није сасвим сув.* — Не леште на сувлажну зевњу!

сӳво сла̏нце с мед *псоријаза*. — Боба-Мари̏чка е бaја̏ла од ӳплав, од сӳво слњнце, гаси̏ла-е уро̏ци.

сувомра̏зица ж *хладноћа без снега*. — По̏еде ни сувомра̏зица на рабо̏ту.

сувопе̏нцула ж пеј *злобна мршава особа*. — Да ми-е да ва̏тим туј сувопе̏нцулу, па да гу све̏ оскубе̏м ко коко̏шку.

сувота̏ ж *суво место*. — Немо̏ј три̏це да ста̏љаш у по̏друм, ће одвӳгне, но̏си га у а̏мбар, у сувотӳ.

суга̏ран[1], -рна, -рно *позан, закаснели*. — Ова̏ј ни го̏дина бе̏ше суга̏рна, па оша̏в не сти̏же све̏ да узре̏је.

сугара̏н[2] м фиг *последње рођено дете*. — Како̏ ти-е они̏ја тво̏ј сугара̏н, ел пошњл у шко̏лу?

сугаре̏ с **1.** *последње ојагњено јагње*. — И̏ма ли кво̏ да си̏са оно̏ј сугаре̏? **2.** *последње рођено дете*. — По̏расте, мо̏ре, до̏бар момњк од оно̏ј Дра̏гишово сугаре̏.

сугаре̏нце с дем и хип од *сугаре*. — Немо̏ј случа̏јно да продаде̏те мо̏је̏ сугаре̏нце!

сугари̏ца ж *овца која се последња ојагњила*. — Одво̏ј сугари̏цу и пӳшти во̏ј јагње̏ да си̏са.

сугарче̏ с дем од *сугаре*. — Едва̏ очува̏мо сугарче̏ да ста̏не на но̏ге кнд си га ма̏ти о̏дврљи.

сӳгреб м *место где је пас гребао земљу, користи се у врачању и бајању*. — Не и̏ди куде-е кӳче врља̏ло сӳгреби. — Нагази̏л на сӳгреби, па пропа̏де о[д]-чеша̏ње.

суде̏ње с гл им од *суди (се), суђење*. — Би̏л је у Власо̏тинци на суде̏ње з-бра̏та за зевњӳ.

сӳди несв **1.** фиг *казни*. — Ако не̏ће вла̏с, држа̏ва, ја̏ ћу му сӳдим! — Што̏ ми Бо̏г не да̏де да му ја̏ еднӳш сӳдим! **2.** фиг *одређује, наређује*. — Ви̏ше не ора̏тим с туј ција̏рку, она̏ ће ме̏не сӳди кво̏ тре̏бе да рабо̏тим. **3.** фиг *грди, прети*. — Милиционе̏р ме̏не суди̏, суди̏, па се ди̏же и куде њи̏ отиде̏. — Кнд видо̏ше да ме милица̏јац сӳди, доби̏ше крила̏, још ви̏ше ме напа̏доше.

сӳди се нев **1.** *води судски поступак против кога*. — Сӳди се два̏ес го̏дине с Печи̏нови за некакве̏ бӳке у Раскр̏сје. **2.** фиг *расправља се, свађа се*. — Сӳду се којӳ овцӳ да зако̏љу за Вели̏гден. — Ене̏ ги та̏м, на пӳт, нешто̏ се мло̏го сӳду. — Сӳду се око међӳ; чијо̏-е докле̏. — Зате̏ко ги сӳдешеу се кои̏ тре̏бе пр̏ви да оти̏де на они̏ја све̏т.

суђени̏це ж мн нар мит *три суђенице трећи дан по рођењу одређују судбину детета*. — Што тре̏ћа суђени̏ца ре̏кне, то̏ј беле̏жу негде̏ на снагӳ и о-тнг дете̏ и̏ма њиан беле̏г. — Што досӳду суђени̏це о[д]-то̏ј се не бе̏га.

сӳђено прид *предодређено од Бога, одређено од стране суђеница*. — Тако̏ј му сӳђено да бӳде но̏ћни̏к и скитни̏к, да лӳта и ни̏кад свр̏т да не на̏јде до гро̏б.

суза̏ва (се) несв *сужава (се)*. — Га̏ћке му ӳвек ма̏ти суза̏ва на рӳке. — Тӳј се про̏лука суза̏ва, а по̏сле па доо̏ди шири̏нка.

сӳзи свр *учини уским*. — Сузи̏л чеши̏рке, па му нога̏вице дошле̏ ко вуни̏ја.

сӳзне (се) свр *заузме (се), запне, нагони, натера кога на нешто*. — Сузе̏ше ме си̏нови, те преписа̏ ста̏н на деца̏. — Сузе̏ше ме да ги во̏дим на собо̏р, ако ме болӳ но̏ге и едва̏ о̏дим. — Сузе̏ се ће и̏де у Леско̏вац у шко̏лу и мора̏мо да попӳштимо. — Сузе̏ се жена̏ ће купӳје кравче̏, и на Петро̏вдњн, на Власи̏ну, га, и̏сна, купи̏мо.

сӳица ж в *сувица*. — Пӳн Де̏л те̏ј сӳице, са̏мо пи̏скају и иска̏чају из дӳвке.

сӳјечмица ж *помешани раж и јечам посејани на њиви* (Добро Поље). — Сеја̏ли смо сӳјечмицу за пре̏внину.

сука̀љка ж *оклагија.* — У̀знем сука̀љку па разви̏јем ко̀ре. — Немо̀ј ти ја̀ у̀знем сука̀љку да ти пока̀жем. — Немо̀ј му̀жа са[с]-сука̀љку да уда̀раш, ће се сучу̀ жѐне по њѐга (*јуриће жене за њим*).

сука̀љче с дем од *сукаљка.* — Зача̀с ћу ја̀ то̀ј са сука̀љче да зго̀твим ба̀ницу.

сукаљчѐтина ж ауг и пеј од *сукаљка.* — До̀сади ми, по вазд̀ьн ми у ру̀ке тај сукаљчѐтина.

су̀кана ба̀ница ж *пита, гибаница прављена од кора истањених оклагијом (сукаљком),* в *баница,* в *растрзана баница.* — Неки̏ по̀више во̀лу су̀кану ба̀ницу, а неки̏ растр̀зану.

сука̀ница ж в *сукана баница.* — Сука̀ница-е ба̀ница од ко̀ре су̀кане са сука̀љку, а пра̀ва ба̀ница-е од растр̀зане ко̀ре.

сука̀ње с гл им од *суче (се),* **1.** *упредање.* — Умори̏ се од сука̀ње јужети̏ја. **2.** фиг *врзмање, јурњава.* — Нѐма ви̏ше сука̀ње по сока̀ци, откачи̏л се о[д]-то̀ј дру̀ство.

суклија̀ш м *сутлијаш.* — Ће ку̀снеш ма̀лко суклија̀ш, и̏мам, напраи̏ла сам ју̀троске?

су̀кне[1] свр дем знач од: *суче.* — С̀ьг ћу ја̀ зача̀с да су̀кнем ко̀рке и испечѐм ба̀ницу са си̏рење и ја̀јца.

су̀кне[2] свр *нагло плане (ватра).* — Неки̏ запали̏л Ча̀летову коша̀ру, су̀кну о̀гењ у сре[д]-д̀ьн у вѐдро нѐбо, те изгорѐше црѐшње и сто̀гови.

сукњѐ с дем од *сукња.* — Облѐкла неко̀ у̀скратко сукњѐ, па вој се ви̏ду го̀ла мѐса.

сукњи̏че с дем од *сукња.* — Обу̀кла у̀скратко сукњи̏че ко за детѐ, а кра̀ци вој истрча̀ли ко̀ да-е нека̀ распи̏ја.

сулимѐн непр *сувише љути* (комп: љуцкас > љу̀т > по̀љут > на̀јљут > сулимѐн). — Ово̀ј папричѐ што ми да̀де бѐше сулимѐн, свѐ ме зно̀ј и̏зби од њѐга.

Султа̀на ж *име.*

Султа̀нац м мтн *пашњак, извор.*

/су̀ма ра̀бота/ изр за нешто *изванредно, одлично.* — Ђи̏ла су̀ма ра̀бота! — Ка[д]-це дока̀ра у но̀во, па су̀ма ра̀бота

сумѐсница ж *помешани раж и пшеница посејани на њиви* (Свође).

су̀мља[1] ж *неверица, сумњање.* — Жи̏ви са су̀мљу кои̏ ли му-е утепа̀л коња̀.

су̀мља[2] **(се)** несв *сумња (се).* — Су̀мља да му-е Кра̀ња оцѐкал бу̀ку. — Су̀мља се на сва̀шта, ал се јо̀ш не зна̀је кво̀ се с њѐга деси̏ло.

сумља̀ње с гл им од *сумља*[2] *(се).* — Њѐго̀во сумља̀ње нејѐ дока̀зано и зато̀ј изгуби̏л па̀рницу.

сумљи̏в, -а, -о *сумњив.* — Сви̏ су сумљи̏ви докле не ува̀ту лопо̀ва.

сумљи̏во прил *сумњиво.* — Сумљи̏во ми-е свѐ то̀ј с њѐга што се уработи̏ло. — Ка[д]-то̀ј рѐче, дојдѐ ми сумљи̏во.

су̀не свр **1.** *сипа, сипне.* — Су̀ни му ма̀лко млекцѐ. — Су̀ни на човѐка ракиј̀ицу да се повр̀не од ладно̀ћу. **2.** *да̂, даде, пружи.* — Так̀ьв је: ни на про̀шљака не̏ће да су̀не, него ли ће тѐбе!

су̀не се свр **1.** *сагне се.* — Суну̀ се да у̀знем ложи̏цу о[д]-ѕѐвњу, прѐсече ме ко с но̀ж преко грби̏ну. **2.** *пружи се.* — Су̀ну се о̀н да гу ва̀ти за ру̀ку, ал се она̀ и̏змаче. — Су̀неш ли се па̀ у моѐ, ру̀ку ћу ти прби̏јем. — Су̀ни се, па си у̀зни, то̀ј ли-е тѐшко?

суњува̀ње с гл им од *суњује (се).* — Од суњува̀ње за̀боле ме грби̏на.

суњу̀је несв *пружа, даје.* — Суњу̀јем му ов̀ьг-оњ̀ьг по неку̀ сушени̏чку, по лончѐ млекцѐ.

сујњује се несв *пружа се, сагиње се.* — Залу̍[д]-це сују̍је преко пло̍т, кьд не мо̍ж да га дова̍ти.

супе̍тли се несв ирон *кочопери се, придаје себи већу важност.* — Супе̍тли се ко петьл куде коко̍шке.

супе̍тлица ж *кочоперна, наметљива особа.* — Пу̍сти туј супе̍тлицу, немо̍ј се зава̍ђаш, не̍го да ми и̍демо по коњи̍.

супетљи̍в, -а, -о *наметљив, кочоперан.* — Немо̍ј га ви̍каш, мло̍го-е супетљи̍в, а ни̍шта не зна̍је, мо̍ж се посва̍ђамо.

супетљи̍вка ж *она која је недорасла за неки посао а намеће се да га ради.* — Не̍ће ва̍љда да у̍зне ону̍ј супетљи̍вку да вој снове̍ за цр̍ге.

супетљи̍вко м *онај који је недорастао за неки поса, а намеће се да га ради.* — Ко̍ј ће ти ђа̍вол супетљи̍вко, сьл да ти сми̍та.

супра̍шка ж **1.** *врућ пепео.* — Тури̍ га на супра̍шку, да се чо̍рба у гр̍не не ола̍ди. **2.** *ситан осиљав снег који ветар ковитла.* — Не ви̍дим куде-е прти̍на, ве̍тар ми но̍си супра̍шку у о̍чи.

супро̍тив пред *насупрот, насрам, с друге стране.* — Стои̍ о̍н супро̍тив на̍с и гле̍да кво̍ рабо̍тимо. — Ра̍совачки бре̍г — то̍ј ти-е супро̍тив На̍јдину водени̍цу.

су̍р, -а̍, -о̍ *сив.* — Чија̍-е ова̍ј сура̍ овца̍? — Ову̍ј суру̍ ву̍ну ћу мьстим у цр̍но.

сургу̍н м *бестрагија.* — Ћу га прока̍рам у сургу̍н, да га ви̍ше не гле̍дам.

сурду̍к м *пропаст, мрак, провалија.* — Све̍ отиде̍ у сурду̍к. — Пи̍па по сурду̍к да напи̍па неки̍ и̍злаз.

сурду̍кне свр **1.** *баци што у провалију.* — Су̍рдукну га там-надо̍ле у ту̍ј скрколи̍ју, да га ни̍ки ви̍ше не на̍јде. **2.** фиг *обави полни однос.* — Кьд вој га су̍рдукну Му̍рџа (бик), кра̍ва и̍скоколи о̍чи. **3.** изр у псовци: *набије, забије.* — Сурду̍кнем вој га на ма̍тер. — Сурдукну̍л вој га неки̍!

сурду̍кне се свр **1.** *пропадне, нестане, настрада.* — Па̍зи да се не сурду̍кнеш у туј провали̍ју. — Сурдукну̍л се низ возни̍к, зама̍лко да поги̍не. **2.** *устреми се.* — Ка[д]-це орьл сусрду̍кне озго̍р, ће ти гра̍бне петла̍ зача̍с. **3.** *слети, сјури се.* — Сурдукну̍мо се низ они̍ја чепеља̍к под Цавдари̍, па у Преде̍не на ста̍ницу.

сурејá̍ње с гл им од *сурејe.* — Зна̍ш ли нешто̍ од сурејá̍ње, да ми ву̍та не суре̍је.

суре̍је несв *добије суру боју, испере се боја.* — Ако ги до̍бро не омьстиш, и̍ма ти суре̍ју кла̍шње. — Гу̍ња ми суре̍је од носе̍ње по ки̍шу и по сльнце.

су̍ржица ж *помешани раж и јечам посејани на њиви.* — Од су̍ржицу смо по̍сле мле̍ли пре̍внину за сви̍ње. — Крми̍ли смо сто̍ку, тура̍ли су̍ржицу на коњи̍ у зобни̍цу.

су̍рка ж *овца сиве боје.* — Куде̍ ти се де̍ну сурка?

су̍ркас, -та, -то *сивкаст.* — И̍де не су̍ркасто, ал неје̍ бьш ни су̍ркасто, а од су̍ру ву̍ну-е.

су̍рла ж фиг пеј *нос, велики нос.* — Наду̍ла су̍рле, не̍ће с ме̍не [да] ора̍ти. — Мо̍ре, треба̍ло-е да му рашчу̍кам ону̍ј су̍рлу ка-це ра̍здра на ме̍не.

су̍рлоња м фиг *онај који има велики нос.* — Ти̍ја су̍рлоња што зна̍је да проно̍си а̍брови по село̍.

сурни̍сан, -а, -о *упропашћен,* в *урнисан.* — Јечьм ни све сурни̍сан, уле̍зла гове̍да, па оди̍ла по ње̍га, оди̍ла.

сурнисува̍ње с гл им од *сурнисује (се).* — Све̍ пошло̍ на сурнисува̍ње. — За сурнисува̍ње коња̍ с те̍шки то̍вари ће га уте̍пају до̍ма.

сурнису́је (се) несв *пропада, уништава (се), упропашћава (се)*. — Ни́ки не ви́ди како полага́чке сурнису́је ку́ћу. — Сурнису́је воло́ви с претова́рена ко́ла дрва́ уз Гу́вништа. — Сурнису́је се да[н]-но́ћ работе́јећи по грађеви́не. — Оно́лке се ја́буке сурнису́ју, а о́[н]-нећ́е ни да оби́ђне.

сурни́ше (се) свр *уништи (се), пропадне, упропасти (се)*. — Говеда уле́зла у ове́с, све́ га сурниса́ла. — Не оста́љај бра́шно у по́друм ће се сурни́ше. — Пога́нци сурниса́ли жи́то у а́мбар. — Су́рниса се чове́к од рабо́ту. — Оста́ну ли на зевњу́ да лежу́, ја́буке це сурни́шу, бо́ље ги ту́ри у ко́мине. **2.** фиг *нагрди, наружи*. — Ка[д]-дојде́ башта́, па поче́ да ви́ка на њи́, све́ ги су́рниса.

сурту́к м *смешењак, неспособњаковић, неспретњаковић*. — О́н је за то́ј сурту́к, не́ће зна́је да га урабо́ти како тре́бе.

суртукль́к с *неспособност, незнање*. — Такъв суртукль́к jо́ш несъм виде́л од едно́г ма́јстора.

сурту́чина ж аугм и пеј од *суртук*. — Сурту́чина, у́пропасти ми ветрења́чу и не по́прави гу.

сурту́чки прил *невешто, лоше, како то зна и уме суртук*. — Уработи́л га сурту́чки.

су́рча м *во сиве боје*. — Пока́рај бр́же су́рчу, да га пре́замо з-Га́љу.

суст́иза несв *сустиже*. — Нарађа́ла деца́ едно́ дру́го до у́ши сусти́за.

су́цки, -а, -о *судски*. — И́мам су́цки спо́р у Власо́тинци око шума́к у Баче́вишта.

су́цки прил *судски*. — То́ј ће ре́шимо су́цки ако не́ћеш сьс до́бро.

суче́ (се) несв **1.** *оклагијом развија коре*. — Пр̀во суче́ ко́ре, па ги по́сле према́же с ма́з, па ги ре́ди едну́ врз дру́гу, а и́змеђу њи ту́ра упр̀жено зе́ље и, ка[д]-це испече́, то́ј се ви́ка зељаница. Ете́ ти реце́пис. **2.** фиг *упреда нити*. — Узо́ да суче́м вр̀це за подве́шке, па се замаја́ око нешто́ и заборави́ кво́ сам работи́ла. — Суче́м коно́пци од гр̀снице. **3.** *намотава пређу*. — Це́л но́ћ суче́ це́вке за тка́ње. **4.** фиг *мота се, јури, бесни*. — Деца́ се са́мо сучу́ го́ре-до́ле, не да́ј да ви́ше пра́ву тара́в-тара́в по ку́ћу. — Суче́ се на́род по собо́р. **5.** фиг *јури, трчи*. — Како́ ја́ те́бе са сука́љку [уда́рам], тако́ј да се по те́бе сучу́ мо́мци / дево́јке (*басма*). **6.** фиг *глади, сврдла (бркове)*. — А о[н]-ни́шта не ора́ти, сьл суче́ бр̀кови и слу́ша; ни́ки не зна́је кво́ мисли с његов́ мо́зак. **7.** фиг *лаже*. — Врти́, суче́, измишља́ва кво́ му па́дне на па́мет, сьл да те прева́ра.

су́чка ж **1.** *сува грана*, в *сувак*. — Набе́рем су́чке за по́тпалу. **2.** фиг *мршава особа*. — Напраил се су́чка, ископнеја́л, да га не позна́јеш.

сушени́ца ж *печеница*. — Наали́л се, па све́ сушени́це поеде.

сушени́чка ж дем од *сушеница*. — Сьл да ми-е една́ сушени́чка, да вој пока́жем како се еде́.

су́ши несв фиг *пребија*. — Би́е, па су́ши. — За то́ј што-е напраил, ће му су́шу ду́пе до́м.

суши́ла ж *страх, зорт* (М. П.)

сушина́ ж **1.** *суво, бескишно време*. — У́пропасти ни ова́ј сушина́ и лива́де, и жи́то. **2.** *осушене стабљике конопље*. — Збе́ремо сушину́, па на тр̀лицу чу́камо.

су́шица ж мед *туберкулоза*, в *јевтика*. — И́ма су́шицу, зато́[ј]-е онако́ј пребледе́л и не мо́ж да рабо́ти.

су́шница ж *просторија за сушење тканине која је ваљана у ваљавици*.

сца́цка свр **1.** *сашије што густо, збије, згусти*, в *нацацка*. — Мло́го си сцацка́ла ла́ске око огрља́к на ву́ту! — Јо́ш кьд вој сца́цкам мани́стра на ћенари́ око гу́шу и на

рукави̇, и̇ма да бу̇де на̇јубава кошу̇ља. **2.** *густо посади што.* — Мло̇го си сцацка̇л оџа̇ци за компири̇.

сце̇пен, -а, -о *поцепан.* — Што̇ су ти сце̇пене но̇ве пантало̇не? — И̇де сьс сце̇пено ду̇пе.

/сце̇пено гр̇не/ изр *пеј* **1.** *промукло оглашавање.* — Што̇ се де̇рња тој сце̇пено гр̇не? — Поје̇ како сце̇пено гр̇не. **2.** фиг *неразговетан говор.* — Пија̇н, па крчи̇ нешто̇ ко сце̇пено гр̇не.

сце̇пи свр **1.** *поцепа.* — Све̇ што̇ му обуче̇ш о̇н зача̇с сце̇пи. — Куде̇ си, бре̇, па̇ сцепи̇л ду̇пе, нема̇јмиру едьн. **2.** *разбије (главу).* — Сце̇пи му гла̇ву с ка̇мен, па бљи̇ну кр̇в, едва̇ га заустаи̇ше.

сцено̇тина ж *поцепани одевни предмет, рита.* — Те̇ј сцепо̇тине ја̇ ти не кр̇пим ви̇ше. — Куде̇ си пошьл у те̇ј сцепо̇тине, ко да не̇ма кво̇ да обуче̇ш?

сцрцо̇рен, -а, -о *скупљен, снужден.* — Седи̇ дете̇ сцрцо̇рено у мра̇к, само̇ у ку̇ћу. — Да̇де ми нешто̇ сцрцо̇рено, ви̇ка испле̇ла ми џемпи̇р.

сцрцо̇ри (се) свр **1.** *направи што мањим но што требе.* — Сцрцори̇л га ко да неје̇ има̇л от кво̇ да га напра̇и. — Мло̇го си ту̇ј чи̇пку сцрцори̇ла, тре̇бе да-е по̇големшка. **2.** *скупи(се), учини се јадним.* — Сцрцори̇л се пот кишо̇бран, кобаја̇ги це сакло̇ни от ки̇шу. — Сцрцори̇л се по[д]-цр̇гу, па дркти̇.

Т

та̇ везн *па.* — О̇жени се за Та̇ћију, та се за̇црни.

та̇бак м **1.** *лист папира.* — Исце̇пи ми едьн та̇бак и[з]-све̇ску, да напи̇шем пи̇смо на Драги̇воју у рабо̇ту. **2.** *хартија, папир.* — И̇маш ли неки̇ та̇бак да ми замо̇таш ово̇ј шише̇. **3.** изр: **пресави̇је та̇бак** *тужи.* — Ни̇шта му дру̇го не мо̇ж, но да пресави̇јеш та̇бак, па на су̇д.

таба̇рка ж *каца с водом у казаници кроз коју пролази цев са алкохолном паром која се хлађењем претвара у алкохол.* — Намести̇мо све̇ како̇ тре̇бе и каза̇н и табарку, лу̇лу, сипа̇мо ко̇мине и накла̇домо о̇гењ, сьл че̇камо да потече̇ прва̇к.

та̇баџија м *силеџија.* — Како̇-е поче̇л да се би̇је з-деца̇, си̇н ће ти бр̇зо поста̇не та̇баџија.

табланѐт м *карташка игра.* — Мло̇го су зи̇мени игра̇ли табланѐт.

та̇блица ж *ђачка таблица на којој се писало крижуљом.*

та̇блица де̇лења ж *таблица дељења с одређеним бројем.* — На̇јбоље зна̇је та̇блицу де̇лења у ра̇зред.

та̇блица мло̇жења ж *таблица множења.* — Неје̇ још научи̇л та̇блицу мло̇жења.

табија̇т м *ћуд, нарав,* в *тадијат.* — Такьв му-е табија̇т, ту̇ј му ни̇шта не мо̇ж.

та̇ван, -вна, -вно *мрачан, таман.* — По̇друм ни-е мло̇го та̇ван, ни̇шта се не ви̇ди, мо̇ра да оцкр̇кнем вра̇та, кьд нешто̇ рабо̇тим у ње̇га.

тавне̇је несв **1.** *смркава се, пада мрак.* — Поче̇ да тавне̇је, по̇брзо да зби̇рамо се̇но и това̇римо у ко̇ла. **2.** *навлаче се тамни облаци.* — Тавне̇је откуде Власи̇ну, боји̇м се ће до̇јде попишу̇ља. **3.** фиг *добија неприродну тамну боју.* — Поче̇л Страи̇ња нешто̇ да тавне̇је у лице̇.

тавнѐје се несв *црне се облаци.* — Тавнѐје се откуде Бѐсну Кобѝлу, нѐће ваљајс, и овдѐ да до̀јде.

та̀вни се несв *смркава се, пада мрак.* — Почѐ се та̀вни, да прибѝрамо о̀вце накуде трлу̀.

тавнина̀ ж *мрак, тама.* — Јо̀ш је тавнина̀, јо̀ш се нејѐ расавну̀ло.

тавнино̀м прил *по мраку, по тами.* — Дѝгнем се тавнино̀м да стѝгнем на бра̀ну, на рабо̀ту. — Отишъл Вука̀н тавнино̀м, нејѐ тѐл да ни чѐка.

тавнѝца ж **1.** в *тавнина.* — Јо̀ш за тавнѝцу појдо̀ше с рабацѝје у Предѐне на ста̀ницу. — Не мо̀ж се сна̀јдеш по туј тавнѝцу, да запа̀лим гаса̀рче. **2.** фиг *затвор, апса.* — Сьг о̀н лежѝ у тавнѝцу, а онѝ си и да̀ље тргу̀ју с коњѝ.

тавно̀ прил *мрачно.* — Бѐше тавно̀ ка[д]-дојдо̀ше о[д]-цобо̀р на коњѝ.

тавња̀н м *тамјан, тамњан.* — Запалѝ тавња̀н да раска̀рам ђа̀воли ис-ку̀ћу.

тавњанѝка ж бот *врста грожђа.* — Мло̀го во̀лу тавњанѝку, са̀мо ро̀пћу са зу̀би.

тавња̀нчьк м дем од *тавњан.* — Нату̀рај тавња̀нчьк, па запа̀ли, да излѐзне тај ђаволѝна ис-твоју̀ ку̀ћу.

тавњува̀ње с гл им од *тавњује.* — То̀лке го̀дине тавњува̀ње, како̀ да се човѐк не разболѝ.

тавњу̀је несв **1.** *тамнује у затвору.* — Да-е о̀ндак ма̀лко тавњува̀л, не би га сьг закачѝле трѝ го̀дине. **2.** *мртав у гробу.* — Мо̀ј човѐк тавњу̀је у гро̀б, а душма̀нин га, енѐ, излѐзал из а̀псу, и кудѐ-е ту̀ј правдина̀?

та̀г / тѝг прил *тада.* — Да сам бѝл тьг ту̀ј да га снѐмам намѐсто.

тага̀шањ, -шња, шњо *тадашњи.* — У тага̀шњо врѐме је то̀ј било̀ тако̀ј, а сьг је овако̀ј.

тадија̀т м в *табијат.* — Мло̀го ло̀ш тадија̀т му ѝма детѐто.

та̀збина ж *род по женској линији.* — Билѝ у та̀збину цѐлу недѐљу.

та̀зе прид непром **1.** *свеж, свеже.* — Наалѝла га, ако нејѐ та̀зе лѐб, нѐће едѐ. **2.** фиг *најновије.* — Ел ѝмаш каквѐ та̀зе вѐсти и[з]-Село̀?

та̀ење / та̀јење с гл им од *та(ј)и (се).* — Куде мѐне нѐма та̀јење, свѐ ти о̀дма у о̀чи нака̀жем.

та̀и (се) несв **1.** *држи (се) што у тајности, крије (се) што од некога.* — Јо̀ш то̀ј од му̀жа та̀и, ал а̀ко дознаѐ, зло̀ це некѝ проведѐ. — Та̀и и од мѐне кудѐ рабо̀ти Вѝца. — То̀ј се о[д]-деца̀ та̀и, да те негдѐ не офѝрају. **1.** *крије се.* — До̀м је, ал се та̀и да га не ува̀ту на во̀јну вѐцбу.

та̀ин м *војнички хлеб.* — Та̀ин у ра̀нац, ра̀нац на грбѝну, па у стро̀ј.

та̀ј (тѝја), та̀ј, то̀ј мн **тѝја, тѐј, та̀ј** пок зам *тај.* — Та̀ј човѐк, с ту̀ј жену̀ и то̀ј детѐ отишъл куде тѝја прѝјатељи и понѐл ѝсте тѐј бомбо̀не на та̀ј та̀мо њѝна деца̀.

та̀јба / та̀јва ж *зидарска дружина, тајфа.* — Ранѝје се у рабо̀ту ишло̀ у та̀јбе. — Сва̀ка та̀јва си-е има̀ла своѝ ма̀јстори, ка̀лфе, шѐгрти и чира̀ци, и својѐга во̀ђу.

та̀јнос ж *тајност.* — Свѐ су то̀ј у та̀јнос уработѝли. — То̀ј нејѐ нѝкаква та̀јнос да се оженѝла Љубѝнка у Леско̀вац.

такѝв, -ква̀, -кво̀ 1. *такав.* — Да-е мо̀ј му̀ж такѝв, ода̀вно би га оста̀ила. **2.** фиг *значење „претпостављеног квалитета", надређен, који се подразумева, добар.* — Му̀ж во[ј]-е такѝв ма̀јстор, њѐга да пого̀диш за ку̀ћу. — То̀-е са̀мо такѝв човѐк!

такѝ пок прид зам *такав.* — Такѝ човѐк се еднуш у вѐк ра̀ђа. — С такѝ љу̀ди не мо̀ж да излѐзнеш на кра̀ј. — Ѝма такѝ апетѝт да ће цѐло прасѐ изедѐ и па̀ да му-е ма̀лко.

та̀кне свр *дира, изазива.* — Ако га па̀ некѝ та̀кне, ја̀ ћу му су̀дим.

тако̍ј прил *ӣако.* — Тако̍ј тре̍бе да се рабо̍ти, по домаћи̍нски, а не̍ како ти̍.

такса̍ свр фиг *смањи се, ӣроӣадне.* — Скро̍з је такса̍л сьс трговѝну. — Нешто̍ ми ти̍ја чове̍к мло̍го такса̍л, не бе̍ше такьв ка[д]-дооди̍ ле̍тоске.

та̍кши, -а, -о *лакши, слабији.* — Ови̍ја ђа̍к ти-е та̍кши од оно̍га. — Стари̍јат ми-е нешто̍ та̍кши ђа̍к од мало̍тога.

Та̍ла ж *надимак.*

таламба̍с м **1.** фиг *бубањ, ӣуӣан,* в *удари у ӣаламбаси.* — Та̍м, откуде Чу̍ку, чу̍је се како̍ уда̍ра таламба̍с. **2.** фиг *бука, галама.* — Што̍-е па̍ тако̍ј ра̍но ди̍гал таламбаси̍?

таламба̍са (се) несв *ӣрави буку, галаму, неред, ӣаласа (се).* — Немо̍ј о̍н мло̍го да ми таламба̍са по ку̍ћу, да га ја̍ не смиру̍јем! — Це̍л се собо̍р од на̍род и свира̍чи таламба̍са

таламбаса̍ње с гл им од *ӣаламбаса (се).* — Чу̍је се таламбаса̍ње од Горе̍шњак на Меја̍не.

тала̍нта ж **1.** *гусӣи дим, гусӣа ӣрашина.* — С ту̍ј метлу̍ ди̍же оно̍лку тала̍нту да сви̍ искочи̍мо ис-ку̍ћу. — Не ди̍зај тала̍нту по авли̍ју. **2.** фиг *мушкарац галамџија, ӣодбуњивач.* — Му̍ж во[ј]-е голе̍м тала̍нта, сьл подбуњу̍је љу̍ди без ра̍злог.

талантѐње с гл им од *ӣаланӣи.* — Које̍ ће ти то̍лко талантѐње, вр̍љи ту̍ј дуванчи̍ну, не тру̍ј се.

тала̍нти несв **1.** *дими.* — Це̍л дьн по ку̍ћу тала̍нти чу̍р, кьд н-уме̍је да накладе̍ о̍гењ. **2.** фиг *ӣуши.* — Што̍ то̍лко тала̍нтиш? — Немо̍ј ви̍ше да ми тала̍нтиш с те̍ј цига̍ре!

тала̍шка несв *ӣремеће, ӣреӣражује.* — Чи̍м до̍јде, по̍чне да тала̍шка кво̍ да еде̍. — Неки̍ ми ста̍лно тала̍шка по ко̍вчьк са[с]-спрему̍, кое̍ тра̍жи — не зна̍м. — Талашка̍ли вој по ку̍ћу, тражи̍ли па̍ре.

талашка̍ње с гл им од *ӣалашка.* — Неје̍ ле̍по талашка̍ње по ту̍ђо. — Тре̍бе да и̍маш но̍с за талашка̍ње.

та̍лпа ж *дебела ӣодна или ӣаванска даска.* — Од оне̍ј растo̍ве гре̍де наструга̍мо та̍лпе за по̍д.

та̍м прил *ӣамо.* — Еси̍ би̍л та̍м, куде чи̍чини, нешто̍ те вика̍ше? — Та̍м било̍, та̍м остало̍ (*изр*).

тама̍н прил **1.** *ӣо мери, одговара (нечему).* — Ципе̍лке су му тама̍н, а кошу̍љка-е нешто̍ по̍големшка. **2.** *исӣог ӣрена, уӣраво сада.* — Тама̍н да по̍јдем, нешто̍ ме вика̍ше.

тамби̍с м *амбис, ӣровалија.* — Па̍зи куде о̍диш, ка[д]-сла̍зиш у Село̍, да не одлети̍ш у они̍ја тамби̍с.

тамдо̍ле прил *чак доле.* — Шутну̍ше деца̍ ло̍пту, одлете̍ им тамдо̍ле, сьг гу не мо̍ж на̍јду. — О̍тркаља се чу̍турица тамдо̍ле у ре̍ку.

тамина̍ *чини ми се, као да.* — Тамина̍ видо̍ Дра̍гиша на ва̍шар у Власо̍тинци, ал одолечко̍. — Тамина̍ пројде̍ Заго̍рка нис-пу̍т с коња̍ за у водени̍цу.

та̍мке прил в *ӣам.* — Та̍мке ду̍пе, и ја̍ да се̍днем. — Мр̍дни се ма̍лко на та̍мке.

тамнина̍ ж в *ӣавнина.* — Немо̍ј ми доо̍диш по тамнину̍ како досьг, подра̍ни ма̍лко.

та̍мњи, -а, -о пок зам *који је ӣамо, оӣуда.* — Да̍ј ми ти̍ја та̍мњи чу̍к. — Ја̍ сам ис-та̍мњи Борови̍к.

Та̍мњи Стру̍мићеви м мн *заселак села Злаӣанци.*

та̍м-ова̍м прил *тамо-амо.* — Са̍мо трчи̍м та̍м-ова̍м, ни̍како да пости̍гнем да срабо̍тим.

та̍м-она̍м прил *тамо-онамо.* — Та̍м-она̍м, та̍м-она̍м и умори̍ се трча̍јећи.

/та̍мо-о̍н, та̍мо-она̍, та̍мо-они̍/ *користи се у изразима:* **1.** *кад се наводе нечије безобразне речи или нешто недолично за кога:* — На̍галати ме та̍мо-о̍н: „Немо̍ј да еде̍ш го̍вна!". — Зате̍ко гу, бе̍ше се рашчепи̍ла та̍мо-она̍, с опроште̍ње, све̍ вој се ви̍ди. **2.** *у клетвама.* — Ни̍кад, та̍мо они̍, ку̍ћу не виде̍ли! (*клетва*).

та̍мо њему̍ изр *који се користи код деликатних израза да би се означило да се односи на треће лице, а не на онога коме се саговорник обраћа.* — „Не је̍ђ го̍вна", ре̍че та̍мо њему̍, „и да те ви̍ше несьм виде̍л у моју̍ авли̍ју!"

та̍мте-ова̍мте прил в *там-овам.* — Са̍мо ме те̍рају да и̍дем та̍мте-ова̍мте, на кра̍ј ни̍шта не уработи̍.

та̍мте-она̍мте прил в *там-онам.* — Не мо̍гу ви̍ше да и̍дем та̍мте-она̍мте, и ја̍ и̍мам ду̍шу.

тамту̍м / там-ту̍м м *неповрат, пропаст, нигдина,* в *тандарија.* — Ода̍вно-е све̍ у ову̍ј зевњу̍ отишло̍ у тамту̍м.

танала̍к прил в *тенелак.* — Не мо̍ж све̍ на танала̍к, за нешто̍ мо̍ра и да се побр̍за.

та̍нац м *коло.* — Си̍тан та̍нац ће во̍ди кьд га дова̍тим.

та̍начьк, -чка, -чко *прилично танак.* — Зато̍ј ми тре̍бе една̍ та̍начка ка̍јла, да поткајлујем кре̍денац да се не ци̍ма.

тангѝра свр *брине, онеспокојава.* — Ни̍шта га не танги̍ра, спи̍ си ко уте̍пан, а ја̍ це̍л но̍ћ премисли̍ како̍ ћемо ју̍тре.

танда̍ра несв пеј *прича глупости, лупета.* — Како̍ вој не доса̍ди да танда̍ра по це̍л дьн.

та̍ндара-ма̍ндара *бесмислица, збрда-здола.* — Напраи̍л га та̍ндара-ма̍ндара. — Куде ње̍га-е све̍ та̍ндара-ма̍ндара.

тандари̍ја ж *пропаст, неповрат.* — Ти̍ му ни̍шта не мо̍ж помо̍гнеш кьд је све̍ отишло̍ у тандари̍ју. — Ако не мо̍ж дру̍кше, нек и̍де у тандари̍ју!

тандр̍кало с **1.** *све оно што тандрче.* — Закачи̍л на кола̍ц некво̍ тандр̍кало да пла̍ши пи̍лишта од гради̍ну. **2.** *радио-апарат.* — Уга̍си тој тандр̍кало, излуде̍ ви̍ше од ње̍га! **3.** *брбљивац,* в *торокало.* — Ко̍ј да слу̍ша тандр̍кало што си дру̍гу бри̍гу не̍ма, но да тандр̍че.

тандрка̍ње с гл им од *тандрче.* — Излуде̍ о[д]-тој тандрка̍ње.

тандр̍че несв **1.** *клепеће, удара у штогод.* — Тандр̍чу нечија̍ ко̍ла нис-пу̍т. **2.** фиг *лупета, прича глупости.* — Остаи̍ га куде Ма̍ргу нека̍ вој тандр̍че, ја̍ га не мога̍ слу̍шам.

Тане м *надимак.*

тане̍ж м *одећа од танког материјала.* — Обле̍кла неки̍ тане̍ж, све̍ се смр̍зе докле̍ сти̍гомо до̍м.

танкоко̍рес, -та, -то *танке коре.* — Ове̍ј су лубени̍це све̍ танкоко̍ресте, таква̍ им се̍мка.

танкоко̍рка ж *плод танке коре (лубеница, тиква).* — Са̍мо да-е лубени̍чка танкоко̍рка, о̍н ће о̍дма ку̍пи две̍.

танкоши̍ес, -та, -то *танкошијаст.* — Мло̍го-е некако̍ исцибраве̍ла, постала̍ танкоши̍еста.

/та̀нте за кукури̏гу/ изр *мило за драго.* — Ће му вр̏не Ди̏нча та̀нте за кукури̏гу, са̀мо че̏кај да ви̏диш.

тану̏р м (Лебет, Мрковица, Мачкатица) **1.** *древни тањир, овал.* — Црве̏н ку̏р на тану̏р (*загонетка — паприка на тањиру*). — Доне̏си на го̏сти нешто̀ на тану̏р да заме̏зу. **2.** *округла даска на којој се меси,* в *круг.* — Замеси̏ ле̏б на тану̏р, па га покри̏ с меса̀љ да ста̀ше.

тану̏рче с дем од *танур* (Мачкатица, Лебет, Мрковица), *тањирић.* — Куде̏ однесе оно̀ј тану̏рче, кьд ми на̏јвише тре̏беше?

Та̀ња м *хипокористик од Стојан, Стојанча.*

та̀њи несв *истањује, чини тањим.* — Немо̀ј га ви̏ше та̀њиш, не пра̀ниш ча̀чкалицу но држа̀љу за мати̏ку.

тањи̏рача ж *врста јабуке.* — Мло̀го су рађа̀ле онеј тањи̏раче у Ма̀лу пади̏ну.

тањи̏рче с дем од *тањир.* — Разда̀до си тако̀ј тањирчети̏ја по комшильк, са̀л два̀ ми оста̀ше.

тањи̏рченце с дем од *тањир, тањирић.* — Остаи̏ло дете̏ тањи̏рченце на клу̏пу, а свиња̀ га нашла̀ па скрца̀ла.

та̀па-ту̏па узв *ономатопеја ударања.* — Та̀па-ту̏па, та̀па-ту̏па, изнатепа̀ му се до̀бро, па дру̏ги пу̏т нек ми̏сли крош-чи̏ овьс сто̀ку прокару̏је.

тапи̏ја ж *исправа о власништву непокретне имовине.* — Погоре̏ше ни и тапи̏је кьд Бу̏гари запали̏ше ку̏ћу.

та̀пка несв **1.** *гази, утабава.* — Нездр̏жа га, па са̀мо та̀пка у ме̏сто. — Та̀пка сне̏г прет-поја̀ту, да нара̀ни о̀вце. **2.** фиг *игра се сличицама фудбалера.* — Ће ли та̀пкамо сли̏чице од фузбале̏ри?

та̀пка се несв *игра се са сличицама тапкајући их.* — Оста̀доше да се та̀пкају прет-шко̀лу.

тапка̀ње с гл им од *тапка (се).* — Кво̀-е то̀ј тапка̀ње око ку̏ћу. — По це̏л дьн се и̏грају с некво̀ тапка̀ње на ба̀самаци.

та̀пша несв **1.** *тапше кога.* — А што̀ те Мисаи̏л онако̀ј та̀пша по ра̀мо? **2.** *аплаудира.* — Мо̀ж да ора̀ти кво̀ о̀ће, ни̏ки му ви̏ше не та̀пша.

тапша̀ње с гл им од *тапша.* — Немо̀ј те с тапша̀ње по ра̀мо па̀ заебе.

та̀раба ж *даска за ограду, грубо тесана секиром.* — Загради̏л авли̏ју с но̀ве та̀рабе. — Наделу̏л се на та̀рабе.

та̀рабичка ж дем од *тараба.* — Оде̏љи та̀рабичке да загра̀димо гради̏нче.

тарабу̏к м *бубањ* (Мачкатица, Лебет), в *тупан.* — Дуду̏к и тарабу̏к и ете̏ ти весе̏ље.

тара̀в-тара̀в изр *неред, лом.* — Какьв је то̀ј тара̀в-тара̀в по ку̏ћу?

тараи̏ја ж *утрина.* — Несу̏ ви ово̀ј власи̏нске тараи̏је да овде̏ пасе̏те гове̏да, ово̀ј су лива̀де што се ко̀су.

Тарали̏је м мн *житељи засеока Таралисци.*

Тарали̏сци м мн *име засеока у Мачкатици.*

та̀рана ж **1.** *резанци од теста.* — Напраи̏ та̀рану, па гу тури̏ да се су̏ши пот кру̏шку, у ладови̏нку. **2.** *јело од резанаца од теста.* — Да ти сва̀рим та̀рану да пору̏чкаш.

таранчу̏г м *торба од ошишане коже за чување брашина.* — Куде̏ си обеси̏ла таранчу̏г, не мога̀ га на̏јдем?

тарапа̀на ж *гужва, лом, неред.* — Дојдо̀ше и зача̀с напраѝше тарапа̀ну. — Како̀ се снајдо̀ уону̀ј тарапа̀ну — не зна̀м.

та̀рапка ж дем од *тараба.* — Скршѝла се та̀рапка, па се ту̀ј провучѐ лисѝца и гра̀бне коко̀шку.

тара̀са ж *тераса.* — Во̀лим кьд ми се расцьвту̀ мушка̀тле на тара̀су, па се промуну кроз о̀граду.

тарато̀р м фиг *неред, гужва.* — Бѐгејте си до̀м, напраѝли сте ми тарато̀р по ку̀ћу.

та̀рга ж *трагач за ношење цигле и камена.* — С та̀ргу ће по̀брзо пренесѐмо цѝгле на спра̀т.

тарија̀ћ м *веома горко, папрено јело.* — Кака̀в си ово̀ј напраѝла тарија̀ћ, не мо̀ж се једѐ.

тарчу̀г м *види таранчуг.*

Та̀ска ж *име.*

та̀слица ж **1.** *манжетна.* — Да ми сашѝјеш у̀баву кошу̀љку, да бу̀де с та̀слице. **2.** *тањирић, тацна.* — Донѐсе ни ка̀ву, а на та̀слице по ра̀тлук с ора̀си.

та̀сличка ж дем од *таслица (2), тацница.* — Свѐ ми се распарѝше шо̀ље и та̀сличке.

тата̀бица ж зоол *стеница* Cimex lectularis. — Ће ти изеду̀ у̀ши тата̀бице, што̀ ги не курталѝшеш с некѝ пра̀шак?

тата̀бичав, -а, -о *пун стеница, стеничав.* — Крѐвет им је тата̀бичав, не мо̀ж ни да за̀спиш.

татекѐ изр *циганска узречица.* — Етѐ ги чергарѝ, сьг ће: „Татекѐ, да ни дадѐш ма̀лко сланѝнку, а ако ѝмаш и сѝренце!"

та̀тко м *отац (чује се највише у Лебету, Мрковици и Црвеном Брегу).* — Нејѐ ти о[д]-та̀тка остану̀ло (*изр*). — Не ни је ту̀ј та̀тко. — Ка[д]-до̀јде та̀тко, питу̀ј га, ја̀ се у та̀ткову рабо̀ту не мѐшам.

та̀тков, -а, -о *очев.* — Да нејѐ та̀тков, о̀н би га узѐл.

татко̀вина ж *очевина.* — Прода̀л би о̀н и татко̀вину, ал нѐма коѝ да гу ку̀пи.

татлабѐње с гл им од *татлаби се.* — Навѝкал на татлабѐње уз дру̀ги, па и сьг мѝсли да ће тако̀ј да се притатла̀би и про̀јде.

татла̀би се несв *прикључује се коме, придодаје се коме, пришуња се.* — Татла̀би се тѝ ко̀лко о̀ћеш, с мѐне не мо̀ж да ѝдеш у Грдѝлицу. — Бада̀ва се татла̀биш, нѐће га испу̀ваш то̀ј што си наумѝл. — Татла̀би се о̀н уш-човѐка бес пита̀ње, ако му нешто̀ трѐбе, ел ако се пла̀ши, да му бра̀ни стра̀.

татлѝја м фиг *срећник.* — О̀н ти-е за свѐ татлѝја. — Ја̀ сам са̀мо за нево̀љу татлѝја.

татљавѐње с гл им од *татљави (се).* — Са̀мо ми ѝде на жѝвци то̀ј њо̀јно татљавѐње с рабо̀ту.

татља̀ви (се) несв *ради што споро, неумешно, површно, одуговлачи, отеже.* — Вазды̀н татља̀ви око оно̀ј шиљѐже што закла̀мо, нѝкако да га распастр̀ми. — До̀ста се татљавѝ, ка̀[д]-ће поо̀димо вѝше?!

Та̀ћија м *име.*

та̀у узв *ономатопеја пуцња.* — Та̀у! — ѝспали пу̀шка у до̀лњу малу̀.

Та̀це с *надимак.*

тацѝња (се) несв *додирује (се), пипа (се).* — Не тацѝњај гу вѝше, ће те изедѐ змија̀ за то̀ј. — То̀-е ма̀стено, то̀ј се не тацѝња. — Ту̀ђо се не тацѝња. — Не тацѝњај се у ту̀ђу жену̀.

тацињање с гл им од *тациња (се)*. — Нема тацињање, само гледање.

Тацка ж *име*.

тачкица ж *купон за снабдевање после Другог светског рата*. — Све смо после рат купували на тачкице и бонови.

ташња ж *ташна*. — Остала му ташња и неки ножић у ташњу. — Донел му башта ташњу за у школу.

ташњица ж дем од *ташња, ташница*. — Купили ној и ташњицу, па се упицанила, сьл врти з-гузиче кьд оди.

ташњиче с дем од *ташња*. — Оће да и на њега купимо ташњиче. — С кво си напунил ташњиче те је овакој тешко?

тькми свр *проси, испроси*. — Тькмили девоку за Радоила чьк ис-Пресзоп.

твор м *дивља животиња* Putorius putorius. — Смрди тија твор да му се не приоди.

тврдачьк, -чка, -чко *прилично тврд*. — Овој сиренце ти тврдачко по мој укус.

тврдовиместа, -то *која је тврдог вимена (крава, овца)*. — Кравче ми тврдовиместо, намучим се докле га измузем.

тврдоглавес, -та, -то *тврдоглав, својеглав*. — Да неје толко тврдоглавес, па да му оратиш.

тврдоглавка ж *тврдоглава, својеглава женска особа*. — Он тврдоглавес, она тврдоглавка и ете ти жива мука.

тврдоглавко м *тврдоглав, својеглав човек*. — Нете тврдоглавко с нас да појде, но ће си сам оди по његов пут.

тврдоглавоња м ауг и пеј од *тврдоглавко*. — Муж во[ј]-е тврдоглавоња, па не споређујемо с њи.

тврдоглавос м *тврдоглавост*. — Ете кво напраи његова тврдоглавос, да остане бе[з]-жену.

тврдоглавче с *тврдоглаво, својеглаво дете*. — Ако-е сьг тврдоглавче, кво ће тек буде кьд порасте.

тврдокожац, -кошка, -кошче **1.** *који је тврде коже (животиња)*. **2.** фиг *неосетљив човек*.

те речца *ето*. — Те га Тања из воденицу. — Бегеј, те га лумави лумча! — Те ти говеда, па ги сам чувај, а ја отидо. — Те ти гу Перса на врата.

тевекелија м *човек лаке руке, весео човек*. — Тој знаје цело Село какьв је тевекелија бил мој деда.

тевтер м *бележница*. — Све имам у тевтер кои ми колко дугује још од лањску годину. — Тевтер ће каже све, кво има да се льжемо.

тевтерче с дем од *тевтер*. — Има ли те у тевтерче, ако нема, да те упишем?

тегав, -а, -о *спор, тром, безвољан*. — Млого-е тегав човек, како мож с њега да живи не знам. — Тегав неки мајстор три дьна работи едну собу.

тегавац м *спор, тром, безвољан човек*. — Ич ми не требе тија тегавац, да ми отегави посо.

тегавење с гл им од *тегави (се), отезање, одуговлачење*. — Задоцни ни с њојно оћутрошњо тегавење, те не стигомо поранчке како смо мислеле.

тегави (се) несв *отеже, одуговлачи*. — Немој га тегавиш, побрзо спремај коња, да идемо. — Тегави ни едно прозорче три године. — Тегави се млого кьд работи. — Немој се тегавиш, но копај! — Цел дьн се тегави, не мож се спреми.

тегавка ж пеј *спора, пипава женска особа.* — Тегавка, не саши ми сукњу за кьд ми требеше.

тегавко ж пеј *спор, пипав човек.* — Два дьна тегавко коси едну ливаду, а колко ни још стоји некосено, питај бога.

тегаво прил *споро, пипаво, безвољно.* — Работи, ама тегаво. — Све ми овуј годину пошло тегаво.

тегавче с *споро дете.* — Н-умеје само да се облече како требе, тегавче, а оће у школу.

тегар м фиг **1.** пеј *велики стомак, мешина,* в *тулбак.* — Ка[д]-те мунем у тија тегар, ћу ти истресем пашиште. — Неје га срам пустил онолки тегар. — Едва вуче онија тегар. **2.** фиг пеј *дете с овећим стомаком, пупавче.* — Кој ће ти ђавол тија тегар, па га стално водиш с тебе. — Нека тегар седи дом, да ни не смита.

тегаран[1] м *човек великог стомака.* — Не мож се наеде тегаран, све му малко што туриш пред њега.

тегаран[2], -рна, -рно *заметан, кабаст, незгодан за ношење.* — Тај торбетина ти-е млого тегарна за носење, тури гу у тршељ, нека гу коњче носи.

тегарење с гл им од *тегари се.* — Ископне, непостаде жена о[д]-цилно тегарење, ал ники тој не види.

тегари се несв фиг *мучи се, труди се.* — Тегари се да укачи трупци у кола, ал не бива сам.

тегарче с дем од *тегар (2).* — Куде она, ту[ј]-и њојно тегарче.

тегет прид *модар.* — Обукуј онуј тегет кошуљу ус-тej шајачне чешире.

тегетан, -тна, -тно *модар.* — Облекал онoј тегетно одело, па сума работа.

теглење / тегљење с гл им од *тегли,* **1.** *вуча.* — Тија волови чувам само за теглење. **2.** *напоран рад.* — Оволко теглење, и па ми ништа не признавају. — Ископнел о[д]-тегљење по работу.

тегли / тегљи несв **1.** *вуче.* — Балдисаше волови теглејећи ус-Купински рид претоварена кола. **2.** фиг *ради напорно, мучи се.* — Тегли сьг, ка[д]-чколу неси тел да учиш! — Доста сам теглил ко сивоња, ськ ћу малко да се отегнем у ладовинку. — Тегљи га срце за дом. — Сам тегљи за целу кућу.

тегли се / тегљи се несв **1.** *отеже се, развлачи посао.* — Тегљи се мајстор, неће да работи како требе. — Пази како водиш волови, Брешко се тегљи, неће да вуче. — Не тегљи се толко, него ајде да работимо. **2.** *вуче на другу страну, отима се.* — Тегљи се Мурца, ће откине јуже. — Тегљи се ти колко оћеш, ськ сам те врзал, немаш куде.

тегљач м *онај који тегли, вуче.* — Да имам [ј]ош-едног тегљача, па да ги спарим с Мурцу.

тегљење с гл им од *тегљи (се).* — Цел живот тегљење.

тегобија ж *тешкоћа, мука, проблем.* — Големо имање, голема тегобија. — Имам си едну тешку тегобију сврзану за селидбу: куде ћу и како ћу, кьд још несьм осигурал сврт на породицу.

тегота ж в *тегобија.* — Живот ми пројде с теготу.

тежак, -шка, -шко 1. *има велику тежину.* — Тежак товар, не диза се. **2.** фиг *велики.* — Она ти-е тешка свађалица. — Тежак свађаџија. — Тежак кавгаџија. **3.** фиг *трудна.* — Видим, па ти-е етрва тешка. **4.** фиг *опасан, неизлечив.* — То-е тешка болка. **5.** изр: — Тежак инвалид (*непокретан*). — Тежак човек (*неразуман*). — Срећан колко-е тежак (*срећник*).

тежачьк, -чка, -чко *прилично тежак*. — Овој дете, море, постало тежачко.

тежи несв *одаје утисак веће тежине*. — Десет кила компири, а толко тежи да се едва носи!

тезетар м *мајстор на калупљењу цигле*. — Калције опслужују тезетара.

текме с *корито за спремање и ношење малтера*. — Мешај, немој се стегне малтер у текме.

текмичар м шаљ *техничар*. — Голем ми-е па он текмичар, носи текме. — Завршил за текмичара, па нема посо.

текмиче с дем од *текме*. — Замешај малтер у текмиче.

текника м фиг *справа, направа, машина, техника*. — Ебем ти текнику, кьд неће да работи. — Ква ти-е тој текника? — Куравте текника (*изр*)!

текничар м *техничар*. — Завршил за доктура, а брат му текничар на грађевину.

текнички, -а, -о *технички*. — Пошьл у текничку школу, ће буде текничар.

тел м *жица*. — Требе ми тел што не рђа, да турим брњку на свињу. — Врзала га сьс тел да вој не побегне.

тел, -а, -о *хтео* (<хтети). — Неје тел да дојде. — Да-е тел, сигурно би те викал на свадбу.

/тел не-тел/ изр *хтео не хтео*. — Тел не-тел такој ће буде како ти ми казујемо. — Ти тел не-тел, ми ци идемо.

теле с **1.** *младунче краве*. **2.** фиг пеј *глупак, будала*. — Ич га не питуј, он је теле за тој.

телење с гл им од *тели се*. — Ако се разбираш у телење, ће ми помогнеш, требе се Првка отели а ја сама у кућу.

телећина ж *телетина*. — На деца давамо телећину, а на нас свињећину.

телиште с ауг и пеј од *теле*. — Ритну дете телиште, да му искара црева.

телчарник м *тор за телад*. — Имали смо лом говеда, ка[д]-це краве изотелу, телци држимо у телчарник.

Телчарници м мн *ливаде*.

телче с дем од *теле*. — Како се убаво играју телчетија по кошару.

телчина ж зб им *телад*. — Пушти телчина да сисају.

телчишта ж ауг и пеј од *телчина*. — Пропадо трчајећи по тај телчишта.

темељак[1] м дем од *темељ*. — Удари темељак за појатку доле, у сливе.

темељак[2] м ауг и пеј од *темељ*. — Ударил темељак ко за амбарију, а не за кућу.

темељак[3] м зб им *камен темељац*. — Ис кои мајден докара овија темељци?

темељача ж *греда која належе на темељ код кућа чатмара*. — На темељачу се постаљају дирећи.

темељчьк м дем од *темељак*. — Оѕидамо темељчьк.

темељче с дем од *темељ*. — За кокошињак удари темељче и присламчи га ус-кошару.

темерутин м *намћор, злобан човек*. — Не помињај ми тог темерутина, не могу га видим с очи. — Оженила се за темерутина, па си сьг нема бел прогледльк.

теньн м *кофер од картона или платна*. — Куфер теньн за девојачку спрему беше у подрум, те се приобуко колко толко.

тенелак прил *на тенане, полако, без журбе*. — За ништа се не жури, све оће на тенелак, ал не мож, бато, зевња оће своје, ако га даньс не сработиш, јутре-е касно.

тенелачке̇ прил у дем знач: *тенелак.* — Рабо̀ти си ти̇ тенелачке̇, да се мло̀го не тро̀шиш.

тѐнџера ж *земљани суд, шерпа са поклопцем.* — И̇маш голѐму тѐнџеру, па га у тѐнџеру сва̀ри.

тѐнџерче с дем од *тенџера.* — За нас двоица ва̀рим у тѐнџерче.

тѐпа несв **1.** *бије, туче.* — Немој с мо̀тку да тѐпаш говѐда, него у̀зни шибљи̇нку за то̀ј. — Како̀ вода̀ и̇де, тако̀ј ваљавица тѐпа ону̀ј балу̀. **2.** *убија.* — Да зна̀ш, ко̀лко ги тѐпаш, то̀лко ги и̇ма ви̇диш тѐј змијети̇не.

тѐпа се несв *бије се, туче се.* — Тѐпају се деца̀ за ни̇шта ус-пу̀т за у шко̀лу.

тепа̀ње с гл им од *тепа (се).* — Ка[д]-до̀јде до̀м, чѐка га тепа̀ње.

тепа̀ч м *онај који воли да се туче, који друге туче.* — Немо̀ј се с њѐга ди̇раш, бра̀т му-е тепа̀ч.

тепсо̀н м *тапсон.* — У ку̀ћу тури̇ли и тепсо̀н.

тепсија̀рка ж *рукотворина од тканог платна за ношење обеда, ручка.* — Ту̀ри ма̀лко и мла̀д лу̀кац у тепсија̀рку, да понесѐш на косачи̇?

тепси̇че с дем од *тепсија.* — Испѐкла едно̀ тепси̇че ба̀ницу, па свика̀ деца̀ те им ра̀здаде.

тепсичѐнце с дем од *тепсиче.* — На̀јде се јо̀ш по нешто̀ да се пѐкне у тепсичѐнце.

тѐр реч *мало по мало.* — Тѐр, тѐр и дојде̇ рѐд на мѐне, а несьм се нада̀ла да ће мѐне то̀ј да сти̇гне.

тѐр по тѐр изр *мало по мало.* — Тѐр по тѐр, до за̀одак окоси̇мо цѐлу лива̀ду.

/тѐра/ несв **1.** изр: — Тѐра сеи̇р (*спрда се*), ~ кѐра (*блудничи, лудује, проводи се, беспосличи*), ~ спрњу (*спрда се с неким*), ~ своѐ (*ради како он жели*), вода̀ ~ ко̀ло (*окреће воденично коло*). — Што тѐрате сеи̇р са жену̀ за дрва̀, а зима̀ на вра̀та. **2.** — Тера̀, тера̀, па дојде̇ врѐме и на моѐ ру̀ке лѐже да у̀мре. — Тера̀, тера̀, па се куде мѐне свртѐ. — Тера̀, тера̀, па нема̀ ку̀д, нѐго̇ куде Би̇ску.

тѐра се несв в *бесује се.* — Тѐра се ку̀чка, па збра̀ла ку̀чишта ис-цѐлу малу̀.

/тѐра водени̇цу/ изр *покреће воденицу.* — Намалѐла вода̀ не мо̀ж да тѐра водени̇цу.

/тѐра о̀ткос/ изр *коси.* — Глѐдам како̀ детѐ тѐра о̀ткос, ко ста̀р коса̀ч.

/тѐра по ду̀шу/ изр *прогони, малтретира.* — Не зна̀м кво̀ да рабо̀тим, она̀ј Спирка ми детѐ тѐра по ду̀шу да рабо̀ти, кудѐ ће онако̀ј малѐчко да издржи̇.

тера̀јеж м зоол *јеж* Erinaceus europeus. — Тера̀јеже, тѐра-ти̇, поиграј ми како ти̇ (*деч песм*).

тера̀јешче с дем од *терајеж.* — Искочи̇ло тера̀јешче из бу̀рјан на пу̀т, па се о[д]-цтра̀ збра̀ло у ло̀пту.

тера̀ње с гл им од *тера (се).* — Кьд је мора̀ње, нѐма тера̀ње. — Ку̀чка и̇ма тера̀ње, напраила ску̀чницу.

тера̀ч м *онај који гони човека на рад.* — Ако нѐма терача̀ у срце, не врѐди му на си̇лу да рабо̀ти. — Не трѐбе ми тера̀ч, зна̀м са̀м ка[д]-трѐбе да рабо̀тим.

терга̀л м *врста квалитетног штофа, текстилног материјала.* — Терга̀л је би̇л у мо̀ду, нејѐ била̀ жена̀ која̀ нејѐ и̇мала терга̀л су̀књу.

терга̀лка ж *сукња од тергала,* в *тергал.* — Тьг су жѐне носи̇ле терга̀лке.

тѐрет м фиг **1.** *намет, глоба, порез.* — Удари̇ли ни ра̀зни тѐрети: по̀рез, при̇рез, травари̇на, ку̀лук; не мо̀ж гла̀ву да ди̇генмо. **2.** фиг *оптерећење.* — Нѐћу да сам ни̇кому на тѐрет. — То̀лки тѐрет с усампа̀сена деца̀ не мо̀ж се поднесѐ. — Преко̀ сав тѐрет и то̀ј

би примила да работим. **3.** фиг *штета, рачун.* — Свé је тој било на наш терет. — Запиши овој на мој терет, па кьд имам ћу ти платим.

теретан, -тна, -тно 1. *напоран, тежак.* — На грађевину-е млого теретна работа, да се скрóз истеретиш. **2.** *бреговит, стрм.* — Неје куде нас такој теретно, како у њино село.

терети несв **1.** *окривљује, оптужује.* — Терети га да гу-е бил. — Немој чичу да теретиш за ништа, неје он крив. **2.** *оптерећује.* — Немој коњче да ми млого теретиш, натовари две врећке, да мож да изнесе уш-Чуку. — Дете ти-е преарно, немој га млого теретиш дома с работу.

терети се свр фиг *ради много.* — Не терети се толко, ће добијеш килу.

теретна кола с мн *воловска кола намењена за превоз великих терета,* в *гвоздена кола,* в *тешка кола.* — Рабаџије имају теретна кола и јаки волови да ги вучу. — Ће ни докарају ћеремиде с теретна кола из Грдилицу.

теретни волови м мн *велики јаки волови који вуку рабаџијска кола.* — Само теретни волови мож да вучу рабаџиска кола сьс цреп чак из Власотинци довде.

теретно прил *напорно, тешко.* — Там ни-е млого теретно за работу, зидамо комин на вабрику. — О[д]-Село за уш-Чуку млого-е теретно за одење.

теретно писмо с *писмо без марке.* — Ако немаш парс, прати му теретно писмо, па ће он да плати кьд га добије.

терзија ж *кројач народног одела.* — Идем куде Стојана терзију у Таралије да ми сашије гуњче за вечнос.

терзильк м *терзијски занат.* — Од баштy-е бил научил терзильк.

теса несв *теше.* — Мајстори тесају греде за кров. — Што ти не тесаш, но стоиш?

тесачьк, -чка, -чко *притесан, узан.* — Рукави су му малко тесачки. — Кућа им тесачка за онолку вамилију. — Ту-е тесачко за проодење с натоварена кола.

теска несв *искушава, проверава тајно.* — Има година како гу тескам ел се кому обрекла, ал се она не издава. — Ћу га тескам да видим ел било нешто међу њи.

тескање с гл им од *теска, искушавање, тајно проверавање.* — Нее помогло ни тескање, ништа несьм дознала. — С тескање ће видиш, сестро, да л воли другу, а ја ћу те научим како тој да уработиш, да он не знаје.

тескоба ж *скученост.* — Да не беше тескоба у стару, не би ни почињали нову кућу.

тескобија ж в *тескоба.* — Цел век проведомо у тексобију. — Набили се у неку тескобију, едва дишу.

тескоћа ж в *тескоба.* — Како работите у туј тескоћу?

теслими свр *да, преда, уступи, прода буд зашто.* — Теслимил му едно јунче што су добро споређували како трговци. — Теслими ми овој дете за работу, па не знам што ћу с њега да работим.

теснак / теснык м *теснац, тесан пролаз.* — Прикарал га у теснак, па ће га бије. — Крос тија теснык, не мож да пројду пуна кола.

тестиица ж дем од *тестија.* — Да ми-е овде тестиица с водицу од Николин кладанац, да се од мерак напијем.

тестија ж в *стовна.* — Строши стовну, купимо му тестију.

тестиче с дем од *тестија.* — Донеси ладну воду од извор у тестиче.

тетин м *теча, теткин муж.* — Тетка сапетка, тетин сапетин, саплете тетку па у реку (*пошалица*).

тѐтка ж **1.** *очева или мајчина сестра.* — За Горѐшњак ће ни до̀јде у го̀сти и тетка̀ Ви̏нка из Борови̏к. **2.** *свака жена средњих година.* — Ка[д]-црѐтнеш неку̀ тѐтку, пи̏тај гу кудѐ се на Чемѐрник одва̀ља пу̀т за Троска̀ч.

тѐткини м поим прид *тешкина породица.* — Во̀ли мло̀го да седи̏ у тѐткини.

тѐчнос ж *течност, раствор, хемијска супстанца.* — Дали̏ му некву̀ тѐчнос да се ма̀же од шу̀гу.

тѐшка прид фиг *гравидна, бременита (жена).* — Сна̀јка-е тѐшка, немо̀ј се мло̀го терѐти. — Жена̀ му-е тѐшка, немо̀ј гу ви̏кате на копа̀ње.

тѐшка во̀да ж *вода коју желудац тешко подноси.* — Од Нико̀лин кла̀данац је тѐшка вода̀ за пиѐње, мо̀ж те пресечѐ, да се едва̀ довучѐш до̀м.

тѐшка ко̀ла ж в *теретна кола.* — Ово̀ј су тѐшка ко̀ла: са̀мо за докарува̀ње грѐде и тру̀пци.

тѐшко прил *напорно, уз велики напор.* — Тѐшко ће овдѐ да излезнѐте с ко̀ла. — Тѐшко се жи̏ви. — Тѐшко ће пребро̀ди ту̀ј несрѐћу.

ти̏ узв *изненађења у разним приликама.* — Ти̏, брѐ, што̀ ме не сачека̀ше пѐт мину̀та! — Ти̏, брѐ, та̀те, кво̀ то̀ј на̀праʲи!

тига̀њ м *суд од метала са дугом дршком.* — Спла̀ви ти се нешто̀ у тига̀њ!

тига̀њчьк м дем и хип од *тигањ.* — Попр̀жи ми нeко̀ јаᵉјцѐ у тига̀њчьк

тига̀ње с дем од *тигањ.* — Ту̀ри месцѐ у тига̀ње, да испр̀жиш за мезѐнце.

ти̏ја пок зам *тај.* — Ти̏ја човѐк ми-е донѐл пи̏смо од башту̀ из рабо̀ту. — Да̀ј ми ти̏ја кесѐр да приковѐм та̀рабу.

Ти̏ка м/ж *надимак.*

ти̏ка[1] несв *губи.* — Ни̏шта му не да̀вај, нумѐје да чу̀ва, са̀мо ти̏ка. — Ти̏ка свѐ што у̀зне у ру̀ке.

ти̏ка[2] ж (дечји) хип од *стрина, стринка.* — Били̏ смо куде ти̏ку.

ти̏ка се несв *губи се, нестаје.* — Кудѐ се ти̏кате кьд ми на̀јвише трѐбете. — Кудѐ се ти, вапи̏ру, ти̏каш, пропа̀до тражѐʲећи те.

тика̀ње с гл им од *тика (се).* — Излудѐ од њо̀јно тика̀ње по малу̀, ћу гу затво̀рим, да ви̏ше не излѐзне ис-ку̀ћу.

ти̏ква ж **1.** бот *бундева* Cucurbita pepo. — Ко̀лке ти̏кве пора̀соше у гради̏нче уз буњи̏ште. **2.** фиг пеј *глава.* — Којѐ ће ти та̀ј ти̏ква кьд је без акъ̀л? — Ула̀зи ли у ту̀ј твоју̀ ти̏кву нешто̀, ел ја̀ ора̀тим у вѐтар.

/ти̏ква без акъ̀л/ изр *глуп, неразуман човек.* — То-е ти̏ква без акъ̀л, и̏ч га не мо̀ли за ни̏шта.

тиква̀н м *глупан, главуран.* — Колки̏-е тиква̀н пора̀сал, а ни̏шта н-умѐје да опепѐли.

тиквени̏к м **1.** *пита од тикава.* — Кола̀ч се за сла̀ву иша̀ра, па се омѐси тиквени̏к сьс ко̀ре. **2.** *рендана тиква кувана с млеком.* — Ка[д]-ће сва̀риш тиквени̏к?

тиквети̏на ж **1.** ауг од *тиква.* — Пу̀но се нара̀ђале тиквети̏не у компири̏ште. **2.** фиг пеј *глава.* — А што̀ ће му оно̀лка тиквети̏на, кьд зна̀е до булума̀ч?

тиквичѐ с дем од *тиква.* — Та̀ј тиквичсти̏ја ће исечѐмо на сви̏ње, несу̀ сти̏гла да порасту̀.

тикѐ везн *тек, само.* — Тике си уда̀ри човѐка без ра̀злог. — Тикѐ се потепа̀ше деца̀ а да не видо̀ зашто̀. — Вика̀ла сам те тике онако̀ј, сьл да те ви̏дим. — Тике ка[д]-дојдо̀мо до нат-ку̀ће, оно̀ ву̀к, нејѐ ку̀че.

Тико̀мир м *име Тихомир.*

ти̍л м **1.** *потиљак.* — Не уда̍рај га у ти̍л, ће ошунтаве̍је. **2.** *ушице код секире.* — Уда̍ри га с ти̍л да се расце̍пи баски̍ја.

ти̍лиње с в *тил.* — Ош емпу̍т га уда̍ри у ти̍лиње, па ћу ја̍ те̍бе, да ви̍диш како̍-е. — Од побива̍ње ко̍лци с ти̍лиње о[д]-цеки̍ру, ру̍ке ми премале̍ше.

тимаре̍ње с гл им од *тимари (се).* — Бе̍га о[д]-тимаре̍ње, па чи̍м намири̍ше ће му даду̍ чеша̍ло да отима̍ри До̍рчу, шту̍кне.

тима̍ри несв *чешагијом или четком четка говеда или коње.* — Ре̍д је да дань̍с тима̍римо гове̍да.

тима̍ри се несв фиг пеј *чешља се, брије се, сређује се.* — Тима̍ри се це̍л дьн, а ми̍ че̍кеј, па до пла̍дне; и̍ч и да не по̍одимо!

ти̍нта ж фиг *глава.* — Чво̍кни га у ти̍нту, да му прора̍ду кли̍кери.

ти̍нтара ж фигауг и пеј *глава.* — За кво̍ ти слу̍жи ти̍нтара, кьд ни̍шта не па̍нти?

ти̍ња ж *муљ, речни нанос.* — Докара̍л ми песа̍к с ти̍њу, за ни̍шта ми неје̍.

тиња̍к м *глиб, муљ.* — Немо̍ј воло̍ви да заглиба̍виш у ти̍ја тиња̍к.

ти̍пац м бот *оштра планинска трава* Nardus Stricta. — Са̍мо до̍бар му̍ж мо̍же да ко̍си ти̍пац.

ти̍пка ж *ућебана громуљица.* — Џемпи̍р вој све̍ вати̍л ти̍пке, кој зна̍е ко̍лко-е ста̍р.

ти̍пка се несв *ћеба се, вуња се, коврџа се.* — Ти̍ја ку̍пени џемпири̍ и блу̍зе се мло̍го ти̍пкају, несу̍ ко ву̍нени.

ти̍пкав, -а, -о *ућебан, уваљан.* — То-е мло̍го ти̍пкаво, не̍ћу такво̍ ће̍бе.

тириђи̍ја ж *талог у суду с неком течношћу.* — Немо̍ј ми сипу̍јеш тириђи̍ју, него вино̍.

ти̍рке ж мн *дечја игра с каменчићима (три или пет каменчића се, један за другим, једном руком бацају у ваздух, а хватају другом и тако непрестано или се протерују кроз „капију" друге руке, све зависи од умешности играча).*

ти̍тра несв фиг пеј *испуњава коме вољу.* — Јо̍ш о̍ће и да му ти̍трам /ја̍јца/. — Ти̍трај му ти̍, ја̍ ни̍коме не ти̍трам, па не̍ћу ни на ње̍га.

титу̍ра ж *дечја игра шареним каменчићима,* в *пиљке.* — По ваздь̍н се и̍грају титу̍ру.

Ти̍ча м *надимак од Јевтимија.*

ти̍ча се несв *брине се, односи се, тиче се.* — Зна̍м куде̍ сам би̍л, за оста̍ло ми се не ти̍ча. — Како̍ се то̍ј ње̍га не ти̍ча, ка[д]-це ти̍ча?! — То̍ј се и ме̍не ти̍ча, не са̍мо на башту̍.

тича̍ње с гл им од *тича се.*

ти̍шљар м *столар.* — Дове̍л ти̍шљара да му напра̍ј тишљара̍ј за но̍ву ку̍ћу.

тишљара̍ј м **1.** *столарски занат.* — Учи̍л тишљара̍ј у предузе̍ће, па поче̍л до̍м да тишљарису̍је. **2.** *столарија.* — До̍бар тишљара̍ј купи̍л, првокла̍сан.

тишљарисува̍ње с гл им од *тишљарисује.* — Куде̍ си научи̍л тишљарисува̍ње?

тишљари̍сује несв *израђује столарију.* — Сьг тишљари̍сује по Бе̍оград.

ти̍шљарски, -а, -о *столарски.* — Рампо̍в, то̍-е голе̍мо ти̍шљарско јеренде̍.

тишти̍ се несв *стоји на тихој ватри.* — Јо̍ш ма̍лко ле̍б нека се тишти̍, да доби̍је по̍бољу ко̍ру.

тка̍е / тка̍је несв *тка.* — Ре̍че дань̍с ће тка̍е ћрге, па се нешто̍ пи̍шмани.

ткае̍ње с гл им од *тка(ј)е, ткање.* — Це̍лу зиму̍ прове̍до у ткае̍ње.

ткаи̍ља / ткаји̍ља ж *ткаља.* — Не сми̍тај на ткаи̍љу ка[д]-тка̍је.

ткани́ца ж *уски ткани појас.* — У́зни па се препа́ши с ткани́цу, ву́та бес ткани́цу не и́де.

тканиче̏ с дем од *тканица.* — До̏де-ле, Ја́но, шаре̏но ткани́че, ба́јке-ле, Мила́нче, набе̏ри вој јегли́че (*нар песма*). — За девојчети́ја сам натка́ла тканичети́ја.

тканиче̏нце с дем од *тканиче.* — Развр̀за́ло се тканиче̏нце на дете̏.

ткани́чка ж дем од *тканица.* — Да неје̏ ова̏ј ткани́чка, да ми држи̏ ву́ту, била̏ би ко су́чка.

ткано̏ с *оно што је изаткано на разбоју.* — У ови́ја са̏ндук држи̏м ткано̏: цр̏ге, посте̏љке, ћилими̏.

ткање̏ с **1.** в *тка(ј)ење.* — Збра̏ло ми мло̏го за ткање̏, ћу пропа̏днем зиму́ске у разбо̏ј. **2.** *тканина за време ткања на разбоју.* — Ово̏ј ми-е четво̏рно ткање̏.

тке̏ прил *тек.* —Назрну́ тке да му ка̏жем да се не секи́ра. — Тке у́ћули, не зна̏ш кво̏ му-е.

то̏в м *тов љење, гојење.* — Две̏ сви̏ње чу́вам за то̏в.

това̏р м **1.** *тешко бреме.* — Це̏л това̏р изне̏л је на грбину из ре̏ку. — Не мо̏гу да но̏сим ово̏лки това̏р. **2.** *оно што је потоварено.* — Ене̏ ти това̏р бра̏шно на коња̏, па га во̏ди куде зна̏ш. **3.** фиг *много.* — Надоне̏л из рабо̏ту това̏р сва̏шта. — Наструга̏л ми-е това̏р дрва̏ зача̏с. **4.** *стара мера за тежину, 110 ока.* — Купи̏ това̏р бра̏шно у брашна̏ру у Преде̏не.

това̏ра несв **1.** *стављау кола ради превожења.* — Са̏м това̏ра оно̏лка дрва̏, са̏м ги стова̏ра на дрвни̏к. — Помо̏гни им да това̏рају џакови на коња̏. **2.** фиг *преобилно једе.* — Не еде̏, него това̏ра, а по̏сле ку́ка боли̏ га меши̏на. — Това̏ра се ко да ра̏ни алу́.

това̏ран, -рна, -рно *натоварен, преоптерећен.* — Немо̏ј му да̏ваш и то̏рбу, ви̏ш да-е това̏ран.

това̏ран ко̏њ м *коњ који стално носи терет, с којим се кириџисује.* — Несьм ја това̏ран ко̏њ, па да вуче̏м ово̏лко!

товара̏ње с гл им од *товари.* — Отку̏д га вика̏ да ни помо̏гне у товара̏ње се̏но, и јо̏ш га не̏ма.

това̏ри несв фиг *клевеће, измишља.* — Ре̏ко на су́дију како̏ ми това̏ру оно̏ј што неје̏ било̏, што несьм работи̏ла.

товари́ја ж *буре за воду које се носи на коњу.* — Напуни̏л товари́ју с во̏ду, а не мо̏ж гу ди̏гне на кркȁче.

товрља̏н м *онај који много једе.* — Докле̏ се товрља̏н натовр̏ља, ће ни оти̏де во̏з.

товрља̏нка ж *жена која много једе.* — Не мо̏гу ви̏ше да че̏кам товрља̏нку да се наеде̏.

товрља̏нче с *дете које много једе.* — Ел се на̏еде тој товрља̏нче, ел јо̏ш да га че̏кам?

того̏њи несв *смирује се, одаје осећање помирености.* — Јо̏ш того̏њи, јо̏ш неје̏ утогоњи̏л (*умро*).

То̏дорица ж цркв *прва недеља поста, Чиста недеља.* — То̏дорица е пра̏зник за коњи̏, тьг се с њи̏ ни̏шта не рабо̏ти, ја̏шу се и тр̏кају.

То̏дорка / Тодо̏рка ж *име*; *име краве која је донета на свет на Тодорицу.*

То̏доровци м *заселак.*

то̏ј пок зам *то.* — Што́-е то̏ј? — То̏ј ми-е на ср̏це да ти ка̏жем. — То̏ј ја̏ несьм рекла̏. — То̏ј да зна̏ш. — То̏ј ти је зато̏ј што ме неси̏ слуша̏л.

тојага ж **1.** *батина.* — Јес, јес, порасал је већем за тојагу. — Ће му игра тојага. — Узни тојагу па у говеда. **2.** *штап на разбоју који држи нита.* — На тојагу се качу ните.

тојагар м пеј *онај ко увек са собом носи тојагу.* — Не мож нигде бес-тојагу тија тојагар.

тојагарка ж пеј *она која увек са собом носи тојагу.* — Отидоше пауновске тојагарке па у Китку.

тојажица ж дем од *тојага.* — Изгуби си по пут негде тојажицу, а убаво си се потпираше с њу.

тојашка ж дем од *тојага.* — Бес тојашку ни макац. — Ните се држу на тојашке.

тојашче с дем од *тојага.* — Еве ти тојашче, да се браниш, ако те сошу пцета у сокак.

/тој-за-тој/ изр *ништа.* — Неки ми украл сугаре ис-трлу, ја пријави у милицију и тој-за-тој! — Дадо вој тепсиче да нешто испече, еве година како га не врну и тој-за-тој. — Учим гу како невељаје да работи, она тој-за-тој, две-паре си не дава.

/тој тъкво/ изр *такво што, и тако то, и тако даље.* — Тој тъкво има пуно да ти причам. — И тој тъкво.

Тока м *надимак од Стојанча.*

токмак м **1.** в *главина*[2], в *главчина* (Козило, Вус). — На токмак от коло обавезно се туру гривне. **2.** *мањи чекић.* — Донеси ми токмак да набијем колци за ограду. **3.** фиг *пун, снажне грађе мушкарац.* — Беше си он токмак, могаше све да подигне, све да понесе и убаво да работи.

токне свр у дем знач: *точи.* — Токни и мене, у овој стовне, о[д]-туј студену, од извор, у Бачевиште.

Тола м *надимак.*

Толан м *надимак.*

Толика м *надимак.*

толицьк, -цка, -цко *мали, мајушан.* — Толицко дете а тера коња у вршу. — Беше толицки, а сьг порасал дористрашан мужина.

толицко прил **1.** *мало.* — Не свиде вој се ни толицко да ми даде од шиђер. — Зар ти само даде толицко? **2.** *малено.* — Од толицко га знам.

толичьк, -чка, -чко в *толицак.* — Толичьк, а већ се промангупирал. — Толичко дете, а знаје ко старац.

толичко прил в *толицко.* — Толичко вој се не свиде да сипне ракијицу, ма едьн напршњак.

толки, -а, -о *толики.* — Порасал толки билмез, а неће да слуша. — Толки људи пројдоше кроз овуј кућу, свакога сам дочекала како требе.

толко прил *толико.* — Толко се мучи, а за кога? — Дај вој толко колко требе.

толко-колко прил *толико-колико.* — Толко-колко, ја га урабoти.

толмач м *тумач, преводилац.* — Бил сам и толмач у маџарско ропсто у Арад.

толмачи несв *тумачи, прочита.* — Протолмачи ми, синко, овој писмо, ти убаво толмачиш.

толцки, -а, -о у дем знач: *толики.* — А мене западе толцки комат.

топ м в *труба*[1]. — Нарећал беше Жида у продавницу трубе, ја му узнем седом топа. — Тьг сам на топови купувала шифон и сьг ми малко од њега стои.

топе̏ње с гл им од *тойи (се)*, **1.** *расшайање.* — Напраи̏ше се ба̏ре о[д]-топе̏ње сне̏г. **2.** *кисељење, йошайање.* — По̏сле топе̏ње, гр̏снице су̏шимо ус-пло̏т. **3.** *умакање хлеба у јело.* — Не̏ма ви̏ше топе̏ње у тига̏њ, деца̏ све̏ изе̏доше.

то̏пи несв **1.** *расшайа.* — Ово̏ј сльнце бр̏зо то̏пи сне̏г. — Не̏ма вре̏ме да се замављу̏је, то̏пи ма̏з, пра̏и спр̏жу. **2.** *кваси, йошайа, кисели лан и конойљу.* — По̏сле се гр̏снице то̏пу у топи̏ла, у Ма̏лу ре̏ку. **3.** *умаче хлеб у јело.* — По̏брзо то̏пи пр̏жено, ће зака̏сниш у шко̏лу.

то̏пи се несв **1.** *расшайа се.* — Дојде̏ вре̏ме да се то̏пи сне̏г. **2.** *кваси се, йошайа се.* — То̏пу се гр̏снице у топи̏ла, да се одво̏и влакно̏ од пузде̏р. **3.** *расшайа се од сласши.* — То̏пи се у-[у]ста̏ кьд гу еде̏ш.

топли̏к м *извор шойле воде.* — Доне̏си ми во̏ду у чу̏турицу, ал немо̏ј од она̏ј топли̏к.

топи̏лиште с *месшо на коме се налазе шойила.* — На̏шо топи̏лиште-е било̏ под Лисича̏рку, у Ма̏лу ре̏ку, куде сльнце це̏л дьн гре̏је.

топи̏ло с *вир крај реке за йошайање лана и конойље.* — Ене̏ ги гр̏снице, пу̏на топи̏ла.

то̏пка несв у дем знач: *шойи (3), умаче хлеб у јело.* — Уме̏је и дете̏ да то̏пка с ле̏бац попр̏жено.

то̏плачьк, -чка, -чко *йомало шойао.* — На дете̏ да̏вај са̏мо то̏плачко млекце̏. — Ел ти то̏плачко?

топлина̏ ж *шойлоша, шемйерашура.* — Нешто̏ ми мло̏го топлина̏ од ово̏ј сльнце.

топло̏ с поим прид *шойла одећа.* — Да се не бео̏ обу̏кал у топло̏, ѕе̏бал би на ови̏ја сту̏д.

то̏пне свр *умочи хлеб у јело.* — То̏пни, немо̏ј се сраму̏еш.

топр̏в прил *шек, шек сад, йрви йуш.* — Ми̏ окоси̏мо, о̏н топр̏в доо̏ди с косу̏. — Топр̏в пре̏зам ју̏нци у ко̏ла.

топр̏вке прил в *шойрв.* — Сви̏ отишли̏, ти̏ топр̏вке и̏деш на собо̏р.

то̏рба ж *шашна, шареница, ћачка шорба, шорба од козине, уйршњача.* — У̏прти то̏рбу пу̏ну с ме̏со и си̏рење и одне̏се на дете̏ у Село̏ куде стану̏је. — Откину̏ло ми се трекло̏ на то̏рбу.

торба̏к м **1.** аугм и пеј од *шорба.* — Напуни̏ му торба̏к с ја̏буке. **2.** фиг пеј *сшомак,* в *шулбак.* — На̏пуни ли ви̏ше торба̏к, вре̏ме је да пу̏шташ гове̏да.

торба̏р м пеј *йросјак.* — Пројдо̏ше торбари̏ ни[з]-село̏, ја̏ ги вика̏ да ни помо̏гну да жње̏јемо, они̏ нето̏ше, по̏арно им просе̏ње.

торба̏рка ж пеј *йросјакиња.* — Несьм торба̏рка па да про̏сим, но сьм дошла̏ да за̏јмим, па кьд и̏мам да вр̏нем.

торби̏ца ж дем од *шорба, ћачка шорба.* — Ста̏доше ли ти све̏ књи̏шке у торби̏цу?

торбиче̏ с дем од *шорба.* — Књи̏ге у торбиче̏, па у шко̏лу, да се не замављу̏јеш по ку̏ћу.

торбиче̏нце с дем од *шорбиче.* — На дете̏нце торбиче̏нце, у торбиче̏нце — дудуче̏нце, да ми сви̏ри, да оди̏ри куде̏ су му гове̏да.

торби̏чка ж дем од *шорбица.* — Ту̏ри сирома̏ у торби̏чку ле̏б и си̏ренце и о̏трча по гове̏да.

торбуља̏к м ауг и пеј од *шорба* **1.** *огромна шорба.* — О̏стаи Та̏не некакьв торбуља̏к над а̏мбар, па отиде̏ у село̏ да пога̏ђа калаисува̏ње. **2.** фиг пеј *сшомак.* — Ко̏лко му ста̏де рана̏ у они̏ја торбуља̏к, да се заѕве̏риш!

то̀рине ж мн *место где су били торови за стоку.* — Иска̀рај ги на то̀рине, нѐка та̀м пасу̀.

То̀рине ж мн мтн *ливаде, пашњаци, шума.*

Торка̀на ж *име краве која се отелила у уторак.*

то̀рник м **1.** *уторак.* — Вѝкамо гу Торка̀на, ел се отелѝла у то̀рник. **2.** изр: — Глу̀п ко то̀рник. — Натоврља̀л се ко то̀рник. в *глупи торник.*

то̀рња се несв пеј *носи се, губи се.* — Нѐк се то̀рња од на̀шу ку̀ћу, да га мо̀је о̀чи вѝше несу̀ видѐле.

торо̀кало с *брбљивац.* — Оста̀и тој торо̀кало, довла̀чи се овъм да рабо̀тимо!

торока̀ње с гл им од *тороче.* — Не мога̀ да слу̀шам њѝно торока̀ње, па излѐзо да зачу̀рим едну̀.

то̀роња м *бик који се отелио у уторак, име бика и уопште бик.* — Отидѐ то̀роња у штѐту. **2.** фиг пеј *лош, некултуран човек.* — Опоганѝл се на срѐт-пу̀т, то̀роња.– То̀роњо јѐдьн, не зна̀ш ни добардьн да ка̀жеш, а ће во̀диш сѐлску политѝку.

торо̀че несв пеј *галами, прича без застанка.* — Са̀мо ви торо̀чите, а о̀вце ви улѐзле у штѐту.

то̀тмес, -та, -то *пуначак, добро грађен човек.* — На ѝзглед до̀јде то̀тмес, ал какьв је по ду̀шу не зна̀м.

тоцкѝ, -а, -о скраћени облик од *толицки*, в *толицки.* — Тоцко̀ детѐ, а зна̀је да се заѕвѐриш. — Не свидѐ вој се ни тоцко̀ сѝрењце да ми дадѐ.

то̀чак м фиг *бицикл.* — Купѝл то̀чак, па се во̀зи по дѐл уш-Чемѐрник.

то̀чи свр **1.** *сипа.* — Точѝ во̀ду у ка̀цу, да гу спрѐмим за ко̀мину. **2.** *захвата.* — Енѐ га до̀ле, то̀чи во̀ду на кла̀данац. **3.** фиг *оштри.* — То̀чи секѝру на точѝло, иступѝл гу по чво̀рови.

точѝло с *тоцило.* — До̀бро ми нао̀стри но̀ж на точѝло, ћу ко̀љем свињу̀.

то̀чко прил *толицно, толицко.* — То̀чко ми јо̀ш трѐбе да завр̀шим џемпѝр. — Узѐ едно̀ др̀во, ете то̀чко, да га уда̀ри, ал вој не да̀до. — Са̀мо то̀чко ли си ми дрвца̀ донѐл у ку̀ћу? — То̀чко, нѐма вѝше!

тпр̀ч узв *за терање коња на испаши.* — Тпр̀ч! Тпр̀ч, Зѐко, тпр̀ч, Го̀лубе!

траварѝна ж *државни порез на пашу стоке у утрини, наплаћивала се до почетка седамдесетих година, травнина, нагоница.* — Разрѐжу ни траварѝну по бро̀ј о[д]-цто̀ку, ал нѝки не ка̀же та̀чно, уве[к]-ги изла̀жу ко̀лко бра̀ва ѝма.

тра̀вица ж дем и хип од *трава.* — Лѐже балдиса̀л на тра̀вицу и тако̀ј за̀спа. — Наску̀бо ма̀лко тра̀вицу, те им турѝ да еду̀.

тра̀вка ж дем од *трава, влат, лековито биље.* — Свѐ зна̀је ко̀је тра̀вке за што̀ мо̀гу да помо̀гну, са̀мо гу пѝтај.

травља̀ив, -а, -о в *трављив.* — Компирѝ ни мло̀го травља̀иви.

трављѝв, -а, -о *зарастао у траву, укоровљен.* — Од ову̀ј кѝшу лѐје свѐ трављѝве, трѐбе се одма̀ плѐву.

травнѝна ж *надокнада за закупљене ливаде за кошење*, в *траварина.* — Платѝ Данѝлу травнѝну, па сьг, евѐ, ко̀сим његово.

травоља̀к / травуља̀к м зб им од *трава.* — Трѐбе се оплѐви травуља̀к, ће угу̀ши лѐје.

траво̀ље с *коров*, в *травољак.* — О[д]-траво̀ље се не про̀оди у градѝну. — Свѐ зара̀сло у траво̀ље.

траво̀љи̇в, -а, -о в *тpављив.* — Компири̇ ни све траво̀љи̇ви, и̇ма пропа̀днемо у загрта̀ње.

травуљи̇на ж ауг и пеј од *тpава, дубока тpава, велика тpава.* — Трѐбе неки̇ да око̀си ову̇ј травуљи̇ну, не мо̀ж се про̀јде до ку̇ћу.

травчи̇ца ж дем и хип од *тpавка.* — Све̇ ми погази̇ли лива̇ду игра̀ећи ву̇збал, ни травчи̇ца неје̇ остала̇.

тра̀жи несв фиг *пpоси.* — Дооди̇ли су куде мои̇ да ме тра̀жу за Ста̀нојy из Борови̇к. — Мло̀ги су ме мо̀мци тражи̇ли, ал башта̇ не да̀де.

траи̇ / траји̇ несв **1.** *тpаје, живи.* — Ко̀лко го̀дине, чи̇чо, траи̇ ово̇ј твоје̇ косиче̇? — Траи̇м, еве̇, седомдесе̇ се̇дом го̀дине. — Нек траји̇ ко̀лко траји̇. **2.** фиг *издржава, боpи се.* — На овакву̇ вруђи̇нчину едва̇ траи̇м.

траи̇ се / траји̇ се несв **1.** фиг *подноси се.* — Смрди̇, не траи̇ се. **2.** фиг *живи се, издржава се.* — Не траи̇ се, си̇нко, ви̇ше, докара̀ло се до ду̇вар.

тра̀калица ж *дечја игpачка.* — Купи̇ли му на ва̇шар тра̀калицу, па ни и̇злуде с траска̀ње.

тра̀кало с *точак.* — Напраи̇л му де̇да да гу̇ра тра̀кало.

тракалце̇ м дем од *тpакало, точкић.* — И̇гра се с тракалце̇.

траката̀љка ж фиг *брбљивац, брбљивица.* — Како̀ издржа̀ваш да слу̇шаш ту̇ј траката̀љку.

тра̀мпа ж *замена, размена добаpа.* — Ако не̇маш па̀ре, ће и̇демо на тра̀мпу: лива̇да за ко̀ња.

трампе̇ с *добош у тpубачком оpкестpу.* — Ко̇ји̇ па не зна̇је да уда̇ра у трампе̇.

трампе̇ње с гл им од *тpампи (се).* — Ова̇ј лива̇да мо̀ж да бу̇де за пла̇ц, неје̇ за трампе̇ње.

тра̀мпи (се) свр *замени (се), pазмени (се).* — Трампи̇ Му̇рџу за ју̇нче̇ уз до̀платак. — Да се тра̀мпимо: ће ми дока̀раш едно̀-дво̀ја ко̀ла дрва̇, ћу ти даде̇м да око̀сиш бра̀ниште.

трампува̀ње с гл им од *тpампује (се),* в *тpампење.* — Ако неси̇ при па̀ре, мо̀ж и трампува̀ње.

трампу̇је (се) несв *pазмењује (се), замењује (се).* — Трампу̇је гове̇да, трампу̇је коњи̇, сьл да се тргу̇је, матрапа̇ска рабо̀та. — Све се куде ње̇га трампу̇је: и земња̇, и сто̀ка и жена̇, ако тре̇бе.

транда̇вил / транда̇виљ м *pужа, тpандафил* Althaea rosea, в *тpендавил.* — Мло̀го ни у̇баво исцьвте̇л тренда̇вил.

трапељајка ж *нешто што лупка (чекетало).* — На ко̇ш бе̇ше една̇ трапељајка што ста̀лно тра̀ска по ка̀мен докле̇ воденица меље.

тра̀пка ж *отисак стопала,* в *штpапка.* — По тра̀пке сам га нашьл иза ку̇ћу, заву̇кал се у а̀мбар.

тра̀ска несв **1.** *лупа, удаpа.* — Кво̀ тој сна̀јка сре̇д но̇ћ тра̀ска с пани̇це? — Це̇л живо̇т му тра̀ска кречета̀ло у водени̇цу, па како̀ да не оглуве̇је воденича̇р. **2.** фиг *блебеће, пpича глупости.* — Пу̇сти га, нек тра̀ска глу̇пос, да му се смее̇мо.

тра̀скалица ж **1.** в *тpлица.* — Зато̇ј што̀ тра̀ска ка[д]-це с њу чу̇кају гр̀снице, зато̇ј се ви̇ка тра̀скалица. **2.** фиг *пpичалица.* — Она̇ј твоја̇ тра̀скалица уста̇ не закла̀па.

тра̀скало с фиг *блебетало, лупетало.* — О[д]-то̇ј тра̀скало не мога̇ да проора̀тим ре̇ч.

тра̀скалче с *дечја игpачка, звечка.* — Ра̀стропа ми у̇ши с то̇ј тра̀скалче.

траскање с гл им од *траска* **1.** *лупњава, лупа.* — Кавко-е тој траскање по кућу, да неје улезла мачка? **2.** фиг *лупетање, блебетање.* — Од њојно траскање сви се озрћају кво во-е, ел пошантавела.

трачка несв *запиткује, распитује се, брбља.* — Стално нешто трачка, не мож од њу да побегнеш.

трачкољи несв у дем знач: *трачка.* — Море нека трачкољи, барем неси глув, кьд има у кућу неки да ти трачкољи.

трба ж (деч) *стомак.* — Ел гладна овај трба? — Зашто ми детенце боли трба?

трбоњ / трвоњ м *мала тестера.* — Тој само мож с трбоњ да исечеш.. — Дај ми трвоњ, да пресечем летву.

трбоњче / трвоњче с дем од *трвоњ.* — Не поови бес трбоњче, требе нешто да ми пресечеш. — Затури негде трвоњче за гвозје.

трбушан м *човек великог стомака.* — Довуче се трбушан да па нешто каламути з-деду.

трбушина ж ауг и пеј *стомак.* — Ће га омькне онолка трбушина у неки андак да се скрка.

трбушњак м пеј *стомак.* — Пустил трбушњак, па му виснул преко каиш.

трвење с гл им од *трви се.* — Тује куде-е трвење у вамилију, нема прогледльк.

трви се несв *свађа се, не слаже се.* — Само се трву, ич се не слагају са старци.

тргне свр **1.** *крене, оде, отпутује.* — Тргнуше порано у работу. — Тргоше зором, отоше на ран воз. **2.** *отвори, затвори, притвори.* — Тргни вракњицу да не излезну овце ис-трлу. **3.** *попије мало,* в *гуцне.* — Тргнумо по две-три гутке ракијицу, па се разиђомо. **4.** *поведе за собом.* — Запосли се у Ниш и трже деца уз њу.

тргне се свр фиг *отргне се, остави.* — Тргнул се од оној лошо друство. — Трже се на време от пијанльк.

требе несв **1.** *треба.* — Догодине требе да иде у школу. — Требу му пуно паре за кућу. — Сьг ли требе с њи да се бијем?– Требе се носи жито у воденицу. — Дај му колко требе. — Тури у грне гра колко требе. — Ништа му не требе, ће живи ко пустињак. **2.** фиг *ваљано, добро.* — Куде њи-е све како не требе. — Неје како требе.

треби несв **1.** *чисти.* — Иди треби ливаде докле трава неје овољила. — Треби вој главу од вашке. **2.** *одваја, одбира.* — Треби гра, да га вари у грне.

треби се несв *чисти се.* — Треби се од вашке.

трев непр *насумице, отприлике, по осећању.* — Идеш на трев, па ако га најдеш, добро јес. — Забораил сам путињче кро[з]-шуму, па идо трев уз Острозуб.

треваваља (се) несв *нагађа, погађа, догађа (се)* в *треваља.* — Добар нишанџија, треваваља ис-пушку у сам центар. — Жмуречки треваваља. — Треваваља се да га понекьд сретнем у Село.

треваваљање с гл им од *треваваља (се), погађање.* — Први-е у треваваљање с праћку о[д]-цва деца.

треваља (се) несв *погађа, догађа (се), среће (се).* — Нека словја треваља, нека још не знае. — Треваљају се почесто тој кьд слезну у варош.

треваљање с гл им од *треваља (се).* — Да неје понекьд тој треваљање, кьд би се видели.

треви (се) свр *погоди (се), догоди (се).* — Како га треви бьш кьд поођи дом. — Треви га са шибљинку у око. — Треви га ко с прс у дупе (*изр*). — Како се треви да и он дојде куде тебе, ка[д]-це несмо договарали. — Треви се и Станија тују, те вој каза.

трекло̀ с *плетена трака на торби за ношење преко рамена.* — Вр̏жи до̀бро трекло̀ за сама̀р да ти се то̀рба успу̀т негдѐ не омѝкне.

тремпецѝја м *добошар у трубачком оркестру.* — Голѐм оркѐстар ѝма и гочобѝју и тремпецѝју.

Трѐна м/ж *надимак.* — Кудѐ ви се дѐну онѝја Трѐна врача̀р?

тренда̀вил / тренда̀фил м *ружа, трандафил.* — Како̀-е само исцавтѐл трендавѝл нат-ку̀ћу.

Трендавѝлка ж *име.*

трендавѝлче с дем од *трендавил.* — Процьвтѐ ли оно̀ј у̀баво трендавѝлче прет-ку̀ћу?

трѐне свр *задрема, мало одспава.* — Тама̀н трену̀, онѝ ме пробудѝше. — Цѐл но̀ћ не мога̀ да трѐнем од ону̀ј мислу̀.

Трѐнча м *име.*

трѐпавка ж *трепавица.* — Ћс тра̀жи јо̀ш и на трѐпавке да му о̀дим. — С којѐ ли си, мо̀ре, маза̀ла трѐпавке те ти се то̀лко црну̀?

трепа̀лька ж *ноћни лептир,* в *трепољка,* в *преперуга.* — Са̀мо облѝтају трепа̀льке око сѝјалицу.

трепеља̀н м *онај који стално трепће.* — Кудѐ најдѐ оно̀га трепеља̀на да вој ста̀лно потрепку̀је?

трепетљѝв, -а, -о *који има трему, заплашен, наплашен.* — Ово̀ј детѐ ми-е млóго трепетљѝво, на мѐне.

трепетљѝвка ж *она која има трему, заплашена жена.* — Кьд улѐзе Стоја̀нча у ку̀ћу, на ону̀ј трепетљѝвку испа̀де гр̏не из ру̀ку.

трепетљѝвко м *тремарош, заплашен човек.* — Трепетљѝви трепертљѝвко, за којѐ-це па тѝ пла̀шиш од њега, малѝ, ја̀ ћу га, ко жена̀, бѝјем, ако трѐбе?

трепетљѝка ж *јасика* Poplus tremula. — Исѐкомо трепетљѝке у Мр̏ковицу за ро̀гови на ку̀ћу.

трѐпка[1] ж *трепавица.* — Са̀мо јо̀ш и на трѐпке да га но̀сим. — Што у̀баве трѐпке ѝма оно̀ј дево̀јче.

трѐпка[2] несв *трепће.* — Трѐпка ли, трѐпка с онѐј пу̀сте цр̏не о̀чи. — Нѐће ми трѐпкаш ко со̀јка на ју̀говину.

трепка̀ње с гл им од *трепка*[2]. — Залудѐла га с трепка̀ње она̀ј Сѝкина потрепо̀лька.

трепо̀лька ж *ноћни лептир,* в *трепалька,* в *преперуга.* — Налетѐше трепо̀льке на ла̀мпу, па ни напунѝше со̀бу.

трептѝ несв **1.** *дрхти, боји се, трепери.* — Пре[д]-цвѐкра трептѝ, а свекр̏ву една̀ и да чу̀је. **2.** фиг *лети.* — Ѝма да рабо̀ти, па све да трептѝ. **3.** фиг *брине се.* — Над на̀јмалото детѐ трептѝ ко да-е едно̀ на овѝја свѐт.

трѐсак м **1.** фиг *особа на свом месту, јака, снажна.* — Оно̀ј дево̀јче ис-Клису̀ру, море, бѐше ко трѐсак, тъкво трѐбе да у̀знеш за жену̀. **2.** фиг *гром.* — Трѐсак га убѝл, да га не убѝје, што̀ ме вѝше не слу̀ша. — Што̀ нѐће едьн трѐсак да уда̀ри, да ово̀ј запа̀ли, да се вѝше не му̀чим.

тресѐ се несв *дрхти.* — До̀ста сам се трѐсла пре[д]-цва̀ку вла̀с, вѝше ме нѐје стра̀ од нѝшта.

/тресѐ га̀ће/ изр *смрзава се.* — Што̀ тресѐш га̀ће на ту̀ј студенѝцу, што̀ не улѐзнеш у ку̀ћу да се огрѐјеш?

трѐска[1] ж *ивер, иверка.* — Збѐри трѐске о[д]-чамо̀вину за по̀тпалу.

тре́ска[2] несв *удара снажно, лупа.* — Са́мо тре́ска по ку́ћу са су́дови, све́ ги и́спокрши.

треска́[3] ж фиг *гром*, в *тресак (2) (клетвена реч).* — Треска́ ме уби́ла, ако сам од њу́ нешто́ проорати́ла (*клетва*). — Тре́ске гу вати́ле, дабо́гда. — Тре́ске гу уби́ле.

тре́ска се несв *удара се.* — Це тре́ска о́н у́главу, ал ће бу́де ка́сно.

треска́ње с гл им од *треска, лупљање, лупњава.* — Кво́-е то́ј треска́ње у полови́н но́ћ?

тре́ске ж мн (*клетвена реч*). — Не тре́скај ви́ше с тај вра́та, тре́ске те уби́ле, дабо́гда (*клетва*).

тре́сне свр **1.** *снажно удари.* — Немо́ј га тре́сне с ону́ј медве́ђу шакети́ну, да га изалипа́ви. **2.** фиг *падне.* — Ка[д]-тре́сне и[з]-сливу́, и́ма се распу́чи.

тре́сне се свр **1.** *удари се.* — Тресну́л се ш-чу́к по пр́с. **2.** фиг *дозове се памети.* — Едну́ш це и о́н тре́сне у́главу, ал тъг ће бу́дне ка́сно.

тресоку́рина м пеј *стар, изнемогао човек.* — Куде́ се надрнди́л на ову́ј слоту́ ти́ја тресоку́рина, ви́кајте га да се вр́не, ће оста́не у со́спу.

тресому́д м пеј в *тресокурина.* — Дошъл тресому́д ту́ј да ми паламу́ди, а едва́ се деја́ни.

трећа́к м **1.** *јунац, ован од три године.* — Еси́ ти а́липава, онакво́г трећака́ си му дала́ за то́цко па́ре, ко́ј си га ма́трак чува́ла! — Ри́па ко јеле́н трећа́к на мла́д ме́сец (*изр*). **2.** *треће ројење пчела*, в *пушта се.* — Ако-е ја́ка, чела́ се пу́шта и тре́ћи пу́т, што́ се куде нас ви́ка трећа́к, па тък и́де копиља́к.

трећаче́ с *треће дете.* — Ти́ ли беше́ Стоја́ново трећаче́?

тр́за несв **1.** *повлачи, вуче.* — Немо́ј да мло́го тр́за ти́ја коно́пац, ће се отки́не. — Ку́че тр́за ла́нац по жи́цу. **2.** фиг *има тикове.*– Тр́за з-гла́ву кьд ора́ти. **3.** фиг *допада му се.* — Тр́за на Добри́лу. — Трза́л на њу, не трза́л, она́ пој́де за дру́гога.

тр́за се несв фиг *плаши се, стрепи.* — Што́ се тр́заш, ка[д]-те ни́ки не ди́ра. — Од ње́га ли да се тр́зам? **2.** фиг *отима се.* — Мло́го се тр́за коњче́, немо́ј ти се изо́тне.

трза́ње с гл им од *трза (се), отимање, цимање.* — О[д]-трза́ње све́ га коно́пче прежили́ло.

тр́зне свр **1.** *повуче.* — Тр́зну ме за ру́ку, па ми ре́че у ћо́ш да си и́дем до́м. **2.** *уплаши се.* — О[д]-цтра́ коњче́ тр́зну о́глав, па ме по́вуче, да се уте́пам.

трзне се свр *поплаши се, штрецне се.* — Немо́ј се бу́лча тр́зне, да ти коно́пче отки́не ру́ку.

/три́ за гро́ш/ изр *страх, паника.* — Кьд видо́ која́-е зима́, три́ за гро́ш, не смеја́ да сле́знем у Село́.

три́ес бр *тридесет.* — О[д]-три́ес о́вце по́ла прода́л на матрапа́за, не мо́ж ги зи́мени изра́ни.

три́естак бр дем од *триес, тридесетак.* — Бе́ше ни ла́ни три́естак, сък се преполови́мо, ото́ше ни испи́сници на дру́м, на гро́бје.

тријаре́ње с гл им од *тријари.* — Не мо́жемо да завр́шимо тријаре́ње ржени́цу, ви́ше не ду́ва ве́тар.

трија́ри несв *одваја, чисти, веје.* — Ене́ ги сви́ на гу́вно, јо́ш трија́ру жи́то

три́на ж *струготина.* — Сме́ти три́ну, па на пу́т.

три́ње с зб им *струготина, плева.* — Куде́ на́вата то́лко три́ње по џемпи́р?

три́це с *мекиње*, в *превнина.* — Не мо́ж те́ј свињети́не да изра́ниш бес-три́це.

тр́ка[1] несв *надмеће (коње) у брзини.* — Ће тр́камо коњи́, да ви́димо чи́ји́-е на́јбрз.

трка[2] несв *живи, траје, истрајава, тавори, издржава на једвите јаде.* — Мои бојдаши помреше, ја јошке тркам. — Трка чича још, не подава се. — Снаоди се некако и — трка! — Млого ми-е лошо, едва тркам.

трка се несв **1.** *надмеће се у брзини.* — Тркају се ђаци кои ће први да стигне дома н[з]-школу. **2.** *утркује се (на коњима).* — Ће се тркамо с коњи по Чемерник до Острозуб.

тркало с *обруч којим се деца играју.* — Ене га, тера тркало по пут.

тркалце / тркаљце с *точкић.* — Не врти му се тркалце на колца. — Узни тркаљце, па се играј.

тркаља (се) несв *котрља (се).* — Ако га не мож укачимо на кола, ће га тркаљамо до воденицу, па ће га ту[ј]-исцепимо на цепанке. — Немој се тркаљате по сувлажну зевњу. — Тркаљајте се у плевњу по нову сламу.

тркаљање с гл им од *тркаља (се).* — Ће га догурамо на пут само с тркаљање.

тркање с *надметање у брзини, трка.* — Договорили се за тркање коњи у недељу, на Тодорицу.

тркељање с гл им од *тркеља.* — Требе да имаш живци да издржиш тој њојно тркељање.

тркеља несв *прича без везе.* — Тој си он само онакој тркеља, не мисли озбиљно.

тркља м *вижљаста особа.* — Такав тркља не мож ни у школу да учи како требе.

тркљес, -та, -то *штркљаст, штркљав, вижљаст.* — Сва вој деца на њу — тркљеста.

трла ж *тор за овце.* — Накарамо овце у трлу, да ги жене музу, па ће пуштамо јагањчетија да сисају.

трлема ж *зараза, болест.* — Нека трлема почела да вата све редом, а лек од њу нема. — Трлема ви изела, куде се потикасте са[к]-кьд ми требете.

трли несв *млати (конопљу или лан на трлици), одвајајући нити од дрвенастог дела.* — Кьт по цел дьн трлиш грснице, руке ти отпадну од онија нож.

Трлиниа ж мтн **а)** *стари назив села Брод;* **б)** *њива.*

трлица ж *дрвена направа за млаћење конопље или лана.* — Ка[д]-це осушу ис-топила, грснице чукамо на трлицу. — Сваки си-е имал трлицу прет кошару, ел прет плевњу.

трлиште[1] с *место на коме су некад биле трле.* — Обрни говеда накуде трлиште, там је поголема трава.

Трлиште[2] с мтн *ливаде, шума, пашњак.*

трмка ж **1.** *пчела.* — Имали смо шесе трмке у љаник. **2.** *кошница од прућа или павитине облепљена блатом и говеђим изметом.* — Трмке смо плели од врбово пруће, после ги излепимо з-говеђа лајна мешана з-блато и сламу. — Трмке се плету и от-павит и дивљу лозу.

трнење с гл им од *трни.* — Овој трнење у руку ми никако не прооди.

трни несв **1.** *трне.* — Трни ми рука от косење. — Извади зуб њекња, ал ми још трни место од енекцију. **2.** фиг *страхује.* — Трним за оној дете у Лесковац како це снајде, трним за мужа у работу како му-е, трним за стоку у кошару и о[д]-тој сам трницу наватала.

трница ж **1.** *грозница.* — Ували ме нека трница па све дрктим. — Трница ми појде крос целу снагу кьд га видо колко-е убав, бошке. — Трница иде уз мене ка[д]-це сетим како смо могли да се подавимо у реку. **2.** фиг *страховање, страх,* в

пример под *ӣрни (2)*. — Вата ме трница кът помислим куде се све мој муж качи ка[д]-ѕида димњаци на вабрику.

трнокоп м *будак, ӣијук*. — С трнокоп отрси целу Китку о[д]-трње и глогиње.

трнци м мн *осећај језе, жмарци, грозница*. — Пројдоше ми трнци низ грбину ка[д]-чу за тује несрећу.

трнчък м дем од *ӣрн, ӣрнчић*. — Ич се не бој, зачъс ћу ти извадим тија трнчък, неће осетиш.

трнче с в *ӣрнчак*. — Дојди, да ти дода извади трнче ис-прс.

трњаив, -а, -о *који је ӣун ӣрња*. — Тује куде-е трњаиво, немој да косиш. — Овој сено све трњаиво, није за стоку.

трњак м *жбуње ӣрња*. — Шћеш тује у трњак, ће те изеде нека животињка.

трње с **1.** *гусӣо жбуње*. — Немој се завлачиш по трње. **2.** зб им од *ӣрн*. — Овце све остаиле скуботине по трње.

трњина / трњинка ж бот *црни ӣрн* Prunus spinosa.

тровалька ж *ӣровачица*. — С тује тровалку не оратим, отрувала ми куче.

трогодац м *мужјак домаће живоӣиње сӣар ӣри године*. — Мурца-е трогодац, ал га још несмо презали.

троготка ж *женка домаће живоӣиње сӣара ӣри године*. — Лиса ми-е троготка, сьг се требе води.

Троица[1] ж црк *Свеӣа Тројица*. — Це видимо на собор, на Троицу, на Спаисковицу.

троица[2] бр *ӣројица, ӣри лица*. — За троица има место на овуј клупу, а остали на селије.

троичка ж дем од *ӣроица*. — Које ће њи троичка да работу сами без родитељи?

троја ж *лрва*, в *ӣрошка*. — Збери теј троје од остал, па на кокошке.

тројанац м **1.** *народно коло*. **2.** изр игра тројанац, *бежи*. — Ка[д]-те подберем с мотку, ће играш тројанац низ тија рид.

тројани се свр/несв *рађа ӣројке*. — Белуша се послеђна тројанила у нашу трлу.

Тројанка ж име.

троношка ж *древена ниска сӣоличица са ӣри ноге*. — Привучи троношку до прекладник, да се згрејеш.

тронта (се) несв *облачи ӣревише одеће, облачи (се) ӣреӣерано*. — Не тронтај толко дете, кьд није толко ладно. — Не тронтај се толко, неће идеш преко Големи Чемерник.

тронтање с гл им од *ӣронӣа (се)*. — Невељаје тронтање, ка[д]-це дете ознои, мож да оѕебне.

трон м *ӣримиӣиван кревеӣ*; *широка даска, одигнуӣа од земље, на којој је ӣосӣављена и засӣрӣа сламарица за сӣавање* (Мачкатица). — Татко и мати су спали на трон, а ја и сестра на рогожу, на зевњу.

трончe с дем од *ӣрон*. — Кьд отомо куде њи у гости, наместише ме да спим на трончe.

троп узв *ономаӣоӣеја луӣања*. — Немој сред ноћ да те уплаши неки вапир: троп, троп на пенцер, боље си при нас спи. — Троп, троп на врата, ете га лумча врћа се сред ноћ.

тропа несв **1.** *сече коске брава секирицом*. — Нека Димча тропа коске, он тој најбоље умеје, учил је за кесапина у Предене. **2.** *луӣа, куца*. — Ја не смејем да идем,

нештò ми гребè по кỳћу и трòпа. — Некй трòпа на врȁта, да му отвòриш. — Погȁнци ноћòм трòпају по тȁван, па му се претвȁрају ђаволйне. **3.** *звечи, звони.* — Запȁсле се òвце, сȁмо чỳјем какò клопотȁр трòпа. — Кьд йгра, све вој трòпају чепрȁзи. **4.** фиг *лупета, трабуња.* — Бадȁва òн трòпа, нйки га не слỳша. — Ỳдри Шòпа да не трòпа (*изрека, Боровик, Мачкатица*). в *Шоп.*

трòпало с **1.** *оно чиме се ствара звук, звечка.* — Узèл неко трòпало, па ни цèл дьн мйр не дȁва. **2.** фиг *причљива особа.* — Нȁорати ли се с тòј трòпало?

тропȁње с гл им од *тропа.* **1.** *сечење костију.* — Трèбе дòбро наòстрено секирчè за тропȁње кòске. **2.** *лупање, куцање.* — Уватйл гу страȁ од нèко тропȁње по тȁван у глувò дòбо. **3.** *звека клепетуше.* — Докле не чỳем тропȁње клопотȁр на Сивỳљу, несьм сйгуран да су тој нȁша говèда. **4.** фиг *лупетање, трабуњање.* — За тòј тропȁње еднỳш је изèл тепȁње, ал га пȁ не здрржа.

трòпка несв у дем знач: *тропа.* — Немòј ми свȁки чȁс трòпка на врȁта. — Не трòпкај вйше по астȁл.

тропкȁње с гл им од *тропка, лупкање.* — Премрè о[д]-цтрȁ ка[д]-чỳ тропкȁње на врȁта у половй[н]-нòћ.

трòпне свр **1.** *лупне, куцне.* — Дрỳги пỳт ка[д]-такòј трòпне, ти òдма излèзни да вйдиш квò-е. **2.** *исече, изреже.* — Трòпни овỳј кошчурйну на двȁ-трй дèла. **3.** *удари кога чиме.* — Мȁлко га тропнỳ по глȁву, а òн òдма раззинзйл. **4.** фиг *изговори глупост, бесмислицу.* — Ако [j]ош еднỳш трòпне нештò такòј, јȁ ћу га трòпнем по глȁву.

трòпне се свр **1.** *удари се.* — Тропнỳл се мȁлко по прс, па стèње. **2.** фиг *замисли се.* — Трòпни се мȁлко у глȁву квò тој рабòтиш са[с]-женỳ и децȁ!

трòска ж **1.** *остатак топљене руде гвожђа у турско време, иљака.* — На вйгњиште кòлко òћеш тросќȁ. **2.** бот *троска трава,* в *троскот.*

Троскȁч м *село.*

Троскȁчанин м *човек из Троскача.*

Троскȁчанка ж *жена из Троскача.*

Троскȁчанче с *дете из Троскача.*

трòскот м бот *троскот* Polygonum aviculare L.

трòшальк м *трошење пара, расипање, трошкарење.* — Дȁдо вој пȁре за трòшальк на пазȁр.

трòшак м *издатак.* — Напраил голèм трòшак на пазȁр. — Пỳно трèбе трòшак за свȁдбу.

трошȁнка ж *мрва хлеба,* в *трошка.* — Откỳд овòлке трошȁнке по кỳћу?

трошȁнке ж мн *јело од измрвљеног сувог хлеба испрженог на масти у тигању,* в *трошеница.* — Несмò имȁли штò дрỳго, па смо јèли трошȁнке.

трошаџйја м *онај који много троши.* — Едьн принòси у кỳћу, а свй трошаџйје. — Ка[д]-дòјду из рабòту, лèтени, по соборй свй су онй трошаџйје.

трошаџйка ж *она која много троши.* — На тỳј трошаџйку динȁр се у кỳћу не заврта. — Свè што зарабòти дадè на тỳј трошаџйку.

трòшеница ж в *трошанке.* — Ћу ти напрȁим трòшеницу, дрỳго нèмам квò да ти дадèм од ранỳ.

трошèње с гл им од *троши* **1.** *расипање новца.* — Још мȁлко ни остȁше парйце за трошèње, мòра ги приштèдимо. **2.** фиг *мрвење хлеба.* — Рèкомо: нèма трошèње, лèб се не врља.

трòши свр **1.** *мрви, труни.* — Кьд едѐш, млòго трòшиш лѐб, ко да ће пилићи да рàниш. **2.** *даје, расипа (новац).* — Свѐ што зарабòти трòши на женỳ, ко нѝки од нàши. **3.** *круни (кукуруз).* — Ће трòшимо ли дањске цàревицу.

трòшка ж дем од *трошанка.* — Несьм јà умрѐл за њојну трòшку лѐб и кàпку вòду. — Смѐти тѐј трòшке од остàл, па вр̀љи на кокòшке, да ги не гàзимо.

трошкарѐње с гл им од *трошкари (се).* — Евѐ и тѐбе некѝ динàр да ти се нàјде за трошкарѐње.

трошкàри несв *троши.* — Јòш трошкàримо онòј што ни остаил печалòвник.

трошкàри се несв *троши, проводи се.* — Пратѝмо га да ỳчи, òн се трошкàри по Бѐоград. — Затòј ли му прàћамо пàре, да се òн трошкàри?

трòшчица ж дем од *трошка.* — Некò детѐ ськ плàче за лѐбац, а тѝ гàзиш тỳј трòшчице. — Дàј тѐј трòшчице да покљувỳ пилѝћи.

тр̀па несв *ставља без реда.* — Тр̀пај тòј тàм, да га не завàти кѝша, па ће га пòсле рѐђамо.

трпѐж м *трпљење.* — Човѐк навѝкне на трпѐж, па цѐл живòт прсклаи ко сировѝца на òгењ.

трпѐње с гл им од *трпи, трпљење.* — Дòста-е билò трпѐње, ськ ћу им казỳјем какьв си спромà мѐне. — Кьд ми се жàлиш, ће ти казỳје бàба: сàмо трпѐње, ћѐро, мòж те спàси. — Порàсли смо на трпѐње, нѝшта несмò имàли какò и кòлко трѐбе.

тр̀пи несв *подноси.* — Тр̀пи за лѐб, тр̀пи за с лѐб, тр̀пи за овòј, тр̀пи за онòј, млòго сам се у мòј живòт натрпѐла, затòј сам пѐчена, па нѐма кудѐ.

тр̀с м **1.** *оно што се отрси, жбуње, трње.* — Запàли тр̀с, некà изгорѝ. **2.** изр: — Тр̀с и плѐва (*количина: много, превише*). — Тòј што куде вàс нѐма ни зàлек, ѝма га тр̀с и плѐва куде нàшу воденѝцу.

трсѐње с гл им од *трси (се).* — Нѐће лàко да бỳде трсѐње трњàк, ал сам се зајнатѝл: ћу га отр̀сим дибидỳс.

тр̀си несв *чисти, крчи ливаду од корова.* — Узѐл да тр̀си òгрењу што-е двàес гòдине урàсла у трњàк и глогѝње.

тр̀си се несв *отклања се од кога.* — Тр̀си се ти о[д]-тог Вòјчиног мангỳпа, доклѐ нејѐ дòцкан.

Тр̀стени кàмен м мтн *место где се некад испирала руда.*

трстѝка ж *сува стабљика жита или високе траве.* — Кудѐ ме вòдиш да òдим по овѐј трстѝке.

тр̀т узв *ономатопеја пуштања ветрова.*

/тр̀т Милòјко / /тр̀т Милòјке/ изр *кад је нешто напорно, па не може да се уради.* — Тр̀т Милòјке, не мòж га помàкнемо. — А кад-трѐбе нештò да урабòти, òндак тр̀т Милòјко!

тр̀та м (деч) *дечак веће стражњице.* — Чѝи-е онѝја тр̀та што с тѐбе ѝде у шкòлу?

Тр̀та м *надимак.*

тр̀те-мр̀те изр *шала, извртавање, одустајање.* — Кудѐ њѐга нѐма тр̀те-мр̀те, мòра се òзбиљно рабòти.

тр̀тес, -та, -то *велике стражњице, тртаст.* — Млòго во[ј]-е онѝја малѝјат тр̀тес, ко да-е од Дупàњини.

тр̀ти несв фиг *обавља полни чин.* — Петàл тр̀ти кокòшку.

тр̀ти се несв фиг *петља се, мучи се.* –Немòј се он тỳј млòго тр̀ти, кьд н-умѐје да га урабòти. — Тр̀ти се око еднò држàље цѐл дьн.

трте́ње с гл им од *тр̏ти (се).*

трти̏гу́з м *онај који се свугде петља.* — Ете̑ ти га трти̏гу́з, ако о̏н н-уме̑је да га урабо̏ти, кои̏ ће дру́ги (*ирон*).

тр̏тица ж **1.** *стражњица.* — Немо̏ј ми обр̏ћаш тр̏тицу кьд с ме̑не ора̏тиш. — Нака̏рам вој га у тр̏тицу (*псовка*). **2.** *стражњица код живине.* — Кокоши̏њу тр̏тицу у́век ту́рамо у су́пу.

трти̏чњак м аугм и пеј од *тр̏тица.* — Нака̏рам вој га у трти̏чњак, нашла̏ ме̑не да закецу́је. — Вр̏љи трти̏чњак от коко̏шку на ма̏чку, да поеде̑.

тр̏тка ж бот в *бела рада*[2], *вртипоп.* — Исцьвте̏ле тр̏тке, па побелеја̏ла авли̏ја од њи̏.

тр̏тка се несв у дем знач: *петља се.* — Тр̏тка се јо̏ш око ону́ј куде̏љку, ни̏како да гу допреде̑. — Јо̏ш се тр̏ткате по компири̏, јо̏ш ги несте̑ загрну́ли.

тртка̏ње с гл им од *тр̏тка се.* — Од њи̏но тртка̏ње по гради̏нче, не̑ма ко̏рис, но да ја̏ у́знем мати̏ку. — До̏ста ви̏ше тој тртка̏ње око ко̏ла, оста̏љај и во̏ди воло̏ви.

тр̏тла ж пеј *жена големе стражњице.* — Дојде̑, па за̏седе тр̏тла, не мога̏ од њу́ ни у клозе̑т да си оти̏дем.

тр̏тља[1] м пеј *човек големе стражњице.* — Напра̏јте ме̑сто, да про̏јде тр̏тља.

тр̏тља[2] несв *блебета, лапрда.* — Ста̏лно тр̏тља нешто̏, ал га ни̏ки не зарезу́је.

тртља̏ње с гл им од *тр̏тља*[2], *лупетање.* — На њо̏јно тртља̏ње ни̏ки ви̏ше не обра̏ћа па̏жњу.

тр̏тоња м ауг и пеј од *тр̏тља*[2]. — Тр̏тоња, ськ, па едва̏ вуче̑ ону́ј тр̏тицу, а које̑ ће кьд порасте̑.

тр̏торњак м *омалени дечак.* — Вуче̑ ли и они̏ја тр̏торњак с њу?

труба̏[1] ж *ролна тканине,* в *топ.* — Оста̏доше ми две̑ тру́бе кла̏шње, нема̏ на кога̏ да ги даде̑м, сви̏ но̏су куповно̏.

тру́ба[2] ж **1.** *лимени дувачки инструмент.* — О̏ће да му сви̏ру са̏мо тру́бе, зато̏ј ће поги̏не. **2.** фиг *незналица, глуп човек.* — Какьв ма̏јстор, о̏н је за то̏ј тру́ба.

труба̏чи м мн *дувачки оркестар.* — На сва̏дбу су му свири̏ли труба̏чи ис Прекодо̏лци.

тру́д м *израслина (печурка) на буковом стаблу.* — С тру́д и огњи̏ло де̏да-е пали̏л цига̏ру.

труку́ваи, -а, -о *урађен по мустри, ушаран.* — На ови̏ја ћилими̏ су ми све ша̏ре труку́ване од се̏стрини.

трукува̏ње с гл им од *трукује, шарање према мустри.* — Мо̏ра до̏бро да одбро̏иш, ако о̏ћеш да ти-е трукува̏ње како̏ тре̏бе.

труку́је несв *црта, шара, прецртава што по мустри* (Лебет). — Трукува̏ла сам ша̏ре за ра̏зни ћилими̏ на пи̏смо.

тру́ле коби̏ле ж мн *дечја игра.* — Игра̏ли смо се тру́ле коби̏ле у се̑њак.

труле̏је несв *трули, пропада.* — Ку́ћа им труле̏је, не̑ма ко̏и да до̏јде да гу отво̏ри, да се ма̏лко изветре̏је.

труле̑ње с гл им од *трулеје, труљење.* — Завати̏ло га труле̑ње, мо̏ж са̏мо за о̏гењ.

труљеди̏на ж *трулеж.* — Ре̏ко му да ми дока̏ра дрва̏ за зиму́, о̏н ми докара̏л труљеди̏не. — Труљеди̏не мо̏ж са̏мо да чмају́ у огњи̏ште.

тру́нка ж **1.** дем од *трун.* — Изва̏ди ми тру́нку из о̏ко. **2.** фиг *мрвица, ништа.* — Није̑ заслужи̏л ни тру́нку да му даде̑м. **3.** фиг *шкртица.* — Ни тру́нку из о̏ко ти не би дала̏.

тру́нта[1] ж *йревише обучена особа.* — Дојде̍ ли тај тру́нта из Мачка́тицу, ел да и́дем да гу сри́ћам? — Натру́нта се тру́нта, па се по́сле зно́и.

тру́нта[2] **(се)** несв в *шронша (се).* — Не тру́нтај чове̍ка, кьд неје̍ ла́дно. — Од стра́ да ће озе̍бне, тру́нта се и по ку́ћу.

тру́нтав, -а, -о *йревише обучен, наобучен.* — Тако̍ј тру́нтав и́ма да се бр́зо озно́иш. **2.** *накарађен, расшроншан.* — Дојде̍ тру́нтав, ко да су га ме̍чке цепи́ле.

тру́нтаво прил *лоше, накарадно.* — Облека́л се тру́нтаво, да те стра́ ува́ти од ње̍га.

трунта́ње с гл им *од шрунша*[2] *(се).* — Нави́кла на трунта́ње, па се натру́нта и кьд не тре̍бе.

трунто̍в м **1.** *шруш.* — Трунто̍ви су че̍ле што не бе̍ру ме̍д. **2.** фиг *нерадник, ленишина.* — И́сти си трунто̍в ко тво̍ј башта́! — Збра́ли се све трунто̍ви, ни́ки не̍ће да помо́гне.

трунто̍вчина м ауг и пеј од *шруншов.* — Јо̍ш се не̍је ди́гал ис-кре̍вет труто̍вчина.

тру́нчица ж **1.** дем од *шрунка.* — Ово̍цка тру́нчица да ме убоде̍, и то̍лки бо̍л од њу̍ да истрпи́м. **2.** фиг *мрвчица, мрвичица.* — Не да́ва ни тру́нчица на ње̍га да па́дне.

тру́њ м *сишан делић нечега, мрва, мрвица.* — Па́де ми тру́њ у о̍ко, па ме еде̍.

тру́њав, -а, -о *који има шруње.* — Што́-е ова̍ј вода́ у вла́шу ово̍лко тру́њава?

тру́ње с зб им од *шрун, шалог.* — Иси́пи тој тру́ње из вла́шу, па ми напу́ни раки́ју.

труњче̍ с дем од *шруњ, шрунчић.* — Неје̍ то̍ј ни́шта, едно̍ труњче̍ упа́дло у млеко̍.

тру́п м **1.** *шруйац, балван.* — Ко̍лики су тру́п докара́ли за кору́бу на До̍льи кла́данац. **2.** *шруйац на коме се цейају дрва на дрвљанику.* — Но̍си коко̍шку на тру́п, па гу зако̍љи. — Ра́зби ми гла́ву онде̍ на тру́п са[с]-жегру̍. **3.** *део шела без удова.* — И́ма дуга́чке ру́ке а мале̍чьк тру́п. **4.** изр: **преко̍ тру́п** *на брзину, йоврнно, офрље.* — Све рабо̍ти преко тру́п, па зато̍ј и невеља́је.

тру́па[1] несв *йада много (снег).* — Мло̍го тру́па сне̍г, ће ни зутру́па пр́ти́ну, не мо̍ж се вр́немо до̍м.

трупа[2] несв *баца на гомилу без реда, гомила.* — Тако̍ј тру́па ства́ри, по̍сле ги ја срећу́јем. — Тру́па без ре̍д цо̍пе.

трупа́ц м *балван.* — Наобаља́мо бу́ке, насе̍комо тру́пци, па ги догрваља́мо до пу́т, да ги на про̍лет дока́рамо. **2.** изр: **ри́па у трупа́ц** *скаче у месшу, радује се.* — Кьд му ре̍ко кво̍ са[м]-му купи́л, од ра́дос поче̍ ри́па у трупа́ц.

тру́пачки/м прил *из месша.* — Сви́ ги на́дрипа тру́пачки. — Прери́пи пло̍т тру́пачким. — То̍ј се не и́гра тру́пачки.

трупеља́ес, -та, -то *округао.* — Доша́л некако̍ трупеља́ес, неје̍ ла́ни онака́в би́л, мло̍го се угои́л.

трупе̍ње с гл им од *шруйи.* — И́ма дво̍ја ко̍ла дрва́ за трупе̍ње.

тру́пи несв **1.** *сече дрва.* — И́ди тру́пи дрва́ на дрвни́к. **2.** фиг *халаиљиво једе.* — Тру́пи купу́з како за́јац. — Не еде̍, но тру́пи. **3.** фиг *йасе.* — Гове̍да по ладови́ну са́мо тру́пу тра́ву уз ре̍ку.

тру́пка несв **1.** *луйа.* — Не тру́пкај с но̍ге. **2.** *йоскакује играјући се.* — Насиса́ла се јагањчети́ја па са́мо тру́пкају

трупка́ње с гл им од *шруйка.* — Ко ти не доса́ди то̍ј трупка́ње, па да едну́ш преста́неш, да ни не и́деш на живци?

тру́пне свр *удари, луйне.* — Нешто̍ тру́пну прет ку́ћу.

трупуљаес / трупуљајес, -та, -то *заобљен, дебео.* — Како неће да буде трупуљајес, кьд еде ко нездрав. — Требе ми едно трупуљајесто дрво за кочницу на гвоздена кола.

трупчьк м дем од *труп, трупчић.* — Донеси едьн трупчьк да подместим пот-кола, да се не омькну у Палашчијин плот.

трупче с дем од *труп.* — Исекомо дрва на трупчетија, па ће чича сам да ги исцепи.

трупченце с дем од *трупче.* — За овде ми требе трупченце, да подставим под ногару на остал.

трусне свр **1.** *затресе, продрма.* — Трусни сливу, лечка да наберемо. **2.** *падне.* — Оклизну се, па труснy на возник. **3.** *обори.* — Обаљаше се деца, ал га онија Симадијин труснy о[д]-ѕевњу. **4.** *удари о тле, баци што на тле.* — Труснy стовну о[д]-ѕевњу у парампарче.

трут м фиг *нерадник, леништина.* — И ми имамо еднога трута што се по цел дьн излегује.

трутов м в *трунтов.* — Нећу више да раним трутови, нек иду у работу, па нек зарађују.

трутовчина м ауг и пеј од *трутов,* в *трунтовчина.* — Докле ће товимо трутовчину, што не иде да печали?

труħа несв *прича глупости, лапрда.* — Не слушај га кво труħа, он је малко онакој.

труħа се несв *преврће се, превија се, бацака се.* — Сувитлило га, па се труħа по кревет.

труħање с гл им од *труħа (се).* — Не давам две паре за тој њојно труħање. — Тој његово труħање од болеж га нигде нема.

труħен, -а, -о *изваљен, болестан, непокретан.* — Такој лежи труħен и сьл бульи у таван.

труħи се свр *баци се, падне болестан.* — Труħише се оба на патос прет-судију, бајаги повредени, болесни. — Трећа година како се труħила у кревет и не диза се.

трчаеħи прил *трчеħи.* — Балдисамо трчаеħи да га стигнемо и не могамо.

трчаеħки прил *трчеħи.* — Све трчаеħки смо дошли да видимо кво се тој овде десило.

трчеħки / трчеħким прил *трчеħи.* — Трчеħки да си дошьл дом!

трчка несв *трчкара.* — Око њу трчкају пе[т]-деца, а око тебе ниједнo. — Чирак мора стално да трчка, да мајстор по њега не вика.

трш узв *више пута поновљен да се одвоје овце.* — Трш, у трлу!

тршевина ж *крчевина.* — Поорамо њиву у тршевину.

тршељ м *терет који се носи преко терета на коњу.* — Ако има место, тури овуј моју торбичку у тршељ. — Донесо га ус-тршељ.

ту узв *их.* — Ту, батке, што ми тој напраи?! — Ту, што ме будала изеба!

тува несв *премеће, претура.* — Кво ли сьг тува по куħу кьд мене нема.

тугла ж *непечена велика цигла од блата и сламе, сушена на сунцу.* — Кошару смо зидали сьс туглу, ене гу и сьг се држи.

туглар м *радник на прављењу тугле.* — Едьн туглар из Ладовицу Љубу учеше да пуши.

ту̏ге / ту̏го узв *за изражавање боли, за саосећање с неким у патњи.* — Ту̏ге, ра̀нке, боли̏ ли те јо̏ш? — Ту̏го, на̀не, па како̏ си сь̏г, ел ти бо̏ље? — Ту̏ге, ле̏ле, које̏ ми се све̏ и̏жали дете̏. — Ту̏го, Бо̏шке, што̏ ти-е те клендр̏цаш?

тугува̏ње с гл им од *тугује (= обузет жалошћу, тугом).* — Му̏ж у рабо̏ту, зи̏мени ако до̏јде на ме̏сец-два̏, па ми це̏л ве̏к пројде̏ у̏ тугува̏ње.

тугућа̏ње с гл им од *тугуће.* — Це̏л дь̏н пре̏тугућа — лиси̏ца вој одне̏ла на̏јубаву коко̏шку. — До̏ста ви̏ше с то̏ј тугућа̏ње.

тугу̏ће несв у дем знач: *тугује, жали.* — Мло̏го тугу̏ће откако̏ вој дете̏ отиде̏ за А̀мерику. — Не тугу̏ћи, се̏стро, сви̏ на̏ши отишли̏ негде̏ по бе̏л све̏т, па се, еве̏, бо̏римо, не да̏вамо се.

туде̏ / туде̏ка прил *ту негде, по околини.* — Наоди̏л сам и ја̏ туде̏, по Де̏л, те̏ј тра̏вке. — Не о̏ди туде̏ мо̏го по траво̀ља̏к, да не наџа̏раш на змију̏. — У̏одује туде̏ка око поја̏тиште, ко да-е нешто̏ загуби̏л.

ту̏дер/ туде̏рке прил *туда, ту.* — Бе̏ше туде̏рке они̏ја чу̏к, а са̏[г]-га не ви̏дим.

ту̏ђ, туђа̏, туђо̏ 1. *који припада другоме, који је туђ.* — Не ди̏рај у туђо̏! — То̏-е туђо̏! **2.** изр: — У туђо̏га та̏тка, по̏убава па̏тка (*туђе слађе*).

/туђа̏ ку̏ћа/ изр в *туђа стреа.* — Она̏-е туђа̏ ку̏ћа, и̏ч неје̏ при̏трана за њо̏јан до̏м.

/туђа̏ стре(ј)а̏/ изр *особа која је више наклоњена туђем но своме дому.* — То̏ј дете̏ ми-е туђа̏ стреа̏, на дру̏ги пома̏га а овде̏ са̏мо да пре̏спи.

туђби̏на ж *туђина.* — Оду̏век си га-е ву̏кла туђби̏на, и отиде̏ у Шва̏пску и најде̏ Шва̏пкињу.

ту̏ђи се несв *отуђује се, осамљује се.* — Невељаје му тој што-е од људи почел да се ту̏ђи.

ту̏ђо *оно што припада другоме.* — Не ди̏рај у ту̏ђо. — Не ва̏тај се за ту̏ђо, мо̏ж неки̏ сь̏к да плаче за то̏ј.

тужа̏вља несв в *тужева.* — Тужа̏вљају едно̏ дру̏го. — Неки̏ га ста̏лно тужа̏вља у о̏пштину да сече̏ у држа̏вно. — Збра̏л папири̏, ће тужа̏вља држа̏ву. — И̏ма на голе̏мо да испа̏дне кьд о̏н тужа̏вља држа̏ву (*ирон*).

тужа̏вља се несв **1.** *тужи се са ким.* — Тужа̏вљају се ко да несу̏ бра̏ћа. **2.** фиг *жали се.* — Тужа̏вља се на здра̏вје, неје̏ како тре̏бе. — На што̏ се башта̏ тужа̏вља? — Тужа̏вљају се на стру̏ју, по̏често нестању̏је.

тужавља̏ње с гл им од *тужавља (се).* — Њи̏но тужавља̏ње-е досади̏ло и на Бо̏га. — Не̏мам и̏збор, не ги̏не му тужавља̏ње.

ту̏жан м бот *нарцис* Narcissus odorus. — Ви̏камо га ту̏жан.

туже̏ва / туже̏вља несв *утужује, подноси тужбе, бива утужен.* — Чове̏к тре̏бе ста̏лно да ги туже̏ва што ни затва̏рају пу̏т за у у бра̏ниште, ел да ги с пу̏шку поте̏па ко за̏јци. — Туже̏вља ре̏дом ко̏ји му се заме̏ри.

туже̏ва се / туже̏вља се несв **1.** *тужи се.* — Туже̏вају се ко деца̏ у шко̏лу. — Нека̏[д]-цу се тужевља̏ли за прекосену ливаду, за преорану њиву̏, а сь̏к све то̏ј пусте̏је, не̏ма кои̏ да обра̏ђу̏је. **2.** *тужака се.* — Деца̏ се са̏мо туже̏вљају у шко̏лу.

тужевља̏ње с гл им од *тужевља (се).* — То̏ј еди̏но с тужевља̏ње мо̏ж се ре̏ши, овако̏ј неће̏ мо̏же.

тужи̏ца ж дем од *туга, реч за саучествовање у патњи и болу.* — Тужи̏це, бо̏шке, не мога̏ те познаје̏м. — Ту̏го, тужи̏це, ко̏је̏ ћу да рабо̏тим с те̏бе, си̏нко, ни̏[т]-це во̏диш, ни̏[т]-це те̏раш?

тужни̏на ж *туга, жалост, патња.* — Ка[д]-це се́тим мо̀ји у печа̀лбу, до̀јде ми тужни̏на. — Кьд ми до̀јде тужни̏на у̏знем да рабо̀тим, нешто̀ да срти̏м, да не ми̏слим на ни̏шта.

тужњи̏кав, -а, -о *отужан,* в *притужљив.* — Ово̀ј ти-е мло̀го тужњи̏каво, не мо̀ж се еде̏.

ту̏ј прил **1.** *ту, овде.* — Не бо̀ј се, ја̀ ћу сам ту̏ј. — Еве̏, ту̏ј сам се убьцка̀л на шиша̀рку. — Ту̏ј сам и ја̀ би̏л. — Ту̏ј жену̏ позна̀вам. **2.** *те.* — Ту̏ј го̀дину сам бил у печа̀лбу.

ту̏ка несв *пујда (пса).* — Немо̀ј да ту̏каш ку̏че, да пла̀ши деца̀.

тука̀ње с гл им од *тука.* — Научи̏л с тука̀ње Ђу̏му да пла̀ши људи, па ни̏ки не сме̏је око ку̏ћу да му про̀јде.

ту̏лав, -а, -о *покуњен, туњав.* — Бо̀шке, куде̏ бьш ја̀ да очу̏вам овако̀ј ту̏лаво дете̏. — Сви̏ ли су у ову̏ј techми̏лију овако̀ј ту̏лави?

ту̏лавко м *туњава мушка особа.* — Ту̏лавко едьн, вр̏ћај се до̀м, куде̏ си зашантави̏л саба̀јле!

ту̏лац м **1.** *древни обруч у доњем камену у воденици који брани да не испада жито.* **2.** *гвоздени обруч у главчини точкова воловских кола.*

тулба̀ес, -та, -то *задебљан, подебео.* — Нешто̀-е мло̀го тулба̀есто ово̀ј дево̀јче, да неје̏ закачи̏ло?

тулба̀к м пеј *стомак, мешина.* — Пусти̏л оно̀лки тулба̀к ко сте̏лна кра̀ва. — У̏дари га с песни̏цу, и̏скара му тулба̀к.

тулбаче̏ дем од *тулбак.* — Напра̀ило дете̏ тулбаче̏. — Ел на̀пуни тулбаче̏, па да и̏деш да спи̏ш?

тулбачи̏на ж ауг и пеј од *тулбак.* — Не мо̀ж са̀мо да зарабо̀ти за тулбачи̏ну, не̏го ли да пра̀ти до̀м.

тулбе̏н м **1.** *бела марама.* — Ме̏те ср̏п на ра̀мо, бе̏л тулбе̏н на гла̀ву (*песма*). **2.** *бело платно које жене ткају.* — Тка̀е ли, тка̀е тулбе̏н пла̀тно.

ту̏лбес, -та, -то в *тулбаес.* — Чијо̀-е ово̀ј ту̏лбесто прасе̏ што ми и̏зри гради̏нче?

тулма̀ч м в *толмач.* — Несьм ја̀ твој тулма̀ч да ме сва̀ки час запитку̏јеш.

тулма̀чи несв в *толмачи.* — Не̏ма кои̏ да ми толма̀чи ви̏ше пи̏сма, сви̏ изотишли̏, оцели̏ли се.

ту̏лови м мн *древни клинови помоћу којих се подиже горњак и регулише крупноћа млива у воденици.*

тулузи̏на ж *стабло кукуруза са којег су убрани клипови.* — Дошло̀ вре̏ме с тулузи̏ну да ра̀ним сто̀ку.

тулу̏м м *мешина за држање вина.* — Пронесо̀ше ракици̏је ви̏но и раки̏ју у тулуми̏.

тулума̀ес, -ста, -сто *округао, обао.* — До̀јде тако̀ј тулума̀есто, а на вр̏ и̏ма тулуми̏цу.

тулумбьк м *велики стомак.* — Докле̏ о̀н нара̀ни оно̀лки тулумбьк, ми̏ ће сти̏гнемо до̀м, о̀пште да га не че̏камо.

тулуми̏ца ж **1.** *обли суд,* в *тулум.* — Напу̏ни ми с во̀ду ту̏ј тулуми̏цу, да понесе̏м у тршел̏ь, доле̏ко-е Дика̀ва. **2.** в *ћулумица (2, 3).* — На држа̀ље тури̏л некву тулуми̏цу. — Изра̀сла му на гла̀ву нека тулуми̏ца ко ора̀.

ту̏мба[1] ж *заобљено брдо, заобљен планински врх.* — Го̀ре, на пла̀нину, на ту̏мбу се, це̏л дьн води̏ла бо̀рба. — Тре̏бе да пре̏јдеш преко̀ ту̏мбу за у Пре̏слоп. — Поче̏ше

Не̍мци да гра̍ду жича̍ру на Ту̍мбу, куде Ру̍дник, па се о̍слободи и тако̍ј оста̍де до дњн-дањс.

Ту̍мба[2] ж а) *планина,* б) *брдо у атару Мачкатице.*

ту̍мба[3] ж *име дебеле овце или кокошке кратких ногу.*

ту̍мба[4] несв *преврће, ваља предмет који није округао.* — Ако не мо̍ж да га но̍симо, ће га ту̍мбамо.

ту̍мба се несв *стропоштава се, ваља се.* — Ту̍мба се ка̍мење на пу̍т, мо̍ж некога̍ да упоко̍ји. — Па̍до, па поче̍ се ту̍мбам ни[з]-страну̍.

тумба̍ње с гл им од *тумба*[4] *(се), превртање.* — Ако не мо̍ж да га вуче̍мо, не ги̍не му тумба̍ње.

тумбе̍[1] с *дебело јагње.* — За Ђу̍рђовдњн прикла̍мо едно̍ тумбе̍.

ту̍мбе[2] прил *наопако, наглавачке.* — Све̍-е пошло̍ ту̍мбе и на̍опоко.

тумру̍к м *ћутљивац, подмукао човек.* — Такњв тумру̍к се у ову̍ј вами̍лију ода̍вно неје̍ роди̍л. — Бе̍геј от тумру̍ка.

Тунгу̍зија ж фиг шаљ *земља Недођија.* — Отишњл у Тунгу̍зију. — Ће га на̍јдеш ка[д]-це вр̍не ис Тунгу̍зију.

ту̍нтав, -а, -о **1.** *мрачан, смрачен.* — Ене̍, откуде Власи̍ну доо̍ду ту̍нтави о̍блаци, да си поо̍димо до̍м. **2.** фиг *мргодан човек.* — Ел де̍да ста̍лно онако̍ј ту̍нтав, ел са̍мо књд ја до̍јдем?

тунте̍ње с гл им од *тунти се.* — Стра̍ увати̍ о[д]-то̍ј тунте̍ње, мали̍, нека̍ ги ки̍ша намо̍кри, које̍ им ја ви̍ше мо̍гу на те̍ј руко̍љке.

ту̍нти (се) несв *облачи (се), смрачује (се) (небо, време).* — Ту̍нти га откуде Чеме̍рник. — Побр̍зај с руко̍љке, ви̍диш како̍ се ту̍нти не̍бо. **2.** фиг *мргоди се.* — Ту̍нти ве̍ђе, неје̍ нешто̍ у ре̍д.

ту̍па узв *ономатопеја ударца, тупих звукова.* — Књд гу до̍вати, за̍сука гу, па ту̍па, ту̍па по гузи̍цу.

ту̍пав, -а, -о *глуп, ограничен.* — Да не̍је то̍лко ту̍пав, нешто̍ би за ове̍ј го̍дине научи̍л.

тупа̍н[1] м *бубањ, гоч.* — Чу̍је се откуде̍ Чу̍ку бие̍ тупа̍н, па усту̍ра.

тупа̍н[2] м фиг *глупан, ограничен човек.* — Орати̍л му, не орати̍л, тупа̍н то̍ј ни̍шта не па̍нти.

тупа̍нче м дем од *тупан,* **1.** *добош,* в *трампе.* — Уда̍ри ма̍лко и у то̍ј тупа̍нче, што̍ га чу̍ваш. **2.** фиг *стомак (деч).* — Докле̍ ће еде̍ш, на̍пуни ли то̍ј тупа̍нче?

тупанџи̍ја м *бубњар.* — Тупанџи̍ја сцепи̍л тупа̍н удара̍ећи у њега с ону̍ј маљу̍цу.

тупа̍ра м **1.** *туп нож, тупо сечиво.* — Да̍де ми неку̍ тупа̍ру, не мога̍ ни ле̍б да исече̍м. — Не̍ће с тупа̍ру да исце̍пиш дрва̍. **2.** фиг *глуп, ограничен човек.* — С ту̍ј тупа̍ру ни у водени̍цу не̍ћу и̍дем.

тупаџи̍ја м в *тупан*[2]. — Нека̍ ти тупаџи̍ја помо̍гне, с ње̍га се дру̍жиш.

ту̍пка (се) несв **1.** *нервозно хода.* — Ту̍пка о[д]-цтра̍, од нерво̍зу, ју̍тре се тре̍бе упису̍је у шко̍лу. — Ту̍пка нешто̍ око ку̍ћу. **2.** *лупка (се).* — Што̍ ту̍пкаш по аста̍л, неси̍ тупанџи̍ја? — Ту̍пка од нерво̍зу. — Што̍ се ту̍пкаш по стома̍че?

тупка̍ње с гл им од *тупка (се).* — По тупка̍ње позна̍вам да нешто̍ неје̍ у ре̍д с ње̍га.

тупћа̍ње с гл им од *тупће.* — Да поо̍димо, не мо̍гу да гле̍дам њего̍во тупћа̍ње.

ту̍пће несв *нервозно хода.* — Што̍ ту̍пће оно̍ј дете̍, ако му се мо̍ча нек изле̍зне поу̍лице.

ту̑пча м в *ту̑пан²*. — Неје̑ виде̑л ту̑пча како̑ су га преварали Преде̑нчани на паза̑р.

ту̑ра несв **1.** *става, меће.* — Тура̑ ли се̑но у ја̑сле на гове̑да? — Сабира̑, тура̑, сабира̑, тура̑ у ра̑нац и све̑ однесе, нам ни̑шта не о̑стаи. **2.** фиг *завирује.* — Сву̑де ту̑ра њу̑шку, докле̑ га неки̑ не замла̑ти. **3.** фиг *даје (подушје).* — Ју̑тре ту̑рамо четере̑сницу на поко̑јног Мило̑рада.

ту̑ра се несв *намеће се, умеће се где му није место.* — Гадури̑ја една̑, ту̑ра се и та̑м куде га ни̑ки не ви̑ка.

тура̑ње с гл им од *тура (се),* **1.** *стављање.* — До̑ста-е тура̑ње се̑но, ни ово̑ј не̑ће поеду̑. **2.** фиг *завиривање.* — За тура̑ње но̑с куде му неје̑ ме̑сто едну̑ш ли-е доби̑л по пр̑лицу. **3.** фиг *давање парастоса.* — Сре̑томо ги, вр̑ћају се о[д]-тура̑ње седми̑ну на Драго̑јла.

ту̑ри свр **1.** *стави.* — Ту̑ри ли компири̑ да се ва̑ру? — А̑ ту̑ри зе̑ље у ка̑цу, а̑ истри̑шче у ку̑ћу (*река*). — Це̑л дьн ми сте̑ње за неку̑ пани̑цу, ту̑рим вој га у пани̑цу. **2.** фиг *даде, да̑.* — Ту̑ри му неки̑ динарчьк за у шко̑лу.

/ту̑ри га/ изр *обави полни однос.* — Има̑ вој га ту̑рим, па куде иде̑, нека̑ и̑де!

/ ту̑ри годину/ изр *обележи парастос.* — Јуче̑р му тури̑ли го̑дину.

/ту̑ри конопче/ изр *обеси се.* — Тури̑л коно̑пче око гу̑шу, тако̑ј га зате̑кла на ја̑буку.

/ ту̑ри њу̑шку/ изр *завири.* — У све̑ ће она̑ ту̑ри њу̑шку.

/тури у то̑п/ изр *изгрди, пребије.* — Ка[д]-це вр̑не, у то̑п ћу га ту̑рим за то̑ј скитање по ту̑ђе же̑не.

ту̑рне свр у дем знач: *тури.* — Ту̑рни му у торби̑чку си̑ренце с ле̑б, па у гове̑да. — Ту̑рни неко̑ кубарче̑, да не зага̑сне шпорете̑. — Ту̑рну ли вој га, ка̑жи ни?

ту̑рчи се свр фиг *тврдичи, штеди, штара.* — Дина̑р му се не ту̑рчи.

ту̑рчин¹ м фиг пеј *тврдоглав, опасан човек.* — Ни̑ки неје̑ изле̑зал на кра̑ј с то̑г ту̑рчина, па не̑ћеш ни ти̑.

ту̑рчин² м зоол *врста мале птице с ћубицом на глави.* — То̑ј пи̑ле се ви̑ка ту̑рчин.

турши̑ја ж *укисељено поврће за зиму.* — Ову̑ј зиму̑ ра̑но изе̑домо турши̑ју.

туршија̑ра ж *врста паприке.* — Две̑ вре̑ћс поприке туршија̑ре тури̑ у ка̑цу.

ту̑т узв *којим се гоне свиње.* — Ту̑т, бре̑, у ко̑чак!

ту̑та м/ж *ћутљива, приглупа, малоумана особа.* — Не у̑работи ми то̑ј у о̑пштину како̑ му ре̑ко, ти̑ја ту̑та ту̑тави. — Уме̑јеш ли едну̑ш нешто̑ да прозбо̑риш ка[д]-тре̑бе, ту̑то ту̑тава?

ту̑тав, -а, -о *приглуп, невешт, несналажљив.* — Које̑ ће ми овако̑ј ту̑тав чове̑к? — Колко-го̑ђ да-е ту̑тав то̑-е мога̑л да заври̑ши у ката̑стар.

ту̑тавац м в *тута.* — Немо̑ј се ослоњу̑јеш на ту̑тавца, ће ти побр̑ка нешто̑, да га ни̑кад не распра̑виш.

тутаве̑је несв *замлаћује се, губи време.* — Нека̑ тутаве̑је куде о̑ће, ми̑-ци на̑ш де̑л срабоћу̑јемо.

ту̑тавица ж *приглупа, несналажљива жена.* — Ту̑тавица, забораи̑ дека̑ се даньс не бьцка, па узо̑ и̑гле у ру̑ке.

/ту̑та-му̑та/ изр *приглуп, малоуман човек.* — Кои зна̑е кво̑ ти̑ја ту̑та-му̑та у своју̑ чу̑туру превр̑ћа.

ту̑тањ м **1.** *тутњава.* — Отку̑[д]-то̑ј доо̑ди ту̑тањ, ко да се негде̑ го̑ра прола̑ма? **2.** фиг *бежање, бекство.* — Кьд ме видо̑ше, вати̑ше ту̑тањ преко ри̑д.

ту̍тка несв **1.** *убеђује, подстиче, нуди.* — Ту̍тка га да еде̍ у њего̍ву ку̍ћу. **2.** *наговара на свађу, сукоб.* — Немо̍ј ви̍ше да ту̍ткаш деца̍ да се би̍ју, ћу те уте̍пам! **3.** *склања, крије.* — Ни̍ки не зна̍је куде ту̍тка оне̍ј пари̍чке.

ту̍тка се несв **1.** *утопљава се, завлачи се.* — Ту̍ткај се по[д]-цр̍ге да се не смр̍знеш. **2.** фиг *мува се.* — Које̍ се ту̍ткаш це̍л дњн по а̍јат?

тутка̍л м *лепило за дрво, тутка̍ло.* — Кьд га ува̍ти тутка̍л, то̍ј се ви̍ше не̍ће раскла̍ти.

тутка̍ње с гл им од *ту̍тка (се).* — Пога̍но неко̍ дети̍ште: не̍ће ни за̍лок да у̍зне бес-тутка̍ње.

ту̍тне свр **1.** *да̄, метне.* — Една̍ му тутну̍ неки̍ динарчьк, не̍ће у̍зне. **2.** *сакрије.* — А кључе̍ от ко̍вчак ту̍тне пот по̍јас, ел у па̍зуку.

ту̍тне се свр **1.** *провуче се, муне се.* — Ту̍тну се кроз на̍род и зача̍с ги најде̍ и дове̍де куде на̍с. **2.** *сакрије се.* — Тутну̍ше се деца̍ у се̍њак.

тутња̍вина ж **1.** *грмљавина.* — Не про̍јде дњн бес-ки̍шу и тутња̍вину. **2.** *јурњава, гужва.* — Про̍јде̍ нека̍ тутња̍вина нађа̍ске ни[з]-сока̍к. **3.** *бежање.* — Кьд ги забра̍ше с тоја̍ге, туј тутња̍вину несьм виде̍л.

тутуба̍н м *глупан, незналица.* — Ськ-ће ни све обја̍сни тутуба̍н (*ирон*).

ту̍тур м *тутор, старешина, газда.* — Не̍мам ја̍ ту̍тура да ме преиспиту̍је куде о̍дим и куде сам била̍. — Сама̍ сам си ту̍тур.

ту̍ц-му̍ц узв *ништа не зна.* — Пи̍та га учи̍тељ да одгова̍ра а о̍н ту̍ц-му̍ц ко неки̍ ту̍та.

ту̍ца несв **1.** *разбија, удара.* — Ви̍дим ја̍ ће ту̍цаш ка̍мен у ма̍јден. **2.** *ситни, мрви.* — Еве̍ ти чу̍тура па ту̍цај вена̍ц поппри̍ку. **3.** фиг *придикује, заглупљује.* — По це̍л дњн му ту̍ца у гла̍ву еднои̍сто, па кои̍ о[д]-то̍ј не̍ће ванци̍ра? — Немо̍ј ме ту̍цаш у па̍мет, несьм ја̍ дете̍!

/ту̍ца се у гла̍ву/ изр *каје се.* — Ськ се ту̍ца у гла̍ву што му-е то̍ј рекла̍, ал ка̍сно.

ту̍цана попри̍ка ж *алева паприка.* — Изарчи̍мо ту̍цану попри̍ку.

туца̍ње с гл им од *туца.* **1.** *мрвљење.* — Руке̍ разби̍л о[д]-туца̍ње ка̍мен. **2.** фиг *придиковање.* — Какву̍ ко̍рис и̍маш о[д]-туца̍ње у гла̍ву на дете̍, ка[д]-те па̍ не слу̍ша? **3.** *куцање јајима (на Ускрс).* — Деца̍ мло̍го во̍лу туца̍ње ја̍јца на Велигден.

ту̍цка несв *убија ноктима буве, ваши, гњиде.* — Тре̍би и ту̍цка ва̍шке на дете̍, уваши̍ьивило се скро̍з.

ту̍цне се свр у дем знач: *туцне се, судари се главом.* — Неје̍ то̍ј ни̍шта, ма̍лко сте се туцну̍ли з-гла̍ве.

ту̍ч м *тучак за туцање у авану, стуйи.* — У̍зни ту̍ч да исту̍цаш со̍л у чу̍туру. **2.** фиг *што тешко.*– Ово̍ј дете̍ ту̍ч, не ди̍за се. — Ти̍ја ту̍ч двоица не мо̍ж да поди̍гнемо.

ту̍чка несв **1.** *удара лопту ногом а да она притом не додирне земљу.* — Н-уме̍је да ту̍чка ло̍пту. **2.** фиг *онанише,* в *дрка (1).* — Ту̍чка сто̍јка. — Мушкари̍ по̍чну да ту̍чкају у осно̍вну шко̍лу.

тучка̍ње с гл им од *тучка (1, 2).* — На̍јбољи-е у тучка̍ње ло̍пту у шко̍лу (*1*). — Ви̍кају неје̍ здра̍во тучка̍ње, дете̍ ће оћораве̍је (*2*).

тучни̍к м аугм од *туч,* **1.** *тучак за туцање у авану, стуйи.* — С тучни̍к зача̍с исту̍цаш ка̍ву. **2.** фиг *тврдоглав, својеглав човек.* — Ти̍ја тучни̍к све̍ на своју̍ гла̍ву рабо̍ти, и̍ч му ни̍шта не ви̍кај.

Ћ

ћа̀в узв *ономатопеја грактања чавки.*

ћа̀вне свр фиг *дуне, падне на памет, ћефне се.* — Рабо̀ти си како̀ му ћа̀вне. — Ћа̀вне му да ѝде у Предѐне, он ѝде, ћа̀вне му да не ѝде — не ѝде. — Ћавну̀ло му и отишъ̀л си.

ћа̀вте свр изр *узми, укради, мазни.* — Ћа̀вте Мѝко, да не вѝди нѝко.

ћа̀га ж *писани документ, потврда, диплома.* — Куде го̀ђ је ишъ̀л за по̀со, тра̀жу неку ћа̀гу.

ћа̀ја м *победник, најјачи во у целепу, крду, на планини, предводник крда, стада.* — Жѐрко-е бѝл ћа̀ја на Чемѐрник међу на̀ша и власѝнска говѐда.

ћа̀о узв *ономатопеја пуцња пушке.* — Ћа̀о, ћа̀о, ѝспали нѐколко пу̀т пу̀шка у срѐд но̀ћ.

ћа̀пне свр **1.** *ухвати, улови, зграби,* в *цапне.* — Ћа̀пну лисѝца на̀јубаву коко̀шку и побѐже крос-траво̀љак. **2.** *уједе, угризе (пас).* — Па̀зи се ти од њѐга, немо̀ј те ћа̀пне за но̀гу, о̀пасно-е тој кучѝште. **3.** фиг *украде.* — То̀ј лопу̀жа, кудѐ га уво̀диш у ку̀ћу, ће ти ћа̀пне нешто̀ и да не вѝдиш. **4.** фиг *поједе.* — Ћа̀пни и ти нешто̀ [у] уста̀, па да поо̀димо.

ћапњува̀ње с гл им од *ћапњује.*

ћапњу̀је несв **1.** *граби, краде.* — Ћапњу̀је ни чѐсто ја̀стреб коко̀ше у малу̀. — Некѝ ми ћапњу̀је сушенѝце о[д]-та̀ван. **2.** фиг *уједа, гризе.* — Тој ку̀че кобаја̀ги мѝрно, ал ћапњу̀је за но̀гу ка[д]-це не на̀даш. **3.** фиг *краде.* — Ћапњу̀је куде му се пру̀жи прѝлика и кво̀ му се свѝди.

ћа̀р м *корист,* в *вајда.* — Изѐл ћа̀р вајду̀ (*изр*). — Кои ћа̀р ѝмаш што рабо̀тиш овѐј гологу̀зе?

ћа̀ри несв *користи, стиче без превеликог труда.* — Доклѐ се онѝ сва̀ђају, о̀н си за њѐга ћа̀ри. — Зна̀е да ћа̀ри.

/ће погѝне/ изр *много воли што, обожава што.* — Ће погѝне за трубачѝ, са̀мо о[д]-цобо̀р на собо̀р. — Ће погѝне за ону̀ј попишу̀љу, са̀мо му њу̀ не дѝрај.

ћебабцѝја м *ћевабџија.* — А што̀-е ћебабцѝја онако̀ј дебѐл, сѝгурно о[д]-тѐшку рабо̀ту.

ћебабцѝнница м *ћевабџиница.* — Бѐше една̀ ћебабцѝница куде ста̀ницу, па гу затворѝше.

ћеба̀п м *ћевап.* — Свратѝмо у кафа̀ну те поѐдомо по некѝ ћеба̀п и попѝмо по ла̀дно пѝво.

ћебапчѐ с дем од *ћебап.* — У̀зни ћебапчѐ, нѐће те изедѐ.

ћѐв м *воља, жеља.* — Ку̀пи, ба̀то: ћѐв ти опьнци, ћѐв ти обо̀јци. — Бѐше ми ћѐв да га одрѐњам, ал не дојдѐ ми на ру̀ку.

ћѐвка несв *кевће, лаје кученце.* — Са̀мо ћѐвка чим вѝди некѝ про̀јде нис-пу̀т.

ћевка̀ње с гл им од *ћевка.* — По цѐл дьн слу̀шаш његово̀ ћевка̀ње, па ти доса̀ди.

ћевлеисан, -а, -о *припит, расположен захваљујући алкохолу.* — Ѝде ћевлеисан, гледа̀ да га замѝнем, ал ми не да̀де, но а̀јд да свр̀немо у кафа̀ну.

ћевлеисува̀ње с гл им од *ћевлеисује.* — Јо̀ш то̀ј им остану̀ло од живо̀т — ћевлеисува̀ње, доклѐ се едну̀ш не споту̀ру у со̀спу и ту̀ј оста̀ну за навѐк.

ћевлеисује се несв *пије, напија се.* — Куде Џиду у продавницу се ћевлеисују, па после праву лом по малу.

ћевлија м *љубитељ, мераклија.* — Поголем је ћевлија од Граду на добри коњи и пастуви. — А што-е ћевлија на ракију, туј нема пар.

ћевлика ж *љубитељица, мераклика.* — Ја сам ћевлика на ћилими, постељке, на добро ткање и на китке. — А што-е ћевлика на онуј работу, да ти не казујем.

ћевне (се) свр *прохте (се), пожели (се).* — Ћевне вој — у Лесковац, отиде бес питање. — Овде си сваки работи како му се ћевне. — Ћевнуло му се — и готово!

ћелав, -а, -о фиг *без шуме.* — Ка[д]-це укачиш на оној ћелаво брдо, на вр Чемерник, одонде видиш Шар-планину и Коповник, пола Србију.

ћелавеје несв *ћелави.* — Млад човек ал од неку муку почел да ћелавеје.

ћелча м пеј *ћелав човек.* — Тој ће ти побоље ћелча каже, он је бил у Врлу реку мастор на кидроцентралу.

ћемане с *виолина.* — Донел у работу ћемане, па ни учил да свиримо.

ћемер м фиг *новчаник.* — Подлази ни овуј годину неки баксуз, па се мој човек Кранислав ис-печаловину врну с празан ћемер.

ћенар м **1.** *чипка.* — Колко сам само поплела ћенари за кошуље, па за вуте, за јастучнице, па ћенари с манистра разне мустре за плетенче. — Кошуља бес-ћенар је сиротињска, није убава. **2.** изр: **ћенар на уљеви** *чипка са шпицевима.*

ћенарка ж **1.** *игла за кукичење (хеклање) чипке (ћенара).* — Без добру ћенарку не мож да плетеш како требе ћенар. **2.** *једна од греда у кровној конструкцији; главна греда на штали.*

ћера ж дем и хип од *ћерка.* — Ел ћера заврши школу? — Удаде ли ти се ћера, како беше?

ћерана ж *ћерамиџијница, црепана.* — У ћерану су работили количари, калџије, чираци и тезетари.

ћеремида ж *ћерамида.* — Раније се куће покривале с ћеремиде, а ськ сьс цреп.

ћеремитка ж дем од *ћеремида.* — Покршила ми се ћеремитка на амбар, требе викам Симчу да гу преслoжи.

ћеремиџија м *онај што производи ћерамиде.* — Окасни ми работу ћеремиџија, није напраил ћеремиде ка[д]-цмо се погодили.

ћеремиџилък м **1.** *ћерамиџијски занат.* — Ћеремиџилък је учил з-баштү и чичу. **2.** *печалба.* — Има недеља како су тргнули у ћеремиџилък.

ћеремиџиница ж *ћерамиџијница, црепана.* — Век сам провел по ћеремиџинице.

ћеркана ж *израз за женску особу, у прекорном смислу.* — Да видиш како-с, ћеркано, кат припече ѕвезда а ти цел дьн с матику у шаке. — Ники те није бил по уши, ћеркано, да појдеш за арамију!

ћереп м *преграда за заустављање воде пред воденичном буком.* — Спушти ћереп, да слезнем у витришњак да видим нешто воденично коло.

ћерпич м *непечена, сушена цигла.* — Нека[д]-це ѕидало с ћерпич, ал највише кошаре.

ћерца ж фиг *кћи.* — Куде испрати ћерцу јутроске?

ћерче с дем од *ћера.* — А ћерче, ел се запосли у варош?

ћерчетина ж ауг и пеј од *ћерка.* — Ни ћерчетина гу више не гледа, ако дојде емпут годишњо и тој ти-е.

ћибрит м *шибица, палидрвце.* — Остадо бес-ћибрит, а пут долек, с кво цигарку да запалим?

ћивта м пеј *тврдица, саможив човек.* — О[д]-тога ћивту ич немој да тражиш, неће ти даде.

ћилер м *остава.* — Све држи у ћилер, ко пот-кључ.

ћилимарка ж *она која ткаје ћилиме.* — Била-е прва ћилимарка у малу.

ћилимче с дем од *ћилим.* — Још чувам њојно ћилимче што ми-е дала на свадбу.

ћириш м *лепак од брашна.* — Умазал се ко да-е с ћириш работил.

ћопа[1] м *хром човек.* — Ка[д]-ѕаигра Бранко ћопа, затресе се сва Јевропа (кафана).

ћопа[2] несв *храмље.* — Наступи ме Мурџа на ногу, па, еве, недеља како ћопам.

Ћопа м *надимак.*

ћопав, -а, -о 1. *хром.* — Невесте му малко ћопаво, ал не мари. **2.** пеј *фаличан.* — Да нее ћопав у мозак мож би нешто од њега и било.

ћопавење с гл им од *ћопави.* — Све на ћопавење сьг оди.

ћопави несв в *ћопа*[2] **1.** *храмље.* — Ћопави отка[д]-це родил. — Боли га зуб, па ћопави (*шаљ*). **2.** фиг *споро хода.* — Немој да ми туј ћопавиш, него побрзај, да ни не вати мрак у Качар.

ћопка[1] ж *хрома жена.* — Ћопка ћопава, како га не видо, него бьш у тај поганльк нагази.

ћопка[2] несв у дем знач: *ћопа.* — Уштукнул ногу, па ћопка кьд оди.

ћопкање с гл им од *ћопка*[2] . — Све на ћопкање дојдо куде тебе.

ћопла ж пеј *хрома жена, ћопавка.* — Онакьв младић, а узел ћоплу.

ћопча м пеј *хром човек, ћопавко.* — Ћопчо ћопави, не видиш куде идеш, него да ми расипеш дудулицу с млеко.

ћопша м пеј в *ћопча.* — И туј другу ногу ћу пребием на ћопшу, да не трчи по туђе жене.

ћора м пеј *слеп, полуслеп човек.* — Тој ће ћора да ни измајсторише, он је и оћоравел од срткаве работе.

Ћора м *надимак.*

ћорав, -а, -о 1. *слеп.* — Ћорав на едно око. **2.** фиг *заслепљен.* — Ћорав па не види кво му жена работи. **3.** изр: — Ћорав па не чује (*прави се тоша*). — Ћорав на уши (*глув*). — Тој ти-е ћорава работа (*посао без изгледа*). — Ћорава кутија (*послератни избори*).

ћорава Анђелија ж *опасан ветар с ковитлацем.* — Кьд задува ћорава Анђелија, све руковьке и откосје сврти па однесе у там-тум.

/ћорава работа/ изр *глуп, сумњив, замршен посао.* — Запекљал се с ћораву работу, не мож се отпекља никад.

/ћорава страна/ изр *бестрагија, недођија.* — Иди у ћораву страну (*дођавола*). — Нека иде у ћораву страну с тија његови баксузи. — Едина му мана ћорава му страна (*песма*).

ћоравеје несв фиг *замлаћује се, губи време.* — Ене ти га побратим: ћоравеје цел дьн по подрум. — Немој да ћоравејеш млого по собор, него се раншке врни. — Ћоравеје с едну Златанку.

ћорак м **1.** *метак без оловног танета.* — Ће гађају с ћорци. **2.** фиг *промашај, ништа.* — Па испаде ћорак. — Ћорак ће добије више од мене секиру, кьд гу утупил. **3.**

фиг *неуспели сношај захваљујући мушкарцу.* — Понадà се онакàв мỳж, па кьд ме довàти, а онò испàде ћòрак.

ћорисувàње с гл им од *ћорисује.* — За ћорисувàње су га приводѝли у ћòрку.

ћорисỳје несв *краде.* — Ћорисỳје с лèву и з-дèсну. — Ћорисỳје кудè стѝгне и квò стѝгне. — Не ћорисỳје се такòј, па да те затвòру у àпсу.

ћорѝше несв *краде.* — Од малèчко научѝл да ћорѝше. — Тòј му-е у кр̀в да ћорѝше.

ћòрка[1] ж *затвор, апс.* — Нèће брзо излèзне ис-ћòрку, млòго-е ћорисàл.

ћòрка[2] ж пеј *полуслепа, слепа женска особа.* — Какò не видò, ћòрка, но умàл да стỳпим на змијỳ.

ћòрла ж в *ћорка²*. — Квò си гледàла, ћòрло, кьд несѝ видèла да ти òвце улèзле у жѝто?

ћòрне свр фиг *украде.* — Знàе да ћòрне нѝки да не вѝди.

ћòроња м пеј *полуслепа или слепа мушка особа.* — Ћòроњо, зар не вѝдиш, ће се надèнеш на вѝлу.

ћòр-ћутỳк прил *сасвим, потпуно, до даске* (*пијан*). — Напѝл се ћòр-ћутỳк, едвà га однèсоше дòм.

ћòрча м пеј *полуслепа, слепа мушка особа.* — Отидè ћòрча у кошàру и сьг не вѝди да се вр̀не по мрàк.

Ћòса м *име.*

ћòса м *голобрад човек.* — Откьд дојдè онѝја ћòса, ѝзали ни децà.

ћòсав прид *голобрад (човек).* — Вѝкају га Ћòса затòј дека-е ћòсав.

Ћòсини м *заселак.*

ћотèк м *батина,* в *ћутек.* — Колкѝ-е ћотèци поèл и нѝшта не врèди.

ћòш м **1.** *угао, кут, ћошак.* — Мỳрцу вр̀жи у ћòш, да не дѝра дрỳга говèда. **2.** фиг *донедавна казна у школи.* — Тòлки-е немàјмир у школу, учѝтељ га ỳвек прàћа у ћòш. **3.** изр: **на ћòш** *зле воље, нерасположен.* — Нѝки не смèје да му прѝјде, оћỳтрос је на ћòш. — Трèбе да трèвиш кьд нејè на ћòш, тьк ће ти учѝни.

ћошè с дем од *ћош,* в *ћошка.* — Окрỳгло па на ћошè (*неодређено, нејасно*). **2.** фиг *безилаз.* — Прикарàл га у ћошè. — Дошьл до ћошè, па нèма кудè.

ћòшка ж **1.** *угао, ћоше.* — Чекàла сам га ѝза ћòшку, куде пекàру, да прòјде, ал га немà. **2.** *безизлаз.* — Дошьл до ћòшку, вѝше нèма кỳд. — Сатерàл га у ћòшку, сьг нек се снаòди.

ћòшкас, -та, -то фиг пеј *настран, уврнут.* — Млòго-е ћòшкас, не мòж се с њèга споразỳмиш.

ћошнѝк м *носећи дирек у углу, на саставу два зида код бондурача, чатмара, кованица и кућа бијеница.* — Есѝ ударѝл ћошнѝцѝ какò трèбе, сàг мòж да ковèш баскѝје.

ћубàн м *петао (и име петла) или голуб (и име голуба) с ћубом.* — Чỳва млòго ỳбави гòлуби ћубàни.

ћубàс, -та, -то *који има ћубу, ћубаст,* в *ћулумаес.* — Кòлко поје̏ онѝја твој ћубàс петьл, у рèку се чỳје.

ћỳв м *дашак, покрет (ветра, ваздуха).* — Престалò да дỳва, ни ћỳв се не чỳе.

ћỳкавац м зоол *ћук* Athene noctua. — Уплаши ме ћỳкавац: завỳкал се у грàње, па шỳшка.

ћулàв м *врста капе.* — Какьв си тòј ћулàв турѝл на глàву?

ћỳлав, -а, -о *који има мале или одсечене уши.* — Ћỳлаво кỳче-е пòопасно.

ћу̍лавка[1] ж пеј *женска особа малих ушију.* — Кобаја̍ги ме неје̍ чу̍ла кво̍ ора̍тим та̍ј ћу̍лавка.

ћула̍вка[2] ж **1.** *врсӣа каӣе.* — Наквеси̍л ћула̍вку на о̍чи, па се пра̍и да ме не позна̍ва. **2.** *врсӣа гуње с каӣуљачом.* — За ло̍шо вре̍ме у гове̍да-е са̍мо ћула̍вка. **3.** *каӣуљача на гуњу.* — Ако уда̍ри ки̍ша, и̍маш ћула̍вку, па гу спу̍шти.

ћула̍вко м пеј *мушкарац малих ушију.* — Залу̍д ћу̍ли у̍ши ћула̍вко, ни̍шта не мо̍ж да чу̍е што ора̍ту.

ћула̍вча м в *ћулавко.* — Куде̍ приста̍де да по̍јдеш за оно̍га ћула̍вчу.

ћу̍ли / ћули̍ несв **1.** *наӣреже слух, чуљи(ӣи) уши.* — Сво̍ вре̍ме ово̍ј коњче̍ ћу̍ли у̍ши, да не предосе̍ћа нешто̍? **2.** фиг *ћуӣи, умисли се.* — Са̍мо ћули̍, ни ре̍ч да проду̍ма. — Ућула̍л, па ћули̍. **3.** изр: **ћу̍ли у̍ши** *слуӣи, ослушкује.* — Кво̍ то̍лко ћу̍лиш у̍ши?

ћу̍лне свр у дем знач: *ћуне, ӣродуне.* — Ба̍р ма̍лко да ћу̍лне ве̍тар да ни разла̍ди, поцрца̍мо од вруће̍ину.

ћулума̍к м аут и пеј од *ћулумица.* — Ко̍ј ће ти ђа̍вол ти̍ја ћулума̍к на ка̍пу?

ћулума̍ес, -та, -то *ћубасӣ.* — И̍мају не̍колко ћулума̍есте коко̍шке.

ћулуми̍ца ж **1.** *ћуба.* — Ва̍ти ми оно̍г петла̍ с ћулуми̍цу на гла̍ву да га зачьс преко̍љем за су̍пу. **2.** *лоӣӣица, кврга.* — Тури̍л на шта̍п ћулуми̍цу. — И̍грају сви̍ньку, па уда̍рају некву̍ ћулуми̍цу са[с]-шта̍пови. **3.** *израслина.* — Појави̍ла вој се неква̍ ћулуми̍ца на ру̍ку. **4.** фиг *главица.* — Оно̍цко дете̍, а оно̍лку ћулуми̍цу да и̍ма.

ћулу̍мка ж **1.** *ћуба.* — Како̍ те тако̍ј почиша̍л, ка[т]-ти остаи̍л ћулу̍мку на гла̍ву? **2.** *лоӣӣица, квржица.* — Купи̍ла на дете̍ ка̍пу с ћулу̍мку.

ћулу̍мче / ћулумче̍ с дем од *ћулумка.* — Оску̍бли на кокошче̍ ћулумче̍.

ћуме̍з м фиг *заӣушӣена ӣесна ӣросӣорија.* — Да не уле̍знеш у они̍ја ћуме̍з.

ћумури̍ште с *месӣо на коме се ӣравио ћумур.* — И сьг је ту̍ј зевња̍ цр̍на на ћумури̍ште.

ћу̍нак м (мн ћу̍нци) *чунак на шӣореӣу.* — Нис-ћу̍нак поче̍ ноћу нешто̍ да гребе̍. — Бр̍зо ми нешто̍ про̍горе ћу̍нак на шпо̍рет.

ћу̍не свр **1.** *дуне, ӣродуне.* — Ка[д]-ѕапиши̍мо вра̍та, са̍г не̍ма да ћу̍не ве̍тар. **2.** фиг *ӣадне на ӣамеӣ, ӣрохӣе се.* — Ћуну̍ло му у ду̍пе да не рабо̍ти и побе̍гал куде у̍јну.

ћу̍нка ж в *ћунак.* — Не чи̍сти се тако̍ј ћу̍нка, ће гу улу̍биш.

ћунче̍ с дем од *ћунак.* — Не сти̍гоше ми ћу̍нци за шпо̍рет ко̍лко за едно̍ ћунче̍ од два̍ес-три̍ес санти̍ма.

ћу̍п м **1.** *земљани врч, крчаг.* — Ви̍кају: чи̍ча ти ископа̍л ћу̍п са зла̍то. **2.** фиг *глава.* — Ел и̍ма нешто̍ у ови̍ја ћу̍п, ел пра̍зан ѕавни̍?

ћупа̍ра м **1.** *човек ошишан до главе.* — Што̍ да̍де да бри̍ца о[д]-те̍бе напра̍и ћупа̍ру. — Оћупи̍л га ко ћупа̍ру. **2.** пеј *глуӣ човек.* — Несьм зна̍л да-е то̍лка ћупа̍ра, не би га води̍л с ме̍не.

ћупе̍ с **1.** *ӣодшишано деӣе.* — Ћупе̍, ко̍ј те тако̍ј о̍ћупи ко шиље̍же? **2.** фиг *девојче.* — Куде̍ отиде̍ оно̍ј твоје̍ ћупе̍ ра̍но з-башту̍?

ћупри̍а / ћупри̍ја ж *носећа, главна греда (кућа, ӣодрум, шӣала).* — Тури̍л расто̍ву греду̍ за ћупри̍у у по̍друм, сто̍ го̍дине ће траи̍.

ћупри̍ица ж дем од *ћуӣрија.* — По̍плава ни одне̍ла ћупри̍ицу, па смо тури̍ли греду̍ за прооде̍ње.

ћупче̍[1] с (мн **ћупчети̍ја**) дем од *ћуӣ.* — Спр̍жа се изнапре̍д чува̍ла у зевња̍на ћупчети̍ја.

ћупче̏² с *бочица за мастило*. — У ћупче̏ се сипува̏ло ма̏стило ка[д]-цмо писува̏ли с пе̏ро и држа̏ље.

Ћу̏рлини м мн *заселак*.

ћу̏рне свр *побегне, нестане*, в *чурне*. — О̏н бр̏зо ћурну̏л и дошьл овде̏. — Ка[д]-цу виде̏ли да несьм сама̏, они̏ ћурну̏ли у го̏рњу малу̏.

ћуски̏ица ж дем од *ћускија*. — Поне̏си гу, мо̏ж ти затре̏бе и ћуски̏ица ка[т]-це̏пиш тру̏пци.

ћуски̏ја ж **1.** *гвоздена полуга*, в *иштрангла*. — Ту̏ј су ти ћуски̏ја и кли̏ње, па ва̏ди ка̏мен у ма̏јден. **2.** фиг *глуп, неотесан човек*. — Јо̏ш му не̏је дошло̏ из ду̏пе у гла̏ву на ту̏ј ћуски̏ју.

ћу̏т узв *ћути, мируј*. — Ћу̏т, немо̏ј ни̏ки да-е прозбори̏л, ете̏ га Си̏мча из Дикаву с коња̏, ће ви однесе̏ у ца̏к.

ћута̏ње с *тајац, тишина*. — Са̏мо ћута̏ње, ни̏ки ни̏шта не ора̏ти.

ћуте̏к м *батина*, в *ћотек*. — Ће изеде̏ ћуте̏к за његови безобра̏злуци.

ћутее̏ћи прил *ћутећи, ћутке*. — Не̏ће ни̏шта да урабо̏тиш тако̏ј ћутее̏ћи.

ћутеће̏ки прил *ћутећи, ћутке*. — Дојдо̏мо за̏едно и[з]-село̏ ћутећки̏, ко да не ора̏тимо.

ћуту̏к м **1.** *пањ с јаким кореном*, в *бат*, в *ћор-ћутук*. — Тре̏бе да пова̏димо они̏ја ћуту̏ци из Ди̏ниницу. **2.** *стуб, дирек*. — Ово̏ј мо̏же са̏мо с но̏в ћуту̏к да се опра̏и. **3.** фиг *глуп, ограничен човек*. — Несмо̏ ба̏ш то̏лки ћуту̏ци како̏ ти̏ ми̏слиш, и ми̏ нешто̏ зна̏емо.

Ћуту̏к мала̏ ж *стара махала*.

ћу̏ш м *шут, ударац*. — И та̏м је и̏сто доби̏л ћу̏ш у ду̏пе.

ћу̏шка несв **1.** *гура*. — Ћу̏шка деца̏, па тако̏ј неко̏ и па̏дне. **2.** фиг *помаже*. — Ста̏лно неки̏ мо̏ра да га ћу̏шка да би учи̏л.

ћу̏шка се несв *гура се*. — Ћу̏шкају се ко крња̏ гове̏да (*изр*).

ћушка̏ње с гл им од *ћушка (се)*. — Кьд отво̏ри вра̏та наста̏не ћушка̏ње ко̏ј ће пр̏ви да уле̏зне.

ћу̏ш-ка̏пе м мн *дечја игра шутирања капе на рупи*.

ћу̏шне свр *одгурне*. — Ћу̏шну каменчи̏ну низ бр̏до, о̏тркаља се у ре̏ку.

У

у пред *у*. — И̏демо у ки̏тке (*брање цвећа*). — Пројдо̏мо у др̏ва (*да бере дрва*). — Укачи̏л се у вр̏ цре̏шњу. — У вр̏ бу̏ку гњездо̏ на вра̏ну.

/у бразду̏/ изр *у ред, како треба*. — Бада̏ва се ја му̏чим и кулу̏чим, кьд ни̏ки од њи̏ не̏ће у бразду̏.

/у вила̏/ изр в *вила̏*. — Ри̏па у вила̏ од ра̏дос. — Ће ри̏пи у вила̏ кьд му ка̏жеш за то̏ј.

/у вр̏ гла̏ву/ изр *највише*. — Увр̏ гла̏ву за то̏ј ждребе̏ ћу ти даде̏м три̏ес и̏љадс, ви̏ше не вре̏ди.

/у гове̏да/ изр **1.** *да чува стоку*. — Да̏до му ле̏б и с ле̏б и прати̏ га у гове̏да. — Кои̏ од ва̏с ју̏тре и̏де у гове̏да. **2.** *на пашу*. — Поте̏рај на̏ше кра̏ве у гове̏да.

/у гр̏не/ изр *резултат без победника, односно нерешен*. — Ка[д]-це деца̏ оба̏љају, па за̏едно па̏дну на зе̏вњу, тој се ви̏ка у гр̏не, тьг не̏је ни̏ки победи̏л.

/у ко̍лосек/ изр **1.** *памет, ред.* — Вика̍ му, вика̍ и не укара̍ га у ко̍лосек.– Ка[д]-ће едну̍ш и он да уле̍зне у ко̍лосек да ми-е то̍ј да доче̍кам! **2.** *ток, правац.* — Вати̍л се о̍н у неки̍ дру̍ги ко̍лосек куде се не рабо̍ти а те̍ра уживанција.

/у нару̍че/ изр *на рукама.* — Узе̍ гу у нару̍че и уне̍се у ку̍ћу. — У̍зни га у нару̍че и прене̍си преко̍ ре̍ку. — Држа̍ла сам гу у нару̍че и класука̍ла кьд је била̍ оволи̍чка, а сьг ме не̍ће погле̍да.

/у небе̍са/ изр *високо, од радости*, в *у вила.* — Кьд ме виде̍, поче̍ ри̍па у небе̍са.

/у̍ очи/ прил **1.** *у очи.* — Ћу ти се закуне̍м у̍ очи: две̍ ми о̍чи! Ете̍, ел ми сьг веру̍јеш? — У̍ очи ми се закле̍. **2.** *лично.* — Све̍ што̍ тре̍бе рекла̍ сам вој у̍ очи.

/у о̍швице/ изр *за јаку, за ревере.* — Довати̍ше се у о̍швице, це оба̍љају.

/у се̍но/ изр *да бере сено.* — У̍зни ви̍лу и гребу̍љу, па у се̍но.

/у ти̍ја ма̍/ изр *у том тренутку, тог трена.* — У ти̍ја ма̍ ете̍ ти ги го̍сје. — Да у ти̍ја ма̍ не наиде̍ Совро̍није, те̍ше ме лу̍ца уте̍па. — У ти̍ја ма̍ сам мога̍л да га сне̍мам.

/у чети̍ри/ изр *чиниће оно што се од њега тражи све играјући*, в *у шес.* — Ће слу̍ша, па ће и̍гра све у чети̍ри (*асоцијација на народно коло „четворка“*).

/у ше̍с/ изр *чиниће оно што се од њега тражи све играјући, трчећи*, в *у четири.* — Да ви̍диш како̍ ће ме̍не слу̍ша, па све̍ и̍ма да и̍гра у ше̍с (*асоцијација на коло „шестица“*).

уа̍ка (се) свр *испрља (се), иблатњави (се).*– Како̍ то̍ј о̍диш, у̍ака ме з-бла̍то. — Ку̍де ли прово̍диш кьд и̍деш у шко̍лу, те се тако̍ј уа̍каш ко свињче̍.

уа̍лен, -а, -о *размажен.* — Деца̍ вој то̍лко уа̍лена, ни роди̍тељи не сма̍трају.

уа̍ли (се) свр *размази (се).* — Ували̍ли га ба̍ба и де̍да. — Уали̍л се, ни̍шта те ви̍ше не̍ће послу̍ша.

уалипа̍вен, -а, -о *малоуман, искварен.* — Уалипа̍вен, па не̍ма куде̍.

уалипа̍ви (се) свр *постане алипав, малоуман.* — Ће га уалипа̍виш, туца̍јећи га ста̍лно у гла̍ву. — Што̍ се оно̍ј дете̍ оно̍лко у̍алипави, неје̍ ми ни сьг ја̍сно?

уаља̍вен, -а, -о *размажен, искварен.* — Уаља̍вено дете̍, па неје̍ за ни̍шта, сьл да те бру̍ка.

уаља̍ви се свр *искварн се*, в *уали се.* — Уаљави̍л се, па ни̍ на што не ли̍чи, а бе̍ше убa̍во дете̍.

уа̍љак м *искварено, размажено дете.* — Такьв уа̍љак се јо̍ш неје̍ роди̍л.

уаљо̍тина ж *много размажена особа.* — Не пово̍ди с те̍бе ону̍ј уаљо̍тину, да ни не запрду̍је ус-пу̍т.

уа̍пан, -а, -о *угрижен.* — Бе̍ше уа̍пана на под гу̍шу, то̍ј сам до̍бро виде̍л.

уа̍пе (се) свр **1.** *угризе (се).* — Па̍зи како̍ во̍диш Вра̍ньчу, да те не уа̍пе. — У̍апа се дете̍ за ези̍к, па му шврќну кр̍в. **2.** изр: **уа̍пе се за ези̍к а)** *предомисли се.* — Те̍о да му ка̍жем оно̍ј за Драги̍њу, па се уапа̍ за ези̍к и оћута̍; **б)** *покаје се.* — Реко̍ во̍ј, па се о[д]-цра̍м бр̍зо уапа̍ за ези̍к, ал ка̍сно.

уа̍пси свр *ухапси.* — Ако дете̍ ла̍же, и̍ма га уа̍псу.

уапува̍ње с гл им од *уапује (се).* — Та апо̍тина ми-е од уапува̍ње, уапува̍ли ме ку̍чики.

уапу̍је (се) несв *уједа (се).* — Не бо̍ј се, До̍рча не уапу̍је. — Це уапу̍је о̍н за ду̍пе, ал ће би̍де ка̍сно. — И̍ма се уапу̍је за дебе̍ло ме̍со ка[д]-чу̍је да-е Петри̍ја отишла̍ за Ста̍мена.

уа̍рни се свр *постане добар.* — Тре̍бе му̍ж да вој до̍јде из рабо̍ту, па се уарни̍ла, мазну̍ља, ко да ми̍ не зна̍мо зашто̍.

уа̍чка (се) свр *упрља (се)*. — Не прио̍ди бли̍зо, ћу те уа̍чкам с ово̍ј ђу̍бре што ри̍нем. — Уачка̍ле се све̍ сви̍ње у ба̍ру испот ку̍ћу.

у̍бав, -а, -о *леп*.— Ни̍кад од ње̍га у̍баву ре̍ч да чу̍јеш. — Тако̍ј у̍бава бе̍ше вој и ма̍ти Алта̍на. — У̍баво момче̍ пора̍сте од оно̍г Орда̍ниног истри̍шка.

у̍бавачьк, -чка, -чко *леп, лепушкаст, добар*. — Бе̍ше ми то̍ј у̍бавачьк гу̍ньк, у̍бавачке га износи̍.

у̍бавачке прил *лепо, добро*. — У̍бавачке ме служи̍ше но̍ге, ал сьг нешто̍ поче̍ше да пода̍вају.

у̍бавачко прил *лепо, добро*. — У̍бавачко ни дочека̍ше куде при̍етељи. — У̍бавачко загрну̍мо компири̍, што-е до на̍с, оста̍ло Бо̍г нек им да̍ва.

убаве̍је несв *пролепшава се*. — Пора̍сла, па поче̍ла да убаве̍је, ће би̍де серсе̍м дево̍јка.

убави̍ло с **1.** *лепота*. — Пројде̍ мое̍ убави̍ло по ржени̍чишта и компири̍шта с мати̍ку у ша̍ке. — Убави̍ло мо̍зак ми попи̍ло. — Убави̍ло о̍вце не пасе̍. — Убави̍ло ку̍ћу не држи̍. **2.** фиг *шминка*. — Не̍мам си убави̍ло да се наубa̍вим како тре̍бе, но оваква̍ а̍лим све̍т.

убави̍ња ж *лепота*. — Срце му трепти̍ за убави̍њу. — Лепоти̍ња и убави̍ња не̍ ли-е то̍ј едно̍ и̍сто. — Од ње̍јну убави̍њу још се ора̍ти по село̍. — Сьл то-е остало̍ о[д]-ту̍ј убави̍њу, за коју̍ су лете̍ли мо̍мци и ко̍лци.

убави̍ца ж *лепотица*. — Кьд позаѕ̍рнеш бо̍ље, и нее̍ нека̍ убави̍ца. — С ту̍ј убави̍цу сам ноћи̍л мла̍д у пле̍вњу, на но̍во се̍но, ал не̍ћу да при̍чам.

У̍бавка ж *име*.

у̍баво / уба̍во прил **1.** *добро, лепо, пристојно, на леп начин*. — Уба̍во ни при̍ми и по̍гости кумаши̍н. — Уба̍во се поигра̍сте, сьг да и̍дете до̍м, на спање̍. — Уба̍во си се обле̍кал, ко на проси̍лбу да си пошьл. — Ми̍ смо а̍рно у̍баво, а ви̍ како̍ сте̍, ни̍шта не казу̍ете? — У̍баво му на̍каза, како̍-е заслужи̍л. — Уба̍во га удеси̍ли, ко за Врби̍цу (*ирон*). — Тако̍ј у̍баво ћу ви поте̍пам, да ме це̍л ве̍к па̍нтите (*ирон*).

у̍баво бра̍шно с *бело, пшенично брашно*. — Омеси̍ла сам им ба̍ницу од у̍баво бра̍шно.

у̍бавчьк, -чка, -чко *лепушкаст, леп*. — У̍бавчьк мома̍к расте̍ од ово̍ј твое̍ сугаре̍ (дете̍).

убазди̍ (се) свр *усмрди (се)*. — Ове̍ј сви̍ње ми убазде̍ше авли̍ју, те̍реј ги у ко̍чину.– Убазде̍л со̍бу на раки̍ју. — Ако га ту̍ј оста̍иш, све̍ це убазди̍ на молу̍. — Убазде̍л се на прче̍вину како̍ ја̍рац, ни[т]-це пе̍ре, ни[т]-це ба̍ња.

убаја̍ти се свр *постане бајат, неупотребљив (намирнице)*. — Ако се убаја̍ту, ћу ги даде̍м на сви̍ње.

убараба̍ри свр *направи пар, упари*. — Купи̍ едно̍ јунче̍, да га убараба̍рим з-Бре̍шка у јера̍м.

убараба̍ри се свр *прикључи се коме у каквом послу*. — Вати̍ мати̍ку, па ка[д]-це убарабари̍ са Стани̍ју, зача̍с загрну̍мо компи̍ри у Лу̍киницу.

уба̍цка (се) / убьцка (се) свр *убоде (се)*. — Па̍зи како̍ рабо̍тиш с ту̍ј ви̍лу, у̍бацка ме с па̍рошак — Немо̍ј се уба̍цкаш, ту̍ј, по поле̍гал пло̍т, и̍ма јексе̍ри. — Убацка̍л се на шиша̍рку, па загнои̍ло. ▪ трп прид **уба̍цкан**, -а, -о *убоден*. — Не мо̍ж јо̍ш да о̍ди на уба̍цкану ногу.

убацко̍тина ж *место убода, убој*. — Јо̍ш ме боли̍ убацко̍тина.

уба̍чка се свр *упрља се, укаља се*. — Убачка̍л се у кали̍ште ко прасе̍.

убачкан, -а, -о трп прид *упрљан*. — Што су ти чешире толко убачкане, куде си одил?

убеђување с гл им од *убеђује, убеђивање*. — Требе му големо убеђување да свати. — И без убеђување ће пристане.

убездери се свр *препадне се, уплаши се*. — Убездери се къд видо колко сено требе да се здене.

убелеје свр *учини што белим, обели*. — Убелејал снег наћаске Станикин крс и Орловац.

убелеје се свр *забели се, убели се*. — Убелејале се ливаде од вртипопови.

убели се свр *обели се, упрља се белим*. — Убелил се ко да-е воденичар. — Убелил се с киреч.

/уби боже/ изр *ништа не ваља*. — Напрайл га уби боже. — Уби боже колко-е убава. — Работа му-е за уби боже. — Мајстор уби боже.

убива несв **1.** *убија, лишаава живота*. — У Први и Други рат народ су млого убивали Бугари по црнотравска села. **2.** *жуља*. — Убивају ме новеципеле.

убива се несв **1.** *убијају се међусобно*. — Убивају се међу себе, таква им вамилија. **2.** *повређује се*. — Руке ми дркту, съл се убивам чим нешто узнем да работим. **3.** фиг *превише улаже снаге у што*. — Убива се од работу. — Не убива се бъш од учење.

убивање с гл им од *убива (се)*. — Не волим убивање, зато̂ј не идем с ловције. — Тија жуљови на ногу ми искочили све од убивање ципеле.

убивен, -а, -о **1.** *убијен*. — Неје се утопил, он је убивен, убивен је с крушум. **2.** *здрузган, нагњечен (воће, поврће)*. — Овеј убивене јабуке одвој у кош, за говеда. — Неће еде убивен ошав.

убивотина ж *повреда, убој, модрица*. — На убивотину тури завој с црн лук, да извуче ватру.

убие / убије свр **1.** *убије*. — Господ га убил, дабогда (*клетва*). — Убил га марен (*клетва*). — Убило га мое добро (*клетва*). — Њега су партизани убили куде Стару појату. **2.** *пребије, претуче*. — Убил га о[д]-тепање. — Ће га убие на мртво име. **3.** фиг *нажуља*. — Све му ноге убиле тесне ципеле. — Тесачке су ти, ће ти убију ноге. **4.** фиг *поломи, угане*. — Убил ногу, па клендрца.

убие се / убије се фиг **1.** *повреди се*. — Пази куде одиш, љизгаво-е, немој се убиеш. **2.** уз гл има појачано значење *пропадне, изнемогне*: — Уби се од работу, и па ми не признавају. — Убил се о[д]-чекање воз по онуј врућину.

убисто с *убиство*. — За тој убисто неје одговарал, бил је још малечък.

убичи се свр *погорди се, укочопери се*. — Убичил се ко да му-е башта прецедник на државу.

ублажи се[1] свр *допадне се, свиди се, услади се*. — Ублажило му се да иде куде тетку, па оће па да иде. — Ка[д]-ти се ублажи, после ће сваки дън трчиш куде њу.

ублажи (се)[2] свр *разреди се (кисело млеко куваним млеком), разблажи (се)*. — Ублажила са[м]-млеко, да ти донесем едно лонче да попијеш?

убљувотина ж *место испрљано при повраћању, садржина повраћања*. — Пијана будала, иза њега све убљувотине наостаљал.

убљује (се) свр *упрска (се) при повраћању*. — Напије се, па убљуе куде стигне. — Убљује се къд порева.

убојишта с мн *повреде, ране, модрице*. — Овај убојишта, што су ме они тепали, у гроб ћу однесем, неће ни до тъг да зарасту.

убрани (се) свр *одбрани (се)*. — Едва убрани жито од говеда, да га не погазу. — Да немаше у руке помагаљку, не би се убранила од Лагина пцетишта.

убрашњаиви (се) свр *убрашњави (се)*. — Што си се такој убрашњаивил до гушу?

убрашњиви (се) свр в *убрашњаиви (се)*. — Кьд меси, убрашњиви се ко да се попршка по брашно.

убрго прил *убрзо*. — Убрго по мужа, и њу испратимо на онија свет.

убре узв *изненађења*. — Убре, сплави си руку на плотну. — Убре, како заборай да вој кажем да гледа да не загасне огењ. — Убре, колко-е овој дете порасло.

убребери се свр фиг *уплаши се, препадне се*. — Убребери се о[д]-цтра. — Ће се убребериш само ли ти дојду девери из општину на вракњицу.

убрева се несв *замара се, задува се*. — Сьг се почесто убревам, некь[д]-цам могла цел дьн да тегљим и да ми ништа неје.

убревање с гл им од *убрева се, замор, умарање*. — Ка[д]-ци млад не знаш за убревање, кьд остарејеш све те сколоптише.

убреће се свр *задише се, задува се*. — Убрећа се докле излезо уз овуј припрту Двојанку.

убрзга (се) свр *појури, забрза (се), пожури*. — Што такој оеднуш убрзга, не могу да те стигнем? — Убрзгал се нешто, не мож ме чека. — Убрзга ми се точак, едва стадо, да не ударим у зид. **2.** *почне да говори брже*. — Кьд орати, убрзга, па кои-е разумил — разумил.

убрзгава (се) несв **1.** *пожурује (се), убрзава (се)*. — Немој да убрзгаваш с работу, млого смо се уморили. — Тури кочницу да се кола не убрзгавају нис пут. **2.** *говори брже*. — Причај натенелак, не убрзгавај, да те сви разуму.

убрзгавање с гл им од *убрзгава (се)*. — Не мож он без убрзгавање, таква му ората.

убрзгано прил *на брзину, у јурњави*. — Све работи нешто убрзгано.

убуни се свр *збуни се*. — У први ма се жена убуни, неје ме познала. — Сви се убунили, не знају кво да работу.

убута свр **1.** *угура*. — Убутај сву вуну у џакче. — Убутам вој га у вуну, ко да ми-е стало до едну кудељку (*псовка*)! **2.** фиг *сакрије*. — Убутај овој у постељке у ковчак, да га ники не најде.

убута се свр **1.** *угура се*. — Убута се куде вој неје место. — Убутала се у народ и побегла за Сотира. **2.** фиг *ушушка се*. — Убутај се добро у цршке, да ти неје ладно.

убутување с гл им од *убутује (се)*. — Нема више место за убутување ни сламку, натрпа се плевња са сено.

убутује (се) несв *угурава (се), утрпава (се)*. — Требе неки да вој помага да убутује нову сламу у сламарицу. — Убутује се у нашу вамилију, ал несмо неки род.

уваља свр *сабије ткани материјал да би постао чврст, непромочив*. — Однел клашње да уваља у Стојанчину ваљавицу. — Уваљала сьм две бале суре и едну црне клашње.

уваља се свр *испрља се ваљањем по трави*. — Куде се такој уваља, све сламке и осиљке по тебе?

уване свр у дем знач: *ухвати*. — Сьг ће деда да га уване. — Да ти уванем едно јагње? — Еднуш-другош и uвануше ајдука.

уванирен, -а, -о фиг *намћораст*. — С увапиреног човека тешко да се живи.

увапири се свр **1.** *повампири се*. — Не панти се да се неки у нашо село увапирил. **2.** фиг *унамћори се*. — Умеје деда да се увапири, па с никога да не орати.

уварка свр *сачува, уштеди.* — Уварка неки динарчьк, кьд ми искочи прилика да купим кравче. — Уварка каче сиренце, да има кьд он дојде из работу.

уварка се свр *припази се.* — Уварка се те ме говеда не ушљискаше како тебе.

уваркан, -а, -о *сачуван, очуван.* — Видим опьнци ти уваркани, избегал си блато, неси гацал ко што умејеш.

уваркување с гл им од *уваркује (се).* — Бадава уваркување, ка[д]-цве тебе чека да сработиш.

уваркује (се) несв *чува (се).* — Уваркује благоту, да има ка[д]-дојде косилба и тешка работа. — Уваркуј се од млого тешку работу. — Глеј да се уваркујеш, да не товариш тија трупчетине, неје тој за тебе, ће окилавејеш.

увата несв фиг *узима, ради.* — Млого се лењосала, ништа у руке не увата.

увата се несв *одговара.* — Не увата ми се за теј паре да дадем овакви јунци, ћаје на Чемерник.

уватен / уваћен -а, -о *ухваћен.* — После је уватен доле, куде Власотинци, у лоповльк.

увати свр **1.** *ухвати, нахвата.* — Побегал им коњ, едва га уватили на Длаги рид. — Видим ја, ће увати она кривога стојка. — Уватимо пуно рибе у Мутницу. **2.** фиг *прође, оде.* — Ако уватиш преко, на Мрковицу, побрзо ће стигнеш у Предене. — Ђу уватим свет од вас, луце! **3.** фиг *намокри, покваси (киша, снег).* — Успут ни увати киша, покисомо ко мишови. **4.** фиг *закрпи концем.* — Увати ми с конац овија рукав под мишку, распарал се. **5.** фиг *упари се, подеси се.* — Што би се уватил у јерам с мојега Рудоњу овија твој Булча, тој би бил пар! **6.** изр: — Уватили гу с туђога човека (*у неверству*). — Уватил штуркавицу (*одлутао*). –Уватила маглу (*побегла*). — Уватил кривину (*побегао*). — Уватило га лудило (*полудео*). — Уватила га ракија (*напио се*). — Пипет те уватил, дабогда (*разболи се*). — Мисли: уватил бога за муда (*осили се, оствари недостижно*). — Мож ме увати пониско (*ништа ми не може*).

/увати бес/ изр *полуди, поблесави.* — Уватил га бес, па лудеје, не знаје кво работи.

/увати воз/ изр *стигне на време за воз.* — Немој да брзгаш, ће уватиш воз, дооди предвечер.

/увати маглу/ в *увати свет,* в *здими.* — Кьд нешто требе да припомогне, он увати маглу.

/увати свет/ свр *побегне, оде, нестане.* — Од вас ћу уватим свет, више никад да ме не видите.

/увати шишаву/ в *увати свет,* в *здими.* — Уватил шишаву, не знају ни куде-е.

/увати штуру/ в *увати свет,* в *здими.* — Ако [ј]ош емпут увати штуру кьд ни требе, ја ћу га ђустрим.

увати се свр **1.** *ухвати се.* — Ако си се уватил у коло, мора да играш. — Уватил се врабац на примку. — Уватил се с лошо друство, не мож се откине од њи. **2.** *нахвата се.* — То се упекло, то се чађе уватило на греде па су ко челик. **3.** изр: — Уватила се сметана на млеко. — Уватил се у station бездер (*нашао се у чуду*). — Уватил се за главу кво да работи.

уведе свр **1.** *доведе, омогући да уђе.* — Уведи човека у кућу да не кисне. **2.** изр: — Уведи волови у јерам (*упрегне*). — Требе да уведе основу за ткање (*припреми ткање*). — Кво не би дала да те еднуш неки уведе у ред (*опамети*). — Он ће те, ко добар мајстор, уведе у работу (*научи, обучи за рад*).

увѐје свр *завеје (снег).* — Кьд увѐје снѐг до гу̏шу, не мо̏ж се прѐјде ни до изво̏р. — Ко̏лко па̏да, и̏ма ни увѐје.

увѐјан, -а, -о *завејан.* — Оста̏доше ми са̏не увѐјане у снѐг. — Дојдѐ свѐ увѐјан, не мо̏ж се очи̏сти.

увели̏чан, -а, -о *увећан, повећан.* — Кудѐ Ла̏цка, сликара̏, сви̏ наручи̏ли увели̏чане сли̏ке с ра̏мови.

увеличува̏ње с гл им од *увеличује.* — Да̏л ону̏ј сли̏ку од венча̏ње на увеличува̏ње.

увеличу̏је несв *увеличава, увећава.* — Ла̏цко ис-Предѐне у̏зе онѐј ста̏ре дѐдине и ба̏бине сли̏ке да увеличу̏је за на ѕи̏д.

увѐрен, -а, -о *оверен.* — Ако нејѐ увѐрен и̏звод у о̏пштину, нѐће ти га при̏знају.

увѐри свр **1.** *овери.* — Трѐбе да увѐри здра̏ствену књи̏жицу у рабо̏ту и да ми гу пра̏ти на по̏шту. **2.** *убеди.* — Бада̏ва му ора̏тим, не мо̏гу га увѐрим да је то̏ј било̏ тако̏ј.

увѐри се свр **1.** *овери се.* — Ако се то̏ј не увѐри у су̏д, нѐће ва̏жи. **2.** *осведочи се.* — Сьг си се увери̏л да коко̏шке кра̏дне лиси̏ца.

у̏вечер прил *увече, у вечерњим сатима.* — Рѐче шна̏јдер за у̏вечер да до̏јдем да про̏бам гу̏њче.

увѐџба свр *увежба.* — Увеџба̏л ку̏че, да се здраву̏је ш-човѐка.

увеџба̏ва (се) несв *вежба, увежбава (се).* — Увеџба̏вају деца̏ за слѐт. — Мо̏ра да по̏чне да увеџба̏ва рачу̏н, ту-е на̏јтанак у шко̏лу. — Уваџба̏ва се во̏јска на манѐвар по Чемѐрник.

увеџбава̏ње с гл им од *увеџбава (се).* — Вика̏ли га из во̏јни о̏цек да и̏де на некво̏ увежбава̏ње.

у̏вићаван, -вна, -вно *љубазан, пажљив.* — Човѐк во[ј]-е мло̏го у̏вићаван, па привѐтљив.

уви̏ва несв **1.** *замотава, повија, утопљава.* — Мо̏ра се стаклѐ уви̏ва у арти̏ју, да се не стро̏ши ус-пу̏т. — Уви̏вај детѐ, да се не прела̏ди. — Уви̏вај се доклѐ неси̏ ѕѐбал. — Мла̏ди И̏ва бајра̏к не уви̏ва… (*нар песма*). **2.** *узвија, ишчашује.* — Не уви̏вај на детѐ ру̏ку, ће му гу исклѐчиш. **3.** *зашрафљује.* — Овако̏ј се уви̏ва, а овако̏ј одви̏ва шра̏в. **4.** *повија (дете).* — Ћу ти пока̏жем како̏ сам ја̏ увива̏ла детѐ. — Детѐ се уви̏ва у пости̏лци, па у пелѐну. **5.** фиг *јако боли.* — Уви̏ва ме нешто̏ меши̏на ко са сврдел. **6.** фиг *избегава истину, лаже.* — Мло̏го ми нешто̏ уви̏ва око шко̏лу.

уви̏ва се несв **1.** *савија се, увија се.* — То̏ј се пр̏во уви̏ва над о̏гењ, да се напра̏ју па̏рошци на ви̏лу. — Пру̏т се уви̏ва да се напра̏и гу̏жва за пло̏т. **2.** *мота се, намеће се.* — Ти̏ја ја̏рац, мло̏го се уви̏ва око ту̏ђе жѐне. **3.** фиг *превија се.* — Уви̏ва се од бо̏леж.

увива̏ње с гл им од *увива (се),* **1.** *зашрафљивање.* — Трѐбе до̏бро увива̏ње, да се затѐгне да ви̏ше не мр̏дне. **2.** *превијање од бола.* — Немога̏ да глѐдам оно̏лко увива̏ње, па гу одвѐдо куде до̏ктура. **3.** *повијање.* — Увива̏ње сам научи̏ла од ба̏бу, и сви̏ су ми, ва̏ла Бо̏гу, пра̏ви ко пу̏шка.

уви̏ра несв *увире.* — Ту̏ј кудѐ Чемѐрчица уви̏ра у Власи̏ну би̏л је наш јабука̏р, а у јабука̏р ледења̏ра на Деста̏на посластичара̏. — Ма̏ла река̏ уви̏ра у Голѐму куде Стоја̏нчину воденицу.

увити̏љен, -а, -о **1.** *упреден, усврдлан.* — Но̏си увити̏љени бр̏кови. **2.** фиг *пропао, непостао, смршао.* — Свѐ-е нешто̏ увити̏љена, нѐма гу полови̏нка од ону̏ј жену̏.

увити̏љи свр **1.** *упреде, направи фитиљ.* — Увити̏љи ми овѐј стру̏ке за вр̏чке. — Увити̏љи вр̏це како̏ трѐбе, да мо̏ж кро[з]-жа̏пке да се провучу̏. **2.** фиг *пропадне, ослаби.* — Увитиљи̏л га нешто̏ ча-Си̏мча, па едва̏ о̏ди.

увитиљи се свр *ослаби, пропадне.* — Увитиљил се ко да не еде леб. — Едва му се ц́опке држу колко се увитиљил од работу.

увлачење с гл им од *увлачи² (се).*

увлачи¹ свр **1.** *влачењем учини вуну погодном да се од ње упреда конац.* — Две вреће вуну сам увлачила, зимус да предем за црге и постељке. **2.** *подрља орање.* — Посејамо на Вител ржениц́у и добро увлачимо, па што му Бог даде.

увлачи² несв фиг *удева (конац у иглу).* — Без ђозлуци не види ни конац у иглу да увлачи.

увлачи се несв фиг *улази кришом, неопажено, ушуњава се.* — Мачка се увлачи у кошару и пије јајца. — Кьд нешто згреши, ел напраи пакос, на прсти се увлачи у кућу. — Увлачи се овьм у кућу, ел ће затварамо врата!

уво с **1.** анат *ухо.* — Кое ми уво ѕьвни? — Извукал му уво што не слуша. — Претворил се у уво, па слути које орату. **2.** изр: **за коњски нокат и магареćо уво** *за мало (ирон).* — Не стиже ми жица за ограђу колко за коњски нокат и магареćо уво; **боли га уво** *не мари.* — А њега боли уво за мојy работу и што кршим грбњач по овеј златанске гологузе.

уводеница ж *черга шарана разнобојним основним нитима по дужини* (Горње Гаре). — Највише смо ткале црге уводенице.

уводење с гл им од *уводи, увођење основе кроз брдо и нити за ткање.* — Кој ми-е па помагал у уводење у разбој, ники, сама сам си све тој работила.

уводи несв **1.** *помаже да уђе.* — Како младожења уводи снајку у кућу — у наручје. **2.** *провлачи нити основе кроз брдо или кроз нити.* — Млого сам ласно уводила ткање, сьл ако су биле добре жице. **3.** *доводи, уграђује.* — Ка[д]-цмо уводили воду, сви су работили ко едьн, ники неје забушавал.

/уводи у ред/ изр *присиљава, приморава на што.* — Боље ме слушај, да те башта не уводи у ред.

увошти свр фиг *пребије, претуче.* — Ће га увошти башта, само ли још емпут не дојде на време и[з]-школу.

увошти се свр **1.** фиг *спече се, сасуши се, пожути.* — Нешто вој се муж млого увоштил овој лето. — Увоштила ми се скроз говеда зимуске с танку рану. **2.** фиг *напије се, препије.* — Увоштил се куде Добринку, па га однели на кркаче.

уврже свр *увеже.* — Увржи добро опьнци, долеко-е Троскач. — Мушки увржи снопови, да се не развpзују кьд ги чукамо. — Увржи вреће, да не испадају компири.

уврже се свр **1.** *запетља се, увеже се.* — Уврзало се јуже, не могу га распекљам. — Уврзал се с неке врце, Бог да чува. **2.** *спетља се, препадне се.* — Уврзал му се език, н-умеје едну чисту да проорати.

уврзан, -а, -о **1.** *увезан, везан.* — Ел самар уврзан, да не жуљи коња, долек је пут? **2.** фиг *спетљан.* — Млого уврзан овија чича, ни[т] це преза ни[т] це води.

уврзување с гл им од *уврзује (се).* — Да купимо поголемо конопче, за уврзаување кола са сено.

уврзује (се) несв *увезује (се), опасује (се).* — Још н-умеје да уврзује опьнци. — Уврзуј снопје с јужице, па да ги денемо у кладње. — Нема каиш, па се уврзује са сиџимку.

уврља несв *убацује унутра.* — Сам коси, сам бере, сам докаруе и уврља у плевњу. — Затвори врата, да ветар не уврља снег у кућу.

уврља́ње с гл им од *уврља.* — За уврља́ње џакови у ко́ла ћу ви́кам чи́чу да ми помо́гне.

увр̂љи (се) свр **1.** *убаци.* — Да увр̂љимо сла́му у пле́вњу, па ће до́јде и на вас да помо́гне. **2.** фиг *удене се, увуче се.* — Некако́ се и о́н увр̂љи́л међу́ њи, тако́ј и о́н отиде́ у рабо́ту. **3.** фиг *умешне се на кога.* — Уврљи́л се на у́јче́вину.

уврљува́ње с гл им од *уврљује.* — Ви́кај још некога́ да ни помо́гне за уврљува́ње се́но у пле́вњу.

уврљу́је несв *убацује.* — Сама́ докару́је, сама́ уврљу́је у коша́ру, сама́ га срећу́је, то́ј ти-е самоти́ња. — Да запи́шимо ду́вке, да ве́тар не уврљу́је сне́г у пле́вњу.

увр̂не свр *заврне, заустави.* — Увр̂ни чесму́ да не тече́ вода́. — Увр̂ни вити́љ да то́лко не тала́нти ла́мпа. — Увр̂ни шра́в до́бро, да не попу́ста ви́ше. — Увр̂ну́л му учи́тељ у́во, па га и сьг боли́.

увр̂не се свр *поврати се, врати се.* — Уврни́ се да ви́диш кво́ ти дете́ рабо́ти, кьд неси́ ту́ј. — Увр̂ни се, па очисти што си укаља́л.

увр̂нут, -а, -о **1.** *шашав, сулуд, на своју руку.* — Ма́лко-е увр̂нут, ал не ма́ри, о́ће да послу́ша. — Да нее́ увр̂нут, у́бавчьк би млади́ћ би́л. — То-е една́ увр̂нута глава́. **2.** *посувраћен.* — Нее́ у́бава с ону́ј увр̂нуту њу́шку. — И́ма увр̂нуту р̂њку, по то́ј ће га позна́еш.

увр̂та несв **1.** *заврће, затвара.* — Увр̂та чесму́ да не тече́ вода́. **2.** *уврће.* — Не увр̂тај на дете́ руку, ће му гу изгло́биш. **3.** в *свива (1).* — Што́ увр̂таш ту́ј буда́лу око те́бе? — Не увр̂тај о́вце све по Лисича́рку, спу́шти ги на ре́ку.

увр̂та се несв фиг *мота се, мотљави се.* — Збо́г оно́ј девојче́ увр̂та се око Ми́лојину ку́ћу. — Ћу гу све́ оскубе́м, ту́ј чу́му, што ми се увр̂та око му́жа!

уврти́ (се) свр **1.** *узврзма се.* — Уврти́ се око чове́ка, осото́њи га, да не зна́је кво́ рабо́ти. — Уврти́ се тако́ј, па те сколопти́ше, и мо́раш да вој учи́ниш. **2.** фиг *уобрази.* — Уврте́ла у гла́ву [да] ће гу у́зне учи́тељ, па оста́де ба́ба-дево́јка.

увр̂тка (се) свр **1.** *упреде (се) више нити у једну.* — Увртка́ ма́ње, да плете́м џемпи́р. — До́бро да га увр̂ткаш, за по́тку за ћилими́. — Пређа́ се до́бро увр̂тка, да ма́ње бу́де у́баво, о́ндак је и плете́ње у́баво. **2.** фиг *умрси (се).* — Све́ ми се увртка́ли ко́нци, не мо́гу ги распра́вим.

увр̂ткан, -а, -о *упреден.* — Све́ напре́дено-е сьг увр̂ткано, па ко́ј о́ће мо́ж да плете́.

увртква́ње с гл им од *увршкује (се).* — Ста́ра си ти́ за увртква́ње око млади́ћи. — Не́ма ни́шта о[д]-тој њо́јно увртква́ње око Дани́ла.

увртку́је (се) несв фиг *врши (се), мота (се).* — Немо́ј ми ту́ј увртку́јеш з-ду́пе, но и́ди нешто́ рабо́ти. — Увртку́је се још ту́ј око њега, ал ве́ћем ви́ди да од оно́ј што пу́ва не́ма ни́шта.

увртот̂ина ж/м *беспослена особа који омета друге.* — Нек си ова́ј увртот̂ина о́дма и́де до́м, да мо́гу да рабо́тим.

увртува́ње с гл им од *увршу(ј)е се.* — До́сади ни с њего́во увртува́ње, не мо́ж од њега на ми́р ни да еде́мо.

увརту́е се / уврту́је се несв *мота се, омета.* — И о́н се уврту́е око и́сту дево́јку, па ко́ј побе́ди. — Уврту́је се око ма́јстори, сми́та им да рабо́ту.

увр̂ћа несв *уврће.* — Увр̂ћај бо́ље ве́ш, да га исце́диш. — Не увр̂ћај ми ру́ку, боли́ ме! — Чи́ча не́што мло́го увр̂ћа бр̂кови кьд ви́ди ону́ј сна́јку.

уврћа се несв *посувраћа се, сврдла се.* — Ја га испраим, оно се па уврћа. — Уврћају му се мустаћи. — На оној шиљеже почели се уврћају рогови.

уврћање с гл им од *уврћа (се).*

уврцка се свр **1.** *узвртољи се, узбуди се.* — Уврцкала се око Јордана, кој знае кво-е замислила. **2.** фиг *развредни се.* — Нешто се у задњо време уврцкала, па све лети по кућу.

уврцкување с гл им од *уврцкује (се).*

уврцкује несв *чини кретње задњицом.* — Тај курбетка само уврцкује з-дупе уз малу, низ малу, ега налети на нeко мушко.

уврцкује се несв *мота се, врпољи се, труди се око кога.* — Олоојда, намирише ли мушко, само се уврцкује око њега. — Кьд гу оскубем, неће се више уврцкује око мојега Драгољуба!

уврчи се свр **1.** *увије се, уковрџави се.* — Коса ми се уврчила ко да гу сто године несьм прала. **2.** *поређа се у врсту, направи се ред.* — Уврчили се, па сви дошли куде мене. — Да се уврчите, па ће тьг да поделимо пакети.

уврчка свр *провуче, продене конап,* в *наврчка.* — Уврчка ли ми подвешке на черапе? — Чекеј, докле уврчкам иглу у плетење, разврчкала ми се.

уврчка се свр в *уврчи се (1, 2).* — Што ти се такој уврчкала коса, с кво гу мијеш (*1*)? — За куде сте се такој уврчкали (*2*)?

уврчкан, -а, -о **1.** *увијен, умотан, уковрџан.* — Коса вој уврчкана, не знаје како да гу очешља. **2.** *проденут конац, канап.* — Врца ти-е уврчкана у черапу, па пази да ти се па не одврчка.

увршe свр *оврше, заврши са вршидбом.* — Увросте ли ечам, Божано? — Кьд увршe куде нас, ће ви доведе коњи, да ви вршете. — Одвоимо од вра сламу што се увршe, па терамо даље.

увршен, -а, -о *овршен, оврт.* — Увршена слама иде у плевњу, а жито се збира у куп, па се веје.

увукује несв *доноси, довлачи, увлачи.* — Немој да увукујеш туј врећу у подрум.

увукује се несв пеј *улази.* — Сьг се увукуе у кућу крос прозор. — Увукуј се више у кућу, да те не дрењам.

увуче свр фиг **1.** *навуче.* — Пув увуче компири у дувку, праи складиште. **2.** *упије.* — Ако каца увуче смрад от комине, не мож да тураш зеље у њу.

увуче се свр **1.** фиг *ушуња се.* — Увуче се усред ноћ у кућу да га ники не види. **2.** фиг *подиђе, додвори се.* — Знае да се човеку увуче пот кожу и тьг све заврши.

увце с дем од *уво.* — Замало куде брицу да остане без увце. — Боли га увце.

угагричаивен, -а, -о *умољчан.* — Дала ми неку угагричаивену коску за пасуљ.

угагричаиви се свр *умољча се, добије жижак.* — Све се угагричаивил гра.

угађа несв **1.** *испуњава прохтеве.* — Научила деца да им угађа, па вој сьл запрдују. — А кьд ја умрем кој ће им угађа? — Навикли да им се угађа, па мислу такој ће довек. **2.** *подешава.* — Обневидела сам, па едва угађам конац у иглу.

угађање с гл им од *угађа (се).* — Угађај на мужа, угађај на деца, угађај на свекра и свекрву, пројде ми живот на угађање.

угазен, -а, -о *угажен.* — Рженица ни све угазена на Игрище, ко да-е била воловодњица.

угалатен, -а, -о *наружен, испсован.* — Едьн ли-е од њу бил угалатен, па ником ништа.

угалати свр *наружи, нагрди, напсује.* — Знае човека да угалати и без разлог. — Ће те угалати и такој це заврши ваша ората.

угален, -а, -о *размажен.* — Дете им толко угалено, да никога не слуша, а само запрдује.

угали (се) свр *размази (се).* — Жена угалила деца, па си сьг нема мирку од њи. — Угалил се донде, да ти не причам.

угар м *њива поорана у јесен.* — Рженицу ће сејемо на угар на Романски рид.

Угар м мтн *више места с истим именом.*

угари свр *поорe њиву у јесен.* — Угаримо јесенаске ориште на Големи рид.

/угаси уроци/ изр нар мит *отера уроке од онога који је урочен.* — Боба-Маричка с углење и воду ће ти угаси уроци од уплав.

угасљиви (се) свр *испрља (се) петролејом (гасом).* — Сипува гас у лампу, па се угасљиви. — Угасљиви руке и гуњче.

угасне свр **1.** *угаси се.* — Немој ви угасне огењ, потурите му овьг-оньг по неку сучку. **2.** фиг *постане пусто, запустеје.* — Кои се надал да ће дојде време да ни село угасне.

углавен, -а, -о *постављен, углављен.* — Држаља-е углавена, мож да узнеш секиру, да дељаш.

углави свр **1.** *постави.* — Узни углави слупци на кола, да турим лојтре, ће идемо за у сено. — Углави држаље на овија чук, расклимуцал се, ће ми разбије главу. **2.** фиг *договори се, утаначи.* — Углавили прошевку за Свети Јован зимњи. — С матрапаза углави да му продадем јагњишта.

углави се свр фиг *снађе се.* — Углавил се и он, и отишьл у Швецку на работу.

угледување с гл им од *угледује се.* — Само губи време на угледување пред огледало. — О[д]-тој угледување у снашке, дедо, нема ништа, мож ти само срце пририта.

угледује се несв **1.** *огледа се.* — Свáки час па се угледује у огледало и зачешљује чумбуљ. **2.** *угледа се (на некога, у нешто).* — Немој се угледујеш на Мику, он је постар и појак, ти требе још да растеш. **3.** *загледа се, пиљи (у нешто).* — Још неје за мрешку, чим се угледује у снашке.

углен м фиг *жар.* — Дај ми углен с маше, да запалим цигару.

углење с зб им *угљење, угљевље.* — Не чапкај по углење с машицу, ће запалиш кућу! — Ако углење падне на дно паниче, значи урочил те неки.

углибавен, -а, -о *блатњав, каљав.* — Немој у кућу углибавен, све ће искаљаш куде ступиш!

углибави се свр *заглиби се, испрља се блатом.* — Куде си се такој углибавил, ко да си преко Блато преодил?

углобен, -а, -о *углибавен.* — Дојде дом онакој углобен, едва му опра чешире и обућу.

углоби свр *заглиби, заглави у глибу.* — Углобил кола са сено у Блато, требе му четверак да ги извуче.

углоби се свр **1.** *заглави се у глибу, блату, барчузи.* — Углоби се Брешко у потресуљу, едва га извукомо. **2.** *упрља се.* — Углобил се до гушу. — Куде се толко углоби? **3.** *углави.* — Углоби ми држаљу на секиру, да се не вади ка[д]-цепим дрва.

угмаца свр *угази у блато.* — Узел мое чижме само да ми ги угмаца у батлак.

угмаца се свр *упадне у блато, ублатњави се.* — Ко да нагодно гледа да се угмаца, такој оди по баруштине.

угмацан, -а, -о *ублатњављен, упрљан.* — Дојде угмацан до гушу, заватила га киша ус-каљав друм.

угмечен, -а, -о *пригњечен, угњечен.* — Како си ги носил, те ти све крушке угмечене.

угмечи (се) свр *пригњечи (се), угњечи (се).* — Мачѐ-е малечко, немој га угмечиш. — Угмечи ми детѐ у лелејку. — Угмечише ми се крушке у торбу на самар.

угњаса (се) свр **1.** *угњечи (се).* — Угњаса ме, како тој седиш, помькни се. — Овој ти се грозје све угњасало у сапетку. **2.** фиг *пребије, претуче.* — Угњаса га добро да му више на памет не дојде да се задева.

угњезди се свр *настани се, угнезди се.* — Угњездил се кудѐ Толини, па си не иде дом.

угњетѐ (се) свр *завуче (се), наметне (се).* — Угњети га у пазуку, да га ники не види. — Угњетѐ се тој шило кудѐ ники не мож. — У дупе ће ти се угњетѐ, ако му нешто требе о[д]-тебе.

угњилеје свр *омекша, одстоји, угњили.* — Овеј крушке острике су млого благѐ кьд угњилеју.

угњита се несв *завлачи се, намеће се.* — Не давај да ти се у кућу угњита, опасна-е тој кучка. — Свакому се он угњита у дупе, ако има корис.

угњитање с гл им од *угњита се.* — Тој научило на угњитање, па друкше н-умеје.

угоди (се) свр **1.** *удоволи..* — Кој мож да вој угоди нека се повали. — Дојди ти, па им угоди. **2.** *договори се.* — Угодили свадбу у зиму, око Свети Саву. **3.** *удеси се.* — Такој се угодило да се сретну на собор на Чобанац.— Ако вој се не угоди, три дьна неће орати с никога.

угођава (се) несв **1.** *угађа (се).* — Млого требе да му се угођава да му буде потаман. — Научил да никому не угођава. **2.** фиг *подешава (се).* — Греде на кров мора се угођавају такој да се упасују. **3.** фиг *договарају (се).* — Угођавају ка[д]-ће буде веселье.

угођавање с гл им од *угођава (се).* — Немам живци а ни време за угођавање на никога, па и на њега.

угођување с гл им од *угођује (се).* — На старога човека не требе млого угођување.

угођује несв **1.** *угађа (коме).* — Доклѐ ћу више на свакога да угођујем, а мене ники не гледа? **2.** *удешава.* — Угођује да дојде за Светиранђел.

угоен, -а, -о *ухрањен, дебео.* — Лани не беше толко угоен.

угори (се) свр **1.** *загреје се добро (црепуља).* — Ка-це црепња угори на огњиште, у њу туриш леб да се печѐ и покриеш гу с вршњик, а озгор с лопатку натураш врућ пепел с малко жарчьк. — Угори се камење у оген, па се тури у овьс, да се испржи, па се после о[д]-тој меље превнина. **2.** *обгори.* — Први пут ка[д]-це печѐ, нова црепња требе добро да угори, па се тьг тура леб.

угорчи се свр *постане горак.* — Ако се па угорчи сирење, врљи га на свиње.

угорчивен, -а, -о *горак.* — Ракија ти нешто угорчивена, не беше таква раниe. — Дала ни угорчивено сирење.

угорчиви се свр *постане горко.* — Овој се свѐ угорчивило ко таријаћ, не мож се едѐ.

уготвен, -а, -о *спремљен, зготовљен.* — Чека га уготвен ручак, а он га нема да се врне и[з]-Село.

уготви свр *спреми, зготови (јело).* — Докле ми прикосујемо, ти иди уготви вечеру.

уготви се свр *спреми се, зготови се (јело).* — Обед да се уготви на време, јутре имамо косачи.

угрваља свр *уваља.* — Угрваљај колачи у ситан шиећр да су поблаги.

угрваља се свр *уваља се.* — Куде се такој угрваља, те збра толке осиљке? — Угрваљал се у лајна.

угрвољи свр *обори.* — Угрвољи гу у сламу. — Обаљајте се, да видимо кои ће кога да угрвољи.

угрвољи се свр **1.** *падне.* — Оклизну се, па се угрвољи у калиште. **2.** *легне, разболи се.* — Угрвољил се у кревет, да одане малко. — Три године има како се угрвољила у кревет и не мож се подигне. **3.** фиг *умре.* — Угрвољил се јутроске и ча-Стратија.

угрми (се) свр *урасте у жбун, грм и трн.* — Све ливаде угрмиле, не мож се коси. — Угрмило се на све стране, да те стра уватн.

удавен, -а, -о *задављен, заклан.* — А, куде ти-е Румка? Ете гу, горе, удавена. — Најдем гу на пут, лежи удавсна кокошка.

удави свр *задави, поједе, зубима закоље.* — Удавила ми лисица летоске две најубаве кокошке.

удане свр *удахне, узме ваздух у плућа.* — Загушило ме, не могу да уданем. — Удани, па запој.

удара несв **1.** *бубњи, бобоњи.* — Ударају ми демари у слепо око, па ништа не чујем. — Удара гоч на Боровичке вракњице, голем собор почел. **2.** фиг *опија.* — Тај твоја ракија брзо удара у главу. **3.** фиг *заудара.* — У подрум удара на буђу. **4.** фиг *гради, подиже, поставља.* — Ће удари плочу на кућу, па да му помогнемо у мешање бетон. **5.** фиг *бије, погађа (гром).* — Не стој под голему буку, туј удара гром.

удара се несв фиг *каје се.* — Сьг се удара у главу, ал касно: што-е уработил, не мож да испраи.

ударање с гл им од *удара (се).* — Џабе му сьг ударање, из мртви не мож да гу дигне.

ударен, -а, -о *ошајдарен, ћакнут.* — Да-е ударен — ударен, ал да-е толко ударен да утепа човека, кои-е верувал.

удари свр **1.** фиг *падне.* — Ће удари киша, да ни намокри откосје. — Удари слота, завати руковљке у поље. **2.** *постави, започне.* — Како су ударили темељ за кућу, такој им и сьг стои. **3.** фиг *изгуби стид.* — Ударил блокеј на образ (изр), ич си срам нема. **4.** фиг *крене.* — Ударил преко Станикин крс, да слезне у Село. — Закљува ме нека врана, те удари по доктури, бел прогледльк не видо.

удари се свр *повреди се.* — Ударило се дете по прс ш-чукче, па му помодрел нокат.

/удари енекцију/ свр *да инјекцију.* — Док дојде доктур, удариште ми енекције, те се поврну.

/удари у таламбас(и)/ изр **1.** *нада дреку, вику.* — Ударил у таламбаси ко да га кољу. **2.** *исприча свима нешто што је требало да остане у тајности.* — Реко му да не казује на другога, а он ударил у таламбаси.

удаће се свр *замори се, задише се.* — Удаћа се носејећи овуј торбу с поситнице уз брег.

удебелен, -а, -о *угојен, дебео.* — Удебелен па нема куде. — Овај ти свиња млого удебелена, требе гу кољеш.

удебели свр *угоји, учини кога дебелим.* — Удебели га да ме побоље бије.

удебели се свр *угоји се, постане дебео.* — Удебелил се ко свиња, па едва даће.

удеси свр **1.** *учини што, помогне што коме.* — Удесил ми, те се дете запослило у Кидротекнику. **2.** фиг *пребије, претуче.* — Удесили га ко за Врбицу (*изр*). — Ће те удеси башта за тија пакос.

удеси се свр *повреди се, настрада.* — Удесил се сьш-чукче, па затој толко рове. — Возил мопед, па се удесил у Грдиличку клисуру.

удеша(в)ља несв *намешта, подешава, угађа.* — Удешавља да се видимо едьн дьн пред Богородицу. — Удешаља, удешаља да гу сретнем саму, ал ми се не даде.

удеша(в)ља се несв *дотерује се.* — Само се ти удешављај, а кои ће ти работи. — Само си мисли како да се удешавља. . — За кога се толко удешаљаш?

удеша(в)љање с гл им од *удешавља (се).* — Научила на удешављање, па се ваздьн гледа у огледало. — Без удешаљање не излази у људи.

удија свр *запахне дахом својим,* в *задија.* — Немој те невеска удија, ће умреш.

удија се свр *задише се, замори се.* — Удијал се ус пут, па едва даће, не мож се поврне.

удобнос м *убобност, комодитет, имућност.* — Несмо, како сьг овај деца, имали удобнос.

удрвен, -а, -о **1.** *укрућен.* — Што стоиш туј такој удрвен? — Иде како удрвен. **2.** фиг *мртав.* — Нашли га у снег, лежи такој удрвен. **3.** фиг *покондирен.* — Мисли ватил Бога за патку, па-е толко удрвен. **4.** фиг *укрућен (полни уд).* — Стојко му удрвен.

удрвендељен, -а, -о трпни прид **1.** *крут, некомуникативан.* — Да неје такој удрвендељен, н999ватила би се нека и за њега. **2.** *покондирен.* — Удрвендељен ко да-е керој.

удрвендељи се свр *покондири се,* в *удрвени се.* — Удрвендељил се ко да-е прогутал штанглу. — Удрвендељил се па не орати с мене (*наљути се*). — Удрвендељил се о[д]-цтра (*препадне се, укрути се*). — Удрвендељил се, па му ники неје раван (*покондири се*). — Удрвендељи се од овуј студенођу (*смрзне се*). — Несу знали да се удрвендељил, па му несу дошли на испратницу (*умре*).

удрвени се свр **1.** фиг *наљути се.* — Што си се такој удрвенил ко дрвен-деда, ел те неки нешто наљутил, ел те лошо погледал? **2.** фиг *укрути се.* — Удрвенил се ко млада невеста. **3.** фиг *покондири се.* — Удрвенил се па неће с никога да орати. **4.** фиг *смрзне се.* — Удрвени се идејећи по овија мраз преко Дел. **5.** фиг *умре.* — Нашли га удрвенил се на пртинку, неје могал да дојде дом.

удрвенци се свр пеј в *удрвени се.* — Удрвенцила се и не орати с-мене. — Удрвенци се на овуј сумразицу.

удрви свр *укрути (полни уд).* — Удрви га Гаља, па зарипи шарућу.

/удрви папци/ изр *умре.* — И Ристаћија удрвил папци.

удрви се свр **1.** *скамени се, збуни се.* — Кьд га учитељ пита, удрви се па само ћути. **2.** *укочи се.* — Удрвиле му се ноге од студ, па не мож да оди. — Удрви ми се грбина од матику. **3.** фиг *умре.* — Онакој пијан заспал у соспу и удрвил се. **4.** *укрути се (полни уд).* — По чешире се види како му се удрвил.

удржи́ (се) свр *задржи (се), заустави (се).* — Кьд у̏зрипа да се би́је, да га не удржа́ше, те̏ше га онде̏ о̏дма сне̏мам. — Поче̏ше да се кли́зају ко̏ла, ал ги воло̏ви удржа́ше. — Да се не удржа́ за едьн кола́ц, те̏ше да љо̏снем у кали́иште.

удр̏нден, -а, -о 1. *љут, гневан.* — Нешто̏-е све удр̏нден ођу̏трос. — Отиде̏ удр̏нден у Село̏.

удр̏нди се свр **1.** *удрвени се, нађути се.* — Удрнди́л се, с ни́когa не ора́ти. — Несу̏ му све̏ ко̏зе на бро̏ј, зато̏ј се удрнди́л. **2.** *обуче се непримерено.* — Удрнди́ла се и она́, отиде̏ на собо̏р.

удро̏па се свр *упрља се, ублатњави се.* — Удропа́л се ко да-е гази́л по сре̏д бла́то.

удро̏пан, -а, -о *упрљан, укаљан.* — Не мо̏ж га Власи́на опере̏ ко̏лко-е удро̏пан од ма́лтер.

удубе̏ свр *издубе, ископа.* — Вода́ уду̏бла пу̏т проле̏тоске, едва́ проо̏ду ко̏ла, мо̏ра га попра́љамо.

уду̏бен, -а, -о *издубљен.* — Кори́то на кла́данац мо̏ра да-е до̏бро уду̏бено, да се по̏ју гове̏да.

удуду̏ри се свр *укрути се.* — Удудури́ла се ко да гу про̏су, па воj се не и́де.

ужа́ри (се) свр *зажагри (се), зацрвени (се).* — Ужари́л о̏чи у ону̏ј неве̏сту, па ги не скла́ћа. — Ужари́ше ми се обра́зи од мра́з. — У̏жари се ку̏бе од они́ја о̏гењ, те се згреја́мо.

ужива́нција ж *уживање.* — Нави́кал на ужива́нцију, па ми́сли и овде̏ ће тако̏ј, ал не̏ма, ба́то.

ужи́ли се свр *пусти корен.* — Насе̏ко, па поби́ врбо̏ви ко̏лци уз ре̏ку, да се ужи́лу, да држу̏ бе̏дем.

у̏жичка ж дем од *узица, канапчић.* — Те ти ту̏ј у̏жичке, па уврж̏и џакови с компири́.

ужмивкува́ње с гл им од *ужмивкује.* — Како̏ га не заболу̏ о̏чи од ужмивкува́ньс?

ужмивку̏је несв дем знч од *ужмикује, намигује.* — А што̏ ли ми оно̏лко ужмивку̏је стри́нка? — Поче̏л да ужмивку̏је на девојчети́ја.

ужми́кне свр *намигне.* — У̏жмикну ли ти оно̏ј дево̏јче, ел ми се у̏чини. — Ужми́кни и ти́ на њу.

ужмикува́ње с гл им од *ужмикује, намигивање.* — Кво̏ ти-е то̏ј ужмикува́ње сва́ки ча́с?

ужми́кује несв *намигује.* — Опасни́к, ужми́кује на дево̏јке и неве̏сте.

ужуте̏је свр **1.** *пожути.* — Ове̏ј се кру̏шке бе̏ру кьд ужуте̏ју ко жу[т]ци́. **2.** *добије нездраву боју.* — Што̏ си чека́ла да дете̏ то̏лко ужуте̏је, во̏ди га о̏дма куде до̏ктура.

уз предл — И̏ди, се̏дни уз оста́л, па у̏чи.

уза предл *уз.* — Немо̏ј уза зи́д, ће осе̏бнеш.

узавр̏не свр *подавије, посуврати.* — Узавр̏ни нога́вице кьд бо̏с прео̏диш реку̏.

узаврњува́ње с гл им од *узаврњује (се).* — У̏век забора́и на узаврњува́ње, па кьд загма́ца ру̏ке у те̏сто, тра́жи да воj узавр̏немо рукави́.

узаврњу̏је (се) несв *подавија (се), посувраћа (се).* — Узаврњу̏ј нога́вице кьд га́зиш блати́иште. — Ја испра́им огрља́к, о̏н се са́м узаврњу̏је.

узавр̏ћа несв в *узаврњује.* — Не узавр̏ћај уша́нку на ови́ја мра́з.

узавр̏ћа́ње с гл им од *узаврћа.*

узајна́ти се свр *уинати се.* — Узајнати́л се да по̏брзо од на́с сти́гне до̏м.

у̏збрдичка ж дем од *узбрдица.* — Нат ку̏ћу ни-е у̏збрдичка са[с] слива́к.

узбу̍ја свр **1.** *нагло почне да бу̍ја, расте.* — По̍сле ове̍ј ки̍ше, узбуја̍ло све̍, а на̍јвише траво̍ље. **2.** фиг *презасити се, охрабри се, добије снагу.* — Нај̍ели се и напи̍ли, па узбуја̍ли, ни̍ки им не̍је ра̍ван.

узбу̍не свр *надође, нарасте (тесто),* в *узбучи.* — Кьд узбу̍не те̍сто, преме̍си га, па у цре̍пњу, да се пече̍.

узбу̍ни (се)[1] свр *уплаши (се).* — У̍збуни ме скро̍з кьд ми ре̍че то̍ј за Драго̍јлу. — Узбуни̍ се кво̍ да рабо̍тим: кра̍ва се поче̍ те̍ли, па нешто̍ заста̍де.

узбу̍ни се[2] свр *нарасте (тесто).* — Узбуни̍ло се те̍сто, тре̍бе га преме̍сиш, па да се пече̍.

узбуњува̍ње с гл им од *узбуњује (се).* — Не̍ма узбуњува̍ње, то̍ј што се деси̍ло, деси̍ло се, не̍је о̍пасно ре̍че лека̍р, ће полежи̍ ма̍лко у бо̍лницу, па це вр̍не до̍м.

узбуњу̍је (се) несв *плаши (се), дигне (се) на ноге.* — Сми̍ри тој цвр̍кало да ви̍ше не узбу̍њује ку̍ћу. — Не узбуњу̍јте се, не̍је ни̍шта, то[ј]-ја̍ онако̍ј, да про̍бам пу̍шку сл заборайла да опаљу̍је.

узбучи̍ свр **1.** *надође (квасац, тесто).* — Кьд узбучи̍ те̍сто, та[г]-га премесу̍јем, па у тепси̍ју да се пече̍. **2.** *поквари се, прокисне.* — Ово̍ј млеко̍ узбуча̍ло, не̍је за рану̍.

узви̍ва несв *гласно плаче, завија.* — Нек она̍ узви̍ва ко̍лко о̍ће, ти си у̍зни што-е тво̍је.

узвива̍ње с гл им од *узвива, кукање, завијање.* — Уз њо̍јно узвива̍ње за башту̍ сам пора̍сал.

узви̍је свр **1.** *почне гласно да плаче.* — Сама̍ си га научи̍ла: кьд узви̍је, о̍дма трчи̍ш да га у̍знеш. **2.** *закука за покојником.* — Кьд узви̍је за ће̍ру, сиро̍та, обезна̍ни се, па не зна̍ш ел жи̍ва.

у̍звлажап, -жна, -жно *недовољно сув.* — Јо̍ш је се̍но у̍звлажно, немо̍ј га де̍неш.

узво̍ди се свр *добије нагон за парењем (крава).* — Узводи̍ла се Же̍рка, па ће гу во̍димо на јунца̍.

узвр̍љи свр *узбаци на гомилу.* — У̍зни лопа̍ту, па узвр̍љи жи̍то да га коко̍шке не стр̍ву. — Узвр̍љи пе̍сак на гоми̍лу.

узвр̍љува̍ње с гл им од *узврљује.* — Балдиса̍ од узврљува̍ње шо̍дер на ку̍п.

узврљу̍је несв *узбацује на гомилу.* — Це̍л дьн узврљу̍јем пе̍сак, а они̍ не доо̍ду да га отка̍рају.

узвр̍ти се свр *почне да се мота око некога или нечега.* — Узврте̍ла се око њега ко коза̍ око брсти̍нку. — Што̍ си се то̍лко узврте̍л, кво̍ о̍ћеш од ме̍не? — Узврте̍ла се ко шиље̍же пред ши̍љ ку̍рац (*изр*).

узвр̍цка се свр *почне нервозно да хода, шеткара с неком намером.* — И̍ма неки ђаво̍л што се А̍гна узврцка̍ла наго̍р-надо̍л по малу̍.

узврцкува̍ње с гл им од *узврцкује (се).*

узврцку̍је (се) несв *чини саблажњиве кретње задњицим (женска особа).* — Гле̍ј си ти рабо̍ту, нек она̍ узврцку̍је з-ду̍пе ко̍лко о̍ће, ако не̍ма кво̍ да рабо̍ти. — Ти̍ја врцко̍љак, са̍мо се узврцку̍је око мла̍дићи. **2.** *унервози се.* — Кьд му нешто̍ притре̍бе узврцку̍је се око те̍бе, ко да га чела̍ печи̍ла.

узвуждӣ свр *унезвери се, стане да трчкара горе-доле.* — Узвужда̍л ко да су га о̍се печи̍ле. — И̍ма неки̍ голе̍м ра̍злог кьд он тако̍ј узвужди̍.

узгрми̍ свр **1.** *почне да грми.* — Узгрме̍ло, стра̍ да те ва̍ти. — Кьд узгрми̍, бо̍ље ва̍тај неки̍ за̍клон, поја̍ту, коли̍бу. **2.** *нагло почне да буја (биље и дрвеће).* — Узгрми̍ла це̍ла плани̍на, ко да се у про̍лет пробуди̍ла.

уздане свр *уздахне*. — Сваки час уздане, голема мука гу сколоптисала, а не казује кво во-е.

уздањување с гл им од *уздањује*. — Секира ме тој њојно стално уздањување.

уздањује несв *уздише*. — Што такој стално уздањујеш? — За кога такој уздањујеш?

уздиса несв *уздише*. — Пита гу зашто такој уздиса, нете ми каже.

уздригне свр *подригне*. — Еде, еде, па уздригне; такој увек.

уздригњување с гл им од *уздригњује*. — Мора да има и неки лек за тој његово уздригњување.

уздригњује несв *подригује*. — Уздригњује ко да-е прогутал жабу. — Увек од пиво уздригњујем.

уздркти свр *задрхти*. — Уздркти от-притранос. — Ка[д]-це нањути, уздркти ко прут.

узејтињави (се) свр *умаже (се) зејтином*. — Што си овој крпче узејтињавила?

узејтињиви (се) свр в *узејтињави (се)*. — Расипе зејтин, па се узејтињиви ко дете.

узелени се свр *испрља се зеленим (травом)*. — Узеленил си колена, ко да си клечал у бурјан.

узѕавни свр *почне да звони, зазвони*. — Кьд узѕавне ѕвоно, сви ђаци улезоше у школу.

узигра свр фиг *унервози се, узнемири се*. — Не мож лечка да причека, да се стрпи, но узиграл ко да му-е од главу.

узима несв/свр *једе*. — Узимасте ли оћутрос нешто уста? — Кой-е узимал леб, нек иде да работи?

узица ж *канап*, в *сицимка*. — Врзал чешире с узицу.

узлазење с гл им од *узлази, пењање*. — Најтешко ми дојде узлазење уш-Чуку.

узлази (се) несв *пење (се)*. — Немој да узлазиш уз тој дрво, млого-е мазуљкаво, нема слапови. — Тује се не узлази, туј-е млого прилрто.

узлезне свр *попне се*. — Узлезни уз лојтре на таван, да видиш чудо. — Пола сат најмање требе да се узлезне на вр Чуку.

узмалко прил *недовољно*. — Ако ви тој буде узмалко, ћу донесем још. — Свашта сам им рекла, и то[ј]-им узмалко било, дабогда.

узмица несв *узмиче*. — Твој Булча узмица, неће боде с Мурџу.

узмицување с гл им од *узмицује*. — Сьг нема узмицување, ка[д]-цмо дошли довде.

узмицује несв *узмиче, измиче*.

узмицује (се) несв *узмиче (се), измиче (се)*. — Сьг кьд је густо узмицује дупе. — Нема се узмицује, док не уработимо све, макар до половин ноћ.

узмува свр *нагони, подстакне, узврпољи*. — Узмувал га да си иду, не даде на човека јошке да поседи.

узмува се свр *узврпољи се*. — Узмували се ко крња говеда, па се само ћушкају.

узне свр **1.** *узме*. — Узне и заборави да врне. — Од свакога узне по малко и ете ти ћар. — Узне се колко требе. — Узне се на сваког еднако. — Враг га узел да га не узне, дабогда (*клетва*). **2.** фиг *поједе, једе*. — Ти узни леб, докле опремим коња. **3.** *купи*. — Узни ми влашу гас, шибицу и кило шиһер. **4.** *почне, започне*. — Кьд узне да учи, н-умеје да стане. — Кьд узне да трчи, не мож га стигнеш. — Узне да работи, па

забата̀ли. — У̏зне да се распра̀ља, па тъг рабо̀ти. **5.** изр: **у̏зне на зу̑б** (*омрзне, замрзне*); **у̏зне ме̏ру** (*пребије, покраде, искористи*);

/у̏зне за ру̏ке/ изр *наплати.* — Ни̏шта нѐће да ти у̏зне за ру̏ке, ал ће га урабо̀ти.

у̏зне се свр **1.** *склопи брак.* — Лага̀ли се две̏ го̀дине, сьг ће се у̏зну. **2.** фиг *одузме се, паралише се.* — Узѐл се у но̀ге, не мо̀ж ви̏ше да о̀ди.

/у̏зне се у па̀мет/ изр *опамети се.* — У̏зни се, си̏нко, у па̀мет, веће̏м си пора̀сал.

/у̏зне у ру̏ке/ изр *ради.* — Нѐће ни̏шта да у̏зне у ру̏ке. — Не да̀ј Бо̀же да она̀ нешто̀ у̏зне у ру̏ке.

/у̏зне уста̀/ изр **1.** *поједе.* — У̏зни нешто̀ уста̀, па да и̏демо. **2.** *почне да оговара.* — Немо̀ј те Стамѐна у̏зне уста̀, цѐло село̀ да се сеи̏ри.

узнесѐ свр *изнесе горе.* — Он ће ча̀ском да узнесѐ џа̀кови на спра̀т. — Узнѐси и ову̏ј то̀рбу у со̀бу.

у̏зокол прил *около, наоколо.* — Мо̀ж га бр̀зиш у̏зокол ко̀лко о̀ћеш, кьд неси̏ ка̀дар да га ува̀тиш.

узорљи̏в, -а, -о *упоран, наметљив.* — Да нејѐ то̀лко узорљи̏в не би чак кудѐ вас доша̀л по дево̀јку.

узрѐје свр *узри, сазри.* — То̀ј што̀ си посади̏л ће узрѐје на Вели̏гден (*никад*).

узри̏па свр *навали, стане да скаче.* — Он узрипа̀л да разби̏ва вра̀та. — Кьд узри̏па да џа̀њка нешто̀, не мо̀ж да му не дадѐш. — У̏зрипа да се би̏је, да га не удржа̀ше, тѐше да га утѐпам.

узри̏пи свр **1.** *заскочи (бик краву, коњ кобилу).* — У̏зрипи Бу̏лча на Пр̀вку и прѐводи гу. **2.** фиг *поскочи.* — У̏зрипи ми зајчѐ (срце) у гру̏ди кьд гу видо̀ онакву̏ дру̏слу. — Узрипи̏ од ра̀дос.

узри̏ппе свр у дем знач: *узрипи.* — У̏зрипну кьд му рѐкоше дошьл му башта̀ из рабо̀ту.

узрипува̀ње с гл им од *узрипује,* **1.** *заскакање, заскакивање.* — Гледају деца̀ иза̀ пло̀т узрипува̀ње коња̀ на коби̏лу. **2.** *поскакивање.* — О̀трча у шко̀лу свѐ на узрипува̀ње. — Тај ра̀дос, тој узрипува̀ње га ни̏где нејѐ било̀ кьд му се вр̀ну ма̀ти из бо̀лницу.

узрипу̏је несв **1.** *поскакује.* — Бѐсан, па узрипу̏је ко јелѐн трећа̀к. **2.** *заскаче.* — И Га̀љча узрипу̏је на кра̀ву, ал му дру̏ги воло̀ви не да̀вају.

узуран прид *бесан (коњ)* (забележио М.П.)

ѕвѐрен, -а, -о трп прид *збуњен, унезверен.* — Дојдѐ сав ѕвѐрен. — Што̀ ти-е детѐ оно̀лко ѕвѐрено?

ѕвѐри се свр *збуни се, пренерази се.* — Ѕвери̏ се од оно̀га Мило̀рада, кво̀ му би̏ да онако̀ј тра̀ска (трабу̏ња).

ѕи̏да свр *узида, зазида.* — Ови̏ја ка̀мен ће све ѕи̏дамо у тѐмељ.

ѕи̏ра се несв *загледа се, пиљи.* — И̏де и свѐ се нешто̀ ѕи̏ра о̀коло ко да се од нешто̀ пла̀ши.

у̏ѕре се свр *упиљи се, загледа се.* — Ѕрѐл се у жену̏, па н-умѐје да се повр̀не.

ѕр̀не (се) свр *загледа (се), погледа (се), упиљи (се).* — Во̀ли сву̏де да ѕр̀не, да му нешто̀ случа̀јно не прома̀кне. — Нави̏кал да се ѕр̀не на човѐка у о̀чи.

ѕр̀ћа (се) несв *загледа (се).* — Не ѕр̀ћај ме то̀лко, ће ме уро̀чиш. — Ѕр̀ћа се ус-пу̏т у сва̀шта, ко да га пр̀ви пу̏т ви̏ди. — Ѕр̀ћа се у у̏баве сна̀јке. — Ста̀лно ми се нешто ѕр̀ћа, не зна̀м кво̀ вој-е.

ysрћање с гл им од *ysрћа (се), загледање.* — То̏лко ysрћање и па̏ не најде̏ кво̏ тра̏жи. — Без ysрћање, како̏ ће ку̏пиш јунца̏.

ysу̏бри се свр *замисли се.* — Ysубри̏л се ко да му-е све̏ помре̏ло.

уи̏да несв *уједа.* — То̏ј ку̏че са̏мо ла̏је а не уи̏да.

уида̏ње с гл им од *уида.*

уи̏ђе свр *уђе.* — Нека уи̏ђе кои̏ је на̏јпрви доша̏л.

у̏илан, -лна, -лно *потиштен, замишљен, тужан, нујан.* — Дојде̏ нештȍ у̏илан ис-Преде̏не а не казу̏је што. — Седи̏ тако̏ј у̏илан уз огњи̏ште и џа̏рка о̏гењ.

уја̏м свр *надокнада у брашну за млевење жита (десети део).* — У̏зни ујȁм с-и̏сти канта̏р с кои̏ си мери̏л и жи̏то.

ујȁне свр *узјаше, в јане.* — Пија̏н ујȁне коња̏ и тако̏ј уле̏зне у кафа̏ну. — У̏јану коња̏ и отиде̏ та̏м наго̏ре, уш-Чеме̏рник, Бо̏к-те-пи̏та куде̏. — Ујȁне тоја̏гу, па се сво̏зи ниш-Чу̏ку, у Село̏.

ујȁпик м *улаз у кошницу, в лето.* — На ујȁник стоју̏ че̏ле кьд ула̏зу у ко̏шницу.

ујгу̏н непр прид **1.** *згодан, леп, пристојан.* — Ујгу̏н момче̏, која̏ га не би тела̏. **2.** изр: **за ујгу̏н** *за мерак.* — Докара̏л се за ујгу̏н. — За ујгу̏н сам га напраи̏л, од мера̏к да га но̏сиш.

уједурисува̏ње с гл им од *ујдурисује (се).* — До̏јади ни то̏ј њего̏во ујдурисува̏ње по полови̏н дьн.

ујдурису̏је (се) несв *дотерује (се), удешава (се).* — Напраи̏л ко̏ла, па ги јо̏ш ма̏лко ујдурису̏је, да бу̏ду за мера̏к. — Ујдурису̏је држа̏ље за мати̏ку. — Ујдурису̏је вра̏ньчу ће га ја̏ше за Горе̏шњаци. — Це̏ло ју̏тро се ујдурису̏је ко за собо̏р. — Са̏мо се ујдурису̏је, ни̏шта не рабо̏ти.

ујдури̏ше (се) свр *дотера (се), удеси (се), направи (се).* — Кьд га ујдури̏ше, нека̏ ни ви̏ка да га у̏знемо. — Тре̏бе ма̏лко и да се ујдури̏ше ку̏ћа, да бу̏де у̏бава.

ујера̏мен, -а, -о у трп прид *јармљен, упрегнут, стављен у јарам.* — По̏боље ће ги во̏диш ка[д]-цу ујера̏мени воло̏ви, него за јулари̏.

ујера̏ми свр *упрегне у јарам, ујарми (волове).* — Ујера̏ми воло̏ви и доведи ги куде ко̏ла у Па̏прат.

у̏јка м **1.** *ујак, мајчин брат.* — Ту[ј]-ја̏буку сам доне̏л ко мале̏чко дрвце̏ из у̏јку. **2.** фиг *човек на важном месту.* — Да и̏маш у̏јку, не би сьг тегљи̏л те̏кме с ма̏лтер.

у̏јкин, -а, -о *ујаков.* — У̏јкин, куде̏ си пошь̏л тако̏ј сабȁјле?

у̏јкини м поим прид *ујакова породица.* — Поздрави̏ше те у̏јкини да едьн дьн оти̏деш куде̏ њи̏.

ујула̏рен, -а, -о трп прид *са намештеним уларом, зауларен.* — Бе̏ше ујула̏рен, како̏-е стури̏л јула̏р, не зна̏м. — Ју̏нци ујула̏рени и упре̏гнути у ко̏ла, само че̏кају да по̏јдемо.

ујула̏ри свр **1.** *стави улар (стоци).* — Ујула̏ри воло̏ви, да ги пре̏замо за у дрва̏. **2.** фиг *веже.* — Тре̏бе да га ујула̏риш, да мло̏го не ски̏та по малу̏.

у̏јче м дем и хип од *ујка.* — Ре̏че у̏јче ће ми донесе̏ музи̏ке из рабо̏ту.

у̏ка[1] ж *хука, дрека, галама.* — И̏де нека̏ у̏ка до̏ле по ре̏ку, да те стра̏ ува̏ти што се тој у̏работи. — Ста̏лно од њи̏ и̏ду у̏ка и ви̏ка, и нево̏ља.

у̏ка[2] несв *дува, хукће.* — У̏кај у ру̏ке да се згре̏ју, да се не смр̏знеш. — У̏кај у вру̏ћ компи̏р да се ола̏ди, да се не изгори̏ш кьд еде̏ш.

ука̏ља (се) свр *испрља (се).* — Н-уме̏је да би̏ра да о̏ди по сувоту̏, но се ука̏ља како прасе̏.

укáње с гл им од *ука²*. — Не мóж се загрéјеш с укáње на овýј студенúцу.

укáпан, -а, -о *покапан*. — Штó су ти овéј кошýље овóлко укáпане с кр̍в ко да си клáл кокóшке?

укáпе (се) свр *покапе (се) нечим док једе*. — Немóј ме укáпеш с тúја врелáц из лóнац. — Ýкапа ме у тúлиње капчýг о[д]-цтрејý. — Стáлно се укáпе кьд едé.

укапýје се несв *покапава се*. — Немóј се детé тóлко укапýје, нека наýчи да едé како трéбе.

укáра свр **1.** *утера*. — Укарáј прáсци у кóчину. **3.** фиг *застраши, уплаши*. — Укарáл му стрá у кóске, па летú ка[д]-трéбе да га послýша. **2.** изр: **укáра у рéд** *доведе у ред, упристоји*. — Нúкако да га укáрамо у рéд.

укарувáње с гл им од *укарује*. — Врéме-е за укарувáње óвце у трлý, трéбе се музý по дьн.

укарýје несв *утерује*. — Укарýј кóла под áјат, да не кúсну на кúшу.

укатéри се свр у агм и пеј знач: *укачи се*. — Укатерúл се у онóлко др̍во, сáмо што не пáдне.

укáчи (се) свр *попне (се)*. — Укáчи џакови на кóла, па вóзи. — Ýкачи се у вр̍ бýку, ће растýра врáњско гњездó. — Укáчи се до мéне.

укáчка (се) свр *угази у балегу, умаже*. — Кудé ýкачка нóге у кóњштраци?. — Укачкáл се на говéђа лáјна.

укáчкан, -а, -о *упрљан*. — Не улáзи у кýћу с укáчкани опьнци.

укачувáње с гл им од *укачује (се)*. — Кьд пóчне укачувáње у вóз, напрáи се гýнгула, едвá се укáчиш.

укачýје (се) несв *пење (се), окачује (се)*. — Некú мóра и да укачýје мéсо да се сýши уз оџáк. — Немóј се ти укачýјеш у црéшњу, слáпови вој кр̍ти.

укáшка (се) свр *угази у балегу*, в *укачка се*. — Кудé ýкашка нóве ципéле, зар несú могáл да пáзиш кудé ступýјеш?! — Немóј се укáшкаш, на путúњче се некú истоврљáл.

укáшкан, -а, -о *укаљан балегом*, в *укачкан*. — Кудé си тóј одúл те ти опьнци такóј укáшкани?

укéка свр *удари (у главу)*. — Укекáл га с кáмен у глáву.

укентéри (се) свр фиг пеј *попне (се)*. — Ýкентери ли вúше теј џакуљúне, па да пóодимо. — Укетнерúл се у вр̍ крýшку, а ја дóле да страýјем да не пáдне.

укентрáчи (се) свр фиг пеј *попне (се)*. — Ако си укентрачúл дýпе у кóла, да пóодимо? — Едвá укентрачúмо онéј грéде на крóв. — Ýкентрачи ли се вúше, ел ће óдиш пéшки? — Стúже вóз и едвá се укентрачúмо.

укúда се свр *покапе се чиме, упрска се*. — Укидáл се сьс цвúк. — Кьд пúе млекó, укúда се ко малéчко детé.

укимувáње с гл им од *укимује*. — Извéдо га ис-кýћу с укимувáње.

укимýје несв *даје тајно знаке очима и обрвама*. — Јá му укимýјем да пóјде с мéне, óн се прáи да ме не разýми.

укисéлен, -а, -о *одговарајућим поступком доведен до киселости, укисељен*. — Млéко ти-е ýбаво укисéлено. — Кьд бýду укисéлене, тьг се гр̍снице вáду ис-топúло.

укúти свр *окити, украси*. — И укúту невéсту девóјке, еднé укитýју, а дрýге појý.

укитýје се несв *кити се, украшава се*, в пр под *укити*. — Óбовезно се укитýју свадбарú.

укићувáње с гл им од *укићује се*. — Мéне су довéли за укићувáње свáтови.

укићýје се несв в *укитује се*. — Ни да се јáко укићýјеш, несý давáли стáри љýди.

уклѐка свр *напада много, натрпа (снег).* — Зѝми, кьд уклѐка овдѐ мећа̀ва, не мо̀ж ис-ку̀ћу да иско̀чиш. — Уклека така̀в снѐг, да се нејѐ могло̀ ни до коша̀ру отѝде.

укло̀ни се свр *склони се.* — Ма, укло̀ни ми се с о̀чи, доклѐ те несьм пребѝл.

укљувѐ свр *укљује.* — Не брзи коко̀шке, петьл ће те укљувѐ.

у̀кне свр *дуне, хукне.* — У̀кни у ру̀ке да ги ма̀лко згрѐјеш.

уковѐ (се) свр **1.** *добро прикуца.* — Ро̀гови трѐбе до̀бро да се укову̀ с кла̀мфе да држу̀ сто̀ го̀дине. **2.** фиг *поткује.* — На коња̀ до̀бро да уковѐш по̀тков, ѝде по џо̀мбава путѝшта. **3.** фиг *стегне мраз, заледи се.* — Ћу те пѝтам кьд уковѐ мра̀з којѐ ће рабо̀тиш без дрва̀.

уковр̀нден, -а, -о *залеђен.* — Да река̀ нееѐ то̀лко уковр̀ндена, моглѝ би да ва̀тамо рѝбе.

уковр̀нди (се) свр **1.** *заледи (се), стегне (се).* — Уковрндѝло га нау̀лице, едва̀ се о̀ди. — Уковрндѝло се корѝто на изво̀р, едва̀ разбѝ лѐд да напо̀јм говѐда. **2.** фиг *умре.* — Наћа̀ске, рѐкоше, уковрндѝл ча-Спиридо̀н. — Уковрндѝл се Спѝрка јо̀ш јучѐр.

уковува̀ње с гл им од *уковује (се).* — Свѐ сам спремѝл за уковува̀ње дирѐци на а̀мбар.

укову̀је (се) несв *прикуцава (се), укива (се).* — Укову̀је вра̀књицу, да вѝше нѝки не про̀оди туј, кроз његову авлѝју. — Трѐбе се до̀бро размѐри, па се тьг укову̀је.

уко̀п м фиг *сахрана.* — Ову̀ј спрѐму чу̀вам за уко̀п. — О̀ндак смо Милу̀тину билѝ на уко̀п.

уко̀пна спрѐма ж *одећа за сахрану.* — Свѐ сам спремѝл: са̀ндук у плѐвњу, уко̀пна спрѐма у ко̀вчак, сьл да у̀мрем и да ме зачепр̀љите у гро̀бје.

укопува̀ње с гл им од *укопује.* — За укопува̀ње-е бѝл заду̀жен Сто̀јча од Мејане.

укопу̀је свр *сахрањује.* — Свѐ остарѐло, нѐма кои̇ да ни укопу̀је. — Ба̀бићеви и Црвенко̀вчани се укопу̀ју на Жу̀тинско гро̀бје.

уко̀пча свр **1.** *привеже, прикључи.* — Да до̀јдеш да му уко̀пчаш стру̀ју за бандѐру. **2.** фиг *схвати.* — По̀сле већ укопча̀ли да о[н]-нејѐ крѝв, ал ка̀сно, појѐл ву̀к мага̀рца. — Рѐко му да нејѐ укопча̀л како̀ трѐбе.

уко̀р м *брука.* — Од сра̀м и уко̀р на овѝја бѐли свѐт ѝдеш ко нека̀ распара̀нда. — Нејѐ га уко̀р што ми злова̀ри у ку̀ћу. — Не мо̀гу од уко̀р на свѐт да излѐзнем о[д]-тѐбе. — А бе[з]-сва̀дбу да-е било̀ прѐ, то би за уко̀р било̀.

укора̀вен, -а, -о *стврднут, отврднут.* — Снѐг је укора̀вен, да о̀димо по повр̀шку.

укора̀ви (се) свр *стврдне (се), отвдне, начини се кора.* — Од голѐму рабо̀ту ру̀ке му свѐ укоравѐле. — Ма̀лтер се укоравѝл, мо̀ж се пердашѝ.

уко̀ришта с мн *бруке, срамоте.* — Не мо̀гу вѝше да глѐдам његова уко̀ришта.

уко̀рчи (се)[1] свр *обрука (се).* — Свѐ је с његову лопо̀вску трговѝну укорчѝл вамѝлију. — Тако̀ј се куде мѐне укорчѝл, да ми вѝше не изла̀зи на̀очи.

уко̀рчи се[2] свр *укрути се* (М. П.).

уко̀тка се свр *ушушка се.* — Уко̀ткај се у постељѝну да се не смр̀знеш. — Укотка̀ло се јагњѐ куде овцу̀.

уко̀тне се свр *ушушка се.* — Уко̀тни се куде дѐду, да се згрѐјеш.

укотњува̀ње с гл им од *укотњује (се).*

укотњу̀је (се) свр *ушушкава (се), утопљава (се).* — Укотњу̀ј детѐ, да не оѕѐбне. — Он умѐје да се укотњу̀је, па му нејѐ ла̀дно.

укотруљавѐје свр *раскуштрави се, рашчупа се.* — Укотруљавѐл ко да нѝкад нејѐ пра̀л ко̀су.

укочáни се свр *смрзне се, заледи се.* — Наýлице се свé укочанúло од леденúцу. — Укочанú се докле напоú говéда на Дóлњи клáданац.

укóчен, -а, -о *укрућен.* — Укóчена му шúја, не мóж се ни обрне. — Лежú у крéвет укóчен.

укóчи (се) свр **1.** *закочи, заустави (се).* — Укóчи кóла, да се не сјýру низ брéг. **2.** *укрути (се).* — Укочúл се и не мóж да мькне. **3.** *постане непокретан.* — Укочúл се, па ни да мрдне.

укóшка свр *упрегне у јарам, ујарми (говеда).* — Укóшкај Бýлчу и Мýрџу у јерáм, да úдемо по снóпје.

укошкувáње с гл им од *укошкује (се).* — Не вóлим укошкувáње, Жéрко се млóго бодé и отúма.

укошкýје несв *упреза у јарам, ујармљује.* — Етé га кудé áјат, укошкýје крáве у јерáм.

укошкýје се несв *упреза се у јарам, ујармљује се.* — Лúса се самá укошкýје, чúм вúди јерáм.

укрáдне свр *украде.* — Ако такóј нóсиш шлáјпик úма ти га још у вóз укрáдну.

укрмáчи свр *умрља мастилом.* — Писáл домáћи, па га укрмачúл.

укрпен, -а, -о *закрпљен.* — По Бéоград дунђéри úду укрпени, а ка[д]-дóјду у селó обучý свé нóво, па се бéдну. — Свé-е на њéга укрпено: лéгла крпа на крпу.

укрпи свр *закрпи све.* — Укрпи ми овýј кошýљку, јóш мóж да послýжи у дунђерúју.

ýкрупно прил *у великим новчаницама.* — Дáде ми пóштар ýкрупно штó ми мýж пратúл пáре.

укрýтен, -а, -о *укрућен.* — Úде укрýтен ко да-е прогутáл колáц.

укулизýје се несв *умиљава се, додворава се.* — Што онá умéје да се укулизýје, ниеднó детé тóј не умéје.

укýне свр *прокуне.* — Еднá ли га-е мáтер уклéла, што во[ј]-е детé одвéл у рáт па га неé врнýл. — Стúже га брзо тóј што сам га уклéла.

укуњú свр *почне да куња, онемоћа, придрема.* — Укуњáле ми нештó овéј кокóшке, па по цéл дьн куњý.

укýп прил *заједно, скупа.* — Ка[д]-дáде Бóг да се збрáмо еднýш укýп. — Кьд ги нáјдем свú укýп, úма [да] ги побúем ко кокóшке.

укýрчи се свр фиг *начини се важним.* — Укурчúл се ко Бóга да-е ватúл за мудá (*изр*).

укýтка (се) свр *ушушка (се), утопли (се).* — Óће да га мáма укýтка, тьг во[ј]-е пóтопло. — Укýткај се дóбро да ти не ћýне ладнóћа.

ýлав, -а, -о *замајан, малоуман, глуп.* — Имáшемо еднóга ýлавог овчарá, вúкаше се Бúба из Бричéвље, свé ни óвце пóтика. Пóсле испáде нејé ýлав, негó смо свú ми билú ýлави.

улавéје несв *скита, луња, глупира се.* — Кудé ли по цéл дьн улавéје онúја ýлча, те не дóоди дóм?

ýлавка ж *замајана женска особа.* — Да дадéш еднó телé да чýва, ýлавка ће га загýби.

ýлавко м *замајана мушка особа.* — Нéмај пóсла с ýлавка.

ýлавча м в *улавко.* — Ма, то[ј]-е ýлавча, бéгеј од њéга, нејé твоé дрýштво.

ýлавче с *замајано дете.* — Еднó детé úмају, па и онó ýлавче.

улазе́ње с гл им од *улази.* — Не́ма ви́ше улазе́ње и излазе́ње, сьг закла́пам вра́та.

ула́па (се) свр *упрља (се), умаже (се).* — Улапа́ше ме гове́да до[к]-ги прекарува́ преко ба́ру. — Улапа́ се у бла́то ко ћеремици́ја.

ула́пан, -а, -о трп прид *умазан.* — И́де тако́ј ула́пан, незакр́пен, ко пустиња́к.

ула́ска[1] свр *учини блиставим, украси.* — Зна́е да ула́ска њо́јну со́бу, да се заѕве́риш.

ула́ска[2] свр *пришије ласке (шљокице) на вуту.* — Јо́ш кьд ула́скам ву́ту, ће ви́диш ква́ ћу бу́дем.

ула́ска се свр *дотера се да блиста.* — Уласка́ла се ко неве́ста, па све́ на њу трепти́.

улашти́ (се) свр **1.** *углача (се).* — Док се вр́нем од Меја́не, о́ћу да улашти́те ку́ћу, то́[ј]-ви-е зада́так. — Улаште́ле му се пантало́не на гузи́цу о[д]-цеде́ње по це́л дьн. **2.** *пресијава се.* — Улаште́ле се ву́те од ла́ске и мани́стра на собо́р, мили́на да погле́даш.

уле́гне се свр **1.** *налегне се.* — До́бро да нага́зиш око др́во, да се уле́гне зевња́, да се оно́ при́ми. **2.** *улуби се.* — Па́дал ле́ген на ка́мен, па се улегну́л.

улегњу́је несв *улази.* — Коко́шке не́ће да улегњу́ју у кокоши́њац.

улегњу́је се несв *належе се, слеже се (земља).* — Улегњу́је се зевња́, па ли́чи да гро́б пропа́да.

улежи́ се свр пеј *аздише, постане лењ.* — Улежа́л се нерaботе́јећи ни́шта.

уле́зне свр **1.** *уђе.* — Уле́зне у мо́ју ку́ћу беш-чука́ње, ко да-е то́ј њего́ва коша́ра. — Дојде́ чове́к, и уле́зе ту́ј, и ра́сплака се кьд ме виде́ с кр́каву гла́ву. — Остаи́л отво́рен капа́к, да уле́зну коко́шке.

/уле́зне у њи́ву/ изр *почне да обрађује земљу (оре, копа, сеје).* — Кьд уле́зне у њи́ву, це́ло ле́то оста́не та́м.

/уле́зне у ште́ту/ изр *стока направи штету.* — Са́мо ви др́њкајте, а гове́да ви уле́зла у ште́ту.

уле́пи се свр *замаже се, упрља се балегом.* — Гове́да му се све́ улепи́ла, ме́сто да ги отима́ри, он ги тако́ј пу́шти да пасу́.

Улиа́на / Улија́на ж хип од *Јулијана.*

ули́та[1] несв **1.** *улеће.* — Ули́тају го́луби на та́ван, све засра́ше, а ни́шта им не мо́жеш. **2.** фиг *улази брзо.* — Ули́та си тако́ј у ку́ћу, бес куца́ње.

ули́та[2] (се) свр фиг *усере (се).* — Ули́та га́ће ко да-е мале́чак, ово́лки би́лмез. — Улита́л се у га́ће о[д]-цре́шње. — Немо́ј се дете́ ули́та, на вре́ме га во́ди пона́поље.

улита́ње с гл им од *улита[1] (1, 2).* — Ово́ј сам прозорче́ напраи́л за улита́ње го́луби (*1*). — Нави́кал на улита́ње, па и не ку́цне на вра́та, тике́ улети́ ко не́здрав (*2*).

ули́ти свр *уништи, упропасти,* в *улитка (1).* — Гове́да ми све́ улити́ла ове́с у Стра́ње. — Деца́ улити́ла тра́ву на гу́вно игра́јећи ло́пту, па не́ма ни́шта от косе́ње. — Чеши́ре улити́л од возе́ње на ду́пе.

ули́тка свр **1.** *углача, умазни, истањи.* — Мло́го си улитка́л теј чеши́ре, бр́зо це исце́пу. — Улитка́л ду́пе седе́јећи на столи́цу. — Да ми ули́ткаш ово́ј држа́ље за секи́ру. — Оде́ло му се улитка́ло, тре́бе да ку́пи но́во. — Улитка́ли ми се опьнци, па се кли́зају по тра́ву. **2.** *начини се клизавица, поледица.* — Деца́ улитка́ла прти́нку, мо́ж да па́днеш да се распу́чиш.

ули́ткан, -а, -о трп прид *изглачан.* — Ули́ткане ти ове́ј ципе́лке, те́шко ће с њи о́диш по помр́злицу.

у̍лице прил **1.** *напоље*, в *наулице*, в *поулице*. — Излѐзе на у̍лице. — Смр̍зал се одѐјеħи го̍л по у̍лице. — Изла̀зите на у̍лице! **2.** фиг *у клозет*. — И̍де по-у̍лице. — Озѐбал, па му се сва̀ки ча̀с и̍де по у̍лице.

у̍личњак м бот *биљка дугих овалних листова, користи се у народној медицини*. — У у̍личњак се нека̀д чува̀ло си̍рište пра̀ено од јагњеħи жељу̍дац. — Авли̍ја им свѐ ура̀сла с у̍личњак.

у̍лка ж в *улавка*. — У̍лка у̍лава, дојдѐ да вој заплетѐм ра̀мфлу, па се и̍згуби.

уло̀па (се) свр *упрља (се)*. — Немо̀ј ме уло̀паш с теј ко̀мине, па̀зи како̀ ги но̀сиш! — Улопа̀л се с ма̀лтер, да га не познајѐш. — То̀ј детѐ не пости̍зам ви̍ше да пѐрем, уло̀па се ко свињчѐ.

уло̀пан, -а, -о *упрскан, упрљан*. — Говѐда му свѐ уло̀пана од ба̀легу, кьд им не пости̍ља редо̀вно.

улу̍бен, -а, -о *улубљен, оштећен*. — Улу̍бен кота̀л трѐбе се однесѐ кудѐ Та̀нета калаци̍ју у Предѐне, да га попра̀ји.

улу̍би (се) свр *оштети (се), угне (се)*. — Кои̍ ово̀лко у̍лу̍би овѐј пани̍це. — У̍дари котлѐ, па га у̍лу̍би. — Немо̀ј ти испа̀дне чу̍турица, да се улу̍би. **2.** фиг *претуче*. — И̍ма о[д]-тепа̀ње ду̍пе да му улу̍бим!

улу̍чи свр *потопи какву храну у маринат у коме има доста белог лука*. — Улу̍чим попри̍ке у бѐли лу̍к, зејти̍н и си̍рħе и свѐ тој ту̍рим у бурчѐ.

у̍лча м в *улавко*. — У̍лчо у̍лави, кудѐ си заулавѐл па те цѐл дьн нѐма?

у̍љ[1] м *креста код петла*. — Што̀-е на ово̀га петла̀ кр̍вав у̍љ, ко да се тепа̀л с комши̍ског? — И ти си пусти̍л у̍љ како̀ петьл.

у̍љ[2] м *шиљ* у изр: **ħена̀р на у̍љеви** *чипка са шиљцевима*.

у̍љав, -а, -о в *улав*. — О̍н у̍љав, она̀ у̍љава, па кьд тако̀ј заул̍авѐју, не умѐју да се вр̍ну до̀м.

уљавѐје несв в *улавеје*. — Уљавѐје по орма̀н, ни о̀н не зна̀је кво̀ тра̀жи.

уља̀ник м *пчелињак*. — Ко̀лко тр̍мке си држа̀л у [у]ља̀ник?

уља̀па (се) свр в *улапа (се)*.– Кьд ви̍че да па̀да, свѐ ме у̍љапа кишети̍на. — Кудѐ се то̀лко у̍љапа, ко да си гази̍л прекò Бла̀то?

уља̀р м *пчелар*.

уљѐпа (се) свр *укаља (се)*. — Заварку̍ј се, да те не уљѐпа ма̀јстор с ма̀лтер. — Уљепа̀л се с ма̀лтер, не мо̀ж се три̍ дьна очисти.

уљѐпан, -а, -о трп прид *упрљан*. — И̍де тако̀ј уљѐпан с ма̀лтер, нѐма кво̀ дру̍го да но̀си.

уљи̍зга (се) свр *учини клизавим, постане клизав*. — Деца̀ уљизга̀ла пути̍њче, напраи̍ла возни̍к, да се искр̍шиш доклѐ донесѐш во̀ду од изво̀р. — Па̀де лѐдена ки̍ша, свѐ се уљизга̀ло куде го̀ђ сту̍пиш.

у̍љка ж *заулава, замајана жена*. — Довѐл у̍љаву у̍љку да му во̀ди ку̍ħу.

у̍љка се несв *беспосличи, замављује се, заноси се*. — У̍љка се по цѐл дьн по орма̀н.

у̍љкав, -а, -о *замајан, занесен*. — Бѐше некакьв у̍љкав човѐк, занесѐ се па не зна̀е кудѐ о̍ди.

у̍љкавац м **1.** зоол *ситна мушица која уједа*. — У̍еде ме кроз чера̀пу у̍љкавац па се цѐл дьн чѐшам. **2.** фиг *замајана, занесена особа*. — Ти̍ја у̍љкавац нѐма се вр̍не два̀ са̀та од Меја̀не.

уљкавѐје несв *губи време*, в *уљавеје*. — Нека̀ он уљкавѐје, ми̍-ци рабо̀тимо полага̀чке.

уљкаво́тина м *замлата, сметењак, занесењак.* — Немо́ј ме пра́ћаш с туј уљкаво́тину да чу́вам гове́да.

уљо́па (се) свр *умаже (се), упрља (се).* — Како́-е лежа́ла у коша́ру, тако́ј кра́ва уљопа́ла ку́к. — Поме́ри се, да те ма́јстор не уљо́па ш-чо́к. — Чи́м им не пости́ља сла́му, гове́да се све́ уљо́пају.

уљо́пан, -а, -о трп прид *укаљан, упрљан.* — Кра́ве му све уљо́пане, како́ ли ги са́мо музу́.

уљопу́је се несв *каља се, прља се.* — Орати́ла сам му куде́ да ступу́је да се не уљопу́је, ал не вре́ди, не слу́ша.

у́људан, -дна, -дно *пристојан, уредан.* — Зар би га моја́ ће́рка погледа́ла да неје́ тако́ј у́људан.

уљу́ден, -а, -о *дотеран, упристојен.* — Тре́бе да си уљу́ден кьд и́деш на сла́ву куде́ доо́ду пу́но љу́ди.

уљу́ди (се) свр **1.** *дотера (се), среди (се), упристоји (се).* — Требе́ да уљу́дим гости́њску со́бу за сла́ву. — Ја ћу ти уљу́дим туј ства́р у о́пштину, и́ч да не бри́неш. — И́ди се уљу́ди, немо́ј така́в пред љу́ди. — Ка[д]-це уљу́ди, нека до́јде да ора́тимо не́што ва́жно. — Ко́лко то́лко, ал се бар уљу́ди. **2.** фиг *испастрми.* — Ти зако́љи вепра́, а башта́ ће га зача́с уљу́ди. — То́за-е ма́јстор да уљу́ди бравче́ по мера́к.

уљуђува́ње с гл им од *уљуђује се.* — За тој њего́во уљуђува́ње ја би се већ врну́л ис Цр́ну Тра́ву.

уљуђу́је се несв *дотерује се.* — Уљуђу́је се, ју́тре ће тавнино́м на паза́р у Власо́тинци.

у́љча м *заулав, замајан, будаласт човек.* — Не да́л ти Го́спод да и́маш рабо́ту с оваквóг у́љчу.

у́ма ж *глина,* в *бела ума.* — Ту́ј, под Спаисковицу, смо копа́ли у́му за цре́пње.

ума́же (се) свр *упрља (се).* — У́маза ми ку́ћу с те́ј ка́љаве чи́жме. — Како́-е је́л пр́жено јајце́, тако́ј се умаза́л.

ума́зни се свр *постане фин, љубазан.* — Одједну́ш се умазни́ла, ко да не зна́м на што́ она́ би́је.

ума́л прил *умало, замало.* — Ума́л да забора́им да ти ка́жем поздрави́л те А́рса ис-Коза́рницу.

ума́ли свр *смањи, умањи.* — Мло́го си ми умали́л, приси́пи, бре́, напу́ни ми ча́шку, несьм полови́н чове́к. — Скро́з им умали́ли пла́те.

ума́лко прил *замало, умало.* — Ума́лко да га зате́кнеш кот-ку́ћу, ма́лопре отиде́ у водени́цу.

/у́малко ти било́/ изр *недостајало ти и на оном свету.* — У́малко ти било́ то́ј што си ми узе́ла, а не вр́ћаш (*клетва*).

умаљува́ње с гл им од *умаљује (се).*

умаљу́је (се) несв *смањује (се), умањује (се) што.* — Бу́ла поче́ла да умаљу́је млеко́. — Умаљу́је се вода́ ле́ти, едва́ те́ра водени́цу. — Умаљу́ју се деца́ у село́, ће ни затво́ру шко́лу.

ума́сти (се) / умьсти (се) свр *офарба (се), обоји (се).* — Однéсо јуче́рке куде́ бојаџи́ју да ми умьсти пређу́. — Умасти́л се све́ с ма́стило.

/ума́сти брци/ изр *окористи се.* — Чу́јем, у́масти и ти́ ма́лко бр́ци куде Ру́лку, не бе́ше без и́ч.

умеја̀ње с гл им од *умеје, умеће, вештина.* — Без умеја̀ње нѐће га напра̀иш, па да си Го̀споду из о̀ко испа̀дал.

умеја̀тан, -тна, -тно *вешт, умешан.* — Тој детѐ ѝма мло̀го умеја̀тне ру̀ке, па што умѐје да тка̀је, па да плетѐ, везѐ, чу̀до еднò. — Тој ти-е едну̀ш умеја̀тан човѐк.

умѐје несв *уме.* — До̀бар тѝшљар, о[д]-др̀во умѐје свѐ да напра̀и. — Н-умѐјем да ти ка̀жем квò сам свѐ видѐла у ва̀рош. — Н-умѐје нѝшта у ру̀ке да рабо̀ти, ни да плетѐ, ни да везѐ, ни да штрѝка. — Н-умѐје си ни сколу̀бе плетѐ.

умѐље свр *самеље.* — Откара̀ двѐ врѐће да умѐљем жѝто.

умѐтне се свр *наследи особине претка.* — Уметну̀л се на деда̀ Драго̀мира, са̀мо би да ја̀ше ко̀њи.

умилку̀је се несв *мази се, умиљава се.* — Мачѐ па тра̀жи да се умилку̀је, неголи детѐ.

умиљува̀ње с гл им од *умиљује се.*

умиљу̀је се несв *умиљава се.* — Пома̀зни детѐ, вѝдиш ко̀лко ти се умиљу̀је.

умѝне свр *прође, престане бол.* — Уминушѐ му бо̀лови, па се ма̀лко смѝри и за̀спа. — У̀мину ми зу̀б од онѝја пра̀шак.

умињува̀ње с гл им од *умињује.*

умињу̀је несв *пролази.* — Поль̀к му умињу̀је болѐж.

умѝра несв *умире.* — Кому̀ се па умѝра? — На сѝлу се не умѝра.

умира̀чка ж *умирање, смрт.* — Ква̀ те умира̀чка спопѐла, та̀м било̀ — та̀м остало̀, јо̀ш смо ми мла̀ди.

умѝслен, -а, -о трп прид од *умисли, умишљен, замишљен.* — Дојдѐ из рабо̀ту мло̀го умѝслен, квò ли-е у пита̀ње, само о̀н зна̀е.

умислѐје (се) свр *замисли (се), одлута у мислима.* — Квò ли-е са̀мо умислѐл? — Умислѐје се, па отѝде кој зна̀е кудѐ.

умѝсли (се) свр *замисли (се), намисли.* — Умѝсли нештò и о̀дма о̀ће да такòј бу̀де. — Умислѝл се и отишьл ко̀ј зна̀е кудѐ.

умѝта несв *мете.* — Умѝтамо с метлу̀ од гра̀њке оно̀ј гу̀вно, ће насађу̀јемо вра̀.

умишља̀ва несв *замишља.* — Квò ли само умишља̀ва да-е о̀н? — Мо̀ж само да умишља̀ва, о[д]-то̀ј нѐма нѝшта.

умла̀чи (се) свр *утопли (се), учини (се) топлијим.* — Умлачѝла сам ти млекò, да попѝјеш. — У̀млачи се со̀ба какò накла̀до шпо̀рет, ина̀че бѐше гинѐж.

умо̀кри (се) свр **1.** *накваси (се), покваси (се).* — У̀мокри ме кѝша од Стѐпановци наова̀м. — Умокрѝмо се прекò Чемѐрчицу. **2.** фиг *уплаша (се).* — Узò га у ру̀ке онò ме у̀мокри. — Умокрѝло се детѐ, да га преповѝјеш.

умолушаѝви (се) свр *убуђа (се), уплесниви (се).* — Облеклò му све умолушаивѐло у ко̀вчак, какò да га у њѐга сарању̀јемо? — Немо̀ј се па умолушаѝви по̀друм, трѐбе га чѐсто ветрѐјеш.

умотува̀ње с гл им од *умотује (се).* — Да не бѐше умотува̀ње са ша̀л, досьг би се скочанѝл.

умоту̀је (се) несв *завија (се) нечим.* — Умоту̀ј детѐ, да се не прела̀ди. — Умоту̀јем ву̀ну на кудѐљице, за предѐње.– Мло̀го се умоту̀јеш, ће се озно̀иш, нејѐ то̀лко ла̀дно.

умо̀ча (се) свр *умокри (се).* — Ћу га тѐпам доклѐ се не умо̀ча! — У̀моча се детѐ у га̀ће о[д]-цтра̀. — У̀моча ни свѐ кѝша доклѐ дојдо̀мо до̀м.

умочува̀ње с гл им од *умочује се.* — Прѐбаја му боба Марѝчка и ѝзлечи га од умочува̀ње.

умочу̍је се несв *уйишује се*. — Ко̍ј се умочу̍је, ће му обуче̍мо ко̍жне га̍ће.

умо̍чко м пеј *уйишанко*. — Ви̍кај оно̍га умо̍чка да ти вр̍не гове̍да и[з]-ште̍ту.

умочу̍ља ж пеј *уйишуља*. — Умочу̍ља, она̍ ми па нешто̍ зна̍е.

умре̍л, -а, -о *умро*. Изр: — Умре̍л о[д]-цтра̍ (*иресйраши се*). — Умре̍л/а за њу/ње̍га (*йревише воли кога*). — Умре̍л без во̍ду и ле̍б (*йрежеднео, йрегладнео*).

умр̍сен, -а, -о *замршен, умршен*. — Ко̍ј ће да разбе̍ре ове̍ј умр̍сене ни̍тке.

умр̍твен, -а, -о *умршвљен*. — Лежи̍ тако̍ј умр̍твен, не ди̍ше, о̍ће да ни упла̍ши.

умр̍тви свр фиг *йребије*. — Умртви̍л га о[д]-тепа̍ње. — Не да̍вај, ће умр̍тви дете̍ с оне̍ј ручети̍не.

умр̍тви се свр *начини се мршвим*. — Умртви̍ла се лиси̍ца и лежи̍ на пу̍т, че̍ка кој ће да про̍јде (*йрича*).

уму̍дрен, -а, -о фиг *ћушљив, замишљен*. — Мло̍го ми-е нешто̍ уму̍дрен, да неје̍ бо̍лесан?

уму̍дри се свр *ућуши се*. — А што̍ си се то̍лко умудри̍л, да неси̍ па неки̍ па̍кос напраи̍л?

уму̍љи свр *увуче*. — Умуљи̍л гла̍ву у капу̍т, па са̍мо стриже̍ с у̍ши.

умурда̍ри свр *лоше уради, уйройасши*. — Умурдари̍л је све̍ што сам му дала̍ да урабо̍ти.

умурда̍ри се свр *ойогани се, унереди се, уйрља се*. — Ће остаре̍је, це умурда̍ри, ко̍ј ће га тьг гле̍да?

уму̍сен, -а, -о *намргођен*. — Отиде̍ уму̍сен до̍ма, не да̍домо му кое̍ је тражи̍л.

уму̍си се свр *замисли се, намргоди се*. — Ко̍ј ли га на̍љути, те се у̍муси како̍ му̍са, па отиде̍?

у̍наѕад прил *йре неког времена*. — Ка[д]-це се̍тим, го̍дину-две̍ у̍наѕад ко̍лко сам са̍мо поработи̍л и тој све отиде̍ у там-ту̍м.

унака̍же свр *нагрди, учини ругло од некога*. — Кво̍ ти-е тој уработи̍л, унаказа̍л те на̍чисто. — Што̍ ја и̍мам да га би̍ем, кьд га са̍м Бо̍г унаказа̍л.

у̍накрс прил **1.** *укршшено*. — Свекр̍ва која̍ до̍јде, она̍ но̍си оме̍сено крева̍јче, ле̍по, па умо̍тано сьс бе̍лу пређу̍ и а̍лену пређу̍, па замо̍тано у̍накрс. **2.** изр: — Не зна̍је две̍ у̍накрс (*глуй*).

уна̍около прил *около, свуда*. — Потр̍чи уна̍около, мо̍ж ће ги спа̍зиш.

уна̍пред прил **1.** *раније, йре него*. — Мо̍ра му даде̍ш уна̍пред, ина̍че не̍ће ни̍шта да бу̍де от по̍со. — Мло̍го ми са̍т и̍де уна̍пред. **2.** *найред, у будућносш*. — Тре̍бе чо̍век да гле̍да само уна̍пред, а не уна̍ѕад.

унапре̍дак прил *добро*. — Пошло̍ им, да̍ не чу̍је ђа̍вол, све̍ унапре̍дак.

у̍натраг прил *уназад*. — Ка[д]-це оѕр̍неш у̍натраг, кво̍ си спечали̍л у дунђерлы̍к?

у̍натрашки прил *уназад*. — Не о̍ди у̍натрашки, ће па̍днеш да расцо̍паш ту̍ј ти̍кву.

унесе̍ се свр фиг **1.** *замисли се*. — Ка[д]-це унесе̍ тако̍ј, не мо̍ж га дови̍каш. **2.** *занесе се, йадне у занос*. — Унесе̍ се у орату̍, ко пи̍нтур у чво̍рову дугу̍.

/у ни̍кое вре̍ме/ изр *у невреме, у зло доба*. — Вика̍ ме усре̍д но̍ћ, у ни̍кое вре̍ме, да му преу̍знем коња̍. — Па̍де сне̍г у ни̍кое вре̍ме. — Отиде̍ ми ма̍ти у ни̍кое вре̍ме, па оста̍до сироче̍.

уну̍чьк м дем и хип од *унук*. — Ово̍ј ли ти-е уну̍чьк од Мила̍на.

унуче̍нце с дем и хип од *унук/унука*. — Ове̍ј бонбо̍не да понесе̍ш на унуче̍нце.

уну̍чка ж дем и хип од *унука*. — Куде го̍ђ да по̍јде, уну̍чка све̍ с ње̍га.

у̍њка[1] несв *говори кроз нос.* — Ако о̍н у̍њка, немо̍ј и ти̍ да ми у̍њкаш, ћу те уте̍пам.

у̍њка[2] ж пеј *жена која говори кроз нос.* — У̍њка у̍њкава, по це̍л дън ми зауњку̍је, па ни̍шта не уработи̍.

у̍њкав, -а, -о **1.** *онај који говори кроз нос.* — Не мо̍гу ви̍ше да слу̍шам ти̍ја у̍њкав гла̍с. **2.** фиг *заулав, приглуп.* — Не на̍дај се од ње̍га, ви̍диш какъв је у̍њкав.

у̍њча м пеј *човек који говори кроз нос.* — Виде̍л од оно̍га у̍њчу, па и о̍н у̍њка, ми̍сли то̍-е до̍бро.

у̍о с *уво, ухо.* — Шапну̍ вој на у̍о и она̍ излезе, те вој да̍до писа̍мце.

угла̍вен, -а, -о *зауздан, везан оглавником.* — Не бо̍ј се, воло̍ви су угла̍вени. — Да не̍је угла̍вен, съг би уштркља̍л.

угла̍ви свр *стави оглав (стоци).* — Угла̍ви гове̍да на ја̍сле, па нека̍ лежу̍, до̍бро су се напа̍сла дањ̍ске.

уо̍ди свр *обилази, облеће.* — Уоди̍ Јорга̍ћија, уоди̍ не̍колко ле̍та око̍ Ро̍ску, ал га она̍ нете̍.

удува̍ње с гл им од *удује.* — Какво̍-е тој удува̍ње око мојý кућу, маћи̍је ли ми пра̍ите?

уо̍дује / уоду̍је несв **1.** *хода нервозно.* — Што то̍лко уо̍дујеш, кву̍ му̍ку и̍маш? **2.** фиг *облеће, обилази,* в *облиша.* — Мло̍го уоду̍је око ту̍ђе же̍не, ће га неки̍ замла̍ти да га упоко̍ји.

у̍около прил в *унаоколо.* — У̍около не̍ма ни̍ки да се прези̍вља Спиридо̍новић. — У̍около не̍ма ни една̍ жи̍ва душа̍. — Уза̍ се̍њ и̍де гри̍вна, да се не обр̍ћа у̍около.

уо̍чи свр *спази, види, опази.* — Уочи̍ га едно̍ два̍пут на ва̍шар, ал ми се негде̍ де̍ну и по̍сле забора̍и на ње̍га.

уочува̍ње с гл им од *уочује (се).*

уочу̍је (се) несв *види (се), уочава (се).* — Понеста̍ла сам и с о̍чи, па не уочу̍јем веће̍м ни љу̍ди. — Немо̍ј да ми̍сли да се не уочу̍је кво̍ о̍н и Драги̍ња рабо̍ту.

упа̍лен, -а, -о *упаљен.* — Оста̍или упа̍лено гаса̍рче, па изле̍зли нау̍лице.

упа̍ли свр **1.** *запали.* — Упали̍л параспу̍р на орни̍ште, да изгори̍. **2.** *наложи.* — Упа̍ли о̍гењ да се зато̍пли ку̍ћа. **3.** фиг *пође за руком.* — Е тој не̍ће да му упа̍ли како̍-е намисле̍л. — Ће му упа̍ли да гу нагово̍ри да по̍јде с ње̍га.

упа̍ли се свр *запали се.* — Упали̍ло се Милто̍јино се̍но у Арни̍це.

упа̍нти свр *запамти, упамти.* — Упа̍нти кво̍ ти де̍да казу̍је, па кът пораcте̍ш, ће се опсе̍тиш ел тако̍ј било̍. — Са̍мо га ку̍че упанти̍ло.

упа̍шка се свр **1.** *напуни гаће, усмрди се.* — Немо̍ј се упа̍шкаш о[д]-туј рабо̍ту. **2.** фиг *умори се, задише се, намучи се.* — Упашка̍ се диза̍ећи и товаре̍ећи тру̍пци у ко̍ла.

упепељи̍ви се свр *запраши се пепелом.* — Пепр̍шка се по пе̍пел, па се све̍ упепељиви̍л.

упепр̍шка се свр *упрашњави се.* — Упепршка̍ла се деца̍ у пе̍сак ко коко̍шке.

упепр̍шкан, -а, -о трп прид *запрашен, заривен.* — Бе̍ше лопа̍та упепр̍шкана у сне̍г, едва̍ гу најдо̍.

упе̍ри свр *управи.* — Упери̍ла о̍чи у ње̍га, ко да гу-е маћиоса̍л. — Не уперу̍ј пу̍шку у ме̍не!

упе̍ца (се) свр **1.** *уједе.* — Упеца̍ла га бу̍ја̍ на обра̍шче. — Упеца̍л се на покри̍ве. — Упеца̍л се са жарчък. **2.** *ожеже (се), опече (се).* — Немо̍ј те упе̍ца покри̍ва. **3.** фиг *превари (се).* — Немо̍ј те упе̍ца змија̍ да вој узи̍маш па̍ре за то̍ј.

упе́че се свр *стече се, стврдне се.* — То се упе́кло, то се ча́ђе уватѝло на гре́де, па су ко че́лик.

упе́чи (се) свр в *упеца (се).* — Ако те упе́чи змија́, ће настра́даш. — Ће те упе́чу покри́ве ако ту́ј прооди́ш. — Упечи́л се на некакву́ беду́, па му се ди́гла гука́ на ми́шку.

упи́ва несв *упија.* — Ци́гла упи́ва во́ду све́ докле́ се не наци́ца.

упива́ч м *упијач.* — Несьм ја упива́ч, па да упи́вам што ви расипу́јете.

упипетљи́ви се свр фиг *врти се укруг.* — Упипетљиви́ла се, па не зна́је кво́ рабо́ти.

упи́ра несв **1.** *подупире.* — Упира́ пло́т с неки́ ко́лци да не па́дне, па се умори́. **2.** фиг *настоји, убеђује.* — Упи́ра да по́јдем с њу́ у Јова́новци, ал ја́ не мо́гу да одлу́чим.

/упира́ о́чи/ изр *гледа.* — Упира́ о́чи у ме́не, упира́, ко да ме пр́ви пу́т виде́ла.

/упи́ра пр́с/ изр *показује.* — Нешто́ вој казу́је, а све́ накуде ме́не упи́ра пр́с.

упи́ра се несв *упире се, настоји, труди се око кога или чега.* — Упира́ се, упира́ да вој дока́жем да неје́ у пра́во, и не могá, не́ће ме слу́ша.

упира́ње с гл им од *упира.* — Насе́ко и зашиљи́ ко́лци за упира́ње тара́бе. — Едва́ при́вати, уз мое́ упира́ње, да ни даде́ коња́ за на ва́шар.

упира́ч м *подупирач.* — Напра́и упира́ч, да га у́преш да држи́ докле́ га не прези́даш.

упица́ни се свр *дотера се, улепша се.* — Упицани́л се ко ста́ра ко́ла, па отиде́ на собо́р.

упишо́рен, -а, -о *угушен.* — Неје́ он уби́ен, него́ упишо́рен у ку́ћу, кьд су гу запали́ли Бу́гари.

упишо́ри (се) свр *угуши (се), убије.* — Не покри́вај се преко́ гла́ву, ће се упишо́риш у сьн. — Ће те ва́ти нека́ бабе́тка, ће те упишо́ри по[д]-цу́књу (*тако су некад застрашивали децу у Црној Трави*).

у́пла / у́плав м *стрес од великог страха.* — Ка-це чове́к од нешто́ прету́ри, доби́је у́пла. — Доби́л у́плав, не мо́ж га сми́римо. — Вати́л у́плав од грмља́ву.

упли́ска (се) свр *упрска (се).* — Све́ ми дете́ уплиска́л с во́ду они́ја твој бесни́к. — Како́ се то́ј у́век упли́скаш кьд прео́диш ба́ру?

упли́скан, -а, -о трп прид *упрскан, наквашен.* — Што си то́лко упли́скан, куде́ си око во́ду гази́л?

упли́та несв **1.** *уплета, сплиће што.* — Упли́та ки́тке у ко́су. — Сьг бьш упли́та рукави́ на џемпи́р. — Поби́ју се по́близо ко́лци, па се око њи́ упли́тају гра́њке и тако́ј се ограђу́је. **2.** *уплиће кога у што, веже кога за што.* — Немо́ј ме́не ви́ше да упли́та у његове пекља́нције. — Не упли́тај жену́ у то́ј кьд неје́ кри́ва.

упли́та се несв **1.** *уплиће се, меша се у што.* — Упли́та се ко́лко да пра́и гу́нгулу, дру́га ко́рис од њега не́ма. — Упли́та се куде́ му неје́ ме́сто. **2.** *комеша се, плету се (змије у клупко).* — Ла́зу, па се упли́тају у клу́бе ти́ја га́дови.

уплита́ње с гл им од *уплита (се),* **1.** *мешање у туђ посао.* — С уплита́ње са́мо ће им напра́иш још ве́ћи пробле́м. — За уплита́ње едну́ш је доби́л по чо́кало. **2.** *одузимање и додавање петљи у плетењу, уплетање.* — Тре́бе да зна́ш до́бро уплита́ње, да мо́ж да исплете́ш пре́дњицу и рукави́. **3.** *учвршћивање зубаца на брду за ткање.* — На зу́пци тре́бе уплита́ње с пр́тен кона́ц и то[ј]-ја́ко, да не мр́дају. **4.** *ојачавање (плот), градња (кошница).* — Отиде́ да упли́та та́рабе на трлу́, да се не провуку́ју о́вце. — Упли́та тр́мку, чела́ само што се неје́ пушти́ла.

уплиħа (се) несв в *уплиша (се).* — Немој ме више уплиħаш у теј работе, несьм ја за тој. — Уплиħа се у оној што не знае, после му дојде криво.

уплиħање с гл им од *уплиħа (се).* — Тој смо се договорили однапред: нема уплиħање у туђу работу.

уплуа се свр *навуче мирис буђи, добије нейријатан мирис.* — Све ми се џопке уплуале на буђу. — Овој сирење се уплуало на кацу.

упогани (се) свр *зайрља, обави велику нужду.* — Немој да упоганиш туј лопату с лајна, требе ми да узврљујем пржен овьс.– Упоганил се ко тороња куде се проодиза куде задругу.

упознава се несв *уйознаје се.* — Топрв се упознава с алатке, а рекоше, бајагим, мајстор.

упокои / упокоји свр *убије.* — Ако те ритне Брешко у пашљак, ħе те упокои.

упокои се / упокоји се свр *умре.* — Упокоил се на треħи дьн по Велигден.

упраља несв **1.** *газдује, уйравља, брине.* — Знае ли се кои упраља у овуј куħу, ел мишови коло воду. **2.** фиг *удешава.* — Тај стара кучка упраља да се узну Деско и Милунка.

упраља се несв **1.** *оријенйише се.* — Исечене све буке, нема по кво да се упраљаш кьд идеш кроз Валмиште. **2.** фиг *угледа се.* — Упраљај се према баштӯ, па такој и ти работи: ка[д]-це оре, ка[д]-це копа, ка[д]-це коси. **3.** *йоводи се.* — Све се упраља како онија мангупи работу, па и он.

упраљање с гл им од *уйраља (се).* — Кои-е способан за упраљање, нека упраља. — Нема упраљање по мангупи и олоојде, докле сам ја жив!

упре свр **1.** *йодуйре.* — Куħа се требе упре добро з-диреци, да не падне, видиш да-е попустила. **2.** *йогура.* — Упри појако, да изгурамо кола из батлак. **3.** фиг *размисли.* — Нека сваки упре прс у чело и нека се добро замисли над овој што се десило. **4.** фиг *йокаже.* — Упре прс у мене ко да сам ја тој уработил. **5.** фиг *йогледа.* — Бадава упре очи у мене, не-то ништа да вој кажем.

упре се свр *ослони се.* — Упри се на овија камен кьд гураш, да ги изгурамо из батлак.

упрегне свр фиг *наговори, намеѿне нешѿо.* — Оħе и мене да упрегну у туј работу, ал не бива, несьм дете да ме залажу с играчку.

упрегне се свр фиг *ирихваѿи се.* — Докле ħе више само: упрегни се, Тикомире, па рмбај, а други да ладују.

упреза (се) несв **1.** *уйрежe (се).* — Ако н-умеје да упреза говеда, како ħе работи с њи? — Була се отелила одавначке, мож се упреза. **2.** фиг *намеħе йосао.* — Упрезају га за свашто, ко да-е Милојино магаре. — Ники га не упреза, сам си трчи да работи. — Упреза се сам ħе докарује шодер из реку.

упрезање с гл им од *уйреза (се).* — Нема упрезање у јерам, Мурџа нешто укуњал.

упреħе (се) свр *зайреѿа (се).* — Упреħамо компири у пепел, ка[д]-це испекоше, дошли ко шиħер. — Гледал сам: боба-Роса упреħе јајце у вруħ пепел и жар, па га испече. — Упреħи се у сламу да се одмориш, док докарамо други воз да га зденемо. — Упреħале се кокошке у песак, па лежу.

уприда несв *уйреда две или ѿри ниѿи у једну,* в *врѿка.* — Уприда жице да ми плете џемпир.

упридање с гл им од *уйрида,* в *врѿкање.* — Од упридање зависи кво ħе ти буде мање за плетење.

упрни несв *одстоји, омекша,* в *угњилеје.* — Тури теј крушке дервенке у сламу, да упрну, тьг су поблаге да се једу.

упролет прил *у пролеће.* — Цéлу зиму викамо: тој ће работимо упролет, а кьд гране пролет, ми па одгађамо работу за лéто.

упрпа се свр *уплаши се, препадне се.* — Упрпал се добро ка[д]-цмо га пречекали усред ноћ у Блато.

упрска свр **1.** *скваси, намокри.* — Завати ни куде Романски рид, па ни до дом све упрска киша. **2.** фиг *поквари, упропасти.* — Едва га запослимо, ал он упрска работу. — Упрскал ствар, ништа нема о[д]-тој, залуд се надамо.

упрти свр *запрти терет, наметне на се.* — Упрти ранац с урутке и отиде на воз, у бéли свет, у работу.

упрти се свр **1.** *натовари се, запрти се.* — Упртил се с онолки сандук чак у Предене. **2.** *утегне се, обуче се.* — Упрти се добро, дува неки ветрина ће те прокорма уз Дéл. **3.** *пође, упути се.* — Куде си се упртил такој сабајле? — Упрти се дирек на станицу.

упртњак м *терет.* — Стури з-грбину тија упртњак, да седнемо куде кладанац да се одморимо.

упрћен, -а, -о **1.** *прћаст.* — Чијо-е оној девојче с упрћен нос, личи ми ко да-е од Гмитрови. **2.** фиг *надигнут (полни уд).* — Ка[д]-це пробуди, а стојко му упрћен.

упрћи свр **1.** *загледа се, упери поглед.* — Упрћил очи у мене ко да сам му све живо потепал. **2.** *накостреши.* — Тај дивља мачка с реп голем, па га нагор упрћила. — Упрћи брци и отиде ус-пут, кво-[о]ће, ништа не рече.

упрћи се свр *дигне се, надигне се, скочи (мушки полни уд).* — Упрћило му се чибуче, цéл ноћ неје пишкал.

/упрћи стојка/ изр *крене, пође.* — Куде си такој сабајле упрћил стојка?

упрчавен, -а, -о пеј *прљав, умазан,* в *салтосан* — Како мож да га гледа да вој муж иде упрчавен?

упрчави се свр пеј *упрља се.* — Немој да чекаш да ти се кошуља толко упрчави, донеси ми да ти оперем.

упуљи (се) свр *загледа (се), забуљи (се) у кога или што.* — Упуљил у мене, не испушта ме из очи. — Упуљил се у њу ко вук у јагње. — Упуљила се у огледало и такој два сата пуљи. — Упуљили се едно у друго ко да се несу видели од наћаске.

упуца свр *убије.* — Упуцал га неки ловџија, ал још се не знае кои.

уработи свр *уради, заврши.* — Ако га не уработимо данаске, чека ни за јутре. — Што се даньс уработи — уработи, нешто може и јутре. — Мора се уработи, па Бог.

урадéл, -а, -о *урадио.* — Урадéл га ко суртук. — Урадéл га, па га изгорéл. — Урадéл га, па га заличил. — Да га он неје урадéл, ники се не би навател да га работи. — Урадéл га, па га изéл. — Урадéл га за алос.

урамување с гл им од *урамује*; *урамљивање.* — Однесе наше слике куде сликара на урамување.

урамује несв *урамљује.* — Увеличује и урамује слике тија Светислов.

урани свр *ухрани, утови.* — И теј две свиње што урани, раздадо на мои аламани.

урасне свр *зарасте.* — Кьд овакој све урасне у трн, глог и метловине, душа ме заболи. — Кьд толко урасне, све ми орати ће запустеје без људи. **2.** *пусти дугу косу.* — Што си дала да ти дете онолко урасне, што га неси ошишала?

урастеје свр в пр под *урастује.* — Кьд урастеје у косу, дојде ми да га све оскубем.

урастује несв *урасша, обрасша.* — Сьг све урастује у метловине, такој ће урастеје у пустињак.

урвина ж *сшрмина, йровалија, ровина.* — Едва прејдомо онеј урвине, докле излезомо на прав пут.

урвинка ж дем од *урвина.* — Урвинка до урвинку, нигде раван пут.

урда ж *врсша йосног сира од суруйке, грушевина.* — Напуни ми заструг с урду и тури неку киселу поприку, да понесем у дрва.

уредан, -дна, -дно *чисш.* — Млого-е уредна жена, све од њу купуем сирење.

уредба ж фиг *вишњи закон, виша сила,* в *Божја уредба.* — Кој се не влада по Божју уредбу чека га пакьл.

уреди[1] свр *среди, йосйреми.* — Ти да уредиш кућу докле ми жњејемо на Вител.

уреди[2] свр фиг *йовреди, озледи.* — Немој за туј руку, ће ми уредиш рану куде сам се посекал. — Уреди ми руку, па ме заболе до коске.

уреди се[1] свр *среди се, доштера се.* — Уреди се добро, там куде идеш има девојке, да те не виду таквог.

уреди се[2] свр фиг *йовреди се, озледи се.* — Таман ми беше зарасло, оклизо се, па се уреди.

урежњаци м мн *осшашак основе кад се изашка жељени йредмеш.* — Изаткаем ћилим, изрежем урежњаци с ножице, и готово.

урезили (се) свр *осрамоши (се), обрука (се).* — Што гу урезили онакој, неје ти ништа лошо рекла? — Сам се урезилил с туј крађу, други му неје крив.

урекне свр в *урочи.* — Немој ми урекнеш дете, кьд га видиш колко-е порасло. — Урекла ми дете, па цел ноћ преврека.

урекне се свр **1.** *зарекне се.* — Урекну се да више не оратим с њу, ал ме неки враг накара те па продума. **2.** фиг *обећа се,* в *обрекне се.* — Урекла се за еднога момка, па порекла, и више гу ники неје просил.

урече се свр *обећа се,* в *обрече се.* — Ка[д]-це еднуш девојка урече, не поврћа се реч.

урипи свр *ускочи.* — Урекоше га мајстори, урипи газдин петал у грне.

урипне свр у дем знач: *урийи.* — Ће урипне скакац у чорбу на косачи.

урипување с гл им од *урийује.* — Средил се с урипување у кречану, затој носи гипс.

урипује несв *ускаче.* — Покри грне, да не урупују скакци у чорбу, докле сенари не седну.

урита свр *коњ или говече удари ногом човека.* — Урита ме Врањча у пашљак, едва се поврну.

урица се несв *обећава, заклиње се.* — Урица се да ће даде паре за јунче до Прокопје.

урка (се) свр *умаже (се) исйљувком, секрешом из носа.* — Куде пројде, све урка. — Уркал целу кућу, да не улезнеш о[д]-црам. — Не види колко се уркал, а оће у кућу да га уводим.

уркан, -а, -о трп прид *умазан йљувачком, балама.* — Дете вој иде уркано, а она се кобајаги бедни.

урла несв фиг *виче, дерња се.* — Урла како гладан вук. — Урла од болеж.

урнисување с гл им од *урнисује (се).* — Потерало ни овој лето на урнисување: однесе ни вода рукољке, Мурца утепа ногу и сьг ја ли да се презам у јерам за дрва?

урнису̍је (се) несв *упропашћује (се), уништава (се).* — Вика̍ му не урнису̍ј воло̍ви с рабаџилък, ал не̍ма на кога̍, къд је недока̍зан. — По̍ље се урнису̍је, а би̍лмез лежи̍ у ку̍ћу, не ва̍та му се ни ви̍ла, ни гребу̍ља.

урни̍ше (се) свр *упропасти (се), уништи (се).* — Кво го̍ђ да му до̍јде до ру̍ке, о̍н урни̍ше. — Удари̍ше ки̍ше, па ми урниса̍ше нео̍брано се̍но у доли̍ну. — Немо̍ј се урни̍ше тој жи̍то у пре̍сак, неје̍ до̍бро осу̍шено.

уро̍ви свр *затрпа земљом, зарови.* — Урови̍мо компири̍ у зевни̍к.

урову̍је несв *затрпава земљом.* — Едни̍ ко̍пају кана̍л за црево̍, дру̍ги га поста̍љају а тре̍ћи урову̍ју и тако̍ј уве̍домо во̍ду од Крчи̍-изво̍р.

уро̍к м нар суј *зло нането човеку разним магијским радњама (маћијама, чинима, погледом).* — Тре̍бе се на дете̍ пребa̍је од уро̍ци. в *јендакуља.*

уро̍кљив, -а, -о *особина онога који може да нанесе зло, да урочи.* — Ако-е она̍ урокљи̍ва, несу̍ сви̍ куде њи̍ урокљи̍ви.

уро̍си (се) свр *намокри (се) росом, нароси (се).* — Уроси̍ си опънци, па ми са̍мо гми̍чкају. — Уроси̍л се оде̍јећи ра̍но по печу̍рке.

уро̍чи свр *баци на кога уроке, урекне.* — Ко̍ј ме уро̍чи, бе̍ли лу̍к му у о̍чи (*басма против урока*). — Урочи̍ле ми гу̍шле дете̍, па це̍л но̍ћ пре̍плака.

уро̍чљив, -а, -о *који је подложан уроку.* — Дете̍ ми-е урочљи̍во, немо̍ј га мло̍го заѕр̍ћаш!

уруле̍јка ж **1.** *сова,* в *буљина.* — Це̍л но̍ћ на Двоја̍нку уруле̍јка урулу̍ће, да те стра̍ ува̍ти. **2.** *жена избечених очију.* — Ако ва̍тим едну̍ш ту̍ј уруле̍јку, ћу гу испреска̍кам.

урулу̍ће несв *хукће, испушта крикове (сова).* — Къд по̍чне да урулу̍ће уруле̍јка усре̍д но̍ћ, ис-па̍мет да те иска̍ра.

уру̍тка ж *алатка.* — Без дунђе̍рске уру̍тке не поо̍ди у рабо̍ту.

уру̍чки гре̍бенци м мн *метални чешљеви за гребенање вуне и кучине које израђују ковачи потомци Урута* (Криви Дел, Горње Гаре). — Уру̍чки гре̍бенци смо купува̍ли од ковачи̍.

уса̍не (се) свр **1.** *усахне, увене, осуши се.* — Усану̍ла му рука̍ с кoју̍ ми по̍кида џурџини̍ (*клетва*). — Усану̍ла му рука̍ од неку̍ бо̍лес. **2.** *утрни, не осећа бол.* — Све̍ ми ру̍ке усану̍ше бучка̍ећи млеко̍.

усампа̍сен, -а, -о *осиљен, обестан.* — Мло̍го-е усампа̍сен, закаса̍ше с њега, ни̍ки му не мо̍ж ста̍не на кра̍ј.

усампа̍си (се) свр *учини кога обесним, осили (се), постане обестан, осион.* — Усампаси̍ли оно̍ј дете̍, па се на ни̍кога не пла̍ши. — Усампаси̍л се, па ни̍кога не зарзу̍је, и за ни̍шта не а̍је. — Усампаси̍л се, ће ги поте̍па ако га не слу̍шају.

усампасува̍ње с гл им од *усампасује се.*

усампасу̍је се несв *сили се, постаје обесан, осион.* — Поче̍л ти̍ја главура̍н да се усампасу̍је, тре̍бе му сту̍цамо ро̍гови, докле̍ ни неје̍ надви̍л.

усара̍ви свр *уништи, упропасти.* — У̍сарави ми дете̍ ти̍ја мангу̍п. — Наметну̍ли ни ку̍лук усре̍д ле̍то, да ни скро̍з усара̍ву. — У̍сарави ме тој дети̍ште, ста̍лно за по нешто̍ вре̍ка.

уса̍ћи свр *утрапи.* — Да ти уса̍ћим то̍рбу до Меја̍не. — У̍саћи ми да му вуче̍м ову̍ј торбети̍ну, а о̍н се и̍згуби негде̍ по паза̍р.

у̍свет прил *далеко негде, бестрага.* — У̍свет побе̍же од њи̍. — Чи̍[м]-ме ви̍ди, бе̍га у̍свет.

усветли̏ свр **1.** *ужеже шѿо меѿално, усија.* — До̏бро усветли̏ желе̏зо, па га тъ̏г у во̏ду ка̏ли. **2.** фиг *уцакли.* — Усветле̏л с оне̏ј о̏чи, па му са̏мо и̏грају: тра̏жи ка̏вгу с некога̏. — Усветле̏л с о̏чи у ону̏ј распи̏ју, съ̏л што гу не прогу̏не.

усветли̏ се свр **1.** *ужеже се, усија се.* — Ту̏ри ма̏шу у жа̏р, да се усветли̏, па с ко̏цку шиће̏р запр̏жи шумади̏нски ча̏ј. **2.** фиг *исѿањи*, в *улиѿка се (1)*, в *улашѿи се (1)*. — Све̏ му се светле̏ле чеши̏ре на гузи̏цу.

усви̏тка свр фиг *ужагри, засјаји, зацакли.* — Како̏ гу виде̏, усвитка̏ше му о̏чи. — Чи̏м видо̏ усвитка̏ле му о̏чи, о̏дма сам знала̏ да-е пија̏н. — Усвитка̏л с о̏чи па само шашти̏. — Усвитка̏ло ми пред о̏чи, па ни̏шта не ви̏дим.

уседи̏ се несв *седи на једном месѿу дуго време.* — Уседе̏л се у село̏, неће̏ мр̏дне ис ку̏ћу.

усе̏кне се свр **1.** *ѿргне се, ѿреѿадне се.* — У̏секну се о[д]-цтра̏. **2.** фиг *издува секреѿ из носа,* в *изрка се.* — Ка[д]-це о̏н усе̏кне це̏ла мала̏ чу̏је.

усеко̏тина ж *ожиљак, ѿосекоѿина.* — Ви̏диш ову̏ј усеко̏тину, то̏ј ми-е од но̏ж, а ово̏ј от косу̏.

усељува̏ње с гл им од *усељује (се).* — Ка[д]-ће усељува̏ње у но̏ву ку̏ћу. — Вика̏ше ни на усељува̏ње у но̏ву ку̏ћу.

усељу̏је (се) несв *усељава (се).* — Усељу̏је си̏на у но̏ву ку̏ћу. — Тре̏бе се усељу̏јемо у ку̏ћу у Преде̏не.

усе̏ре свр **1.** фиг *уѿроѿасѿи.* — Напраи̏л га, усра̏л рабо̏ту. **2.** изр: — Усра̏л мо̏тку како̏ ћура̏н (*обрука* се). — Ви̏дим ја̏ ће усе̏ре мо̏тку (*добије баѿине*).

усе̏ре се свр поред уобичајеног значења и фиг *ѿреѿадне се.* — Ће се усе̏ре од стра̏ ка[д]-те ви̏ди.

усе̏ца несв *засеца, ѿосѿавља.* — Нека̏ о̏н усе̏ца како̏ тре̏бе, ти̏ му само пома̏гај.

усе̏ца се несв *засеца се, уѿасује се.* — Ту̏ј се греди̏це усе̏цају, да нале̏гну на носе̏ћу греду̏.

уси га *гле га* (М.П.)

уси̏јан, -а, -о фиг *осион, осиљен.* — Тако̏ј уси̏јан отиде̏ у о̏пштину да реша̏вља ства̏р, ал ће се бр̏зо олади.

/уси̏јана глава̏/ изр *неразуман, ѿврдоглав, осион човек.* — Уси̏јана глава̏ ни̏шта до̏бро не мо̏ж да урабо̏ти, зато̏ј тре̏бе да си тре̏зан.

у̏силан, -лна, -лно 1. *ужегао, укварен.* — Ово̏ј си̏рење ти нешто̏ у̏силно. **2.** *с ѿревише масноће, масѿан.* — За ме̏не-е то̏ј у̏силно, не би могла̏ да га еде̏м. **3.** *осион, осиљен.* — Били̏ су ма̏лко у̏силни, це̏ла вами̏лија.

уси̏лен, -а, -о *осиљен, осион.* — Отка̏д му купи̏ше ко̏ла, поста̏де мло̏го уси̏лен.

/уси̏лена глава̏/ в *усијана глава.* — Тај уси̏лена глава̏ мо̏ж само да ни донесе̏ неко̏ зло̏, ни̏шта до̏бро.

уси̏ли свр *гурне, убрза.* — Уси̏ли ми љуља̏шку, да се по̏више љу̏љам.

уси̏ли се свр **1.** *заѿрчи се, залеѿи се.* — Уси̏ли се ча̏к одону̏д, па прери̏пи ре̏ку. **2.** фиг *осили се, ѿосѿане осион.* — Усили̏л се па ми̏сли мо̏же да би̏је кога̏ о̏ће. — Што̏ се тако̏ј не уси̏ли на косу̏, на мати̏ку? **3.** фиг *ужегне се.* — Усили̏л се ма̏з, намирису̏је.

уси̏ни свр *усвоји мушко деѿе, ѿосини.* — Усини̏мо га къд бе̏ше мале̏чьк, и съ̏г ни ви̏ка „ма̏мо" и „та̏то".

уси̏њен, -а, -о *ѿосињен, усвојен.* — Ако-е уси̏њен, они̏ га несу̏ одваја̏ли од њи̏на деца̏.

уси́пе (се) свр *полије (се), накваси (се).* — Пази́ како́ сипу́јеш, немо́ј некога́ да уси́пеш. — Кьд еде́, о́бавезно се уси́пе.

усипува́ње с гл им од *усипује (се).* — Одучи́мо га од усипува́ње, сьг уба́во ру́чка.

усипу́је несв *сипа, изручује.* — Ти́ усипу́ј млеко́ у ло́нац, ја́ ћу држи́м цеда́љку.

усипу́је се несв *полива се, кваси се при јелу.* — Јо́ш н-уме́је да ку́са, јо́ш се усипу́је.

уси́ча (се) несв *засеца (се), усеца (се).* — Двапу́т ме́ри, па тьг уси́ча, да би гре́де уклопи́л. — Ту́ј се греда́ ма́лко уси́ча, да па́сује на дире́к. — У Клису́рку се Голе́ма река́ уси́ча у бр́до, па све́ до Овси́ште.

усича́ње с гл им од *усича.* — Од ма́јстора ће у́чиш усича́ње, да ју́тре и ти́ уме́јеш да сре́жеш кро́в.

уска́чен, -а, -о *наслоњен, прислоњен.* — Ене́ ги ло́јтре она́м, уска́чене над а́јат, ус пле́вњу.

уска́чи (се) свр *попне (се).* — Уска́чи га ус-цре́шњу, не́к и он побе́ре ма́лко цре́шње. — Зача́с се, ко ка́терица, у́скачи уз бу́ку и збра́ ја́јца из вра́нино гњездо́.

уске́вће свр *залаје (штене).* — Кьд ме ви́ди, ку́тре о́дма уске́вће и потрчи́ да ме сре́тне.

уски́вка свр *залаје (кер).* — Уски́вка́ше ке́рови по Вр́топ, ловци́је ва́тају за́јци.

уски́сне свр *надође (тесто).* — Кьд уски́сне те́сто, ја га редо́вно премесу́јем.

ускли́сак м *комадић излизаног сапуна.* — Доне́си ми сапу́н, с ови́ја ускли́сак не мо́гу ни ру́ке да оми́јем.

ускли́шче с дем од *усклисак.* — Од оно́лки сапу́н оста́ло тике ускли́шче.

ускови́тли свр **1.** *заковитла,* в *сковитли,* в *засувитли.* — У́сковитли ве́тар сне́г, за́таи ме, па не мо́гу ни да ди́шем. **2.** фиг *јако заболи.* — Усковитли́ла га меши́на, па му не про́оди.

ускопи́сти се свр **1.** *побесни (животиња).* — Ускописти́л се зеле́нко, не да́ва да му ту́римо сама́р. **2.** фиг *побуни се, осили се.* — Ускописти́ло се дете́, па не́ће ни да рабо́ти, ни да седи́ до́м.

ускопка свр фиг *пробуди се знатижеља за нечим.* — Ускопка́ло ме да ви́дим кво́ тој рабо́ту Севери́нкини, па бо́г.

у́скратак, -тка, -тко *доста кратак, краћи но што треба.* — У́скратка вој су́кња, ал јо́ш гу мо́ж но́си.

у́скратачьк, -чка, -чко у дем знач: *кратак.* — Доша́л вој капу́так у́скратачьк, мо́ра купу́јемо но́в.

ускре́ка свр *закокодаче.* — Ускрека́ше коко́шке, бр́же, да ја́стреб не гра́бне неку́.

ску́пи свр *поскупи, подигне цену нечему.* — Мо́ж се догово́римо за телчи́на, не́ћу ти ги уску́пим, ако си о́збиљан ку́пац. — У́скупи ми оне́ј бу́ке што оце́ко, па ме изе́де.

уску́рчи се свр фиг *направи се важан.* — Ускурчи́л се о́ће са́м по ову́ј ви́јулицу да и́де на Власи́ну.

усла́ди се свр фиг ирон *допадне се.* — Ако се те́бе услади́л пру́т, ме́не још ви́ше.

у́служан, -жна, -жно *згодан, складан, лак за услугу.* — Бе́ше ми мло́го у́служно то́ј котличе́нце, ал се про́буши.

услу́ша свр *послуша.* — Кво го́ђ да му ка́жеш ће те услу́ша, неје́ како она́ј мо́ј несма́јник.

усми́ва се несв *осмехује се.* — Нешто́ сању́је и усми́ва се дете́ у сьн.

усмива́ње с гл им од *усмива се.* — По усмива́ње сам одма́ знала́ да-е од у́јкини.

усми̍вка ж *осмејак.* — По усми̍вку сам га позна̍ла, по дру̍го не би, мло̍го се предругоја̍чи̍л.

усми̍вка се несв *осмехује се, подсмехује се.* — Са̍мо зна̍е да се усми̍вка. — А што̍ ми се Јорда̍на ју̍троске онако̍ј ки̍село усми̍вка?

усмивкува̍ње с гл им од *усмивкује се.* — Ће ми обја̍сниш што̍ те она̍ј жена̍ гле̍да с усмивкува̍ње?

усмивку̍је се несв *смешка се, подсмехује се.* — Због те̍бе ми се же̍не онако̍ј усмивку̍ју къд ме ви̍ду.

усми̍вне се свр *насмеши се, усмине се.* — У̍смивну ми се Јагоди̍нка на собо̍р, ал немога̍мо да се ста̍нимо да поора̍тимо.

усмркува̍ње с гл им од *усмркује.*

усмрку̍је несв *удисањем кроз нос задржава слину у носу.* — Са̍мо усмрку̍је, не̍ће да изр̍ка но̍с. — Изр̍кај се, не усмрку̍ј ви̍ше!

у̍сница ж дем од *усна.* — У̍снице вој нешто̍ пребледе̍ле.

усниче̍ с дем од *усна.* — Упа̍ло се дете̍ за усниче̍. — Ба̍пка да га цу̍не у усниче̍.

у̍сничка ж дем и хип од *усница.* — С кво̍ си то̍ј исе̍кал у̍сничку?

усо̍в ж вет *болест у виду рана на вимену оваца и крава.* — У̍сту, у̍сове, ја̍ те̍бе да усту̍кнем, ти̍ од овцу̍ да усту̍кнеш (*бајалица против усова*).

усо̍па (се) свр *уснежљиви (се), прекрије (се) снегом.* — У̍сопа ме, како̍ тој ри̍неш сне̍г? — Све̍ се усопа̍ докле̍ дојдо̍ преко̍ Цеврља̍нку.

успа̍ва се свр **1.** *заспи.* — Чи̍м ле̍же у̍спава се ко за̍клан. **2.** *попусти пажња.* — Успава̍л се, не а̍је за ни̍шта, бада̍ва ја̍ овде̍ ора̍тим.

успавува̍ње с гл им од *успавује (се).* — Кво̍-е то̍ј успавува̍ње дете̍ три̍ са̍та?

успаву̍је (се) несв *успављује (се).* — Успаву̍је дете̍ по це̍л са̍т, не мо̍ж га у̍спи. — Куде го̍ђ да ле̍гне, не сми̍та му, успаву̍је се.

успа̍лен, -а, -о *успаљен, оптерећен љубавном страшћу.* — Не зна̍м кво̍ му та̍ј курбе̍тка рабо̍ти те-е тако̍ј успа̍лен.

/успа̍лена гузи̍ца/ изр *особа оптерећена љубавном страшћу.* — И̍ма оскубе̍м ту̍ј успа̍лену гузи̍цу што ми се увр̍та око му̍жа.

у̍спара ж *спарина, запара.* — Од у̍спару по̍чне да ме боли̍ глава̍.

успа̍ри се свр *створи се велика влажност у ваздуху.* — Па̍де ки̍ша, па о̍греја слънце, успари̍ло се не мо̍ж се дише а ка̍моли рабо̍ти.

у̍спарина ж *оморина, спарина, запара.* — Кој ће рабо̍ти на ову̍ј у̍спарину, ка[д]-це едва̍ деја̍ним.

успе̍ва несв *расте, развија се, рађа,* в *вираје.* — Ту̍ј, на Момчи̍лово, мло̍го успе̍вају компири̍.

успе̍је[1] свр *надође, нарасте (тесто),* в *сташе.* — Ел успе̍ло те̍сто, да га ту̍рам у ре̍лну да се пече.

успеје[2] свр *прими се, израсте.* — Уба̍во га посади̍мо, ва̍љда ће успе̍је лу̍чьк.

у̍спи свр *успава (кога).* — У̍спим дете̍, па узне̍м куде̍љу и врете̍но, па пре̍ди сву̍ноћ.

у̍спи се свр *заспи.* — Не мо̍ж се у̍спи од вруђи̍ну, са̍мо се обр̍ћа по кре̍вет.

успра̍вен, -а, -о трп прид *усправљен.* — Банде̍ре су успра̍вене, тре̍бе јо̍ш да развучу̍ жи̍цу и да гу ука̍чу и вр̍жу за ча̍шке.

успра̍ен / успра̍јен, -а, -о в *усправен.* — И̍де успра̍ен ко ди̍рек. — Што̍-е ло̍јтра успра̍ена ус-цре̍шњу?

успра́н (се) / успра́ји (се) свр **1.** *усправи (се).* — Успра́и те̏ј цепа̏нке уз дрвни̏к, да ни не сми̏тају ви̏ше. — Успра́н се, немо̏ј да о̏диш тако̏ј гр̏бав како̏ ба̏ба. **2.** фиг *материјално оснажи.* — И они̏ це успра́ју з-два̏ печалȍвника, да ста̏ну на но̏ге.

успра́ља несв *усправља.* — Ко̏ј ће да и̏де да успра́ља они̏ја пло̏тови на трлу̏ што ги сне̏г собори̏л?

успра́ља се несв **1.** *устаје, стаје на ноге.* — Поче̏л се де̏да успра́ља на но̏ге по̏сле ба̏њу. **2.** фиг *заима, излази из немаштине.* — Успра́љамо се полага̏чке, Бо̏же здра̏вје, дого̏дине да ста̏немо на но̏ге.

успраља̏ње с гл им од *усправља (се).* — Намучи̏мо се с успраља̏ње банде̏ре по оне̏ј чу̏ке и вр̏вине.

у̏спролет прил *током пролећа.* — Заврте̏ла сам едну̏ пле̏ћку слани̏ну да ни се на̏јде у̏спролет.

у̏сра ж фиг пеј *прљава, запуштена женска особа.* — У̏сра една̏ у̏срана, она̏ ће ме̏не проно̏си по малу̏.

усра́ми (се) свр *постиди (се).* — Усрами̏ше ми дете̏ те̏ј загуља̏ре, па сьг ви̏ше не поје̏. — Да о̏ће ба̏р да се усра́ми што ме-е галати̏ла, она̏ ко да ни̏шта неје̏ било̏, бесраму̏ља една̏.

уста̏ ж *отвор кроз који пада брашно у мучњак.* — На уста̏ изла̏зи бра̏шно, пу̏ни му̏чњак.

/уста̏/ изр: — Из тво̏ја уста̏ у Бо̏жје у̏ши (*нека да Бог*). — Из уста̏ за̏лок би ми узе̏л (*алав, незасит*). — На уста̏ мед а у ду̏шу ле̏д (*прeливода, дволична особа*). — Ора̏ти с полови̏н уста̏ (*страшљив, опрезан*). — Несу̏ ни моја̏ уста̏ ру̏тава (*жељан хране*). — Запи̏ши му уста̏ (*да не говори*). — Ора̏ти с уста̏, немо̏ј с ру̏ке. — Уста̏ га његȍва (*псовка, галата*). — [У] уста̏ ги ебе̏м (*псовка*). — Уста̏ им се, та̏мо њи̏м, посерем (*галата*)...

у̏става ж **1.** *даска за пуштање сувишне воде из јаза, горњаустава.* — Одвр̏ни во̏ду на го̏рњу у̏ставу, да погле̏дам пе̏рја на водени̏чно ко̏ло. **2.** *мотка са лопатицом на врху којом се зауставља рад воденице, доња устава.* — Спу̏шти у̏ставу, па сле̏зо у витришњак да ви̏дим водени̏чко ко̏ло, нешто̏ ми ка̏мен сла̏бо обр̏ћа.

уста́ви свр *заустави.* — Устави̏ водени̏цу да збе̏рем бра̏шно и присипем жи̏то у ко̏ш. — Уста́ви воло̏ви, да сле̏зне де̏да ис-ко̏ла.

уста́ља несв *зауставља, задржава.* — Устаља̏ ги да поседу̏ неки̏ дан, нето̏ше, но си ото̏ше до̏м. — Уста́љај водени̏цу, жи̏то се умле̏ло. — Уста́ља љу̏ди по пути̏шта, па ги затрачку̏је.

устаља̏ње с гл им од *устаља, заустављање, задржавање.* — Кьт-по̏јдемо за у Преде̏не, не̏ма устаља̏ње све до Крста̏тицу.

уста́нца с мн дем од *уста, усташца.* — А уста̏нца вој ко кути̏че. — Му̏шки во̏лу же̏не с мале̏чка уста̏нца.

устањува̏ње с гл им од *устањује (се).* — Навикла̏ сам ја на устањува̏ње у зо̏ру ако тре̏бе, да се нешто̏ дока̏ра да га не зава̏ти ки̏ша.

устању̏је (се) несв/свр *устаје (се), диже (се).* — Устањува̏ не̏колко пу̏т на̏ћаске да му даде̏м ле̏к да попи̏је. — Река̏л башта̏ о̏дма да се устању̏је. — Ако тре̏бе да се устању̏је, и̏ма се устању̏је.

уста́пка несв *унервози се, почне да хода у месту,* в *уступће.* — Устапка̏л, не мо̏ж да че̏ка, о̏ће си и̏де.

устатла́би се свр *прикачи се, прилепи се, привије се, приљуби се*, в *присламчи се*. — У̀статлаби се о̀н уз мѐне, па ће и он кудѐ мојѐг испѝсника у о̀пштину. — Усталабѝл се уз др̀во да га ми не видѝмо. — Устатлабѝл се уз њу̀, па не да̀ва нѝгде сама̀ да сту̀пи.

у̀стесан, -сна, -сно *притесан, помало тесан*. — У̀стесно вој капутѐ, ал нѐма дру̀го, мо̀ра га но̀си јо̀ш ову̀ј зиму̀.

устискува̀ње с гл им од *устискује се*. — Нѐма устискува̀ње, ѝдеш да про̀сиш дево̀јку.

устиску̀је се несв *премишља се, скањера се*. — Устискува̀ се, устискува̀ да ги пѝтам да ми за̀јму па̀ре, па се оћута̀, сра̀[м]-ми не да̀де. — Вѝдим о̀ће нешто̀ да ми ка̀же, ал се устиску̀је.

устѝшта с мн ауг н пеј од *уста*. — Ка̀[д]-ѕѝне с она̀ј устѝшта, мѝслиш ровѐ Му̀рџа.

усто̀и се / устојѝ се свр *укварн се, буде устајало*. — Тој се сѝрење усто̀јало без пресо̀л, немо̀ј га а́рчиш, намирису̀је.

устра̀ска свр *почне да лупа*. — Устраска̀ше тањирѝ, рѐко ма̀чка се укачѝла. — У̀страска некѝ на вра̀та ра̀но на саба̀јле, па ме прѐсече.

устр̀гне свр *навуче*, суп *стргне*. — Устр̀гни теј чешѝре, што си се расмакљавѝл, гѝжљо једьн.

устрѐбе свр *затреба*. — Устреба̀ло ми јегѐ, а нѐма га нѝгде. — Ће до̀јде врѐме, ћу ти устрѐбем и ће ме тра̀жиш.

устребу̀је несв *повремено затреба*. — Устребу̀ју ми грѐбенци овьг-оньг, па ги зато̀ј јо̀ш чу̀вам.

устрептѝ свр *уздрхти*. — Са̀мо ли га помѐнеш све устрептѝ, ко да-е не зна̀м кво̀ уработѝл.

устрѐпће свр *почне да трепће, затрепће*. — Устрепћа̀ла ко со̀јка на ју̀говину (*изр*). — Устрѐпће ко коза̀ пред шѝљ ку̀р (*изр*).

устресѐ се свр фиг *забрине се, уздрхти*. — За његово̀ се устресѐ, немо̀ј случа̀јно да му га-е некѝ дира̀л, а за ту̀ђо га болѝ брѝга.

устр̀за[1] несв *навлачи што на себе*. — Сва̀ки ча̀с устр̀за онѐј га̀ће, замѐни им ла̀стреж.

устр̀за[2] несв *јекти, грца*. — До̀ста си пла̀кал, немо̀ј ту̀ј да ми устр̀заш, ће про̀јде и та̀ј му̀ка. — Енѐ гу Ма̀гда у со̀бу, још устр̀за за Дѝсу.

устрзува̀ње с гл им од *устрзује*. — До̀ста с то̀ј устрзува̀ње, исплака̀л си се! — Брѝши но̀с, да не слу̀шам вѝше устрзува̀ње сому̀р!

устрзу̀је несв **1.** *навлачи што*. — Устрзу̀је чешѝре, ста̀лно му нешто̀ спа̀дају. **2.** *јекти, грца*. — Јо̀ш устрзу̀је у со̀бу, а кво̀ во[ј]-е, нѐће ка̀же. **3.** *шмрче*. — Не устрзу̀ј вѝше теј ѕѝнѕе!

устрижѐ свр фиг *уплаши се*. — Кьд му рѐко да ће спѝ са̀м у дѐдину со̀бу, о̀дма устрѝгал с у̀ши.

устрѝша се несв *брине се, секира се*. — Како̀ да се не устрѝшам ка[д]-цам се намучѝла доклѐ ги несьм очува̀ла. — Пору̀чи на Доста̀ну да се не устрѝша мло̀го, бр̀зо ѝма остарѐје.

устриша̀ње с гл им од *устриша се*. — Сва̀ки дьн устриша̀ње за понешто̀, до̀бро сам и чѝтава.

устругува̀ње с гл им од *устругује*. — Трѐбе му до̀бро устругува̀ње, па тьг да га ва̀рбаш.

устругу́је несв *поравнава турпијом, рендише.* — Це́л дьн нешто́ устругу́је око ко́ла над а́јат.

устру́же свр *поравна турпијом, јегом.* — Устру́жи ро́гови на овна́ да му бу́ду по́убави. — Устругá ручи́цу на плу́г, да те ви́ше не гребе́.

у́сту / у́стук узвик **1.** *којим се запрега зауставља или нагони да узмакне назад.* — У́сту, Му́рџо, у́сту, во́ле! — У́стук, Же́рко! У́стук, Бу́лоњо! **2.** *у бајалици при магијској радњи.* — У́сту, у́сове, ја те́бе да усту́кнем, а ти моју́ кра́ву да не усту́кнеш!

усту́кне свр **1.** *узмакне, врати назад (запрегу, вола).* — Усту́кни воло́ви, да натова́рим јо́шове́ј две́ вре́ћке. — У́стукну гове́да, па ра́сточи ко́ла за гре́де. **2.** фиг *одустане, попусти.* — Кьд он усту́кне, тьг мо́ж ора́тимо од међу́.

устукњувa̍ње с гл им од *устукне, одустајање, предомишљање.* — Не́ма устукњува́ње, ка[д]-смо поче́ли да рабо́тимо, мо́ра га завр̏шимо.

устума́ра (се) свр *унервози се, забрине се.* — Чи́м видо́ устумара́л се ната́м--наова́м, о́дма сам знала́ да не́је нешто́ у ре́д.

усту́пи свр **1.** *одступи.* — Усту́пи два́ ме́тра наза́д, сьс тво́ј пло́т, па ће и́маш про́лаз. **2.** *да, поклони.* — Уступи́л са[м]-му ку́ћу да ту́ј живи без дина́р на́кнаду.

усту́пка свр *унервози се.* — Уступка́л о́ће да и́де у Преде́не, а башта́ га не пу́шта.

уступку́је несв *нервозно хода, ишчекује цупкајући, поцупкује у неизвесности.* — Што́ то́лко уступку́јеш, куде́ се и́таш?

усту́пће свр *нестрпљиво стане да хода, унервози се.* — До́јде му тако́ј нешто́ па усту́пће о́ће да и́де негде́, а не зна́је куде́. — Уступћа́л да и о́н и́де на собо́р.

уступћува̍ње с гл им од *уступћује, нестрпљивост, нервоза.* — Нерви́ра љу́ди с уступћува́ње, па ће нешто́ погре́шу у рабо́ту.

уступћу́је свр *нервозно, нестрпљиво хода.* — Немо́ј ми ви́ше уступћу́јеш, се́дни и че́кеј, па што́ бу́де. — Кьд негде́ тре́бе да се и́де, по це́л дьн уступћу́је до по́одак.

/усту́ра/ изр *за појачавање значења радње.* — Ја ту́ј ку́кам, ку́кам, та се усту́ра зевња́. — Боли́ ме нога́ па усту́ра. — Ду́ва па усту́ра. — Запоја́ле Лебеђа́нке, гора́ усту́ра. — Ви́ка нешто́ дете́ у доли́ну, па усту́ра.

усуви́тли свр *заковитла, раздува се, стегне мраз.* — Усувитли́ла зима́, па се не пода́ва.

усу́кап, -а, -о **1.** *упреден.* — Ове́ј су ти вр̏це усу́кане о[д]-три́ стру́ке. **2.** *увртен.* — Аљи́на во́ј ма́лко усу́кана у стру́к, тре́бе гу сре́ди. **3.** *развијен оклагијом (сукањем сукаљком).* — То-е ба́ница од усу́кане ко́ре. **4.** фиг *сува, неухрањена (особа).* — Да не́је то́лко усу́кан, па а́јде де, заличи́л би на чове́ка, а не на ората́љку.

усукува̍ње с гл им од *усукује (се).* — Умре́л и ма́јстор за усукува́ње коно́пци.

усуку́је несв *упреда, уплиће, плете.* — Деда́ Го́ма пона́јбоље усуку́је јужети́ја. — Немо́ј ми ту́ј усуку́јеш бр̏кови, него́ си и́ди до́м, ово́-е поште́на че́љад.

усуку́је се несв *врти се, мота се, ландара.* — Омршаве́л, све́ му се облекло́ усу́кује.

усу́не свр *успе, сипа.* — Усуну́ во́ј едно́ лонче́ млеко́. — Усу́ни ни по едну́ раки́ју.

усупе́тли се свр фиг *охрабри се.* — Усупетли́л се и о́н, ће се би́је с по́јаки од њега.

усу́че свр **1.** *уплете, упреде.* — Од ове́ј вр̏це тре́бе да усу́чем трекло́ за торби́цу. **2.** *развије коре за питу.* — Ћу у́знем сука́љку, ча́ском да усу́чем ко́ре за ба́ницу, докле́ се ти избри́чиш.

усуче́ се свр фиг *смрша.* — Усука́л се ко сука́љка.

усцврка свр *почне да крешти, да вришти.* — Нешто усцврка̀ше деца по Бобабатало.

ута̀и / ута̀ји свр *прикрије, слаже.* — Она ће све ута̀и ако трѐбе, да не падне кривица на Тикомира.

ута̀и се / ута̀ји се свр *утиша се, смири се (ветар).* — Прѐстаде да дува, ута̀ји се, сьг се спрема за кишу.

утајува̀ње с гл им од *утајује.*

утају̀је несв *прикрива што.* — Утају̀ју колко чу̀вају овце, због траварину. — Утају̀је порез на матрапазльк.

ута̀к м *вунена пређа спремљена за потку у ткању.* — Ову̀ј пређу̀ сам одвоила за ута̀к, поубава ми-е за ћилими.

ута̀кне свр *намести, стави.* — Ута̀кни цевку у совельку. — Ћу вој га ута̀кнем, кьд гу ја̀ доватим (*празно обећање*).

у̀таман прил в *потаман.* — Ништа му неје овде у̀таман. — Кој ће му гледа да му све буде у̀таман.

утама̀ни свр **1.** *улови све,* в *потамани.* — Овија мачорчина опасан ловција: у̀тамани мишови. **2.** фиг *поједе.* — Ненајеђа у̀тамани све сушенице.

утамањува̀ње с гл им од *утамањује.* — Ако ти трѐбе мачор за утамањува̀ње поганци, имамо га.

утамању̀је несв **1.** *лови.* — Утамању̀је мишови. — Утаманише рибе у реку с неквѐ мреже. **2.** фиг *једе, ждере.* — Не едѐ, но утамању̀је све ко ала̀.

ута̀њи свр **1.** *отањи, учини танким.* — Утањи га, кьд оно па̀ танко (*ирон*). **2.** фиг *смањи, понестане.* — Утањили смо га с благоту ово̀ј лето. — Утањињило род ову̀ј годину. — Утањил извор у Бачевиште од големе врућине. — Утањил глас, едва̀ орати.

ута̀њи се свр *смрша.* — Утањил се откако појдѐ у работу.

ута̀пка свр *утаба, угази.* — Ута̀пкај снег прет појату, да нара̀ним овце. — Све ми њиву утапка̀ли коњи.

утатла̀би свр *наметне, дâ на силу.* — У̀татлаби ми ово̀ј стовнѐ цел дьн да га носим с мене. — У̀татлаби ми детѐ, да га водим по собор. — У̀татлаби ми косу у шаке, а он се изма̀че.

утацѝња (се) несв *умеће (се), поставља (се), намеће (се), удева (се).* — Како се тој утацѝња ја̀ не зна̀м. — Утацѝња косу на косило. — Утацѝња се кудѐ му неје место.

утацињање с гл им од *утациња (се).* — За утацињање викај побољог ма̀јстора.

утѐгне (се) свр **1.** *обуче (се) добро, умота (се).* — Утѐгни га, да се не смрзне. — Млого си утегла детѐ с пово̀ј, не мож да дише. — Утѐгни се добро, голем је мра̀з. — Ако се не утѐгнеш, ће премалѐјеш на ову̀ј студеницу. **2.** *притегне, учврсти.* — Утегомо подрожњаче, мајје и рогови с кламфе и јексери два̀наестицу. **3.** фиг *добије кијавицу, грип.* — Утегло га, па едва̀ дише.

утѐгнут, -а, -о *добро обучен, наобучен.* — Ка[д]-ци тако̀ј утѐгнут, зима̀ ти не мож ништа.

утѐкне свр *побегне.* — Уватили га милицајци на Мејане, ал им утѐкал ка[д]-цу ишли крос-Ка̀чар.

утѐпа свр **1.** *убије.* — Утепа̀ли ми мукомције коња̀ с кола̀ц на Послониште. — Утепа̀л човека на̀мртво због међу̀, па га затворили. **2.** *пребије, претуче.* — Ћу га утѐпам ка[д]-дојде дом за тија безобра̀злуци. **3.** фиг *повреди.* — Утепа̀л ногу, па оди ко на гига̀љс. **4.** фиг *узме памет.* — Што да га ја̀ бијем, кьд га Господ утепа̀л.

утѐпа се свр **1.** *повреди се.* — Утепа̀л се на ру̀ку ш-чу̀к. **2.** *погине, настрада.* — Па̀дал од гра̀ђевину и утепа̀л се.

/утѐпа намѐсто/ изр *убије кога у тренутку кад га види, убије истога трена, убије без размишљања.* — Са̀мо ли те вѝди Дра̀цка да му сечѐш шу̀му, ће те утѐпа намѐсто. — Утепа га намѐсто.

утѐпан, -а, -о **1.** *убијен.* — Нашлѝ га, лежѝ утѐпан. — Ку̀че ти-е утѐпано, енѐ га при трлу̀. **2.** *пребијен, претучен.* — На грбѝну и по ру̀ке му све маснѝце као̀-е утѐпан. — Спа̀ва ко утѐпан. **3.** фиг *малакао, изнемогао.* — Нештò сам овѝја да̀нови скрòз утѐпан. **4.** фиг пеј *ошајдарен, малоуман, блесав.* — Не зна̀е òн да ти ка̀же нѝшта, вѝдиш да-е утѐпан.

утепòтина ж **1.** *модрица, подлив.* — О[д]-ту̀ј утепòтину и сьг ме болѝ нога̀. — Лежѝ дòм, лѐчи утепòтине од онѝја собòр на Чоба̀нац. **2.** фиг пеј *змлата, будала.* — С ту̀ј утепòтину ѝч немòј да ме ста̀љаш.

утепу̀је несв **1.** *убија.* — Да видѝш какò Тòмча утепу̀је пу̀ови да му не еду̀ компирѝ. — То-е билò кьд је чу̀ма утепува̀ла на̀род по Чемѐрник. **2.** *пребија, млати.* — Ако га изла̀жеш, òн утепу̀је. — Немòј га ла̀жеш, нѐће те утепу̀је.

утепу̀је се несв фиг *змлађује се, блесави се.* — Пу̀шти га, такòј се он у̀век утепу̀је.

утѝја ж *пегла* (Мачкатица). — Доклѐ бѐше деда̀ Стоја̀н абаџѝја, ѝмашемо големе утѝје за кла̀шње.

утилисува̀ње с гл им од *утилисује.* — Болу̀је од утилисува̀ње, свѐ што пра̀и ће га утилису̀је трѝ дьна.

утилису̀је (се) несв *дотерује (се), гланца (се).* — Пòла дьн утилису̀је едьн стòг. — Дòста утилисува̀ ту̀ј држа̀љу, а̀јде да бѐремо сѐно. — Етѐ ги дòм, утилису̀ју се за собòр.

утилѝше (се) свр *дотера (се).* — Утилиса̀ му облеклò за у гòсти.– Утилиса ли се вѝше, трѐбе да пòодимо у ва̀рош.

утѝнка се свр *увуњави се, уђеба се.* — Овòј ти џемпирчѐ нејѐ дòбро, бр̀зо се утѝпка.

утипка̀ви се свр в *утипка се.* — Ка[д]-це тòлко утипка̀ви, вѝше га не нòсим.

утѝца несв **1.** *утиче.* — Ту̀ј Ракѝцка река̀ утѝца у Голѐму. — Ту-е била̀ Пѐшина воденѝца кудѐ Ма̀ла река̀ утѝца у Голѐму рѐку. **2.** *утиче (на некога).* — Ма̀ти утѝца на њѐга тòлко да ће га нака̀ра да се разведѐ.

у̀тне свр **1.** *метне, уметне, постави.* — У̀тни држа̀ље на лопа̀ту, да се вѝше не изглављу̀је. **2.** *удене.* — Кòј ће ми у̀тне кона̀ц у иглу̀, ја̀ не вѝдим какò трѐбе.

утоварува̀ње с *утоварање.* — Вика̀ љу̀ди за утоварува̀ње, ал ме шòфер прѐеба, па не дојдѐ. — Ста̀л вòз чѐка утоварува̀ње пакѐти, такòј га ватѝмо и укачѝмо се.

утогòњи свр фиг *умре.* — Остаѝ га ма̀лко, отрча̀ куде Зòрку нештò да у̀знем, ка[д]-це врну̀, òн утогоњѝл.

утòпи (се) свр **1.** *наквасн (се), умочи (се).* — Кудѐ у̀топи нòге, па ти чера̀пе гòли гливцѝ? — Утопѝл се до гу̀шу, грознѝца ће га ува̀ти. **2.** фиг *прода.* — Утопѝ ја̀ онòј мојѐ јунчѐ пòшто-за̀што на матра̀паза.

утòрник м *уторак,* в *торник.* — Даньс је утòрник, етѐ ме па̀ кудѐ тѐбе у следѐћи утòрник.

утравòљен, -а, -о *урастао у траву, затрављен.* — Цѐло компирѝште ми утавòљено, ћу пропа̀днем плевѐећи и копа̀ећи.

утравòљи се свр *урасте, затрави се.* — Свѐ се лѐје утравољѝле, трѐбе ги плѐвим, а нѐмам кьд.

утрапи (се) свр *утрпа (се) на силу, наметне (се).* — Утрапи ми торбу с поситнице, а он се вати у коло. — Такав је човек, ће ти се утрапи и кьд нећеш. — Утрапи ми се и појде с мене бес-питање.

утрачкује несв *запиткује, припиткује.* — Оће све да знаје, па само утрачкује те за овој, те за оној.

утресе се свр **1.** *унесе се.* — Кьд орати, утресе ти се у очи, не мож да гледаш. **2.** фиг *дође, бане ненајављено.* — Утресе ти се у куњу, па не знаје да излезне, а твоја работа чека.

утрина ж *сеоско земљиште.* — Млачиштани су утрину купили о[д] Турчина за две иљаде напалијона, а после им гу држава узела.

утриша се несв **1.** *уноси се.* — Немој се утришаш на човека у очи, орати с раздаљину. **2.** *долази ненајављено, упада.* — Не утришај се у куњу на људи, можда сьг ручају.

утркаља свр *уваља.* — Кьд испече колачи, утркаља ги у ситан шиећр.

утрколи свр **1.** *закотрља, откотрља.* — Утрколила деца камење на пут, да утепају некога. **2.** фиг *убије.* — Како опали ис пиштољ, такој га утрколи на зевњу.

утрколи се свр **1.** *откотрља се.* — Утрколи се трупац там-доле, у бару. **2.** фиг *легне.* — Нешто се рано утрколил у кревет. — Утрколил се пијан на пут и бланета нешто. **3.** фиг *умре.* — Утрколил се деда јутроске, рано пре[д]-ѕору.

/утрколош/ изр из нар приче о лисици: — Олизош па утрколош.

утрља свр фиг *сакрије, прикрије, замаже да се не види.* — Дошал позив, они га утрљали, да ја не знам. — Врнуше се у село, мислу да су у милицију утрљали работу, да се не знаје што су ме тепали. — Аца и Алекса утрљали онај дрва ко да несу ни била.

утрупа свр **1.** *много напада, нагомила, затрпа.* — Нањас снег утупал све, не мож се излезне ни до кошару. — Снег ни све утрупа докле дојдомо дом. — Утрупа ме са сено, полак врљај да могу да денем стог како требе. **2.** фиг *ушушка, утопли.* — Добро утрупај дете с постељке, да му не буде ладно.

утрупан, -а, -о *затрпан.* — Дрвник утрупан са снег, ни сане се не виду, а пртина се не познава.

утрупац прил в *трупачки.* — Зарипа утрупац кьд му реко ћу га водим у Белиград.

утрупачки прил в *трупачки.* — Коцки-е, утрупачки ћу га прерипим.

утупи свр фиг *упропасти.* — Ти га с тyј реч дибидус утупи. — Скроз га утупил.

утупи се свр фиг *заглупави се.* — Утупи се решаљајући задаци из рачуњ на дете.

утура се несв *угурава се, утрпава се, намеће се.* — Толке године се Видосова утура на Драгољуба, ал он гу нете. — Сама се такој утура на људи до на собор, ел на пазар.

утурање с гл им од *утура се, наметање.* — Такој, с утурање, се и оженила.

утурач м *пинтерска алатка за утурање каце или бурета.*

утури (се) свр *стави, наметне (се), утрпа (се).* — Утури суву поприку у чутуру, па гу стуцај с туч. — Утури заворањ у процеп, па води говеда у дрва. — Не требе вој млого да се незвата утури у гости.

утутка (се) свр *ушушка (се), утопли (се).* — Добро га утуткај да нањаске не ѕебне. — Утуткал се у нову гуњу, не мож му застудеје.

утуца свр **1.** *упропасти, уништи.* — Градушка ни све утуца жита. **2.** *скваси, намокри.* — Утуца ни киша от Промају до Белу воду дибидус. **3.** фиг *убије у појам, заглупи.* — Утуцали дете, па не смеје ни да проорати.

утуцан, -а, -о фиг *глуп, ненормалан.* — Жена му-е утуцана скроз, ништа не знаје.

/утуцан у главу/ изр *малоуман.* — Утуцан је у главу сирома, па ништа не знаје.

/утуцан у мозак/ изр *малоуман.* — Бадава с њега оратите, видите да-е утуцан у мозак.

утуцување с гл им од *утуцује, заглупљивање.* — Не чува се дете с утуцување у главу.

утуцује несв *заглупљује.* — Утуцују оној дете откад се родило, а девојче усампасили.

ућули (се) св *уђути (се), занеми.* — Такој тке дете ућули и не знамо кво му-е. — Ућулал па ћули. — А што си се ућулал, што и ти нешто не продумаш?

ућути св фиг *смири.* — Ће те ућути башта сьс мирка (прут), ако друкше нећe мируеш.

уф узвик *бола.* — Уф, што се изгоре на машицу.

уфати св в *ухвати* (Мачкатица, Лебет). — Уфатила га мати у плевњу с неко девојче.

уфати се св в *ухвати се* (Мачкатица, Лебет). — Тамьн се она уфати до њега да игра, престадоше да свиру.

уфаћа несв в *увата* (Мачкатица, Лебет). — Ништа не уфаћа у руке потешко од ложицу.

уфаћа се несв в *увата се* (Мачкатица, Лебет). — Не уфаћа се он у тој коло да игра како му други свири. — Не уфаћа се твоје држаље на мојy матику — тој да знаш и за други пут.

уфаћен, -а, -о в *уватен*; в *уваћен* (Мачкатица, Лебет). — Ако е уфаћен, што га не доведу овде да му судимо.

уфаћка св у дем знач: *уфати.* — Ма ће гу уфаћкам ја ка[д]-дојде па да крадне по градинче.

уфитиљи (се) св **1.** фиг *занемоћа, разболи се, посустане.* — И Милорад га нешто уфитиљил, едва се вуче. — Уфитиљил се ко вретено. **2.** фиг *осиромаши.* — Уфитиљили смо га с паре дибидус.

уфрља несв в *уврља* (Мачкатица, Лебет). — Нема потребу да се жури да уфрља сено у плевњу, ту-е, неје долеко, не мож му побегне.

уфрљање с гл им од *уфрља*, в *уврљање.* — Вика га за уфрљање дрва у кућу, ал не дојде.

уфрљи св в *уврљи* (Мачкатица, Лебет). — Уфрљи га дете зачас, те ме одмени.

уфрљување с гл им од *уфрљује* (Мачкатица, Лебет). — Отприлике, колко ви требе за уфрљување, да напојим волови?

уфрљује несв в *уврљује* (Мачкатица, Лебет). — Затвори врата, да ветар не уфрљује шушљак у кућу!

ух узв *олакшања.*

уцавти (се) св *процвета, расцвета (се) на целом простору.* — Не знаш ти како-е куде нас кьд уцавту китке. — Ка[д]-це уцавту ливаде, па размиришу, да подрипиш од неку милину.

уцакли св **1.** фиг *усија, зажари.* — Ложи кубе докле не уцакли. **2.** фиг *загледа се, заблене се.* — Уцаклил у девојче, па очи не скида. **3.** фиг *углача од употребе.* — Уцаклел лактови на капут.

уцаклѝ се свр **1.** фиг *усија се.* — Уцаклѝл се шпорет, па само бъбњи од онај сува дрва. **2.** фиг *зарумени се, застиди се.* — Кьд му споменеш Руску, уцаклѝ се, мислиш ће изгорѝ. **3.** фиг *углача се.* — Уцаклеле му се чешѝрке на дупе. — Да га очѝстиш, да се уцаклѝ! **4.** фиг *озари се.* — Уцаклеше му очи како гу виде. Све се човек уцакле.

уцацка свр *збије, згусне.* — Теј ласке си млого уцацкала на вуту, да си ги малко ретко низала. — Уцацкал све петице у дневник. — Уцацкала све едну до другу леју.

уцацкан, -а, -о *збијен, натрпан.* — Уцацкано гробје, вѝше нема место за сарањување. -

уцацкује несв *збија, прибија.* — Ласке и требе да се уцацкују една уз другу, да се ласкају.

уцвака (се) свр *умаже (се), превише (се) намаже нечим.* — Немој па да ми уцвакаш дете с теј твоје помаде!– Уцвакала се с кармѝн, па на нѝшта не лѝчи.

уцвели свр *учини тужним.* — Не би побегла за другога да-е знала колко ће родѝтељи уцвели.

уцврли (се) свр *зацрвени (се), нагори (се), запече (се), напече (се).* — Нека га јошке у релну, да уцврли. — Седѝ такој, уцврлѝл се уз огњѝште и ћутѝ, нѝшта не орати.

уцврсти (се) свр *учврсти, притегне, затегне, ојача, поправи (се) физички.* — Уцврсти ми овуј матѝку, да ми се не изглављује кьд копам. — Море, уцврстѝ се ја од онѝја доктурски прашкови, па си убавачке одим.

уцврчѝ (се) свр **1.** *испече (се).* — Нек се добро уцврчѝ прасенце, корица да-е румена. **2.** *зацвркуће.* — Уцврчали врапци, ће буде опасна овај зима.

уцело прил *у комаду, у целини.* — Тој ѝде уцело, друкше га не продавају.

уцени (се) свр *погоди (се), постане слуга, уговори (се).* — Две годнне ме уценѝше да чувам говеда у Јовановци. — Први пут су ме уценѝли за двеста дѝнара у готово и облекло да цело лето чувам пуста говеда.

/уцени момка/ изр *договори се око чувара стада.* — За говеда смо уценѝли момка из Бричевје. — Тьг сам се уценѝла за момка куде Јованчу.

уцењен, -а, -о *погођен за чувара стоке, слугу.* — Момак је уцењен на време, требе да дојде пред Ђурђовдьн, да ни чува овце. — Тѝја Бѝба бѝл је куде деду уцењен за момка.

уцибри свр *смрша, осуши се, испости се.* — Колко-е уцибрѝл, очи му упадле ко у бунар.

уцицељи се свр *укисели се превише.* — Уцицељѝла ми се туршѝја, ко ће гу поедемо не знам.

уцрвѝви се свр **1.** *уцрвља се.* — Туј ако стоѝ, це уцрвѝви. — Ораси у џакче ти се уцрвѝли, мож ги врљиш. **2.** фиг *унервози се, постане досадно.* — Човек се уцрвѝви од нерaботу.

учамреје свр *преда се чамотињи.* — Сам човек у кућу брзо учамреје и такој чамреје, чамреје докле не дојде до крај.

учвака (се) свр в *уцвака се,* **1.** *умаже се.* — Куде се учвака такој ко да си с прасци обедувал? **2.** *превише се напудерише, накарминише.* — Учвакала усне, трѝ кѝла кармѝн турѝла.

учевњак м *учена, образовна особа.* — Слушај учѝтеља, он је учевњак, ће ти казује како требе. — Голе[м]-ми-е, па он учевњак!

учетвѐрен, -а, -о *упрегнут међу четири (вола).* — Са̏мо учетвѐрени воло̀ви то̏ј ће извучу̏ изону̏ј скркоди̏ју.

учетвѐри свр *упрегне два пара (волова у кола).* — Учетвери̏мо, па извукомо во̏з се̏но што се заглоби̏л у Бла̏то.

учи̏ни се свр *причини се, причује се.* — У̏чини ми се и̏де неква̏ со̏тона нис-пу̏т, ал нѐма ни̏ки. — У̏чини ми се неки̏ човѐк, къд оно̏ Ди̏са Милтѐнов (*ирон*).

учи̏тељка ж *учитељица.* — Почѐ да у̏чи с учи̏тељку, ал га преузѐ учи̏тељ, къд она̏ отидѐ за Јо̏рдана.

учи̏чка (се) свр *напуни се чичцима.* — О̏вце се свѐ учичка̏ле, ко да се грваља̏ле по чи̏чак.

учма̏ва се свр **1.** *успава се.* — Ка[д]-це учма̏ва, ни то̏п га не мо̏ж разбу̏ди. **2.** фиг *убуђа се, поквари се.* — То̏ј нејѐ за едѐње, учмава̏ло се о[д]-цтоја̏ње.

учмаи̏ се свр **1.** *устоји се, укварисе.* — Учмаја̏ла се дрвља на о̏гењ, па нѐће гору̏. **2.** пеј *изгуби вољу, улењи се.* — Учмаја̏л се до̏м, па му се не и̏де у рабо̏ту. — Учмаја̏л се од нерабо̏ту.

учубрѐје свр фиг *урасте у коров.* — Учубрѐли ти компири̏ у траво̀ље.

учу̏бри свр **1.** *начуљи (уши).* — Учубри̏л, о̀ће свѐ да чу̏је. — Къд Ли̏са учу̏бри, зна̏м нештò-е остѝла-е ел змију̏, ел за̏јца у гр̏мење. **2.** фиг *уплаши се, унезвери се.* — Учубри̏л о[д]-цтра̏. — Учубри̏л, не зна̏е кво̏ да рабо̏ти з-Драги̏њу, дево̏јка а остала̏ у дру̏го стање.

учу̏ва свр *сачува, одбрани.* — Несьм знала̏ како̏ да га учу̏вам да ми не оти̏де. — У̏чува ни Бо̏г, те кудѐ на̏с несу̏ пали̏ли и убива̏ли Бу̏гари.

учу̏ди се свр *зачуди се.* — Учуди̏мо се сви̏ ка[д]-чу̏мо за кога̏-е пошла̏ онаква̏ дево̏јка.

учу̏ка свр **1.** *ујалови (бика) туцањем мошница чекићем.* — Учука̏мо Бу̏лчу, ви̏ше нѐће бодѐ деца̏. **2.** фиг *смири, уведе у ред.* — Трѐбе и на њѐга неки̏ да учу̏ка ро̏гови.

учу̏кан трп прид **1.** *ујаловљен, без тестиса.* — Да нејѐ Жѐрко учу̏кан, сьг би би̏л ћа̏ја на Чемѐрник. **2.** фиг *пребијен.* — Не задѐвај се око̏ ту̏ђу жену̏, да не бу̏деш и ти̏ учу̏кан. — И̏де ко учу̏кан (*изр*).

учукува̏ње с гл им од *учукује.* — Ти̏са бѐше едьн ма̏јстор за учукува̏ње би̏кови.

учуку̏је несв *јалови, шкопи бика.* — Вржу јунца̏ за др̏во, соба̏лу га на зевњу̏, увржу му но̏ге, Ти̏са у̏зне чу̏к па му учуку̏је ја̏јца на едну̏ маљи̏цу, а ју̏ньц са̏мо ровѐ, доклѐ се стопу̏т не презно̏и.

уцева̏пи (се) свр *дође памети, тргне се.* — Не мога̏ детѐ да уцева̏пим, па то̏ ти-е. — Уцева̏пи се едну̏ш, неси̏ ви̏ше детѐ!

уџи̏бри се свр фиг *напије се, нарољa се.* — Уџибри̏л се то̏лко, не мо̏ж с ези̏к да мр̏дне.

уџи̏пка (се) свр **1.** *утопи.* — У̏џипка ми тоја̏гу, там-до̏ле у рѐку, не мога̏ гу на̏јдем. **2.** фиг *препадне се* — У̏џипка се оеднуш детѐ, не зна̏м кво̏ му-е.

уџи̏пне свр **1.** *откотрља, закотрља.* — На̏јвише говеда̏р умѐје да уџи̏пне тоја̏гу. — Уџи̏пни ти̏ја ка̏мен нис-пади̏ну. **2.** фиг *попије.* — Уџи̏пне двѐ-три̏ раки̏је, па си рабо̏ти кла̏ј-кла̏ј. — Да уџи̏пнемо јо̏ш по едну̏, па да си и̏дем ус ту̏ј Чу̏ку. **3.** *обори.* — Уџи̏пни га у со̏спу.

уџи̏пне се свр **1.** *преметне се, закотрља се.* — Тоја̏га се уџи̏пне, па се обр̏ћа доклѐ сти̏гне. — Ако се човѐк овде уџи̏пне, мо̏ж да оста̏и вѐк. **2.** фиг *легне од болести, од изнемоглости.* — У̏џипну се и То̏дор, не мо̏ж ви̏ше да рабо̏ти, сколи̏ла га ста̏ра

бољка. **3.** фиг *падне, онесвести се.* — Уџипну се од слнчаницу, едва га поврнумо из несвес. — Ја таман да седнем, он се уџипну, Криста, ће мре. **4.** фиг *умре.* — У, још ка[д]-це он уџипнул, давали му и пола годину.

уџуџи се свр *укрути се.* — Уџуџил се, не-це помери, а ми не мож да пројдемо.

ушан м *човек великих ушију.* — Пројде онија ушан, не знам да л је нешто одирил.

ушанка ж *капа са поклопцима за уши.* — Нател сабајле ушанку да му уши не изѕебну.

ушат, -а, -о *с великим ушима.* — На кога ли се метну такој ушат?

ушашка (се) свр *успава (се) љуљушкањем на крилу или у наручју.* — Шашка дете да заспи, кьд га ушашка, ћу те викам. — Ушашкај дете да спи, време му-е. — Ушашка ми се дете и заспа.

ушашти свр *унезвери се.* — Ушаштал, па не знае кво оће. — Ушаштал од стра, па не знае кво работи.

уши[1] мн *уши.* Изр: — Не чуе, има воду у ~. — Прочачкај ~, глувчо. — Ники га неје бил по ~ да искарује жену. — Ѕавну ми ~. — Извучи му ~, па ће те слуша. — Еве га иза моје ~. — Виси ми на ~. — И ѕидови имају ~.

уши[2] мн *део на дрвеном ралу.* — Уши држу брце и ралник.

ушива (се) несв *зашива.* — Овој се требе добро ушива, млого-е исцепено.

ушивка ж *ушивање.* — Завршил ми гуњче, фали му још само ушивка (*ирон*).

ушијави се свр *постане тврдоглав, својеглав.* — Ушијавил се, па никога не зарезуе.

ушиљи свр **1.** фиг *пропадне, изнемогне,* в *уфитиљи.* — Ушиљил га бата Милко дибидус. **2.** фиг *остане без чега важног, осиромаши.* — Ушиљимо га с рану за стоку овуј зиму.

ушиљи се свр *смрша.* — Кво ли му-е, нешто се млого ушиљил?

ушине се свр *укочи се лумбални део кичме код човека.* — Ушинул се, па не мож ни да се снаведе.

ушићари свр **1.** *окористи се.* — Ништа не работи, ако туј не ушићари. **2.** фиг *заради.* — Ако не ушићари неку болку у туј Аврику, добро ће буде.

ушићерен, -а, -о *сладак, ушећерен, заслађен.* — Овеј воћке благну ко ушићерене. — Неје ушићерена, да се толко лепиш за туј девојку.

ушићери се свр *постане сладак, ушећери се.* — Упрнуле крушке у сламу, па се ушићериле. — Бои се да вој се не ушићери.

ушице ж мн **1.** *део неких алатки (секира, мотика, пијаук) кроз који се стаља држалица,* в *тилиње.* — Цепни га с ушице, да га расцепиш. **2.** *део игле где се удева конац.* — Скрши ми се ушица на иглу. — Каква-е тој игла без ушице. Обушка?

ушишка се свр *уковрџави се (коса).* — Ушишкала косу куде вризера, па дошла некако поубава.

ушкопен, -а, -о в *уштроен.* — Да-е ушкопено прасе, не би му месо заударало.

ушкопи свр в *уштрои.* — Ће га ушкопимо како вепра, сь[л]-ли ни не слуша.

ушљака (се) свр *испрља (се).* — Како тој одиш, ушљака ме. — Куде се ушљака с тој блатиште?

ушљамен, -а, -о *урастао, зарастао.* — Све-е ушљамено у трње, не мож се по пут пројде.

ушљами (се) свр *набуја, израсте, обујми растињем, урасте у коров, жбуње и трње.* — Метловине ушљамише цело село, куће се од њи више не виду.– Ливаде, некосене, све се ушљамиле, и тој се више не мож отрси.

ушљапа (се) свр *упрска (се) гацањем.* — Кьд ушљапа чижме, човек ги после опере да се не закоравеје блато. — Ударила киша па га ушљапала. — Ушљапал се преко Баинску реку.

ушљапан, -а, -о *упрскан, умазан.* — Дојде и[з]-школу ушљапан до гушу.

ушљепа (се) свр *упрска (се), замаже (се).* — Ушљепал само малтер, а вика малтерисал собу, па овој се требе пердаши.– Ушљепал се с малтер, едва га опра. — Тақој се не работи: ушљепа се малтер и остави да се стегне.

ушљепан, -а, -о *умазан, упрскан.* — Од кво ти-е капут ушљепан?

ушљипа (се) свр *упрска (се) повише.* — Ушљипа ме вода ис-кову докле гу донесо от-кладанац. — Не води рачун, него се ушљипа с млеко из дудулицу.

ушљипан, -а, -о *умазан, упрскан.* — Немој да ми више доодиш такој ушљипан, уљуди се кьд појдеш.

ушљиска (се) свр *упрска (се).* — Ушљискала кућу с воду, па ће мете. — Сьг ћу те ушљискам з-блато. — Мил се, па се ушљискал.

ушљискан, -а, -о *упрскан.* — Вута вој све ушљискана како гу Белуна шибнула с реп.

ушљока се свр **1.** *накваси се добро.* — Ушљокал се пијан у долину и такьв се довукал дом. **2.** *напије се.* — Неје му први пут да се ушљока.

ушмрца свр *навуче прехладу.* — Ушмрцал, а иде разголиздрен.

ушмрцан, -а, -о *прехлађен.* — Дојде све ушмрцан и[з]-школу.

ушмрцување с гл им од *ушмрцује.* — Лек од ушмрцување ти-е да се добро натрупаш и презноиш.

ушмрцује несв *шмркће прехлађен.* — Само га слушам како ушмрцује, а неће ништа да уработи да му пројде.

ушоња м в *ушан.* — Онолки ушоња, а глув ко ћутук.

ушпара свр *уштеди.* — Ако сьг не ушпарамо неку пару, кьд је почел да работи у Немачко, ка[д]-ћемо.

ушпаран, -а, -о *уштеђен.* — Ушпаране паре не начињам.

уштавен, -а, -о **1.** *уштављен.* — Оћу опьнци од уштавену кожу. **2.** фиг *превише испрљан.* — Кошуље му све уштавене о[д]-ѕној.

уштавка свр *сажваће а не прогута, уштави.* — Доватило говече крпу, па гу све уштавкало.

уштавкан, -а, -о *уштављен, изгужван.* — Што су ти овеј кошуље оволко уштавкане.

уштавољен, -а, -о в *уштавкан.* — Носи неко уштавољено облекло, еднуш бар да га испегла како требе.

уштавољи свр *жвакањем уштави, изгужва.* — Кво ли-е на овуј Лису, уштавољи сено а не прогуне? — Кво си работила, мори, те си овакој сукњу уштавољила?

уштиван, -вна, -вно *учтив, љубазан.* — Да неје онолко уштиван не би доктурка пошла за њега.

уштипан, -а, -о **1.** *уштинут.* — Уштипана за мишку, онолку модрицу носи. **2.** *причвршћен штипаљком, заштипан.* — Беше џемпир уштипан, ал га ветар па однел.

уштипе свр *уштине.* — Уштипал гу за дупе, па га тужила куде учитеља.

уштипува̏ње с гл им од *уштипује (се)*. — За уштипува̏ње, ћу му извуче̏м у̏ши ко на мага̏ре.

уштипу̏је (се) несв *штипа (се)*. — Ја ли те прати̏ у шко̏лу да уштипу̏јеш де-во̏јчићи, а? — Немо̏ј се ви̏ше уштипу̏јеш, пр̏сти ћу ти прету̏цам.

уштра̏па свр **1.** *угази што*. — Па̏зи куде̏ и̏деш, да не уштра̏паш у неко̏ лајно̏. **2.** *уђе остављајући отиске стопала (штрапке)*. — Уштрапа̏л у ку̏ћу с пр̏љаве чи̏жме.

уштра̏пка свр у дем знач: *уштрапа*, **1.** *угази у што*. — Куде̏ у̏штрапка с но̏ве ципе̏ле у бра̏боњци?! **2.** *уђе остављајући трагове стопала*. — У̏штрапка маче̏ у ку̏ћу.

уштре̏кне (се) свр *повреди (се), укочи (се) у пределу кичме*. — Уштрекну̏л ки̏чму, не мо̏ж се поме̏ри. — Лежи̏ до̏м, уштрекну̏л се о̏пасно.

уштр̏кља свр **1.** *да се у трк, појури од уједа обада*. — Уштркља̏ше ми гове̏да, едва̏ ги сабра̏. **2.** фиг *побегне главом без обзира*. — Кьд ме виде̏, о̏дма у̏штркља да гу нешто̏ не пи̏там, она̏ си зна̏е зашто̏. — Ууу, кьд је Русе̏лена од ње̏га уштркља̏ла, и̏ма две̏ го̏дине.

уштро̏вен, -а, -о *уштројен*. — Ако ти ве̏пар неје̏ уштро̏вен, еве̏, куде̏ на̏с доша̏л штрова̏ч.

уштро̏ви свр *уштроји, ушкопи*. — Доша̏л Ти̏са да уштро̏ви вепра̏.

уштрока̏ви се свр *упрља се*. — Уштрокави̏л се ринѐјећи коша̏ру, не мо̏ж га Голѐма река̏ опѐре.

уштро̏кан, -а, -о *упрљан, умазан*. — От кво̏ си то̏лко уштро̏кана саба̏јле?

ушту̏кне свр *угане, ишчаши*. — Уштукну̏л згло̏б на но̏гу, па гига̏ви.

ушту̏кне се свр *повреди се*. — Уштукну̏л се, ал па некако̏ клѐца.

ушуга̏ви се свр *добије шугу*. — Ушугави̏л се з-деца̏ у шко̏лу.

ушу̏ми се свр *зарасте, обрасте у шибље*. — Сьг кьд про̏јдеш не мо̏ж да позна̏јеш пути̏њче, ушуми̏ло се све̏.

ушумља̏ви свр *поквари*, в *ушушљави*. — Ушумљави̏л га нешто̏ с њего̏ву шко̏лу.

ушу̏шка свр *утопли*. — Ушушка ли детѐ до̏бро у крѐвет?

ушу̏шка се свр *огрне се добро, покрије се, утопли се*. — Ушу̏шкај се до̏бро да се не смр̏знеш ка[д]-цпи̏ш.

ушушља̏вен, -а, -о *упрљан, запрашен труњем*. — Што̏ ти-е бра̏шно ово̏лко ушушља̏вено, да се неје̏ пога̏нац па увлачи̏л у брашњени̏к?

ушушља̏ви свр *поквари, упропасти*, в *ушумљави*. — Ушушљави̏л га нешто̏ у шко̏лу, па ме вика̏ше да и̏дем. — Неје̏ ти о̏н неки̏ ма̏јстор, и̏ма ти ушушља̏ви рабо̏ту.

ушушља̏ви се свр *упрља се труњем, лишћем*. — Ово̏ј ти се жи̏то све ушушљави̏ло, трѐбе га превѐјеш.

у̏шчини се свр *причини се*, в *учини се*. — У̏шчини ми се да неки̏ наћа̏ске уодува̏ око ку̏ћу, па устањува̏ нѐколко пу̏т да ви̏дим.

ушчу̏ка свр *почне нагло да лупа*. — Кво̏ ли-е то̏ј тако̏ј ра̏но ушчука̏л, од ње̏га се човѐк не мо̏ж ни̏кад на̏спи?

Ф

фа̏јда ж в *вајда*. — Кои̏-е од матрапа̏за виде̏л фа̏јду, па ћу и ја̏.

фа̏јдица ж дем од *фајда*. — Ако-е за фа̏јдицу, да у̏знем и ја̏. — Има̏ си и о̏н о[д]-то̏ј неку̏ фа̏јдицу. — Нѐк и о̏н ви̏ди фа̏јдицу о[д]-то̏ј има̏ње.

фа̀ла в *вала.* — Фа̀ла ви за то̀ј што̀ сте ми учини̇ли и на ови̇ја и на они̇ја све̇т.

фа̀лба ж в *валба.* — Ако ми̇слиш да-е то̀ј што си направи̇л за фа̀лбу, тѣг си се превара̀л. — То̀-е за голе̇му фа̀лбу. — Голе̇ма-е фа̀лба на њѐга куде ма̀јстори.

фале̇ње с гл им од *фали (се).* — И ми̇ и̇мамо нештò за фале̇ње, несмò ба̀ш без и̇ч.

фа̀ли (се) несв в *вали (се).* — Мло̀го фа̀ли шко̀лу, на̀ставници и дру̀ство .– Ако ти што̀ фа̀ли, сло̀бодно ни пи̇ши, ми це потру̀димо да не оскуђе̇ваш за ни̇шта. — Ко̀ј се фа̀ли са своју̀ му̀ку, зато̀ј си, еве̇, и ћути̇м.

фали̇нка ж в *валинка.* — Куде̇ па ти̇ виде̇ ту̀ј фали̇нку, те гу поми̇њаш?

фали̇прда м в *валиӣрда.* — Бе̇геј о[д]-ту̀ј фали̇прду, да гу не слу̀шам.

фа̀личан, -чна, -чно в *валичан.* — За њѐга ви̇кају да-е фа̀личан с па̀мет, а ти̇ ви̇ђ ел исти̇на.

фалџи̇ја м в *валџија.* — Такѣв фалџи̇ја га не̇ма одо̀вде до Мора̀ву.

фалџи̇ка ж в *валџика.* — Да гу не ви̇кају фалџи̇ка, помисле̇л би чове̇к дека-е исти̇на све̇ то̀ј што се на̀фали.

фами̇лија ж в *вамилија.* — Голе̇ма му фами̇лија, само колки̇ да̀рови тре̇бу — три̇ са̀ндука. — Не ме̇шамо се с ту̀ј фами̇лију.

фами̇лијуз м в *вамилијуз.* — Затвори̇ше шко̀лу и фами̇лијуз оста̀де бес-по̀со.

фа̀та несв *хваӣа, лови,* в *ваӣа* (Мачкатица, Лебет, Мрковица). — Отишли̇ да фа̀тају за̀јци по Јеле̇нче и Лисича̀рку. — Немо̀ј дете̇ да фа̀тају за̀зубице, штр̀пни му од ба̀ницу.

фа̀та се несв *одговара, хваӣа се* (Мачкатица, Лебет, Мрковица). — То̀ј се не фа̀та на моја̀ ко̀ла.

фата̀ње с гл им од *фаӣа (се)* (Мачкатица, Лебет, Мрковица). — Само̀ си ми̇сли од фата̀ње ри̇бе по Га̀рваницу.

фа̀ти (се) свр в *ваӣи (се)* (Мачкатица, Лебет, Мрковица). — Фа̀ти се Сто̀јна до ме̇не у ко̀ло, на собо̀р, на Вра̀књице. — За ру̀ке смо се фати̇ле и тако̀ј дошле̇ по мра̀к до̀м.

фа̀ћа несв в *ваћа* (Мачкатица, Лебет, Мрковица). — Кѣд нању̀ши тре̇бе нешто̀ до̀м да рабо̀ти, фа̀ћа маглу̀. — Фа̀ћа ме трни̇ца од ону̀ј њиву̀ што се расте̇гла од ба̀ру до ба̀ру.

фа̀ћа се несв *хваӣа се.* — Фа̀ћа се о̀дма за рабо̀ту, не мо̀ра вој ни̇шта казу̀јеш. — Што̀ се фа̀ћа у оро̀ кѣд н-уме̇је да и̇гра.

фаћа̀ње с гл им од *фаћа (се)* (Мачкатица, Лебет, Мрковица). — Кобаја̀ги ото̀ше у фаћа̀ње ри̇бе у Га̀рваницу.

фа̀ћка (се) несв в *ваћка (се).* — Фа̀ћка пу̀вице у гради̇нче, све̇ ни пое̇доше компири̇. — Мо̀ж да се фа̀ћка на нешто̀, да вој ту̀римо коко̀шку у кљусу̀.

фаћка̀ње с гл им од *фаћка (се),* в *ваћкање.* — Џабе ти фаћка̀ње, кѣд у ре̇ку не̇ма жив цр̀вик.

фе̇брувар м *месец фебруар.* — У фе̇брувар четере̇с дру̀гу, ми тако̀ј, данѣс, бе̇ше сва̀дба, а ју̀тре дојдо̀ше Бу̀гари, те све̇ истепа̀ше Млачишта̀ни.

фе̇рма несв в *верма.* — Ако не фе̇рма родѝтељи, како̀ ће фе̇рма све̇кра и свекр̀ву.

ферме̇н м в *вермен.* — Без изве̇зен ферме̇н, неје̇ тел ни̇где у го̀сти да и̇де.

ферме̇не с в *вермене.* — Јо̀ш ми жа̀л за оно̀ј ферме̇не што̀ га да̀до на тети̇на, па ми га ни̇кад не вр̀ну.

фи̇ке, фи̇ке узв *ӣодражавање сечења, кошења.* — Подви̇ко ја̀ фи̇ке, фи̇ке: оце̇ко бу̀ку, иструпи̇ гу на тру̀пци и дока̀ра до̀м.

фи́кне свр **1.** *посече, одсече.* — Фи́кни га с косу́ на ка̀јдис, да га оцече́ш. **2.** фиг *удари.* — Ћу га фи́кнем да га соста́им з-ѕи́д. **3.** изр: — Фи́кнем му га на ма́тер (*псовка*).

фи́кса¹ м в *викса¹.* — Не́маше фи́ксу да исфи́ксам ципе́ле.

фи́кса² несв в *викса².* — Ста́лно фи́кса оне́ј ципе́ле, ал кво̀ му вре́ди кад је пу́т блатња̀ив.

фикса̀ње с гл им од *фикса,* в *виксање.* — Како го́ђ обр́неш фикса̀ње па́дне на по́старога.

Филда̀ика ж *име*

фи́лер м *најситнији апоен у бившој Аустро-Угарској,* фиг *пара.* — Оста̀л сам бес фи́лер. — Не́ма ни фи́лер, и́ч га не питу́ј. — Ни фи́лер не́ћу ви́ше да му даде́м, неје́ заслужи́л.

филџа̀н м в *вилџан.* — Ја̀ да вој несьм врну́ла филџа̀н шиће́р, што̀ ла̀же, у филџа̀н вој се помо́чам!

филџа̀нче с в *вилџанче.* — Ако тре́бе и филџа̀нче ћу вој даде́м, сьл да ме не рези́ли за џа̀бе.

фин, -а, -о *добар.* — Неки́ фи́н чове́к ти́ја же́нски до́ктур Ви́ца, за све́ и́ма ле́к.

фиро̀нга ж в *виронга.* — Одне́со да ми саши́је фиро̀нге и јо́ш ги неје́ узе́ла у ру́ке. — Кроз фиро̀нгу сам све́ виде́ла.

фи́ска свр *шиба (прутом).* — Кьд узе́ да га фи́ска са шибљи́нку, и ме́не ме заболе́, сажали́ се, па му не да̀до да га ви́ше би́је.

фиска̀ње с гл им од *фиска.* — От-фиска̀ње све́ му пру́чке остале́ по снагу́.

фи́сне свр *ошине прутом.* — Фи́сни га неки пу́т с пру́т по го́ле колени́ке, па ће те слу́ша.

фиста̀н м в *вистан.* — Саши́ла нов фиста̀н, па се бе́дни.

фиста̀нче с в *вистанче.* — Дете́ си не́ма фиста̀нче како тре́бе.

фити́љ м в *витиљ.* — Догоре́л фити́љ на гаса̀рче, тре́бе га проме́ниш, ко́лко пу́т да ти ви́кам?! **2.** фиг *на измаку снага, на самрти.* — Веће́м му догоре́л фити́љ. **3.** фиг *постао сенилан.* — Не па̀ли му ви́ше фити́љ. — То-е чове́к без фити́љ.

фише́к м в *вишек.* — На̀пуни му фише́к з-бонбо́не.

фише́че с дем од *фишек.* — Да̀ј им по едно̀ фише́че з-бонбо́нке на ови́ја мо́ји брата̀нци.

флане́ла ж в *вунела.* — На дете́ да ку́пим флане́лу докле́ неје́ дошла̀ зима̀.

фли́ита ж пеј *жена лаког морала, податна жена.* — Немо́ј тај фли́нта по́ред ку́ћу да ми случа̀јно про́јде, ће оти́де с расцо́пану гла̀ву.

флинта̀ра ж пеј в *флинта.* — Она̀ ти-е голе́ма флинта̀ра, немо́ј с њу да се замаву́јеш по пути́шта, ћу те уте́пам!

флинто́тина ж ауг и пеј од *флинта.* — Ја̀ ћу вој чу́вам обра̀з на ту́ј флинто́тину, а она̀ це закецу́је по шумаци́.

фљу́с узв *ономат шамара.* — Фљу́с, пу́че шама̀р, ка-це обрну́мо обра̀з на То́зу гори́ ко поприка.

фљу́ска¹ ж *шамар.* — Ни фљу́ске не помо́гоше да се уразу́ми, да у́чи, а по́сле, кьд мора̀ да и́де у рабо́ту, са̀м виде́ ко́лко-е погреши́л.

фљу́ска² (се) несв *шамара (се).* — О[д]-цра̀м, оно́лка банѕи́ка да фљу́ска мале́чко дете́. — Не́к се фљу́ска о́н по обра̀зи, да ви́ди ел до́бро, па тьг дру́гога да фљу́ска.

фљуска̀ње с гл им од *фљуска² (се), шамарање.* — С фљуска̀ње јо́ш го́ре ће урабо́тиш, ће те замрзи́.

фљу̍сне свр *ошамари.* — Нека̍ о̍н сьг фљу̍сне њѐга, сьг је јѐдан јѐдан, и гото̍во ви̍ше.

фо̍ра ж фиг *рок.* — Има фо̍ру до Вели̍гден да донесѐ па̍ре за ју̍нци, по̍сле ги вр̍ћам.

фо̍рта несв фиг *лаже, вода, отеже ствар.* — О̍н ће мѐне фо̍рта, дри̍пчина! — Доклѐ ће ме ви̍ше фо̍рташ, нѐћу те ви̍ше чѐкам за тѐј попишу̍ље (*паре*).

фо̍сна ж *даска дебљине 5 см која се користи на грађевини.* — Ту̍ри фо̍сну за преодѐње на дру̍ги зи̍д.

фо̍те ж мн *игра.* — Несу̍ јо̍ш заборайли да и̍грају фо̍те.

фра̍ј прил в *врај.* — Ако-е фра̍ј, о̍ндак и мѐне да̍ј.

фра̍јерка ж *лака жена.* — Мисли он да сам нека̍ фра̍јерка, доклѐ се не сети̍ да му ка̍жем како̍ сам се зарази̍ла, па дошла̍ куде до̍ктура у Бѐоград.

фра̍јла ж в *врајла.* — И̍ма неку̍ фра̍јлу у рабо̍ту, прича̍л ми му̍ж, ал то̍ј од мѐне неси̍ чу̍ла, да зна̍ш.

фр̍кне свр *дође, падне на памет.* — Тако̍ј му фркну̍ло и отиша̍л си.

фр̍ља (се) несв в *врља (се)* (Мачкатица, Лебет, Мрковица). — Немо̍ј ви̍ше да фр̍ља ка̍мење по деца̍, и̍ма га преби̍ју. — Не фр̍љај се на оно̍га што те с лѐб ра̍ни. — Фр̍ља се са шта̍п по коко̍шке, зато̍ј то̍лко крѐкају.

фрља̍ње с гл им од *фрља (се),* в *врљање* (Мачкатица, Лебет, Мрковица). — То-е само фрља̍ње па̍ре бес-по̍требу.

фр̍љи (се) свр в *врљи (се)* (Мачкатица, Лебет, Мрковица). — Фр̍љи ни по неку̍ грозди̍њку о[д]-црѐшње. — Фр̍љи се у Мора̍ву, пе ће ви̍диш о̍ће л неки̍ запла̍че за тѐбе.

фро̍нцле ж мн **1.** *траке.* — Исцепи̍ла ми се кошу̍љка све на фро̍нцле. **2.** изр: **смѐје се на фро̍нцле** *смеје се с прекидима, кикоће се.*

фррр узв *за подражавање лета птица.* — Фррр, о̍длете вра̍бац.

фрта̍љ м в *врталь.* — Цѐл фрта̍љ га чѐкам по ову̍ј ледени̍цу, а о̍н јо̍ш ис-ку̍ћу не иска̍ча.

фрча̍ње с гл им од *фрче[1].*

фр̍че[1] несв *фркће (коњ).* — По цѐл дьн ко̍њ нешто̍ фр̍че.

фр̍че[2] свр (тренутни) *фркне (коњ).* — Вра̍њча нешто̍ фр̍че, и̍ди ви̍ђ кво̍ му-е.

фу̍збал м в *вузбал.* — За фу̍збал ду̍шу да̍ва, а од учѐње ди̍гал ру̍ке.

фузбалѐр м в *вузбалер.* — Збира неквѐ сли̍чке с фузбалѐри, па ги та̍пка з-дру̍ство.

фука̍ра м *олош.* — Ту̍ј белосвѐцку фука̍ру ви̍ше нѐћу да ви̍дим у моју̍ авли̍ју.

фу̍кне свр *удари, млатне.* — Фу̍кни ту̍ј курвети̍ну [ј]ош едну̍ш, и за мѐне, да ви̍ди како̍ се би̍је.

фуња̍ра ж/м пеј *безобразник.* — То̍ј нејѐ човѐк, то-е фуња̍ра, кьд на жену̍ јо̍ш нејѐ да̍л па̍ре што вој му̍ж прати̍л из рабо̍ту.

фурго̍н м *сточни вагон.* — Укачи̍ше говѐда у фурго̍н, па за Кума̍ново, на кла̍ницу.

фуру̍на ж в *вуруна.* — Не гру̍вај то̍лко дрва̍ у фуру̍ну, це исто̍пи.

фуру̍нче с в *вурунче.* — Купи̍ли за ујгу̍н фурну̍нче за у ма̍лу со̍бу.

фуста̍н м в *вистан.* — Кудѐ си, мо̍ри, уљопа̍ла фуста̍н, кудѐ си се ву̍кла?

фуста̍нче с дем од *фустан.* — Ој Ста̍но, Ста̍нче, поди̍гни фуста̍нче, да ви̍ди ча-Би̍ба колка̍ ти-е ри̍ба (*пошалица*).

фу̍тери м мн *оквир за прозоре и врата.* — Зазида̍мо до̍бро фу̍тери, да држу̍ сто̍ го̍дине.

фу̍ħ узв *ономатопеја (кад се неко извуче или увуче где).* — Фу̍ħ, и побе̍же. — Фу̍ħ, и ете̍ гу па куде на̍с, у ку̍ħу.

фу̍ħка[1] несв фиг *не мари, не обраħа пажњу.* — Фу̍ħка о̍н на све̍ то̍ј што ви̍кају за ње̍га.

фу̍ħка[2] несв фиг *троши без размишљања, расипа.* — Ће фу̍ħка то̍ј што и̍ма јо̍ш неко̍ вре̍ме, а по̍сле це на̍јде у безде̍р.

фуħка[3] несв *скита, тумара.* — По це̍л дьн фу̍ħка го̍ре-до̍ле по малу̍, не мо̍ж гу тре̍виш у ку̍ħу.

фуħка̍ње с гл им од *фуħка,* **1.** *занемаривање.* — Едну̍ш ће му до̍јде гла̍ву то̍ј фуħка̍ње на све̍ жи̍во. **2.** *расипање.* — Кьд про̍јде фуħка̍ње, це уда̍ра у гла̍ву кво̍-е то̍ј уработи̍л. **3.** *скитање.* — Због фуħка̍ње по село̍ ви̍кају гу помала̍рка.

фу̍ħне свр фиг **1.** *не прида значај (нечему), занемари (нешто).* — Фу̍ħну на то̍ј што му ре̍ко, па о̍цскита. **2.** фиг *искраде се, увуче се, изаħе.* — Кьд га виде̍ доо̍ди, фу̍ħну за ѕа̍дња вра̍та, побе̍же до̍м, да гу не ви̍ди. **3.** *зачас изгори.* — Ова̍ј дрва̍ невеља̍ју, зачь̍с фу̍ħну и не зато̍плу со̍бу.

фуша̍р м *лош мајстор.* — То̍ј ли-е ма̍јстор, то̍-е фуша̍р кьд ми исфушари̍л молера̍ј у ку̍ħу.

фуша̍ри несв *лоше ради.* — Нека̍ фуша̍ри јо̍ш ма̍лко, па ħу му ре̍кнем да збе̍ре га̍ħала да си и̍де.

фуша̍рски, -а, -о *неквалитетно, лоше, површно.* — Куде̍ ње̍га-е све̍ фу̍шарски што у̍зне да мајстори̍ше.

фушера̍ј м *лоше, површно ураħен неки посао.* — Ако о̍ħеш у ку̍ħу фушера̍ј, пого̍ди се с ње̍га.

Ц

ца̍к узв **1.** *подражавање куцања сата.* — Преста̍де да се чу̍је ца̍к, ца̍к, тре̍бе нави̍јеш са̍т. **2.** *ономатопеја прскања стакла.* — Ца̍к и пр̍се шише̍ на ла̍мпу. — Ца̍к и пре̍горе си̍јалица.

ца̍ка несв фиг *куца (сат).* — Са̍мо ца̍ка ти̍ја тво̍ј са̍т.

Ца̍ка м/ж *надимак.*

цака̍ње с гл им од *цака.* — Ча̍к у дру̍гу со̍бу се чу̍је цака̍ње од њего̍в са̍т.

ца̍кум-па̍кум прил *како треба.* — Све̍ сам напраил ца̍кум-па̍кум, ал на њи̍ не мога̍ удово̍љим, о̍ħе га преуреħу̍ју. — Ка[д]-до̍јдеш, ħе зате̍кнеш ца̍кум-па̍кум, како̍-е и било̍, не бри̍ни.

ца̍лне свр *кане, сипне.* — Ца̍лни и на ме̍не [ј]ош едну̍ ка̍пку о[д]-туј ракии̍цу, па да и ја̍ бе̍гам ус-ти̍ја бре̍г за Баинци.

ца̍п[1] узв *узвик (кад се нештоуграби, притисне).* — Ца̍п, кљуну коко̍шка скакца̍.

ца̍п[2] м *угриз, одгриз.* — Да̍ј ми едьн ца̍п о[д]-ту̍ј ја̍буку, да ви̍дим ква̍-е.

ца̍па несв *једе у журби, на брзину.* — Нека̍ га нека ца̍па, тре̍бе се вр̍ħа на њиву̍.

цапа̍ње с гл им од *цапа.* — За̍дави се дете̍ о[д]-цапа̍ње, кьд једе̍ на граба̍ц.

ца̍пне свр **1.** *поједе на брзину, одгризе.* — Нека ца̍пне од ба̍ничку, да издржи̍ до обе̍д. **2.** *уједе, дохвати.* — Испра̍ти чове̍ка до вра̍кьицу да га Ђу̍ма не ца̍пне за но̍гу.

ца̍п-цара̍п узв в *цап.* — Ца̍п-цара̍п и ва̍ти ма̍чка пога̍нца.

цара̀пне свр *уграби, зграби и утекне, украде.* — Нѐје видѐл кьд му ца̀рапну муштри̇клу, па не[к]-гу сьг тра̀жи.

ца̀ревица ж бот *кукуруз.* — Не самлѐмо ич ца̀ревицу, а трѐбе ни ба̀р за качема̀к.

ца̀ревичан, -чна, -чно *кукурузни.* — Ка[д]-це осу̀ши ца̀реваичан лѐб, скамѐни се, не мо̀ж се едѐ.

ца̀ревичка ж дем и хип од *царевица.* — Ћу за̀јмим шини̇к-два̀ ца̀ревичку, докле не ку̀пимо.

цаћа̀ње с гл им од *цаће.* — Са̀мо се чу̀је цаћа̀ње мати̇ке у Йцино, а ни̇ки не ора̀ти. — Не заспа̀мо од њего̀во цаћа̀ње.

ца̀ће несв **1.** фиг *какће, звецка.* — Са̀мо ца̀ћу мати̇ке у компири̇ште, загр̀ћају копа̀љке компири̇. **2.** фиг *кашље.* — Сву̀ноћ детѐ ца̀ће, не мо̀ж да за̀спи от кашља̀ње, мо̀ра се во̀ди куде до̀ктура.

ца̀цка несв *ситно, густо везе, везући збија* (*манистра, ласке, дизгу...*). — Немо̀ј то̀лко да ца̀цкаш ла̀ске на ву̀ту, одалѐчи ги ма̀лко, разрѐди. — Уцацка̀ла ги свѐ едну̀ до дру̀гу леју̀.

ца̀цкав, -а, -о **1.** *збијен, згуснут.* — Ца̀цкаво си посади̇л компири̇, и̇ма да учубрѐју кьд порасту̀. **2.** *пипав.* — То-е млѐго ца̀цкаво, о̀чи ће те заболу̀ доклѐ га везѐш.

цацка̀ње с гл им од *цацка, збијање, сабијање.* — Трѐбе ти млѐго цацка̀ње доклѐ гу свѐ не нани̇жеш с ла̀ске и мани̇стра.

цьвтѐње с гл им од *цьвти, цветање.* — Тој цьвтѐње га ни̇где нѐма, кьд уцьвту̀ ри̇дови и лива̀де, свѐ се зашаренѐје ко да си на неки̇ дру̀ги свѐт.

цьвти̇ несв *цвета.* — Цьвти̇ гр̀м, цьвти̇ тр̀н ви̇ка пи̇ле из расцьвтѐлу црѐшњу.

цьк узв в *цак.* — Кво̀ тој у̀чини цьк у про̀зор, да нејѐ па̀ удари̇ло пи̇ле? — Са̀т о̀чука цьк, цьк, зача̀с пројдѐ но̀ћ, врѐме да се ди̇замо.

цьклав, -а, -о *који се пресијава, светлуцав.* — Аљи̇нче вој-е млѐго цьклаво.

цьклѐје се несв *сија се, светлуца.* — Цьклѐју му се о̀чи ко у мачо̀ра.

цькли̇ (се) несв **1.** *сија (се), цакли (се).*– Уцькли̇ло се ку̀бе од она̀ј др̀вља, па само цькли̇ и бабњи̇, а нау̀лице вѐтар стружѐ и свр̀та снѐг. — Цькли̇ се неки̇ ср̀ч на лива̀ду. **2.** *зари се.* — Цькли̇ вој се лицѐ од ра̀дос. — Свѐ се цькли̇ на туј пу̀сту Јорда̀нку, какѐ са̀мо умѐје да се премѐни!

цькне свр **1.** *звук при прскању.* — Цькну ста̀кло на ла̀мпу и стро̀ши се. **2.** *откуца сат.* — Цькну још нѐколко пу̀т са̀т и ста̀де.

цькће несв **1.** *откуцава.* — Ти̇ја се бр̀зо по̀квари, а мо̀ј железнича̀рски јо̀ш цькће. **2.** фиг *чуди се, љути се.* — Нек цькће Стани̇ја ко̀лко о̀ће, ја̀ отидо̀ у Ста̀менову кафа̀ну.

цвекло̀ с бот *цвекла.* — Набѐри десети̇ну ли̇стови о[д]-цвекло̀ за зеља̀ник.

цвелѐње с гл им од *цвели, жалошћење, цвењење.*

цвѐли несв *задаје бол, жалости, уцвељује.* — Немо̀ј ви̇ше да доо̀диш, да ми са̀мо цвѐлиш деца̀. — Мло̀ги-е цвели̇л с његѐв матрапазльк; те купу̀је, те продава̀, а свѐ бес па̀ре, и све одга̀ђа, одга̀ђа и̇сплату. — Не ла̀ж, не цвѐли жену̀ бес по̀требу!

Цвѐта ж **а)** *име жене,* **б)** *име краве са белом шаром на глави.*

Цвета̀на ж *име.*

Цвета̀нка м *име.*

цветьк м дем и хип од *цвет, цветић.* — Набра̀л на̀јубав цветьк, да ме заки̇ти да му бу̀дем јо̀ш по̀убава.

Цвѐтко м **а)** *име човека,* **б)** *име коња.*

цве́ће с зб им **1.** *цвеће.* **2.** фиг *ледене шаре на прозорском стаклу.* — Колки́-е мра́з, све́ се навата́ло цве́ће на про́зори.

цвеће́нце с дем и хип од *цвеће.* — Зама́лко да ми се без во́ду осу́ши цвеће́нце, а едва́ сам га запати́ла.

цве́ћка[1] ж **1.** *украсна биљка која цвета.* — У́баво ти исцьвте́ле цве́ћке у ти́ја цре́пови. **2.** *цвет,* в *китка.* — Тури́ла цве́ћку у сколу́бу.

цве́ћка[2] ж фиг *лош човек.* — Не́је ми ни о́н нека́ цве́ћка, па да га ти́ то́лко бра́ниш.

цве́ћке ж мн мед *мале богиње* Rubeolae, в *бајке.* — Не бо́ј се, сва́ деца́ прележу́ цве́ћке, па, ете́, и моја́.

Цве́ћнице ж цркв праз *Цвети.* — На Цве́ћнице се бе́ру ки́тке, плету́ ве́нци и ки́ту ку́ће за здра́вје и бериће́т.

цвећце́ с дем и хип од *цвеће.* — По́тика ми се оно́ј у́баво цвећце́ у гради́нче. — Да́де ми кума неко́ цвећце́ да си поса́дим.

цви́к м *сурутка,* в *сирутка.* — Ни́ки од на́с не пи́је цви́к, па га да́вам на сви́ње.

цви́ка несв **1.** *сече метал.* — Изгуби́л кључ, па мо́ра да цви́ка ката́нац на по́друм. **2.** фиг *страхује, плаши се, зебе.* — Цви́ка од башту́, ако се вр́не и ви́ди да јо́ш ни́шта неје́ урaботи́л.

цвика́ње с гл им од *цвика, страх.* — Рекли́ смо у фу́збал не́ма цвика́ње, несу́ они́ ни́шта бо́љи од на́с, и њи́ ће нади́грамо.

цвика́тор м *страшљивац.* — Што́ се па пла́шите кьд во́дите с ва́с цвика́тора (*ирон*). — Неје́ он цвика́тор, сьл пома́лко страу́је.

цвикера́ш м пеј *онај који носи наочаре.* — Ел виде́сте куде отиде́ она́ј цвикера́ш што дојде́ с ме́не?

цви́кери м мн *наочари,* в *пенцер* (*2*). — Ел га боли́ зу́б, па но́си цви́кери? — Бес-цви́кери-е, па и́ч не ви́ди.

цви́кла ж *троугласти уметак на сукњи.* — О́ће да вој саши́јем су́књу на цви́кле.

цвикува́ње с гл им од *цвикује.* — За цвикува́ње пле́к тре́бе ти до́бра мака́за.

цвику́је несв *сече предмет од гвожђа.* — Са́м нека га цвику́је како́ зна́је и уме́је, да ми по́сле не запр́дује како́ му неса́м угоди́л.

цви́лне св *зацвили намах, врисне одједном.* — Ка[д]-цви́лне из леле́јку, препа́днемо се тек заспа́ли. — Не ди́рај га, немо́ј да цви́лне drждéвњак, да ни заглу́не.

цвилне́ж м *цвиљење, цвилеж.* — Ис-ту́ј ку́ћу ста́лно смо слуша́ли цвилне́ж докле бе́ше жи́в она́ј пија́ница.

цви́чьк м дем и хип од *цвик.* — Ма, деца́ во́лу цви́чьк кьд је ла́дан.

цви́чко м *онај ко много воли да пије цвик.* — Цви́чко, да ти присипем јо́ш едну́ ча́шку.

цволи́ка[1] ж *гука, израслина.* — Изле́зла му ово́лка цволи́ка на но́гу куде́ се удари́л.

цволи́ка[2] ж **1.** анат *голеница, цеваница.* — Кьд ме у́дари преко цволи́ку, чи́ни ми се, о́сакати ме. **2.** фиг пеј *нога.* — Обу́кла те́сно, па истре́сла оно́лке цволи́ке, ми́сли да-е то́ј у́баво.

цво́њак м *ситна пара.* — Ни цво́њак ви́ше му не́ћу даде́м, ако ме не услу́ша што сам му река́л.

цвр́ка[1] ж *вика, крештање.* — Ечи́ река́ од њи́ну цвр́ку.

цвр̍ка² несв **1.** *цвркуће.* — То-е на голѐму зиму̍ кьд цвр̍кају то̍лко вра̍пци. **2.** пеј *крешти, вришти.* — Немо̍ј оту̍д да ми цвр̍ка ко сврака, нека̍ до̍јде да ни ка̍же кво̍ и̍ма да ка̍же.

цвр̍кало с *дете које плаче.* — Сми̍ри ли се то̍ј твоѐ цвр̍кало?

цвркање с гл им од *цврка².* — У̍плав ће ва̍тимо од њо̍јно цвркање.

цвр̍кне свр **1.** *закрешти, запишти.* — Не ди̍рајте држдѐвњака, ако цвр̍кне ће ви заглу̍ши. **2.** фиг пеј *проговори.* — Запиши̍ му у̍ста, да не цвр̍кне, да ни издадѐ. — Ћу те утѐпам са̍[л]-ли цвр̍кнеш!

Цвр̍ле м *име малог пса.* — Цвр̍ле мло̍го во̍ли з-деца̍ да се и̍гра.

цврлѐж м *припека (кад сунце упече),* в *цврлење.* — Не мо̍гу да издржи̍м на ови̍ја цврлѐж, отидо̍ у ладови̍нку.

цврлѐје (се) несв в *цврли (се).* — Ја цврлѐјем по цѐл дьн на ливаду, а ти аздису̍јеш по село̍ и јо̍ш ти ма̍лко. — Глѐдам га како̍ ко̍си на они̍ја челопѐк и са̍мо се цврлѐје, а не мо̍гу да му помо̍гнем, не држи̍ ме снага̍.

цвр̍лен, -а, -о *поцрвенео од сунца, печен на јакој ватри.* — Дојдѐ от-косѐње цвр̍лен, цвр̍лен, па нѐма кудѐ, са̍мо што не ку̍ка; сьг мо̍рам да га ма̍жем с ки̍село млеко̍.

цврлѐње с гл им од *цврлеје (се).* — Ово̍-е еднy̍ш цврлѐње, кьд жњѐјеш на челопѐк.

цвр̍ли (се) несв *пече (се), жари (се), излаже (се) ватри, сунцу, цврљи (се).* — Немо̍ј мло̍го да цвр̍лиш прасѐ, да не изгори̍, нека̍ му се само кожљи̍нка заруменѐје. — Енѐ га цвр̍ли се на сльнце — бѐре сѐно. — Нека̍ се цвр̍ли још ма̍лко, па га изва̍ди из рѐлну.

цврли̍ка ж анат в *цволика².* — Отраћи̍ла ги сьл да глѐдам њо̍јне цврли̍ке.

цвр̍с, -та, -то 1. *чврст, јак, снажан.* — Бѐше цвр̍с кьд бѐо про̍шли пу̍т куде њѐга, сьг нешто̍ поболѐл. — Цвр̍с ко ра̍тлук (*изр*). **2.** *сигуран, стамен.* — Сту̍пи на цвр̍с ка̍мен, да не одлети̍ш у рѐку. **3.** *тежак.* — Даньске смо има̍ли цвр̍сту рабо̍ту.

цвр̍сто прил *јако, снажно.* — Др̍ж се цвр̍сто, да не па̍днеш. — Да не бѐше га вати̍л цвр̍сто за ју̍же, ко̍њ би побѐгал. — Вати̍ла га цвр̍сто, па га не пу̍ста да си и̍де.

/цвр̍ц, Мило̍јке/ /цвр̍ц, Мило̍јко/ изр в *цврц.* — Нада̍ се: даньс ћу прико̍сим, ал цвр̍ц Мило̍јке, стро̍ши ми се коса̍.

цвр̍ц узв *за одбијање, ништа.* — Појдо̍ у прода̍вницу, кьд оно̍: цвр̍ц, затво̍рена.

цвр̍ца несв фиг *пије (алкохол).* — Мо̍ре, цвр̍ца си о̍н, нејѐ забатали̍л шишѐ.

цвр̍цка несв дем од: *цврцка,* фиг *пијуцка.* — Цвр̍цка си, мо̍ре, до̍бро, нејѐ по ма̍лко, како̍ ти̍ ви̍каш. — Цвр̍цка овьг-оньг, како̍ му па̍дне, да му се не наљу̍ти бу̍ре.

цврцка̍ње с гл им од *цврцка, пијуцкање.* — У̍копа ни његѐво цврцка̍ње. — То̍ј му-е од цврцка̍ње, нејѐ има̍л мѐрку.

цвр̍цне свр *попије.* — Цвр̍цне ма̍лко до̍ма, па тьг по̍јде у њиву̍.

цвр̍чало с фиг *плачљиво дете.* — Сми̍ри то̍ј цвр̍чало да ви̍ше не узбуњу̍је ку̍ћу.

цврча̍ње с гл им од *цврчи,* **1.** *вриска, дрека.* — Од њи̍но цврча̍ње не мо̍гу да трѐнем. **2.** *плакање.* — Кво̍-е то̍ј цврча̍ње ста̍лно по ку̍ћу, о̍ће л се деца̍ оћуту̍?

цврчи̍ несв **1.** фиг *пече се (уз цврчање).* — Кво̍ ти то̍ј цврчи̍ у шпо̍рет? — Јо̍ш ма̍лко нека̍ цврчи̍ да бу̍де рѐш. **2.** фиг *плаче.* — То̍ј детѐ цѐл дьн цврчи̍, ни̍ки га не ва̍та у ру̍ке. **3.** фиг *испушта воду, пару.* — Донѐл ми гливци̍ за у шпо̍рет, па само цврчу̍, нѐће да гору̍.

це скраћени, сливени облик од *ће се.* — Рекла̍-е це уби̍је, ако гу иска̍рају ис-ку̍ћу. — Ка[д]-це жѐниш, дево̍јко, немо̍ј ти про̍јде срѐћа?

цева̀нка ж анат *цеваница.* — Кьд га ко̀кнем у цева̀нку, три дьна ѝма се превѝва.

цева̀р м анат в *цеванка.* — Ко̀кни га у цева̀р.

цеварѝка ж анат в *цеванка.* — Јо̀ш ме болѝ цеварѝка од оно̀ј што сам се претуца̀л.

цѐвка ж **1.** *кратка цев на коју се намотава пређа за ткање.* — Мо̀тај цѐвке, не ломо̀ти мло̀го, ткањѐ не мо̀ж да чѐка. **2.** *цев.* — На̀јди неку̀ цѐвку, по̀дебелу, да ти напра̀им прѐмет за цр̀ге.

цѐвови м мн *цеви.* — Како̀-ће бес цѐвови да уво̀диш во̀ду, то̀ј несѝ купѝл?

цевчѐње с гл им од *цевчи.* — Ако му-е до цевчѐње, до̀м ѝма цѐло бу̀ре, па нека̀ цѐвчи, а̀ко-е до нешто̀ дру̀го, нека ка̀же.

цѐвчи несв *пије преко мере, опија се.* — Ако цѐвчи, његово̀ цѐвчи, у ту̀ђо не бр̀ка.

цѐгер м *зембиљ.* — Бес-цѐгер не по̀оди на паза̀р, трѐбе мло̀ге посѝтнице да донесѐш.

цеда̀љка ж *цедиљка.* — Ел млеко̀ прошло̀ крос цеда̀љку, ако нејѐ, не мо̀гу га пѝјем.

цедаљчѐ с дем од *цедаљка.* — Да̀ј ми цедаљчѐ, да су̀нем чајчѝк кроз њѐга.

цедѝлка ж *цедаљка.* — Бес-цедѝлку, како̀ ћу процѐдим чорбуља̀к?

цедѝло с **1.** *платно од тила које служи за цеђење подсиреног млека, цедиљка.* — Трѐбе да напра̀ним [ј]ош едно̀ цедѝло, да насѝрим сьг, доклѐ кра̀ве дава̀ју млеко̀. **2.** фиг *(остати) без избора, без решења, безизлаз.* — Дѐда умрѐ, деца̀ си ото̀ше по њѝан пу̀т, а ја̀ оста̀до на цедѝло, сама̀ у ку̀ћу ко пењу̀га.

цедѝлце с дем од *цедило.* — Не забора̀и да ку̀пиш цедѝлце, ће по̀чнемо да музѐмо Бу̀лу.

цедѝлче с в *цедилце.* — Одрадѐ моѐ цедѝлче, ко̀лко сам са̀мо у њѐга поцирѝла.

цеду̀љка ж дем од *цедуља, папирић.* — Ћу ти напѝшем свѐ то̀ј на цеду̀љку, да не забора̀иш како̀ се ва̀ри тѝја ча̀ј.

цеду̀љче с дем од *цедуља.* — Да̀де ли оно̀ј цеду̀љче на учѝтеља?

цѐђ м *вода прокувана с пепелом.* — То̀ј мо̀ж са̀мо с цѐђ да изђу̀стриш. — Пређа̀ се ва̀ри у цѐђ да по̀бође избелѐје.

цѐк м **1.** *трошак, цех.* — Свѐ па̀ре што̀ имал да̀л на цѐк у кафа̀ну у Предѐне. — Емпу̀т ли са[м]-му платѝла цѐк. **2.** *дуг, задужење.* — Његови цѐкови и сьг пла̀ћају деца̀.

цѐл, -а̀, -о̀ *цео, сав, неокрњен.* — Цѐл коловр̀тњак изедѐ Стѐван Дупа̀ња, не мо̀ж му Цвѐта сьл лѐб намѐси. — Окосѝл ми за цѐл сло̀г. — Докара̀ цѐл во̀з ис-Кѝтку.

цељѝц м в *површка.* — Ѝди тѝ по цељѝц, кьд сва̀ки ча̀с пропа̀даш у снѐг.

целѝва несв *љуби.* — Мо̀ре, целива̀ла сам га и у ру̀ку, па ми нејѐ помогло. — Снавѐдо се како̀ да га целѝвам у ру̀ку и о̀н неста̀де (*сан*).

целѝва се несв *љуби се.* — Ста̀р се нека̀д целива̀л у ру̀ку, сьг се у ру̀ку нѝки не целѝва.

целѝван, -а, -о *љубљен.* — Бѝл си целѝван, вѝди ти се кармѝн по обра̀з. — Дево̀јка-е целѝвана, сьл да се зна̀је.

целива̀ње с гл им од *целива (се).* — Ће по̀чнемо с целива̀ње от кра̀ј, па доклѐ стѝгнемо. — Дево̀јка-е за целива̀ње, ако нејѐ ба̀ба.

целѝвка несв у дем знач: *целива* (деч). — До̀јди, да те ба̀ба целѝвка у па̀метну гла̀вицу.

целивува̀ње с гл им од *целивује (се).* — Какво̀ ви-е тој целивува̀ње по̀ла са̀т.

целѝвује (се) несв *љуби (се).* — Невѐста целѝвује у рӳке еднóга, дрӳгога, по рéд свȁкога, и свȁки вој прӳжи по парӳ. Бес парӳ не целѝвује нѝкога. — Видéла децȁ кьд гу ȍн целѝвује, па помислéла свȁшто.– Целѝвују се ко да се несӳ видéли стó гóдине.

цȅлка ж *цела ствар.* — На мéне дȁј цȅлку, нéћу гу с нѝкога дéлим.

целолéбоња м *онај који много једе, гладница, ждероња.* — Кȍј ће изрȁни целолéбоњу на овӳј ȍскудницу?

цȅлос ж *целост, потпуност.* — И ȍћу да ми се кȍњ ȍдма исплȁти у цȅлос, ел га нéћу продȁвам.

целцȁт, -а, -о *цео, сав.* — Пȁдо, ал стȍвна остȁде целцȁта, заваркȁ гу да се не стрȍши. — Целцȁт зȁструг са сѝрење-е смандȁл.

цȅл-целцȁт, цȅла-целцȁта, цȅло-целцȁто *цео, сав.* — Изéде цȅл целцȁт лéб, а нȁс и не пȍкани. — Цȅлу-целцȁту ме ӳпљеска кѝша.

ценéње с гл им од *цени (се).*

цȅни несв **1.** *процењује, тражи.* — Еднȍ ждребé цȅни кȍлко еднӳ музѝљу, кудé тȍј ѝма? — Цȅним да нéће стѝгнеш ни за трѝ сȁта у Селȍ, ако се такȍј размавӳеш. **2.** фиг *погађа чувара стоке.* — Отидȍше стȁрци у Дервéн да цȅну момкȁ за говéда.

цȅни се свр *унајми се да ради за новац.* — Ја се ценѝ две гóдине: овчȁрка, па говедȁрка.

цȅњет, -а, -о *поштован, цењен.* — Да нејé тȍлко цȅњет, нс би га викȁли у Лескȍвац за прецéдника.

цепȁнка ж **1.** *цепаница, дебело дрво.* — Докарȁл пӳна кȍла цепȁнке. — Место кубарчетѝја, насекȁл ми цепȁнке. **2.** фиг пеј *тврдоглава, неразумна особа.* — С тӳј цепȁнку нéма дȍговор за нѝшта. — Он ти је пȁметан ко цепȁнка. — Цепȁнка бѝл, цепȁнка ци остȁне!

цепéње с гл им од *цепи, цепање.* — Дȍбро нȁструга трупчетѝја, ал за цепéње ће-е мӳка, ја не мȍгу.

цȅпи несв **1.** *цепа, сече дрва.* — Дојдé кудé дéду да му цȅпи дрвȁ. **2.** *цепа, дере (одећу, обућу).* — Џȁбе цȅпи чешѝре о[д]-цедéње у шкȍлу, бȍље да мéша мȁлтер на мȁјстори.

цȅпи се несв фиг пеј *смеје се,* в *лези се.* — Што се цȅпиш, ка[д]-те нѝки нејé питȁл? — Цȅпи се ко шифȍнске гȁће (*изр*).

цȅпка[1] ж дем од *цепанка, трешчица, иверка.* — Нацепкȁл ми цȅпке цȅлу зиму да ми трајӳ за пȍткладу.

цȅпка[2] несв у дем знач: *цепа.* — Цȅпка ми трешчѝце за подложувȁње.

цепљȁк м пеј *крпа, рита од одеће.* — Ӳзни и[з]-сȁндук, над ȁмбар, цепљацѝ кȍлко ȍћеш.

цепљѝка ж в *цепка*[1]*, иверка, трешчица.* — Назбéри ми цепљѝке на дрвнѝк, око трӳп, за пȍтпалу.

цȅпне свр **1.** *нацепа мало.* — Цепнӳ дрвȁ кȍлко за дȍвечер. **2.** фиг *прецени,* в *зацепи* (*1*). — Цепнӳл му цéну, па кȍј мȍже нека купӳје, кȍј не мȍже некȁ глéда, тȍј не наплаћӳје. **3.** фиг *удари, шутне.* — Цȅпни га с матѝку, којé ȍће о[д]-тéбе. **4.** фиг *осуди, казни.* — Судѝја му цепнӳл два мéсеца ȁпсу за тепȁње овчарȁ.

цепȍљак м пеј *поцепана одећа, рита.* — Мéне дȁва његȍви цепȍљци, а за њéга купӳе нȍво.

цепо̀тина ж **1.** в *цейољак*. — Нећу више да носим овеј цепотине, да ми се поцмевују. **2.** фиг пеј *онај који се смеје без разлога*. — Цепотина, лези се ко луд на брашно.

церѐка се несв пеј *смеје се без разлога*. — Церека се како банѕика.

церека̀ње с гл им од *церека се*. — Не подносим тој церекање вазд'н, ћу ги набрзим у бели свет.

церѐње с гл им од *цери се*. — Само гледам тој његово кисело церење.

цѐри се несв пеј *смеје се будаласто*. — Цери се, а не знаје за што.

церова̀к м *церов прут, мотка*. — Бес-церовак неће му дојде из дупе у главу.

ци < *ће си*. — Ми ци седимо, а он нека иде куде оће. — Жено, гости ци иду дома.

ци̏ба (се) несв *трза (се), цима (се), клати (се)*. — Немој ме више цибаш за рукав. — Цибну ме Првка за јулар, па ми се преметну жила на рамо. — Цибај слап, да га собориш што се укатерил на дрво. — Онөј дете се много цибаше у сан. — Жероња се цибаше чим нешто шушне у шумак, морали смо добро да пазимо с кога га вола спаруіемо.

циба̀ње с гл им од *циба (се)*. — Водила сам га да му Димана пребаје о[д]-цибање у сан. — Откинуло се на Мурџу јуже о[д]-цибање.

ци̏бне (се) свр *трзне (се), сецне (се)*. — Цибну ме с јулар, па ме пресече. — Одолечи се, немој се коњ цибне да те згази.

ци̏брав, -а, -о *мршав, сув, блед*. — Што ти-е овој малечко оволко цибраво, еде ли оно уопште?

цибравѐње с гл им од *цибрави (се)*. — Ники да ми каже нешто против цибравење, да помогнем на девојче, да га не гледам како цибравеје.

цибра̀ви (се) / цибравѐје (се) несв *бледи (се), мршави (се)*. — Почело дете нешто да ми цибрави. — У тєј године се такөј цибравеје.

цибри̏ несв в *цибравеје*. — Уцибрил, па само цибри.

цибри̏л м фиг *онај који је ублеедео, смршао*. — Врну ли се и[з]-школу онија мој цибрил?

цибри̏лче с дем од *цибрил*. — Куде да лечим онөј цибрилче, куде кои доктури?

ци̏вка несв *цијуче, пијуче (пиле, птић)*. — Цивка у бурјан неко пиле, мора да га квачка изгубила.

цивка̀ње с гл им од *цивка*. — Само се чује цивкање пилишта по авлију.

цивлѐње с гл им од *цивли*. — Досади ни с тој цивлење, па неје више малеч'к да цивли.

цивли̏ несв *цвили, плаче пригушено*. — Немој ми више цивлиш, к'д не знаш за што.

ци̏вне свр **1.** *пијукне*. — Неће више да цивнеш, пиленце, ако те нагазим, што се туј моташ. **2.** фиг *проговори, писне*. — Од овој да неси цивнул, ники тој не смеје да не знаје. **3.** фиг *удахне / издахне, дише*. — Запишил му се нос, па ни да цивне, но све на уста дише. — Затаило га, не мож да цивне. **4.** фиг *дуне, уђе*. — Запишили смо добро пенџери и врата, ладноћа више не мож ни да цивне у кућу.

циво̀р м непр прид *јако кисело, прекисело*. — Поприке ис туршију су ти цивор, како це еду, не знам.

циври̏ несв фиг *гори, жеже*. — Циври купуз од киселоћу.

ци̏вун м *узак метални ваљак кроз који вода из воденичне буке удара у витло*. — Бије вода крос цивун у коло, само меље воденица.

циганисување с гл им од *циганисује се.* — Тој њино циганисување више не могу да гледам.

циганисује се несв фиг *свађа се, туче се.* — Неће се овде циганисујемо, плати јунца како смо се погодили.

циганише се несв в *циганисује се.* — Да се циганишем с њега — нећу, ако плати — плати, ако не — нека му-е арам!

циганлък м *лош, нељудски поступак.* — Несьм ја навикал на такав циганлък.

цигански прил *наопачке, надланицом (ошамари).* — Немој те ударим цигански, це завртиш на зевњу. — Ударил му шамар цигански.

цигански гребенци м *метални чешљеви за гребенање вуне и кучине које израђују Цигани* (Криви Дел, Горње Гаре). — Тај кучишта се после гребу на тија цигански гребенци.

цигански котлови м мн бот *пољска биљка звончић* Campanula patula L.

циганско лето с *период од дванаест дана после Митровдана.* — И за мене ће дојде циганско лето, да се огрејем како требе (*ирон*).

циганцки, -а, -о *цигански.* — Душу су ми изели тија циганцки гребенци: влачи повесма, влачи вуну.

циглар м *радник на прављењу цигала.* — Спреми обед да носим на циглари горе, у Дел. **2.** фиг пеј *прост радник.* — Неје тела за учитеља, отишла за циглара.

цију-лију узв у шаљивој песми: — Цију-лију, Радоване, бију ли се ваше жене? / Бију, бију; са столице по гузице.

циле-миле узв *за означавање умиљавања, тетошења.* — Куде деду нема циле-миле, зато-е боље да га слушаш. — Са свакога ће она циле-миле.

цимент м *цемент.* — Требе да докарам два џака цимент да подвржем маије и прикрпим кућу.

циментира несв *цементира.* — Докле се ти накани да дојдеш, ми га циментирамо.

цингррр узв *оном просутих металних новчића.* — Цигррр расипаше се паре из ископан ђугум.

/цинци-линци/ изр: *погађање, устипање, изврдавање.* — Куде њега нема цинци-линци.

цинцулира несв фиг *угађа, удовољава.* — Не могу више и нећу да му цинцулирам. — Те оће овој, те неће оној, докле ћу више да вој цинцулирам. — Не морам више да му цинцулирам, који па мене цинцулира?

цинцулирање с гл им од *цинцулира.* — Дојадне ми више тој цинцулирање с њега, никако да му угодиш, а он те не зарезује ич.

цињка несв *цењка, цмиздри.* — Нешто ми дете цињка, да неје болесно.

цињкав, -а, -о *цењкав, цмиздрав.* — Цињкав си-е от крај.

ципелица ж бот *љутић* Aconitum Napellus.

ципелка ж бот *врста баштенског цвећа.*

ципелке ж мн хип од *ципеле.* — Да обујеш онеј убаве ципелке, да те сви виду ква си девојка.

ципелче с дем и хип од *ципела* (деч). — Најдо пред врата едно ципелче, чијо ли-е, не знам.

ципуле ж мн *ципеле.* — Има вој купим најубаве ципуле које најдем.

ципулке ж дем и хип од *ципуле.* — Бес ципулке ич немој да поодиш.

циркуз м фиг *свађа, расправа.* — Не мога̀ да гле̏дам ви̏ше ти̏ја ци̏ркуз у ку̏ћу, па иле̏зо нау̏лице.

циркузира̏ње с гл им од *циркузира се.* — То-е било̀ циркузира̏ње це̏лу ве̏чер како̀ дојде̏ Си̏бин.

циркузи̏ра се несв *руга се коме, измотава се, исмејава, засмејава.* — Кьд по̏чне да се циркузи̏ра, сви̏ се збе̏ру и гле̏дају га. — Йдемо да рабо̏тимо, а он не̏к се са̏мо циркузи̏ра .

цице̏љ прид непр *прекисело,* в *цивор.* — Како̀ мо̏ж да еде̏ш ти̏ја цице̏љ од зеленци̏.

ци̏цка несв *штеди,* в *цицрави.* — Напу̏ни ни ча̏шке, немо̏ј да ци̏цкаш ту̏ј раки̏ју.

ци̏цра ж *тврдица, себичњак.* — О[д]-туј ци̏цру ни̏шта не мо̏ж да доби̏јеш.

ци̏црав, -а, -о **1.** *себичан, тврдичав.* — Да нее̏ ци̏црав не би ни има̏л. — Мло̏го-е, бре̏, ци̏црав, то̏ј му бьш невеља̏је. **2.** *ситан, неухрањен.* — Погле̏ј какьв је ци̏црав, ал се не да̏ва, му̏шки рабо̏ти.

цицраве̏ње с гл им од *цицрави.* — Што не воли̏м цицраве̏ње, ел да̏ј од ср̏це, ел немо̏ј о̏пште да да̏ваш.

цицра̏ви несв *штеди, тврдичи.* — Немо̏ј ми туј цицра̏виш млеко̀ на по ма̏лко, него си̏пи ко̏лко тре̏бе. — Цицра̏ви ми раки̏ју ко да-е зла̏то, а пу̏н ардо̏в држи̏ у по̏друм.

ци̏цри свр в *цицрави.* — Ци̏цри ми по ку̏ћу, а ова̏м расипу̏је ка[д]-до̏јду го̏сти.

цича̏ње с гл им од *цичи, цика, дрека.* — Не мо̏гу ви̏ше да слу̏шам тој цича̏ње деца̏, бо̏ље да се сми̏ру.

цичи̏ несв *вришти, дречи.* — Што̀ то̏лко цичи̏ тој дете̏ та̏м, кво̀ му-е?

цке̏ла ж в *скела.* — Па̏дал од цке̏лу и утепа̏л се. — Што̀ се дете̏ укачи̏ло на цке̏лу, о̏дма да се си̏вне. — Ви̏кај га да поме̏римо цке̏лу на дру̏ги ѕи̏д.

цмиздре̏ње с гл им од *цмиздри.* — Ми̏сли да све̏ мо̏ж с цмиздре̏ње да ре̏ши.

цми̏здри несв *плаче.* — Ако преста̏неш да цми̏здриш, ћу те во̏дим с ме̏не куде ваља̏вицу.

цо̏мпа ж пеј *крупна, велика* (*биће или ствар*: *жена, нога, ципела…*). — Сьл да ви̏диш какву̏-е цо̏мпу дове̏л из рабо̏ту. — Поме̏ри теј цо̏мпе, не мо̏гу од њи̏ да про̏јдем.

цо̏мпав, -а, -о пеј *крупан, незграпан, гломазан.* — Како̀ на̏јдеш обу̏вку за те̏ј цо̏мпаве но̏ге?

Цо̏на / Цо̏не ж *надимак.*

Цо̏нка ж *надимак.*

цо̏нтав, -а, -о *незграпан* (М. П.)

цо̏пиил м/ж *особа ружног лица.* — Видо̀ те на собо̀р с ону̏ј цо̏пину, како̀ мо̏ж с њега да о̏диш?

црвене̏је се несв *црвени се, румени се.* — Погле̏ј гу ква̏-е ду̏нда, па се у ли̏це црвене̏је, а ти пожуте̏ла, исциби̏рила, ко да несте̏ вр̏с.

Црве̏ни Бре̏г м *село.* — Ма̏ле у Црве̏ни Брег су: Стре̏лци, Синади̏новци, Цве̏тковци, Свиња̏рници, У̏рденица, Про̏нини (Про̏нине Меја̏не /Дру̏м), О̏раница и Јо̏вкинче.

црве̏ни ве̏тар м мед *људска и сточна болест.* — Свињче̏ ми вати̏л црве̏ни ве̏тар, бои̏м се те̏шко ће прескр̏ца.

црвени̏ло с **1.** *кармин, руж.* — И она̏ узе̏ла црвени̏ло да се накармини̏ше. — Оста̏ла сам без и̏ч: нестало̀ ми и црвени̏ло, и румени̏ло и гарави̏ло. **2.** в *копривњача* — Добил сву̏де по ко̏жу црвени̏ло. — Подби̏ло га црвени̏ло. **3.** фиг *румено небо.* — Подсе̏де га, зајде̏ сльнце у црвени̏ло, ју̏тре ће-е ветрови̏то.

црвѐнковски, -а, -о *који припада засеоку Црвенковци.*

Црвѐнковци м *заселак.*

Црвѐнковчанин м *човек из махале Црвенковци.*

Црвѐнковчанка ж *жена из засеока Црвенковци.*

Црвѐнковчанче с *дете из засеока Црвернковци.*

/црвѐно слòво/ израз *за важан верски празник када се не ради, који је у црквеном календару обележен црвеним словима.* — Ако-е данѕ црвѐно слòво, немòј нѝшта да рабóтиш, па јýтре; нèће ти побéгне рабóта.

Црвенобрѐжанин м *човек из Црвеног Брега.*

Црвенобрѐжанка ж *жена из Црвеног Брега.*

Црвенобрѐжанче с *дете из Црвеног Брега.*

црвенобрѐшки, -а, -о *који припада или је из Црвеног Брега.*

црвењѝкав, -а, -о *црвенкаст.* — Штò си такòј црвењѝкав, да несѝ трчàл, ел си добѝл вàтру?

црвењѝкакав, -а, -о *ни црвен, ни румен.* — Рекàл би да-е тòј црвењѝкакво.

црвѝв, -а, -о *црвљив.* — Црвѝве немòј да си брàл. — Нејѐ тòј ни за црвѝву слѝву.

/црвѝва слѝва/ изр *ништа, ништа не ваља, ни за шта није.* — Тòј његóво детѐ нејѐ ни за црвѝву слѝву. — Ма да ми бàрем дàде еднý црвѝву слѝву, ни тòј нетѐ.

цр̀вик м **1.** *црв.* — Расцепѝ шупљàк от пàњ, кьд òн пýн с цр̀вици. **2.** фиг *несташно дете.* — Тѝја цр̀вик свýде се загњетѐ и свѐ ишчàчка, нѝшта од њѐгà не мóж да сакрѝеш. **3.** фиг пеј *мали полни уд.* — Кòј ће ти ђàвол тѝја цр̀вик, вр̀љи на мàчку да га изедѐ.

цр̀вје м зб им *црви.* — У гýбе свѐ цр̀вје, затòј се овакòј здувàле — Не мóж ги очѝстиш о[д]-цр̀вје.

црвчàк м дем од *црвик.* — Одóкле излèзе овѝја црвчàк, ел из јàбуку?

црвýљак м **1.** ауг и пеј од *црвик.* — Колкѝ црвýљци излèзоше ис труљедѝну. **2.** *место пуно црва.* — Тýј се, брѐ, напраѝл црвýљак.

црвýљче с дем од *црвик.* — Видèл црвýљче у јàбуку, па порèва, што би билò да га-е изèл.

цр̀га ж *черга, покривач од вуне са јаком пртеном основом.* — Ка[д]-це покрѝеш с цр̀ге, а онѐ тèшке, па ти нејѐ лàдно, ако су струљѐ. — Ткàле смо цр̀ге уводèнице и цр̀ге нањèвке у четѝри нѝте.

цр̀гица ж дем од *црга.* — Дàдоше ми еднý цр̀гицу, да се покрѝјем, да ми не студѝ.

цргичѐ с дем од *црга.* — Нèмаше другo, до цргичѐ, да укóткам детѐ на онýј ладнòћу.

цр̀гичка ж дем од *ргица.* — Наткàла сам цр̀гичке и постèљке за свàкога по двѐ.

цревò с **1.** *натега.* — Извàди ми с цревò ракѝју у лѝтру из малèчко бýре. **2.** фиг *желудац, стомак.* — Донèси ми стòвну да напýним цревò изгорѐ о[д]-цèђ.

цревуљѝна с мн ауг и пеј од *црева.* — Цревуљѝна о[д]-цвињý врљѝ на кýчишта нека едý.

цревуљѝшта с мн ауг и пеј од *црева.* — Овàј цревуљѝшта вр̀љи, кòј ће ги сьг чѝсти.

цревцѐ с дем од *црево.* — Црèвца да опèреш дóбро, па ће ги тýримо у дрòб ел спр̀жу.

црѐн м *ручица српа* (Добро Поље).

цре̍п м **1.** фиг *саксија.* — Теј ки̍тке све̍ и̍мам поса̍дене у цре̍пови. **2.** фиг *суд.* — Ту̍ри на пи̍лишта бр̍кано ца̍ревично бра̍шно у цре̍п, да кљу̍ју.

цренана ж *циглана.* — Узе̍л ци̍глу из леско̍вачку црепа̍ну.

цре̍пња ж *црепуља.* — Сама̍ сам си прайла цре̍пње, ко̍ј ми ги-е пра̍ил? — Једи̍но-е то̍ј ле̍б што̍ се испече̍ у цре̍пњу, то̍ј призна̍вам, дру̍го не̍.

црепња̍р м **1.** *хлеб из црепуље.* — Ма̍лко ни бе̍ше по це̍л црепња̍р за обе̍д. **2.** *мајстор који прави црепуље.* — Сами̍ смо си били̍ црепњари̍, сами̍ смо си пра̍или цре̍пње.

црепуља̍ес, -та, -то *особа овалног лица.* — До̍јде тако̍ј по ма̍лко црепуља̍ес у лице̍.

црепуљи̍на ж **1.** ауг од *црепња.* — Напра̍ила црепуљи̍ну за под они̍ја голе̍м вр̍шњик. **2.** *полутине, крхотине црепа и грнчарије.* — Све̍ црепуљи̍не от кондири̍ и сто̍вне нате̍ли на та̍рабе.

црепуљи̍нка ж дем од *црепуљина* (2), *крхотине црепа и грнчарије.* — Збе̍ри црепуљи̍нке, па ги вр̍љи на пу̍т, у енде̍к.

црепу̍љка ж дем од *црепња.* — Тури̍ ја ле̍б у црепу̍љку, а ти̍ га попогледу̍ј како̍ се пече̍.

црепче̍ с дем од *цреп.* — Ово̍ј да поса̍диш у црепче̍, па ће ви̍диш како̍ цьвти̍. — Исклљува̍ше пи̍лићи све̍ ис црепче̍.

Цретња̍к м мтн *пашњак, шума.*

цре̍шња ж бот *трешња* Prunus avium L. — Кьд уцавту̍ цре̍шње, па замири̍шу; ал по̍више во̍лим кьд узре̍ју, онако̍ј у гро̍њке, па се ука̍чим да ги бе̍рем и на деца̍ вр̍љам, до̍ле, у тра̍ву.

црешња̍к м *трешњар.* — На̍шо гу̍вно-е го̍ре, у црешња̍к, нат пу̍т, туј де̍немо и сла̍му у кама̍ре.

црешњари̍ м мн **1.** *они који воле да једу трешње.* — Еве̍ ги, па дошли̍ црешњари̍, да се ка̍чу у на̍ше цре̍шње бели̍це. **2.** фиг *пилићи који су дошли на свет у време трешања.* — Колке̍ ми пила̍јке пора̍соше од они̍ја црешњари̍.

црешња̍рка ж *она која воли да једе трешње.* — Да гу пи̍та чове̍к, туј црешња̍рку, како̍ би било̍ а се ја̍ ука̍чим на њо̍јну цре̍шњу? Па рекла̍ би: цре̍шња-е зато̍ј да се бе̍ре, а не̍ да гу позо̍бу чво̍рци. Ка̍чи се, кьд узре̍је.

цре̍шњица ж дем од *црешња.* — Роди̍ла кочка̍ она̍ј цре̍шњица ус поја̍ту.

црешњо̍в, -а, -о *од трешњевог дрвета, трешњев.* — Про̍оду трго̍вци из Леско̍вац, купу̍ју црешњо̍во др̍во за на̍мештај.

црешњо̍вина ж *трешњево дрво.* — О[д]-црешњо̍вину сам напра̍ил аста̍л, и дола̍п, и водни̍к, тако̍ј се заломи̍ло.

цр̍жица ж дем и хип од *црга.* — Куде̍ ли ми-е она̍ј моја̍ цр̍жица, ка[д]-цам би̍л мале̍чак, да се с њу̍ сьг покри̍јем и о̍цпим?

цр̍жичка ж дем од *цржица.* — О̍дгурну од ме̍не цр̍жичку, те ме за̍срами.

цржља̍к м ауг и пеј од *црга.* — Ови̍ја цржља̍к тре̍бе веће̍м да вр̍љим, све̍ се исцепи̍л.

Цр̍квена Пла̍на ж в *Плана,* в *Гремада.*

/цркве̍но и мртве̍но/ изр *једно једино.* — То̍ј ми-е и цркве̍но и мртве̍но облекло̍ *(и за свечаност и за сахрану).*

цр̍квина ж *место где је некад била црква.*

Цр̍квина ж мтн *ливада, пашњак.*

цр̍квиште с *место на коме је некад била црква.*

цр̍кне свр **1.** пеј *умре.* — Ка[д]-ће едну̍ш да цр̍кне, да ме ви̍ше не му̍чи. — Не зна̍мо ни како̍-е цр̍кал. — Цр̍кни, пу̍кни, не да̍м ти га. **2.** фиг *прсне, распукне се.* — Цр̍кну ми огледа̍лце преко̍ сре̍д, не̍ма на кво̍ да се огледу̍јем. **3.** изр: — Ће цр̍кне од му̍ку. — Ће цр̍кне од за̍вис. — Цр̍ко за ле̍б. — Цр̍ко же̍дан.

црко̍тина ж/м **1.** *изнемогла, мршава животиња.* — На̍рани ли оне̍ј црко̍тине у коша̍ру? **2.** *изнемогла, мршава особа.* — Погле̍ј гу ква̍-е, напра̍ила се црко̍тина!

цр̍н, -а, -о изр: — Пое̍де ми цр̍ну џиге̍рицу с те̍ј његове̍ далаве̍ре. — Цр̍н и пе̍чен сам ти ја̍. — Цр̍на сироти̍ња. — Ни цр̍но под но̍кти не би ти да̍л. –Жена̍ му-е цр̍на наму̍чена. — Да сам знала̍, за цр̍ног Ци̍ганина би пошла̍ са̍мо не за ње̍га. — Цр̍н ко калаџи̍ја. — Цр̍н му обра̍з дове̍к (*клетва*). — Цр̍но пи̍сано, се̍стро. — Да̍л ми-е све̍ на цр̍не о̍чи (*на поверење*). — Да ми-е да побне̍гнем у цр̍ну зе̍мњу.

цр̍н-цр̍нцат, -а, -о *црн.* — Прекали̍л се от пу̍т, доша̍л у лице̍ цр̍н-цр̍нцат, да га не позна̍је̍ш.

/цр̍н барја̍к/ изр *за црни флор који се ставља на кућу покојника.* — На њи̍ну се ку̍ћу ођу̍трос цр̍н барја̍к ви̍е, не зна̍м око̍и-е умре̍л.

/цр̍н пе̍так/ изр *лош дан.* — Ће до̍јде и на ње̍га цр̍н пе̍так, па ћу га пи̍там кој ће му помо̍гне.

Цр̍на Тра̍ва ж **1.** *варошица и име варошице,* в *Село*; **2.** *назив краја с обе стране реке Власине.* **3.** *назив шире области на Чемернику.*

цр̍не̍је се несв *црни се.* — Нешто̍ се у мра̍к цр̍не̍јеше, помисли̍ да не̍је̍ ву̍к доша̍л, врљи̍ се с ка̍мен накуде̍ ње̍га да га упла̍шим, кьд о̍н поте̍же ка̍мен на ме̍не. Тьг се упрпа̍.

Цр̍ни м *надимак.*

цр̍ни при̍ш м *опасна болест код домаћих животиња, антракс.*

цр̍ни се несв *фарба се у црно.* — У̍зне се кара̍боја и шу̍ма, па се кла̍шње цр̍ну у кота̍л.

црни̍на ж *одећа као обележје жалости за покојником.* — И она̍ обле̍кла црни̍ну за његовог башту̍.

црни̍ш м *црно, тамнина.* — Стунти̍ло се не̍бо, црни̍ш на[д] Чеме̍рник, и̍де нека̍ слота̍.

цр̍нка ж фиг *жена црне косе.* — Во̍ду се с неку̍ цр̍нку. — Ла̍же се с едну̍ цр̍нку ис-Клису̍ру.

цр̍нкас, -та, -то *који вуче на црно, помало црн.* — Бе̍ше, чи̍ни ми се, цр̍нкас, сьг скроз осуре̍л.

црно̍ с *црнина.* — У црно̍ га зави̍ли, дабо̍гда (*клетва*). — Све̍ ми црно̍ пред о̍чи. — До̍ста-е носи̍л црно̍, ре̍д је да га сту̍ри.

Црнову̍нци м мн *сточари из Грчке који су своја стада напасали и на Чемернику до Другог светског рата, познати по старој балканској, каракачанској овци, која је необично издржљива, и која се у малом броју и данас очувала у селу Млачишту,* в *Ашани,* в *Каракачани.*

црного̍рци м мн *врста кромпира.* — Рани̍је смо мло̍го сади̍ли црного̍рци и рађа̍ли се коџа̍.

црно̍јка ж *мушки струк конопље који се бере кад јој сазри семе.* — Кьд узре̍ју, црно̍јке се скубу̍ за се̍ме за дого̍дине.

црноко̀п м *трнокоп.* — Да не бѐше црноко̀п, да одвр̀немо ва̀ду, вода̀ би свѐ пѐсак нанѐла у лива̀ду.

црнома̀һас, -ста, -сто *тамнопут.* — Му̀ж во-е црнома̀һас, по̀висок од њу̀ и кру̀пан делѝја.

црноо̀кес, -та, -то *црних очију.* — Да несѝ видѐл некѐ црноо̀кесто, вакло̀ јагњѐ, ту̀ј око тр̀ње да се му̀ва.

Црнотра̀вац м *човек из Црне Траве.*

Црнотра̀вка[1] ж *жена из Црне Траве.*

црнотравка[2] ж *народно коло.* — Труба̀чи ка[д]-цвѝру „црнотра̀вку“ мо̀ра да ѝмају и дуду̀че.

црнотра̀вски, -а, -о *који припада Црној Трави или је из Црне Траве.* — Црнотра̀вски дуњ̀ђери су по̀знати у свѐт, па и онѝ коѝ несу̀ Црнотра̀вци, вѝкају да су Црнотра̀вци.

Црнотра̀вче с *дете из Црне Траве.*

црнчѐње с гл им од *црнчи, ринтање.* — Цѐл вѐк црнчѐње, откако̀ зна̀м за сѐбе. — Бес црнчѐње нѐма лѐб. — Печа̀лба е вечѝто црнчѐње.

цр̀нчи несв *тешко зарађује, ринта.* — Цр̀нчи по Бѐоград, пре по̀дне на грађевѝну, по по̀дне прѝватно, не зна̀је за бѐло вѝдело. — Да се не цр̀нчи ста̀лно, не би се ни ушпара̀ло на ову̀ј скупо̀ћу.

црња̀к м *црно вино.* — Уз јагњѐ, попѝмо и два-бука̀ла црња̀к.

црњѝш м фиг *нешто што није добро, зло, невоља.*– О[д]-црњѝша на грђѝша (*изр: од зла на горе*). в *грђиш.*

црпа̀љка ж *кутлача.* — Донѐси и црпа̀љку, да сипу̀јемо чо̀рбицу.

цр̀пка ж дем од *црпаљка, кутлачица.* — Узни цр̀пку и зава̀ти во̀ду да пѝјемо.

цр̀та се несв *шминка се.* — Почѐла се и она̀ цр̀та, ал да не примѐту у шко̀лу.

црта̀нка ж *свеска за цртање.* — Што умѐје да нацр̀та у црта̀нку, ни учѝтељ тако̀ј н-умѐје.

цр̀ца несв *умире, цркава, секира се.* — Лѐже ће цр̀ца, па то̀ј ти-е. — Сьг Тико̀мир цр̀ца од му̀ку куде му се дену̀ло детѐ. — Лѐгал у крѐвет, на сѝлу ће цр̀ца. — Он цр̀ца од рабо̀ту, а ти си глѐдаш а̀љку на бата̀љку. — Не цр̀ца се тој тако̀ј ла̀ко, како̀ ти мѝслиш. — Од ову̀ј рабо̀ту се цр̀ца. — Од ову̀ј пѐсму се цр̀ца!

црца̀ње с гл им од *црца.* — Ово̀ј нејѐ загрһа̀ње компирѝ, ово̀-е црца̀ње на овакву̀ вруһѝну. — Ово̀ј црца̀ње не мо̀ж нѝкакве па̀ре да пла̀ту. — Док бѐше црца̀ње, бѐше и рађа̀ње, сьг нѝки не ко̀па, не о̀ре, не жњѐ.

цр̀цко м *сићушан, мали.* — Ку̀де најдѐ оно̀г цр̀цка онаква̀ уба̀ва дево̀јка.

црцо̀љак м в *црцко.* — Уплашѝл се од едно̀г црцо̀љка и побѐгал до̀м.

црцо̀љи несв в *црцори.* — Црцо̀љи ли црцо̀љи, не да̀ва се на̀шо изво̀рче на ову̀ј вруһѝну.

црцо̀љче с в *црцко.* — Испа̀де црцо̀љче на̀јбољ ђа̀к у шко̀лу.

црцо̀рак м фиг пеј *мали човек, мало дете.* — Тѝја црцо̀рак те уплашѝл, ће те бѝје?! С едну̀ ру̀ку, брѐ, ѝма га тѐпаш!

црцорѐње с гл им од *црцори.* — Ка[д]-ће напу̀ниш чу̀турицу о[д]-тој црцорѐње?

црцо̀ри несв *једва тече, тече цурком, цицори.* — Од су̀шу, на Пѐшин кла̀данац вода̀ едва̀ црцо̀ри.

црцо̀рљак м *млака, једва скупљена вода.* — Нѐћу да пѝјем тѝја црцо̀рљак, донѐси ми во̀ду с ла̀дан изво̀р.

црцо̀рка ж зоол *кокош мале расе.* — Запати̏ла црцо̀рке, па сѣг и ми̏ од њу узо̀мо ја̀јца, ега̀ ни се излѐгну.

црцо̀рко м зоол *петлић мале расе.* — Супетљи̏в, мо̀ре, ови̏ја црцо̀рко, не да̀ва да му се ди̏ра у коко̀шке.

црцо̀рче с *пиле црцорке, кокошчица.* — Излѐгла ми се сѣл три̏ црцорчети̏ја.

цр̏шка ж дем и хип од *црга.* — Да си понѐсо бар цр̏шку, да се покри̏ем, да не нае̏бнем.

цршчѐ с дем од *црга.* — Ел ти то̀пло по[д]-то̀ј ба̀бино цршчѐ?

цу̏г м *гутљај.* — Не да̀вај на њѐга да пр̏ви пи̏је, и̏ма голѐм цу̏г.

цу̏га несв фиг *пије, пијуцка (алкохол).* — Нејѐ цуга̀л доклѐ-е би̏л у рабо̀ту, како̀ дојдѐ, почѐ да цу̏га.

цуга̀ње с гл им од *цуга.* — Како̀ му жена̀ отидѐ, о̀дби се од цуга̀ње.

цу̏гне свр *пијуцне, попије повремено.* — Ако-е за до̀бро, да и ја̀ цу̏гнем.

цуки̏ја ж **1.** *огроман, тежак чекић.* — У̏зни цуки̏ју да поби̏јемо ко̀лци за трлу̀. **2.** фиг *тежак предмет.* — Тѐшко ко цуки̏ја. — Ова̀ј торбети̏на цуки̏ја, не ди̏за се.

цу̏ле с фиг **1.** *мало дете.* — Кудѐ ти-е цу̏ле, не во̀диш га нешто̀ с тѐбе. **2.** *приглуп човек.* — Види̏ш да-е цу̏ле, ни̏шта не зна̀је за то̀ј.

Цу̏на ж *надимак.*

цу̏не (се) свр *пољуби (се).* — Цу̏ни попа̀ у ру̏ку, така̀в ни-е о̀бичај. — Да се цу̏немо, па да посѐдамо за со̀вру.

Цу̏нка ж *надимак.*

цуњува̀ње с гл им од *цуњује (се).* — Несмо̀ ми за тако̀ цуњува̀ње на кво̀ ти ми̏слиш, при̏ке.

цуњу̏је (се) несв *љуби (се).* — Нека̀ се они̏ цуњу̏ју у со̀бу, нѐће ги глѐдамо кво̀ рабо̀ту. — Цуњујѐ се при̏јетељ с при̏ју, и при̏јетељи̏ца сьс при̏јетеља. — Нѐ-це цуњу̏јем с туј олоо̀јду.

цу̏па несв **1.** *туца, ломи љуску јајета или глеђ.* — На Вели̏гден цу̏памо ја̀јца. **2.** в *класука.* — До̀јди, да те дѐда ма̀лко цу̏па на колѐно. **3.** *игра у колу.* — Кьд вати̏ше мла̀ди да цу̏пају, ко да зѐвњу не дотаци̏њају.

цу̏па се несв *ломи се, туца се.* — Па̀зи како̀ паку̏јеш тањири̏, да се не цу̏пају.

цупа̀ње с гл им од *цупа (се).* — До̀јди на цупа̀ње ја̀јца. — Да ми чу̏ваш тепси̏че о[д]-цупа̀ње.

цу̏пка несв у дем знач: *цупа.* — Та̀та ће га ма̀лко цу̏пка, доклѐ не сти̏гне вечѐрка. — Почѐло и детѐ да цу̏пка. — Не цу̏пкај по оста̀л!

цупка̀ње с гл им од *цупка.* — Научи̏ло детѐ на цупка̀ње пре[д]-цпава̀ње.

цу̏пне свр *удари, обије глеђ, овлаш удари.* — Цупну̏ сто̀вну кудѐ изво̀р на ка̀мен, она̀ про̀тече. — Кудѐ ми цу̏пну оно̀ј уба̀во тепси̏че?

цу̏пне се свр *ударе се главама.* — Цупну̏ше се деца̀ з-гла̀ву.

цу̏рик узв *наређење коњу да стане, поврати се уназад.* — Цу̏рик, Вра̀њчо!

цури̏кне свр *врати уназад коња.* — Цури̏кни коња̀, да бо̀ље увр̏жем са̀мар.

цу̏рка[1] ж дем од *цурица, женска беба.* — Моја̀ ћѐра па̀ доби̏ла цу̏рку.

цу̏рка[2] несв у дем знач: *цури.* — Јо̀ш по ма̀лко цу̏рка па̀тока, ал је већѐм од ова̀ј каза̀н раки̏ја изва̀дена.

цу̏рка се несв *тумара, луња, слепута се.* — Цу̏рка се ко замлато̀ја по риди̏шта, не мо̀ж да на̀јде кудѐ-е изгуби̏л па̀мет, ако га-е и има̀л.

цуркање с гл им од *цурка (се)*, **1.** *капање, течење по мало.* — Викаш цуркање, а ја напуни влашу с ракију. **2.** *луњање, скитња.* — Још му съл остало цуркање по село, све друго-е забаталил.

цуца несв *шегачи се, спрда се.* — Немој ме више цуцаш за туј Достану. — Доста си ме цуцала за тија пржун, сьг ми више не требе. — Нашал курбетку, да га цуца како си она умеје.

цуцори несв *једва тече, тече сасвим по мало,* в *црцори.* — Цуцори, ал брзо ће стане. — Још цуцори кладанче под буке у Бачевиште.

Ч

ча м *чича.* — Окоси ли ча-Драга у Романски рид? — Ка[д]-ће дојде ча-Жида из работу?

чабар м **1.** *древни суд који захвата око десет килограма.* — Спремила сам им чабар сирење, ка[д]-дојду да понесу. **2.** изр: — Прднул у чабар (*умро, настрадао*).

чаврља несв фиг *жагори, жужуће (птице),* в *џагољи.* — Чаврљају врапци у сливу ко да се свађају.

чаврљање с гл им од *чаврља, жагорење, жужукање.* — Досадише пилишта ш-чаврљање у дрво од рану зору.

чавуљи несв в *чевуљи.* — Чавуљи уста кьд орати.

чавура ж *чаура.* — Збрала деца неке чавуре о[д]-Чемерник и донела дома, не знају да мож да изгину.

чавурка ж дем од *чавура.* — Посвадили се око некакву чавурку.

чавурче с дем од *чавура.* — Збира чавурчетија от-пиштољ.

чавче с зоол *птић чавке.* — Ћу ти ванем едно чавче из гњездо, да га чуваш.

чавчи, -а, -о *чавкин, чавчији.* — Зар не познаваш чавчи глас, то није чавка, то-е сојка.

чад м *дим,* в *чур.* — Маткам челу о[д]-дрво, стра вој давам, и чад напраим, крпа се запали, па наоколо чур и оне улезну у кошарину, у њу побегну.

чадење с гл им од *чади.* — Засльзише ми очи од оволко чадење.

чади несв **1.** *дими.* — Кво се тој запалило, па толко чади? — Чаду се сушенице на таван, уз огњиште. **2.** *пуши.* — Још ли чадиш, још неси остаил дуван?

чадор м фиг *кишобран.* — Мож ли сви да станемо по[д]-тија чадор, да ни не умокри киша?

чадорче с фиг дем од *чадор, кишобранчић.* — Дојди по[д]-чадорче, да те киша не упљеска.

чађаив, -а, -о *чађав.* — Греде у кућу све чађаиве, па се спекле о[д]-чур.

чађе с *чађ.* — То се упекло, то-е чађе уватило греде па су се укочаниле ко челик. — Нawатило се чађе ус комин, ће се запали, да изгори кућа.

чађевина ж *чађ.* — Пун комин ш-чађевину, па нећe вуче.

чајчьк м дем и хип од *чај.* — Ћу ти сварим зачас чајчьк о[д]-дивљи џоџан, да ти пројде мешина.

чајче с дем и хип од *чај.* — Ел ти вика ће ти помогне чајче од камилицу.

чајченце с дем и хип од *чајче.* — Да ти сварим чајченце, да не дрћеш толко.

ча́кља ж *алатка с дугачком дриком за мешање малтера.* — У́зни ча́кљу, па до́бро проме́шај ма́лтер, нека бу́де по́ретак, за пердаше́ње.

чакма́к м *кресиво,* в *огњило.* — С чакма́к и белутра́к зача́с се на тру́д ва́ти же́равка да запа́лиш цига́ру.

ча́кнут, -а, -о *умно поремећен, ћакнут.* — Ма́лко-е ча́кнут, не мо́ж се споразу́миш с њега.

чамоти́ња ж *досада, чама.* — Дојдо́ у ово́ј село́, у чамоти́њу, куде́ на́с бе́ше, бре́, мло́го бо́ље. — Ста́рос ти-е чамоти́ња, да зна́ш, па кьд остаре́јеш да бе́гаш одо́вде, да на́јдеш неку́ о́ступницу.

чампа́ра ж *ланац на узди, везан за ђем, који стоји коњу око доње вилице.* — Чампа́ра се наме́сти тако́ј да до́јде ко́њу под жљеби́не.

чамре́је несв *предаје се чамотињи, чами, копни, замире, пропада.* — Које́ ће ста́р чове́к да рабо́ти, седи́ до́м и чамре́је. — Немо́ј ту́ј, си́нко, да чамре́јеш, не́го се ма́лко проски́тај по дру́ство.

чамре́ње с гл им од *чамри.* — Тако́ј дни́ му прооду у чамре́ње.

чамри́ несв в *чамреје.* — Чамри́ сама́ у малу́, ни́где никога не́ма ни да проора́ти.

чаму́га ж **1.** *велики чвор, натеклина, оток,* в *гука.* — На гла́ву му се ди́гла ово́лка чаму́га от-ка́мен како́ га гађа́л они́ја тво́ј бесни́к. — Дористра́шна чаму́га, да се упла́шиш. — На бу́ку пора́сле чаму́ге. **2.** *чворновата мотка, батина.* — Не поо́ди з-гове́да у Стра́ње без неку́ чаму́гу. **3.** *крупно дрво.* — Докара́л ми неке́ чаму́ге, не мо́ж ги ни́ки исце́пи бес кли́ње. **4.** фиг *крупна, снажна, велика особа.* — Дете́, бре́, ко чаму́га.

чамуге́тина ж ауг и пеј од *чамуга.* — Куде́ на́бра ово́лке чамуге́тине, ко́ј ће да ги сьг це́пи.

чаму́з прид непр *нормалан, здраве памети.* — Тој де́те неје́ чаму́з, ни́ки га не ди́ра, а све́ га́ђа с ка́мење. — Да-е чаму́з не би га удари́л с оно́лку тоја́гу у гла́ву.

чаму́зан, -зна, -зно *нормалан, здраве памети.* — Зна́ју да неје́ чаму́зна, па вој се и скла́ћају.

ча́нтра[1] ж **1.** *кожна ташна.* — Изва́ди иш-ча́нтру оне́ј сли́ке што́ ни Ти́ма ла́ни сликува́л на Горе́шњак. **2.** *кутија за ситан алат.* — Доне́си ми она́ј га́ђала иш-ча́нтру. **3.** *посуда у којој косач носи брус.* — Зака́чим ча́нтру за ткани́цу и пу́штим гу нис ку́к — за остри́ло, наме́тнем косу́ на ра́мо, па пу́т под но́ге — а́јд на лива́ду. — Остри́ло смо носи́ли у ча́нтру от-пле́к, а рани́је у рукави́цу.

ча́нтра[2] несв фиг *прича без везе, лупета.* — Не́к си ба́ба ча́нтра кво́ о́ће, ти си и́ди по тво́ј пу́т и ни́кога не зарезу́ј. — По це́л дьн ча́нтрају прет-ку́ћу на сл́ьнце.

ча́нтрав, -а, -о *хром.* — Онако́ј ча́нтрав дојде́ чак одоздо́ле, из Доли́ну, да у́зне свр́дел.

чантраве́ње с гл им од *чантрави, храмање, хромост.* — Ма, у́би ме чантраве́ње до Село́, дру́го и некако́ мо́гу.

чантра́ви несв *храмље, поклецује.* — Еве́, едва́ чантра́вим откако́ ме ко́ла удари́ше у но́гу.

чантра́ње с гл им од *чантра*[2], *причање.* — О[д]-тој чантра́ње по малу́ не́ма ни́шта, но доо́ди ова́м, да ми помо́гнеш.

чанче́ с дем од *чанак, земљана, дрвена чинија.* — Си́пи вој у њо́јно чанче́, нека́ еде́, не мо́ра ни че́ка.

чапка (се) несв **1.** *чачка (се), чепрка.* — Не чапкај лице, ће напраиш ране. — Улезле кокошке, па чапкају по леју с лук. — Чапка се по кожу, еднуш је такој подљутил рану, едва му зарасте. **2.** фиг *задиркује (се), изазива.* — Стално се чапка з-деца у школу, после дојде с крвав нос. — Чапка куче крос плот, кьд пројде нис пут, затој га и лаје.

чапкање с гл им од *чапка (се),* **1.** *чачкање, гребање, дирање, чепркање.* — Овеј бразде по грбину су му о[д]-чапкање. **2.** *задиркивање, изазивање.* — О[д]-чапкање зачас испадне кукање.

чапкоња м *онај који воли да се дира, да изазива.* — Немој се с тога чапкоњу дружиш.

чапне свр **1.** *откине, узме.* — Чапни малко од месце, догле не стигне ручак. **2.** *изазове.* — Чапнул га малко и он одма рове.

чапоњак м **1.** *папак.* — Нагази ме крава ш-чапоњак, па ме откину. **2.** *отисак папка.* — По траг о[д]-чапоњци се види да су овце већ прокарали уз Дел. **3.** фиг пеј *мало дете, мала особа.* — Дошал чапоњак да подира деца ка[д]-це играју. — Како дава да вој се и оноличцки чапоњак издира?! **4.** фиг *прсти на ногама, ноге.* — За тија твои чапоњци не мож се најде обувка. — Куде ћу с овија мои чапоњци, све ми се уковрднили, па едва одим.

чапоњка ж в *чапоњак.* — Згази ме ш-чапоњку и бьш га брига.

чапоњче с дем од *чапоњак.* — Море, ће извучемо уши на тој чапоњче, па ће буде ко бубуљашка. — Сьг ће на дете обуемо и друго чапоњче.

чапрља несв *копа (плитко), ришка,* в *чепрљи.* — Ене га Столе, доле, у градинче, нешто чапрља цел дьн.

чапрљање с гл им од *чапрља.* — О[д]-тој чапрљање ако нешто порасне, добро и јес, ако не, тој-затој.

чарапци м зб им *чарапе,* в *черапци.* — Исплето им на сви по вунени чарапци за зиму.

чардак м **1.** фиг *кућа на спрат, горњи спрат на кући.* — Његов чардак ене га горе, у горњу малу. — Отидо на чардак да малко оданем. **2.** фиг *стог сена садевен на дрвету.* — Зденул стог на чардак онам у Ицино, куде трле.

Чардаче с мтн *ливада, шума.*

чарка[1] несв **1.** *задиркује кога, изазива.* — Тија задригуза сваког знае да чарка. — Стално ми онија твој опасник чарка дете. **2.** *старка ватру.* — Седла уз огњиште и чарка оген да се разбабњи. — Рекла са[м]-му: кьд несам туј, да не чарка оген, ће запали кућу. **3.** *шара по пепелу, прашини.* — Кво тој чаркаш по пепел, немаш ли другу работу?

чарка[2] ж *зађевица.* — Немој да сам чул да међу вас буду чарке, ви сте род.

чарка се несв *задиркује се, свађа се, туче се.* — Не мож да живи да се не чарка з-деца.

чаркање с гл им од *чарка се.* — О[д]-чаркање зачас испадне плакање.

чаршав ж **1.** *чаршаф.* — Остадомо беш чаршави, све се поцепише. **2.** *стољњак.* — Тури онија нов чаршав кьд постаљаш обед пред гости.

час м/ж *част, поштовање.* — То-е за мене голем час да ме викате на свадбу. — За тебе свака час и поштовање.

часан, -сна, -сно *частан, поштен.* — Беше часан човек. — Да неје часан, не би га толко поштували.

часком прил *зачас, на брзину*. — Иди часком до задругу да ми купиш кило ориз и шиħер.

Часлов м *име Часлав.*

частевља несв *часши, чашħава.* — Добил унука, па даньс частевља.

частевља се несв *часши се, ужива.* — Докле ми црцамо од работу, он се сьг негде частевља.

частевљање с гл им од *часшевља (се).* — Све ни-е викал на частевљање за нову куħу.

частење с гл им од *часши, чашħење.* — Било-е големо частење кьд срезамо кров на куħу.

чаталес -та, -то *гранаш, рачвасш.* — Јесени сечемо шуму, зденемо гу у чаталес горун. — Добро дрво-е оној што-е чаталесто метар на[д]-ѕевњу.

чаталка ж *ракља, расоха, грана, изданак.* — На сливе се појавиле чаталке, там, куде смо оцекли грањке. — За вилу се бира ивово дрво при вр ш-чаталку.

чати несв **1.** *чиша.* — Чати како поп. — Чати ко да-е писмен. — Чати ко из буквар. **2.** *ӣриговара, ӣридикује.* — Сьг ħе ми чати докле не савне.

чатма ж *ӣлешар од кога се ӣраве зидови зграда, ограде.* — Чатма се на куħу омаже з-блато мешано са сламу и козину, па се после неколко пут прекречи.

чатмара ж *куħа од чашме.* — Прво су се куде нас праиле чатмаре.

чауш м **1.** *особа која с кондиром ӣозива на свадбу и развесељава сваѿове на свадби.* **2.** *ӣозивар, гласник.* — Несьм ја ничи чауш да ме такој нaзивљате.

чачка (се) несв **1.** фиг *дира (се), задиркује (се), изазива.* — Не чачкај у оној што неје твоје! — Не знае нос да ишчачка, а стално чачка деца у школу. — Само се ти чачкај, па ħе ти дупе поеде баницу. **2.** фиг *ӣешља (се).* — Идем на њиву, чачкам по малко с матику. — Чачка се и куде требе и куде не требе. — Што си се чачкал у туђо?

чачкалица ж *особа која се задиркује с другима.* — Ħу пресретнем туј чачакалицу, па ħу гу питам пошто Муса продал јарца.

чачкало с *онај који друге задиркује,* в *чачкалица,* в *задиргуза.* — Тој чачкало ми стално задева дете.

чачкање с гл им од *чачка (се).* — Несьм ли ти рекал да нема чачкање з-друга деца!

чачкољ м *онај који је склон задиркивању, изазивању.* — Ħе настрада еднуш од некога тија твој чачкољ.

чачне (се) свр *задене (се), изазове, зачика.* — Само ли гу чачнеш, одма почне да рове. — Не смеје да се чачне више с тебе, запретил сам вој.

чашка ж **1.** дем и хип од *чаша.* — Неси умрел за едну чашку ракију. — Кьд види дно на чашку, устрепти ко пипетљив. **2.** анат *чашица на колену.* — Ударил се у чашку, па ħопави, еве, неколко дьна.

чашче с дем од *чашка.* — Напуни ни по чашче, да наздравимо за виђење.

чвака (се) несв **1.** фиг *маже (се).* — Узне па чвака деца с њоjан кармин. — Чвака се с разни пудери, з-белила, руменила и гаравила сьл да буде поубава. **2.** фиг пеј *љуби (се).* — Не дам да ме она чвака с оней дебеле усне. — Не мож мене сваки да чвака. — Кад гођ се сретну чвакају се пола сат.

чвакање с гл им од *чвака (се), ӣрљање.* — Таман га оперем о[д]-чвакање, он се па учвакал. **2.** пеј *љубљење.* — Кво-е тој њино чвакање сваки час.

чвакне (се) свр пеј *ӣољуби (се).* — Еси видел како гу-е чвакнула, све вој кармин остаила на образ. — Ел се чвакнуше приетељице, обе такој начвакане с помаду.

чво́ка несв *удара у главу.* — Ста́лно га чво́ка ти́ја огурсу́з у гла́ву.

чвока́ње с гл им од *чвока.* — Не́ћу ви́ше да чу́јем за чвока́ње, ћу ви поте́пам.

чво́кне (се) свр *удари чвргу коме, удари у главу, удари се.* — Чвокну́л ми дете̍ у гла́ву без ра́злог. — Чво́кни га с кука́љу, па ће те послу́ша. — Чво́кни Му́рџу с тоја́гу, па не́ће сме́је да те боде̍. — Чвокну́л се на греду̍ у пле́вњу.

чво́рне свр *удари по глави.* — Чво́рну му два́пут чвр́гу у челе́нку и о̍н се о̍ћута.

чвр́га м **1.** *ударац средњим прстом по глави.* — Чи́м се неки́ од њи́ почи́ша, о̍дма му уда́рају чвр́ге. **2.** *чворуга.* — Од ону́ј утепо́тину, ди́гла му се чвр́га на гла́ву.

чвр́гав, -а, -о **1.** *квргав.* — Тој чвр́гаво др́во неса́м мога́л да исце́пим ни с кли́ње. **2.** *развијен, мишићав.* — Погле̍ј кака́в чвр́гав му́ж од ње́га расте̍.

чвр́с, -та, -то *чврст.* — Чвр́с ко ра́тлук (*ирон*).

чевилаче̍ с дем од *чевилак.* — Чевилаче̍ ти-е иза̍ вра́та, мо́ж та́м да остаи́ш гу́њу.

чевила́к / чевилък м *чивилук.* — Но́си гу́њче на чевилък, да се не осму́ди уз огњи́ште.

чеврљу́га ж зоол *шева* Alsuda arvensis. — Поју̍ ли, поју̍ чеврљу́ге у ржени́цу.

чеврме̍ с *дрво на јастуку предњег трапа воловских кола на коме се налазе ступци а које се окреће,* в *ојлен.* — Чеврме̍-е напра́ено тако̍ј да мо́ж ко́ла да се обрћа́ју на о́куку, да се не изврну.

чевуље́ње с гл им од *чевуљи (се), кревељење.* — Бри́га ме за ње̍јно чевуље́ње, у о̍чи ћу вој ка́жем кво̍-е заслужи́ла.

чеву́љес, -та, -то *искривљених устију, замлаћен човек.* — Сък се се́ћам кои́ е то̍ј чове́к, па они́ја с чеву́љеста уста̍.

чеву́љи (се) несв **1.** *руга (се), кревељи (се), искреће уста.* — Што̍ чеву́љиш на ме́не уста̍, чеву́љи си ги на му́жа. — Чи́м ка́жем нешто̍ што во̍ј неје̍ по во̍љу, о̍дма ми се чеву́љи. **2.** *гњави, замлаћује (се).* — Ако ти-е до чевуље́ње, чеву́љи се до́м, овде̍ не мо́ж, неје̍ ни до чевуље́ње. — Немо̍ј и ти да га чеву́љиш, не́го да рабо́тимо зашто̍ смо дошли́.

чегрта́љка ж **1.** *направа за плашење птица.* — Сък сам тури́л чегрта́љку у жи́то, па нека̍ до̍јду пи́лишта ако сме́ју. **2.** *дечја играчка.* — Купи́л на дете̍ чегрта́љку да се замављу́је. **3.** фиг *причалица, торокало.* — Како̍ мо́ж да слу́шаш ту̍ј чегрта́љку вазд̍ьн да ти ломо́ти?

чезне́је несв *чезне, пати.* — Мло́го чезне́ју деца̍ за башту̍ у рабо́ту.

чека́н / чека́њ / чека́ња м *чекић за окивање косе.* — Доне́си ми чека́њ и на́ковање, да накове́м косу̍.

чека́р м в *чукар.* — Ене̍ га она́м, лежи́ под бу́ку на чека́р.

чекаре̍ с дем од *чекар,* в *чукаре.*

Чекаре̍ с мтн *узвишење, брдашце.*

че́ке / че́кеј имп од *чека.* — Че́ке да ви́диш како̍ ба́тка те́па. — Че́кеј ме, куде̍ си тако̍ј запе́л ко си́воња! — Че́кете дете̍, да ви сти́гне.

чеке́ри се несв *прави се важан, горди се на опасном месту.* — Укачи́л се на Са́вчи ка́мен, па се чеке́ри. — Немо̍ј се чеке́риш на ту̍ј бу́ку, ће па́днеш.

чеке́рка ж *гвоздени клин који спаја јарам с рудом кола која не користе привој* (Бистрица, Козило, Вус). — Чеке́рка се про́тне кроз јера́м и руду̍, да гове́да вучу̍ ко́ла.

чекета́ло с в *кречетало (1, 2).* — Ис ту̍ј водени́цу ода́вно се не чу́е чекета́ло (*1*). — Оглуну̍ о[д]-то̍ј чекета́ло (*2*). — Отиде̍ ли си до́м оно̍ј То́зино чекета́ло (*2*)?

чекета̑љка ж в *чекетало (1, 2)*. — По свуноћ ора̑ти с чекета̑љку у водени̑цу (*1*). — Како̑ мо̑ж да трпи̑ш ону̑ј чекета̑љку вазд̑ьн куде те̑бе (*2*)?

чеки̑ја м *бритва, ножић који се склапа у корице, чакија*, в *костура*. — Бе̑гејте од ме̑не да не ва̑дим чеки̑ју.

чеки̑ч м *чекић*, в *чук*. — У̑зни чеки̑ч, да наби̑јамо ко̑лци. — То̑ј не мо̑ж да скр̑шиш беш чеки̑ч.

чекиче̑ с дем од *чекич*, в *чукче*. — Вр̑ни ми оно̑ј чекиче̑, нешто̑ ми притреба̑ло.

че̑кне свр *причека, сачека*. — Че̑кни докле̑ прите̑гнем биса̑ѕи на коња̑ и ту̑рим му зобни̑цу.

чекрета̑ло с в *чекетало*; в *кречетало*. — То̑ј чекрета̑ло се̑дом го̑дине ми-е гла̑ву пробива̑ло.

чекр̑к м **1.** *витао за намотавање пређе*, в *вител*. — До̑јди да ми помо̑гнеш да намо̑тамо пређу̑ на цѐвке, спреми̑ла сам чекр̑к и све̑ што тре̑бе. **2.** *дизалица*. — То̑ј ћѐмо да ди̑гнемо на чекр̑к, ко̑ј ће га но̑си на тре̑ћи спра̑т.

чекрља̑н м *човек разрогачених, зрикавих очију*. — Кво̑ о̑ће о[д]-те̑бе ти̑ја чекрља̑н.

чекрљи̑в, -а, -о *разрок, зрикав*. — И ма̑ти им тако̑ј чекрљи̑ва, ни̑кад не зна̑ш куде̑ гле̑да.

чекрљи̑ви несв пеј *колачи очи*. — Цѐло вре̑ме на сва̑дбу она̑ј чекрљи̑вка са̑мо у те̑бе чекрљи̑ви о̑чи.

чекрљи̑ви се несв пеј *колачи, блене*. — Ка̑жи вој, не мо̑ј се чекрљи̑ви накуде ме̑не, и̑ма гу ишчекрљи̑вим из га̑ће.

чекрљи̑вка ж *жена разрогачених, зрикавих очију*. — Чекрљи̑вка чекрљи̑ва, зар не ви̑ди да с њу не̑ћу ора̑тим.

чекрљи̑вче с *дете разрогачених, зрикавих очију*. — Дове̑ли и то̑ј чекрљи̑вче да се и оно̑ рога̑чи на ме̑не.

чела̑ ж **1.** зоол *пчела* Apis mellfica. **1.** *пчела као инсект*. — Печи̑ла га чела̑, све̑ оте̑кал. **2.** *заједница пчела, рој*. — Чела̑ и овца̑ су ра̑вно: ко̑лко пла̑тиш овцу̑, то̑лко и челу̑. **3.** *кошница*. — Ко̑лко и̑маш че̑ле у челиња̑к?

челе̑нка ж фиг *високо чело, глава*. — Ка[д]-чу̑ кво̑ му ре̑ко, у̑дари се по челе̑нку. — Та̑ј челе̑нка-е пра̑зна.

челе̑нкоња м в *главоња*, в *чутуран*. — Не мо̑гу се ви̑ше бо̑рим с челе̑нкоњу, зашијави̑л, па вуче̑ на свое̑.

челиња̑к м *пчелињак*, в *љаник*, в *уљаник*. — У челиња̑к држи̑ пе-ше̑с че̑ле, ал веће̑м однемога̑л да ги чу̑ва.

чело̑ пред *прочеље, чело стола, почасно место*. — Де̑да седи̑ у чело̑ оста̑л, а оста̑ли око̑ ње̑га.

челопе̑к м **1.** *место на коме сунце прижиже, пржи*. — Он ко̑си у доли̑ну, а ме̑не тури̑л да ма̑вам по челопе̑к. **2.** *велика врућина*. — У̑дари челопе̑к, да поцр̑цају жетва̑рке.

чељуби̑не ж мн *чељусти, десни*. — Повади̑ла зу̑би, остале̑ вој го̑ле чељуби̑не. — Погле̑ј кве чељуби̑не и̑ма оно̑ј ку̑че да те не дова̑та с њи̑.

чељуби̑нка ж дем од *чељубина*. — Изби̑вају му зуби̑ћи, па га болу̑ чељуби̑нке.

че̑љус м *чељуст, вилице*. — Колки̑ му-е че̑љус, да те прогу̑не.

чеме̑р м *мука, невоља, бол*. — Кво̑ ће ви̑диш с̑ьк та̑м, ја̑д и чеме̑р. — У ду̑шу ми сеназбра̑л чеме̑р, па ћу пу̑кнем.

чемери́ка ж бот *отровна, дугогодишња биљка* Veratrum album L, в *бела чемерика.* — Чеме́рник је доби́л и́ме по чемери́ку. — Поче́ла чемери́ка да се гу́би на Чеме́рник.

Чеме́рник м *планина са западне стране Власинског језера, оивичена рекама Власином, Врлом и Јужном Моравом, са висовима Големи Чемерник* (1639 *м*), *Мали Чемерник* (*1596 м*), *Павлова грамада* (*1469 м*) *и Острозуб* (*1546 м*).

чеме́рнички, -а, -о *који је са Чемерника или припада Чемернику.*

Чеме́рнички пу́т м *пут који спаја Власину са Црном Травом а пролази испод самих планинских висова а изнад црнотравских села и махала.*

Чеме́рчица ж *речица која извире на Чемернику а улива се у Власину у Црној Трави.*

Чеме́рштица ж *стари назив за реку Чемерчицу*, в *Чемерчица.*

че́нгеле ж мн *двокрака гвоздена кука.* — Што́ то́лко рове́, несу́ га на че́нгеле укачи́ли?! — Зака́чи чи́ча бравче́ на че́нгеле, па га зача́с и́спастрми.

чени́ца ж в *пченица.* — Оста́домо беш-чени́цу, па отиде́ Радо́ил с коња́ да донесе́ две вре́ће.

чени́чиште с в *пченичиште.* — Не́ће о́ремо на чени́чиште, нека́ се одмо́ри ову́ј го́дину.

чени́чка ж дем и хип од *ченица.* — Не́мамо чени́чку ви́ше ни за ле́к.

чепа́ти се несв **1.** *кревељи се, измотава се.* — Немо́ј се чепа́ти, ка[д]-цви́ зна́ју кои́-е. **2.** фиг *неприродно хода.* — Кьд о́ди мло́го се чепа́ти.

чепеља́к м *велика узбрдица, стрмина*, в *дерецак.* — Ега́ изле́знемо уз они́ја чукља́нски чепеља́к, веће́м ме но́ге изда́вају. — Сле́зомо нис-чепеља́к те у Село́.

чепе́ње с гл им од *чепи (се)*, **1.** *ломљење, узимање пелцера.* — С чепе́ње ми у́пропасти све́ цвеће. **2.** *гледање, ширење ногу.* — Ни́шта не́ма о[д]-тој чепе́ње, сьл це избру́ка пред љу́ди.

чепе́рак м **1.** *мера за дужину: од палца па докле дохвати мали прст.* — Не́ка ти-е дуга́чко три чепе́рка, не́ма ви́ше. — Не́ма га ни чепе́рак од зевњу́, а ће се супе́тли. **2.** *дрво које се раније користило да смањи бол у крстима.* — Чепе́рак се ту́ри на бо́лно ме́сто и држи́ све докле́ боле́ж не преста́не. **3.** *закржљали прст на ногама животиња.*

чепе́рко м пеј *човек малог раста.* — Оно́лки чове́к нашьл це оба́ља ш-чепе́рка. — Чепе́рко, не́ма га ни пе́д о[д]-ѕе́м.

Чепе́рко м *надимак.*

че́пи несв **1.** *ломи, криши.* — Че́пи гра́ње од-цљи́ве, да мо́ж да прока́ра се́но нис пу́т. **2.** *узима пелцер (омлад) од цвећа.* — До́јде и не питу́је, сама́ че́пи од мо́је мушка́тле, па ги по́сле пресађу́је. **3.** *штрпка храну.* — Кьд зате́кне вру́ћ ле́б да сам омеси́ла, о́дма че́пи рубьк да еде́.

/че́пи кра́ци, ~ но́ге/ изр *шири ноге, раставља ноге.* — Погле́ј како́ срамотно́ че́пи кра́ци ка[д]-цеди́. — Да гу-е сра́м што че́пи но́ге ка[д]-цеди́ с му́шки.

/че́пи о́чи/ изр *нападно гледа.* — Залу́д је она́ чепи́ла о́чи, ни́шта неје́ виде́ла квоо́ се десило.

че́пи се несв в *чепати се*, **1.** *кревељи се.* — То́ј дете́ ми се у́век че́пи кьд га погле́дам. **2.** *наглашено се врцка кад хода.* — Че́пи се кьд о́ди.

/че́пи уста́/ изр *прича без везе, трабуња.* — Што́ то́лко че́пиш уста́ бес-по́требу?!

чѐпка ж *пелцер, изданак, омлад.* — Дала̀ ми стри̏нка пу̏но чѐпке од њо̀јне ки̏тке, да ги поса̀дим.

чепра̏зи м мн **1.** *горњи нокти на ногама код пса.* **2.** *низа новчића око девојачког врата.* — Како̀ и̏гра у оро̀, тако̀ј вој звечу̏ чепра̏зи.

чепрљѐње с гл им од *чепрљи.* — То̀ј нејѐ копа̀ње компири̏, то-е тикѐ чепрљѐње.

чепр̏љи несв *плитко копа, чепрка,* в *чапрља.* — Пушти̏ла коко̀шке да чепр̏љају по моѐ гради̏нче. — Цѐл дьн сам чепрљи̏ла по њи̏ву, па ми се завртѐ у гла̀ву.

чепр̏ња ж *суд од пола оке.* — Напу̏ни ми ову̏ј чепр̏њу с раки̏ју.

чера̏па ж *чарапа.* — Кьд је пооди̏л у во̀јску, дала̀ му-е еднѐ вѐзене чера̀пе.

чера̏пка ж дем и хип од *черапа, чарапица.* — Што̀ детѐ о̀ди без едну̏ чера̀пку?

чера̏пци м зб им од *черапа.* — Кудѐ су ми чера̀пци, да се обу̏јем?

чера̏пче с дем од *черапа.* — Ка[д]-ти стри̏нка исплетѐ то̀пла черапчети̏ја, нѐће ти ѕѐбну но̀гице.

чѐрга ж в *црга* (Мрковица, Лебет). — Кудѐ на̀с и дьн-даньс чѐрге ви̏кају цр̏га и постѐљка. — Кудѐ на̀с су се тка̀ле пр̏тене чѐрге, па ка[д]-це покри̏еш, и̏ч не студи̏.

чергичѐ с дем од *черга.* — За дети̏њи крѐвет тка̀ла сам чергичети̏ја.

чѐс м *част, уважавање, поштовање.* — Сва̀ка ти ча̀с и чѐс. — Тако̀ј ми чѐс, ћу га утѐпам ако га па̀ ва̏тим у гради̏нче.

чесмичѐ с дем и хип од *чесма.* — Оно̀ј чесмичѐ под бу̏ку вѐћем затѐгло, сьл црцо̀ри, ће пресу̏ши.

чесми̏чка ж дем и хип од *чесма.* — На ову̏ј су̏шу, јо̀ш се деја̀ни чесми̏чка на Помо̀чаницу.

чести̏т, -а, -о *срећан.* — Чести̏та ви крштѐвка! — Чести̏та ви сла̀ва! — Чести̏то ви било̀ од сьг па до̀век.

чести̏то с *свечаност, честитање поводом просидбе.* — Кьд испро̀су дево̀јку, па про̀јду два-три дьна, па чести̏то пра̀ву. — Вика̀ли ни Пела̀гијини на чести̏то.

четвѐрак / четвѐрка м/ж *кола у која су упрегнута два пара волова.* — У четвѐрак се прѐзају дво̀ји волови. — Расто̀ве грѐде из Дука̀т докара̀мо ш-четвѐрку.

четверѐње с гл им од *четвери.* — Бес четверѐње ту̏ј бу̏ку за поило на До̀лњи кла̀данац не мо̀ж да извучѐмо.

четвѐри несв *преже два пара волова у кола.* — Да не четвери̏мо, не би изву̏кли ону̏ј бу̏ку из доли̏ну за кори̏то на До̀лњи кла̀данац.

четвѐрка ж в *четверак.* — Да ми дадѐш твои̏ воло̀ви за четвѐрку, докару̏јем ка̀мен из ма̀јден за ку̏ћу.

четво̀рак м *воловска кола.* — Упрѐгнем четво̀рак, па у Предѐне за црѐп.

четво̀рка ж *врста народног кола.* — Несмо̀ то̀лко игра̀ли „четво̀рку“ и „кукуњѐште“, ко̀лко „си̏тан ча̀чак“, „власи̏нку“ и „црнотра̀вку“.

/**четво̀рно ткањѐ**/ изр *густо ткање на четири ните.* — С четво̀рно ткањѐ смо тка̀ли цр̏ге, постѐљке и кла̀шње, а с лито̀, на двѐ ни̏те, ву̏те, ћилими̏, платно̀ и ткани̏це.

четвр̏т м *четвртина, четврти део неке мере.* — Сьг је двана̀ес и чѐтврт, за чѐтврт са̀т ћу до̀јдем куде тѐбе. — Ку̏пи ми чѐтврт лѐб и едну̏ конзѐрву.

чѐтвртан, -тна, -тно **1.** *квадратног обима.* — Трѐбе ти едьн чѐтвртан дирѐк за ти̏ја би̏ндур. **2.** фиг *омалена особа широких рамена.* — До̀јде тако̀ј чѐтвртан, ја̀к.

четврта̏н м фиг *човек широких рамена.* — Кудѐ-е мо̀ј четврта̀н, да га ма̀ти види̏?

четвр̓тка ж **1.** *четврти део унакрсно пресеченог дрвета.* — Да̏ј ми ту̏ј четвр̓тку за у ку̏бе. **2.** *четвртасто дрво,* в *трупче.* — Подме̏сти му едну̏ четвр̓тку да нале̏гне, да се не климу̏ца.

четвр̓тко м *јак човек.* — Погле̏ј га кака̏в је четвр̓тко, кои̏, бре̏, мо̏ж с ње̏га да се но̏си.

четере̏с број *четрдесет.* — Четере̏с о̏вце смо има̏ли у поја̏ту, едва̏ ги Ма̏рица на̏вечер измузе̏.

четере̏сница ж *подушје које се даје на четрдесет дана од смрти.* — До четере̏сницу човѐчја душа̏ на̏јде сво̏ј свр̑т и одти̏дне с ови̏ја све̏т. — Тре̏бе да му ју̏тре ту̏рамо четере̏сницу.

че̏три број *четири.* — Че̏три го̏дине неје̏ има̏л кьд је поче̏л да чи̏та. — Че̏три бра̏ћа смо били̏ у ра̏т.

/че̏ша ја̏јца/ изр *пландује, ништа не ради.* — Кое̏ ће о̏н да рабо̏ти, ако ја̏ око̏сим, о̏н ће че̏ша ја̏јца.

че̏ша (се) несв **1.** *чеше (се).* — Немо̏ј туј да че̏шаш ону̏ј рабо̏ту, него у̏зни нешто̏ да рабо̏тиш. — Це че̏ша о̏н куде га не сврби̏ (*изр*). **2.** *тимари (стоку).* — У̏зни че̏шало да че̏шаш коња̏. **3.** фиг *окористи (се).* — Немо̏ј се он че̏ша о[д]-ту̏ђ буђела̏р.

чеша̏ло с *чешагија за тимарење стоке.* — Да̏до му чеша̏ло да отима̏ри воло̏ви, он га негде̏ цембоса̏л.

чеша̏њ м *чен белог лука.* — Бе^{ш}-чеша̏њ-два̏ бе̏ли лу̏к, не рачу̏њам да сам обедува̏л.

че̏шељ м **1.** *чешаљ.* — Не купи̏ си че̏шељ на паза̏р, но закасу̏јем с ови̏ја отро̏шљак. **2.** *решетка испред воденичне буке која спречава да у цивун оду предмети које нанесе вода.* — Неки̏ ни истури̏л че̏шељ од бу̏ку и одврну̏л во̏ду на о̏двратy.

чеши̏р м *шешир.* — Отка̏[д]-ци па ти врљи̏л чеши̏р, па и̏деш гологла̏в?

чешира̏н м **1.** *онај који носи чакшире.* — Погле̏ј чешира̏на како се уте̏гал у клашње̏нке на бри̏ч. **2.** *петао са већим перјем око ногу, гаћан.* — Ће гра̏бне лиси̏ца твое̏га чешира̏на, мло̏го се увр̓та око комши̏ске коко̏шке.

чеши̏ре ж мн **1.** *панталоне од клашња.* — Какве̏ да ти ши̏јем чеши̏ре: на бри̏ч ел на кли̏н? — Но̏си чеши̏ре на бри̏ч. — Чеши̏ре на бри̏ч, а на ду̏пе и̏ч (*изр*). **2.** изр: **чеши̏ре на бри̏ч** *панталоне од клашње или шајака које од појаса до колена имају шири испуст, односно бок*; **чеши̏ре на кли̏н** *панталоне од клашње или шајака које се од појаса до стопала равномерно сужавају.*

чеши̏рке ж мн дем од *чешире.* — Тресу̏ му се чеши̏рке од студени̏цу. — Напуни̏л чеши̏рке о[д]-цтра̏.

чеши̏рче с дем од *чешир, шеширић.* — Купи̏ му на ва̏шар чеши̏рче, да му не ветре̏је глава̏.

че̏шки прил фиг *псећи, лоше.* — Сви̏ зна̏ју да с ње̏га живи че̏шки, ал како̏ издржа̏ва, она̏ си зна̏је.

че̏шља несв фиг *гребена (вуну, кучина).* — Це̏л дьн сам чешља̏ла з-гребенци̏ она̏ј пу̏ста кучи̏на.

чешља̏ра ж *место где стоје чешљеви.* — Ако ти че̏шељ неје̏ у чешља̏ру, а куде̏ ће је?

чешљи̏че / чешљиче̏ с дем и хип од *чешељ.* — Обећа̏л сам по едно̏ чешљиче̏ да им донесе̏м, ка[д]-це вр̓нем.

чешња̏к м *лук.* — Ову̏ј го̏дину посади̏мо три̏ ле̏је чешња̏к.

чи̓ упит-одн зам *чији*. — Чи̓ си ти̓, ку̓ре? — Чи̓ бе̓ше оно̓ј ко̓њ што те у̓рита? — Чи̓ ти-е то̓ј амре̓л?

чи̓ба ж *пас* (дечји). — Куде̓ ти-е чи̓ба? — И̓демо куде чи̓бу.

чи̓бе узвик *којим се гони пас*. — Чи̓бе, од ме̓не! — Чи̓бе, Бе̓љо!

Чиби̓ке м/ж мн *род у селу Бајинци*. — На̓јлоши љу̓ди у Баинци су Чиби̓ке, то̓ј ти ја̓, Ди̓цка, казу̓јем.

чибу̓к м **1.** *муштикла*. — Доне̓си ми жарчьк да припа̓лим чибу̓к. **2.** фиг *шећерлема, лилихип*. — На деца̓ тре̓бе да ку̓пим по неки̓ чибу̓к, да понесе̓м. **3.** фиг *мушки полни уд*. — Неје̓ га сра̓м, и̓звади чибу̓к, па се ту̓ј, пред на̓с, по̓моча уз гр̓м. **4.** фиг *леденица на стрехи*. — Ната̓тали се чибу̓ци на стреју̓ од ноћа̓шњи мра̓з.

чибу̓че с дем од *чибук (1, 2, 3, 4)*. — Изгуби̓ си оно̓ј црешњо̓во чибу̓че (*1*). — Зача̓с дете̓ скр̓цка чибу̓че (*2*). — Упрћи̓ло му се чибу̓че (*3*). — С тоја̓гу све покрши̓л чибучети̓ја на стреју̓ (*4*).

чиви̓ја ж **1.** *клин*. — Изву̓кла се чиви̓ја, па испа̓дал то̓чак. **2.** фиг *опасан, препреден човек*. — С ту̓ј чиви̓ју сам се едну̓ш изгоре̓л, ви̓ше не̓ћу.

чи̓вле ж мн в *чивлете*. — Да̓де ми њо̓јне чи̓вле за собо̓р, а око гу̓шу ми ту̓ри две ни̓зе мани̓стра.

чивле̓те ж мн *женске ципеле са штиклама*, в *штривлете*. — Рекла̓-е ће ми даде̓ чивле̓те и пе̓т ду̓бле ка[д]-це оже̓ним.

чи̓вта с мн **1.** *копите задњих ногу код коња*. — Па̓зи се до̓бро, ти̓ја ко̓њ вр̓ља чи̓вта, да те не уте̓па. **2.** фиг *пар, два (гаће, чарапе)*. — Спакува̓ла сам ти у ра̓нац за у рабо̓ту: две̓ кошу̓ље, два̓ чи̓вта га̓ће, два̓ чи̓вта чера̓пе, пешки̓р и поси̓тнице. **3.** изр: **вр̓ља чи̓вта (чи̓вте)** *гица се, негодује, непослушан, тврдоглав*. — Мло̓го ми он у ѕа̓дњо вре̓ме вр̓ља чи̓вта, ал ћу га дока̓рам у ре̓д на моински на̓чин.

чи̓вта се несв **1.** *рита се*. — Не прио̓ди куде Зеле̓нка, пру̓д је, мло̓го се чи̓вта, ће те упоко̓и. **2.** фиг *гица се, негодује*. — Немо̓ј се ви̓ше чи̓вташ, да ти не пу̓кнем едну̓ на̓дланицу.

чивта̓ње с гл им од *чивта се* (*1, 2*). — Кьд му ту̓рим желе̓за, не̓ма ви̓ше чивта̓ње (*1*). — До̓сади ми с његово чивта̓ње, мо̓ра га сре̓дим, да се едну̓ш ућути̓ (*2*).

чи̓вте ж мн в *чивта*. — Са̓мо ти вр̓љај чи̓вте, ћу те вр̓жем за ја̓сле, па ће стриже̓ш с у̓ши.

чивтосува̓ње с гл им од *чивтосује (се)*.

чивтосу̓је се несв в *чивта се (1, 2)*. — То̓ј ждребе̓ се мло̓го чивтосу̓је (*1*). — Што̓ се ти чивтосу̓јеш, ка[д]-те ни̓ки не ди̓ра (*2*)?!

чиву̓т / чиву̓тин м фиг *безосећајан, наопак човек*. — Чиву̓т, бре̓, не̓ће ни̓шта да урабо̓ти како̓ тре̓бе, све̓ на своју̓ гла̓ву. — Да зна̓ш роди̓ла си чиву̓тина, па ти глеј̓ како̓ ћеш с ње̓га, ја̓ н-уме̓јем.

чиву̓тка ж *лоша, наопака жена*. — Како̓ дове̓де ту̓ј чиву̓тку, наста̓доше сва̓ђе и ка̓рања по ку̓ћу.

чиву̓цки, -а, -о *лош, наопак*. — Ко да-е од чиву̓цку со̓рту ово̓ј дете̓: ни[т]-це во̓ди, ни[т]-це те̓ра.

чижи̓мка ж *узица, канап* (Горње Гаре), в *сицимка*. — Озго̓р ту̓риш ло̓зе, па вре̓ћу превр̓жеш ш-чижи̓мку, да не испа̓дају компири̓.

чи̓жма ж *чизма*. — Укаља̓л чи̓жме по ора̓ње, па така̓в о̓ди по ку̓ћу.

чи̓жмица ж дем од *чижма, женска чизма, чизмица*. — Ишла̓ у Леско̓вац да ку̓пи чи̓жмице.

чижмичѐ с дем од *чижма*. — Напунѝло му се чижмичѐ с во̏ду, па са̏мо гмѝчка кьд о̏ди.

чикола́да ж *чоколада*. — Ако ме слу́шаш, ка[д]-до̏јде башта̀ из рабо́ту, ће ти донесѐ чикола́ду.

чикола̀тка ж дем и хип од *чоколада*. — Проба̏мо и ми од његово̀ву чикола̀тку.

чила́гер м пеј *чича у смислу старији човек*. — Пројдѐ некѝ чила́гер и пронѐсе ча̀нтру с некѝ списак и са̏мо питу̀је чија̀-е која̀ ку̀ћа.

чѝлац м в *чича*. — Кво̀ прода̀ва тѝја чѝлац што̀ пројдѐ с мога̀ре нѝс-пу̀т?

чѝле м в *чича*. — Ће ти пока̀же чѝле што ме дѝраш. — Чѝле, кудѐ си поша̀л с ко̀ла и воло̀ви.

чѝм прил *пошто, кад*. — Чѝм до̏јде, нека̀ ми се о̏дма ја̏ви.

чинѐње с гл им од *чини*.

чѝни несв **1.** *ради*. — Не чѝни оно̏ј што не би волѐл дру̀ги да ти чѝни (*изр*). **2.** фиг *вреди*. — Не чѝни ни лу̀лу дува̀н. — Чѝни ли ти нешто̀ да ти дадѐм сто дина̀ра? — Не чѝни ми нѝшта да ми дадѐш не зна̀м кво̀, кьд његa вѝше нѐма. **3.** фиг *чини што форме ради*. — Несьм гла̀дан, ал да му чѝнимо рабо̀ту.

чѝни се несв **1.** *причињава се*. — Свѐ ми се чѝни некѝ подѝза вра̀кьицу, па излѐзнем на про̀зор и глѐдам. **2.** *присећа се, изгледа*. — Чѝни ми се то̏ј бѐше за ла̀њски Петро̀вдьн.

чѝнимиске речца *изгледа, по свој прилици*. — Чѝнимиске још несмо̀ платѝли травар̀ину за сто̀ку.

чѝнови м мн *два пободена кочића, који, заједно са трећим („кука“), служе за сновање основе*. — Жѝце се премоту̀ју на чѝнови тако̀ј што се укр̀сту, па тьг ѝду на ку̀ку.

чѝпа ж *овца малог вимена*. — Што̀ ми не до̀кара чѝпу, да гу измузѐм?

чѝпав, -а, -о в *чуљ (2), малих ушију*. — Свѐ им о̀вце чѝпаве, таква̀ им со̀рта.

чира̀к м **1.** *свећњак*. — Доне̏си чира̀к за свећу̀. **2.** *мајсторев помоћник, шегрт*. — У дуга̀њу е има̀л два̀ чирака̀ што су учѝли ковачки зана̀т.

чѝс, -та, -то **1.** *чист*. — Срѐћа-е ако добѝеш чѝс крѐвет. — Нѝкад нејѐ чѝс. — Чѝс ко свињчѐ (*ирон*). **2.** *здрав, нормалан*. — Нѐје чѝс с па̀мет. **3.** фиг *крив*. — Да-е чѝс не би га апсѝли. **4.** изр: — То̏ј му-е чѝс про̀машај. — Нѐма си он о[д]-то̏ј трѝ чѝсте. — С чѝс обра̀з мо̀ж кудѐ о̏ћеш.

/чѝста рабо̀та/ изр *у реду, како треба*. — С њега нејѐ чѝста рабо̀та.

чѝстен, -а, -о трп прид *чишћен, прочишћаван*. — У ја̀нуар је чѝстен пу̀т о[д]-Цр̀ну Тра̀ву до Мејане.

чистѐње с *чишћење*. — Да̀ньс је чистѐње на гу̀вно, ју̀тре насађу̀јемо сно̀пје, да вршѐмо.

чѝсти понедѐлник м вер *први дан поста по великим Ускршњим покладама*. — На чѝсти понедѐлник печалба̀ри поо̀ду у рабо̀ту, а вр̀ћају се за Петро̀вдьн.

чѝсти се несв фиг *склања се*. — Чѝсти се ѝспред мѐне, не мо̀гу и тѐбе да па̀зим доклѐ уно̀сим џакови.

чистѝна ж *ширина, чист простор*. — Искара̀мо о̀вце на чистѝну, па кьд ги раширѝмо да пасу̀ по ладовѝну.

чистѝнка ж дем од *чистина*. — Ту̀ј, под Дла̀ги рѝд, ѝма една̀ чистѝнка и куде њу̀ изво̀р, ту̀ј прѐдвечер да свртѝш говѐда, ту̀ј ћу те чѐкам.

чи̏сто с **1.** *чистоћа.* — У авли̏ју им све̏ чи̏сто. — Да неје̏ куде њи̏ тако̏ј чи̏сто, не би се ожени̏ла та̏м. **2.** фиг *тачно.* — Кьд га среди̏мо, пра̏се излѐзе чи̏сто двана̏ес ки̏ла. **3.** изр: — Чи̏сто ме сра̏м од њу̏. — Чи̏сто ми до̏јде да полудѐјем од њѐга. — Чи̏сто ћу га утѐпам. — То̏ј с њо̏јну мрѐшку неје̏ чи̏ста ства̏р.

чи̏тав, -а, -о фиг *нормалан, здраве памети.* — Овдѐ нѐма едьн да-е чи̏тав. — Одма̏ се видѐло да неје̏ чи̏тава. — Ако-е о̏н чи̏тав, овдѐ ме прекољите. — Како̏ да оста̏неш чи̏тав куде оваквѝ љу̏ди?

чи̏ча м *стриц; сваки старији човек.* — Дојдѐ чича̏ Дра̏гољуб ис Кума̏ново и донѐсе ни кава̏ли и дуду̏ци да се у̏чимо да свѝримо.

/чи̏чак/ изр: — Од њѐга не мо̏ж да мр̏дне, залепѝл се за њу̏ ко чи̏чак. — Пу̏н прѐсак ко чи̏чак.

/чи̏чине та̏рабе/ изр *далеко.* — Вр̏љи га ча̏к у чи̏чине та̏рабе. — Одлетѐ там-до̏ле у чи̏чине та̏рабе.

чи̏чини м поим прид *сви који припадају стричевој породици.* — Отиша̏л у чи̏чини, па се не вр̏ћа.

чи̏чица м *омален старији човек.* — Ськ ће пѝтамо чи̏чицу, накудѐ да ѝдемо за у Па̏вловци.

чи̏чка м дем и хип од *чича.* — Доша̏л вој чи̏чка из Власѝну. — Ћу те ту̏жим куде чи̏чку.

чи̏чкав, -а, -о *учичкан, пун чичака на себи.* — Кудѐ си се грваља̏л, па си тако̏ј чи̏чкав?

чи̏шалка ж *мера за одређивање ширине основе код ткања.* — Една̏ чи̏шалка ѝма три̏ жи̏чке.

чкѐмбав, -а, -о *с великим трбухом.* — Воло̏ви му мло̏го чкѐмбави, како̏ ће да вучу̏ ко̏ла?

чкемба̏к м пеј *велики стомак.* — На̏пуни ли вѝше тѝја чкемба̏к, доклѐ ће едѐш?

чкемба̏р м пеј *велики стомак.* — У̏дари га у чкемба̏р, па му ра̏сипа па̏шиште. — Висну̏л му чкемба̏р преко чешѝре.

чкембѐ с *стомак, шкембе.* — Кьд би мога̏л, свѐ би натура̏л у то̏ј чкембѐ.

чкѐмбоња м *човек великог стомака, алав човек.* — Ел оста̏де нешто̏ иза чкѐмбоњу, ел свѐ по̏еде?

чко̏ла ж *школа.* — Ел ви тако̏ј у̏чу у чко̏лу да ста̏ри љу̏ди не сма̏трате?

чко̏љав, -а, -о 1. *чворноват, нераван.* — Како̏ се по̏треви да набѐреш ово̏лко чко̏љава дрва̏, па кои ће ги цѐпи? — Кудѐ потревѝмо чко̏љаво путѝњче, свѐ ци истѐпамо но̏ге. **2.** фиг *лош, пргав, незгодан човек.* — Од њѐга по̏чкољавога човѐка неса̏м видѐла. — Чко̏љав ко чко̏љаво др̏во.

чма̏ва несв *дрема, излежава се, ленчари.* — По цѐл дьн чма̏ва, нѝшта не узѝма да рабо̏ти.

чма̏вало с *дремљива особа, ленчуга.* — Ће га затѐкнеш до̏м, то̏ј чма̏вало сѝгурно још спѝ.

чмава̏ње с гл им од *чмава.* — Навѝкал на чмава̏ње, тѐшко ће ти о̏н нешто̏ помо̏гне.

чмаѝ несв **1.** *повуче се у осаму, чами.* — Ватѝл га лѐњос, па си чмаѝ до̏ма по цѐл дьн, ко да ѝма сто̏ го̏дине. **2.** фиг *тиња, не гори (ватра, влажно дрво).* — Чмаѝ др̏во на огњѝште, нѝкако да се разгорѝ. — Што̏ ти чмаѝ о̏гењ, што̏ не ту̏риш неку̏ су̏чку да се разгорѝ. — Гаса̏рче бес-по̏требу чмаѝ на оста̏л.

чмање̍ с гл им од *чмаи.* — О̍дви ни се о-то̍j њего̍во чмање̍.

чми̍ несв в *чмаи.* — Jо̍ш ли чми̍, jо̍ш ли се неjе̍ ди̍гал, а ми тре̍ћи пу̍т докара̍мо сно̍пjе. — Не чми̍ нат- књи̍гу, не̍го у̍чи!

Чоба̍нац м *висораван на Острозубу.* — Ће се на̍jдемо на Светили̍jу на Чоба̍нац.

човеча̍лка ж *врста сове,* в *буљина,* в *урулејка* — По це̍л но̍ћ човеча̍лка урулу̍ће: чове̍к! чове̍к! чове̍к!, прецказу̍jе да ће у̍мре неки̍ из малу̍.

човечи̍на м ауг и пеj од *човек.* — То̍-е мло̍го га̍дан човечи̍на, све̍ ги те̍ра по-ду̍шу да рабо̍ту.

човечи̍ште с ауг и пеj од *човек.* — Што̍-е га̍дно то̍j човечи̍ште, а што̍-е безобра̍зно. — У̍сарави ме то̍j човечи̍ште.

чо̍jан, -а, -о *од чоје, чохан.* — У Мора̍ву но̍су чо̍jана оде̍ла, а куде̍ нас са̍мо клашње̍на.

чо̍к м **1.** *малтер од креча у који је стављена и козина, намењен за плафон.* — Нека̍[д]-цмо плафо̍н маза̍ли ш-чо̍к, а ськ с про̍дужни ма̍лтер. **2.** изр: — Чо̍рба чо̍к, ме̍со jо̍к!

чо̍ка несв в *боде.* — Иска̍раjу гове̍да на Ша̍нци и Ма̍ли Чемерни̍к, па чо̍каjу волови.

чо̍ка се несв **1.** *куца се.* — Пр̍во се чо̍каjу ш-ча̍ше, па тьг пи̍jу. **2.** *боде се, судара се главама.* — Во̍ли да гле̍да како̍ се чо̍каjу воло̍ви. — Залету̍ се овно̍ви, па се чо̍каjу с ро̍гови. **3.** *ударају се, боду се главама (деца).* — Немо̍j се ви̍ше чо̍каjу, ћу ги уте̍пам, ће ги заболи̍ глава̍.

чо̍калица ж пеj в *чокало.* — Удари̍ла га по чо̍калицу, па му пушти̍ла кр̍в.

чо̍кало с пеj *нос, њушка.* — Па̍дал и разби̍л чо̍кало. — Удари̍л га по чо̍кало.

чока̍њ м **1.** *суд којим се служила ракија.* — Попи̍мо по чока̍њ у То̍зину кафа̍ну. **2.** фиг *нос, њушка.* — Кьд га дова̍тим, ћу му размр̍љим ти̍jа шиљ чока̍њ.

чока̍ње с гл им од *чока (се),* **1.** *куцање.* — Беш чока̍ње, не̍ма пие̍ње. **2.** *борба бикова.* — Напуди̍ли говедара̍ збо̍г чока̍ње воло̍ви.

чока̍ньче с дем од *чокањ.* — Ту̍j у̍век попи̍емо по чока̍ньче, па уз бе̍дем — до̍м.

чо̍кљас, -та, -то *чворноват.* — Тре̍бе ми една̍ чо̍кљасто др̍во, како̍ топузи̍на, да се бра̍ним од пце̍та.

чо̍кне свр *удари у главу.* — Чо̍кну га са штапче̍ ма̍лко по гла̍ву, а о̍н се ра̍скука.

чо̍кне се свр **1.** *куцне се.* — Да се чо̍кнемо за ово̍j чести̍то, да попи̍емо за сре̍ћу, здра̍вjе и весе̍ље. **2.** *удари се у главу.* — Чокну̍л се на греду̍ у пле̍вњу докле̍-е гази̍л сла̍му. **3.** *сударе се главама.* — Чокну̍ше се деца̍. — Па, деца̍ се чо̍кну и тоj бр̍зо одболи̍. — Ка[д]-це чо̍кну воло̍ви, то̍j пу̍кне.

чо̍ља м *напрасит човек, свађалица.* — Куде̍ бьш налете̍ на то̍г чо̍љу, да се посва̍дите.

чо̍љав, -а, -о **1.** *напрасит, лоше нарави, намћораст човек.* — Ем што-е чо̍љав, ем не попу̍ста, о-це би̍е. — Мло̍го-е то̍j чо̍љава жена̍, те̍шко се с њу̍ изла̍зи на кра̍j. **2.** *искривљен, извитоперен.* — Чо̍љави му пр̍сти, па не мо̍ж да но̍си ципе̍ле.

чо̍љка ж *жена лоше нарави.* — Не̍ће ме ви̍ше ви̍ди таj чо̍љка, у̍век се посва̍димо.

чо̍мба ж *бела овца с црном шаром на глави.* — Како̍ за̍губи бьш чо̍мбу?

чора̍па ж (мн чо̍рапци), в *черапа.* — На сви̍ испле̍то, сьл jа̍ оста̍до беш-чо̍рапци.

/чо̍рба/ изр: — О̍н ти-е за̍пршка у сва̍ку чо̍рбу (*наметљивац*). — Запржи̍ му чо̍рбу (*напакости*). — По̍тече му чо̍рба из но̍с (*крв*).

чорбалък м *чорбалук*. — Тури чорбалък на сред, па нека си сваки завати с кутлачу колко му требе.

Чорбар м *надимак*.

чорбас, -та, -то *чорбаст*. — Гине за чорбас гра с јагњећа ребра.

чорбација м зоол *птица певачица*.

чорбичка ж дем и хип од *чорба, чорбица*. — Сьл малко да куснем чорбичку, за друго несьм.

чорбуљак м пеј од *чорба, неукусно јело*. — Сама си јеђ тија чорбуљак. — Само зна да напраи чорбуљак и ништа друго. — Бес чорбуљак неће да еде.

Чочин кладанац м мтн *извор, ливаде*. — О[д]-Чочин кладанац смо заватили воду за у село.

чубри несв *напреже слух, страхује, стрепи*. — Што чубриш уши, немој се плашиш, ја сам туј, при тебе.

чубрил м *уплашен човек, човек напрегнутог слуха*. — Чубриле, које си толко учубрил?

чубура ж фиг *извор с корубом за доток воде* (Власина).

/чува стра/ изр *храбри, охрабрује, чува од страха*, в *брани стра*. — Куде гођ да иде води некога да му чува стра. — Ја ти чувам стра а ти бери јабуке.

чуваран, -рна, -рно *онај који чува, штедљив*. — Млого-е чуварна жена, а што-е па приветљива.

чувателник / чувательник м *штедиша, онај ко води рачуна о новцу и свему*. — Снаа ми-е чувателник, една домаћица.

чудење с *чуђење*. — Откуд сьг тој чудење, ка[д]-це такој договоримо сви?

чудило с *безизлаз, страва, страх*. — Од њега се еднуш вати у чудило кое да работим, praванцирал човек. — Ће дојдеш и ти у чудило, ће видиш ка[д]-те спопадне које ће чиниш!

/чудо/ с изр: — Чудо едно кво све не работи на овија свет. — Вати се у чудо како ћу сьг без динар. — Тој чудо несьм видела откьд пантим за себе. — Оће да ми покаже оној његово чудо. — Чудо невидено. — Да видиш кавко-е тој чудо о[д]-дете. — Укачи се на тој чудо и дојдо дом. — Створи се од неко чудо куде мене. — Свако чудо за три дьна. — Чудо да сам преживела. — Чудо да га срето, ка[д]-туј не живи. — Големо чудо сам за њега чула.

/чудом се чудн/ изр *невероватно*. — Чудом се чудим да ме неје викала за такву работу. — Чудом се чудим одокле вој толке паре за волови. — Да станеш и чудом да се чудиш колко личу едьн на другога, ко близнаци.

чуе несв **1.** *чује*. — Чуе ли тија глушча, ел се праи? — Чуе, ал не аје. — Чуе на едно уво, на друго му излезне. — Чуе како риба у воду. — Чуе оној што не требе, што требе — не чуе. — Глуваћ па не чуе. **2.** фиг *превише обазрив, осетљив на нешто што се (од њега) крије*. — Чуе и трава како расте. **4.** а) изр: **неје ни чул** *није још почео да се пече (хлеб)*. — Још ка[д]-цам га турила у шпорет, леб неје још ни чул. б) изр: **да не чу(ј)е ђавол** *хвала Богу*. — Да не чуе ђавол, добро му-е данаске.

чуе се несв **1.** *прича се*. — Чуе се свашта за њега. — Чуе се иде му добро. — Немој после да се чуе нешто друго. **2.** *јавља се, навраћа*. — Чуемо се понекад. — Ка[д]-це чуемо, ћу му кажем.

чук[1] м *чекић*. — Убил прс ш-чук. — Сваки си мајстор носи чук с њега.

чук[2] узв *опонашање звука куцања*. — Чук, чук, еве ни, дојдомо па ненајавено.

чу̏ка[1] ж *брдо.* — Ене̏ гу з-гове̏да, го̏ре, на чу̏ку.

Чу̏ка[2] ж мтн *брдо, гребен.* в *Мала Чука,* в *Голема Чука,* в *Жуйинска Чука.*

Чу̏ка[3] ж *село.* — Чукља̏нске ма̏ле су: Печи̏новци, Ди̏минци, Дрндари̏, Радови̏нци, Гр̏ци, Бољари̏, Ра̏кинци, Ци̏гани, Мечкари̏, Ва̏лог, Ка̏ше, Те̏сково и За̏јци.

чу̏ка[4] несв **1.** *закуцава.* — Чу̏ка ексе̏ри у та̏рабе, скро̏з разлабаве̏не. **2.** *млайи, йресе.* — Узе̏л чука̏ч, па чу̏ка ли, чу̏ка сно̏пје. — Чу̏ка гр̏снице, да одме̏ни ма̏тер. — На пре̏мет чу̏камо посте̏љке. — Чу̏ка гру̏мење зевњу̏ по ора̏ње. **3.** *куца.* — Ја поче̏ да чу̏кам на вра̏та, она̏ се оцкркну̏ше. **4.** *звони.* — Чука̏ зво̏но за руча̏к на ра̏дници. **5.** фиг *шкойи, јалови бика.* — Чу̏ка ја̏јца на би̏ка сьс др̏вен чу̏к.

чу̏ка се несв **1.** *куца се.* — Чука̏ше се, чука̏ше, докле̏ гу не испразни̏ше и врљи̏ше. **2.** *йуца јаја.* — Ја̏јца се чу̏кају на Вели̏гден.

/чу̏ка се у гла̏ву/ изр *каје се, очајава.* — Сьг нек се чу̏ка у гла̏ву, кьд му дево̏јка отишла̏ за дру̏гога. — Ће до̏јде дьн ка[д]-це сви̏ они̏ чу̏кају у гла̏ву, ал не̏ма ви̏ше Си̏бина да им помо̏гне!

чука̏љ м **1.** *йањ.* — Седи̏ на чука̏љ, подбочи̏л се, и че̏ка те. **2.** *самойник, усамљен човек.* — Ене̏ га до̏м живи чука̏љ, без ни̏где ни̏кога. **3.** фиг *курје око.* — Ди̏гал му се чука̏љ на пр̏с, па не мо̏ж да о̏ди. **4.** *зглоб код живойиња.* — Омршаве̏ле о̏вце, све̏ им излȅзли чукаљи̏.

чука̏љка м в *чукач (1).* — У̏зни чука̏љку, па да бараба̏р чу̏камо сно̏пје.

чука̏ње с гл им од *чука*[4]. — Тре̏бе им до̏бро чука̏ње, па тьг да ги наса̏ђујемо за вршу̏. — У̏плаши ме с то̏ј чука̏ње сре̏д но̏ћ.

чука̏р м **1.** *брдашце.* — Развика̏л се о[д]-чука̏р не мо̏ж ги дови̏ка прек̏о ре̏ку. — Ука̏чи се на чука̏р, мо̏ж ће ги ви̏диш негде̏. **2.** *гомила нечега.* — Што̏ не растр̏виш ти̏ја чукари̏ по лива̏ду што̏ су ги напраили броби̏њци?

чукаре̏ с дем од *чукар.* — Се̏дни на чукаре̏ и туј ме че̏кај (*1*)! — Збра̏ се жи̏то од гу̏вно — це̏ло чукаре̏ (*2*).

чука̏рче с дем и хип од *чукаре.* — Ене̏ ги деца̏ и̏грају се на чука̏рче.

чука̏ч м **1.** *мойка којом се млайи сной да би се исйресло жийо из њега.* — Тре̏бе до̏бар му̏ж да чу̏ка сно̏пје с ова̏ј чука̏ч. **2.** *йолуга на йрлици којом се йрли конойља (нож),* в *бијач.* — Заболе̏ ме рука̏ о[д]-чука̏ч, млате̏јећи гр̏снице.

чукле̏ с дем од *чука*[1]*, брежуљак.* — Та̏м, на оно̏ј чукле̏, оста̏доше ми кле̏пала, доне̏си ги, да накле̏пам косу̏. — Тама̏н накара̏ о̏вце у трлу̏, кьд ете̏ га ву̏к на чукле̏.

чукле̏нце с дем од *чукле.* — Окоси̏ до чукле̏нце, па балдиса̏.

Чукља̏нин м *човек из Чуке.*

Чукља̏нка ж *жена из Чуке.*

чукља̏нски, -а, -о *који је из Чуке или йрийада Чуки.*

Чукља̏нче с *дейе из Чуке.*

чу̏кне свр **1.** *луйне.* — Чу̏кни ми у вра̏књицу, кьд прòо̏дите за на паза̏р. **2.** фиг *дође йамейи.* — Ће га чу̏кне и њȅга нешто̏ у гла̏ву, ће се опаме̏ти, ал ће бу̏де ка̏сно. **3.** фиг *йадне на йамей.* — Кьд му чу̏кне, до̏јде куде ме̏не да поседи̏.

чу̏кне се свр **1.** *удари се, йовреди се.* — Чукну̏л се ма̏лко по цволи̏ку, ал му рипи̏ла гу̏ка. **2.** фиг *дозове се йамейи, освесйи се.* — Чу̏кни се ма̏лко с пр̏с у гла̏ву, немо̏ј по̏сле, кьд је ка̏сно да рове̏ш.

чу̏кнут, -а, -о *ћакнуй, луцкасй.* — Да неје̏ чу̏кнут, па да га би̏јеш, овако̏ј му одби̏јеш на глу̏пос.

чукорење с гл им од *чукори*. — Да бар понекад чуеш нис-пут чукорење, ништа, нигде ники, пустињак.

чукори несв *корача, хода, иде*. — Ете, сьг лето, па људи чукору нагор-надол, а зимени нема ники.

чукур м в *чукуран*. — Порасал онолки чукур, па за ништа не аје.

чукуран м *својеглав, тврдоглав човек* — Како ће излезне на крај с онога чукурана, сам Бог зна̂је.

чукуранка ж *тврдоглава, својеглава жена*. — На туј чукуранку требе добар ћотек, да малко подвије шију.

чукуранче с *својеглаво дете*. — На време да укараш памет на тој чукуранче, да ти после не еде џигерицу.

Чукурусци м *заселак*.

чукче с (мн чукчетија) дем од *чук*. — Деца ти узоше чукче, да се играју, залуд га ти тражиш.

чуљ, -а, -о **1.** *без ушију, безух*. — Лако ће га познаеш има едно чуљо уво. — Чијо-е оној чуљо куче што облита по сокак? **2.** *са малим ушима*. — Оцекли на куче уши, па-е сьг чуљо, да би било поопасно. **3.** *са сломљеним рогом (говече)*. — Ел оној твоја онај чуља крава?

чуља м *чуљав човек*. — Неје он крив што-е чуља.

чуљи несв **1.** *ломи, крши*. — Узел тојагу па чуљи чибуци на стреје. — Чуљи рогови на говеда. **2.** *прислушкује, ослушкује*. — Пришал куде врата па чуљи, да чуе кво орату.

/чуљи уши/ изр в *ћули уши*. — Наплашен човек, па на свашта чуљи уши.

чуљка ж **1.** *женска особа без уха*. **2.** *женска особа са малим ушима*.

чуљко м **1** *мушкарац без уха*. **2.** *мушкарац са малим ушима*. **3.** *ован или во окрњеног рога*. — Млого ожеднел чуљко од солило, па пресуши бару.

/чуљко чуљковић/ ирон изр *као одговор на питање: Како се викаш?*

чуљча м в *чуљко*. — Онај чуљча се нешто млого уврта око Добринкину кућу.

чума ж **1.** *колера*. — Иш, чума ви затрела (*клетва*). — Што не дојде нека чума, да овој све потамани, а не да се оволко мучим и ништа не стечем. — Чума ги изела, урнисаше ме душмани. **2.** фиг *жена неуредне косе*. — Уватиле се две чуме на сокак, па се поскубле.

чумав, -а, -о *рашчупан, неочешљан*. — Нема кьд у журбу ни да се очешљам, него излезо овакој чумав.

чумави се несв *рашчупава се*. — Куде си се тој чумавила, те си такој чумава, чума те изела.

чумбуљ м *велики прамен косе, чуперак*. — Што се не почиша ко човек, него пустил онолки чумбуљ

чумбуљан м *човек са великом косом*. — Ћу ватим тога чумбуљана, па ћу га све искубем.

чумбуљанка ж *жена са великим праменом косе изнад чела*. — Млого нешто око тебе удује онај чумбуљанка.

чунгар м *велики стари пањ*, в *крндар*. — Реко дрва, несьм рекла да ми докарујеш чунгари. — Што су родиле јагоде у Овсиште, по чунгари.

чунгур м *тамбура*. — Наши су у печалбу, кьд имају слободно, кьд не работу, свирили на чунгур, ел у дудуче и гајде.

чу̑р м *дим*, в *чад*. — Голе̏м чу̑р се ди̏же и[з]-Стаме̏нкову доли̏ну, запали̏ше деца̏ нечијо̏ се̏но. — Подави̏мо се у чу̑р, разр̑гај жа̑р, да се о̏гењ разгори̏.

чуре̏ње с гл им од *чури (се)*, **1.** *димљење*. — По чуре̏ње сам виде̏л куде̏ чу̑вате о̏вце, тако̏ј ви најдо̏. **2.** *пушење*. — Ако му сми̏та, што неје̏ остаи̏л чуре̏ње.

чу̑ри несв **1.** *дими*. — Це̏л но̏ћ главња̏ ће да чу̑ри, бо̏ље гу запре̏ћи, па ју̑тре па̏ накла̏ди о̏гењ. **2.** фиг *пуши цигару*. — Јо̏ш чу̑рим „мора̏ву“, мисли̏ да бата̏лим, ал ка̏сно-е за пре̏т кра̏ј. — Чу̑ри како̏ главња̏.

чу̑ри се несв *дими се*. — Чу̑ри им се оџа̏к, мо̏ра да-е неки̏ из вами̏лију ноћа̏ске дошъл.

чу̑рило с *древна направа у бучки којом се млати млеко да би се добио маслац*. — О[д]-ци̏лно бучка̏ње, пу̑че ми чу̑рило, бъш надокра̏јке. — Да ми проврти̏ш до̏бро дно̏ за чу̑рило, да бо̏ље би̏је ма̏сло.

чури̏лце с дем од *чурило*. — У-сре̏д бучка̏ње пре̏двои ми се чури̏лце.

чури̏љак м ауг од *чур*. — На̏праи се чури̏љак у ку̑ћу о[д]-тај дрва̏.

чурља̏ва ж *дим, задимљеност*. — От кво̏-е оно̏лка чурља̏ва у ба̏ру, да неје̏ неки̏ треби̏л лива̏ду, па запали̏л шу̑шљак. — На̏праи чурља̏ву с ти̏ја гливци̏.

чурља̏ви (се) несв *накупља дим, смрад од гарежи*. — Да̏ л до вре̏ме, ел до коми̏н, нешто̏ ми шпо̏рет ста̏лно чурља̏ви. — Немо̏ј се ба̏р ти̏ чурља̏виш, ако сам се ја̏ начурља̏ви̏л чисте̏јећи ћу̑нци.

чурља̏вина ж **1.** в *чурљава*. — Запа̏ли тр̏ње, ди̏же чурља̏вину. **2.** фиг *бежање, бежанија*. — Да̏де дете̏ чурља̏вину, ни̏ки да га сти̏гне и ва̏ти.

чу̑рне свр фиг *јурне, побегне*. — Кьд ме виде̏ с помага̏љку у ру̑ке, чу̑рну, ни̏где штило̏.

чурња̏ва[1] ж в *чурљава*. — Голе̏ма чурња̏ва на Пла̏ну, запали̏ли се бо̏рови, па ву̑ца.

чурња̏ва[2] ж *бежање, бежанција*. — Ене̏ га лу̑ди Мило̏јко, ва̏тај чурња̏ву. — Кьд виде̏ше зо̏р, вати̏ше чурња̏ву.

чурчьк м дем од *чур*. — За̏гаси се о̏гењ, тике̏ по ма̏лко и̏де чурчьк.

чу̑тура ж **1.** *древна ступа, аван*. — У̑зни ту̑ч и чу̑туру, па ми сту̑цај ови̏ја вењц поприку̏. **2.** *суд за ракију*. — Напу̑ни чу̑туру с раки̏ју, па гу доне̏си уз обе̏д. **3.** фиг пеј *глава*. — Чвокну̏ чу̑туру на греду̏, па се расе̏ко. **4.** фиг *приглупа особа*. — Вика̏л сам на ту̑ј чу̑туру, ал нете̏ ме послу̑ша. — Но̏си оно̏лку чу̑туру, а ни̏шта не зна̏је. — Не ула̏зи вој у чу̑туру, па то̏ј ти-е (*не схвата, не разуме*).

чутура̏н м *тврдоглава мушка особа*, в *главуран (2)*. — Не те̏ да ме послу̑ша ти̏ја чутура̏н.

чутура̏нка ж *тврдоглава женска особа*. — Само̏ нек се вр̏не, све̏ ће вој сту̑цам чу̑туру на ту̑ј чутура̏нку. — Те гу А̏нка чутура̏нка (*дечја пошалица*).

чутури̏л м в *чутуран*. — Са̏мо ли ви̏дим то̏г чутури̏ла, и̏ма му сва̏шта нака̏жем.

чу̑турка ж дем и хип од *чутура, чутурица*. — Напуни̏ ми чу̑турку с раки̏ју, да си понесе̏м.

/чу̑чи/ изр: — Чу̑чи, му̑чи, То̏доре, не пора̏сал по̏горе (*из бајалице*).

чу̑чка[1] ж *столичица, троношка*. — Прима̏кни чу̑чку уз прикла̏дник, па се гре̏ј.

чу̑чка[2] несв у дем знач: *чучи*. — Сва̏ки ча̏с нешто̏ чу̑чка, која̏ му-е рабо̏та, не зна̏м.

чу̑чка се несв фиг *мучи се, петља се*. — Ко̏је се чу̑чкаш ту̑ј, око ко̏ла, ко̏је им фа̏ли?

чучка̀ње с гл им од *чучка (се)*. — Ел ће бу̀де нешто̀ од твојѐ чучка̀ње око ко̀ла, о̀праи ли ги?

чу̀чко м *човек малог раста*. — Па̀зи се тѝ до̀бро, немо̀ј чу̀чко да ти запр̀жи чо̀рбу, тѝја су о̀пасни.

Џ

џа̀ узв изр: — Џа̀ или бу̀, нешто̀ мо̀ра да урабо̀тиш, не мо̀ж да чѐкаш! — Џа̀ ово̀ј, џа̀ оно̀ј, нѝкад не зна̀је кво̀ о̀ће.

џабалъ̀к м *јевтиноћа*. — Мислу куде мѐне је свѐ џабалъ̀к. — Нѐма нѝшта џабала̀к, мо̀ра се зарабо̀ти. — Да̀до га за џабалъ̀к, како̀ се таквѝ ју̀нци не прода̀вају.

џа̀бе прил **1.** *бадава, узалуд*. — Џа̀бе сам доодѝл, кьд прецѐдник нејѐ ту̀ј. — Џа̀бе га тра̀жиш, нејѐ доша̀л. **2.** *бесплатно, врло јевтино*. — Нѐће га у̀зну и џа̀бе да им га да̀ваш. — Да̀де ми тој свѐ џа̀бе. — Ће ти га дадѐ за џа̀бе, ко̀лко за ка̀ву и пѝво. **3.** изр: — Џа̀ба га било̀, ка[д]-те уцењу̀је.

џаболеба̀рење с гл им од *џаболебари*. — Научѝл на џаболеба̀рење, ал вѝше нѐма, на про̀лет га во̀дим с мѐне у рабо̀ту.

џаболеба̀ри несв *ленствује, излежава се*. — По цѐл дьн џаболеба̀ри, чѐка да му па̀дне с нѐбо.

џаболеба̀рош м пеј *готован, леништина*. — Уватѝл се сьс џаболеба̀роши, па се не свр̀та до̀м.

џаболѐбоња м пеј *лизилебоња, нерадник*, в *џаболебарош*. — Очува̀ла сам џаболѐбоњу, за нѝшта не а̀је, а свѐ о̀ће да му-е по̀таман.

џа̀б-џа̀бе прил *сасвим џабе*, в *џабе*, **1.** *узалуд*. — Џа̀б-џа̀бе сам се тепа̀л да доо̀дим чак из Остро̀зуб. **2.** *бесплатно, доста јевтино*. — Да̀де ми га џа̀б-џа̀бе, ни пару̀ нетѐ да у̀зне. — Да га дадѐм џа̀б-џа̀бе не мо̀гу, оно̀лко сам га чува̀ла, ранѝла, негува̀ла.

џа̀вга несв **1.** *кевће, кивка*. — По цѐл но̀ћ џа̀вга то̀ј њѝно ку̀тре. **2.** фиг *прича, трабуња, галами*. — Немо̀ј ми џа̀вгаш над гла̀ву, нѐмам вѝше живци.

џавга̀ње с гл им од *џавга*. — За̀глуну ми у̀ши с његово џавга̀ње. — Оглувѐ о[д]-то̀ј џавга̀ње.

џавга̀р м **1.** *пас који стално лаје*. — Ла̀је, па усту̀ра нешто̀ тѝја џавга̀р. **2.** фиг пеј *причалица, трабуњало*. — Не мо̀гу да доо̀дим од оно̀га џавгара̀, ће ме па̀ салетѝ з-баљезга̀рије.

Џавгарѝ м мн *заселак села Баинци и надимак фамилије из истог засеока*.

џавга̀рка ж фиг пеј *торокуша*. — Отишла̀ кудѐ џавга̀рку да изогова̀рају село̀.

џавга̀рче с **1.** *паиче које стално лаје*. — Не бо̀ј се, нѐће те изедѐ, тој џавга̀рче са̀мо џа̀вга не уѝда. **2.** фиг пеј *дете причалица*. — Родѝла џавга̀рче, по̀големо од њу̀.

Џавдарѝ м мн *заселак и надимак фамилије близу Црвеног Брега*.

џавѐља се несв **1.** *игра се, дави се у игри (пси)*. — Не дѝрај ку̀чићи ка-це џавѐљају, ће те изеду̀. **2.** фиг *свађа се, расправља се (деца)*. — Ча̀[с]-се џавѐљају, па се потѐпају, ча̀[с]-се мѝру, па споређу̀ју.

џавеља̀ње с гл им од *џавеља се*; **1.** *играње паса*. — Не мо̀ж да про̀јдеш по пу̀т од ку̀чјо џавеља̀ње. **2.** фиг *свађа, расправа (дечја)*. — Немо̀ј се мѐшаш у њѝно џавеља̀ње: це поџавѐљају, па це ѝграју.

џа̀вка несв **1.** *лаје, кевће.* — Џа̀вка око ку̀ћу, па расту̀ра. — Гла̀дно ку̀че, па џа̀вка. **2.** фиг *тражи, моли (деше).* — Сва̀ки дьн ми џа̀вка да му ку̀пим по нештò.

џавка̀ње с гл им од *џавка.* — Досади̏ше ми и деца̀ и ку̀тришта ж-џавка̀ње, у̀свет ћу побе̏гнем од њѝ.

џа̀гала с мн *сишан алаш,* в *урушке,* в *гађала.* — Куде̏ си ми дену̀ла мајму̀нку (печалбарска торба) ж-џа̀гала? — Збе̏ри си џа̀гала, неси̏ ти, си̏нко, за ову̏ј рабо̀ту.

џа̀гаља, џа̀гаља узв *више пуша поновљен — ономашопеја испразних разговора.* — По це̏л дьн са̀мо џа̀гаља, џа̀гаља, торо̀чу ус-ка̀ву, за ни̏шта се не ва̀тају да рабо̀ту. **2.** *ономашопеја жагора.* — Џа̀гаља, џа̀гаља, неки̏ и̏ду ус-пу̀т; изле̏зо да ви̏дим кои̏ су то̀ј.

џаго̀љ м *разговор више људи, галама.* — Куде̏ комши̏ју ста̀лно неки̏ џаго̀љ.

џагоље̏ње с гл им од *џагољи.* — Чу̏ џагоље̏ње, па ре̏ко и ја̀ да до̀јдем. — Ку̀ћа без џагоље̏ње нѐје ку̀ћа.

џаго̀љи несв *прича, разговара.* — Поче̏ло дете̏ да џаго̀љи. — Неки̏ џаго̀љу пот ку̀ћу, а не ви̏ду се. — Мло̀го нештò џаго̀љу врапци, ће бу̀де голе̏ма зима̀. — Квò ли се та̀м то̀лко џаго̀љи?

џа̀да ж фиг *бег, бежање.* — Вати̏ше џа̀ду, кьд ме видо̀ше да доо̀дим. — Де̏цо, џа̀да до̀м!

џа̀к м **1.** *џак.* **2.** *мера за шежину: 70 кг.*

џа̀ка несв **1.** *мољака, упорно шражи.* — Мрзу̏ гу; не и̏де куде ни̏когa да џа̀ка, да про̀си. — Немо̀ј ми сва̀ки дьн џа̀каш па̀ре. — Дошла̀ па̀ да џа̀ка шиће̏р и ка̀ву. **2.** *проси.* — И̏ду Ци̏гани по село̀ и џа̀кају слани̏ну, ма̀з, ле̏б.

џака̀ње с гл им од *џака.* — Какò ће живиш, од џака̀ње ли? — До̀сади ми ви̏ше ж-џака̀ње.

џакуљи̏на ж пеј **1.** *велики џак, сшари џак.* — Ту̀ри теј џо̀пке у џакуљи̏ну, па на та̀ван. **2.** *шрње, сшари одевни предмеши.* — Збе̏ри теј џакуљи̏не и вр̀љи у шума̀к, у бра̀ниште, кьд ги ни̏ки не но̀си.

џакуљи̏нка ж дем од *џакуљина (1, 2).* — Кво ли ста̀лно но̀си у оне̏ј пр̀тене џакуљи̏нке? (*1*). — Њо̀јне џакуљи̏нке ће ста̀ну у едну̏ вре̏ћку (**2**).

џакуљи̏нче с дем од *џакуљинка.* — Но̀си с њу еднò џакуљи̏нче. — Штò ће вој то̀лка џакуљинчети̏ја?

џа̀м м **1.** *сшакло, окно.* — Прсну̀л ми џа̀м на пе̏нџер. — Попуџа̀ше џа̀мови от-про̀мају. **2.** *наочари.* — Чи̏јо̀-е тој дете̏ ж-џа̀мови?

џамба̀с м **1.** фиг *осион, напрасиш човек.* — Немо̀ј те пре̏ебе ти̏ја џамба̀с, еднòга ли-е у село̀ усаравѝл. — До̀веде некога̀ џамба̀са, те му прода̀до теј две кра̀вице што и̏маше. **2.** изр: **на џамба̀с** *на брзину, на превару.* — Преба̀ га на џамба̀с. — Ако га ува̀тиш на џамба̀с ће ти потпи̏ше. — Фи̏кни га на џамба̀с!

џамба̀с / џамба̀ске / џамба̀ски прил *на брзину, површно.* — Немо̀ј такò̀ј џамба̀ске да ко̀сиш, да ти не остању̏ју оплази̏не. — Све̏ би на џамба̀с, ал не мо̀ж. — Не̏ћу џамба̀ски да ми рабо̀тиш, него пола̀к и какò тре̏бе.

џанабе̏т / џенабе̏т/ м *напрасиша, пргава, осорна особа.* — Не зна̀ш кака̀в је тој џенабе̏т о[д]-џену̏.

џанари̏ка ж бот *врсша дивље сишне шљиве.* — О[д]-џанари̏ке-е мло̀го здра̀ва раки̏ја, сви̏ кои̏ су гу̏ пи̏ли ене̏ ги сьг на дру̀м, под Јери̏ч, лежу̏ упоко̀ени.

џана̀рка ж в *џанарика.* — Не сти̏гнемо да обе̏ремо све̏ џана̀рке, поеду̏ ги о̀вце и сви̏ње.

џангара несв *чангара, клепеће.* — Нешто у ћошку џангара, да се па није закућил поганац?

џандар м *жандарм.* — Тьг су га били одвели џандари чак у Власотинци.

џандарка м *осорна, строга жена.* — Више нећу проортим с туј џандарку, она ће мене да суди кво требе да работим.

џандрљив, -а, -о *пргав, напрасит, осоран.* — Да знаш млого-е џандрљив, немој се качиш с њега.

џандрљиви се несв *свађа се, инати се.* — Кажи на Стоилка да ми се млого не џандрљиви, ако и ја почнем да се џандрљивим, на големо има испадне.

џандрљивка ж *пргава, свадљива женска особа.* — Престаде да ми се довлачи у кућу џандрљивка.

џандрљивко м *пргава, свадљива мушка особа.* — Ако оћеш расправију, туј ти-е џандрљивко, ја немам живци за тој.

џандрљивче с *пргаво, свадљиво дете.* — Како се здаде такво џандрљивче, кьд му ники у род није џандрљив?

џањка несв *тражи, проси, мољака.* — Џањка да иде куде сестру у Власину, џањка да му дадем паре, па кво још оће? — Немој ме више џањкаш, ћу те утепам! — Прашчина џањкају свињу за сису.

џањка се несв *свађа се.* — Што ви-е неподелено у кућу, па се стално џањкате?

џањкало с *онај који стално нешто тражи.* — Залажи с нешто тој џањкало, докле не стигне ручак.

џањкање с гл им од *џањка (се).* — Одви ми се од његово џањкање, па узо малко да му се надрењам, да се oћути.

џапа се несв *свађа се, расправља се.* — Џапају се око имање ко да несу браћа но крвници.

џапање с гл им од *џапа се.* — Ништа неће напраји ж-џапање, боље нека се договору за све.

џара несв *меша, подстиче (ватру, огњиште).* — Кои стално џара по огњиште те оволко чури.

џарка несв у дем знач: *џара.* — Седи тако уилан и џарка по пепел у огњиште.

џарка се несв *дира се, изазива.* — Само се џарка с врсници, па после стење, кьд га бију.

џаркање с гл им од *џарка (се).*

џарне свр **1.** *подстакне ватру.* — Џарни огењ, ега се разгори. **2.** *дирне, изазове кога.* — Тија апаш воли да се џарне са свакога.

џаче с дем и хип од *џакче.* — Још тој џаче имам брашанце и више ич.

џбуњ м *жбун.* — Утрча зајац у џбуњ и — готово.

џбуње с зб им од *џбуњ, жбуње.* — Требе отрсимо оној џбуње око појату, није убаво да расте туј.

џвајзне свр фиг *удари, тресне.* — Беж, он није касветан, ће те џвајзне с ону мотку, да те замлати.

џвокне свр в *чвокне.* — Џвокнул га у главу и оволка му се чамуга дигла.

џворне свр в *чворне.* — Ка[д]-те џворнем, има све ѕвезде да изброиш.

џврка несв *штрица, шикља, прска.* — Кад музе краву само џврка млеко у канте. — Џврка вода у витришњак.

џвркање с гл им од *џврка.*

цвркне свр *штрцне, прсне.* — Наступи на камен, цвркну блато, па ме ушљиска.

цврља несв *шкраба, шара.* — Куде си му падне цврља по свеске, по књиге, не питује ел може.

цврља́ње с гл им од *цврља.* — То̀ј нејѐ писа̀ње, то-е цврља̀ње, ако ће да пису̀јеш, тьг мора убав рукопис да имаш.

цга́њ м *гомила, руља.* — Немо̀ј ми више збираш тија цга̀њ око кућу. — Кака̀в се тој цга̀њ збрал доле куде раскрсје?

цго́ља м *мршавко.* — Беше цго̀ља како малечьк и остаде си цго̀ља.

цго́љав, -а, -о *мршав, неухрањен.* — Деца̀ вој млого цго̀љава, ко да им не дава да еду.

цгоља̀вка ж *мршава женска особа.* — Куде ће цгоља̀вка да се заметне с онолку торбетину до Предене.

цгоља̀вко м *мршава мушка особа.* — Јес је цгоља̀вко, ал је у руке цврс.

цгоља̀вче с *мршаво дете.* — Требе да едеш добро, да не будеш такво цгољавче.

цева̀ ж *вика, галама, жагор.* — Дигла се цева̀ на Радоила до небо. — Без цеву н-умеје да работи.

цева̀п м **1.** *страх,* в *зорт (1, 3).* — Дај му цева̀п (*запрети му*). — Без[ж]-цева̀п неће те послуша. **2.** фиг *памет,* в *акал.* — Узни се, брѐ, дете, у цева̀п! — Нема си ич цева̀п, па си луња куде си оће.

Цеврља̀нка м мтн *планинска коса, превој испод Павлове грамаде.* — Едва̀ се дотркаља̀мо и[з]-Село̀ до Цеврља̀нку.

цезвѐ с дем од *цезва..* — Чим неки дојде, одма тура цезвѐ на шпорет.

цезвѐнце с дем од *цезве.* — Престави каву у цезвѐнце, а не питува̀ ел пијеш.

цезветѝпа ж ауг од *цезва.* — Насипа ми млеко̀ у едну̀ цезветину.

цезвичѐ с дем од *цезве.* — Пие ракију из ардов с едно̀ цезвичѐ, па га сакрие пот појес.

цембо̀сан, -а, -о трп прид од гл *цембоше, изгубљен, затурен.* — Беше туј матика, а куде-е цембо̀сана не зна̀м.

цембосува̀ње с гл им од *цембосује (се), затурање, губљење.* — Немо̀ј ме набеђујеш за цембосува̀ње цопке, са̀м си ги цембосал.

цембосу̀је (се) несв *затура (се), губи (се), нестаје.* — Не зна̀м кво̀ ми-е: почела сам нешто̀ да цембосу̀јем ствари. — Куде ми се цембосу̀ју ствари ис-кућу, не зна̀м; мож ги неки крадне.

цембо̀ше свр *изгуби, затури.* — Цембосала сам негдѐ ножице за стрижење овце и не могу ги најдем.

цемпѝр м *цемпер.* — Заплето цемпир и тако̀ј си остаде, не даде ми друга работа да га доплетѐм.

цемпиръ̀к м дем од *цемпир.* — Што стално носиш тија цемпирьк, немаш ли други?

цемпирѐ с дем од *цемпир.* — Брзо ти омалѐ тој цемпирѐ.

цемпирѝна м ауг од *цемпир.* — Не могу да носим туј дебелу цемпирину.

цемпирчъ̀к м дем од *цемпирче.* — Млого ти убав тија цемпирчьк.

цемпѝрче с дем од *цемпир.* — Омалѐ ми нешто̀ цемпирче.

цемпѝрчина м ауг и пеј од *цемпир.* — Исплела цемпирчину за Краљевића Марка, како̀ да гу носим?

ценабѐт м *свадљивац, незгодна особа.* — То̀ј ти-е ценабет жена̀.

цендрљи̇в, -а, -о *свадљив, пргав.* — О̇н и некако̇, ал му жена̇ мло̇го цендрљи̇ва.

цендрљи̇ви се несв *свађа се, инати се.* — Што̇ се цендрљи̇ви, кьд га ни̇ки не ди̇ра.

цендрљи̇вка ж *свадљива женска особа.* — С ту̇ј цендрљи̇вку ако ви̇ше прора̇тим, у̇ста да ми се посе̇реш.

цендрљи̇вко м *свадљива мушка особа.* — Сьл тра̇жи ка̇вгу ти̇ја цендрљи̇вко.

цендрљи̇вче с *свадљиво дете.* — Па и то̇ј цендрљи̇вче, о̇ће се заде̇ва.

Цепа̇ ж *Цеп, место код Владичиног Хана.* — Работи̇л сам у каменоло̇м, у Мо̇мин Ка̇мен, куде Цепу̇.

цепиче̇ с дем од *цеп, цепић.* — Како̇ не̇маш куде̇, кьд и̇маш цепиче̇ за то̇ј.

цепче̇ с дем од *цеп.* — Ту̇ри туј косту̇ру у цепче̇. — Испа̇дло му колце̇ иж-цепче̇.

цери̇ма ж *опака болест, несрећа.* — Нацара̇л неку̇ цери̇му у Не̇мачко, па умре̇л. — Умре̇л о[д]-цери̇му. — Вати̇ла га цери̇ма, па се уципну̇л у кре̇вет.

ци̇бра ж фиг *слаба шљивовица.* — Од ју̇тро по̇чне да цу̇га ци̇бру, па све̇ докле се не утрко̇љи у кре̇вет.

ци̇броња м пеј *онај који пије цибру.* — Кво̇ му даде̇ш, то̇ј ће пи̇е ци̇броња, и̇ч не изби̇ра.

цибро̇сан, -а, -о фиг *пијан.* — Дојде̇ наћа̇ске цибро̇сан, ко тој у̇век што доо̇ди.

цивца̇н м *врабац.* — Зи̇мени деца̇ с при̇мку ва̇тају цивца̇ни.

циге̇рка ж *цигерица,* в *бела цигерка.* — То̇ј дете̇ ми по̇еде циге̇рку како̇ цр̇вик.

циге̇рњак м *цигерица.* — За̇боле ме циге̇рњак од ње̇га

ци̇гља несв *расте.* — Ци̇гљају метло̇вине ко на неко̇ голе̇мо зло̇.

ци̇гљав, -а, -о *мршав а висок, вижљаст.* — Мло̇го-е ци̇гљав, ко да-е на Радо̇јлови.

ци̇гљас, -та, -то в *цигљав.* — Ци̇гљас на у̇кини.

Ци̇да м хип од *Живорад, Живојин, Жика.*

Цидо̇ви м мн *по веровању, прастановници Црне Траве.* — Ете̇ им га гро̇бје та̇м, у Лу̇киницу, на Цидо̇ви. — Цидо̇ви несу̇ могли̇ да сави̇вају но̇ге у коле̇на, па ка̇д па̇дну не мо̇гу се ди̇гну. — Цидо̇ви су били̇ голе̇ми пре̇ко два̇ ме̇тра; то̇ј се ви̇ди по њи̇ни голе̇ми гро̇бови.

Цидо̇вско гро̇бје с мтн *пашњак.*

цили̇т м *чобанска игра, клис.* — По це̇л дьн деца̇ се и̇грају цили̇т на Ри̇д.

Цили̇т м *надимак.*

цили̇та се несв **1.** *рита се, пропиње се, отима се (коњ).* — Вра̇њча кьд по̇чне да се цили̇та, бе̇геј, да те не уте̇па. — Тако̇ј се цили̇та, да то̇га ајги̇ра ни̇ки јо̇ш не̇је̇ ујану̇л. **2.** фиг *размеће се, гица се.* — Немо̇ј се то̇лко цили̇таш, неси̇ ти на̇родни керо̇ј. — Кво̇ му-е, та се то̇лко цили̇та, ко да га-е печи̇л стр̇шељ?

цилита̇ње с гл им од *цилита се.* — Са̇мо слу̇шам Ми̇лоино цилита̇ње.

цили̇тка ж *тојага са гуцом на једном крају.* — Кьд зама̇шим с овуј цили̇тку, па ви подбе̇рем, ће слети̇те у реку̇.

цили̇тка се несв у дем знач: *цилита се; преврће се, котрља се.* — Цили̇ткају се деца̇ нис-пади̇ну, и тој све̇ преко̇ гла̇ву.

цилиткȧње с гл им од *цилитка се; превртање, котрљање.* — Глава̇ ће ви заболи̇ о[д]-цилиткȧње.

цили̇тне свр **1.** *баци, закотрља.* — Цили̇тни ова̇ј округља̇ести ка̇мен ниш-чепеља̇к у ре̇ку. — Ци̇литну ми тоја̇гу у доли̇ну. **2.** *обори.* — Ва̇ти, па га ци̇литну о̇-зем.

цили̇тне се свр фиг *сјури се, одјури.* — Зача̇с се ци̇литну пре̇ко Мр̇ковицу, у Преде̇не, на во̇з.

цимраи́в, -а, -о, *мршав, онај који слабо једе, који избира храну.* — Испусти́л се, поста́л цимраи́в. — Пра́сци ми нешто̀ цимраи́ва, нѐће да еду̀.

цимраиве̏је несв *мрашави, суши се.* — Не зна̀м кво̀ му-е: нешто̀ ми детѐ цимраиве̏је.

цимраи́вка ж *она која слабо једе, која избира храну.* — Орати́ла сам на ту̏ј цимраи́вку да се не испу̏шта, да едѐ како тре̏бе, како̀ ће тако̀ј цимраи́ва да поди́за деца̀.

цимраи́вко м *онај који слабо једе, који избира храну.* — Цимраи́вко, ижцимраиве̏л си дибиду̏с.

цимраи́вче с *дете које слабо једе.* — Нѐће да пр̏кне цимраи́вче, мо̀ра га во̀димо куде до̀ктура.

цимри́ја м *тврдица, шкртица, себичњак.* — И̏ч не тра̏жи о[д]-то̀г цимри́ју, нѐће ти за̏јми ни пару̀.

ци́нка ж *папричица ситна, љута, феферон.* — Ци́нке едѐ ко да-е тој трава̀. — Ту̏ри ци́нку у ва̏риво ко̀лко да нањуту̏је.

ци́нче с дем од *цинка.* — Бе^{ш} ча̏шку ракиицу и ци́нче не започи́ња обе̏д.

ци́нка несв **1.** *баца тојагу тако да се преврће по дужини.* — Збра̏ли се овчари̏, па ци́пкају тоја̏ге низ Дла̏ги ри́д, кои̏ ће по̀више да гу уци́пне. **2.** фиг *пије.* — Седи̏ у То̀зину кафа̏ну и ци́пка чокањи̏.

ци́пка се несв **1.** *преврће се, котрља се.* — Утркољи́ше ка̏мен да се ци́пка низ ту[ј]-јеру̏гу све та̏м до̀ле до ре̏ку. **2.** фиг *пада у несвест, онесвешћује се.* — Они̏ се ципка̏ше, мре̏ше по су̏д, мре̏ше по су̏дницу, пр̏во Але̏кса се у̏ципну, па Криста. **3.** *преврће се од болова.* — Заболе̏л га зу̏б, ци́пка се од боле̏ж.

ципка̏ње с гл им од *ципка (се),* **1.** *игра.* — *Пастирска игра тојагом која се баци тако да се окреће додирујући земљу само крајевима. Онда се истом том тојагом мери ко је колико у даљини највише успео да је баци.* — На̏јбољи-е би́л у ципка̏ње тоја̏гу Свето̀мир из Борови́к. **2.** *превртање, ваљање, котрљање.* — Ж-ципка̏ње ми уваља̏ли сву̏ тра̏ву ти́ја огурсу̏зи.

ци́пне свр **1.** *откотрља.* — Ци́пни га ни́с-пади́ну. **2.** фиг *устане, скочи.* — Ципну̏ше на но̀ге, кьд га видо̀ше доо̀ди. **3.** фиг *попије.* — Да ци́пнемо јо̏ш по едну̀, па да бе̏гамо.

ци́пне се свр **1.** *скотрља се, откотрља се.* — Со̏плете се на ка̏мен, па се ци́пну нис пути́њче, те̏ше се искр̏ши. — Ци́пну се трупа̏ц, да ни поте̏па. **2.** фиг *одјури, отрчи.* — Ципну̀ се ча̏ском у за̏другу, да ку̏пим цига̏ре. **3.** фиг *легне, баци се.* — Ципну̏л се у кре̏вет, да се ма̏лко поодмо̀ри.

ци́тка несв *баца.* — Ци́тка ка̏мење нис Тв̏рди бре̏г.

ци́тка се несв *гађа се.* — Немо̀ј се ци́ткаш, ће стро̀шиш ца̏м.

цитка̏ње с гл им од *цитка (се).*

ци́тне свр *баци, хитне.* — Ци́тни ка̏мен пре̏ко ре̏ку, да повр̏неш о̏вце.

ци́тне се свр фиг *отрчи, одјури.* — Ци́тни се ча̏ском до чи́чини, да им однесе̏ш ове̏ј поси́тнице.

цо̀мба ж *неравнина, избочина на путу.* — Утепа̀ си но̀ге оде̏јећи по ове̏ј цо̀мбе ната̏м-наова̏м.

цо̀мбав, -а, -о / **цо̀мбас**, -та, -то *нераван, пун избочина.* — Да̏ не̏је то̀лко цо̀мбас пу̏т, дооди́ли би људи с ко̀ла по̀често у село̀.

Цо̀нинница ж мтн *ливаде, пашњаци.*

ѝопе ж мн *одевни предмети* (Лебет, Мачкатица, Мрковица). — Собу́ко џо́пе, тури́ ги на бу́ков ко́вчак и обу́ко но́во. — Ту́ри џопе по́крај бобата́ло, па уле́зе да се ба́ња, ка[д]-це́ и́збања, џопе ги не́ма.

џо́пке ж мн дем од *џопе*. — Не зна́м куде́ са́м пија́н врљил наћа́ске џопке.

џорџи́л / џорџи́н м бот *георгина*, в *георгија*. — Посади́ла пу́но гради́нче џорџини́, па исцьвте́ли — мили́на. — Тој се куде́ нас ви́ка гео́ргија ел џорџи́л.

џо́џан м бот *дивља нана*. — Да ми набе́реш ди́вљи џо́џан, кьд и́деш до́ле, куде водени́цу.

џубе́ с *гуњ*. — Кьд је иша́л у Село́ зи́мени, де́да-е носи́ла џубе́. — Ако натуче́ш џубе́, не́ће ти-е ла́дно.

џу́кац м *пас луталица*. — Отку́д ли до́лута они́ја џу́кац, што га одбрзи́ше на́ша пце́та?

џуке́ла м/ж пеј фиг *простак, бараба*. — Ту́ј џуке́лу би треба́ло чове́к да уте́па з-говњи́ву мо́тку.

џу́кла ж пеј *безобразна, проста жена*. — Куде́ ме́не тај џу́кла не сме́је ни да нараа́рне, не́голи да до́јде.

џу́кља м пеј *безобразан, прост човек*. — Немо́ј ви́ше да сам те виде́л с то́г џу́кљу да о́диш.

џу́кљес, -та, -то *безобразан, припрост*. — Џуке́ла џу́кљеста, ме́не ће гала́ти.

џумбу́с с *неред, лом*. — Дојде́, по́тепа се з-деца́, на́праи џумбу́с, па си отиде́.

џу́миле / џу́мле прил *скупа, заједно*. — Из на́шу малу́ сви́ џу́мле ото́ше у рабо́ту.

џумру́је несв *чами*, в *чамреје*. — Џумру́је са́м у ку́ћу ко пењу́га.

џупи́ несв *дрежди*. — Џупи́ ко штр́к на пењу́гу. — Џу́пи ко пењу́га на орма́н. — Џупа́л са́м два́ са́та на они́ја мра́з докле́ дојде́ Ста́мена с авто́бус из Леско́вац.

џу́џа м пеј *ситан, мали човек, простак*. — Одка́д ото́ше у Бе́оград, не́ће ора́ти с на́с, ми́ смо за ње́га џу́џе.

Ш

Шаба́н м *надимак*.

Шаба́ни м *фамилија у Боровику*.

шаво́љ м *велики дрвени суд*. — У шаво́љ смо пра́ли све́: ве́ш, ву́ну, пртени́је, џемпири́.

ша́јка ж *шајкача*. — До́бро се уте́гал, на гла́ву ша́јку, па мома́к и-по.

шајто́в м *славина на бурету*. — Кои-е остаил да капу́ће ракија на шајто́в из бу́ре?

ша́каница ж *шамар*. — Ка[д]-ти запељу́штим едну́ ша́каницу, це зале́пиш за ѕи́д.

ша́ка-ру́ци ж *поздрав*. — Ша́ка ру́ци, несмо́ Ту́рци (*изр*).

ша́качки прил **1.** *са истуреним рукама*. — Пада́л ша́качки, па раздра́л дла́нови. **2.** фиг *као без главе*. — Потрча́л ша́качки да ви́ди кво́ се то́ј рабо́ти у сока́к.

шакети́на ж ауг од *шака*. — Па́зи се да те не замла́ти с ону́ј шакети́ну.

ша́копис м *рукопис*. — То́ј ли-е ша́копис, то́-е, бре́, свра́копис.

шалаба́в, -а, -о *недотупав, блесав*. — Мло́го-е шала́бав, не би́ му смеја́л даде́м сам да чу́ва гове́да.

шалаба́јзер м *мангуп, неспособњаковић, насилник.* — О-ца́д да се неси́ ви́ше уватил с ти́ја шалаба́јзери, ако те па́ видим с њи́, ја́ ћу те те́пам по мо̀јински.

шале́ње с гл им од *шали се.* — То́-е било́ само шале́ње, неје́ збиљски.

шалче́ с дем од *шал.* — Пригр́ни у[з]-ши́ју шалче́, да те не скрози́ра ве́тар.

шалче́нце с дем и хип од *шалче.* — Испле́ла ми шалче́нце од зе́чу дла́ку.

шалџи́ја м *шаљивџија.* — Голе́м је шалџи́ја, од ње́га сви́ поцр́цају о[д]-цме́.

шалџи́ка ж *шаљивица.* — Во́лим гу што́-е шалџи́ка, што́ ни́шта не сва́та о́збиљно.

ша́мац м *ров, шанац.* — Ископа́мо ша́мац, да га́симо кире́ч. — Отка́рају гове́да го́ре куде́ су ша́мци, под Ма́ли Чеме́рник, па це́л дњн ладу́ју, а она́ си пасу́.

шами́ја ж *марама* (Млачиште, Баинци), в *крпе.* — Бе[з]-шами́ју, голо́главо, неје́ се тњг ишло́.

шамије́тина ж ауг и пеј од *шамија.* — Поврза́ла шамије́тину, ко да-е студени́ца.

ша́мица ж в *шамлица.* — Што ми на́праи две ша́мице мло́го скло́тне за седе́ње.

шами́че с дем и хип од *шамија.* — Што́ ми-е би́л доне́л едно́ шами́че, и сњг ми-е ми́ло ка[д]-це се́тим.

шами́чка ж дем од *шамија.* — Мло́го ти у́баво стои́ тај шаре́на шами́чка.

шамле́та несв *прича глупости.* — Не́к си о́н шамле́та ко́лко о́ће, ми́ си зна́мо кво́ рабо́тимо.

шамлета́ње с гл им од *шамлета.* — Од ње́гово шамлета́ње, на́с не боли́ глава́, а ње́га мо́ж-ће заболи́ грби́на.

ша́млица ж *столица без наслона.* — Прима́кни ша́млицу уз оста́л, па у́зни да еде́ш.

ша́мличка ж дем од *шамлица.* — Се́дни и на ша́мличку уз о́гењ, ега́ се огре́јеш.

ша́мшула ж *глупак, занесењак, луцпрда.* — Да ми вр́неш јунца́, ша́мшуло ни една́!

шангаре́па м *шаргарепа.* — Мло́го се у́баво ра́ђају шангаре́пе куде на́с.

шандр́тко м *блесавко, глупак.* — Куде́ се и́згуби они́ја шандр́тко, да ме нешто́ послу́ша.

шандр́ца несв *луди, бесни.* — Не́ка он шандр́ца ко́лко о́ће, нее́ ме бри́га за то́ј. — Ће шандр́ца, шандр́ца, па ће преста́не.

шандрца́ње с гл им од *шандрца.* — Неје́ ме бри́га за ње́гово шандрца́ње, не́к шандр́ца ко́лко о́ће.

шандр́цка несв у дем знач: *шандрца.* — Шандр́цка си он сва́ки дњн за по нешто́.

ша́нта м фиг *будаласт, блескаст човек.* — Вати́л се с оно́га Ти́киног ша́нту, па си шанта́ву ко му́је без гла́ву по малу́.

ша́нтав, -а, -о **1.** *хром, шепав.* — Онако́ј ша́нтав, а не мо́ж га сти́гнеш уз бре́г. **2.** *блескаст, ударен, будаласт.* — Куде́ му веру́јеш, ви́диш да-е ша́нтав, не зна́е кво́ ора́ти.

шанта́ви несв *шепа, храмље.* — Куде́ шанта́виш саба́јле по малу́?

ша́нтрав, -а, -о в *шантав.* **1.** *хром.* — Скрши́л се у неки́ а́ндак, па поста́л ша́нтрав. **2.** в *шунтав.* — Едну́ш ли си се увери́л да су то́ј ша́нтрави љу́ди, и па́ с њи споређу́јеш.

шантра́ви несв в *шантави.* — Што́ тако́ј шантра́виш, да те не боли́ зу́б (*ирон*)?

Ша́нци м мн мтн *превој, планинска коса.*

ша́п м вет *обољење папака код стоке.* — Сто́ку вати́л ша́п, па едва́ о́ди.

шапа ж пеј **1.** *рука, шака.* — Пази се ти од његове шапе, коске ће ти искрши. **2.** фиг *доминација, контрола.* — Све би турил под његове шапе, да може.

шапетина ж ауг и пеј од *шапа.* — Кът поче да довата с онеј шапетине, сви се заѕверимо; такој се не еде.

шапка ж *капа са штитником.* — Тъг се још носиле шубаре, а ретко шапке.

шара[1] несв **1.** *жврља.* — Што не шара такој на његову кућу, него по мој ѕид. **2.** фиг *избегава.* — Немој ми шараш с очи, него казуј куде си досъг бил? **3.** фиг *мангупира се.* — Почел и он да шара, а мислели смо озбиљно дете.

шара[2] ж *цртеж, предложак, мустра.* — Има убаве шаре за ћилими на писмо, па ги нашара ткаејећи, милина една. **2.** *шкработина.* — Ква ти-е овој шара, овакој се не црта.

Шара[3] м *крава и име краве шарене длаке.* — Укарај Шару у кошару и вржи гу за јасле, да гу накрмим.

шарен, -а, -о фиг *сумњив.* — У тебе сам верувала, ал съг видим да си и ти шарен. — Млого ми-е шарен, има туј нешто, неје без ич.

/шарена лажа/ изр *ништа.* — Ћу ти купим на собор шарену лажу, съл ти буди добар и седи дом.

шаренеје се несв *шарени се.* — Расцьвтела се ливада па се шаренеје ко ћилим.

шаренкас, -та, -то *шаренкаст.* — Овија испаде млого шаренкас, а тел сам да ми исплетеш модар џемпир.

шарењикав, -а, -о *шаренкаст.* — Узо неку шарењикаву блузу, па ми се не уклапа с ништа.

шарица ж дем од *шара*[2]. — Млого вој убаве шарице на сви ћилими.

Шарка ж в *Шара.* — Не мога да измузем Шарку, уплаши се нешто, па ми ритну канте.

шарка ж *оков за врата и прозоре,* в *баглама.* — Шарке се подмазују, да не цвилу.

Шарко м *во шарене длаке и име таквог вола.* — Ка[д]-ће презамо Шарка, стигал је за ерам?

шарне свр **1.** *напише.* — Да дојдеш куде мене да ми шарнеш писмо на Драгиша. **2.** *потпише се, жврљне.* — Шарни ми овде, на признаницу, едън свракопис.

Шаров м *пас и име пса шарене длаке.* — Ћу натукам шарова да ти исцепи теј свилене гаће. — Куде-е Шаров, нема га на врзло?

Шароња м в *Шарко.* — Што се Шароња оволко улитал, кво-е данъс пасал?

шаротине ж мн *делимично окопнело земљиште.* — Још неје окопнел Чемерник, још се виду шаротине.

Шаруља ж в *Шара.* — Кьд музем Шаруљу, увек ме шибне с реп преко лице.

Шарунка ж в *Шара.* — Одврзуј Шарунку, откараше говеда уз Дел.

шарунке ж мн *врста крупних шљива.* — А шарунке што су родиле, доле, спрома Бачевиште, све се покршиле.

шарчица ж дем од *шарица.* — На едан крај шарчица, на други крај шара и изаткан пешкир. — И ја би ткала с туј шарчицу.

шатка ж зоол *пловка, патка.* — Загацале шатке по бару, не мож ги искараш.

/шатра/[1] изр: *луд, блесав.* — Прави се шатра. — Кобајаги шатра, он ништа не знаје за тој.

шатра[2] ж *она која храмље.* — Еве, и ја постадо шатра, отка[д]-си претуца ногу с цепанку.

ша́трав, -а, -о *хром, шепав*, в *патрав*. — А што́-е сьг ша́трав, да га пи́та чове́к, зато́ј што́-е рипа́л од мо́с у ре́ку.

шатраве́је несв *храмље, вуче се*. — Ме́сто да седи́ ту́ј, у[з]-шпо́рет, ел нешто́ да припомо́гне, он шатраве́је по малу́.

шатраве́ње с гл им од *шатрави*. — Дојдо́ си тако́ј, све́ на шатраве́ње, па польк.

шатра́ви несв *храмље, шепа*, в *шантрави*. — Јо́ш ли шатра́виш, јо́ш ти неје́ прошла́ нога́?

ша́травка ж в *шатра*[2]. — За́качи ми ша́травка столи́чку, те гу и́зврну са све́ ча́ј.

ша́травче с *дете које храмље*. — Ша́травче ша́траво, па́зи куде́ ступу́јеш, зга́зи ме на пр́с.

шатри́ несв в *шатравеје*, в *шатрави*. — Куде́ ли шатри́ овако́ј саба́јле ни[з]-село́?

ша́троња м *хром човек*. — Погле́ј како́ о́ди ша́троња, а овьм о́ће с ме́не на Чеме́рник.

ша́чка ж **1.** дем и хип од *шака*. — Куде́ изгоре́ ша́чку, кьм да ви́дим? **2.** фиг *мало*. — Ко́лко ни-е сьг остало́, не́ма ша́чка људи, и ко́је ми да рабо́тимо кьд укле́ка сне́г?

ша́шав, -а, -о *који није при чистој памети, луцкаст*. — Мо́жда се са́мо пра́н ша́шав? — Мо́жда о́н неје́ ша́шав, мо́жда смо ми ша́шави, то́ј ће ка́же вре́ме.

шашаве́је несв *бесни, лудује*. — Са́м си зна́је зашто́ шашаве́је. — Шашаве́је збо́г едну́ Јагоди́нку. — Ти́ му ора́тиш, о́н још ви́ше шашаве́је.

шашави́ло с *шашавост*. — Да ти́ не казу́ем за његово шашави́ло, кое́ је све́ у ста́ње да урабо́ти.

ша́шка несв *љуљушка у крилу, у наручју (дете)*. — Ша́шка дете́ да за́спи, нешто́ се раскењка́ло.

шашка́ње с гл им од *шашка, љуљушкање*. — Ако не́ће тако́ј, у́спи га са шашка́ње.

ша́шке ж мн *суви листови кукуруза, кукурузовина*. — Збе́ри те́ј ша́шке да се не повр́тају по а́јат.

ша́шла ж пеј *луда, шашава жена*. — Ту́ј ша́шлу ћу ја́, едну́ш, кьд ми ми до́јду лу́тке, преко́ коле́на.

ша́шља м пеј *лудак, шашав човек*. — Ша́шља, наша́л ми́рнога чове́ка да те́па што му ма́лко прекоси́л.

шашта́ње с гл им од *шашти*. — До́сади ми, ћу га леку́јем о[д]-то́ј шашта́ње како́ ја зна́м и уме́јем.

шашти́ несв *бесни, лудује, горопади се*. — Шашти́ нешто́ ко бе́сан, ни о́н не зна́је зашто́. — Ће шашти́, шашти́, па це сми́ри кьд ви́ди да га ни́ки не зарезу́је.

ша́штоња м *паничар, брз, немиран човек*. — Не́к се сми́ри ти́ја ша́штоња, ко́ј му-е ђа́вол да то́лко шашти́?!

шькнут, -а, -о *ћакнут*. — Ма́лко е шькнут, неје́ бьш са-сву́ па́мет.

шво́рц прил *без ичега, ништа*. — Запи́л се у преде́нску кр́чму и оста́л шво́рц, па му ја́ купи́ ка́рту за во́з до Бе́оград.

швр́к узв *ономатопеја штрцања течности*. — Да пре́јдем пре́ко бару, наступи́ на ка́мен, и оно́ швр́к и у́шљиска ме вода́.

швр́ка несв *куља, шикља, бризга, избија у млазу (течност)*. — Кьд виде́ да му швр́ка кр́в, па́де у не́свес.

швркáње с гл им од *шврка*. — Ене́, ко́лко сам ушљискан од швркáње по ба́рице, сву́[д]-це зајезери́ло.

швр̍кне свр *йокуља, лине, нагло йошече.* — Швр̍кну вода̍ из чешму̍ и у̍шљиска ме. — Отрупи̍ гла̍ву на коко̍шку, швр̍кну кр̍в па ме у̍шљиска све̍ по облекло̍.

швр̍ц узв в *шврк.* — Швр̍ц и у̍пишки се дете̍.

швр̍ца несв в *шврка.* — Швр̍ца му вода̍ из гумењаци, дабо̍ме, ка[д]-цу поце̍пени. — Швр̍ца му кр̍в у слепоо̍ко и све̍ дркти̍ о[д]-цтра̍ да га не уте̍па ти̍ја сампа̍с.

шврца̍ње с гл им од *шврца.* — Ће нае̍бнеш о[д]-то̍лко шврца̍ње на ти̍ја твои̍ гливци̍.

шврча̍ње с гл им од *шврчи.* — То̍-е едну̍ш било̍ шврча̍ње, са̍мо шврчи̍ вода̍ нис-пу̍т от про̍валу.

шврчи̍ несв **1.** *шече много, шиба.* — Расцопа̍л но̍с, па му шврчи̍ кр̍в. — Шврчи̍ му вода̍ из опьнци. **2.** *йробија, йройиче.* — Шврчи̍ на све̍ стра̍не кро̍в на поја̍ту.

швр̍чка ж фиг *велика киша, слай воде.* — Која̍-е швр̍чка од ову̍ј ки̍шу, не мо̍ж се изле̍зне нау̍лице.

шврчко̍м прил *шече много, шикља, куља.* — Прокапа̍л карата̍ван, па вода̍ тече̍ шврчко̍м кьд уда̍ри ки̍ша. — Шврчко̍м ли̍је ки̍ша.

ше̍ва несв **1.** *кривуда, заварава шраг.* — Не мо̍ж га ва̍ту, мло̍го ше̍ва. — Ше̍ва јо̍ш ис-кафа̍ну. **2.** фиг спорт *дрибла.* — Кьд у̍зне ло̍пту, па ува̍ти да ше̍ва, све̍ ги преше̍ва и даде̍ го̍.

шева̍ње с гл им од *шева,* **1.** *кривудање, врлудање.* — По шева̍ње се ви̍ди ко̍лко-е пија̍н. **2.** спорт *дриблање.* — Заврти̍ мо̍зак на бе̍кови са шева̍ње.

шева̍р ж *гусша висока барска шрава, мочвара.* — Куде̍ се за̍глоби з-гове̍да у шева̍р, па не мо̍ж да изле̍зну.

шеве̍р прил у изр **на шеве̍р** *накриво, рђаво, лоше, у једну сшрану.* — Па се ди̍го таква̍ кр̍вава, уте̍пана, па на шеве̍р, на шеве̍р, дову̍ко се до̍м. — Што̍ ти ово̍ј јунче̍ о̍ди на шеве̍р. — Дана̍с ми све̍ пошло̍ на шеве̍р.

шевр̍да несв **1.** *кривуда, вијуга.* — Немо̍ј да шевр̍даш, него о̍ди пра̍во. — Др̍ж до̍бро тесте̍ру, да не шевр̍да. **2.** фиг *избегава да каже исшину, лаже.* — Немо̍ј ми шевр̍даш, него казу̍ј куде̍ си наћа̍ске до зо̍ру би̍л?!

шеврда̍ње с гл им од *шеврда.* — Кьд ва̍ти ку̍че шеврда̍ње, ната̍м-наова̍м, не мога̍ше га ва̍ту.

шевтели̍ја ж *кајсија.* — И̍дем да бе̍рем шевтели̍је (*ирон одговор на йишање радознале особе*: *Куде ћеш?*). — И да ни ку̍пиш шевтели̍је!

шега̍ ж *шала, сйрдња, йодсмех.* — С ме̍не ста̍ру наша̍л да те̍ра шегу̍.

шегоби̍ја м *онај који се шегује, шалџија.* — Голе̍м шегоби̍ја, са сва̍кога би̍је шегу̍, од ње̍га поцрца̍мо смеа̍јећи.

шегува̍ње с гл им од *шегује се, шегачење.* — А то̍ј шегува̍ње с мо̍јег башту̍, ја̍ ћу то̍ј ре̍шим како̍ ја̍ уме̍јем.

шегу̍је се несв *шали се, сйрда се, йодсмева се.* — Шегу̍ј се ти̍ с тво̍и врсници̍, немо̍ј са ста̍ри љу̍ди. — Ће до̍јде вре̍ме и с те̍бе да се шегу̍ју, па ћу ви̍дим тьг о̍ће л ти бу̍де пра̍во. — Дојде̍ вре̍ме и пце̍та да се шегу̍ју с те̍бе.

ше̍кука ж *кривина, окука.* — Ко̍лке ше̍куке тре̍бе да про̍јдеш от Преде̍не до Про̍нини. — Не изво̍ди ше̍куке, него ко̍си пра̍во!

шекука̍ви несв *вијуга, врлуда.* — Шекука̍ви од голе̍м те̍рет.

шемши̍р[1] м *шешир.* — Тури̍л шемши̍р на гла̍ву, јо̍ш га па накриви̍л.

шемши̍р[2] м бот *шимшир* Buxus sempervirens L. — На о̍швице ни задену̍ше цветьк са шемши̍р.

шѐне свр *врдне памећу, полуди.* — Вѝкају да-е бѝл шенӯл, па се па̀ повврнӯл.

шѐнут, -а, -о *будаласт, луд.* — Ако-е о̀н шѐнут, несѝ тѝ, па бѐгеј од њѐга.

шепѐљка несв *има сметње у говору, шушкета.* — Детѐ му млòго шепѐљка, трѐбе га у̀чи да ора̀ти какò трѐбе.

шепељка̀н м *онај који има сметње у говору.* — Квò ти рѐче онѝја шепељка̀н?

шепељка̀ње с гл им од *шепељка.* — Шћѐ рабòтимо с његòво шепељка̀ње, какò да га лѐчимо?

шербѐт м *вода заслађена врелим шећером.* — Сварѝ му шербѐт, да се откора̀ви од студенѝцу.

шѐрпа несв фиг *бије, туче.* — Да га нејѐ шерпа̀л, не би се о̀н нѝкад укара̀л у рѐд.

шерпа̀ње с гл им од *шерпа.* — Па̀ му дӯпе тра̀жи шерпа̀ње.

шерпѐ с *шерпица.* — Оцупа ми се онòј шерпѐ што ми бѐше згòдно за чајчък.

шерпичѐ с дем од *шерпица.* — Узò од чѝчини еднò шерпичѐ ма̀сло, па кьд избу̀чкам, ћу вр̀нем.

шѐс број **1.** *шест.* — Нека̀ бу̀де ту̀ј око шѐс, шѐс и петна̀ес, не вѝше од шѐс и трѝес са̀ти. **2.** изр: — Ће ѝде, па свѐ у шѐс (*асоцијација на коло „шестицу", играјући*). — Ће те слу̀ша, па свѐ у шѐс, ако га ја̀ еднӯш дова̀тим. — Етѐ га Сòћа, ѝде у шес (*пијан*). — А ја: ни шѐс, ни пѐт, но пра̀вац та̀м, кудѐ њѐга, да вѝдим квò òће од моѐ детѐ (*без много размишљања*).

шестѝна ж *шесторица.* — Бѐше ни, бòгами, шестѝна косача̀, зача̀с га смава̀мо.

шестѝца ж **1.** *народно коло.* — Нѐма кой не зна̀е да ѝгра „шестѝцу". **2.** фиг *ход пијаног човека.* — По шестѝце га позна̀јеш кòлко-е пија̀н.

шѐтка несв у дем знач: *шета.* — Узѐл да шѐтка детѐ по лива̀тку. — Она̀ сьг шѐтка дӯпе по Лескòвац, а мѝ вој рабòтимо.

шѐтка се несв у дем знач: *шета се.* — Шѐтка се замајан гòре-дòле по дру̀м и囲 囲 нештò си ба̀је спрома главѐ.

шеткàње с гл им од *шетка (се).* — Едьн дьн ће одвòимо за шетка̀ње, ће ма̀немо рабòту, да се одмòримо.

шиба̀к м *густа шума, гуштиш,* в *шумак.* — У̀штркља Му̀рџа у шиба̀к, кòј ће га сьг тра̀жи.

шиба̀ње с гл им од *шиба, ударање прутом.* — Кнòћи му не гѝне шиба̀ње што-е закаснѝл.

шибачьк м дем од *шибак.* — Ту̀ј, иза воденѝцу, ѝма едьн шибачьк, у њѐга нѐколко црѐшње.

шѝбаџија м *беспосличар, лenштина.* — О̀н је за мѐне шѝбаџија, не мòж се ми упоређу̀јемо.

шибља̀к м *шибље, трње.* — Заву̀че се у шибља̀к и не мога̀мо га ва̀тимо.

шибљѝка ж *прутић, ластар.* — У̀зни шибљѝку, па му исплѝчи дӯпе за тѝја па̀кос што-е напраѝл.

шибљѝнка ж в *шибљика.* — Трѐбу ми двѐ сливòве шибљѝнке за пру̀чке.

шибљѝче с дем од *шибљика.* — Зарòви шибљѝче од врбу̀ у зевњу̀ и онò це прива̀ти.

шѝбне свр **1.** *удари прутом.* — Па̀зи да те не шѝбне нека гра̀њка кроз овѝја шиба̀к. **2.** фиг *јурне, појури.* — Кьд шѝбну вода̀ из бу̀ку, свѐ ме òкупа. — Шѝбну ми порѐд нòгу змијурѝна, свѐ се пресѐко.

ши́вка ж *канап у плетеници (кики) да би се скупила коса.* — Прому́ни ши́вку кро[з]-сколу́бе да се бо́ље држу́.

/ши́ја/ изр: — Неје́ шија, него́ вра́т (*једно те исто*). — Веће́м сави́л ши́ју (*остари, покори се*). — На своју́ ши́ју све рабо́ти (*на своју руку*). — Ће му завр́ну ши́ју (*пребиће га*). — Тре́бе да снаведе́ ма́лко ши́ју, да се мло́го не шија́ви (*да се покори*).

ши́јав, -а, -о *тврдоглав, својеглав, бандоглав.* — Дете́ во-е то́лко ши́јаво, не зна́м како́ ће изле́зне на кра́ј с њега; едну́ш ће вој се одви́је, па ће га уте́па.

шијаве́је несв *понаша се својеглаво, тврдоглаво.* — А о́н шијаве́је ли шијаве́је, ми́сли неки́ ће га мо́ли.

шијаве́ње с гл им од *шијавеје.* — Јо́ш је мале́чьк за шијаве́ње. — Ћу га уте́пам за то́ј његово шијаве́ње.

шија́ви се несв *тврдоглаво, својеглаво, бандоглаво ради.* — Поче́л се шија́ви. — Тако́ј мале́чак истри́шљак, па це и о́н шија́ви.

ши́јавос м *тврдоглавост.* — На кога́ ли-е пову́кал ту́ј ши́јавос? –Ћу ми ја́ изле́чим ши́јавос с пома́гаљку.

/ши́је/ изр: — Куде́ о́н ши́је, ја́ се ту́ј провла́чим (*увек га надмудри, надигра, превари*). — Ши́је му га Ђу́ра (*неће моћи, баш ме брига*).

ши́к м *права трака, најчешће од срме, ширине 4 — 5 см, која се користи за украшавање вуте,* в *пример под* ширит. — Ако не́маш гајта́н, ши́к, шири́т и ла́ске не започи́њај да ши́јеш ву́ту.

ши́ка несв *шикља.* — Ши́ка вода́ на чесму́, ни́ки не́ће да гу затво́ри.

ши́кне свр **1.** *јурне, појури.* — Ши́кну млеко́ из ви́ме, па ме у о́чи у́прска. **2.** фиг *уради нешто напреко.* — Ши́кни му едини́цу, па нек се пу́ши.

ши́љ, -а, -о 1. *шиљат.* — Ко́лци тре́бе да су до́бро шиљи́, да уле́зну у ову́ј камени́ту зевњу́. **2.** изр: — Невеља́је ни за ши́љ ку́рац. — Узврте́л се ко коза́ пре́д ши́љ.

ши́љав, -а, -о в *шиљ, оштар.* — Тре́бе ти маџо́ла да га забијеш, неје́ ти кољьц ши́љав како́ тре́бе.

шиљаве́је несв *вуче на своју страну, не слуша,* в *шијавеје.* — Поче́л мло́го да шиљаве́је, не слу́ша ни башту́.

/шиља́к/ изр: — Бе́ри ко́жу на шиља́к (*очекуј опасност, казну*). — Боли́ га шиља́к за све́ (*не секира се*).

шиљега́р м *чувар јагањаца месец дана по одвајању од оваца, кад престају да сисају.*

шиљега́рник м *стаја или део стаје намењен јагањцима.* — И́ди у шиљега́рник, па ва́ти шиље́же које́ ти се свиди — твоје́-е.

шиље́же с (мн шиљежи́на и шиљежети́ја), **1.** *прошлогодишње јагње.* — Не му́вај се око ме́не ко неко́ шиље́же. **2.** фиг *дете.* — Ел појде́ у шко́лу оно́ј твое́ шиље́же?

ши́љер м *вино справљено додавањем воде у комину.* — Сьг пи́емо ши́љер, а вино́ за зиму́.

ши́љи несв **1.** *оштри.* — Ши́љи та́рабе за о́граду. **2.** *подрезује.* — Ши́љи пла́вез на вре́ме, немо́ј да че́каш да се скро́з уту́пи. **3.** фиг *храбри се, сили се, кочопери се.* — Ши́љи ти сто́јка (па́тку) ко́лко о́ћеш, не бојм се ја од шиљокура́ни.

ши́љка се несв фиг *животари се.* — Ете́, ши́љка се некако́.

шиљка́ње с гл им од *шиљка се.* — Помину́мо некако́ све́ на шиљка́ње из ме́сец у ме́сец.

ши̏љко м пеј *витко бледо дете, мршавко.* — Ши̏љко, бре̏, што̏ си га то̏лко ушиљи̏л, ко да ни̏шта не еде̏ш?

шиљокура̏н м *незрео, неискусан, ветропирст младић.* — Што̏ ће ти ти̏ја шиљокура̏н, куде̏ га најде̏, неје̏ о̏н за те̏бе, ти̏ си о̏збиљна дево̏јка.

ши̏на ж *обруч којим је оперважен точак запрежних кола, уопште обруч.* — Пу̏кла ши̏на, ће се разгло̏би то̏чак, да поиспа̏дају на̏плати и спи̏це, и кво̏ смо напра̏или? — Бу̏чка-е са ши̏не затѐгњета, да мо̏ж се бу̏чка млеко̏.

шини̏к м *древни суд који се користио у кући и воденици, захвата 10 — 12 кг.* — У̏зни шини̏к и одва̏ди у̏јам от пре̏внину.

ши̏пак м фиг *ништа.* — Зато̏ј ће добие̏ од ме̏не ши̏пак. — Несу̏ ми дали̏ ни ши̏пак.

шипаре̏ с *млади вепар.* — Одвоила сам едно̏ шипаре̏ да га изра̏ним до је̏сен.

/ши̏пка/ изр: — Удрвендељи̏л се ко да-е прогута̏л ши̏пку. — Појде̏, сави̏л ши̏пке, ни̏шта не ломо̏ти (*покуњен, замишљен, сломљен*). — И о̏н доби̏л по ши̏пку (*по леђима*).

ши̏ри несв **1.** *простире (веш).* — Ши̏ри ве̏ш на пре̏мет. **2.** *раштрка, распростре.* — Ста̏до тре̏бе да ши̏риш, немо̏ј о̏вце да збѝјеш да се гу̏рају докле пасу̏; раши̏ри ги по це̏лу Је̏реницу.

ши̏ри се несв **1.** *простире се (тканина).* — Ши̏ру се цр̏ге на би̏ло да се ветре̏ју. **2.** *распростире се.*– Не̏ма куде̏ ви̏ше да се ши̏риш, овде̏ је међа̏, одо̏вде је мо̏је. **3.** фиг *богати се, стиче.* — О̏н се ши̏ри, а на̏с би у ми̏шу ру̏пу сатера̏л.

шири̏на ж *пространство, чистина.* — Докле̏ неје̏ упе̏кло, иска̏рај о̏вце на шири̏ну, нека пасу̏, а по̏сле ће саме̏ уле̏зну у остри̏ке. — Што̏ сте се згура̏ли ту̏ј, и̏дите негде̏ на шири̏ну, па се и̏грајте.

шири̏нка ж дем од *ширина, пропланак.* — Изле̏зни на шири̏нку, да бо̏ље ви̏диш куде̏ гове̏да пасу̏.

Шири̏нке м мн мтн *пашњак.*

шири̏т м *кривудава пантљика за украшавање одеће, ширине до једног см; може бити од срме, свиле, памука и вуне*; *код вута се користи највише од срме.* — На ву̏ту се извезе̏ гајта̏н, па ши̏к, па шири̏т, па дизга̏.

широчь̏к, -чка̏, -чко̏ *прилично широк.* — Широчка̏ му-е авли̏ја.

ши̏ће с **1.** *шивење.* — Однѐсе матрија̏л куде̏ Раду̏нку на ши̏ће. **2.** *оно што се шије.* — Ел узе̏ од Попадију мо̏је ши̏ће?

шиће̏р м *шећер.* — У со̏бу уле̏же на коња̏ и шиће̏р му да̏де, и на̏поље па̏ изле̏же, то̏лко васпи̏тан ко̏њ, и по̏еде они̏ја шиће̏р.

шићера̏н м *онај који воли слаткише.* — О̏н је го̏лем шићера̏н, ни ко̏цку шиће̏р у ку̏ћу не оста̏ља.

шиће̏ран, -рна, -рно *који је од шећера, шећеран, сладак, заслађен.* — Мло̏го су ти шиће̏рни кола̏чи, па до̏јду притужљи̏ви.

шићера̏ш м *дијабетичар, шећераш.* — Му̏ж во[ј]-е те̏жак шићера̏ш.

шиће̏рьк м дем од *шићер.* — Еси̏ ли тури̏ла шиће̏рьк у ка̏ву?

шићере̏ње с гл им од *шићери.* — То̏лко шићере̏ње и па̏ несу̏ шиће̏рни.

шиће̏ри несв *заслађује.* — Мло̏го шиће̏риш ка̏ву, по̏малко ту̏рај шиће̏р.

шићерчь̏к м дем и хип од *шићерьк.* — Не̏мамо ви̏ше ни ложи̏чку шићерчь̏к.

шиће̏рче с дем од *шићер.* — Нема̏ дру̏го, него доне̏со на деца̏ по шиће̏рче.

шићерџи̏ја м *сластичар.* — Појде̏ шићерџи̏ја ни[з]-сока̏к и проне̏се бонбо̏не.

шифо̀н м **1.** *платно.* — Купѝ шифо̀н, за по̀цукњу. **2.** изр: — Што̀ се це̏пиш ко шифо̀н (*каже се оноле који се смеје без разлога*)!

/шифо̀нске га̏ће/ изр: — Што̀ се це̏пиш ко шифо̀нске гаће (*каже се оноле ко се смеје без разлога или некој глупости*).

шифуње̏р м *ормар, шифоњер.* — До̀кара ни Гѝга рабаџѝја шифуње̏р и шпо̀рет од ста̀ницу.

шѝц узв *за гоњење мачке, пис.* — Шѝц, ма̀цо! — Шѝц ис-ку̀ћу!

шѝш-мѝш м *слепи миш.* — Шѝш-мѝшеви се населѝли у плѐвњу, које̏ да им рабо̀тимо?

/шѝша/ изр: — Шѝшају во̀зови низ Мора̀ву (*јуре*). — Све̏ ги шѝша у уче̏ње (*престиже*). — Тѝја сампа̀с нѝкога не шѝша (*не поштује*). — Ко̀ј га шѝша ако неје̏ дошъ̀л (*баш нас брига*).

шиша̀ва ж фиг *бег, бекство, бежанија.* — Да ва̀тамо шиша̀ву, ете̏ га лу̀ди Велѝчко.

Шиша̀на ж *надимак.* — Ста̀на Шиша̀на из Лѐбет се обаља̀ла ш-ча-Драго̀мира и обалѝла га.

шиша̀рка ж **1.** бот *зељаста ливадска биљка бодљикавих листова.* **2.** *плод зимзеленог дрвећа.*

шише̏ с **1.** *боца од пола литре, флашица.* — Турѝ му у ра̀нац и едно̀ шише̏ с ракѝју. — Зача̀с попѝше шише̏. **2.** *обло стакло на петролејској лампи.* — Шише̏ на ла̀мпу се мло̀го учађаивѝло, трѐбе се обрѝше с артѝју.

шише̏нце с дем од *шише.* — Ба̀р да поне̏се едно̀ шише̏нце, да се поча̀стимо. — Куде̏ ми бъ̀ш съ̀г пр̀се шише̏нце на ла̀мпу.

шѝшкав, -а, -о *рундав, згрурава косе.* — Ла̀ко ће га позна̀је̏ш о[д]-деца̀, са̀мо-е о̀н шѝшкав.

шѝшке ж мн *коврџе, прамење косе.* — Што̀ не сече̏ оне̏ј шѝшке, но се запуштѝл ко распо̀п.

шѝшко м *човек коврџаве косе.* — Вика̀ј оно̀га шѝшка, да ни причѐка, да не бр̀за то̀лко ус-пу̀т.

шѝшне свр **1.** *подшиша, мало ошиша.* — Шѝшни га ма̀лко, мло̀го-е ура̀сал. **2.** *projури.* — Шѝшну по̀ред на̀с ко да га некѝ бр̀зи.

шке̏мба ж пеј *жена великог стомака.* — Докле̏ ће вѝше да се го̀јиш, шке̏мбо јѐдна?

шкемба̏н м пеј *човек великог стомака.* — Ме̏не це поцмѐва шкемба̀н, а не вѝди колко̀-е он шкембе̏ пуштѝл.

шкемба̏р м **1.** пеј *велики стомак.* — Натоварѝл оно̀лки шкемба̀р, па се едва̀ трка̀ља. **2.** пеј *онај ко имка велики стомак.* — Удебелѝл се шкемба̀р, па му све̏ ократе̏ло и отесне̏ло.

шке̏мбас, -та, -то *великог стомака, трбушаст.* — Што̀ ти-е кра̀ва то̀лко шке̏мбаста, да не̏-це те̏ли?

шкембе̏ с пеј *стомак, трбух.* — Неје̏ гу сра̀м, напраѝла оно̀лко шкембе̏. — Кво̀ ли све̏ не ста̀не у оно̀ј њего̀во чкембе̏.

шкембу̏љ м в *шкембе.* — На̀пуни ли вѝше шкембу̀љ, па да се дѝзамо о[д]-цо̀вру.

шкембуља̏н м пеј в *шкембан.* — Шкембуља̀н, н-уме̏је да ста̀не, само тр̀па у оно̀ј њего̀во шкембе̏.

шкембуља̀нка ж пеј *жена с великим стомаком.* — Ко̀ј ће нара̀ни ту̀ј шкембуља̀нку, да бар нејѐ ајла̀з, па да га нејѐ брѝга.

шкембуља̀нче с пеј *дете с великим стомаком.* — Алу̀ би изѐло то̀ј њѝно шкембуља̀нче.

шкембу̀љка ж в *шкембуљанка.* — С ту̀ј шкембу̀љку една̀уш сам се вата̀ла за ко̀су, ако трѐбе, па̀ ћу.

шкембу̀љче с в *шкембуљанче.* — И то̀ј ли шкембу̀љче пошло̀ у шко̀лу?

шко̀луван, -а, -о *школован.* — О̀н је шко̀луван ма̀јстор, неѐ приу̀чен ко овѝја дру̀ги. — Сва̀ су му деца̀ шко̀лувана на голѐме шко̀ле, све инџењѐри, до̀ктури, про̀фисори.

школува̀ње с гл им од *школуе (се).* — Отиша̀л на школува̀ње за инџењѐра у Бѐоград.

школу̀е (се) несв *школује (се).* — С ту-една̀у пла̀ту школу̀е два̀ детѐта у Бѐоград. — Школу̀е се веѐћем дѐсет го̀дине за до̀кура (*ирон*).

шкра̀па несв *прави велике кораке кад хода.* — Не шкра̀пај то̀лко, не мо̀гу те стѝгнем.

шкрапа̀ње с гл им од *шкрапа.* — С то̀ј шкра̀пање зача̀с ће стѝгнеш на Власѝну.

шкра̀пља[1] м *онај који у ходању прави велике кораке.* — Кудѐ ћу ја̀ о̀дим с оно̀га шкра̀пљу, о̀стаи ме на по̀ла пу̀т, па си отидѐ.

шкра̀пља[2] м зоол *црни мали водоземац који живи у барама.* — Па̀зи на изво̀р да не нато̀чиш шкра̀пљу у сто̀вну.

шкрбо̀тина ж *крњ зуб у вилици.* — Што̀ не опра̀љаш теј шкрбо̀тине, нѐго чѐкаш.

шла̀јпик м *новчаник,* в *кеса.* — Укра̀ли ми шла̀јпик с три ѝљаде па̀ре.

/шлб/ израз *за померене, ћакнуте особе.* — О̀н је ма̀лко шлб.

шловија̀нка ж *потkошуља.* — Не купѝ си кьд трѐбеше шловија̀нку, но ме сьг тресѐ студенѝца.

шља̀гомир м *причало, брбљивко* (М. П.)

шља̀јпик м в *шлајпик.* — Ел ти оста̀де нешто̀ у шља̀јпик на овѝја пана̀ђу̀р.

шља̀ка[1] ж *згура, остатак од примитивно прерађене руде гвожђа.* — Тьј го̀дину дојдо̀ше с камијо̀ни и откара̀ше шља̀ку и[з]-Са̀моково.

шља̀ка[2] несв **1.** *гази по блату, гаца.* — Глѐј да не шља̀каш по бла̀то, да се не ка̀љаш, сьг ѝдеш у шко̀лу. **2.** *шамара, удара.* — Како̀-е смеја̀л да ми шља̀ка детѐ и то̀ј без ра̀злог? **3.** фиг *ради неки физички посао.* — Шља̀ка с ма̀јстори на гра̀дилиште.

шља̀кавац м *балавац* (М. П.)

шља̀кавица ж *шака, шамар.* — О̀ћеш да ти пока̀жем шља̀кавицу? — Кьд му жвајзну̀ шља̀кавицу, трѝпут се је завртѐл.

шљака̀ње с гл им од *шљака*[2] *(1, 2, 3).* — Шљака̀мо по оно̀ј бла̀то, нашљака̀мо се доклѐ дојдо̀мо до̀м (*1*). — За шљака̀ње детѐ, ћу га сачѐкам, да га ја̀ испампу̀рим (*2*). — Изгрбавѐ о[д]-шљака̀ње по рабо̀ту (*3*).

шља̀м м пеј **1.** *олош.* — Збра̀л се некѝ шља̀м куде за̀другу и о̀н о̀ће да ѝде та̀м, ал нѐма, ба̀то. **2.** фиг *гомила лишћа и грања.* — Збѐри тѝја шља̀м на ку̀п, па запа̀ли да изгорѝ.

шља̀па несв *гази по блату.* — Такава̀ му рабо̀та: по цѐл дьн шља̀па по бла̀то.

шља̀па се несв *прска се, маже се, прља се.* — Не шља̀пај се вѝше по то̀ј блатѝште, дудура̀не едьн.

шљапа̀ње с гл им од *шљапа (се).*

шљапка (се) несв **1.** *прска (се), шљапа (се), прља (се).* — Н-умеје да бира оцедно, но шљапка ко шатка по бару. — Само се ти шљапкај, а ја ћу по цел дьн да држим руке у корито, да те перем. **2.** *удара (се) шаком по голо тело.* — Шљапка га по дупенце кьд га купа. — Наруча се, па се шљапка по стомаче.

шљапкање с гл им од *шљапка (се).* — Деца волу шљапкање по воду.

шљапне (се) свр *удари (се).* — Дигал цеву, а ја га само малко шљапну по дупе. — Шљапне се по голо дупе, па подрипи.

шљапча м пеј *онај који је упрљан, замазан.* — Шљапча, вати ме с онеј умазане руке за рукав, па ме упрља. — Шљапчо, не улази ми такав у кућу!

шљашти несв *сија, пресијава се.* — Облекла вуту, па све шљашти. — Ништа не видим, сльнце ми шљашти у очи.

шљем м *шлем.* — У тија бугарски шљем, ете, сьг ранимо кокошке.

шљема несв *пије, лоче.* — Н-умеје да пије напомалко, на тенелак, него шљема ко нездрав.

шљемање с гл им од *шљема.* — Не знам више које да работимо с тој његово шљемање.

шљепа несв *лоше малтерише.* — Малтерисује тој што само шљепа малтер, па му после отпада.

шљепање с гл им од *шљепа.* — Тој неје малтерисување, то-е шљепање.

шљепне свр **1.** *баци малтер на зид.* — Шљепне малко, па заебе да работи, но натегне влашу. **2.** фиг *овлаш удари шаком кога.* — Шљепни га малко по дупе, дај му зор да слуша.

шљиви несв *подноси, уважава, мари за кога или што,* в *смaтра*; в *ебава.* — Овртује се око Стојадинку, ал га она не шљиви. — Не шљиви га ни за црвиву сливу.

шљивоше несв *уважава, поштује.* — Тел би из све срце да гу узне, ал га она не шљивоше.

шљипа несв в *шљапа, прска.* — Не шљипај више по туј баруштину, ће се ушљипаш, па ћу те утепам. — Пази како носиш кову с малтер, да млого не шљипа.

шљипа се несв в *шљапа се.* — Реко му да се не шљипа, ко да сам казал ушљипај се до гушу.

шљипање с гл им од *шљипа (се),* в *шљапање.* — Са[с]-шљипање све изрсипа малтер, за кој ђавол си га праил?

шљипка (се) несв в *шљапка (се).* — Да га-е неки накарал да шљипка по тој блато, сигурно не би тел. — Шљипкају се по воду, лову рибе цел дьн уз Голему реку.

шљипкање с гл им од *шљапка (се),* в *шљапкање.* — Гола-е вода од шљипкање по воду.

шљипне свр *прсне, пролије се.* — Немој ти млеко шљипне из дудулицу, да ме усипеш.

шљипча м *упрљан, упрскан, умазан човек.* — Шљипчо, куде се такьв напраи?

шљис узв *ономат шамара или ударца прутем.* — Шљис, шљис, двапут га шљисну по дупе с онуј шакетину, отпадла му дабогда.

шљиска[1] ж *шамарање, ударање по голом телу.* — Чујем неку шљиску, кьд там, ватил луца дете да шљиска, едва га одбрани.

шљиска[2] **(се)** несв **1.** *прска (се).* — Шљискају баре под врањчине копите уз мокар друм. — Да умеје да оди како требе, не би се шљискал. **2.** *шамара (се).* — Умеје само

да шљи́ска, н-уме́је ле́по з-дете̑. — Ће га шљи́ска, са́мо ли га ва́ти овако̑ј љу̑т. — Дете̑ се не шљи́ска тако̑ј преко̑ у̑ши, ће оглуве́је, па које̑ ћеш му по́сле.

шљиска́ње с гл им од *шљиска² (се)*. — Уле́зну у ви́р у Бобата́ло, па шљиска́ње с во́ду до мога́ње. **2.** *шамарање*. — Заслужи́л је шљиска́ње по го́ли кра́ци зато̑ј што се ушљиска́л бес по́требу.

шљи́сне свр **1.** *ӣрска*. — Шљи́сну ме с во́ду на́годно, ка[д]-це несъм нада́л. **2.** *ошамари*. — Шљисну́л дете̑, па побе́гал. **3.** фиг *ӣресвисне, умре*. — Шљисну́ла од му́ку.

шљи́чка се свр *клиже се*. — Деца̑ се шљи́чкају нис пади́ну, све до кладанче̑.

шљичка́ње с гл им од *шљичка се*. — Ће и́демо ли на шљичка́ње и скија́ње?

шљи́чке м мн *клизаљке, сличуге*. — Напраи́л ми башта̑ шљи́чке, да се шљи́чкам на помр̀злицу.

шљо́ка несв пеј *наӣија се, оӣија се*. — Да не шљо́ка, а које̑ би о̑н дру́го работи́л?

шљока́ње с гл им од *шљока*. — Одби́л се од шљока́ње, ви́ка Се́вда, ал вој не веру́јем.

шљока́ра м/ж *ӣијанац, ӣијандура*. — Отишла̑ за една̑ шљока́ру, па бе́л дън сьг не ви́ди.

шљо́кациja м *ӣијандура, ӣијанац*. — Не́ћу да рабо́тим са шљо́кацију.

шљо́кча м в *шљокациjа*. — Куде̑ ме за́паде да пома́гам на шљо́кчу.

шљо́пи свр *ошамари*. — Шљо́пи га одма̑, да ти ви́ше не повр̀ћа ре́ч. — О́дма га шљо́пи, чим напра́и па́кос, тако̑ј це нау́чи да па́зи.

шљо́пка¹ ж *шамар*. — Уда́ри му шљо́пку, да се ви́ше не заде́ва з-деца̑.

шљо́пка² несв *шамара*. — Сва́ки ча́с за понешто̑ шљо́пка дете̑.

шљопка́ње с гл им од *шљоӣка²*. — Не поди́зају се деца̑ са шљопка́ње, не́го с љу́бав, з-добро́ту.

шљо́пне свр *удари благо шаком*. — Не́ће га уда́ри да га заболи́, не́го га ма́лко шљо́пне.

шљу́с узв *ономаӣоӣеја шамара*. — Шљу́с, шљу́сну му шама́рчину.

шљу́ска несв *шамара*. — Немо̑ј га шљу́скаш без и́ч, кьд није̑ дете̑ кри́во.

шљуска́ње с гл им од *шљуска, шамарање*. — То́лко шљуска́ње дете̑ за една̑ глу́пос.

шљу́сне свр *ошамари*. — Шљу́сну га два-три́пут по ду́пе, да зна́је да ви́ше то̑ј не рабо́ти.

шмо́кла ж пеј *аљкаво, неуредно одевена жена*. — Кьд би умеја́ла да се обуче̑ како долику́је, не би била̑ шмо́кла.

шмо́кља м пеј *аљкаво, неуредно одевен мушкарац*. — Докле̑ ћу ја ви́ше да обла́чим шмо́кљу?

шмокља́н м в *шмокља*. — И́ч се не сраму́је што му вису̑ пантало́не, шмокља́н.

шмр̀ка несв *шмрче*. — Не шмр̀кај ста́лно, у́зни кр̀пче, па обри́ши ѕи́нѕе.

шмр̀кла ж *она која сӣално шмрче, назебла жена*. — О́дви ми се од-ту́ј шмр̀клу, ста́лно устр̀зује.

шмр̀кља м *онај који сӣално шмрче, назебао човек*. — Пусти́л ѕи́нѕе до коле́на, шмр̀кља.

шмркља́н м в *шмркља*. — То́г шмркља́на сам ја̑ очува́ла, кьд му се ма́ти поболе́ла.

шмр̀кне свр *ушмркне*. — Ча́с, ча́с па шмр̀кне, а ова̑м ви́ка да-е у́штиван.

шмр̀ца несв **1.** *шмрче*. — Назе́бал, шмр̀ца па усту́ра. **2.** *ӣлаче, јекӣи*. — Не шмр̀цај ви́ше без ра́злог.

шмрца̀ње с гл им од *шмрца*, **1.** *ушмркивање.* — Од оно̀лко шмрца̀ње не мо̀ж ни да ци̏вне кро̀з но̀с. **2.** *плакање, јектање.* — До̀сади с њо̀јно ста̀лно шмрца̀ње откако̀-е Бо̀ра у рабо̀ту.

шна̀јдер м *кројач.* — Нѐк ти Ва̀ско шна̀јдер саши̏је мика̀ду, о̀н зна̀е, ја̀ н-умѐјем.

шна̀јдерка ж *кројачица.* — За̀врши те̏чај за шна̀јдерку, па се да̀де на шнајдерлъ̀к.

шнајдерлъ̀к м *кројачки занат.* — Да̀до га на шнајдерлъ̀к, он бр̀зо ба̀тали, ми̏лија му фа̀нгла и мистри̏ја.

шно̀ла ж *шнала, укосница.* — Зака̀чи ти̏ја чумбу̀љ са шно̀лу, да ти не сми̏та док рабо̀тиш.

шну̀р м *шнир.* — Развр̀за̀л ти се шну̀р, це соплѐтеш сьс врцу̀.

шњу̀ва се несв *мува се, мота се.* — Што̀ се шњу̀ваш по мо̀ју гради̏ну?

шњу̀вало с *онај који се свуда мува, уплиће, мувало.* — Шњу̀вало, о[д]-цока̀к на сока̀к, ни̏кад нејѐ до̀м. — Трѐбе неки̏ да замла̀ти тој шњу̀вало, да се не шњу̀ва по гради̏не.

шњува̀ње с гл им од *шњува се.*

шњу̀ра се несв *скита, луња, беспосличи.* — Отидѐ ки̏лча да се шњу̀ра по лива̀де ко нека̀ банѕи̏ка.

шњу̀рало с в *шњувало.* — Довучѐ ли се до̀м оно̀ј шњу̀рало?

шњура̀ње с гл им од *шњура се.* — О[д]-то̀ј твоѐ шњура̀ње не̏ма бо̀же помо̀гни, не̏го ћеш о[д]-сьг бараба̀р с на̀с да рабо̀тиш.

шобо̀ри несв *жубори.* — Јо̀ште шобо̀ри кладанчѐ, нејѐ скро̀з пресуши̏ло.

шо̀дер м *шљунак.* — Докара̀мо шо̀дер, насипа̀мо пу̀т крос-Ка̀чар, ал га га уништи̏ше с камијо̀ни ови̏ја ди̏вљи дрвари̏.

шодерља̀к м ауг и пеј од *шодер.* — Кво̀ ће ти оно̀лки шодерља̀к што си докара̀л у авли̏ју?

шо̀љ м (мн шо̀љови) *шољица, шоља.* — Да ти си̏пем ва̀рено млеко̀ у шо̀љ? — Строши̏ шо̀љ што ми да̀де Стамѐна са шићѐр.

шо̀нда несв *обмањује, лаже, изврдава.* — Немо̀ј ме шо̀ндаш, ка̀жи ка[д]-ће ми ви̏ше пла̀тиш јунчѐ.

шонда̀ње с гл им од *шонда.* — Не мо̀гу ви̏ше да поднесѐм шонда̀ње, ел ће пла̀ти, ел ци вр̀нем ју̀не.

шо̀ња[1] ж *замлата, будаласт човек.* — Ту̀ј шо̀њу немо̀ј да ви̏каш на седѐњку.

шо̀ња[2] несв *обмањује, лаже, зеза.* — Мо̀ж га шо̀ња како̀ си она̀ о̀ће це̏л живо̀т.

Шо̀п м *припадник народа који живи у Шоплуку (с обе стране српско-бугарске границе), и чији говор носи тимочко-лужничке особине. Црнотравци не прихватају да их називају Шоповима, Шоповима сматрају Власинце и оне који говоре власинским говором.* — У̏дри Шо̀па да не тро̀па (Троскач)! — Др̀ж се, зѐвњо, Шо̀п те га̀зи (Троскач) !

шо̀пи (се) несв **1.** *устима прави узани отвор.* — Што̀ са̀мо шо̀пиш уста̀? — Шо̀пи се ко да-е у̏ста тури̏л вру̀ћ компи̏р. **2.** *удари*, в *шљопи.* — Кьд га шо̀пи, свѐ му се обра̀зи зацрвенеја̀ше.

шо̀пурка ж *узани отвор.* — Нек и̏де да пи̏је во̀ду на шо̀пурку. — Течѐ вода̀ на шо̀пурку. — Врзала шами̏ју на шо̀пурку.

шо̀ра несв *пиша.* — Отидѐ да шо̀ра у грма̀к.

шора̀ње с гл им од *шора.* — Сви̏ ли ће одедну̀ш на шора̀ње?

шо̀рне свр *пишне.* — Неѐ му се пишка̀ло, тикѐ шо̀рну ма̀лко детѐ, ко̀лко за адѐт.

шо̍тка ж в *йаӣка.* — О̍ди како шо̍тка.

шота̍н м *йаӣак.* — Беж да те шота̍н не кљу̍вне за ду̍пе, ће ти сце̍пи чеши̍рке.

шпа̍ра несв *шӣеди.* — Ако не шпа̍ра дањс, како̍ ће жи̍ви ју̍тре?

шпара̍ње с гл им од *шӣара, шӣедња.* — Да неје̍ шпара̍ње, ни̍кад ку̍ћу не би напраи̍л. — Це̍л живо̍т ми пројде̍ у шпара̍ње.

шпа̍р-ка̍са ж *касица за шӣедњу.* — И, ко̍лко ви тре̍бе да напу̍ните шпа̍р-ка̍су?

шпарали̍ја м *шӣедиша.* — Бе̍ше ти де̍да шпарали̍ја, на све̍-е мисле̍л, да неје̍ шпара̍л не би сьг ово̍ј има̍ли.

шпарали̍ка ж *жена шӣедиша.* — Жена̍ му те̍шка шпарали̍ка, дина̍р вој се не ту̍рчи.

шпаци̍р м *шеӣња.* — Сва̍ку ве̍чер и̍ду уз дру̍м у шпаци̍р.

шпаци̍ра се несв *шеӣа се.* — Само се ти шпаци̍рај, а дру̍ги ће ти срабоћу̍је.

шпацира̍ње с гл им од *шӣацира се.* — И ја̍ би те̍л у шпацира̍ње, да ми да̍вају лива̍де и њи̍ве.

шпацирува̍ње с гл им од *шӣацирује се.* — Куде ње̍га-е це̍л живо̍т шпацирува̍ње, а куде ме̍не рмба̍ње.

шпаци̊ру̍је (се) несв в *шӣацира (се).* — Шпациру̍је ду̍пе го̍ре-до̍ле, а де̍ца вој и̍ду ко бо̍жљаци.

шпиртo̍сан, -а, -о *сув, мршав, убледео, изнурен.* — Убледе̍л нешто̍, осуши̍л се, па дошьл ко шпиртo̍сан.

шпирто̍ше се свр *смрша, сӣече се.* — Погле̍ј то̍ј у ре̍лну, немо̍ј се шпирто̍ше. — Од раки̍ју се све̍ шпиртоса̍л.

шпи̍ц[1] м *челична алаӣка за разбијање и клесање камена.* — У̍зни ште̍мез и шпи̍ц па ду̍би ка̍мен.

шпи̍ц[2] м *врх циӣела, луб, и ударац њиме.* — Да̍л му шпи̍ц у ду̍пе. — Шутну̍л га са шпи̍ц у ја̍јца.

шпи̍ца м в *сӣица* (Брод). — Расуши̍ле се шпи̍це куде глави̍ну на то̍чак.

шпица̍јзла м/ж *ӣреӣредењак, љигавац.* — Тaка̍в шпица̍јзла још се у ово̍ј село̍ неје̍ роди̍л.

шпица̍љка ж в *шӣиц[2].* — Ка[д]-те поткa̍чим са шпица̍љку, ће одлети̍ш на вр̍ кру̍шку.

шпицера̍јка ж *ударац врхом циӣела.* — Наби̍јем вој шпицера̍јку и ло̍пта улете̍ у го̍.

шпицло̍в м *љигавац, ӣреӣедењак.* — За тог шпицло̍ва ми ни̍шта не ора̍ти и ме̍не-е едну̍ш преша̍л.

шпри̍ц м *ӣрскалица, шӣрцаљка.* — Напраи̍ла деца̍ шпри̍ц од ба̍з, па и ме̍не ушприца̍ше с во̍ду.

шприца̍љка ж в *шӣриц.* — Вр̍љи ту̍ј шприца̍љку, да те ја̍ не шприцу̍јем.

шпри̍цан, -а, -о изр: — Еси̍ ти шпри̍цан? (*каже се ономе ко има неку сулуду идеју*). — О̍н неје̍ шри̍цан (*сулуд*).

шприцува̍ње с гл им од *шӣрицује се,* **1.** *вакцинисање.* — Одве̍доше дете̍ на шприцува̍ње у Село̍. **2.** *шӣрцање, ӣрскање.* — Са̍мо си ми̍слу на шприцува̍ње, кьд ги до̍ма распусти̍ли, па си не̍мају а̍бер. **3.** *израда фасаде ӣосебном наӣравом.* — Спреми̍л га̍ђала, сьг ће по̍чне шприцува̍ње спо̍љни зи̍дови.

шприцу̍је се несв **1.** *вакцинише се.* — Шприцува̍сте ли ви ва̍ша гове̍да, ако несте̍, сьг ће до̍јде мрвења̍к. **2.** *ӣрска се шӣрцаљком.* — Са̍мо нека̍ се шприцу̍ју, ће ми до̍јде до̍ма мо̍кар, и̍ма га ока̍стрим.

шра̏в м *шраф, завр*т*ањ.* — На др̏вена ко̏ла на о̏ску до̏јде кли̏н, а на гвозде̏на шра̏в да држи̏ то̏чкови. — До̏бро зате̏гни ти̏ја шра̏в, да ти̏ се па̏ не одврти̏.

шравче̏ с дем од *шрав.* — Испа̏де ми шравче̏, це загу̏би у тра̏ву.

Шта̏ве ж мн мтн *ливаде.*

шта̏вени опьнци м мн *опанци од штављене коже.* — И̏ма који̏ су носи̏ли и шта̏вени опьнци, а није̏ смо ги сами̏ прайли од нешта̏вену ко̏жу.

штаве̏ње с гл им од *штави (се).* — То̏ј си-е постојал ма̏јстор кожа̏р за штаве̏ње пре̏сну ко̏жу.

шта̏ви несв фиг **1.** фиг *гужва.* — Тej твое̏ чеши̏ре ко да си ги штави̏л, тако̏ј изгле̏дају. **2.** фиг *жваће непрестано, једе.* — Кво̏ тој шта̏виш вазд̏ьн по уста̏?

шта̏ви се несв фиг *гужва се.* — Тај се ба̏сма шта̏ви, па по̏сле испа̏дне ко да гу-е гове̏че жвака̏ло.

шта̏вка несв у дем знач: *штави.* — Не шта̏вкај артију по уста̏, но у̏зни да напи̏шеш пи̏смо на башту̏ у рабо̏ту.

шта̏вољ м бот *зељаста биљка, штаваљ* Rumex Crispus. — Докле̏ је још ру̏јан, шта̏вољ се бе̏ре за зеља̏ник, а по̏сле за сви̏ње.

штавоље̏ње с гл им од *штавољи.*

штаво̏љи несв у дем знач: *штави (1, 2).* — Ко да га-е штавољи̏л, тако̏ј напраи̏л они̏ја капу̏т (*1*). — Са̏мо штаво̏љи, ни̏шта дру̏го не рабо̏ти (*2*).

Штаво̏љске ба̏ре ж мн мтн *мочвара.*

шта̏кља ж *штака.* — Усправи̏л се ма̏лко, о̏ди са шта̏кљу, ал ка[д]-це уцвр̏сти, не̏ће му тре̏бе шта̏кља.

шта̏нгла ж *гвоздена полуга, ћускија.* — Бе[с]-шта̏нглу и мацо̏лу не поо̏ди у ма̏јден.

шта̏чка прил *колико мало, колицно.* — Погле̏ј шта̏чка смо уработи̏ли за ово̏лки Бо̏жи дьн.

ште̏мез ж *клесарска алатка, штемајз.* — То̏ј са̏мо са ште̏мез мо̏ж да се располу̏ти.

ште̏та[1] ж **1.** *губитак, упропаштавање, уништење имовине.* — Отишла̏ гове̏да у ште̏ту. — Напраи̏ла голе̏му ште̏ту у ржени̏цу. — Ту̏ј ште̏ту не мо̏ж ни̏какo да изва̏диш. **2.** изр: — Отишьл у ште̏ту (*тајно с неком женом*).

штета[2] *модална реч с изразом става говорника.* — Ште̏та што неје̏ по̏млад. — Ште̏та што̏ и о̏н не поjде̏. — Ште̏та, онаква̏ дево̏јка да оста̏не нежȅњета.

штети̏на ж *омања чистина на заравни у шуми или на стрмом земљишту.* — Изву̏ко га на штети̏ну, у ла̏д да лежи̏. — Збе̏ри се̏но на штети̏ну, да се су̏ши. — Са̏пни коња̏ на штети̏ну, ту̏ј да пасе̏.

штето̏чина ж *штетна особа.* — Да зна̏је поко̏јна Пе̏рса кву-е штето̏чину очува̏ла, у гро̏б би се обрћа̏ла.

штивле̏те ж мн *женске ципеле с високим потпетицама,* в *чивлете.* — Башта̏ на̏рече да ми из рабо̏ту донесе̏ штивле̏те. — Ако по̏јдем за њо̏јнога си̏на, рекла̏-е, ће ми ку̏пи штивле̏те.

/шти̏глица/ изр: — Ра̏ди како̏ шти̏глица (*врло радна особа*). — Мр̏шава ко шти̏глица.

шти̏кља м пеј *мршав, вижљав човек.* — Шти̏кља је̏с, ал ти с то̏г шти̏кљу ни̏кад не би мога̏л да ко̏сиш.

шти̏кљав, -а, -о *мршав, испошњен, вижљав.* — Сва̏ им деца̏ шти̏кљава на ма̏тер.

штикљавка ж пеј *мршава, сува жена.* — Довел едну штикљавку нема гу педесе кила.

штикљавко м в *штикља.* — Море, кьд га довати онија штикљавко, заврте га и собори на зевњу.

штикљавче с пеј *мршаво дете.* — С њи-е целу зиму преко Цеврљанку, у школу, ишло и тој штикљавче.

штило с углавном у изр: **вати штило** *побегне главом без обзира, одјури,* в *уштркља (2).* — Кьд гу виде ква-е друсла, вати штило! — Уштркљаше говеда, ватише штило, не мож ги после најдеш.

штиљав, -а, -о *мршав, вижљав,* в *штикљав.* — Даваш ли на овој твое дете да еде, млого ти нешто штиљаво.

штиљавац м в *штикља.* — Укарал им стра у коске тија штиљавац, па не смеју да шукну.

штиљавка ж в *штикљавка.* — Кьд гу ватим туј штиљавку, ћу гу искршим ко сучку.

штиљавче с в *штикљавче.* — Од тој штиљаво штиљавче да се плашиш, не разумим?

штипе несв **1.** фиг *јако хлади, мрзне.* — Уватил мраз, штипе, опште да не излази човек наулице. **2.** фиг *јако кисели,* в *таријаћ.* — Кисело, па штипе. — Штипе от киселоћу.

штипка[1] ж *штипаљка.* — Погубише ми се штипке, нема с кво веш да закачим.

штипка[2] несв *повремено уштине.* — Штипка деца, па после кука кьд гаударају. — Воли да штипка снајке.

штипкање с гл им од *штипка.* — Почемо са штипкање, па завршимо у плевњу, на нову сламу.

штипне свр *уштине.* — Штипне дете за обрашче од милос. — Умеје стари вук да штипне и да пипне.

штирка ж *јалова овца, крава,* в *јаловица.* — Туј штирку ћу продадем и овакој ми неје од неки корис.

штогођ прил *било шта.* — Штогођ да кажем, одма на мене ржи. — Штогођ да урработим, неје му по вољу.

штое упит зам *шта је.* — Штое, што ме викате? — Штое тој там, што се тој работи?

штранга ж **1.** *уже, поводац.* — Узни штрангу, па вржи тој кравче да се не мота по авлију. **2.** *део ама у коњској орми.* — Штранге се закачу, с едну страну, за јастуче, а, з-другу, за ждрепченик.

штрангла ж в *штангла.* — Однесе штранглу, требе да побива колци.

штрап узв *ономатопеја корачања.* — Штрап, штрап, и дете си проодИ од мерак.

штрапа несв *хода, корача.* — Ноћаске ми се неколко пут ушчини неки штрапа око кућу, несмеја да устањујем да видим кои-е.

штрапаљка ж в *штрапка.* — По штрапаљке сам га познал, само он има толке чижме.

штрапање с гл им од *штрапа, ходање.* — Не могу ја да пратим твое штрапање, не скрачај толко.

штра̏пка[1] ж *стопа, отисак стопала, копита, шапе…* — По штра̏пке сам доша̏л да ви̏дим ко̏ји је удува̏л око мојӱ по̏јату. — Ви̏ду се ко̏њске штра̏пке куде̏-е прегази̏л рекӱ.

штра̏пка[2] несв *хода, гази.* — Дете̏ штра̏пка како јеле̏нче. — Немо̏ј да штра̏пкаш по бла̏то!

штрапка̏ње с гл им од *штрапка.* — Овде̏-е забра̏њено штрапка̏ње с пр̏љаве чи̏жме.

штра̏пне свр *нагази, остави отисак стопала.* — Тој ти-е баксӱз дете̏, како̏ штра̏пне, тако̏ј се ума̏же з-бла̏то.

штр̏б, -а, -о *шкрб, крезуб, без зуба.* — Остала̏ сам штрба̏ у мла̏де го̏дине, чи̏м роди̏ пр̏во дете̏.

/штр̏ба-ба̏ба/ изр *крезуба особа.* — Извади̏л едьн зупчьк, па ми̏сли да-е штр̏ба-ба̏ба.

штрба̏н м *крезуб човек.* — Повади̏л мле̏чњаци, па-е сьг штрба̏н ко, по̏богу, његов̏ де̏да.

штрбе̏је несв *губи зубе.* — Еве̏, веће̏м сам поче̏ла и да штрбе̏јем, зӱби ми се расклати̏ше и поиспада̏ше.

штр̏бла ж пеј *крезуба.* — Води̏ла сам тӱј штр̏блу куде̏ до̏ктура да вој тӱри зӱби, да не а̏ли све̏т.

штр̏бља м в *штрбан.* — Онака̏в чове̏к, а штр̏бља, све̏ се огруби̏л.

штр̏бне свр *откине парче чега, очкрби, штрпне.* — Штр̏бни овде̏, штр̏бни онде̏ и забогате̏ше.

штрека̏ње с гл им од *штерка се, страх, плашња.* — Ћу гу во̏дим куде̏ боба̏-Мари̏чку да вој преба̏је од штрека̏ње.

штре̏ка се несв *плаши се.* — Доби̏ло ӱплав, па се штре̏ка на сва̏ки шӱшањ.

штре̏кне свр *заболи, севне, жигне.* — Штре̏кну ме нешто̏ пот слаби̏ну; по̏често ме тӱј штре̏кне.

штре̏кне се свр *тргне се.* — Кьд уле̏зе онака̏в у кӱћу, штрекнӱ се, па сва претрнӱ до ко̏ске.

штре̏ца несв *боли, сева.* — Да ме не штре̏ца у но̏гу, сьг би ја̏ потрча̏ла да га сти̏гнем.

штре̏ца се несв в *штрека се.* — И̏ма зашто̏ и да се штре̏ца кьд му поме̏неш мое̏ и̏ме.

штреца̏ње с гл им од *штреца (се).* — Куде кои̏ до̏ктури да и̏дем за ово̏ј штреца̏ње у грби̏ну?

штривле̏те ж мн *дубоке женске ципеле између два рата,* в *штивлете.* — Мӱжи су ни из рабо̏ту доноси̏ли шифо̏н платно̏, сви̏лено крпе̏, а понеки̏ и штривле̏те.

штри̏ка несв *плете.* — Узе̏ла сама̏ ће штри̏ка џемпир, а јо̏ш ра̏мфлу неје̏ испле̏ла.

штрика̏ње с гл им од *штрика.* — Ни̏ки гу неје̏ учи̏л, сама̏ си научи̏ла штрика̏ње.

штри̏нгла ж *намотај вунице, клупче.* — Ото̏ше ми у џемпи̏р пе̏т штри̏нгле.

штр̏к м *рода, ждрал.* — Стои̏ ко шр̏тк на пењӱгу. — Неје̏ ро̏да, него̏ штр̏к. — Штр̏к је мӱж на ро̏ду.

штр̏каљ м *обад.* — Изе̏де га штр̏каљ, па ӱштркља гове̏че.

штр̏кља[1] м *вижљаст младић.* — Погле̏ј колки̏-е штр̏кља изра̏сал за овӱј го̏дину.

штр̏кља[2] несв *бесомучно јури ободено комарцем.* — Моја̏ гове̏да не штр̏кљају, запла̏ндим ги јо̏ш док неје̏ врући̏на.

штр̍кљав, -а, -о *вижљаст.* — Мло̍го му штркљава жена̍. — Ујану̍л едну̍ штр̍кљаву коби̍лу, па отиде̍ за Мањáк.

штр̍кљавка ж *вижљаста женска особа.* — Куде̍ ће штр̍кљавка с ме̍не да ко̍па компири̍.

штр̍кљавче с *вижљасто дете.* — Мисли̍ла сам це поправи, ал си оста̍де такво̍ штр̍кљавче, залу̍д га оно̍лко рани̍.

штркља̍ње с гл им од *штркља*². — Вати̍ла сам стра̍ од штркља̍ње гове̍да.

штр̍кљес, -та, -то в *штркљав.* — Штр̍кљес, па му све̍ чеши̍ре ократе̍ле.

штрова̍ч м *штројач.* — Ка[д]-до̍јде штрова̍ч, са̍мо сквичу̍ вепро̍ви по село̍, а о̍н збира бе̍ли бубре̍зи.

штро̍вен, -а, -о трп прид *ушкопљен.* — Ће бу̍деш и ти̍ штро̍вен, ако не миру̍јеш!

штрове̍ње с гл им од *штрови.* — Ел и̍мате ви крме̍ за штрове̍ње, питу̍је штрова̍ч, ене̍ га куде на̍с.

штро̍ви несв *штроји.* — Штрова̍ч мо̍ж да штро̍ви и дете̍ кое̍ не слу̍ша.

штро̍ка ж **1.** *прљавштина.* — Вати̍ла му се три пр̍ста штро̍ка око гу̍шу како̍-е це̍л дьн вр̍ал. **2.** *прљаве ствари.* — Ту̍ри те̍ј штро̍ке у кори̍то, да ги заки̍снем, па ћу опе̍рем кьд сти̍гнем.

штро̍кав, -а, -о *прљав, нечист.* — Ово̍ј ти дете̍ штро̍каво ко да-е с пра̍сци је̍ло.

штрока̍ви се несв *прља се, маже се.* — Така̍в му по̍со да се штрока̍ви, неје̍ о̍н инџење̍р, него ѕида̍р.

штро̍кла ж *прљава женска особа.* — Едну̍ш да ви̍дим ту̍ј штро̍клу да се облече̍ у чи̍сто.

штро̍кља м *прљав човек.* — Ста̍лно ми штро̍кља доно̍си његове штро̍ке да му ги пе̍рем.

штро̍кча м в *штрокља.* — Ко̍ј ће ви̍ше пе̍ре штро̍кчу, ка[д]-це ста̍лно штрока̍ви.

штр̍пка несв *откида по мало.* — И јагањче̍ поче̍ло да штр̍пка трави̍цу.

штрпка̍ње с гл им од *штрпка.* — Са[с]-штрпка̍ње све̍ обруби̍л ле̍б.

штр̍пне свр *откине парче.* — Штр̍пни ма̍лко од рубьк, ако ти се еде̍.

штру̍мфла ж *држач женских чарапа, подвезица, штрумпфхалтер.* — Пр̍се ми штру̍мфла бьш кьд неје̍ треба̍ло и чера̍па поче̍ да ми се смаци̍ња.

штру̍фна ж в *штрумфла.* — Ода̍вно си несьм купи̍ла штру̍фне за чера̍пе.

штр̍ца несв *избија у виду млаза (течност).* — Штр̍ца млеко̍ из Бу̍лино ви̍ме у ка̍нту.

штрца̍ње с гл им од *штрца.* — За̍пени се млеко̍ од штрца̍ње.

штр̍цне свр *пусти млаз.* — Штр̍цну дете̍, и̍спишки се, па по̍беже у ку̍ћу. — Штр̍цни му и[з]-си̍су у окце̍, да му изле̍зне рушче̍.

штуди̍ра (се) несв *дангуби, проводи (се).* — Кво̍ уче̍ње од њега, штуди̍ра та̍м-ова̍м по Бе̍оград. — Ме̍сто да студи̍ра, он се штуди̍ра по гра̍д.

штудира̍ње с гл им од *штудира (се).* — Пра̍ћамо му па̍ре, а о̍н си гле̍да штудира̍ње, и̍ч га шко̍ла не зали̍ма.

шту̍кне свр **1.** *нестане, побегне, оде.* — До̍јде ми понека̍д да шту̍кнем од ва̍с у пр̍клу зевњу̍. — Шту̍че ми ку̍че, ме̍сец дьна не зна̍м куде̍-е. — Н-уме̍је да шту̍кне, па нека̍ га тра̍жу! — Ту̍рим дете̍ у леле̍јку, наме̍тнем на ра̍мо, па сьс гове̍да што сам чува̍ла под а̍к шту̍кнем еј негде̍ у плани̍ну. **2.** фиг *онесвести се.* — Шту̍кал му све̍с, па па̍дал. — Ће му шту̍кне све̍с на ту̍ј вруђи̍ну, па кво̍ по̍сле да рабо̍тимо. **3.** фиг *умре, премине.* — Една̍ ће̍рка вој шту̍кла, друге̍те две̍ сьг и̍ду у шко̍лу.

шту̑р, -а, -о *изанђао, пропао.* — Све̑ је постало̑ штуро̑, не̑ма нѝки да успраи ма̑кар пло̑тови. — Штура̑ му ку̑ћа без деца̑.

штураве̑је несв **1.** *пропада, нестаје.* — Кьд у̑дари кѝша, оставѝ руко̑љке нека̑ штураве̑ју, ко̑ј ће ги збѝра на ту̑ј слоту̑. **2.** *луња, беспосличи.* — Отиша̑л да штураве̑је по туј Чу̑ку, и овако̑ј неје̑ од некѝ ко̑рис.

штуре̑је несв *пропада, чили, нестаје.* — Има̑ње им штуре̑је, не̑ма нѝки да га рабо̑ти, ку̑ћа заштуре̑ла, све̑ је постало̑ една̑ шту̑риња, ѝч да ти не прѝчам.

шту̑риња ж **1.** *пустиња, пропаст,* в пример под *штуреје.* — Не мѝли ми се вѝше да уле̑знем у туј моју̑ шту̑рињу. **2.** фиг *киша.* — До̑ста се-е стискáла, сьг нека̑ се напа̑да шту̑риња. — Изе̑де ме шту̑риња, на̑мокри ми о̑брано се̑но.

штуриња̑к м в *штуриња.* — Ка[д]-це врну̑ по̑сле не̑колко го̑дине, у до̑м зате̑ко штуриња̑к. — Све̑ је постало̑ штуриња̑к, ду̑ша да те заболѝ.

шту̑риње речца — Поне̑со на косачѝ обе̑д, ал сам, шту̑риње, забораила шише̑ с ракѝју.

шту̑рка се несв *луња, лута, беспосличи.* — Ме̑сто да у̑зне да ни ма̑лко нешто̑ спомо̑гне, о̑н си се са̑мо шту̑рка ко некѝ замлато̑ја.

шту̑ркавица ж *беспослица, дангуба.* — Ватѝл шту̑ркавицу по орма̑н, па не доо̑ди по це̑л дьн.

штурка̑ње с гл им од *штурка се.* — Заборавѝ о̑ткос, па си ватѝ штурка̑ње по ја̑годе.

шту̑рне (се) свр фиг *муне (се), изгуби (се), нестане, побегне.* — Са̑мо гле̑да ка[д]-ће и о̑н одо̑вде да шту̑рне у бе̑ли све̑т. — Шту̑рну се у на̑род и не видо̑ше га вѝше нѝкад.

шту̑ца[1] несв *има напад штуцавице.* — Це̑л дьн шту̑цам, мо̑ра да ме некѝ спомѝња.

шту̑ца[2] несв *подрезује, поткресује.* — Редо̑вно шту̑ца бр̑кови и ма̑же ги сьс чѝчково у̑ље.

шту̑ца[3] несв **1.** *нестаје, губи се.* — Куде̑ шту̑цаш, кьд ре̑комо да седѝш ту̑ј док не по̑јдемо. **2.** *губи се, пропада (вода, течност).* — Негде̑ ни вода̑ низ ва̑ду шту̑ца, мо̑жда-е нашла̑ неку̑ ру̑пу, некѝ кртѝњак. **3.** изр: **шту̑ца све̑с** *онесвести се.* — Че̑сто вој шту̑ца све̑с, па гу една̑ повр̑немо.

штуца̑ње с гл им од *штукне (1, 2).* — Какво̑ ти-е то̑ј сва̑ко ју̑тро штуца̑ње, па до̑јдеш у но̑ћ (*1*)? — Па̑ти од штуца̑ње свес (*2*).

штуца̑ње с гл им од *штуца*[1, 2, 3].

Шћо̑ м *надимак и назив фамилије у селу Златанци.*

шћу̑, шће̑ш, шће̑ скраћени облик израза: *шта ћу, шта ћеш, шта ће.* — Шћу̑ те па ја̑ питу̑јем? — Шће̑ш при ту̑ђу жену̑? — Шће̑мо, како̑ ће̑мо, ел зна̑је некѝ? — А̑јдете до̑ле, шће̑те го̑ре! — Шће̑мо да едемо̑? — Шће̑ ти го̑сти при у̑баву же̑ну? — Шће̑ш тѝ, Руселе̑но, овде̑, у Васѝљковицу, која̑ те му̑ка на̑кара да до̑јдеш? — Шће̑ ти те̑ј џопке да ги но̑сиш с те̑бе? — Шће̑ш ти ту̑ј? — Шће̑ ти пра̑зан кондѝр? — Шће̑мо с ње̑га, кьд не мо̑ж да о̑ди, а пу̑т је доле̑к.

шу̑бара ж **1.** *врста капе од коже с крзном.* **2.** фиг *крупна снежна пахуља.* — А̑ла па̑дају шу̑баре, до ју̑тро ће накле̑ка сне̑г до гу̑шу.

шубара̑јка ж дем од *шубара*[1]. — Еве̑ ти една̑ шубара̑јка, да ти не ѕе̑бне глава̑.

шубара̑јко м *онај који носи шубару.* — Куде̑ си тѝ, шубара̑јко, не̑ма те ода̑вно куде̑ на̑с?

шу̏барка ж дем и хип од *шубара (1)*. — Да не тури̏ шу̏барку, те̏ше ми се ти̏ква следе̏ни.

шубе̏ри несв *жубори* (М. П.).

шубе̏т м *сӣрах*. — Увати̏л шубе̏т од башту̏, па са̏мо стриже̏ с у̏ши кьд је о̏н ту̏ј.

шу̏гав, -а, -о 1. *који има шугу*. **2.** изр: — Како̏ шу̏гав сам бес-цига̏ру (*нейријаӣно се осећа*). — Како̏ шу̏гав сам без мо̏ју Стани̏ју. — Несу̏ ни моја̏ уста̏ шу̏гава, да ме преска̏чате (*каже гладан човек*).

шу̏ге ж мн *дечја игра*. — До̏јду и[з]-шко̏лу и одма̏ ува̏ту да се и̏грају шу̏ге.

шу̏гла ж **1.** *она која је шугава*. — Бегеј о[д]-ту̏ј шу̏глу, да те не ошуга̏ви. **2.** фиг *бедница*. — Што̏ ли у̏зе ону̏ј шу̏глу, да га пи̏та човѐк, ем неје̏ у̏бава, ем не̏ма за што̏ ку̏че да гу уапе.

шу̏гља м **1.** *онај који је шугав*. — Шу̏гља шуга̏ви, са̏мо се че̏ша, са̏мо се дра̏па. **2.** фиг *гоља, сиромах*. — Неће̏ да по̏јде за шу̏гљу, па да гу ко̏љу.

шу̏жбе ж мн *шушке*. — Збе̏ри шу̏жбе од лу̏к и вр̏љи на буњи̏ште.

шука̏ц м *ӣишина*. — До̏јдем у ку̏ћу а оно̏ шука̏ц. — Де̏цо, шука̏ц! — Умори̏л сам се, о̏ћу овде̏ да чу̏јем са̏мо шука̏ц.

шу̏кне свр **1.** фиг *йисне, зуцне*. — Чу̏л дека̏ си ти до̏шьл, па не сме̏је да шу̏кне. — Са̏мо ли шу̏кнеш, ћу ти извуче̏м у̏ши! **2.** фиг *дуне (веӣар, йовеӣарац)*. — Јуче̏р се бе̏ше оно̏лко раздува̏л, а даньс ве̏тар ни да шу̏кне. — Бар да шу̏кне ма̏лко, да ни разла̏ди.

шу̏ле с *ӣесӣијица*. — Доне̏си ми во̏ду ш-Чо̏чин кла̏данац, ене̏ га шу̏ле под о̏ткос.

шу̏ма[1] ж *лишће*. — Сва̏ри се шу̏ма, па се стипсо̏ше, па у туј чо̏рбу ма̏стимо кла̏шње.

шу̏ма[2] ж **1.** *шумско йросӣрансӣво*. — Од ва̏с ћу побе̏гнем у шу̏му. — Отиде̏ Ми̏тар у во̏јску, а ста̏рац се ди̏гал, отиша̏л у шу̏му да оба̏ља бу̏ке. **2.** *гране са лисӣом*. — Сече̏мо шу̏му, па гу де̏немо на чарда̏к, за сто̏ку зи̏мени. **3.** изр **у шу̏му** *у йарӣизанима*. — Одо̏вде су сви̏ му̏жи, за вре̏ме ра̏т, били̏ у шу̏му.

шу̏маво прил **1.** *шумовиӣо, зарасло*. — Оваквȍ шу̏маво ни̏кад овде̏ неје̏ било̏ како сьг. **2.** фиг *врӣоглавица*. — У гла̏ву ми нешто̏ шу̏маво.

шумади̏нски, -а, -о *шумадијски*. — Да ми оцви̏риш едно̏ шумади̏нско ко̏ло, све̏ да везе̏.

шумади̏нски ча̏ј м *кувана ракија заслађена врелим шећером*. — Зи̏мени се са̏мо гре̏је шумади̏нски ча̏ј.

шума̏к м *шумарак, забран*. — Оти̏демо у шума̏к да оцече̏мо шу̏мку за Ба̏дњи дьн. — Ће залу̏таш у ти̏ја шума̏к, да те поеду̏ лиси̏це и ву̏ци.

шума̏н м бот *врсӣа башӣенског цвећа*. — Ћу ти даде̏м од шума̏н што сам посади̏ла у гради̏нче, да га и ти̏ запа̏тиш.

шума̏нка[1] ж *врсӣа јабуке*. — Ове̏ј шума̏нке су си̏тачке, ал су здра̏ве и до̏бре за еде̏ње.

Шума̏нка[2] ж *име краве*. — У̏зни јула̏р и уве̏ди Шума̏нку у коша̏ру, не пу̏штај теле̏, докле̏ гу не до̏јдем да гу измузе̏м.

шумбо̏ри несв *жубори* (М. П.).

шу̏мка[1] ж *бадњак*. — Му̏ж с едно̏ дете̏ отиде̏ у бра̏ниште, да оцече̏ и донесе̏ шу̏мку.

шу̏мка[2] ж *лисӣ дрвеӣа*. — Деца̏ еду̏ шу̏мке од бу̏ку у про̏лет, чим се разви̏ју. — Кьд погле̏дам, и̏ма кво̏ да ви̏дим: од оно̏лка дрва̏ са̏мо шу̏мке остале̏.

шу̏мка[3] ж *грана*. — Зде̏немо пла̏сје на шу̏мке, па ги довуче̏мо до поја̏ту.

шу̏мкаџија м *бугарски назив за партизане, који је донекле био прихваћен и у црнотравском крају, с обзиром на чињеницу да су на овом терену често боравили и бугарски партизани.* — Неје̏ има̏л ку̏д, од Бу̏гари побе̏же у шу̏мкаџије. — Шу̏мкаџие су у Село̏ потепа̏ли: попа̏ Мето̏дију, ко̏ји се би̏л врну̏л из Бе̏оград, Душа̏на пи̏сара, Тре̏нчу, Со̏тира и[з]-Сла̏вковци и дру̏ги људи које̏ су до̏ле раде̏ли.

шумља̏к м ауг и пеј од *шума,* **1.** *лишће и ситно грање дрвета.* — Да се збе̏ре ови̏ја шумљак и да се запа̏ли на едно̏ ме̏сто. **2.** *густа запуштена шума.* — Мо̏ж те нешто̏ изеде̏ у ти̏ја шумља̏к.

шумогла̏в, -а, -о / шумогла̏вес, -та, -то *занесен, будаласт.* — Нешто̏ даньс и̏дем ко шумогла̏ва, не зна̏м кво̏ ми-е. — Дибиду̏с је шумогла̏веста, не мо̏ж се на њу̏ за ни̏шта осло̏ниш.

шумогла̏вка ж *змлата, занесена жена.* — Шумогла̏вка, не зна̏је ни кво̏-е ођу̏трос подруча̏ла, а ова̏м ће ми ора̏ти од нешто̏ от пре сто̏ го̏дине.

шумогла̏воња м *змлата, занесен човек.* — Ошумоглави̏л га неки̏ с тепа̏ње, па едва̏ о̏ди шумогла̏воња.

шумогла̏вча м в *шумоглавоња.* — Ни̏шта не питу̏ј за тој шумогла̏вчу.

шумогла̏вче с *занесено будаласто дете.* — Ти веру̏јеш на то̏ј шумогла̏вче?

шумољѐње с гл им од *шумољи.* — Ту̏ј се, у ру̏пе, ста̏лно чу̏је неко шумоље̏ње ко да и̏ма ја̏зовице.

шумо̏љи несв *шушка, шушкета.* — Шумо̏љи цр̏ни дро̏ља у гр̏мење да те испрепа̏да.

шу̏нта ж *луцкаста, блесава женска особа.* — Немо̏ј ме ви̏каш куде̏ ту̏ј шу̏нту, не̏ћу да доо̏дим. — Што̏ му не ре̏че, шу̏нто, кво̏-е треба̏ло, кво̏ си намисле̏ла, но̏ се у̏ћута ко му̏та?!

шу̏нтав, -а, -о *луд, блесав, ћакнут.* — Ако-е о̏н шу̏нтав, па шунтаве̏је, ти бу̏ди па̏метан па си на вре̏ме до̏јди до̏м.

шунтаве̏је несв *змлаћује се, глупира се, лудује.* — Нека̏ он шунтаве̏је по орма̏н с коњи̏, ти му не пра̏ј дру̏штво.

шунтави̏ло с *лудило, змлаћеност.* — Ако га-е вати̏ло шунтави̏ло, те̏бе још неје̏.

шу̏нтавка ж пеј в *шунта.* — Шу̏нтавка ја̏, не послуша̏ те, не пој̏до̏ с њи̏, не̏го да ги сьг овде̏ че̏кам.

шу̏нтавко м пеј луд *змлаћен мушкарац.* — Прати̏ шу̏нтавка да на̏вр̏не гове̏да, и јо̏ш га не̏ма да се вр̏не, негде̏ защунтаве̏л, па јо̏ш шунтаве̏је.

шу̏нтавче с пеј *ћакнуто дете.* — Шу̏нтавче, шу̏нтаво, куде̏ си ово̏лко вре̏ме, сьг ли се вр̏ћа и[с]-шко̏лу.

шу̏нтоња м пеј в *шунтавко.* — Изле̏зни ти на кра̏ј са шу̏нтоњу ако мо̏ж, он си др̏њка њего̏во, те̏бе и не слу̏ша.

шу̏њка се свр *шуња се.* — Шу̏њка ни се око ку̏ћу, ми̏сли ми га не ви̏димо у мра̏к.

шуњка̏ње с гл им од *шуњка се.* — Вати̏ли га у шуњка̏ње око трлу̏.

шупе̏љка ж муз **1.** *глинена свирала.* — Бо̏ли га бри̏га за дру̏ги, о̏н си сви̏ри у шупе̏љку. **2.** фиг *задњица.* — Све̏ би да наби̏е у ону̏ј његову дебе̏лу шупе̏љку. — У шупе̏љку му га заковр̏нем (*псовка*).

шупе̏ње с гл им од *шупи.* — Изгоре̏ се с вру̏ћ компир, ни шупе̏ње уста̏ ми не помо̏же.

шу̏пи несв *уснама прави обли отвор.* — Што то̏лко шу̏пиш уста̏, неси̏ се изгоре̏л с папри̏ку? — Шу̏пи уста̏ ко да еде̏ вру̏ћи компири̏.

шупља̏јка ж *шупљина.* — Пупуња̏к напраил гњездо̏ у бу̏ку, у шупља̏јку.

шупља̏к м **1.** *шупљина у дрвету настала труљењем или сагоревањем; шупљина.* — У шупља̏к о̏се напраиле гњездо̏. — Ве̏верица напуни̏ла шупља̏к с ле̏шњаци и жи̏р. **2.** *шупаљ, трулог језгра орах.* — Све̏ ми дала̏ шупљаци̏, ниедьн здра̏в ора̏.

шупљи̏ка ж *рупа, отвор.* — Си̏рење вој све̏ на шупљи̏ке, мо̏ра да-е од бу̏чкано млеко̏.

шупљи̏кав, -а, -о *избушен, са више рупа.* — До̏јде вој ле̏б голе̏м, у̏бав, а све шупљи̏кав.

шупљи̏нка ж дем од *шупљика.* — Забо̏ди ови̏ја цветьк у шупљи̏нку на ѕи̏д.

шуре̏ње с гл им од *шури (се).* — Куде̏ њега шуре̏ње и̏де зача̏с.

шу̏ри (се) несв *скида длаку свиње помоћу вреле воде.* — Кьд шу̏риш прасе̏, гле̏ј да се ти̏ не ошу̏риш.

шурња̏ја ж *шуракова жена.* — Шурња̏ја-е на̏јубав ро̏д. — Бе[с] шурња̏ју ни шура̏к ни̏где не по̏оди.

шу̏т[1] м *ударац ногом.* — Ако па̏ до̏јде, ће добие шу̏т у ду̏пе (*неће бити примљен*).

шу̏т[2], -а, -о **1.** *без рогова.* — По̏тепа ни едьн шу̏т ова̏н у Бу̏ђину пади̏ну. **2.** изр: — Куде̏ ће шу̏т с рога̏тога (*изр*). — Шу̏т на рога̏тога не веру̏је (*изр*).

шу̏т[3] м *смеће, отпад.* — Све̏ то̏ј што-е остало̏ о[д]-ци̏гле и ма̏лтер, ти̏ја шу̏т, збе̏ри с лопа̏ту у коли̏ца, па иска̏рај на пу̏т, да запу̏ниш ру̏пе.

шути̏л / шути̏лко м *шут ован или јарац* — Кьд ги за̏бра шути̏л, зача̏с ги и̏стркаља по лива̏ду. — Ука̏рај шути̏лка у трлу̏, да не зарипу̏је о̏вце докле̏ ги музе̏м.

шу̏тка[1] ж *шута овца, коза.* — На ту̏ј шу̏тку ниедна̏ овца̏ не мо̏ж да надви̏је.

шу̏тка[2] несв *шутира, игра лопту.* — По вазд̏ьн шу̏ткају ло̏пту на ри̏д, ни̏ки не̏ће ни̏шта да помо̏гне.

шутка̏ње с гл им од *шутка*[2], *играње, шутирање.* — Од шутка̏ње ка̏мење све̏ исцепи̏л опьнци.

шу̏тко м *шут ован.* — Шу̏тко, ова̏м, ррр̏ј, шу̏тко! — Голе̏м лија̏р је ти̏ја шу̏тко, све̏ по ту̏ђе о̏вце ски̏та.

шу̏тоња м в *шутко.* — Откачи̏ се од шу̏тоњу, одве̏де га матрапа̏з.

шу̏ћка се несв *маје се, луња.* — О̏н се шу̏ћка ко у̏лькав, а дру̏ги да га замењу̏је.

шу̏ћкав, -а, -о *замајан.* — Мло̏го-е шу̏ћкав, оти̏де негде̏, па се забора̏и.

шућка̏ње с гл им од *шућка се.* — Пројдо̏ше му на̏јубаве го̏дине у шућка̏ње.

Шу̏ца м *надимак.*

шу̏ша м/ж пеј *неувиђавна особа, подлац, ништарија.* — О̏н је за ме̏не шу̏ша. — С ту̏ј шу̏шу не̏ћу и̏мам по̏сла.

шу̏шањ м *шум.* — Ри̏па на сва̏ки шу̏шањ.

шу̏шкавац м бот *пољска трава* Rhinanthus L. — Кьд по̏чне да шушти̏ шу̏шкавац, тре̏бе се лива̏да ко̏си.

шу̏шке ж мн **1.** *ситна дрва, иверје.* — Доне̏си шу̏шке за по̏тпалу. **2.** фиг *папирни новац.* — У рабо̏ту и̏ду за шу̏шке, за кво̏ би дру̏го? — Ко̏лко шу̏шке до̏несе тво̏ј печало̏вник?

шушке̏ће несв *врска кад говори.* — Немо̏ј да ми шушке̏ћеш, не̏го ора̏ти како̏ тре̏бе.

шу̏шљак / шу̏шљик м *опало лишће, ситан отпад, плева, смеће.* — Сме̏ти шу̏шљак на ђубро̏вник, па на буњи̏ште. — Затво̏ри вра̏та, да ве̏тар не наду̏ва шу̏шљак у ку̏ћу!

шушљи̏кав, -а, -о *ситан, пун плеве.* — Због ти̏пац се̏но ис-Па̏прат је мло̏го шушљи̏каво.

шушљи̏ке ж мн в *шушке.* — Јо̏ш стоју̏ оне̏ј шушљи̏ке што ре̏ко да ги збе̏реш!

шу̏шне свр **1.** *зашушти.* — Кьд шу̏шне цр̏ни дро̏ља у гр̏м, све се стресе̏м о[д]-цтра̏. **2.** фиг *писне, гласне се.* — Куде̏ њега не сме̏је дете̏ да шу̏шне, о̏дма ри̏па да га би̏је.

шу̏штер м *шустер, обућар.* — Умре̏л и шу̏штер Го̏ма, не̏ма кои̏ ви̏ше да опра̏ља конду̏ре.

шушуми̏га м/ж *ветропир, превртљива особа.* — Немо̏ј ту̏ј шушуми̏гу да ми увр̏таш око ку̏ћу, ћу во̏ј сту̏цам гла̏ву ко на змију̏.

шушуре̏ње с гл им од *шушури се.* — Бада̏ва му шушуре̏ње, кьд га ни̏ки не еба̏ва.

шушу̏ри се несв **1.** *шири се, расцветава се.* — Сльнчано, па се шушу̏ру ки̏тке, да се расцьвту̏. **2.** фиг *горди се.* — Ко̏ј се ђа̏вол то̏лко шушу̏ри, ко да не зна̏мо от-кои̏-е.

шушу̏рка ж *капица на разним предметима.* — Испа̏де ми шушу̏рка од ла̏мпу и о̏ткаља се негде̏, не мога̏ гу на̏јдем. **2.** фиг *цвет.* — Доне̏л ми би̏л менђу̏шке са[с]-шушу̏рке. **3.** фиг *коврџе.* — Ко̏са на шушу̏рке, а па̏мет му исклњува̏ле ћу̏рке (*изр*). **4.** фиг *женски полни орган.* — Ту̏рим во̏ј га у шушу̏рку њо̏јну, она̏ ће ме у̏чи како̏ се кове̏ коса̏ (*псовка*).

шче̏пи свр *сломи дрво растављајући му гране по рашљама.* — Ко̏ј ли ми шче̏пи ону̏ј ја̏бучку што посади̏л нат-поја̏ту. — Ако ва̏тим ту̏ј распи̏ју, и̏ма во̏ј шче̏пим кра̏ци, да ги ви̏ше не ди̏за по шума̏ци.

шчу̏ка свр **1.** *поломи, затупи.* — На то̏га Бу̏лчу тре̏бе да шчу̏кам ро̏гови, да ви̏ше не боде̏. — Шчу̏кај вр̏ови на јексе̏ри, да се не наба̏цка неки̏ на њи, ка[д]-це̏дне на ту̏ј клу̏пу. **2.** *ударањем спусти што.* — Ту̏ј гри̏вну на коси̏ло ма̏лко шчу̏кај, да бо̏ље држи̏. — Шчу̏кај о̏бруч на бу̏ре, разлабави̏л се, па це бу̏ре расу̏ши.

/шчу̏ка па̏ре, ~ што запеча̏ли/ изр *проћерда, пропије.* — То̏ј ли-е га̏зда, све̏ па̏ре шчу̏ка на олоо̏јде. — Пи̏ше ми ба̏јка за Стра̏тију: то̏ј што запеча̏ли, зача̏с шчу̏ка у кафа̏ну „Ки̏кевац“.

/шчу̏ка ро̏гови/ изр *научи памети, претуче.* — Шчука̏л му неки̏ ро̏гови, сьг је ко бубуља̏шка, с ни̏кога се не зака̏ча.